

Ex Bibliotheca Canonice ad B.V. MARIAM
Sanctamque Felicitatem, cum VII. Filiis
MM. in A.U. Ord. Can. Reg. Lateran. S.P. Au-
gustini Anno 1778. in alium ordinem redacta.

Titulus Scrinii. Series Scr. Numerus.

<i>Scripturas. cl. 1.</i>	<i>3.</i>	<i>10.</i>
-------------------------------	-----------	------------

20

Hom. 49^e 11

A. R. P.

CÆSARIS CALINI
SOC. JESU
SERMONES
SACRO-MORALES
TOMIS DUOBUS ABSOLUTI.

1
A. R. R.
CASA DE CALIN
LOC. 1140
SERMONES
SACRO-MORALIS
TOMI DIGNI ABSOLUTI

SAMUEL
ECCLESIASTES

IN
CATHEDRAM PRODUCTUS

AB

A. R. P.

CÆSARE CALINO,

SOC. JESU.

SIVE

SERMONES

SACRO-MORALES

SUPRA

SAMUELIS LIBRUM,

QUI PRIMUS EST REGUM:

AD INSTITUENDOS PIIS MORIBUS CUJUSCUNQUE STATUS HO-
MINES ACCOMMODATI.

Nuncin gratiam, & commodum quorumvis Virorum Ec-
clesiasticorum, & maximè Divini Verbi Præconum, quin & Laicorum, ex

Auctoris prædicti, Ecclesiastæ celeberrimi, Idiomate italico latine redditus,
duos in Tomos divisi, Notis marginalibus illustrati, ac novis Indicibus instructi,
præcipue Thematum pro singulis totius Anni diebus

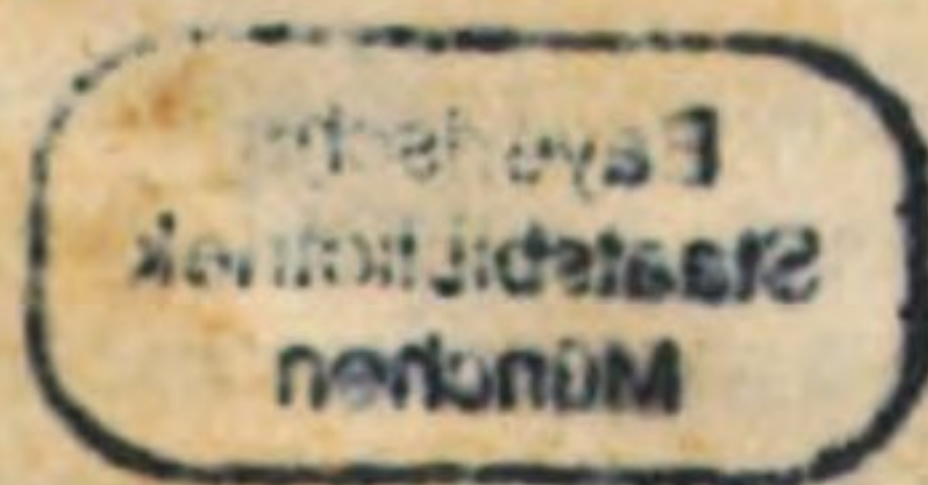
DOMINICIS AC FESTIS,

Ad formandas facilè Dictiones Ecclesiasticas

A

FRANCISCO SALESIO GAILLER,

SS. Theologiæ Licent. ruralis Capituli Weilheimensis Decano, & Raistingæ
Parocho.

TOMUS I.

Editio Tertia.

CUM FACULTATE SUPERIORUM.

AUGUSTÆ VIND. & WIRCEBURGI.

Sumptibus MARTINI VEITH Bibliopolæ.

ANNO MDCCLII.

Quaecunque scripta sunt , ad nostram doctrinam scripta sunt , ut per patientiam,
& consolationem Scripturarum spem habeamus. *Ad Rom. 15.*

Divinus sermo , sicut mysteriis prudentes exercet , sic plerumque superficie sim-
plices refovet, *S. Greg. in Dedicat. Libr. Moral. c. 4.*

Augusta Vind. & Wirceburg.

LICENTIA ET APPROBATIO.

MICHAEL ANGELUS TAMBURINUS, PRÆPOSITUS GENERALIS SOCIETATIS JESU.

Cum Tomum primum, cui titulus: *Lezioni Sacre, è Morali*, à Patre Cæsare Calino nostræ Societatis Sacerdote conscriptum, aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, facultatem facimus, ut typis mandetur, si iis, ad quos pertinet, ita videbitur. Cujus rei gratiâ has Litteras, manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas, dedimus. Romæ 2. Aprilis 1710.

MICHAEL ANGELUS
TAMBURINUS.

CENSURA ET APPROBATIO ORDINARII.

Videat pro S. O. & referat Adm. R. P. D. Andreas Bolognetti C. R. Præpositus S. Bartholomæi, & hujus Officii Revisor.

Fr. JOSEPHUS MARIA GALLI,
Vicarius Generalis S. Officii
Bononiæ.

Egregium Opus inscriptum, *Lezioni sacre è morali sopra il Libro primo da Rè, Opera di Cæsare Calino della Compagnia di Giesù*, legi ex commissione Adm. Reverendi Patris Magistri Joseph Mariæ Galli Vicarii Generalis sancti Officii Bononiæ, ipsûmque agnovi dignum sanè doctissimo Auctore suo, utpote aptum ad erudiendos intellectus, & voluntates ad cælum elevandas, amore virtutum, & odio vitiorum: quapropter, quoad me spectat, dignissimum istud censeo, ut typis mandetur. Datum Bononiæ in ædibus sancti Bartholomæi, die 3. Octob.. 1710.

D. ANDREAS BOLLOGNETTI,
Clericus Regularis Sac. Theol.
Profess.

Stante suprascripta Attestatione

IMPRIMATUR.

Fr. JOSEPH. MARIA GALLI,
Vicarius Generalis S. Officii
Bononiæ.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS, CUM PRIVILEGIO CÆSAREO.

CUM Dominus Martinus Veith, Bibliopola Augustanus, iteratis typis vulgare desideret Librum, cui Titulus: *Samuel Ecclesiastes*, Italicè conscriptum à P. Cæsare Calino, Societatis Jesu Sacerdote, & à quodam plurimùm Reverendo Capituli cujusdam ruralis Archipresbytero latinè redditum: Ego Magnus Amman Societatis Jesu per superiorem Germaniam Præpositus Provincialis, protestate ad id mihi facta ab A. R. P. Nostro Francisco Retz, universæ Societatis Præposito Generali, eidem ad tertiam hanc Editionem facultatem impertio, simulque communico Privilegium Cæsareum, quo aliis Bibliopolis & Typographis prohibetur, ne dictum Librum citra consensum Superiorum recudere, vel intra fines Romani Imperii inferre præsumant. In quorum fidem has ei manu propria, & consueto Officii Sigillo munitas dedi. Augustæ 10. Augusti 1746.

MAGNUS AMMAN.

LECTORI BENIGNOS. P. INTERPRES.

Magnū quid aspicias benigne Lector, dum in fronte hujus Libri legis magnū Nomen Samuelis, magni Israëlitarum Gubernatoris pariter, & Sacri Magistri, quem insigni arte nuper Ecclesiasten effecit, & in Cathedram produxit Operis istius Author, Ecclesiastes ipse celeberrimus inter Italos, ac præstantissimus, videlicet R. P. Cæsar Calinus, inclytæ Societatis Jesu Presbyter, qui inter alios, quos non Bononiæ solum, & in aliis Civitatibus Italiæ, sed etiam Romæ, communi omnium audientium, uti certò mihi compertum est, tam plausu, quàm fructu publicè dixit, Sermones Sacros, atque Morales, selectiores supra Librum Samuelis, qui primus Regum inscribitur, conscripsit, & in decem Tomulis minoribus, consueto Italarum stylo *Lezioni Sacre, è Morali &c.* nuncupatos, typis publicis edidit, subinde Venetiis, & alibi fortè, recusos.

Ne verò, dum Dissertationes istas supra Librum Samuelis, seu primum Regum, concinnatas esse legis, anticipatâ sententiâ censeas, in iis contineri vel meram Sacri Libri interpretationem, vel aliquid foro, studiòve tuo sublimius, aut alienum, atque adeò, ne prius, quàm gustare incipias, eas fastidias, & ejusmodi judicio tuo vehementer erres, in vestibulo tibi sincerè dico, hîc tibi præberi non modò præclarissimam ejusdem Libri, quin & aliarum quoque Divinarum Paginarum, explanationem, ac præterea probatissimas Divinos Codices intelligendi, & genuinas veritates ex abstrusis Hagiographorum involucris eruendi Regulas generales, verum etiam præstantissimas, atque cum tibi, tum aliis utilissimas doctrinas, exquisitissimis variarum scientiarum floribus exornatas. Id, quod facillè percipies, ubi vel unum, & alterum Sermonem perlegere volueris, atque disertissimam Authoris eruditissimi methodum, & jucundissimam dicendi, probandique vim primoribus, ut ajunt, labiis paululùm gustaveris.

Quòd si ad explanandum Dei Verbum destinatus, opportunum sacris Dictionibus tuis apparatus quæras, isthoc in Opere prorsus uberrimum, ac præstantissimum invenies: & verò tibi maximè, Sacer Ecclesiastes, ut Authorem, ita me interpretem, commodare voluisse credas, & experieris, si manum, & oculum applicare non dedignaberis. Eum in finem explicatio Sacri Contextûs aptissimam tum pro concinnando Orationis Exordio, tum pro ornatu reliquo materiem tibi suppeditabit; sin ea tibi minùs arrideat, ipsam bona pace tutò pertransire, ac tamen copiosissimam, & opportunissimam dictioni tuæ pulcherrimarum rerum congeriem deprehendere poteris, modo refertissimum istud omnis sacræ eruditionis, ac scientiæ promptuarium non inconsultè respuas, priusquam ipsum inspicias.

Quamquam ego per hoc à sedula Sacrarum Litterarum, quas assidue te legere non dubito, perscrutatione te nequaquam abhorrescere credo; sed venerabundus eum te suspicio, qui perbenè noverit solam earundem lectionem non sufficere, verum etiam opus esse penitiori in verum sensum indagine; Cum enim in sacro Eloquentia sola historia aspicitur, ait Magnus Pontifex Gregorius, *nihil aliud, quàm facies videtur: sed si huic assiduo usu jungimur, ejus nimirum mentem quasi ex colloquutionis familiaritate penetramus.* Igitur hoc opus, hic labor est, ut fracta cortice
nuole-

nucleum eruamus, & ex lectione fructum capiamus; Divinæ liquidem Litteræ à S. Chrysostomo ritè comparantur Oceano, & pretiosa illarum dicta gemmis, quæ *medentur cordi S. Joan. affecto, si benè mastificentur: integra deglutita nil profunt.* At enim non cujusvis est eas gemmas *Chrysof. ore, dentèque proprio masticare: manu alia requiritur, quæ resolutas, & masticatas proponat, insignium videlicet interpretum, qui pandere solent abscondita, & arcana referare, apud Bartolæ L' Eternità. quósque propterea adire, ac diligenter oportet consulere. Quod si fiat, tum enimverò al' Lettore. Scriptura sacra aliquando nobis cibus est, aliquando potus.* Et quid, quæso, viro probo honestius, *S. Greg. l. 1. ac utilius, aut Ecclesiastico, doctoque jucundius esse potest excellentissimo studio sacrarum Mor. c. 21, Litterarum, per quos Deus ipse nobis loquitur, sua veritate nos illustrat, atque vel è tepido corde flammæ veræ charitatis exardescere facit? Id equidem S. Leo pronunciat, inquit: Flammam fidei illuminata corda concipiunt, & quæ erant tepida, referante Scripturas Domino efficiuntur S. Leo serm. ardentia.* Verùm quomodo Dominus jam Scripturas referat, postquam è terris in cœlos abiit? *1. de A. Id nimirum præstat per Ecclesiam, à qua sensus earum petendus est; Ecclesia verò loquitur per scens. Viros probatos, egregios Interpretes, qui benevolè communicant, quod eâ Magistrâ didicerunt.* Horum insignem numerum insigniter auget, & ornat Author hujus Libri doctissimus, quem iterum, atque iterum tibi commendo, quique semetipsum efficacius commendabit, si te legere non piguerit.

Porro circa scriptionis Latinæ modum nil ego te moror, quemadmodum neque tu me, spero moraberis: eum videlicet elegi, quo mentem Authoris, atque sensum clarè, vocabulisque probè Latinis redderem, quoad licuit; nec enim semper, & ubique licuit electis vocibus Latinis uti, quod vel obiter legenti patebit; sed quandoque terminos Ecclesiasticos, atque Scholasticos, adeoque minùs Latinos adhibere necesse fuit. Itaque cum præstet ab antiqua priscorum Romanorum sinceritate, bonâ Patrum illorum veniâ, parùm deflectere, quàm Ecclesiæ novæ mysteria, vel etiam artium, atque Scientiarum arcana, coactis circumlocutionibus obscuriora reddere, non difficulter, si non mihi, saltem claritatî, planam, undeunde mutuatam, scriptionem condonabis, & absque offendiculo perges ex ista qualiquali opera mea & insigniter proficere, & aliis non vulgariter prodesse. Si tamen censorem agere, & in stylum curiosius, aut veriùs inquirere velis, eam saltem Juris, immò Criticæ, sanctam Regulam servare memineris: *Verba ita sunt intelligenda, ut res, de qua agitur, valere potius possit, quam pe- C. Abbate rre.* Tunc denique non vanè locatam operam esse judicabo; sed neque Liber iste, quan- 25. de P. S. tum est ab interpretatione mea, puto, habebit, cur timidè sibi dicat:

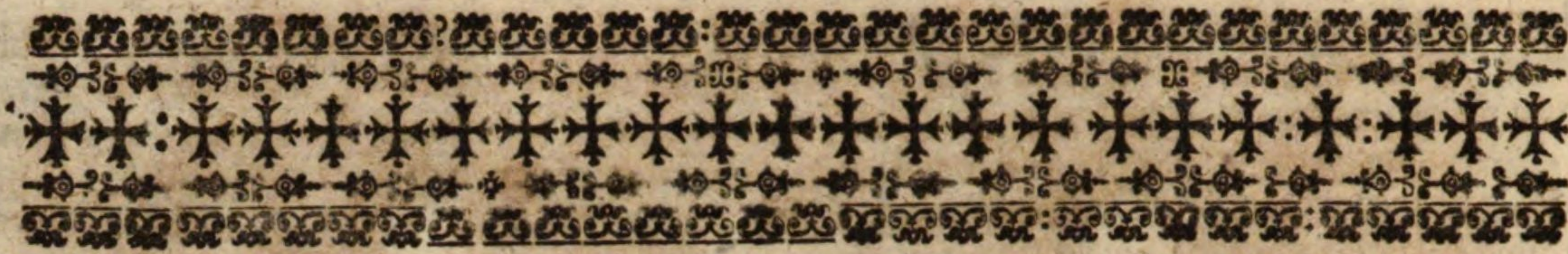
*Ne rubeam pingui donatus munere, & unâ
Cum Scriptore meo capsâ porrectus apertâ
Deferar in vicum vendentem thus, & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.*

*Horat. l. 2.
Epist.*

Demum candidè tibi dico, quisquis es; ut inde commodum capias, hoc mihi negotium sumpsi, & ut commodum tuum faciliùs referas, potiora rerum capita breviter in margine notavi, Sermones omnes ad fastidium tollendum suis numeris distinxî, copiosos, ac utiles Indices, ad Operis calcem annectendos, contexui, nec non & alia quædam in gratiam claritatis addidi, sed nihil, quod Authoris est, omisi. Jam ad lectionem te dimitto, tibi- que dico: *Tolle, Lege.*

F. S. G.

ELEN-

ELENCHUS SERMONUM SACRO- MORALIUM.

In Librum primum Regum
PRIMI TOMI,
Secundùm Argumenta singulis præmissa.

SERMO I.

VEra nobilitas in virtute consistit. 2do.
Nos liberales esse oportet in laudan-
dis aliis, non in nobismet ipsis.

II.

Agitur de polygamia, & de gravi pec-
cato adulterii.

III.

Nos ascendere ad DEUM oportet cogi-
tationibus nostris, eique gratias agere pro
beneficiis.

IV.

De decenti ac moderato vestitu, & de
amabilitate mansuetudinis.

V.

De invidia, & inæqualitate erga li-
beros.

VI.

De contumeliis, & aculeatis dicte-
riis.

VII.

Non convenit recensere, quod potest
pacem turbare.

VIII.

Correptio in familia prudenter adhiben-
da est.

IX.

Afflictis adhiberi solatium oportet.

X.

DEUS peccata castigat poenis etiam tem-
poralibus.

XI.

Unicum in afflictionibus subsidium est re-
currere ad DEUM.

XII.

De oratione.

XIII.

Filii cogendi non sunt ad ingressum re-
ligionis.

XIV.

Bona temporalia per orationem peti
possunt. Vota fieri non decet absque pru-
dentia.

XV.

Filios à statu religioso non oportet impe-
dire.

XVI.

De reverentia, ac obedientia filiorum
erga parentes.

XVII.

Variae proponuntur animadversiones cir-
ca orationem, agiturque de exercitio pre-
cum, quas jeulatorias appellant.

XVIII.

Curiositas, tum rescindi facta alio-
rum, tum aspiciendi vultus alienos, per-
stringitur.

XIX.

De periculosis aspectibus.

XX.

Oratio tacita defenditur, & respe-
ctum humanum contemnendum esse do-
cetur.

XXI.

De iudicio temerario.

XXII.

De eodem iudicio temerario.

XXIII.

Lingua in injuriis. Ebrietas in foeminis

XXIV.

In terris leve malum sufficit ad nos affli-
gendos.

XXV.

Ufus vini malus, & bonus, ad pecca-
tum, & ad virtutem.

XXVI.

XXVI.
Oratio debet esse attenta.

XXVII.
Afflictiones manifestare non coram quocunque, sed coram hominibus magnæ prudentiæ debemus.

XXVIII.
Rebus in arcanis de silenito alterius non est fidendum.

XXIX.
Libenter acceptare correctionem debemus, maximè Confessarii.

XXX.
Peccato mortali pax cum Deo solvitur.

XXXI.
Sinistris in opinionibus obstinari nefas: læsis compensationem fieri fas est.

XXXII.
Offensos oportet acceptare competentem injuriæ compensationem.

XXXIII.
Amor non innocens, ejusque indicia.

XXXIV.
Perseverantia in precibus, ac bonis operibus commendatur.

XXXV.
Afflictiones mutantur in lætitiā, & perducunt ad Paradisum.

XXXVI.
Commendatur Oratio manè surgentibus è lecto, & ingredientibus iter, uti & recursus ad Beatos Cælitēs.

XXXVII.
Honestas observanda in sermonibus.

XXXVIII.
Conversio differenda non est.

XXXIX.
Beneficia à manu Dei agnoscere oportet.

XL.
Preces quisque pro semetipso persolvat.

XLI.
Uxorem à marito dependere, Maritum erga uxorem discretum esse decet.

XLII.
Fœminæ domi se continere debent, Devotio exercenda est, ubi oportet.

XLIII.
Munera examinantur. Vis Exempli commendatur.

XLIV.
Filiorum educatio commendatur, in Seminariis maximè.

XLV.
Filiorum educatio commendatur ulterius.

XLVI.
De Juramentis.

XLVII.
Nemo contemnendus est.

XLVIII.
Deo dare, est recipere cum fœnore.

XLIX.
Promissis fideliter standum est.

L.
Deus laudandus in omnibus.

LI.
De lætitiā vera, ac solida in Deo.

LII.
Deus possidetur à Justis. Alterius estimatio lædenda non est.

LIII.
Humilis timor Dei conservandus est.

LIV.
An unquam anima quædam ex inferno liberata fuerit. Horror ex æternitate damnatorum.

LV.
Regnum Christi, ac Beatæ Virginis Mariæ.

LVI.
Liberi providè curandi sunt. Merces Divini servitii magna est.

LVII.
De Doctrina Christiana.

LVIII.
Fides, & bona doctrina exerceri debet opere.

LIX.
Detractiones cavendæ sunt. Mandantes malum gravius peccant.

LX.
Intemperantia, & lucri cupiditas exagitur.

LXI.
Timor, pietas, atque prudentia in evitandis negotiis, tolerantiam docent.

LXII.
Potentiorum violentia reprehenditur.

LXIII.
Scandalum, grave malum est.

LXIV.
Pietas difficilis est homini, inter prævos versanti.

LXV.
Mulieres, etiam nobiles, labore manuum occupari decet. Parentes filiis juxta statum proprium liberaliter providere oportet.

LXVI.
Finis, & ratio recipiendi Benedictionem sacratissimæ Eucharistiæ.

LXVII.
Attendendum ad familiam, & maximè ad filios.

LXVIII.
Suspicio non omnis iniqua est.

LXIX.
Accusationes, & Delationes ut rectè fiant, quid requiratur.

LXX.
Quid agendum, & cavendum in conversationibus.

LXXI.
Correptio fieri debet clarè, propriè, & absque circumlocutione, sine verbis obscæ-

obscœnis , execrationibus , aut blasphemis.

LXXII.

Correptio fiat absque injuriis , cum discretione , ac amabilitate.

LXXIII.

De S. Stanislao Kostka S. J.

Panegyricus.

Fortitudo in superando respectu humano liberalissimè compensata.

LXXIV.

Respectus humanus perquiritur amplius.

LXXV.

Pœnitentia expugnat omne peccatum.

LXXVI.

Dum veritates æternas , aut doctrinas terrificas audimus , inde percepto timore ad bene operandum uti debemus.

LXXVII.

Gratia actualis explicatur ad solidum peccatoris solatium.

LXXVIII.

Correptio fiat secretò , iteratò , ac celeriter.

LXXIX.

Lascivia radicata difficillimè emendatur.

LXXX.

Difficulus convertitur , qui lucris injustis inhiat.

LXXXI.

Protervitas filiorum adversus Parentes perstringitur , & eorundem erga eosdem reverentia commendatur.

LXXXII.

Utrùm quis unà simul placere mundo possit , atque Deo.

LXXXIII.

Quomodo quis placere Deo possit , ac simul etiam hominibus.

LXXXIV.

Divorum suavis , & amabilis agendi ratio cum hominibus.

LXXXV.

Panegyricus , in laudem S. Philippi Nerii.

S. Philippus Neriùs beneficiâ , ac amore placuit hominibus , atque Deo.

LXXXVI.

Panegyricus , festiva solemnitate S. Aloysii Gonzagæ S. J.

S. Aloysius proponitur , ut Angelus supra hominem , & homo supra Angelum , atque adeò totus Homo Dei.

LXXXVII.

In extremo Judicio terribilis erit exprobratio propter abusum beneficiorum Divinorum.

LXXXVIII.

Scandali damna contra proximum.

LXXXIX.

Quare Verbum Dei sæpè sine fructu audiatur.

XC.

Deus hominem castigat propter peccata

XCI.

Panegyricus , in laudem S. Ignatii

Loyolæ , Fundatoris S. J.

S. Ignatius honoratus à Deo , propter gloriam Deo datam.

XCII.

Invidia grande malum est.

XCIII.

Affidua recordatione mors expectanda est.

XCIV.

Non adhærendum mundo , quia ingratus est , & infidelis.

XCV.

Panegyricus , in laudem S. Thomæ

Apost.

Thomas inter Apostolos in amplectenda fide promptissimus , in ejus confessione generosissimus , & in promulganda felicissimus.

XCVI.

Malè parta malè dilabuntur , seu : Divitiæ , injustè comparatæ , tandem inopiam afferunt.

XCVII.

In omni ætate , & in omni statu subjectio humilis erga Superiores conservanda est.

XCVIII.

Pium desiderium videndi Deum excitatur.

XCIX.

Inveterata consuetudo difficulter relinquitur.

C.

Somniorum causæ , ac discrimen explicantur.

CI.

Benignitas , ac mansueta dignatio erga proximum commendatur.

CII.

Devotio erga Sanctos Angelos docetur.

CIII.

Consilium , aliunde petendum , cui vis est necessarium.

CIV.

Obedientiam omnibus necessariam esse demonstratur.

CV.

Cautela adhibenda est in credendis revelationibus peculiaribus aliisque prodigiis , præter ordinem naturæ factis.

CVI.

Directio Spiritûs explicatur , cum cautela inhærendi doctrinæ , ac notitiæ fidei , sine visionibus , ac prodigiis.

CVII.

Gratia actualis explicatur , & quomodo cooperari oporteat , docetur.

CVIII.

Non anni , sed virtutes æstimantur à Deo.

CIX.

CIX.

Calamitates veniunt à Deo, qui quosdam punit ad omnium terrorem.

CX.

Tempus mortis incertum, in Inferno cruciatus æternus est.

CXI.

Zelus erga domesticos ad evitanda peccata commendatur.

CXII.

Quomodo intelligendum sit, Deum jurare. Deus peccata condonat illi, qui veniam rogat, ut oportet: at etiam remisso peccato restare potest aliqua pœna temporalis, quæ sustineatur.

CXIII.

Obedientia commendatur. Etiam in dicendo vero cautelâ opus est.

CXIV.

Regimini præpositus edoceri se patiatur, & facile auscultet omnibus.

CXV.

Divinæ comminationes meritò metuendæ sunt.

CXVI.

Hominem in sui ad Deum conversione promptum esse oportet.

CXVII.

Voluntas nostra conformanda est cum Divina.

CXVIII.

Servare secretum difficile est. Unum Dei beneficium pignus, & arrha est alterius.

CXIX.

Revelationes, ac vaticinia probè examinanda sunt. Ad obtinendam à Deo felicitatem oportet agere, quod Deus vult, & quomodo vult.

CXX.

Cautela omnibus est necessaria.

CXXI.

Occasiones peccandi cavendæ sunt, & evitandæ.

CXXII.

Occasiones peccandi fugiendæ sunt.

CXXIII.

Afflictiones, & calamitates à Deo proveniunt.

CXXIV.

Cùm sæpè nos Deus castiget propter aliorum peccata, nostram ipsi conscientiam examinare sedulò debemus.

CXXV.

Quomodo Deus quosdam puniat propter aliorum peccata.

CXXVI.

In calamitatibus recurrendum est ad Deum, & ad pœnitentiam.

CXXVII.

Ad sacras Divorum Reliquias compuncto corde confugiendum est.

CXXVIII.

Deo cooperari nos oportet.

CXXIX.

Differitur contra rerum sacrarum abusum ad superstitiones.

CXXX.

Divinum auxilium in periculis invocandum est; Supplicationes autem, ac Processiones non perperam instituendæ sunt.

CXXXI.

Deus, etsi misericors, timendus est.

CXXXII.

A blasphemis, & execrationibus abstinendum est.

CXXXIII.

Certamen in luxu, ac pompa, damnable est.

CXXXIV.

Ecclesiis, rebûsque sacris reverentia exhibenda est.

CXXXV.

Pœnitentia tam externa, quàm interna necessaria est.

CXXXVI.

In negotio curandæ salutis animæ festinandum est.

CXXXVII.

Mendacium exagitur.

CXXXVIII.

Agitur de statu Heli Sacerdotis in æternitate.

CXXXIX.

Utrùm filii Heli salvi sint. Qua occasione discutitur, an major sit numerus Fidelium adulatorum, qui salvi fiunt, an verò illorum, qui damnantur.

CXL.

Mulieres domi remaneant. Ad mortem quisque se comparet.

CXLI.

Ad quid non profint, & ad quid profint bona opera, in statu peccati facta.

CXLII.

Solemni die B. V. Mariæ, in Cælum Assumptæ.

Assumptio Magnæ Virginis Deiparæ proponitur, velut in typo, in raptu Eliæ ad Cælum.

CXLIII.

Primò inquiritur, quomodo Philisthæi impunè potuerint Arcam tangere: dein ostenditur, peccatis Christianorum deberi maiorem pœnam, quàm peccatis Infidelium.

CXLIV.

Quid in se continuerit Arca. Clementia, rigorque Leges custodiunt.

CXLV.

Quoties Arca capta sit ab hostibus Hebraici populi. Inde sermo fit de relapsu in peccatum.

CXLVI.

Quæritur, utrùm cum Arca Propitiatorium quoque, & Cherubini translati fuerint Azotum. Inde sermo fit de furto.

CXLVII.

Quid rei fuerit Idolum Dagon, & an Arca juxta ipsum collocata sit ex reverentia, an ex contemptu. Dein ostenditur error illius, qui se multum arbitratur agere, si juxta peccatum grave devotiunculam aliquam retineat.

CXLVIII.

Quæritur, ob quam causam Azotii tam maturè fanum Dagonis adièrint. Subin refertur hujus Idoli casus, & ostenditur, à nobis proximi nostri defectus abscondendos esse.

CLXIX.

Quoties Idolum Dagon deciderit; quot in partes confractum fuerit, & quam id ob causam, examinatur, ac inde deducitur, à Deo sæpè causas, & instrumenta peccatorum castigari.

CL.

Azotiorum pœna describitur, & explicatur, quomodo Mures tantum inferre dampnum potuerint. Inde docemur, etiam levia peccata esse metuenda.

CLI.

Quæritur, an Azotii re vera propter Arcam castigati fuerint: unde hoc agnoverint, & an prudens fuerit consilium de ea procùl dimittenda. Inde ostenditur, Deum differre castigationes ad locum pœnitentiæ dandum, & castigationes immittere, ut eliminetur peccatum.

CLII.

Dictus occasione luis, quæ jamjam in vicina Bononiensi in Boves, & Vaccas grassari incipiebat.

Præsentium calamitatum causæ proponuntur.

CLIII.

Consultatio super Arca, ejusque sententia refertur, cum causa sua. Inde docemur cavere nobis à consilio malo, vel aliis præbendo, vel amplectendo.

CLIV.

Dictus occasione luis pecorum auge-scentis.

Dubia quædam circa historiam solvuntur: dein ostenditur, Divinam voluntatem frequenter easdem per vias impleri, per quas aliquis opponere se nititur: demum inquiritur, quid agendum sit ad placandum Deum.

CLV.

Quare non fiat mentio Regum Philistinorum, & cur Accaronitæ non prohibeant ingressum Arcae in regionem suam, disquiritur, sicut etiam, an eorum formido ratione nitatur: exin ostenditur, regere debere, qui regendis aliis præest.

CLVI.

Nova Philisthæorum consultatio, & concepta sententia refertur: inde ostenditur, sæpè calamitatibus ad aliquid præstandum pertrahi peccatores, etiam obstinatos.

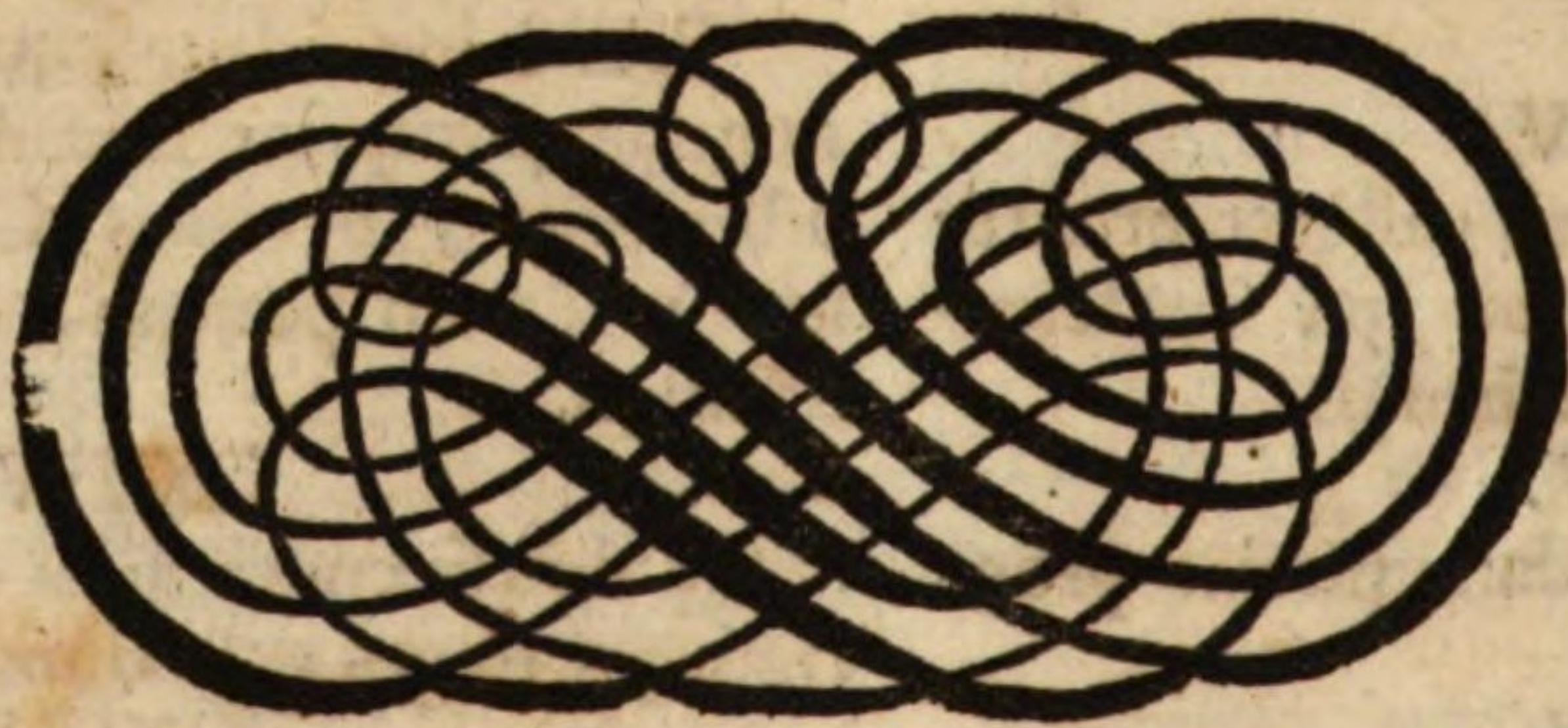
CLVII.

Quæritur, utrùm Philisthæi mortem rationabiliter timuerint: inde deducitur, mortis metum discretè concipiendum esse.

SERMONUM DE LUSU

Peculiaris Elenchus præmittitur eidem Tractatui Theologico-Morali De Lusu &c.

AD FINEM HUIUS TOMI PRIMI.

INDEX THEMATUM

Ad formandas ex istis utriusque Tomi Sermonibus Dictio-
nes cathedralicas pro omnibus, & singulis diebus
Dominicis, ac Festis totius anni.

Dominicâ primâ Adventûs.
Dies Judicii, ac mortis, certa, &
incerta.

Tunc videbunt Filium hominis ventientem. Luc. 21.
Quemadmodum dies judicii, ita & dies mortis
quoad tempus certa simul est, & incerta: cer-
ta Deo, incerta nobis. *Tunc videbunt.* Per par-
ticulam *tunc* designat Christus hanc diem quoad
punctum mortis sibi certissimam; nobis autem
illud *Tunc*, & punctum voluit esse incertum, ut
ad omnem diem, omnéque temporis punctum
essemus parati. Vide Tom. I. Sermon. 110. n. 1.

Eâdem aliud argumentum.
Terrifica Deum timere docent.

Arescentibus hominibus præ timore. Luc. 22. Sicut
amari, sic etiam timeri vult Deus: hinc tot com-
minationes in sacris Litteris, tot signa terrifica
in cælis, tot tempestates, & fulmina in regio-
ne aëris, tot calamitates in terris, tot pericula
in aquis, aliud non sunt, nisi magistri, à quibus
Deum amare discamus. Tom. I. Sermon. 115. n. 1.

Eâdem.
Ludere longo tempore.

Scitis, quoniam prope est æstas. Luc. 21. Ut ex ar-
borum floribus, & fructibus, sic ex aliis multis
meriuntur tempora, nec immeritò; tam pre-
tiosum quippe tempus est, ut summopere cu-
rari debeat. At multum temporis lusu consu-
mitur; quæ res ultima die, de qua Dominus in
Evangelio hodierno, magnum terrorem pari-
tura videtur &c. Vide Sermon. 2. à n. 9. & Sermon.
3. roto, de Lusu, ad finem Tomi I.

Aliud.
Æternitas Inferni.

*His autem fieri incipientibus respicite, & levate ca-
pita vestra, quoniam appropinquat redemptio ve-
stra.* Luc. 21. Ingentes ærumnæ, magni hor-
rores, graves pœnæ, terribiles ecclipses in
Sole, tincturæ sanguinis in Luna, dissolutiones
stellarum, fremitus marium, procellæ syderum;
omnis isthæc inversio naturæ, adversus homi-
nem armata, non tantum cruciabit eum expe-
rientiâ præsentium, quantum imaginatione fu-
tutorum. *Arescentibus hominibus præ timore, &
expectatione, qua supervenient universo orbi.* Ni-
hilominus inter media tot mala Servator nos
cupit solatium capere, eò quod ista mala finem,
ac redemptionem natura sint. *His autem fieri
incipientibus &c.* Malum quod finitur, non est
grave malum. Ah miseri peccatores! vos ma-
A. R. P. Galini Sermon. Tom. I.

nere nequit solatium istud. In doloribus vitæ
vestræ quod magis ad mortem appropinquatis,
eò magis *appropinquat redemptio vestra*; sed in
Inferno non est finis: *In inferno nulla est redem-
ptio &c.* Attendite hanc ad veritatem. Qua-
liscunque pœna sentiat a damnato quodam
in primo ad Infernum ingressu, ea 1. nunquam
finitur: 2. nunquam interruptitur: 3. nun-
quam mitigatur. Vid. Tom. I. Sermon. 110.

Aliud.
De Brevitate bonorum tempora-
lium.

Cælum, & terra transibunt. Luc. 21. Sæpius infi-
nuat nobis Redemptor noster variis exemplis,
parabolis, & doctrinis, omnia terrena esse tran-
sitoria; hodie verò quasi summam id nos e-
docet, ubi prædictionem ultimi diei notatu di-
gnâ sententiâ concludit, inquiens: *Cælum, &
terra transibunt*; nec alium in finem, quàm ut
efficaciter ob oculos hominum proponat, om-
nia terrena relinquenda, & bona cœlestia quæ-
renda esse, quia hæc æternum duratura, illa ve-
rò, quantacunque sint, brevia tamen sunt. Vi-
de Tom. 2. Sermon. 127. item Sermon. 132.

Eâdem Dominicâ.
Procrastinatio noxia.

*His autem fieri incipientibus respicite, & levate ca-
pita vestra.* Luc. 21. Hodie Judex, & Præco-
Christus, & Apostolus junctis vocibus eò col-
limant, ut peccatorem permoveant ad cele-
rem conversionem. *Frateres*, clamat S. Paulus,
jam nunc hora est absque ulteriori tergiversatio-
ne *de somno peccati surgere.* *His fieri incipienti-
bus*, ait Christus, sine mora *respicite, & ab o-
nere peccati levate capita vestra.* Quare tam ce-
leris petitur conversio peccatoris? Quia pro-
crastinatio semper non modò plurimum no-
cet, sed & emendationem vitæ multò diffici-
liorem reddit. Tom. II. Sermon. 7. n. 6.

Dominicâ secundâ Adventûs.
De Divina Providentia in afflictioni-
bus.

Cum audisset Joannes in vinculis opera Christi. Matth.
11. Joannes innocens est, & oppressus vincu-
lis: mittit duos Discipulos ad Christum, neque
legationem suam adornat ad conquerendum
super captivitate sua: quærit nova lumina Fi-
dei, non gratiam libertatis. Quod si innocens
tam modestus extendit manus ad Deum, qui
ipsum in carcere tenet, quid nos peccatores a-
gamus? De quavis afflictione vel modica qui-
ritamur, atque si Divinam Providentiam non
(a) incu-

incusamus, eam saltem non intelligimus. Putamus, alios peccare, nosque flagellari, nec adhuc probè capimus, quomodo Providentiæ assistant Misericordia, & Justitia. Sed attendite modò, & videbitis, quomodo Deus quandoque nos percutiat propter nostra, quandoque propter aliorum peccata: 1. propter nostra, neque verò definit esse misericors: 2. propter aliena, neque verò definit esse justus. Si nos castiget propter nostra, curemus ea vitare: si propter aliorum peccata, studeamus ea impedire. Vide Tom. I. Serm. 123. 124. & 125.

Eadem.

De poenis æternis Inferni.

Joannes in vinculis. Matth. 11. Durus utique carcer, & gravia fuerint vincula, quibus oneratus fuit Joannes, attamen tolerabilis adhuc ille, & hæc facillè ferenda, quia mors, & unicus à ferro ictus Joannem absolvit & à vinculis, & à carcere. Verùm intolerabilis ille carcer, vincula minimè ferenda, ferenda tamen, in Inferno sunt, utpote à quibus mors nulla liberat, ictus absolvit nullus. Tom. I. Serm. 110. à n. 4.

Eadem.

De peccato non iterando.

Joannes in vinculis. Matth. 11. Sicut non liberè ita non culpabiliter fuit *Joannes in vinculis* Herodis: at quàm culpabiliter hæret in vinculis perditionis homo, qui liberè sæpius eadem peccata committit? Satis est ad æternam damnationem peccare semel: itaque caveat homo, si semel è peccati vinculis per pœnitentiam evaserit, ne perpetret illud iterum &c. Vide, Serm. 3. à n. 8. de Lusu, ad finem Tomi 1.

Eadem.

Causa peccati remota.

Quid existis in desertum videre? Matth. 11. Christus interrogavit illos, qui exierunt in desertum causa videndi Joannem: ego quæro: cur Joannes exivit in desertum causâ vivendi piè? Nunquid etiam domi sanctis cum parentibus sanctus esse potuit? Potuit enim verò, ita tamen, ut ejus innocentia pluribus periculis, saltem remotis, fuisset exposita, testante Ecclesia in Hymno: *Antra deserti teneris sub annis Civium turmas fugiens petisti, ne levi posses maculare vitam Crimine lingua:* nostram ad institutionem; peccatum enim tantum est malum, ut omnia fugienda sint, quæ vel remotè ad illud inducunt. Tom. II. Serm. 26. n. 2.

Eadem.

Denudatio corporis.

Quid existis videre? *Hominem mollibus vestitum?* Matth. 11. Sicuti pro ratione statûs mollibus vestiri, culpa vacat, ita pariter sic vestitum videre, de se malum non est. Contrâ non decet vel mollibus tegi, vel varias corporis partes inhonestè nudatas foris, domive videntas aperire, hoc grande peccatum, & multiplex est. Tom. II. Serm. 24. à n. 3.

Eadem.

Reverentia erga Superiores.

Tues, qui venturus es, an alium expectamus? Matth. 11. Singularem, utique summè debitum, honorem, ac reverentiam Christo Joannes desert, ubi nuncios mittit, qui, num sit Messias, humiliter interrogarent: *Tues &c.* Christum in Su-

perioribus, maximè sacris Pastoribus, revereri debemus: isti semper obsequenter interrogandi, aut si errent, humiliter monendi, non protervè increpandi, minus calumniis, aut contumeliis afficiendi sunt. Tom. I. Serm. 113. n. 8.

Dominicâ tertia Adventûs.

De querelis injustis contra Confessarios.

Et qui missi fuerant, erant ex Phariseis. Joan. 1. Missi à primoribus Judæorum Legati erraverunt utique, dum Joannem pro Christo salutârunt; attamen errorem hunc suum sese dedoceri modestè sustinuerunt, si quidè serîo, & non potius è solita hypocrisi circa utrumque egerint &c. Hic erubescant illi, qui, dum ad sacrum Tribunal errores gravissimos afferunt, enormium scelerum rei, sacros tamen Arbitros, à Deo missos, ac ejus loco Judices, 1. vix audire sustinent, immo 2. tanquam indiscretos monitores incusant, sed 3. pessimè. Vid. Tom. I. Serm. 29. toto.

Pro eadem aliud.

De temerè jurantibus.

Elias est tu? Et dixit: non sum. Joan. 1. Tamen si Joannes nondum audièret, exactissimè tamèn adimplevit illam doctrinam Christi apud S. Matthæum cap. 5. *Non jurare omnino - - sit autem sermo vester, est, est, non, non.* Contrâ faciunt plurimi, toties fere jurantes, quoties loquentes; at quàm malè, quàm impiè, docet Serm. 46. à N. 3. Tom. I.

Eadem.

De Mendacio.

Confessus est, & non negavit. Joan. 1. Professio non magnum duntaxat, sed omni laude majorem virum sese demonstravit Joannes vel in isto, dum in tantis mentiendi illicitis tanquam murum se pro veritate opposuit, & quod res erat, *confessus est, & non negavit.* Sanè nihil turpius, nihil homine indignius, ac ipsi naturæ difformius est, quàm relicta veritate converti ad mendacia. Vide Tom. I. Serm. 137.

Eadem.

De Timore Dei.

Ego vox clamantis in deserto: dirigite viam Domini. Jo. 1. Divus Joannes prædicabat in deserto: *Ego vox &c.* & ejusdem Concionibus percussus timore populus dirigebat vias suas ad Dominum. Nos prædicamus in pleno populo, & videmus omnia solitaria virtutibus: prædicamus in media hominum multitudine, sed non videmus conversiones, eò quòd aures non præbeantur nostris concionibus, quasi quadam in solitudine loqueremur arboribus. Quidquid vobis dicimus, ipsi vobis blandimini de Divina Clementia, negatis omnem aditum salutari cuidam timori. Verùm absit hoc, ô Charissimi! timeamus Deum 1. in castigationibus, 2. in comminationibus, 3. in ipsis misericordiis. Vide Tom. I. Serm. 115. Item Serm. 123. It. 131.

Eadem.

Pœnitentia digna.

Dirigite viam Domini. Jo. 1. Directio viæ Domini videtur idem esse, ac Baptismus pœnitentiæ, de quo post octiduum insonabit *Vox clamantis in deserto*, sive quod Joannes alibi declarat: *Facite fructus dignos pœnitentiæ.* Fructus isti sunt, quando

Concionatorius.

quando peccator à se ipso vindictam sumit, & hac ratione iustitiæ Divinæ satisfaciens, hujus vindictam prævertit. Tom. II. Sermon. 4. à n. 1.

Eadem.

Deus in gubernantibus.

Tu quis es? Jo. 1. Judæis haud opus fuisset quærere: *Tu quis es?* si agnoscere voluissent, uti debuissent, loquentem, & agentem in Joanne Deum &c. Certè Deus agnosci vult, ut in verbi sui Præconibus, ita pariter in omnibus gubernantibus. Tom. II. Sermon. 70.

Dominicâ quarta Adventûs.

Gravitas peccati ex æterna poena Inferni.

Prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Luc. 3. Quanto cum rigore de peccatis agenda sit pœnitentia, satis ostendit rigor, quem vivendo tenuit, qui Baptismum pœnitentiæ prædicavit, S. Joannes, cui exuviæ cameli pro vestitu, locustæ, ac mel sylvestre pro victu serviebant. Cur igitur hodie tam rarus conspicitur in pœnitentibus rigor? Nimirum quia ob facilem, quam nobis imaginamur, remissionem peccati, nec hujus naturam penetramus, nec gravitatem scimus. Undenam ergo hæc desumenda? Inde profectò, ubi nulla est peccati remissio, videlicet ab æternitate poenarum in Inferno. Vide Tom. I. Sermon. 110. à N. 5.

Eadem.

De Usu Sacramentorum sacrilego.

Prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Luc. 3. Baptismus pœnitentiæ, quem prædicavit Joannes, etsi non fuerit Sacramentum, innuit tamen, quanta sit vis, & virtus Sacramentorum; tanta nimirum, ut per illa verè obtineamus remissionem peccatorum, si quidem sacra Mysteria ritè, & cum debita dispositione obeamus; secus enim qui sanctissima Sacramenta sacrilegè usurpat, illius peccata non remittuntur, sed augentur. Sermon. 122. à n. 4. Tom. I.

Eadem Dominicâ quarta.

De Pœnitentia.

Et venit in omnem regionem Jordanis prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Luc. 3. Ad obtinendam ab irato Deo veniam peccatorum nostrorum facit Pœnitentia. Hæc est instar Baptismatis, quo lavamur, emundamur, & ornatur coram Divinis oculis. Meritò sanè prædicavit eam Præcursor: *Venit &c.* Meritò nos quoque prædicamus eam; verum tamen haud oportet sibi blandiri. Dum semel, aut bis suavi quadam à cibis abstinentia vos afflictiatis, etiamsi vivatis in peccatis, adulamini tamen vobis, quasi sitis Pœnitentes: blandimini vobis, quasi sitis Pœnitentes, dum viventes in deliciis, semel aut bis acceditis ad sacram Exhomologesin levissimo cum sensu doloris. Quodsi Pœnitentiam vobis multum prodesse cupiatis, amplectamini eam 1. in corde, 2. in sensibus: in illo est anima, in istis, ut ita dicam, veræ pœnitentiæ facies. Tom. I. Sermon. 135.

Eadem.

De zelo sancto propter peccata.

Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus. Luc. 3. En Joannem in spiritu, & virtute Eliam! En ut zelo zelatur pro Domino, & pro A. R. P. Calini Sermon. Tom. I.

animabus Domino conciliandis! Nempe hoc ipsum est, quod Deus exigit ab iis, qui præsumunt, maximè à sacris Pastoribus, atque Divini Verbi Præconibus, zelum videlicet, quo ardeant contra tot injurias per peccata Deo illatas, ne pereant tot animæ Christi sanguine redemptæ. Sicutis identidem cum Joanne clamandum: *Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus.* Tom. I. Sermon. 138. n. 5.

Eadem.

De efficacia Pœnitentiæ ad veniam.

Venit in omnem regionem Jordanis prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Luc. 3. Quodsi Salomon post gravia peccata salvus tamen factus fuerit, id ex eo fuit, quod efficacem pœnitentiam egerit, ut cui vis ingens, immò tota, solaque est ad impetrandam peccatorum veniam. Hinc meritò Joannes eum in finem suam impendit operam, *Et venit in omnem regionem Jordanis &c.* Tom. II. Sermon. 88.

Eadem.

De Obligationum executione.

Omnis vallis implebitur. Luc. 3. Dum Spiritus S. ait: *De propitiato peccato noli esse sine metu*, fortè docere vult, ad impetrandam plenam peccatorum veniam aliquid aliud requiri præter seriam peccatorum detestationem &c. Et quid illud? Arbitror, & hodie demonstrare conabor, insuper exigi sinceram obligationum executionem, quam Joannes insinuare videtur per vallem, quam ex Isaia jubet impleri. Tom. II. Sermon. 88.

Eadem.

De munerum acceptatione.

Erunt prava in directâ. Luc. 3. Dei Filius, in mundum venit, ut prava verteret in directâ &c. Ita Lex Evangelica docet &c. Quomodo subsistent, qui acceptant munera, quibus invertuntur judicia, fiuntque directâ in prava? Vide Tom. II. Sermon. 61.

Dominicâ infra Octavam Nativitatis.

De Socordia Parentum circa filios.

Erant Joseph, & Maria Mater Jesu mirantes super his, quæ dicebantur de illo. Luc. 2. Virginea Mater, atque virgineus Nutritius adeò solliciti circa Divinum Filium erant, ut non solum ad actiones ejus attenderent, sed etiam ad ea, quæ dicebantur de illo. Utinam illustrissimum hoc exemplum imitarentur parentes omnes, atque negotium, de quo gravissimam olim Deo rationem reddent, non totum aliis relinquerent, sed ipsimet majori ex parte obirent &c. Tom. I. Sermon. 67. à n. 1.

Eadem.

De Afflictionibus.

Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Luc. 2. Itane prærogativa Reginæ cælorum non est exemptam esse ab omnibus adversis in terra? Non est: illa, quæ in momento originis suæ fuit Sancta: illa, quæ &c. non tamen gaudebat prærogativâ, quod minùs affligeretur. Acutissimi fuere gladii, qui cor ejus transfixerunt. *Tuam ipsius animam &c.* Modò videtis, nobis exoticum videri non debere, quod affligat nos Deus. In occasionibus ejusmodi Deus nobiscum agit instar Domini, instar Patris, & instar Judicis: 1. instar Domini suum ad arbitrium, 2. instar Patris

Index

Patris nostram ad utilitatem, 3. instar Judicis nostram ad castigationem. Tom. I. Serm. 117. & 123.

Eâdem.

Leve malum affligere nos potest.

Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Luc. 2. Adversis in mortali vita nequaquam immunis erat innocentissima Virgo Deipara: *Tuam ipsius animam &c.* neque tamen à gravissimis calamitatibus unquam mente dejecta est, verè nimirum *Turris David eburnea &c.* Nos haud raro omni prosperitate à Deo cumulari, si vel unum unicum, idque leviculum malum se immisceat, totam felicitatem nostram per id everfam ingrati querimur. Tom. I. Serm. 24.

Eâdem.

Impedire peccatum alterius.

Positus est hic in ruinam multorum. Luc. 2. Innocentissimus Jesus altissimâ providentiâ, & aliorum culpâ *positus est in ruinam multorum*; at multi Christianorum suâ culpâ fiunt in ruinam, seu causa sunt aliis peccatorum, quæ tamen potius impedire tenentur &c. Qua dere copiosam præbet materiam Sermo 7. de Lusu, ad finem Tomi I.

Eâdem.

Reverentia in Ecclesiis.

Ecce hic positus est in ruinam, & resurrectionem multorum. Luc. 2. Quod B. Simeon dixit de Christo in Templo Jerosolymitano, hoc de ipsis Catholicorum Ecclesiis sapissimè verum fit, eas nimirum *cedere in ruinam, & resurrectionem multorum: in ruinam* quidem eorum, qui loca sacra profanant; *in resurrectionem* verò illorum, qui sacris Ecclesiis debitam reverentiam exhibent. Tom. II. Serm. 15. à N. 4.

Eâdem.

Divitiæ malè partæ.

Et perfecerunt omnia secundum legem Domini. Luc. 2. Spiritu pauperes erant Maria, & Joseph, ac nullis cupiditatum vinculis adstricti, ideoque tam expediti ad faciendum *omnia secundum legem Domini.* Contrà divites illi, qui inordinatè diligunt opes, quas vel malè acquirunt, vel cum peccato possident, hi terrenorum vinculis impediti, nihil faciunt eorum, ad quæ lex, & conscientia ipsos obligat. Tom. II. Serm. 19. n. 5.

Dominicâ prima post Epiphaniam.
De Reverentia, & Obedientia Filiorum erga Parentes.

Erat subditus illis. Luc. 2. Christus hic exemplo docet, quòd fusè, ac nervosè traditur Tom. I. Serm. 16. quantam videlicet filii parentum seu votis, sive imperiis reverentiam debeant, & obedientiam.

Eâdem aliud,

Eodem de Argumento.

Et erat subditus illis. Luc. 2. Hic forma datur liberis, ne noxiam appetant libertatem, sed à parentibus duci se sinant, monitionibus eorum omnem gerentes morem. Quod si præstiterint, Deo & hominibus erunt accepti (*proficiebat sapientiâ & gratiâ coram Deo, & hominibus*) sin minis, omnibus exosi. Tom. I. Serm. 81. à n. 2.

Eâdem.

Deo placere, & hominibus.

Jesus proficiebat gratiâ coram Deo, & hominibus. Luc. 2. Censuit quidem Apostolus, haud fieri posse, ut Deo pariter, & hominibus quis placeat. *Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem &c.* contrarium tamen de Christo testatur hodiernum Evangelium, eum videlicet & Deo, & hominibus acceptum fuisse. Id, quod nostrum quilibet assequi poterit; quibus autem viis ac mediis, docent Sermones 83. & 84. Tom. I.

Eâdem.

De probris Filiorum inobedientium.

Et erat subditus illis. Luc. 2. Compendium omnis laudis refert S. Lucas, dum duodennem Servatorem Parentibus suis subditum, ac obedientem narrat. Contrà compendium omnis vituperii dicis, si quem seu Parentibus, sive Præpositis inobedientem, & refractarium asseras &c. Tom. I. Serm. 97. à n. 4.

Eâdem.

De Æstimatione Virtutum.

Et Jesus proficiebat sapientiâ, & ætate, & gratiâ apud Deum, & homines. Luc. 2. Omnes crescunt, atque proficiunt ætate. Quis curat crescere sapientiâ, & gratiâ apud homines. At pauci crescere satagunt virtutibus in conspectu Dei. *Proficiebat - - apud Deum.* Ut autem id porro curetis, videamus, quomodo nostris in operibus Deus 1. solam virtutem æstimet: 2. solam virtutem remuneretur. Tom. I. Serm. 108.

Eâdem.

Reverentia erga benè meritos.

Erat subditus illis. Luc. 2. Haudquaquam Jesus, universorum Dominus, tenebatur ad subjectionem hominibus præstandam; quia tamen obsequia, bonaque corporalia multa recepit à Virgine Matre, virgineoque Nutritio, hoc exemplo suo docere voluit omnes, quantò magis reverentiam exhibere teneantur erga benè meritos. Tom. II. Serm. 65.

Eâdem.

De Obedientia Filiorum, etiam adultorum, erga Parentes.

Erat subditus illis. Luc. 2. Nil novi est, à filiis adultioribus, ad excutiendam videlicet obedientiam parentibus debitam, dici, parvulos attingere mandatum istud: adultos ipsos utique scire quid agendum, quidve cavendum sit &c. Sed vah quàm iniquè! Videant ejusmodi filii Christum ipsum, dum exemplo suo præceptum de obedientia parentibus præstanda palàm explicabat, *& erat subditus illis.* Neque dicant, Christum eo tempore parvulum fuisse, 12. annorum puerum; etenim Christus, utpote Deus Homo, nescivit ætatem, & incapacitatem infantie, sed in utero Virginis Matris infinita claritate cognovit omnia. Proinde mandatum in possessione manet, ut filios, etiam adultos, obedire parentibus oporteat. Tom. II. Serm. 92.

Eâdem.

Idem Argumentum.

Quandoquidem filii, quacunque sint ætate, parentibus obedire tenentur, quod à Saule, cunctisque probis filiis, studiosè semper observatum est.

est &c. quanto magis cavere debent, ne parentes suos quoquo modo contristant? Vid. Tom. II. Serm. 93.

Eâdem.

De Cura Parentum circa Filios.

Ecce Pater tuus, & ego dolentes querebamus te. Luc. 2. Insignem profectò parentibus Christianis ideam curæ paternæ circa filios præbent felicissima Virgo Mater, & Virgineus Sponsus, Nutritiusque Josephus, dum relictis in via cognatis, & notis iter vertunt, viam relegunt, Jerosolymam redeunt, & invento tandem Divino Filio Maria dicit: *Ecce Pater tuus &c.* Hinc admonentur parentes, ut majorem habeant rationem liberorum suorum, qui pignora sunt, quàm divitiarum, & aliorum bonorum temporalium. Vid. Tom. II. Serm. 93.

Eâdem.

De bona filiorum educatione.

Dixit Mater ejus ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? Luc. 2. Sanctissima Dei Hominis Mater nunquam aliàs vel uno verbulo Divinum Filium suum increpuisse legitur, nisi hodierno in Evangelio, ubi tamen verbis modestissimis, ex innocentissima Divini consilii ignorantia, solum amantissimè dixit: *Fili, quid fecisti nobis sic?* Hac autem sollicitudine sua, verè materna, docet parentes omnes, quòd filiis, quantumcunque probi videantur, nunquam omnino fidere possint, sed assiduam curam impendere debeant, ut benè educantur. Vid. Tom. II. Serm. 121.

Dominicâ secunda post Epiphaniam. De Ebrietate Mulierum.

Cum inebriati fuerint, tunc id, quod deterius. Joan. 2. Rectè vinum deterius offertur ebriis, cum inter vitia, præsertim in fæminis, deterius non sit ipsa ebrietate. Tom. I. Serm. 23. à n. 4.

Eâdem.

Ufus vini bonus.

Vinum non habent. Joan. 2. Ubi vinum non habetur, ibi malus illius usus haud exercetur: contra ubi abundat vinum, non raro abundat etiam peccatum. Sunt tamen, qui liquore vini ad exemplum Christi sanctè uti sciant ad bonum. Tom. I. Serm. 25.

Eâdem.

Refugium ad Deum in afflictionibus.

Dicit Mater ejus ministris: quodcumque dixerit vobis, facite. Joan. 2. Magnus pudor! in solemoni convivio nuptiarum deprehenditur deficere vinum &c. Necessitas inexplicabilis! Ministri, ac famuli discurrebant anxii, neque modum invenire poterant, aut remedium. Id invenit magna Virgo Mater confugiens ad Jesum, ac jubens ministros eidem obsequi: *Dixit Mater ejus &c.* Id factum, & vinum procuratum, & necessitas finita fuit. Vestris in calamitatibus quid vos agitis, Auditores? Ploratis, erubescitis, & omnia agitis, quin ad Deum confugiatis, atque si confugiatis ad eum, non ramen agitis, quod ille exigit à vobis: non ponitis animum vestrum in luctum: non agitis poenitentiam de peccatis vestris. Quapropter attendite, ac videbitis, quòd in calamitatibus publicis, & privatis 1. frustra doleat, qui non confugit ad Deum: 2. frustra confugiat ad Deum, qui suis in peccatis obstinatus est, neque dolet. Tom. I. Serm. 126. 127. & 130.

Eâdem.

De Cooperatione hominis ad gratiam.

Dicit eis Jesus: implete hydrias aqua. Joan. 2. Mirum! Christus potuit se solo absque ministerio famulorum sine præsentè aqua vinum creare, ac hydrias implere: ad quid igitur fatigantur famuli? cur aqua jubetur afferri? Deus nimirum ordinariè nostram exigit cooperationem tam in bonis animæ, quàm corporis procurandis: in omnibus agit uti Dominus; homo ministerium deferre debet instar industrii famuli. Tom. I. Serm. 128. toto.

Eâdem.

Exauditio Dei.

Quid mihi, & tibi est, Mulier? Joann. 2. Duriuscula videtur amantissimi Filii responsio ergo Matrem amantissimam: *Quid mihi &c.* Cum nihilominus preces Matris exaudièrit &c. non tam ipsi respondere voluit, quàm nobis, qui sæpius importunis precibus rogamus id, quod ubi denegat, & non exaudit nos, peculiarem nobis confert gratiam, quia malum est, quod petimus. Tom. II. Serm. 68.

Dominicâ tertia post Epiphaniam.

De Obedientia Uxoris ergo Maritum.

Et ego homo sum sub potestate constitutus. Matth. 8. Felicem Centurionem! dum ipse Duci paret, omnes subditos sibi obediens habet: *Dico huic: vade, & vadit:* quin & ipsum Deum Hominem sibi obsequentem experitur: *Fiat tibi, sicut credidisti,* Radix, & fons omnis prosperitatis in omni statu, maximè conjugali, est, si uxor sub potestate viri nihil sine hujus consensu, & consilio agat; tunc enim omnes domesticos obsequentes, quin & ipsum Deum sibi faventem habebit: id quod perspicuè evincit Sermo 41. Tom. I. à n. 4.

Eâdem.

De Præpotentia Magnorum.

Accessit ad eum Centurio. Matth. 8. Iste Centurio haud dubiè nobilis fuit: certè potens erat ad nutum paratos habens tot milites; at inde majori laude dignus, quòd nec elatus nobilitate, nec superbus potentiâ misellorum patrociniū, sumpserit, atque progregarii militis, aut servuli salute supplex ad Dominum venerit: *Accessit &c.* Contra plurimi Nobilium agunt, atque potentum, qui generis, ac potestatis eminentiâ ad opprimendos pauperes, & subditos abutuntur; sed in propriam suam perniciem. Tom. I. Serm. 62.

Eâdem.

De Obedientia.

Dico huic: vade & vadit. Matth. 8. Ter felicem Centurionem, qui tam promptos, & ad nutum obsequentes habuit milites! Quin magis obedientiâ sua felices milites; etenim omnis prosperitatis fons est obedientia, sicut vicissim omnis mali origo inobedientia. Tom. I. Serm. 97. à n. 4.

Eâdem.

De eodem argumento.

Et ego homo sum sub potestate constitutus. Matth. 8. Profiretur Centurio, se habere superiorem, Ducem videlicet, & rectè, cur autem illico infert: *habeo milites sub me ad nutum obsequentes: Di-*

co huic: vade, & vadit? Quænam ista sequela?
R. optima, nam sicut verum est: *Qui non didicit subesse, nescit præesse*, ita vicissim qui superiori præstat obedientiam, facile aliis imperabit, & promptè obediens habebit inferiores se. Tom. I. Serm. 104. à n. 1.

Eâdem.

De Fide.

Vide Feriâ 6. post Cineres.

Eâdem Dominicâ.

Preces pro re temporali.

Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israël. Matth. 8. Centurio pro servi valitudine rogat, & Christus Centurionis fidem laudat. Unde discimus, preces pro re etiam temporali, si quidem debitis vestitæ sint conditionibus, non modò non illicitas esse, sed insuper ansam præbere & ad præstantissimarum virtutum actus exercendos, & ad cumulandum insigniter meritum, Tom. I. Serm. 14.

Eâdem.

De numero Electorum.

Dico autem vobis, quòd multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob in regno cælorum. Matth. 8. Parum utile videtur quærere, num inter Catholicos adultos pars major damnetur, an verò salva fiat. Aliqui rigidum existimant, qui maiorem partem damnari contendit: alii laxum censent, qui maiorem partem salvam fieri tuetur. Servator in alio loco dixit ad nostrum terrorem, angustiam esse viam, quæ ducit ad Cælum, & à paucis eam teri; hodie tamen asserit, istos, in comparatione totius mundi paucos, in se tamen esse multos: *Dico autem vobis &c.* Ego vobis dicam, quòd sentio, tribus in propositionibus, non inutilibus, non rigidis, non laxis: 1. Catholicorum adultorum partem maiorem fieri salvam, videtur valde probabile: 2. Eorum, qui toto vitæ suæ decursu vivunt in peccato gravi, maiorem partem damnari, videtur certum: 3. Eum, qui in gravi peccato est, versari semper in periculo damnationis, est indubitabile. Primum punctum roborare debet eum, qui peccavit, & non vult ampliùs peccare; secundum terrere debet eum, qui vult constanter in peccatis vivere: tertium compellere debet ad mox deponendum, ac postea semper detestandum omne peccatum. Tom. I. Serm. 139.

Eâdem.

De Humilitate, ac benigna dignatione Magnorum.

Ego veniam, & curabo eum. Matth. 8. Ingens profectò Christi Domini humiliatio, dum ad curandum vilem servulum venire non dedignatur, sed, licet id non rogatus, dicat: *Ego veniam &c.* Centurio, Vir publico, eoque Divino encomio dignus: *Non inveni tantam fidem &c.* indignum sese tantâ gratiâ censuit, ideòque reposuit: *Domine, non sum dignus &c.* Omnes autem ex eo discere possunt, quòd humiliatio, ac benigna dignatio deceat etiam Magnos. Tom. II. Serm. 103.

Eâdem.

De omnipotente Voluntate Dei.

Domine, si vis, potes me mundare. Matth. 8. Si totum Evangeliorum librum pervolverimus, vix tantam fidem inveniemus, quanta nobis hodie

proponitur in Centurione, ac Leproso. Et iste quidem agnovit veritatem Theologo dignam, dum palàm asseruit: *Domine, si vis &c.* nam in Deo sola Voluntas ad efficienda quæque sufficit, & idem est velle, ac posse. Hinc inutile non erit agere de omnipotente Dei Voluntate. Tom. II. Serm. 105.

Dominicâ quartâ post Epiphaniam. De Somniis.

Ipsè verò dormiebat. Matth. 8. Dormiebat Servator, & Discipuli penè *mergebantur fluctibus*, periclitabantur, timebant, clamabant. Idem sæpè contingit nobis dormientibus: videmur nobis vel aquis mergi, vel flammis circumdari, vel ex alto præcipitari, vel etiam insigniter ditari. Et quid demum in somniis vel agere, vel pati non videmur? Quid autem de ejusmodi seu lætis, sive tristibus somniorum imaginibus sentiendum, an, & quando fidem illis adhibenda, docet Sermo 100. Tom. I.

Eâdem.

De resignatione voluntatis in Divinam.

Domine, salva nos, perimus. Matth. 8. Fluctibus maris jactantur, ac vix non naufragantur Discipuli, Dominus autem dormit. Qui sunt hi fluctus procellosi maris, nisi motus propriæ voluntatis? Tunc Dominus dormit, cum voluntas propria nauclerus est in mari: quid igitur mirum, si periclitatur navis? Excitandus est Dominus per omnimodam voluntatis humanæ in Divinam resignationem, & clamandum: *Domine, salva nos* per voluntatem tuam, ne pereamus per voluntatem nostram. Tom. I. Serm. 117. n. 3.

Eâdem.

Bonum non differendum ad Mortem.

Domine, salva nos, perimus. Matth. 8. Benè cessit Apostolis, quòd ad Servatorem confugerint in extremo periculo suæ naviculæ; verum haud adeò consultum est, ut benè sibi peccator augeretur, si differat ad Deum se convertere in morte sua. Qui sic sibi confidit, incurrit gravia duo pericula: 1. periculum non habendi postea temporis: 2. periculum non utendi tempore. Tom. I. Serm. 140.

Eâdem.

Calamitas utilis.

Ecce motus factus est magnus. Matth. 8. Magnus iste fluctuum motus Discipulos permovit, ut Christum adirent, & ejus opem contra tumidi maris iram implorarent: id, quòd mari tranquillo non fecissent. Ita multi peccatores obstinati, dum mare tranquillum est, & vita sine motu gravis calamitatis, Dei, ac sui obliti pergunt ad interitum. Verum commoveatur mare, minitentur fluctus, veniat repentè infortunium, aut morbus &c. mox aperient oculos, agnoscant suum periculum, clamabunt cum maufra-gantibus Discipulis: *Domine salva nos, perimus.* Tom. I. Serm. 156. à n. 4.

Eâdem.

Ignorantia parentum circa filios.

Ipsè verò dormiebat. Matth. 8. Crediderim ego, præscium futuri Christum studio dormivisse, gloriosius ut suis posset subvenire &c. Parentes, utut minimè dormiant, sæpè tamen filiorum

rum suorum errores ignorant, eò quòd non admoneantur: *Et suscitaverunt eum, dicentes &c.* Vide Tom. II. Serm. 66. à n. 1.

Dominicâ quintâ post Epiphaniam.

De neglectu Verbi Dei.

Unde ergo habet zizania? Matth. 13. Si ager ille optima semente confitus tantam zizaniorum copiam aluit, quid erit videre illo in agro, qui omni bono semine destitutus est, in homine, inquam, Christiano, qui Verbum Dei audire negligit? Nimirum nil aliud, quàm deploranda vitiorum zizania: id ob oculos ponit Sermo 57. à n. 3. Tom. I.

Eadem.

De querelis contra Dæmones &c.

Inimicus homo hoc fecit. Matth. 13. Rectè hic zizania seu Diabolo, seu inimico homini imputantur; etenim uterque peccati, quod nomine zizaniorum venit, verus, & solus est author. At verò sapè nos, sed pessimè, mala, quæ patimur, vel Dæmoni, vel homini adscribimus, cum solus Deus infligat illa, dæmones autem & homines tantummodo ministri sint, & instrumenta, quibus Deus utitur ad nos 1. vel castigandos, 2. vel emendandos, 3. vel certè coronandos. Tom. I. Serm. 109.

Eadem.

De Peccato.

Colligite primum zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum. Matth. 13. Ecce, quòd demum vergat, ac desinat Peccatum: nempe tandem vadit in ignem, ad comburendum. Itaque meritò nos illud horrere debemus 1. ob malum, quod est, 2. ob malum, quod infert, 3. ob malum, quod minatur. Tom. I. Serm. 109. & 112.

Eadem.

Diaboli potestas à Deo pendet.

Inimicus homo hoc fecit. Matth. 13. Sicut prona nocendi, & zizania seminandi voluntas Diabolo temper est, ita pariter vis ingens, atque potestas quodvis malum seu per se, sive per homines maleficos efficiendi est. Attamen hac sua potestate uti nequit, nisi quantum Deus ipsi permittit: si quem in agrum spargere velit zizania, debet id præstandi prius à Deo dari licentia. Tom. I. Serm. 129. n. 3.

Eadem.

De ratione cautè vivendi post peccatum.

Cum dormirent homines, venit inimicus ejus, & superseminavit zizania. Matth. 13. Quis fit inimicus hominis, nemo nescit, nimirum Diabolus, communis hostis humani generis, qui non facilius nocet, quàm dum dormiunt homines &c. Hinc D. Petrus monet: *Vigilate, quia adversarius vester Diabolus, tanquam Leo rugiens, circuit quarens, quem devoret.* Quapropter vigilandum, ne nos incautos opprimat: ideo necessaria nobis est cautela, maxime post peccatum. Tom. II. Serm. 135.

Eadem.

Vindicta sub specie zeli.

Fis, imus, & colligimus ea? Matth. 13. Sanè præfervidi fuere servi hodierni Patrisfamilias, qui, dum justam ultionem in inimicum domini sui, tanquam ignoratum, exerere non poterant,

iram suam in ipsa zizania, ab illo nequissime superfeminata, effundere voluerunt. Verùm prudentior Dominus &c. Tom. II. Serm. 67.

Dominicâ sextâ post Epiphaniam.

Concordia Conjugum.

Simile est regnum calorum grano sinapis, quod accipiens homo seminat in agro. Matth. 13. Felix illa familia, ubi vir in agro, & mulier domi, propria quisque negotia sollicitè curat: contra, ubi vir domi oriatur, & uxor foris circumvagatur, talis familia certam ruinam minatur. Tom. I. Serm. 42. à n. 1.

Eadem.

Peccatum habituale.

Fit arbor. Matth. 13. Omne peccatum, quemadmodum pro nobis periculo plenum est, ita timori nobis esse debet; at peccatum habituale, sicut est periculosissimum, sic à nobis est maxime timendum. Peccatum, quod transit in habitum, quasi sementis est, quæ transit in arborem; *Fit arbor*; postea verò difficulter eradicatur atque dum succiditur, facile fit, ut opprimat, lapsu. Peccatum omne, si transeat in habitum, 1. difficulter exciditur in vita, 2. facile nos opprimit in morte. Tom. I. Serm. 99.

Eadem.

Peccata venialia.

Fit arbor. Per regnum cælorum juxta S. Gregorium sapius præsentis temporis Ecclesia designatur, in qua sicut regnum cælorum obtineri, sic etiam perdi potest; modum autem, quo id obtinetur, aut perditur, ostendit Christus in grano sinapis. Id etsi sit inrer semina minimum, in magnam tamen excrescit arborem. In eo considerari possunt peccata venialia, quæ licet minima, si tamen ab iis te cautè custodias, excrescunt in cumulum meritorum ingentis instar arboris; si verò sine omni horrore te illis inquinis, viam sternunt ad gravissima peccata, & certum interitum tuum. Tom. I. Serm. 150.

Eadem.

Pravum Exemplum.

Donec fermentatum est totum. Matth. 13. Fermentum, ut in alio loco dicitur, ejus indolis est, ut totam, cui inspergitur, massam corrumpat. Ejusmodi fermentum verè est Exemplum pravum, quod integram societatem corrumpere potest; etenim causa est, ut alter 1. peccet facilius, 2. frequentius, 3. minori cum remorsu. Tom. II. Serm. 20.

Eadem.

Correptio discreta.

Simile est regnum calorum fermento. Matth. 13. Moraliter per fermentum intelligi possunt admonitiones, & correptiones tam publicæ, quàm privatæ; nam ut fermentum proficit, cum farina debito tempore commiscendum est: secus si primum commisceatur, cum farina in massam jam est subacta, potius oberit, certè nihil fermentabit. Pari ratione correptiones tum privatæ, tum publicæ debent adhiberi discretè, debitoque tempore, dum animus corrigendi magis dispositus est: secus illæ nihil fermentant, sed magis nocent, ac errantes exacerbant. Tom. II. Serm. 34. à n. 2.

Domi-

**Dominicâ Septuagesimæ.
Correptio discreta.**

Amice, non facio tibi injuriam. Matth. 20. En, quantâ modestia Paterfamilias impudentis operarii audaciam arguit! Ut discerent Patresfamilias, qua discretionem sit utendum in corripiendis filiis, aut famulis dyscolis, utque scirent mariti, qua prudentiâ sequioris partis errores vel corrigere, vel dissimulare, nunquam autem verberibus castigare debeant. Qua de re utilissimè agitur Tom. I. Serm. 8.

Eâdem.

Emendatio vitæ, cum precibus.

Multi enim sunt vocati, pauci verò electi. Matth. 20. Terribilis sententia! Quid consilii? Duo scilicet cavenda sunt extrema: primum, ne nimia nos in desperationem agat tristitia; alterum, ne omni deposito metu noxiæ securitati laxemus habenas. Itaque medium eligendum est, nimirum vitæ seria emendatio, & constans simul, ac fervens ad Deum precatio. Tom. I. Serm. 76.

Eâdem.

Regimen familiæ.

Simile est regnum cælorum homini patrifamilias. Matth. 20. Quisquis familiam suam regit, eandem benè regere vellet. Ut eam benè regat, 1. diligenter inquirat: 2. patienter auscultet: 3. cum zelo corripiat. Virtutem istam facile est agnoscere in patrefamilias, quem nobis hodiernum proponit Evangelium &c. Tom. I. Serm. 111. & Serm. 118.

Eâdem.

Solutio mercedis, ac Debitorum.

Voca operarios &c. Matth. 20. Quare paterfamilias iste tam sollicitus est circa mercedem operariis reddendam, ut illos & vocari jubeat? *Voca &c.* Sciebat nimirum, vix alio scelere magis irritari Divinam Justitiam, quàm vel dilata, vel non soluta mercede operariorum. Nempe merces defraudata, debita non expuncta, clamant in Cælum pro vindicta. Tom. I. Serm. 152.

Eâdem.

Lusus fallendi temporis causâ.

Quid hic statis tota die otiosi? Matth. 20. Vanè, vel malè agere, in moralibus idem sonare solet, ac nihil: proinde qui vanè, vel malè agit, otiosus esse dici potest. Quid hoc tempore communius, quàm indulgere lusu? Jam quæritur, an ludere, sit vanè, vel malè agere &c. Ea quæstio deciditur Serm. 1. de Lusu, ad finem Tomi I.

Eâdem.

De Otio famulantium.

Quid hic statis tota die otiosi? Matth. 20. Otium semper quidem est malum, & in omni statu vitiosum, sed in operariis, famulis, &c. execrandum; isti namque, cum ideo mercedem accipiant, ut laborent, si nihilominus otio vacent, sibi, Dominisque perniciosi, furti que rei sunt. Tom. II. Serm. 41. à n. 4.

Eâdem.

De proximo non contemnendo.

Exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Matth. 20. Paterfamilias Evangelicus probè sciebat, se suis tantummodò manibus vineam suam

colere non posse, ac idcirco, licet ipse Dominus locuples esset, non absque incommodo suo exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Insipienter agit, qui vel sibi soli sufficere se, vel omnia solum à Deo fieri putat, quin proximus curandus sit; etenim quamvis Deus in omnibus, ac præ omnibus considerandus sit, ceu *Causa principalis efficiens*, ideo tamen non contemnendus est proximus, quia *Causa saltem instrumentalis* est. Tom. II. Serm. 126.

**Dominicâ Sexagesimæ.
Verbum Dei sine radice.**

Deinde venit Diabolus, & tollit verbum de corde eorum. Luc. 8. Hic Servator tangit unam ex præcipuis causis, cur multi ex frequenti auditione verbi Divini nihil proficiant: quia scilicet verbum Dei, quod aure percipiunt, in corde radices agere non permittunt. Tom. I. Serm. 89. à n. 6.

Eâdem.

Juventus excolenda.

Aliud cecidit in terram bonam. Luc. 8. Quænam illa tam fertilis, ac bona terra, quæ Domino suo tam uberem fructum affert? Responderi congruè potest, eam esse Juventutem benè cultam; hæc enim ætas, si bonam sementem supernarum illustrationum, viriorum spinis non suffocet, ac stimulos gratiæ sequi velit, magnarum virtutum capax est, & longè gratissimos cultori Deo fructus afferre potest. Tom. I. Serm. 108. à n. 5.

Eâdem.

De Arrogantia, & Ambitione.

Et natum aruit, quia non habebat humorem. Luc. 8. Magnæ viriditatis pompam ostendit granum, cadens supra petram, sed ea parum duravit; quia brevi defecit humiditas, quæ nutrebat eam. Typus hic est illius, qui sine sufficiente humore se cupit arroganter efferre, suumque locum nimis ambitiosè tueri; nam postea facile exarescit. Interea 1. in arrogantia sua exosus est; 2. dum arescit, derisui est: hæc duo capita sunt, quæ magnam scholam Christianæ moderationis aperiunt. Tom. I. Serm. 101. & Serm. 126.

Eâdem.

Lusus alearum, & chartarum.

Volucres cæli comederunt illud. Luc. 8. Pecuniæ in lulum expositæ semen esse videntur secus viam sparsum, quod plerumque conculcatur, & à volucribus (aleæ dicuntur *anser* &c.) devoratur. An autem, & quatenus alearum, atque chartarum lusus liceat, eleganter discutitur Serm. 2. de Lusu, ad finem Tom. I.

Eâdem.

De occasione proxima.

Aliud cecidit secus viam, & conculcatum est. Luc. 8. Per viam publicam, secus quam semen cecidit, rectè designatur occasio peccandi proxima; nam sicut de semine, quod in via spargitur, aliud sperari nequit, nisi conculcatio, sic de homine in proxima peccandi occasione constituto non aliud credi potest, nisi in peccatum prolapsio. Tom. II. Serm. 33. à n. 2.

**Dominicâ Quinquagesimæ.
Reverentia erga Ecclesias.**

Ecce ascendimus Jerusalem &c. Luc. 13. Ista nempe humanitatis est ratio, qua Christus excipitur

pitur in sancta Civitate &c. Dum Jerosolymam ascendit, eò vadit, ubi demum deridebitur, flagellabitur &c. *Tradetur &c.* Non itaque mirum videatur, si pereant & ipsa Civitas, & ejus Cives &c. Ita Deus agit, quando non honoratur in suis Ecclesiis. 1. Flagellat irreverentes, ut reveantur Ecclesias: 2. Flagellat Ecclesias in pœnam irreverentium. Tom. I. Serm. 134. & 154.

Eâdem.

Pudicitia conservanda.

Et illudetur. Luc. 18. Præ aliis periculosi sunt isti dies pudicitiae, ac honestati, quæ læsa grandis injuria fit Christo, animæ castæ Sponso &c. Porro qui continenter, & castè cupit vivere, honestus esse studeat 1. in oculis: 2. in conversationibus: 3. in vestibus. Tom. II. Serm. 24.

Eâdem.

Incontinentia.

Et conspuetur. Luc. 18. Salomon, à Deo tot affectus gratiis, ita tamen vixit, ut ipsius de salute vix certum quid statui possit, cum non perinde de pœnitentia ipsius constet, atque de gravissimis peccatis, quorum causa præcipua meritò dici potest ejus incontinentia, barathrum illud, in quo tot homines absorbentur, vitium, inquam, illud, quo Christus, & forsan isto maxime Saturnalium tempore, *conspuitur &c.* Tom. II. Serm. 87.

Eâdem.

De Mendicis trivialibus.

Quidam sedebat secus viam mendicans. Luc. 18. De cæco mendicante secus viam Jerichuntinam nihil quidem sinistri asseri, sed omnino probus dici potest, ut qui misericordiam à Domino meruerit accipere &c. Sunt autem non pauci trivialibus è mendicis, qui bonitate piorum nequiter abutuntur &c. Verum non omnes mendici contemnendi, sed amabiliter ita tractandi sunt, ut 1. nec omnibus facile fidatur, nec 2. nimis anxie inter pauperes distinguatur. Tom. II. Serm. 114.

Eâdem.

Lusus pro summa gravi.

Cæcus quidam sedebat &c. ut suprâ. Profectò cæcus est in usurpandis fortunæ bonis, qui lusu pro summa gravi vacat immodicè &c. Quoniam igitur isto Saturnalium tempore major esse solet lusus immoderatio, materiam uberriam ea de re dicendi præstabant Sermones 4. 5. & 6. de *Lusu*, ad finem Tomi I.

Eâdem.

Liberum arbitrium.

Quid vis tibi faciam? Luc. 18. Ista Christi interrogatio manifesto argumento est, homini stare liberum arbitrium, quasi diceret: en liberalem gratiam, quam tibi offero, non obtrudo: liberum te volo, non cogo, in usu, vel abusu gratiæ meæ. *Quid vis tibi faciam?* Sic est: gratia semper liberalis est; huic autem quod non omnes æqualiter respondeant, unica ratio est, quod juxta liberum arbitrium aliqui velint, aliqui nolint. Tom. II. Serm. 7. n. 2.

Feriâ quartâ Cinerum.

De Cineribus.

Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Eccl. hodie. Ecclesia hodie pulverem offert
A. R. P. Galini Serm. Tom. I.

memoriæ nostræ: *Memento homo &c.* Jobus pulverem obtulit memoriæ Dei: *Memento, quod sicut lutum feceris me.* Verum Ecclesia nobis offert merum pulverem: *pulvis es*; Jobus autem Deo pulverem obtulit aquâ mixtum: *sicut lutum.* Pulvis merus ludibrium est ventorum: *Sicut pulvis, quem projicit ventus à facie terræ:* pulvis aquâ mixtus, in manu Dei animatur in perfectum vivens: *Fecit hominem de limo terræ, & inspiravit in os ejus spiraculum vitæ.* Jam ecce, quid hoc manè perit Ecclesia? Præbet nobis pulverem: *Memento homo, quia pulvis es*, ut eum humectemus pœnitentiæ lacrymis: ita lacrymis hujusmodi humectatum Deo præbere debemus, non jam merum pulverem, sed lutum: *Memento, quod sicut lutum &c.* atque sic ille vivificabitur: *Inspiravit in os ejus spiraculum vitæ.* Sic est: nos 1. meminisse debemus mortalitatis nostræ, ut comparemus nos ad pœnitentiam: 2. per pœnitentiam movere Deum ad animandam nostram mortalitatem. In primo nos recipimus pulverem: *Memento homo &c.* in secundo damus illum Deo: *Memento, quod sicut lutum &c.* & eum damus ita comparatum, ut vivificetur, atque recipiat *spiraculum vitæ.* Vide Tom. I. Serm. 73. & 75.

Feriâ quintâ post Cineres.

De Fide.

Non inveni tantam fidem in Israël. Matth. 8. Centurio magnam fidem habuit; sed fides ista non fuit merè speculativa, & otiosa: per ejus directionem accessit ad Christum: *Accessit ad eum Centurio.* Nunc multi, etiam Christiani, ad Christum accedunt, neque credunt. Ita 1. Ignorantia in fide facit perverti in moribus, & 2. morum perversitas facit perdere fidem. Tom. I. Serm. 57. & 58.

Feriâ sextâ post Cineres.

De Inimicitia.

Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros. Matth. 5. Quod inimicis ignosci debeat, omnes Catholici confitentur. Quod ultiones, & vindictas committentur afflictiones in vita, remorsus in morte, supplicia post mortem, dubium non est. Verum infelix honoris punctulum prævalet omnibus in corde perversorum, & magnam parit tentationem in corde bonorum; cum autem vocamus honorem, non intelligimus verum illum, qui testimonium est virtutis, sed illum, qui talis habetur in æstimatione mundi, honorem falsum, cui tamen nimis charo vivitur in sæculo. Dico, si quis velit, potest observare præceptum Christi, simulque tueri honorem mundi. Eum in finem suggero tria remedia practica, quæ sunt 1. in fervore animi fugere rixas, & occasiones: 2. in offensione, si facta sit, non denegare justam compensationem: 3. in offensione, si recepta sit, acceptare competentem satisfactionem. Ista materiam quoque suppeditabunt ad inimicorum dilectionem. Tom. I. Serm. 11. Serm. 31. & 32. Item Serm. 61, 62. Item Serm. 12. & 59.

Dominicâ I. Quadragesimæ.

Abstinencia à vitiis.

Hæc omnia tibi dabo. Matth. 4. Verum jejunium juxta S. S. Patres exercetur magis fugâ viriorum, quàm abstinentiâ ciborum. Novit hoc Diabolus, ideo non multum curat, si abstineamus à cibis, dummodo non jejunemus à culpis: permittit te esse jejunum, dummodo re videat
(b) deat

Index

deat avarum &c. Omnia tibi offert: *Hæc omnia tibi dabo*; scit enim, te paulò post omnia revomiturum, & animam non obstante jejunio ad infernum abituram. Tom. I. Serm. 6. à n. 5.

Eâdem. De Scandalo.

Accedens tentator dixit ei. Matth. 4. Diabolus tentando hominem, & ad peccatum sollicitando, munus exercet suum, quia *tentator* est, & in termino positus; at homo, dum est in via, tentando alium, atque seu dictis, five factis ad peccatum inducendo munus exercet non suum, sed Diaboli, ideòque Dæmone deterior est. Tom. I. Serm. 63.

Eâdem. De Occasionibus.

Ductus est Jesus in desertum à Spiritu, ut tentaretur à Diabolo. Matth. 4. Christus, ut tentaretur, abiit in solitudinem. Potius videtur se conferre debuisse in locum publicum, ubi tentationes obviæ sunt inter homines, & communiores. Abiit in desertum, ut nos doceret, ad vincendas tentationes opus esse solitudine quadam. Insultus Diaboli sustinendi sunt extra occasiones; etenim in aggressionibus, quæ nos obruunt inter medias occasiones, 1. nimium faciles sunt lapsus, 2. nimium difficilis resipiscencia. Tom. I. Serm. 64.

Eâdem. De Scandalo.

Accedens tentator. Matth. 4. Heu quanta mala, quantasque animarum strages facit infernalis tentator! Graviora nihilominus mala sunt, majoresque animarum ruinas edunt illi, qui peccant peccato Scandali, dum alios vel à bono abstrahunt, vel ad peccatum inducunt. Tom. I. Serm. 88.

Eâdem. Jejunium cum emendatione morum.

Cum jejunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Matth. 4. Dum incarnatus Dei Filius jejunavit, argumento utique infallibili est, gratissimum esse Deo jejunium, & efficacissimum ad quodvis bonum impetrandum, nec minùs ad avertendum quodvis malum. Haud dubiè; si tamen cum emendatione morum sit conjunctum; secùs enim, si jejunemus, & tamen peccemus, potius irritatur, quàm placatur Deus. Tom. I. Serm. 154. n. 10.

Eâdem. Loca periculosa vitanda.

Ductus est Jesus in desertum à Spiritu, ut tentaretur à Diabolo. Matth. 4. Quare dæmon Christum tentat in deserto? Quia homo in solitudine Deo, sibi que vacat: id, quod extremè dæmon odit, atque suis tentationum artibus impedire nititur omni vi. Contrà sunt alia loca, commercia, negotia, occasiones, ubi homo nec sibi, nec Deo vacare potest, sed per ipsa loca &c. ad peccandum illicitur, etiam si nullus adsit, qui tenter, Diabolus. Tom. I. Serm. 157. n. 6.

Eâdem. Soli Deo serviendum.

Deum tuum adorabis, & illi soli servies. Matth. 8. Sicut unus Deus, ita pariter unus Dominus est, ejus juri, ac dominio cuncta subjecta sunt: il-

li proini uni, ac soli serviendum est: non patitur æmulum, seu rivalem hic Dominus: in corde hominis aut totum, aut nihil possidere cupit. Tom. II. Serm. 43. à n. 1.

Eâdem. De vita solitaria.

Ductus est Jesus in desertum à Spiritu. Matth. 4. Sicut aliàs sæpiùs multa Christus egit non ad suam utilitatem, aut necessitatem, sed ad nostram institutionem, ita hodie *ductus est in desertum à Spiritu Sancto*, non ut ipse vel inedià se perficeret, vel tranquillius cum Divino Patre ageret, sed ut nobis viam ostenderet, qua securè salutem nostram operari valeamus, amore nimium vitæ solitariæ, quæ suadetur Tom. II. Serm. 129.

Feriâ II. De Judicio.

Cum venerit Filius hominis in majestate sua. Matth. 25. Extremi Judicii dies totus depingitur terribilis; terribilia namque signa, terribilis Judex erit &c. Nos tamen illo de die tria tantummodò consideremus, exprobrationem videlicet, judicium, & sententiam: 1. exprobrationem beneficiorum, 2. judicium de peccatis, 3. sententiam de pœnis. Tom. I. Serm. 87. Item Serm. 66.

Feriâ III. Verbum Dei.

Commota est universa Civitas, dicens: quis est hic? Matth. 21. Tempore Quadragesimæ Concionatoribus evenit, quod Christo Jerosolymis contigit. Omnes commoventur, loquuntur, informationes aucupantur, vadunt ad audiendas conciones; fructus autem non responder, quia conciones istæ non audiuntur, ut oportet. Igitur ut verbum Divinum fructum faciat, debet 1. audiri cum submissione, 2. ponderari cum attentione, 3. executioni mandari cum promptitudine. Tom. I. Serm. 89.

Feriâ IV. Gratia actualis.

Magister, volumus à te signum videre. Matth. 12. Stulta prorsus petitio. Viderant millena prodigia facta à Christo, & petunt prodigium, & arroganter petunt: *Volumus*, quasi res esset ipsis debita: *Volumus*, quasi ipsorum esset præcipere Deo &c. Id, quod illi fecerunt ad habenda prodigia, toto die peccatores faciunt ad habenda auxilia. Loquuntur de gratia actuali, tanquam si domini essent, qui suum ad arbitrium disponere possent de Divina Misericordia; quasi res esset ipsis debita &c. Obstinati centies, ac centies ad auxilia gratiæ, volunt, ut illa pergat ipsos juvare. Non ego cupio peccatorem inducere ad desperationem, sed neque possum perferre tantam petulantiam: nolo desperatum, sed & nolo præsumptuosum. Gratia actualis est quodpiam donum supernaturale, & gratuitum. Deus non tenetur dare illud: nos non possumus illud postulare. Percipite duas hæc veritates: Durante vita nostra 1. certi sumus, nunquam nobis denegandam esse gratiam, ad 2. certi non sumus, nos cooperaturos esse gratiæ nobis concessæ. Primum nobis tollit omnem excusationem, si non convertamur: alterum nobis magnum terrorem incutit, si non convertamur nos istâ horâ. Tom. I. Serm. 77.

Feriâ

Feriâ V.
De Perseverantia.

Fiat tibi - sicut vis. Matth. 15. Magna vis perseverantiae. Chananæa rogat; non respondetur ei: pergit orare; nihil obtinet. Non propterea desperat: pergit, perseverat, & ecce tandem consequitur, quod desiderat: *Fiat tibi, sicut vis.* Discamus, Auditores, in bono perseverare. Rationes omnes, quibus aliquando moveri potuistis ad vitam piam 1. durant adhuc: 2. crescunt etiam. Si durent rationes, debemus perseverare: si crescant, perseverare debemus majori cum alacritate. Tom. I. Serm. 34.

Feriâ VI.
De Pœnis Peccati.

Jam noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat. Joan. 5. Itane parum erat afflictum fuisse triginta & octo annis gravissima infirmitate, quin amantis hominis manus subveniret? An etiam ulteriores intentantur comminationes? Omnino sic est: peccatori nimirum omnis castigatio levis est &c. Absit adulari: vivis in peccato? Castigationem expecta: ista 1. fortè veniet serò: 2. fortè veniet occultè: 3. sed absque forte, certò veniet. Tom. I. Serm. 90. & 10.

Dominicâ II. Quadragesimæ.
De Patientia.

Domine, sevis, faciamus hic tria tabernacula. Matth. 17. Mirum! Petrus sine omni sustentandæ vitæ subsidio in monte cum Christo manere desideravit. Nimirum didicerit, quod nemo ullus cum Christo manere, aut quemcunque virtutis actum exercere possit sine patientia, ac difficultatum toleratione. Tom. I. Serm. 61. à n. 5.

Eâdem.
Foedus Mundi cum Deo.

Duxit illos in montem excelsum seorsum, & transfiguratus est ante eos. Matth. 17. Igitur oportet altam conscendere rupem: oportet nos abstrahere à commercio mundi, si frui velimus gloriâ Christi. Hoc ille docuisse videtur, cum electos tres charissimos Discipulos *duxit in montem.* &c. Hic equidem terror est multorum in sæculo, putantium, non posse quemquam esse cum mundo, simulque cum Christo. Sic sapientius obliviscuntur, se Christianos esse, quia nimium pensant, se sæculares esse. Verum si Deus vobis sæcularibus multum de mundo permitteret, & tamen vos tanquam suos agnosceret, an adhuc vos tædere posset servire Domino tam discreto? Sic igitur agamus: quæramus 1. an sæcularis aliquis conjungere possit cum mundo Deum: 2. videamus, quænam sit ars talis conjunctionis. Tom. I. Serm. 81. & 83.

Eâdem Dominicâ.
Arcana servanda.

Præcepit eis dicens: nemini dixeritis visionem. Matth. 17. Quare Christus Discipulis mysterii crediti silentium tam stricte præcipit? Sciebat nimirum omniscius Servator, quanti referat in rebus plurimis servare secretum; contra, quàm difficile sit homini arcana non prodere. Tom. I. Serm. 118. n. 2.

Eâdem.
De sinceritate famulantium.

Transfiguratus est ante eos. Matth. 17. Nimis in mundo frequens est hominum transfiguratio, A. R. P. Calini Serm. Tom. I.

dum alia fingunt, & exterius ostendunt, quàm in animo, cordèque gerunt. Semel Christus *transfiguratus est*, & jam non amplius transfiguratur. Nos in Sacro Baptismate semel immutati sumus, jam non amplius nos immutari fas est &c. Sinceritas nempe cordis à nobis requiritur, & maximè à famulis, & ancillis, à quibus D. Paulus Dei nomine postulat, ut *Domini suis servant in simplicitate cordis cum timore, ac tremore.* Sic isti servant, ut nunquam vitiosa calliditate, cordisve duplicitate transfigurentur, sed servant sinceritatem, ad quam ex justitia tenentur. Tom. II. Serm. 41.

Eâdem.
Avaritia Regentium.

Domine, bonum est, nos hic esse. Matth. 17. Summa profectò virtus erat Petri, dum totum mundum nihili duxit, & cum Christo permanere statuit: *Domine, bonum est, &c.* licet à Domino cæteris Apostolis præhabitus fuerit; cum tamen adeò facile fiat, ut ii, qui præficiuntur aliis, ad augendam rem suam incumbant, & in avaritiam deflectant &c. Tom. II. Serm. 60.

Eâdem.
De Consortiis bonis.

Domine, bonum est, nos hic esse. Matth. 17. Nil mirum est, Petro placuisse locum in monte Thabor, in quo tunc ipsi manifestabatur nunquam visa mortali gloria; sed eam Petri delectationem haud perinde Christo placuisse, conjicere licet ex ipso silentio, quo nihil respondit interroganti: *Si vis &c.* Videlicet intempestivum erat hoc Petri gaudium. Fortè magis Domino placuisset, si super electissimo Christi, Moyse, Eliæ, Jacobi, ac Joannis consortio gavissus fuisset; etenim bonum consortium non solum innocens est, sed etiam plurimum prodest. Tom. II. Serm. 120.

Feriâ II.
Impœnitentia finalis.

In peccato vestro moriemini. Joan. 8. Gravis comminatio! terror ingens! grave malum! *In peccato &c.* Sanè non potest ulterius progredi peccatoris infortunium. Infelix is est, dum in peccato vivit; infelicissimus autem, dum in peccato moritur. Christus tamen prædicit: *In peccato &c.* Quid igitur nobis agendum est? Extemplò converti nos oportet; etenim qui modò se convertere recusat, periculo se gravissimo exponit, quia 1. fortè non amplius volet, 2. fortè non amplius poterit se convertere: non volet propter obstinationem arbitrii; non poterit propter defectum temporis. In utroque modo certum est periculum moriendi in peccato. Tom. I. Serm. 38.

Feriâ III.
Concordia domestica.

Omnes autem vos fratres estis, Matth. 23. Si vestris in domibus omnes cognati estis, ac fratres, *omnes &c.* igitur per unionem naturæ, & sanguinis mutuam conjunctionem cordium conservare debetis. Attamen quàm paucae sunt illæ domus, in quibus concordia viget, atque pax &c. Uteâ fruamur, duo consideremus remedia: 1. est, moderari nimiam curiositatem sciendi: 2. moderari nimiam facilitatem loquendi. Tom. I. Serm. 7. & 18. it. Serm. 19.

Feriâ IV.
De Invidia.

Audientes decem indignati sunt. Matth. 20. Itane tantum est malum, quod Mater tenera geminam dignitatem petat pro filiis suis? Illa quidem erravit, sed propterea non erat ratio, propter quam reliqui Discipuli tantopere indignarentur: & tamen *Audientes decem &c.* Parum Invidiolæ pedem posuit in illo sacro Collegio, nondum satis puro ab omni pulvere imperfectionis. Grave malum est hæc Invidia &c. Eam detestari debemus uti tyrannam, quia 1. crudelis est erga eum, cui invidetur, 2. crudelis erga ipsum, qui invidet. Tom. I. Serm. 5. 62.

Feriâ V.
De lucro injusto.

Mortuus est autem dives, & sepultus est in inferno. Luc. 16. Omnis vestitus purpureus, ac byssinus, omnis quotidianus ad mensam lautam accubitus, non sufficit ad satiandum eum, qui cumulandis omni via divitiis avidus inhiat. Veruntamen injustè cumulare divitias omnino satis est ad hoc, ut infelix aliquis sepeliatur in Inferno. *Mortuus est dives &c.* Sic est: opes male partæ 1. non efficiunt felicem temporaliter in hac vita: 2. reddunt æternum infelicem in altera. Tom. I. Serm. 96. Serm. 80. & Serm. 10.

Feriâ VI.
De Filiorum Educatione.

Homo erat Paterfamilias. Matth. 21. Quivis Paterfamilias benè cupit attendere vineæ suæ, benè educare filios suos. Verùm executio sæpè non respondet desiderio. Proin permittite, ut vobis modò suggeram tres considerationes. Ad benè educandos filios necessarium est adhibere 1. Attentionem, 2. Instructionem, 3. Exemplum. Tom. I. Serm. 56. & 57. item 67. & 68. item Serm. 43. 44. & 45.

Dominicâ III. Quadragesimæ.
Prudentia in vitandis Litibus.

Cum fortis armatus custodit atrium suum, omnia sunt in pace, quæ possidet. Luc. 11. Satis fortis, armatusque satis est, qui contra fortiorem se se prudentiâ tuetur, atque à noxia contentione, ac litigio sibi cavet. Tom. I. Serm. 61.

Eâdem.
De Scandalo.

Qui non est mecum, contra me est. Luc. 11. Si Christus ceu hostem consideret eum, qui cum ipso conjunctus non est, quo spectabit oculo præbentem scandala, qui copias conscribit, & commilitones armat contra Christum? Ne quis vestrum tantam incurrat inimicitiam cum ipso, vobis ostendere constitui grave malum, quod est scandalum, seu 1. consideretur injuria, quæ Deo fit: sive 2. consideretur damnum, quod infertur proximo: unde 3. colligere potestis pœnam, quam expectare debet pro semetipso. Tom. I. Serm. 63. & 88.

Eâdem.
De conversione Peccatoris.

Fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. Luc. 11. Quæ ratio tam obstinati in malo animi? quia nimirum ordinariis gratiæ auxiliis, quæ Deus etiam gravissimo peccatori minimè denegat, uti noluit ad salutem, & per hoc in eum se posuit

statum, ut non nisi viâ extraordinaria, & prodigiosa, qua Deus rarissimè utitur, ad meliorem frugem reduci possit: quod expectare, periculosissimum est. Tom. I. Serm. 77.

Eâdem.
De Luxuria habituata.

Fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. Luc. 11. Quænam ista mala novissima? &c. Illa, quæ ex frequentatis actibus abeunt in consuetudinem: id, quod in omni vitiorum genere locum habet, maximè autem in luxuria, quæ, si habituata sit, vix amplius est vincenda. Tom. I. Serm. 79.

Eâdem.
Cautela in bono.

Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia, quæ possidet. Luc. 11. Quis est iste fortis armatus tam felix in custodiendis, quos possidet, thesauris? Homo constitutus in gratia, nunquam tamen eo de statu securus, sed in omnem contra hostiles insultus cautelam intentus; qui enim securum se credit, & arma cautelæ deponit, hostibus in prædam cedit, ut adeò posteriora fiant *pejora prioribus.* Tom. I. Serm. 120.

Eâdem.
Applicari potest argumentum, quod ponitur pro Festo Præsentationis B. V. 2. loco, supra verba: *Beati, qui audiunt &c.* mutatis mutandis.

Eâdem.
Peccator est contra Deum.

Qui non est mecum, contra me est. Luc. 11. Quod Christus in Evangelica similitudine: *Si fortis armatus &c.* proponit, id mox clavis verbis explicat: *Qui non est mecum, contra me est.* Qui peccatum grave committit, se penitus à Deo separat: *non est mecum*; per hoc ipsum autem opponit se Deo: *contra me est.* At quid hinc eveniet, nisi quod in peccatore gratia Dei devincatur, ipse donis omnibus spiritualibus exspolietur, hostis exitialis introducatur, atque adeò novissima hominis illius pejora prioribus fiant? Tom. II. Serm. 70. à n. 5.

Feriâ II.
De Respectu humano.

Ipse autem transiens per medium illorum ibat. Luc. 4. Ad quid tantus timor ab hominibus? Isti contra Christum insurgunt, ipsum in montis cacumen perducunt, ut eum inde præcipitem agant, adversus ipsum irascuntur: quid autem efficiunt? Ille liberrimè sequitur, agitque sua, *transit per medium illorum*, atque contemnit omnia dicteria eorum: *Ipse autem &c.* Nos exemplum istud nobis applicare, credereque debemus, quod, qui Respectus humanos timet, 1. nimium honorem tribuat hominibus, 2. nimiam injuriam inferat Deo. Tom. I. Serm. 20. & 74.

Feriâ III.
De Correptione fraterna.

Corripe eum. Matth. 18. Christus imperat correptionem fraternam; sed error esse potest in ea adhibenda, & error esse potest in ea omittenda. Ne nos erremus, videamus 1. obligationem: 2. modum: 3. defectus ejus. Tom. I. Serm. 71. 72. & 78. item Serm. 8.

Feriâ

Feriâ IV.

De quarto Præcepto.

Honora Patrem, & Matrem. Matth. 15. Præceptum non potest esse clarius: de duobus igitur punctis agamus. Primò, Filii non desunt officio suo erga parentes: Secundò, Parentes liberaliter habeant filios suos. Tom. I. Serm. 16. Primum erit, executio præcepti: secundum removebit obstaculum aliquod, propter quod frequenter ejus executio non impletur. Ibid. Serm. 81. & 65.

Feriâ V.

De Lascivia.

Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus. Luc. 4. Pronuntiavit S. Ambrosius: *Febris nostra luxuria &c.* Febris ista magnam hominum partem occupat. Itaque hoc manè eam sanare curabo, & quidem 1. in lingua: 2. in actionibus: 3. in corde. Tom. I. Serm. 37. item Serm. 2. 33. & 79.

Feriâ VI.

De Conversationibus.

Et mirabantur, quia cum muliere loquebatur. Joan. 4. Tanta Apostolorum admiratio, cum Christum cum muliere loquentem viderent, ostendit nobis, quantum is fuerit solitarius, & parvus in agendo cum fæminis. Verùm istud solitudinis, ac separationis exemplum multis non placet. Conversantur omni hora liberè, sibi que, quod pejus adhuc est, blandiuntur, quasi omnia fiant innocenter. At ego vobis demonstrabo, quàm, dum ita familiariter conversamini, 1. facile sit vobis fieri peccatores: 2. quàm difficile verò postmodum à peccato liberari. Tom. I. Serm. 68. 70. & 79.

Dominicâ IV. Quadragesimæ.

De Eleemosyna.

Accipit ergo Jesus panes, & cum gratias egisset, distribuit discumbentibus. Joan. 6. Paucos Christus petiit panes, eos acceptavit, atque distribuit; plus autem superfuit, quàm accepit. En elegantem Eleemosynæ typum: Deus eam 1. petit: 2. eam accipit: 3. eam reddit multiplicatam. Tom. I. Serm. 48.

Eâdem Dominicâ.

De Frugalitate.

Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces. Joan. 6. Exigua planè penus, commeatus minimè copiosus! Pro reficiendo Apostolico Collegio plura non suppetunt, quàm quinque hordeacei panes, ac duo pisces. Nimirum frugalitatem hîc docemur, quæ omnem decet, ornâtque statum, Ecclesiasticum maximè, virtutem alit, & vitam prolongat: è contrario hæc omnia evertit cibi, potusque nimietas. Tom. I. Serm. 60.

Eâdem.

De Directione spiritali.

Unde ememus panes, ut manducent hî? Joan. 6. Christus interrogat, & collatis quasi consiliis agit cum Philippo de pane procurando, non utique propter necessitatem, sed propter exemplum, quod instruere nos voluit, quòd, si in negotio salutis non hallucinari velimus, aliorum consilio debeamus uti, ac nos directioni prudentis, ac religiosi viri submittere. Tom. I. Serm. 103.

Eâdem.

Sacramentorum frequens usus.

Nec habent, quod manducent. Joan. 6. Quare Christus solùm sollicitus est de turbis cibandis, & non etiam de potandis, cum potus æquè necessarius sit ad vitam conservandam, atque cibus? Respondet nonnemo, quia in solitudinibus deesse solet quidem cibus, rarò autem aqua: & benè; melius autem mysticè, quia Christus ipse fons est aqua viva salientis in vitam æternam: ab hoc fonte derivatur ad nos aqua viva per frequentem Sacramentorum usum. Tom. II. Serm. 18. n. 10.

Eâdem.

De Communione quotidiana.

Accipit ergo Jesus panem, & cum gratias egisset, distribuit discumbentibus. Joan. 6. Per panes istos à Christo prodigiòse multiplicatos figurabatur panis Eucharisticus, mirabilium omnium maximum: ut autem vim suam admirabilem summenti communicet, hic debet esse ritè dispositus; quæ tamen dispositio sperari vix potest in iis Laicis, maximè fæminis, qui Divinum hunc Panem sibi facere quotidianum ambiunt. Tom. II. Serm. 30. à n. 2.

Feriâ II.

Timor Dei.

Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de Templo. Joan. 2. Deus timeri se facit per flagella; sæpe tamen peccator & timet, & peccat. Id equidem imperceptibile videtur, ita tamen est. Contra timorem internum multi conservare volunt causam timendi: quin etiam tædet eos timere, quia nimium amant peccare. Isti errant & in eo, quòd oderint timorem, & in eo, quòd non oderint peccatum. Imprimite vobis duplicem hanc veritatem: 1. debemus timere Deum: 2. tali cum timore debemus ceu hostem persequi peccatum. Tom. I. Serm. 53. & 73.

Feriâ III.

Judicium temerarium.

Nolite judicare secundum faciem. Joan. 7. Ingens temeritas judicare volentium solis ex apparentiis. Christus nos docet esse prudentiores. *Nolite &c.* Ut assuescamus ejusmodi judicia fugere, videamus, Judicium temerarium in ipso judicante 1. esse imprudentiam: 2. esse peccatum. 3. esse peccatorum indicium. Tom. I. Serm. 71. & 72.

Feriâ IV.

Oculorum custodia.

Vidit hominem cæcum à nativitate. Joan. 9. Dum Christus oculos aperit ei, qui cæcus est, ego claudere curabo oculos ei, qui nimium videt. Nos oportet oculos custodire diligenter, eò quòd in nobis sint pars 1. magis exposita assultibus: 2. difficilius defendenda: 3. periculosior quoad consequentias. Tom. I. Serm. 68. & 69.

Feriâ V.

De Mundo.

Ecce mortuus efferebatur filius unicus matris sue. Luc. 7. Ite, impendite vos mundo: quàm citò desinunt omnia illius bona! Ecce hoc manè Filius unicus, in optimo flore spei, ac ætatis à morte raptus &c. *Ecce defunctus &c.* Munde, Munde! quàm fallacia sunt blandimentâ tua, quàm

quàm transitoria prosperitates tuæ! &c. & tamen est, qui mundo adhæret: neque satis hoc est: invenitur, qui prohibet alios derelinquere mundum: necdum sufficit: est, qui, ut magis mundo frui possit, alios expellit è mundo. Gravis deceptio, contra quam vobis ostendam, quantum erret 1. qui adhæret mundo: 2. qui alios impedit à mundo se abstrahere: 3. qui compellit alios mundum derelinquere. Tom. I. Serm. 13. & 15. Item Serm. 94.

Feriâ VI. De Confessione.

Solvite eum, & finite abire. Joan. 11. Confessio fuscitat animas peccato mortuas; ad acquirendam verò vitam istam necessarium est accipere exemplum Evangelii hodierni. Lazarus erat putridus, atque fœrens: & in tali statu videndum se præbuit Jesu Christo. Exivit è sepulchro, & in hoc actu vitam obtinuit: soluta fuerunt ligamina, & ita motum habuit. Ad obtinendam gratiæ vitam in Confessione oportet 1. ostendere peccata nostra per accusationem: 2. exire nostris è peccatis per eorum detestationem: 3. auferre peccatis occasiones per earum abscissionem. Ita vitam habebimus, ac liberum gressum ad Paradisum. Tom. I. Serm. 30.

Dominicâ Passionis. Lætitia vera in virtute.

Abraham Pater vester exultavit, ut videret diem meum: vidit, & gavisus est. Joan. 8. Omnis homo lætitiâ desiderat, pauci verò norunt eam investigare. Proin ego hodie vobis ostendam, ubinam illa quærenda sit: nam 1. non invenitur in rebus indifferentibus: 2. nec in rebus peccaminosis: 3. sed solum invenitur in virtute. Hodiernum Evangelium, ut ostendat veram Abraham lætitiâ, docet, eam ab illo quæsitam esse in Salvatore. *Abraham Pater vester &c.* Tom. I. Serm. 51. & Serm. 11.

Eâdem. Contemptus Verbi Dei.

Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Joan. 3. Utique Pharisei Christum audiêrunt, ad quos sapius, prout etiam in hoc Evangelio, sermonem direxit, dicens: *Propterea non &c.* De hoc equidem non est dubium: audiêrunt, at non ut proficerent, sed ut illum superbè traducerent: id, quod etiamnum fit à multis. Tom. I. Serm. 89. à n. 1.

Eâdem. Senectus laudabilis ex Virtute.

Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Joan. 8. Judæi, sicut in plerisque, sic & in computanda ætate Christi errabant, quasi Christus non posset satis senex esse ad videndum Abraham, nisi centurias multas annorum numeraret; Cum tamen senectus verè laudabilis non ex annorum multitudine, sed ex virtute, ac vitæ sanctitate spectetur à Deo. Tom. I. Serm. 108. à n. 3.

Eâdem Dominicâ. Veritas cum prudentia.

Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Joan. 8. Veritas, utut amanda, & impavidè tenenda, cautè tamen, ac discretè proferenda est; secus enim non nisi odium parit. Tom. I. Serm. 113. à n. 5.

Eâdem.

De Obstinatione, ac duritia cordis.

Tulerunt ergo lapides, ut jacerent in eum. Joan. 8. Vah iniquam Judæorum agendi rationem! Illi multa Christum interrogaverunt, ab eoque sci-repetiêrunt; cum autem planissimam veritatem audiêrunt, vel dicta in malum verterunt, vel certè veritati non crediderunt, ut meritò Dominus quæreret; *Si veritatem dico vobis, quare vos non creditis mihi?* Nimirum obstinati, duræque cervicis homines fuerunt, ipsis, quos in Christum jacere parabant, lapidibus duriore. Fugiamus obstinationem, & cordis duritiem. Tom. II. Serm. 133.

Feriâ II. De Gratitudine.

Quæretis me, & non invenietis. Joan. 7. Tantam post ingratitudinem erga Divinam beneficentiam, quid obtinet denique Synagoga? Christus eam derelinquit. *Vado &c. Quæretis me &c.* Ille prodigia patrabat, & illi tribuebant ista virtuti diabolicæ: documenta dabat, & illi dicebant, ipsum docere transgressionem. Igitur ingrati non agnoscunt ejus beneficia. Vadat ergo, & ipsi derelinquantur. Deus det, ne nobis unquam infortunium ejusmodi accadat. Quare hoc mane sistamus ad consideranda Divina beneficia, nostræque officia; nam 1. major est omni cognitione nostra Dei beneficentia: 2. magna esse debet in corde nostro gratitudo. Tom. I. Serm. 3. & 39.

Feriâ III. De Detractione.

Murmur multum erat in turba de eo. Joan. 7. Quid occasionis erat Judæis loquendi malè de Christo. Nulla prorsus: & tamen multi non cessabant lacerare famam ejus: *Murmur multum &c.* Tantum dixerunt, ut eum tandem in crucem egerint. Discite, Charissimi, frænare linguas vestras &c. etenim Detractio 1. magnum damnum infert proximo: 2. magnum quoque damnum facit ipsi detractori: proximo quidem sine ratione, detractori sine emolumento. Tom. I. Serm. 52. & 95.

Feriâ IV. De Pœnitentia.

Ego vitam æternam do eis. Joan. 10. Sic est: etiam pro vobis, dilectissimi peccatores, Cælum stat apertum: etiam vobis Deus paratus est ad æternam vitam dandam: *Ego vitam &c.* Haud opus est, ut per debilem cogitationem ingredi laboretis in profunda Dei decreta: vultin' in Paradisum intrare? Si peccastis, 1. Pœnitentia est via perveniendi illuc: 2. nec alia via est illuc perveniendi, nisi per pœnitentiam. Tom. I. Serm. 75. & 76.

Feriâ V. Neminem contemnere.

Hic si esset Propheta, sciret utique, quæ, & qualis est mulier, quæ tangit eum. Luc. 7. Hoc ipso, quod Christus sciat, qualis illa mulier sit, ejus dona recipit, & lachrymas laudat &c. Et tu, Pharisee malè sensate, propter unam, quæ fuit peccatrix, contemnis duos: contemnis aliquam Sanctam, & contemnis Deum. Quàm diversa judicia Dei sunt à judiciis hominum &c. Hoc aspectu, hoc exemplo discamus 1. quantum non debeamus contemnere peccatorem quemquam: 2. quan-

2. quantum debeamus æstimare justum quemque. Tom. I. Serm. 56. & 52. It. Serm. 36.

**Feriâ VI.
De Afflictionibus.**

Expedit. Joan. 11. Christum flagellari, crucifigi, mori, hoc *expedit*? Ita: *Nesciens, quid diceret, prophetavit.* Negate nunc, auditores, affligi non esse utile &c. Cajetanus asserit, afflictiones in Christo certa quadam ratione deificatas esse. Videamus, qualiter afflictiones nostræ cum ipso cohæreant; etenim 1. fuerunt à Deo: 2. veniunt à Deo: 3. ducunt ad Deum. Tom. I. Serm. 11. & 35.

Dominicâ Palmarum.

Ecce, Rex tuus venit tibi mansuetus. Matth. 21. Christus Rex est, & Rex mansuetus: *Ecce, Rex &c.* Nos 1. tanquam Regi, servire tenemur: Tom. I. Serm. 55. dein 2. tanquam mansuetum, amare debemus. Ib. Serm. 4.

**Feriâ V. in Cœnâ Domini.
S. Eucharistiæ diversus usus.**

Et Cœnâ facta, cum Diabolus jam misisset in cor, ut traderet eum Judas. Joan. 13. En ejusdem Cœnæ diversissimum effectum! Apostoli per illam sanctificantur magis, Judas Dæmoni mancipatur arctius. Unde tanta diversitas? Non utique à Cœnâ, sed à diversa assidentium dispositione. Apostoli erant mundi, Judas immundus. Novimus autem, quod Eucharistica Cœnâ mors sit malis, vita bonis. Tom. II. Serm. 29. n. 2.

Eâdem.

Judicii temeritas.

Vos mundi estis, sed non omnes. Joan. 13. En Deum veritatis! Christus, etsi sciret, unum ex Apostolico Collegio immundum esse, tamen, quia reliqui mundi erant, laudavit eos, neque propter unius immunditiam vituperavit omnes. Hoc ipso reprobatur, damnatur, suâque Cœnâ, videlicet Eucharisticâ, declarat indignos illos, qui dum unum è familia, seu sacra, sive politica, dyscolum deprehendunt, mox omnes, totumque statum condemnant. Tom. II. Serm. 33. n. 6.

**Feria VI. in Parasceve.
Defensio Famæ.**

Ille autem tacebat, & nihil respondit. Marc. 14. Ad objectas calumnias hic tacuit Servator: contra reprehendit acriter Malchum percutientem, exemplo docens, innocentiam propriam quandoque silentio, & quandoque verbis rectè, sanctèque defendi. Cæterum nec silentium semper, nec defensio verbalis est signum sanctitatis, & innocentia. Tom. I. Serm. 23. à n. 1.

**Eâdem Feriâ.
De Passione Domini.**

Si hoc in viridi, in arido quid fiet? Luc. 23. Christus cruce oneratus, sanguine suffusus, & vulneribus oppletus, his verbis usus est, ut significaret, quod, licet sua Passio infiniti amoris esset excessus, apta tamen sit ad incutiendum summum terrorem obstinatis peccatoribus, utpote qui exinde colligere possint, quam horrenda supplicia maneant illos, quos propria scelera onerant, cum Christum tanta opportuerit pati propter aliena peccata. Tom. I. Serm. 109. à n. 4.

De eadem aliud.

Si in viridi hoc faciunt, in arido quid fiet? Luc. 23.

Passio Christi & afflictio, & pœna est: afflictio respectu Christi innocentis, & gloriam suam merentis, pœna verò portantis, ac luentis aliena peccata. Discant inde solatium haurire afflicti innocentes; quidquid enim patiuntur, cedit ipsis ad majorem in cœlis gloriam: mali contra discant inde timere pœnam; nam ita si patiatur innocens, nocentis quantum erit supplicium? Tom. I. Serm. 125. n. 6.

De eadem aliud.

Calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam? Joan. 18. Si per calicem Christus aliud non intelligat, quam Passionem, & mortem suam, quomodo dicere potest: *quem dedit mihi Pater*, cum tota Passio provenerit tum à perfidia, & avaritia Judæ, tum ab invidia Senatûs Judaici, tum ab injustitia Judicis Pilati, & crudelitate satellitum? Nempe Passio Christi fuit à Deo ab æterno decreta, per scelera autem hominum executioni data. Tom. I. Serm. 123. n. 1.

De eadem aliud.

Ideo qui me tradidit tibi, majus peccatum habet. Joan. 19. Minus fecit Judas, quando Judæis Christi capiendi copiam fecit, quam Pilatus, dum Christum ad mortem condemnavit: cur ergo Judas in facto minori *majus peccatum habet*? Quia nimirum ex clariore cognitione, qua Judas de Christi Divinitate fuit imbutus, ejus peccatum supra delictum Pilati in immensum excrevit. Quis jam clariorem de Christo notitiam habet, quam Christianus? Is igitur, si peccet, præ quovis infideli majus, ac multò *majus peccatum habet*. Tom. I. Serm. 143. n. 2.

Dominicâ Resurrectionis.

De Mulierum ornandi se nimio studio.

Veniunt ad monumentum orto jam sole. Marc. 16. Piæ Mulieres istæ, quibus nihil antiquius fuit, quam ut Servatori in sepulchro, velut in Templo, suum deferrent obsequium, finitam ante noctem arripiunt iter, & *Veniunt ad &c.* Confundunt mulieres illas, quibus nihil prius est, quam ut se comant, & ad speculum examinent, ita ut vix occidente sole ad Templum venire possint. Tom. I. Serm. 20. à n. 1.

Eâdem.

De Perseverantia.

Quis revolvat nobis lapidem? Marc. 16. Sanctæ Mulieres, tametsi removendo lapidi se scirent impares, iter tamen semel captum prosequi perseverarunt, eventu, prout ex Evangelio notum, felici, nam *viderunt revolutum lapidem*. Nempe non qui benè capit in Quadragesima, sed qui à Paschate perseveraverit in bono, hic salvus erit in universali Resurrectione. Tom. I. Serm. 34.

Eâdem.

Ærumnæ Justorum finiuntur in lætitiâ.

Surrexit. Marc. 16. Tot post ærumnas &c. denique Jesus surrexit: finita sunt supplicia, gaudium erit æternum. Ejus ab exemplo solatium capite, quotquot auscultatis, ista cum utili veritate: Justorum ærumnæ denique mutantur in gaudium. Tom. I. Serm. 35.

Eâdem.

Relapsus in peccata cavendus.

Surrexit, non est hic. Marc. 16. D. Paulus Apost. Rom. 6.

Rom. 6. ad exemplar Resurrectionis Christi distinguit duplicem resurrectionem hominis, corporalem unam, spiritualem alteram, ita quidem, ut corporalis olim cum Christo futura sit æqualis, si spiritualis nunc illius Resurrectioni sit similis: similis, inquam, ut, quemadmodum *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur*, ita, si à lapsu per pœnitentiam surreximus, jam non relabamur; tunc enim æquali cum Christo resurrectione donabimur etiam corporali. Tom. I. Serm. 145. n. 5.

Eâdem.

Tarditas in Divinis.

Et valde mane veniunt ad monumentum. Marc. 16. Grave utique ac molestum acciderit his mulieribus molle stratum deferere, somnum abrumperere, ac summo mane iter ingredi; sed *fortis ut mors dilectio* vicit omnem molestiam, vicit ipsum debilem sexum: & en victricis fortitudinis præmium, en vigiliarum, matutinarum fructum: Angelum videre, cælitusque Christi Resurrectionem edoceri merentur, dignæ, quæ primæ ad Apostolos essent nunciæ Resurrectionis Dominicæ. Hic deplorare liceat illorum, & illarum damna, qui vel quæ in altum diem in lecto stertunt, ac tam serò ad Divina veniunt. Tom. I. Serm. 148. à n. 1.

Eâdem.

Christus lapis angularis.

Quis revolvat nobis lapidem? Marc. 16. In litterali sensu mulieres illo loquuntur de lapide, quo sacratissimum Christi Corpus tegebatur in sepulchro; sed in sensu mystico per lapidem intelligitur ipse Christus, utpote qui de se dixit: *Hic est lapis, quem ædificantes reprobaverunt*, lapis angularis, super quem homo vitam suam fundare, ac ædificare debet. Tom. II. Serm. 18. n. 2.

Feriâ II. Paschatis.

De Susurratione.

Qui sunt hi sermones, quos confertis ad invicem, & estis tristes? Luc. 24. Sancti fuerunt horum Discipulorum sermones, quia de Christi Passione erant &c. sed pessimi sunt sermones illorum, qui, quæcunque viderint, vel audierint, mox in aures aliorum effutiant, pacem turbant, & magnam in piorum animis tristitiam excitant, susurrone detestandi. Tom. I. Serm. 7.

Eâdem Feriâ

Diffidentia de aliorum silentio.

Qui sunt hi sermones &c. ut supra. Felices hi duo Discipuli, qui, dum interni mœroris causam peregrinò Domino aperuerunt, uberrimi gaudii fontem invenerunt, cognita scilicet Christi Resurrectione &c. Sed infelices illi, qui, dum seu mœrorem internum, sive arcanum quodcunque vel unius auribus amicâ confidentiâ credunt, gravissima incommoda, & publicam sæpè confusionem incurrunt. Tom. I. Serm. 28.

Eâdem.

De Lingua maledica.

Quinam sunt hi sermones, quos confertis ad invicem? Luc. 24. Si hodie Jesus certis in ædibus, certis in plateis subito compareret, ac eandem interrogationem repeteret: *Quinam sunt &c.* an fieri posset, ut è mundo Christiano non essent proscribendæ certæ loquendi formulæ? &c. *Sinite me hodie fasciculum colligere multis è pec-*

catoribus, linguâ delinquentibus &c. Locutus sum aliàs de detractiōe, de turpiloquio &c. nunc vobis ob oculos ponam malitiam linguæ 1. maledicæ, ac injuriæ contra homines: 2. maledicæ, ac injuriæ contra Deum. Prius habetur Tom. I. Serm. 6. 23. & 46. alterum Serm. 71.

Eâdem Feriâ II.

Conversatio prava.

Nonne ardens erat cor nostrum, dum loqueretur nobis in via? Luc. 24. Occasio partem in utramque vim maximam habet. Amor Discipulorum in Christum tempore Passionis in tepefcens, occasione piæ conversationis, ac fermocinationis iterum priores in flammis exarsit: contra multorum amor, quo tempore Quadragesimæ erga Christum ardere cæperunt, post Pascha occasione conversationis praviæ fædum in fumum priorum turpitudinum abit. Tom. I. Serm. 121. à n. 1.

Eâdem.

Damna ex propalatis aliorum vitiis.

Et dixerunt: de Jesu Nazareno, qui fuit vir Prophetæ, potens in opere, & sermone. Luc. 24. Insignis pietas horum Discipulorum, qui ea, quæ Christus omnia benè fecit, dixitque, tam luculenter propalant. Contra grandis malitia eorum, qui aliorum benefacta tacent, malefacta autem illicò in vulgus spargunt, quæ oporteret non modò tacere, sed etiam tegere ob gravissima damna, quæ nasci solent ex ejusmodi propalatione. Tom. I. Serm. 148. n. 2.

Feriâ III. Paschatis.

De Pace.

Dixit eis: Pax vobis. Luc. 14. Non potest esse pax in anima illa, in qua peccatum est &c. hoc totum erit hodiernæ dictionis argumentum. Tom. I. Serm. 30.

Eâdem.

Moderatio Regentium.

Pax vobis: ego sum: nolite timere. Luc. 14. Ecce quàm amicè, quàm amabiliter suos, utique subditos, Dominorum Dominus tractat, bellum sanè Rectoribus omnibus tribuens exemplum, quo se benignos exhibeant erga subjectos, immo quò cavere discant offendere quemquam eorum, cum ex ejusmodi offensione perturbationes noxiæ, damnæque gravissima soleant emergere. Tom. II. Serm. 63. à n. 4.

Dominicâ in Albis.

Conscientia.

Pax vobis. Joan. 20. Hac pacis appreciatione duo Servator innuit: 1. damnat modernam inter mundanos salutandi rationem, quam *Complimentum* dicunt, rectius autem *completum mendacium* dixeris: 2. summam bonorum optabilium consistere in pace cum Deo, seu animo benè sibi conscio, malorum vicissim omnium compendium esse certam peccati conscientiam. Tom. I. Serm. 30.

Eâdem.

Separatio à Deo.

Dominus meus, & Deus meus. Joan. 20. Felix Thomas, qui, postquam ad fidem apertam rediit, ex vero dicere potuit *Dominus meus &c.* At infelix nimium peccator, qui, quamdiu in peccato hæret, minimè dicere potest: *Dominus meus.*

Concionatorius.

meus &c. Id quod deplorat Sermo 52. à n. 2.
Tom. I.

Eâdem.

Conjunctio cum Deo.

Dominus meus &c. Justus quilibet, dum est in statu gratiæ, ter beatus in terris est, possidet enim Deum triplici titulo, vi cujus cum S. Thoma Apostolo dicere potest: *Dominus meus, & Deus meus.* Ibid. à n. 4.

Eâdem.

Humilis Mansuetudo.

Venit Jesus, & stetit in medio. Joan. 20. Quanta Dei Benignitas, mansuetudo, & humilitas! Infinita majestas vilissimis terræ homuncionibus mediam semiscere, illos non alloqui tantum, & solari, sed etiam dissuaviare dignatur. Hac ipsa autem tam suavi, ac humili ratione agendi Discipulorum sibi devincit animos, lucratur amorem &c. Nimirum humilis mansuetudo meretur omnium, & obtinet amorem: contra superbus factus cunctorum contra se accendit odium. Tom. I. Serm. 101. à n. 5.

Eâdem.

Pax & Concordia felix.

Pax vobis. Jo. 20. Christus Discipulos suos visitans, haud aliud illis precatur, nisi solam pacem: *Pax vobis.* Quam id ob causam? Quia pax omnis boni cornucopia est; ubi namque in domo, familia, communitate pax, & concordia viget, ibi Deus, ibi Dei gratia, & protectio est quo ad corpus, & animam. Ubi vicissim discordia regnat, ibi compendium omnis infelicitatis est. Tom. II. Serm. 13. à n. 2.

Eâdem.

Querimoniæ subditorum.

Dominus meus. Jo. 20. Si nil aliud addidisset, multum Thomas dixisset, solum inquiring: *Dominus meus*; ipsi namque satis esse poterat agnoscere Dominum suum, quin vel incredulitatis excusationem, vel aliud quidquam subjungeret. Itaque perperam agunt, qui, cum se subditos esse sciant, in varias tamen querimonias adversus rectores suos erumpunt, nil profuturas &c. Tom. II. Serm. 63. à n. 8.

Dominicâ II. post Pascha.

Timor ex respectu humano.

Mercenarius autem fugit. Joan. 10. Mercenarii nomine hic rectè intelligitur, qui hominum favores, & respectum humanum loco mercedis habet. Hic videns lupum, potentiorum quempiam, mox fugit, & ab officio sui muneris recedit: magis timet ejusmodi lupum, quam Deum: peccare non timet, ne hominem offendat. Quam vanus autem, ne dicam, quam impius, hic timor sit, docet I. Tomi Sermo 74.

Eâdem.

Cura Patrum familias

Ego sum Pastor bonus, & cognosco oves meas. Joan. 10. Christus boni pastoris partes agere se probat exinde, quod sciat, quænam oves sint suæ, non tam à se per omnipotentiam creatæ, quam per gratiam, & vitæ innocentiam sibi conjunctæ. Sic Parentes, ac Patres familias tunc erunt boni Pastores, cum liberos, & domesticos habent, quos nōrunt esse non tam sanguine, vel nutritione, quam vitæ, morumque honestate suos. Tom. I. Serm. 111.

A. R. P. Calini Serm. Tom. I.

Eâdem.

Conformatio Voluntatis cum Divina.

Sicut novit me Pater, & ego agnosco Patrem. Jo. 10. Quomodo sicut? nisi in conformitate perfecta, ut, quem habere vult Pater, talem Filius exhibere se Patri velit. Hoc Dei Filius agit. An tu vis alius esse, quam Pater æternus te vult habere? Si te habere velit afflictum, humilem, ægrotum &c. an per delicias, superbiam, &c. ejus filius esse poteris? Tom. I. Serm. 117. à n. 7.

Eâdem.

De Cura Rectorum quorumcunque.

Ego sum Pastor bonus, & cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ. Joan. 10. Primam, eamque præcipuam qualitatem boni pastoris hic tangit Christus, cognoscere nimirum oves suas. Pastores sunt non modò sacri Præsules, & Ecclesiarum Rectores, sed etiam Principes sæculares, Provinciarum Gubernatores, Patres familias, &c. Isti proin omnes cognoscere suas oves, atque aded visitare debent subditos, ac perspicere, num qui sint lupi, dilaniantes oves &c. De omnibus faciant ea, quæ tractantur Tom. II. Serm. 55.

Eâdem.

Avaritia Gubernantium.

Quia mercenarius est. Joan. 10. Merito gubernantes omnes, seu sacri, sive profani, dicuntur esse Pastores, ac debent esse tales, ut, quidquid circa gregem ovium suarum agunt, ad earum utilitatem vergat. Pessimè proin agit, qui suo in officio nimium studet avaritiæ, qua pessumeunt oves. Hic sanè non pastor, sed *mercenarius est &c.* Vide Tom. II. Serm. 62. à n. 3.

Dominicâ III. post Pascha.

Gaudium Parentum ex liberis Religiosis.

Cum autem pepererit puerum, jam non meminit pressuræ propter gaudium. Joan. 16. Si tantum est gaudium matris post exantlatos partûs dolores, quantum majus gaudium sit oportet illis parentibus, qui, dum liberos ad sacram Religionem dimittunt, multos dolores evitant? Tom. I. Serm. 15. à n. 1.

Eâdem.

Gaudia post afflictiones.

Tristitia vestra vertetur in gaudium. Joan. 16. Quod semen est agro probè culto, hoc ærumnæ sunt animo benè morato: quò pinguior ager est, eò uberiores in segetes excrevunt semina: sic etiam quò melior animus, eò cumulatiores sequuntur gaudia post afflictiones. Tom. I. Serm. 35. toto.

Eâdem.

Gaudia Mundi.

Mundus autem gaudebit. Jo. 16. Mundanorum hominum duplex est gaudium: primum, quod nascitur ex actionibus peccaminosis, alterum ex indifferentibus. Quam pravam sit primum, quam vanum alterum, quàmque mendax utrumque, docet Sermo. 51. à n. 2. Tom. I.

Eâdem.

Gaudium Verum.

Videbo vos, & gaudebit cor vestrum. Jo. 16. Tangit hic Christus veri, solidique gaudii sedem, ac radi-

radicem. Radix est solus Deus, & virtus in solo Deo radicata; sedes est cor: *Gaudebit cor &c.* Hoc igitur, si perfectè Deo fuerit conjunctum, & pietati constanter addictum, gaudebit *latitia inenarrabili.* Tom. I. Serm. 51. à n. 5.

Eâdem.

Idem argumentum.

Mundus autem gaudebit. Joan. 16. Ergo & mundo addictis suum est gaudium? Est enimverò, testante Servatore: *Mundus autem &c.* Sed quale gaudium? Tale, quod mœror vel comitatur, vel sequitur. Longè aliud gaudium Christus promittit suis, gaudium verum, gaudium solidum, gaudium æternum. Tom. I. Serm. 95. à n. 7.

Dominicâ IV. post Pascha.

Solacium in afflictionibus à Deo.

Tristitia implevit cor vestrum. Joan. 16. Non morbum duntaxat, quo affligebantur Discipuli, sed & Medicum, qui malo mederetur, ostendit Servator, dum & illorum tristitiæ condoluit, & Consolatorem Spiritum Sanctum promissit, apertè per id innuens, unde in ærumnis, & animi mœroribus, solacium, ac levamen petendum sit, videlicet non à mundi jocis, qui solent augere tristitiam, sed à Deo, qui Paracletus est afflictorum. Tom. I. Serm. 111. à n. 1.

Eâdem.

Judicium temerarium.

Arguet mundum de judicio. Joan. 16. Si quod judicium à Spiritu Sancto arguendum sit, certè judicium temerarium est, utpote quod & justitiæ, & charitati extremè adversatur. Tom. I. Serm. 21. Insuper ad detractiones, & calumnias passim impellere consuevit. Serm. 22. à n. 5.

Eâdem.

Judicium pertinax.

Arguet &c. ut suprâ. Judicium, quod Spiritus S. arguere dicitur, non est illud, quo sæpius errant etiam boni, qui tamen errorem suum dedoceri gaudent; sed illud potius, cui semel finitè concepto pertinaciter adhæremus, ut, quidquid in contrarium pro innocentia alterius affertur, à præconcepta opinione tamen non desistamus. Id quod acriter perstringitur Tom. I. Serm. 31. à n. 3.

Eâdem.

De Injustitiis.

Cum venerit ille, arguet mundum de Justitia. Jo. 16. Quare Christus minatur, mundum à Spiritu S. arguendum propter læsam justitiam potius, quam ob violatam charitatem, perditam castitatem &c. Nimirum quia constat è S. Litteris, quodd, si publicè fiant, communes, & universales injustitiæ, illæ semper à Deo gravissimis castigantur pœnis. Tom. I. Serm. 152. à n. 2.

Eâdem.

Moderatio justitiæ.

Arguet mundum de peccato, & de justitia. Joan. 16. Quodd Spiritus Divinus mundum arguere de peccato dicatur, haud equidem difficile captu est; at cur etiam de justitia, quæ præmio potius donari, quàm redargui debet? Crediderim ego, Christum hîc intelligi velle de illa justitia, cui ferverè nimis insistitur, ita ut summum jus, summa injuria dicatur. Itaque moderamen adhi-

bendum est etiam in rebus liquidæ justitiæ &c. Tom. II. Serm. 82. à n. 6.

Eâdem.

Deliberatio in judicando.

Arguet mundum -- de judicio. Joan. 16. Si quod officium in mundo periculosum est, profectò Judicis officium est, plurimis illiciis, & occasionibus perversionis obnoxium &c. Ne quis in judicando erret, ac ex justitiæ semita exorbitet, atque aded quondam debeat argui de judicio, seriò deliberet, antequam sententiam pronunciet &c. qua de re Tom. II. Serm. 83. à n. 5.

Dominicâ V. post Pascha.

Orationis efficacia.

Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.

Joan. 16. Ampla promissio, qua Christus orationi vim infallibilem impetrandi videtur asserere. Quæritur autem, an re vera precibus nostris insit vis infallibiliter impetrandi. Respondetur, orationem, pro aliis factam, etsi conditionibus omnibus cæteroquì necessariis instructa sit, ac prædita, non infallibiliter impetrare: contrâ preces, quas orans pro semetipso fundit, si quidem debitæ conditiones illas comitentur, semper infallibiliter impetrare. Tom. II. Serm. 48. à n. 1.

Eâdem.

Negligentia Patrumfamilias.

Exivi à Patre, & veni in mundum. Jo. 16. Christus venit in mundum ceu paterfam. in domum suam, quam quidem iterum reliquit, sed non antè, quàm dum omnes boni patrisfam. partes expleverit. *Quid potui facere &c.* Verùm hoc de se nequaquam dicere possunt, qui ab Ecclesia, cui præesse, vel à familia, cujus curam agere tenentur, absunt non necessitate &c. Hi non vident ad Patrem, sed ad Judicem, ac vindicem &c. Tom. II. Serm. 56.

Eâdem Dominicâ.

Gratia Divina.

Usque modò non petistis quidquam. Joan. 16. Constat ex aliis Evangelii locis, Discipulos res varias à Christo petisse: quomodo proinde Servator dicit, eos hætenus nil petisse! *Usque modò &c.* Quia videlicet id non petierunt, sine quo homo nihil est, nihil potest, gratiam nempe Divinam, præ cunctis aliis petendam. Qua verò ratione donum aded sublime, aded necessarium sit petendum, docet Sermo 107. à n. 3. Tom. I.

Eâdem.

Vis Orationis impedita.

Petite, & accipietis. Joan. 16. Oratio sola non omnia impetrat à Deo: semper ea bona quidem est, sæpè tamen sola non sufficit, præsertim ad avertendum Divinæ justitiæ flagellum, quo plerumque Deus intendit castigare peccata publica. Hæc ergo primò omnium refecanda sunt, ut cessante causa castigationis etiam cesser ipsa castigatio. Tom. II. Serm. 4. à n. 2.

Eâdem.

Preces cum compunctione cordis.

Petite, & accipietis. Joan. 16. Magnam oppiddò vim precibus hîc adstruit Christus, dum ait: *Petite, & accipietis.* Unde tanta vis, & efficacia? Maxime à lacrymis, at non quibuslibet, sed illis.

lis, quæ è compunctio corde propter Deum effunduntur. Tom. II. Serm. 45. à n. 2.

In Rogationibus.

Oratio pura à peccato.

Petite, & dabitur vobis. Luc. 11. Tam luculenta, quam ampla promissio, sed tamen conditionata, quales sunt omnes promissiones Divinæ, ita ut sensus sit: *Petite, & clamate: libera nos à malo, & dabitur vobis* liberari, si tamen causa mali, scilicet peccatum amoveatur. Tom. I. Serm. 10.

In iisdem.

Orationis efficacis conditiones.

Petite, & dabitur vobis. Luc. 11. Ingens vis, & mira orationis efficacia! utpote qua Deus summæ majestatis ad præstandum, ac dandum id, quod petitur, tam evidenter permoveretur, ut incarnata Veritas asseveranter dicat: *petite &c.* Quæris, unde tanta vis orationis? Nimirum à tribus præcipuè conditionibus, quas vide Tom. I. Serm. 12.

Pro iisdem.

Idem argumentum.

Deus non solum precibus vult rogari, sed & muneribus honorari: idcirco prohibemur coram ipso comparere vacui. Quid autem dandum? Tria præcipuè, 1. summa mentis attentio: 2. omnes potentia hominis: 3. affectus omnes cordis. Tom. I. Serm. 26.

In Rogationibus aliud argumentum.

Orare semper.

Petite, & dabitur vobis: pulsate, & aperietur: quaerite, & invenietis. Luc. 11. Synonymis istis hortatur, & urget Servator, non solum ut frequenter, sed & ut continuò, ac indefinenter pulsemus cælum precibus, interpretante Apostolo: *Oportet semper orare: sine intermissione orate.* Id qua, quamque facili ratione præstari possit à quovis, etiam occupatissimo, vide Tom. I. Serm. 17. à n. 5.

In iisdem.

Oratio aliorum.

Petite, & dabitur vobis. Luc. 11. Quare Christus non dicit, aut saltem non addit: Curate, ut alii petant, & orent pro vobis? Quia, quidquid ab aliis pro nobis boni præstatur, nisi insuper nos ipsi precibus, bonorumque operum studio insistamus, nihil commodi ex aliorum sollicitudine referemus. Tom. I. Serm. 40. à n. 4.

In iisdem.

Calamitas docet orare.

Amice, commoda mihi tres panes. Luc. 11. Penuria, & res angusta domi hunc hominem adegit, ut sibi vim inferret, somnum abrumperet, & animum divitis precibus opportunis importunis expugnare studeret. Felix calamitas, qualis cunque demum illa sit; trahit enim nos ad Deum, elicit ex corde suspiria, & ex oculis lacrymas, quibus tandem omnis abstergitur calamitas. Tom. I. Serm. 126.

Dominicâ VI. post Pascha.

De Scandalo.

Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini. Joan. 15. Si Christus per totum hunc sermonem ad Discipulos habitum haud alium intendit finem, A. R. P. Calini Serm. Tom. I.

quam ut illos à scandalo servaret immunes: *Hæc locutus sum &c.* quale, & quam exitiale malum erit scandalum? Vide Tom. I. Serm. 63.

Eadem.

Idem argumentum.

Peccato scandali se implicat non solum is, qui alterum inducit in malum, seu peccatum, sed etiam qui alium abducit à bono, juxta illud Christi ad Petrum: *Vade retro, quia scandalum mihi es:* ubi Petrus non intendit Christo suadere malum, sed solum dissuadere bonum. Hoc ipsum autem quantum sit malum in oculis Dei, abundè intelligi potest ex pœnis, quibus Deus castigat eos, qui alios avocant à bono spiritali. Tom. I. Serm. 152. à n. 6.

Eadem.

Meditatio pia.

Hæc locutus sum vobis, ut cum venerit hora, eorum reminiscamini. Joan. 15. Multa nobis loquitur Deus vel per internas inspirationes, vel per externas commonitiones Oratorum, sacrorum, piorum librorum &c. quæ tamen omnia sine fructu abeunt, & nos non emendamus, quia statim auditorum obliviscimur: hinc Dominus petit, ut eorum reminiscamur, æternas veritates per pias meditationes quasi ruminando, de illis in corde constanter cogitando: quod tam facile, quam necessarium. Tom. II. Serm. 37. à n. 2.

Eadem.

Scandalum passivum.

Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini. Joan. 15. Perperam egerunt olim Hebræi, dum ab optimo Samuele Regem constitui petierunt, etsi *jus regni*, seu conditiones durissimas à futuro Rege ponendas audierint, ea fere sola ratione ducti, quod similiter aliis Gentibus Reges dominarentur: *sicut & alie gentes habent.* Pro quam sinistrè hodie plurimi sentiunt, qui volunt imitari, quæ vident, & audiunt, seu bona, five mala sint, sequentes perversam regulam illam, faciendum esse, quod alii faciunt: id proprie dicitur *scandalum passivum*: de quo Tom. II. Serm. 71. à n. 6.

Dominicâ Pentecostes.

De Vigilantia corripientis.

Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Joan. 14. Christus promissionem de danda pace ter in tribus tantummodò lineis hodierni Evangelii reperit. Nunquid unica sufficeret ab ipso facta promissio? Haud dubiè? quod autem nihilominus toties repetat promissionem, ad nostram facit institutionem; cum enim homo sibi parum constet, & animi sit nimium mutabilis, idcirco post factam quoque debitam correptionem (nam & Christus, dum suis promisit Spiritum Sanctum, *exprobravit incredulitatem &c.*) opus est magnâ vigilantia, ut pax cum emendatione sit solida, & constans. Tom. II. Serm. 34. à n. 5.

Eadem.

Horror, & agnitio peccati.

Non turbetur cor vestrum. Joan. 14. Perturbationem cordis Christus procul ab animis Discipulorum esse desiderat: *Non turbetur &c.* Verum hoc non de omni perturbatione cordis intelligendum est, sed de illa tantum, quæ nascitur ex diffidentia erga assistentiam Spiritus Sancti.

Si cor turbetur ex agnitione, & horrore peccati, profectò ea conturbatio cordis est salutaris, ac necessaria, quin & à S. Spiritu, ceu donum peculiare, fervidè petenda. Tom. II. Serm. 39.

Eàdem.

Sequi mundum.

Non quomodo mundus dat, ego do vobis. Joan. 14. Sua de pace loquitur Christus, dum ait: *Non quomodo &c.* clarè significans, haud eàdem trutinà ponderandas esse suas, & mundi regulas. Ad eam rem dignoscendam opus est assistentià Sancti Spiritus, quem idem Dominus promisit nobis: eo distante discemus, quàm fallax illa sit mundi regula, qua persuadentur plurimi ad agendum id, quod agunt alii. Tom. II. Serm. 64.

Eàdem.

Innovatio propositorum.

Suggeret vobis omnia. Joan. 14. Quandoquidem omnis bona cogitatio donum est Spiritus Sancti, maximè rogandus is est, ut concedat gratiam perseverantiæ in bono. Quem in finem frequenter oportet innovare bona proposita; nam 1. sic multiplicamus actus nostræ pietatis: 2. sic reparamus defectus inconstantiae nostræ. Tom. II. Serm. 32.

Eàdem.

De Gratia actuali.

Ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia. Joan. 14. Sic est: omne lumen intellectus, omnis bonus motus voluntatis, desuper nobis advenire debet. *Ille vos &c.* Nos autem eidem dono respondere debemus; etenim 1. sine gratia actuali neque pedem possumus movere versùs Paradisum: 2. quòd si verò non moveamur versùs Paradisum, nunquam id est ex defectu gratiæ actualis. In primo videbimus gratiæ necessitatem, unde discamus esse humiles; in altero ejus assistentiam, unde discamus esse animosi. Tom. II. Serm. 35. & 36.

Eàdem.

De Honestate.

Paraclytus autem Spiritus sanctus. Jo. 14. Cùm Spiritus omnis ab omni sit inquinamento purus, omnis honestatis, ac munditiæ fons est ille Divinus Spiritus, quem hodie misit in suos Christus Dominus. Itaque qui huic Spiritui placere, continentèrque vivere cupit, honestatem sectetur 1. in oculis: 2. in conversationibus: 3. in ipsis etiam vestibus. Tom. II. Serm. 24.

Eàdem.

Peccati poena.

Qui autem non credit, jam judicatus est. Joan. 3. Judicatus hoc in loco juxta loquendi methodum, sacris Litteris usitatam, idem est atque damnatus. Quod si sit ita, nunquid igitur homo post peccatum statim finaliter ad pœnam æternam damnatur? Minimè verò, sed potius innuere vult Christus, quòd Deus mox à peccato patrato incipiat exequi pœnam peccato debitam, æternam olim, nisi peccator resipiscat, vel temporalem, si culpa cum pœna æterna per pœnitentiam deleatur. Tom. I. Serm. 112. n. 6.

Feriâ II. Pentecostes.

Liberalitas erga Deum.

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigeni-

tum daret. Joan. 3. Si Deus tam liberalis fuit erga nos, sic Deus &c. omnis utique ratio exigit nos esse liberales erga ipsum. Omnino, nos esse liberales oportet erga ipsum, sed ex nostro, non ex alieno. Ad istam liberalitatem nos stimulat 1. amor: 2. gratitudo: ad liberalitatem ex nostro nos stimulat, si cogitemus, quòd esse liberales ex alieno, 1. non sit devotio: 2. sed injustitia. Tom. II. Serm. 2. & 17.

Eàdem.

Conversionis impedimentum.

Dilexerunt homines tenebras magis, quàm lucem. Joan. 3. Tangit hinc Christus rationem potissimam, cur tot peccatores non convertantur; quia lucem, id est, veritatem illam, comminationes illas, quibus emolliti vitam subitò mutare possent, oderunt, cùm earum statim obliviscuntur, advertentes cogitationem ad tenebras illecebrarum suarum. Tom. II. Serm. 19. à n. 8.

Feriâ III. Pentecostes.

Audire bona Consilia.

Vocem ejus audiunt. Jo. 10. Deus non semper immediatè per se ipsum nobis loqui vult, sed sæpè per bonos amicos, sæpè per sapientes Sacerdotes &c. Etiam Diabolus sæpiùs nobis loquitur per affeclas suos. Opus est discrimine in dandis auribus. 1. Audire consilia utilitas magna est: 2. audire pravam consiliarium, ingens detrimentum est. In actionibus nostris oportet 1. alios consulere: 2. sed consulere talem, qui benè consulere nobis queat. Vide Tom. II. Serm. 1.

Dominicâ S. S. Trinitatis.

Laus perpetua S. S. Trinitatis.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Matth. 28. Dum altissimum S. S. Triadis mysterium Divinus Servator nobis manifestavit, simul etiam materiam, ac rationem perpetuæ laudis subministravit. Quàm dignum verò sit, quantum meriti simul, ac præmii, necnon quantæ felicitatis, mentem & linguam continuas in laudes S. S. Triadis solvere, præclare docet Serm. 50. à n. 6. Tom. I.

Eàdem.

Obligatio docendi.

Docete omnes Gentes. Matth. 28. Christus hinc indigit officium Apostolorum, id est, Pastorum, quod est docere populum, & instituere doctrinâ fidei, morum, ac salutis: *Docete &c.* Simul autem innuit gravissimam docendi obligationem; si enim, qui non crediderit, condemnabitur, quantò magis, qui credenda non docuerit? Tom. I. Serm. 57. à n. 2.

Eàdem.

Sancta non superstitiosè tractanda.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Matth. 28. Sicut nihil sanctius, ita nihil salubrius est Nomine, & invocatione S. S. Trinitatis. Verùm sancta, ut prosint, sanctè tractanda, nec ad malum finem, aut superstitiosè usurpanda sunt; sic enim, quæ deberent esse medicamina, fiunt venena. Tom. I. Serm. 129. n. 3.

Eàdem Dominicâ.

De Præpotentiis.

Eàdem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur

Concionatorius.

sur vobis. Luc. 6. Quemadmodum nos egerimus cum Deo nostro, sic Deus nobiscum ager: *Eadem &c.* Qui præpotenter, ac per iniustitias agit, 1. difficulter hic in terra felix erit: 2. difficillimè felix esse poterit in cælo. Vid. Tom. II. Serm. 52.

Eâdem.

Præsentia Dei in calamitatibus.

Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Matth. 28. Antequam æternus Dei Filius exantlatis omnibus laboribus suis, ac ritè constitutâ Ecclesiâ suâ, rursus ex hoc mundo rediit ad Patrem, ultimum, & efficacissimum solatium nobis omnibus reliquit, dum perpetuam præsentiam, & assistentiam suam promisit: *Ecce ego vobiscum sum &c.* Prius autem totius Divinæ Trinitatis mentionem fecit, ac singularum Personarum: *In nomine Patris &c.* Ubi proin ipse præsens adesse promisit Filius, cum tres Personæ in eadem natura, seu substantia sint idem unus, & unicus Deus, tota Trinitas, ô quantum solatium! semper in finem usque nobis aderit, si iusti simus, ac præsertim in quibusvis calamitatibus nostris. Tom. II. Serm. 71.

Dominicâ II. post Pentecosten.

Præparatio ad Eucharistiam.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc. 14. Cur omnes ad cœnam hanc magnam vocati, illam ne gustaverunt quidem? Non vocantis, sed vocatorum ea culpa fuit, utpote qui venire, sêque cœnâ tantâ dignos reddere neglexerunt. Pari modo cur multi ad Eucharisticam Cœnam, verè magnam, vocati, locò benedictionis maledictionem referant, ipsi sunt in causa, quòd per cordis munditiem benedictione se dignos non reddant. Id nervosè perstringitur Tom. I. Serm. 66.

Eâdem.

Habitus Libidinis.

Uxorem duxi, & ideo non possum venire. Luc. 14. Quanta hominis istius rusticitas? Priores excusationem suam per nuncium invitanti Domino significari satis humaniter rogaverunt: *Rogo te, habe me excusatum.* Iste nihil horum; sed nudè ait: *Non possum venire &c.* Sic est: homo luxuriosus erat: *Uxorem duxi;* qui autem libidine captus est, etiamsi Deus millies, millèque modis ad continentiam vocet, non potest venire, non potest cœno emergere, obstante pravo habitu, ac diuturna consuetudine. Tom. I. Serm. 79.

Eâdem.

Stipulationes incautæ.

Necesse habeo videre illam. Luc. 14. Haud alia necessitas istis erat, nisi quam sibimet ipsis facebant. Crediderim, ipsos stipulato promississe, se illa die comparituros esse ad videndam villam, ad boves tentandos: ista promissio debebat impleri, ne quid deesset major? convenientiæ. Propter factam stipulationem renunciârunt convivio, quod erat Paradisi typus. Cavete vobis ab ejusmodi stipulationibus. Incauta promissio 1. magnus est impulsus ad peccatum: 2. magnum impedimentum ad conversionem. Tom. II. Serm. 19. & Serm. 27.

Eâdem.

De profanis exhibitionibus civilitatis.

Uxorem duxi, & ideo non possum venire. Luc. 14. Humanius equidem responderunt priores duo

hospites invitati, dicentes: *rogo te, habe me excusatum,* quàm tertius, qui crudè dixit: *Uxorem &c.* neque tamen Paterfam. qui fecit cœnam magnam, huic magis, quàm prioribus, succensuit; sciebat enim vir sapiens, quod & nos ab ipso discamus, 1. profanas civilitatis cæremonias non ab omnibus exigendas, neque 2. inurbanis indignandum esse. Tom. II. Serm. 100.

Dominicâ III. post Pent.

Fœminæ domi maneant.

Mulier everrit domum. Luc. 15. Mulier ista drachmam amissam quærens, & idcirco domum everrens, luculenter ostendit, se leges sequiori sexui latas, & apprimè calluisse, & exactè observâsse, nimirum, quòd fœminas domi potissimum, rarò foris agere oporteat. Tom. I. Serm. 42.

Eâdem.

Correptio discreta.

Et ait ad illos parabolam. Luc. 15. Quid? ad homines tam execrabilis malitiæ, ut Christum Dominum, peccatorum conversionem zelantem, reum agere, ac damnare criminis ausint, ad hos inquam, nil aliud, quàm dicere parabolam? Cur non fulmina vibrat in ora detestanda? Benignissimus nempe Servator suo nos exemplo docebat, quis modus in correptione sit servandus; peccantes quippe rigore obdurari, mansuetudine, ac lenitate emendari solent. Tom. I. Serm. 72.

Eâdem.

In Blasphemos

Murmurabant Pharisei, & Scriba. Luc. 15. Execranda Phariseorum lingua! Quid enim! Opus divinissimum operatus est Christus, dum à peccato resipiscences in gratiam recepit: & blasphemi murmurant. Hoc multi Christianorum imitantur, sine omni causa murmurantes, & blasphemantes contra Deum: propterea non merentur in gratiam recipi, sed potius cum Phariseis extremè puniri. Tom. I. Serm. 132. n. 7.

Eâdem.

De Confessione.

Gaudium erit in cælo super uno peccatore, pœnitentiam agente. Luc. 15. Si Cælo tantam lætitiâ afferat unius peccatoris conversio, sanè non expedit eam differre. Ne differas eam, en graves tres rationes. Quò diutius quis tardatur ad Deum converti, 1. eò plus meriti perdit: 2. eò plus difficultatis sentit: 3. eò majus periculum incurrit. Tom. II. Serm. 7. & 8.

Eâdem.

De receptatione Lusorum.

Hic peccatores recipit. Luc. 15. Pessima censura Phariseorum erat, dum qualemcunque peccatoris receptationem ceu malam criminabantur. Certè Christus *peccatores recipit* ad finem sanctissimum &c. An autem & receptare lusores liceat, ostendit Sermo 7. à n. 13. de Lusu, ad fin. Tom. I.

Dominicâ VI. post Pent.

De Cura Patrumfamilias.

Sedens docebat de navicula turbas. Luc. 5. Christus *de navicula turbas* docens, docuit omnes simul Patresfamilias, ut familiæ, vel communitatis suæ navem eâ curent, regântque prudentiâ, qua solet nauclerus navem; ut cui omnes
(c) 3 venti,

venti, non solum secundi, sed & contrarii servare debent. Ita Superiores, & Patresfamilias ad subditos dirigendos uti debent non solum iudiciis certis, tanquam ventis secundis, sed etiam dubiis, ac suspicionibus, veluti ventis obliquis. Tom. I. Serm. 68.

Eadem.

Lenitas erga inferiores.

Rogavit eum a terra reducere pusillum. Luc. 5. Quid hoc est? Suprema Majestas a creatura rogat, & efflagitat obsequium? *Rogavit eum &c.* Nimirum, ut discerent ii, qui Dei nomine præsunt aliis, qua suavitate, ac facilitate sapientius utendum sit, ut bene præsint. Leniendus est rigor, deponenda majestas, rogandi quandoque subditi, dissuaviandi precibus infirmi: docebunt isti, & aperient talia, quæ bono publico sunt utilissima, regimini summè necessaria. Tom. I. Serm. 114. n. 4.

Eadem.

Debita persolvenda sunt.

Per totam noctem laborantes nihil cepimus. Luc. 5. Quot operarii sic dicere possunt? Non solum per totam noctem, sed per totum mensem, per totum annum laborantes pro illo divite, pro illo injusto, nihil cepimus, mercedem debitam non recepimus. At vae vobis Debitoribus, culpabiliter satisfacere procrastinantibus! Audite 1. quantum sit hoc peccatum: 2. quanta sit expectanda poena. Tom. II. Serm. 3. & 14.

Eadem.

De bono Directore.

In verbo autem tuo laxabo rete. Luc. 5. Valde docilis in Christi schola discipulus Petrus, adeoque dignus, ut suo tempore crearetur Magister, ac facillimè cedens cuique Domini verbo, tamen si tota nocte frustra laborans in piscando nihil cepit, unico Magistri verbo jussus, novum tentavit jactum, promptèque dixit: *In verbo &c.* Per hoc nobis documentum dedit, quantum expediat audire bonum directorem, ut qui cuique homini perutilis, immò necessarius est. Tom. II. Serm. 117.

Eadem.

Zelus vindictæ spurius.

Nihil cepimus. Luc. 5. Multi zelo, quem putant, iustissimo ducti, varias meditantur, quin & exequuntur ultiones in eos, à quibus incurià sese læsos esse credunt; at serò tandem omnia non nisi gravissimum in damnum suum desisse deprehendunt, ac flebiliter fateri coguntur: *nihil cepimus.* Cavendum igitur, ne unquam sub specie zeli de vindicta cogitetur, præsertim si privata sit injuria &c. Tom. II. Serm. 67.

Dominicâ V. post Pentecosten.

De Injuriis verbalibus.

Qui dixerit fratri suo, fatue. Matth. 5. Hic Divinus Magister perstringit, ac damnat eos, qui honorem cuivis, etiam infimæ fortis homini debitum, lædunt verbis contumeliosis, aculeatis, irrisoriis, &c. De his fusè, ac nervosè agitur Tom. I. Serm. 6.

Eadem.

Injuriarum condonatio.

Qui irascitur fratri suo &c. Matth. 5. Si sic habendus est, qui irascitur fratri suo, profectò licebit è contrario concludere: qui non irascitur ira-

scienti, nec reddit malum injusti facienti, pro quantis à Deo favoribus cumulabitur? Tom. I. Serm. 12. à n. 6.

Eadem.

Observatio Præceptorum.

Relinque munus tuum ante altare. Matth. 5. Non aspernatur Deus munera, dummodo non negligantur præcepta. Quæ Deus fieri vult, omnium primò curanda sunt: tunc munera nostra erunt accepta. Tom. I. Serm. 13. à n. 3.

Eadem.

Offensæ compensatio.

Vade prius reconciliari fratri tuo. Matth. 5. Deus vult, & strictè præcipit, ut ejus, à quo offensus sumus, amicitiam quæramus: *Vade prius &c.* quantum magis ejus, qui per invidiam, aut ignorantiam à nobis læsus fuerit, animus per competentem compensationem leniendus est? Tom. I. Serm. 31. à n. 7.

Eadem.

Correptio cuiusvis accommodata.

Qui irascitur fratri suo. Matth. 5. Christus hic nomen fratris posuit, ut nos doceret, aliam æqualis in æqualem, aliam patris in filium, Domini in servum, Præpositi in subditum, & Consilarii in Principem esse potestatem; hi enim omnes tenentur vel monere Principem errantem, vel corrigere subditum peccantem &c. Veruntamen non quemvis modo pari, vel promiscuo, seu cujusque conditioni, vel indoli maximè accommodo &c. Tom. I. Serm. 71. à n. 1.

Eadem.

De Discordia domestica.

Vade prius reconciliari fratri tuo. Matth. 5. Fratres, propinqui, domestici, vivite invicem pacifici, atque, si quæ parva nascatur offensio, reconciliemini subito: *Vade reconciliari &c.* certi, in domo, in qua discordia habitat, 1. non habitare felicitatem: 2. non habitare Deum. Tom. II. Serm. 13.

Eadem.

Dona Deo, Divisque danda.

Si offers munus tuum ad altare. Matth. 5. Quid hoc? An igitur & Deus acceptat munera? Num ea Cælitibus quoque placent? Omnino, & adeò quidem, ut Deus, ac Beati Cælites ea, quæ ipsis dono dantur, liberalissimè donanti refundere soleant. Tom. II. Serm. 2. à n. 3.

Dominicâ VI. post Pentecosten.

Opera peccatoris mortua.

Si dimiseris eos jejunos in domum suam, deficient in via. Marc. 8. Qui sunt jejuni in via, nisi qui graviter peccant in vita? jejuni sunt, quia, quidquid boni peragunt, inanes merito sunt, uti stomachus absque cibis. Tom. I. Serm. 112. à n. 5.

Eadem.

Obligatio mutua famulorum, ac Dominorum.

Ecce jam triduo sustinent me, nec habent, quod manducant. Marc. 8. Turbæ sequuntur Christum, ipsum audiunt, ipsi obsequuntur, & Christus eas docet, ipsas commiseratur, ipsis providet &c. En idea mutue obligationis inter Famulos, atque Dominos: 1. Famuli serviant reverenter, ac

Concionatorius.

ac fideliter : 2. Domini tractent eos cum justitia, & charitate: 3. utrique nunquam negligant Divinum timorem. Tom. II. Serm. 40. 41. & 42.

Eâdem.

De Frugalitate ad mensam.

Sustulerunt, quod superaverat de fragmentis, septem sportas. Marc. 8. Mirum est, quod inter tot homines, hodie quàm prodigiosè, tam liberaliter à Domino pastos, tanta modestia servata sit, ut reliqua panum fragmenta non ipsi sustulerint, aut, quod utique facillè potuissent, voraverint, sed coram se Discipulis colligenda reliquerint; isti siquidem *sustulerunt, quod &c.* Nimirum ubi Christus auditur &c. etiam frugalitas observatur, quæ propterea Christianis maximopere commendatur. Tom. II. Serm. 109.

Eâdem.

Utendum aliorum operâ.

Dabat Discipulis suis, ut apponerent. Marc. 8. Christus utpote non solum homo, sed simul Deus, dum famelicos cibare voluit, omnia solus absque ministerio Discipulorum agere potuit: unicuique voluntatis nutus satis erat ad hoc, ut quisvis à turba delicatissimos panes, aliòsque cibos præ manibus haberet. At enim utut plenissimè solus omnia potuerit, hac tamen potentia suæ plenitudine uti noluit, sed potiùs in executione hujus negotii Discipulos in partem laboris venire voluit: *Dabat Discipulis &c.* Ut nimirum formam daret omnibus, qui præfunt &c. Tom. I. Serm. 155. toto.

Eâdem Dominicâ.

Crudelitas non solventium debita.

Si dimiserò eos jejunos, deficient in via. Marc. 8. Ita dixit piissimus Servator, intuens copiosam famelicorum turbam. Dicant id ipsum debitores illi, maximè potentes, ac nobiles, ad quorum fores copiosa creditorum caterva pro solutione debiti clamat, supplicat lacrymis, & singultibus magis, quàm vocibus. Dicant, inquam: *si dimiserò eos jejunos*: si tandem his operariis, opificibus &c. pactam mercedem non solvero, *deficient in via*, venient ad incitas, atque cum uxoribus, ac liberis enecabuntur fame. Sic est; nam qui debita persolvere renuunt, aut differunt, homicidis annumerantur, toties sanguinis rei, quoties defraudati gemunt operarii, opifices famelici. Tom. II. Serm. 3. n. 8.

Eâdem.

Amor erga bonum publicum.

Misereor super turbam. Marc. 8. Pauperes haud dubiè fuerunt, atque aded inopes Discipuli Domini, nec tamen unquam aded misertus eorum fuisse legitur, ut ipsis tam luculento prodigio provideret, quo hodie misertus est *super turbam &c.* Forfan & hoc exemplo nos docere voluit, magis curandum esse bonum publicum, quàm utilitatem propriam, aut familiæ nostræ. Tom. II. Serm. 66. à n. 7.

Dominicâ VII. post Pentec. Consuetudo prava.

Non potest arbor mala bonos fructus facere. Matth. 7. Mala arbor est homo pravæ consuetudinis; hæc enim transit in naturam: sicut igitur arboris malæ naturam corrigi nulla arte potest, ita malæ consuetudinis homo vix ullo studio emen-

dari potest, *non potest bonos fructus facere*, Quid igitur opus? Vid. Tom. I. Serm. 45.

Eâdem.

Promissa non servata.

Arbor, qua non facit fructum bonum. Matth. 7. Arbor ejusmodi fuit ficus illa, foliis quidem superba, sed fructibus vacua, & ideo à Christo maledicta. Qui multa, magnaque seu Deo, si-ve hominibus promittit, parum autem, vel omnino nihil opere præstat, similis est infelici hujusmodi arbori, de qua hic Christus. Vid. Tom. I. Serm. 49.

Eâdem.

Esse bonum inter malos.

Arbor bona bonos fructus facit. Matth. 7. Arbor bona semper est bona, licet sita sit inter arbores malas. Tales nos esse oportet, videlicet bonos, ac probos medios inter perversos. Id quàm arduum, quàmque honorificum, vid. Tom. I. Serm. 64. à n. 3.

Eâdem.

De Omissionibus.

omnis arbor, qua non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Matth. 5. Ut quis condemnatur ad excisionem, ac ignem, haud opus est agere malum veritum, sed sufficit non facere bonum præscriptum. Hic non fit sermo de arbore, quæ producat venenum, sed de arbore, quæ non ferat fructum ullum: *omnis arbor &c.* Qui non curat Omissiones, 1. non curat sua lucra: 2. non curat suas jacturas. Tom. II. Serm. 22.

Eâdem.

De prætextu Divinæ locutionis ad vitia.

Attendite à falsis Prophetis. Matth. 7. Inter falsos Prophetas, à quibus attendere, sibi-que cavere Christus hodie docet, meritò censentur & illi, qui sub obtentu Divinæ locutionis juxta miras ideas proprii cerebri tum sibi, tum aliis turpiter imponunt, suisque somniis variorum peccatorum causa fiunt. Ab istis *attendite.* Tom. II. Serm. 125.

Eâdem.

Omissio boni.

omnis arbor, qua non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Matth. 7. Num igitur malos, ac venenatos fructus tulit arbor? Minimè: cur ergo mittitur in ignem? Ut hoc argumento doceamur, multos damnari, non quod mala gravia commiserint, sed quod bona juxta statum suum operari omiserint &c. Tom. II. Serm. 22. à n. 3.

Dominicâ VIII. post Pent. Denunciationes domesticæ.

quid hoc audio de te? Luc. 16. Felix hic Paterfamilias, utpote qui habuit, à quibus veritatem audiret, & noxiam domesticorum perfidiam cognosceret. Infelices Patresfamilias, vel Superiores, qui vel non habent, qui verum denuncient, vel si quos habeant, rarò conditiones bonæ denunciationis observant. Tom. I. Serm. 69.

Eâdem.

Eâdem.
De Injustitiis.

Scio quid faciam. Luc. 16. Non modò scit, sed insuper jam secum statuit, quid sit acturus, iniquus villicus. Quid igitur? Haud dubiè deprecabitur Herum, ac majorem deinceps fidem spondebit? Nihil horum, sed prioribus injustitiis novas adjicere cogitat. An autem sic futuræ felicitati suæ consulat? Minimè; nihil enim prosperitati etiam temporali magis obest, quàm modis injustis fortunam suam promovere velle. Tom. I. Serm. 146.

Eâdem Dominicâ.
De Consiliis pravis.

Scio, quid faciam. Luc. 16. Brevis deliberatio, promptum è stapede consilium: *Scio &c.* Quæso, ubi & unde iniquus iste villicus tam citò, quid faciendum, didicit, quod tamen paulò priùs ignoravit? *Quid faciam?* Fortè positus in angustiis vel ab amico, vel ab advocatione quodam consilium petiit; scimus autem, quanta vis consilii etiam pravi sit &c. Tom. I. Serm. 153.

Eâdem.
Suffragia peccatoris pro animabus
Purgatorii.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Luc. 16. Oportet amicos nobis reddere Animas Purgatorii per pia suffragia: *Facite vobis &c.* Verùm an id fieri potest ab eo, qui non est amicus Dei, quin etiam per grave peccatum inimicus? Affirmare, quòd id fieri possit, videtur in peccatoribus in generare nimiam audaciam: asserere, quòd fieri nequeat, reducere videtur peccatores ad extremam incuriam, & negligentiam. Discutiamus rem istam ad investigandam tantummodò veritatem. Tom. II. Serm. 51.

Eâdem.
De falsa, verâque Politica.

Filii hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Luc. 16. Quòd hodiernus Villicus Domini sui bona fraudulenter imminuat, & iniquissimè sibi patrocina cum Domini damno corroget, Christus nequaquam probat, & laudat, sed inde documentum eruit, & admonitionem ad auxilia comparanda pro æterna beatitudine, ita tamen, ut supponat, id fieri debere salva justitiâ, sine qua nihil verè beatum esse potest. Ad id ritè dignoscendum opus est discernere veram Politicam à falsa. Tom. II. Serm. 134.

Eâdem.
Non fidendum in amicitiiis terrenis.

Facite vobis amicos. Luc. 16. Quandoquidem homo est animal sociabile, stimulo haud indigere videtur ad quærendas, & contrahendas amicitias; verùm à nobis meritò discrimen aliquod faciendum est inter amicos; etenim dum Christus ait: *Facite vobis amicos*, per hoc non quolibet probat, sed eos quærere vos jubet, *qui recipiant vos in æterna tabernacula.* Proinde fidendum non est in amicitiiis terrenis. Tom. II. Serm. 130.

Eâdem.
Liberalitas pro Deo.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Luc. 16. Si Deo placere non potest, nisi quod ex integro bonum est, quomodo, quod ex toto ma-

lum est, Deum, ac Superos nobis amicos reddet? *Facite vobis &c.* Christus nimirum non loquitur *de mammona iniquitatis* in sensu composito, sed diviso: dicere vult: ex illis bonis, pecuniis &c. quarum magnam partem priùs ad varias iniquitates perpetrandas, ad offendendum Deum &c. expendistis, date deinceps aliquid ad usus meliores, pro pauperibus alendis, pro cultu Dei &c. atque sic *de mammona iniquitatis* Deum vobis, ac Superos facietis amicos, Tom. II. Serm. 2. à n. 3.

Dominicâ IX. post Pent.
Preces alto susurro non peragendæ.

Capit ejicere vendentes. Luc. 19. Nostris temporibus vix quidam sunt, qui merces suas in Ecclesia vendentes ejici mereantur; sunt tamen, qui illis comparentur, ii videlicet, qui preces suas, veluti vanales merces, tam alto susurro persolvunt in Ecclesiis, ut vendentibus, aut e-mentibus in foro similiores censendi sint, quàm orantibus in loco sacro. Tom. I. Serm. 20. à n. 2.

Eâdem
Dei comminatio poenitentiam intendit.

Venient dies in te &c. Luc. 19. Minatur hic Servator Jerosolymorum civibus diem iræ, ac ultionis Divinæ, non utique, ut hanc puniendi sustineant, sed potius ut compuncti illam evadant; hic enim Deimos est, ut pœnam, quam minatur, condonet, si peccatores ad comminationem resipiscant. Tom. I. Serm. 117.

Eâdem.
Cognitio peccati necessaria.

Quia si cognovisses & tu. Luc. 19. Christus hinc apertè tangit rationem, ob quam Jerosolymitani nec scelera emendârunt, nec pœnam effugerint; quia scilicet & hanc, & illa non cognoverunt; si enim peccata agnovissent, ea haud dubiè lacrymis eluissent. Aded quippe necessaria est cognitio peccati, ut absque ea nec contra peccatum, nec contra pœnam quidquam remedii superfit. Tom. I. Serm. 124. à n. 1.

Eâdem.
Calamitates propter peccata.

Quia si cognovisses & tu. Luc. 19. Quare Dominus arguit civitatem, & non potius primorum focordiam, divitum avaritiam, potentum violentiam taxat? Ut disceremus, tam in publicis, quàm privatis calamitatibus non aliorum culpas in causam vocare, sed nostram potius conscientiam examinare, ubi apparebit, quòd, quidquid patimur, propter errata nostra patiamur, peccantes in Deum nostrum. Tom. I. Serm. 124. n. 4.

Eâdem.
Profanatio Sacrorum per peccata.

Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Luc. 19. His verbis Christus apertè videtur insinuare causam, ob quam eversum est orbis Templum, ut quod per flagitia fuerat profanatum. Sic sapiùs hodiedum unica causa est, cur loca sancta, Icones thymaturgæ &c. vel funditus evertantur, vel ab infidelibus occupenter, vel certè nobis nihil opis adferant, quia nimirum sancta non sanctè tractantur, sed dissolutis moribus, ac vitiis profanantur. Tom. I. Serm. 134. n. 4.

Eâdem.

Eâdem.

Dilatio pœnæ propter pœnitentiam.

Inimici tui circumdabunt te vallo. Luc. 19. Duo hic sceleratis Jerosolymis Christus ob oculos ponit, excidium, seu pœnam certam, & excidii causam seu culpam liquidam. *Inimici tui &c.* ecce pœnam: *quia non cognovisti &c.* ecce culpam liquidam. Si autem culpa liquida est, & pœna certa, cur ista non statim infligitur, sed ad 30. & plures annos differtur? Nempe cum Deus irascitur, semper etiam misericordiæ recordatur: hinc non statim infligit pœnam, ut peccator deleat culpam: differt supplicium, ut pœnitentiæ tribuat locum. Tom. I. Serm. 151.

Eâdem.

Impiorum pietas in Ecclesiis.

Vos fecistis illam speluncam latronum. Luc. 19. Quid hoc? An igitur Judæi latrocinia perpetrabant in Templo? Neutiquam verò; nec istud asserere voluit Christus, sed potius loquebatur per similitudinem; sicut enim latrones in speluncis suis latrocinia non exercent, sed foris, ita multi, dum profanis in locis gravissima scelera perpetrant, in templo piæ, ac modestè agunt, similes latronibus in spelunca. Tom. I. Serm. 154. n. 10.

Eâdem.

Reverentia erga Ecclesias.

Ingressus in templum &c. Luc. 19. Deus in Ecclesiis 1. vult agnosci tanquam Deus Dominus per reverentiam: 2. alioquin ostendet se Deum puniorem per vindictam. Tom. II. Serm. 15.

Eâdem.

Immisericordia.

Videns civitatem flevit super illam. Luc. 19. Christus, arguente S. Chrysostomo, flets super civitatem à lacrymis humanitatem confirmat. Si simus homines, id ostendere nos oportet amando, commiserando miseros homines: à lacrymis &c. Secus qui faciunt, & afflictis potius afflictionem, quàm solatium addunt, omnem exuerunt humanitatem. Tom. II. Serm. 25. à n. 2.

Dominicâ X. post Pentecosten.

Oratio vera.

Duo homines ascenderunt in templum, ut orarent. Luc. 18. Duo ascenderunt in templum, sed unus duntaxat ascendit in cælum, atque adeò unus tantum oravit, quia oratio est ascensio mentis ad Deum &c. Multi ascendunt ad templum, pauci ad Deum &c. Tom. I. Serm. 3.

Eâdem.

Oratio humilis.

Phariseus stans hac apud se orabat. Luc. 18. Apud se Phariseus orabat, non apud Deum, quin nec apud homines, dignus propterea, qui & à Deo reproberetur, & quem homines execrentur. Cujus probum ne sustinere cogamur, sequamur exemplum Publicani, qui cum coram Deo se humiliaret, & apud Deum oraret, à Deo exauditus, & justificatus descendit. Tom. I. Serm. 17.

Eâdem.

De precibus jaculatoriis.

Deus propitius esto mihi peccatori. Luc. 18. Quàm brevis oratio, tam celeris fuit exauditio; sequitur enim: *descendit hic justificatus.* Planè A. R. P. Calini Serm. Tom. I.

hæc oratio sagitta fuit, de qua Deus in Canticis: *Vulnerasti cor meum &c.* Sagittæ cor Divinum vulnerantes preces illæ sunt, quas jaculatorias dicimus, de quibus Tom. I. Serm. 17. à n. 2.

Eâdem.

Damna Vindictæ.

Deus propitius esto mihi peccatori -- & descendit justificatus. Luc. 18. Deus immensæ majestatis, tam facilis est in condonandis gravissimis offensis, & homo vitis, ac sceleribus plenus, tam inexorabilis, ut vindictæ cupidus nullam admittat compensationem, ad certum tamen & honoris, & salutis dispendium. Tom. I. Serm. 32.

Eâdem.

Injustorum pœna.

Deus, gratias tibi ago, quod non sum sicut ceteri hominum, raptores, injusti &c. Luc. 18. Iste Thrafo gratulatur sibi, quod sit alienus à delictis illorum, qui proximo damnum inferunt, eumque opprimunt. Cur istud? Fortasse scivit, quod oppressores ejusmodi Deum, hominésque timere debeant ultores, & ipsi opprimendi. Tom. I. Serm. 62.

Eâdem.

De Suspicionibus.

Gratias tibi ago, quod non sum sicut ceteri. Luc. 18. Ergo ceteros omnes dicit esse malos, excepto se solo. Quam id ob causam? Non ob aliam, nisi qua plerumque nituntur suspiciosi, propriam videlicet, & conscia malitiâ; nam etsi Phariseus iste probum, ac justum sese reputaret, arguente tamen, & reclamante conscientia malum se novit: hinc omnes alios suspicabatur esse malos. Tom. I. Serm. 68. à n. 4.

Eâdem.

De Superbia.

Qui se exaltat, humiliabitur. Luc. 18. Superbia per elevationem suam dejicit in profundum tanta cum præcipatione, ut per eam decendant, ac pereant 1. familiæ: 2. animæ. Tom. II. Serm. 28.

Eâdem.

De Jactantia fugienda.

Non sum sicut ceteri hominum. Luc. 18. Dum D. Paulus quemque hominum interrogat: *Quid habes, quod non accepisti?* mox addit: *Quid autem gloriaris, quasi non acceperis?* Cum igitur omnia acceperimus à Deo, haud obscure notat, hominem, dum gloriatur, de alienis gloriari &c. Quid autem hoc est, nisi ridiculum jactantiæ vitium, quod in superbo Phariseo Christus ad nostram doctrinam proponit. Itaque fugiamus eam. Tom. II. Serm. 123. Item Serm. 124. n. 4.

Dominicâ XI. post Pentecosten.

Taciturnitas commendatur.

Et loquebatur rectè. Marc. 7. Malè loquitur, qui tacere nescit: inde siquidem nascuntur turbæ, rixæ, discordiæ, præsertim in familiis. Vid. Tom. I. Serm. 7.

Eâdem.

Afflictio bonorum.

Adducunt ei sordum, & mutum. Marc. 7. Ingens miseria, & afflictio fuit hujus hominis, ut quibus naturæ donis, omni pretio charioribus, privatus erat, potentiâ loquendi, & audiendi.

(d)

&

& quidem haud dubiè ab utero matris. Itàne Divina pietas aded vel innocentes affligit? E-
nimverò satis frequenter. Cur autem? Ut vel
cursus suus naturæ permittatur, vel ut mali ter-
reantur, vel corrigantur. Tom. I. Serm. 125.

Eâdem.

Confessionis integritas.

Adducunt ei surdum, & mutum. Marc. 7. Verecun-
dia indicio est, hominem agnoscere errorem
suum, atque si non erubescat illum committe-
re, saltem erubescere, quod eum commiserit.
Quodsi verò hæc verecundia faciat malè retice-
re peccata in sacra Confessione, hominem red-
dit mutum, ac surdum: mutum ad humilem
confessionem, ac surdum ad salutarem inspira-
tionem: facit 1. ut hominem nunquam verè
pœniteat in vita: 2. ut sit obstinatus impœni-
tens in morte. Tom. II. Serm. 6.

Eâdem.

Meditatio quotidiana.

Apprehendens eum de turba seorsum. Marc. 7. Qua-
re Christus afflictum hunc sanaturus eum de tur-
ba seorsum ducit? Ut nos doceat, quod, si ve-
limus ab animæ morbis, pravis affectibus, ac
vitiis plenè sanari, semel aut iterum de die nos
oporteat à turbis recedere non tam corpore,
quàm mente, & cogitationes à creaturis ad
Deum, ac æternas veritates convertere per piam
meditationem in silentio &c. Tom. II. Serm. 37.

Eâdem.

Ufus linguæ malus.

Et loquebatur rectè. Marc. 7. Cur iste homo com-
mendatur à loquela, cum aliàs in S. Litteris lau-
dentur solum benè facta, seu opera bona? Ni-
mirum ided, quia qui rectè loquitur, etiam ple-
rumque rectè, ac benè operatur; qui verò ma-
lè loquitur, ut plurimum malè operatur, ac per-
fidus in lingua, infidelis esse consuevit in mani-
bus. Tom. II. Serm. 42. à n. 4.

Dominicâ XII. post Pentec. Zelus pro Dei Gloria.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.
Luc. 10. Si non aliud præceptum ad Deum,
utpote bonum infinitum, ex toto corde dili-
gendum urgeret, ipsa natura cogeret &c. Qua-
ritur autem, quomodo hic naturæ stimulus exe-
cutioni dandus sit. Non aliter magis, quàm ar-
denti pro gloria Dei zelo, ita ut nil aliud nos
urat, aut affligat, quàm una unica offensa Dei.
Tom. I. Serm. 111. n. 5.

Eâdem.

Obligatio Statûs.

Hoc fac, & vires. Luc. 10. Multi credunt, se ad
statum, in quo vivunt, à Deo non esse voca-
tos, ed quod ipsis tot occurrant sinistri casus;
at pessimè: casus enim sinistri inde plerumque
eveniunt, quia vocationi non respondemus, at-
que negligimus, quod Christus in hodierno E-
vangelio ab omnibus requirit: *Hoc fac, & vi-
res.* Si quis faceret, quod vi statûs, ad quem
vocatus est, fieri vult Deus, viveremus utique
feliciter. *Hoc fac &c.* Tom. I. Serm. 119. n. 9.

Eâdem.

Amare Deum super omnia.

Diliges Dominum Deum tuum. Luc. 10. Vi hujus
præcepti Domînici tenemur 1. Deum amare su-

per omnes res creatas: 2. amare rem creatam
tanquam rem Dei. Tom. II. Serm. 43.

Eâdem.

De bonis Consiliis audiendis, & im- plendis.

Vade, & tu fac similiter. Luc. 10. Consilium pe-
tiisse videtur Legisperitus in Evangelio, dum in-
terrogavit: *Quid faciendo vitam æternam possi-
debo?* Et sanè consilium optimum retulisset, si se-
riò id audire, ac implere voluisset. At ille fi-
ctè petiit consilium, *tentans eum*: non ita nos,
dum nobis bonum consilium insinuat, maxi-
mè concernens vitam æternam; sed studeamus
id, à quocunque proveniat, audire, ac imple-
re. Tom. II. Serm. 97.

Eâdem.

De Electione Statûs.

Quid faciendo vitam æternam possidebo? Luc. 10.
Parentes, liberis suis convenientem liberam sta-
tûs electionem impediens, peccant injustitia,
crudelitate, exigua fide: 1. considerato filio-
rum suorum jure, cui se opponunt, peccant in-
justitia: 2. considerato filiorum suorum peri-
culo, ad quod eos impellunt, peccant crude-
litate: 3. considerata diffidentiâ de Divinæ Pro-
videntiæ assistentia, peccant exigua fide. Tom.
II. Serm. 72.

Eâdem.

De Misericordia.

Qui fecit misericordiam in illum. Luc. 10. Super-
bus Legisperitus, qui vera charitate carebat, for-
tè contra voluntatem suam enunciavit, illum in
parabola à Christo proposita proximum fuisse,
ac verè dilexisse, *qui fecit &c.* sine qua videli-
cet vera charitas consistere nequaquam potest.
Cum igitur Christus virtutem istam toties, ac
tantopere commendat, eidem enixè studeamus.
Tom. II. Serm. 114.

Eâdem.

Lectio librorum piorum.

Quomodo legis? Luc. 10. Ergo non tantum ora-
tores sacri sunt audiendi, sed etiam libri legen-
di? Hoc enimverò Christus & utile supponit,
& necessarium, dum interrogat: *In lege quid
scriptum est?* *Quomodo legis?* Fructus profectò
maximus, utilitas eximia ab ejusmodi lectione
provenit, quin plerumque majorem vim ad pie-
tatem permovendi animam habent libri lecti,
quàm sermones auditi. Tom. II. Serm. 39.

Dominicâ XIII. post Pentecosten. Gratitudo pro Divinis beneficiis.

*Non est inventus, qui rediret, & daret gloriam Deo
&c.* Luc. 17. Apertè hic innuit Servator, quàm
strictè Deus à nobis exigat gratam acceptorum
beneficiorum memoriam, de qua Tom. I.
Serm. 39.

Eâdem, idem thema.

Non rigor exactoris, sed amor benefactoris gra-
tum à nobis animum petit. Deus vult nos ef-
se gratos, ut beneficia pristina novis augere
queat: quin accepta beneficia sunt pignora ma-
jorum, quibus nos Deus cumulare cupit, si gra-
tam in nobis mentem inveniat. Tom. I. Serm.
118. n. 3.

Eâdem.

Eâdem.

Compunctio cum pudore.

Qui steterunt à longè, & levaverunt vocem suam.

Luc. 17. Multi clamant ad Deum, ad B. Virginem, ad Beatos Thaumaturgos, ingeminantes, *miserere*, nec tamen liberantur à malis cum hodiernis leprosis; quia nimirum aliter, quàm illi, clamant. Illi *steterunt à longè*, suamque lepram cum pudore confessi sunt, & ita clamando Dominum ad misericordiam permoverunt. Contra multi lepram animi tegunt, peccata dissimulant, & ideo per clamores nihil impetrant; nam Deus non nisi ob lepram erubescientes, & ob peccata verè compunctos exaudire consuevit. Tom. I. Serm. 130.

Eâdem.

De Superstitionibus.

Occurrerunt ei decem viri leprosi. Luc. 17. Illi Leprosi sanitatem desiderabant, eam à Jesu Christo quærebant: *Occurrerunt ei*: non quærebant eam apud fagam aliquam, aut à superstitionis remediis. Ingens herclè deceptio est, ad superstitionem se convertere, ut bonum quodpiam obtineatur. Ejusmodi refugium 1. gravissimè Deum offendit absque nostra utilitate: 2. cum gravissimè offendit ad magnam detrimentum nostrum. Tom. II. Serm. 9.

Eâdem.

De Benedictione mensæ &c.

Non est inventus, qui rediret, & daret gloriam Deo. Luc. 17. Palpabilis ingratitude novem virorum, à lepra prodigosè mundatorum, quam & ipse mansuetissimus Dominus redarguit, inquiens: *Non est inventus &c.* adhuc hodie repetitur à plurimis Fidelium, qui dum omnia sua non nisi à Deo, bonorum omnium largitore, recipiunt, nec benedictionem cælestem invocant, nec pro perceptis gratias agunt. Agamus hodie de sola benedictione mensæ, debitaque post eam gratiarum actione. Tom. II. Serm. 101.

Eâdem.

De Ingratitudine.

Non est inventus &c. Nil indignius, ac turpius est ingratitude, quam & ipse Dominus, nullius indigus, tum aliàs, tum in Evangelio hodierno coarguit in novem viris, à lepra stupendo prodigio mundatis, & post acceptum tantum beneficium abeuntibus, quin de benefactore deve gratia redhibenda cogitarent ampliùs. Quàm commune hoc vitium, tam detestatione dignum est. Tom. II. Serm. 118.

Eâdem.

De Gratitudine erga Deum.

Non est inventus &c. Dum gentium Doctor Paulus quemvis hominum velut exprobrando interrogat: *Quid habes, quod non accepisti?* haud dubiè supremum illum datorem intelligit, à quo accepimus omnia, & cui pro hac ipsa tanta beneficentia nihil retribuere possumus, quod non jam sit ipsius, præter piam grati animi demonstrationem: istam, ad quam summopere tenemur, reddere studeamus. Tom. II. Serm. 122. à n. 5. item. Serm. 125. & Serm. 126. à n. 6.

Eâdem.

Confessio sincera.

Ite, ostendite vos Sacerdotibus. Luc. 17. Ita Christus dixit illis, qui pro sananda infami, ac pu-
A. R. P. Calini Serm. Tom. I,

denda lepra sua deprecabantur ipsum. Qui sunt leprosi, nisi peccatores illi, qui pudendam saniem gravissimorum scelerum, veluti lepram, contraxerunt? His Christus acclamat: *Ite ad arcanæ Confessionis tribunal: ostendite Sacerdotibus occultam saniem, ac pudendam lepram: ponite noxiam verecundiam, & cum salubri rubore turpitudines vestras aperite: sic curabimini, secus cum sanie contabescet anima vestra.* Tom. II. Serm. 7. à n. 2.

Dominicâ XIV. post Pentec.

Deus beneficus in amantes.

Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Matth. 6. Scit Pater, id est, promptissimus est ad effundendam in nos beneficentiam suam, si modò nos prompti simus ad ipsum amandum. Tom. I. Serm. 37.

Eâdem.

Affectus erga terrena.

Nolite solliciti esse dicentes: quid manducabimus? Matth. 6. Quare Divinus Magister hic cavet, ne vel loquamur de iis, quæ corpori sunt necessaria: *Nolite solliciti esse dicentes: Quia videlicet externa verba manifestant seu bonam, seu malam affectionem internam animi: hinc si quis loquatur de terrenis, indicat animum suum terræ nimis affixum, quod semper nocet.* Tom. I. Serm. 118. à n. 1.

Eâdem.

De Avaritia.

Ne solliciti sitis &c. Matth. 6. Christus non prohibet in tempore sibi, ac utiliter de temporalibus providere, sed solum vetat eam sollicitudinem, quæ propria est mentibus diffidentibus & avaris. Ad istam sollicitudinem tollendam curabo tollere avaritiam. Id efficiam, cum ostendero vobis, quantum impedimentum afferat æternæ salutis, atque id 1. propter multitudinem peccatorum, in quæ præcipitat: 2. propter obstinationem in peccatis, quibus non medetur. Tom. II. Serm. 19. & 32.

Eâdem.

De sola animæ pulchritudine curanda.

Quis autem vestrum cogitans potest adjicere ad staturam suam cubitum unum? Matth. 6. Quod S. Gregorius Turon. olim D. Gregorio Magno, apud se miranti, quod in tam parvo corpore, quo Turonensis erat, esse queat tanta sanctitas, & sapientia, dixit: *Ipse fecit nos, & non ipsi nos,* id sibi quisque dictum esse putet. Et sanè cum nec illi, qui staturâ parvâ sunt, verè pulchri possint appellari, & enormis staturæ homines, uti sunt Gigantes, dicendi sint monstrosi, patet, non corporis habitudinem, sed animæ pulchritudinem esse curandam: id, quod Christus in hodierno Evangelio insinuat asserens, suam cuique staturam sufficere debere. *Quis autem &c.* Tom. II. Serm. 90.

Eâdem.

De sustentatione filiorum, ac furtis domesticis.

Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Matth. 6. In Evangelio hodierno Christus Dominus prolixè demonstrat, quanta cura de nobis hominibus æterno Patri sit, qui vel ideo Pater dici cupit, ut ideam proponat Parentibus,
(d) 2 è qua

è qua discant assidue perpendere, quibus rebus indigeant ipsorum liberi. Quare monentur 1. Parentes, ut filiis provideant de competente sustentatione: 2. filii, ut abstineant à furtis domesticis. Tom. II. Serm. 96.

Eadem.

De bonis æternis quærendis.

Querite primum regnum Dei. Matth. 6. Quod desideria nostra vertenda sint, amabiliter Dominus in Evangelio hodierno demonstrat, ubi propositis eleganter comparationibus ostendit, homini vel nullam, vel certè non primariam curam, ac sollicitudinem esse debere de terrenis, ac temporalibus, sed ante omnia curanda esse bona æterna, quibus insipienter præhabentur bona terrena. Tom. II. Serm. 107.

Eadem.

De querelis super Divina Providentia.

Scit enim Pater vester &c. Matth. 6. Clarissimè Servator ostendit, eam æterno Patri suo curam esse de nobis, ut perperam solliciti simus de vitu, & vestitu necessario, idque pereleganter demonstrat ex generali Providentia, qua Deus ipsas etiam res inanimatas in suo statu conservat &c. Igitur iniqui sumus, dum de Divina Providentia conquerimur. Tom. II. Serm. 128.

Eadem.

Humilis observantia famulorum.

Nemo potest duobus dominis servire, aut enim unum odio habebit. Matth. 6. Non mirum, si quis unum è duobus Dominis odio habeat, quia Dominus alter Diabolus est. Cæterum si quis uni Domino serviat, uti tenentur famuli, & ancillæ, non licet odio habere Dominum, sed potius oportet omni posita arrogantia humiliter, & in timore servire. Tom. II. Serm. 41. n. 5. & 7.

Dominicâ XV. post Pentecosten.

De Solatio afflictorum.

Noli flere. Luc. 7. Ita Christus dixit ad afflictam viduam, & idem ferme Gen. 12. Angelus ad Agar ancillam Abrahæ. Hinc patet, solari afflictos, opus esse Angelicum, quin omnino Divinum. Id autem quomodo, & quanto merito etiam à conscio peccati gravis præstari possit, vide Tom. I. Serm. 9.

Eadem.

Mortis memoria.

Ecce defunctus efferebatur. Luc. 7. Servator sæpius ad mortuos accessit, sæpius etiam mortis mentionem fecit, apertè per hoc inuens, quàm utilis, ac necessaria sit ad vitam rectè instituendam frequens, ac seria mortis cogitatio. Tom. I. Serm. 93.

Eadem.

Consuetudo peccati.

Adolescens, tibi dico, surge. Luc. 7. Notant sacri Interpretes rationem admodum diversam, quam Christus tenuit in suscitandis mortuis; etenim hunc adolescentem ad vitam revocaturus, pauculis his verbis usus est: *Adolescens, tibi dico, surge:* contrà multò maiorem adhibuit conatum ad suscitandum Lazarum. Ibi locutus est ad Deum Patrem, ingemuit, flevit, infremuit, ac demum alta voce clamavit: *Lazare, prodi foras.* Cur autem istud? Nimirum, ajunt, La-

zarus quatrIduanus figura fuit peccatoris habituati, seu consuetudinarii, cujus suscitatio, seu conversio difficillima est. Tom. I. Serm. 99. à n. 4.

Eadem.

Obedientia perfecta.

Ecce defunctus efferebatur. Luc. 7. Quis fuerit iste defunctus, historicè quidem ignoratur; mysticè verò quivis est perfectè obediens. Mortuus hic sine sensu, & motu jacuit, usque dum Christus eum vocaverit: *Adolescens, tibi dico, surge:* tunc protinus surrexit vivus. Ita perfectæ obedientiæ studiosus ad omnem voluntatis propriæ motum, ac sensum, immotus, ac mortuus sit oportet, ad omnem autem Superioris vocem, ac nutum vivus, atque promptus. Tom. I. Serm. 113.

Eadem.

Teneritudo erga suum sanguinem.

Quam cum vidisset Dominus, misericordiâ motus super eam dixit illi: noli flere. Luc. 7. Deus non offenditur, si Mater aliqua doloris lacrymas fundat super cadaver cujusdam filii sui; sed potius ei condolet, eam solatur: *Misericordiâ motus &c.* Deus haud prohibet naturalem teneritudinem: sed naturalis teneritudo nunquam debet impedire pietatem. Quantumcunque teneri simus erga propinquos nostros, 1. Deus plus meretur: 2. salus nostra pluris est. Tom. II. Serm. 10.

Eadem.

De Conversatione cum foeminis.

Dixit illi: noli flere. Luc. 7. Christus Dominus, licet ab omni sinistro affectu alienissimus, & ab omni periculo securissimus, tam cautè tamen, tamque rarè cum foeminis miscere colloquia consuevit, ut Viduæ Naimiticæ, *misericordiâ motus super eam*, plura non dixerit, quàm: *Noli flere;* quin aliud quid adderet solatii; sed mox ad adolescentis defuncti cadaver conversus, eidem vitam reddiderit, clarissimè nos edocens, quàm cautè nos fragiles homines cum alterius sexus hominibus agere oporteat. Tom. II. Serm. 98.

Eadem.

De difficultate convertendi se sub mortem.

Ecce defunctus efferebatur. Luc. 7. Quoties moriuntur homines, dum vix de morte cogitant? Ut adeò sæpius cum admiratione dici queat: *Ecce defunctus &c.* Utrum hodiernus defunctus benè, malève paratus obièrit, Evangelium quidem haud asserit; non vanè tamen secius metuendum est vel ideo, quod à Christo suscitatus fuerit, fortè non suscitandus, si sanctè defunctus fuisset. Quoniam igitur nulli speranda est similis gratia, semper omnes ita comparatos esse convenit, ne sub ipsum mortis articulum primum de conversione cogitandum sit, utpote quæ conversio difficillima est, ut ex funesto sine Saulis ostenditur. Tom. II. Serm. 85.

Eadem.

Memoria mortis.

Ecce defunctus efferebatur. Luc. 7. Quemadmodum olim Bethaniæ Lazarum, sic etiam filium viduæ in civitate Naim Dominus è mortè suscitavit ad vitam præsentibus non solum propinquis, & amicis, sed etiam plurimis aliis, etiam nondum credentibus, quin & obstinatissi-

mis Judæis; ut vel sic & bonos in bono confirmaret, & malos ad frugem converteret ob oculos positâ mortis memoriâ, quæ plurimum confert ad utrumque. Tom. II. Serm. 113.

Eâdem.

Dolor naturalis.

Noli flere. Luc. 7. Non prohibuit Dominus tristissimam unci de filii morte Matrem flere, sed solatium afflictæ adhibuit, primò quidem verbis: *Noli flere*, dein autem factò, dum suscitatum à morte filium *dedit matri suæ*. Dolor naturalis non dedecet bonos, immò neque sanctos, ut qui, quòd naturaliter, ac necessariò ferendum est, sanctè tolerare sciunt. Qua de re vide Tom. II. Serm. 66. à n. 3.

Dominicâ XVI. post Pentec.

Invidia.

Et ipsi observabant eum. Luc. 14. Quem in finem *observabant eum*? Non ut benefacta laudarent, sed ut bona malo verterent. Sic nullibi secunda pietas est ab oculis invidis: lingua livida vituperandi occasionem captat vel ex ipsa sanctitate. Tom. I. Serm. 20.

Eâdem.

Detractio cavenda.

Respondens Jesus dixit ad Legisperitos, & Phariseos. Luc. 14. Tametsi Legisperiti, ac Pharisei isti homines essent impii, ac scelerati, Christus tamen per Evangelistam suum noluit eorum nomina manifestari, sed solum vocabulo generico Legisperitorum, ac Phariseorum compellari, ut inde nos doceret, quanto studio proximi diffamatio, etiam peccantis, cavenda sit. Tom. I. Serm. 59. à n. 3.

Eâdem Dominicâ.

Celebratio Festorum.

Si licet Sabbatho curare. Luc. 14. Præposterè Judæi observabant Sabbatho, dum illa charitatis operibus violari credebant. Sic multi præpostera devotione dies festos colunt, dum illos externo duntaxat splendore, ac magno populi concursu, tum etiam conviviis, & potationibus celebrant. Vid. Tom. I. Serm. 42. à n. 6.

Eâdem.

Certamen in luxu damnabile.

Omnis, qui se exaltat, humiliabitur. Luc. 14. Si *omnis, qui se exaltat humiliabitur*, etiam is, qui fastum, luxum, & pompam alterius æmulari contendit, humiliabitur, ruetque tota cum familia eò profundius, quòd altius se supra se, suasque vires exaltaverit, ac demum ruet usque in profundum Inferni. Tom. I. Serm. 133. à n. 5.

Eâdem.

De Furto.

Homo quidam hydropicus erat ante illum. Luc. 14. Hydropicus est vera quædam figura hominis rapacis, semper sitientis bona, qui bibit aliena, sed suo damno &c. Vos ægritudinem istam creditis esse paucorum, & facillè posse sanari, sed nequiquam; primò quippe qui furantur, multi sunt; & secundò, qui restituunt, pauci sunt. 1. Peccatum furti facillè committitur; igitur esse cauti debemus, ut abstineamus: 2. difficulter deletur; igitur violentiam nobis inferre debemus, ut liberemur. Tom. II. Serm. 5. & 47. item. Serm. 73.

Eâdem.

De ambitione cavenda.

Intendens, quomodo primos recubitus eligerent. Luc. 14. Pulchrè Servator in hodierna parabola vitium detegit, ac dedocet valde commune hominibus, qui dum existimationem suam usque ad scrupulum tueri fatagunt, ambitiosos animi sui sensus produnt, ac semetipsos imprudentes esse demonstrant. Hinc ambitio, multorum causa malorum, homini prudenti cavenda est. Tom. II. Serm. 108. & 131.

Eâdem.

Consilium requirendum.

Respondens Jesus dixit ad Legisperitos: Si licet Sabbatho curare? Luc. 14. Cur, quæso Christus, utpote Deus omniscius, interrogat, velut consulendo Legisperitos, quid liceat, quid non liceat? Haud dubiè nos exemplo suo instruere voluit, & cavere, ne in rebus majoris momenti, maximè concernentibus animam, prudentiæ nostræ nimium fidamus, sed aliorum, quos majori rerum experientia conspicuos novimus. Tom. II. Serm. 1. à n. 3.

Eâdem.

De Superbia.

Qui se exaltat, humiliabitur. Luc. 14. Qui uno tantum incedit pede, semper in proximo labendi periculo versatur. In sensu morali superbus, & fastuosus uno tantum incedit pede, secundum id: *Non veniat mihi pes superbia &c.* quare necesse est, ut cadat in omne genus opprobrii, peccatique, juxta Christi effatum immutabile: *Qui se exaltat, humiliabitur.* Tom. II. Serm. 28. à n. 5.

Dominicâ XVII. post Pascha.

Alterius existimatio non lædenda.

Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Matth. 22. Non modò dilectionem proximi, sed & modum hujus dilectionis determinat Servator. *Diliges sicut te ipsum &c.* Contra hunc modum atque adeò contra ipsum dilectionis præceptum peccant illi haud leviter, qui de alterius vitiis, utut publicis, liberè, ac temerè loquuntur. Tom. I. Serm. 52.

Eâdem.

Timor Dei.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde. Matth. 22. Qui Deum nondum diligit ex toto corde, saltem timeat illum pravis moribus offendere &c. Vid. Tom. I. Serm. 53. à n. 4.

Eâdem.

De Perseverantia.

Neque ausus fuit ex illa die eum quisquam amplius interrogare. Matth. 22. Sic omnino fieri convenit: cum homo vitium derelinquit, id perseveranter derelinquat. Aliæ virtutes certant, aliæ vincunt, at 1. sola perseverantia triumphat: 2. & sine perseverantia virtutes aliæ coronam non referunt. Vid. Tom. II. Serm. 12.

Eâdem.

De Impatientia.

Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Matth. 22. Haud frustra Servator Optimus toties inculcat,
(d) 3

& repetit præceptum charitatis erga proximum; etenim hoc est, ob quod servatum olim in iudicio decretorio vocabit benedictos ad possidendum regnum patrum, atque vicissim ob neglectum discedere jubebit maledictos in ignem æternum. Quid igitur fiet impatientibus, qui non modò non servant præceptum charitatis erga proximum, sed etiam ipsa impatientia sua violant mandatum dilectionis erga Deum? Vide Tom. II. Serm. 80. à n. 5.

Eadem.

Amor erga bonum publicum.

Diliges proximum tuum. Matth. 22. Proximus noster quivis homo est, & quò plures sunt homines, eò plures etiam sunt, quos ceu proximos diligamus. Quòd si res ita se habeat, evidenter inde convincitur, præ cæteris amandum, atque curandum esse bonum publicum. Vide Tom. II. Serm. 66.

Dominicâ XVIII. post Pent.

De Blasphemiis.

Ecce quidam ex Phariseis dicebant: hic blasphematur. Matth. 9. Judæi Christum arguentes blasphemiam, reos utique se reddiderunt enormis blasphemiam. Quòd, pro dolor! plures Christiani faciunt, qui, dum alios arguere, atque (si Superis placet) corrigere laborant, in iuramenta, blasphemias, execrationes erumpunt &c. Phariseis longè detestabiliores. Tom. I. Serm. 71. à n. 4.

Eadem.

De Pœnitentia.

Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Matth. 9. Fortè Deus misero Paralytico morbum immisit, ut se conferret ad pedes Jesu Christi, veniamque peccatorum suorum omnium obtineret; certè prius, quàm ipsi peccata remissa fuissent, ab ægitudine sua liberatus non est. Ita fieri solet. 1. Deus nos ferit, ut pœnitentiam agere studeamus: 2. utque pœnitentiam agentes id faciamus, ut Deus nos ferire desinat. Tom. II. Serm. 4. 45. & 46. Item Serm. 74.

Eadem.

De domanda affectione prædominante.

Dixit Paralytico: Confide fili: remittuntur tibi peccata tua. Matth. 9. Mirari licet, quòd Christus hodie pro salutè Paralytici imploratus, antequam ad eam impertiendam procedat, ipsi peccata, de quibus nulla mentio facta est, remittat: *Confide &c.* Sed ita fieri decet: ante omnia curari debet, ut eliminentur peccata; deinde cura vertenda est ad alia bona: & quidem inter peccata primò impugnandum, & expugnandum illud est, quod fortius, ac profundius hæret. Ad quod præprimis adhibendum est sollicitum studium edomandi affectionem prædominantem. Tom. II. Serm. 104.

Eadem.

De conjunctione cum Deo.

Surge, tolle lectum tuum, & vade. Matth. 9. Magnam gratiam percepit Paralyticus, dum à Christo rectum artuum suorum usum accepit. Quid autem est, quòd amantissimus Dominus misellum istum nec extrema manu juvet, uti postea Petrus *apprehensa manu dextra* elevavit Claudum illum ad portam Templi speciosam, sed solo verbo jubeat eum surgere, lectum tol-

lere, abire? Nempe Deus adest quidem homini per gratiam, exigit autem, ut & homo se moveat, surgat, lectum tollat &c. id est, non solus agere vult omnia, sed hominem cooperari cupit. Tom. II. Serm. 116.

Eadem.

Gratiæ actuales.

Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua. Matth. 9. Felix iste Paralyticus, qui præter salutem corporis de salute etiam animæ certus est redditus, dum audire meruit: *Remittuntur tibi &c.* Nos infelices, qui nunquam certi sumus de remissione peccatorum nostrorum, nescit enim homo, an amore, an odio dignus sit. Verùm hoc nos non debet reddere pusillanimes, quia de fide certum est, homini gratiam actualem, ad meliora excitantem, & confortantem, nunquam deesse, si strenuè cooperari velit: hoc ubi præstat, rationabiliter credere potest, sibi peccata remissa, seque in statu gratiæ sanctificantis constitutum esse. Tom. II. Serm. 36. à n. 3.

Dominicâ XIX. post Pent.

De Luxu vestium.

Amice, quomodo huc intrasti? Matth. 22. Infelix iste ob defectum debiti vestitus à nuptiali convivio fuit exclusus, & ad perpetuos carceres condemnatus. Non pauci damnabuntur propter excessum superflui vestitus; id, quod utilissimè potest ostendi Tom. I. Serm. 4.

Eadem.

Horror ex æternitate Inferni.

Mittite eum in tenebras exteriores. Matth. 22. Inferni tenebræ dicuntur exteriores, quia sunt æternæ, ex quibus nulla redemptio; licet in historiis aliqui legantur ad vitam revocati, qui in peccato gravi primitus obiierunt, & ad Infernum abiierunt; isti namque sententiâ finali, & absoluta non fuere damnati, sed potius reservati ad manifestanda Beati cujusdam &c. merita. Vid. Tom. I. Serm. 54.

Eadem.

De numero salvandorum.

Multi vocati, pauci vero electi. Matth. 22. Quæritur, an Christus hic loquatur de paucitate salvandorum solis è fidelibus &c. Etsi verò piè credendum sit, quòd è fidelibus plures salvi fiant, quàm pereant, quivis tamen gravis peccati sibi conscius timere debet, ne sit inter damnandos, nisi statim resipiscat. Tom. I. Serm. 139. à n. 3.

Eadem.

De occasionibus remotis.

Illi autem neglexerunt, & abierunt alius in villam suam, alius verò ad negotiationem suam. Matth. 22. Villa, & negotiatio non erant occasiones proximæ peccati; & tamen villa, & negotiatio fecerunt, ut non perveniretur ad mysticum convivium. Occasiones remotæ tantum, non sunt peccatum, attamen in ipsis multam adhibere cautelam oportet; nam 1. etsi remotæ, sunt tamen periculosæ: 2. & si contemnatur ipsarum periculum, facile fiunt proximæ. Tom. II. Serm. 25. & Serm. 33. & 53.

Eadem.

De peccatorum initiis vitandis.

Multi enim sunt vocati, pauci vero electi. Matth. 22. Opti-

Optimè Poëta cecinit : *Principiis obsta, sero &c.* Id, quod in vita morali perinde, si non magis, observandum est, atque physica; Cùm enim hominis mores tam faciliè mutantur, quàm status, ac fortuna, parvis ab initiis maximè cavere debet, qui non vult ad gravia peccata devenire. Cujus rei manifestum exemplum præbetur in Saule, quondam electo, & bono, mox perverso, ac reprobo. Tom. II. Serm. 84.

Eâdem.

De Omissionibus.

Servum verò inutilem mittite in tenebras exteriores.

Matth. 22. Itane tam gravis culpa est omittere vestitum ornatiorem? &c. Sapius omissio secundum se tantum spectata, levis quidem videtur esse culpa; si tamen ea, quæ talem ad omissionem consequuntur, considerentur, culpa gravissima est, æternæ damnationi obnoxia. Tom. II. Serm. 22. à n. 7.

Eâdem.

De Gratia sanctificante.

Quomodo hic intrasti non habens vestem nuptialem?

Matth. 22. Miser iste haud dubiè pauper fuit, & ob inopiam sibi meliorem vestitum comparere non potuit. Cur igitur tam graviter arguitur, ac tam atrociter punitur? Christus hic non historicè, sed apologicè loquitur, atque per vestem nuptialem intelligit gratiam sanctificantem; hanc autem sibi quivis comparare potest, si modò gratis actualibus, quæ semper in promptu sunt, cooperari velit: hinc illà destitutus meritò damnatur. Tom. II. Serm. 36. à n. 2.

Dominicâ XX. post Pent.

Calamitas ducit ad Deum.

Regulus, cujus filius infirmabatur. Joan. 4. Nunquam hic Regulus in animum hactenus induxit, ut Christum salutis omnis authorem adiret. Tandem infirmitate filii, adeoque necessitate compulsus hoc fecit: & quanto suo, suorumque bono, indicat Evangelium iis verbis: *Credidit ipse, & domus ejus tota.* Malè nos incusamus calamitates, morbos, &c. tanquam, nescio, quæ mala; cùm tamen sæpè tota nostra salus ab his pendeat, utpote quibus ad Deum ire cum Regulo compellimur. Vid. Tom. I. Serm. 11.

Eâdem.

De Invidia.

Hæc hora septimâ reliquit eum febris. Joan. 4. Inutile foret indagare, qualis illa febris fuerit, quæ Christus filium Reguli liberavit; febris enim illa, qualiscunque fuerit, corpus tantum afflixit; at verò plurimi scire refert, quænam sit illa febris, quæ præ cæteris animam simul & corpus afficit. Itaque dico cum S. Ambrosio: febris ista maligna invidia est, quæ intolerabili laniena totum conficit hominem. Tom. I. Serm. 92.

Eâdem.

Parentum socordia circa filios.

Domine descende, priusquam moriatur filius meus. Jo. 4. En quanta afflictio in corde amantis patris ex infirmitate filii, quàm sollicitus Pater pro corporali salute nati sui, quàm instanter urget, rogat, & clamat: *Domine descende &c.* Confunduntur hic parentes illi, qui, ramentis probè sciant, depravatos filios, aut filias de utraque corporis, & animæ salutē periclitari, non tamen affliguntur, immò porius lætantur de libe-

ris ad suum, mundique genium fictis. At quid inde demum? Parentes cum filiis peribunt. Tom. I. Serm. 138. n. 4.

Eâdem.

Opera bona in statu peccati facta.

Vade, filius tuus vivit. Jo. 4. Insignis favor, quem huic Regulo Christus præstitit, sanato prodigiosè filio. Regulus iste fuit Ethnicus, atque aded in statu mortali; fides autem docet, hominem in tali statu nihil posse mereri: quomodo proinde Regulus iste tantam gratiam promeritus est? Homo gravis culpæ sibi conscius, nihil quidem bonis operibus meretur, hæc ipsa tamen opera non sunt inutilia, sed peccatori triplicem fructum pariunt. Tom. I. Serm. 141.

Eâdem.

Preces pro aliis.

Rogabat eum, ut descenderet, & sanaret filium ejus. Jo. 4. Oratio patris in Evangelio præsentē profuit filio: non autem stabilis lex est Domini, semper exaudire preces illas, quæ fiunt pro aliis. 1. Frequenter eas exaudit; unde nos omittere non debemus orare pro aliis: 2. sed non semper eas exaudit; unde non præsumere debemus, quod alius oret pro nobis. Tom. II. Serm. 48.

Eâdem.

Cura Parentum circa filios aliis concedendos.

Abiit ad eum, & rogabat eum, ut descenderet, & sanaret filium ejus. Jo. 4. Tamen si Regulo hodierno non defuerit copiosa famulantium turba, dum tamen de filio morituriens res erat, non aliquem ex illis ad Christum misit, sed ipsemet ivit, ut in tam gravi necessitate consuleret filio suo &c. laudabilissimâ sanè cautelâ, parentibus omnibus necessariâ, ut observent, 1. quibus famulis concedant filios suos: 2. quibus magistris erudiendos tradant. Tom. II. Serm. 94.

Eâdem.

De Nobilitate, ac Ignobilitate.

Dixit ei Jesus: vade. Jo. 4. Discrimen oppidè mirandum est inter ea, quæ Christus hodierno Regulo dixit, ac exhibuit, & ea, quæ aliàs Centurioni respondit, atque promisit. Huic non rogatus promisit, ac dixit: *Ego veniam, & curabo eum:* illi certè non amplius malo, sed jam credenti, licet rogatus, ut descendat &c. repulsam dedit, ipsum increpuit; *Nisi signa, & prodigia videritis &c.* atque dixit: *Vade.* Cur autem ad filium Reguli sanandum rogatus ire recusat, & ad servum Centurionis curandum non rogatus ire sponder? Fortè quia vel sic ostendere volebat, à se nil curari Nobilitatem, aliūve splendorem externum, sed animæ bonitatem. Tom. II. Serm. 105.

Dominicâ XXI. post. Pentec.

Afflictiones à Deo per creaturas.

Sic Pater meus cælestis faciet vobis. Matth. 18. Quid faciet Pater cælestis? Tormentoribus nos tradet; quidquid enim à creaturis seu in corpore, sive in fortunis, sive in fama patimur, tormentum est, & ipsæ creaturæ tortores, sed tales, quibus nos vel ob peccata torquendos, vel ob virtutem, ac patientiam coronandos tradit Pater cælestis. Tom. I. Serm. 123.

Eâdem.

Eâdem.

De Heris, atque Domesticis.

Procidens autem servus ille orabat eum &c. Misertus autem Dominus servi illius dimisit eum. Matth. 18. Ecce mutuam relationem inter patremfamilias, atque domesticum: iste reverens est: *orabat eum*: ille benignus: *Misertus Dominus*. In familiis 1. qui regit, cum charitate regat: 2. & qui regitur, cum quiete regi se sinat. Tom. II. Serm. 63.

Eâdem.

Humanitas erga inferiores.

Ille autem noluit, sed abiit, & misit eum in carcerem. Matth. 18. Quanta fuit humanitas, & benignitas Evangelici Domini erga servum, ingentis summae debitorem, tanta notatur crudelitas ejusdem servi, dum rogatus alteri conservo suo minutulum debitum remittere, vel saltem solvendi moram indulgere *noluit, sed abiit &c.* ut merito non modò conservi cæteri rem detestati fuerint, sed etiam ipse Dominus iratus tradiderit *eum tortoribus, quoadusque redderet universum debitum*. Hinc ostenditur, humanius agendum esse cum subditis, inferioribus, ac supplicibus. Tom. II. Serm. 106.

Eâdem.

De Debitis compensandis.

Redde, quod debes. Matth. 18. Ita nimirum in mundo fieri solet: ubi servus debitor est, mox dicitur ipsi: *Redde, quod debes*, & pro servis tantummodò debitoribus carceres, tortores, aut violenti exactores esse videntur, quasi majores, ac potentiores à reddendis, quæ minoribus debent, immunes esse debeant. At enim cum nos omnes Dei servos esse non ignoremus, etiam nobis omnibus dictum esse putemus: *Redde, quod debes*. Tom. II. Serm. 111. & Serm. 3. n. 3. 7. &c.

Eâdem.

De regimine paterno.

Simile est regnum cælorum homini Regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis. Matth. 18. Hac de re Sermo totus ex Parabola Filii prodigi, dictus ab Authore Lucæ in Senatu illius Reip. Tom. II. Serm. 139. habetur.

Eâdem.

De Debitis compensandis.

Redde, quod debes. Matth. 19. Facile quidem variis nominibus, etiam propter lusum, debita gravia contrahuntur, at non tam facile compensantur, cum tamen istud omnino sit necessarium, absque omni excusatione &c. Qua de re vide Serm. 6. à n. 6. de Lusu, ad finem Tomi I.

Eâdem.

De Restitutione.

Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Matth. 18. Vox omni laude major, & optimi index animi: *Omnia reddam tibi*. Verùm ista vox rara nunc est, & vix audienda in terra nostra; cum enim de restitutione agitur, quis est, qui se paratum offerat? Quotus quisque non potius excusare se nititur ab onere restituendi, cum tamen tituli tot vel ex injusta usurpatione, vel ex injusta retentione, vel ex injusta damnificatione clament: *Redde, quod debes?* Tom. II. Serm. 5. à n. 1.

**Dominicâ XXII. post Pentecosten.
Civitas laudabilis.**

Magister, scimus, quia verax es, & viam Dei in veritate doces. Matth. 22. Utut invidia contra Servatorem arderent Judæi, hodie tamen ipsum allocuturi, perhonorifico exornant eum titulo, Divinæ veritatis Magistrum, & Doctorem compellantes. Nimirum civilis urbanitas omni hominum statui competit, quin nec ipsa sanctitas absque illa laudabilis est, utpote quam & ipse Christus observare consuevit. Tom. I. Serm. 46.

Eâdem.

De mandantibus malum.

Mittunt ei discipulos suos cum Herodianis. Matth. 22. Pharisei, ac Judæorum primipili Christum per ministros aggrediuntur, non contenti propriâ malitiâ, socios malos, & executores pessimos habere cupientes. Quot horum affectu hodie sunt, qui, ut gravius peccent, plures faciunt peccatores, famulos, procuratores mittunt, qui sua executione multo gravius reddunt scelus, quàm si ipse Herus, & mandans per se cognitatum facinus executus fuisset. Vid. Tom. I. Serm. 59. à n. 4.

Eâdem.

Comitas erga alios.

Non est tibi cura de aliquo. Matth. 22. Itane Christus severus contemptor, aut durus osor hominum fuit? An ei nulla cura de homine? Minimè gentium: acceptator personarum non fuit Servator, cæterum ipsi maxima cura de hominibus fuit, utpote quos suavissima amabilitate, dulcissimo alloquio, & omni beneficiorum genere sibi devincire summopere studuit, exemplo suo docens, justum, ac verè pium, si quid in eo asperitatis est, id omne erga se ipsum exercere debere, sed in alios comem, ac suavem se habere. Tom. I. Serm. 84.

Eâdem.

Zelus falsus.

Abeuntes Pharisei consilium inierunt, ut caperent Jesum in sermone. Matth. 22. Vos hercle non dicetis zelantes Phariseos illos, qui Christum in errore deprehendere cupiebant, ut eum fugillare possent, sed appellabitis eos livore flagrantibus, & invidos. Nec ego vos unquam zelosos dicam, si videro, vos esse contra proximum vestrum persecutores, cum vel iracundiâ, vel invidiâ, vel alia affectione rapimini. 1. Qui verè zelosus est absque æmulatione, cavet ulcisci privatas injurias suas: 2. qui privatas injurias suas vindicat, affectione sinistra fertur, non zelo. Tom. II. Serm. 67.

Eâdem.

De bonis injustis.

Date, quæ sunt Cesaris, Cesari, & quæ sunt Dei, Deo. Matth. 22. Præclara sanè Christi Domini doctrina, qua sine discrimine jus cuique suum tribuere jubet: id, quod ipsum justitiæ caput est: immò id, quod eos, qui laudabiliter id exequentur, beatos & in terra reddit &c. Certè plurimos ex alieno, raptòve viventes, novimus esse miserrimos. Facultates nimirum injustè acquisitæ, vel cum alterius damno retentæ, nulli prosperè, diuque cedunt &c. Tom. II. Serm. 5. à n. 3.

Domi.

**Dominicâ XXIII. post Pent.
Comparatio ad mortem.**

Domine, filia mea modo defuncta est &c. Matth. 9. Afflictiſſimo parenti matura nimis videbatur filia ſua mors, adhuc tamen vel inde felici, quod vitæ necisque Dominum adire potuerit, ac dicere: *Domine, filia mea &c.* Nobis, quibus eundem Dominum corporaliter adire jam non licet, bis mori non licet: ut igitur ſemel feliciter moriamur, jam ex nunc ſeriò quique ſe comparet ad mortem. Tom. I. Serm. 140.

Eâdem.

Receſſus ſpiritualis.

Et cum ejecta eſſet turba, intravit. Matth. 9. Si anima tua ſit mortua, viſne, ut à Chriſto fuſcietur ad vitam? Oporteret ejici tantam turbam cogitationum, ſollicitudinum, ac negotiorum: oportet apprehendere parum ſolitudinis, modicum ſaltem horæ quavis die. 1. Recede non-nihil ad audiendum, quid dicat tibi Deus, per modicam lectionem ſpiritualem: 2. Perpende, quid tibi dixerit per brevem meditationem devotam: 3. Cogita, in quo contra Deum egeris, per diligens examen breve. Tom. II. Serm. 37. 38. & 39.

Eâdem.

De Muſica profana, ac theatri.

Cum veniſſet Jeſus in domum Principis, & vidiffet tibicines, & turbam tumultuantem, dicebat: recedite. Matth. 9. Quemadmodum ſacer cantus à Deo inſtitutus eſt non niſi ſanctos in fines, ita profana muſica haud immeritò ab alio, quàm à Deo, inſtituta eſſe dici poteſt, cum vix bonum ordinetur in finem, præſertim ludicris in ſpectaculis, quæ plerumque periculosa ſunt. Idcirco Chriſtus non absque indignatione profanos ejusmodi Cantores, & Muſicos, ut in domo Principis &c. abſcedere jubet. *Recedite.* Tom. II. Serm. 115.

Eâdem.

Mortis memoria.

Domine, filia mea modo defuncta eſt. Matth. 9. Princeps iſte vivente, ac valente filia ſua non legitur ambiviſſe Chriſti favorem, ſed Favoniis aridentis fortunæ contentus, lætusque vixit. Verùm filiâ mortuâ neglectis omnibus ſolam Chriſti gratiam quæſivit. *Domine &c.* Ita ſi mortem frequenter, ac mente ſeria cogitaveris, priorum vivendi conſuetudinem facile mutabis in meliorem; etenim diſcretum mortis timorem concipies, & aliis omnibus neglectis Dei gratiam quæres. Tom. I. Serm. 157. à n. 2.

Eâdem.

Actualis gratiæ viſ.

Intravit, & tenuit manum ejus, & ſurrexit puella. Matth. 9. Niſi Chriſtus manum puellæ tenuiſſet, illa forſan à morte non ſurrexiſſet. In ſenſu myſtico, niſi Chriſtus manum noſtram teneat, & grātiā ſupernaturalem tribuat, ſpiritualiter mortuus à peccato non reſurget: quin impoſſibile eſt, ut quis viribus naturæ, ſine gratia ſupernaturali actum exerceat æternæ vitæ meritorium. Tom. II. Serm. 35. à n. 2.

**Dominicâ XXIV. & ultima poſt Pent.
De Omiſſionibus.**

Erit enim tunc tribulatio magna. Matth. 24. Evangelium iſtud ſecundum litteram non ſolum ur-
A. R. P. Calini Serm. Tom. I,

bis Jerofolymitanæ, ſed & uniſerſi mundi ex-cidium indigitat futurum: ubi iis, qui nunc in-
conſultè vivunt, erunt omnia terrifica, non ſo-
lum ob malè acta, ſed etiam ob bona omiſſa.
&c. Tom. I. Serm. 87.

Eâdem.

Directio ſpiritûs cauta.

Tunc ſi quis dixerit vobis: ecce hic eſt Chriſtus, nolite credere. Matth. 24. Servator providentiſſimus hic regulam tradit pernecellariam iis, qui directioni animarum utilem operam navare velint: nimirum ſeu pœnitenti, ſive ad perfectiorem aſpiranti non illico credendum eſt, ſi narret inſolita; ſed ſumma eſt adhibenda cautela ſimul, & prudentia. Tom. I. Serm. 106.

Eâdem.

Promptitudo in converſione.

Qui in tecto eſt, non deſcendat aliquid tollere de domo ſua. Matth. 24. Cunctatio in omnibus negotiis periculosa, in negotio autem converſionis ſummè pernicioſa eſt. Prompto hic opus eſt conſilio, & expedito animo: cunctando perduntur omnia, promptè ſtatuendo recuperantur omnia. Non deſcendendum de tecto in domum, ſed acceleranda fuga à peccato ad Deum. Tom. I. Serm. 116.

Eâdem.

Fuga peccati.

Qui in Judæa ſunt, fugiant. Matth. 24. Quid hoc? Chriſtus fugam præcipit tanquam timidis, cum S. Petrus nos certare jubeat uti fortes: *Eſtote fortes, & pugnate &c.* Nunquid aliud Judex enunciat, aliud præco clamat? Minimè, ſed utrumque homini ad judicii diem ſe paranti neceſſarium eſt, ut quandoque fugiat providè, quandoque pugnet animosè. Tom. I. Serm. 122.

Eâdem.

In calamitate fugiendum ad Deum.

Tunc, qui in Judæa ſunt, fugiant ad Montes. Matth. 24. Tempore tribulationis Chriſtus fugam ſuadet, & quidem ad montes capeſſendam. Sed qui ſunt illi montes? Beati Cælites, ac præcipuè Deus, qui dicitur Mons montium. Ad hunc montem, ad Deum, vult Chriſtus, ut tempore tribulationis confugiamus per veram pœnitentiam. Tom. I. Serm. 126.

Eâdem.

De conſcientiæ remorſu.

Erit enim tunc tribulatio magna. Matth. 24. Tribulatio major non eſt, quàm cor in peccato lethali conſiſtens. Proſectò qui peccato gravi conſtrictus eſt, 1. non fruitur tranquillitate: 2. & ſi fruatur eâ, tranquillitas ipſius pejor eſt omni tempeſtate. Tom. II. Serm. 31.

Eâdem.

De prætextu Divinæ locutionis ad vitia

Si quis vobis dixerit: ecce hic eſt, aut illic, nolite credere. Matth. 24. Quod Servator amantiſſimus in fine mundi futurum eſſe prædixit, atque aded cavere juſſit, id omnibus fere temporibus aliqua ratione contigit, & hodiedum accidit, quando multi Divinas locutiones venditant, earumque prætextu tum ſemetipſos, tum alios decipiunt &c. At vanis ejusmodi Pſeudoprophetis *nolite credere.* Tom. II. Serm. 125.

(c)

Pro

Pro diebus Festis.

S. Andreæ Apostoli.

De Obedientia.

At illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. Matth. 4. Quàm prompta Fratrum istorum obedientia, dum & primam Christi vocem relictis omnibus *mox secuti sunt*, tam gloriosa quoque illis fuit; etenim ob hanc exactam obedientiam non solum *Piscatores hominum*, sed & Principes universi mundi creati sunt, Psalte testante: *Constitues eos Principes super omnem terram.* Nimirum obedientia meretur laudem, facit Apostolos, regnum, ac principatum acquirit. Tom. I. Serm. 104.

Eodem.

De actibus heroicis.

Continuo relictis retibus secuti sunt eum. Matth. 4. Actu prorsus heroico Petrus, & Andreas constituerunt omnia sua relinquere, ac Dominum vocantem sequi: *Continuo relictis &c.* Illi Piscatores, homines indocti, sæculares &c. erant. Discant igitur ab illis omnes, etiam Sæculares, elicere quandoque actus heroicos ad salutem suam, & placendum Deo &c. Videamus actuum ejusmodi 1. necessitatem, 2. facilitatem, 3. mercedem. Tom. II. Serm. 64.

Eodem.

De commodis paupertatis.

relictis retibus secuti sunt eum. Matth. 4. D. Andreas Ap. cum fratre suo Simone Petro, filiisque Zebedæi Jacobo, & Joanne, vix quidem aliud habuit in mundo præter naviculam, & retia, in quibus tota victus illorum ratio consistebat; hoc autem ipso, quod nihil aliud haberint, dicere potuerunt: *Ecce nos reliquimus omnia.* Sanè multum est omnia relinquere. Nempe didicerunt in primo statim tyrocinio, docilissimi Discipuli, paupertatem esse perutilem 1. ad pietatem, 2. ad salutis consecutionem. Tom. II. Serm. 95.

Eodem.

Obedientia Deo promptè præstanda.

Continuo relictis retibus secuti sunt eum. Matth. 4. Dum B. Andreas Ap. cum germano suo Petro vocantem Dominum *continuo relictis retibus secutus est*, promptam ostendit, ac præstitit obedientiam, in qua fideliter præstanda perseveravit usque ad crucem, & mortem. Discamus ab ipso obedire Deo 1. sine tergiversatione, 2. prompta cum voluntate, 3. etiam in rebus duris, & contra genium. Tom. II. Serm. 110.

Eodem.

Obediendum Deo promptè.

Illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. Matth. 4. Quare continuo? Exspectetur saltem eò usque, dum ultimum vale matri dicatur, dum Petrus uxori propositi sui rationem aperiat &c. Sed nihil horum: *Illi continuo &c.* Cum Deus vocat, obediendum continuo, non audiendi propinqui, non concedendum tempus affectui, sed ruptis hisce repagulis absque mora cum S. Andrea Christi vestigia terenda sunt. Tom. II. Serm. 10. n. 3.

S. Nicolai Ep. Conf. vel alterius Confessoris Pontificis,
Deus timendus est.

Domine, quinque talenta tradidisti mihi. Matth. 25. Unde hic servus tam industrius fuit in augendis à Domino sibi traditis talentis? Ideo quia Dominum amavit simul, ac timuit: amavit ut bonum in largiendo, timuit ut austerum in exigendo lucro. Contra multorum exitialis est error: amant Deum, quia bonus est, non timeant, quia severus est: ideo lucentur nihil, sed potius omnia, seque ipsos perdunt. Tom. I. Serm. 131. n. 6.

Eodem.

Clementia cum rigore.

Euge serve bone, & fidelis. Matth. 25. In Parentibus, & familiarum rectoribus maximè Christus prudentiam, ac discretionem exigit: *Quis putas est servus prudens &c.* Sed in quo consistit hæc prudentia & discretio? In hoc, ut quis noverit suavitati jungere rigorem, sicque à suis & ametur ob lenitatem, & timeatur ob severitatem. Tom. I. Serm. 144. à n. 12.

Eodem.

Servire Deo summa laus.

Euge serve bone &c. Matth. 25. Dominus iste quàm liberalis in præmiando, tam parcus esse videtur in laudando, dum illum, quem ad nutum habuit promptum, & fidelem, non alio dignatur encomio, quàm nomine servi: *Serve bone*; sed re verà summa laus, quin omnium encomiorum compendium in hoc uno situm est, esse, dicique Dei servum. Tom. I. Serm. 56. à n. 5.

Eodem.

De laudandis laude dignis.

Euge serve bone. Matth. 25. Cum homo peregrè proficiscens talentorum servis traditorum dominus esset, iidem ea tradita ad negotiationem impendere, lucrūque facere debuisse videntur: id, quod satis luculenter patet in servo, qui talentum acceptum non quidem pessum dedit, sed studiosè servavit, & tamen reprehensus, immò reprobatus est, solum quia nullum inde lucrum attulit. Cur igitur illi tantam laudem, quin & ingentem remunerationem retulerunt, si ad lucrum allatum obligati fuerint? Nempe Divinus Paterfam. industriam, etiam debitam, laudans, docet, à nobis laudandos esse laude dignos. Tom. II. Serm. 89.

Eodem.

De Obligationum executione.

Domine quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum. Matth. 25. Felix, qui requirenti Deo rationem super traditis talentis, respondere poterit: *Ecce alia superlucratus sum, &c.* nullus quippe hominum est, qui nullum talentum acceperit, & omnibus dictum intelligitur: *negotiamini, dum venio.* Quid ista negotiatio, nisi talentorum usus, aut ut clariùs dicatur, obligationum executio, ad quam teneamur omnes? Tom. II. Serm. 116.

Eodem.

De Fidelitate.

Euge serve bone, & fidelis. Matth. 25. Non frustra sanè duo ponuntur prædicata servi, quem Dominus verè laudare, ac remunerari queat, nimirum bonitas, & fidelitas, necessariò conjungenda; nec enim verè bonus esse potest, qui infidelis est, nec verè fidelis esse potest, qui malus est &c. Quam ad fidelitatem necessarium

rius est timor Dei, & horror peccati. Tom. II. Serm. 135.

Eodem.

Ludere lucri gratiâ.

Alia duo lucratus sum. Matth. 25. Negotiatio, de qua hodierna parabola, supponitur esse iusta &c. an autem lusus, qui frequenter fit solius lucri gratiâ, sit perinde iustus, & licitus, eruditè tractatur Serm. 1. de Lusu, ad finem Tom. I.

Eodem.

Memoria de præsentia Dei.

Homo peregrè proficiscens vocavit servos suos. Matth. 25. Ingens diversitas istorum fervorum; duo namque strenui, ac indefessi fuerunt in augendis talentis à Domino traditis, tertius autem abscondit pecuniam Domini sui, prorsus otiosus, & iners. Unde tanta diversitas? Inde quia priores Dominum, etsi peregrè profectum, sibi tamen semper præsentem cogitabant, qui fidem ipsorum, & industriam liberalissimè remuneraturus esset. Contrà tertius Dominum è longinquo tanquam austerum, & inhumanum reputabat, ideo sedebat otiosus &c. Sic multi Deum, & ejus obsequium, puta, virtutem, tantum à longè considerant; ideo ipsis omnia horrida videntur, & austera; alii è propinquo, & in perpetuo exercitio: hinc illis nihil asperum &c. unde tam strenui sunt in exercitio virtutum, uti S. N. Tom. II. Serm. 1. à n. 5.

Immacul. Conceptionis B. V. Mariæ.

Beati immaculati.

Liber generationis Jesu Christi. Matth. 1. Omnes, qui hoc in Libro recensentur, sunt progenitores Christi, ac Mariæ Virg. sed pauci eorum salvi sunt, & beati. Pari modo Catholici omnes cultores Christi sunt, ejusque Virgineæ Matris; attamen non omnes eo ipso sunt inter salvos, ac beatos; hi namque similes esse debent immaculatæ Virgini, prout sacer asserit Psalmographus: *Beati immaculati in via.* Si proinde vis esse beatus, esto cum Virgine Dei-para immaculatus. Tom. I. Serm. 147. n. 3.

Eodem.

Pro Festo facit Sermo 131. Tom. II. quem Author ipse dixit eodem. Thema: *De qua natus est Jesus.* Matth. 1.

Eodem.

Præpotentia Magnorum.

Ipsa conteret caput tuum. Gen. 3. Postquam à tot jam sæculis tyrannidem in misellum genus humanum Diabolus exercuit, nimia tandem præpotentiâ exutus sub pedibus teneræ Virgunculæ victus, prostratusque jacet: *Ipsa conteret &c.* Discant hinc tandem sibi metuere, qui nunc ab omnibus, maximè inferioribus timeri cupiunt, potentes, inquam, qui durum in debiliores exercent imperium; in Conceptione siquidem Virginis, Tyrannum infernalem conterentis, præfiguratur, quod Deus deponere soleat potentes, & exaltare humiles. Tom. II. Serm. 52. à n. 4.

S. Thomæ Apostoli.

Christus Dominus, & pauper.

Dominus meus, & Deus meus. Joan. 20. Duo reperiuntur in Christo homine prædicata, quæ inter se omnino repugnare videntur, absolutissimum videlicet dominium, & extrema pauper-
A. R. P. Calini Serm. Tom. I.

tas. Si Dominus, ut quisque cum Thoma dicere possit, ac debeat: *Dominus meus*, quomodo pauper est? si pauper, quomodo Dominus? Id utilissimè pertractatur Tom. I. Serm. 55.

Eodem.

Ad hoc Festum peraccommodè facient ea, quæ notata sunt pro Dominica in Albis super eadem verba: *Dominus meus, & Deus meus.*

Eodem.

Thomas fidelis.

Mitte manum tuam in latus meum. Joan. 20. S. Thomam præ cæteris Apostolis credidisse mysterium Resurrectionis Christi, probatur elegantissimo Panegyrico Tom. I. Serm. 95.

Eodem.

Thomas cautus in credendo.

Dixit eis: nisi videro, non credam. Joan. 20. Sunt, qui D. Thomam incurrisse censent gravem incredulitatis reatum: sunt etiam, qui ab hoc ipsum absolvunt, eò quod non dubitaverit de Christi resurrectione, sed solum de facta Apostolis apparitione. Sciverit nimirum S. Apostolus ejusmodi apparitiones, revelationes, &c. multis, & gravibus obnoxias esse deceptionibus, atque inde, priusquam illis fides adhibeatur, attentissimè res examinandas esse. Tom. I. Serm. 105.

Eodem.

De Sortilegiis &c.

Nisi videro, non credam. Jo. 20. Quidquid sit de incredulitate Thomæ, certò multi sunt nimium creduli, dum, nescio, quibus schedulis, chartis &c. peregrina signa præferentibus, item divinationibus, & prædictionibus vetularum, zingarorum, fagarum, &c. fidem adhibent, quin etiam, his maximè sacris noctibus, sortilegiis vacant ad cognoscendos futuros eventus; at quàm malè, quàm iniquè, quàm impiè! Vide Tom. II. Serm. 9. à n. 2.

Solemni Festo Nativitatis Domini.

Gloria Deo danda.

Gloria in excelsis Deo. Luc. 2. Cur Angeli non potius cantant: Gloria in præsepi Deo-Homini nato? Quia Servator jam à nativitate humilitatem, ac paupertatem amplectens ostendit, se non suam in terris, sed Patris in cælo gloriam quærere, dum tam pauper, & abjectum eligens præsepium, opere fecit, quod postmodò protestatus est ore: *Gloriam meam non quæro.* Tom. I. Serm. 91.

Eodem.

Mundus ingratus.

Et mundus eum non cognovit. Joan. 1. Ut Deus semper beneficus, ita mundus semper ingratus est, & ibi hujus ingratitudo maxima, ubi illius beneficentia summa fuit: cum Deus incarnatus mundum redempturus venit, *mundus eum non cognovit.* Quid igitur? In promptu conclusio est: tam parum adhærendum est mundo, Servatoris recens nati exemplo, quàm eum experimur magis ingratum. Tom. I. Serm. 94. à n. 5.

Eodem.

Superbia triumphata.

Invenietis infantem positum in præsepio. Luc. 2. En divitem, en gloriosam humilitatem! Christo nato,
(e) 2

Index

nato, quia humili, præsepium vertitur in palatium, abjectio in gloriam, quam ipsi canunt Angeli. Contrà fastus, & superbia faciunt è divite pauperem, & illum, cujus fama prius, & gloria celebrabatur per omnium ora, reddunt omnibus contemptibilem. Tom. II. Serm. 28. n. 2.

Eodem.

Domesticorum loquacitas.

Pastores loquebantur ad invicem. Luc. 2. Non solum in stabulo sermones hodie sanctissimos, sed etiam inter Pastores in agro non nisi pia colloquia mista fuisse percipimus &c. Domestici, famuli, famulæ, dum ea, quæ in familia vel vident, vel audiunt, in quasvis aures temerè effutunt, infideles, ac perfidos se ipsos incautè produnt. Tom. II. Serm. 42. à n. 1.

Eodem.

Luxus in famulatio.

Invenietis infantem positum in præsepio. Luc. 2. Nato Patris æterni Filio, cæli, terræque Domino, quis apparatus, quis splendor, quæ famulantium copia fuerit, in pio præsepîi simulacro conspiciamus: undique nimirum paupertas, mera solitudo, donec pauperes Pastores ab Angelis adducti fuerint ad *infantem positum in præsepio* pauperrimo &c. Hinc meritò reprehenditur nimius hominum luxus, præsertim in famulorum, & ancillarum copia &c. Tom. II. Serm. 75.

S. Stephani Protomartyris.

Calamitates peccatorum poenæ.

Eccere linquetur vobis domus vestra deserta. Matth. 23. Minatur, immò prænuntiat hic Dominus everfionem urbis, & vastationem regionis; postquam paulò prius causam hujus calamitatis, peccata nimirum obstinatorum Judæorum, tetigit: & *noluisse*, significans, calamitates publicas, everfiones urbium, strages populorum, & ruinas familiarum, effectus, sive poenas esse peccatorum. Tom. I. Serm. 10.

Eodem.

Dilectio inimicorum.

Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Act. 2. Mirum contra injustos aggressores pugnandi genus: D. Protomartyr sui oblitus, pro hostium suorum incolumitate sollicitus est, ac preces, quin & sanguinem suum veluti scutum objicit, non quo lapides inimicorum à se, sed supplicia irati Numinis ab hostibus suis avertat. Quem sequi docemur Tom. I. Serm. 85. à n. 6.

Eodem.

Mensura peccatorum impleta.

Eccere linquetur vobis domus vestra deserta. Matth. 23. Certam cuique peccatorum mensuram esse constitutam, usque dum ultima vindicta sequatur, tum ex multis S. Paginæ locis, tum ex hodierno patet Evangelio. Diu Deus toleravit Judæorum peccata, quæ Christus hic enumerat, impletâ tandem mensurâ, secuta est vindicta: *Eccere linquetur &c.* Sic etiamnum quovis cum peccatore Deus agit. Tom. I. Serm. 90. à n. 5.

Eodem.

Voluntas pertinax.

Et noluisse. Matth. 23. Ecce veram rationem, cur post tot illustrationes, post tot monita, & comminationes, quin etiam tanta post prodig-

gia multi non convertantur; quia scilicet nolunt; nam etsi intellectus de veritate sit convictus, voluntas tamen pro sua, qua pollet, libertate, pertinaciter agnitæ veritati repugnat &c. Tom. II. Serm. 19. n. 2.

Eodem.

Injuriae non propalandæ.

Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Act. 2. Gloriosissimus Protomartyr actum haud dubiè summè heroicum exercuit, dum pro lapidantibus Deum rogavit: *Domine &c.* Pro quàm protul ejus imitatione absunt, qui nec injurias levissimas concoquere possunt, immò nec eas reticere solent, cum tamen lex mutuae charitatis requirat injurias non propalare! Vide Tom. II. Serm. 83.

Festo S. Joannis Ap. & Evang.

Amor innocens.

Vidit discipulum, quem diligebat Jesus. Joan. 21. Jesus diligebat Joannem, & Joannes vicissim Jesum. Amor vult esse reciprocus; sit autem innocens, & sanctus. Plerique mortalium amare desiderant, & amari reciprocè; sed amor hic in quàm paucis est innocens, quàm inordinatus, & nocens in pluribus! Vide Tom. I. Serm. 33.

Eodem.

Amor inæqualis.

Vidit Discipulum, quem diligebat Jesus. Joan. 21. Magna prærogativa S. Joannis est, quòd dignus fuerit à Christo præ cæteris amari. Verum utut excellens fuerit iste favor, non tamen constat, quòd reliqui Discipuli hunc ipsi favorem inviderint, aut aliud inde malum enatum fuerit. At verò constat, è contrario, plurima in familiis enasci mala, si parentes æqualitatem amoris inter liberos non servant, & unus ex illis sit Joannes cæteris magis dilectus. Tom. I. Serm. 5. à n. 3.

Eodem.

De invidia inter domesticos.

Exiit ergo sermo inter fratres, quia discipulus ille non moritur. Joan. 21. Nisi Petrus jam in sancta charitate firmatus, & cum cæteris Apostolis ad accipiendum Spiritum Sanctum jam comparatus fuisset, quando quæsiit: *Domine hic autem quid cumque exiit sermo hic inter fratres*, facile livor inter ipsos, & invidia concitari potuisset; id, quod ipse Dominus amabiliter cavere voluisse videtur per serium responsum: *Quid ad te? tu me sequere.* Verum quod inter sanctissimos Viros illos non contigit, inter nos facilimè contingere potest. Itaque caveamus nocentissimam invidiam inter domesticos; quam ut secure caveamus, quisque, quod ad se pertinere noverit, agere studeat, atque sibi dictum esse putet: *quid ad te? tu me sequere.* Tom. II. Serm. 124.

Eodem.

Tranquillitas vera.

Qui etiam supra pectus Domini in cæna recubuit. Jo. 21. Quàm dulcis somnus, quàm suavis quies fuerit Joanni supra pectus Domini recumbenti! Nempe solus Christus, ejusque gratia veram præstat quietem, atque securitatem tranquillam. Contrà peccatum, caro, mundus, omnem affert animo quietem, eumque angustis, ac terroribus exagitat, & perpetuò excruciat. Tom. II. Serm. 18.

Eodem.

Concionatorius.

Eodem.

Paupertas felix.

Exiit sermo inter fratres, quod Discipulus ille non moritur. Jo. 21. Beatum Collegium Apostolicum, ubi non alius sermo inter Discipulos auditur, nisi innocentissimus, nempe quod *Discipulus ille non moritur*. Nullus ibi sermo de litibus, nullus de rixis, de insidiis, de odio nullus. Felix illa communitas! Neque mirum, quia super fundamentum paupertatis fundata fuit. Apostoli iussi sunt incedere sine pera, sine pecunia, &c. Hinc omnis eorum felicitas. At ubi avaritia, ubi sacra fames auri, ibi nihil sanctum, ibi longè alii sermones, ibi infausta omnia. Tom. II. Serm. 14. n. 4.

Festo S. S. Innocentum.

Libertas liberorum ad Religionem.

Rachel plorans filios suos. Matth. 2. Plorabant matres filios ab Herode occisos, nec immerito, quia nesciebant, oblatos eos esse Deo. Verum impiè multi parentes plorant liberos, quos Deus in Religioso Ordine sibi offerendos vocat, petique. Tom. I. Serm. 15.

Eodem.

Vitia, dum parva sunt, vincenda.

Herodes iratus occidit multos pueros. Matth. 2. Quare Rex tantus in pueros lactantes adeò sævir? Quia quàm impius, tam callidus, & cautus fuit, sciens, arma stringenda contra infantem, & pugnandum esse, dum hostis debilis est, ne postea dimicandum sit contra gigantem. Discamus vel ab impiissimo Tyranno pugnare contra vitia, & pravas affectiones, præsertim amoris illiciti, dum adhuc parva sunt, ne si crescere permittantur, in gigantes excrescant, vix amplius sternendos. Tom. I. Serm. 70.

Eodem.

Calamitas est vox Dei.

Vox in Rama audita est. Matth. 2. Vox hæc in sensu litterali non est alia, quàm ululatus mulierum, infantes suos ab Herode jugulatos deplorantium; in sensu verò morali vox hæc est ipsa occisio infantum, ut à justitia Divina decreta ad castigandam duritiem barbaram Bethlehemitarum, Christo nato diversorium negantium. Talis est quævis calamitas publica, à Deo in ultionem scelerum immissa. Tom. II. Serm. 21.

Festo Circumcisionis Domini.

Vitia maturè corrigenda.

Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer. Luc. 2. Quare pueris adeò tenellis mox ab ortu tam cruentum adhibetur remedium, circumcisio videlicet, quæ puerulis facillè potuit esse mortifera? Quia sic voluit fieri Deus, cujus voluntas omni ratione potior est. 2. Haud dubiè per hoc Divina Sapiencia voluit innuere, quàm maturè vitia circumcidenda sint in pueris. Tom. I. Serm. 117.

Eodem.

De Temporis usu.

Consummati sunt dies. Luc. 2. Transacti quidem, & consummati sunt dies anni præteriti, sed non æqualiter ab omnibus, ut adeò quærere liceat, benè, malè quis annum præteritum peregerit. Anno toto multi vivunt in virtutibus, plu-

res in faciendis lucris; multi in jocis inutilibus, & aliqui fortassis in lusu. De his quæritur, an peccent &c. Vide Serm. 2. & 3. de Lusu, ad fin. Tom. I.

Eodem.

Examen conscientiae.

Ut circumcideretur puer. Luc. 2. Quando Deus Judæis præcepit circumcisionem carnis, nobis insinuavit circumcisionem cordis: hinc S. Stephanus increpuit Judæos, quod carne circumcisi, cordibus essent incircumcisi. Quomodo corda circumciduntur? Cultro quotidiani examinis conscientiae. Hic examinis culter quò molestior, eò salubrior est. Tom. II. Serm. 39. à n. 3.

Eodem.

Circumcisio vitiorum.

Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer. Luc. 2. Octava primùm die Divinus Pusio circumciditur, quia, uti S. Ambrosius in homilia hujus festi censet, *dies octava diem resurrectionis præfigurat*; ad hanc autem perveniri non potest, nisi per circumcisionem vitiorum. Itaque tota vita nostra per septem dies traducitur, ubi poenitentia continua, & nunquam interrupta circumciduntur vitia. Demum sequitur dies octava resurrectionis, seu visionis beatificæ; quia non nisi *vitiiis circumcisis Dominico dignus judicatur obtutu*. Tom. II. Serm. 46. à n. 6.

Festo Epiphaniæ Domini.

Deo datur cum fœnore.

Obtulerunt ei munera. Matth. 2. Magni haud dubiè pretii fuerunt munera, quæ Magi Christo obtulerunt; at infinitè majoris pretii fuerunt, quæ ipsi à Servatore receperunt, nempe fidem, gratiam, tutelam, salutem, cælum. Ita nimirum est: quidquid Deo damus, maximo semper cum fœnore recipimus. Tom. I. Serm. 48.

Eodem.

De Restitutione quoad lulum.

Per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Matth. 2. Divino consilio Magi rectissimè *per aliam viam reversi sunt*, quàm venerunt &c. Multi per viam injustitiæ, per lulum fraudulentum, venerunt ad statum pessimum &c. sed ne pereant æternum, illico *per aliam viam*, per iusti lucri restitutionem, reverti debent ad frugem &c. Serm. 8. de Lusu, ad fin. Tom. I.

Eodem.

Duritia Dominorum erga famulos.

Ecce Magi venerunt ab oriente. Matth. 2. Magi, vel Reges, vel certè magni Principes ex Arabia &c. magno cum famulitio ad sacra Christi incunabula venisse, variis in locis indicant sacre Paginæ. Hinc necessariò gravia onera fuisse portanda, ferendus commeatus. At hæc onera non imponebant famulis, sed bestiis, Camelis, Dromedariis, ad confusionem simul, ac institutionem illorum Dominorum, qui servituntur veluti bestiis, contra omnem hominis Christiani rationem. Tom. II. Serm. 41. 3. & 6.

Eodem.

De Injustitia.

Responsio accepto in somnis, ne redirent ad Herodem. Matth. 2. Providè Sancti tres Magi divinitus moniti sunt, *ne redirent ad Herodem*, qui longè alia machinabatur in natum Regem Cælorum, quam

quàm illi boni, quin optimi, cogitare tunc possent. Cùm isti agnitum Regem Judæorum humillimè adorarent, ille vitam ipsi rapere cogitabat, Rex injustissimus. Herodem imitantur, qui contra fas omne rem alterius iniquè detinent, debita non persolvunt, lites injustas intentant. Omnes isti, seu Principes, seu Nobiles, sive Domini, sive servi sive cives, sive mercatores, coram Deo sunt fures, & latrones, Herodi similes. Tom. II. Serm. 47. à n. 5.

Eodem.

Moderatio circa famulantes.

Ecce Magi venerunt ab Oriente. Matth. 2. Dum Sancti tres Magi, quos in Oriente Reges, aut Principes fuisse credimus, è longinquo venerunt *Jerusalem*, ac inde *Bethlehemum*, haud dubiè condigno famulantium comitatu stipati fuerunt, eo tamen, qui nec ipsis, nec aliis fuerit gravis, aut molestus &c. Tamen si sit reprehensibilis nimius luxus circa magnam famulantium copiam, laudabiliter tamen famuli plures sustentantur, ubi debita moderatio intercedit. Tom. II. Serm. 76.

S. Sebastiani Mart.

Fuga, & pugna.

Descendens Jezu de monte stetit in loco campestri. Luc. 6. Stetit Servator, veluti Dux in campo tyrones suos exercens ad artem bellandi. Duo tradidit illis principia, cuivis in aciem prodituro summè necessaria, nimirum fugere hostem, & cum eo configere. *Beati pauperes*: ecce fugam avaritiæ: *Beati, cum vos oderint homines*: ecce pugnam cum hoste. Utrumque præstitit S. Sebastianus, inde hostium suorum victor gloriosissimus. Tom. I. Serm. 122.

Eodem.

Injuriae Justorum.

Beati estis, cum vos oderint homines. Luc. 6. Infelices potius nos esse credimus, quàm beatos, cum hominibus odio sumus; qualis enim felicitas ex odio, quod quis ferre debet, maximè si immeritò, ac injustè ferre debeat, quod supponere videtur Dominus? Equidem hoc difficile captu est, si secundum hominem consideretur, haud ita verò, si secundum Deum, qui Justorum suorum injurias tanquam sibi factas, accipit, & quemadmodum in inferentibus gravissimè castigat, ita pariter in patienter ferentibus liberalissimè remuneratur. Cerrè S. Sebastianus tantum boni non recepit à Tyranno, cum ab eo diligeretur, quantum postea reportavit, cum odio haberetur &c. *Beati estis &c.* Tom. II. Serm. 69.

Festo Purificationis B. V. Mariæ.

Timor filialis.

Et homo iste justus, & timoratus. Luc. 2. Homo iste, B. Simeon, erat justus, id est, in omni genere virtutum perfectus, atque adeò perfectus in charitate. Quod si ita sit, cur dicitur simul *timoratus*, cum perfecta charitas foras mittat timorem? Timor nempe duplex, filialis, ac servilis est; servilem expellit charitas, filialis autem charitatem perficit. Tom. I. Serm. 117. n. 7.

Eodem.

Obsequia famulorum.

Homo iste justus, & timoratus. Luc. 2. Dum hodie plerisque in locis mutantur famulantium

conditiones, tam eos omnes, quàm ipsorum heros vellem esse *justos, & timoratos &c.* Felix herus, qui famulis præcipit solum id, quod justum, & rectæ rationi consentaneum est; at infelices multi Dominorum, qui servis imperant, quod malum, & iniquum est, hoc infeliciores, quò promptiores habent famulos in obsequiis iniquitatum &c. Tom. II. Serm. 40.

Eodem.

Humilitas in honoribus.

Postquam impleti sunt dies purificationis Mariæ secundum legem Moysi. Luc. 2. Virgo ab Angelo salutata, à supremo Numine in mundi Dominam, cælorumque Reginam electa, nuper Dominum dominantium enixa, quò fuit altius evecta, eò se profundius demittit, legique purificationis dudum purissima se subjicit &c. Hic ad sacra tot collucentia lumina, quot sunt Marianarum virtutum exempla, tandem oculos aperiant illi maximè, qui, dum se Virginis modestissimæ cultui addictos profitentur, forsan ex infimo statu ad sublimiorem evecti, mox omnis modestiæ obliviscuntur, ac intolerabili superbiæ fastu elati, verum nimis efficiunt illud: *Honores mutant mores.* Tom. II. Serm. 58. à n. 9.

Eodem.

Cautela in muneribus.

ut darent hostiam &c. Luc. 2. Sicut Deus ipse discrimen posuit inter oblationes antiquas, ita nunc etiam discernere decet inter munera sponte oblata, maximè Judicibus, quibus hac in re opus est cautela &c. Tom. II. Serm. 61. à n. 9.

Eodem.

Senes antiqui tenaces.

Erat homo in Jerusalem, cui nomen Simeon. Luc. 2. Simeon iste, prout è contextu colligitur, ætate gravis, & senex erat, at simul etiam sanctus, & ad nutum Dei flexibilis. Jam Senes plerumque sunt usque antiqui tenaces, atque adeò suis in opinionibus pertinaces, quibus facile displiceat, quidquid à junioribus, licet optimè, agitur. Vid. Tom. II. Serm. 62. à n. 2.

Festo S. Mathiæ Apostoli.

De Mansuetudine.

Discite à me, quia mitis sum. Matth. 11. Confundunt nos tot viri mitissimi, qui vixerunt ante Christum, dum interea post stupenda mitissimi Agni, Christi, exempla nos irā, & impatientiā fædè vinci patimur. Vide Tom. I. Serm. 4. à n. 6.

Eodem.

Humilis timor Dei.

Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Matth. 11. Quem humilitas Christi nondum ad humilem sui existimationem permovit, moveat saltem sublimitas Dei, quam seridè considerandam exhibet Sermo 53. Tom. I.

Eodem.

Severitas in se, amabilitas in alios.

Jugum meum suave est, & onus meum leve. Matth. 11. Quare Servator, qui acerbissima pati, & gravissimo Crucis jugo onerari voluit, nobis tamen omnia suavia, levia omnia esse voluit? Nimirum ut nos doceret, veram sanctitatem in eo sitam esse, ut homo erga se ipsum quidem severus, erga alios autem amabilis esse studeat. Tom. I. Serm. 84.

Eodem.

Eodem.

De Mansuetudine.

Discite à me, quia mitis sum. Matth. 11. Magna sanè sanctitatis, ac meriti laude conspicuus esse debuit S. Mathias, qui tanto è Discipulorum numero ad Apostolatus dignitatem eligi, quin & Josepho, *qui cognominatus est justus*, præponi meruit. Fortè propterea dignior omnibus est habitus, quia Christo Domino, qui mansuetudinem tam amabiliter docuit: *Discite à me* &c. hac ipsa virtute simillimus fuit. Tom. II. Serm. 112.

Eodem.

Onus peccati.

Onus meum leve est. Matth. 11. Videtur his verbis non levis esse difficultas; etenim alibi Christus asserit, regnum cælorum vim pati &c. Ubi violentiâ opus est, ibi onus leve? Nimirum omnis Christi leve est respectivè ad onus Diaboli, seu peccati; peccatum siquidem onus tam grave est, ut, quidquid extra illud violentum, & grave est, in comparatione tamen solius peccati sit onus leve. Tom. II. Serm. 7. n. 1.

Eodem.

Tranquillitas animi.

Invenietis requiem animabus vestris. Matth. 11. Nil suavius, aut felicius animi tranquillitate: anticipata quædam est gaudii cælestis delibatio, quam nihil turbare, minus auferre potest, nisi solum peccatum; ubi enim peccatum, ibi nulla quies, nullum gaudium, continuus horror &c. Tom. II. Serm. 31. à n. 2.

S. Josephi, Sponsi B. V. M.

De cura parentum pro filiis.

Joseph autem vir ejus, cum esset justus, & nollet eam traducere. Matth. 1. Verissimè justus prædicatur sanctissimus Virginis sanctissimæ Sponsus, qui non modò sibi scrupulo duxit eam traducere, vel in minimo contristare, sed postea solertissimè studuit ipsam, ejusque Divinum Filium liberaliter alere. Huincerubescant, immò malè sibi metuant illi parentes, qui sua dilapidant, ut filii dote debita priventur. Vid. Serm. 6. à n. 2. de Lusu, ad finem Tom. I.

Eodem.

Votorum observatio.

Joseph autem vir ejus, cum esset justus. Matth. 1. Dum S. Josephus dicitur justus, idem est juxta S. Litterarum consuetudinem, atquè si diceretur vir omnibus virtutibus conspicuus. Has inter virtutes castimonia præeminuit, ad quam sanctè servandam voto se obstrinxisse creditur. Quod votum sicut ab ipso prudenter omnibus ritè ponderatis fuit emissum, sic etiam sanctè fuit servatum. Multi multa imprudenter vovent, & promittunt, sed impiè postmodum non exequuntur. Tom. II. Serm. 27. n. 4.

Annuntiationis B. V. Mariæ.

Cooperari peccato alterius.

Missus est Angelus Gabriel à Deo. Luc. 1. *Missus est Angelus Gabriel à Deo*, qui missus est ad finem sanctissimum, ut nimirum cooperaretur ad Verbi Divini Incarnationem: quod & felicissimè præstitit, & electissimam Virginem eò permovit, ut denique consentiret: *Fiat mihi* &c. Vicissim à Diabolo mitti videntur, qui aliis ad peccatum cooperantur: quod an, & quatenus

liceat, vide Serm. 7. à n. 6. de Lusu, ad fin. Tom. I.

Eodem Festo.

Deus amandus præ omnibus.

Stabat juxta crucem Jesu Maria Mater ejus. Joan. 19. Potuit Christus è cruce descendere, ac Matris dignissimæ lacrymas abstergere, sed noluit, potiusque permisit, ut, dum ipse penderet in cruce, Mater simul crucifigeretur in corde: simul autem suo nos exemplo docere voluit, nè quis parentes suos plùs quàm Christum amet, illorùmque lacrymis emollitus, crucem vocationis turpiter deferat. Tom. II. Serm. 19. n. 8.

Eodem.

Idem thema deduci potest, cum nimirum hoc festum celebratur tempore Passionis, de doloribus, & martyrio corporis &c. ex iis quæ pertractantur Tom. II. Serm. 66. à n. 4.

Festo S. Georgii Mart.

Efficacia Gratiae.

Sine me nihil potestis facere. Joan. 15. His verbis apertè docet Christus, quanta sit debilitas naturæ humanæ, sibi relictæ, vicissim quanta firmitas adjunctæ per Gratiam. Sibi relictæ veluti truncus est sine vita, sine motu &c. per Gratiam adjuncta superior evadit omni natura. Hoc exemplo suo S. Georgius ostendit. Vid. Tom. I. Serm. 107. à n. 3.

Eodem.

Cooperari Gratiae.

Sine me nihil potestis facere. Jo. 15. Sicut homo nihil potest sine Deo: *Sine me* &c. sic Deus in ordine ad salutem æternam nihil vult agere sine homine. Porrigit nobis manum auxiliatricem, & offert suam gratiam, sed huic, nè vacua sit in nobis, strenuè debemus, & constanter cooperari, sicut fecit S. Georgius. Tom. I. Serm. 107. à n. 3.

Eodem.

Applicari poterunt ea, quæ notabuntur inferius de S. S. Martyribus in communi.

Eodem.

Ludere naturalis emolumenti gratiâ.

Ut fructum plus afferat. Jo. 15. Quod Pater cælestis fieri cupit in rebus spiritualibus, multi faciunt in temporalibus, dum lucris inhiant &c. etiam per lulum: qui num, & quatenus liceat emolumenti naturalis gratiâ, Vide Serm. 9. de Lusu, ad finem Tom. I.

Festo S. S. Apost. Philippi, & Jacobi.

Avari non habent cor.

Non turbetur cor vestrum. Joan. 14. Quare Divinus Magister ait, *cor vestrum*? Nunquid sunt, qui cor non habent, de quibus dici possit, *cor non vestrum*? Omnino, peccatores enim, avari maximè, cor non habent, utpote quorum corda diabolus tanquam Dominus possidet &c. Tom. I. Serm. 51. à n. 2.

Eodem.

Cognitio Dei practica.

Tanto tempore vobiscum sum, & non cognovistis me. Joan. 14. Si hoc à Christo audire debuerunt Discipuli, quid audient olim plurimi Christiani? Nimirum, non tribus tantum annis, sed 30. 40.

& pluribus annis, dicetur ipsis, vobiscum fui, in schola doctrinæ Christianæ consenuistis, & non cognovistis me. Quid autem? omnes utique Christum agnoscunt, & Hominem Deumque esse sciunt? Equidem sic est; at scientia, & cognitio hæc omnis in pluribus *speculativa* tantum est, non vera, seu *practica*, qualis erat S.S. Philippo, & Jacobo, & quæ omnibus verè Christianis est necessaria. Tom. I. Serm. 58.

Eodem.

Visio Dei beatifica.

Domine, ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. Joan. 14. Sufficit habere, quod Philippus desideravit, clara videlicet visio Dei; hæc enim sola sufficit ad plenam felicitatem nostram: absque hac, si possideamus omnia, non sufficiunt omnia. Ad hanc omnibus viribus contendendum, votis continuis aspirandum, & cum Philippo dicendum est: *Domine, ostende &c.* Tom. I. Serm. 98. à n. 6.

Festo Inventionis S. Crucis.

Crux ad gloriam.

Exaltari oportet filium hominis. Joan. 3. Quanta modò sit gloria Crucis Christi, in propatulo est. Ad eam gloriam cooperati sunt Deus, & Mundus. Deus Christum affigi Cruci voluit ad summam ejus gloriam; Mundus autem ei Crucem statuit ad extremam ejus ignominiam, & humiliationem. Sed quò magis Mundus tetendit ad Christi humiliationem, eò fortius Deus cooperatus est ad illius gloriam &c. Sic utut ignominiosa nobis à quocunque demum paratur crux, ille tamen ipse volens nolens cooperari debet ad nostram gloriam &c. Tom. I. Serm. 154. n. 4.

Eodem.

De propositorum innovatione.

Quomodo potest homo renasci? Joan. 3. Non de prima solum, puto, generatione, quæ fit ex aqua in Spiritu S. Dominus intelligit, quod hodie Nicodemo dicit: *Nisi quis renatus &c.* cum enim homo nimium quantum sit fragilis, atque adeò, postquam renatus est ex aqua &c. per nova peccata propria sæpius æternæ morti obnoxius &c. planè sæpius quoque renascatur, oportet. *Sed quomodo potest &c.* Dico, ne moriaris, & opus habeas illo remedio, quod secunda post naufragium rubula dicitur, identidem in Spiritu te renasci posse, si bona proposita tua sæpius innoves; ita siquidem 1. multiplicas actus pietatis tuæ: 2. reparas defectus inconstantia tuæ. Tom. II. Serm. 32.

Festo Ascensionis Domini.

Scire credenda.

Qui crediderit, salvus erit. Marc. 16. Christus in cælum ascendens viam, qua sequamur & nos, ostendit, fidem nempe: *Qui crediderit &c.* Qui per hanc viam non ascendit, qui, inquam, non crediderit, condemnabitur. Summa proinde necessitas credendi, sed nec minor credenda sciendi. Quæ verò quis in cælum ascensurus credenda scire debeat, docet Sermo 57. à n. 2. Tom. I.

Eodem.

Via ad cælum facilis conditionatè.

Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit. Marc. 16. Ex his Christi verbis carnales homines facilem sibi viam ad cælum promittere so-

lent; quid enim, ajunt, ultra fidem, & baptismum ampliùs ad ascensionem in cælum petatur, cum Christus ipse plus non requirat? *Qui crediderit &c.* Sed probè advertendum est, quòd verba conditionatè sonent, ut plurimæ propositiones in S. Litteris. Tom. I. Serm. 90. à n. 2.

Eodem.

Laus Dei, via cæli.

Linguis loquentur novis. Marc. 16. Quare Servator ascensurus in cælum prædicit, illos, qui credituri sunt in ipsum, linguis novis locuturos esse? Quia docere volebat, quàm facilis cuivis homini via sit in cælum. Quænam illa? Lingua nova, in Dei laudes soluta; nam lingua vetus, lingua blasphemans, pejerans &c. cælum nobis claudit, aperit autem lingua Deum laudans. Tom. I. Serm. 50. n. 6.

Eodem.

De Bonis terrenis.

Assumptus est in cælum, & sedet à dextris Dei. Marc. 16. Dum Dominus noster in cælum ascendit, viam nobis aperuit ad ea bona, quorum comparisone terrena quæque bona non modò parum sunt, sed omnino nihil, ut adeò David merito exclamaverit: *Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram?* & S. Ignatius ingemuerit: *Quàm sordet mihi terra, dum cælum aspicio;* Nunquid igitur & nos illuc intendamus cogitationes nostras, ubi vera sunt bona, quia stabilia? Profectò terrena neque vera sunt, neque stabilia, quia, 1. breviora sunt, ideòque non multum æstimanda, 2. periculosa sunt, ideòque magnopere metuenda. Tom. II. Serm. 57.

In Solemnitate Corporis Christi.

De SS. Eucharistia.

Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. Jo. 6. Sacratissima Eucharistia est vita: *vivet &c.* at pariter est mors: *Mors est malis, vita bonis.* Itaque 1. si bene recipiatur, optimum est antidotum: 2. si malè recipiatur, pessimum est venenum. Tom. II. Serm. 29. & 30.

Festo S. Viti Mart.

Corona triplex è triplici pugna.

Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes &c. Luc. 10. Christus à suis asseclis exigit, ut fortiter dimicent contra triplicem mundi respectum, timoris, amoris, & honoris: vicissim promittit ipsis triplicem compensationis coronam, ut & ipsi nihil, nec mortem, nec Diabolum timeant, & ut ab omnibus, quin etiam ab ipso Deo amentur, & honorentur: *Ecce dedi &c.* Tom. I. Serm. 73.

Eodem.

De non curanda venustate corporis.

Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cælis. Luc. 10. S. Vitus, admodum puer, ut Ecclesia loquitur in Officio hodierno, haud dubiè præstabat egregiâ corporis formâ, qua & ipsi placuit, Imperatori dicam, an cruento Tyranno? Verùm ea non placuit ipsi Vito, qui non dubitavit eam contemnere, melioremque venustatem, videlicet mentis, æternum duraturam, curare, non contemnendus, in puerili licet ætate, Doctor, erudiens nos, Deum non judicare secundum faciem, atque adeò non curandam esse pulchritudinem corporis, sed animæ. Tom. II. Serm. 90.

Pro

Pro Nativitate S. Joannis Bapt.
Opera præ nomine curanda.

Nequaquam, sed Joannes vocabitur. Luc. 1. Magna contentio circa nomen puero nato imponendum exoritur in domo Zachariæ, quin & ipsi parentes cavent sollicitè, ne puer alio, quàm Joannis, nomine vocetur. *Nequaquam &c.* Neque mirum, quia Joannes est nomen magnum, nomen sanctum, ipsi Deo pretiosum. Nihilominus Joannes, dum vixit, non fuit sollicitus de nomine, sed de operibus nomine dignis, optimè sciens, infernum æquè, ac cælum, esse plenum iis, quibus in terra fuerunt nomina sancta. Certè Deus non attendit ad nomen, sed ad opera. Tom. II. Serm. 15. n. 2.

Eodem.
Gratia Dei.

Manus Domini erat cum illo. Luc. 1. Per manum Domini hoc in loco non aliud intelligitur, quàm gratia Dei, quæ quia semper, & abundanter erat cum Joanne, evasit ille *magnus coram Domino.* Porro hæc manus Domini, gratia inquam Dei, semper nobiscum est, & à Deo tam liberaliter offertur, ut, licet absque illa possimus nihil, ipsa tamen confortante possimus omnia in ordine ad salutem animæ. Tom. II. Serm. 36.

Eodem.
Actus heroicus in pietate.

Quis, putas, puer iste erit? Luc. 1. Quodsi ex iis, quæ mira contigerunt in Joannis nativitate, vicini, & cognati rectè ominabantur, Joannem suo tempore in virum magnæ sanctitatis evasurum esse, quid arguendum ex illis, quæ deinceps gessit ipse Joannes? Dum adhuc puerulus relicta paterna domo horridam in eremum migravit, ibi tot actus insigniter heroicis exercuit, quot momenta per tot annos egit. Inde Christus ipse sumpsit ansam Joannem inter Sanctos maximum palam proclamandi: neque mirum, quia vel unicus actus heroicus ad sanctitatem sufficit. Tom. II. Serm. 54. à n. 7.

Eodem.
Nomen, & omen.

Joannes est nomen ejus. Luc. 1. Nomen infanti nato designare, quod apud Hebræos octavo post nativitatem die, cum circumcideretur infans, fidebat, actio dignitatis est, & ad patrem præcipuè pertinet: unde cognati rectè innuebant patri hodierni pueri, quod ipsi nomen placeret, & scripsit: *Joannes &c.* Convenit autem & matrem conspirare: proin etiam Elisabeth pronuntiabat: *Nequaquam, sed Joannes &c.* Quin ab ipso Deo jam prius inditum, & ab Archangelo manifestatum erat nomen istud, omen videlicet futuræ sanctitatis, & gratiæ; nam Joannes, *Gratiosus &c.* Vide Tom. I. Serm. 38. & 39.

Festo S. S. Apost. Petri, & Pauli.
Superiores oportet inquirere.

Interrogabat Discipulos suos. Matth. 16. Formâ datur Principibus, ac Superioribus omnibus. Christus, quem, utpote Deum omniscium latere nihil potuit, Apostolos tamen interrogavit. Rectores, quæ ipsos scire plurimum refert, sæpè sæpius ignorant: hinc, ut satis officio suo faciant, sæpius, nec unum solum, interrogare debent &c. Tom. I. Serm. 114.

A. R. P. Galini Serm. Tom. I.

Eodem.
Illusiones cavendæ.

Beatuses, Simon Barjona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi. Matth. 16. Ergo & à carne, ac sanguine veniunt revelationes? Omnino: multi siquidem, & multæ proprias persuasiones, aut Dæmonis illusiones, aut innatæ malitiæ inventiones, haud aliter venditant, ac si veritates essent à Deo revelatæ, quibus non raro mundus vult decipi, quia renuit rectius edoceri. Tom. I. Serm. 119.

Eodem.
Inspirationes Divinæ ritè executioni dandæ.

Caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est. Matth. 16. Quæ Deus revelat, tam vera sunt, quàm verax ipse Deus. Quod autem aliquando actiones à Deo inspiratæ, aut negotia à Deo imperata, minus optatum fortiantur effectum, inde fit; quia non eo modo, ac ordine, quo Deus vult, executioni dentur. Tom. I. Serm. 119. n. 6.

Eodem.
Affectiones domandæ.

Caro, & sanguis non revelavit tibi &c. O quàm beata foret respublica Christiana, si nos omnes non regeret *caro & sanguis*, sed, uti S. Petrum in confessione Divinitatis Christi, Pater cælestis! Quoniam verò plurimi sese regi sinunt à cæcis affectionibus, Ecclesia tot adversa, tot mala quotidie deplorat, dum fideles à suis affectionibus ducti faciliè trahuntur in adversum, absque deliberatione præcipites ruunt, & obstinati fiunt. Tom. II. Serm. 79. à n. 1.

Eodem.
Ambitio periculosa.

Tu es Petrus, & supra hanc petram edificabo Ecclesiam meam. Matth. 16. Ingens herclè fuit exaltatio Petri ad fundandam, ac regendam Ecclesiam Christi; sed ad eam se Petrus dignissimè comparavit, eò quod illam nec ambièrit, nec in obtenta dignitate ad ea vitia declinaverit, ad quæ faciliè deveniunt, qui dignitates, & officia ambitiosè quærunt &c. Tom. II. Serm. 60. à n. 6.

Eodem.
Sacerdotes honorandi.

Tu es Petrus &c. Dum Christus adeò Petrum exaltavit, ut eum non modò Caput Ecclesiæ suæ, sed & arbitrum cæli constituerit, inquit: *Tibi dabo claves regni cælorum*, in ipso parèrem ferre potestatem Sacerdotibus omnibus contulit. Inde patet, quantus honor, & reverentia debeat illis, immò quantum offendatur ipse Christus, dum ipsius offenduntur Ministri, Sacerdotes. Tom. II. Serm. 69. à n. 3.

Festo Visitationis B. V. Mariæ.
Modestia cum exultatione.

Exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. Luc. 2. Quid hoc? Modestissima Virgo tantis hodie gaudiis innatat, ut purissimum ipsius cor exiliens quasi saltus edat: *Exultavit &c.* An hoc non repugnat ejusdem summæ modestiæ, & sanctitati? Minimè: quin potius quò major est modestia, & sanctitas in Sanctissima Virgine;

(f)

ed

ed magis necesse est, ut cor illius exultet præ gaudio. Tom. I. Serm. 51. à n. 5.

Eodem.

Res magnæ citò peragendæ.

Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione. Luc. 2. Mira tenerrimæ Virginis, & quidem in montana, festinatio, urgente, qua flagrabat intus, charitate perfectissima &c. Nimirum in rebus magnis non trahenda mora, non differenda executio, sed utendum tempore est, & occasione, fortè non amplius reditura. Tom. II. Serm. 8. à n. 2.

Eodem.

Obsequium Dei præferendum omnibus.

Exurgens Maria abiit in montana. Luc. 2. Difficile prorsus iter esse debuit Virgini tenerrimæ per montes Judææ à Nazareth usque in domum Zachariæ; verum insuper habitis viæ duræ molestiis: *Exurgens Maria abiit &c.* Nos, quibus & gratia credita est, & promissa Dei visio, magnas in via Dei patimur difficultates à mundo, carne, pravis inclinationibus; at nihil nos abstertere, vel retinere debet, quò minùs abjectis omnibus impedimentis alacriter serviamus Deo &c. Tom. II. Serm. 10. à n. 2.

Eodem.

Reverentia erga S. Reliquias, & loca sacra.

Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione in civitatem Juda. Luc. 2. Haud alia civitas est, ad quam tanta cum festinatione contendit Beatissima Virgo, quàm illa, quæ sanctissimos habuit incolas, Zachariam, Elisabetham, & Joannem Baptistam. Huc festinavit illa, nobis relinquens illustrissimi exempli vestigia, quò nobis vestinandum sit, ad illas nimirum civitates, ad illa loca, ubi sunt incolæ sancti, monumenta, Lypsana, &c. Divorum. At enim festinandum non tam pedibus corporis, quàm piis affectibus mentis, quibus præivit Sanctissima Dei-para cantans: *Magnificat anima mea Dominum.* Tom. II. Serm. 44. à n. 3.

Eodem.

Depressio Superbiæ.

Maria abiit in montana. Luc. 2. Quantum ad sublimia montium hodie ascendit B. Virgo Elisabetham visitatura, tantum in humilia vallium descendit inde domum reditura. Sed parum hoc: ultra montes ascendit usque ad ultimum montem, Deum, inquam, sublimissima cognitione, & exaltatione Majestatis infinitæ, dicens: *Magnificat &c.* At inde viam remensa fuit ad profundissimam humilitatis vallem: *Respexit humilitatem &c.* Hinc illa Mater Domini facta fuit &c. Cur jam contemptus est, qui olim ab omnibus honorabatur? Cur jam omnibus supplex, qui olim omnibus dominabatur? Cur jam pauper, qui ditissimus olim erat? Quia semper ascendere, nunquam cum B. Virgine descendere volebant: semper exaltabant se, nunquam humiliabant. Tom. II. Serm. 52. à n. 7.

Festo S. Mariæ Magdalenæ.

Cognitio sui salutaris.

Vides hanc mulierem? Luc. 7. Hic indigitari videtur venenatus malorum fons, animus in alienos mores, aut vultus curiosè intentus, sui interim incurius; quasi diceretur: *Vides hanc*

mulierem, te ipsum non vides. Te si videres, propriam turpitudinem erubesceres, & alienam pietatem non damnares. Melius Magdalena se ipsam contuens errata propria cum pudore deslevit, aliena non judicavit, & hinc audire meruit: *Remittuntur tibi peccata tua: vade in pace.* Tom. I. Serm. 18.

Eodem.

Nemo contemnendus.

Hic sisset Propheta, sciret utique, quæ, & qualis est mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix est. Luc. 7. Quantum nobis cavendum, ne quem mortaliū contemnamus, documento hic Pharisæus est. Contempsit hic Magdalenam, tanquam propudiosam peccatricem, quæ tamen summo Regum Regi jam tum erat in pretio &c. Tom. I. Serm. 47. 52. & 56.

Eodem.

Vis Pœnitentiæ seriæ.

Remittuntur tibi peccata tua. Luc. 7. En, quanta vis, & efficacia sinceræ pœnitentiæ! Magdalena tot rea scelerum, ut septem dæmoniis infecta notetur ab Evangelista, nihilominus unicâ dolorosa pœnitentiâ sic omnia delevit, eluitque peccata, ut suavissimam hanc vocem ex ore Servatoris audire meruerit: *Remittuntur &c.* Nempe nec tantus est peccatorum numerus, nec tanta scelerum enormitas, quæ non deleatur seriâ pœnitentiâ. Tom. I. Serm. 75.

Eodem.

Pœnitentia interna, & externa.

Vides hanc mulierem? Luc. 7. Magdalenam digito monstrat Christus, simul ac sanctiores illius amores, & lacrymas commemorat, vultque docere, pœnitentiam, ut vera sit, esse debere duplicem, internam, & externam: internam, per cordis compunctionem, externam per carnis macerationem. Tom. I. Serm. 135. n. 3.

Eodem.

De Detractione.

Hic sisset Propheta, &c. ut suprâ. Utri gravio-rem injuriam Pharisæus intulerit, an Christo, an Magdalenæ, problema esse potest: certè gravem utrique; Christo, dum dubitavit, an is Propheta fuerit, cum tamen ora Prophetarum omnium aperuerit &c. Magdalenæ, dum eam peccatricem dixit, cum tamen ea tunc ipsa jam sanctior fuerit &c. Sunt, qui sibi quidem conscientia ducunt alicui privato homini detrahere, parum autem pensi habent integro cuidam Ordini Religioso, vel Nationi, vel Communitati detrahere. Primò quidem isti semper offendunt multos, unde semper magis injurii sunt honori: secundò multos offendunt innocentes, unde semper magis injurii sunt veritati. Grave malum est uni soli detrahere: gravius malum est multis detrahere: gravissimum malum est innocentibus detrahere. Prima est detra-ctio, secunda æquivalet multis detractionibus, tertia multis æquivalet calumniis. Tom. II. Serm. 33.

Eodem Festo.

Pœnitentia peccatori necessaria.

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Luc. 7. Multi sunt è Legis antiquæ Viris celeberrimis, de quorum salute dubitatur, vel certè non immeritò disceptatur, idque propterea,

rea, quod constet, ipsos peccasse, non item perinde satis constet, eos de peccato suo penitentiam egisse. De S. Magdalena id certissime constat ex Evangelio: *Remittuntur ei &c.* & quidem, *quoniam dilexit multum*: quæ dilectio non potuisset esse sine vera penitentia. Res igitur indubitata est, quod, qui peccavit, necessariò penitentiam agere debeat. Tom. II. Serm. 86.

Eodem.

De Loquacitate foeminarum.

Stans retro secus pedes ejus, lacrymis cepit rigare pedes ejus. Luc. 7. Si Phariseus probè sapuisset, facile conicere potuisset, Mulierem, quam censuit peccatricem, ac inde concepit scandalum, non amplius esse peccatricem, vel certè jam immutatam esse supra sui sexus conditionem, ex eo videlicet, quod in cœnaculum intraverit, retro accesserit, se ad Jesu pedes abjecerit, eos lacrymis rigare, lavareque cœperit, quin verbum promeret, cum tamen commune vitium, ac fere natura sit foeminarum, esse loquaces, multaque garrulitati deditas. Tom. II. Serm. 99. item Serm. 102. n. 1.

S. Apostoli Jacobi Majoris.

De Correptione.

Nescitis, quid petatis. Matth. 20. Intempestiva fuit, parùmque Spiritus Apostolici sapuit hodierna filiorum Zebedæi, vel potius Matris eorum, sed ipsorum vel instinctu, vel nomine facta, petitio: *Dic, ut sedeant &c.* hinc à Domino moderata reprehensione correpti sunt: *Nescitis &c.* idque prorsus in tempore, & ad optatam bonorum fratrum emendationem, cum exemplo, de voluntate bibendi passionis calicem interrogati, promptè responderint: *Possumus.* Inde discimus, quare correptio sæpè nil proficiat: 1. nimirum, quia creditur, quod semper proficit; unde fit extra tempus: 2. quia creditur, quod jam satis profuerit; unde non repetitur suo tempore. Vid. Tom. II. Serm. 4.

Eodem.

De non excedendis statûs, aut officii limitibus.

Nescitis, quid petatis. Matth. 20. Licet iniqua fortè non fuerit Matris filiorum Zebedæi petitio, Christus tamen eam apertâ repulsâ improbat, eò quod intempestiva prorsus esset, & pugnans contra rationem officii, ad quod illi vocati fuerant, videlicet non ad sedendum in illo Regno quietis æternæ, sed ad laborandum in Apostolatu. Unde docemur non excedere limites, à Deo præscriptos in statu, & officio proprio. Tom. II. Serm. 122.

Eodem.

Ignorantia non excusabilis.

Nescitis, quid petatis. Matth. 20. Notat quidem Christus in duobus fratribus Jacobo, & Joanne ignorantiam, ex qua petitio eorum nata est; ea tamen peccaminosa haud fuit. Multorum ignorantia graviter est mala, quia vel affectata, vel saltem voluntaria &c. Tom. II. Serm. 27.

Eodem.

Cautela circa regimen.

Nescitis, quid petatis. Matth. 20. Quid mali continet istorum fratrum petitio, ut à Domino tanto cum rigore repellimereatur? Id fortè, quod æqualem cum Christo imperandi potestatem *A. R. P. Galini Serm. Tom. I.*

ambièrint, ita ut is in regno, quod sibi fingebant, non nisi ipsorum ad arbitrium subditis jus diceret: id, quod indicare videntur, dum ajunt: *Dic, ut unus sedeat &c.* Hoc autem semper malum est. Princeps, Rector quiscunque, qui unum à dextris, & alium à sinistris assidere, seque ab illis in regimine suo duci, ac regi permittit, totum pessumdat regimen, & subditus, qui superiorem dirigere affectat, utut cætero, qui sit bonus, vel hoc solo prodit se pessimum. Tom. II. Serm. 57. à n. 3.

Eodem.

Cautela circa promotionem.

Accessit mater filiorum Zebedæi ad Jesum, petens aliquid ab eo. Matth. 20. Matris hujus petitio, tanquam imprudens, repulsa fuit; erravit enim à prudentiæ regulis, quod affectu foemineo abrepta voluerit filios regimini admotos, quin perpenderet, an ad illud satis essent idonei. Sed indulgendum aliquid est foeminæ, ac matri &c. Verùm in Viris, ac Patribus major emineat prudentia, cautiores sint, oportet, ac magis providi in filiis, aut nepotibus ad officium suum promovendis. Tom. II. Serm. 58. à n. 5.

S. Annæ Matris Deiparæ.

Fortitudo domestica Mulierum.

Mulierem fortem quis inveniet? Prov. 31. Commendat Spiritus S. hoc in loco mulierem à fortitudine, non à nobilitate, cum tamen fuerit *nobilis in portis vir ejus*: igitur & ipsa nobilis erat. Cur autem non stemmatis, sed fortitudinis fit mentio. Responsio in promptu est; quia nimirum omnis laus foeminarum in eo sita est, quod fortitudine polleant, id est, quod familiam labore manuum curent, alant, atque sustentent: id, quod præstitit hæc Mulier, prototypon S. Annæ. Tom. I. Serm. 65.

Eodem.

De Cura familiæ.

Profert de thesauro suo nova, & vetera. Matth. 13. Qui thesaurum ita possidet, ut ex eo pro libitu proferre queat *nova, & vetera*, sollicitam ejus curam gerere debet exemplo Sanctissimæ Matris Annæ, cui thesaurus toto mundo pretiosior concreditus est, ipsa nempe Patris æterni Filia, Divini Filii Mater, Spiritus Divini Sponsa &c. Quisquis familiam regit, ingentis pretii thesaurum possidet, videlicet Animas, à Deo Patre creatas, à Deo Filio redemptas, à Spiritu S. sanctificatas &c. Igitur 1. invigilet: 2. quantum fieri potest, invigilet ipse præsens. Tom. II. Serm. 55. & 56.

Eodem.

De Labore manuum.

Operata est consilio manuum suarum. Prov. 31. Apostolicè Mater Ecclesia Sanctissimæ Matri Annæ applicat, quod sapientissimus Rex illa de Muliere forti prædicavit: *Operata est &c.* etenim ipsa non abhorruit à labore manuum, sed sedulò rem domesticam administravit, atque adeò plurimis exemplum pulcherrimum reliquit, à quo discant, manuales labores haudquaquam dedecere Nobiles Fœminas &c. Tom. II. Serm. 76. à n. 6.

Eodem.

Cura cœlestium.

Inventa una pretiosa dedit omnia, quæ habet, & emit eam. Matth. 13. Sicut miles devicto hoste in

prædam effusus, viliora abjicit, ubi pretiosiorum in oculos incurrunt; ita qui mentis aciem in cœlestes thesauros dirigit, omnia terrena facile respuit, & contemnit: uti fecit Sancta Mater Anna &c. Tom. II. Serm. 57. à n. 8.

Eodem.

Educatio liberorum.

Simile est regnum cœlorum thesauro. Matth. 13. Non erravit illa Gracchorum mater Cornelia, dum thesaurum suum in filiis benè moratis constituit, & ostentavit &c. Si liberi sint instar thesauri, profectò studiosissimè custodiendi sunt; id, quod maximè fit per industriam educationis &c. Exemplum in sanctissima Matre Anna spectamus: ea thesaurum omnium thesaurorum longè pretiosissimum custodivit in Filia &c. Vide Tom. II. Serm. 59. à n. 5.

Festo S. Laurentii Mart.

Bellum spirituale.

Nisi granum frumenti mortuum fuerit, ipsum solum manet. Joan. 12. Grano frumenti, ut fructificet, prius moriendum est, ita tamen, ut emortuum ad eò gloriosorem vegetetur vitam, quò fructum affert ampliorem. Sic in bello spirituali cum S. Laurentio potius moriendum, quàm peccato, vel tentationi cedendum est. Verùm ita mortui ad vitam eò gloriosorem transibimus, quò fructus in uberiores laurus cœlestis protuberat. Tom. I. Serm. 133. à n. 2.

Eodem.

De Actibus heroicis.

Si quis mihi ministraverit, me sequatur. Joan. 12. Cum actiones Christi Domini theandricæ, puta, Dei-Hominis, fuerint, non solum fuerunt infinite meritoria, sed etiam summè heroica. Quare si Christum sequi jubetur, qui ipsi ministrare voluerit, ipse quoque actibus heroicis affuescat oportet. Id, quod prorsus insigniter præstitit gloriosissimus Martyr S. Laurentius, qui durissimos inter cruciatus, Heros invictissimus, insultabat subsicientibus prunas, ipsique Tyranno. Proinde nil paradoxo hodie dixerò, si ostenderò, hominem etiam profanum, & ut ajunt, sæcularem, oportere suos quandoque actus heroicos edere, tum ut suam certius operetur salutem, tum ut placeat magis Deo. Heroicorum ejusmodi actuum videamus 1. necessitatem, 2. facilitatem, 3. mercedem. Tom. II. Serm. 54.

Eodem.

De Martyrio.

Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Joan. 12. Ecclesia doctrinam de odio sui ex ore Christi ad nos derivatam hodierno festo prælegit, ut nos doceat, quinam in cœlo cum S. Laurentio Martyrii palmâ donandi sint: illi nimirum, qui sic oderunt animam suam, ut illam unâ cum vita ponant per mortem ab alio inferendam in odium veræ fidei, aut virtutis Christianæ. Tom. II. Serm. 16. toto.

Eodem.

Solacium in adversis.

Nisi granum frumenti in terram cadens mortuum fuerit, ipsum solum manet. Joan. 12. Ex istis Evangelii verbis clarè patet, granum frumenti, si in terram cadens mortuum fuerit, non solum ef-

se mansurum &c. Per granum istud electos, ac justos intelligi, constat. Jam non miror, S.S. Martyres, ac præcipuè S. Laurentium, hilariter atrocissima quæque perpeffos esse, cum sine culpa sua sepremi, gravissimisque suppliciis affici scirent, ad multiplicandam videlicet æternam cœlestis gloriæ messem. Tom. II. Serm. 71. à n. 4.

Festo Assumptionis B. V. Mariæ. Cautela in manifestandis afflictionibus.

Domine, non est tibi cura, quòd soror mea reliquit me solum ministrare? Luc. 10. Non potuit Martha dolorem ex otio licèt sacro sororis conceptum suppressere, inde tamen prudentissima, quòd illum nemini nisi Domino manifestarit &c. Pessimè faciunt, qui mœrentis animi vulnera cuius passim aperiunt & suo, & aliorum sæpè malo gravissimo. Tom. I. Serm. 27.

Eodem.

Regnum B. Virginis.

Maria optimam partem elegit. Luc. 10. Pars optima B. Virginis haud dubiè est hodierna ejus in cœlum assumptio, ubi vidit illam Propheta veluti Reginam: *Assitit Regina a dextris tuis:* Reginam, & mundi Dominam. At quæres, quomodo id asseri possit, cum nihil in mundo possideat. Resp. possidet omnia, & quidem ratione multò excellentiore, quàm Regina, Dominæque terrestres. Tom. I. Serm. 55. à n. 8.

Eodem.

Assumptionis gloria typica.

Maria optimam partem elegit. Luc. 10. Quæ hodie de Magdalena dicta sunt, de V. Maria præcipuè intelligenda sunt. Hæc optimam partem elegit, amando, dum viveret, Deum ardoribus seraphicis, resumpto verò post dormitionem corpore petendo cœlum in curribus triumphalibus, per Eliam præsignatis. Tom. I. Serm. 142.

Eodem.

Perseverantia in bono.

Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Luc. 10. Quòd Martha soror Maria, quæ typum hodie nobis exhibet electissimæ Virginis Deiparæ, ad incommutabilem gloriam assumptæ, dicatur optimam elegisse partem, quæ ab ipsa non sit auferenda, præcipua ratio, reor, est, quòd ab amore sancto, semel concepto, nunquàm remiserit, sed in eo semper usque in finem perseverantia prævisa fuerit. Ita nempe, non qui benè capit, sed qui in bono perseveraverit, optimam partem, visionis beatificæ brævium, referet, quæ non auferetur ab eo in æternum. Tom. II. Serm. 12.

Eodem.

Intercessionis B. V. efficacia.

Erat illi soror Maria nomine. Luc. 10. Martha tandem honorificum erat, sororem habere Mariam Magdalenam &c. Honorificentissimum est Mariæ hodie supra cælos assumptæ, Matrem ipsius fuisse Filii Dei. Hinc ejus intercessio multò efficacior est omni alia, etiam Angelorum, ac Beatorum Cœlitum omnium &c. Tom. II. Serm. 78.

Festo

**Festo S. Bartholomæi Apost.
Benignitas Dominorum erga sub-
ditos.**

Omnis turba querebat eum tangere. Luc. 6. En sup-
remus cæli, terræque Dominus paternè, ac
amanter fovet infimam plebem, ut vilissimo
cuique faciat sui tangendi copiam. *Omnis tur-
ba &c.* Discant à suo, omniumque Domino
nobiles, & magnates non contemnere, minùs
barbarè, ac superbè tractare plebem, famulos,
aut subditos, sed potiùs fovere, amare, pluri-
bus ex causis, quas vid. Tom. II. Serm. 25. à
n. 2.

Eodem.

De promovendis dignis.

Elegit duodecim ex ipsis. Luc. 6. Quis elegit? Ille
profectò, qui nosse potuit, & optimè novit,
omnes electos esse dignos, & aptos, ut ad Or-
dinis Apostolici culmen, & Ecclesiæ regimen
eveherentur &c. Quo facto docentur Princi-
pes, & alii Rectores, nunquam ad inferiora mu-
nia promovendos esse, nisi qui post serium, ac
rigidum examen digni noscuntur, & apti. Tom.
II. Serm. 58. à n. 8.

Eodem.

Immutabilis voluntas Dei.

Virtus de illo exibat. Luc. 6. Virtus, quæ hinc de
Christo exivisse prædicatur, occulta sanè, fecit,
ut Bartholomæus, ille Nathanael, cui nimis ar-
duum erat credere, Jesum Nazarethanum esse
potuisse bonum: *A Nazareth potest aliquid esse
boni?* veluti contra suam intentionem Christi
fieret Apostolus &c. Sic exemplo suo verum
esse comprobavit, voluntatem Dei sæpiùs im-
pleri per id, per quod homo se opponere niti-
tur. Tom. I. Serm. 154. à n. 4.

Eodem.

De Statu electione.

Elegit duodecim ex ipsis. Luc. 6. De cunctis qui-
dem hominibus Deus asseverare potest: *Non vos
me elegistis, sed ego elegi vos:* non autem res cir-
ca statum electionem in eo sita est, ut otiosè stan-
tes expectemus, dum Deus à naviculis, aut re-
tibus, ut Apostolos, apertis verbis nos vocet,
sed ipsi sollicitè scrutari debemus, ad quem vi-
tæ statum vocemur ab eo, qui nos elegit ab æ-
terno. Proinde multò minùs impedire possunt
parentes filios suos ab eo statu, ad quem à Deo
se electos esse cognoscunt: idcirco convenien-
tem liberam statum electionem impediens pec-
cant injustitiâ, crudelitate, ac exigua fide. 1. at-
tento filiorum jure, cui resistunt, peccant inju-
stitiâ: 2. considerato filiorum periculo, cū vio-
lenter eos exponunt, peccant crudelitate: 3.
perpensa diffidentia, num assistat iis Divina Pro-
videntia, peccant exigua fide. Tom. II. Serm.
72.

Eodem.

**De eligendis, ac promovendis di-
gnioribus.**

Elegit duodecim ex ipsis. Luc. 6. Christus Domi-
nus, dum è Discipulis suis duodecim elegit A-
postolos, omnino dignos elegit, & inter eos
Bartholomæum, notum illum Nathanaëlem,
quem à Philippo adductum ipse prædicaverat
verum Israëlitam, in quo dolus non esset. Ita
nobis methodum præscripsit in electionibus no-
stris tenendam, ut eligamus, ac promoveamus
digniores. Tom. II. Serm. 89.

**Festo S. S. Angelorum Custodum.
Solatium afflictis adhibendum.**

Angelorum semper vident faciem Patris. Matth.
18. Angeli, quia *semper vident faciem Patris*
illius, qui dicitur, & est *Pater misericordia-
rum, & Deus totius consolationis*, toti pro-
pterea sunt in eo, ut solentur afflictos. Hos
imitari nos convenit: afflictis esse debemus
Angeli tum verbis lenitatis, tum operibus cha-
ritatis, ne, si afflictis addamus afflictionem,
audire debeamus: *abi retrò Sathana &c.* Tom.
I. Serm. 9.

Eodem.

Cura Parentum circa filios.

Angelorum &c. Cur *Angelorum*? Quia Deus
mandavit Angelis, ut illos, & quemque no-
strum *custodiant in omnibus viis.* Idem Parenti-
bus Deus mandavit, ut nimirum liberos suos
custodiant: munus igitur suum ut rectè imple-
ant, ab Angelis discant necesse est. Vid. Tom. I.
Serm. 56. à n. 2.

Eodem.

De Scandalo.

Va mundo à scandalis! Matth. 18. Quare Divinus
Magister mundo vā minatur solum propter
scandalum, & non potiùs propter Idololatriam,
adulterium, homicidium, &c. cū & ista scele-
ra sint enormia? Quia scandalum gravitatem
aliorum peccatorum superat multis titulis, uno
etiam, qui præcipuè concernit Angelos &c.
Tom. I. Serm. 63. toto.

Eodem.

Castè viventes Angeli &c.

Angelorum &c. Quare Christus hic solum de
parvulorum Angelis dicit, quod *semper videant
faciem Patris*? Nunquid omnium hominum An-
geli Custodes illius intuitu faciei gaudent? Gau-
dent enim verò; quia tamen parvuli castarum
mentium typum referunt, ideo Christus de ho-
rum Angelis peculiarem facit mentionem; ca-
stè siquidem viventes Angeli sunt supra homi-
nes, & homines supra Angelos. Tom. I. Serm.
85.

Eodem.

Perversio filiorum.

Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis &c.
Matth. 18. Sæpenuerò filii moribus valde di-
versi sunt à parentibus: cujus rei causæ multæ
possunt esse. Sed vā illis, qui suā culpā fa-
ciunt, ut juvenes utriusvis sexus à paternis vir-
tutibus ad vitia deflectant! vā, inquam, illis,
qui pervertunt eos, quorum studioam curam
gerunt Angeli &c. Tom. II. Serm. 59.

Eodem.

De Contemptu vitando.

Videte, ne contemnatis unum ex his. Matth. 18.
Dum Angeli Sancti, Spiritus nobilissimi, tam
amanter adfunt ad obsequia hominum, discant
homines amore sincero diligere proximos. Ita-
que si diligere hominem, est angelicum, asper-
nari proximum, nempe hominem, paulo minùs
ab Angelis minutum, diabolicum est. Ita Chri-
stus apertè docet, non contemnendum esse
quemquam: *Videte, ne contemnatis unum ex
his &c.* Tom. II. Serm. 91.

Festo Nativitatis B. V. Mariæ. Cooperatio Gratiae.

De qua natus est Jesus. Matth. 1. Beatissima Virgo, cum in primo Conceptionis momento gratia Dei ditata fuerit, ab eodem incepit in gratia crescere, dum singulis gratiis cooperata semper majores meruit, & ita tandem ad summum quasi gratiarum apicem pervenit. Ita qui primæ gratiæ, ac inspirationi Divinæ cooperatur, mereatur alteram, dein aliam majorem, & sic denique progrediens *de virtute in virtutem*, ascendit ad vitam perfectam &c. Tom. II. Serm. 36. n. 5.

Eodem.

Deliciosa vivendi ratio.

Joseph virum Mariæ &c. Matth. 1. Summa cæli, terræque Domina hodie nata est: & quasnam inter delicias? Certè seu paterna familia, five Nazarethanæ domus angustia, five datus postmodò Sponsus dignissimus, consideretur, procul omnes abfuisse delicias, comperta res est. Unde docemur, deliciosum vivendi modum Deo cordi non esse, sed summopere displicere. Tom. II. Serm. 74.

Eodem.

De laude B. Virginis.

De qua natus est Jesus, qui vocatur Christus. Matth. 1. Re vera quidem summa laus in istis Evangelii verbis continetur, quibus Mater fuisse prædicatur Jesu seu *salvatoris* hominum, & Christi, si-ve *Uncti* à Patre suo; sed ea verba haud adeò magnificè sonant, uti dignitas natæ hodie mundi, cælique Dominæ meretur. Quid quodd Evangelistæ vix uspiam alias in laudes dignissimæ Deiparæ calamus suum acuant? At quid mirum istud, cum & ipse Divinus Ejusdem Filius, licet alios plures honorificè laudaverit, nunquam tamen ore suo dilectissimam Matrem suam laudasse legatur? Qua de causa vid. Serm. 1. à n. 4. Tomo I.

Eodem.

Peregrinationes piæ.

De qua natus est &c. Matth. 1. Felicem, nec immeritò, se putat, qui celeberrimam illam visitare potest ædiculam Lauretanam, in qua hodierna die nata fuit Beatissima Deipara &c. Verùm haud est, cur inde quiritemur; nam ubique fere sufficientem Ecclesia nobis offert occasionem venerandi, piisque peregrinationibus colendi Dominam nostram in variis locis piis, & sacris Iconibus ejus &c. Tom. II. Serm. 44. à n. 3.

Festo S. Matthæi Apost. & Evang. Vis exempli.

Sequere me. Matth. 9. Dicere potuisset Christus: audi sermones meos, accipe consilia, tene præcepta; verùm nihil horum, sed ait: *Sequere me*, apertè utique innuens, invanum esse Concionatorum sermones, inania Superiorum præcepta, sine fructu Patrum fam. ad domesticos pia cæteroquì monita, nisi ipse ædificationis exemplo præeat, ac dicere queat: *Sequere me.* Tom. I. Serm. 43. à n. 3.

Eodem.

Avari, ac injusti conversio difficilis.

Vidit Jesus hominem sedentem in telonio. Matth. 9. In Matthæo factum exhibetur, quòd alias ab incarnata Sapientia rebus impossibilibus annume-

ratur, Camelum videlicet foramen acis transisse, seu divitem, id est, avarum, & lucris injustis hætenus addictum in cælum intrasse. Quàm difficilis autem, & quibus ex causis penè impossibilis emendatio sit avari, & injusti rei alienæ possessoris, docet Sermo 80. Tomi I.

Eodem.

Deus tollit causas peccatorum.

Surgens secutus est eum Matth. 9. Ex his verbis colligitur, Matthæum telonio suo prorsus renuntiassè, nec unquam postmodum ad id rediisse, minùs in eo sedisse. Quare hoc? Quia telonium ipsi causa fuit, & occasio multorum peccatorum: idcirco illi tergum in perpetuum vertit. Fecit Matthæus, quod sæpius agere Deus consuevit, dum causas, & occasiones peccatorum castigat, vel omnino tollit è medio. Tom. I. Serm. 149.

Eodem.

Vis Exempli.

Ecce multi peccatores, & publicani venientes discumbebant cum Jesu. Matth. 9. En quanta vis exempli! Quot Christus conciones habuit ad publicanos, & peccatores, vix tamen ullus eorum convertebatur? Unicus hodie Matthæus dat manus: & ecce hoc ad exemplum *multi peccatores, & publicani* mutantur in meliores, & *discumbunt cum Jesu &c.* Nec minor, quin vel major est exempli mali vis ad malum. Utrumque vid. Tom. II. Serm. 20. à n. 2.

Eodem.

Via ad Misericordiam.

Misericordiam volo, non sacrificium. Matth. 9. Ex istis Domini verbis colligendum esse videtur, Misericordiam Divinam omnibus offerri paratissimam. At mihi difficultatem parit, quòd additur: *non sacrificium.* Si Sacrificium, quòd nobis est unicum, videlicet Eucharisticum, Deo non placeat, quomodo misericordiam per illud, utpotè primarium remedium nostrum, consequemur? Et verò non semper ejusmodi subsidia sacra sufficiunt, sed aliquid aliud præ omnibus requiritur. Quid illud sit, vide Tom. I. Serm. 154. à n. 10.

Festo Dedicationis S. Michaëlis Archang. Cultus, & Reverentia erga Angelos.

Angeli eorum semper vident faciem Patris. Matth. 18. Manifestè Christus his verbis insinuat, velle se, ut S. S. Angelos, ac præcipuè Michaëlem, eorum Principem, speciali cultu, & amore prosequamur. Et sanè id à nobis merentur illi cælestes Genii tum pluribus nominibus, tum, & maximè sequentibus duobus: 1. quòd sæpissimè Deum repræsentent, ejusque vices gerant, præcipuè S. Michaël: 2. quòd innumeris beneficiis nos cumulent. Tom. I. Serm. 102. toto.

Eodem.

Obsequium Dei à juventute.

Advocans Jesus parvulum, statuit eum in medio eorum. Matth. 18. Deus amat quidem semper virtutem, & opera in gratia facta, incomparabiliter tamen pluri æstimat illa, quibus homo jam à prima juventute se Dei obsequio mancipat. Id, quòd apertè Christus innuit, *advocans parvulum &c.* Tom. I. Serm. 108. à n. 4.

Eodem.

Concionatorius.

Eodem.

De pravis exemplis.

Expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris. Matth. 18. Merito quidem Christus in Evangelio hodierno dicit: *Vae homini, per quem scandalum venit,* eò quòd infelix ejusmodi non modò de se, suàque propria improbitate gravissimam coram Divino tribunali rationem dare debeat, sed etiam de ruina illius, aut illorum, quibus ipse causa fuit æternæ perditionis &c. videtur autem idem, si non gravius, vè dici posse homini, qui pravo exemplo suo alios in peccatum pertrahit, & in interitum impellit; etenim exemplum pravum est causa, ut alter peccet 1. majori cum facilitate, 2. majori cum frequentia, 3. minori cum remorsu. Tom. II. Serm. 20.

Eodem.

De periculo aspectûs nimium liberi.

Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te. Matth. 18. Dominus in Evangelio puritatis, ac innocentiae typum proposuit, quando parvulum innocentem in medio Discipulorum statuit. Et verò quantæ puritatis, & innocentiae debent esse, qui quondam inter Angelos, purissimos Spiritus, quorum Dux est S. Michaël, aspicere cupiunt infinitam Deitatis puritatem! & quam procul eo aspectu, quem Visionem beatificam appellant, sunt oculi nimis liberi, de quibus hodie Christus præcipit: *si oculus &c.* Quare proponam aliquid de periculo nimis liberorum aspectuum. Tom. II. Serm. 99. à n. 4. item Serm. 106.

Eodem.

De educatione Juvenum cum humilitate.

Nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum. Matth. 18. S. Archangelum Michaëlem veneratur Ecclesia tanquam Principem super omnes animas suscipiendas: itaque sollicitus est imprimis de animabus fidelium, ut illas aliquando placitas coram Divino tribunali sistere possit. Istud ut eveniat, eas ab infantia educari cupit ea methodo, quam ipse tradidit Angelorum, hominûque Dominus: *Nisi conversi fueritis &c.* nimirum in modesta humilitate. Tom. II. Serm. 119.

Festo S. Francisci Seraphici. Humilitas exaltata.

Abscondisti hæc à sapientibus, & revelasti ea parvulis. Matth. 11. En ut absconditi coram Deo jaceant obscuri, ac depressi, qui hoc in sæculo super abjectorum pauperum, ac subditorum incedunt capita; contra qui in vita sub sapientum, superbiorum, ac immitium pedibus contempti gemebant, ac depressi, quomodo splendeant in cælo, quàm pretiosi Deo sint: *Revelasti ea &c.* Quis depressior olim in mundo, & contemptior inter sapientes, & magnos, quàm humilis Franciscus? Quis illo jam altior est in cælo? Tom. II. Serm. 52. à n. 6.

Festo S. S. Apost. Simonis, & Judæ. Placere Deo cum odio mundi.

Si odit vos mundus. Joan. 15. Plerumque mundus odit, quos Deus amat; ut adeò hoc odium potiùs optandum, quàm timendum sit. Certe gloriosi Apostoli Simon, & Judas Thadæus, quò magis erant exosi mundo, eò pre-

tiosiores se probavère Deo. Tom. I. Serm. 82. toto.

Eodem.

Placere Deo, & hominibus.

Ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Joan. 15. Non omnes à Deo electi, mundo sunt exosi, sed sæpè, qui Deo placent, etiam hominibus probantur. Apparet hoc in Apostolis Simone, & Juda; quamvis enim essent multi, qui conspirârunt in ipsorum necem ex odio, plurimi tamen fuère, qui eosdem persecuti sunt summo amore, & honore &c. Tom. I. Serm. 82. à n. 4.

Eodem.

Persecutio parit gloriam.

Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Jo. 15. Quid effecit mundi perversitas Christum, ejusque Discipulos persequendo? Nimirum id, quod æternæ suæ voluntatis decreto Deus intendit. Mundus, Christum, & Apostolos persequens, ad eam, quam Deus illis ab æterno destinavit, gloriam promovit; etenim vel ipsa impietas, quò magis Divinæ voluntati resistere nititur, eò magis eidem servire cogitur. Tom. I. Serm. 154.

Eodem.

Amor erga domesticos.

Hæc mando vobis, ut diligatis invicem. Jo. 15. Dum Christus suos invicem diligere jubet, nihil contra charitatis ordinem præcipit, sed eundem ordinem pro fundamento supponit &c. Postulat autem ordinata charitas, ut impendatur maximè erga domesticos: hinc multi, præsertim famuli, & ancillæ, licèt fideles, justè conqueri possunt, quòd ipsorum Heri sint quidem erga extraneos profusi, ac liberales, erga domesticos autem plùs quàm parci &c. contra omnem ordinem charitatis. Tom. II. Serm. 42. à n. 4.

Eodem.

De dissimulandis injuriis.

Odio habuerunt me gratis. Jo. 15. Perardua quidem res est, injurias concoquere, nullasque contumeliis, aut calumniis vices reddere. Verùm istud in schola Christi discitur, ubi præ omnibus mandatum dilectionis identidem inculcatur: *Hæc mando vobis &c.* Certe S. S. Apostoli Simon, & Judas, perfectæ charitatis magistri, suo nos exemplo docent injurias concoquere, vel saltem dissimulare, ut semper de adversariis nostris dicere possimus: *Odio habuerunt me gratis.* Tom. II. Serm. 136.

Festo Sanctorum omnium. Viator spiritualis.

Vidi turbam magnum - stantes ante thronum. Apoc. 7. Propheta regius, quia viatorem se sciuit, multis, & gravibus excidendi termino periculis expositum, identidem ad Deum suspiravit: *Dirige in conspectu tuo viam meam.* Idem egerunt Beati, quos hodierna solemnitatem colimus: hinc absolutâ feliciter viâ, felici in termino vidit illos Joannes stantes ante thronum. Hos quomodo imitari nos oporteat, ostendit Sermo 36. Tom. I. qui perutiliter, ac eleganter de terreno viatore transferri potest ad spiritualem.

Eodem.

Ingratitudo mundi.

Ecce merces vestra copiosa est in cælis. Matth. 5.
Mula

Multa quidem, & magna suis asseclis promittit mundus, at stare promissis vel non vult, vel non potest. Solus Deus vult, & potest obsequia sibi præstita compensare, testante hoc incarnata Sapientia: *Merces vestra &c.* Hoc omnes, quotquot hodie veneramur, profitentur Beati Cælites &c. Tom. I. Sermon. 24. à n. 5.

Eodem.

Gloria cœlestis est merces virtutum.

Ecce merces vestra copiosa est in cœlis. Matth. 5. Quis hodie considerans electos tam copiosa mercede donatos in cœlo, non ardentissimis votis ad eandem possidendam aspiret? Verum qui vult æquali cum Electis in cœlo mercede potiri, prius debet illorum opera in terris æmulari. Ipsi in terris animo, & opere fuerunt pauperes, mites, casti, patientes, &c. hæc virtutum opera modò præstanda sunt, atque tunc eadem & merces, & gloria speranda. Tom. I. Sermon. 133. n. 5.

Eodem.

Terra desiderabilis.

Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Matth. 5. Quid vilius, quid miserius hac terra, ubi nil nisi perpetuus luctus, amari gemitus, innumera mala? Quomodo proinde Christus eam promittit mitibus in præmium, cum sit potius locus pœnæ? Quia aliquid est in terra omni auro pretiosius, nempe tempus, & locus delendi peccata, cumulandi merita, & augendi gloriam illam, qua Beati, quos hodie colimus, in cœlo fruuntur. Tom. I. Sermon. 136. à n. 5.

Eodem.

Beati juvant Animas in purgatorio.

Ipsi Deum videbunt. Matth. 5. Quod Christus Viatoribus in virtutum tramite gradientibus promittit: *Ipsi Deum videbunt*, id Beati comprehensores in termino felicissimo possident. Itaque cum Deum jugiter aspiciant, efficacissimè non solum pro Viatoribus in terra viventibus, sed etiam pro Animabus in Purgatorio detentis intercedere possunt &c. vid. Tom. II. Sermon. 49.

In Commemoratione Fidelium def. Auxilium Animarum à S.S. Cælitibus.

Potestatem dedit ei iudicium facere. Joan. 5. Agitur hodie annua memoria Animarum illarum, quæ residuas maculas in igneo Purgatorii carcere coguntur eluere. Quis illas illic recluserit? Ille, cui cœlestis Pater *potestatem dedit iudicium facere*, ac seu erratis supplicium, seu meritis præmium decernere. Sed sicut nullum iudicium benè ordinatum caret Advocato, seu Patrono, sic neque Divinus hic iudex Animabus illis Patronos negat, quin potius tot illis concedit, quot heri Cælites venerati sumus; multis enim, & efficacissimis modis afflictos Manes juvare possunt, atque solent. Tom. II. Sermon. 49.

Eadem.

Auxilium Animarum à Sacrificio

Missæ.

Potestatem dedit ei iudicium facere. Jo. 5. De iudicio, cujus exercendi potestatem à Patre Christus accepit, Propheta præcinit: *Iustitiam, & misericordiam cantabo tibi.* Iustitiæ proin iudicio Divino Misericordia conjungitur. Id experiuntur Animæ piacularibus in flammis de-

rentæ; nam illæ quoddam igne cruciuntur, Divinæ Iustitiæ, quoddam suffragiis juventur maxime per incruentum Altaris Sacrificium, est infinitæ Misericordiæ. Tom. II. Sermon. 50.

Eadem.

An profit Animabus illis S. Communio.

Venit hora, & jam nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei. Jo. 5. B. Clara, cum Barbari Assisium obsiderent, sacratissimam Hostiam, ceu scutum fortissimum, hostibus opposuit, ac vocem istam à Filio Dei audivit: *Ego vos semper custodiam.* Multi putant, simili voce recreari purgantes Animas, dum ipsis applicatur sacra Communio; sed falluntur &c. Vide Tom. II. Sermon. 50. à n. 7. ubi res hæc eleganter tractatur.

Eadem.

Auxilium Animarum ex operibus peccatoris.

Qui audierint, vivant. Jo. 5. Animas, quarum hodie memoriam agimus, potissimum juvari per opera bona piorum, certa res est apud omnes Orthodoxos; an autem similiter ipsis profint opera bona supernaturalia peccatoris, haud adeo certum esse videtur. Sed, quod omnino profint, egregiè statuitur Tom. II. Sermon. 51.

Festo S. Martini Episcopi.

Oculorum custodia.

Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. Luc. 11. Simplex fuit oculus D. Martini, utpote in unum semper, atque simplex objectum intentus: *Oculis, ac manibus in cælum semper intentus &c.* Nequam est oculus multorum, quia in omnia objecta pessimè intentus. Tom. I. Sermon. 18. & 19.

Eodem.

Liberalitas de suo.

Vide, ne lumen, quod in te est, tenebræ sint. Luc. 11. Dimidia chlamys, quam S. Martinus pauperi dedit, mox in cælum, quin in Christi manus, & humeros translata fuit: igitur tota lucida fuit; nam in cœlo tenebræ nullæ sunt &c. nec mirum, quod hoc dicatur illa de dimidia chlamyde; nam Vir sanctus eam de suo pallio dedit &c. Multi sunt liberales non de suo, sed alieno. Liberalitas ejusmodi non est lumen, sed tenebræ. Tom. II. Sermon. 17.

Eodem.

De Aspectibus pravis.

Si oculus tuus nequam fuerit. Luc. 11. Quis oculus est nequam? Ille utique, de quo questus est, qui dixit: *Oculus meus deprædatus est animam meam*, aut oculus ille videns mulierem se lavantem. Hodiedum oculus incautè mulierem aspiciens non honestè rectam &c. oculus nequam est, deprædans animam. Tom. II. Sermon. 24. n. 3.

Eodem.

De Furtis domesticis.

Si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit. Luc. 11. Si per oculum in Evangelio hodierno intelligatur intentio, prout communiter intelligitur, idem oculus, aut intentio in famulantibus rectè dicitur fidelitas, quam haud pauci non rectè servant, & maxime qui, dum ipsis à Domino committuntur bona vel custodienda,

dienda, vel augenda, non fideliter ea administrant, sed per furta minuta magis imminuunt, & Heris, & sibi metipsis perniciosi. Tom. II. Serm. 42. à n. 8.

Eodem.

Intentio in actibus heroicis.

Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. Luc. 11. Simplex oculus, cui Servator tribuit vim totum corpus reddendi lucidum, intentio bona est, quæ nostris actionibus præfixa, & ad Deum directæ, totas illas reddit meritorias, Deoque gratas. Quodsi intentio hoc præstet in actionibus communibus, quid non efficiet in actibus insignibus, & heroicis, è quorum classe fuit ille, quo S. Martinus dimidium pallium donavit male recto pauperi? Solo hæc actu plus ille meruit, quam alius dives donatis centenis aureis. Tom. II. Serm. 54. à n. 6.

Festo Præsentationis B. V. Mariæ, & aliis &c.

Alios laudare.

Beatus venter, qui te portavit. Luc. 11. Cum pia hæc mulier in Deiparæ laudes fervidam linguam solveret, Christus sermonem suum vertit in laudem illorum, *qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Quare Servator non pergit in commendanda Matre sua, dignissima utique omni laude? Vult nimirum docere exemplo, simul & cavere, ne quis nostrum aut se, aut suos laudet, sed alios &c. Tom. I. Serm. 1. à n. 4.

Eodem.

Severa puerorum educatio.

Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. Luc. 11. Multi audiunt verbum Dei, sed non custodiunt illud, ed quod ipsi non custodiantur. Docet id hodierna festivitas; etenim B. Virgo, licet in templo cum aliis virgunculis custodienda non fuisset præsentata, domi tamen verbum Dei perfectissime custodisset. At enim nostri pueri, ac puellæ, nisi à teneris in arctam educationis, ac disciplinæ severæ custodiam tradantur, verbum Dei vix custodient &c. Tom. I. Serm. 44. & 45. tot.

Eodem.

Cura de liberis ab infantia.

Beatus venter, qui te portavit, & ubera, qua suxisti. Luc. 11. Trimula, prout communiter creditur, hodie Virguncula in Sacrum Templi Jerosolymitani odeum infertur, ea scilicet ætate, qua Judæi consueverunt infantes à materno lacte amovere. Cur autem immaculata Puellula maternis proculuberibus ad eam custodiam amandatur? Ut parentes discerent bonam, ac sollicitam educationem liberis adhibere, dum adhuc parvuli sunt. Ab uberibus, ab infantia ipsis instillanda pietas est, etsi necdum eam intelligant; secus enim illam nunquam intelligant. Tom. I. Serm. 117. à n. 1.

Eodem.

Cultus B. Virginis per veram pietatem.

Quin immò beati, qui audiunt verbum &c. Cultrix Christi, Matrisque videri voluit hæc mulier, clamando: *Beatus venter &c.* Contra Christus dicendo: *Beati, qui audiunt &c.* docere vult, quales esse conveniat illos, qui fructum referre vo-

A. R. P. Galini Serm. Tom. I,

lunt ex cultu Dei, ac Deiparæ, videlicet probos moribus, excultos virtutibus, ac Divinæ Legis custodiæ intentos. Tom. I. Serm. 127. toto.

Eodem.

Cura parentum circa vocationem liberorum.

Beati, qui audiunt verbum Dei. Luc. 11. Sanctissimi Parentes Mariæ non modò non restiterunt piissimis votis Filiolæ sanctissimæ, sed ea studiosissime promoverunt, dum ipsam trimulam in templo præsentarunt &c. Discant inde parentes omnes officium suum circa vocationem, ac statû electionem liberorum &c. Tom. II. Serm. 72.

Eodem.

Consilium bonum acceptandum.

Beati, qui audiunt. Luc. 11. Beatitudo hodierno in Evangelio solum quidem illis promittitur, *qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud;* haud ineptè verò illos quoque dixeris esse beatos, qui audiunt consilia sana, & suam ad utilitatem exequuntur ea; cum enim homo propriis ab affectionibus inclinatur semper ad malum, ipsa ratio dicat, audiendum, & acceptandum esse consilium alterius bonum &c. Tom. II. Serm. 79. à n. 5.

Festo S. Catharinæ Virg. Mart. vel alterius.

De Adulterio.

Quinque autem virgines erant prudentes, & quinque fatuæ. Matth. 25. Quodsi vatuæ virgines, quæ niveum pudicitiae florem illibatum conservarunt, ob defectum tamen olei, dum virginitatem suam non ad perfectum Deo placendi studium referebant, reprobatae sint, heu, quid illis fiet, qui vel quæ, postquam à virgineo celibatu ad matrimonium transierunt, adulterinis amoribus indulgent? Tom. I. Serm. 2. à n. 6.

Eodem.

Virginitas commendanda.

Quinque autem ex eis erant fatuæ, &c. Matth. 25. Uti reapse fuisse proponuntur istæ virgines, ita vel laudantur, vel vituperantur in Evangelio; illæ ob prudentiam, quam possidebant veram, istæ ob fatuitatem, quam ostendebant opere. Contrarium videtur in mundo, ubi virgines verè sapientes passim ridentur, fatuæ verò commendantur. Tom. I. Serm. 20. à n. 3.

Eodem.

Innocentiæ defensio.

Ornaverunt lampades suas. Matth. 25. Quanam illæ lampades, à quarum ornatu tantopere commendari meruerunt istæ virgines? Propria cujusque anima, quam dum contra tot innocentiae hostes, contra tot Alastoris infernalis insultus, veluti castrum, defenderunt, eam hoc ipso ab omni labe puram, atque aded satis ornaram Divino Sponso exhibuerunt. Tom. I. Serm. 85. à n. 8.

Eadem.

De honestate externa.

Ecce Sponsus venit: exite obviam ei. Matth. 25. Vel: *Inventa una pretiosa margarita abiit, & vendidit omnia.* Matth. 13. Quandoquidè Servator Dominus à nobis expectari vult, & excipi

tanquam Sponsus procedens de thalamo suo, dignum prorsus, & justum est, & nos ita comparatos, & adornatos comparere, ne vel tanquam virgines fatuæ excludamur à nuptiis, vel (secundum alterum Evangelium) tanquam pisces mali foras mittamur, vel tanquam indigni sine veste nuptiali hospites ejiciamur. Ad id plurimum facit externa quædam honestas, sine qua vix, ac ne vix quidem, consistere potest interna. Quare qui continenter, ac publicè cupit vivere, sit honestus 1. in oculis, 2. in conversationibus, 3. in ipsis quoque vestibus. Tom. II. Serm. 25.

Eodem.

Opera sine gratia.

Fatua autem acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum. Matth. 25. Per lampades sine oleo appositè signantur opera bona extra statum gratiæ; sicut enim ejusmodi lampades ad finem, ad quem destinantur, actu minimè serviunt, ita pariter talia opera ad finem ultimum actu prorsus inepta sunt. Itaque quemadmodum fatuæ virgines vacuis cum lampadibus à nuptiis exclusæ sunt, ita homines cum ejusmodi operibus à Deo rejicientur, & à cælo excludentur. Tom. II. Serm. 4. n. 5.

Eodem.

Cautela Conscientiæ.

Vigilate itaque, quia nescitis diem, neque horam. Matth. 25. Etiam in pace de futuro bello cogitandum, arma procuranda, milites instruendi, omnis apparatus belli adornandus est, ne hostis in malè securos, & imparatos irruat. *Militia est vita hominis &c.* gravissimus autem conflictus tandem adeundus est cum morte, ac æternitate: hic ut feliciter cedat, in pace sæpius de illo cogitandum, & vigilandum est super conscientia ritè componenda, ac omnis bonorum operum apparatus adorandus. Tom. II. Serm. 53.

Eodem.

Cura salutis.

Quinque autem ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes. Matth. 25. Sapientiæ laudem nactæ sunt quinque Virgines ab adhibita cautela eum in finem, ne oleum ipsis deficeret: reliquæ fatuitatis probrum sustinent ob incuriam, qua sibi providere neglexerunt. In obtinenda sapientiæ laude, ac æterna salute res in eo tota vertitur, ut cauti simus in cavendis periculis, declinandis occasionibus, & implendis prudentium monitis. Eam qui tenet, utut imbecillis Virgo sit, omnes tamen laqueos evadet, & ad cælestes nuptias perveniet: incurius, etsi fortis, & pluribus contra Dæmonem victoriis gloriosus, peribit, audiétque: *Nescio vos.* Tom. II. Serm. 53. à n. 5.

Festo cujusdam Martyris, &c.

Servire Deo liberè.

Quid vult post me venire. Matth. 15. Servator declarat, quales oporteat esse suos affectas, nimirum liberæ, non coactæ voluntatis: *Qui vult &c.* qui propria electione, non aliorum quasi coactione se Divinis obsequiis mancipent &c. Tom. I. Serm. 13. à n. 4.

Eodem.

De Castigationibus temporalibus.

De propitiato peccato noli esse sine metu. Eccli. 5.

Horribilia sunt, quæ S.S. Martyres (vel S. Martyr) in agone suo sustinuerunt &c. cum tamen in vita sua non nisi meliora quæque commerti fuerint. Inde quærere licet: *Si in viridi hac faciunt, in arido quid fiet?* Quid sustinere debent, qui suis quondam peccatis graviora quæque meruerunt? Nempe Deus temporaliter castigat peccata jam remissa, 1. ut inde discamus, quàm grave malum sit offensa Dei, 2. ut agnoscamus, quàm gravis pœna debeat ei, 3. ut efficaciter cogitemus de emendatione. Tom. II. Serm. 4.

Eodem aliud argumentum.

Odium perfectum.

Si quis venit ad me, & non odit patrem suum &c.

Luc. 14. Christus hîc loquitur non illo de odio, quod opponitur charitati parentibus debitæ, sed de illo, de quo Psaltes Rex: *perfecto odio illos odio habui.* Sæpius inimici hominis domestici ejus sunt, dum parentes, propinqui &c. nos à meliori vita, à statu perfectiore conantur artibus omnibus avocare. Hîc opus est odio perfecto, ut sicut, quem odimus, nec audire, nec videre sustinemus, ita nec parentes audiamus, nec eorum lacrymas attendamus, sed ipsorum etiam ingratiis illuceamus, quod Deus vocat, & ratio salutis. Tom. II. Serm. 10. à n. 2.

Eodem.

Injustitia circa mercedes &c.

Qui vult post me venire, abneget semetipsum. Matth. 15. Ut videmus, Christus à suis exigit, ut quis abneget semetipsum, si dignus haberi velit ejus imitatione &c. Quantò magis requirit, ne quis alteri neget, quod ipsi debet seu pro mercibus acceptis, sive pro sibi præstitis operis, sive pro mutuatis pecuniis &c. Tom. II. Serm. 73. à n. 6.

Festo Confessoris Pontificis.

Applicare poterit ea, quæ superius notata sunt pro Festo S. Nicolai Episcopi &c. Item quod infra ponitur super verba: *Quis est fidelis servus, & prudens &c.*

Festo Confessoris non Pontificis.

Placere Deo, non mundo.

Complacuit Patri vestro, dare vobis regnum. Luc. 12. Pro quanta res, quanta felicitas est placere Deo, cui *complacuit regnum dare* placentibus! Et res tanta cum sit, difficilis non est: si vis, potes. At placere mundo, miseriis, ac difficultatibus plenum est, quin & propemodum impossibile; quantum velis, quantum labores, nunquam, ut ex asse placeas, assequeris. Tom. I. Serm. 20. à n. 4.

Aliud argumentum.

De Beneficentia.

Lucerna ardentes in manibus vestris. Luc. 12. Ardentis lucernæ lumen tam gratum hominibus, quàm amœnum oculis est, charissimus beneficentiæ Christianæ typus. Hac nihil amabilius: devincit sibi homines, rapit oculos, & animos, omni luce gratior. Tom. I. Serm. 85. à n. 2.

Aliud.

Castitas Angelica.

Sint lumbi vestri præcincti. Luc. 12. Angelos lumborum tenus præcinctos passim sacris in Paginis legimus. An Igitur ad Angelos loquitur Christus, dum ait: *Sint lumbi &c.* Sic enim verò, quoniam lumbos præcincti, & castitatis virtute præditi, non solum erunt sicut Angeli, sed

sed Angeli veri sunt. Tom. I. Serm. 85. à n. 8.
& Serm. 86. à n. 1.

Aliud.

Lenitas cum severitate.

Quis, putas, est fidelis servus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam? Matth. 24. Christus in parentibus, & familiarum Rectoribus prudentiam, ac discretionem requirit: *Quis putas &c.* In quo consistit prudentia hæc, atque discretio? In hoc, ut sciat quis suavitatiungere rigorem, atque sic à suis ametur ob lenitatem, ac timeatur ob severitatem. Tom. I. Serm. 144. à n. 12.

Aliud.

De sinceritate Pietatis.

Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Luc. 12. Duo hic in perfecto Christiano requirit Servator, lumbos præcingere, ac lucernas tenere: quod juxta S. Gregorium idem est, ac à peccatis abstinere, & virtutes exercere; nam qui bonis actibus immiscet malos, ejus vana religio est, ipsèque similis illi, qui præter Deum verum adorat Idolum: id, quod semper detestatus est S. Confessor &c. Tom. I. Serm. 147.

Aliud.

De perfectione operum.

Lucernæ ardentes in manibus vestris. Luc. 12. Lux, uti Philosophis notum, est *qualitas perfectiva, statim, ut existit, perfecta.* Dum ergo Christus nos lucernas ardentes in manibus tenere jubet, aperte innuit, qualia debeant esse opera nostra, ut Deo placeant, luci nimirum similia, perfecta &c. Tom. II. Serm. 8. n. 6.

Festo Sancti Abbatis.

Affectiois refrænatio.

Ecce nos reliquimus omnia. Matth. 19. Quod Petro fuit adhuc arbitrium, id Christus jam fecit nobis necessarium, dicens: *omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Luc. 14. 33. Proin omnia sunt relinquenda, quæ nimirum in via Dei, & sequela Christi possunt, ac solent esse impedimento. Quænam ea? Summatim non cordis inclinatio, sed pravæ voluntatis affectio. Licet magna sentiat inclinatio cordis, modò refrænatur affectio voluntatis, sufficit, ut possim dicere cum Petro: *Ecce nos reliquimus omnia.* Tom. II. Serm. 11. n. 6.

Eodem.

Malè parta malè dilabuntur.

Centuplum accipiet. Matth. 19. En infallibilem discendi modum: qui unum dat, aut amore Christi relinquit, centum recipit. Contra ratio certissima veniendi ad incitas est, si quis rapiat aliena, nec illico restituat, ubi potest: ille sua, seque ipsum perdet. Tom. II. Serm. 14. n. 6.

Festo S. Virginis cujuscunque.

Servire poterunt ea, quæ suprà ponuntur ad Festum S. Catharinæ Virg. & Mart.

Pro Anniversario Dedicationis Ecclesiæ. Invidia fugienda.

Murmurabant dicentes, quòd ad hominem peccatorem divertisset. Luc. 19. Miser fuit Zachæus,

quia fuit peccator, quo nihil miserius: Contra felices opinione sua Pharisei, qui se justos, & sanctos credebant. Nihilominus in hac tanta felicitate sua torquebat illos modicum quid favoris à Servatore impensum misero Zachæo, quòd nimirum ad ejus domum divertisset. Fecit hoc invidia: ne fiat id apud nos, nervosè dissuadetur Tom. I. Serm. 5.

Eodem.

De cohibendis aspectibus.

Quærebat videre Jesum, quis esset. Luc. 19. Docet exemplo suo Zachæus, quòd visus noster intendat, ut sit innoxius, & sanctus, in Ecclesiis maxime &c. *Quærebat videre &c.* Heu, quàm sæpè contrarius est, & noxius multorum obtutus, etiam in locis Deo dicatis! Vid. Tom. I. Serm. 18. à n. 7. & Serm. 19. toto.

Eodem.

De bono divitiarum usu.

Princeps erat publicanorum, & ipse dives. Luc. 19. Zachæus dives fuit, sed usum divitiarum suarum hæcenus nescivit, què tamen hodie didicit, ubi bona sua tam sanctè expendit: *Ecce dimidium bonorum &c.* Discamus nos quoque, si non tam sanctè, saltem utiliter ea, quæ possidemus, elocare &c. Tom. I. Serm. 65. à n. 6.

Eodem.

De bonis injustis.

Si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Luc. 19. Quare Zachæus in compensatione tam prodigè liberalis est, ut, cum sufficiat restituere simplum, offerat se ad reddendum quadruplum? An non inde sibi paupertatem eventuram timet? Immodò timet, aliàs tam supererogatorius haud esset; nec enim dubium est, quin supernè jam illustratus agnoverit, bona injustè corrasa paupertatis esse prodromos: *Male parta, malè dilabuntur &c.* Tom. I. Serm. 96.

Eodem.

In negotio salutis festinandum.

Zachæe festinans descende. Luc. 19. Ad salutem hodie Christus Zachæum vocavit: *salus domui huic facta est*, & ideo festinandum fuit, quia salus æterna non nisi festinando obtinetur. Tom. I. Serm. 136.

Eodem.

De Solitudine, festisque popularibus.

In domo tua oportet me manere. Luc. 19. Divinus Magister, ubi Zachæum amantissimè convertit, non diu cum ipso manet in publico, sed breviter ex arbore vocato dicit, se de turba populi recedere velle: *Quia in domo tua &c.* Nimirum ad veram conversionem, & conversationem cum Deo, expedit solitariè vivere, ac declinare festa publica, quæ facilè profanantur, aut corrumpuntur. Tom. II. Serm. 100.

Eodem.

De mutatione cordis, ac bonitate Dei.

Venit filius hominis querere, & salvum facere, quod perierat. Luc. 19. Multum quidem erat, quòd Zachæus tam repentè mutatus, excellentissimos ediderit actus veræ pœnitentiæ; sed plus adhuc erat, quòd Servator Zachæum, nec cogitantem, ad frugem descendere jussisset, ac tam amanter ad pœnitentiam vocaverit. Inde docemur,

quod, si homo verè cor suum immutet, bonitas Dei bonos conatus non modò juvet, sed & præveniat &c. Tom. II. Serm. 119.

Eodem.

Conversio ad Deum integra.

Hodie huic domui salus à Deo facta est, eò quod & ipse filius sit Abraha. Luc. 19. Templum est locus hunc etiam in finem Deo dedicatus, ut ibi salutem nostram operemur, & filiis Abrahæ accenseamur. In Zachæo nobis forma datur, qua hunc finem assequamur; is enim non contentus vidisse Christum, simul priorem vitam emendavit, injustitias suas detestatus est, aliena restituit, & ex integro sese ad Deum convertit. Istam formam oportet & nos tenere; secus enim utur sacræ, utut ornatae, utut à nobis frequentatae sint Ecclesiæ nostræ, procul tamen absumus à salute. Tom. I. Serm. 154. à n. 10.

Eodem.

Amor liberalis.

Excepit illum gaudens. Luc. 19. Unde Zachæus prius tam avarus, modò tam liberalis est, ut non contentus tantam summam in defraudatos, tantam in pauperes expendisse, nullis insuper parcat sumptibus ad Christum, atque Discipulos opiparo convivio excipiendos? Unde tam repentina in avaro homine liberalitas? Inde, quia Zachæus, quamdiu avaritiæ fuit addictus, ab amore Dei semper mansit alienus, nunc autem, dum Deum amare incipit, statim avarus esse desinit; nam amor nunquam est avarus, sed semper liberalis. Tom. II. Serm. 2. n. 5.

Eodem.

Benedictio ex Restitutione.

Si quem defraudavi, reddo quadruplum - salus huic domui facta est. Luc. 19. Cur salus domui facta, & non potius ipsi Zachæo, cujus solius totum est meritum è tam liberali restitutione partum? Quia, licet meritum sit penes restituentem solum, salus tamen, & benedictio pertinet ad totam domum, & redundat in familiam; sicut è contrario, qui bona aliena non reddit, etsi solus peccet, totam tamen domum, omnesque posteros secum in ruinam trahit. Tom. II. Serm. 5. n. 4.

Sermones alii peculiare.

Tempore calamitatis publicæ.

De castigationibus universalibus.

ut castigati, & non mortificati. 2. Cor. 6. Tamen si Deus rerum omnium plenissimus Dominus sit, absque causa tamen adversi nihil in homines immittere solet. Id autem homines ægrè capiunt, quod, cum castigationes propriæ fiant propter delicta, Deus tamen universales immitrat, ubi quandoque multi, vel plures iisdem involvuntur innocentes. Ostenditur itaque, Deum agere justissimè, si castigationes universales irruere permittat etiam super innocentes, 1. quia hoc non opponitur Divinæ Justitiæ, 2. quia non est contrarium Divinæ Misericordiæ, 3. quia hoc requirit Divina Providentia. Tom. II. Serm. 21.

Tempore Siccitatis.

Causa calamitatis peccata sunt.

Vade, & ostende te Achab, ut dem pluviam super faciem terræ. 3. Reg. 18. Causa præsentis siccitatis, uti communiter omnium calamitatum publicarum, sunt peccata nostra, quæ quamdiu non tolluntur, ut olim Eliæ tempore Idolum, non cessat calamitas, sed potius eam Sancti postulant, ac suam ad Deum intercessionem denegant. &c. Tom. II. Serm. 77.

Panegyrici.

- De S. Stanislao Kostka, Confess. Soc. Jesu &c. Tomo I. Serm. 73.
- De S. Philippo Nerio, Confess. Congregationis Oratorii Romani Fundatore. Tom. I. Serm. 85.
- De S. Aloysio Gonzaga, Confess. Soc. Jesu &c. Tom. I. Serm. 86.
- De S. Ignatio Loyola, Confessore, Societatis Jesu Fundatore. Tom. I. Serm. 91.
- De S. Thoma Apostolo. Tom. I. Serm. 95.
- De S. Catharina Bononiensi, Ord. S. Claræ, dictus in solemni octiduo Canonizationis ejus Bononiæ. Tom. II. Serm. 137.
- De S. Joanne Francisco de Regis, Conf. Soc. Jesu, cum celebraretur solemnitas Beatificationis ejus Bononiæ. Tom. II. Serm. 138.
- Idea Regiminis paterni. Sermo dictus in Senatu Seren. Reipublicæ Lucensis. Tom. II. Serm. 139.
- Sermo Funeris ad Exequias Reverendiss. P. Dominici Andreæ Burghesii, Ministri General. P. P. Conventualium S. Francisci &c. Tom. II. Serm. 140.

SERMONES SACRI

Supra Librum primum Regum.

SERMO I.

Fuit Vir unus de Ramathaim Sophim, de monte Ephraim: & nomen ejus Elcana, filius Jeroham, filii Eliu, filii Thobu, filii Suph, Ephrataeus. 1. Reg. 1. v. 1.

ARGUMENTUM.

Vera Nobilitas in virtutibus consistit. 2. Nos esse faciles oportet, ac liberales in laudandis aliis, non item in nobismet ipsis.

Stadium S.
Scripturae
utile est.

1. **N**ulla profectò nobis utilior accidere potest instructio, quam illa, quæ nobis è Divinis provenit Litteris: ut adeò D. Joan. Chrysostomus fieri non posse putaverit, ut quis frequenter sacris earundem imbuatur dogmatibus, quin unà magnum recipiat & robur, & vigorem spiritus. *Non potest fieri, ait, non potest, inquam, fieri, ut quis ab assidua divinarum Scripturarum lectione sine fructu discedat.* Ad hæc haud est jucundior institutio eâ, quam nobis Historia subministrat; etenim pulchrum est, & delectabile, discere, quod faciendum est, ex eo, quod ab aliis factum esse perspicimus, nec illa displicere potest doctrina, in qua gustum suum nostra deprehendit curiositas. Quapropter, ut & utiles evadant, & jucundi Sermones, quibus per magnam anni partem vos hoc ex ambone jubeor instituere, librum quemdam exponere statui Sacæ Paginæ Historicum, primum videlicet Regum, cujus oppidò grave est, ac sublime argumentum, utpote pertractans notabilem regiminis Hebraici mutationem, qua populus ille, postquam multo tempore vixerat in forma Reipublicæ sub

Historicum
delectabile.

Judicibus, transivit in statum Regni sub Monarchis. In eo spectare licebit varias rerum vicissitudines, mirissimas fortunæ mutationes, conventiones, pacta, bella, prælia, victorias, clades, atque stupenda prodigia. Haud equidem ea omnia simul, ac uno velut intuitu videbitis, sed sensim, & pededentim, ut adeò minùs avidam, atque præproperam esse velim vestram curiositatem. Vina vilia, & communia totis hauriuntur, ac liguriuntur poculis & scyphis; at vina nobiliora, aliive liquores pretiosi, atque fortiores, lentè bibuntur, & non nisi tractim sorbillantur: alia ratione flores in horto suo colligit nobilis aliqua puella, alia verò flores in prato suo demetit impolitus rusticus; siquidem iste falcem suam festinanter expedit, unaque die omnia secare satagit; illa autem absque ulla manûs defatigatione, deambulando lentè procedit, nec aliud quærit, quàm ut unum flosculorum fasciculum decerpit. Id ego quoque præstabo, Auditores! hujus libri vobis proponam Historias, sed sorbillandas, & tractim percipiendas: flores præsentabo, sed non nisi per distinctos post intervalla sua fasciculos. Initium faciamus à primo.

Simil.

Samuel non
fuit Judex,
sed Guber-
nator Israë-
lis.

Ejus Genea-
logia.

Item Christi.

Ac Noë.

2. Fuit Vir unus de Ramathaim Sophim, de monte Ephraim, & nomen ejus Elcana. Incipit Liber iste à recensenda stirpe, ac familia Samuelis, quem ego quidem non dixerim ultimum Judicem, quoniam neque sacræ Paginæ, neque Patres hoc ei nomen attribuunt; sed electi Populi Gubernatorem, post ultimum Judicem, & ante primum Regem: à stemmate, inquam, Samuelis, sub quo notabilis illa contigit mutatio regiminis, atque Statûs: & quia Pater illius fuit Elcana, idcirco ab eodem incipit Elcana: *Et nomen ejus Elcana, filius Jeroham, filii Eliu, filii Thobu, filii Suph.* Ex quo patet, Elcanam fuisse filium Jerohami, nepotem Eliu, pronepotem Thohu, abnepotem Suph. En hic nobis mox aliquod offertur dubium. Arbor isthic, uti videtis, erigitur genealogica Elcanæ, & soli quatuor statuuntur progenitores, Jeroham, Eliu, Thohu, atque Suph. Hæc eadem Arbor genealogica ponitur etiam in primo libro Paralipomenon Cap. 6. & extenditur usque ad sedecim generationes. Jam quæro: si genus nobilis hujus Viri ad sedecim usque generationes ascehderit, cur hic non nisi quatuor duntaxat annumerantur? Nemo sanè ignorat, quanto studio, ac zelo Nobiles hoc in puncto affici soleant; etenim ubi de stirpis, ac generis antiquitate res est, usque adeò quisque nihil sua de prosapia demi patitur, ut potius ad altiore, ampliorémque reddendam suæ gentis arborem, ramos sæpenumerò inserat alienos. Quam igitur ob causam Historiographus noster Elcanæ istam, ut ita dicam, infert injuriam, ut omninò duodecim nobilitatis ejusdem gradus omittat? Id vobis edicam; sed date prius, ut ad dissolvendum nodum unum, faciam alterum. Sæpius utique audivistis initium Evangelii S. Matthæi, qui librum suum sic inchoat: *Liber generationis Jesu Christi.* S. Augustinus, D. Thomas, Ven. Beda, Hugo Cardin. aliique communiter Interpretes hunc ad Titulum subsistunt. Evangelium S. Matthæi viginti & octo Capita complectitur: in istis vix una primi Capituli pars de genealogia Redemptoris agit: & ista, tam breviter pertractata, Titulum constituat, fronti totius inscribendum Libri? *Liber generationis Jesu Christi?* Ad damus tertiam difficultatem, adhuc gravio rem. Capite sexto Genesis dicitur: *Hæ sunt generationes Noë,* & nihil illic affertur de hujus Patriarchæ Majoribus: id solùm innuitur, quòd fuerit à Domino dilectus, quòd fuerit Vir justus, Homo perfectus per totum vitæ suæ curriculum, & quòd semper Deo adhæserit: *Hæ sunt generationes Noë. Invenit gratiam coram oculis Domini. Vir justus, atque perfectus in generationibus suis: cum D E O ambulavit.*

Ecquid autem? Itane justitia, perfectio, amor Dei, stemma conficiunt, ac Arborem genealogicam Noë? Quippe ni? respondet Philo: quinimò non solius tantummodo Noë, sed etiam cujuslibet alterius hominis. *In stemmate ejus non proavos, majoresque recenset, sed virtutes,* ait Hebræus ille: Abrah. *tantum non disertè clamitans, nullam aliam familiam, cognationem, patriam sapientis esse præter virtutes, & harum actiones:* Et S. Gregorius Nyssenus. *Unica, inquit, Nobilitas est cum Deo necessitudo.* Nempe nos duabus vicibus nasci debemus: *oportet nasci denuò:* prima nimirum vice nasci naturæ, alterâ gratiæ, primâ terræ, secundâ cœlo: primâ ad mortem, qua brevis vita finitur, secundâ ad vitam, quæ nulla amplius morte turbatur. Primam vitam nanciscimur à parentibus, alteram acquirimus à gratia, nobiscum ex operibus nostris fœcunda. Secundum vitam temporalem homo filius est alterius hominis: secundum vitam æternam homo filius est suarum actionum. Quem- & Genea-
admodum igitur duplex est ratio nativita-
tis, ita pariter duplex est ordo numerandæ
generationis: prima nativitas illustris eva-
dit per longam quamdam genealogiam glo-
riosorum Progenitorum: secunda nobilita-
tur per prolixam aliquam successionem in-
signium virtutum. Et en solutas duas poste-
riores difficultates; in allegato nâmq; lo-
co Genesis exponuntur Noë virtutes, ceu
veræ generationes, quæ ipsum peperere
cœlo: *Hæ sunt generationes Noë: Noë Vir ju-
stus, atque perfectus &c.* In primo capite
Matthæi breviter enumerantur Heroës illi,
qui carnalem Servatoris nativitatem præ-
cesserunt; hæc autem generatio minoris
æstimatur in Eo: omnia porrò reliqua
Capita fusè recensent illas virtutes, &
actiones, quæ antecesserunt ejusdem Re-
demptoris nativitatem ad paradysum; per
hanc autem ille redditur verè gloriosus, &
propter hanc præcipuè Liber ille rectè
portat in fronte sua titulum: *Liber ge-
nerationis Jesu Christi.* Atque hinc faci-
lè vobis erit primi dubii solutionem erue-
re. Cur itaque neglectis, quod haud
absque præjudicio Elcanæ fieri potuisse vi-
debatur, duodecim nobilitatis gradibus,
sacer Historiographus per quatuor tan-
tùm generationes ejus deducit prosapiam? *Deus non
æstimat no-
bilitatem
sanguinis,
sed virtutis.*
ut nimirum intelligamus, à Spiritu san-
cto non æstimari nobilitatem sanguinis,
sed solam virtutis: quasi dicat nobis,
Elcanam fuisse Virum fortem, & egre-
gium; id enim innuit illud: *Fuit Vir:*
fuisse Virum candidum, ac sincerum in
moribus suis; quod colligere esto ex eo:
Fuit Vir unus: non fuisse talem, de quo
Vates regius caneret: *Homo & homo.* Psalm. 86.
Bis homo, homo duobus vultibus, dua-
bus linguis, duobus cordibus, verbò, homo
duplex: *Homo & homo;* sed fuisse hominem
simplici-

simplicem, hominem rectum in operibus suis: *Fuit Vir unus*: exhibetur nempe, prout in decursu videbimus, homo timens Deum, & exactè observans sanctam Dei legem. Atque hinc sufficienter, arbitror, discetis, quæ vera fuerit Elcanæ nobilitas coram Deo, dum non describitur arbor numerosa, & inutilis ejus Progenitorum, toto potius studio converso ad depingendam arborem numerosam, & utilem, ejus dotum, atque virtutum.

3. Inde vobis præclarum hauriendum est documentum, ô Nobiles! vobis autem, Ignobiles, magnum solatium. Et vos quidem, ô Nobiles debetis pernoscere, quàm parùm vos juvet splendor vestri sanguinis, nisi eundem reddideritis illustrem vestris virtutibus: *Quis fructus*, eleganter ajebat Poëta Ethnicus:

Juvenal.
Sat. 8.
*Quis fructus generis, tabula jactare capaci
Fumosos Equitum cum Dictatore Magistros,
Si coram Lepidis malè vivitur?*

Quid enim juvat numerosas monstrare Majorum vestrorum longa serie imagines, si vos, relictis eorum gloriosis vestigiis, postea degeneratis vestris vitiis? S. Gregorius Nazianzenus in carminibus suis rem narrat notatu dignam, quam ipsis ejus verbis hic appono.

S. Gregor.
Nazian.
Carm. 52.
*Nobilis, & gravibus vitiis adopertus, honesto,
Non tamen illustri, commemorabat avos.
Risit ad hæc alter, scitæque hoc retulit: ut mi
Dedecori genus est, sic quoque tu generi.
Quod si te salibus quisquam, probrisque lacestat,
Quod tibi cum facie sit quoque fœdus odor;
An dices? Formâ genitor præstabat, odorque,
Quem dabat è toto corpore, gratus erat.
Sic quoque si quis te nequam, stolidumque vocarit,
Ne mihi, quos rapuit mors fera, profer Avos.
Vana quid ergo refers, patriâ genus? haud mihi ficta,
Haud mihi busta placent: Temet ego inspicio.*

Arist. 1. 2.
Rhet.
Panorm.
1. 2. vit.
Et herclè Nobilitas, juxta definitionem Aristotelis, est quædam Majorum claritas. Propterea id, quod in nobis est esse nobilem, plus fortunæ continet, quàm veræ laudis. Alphonsus, Arragoniæ Rex, cum à Panegyrista quodam multum laudaretur ex eo, quod esset ipse Rex, filius Regis, nepos Regis, atque frater Regis; Ego autem, inquebat, uti Panormitanus refert, *Nihil ipse minoris in vita duco, quàm quod tu tanti facis*: Nec absque sapienti ratione, quandoquidem omnia simul illustris cujusdam gentis gloriosa decora nihil prorsus addunt, aut conferunt ad æternam salutem. Nolite igitur, Nobiles, vanè blandiri vobis: intra aliquot annorum periodum, & fortè paucos intra menses pertransibunt omnes splendores, & ornamenta vestra: Sanguis vester putrescet in sepulchro: vestri tituli, vestra nomina pervenient ad alios, ad alios vestri reditus, ac prædia; vos autem sine famulatio, sine distinctione, quæ modò tanti vobis est, Personam vestram Divinum ad Tribunal præsentabitis. Ibi certè Deus

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

non interrogabit, quot ordine Majores numeraveritis, quæ titulorum nomina scripseritis, quousque propinquitatem vestram extenderitis, quos fundos, & feuda possederitis; sed vos judicabit, *Temet*, inquiet, *temet ego inspicio*: quæ fuit, quæret, vestra in domibus modestia? quæ vestra in conversationibus dissolutio? num exactè satisfecistis operariis, an debitam eorum mercedem retinistis? num ædificastis liberos, ac famulos vestros sanctis exemplis, an destruxistis eosdem vestris scandalis? An putatis, tunc vobis profuturas esse sanguinis vestri prærogativas? Capite vobis, ô Nobiles! doctrinam, altè cordi vestro infingendam, ac firmiter stabiliendam: quemadmodum sanguis meus nobilem me reddit in conspectu mundi, ita me nobilem vitæ meâ efficiam ante faciem Dei. Vos autem, quos nulla supra vulgus evehit nobilitas, permagnum accipite solatium: Famule, immodicis quandoque laboribus onerate; opifex, iniquissimis nonnunquam opprobriis locò mercedis saturate, estote justî, vivite sancti, & nobiles eritis in cœlo per totam æternitatem. Pauperculus ille mendicus lacer, atque famelicus ad januam jacuit divitis Epulonis; at modò hic, nigerrimus titio, ardet in inferno, ille, viva gemma, lucet in Paradyso. Permanete vos quoque constantes in pietate, & aliquando exaltati in cœlum, ad pedes vestros videbitis eos ipsos, qui nunc vos affligunt, & opprimunt.

Et ignobilibus solatium.

Exemplo Lazari.

4. Verùm redeamus ad materiam nostram: *Elcana filius Jeroham, filii Eliu, filii Thobu, filii Suph*. Dum in prioribus dictum est, quod hic duodecim illustres omittantur Progenitores nobilis illius viri, ut ostendatur, nobilitatem non esse nimis magni habendam, morale præbetur documentum, quod hucusque perspeximus esse verum; sed explicatio necdum omninò sufficere videtur. Tametsi Deus in ordine ad æternam salutem non respiciat nobilitatem; in præsentî tamen providentia, in qua hic super terram suos distingui gradus cupit, eam curare videtur. Certè Moyses in Deuteronomio cap. 1. Judices, & Rectores, innumero Populo suo præficiendos, elegit è Nobilitate: *Tuli de tribubus vestris Viros sapientes, & nobiles, & constitui eos Tribunos, & Centuriones*. Samuel captite nono libri primi Regum celebratur tanquam Vir justus pariter, atque nobilis: *Ecce Vir Dei est in Civitate hac, Vir nobilis*. Inter alia, quæ Salomon Mulieri forti tribuit, elogia ponit nobilitatem quoque Mariti: *Nobilis in portis Vir ejus*: Et in Evangelio clarè commemoratur Joseph *ab Arimathea nobilis*. Quid, quod ipsius, de quo nobis est sermo, Elcanæ nobilitas, ut initiò insinuavi, in primo libro Paralipomenon, qui æqualiter

Deut. 1.
15.

1. Reg. 9.
6.

Prov. 31.
23.

Marc. 15.
43.

ter utique canonicus est, omnino per sedecim supradictas generationes extenditur? Itaque resumamus, ac denique expediamus nostrum dubium. Quare nostro in Textu quatuor duntaxat enumerantur Maiores, & in Paralipomenis sedecim? Percipite solutionem, & una cum ea aliam in corde vestro statuite regulam. Author Paralipomenon, siue fuerit Esdras, seu, nam controversatur, Nehemias, haud erat de domo Elcanæ, de quo loquimur: Author primorum viginti quinque capitum Libri Regum extitit Samuel, filius ipsius Elcanæ nostri. Scribens de familia sua Samuel tot solum recensuit Progenitores, quot ad suæ lumen Historiæ sufficerent: id, per quod insignem sibi comparavit & humilitatem, & modestiam, fortè non evitaturus, si secus fecisset, jactantiæ, ac ostentationis notam. Contrà Scriptor Paralipomenon, historiam pertexens familiæ non suæ, ad eam conferre volebat, quidquid ad illam illustrandam facere poterat; & quoniam ad generis splendorem magnopere conducit prolixa Majorum series, ideo cunctos usque ad numerum decimum sextum recensuit, luculento nobis exemplo, quod nos, cum de nobismet ipsis sermocinamur, perquam parcos esse deceat, atque vicissim valde liberales in erogandis laudibus, cum de aliis loquimur.

Oportet parcos esse in laude propria, liberales in aliena,

Christo docente.

5. Inspicite Evangelium, istamque rem perspicue confirmatam considerate. Christus Dominus loquitur de Chananæa, loquitur de Centurione, & in utroque fidem laudat: jam de Nathanaële differit, & in eo simplicitatem commendat: jam de Joanne Baptista, & ejus magnitudinem prædicat: jam de Magdalena, & ipsius liberalitatem, lacrymas, amorem extollit. At enim in tanta laudum dispensandarum liberalitate nusquam dilaudat MARIAM Matrem suam. Nunquid ergo forsitan idonei ad eam honorificentius laudandam defuere tituli, cum tamen ipsamet in se cumulatissime complectatur, quidquid in universis rebus creatis invenire est laudabile? Non tamen ipsam laudavit, respondet Franciscus Suarezius,

ne audientes occasionem caperent ipsum judicandi vanum Parentelæ suæ jactatorem. Laudare alios, aut justitia, aut urbanitas exigit: laudare semetipsum, vel jactantiam arguit, vel periculum vanæ gloriæ secum trahit. Qui commendat alios, similis est faculæ accensæ, ac erectæ, quæ lucem suam largè dispensans aliis, nequaquam per hoc suo caret splendore; qui vero semetipsum deprædicat, æqualis est faci inclinatæ, quæ lumen suum in se convertens, & inquietè circumagens, aut nigrescit, aut extinguitur. Laudare alios, nos amabiles efficit: laudare nos ipsos, odiosos nos reddit. Sæpè sæpius me pœnituit, ajebat bonus quidam Senecio, quod egomet ipsum me dilaudaverim; nunquam autem pœnituit, me benè locutum esse de aliis. Assuefacite, Auditores, linguam vestram ad hanc modestiam, talémque benè loquendi rationem vobis familiarem reddite; res autem vestras aliis deprædicandas relinquite, vósque tacete: *Laudet te alienus, & non os tuum, extraneus, & non labia tua.* Semper de aliis benè loquamini, cujus nunquam vos pœnitebit; in omnibus autem habebitis, quod laudare possitis, modò velitis. En specimen: est fortè, qui minùs liberalis existit; at frequens est in recipiendis Ecclesiæ, quæ dicimus, Sacramentis: ille moroso genio suo non est, ut ajunt, ad hominem; at pudicitiam præstat: illa comitate sua nimis familiarem se se hominum in consortiis exhibet; at largas erogat eleemosynas. Paucis multa, vel omnia: laudate, quod potestis: nihil deprehendentes laude dignum, tacete. Tali ratione non laudantes nosmetipsos, laudantes autem alios, imitabimur exemplum pariter ab Authore Paralipomenon, Samuelis Nobilitatem commendante, nobis propositum, atque ipsum Samuelem, domus suæ prærogativas dissimulantem, cui, cum facillè sedecim illustres parentis sui generationes enumerare possit, quatuor tantummodò recensuisse sufficit. *Elcana Filius Jerobam, filii Eliu, filii Thobu, filii Suph.*

Suarez. Proëm. l. 2. in 31.

Simil.

Prov. 27. 9.

Semper est in aliis, quod laudari possit.

S E R M O II.

Et habuit duas uxores: nomen uni Anna, & nomen secundæ Phenenna; fueruntque Phenennæ filii; Annæ autem non erant liberi.
1. Reg. c. 1. v. 2.

ARGUMENTUM.

De Bigamia, & gravissimo crimine Adulterii.

1. **E**Lcana, de quo præcedenti in sermone egimus, *habuit duas uxores: prima vocabatur Anna; altera verò nuncu-*

pabatur Phenenna: hæc aliquot gloriabatur filiis; illa diuturnam sterilitatem lugebat. Hic in limine statim unam depre-
hendi-

Heretici
improbant
secundas
nuptias,

Vid. Basil.
Pont. de.
Matrim. II.
7. c. 58.

Quæ sunt
absque ullo
peccato,

Aut imper-
fectione.

Apud Pont.
ubi supra,

hendimus illarum quæstionum, quæ non si-
ne multo plausu quotidianis in colloquiis
produci solent; & ego lubens permittam, ut
ea hanc super cathedram protrahatur, sed
cum fructu desiderato. Elcana justus fuit,
& eodem tempore simul *habuit duas Uxores*.
Itane res ista tunc temporis omni culpâ va-
cabat? & si tunc erat licita, quare nunc am-
plius non liceat? Auscultate mihi, ô Dilectis-
simi, dum non hocce tantummodo dubium,
sed & alium curiositatis nodum in ista maté-
ria dissolvam. Cataphryges cum Montano,
ac Peputiani cum Novato, in Poligamiam
tanto ferebantur odio, ut demum audacter
asseruerint, ac pertinaciter defenderint,
quod prorsus illicitum sit, è statu viduali ad
alteras transire nuptias. Amplexus eum er-
rorem Tertullianus, ipsum omnibus ingenii
sui viribus tuebatur, haud ex nimio conti-
nentiæ zelo, prout Authores observant, sed
ob insanam zelotypiæ exorbitantiam, ad
absterrendam Conjugem suam, ne novo se
se illigaret conjugii vinculo, si ipso mortuo
superstes foret. Ista doctrina manifestè pu-
gnat cum institutionibus Apostoli Pauli
cap. 7. Epistolæ ad Romanos, & primæ ad
Corinthios, certoque hæretica est. Ve-
rùm hic fortè cuiquam oriri dubium pos-
set, an secundæ ejusmodi nuptiæ non
eo ipso aliquam levioris culpæ, aut saltem
imperfectiōis importarent maculam. Et
sacris quidem Canonibus, secundis nu-
ptiis interdicitur *Benedictione Sacerdotali*, ac
pœnitentia injungitur: Clerici bigami
sub sacro Dirarum fulmine prohibentur
vestiri habitu Clericali, & in capite sa-
crum deferre signum Tonsuræ: præter-
ea privantur iidem Privilegio tam Ca-
nonis, quàm Fori, omnibusque commo-
dis, aliàs illi statui propriis. Itaque tales
Ecclesia nuptias abhorreere videtur; atque
adeò putare possis, eas peccato saltem ve-
niali non carere, aut ad minimum imper-
fectas esse. At verò minimè gentium:
inde neutiquam rectè concluditur, ullam
contrahi vel culpam, vel imperfectiōem,
si viduitas permutetur matrimonio. Quod
secundis nuptiis negetur *Benedictio sa-
cerdotalis*, ratio est, quia jam aliàs in
primis est adhibita; pœnitentia verò im-
ponitur non propter ipsas nuptias secun-
das, sed propter earum solemnitatem, quæ
sola vetabatur in Concilio Neocæsariensi,
quemadmodum Bellarminus Card. obser-
vat. Illa Clericorum pœna, quam Irre-
gularitatem appellant, quandoque etiam
sine culpa contrahitur; quod autem alias
eorundem prærogativas, & privilegia
concernit, Ecclesia, quæ illa dispensat,
ea Bigamis non negat ob aliquem eorum
reatum, sed liberè non donat, eò quod
illam adeò perfectam non profiteantur
continentiam, quam ipsa ad conciliandam
Ecclesiasticorum conformitatem exigit.

Quando D. Paulus ad Viduam ait: *Cui
vult, nubat, tantum in Domino*, apertè docet,
illud & culpâ vacare, & imperfectiōe.
Veritas ista luculenter constat ex Conci-
liis Illiberitano Cap. 72. Niceno Cap. 6.
Carthagenensi Cap. 3. Toletano tertio
Cap. 10. ac Florentino sub Eugenio IV.
aliisque pluribus Canonibus, à Gratiano
relatis Titulo *de secundis Nuptiis*. Neque ve-
rò solum ad secundas transire licet nuptias,
sed etiam ad tertias, quartas, quintas,
& ulterius in infinitum. Certè S. Hierony-
mus in Epistola undecima ad Gerontiam
refert, se Romæ vidisse duos Conjuges,
quorum unus, Maritus, vigesies viduus,
per vices viginti uxores sepeliêrat, atque
jam viginti vicibus & una Sponsus, in vi-
gesimo primo conjugio vivebat; Uxor
autem bis supra vigesies Sponsa, totiesque
Vidua, bis ac vigesies nuptialibus sese
vestibus ornaverât, bis ac vigesies amicu-
lum ferale ad Virorum suorum funera lu-
gens induerat. *Vidi duos Conjuges*, ait ille;
unum, qui viginti sepelisset Uxores: alteram, quæ
vigesimum secundum habuisset Maritum. De-
nique ambo vetuli sunt invicem desponsati,
centena inter Urbis amica certamina, uter
eorum suum efferret consortem: superavit
autem Maritus, qui tandem millenas in-
ter acclamationes populi comitatus est fu-
nus Uxoris, quæ tot Maritorum funera
præmiserat: *Summa omnium expectatio, quis-
quam prius efferret. Vixit Maritus, & to-
tius Urbis populo confluyente coronatus, per sin-
gulos sibi acclamantes, Uxoris multinuba phere-
trum præcedebat.* Hucusque Doctor Maxi-
mus. Atque hæc de Matrimonio cum
pluribus Uxoribus per vices rectè inito
sufficiant: modò illud perspiciamus con-
jugium, quo quis simul sibi plures asso-
ciat uxores.

Vir 21.
uxores du-

Mulier 22.
viris nubet
successive,

S. Hier. Ep.
ad Ger.

2. Imprimis certum est, nunquam
Mulieri cuiquam fuisse permissum pluribus
eodem tempore jungi Maritis. Sacra qui-
dem Pagina commemorat, Michol, filiam
Saulis, Davidi, legitimo Marito suo
ademptam, & à Patre alteri viro, nomi-
ne Phalti, junctam fuisse; verùm ea con-
junctio fuit adulterina: Sara quoque in
haud leve adducta discrimen est, ne contra
connubialis fidei sacramentum despondere-
tur Pharaoni, Ægyptiorum Regi, ipsam
non Abrahæ conjugem, sed sororem cre-
denti; at eam Deus à vitio non sine
prodigiis immunem servavit. Quid, quod
illa res, si Mulier una plures eodem si-
mul tempore maritos haberet, tria gra-
via secum afferret incommoda, primò
nempe sterilitatem quoad generandam
prolem: secundò magnam confusionem
circa liberos, quorum proprium haud
liceret agnoscere Patrem: tertio supinam
perturbationem familiæ, in qua unam Do-

licuit mulieri
pluribus nu-
bere simul:
1. Reg. 25.
44.

Gen. 12. 11.

Apud Sanch.
de Matrim.
l. 1. disp.
80. qui con-
trar. tenet
sententiam.

Nec viro
plures ha-
bere simul
sin. dispen-
satione Di-
vina.

Matth. 19.
5. Marc.
10. 8.

minam solam à pluribus dependere capiti-
bus oporteret; talia profectò incommoda,
quæ non solum sano ordini, sed ipsius etiam
rationis opponerentur dictamini, usque
adeò, ut Cardinalis Bellarminus arbitretur,
in eo puncto non posse dispensari, nec ab
ipso quoque Deo.

3. Deinde pariter certum est, nulli un-
quam licitum fuisse plures ducere, ac simul
eodem tempore retinere Uxores, nisi Divi-
na id dispensatione factum sit. Id, quod Sa-
cro definitum Jure novimus, *C. Gaudemus
de Divortii*, qui Canon est Innocentii III.
*Nulli unquam licuit insimul plures habere Uxo-
res, nisi cui divina revelatione concessum.*
Matrimonium sanè in prima institutione fuit
unius cum una, ubique Deus manifestè de-
claravit, se velle, ut eadem ratione univer-
sim omnia constituta essent conjugia: *Erunt
duo in carne una*: quæ quidem verba Ada-
mo dicta fuere, sed vim in se Divini præce-
pti continuere; eum quippe in finem à Ser-
vatore allegantur in Evangelio, ac talem il-
lis inesse vigorem, definitur Sess. 24. à Tri-
dentino. Quapropter ipsa causa, cur se-
cundæ Nuptiæ, vivente prima Uxore cele-
bratæ, prorsus sint irritæ, quamvis etiam
certo cuidam juri naturali secundo repug-
nent, eò quòd multa incommoda, rectæ
rationi naturæ contraria, pariant, præcipue
tamen fundatur in Jure Divino positivo, si-
ve in Dei voluntate: quia in voluntate Divi-
na Pontifices, & Concilia totam vim, ac ro-
bur ponunt, dum in hujus rei pertractatio-
ne his, aut similibus loquendi formulis
utuntur: *Juxta Dei ordinationem, Dei legem,
sine Divina dispensatione*: quæ verba Divi-
num aliquod jus haud dubiè designant.

Quæ olim
quibusdam
facta est.

Deut. 21.
15.

4. Tertiò certum est, quòd olim Deus
in isto Jure aliquo tempore dispensaverit. E
celeberrimis in sacra Pagina Viris duas Uxo-
res, uti paulo superius percepistis, duxit
noster Elcana: *Habuit duas Uxores*: Abra-
ham tres, Jacob quatuor: David quoque,
ac alii antiquis è Patriarchis plures sibi ad-
scivere conjugēs; nec ideò fuerunt à Deo
reprehensi; quin imò supposita tali permis-
sione in Deuteronomio leges præscribun-
tur illi, qui *habuerit duas uxores*. Porro du-
bitatur, quandonam ea concessio cape-
rit, & quando cessaverit. Primus, de quo
Divinis è litteris constat, quòd duabus fue-
rit junctus uxoribus, erat Lamech; verum
inde nequaquam convincitur, poligamiam
tunc temporis permissam fuisse: Nicolaus I.
certè Pontifex *ad consulta Bulgarorum cap. 5.*
adulterii damnat Patriarcham illum: *Adul-
terii flagitium*, inquit: *quod Lamech pri-
mus omnium in duabus uxoribus perpetravit.*
Communis autem Authorum sententia est,
eam dispensationem capisse circa tempora
Abrahæ, idque perquam congruenter, ut

ille Populus, qui tunc se dilatare volebat
religiosa prædicatione, saltem multiplica-
retur physica propagatione; duravit autem
hæc indulgentia usque ad tempora Christi, Christus Bi-
gamiam
fustulit.
qui statum conjugalem, ejusque rationem
postliminiò reduxit ad primæ institutionis
Divinæ modum, velut ipse apud S. Mat-
thæum Cap. 19. contestatus est, adulterum-
que fore pronuntiavit eum, qui relicta Con-
juge prima transgrederetur ad alteras nup-
tias: *Dico vobis*, ajebat: *quicumque dimiserit
Uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam
duxerit, machatur.* Eapropter indubita-
tum est, Christianis nunquam à Deo per-
missum fuisse plures eodem tempore Uxores
habere, ut adeò Sacrosancta Synodus Tri-
dentina Sess. 24. de Matrim. Can. 3. ana-
themate feriat eos, qui sese infallibili ve-
ritati opponere ausi fuissent: *Si quis dixerit,
Christianis licitum esse plures habere uxores, &
hoc nulla lege Divina esse prohibitum, anathe-
ma sit.* Equidem haud inficias itur, à Va-
lentiniano Imperatore, utut Christiano-
Catholico, amore nimio erga Justinam cap-
to, constitutam esse legem, qua duas omni-
bus permittebatur ducere Uxores, ut nimi-
rum ipsemet eandem Justinam proprio pos-
set inducere thalamo, vivente licèt Augusta
Serena, legitima Conjuge sua; verum enim
verò lex ea licitas reddere potuit secundas
Nuptias coram hujus Mundi tribunalibus, at
non perinde justas efficere coram oculis Di-
vini Numinis: idcirco brevi post tempore
Africani Concilii Patres in Synodo Milevi-
tana perenixè petierunt, *ut ab Imperatore* Vide Basil.
Pont. hæc.
*Lex postularetur, qua id etiam in foro civili non
licere, pœnâ propositâ, sanciretur, ut secundum
conjugium, durante primo, sicut in lege Christi,
sic & in lege sæculi, adulterium censeretur.*
Quod justissimè postulatum, negari nequii:
ejusmodi Lex impetrata, atque prout in
L. Eum qui duas. C. de Adulteriis, videre est,
Bigamia sub pœna capitis prohibita est.

5. Hic equidem, nec immeritò dice-
tis: Eccur autem ea res prohibetur Chri-
stianis, cum permessa fuerit Hebræis?
Cur nefas Christianis binas sibi despondere
conjuges: cum Judæis licuerit habere
plures? Respondeo primò: quia Lex
Evangelica perfectior est; quam ob cau-
sam plura nobis modò prohibentur, quæ
Judæis permittebantur; quemadmodum
vicissim aliqua jam conceduntur, quæ olim
erant vetita. Secunda ratio discriminis
est, quòd nos Deus multis liberare vo-
luerit incommodis, eam permissionem
consequentibus, iisque bene multis, &
gravibus. Incipiamus à discordiis dome-
sticis. Una Socrus, & una sola Nurus ean-
dem intra domum (contestor vos ipsos,
qui frequenter hoc & audietis, & dicetis)
ferè genuinum ex una domo reddunt Pur-
gatorium: quid obsecro, foret, si in ea-
dem

Ob plures
rationes,
ut,

Statûs Evan-
gelici per-
fectionem.

Discordia-
rum dome-
sticarum
evitatio-
nem.

dem domo multæ existerent Socrus, ac simul pro libitu Nuruum augeretur numerus? Si duæ solæ duntaxat fœminæ tantum sæpenumerò efficiunt Purgatorium, nunquid plures non nisi medium constituerent Infernum? Ea profectò tempestate, quando licita erat Poligamia, relegata videbatur è domibus, ac prorsus eliminata esse pax, & concordia. Anna Uxor Elcanæ nostri, sancta erat; nec tamen, quod infra perspiciemus, pacificè potuit agere cum socia Phenenna: Sara, Conjux Abrahamæ pariter erat sancta, & Agar, ejusdem Uxor altera adeò non reprehenditur, ut in afflictionibus suis roborata, & confirmata fuerit vel ab ipsis Angelis, & nihilominus tantæ inter utramque versabantur discordiæ, ut Agar denique in desperationem acta semel aufugerit, ac postmodum reversa, propter novas dissensiones omninò ejici debuerit. Rebecca, Uxor Isaaci, similiter erat sancta; at ipsa seriò professæ est, se non posse concorditer, & pacificè vivere cum duabus Esau filii sui Uxoribus. Et quid ampliùs? Rachel, & Lia sanctæ pariter, & sorores erant; verùm & ipsæ quoque habebant, quod inter se super exiguo herbarum fasciculo altercarèntur. Jam modò mentes advertite: quæ vobis in ædibus vestris pax speranda foret, si vobis plures essent, & quod me herclè non rarò accidit, non sanctæ Conjuges? Ad hæc: quanta vos expensarum moles opprimeret? Ea ætate, qua Bigamia permittebatur, Mulieres vel non ita vanitatem sectabantur, sicut hodie, vel earum vanitas non tantis stabat impendiis. Sara certè nobilissima in Abrahamæ domo Matrona, Domina erat, & coqua: Rebecca, Princeps illustrissima, itabat cum hydria ad hauriendam è fonte publico aquam, & præbendum ovibus potum. Tunc videlicet haud idoneum laudis argumentum præstabat aut vivacis elegantia vultûs, aut bella in agendis choreis agilitas, aut excitatus in familiari conversatione genius. Quantumcunque Nobiles essent: *Nobilis in portis vir ejus*, primaria tamen earum encomia deducebantur à colu, lana & lino: *Operata est consilio manuum suarum: digiti ejus apprehenderunt fusum*. Equis modò simili se spe solari poterit? Sæpè nunc Uxor unica dimidiam fert in capite facultatum omnium partem: quid foret, si plures essent? At altiùs adhuc animum intendite: filii, ex uno tantum conjugio procreati, usque ad septimum quasi per septem ambulant gaudia; sed octavus incipere videtur à septem doloribus: quid eveniret, si, quod frequenter illo tempore contigit, quinquaginta, vel sexaginta liberos numeraretis unam circa mensam? Denique unius Uxoris Viro gravem, & acerbam animi

molestiam conciliat vel levis suspicio, ne frater quidam junior nuptias meditetur: quid, quæso, futurum esset, si cuilibet relinqueretur integrum tot sponas ducere, quot ipsi placerent? Enim verò vel ipse Lutherus, ille vir, cui nulla prorsus erat reverentia Legum, seu Divinarum, sive humanarum, tanta nihilominus fore censuit incommoda, Mundo ex usu Poligamiæ superventura, ut nullatenus eam permittere voluerit, ne quidem in sua Secta, quamvis ipse cateroquin totus è carne compactus, semper ea tueretur, quæ sensibus arrident. Hassiæ Landgravius, violenta cupiditate alienum ad amorem abreptus, sperans, rem suam in hæretici hominis Theologia fieri posse licitam, percontatus est illum, an permitenda sit Poligamia. Lutherus, & illi Principi favere, & Mundo à tanta perturbatione cavere cupiens, in Conciliabulo, suis ex affeclis convocato, conclusit, id quidem ex occulta ratione (dicendum fuisset: ex putida adulatione) concedi posse illi Principi, non item aliis. Ex omnibus hucusque pertractatis, intelligite, O Clarissimi, reductionem Matrimonii ad primæ institutionis suæ methodum, ut sit unius cum una sola, in Lege Evangelica nequaquam fuisse oneri, sed beneficio, siquidem Mundus per eam non privabatur aliquo bono, sed liberabatur ab ingentibus malis, quibus prævalere nec debuit, nec potuit aut familiæ cujusdam accidentalis, ut ajunt in scholis, conservatio, aut sordida carnalis cujuspian hominis inclinatio.

6. At en! hîc unumquemque seriò mentem reflectere velim. Quandoquidem Deus jam non permittit, veluti quondam permiserat, cum pluribus, quam una, legitimi Matrimonii vinculis illigari, quantopere, putatis, puniet id, quod nunquam fuit permissum, videlicet, si quis, vel quæ, infamibus alteri nectatur abominandi Adulterii nodis. Istud est turpissimum flagitium, contra quod omnia tonant, ac fulminant Jura naturalia, humana, Divina. In Levitico Deus citra veniæ spem occidi jubet Adulterum, & Adulteram: *Morte moriatur machus, & adultera*. In Deuteronomio hæc eadem Lex innovatur, quin & acuitur, dum ejusdem transgressores, etsi mulier desponsata tantummodo sit alteri, injectorum sub saxorum cumulo sepeliri mandantur: *Educes utrumque ad portam civitatis illius, & lapidibus obruentur*: etiamsi adulterium eo tempore levior esse censeretur culpa, cum Matrimonium ad veri, ac proprii Sacramenti statum & sanctitatem nondum esset elevatum. Nolo vobis ob oculos ponere Censuras, & pœnas Ecclesiasticas, ubique sacris in Canonibus obvias; etenim

Annunte ipso Luthe-
ro.

Adulterium
semper pro-
hibitum à
Deo sub pœ-
na mortis,
Levit. 24.
10.

Lapidatio-
nis:
Deut. 21.
24.

à S. Canoni-
bus:

Expensarum
diminutio-
nem.

Difficultas
tem circa
liberos tol-
lendâ.

à Legibus
civilibus.

nim ostendere vobis possem C. *Ex parte, de Consuetudine* condemnatam adulteram ad amittendas omnes donationes, ipsi factas in nuptiis : qui Canon Honorii III. quoad hoc omnino conformis est Legibus civilibus, L. *si dotem C. de Jure Dot. & L. Libertatem C. ad L. Juliam, de Adult.* : possem vobis demonstrare C. *Gaudemus, de conversione conjugatorum*, quod est Gregorii IX. mæcham violenter, velut in carcere, includi posse in Monasterio : possem vobis exhibere C. *Tua, de Procuratoribus*, & est Innocentii III. parti innocenti permitti, ut personaliter compareat ad accusandam compartem ream in judicio, etiam laico, & ad exigendas pœnas crimini huic statutas : possem vobis ex C. *Maritis, de adulteriis*, quod è Concilio Parisiensi depromptum est, comprobare, aures, etiam hac in re præberi solis suspicionibus, dummodo fortibus, & gravibus : possem vobis proponere Concilium Romanum sub Nicolao II. in fine, Lateranense sub Leone X. Sess. 9. *de Reformatione Curiae*, Toletanum primum C. *Is, qui, distinct. 34. Arelatense secundum C. Fraternitatis, distinct. 34. Bullam Sixti V. Ad compescendum*, in quibus omnibus mera adversus adulteros fulmina vibrantur. Verùm altiùs forsan apprehendetis tanti criminis enormitatem è pœnis, in illud statutis ab ipsis quoque Idolatriis atque Turcis. Julius Cæsar, Augustus, Tiberius, Domitianus, Severus, Romanorum Imperatores, suis omnes Legibus graviter plecti volunt quemcunque fidei conjugalis violatorem : Opilius Macrinus adulterum ad flammam damnari, vivumque in rogo concremari constituit : Ægyptii apud Diodorum, Pisidæ apud Stobæum, Cumani apud Plutarchum, Incolæ Tenedi apud Erasimum, Gorsiniani apud Ælium, Lepræi apud Cælium Rhodiginum, Arabes, Parthi, Gnidii, Thraces apud Alexandrum ab Alexandris, utut homines cæteroquin morum feritate parum à bestiis discrepantes, nihilominus omnes omni severitate, gravissima supplicia in adulteros decernebant. Numquid amplius intelligere avetis ? Audite Mahometem, virum illum penitus carnalem, sic in Alcorano suo præcipientem : *Omnis adulterans centum ictus suscipiat in multorum præsencia, & sic correptus, & verecundatus, ulterius ab illo peccato, omnibus bonis illicito, cesset.* Ex istis opinionibus adeò universalibus apud omnes, etiam plus barbaras, gentes, ac nationes haud obscure colligere est, quàm enorme, ac detestabile sit hocce delictum, quantum vel ipsis integre rationis dictaminibus adversetur maritalis fidei violatio. Quòd si quispiam, vel quæpiam hujusmodi perfidorum hominum hanc intra Ecclesiam consisteret, ego, huc adesto, vociferarer, huc adesto ad supremum Nemesis Divinæ tribunal,

& Mahomete:

ad reddendam de tanta impietate tua rationem in conspectu prædictorum Infidelium ? Heus tu, Vir Christiane, Mulier Catholica ! tunc post tot supernas illustrationes, post tot haustas doctrinas, post sacratissima veræ Ecclesiæ Mysteria toties percepta, perversissimè civilem urbanitatem, affabilem conversandi rationem, excitati spiritûs genium appellare id, quod Populi Legis ignari, fidei lumine destituti, solâ naturâ ducti, vitium confessi sunt, & enormem perversitatem ? Et verò pro quale vitium ! quantam perversitatem ! Certè Divinus Spiritus, Proverbiorum capite sexto, furtum, quantumvis grave, non nisi leve peccatum vocat in comparatione hujus execrandi flagitii : *Non grandis est culpa*, inquit, *cum quis furatus fuerit : Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam.* Vah miserum Adulterum, si quis forsan ades ! considera, quot crimina committas in uno peccato, sed & ingentem horrorem concipe, ac vehementer erubescere.

7. Ante omnia Adulterium est peccatum incontinentiæ, & quidem inter graviora sub genere Luxuriæ. Agite, firmis assertionem hanc momentis Gabriel Vasquezius stabiliet. Quò majora sunt mala, quorum quis per affectum incontinentiæ causa est, eò gravior est ipsius luxuria : at quorum non malorum causa est Adulterium ? Ex eo infidelitas, proditio, injustitiæ, pericula : *Species injustitiæ ita comparatur cum specie luxuriæ, ut, quanto crescit prior, crescat posterior ; quia quò majora mala aliquis non dubitat inferre ex affectu libidinis, eò major ejus libido, & luxuria est.* Dein Adulterium est peccatum infidelitatis humanæ, seu perfidiæ, & quidem unum è deterioribus in linea perfidiæ hominis ad hominem : tunc etenim majus malum merito censetur, frangere fidem, quando & is, cui data fides est, plus habet rationis, ne sibi frangatur fides, & is, qui fidem dedit, magis obstringitur ad non fallendam fidem ; at verò quanam in re, justior unquam invenitur ejusmodi petitio, aut gravior obligatio, quàm in fide conjugali, & sancta promissione Matrimonii ? Præterea, Adulterium furti quoque improbitatem contrahit, & in genere furti illis adnumeratur furtis, quæ sunt magis damnabilia. Non mea hæc est sententia, sed doctrina D. Thomæ, Doctoris Angelici. Tantò gravius est, ait, aliis præ furtis adulterium, quantò charior præ rebus omnibus cuilibet Marito rationaliter est conjux propria, quantò tenerius uxor quælibet omnibus præ bonis diligere tenetur maritum : *Adulterium non solum pertinet ad peccatum luxuriæ, verba sunt Angelici Magistri, sed etiam pertinet ad peccatum*

Prov. 6.
30. & 32.

Quia est
gravius
peccatum
in genere
luxuriæ :
Vasq. 12.
disp. 53. n.
20. tom. 2.

Perfidia :

Furtum :

S. Th. 1. 2.
73. 5. 1.

Trid. c. 8.
Sess. 24.

Peccatum
gravissi-
mum.

catum injustitiæ: & tanto gravius est adulterium, quam furtum, quanto homini charior est uxor, quam res possessa. Denique percipite mentem Sacræ Synodi Tridentinæ, quæ verbis gravissimis ea super re pronuntiat: *Grave peccatum est, homines solutos concubinas habere; gravissimum verò, & in hujus magni Sacramenti (putate, Matrimonii) singularem contemptum admissum, uxoratos quoque in hoc damnationis statu vivere.* En! Adulterium appellatur peccatum gravissimum, peculiaris Sacramenti contemptus, status damnationis, ac demum concluditur: *Postquam ab Ordinario ea de re ter admoniti fuerint, excommunicatione feriendos esse, à qua*

non absolvantur, donec re ipsa admonitioni facta paruerint, seseque seriò emendaverint. Jam edicite mihi, Auditores, quantopere vos erubesceritis, si cui vestrum exprobraretur in faciem: Appage, quia fordidus es, & immundus: quantopere si diceretur: Vade, quia infidelis, ac perfidus es, & fidei datæ violator? quantopere, si objiceretur: Ito, quia fur es? quantopere, si quis insultaret: Abscede, quia justis Diris à Fidelium communitate abscissus es? At omnia hæc opprobria in vos congeret uno verbo vestra conscientia, si vobis oggerat: Adulter es. Et hoc in statu poteritis vel uno momento vivere?

SERMO III.

Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus, ut adoraret, & sacrificaret Domino exercituum in Silo. 1. Reg. 1. 3.

ARGUMENTUM.

Mente nos oportet ascendere ad Deum, eique gratias agere pro beneficiis.

1. **V**ir ille, de quo nuper nobis erat sermo, videlicet Elcana, statò tempore solebat è civitate sua ascendere in Silo, ut adoraret, & sacrificaret Domino exercituum. Hic in vestibulo vos animadvertere velim, de Elcana dici: *ascendebat.* At quomodo ascendebat? Ramatha, unde Elcana egrediebatur, civitas erat supra montem, eumque satis altum, sita, qua de causa etiam denominatio sumpta est Ramatha, quod ex Hebraico dicitur *Civitas speculantium*, ex qua nimirum longè latèque visus pateat. Itaque magis descendebat, quam *ascendebat.* Nonnemo cum Glossa interlineari inquiet, ea loquendi ratione significari, quòd viri fortes in sanctitate, qualis erat Elcana, semper ascendant, veluti vicissim debiles, ac infirmi semper deorsum vadere solent: *Fortium est ascendere, sicut infirmorum descendere.* Homo quippe Christianus, Divinâ gratiâ roboratus, acceptâ forsan injuriâ mox oculis ascendit ad suspiciendam Christi crucifixi imaginem, & offendentem ignoscit: pravo libidinis igne tentatus, cogitatione ascendit intra cœlestes Genios, eorumque integritatem imitatur: spe lucri incitatus, ascendit ad æterna cœli bona, ac ad illa solatendit: contrà homo debilis ad terram sese trahi patitur, ac abripi à concupiscentiis, & affectionibus suis: *Fortium est ascendere, infirmorum descendere.* Bona quidem isthæc explanatio est, sed non ad litteram.

2. Alius quispiam interpretabitur hunc locum, quòd dicatur Elcana ascendisse, *A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.*

quoniam ad preces fundendas iverat: etenim pia precatio, quam Orationem appellamus, secundum Doctorem Angelicum nihil aliud innuit, quam mente elevari, ac ascendere ad Deum: *Oratio est elevatio mentis ad Deum.* Ipsa sanè Orationis Dominicæ, Psalmorumve recitatio, quomodocunque facta, non constituit veræ precationis substantiam. Memini, me legisse quondam de Psittaco, adeò solerter instructo, ut totam Orationem Dominicam sæpius per diem repeteret: attamen ille recitata toties hac Oratione nunquam oravit. Deponite errorem, ô Fideles, & nolite vos ipsos decipere: cum vos in templis detinetis aut contemplando sacrarum rerum apparatus, aut attendendo cantionibus musicis, aut oculis considerando abeuntes, ac venientes, etsi lingua multum festinet in dicendis, atque manus in pervolvendis Rosariis, non tamen merè vos orasse putetis. Tantum scilicet oratis, quantum elevatam ad Deum mentem habetis: *Oratio est elevatio mentis ad Deum: Ascendebat, ut adoraret.* Etiam hæc explicatio bona est, sed pariter non est literalis.

3. Adhuc alius causam referet in usum sacrarum Scripturarum, quæ frequenter verbum *ascendere* consueverunt usurpare pro ire. Ita in Deuteronomio c. 25. ubi contextus Hebraicus habet: *Ascendet mulier ad portam civitatis*, Vulgata legit: *Perget*: in Libro Numeri Cap. 16. ubi Hebraicus ait: *Cum ascendissent à tentoriis*, Vulgata reddit: *Cum recessissent*. Sic in Psal. 103. dicitur:

B

citur:

Orare est,
mente as-
cendere.

Liran, hic.

Fortis est,
semper a-
scendere =

Infirmi, de-
scendere,

Ascendere
est, ire.

citur: *Irritaverunt ascendentes in mare: quod planè haud aliud est, quàm euntes in mare.* Quin & inter prophanos Scriptores Xenophon Expeditionem Navalem Cyri Regis inscribit *Ascensus*, per quod non intelligit, nisi motum Exercitus. Proinde nostro in contextu idem est: Elcana ascendebat de Ramatha in Silo, atque dicere: ibat de Ramatha &c. Et ista sacræ Paginæ expositio vera est, nec tamen nobis nostrum ad finem necessaria. Adrichomius in Theatro Terræ sanctæ refert, civitatem Silo positam esse super montem, eumque totius regionis illius altissimum, qui commodissimè situs totam veluti Palæstinam prospiciebat. Quare, licèt Ramatha fuerit alta, Silo tamen altitudine multum illam superabat, ita ut è Ramatha pergens in Silo, revera ascenderet: & *ascendebat vir ille.*

Silo sita in monte regionis altissimo.

Jo. 1. 44.

Divinis adesse decet tempore staturo.

Non arbitrario.

Uti Diogenes.

4. Porro sequitur: *de civitate sua:* Rabini, somnia, ubi res est de sacrarum explanatione Litterarum, venditare soliti, his è verbis inferunt, Elcanam Ramathæ Dominum fuisse; verum haud solidiori nituntur fundamento, quàm qui diceret, Bethsaidæ dominos fuisse Petrum, & Andream, eò quod illa à Joanne Cap. 1. appelletur *Civitas Andreae, & Petri*, cum certo sit certius, pauperes illos piscatores nequaquam fuisse civitatis illius dominos. Civitas igitur dicitur *sua*, tanquam sua patria, locus domicilii sui. *Ascendebat statutis diebus.* Huc vos peculiariter attendere velim, ô Mulieres, maximè nobiles! Nunquid auditis, Elcanam suæ devotioni vacasse statis temporibus, ad ruborem incutiendum multis vestrum, quæ vanè vos acturas esse autumatis, si suo tempore vestra pietatis opera perageretis? Enimverò cupitis adesse Sacerdoti ad aram facienti, sed post meridiem, quando tempus incruenti Sacrificii non est amplius: à sacro Præcone Dei Verbum audire vultis; verum ad Ecclesiam acceditis, quando sacra dictio finita, aut propemodum finienda est: Christum in speciebus Evcharisticis expositum adorare avetis; at venire consuevistis, quando is suo repositus est in Sacratio: sacratissimam Synaxin sumere studetis die Martis, aut Mercurii, quibus multæ forsan sanctius occuparentur domi honestis laboribus; sacris autem Nativitatibus, Paschatis, Apostolorum, aliarumque solemnitatum diebus ab eodem Angelorum Cibo vos abstinete: precatoriam Virginis Deiparæ Corollam domi percurritis tempore soliti laboris; in Ecclesia verò confabulamini tempore orationis. Quæ vestra vivendi ratio mihi similis esse videtur illi Diogeni, lucernam circa meridiem accendere, vesperi autem extinguere soliti, qui dolium subire consueverat, quando somnolentus dormire volebat, prodire, quando

sitibundus bibere desiderabat. At en, quando de operibus pietatis agitur, non nihil incommodi sustinere convenit. Certè multi, ut sese mundo accommodent, omnia tempora invertunt: de nocte vigilatur, de die dormitur: vespere prandetur, circa manè cœnatur: verbò, horæ omnes immutantur. Quod si verò toties illæ invertantur, ut serviatur mundo, saltem aliquoties compensetur, ut obsecundetur Deo. Elcana non distulit abitum *de civitate sua*, dum aut liber negotiis esset, aut socii ad iter invitarent; sed ivit, cum tempus esset à Deo præstitutum: & *ascendebat statutis diebus.*

5. Fortassis hîc nôsse desideratis, quanam ea fuerint itineris ineundi tempora. Erant nimirum tria quemque per annum: Paschatis, quod aliquando mense Martio, aliquando Aprili celebrari consueverat: Pentecoste, incidens jam in mensem Majum, jam in Junium: & Scenopegia, seu festum Tabernaculorum, agi solitum nunc mense Septembri, nunc Octobri. Omnes autem illæ solemnitates institutæ fuerant in memoriam beneficiorum, à Deo illum in populum collatorum: in Paschate siquidem recolebatur mirabilis illa strages, qua Deus una nocte cunctos Ægyptiorum Primogenitos occidit, & postquam Populus Hebræus liber ex illo regno abiit: Pentecoste, testantibus Josepho, Philone, S. Joan. Chrysostomo, atque aliis, agebatur ad referendas Deo gratias pro recens perceptis terræ fructibus: denique festum Scenopægiæ, seu Tabernaculorum, iterabatur in gratiarum actionem ob prodigia, à Deo patrata in solitudine. Hæc festa celebranda erant in eo loco, in quo Sanctuarium existerat juxta mandatum Dei, in Exodo datum: *Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Domino Deo tuo:* & quoniam tempore Elcanæ Sanctuarium erat in Silo, propterea eum in locum omnes venire oportebat.

Festa Hebræorum, Pascha, Pentecoste, & Scenopegia,

Ob beneficia, Jos. l. 3. an. c. 10. phil. de decol. S. Chrysost. hom. 4. in Acta.

Exod. 23. 17.

6. Atque hîc peculiariter vos attentos esse cupio ad seriò considerandum: quantopere Deus beneficiorum suorum jugem à nobis haberi memoriam desideret. Ille liberalissimus est in gratiis suis erga nos homines: eas torrentis instar in nos effundit largissimè: *Pluviam voluntariam*, ait Psaltes Regius, *segregabis Deus hereditati tuæ:* ubi Hebraicus legit: *Pluviam liberalitatum.* Et nunquid pluvia liberalitatis super agros & fundos nostros quanta fructuum, quanta segetum copia quotannis in nos effunditur? nunquid pluvia liberalitatis super familias nostras nempe pax, & tranquillitas, fortunæ, ac opes abundantes, liberi sani, ac vegeti, omnia sunt Dei dona: nunquid pluvia liberalitatis super corpora nostra? Ille nimirum donat, ille confer-

Oportet meminisse beneficiorum Dei.

Psal. 67. 10.

Liberalissimi, In fructibus, Fortunis, Liberis,

Valitudine, conservat nobis vires, ac valetudinem prosperam: nunquid pluvia liberalitatis super ipsas animas nostras? tot inspirationes bonæ, tot interni stimuli, tanta facilitas Sacramentorum, Indulgentiarum, gratiarum, ac meritorum, pro quanta Dei beneficia! Omni profecto die, horis omnibus nos omnes liberalissimæ beneficentiæ pluviam irrigat, ac inundat: *Pluviam liberalitatum segregabis Deus hereditati tue.* Verum cum Deus adeo sit erga nos beneficus, justissimè vicissim à nobis exigit assiduam beneficiorum memoriam. In Exodo Moyses certam Mannæ mensuram in Tabernaculo sacro reponere, ac servare jubetur: *Imple gomor ex eo, & custodiat.* Si quis alius illud asservare conabatur, id viginti quatuor horarum intervallo vermibus replebatur. At, mi Domine! reponebat, aut certè reponere poterat Moyses: Manna nostrum tam fluxæ durationis est, ut in alterum servari diem nequeat. Sed acquiescat Moyses: Manna servabitur, uti sat diu conservatum est: Deus nimirum illud putrescere fecit aliis, incorruptum conservavit apud Moysen; quam verò ob causam? Percipite; prius autem in Paradysum terrestrem mecum ambulate, quò Deus Adamum, alibi creatum transtulerat. Quæro: num fortassis Adam erat planta, felicius radices actura in alio solo, & mutato climate? Si verò Deus Adamum in illo deliciarum horto habitare voluerit, cureum non in eodem loco, sed potius alibi creare placuit? Dicam rationem; sed iterum prius in desertam regionem abeamus, in qua Christus aliquot millia famelicorum prodigioso cibo refecit. Erant ibi quatuor circiter millia hominum, quibus adeo multiplicavit septem panes, ut saturandis omnibus non modò suffecerint, sed & abundaverint; postea verò residua, sive superflua fragmenta panis colligi, ac imposterum custodiri mandavit. Verum, summe Deus, quid opus est tibi de futuro curare? Tua in omnipotentia consistit expeditissima, liberalissimæque providentiæ, vel sola toti cuidam sufficiens populo, & tu quasi avarè, liceat ita dicere, de reliquiis curas? Relinque potius istam sollicitudinem misellis, ac pauperibus. Nequaquam, sed sapientissimus Servator prodigiosi panis residuum colligi, ac servari jubet: *Colligite quæ superaverunt, fragmenta.* Quam id ob causam? Ob eam ipsam, ob quam Deus Adamum extra Paradysum creare, ac Manna in Arca Testamenti asservari voluit: ut nimirum accepti beneficii memoria remaneat: ut viso Manna Populus diceret: isto Deus quadraginta annis nos aluit: ut Paradysum terrestrem intuens Adam confiteretur: hinc me manus amabilis Dei Creatoris collocavit: ut ad

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

fragmentorum panis conspectum turba asseveraret: multiplicatis panibus Deus nostræ fami abundè providit.

7. Jam verò: quotnam Divinæ beneficentiæ monumenta quovis in loco nostros ante oculos quotidie prostant? attamen toti in usu beneficiorum absorpti, ne quidem cogitamus de Benefactore. Cunctæ res creatæ, quæ nostris obijciuntur oculis, aliquod nobis Divinorum donorum præsentant, & nos nullas propterea gratias agimus. Nunquid vos quotidie confidetis ad mensam, pro statu, & conditione vestra satis utique lautam? Deus vobis eos donavit cibos, quibus vos enutritis: & multi vestrum à mensa surgunt, quin in corde suo vel dicant: *Gratias ago tibi, Domine*: quasi ejusmodi gratiarum actio puerilis duntaxat liberorum, benè educatorum, esset consuetudo, & non debita pro beneficio percepto cujusque Fidelium gratitudo. Vos tranquillè dormitis de nocte: interea Deus vigilat ad suppeditandum sanguini vestro motum, pectori vestro spiritum, calorem, ac vitæ vigorem. Vos dormitis: interea Deus vigilat ad solum, & agros vestros modò pluviis, modò nivibus, modò roribus irrigandos. Vos dormitis: interea Deus vigilat ad defendendas ædes vestras, ne vel à furibus expilentur, vel ab incendiis in cineres redigantur. Vos dormitis, & fortasse rei gravis peccati: interea Deus vigilat ad vestræ tutelam animæ, ne à demonibus ad infernum abripiatur: & quotusquisque vestrum post tot beneficia, manè expurgiscens surgit ad agendas gratias? quin multi neque reminiscuntur accepti cujusquam beneficii. Quando res est de impetranda quadam gratia, aliter profectò, fateor, fieri assolet: tunc Exomologesi sacra mentem expiamus, tunc ad aderandum Deum Eucharisticum convolamus, tunc ad Divini Verbi explanationem concurrimus, tunc revera de Deo cogitamus: at at post impetratum beneficium nil ampliùs incommodum nobis esse volumus. Libro quarto Regum Cap. 4. Sunamitis flagitabat, ut Elisæus unicum filium ejus mortuum ad vitam suscitaret. Ut obtineret desideratam gratiam, illa se projiciebat ad Prophetæ pedes, stringens & amplectens eos: *Cumque venisset ad vi-* 4. Reg. 4.
rum Dei in montem, apprehendit pedes ejus. 27.
Elisæus non tantum gratiam petitam promittit, sed & puerum ei vivum reddit: an iterum putatis Sunamitidem in terra extensam apprehendere, ac stringere pedes ejus? Nullo modo; sed profundissimè se coram illo inclinat, & nihil ampliùs: *Corruit ad pedes ejus, & adoravit.* En! prima vice pedes strinxit, non perinde secunda. Quod in ipsa fuit effectus admirationis, in nobis est opus ingratitude. Dum gratiam ali-

Nec tamen homines considerant ea.

Vel ignorantibus à Deo data.

In necessitate ad Deum currimus.

Post impetratum beneficium molestari nolumus.

Ibi v. 37. Ingenti ingratitudine,

& intentio
ne sinistra.

Aliter Elcana,
nullis incommodis

aliquam seriò flagitamus, Domini Crucifixi pedes apprehendimus, & stringimus: Exomologesin, sacram Synaxin, & quid non? spondemus, Deumque ambobus veluti brachiis amplectimur: *Apprehendimus*; cum verò desideratis beneficiis beati sumus, unam adorationem, unam Hymni Ambrosiani (*Te Deum laudamus*) recitationem at nihil aliud præstamus, non amplius Deo nos unitos tenere curamus: *Adoramus*; sed non apprehendimus. Quin & in hoc ipso quoties, & quantum deficimus? Sæpè, non inficior, sacras adimus ædes, ac pias solemnitates; at imus, ut vel bella musici concentus delectatione fruamur, vel concurrentis populi frequentiam intueamur, vel amicorum quemdam, quocum fabulari possimus, deprehendamus, vel lucrum, aut nova quæpiam curemus; neque satis est nobis Deo debitam negligere gratitudinem, sed certa ratione cupimus, Deum nobis peculiariter obstrictum esse, quòd ipsius ad Ecclesias, atque festas solemnitates accedamus, quamquam potius ad eum offendendum accedimus. Agite verò: exemplum imitemur Elcanæ. Ibat ille ad *Templum in Silo*, non ut videret, aut videre-

tur, non ut cum amicis confabularetur, non ob solam civitatis suæ consuetudinem, ac morem. Ibat, ut adoraret, & sacrificaret Domino *epercituum in Silo*. Non deerant ad ipsum domi retinendum difficultates sat graves, incommodum numerosæ familiæ, quam cum ipso vadere oportebat, præsentia duorum Sacerdotum Ophni, & Phinees, filiorum Sacerdotis Heli: *Erant autem ibi duo filii Heli, Ophni, & Phinees, Sacerdotes Domini*: Sacerdotes, uti postea percipiemus, qui ingenti cum scandalo populum à sacrificiis, aliisque piis exercitiis alienum reddebant. Verum iis non obstantibus Elcana pergebat illuc obsequioso, ac devoto animo, ut adoraret, & sacrificaret. Hoc animati exemplo adeamus Ecclesias, atque divorum solemnitas, ut Deo pro beneficiis gratias agamus, ut preces nostras piè effundamus, ut Eucharisticæ Lyturgiæ religiosè assistamus. Iste sit finis, ad quem è domibus vestris abeat, ista sit causa, propter quam Ecclesias adeatis, præclaro exemplo Viri, de quo agimus, de quo audivistis: *Et ascendit vir ille statutis diebus, ut adoraret, & sacrificaret Domino exercituum in Silo. Erant autem ibi duo filii Heli, Ophni, & Phinees, Sacerdotes Domini.*

S E R M O IV.

Venit ergo dies, & immolavit Elcana, deditque Phenennæ uxori suæ, & cunctis filiis ejus, & filiabus partes; Annæ autem dedit partem unam tristis, quia Annam diligebat: Dominus autem concluderat vulvam ejus. 1. Reg. 1. v. 4. & 5.

A R G U M E N T U M.

De Decentia, ac moderatione in vestitu, & de amabilitate Mansuetudinis.

Tria Sacrificiorum genera. Levit. 1. Corn. & alij ibi.

1. **A**Dfuit igitur sollemnis dies, qua Elcana ad offerendum supremo Numini sacrificium suum accinctus, Phenennæ conjugii suæ, ejusque filiis, ac filiabus, suam cuique partem distribuit; sed Annæ, uxori alteri, unam tantummodo partem assignavit, totus tristitiâ repletus vel ob ipsum teneriorem erga hanc amorem; Deus autem voluit eam esse sterilem. Haud equidem declaratur isthîc, quænam illa dies fuerit: *Venit ergo dies*; ex ipso autem sacræ Paginæ contextu certum est, fuisse aliquam illarum, quas in superiori Sermone exposui, nimirum vel Paschatis, vel Pentecostis, vel Tabernaculorum. *Et Immolavit*. Tria sacrificiorum genera Hebræi offerre solebant: unum vocabatur Holocaustum, alterum Sacrificium pro peccato, tertium Hostia pacifica. De Holocausto nihil obveniebat offerenti, sola pellis Sacer-

doti; sed integra, totaque victima Deo debebatur, & in ejus gloriam tota cremabatur. De Sacrificio pro peccato pariter nihil accipere licebat offerenti, sed tota victima remanebat in potestate Sacerdotis. De Hostia pacifica tribuebatur omnibus aliquid, Deo adeps, igne consumenda, Sacerdoti pectusculum cum armo uno, residuum totum cedebat offerenti cum familia, & amicis suis. Hoc ex ultimo genere fuit Sacrificium Elcanæ, uti luculenter è consequentibus deducitur.

2. Porro sequitur, quòd suas familiæ partes attribuerit. S. Hieronymus libro de *Traditionibus Hebraicis*, partium nomine vestes intelligit: *Hæ partes*, inquit, *vestes intelliguntur, quæ in tribus festivitatis juxta morem illius gentis, uxoribus, ac liberis, & famulis dabantur*. Decet quippe Patres familias, ut suis domesticis de vestitu decen-

Per partes intelliguntur vestes. S. Hier. hæc.

Vestium
vanitas mu-
lierum est,
ac juvenum.

Richt. ax.
Pol.

Itali idcir-
co perstrin-
guntur à pi-
ctore quo-
dam,

Italum nu-
dum
pingente,

ti secundum cuiusque statum prospiciant. At re vera faminarum, ac juvenum est illa vanitas, quod immodicè semper cupiant, ac induant vestes elegantiores, omnique momento mutent vestimentorum formas. Et nobis quidem Italis vitiosum est veluti fatum, quod nolimus stabilem vestiendi modum, qui nobis sit proprius. Richterius narrat, à Solymano Turcarum supremo Domino quondam jussu esse Pictorem, ut varias omnium totius Asiae, & Europae nationum vestes genuinè depingeret. Ille plurimos homines juxta proprium cuiusque vestiendi morem coloribus expresserat; tandem verò media in tabula virum pinxit omninò nudum, assistentibus ex utraque parte genis variis, magnam diversissimarum vestium copiam manu tenentibus. Imperator artificem de mysterio percontatus, hocce retulit responsum: Summe Domine, Italus hic est, nudum depinxi virum, eò quod ignorarem, quo possit, aut debeat modò vestiri. Haud quidem me latet, certum quodpiam vestimenti fuisse genus, honestum, ac nigri coloris, vocatum patriae proprium (*all' Italiana*) verum vix jam est inter Italos, qui illud induere velit. Aliàs incedere solebant vestiti jam more Germanorum, quod in antiquioribus ipsorum imaginibus videre est, jam Hispanorum, jam Gallorum. Hac tempestate vestiuntur juxta genium suum, dum dicunt: ista tela conficitur in Belgio: hic pannus advenit è Batavia: hæc tibialia Londini texuntur in Anglia: ista tunicella confecta Parisiis est: hæc chirothecæ sunt Romanæ; ut proinde nesciam edicere, utrum Itali per istud omnes alias nationes sibi servire velint, an verò cunctis gentibus sese servos constituent. Ita locutus ille. Ad me quod attinet, candidè dico: Heus vos, ô mulieres, ac juvenes! Christianum vos, & æconomicum in vestitu adhibere moderamen oportet. Una fœmina, suam plena libertate sectans vanitatem in vestimentorum ratione, par est exhauriendis magnæ cujusdam domus facultatibus, atque divitiis; quemadmodum una mulier, quæ suis abstinere vanitatibus velit, familiam caducam, & ad incitas inclinantem restituere, ac locupletare potest.

Matronis
Romanis
permittitur
rhedis vehi
ob datum
mundum
muliebrem
ad bonum
Reipubl.

3. Scitisne, quandonam inceperit illa licentia mulierum, & consuetudo, qua ipsis permixtum erat quotidie rhedis per urbem circumvehi? Curiosum hoc est, atque scitu dignum. Id Alexander ab Alexandris in diebus suis genialibus commemorat. Mos ille capit Romæ secundi belli Carthaginensis tempore, cum ærario publico exhausto convenientes Matronæ aurum, gemmas, aliæque pretiosa orna-

menta sua spontè donaverunt Reipublicæ, eamque adeo locupletarunt, ut ipsa bellum prosequi potuerit. Tunc Senatus in tanti meriti gratiam solemnī lege sancivit, ut imposterum mulieribus esset licitum quotidie sua ad negotia, quin & ad mentis relaxationem, in curribus prodire. Jam in exem- attendite: quemadmodum illæ tunc tem- plum poris exhaustum ditaverunt ærarium; ita multæ vestrum, si de sumptuosiori mundo muliebri remittere vellent, facillè suas familias ditare possent. Tot, tantique auri, gemmarumque thesauri inutiles absque fructu in scriniis jacent, qui, si justo fœnori exponerentur, notabile redditibus incrementum adderent. Quodsi verò tantum vobis non est animi, hunc saltem familiæ vestræ debetis amorem, ut ipsam novis semper sumptibus onerare nolitis. S. Hieronymus in commentariis supra Caput 23. Matthæi de Phariseis ait: *Suarum vestium simbris acutissimas spinas alligabant.* Quem hoc in finem intenderint, parum refert: ego autem securè pronuntio, quod, quisquis importunè rogat vel patrem, vel ac Juvenum, Maritum novas intentidem, ac novas vestes, nec unquam acquiescit, impetratas demum ferat acutissimis repletas spinis: familias gravantium spinis, inquam, pungentibus cor ejus, qui ejusmodi vestibus induitur, haud obscure animadvertens, ob similes expensas, non nisi propter importunitatem factas, minui amorem conjugalem, aut paternum, præterquam quod sæpè repulsam ferre, gravesque exprobrationes audire debeat: spinis, lædentibus cor ejus, cujus est rem curare domesticam, dum videt sumptus majores esse viribus: spinis, tangentibus cor Mercatorum, justissimè dolentium, si pro mercium suarum pretio non recipiunt, nisi solam debiti, fideique confessionem. Deus quidem nullatenus prohibet decentem, ac statui congruentem vestitum; etenim Judith erat sancta, & tamen elegantiores pro peculiaribus solemnitatibus vestes habebat, quæ cap. 10. ejusdem Libri nuncupantur *Vestimenta jucunditatis suæ*: Matrona illa, multum Prov. 31. laudata à modestia, & attenta familiæ suæ curâ, non tamen sine pompa vestiebatur: *Byssus, & Purpura indumentum ejus*: nec absque mysterio mox subjungitur: *Nobilis in portis Vir ejus*: quasi justus pronuncietur, atque probetur tam nobiliter vestiendi modus, per additam rationem, quod ipsa nobilis esset. Verum ea in re prudenti opus est Esau, ac moderamine. Juvenes hoc in momento vellem imitari notum illum Esau, qui tametsi juvenis esset vividus, cerebrosus, ferox, ac mundano splendori tantopere deditus, ut indumenta sua suffimentis odoriferis imbueret, hilariterque vestitus incederet, moderatè tamen vestie-

Gen. 27. batur: *Vestibus Esau valde bonis*, puta non dit-
tissimis, non pretiosissimis, sed *valde bonis*.
Esther. Mulieres exemplum sumere cuperem ab
Esther, sanè perquam appositū veræ mode-
stia, quod sacrae Litteræ nobis in ista Regina
proponunt. Omnes reliquæ Sodales ejus
elegantias requirebant, ac vestes meliores;
ipsa verò nihil postulabat. Non incedebat
inornata; sed æquissimo recipiebat animo
Esth. 2. 15. vestes, ab Assuero sponte donatas: *Non
quasi vit muliebrem cultum, sed quacunque voluit
Egeus custos virginum, hæc ei ad ornatum dedit.*

Patresfam.
de vestitu
suis decen-
ter provide-
re debent,

non ipsi
omnia in-
utiliter con-
sumere.

4. Id equidem pariter verum est, quòd,
si uxor, atque filii modeste vel nihil, vel pa-
rùm rogare debeant, Patresfamilias juxta
statum proprium illis providere teneantur
non tantum de honesto, ac decenti vestitu,
sed etiam liberaliter, ac sufficienter. Cælius
narrat, illas vestes, in quibus olim quis Ele-
usinis sacrificiis aderat, perpetuò portari
debuisse, donec penitus detrita, ac diutur-
nitate temporis lacerata essent: *Donec victa
tempore fieret omnino ingestibilis*. Hoc enim ve-
rò quidam Patresfamilias suis in domesticis
cuperent; idcirco semper adversus novi-
tates declamant, assidue vanitatem de-
testantur, neque semper ob virtutem, ac
justum zelum, sed sæpenuerò propter
avaritiæ stimulum: nempe Herus in itin-
era inutilia, in lusus immoderatos, in vi-
tiosa symposia; in fabricas non necessa-
rias omnia consumere vult; at erga con-
jugem, & filios inopiam præterdit. Er-
ratis, ô Heri: si pacem desideratis, ac
amorem reciprocum, omnibus, uti con-
venit, providete. Elcana noster & ux-
res, & liberos ter vestiebat anno quolibet:
in illis quippe trinis festivitatibus uni-
versæ Tribus Israël in Silo conveniebant;
in tanta verò populi frequentia conde-
cere arbitrabatur, ut sui benè vestiti
comparerent: quare *dedit Phenenna uxori
sua, & cunctis filiis ejus, & filiabus partes*: id
est, sicut à D. Hieronymo explicari au-
distis: *dedit vestes*.

Per partes
significan-
tur etiam
cibi.

Suet. in. vit.

5. Verum magis propria hujus vo-
cis *Partes* expositio, quam sequitur Lyr-
nus, Abulensis, Sanctius, ac ferè com-
muniter alii sacrae Paginæ Interpretes, sig-
nificari contendit partes cibi. Superius
jam dixi vobis, majorem Hostiarum paci-
ficarum partem offerentibus cessisse: quam
proin Elcana divisit, ut suas omnibus par-
tes daret. Non est insolitum Authoribus,
tam profanis, quam sacris, verbum *partes*
usurpare ad significandum cibum. Suet-
onius commemorat, ab Imperatore Caligula
quondam prandente, eadem mensam cum
pluribus Romanis Equitibus, observatum
esse unum eorum, qui confidens in ejus
aspectu magna cum aviditate, ac festina-
tione manducabat. Videbatur illa qua-

dra pro ipso esse veluti campus certami-
nis: nec veniam dabat, nec inducias: fe-
riebat, dividebat, devorabat omnia simul,
& semel. Imperator, videns illum otio
tantopere inimicum, ipsi, ne consumpto
ferculo maneret otiosus, suam clementissi-
mè misit quadram, ab Historiographo vo-
catam *Partes*. *Qua epulatione Equiti Roma-
no contra se hilarius, avidiusque vefcenti,
partes suas misit*. Simili ratione in Psalmo
10. legimus: *Pars calicis eorum*, & in Es-
dra cap. 8. *Comedite pingua, & bibite
mulsum, & mittite partes his, qui non præ-
paraverunt sibi*. Igitur Elcana tot partes
ciborum tribuebat Phenennæ, quot ipsi
cum filiis, ac filiabus suis erant necessariae:
contra Annæ, filiis destitutæ, una tantum-
modo pars obveniebat, & ideo, quia
maritus optimus ipsam vehementer ama-
bat, graviter dolebat, quòd plures ei par-
tes assignare nequiret: *Anna autem partem
unam tristis*. Hujus loco vocabuli *Tristis*,
legit Rhabbi Levi: *partem præstantissimam*:
Rhabbi David: *partem honorabilem*: He-
bræus: *partem facierum*, quod S. Hierony-
mus interpretatur: *Partem duplicem*: Chal-
dæus autem legit: *partem electam*. Omnes
istæ diversæ lectiones singularem denotant
Elcanæ affectum erga Annam, cui, cum non
posset nisi unam duntaxat dare partem, da-
bat meliorem, præ aliis *electam*, ac *duplicem*.
Videlicet circa Phenennam, ejusque libe-
ros disponebat necessitas: circa Annam
prævalebat amor: *quia diligebat eam*.

6. Hic nonnulli quærent, quam ob cau-
sam Anna fuerit à marito suo dilecta plus,
ac tenerius Phenennâ: fortè quòd esset
affabilior, atque civilior? poterit esse:
fortè quòd venustior esset facie? non
incongruè: fortè propter vim quamdam
sympathicam, aut certum indolis inge-
nium, quod de semetipso nescit dare ra-
tionem? pariter appositè. Verumtamen
neutra rationum istarum ex ipso contex-
tu sacro erui potest; id autem commodè
colligitur, quòd Anna fuerit Mulier man-
suetissima: neque virtus alia est, quæ nos
hominibus amabiliore reddat, quam
ipsa mansuetudo. Hæc secundum Ari-
stotelem, *est mediocritas circa iram*, talisque
virtus, quæ mentem in æquilibrio assidue
tenet, neque permittit, ut in indignatione
animus exorbitet. Illa injurias dissimu-
lat, fastidia æquanimitè tolerat, de bono
gaudet, de malo non dolet; ubi pa-
cem invenit, discordiam non excitat;
ubi discordias offendit, pacem procurat:
serenam in vultu conservat tranquillita-
tem, in qua velut in speculo, interiorem
intueri licet boni cordis malaciam. Illa
suavis est in alloquio, suavis in aspectu,
qua suavitate dulciter capit, atque nectit
omnes quibus, obtigit fors, conversandi
cum

Anna tene-
rius amatus
ob

Mansuetu-
dinem,

Arist. Ethic.
4.

quæ defini-
tur,

Eccl. 3. 19 cum mansueto. Fili, ait Spiritus sanctus, in mansuetudine opera tua perfice, & super ac laudatur. hominum gloriam diligèris. Sirite, alios evadere gloriosos aut venustate vultûs, aut ingenii felicitate, aut thesaurorum ubertate: sinite, alios superbire vel splendidâ novarum vestium pompâ, vel longo numerosi famulitii ordine: vos mansuetudinem sectari studete: In mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligèris. Materfamilias quieta, tranquilla, & pacifica, quæ non in quotidianas tricas & rixas prorumpat, jam cum marito, jam cum focru, jam cum famulabus suis, brevi tempore cordibus omnium dominabitur. Paterfamilias, qui noverit corrigenda corrigere suo loco, & tempore opportuno, certâque semper cum moderatione, neque præceps excandescat in iracundiam ob vitrum confractum, ob cibum, non exactè conditum ad omnes palati sui leges, ob nuntium aliquem aliquantulum in referendo negotio tardantem: qui reminisci valeat, se quoque hominem esse, ut compati possit aliis; enimverò semper sincero famulitii sui perfruetur amore. Bonitas, ait S. Archipræsul Ambrosius, si mansuetudine morum adjuvetur, incredibile, quantum procedit ad cumulum dilectionis. Longo tempore sub iisdem laribus vivere citra ullam qualiscunque displicentiæ occasionem, impossibile est; nam aut verbum unicum offendere, aut unica repulsâ displicere, aut oblivio quædam suspicionem movere potest. Qui benè cupit agere, quandoque malè agit: sæpè, qui naturæ, ac genio nostro vult obsequi, eundem irritat, & provocat. Quodsi in quibusque hujusmodi occasionibus nostram semper accendi sinamus, & exardescere indignationem, hæc demum graves discordias excitabit, ac amorem e domo fugabit. Nimum profectò tædium, ac fastidium est certos in familia semper præ oculis habere homines fastidiosos, quibus omnia nauseam, ac fastidium creare solent. At enim his omnibus molestiis præsentissimum remedium mansuetudo præstat. Edicite mihi, si potestis, quid Moysen adeò amabilem toti populo Hebræo reddiderit? Dicitis, opinor, id factum esse ob stupenda, quæ patrauerat ille, prodigia. Verùm nequaquam, ô Dilectissimi; sed potius

S. Ambros.
off. c. 7.

Moyses di-
ligitur à
populo,

unumquodque prodigium aliqua videbatur insequi murmuratio populi, in hoc vitium pronissimi. Aperuerat Moyses mare rubrum, & aquas ejus ad commodum populi transitum diviserat: & paulò post omnes in publicum erupere murmur, & obrectationem ob annonæ accisæ inopiam, atque inde resultantem famis metum: Et murmuravit omnis congregatio filiorum Israël: cur eduxistis nos in desertum istud, ut occideretis omnem multitudinem fame? Aliàs ipsis manna, cibum præstantissimum, ac sapidissimum impetraverat: & brevi populus de siti amarè conquestus est: Et murmuravit contra Moysen dicens: cur fecisti nos exire de Ægypto, ut occideres nos, & liberos nostros, ac jumenta siti? Cùmque etiam potum ipsis prodigiosè procurasset, paulò post ipsum contra Manna contumeliosè locuti sunt: Anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo: ut adeò clarè liceat videre, ab illis ipsa prodigia in murmurationis, & exprobrationis argumentum conversa fuisse. At his omnibus non obstantibus Moysen tamen dilexerunt, secuti sunt, ipsi obtemperaverunt, ejusque mortem amarissimo luctu prosecuti sunt. Ecquid autem illis tantum comparavit amorem erga Moysen? Nempe eximia mansuetudo: Erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra: non ultus est injurias: non offensus est obrectationibus: assidue Populo adstitit: pro illo ad Deum suis intercessit precibus, illum miris semper beneficiis cumulavit. Ea mansuetudine, inquit S. Ambrosius, Moyses majorem consecutus est amorem, quàm prodigiosis gestis admirationem: Moyses sic sibi totius plebis mentem devinxerat, ut plus eum pro mansuetudine diligerent: quàm pro factis admirarentur. Amplectamur nos quoque, Auditores charissimi, familiarèque nobis reddamus hanc virtutem, per quam millenis ditabimur bonis, prout aliàs vobis demonstrabo, cùm de Davide nobis sermo erit. Inter alia autem hoc quoque nobis præstat, ut nos amabiles efficiat, quin & aliorum cordium dominos constituat. Anna certè non nisi mansuetudine adeò sese amabilem Elcanæ reddiderat, ut, licèt sterilis, ardentior ejus amorem promerita sit: Diligebat eam. Dominus autem concluserat vulvam ejus.

Exod. 16. 3.

Exod. 17. 30

Num. 21. 5.

sed ob mansuetudinem.

Num. 12. 3.

S. Ambros.
loc. cit.

SERMO V.

Affligebat quoque eam æmula ejus, & vehementer angebat, in tantum, ut exprobraret, quòd Dominus conclusisset vulvam ejus. Sicque faciebat per singulos annos, cum redeunte tempore ascenderent in Templum Domini. 1. Reg. 1. v. 6. & 7.

ARGUMENTUM.

Agitur de Invidia, & Æqualitate inter Liberos servanda.

1. **T**Ametsi juxta tritam, verámque paræmiam non oporteat afflictis addere afflictionem, Anna tamen ultra dolorem, è propria sterilitate redundantem, à Phenenna probris etiam lacescebatur, & acriter pungebatur. Invida hæc mulier non sinebat illam esse quietam, nec ulla frui pace; sed affligebat eam usque adeò, ut ipsi insultaret, identidem improperans, quasi sterilitas ejus à Deo justam in pœnam fuisset immissa: idque singulis annis contingebat; quotiescunque enim simul ire solebant ad Templum in Silo, Phenenna semper ejusmodi exprobrationes innovabat.

Dux mulieres in una domo non sine discordia.

Invidia nos affligit ob modicum,

2. Id equidem mihi semper oppidò mirum videbatur, eadem in domo duas inveniri mulieres, & nullas deprehensas fuisse discordias. Una profectò sancta erat; ac per eam pax omnino salva persistebat: altera verò audacula, invida, loquax; atque ista quotidie bella, & discordias suscitare poterat, ac volebat. Ab invidia nempe, mala radice, rancor iste pullulabat; id autem, quod explicatu difficile accidit, est; Phenenna felix erat: copiâ gaudebat liberorum, ipsam instar coronæ gloriosè circumdantium; id, quod ab Hebræis mulieribus ingenti ducebatur honori, unde sibi grandem comparabant existimationem. At è contrario Anna sterilis erat: id, quod mulieribus nationis illius extremi doloris argumentum esse solebat. Quam ob rem Phenenna solito rerum ordine materies esse debebat invidiæ, Anna verò cōmiserationis. At enim longè aliter contingebat: Anna infelix erat, & impetebatur invidiâ: Phenenna prospera erat, & invida. Adsit vobis, ô Charissimi, propitius Deus, ne hoc vobis vitium dominari sinatis! Quot, & quæ nos illud in flagitia deducat, aliàs videbimus, quando de Davide, ac Saule agemus: modò vos tantummodo considerare cupio, quoties invidia nos vel parum affligat. Anna in sua infelicitate aliquo tamen fruebatur bono, constanti vi-

delicet sui conjugis amore, quemadmodum percepistis in priori Sermone: *Diligebat eam*: atque hoc sufficiebat, ut Phenenna, propriæ felicitatis oblita, ureretur invidiâ: *Affligebat quoque eam æmula ejus*, id est, *invidens*, uti cōmuniter explicant Interpretes. Verum an hoc fieri potest, ut modicum alterius cōmodum nos affligere, quin & cruciari valeat? Nempe nimis id est possibile: considerate Regem Achab. Ille Rex est, & vastarum provinciarum dominus: Achab. plenum illi thesauris est ærarium, plena Magnatibus, Palatinis, ac famulis Aula: copiosum habet exercitum, ad nutus obsequentem: atque Rex talis, ac tantus invidiâ torquetur: erga quem? erga pauperem aliquem. Vir quidam, nomine Naboth, ob vineam parvulum possidet solum, à majoribus suis hæreditarium, vineam videlicet, angustis finibus circumscriptam. Hanc ipse propriis manibus excolit, & magis ex industria sua, quàm ipso solo perparcam alimoniam percipit. Et Achab, Rex locupletissimus, tristatur, quòd hujus pauperuli vineam non possideat: ea ipsi continuo versatur ob oculos, in lingua, in corde, ac instar indigesti cibi stomachum torquet: nec manducat, nec bibit, nec dormit; sed livore languet, irâ, rabiëque furit, ac denique dominum vineæ calumniatur, quin & morte damnat, non alterius delicti reum, nisi quòd sua hæreditas nimio opere placeat Principi suo. Demum infelice Naboth vivo lapidibus obruto, vinea regio fisco addicitur. Nos quoque sæpenumero dolemus, ac tristamur, quòd à Deo affligimur; at, si invidiâ nos affici permittamus, verius à nobismet ipsis affligimur. Ecquid autem tuâ refert, quòd huic plus sit ingenii, alteri opes ampliores, illi vestis elegantior, isti domus pulchrior, alii sanguis nobilior, alii facies venustior? Enimverò semper iracundiâ tabescas, ac tristitiâ, si prosperitatem alterius tuum esse putes infortunium. Theologi in 4. Sententiarum dist.

Diaboli in
aëre tor-
quentur.

Invidiâ.

S. Bernard.
serm. 54-
in Cant.

4. & in 1. Part. quæst. 64. art. 4. communiter conveniunt, multos, ac plures Dæmones haud existere in inferno, sed suis cruciari tormentis in aëre. Qua de causa locus ejusmodi Diabolorum supplicio destinatus sit, non est argumenti mei materia; appositam tamen proposito meo rationem suggerit S. Bernardus: *Ut videat, & invideat, ipsâque invidiâ torqueatur.* Videre nimirum, ac invidere gravis est Diaboli pœna, & verò ubi Psalmus undecimus habet: *Dolores inferni circumdederunt me,* D. Augustinus legit: *dolores invidiæ circumdederunt me:* quasi prorsus idem sit, dolor Diaboli, dolor inferni, ac dolor invidiæ. Atque dolor iste semper inhærebit lateri vestro, Auditores, si semper alterius felicitatem lividis oculis intueri volueritis: *Ut videat, & invideat, ipsâque invidiâ torqueatur.* Itaque magis oculos reflectite ad ea bona, quibus ipsi gaudetis, & alii destituuntur. En! ille ditior est; sed tu ipso corporis sanitate præstas: illi copiosius est in domo famulitium; sed tibi major pax, & concordia: ille largiori fruitur libertate; sed tu minùs negotiis, ac tædiis distineris: illi major est fides, splendor, gloria, amicorum copia; sed tibi major facilitas animæ salutem consequendi. Fruere, charissime, frui bono, quod Deus tibi contulit, neque sollicitè angere de illo, quod tibi denegat; & hac via nunquam invidia tuam interpellabit felicitatem.

Parentes in-
æqualiter
affecti erga
liberos &
domesticos

nocent
familiæ,

ac invidiam
excitant.

3. Hic porro Patribus familias præclarum suppeditatur exemplum ad nullam domesticis præbendam invidiæ occasionem. Jam percepistis, ab Elcana Annæ datam esse partem meliorem, & exquisitiorem. Et ecce mox exorta est Phenennæ invidia: ecce semina discordiæ. Singularia videlicet erga domesticos, & inæqualia studia semper funesta solent esse familiis. Filius quidam, alteri se posthabitu videns, jam incipit & ab illo, & à parentibus cor suum avertere. Quandoque patres, ac matres dissimulatis in uno liberorum culpis omnibus, in altero cunctas vel levissimas noxulas severè castigant, quasi verò, prout inquit Satyricus, in uno virtuti tribueretur, quod in altero delictum censetur: *Alter*

Juven.
Sat. 4.

Si fecisset idem, caderet sub iudice morum;
Nam quod turpe bonis Titio, Scioque, decebat
Crispinum.

& discor-
diant.

Forfan existimatis, ô Parentes, id liberos ob ætatem adhuc teneram non animadvertere; at enim animadvertunt studiosissimè, ac fortassis in ætate provectiori vobis id amarè noverint exprobrare: imò, quin expectare tanto necesse sit tempore, statim inter fratres, sic inæqualiter tractatos, valde dissonam deprehendetis harmoniam. In sacro Geneseos Libro Rebecca majori affectu ferebatur erga Jacob,

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

quàm erga Esau. Jacob filiolus erat pulcher, mansuetus, charus, amabilis, & videbatur è cubiculo matris non posse recedere: *Jacob vir simplex habitavit in tabernaculis.* Esau vicissim vix unquam domi degebat, homo pilosus, hispidus, ferus, & asper. Mater, condolebitis ipsi, ô Matres! Mater, inquam, omnem teneritudinem suam vertebat in Jacob: *Rebecca diligebat Jacob.* At contra, Pater eorum Isaac magis industrium, ac domui suæ utiliorem censebat Esau. Bonus ille Senecio jam positum in mensa manducabat leporem: quis istum attulit? filius Esau: jam habebat capreolum, jam vitulum cervinum, jam aprum juveniculum benè conditum: quis eos apprehendit? nempe Esau venatione sua. Igitur Isaac, cui magis arridebant carnes ferinæ, quàm certæ teneritudines, ac blandimenta domestica, plùs diligebat Esau, quàm Jacob: *Isaac autem amabat Esau, ed quòd vesteretur de venatione illius.* Ita diversi hi duo fratres, in perpetuis vixere discordiis: unus eorum primogenituræ prærogativam perdidit: alter procul à paternis laribus abire debuit: verbò, se nullatenus invicem sufferre poterant. Pari modo Jacob tenerè afficiebatur erga Joseph filium suum, dilectum præ reliquis fratribus. Erat is cunctis innocentior, amabilior, moribus cultior: Pater ipsi proniores, quàm aliis, præbere solebat aures: ipsius utebatur operâ in majoris momenti negotiis: ipsum vestiebat comptius, & elegantius. Cæteri fratres id æquis oculis ferre nequibant. Ecquid igitur? ajebant, an iste dominus noster erit? an ipsi tota familia nostra subesse debebit? an nos non fratres ejus, sed servos esse oportet? an fortè nos illegitimo prognati thoro sumus? Si Parens noster inæqualia hæc finire studia nesciverit, nos tandem iniquis affectibus finem imponere noverimus. Et en, unanimiter conjurantes, atque conspiracyonem firmiter servantes, fraterculum Joseph suis exspoliant vestibus, in siccam cisternam projiciunt, & quod magnæ charitatis locò habendum existimant, homini peregrino vendunt, qui ipsum abducatur, quocunque voluerit, dummodo procul ipsum abducatur ab eorum oculis. At Pater illum perditum credet, ac sine solatio lugebit: credat, inquiunt, & lugeat: etenim dum ille hunc non habere filiolum cognoscere incipiet, nos illum habere Patrem cognoscere incipiemus. Ecce Patres, & Matres, agnoscite, quò inæquales erga liberos affectus deducant. Unus iniquè semper feret, se postponi; alter semper in periculo versabitur, ne sinistris aspiciatur oculis. Quamdiu Pater vivit, necessitas illos in quiete continet; verum ipse non citius ab illis in sepulchro separabitur, quàm

de inter Ja-
cob, &
Esau:

Gen. 25.

inter Joseph
& fratres:

C

Inter Cæsa-
rem ac Pom-
pejum.

Lucan. l. 1.

quàm ipsi relictis in ædibus dividuntur. Do-
nec Crassus viveret, odium suum, ac mutu-
am æmulationem dissimulavere Cæsar, &
Pompejus; ipsorum autem dissimulatio
non erat, nisi quædam dilatio: Crasso nam-
que vix mortuo, confestim ad arma proru-
père, quemadmodum duo maria, brevi Isth-
mo, aut aggere terrestri separata, si hic re-
moveatur, vel proruatur, mox invicem col-
liduntur, ac insanè præliantur. *Sola futuri*

Crassus erat belli medius mora: qualiter undas
Qui secat, & geminum gracilis mare separat Isthmus,
Nec patitur conferre fretum: si terra recedat,
Jonium Ægeæ franget mare.

Filii vivo
patre quieti

Et mortuo
contentendere
solent.

Parentes
imitentur
Deum

Psal. 8.

in omnes
æquum.

ut Sol, &
Scutum.

4. Haud aliter herclè vivo Patre filii
quadam modestiâ coërcent odia sua; pie-
tas enim, ac reverentia filialis intercedit in-
ter ipsorum contentiones, & jurgia: verum
Patre vix ab oculis sublato, continuo unus
ab altero omnes prærogativas exigit: non
movebitur pietate erga nepotes: non au-
diat, quod æquum est, atque decorum:
sed rerum divisionem postulabit, ad libi-
tum volet vendere, consumere, seque ha-
beri æqualem illi, à quo forsan vivente Pa-
tre circumventus erat. Quod si simile acci-
dat, ô Parentes, profecto haud impruden-
ter hoc vobis dixerim, egregium scilicet,
illud lucrum reportaveritis, quod amor ve-
ster proditurus sit in hujusmodi feralis tra-
gœdiæ theatrum. Sumite potius exem-
plum ab ipso Deo, qui non est acceptor per-
sonarum: *Non respicit personas hominum.* De
illo Psaltes regius inquit: *Misericordiam,
& veritatem diligit Deus.* Hebræus legit:
Sol, & Scutum Deus. Eccur autem Sol,
& Scutum appellatur Deus? Quia nimirum
splendet omnibus. Non negat ille radios
suos uni, quod gibbosus, aut alteri, quod
luscus, aut alii, quod stupidus sit: nequa-
quam, sed lucet omnibus sine discrimine. Sic
etiam dicitur Scutum, quia hoc cuncta cor-
poris membra defendit, & protegit. Cassis
solum caput, galeæ crater opticus solam fa-
ciem tuetur, lorica solum pectus; scutum
verò, uti res postulat, jam elevatur, jam
demittitur, atque adeò juxta periculi exi-
gentiam in omnem partem convertitur, &
omnia membra protegit. Ea de causa nun-
cupatur & Sol, & Scutum Deus.

Parentes
iniquè fa-
vent uni
præ alijs
filijs:

5. Edicite modò, Patresfamilias: nun-
quid omnem sollicitudinem vestram illuc
intenditis, ut pinguem fortunam fabricetis
huic filiae, cui venusta facies grandem
confert dotem, ac interea de Monasterio
prospicitis alteri, ne dotem ipsi numera-
re necesse sit? Nunquid filios sacris in Re-
ligione votis ligatos identidem urgetis ad
dimittendum prædium, aliudve bonum,
ipsis olim assignatum, quod sinistrae incli-
nationi vestrae semper nimis pingue vi-
detur, ut illo fruatur alius frater, in

mundo vivens, habeatque, quod abligu-
riat, eò quòd istum nunquam sufficienter
locupletatum aestimetis? Nempe vos ne-
que Sole estis, neque Scutum, neque Deum
imitamini: *Sol, & Scutum Deus.* Haud pau-
lò sanè aliter se habebat beatus ille Job,
cujus filii, quemadmodum ipse testatur,
circum eum velut in circulo consistebant:
In circuitu meo pueri mei. Enimverò tales
esse decet & Patres, & Mâtresfamilias om-
nes: habere se debent ad liberos, sicut
centrum ad circulum. Centrum, uti de-
monstrant Mathematici, æqualiter omnia
circumferentiæ puncta respicit: omnibus
æqualiter vicinum est, ab omnibus æquali-
ter distat: ad omnia æqualiter extendit
suas lineas. Ita bonus Pater, ita bona Mater
æqualiter omnes natos suos & respicere,
& amoris sui participes reddere debent.
Verum inferetis fortè: Filius iste parùm
ingenio pollet: sit; at filius vester est: ille
minùs habilis, & capax est: sit; at ipse
vester filius est: ille, si domi remanens
non ingrediatur Monasterium, ingenti no-
bis erit oneri, magnisque stabit impensis:
sit ita; sed est filius vester: ille perquam
astutus, ille obstinax, ille perperam nostris
respondet affectibus: sit & istud; sed is
vester est filius. Id agite, ut nævos, ac
errores cujusque corrigere, & emendare
studeatis: hoc nullatenus prohibeo, quin
hoc est officii vestri; sed assidue memen-
tote, quod filius vester sit, quod sanguis
vester sit, & circa cor vestrum occupare
debeat eundem locum, quem alii: *In cir-
cuitu meo pueri mei.* Oculos, obsecro, men-
tis vestrae in JESUM Christum advertite.
Ille tenerrimè diligebat Joannem, hic-
que merito suo dignissimus erat amore tan-
to. Nihilominus cum res esset de assignan-
da primaria inter Apostolos potestate, &
constituendo Ecclesiæ recentis Capite su-
premo, Christus non elegit Joannem, sed
Petrum. Rationem hujus electionis affert
S. Hieronymus: Joannes erat juvenis: si
Christus illum constitueret suum in terris
Vicarium, facile studio partium agere vi-
deri posset: facile quædam contra illum
invidia excitari, ac reliquos inter Discipu-
los discordia nasci posset. Idcirco Domi-
nus elegit Petrum: *Ne Magister bonus, qui
occasionem jurgii debuerat auferre Discipulis, in
adolescente, quem dilexerat, causam præbere vi-
deretur invidia.* Eja modò Parentes, audite
perelegantem exhortationem, vobis pro-
positam à D. Ambrosio, quocum præsentem
tractationem finio. *Amor patrius, inquit,
nisi moderationem teneat, nocet liberis: si aut
nimia indulgentia dilectum resolvat, aut praelatio
unius ceteros ab affectu germanitatis avertat.*
Et prohi ingens filiorum damnum, quando
vel unus præ alijs indulgentiùs habitus,
ac immoderato favore nutritus, perversis
imbuatur moribus permittitur, vel alii
fratres

Non ita Job.

Neque Chri-
stus.

S. Hier. l.
1. adv. Je-
vin.

S. Ambr. l.
de Jos. c. 21

Sed in qua-
lis parentum
affectus no-
cet ipsis li-
beris.

fratres ab amore mutuo distrahuntur. Plus acquiritur filio, cui fratrum amor acquiritur: pinguiſſima quippe hæreditas, quam filio vobis peculiariter dilecto relinquere potestis, est amor, atque concordia fraterna: Hac præclarior munificentia patrum, hæc ditior hæreditas filiorum. Jungat liberos æqualis gratia, quos jungit æqualis natura. Quemadmodum

liberi vestri æqualiter sunt conjuncti sanguine, sic in vobis æqualiter illos conjungi oportet amore: alioquin in perpetuis vivent discordiis, veluti cum Anna, quod plus amaretur ab Elcana, nunquam pacificè conversari poterat Phenenna: Affligebat quoque eam æmula ejus.

SERMO VI.

Affligebat quoque eam æmula ejus, & vehementer angebat, cum eo, quod sequitur in contextu priori Sermoni præmisso.

ARGUMENTUM.

De contumeliis, & dictis aculeatis.

1. **H**odie nobis nonnihil etiam immorandum est considerandis insultationibus, quibus Phenenna, petulans, ac proterva fæmina, identidem cor feriebat infelicis Annæ, duriter exprobrans ei dolendam sterilitatem. Jam vidimus, ejusmodi dictæriorum causam fuisse invidiam: hodie nobis videndum, utrum Phenenna probrosis hujuscemodi verbis sese gravis, sive moralis culpæ ream constituerit. Illa quotidie objiciebat Annæ: Vah sterilem te, & infæcundam! à Deo tibi hæc afflictio: ille te castigat: indigna es, quæ vel unius filii solatio beeris. Ecquid autem? an Phenenna similibus dictis graviter deliquit? Respondebit aliquis inficiando, eò quod & ipse forsan pronus sit ad exprobrationes ejusmodi. Primò quippe, dicet, Phenenna non exprobraverat sodali suæ peccatum, aut morale quoddam vitium animæ, sed naturalem duntaxat corporis defectum; hoc autem non videtur esse tantum malum, ut statim lethalis culpæ damnari debeat. Secundò talibus dictæriis nullum inferebatur damnum; etenim licet Phenenna tacuisset, per hoc silentium altera non reddita fuisset fæcunda, aut optata prole beata. Tertiò ipsamet Anna haud videtur justam habuisse offensæ occasionem; ipsi namque non objiciebatur aliquid ignoti, aut occulti, sed res palam & ipsi nota, & toti mundo. Itaque Phenenna non peccavit, saltem non graviter. Ex altera verò parte sacer contextus utitur loquendi formulis adeò prægnantibus, ut omnino plus exprimant, quam simplicem aliquam levitatem; ait enim: Affligebat, angebat, vehementer, intantum, ut: quæ verba multò plus videntur significare, quam culpam tantummodo venialem.

que Theologos, deinde quæstionem istam decidamus. Certum est apud illos, cui libet homini, vel vilissimæ plebis, jus competere, ne à quodam alio, quisquis ille sit, offendatur, ne quidem verbis tantum; ab aliis, etenim condecens honorem, ac reverentiam debemus omnibus. Utut non omnes sint Nobiles, utut non omnes divites; omnes tamen sunt homines: atque solum sufficit, quod jus habeant, ne vilipendantur. Juri huic repugnant insultationes, & aculeata dictæria, sive exprobetur morale quodpiam vitium animæ, quod à Theologis appellatur Contumelia: sive objiciatur defectus aliquis sanguinis, aut patriæ, aut aliorum exteriorum bonorum fortunæ; & vocantur Improperia. In omnibus ejusmodi dictæriis si levis est injuria, nec per ea proximus graviter offenditur, aut affligitur, levis quoque, quam venialem dicimus, est culpa; quod si verò gravis injuria sit, vel saltem gravis ab altero habeatur, ac inde graviter ipse affligatur, etiam culpa, nisi forte quamdam ob indelibertationem excusetur, gravis, atque mortalis est. En rationem Doctoris Angelici: Sola culpa gravis seu mortalis, est rea ignis æterni in inferno: talia dictæria sunt rea æterni ignis in inferno, secundum ipsius Servatoris effatum: Qui dixerit fratri suo, fatue, reus erit gehenna ignis: igitur ejusmodi dictæria de natura sua sunt culpa mortalis. Itaque si doctrina hæc nostram trahatur ad materiam, concludere oportebit, Phenennam per exprobrationes suas graviter peccasse contra reverentiam, & honorem, cuius homini ab aliis exhibendum, ac debitum. At enim hic, dum unam solvere nitimur difficultatem, incidimus in aliam graviolem. Christus ait, insultationes, & exprobrationes ejusmodi æternæ flammæ dignas esse: Qui dixerit

Quæritur,
an obtre-
ctatio Phenennæ fuerit peccatum grave.

Vide D. Th. 2. 2. 72. 2. Quisvis habet jus, ne offendatur, ab aliis.

Huic juri repugnant Contumelie,

& Improperia: levia, vel

gravis, juxta rationem injuriæ, & contritionis.

Matth. 5. 22.

2. Audiamus primò S. Thomam, at-
A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

C 2

Exprobra-
tione usus
est D. Pau-
lus,
Gal. 3.

S Joannes
Bapt. Luc.
3. 7.
& Christus
ipse. Luc.
24. 25.

ixerit fratri suo, *fatue, veus erit gehenna ignis.* Verum ô mi Domine, quale tibi discrimen est inter ista dicta *fatue, & insensate*? & tamen Apostolus tuus Paulus liberè Galatas suos tanquam insensatos increpuit: *O insensati Galatæ.* Gravius adhuc videtur dicere quemquam genimen viperarum: & tamen Præcursor tuus Baptista nuncupavit Phariseos *genimina viperarum.* Quin etiam ipse, ô mi Deus (ignosce mihi, obsecro, quòd eò usque progrediar) tu ipse, inquam, arguisti de stultitia Discipulos tuos: *O stulti, & tardi corde ad credendum!* Igitur inferre licet, ejusmodi increpandi formulas haud esse peccaminosas; atque inde de Phenenna quoque asseverari deberet, quòd non peccaverit, idque tantò minùs, quantò levior apparet injuria, si mulieri cuidam sua objiciatur sterilitas, quàm si quis appelletur stultus, vipera, insensatus.

S. Th. supra.
etiam pa-
rentes,
Magistri,
Prælati,
Heri.

idque lici-
tè,

& sanctè,

ex zelo,
charitate,
& justitia.

3. Ad hujus dissolutionem dubii necessarium est, ut aliam quoque doctrinam vobis proponam, Theologis cum Angelico Magistro communem. Quando parentes invehuntur in filios suos, quando Magister arguit discipulos suos, quando Prælati reprehendit subditos suos, quando Herus, vel Hera increpat famulos suos, licitène quasdam possunt adhibere verborum formulas nonnihil aculeatas, atque pungentes? Theologi non improbant, sed licitum id esse pronuntiant. Quamvis ergo non liceat uti certis vocibus, atque dicteriis, non modò debito honori, sed etiam honestati repugnantibus; neutiquam tamen hujusmodi Superioribus, jus habentibus ad afflicandos, ac humiliandos illos, quos justè reprehendunt, prohibitum est prudenter adhibere verba quædam pungentia & humiliantia. Ea loquendi, ac humiliandi ratione sanctè sunt usi Baptista, Christus, & Apostolus. Quòd nimirum dicti fuerint viperæ Pharisei, stulti Discipuli, ac insensati Galatæ, non ex livore provenit, aut maligno animo, sed ex zelo justissimo, non ex irreverentia, sed charitate, non ex injustitia, sed correctione: cum è contrario dicteria Phenennæ ex mera fuerint invidia, & malignitate. Conabatur illa vilipendere, ac vilipensam reddere æmulam, uti putabat, suam: *Affligebat quoque eam æmula ejus, & vehementer angebat.* Quòd si non eum intendisset ad finem dicta sua, sed solum joculari voluisset, absque livore, absque malo animo, enimverò à lethali culpa potuisset excusari. Verum illa manifestè videbat, quantopere misella Anna doleret, & contristaretur ob dicta similia, idque satis erat ad hoc, ut planè jocus ejusmodi culpâ non esset vacuus.

4. Illud equidem haud inficias itur, es-

se posse dicterium aliquod, vel exprobrationem ingeniosam absque peccato, quemadmodum vel ipse gentilis Aristoteles affirmat, ac D. Thomas non improbat, imò procedere etiam posse ex virtute, dicta Eutrapelia. Sed ista talibus locutionibus ita moderari debet, ne quisquam illis offendatur, aut contristetur: siquidem in mundo deprehendere est indoles adeò tranquillitas, ut ipsas quoque contumelias accipiant veluti jocos: alios vicissim invenire genios est ita teneros, & delicatos, ut quemlibet per jocum sibi arbitrentur fieri opprobrium: alii facetias apprehendunt sollicitè, ut eis, si breves sint, delectentur, si verò diutius protrahantur, torqueantur; initiò enim rident, denique autem dolent, atque furunt. Præterea sunt aliqui etiam, qui sibimet ipsis vehementem imaginationem formant ad linguam quampiam facetam. Certa vitia magis obvia sensibus, ab ipsa quandoque natura depicta, in mendosa vultus quoad partium symmetriam minùs exactè compositi prosodia; certæ notæ coloris penitus obscuri; certus scapularum inconcinne prominentium modus; certa climata diversæ patriæ, magis pungi, ac lusu haberi solitæ, vivaci cuidam ingenio copiosam dicteriorum, jocosumque materiam suppeditant. Sæpè jocus aliquis, voluptatis gratiâ propositus, uni sociorum tristitiam parit, & alteri risum; sed voluptas isthæc valde crudelis est. Sæpè dictum aliquod aculeatum, aut exprobratio plùs affligit, & cruciat, quàm infortunium: num id videre cupitis? Considerate Jobum, illud tolerantia miraculum. Quadam die festinus advenerat nonnemo Villicorum ejus, lacrymis oculos, ac desperatione faciem obscurantibus lugubriter vociferans: *Prò ingens malum, Domine! Dum cuncti greges tui pascebantur in arvis, ac boves laborabant in agris, irruerunt Sabæi, & occisis omnibus famulis tuis abegerunt universa pecora tua: vix ego solus evasi.* Grande profectò infortunium! Job autem propterea non lamentatur. Nondum ille tristissimam narrationem suam finierat, ecce Pastorum ejus aliquis aderat, clamitans: *Heu, Domine, magnum infortunium! Horrenda tempestate oborta, nubibus excussa quædam fulmina percusserunt ovium tuarum greges, & omnes oves tuas unà cum pastoribus in favillam redegerunt: vix ego solus elabi salvus potui.* Gravissimum pariter infortunium! at neque modò Job quiritatur. Altero hoc nuntio necdum rem suam elocuto, en aliquis supervenit Jobi stabularius, inquires: *Heu, Domine, perditum sumus! Chaldæi tribus turmis irruerunt in villas tuas,* atque

Dicteria
possunt esse
sine pec-
cato,
Arist. 4.
Eth.
si nemo il-
lis offenda-
tur, & affli-
gatur.

Varii sunt
ad jocos
genii.

& varii
joci:

Qui sæpè
gravius af-
fligunt,
quàm in-
fortunio,
ut Jobum,

Job. 1.

atque rapuerunt omnes Camelos tuos; quid-
quid autem abripere non potuerunt, gladio
perdiderunt: ego solus effugere potui, ut
rem infauftissimam tibi nuntiarem. Grande
rursus infortunium! sed Job nullo dolore
movetur ad questus. Illo adhuc loquente
famulorum domesticorum quidam advola-
bat, & cum ejulatu clamabat: Heu, Do-
mine, perierunt omnia! Vehementissimus
venti turbo cum impetu maximo concussit
ædificium triclinii, in quo prandebant om-
nes filii tui, ac filiæ, & collapsò tecto op-
pressi sunt omnes miserrimâ ruinâ. Sanè
ingens infortunium! nec tamen Job in la-
menta dissolvitur. Post hæc omnia cor-
pus ejus putentibus afficitur plagis, totum-
que scatet vermibus, non sine atrocissimis
doloribus, horridâve putredine: & Job
necdum lamentatur. Denique verò quidam
Juvenes (audite, Juvenes, ac discite reve-
reri seniores, & linguæ vestræ frænum mo-
derationis injicere) Juvenes quidam absque
prudencia, absque pietate, Jobum probris
laceffere, ac derisui habere audent. Ecquid
jam futurum existimatis? An unquam cre-
dere potuissetis? Ille Job, qui infelix esse
scivit sine questibus, derisionem tolerare
non potuit absque lamentis: *Nunc autem
derident me juniores tempore!* Perdita sint
omnia fortunæ bona, contriti filii, pessum-
data sanitas: patientia! quòd autem deri-
deor quoque, vah! istud nimis est acerbum:
Nunc autem derident me juniores tempore!

5. Nunquid ipsimet hujus veritatis ex-
perimentum sæpè capitis, Auditores? Ete-
nim animo tranquillo toleramus objecta
natalium, corporis, ingenii vitia; quan-
do autem ludibria quoque ingeminantur,
perfacile patientiam rumpimus. Et qui-
dem nonnullis esse volupe videtur, si al-
ios cavillari, ac fannis excipere queant:
irrident quandoque proximum suum, &
scommatibus studiosè ludunt, ut eo irri-
tato, & in iras acto sua voluptate perfru-
antur. Istud inter alia intendebat Phenen-
na malitiâ suâ: sodalem suam in furias a-
ctam videre volebat. Et verò, ubi vulgata
legit: *Affligebat quoque eam æmula sua*, He-
bræus habet: *Irritabat eam, ut fremere, &
tonare faceret eam.* En, Annam iracun-
diâ excandescens videre avebat: *Irrita-
bat eam, ut fremere, & tonare faceret eam.*
O proptervæ mentis homines! edicere vo-
bis ausim, quòd præclarum, scilicet, vobis
lucrum comparetis; cum enim proximus
vester, occasione à vobis præbita, eru-
perit vel in blasphemias, vel obscæna ver-
ba, vel in execrationes, vel saltem in im-
patientiam, tum nimirum obtinueritis,
quòd plura committantur peccata: & cum
centum, si vobis essent, vitas impen-
dere vos oporteret ad impediendam vel
unam tantummodò offensam Dei, vos

omnem adhibetis industriam, ut is offen-
datur. Et vobis blandimini, quasi ejus-
modi facetiæ sint innocentes? In proce-
mio Digestorum severè prohibetur Schola-
sticis, ne derideant suos Magistros, Recto-
res, aut Socios, & Condiscipulos, præ-
sertim rudiores, ac parcius capacitatis,
& ingenii dotibus instructos: *Quis enim,*
inquit, ludos appellet eos, ex quibus cri-
mina oriuntur? Scitis autem, ô mordaces
animi, quòd etiam hic in terris permagni
vobis stare possit vestra mordacitas? Ca-
nis mordere cupiens, non rarò in lapidem,
aut lignum incurrit: idem latrando pro-
currens, sæpè percussus fuste revertitur u-
lulans. Apud Romanos antiquos vin-
demiarum tempore permissum erat aliquot
diebus quodcunque probrum in quemvis
alium conjicere, ita ut nec Imperatores
ipsi ab aculeatis dictis evaderent liberi.
Unde Tiberius Nero sæpius audiebat Bibe-
rius Mero, petulanti plebe illius ebrietates
perstringente. Denique verò mos iste abiit
in defuetudinem: nòstisne causam? Quia
potentiores effrœnatis linguis incipiebant
respondere baculis, & fustibus; videns enim
plebs, graviora verbis esse verbera, demum
loquendi rationem invertit:

- - - Vertère modum, formidino fustis,
Ad benè dicendum, delectandumve parati.

Horat.

6. Profectò non semel ictus pugionis, Ac sæpè
aut sclopi manualis alicui dicto mordaci mortis,
respondit, atque facetum opprobrium à
lingua dimissum, duello finitum est, ac
miserrima cæde. Ita nempe sæpius acci-
dit hujusmodi ludionibus, & acerbis jo-
catoribus, quod apibus, quæ pungendo
leve damnum inferunt, sed ipsæ gravissi-
mum recipiunt; immissus enim aliò acu-
leus haud minoris constat ipsis, quàm vi-
tæ propriæ jacturâ, teste Virgilio:

- - - Spicula cæca relinquunt
Affixa in venis, animasque in vulnere ponunt.

Virg. 4.
Georg.

Et verò culpâ non vacat, qui sese talibus
armat vindictæ jaculis. At enim Chri-
stiana mansuetudo acuta ejusmodi tela
nobis eripit è manibus. Anna certè,
toties amarissimis dictis laceffita, non
respondit, nisi solo dolore, silentio, &
lacrymis, utut haudquaquam ipsi defuif-
sent, quæ in Phenennam regerere potuif-
set; duæ quippe mulieres, iisdem sub
laribus viventes, perbenè nòrunt, qua
ratione fulmina retorquere valeant, si fe-
riri se sentiant. Sic Anna, si non fuisset
aliud, amore Mariti sese præmunire, ac
armare potuisset adversus audaculam, &
protervam æmulam. Verùm neutiquam
ita pugnavit, sed afflicta secum ipsa doluit,
& tacuit. Necdum tamen illa Crucifixi Christi,
Servatoris exempla conspexerat, quæ
nos evidenter videmus; siquidem gravissi-
mas

Ipsimet
Authori,

Exemplo
Romano-
rum,

ut apibus.

Ludibria
sunt intole-
rabilia,

Ex Pagnino.

& causa
multorum
malorum.

Mansuetudo
Christiana
docet aliud,
Exemplo
Anna,

Christi,

ad confer-
vandam pa-
cem.

Similit.

mas novimus cavillationes, quas ille toleravit, derisus, ac vituperatus, & à turba militum petulantissima, & à plebe vilissima. Quod si tanta sustinuit Christus amore nostri, nos herclè pariter nonnulla tolerare tenemur, si forsan à quocumque derideamur. Quid, quòd id necessarium quoque sit ad conservandam pacem, & humani commercii tranquillitatem? Enimverò si vituperia vituperiis, exprobrationes exprobrationibus, scommata scommatibus excipere, & compensare volueritis, rixarum finem non habebitis. Observate rem domi vestræ facile obviam: si ventus vehemens per fenestras irruat, apertâ simul januâ, videbitis totum turbari cubiculum, cuncta fluctuare tapetia, omnes strepitare imagines è parietibus pendulas: violentissimi, quos audire

est, strepitus videntur tot esse bombardarum crepitus: quasi à terræ motu contremiscunt muri: confracta vitra, dejecta vasa, inversa suppellectilia, chartæ volantes, domesticam vobis exhibent in pavimento tempestatem. Agite verò, januam claudite: & cessabit illicò procella, erunt omnia tranquilla, omnia quieta. Haud aliter sanè, ubi duæ linguæ dimicant invicem, ac una aperitur adversus alteram, prò quanti mox oriuntur strepitus, quantæ rixæ! Claudatur os unum, retineatur una lingua, taceat unus, ac dissimulet: & reddita quies erit. Quoniam verò non oportet alteri præbere occasionem patientiæ, nos omnes summo opere à dictariis, ac mordacibus aculeis abstinere decet, imitantes Annæ mansuetudinem, non arrogantis Phenennæ petulantiam. *Affligebat eam &c.*

S E R M O VII.

Dixit ergo ei Elcana vir suus: Anna cur fles? & quare non comedis? & quam ob rem affligitur cor tuum? nunquid non ego melior tibi sum, quàm decem filii? 1. Reg. 1. v. 8.

ARGUMENTUM.

Non convenit recensere, quod potest pacem turbare.

Elcana con-
solatur An-
nam,

ut Maritus
bonus:

Non repe-
hendit Phenennam, ut
bonus Pater-
familias:

1. **V**idens Elcana permagnam Annæ conjugis suæ tristitiam, totum se dederat ad eam quoquo solatio erigendam. Eja, dicebat illi, tristitiam excute! quare jam ploras? quare non potius cibo nobiscum reficeris? quare cor tuum absorberi mœrore permittis? num ego, num amor meus, tibi non pluris est, quàm decem liberi? Isto solamine nonnihil roborata, ac interno mentis dolore mitigato, Anna in Silo modicum quid cibi sumpsit, atque potus. Atque hîc, uti videtis, Auditores, Elcana partes egit boni Mariti, suppeditando solatium, quantum potuit, uxori suæ; verum haud perinde functus esse videtur officio boni Patrisfamilias? etenim videns Phenennam totam aliam, totam arrogantem, ac mordacem, non tamen eam vel verbo redarguit, non objurgat, non corripit. Itâne, quia Anna melioris indolis est, quia mitior, atque docilior, ille permittere debet, eam ab altera malignè circumscribi, probrosè contemni, ac vituperari? Exerat ille potestatem suam, seseque dominum familiæ suæ demonstrat; atque adeò reprimat, & corripiat audaculam, ac turbulentam conjugem. Hinc eruitur utile,

nec injucundum quærendi argumentum, quam ob rationem Elcana, cupiens Annam amanter consolari, non se converterit ad qualemqualem Phenennæ correptionem, tantopere necessariam. Certè Patrumfamilias officium exigit, turbas prohibere, delinquentes corripere, pacemque conservare domi suæ. Nonnulli dicunt, vituperationes illas Elcanam omnino latuisse. Neque etiam novum est, in aliqua familia centenas, ac millenas excitari discordias, atque turbas, quin ipse Paterfamilias aliquid resciait. Porro Phenenna non usque adeò erat impudens, ut Annæ ob Mariti oculos auderet insultare; Anna verò ita patiens erat, & mansueta, ut alterius culpas ad Maritum deferre nollet, sed potius, uti Chrysostomus observat, eas tolerare, quàm adversariam accusare, mallet: *Non dixit Marito, verba sunt auri Doctoris: Quoniam me probris afficit amula, me defende, & vindica.* Quapropter Elcana injurias illas ignoravit. Fortè quis ignorabit injurias.

2. Inde colligo, quantopere Christianorum quivis in id incumbere debeat, ut tacere discat, quando locutione sua pax domestica turbari posset. Quandoque variis Tacere oportet ob pacem domesticam,

variis in domibus certæ indolis homines invenire est, qui omnia investigare, omnia inquirere, omnia scire, omnia dicere conantur, quemadmodum de illis jam Poëta cecinit:

Juv. sat. 7.

Hæc eadem novit, quid toto fiat in orbe:
Instantem Regi Armenio, Parthoque cometen
Prima videt; famam, rumoresque illa recentes
Excipit ad portas; quosdam facit - - denique
Quocunque in trivio, cuicumque est obviam, narrat.

quæ susurra-
tionibus tur-
batur.Ita consilie
Socrates,

Sæpè famuli, famulæque talibus viis herorum suorum gratiam aucupantur, & nonnunquam deprehenduntur heri adeò imprudentes, & incauti, ut arbitantes eum fidelem, qui susurrando plura refert, quiritentur, atque doleant, nullam domi suæ pacem esse, insuperque blandiantur aspidi, à quo feriuntur, ac veneno inficiuntur. Socrates, interrogatus, qua ratione semper optata quis in familia sua frui quiete valeat, respondit, unicum duntaxat esse modum. Et quem putatis illum? Istum videlicet, ut Herus linguas amputet omnibus domesticis. Uxorem ducis? inquiebat: confestim, ubi sponsa domum intrat, ipsi linguam exseca. Famulum recipis, aut ancillam? præscinde linguam famulo, & ancillæ. Hac ratione Sponsa non quotidie Sponso narrare poterit, quid Socer ejus dixerit: eo modo famula non quot diebus omnia ad Socrum referet, quæ nurus & fecerit, & locuta fuerit: simili methodo famulus non identidem in suspicionem adducet jam famulos alios, jam amicos, jam filios ipsos: eaque viâ salva semper pax domestica consistet. Difficile nimirum est, Matrifamilias non excidere quandoque verbum, quod alteri displicere queat: difficile, quodam in filio non subinde notari gestum, aut vultum, aut questum, qui patri minus acceptus esse possit. Quodsi non referantur ista, placida vivetur in quiete: si verò inofficiose narrentur, illicò venietur ad arma.

jube Archelaus,

3. Itaque silentium domesticis omnibus impensissimè commendatur. Archelaus Rex aliquando Tonsores suos vocaverat, ut barbam raderet, atque capillum tonderet. Ingressus ille quærebat obsequiosissimè, quonam Rex modo sibi maximè serviri juberet. Silentio respondebat Rex. At, repetebat officiosus Tonsores: qua ratione, quo ordine, qua lege capillos componi Vestra Majestas imperat? Silentio, denuo reponebat Rex. Ista nimirum prima semper esse conditio deberet, quâ Heros cum famulis pacisci oporteret, ut obsequia sibi consulta præstent, sed cum silentio. Ita sanè Solimanus Turcarum Imperator volebat, dum decem famulos cubicularios ad præstanda sibi obsequia constituerat, omnes autem mutos selegerat. Tametsi verò nos eadem ratione mutos es-

Solimanus
præstabat,

se non exigant Heri, jubet tamen Deus.

Audisti verbum, ait in Ecclesiastico: Audisti verbum adversus proximum tuum? Commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet. Quasi diceret: Si fortè verbum aliquod audieris, aut vultum notaveris, aut gressum, gestumve conspexeris, qui relatus ad alterum, ipsi displicere posset, tuo sepultum in corde teneto, certus, nihil illud habere veneni: non inde crepabis. Forsan illa juvencula multum bilis evomuit adversum Socrum, & tu famula id audivisti: taceto. Filius ille plura effudit contra Patris sui modum tractandi, & tu famule hæc audivisti: taceto. Nobilis ille probrosum quid locutus est, quodsi resciret alter, ferret ægerrimè, & tu illud audivisti: taceto, fileto. Paucis: nolite verba recensere, quæ possent flammam accendere, ac in incendia erumpere: Audisti verbum adversus proximum tuum? Commoriatur in te, fidens, quoniam non te dirumpet.

Eccl. 19. 10.
& ipse Deus
imperat.

4. Verum hîc aliquis interpellabit, atque dicet: Fidelitas, amicitia, ac zelus quidam pro favore, & commodo amici, aut domini, aut familiæ, loqui me cogit; nec enim ferre possum, si quis malè de ipso loquatur, quod ipse non resciat: neque tolerandum mihi esse videtur, tales in domo vigere insolentias, & inconvenientias, quibus ille remedium præstare nequeat. Atat, audite, quicumque hujus estis sententiæ! Non ego invenio hosce homines, audita, vi-
fæque aliis referentes, à sanctis Patribus, aut
Sacris in Paginis appellari amicos, sive
prudentes, sive fideles, sive zelosos: vicissim autem deprehendo, eosdem à S.
Bernardo dici proditores, qui discordias
disseminant, & inter propinquos scandala
nutriant: Proditores fiunt, qui discordias
feminant, & nutriunt scandala inter fratres.
Invenio, dicaces ejusmodi susurrone infamiâ non absolvi à Psalte Regio, cum ait,
illos dulcedinem amoris, ac fidelitatis in
lingua fingere, sed interea modò hunc, modò illum vulnerare: Molliti sermones super
oleum, & ipsi sunt jacula. Deprehendo etiam, illos ab Ecclesiastico vocari stultos: A facie verbi parturit fatuus, sagitta infixâ in
femore carnis, sic verbum in corde stulti. In-
venio pariter, eosdem à D. Paulo nuncupari exosos Deo: Susurrone Deo odibiles. Atque si mihi liceat conjungere sacra profanis, invenio quoque, temporibus antiquorum Imperatorum dicaces ejusmodi dictorum alienorum narratores, pice perlinitos, ligatis pedibus, & acuminato ferro sub gula infixos, publico in foro accensos ardere debuisse, ut experirentur ipsi flammam, quas in familiis accendere conati fuerant: unde Poëta ludens illis accinuit:

Dicacitas
perstringitur.S. Bern. ser.
3. de Dedie.
Eccl.

Ps. 65. 64.

Eccl. 19.
v. 12. & 12.

- - - Tæda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant.

5. Qua-

Narratiunculae dicaces repellendae sunt,

Apoc. 12.
10.

Angelorum exemplo.

5. Quapropter vos omnes sedulò vigilare oporteret, Auditores peramandi, sanctamque indignationem ostendere contra talem, qui prætensio sub velo peculiaris confidentiae suis narratiunculis cor vestrum implet molestis fastidiis, atque totam domum discordiis. Id sanè requirit verum familiae vestrae bonum. In Apocalypsi describitur generale quoddam tripudium Angelorum, in cœlo collatantium: *Audivi vocem magnam in cœlo dicentium: Nunc facta est salus, & virtus, & regnum Dei nostri, & potestas Christi ejus.* Advertite mentes vestras ad singulares loquendi formulas. Vox magna audita est, in cœlo repetitis clamoribus roborata, multitudinis ingentis, dicentis: *Nunc facta est salus, & virtus, & regnum Dei, & potestas Christi.* Hic, opinor ego, sermonem esse vel de magno peccatorum ad frugem converforum numero, vel de Servatoris nostri triumphis, vel de stabilita regni cœlestis possessione, ab eodem adita. Verum neutrum erat eorum; etenim ipsi dicunt Angeli: Nos isthac agimus lætitiæ festa, quia projectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei nostri die, ac nocte. Cornelius à Lapide hic ait, hisce vocibus bonos Angelos plausum excitasse, invicem acclamasse, & congratulatos esse in præcipitatione Diaboli: *Sunt celestia, acclamatio, & congratulatio Angelorum exultantium de profligato demone.* Jam modò amplius ad propositum nostrum animos reflectite. Imprimis adumbratam spectatis lætitiæ totius cujusdam familiae, quando certi susurriones, certæ garrulæ domo ejiciuntur; omnes quippe invicem sese consolari solent, ac dicere: Deo laudes! tandem ille migravit: denique illa foris est: jam demum quietè vivere, jam in pace conversari licebit. Dein observare vos velim, de bonis Angelis dici, quòd Deo præsenterent orationes, atque virtutes piorum: *Stetit Angelus juxta aram templi habens thuribulum aureum in manu sua, & data sunt ei incensa multa, &c. & hæ sunt orationes Sanctorum.* De Dæmonibus autem dicitur, quòd accusationes deferant: *Projectus est accusator.* Qui in familia narrant, ac referunt deteriora, profectò non solent esse meliores; còmuniter enim occultam alunt invidiam, arcano turgent livore, malignitatem foveant, aut ad minus adulari cupiunt. Certè bonorum Angelorum non agunt officium, sed Diabolorum. Denique additur: *accusabat die, ac nocte, & Angelos, & animas bonas.* At, fierine potest, ut semper adsit accusationis argumentum? Si non aderat, ille sibi faciebat: bonitatem innocentis supplebat malitia accusatoris; deferebat aliquid mali, sive verum esset, sive falsum, an historia, an mera suspicio, parùm intererat.

6. Atque vitium istud frequens est in eo, qui aliorum facta referre paratus est: loquitur, neque verba ponderat, aut dimittitur: verum narrat, atque falsum: suspicionem pro certitudine venditat: falsum pro vero profert: verum alias per circumstantias, falsasque interpretationes corrumpit. In Exodi capite septimo Aaron coram Pharaone in terram projiciebat virgam suam, quæ stupendo prodigio mutabatur in serpentem. Mox Incantatores Ægyptii superveniebant, atque pari modo baculos suos humi abjiciebant: & ecce mutabantur & isti singulos in serpentes: *Projeceruntque singuli virgas, quæ versa sunt in dracones.* Subintrat hic Rupertus Abbas, & quærit, utrùm baculi Præstigatorum re vera conversi fuerint in serpentes; respondet autem inficiando, quia Diabolus non pollet virtute taliter transmutandi; sed ait, virgas in se remansisse simpliciter, prout antè fuerant, vi autem præstigiorum, & incantationum oculos spectantium fuisse fascinosos, ut aspicere se putarent, quod non erat, ut serpentes viderentur, qui erant baculi: *Virga Magorum erant, quod fuerant, inquit Abbas doctissimus; sed per murmuraciones, & insurrectiones Ægyptiacas fascinauerunt Magi oculos hominum, ut virga viderentur eis species habere draconum.* Ista fascinatio quotidie diversis in familiis innovatur. Deus bone! nonnemo quandoque ait: illa mea Nurus quantum imutata est? cùm primò has in ædes venit, perquam erat modesta, ac reverens: jam nihil ei gratum apparet, omnia ipsi displicent, omnia indignationem movent. At minimè gentium: illa est, quæ fuerat; tuus autem famulus ille, aut famula, cui nimiam habes fidem, te fascinat, & incantat, facitque, ut Nurus tua tibi videatur in serpentem versa. Ita filius ille, frater, & amicus ille, sunt, qui fuerant: quòd si vobis videantur esse dracones: aperite oculos, & aliquem deprehenditis, qui susurrationibus, dicacibusque narratiunculis suis vos iniquè fascinat, phantasiam vestram invertit, atque facit, ut vobis esse videatur, quod non est: *Virgæ erant, quod fuerant; sed per susurraciones, & insurrectiones Ægyptiacas fascinauerunt Magi oculos hominum, ut virga viderentur eis species habere draconum.* Hucusque dicta sufficiant ad hoc, Dilectissimi, ut vobis religioni ducatis referre id, quod in familia pacem turbare, aut occasionem gravibus & incommodis, & discordiis præbere potest: dein etiam, ne tam faciles accommodetis aures illi, qui vos ejusmodi narrationibus irritare cupit. Haud equidem dico, quòd neque tunc, quando res est de certis quibusdam vitiis, aut erroribus, quorum notitia nec quietem turbat, nec ad animæ vestrae damnum vergit, sed potius

Loquaces decipiunt, & fascinant,

Exod. 7. 10.

ut Magi coram Pharaone.

Rup. hic.

Opponitur cautela,

exemplo
Annæ.

potius ad emendationem, & correctionem familiæ facit, facta, dictæ referre, ac audire liceat; ubi namque de filiis adhuc parvulis, de periculis, quæ præveniri possunt absque scandalis, & culpis gravioribus, agitur, tunc enim verò laudabile est & referre, & audire. Sæpè igitur in nobis vigeat illud naturæ principium: *Non faciamus alteri, quod nobis ipsis nolumus fieri.* Id quod strenuè exsecuta est Herois nostra, de qua agimus, Anna, quæ graviter ab adversaria sua Phenenna dictæriis, & oppro-

briis impetita, nihil injuriarum ad Maritum retulit; & hanc fortassis ob rationem ille temerariam non reprehendit. Verum, ut jam redeamus ad seriem litteralem huic Sermoni præmissam, captu perquam difficile videtur, quòd Elcana nihil rescierit de vituperationibus, & exprobrationibus adeò diuturnis, atque continuis. Si ergo non ignoravit, cur Phenennam non corripuit? Num id percipere desideratis? Venite ad dictionem proximam, & audietis.

S E R M O VIII.

Dixit ergo ei Elcana Vir suus: Anna cur fles? 1. Reg. 1. v. 8.

A R G U M E N T U M.

Correptio in familia prudenter adhibenda est.

1. **P**henenna quotidie acerbis dictæriis insultabat Annæ, nec illam Elcana corripiebat, aut reprehendebat. Omissionis hujus causam investigavimus in antecedenti Sermonem, nec indagavimus. Inquiramus etiam hodie, & fortè deprehendemus. Igitur sunt, qui dicunt, id factum esse quodam ex respectu, ac reverentia boni Mariti erga uxorem, etiam perversam. Uxor nimirum socia Mariti est, subjecta quidem, sed non serva: Maritus potestatem habet in uxorem, sed non tantam, quantam Pater in filios, & Dominus in famulos. An edicere mihi potestis, quam ob rationem Deus, Evam conditurus, eam ex Adami costa formaverit? Ecce non potius è cranio, aut è brachio, aut è pede? Non creavit eam è capite, quia mulieribus universim non tanta debet esse mens, & intellectus, quantus viris: nec eam ex brachio condidit, quia vir laboribus suis foeminam sustentare debet, & non foemina virum: nec è pede constituit eam, quia mulier non debet à viro calcari, pedibusve proteri, sed è costa, vicina cordi, quia ab eo debet amari. Ille caput uxoris est: *Caput autem mulieris est vir*; sed caput ad eam dirigendam, non torquendam. Tot aliàs jam sunt incommoda corporis, & animi, utrumque assiduò obsidentia, ut crudelitate non videatur vacare, qui dolores insuper intendit augere. Qui nullo non die minas in uxorem spargit, & contumelias, non sibi comparat laudem viri zelosi, sed probrium impatientis. S. Joannes Chrysostomus hom. 26. in primam ad Corinthios, quot verba, tot fulmina vibrat in virum, qui duriter habere audet uxorem: virum appellat infamem, nec bestià meliorem, qui à ferocia

verberandi uxorem non abhorret: *Nam uxorem verberare est extrema contumelia, non ei, quæ verberatur, sed ei, qui verberat: Ejusmodi virum, si vir est appellandus, & non bestia, instar parricide, & matricide ego dixerim.* Deus, pergit oris aurei Orator, & patrem, & matrem relinquere præcipit, ut vir conjugis suæ jugiter assistat: *Relinquet homo patrem suum, & matrem suam, & adhaerebit uxori suæ.* Quomodo igitur non est extrema insania, eam contumelià afficere? Socrates, solo rationis lumine philosophari solitus, satius esse, meliusque judicavit, uxoris suæ improbitates tolerare, quàm se illi intolerabilem reddere. Xantippe (hoc illi nomen erat) illum aliquando tempore matutino ad fenestram operiebatur, donec ipsum plures inter amicos medium per plateam advenire conspiceret. Tum verò importunè ipsi acclamavit, ac tota ferociens & verbis, & vultu, tot in eum evomuit probra, quot à lingua indomita mulieris, & talis mulieris, erumpere possent. Socrates tranquilla semper, firmâque mente auscultavit: quando Xantippe plùs irata, atque vel ipsa tranquillitate hac magis irritata, confestim manu matulam, turpi lotio repletam, arripuit, totâque rectè super caput ejus effudit. Madebat, & ex omni parte sordido rore stillabat Philosophus; at nihil inde turbatus, imò suaviter subridens, & ad amicos conversus, oppidò, inquebat, miratus essem, si tantis è nubibus, & post tot tonitrua non venisset pluvia. Jam si vir Ethnicus tanto moderamine petulantissimas insultationes conjugis propriæ pertulit, quanta moderatione Fidelium quemque uti convenit? Igitur eadem ratione Elcana, vir perinde moderatus, atque mansuetus, Phenennæ

Socrates
tranquillè
fert injurias
conjugis.

Deus Evam
creat è co-
sta,

ob amorem
à marito
debitum
uxori:

hinc per-
stringuntur
viri fero-
ces.

nennæ nēvos dissimulare, atque tum ei condolens, tum ipsam reverens, illam non objurgare, non corripere potuit. Neque tamen ego huic opinioni adstipulari velim.

Uxorū vi-
tia repre-
hendi de-
bent:

Lipom. in
Gen.
Sed mode-
stē, ac leni-
ter,

Gen. 18.

exemplo
Abrahæ,

Gen. 30.

Jacob,

2. Reg. 6.

David,

Tob. 2.

Tobias,

2. Verum est, Uxorū errores, ac vitia, quemadmodum Lipomanus animadvertit, non debere reprehendi duriter, & acerbè; attamen idcirco non omnino dissimulari debent. *Mulierum fragilitates non durius vindicandæ, non tamen dissimulandæ omnino sunt.* Non oportet eas ampliùs ad iras concitare, sed opportuno tempore, locoque suo discretè corripere: *arguendæ sunt, non irritandæ.* Et verò centena proponuntur Divinis in Litteris exempla. Genesis cap. 18. quidam Angelus, sub specie Peregrini hospitio exceptus ab Abrahamo, priusquam valediceret, prædixit eidem, Saram, ejus Uxorem, unum post annum parituram esse filium. Sara, post januam cubiculi stans, id audiebat, &, quòd se valdè vetulam esse nōset, continere se nequibat, quin rideret, atque mirabilem pollicitationem ludos faceret. Abraham vocatam interrogabat, quam ob causam risisset. Mulier, cæteroquē bona, subtimuit, atque subito, more videlicet fæminarum, mendacium deprompsit: *Negavit Sara, dicens: non risi.* Abraham non dissimulavit hocce mendacium, sed modestè reprehendens eam, mox illud repressit: *Non est, inquit, ita; sed risisti.* Eodem Libro Genesis cap. 30. Rachel importunè desiderabat à Martio Jacob, quod erat impossibile. Jacob eam moderata cum indignatione tantum ob ardorem redarguebat, &, quid autem? ajebat: an fortè Divinam omnipotentiam meis tenere manibus me putas, ut ad libitum quæque disponere valeam? *Nunquid pro Deo ego sum?* Libro secundo Regum cap. 6. Michol, Fœmina regio turgens sanguine, fluente in venis ejus, ægrè ferebat, atque fastidium concipiebat, quòd David se humiliaverit, & ejus opinione nimium demiserit, in medio plebis saltitans coram Arca. Ille serena fronte silentium ei imposuit, seriò contestatus, se in obsequio Dei Exercituum adhuc ampliùs humiliari velle: *Vilior fiam, plus quam factus sum, & ero humilis in oculis meis.* Tobia cap. 2. Anna conjux de lucro sui laboris agnellum emerat. Tobias, eo tempore cæcus, animalculum balare audierat, & extremæ paupertatis, in quam sua tunc familia devenerat, benè conscius, credebatur, haud esse tantum in domo sua peculii; idcirco dubitabat anxius, ne furtum commissum esset; nec metum suum dissimulabat, sed, quæso vos, inquiebat, sedulo indagate, num agnellus iste non fortè si alterius domini: si sit, ocyùs illum restituite: *Videte, ne furtivus sit: reddite eum dominis suis.* Job videns in ærumnis suis maximis Uxorem

suam patientiæ limites enormiter esse ac Jobi. transgressam, appage, ajebat, mulier insipiens, & acquiesce; dignum utique, & justum est, adversitates à nobis accipiendas esse ex eadem manu, à qua prospera recipimus: *Quasi una de stultis mulieribus locuta es: si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus?* Omnia hæc exempla, à Spiritu sancto nobis proposita, clarè nobis ostendunt, à Marito corripendam esse uxorem, discretè quidem, & cum moderatione, sed tamen corripendam. Quare videtur, ab Elcana temerariam Phenennam suam re vera redargui debuisse. Hinc redit eadem cupido sciendi, cur is eam non redarguerit.

3. Respondebit alius, eam perturbationem in Elcanæ familia tribus duntaxat per annum vicibus exortam esse; quòd autem aliqua mulier ter solum anno toto verba proferat in alteram aliquantulum injuriosa, aut displicentia, non tanti rem mali esse videri, quin à Marito quodam mansueto dissimulari queat. Sanè multi vestrū, qui me modò auditis, beatos vos esse existimaretis, si fœminæ, quas domi habetis, ter tantummodo per mensem in altercationes invicem insurgerent, cum instar miraculi censeatur, si non ter quot diebus in ejusmodi prælia prorumpant. Igitur Elcana dissimulare potuit illud delictum, quia valdè rarum. Ista doctrina stabilitur supra fundamentum, quod non omnino est certum, videlicet, quòd Phenenna per annum ter solum injuriis lacefferit sodalem suam. Haud adeò siquidem credibile est, in muliere, & muliere proterva, & invida, tantam fuisse moderationem. At ego id satis verum esse crediderim; satis enim clarè Sacer contextus illud innuit: *Sic faciebat per singulos annos, cum redeunte tempore ascenderent ad templum Domini.* Jam intelleximus, illos ad Templum ire solitos esse ter anno quolibet: itaque ter per annum repetebatur illud opprobrium. Nec ego Phenennam ampliùs fuisse ream judicaverim, quàm Sacra Pagina notaverit. Quòd si vobis difficile captu videatur, quòd illa tam raro adeò perversa fuerit, & quidem dum ad piam solemnitatem pergebat, qua occasione potius ad frugem converti, & sanctificari debuisset, en difficultatem vobis eximo. Mihi persuadeo, quòd Elcana, vir & dives, & prudens, duabus hisce conjugibus in Ramatha assignaverit separata habitacula, ita, ut iisdem in ædibus una pars domus esset pro una, alia pro altera: crede quoque, peculiare cuivis fuisse famulitium, peculiarem mensam; quin etiam verisimile est, nequidem in Silo illas eidem accubuisse mensæ, eademvè refectas esse de quadra, cum Elcana dicatur seorsim eis apposuisse cibos: *dedit eis partes.* Ita

Fœminarum
discordiæ
non sunt
raræ,

Ita separatis haud erat, quod invicem objicerent: vivebant in pace; quando autem ter in anno tota familia simul ibat in Silo, tunc non poterant non convenire: tunc enim verò Phenenna totam bilem, tot mentibus in pectore retentam, eructabat.

ad quas im-
pediendas
facit separa-
tio discreta.

Sic Abra-
ham,

Gen. 13.

& Jacob.

Diffidia
parit mutua
dependen-
tia.

Certum videlicet est, ad conservandam in familiis pacem nihil aliud magis expedire, quàm mediocrem familiarium separationem, suo tempore, ac prudenter factam. Dum Abraham simul conversabatur cum nepote suo Loth, cujusdam fratris sui filio, servi unius rixari coeperunt cum servis alterius. Videns itaque Abraham, facillimum fore, ut à famulis aliqua discordia transiret etiam ad ipsos dominos, cum isti facile unum tueri, & alterum odisse, atque adeò cognati, occasione malè morati cujuspiam vernæ, ad domestica dissidia pervenire possent, vocavit Loth nepotem suum, inquiens: Nos equidem perbenè sub uno tecto vivimus; at si non nihil ab invicem removeamur, adhuc majori vivemus in pace. Nos invicem amamus; verùm moderata quædam separatio nutriat amorem nostrum: *Ne, quæso, sit jurgium inter me, & te, & inter pastores meos, & pastores tuos; fratres enim sumus. Recede à me, obsecro.* Divisique sunt alterutrum à fratre suo: unus habitavit ad Jordanem, alter in Chanaan: atque sic in perfecta semper perstiterunt amicitia. Quamdiu fratres illi gemini, Esau & Jacob, simul commorabantur, perpetuò dissidebant. Rebecca mater eorum, foemina sancta, ac prudentissima, vocans Jacob, magis altero morigerum, aiebat: Fili, expedit nonnihil peregrinari, atque domo tantisper recedere: forsitan Esau sua adversum te odia finiet, quando te non amplius videre incipiet. Obsecutus amantissimæ Matri Jacob abiit, ac tantum absentiae lucrum reportavit, ut multos post annos in patriam reversus, nihil amplius discordiarum cum fratre sustinuerit, sed eum semper mitem, atque mansuetum habuerit.

5. Ad hæc illud quoque frequentium causa rixarum est, ac dissidiorum, si unus dependere debeat ab altero, in usu suppellectilium, equorum, famulorum, atque similibus. Fortè Socrus ire cupit ad ecclesiam, Nurus autem ad spectaculum ludicrum, aut ambulationem: uni placet recitare Rosarium Marianum, alteri confabulari: una solitum obsequium exigit ab aliqua famula, altera idem petit ab eadem: ecce pessumdata pax, & discordia perpetua. Quòd si verò quædam intercedat separatio, ita ut mutua hæc dependentia non sit necessaria, confestim occasio discordiæ tol-

litur. Sic arbitror evenisse in domo Elcanæ: unde factum, ut quoniam ter solum in anno simul esse debebant Anna, & Phenenna, ter solum in anno illa injuriis lacefferetur ab ista. Verùm hoc necdum sufficit, ut Elcana excusari possit, quòd protervam, ac temerariam corripere non debuerit; etenim injuria inferebatur ter, & quidem semper anno quolibet, & cum vituperatæ gravissimo dolore. Igitur quæstionem repetamus à capite: quam ob rationem Elcana Phenennam non corripuit? Jam denique vobis illud enuntiabo; prius autem generalem quampiam, ac utilem Divi Thomæ doctrinam percipite.

6. Correctio fraterna, ait Angelicus, S. Th. 2. 2. 33. 6. haud alium intendi debet ad finem, quàm ad proximi emendationem. Quare si prudenter existimetur, emendationis locò secuturum esse potius malum aliquod gravius, tunc animadversio debet omitti, dissimulari, atque taceri. Hujus rei exemplum fors ipsi habetis domi: filius ille jam adultus, lusui nimio opere deditus, aut alio gravi vitio affectus, at indolis adeò pervicacis est, adeò liberi, immorigeri, ac perversi genii, ut suam amet malitiam, & oderit medicum, à quo sanetur: famulus ille vester meritò castigari deberet, sed adhuc in pejus abibit, & quantumcunque defendatur à fratre vestro, domum discordiis implebit. Hisce, aliisque similibus in circumstantiis ad preces convenit recurrere, tolerare, dissimulare, & non corripere; quia minus malum est, filium, aut famulum uno duntaxat laborare vitio, quàm eum eodem infectum esse vitio, ac insuper gravius odisse suum Patrem, ac insuper omnem evertere pacem: *Ubi probabiliter aestimatur, jam verba recito Doctoris Angelici, quòd peccator non recipiat correctionem, sed ad pejora labatur, est ab hujusmodi correctione desistendum.* Supposita hac doctrina dico, quòd Elcana, si Phenennam non reprehenderit, id omiserit, eò quòd judicaverit, è correptione sua plus eventurum esse mali, quàm boni; siquidem illa erat audacula, proterva, invida, superba: Maritum censebat sinistrè addictum Annæ partibus: ille si ipsam redarguisset, potius ipsa in viperæ modum excandescens, adversus innocentem sociam acrius insurrexisset. Itaque tacuit Elcana, ac dissimulavit, non quòd ignoraverit, aut non ausus fuerit, aut malum non grave judicaverit, sed quòd malum ipsum absque remedio & vulnus ipso remedio magis exasperandum esse cognoverit. Præclarum sanè cunctis Patribus familias exemplum, quo discant, non cæca libidine præcipites, in correptiones prorumpere, sed eas prius seria cum prudentia præmeditari. Ita fiat.

Correptio
adhiberi de-
bet ad emenda-
tionem,

alioquin
omitti, ac
dissimulari.

SERMO IX.

Dixit ergo ei Elcana Vir suus : Anna cur fles ? & quare non comedis ? & quamobrem affligitur cor tuum ? nunquid non ego melior tibi sum , quàm decem filii ? 1. Reg. 1. v. 8.

ARGUMENTUM.

Afflictis adhiberi solatium oportet.

I. **E**Lcana relictâ Phenennæ corripientdæ curâ, qua nullum sperare fructum poterat, totus in id incubuit, ut consolaretur Annam afflictam. Erigere animo, inquiebat, Anna : ut quid amaro fletu deffluis ? cur non manducas ? cur tantis angustis cor tuum affici, & opprimi permittis ? Aspice me : *Nunquid non ego melior tibi sum, quàm decem filii ?* Littera satis clara est : sola verba posteriora indigent explanatione. *Nunquid non ego melior tibi sum, quàm decem filii ?* Non videtur alludere ad liberos Phenennæ, cui propterea Rabbini Hebræi totidem fuisse proles autumant. Illud verum est, quòd ea res perquàm incerta sit, nec è S. Littera erui possit. Cæterum communis est Interpretum regula, numero denario, quemadmodum septenario, ac millenario, Sacris in Paginis indeterminatam significari multitudinem. Jacob in Genesi lamentatur, quòd Laban ipsi pactam mercedem decies, id est, sæpius, mutaverit : *Immutasti mercedem meam decem vicibus.* Job ait pari ferè modo : *En decies confunditis me : nempe multoties.* Ita Paulus Apostolus inquit : *decem millia Pedagorum, & decem millia verborum,* & S. Matthæus : *decem millia talentorum :* videlicet : multos Magistros, multa verba, multa talenta. Igitur Elcana dicere volebat : Bono animo esto, Anna, & ex me solatium accipe : prolem tuam supplebit amor meus, eritque tibi perinde, atque plures liberi. Nobis hic nobilis proponitur idæa, qua doceamur, quantopere studere nos oporteat ad ferendum afflictis solatium. Hæc industria, nescio, quid in se divini continet. Jacobus Apostolus in Epistola sua cap. 1. ait : *Religio munda, & immaculata hæc est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum.* Ista sententia difficultate non caret. Consolari pupillos, viduas, & afflictos, opus, & actus pietatis est, amicitia, & charitatis, non autem Religionis : quam ergo ratione ab Apostolo dicitur Religio ? *Religio munda, & immaculata hæc est.* Propositionem istam explicat Suarezius, cujus expositionem paulò post vobis insinuabo ; prius autem ab uno

Apostolo transeamus ad alium, à S. Jacobo ad D. Paulum :

2. Iste in secunda ad Corinthios peculiare quodpiam nomen vult attribuere Deo : & quodnam illud nomen ? Deus exercituum, Deus Abraham, Dominator, Potens, Terribilis, usitata sunt Divinis in Scripturis Dei nomina : S. Paulus autem nomen illi dare cupit amabilius : hinc ait, quòd Deus sit *Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis.* Nomen isthoc sanè tenerrimum est ; & tam loquens de semetipso Deus haud videtur ea appellatione contentus esse. Verum, ô Domine, quid nos in ærumnis, & afflictionibus nostris ferventiùs desiderare possumus, quàm ut te videamus instar amantissimi Patris subvenire nobis per superna solatia tua ? Imò plus adhuc ego faciam, inquit Deus : equidem Pater amat, sed amore magis severo ; consolatur, sed majori cum sustinentia ; ego autem & amabo, & consolabor materna cum teneritudine : *Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos : meis nimirum brachiis vos amplectar, suaviter vos osculabor, & amaras vobis lacrymas mutabo dulces in risus.* En Deus usque adeò sese demittit, ut nostrum ad solatium vel matris adinstar adesse dignetur. Itaque Religio, quæ talem nos adorare Deum docet, etiam talibus afflictis pio succurrere solatio nos jubet. Haud exigua herclè Religionis nostræ macula inureretur, si in afflictis veneraremur Deum Consolatorem, & tamen eos ipsos relinqueremus absque consolatione. Quemadmodum igitur ista virtus adorare docet illum Deum, ita pariter consolari jubet eosdem afflictos. Dicitur Religio, verba sunt allegati Suarezii, quatenus ipsa met Dei Religio beneficentiam proximorum imperat, juxta illud Jacob : *Religio munda &c.* Eja vos pauperes ægroti in Nosocomiis, Eja vos pauperes vincti in carceribus, Eja vos pauperes derelicti vestra in nuditate, variisque infortuniis, nos obtemperantes Religionis, ita nos instituenti, ipsum in vobis agnoscentes Deum, veniemus ad vestrum solatium, vos invisemus iterum atque

In S. Scriptura numero 10. intelligitur multitudo.

Gen. 31. 41.

Job. 19. 2.

1. Cor. 4.

Matth. 18.

Afflictos consolari Divinum est, ac

Jac. 1.

Religiosum.

Ipsæ Deûs consolatur nos,

materna cum teneritudine, Isa 66. 13.

nostrum ad exemplum.

atque iterum, nostra manu vobis porrigemus cibum, nostrisque colloquiis opportunum vobis suggeremus consilium: *Quomodo si cui mater blandiatur, ita consolabor vos.*

Charitas erga afflictos placet Angelis Custodibus.

3. O quale gaudium erit Angelis vestris Tutelaribus, Auditores, si vos in officii tantæ charitatis occupari conspexerint? Illi nimium quantum suamet indole proni sunt ad levamen afflictis impertendum. At enim nōstis, quæ prima fuerit occasio, qua specialiter sese spectandum, & cognoscendum præbuerit Angelus in terra? In Capite tertio Genesis legimus, à Deo Cherubinum armatum ad Paradisi terrestri ostium fuisse constitutum, pro custodia excubiturum: *Collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium*: non tamen invenimus, illum Angelum homini viventi monstratum esse. Ejusdem Genesis Cap. 12. legimus, Deum se manifestè spectandum præbuisse Abrahamo: *Apparuit autem Dominus Abram*: & satis communiter creditur, apparitionem illam factam fuisse ministerio cujusdam Angeli; sed id Sacra Littera non exprimit. Itaque prima apparitio Angelica, quam novimus certam, ac Divinis in Paginis expressam, fuit illa ad roborandam pio solatio pauperem quamdam afflictam, descripta Genesis Cap. 16. Agar ancilla in domo Abrahami perquam durè habebatur à domina sua Sara: tolerabat illa persecutionem, haud omnino injustam, aliquantisper; tandem verò sustinendæ forti adversæ impar, domo aufugiebat. Errabat misera per locum desertum, tota tristis, ac desolata. Hic ei manifestè conspiciendum se dedit aliquis Angelus, eam suaviter allocutus confirmavit, ut ad dominam suam rediret, séque coram ea humiliaret, animavit, ac insuper ei promisit, beandam esse prole, & numerosa, & locuplete, ita ut afflictissima ancilla, tanto solatio roborata, ad Saram regressa, ac porro mater effecta fuerit Ismaelis, à quo suam originem, atque nomen sortiti sunt celebres illi populi, Ismaelitæ: *Dixitque ei Angelus Domini: revertere, cum reliquis, quæ sequuntur ibi.*

Hinc benefacere miseris est Angelicum.

4. Notate hoc, ô Nobiles! Angelus non dubitavit suam demittere Majestatem, ut primò conspicuum se redderet ad actum consolandi servam pauperem. Notate vos quoque, ô afflicti! missella quædam ancilla haud adeò fuit derelicta, ut non vel Angelus adesset ad ferendum ei solatium. Bonis etiam animis estote vos, qui mihi hîc auscultatis. In hac ecclesia non deerit aliquis, qui vos consoletur, Angelus. Paupercula Vidua, rebus omnibus destituta, misera puella, ab omnibus derelicta, ite ad ædes alicujus istarum, quæ hîc modò mihi præbent aures, Matronarum; proponite illi ve-

stras angustias, & in ea fortè habebitis Angelum consolatorem. Homo miser, persecutionibus agitate, calumniis impetite, injustitiis oppresse, si vos affligant homines, forsan hoc in auditorio Deus vobis præparat Angelum, qui vos consoletur. Ita Deus ipse, quando Populum Hebræum objurgare volebat, & castigare, Cap. 6. Judicum: *Misit ad virum Prophetam*; sed ut solaretur eos, eodem Capite misit eis etiam Angelum: *Venit Angelus Domini, & sedit sub quercu*. Ad Christum Servatorem, cum esuriret, *Angeli acceperunt, & ministrabant ei*, cibum, & potum afferentes: cum angustis obrueretur in agone sanguineo, *apparuit Angelus de cælo confortans eum*. Quid, quòd isthoc afflictos consolandi officium adeò sit Angelis proprium, ut nos ipsi eum, qui nos consolatur in adversis, cum teneritudine quadam appellare consueverimus Angelum è Paradiso: Dicas igitur, ô infirme, dicas ad bonum hominem, qui ad te invisit, qui tibi ministrat, qui cor tuum ad patientiam animat, dicas: O Angele è Paradiso! Pauper famelice, clama versùs incolas illius domus, ad cujus januam tibi vultu amabili porriguntur cibi, clama: O Angeli è Paradiso! Mater inops, loquere de Nobili Fœmina, quæ tibi vestem porrigit ad cooperiendos filios tuos, loquere vel ore, vel corde: O Angele, ô chare Angele è Paradiso!

5. Quòd si vos, ô Dilectissimi, non semper opere consolari miseros queatis, saltem verbis aliquid impendite solatii: ista parvi constant, & tamen haud parùm sublevant. Quid Elcana præstitit afflictæ conjugi? bona verba dedit ei, nihil aliud: eja, inquebat, Anna, absterge lacrymas, siste fletum, & serenam recipe mentem: ego tibi pro omnibus ero. Atque hoc fatis erat, ut Anna dolorem suum mitigaret, ac, licet prius nec biberet, nec manducaret, aliquid demum alimentisumeret: *Surrexit ergo Anna, postquam comederat, & biberat in Silo*. Magnum nempe robur additur afflictò, si modò cognoscat esse, qui sibi condoleat; etenim ea occasione dolor noster certo quodam modo dividi videtur, unde levior efficitur, si à duobus perferri saltem judicetur. Inquiet hîc fortè pia quædam Anima: perlibenter ego aliquid operæ impenderem solatiis afflictorum, idque tantò magis, & promptius, quantò frequentiore hujus operis occasionem nullo non die præbent quotidiana in mundo infortunia; verum ego nescio, quid agendum, nescio, quid dicendum. Itaque tibi haud ingratum accidet, si tibi paucis suggeram, quid agendum, atque dicendum. Impri- cum comiseratione, ejus dolorem, & ærumnam in te quasi recipere, & certa quapiam ratione ap- prehen-

Judic. 6. 8.

Solatium vel solis verbis datum sublevar afflictum

Simil.

prehendere, veluti tuum, debes. Si quis humi jaceat ad pedes tuos, túque erecto corpore stare perrexeris, jacentem hac via non eriges; sed, si verè illum elevare cupias, temetipsum inclinare, demittere, eúmque brachiis amplecti debes, atque tum sublevare poterit, ac erigi prostratus. Ita ferè ad sublevandum calamitosum se inclinare convenit, ac certa quadam ratione calamitatem ipsius amplecti Christiana charitate. Si facilè cor tibi moveat alterius miseria, abundè ingeniosus eris ad ejusdem consolationem: cor commiseratione refertum, se in linguam effundet, eámque dulcedine replebit.

Afflictiones
solatia hu-
mana re-
spuentes,

6. Dein, ô pie Christiane, pro altero documento tibi familiares esse velim sententias quaspiam, ac dogmata spiritalia. Nonnullas afflictiones deprehendere est, quæ omnia respuunt solatia, quatenus humana sunt. Mulier perfidiæ maritalis haud ignara; Vir honoratus ignominiâ publicâ affectus; Dives ad incitas, ac solum mendicitatis patrimonium redactus; mors unici filii, vel mariti, vel patris, qui totam arte, opificio, aut industriâ sua familiam aluerat; morbus incurabilis, mortem non afferens, sed ægrotum in lecto lethales inter dolores sepeliens; filius aliquis pessimè moratus, & irreverens, qui domûs suæ facultates dilapidat, multaque debitorum nomina contrahit; atque alia hujusmodi mortalis vitæ mala, neque consilia recipiunt, neque monita humana; sed adeò dolores adaugent, & multiplicant, ut in mundo nullum sit indagare remedium, aut medicamen, quod proficiat. Ea nimirum mala requirunt sententias quasdam spirituales, ac æternæ dogmata veritatis, & amabiliter repetita, & suaviter inculcata. Itaque opus est animos addas afflicto ad fiduciam in Divina ponendam Providentia, nulli unquam deficiente, ad voluntatem suam Divinæ conformandam, eò quòd à Supremo Numine disponantur omnia ad nostrum bonum. Dilecte fili, dices, chara soror, Dominus adjuvabit te: transibit, ac desinet afflictio tua, téque grande manebit meritum, quòd patienter illam toleraveris: Deus tibi Purgatorium præbet in hac vita, ad præveniendas, compensandasque pœnas, sustinendas in altera: ipse Deus noster multò plura pro nobis pertulit: Deus hac te via sanctum efficere cupit: toleremus omnia, ut securi demum perveniamus in Paradisum: fortè Deus videt, te, si felix esses, non fore pium ampliùs: fortè videt, te aliàs damnandum esse. Itaque suscipiamus omnia Divinis è manibus, nunquam non amabilibus. Ista consolandi ratione duo eodem simul tempore bona, quin optima præstas opera; videlicet & alterius do-

mitigantur
remediis
spirituali-
bus,

cum duplici
fructu.

lores mitigas hisce lenibus medicamentis, vel unicus, vel certè efficacioribus: & præterea munere fungeris Apostolico, dum ad salutem cooperaris illius animæ, exhortans eam ad virtutem.

7. Verùm enim verò dices hîc fortè mihi: quid utilitatis in meammet animam redundabit, si afflictis solatio adesse studuerò? Audi respondentem tibi D. Thomam Angelicum. Aut in gratia Dei versaris, dum hujus virtutis exercitio vacas, aut in statu peccati mortalis? Quocunque in statu vivas, illa semper tibi proderit: & si in statu gratiæ ad hujus augmentum: S. Th. 1. 2. 11. 3. 4. 1. quidem in gratia Dei sis, præter augmentum ejusdem gratiæ meritorum, & gloriæ, serviet illa virtus ad compensandas, extinguendasque pœnas temporales peccatorum, quoad reatum culpæ jam remissorum. Vide, quàm modico, faciliq; pretio dele-re possis multa tua debita; quamvis enim justè vivas, & in vera Dei amicitia, multas tamen pœnas Deo debes: siquidem ille tibi culpam remisit, at non perinde totam tibi pœnam remisit, quam pœnam iminuis, dum afflicto indigentem Dei amore consolaris: quantum solatii alterius doloribus adhibes, tantum videlicet aquæ flammis, in purgatorio te manentibus, effundis: Operatur circa peccatum, ait Angelicus, per modum satisfactionis, & sic sequitur justificationem. Quòd si verò gravis tibi culpæ conscius fueris, ultra beneficium, quod percipis, dum is, quem pio solatio erexisti, Deum pro te rogabit assidue, temetipsum in statu peccati ad pœnitentiam, quodammodo dispones ad recuperandam gratiam; illa quippe virtus est actus quidam misericordiæ, quæ, licet non anime-tur gratia sanctificante, aliquo tamen pollet merito congruo ad eam obtinendam: Vel operatur per modum preparationis, pergit S. Doctor, in quantum misericordes misericordiam consequuntur, & sic potest præcedere justificationem. Quam doctrinam in compendio tradit ipse Spiritus sanctus in Proverbiis: Per misericordiam, & fidem purgantur peccata. Prov. 21. Quid aliud præstantioris præmii sperare, vel obtinere peccator potest è solatio erga proximum suum exhibito, quàm quòd optima fruatur sorte postea se reconciliandi Deo suo? Quapropter exercitate vos, ô Dilectissimi, & frequenter exercitate vos in isto Christianæ misericordiæ officio. Multi sanè præstatis id ipsum circa Parentes, & amicos è consuetudine, ac mundana officiositate sine merito: agite illud & erga eosdem, & erga alios ex charitate, ex amore Dei, ad compensanda peccata vestra, cum lucro vestro, imitantes bonum Elcanam, totum intentum ad erigendam pio solatio afflictam conjugem suam. Ita fiat &c.

SER-

SERMO X.

Surrexit autem Anna, postquam comederat, & biberat in Silo; & Heli sacerdote sedente super sellam ante postes Templi Domini, cum esset Anna amaro animo, oravit ad Dominum flens largiter, 1. Reg. 1. v. 9. & 10.

ARGUMENTUM.

Deus peccata castigat pœnis etiam temporalibus.

I. **P**osteaquam Anna cibo, potuque refecta fuerat in Silo, surgens Divinum ad Sacrum abiit, atque, Heli sacerdote in sella ad fores Templi sedente, corde amaritudine repleto ad fundendas ad Deum preces intravit. Nova nobis hodie persona præsentatur in scena, Heli nimirum sacerdos, &, quamquam ipse sæpius in theatro nostro comparere debet, opportunè tamen aliqua de illo notitia præmittenda esse videtur. Itaque natus est Heli juxta diligentioris computationem Riccioli in *Chronologia reformatâ*, & Petavii de *Doctrina temporum*, anno 1294. ante ortum Servatoris nostri. Natus est eodem anno, quo Græci notissima illa obsidione Trojam cingere cæperant, atque decennis erat puer, quando civitas illa concremata fuerat: inde liquet, eum vixisse temporibus Priami, Hectoris, Æneæ, Paris, Ulyssis, Achillis, Agamemnonis, omniumque sociorum, qui sese bello illo illustres reddiderunt in libris Historicorum, atque Poëtarum. Ejus ætate post cruenta prælia cum Turno, ac Rutulis in Italia stabilitum est regnum Latinum in Æneæ familia. Ejus ætate sunt exortæ Monarchiæ Lydiorum, Corinthiorum, ac Lacedæmonum, & extinctum est Regnum Sicyoniorum, quod mille circiter annis viguerat. Ortum suum Heli cum familia sua ducebat ab Aarone, non quidem per lineam Primogenitorum ex ramo Eleazari, sed per prosapiam secundogenitorum è stemmate Ithamar. Ille gemina conspicuus erat dignitate, qua sublimiori constituebatur in gradu Reipublicæ Hebrææ: & Judex quippe simul erat, & Pontifex. Judici competebat potestas absolvendi, condemnandi, ac decidendi, quin arbitrium alicujus magistratus requireretur, aut provocationi ad aliud tribunal locus daretur; at non perinde mittebatur ipsi jus sanguinis, quem non licebat fundere, nisi in casibus, eorum Lege statutis. Dignitati huic non erat peculiaris vestimentorum habitus: nec ea proveniebat ex

hæreditate, nec in certa quadam permanebat Tribu, aut Civitate, aut familia; sed Populus, à Deo illustratus, eligebat, & agnoscebat ejusmodi Judicem. Attamen illi fas non erat ex arbitrio suo movere bellum; sed statuto bello exercitibus præerat, ac imperabat bellum; unde ipsi sacris in Paginis modò Judices appellantur, modò Duces.

2. Pontificatui, summo Sacerdotio, ac & Pontifex, Sacerdotum Principatui, quæ Divinis in Litteris idem sonant, propria vestiendi ratio, præscripta ab ipso Deo, erat, & solemnibus in functionibus adhibebatur. Inaugurabatur autem, & consecratur Summus Sacerdos per hoc, quòd sacrum oleum super caput ejus effunderetur, ac ipse digitis in sanguine Vituli immolati intinctis, Altare signaret eodem sanguine. Ejus ad Officium spectabat mundas, & accensas conservare Templi lampades: quotidie sacrum adolere incensum super altare Thymiamatis: omni hebdomade parare, & in ara ponere panes Propositionis: ac demum determinatis diebus offerre certa sacrificia. Sacerdotium isthoc hæreditaria successione propagabatur in familia Aaron. Atq; ista dignitate fulgebat Heli, qui in officio Judicis primò socius, uti cum multis contra multos ostendere debebo suo tempore, dein verò successor fuit Samsonis, ac sibi succedentem habuit Samuelem; in Pontificatu autem successit Ozi, Summo Sacerdoti è stemmate Eleazari, ac præcessit Achitob, nepotem suum.

3. Hic nobis occurrit quoddam dubium, è cujus solutione perquam utile nobis omnibus documentum resultabit. Summi Pontificis dignitatis apud Hebræos erat prærogativa ipsomet à Deo assignata primogenitis, ex Aaronis prosapia descendentibus; primogenitorum autem linea fuit Eleazari, eo tempore nondum extincta. Porro Heli non ex eo descendit ramo, sed ex progenie Ithamar, fratris natu minoris Eleazari. Itaque videri

Heli sacerdos nascitur tempore belli Trojani,

è familia Aaronis per Ithamar,

Vid. Sigon. de Repub. Hebr. l. 7. c. 2. Judex Israël.

Pontificatus à Deo primogenitis addicitur.

1. Reg. 2.
30.

sed sub con-
ditione fi-
delitatis.

Felicitas
temporalis
non confi-
nit absque
timore Dei.

Expertus id
est Sobna
sacerdos in-
dignus,

Isa. 22.
15.

deri posset, eam dignitatem injustè devolu-
tam esse ad nostrum Heli. Verùm nequa-
quam istud: sed ille perfecta cum justitia eo
munere decoratus est, eò quòd ipse Deus,
arbiter, ac dominus omnium bonorum, il-
lud ipsi contulerit. *Loquens locutus sum*, in-
quit ipse, *ut domus tua ministraret mihi in con-*
spectu meo. At at, si Deus aliquando primo-
genitis eum favorem firmiter attribuerit,
qua ratione postea eosdem illo ab officio re-
pellere potuit? quomodo sua sanctissimo
Dei verbo fides constitit? Nempe primoge-
nitos dereliquit, postquam ab iisdem dere-
lictus fuit: siquidem pollicitus fuerat, ipsos
eo honore constanter excolere, cum ingen-
tium divitiarum appendice, sed sub condi-
tione, si ipsi fideles perstitissent; illis autem
debita fidelitate deficientibus, ipse quoque
Deus primogenituræ jus transtulit ad alte-
ram familiam, eo digniorem. Ita ipsimet
Heli promisit, eum supremi Pontificatûs
honorem semper in ejusdem posteris esse
relinquendum: *Loquens locutus sum*, *ut domus*
tua ministraret in conspectu meo in sempiternum.
Quando autem ejus filii perversè agere cœ-
perunt, ac munere suo abusi fuerunt in im-
pietate, & scandalis, etiam Deus senten-
tiam revocavit, atque favorem suum re-
traxit: *Nunc autem absit hoc à me*. Præcla-
rum sanè nobis omnibus documentum, ne
stabiliendam esse credamus temporalem in
familiis felicitatem, nisi hæc in sancto
nitatur timore Dei.

4. Proh! quantum vosmetipsos de-
cipitis, ô Christiani, dum perpetuum red-
dituri domûs vestræ splendorem, eam
ad cœlum usque tollitis magnificis ædifi-
ciis, in terra dilatatis novis identidem
dominiis, ac feudis, sub terra reconditis
in pretiosis sumptuosorum tumulorum
marmoribus! Nil herclè juvant tot in-
dustriæ, tot labores, nisi dirigantur ab
insigni pietate. In Isaia capite 22. sermo
est de viro quodam Ecclesiastico, no-
mine Sobna. Is plûs de familia sua sollici-
tus, quàm de Templo Dei, tantùm Sa-
cerdotis officioungebatur ad Altare,
quantùm Altare serviebat instar scabelli
ad ipsum extollendum, tanti ducebat sa-
cri muneris rationem, & sacrificia, quan-
tum ea campum aperire videbat ad au-
gendas opes suas. Haud sibi videbatur
aliis præpositus esse, ut iisdem bonorum
morum præluere teneretur exemplo, sed
ut ipsi fas esset aliis dominari facultatum
suarum ostentatione. Ad æternam sui me-
moriâ in Templo superbissimum erexit
Mansolæum, in cujus facie grandiloquum
incidi jussit sui nominis elogium. Deni-
que verò Deus ad eum misit Isaiam Pro-
phetam, qui nunciaret ipsi: Heus tu!
quem te hoc in loco existimas? *Quis tu*
hic? aut quasi quis hic? Quantus hic fastus,
quanta superbia? Dum nervos omnes in-

tendis, ut gloriosum coram hominibus
te constituas, nihil de Deo tuo cogitas?
Jam scito, te ab eodem Deo expellen-^{atque re-}
dum, ac relegandum esse extra patriam^{jectus,}
tuam in loca tibi ignota, quemadmo-
dum vulgare palliolum gestatur in via,
aut pullus portatur ad forum mercato-
rium: *Ecce Dominus asportari te faciet, sicut*
asportatur gallus gallinaceus, & quasi amictum
sic sublevabit te. Cingêris ex omni parte
meris ærumnis, arctissimè te obsidenti-
bus: *Coronans coronabit te tribulatione*. Perse-
cutionibus assiduè agitaberis, instar pi-
læ lusoriæ in aperto campo, ubi ea jam
sursum, jam deorsum acta, modò percus-
sa, modò re percussa, hac illuc jactata, nun-
quam finitur quiescere: *Quasi pilam mittet*
te in terram latam, & spatiosam. Illic mor-
te jugulaberis: illic vehiculum superbiæ
tuæ confringetur in frustra, pro ignomi-
nia, quam domui meæ intulisti: *Ibi mo-*
riêris, & ibi erit currus gloriæ tuæ, ignomi-
nia domûs Domini tui.

5. Ita Vates illi Sacerdoti Dei nomi-^{Experius}
ne dixit: Ita totum, quod ipsi prædictum^{cur alii plu-}
erat, evenit: ita quotidie in diversis no-^{rimi}
strorum temporum familiis evenire cer-
nimus. Igitur repete, altòque tono ele-
va vocem tuam, sancte Vates, ad gran-
des, ac divites illos, qui Deum contem-
nere non verentur: *Quis hic, aut quasi quis*
hic? Heus vos! num leviculam remesse
creditis, si ea in Ecclesia existatis, ubi
tanta libertate, tantò scandalò, tantâ li-
centiâ, arrogantique proterviâ, etiam in
conspectu Dei Evcharistici, consistitis in
circulo, confabulationes alitis, libidino-
sisque obtutibus circumspicitis: *Quis tu*
hic? aut quasi quis hic? An nihil esse putatis,
in eo vos esse foro, aut in eo conventi-
culo, ubi promitis obscœna verba, ju-
ramenta, perjuriam, blasphemias ad omnem
sermonem? *Quis tu hic, aut quasi quis hic?*
An parum vobis videtur, vos esse in ea
domo, ubi artifices, ac opifices circumve-
nitis, mercedes, & salaria debita dene-
gatis, atque vicissim minas spargitis?
Quis tu hic, aut quasi quis hic? An forsitan
autumatis, nullum supra vos esse Deum?
Sed est ille, est utique, ut suo tempore
gravissimis vos infortuniis percutiat, ut
perpetuis vos miseriis opprimat, ut ra-
dicitus vos extirpet: *Coronans coronabit te*
Dominus tribulatione. Nunquid idem nul-^{quotidie}
lo non die percipimus? Illa familia pror-
sus extincta est, illa ad incitas redacta: il-
le Mercator omni fide post amissum pe-
culium excidit, Nobilis ille ignominiâ no-
tatus, juvenis ille occisus est. Ista nos
audimus, atque narramus; at causam tan-
tarum miseriârum examinare nolumus,
&, quandoquidem in cunctis aliis arti-
bus ab effectibus transitur ad investigan-
das

das causas, in sola benè vivendi arte id non curamus; dicimus enim: ingens accidit infortunium à gravi quadam tempestate, à periculosa perturbatione, à sinistro casu, ab inopinato morbo: Deus autem haud obscure declarat, illud infortunium non tam accidere, quàm immitti propter abusum prosperitatis, aut in punitionem peccati. Eja! inquit, *Præparamini contra Babylonem per circuitum omnes, qui tenditis arcum: non parcatis jaculis. Et quare? Quia Domino peccavit.* Eja! induite vos armis adversus illam familiam iræ Divinæ ministri, febres, paupertas, contemptus, cædes: expedite sagittas vestras, easque largiter vibrare, quia peccatum in ea viget absque verecundia: *Quia Domino peccavit.* Barbarus olim fuit error Gentilium Romanorum apud Tertullianum, quo omnia mala publica, ac adversæ fortunæ casus Christianis imputaverant. Si Nilus consueta ratione non irrigaret Ægyptum, si cœlum suas terræ negaret pluvias, si terra gravibus quateretur motibus, si deficeret annona, rerumque ingrueret penuria, protinus inquebant: hujus causa mali sunt ipsi Christiani: agite, mox aliquis eorum condemnetur ad bestias: *Statim Christianos ad Leonem:* quasi verò non ante Christianorum tempora Hanibal modis dimensus esset cæsum Romanorum annulos, atque inde clades Romanis illatas numerasset. Verùm nostris in afflictionibus verè dici poterit, earum causam esse peccata. *Confractioe confringetur terra, vaticinatur Isaias: Contritione conteretur terra: commotione commovebitur terra: agitatione agitabitur terra, sicut ebrius, & auferetur quasi tabernaculum unius noctis.* Ecquod autem tam grave pondus, quod tantam in ruinam impellat? Haud aliud herclè, quàm ipsa illius flagitia: *Et gravabit eam iniquitas sua, & corruet.* Prædia vestra vastabuntur, prosequitur idem Isaias, atque ob oculos vestros gentes extraneæ facultates vestras devorabunt: *Terra vestra deserta; regionem vestram coram vobis alienam devorant. Ruit Jerusalem, Judas concidit. Omnia in præceps abibunt, quia lingua eorum, & adinventiones eorum contra Dominum, ut provocarent oculos Majestatis ejus; omnia quippe eorum verba, cogitationes omnes, & actiones ad offensam tendunt, & contemptum summi Dei.*

6. In secundo Machabæorum Libro, 2. Machab. capite duodecimo legere est, quòd occisis in conflictu quodam Hebræorum nonnullis, Judas eorundem Dux illos sepeliri jussit. Id dum executioni dabatur, atque cadavera perlustrabantur, sub eorum vestimentis abscondita deprehendebantur multa spolia, dona, ac anathemata, Idolis ablata in delubro Jamniæ: quod gravissimum erat crimen apud Hebræos, quibus vel tangere vetitum erat, quidquid Idolo cuiquam sacrum habebatur: *Invenere sub tunicis interfectorum de donariis Idolorum, quæ apud Jamniam fuerunt, à quibus lex prohibet Judæos.* Ita Deus ostendit, quò gladiò succisa fuerit illorum vita: *Omnibus ergo manifestum est, ob hanc causam eos corruisse.* Quapropter fortissimus Judas, factus è Duce Ecclesiastes, hortabatur populum conservare se sine peccato, *sub oculis videntes, quæ facta sunt pro peccatis eorum.* O mi Deus! quandoque dividuntur ab invicem in familia fratres, exoriuntur, ac fervent lites, omnia in perniciem prolambuntur. Quæ tantorum malorum causa? Perscrutemur parumper eam familiam, ac investigemus, an non inveniamus in illa, quæ lex prohibet, quæ Religionis Christianæ cultoribus vetita sunt. Quales illæ picturæ? proh turpitudinem! quales illi libri? proh obscenitatem! quid ille ornamentorum apparatus, ac vestium cultus? nunquid aliena testatur nomina, non expuncta? quid illa suppellectilia? nempe mercedes non solutæ sunt: *Quæ lex prohibet: & mirum videatur, si domus illa in præcipitium inclinet?* Enimverò non nisi suis dejicitur peccatis: *Omnibus manifestum est, ob hanc causam eos corruisse.* O dilectissimi Auditores! an familias vestras felices reddere cupitis? Deo fideles estote, ac jugiter in ejus obsequio perseverate: *Prima opera fac.* Id, quod primos vobis peperit honores, primas divitias, primam prosperitatem, fuit fidelitas, & candor in contractibus, promptitudo in exsolvendis mercedibus, liberalitas in erogandis eleemosynis. Illos actus resumite: *Prima opera fac: sin autem, venio tibi, & movebo candelabrum tuum de loco suo.* Alioquin Deus auferet è domibus vestris omnem splendorem, quemadmodum vidimus, à familia Eleazari translatum esse summum apud Judæos Sacerdotium ad familiam Ithamaris, cum illa Deum provocasset suis sceleribus.

SERMO XI.

Cum esset Anna amaro animo, oravit ad Dominum, flens largiter,
1. Reg. 1. v. 10.

ARGUMENTUM.

Unicum in afflictionibus subsidium est recurrere ad Deum.

Sancti, licet
fortes, sensi-
biles tamen
sunt;

sed & pa-
tientes.

Prov. 14.
10.

Isa. 38. 17.

Ruth. 1. 20.

Affligenti-
bus non est
maledicen-
dum,

more fœmi-
narum,

I. EN hodie vobis proponitur afflictæ quædam, atque doloribus oppleta Mulier, infelix Anna. Ea sancta est; at sancti quoque, licet fortes esse soleant, non desinunt esse sensibiles. Sanè laus hominis sancti non profluit ex insensibilitate; sed vera Sancti laus oritur ab insigni patientia: neque magna patientia est, ubi non & magnus dolor est. Bona fœmina graves, uti percepistis alia vice, tolerat insultationes adversariæ domesticæ Phenennæ; eas autem ferendo mox onus illarum sentit: venenum contumeliarum ab illa propinatum bibit; ac confestim illud hauriendo sentit earum amaritudinem: *Cum esset Anna amaro animo.* Juxta loquendi morem, sacris Litteris usitatum, vocabulum istud *amaro* dolorem innuit internum, dolorem gravem, ac intensum. Ita legimus in Proverbiis: *Cor, quod novit amaritudinem animæ suæ*: ubi cor intelligitur agnoscens rationem gravis afflictionis suæ. Rex Ezechias ait apud Isaiam cap. 38. *Ecce in pace amaritudo mea amarissima.* Et Noëmi in Libro Ruth cap. 1. Noëmi, inquam, illud venustatis prodigium, visa suorum filiorum morte, *ne vocetis*, ait, *me Noëmi, id est, pulchram, sed vocate me Mara, id est, amaram*, seu doloribus oppletam. Anna igitur sic afflictæ, quid agit? Quodsi morem sæculi considerare velimus, haud dubiè dicemus, ipsam cuicumque affligenti maledicere. At nequaquam; nec enim hæc est bonorum consuetudo: siquidem infelicissimè morbo medeberis, si ad excutiendum tædium, aut repellendam injuriam maledicta evomueris. Id, quod fortasse nonnunquam à vobis fieri assolet, ô Christiani. Si filius ad indignationem vos moveat: si inferior vos offendat: si potentior vos urgeat, aut mercedem vobis deneget, confestim in maledictiones erumpitis. Verùm completis maledictionibus quid lucramini? Prorsus nihil, præter nova, atque nova peccata in animam vestram. Anna maledictis abstinet: quid igitur agit? Si agere consueto fœminarum ritu velit, sui doloris causam toti mundo narrabit: cunctis vicinis suis, omnibus sodalibus: nōstisne, dicet, nōstisne,

ô charissimæ? meis in ædibus impossibile est quietè vivere: Phenenna, illa Phenenna, cui multiplex esset ratio humiliter, ac modestè agendi, perquam arrogans est, audax, & effrons. Elcana maritus meus, vir bonus est, sed nimium bonus: nescit enim familiæ concordiam servare, ac perturbationem tollere. Ita vos, ô Mulieres, non raro differitis in afflictionibus vestris. Si verba, ab ore vestro cadentia, firma perseverarent in pavimenti pulvere, in purgamentis cubiculorum, tricliniorum, ac platearum, aut in vestibulis loquentium, quot, quæso, ejusmodi querimoniam deprehenderentur ubique: Quid autem commodi vobis ex istis fabulationibus? Videlicet plagam exasperatis, dum ea ratione sanare tentatis; atque ad mitigandum, pellendūve dolorem vestrum, verba profertis, quibus dolorem augetis. Vah modum agendi præposterum!

2. Anna doloribus absorpta non queritur. Itaque quid agit? Fortè illam accingi necesse est ad exhilarandum jocos animum, ad auram capiendam, ad ambulationem, amicamque confabulationem! An vos, Auditores, existimatis, re vera hisce remediis leniri amaritudinem in magno dolore? Jam dubium istud breviter examinemus, dein ad Annam redibimus, ac videbimus, quid illa solatii adhibuerit in ærumnis suis. Num ergo, cum aliquid afflictionis à Deo nobis immittitur, consultum est, ire ad theatra, ad colloquia, ad solemnia conventicula, ad diurnos, nocturnosve lusus, &, ut vestra loquar methodo, quæque fastidia contemnere, ac tempus lætitiis terere? Multi vestrū affirmabitis, quia multi vestrū sic agitis: quin iste dudum usitatus fuit mos sæculi: *Multi*, ita suis de temporibus asserit magnus Basilus: *Multi aded insigniter consueverant genio indulgere, ut si quacumque incidisset occasio tristitiæ, hujus prætextu totos se ad crapulas converterent.* Convivia, choreæ, spectacula, & alia id genus hilaria, faciunt ad dispellendos humores melancholicos. Isthoc erat consilium, à pessimo quodam Aulico suggestum Asuero

nec in mœ-
rore indul-
gendum va-
nis hilarita-
tibus,

more mun-
di:
Basil. hom.
1.

Esther 2.2 fuero Regi. Vehementer conturbatus erat iste Princeps potentissimus, & per-
Salvian. l. 6. versus ille Consiliarius intimus, Domine
 de Provid. circa fin. quod fru-
 ſtra eſt, strabat, inquit, selectarum turma puel-
 larum, si cum illis jucundè confabulatus fueris, pristinam tibi referet serenitatem:
de Cartha- *Quarantur Regi puella virgines.* Scribens de
 gine, suo sæculo Salvianus ait, eodem tempore,
 quod circum Carthaginis mœnia perstre-
 pebant arma Barbarorum, ad mitigandam hanc afflictionem in theatris perstrepuisse lasciviam Civium: dum alii foris truci-
 dabantur, alii intus ludebant in scenis: dum una populi pars captiva vinciebatur ab hostibus, altera, ut dolorem pelleret, se captivam tradebat vitiis. Ita strepitus præliorum extra Carthaginem, confun-
 debatur cum strepitu spectaculorum intra civitatem, neque distinguere vacabat vo-
 ces miserè morientium exterius, ob cla-
 mores stultè ludentium interiùs. At prò infelicia festa, luctuosa spectacula! Ritus non progrediebatur ultra labia, neque
doloribus cordis amaritudinem auferebat. Sunt ni-
affluè re- mirum dolores, qui non permittunt audi-
manentibus, ri, quidquid in strepitu jucundæ conver-
 sationis insonat. Si verè fueritis afflictì, dolor cordis vestri vobiscum ad mensam confidebit, in chartis lusoriis apparebit, ad theatra vós, & ad conventicula ludi-
 cra comitabitur, verbo, constanter vo-
 bis odiosus hic socius ad latus hærebit.

3. Nempe cujuscunque voluptatis ter-
 renæ indoles non est ea, quæ sufficiat ad afflictionem quamdam verè mitigandam. Deus ipse, qui affligi te cupit, afflictio-
ipsoque nem tuam augebit, cum lætitiā profa-
Deo affli- nam aucuparis. Ille quondam Jeremiæ
ctiones im- Prophetæ calicem, amaritiæ plenum ob-
mittente, tulit, eique præcepit, ut eundem propi-
 naret omnibus, ad quos mittendus esset:
Jerem. 25. *Sume calicem vini furoris hujus de manu mea, &*
15. *propinabis de illo cunctis gentibus, ad quas ego*
vires variis, *mittam te.* Calix afflictionum de manu Dei venit: hic eum mittit jam per hunc, jam per alium legatum. Jobo illum misit per manus Diaboli: tibi eum mittit nunc per manus amici, qui te perfidè prodit: quan-
 doque per manus filii irreverentis, ac im-
 morigeri: non nunquam per manus æmuli, qui litem tibi movet. Omnes isti calicem amaritudinum tuarum tibi of-
 ferunt: *Et accepi calicem de manu Domini, &*
necquid- *propinavi.* Verum, Domine, sunt, qui ca-
quam reni- *licem tuum nec ad labia sua admove-*
te hō- *re vo-*
lunt: sunt, qui cuncta fastidia respuunt, & potiùs exhilarari desiderant illis collo-
 quiis, & familiaritatibus, illis tripudiis, illis computationibus, & crapulis. Sed falluntur, inquit Deus; isti graviùs aliis affligentur: *Cùmque noluerint accipere calicem de manu tua, ut bibant, dices ad eos: hæc dicit Dominus exercituum: bibentes bibetis: non eritis*
A, R, P, Galini S. J. Serm. Tom. I.

immunes. Et verò quoties cum aliquo dolore cordis in illo conventiculo fuisti, ac rebus amatoris indulisti? quoties ludicro spectaculo interfuisti, ac risisti? quoties publicas choreas adivisti, ac hilariter saltasti? Verum an inde reversus in domum tuam illicò liber exstitisti fastidio tuo? Minimè gentium: quin ad majus tormentum tuum stipaverunt antiquum dolorem novi remorsus peccatorum, eodem die commissorum.

4. Similem ob rationem Salvianus gra-
 viter in Treviros suos invehitur. Infelix eo-
 rum patria sæpiùs expugnata fuerat, & post tot expilationes minùs detrimenti cives ac-
 ceperant in facultatibus suis, quàm in mo-
 ribus; etenim & expilatis, & spoliatis super-
 erat tamen aliquid rei domesticæ, nihil au-
 tem pietatis. In id incumbabant, ut intem-
 perantia compensaret, quod fastui deficie-
 bat, ac pessumdatis opibus lascivia succederet. Equidem sufficere debebat primum flagellum ad emendationem, ne repetita pec-
 cata innovarent urbis excidia. Verum in-
 credibile videtur, quod sequitur: ipso in-
 fortuniorum incremento Civium augeban-
 tur flagitia, ut jurâsses, peccatorum pœnam apud ipsos fœcundam fuisse novorum vi-
 tiorum matrem: qua sinistra vivendi ratio-
 ne eò usque devenerunt, ut facilius fuerit, Civitatem permanere sine incolis, quàm in-
 colas illos sine peccatis. Et en, jam tertio capta, & subjugata civitas erat, jam tota non nisi triste sepulchrum, solis in ea per-
 sistentibus ruinis, & quibus hostile ferrum pepercerat, non parcebant ærumnæ, vel ipsa morte graviores; fames quippe, morbi, paupertas extrema, residuos à stragibus homines invidere faciebant mor-
 tuis: hinc inde per vias, & compita, dis-
 persa jacebant utriusque sexûs cadavera, nuda, lurida, & lacera, in corvorum, canumque pabulum: ad hæc dira sævie-
 bat inter vivos pestilentia, & à mortuis funereus fœtor spirabat. Et post hæc omnia pauci quidam, tot inter cadavera malè vivi, ad mitigandum luctum suum, rogaverunt Imperatorem, ut facultatem impertiret aperiendi in urbe theatrum sce-
 nicum. Vah! isthïc, exclamat Salvianus, isthïc eloquentiam mihi optem argumen-
 to parem. Itâne vos, ô Trevirenses, spectacula flagitatis theatralia, & vos expugnati, & vos ad inopiam redacti, & vos undique perdit, & quidem post sup-
 plicia, post strages, post infelicis patriæ excidium? Quid esse posset lacrymabilius, quid luctuosius, quid dementius? Equidem vos infelices credidissim, quando direptionem hostilem sustinuisistis; modò autem multò vos miseriore agnosco, cum ad solamen spectacula requiritis. Priùs arbitrabar, solis vos exspoliatos esse facultatibus domesticis; at jam video, vos

Salvian. de
 Prov. l. 6.
 Quod Tre-
 viris sæpiùs
 expugnatis
 apparuit.

ipso quoque cerebro privatos esse. Comœdias cupitis, & cui populo? quo pro statu; qua pro civitate? videlicet pro civitate incendio perdita: pro plebe vel occisorum, vel captivorum: pro populo, vel non amplius vivente, vel lugente: in statu, quo nulla domus caret funeribus, in quo dubitari potest, cujusnam infelicio sit fors, an ejus, qui crudeliter interfectus desiit vivere, an, qui superstes, pergit lentè mori. Theatra petitis, & ubinam aperienda? num supra sepulchra, supra cineres, supra ossa, supra sanguinem parentum, aut filiorum vestrorum? quæ enim civitatis pars non est eorum sanguine irrigata, aut eorum ossibus strata, aut eorum cineribus conspersa? Nimirum undique facies est miserimi mancipatus, terror gravissimæ servitutis, imago tristissimæ mortis. Infelicio-
Lætitia non tollitur malum,
 simæ plebis reliquæ super mortuorum suorum tumulos procumbunt, & vos ludicra rogatis spectacula: domus adhuc fumant ab incendiis, & vos obvelare vultus, ac induere personas lætitiæ vultis. Jam ego non miror amplius, quod vos ea, quibus obruti fuistis, mala comprehenderint: & vos post trina flagella, quæ vobis corrigendis paria non erant, quartum expectatis excidium.

5. Ista dixit eloquentissimus Antistes Trevirensibus: eadem ego dico vobis. Tota nostra Italia modò faciem luctûs exhibet. Hic terræ motibus est concussa: ibi bellis expilata: alibi inundationibus demersa. Plangunt confinia vestra, & plaga vestra planè non habet, cur rideat: prædia vestra cum agris, ac vineis partim sub aquis gemunt, partim absorbentur: comœdia deficiunt: familiæ variæ pereunt: ædes omnes flebiliter ingemiscunt; & multi vestrum tot malorum levamen quæritis à comestationibus, magnam noctis partem extrahendis, in popinis publicis, in exhauriendis poculis cum vini, tum iniquitatis. Malè parta dilapidantur in comœdias, & in lusus; redditum verò defectus novis indies debitis suppletur: quod, si propriis id verbis eloqui velimus, non est aliud, nisi domesticæ paupertati subvenire per ipsius augmentum. Et hanc vos, Auditores Christiani, dicitis lætitiā? istud vos ærumnarum levamen appellatis? *Haudquaquam*, ait S. Basilius: *haudquaquam hæc demulcent, aut sedant conceptum mœrorem: at veriùs malum permutant malo.* Ecquid ergo, inquietis, nobis agendum est? an tristitiā pereundum, aut perpetuò lugendum est? Haud equidem aliquid innocentis relaxationis vobis prohibeo; attamen apertè vobis pronuntio: peccaminosa relaxatio afflictionem auget: innocens exhilaratio eidem mederi nequit. Quid igitur agendum? Jam revertamur ad Annam, & ejus exemplo docebimur.

6. Itaque Anna, vehementer afflictā, ^{in afflictio-} non maledicit, non querulatur, non ^{nibus re-} lamentatur, non quærit profana diverti-^{currendum} cula. Quid agit? piis ad Deum recurrit precibus: *Cum esset Anna amaro animo, oravit ad Dominum.* An ejus dolor isto remedio mitigatus est? Non solùm mitigatus est, sed prorsus evanuit: nec solùm ejus dolor evanuit, sed ipsa gaudio repleta est, uti suo tempore percipiemus. Ista nimirum vera est ars obtinendi solatii: *Oravit ad Dominum.* Audite Jacobum ^{Jac. 5. 13.} Apostolum hoc idem in Epistola sua do-^{per oratio-} centem: *Tristatur aliquis vestrum? oret.* Num aliquis è vobis est, qui afflictione prematur, qui mœrore absorbeatur? Ah! Domine, respondetis, nimium multi sumus. Mihi mors rapuit filium, mihi patrem: conjux meus ægrotat: honor meus graviter læsus est: ego summo versor in periculo perdendæ litis: ego, ne brevi fide mercatoria cadam, & ad incitas redigar, vereor. Igitur ad Deum recurrite: igitur frequentius, & diligentius ecclesias adite, ac preces vestras multiplicare: *Tristatur aliquis vestrum? oret.* Experto mihi credite, ait David. Heu quot meæ fue-^{exemplo} runt afflictiones! Vix adhuc adolescens ^{Davidis.} aulam regiam adivi, & postquam aliquo tempore Regis gratiā perfruius, intèrque custodiæ regiæ Duces adlectus eram, repentè favorem ejus amisi, & ad pascendum gregem redire coactus fui. Vix gloriòse de Philistæo Gigante triumphavi, & mox applausus immodici vitio mihi versi, ac in occasionem ruinæ meæ conversi fuerunt. Saul, Rex & Dominus meus, fidem mihi datam fefellit. Haud aliud erat expeditionis bellicæ præmium, quàm quòd vitam meam centies, ac centies in discrimen adducere debuerim. Varii me persecuti sunt ad mortem: mihi jam Regi, jam supremo Domino, filia turpiter violata, uxorum honor graviter læsus, filius à filio cæsus est: ipse ego de throno, ejectus, à perduellibus in fuga hostiliter impetitus, à subditis meis injuriā multiplici affectus, ab ipsis consanguineis odio habitus fui. Tot, ac tantis in æumnis meis multi me consolari studuère, sed semper incassum: *Renuit* ^{Pf. 76. 4.} *consolari anima mea.* Itane, Rex optime, semper in doloribus, ac tristitiā permanisti? Neque verò, sed ad Deum recurrebam, & iste me protinùs exhilaravit: *Memor fui Dei, & delectatus sum.* Et qua ^{Pf. 108. 4.} id maximè ratione? *Ego autem orabam.*

7. An ignoratis, ô Charissimi, frequenter à Deo vobis immitti afflictiones ad hunc finem, ut ad ipsum recurrere meminertis? Et verissimè, ait S. Pontifex Gregorius: *Mala quippe, quæ nos hîc premunt* ^{Idcirco Deus nos affligit, S. Greg. mor.}

mant, ad Deum ire compellunt. Nempe Deus nobiſcum agit, quemadmodum olim Abſalon cum Joabo. Res ea recenſetur in 2. Reg. 14. 29. Libro Regum cap. 14. Nuntium quemdam miſerat Abſalon ad Joabum; iſte verò, vir nobilis, admodum liber, atque miles animi præalti, neglecta legatione noluit ſe vel movere, minùs ire ad alloquium juvenis illius Principis: *Qui noluit venire ad me.* Ea repulſa diſplicuit Abſaloni; qui tamen eâ patienter, ac bono animo tolerata, ſecundos, miſit nuntios, alteros, novòsque legatos, qui Joabum invitarent, ut absque mora veniret, omni momento ad conſpectum, & alloquium Principis avidè exſpectatus. At Joabus neque modò ſe movit, ut vaderet: ſuperbus, & obſtinax bellidux hanc novam invitationem recuſavit, nec recordatus eſt, invitationes Principum eſſe leges, eorùmque preces imperia: *Cùmque miſiſſet ſecundò, & ille noluiſſet venire ad eum.* Verùm hoc nimium eſt, ajebat Abſalon: rogatus, ac iteratò rogatus, ad me venire renuit: Faxo, ut ocius veniat, quin rursùs à me vocetur. Erat Joabo nobilis ager, contiguus, & ſolo tantum ſepimento diſtinctus à prædiis Principis, quæ modò *allodialia* dicimus: ille fluctuabat pulcherrimis ſpiciſ, ac uberrima ſegete, jamjam ad meſſem matureſcente. Eja famuli mei: ite, inquit Abſalon, ite flammis que agrum illum ſuccendite: ad ignis illius lumen videbit Joabus errorem ſuum, atque diſcet obſecundare vocanti amico, cùm vim compellentis domini conſpexerit: *Cùmque ſecundò miſiſſet, & ille noluiſſet venire ad eum, dixit ſervis ſuis: Scitis agrum Joab juxta agrum meum, habentem meſſem hordei; ite igitur, & ſuccendite eum igni.* Abière famuli, jamque totus ager igne conflagrabat, jam totus ſerpentibus flammis deſtruebatur. Interea meſſores Joabi, qui prohibiti fuerant ignem extinguerè, ſciſſis veſtibus ad Herum accurrunt lamentabiliter vociferantes: Heu Domine, perièrunt omnia! exuruntur agri tui: Abſalonis famuli devaſtant, & ſuccendunt omnia: meſſis anni hujus jam in fumum abit. Quid hoc rei? ait Joab: Abſalonis famuli? quam ob cauſam? Sumptòque conſeſtim pileo, & gladio, citatiſſimo gradu currit ad palatium Principis, ac poſtulado ejus alloquio quærit, quam ob rationem agris

ſuis admotus fuerit ignis à famulitio Principis: *Surrexitque Joab, & venit ad Abſalon in domum ejus, & dixit: quare ſuccenderunt ſervi tui ſegetem meam igni? Hem! reponeret Abſalon, tandem loco tuo motus es? id nempe volebam, eò quòd ad me inviſere dedignatus fueris. Quòdſi te ignis non evocàſſet ædibus tuis, necdum veniſſes ad alloquium meum. At noli timere: reſtinguetur ignis: deſinet afflictio tua. Verùm inde diſcas moderari contumaciæ, ac reverentiùs attendere invitationi meæ: *Miſi ad te obſecrans, ut venires ad me: &c.**

8. Eo ferè modo Deus frequenter nobiſcum agit. Centenas, atque centenas inſpirationes immittit nobis: centies invitat cor noſtrum; nos autem obſurdeſcimus, nec vocanti auſcultamus. Mittit inſuper alios legatos, ſacros Oratores è cathedris, ſalutaria conſilia bonis ab amicis, exempla à piis civibus; nec tamen idcirco nos dedimus, procul nihilominus à Deo conſiſtimus. Itaque Deus procedit ad ignem: mittit infortunia, tempeſtatem in ſegetes, ægritudinem in filium, innundationem in agros, ut demum recurrere ſtatuamus ad eum: *Mala, quæ nos hîc premunt, ad Deum ire compellunt.* Filius certè prodigus nunquam reverſus eſſet ad patrem, niſi extrema neceſſitate compulſus fuiſſet. Surdus ad amorem, oculos denique aperuit ad afflictionem, qua docente ſeſe ſubjicere didicit, atque contumax eſſe deſiit, quando infelix eſſe cœpit. Quamdiu nos ſecundâ proſperitatis aurâ perfruimur, parùm de Patre noſtro cœleſti cogitamus, modicam ob rem illum derelinquimus; igitur ipſe nos terret infortuniis, afflictionibus, aut ærumnis, ut ad paterna ejus brachia recurramus: *Mala, quæ nos hîc premunt, ad Deum ire compellunt.* Et, quemadmodum ille noſtrum per reditum obtinet, quod deſiderat; ita removet afflictionem, per quam illud obtinuerat. Imitemur ergo ſanctam Mulierem, quæ dicendi materiam præbuit, ac totius diſcurſus argumentum: *Cùm eſſet Anna amaro animo, oravit ad Dominum.* Similiter & nos agamus, atque ſtatim nos projicientes ad pedes Divini Servatoris noſtri, noſtras ei miſerias exponamus, atque adeò internos dolores noſtros effugiemus.

SERMO XII.

Cum esset Anna amaro animo, oravit ad Dominum, flens largiter. 1. Reg. 1. v. 10.

ARGUMENTUM.

De Oratione.

I. **P**ræterita die Dominicâ Annam, doloribus oppletam, in oratione reliquimus: ea oratio fuit abundanter exaudita: nobis plurimum prodest nōse, quid illa fecerit, ut ipsi quoque veram addiscamus artem addendi vigorem nostris precibus. Non desunt, qui præ aliis Annæ considerant lacrymas, quas ipsa torrentis instar profuderat: *Oravit flens largiter.* Etenim lacrymæ, inquit, eloquentissimè perorant: *Lacrymæ pondera vocis habent:* uti nonnemo Poëtarum scripserat: ac Jeremias exhortatur nos ad id peculiariter agendum, ut in precibus nostris multum loquantur plorantes oculi: *Deduc, ait, quasi torrentem lacrymas, neque taceat pupilla oculi tui, una quippe lacryma mendicans, ait S. Cyprianus, largam à Deo recipit eleemosynam: Non supervacua mendicant lacrymæ.* Præterea S. Antiochus nos certos esse cupit, quod semper exoranda sit Divina Clementia, si piæ intercedant orantis lacrymæ: *Ubi lacrymæ, ibi exorabilis Dei clementia.* His tamen non obstantibus ego nequaquam Annæ fletui adscribo precum efficaciam; fœminæ siquidem facillimè sciunt flere, cum in ipsarum natura humida, ac frigida, vapores, in caput ascendentes, facillè condensentur, & quasi distillati per oculos eliquentur. In sanctis porro hominibus lacrymæ magis dulcedinem quampiam innuunt, quàm verum meritum: neque sunt valdè sancti, quia multum plorant, sed multò magis copiosus fletus est inundatio gaudii præ tenera quadam sanctitate.

2. Aliis mentem reflectere placet ad locum, in quo oravit Anna, nempe Templum. Istud antonomasticè dicitur Domus orationis. Illa precumstrarum cum aliorum obsecrationibus conjunctio, illa mutua nostri cum aliorum fervore communio, nostrorumque cum aliorum meritis participatio, atque, ut de nostris loquamur Ecclesiis, illa sacratissimæ Eucharistiæ præsentia, illa Sacrificiorum oblatio, illa beatorum Angelorum assistentia, illæ piæ imagines, & Sanctorum Cœlitum Reliquiæ, quemadmodum no-

bis fiduciam, & pietatem in precando instillant, ita felicitatem obtinendi præstant. Ista doctrina non nisi verissima est; at enim non pauci in Ecclesiis orant, & nihil obtinent, dum alii multi vicissim extra Ecclesiam exaudiuntur. Azarias cum sociis orabat in ipso fornace Babylonica, Daniel in cubiculo, Susanna in pomario suo, Manasses in carcere, Christus in horto, Elisæus in obserato conclavi, Petrus in solario: & singulariter nobis Christi asseclis id convenit, uti D. Augustinus indubitanter docet: *Omnis locus Christianis oratorium est: via publica, atrium, triclinium, mensa, rheda, modò velis, aptus tibi locus orationis esse potest, in quo supplices effundere valeas ad Deum preces, si non prolixas, certè tamen ferventes: Omnis locus Christianis Oratorium est.* Alii dicunt, Annam exauditam esse, quod verè e corde oraverit: *Loquebatur in corde suo.* Loquela cordis est ea, quæ Deo placet; at verò sola non sufficit ad impetrandum. Omnis ægrotus ex corde rogat sanitatem: omnis afflictus ex corde rogat levamen aliquod; nec tamen vel iste levamine, vel ille sanitate beatur. Alii denique considerant votum quodpiam, quod Anna conceperit, atque Deo obtulerit; verùm de hoc agemus alia occasione.

3. Ego orationis, ab Anna factæ, vim, & efficaciam tribus in punctis constituendam esse arbitror; primò enim illa oravit in statu gratiæ: secundò oravit cum sui corporis afflictatione: tertio oravit post eam afflictionem. Oravit in statu gratiæ: legite ipsamet ejus verba, perpendite orationes, considerate precandi rationem: videbitis, pietatem illi semper cordi fuisse; hinc ipsius obsecrationes Deo gratæ fuerunt, quia Deo accepta extitit ipsa orans. Nos sæpenumero precamur: multa ô quam multa! Deum rogamus; num autem in Dei gratia consistimus? Finita præsentis dictione vos omnes sanctam à Deo benedictionem flagitabitis; num autem omnes amici Deo estis? At qua fronte à Deo exaudiri postulatis, si quotidie illum offendere non erube-

sed & alibi preces exaudiuntur.

S. Aug. ser. 130. de Cr. &c.

hic v. 13.

Oratio fieri debet in statu gratiæ,

Lacrymæ Deum exorant.

Thren. 2. 18.

S. Cypr. ser. 6. de Cœn. Dom.

Fœminæ fient facillè.

Templum & Ecclesia, domus orationis est:

alias non
exaudien-
da,

erubescitis? Quo animo inimicum, gravi-
ter à vobis offensum, adhuc durante inimi-
citia rogare potestis cum spe favoris obti-
nendi? Rogate, obsecrate, contendite, quan-
tùm volueritis: nihil agetis, frustra vos de-
fatigabitis. Unam videlicet rem tantùm-
modò ab ejusmodi inimico petere potestis,
nimirum offensæ veniam: preces alias post
reconciliationem proponere licebit; prius
autem, quàm pax inter vos restituta fuerit,
unicè illum rogare poteritis, ut vobis igno-
scat. Atque hoc ipsum unicum, quod De-
um rogare potestis, si vobis culpâ vestrâ sit
inimicus: cum vera cordis pœnitudine De-
um obsecrabit, ut suam vobis exhibeat mi-
sericordiam, ut suam vobis remittat offen-
sam: alias illi preces qua fronte proponere
possetis? Nôstis, quid in simili causa quon-
dam responderit Tiberius? Vir quidam no-
bilis, qui graviter apud Imperatorem impe-
gerat, post diuturnam in tetro carcere capti-
vitatem, nactus tandem est opportunitatem
adeundi, ac videndi illum: mox flexis ge-
nibus, demissòque vultu humi prostratus
alta voce, Princeps potentissime, clama-
vit, unam ne mihi denegato gratiam: mor-
te tormenta mea finire concedito: utique
facile poteris exaudire me, cum non aliud
petam, nisi damnari ad mortem. Tibe-
rius, vultu gravi conspicuus, ac Impe-
ratoria Majestate plenus, perquam au-
dax, respondebat, ac temeraria est tua
petitio: recordare, me nondum tibi re-
conciliatum esse: *Nondum rediisti mecum in
gratiam.* Eandem à Deo responsionem ex-
spectare debes, ô Peccator: in omnibus
orationibus tuis istam vocem auribus tuis
insonare decet: inimicus meus es. Quòd si
Dominum obsecraveris: da mihi felicem
in illa lite mea victoriam: da salutem
ægrotanti filio meo: libera me de illa
persecutione: respondere tibi Deum puta:
Nondum rediisti mecum in gratiam. Et hem!
observate, qualiter hoc de argumento
loquatur in Epistola prima S. Joannes

1. Joan. 3.
81.

Christo
docente
Joan. 19.

Cap. 3. *Si cor nostrum, ait, non reprehenderit
nos, fiduciam habemus ad Deum; & quid-
quid petierimus, accipiemus.* Ecquid autem
est hoc: *Si cor nostrum non reprehenderit nos?*
Nempe perinde est, atque si diceret: si mens
nostra non remordeat nos de peccato actu-
ali: si cor nostrum non exprobet nobis
inimicitiam cum Deo, tunc precari cum
fiducia possumus. Quid, quòd ipse Chri-
stus istam, ceu primam, statuatur conditio-
nem, ut preces exaudiantur? *Si manseri-
tis in me,* inquit, sive in mea gratia. Inde
utilissimam, ô Charissimi, eruite veri-
tatem, magnopere vobis profuturam ad
hoc, ut exaudiantur orationes vestræ:
vivite jugiter in amicitia Dei: si peccati
cujusdam vos conscios inveneritis, prima
vestra sit obsecratio, ut optimus Deus
veram vobis conferat cordis contritio-

nem, pronamque largiatur culpæ veniam:
humiliter vos projicite ad pedes arcani
Judicis; atque ita cum Deo reconciliati,
ad alias petitiones procedere poteritis.

4. Sed revertamur ad Annam. Illa 2. cum
præter dispositionem gratiæ sanctificantis mortifica-
tione,
qua Deo chara erat, eidem acceptiores,
reddidit preces suas, quòd eas fuimet ip-
sius mortificationi conjunxerit. Dum alii
omnes ad profana conventicula ibant, ip-
sa pergebat ad Templum: dum undique in-
vitabatur ad conversandum cum homini-
bus, secedebat ad conversandum cum Deo. *secus, ac
mundus
suadet;*
Tunc temporis in Silo congregatam inve-
nire erat ingentem multitudinem peregri-
norum: illi erant plurimi cognati, ami-
ci, ac noti, eodem tempore in illa civi-
tate convenientes ex omnibus Palæstinæ
regionibus: inter eos multas fuisse fœ-
minas nobiles, aliarum cum dominas, tum
comites, dubium non est: ea igitur ipsa
in urbe plurima erat cum aliis conversan-
di occasio. Verùm Anna relinquit omnia,
ut assidue orandi habeat opportunitatem.
Paucis omnia complectitur Chrysostomus
de illa differens: *Quod alii faciunt tempus re-
laxationis, ipsa faciebat tempus orationis.*
Istud afflictationis propriæ studium, ista
derelictio creaturarum ad agendum cum
Creatore, plurimum confert, ut ameris, &
exaudiaris à Deo. Heus tu, Mater! si cun-
ctis domesticis tuis vespertino tempore
ad spectaculum scenicum, aut noctur-
num diverticulum euntibus, te verò sola
cum puellis tuis domi remanente, filius
tuus tibi diceret, se quoque domi mane-
re velle: si porro reponeres: quid hoc,
fili mi? an ergo non tibi placet lætum con-
venticulum? an non te recreat solennis
comœdia? & ille responderet: utique
placet, & recreat; sed cupio, ô Mater,
cupio, ne solam te relinquam, domi re-
manere, ac tecum esse: proh quantopere
tibi placeret talis amor filii tui? quid non
in ejus tunc gratiam faceres? Haud mi-
nùs profectò placet Deo, qui pari ferè
modo agit: ista hora cuncti vadunt ad
ambulationem, nunc omnes ad comœdi-
am, modò omnes ad confabulationem;
ego autem ad ecclesiam ibo, ego ad ora-
torium meum me conferam, ego ad re-
citandam corollam Virgineam remanebo,
ego res meas cum Deo tractabo. O pul-
cherrima hæc agendi ratio non potest non
summopere Deo placere: non potest non
quæque ab eodem impetrare.

5. Præcipuas inter laudes, à Spiri- *exemplo
Tobiz,*
tu Sancto tributas dilecto suo Tobiz, eti-
am illa numeratur, quòd, aliis omnibus
profanas ad solemnitates festinantibus, ipse
piis exercitiis occupari consueverit. Ista *Danielis,*
quoque laus est, Danieli data. In tertio
Capite

Capite Propheticae illius historiae invenietis, quod, cum Nabuchodonosor in campo Dura provinciae Babylonicae celebrem illum Colossus erexisset, ad eum spectandum concurrerit totum regnum. Et quis non cucurrisset? Etenim ille Colossus erat statua sexaginta cubitis alta, quod juxta nostram mensurandi rationem est centum, & viginti pedum. Secundum dimensiones architectonicas, ut periti observant apud Pererium, statuae vultus erat longus duodecim pedes, atque adeo frons quatuor, nasus quatuor, ac mentum similiter quatuor pedes: duodecim pariter pedum altitudine pectus erat. Inde colligite, eam fuisse quasi turrim, ad humanae speciei modum aedificatam. Et, quod admiratione dignius est, ingens haec statua à capite usque ad pedes ex auro solido fabricata fuerat. Illa non nisi ad sonitum millenorum instrumentorum musicorum discooperiebatur; unde voluptas oculorum blandum provocasset pruritum aurium. Illa dicabatur eidem magno Regi; unde cum grata curiositate conveniebat adulandi studium, ad augendum concurrentium numerum. Tota Babylon quasi è semetipsa egressa est ad spectandum in una statua multorum regnorum aërium, magnum in quolibet ejus membro thesaurum, novum in omni ejus parte miraculum. Quid, quod in ipsa nobilissimorum hominum, ibi convenientium, multitudine miri spectaculi vice fuerint ipsi spectatores? In tanta hominum frequentia, legite, quantum volueritis, historiam, non deprehenditis, Daniele se movisse aut affuisse. In Cap. sexto ejusdem sacri Vatis recensetur, à Dario Rege solemne promulgatum esse edictum, quo vetabatur, ne quis per unius mensis spatium quemquam aliquid rogaret, nisi Regem: preces omnes, obsecrationes quaecunque deferri debebant ad regiam. Putate, totas, immensasque populi catervas accurrisse, sed necquaquam Daniele. Ille separatum in cubiculum regressus multiplicabat interea preces suas: & quid inde evenit? Quae supplex à Deo petiit, ea & impetravit. Vosne similiter agitis, Dilectissimi? relinquitisne nonnunquam relaxationem obviam, ut vacetis Deo? Nempe Sacrificio Eucharistico adestis quotidie, sed post oblectamenta vestra: frequentatis Ecclesiam, sed absque neglectu speculi, confabulationis, aut lusùs: properatis ad solitam per Species Eucharisticas benedictionem; sed si pluribus cum curribus ambulandum, si solemnis ingressus magni cujusdam Domini videndus, si barbarorum certamen ludicrum in curriculo spectandum, facile Benedictio tribus, quatuorve mulierculis, & claudicanti seniculo relinquitur. Itane, Mortales? itane tanta bona relinquitis aliis? Igitur illi, & illae, qui tota civitate profanis spectaculis va-

contra
mundano-
rum incli-
nationem.

cante communem hanc lætitiā omittunt, & ad pium cultum Deo suo exhibendum abeunt, soli postmodum exaudientur. Vah inertes Christiani! vos omnia obtinere orando desideratis; at nihil incommodi vobis creari cupitis: verum hæc non est recta ad exaudiendas preces via. Omne quidem tempus idoneum est ad orandum; illud autem aptius, ut exaudiaris, est, quo tibi oratio tua ferendo quodam incommodo, mortificatione quadam constat. Si alii ad currentium in catadromo certamen, aut ad choreas, aut ad amica conventicula vadant, tūque perlibenter cum illis ad ejusmodi hilaritates pergeres, vince te ipsum, bonam hanc prehendere occasionem Deo tuam sacrificandi inclinationem, ac eo ipso tempore solus cum solo Deo commorare in oratione. Hoc est præclarum, quod Anna nostra tibi præbet, exemplum: *Quod alii faciunt tempus recreationis, illa fecit tempus orationis.*

6. Ultra istam, Deo usque adeo gratam, suimet afflictationem, quam Anna precibus suis sociaverat, aliam quoque illis præmiserat, eamque valde efficacem ad impetrandos quoscunque favores. Memineritis utique, quod injuriis, & contumeliis ipsam affecerit Phenenna, temeraria illa, ac effrons mulier? proh quam multis quam continuis! Anna tantopere vilipensa, non illi retulit paria, non respondit, non cogitavit ultionem: indoluit quidem (& quis non indoluisset:) ploravit, cibo, potūque, somnōque abstinuit: tanta nimirum vis doloris erat; at non injurias injuriis compensavit, non vindicavit in adversaria contumelias, atque illa ipsa amaritudo, quam nobis hodierna Littera innuit: *Cum esset amaro animo*, non fuit armarities odii, aut livoris, sed, quemadmodum vobis initiō dixi, fuit armarities solius doloris interni. Si cunctas Divinae Scripturae paginas evolveretis, forsan haud aliam deprehenderetis dispositionem, firmitus stabilitam, ad vim nostris precibus addendam, quam istam, humilem videlicet adversitatum tolerantiam cum mansuetudine, sine odio, sine vindicta. In eodem, quod vobis explico, Capite videtis, Annam injuriis laceffitam, tranquillam tamen effundere preces. Relinquamus eam modò tantisper in aliquo angulo Templi in Silo, subin ad eam visendam reversuri, atque interea non nihil abeamus in Niniven, ubi bonus ille Tobias senior amare impetitur à sua conjugē.

7. Verè, Tobias perbenè collocasti Tobiam, spes tuas: verè conspiciamus fructum tantarum eleemosynarum tuarum? *Atque his, Tob. 2. 23.* inquit sacra Littera, & aliis hujusmodi ver-

ibi. 3. 1. *bis exprobrabat ei.* Tobias inde adeò contristatus est, ut ingemuerit, atque ploraverit: *Tunc Tobias ingemuit:* attamen nec verbum reposuit, sed mox recedens Deum precatus est, ut morte tandem è tantis miseriis eriperetur. At enim relinquamus istum quoque pauperem cœcum flexis genibus orantem in cubiculo suo, & in Rages, civitatem Mediæ, transeamus: ac Saræ, illic Sara quædam, Raguelis filia, puella nobilissima, quondam gravibus innatabat afflictionibus, eò quòd ratione certi cujusdam fascini Dæmon primo statim nuptiarum die omnes ipsius sponso occideret. Septies jam sponsa, semperque virgo, non aliud è tot nuptiis habebat, quàm quòd ad deplorandam, lugendamque tot maritorum mortem cogeretur. Jam juvenis hæc Matrona quadam die objurgabat aliquam puellarum suarum, quæ vel maxime, prout ipsa animadvertit Sacra Pagina, objurgari merebatur. Quis credidisset? Effrons hæc famula, in heram suam insurgens, faxit Deus, ajebat, ut nullos unquam filios suscipias, superba domina, omnium maritorum tuorum interfectrix! *Numquid & occidere me vis, sicut jam occidisti septem viros?* Heus Mulieres! quid vos ad istam insultationem dicitis? Domina nobilissima responsum adeò crudum, ac temerarium ferat à famula sua? Ecquid, obsecro, vos egissetis? Nunquid eam injuriis copiosissime onerassetis, ac tum, ad minus, subito domo ejecissetis? quid enim? ita debitam pessumdare reverentiam? hæc à vili famula? hæc in dominam mihi parem? Ita quidem vos egissetis; At nescio, num postea preces vestræ à Deo exauditæ fuissent. Sara certè multò diversam ingressa viam est: verum quidem est, eam adeò contristatam fuisse, ut integro triduo, tribusque noctibus nec manducaverit, nec biberit, sed assiduò ploraverit; idcirco tamen nec verbum contumeliæ reddidit, sed in superiori domus suæ conclavi reclusa levamen aliquod à Deo flagitavit. En! insignes personæ tres, una in Silo, altera in Ninive, tertia in Rages, omnes graviter offensæ, omnes cum mansuetudine patienter offensam ferentes absque ultionis cupiditate, omnes coram Deo supplices. Quid inde consecutum esse autumatis? omnes exauditæ fuerunt? etenim Saræ Deus per Angeli manum misit sponsum ipsa dignissimum: per Angelum dissolutum fuit fascinum magicum: per Angelum ipsa conducta fuit ad novi domum sponsi, qui fuerat ipse filius Tobiae, à nobis supra relictus inter preces in Ninive. Huic Tobiae Deus per indicium Angeli, manumque filii, lumen oculorum reddidit, summam debitam plus, quàm octo millium scutorum, cujus recuperandæ spes non appa-

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

rebat, restituit, atque nurum prudentem, morigeram, unicamque parentum filiam, quæ ditissimam afferebat hæreditatem, adduxit. Annæ, in Silo relictæ multò plura, quàm ipsa rogaverat, dedit; illa namque filium petiit, & quinque liberos impetravit: filium petiit, & filium obtinuit sapientem, optimè moratum, Prophetam eximium, ac tantæ prudentiæ virum, ut per triginta & octo annos duodecim Tribubus Israël suprema cum potestate præfuerit.

8. Jam modò, Auditores Christiani, Pertolerantiam injuriarum exaudiantur preces, videtis, veram artem, qua facilius à Deo exaudiri valeamus, consistere in patienti tolerantia cujuscumque injuriæ, vel adversitatis. Idcirco beatus David, ô mi Domine Deus, inquebat aliquando ad Deum, nunc à te certò exaudiar: *Exaudies me Domine Deus meus.* At Rex sancte, unde tibi tanta loquendi fiducia, tanta libertas? Unde? respondet: injuriis affectus sum, & ego meas ad injurias absurdi, ego ceu hominem absque intellectu me habui, qui nesciat respondere: hoc mihi sufficit ad expectandos à Divina misericordia favores, precibus meis expetitos: *Factus sum, sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.* Tu exaudies me Domine Deus meus. Hac ipsa ratione motus ille est, ut à sumenda de inhumanissimis maledici Semei contumeliis vindicta abstineret. Siquidem afflictus ille Rex fugiebat è facie Absalonis, qui illum in fronte perduellium assecrarum suorum cum præpotenti insequabatur exercitu: cum ecce præsens iste Semei juxta vadens in superiori parte collis, quem ascendere parabat David, in hunc deorsum projiciebat & glebas, & lapides, atque abito, repetebat alta voce, abito Rex sanguinarie, Rex injustè, tyranne: tandem tibi proprio à filio eripitur Regnum, quòd iniquissimè Sauli rapuisti. Hisce vocibus, ac enormibus contumeliis irritatus Abisai quidam, custodiæ Regiæ Dux, ac irâ, zeloque repletus, vah! inquebat, quid hoc? quis est canis iste mortuus (probe notari hîc velim à certis linguæ dissolutionis hominibus, per Parenthesin, utrùm exprimi tunc potuerit dictum aliquod indignationis, ac injuriæ citra læsionem modestiæ, atque inde ipsos dedoceri duriora quædam verba, quæ, si non convenerint Hebræo, multò minùs conveniunt Christiano) quis est canis iste mortuus, qui Regi meo maledicere ausit? Domine Rex, concede facultatem brachio meo, & illicò caput ejus ad pedes tuos afferam: *Quare maledicit canis hic mortuus Domino meo Regi? Vadam, & amputabo caput ejus.* Enimverò delictum merebatur pœnam haud paulò graviolem: at, nequaquam, respondebat David; sed finite eum

à Semei pessime habiti.

Ps. 37. 15.

2. Reg. 16. eum maledicta spargere, quantum voluerit: *Dimittite eum, ut maledicat.* Ad quid autem tanta patientia? Rationem profert ipse David. Volo tolerare, ait: nolo vindicare, ut ad pietatem erga me moveatur Deus: ut facilius preces meas exaudiat: 2. Reg. 18. *Si forte respiciat Deus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac bodierna.* Atque ita re vera contigit; paulò quippe post Absalon occisus, viginti perduellium millia in acie cæsa, reliqui hostium fugati sunt: ipse David in thronum suum restitutus, totam monarchiam subditam tenuit, ac obedientem.

9. O si vos quoque, Auditores mei, assuescere sciretis moderationi huic, quàm beati essetis! quàm feliciter exaudirentur preces vestræ! At at! omni fermè verbulo vos ad ultionem exardescitis, & quandoque periculosas etiam rixas, atque litigia excitatis. Equidem vos honorem vestrum perdere metuitis, ab aliis existimationem vestram pessumdari timetis. Verùm deponite timores istos, ac potiùs firma solatia concipite ex secura spe, quòd à Deo sitis exaudiendi. Hæc est illa promissio, quam ipse quovis propè passu repetit in Sacris Litteris: *Humilium, & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio,* ait in Juditha: *Deprecationem læsi exaudiet Deus,* inquit in Ecclesia-

stico: *Reconciliare prius fratri tuo,* docet in Matth. 5. Evangelio: *Cùm stabitis ad orandum, dimittite, si quid habetis adversus aliquem,* asserit apud S. Marcum, atque securos vos esse Marc. 11. cupit ipse Servator, quòd exaudiendi sitis, si ista ejus verba assecuti fueritis: *Si verba mea in vobis manserint, quòdcunq; volueritis, petetis, & fiet vobis.* Quàm bonum est ferre convitium, exclamat hîc S. Ambrosius, & convitium non referre! Deum præsentem acquirit, qui convitianti nescit irasci. Vides, repetit idem in alio loco, quòd à convitiantibus adjuveris, ut Dominus adjuvet te. Eandem in sententiam loquuntur communiter omnes sancti Patres, quos hîc referre tempus non patitur. Vobis, ô dilectissimi Christiani, nulla non die occasio est addendi hanc precibus vestris vim, & efficaciam: quotidie vos aut sociorum quis vituperat, aut potentior quis irritat, aut famulus asperiori responso bilem vobis excitat: quotidie fastidii aliquid vobis creari potest, itaque firmum concipite propositum hodie adhuc patienter ferendi, quidquid adversi acciderit. Quandoquidem verò perquam difficile hoc est, omnes unà nos supplices prosternamus coram JESU Christo Domino nostro, dicamúsque &c.

S E R M O XIII.

Et votum vovit dicens: Domine exercituum, si respiciens videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ, dederisquæ servæ tuæ sexum virilem, dabo eum Domino cunctis diebus vitæ ejus, & novacula non ascendet super caput ejus.
1. Reg. 1. v. 11.

ARGUMENTUM.

Filii non sunt violenter adigendi ad ingressum Religionis.

1. **A**Nna medias inter preces constituta votum aliquod concepit, ac seriò promisit, quòd, si à Domino Deo propitiè respicienda, suis afflictionibus eripienda, ac prole mascula demum beanda foret, eundem filium Domino Deo, quamdiu vita ipsi superstes esset, consecratura, ac Nazaræum effectura esset: *Votum vovit.* Hebraismus est hic, & gradum, uti dicimus, superlativum exprimit; Hebræis enim non est usitatus iste dictionis excedentis gradus, sed ejus locò vel nomen, vel participium adhibent unà cum verbo ejusdem significationis: ita dicunt: *Veniens veniet:* id est, citissimè veniet: *Desideriò desideravi:* quod idem est, atque summopere desideravi; de Davide quoque dicitur: *Jejunavit jejuniò:* videlicet

rigorosissimè jejunavit, ita pariter hîc: *Votum vovit,* intellige: *toto corde, toto affectu vovit.* Porro verba sequentia ferè synonyma sunt, ac eorundem multiplicatio ex desiderii vehementia oritur: nimirum qui multa desiderat, multa loquitur, suumque desiderium largioribus verborum formulis explicat. Præsentium verborum vis est hæc: si adjuveris me: si me consolatus fueris. Votum, ab Anna emissum est conditionatum: si tu mihi dederis filium, ego tibi dabo eundem. In ipso voto promittit Anna duo, utrumque in persona filii postulati complendum; unum quippe, quòd semper totà vitâ suâ in Templo sit serviturus: alterum, quòd Nazaræorum cœtui sacro sit aggregandus. Hoc in argumento quatuor nobis formantur.

Hebræorum
superlativus
explicatur.

Annæ vo-
tum exami-
natur.

formandæ sunt quæstiones, primò, an ejusmodi votum fuerit licitum: secundò, an etiam validum: tertio, si validum, ad quid eapropter obstricta mater fuerit: quartò denique, an exinde aliquid obligationis veræ derivatum fuerit in filium.

2. Primum quod attinet, votum illud illicitum fuisse videri potest, imprimis ex parte personæ, super qua factum est, nempe filii: dein ex parte voventis ipsius, quæ fuit mater: præterea ex parte finis, ob quem factum est, nimirum ad obtinendum bonum aliquod temporale, puta, prolem masculam. Hodie primum duntaxat punctum pertractabimus, reliquis duobus aliam ad occasionem reservatis.

Apotheca
Spartano-
rum,

multis cen-
sentur do-
milia Re-
ligiosorum,

sed perpe-
ram.

Gen. 22.
Sacrificium
Abrahæ Deo
placet;

Judic. 11.
non item
Jephthe.

3. Ut autem intelligatur ista quæstio, prius vos probè velim edocere veritatem illam, quòd parentibus non liceat cogere filios ad statum Ecclesiasticum. Memini, me quondam legisse, quòd in Spartanorum civitate natus infans delatus fuerit ad tribunal Cenforum, qui corpusculum distortis membris, aliisque naturæ vitiis malè formatum intuentes, misellum pusionem abjici jusserunt in voraginem quamdam, dictam *Apotheca*, juxta fluvium Taigetum, parùm curantes unius civis jacturam, cum civitatem suam deformi homine onerandam esse formidarent. Hominum mundanorum haud paucos hodiernum usque in diem invenire est, qui similem Apothecam esse cupiunt Religiosa Domicilia. Si fortè cui-dam filia speciosa dos venusti vultus deficiat, aut ad eandem dotandam auro parcat, ocyus ad Monasterium destinatur: si filius ineptus, & incapax, aut quodam parentum peccato natus, aut aliunde gravis familiae sit, illicò de Religiosa cogitatur tunica, quâ recondatur; quasi venerabilis Status Ecclesiasticus non nisi sentina quæpiam sit, in quam omnes familiarum fæces confluant. Ista herclè neutiquam sunt munera, quæ Deus à vobis requirit. Quòd si Deus exigit à vobis vel filium, vel filiam, eundem haud dubiè vos oportet illi, ceu sacrificium offerre, qua de re alia erit agendi occasio; si verò Deus eundem non requirat, sanè non acceptum erit ipsi sacrificium. Considerate geminum Sacris in Litteris sacrificium. Abrahamus Deo filium sacrificat: id sacrificium Deus acceptat, & copiosè remuneratur. Nemo sanctorum Patrum, Interpretum, sacrorumve oratorum est, qui mentionem ejus non faciat multa cum laude. Jephthe in Libro Judicum sacrificat filiam unicam, sibi que charissimam: Deus id sibi placere nullatenus ostendit, & quisquis eo de facto loquitur, id improbat. At quam existimatis ob rationem? Si quæstio esset mundanis de meritis, id ego fortunæ adscriberem; etenim

A. B. P. Calini S. J. Sermon. Tom. I.

iisdem meritis non semper respondet idem eventus, & sæpè sæpius ipsa gratia magis oritur ex opportunis occasionibus, quàm ex actibus. Verùm & Abraham, & Jephthe agunt cum Deo, qui non respicit personas hominum: cur igitur tanta remuneratio fit uni, & nulla alteri? Jam vobis id edicam, Auditores dilectissimi. Abrahamus obtulit filium, quia Deus voluit hoc sacrificium: Deus hoc petiit, Pater hoc obtulit, hoc Deo placuit. Jephthe autem filiam sacrificavit, cum Deus tale sacrificium noluit: Deus id noluit, Pater tamen obtulit, hinc Deo illud non placuit. Abrahamus obtulit filium, & fuit actus obedientiæ: Jephthe obtulit filiam, & fuit actus injustitiæ. Rem istam altius adhuc discutiamus.

4. Nôstisne, quale fuerit sacrificium Jephthe? Lyranus, & cum eo ferè communiter Interpretes alii, opinantur, Jephthæam filiam non occisam, sed aliis cum puellis inclusam fuisse in separato quodam palatio, ubi continuas inter preces, ac jejunia vivere debuerit in perpetua virginitate: & videtur ipsa hoc insinuare Littera, asserens, illam duos rogasse menses ad plangendam virginitatem suam. O Vota involuntaria periculosa, Christiani, an Deo placere posse creditis sacrificium, per quod virginitatem liberos vestrorum offertis, si liberi vestri eandem postea plangent, & lugeant? Certè virginitas involuntaria semper erit periculosa; siquidem quando corpus semel involuntariè ingreditur monasterium, centies ac centies egreditur cor, voluntarius apostata. Cum ipse Deus ad vota perficienda vocat, etiam robur addit ad ea observanda; cum verò parens ad emit-tenda vota compellit, in grave discrimen transgressionis adducit: hic perquam irreligiosè agit, dum filium, aut filiam loco Religioso mancipat: injustus ipse, & peccator efficitur, dum violenter sanctum reddere conatur, atque dum prolem suam ad recipiendam benedictionem sacram cogit, divinam maledictionem & super se, & super prolem suam provocat. Josue, deceptus à Gabaonitis, his imprecatus est: *Sub maledictione eritis*. Quæro, quam ad poenam eos maledictione sua condemnaverit, & sub maledictione & invenio, illos addictos fuisse ad servitium Templi, ac Altaris: *Decrevitque in illo die, eos esse in ministerio Altaris Domini*. Verùm quid ita? ergone Templo, & Altari servire maledictio censetur à Josue, viro tam sancto? *Eritis sub maledictione*? Nunquid iste maximus est Levitarum honor? nunquid ista peculiaris est posterorum Aaronis gloria? Profectò ad Altare in Templo ministrare, benedictio quædam est prorsus singularis, & hanc Josue maledictionem appellet? *Eritis sub maledictione*? Sic omnino est, Auditores: servire Templo sponte, libera

hinc libera
electione,
& voca-
tione.

libera voluntatis electione, benedictio vera est: Sacerdotem esse, aut Cœnobitam, cum Deus ad Sacerdotium, aut Cœnobium vocat, benedictio est; at vicissim, quando idem fit per violentiam parentum, maledictio est: *Eritis sub maledictione.*

Peccatum
parentum,
liberos co-
gentium ad
statum sa-
crum, est
gravissi-
mum,

contra om-
nia Jura,
libertati fa-
ventia, pec-
culiariter
Tridenti-
num.

5. O Parentes, nolite vobis imaginari, eam violentiam exiguum duntaxat esse malum; est enim peccatum gravissimum: nam præter jus naturale, quod filios in electione statûs omnino liberos esse postulat, omnes Sacri Canones eorundem libertati favent. Legite Capitulum *Illud, causa 20. quest. 1.* Legite Capitulum *Cum virum, & Capitulum Nullus, de Regularibus, & videbitis, quam in sententiam illa loquantur: hinc autem vobis tantummodo velim ob oculos ponere sollicitudinem, atque Decreta Synodi Tridentinæ, quæ primò, ubi jure antiquo ad solemnem votorum Religiosorum professionem quatuordecim sufficiebant anni in maribus, atque duodecim in fœminis, *Seff. 25. de Regularibus Cap. 15.* nullam declarat professionem, vel uno duntaxat momento emissam ante annum ætatis decimum sextum, eumque ritè completum, ut nimirum major annorum maturitas magis faciat ad perfectiorem deliberationem. Dein Cap. 6. pronuntiat irritam Professionem, si præmissus non sit annus probationis, quem *Novitium* dicunt, isque integrè completus, ut videlicet, antequam sacris quis illigetur votis, probe cognoscatur, & examinetur, quod eorum sit futurum robur, atque pondus. Ad hæc decernit Cap. 16. nullam fore quamcunque bonorum temporalium renuntiationem, etsi juramenti religione firmatam, etsi ad pias causas factam, atque licèt expressa cum declaratione, quod renuntietur in favorem Sacrorum Canonum, si prius fiat, quam duobus ante Professionem mensibus; vultque præterea, ut renuntiatio, etiam tunc ritè facta, valorem tamen, & effectum non sortiatur, nisi post ipsam Professionem, ne ipsa bonorum renuntiatorum privatio necessitatem injiciat ipsam amplectendi Professionem. Eodem Cap. & Parentibus, & Curatoribus quidquam Religioni tribuere vetat præter necessaria ad victum, & vestitum, de bonis Novitii, idque, *ne hac occasione discedere nequeat*, eoque impedimento libertas redeundi ad sæculum imminuatur. Et quoniam sexus muliebris violentiæ libertatis suæ magis subjectus est, Sacrum Concilium Cap. 17. vetat habitu religioso investiri puellam, nisi prius Episcopus, aut, eo impedito, ejusdem Vicarius, aut, hoc pariter aliàs occupato, alius, ab iisdem assignatus, diligenter exploraverit illius voluntatem, *an coacta, an seducta sit,**

an sciat, quid agat: atque non deprehensa hac voluntate, tam liberâ, quam piâ, juvenem illam nec ad recipiendum Verum sacrum admitti cupit.

6. Et procedit ampliùs sancta Synodus, atque Cap. 18. anathematis fulmine ferit quoscunque, cujuscunque dignitatis, aut conditionis sint, sive Clericos, sive Laicos, seu Sæculares, seu Regulares, quocunque in gradu, vel præeminentia constitutos, si præter casus in Canonibus expressos (suntque adulterium, ac votum castitatis publicum in persona suspectæ ætatis, de quibus agitur in Capitulo *Gaudemus, & in Cap. Significavit, de conversione conjugatorum*) anathematis, inquam, fulmine ferit eum, quisquis ille sit, qui præter enumeratos casus quamcunque fœminam compellit vel ad ingressum in Monasterium (nisi fortè puella sit ad educationem tantummodo introducta; quod tamen ipsum controversum est inter Theologos, & Sacrorum Canonum Interpretes) vel ad induendum habitum religiosum, vel ad emittendam Professionem. Ultra hæc eodem Capite sententiam Excommunicationis pronuntiat in omnes, consilium, vel auxilium terentes, vel quacunque ratione faventes ejusmodi violentiæ. Adhuc ampliùs: denique iisdem Ecclesiæ diris addicit illum etiam, qui sciens, talem fœminam non ingredi monasterium, sacris indui vestibus, aut jurare in vota religiosa sponte, suam ad hujusmodi actum interponit auctoritatem, aut solum præstat consensum suum, quin etiam si suam tantummodo præsentiam non negat. Jam igitur videtis, utrùm hujus rationis violentiæ, & coactiones levis culpæ, malive reatum inferant. Certè Deus ipse talia vota neutiquam acceptat, & indubitatum est omnibus Theologis, quod ea, si sint emissa ex metu gravi, injustè incusso ad hoc, ut emitterentur, nulla sint, & invalida, neque votentem obstringant. Hinc, ô Patres Matrêsqve familias discite plenam liberis vestris relinquere libertatem in electione statûs: curate, ut sancti sint, sed in illo statu, qui magis ipsis arridet, & ad quem verè vocantur.

7. Jam modò, ut ad Annam revertamur, ita fortassè ratiocinabimini: vel illi suo in voto fuit intentio cogendi filium ad Templi ministerium, ac Nazaræorum religionem, vel non fuit: si fuit ea intentio, votum erat injustum, atque idcirco illicitum: si non fuit, ad nihil erat illud votum, atque adeò invalidum. Verùm dico, Anna nequaquam fuisse animum compellendi filium, aut violentiam inferendi: itaq; hac ex parte votum haud erat illicitum; an autem ad nihil fuerit, ac ideo invalidum extiterit, alia occasione examinabimus, &c.

SERMO XIV.

Votum vovit &c. ut in Textu præcedentis Sermonis è I. Reg. I. v. II.

ARGUMENTUM.

Bona temporalia per Orationem peti possunt, Vota fieri non decet absque prudentia.

I. **D**uo mihi restant adhuc pertractanda puncta, priori in Sermonem proposita: videlicet, an votum, quo Anna Deo promisit ad ministerium Templi, & ad leges Nazaræorum offerre filium, si quem impetraret, licitum fuerit, si attendamus cum ad personam voventem, quæ fuit Mulier conjugio ligata, vivente Marito: tum ad finem, in quem emissum est votum, nimirum ad impetrandam unâ cum prole felicitatem aliquam temporalem. Difficultas prima consistit in hoc, quod apud Theologos certum sit, uxori non licere quidquam disponere de re gravi, vel circa liberos, vel circa res domesticas absque consensu, seu expresso, sive tacito, Mariti. Anna verò per votum suum ausa est disponere de filio in materia magni momenti, nec apparet consensus Mariti: ergo videtur illud votum non fuisse licitum. At responsio facilis est. Etsi Divina Littera clarè non exprimat Elcanam, Annæ Maritum, consensisse; nihilominus tamen ex mutua concordia, tenerrimoque affectu, qui, prout aliàs jam dixeram, illos inter duos conjuges jugiter vigeat, haud obscurè deducitur, eos etiam hæc in re simul in idem consensisse. Quin imò Elcana per ipsam sollicitudinem votum illud executioni mandandi ostendit, se illud ratum habuisse, cum insuper aliud ipse votum adjunxerit ad eundem finem, quemadmodum alio tempore videbimus. Nunc illud nobis discutiendum est dubium, an votum illud factum fuerit ex ratione temporali.

2. Hic, ut ordine procedamus, & clarè rem expendamus, tria nobis examinanda sunt: primò, num licitum sit à Deo petere bona temporalia: secundò, si liceat id, an pariter laudabile sit, & ad perfectionem conducat: tertio, datò quoque, quod benè rogentur illa, utrum expediat ad majorem impetrandi facilitatem adjungere vim alicujus voti. Super primo consultus quondam D. Augustinus à Matrona quadam, nomine Proba, ego, inquebat pro responsione, generalem tibi præ-

bebo regulam. Licet omne illud rogare precibus, quod licet concupiscere desiderio: *Quod licet desiderare, licet orare.* Minorem, uti Scholæ loqui solent, D. Thomas subjungit, atque addit conclusionem: *Temporalia licet desiderare; idè pro temporalibus licet orare.* Sunt autem è contrario, qui docuerunt, à Deo neque precibus, neque votis postulari posse, nisi bona spiritualia; etenim rogare, dicunt isti, bona temporalia, est per ea inclinationem sibi nimiam, & inordinatam sollicitudinem comparare: est quasi voluntariè se exponere periculo infelicitis cujusdam felicitatis, quæ nos hæc expletæ cupiditatis nostræ viâ ducat ad æternam damnationem. Verùm ista doctrina tanta cum extensione non est admittenda. Certè sancta Dei Ecclesia preces instituit publicas ad obtinendam à Deo serenitatem, aut pluviam, prout exigit necessitas: instituit Rogationes ad impetrandam segetum ubertatem: instituit peculiaria Missæ sacrificia ad recuperandam ægris sanitatem, ad conciliandam Matrimonii felicitatem, ad exorandum proficiscentibus iter prosperum. Christus ipse docet nos rogare panem nostrum quotidianum, hoc est, secundum S. Thomæ doctrinam, sustentationem statui nostro congruentem. Hæc autem omnia, uti facile patet, bona sunt merè temporalia: idcirco infallibiliter licitum est à Deo precibus bona temporalia petere.

3. Pergo ad alterum dubium, & quæro: rectène, ac laudabiliter ejusmodi funduntur preces? Etiam ad istud affirmativè respondeo, sed debitis cum moderaminibus, idque laudabiliter, si debitis cum moderaminibus petantur, Quænam ea sunt moderamina? Ista nimis, ut primaria intentio vestra, ac sollicitudo præcipua sit non de bonis istis, sed de gloria Dei, & æterna salute vestra: dein ut illa rogentur cum plena conformitate, ac resignatione in Divinam voluntatem. Eamus ad scholam Christi, & audiamus doctrinam, nostris præscriptam precibus:

Votum uxoris in re gravi non valet absque consensu mariti.

Bona temporalia licet petere precibus,

S. August. Ep. 121.

D. Th. 2. 2. 23. 6. c.

ex usu Ecclesiæ,

& doctrina Christi.

nempe ad
gloriam
Dei,

animæ sa-
lutem,

& cum re-
signatione
voluntatis
in Divinam,

precibus
virtutem
rei adden-
tibus, cum

merito.

precibus: *Orantes dicite: Pater noster, qui es in cælis: sanctificetur nomen tuum.* Ista sanè principalis est, ac perfectissima omnium precatio, omni commodo proprio spoliata, puro ex amore, & intentione erga Deum profecta: quasi diceret orans: Domine, prima mea, ac præcipua est cura, ut tu glorificeris à me, & à toto mundo: *Sanctificetur nomen tuum.* Post hoc rogo te æternam salutem meam, ac media ad eam consequendam opportuniora: *Adveniat regnum tuum.* Dein, ô Domine, vellem obsecrare te, ut mihi suppedites hujus terræ bona, statui meo convenientia; sed non aliter, nisi ut fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Erigeme, Domine, de paupertate mea; verum si me pauperem esse velis, fiat voluntas tua: si divitiæ mihi futuræ sint impedimento ad dandam tibi gloriam, aut ad obtinendam salutem meam, ne, Domine, ne tribuas mihi divitias; potius enim cupio gloriam tuam, ac meam salutem: *Sanctificetur nomen tuum: adveniat regnum tuum.* Concede mihi, Domine, honores; quòd si tamen ista petitio non sit omnino conformis voluntati tuæ, aut salutis meæ, aut minùs ad gloriam tuam, non, ô Domine, non concedas honores: non amplius eos rogo; sed cupio, ut sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua. Hisce cum limitationibus apertè pronuntio, bona temporalia laudabiliter precibus rogari, si quis ea ordinate desideret. Ejusmodi bona desiderare res in se indifferens est: si verò desiderium tuum pia oratione vestias, indifferentiam virtute sanctam efficis. Fortè desideras ingenium, salutem corporalem, honores, divitias: istud sanè desiderium, in se ipso spectatum, virtute caret; at si ea bona à Deo petis in ipso sanctæ precationis actu, simul exerces actum fidei, qua credis, Deum esse supremum Dominum, ac providum rerum omnium Dispensatorem: exerces actum religionis agnoscens excellentiam Divini domini, potentia, misericordia, ac liberalitatis: exerces insuper fiduciam, vivè sperans, ab eo te exaudiendum esse: atque adeò, tametsi bonum aliquod exigui momenti roges, interea tamen animam tuam meritis imples; etenim id, quod precibus postulas, in se leve est, at bonus precandi modus Deo te chariorem efficit.

Aristippus
à Puero
exoratur.

4. Quondam legisse me memini, Philosophorum nonnemini, Aristippo, cum quodpiam relegeret folium, cui certas inscripserat speculationes, supervenisse puerum aliquem, vivacem, simplicem, & sagacem, qui, heus bone vir, agebat, dona mihi chartam illam. Ecquid tu cum charta ista? quærebat Philosophus. Volo, respondebat totus alacer, & ama-

bilis puerulus, volo parvulum navigium conficere, illudque super rivulum, per plateam decurrentem, ponere. Probè vidit Aristippus, infantilem esse petitionem; attamen bella rogandi ratione permotus est, ut illi chartam daret, eumque in scholam, ac disciplinam suam receptum postea sensim usque ad sublimissimam Philosophiam erudiret. Haud aliter sanè nos, cum à Deo bona terrena flagitamus, ipse videt chartacea petere navigiola, quæ subito rapiuntur naufragiò, verum ipsa oratio nostra, & virtutes in ea exercitæ, nos Deo chariores reddunt, atque idoneos efficiunt ad obtinenda bona multò majora, & tam nostris precibus, quàm cogitationibus superiora. Quòd si terrena duntaxat bona desideres, anima tua nihil acquirit: at enim cum illa precibus à Deo flagitas, anima tua totum ab oratione meritum obtinet; desiderium quippe, quod orationem tuam imperat, actus naturalis est: oratio autem, fides, spes, obsequium, quo oras, supra naturam elewantur, atque, si quidem gravis culpæ reum te nescias, per id ipsum bona temporalia rogas, ac æterna tibi adauges. Attende nonnihil altius: si ea bona, quæ desideras, non à Deo precibus postules, illis obtentis vix recordaberis manûs illius, qui ea tibi donavit; quòd si verò sæpius illa per orationem petieris, tum profectò liberalitatem agnosces, & gratias ages largienti.

§. Age, remque istam ex æquiparatione Rachelis, & Annæ, de qua nunc agimus, considera. Tam una, quàm altera prolem ardentissimè desiderabat: tam una, quàm altera voti sui damnata erat. Rachel peperit Josephum, magnum illum postea Egypti Proregem: Anna genuit Samuellem, præclarum illum suo tempore Israelitici Populi Rectorem; at nota diversam in utraque domo agendi rationem post natum utrumque filium. Samuele genito tota domus Annæ, & Elcanæ, mariti ejus, in devotionem solvitur: filius vel nomine suo perpetuam beneficii memoriam gestare jubetur, atq; Samuel appellatur, quod in lingua Hebraica idem est, atque *Postulatus à Deo*: Elcana cum tota familia sua protinus ad Templum vadit, ut solemnia Sacrificia offerat, ac vota Domino reddat. Ecce, quanta pietas, quanta gratiarum actio! Contrà Josepho nato similem in domo Jacob non deprehendo fervorem: Rachel tota læta solatio abundat, quòd finita demum sit ipsius ignominia: Jacob maritus vale dicit Socero suo, ut suam in patriam revertatur: nulla autem invenio sacrificia, nullam lego gratiarum actionem Deo fieri. Quam isthæc ob causam? Lege Sacrum Geneseos Librum, & invenies, Rachel em avidissimè filium exoptasse, & ipsam propterea patient-

Levia ora-
mus,

sed oratio-
ne merita
augemus.

Anna Sa-
muelem ge-
nerat, &

Deo gra-
tias agit:

non item
Rachel.

Gen. 30.

Quare?

patientiam rupisse ; sed illam hunc in finem ad pias preces se convertisse, aut prolem à Deo suspiriis postulasse, non invenies. Nato filio Rachel, etsi foemina cæteroquæ sancta fuerit, Deo quidem gratiam in acceptis referebat, non tamen omne studium illud adhibebat, quod ejusmodi beneficium exigebat. Anna verò, cum tot suspiriis prolem à Deo petierit, postea gratam se tanta devotione exhibuit. Res ista quotidie accidit : æger sanitatem desideras ; idcirco recurris ad Medicos, non ad Deum : lite forensi implicitus favorem sententiam exoptas ; propterea ad Causidicos, ac Patronos converteris, non ad Deum : pauper divitias concupiscis ; ideò ad negotiationem confugis, non ad Deum. Ecquid autem evenit ? Recuperata salute Medico sostrum penditur, & quid Deo ? Nihil. Obtentâ favorabili sententiâ Advocato munera redduntur, & Judici gratiæ aguntur ; quid autem Deo ? Nihil. Acquisitis opibus laudes dantur famulis, ac fociis ; at quid Deo ? Nihil. Sed dic, sodes, nunquid si bona ista petiisses à Deo, multò gratiorem te erga eum demonstrares ? Quapropter Magister Angelicus concludit, non modò licitè, sed etiam laudabiliter à Deo peti bona temporalia, tam salutis nostræ, quàm statui convenientia, precèsque non tantum posse, verum & debere Deo offerri, ut nobis ea largiatur, si indigeamus, eaque conservet, si teneamus : *Ista ergo cum habentur, ut teneantur, cum non habentur, ut habeantur, orandum est.*

Vota, præfertim gratia, prudentia, ac præviè pensanda sunt, cum

6. Jam verò quid dicendum de votis ? Mihi quidem deliberatum est primò, vota prius quàm edantur, perpendi debere magna cum prudentia, eaque maximè, quæ difficilius executioni mandantur, ac ea, quæ sunt perpetua ; quin & ea, quorum relaxatio, quam *Dispensationem* appellamus, soli reservata est summo Pontifici, & quidem impetratu difficillima, cujusmodi sunt vota perpetuæ Castitatis

ac Religionis. In omnibus hisce præprimis arcani conscientiæ Arbitri, ejusque docti, pii, ac prudentis, consilium audiendum est. Enim verò cæcò modò Sacros ^{consilio} ad ordines involare, prorsus illaudabile est. ^{Confessarii.} Qui ad Sacerdotium aspirat, non unicè attendat ad *Beneficium* Ecclesiasticum, quod sperat, sed etiam ad votum castitatis, & continentiæ, quam exactè servare debeat : cogitet, quales sint suæ mentis affectus, quales victoriæ, quales lapsus : meminerit, se, si Sacerdotiò suò profuturus sit familiæ suæ, postea verò transgrediatur votum continentiæ, sacrilegiis animam suam præcipitatum esse in perniciem sempiternam. Pari ratione, suò tamen modò, examinare oportet omnia vota cætera. Quòd si ^{Ea placent Deo.} ejusmodi cautelæ adhibeantur, indubitanter assero, vota laudabiliter edi, Deumque frequenter peculiaribus etiam gratiis demonstrare, ea sibi grata esse, & accepta. In Genesi Jacob, à Bersabea Palæstinæ ^{Gen. 28.} profecturus in Haran Mesopotamiæ, votum emisit pro itineris sui prosperitate, & hanc obtinuit. In Libro Judith Cives Bethulix votum ediderunt, ut ab obsidione Holofernis liberarentur, & liberati sunt. Jonas Propheta in ventre ceti voto se obstrinxit, ut ex illo fluctuanti carcere vivus evaderet, & evasit. Anna nostra voto se illigavit ad impetrandum filium, & impetravit : ut silentio prætereamus alia centena exempla, quibus plenæ sunt & Divorum historiæ, & Sacræ litteræ. Porro ex omnibus hucusque dictis facilè vobis erit, Auditores, intelligere, quòd Annæ votum, ad obtinendam prolem masculam editum, non modò licitum fuerit, sed etiam sanctum : at simul inde vos non pigeat discere, quòd, dum bonum aliquod, etiam temporale, desideratis, piè, ac sanctè agatis, si per orationem ad Deum recurratis, & quidem, si graves, atque magni momenti sint vestræ necessitates, etiam votum quodpiam &c.

SERMO XV.

Et votum vovit. 1. Reg. 1. v. 11.

ARGUMENTUM.

Filios à statu Religioso non oportet impedire.

I. **V**ersamur adhuc in discutiendo voto, quo Anna Deo promisit, se filium, si quem impetratura sit, toto vitæ ipsius tempore dicaturam esse Templi ministerio, atque curaturam, ut fideliter semper Nazaræorum leges observaret. An

validum fuisse putatis hocce votum ? Si Theologorum doctrinam diligenter investigetis, invenietis, votorum infirmitatem, aut nullitatem ex uno horum trium fonte profluere, nimirum vel ab incapacitate voventis, vel à defectu voluntatis, ^{Vota sunt irrita vel ob incapacitatem voventis.}

vel ex defectu voluntatis,

vel ob insufficientiam materiam,

Vota non sunt impedienda.

tatis, vel ab insufficientia materiæ. Propter voventis incapacitatem invalidum est, post Tridentini reformationem, votum Professionis Religiosæ, ab eo editæ, qui decimum sextum ætatis annum prius non complevit: invalida sunt vota illius, qui compulsus est metu gravi, rationabili, difficulter amovibili, ac injustè incusso ad exprimendum votum, atque id genus alia vota, quæ nullatenus subsistunt, eò quòd omni Jure, Divino, naturali, & Canonico, prorsus inhabilis sit, illis constitutus in circumstantiis, ad emit-tenda vota, neque Deus coactas ejusmodi promissiones acceptet. Alia vota suo valore carent ex defectu voluntatis, quando videlicet illa vel non intendit sese obstringere, & tunc proposita sunt, non promissa, resolutiones, non vota: vel intendit quidem, præsumptivè saltem, ut ajunt, se obligare, sed non talibus in circumstantiis, hoc, aut illo cum incommodo, aut asperitate, aut damno: vel destituitur sufficienti deliberatione; quo ex capite nulla sunt vota infantium ante rationis usum, fatuorum, ac ebriorum, durante horum ebrietate, aut amentia: quandoquidem tanta requiritur deliberatio ad votum validum, quanta necessaria est ad constituendum peccatum grave. Denique vota ob materiam non subsistentem irrita sunt, quando res, quæ vovetur, vel Deo non est grata, vel minùs grata appositò, vel non est in nostra potestate. Hoc è solo ultimo titulo controversia moveri posse videtur, an Annæ votum fuerit validum; eò quòd ipsa statuisset videatur de filii libertate, quæ neutiquam in matris erat potestate. Eo tamen non obstante respondeo, votum illud omnino fuisse validum. Anna statuit quidem circa libertatem filii, sed solum quoad illos actus, qui matris in potestate consistebant; etenim cum dixit: *dabo*, aliud asserere non cupiebat, nisi: *curabo*, quantum ad me pertinet. Ad quid autem illa tenebatur vi hujus voti? Ad tria nempe, primò ut filio consilium suggereret ad voti executionem: secundò, ne hanc impediret: tertio, ut suam quoque operam eum in finem conferret.

2. Verùm enim verò dubium hinc oritur de impedimento, votis legitimis non injiciendo. Qua in re certum est, filios non impediendos esse, quò minùs Deo serviant in eo statu, qui magis ipsis placet. Ecquid igitur Annæ votum operabatur ampliùs? Id nimirum, quòd illa, si filium ab executione voti impedivisset, se sacrilegii ream constitueret. Qui per votum Religioso statui filium suum obtulit, eumque postea ab implendo voto impedit, sacrilegus est: qui prolem suam vi voti non obtulit, piis autem ejus pro-

positis sese opponit, si non sacrilegus, certò tamen injustus est, atque semper gravem sentire debet conscientia læsæ remorsum. Et herclè, ut propiùs ad vos, Auditores mei, accedam, gratias agere Deo vos oporteret, cum tanto familiam vestram dignatur honore. Si Princeps aliquis terrestris à vobis filium quemdam exigat ad aulae suæ servitium, profectò magnum inde vanitatis argumentum captatis: at cum cœlestis Monarcha suum ad famulatum à vobis prolem aliquam postulat, aut verecundia ceditis, aut omnino resistitis. O quantum utilitatis obvenit vobis, si quis vestro de sanguine sua sponte Monasterium ingreditur! Taceo generosam sæculi abdicationem, qua is mundo civiliter moritur, absque morte naturali, sine mortis dolore, vobisque lætum suæ hæreditatis usum relinquit. At at, remaneat hocce gaudium profanis mentibus, in transitoria profundè absorptis, quibus ardentius amatur numus, quàm sanguis: quantum commodum inde profluit in animas vestras, quantum meritum ex vestra permissione, ex ultima separatione vestra? D. Chrysologus censuit, innocentium Infantum, tempore nati Servatoris interfectorum, matres in cœlo palmarum, & coronarum Martyrum esse participes; etenim illæ fuerunt sociæ doloris, ergo etiam gaudii: *Necesse est, ut sint præmii consortes, quæ fuerunt sociæ passionis.* Illæ suis in cordibus eadem recepere vulnera, quæ filii earum receperunt in membris suis: unde martyrii gaudiò beari conveniebat illas, quibus tantum lacrymarum peperit martyrium: *Matres tulerunt, quidquid doloris extitit, & angoris; & ideo martyrii gaudio non frustrantur, martyrii lacrymas quæ fuderunt.* O parentes, & avi, dum illa filia, filius, aut nepos ille vestris discedit ex ædibus, ut sese Deo dicet, & consecret, cor vobis è sinu evelli putatis: ille lætatur, & jubilat; vos dolore penè marcescitis: ille intrepidus nec lacrymulam fundit, aut si quas fundit, eas non nisi læticia ex oculis exprimit; vos lacrymarum torrente cordis mærorem demonstratis. Haud improbo vestram teneritudinem, neque sanguini naturalem prohibeo sensum; verùm istud est martyrium vestrum, istud, si piè Deo offeratis, suo tempore vos eximià cumulabit lætitià: *Martyrii gaudio non frustrabuntur, martyrii lacrymas quæ fuderunt.*

3. Proh nimiùm quantum vosmetipsos decipitis, quando liberos vestros vel prohibetis abire ad Deum, aut ad experimentum sui propositi capiendum, vel omnibus fragilitatis suæ periculis exponitis, vel totis viribus constantià suà movere studetis. Quòd si eos poenituerit, quòd Deo se addicere voluerint, quid deinde vos

Honorificum est servire Deo filios,

& utile propinquis,

S. Chrysol. ser. 12.

quin & meritum.

Impedire filios à statu sacro pessimum est.

vos obtinebitis? illud nempe, quòd animam aliquam averteritis cœlo, ut addicatis inferno: quòd eam rapueritis Deo, ut in brachia tradatis diabolo. Num ex hoc solatium vobis parare speratis? Vah quantopere fallimini! Cùm vates Regius de Israëlitis ait, quòd filios suos dæmonibus consecraverint: *Immolarunt filios suos, & filias suas demoniis, quas sacrificaverunt sculprilibus Chanaan*: Hebræus legit: *quos sacrificaverunt doloribus*. Quando vos liberorum quempiam sacrificatis Deo, eum sacrificatis vestræ lætitiæ: si verò eum sacrificetis diabolo, aut mundo, aut vitiis, sacrificatis eum vestris doloribus: *Sacrificaverunt doloribus*. Dum Deo filium traditis, aliquantulum super jactura doletis; at postea quantum gaudium, quantum solatium vestrum, si eundem audire queatis aut de cathedra sacræ Theologiæ oracula spargentem, aut pluribus in mundi partibus è suggestu sacro tubas Apostolicas inflantem? Ille pro vobis preces ad Deum fundit, pro vobis jejunio se macerat, pro vobis ad aram litat. Vos peccastis, & ille vibratis in suum corpus flagellis à se pœnitentiam pro vobis exigit: vos diversis in rebus fortunam adversam formidatis, & ille prostratus ad Patronorum suorum aras, supplices ad cœlum manus tendit, ad avertendam à vobis infortunii tempestatem. Si vos ægroti decumbatis, cum illo Religiosi quoque Sodales vestra pro salute pias jungunt preces. Si vos post mortem, piacularum in locum illum devenire contingat, ille cum Religiosis fratribus suis ad Altare Divinum Servatoris sanguinem affundit ad extinguendas flammæ vestras. Ille filius vester est, neque tamen vobis ratione alimentorum gravis accidit: ille frater vester est, neque tamen amplius ab eo bonorum divisionem timetis: natus ille bonorum dominus est, & tamen iisdem de facultatibus, quæ fuerant ipsius, fortè non tantum præbetis, quantum est unius famuli salarium: atque hoc ipsum, quod aliàs juris naturæ fuisset, in meritum pietatis, ac eleemosynæ transit. Quid unquam ille vobis contemptus afferet? quid fastidii creabit? quid adversi concitabit? An, obsecro, usque adeò vobis blandiri potestis, ut credatis, eundem fore talem, si teneretis eum vobiscum vestris in ædibus, & in sæculo?

4. Miseri parentes! utique nimiam hujus veritatis experientiam cepistis à liberis, penes vos remanentibus. Vix primâ filiorum ora obducuntur lanugine, & mox eorum plerique parentum excutiant jugum, non admittunt consilium, non obediunt mandatis, non reverentur canitiem: ecce dolores: *Sacrificaverunt doloribus*. O quot vobis eorum causâ sunt

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

amaritudines, quot curæ, ac sollicitudines! Unica eorum saltatio publica, unicum familiare cum aliqua colloquium, confestim anxium vobis timorem incutit, ne præcipientes ruant in matrimonium, vobis parum honorificum, aut omnino probrosum, aut certè displiciturum: ecce dolores. Si vadant ad conventiculum quodpiam, protinus metuitis, ne facultates vestras dilapident: ecce dolores. Si ad aliorum colloquia se conferant, veremini, ne pravis imbuantur moribus: ecce dolores. Semper alias, atque alias postulant pecunias, nec unquam nummis satiantur: semper queruli, nunquam contenti, sanè nimium frequenter ostendunt, tot esse dolores in corde vestro, quot sunt adulti filii vestris in ædibus: *Sacrificaverunt doloribus*. Neque mihi dicat aliquis: si Deus vellet, haud difficulter aliquem de sanguine meo statui Religioso cederem; id autem nimis mihi durum accidit, quòd omnes inter filios meos ipse mihi abripiatur vivacissimus, amabilissimus, excitatissimus, ac obsequentissimus; ille, inquam, in quo peculiariter spes repono meas; ille, qui totum possidet amorem meum. Sed audi, qui hæc ingeris. Rebecca videns, gravia Jacobo filio suo imminere pericula ob apertum ferocis Esau fratris odium, die quadam illum vocat suum in cubiculum, atque, fili mi, ait, te tenerè à me amari, ipse nōsti: id tua tibi contestantur merita, id istæ meæ lacrymæ. Quòd amara mihi tua sit absentia, testatur cor istud, cui tam amabilis est tua præsentia. At ego nimis ingrata tuis essem meritis, si gaudium hoc meum tuo vellem præponere commodo. Fili mi, tuas vides necessitates, vides pericula, vides magnam imminere tibi ruinam. Insidias tibi molitur Esau, & ego nimio opere timeo illius audaciam, ac temeritatem. Illo tu locupletior es, & ingens tibi commodum est illius perversa præveniendi consilia; sed ego has ipsas timeo divitias tuas. Ah quam vereor, ne videam te aut perfidum, aut miserum, aut fratricidam, aut odii fraterni victimam! Itaque procul abscede, Fili: vade in Mesopotamiam, ubi domus patris mei paratum tibi præbebit hospitium. Mihi gratissimum erit exilium tuum, si hoc optatam tibi præstiterit securitatem. Recede procul ab his ædibus, procul à fratre, procul à me, ut procul absis à periculis tuis. Amplectere, quæso, consilium matris, & matris tui amatissimæ: sine illam lugere, ac plangere; tu autem abscede: *Nunc ergo Fili mi, audi vocem meam, & consurgens fuge*. Verum, ô bona Mater, quid ais? unicum hic est solatium tuum, & eum procul à te dimittis? Equidem tu remanebis cum conjuge tuo

hinc Rebecca dimittit Jacobum,

licet dilectissimum.

Gen. 27.24

G

Isaac:

Isaac; at iste jam senex, jam cæcus, oneri tantummodo tibi erit, ac molestiæ, dum ipsi servire debes: remanebis cum crudo, & bruto Esau, illo cum Esau, à quo plus tibi fastidiorum, quàm reverentiæ creatur: remanebis duabus cum nuribus, at arrogantibus, superbis, ac intolerabilibus. Modo pro levamine tuo solus est iste Jacobulus, docilis, amabilis, reverentissimus, obsequiosissimus, & hunc procul abire permittis? Omnino respondet pro ipsa S. Ambrosius: Mater amans, sed generosa, amorem superans amore, dimisit à se filium dilectissimum, cupiens illum potius exulem à se, quàm à Deo: remotum quidem, sed tutum: *Amabat mater: contra affectum pii amoris dimisit filium; maluit enim eum sibi exulare, quàm Deo.*

S. Ambros.
epist. 82.

Ita parentes
debet charis-
simos Deo
permittere,

ad securita-
tem ipso-
rum,

suumque
solatium,

Dial. de no-
vit, cap. 7.

absque cura
familie pro-
pagandæ.

5. Ah Christiani Parentes! Filius ille, qui facultatem abundi sacrum ad asceterium petit, vobis charissimus est, ac destinatus ad explendas vel affectiones, vel spes vestras. At enim quot, & quanta illum in domo, ac patria vestra manent pericula? Quanta vicissim in Religioso contubernio securitas? Agite, Rebeccam imitemini: plangite, nec enim prohibeo; sed abitum illi concedite. Absit procul à vobis, sed securus. Si quando postea percipietis, veluti quotidie percipitis, jam de hoc, jam de illo dici, quòd facultates dissipet, quòd sese vitiis tradat, quòd in exilium eiectus, quòd occisus sit, dicetis haud dubiè, si sapiatis, consolantes vos in corde vestro: Laus Deo, Superisque omnibus, de Religioso filio meo non tam tristes, ac amaros habeo, quòd metuam, nuncios. *Quàm benè accidit, ita vos Thomas à Kempis alloquitur, ut hæc de filio tuo non audias, nec de cætero formides. Nonne tutius in monasterio Deo servit, quàm apud te in seculo periret? Quòd si is vel unicus esset, aut familia vestra penitus extinguere deberet, an non melius erit, ipsum totam per æternitatem gaudere in cælo, quàm pauculis annis hinc in terra? Quot aliæ familiæ extinguuntur quotidie sine ullo merito? Vestra autem, aliquando certò finienda, num felicius definire poterit, quàm terminanda in Deo? Si vera hæc, quid ultra resistitis? An fortè cunctas res, & spes vestras in filio quodam reponitis, quem petenti Deo negatis? Quisnam vobis de vita illius vadimonium præstat? An non unicus ictus, una febris, aut casus aliquis prorsus inopinatus, ac impro-*

visus, eum omni momento è domo vestra tollere, ac in sepulchrum conicere potest? Et fortasse Deus vel propter hanc ipsam repulsam, qua filium ipsi negatis, eum auferet.

6. Herodotus recenset, quòd Rex Xerxes, urbem Celenas cum exercitu transiens, à Pythia, locuplete quodam viro, magnifico fuerit exceptus convivio unà cum octies centenis militum suorum, quos secum ducebat, millibus. Huic Pythiæ erant quinque filii, è quibus Rex ad demonstrandam erga liberalem hospitem gratiam petiit natu maximum. At pater, eum tenerè adamans, hujus in locum quatuor juniores obtulit Regi; Xerxes autem petitioni suæ quoad primum instantius inhaesit. Porro Pythias, quàm liberalis in convivio, tam inurbanus in repulsa sua, obstinatè Regi negavit filium, haud recordatus, Principum petitiones esse imperia. Tunc despectus, ut arbitrabatur, Imperator, benè habet, aiebat, quia mihi negas filium tuum, ego illum tibi relinquam: juvenemque comprehensum ob oculos patris duas in partes disseccari, ac utrumque truncum geminis à fenestris suspendi jubebat utrinque in eadem via, qua ingentem exercitum transire oportebat, ut vel solùm aspecti hi trunci dicere viderentur: *Hic est filius, quem Imperator postulans non impetravit.* O dilectissimi Christiani! exemplis hujusmodi plenæ sunt omnium Religiosorum Ordinum historiae. Filius ille licentiam ingrediendi Monasterium non impetravit: paulò post occisus est in via publica: relinquitè cadaver in conspectu totius mundi, & cuivis illud intuenti repetite: *Hic est filius, quem Deus postulans non impetravit.* Ille febris maligna raptus est in ætatis flore: recondite quidem eum in sepulchro, sed inscribite tumulo: *Hic est filius, quem Deus postulans non impetravit.* Ille neglecta vocatione sua moribus oppidò perversus, modò parentibus suis ingenti est afflictioni: comonete illos, hunc esse illum ipsum, quem Deo negaverant: *Hic est filius, quem Deus postulans non impetravit.* Mihi credite, ô Charissimi, permagno vos honore Deus afficit, cum filium à vobis exigit: sed & ingens opprobrium Deo rependitis, cum filium illi negatis. At verò gravissima ab eo vos vindicta manebit, nisi vestrum errorem corrigatis. Itaque vos quoque talibus in occasionibus dicite, quod piissima Samuelis mater dixerat: *Dabo eum Domino cunctis diebus vite sue.*

Xerxes fili-
um, sibi ne-
gatum ante
patris oculos
trucidat.

ad terrorem
Christianorum,
liberos
Deo negantium.

SERMO XVI.

Votum vovit &c. in contextu jam allegato.

ARGUMENTUM.

De reverentia, ac obedientia filiorum erga parentes.

I. **S**atis, arbitror, hactenus vidimus, ad quid vi voti sui parentes Samuelis obstricti fuerint: itaque restat, ut perscrutemur etiam, quæ vicissim ipsius fuerit Samuelis obligatio. Mater ejus, uti percepistis, Deo promiserat, se filium istum destinaturam esse ad servitium Templi *cunctis diebus vite sue*, ac præterea curaturam, ut Nazaræorum leges amplecteretur. An idcirco Samuel ad istarum promissionum executionem tenebatur? Erit fortasse non-nemo, qui affirmabit; videmus enim, inquiet, Magistratus, ac populi votis obstringi successores. Certè hîc Bononiæ celebramus festum, quod *diem voti* dicimus: Magistratus solemniter accedit Ecclesias, & Aras determinatas: populus diem illam celebrat sanctam atque festivam, idque propter promissionem à majoribus nostris Deo factam, quando horrenda pestis extremum civitati huic minitabatur exitium. Quòd si igitur posteri teneantur observare vota suorum antecessorum, multò magis filii vota suæ matris exequi debebunt. Addent Sacrorum Canonum periti, quod habetur *C. Virum, de Regularibus*: ubi recensetur de muliere quadam, quæ annis adhuc puellaribus Monasterio à parentibus tradita, religiosisque vestibus induta fuerat; at postmodum emensâ pueritiâ Parthenonem relinquere, conjugisque vinculo sese ligare voluerat. Consultus ea de re Clemens III. Pontifex Maximus respondit, illam in Monasterio permanere debere, si propria deliberatione, si parentum devotione ligata fuerit, atque sententiam Concilii Toletani allegavit: *Monachum aut paterna devotio aut propria professio facit*. Itaque filii, saltem adhuc parvuli, vota parentum exequi tenentur. At nihilominus respondeo, certissimum esse apud Theologos, quòd votum, in ratione voti, unice stringat ipsum voventem solum; illud siquidem lex est, quam homo sibimet ipsi quidem imponere potest, at non perinde aliis quoque: *Dicendum est, Sanchezii verba recito, propriam voti obligationem ita esse personalem, ut solum voventem ipsum afficere possit*. Vota comunitatis, consensu Superiorum, A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

ris Ecclesiastici roborata, successores ligant ceu leges, non tanquam vota, ita ut ea transgrediens delinquat contra obedientiam, non autem contra religionem: quemadmodum non festivè servans diem voti nostri suprâ dictam, peccaret tanquam inobediens legis alicujus transgressor, non tanquam sacrilegus voti violator. *Heres, audite rursus allegatum Doctorem: Heres, filii, successores populi, nullatenus erunt rei voti violati, quamvis aliud peccatum perpetrare possint*. Sententia superiùs allata è Concilio Toletano: *devotio paterna facit Monachum*, à SS. Canonum Magistris intelligitur tunc esse vera, quando filii sponte sua votis parentum consentiunt: qua ratione consenserat filia, de qua paulò antè dubitavimus; quin etiam, uti perbenè Wagnerekh observat, liberè sacram Professionem ediderat. Quid? quòd in Cap. *Cum simus, de Regularibus*, miles quidam factus Monachus, parvulum filium suum religioso pariter indui vestimento permiserit, omniâque bona sua Monasterio transcripserit? Interrogatus super statu pueri Coelestinus III. respondit, illi, si ad annos discretionis progressus, in Monasterio perseverare noluerit, liberum fore egredi, eique omnia bona, quæ ipsum contingebant, restituenda esse. Ex omnibus hucusque pertractatis clarè deducitur, Samueli nullam è voto materno religionem, aut obligationem ortam fuisse. Saltem, fors isthîc inferet aliquis, votum illud executioni mandare tenetur vi obedientiæ, à filiis erga parentes exhibendæ, ac debitæ. Sed nequaquam: neque hoc nomine Samuel tenebatur; etenim liberi parentibus obedire tenentur in illis solis, quæ bonos mores in regimine domûs, ac rerum domesticarum attinent. *In his solis, quæ pertinent ad bonos mores circa domûs, & rei familiaris gubernationem, tenetur filius parentibus obedire*: uti loquuntur Angelus, Sylvester, Tabiena, Navarrus, Sanchez, atque alii Theologi communiter apud istum. At enim semper in Templo ministrare, ac Nazaræorum vitam sectari, non pertinebat ad bonos mores circa domûs, ac rei fami-

ceu leges,
non ceu
vota.

Ita filii non
obligantur
votis parentum.

Vota majorem
observanda sunt
à posteris,

Sanch. de
Præc. l. 4.
c. 15. n. 13.

familiaris gubernationem; quoad hoc igitur caput Samuel ad obedientiam parentibus præstandam non obstringebatur.

Filiorum
non est ex-
aminare vo-
luntatem
parentum,

sed obedire.

Prov. 22.

23.

Prov. 1, 8.

Deut. 21.

18.

Filius con-
tumax occi-
di jubetur
à Deo.

2. Hic porro haud inutilis exsurget in vobis curiositas rescindi, num revera Samuel in opus deduxerit illas genitricis suæ promissiones. Respondeo, quod omnino deduxerit: non quidem ad eas implendas tenebatur, attamen omnes implevit exactè. Filius ille ingratitude notâ haud vacat, qui parentum suorum proposita nimium subtili trutina judicii sui nititur examinare. Nequaquam, ait Spiritus sanctus, nequaquam, ô liberi, vestrum est adeò exactè discutere, utrum vos conscientia stringat, aut non stringat, quando res est de implenda parentum voluntate in rebus licitis. Quod si pater tuus hoc, vel illud ita sentiat, ejus sententiæ humiliter acquiesce: *Audi patrem tuum, qui genuit te*: quod si mater tua istud desideret, nullatenus resiste: *Ne dimittas legem matris tuæ*. Profectò nimio opere exorbitaretis, si parentibus obsequi renueretis, & quidem in gravioris quoque momenti rebus: si eorundem in contemptum vel domo discedere, vel talem, qui illis displicet, in domum adducere velletis: si fortunas eorum aut lusu, aut luxu dilapidare tentaretis: si tum quoad horam coenæ, aut prandii, tum circa tempus agendi rure, voluntati eorum vos accommodare nolletis: si domi protervè dominari, ac famulos, famulasque duriter tractare non formidaretis, sive, quod idem esse videtur, apertè ostenderetis, quod patrem, ac matrem domi vobis esse parum curetis. An ignoratis, qua ratione hujusmodi filii olim ab ipso Deo jussi fuerint castigari? Percipite id ipsis Spiritus sancti verbis in Deuteronomio: *Si genuerit homo filium contumacem, & protervum, qui non audiat patris, ac matris imperium, & coërcitus obedire contempserit*: Et quid expectatis agendum cum ipso? *Apprehendent eum, & ducent ad seniores civitatis, & ad portam Judicii*. Neque satis istud: illic, velut aurâ indignus, condemnetur: *Lapidibus eum obruet populus civitatis, & morietur, ut auferatis malum de medio vestri, & universus Israël audiens pertimescat*. Et justè; perdat vitam, qui renuit obedire illis, à quibus hauserat vitam: vivus sepeliatur sub acervo lapidum, qui vivens aliud sibi cor haud esse ostendit, nisi lapideum. Si viventis exemplum fuerit scandalo, mors ejus sit omnibus terrori: si alii filii abominandam in eo intueantur contumaciam, jam ipsis à saxis, sub quibus modò tumulatus est, obedientiam discant: *Lapidibus eum obruet &c.*

3. Quandoquidem igitur majorem in Ecclesia Christiana perfectionem Deus exigit, quàm olim in veteri Testamento requirebatur, quàm acerbè, putatis, ani-

advertet in filium Christianum, in debita parentibus obedientia deficientem? Circa Sæculi superioris dimidium Pigneroli nobilis quidam vir ea factorum afflictabatur infelicitate, quæ nimium crebrò cunctis in civitatibus, & oppidis, omnibusque temporibus occurrit, ut simillimum hisce, de quibus agimus, filiis educaret. Juvenis ille, viginti quinque circiter annorum, jugum paternum penitus excusserat, ut omnes admonitiones, blanditiæ, aculæ, minæ prorsus nihil proficerent. Ego non sum amplius, ita discolor ille sentiebat, ego non sum amplius puer: jam barba mentum ambit, ætâsque mihi tanta est, quæ sufficit; quasi verò ulla esset ætas, quæ religiosam reddere contumaciam, piâve ingratitude posset. Miser desperatis omnibus remediis pater acerbum cordis sui dolorem coram supremo aperuit loci illius Præfecto, viro perquam prudente, cordato, ac generoso, qui malo, ipsi naturæ contrario, exoticum, quodque rationi repugnare videatur, opposuit remedium, sed salubre, ac proficuum. Quadam die matutino tempore Juveni illi multos inter alios Nobiles, ac præsidii militaris Duces ante cubiculum Gubernatoris exterius, in anticamera dicunt, agenti, repente supervenit ipse Gubernator, severo vultu, ac gravi specie ad majestatem composita, atque, heus tu, juvenis nobilis! ait, esne Christianus? Attonitus peregrina quæstione juvenis, sum utique, respondet, per Dei gratiam. Nôstin, infert Præfectus, præcepta Divinæ Legis? Novi. Et ritè nôsti? Age igitur, eaque recita: prius autem humi genua flecte, eamque in cubiculo meo erga Deum reverentiam concipe, quam domi tuæ non concipere soles. Fremebat insolita super re juvenis audaculus; verum nimis improvisa aggressione præventus, ac perterrefactus, totus pallidus, & confusus in genua procumbebat. Jam igitur, inquiebat Gubernator, nunc præcepta Divina recita, alta voce, ut omnes audiant. Incipiebat ille: Unum solum Deum adorare, & amare: Nomen Domini Dei non in vanum assumere: Diem festum sanctificare: patrem, & matrem honorare. Cessa parum, interpellabat ille: patrem, & matrem honorare: itane hoc Dei præceptum est? & tu hoc ita servas? Si perinde servares præcepta Regis mei, mediùs fidiùs ego caput tuum ad pedes decuti juberem. An fortasse præceptum istud solis pro pueris est, ac infantibus? Enimverò tu barbam ore geris, verumtamen summopere tibi opus est, tractari te tanquam puerum sine intellectu, sine judicio. Hisque dictis, nova quasi tempestate, in faciem ejus septem, aut octo alapas inflixit, atque sic humiliatum protervum

Filius nobi-
lis, & discolo-

Guberna-
tore

micro modo
corrigitur.

tervum dimisit; in habitu porro, severa voce, ceu supremo fulmine, vade, dixit, & vita tua mihi rationem reddet de omnibus, quæ patri tuo deinceps exhibebis. Ista judicandi ratio, quàm insolita, tam fuit utilis; etenim per ipsum faciei probum, ac ludibrium, Deus ad cor loqui dignatus est: per illam verecundiæ doctrinam superbia dedocta est, ac imposterum filius semper è nutu patris studiosissimè pependit.

Filii inobedientes castigabuntur à Deo.

4. Filii immorigeri, siqui mihi hîc auscultatis, fortè hac in terra non est homo, qui vos æquali ratione aut velit, aut possit judicare; verùm haud benigniùs vos judicabit aliquando Divina Nemesis. Proh quot ictibus illa vos onerabit ob inobedientiam vestram! Vos parentes vestri certis à lufibus abstinere jubent: vos non obeditis: quid autem evenit? Lusu desperatè perditis, debitorum nomina augetis, patrimonium, antequam obtineatis, oppigneratis, ut nimirum citò pauperrimi decoctores evadatis, qui hæredes alioquin essetis. Hæc una est, quàm vobis Deus infligit, alapa: hîc primus est ictus ab illo. Parentes imperant, ut horâ statutâ domum revertamini, prohibentque tantam certo cum socio familiaritatem: vos non obsequimini; quid autem inde consequitur? nempe tricus, turbis que turpissimis implicamini: à vigilibus nocturnis in carcerem ducimini: pro scurris trivialibus habemini: à prædone spoliâmini: ab æmulo quodam terremini: amara lasciviarum vestrarum recordatione vel in ipso sanguine corrupto turbamini. Nunquid alapæ sunt istæ, à Deo vobis incussæ? nunquid ictus à manu illius? Sinite igitur me vobis acclamare cum Apostolo Paulo: *Filii, obedite parentibus per omnia*, idque pia quadam cum æmulatione: vos ipsi, quamvis jam adulti, quamvis ætate jam crescenti, rogâte illos, ut liberè vos jubeant: certos reddite, nunquam vos ab eorum voluntate alienos fore: exemplum capite à juniore Decio. Decius Imperator sponte sua Imperio renunciare, illudque in filium suum cognominem transferre cogitabat; at juvenis id recusabat, *Vereor, inquiens, ne si fiam Imperator, dediscam esse filius. Imperet pater meus: meum Imperium sit, humiliter parere imperanti.* Elegantissima verba, digna, quæ ex ore cujusdam Idololatræ transplantentur in ora Christianorum. O Filii, cunctis in negotiis domesticis semper dicite: *Imperet pater meus.* In necessariis emendis, in rebus vendendis, in comparando vestitu, in paranda mensa, imperet pater meus. Fiat in omnibus, quod jubet pater meus, quod placet matri meæ: aliud ego nolo: *meum imperium sit, humiliter parere imperanti.*

5. Erit haud dubiè aliquis, qui hîc in-

gerat: Beati filii, quibus pater obtigit non obstantibus difficultatibus. discretus, ac mater prudens: mei autem parentes, ô Deus! utinam illos corrigeres! mei parentes exigunt à me solitudinem domesticam, parsimoniam economicam, verbo, vitam nimis difficilem, ac rigidam. Revertamur ad Samuelem. Facilemne illi putatis accidisse voti materni executionem? Ille vi ordinis Levitici ad inchoandum suum in Templo ministerium obstrictus tantummodo fuisset, quando trigessimum ætatis annum attigisset: attamen ut matri suæ gratum exhiberet obsequium, à puero jam incipiebat munus exercere suum. Obligatus fuisset ad ministrandum octo solùm, aut ad summum quindecim diebus per annum: quot eum dies per hebdomadem tetigissent? & si ad annos quinquaginta pervenisset, omni prorsus onere absolutus fuisset: nihilominus, quòd matri suæ placere vellet, assiduò cunctis diebus vitæ suæ servire non recusabat. At multò gravior erat Nazæorum conditio, eaque tanta, ut alios non inveniamus, qui eam amplexi fuerint, præter Samsonem in Libro Judicum, hunc Samuelem nostrum in Libris Regum, & Apostolum Jacobum justum, Servatoris cognatum, apud Hegesippum: Nazæorum quippe religio erat quasi Religiosi instituti professio; etenim in ea lege vetitum erat aut cadaveribus, aut funeribus, etiam proprii parentis assistere: capillos tondere vel in totum, vel in partem: sumere acetum, aut mustum, aut ullum potûs condimentum: uvas, seu recentes, seu passas, sive siccas manducare: vinum aut merum, aut adustum, cerevisiam, aliûmve liquorem, qui inebriare posset, unquam bibere. Videtis, opinor, quot, & quahta ejusmodi vitam comitata fuerint incommoda: & tamen Anna ea omnia à filio Samuele desideravit, & bonus Samuel exsecutus est eo cum merito, quod suo tempore percipiemus. Haud equidem inficior, ô filii, aliquid incommodi vobis oriri è parentum vestrorum imperiis; verùm promptè illa perficite, ac de cætero fiduciam in Deo collocate, qui vestram obedientiam absque remuneratione non dimittet.

6. At enim hîc nonnemo rursus interpellabit. Si mandata parentum nostrorum à sancto zelo provenirent, enimverò libenter exequeremur omnia: non rarò autem ii sunt seniculi, avari, fastidiosi, iracundi, atque nobis incumbit totum onus ex eorum peccatis exortum. Audite Justinianum Imperatorem *Novell. 12. c. 2. de idque ob tiam Incæstis*: ubi præcipit, patrem, fortè sua tulum patris propter delicta bonis omnibus exutum, tænum, atque privatum, à filiis ali, ac sustentari, cum addita eleganti hac ratione, quia, licet legum contemptor, & impius sit, tamen pater.

pater est. Sit itaque, patrem tuum esse avarum; at, *licet impius sit, tamen pater est:* sit, matrem tuam esse rixosam, aut iracundam; *tamen mater est.* Quamdiu titulus patris ac matris in illis perseverabit, tamdiu in vobis isthæc obligatio durabit. Si de parentum tuorum malitia quiriteris, audi Spiritum sanctum: *Pro peccato matris restituetur tibi bonum.* Qua id ratione fieri poterit? an felicitas aliqua pro peccato redditur? Accipe litteralem explanationem. Iracundi sunt: hoc eorum peccatum est. Tu patienter sustine, atque hoc boni hauries, quod procul à rixis, ac dissidiis futurus sis. Avari

Eccl. 3. 16.

sunt: hæc illorum culpa est. Tu piè tolera: atque hoc inde boni capies, quod opes tuæ magis abundaturæ sint: *Pro peccato matris restituetur tibi bonum.* Unica occasio, in qua parentibus non debetur obedientia, est, si pietati adversentur; tunc autem non parentes appellandi sunt, sed inimici, ac hostes: *Sola causa,* concludit S. Bernardus, *qua non licet obedire parentibus, Deus est; ipse enim dicit: qui amat patrem, & matrem, plus quam me, non est me dignus.* Si meam impedire, aut turbare pietatem tentetis, *in hoc non cognosco parentes, sed hostes. &c.*

S. Bern. Ep. 3.

S E R M O XVII.

Factum est autem, cum illa multiplicaret preces coram Domino, ut Heli observaret os ejus. 1. Reg. 1. v. 12.

A R G U M E N T U M.

Varia proponuntur animadversiones circa orationem, agiturque de exercitio precum, quas jaculatorias vocant.

I. **A**Nnâ preces suas coram Domino Deo ferventer ingeminante, contigit, ab Heli sacerdote faciem illius, ac os impensius observatum esse. De Heli nobis erit alia occasio differendi, ac rigide examinandi curiositatem ipsius: hodie verò explanabimus primò verba *coram Domino*: deinde præcedentia: *multiplicaret preces.* Et priora quod attinet, certum est, omnia, quæ vel aguntur, vel dicuntur, in præsentia Dei semper fieri; eò quod Deus existat in omni loco: *Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades,* cum aliis, quæ plura hanc in rem ibi sequuntur. Quapropter inutilis esse videtur animadversio, quod Anna oraverit in præsentia Dei, *coram Domino.* At necquaquam inutilis est, ait Chrysostomus; etenim nonnulli orant non in facie Dei, sed in facie hominum: *Coram hominibus, non coram Deo.* Ingreditur fortè Mulier quæpiam Ecclesiam: pluribus horis persistit flexis coram Altari genibus: pervolvit globulos precatorios, pluribus adest Divinæ Liturgiæ sacrificiis; sed interea liberum quibuscunque cogitationibus diverforium præbet: omnia negotia domestica ad examen revocat: ultimum locum religioni ac devotioni tribuit. Ista profectò orat *coram hominibus*, qui credunt ipsam verè, ac devotè supplicem; at *non coram Deo*, qui novit indevotam. Si corpore humi prostrato, jam verba recito D. Chrysostomi, *& ore in vanum nugante, mens totam domum, & forum circumeat, quomodo dicere is poterit, quod in conspectu Dei precatus fuerit?* Alii orant,

Deus ubique præsens est.

Orant aliqui coram hominibus,

S. Chrysost. hom. 79. ad pop.

nec coram hominibus, nec coram Deo, alii coram semetipsis. Ille juvenis ecclesiam intrat: obtutibus hinc inde circumvagatur, dum pædetentim progreditur: passus quilibet ad vanas civilitatis cæremonias figitur: omnis aspectus curiositatem sapit: demùm Aræ sacrae propinquus ita genua inclinat, ut in pedibus persistat: peregrinum, non Cruci Christi, sed cruci, in qua latro nequam depingi solet, simile signum efformat: oculum unum ad chorum musicum, unam manum ad comas fictitias, unum verbum ad Deum destinat. Enimverò hic in suo tantum conspectu, in sua duntaxat imaginatione orat. An id intueri cupitis? De Phariseo dicitur in Evangelio: *stans hac apud se orabat.* Apud se, D. Basiliius hîc notat: *apud se, non apud Deum.* Arrogantissimus hic Thraſo firmiter in corde suo credebat, se orare; verum nec homines, externam irreverentiam aspicientes, nec Deus, internam superbiam intuens agnoscebant illum verè, ac religiosè supplicem: hinc *apud se tantum orabat.* Itaque de solis illis asseverandum est, quod orent *coram Domino*, qui verè agnoscuntur à Deo supplices, atque devoti. De Anna prædicatur: *Cum multiplicaret preces coram Domino,* tales nimirum preces, quæ tanquam veræ preces & acceptatæ, & in acceptis habitæ erant à Deo. Explicatio hæc sanè perquam apposita est; verus autem sensus litteralis haud aliud innuit, quàm quod oraverit in Templo, ubi Arca Testamenti servabatur. Et verò frequentissimè Divinis

de Phariseo.

alii coram Deo.

vinis in Litteris occurrit explicari id, quod coram Arca fiebat, per voces *coram Domino*, quemadmodum in Exodo, & in hisce Libris Regum ferè continuò apparet, atque nos alia occasione videbimus. Idem igitur est *coram Domino*, atque *in Templo*.

2. Major difficultas apparet in altera propositione: *Cum multiplicaret preces suas*. Jam suprà observavimus, ac vidimus, perquam breves, paucisque lineis comprehensas fuisse Annæ preces. Quomodo igitur dicitur: *Cum multiplicaret preces suas*? Dicit enim verò quispiam, eà loquendi formulā magnam denotari intensiōem, qua bona Mulier oravit; multum videlicet orat, non qui multa profert verba, sed qui multo cum affectu loquitur. Graviter hallucinamini, Auditores, dum quandoque quiritamini: vellem perlibenter orare, meque Deo precibus commendare; sed idoneam precandi methodum ignoro. Ut oratio vestra bona sit, haud quaquam necessarium est, eam è multis, elegantibusve verbis esse compositam. Haudquaquam istud, ait ipse Divinus Servator; sed abjicite curam istam, ac sollicitudinem: *Orantes nolite multum loqui, sicut Ethnici*. Si amare, desiderare, sperare, ac fiduciam in Deo collocare noveritis, etiam orare scietis: itaque cum amore, cum resignatione, cum fiducia rogate, & optimæ erunt preces vestræ, eaque, tametsi breves, dici poterunt multæ: *Cum multiplicaret preces*. Alius inquiet, istis verbis significari, quòd Anna ultrà verba in Contextu sacro allegata, perrexerit in oratione. Certè illa non erat ex earum numero mulierum, quæ serò ad Ecclesiam venire amant, ibique festinanter & Sacrum Evangelisticum, & Sermonem cathedraticum, & alia gratiæ mysteria, quæ *Sacramenta* dicimus, eodem simul tempore combinare, ac recipere student; etenim superiùs jam audivimus, Annam adivisse Templum paulò post meridiem; ut adeò commodè preces suas prolongare potuerit: nec opus est, in sacro Volumine describi, quantum illa locuta fuerit. Ea ratione sacris in Evangeliiis pauca referuntur verba, à Christo Domino prolata in oratione sua, in horto Getsemani facta; communis tamen est opinio, illam integræ horæ spatium durasse, quemadmodum in istis recensetur verbis: *Sic non potuistis unâ horâ vigilare mecum*: aut saltem certum est, eam orationem fuisse satis diuturnam, quia *prolixius orabat*. Tam una, quàm altera harum explanationum bona est & commoda: illa plùs moralis, ista plùs litteralis.

3. Tertiam percipiamus à S. Joanne Chrysostomo, qui non recedens à Littera, documentum nobis affert utilissimum. Aureus iste Magister arbitratur, Annam

illa duntaxat elocutam esse verba brevia, quæ in historica serie notantur, sed perseverasse multo tempore in oratione, repetita semper eadem precatōe: *Affidue sonabat eadem; nec destitit, iisdem verbis iterandis multum temporis absumere*. Ista eandem orationem sæpiùs repetendi ratio perquam usitata, ac familiaris est & Orthodoxæ Ecclesiæ, & sanctis Hominibus. In Divinissimi Sacrificii liturgia sæpiùs repetitur *Kyrie eleison*, in officio Canonico Dominica Oratio, cum versiculo *Gloria Patri &c.* in Rosario Mariano Angelica Salutatio, in Lytaniis *Ora pro nobis*, atque sic de aliis pluribus. Morem Sanctorum quod concernit, aliis hic silentio transmissis D. Franciscus Assisinas aliquando totam noctem oravit, semperque paucula hæc verba repetiit: *Deus meus, & omnia!* S. Ignatius, almæ Societatis Jesu Patriarcha, frequenter & in ore, & in corde volvebat illam precatiunculam: *Amorem tui solum cum gratia tua mihi dones, & dives sum satis*. Orationes istæ breves, at multo cum affectu sæpiùs vibratæ, à D. Augustino, ac spiritualis vitæ Magistris appellantur *jaculatoriæ*. Idem S. Augustinus ait, sanctissimos illos Ægypti Patres brevissimis, ac juxtà frequentissimis usos fuisse oratiunculis: *Dicuntur Fratres in Ægypto crebras quidem habere orationes, sed eas tamen brevissimas, & raptim quodammodo ejaculatas*. Huic precandi modo vos, ô Fideles, assue fieri vellem, ut brevissimè quidem, sed sæpè sæpiùs ad Deum vos converteretis. Et percipite, quot, & quanta vobis ex isto devotionis exercitio lucra proveniant.

4. Imprimis ejusmodi preces utilissimæ sunt. Quòd si quotidie solum decies jaculatorias, uti deinceps eas appellabimus, oratiunculas effuderis, ad finem anni numerabis ter millenas & sexcentenas, atque post decennium trigiesies sexies millenas. En tot actus in statu gratiæ *de condigno*, ut cum Scholis loquamur, majorem utique gloriam in paradiso promerentur; in statu verò culpæ peracti *de congruo* saltem efficiunt, ut ex eo statu vos Deus misericorditer eruat. Deinde sunt facillimæ; cum enim adeò sint breves, iisdem uti licet quocunque tempore, quolibet in loco, quavis in occasione. Quando tres illi milites egregii Davidi attulerunt aquam, ab eo vehementer expetitam, idem Rex cum quibusdam suis Ducibus conversabatur: equidem ingenti siti flagrabat, simul autem agnoscebat, valde expedire, pariterque oppidò difficile esse, non bibere liquorem, qui suis tanto periculo constiterat. Itaque Divinum implorandum esse auxilium existimabat, idemque confestim implorabat: sed quam ratione? num fortè prolixis orationi-

S. Chrysost.
hom. 1. de
Anna.

more Ec-
clesiæ,

& Sancto-
rum.

S. August.
Ep. 121.
c. 10.

Preces jacu-
latoriæ sunt
utilissimæ,

& facillimæ,

Orare mul-
tū,

non consistit
in multis
verbis,

Math. 6. 7.

sed in effe-
ctu.

In oratione
non est par-
cendum
tempori.

Orationes
breves bene
repetuntur,

exemplo
Davidis,

2. Reg. 23.
17.

Josue,

Jos. 10. 12.

& Jobi,

Job. 1. 21.

Omnibus in
quocunque
statu,

tionibus, aut integro quodam Psalmo? Nequaquam; nec enim grave colloquium id permittebat. Quare perbreve adorabat precatiunculam jaculatoriam: *Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hoc*, sed ut vincam hanc sitim meam. Josue, commodissimam hostes suos cædendi opportunitatem nactus, ad victoriam complendam longiori die opus habebat, atque adeo desiderabat, in cælo firmari Solem, ad lucem conatibus, aciemque gladiis suis suppeditandam. Quandoquidem igitur prodigium tam insolens, tam inauditum exoptabat, nunquid equo descendere, humique se prosternere debebat, coopertus cilicio, accinere? Neutiquam verò; fervor enim ipsius certaminis id prohibebat. Orationem fundebat quidem: *Locutus est Josue Domino*: sed qualem, putatis, orationem? nempe brevem jaculatoriam, ac ex iis aliquam, de quibus agimus: *Sol, inquebat, contra Gabaon ne movearis*. In medio prælii tumultu proferebat orationem, quæ imperium videri poterat: lingua videlicet imperabat, & cor Deum obsecrabat: paucis verbis eodem tempore Creatorem rogabat, creaturæ imperabat: toto affectu, plenusque fiduciâ dicebat apud semetipsum: Domine, siste Solem, & huic: Sta Sol: & ecce, planeta, velut obediens, sistit cursum suum: *Stetit Sol*: Jobus tot ærumnarum tristitiâ absorptus, ac vicissim ipsâ naturæ, & cogitationum suarum violentiâ recordatus bonorum perditorum, filiorumque mortuorum, Domine, aiebat, fiat voluntas tua, & benedictum sit nomen tuum: *Sit nomen Domini benedictum*. Quamvis enim acerrimus dolor diu mentem unice in Deo figere non pateretur, eam tamen ad illum elevare per ardentem orationem jaculatoriam haud prohibebat.

5. Præclarum sanè hinc exemplum nobis omnibus præbatur, Auditores. Fortè vos in familiari quodam colloquio, in lusu, in convivio, & negotio domestico, in magno propter adversam fortunam luctu, versari contingit. Haud equidem eo tempore vobis aut Corollam Virgineam percurrere, aut Psalterium legere vacat: ergo brevibus, sed ardentibus precibus illud supplete. Et herclè, quin animadvertant alii, facile vobis erit, in corde vestro subin erga Deum repetere: Domine, amo te ex toto corde meo: Domine, adjuva me: Virgo sanctissima, subvenito mihi: O mi Deus, dona mihi amorem tuum: in te credo, in te spero &c. Profectò neque locus est, neque tempus, neque occasio, in quibus ea ratione cum Deo loqui nequeatis. Neque vobis perperam persuadeatis velim, ejusmodi pre-

ces, quia breves, fore minùs acceptas, illis quippe tota medulla, tota substantia orationis inest, atque totus ardor affectus. Abbas certè Cassianus, S. Chrysostomus, D. Augustinus illas & magnopere laudant, & vehementer inculcant. Quid? quòd ipse Deus, quantopere sibi illæ placeant, sæpius etiam prodigiis demonstravit. In Annalibus S. Dominici legere est quodam de Fratre Laico, tam simplice, ac infelicis memoriæ homine, ut integram Salutationem Angelicam addiscere nequirit. At quid idcirco egit misellus tam sanctæ Religionis alumnus? Frequentissimè, atque peculiariter ad solitum omnium horarum pulsus, eo, quo poterat, animi affectu repetebat prima duo Salutationis ejusdem verba: *Ave Maria: Ave Maria*. Postquam is mortali vita functus, & communi in cœmeteriò sepultus fuerat, eodem in loco postridiè exorta visebatur pulcherrima quædam arbuscula, cujus in omnibus foliis, floribus, fructibus, ac frondibus, apparebant aurei vocum istarum scripti characteres: *Ave Maria*. Egestâ porro terrâ deprehendebatur ea planta in ipso simplicis, ac piissimi Cœnobitæ ore radicem fixisse.

6. Quapropter, Auditores charissimi, nos quoque talibus Oratiunculis assuescamus, iisque frequenter utamur. Eâ frequentiâ id lucrabimur, ut in nobis Dei memoriam, nostrumque erga ipsum amorem jugiter inovemus, atque paulatim firmemus. Hac ratione non modo sequemur, sed & adimplebimus illud Apostoli consilium: *Oportet semper orare: Sine intermissione orate*. Cujus quidem executio consilii prima fronte difficilis esse videtur, ut nonnemo conqueri valeat, atque dicere: Sancte Apostole, nos planè *semper orare* non possumus: sunt nobis labores nostri, variæque negotia: nonnunquam nos invisere alios, ac vicissim invisi convenit: præterea quandoque necessaria est aliqua mentis ex hilaratio; tu autem semper nos assiduus occupari precibus jubes: *Sine intermissione orate*? Verùm perfacilem hanc orandi methodum ut plenè percipiatis, è foco virgam, una parte ardentem, apprehendite, ac velocissimè per gyros circumagite. Videbitis unum, non interruptum circulum, qui totus continuæ flammæ rhombus videatur. At nôtis, id non fieri, quòd totus ille circulus verè sit igneus quidam rhombus, sed quòd velox ignitæ virgæ per omnes circuli partes gyratio efficiat, ut nonnisi continua flamma nostris oculis appareat. Eadem ratione *sine intermissione orate*: in cunctis actionibus, visitationibus, negotiis, & relaxationibus vestris efficite, ut frequentium, breviumque orationum circuli, identidem cum

Vide Mendoz. in Reg. v. cit. supra.

Jaculatorias probant SS. Patres, & ipse Deus

prodigiosa arbusculâ.

Illis utiliter assuescere possumus

sine excusatione.

Simil.

S. Chrysoft.

cum affectu repetiti, pietatis oculo appareant esse continui: *Sine intermissione orate.* Sic imitabimini exemplum Annæ, quæ non sermone prolixo, sed crebris, ac frequentibus

precibus adiit Deum. Atque hæc frequentes, atque breves preces iterandi ratio prædicatur à Spiritu sancto, quod fuerit multum orare: *Cum illa multiplicaret preces.*

SERMO XVIII.

Factum est autem, cum illa multiplicaret preces coram Domino, ut Heli observaret os ejus. 1. Reg. 1. v. 12.

ARGUMENTUM.

Curiositas, tum rescindi facta aliorum, tum aspiciendi vultus alienos, perstringitur.

Heli Sacerdos an peccaverit?

1. **P**rofectò major & in Sacerdote, & in Templo modestia desiderari videtur. Anna quidem non nisi sanctè agit, dum ibi sese in oratione detinet; at non perinde sanctè Sacerdos agit, dum illic mulierem supplicem contemplatur. Itaque dum illa piè contemplatur, pariter consideratur: & Heli, dum mentem suam ad Deum, quem illa adorabat, elevare deberet, totus defixus est in facie adorantis: *Factum est autem, cum illa multiplicaret preces coram Domino, ut Heli observaret os ejus.* Istos alienæ faciei aspectus hodierna dictione ad severi iudicii trutinam vocemus, ut aspicientem vel condemnemus, si reus sit, vel absolvamus, si sit innocens.

Curiositas perstringitur,

in Sara:

2. Ad Heli Sacerdotis defensionem prodeunt Lyranus, Abulensis, & Hugo Cardinalis, qui, dum excusant oculum, culpam rejiciunt in aurem. Illud *observaret*, ajunt, non significat, illum oculos in bonam mulierem fixisse, sed potius attentum ad audiendum, quid ipsa diceret, fuisse: *Non tam curiosè intendebat oculos, ut videret, quam applicabat aures, ut audiret.* Quod si hæc interpretatio vera esset, necdum tamè sufficeret ad illum pronuntiandum innocentem; nec enim gravi malitia caret cupido audiendi dicta, aut rescindi facta aliorum. Et quis nobis jus tribuit pernoscenti, aut pernoscere cupiendi, id, quod alter non absque ratione cupit esse secretum? Sara quadam die simili curiositate laborabat, cum ejus in ædibus tres peregrini divertent, & separato cubiculo cum ejusdem marito Abraham colloquerentur: illa si quidem curiosè post januam secretò auscultabat; verum inopinato proprii risûs, quod silentium tenere nequiret, strepitu prodita, idcirco à conjugè reprehendebatur. Enimverò qui tam curiosè aliorum facta nosse cupiunt, plerumque sua

propria non perpendunt. His perinde evenit, atque illis, qui stant ad fenestram: vident quidem, quæ foris in platea, vel foro fiunt, non tamen vident ea, quæ intus in eorundem ipsorum cubiculo geruntur. S. Gregorius, vel hoc solo titulo Magnus, grave vitium appellat istam id, quod ad nos nihil attinet, rescindi aviditatem. *Grave curiositatis vitium est, ait, quæ, dum cujuslibet mentem ad investigandam proximi vitam exterius ducit, semper ei sua intima abscondit, ut aliena sciens, se nesciat.*

Simil.

S. Gregor. mor.

3. Pejus adhuc est, quod aliqui præterquam, quod aliena pernoscere velint, ea quoque & judicare nitantur, & manifestare. Heli observabat Annam: ista nullum admiserat potum, qui inebriare potuisset; attamen Heli nihilominus, ut aliàs videbimus, illam protinus ebriam esse judicabat. Haud aliter ejusmodi otiosi aliorum observatores non acquiescunt observationibus, sed ulterius procedunt. Fortè cernunt mulierem, quæ ipsis supra facultates suas ornata videtur: quamvis illa sit honestissima, mox tamen, ecce, ajunt, aspiciate illam: egregiè scilicet ipsa novit & vestes lucrari, & ornatum: nempe non desunt munera, cui non desunt amasii. Vident nobilem aliquem magnificè in publicum procedere, & confestim inquirunt: habet sanè, unde sibi splendorem comparet. Vah iniqui iudices, perversæ linguæ, abominandæ calumniæ! Hæc omnia peccata evitarentur, si singuli ad semetipsos attendere conarentur. Isti profectò mihi quidem haud ab similes esse videntur illi diabolo, qui Jobo tot ærumnas intulit: diabolo, quem nescio, utrum vocabulo magis proprio nuncupare queam, quam diabolum curiosum: diabolo, qui omnia indagare, omnia videre, omnia audire, omnia observare satagebat. Conveniunt Angeli quidam boni, & en subitò

maximè si accedat iudicium temerarium,

more diaboli apud Jobum,

Job. I. 6.

bito medius inter eos adest ille quoque: non proferunt ipsi duo verba, quin ille simul auscultet: *Cum venissent filii Dei, ut assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satban.* Ultrò confitetur, se perlustrasse universam terram: *Circuivi terram, & perambulavi eam.* Interrogatus, an virum quempiam, Jobum nomine, nōset, illicò respondet: perbenè novi, & exploravi illum: vir ille dives est, & locuples, abundat omnibus, quæ desiderare potest, atque vir cæteroqui bonus est, at quid dein? si non cuncta ad votum ejus succederent, fortè nequaquam foret ille, qui nunc apparet. Ecce diabolus curiosus percurrit omnia, considerat omnia, & quæ sunt, & quæ non sunt, & quæ futura essent. Optimus Deus vos custodiat, Auditores, ab istis dæmonibus! illi domos, communitates, & civitates turbant, atque non nisi malo quodam excitato desistunt.

& Doëg,

4. Hujusmodi diabolus egit ille Doëg, homo ortu rusticus, officio pastor, in aula tamen Saul Regis magni habitus. Is in Templo erat, quando David certa cum Achimelech, sacerdote colloquia miscebat. Illic omnia observabat, omnia explorabat, omnia ad regiam deferabat; ac subinde ipsius causâ, & ipsius manu sanguis octoginta quinque Sacerdotum fundebatur. Ita nimirum ille primò curiosus, tum adulator, dein proditor, non parcens vel plurimum venerabilibus Sacerdotibus, demum & carnifex effectus est. Hujusmodi diaboli fuerunt illi Regis Darii Satrapæ, quorum oculi semper erant in Daniele. Bonus iste Propheta flexis genibus ter quot diebus in cubiculo suo preces fundebat ad Dominum; illi autem in ipso quoque ejus cubiculo eum observare studebant. Historiæ sacræ contextus Daniele orasse testatur apertis fenestris, non item januâ, istam certè reſeratam fuisse non legitur. Illi igitur *curiosius inquirentes* vel per ipsas januæ rimas orantem explorabant. Sic illi diu curiosi, denique maligni, Daniele tot accusationibus oneraverunt, ut ipsum in cavernam leonum dejici fecerint. Itaque verum est, curiosam cupiditatem rescindi aliorum dicta, & facta, tandem in malum quodpiam desinere consuevisse.

Argus, ad alios attendens, se ipsum negligit.

5. Ex hucusque dictis utilem pro nobismet ipsis deducere regulam oportet, ut nobis ipsis attendere discamus, ac assidue nobis occinamus: *Attende tibi.* De Argo narratur in fabulis, quod homo fuerit, oculis centum instructus; is autem, quin tot oculis ad suimet ipsius custodiam uteretur, illos ad aliorum duntaxat observationem adhibuit. Cum igitur adeò semetipsum negligeret, aggressorem suum non intuebatur, & ab eo trucidabatur. Equidem hoc figmentum est Poëtarum; nobis autem in-

signem insinuat veritatem, ut neutiquam aliorum perpendamus facta, sed nostra: *Attende tibi.* In historiis perhibetur, quod & Paulus Venetus recenset, antiquitus oraculum aliquod fuisse celebratum, quo Maugiorum civitati certò promittebatur, eam à nullo unquam hoste capiendam esse, nisi qui centenis instructus foret oculis: unde civitas illa inexpugnabilis credebatur. Magnus Tartarorum Chamus inter duces suos deprehendebat aliquem, nomine *Bajam Chinſam*, quod in lingua Tartarorum idem significat, ac centum oculos. Huic igitur Centoculo dicto supremam commisit exercitus potestatem, quam is strenuè amplexus, copias ad infensam civitatem admovit, eam arcta obsidione cinxit, acerrimis assultibus impetiit, expugnavit, ac in potestatem suam redegit. Ad expugnandum Paradisi castrum pariter centum requiruntur oculi, sed ad nos ipsos intenti. Profectò requiruntur oculi, ad explorandum affectum illum, qui primo intuitu videtur innocens, penitus autem consideratus reperietur esse nocens: oculi, ad videndam certa negotia fugiendi rationem: oculi, ad examinanda interiora cordis nostri scrinia: verbo, centenis oculis vigilare nos oportet, sed super nosmet ipsos, non super alios, quorum res ad nos nil pertinent: *Attende tibi.*

Centoculus dictus capit civitatem.

Ad expugnandum caelum requiruntur centum oculi, sed in nos ipsos intenti.

6. Verum enimverò quod Heli Sacerdotem, de quo agimus, concernit, porro deducendum est, illum, tametsi solum audire voluerit, quod Anna non audiri optavit, non tamen absolvi posse, tanquam innocentem. Verum est, eam explicandi rationem perquam esse violentam; etenim sacra Pagina tantum insinuat, ab illo observatum esse vultum orantis, non verba: *Factum est, ut observaret os ejus:* quin ille vocem observare non poterat, eò quod nec leviter quidem articulata voces labiis enuntiarentur: *Vox penitus non audiebatur:* imò de Viro nobili, ac honorato, qualis erat Heli, facilius credi potest actus aliquis concupiscentiæ in aspectu faciei periculosa, quam actus inurbanitatis in curiosa aviditate audiendi loquelam alterius secretam. Alii ad defensionem Sacerdotis istius Chaldaicam adducunt versionem, quæ ubi Vulgata habet: *Factum est, ut Heli observaret os ejus,* legit: *expectans illam, usquequò finiret.* Siquidem ille, inquiunt, & Sacerdotali dignitate fulgebat, & Judicis potestate pollebat: videbat mulierem illam secum ipsa sermocinari: idcirco arbitrari poterat, illam habere, quod ipsi loqueretur; qua de causa expectabat, donec illa præmeditata esset, quæ diceret, postmodum accessura ad alloquium: *Expectans illam, usquequò finiret.* Isthæc interpretatio tam benigna

Confessarii
patienter
expectare
debent ac-
cessuros.

benigna præclarum arcanis conscientiarum Arbitris, qui re vera sunt & Judices, & Sacerdotes, documentum præstat, ut patienter expectent accedentes ad sacrum Tribunal. Accidit fortè, virum aliquem suam exonerare conscientiam velle, prius autem certas complere preces cupere: facile contingit, sceminam quampiam errata sua secretò confiteri, prius autem se paulò studiosius comparare poscere: Confessarius ea rerum vicissitudine non præproperè sacrum Tribunal suum derelinquere, sed paterna cum charitate non nihil expectare debet: *expectans illam, usque quò finiret.* At enim hæc versio haud inficiatur Sacerdotis aspectum, sed potius affirmat, eum durasse diutius; siquidem concedatur, quòd, quamdiu expectavit, aspexerit: *Expectans, usque quò finiret: factum est, ut observaret os ejus:* quapropter factum negari non potest. Videamus autem, an excusari valeat.

Aspectum
periculosum
cohibere
oportet.

Ecel. 9. 3.

S. Aug. Reg.
3. c. 21.

S. Chrysostom.
de verb. II.

exemplo
Caroli V.

7. Verbum istud: *factum est*, commodam subministrare excusationem videtur. *factum est*: accidit fortuito: intuitus ille fuit indeliberatus. Quippe oculos habenti impossibile est non videre. Heli è regione contra Annam considebat: *Factum est*, ut illam videret, quod sanè malitià caret. Verum tamen excusatio necdum subsistit. Haud equidem inficias iverim, quandoque impediri non posse aspectum periculosi cujusdam objecti; potest autem, imò debet, impediri fixus, atque continuatus aspectus. Quòd si fortasse, ait Ecclesiasticus, venusta tibi species obvenerit, caveto, ne rursus ad videndam eam revertaris: *Ne respicias mulierem multivolam.* Si vel ad dextram, vel ad sinistram illa tibi fuerit, ne circumferas oculos tuos: *Ne circumspicias speciem alienam.* Si rectà tibi in faciem illa steterit, obtutum tuum aliam in partem vertere noveris: *Averte faciem tuam à muliere compta.* Si contigerit, elegantes, sed simul periculosas te formas aspicere, ait in Regulis suis D. Augustinus, ne figas oculos tuos in illas: *Oculi vestri, etsi jacentur in aliquam, defigantur in nulla.* Si necessarium fuerit, inquit S. Chrysostomus, te fortuito quampiam intueri, ne lubenter, ne studiosè, ne diutius aspicias: *Illud tolle, ne studio animadvertas, ne curiosè intuearis, ne contemplationi immoreris.* In vita Caroli V. Imperatoris legere est, ipsum, siquando consistens ad fenestras à longè in via publica videret, quòd allicere ad illicita posset, protinus fenestras clausisse, ac recessisse. Verebatur videlicet cautissimus Princeps, ne in delectationem desineret, quòd placere coepisset: timebat, ne cupiditates tumultuarent interiùs, si aspectus vexillum explicarent exteriùs: metuebat, ne post oculum prorumperet cogitatio, & cogitationem insequeretur complacentia quædam, aut

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

concupiscentia. Ita nimirum se nequaquam esse tutum credebatur, si studiosè desideria suà refrænasset, nisi pariter aspectus cohibuisset, egregio nobis omnibus documento, ne comitemur oculis objectum, quòd concupiscentiam desiderii queat invitare, quando non licet illud desiderare. Jam ut ad Heli redeamus, ille non modò vidit, sed attentè contemplatus est: *Factum est, ut Heli observaret os ejus.* Ut videret, casu factum est, fortuito accidit; ut autem & observaret, voluntariè, ac deliberatè fuit: *Ut observaret os ejus.* Itaque alia quærenda est excusationis via.

8. Erit igitur, qui dicat, illum aspexisse quidem, sed simplici aspectui haud inesse quidquam mali. Sic Tertullianus falsè ridet Democritum quemdam, qui sibimet ipsi oculos eruerat, ut securus esset ab aspicienda porro scemina. Nempe incontinentem sese professus erat, cum ea ratione continentiam quæreretur: nimiam fragilitatem demonstravit, dum immoderatam fortitudinem ostendit: ac stultè virtutis viam ingredi laboravit, dum à desperatione suum iter incepit. Fidelis assecla Christi, ait Tertullianus, aspicere novit, nec tamen concupiscere: scit aliarum rerum imagines in oculis recipere, quin illis locum, aut diverforium præbeat in corde: *Christianus salvis oculis sceminam videt: animo adversus libidinem cæcus est.* Ipse Christus non damnat aspectum, sed concupiscentiam, aspectui sociatam: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam machatus est eam in corde suo.* Verum excusatio hæc non admittitur à S. Bernardo, clamante: *Si culpa non est aspectus ejusmodi, culpa tamen occasio est.* Ita de se ipso Poëta fatetur, se quidem cor suum cunctis semper amoribus firmiter clausisse, tandem verò, nimia securitate liberiùs aspexisse, ac denique captum fuisse.

Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis,
Contactum nullis antè cupidinibus.

At enim hocce de aspectuum periculo agere propono proxima die Dominica, ad quam etiam reservo decisionem causæ, ab initio propositæ, num Heli reus, an innocens sit judicandus, quandoquidem *Factum est, cum illa multiplicaret preces coram Domino, ut Heli observaret os ejus.*

9. Nunc ad illud solùm mentem reflecto meam, quòd ipse locus, in quo id contigerat, nempe Templum, graviter augeat accusationem adversus periculosam aspiciendi libertatem. Quid enim? ex alterius religiosa pietate capere incitamentum incontinentiæ? Ecclesiam adire ad quærenda delectamenta amorosa, dum alter accedit vel ad audiendum Dei verbum, vel ad assistendum Divinis

Tert. adv.
gentes c. 46.

Aspectus
non malus
in se.

S. Bern.
culpa tamen
occasio est.

præsertim in
Ecclesia.

S. Chryl. ho.
14. in Mat.

vinis Mysteriis, vel ad recipienda sacratissima gratiæ subsidia, quæ dicimus Sacramenta? Heu me! veluti totus extra se præ dolore raptus exclamat S. Chrysostomus: *Multi ad formas mulierum aspiciendas, ad adolescentularum pulchritudinem curiosius intuendam ad Ecclesiam veniunt. Studio locum capiunt, eoque situ sese collocant, ut videri queant, atque videre. Tu verò mirissimum esse non putas, nec attonitus obstupescis, quod subito non erumpat integra fulminum procella in libertinos istos, nec Ecclesia vehementi terræ motu concussa suis met sub ruinis eosdem sepeliat? Non miraris, quomodo fulmina undique non deferantur? quomodo cuncta funditus non evertantur? Quid facis, ô homo? non horrescis, tantâ Templum afficiens contumeliâ. Non omnibus contremiscis artibus, dum adeo gravi Ecclesiam Dei polluis ignominia? Itane infame lupanar, atque prostibulum tibi videtur Ecclesia, & foro ignobilior? Certè publico in foro cautior esses, quia magis ab aliis notari formidares. Et hîc, ubi Deus ipse loquitur, ubi alta voce tibi acclamat, ut à peccatis abstineas, ipse tu peccata quæris, incautè saltem vibratis oculis? Enimverò præstaret oculis omnino privari, quàm iisdem ad intuitus adeo perverfos abuti. Hucusque Chrysostomus. Et verò si aliis in locis periculosa duntaxat esse possit aspiciendi libertas, in Ecclesia*

semper peccaminosa erit; etenim irreverentiam continet erga Deum, scandalum erga proximum, atque perfidiam circa semet ipsum. In quodam Anglos inter atque Gallos bello nonnulli Britannorum Nobiles jurejurando polliciti sunt, assidue dextrum super oculum deferre velum, nec oculum illum ad rem ullam aspiciendam adhibere, donec penitus devictus, atque deletus esset hostis. Velum istud super oculos vos habere velim, Auditores, quamdiu caro concupiscit adversus spiritum; maximè autem, & peculiari modo in Ecclesia. Agite, venerandi Sacerdotes, tollite velum sacratis de Calicibus, & date illi, quæ ne quidem ipso incruenti Sacrificii tempore oculos claudit: arripite velum, quo Species Eucharisticæ cooperiuntur, eoque oculos contegite juveni illi, qui non nisi ad aucupandas delectationes lascivas, & ad immolandum Idolis, sacras ædes ingreditur. Eja igitur, ô Dilectissimi, firmissimo cum proposito statuamus oculos nostros semper quidem, præcipue tamen, & peculiariter in Ecclesiis custodire. Sufficiat nobis, eum, qui suas in Ecclesia preces multiplicat, à sanctis Angelis aspici, quin à nobis quoque observetur; atque adeo non imitemur Heli Sacerdotem illum, circa quem *Factum est, cum illa multiplicaret preces coram Domino, ut observaret os ejus.*

Dusplex
An. 1334.

Velum qui-
dam gerunt
super ocu-
lum dex-
trum.

S E R M O XIX.

Factum est, ut Heli observaret os ejus. 1. Reg. I. v. 12.

A R G U M E N T U M.

De periculis aspectuum.

I. **P**ergamus, ac denuò discutiamus factum Sacerdotis Heli, oculos figentis in faciem Foeminæ, ad orationem intentæ. Priori in Dissertatione ad ejus defensionem haud sufficientem invenimus excusationem, quam hodie forsan felicius investigabimus. Itaque sunt, qui loci distantiam afferunt ad ejus excusationem. Intuebatur ille quidem, ajunt, sed procul, & à longè: ipse quippe ad januam Templi confidebat: *Heli sedente super sellam ante postes Templi Domini*; illa verò interiorius in Templo consistebat, atque vicina Sacello, ut ita dicam, in quo servabatur Arca: *coram Domino*. Si hanc è tantilla distantia petitam excusationem admittere voluerimus, satis utique superque contentus erit, quisquis è fenestra videre, aut videri gaudet in platea, quive in Ecclesia ad aræ cujuscumque angulos recedit,

ut liberiùs aspiciat consistentem in medio. Verùm ista distantia nequaquam sufficit. Aspectus sagittarum sese more habent: ut istæ metam feriant, ut petatum vulnerent, non est necesse vicinum esse arcum. Objecta quædam sunt instar speculorum ustiorum Archimedis. Urbe Syracusana à Romanorum classe toto circum mari obsessa, Archimedes è muris certa quædam suspenderat specula, è calybe confecta, quæ receptis concavo sinu radiis solaribus, lisdemque repercussis, totidem effingere soles videbantur. Aquilæ Romanæ, lucidum illum planetam è propinquo constanter intueri jam assuetæ, nihil inde conterrebantur, atque adeo navigia, suis anchoris ad littus firmata, procul à mænibus, & à speculis, esse secura credebantur; sed interiorius in extremo extimalium radiorum discrimine versabantur: quapro-

Aspectus
etiam è lon-
gino pe-
riculoso,

uti sagittæ,

& specula
Archimedis,

in ruinam
classis Ro-
manæ;

quapropter ecce inopinatò maligna lux illa mutabatur in flammam, & omnes navium tabulæ tristissimo incendio in fumos abibant. Ita nempe non est necessarium, vicinas semper esse flammam, ut ardeant nostræ cupiditates; dum enim intervenientibus incautis aspectibus ad cor reflectitur ignis alicujus vultus, etiam è longinquo flammæ exardescere poterunt.

id expertus
est David.

S. Aug. in
tit. Ps. 50.

2. David non nisi procùl aspexit: erat quippe in solario regis suæ; Bethsabea autem in domo sua. Verùm oculus locorum distantias perbenè novit conjungere: & si remotum fuerit objectum, propinqua tamen fuit concupiscentia. Alibi quidem erat, quod Regis aspectum moverat; sed in ipso fuit, quod ad lapsum impulit. Tota hæc est S. Augustini consideratio: *De longè David vidit illam, ait, in qua captus est. Mulier longè, libido propè. Alibi erat, quod videret, in illo, unde caderet.* Ah nimium frequenter istud innovatur! Vos, ô Juvenes, ad omnem fenestram oculos vestros dirigitis: *Mulier longè; sed mementote, intus vobis in venis cum fervore juventutis pravas ebullire cupiditates: Libido propè.* Itaque nec pro Heli, nec pro nobis valet exculatio, ex eo petita, quòd aspiciatur quidem objectum periculolum, sed è longinquo tantùm; illæ siquidem imagines, per quas etiam procùl oculi transeunt, postmodum nobis propinquæ factæ, penetrant interiùs ad cor: *Per quales*

Diabolo sufficit, oculum ferire, ut mihi oculum Philippi.

formas ibant oculi mei, per tales formas ire solet cor meum. Certè diabolo satis est, oculum tantummodo ferire posse, benè gnaro, sufficere ad hoc, ut tota se dedat anima. Ille mihi videtur suas intendere curas instar militis illius, qui Philippum Regem ferire cupiens, haud aliam sibi metam statuit, quàm Regis oculum: idcirco sagittæ cuspidi hæc inscripsit verba: *Philippo in oculo*: & hem excussum arcu spiculum directo jactu Regis ad oculum delatum, in eo hæsit. Proh quoties eandem sibi metam diabolus proponit! Ille tibi fortè per plateam illam ambulanti prorsus inopinatò objicit aliquid aspiciendum, quod grave tibi vulnus infligat. Ecce, speculum in oculo! *Philippo in oculo.* Fortassis in illa Ecclesia totus attentus es ad preces tuas, nec stygius Alastor te vel de acedia, vel de invidia, vel de ira, aut odio tentat: unus solus aspectus illi sufficit, ut in te tota compunctio pereat: *Philippo in oculo.*

3. Ista nimirum plaga est, quam facillimè diabolus inferre potest animæ, eò quòd ipsa minùs in ista parte defendatur: & tamen in ea, si feriamur, ictus lethalis esse potest, quemadmodum ictu simili mortuus est Henricus II. Francorum Rex. Medias inter solemnium nuptiarum suarum hilaritates juvenis ille Rex in ludi-

cro certamine verum adire periculum non horruit, dum amicâ monomachia clarum bellici spiritus sui specimen præbere voluit. Itaque comparebat in loco de-
Henricus II. R. in oculo læsus moritur.
stinato sublimis equo, ac totus armatus, casside tectus in capite, cratere visorio in vultu, loricâ in pectore: ipsa brachia, manus ipsæ, ad dimicandum liberæ, probè tamen calybe, ferroque cooperiebantur. Ita toto corpore penitus undique à quibusvis ictibus defenso, solus oculus haud sufficienter custoditus erat: iste solus ictui patebat, ac re vera ictus erat; unicuique lanceæ fractæ frustulum in oculi pupillam insiliit, ac morti viam aperuit. Funestum hocce spectaculum frequenter in anima nostra repetitur. Vos quandoque vos armatis, ut undique vos tueri valeatis. Armatis caput salutaribus regulis, piis meditationibus, exercitiis spiritualibus, istisque armis pravas cogitationes repellitis: armatis linguam frequentibus conscientie expiationibus, & his armis blasphemias, execrationes, ac prejuriam profligatis: armatis aurem assiduis concionum sacrarum auscultationibus, atque ita distractiones, calumnias, & obscæna verba ab auditu procùl agitis: libellos, & globulos percatorios manu, sacra Scapularia, thecæque Reliquiarias in pectore gestatis. Interea solus absque armis oculus restat, & in eum diabolus intendit ictum: *Philippo in oculo.* Ille nimirum sic argumentatur: si primis in cogitationibus voluntariis morosas
Aspectu solo labuntur plurimi quoti- die.
obtinere delectationes nequeam, mihi satis est, aspectum aliquem obtinere: sufficit, oculum vulnerari: *Philippo in oculo*: vulnus istud lethale erit, ac totam in animam penetrabit.

4. Ah quoties idem, Auditores dilectissimi, proprio discitis experimento? quoties his assultibus expugnatur vestra fortitudo? quoties quiritari potestis cum
Thren. 3. 51.
Jeremia: *Oculus meus depradatus est animam meam in cunctis filiabus urbis meæ?* Locuples anima mea fuerat bonis propositis, saluberrimis regulis, magnòque gratiarum, ac meritum thesauro; cunctis autem orbata, ac destituta fuit ab unico aspectu pravo: *Oculus meus depradatus est animam meam in cunctis filiabus urbis meæ.* Quoties cum Poëta lugere vobis expedit, ac dicere: *Ut vidi, ut perii?* Horis antemeridianis animum à nævis omnibus in arcano Tribunali sedulò, arbitror, expiavi, firmissimo cum proposito potiùs moriendi, quàm porro peccandi; & tamen eadem die quidem aspectus novo peccato cor meum inquinavit: *Ut vidi, ut perii.* Post saluberrimas doctrinas, in sacro secessu ascetico perceptas, potiùs credidissem, cælum ad inferos migrare, aut infernum cælis inferri posse, quàm ego ad offendendum

dendum optimum Deum meum redirem ;
at unicus aspectus fecit , ut totius constan-
tiæ meæ obliviscerer : *Ut vidi , ut perii*. Ec-
clesiam adivi ad audiendam dictionem sa-
cræ , ad recipiendam benedictionem , ad
exoranda gratiæ dona ; verum aspectu si-
nistro lapsus , cum damnationis nota redii :
Ut vidi , ut perii. Quomodo igitur tantam ,
Auditores , fiduciam vobis polliceri poterit-
tis , ut sine cautela , sine metu , sine consci-
entiæ remorsu periculosis aspectibus indul-
geatis ? Quomodo vestrametipsi pericula
quærere audebitis ? Illud indubitatum est ,
vos , si studiosius oculos custodiëritis , aut
omnino non lapsuros , aut certè multò le-
viùs peccaturos esse. De Davide S. Am-
brosius audacter pronuntiat , eum nun-
quam mæchaturum fuisse , si priùs ad libe-
riorem intuitum evagari timuisset : *Non
adulterasset , nisi aspexisset*. Equidem evenire
potest , ait Clemens Alexandrinus , ut , qui
intuetur , in concupiscentiam consentiat ,
vel non consentiat ; at fieri non potest , ut ,
qui liberum oculi non cohibuit intuitum ,
concupiscentiam cohibeat. Nempe obje-
ctum , quod non transivit per oculum ,
nunquam penetrabit usque ad cor , atque
istud vivere poterit securè , si oculus cu-
stoditus fuerit diligenter : *Etsi fieri potest , ut ,
qui vidit , se fortiter gerat : verum tamen ne ca-
dat , cavendum est : fieri enim potest , ut , qui vi-
derit , labatur , sed fieri non potest , ut , qui non
viderit , concupiscat*.

5. Quòd si igitur tanti refert , vel ab aspe-
ctu quolibet formidare : si tantopere reum
se constituit , qui non sedulò refrænât ocu-

los , quid deniq ; judicandum de illo est , qui
præterquam , quòd liberè aspiciat , intuitum
defigit , considerat , & contemplatur , id-
que vel procul , idque vel in ipsa Ecclesia ?
Talis erat Heli , de quo nobis sermo : ita-
que concludendum esse videtur , omnino
inexcusabilem fuisse Sacerdotem illum ,
quando factum est , cum illa multiplicaret preces
coram Domino , ut Heli observaret os ejus. At ni-
hilominus arbitror , ejus aspectum culpâ
caruisse : primò quippe , cum istud accide-
rit uno circiter anno ante Samuelem na-
tum , Heli tunc ad minimum quinquaginta
septem annorum fuisse oportet , si tempo-
ra cum Petavio computare velimus , aut
fortè quinquaginta novem , si Ricciolii
Chronotaxin sequi placeat : quin ego illum
ætate adhuc majorem fuisse existimo. Ipsa
quoque Anna annis valdè provecta extitit :
certè S. Hildebertus in Epistola 41. ad
Comitissam quampiam Adelheidem scribit :
*Anna sæcundior fuit octogenaria , quàm juvencu-
la*. Quapropter ea tempestate , & occasio-
ne , de qua loquimur , Anna septuagesimum
quintum circiter ætatis añum egerit neces-
se est , neque periculosus esse videtur aspe-
ctus faciei , rugis oblitæ , in quibus plùs
quàm duas partes tertias integri sæculi
numerasset. Quid quòd illa tunc diuturno
macerata , gravissimâque tristitiâ fuerit af-
flicta ? Quæ si omnia seriò ponderaverimus ,
nullius noxæ reum pronuntiabimus Sa-
cerdotem illum , cujus aliàs erat curare
Templum , etiamsi fixis oculis orantem fœ-
minam observaverit :

*Factum est , ut obser-
varet os ejus*.

S E R M O XX.

Porro Anna loquebatur in corde suo , tantùmque labia illius movebantur ,
& vox penitus non audiebatur. Æstimavit ergo eam Heli temu-
lentam. 1. Reg. 1. 13.

A R G U M E N T U M.

Oratio tacita defenditur. 2. Respectum humanum contem-
nendum esse , docetur.

1. **A** Nna preces suas ardenter quidem
effundebat , sed interiùs duntax-
at in corde suo ; quamvis enim
exteriùs labia moveri conspicerentur , ni-
hil tamen vocis , nihil soni , nihil susurri au-
diebatur : idcirco Sacerdos Heli , qui , uti
prolixè hætenus vidimus , faciem ejus ob-
servaverat , ipsam ebriam esse judicabat.
Hic Philo Hebræus quærit , quam ob ratio-
nem ista mulier intra se voces quidem arti-
culatas conceperit , nullo autem sono e-

nunciaverit : atque respondet , id eam
egisse , ut secreta maneret , ne preces à
Phenenna rescirentur ; metuebat enim ,
ne , si preces non exaudirentur à Deo ,
novam illa caperet occasionem graviùs
ipsam affligendi. Opinionem istam se-
cutus est Author operis imperfecti. Proh
quot in partes circumspicere , quid non
formidare debet , qui sese lividis aliorum
oculis observari novit ! Certè nec ora-
re potest liberè ; nam ipsæ preces iniquâ
exami-

Cur Anna
silenter oret ?
Phil. in anti-
quit. Bibl.

Op. imperf.
in Matth.
ho. 13.
Invidia ta-
xat omnia ,
& ipsas
preces.

Heli culpâ
absolvitur.

Petav. Doct.
temp. 12.
l. 33.

S. Hildeb.
Ep. 41.

examinarentur trutinâ, si rescirentur. Lingua invida ex omni re occasionem vituperandi captat, nec sese, vel ipsa sanctitate, continere potest, quin omnia censeat. Isthæc, & adhuc plura dicerem, si memoratam opinionem veram esse crederem. At, meam quod mentem concernit, persuaderi nequeo. Annam fuisse veritam, ne à Phenenna audiretur. Ista certè tunc in templo nequaquam erat: paulò prius prandium finitum fuerat: & Phenenna mulier erat nobilis, ac mundano splendori perquam dedita, cujusmodi fœminas eo tempore potius chartis lusoriis, aut taxillis occupari, quàm corollam precatoriam manu versare deprehendes. Quid quòd illas quoque mulieres, quæ devotis accenseri cupiunt, non nisi valdè serò Ecclesiam adire videamus? Dum pectuntur, dum comuntur, annus est, ajebat nonnemo: dum festinè paratur rheda, dum studiosè consulitur speculum, dum expectantur comites, ac sociæ, vesper ingruat necesse est. Illæ Mariæ in Evangelio, visitaturæ sepulchrum, quod utiq; tunc erat ipsum Servatoris Templum, domo exierunt sub finem noctis, ut illuc sub initium diei advenirent; nostræ autem fœminæ suis ædibus abeunt sub finem diei, ut ad Ecclesiam sub initium noctis perveniant: illæ destinatum ad locum pervenerunt orto jam sole: istæ verò non evenire solent, nisi post solis occasum. Jam cogitate, num Phenenna tam maturè ad Templum vadere voluisset. Igitur Anna vocem suam, quantum volebat, elevare poterat, æmulâ certò non auscultaturâ.

2. Cassianus Abbas, & S. Cæsarius Arelatensis aliam suppeditant rationem, eamque veram, videlicet Annam in Templo preces suas persolvisse pressa omnino voce, eò quòd orationes privatæ in Templo non nisi ea ratione persolvi debeant: Summo est orandum silentio, inquit ille, ne fratres astantes nostris susurris, vel clamoribus avocemus & orantium sensibus obstrepamus. Et verò strepera sub pensu Canonici, aut Partheniæ corollæ recitatione susurratio devotionem vicini cujusque disturbat. Audiant hæc, ait S. Cæsarius proposito Annæ exemplo: Audiant hæc omnes, & imitentur: illi præcipuè, qui tam alta garrulitate sine ulla verecundia cum strepitu vocis orant, ut juxta se alios orare non permittant. Quid lucris vobis ex istiusmodi musitatione comparatis, præter fastidium adstantium? quærit Tertullianus: Quid amplius referent isti, qui clariùs adorant, nisi quòd proximis obstrepunt? Profectò Juditha, orans ipsa quoque juxta lectum Holofernis, prorsus omnem in se vocem retinuit: Stetit Judith ante lectum, orans cum lacrymis, & labiorum motu in silentio. Nimirum auris Dei nostri nobis adeò vicina semper est, ut omnia

clarissimè percipiat: Inclinauit aurem suam mihi: quare sufficit, nos Deo corde solo loqui: Loquebatur in corde suo, tantùmque labia illius movebantur, & vox penitus non audiebatur.

3. Dum igitur Anna precibus intenta erat, Heli observabat eam, & arbitrabatur ebriam: Æstimavit ergo eam Heli temulentam. Bona mulier illa oppidò infelix erat: amabatur à conjugè suo, atque inde invidiâ impetebatur, ac domesticis persecutionibus assiduò premebatur: se improlem esse dolebat, & graves insuper insultationes sustinere debebat: jam modò orat, & Sacerdos eam, quin devotam admiretur, ebrietatis insimulat: Æstimavit ergo eam Heli temulentam. Id cæteroquæ pro ea bonum est, quòd non quærat hominibus placere, sed satis sibi superque existimet placere Deo. Prò quantum fallitur, qui diversâ incedit via! Sanè coram hominibus nunquam egeritis, ut opera vestra undique probentur: si mansueti fueritis, mansuetudo vestra non nisi stoliditas esse censebitur: si zelo vero addicti fueritis, zelus vester nonnisi iniqua æmulatio, livorque putabitur: si quid ex charitate operati fueritis, nonnisi proprium intendi lucrum vestrum existimabitur. Quæ causa fuit, exclamat hîc S. Chrysostomus: quæ causa fuit illi Sacerdoti bonam fœminam culpæ damnandi? Non viderat illam immodicè ridentem, aut inconcinnè subsilientem, aut in latera vacillantem, nec audiêrat vel turpiter, vel intemperanter fabulantem: & nihilominus temulentam credebat: Non ridentem vidit, neque saltantem, neque vertigine concidentem: non audivit ullum verbum obscœnum, aut il liberale sonantem. Ipsum silentium illam ebriam non esse demonstravit. Ebrietas, nisi dormiat, non tacet, sed potius loquitur, & multum loquitur: Fecundi calices quem non fecere disertum? canebat ille: Aristoteles quoque, & Macrobius observârunt, Psitacos tunc garrire liberaliùs, cum vinum gustavêre largiùs.

4. At fortassis Anna sapientior æstimata esset, si minùs devota fuisset. Ista nempe mundi consuetudo est, stultitiam ornare titulo sapientiæ, & sapientiam afficere notâ stultitiæ. Anna delirare censebatur, quia nec ridere, nec saltare, nec fabulari cernebatur: Non vidit ridentem, neque saltantem, neque vertigine concidentem: quasi fœmina sapiens illa duntaxat esset, quæ vel risu, vel choreis, vel confabulationibus stultè agit. Verùm ô Mulieres, quæ ejusmodi vivendi morem sectamini, nequaquam vobis persuadete, vos ab omnibus, atq; semper esse probandas. Satagite, quantum volueritis, placere mundo, semper erit, cui displicebitis. David, quando graves ob persecutiones Saulis,

Hominibus placere penitus nunquam possumus.

S. Chrys. hîc

Ebrietas loquaces reddit.

Mulieres etiam accommodatissimæ mundo

non placent omnibus;

Fœminæ nobiles ad Ecclesiam veniunt in tempestivè,

ac serò;

Preces privatæ silenter fiant in Ecclesia,

Cass. collat. 9.

Cæsar. hom. 3.

Tert. de orat. c. 13. exemplo Judith.

Judith. 13.

ut David
apud Philis-
tæos,

1. Reg. 29.

& omnes ad-
dicti mun-
do.

Saulis, ad aulam Achis Regis Philistæorum secesserat, genium illius Regis, & Optimatum assequi sumopere studebat: evitabat, quantum poterat, omnem displicendiam: contendebat, quoad valebat, ut ab omnibus & suspiceretur, & probaretur. An autem tantâ industriâ præfixum ad finem pertigit, & communem omnium gratiam obtinuit? Ab aliquibus obtinuit, at non perinde ab aliis; quidam enim eum ceu generosum, strenuum, ac fidelem prædicabant, alii verò suspicionem infidelitatis de ipso conceperant. Achis Rex innocentem pronuntiavit interposito etiam jurejurando: *Vivit Dominus, quia rectus es tu, & bonus in conspectu meo. Scio, quia bonus es tu in oculis meis, sicut Angelus Dei.* Et tamen plerisque in rebus ab aulæ primoribus vituperatus est: *Sed Satrapis non places*: ac amotus ab exercitu, cujus partem ejus imperio Rex subdiderat; quia nimirum illis displicebat: *Satrapis non places.* Id, quod nulla non die illis accidit, qui mundo placere laborant. Age, ô homo, nimio opere mundo addicte, elegantibus induere vestibus, ad omnem splendorem compositis: cum divitem ornatum tuum à nullo non suspici, ac laudari credideris, erit, qui dicat in corde suo, ac forsan etiam coram socio, omnem à te artem adhiberi ad perdendam, ac destruendam familiam tuam. En, *Satrapis non places.* Devotionis, ac pietatis opera sectare, procùlque periculosis quibusdam conversationibus ostende, te conversari cum Deo: mox erit, qui sinistrè de te loqui velit, qui dicat, pietatem tuam vel à desperatione, vel à tristitia, vel à vanis scrupulis provenire. *Satrapis non places.* Captato plausum, & gloriam exquisita colloquendi, & conversandi ratione, aut bella civilitatis comitate: lucraberis quidem non unius tantum amorem; sed invenies rigidos quoque censores, quibus liberiolem indolem tuam nunquam probaveris. *Satrapis non places.* Sive acceptaveris, sive recusaveris provocationem quampiam: seu condonaveris, seu vindicaveris injuriam: noli putare, aliorum te censuras evitaturum esse. *Satrapis non places.*

Qui mundo
placere stu-
dent, com-
miseratione
digni sunt.

5. Equidem ego cuivis condoleo, qui centena in se incomoda suscipere non dubitat, ut mundo placeat: talis est mulier illa, quæ in semetipsam quasi sæviens, coram speculo pluribus horis caput suum torquet, ut illud concinnè ornet: talis ille juvenis, qui res suas attenuat, atque consu-

mit, ut ritè ornatus appareat: talis ille, qui omnem passum, omnem gestum, ad amulsum figere, ac fingere studet, ut semper è regula incedat, cunctosque semper in admirationem rapiat. Heus vos! quomodo speratis invenire favorem illum, qui neque reperitur in mundo? Quadam tempestate Moschorum, quos *Moscovitas* hodie dicunt, nonnulli ad oram quampiam Tartariæ maritimam propè civitatem *Theto* delati, ingens conspexere saxum, cui grandibus literis inscriptum viscebatur: *Benè erit ei, qui me moverit.* Ista lapidis promissio magnam spem, & aviditatem in eorum cordibus excitavit. Ingens, vastum, ac ponderosissimum erat saxum; attamen illi conjunctis viribus aggressi opus, non destitè, donec illud summo labore tandem loco dimoverint: ecquid autem eos ibi deprehendisse autumatis? Haud aliud herclè, quàm sculpta in inferiori parte hæc verba: *Frustra quæris, quod nemo reposuit.* Proh quoniam alii, quemadmodum Prophetes asserit, *posuerunt spem suam mendacium*, merisque nituntur deceptionibus! Stipate vos armis, idoneis intendite fraudibus, à quibuslibet securos vos reddite adversariis: erit utique, qui sibi blandiatur, seque suæque benè undique habere arbitretur: *Benè erit.* Verùm hîc nequaquam reposita felicitas est; in ea namque vivendi methodo labores invenietis, amara fastidia, plurima pericula: *Frustra quæris, quod nemo reposuit.* Induite vos pretiosis, ac splendidis vestibus, commodissimum sectamini vivendi morem: atque ita satis feliciter agetis: *Benè erit*: sic alius sibimet adulabitur. At enim neque hîc vera recondita prosperitas est: *Frustra quæris, quod nemo reposuit*: potius nimirum derisui, contemptui, ac ludibrio, tanquam simulatores, & affectatores eritis.

6. Quòd si igitur, Auditores, esse se-
curi cupiatis de vita beata, veraque felicitate, nil curate judicia mundi, nec hominibus placere quærite; sed in id omnes curas vestras intendite, ut placeatis Deo; nam ille solus est, in quo sincerissimè acquiescere valeatis. Si vos homines spreverint, parum refert, dummodo Deus vos magni faciat. Ita Anna nostra, scæmina devotissima, derisa fuit, crebris insultationibus impetita, ceu temulenta existimata, etiam à Sacerdote; ipsius autem oratio, ab illo non nisi temulentia judicata, à Deo cognita est ex fervore profecta, atq; idcirco etiam abundanter exaudita.

quia non in-
veniunt,
quod quæ-
runt,

Hist. Mo-
scovit.

ut Mosco-
vitæ aliqui!

Isa. 28. 15.

Igitur labo-
randum, ut
placeamus
Deo.

SERMO XXI.

Æstimavit ergo eam Heli temulentam. 1. Reg. 1. 13.

ARGUMENTUM.

De Judicio temerario.

1. **R**urfus ad nostrum tribunal adest & Judex, & Sacerdos. Aliàs ejusdem Heli aspectus dijudicavimus, nunc ejus judicia examinabimus: in prioribus eum pronuntiavimus innocentem, in istis disquisitionem quamdam adornabimus, ac dein sententiam feremus. Equidem accusationis radicem jam percepistis: Anna quippe preces vocales peragit, labia sua movet, at vocem penitus in se ipsa premit: Heli orantem observat, ac intra se concludit, illam ebriam esse: *Æstimavit ergo eam Heli temulentam.* Atheus tu, Vir indiscrete! sic tu inhonorare, sic tu duriter insimulare, ac damnare innocentem? An eam interrogasti? an eam prius audivisti? Nihil horum ille præmisit, & nihilominus tam facile suam fert sententiam: *Æstimavit ergo eam Heli temulentam.* Ut ordine hoc in judicio procedamus, antequam decidamus, utrum Heli temerè judicaverit, istam prius veritatem stabilire velim, quòd is, si temerarium fuerit ejus judicium, valdè reus, ac damnatione dignissimus extiterit. Ad hoc declarandum videamus modò, quòd judicium temerarium deliberatè conceptum in materia gravi, sua de natura primò grave peccatum, dein clarum peccatorum aliorum indicium sit.

2. Primum quod attinet, Divinæ Litteræ sæpius à temerario nos abstinere judicio jubent: *Nolite judicare: nolite condemnare.* *Quid vides festucam in oculo fratris tui.* *Qui detrahbit fratri, aut qui judicat fratrem, detrahbit legi, & judicat legem.* *Nolite ante tempus judicare.* Et sanè hujusmodi judicia graviter offendunt in charitatem, graviter etiam offendunt in justitiam: in charitatem quidem, quia, cum ista nos obstringat ad diligendos alios, veluti nos ipsos, obligat etiam ad bonam de aliis habendam existimationem, qualem ab aliis de nobis ipsis haberi vellemus, in justitiâ verò, quia cuilibet æquale jus est in bona apud alios existimatione se conservandi, quamdiu se perversum esse sufficientibus indiciis non ostenderit. Itaque qui sine signis ejusmodi malè de proximo judicat, contra jus istud agit, & in justitiam peccat. Hinc considerate, quanta

cautela cunctis in tribunalibus tenenda sit, & quanta nobis à Deo præcipiatur, ne erretur. Ille vult, ut excusationes audiantur, atque rei ad suam defensionem admittantur: *Audite illos, & quod justum est, judicate.* Sacerri Canones pluribus in locis attentè omnes probationes examinare, ac ponderare jubent: *Nullum ante justam, & veram probationem judicare, aut condemnare debemus.* *Diligenter inquirete.* *Nullum judicetis, suspicionis arbitrio.* *Primò probate, postea charitativam ferte sententiam.* Quin & ipse Deus in judiciis procedere solet, ut ita dicam, *juxta acta, & probata.* Audite, quomodo loquatur in sacro Libro Genesis de impiis habitatoribus provinciæ Pentapolitanæ: *Clamor Sodomorum, & Gomorrhæorum multiplicatus est.* Fama de grandibus, quæ Sodomæ, & Gomorrhæ committuntur, sceleribus, latè dispersa, sæpiusque confirmata est: *Clamor Sodomorum, & Gomorrhæorum multiplicatus est.* Rectissimè, ô mi Domine Deus; at quid ais? suntne scelerati? suntne impii? Sed exspectatè: *Descendam, & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint:* utrum vera sit fama de sceleribus eorum. Verum, ô mi Deus, iterum quæro, quid ais? itane Paradisus terræ similis est, ubi pro libitu geniorum falsi rumores sparguntur? *Descendam, & videbo?* Quid opus tibi descendere? an non in locis omnibus præfenses? *Descendam, & videbo?* Verissima sunt omnia, hîc Interpretes inquiunt; Deus autem noster, sese humano loquendi modo accommodare solitus, ostendit, se cuncta ritè, vel visu quoque prius percipere velle, quàm judicare; ut nimirum nos, qui facillimè his in rebus hallucinamur, inde discamus, quàm gravi culpâ nos implicemus, cum absque sufficiente fundamento temerè præcipientes in nostra judicia ruimus: *Ut nobis exemplum proponat, ait Magnus Gregorius, ne mala hominum ante præsumamus credere, quàm probare.* Ejusmodi temeraria absque fundamento judicandi ratio, si deliberatè fiat, & in materia gravi, juxta D. Thomam, quem Laymannus, Angelus, & universim alii Theologi sequuntur, suaptè de natura mortale peccatum est.

Deut. 13

Id caveat ipse Deus; Gen. 18, 29

ad institutionem nostram.

S. Greg. mor. 19

S. Th. 2. 2. 60. art. 3.

Judicium temerarium est

Matth. 7. Luc. 6. Jacob. 4. 1. Cor. 4.

contra charitatem, &

justitiam.

Est grave
peccatum
in materia
gravi.

3. Inde vos, Auditores, probè monitos esse velim, quantam à vobis in pravo de proximis vestris iudicio ferendo cautelam adhiberi oporteat, eò quòd, dum de aliis temerè judicatis, vosmetipsos lethalis culpæ reos constituatis. *Descendam*, vos quoque prius aut dicere, aut cogitare debetis: *Descendam, & videbo*. Si fortè sinister quidam rumor de isto, vel de illa circumferatur, si malignæ dicaculorum narrationes spargantur, si pluribus in conventiculis aliquid referatur, dicite: nondum hoc mihi sufficit, ut credam: cùm viderò, ac certò cognoverò, verum id esse, quod dicitur, tum denique credam: *Descendam, & videbo*; quòd si enim secus se res habeat, ego peccabo: quando quidem Angelicus Magister mihi semper oggeret: *Cum aliquis pro certo malitiam alterius æstimat ex levibus indiciis, si sit de aliquo gravi, est peccatum mortale*. Quapropter, ut ad Heli Sacerdotem redeamus, si iudicium ejus temerarium fuerit, graviter quoque peccaminosum fuit. Et herclè iudicium illud fuisse deliberatum videtur, quia studiosum, & multa cum attentione: *Factum est, ut Heli observaret os ejus*: fuit etiam in materia satis gravi, cùm ebrietas in omnibus quidem vitium, in fœminis autem semper infamia reputetur. Itaque gravis injuria fuit: itaque temerarius iudex excusari non poterit.

& indicium
aliorum
peccato-
rum,

D. Th. loc.
cit.

ut in Saule;

4. Accedit, quòd ea judicandi temeritas aliorum indicium sit peccatorum, in judicantis animo residentium: & sæpè quidem odium, livorem, malignum animus indicat: facillè creditur, quod desideratur: deficientibus argumentis inclinatio voluntatis omnia supplet: hinc opinantes, eum, quem odio persequimur, aut invidiâ, perversum esse, facillè perversitatem alterius credimus, dum vel odium, vel invidia fidem nostram dirigit. Ita S. Thomas arguit: *Cùm aliquis odit, aut irascitur, aut invidet ei, ex levibus signis opinatur mala de ipso; quia unusquisque facillè credit, quæ appetit*. Exemplo Saul est, cui haud erat indicium, ut crederet, à Davide semina perduellionis jacta, regimène Israël appetitum fuisse; facillè tamen id sibi persuaserat, eò quòd erga eundem odio, ac invidiâ affectus, eum persequi, suasque persecutiones illius moliminibus excusare statuisset. Proh quoties, ò Dilectissimi, de hac, vel illa persona, de ista, vel illa communitate judicatis? At rem prius examine, ac forsan invenietis, aut odio quodam, aut invidiâ, aut irâ, ac indignatione, aut fictâ displicentiâ, rerum colores mutari, ac inde fieri, ut tales credatis alios, quales re vera non sunt. Nempe si magis diligere, haud paulò aliter judicaretis. Profectò Heli non oderat Annam; si autem

ipsa junior fuisset, ejusque venustas in observantis aspectum venisset, haud quam fortè ejus iudicio condemnata fuisset.

5. Non nunquam sinistrum de aliis iudicium indicat, eandem culpam vel deprehendi, vel deprehensam esse in ipso judicante. *Ex hoc*, pergit idem Angelicus, *quòd aliquis ex se ipso malus est, quasi conscius suæ malitiæ facillè de aliis malum opinatur*. Certè stultus unusquisque facillè credit, omnes alios esse stultos. Id, quod Sapienter testatur: *In via stultus ambulans, cùm ipse sit insipiens, omnes stultos æstimat*. Theophrastus in characteribus suis docet, omnes ventos iisdem nasci principiis, diversas autem sortiri qualitates è locis, è quibus proveniunt. Ipse Boreas, aut Aquilo, qui per montes, ac rupes transiens, oppidò siccus est, per paludes, ac lutosas lacunas spirans, humidus evadit. Africus ipse, qui mare pervadens salsus, humidus, ac pluvius efficitur, sylvas, ac montana perfans, siccus, atque serenus est. Haud aliter opera proximi vestri ea vel bonitate, vel malignitate ad intellectum penetrant, qua constitutus est oculus, & animus, per quos transeunt. Si sitis innocentes, innocua vobis aliorum opera videbuntur: si maligni fueritis, aliorum actiones, etiam si in semetipsis innocentes fuerint, per malignum animum vestrum transeuntes ea ipso transitu inficiuntur malignitate, qua ibi carebant, unde depromptæ sunt. Marcion, Manes, Montanus, aliique, à S. Leone appellati Christiani phantastici, obstinatè negaverunt, Christo Domino veram fuisse carnem, sibi que persuaserunt, Ejus Corpus non nisi merum phantasma extitisse. Quænam autem illius erroris occasio fuit? S. Anastasius Sinaita illum errorem ait ex eo suam traxisse originem, quòd illi Hæresiarchæ pleni fuerint ardore concupiscentiæ, pleni immunditiæ sordibus, atque adeò capere nequière, humanam carnem dari posse pudicam, & innocentem: *Metientes impuri illi, & flagitiosi porci ex suæ carnis spurcis actionibus omnem aliam carnem, & omne corpus, ut ipsi saltem Divinissimo Servatori salvam relinquerent sanctitatem, verum ipsi fuisse Corpus inficiati sunt*.

6. Nunquid, ò Juvenis, dum obtutum aliquem, aut gestum, aut colloquium observas, mox malè de altero judicas, quia in te malitiam foves, tuoque pede alios metiris? Enim verò dum alter agit sincerè, tu duplicitatem, dum agit ex vera charitate, tu commodum subesse proprium autumas. Nempe tibi malignitas inest: à te solo mensuram aliorum sumis. Et verò intellectus sapenumè res in se conjunctas distinguere, ac inter se

præsertim
ejus, de quo
judicatur.

Eccl. 10.
Venti sortuntur
qualitates
locorum, per
quæ spirant.

S. Leo ser.
15. de Pass.

Ap. Rayn.
Christus Deus
Homo.
10. 1.

Homo judicat
juxta inclinationem
propriam.

se distinctas conjungere solet; etenim quasi diversa *Entia*, ut cum scholis loquamur, considerat hominis animalitatem, rationalitatem, ac risibilitatem, cum hæc omnia non sint nisi unus ipse homo: quasi unum solum animal esse concipit aliquam Chimeram, aut Hircocervum, aut Vulpanferem, cum sint oppidò distincta. Rationem hujus erroris assignat Angelicus Doctor, quia intellectus non apprehendit res secundum modum rerum, sed secundum modum suum. Avarum illum non nisi furta meditari credit: superbus istum ad honorifica aspirare officia putat: libidinosus alterum inhonesta cogitare arbitratur: atque sic unusquisque apprehendit rem non secundum modum rei, sed secundum modum suum. In Exodo Moyses, & Josue simul unà de monte descendentes procul è castris Israëlitarum altos audiunt clamores: Josue, ego vehementem, inquit, in castris nostris pugnae strepitum audio: *Ululatus pugnae auditur in castris*. Nequaquam, ait Moyses; sed ista lætitiæ vox est, atque cantus: *Non est clamor adhortantium ad pugnam, neque vociferatio compellentium ad fugam; sed vocem cantantium ego audio*. Verum quomodo fieri potest, ut idem strepitus duobus viris, iisque unà euntibus, & idcirco vicinissimis, adeò diversus videatur? quomodo ferocis prælii stridores confundi possunt cum suavibus cantus symphoniæ vocibus? an adeò diversas duobus Heroibus illis aures fuisse asseramus? Minime verò; nec enim illis diversæ fuerunt aures, sed diversa corda, diversæ indoles, diversæ

inclinationes. Josue vir bellicosus audit strepitum, & prælium existimat: *Ululatus pugnae auditur in castris*. Moyses autem vir mansuetus, & pacificus eundem strepitum percipit, atque tranquillæ pacis cantum esse censet: & quoniam uterque bonus, ac justus est, neuter mali quid opinatur; quandoquidem strepitus ille non nisi ex acclamationibus populi Idololatriæ vacantis ortus erat.

7. Auditores charissimi! hoc idem quotidie inter nos quoque contingit: ex nostris moribus alios judicamus: quò nostræ tendunt inclinationes, eò alios etiam inclinari putamus. Homo devotus, videns alterum genua flectere, aut humile osculum terræ figere, pietatis id esse signum credit: homo vicissim perversus id ipsum cernens, meram esse hypocrisin judicat. Itaq; generaliter ex eo, quòd vitium temerè credamus in aliis, haud vanum deducitur argumentum, quòd vitium reperire sit in nobismet ipsis: & ex omnibus hucusque dictis comprobatum esse videtur, quòd, si judicium, quo Heli temulentia ream existimavit Annam, temerarium fuerit, ipse Heli sese gravis culpæ reum constituerit; tum quia judicium illud, ceu deliberatum, & in materia gravi, mortaliter peccaminosum, tum quia aliorum in eodem Sacerdote peccatorum indicio fuisset. Modò discutiendum restat, an re vera judicium illud fuerit temerarium. At istud ad sequentem Dissertationem differamus.

S E R M O XXII.

Æstimavit ergo eam Heli temulentam, dixitque ei: Usquequò ebria eris? digere paulisper vinum, quo mades. 1. Reg. I. v. 13. & 14.

A R G U M E N T U M.

De Judicio temerario.

Judicium
temerarium
definitur.

Sacerdos Heli, videns Annam orantem, judicavit illam ebriam esse. An istud judicium fuit temerarium? Primo aspectu temeritate haud carere videtur; etenim judicium temerarium est quidam assensus, ac animi sententia, quam de proximo nostro concipimus, absque fundamento, ad ita sentiendum sufficiente, cum nimirum interna affectio nostra, aut voluntatis impetus deliberationem rationis prævenit, ipsum intellectum præcipitat, atque impellit, ut ante judicium ferat sententiam. Talis fuisse videtur judicandi ratio Sacerdotis, de

A. R. P. Calini S. J. Sermi. Tom. I.

quo loquimur: ergo sententia illius temeraria fuisse potest existimari. Si nos eadem facilitate possemus ebrium credere, quicumque suis inprecibus labia movet, nec audiri vocem sinit, ebrius haberi deberet, quisquis Deo preces suas prudenter offert. Enimverò, si simplici superficie Litteræ insistamus, dicere convenit, illud judicium aliqua cum temeritate præcipitatum fuisse. Nihilominus, cum videamus, à Sanctio, Cornelio à Lapide, Mendoza, aliisque communiter Sacrae Paginae Interpretibus, ac præ omnibus à S. Chrysostomo, judicium illud excusari,

I a

Heli excusatur.

*Sanctius.
Corn. à Lap.
Mendoz. l. c.*

nos

nos pariter illud excusatum habere decet. Itaque dico, Sacerdoti sufficiens argumentum fuisse Matronam illam judicandi ebriam. Imprimis illa multo rubore suffusa erat in vultu, movebat labia, ac fortè, prout opinatur Sanctius, in eo fervore torquebat, & curvabat os, stringebat oculos, in rugas contrahebat frontem, atque tales efformabat vultus variationes, miras, & peregrinas, quales hodie dum in quibusdam supplicabundis, ac scrupulosis observare est, bellam pietatis faciem deformantes: *Non sine fundamento conjectabat Heli, ait allegatus Auctor, aliquid Annam à vino pati, quam sic videbat intrinsecus agitari, ut acres motus, & indecoros gestus cohibere non posset.* Prætereatur tunc hora erat à prandio proxima; hinc valde prout erat calorem spiritus confundere cum calore vini. Denique eodem tempore, ac ejusdem solemnitate occasione plurimi sese vino solebant inebriare; Deus enim præceperat, festiva diebus illis institui convivium, quod illi præceptum implere peccato se posse putabant, neque satis hilares esse se credebant, donec penitus inebriarentur. Quæ si omnia conjungantur, argumentum haud adeò imprudens præbere potuerunt errori Sacerdotis, ut ebriam crederet esse bonam Mulierem, quia talis eam horâ poterat esse, quales è populo plurimi tunc erant, & qualem exhibebant ipsæ animi perturbationes, exterius quoque vultum turbantes. *Æstimavit ergo eam Heli temulentam.* Haud equidem inficias iverim, quòd ille deceptus fuerit, & erraverit: idcirco autem ejus iudicium non temerarium fuit, sed falsum.

Casp. Sanctius hic.

In iudicando facile erratur,

Gen. 17. 17. & 18. 10.

ut apparet in Abraham, & Sara;

2. Hinc, Auditores, vos capere documentum oportet, quàm cautè in iudicandis proximi actionibus procedere conveniat; dum clarè videtis, quàm facile sit in ista re decipi. Considerate, quæso, in sacro Volumine Genesis & Saram, & Abrahamum. Utrique senescentium conjugum istorum Angelus in eorum sterilitate filium prædicit. Audito nuntio bonus senex Abraham ridet, ridet & bona vetula Sara. Nunquid idem omnino ab uno perinde fieri cernitis, atque ab altera? & tamen Sara acriter reprehenditur, non item Abraham. Verum, ô mi Deus, si risus ad insolentem prædictionem culpæ reus sit, reprehende ridentem quoque Abrahamum: si verò risus ille culpæ vacet, etiam Saræ à correptionis erubescencia parce, tanquam innocenti. At nequaquam istud, inquit S. Augustinus: risus utriusque similis quidem apparet, re vera autem dissimilis est. Abrahamus ridet, atque risus è lætitia provenit; Sara ridet, & risus oritur ex incredulitate: ridet Abrahamus, & hilariter exultat; ridet Sara, & ludibrium excitat:

Abrahamus ridet, quia credit; Sara ridet, quia non credit: utriusque vultus idem loquitur; at non idem loquitur utriusque cor. *Quare Saram redarguit Dominus, jam quærit Augustinus, cum & Abraham riserit? atque respondet, nisi quia illius risus admirationis, & lætitiæ fuit; Sara autem dubitationis.* Deus nimirum in utriusque risus discrimine non fallitur; quotus autem quisque hominum eodem in iudicio deceptus non fuisset, neque credidisset, illos risus esse prorsus æquales, cum adeò similes vidisset externas eorum species?

S. Aug.

3. Date, ut non nihil ampliùs rem istam persequar. Angelus in Libro Judicum aliquid prosperum prædicit Gedeoni: alius Angelus in Evangelio simile quid annuntiat Zachariæ. Tam unus quàm alter prodigium quoddam postulat in signum, ad capiendam videlicet veræ promissionis securitatem: Gedeon amanter habetur, atque signum accipit, quod rogaverat; Zacharias autem duriter increpatur, & in petitionis suæ prænam suâ loquelâ privatur. Saul in primo Libro Regum reprehenditur à Samuele: David in secundo Regum corripitur à Nathan. Rex uterque peccatum suum humiliter confitetur: *Peccavi*: ad eam confessionem Davidi conceditur, Sauli verò non conceditur venia. Verum enim verò liceat, ô Domine Deus, unum ad te verbum loqui: cave, ne tibi obijciatur, quòd sis acceptor personarum, ac respicias personas hominum. At quàm vanè ego vereor! *Non est Deus acceptor personarum, nec ullo studio partium afficitur; sed iisdem sub verbis diversam agnoscit locutionem cordium: agnovit quippe Gedeonis fidem, & Zachariæ dubitationem: agnovit perfectam contritionem Davidis, ac frigidam indifferentiam Saulis.* Interea quivis hominum, qui iisdem super verbis auditus, aut visus testimonio iudicare voluisset, æqualem in omnes sententiam tulisset, quandoquidem in omnibus eandem iudicandi rationem deprehendisset.

Judic. 6. 11. Luc. 1. 20.

item in Gedeon, & Zacharia,

Saule, & Davide;

4. Itaque verissimum est, semper nos facile falli, quando non alio utimur duce, quàm sensu, semper fallibili. Quoties infamem domum quampiam subibit homo lascivus, ad inveniendam meretricem, & in eandem intrabit pius Sacerdos, ad expiandam sacra exomologesi ægrotam? Quoties ad splendorem, ac pompam sese vestiet aliqua, ut sectetur vanitatem; ac similibus ornamentis se induet alia, idque iusta ex ratione, ut placeat marito? Quoties ab illo Nobili, aut ab illo Mercatore non omnino exactè emungetur solutio, & fraus erit? quoties non exactè fiet, & erit deceptio? Quoties alicui lis movebitur,

quia sensus exterior fallibilis est: hinc

Jonas in
mare eji-
citur post
experimen-
ta plura.

bitur, & erit aperta injustitia? quoties è contrario movebitur, ubi adversarius totum pro se stare jus existimet? Quòd si cunctis in occasionibus istis eodem semper modo, sempèrque in deterius, judicare voluerimus, quot, obsecro, in errores prolabemur? Et nihilominus adeò faciles in ejusmodi judicia simus, præsertim ubi de fama, de existimatione, ac honore alterius agitur? Nòstis utique, Dilectissimi, quid Jonæ acciderit, cum læva procella cum ventorum turbinibus in navem, qua vehebatur ille, conjuravit. Ultrò confessus est, non nisi in se armari mare, in se furere cum Aquilonibus Euros, se in aquas ejecto cessaturam esse tempestatem. Afferit quidem Historia sacra, illum à nautis in mare ejectum esse, sed modum, quo fuerit ejectus, non describit. Rabbi Eleazarus apud Ariam Montanum ait, nautas prius experimentū capere voluisse, num verè Propheta illius infortunii causa esset; atque idcirco funibus benè longis ligatum, & in undas demissum fuisse: quo factò mare totum subito tranquillum evaserit; posteaquam verò Jonas in navim retractus fuerit, mox iterum priores in iras exarsisse liquidum elementum; at rursus in mare projecto, secutam esse serenitatem: tertio autem reducto in navigium Vate, tertio pelagus novas in furias actum fuisse: denique certos, quòd totum illud aquarum, ventorumque prælium in solum Jonam concitatum fuerit, eum penitus in undas ejecisse, atque mox optatam toto mari malaciam secutam esse. Eccur autem reo delictum proprium confesso, latèque ab ipsomet contra se sententiā, nautæ nihilominus tot experimenta præmittere voluerunt? quia videlicet, ut allegatus Rabbini animadvertit, condemnatio hominis magna deliberatione digna res est, qua deliberatione non adhibita condemnatio delinquentis esse delictum potest oppidò damnabile.

Homo facili-
s est ad ju-
dicia teme-
raria,

5. Verum, ô Animæ Christianæ, quomodo seriam vos in judicando proximo deliberationem adhibere gloriamini, dum tanta facilitate condemnatis & istum, & illum, absque sufficiente fundamento, absque judicii ordine, absque notitia causæ; Quòd si enim fœmina conspiciatur aliquantum ornata, mox auditur: Deus novit, undenam illi hæc munera venerint: ejus certè parentes ipsi tantum ornatum non suppeditant: nempe scit adipisci donaria, quæ sibi comparare novit amores. Quòd si fortè Religiosus aliquis cernatur solus per urbem incedere, confestim sunt, qui dicant: hem! ille socios averfatur: habet nimirum, cur actionum suarum testem nolit. Vah, iniquissimi judices! quisnam vobis securi-

tatem pollicetur, quòd veræ sint istæ opiniones vestræ? Et cum vos falli tam pronum sit, vos tam facilè famam alterius, & honorem condemnatis? Illud autem pejus adhuc est, quòd interno judicio nostro non acquiescentes, id quoque & verbo, & opere manifestare velimus, atque adeò non contenti, quòd iniqui simus iudices: perfidi quoque detractores, quin & calumniatores efficimur. Regrediamur ad Sacerdotem Heli: *Æstimavit ergo eam Heli temulentam*, statimque sine ulteriori inquisitione, quasi res infallibilis esset, illud judicium suum evulgavit: *Dixitque ei: usquequò ebria eris? Digere paulisper vinum, quo mades.* Imò, si lectionem Septuaginta Interpretum, quam sequitur D. Chrysostomus, attendere placeat, illud per famulorum quempiam nuntiari jusserat: *Dixitque ei puer Heli.* At at! bone Senex! quomodo tu tantā ignominiā nobilem afficere mulierem audes? Sed jam in vanum dehotor: jam illata contumelia est: *Dixitque: usquequò ebria eris?* Ita nempe difficulter tacebit, qui pronus in judicia prolabitur. Ita privatæ opiniones nostræ perquam facilè in contumelias erumpunt, & error ille, cui fidem præstamus interius, in publico comparere gestit exterius, neque soli esse sufficit, sed plerumque sequaces inquit.

6. Quanta autem, bone Deus! quanta in hoc est imprudentia nostra? quantum est periculum nostrum? Consideremus id in quadam Libri secundi Regum historia. De mortuo Noas, Ammonitarum Regi, Davidis amico, filius Hanon in throno successerat. David, filio amorem, & concordiam, cum patre defuncto conservatam, contestari cupiens, ad eundem nuntios ablegavit, qui suo nomine juveni Regi super amisso patre condolerent, & auspicia regni gratularentur: cum ecce Consiliarii Hanonis arbitantes, istos Legatos esse proditores, nec alium in finem advenisse, nisi ad explorandum regni statum, illicò suspitioni huic, absque ulteriori indagatione, firmiter assentiuntur, atque judicant, illos Exploratores esse: deinde politici prudentes, & sagaces audire volentes, falsissimam opinionem istam Regi persuadent, qui fidem illis indubiam habet, atque, quin certiora de Legatis investiget, quin quemquam sub specie honoris ad res eorum explorandas, ipsūque de iisdem securum reddendum, assignet, quin solemnem eorum ingressum expectet, quin ab illis fidem legationis suæ scriptam exigat, sed quasi jam convicti proditores essent, Jus Gentium violat, Legatis mediam barbam radit, vestes pariter medias scindit, & isthac ignominia affectos Jerosolymam remittit; at simul eo fa-

2. Reg. 10.
Hanon ex-
pertus est
suo damno.

cinore totum Israël adversum se totius in regni sui perniciem armat. Infaustum hoc exemplum ferè quotidie nostris in civitatibus, & oppidis innovatur. Sinistram quippe suspicionem concipimus, & absque prævia inquisitione deterius semper judicamus: inde aliis nostra judicia communicamus, quæ velut in historias transeunt, ac demum ad ipsa quoque opera dirigunt. Non ita nos, Auditores, non ita de quoquam malè

judicemus, & si quando sinistra nobis obveniat suspicio, seu iudicium, in nobis id retineamus, neque aliis manifestemus, in hoc justè abhorrentes à facto Heli cum Anna, quam ebriam judicatam, ceu ebriam alloquitur, ceu ebriam tractat. *Æstimavit ergo eam Heli temulentam: dixitque ei: usque quò ebria eris? Digere paulisper vinum, quo mades.*

S E R M O XXIII.

Respondens Anna: Nequaquam, inquit, Domine mi: nam mulier infelix nimis ego sum. 1. Reg. 1. v. 15.

A R G U M E N T U M.

Lingua in injuriis. Ebrietas in foeminis.

1. **V**idens Anna, se à Sacerdote Heli temulentam haberi, *nequaquam, inquit, Domine mi: nam mulier infelix ego sum.* Geminum hîc occurrit dubium, quod haud inutile præsentî dictioni præbebit argumentum. Primum est, quare Anna, si foemina sancta fuerit, non tacerit? cur ad objectam injuriam responderit? *Respondens Anna.* Illa certè non ex eorum fuerit numero virorum, aut ex illarum genere mulierum temporis moderni, qui sancti volunt haberi, quæ beatæ cupiunt videri suis in operationibus; at væ tibi, si pupugris! Omnis eorum, & earum sanctitas in quibusdam consistit Lytaniis, ac precibus, in nullo sanctæ Ecclesiæ Rituum Libro reperiendis. Simillimi quippe sunt istiusmodi homines scorpionibus, qui innocui sunt, si nullâ molestiâ laceessantur; sed pariter adeò sensibiles, ut, quamprimùm eas vix leviter tetigeris, illicò te pungant, suumque venenum foras emittant. Similes quoque sunt urticis, quæ pulchro quidem colore, bella viriditate crescunt; attamen singula earum folia quasi dicere videntur: *noli me tangere.* Non sic Anna nostra, non isthoc erat è genere, sed verè sancta, & vero, solidòque spiritu sancta. Quòd si autem verè sancta, cur igitur injuriam à Sacerdote sibi factam non in silentio tolerat? cur igitur respondet? *Respondens Anna.* Difficultas hæc ex eo crescit, quòd alia vice contrarium egerit; à Phenenna namque vituperatæ, gravissimisque contumeliis affectæ satis erat respondere lacrymis, certè verbo non respondit: *At illa flebat.* Itane verò major illi reverentia fuit erga sociam æmulam, quàm erga Sacerdotem? Id equidem dicere haud opus est. Quàm igitur ob causam ab illa opprobriis

onerata tacet, ab hoc autem injuriâ affecta respondet? *Respondens Anna.* Istud videlicet primum est dubium: secundum: illa sese negat ebriam esse, aliâque inter suæ defensionis argumenta affert, quòd sit mulier: *Nam mulier infelix ego sum.* Illud nam vim rationis, si ve, prout in Scholis ajunt, *causalitatis* habet. At quomodo hoc ex antecedente: *Mulier ego sum,* hæc inferri sequela potest: ergo temulenta non sum: *Nequaquam: nam mulier infelix ego sum.* Hoc igitur alterum est dubium.

2. Ad primæ quæstionis dissolutionem inquirendum nobis est, an homo verè sanctus, quandoquæ vituperiis impetitur, aut calumniis proscinditur, semper tacere teneatur, an verò respondere, suamque justitiam tueri possit. Imprimis assero, silentium in calumniis, ac opprobriis, non semper esse characterem sanctitatis. Nonnunquam invenire hominem est ad vindictam pronum, quem magis tacere, quàm loqui conspexeris: Deus autem te custodiat ab eo, qui sese non explicat; sapissimè namque, qui offensus nihil respondet, non pacem, aut veniam donat, sed vindictam meditatur. Absalon ab Amnone fratre gravi affectus erat injuriâ ob violatam ab eo Thamar, suam, quam tenere amabat, sororem. Fuit autem Absalon ingenii fervidi juvenis, cui facilius erat audere omnia, quàm illatam injuriam condonare. Nihilominus ille tacuit, seque facinus ignorare simulavit. Toto biennio cum Amnone versatus, quin & convivatus, nec unquam tamen de offensa sua conquestus est: *Nec locutus est ad illum malum, nec bonum.* Absalon cerbè quidem oderat illum, sed odium totum intus in pectore reconditum, nec minimè prorumpebat ex intimo cordis recepta-

Imperfectè devotuli facile moventur, ut

Scorpio, &

Urtica.

Anna respondet convitianti Sacerdoti, non item Phenennæ.

Ad injurias tacere non semper sanctum est:

ut in Absalone videre est:

2. Reg. 13. 22.

receptaculo. Demum verò post biennium proditoriè illum nactus, centenis inflictis vulneribus omnem ejus sanguinem hausit, atque silentium adeò diuturnum in infame fratricidium desit. Itaque verum est, haud adeò securam sancti hominis notam esse simplex in gravi injuria silentium.

nec repugnat semper sanctitati, respondere offendentibus.

testes Apostoli sunt, & Christus ipse:

modò servetur mansuetudo,

& utilitas,

aut offensio caveatur.

Ebrietas grave vitium in omnibus, gravius est in fœminis.

3. Contrà offendentibus respondere, suamque famam tueri, non semper repugnat sanctitati. Certè Apostoli gravi calumnia quasi ebrii vituperati, cum Spiritu Sancto repleti peregrinis linguis loquerentur, innocentiam suam viriliter tutati sunt. Ipse Servator noster Christus Dominus, audiens, se tanquam dæmonium habentem existimari, non pertulit injuriam, sed calumniatorem de mendacio convicit. Idem amarè questus est adversus militem, qui ante Tribunal Sacerdotis in ejus vultum sacrilegam alapam infligere ausus fuerat, suo nos exemplo docens, condecere sanctos, ut quandoque taceant, & quandoque loquantur, dummodo semper tam in tacendo, quam loquendo mansuetudo demonstratur. Quapropter nil mirum est, quòd Anna tametsi sancta fuerit, injuriis lacerata respondendo se defenderit: *Respondens Anna, nequaquam, inquit, Domine mi.* En Heli illam appellat ebriam, ipsa verò eum Dominum nuncupat: *Nequaquam, Domine mi.* Discite hac in schola, Auditores, innocenter respondere, nec unquam lingua vestra delinquet, si cum Anna responderitis, modò, velut Anna, mansuetè respondere noveritis. Verùm hîc jam rursus antiqua difficultas redit, cur Anna non etiam Phenennæ responderit. Ad utile videlicet nostrum documentum tacuit: etenim quando profutura responsio nostra prænotatur, omnino respondere possumus: quando autem locutio nostra bilem alteri movet, aut fomentum indignationibus præbet, tacere debemus. Anna Phenennæ non respondit, quia, si locuta esset, absque dubio rixa exorta fuisset: vicissim Sacerdoti respondit, quia, si tunc tacuisset, inurbanitatis notam haud effugisset. *Respondens Anna.* Quid igitur illa dixit? Objectum sibi vitium sincerè excusavit, factumque negavit: *Nequaquam, inquit, Domine mi; nam mulier infelix ego sum.* Atque hoc alterum est dubium suprâ propositum, quomodo nimirum ex hoc, quòd fœmina sit, arguatur, quòd ebria non sit.

4. Ad hujus vim argumenti perpendendam, primò istud fundamentum statuamus. Ebrietas grave vitium est in omnibus: quantumcunque verò indecora sit in omnibus, peculiariter tamen mulieres dedecet; illa namque primò eorum innato fastui, dein etiam honori op-

ponitur. Muliebris arrogantiae studium, ac sollicitudo duplex est: imprimis venustæ, ac decenter ornatae conspici amant. Hunc in finem & magnam summam in vestium elegantias impendi, & quotidie petendis, ac ordinandis in capillis torqueri, & vario semper martyrio novis in vestimentorum generibus identidem comparandis cruciari, libenter patiuntur: ab arte colorem mutant, fors à natura negatum, atque, dum alioqui erubescerent linguâ mentiri id, quod non est, gloriantur, si in vultu sese mentiri valeant eas, quæ non sunt: quamcunque inclinationem reprimunt, cuicunque lubentiae renuntiant, si alia inclinatio, aliave lubentia repugnet inclinationi, ac lubentiae pulchritudinis. Minerva olim sonitu fistulae magnopere delectabatur, dumque in una canna mille sonos flatu solo figurabat, quasi ipsamet incantabatur, ut eo in exercitio tota occuparetur. At quadam die, cum bellè fistulam suam animaret, ante speculum consistens, atque inflatas genas suas, fœdatamque rustico rubore frontem conspiciens, totius mox delectationis oblita, vehementer instrumento suo suaviter quidem canoro, se autem minùs pulchram reddenti, indignata est, idque humi projectum confregit. Illud jam indubitatum est, quòd ebrietas faciem deformet, spiritum inficiat, ac gestus corporis turbet. Ut igitur fœmina quæpiam porro se nunquam inebriet, sufficiet, arbitror, si temulenta semel in speculo sese consideret.

5. Alterum, quòd mulieres innato superbiendi studio nituntur, est vivacitas ipsius quoque spiritus, eò quòd probè nòrint, liberiori spiritus, ac reliqui corporis habitudine decentiori, vultus etiam vitium aliquod suppleri posse. Temulentia stoliditatem generat. Ebrius non nisi dolium carneum est, quemadmodum dolium quasi ligneus ebrius est. Bonosus Imperator, vir ille, de quo sapiùs asseverarat Aurelianus, quòd natus esset, ut biberet, non ut viveret, vespere quodam semetipsum laqueo suspendit. Ejus rei nuntio ad Senatum Romanum perlato, Senatorum aliquis elevata voce, non est, inquiebat, hoc infausti quidpiam: dolium pendet, & nos Imperatorem creabimus. Quandoquidem igitur ebrietas & venustati vultus, & vivacitati morum magnopere repugnat, satis inde perspicuum est, quantopere mulieres illam horre-re debeant.

6. Quid? quòd ebrietas etiam honori, & existimationi fœminarum nimium quantum opponatur? Tria potissimum sunt, quæ mulierem quamque peculiariter dedecet, ac honorem ejus graviter inquinant: primum est, si loquax, & garrula, secundum, idque magis, si litigiosa, tertium,

ob studium pulchritudinis.

Clem. Alex. Pædagog. Pallas frangit tibias, ob genas suas indecorè inflatas.

Ebrietas repugnat vivacitati spiritus, quia ebrii stolidi.

Bonosus Imp.

& honori mulierum:

parit lo-
quacitatem.

Eccl. 25.
27.

Zeno glo-
riatur, se in-
ter pocula
tacere posse.

S. Aug. ad
sacr. Virg.

Ebrietas
rixas exci-
tat,
Eccl. 26.
11.

Simil.

tium, & maximè, si salax & impudica sit; quæ omnia ut plurimum in ebrietateprehenduntur. Primum vitium quod attinet, foemina, nimium loquax, ab Ecclesiastico semitæ montanæ, arenis penitus stratae, comparatur. Quodsi talem per semitam ascendere velis in montem, proh! quantam defatigationem, quantos anhelitus, quantum fastidium illæ tibi molestissimæ arenæ creabunt? Simile fastidium, ait Spiritus Sanctus, æqualem molestiam foemina parit, quæ multum loquitur: *Sicut ascensus arenosus, sic mulier linguata.* At enim ebrietatem semper comitari solet loquacitas, usque adeo, ut viris sapientibus instar prodigii visum fuerit, inter pocula parum loqui. Quondam Athenis solemne convivium parabatur regiis Ptolomæi Legatis, qui eandem ad mensam videre convivam desiderabant Zenonem, per celebrem eo tempore Philosophum. Iste comparuit, ac mensæ assedit, sed continuo in silentio: nullæ ex eo historiæ, nullæ facetiæ, sales nulli, nullæ doctrinæ, quin & nullæ responsiones audiebantur. Denique verò soluto convivio Legatorum aliquis, apprehenso grandi scypho vini generosi, conversus ad Philosophum, ac in ejus salutem se bibere professus, eundem scyphum ipsi propinavit, inquiens: jam nunc saltem dignare me responso tuo, Vir sapientissime: quid Regi meo respondere debebo, si me fortè de conditione tua interrogaverit? Tunc suum Zeno silentium rupit, atque, **dic** Regi tuo, dixit, Athenis à te visum esse virum, qui inter pocula, & vina tacere queat. Ita superbus Philosophus agebat, eoque responso prodigium asserere gestiebat: nec immerito, S. Augustinus infert, prodigii loco haberi potest, si quis homo vinolentus aut tacere, aut verba sua moderari sciat; quia vinum, abundanter sumptum, quasi tempestatem in linguam adducit: *Ebrietas, tempestas lingua.* Jam perpendite, quid ebrietas idcirco effectura sit in foemina: & tamen istud minus est malum.

7. Illud gravius est, ad quod porro progreditur, videlicet à verbis ad rixas: *In vinorixa.* Et verò vinum in omnibus quidem rixas, ac litigia excitat, in mulieribus autem incendia: *Mulier ebriosa ira magna:* tunc enim propitius tibi adsit Deus, si tibi unà cum ebria muliere sub eodem tecto habitandum fuerit. Nunquid forsan eo tempore, quo nives solvuntur, quibusdam in ædibus esse te contigit, ubi tegulis malè commissis tectum perpluum est. Ibi certè omnia laquearia quasi plorant, omnia supellectilia lugent: hinc, & inde molestos cadentium guttarum sonitus audièris: si mensæ assederis, invisus humor super cibos twos stillaverit: si in lecto cubueris, in faciem

tibi inciderit: si ex uno in aliud cubiculum transièris, situm tuum in mensa, in lecto, in sedilibus mutaveris, ubique te importuno stillicidio infestari conspexeris. Talis omnino est mulier rixosa, ac furiosa: *Testa Prov. 19: perstillantia in die frigoris, & litigiosa mulier* ^{13.} comparantur: ab ea nullibi tibi pax erit, nullibi quies: ubique molesta erit, ubique importuna. Verum, ubi vinum suas in iras deferbuerit, ea molestia cessat; aut facillè illa domo abire poteris, si quietius habere volueris. At verò deterius adhuc ex eo vitio malum instat.

8. Vinum, liberaliùs haustum, ait S. Augustinus, *est naufragium castitatis.* Ebrietas etenim, ac pudicitia simul esse nequeunt, ac oppidò difficile, secundum opinionem non Sanctorum tantummodò, ^{Hinc turpis in foeminis, olim graviter prohibita,} sed & Medicorum, est, esse valde bibulum, pariterque castum. Eapropter, quoniam gravissima mulierum infamia ex incontinentia nasci censetur, in iis quoque maximæ semper infamiæ loco habitata fuit magna bibacitas. Idcirco multas apud gentes iisdem severè prohibitus erat omnis vini usus: apud Romanos antiquos unicum vini poculum eadem poenâ mulieri constabat, quæ adulterium, & Plinius recenset, Matronam aliquam, cui ægrotanti à Medicis haustus quidam præscriptus erat, Cnei Domitii judicis sententiâ dote sua privatam fuisse, eò quòd pauxillum ampliùs biberit, quàm ad ejus infirmitatem necessarium fuerit. Uxor Mecennii, in ipsa vini potatione à marito deprehensa, mox ab eodem inflictis verberibus occisa fuit, Romulo occisorem innocentem pronunciante. Fabius Pictor narrat, nobilem foeminam fame enectam fuisse ea duntaxat de causâ, quòd aperuerit cistulam, in qua claves asservabantur ad cellam vinariam. Adeo illi mulierem bibacitatem horrebant: præclaro sanè nobis Christianis exemplo, quo doceamur, quantam à nobis coli sobrietatem oporteat, cum ab ipsis etiam Idololatræ adeo condemnatæ fuerint vel remotissimæ dispositiones ad ebrietatem.

9. Jam modò ad Annam redeo. Dum Annæ ex illa dixit: *Nequaquam Domine mi; nam mulier infelix ego sum,* argumento ejus eadem vis erat, ac si diceremus: Vir ille nobilis est; itaque non est credibile, rem ab eo vilem esse commissam: Religiosus est, Sacerdos est; non igitur credendum est, eum mentiri voluisse &c. Pari modo Anna dicere volebat: Domine, tu nôsti, quàm gravis infamia mulieri sit inebriari, quantumque indoli nostræ vitium hocce repugnet: noli, quæso, hanc afflictæ mihi afflictionem addere, ut credas, adeo me honoris mei incuriam, aut obliviosam esse: quin potiùs crede, me prorsus infeli-

infelicem, ac miseram esse; satis autem arbitror, tibi notum est, mulierem quampiam valde tristem, & in angustiis comprehensam nec conviviis, nec ebrietatibus esse deditam. Ego non modò vinum non bibi, sed nec aliud quidquam, quod inebriare posset. Quòd si fortè vultum in me notaveris minùs aptè compositum, non aliud fuisse puta, nisi specimen orantis mediam inter altissi-

mam tristitiam. Sic illa, confirmans hisce veritatem, præcedentibus in Sermonibus insinuatam, ut nimirum magnam in ferendis judiciis cautelam adhibeamus, alioqui facile erraturi. Verùm cur ait: *Mulier infelix ego sum?* cur infelicem sese mulierem asserit esse? Venite ad proximam dissertationem, & percipietis.

SERMO XXIV.

Mulier infelix nimis ego sum. 1. Reg. I. v. 15.

ARGUMENTUM.

In terris leve malum sufficit ad nos affligendos.

Anna quomodo infelix?

EGo, inquit Anna, mulier sum, qua vix infeliciorem portat humus: *Mulier infelix nimis ego sum.* Equidem hæc verba clara sunt, & facilia; non autem perinde clarum, & facile est simul intelligere, quomodo illa proferantur cum veritate. Profectò Anna talis erat, ut, quotquot hîc mihi auscultant, sese non nisi felices existimarent, si forte simili fruerentur. Imprimis si vera felicitas hîc in terra, quemadmodum etiam Philosophi, vel solo rationis lumine ducti, docuere, consistat in exercitio virtutum, illa prudens, sobria, mansueta, sancta, non poterat non esse felicissima. Dein si in ordine physico, œconomico, ac civili persistere velimus, illa sanguine nobilis erat, in domo, ad quam splendidior reddendam nobilitas, & opes certabant: amabatur tenerè à conjuge suo, licet ætate provec̃ta, non solum tamen corpore sana, sed & mente, & spiritu vegeta erat. Quid igitur ampliùs desiderare poterat? O quot vestrùm in corde dicetis: si dives essem, quàm felix forem! si corpore sano essem, beatam me putarem: si maritus meus magis responderet votis meis, haud haberem, quod porro exoptarem. Et certum est, quòd in mundo beatus appelletur, qui ejuscemodi bona possidet: *Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt.* Quo igitur jure Anna nihilominus infelicem sese profitetur, & valdè infelicem: *Mulier infelix nimis ego sum.*

2. Quòd si gravium offensus, ac insultationum, quibus à sodale sua Phenenna perquam afflicta fuerat bona fœmina, recordemini, intelligetis, Annam exinde vocari magnopere infelicem. Hæc interpretatio concordat translationi Septuaginta Interpretum, qui locò vocabuli *infelix* legunt: *Mulier dura die*, ac præterea Hebræo, habenti: *Mulier dura spiritu*: quasi mulier tractata duriter, severè, atque

A. R. P. Calini S. J. Serm. I. Tom.

adeò graviter afflicta. Sic in Jobo, ubi Hebræus habet: *Flebam super durum die*, Job. 30. Vulgata legit: *Flebam super eum, qui afflictus erat.* 25. Ista nempe communis est omnium bonorum in hac vita conditio: unum solum malum sufficit ad amara reddenda omnia bona, nòsque summopere affligendos vel medias inter prosperitates, ut & hîc locus sit illi Physicorum regulæ: *Malum ex quovis defectu.* Rem oppidò miram in Libro Josue legimus. Illum Deus ad totius populi sui regimen elevat: illi victorias, ac hostium terras spondet, atque dum ista promittit, dum ad id muneris Josuam exaltat, ipsum quoque animat, nec semel tantummodo eum ad fortiter agendum animat, sed ter repetito stimulo corroborat. *Confortare, & esto robustus*: & quasi non satis esset ejusmodi robur, ac fortitudinem recipere, Deus ita se velle declarat addito præcepti vigore: *Ecce præcipio tibi: confortare*: ac veluti necdum ea sufficerent, populo ad præstandum homagium congregato, Deus eadem tertio repetit: *Tu tantum confortare, & viriliter age.* Quid hoc peregrini, Auditores? Quòd corroborandus sit miser ægrotus facile capio: quòd à Judicio damnatus ad mortem animandus, ac solatio erigendus sit, ipsa ratio suadet, ac necessitas; cur autem corroboratio necessaria sit illi, qui ad imperium, primòsque in Republica honores assumitur, haud sanè intelligo: potius ego credidissim, Josuæ, recens ad summam dignitatem electo, commendari cautelam debuisse, ne potentia suæ causâ ambitiosus evaderet, cum jugi memoria, quòd, si virtute præditus sit ad sese hominibus terribilem ostendendum, ea de re coram Divino Tribunali rationem reddere deberet, atque adeò ipsum humilem esse in celsitudine, ac modestum in felicitate oporteret. Attamen his non attentis, & Deus, & homines illum animare

Uno malo amara fiunt omnia bona.

Jos. 1. Josue Dux renuntiatus animatur: quare?

mare satagunt : *Confortare*. Quam verò id ob rationem? Mox illud edicam; prius autem à supremo Reipublicæ Hebraicæ Duce tantisper digrediamur ad summum ejusdem, in Regni formam redactæ, Monarcham.

Saul Rex
tristatur,

3. Saul, jam creatus, ac dudum stabilitus Rex, profundissima quadam, & frequentissima tristitiâ torquebatur: quandoquidem eum in sensum pluribus cum Interpretibus explicare modò licere puto verba hæc : *Spiritus Domini malus corripiebat Saul*. Humores nempe melancholici lege carent, ac regulâ. Quòd si Saul, cum paterna domo mitteretur ad quærendas afinas amissas, tristitiâ fuisset obrutus, haud equidem ego mirarer; etenim iisdem in pecoribus tota fortè facultatum ejus substantia consistebat, neque mirum est, si tristitiâ corripitur, qui coràm intuetur omnium rerum suarum jacturam: quòd si pariter tristatus fuisset, cum à patre suo peregrè missus, nec unum quadrantem in bursa numeraret, facile caperem; nec enim multum est, si filius familias deprehendatur absque lætitiâ, quando se considerat absque pecunia. Verum enimverò Regem, & primum Regem, & potentissimum Regem, altissimam tandem in tristitiam demergi, quis intelligere queat? Et hoc explanabo, si prius à Plutarcho causam perceperitis, ob quam Seleucus Nicanor, Syriæ Rex, mœrorem quempiam conceperit. Is, antequam Rex inauguratus erat, copiarum Dux Alexandro Magno militaverat, à quo Regnum illud stipendii locò acceperat. Itaque armis, ac gladio stringendo assuetus, gravi tœdio afficiebatur, si stringendus calamus esset, atque litterarum, suis à Satrapis missarum, lectio, & ad eorundem difficultates responsio, plus illi creabat fastidii, quàm totum Regnū pariebat lætitiæ. Quælibet epistola pluribus ipsi constabat suspiriis, adeò, ut demum, prout ex Plutarcho novimus, enuntiaret, quòd, si populus resciret, quantum Principi tormentum sit epistolas legere, ac scribere, non futurus esset, qui diadema regium, vel medios etiam inter pulveres inventum, manu tollere vellet. Haud obscurè, arbitror, aspiciatis, quàm levi de causa contristatus ille fuerit; & tamen levis ea res abundè sufficiebat ad creandum ipsis grave fastidium: non ille splendidissimos diadematis sui radios, non copiosissimas aulæ suæ delicias considerabat; sed levissima lectio, scriptioque litterarum, & magis adversa ipsius ac dura indoles infelicitatem afferebat.

& Seleucus
Nicanor,
Syriæ Rex,

hic ob le-
ctionem,
& scriptio-
nem epi-
stolarum,

Saul autem
ob levem
contem-
ptum,

4. Jam nunc Saulis tristitiam intelligetis. Rex erat ille, fortis, atque potens; at enim subditorum suorum numerabat aliquos, eosque paucos, à quibus aliquando humilem ob prosapiam suam contemptus fuerat: *despexerunt eum*: quod

quidem initio sui regiminis dissimulare coge-
batur: erat quoque Gigas, ipsi pluri-
bus diebus insultans, cujus audaciam Saul
nulla ratione reprimere sciebat: eo per
Davidem occiso, Rex videbat, istum,
adhuc juvenem, plus acclamationis,
atque plausus à nobilibus Israëlitarum
foeminis ferre. Ista herclè tanta non
erant, ut re vera torquere deberent illum,
qui paulò antè vilissimum in terra sua fuisset
rusticum se nōset, ac jam summos in-
ter mundi Monarchas se cerneret: ea tamen
ipsum urebant, affligebant, ac ingenti
tristitiâ cumulabant: *Spiritus Domini malus
corripiebat Saul*. Inde jam colligitis, quam
ob causam Josue sua in exaltatione opus
habuerit, ut animaretur, & corroboraretur;
siquidem ipsi grande conferebatur
regimen: hoc ipsum autem gravibus
eum tædiis exponebat: unica dies, qua
in castris annona deficeret: unicum præ-
lium, quod sinistrè finiret: unica obsidio,
quæ minùs ad vota succederet, ejus cordi
totidem vulnera infligere poterant. Et
verò post clarissimas victorias afflictissi-
mum sese conspiciebat, humi prostratus
in cinere, eò quòd emissus trium mil-
lium suorum manipulus ab hostibus cæsus
fuerit, atque deletus. Ad perferendas
ejusmodi adversitates, facile vel in ipso
dignitatis fastigio obventuras, utique
magno robore opus erat: *Confortare: con-
fortare, & esto robustus*.

5. Ita prorsus est, ut ad priora regre-
diar: ista bonorum terrenorum natura
est, & indoles: omnia simul accepta non
sufficiunt ad nos in optata quiete conti-
nendos adversus unum solum infortuni-
um. Mihi hac in re nobis accidere vi-
detur, quod Hyppani flumini, qui, He-
rodoto referente, multis milliaribus dul-
cissimas vehit aquas. Omnes plantæ,
ejus ripis propinquæ, suas radices iisdem
velut inebriant, haustoque amabili hu-
more frondes, & fructus suos alunt. Il-
lic agnellus, uberum maternorum obli-
tus, avidè potat ex profluente: illic
oblitus lassitudinis suæ viator, atque sa-
tur lymphâ tam innocente, tamque dolci,
quasi gratias agit siti suæ, quæ ipsum ad
refocillationem adeò amabilem deduxe-
rit. Cum ecce exiguus malignæ naturæ
rivulus, ceu tantæ Hyppanis felicitati in-
vidus, in eum influit, atque paucis cum
undis suis livorem plurimum infundit.
Subin, quis crederet? vix ingresso ma-
gnum in fluvium parvo hoc rivulo, con-
festim & omnes illius aquæ venenata ma-
lignitate inficiuntur, & amnis totus tri-
stis, totus afflictus, ac plenus amaritie
longo tractu per quinquaginta leucas de-
currit, usquedum sese demum in pelago
sepeliat. Negate, si potestis, Auditores,
idem

Herodot.
I. 4.
Sicut Hyp-
panis, ma-
gni fluminis,
undæ dulces
per parvum
rivulum cor-
rumpuntur:

ita felicitas
humana per
malum uni-
cum ever-
tatur :

idem quotidie vobis contingere. Ille media in familia, abundantibus divitiis plena, dulcissimos dies agebat: cum ecce molestissima podagra, modica per intervalla sæpius redire solita, ipsum vociferari cogit, ac ejulare, ut miserè torquatur, quamdiu vixerit. In illa domo cunctæ prosperitates temporales congregatæ videbantur; denique verò mulier intravit, quæ maligna cum idole sua non nisi amaritudines, atque discordias intulit, ut misella socrus, & infelices propinqui satis afflictionum habituri sint usque ad mortem. Illa foemina lætissima erat super cognatione sua, familia nobili, ac locuplete, pretiosissimis supellectilibus, atque lautissimo victu, nec erat, quod amplius desideraret; cum ecce cor ejus occupat importuni ssima quædam zelotypia, ob quam nihil amplius ipsam delectare potest, ut amaritudinem istam secum portatura sit usque ad tumulum. Verbo, quantumcunque bonorum vobis in terra sit, semper habebitis, cur cum Anna dicere possitis: *Mulier infelix ego sum: Homo infelix ego sum.* Numquid plura cupis? Audi.

Si Amanis:

6. Si nulla gravatus infelicitate fueris, temetipsum infelicem efficies imaginatione quadam, aut suspitione tua, vel gravi æstimatione illius, quod nullius est momenti, vel nimia appetentiâ rei, quam obtinere non poteris. Ecquid Amani deerat in Libro Esther? Ille princeps erat illustrissimæ stirpis, primus inter aulæ Proceres, arbiter Assueri Regis, totiûsque Regni: vigeat salute corporis: adundabat opibus, filiis, amicis, honoribus, ac potestate; nec tamen ista sufficiebant, sed infelicem sese pronuntiabat. At heus Aman! an tibi fortuitum quodpiam accidit infortunium? Neutiquam verò. An fortè regia tibi vacillare gratia incipit? Neque istud. An fortasse prædia tua inundata sunt, aut à militibus, aut fluminibus? Nihil horum. An tibi gravis illata est injuria? Nequaquam. Quid igitur est, quod te cruciat? Edicam: Amanem torquet, in civitate Susa virum esse conditionis vilis, peregrinum, ac ignotum, qui ipsi ingredienti nec assurgere de loco, nec aliam exhibere reverentiam velit. Atque istud ingens malum est, propter quod Aman adeò contristatur, semetipsum abjicit, ac infelicissimum in mundo hominem existimat.

Esth. 5. 13.

Cum hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quamdiu videro Mardocheum Judeum sedentem ante fores regias. Vos ô Charissimi, veritatem istam in vobismet ipsis apprehendere potestis. Quoties domum vos remeare contingit inquietos, ac turbidos? Quid autem vobis adversi evenit? an fortè litem quamdam perdidistis? an consanguineorum, aut affinium quispiam præmatura morte raptus est? an facultatum,

fideique vestræ jacturam formidatis? Nihil equidem istorum vos angit: sed verbum vobis dictum est, quod genio vestro displicuit: in illo concursu vobis oblata non est dextera: illa consalutatio vobis parum videbatur urbana. Itane verò tam levibus de causis nosmet affligimus? Frequentissimè, Audi- sed plerumque culpâ nostrâ, tores, ita prorsus evenire deprehenditis. Certè Deus sæpè felices nos efficit; nos autem suspicionibus, imaginationibus, inutilibus desideriis nostris nos ipsos infelices reddimus.

7. Annæ denique fuit abundè, cur se vehementer afflictam doleret. Erat illa sterilis, quod ipsum ea ætate magno ducebatur dedecori: hanc ob rem gravibus injuriis impetebatur ab ea, quæ propter arctissimam propinquitatem potius ipsi solatium adhibere debuisset. Attamen hoc non obstante vos ad id advertere velim, quod Anna hilaris esse potuisset, si detrimentum istud attendere noluiisset, ac largissimis fruens bonis, tanti momenti non existimasset id, quod solum ipsi deerat. Eandem sua quidem sterilitas optato, quod è filio proprio caperet, solatio privabat, sed & indubitato, quod matribus à liberis suis oriri solet, tormento liberabat: inde nec incommoda prægnationis, nec pericula partûs, nec pueritiæ fastidia sentiebat. Ipsi quidem haud erat pusio, qui nugis infantilibus risum matri moveret; sed nec erat, qui quietem turbaret: idcirco sollicitudinibus educationis supersedebatur, ac amaritudinibus illis, quæ nimium quantum vobis, ô Matres, ut ultrò confitebimini, nulla non die pariuntur ab ingratis liberis. Itaque Anna, undique contenta, Phenennæ dicteria permittere, sibi que persuadere potuisset, se, nisi felix esset, invidiâ petendam non fuisse. Verum illi suomet è desiderio suum fabricabatur tormentum: illa sancta erat, at & foemina: plenè suam illa voluntatem Divinæ conformabat, graviter tamen sterilitatem suam sentiebat: Deus autem eo defectu magnopere illam affligi permittebat, ut sese penitus à rebus terrenis abstraheret, ac familiare sibi insignis virtutis exercitium redderet. Atque hæc ipsa, Auditores dilectissimi, ratio est, cur Deus quandoque certis vos calamitatibus affici permittat; etenim vos cupit intelligere, Paradisum in terra non inveniri, bona præsentia nunquam esse perfectæ, semper nos tendere sursum oportere. Hinc in omni adversitate vestra vosmetipsos ad occupandum aliquando Paradisum animate, ac dicite: in Paradiso me non afficiet hoc malum: in Paradiso non infestabor isto dolore: tunc perfectè beatus ero, hîc autem in terra mihi semper erit, cur infelicem me dicere queam.

Mulier infelix ego sum: Homo infelix ego sum.

SERMO XXV.

Vinum, & omne, quod inebriare potest, non bibi. 1. Reg. 1. v. 15.

ARGUMENTUM.

Ufus vini malus, & bonus, ad peccatum, & ad virtutem.

Non satis erat Annæ inficiari, se temulentam esse, sed insuper contestatur, se nunquam bibisse vinum, aut quid aliud, quod ebrietatem generare posset: *Vinum, ait, & omne, quod inebriare potest, non bibi.* Divinis in Litteris ego quatuor invenio ebrietatis genera, singula diversis à principiis provenientia. Prima est ebrietas affectionis, & juxta methodum Sacrae Paginae significat actionem animi caco modo conceptam, violentam, ac immodico fervore prosilientem. In eo sensu Isaïas Ephraimitas appellat ebrios arrogantiam: *Vae corona superbiae, ebriis Ephraim!* Ita Joël ebrium vocat populum suum, & ad poenitentiam invitat: *Expergiscimini ebrii, & flete.* Isthæc ebrietas ex eo nascitur, quod nos ipsos operibus poenalibus afflicta- re non curemus, nimiumque nostris inclinationibus indulgeamus. Hoc de vitio com- modiùs alia vice sermocinabor. Altera est ebrietas devotionis, quæ sub ea ratione, qua sacrae Litteræ loqui solent, innuit devotionem teneram, sensibilem, ac spiri- tuali consolatione repletam. Eum in sensum illud in Canticis, ubi ad pietatem invita- mur, nobis dictum esse putemus: *Bibite, & inebriamini charissimi,* videlicet, inebria- mini lætitiâ illa, quæ de sacris Christi Do- mini vulneribus profluit: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.* Hæc ebrietas propria Justis esse dicitur: *Inebriabuntur ab ubertate domus tue:* verè amabilis ebrietas, quæ sobrios reddit: ebrietas à gratia pro- veniens, non à vino, mater innocentissi- mæ hilaritatis, non stolidæ confusionis, *Hæc ebrietas,* inquit S. Ambrosius, *sobrios facit: hæc ebrietas gratia, non temulentia est; lætitiâ generat, non titubantiam.* Ve- rum ista talis est lætitiâ, quam, uti D. Ber- nardus observat, non intelligit, nisi qui de fontibus pietatis avidè bibit: *Expertus novit, & nemo scit, nisi qui accipit.* Tertia ebrie- tas est castigationis, atque in phrasi Scrip- turarum indicat poenas graves, & atroces. Ita Deus per Michæam populo suo minita- tur: *Stillabo tibi in vinum, & in ebrietatem:* & apud Jeremiam: *Implebo omnes habitato-*

res terræ hujus ebrietate: nec non in Threnis: Thren. 4. Inebriaberis, atque nudaberis: in Isaia verò Deus flagella sua suspendere promittit illis Isa. 51. 21. verbis: Audi hoc paupercula, & ebria, non à vino. Tuli de manu tua calicem soporis, fun- dum calicis indignationis meæ: non adjicies, ut bibas illum ultra. Ista punitionum ebrietas nobis à Divina provenit ira, irritata, & pro- vocata nostris à peccatis. Denique quarta re- stat ebrietas, nimirum naturalis, & est exces- sus in sumendo potu usque ad usum rationis vel in totum, vel in partem tollendum. De hac ultima specie ebrietatis Anna sese ream esse negavit, & quia hujus causa non modò vinum est, sed & vinum adustum, cerevisia, aliive liquores, idcirco generaliter pronun- tiavit: *Vinum, & omne, quod inebriare po- test, non bibi.*

2. Verba hæc occasionem mihi præ- bent, non nihil differendi de usu vini, & pri- mò quidem, quomodo is peccatum inferre, dein quomodo contra perfectionem pugnare possit. Quoad primum tres considero gra- dus culpæ contra virtutem sobrietatis. Pri- mò vinum bibitur usque ad satietatem ob so- lam voluptatem, ob meram delectationem, sine detrimento vel sanitatis, vel rationis: secundò usque ad obfuscationem, aut pertur- bationem phantasie, ita tamen, ut rationis, ac discretionis inter bonum & malum habili- tas retineatur: tertio usque dum penitus pes- sumeat arbitrium, nec impræsentiarum quis reducere se queat ad rationis usum. Meræ vo- luptatis, ac solius delectationis gratiâ bibere peccato non vacat. Ita docemur oraculo Va- ticano, quo Innocentius XI. illam quorun- dam Doctorum sententiam damnavit: *Comede- re, & bibere usque ad satietatem, ob solam voluptatem, non est peccatum, modò non obfit valetudini &c.* Dixi: meræ voluptatis, ac so- lius delectationis gratiâ; nam culpâ caret bi- bere ad sitim extinguendam, ad vigorem animi, virisque corporis instaurandas, et- iam si potatio hujusmodi delectationem pa- riat. Itaque tunc peccatur, si sola delectatio pro fine bibendi statuatur; hoc autem peccatum sua de natura veniale tantum est.

& Naturalis

Ufus vini malus tri- plex: ob solam de- lectionem, venialis:

Prop. 1.

ad pertur-
bationem
phantasie,
venialis
gravior;

est. Quòd si haustibus indulgeatur libera-
lius, & pocula superaddantur poculis,
usque ad insolitam quamdam hilaritatem,
quamvis phantasia aliquantum turbari in-
cipiat, stomachus moveatur, lingua bal-
butiat, pes vacillet, aut parietes non-
nihil nutare videantur, ipsa tamen ratio
non omnino mergatur, istud juxta Bona-
cinæ, Lessii, aliorumque doctrinam leve
pariter peccatum est, sed in linea gravio-
rum, & tamen venialium. Denique
scienter bibere, donec omnino suffocetur
ipsa ratio, idque non ob inusitatam quam-
dam sanitatis causam, medicorum fortè
judicio præscriptam, quod in hoc casu
Mastrius, Sylvester, Cajetanus, Tole-
tus, ac Laymanus à culpa excusandum
arbitrantur, sed propter solam delecta-
tionem, de sua natura mortale pecca-
tum est.

ad suffoca-
tionem ra-
tionis,
mortalis

Loth, &
Noë excu-
santur ob
defectum
adverten-
tie.

3. Haud equidem melatet, audita do-
ctrina hac illicò memoriæ occurrere Lo-
thum, & Noë, quorum uterque ine-
briatus est, neque tamen ambobus de Pa-
triarchis istis, in Divino Codice adeò
dilaudatis, asserendum est, quòd gravi-
ter deliquerint, non quidem ideo, quòd
ebrietas voluntaria sua de natura pecca-
tum grave non sit, sed quòd eorundem
ebrietas voluntaria non fuerit: etenim
utrique eorum deliberatio, ac, uti Scholæ
loquuntur, *advertentia* defuit, uno for-
titudine liquoris, cujus experimentum
non ceperat, decepto, alterum potu,
cui tantam inesse vim posse non credide-
rat, fallente. Porro Spiritus Sanctus
istam deceptionem sacris Paginis inseri
voluit, ut inde discamus, ad quales exor-
bitantias nos deducere possit ebrietas,
cùm ex ea in bono Noë gravia involun-
tariæ cujuspiam verecundiæ incommoda
nata fuisse videamus, & in Lotho graviora
involuntariæ cujusdam impudiciæ dede-
cora orta esse conspiciamus. Certè damna,
quæ ebrietas secum afferre solet, permulta
sunt. Quandoquidem verò vitium istud
inter vos nec multos affeclas numerat,
nec multum plausus invenit, præsertim
inter homines honestiores, ego duabus
tantummodo considerationibus mentem
explicabo meam.

Ebrietas
nocet ani-
mæ ac fa-
milie.

An Hebræi
vinum bi-
berint in
deserto?

4. Itaque viliori de plebe, in qua plùs
regnat ebrietas, ut loquamur, primò
animos advertite, & considerate, quan-
tum damni redundet & in animam, & in-
familiam. Multi nunc agunt, quod He-
bræi in solitudine egerunt. Quærunt
Sacrorum Librorum Interpretes, utrùm
Hebræi vinum biberint in solitudine.
Abulensis arbitratur, eos vinum non bi-
bisse, & Spondanus in Annalibus suis pa-
rùm Divinarum Litterarum peritum as-

serit, quisquis oppositum affirmaverit,
cùm Moyses in Deuteronomio clarè po-
pulo illi dicat: *Vinum, & siceram non bibistis.* Deut. 29-6.
Verùm bona Spondani pace dico cum ea-
rundem Scripturarum peritioribus, He-
bræos in illa solitudine non solùm quan-
doque vinum bibisse, sed etiam eo inebriatos
fuisse. Hujus opinionis est S. Ambrosius, al-
ferens, illum populum vino tunc ebrium fu-
isse, quando Vituli imaginem erexit, & idcir-
co Moyses tabulas Legis confregit. *Fregit ta-
bulas Moyses, indignum judicans, ut ebrio popu-
lo Lex daretur. Itaque tabulas Legis, quas acce-
pit abstinentia, conteri fecit ebrietas.* Eadem
doctrina traditur à Doctore maximo S. Hie-
ronymo: *Frangit audacter Moyses tabulas; sci-
ebat enim, Dei sermonem non posse audire remu-
lentos.* D. Petrus Chrysologus censet, duos
illos Sacerdotes Nadob, & Abiu, vivos igne
prodigioso consumptos in eadem solitudi-
ne, ebrios fuisse: *Quod peccatum illis suscitârat* Petr. Chry-
ebrietas, ait: nam vini odor odorem figurat incen- sol. ferm.
si, & ebrietatis ignis flammam provocârat Alta- 26.
ris. Eandem sententiam S. Augustinus sequi-
tur in quæstione 51. super Deuteronomium:
imò id ipsum enucleatè ab ipsomet quoque
sacro contextu adstrui videtur; ubi namque
Vulgata Moysis ore ex occasione idolola-
triæ populi ait: *Vocem cantantium ego audio,*
Septuaginta legunt: *vocem præcipientium vi-*
num ego audio, sive vocem, ac strepidum
ebriorum.

S. Ambr.
in Exod. 6.

S. Hier. 1.
2. cont. Jo-

Petr. Chry-
sol. ferm.
26.

5. At enim hîc non modica difficultas
exoritur. Quomodo Hebræi vino inebriati
sunt, si tam clarè dicatur, eos vinum non bi-
bisse? *Vinum, & siceram non bibistis.* Hæc ver-
ba secundum litteram diversis viis explanari
possunt. Primò dici poterit, eos bibisse
quidem vinum, sed valde rarò, atque tunc
inebriatos esse. Ea ratione, qui semel dun-
taxat, aut bis in anno vinum adustum bibit,
morali cum veritate dicere potest, se vinum
adustum non bibere: pari modò, quamvis
Hebræi sub finem quadraginta annorum
quinqies, aut sexies vino satis madidi fuif-
sent, affirmari tamen potuisset: *Vinum, & si-
ceram non bibistis.* Secundò dicere licet, plures
ex eo populo abstinuisset, atque adeò toti po-
pulo tributam esse laudem, quæ re vera plu-
ribus debebatur; quemadmodum morali
cum veritate dicitur, in Catholicis civitati-
bus die Veneris non comedi carnes, etsi æg-
rotus aliquis iisdem vescatur. Tertiò, ac
verius, asseri potest, eos, quos Moyses tunc
alloquebatur, vino re vera semper abstinuif-
se, aliis eo tempore jam mortuis: Idolola-
trarum quippe, Vitulum aureum adoran-
tium, eadem die, qua inebriati sunt, vi-
ginti tria millia trucidabantur, alii occa-
sionibus aliis, ità ut tunc, cùm Moyses
ad populum locutus est verba: *Vinum, &
siceram non bibistis,* jam plùs quàm sexcenta
millia hominum mortua fuerint. Quid?

quòd etiam afferat: *Panem non comedistis*; & tamen indubitatum esse videtur, eos duobus circiter mensibus, antequam Manna plueret caperat, manducasse panem.

6. Verùm appositè meum ad propositum cum S. Augustino Mendoza rem sic interpretatur: Deus de vino vobis non providit; sed ad sitim vestram sedandam destinavit aquam: *Vinum à Deo non acceperunt*. Sola nimirum aqua illis à Deo suppeditabatur; illi autem nihilominus eò connisi sunt, ut & vinum desiderarent: idcirco non solum id ex Ægypto secum portaverunt, sed etiam ad gentes ipsorum viæ vicinas, illud comparatumiverunt: verbo, Deus aquam ipsis dedit; ipsi verò non modò vinum appetierunt, sed & eo sese inebriaverunt. Ita multi hodie dum agunt. Humilis ille mercator, opifex ille, ille famulus, vix tantum lucratur, quantum ad alendam panem, & aquam familiam suam requiritur, mox tamen ad cauponam convolat, vinumque postulat, quod & ipsius status, & Deus deneget. Ita Deus aquam hisce destinavit, & ipsi vinum exigunt usque ad ebrietatem. Quot autem inde resultent incommoda, novit, qui vidit. Ut comparentur nummi, fidelitas labat erga heros, justitia in contractibus: & interea nunquam tot congregantur crucigeri, quot ad expungendum debitum, aut numerandum censum sufficerent. *Operarius ebrius non locupletabitur*, ait Sapiens. Tota quædam familia fame torquetur, dum in popina caput ejus inebriatur: *Alius esurit, alius ebrius est*. Ad hæc frequentes exoriuntur, aut continuæ lites, rixæ, ac discordiæ, & si maledictum sat grave fuit, quo Moyse peccatori cuidam sitibundo uxorem ebriam imprecatus est: *Assumat ebria sitientem*: profectò gravissimum toti familiæ maledictum est, quòd famere cogatur, atque sitire propter alterius ebrietatem: *Assumat sitiens ebrium*. Porro maximum ebriosorum periculum est, ne moriantur, uti vivunt, nimirum ebrii. Quò plus potatur, eò magis appetitus vini augetur, bibendique libido cum ætate crescit; atque suam parvi referre putant, quòd nimia bibacitas mortem afferat, dummodo simul & compotandi libido satietur. Eduardus IV. Angliæ Rex morte condemnavit Georgium fratrem suum, Clarentiæ Principem. Is tristissima de sententia certior factus, Moriar, respondit, ac lubenter moriar, modò mihi detur, ut in vino Cretico submergar. Et en promissâ hac gratia, Princeps infelicissimus in vas

grande, vino Cretico repletum, injectus est. Ex eo liquore propriam ille bibebat mortem: hæc illis fluctibus commista dulcis ipsi videbatur: ita verum esse demonstravit, se non desuisse bibere, donec desineret vivere. Percelebris illa Longobardorum lex est: *Annos socii ne quis bibat*. Et lata fuerat ex occasione, quòd illorum quatuor, ætate grandævi, sed prudentiâ pueri, quodam in convivio convenerint in hoc, ut quis ipsorum tot grandes ebiberet scyphos, quot annos vicinus numeraret. Ita biberunt, atque, posteaquam tot annos biberunt, nullus eorum vel unam diem ulterius vixit, ut credi potuerit, eos, brevissimo unius horæ spatio decrepitos factos, morti succubuisse. Profectò vita illorum, in tanta vini copia natans, sese diutius regere non potuit, idcirco submersa fuit. Atque hæc sunt illorum infortunia, qui inebriationibus assuescunt: quin persæpè vitam finiunt, uti temulentus Holofernes, in ipsa ebrietate sua occisi,

7. Verùm quid nobis existimandum est de usu vini moderato, qui non nisi ad vitam laudabilem, atque virtutem conducatur? Dum sacri Codices, & Patres adversus vinum multis detonant, adversus abusum fulminare censendi sunt. Cæterum vino uti non prohibetur, qui etiam ad vitæ perfectionem nititur: alioqui D. Paulus usum vini Timotheo suo non suasset, si res in se innocens non esset. Quid, quòd ipse Servator vinum non modò biberit, sed & illud ad nuptias Canæas primo prodigio suppeditaverit, atque sub vini speciebus sacratissimum Sanguinem suum nobis reliquerit? At hinc quemlibet suam considerare indolem oportet. Deus olim Samsonem vino prorsus abstinere iussit: & quam id ob causam? nempe vires illi fuerunt perquam robustæ, geniûsque ferus: legite vitam ejus in Libro Judicum, & meram ferociam deprehenditis. Vir autem indolis adeò ferocis, si vinum bibisset, sanè penitus intractabilis evasisset. Ita vos quoque seriò præmeditari convenit, atque scire: quænam ad vitia propensi sitis, quanta sit vis, ac fortitudo cujusque potûs. Examine igitur vosmetipsos ad modum ætatis, naturæ ac necessitatis vestræ. Quantò magis à vino abstineritis, tantò propius exemplum imitabimini sanctæ, de qua mihi sermo, foeminæ, quæ de se dicere potuit: *Vinum, & omne, quod inebriare potest, non bibi*.

SERMO XXVI.

Effudi animam meam in conspectu Domini. 1. Reg. 1. v. 15.

ARGUMENTUM.

Oratio debet esse attenta.

1. **H**Actenus Anna Sacerdoti sese purgaverat de eo, quod non fecerat: *Nequaquam, Domine mi, inquebat; nam mulier infelix ego sum. Vinum, & omne, quod inebriare potest, non bibi. Jam modò rationem reddit de eo, quod agebat, dicens: Effudi animam meam in conspectu Domini mei.* Hæc verba primo intuitu facilia intellectu videntur; fortè secùs accidet, si penitiùs ea trutinaveritis. Quid igitur Anna dicere volebat, cum aiebat, se animam suam coram Deo effudisse: *Effudi animam meam in conspectu Domini?* Sunt, qui cum S. Chrysostomo his in verbis magnam ad preces attentionem intelligunt: enim verò qui cum distractione mentis orat, animam suam pluribus in locis effundit, ac modò vertit ad illum contractum, modò ad illam visitandi amicos humanitatem, jam ad lucrum illud, jam ad aliud quidpiam; qui autem orat vera cum attentione, totum animum suum convertit ad Deum: *Omnes quidem oramus, sed non omnes in conspectu Domini,* inquit aureus Doctor: *etenim corpore in terram prostrato, & ore frustra delirante, mens ubique per domum, ac forum circumvagatur.* Hujusmodi oratio non meretur exaudiri à Deo, sed irrideri à Diabolo. Iste re vera caret oculis ad inspicienda cordis nostri penetralia; verum, quemadmodum intellectu acutissimo pollet, è signis exterioribus vultus, interiorum mentis dissipationem probè conjicit, & idcirco ridet. *Viderunt eam hostes, gemit Jeremias, & deriserunt Sabbathæ ejus.* Potiùs ego quidem credidissem, quòd, anima piis in precibus, & sacris in solemnitatibus conspecta, diabolum terrere deberet; at contra evenit, & anima, minùs attentè orare cognita, risum Alastori movet: *Viderunt eam hostes, & deriserunt Sabbathæ ejus.* Quia scilicet Demones, ait Mendoza, *vident externo orantium habitu corpora otari, & certis indicis conjiciunt, per inutiles, & laboriosas vagationes animos commoveri; quo quid magis ridiculum hostibus esset poterat?* Absit igitur hoc à vobis, Auditores: ut orationes vestræ Deo gratae fiant, cum attentione peragi debent: *Effudi animam meam*

in conspectu Domini. Hic indubiam mihi libertatem relinqui cupio tantisper, nec inutilèr, digrediendi ad discutiendum hujus attentionis punctum, quandoquidem aliàs haud adeò facilis occurreret istud pertractandi occasio.

2. Statim in limine quæstionis hujus dicet aliquis: quomodo ego attentè orare potero, qui, cum Ecclesiæ sanctæ preces idiomate latino recitentur, non intelligo, quod audio? Et certè homines etiam inter Ecclesiasticos, qui ad Horas Canonicas dicendas quotidie tenentur, paucissimos invenire est, qui veram Psalmorum, quos recitant, significationem intelligant: quomodo igitur vel illi preces suas attentè possunt persolvere? Verum attendite. Tres attentionis gradus Angelicus Thomas distinguit: primam adstruit attentionem ad verba: secundam ad verborum sensum: tertiam ad Deum, ad quem verba diriguntur. Primam Filliucius appellat attentionem materiale, secundam litteralem, tertiam spirituales. Prima bona est, secunda melior, optima tertia: sed explicare singulas oportet. Itaque prima attentio est illa, qua diligentia adhibetur ad ritè pronuntianda verba omnia, & ad omnes distinguendas syllabas. In ejusmodi precibus agere debemus, velut pueri, cum in schola compositionem, à Magistro suo dictatam, recitant: non intelligunt illam; & tamen ediscere student, ac recitare laborant, quemadmodum ipsis tradita est: atque hoc sufficit, ut cum plausu audiantur. Ita vos in dicendis Psalmis, Officiis, aliisque precibus, quas non intelligitis, confidite, ac firmate vos in Ecclesia, Magistra vestra, quæ vos compositionem illam docuit: studete illam recitare clarè, distinctè, cum devoto gestu &c. idque satis erit, ut vobis totum cœlum applaudat. Contra hanc attentionem peccant, qui nimia festinatione suas preces ita decurrunt, ut una Salutatione Angelica nondum integrè finitâ jam cæpta sit alia, ut & caput, & pedes abscondant Antiphonis, atque Versiculis, ut singula verba abbrevient, &

Effundere animam in conspectu Dei quid sit?

S. Chrysost. hom. 1. de Anna.

Oratio distracta ridetur à Diabolo.

Thren. 1. 7. Mendoza. in 1. Reg. hinc.

Attentio in oratione triplex est:

S. Th. 2. 2. 82. 13.

1. Materialis, bona, de recitatio puerorum in schola:

Simil.

& in compendio pronutient. At qui sic orat, non effudit animam in conspectu Domini, prout effudit Anna; sed potius quemadmodum Cæmentarii de fenestris lapidem, sic ore dejiciunt fragmenta verborum, versiculorum, ac syllabarum truncatarum, infractarum, & confusarum, quæ Sanctis Angelis, atque cœlitibus acclamare videantur, ut recedant, & procùl aufugiant.

2. Litteralis, melior.

3. Altera, priorèque melior attentio est ad verborum, quæ dicimus, sensum, ita ut affectus, ac sententias, quibus plenæ sunt nostræ preces, apprehendamus. Ea propter orationes, frequentius dici solitæ, notis in Catechismis explicantur, ut à fidelibus intelligantur. Idcirco homines Ordinis Ecclesiastici avidè probiorum Psalmorum intelligentiam discere oporteret. Quòd si verò isthæc intelligentia non rarò deficiat, per tertiam, eamque optimam intentionem suppleri debet, omnia videlicet verba dirigendo ad Deum. Itaque nos hac in re imitari decet miserum illum Claudum ad Hierosolymitani Templi portam, cum Sanctis Apostolis Petro, & Joanne agentem. Hos ille rogaverat eleemosynam, & S. Petrus, *Respice*, inquit, *in nos*, & noli dubitare. Claudus firmissimum in eos obtutum figebat, sed plena cum spe, sinceræque fiducia: *At ille intendebat in eos, sperans, se aliquid accepturum ab eis*: ac re vera prodigium insolens, ipsamque sanitatem recepit. Ita nos quoque aliò nostrum obtutum figere debemus, dum preces recitamus, quas non intelligimus: *Respicimus in Deum*. Consideremus nos ipsos ceu pauperes, eleemosynam à Deo petentes: in eo figamus cogitationes nostras, in eo spes, & affectus nostros, atque optima erit oratio nostra. Istam intentionem ille præcipuè à nobis desiderat: & qui hac cum intentione fundit preces suas, dicere cum Anna jure potest: *Effudi animam meam in conspectu Domini*: non hinc, & inde volvo, ac revolve animam, & attentionem meam, sed totam converto ad præsentiam Dei: *Effudi animam meam in conspectu Domini*. Cùm Anna ausa est istud dicere, verum dixit, quia preces suas fudit summa cum animi collectione ad Deum: *In conspectu Domini*; ego autem affirmo, illam non istud voluisse dicere, & paulò post asserti rationem dabo. Interea alium verborum ejus sensum investigemus.

Act. 3.

Hanc doct Claudus ad portam Templi.

Anna oravit attentè,

omnes potentias suas Deo consecrans;

4. Nonnulli igitur arbitrantur, Annam verbis illis insinuasse, quòd omnes potentias suas, memoriam, intellectum, ac voluntatem Deo donaverit, & consecraverit. Hoc nostro tempore multos reperire est, qui potentiarum istarum aliquam

Deo dicant, sed non reliquas: voluntatem Deo dare volunt, sed non intellectum: esse sancti cupiunt, ac potius mori, quàm peccare, sed interim imagines illas, perquam obscenas, eodem expositas in cubiculo relinquunt, neque corrigunt: illi loco pio, illi Mercatori, Opifici illi, antiqua debita minimè persolvunt: injuriam illam odio diuturno persequuntur, neque rancorem animi deponunt: atque peccata hæc non esse gravia dicunt: neque sacros Oratores è cathedris, neque sacros Arbitros arcanis in tribunalibus loquentes audire sustinent. Isti nimirum imitantur Hebræos, quondam suis à Prophetis edoceri, ac instrui postulantes, at non nisi ad modum inclinationum, & affectionum suarum. *Qui dicunt videntibus: nolite videre --- loquimini nobis placentia: videte nobis errores*. Boni esse volunt; sed, in quo vera bonitas consistat, rescire nolunt: in bono ferventes esse volunt; sed verum edoceri nolunt.

5. Alii voluntatem, & intellectum Deo tradunt, non item memoriam. Obeunt isti spiritualia, quæ dicimus, exercitia, Recollectiones triduanas, Recessus asceticos, & in illis ad lumen æternarum veritatum solida proposita innovant; at vix finitis Exercitiis, triduanis Recollectionibus, aut Recessibus asceticis, omnium propositorum obliti, sunt, qui primò fuerunt. Circa istos mihi videtur evenire Deo id, quod Hannoni Carthaginensi Duci contigit. Ille nomen suum celeberrime per totum mundum percipiebat; id autem ut assequeretur, percipite, quid consilii ceperit. Conquiri fecit, quotquot haberi poterant, aves garrulas, ad humanæ vocis imitationem faciliùs assuefaciendas, ac dociles, Psittacos, Graculos, Monedulas, Merulas, Sturnos, & alias hujusmodi. Jam aliquot istarum volucrum millia numerabat in palatio suo, quas omnes unicè voces istas, sed variis in linguis, edoceri curabat: *Hannon est Deus: Hannon est Deus*. Et ecce! magisterio cùm patientiæ, tum famis, omnes denique suam didicere lectionem, ut in omni cubiculo, quovis in angulo, pennatis à cantoribus illis repeti audiretur: *Hannon est Deus*. Subinde videns, aves adeò dexterè doctas, omnes liberas dimisit, nil dubitans, quin illæ varias in mundi partes avolaturæ, quaquaversum nomen suum essent deportaturæ. Putasses, illum prævenire potuisse id, quod postmodum Poëta cecinit: *Jam canitur toto nomen in orbe meum*. Et herclè sibi persuadebat, omnia nemora, omnes arbores, nidos omnes laudibus suis resonaturos, ac hæreditarias matrum voces novellos ad pullos transiruras esse, ut non alias deinceps aëre toto voces audiendas esse crederet, nisi: *Hannon est Deus: Hannon est Deus*. At verò falsissima spes isthæc erat; etenim omnes illæ

Cùm una sine ceteris Deo non placeat.

Hebræi volunt doceri, sed juxta affectiones suas. Isa. 30. 10.

Hannon per aves garrulas nomen suum celebrare cupit; sed fallitur.

Ovid.

illæ volucres, vix Hannonis palatio dimissæ, doctrinæ suæ prorsus oblita sunt, libertate, locique mutatione species earum simul adeò mutante, ut nec una fuerit, quæ nomen illud cantu suo repeteret. Ita multi hodie dum agunt; congregantur in Ecclesiis, in Oratoriis, ad Recessus asceticos, ad sacras dictiones, ad meditationes: ibi omnes Dei esse se velle profitentur, repetentes: *Deus, Deus meus es tu*; vix autem ex Ecclesia, sacræve Recessu digressi, mox loquelæ tam pulchræ obliviscuntur.

Lincestes
memoria, ac
mente desti-
tuitur.

Curt. l. 7.

Ita nos, ubi
tempus esset
orandi, non
recordamur
notissimæ o-
rationis Do-
minicæ.

6. Perquam infeliciter accidit Lincesti cuidam, nobili Alexandri Magni aulico, quod tribus annis continuis assiduò studuerit orationi, suam ad defensionem dicendæ coram eodem Rege; posteaquam autem toto triennio quotidie, quin & sæpius de die illam repetierat, denique, cum jam publicè perorandi tempus esset, usque adeò memoriâ sua destitutus fuerit, ut miser suimetipsum oblitus esset. *Lincestes ex custodia educitur*, ita de eo scribit Curtius, *jussusque dicere coram Alexandro, quamquam toto triennio meditatus erat defensionem, tamen pauca protulit. Ad ultimum non memoria solum, sed mens eum destituit.* Istam oblivionem nos quotidie innovari videmus. Edicite, quot annis pueritiæ vestræ Orationem Dominicam didicistis? à quot jam annis eandem quotidie, ac sæpius per diem, recitatis? At verò jam in opportunissima necessitate illius obliviscimini: diuturno quippe exercitio assuevistis dicere: Domine, sanctificetur nomen tuum: & hem! occasione prima iracundiæ tempus esset eandem dicendi tam elegantem Orationem, vos autem tunc ejus obliviscimini, nomenque Divinum blasphematis. Diu sanè exercitati estis in repetendo versiculo: *Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra*: ad primum afflictionis alicujus occursum tempus esset repetendi pulcherrima verba illa; vos autem eorum penitus obliviscimini, atque mox in impatientiam ruitis. Ita nempe memoria retinetur, Deoque negatur. Qui sic agit, non potest dicere: *Effudi animam meam in conspectu Domini*: cunctas animæ meæ potentias Deo dicavi. Anna vicissim hoc dicere potuit, quia tota in Deum resignata, Deo memoriam, Deo intellectum, Deo voluntatem suam donavit. Verùm illa verbis allegatis neque hoc enuntiare voluit, uti paulò inferius ostendam; prius autem aliam adhuc significationem audiamus.

7. Cajetanus ea verba sic interpretatur: *Effudi animam meam*, id est, omnes affectus

meos: congruenter videlicet ad locutionem, etiam à Davide adhibitam, dicente: *Effundite coram illo corda vestra*. Hæc interpretatio nobis in memoriam reducit, quidnam Deo debeamus. Illi debemus omnes affectus nostros absque ulla exceptione vel unius tantum. Sed & in ista re secus agitur, atque nonnulli faciunt erga Deum, quod olim Deus erga Adamum. Huic Deus omnes fructus, arbores omnes Paradisi donaverat, una sola duntaxat arbore reservata, quam vel tangere vetuit. *De arbore autem scientiæ boni, & mali ne comedas*: & Deus quidem, ceu plenarius omnium rerum Dominus, liberrimam habuit potestatem uti donandi, sic & prohibendi, atque adeò haud sine ratione egit; nos autem injuriâ agimus, quando nostrorum affectuum dominium Deo tradimus, unum verò nobis reservare volumus. Ille aliquis forsitan eleemosynas elargietur, conciones Ecclesiasticas audiet, Sacramenta frequenter recipiet; at illum superbiæ affectum quo splendide cupit, ac magnificè vivere impensis Mercatorum, & Opificum, debita pretia frustra postulantium, Deo dare renuit. Alius erit justissimus erga homines; at cave, ne tanges illum in illo tripudio, in alloquio illo: affectus ille reservatus est, ac Deo negatur. Verùm absint hæc à nobis, ô Charissimi! Deo summum jus in omnes affectus nostros competit: ille totum cor nostrum exigit, nec ullam ejus, vel minimam particulam à nobis reservari cupit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*: Qui sic affectus suos Deo tradit, verè cum Anna dicere potest: *Effudi animam meam in conspectu Domini*: id est, effudi omnes affectus meos. At Anna neque istud insinuare voluit.

Deo debe-
mus omnes
affectus no-
stros,

nullo reser-
vato.

8. Et ecce jam simul omnia, quæ promisi, demonstratum eo. Haud equidem credibile est, mulierem adeò sanctam, adeò modestam, qualis erat Anna, tantopere sese laudare voluisse: atque dicere: obtuli preces meas summa cum attentione: aut, dedi Deo omnes potentias meas: aut, donavi omnes affectus meos: istud enim verò haud fuisset aliud quàm sese magnopere laudare; non igitur credibile est, Annam iis verbis quasi dicere voluisse: ego preces meas summa cum attentione obtuli, utpote qui primus fuit sensus: aut, omnes potentias meas Deo tradidi, qui fuit alter sensus: aut, omnes affectus meos illi donavi, qui tertius fuit sensus, à me suprâ explanatus. Ecquid ergo denique volebat illa dicere? Venite ad Concionem proximam, & audietis.

SERMO XXVII.

Effudi animam meam in conspectu Domini. 1. Reg. I. v. 15.

ARGUMENTUM.

Afflictiones manifestare non coram quocunque, sed coram hominibus magnæ prudentiæ debemus.

1. **J**am superest, ut decidamus, quid Anna dicere voluerit, cum in præsentia Dei animam suam se effudisse affirmavit: *Effudi animam meam in conspectu Domini.* Paucis ego verbis interpretationem expedio, quò promptius, & alacrius ad persuadendam vobis exempli sequelam accingar. Illa igitur aliud insinuare noluit, nisi: hîc ego coram Arca, & ante Deum afflictiones meas manifestavi: hîc Deo calamitates meas explicui: *Effudi animam meam in conspectu Domini:* plagas, & angustias meas exhibui Domino meo, prout interpretatur S. Chrysostomus: *Ostendi vulnus meum Domino.* Volebat nimirum illa id ipsum dicere, quod postmodum aliis verbis dixit Jeremias: *Tibi revelavi causam meam:* in manus tuas, Domine, tota cum fiducia necessitatem meam tradidi: sive, prout Hebræus legit: *Coram te dixi injuriam meam.* O Domine, ego gravi injuria affectus, coram te dolorem cordis mei manifestavi, tibi injuriam recensui, tibi dolorem exposui: *Coram te dixi injuriam meam.* Hinc nobile nobis exemplum præbetur, imitatione nostra dignissimum. Perdifficile, fateor, est in mundo vivere citra aliquid, quod displicere queat: ipsa quippe nomina mariti, & uxoris, nurûs, & socrûs, parentum, & filiorum, cognatorum, & affinium, tametsi mera nomina amoris, quotidianarum tituli querimoniarum sunt, ac fastidiorum. Verbum quoddam pungit, contemptus aliquis cruciat, gestus quidam offendit. Maritus fomitem zelotypiæ præbet: uxor à mariti nutu pendere recusat, nurus est superba, fastidiosa socrus, filius ingratus, cognatus absque sincero amore, parens absque vera confidentia. Quomodo erunt extranei, si tales propinqui sint? Ita facillimum est, frequenter aliquid offensionis, aut fastidii capere, quod haud leviter affligat. In his afflictionibus magnum (nemo negare poterit) levamen esse solet, si cordis anxietas exeri, aliisque narrari queat. Ejusmodi fastidia videntur esse similia vene-

no, quod vomitu ejectum, non amplius torquet.

2. Haud equidem ego, ô afflicte Animæ, levamen istud vobis prohibeo; attamen amanter moneo, ne vulnera vestra coram quocunque detegatis; etenim ista suas amaritudines manifestandi facilitas multa saltem pericula secum fert, ac primò quidem amplum murmurationibus campum aperit. Maria, & Aaron, cæteroquæ prudentes, in hoc autem parùm circumspecti, contra fratrem suum Moysen murmuraverunt, quod ipsi Deo tantopere displicuit, ut Mariam turpissimâ leprâ castigaverit, Aaronem verò in pœnam Terrâ promissâ excluderet. Nôstisne, qua ratione istam in culpam prolapsi fuerint? Audiamus sacram Paginam Numerorum cap. 12. *Locuta est Maria, & Aaron contra Moysen, propter Uxorem ejus Æthiopissam, & dixerunt: num per solum Moysen locutus est Dominus? nōne & nobis similiter est locutus?* Uxor illa Æthiopissa fuit Sephora, non ideo eo vocabulo appellata, quòd nata sit in Æthiopia, sed vel, ut opinantur aliqui, quòd fusca facie fuerit, vel, prout verius S. Augustinus asserit, quòd è regione Madian ortum duxerit, ac Madianitæ tunc temporis Æthiopes appellati fuerint. Itaque dixerunt: Ecquid autem? an fortè solus frater noster Propheta est? an fortè nos non item Prophetæ sumus, ipsi pares? Iste locus difficultate non caret. Ad quid ea apponuntur verba: *propter uxorem ejus?* In illis tota vis consistit. Ecce, duplex explicatio, utraque meam ad mentem perapposita. Prima Rabbi cujusdam Salomonis est, cui adstipulantur Cajetanus, Valderamas, & alii, dicentes, Sephoram amarè coram propinquis suis Aarone, ac Maria, conquestam esse, se à Moyse quasi penitus derelictam: illum totum ad vaticinia sua intentum nil jam de uxore cogitare: ut is continuo cum Deo loquatur, se velut in viduali statu negligi. Maria, & Aaron has fratriæ querelas audientes, illicò adversus fratris sui res murmurare ceperunt. Quid? aiebant, num

Anna soli Deo manifestat afflictiones suas.

S. Chrysost. hic.

Jerem. 16. 20.

nostrum ad imitationis exemplum multas inter afflictiones.

Simil.

Incauta manifestatio afflictionem parit.

1. murmuratio, ac Mariæ contra Moysen.

num fortassis ille solus Propheta est? num igitur nobis non æqualis est vaticinandi gratia? non idcirco tamen omittimus nostris loqui conjugibus. Ita Rabbinus: qua in explanatione perspicue videtis, à Sephora vix manifestatam esse injuriam, à marito sibi fieri existimatam, & extemplo secutam esse murmurationem. Isthæc explicatio, satis quidem litteralis, veritati tamen haud adeò consentanea videtur, considerata eorum, qui omnes annis octoginta majores erant, ætate.

3. Abulensis, cujus ego sententiam amplector, censet, Sephoræ controversiam, ac litem prærogativæ supra Mariam fuisse, eò quod ipsa maximè in mundo Prophetæ conjux esset. Neque verò mirum videri debet, quod duas inter mulieres, cæteroqui bonas, ejusmodi contentio nascatur, cum in Evangelio legamus, similem vel ipsos inter Apostolos exortam esse. Maria porro his fratriæ postulationibus offensa, mox ad fratrem abiit, suum dolorem coram eo manifestatura. Et en, ipsa littera videtur idem insinuare: *Locuta est Maria, & Aaron*, ait; non autem: *locutus est Aaron*: aut etiam: *locutus est Aaron & Maria*; sed: *locuta est*; quia nempe Maria prima fuit, & author: inde concordantes ambo in murmuratione, videte, inquebant, crudam illam Æthiopissam, illam Madianitidem, fratri nostro desponsatam, cum adhuc in humili suæ infelicitatis statu versaretur, & hunc jam superciliosa elevantem, atque cristas erigentem, eò quod uxor Prophetæ sit. Et herclè, quantus ille demum Propheta est? Itane, si Deus illi loquatur, ipsi fortè soli loquitur? an non & nobis quoque loquitur? *Num per solum Moysen locutus est Dominus? Nonne & nobis similiter locutus est?* Quæ murmuratio Divino Numini adeò displicuit, ut eapropter Mariam corporali salute, & Aaronem Terræ promissæ privaverit. Discite hinc, Auditores, quàm malignos effectus inferat inofficiosa propriarum afflictionum narratio, quàmque facile ad murmurationes, Deique offensiones deducat.

4. Alterum periculum, inde resultans, est, quod pravis consiliis detur locus. Exemplum hujus rei in Achabo spectate. Vineæ Nabotho erat contigua suburba-
no Regis illius palatio in Jezrahel. Quoniam verò, deficiente horto, velut anima delitioso palatio deficit, idcirco Rex avidè desiderabat eam vineam, in hortum scilicet regium convertendam. Et verò rationabile desiderium hoc erat, & innocens; quemadmodum autem innocens erat desiderium, ita justa quoque petitio erat. Itaque Rex vocato Nabotho vineam humaniter expetit, oblata ipsi commutatione; nam aliud, ait, non

peto, nisi solam vineæ arcam: cede igitur mihi vineam tuam, & ego alio in solo tibi meliorem assignabo, prout ipsemet elegeris: quòd si verò vendere pretio malueris, emere cupio, paratamque pecuniam tibi numerabo. *Da mihi vineam tuam, ut faciam mihi hortum olerum, quia vicina est, & prope domum meam; daboque tibi pro ea vineam meliorem, aut si commodius tibi putas, argenti pretium, quantum digna est, dabo.* Verum huic Regis humanitati non respondetur æqualiter; inurbanus enim Naboth inhumanissimam repulsam rependit, addito jurejurando: *Propitius sit mihi Dominus, ne demba hereditatem patrum meorum tibi.* Profectò quemque Nobilium responsio hæc offendisset: æstimate jam, utrùm non Regem quempiam offenderit. Achab eà tantopere afflictus est, ut neque manducaverit, neque biberit, sed in lectum sese abjecerit, neminem ad alloquium admiserit, atque solatium omne excusserit: neque tamen ideò in convitia erupit, non minitatus fuit, vindictam non spiravit. Hucusque quoddam videtis patientiæ prodigium. Si mihi tunc integrum fuisset illi Regi suppeditare consilium, Clementissime Domine, dixissem, placeat, obsecro, vocare Eliam, aut Elisæum, eisque rem adversam amicè manifestare, quin & negotium gerendum committere. Viri illi magnæ sunt dexteritatis, auctoritatis, ac prudentiæ: ipsi crudam rustici hominis obstinationem expugnare noverint, quin ad injustitiam quampiam, aut fraudulentiam deveniri debeat. Hic jam regius incipit error. Achab, omissis Viris istis, & à prudentia, & à pietate commendatissimis, dolorem suum Jezabeli conjugis suæ manifestavit, & enucleatè narravit, quod contigit. Et quid inde putas evenisse? Mulier superba, & iniqua, non modò nihil solatii, quod debuerat, marito adhibebat, sed potius ipsi vilitatem suam exprobrare incipiebat: præclarum herclè te Regem, inquebat, si subditorum tuorum alicui tantum audere, tibi que in faciem tantula negare liceat: *Grandis auctoritatis es, & bene regis Regnum Israël.* Faxo, ut appareat, quid fieri debeat. Ipsamet igitur imperio suo Jezabelitas instruebat, ut Nabothum calumniis impeterent, læsæ Majestatis reum agerent, atque demum populari furori ad lapidationem traderent: eapropter usque adeò importunè Regi instabat, ut is denique suum annulum ipsi concederet, quo decretum mortis consignaret. Omnia hæc executioni mandata, Naboth occisus, vinea fisco Regis addicta fuit. At verò tanta injustitia postmodum tam carò constitit, ut Achabus sagittâ in pectore percussus, Jezabel de fenestra domus regię præcipitata, & sepulchri honore

3. Reg. 21.

8. consilia
prava, ut
in Achab.

privata fuerit, cadavere ejus ceu bestiae, in area relicto ad exsatiandam canum, è tota vicinia accurrentiù, ingluviem. Nunquid, si Achab tacuisset, neque cordis sui mœorem cum perversissima foemina communi- casset, tam tristia consecuta fuissent?

Igitur eli-
gendi pru-
dentes, qui
bus aperian-
tur adverta,

5. Id, quod experimento domestico centies ob oculos ipsi conspiciatis. Quòd- si fortè quid adversi vobis oboriatur, il- lud, si non tranquillè, saltem sine vindi- cta, sine peccato, premitis: subinde ta- men id coram amico, vel amica, effun- ditis; at isti sinistrè vobis consulunt, & magis vos irritant. Quid inde evenit? nempe tota domus, vicinia, civitas ru- moribus impletur. Haud equidem ego vobis prohibeo, dolores vestros coram aliquo manifestare; sed istum è pluribus eligendum esse censéo, virum videlicet ma- gnæ prudentiæ, nec minoris pietatis, uti probus Confessarius, Nobilis sapiens, Vir spectatæ virtutis, qui vobis non mo- dò consilium suggerant, sed & quietem comparare, omnémque strepitum sopire curent. In Philosophia Burgundica pul- cherrimum recensetur experimentum. In summo montis Carpetii, qui in Hunga- riæ confiniis ad quatuor milliaria Italica attollitur, vertice nonnunquam accidit, ut exploso sclopo manuali non fortior audia-

Phyl. p. 3.
q. 6.

tur fragor, quàm si debile lignum diffri- gatur. At eodem sclopo inferiùs exone- rato, tantus ad montis radices editur cre- pitus, ut non nisi maximi tormenti bel- lici videatur, immò fragore illo vicinos per colles propagato, continuus terribi- lium tonitruorum strepitus esse censetur, ut cunctis vallibus reboantibus omnes sylvas ad arma concurrere putares. Ego proprias hujus rei rationes Physicis exa- minandas relinquo, ac eruendas vel è sub- tilitate, vel è densitate aëris, impressum impetum recipientis, aut repellentis. In It. consilia
sensu morali dico, certissimum esse, quòd, vilium, ac
si afflictiones tuas hominibus depressi spi- prudentium
ritus, & exiguæ prudentiæ manifestave-
ris, illæ vehementer augendæ, totàmque
per viciniam divulgandæ sint, ut omnia
rumoribus, atque tonitruis sint reboa-
tura. E contrario, si dolores tuos probo
conscientiæ Arbitro, aut viro verè ma-
gnæ prudentiæ, ac sublimis pietatis con-
credideris, ab eo omnis strepitus suppri-
metur. Verùm, ut ritè exemplum Annæ
imitemur, adhuc altiùs ascendere nos
oportet, ac penetrare ad ipsum usque De-
um, qui solus nos solidè consolari novit.
Quapropter *effundite* vestris in anxietatibus,
& afflictionibus, *effundite animam vestram*
coram Domino. Sic fiat! fiat!

S E R M O XXVIII.

Effudi animam meam in conspectu Domini. 1. Reg. I. v. 15.

A R G U M E N T U M.

Rebus in arcanis de silentio alterius non est fidendum.

Anna dolo-
rem suum
non aperit
Sacerdoti.

A Nna cordis sui dolorem aperuit ad Sanctuarium, & coram Arca Fœderis: *Effudi animam meam in conspectu Domini.* Eccur autem cor suum non etiam Heli Sacerdoti revelat? eccur illi afflictionem suam pia cum fiducia non ex- ponit? Enimverò aliquod afflictæ mentis levamen ex hoc ipso est, quòd afflictio- nem suam cuiquam, saltem auscultare volenti, manifestare possit: anima, per- secutionibus exercita, roboratur, si per- secutiones suas exponere queat nonne- mini, qui vel animos addat, vel ad mi- nus condoleat. Edicat igitur Anna totam invidiam, omnes malitias protervæ Phe- nennæ Sacerdoti Heli: *Effundat animam suam in conspectu Heli.* Sed absit à nobis, Auditores honorandi, ut istam injuriam Annæ affingamus, eamque similem exi- stimemus aliis hujus ævi mulieribus, quæ, suæ domûs imbecillitates, ac vitia qui- busvis obviis amica in confidentia reve-

secus ac
mulieres
hodiernæ.

lantes, ipsæ propalant, quæ secreta tenere deberent. Hinc idoneum, magnique mo- menti eruitur argumentum pro norma vi- tæ moralis, atque civilis. Videamus, quàm parùm sincera tenendis in arcanis fidelitas sperari queat: inde facilè collige- tis, cur Anna mœorem suam coram solo Deo effuderit, & non coram Heli.

2. Itaque pronuntio, sapissimè de-
prehendi, quòd per omnium linguas ambu-
let, quod in unius solius amica confi-
dencia sepelire voluimus. Apud Jobum
de cacodæmone dicitur: *Dormit in secreto calami.* Nôstin, quomodo id intelligatur
fieri? Audi. Rex Midas, quemadmo-
dum fabula nota recenset, auribus ob-
longis, asini adinstar, instructus, voca-
tum secretò Tonforem easdem sibi præ-
cindere jussit: inde propria manu nocte
concubia eas in agro occultissimè sepeli-
vit, ne videlicet ulla hujus probri memo-
ria

Quod uni
concredi-
tur, vix se-
cretò tene-
tur,

Fulg. My-
tol. l. 3.
ut aures
Midas.

ria remaneret. Verum quid porro evenit? Post aliquod tempus eodem in campo sylva cannarum enata est, quæ à pueris in fistulas aptatæ, flatuque, ceu voce animatæ, mirum sonabant, ut in omni cantu, in omni harmonia mox audiretur: Rex Midas aures asininas habebat. Sic eadem viâ, qua secretum occultare studuit, id magis evulgavit. Tale est secretum calamarum, in quo Diabolus dormit: *Dormit in secreto calami*, quod nimirum in omnem partem divulgatur. Sapiens arcanum in nobis mori debere docet: *Comoriatur in te*. Ista sanè doctrina nimium litteraliter impletur. Id omnino accidit arcano, alteri fidenter concredito, quod accidit morienti. Fors aliquis privatim in cubiculo quodam emoritur, præsentem parentem, aut conjugem, aut Sacerdotem; vix autem is intra cubiculum exspiravit, & confestim ad omnes propinquos mittitur, obitus æris campani sonitu publicatur, cadaver cunctis conspiciendum exponitur. Ita quorundam in pectore moritur arcanum, ipsis concredito: aperitur omnibus.

Simil,

Exod. 2.
ac Moyses
homicidium,

3. Res mira Moyfi accidisse Cap. secundo Exodi refertur. Contigit, ipsum insolentem spectare proterviam, qua potentior quidam Ægyptius infans verberibus, ac fustibus in pauperem aliquem Hebræum sæviebat. *Vidit virum Ægyptium percutientem quemdam de Hebræis fratribus suis*; quoniam verò ex una parte vivo, ac generoso spiritui ejus intolerabile videbatur, intueri tantam injuriam, uni suæ gentis illatam, ex altera autem metuebat Aulam regiam, eo tempore nimis apertè Hebræis inimicam, inter ferociam, ac timorem medius, oculos undique circumferebat, vidensque, neminem esse, qui factum observare posset, illicò pugionem in Ægyptii cor adigebat, eumque subito in arena sepeliebat. *Cumque circumspexisset huc, atque illuc, & nullum adesse vidisset, percussit Ægyptium abscondit sabulo.* Quod factum erat, secretius peragi non poterat, nullo præsentem, præter solum Hebræum, ea ratione à morte liberatum, alterius nimirum cæde: in hunc redundabat totum silentii commodum: vix ipsi, si res Aulæ suboluerit! siquidem facile Moyses evadet, utpote cui magnum est ab ipsa Regis filia, quæ ipsum in filium adoptaverat, patrocinium; at miser ille & patronis, & defensionibus oppidò destitutus, certa furoris regii victima cadet. Haud dubiè igitur ille tacebit: Moyses certè non minus, atque piscis, mutus erit: eapropter unà cum Ægyptii cadavere tota mortis notitia sepulta manebit. Ita sanè fieri oportebat; at non ita fiebat; etenim sequenti die Moyses in duos incidens Hebræos, qui gravibus à

rixis jamjam ad arma veniebant, eosdem separare, & componere laborabat, cum alter eorum irato vultu in ipsum conversus, heus tu! inquiebat: *num occidere me tu vis sicut heri occidisti Ægyptium?* Attonitus ad istam exprobrationem, pariterque metu repletus Moyses, ac stupore penè extra se raptus, qua ratione, ô Superi! agebat, qua ratione res tam occulta manifestari potuit? *Quomodo palam factum est verbum istud?* Et quomodo? Dilectissimi. Dicam ego; nec facile quid aliud afferri poterit. Hebræus nempe, cujus gratiâ Moyses illud ausus erat, id fidenter alteri cuiquam amicè narraverat, & iste alii, ita ut denique omnibus innotuerit, atque ipsi quoque Pharaoni: *Audivitque Pharao sermonem hunc.*

4. Ecce, *quomodo palam factum est verbum istud?* Et ecce quomodo quotidie sermones miscentur in circulis, atque plateis de eo, quod occultum remanere deberet in cubiculis, & cordibus? Nimirum tibi amicus est, cui multum confidis, huic alius, ac illi alius est, atque sic omnibus: ex eodem amicæ confidentiæ principio notitia sensim propagatur ad unumquemque, donec jam omnibus arcanum rescipientibus, omnes de eodem publicè loquantur. Ecce, *quomodo palam factum est verbum istud?* Et tu, dum alteri silentium commendas, illud obtenturum esse te credis; sed audi. Sæpius ipse Christus expetiit silentium, at sæpius id non obtinuit. In Tyrriorum finibus viri quidam ad Servatorem adduxerunt hominem surdum, & mutum. Ille misero salutem integram impertivit, atque tum loquelam, tum auditum restituit; pariter autem cunctis rem propalare prohibuit: *Præcepit eis, ne cui dicerent.* Numquid eos tacuisse dubitaret? At verò: *quanto magis præcipiebat, tanto magis prædicabant.* Aliàs eidem beneficentissimo Domino gemini sistebantur cæci, quibus & visum reddidit, & severè simul, nec sine minis injunxit, ut rem totam tenerent secretam: *Comminatus est eis Jesus, dicens: videte, ne quis sciat: id est, uti S. Chrysostomus observat: Nulli eos jussit dicere: nec simpliciter, sed magna cum vehementia jussit; acriter enim infremuit, dicens: cavete, ne quis resciat.* Et rectè: num autem illi siluerunt? Attendite: *Illi autem exeuntes, diffamaverunt eum in tota terra illa.* Rursus in regione Tyrriorum Jesus ingressus domum, neminem voluit scire; patrifamilias nimirum, ac Discipulis præcepit, ne cui adventum suum manifestarent. Ecquid autem ea prohibitionem profecit? an idcirco occultus in illa domo mansit? Minimè gentium: sed brevè totum oppidum id rescivit: *Non potuit latere.* Non parum difficultatis in cunctis his Evangelii verbis apparet; etenim vel

Secreti fides
non servatur:Marc. 7.
neque Christi.

Matth. 9.

S. Chrysost.
hom. 33. in
Matth.

Marc. 6.

Christus absolute secretum teneri voluit, & quare, cum sit omnipotens, id non obtinuit? vel absolute non voluit, & quare, cum sit veracissimus, atque sincerus, illud expetiit? Prius infirmitatem, posterius fictionem innuere videtur. Sed absit utrumque: Christus humana voluntate sua silentium, quantum in ipso erat, absolute desideravit, id autem peculiari prodigio evincere noluit: tanquam Homo illud solide, ac efficaciter postulavit; sed voluntate sua Divina, secretum non observari, permisit. Primò per hoc, ait Magnus Gregorius, nos docemur, certas actiones à nobis occultari oportere, quando nostram ad gloriam cedere possent, & Deus easdem ad majorem gloriam nostram publicare faciet. Secundò, & prorsus meum ad propositum, insinuat, ne unquam secreti fidem vel omnibus viribus nostris obtinere speremus.

Hinc arcana sua quisque reticere studeat: docente Jonathas,

1. Reg. 20.

5. Et verè, si tu silere nescias, quomodo alios tacituros esse speras? Enimverò si securus esse cupias de arcano tuo, id nec cuiquam concedito. Ad declarandam hanc veritatem videamus mirabilem insinuandi modum, quo Jonathas Davidem monuit, ut fugeret, ac sese à furore Saulis absconderet. Egressus iste Princeps uno solo cum famulo, eoque omnium, quos in Aula numerabat, simplicissimo, in campum, ubi Davidem amicum suum quodam in dumeto occultum laterè novebat, emissis arcu pluribus sagittis, dicebat ephebo ad tollendas à terra sagittas currenti: *sagitta ultra te est*, in signum videlicet, de quo jam convenerat cum Davide, perbenè loquelam jaculorum illorum intelligente. Hic ego quæro: quâ fieri potuit, ut tanto Principi, tanti Regis primogenito filio, tota in aula non esset Nobilis aliquis, aut Cubicularius, qui negotium illud obiret, ac nuntium expectatum ferret? Cur ipse Jonathas vadit, & amentis instar sagittas illas in aëra jaculatur? Id vobis edicam; prius autem Liberum Judicium ad considerandum Samsonem inspiciamus.

ac Samsonem,

Judic. 14.

6. Samson sua manu Leonem discerperat, aliarum belluarum exterminatorem; id verò parentes suos studiosè celavit: *Patri, & matri noluit indicare*. Post dies aliquot in ejusdem Leonis ore favum dulcissimi mellis invenit, cujus partem ad matrem, ac patrem attulit, quin de mirabili alveario, unde mel deprompserat, quidquam significaret: *Veniensque ad patrem suum, & matrem, dedit partem; qui & ipsi comederunt: nec tamen eis voluit indicare, quod mel de corpore Leonis assumpserat*. Mirum! Samson Parentibus suis non dubitavit manifestare suos amores, è quibus dolor ingens ipsis nascebatur; ac postmodum

iisdem non detexit gloriosum facinus, è quo multum ipsis oriri lætitiæ potuisset. Quam id ob causam? Abulensis asserit, ideo Samsonem à parentibus illam rem occultasse, quòd eam sibi soli reservare voluerit ad formandum ænigma obscurissimum, postea Philistæis propositum. Sed concessio hoc, an igitur patri, ac matri suæ fidem habere non potuit? Non potuit: nempe qui de suis arcanis securus esse cupit, ea nulli, prorsus nulli credat, necesse est. Expertus id ipse fuit, dum id ipsum fidenter suæ sponsæ revelavit, à qua mox illud omnes Philistæi rescierunt. Etecce rationem, ob quam Jonathas ipsemet in agrum egressus, per arcanum sagittarum mysterium, à nemine præter amicum conscium perceptibile, Davidem de desperatis consiliis Regis admonuit: illi haud dubiè fuissent & nobiles aulici, ac fideles famuli; verum in tanti momenti negotio, quod secretissimum teneri debebat, non fidendum esse cuiquam judicabat; quòd si enim insinuatio Sauli prodita, campusque cum dumeto, in quo David ex condito latebat, indicatus fuisset, certò certiùs omnia perditum ivissent. Itaque Jonathas ipse solus illuc prodivit, delectationem suam ex ea jaculatione, ac superato sagittis pueri sui cursu, se capere finxit, & interea secure periculosum idioma per ea symbola amico insinuavit.

7. Ex omnibus hucusque pertractatis & ipsa Anna, denique colligimus, qua de causa Anna sui doloris arcanum Heli Sacerdoti non aperuerit: siquidem haud adeò facile sibi securitatem de silentio Heli promittere, sed ambiguè vereri poterat, ne doloris sui narratione, ab una lingua ad aliam ambulatura, denique domus suæ privata discordiæ toti civitati publicæ fierent. Inde Phenenna magis exasperata, ipsamet Anna amariùs afflicta, nec non alii sumpto scandalo graviter offensi fuissent. Potius igitur prudens Herois se doloribus opletam dici ferebat, testâ silentio dolorum suorum causâ. Præclarum sanè documentum omnibus, ac præsertim mulieribus, ne familiarum suarum perturbationes, & incommoda modò huic, modò illi, ne quidem sub specie solatii recipiendi, concedant. Sacris in Canticis mystica Sponsa celebratur, quasi labia haberet fasciæ similia: *Labia tua, sicut vitta coccinea*. Qua loquendi ratione docetur, eam ita tacere scivisse, ut, si labia ipsius contexta, sive confuta fuissent, nec aperiri potuissent. Magna profectò laus est foeminæ, si tacere nòrit; quin & magna laus ea est cujuscunque, etiam magni viri. Quòd si verò jam isti, jam illi confidenter insinuetur, quod auditur, aut quod videtur, quot inde oriuntur peccata

Zeigler in
Scand.
Lappones
magicorum
norum
solutione
ventos, &
tempestates
concitant.

peccata? quot discordiæ? Zeiglerius inter alia magiæ diabolicæ veneficia refert passim à Lapponibus hoc usitari: tres in fune quodam nodos neunt, funemque reponunt: tum evoluti primo nodo levis excitatur ventus: si solvatur alter nodus, statim auditur mediocris vehementi cum murmure turbo: verum dissoluto tertio tantæ procellæ, tantæ tempestates exoriuntur, ut veluti ruptis omnibus repagulis tota ventorum vis in pelagus irruat. Vivum in hoc symbolum spectare est illorum nodorum, qui periculosè neuntur, ubi cordis arcana

tam fidenter aliis aperiuntur. Isti nodi, si vel alicujus infidelitate, vel alterius dexteritate solvantur, haud modicam intemperiem excitabunt, ut non nisi diffidentias, amaritudines, litigia, furores, iras expectes. Itaque charissimi Auditores, silere discamus, ac, si fortè alterius culpâ tumultus aliquis in corde nostro exurgat, non faciliè in aures hominum effundamus; sed potiùs Annam nostram imitantes, arcana pectoris coram Deo utiliter explicemus: *Effudi animam meam in conspectu Domini.*

S E R M O XXIX.

Ne reputes ancillam tuam, quasi unam de filiabus Belial; quia ex multitudine doloris, & mæroris mei locuta sum usque in præsens. 1. Reg. I. v. 16.

A R G U M E N T U M.

Libenter acceptare correctionem, maximè Confessarii.

1. **A**нна, postquam coram Heli Sacerdote se ebriam esse negaverat, sed mulierem se perquam infelicem, & graviter afflictam asseruerat, subjungit: *Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus Belial*: quòd si meo in vultu indicia quædam incompositæ mentis notaveris, scias velim, me hucusque locutam esse non ex agitatione vini, sed ex violentia doloris mei, ac profundæ tristitiæ. Verum attendite ad illa verba: *unam de filiabus Belial*. Ista nuncupatio filii Belial in sacris Litteris frequenter occurrit, & ad significandos homines malè moratos, atque perversos adhibetur, non quòd unquam homo aliquis extiterit hujus nominis *Belial*, qui filios improbos, ac sceleratos procreaverit, à quibus ea denominatio in alios derivata fuerit; sed quòd ea vox ipsa suapte significatione perversitatem indicet. Ego doctis ab Interpretibus illi nomini tres explicationes attribui deprehendo, quæ tamen omnes in idem recidunt. Prima septuaginta Interpretum est, judicantium, illo significari pestem: hinc ubicunq; in Hebræo legitur *filius Belial*, Septuaginta vertunt: *filius Pestilentia*. Ita dictio hæc: *filius Belial*, respondet illi, qua Itali non rarò utuntur, dicentes: *quella peste d'uomo*: *quella peste di donna*: quasi pestis illa viri: pestis illa foemina: ubi nimirum denotare volunt hominem aliquè perversum, aut mulierem aliquam furiosam, ac improbam; quod in locutione sacris Paginis usitata diceremus: *filius Belial*: *filia Belial*. Altera est Apostoli Pauli, in Epistola ad Co-

rinthios Cap. 6. voce *Belial* Diabolum designantis. In isto sensu *filius Belial* convenit cum eo, quod dicimus: ille filius est Diaboli: illa foemina Diaboli est, sive filius diabolicus: foemina diabolica. Tertia S. Hieronymi est, vocem *Belial* exponenti: *sine jugo*: seu jugo non domitus. Hac ratione *filius Belial* idem est, atque si nos dicere solemus: Ille juvenis infrenatus est: illa mulier indomita est. Idcirco dum ait Anna: *Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus Belial*: innuere cupit: Domine, noli credere, me esse pestem aliquam foemina, mulierem quamdam Diaboli, foeminam perversam, ac infrunitam. Dein modestè rationem de semetipsa reddens, ait: Domine, siquid in facie mea perturbationis observaveris, aut inconcinnum labiorum motum, aut coloris mutationem, nòsse te cupio, id unice præ magni doloris vehementia factum esse; quando quidem gravissimam ob tristitiam Deo me comendavi: *Ex multitudine doloris, & mæroris mei locuta sum usque in præsens.*

2. Hic, obsecro, Auditores, verbum Sacerdotis, tum afflictæ mulieris considerate; siquidem ille huic injuriam impingit; hæc autem illi vicissim honorem tribuit: ille temulentam appellat; hæc autem Dominum vocat: ille hanc foras è Templo pellere vult; hæc autem obedire cupiens paratam ad obsequia ancillam profitetur. Et tamen ista, quemadmodum aliàs me dixisse memini, Matrona nobilis erat, ac Domina grandis: insigni

Anna se ulterius excusat.

Quid sit filium esse Belial?

Belial. I. pestis,

2. Diabolus,

3. sine jugo

Reprehen-
siones humi-
liter acce-
ptandæ, præ-
sertim in
Confessio-
ne: hinc
multi per-
peram
agunt;

Ms. 30.10.

Cum tamen
à Medico
propter salu-
tem corpo-
ris omnia
acceptentur.

Discrimen
confiten-
tium in Saul
et Davide,

gni videlicet exemplo cunctis Christi Fi-
delibus, ut bono animo, modestaque hu-
militate reprehensiones acceptare discant,
adhibendas à Sacerdotibus, illis præci-
puè, qui conscientiarum sunt iudices.
Enimverò sunt, qui gravia, & perquam
gravia errata sacrum ad Tribunal afferunt,
attamen vel levem correptionem arcani
Judicis audire nolunt, sed per eam offen-
duntur, ac omnibus eam artibus elude-
re nituntur. Verum eos ego interrogare
velim: quid igitur desideratis, dum ani-
mos vestros ea ratione expiare cupitis?
an non rei tunc ad iudicis vestri pedes
procumbitis? an non ergo sententiam ve-
stram ab eodem audire debetis? Profe-
ctò mentes ejusmodi superbæ Deum non
ad misericordiam movent, sed ad iracun-
diam. *Qui dicunt videntibus: nolite videre;
& aspicientibus: nolite aspicere nobis ea, quæ
recta sunt.* Homines nimirum, qui nol-
lent à Confessario pensiculatè interrogari,
suave sibi pericula, & obligationes ob ocu-
los poni: homines, qui mallent sibi per om-
nia blandè fieri, seque suis in erroribus de-
fendi: *Loquimini nobis placentia: videte nobis
errores: homines, qui suamet in pœniten-
tia mentiuntur, neque Divina mandata exe-
qui volunt, uti tenentur: Populus ad iracun-
diam provocans, & filii mendaces, filii nolentes
audire legem Dei.* Peccata sua sacrum ad
Tribunal afferens est velut ægrotus in manu
Medici. Proh quàm importunè, quàm
rigidè Medicus cum ægroto agit? etenim
propè eum ad latus assistens, ipsum mole-
stissimis interrogatiunculis torquet, vul-
tum ejus exactè considerat, linguam ex-
plorat, arteriarum motum examinat: tum
rigidam diætam injungit, amarulentas
potiones præscribit, incisiones, sectio-
nes, ustiones imperat. Et nihilominus
omnia perferuntur, omnia executioni
dantur, ut sua corpori salus recuperetur.
Atqui, vah sinistram agendi rationem! ubi
res est de recuperanda salute animæ, nos
arroganter erigere non dubitabimus ad-
versus Medicum nostrum spiritualem? cum
illo altercari audebimus? ab eo nos
offendi putabimus, si nostra de salute sol-
licitus, nos de malis nostris interroget,
vitiis nostrorum pulsum examinet, at-
que displicentia remedia præscribat? Ità-
ne forsitan etiam desiderabimus, ut is, no-
bilitatis, officii, aliarumve prærogativarum
nostrarum intuitu, pileum detrahat, ac re-
verentiam peccatis nostris exhibeat? me-
dius fidius, qui sic arroganter ad arcanum
hoc iudicium accedit, vix, ac ne vix qui-
dem, à Confessione benè absolutus abi-
bit.

3. Considerate Divinis in Litteris duos
Reges, ambos culpabiles, ambos pœni-
tentes, duos Prophetas, ac duas Con-
fessiones. Duo Reges sunt Saul, atque

David, ambo supremi ejusdem Regni Prin-
cipes. Prophetæ gemini sunt Nathan, ac
Samuel: ille Divino jussu suas Davidi
culpas exprobrat: iste Dei pariter man-
dato Sauli commissa scelera objicit. Rex
uterque se deliquisse confitetur: *Peccavi*,
ait David: *Peccavi*, Saul inquit. Verum-
tamen duabus in Confessionibus, duobus
in Pœnitentibus, duobus à Prophetis,
unicam duntaxat absolutionem invenio.
David absolvitur, & à Deo veniâ donatur:
Saul non absolvitur, sed à Deo punitur:
ille quadraginta annis regnat, & beatus
efficitur: iste brevi tempore Regnum amit-
tit, atque damnatur. An tanti discriminis
rationem mihi, ô Dilectissimi, dicere po-
testis? Fortè Davidem peccasse minùs,
quàm Saulem existimabitis; at hoc verita-
ti consentaneum non est: peccata quippe
Saulis excessus fuerunt in virtute: nimia
videlicet mansuetudo, qua contra Dei
mandatum vitæ gratiam aliquibus hostium
suorum fecerat, quos Deus interfici jus-
serat: nimia Religio, qua Sacerdotibus
deficientibus ipsemet contra Divinam
prohibitionem in Ara victimas offerre vo-
luerat. At verò Davidis peccata fuerunt
excessus in vitio, nimirum immodica li-
bido, qua thori alieni fidem violare non
timuerat: crudelissima quædam violentia,
qua fidissimum Uriam morte damnaverat,
nullius criminis reum, quàm quòd per-
venustam conjugem habuerit. Et tamen
David vix os suum ad Confessionem de-
lictorum aperuit, & illico certam pro-
missionem de obtenta venia consecutus est:
Dominus transulit peccatum tuum à te; Saul
autem tota cum Confessione sua nihil pieta-
tis invenit, aut misericordiæ. Nolo diu-
tius in hoc vestram remorari curiositatem.
David igitur ad Prophetæ pedes sternitur
totus humilis, ceu verè contritus, totus de
obtinenda venia sollicitus omnia suspiria
contra delictum suum emittit, sui penè sta-
tûs, ac dignitatis oblitus, unicè recorda-
tur, se peccatorem esse. Tum bella pœni-
tudo Divinos oculos in amorem sui rapit,
& in gratiam recipitur: *Dominus transulit pec-
catum tuum à te.* Contrà verò Saul magis de
honore suo, quàm salute sollicitus, eo ipso
tempore, quo se peccasse confitetur, ambi-
tiosum sese demonstrat: de vera absolu-
tione totus incurius, in id solum incum-
bit, ut honoretur: *Peccavi*, inquit ad
Prophetam, *sed* --- At quid *sed*? *Peccavi*,
dicere debebat; *sed* jam me pœnitet: *Pec-
cavi*; *sed* vehementer doleo, veniâque
supplex rogo: *Peccavi*; *sed* vitam deinceps
emendabo, tuis me consiliis dirigi susti-
nebo, Divinorum Præceptorum nor-
mam sequi studebo. Verum non ita Saul
loquitur: *Peccavi*, ait, *sed nunc honora me.*

2. Reg. 12.
13.

1. Reg. 15.
30.

4. At at, peccator, sibi non nisi ho-
nori.

Confessarios
benignos,
non duos
esse oportet,

exemplo
Christi.

noribus, ac reverentiis obviari cupiens ab ipso Sacerdote suo, planè ad absolutionem recipiendam comparatus non est. Fortasse, dum sacro ab Arbitro honore nimio affectus fueris, à Deo reprobandus es. Haud equidem ego Confessarios idcirco duos, inhumanos, asperos, & à charitate alienos esse debere assevero: procul absit hoc à me; nam ipse Deus teneram nobis comiserationem esse vult, atque sollicitam quamdam charitatem erga illum, qui sponte sua semetipsum accusans, culpas suas fidenter nobis aperit, ac salutem concedit. Certè Divinum Servatorem in Evangelio non deprehendo austerius animadvertisse in peccatores, ad ipsum recurrentes. Gravium scandalorum causam Maria Magdalena præbuerat; cum autem dolens de peccatis suis ad Domini pedes accessit, ille non modò commissa flagitia ipsi non exprobravit, sed potius ipsam & amanter defendit, & honorificè dilaudavit. Adulterio scèdè contaminata erat mulier illa, à Phariseis ad Christum adducta; hic autem ideo non injuriis in eam invehens, sed potius ipsam, ne peccaret amplius, efficaciter exhortatus est. Mulier illa Samaritana fuerat, & adhuc erat omninò inhonestissima, seque culpabilem confiteri erubescerebat; Servator autem ipsam prævenit, ejus ipse scelera amabiliter explicuit, atque adeò periclitantem ad frugem convertit. Nempe quando Pœnitentem oportet esse humilem, Confessarium non decet esse superbum: si in illo requiratur submissio, in isto probari nequit impatentia. Ad nos recurrentem benigno aditu admittere, non absterre, suavem ipsi conversionem suam reddere, non avariorem debemus.

Errant, qui
respectum à
Confessario
exigunt, aut

ad correptionem
non attendunt,

instar uxoris
Zebedæi.
Matth. 20.
20.

5. Hæc omnia vera sunt; verum, Auditores, vos nullatenus oportet exigere reverentiam, & quod dicitis, respectum ab audiente nævos vestros. Si Sacerdos in arcano Judicio vos interroget, placere vobis interrogatio, si vos corripiat, accepta esse correptio, si vos increpet, accidere grata increpatio debet, & quemadmodum illum recordari fas est, quòd Christum repræsentet ad vestram utilitatem, ita vos in illo personam Christi agnoscere oportet ad vestram humiliationem. Atque hæc observare vos velim grandem quorumpiam errorem, qui, dum à Confessario corripiuntur, sermonem interpellant aliqua quæstione, aut verbo, quo manifestè ostendunt, se nec minimum attendisse ad id, quod ab eo dicebatur. Isti videlicet imitantur illam Zebedæi uxorem. Christus aliquando de Passione, Flagellatione, ac Morte sua sermocinabatur: *Tunc accessit ad Jesum mater filiorum Zebedæi, adorans, & petens aliquid ab eo.* Notatu digna vis inest illi vocabulo

tunc, quo significatur, illam mulierem elegisse tempus prorsus importunum, occasionem ineptissimam, locum incommodissimum, ad proponendam petitionem suam. Qui Servatorem Dominum de tormentis, ac morte sua differentem audiret, ac mulierem istam interpellare tristem sermonem videret; *petens aliquid ab eo*, nunquid aliud non exspectaret, quàm illam petere, ut aut sibi pro Christo mori daretur, aut filiorum alteruter ad subeundos cruciatus substitui permetteretur. Verum multò alia fuit ejus petitio: ipsa namque dictionem interrupit, ut duos pro filiis honorum gradus peteret, rem videlicet à proposito prorsus alienam, qua demonstratur, illam foeminam in toto Christi sermone de alio non cogitasse, nisi de gloriosa filiorum suorum exaltatione. *Tunc accessit: Dic, ut sedeant.* Quapropter justè asperum à Christo responsum retulit: *Nescitis, quid petatis.* appage modò cum ista petitione tua; sed jam attende ad me: ego nunc de futuris cruciatibus meis loquor: itaque mecum pati cogita; in hoc omnis modò occupari cogitatio tua debet.

6. Id, quod frequenter sacris Arbitris contingit, reprehendunt reprehensione dignum: proponunt gravia veræ pœnitundinis concipiendæ momenta, & ecce, cum modò meliori suo se fungi officio arbitrantur, præposterè Confitens dicentem interpellat, atque leviculam aliquam culpam subjungens importunam quæstionem affert, qua evidenter ostendit, bonum Sacerdotem eatenus frustra defatigatum, locutum esse furdo, nil prorsus attendenti. Profectò magnà tunc opus est patientiâ. Ejusmodi Confitentis verba sunt, prout alio in argumento Sapiens enuntiaverat, *sicut nix in aestate, & sicut pluvia in messe.* Quàm importuna nix accidit, si medio Augusto mense agros cooperiat? quàm intempestiva pluvia tempore messis cadit, si tunc maturas segetes vestras incommodè terreat? Haud minùs importuna, ac intempestiva sunt verba, quibus Confitentes interpellant salutarem Confessarii commonitionem. Perlibenter aspicitur, & acceptatur nix, atque pluvia, sed si suo tempore veniat: ita sacri Judices errata vestra libenter audient, ac proposita dubia vestra percipient, sed suo tempore; non verò tunc, quando vos reprehendere, & cordi vestro fervorem addere laborant. Audite igitur, ô Charissimi! audite eorundem correptiones: boni consulite exemplum Annæ nostræ, quæ, licet injuriâ, licet non absque dolore, ab Heli Judice, ac Sacerdote suo reprehensa, sese quidem excusat, sed humiliter, sed non superbe, non arroganter.

Ne reputes &c.

SERMO XXX.

Tunc ait Heli : Vade in pace. 1. Reg. 1. v. 17.

ARGUMENTUM.

Peccato mortali pax cum Deo tollitur.

Compellatio
Vade in
pace non in-
civilis est,

sed pia.

Complimen-
torum ethy-
mon,

Salutandi
formulae
variae.

1. **H**eli Sacerdos prudenti Mulieris afflictæ responso contentus ait : *Vade in pace : Deus Israël det tibi petitionem tuam.* Ecquid autem ? Itane Fœminæ nobili dicitur : *Vade in pace* ? Hæc sanè loquendi formula est usitata quidem, sed erga mendicos maximè, & mala plerumque cum eorum pace : pacifica nimirum repulsa est, qua mendici dimittuntur ab eis, qui vel nequeunt, vel nolunt illis aliquid adjumenti præstare ; tunc enim dicitur : *Vade in pace.* Crudus igitur ille Sacerdos, inurbanus ille Senecio, non alia sciat uti compellatione, non alia civilitate erga Matronam nobilem, atque divitem ? *Tunc ait Heli : Vade in pace* ? Sed rectè loquitur : Heli & eâ formulâ utitur, & civilitatis non obliviscitur. Itaque vos nôsse velim, homines ea ætate plus vera loquentes, minus usos esse cæremoniis : eorum salutationes erant appreciationes prosperitatum, quas facile erat è corde sincero venire. Dicebatur olim : Dominus tecum : Deus secundet : Deus te custodiat : Deus te conservet : Deus te adjuvet ; postmodum verò magnorum ambitio successu temporis exigere discrimina cæpit, ut in titulis, ita etiam in consalutationibus : tunc enim verò natæ sunt, quæ mendacia non sunt, quia nihil significant, natæ sunt, inquam, illæ compellationes, quæ *Complimenta* dicuntur, quia plena sunt fallaciis, atque ita dicuntur, quasi ab Italicis vocibus *complisco*, & *mento*, sive *compleo*, & *mentior*, deriventur, ut adeò non nisi completa mendacia censeantur. Ita dicitur : Servus vester, mancipium vestrum, famula vestra, servus humillimus, servus obstrictissimus, ancilla devotissima, &c. ab illis nimirum, quibus in promptu est gravissimis quibusque nominibus sese obstringere, ut locum æqualitatis valeant conservare.

2. Epaminondas novam salutandi rationem in mundum introducere laborabat, eamque secundum diversos tantum ætatis gradus : hominem juvenem à nativitate usque ad annum trigesimum salutari cupiebat hac formula : Bona dies : Benè vene-

ris : à trigesimo usque ad quinquagesimum annum hisce verbis : Bonus Vesper : Ito prosperè : post annum verò quinquagesimum dici volebat : Bona nox : Vale. Persarum Rex aliquis, amicè scribens aliquando Regi Hispaniarum, ista salutis dicendæ formæ usus est : *Solem habeas pro galero.* Cœnobitis frequenter usitatum est invicem salutare quadam gratiarum actione erga Deum, aut veneratione erga Virginem Deiparam, ac sæpè obviis dicere : *Deo gratias : Ave Maria.* Paucos ante annos in Ecclesia Romano - Catholica, præscribente supremo ejusdem Præsule, laudabilis inolevit mos consalutandi per verba : Laudetur Jesus Christus. Hebræi, ac primi Christiani, dum invicem sibi obviam fiebant, aut ab invicem discedebant, pro salute pacem precari consueverant : Ita Jonathas Davidi, David Absaloni, Elisæus Naamani, Ozias Judithæ, Christus Magdalenæ, ac Discipulis, Apostoli Fidelibus, locò salutis pacem precati sunt. Itaque dum Heli dixit Annæ : *Vade in pace*, idem fuit, atque si ipsam illius ævi ritu salutasset, ac forsan vice *Complimentorum*, quibus hodierno more dixisset : Servus tuus : jube me : commendo me : detur mihi honor tibi serviendi : aut potius, ac sanius : Adsit tibi Deus : Deus te felicem reddat : prosperè te Deus adjuvet : Deus tibi benè evenire jubeat ! quas loquendi formulas non nisi gratas accidere fas est, cum oppidò credi possit, eas à loquela provenire cordis.

3. Quòd si nôsse desideretis, cur istam antiqui habuerint salutandi rationem, hanc assigno causam, quia videlicet ea pacis appreciatione exoptabant omnia velut in compendio bona ; cum pace siquidem lætitiæ locus est vel media inter infortunia ; sine pace verò vel ipsæ prosperitates satis nunquam facient. Ut autem pax vera sit, atque perfecta, triplicem ad finem tendere debet, nimirum ut sit pax cum Deo, pax cum proximo, & pax secum ipso. Quæ argumenta mihi aliàs opportunam præbebunt loquendi materiam :

Jo. Chiffle-
sius Vindic.
Hispan. c. 4.

Cum pace
vera omnia
bona :

quæ tolli-
tur per pec-
catum.

riam : hodie de sola pace cum Deo dis-
feram. Pacem igitur habere cum Deo ,
aliud non est , nisi Divinâ frui gratiâ.
Quandocunque gravis peccati conscius
tibi fueris , inimicitiam cum Deo alis,
ejus hostis efficeris , bellum cum Deo ge-
ris. Theologi tria considerant in peccato
mortali , nunquam ab invicem separari
solita , nempe malitiam , aversionem , ac
offensionem. Peccatum , ceu malitia ,
nos à rectitudine rationis abstrahit : tan-
quam aversio , nos à consecutione boni
incommutabilis , ac æterni impedit : velut
offensio , nostram amicitiam cum Deo
tollit. Adhæc peccatum grave , ceu ma-
litia , brutis nos bestiis similes efficit :
*Comparatus est jumentis insipientibus , & similis
factus est illis ;* atque hoc magnum est ma-
lum : tanquam aversio nos Paradiso pri-
vat ; & istud malum majus est : velut of-
fensio nos inimicos Deo reddit ; & hoc
omnium malorum maximum est. Idcirco
inter Theologos certissimum est , quod
Magister Angelicus docet , gravius nimi-
rum esse malum culpæ , quam quodcun-
que malum pœnæ , ita ut , si in Para-
diso existeremus , sed Dei hostes esse-
mus , multò infeliciores foremus , quam
si in inferno , Dei tamen amici , consiste-
remus. Num igitur in simili statu inimi-
ciatæ fieri posse existimatis , ut verè de
bono quopiam gaudeatis ? Ipsa conscien-
tia vestra , ipsi vestri remorsus id negant ,
& pernegant. Coacervate divitias ; at
inquieta semper estis : sectemini volupta-
tes ; at in vobismetipsis est , nescio quid ,
quod vos jugiter conturbat , quod vos un-
dique timere facit , quod omnem lætitiæ
sensum aufert.

Uti in Pro-
toparenti-
bus,
Gen. 3.

& Caino,

Gen. 4.

mirè pertur-
bato,

4. Rem istam observare juvat in Pro-
toparentibus nostris , eorumque filio Cai-
no. Perpetrato peccato Adamus , & Eva
audiērunt vocem quampiam Dei , vocantis
eos ; at loco responsi debiti sese absconde-
runt. *Cum audissent vocem Domini Dei am-
bulantis - - abscondit se Adam , & uxor ejus.*
Divina vox neque punitionem , neque com-
minationem intentabat : quid igitur illi
formidabant ? quare se abscondebant ? Mox
edicam ; sed prius etiam videamus , quomodo
Cain se habuerit. Iste trucidato fratre pa-
cem cum Deo perdidit , & subito pertur-
batione plenus evasit. En Deo sciscitante :
Ubi est Abel frater tuus ? Cain oppidò cru-
dus , & inurbanus rusticum reddit respon-
sum : *Nescio : numquid custos fratris mei sum
ego ?* Sanè responsio hæc , adeò impertinens ,
ostendit , ejus cogitationes alibi fortiter oc-
cupatas esse. Malum indicium , si miras
responsiones à quibusdam audias ; siquidem
res alia bullit in pectore , ac varios in
corde tumultus excitat. At enim Deus
ait : *Itane tu nescis ? igitur Ego tibi di-*

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

cam : tu fratrem tuum occidisti ; atque
ideo meam tibi inimicitiam annuntio , té-
que maledictum esse declaro. Hic Cain
omnibus artibus præ timore contremis-
cens , heu me ! exclamat : *Omnis , qui invene-
rit me , occidet me.* Sic ingemiscientem interpel-
lat S. Ambrosius , ac interrogat : quid igitur
times , ô infelix ? In toto mundo non est
homo , nisi parentes tui , ac fortè soror ali-
qua , & conjux tua , quæ per necessitatem
temporis illius non potuit non esse soror
tua : & istos tu times ? Omnino ; nimirum
à toto sibi mundo timet : feras timet , à qui-
bus lacerari posset : aquas timet , à quibus
absorberi posset : nubes timet , è quibus ful-
mine percuti posset : patrem timet , qui ip-
sum genuit : matrem timet , quæ ipsum in
utero portavit : sorores timet , quæ sangui-
ne ipsius procreatæ sunt : quin & semetip-
sum timet , ignorans , quid exspectari à de-
sperato possit : omnia timet , ac meritò o-
mnia timet , dum Deum sibi hostem esse no-
vit : *Omnis , qui invenerit me , occidet me.* Si
non adsit , qui ipsum percutiat , à suapte per-
cutitur conscientia : si ante oculos ejus sta-
tuatur imago peccati sui , hæc sola suffici-
et ad quietem ipsius turbendam. *Cum ad-
huc percussor deesset ,* inquit allegatus Ec-
clesiæ Doctor , *ipsa se injusti vita cruciabat.*
*Ostenditur ultrix imago peccati , nec quietum re-
um esse permittit.* Hic ipse Protoparentum in
Paradiso timor fuit : nemo illos objurgabat ,
nemo increpabat , & tamen se absconde-
bant , quia ipsum illorum peccatum satis
eos conterrebat. *Talis est peccantium consue-
tudo ,* ait S. Chrysostomus , *omnia suspecta
habent , umbras tremunt , quemque putant con-
tra se venire.*

ac omnia
formidantē

Ambros. in
Ps. 35.

S. Chrysost.
ho. 8. ad pop.

5. Ecce vivam perturbatæ , ac semper
inquietae mentis , in peccato gravi consti-
tutæ , imaginem. Ipsa fides delinquenti-
um , ipsi remorsus animi rei , licet invi-
tis , assiduò tamen in memoriam redu-
cunt pericula cujusdam mortis improvise ,
terrores judicii Divini , pœnarum æterni-
tatem : hinc omnia metuunt , ab om-
nibus contremiscunt , ac frustra quietem
inquirunt , amissa aliquando quiete cum
Deo. Peccator in eo statu singulis ho-
ris à remorsibus animi sui laceratur , in-
star famosi illius Tityi , qui prophanis
Vatibus amplum fingendi , ac fabulandi
campum aperuit. Illi Tityum quemdam
maleficum perhibent apud inferos ei addi-
ctum esse pœnæ , quod perpetuò à vulture
exedatur ejus jecur , semper iterum no-
vos in cruciatus renascens. Hæc fabula
est ; at , verissimam ceu historiam , Krantius
recenset , in Dania quondam simili ferè pœna
condemnatum esse Regem aliquem Sueciæ ,
hostiles in manus infelicissimo fato delap-
sum. Alligatus erat super scapulas e-
jus Accipiter , diuturna fame , ac ine-
diâ

Peccator
omnia timet ,
ac

per consci-
entiam suam
laceratur
instar Tityi.

Krant. l. 4.
Dan. c. 11.
& captivi
Regis in
Dania , per
accipitram

diâ studiosè exasperatus, qui non aliis nutriebatur, nisi Regiis carnibus. Quocunque Rex perpetuis excubiis sollicitè custoditus, se verteret, ubique semper feralem illum carnificem secum ferebat: cum ad mensam assideret, ipse cibus erat insatiabili volueri: cum quietis capiendæ causâ cubitum ire vellet, ab importuno tortore illo, identidem duro rostro vellicatus, excitabatur; donec tandem fœdè laceratus, semiconsumptus, ac desperatus, miserrimè mortuus fuerit, tristissimum profectò symbolum hominis, Deum hostem habentis. Iustissimus nimirum Deus peccatori insatiabilem alligat vulturem, propriam ipsius conscientiam, hujusque perpetuum remorsum, ac stimulum. Quamdiu tua, ô impie, cum Deo inimicitia durabit, tamdiu te tortor iste comitabitur: ad convivia lætissima, ad colloquia jucundissima, ad choreas cæteroquì gratissimas, semper illum ad latus adhærentem tibi deprehendes, semper illum tecum habebis, nullam tibi quietem concessurum. *Qui vel parum se peccato dediderit, redarguitur clam à communibus animi conceptibus, quos Deus animo hominis impressit; hoc enim, sic volente Deo, semper insonat: Homo, quid fecisti? quo fœdissimo te mancipasti peccato?* Ita S. Procopius.

Conscientia
læsa crude-
lior tyrannis
antiquis.

6. Quid, quòd ejusmodi conscientia stimulus intolerabilior sit ipsis quoque Tyrannis antiquis? Tyranni, illa hominum monstra, nihilque humani præter vultum gerentes, aliqua saltem pacis momenta subditis suis, quos crudelissimè exagitabant, relinquebant; etenim illi non semper cum Tyrannis erant: miseri sua per intervalla secretum quodpiam latibulum inveniebant, ubi qualemqualem libertatis dulcedinem gustabant: quandoque amicum deprehendebant, quocum nonnihil cor suum relevabant; at remorsus ille mentis, cum animam torquere cæperit, eam nunquam deserit, & si quando per somnum quietis aliquid indulgere videatur, veram tamen, atque perfectam quietem non concedit, sed eodem tempore mentem vel per somnia torquet. Quapropter ubi graviter in Deum peccaveris, idem dicere poteris, quod olim Julius Cæsar dixerat, cum Rubiconem amnem apud Ariminum cum exercitu suo transgressus fuerat. Ille transitus in supremis Romanarum Legionum Ducibus crimen censebatur læsæ Majestatis. Itaque Cæsar, haud ignorans, graviter se in Rempublicam deliquisse, Eja, inquit, jam mihi pax non est amplius: hic pacem relinquo, ubi transgressionem meam incipio.

Cæsar trans-
gressionem
pacem relin-
quit.

Cæsar, ut adversam superato gurgite ripam
Artigit Hesperia, vetitis & constitit armis,
Hic, ait, hic pacem, temerataque jura relinquo.

Lucan. l. 1.

Idem herclè, qui sese gravi peccato contaminavit, repetere potest, ac dicere: Illis in ædibus peccavi: ibi pacem meam reliqui: *Hic pacem, temerataque jura reliqui.* In illo conventiculo, in colloquio illo peccavi: ibi quietem meam amisi: *Hic pacem, temerataque jura reliqui.*

7. Jam igitur videtis, Auditores, verè nunquam, & nusquam gaudere de bono quopiam posse, qui in statu peccati mortalis inimicitiam cum Deo alit. Quam ob rem è ratione, ac perquam prudenter egit, qui Pax cum per salutationem suam verum precari bonum Deo renou-
volens, pacem exoptavit: *Vade in pace.* ^{Vetur,}
Atque hac ipsa cum appreciatione Vos omnes hodie dimittere cogito. Ergo abite quidem hac ex Ecclesia, sed *in pace*: prius vos cum Deo reconciliate, relictis hic ad Sacerdotis pedes delictis vestris. Ite domum vestram, sed *in pace*, innovata prius pace cum supremo Domino vestro. Ite ad amica diverticula, ad negotia, ad quietem vestram, sed *in pace*, redintegratâ cum Deo amicitia. Deus vobis modicum vitæ tempus præfigit, veluti tempus induciarum, ut intra id cum eodem reconciliemini: finito tempore, vobis præstituto (quantum illud sit, ignorandum tempus est.) haud aliud vobis remedium supererit. est.
Terribile est, quod D. Gregorius narrat de Chrysaorio quodam, è suavissimo somno à S. Greg.
duobus excitato dæmonibus, abiturum ipsi ad Dial.
infernum summi Dei nomine nuntiantibus. Miser ille contremuit, sudavit, & alsit: mox lamentabiliter exclamare cœpit: *Inducias usque mane: inducias usque mane!* Pau- culas expetit horas, & non obtinuit pauculas has horas; sed corpore stygiis à satellitibus suffocato, anima rapta fuit in abyssum. O Dilectissimi! Deus vobis præsens indulget tempus: nemo autem vestrum certus est, aut securus, quòd vel una adhuc sibi vitæ hora supersit: unicus sclopi ictus, unica defluxio apoplectica, unicum improvisum malum, vos eas in angustias redigere potest, ut pauca temporis momenta desideretis, quibus copiam Sacerdotis habere, ejusdemque ope cum Deo vos reconciliare valeatis: *Inducias: inducias;* ac fortè neutrum obtinebitis. At modò vobis vicini sunt Arbitri sacri, præsentis, & ad vos audientes prompti: accurrite ad illos, nullusque vestrum hac ex Ecclesia abeat inimicus Deo, sed omnes cum eodem reconciliati:
Vade in pace.

SERMO XXXI.

Deus Israël det tibi petitionem tuam, quam rogasti eum. 1. Reg. 1. v. 17.

ARGUMENTUM.

Sinistris in opinionibus obstinari nefas : læsis compensationem fieri fas est.

1. **H**Aud equidem intellectu difficilia sunt allegata verba ; sed alius illis est, diversusque sensus ab eo, quem primo intuitu exhibent ; etenim votum benè precantis esse videntur, & vaticinium continent : ea sonare putes idem atque : Deus Israël id tibi largiatur, quod eum rogasti ; verum innuere volunt hoc : Deus Israël exaudiet preces tuas. Et istum esse sensum posse manifestum est ex more Scripturarum, sæpè tempus futurum per imperativum præsens entuntiare solitarum. Atque hæc sacrarum Litterarum regula probè observanda est ad intelligendos multos contextus, alioquin intellectu difficillimos. Exempli causâ invenietis, Isaiam à Deo juberi populo suo hæc verba dicere : *Audite audientes, & nolite intelligere. Videte visionem, & nolite cognoscere. Excæca cor populi hujus, & aures ejus aggravæ, & oculos ejus claudet.* Quomodo autem dici cuidam potest : audi attentissimè : quod idem innuit, quod : *Audite audientes ; at noli intelligere : Nolite intelligere ?* Quomodo attentissimè aspiciatis, quin tamen cognoscere velitis ? Enimverò qui auscultat attentè, utique vult intelligere : qui aspicit studiosè, vult utique cognoscere. Quomodo igitur Deus ait : *Audite audientes, & nolite intelligere ? Videte visionem, & nolite cognoscere ?* Nempe quod hic jussio, ac imperium esse videtur, vaticinium est, & idem, ac si diceret : Audietis attentissimè sed non intelligetis : Aspicietis attentè, sed non cognoscetis : Excæcabitur cor, aures aggravabuntur, oculi claudentur. Quod quidem vaticinium adamussim tunc impletum est, quando Servatore hunc in mundum ingresso, Judæi cunctas ejus actiones vigilanter observârunt, exhortationes audierunt, prodigia examinaverunt, Scripturas investigaverunt, & nihilominus cæci, ac obstinati in eum credere noluerunt.

2. Pari modo, ut alia plurima silentio prætereamus exempla, non sine horrore graves legimus imprecationes, à Davide Psalmo centesimo octavo, prout videri

potest, emissas adversus virum quempiam, qui sinistrè contra ipsum locutus fuerat, non sine calumniis additis. Dominus, inquit, *Constituere super eum peccatorem, & loco boni Angeli Diabolus stet à dextris ejus. Cum judicatur, exeat condemnatus, & oratio ejus fiat in peccatum. Fiant dies vitæ ejus pauci, & Episcopatum ejus accipiat alter. Fiant filii ejus orphani, & uxor ejus vidua : mendicent, & ejiciantur de habitationibus suis. Scrutetur fenerator, & auferat omnem substantiam ejus, & diripiant alieni fructus omnes laborum ejus. Non sit illi adjutor, nec sit, qui misereatur pupillis ejus, cum reliquis, quæ sequuntur. At quid hoc, Charissimi ? Vir adeò sanctus, uti David erat, in tam enormes prorumpere maledictiones ? Equidem verum est, hunc Psalmum præcipuè in persona Christi contra Judam proditorem loqui, sed absque terrore non audientur ejusmodi maledicta etiam contra maleficientissimum Judam prolata. Locus iste adeò difficilis explicatu, facilis efficitur per regulam suprâ statutam : videlicet omnibus verbis illis in Imperativo enunciatis vis est Futuri, ita ut sic sonare velint : Dominus constituet super eum peccatorem : Diabolus stabit à dextris ejus : exibit condemnatus, &c. Hac ratione videntur esse maledicta, sed non sunt, nisi mera vaticinia. Doctrina hæc SS. Augustini, Thomæ, Hieronymi, Gregorii est, & communissima omnibus Interpretibus.*

3. Ut igitur ad nostrum thema redeamus, quando Heli dixit Annæ : *det tibi Dominus petitionem tuam*, vaticinium hoc esse potest, dum simplex optantis votum esse videtur : & reapse vaticinium fuisse, ex eo satis probabiliter asseritur, quod Anna, veluti certa de beneficio postulato, mox omnem tristitiam abjecerit : adhuc efficacius id ex Hebraica lectione comprobatur ; nam ubi Vulgata habet : *Det tibi petitionem tuam*, Hebræus legit : *Deus dabit tibi petitionem tuam*. Hic duplex nobis dissolvendum est dubium : primum, quomodo

David non maledicit, sed Ph. 108.

vaticinatur.

Sic Heli Annæ non tam benè precatur, quam vaticinatur.

Sacerdos Heli tam facile mutaverit opinionem, ac mentem suam; etenim certissimò prius, & absque hæsitatione crediderat, mulierem illam esse temulentam: præterea illam velut ebriam tractaverat; modò autem, postquam vix pauca verba perceperat, sanctam existimat, ac ceu sanctam benignè habet. Quid ita? Alterum dubium est, quomodo mutata opinione sua, non attenta existimatione propria, mutet etiam loquendi modum, & ultronea confessione ostendat, se deceptum esse? O virum verè pium, & magis ad credenda bona, quàm mala, pronum! Et sanè iudicium malignitate non vacat, quod sese rationi subdere recusat. Qui sinistri quid de aliis credit, sed in se verè bonus est, illi suus error displicet, ac errorem dedoceri gaudet. Heli citò censuit, Annam esse ebriam, sed & citò vicissim existimavit, eam esse sanctam.

Boni non
sunt perti-
naces in
opinionibus suis.

4. Insigne profectò documentum omnibus, maximè Superioribus, Magistratibus, ac familiarum rectoribus, ne locum tribuant præventionibus, quæ viam præcludant etiam excusationibus, ac purgationibus. Quandoque haud absque fundamento sinistram de aliquo opinionem concipitis; quid autem? ergone semel malè persuasi, fidem nec experientia, nec rationi dare, nec aliter edoceri vultis? At scitote, graviter in ista re peccari posse, atque iudicium, initio haud pravum, per obstinationem facile gravi temeritate infici. Facillimè quidem contingit, cogitationes vestras occupari, ac præveniri adversus aliquem, id quod à quacunque lingua, à quocunque calamo dependet; at hic ratio exigit, ut si adsint indicia saltem æqualia erroris vestri, errare vos, ac deceptos esse agnoscatis, ac opinionem immutetis. Proh quot mira quandoque de Puella quadam, de Cœnobita illo, de familia illa Religiosa percipitis? re autem penitiùs indagata, facile vobis est agnoscere, haud paulò aliam, immò contrariam, esse rerum faciem, quàm prius in mente depinxistis; & nihilominus vos dedere, verumque

Contra
mali facile
præveni-
untur, &
errant,

ut Hanon,
2. Reg. 10.

vel ad lumen evidentia confiteri recusatis? Hunc in errorem graviter impegit Ammonitarum Rex Hanon, dum Davidis Legatos, ut aliàs me dixisse meminimus, pro exploratoribus, ac proditoribus habitos, rafa dimidiâ barbâ, vestibusque retrorsum foedè discissis, ignominiosissimè suis è terris eiecit, eo eventu, quem paulò post audietis. At verò, jam ego quæro, adeone erat difficile litteras, demandati negotii testes, à Legatis exigere, ac ad fidem habendam inspicere? aut eorum vias, ac gesta observare? Enimverò illis sub honoris specie diverforii

locus in ipsa regia assignari, ea ratione sedulas inter excubias ipsi assiduò velut in potestate contineri monstrata exterius veneratione, præterea certi Proceres aulici, qui nunquam ab iis recederent, constitui potuissent; atque adeò Hanon eosdem sub pallio honorificentia semper in custodia tenuisset. Hæc omnia facillimè fieri potuissent; Hanon autem nihil ejusmodi cogitavit, sed semel opinione sinistra, quòd exploratores sint, præventus, eidem immobilis inhæsit.

5. Quoties, Auditores, nòs quoque rei similis obstinationis efficimur? Error aliquis vester, quædam lingua maligna vos prævenit, atque persuadet, ut juvenem illam credatis impudicam. Equidem ipsi videtis, eam Ecclesias adire, sacratissima Gratia Mysteria frequenter obire, modestè per plateas incedere, remotam à certis amicitis, ac familiaribus, refugientem à quibusdam choreis, atque tripudiis, neque tamen vos opinione vestra cedere, mentemve mutare vultis: qualiscunque revera sit, sive pudica, sive non; talis esse vobis debet, qualem semel esse credidistis: etiamsi omnibus examinibus esse pudica comprobetur, ut velut altera Susanna videri queat, nihilominus vobis prostituti pudoris esse debet. Ille Judex, ille Nobilis, Collegium illud, vobis aliquando describebantur nimio opere muneribus, lucris iniquis inhiare, aut coacervandis quomodocunque nummis ac divitiis studere: an autem aliquid unquam negotii vobis cum iisdem erat? an aliquid iniustitiæ licebat observare? Quin ipsimet animadvertere potestis, illos exactissimos esse in persolvendis mercedibus, liberales in adjuvandis pauperibus, patientes in postulandis debitis; & tamen apud vos non nisi sordidi, ac avari esse debent. Vah iniquos arbitros! quam olim coram Deo rationem hoc de iudicio reddere, quomodo vos excusare poteritis? Itane vos errasse confiteri erubescetis? itane semper in corde vestro proximum deliberatè infamen habebitis, eo quòd errore vestro locum aliquando huic infamiae dederitis?

6. Celebris P. Schottus inter alia recenset, quemdam in Sicilia Juvenem, cum diutius aliquando Solis eclipsim aspexisset, eam adeò firmiter in phantasia sua retinuisse, ut ipsam semper oculis obversari putaverit, quamdiu vixerit: diu, noctuque ubi semper eclipsim intueri videbatur: vespertinum sub crepusculum, videte, inquit, bat, quàm grandis eclipsis! videte, quomodo crescat! manè clarissimo Sole turrium apices inaurante, aut meridie ædium parietes argenteis splendoribus illustrante, miserum Solem! clamabat ille, quanta hæc eclipsis! quàm diuturna eclipsis! nec unquam ullis argumentis

ac proinde
pertinaces
in mali-
gnis judi-
ciis.

Casp.
Schott. p. 2.
l. 1. Magia
Phonologia.
Eclipsim fi-
xiùs aspi-
ciens, eam
se videre
putat usque
ad mortem.

mentis persuaderi poterat, eclipsim non in ipso planeta esse, sed in oculis suis: denique verò toto conatu suo, quo Solem eclipsi laborare firmissimè credebat, haud aliud lucri referebat, quàm quòd se lepidè insanire demonstraret. Nunquid, Auditores, id ipsum vobis non rarò accidit? Opiniones aliquæ, satis irrationabiles, à vobis certos contra homines conceptæ, ac retentæ, è quibus illorum virtus eclipsi obducta, & honor obscuratus esse vobis videtur, re vera non sunt eclipsis radiorum illorum, sed vestræ rationis: nonnulli ob sinistram quampiam imaginationem vestram, semel de illis habitam, semper obscuri vobis apparent; at non nisi vestra in stoliditate tota consistit obscuritas, uti quondam confiteri debebitis, quando ad reddendam Divino coram Tribunali rationem vocati, tristissima cum verecundia repetetis: *Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam!*

7. Non ita bonus Heli, qui, si credens Annamebriam erravit, mox errorem suum deposuit, eamque supplicabundam credidit: *Deus Israel det tibi petitionem tuam.* Illud autem admiratione dignius adhuc est, quòd is agnitum errorem suum tam facilè confessus fuerit, quòdque severo ex accusatore benignum in patronum mutatus, linguam suam, prius in vituperanda muliere illa maledicam, confestim in vaticinium solverit ad erigendam afflictam: *dabit tibi petitionem tuam.* Hinc etiam prudentia boni Sacerdotis elucet nostram ad institutionem. Si quem aut invidiâ, aut ignorantia læsimus, prudentiâ, ac justitiâ læsionem convenienter compensare debemus: quod, si secus fiat, occasionem præbet gravissimis turbis, discordiis, ac inimiciis, quas sæpè in civitatibus, oppidis, atque familiis excitari videmus. Jam revertamur ad Hanonem, quem paulò superius suismet suspicionibus deceptum, ignominiâ gravissimâ Legatos Davidis affecisse spectavimus.

8. Patrato facinore imprudentissimo Hanon in se reversus, unâ cum suis Consiliariis animum reflexit ad ejus injuriæ gravitatem: *Videntes autem filii Ammon, quod injuriam fecissent David.* Benè hoc: si injuriam à se factam agnoverunt, ipsa ratio exigebat, ut eam resarcire cogitarent. At nihil minùs: injuriam intulerunt, idque defendere laborant; & quia se propriis viribus debiles esse non ignorant, aliunde suppetias adsciscunt: suo stipendio duos Duces externos conducunt, Rohob, & Sobam, utrumque Syrum cum viginti millibus pedum ex generosa gente illa: mille viros alios à Rege Maacha coëmunt, alia decem millia ab Istob: ipsi milites conscribunt in tota regione sua, brevique insignem exercitum congregant. Joabus, su-

premus copiarum Davidicarum Dux, illis obviam cum potentissimo exercitu procedit; neque tamen illi de compensatione cogitant: imminentem sibi stragem prævident, sed factum suum tueri, cæptisque inhærere volunt: nempe malunt perire, quàm videri errasse. Tandem venit ad conflictum: copiarum auxiliarum, quòd parum lucri ex Hanonis commodo sperarent, primæ fugâ dilabuntur: inde totus Ammonitarum exercitus à Joabo cæditur; & tamen necdum de compensanda injuria cogitatur. Quid? quòd potiùs illicò novi conquiruntur militiæ tyrones: rursus in Syriam mittitur ad conducendas plures prioribus cohortes: altera belli expeditio adornatur majori quidem spe, sed fortuna deteriore; siquidem Hanon una tantummodo die quadraginta equitum suorum millia acie cæsa in campo relinquit; & nihilominus obstinatus esse pergit. Copiarum federatarum conspecto infelici duplicis expeditionis exitu à belli societate recedunt, & cum Davide pacem ineunt: Hanon solus cum miseris Ammonitarum suorum reliquiis perdurat, se validissimo hosti resistere nequaquam posse agnoscit, & tamen in obstinatione sua perseverat. Denique toto regno exuitur, à Davide tota provincia subjugatur, ac totus ille populus violenta morte mulctatur.

9. En quanta clades ob denegatam unicam justam compensationem! Proh quoties in ruinam abeunt, & exterminantur integræ familiæ, quòd imprudentia quadam, sinistra imaginatio, aut improvisa æmulatio fecerit, ut gravis offensio daretur, postea malè factum malè defendere, & satis læso facere negaretur? At verò Deus nos offendentibus ignoscere jubet; quo igitur pacto feret, si offenso satisfacere recusemus? Offendere, est quodpiam debitum contrahere: omnis autem justitia expungi debita postulat. Quando Christus formam peccatoris in se suscepit: *Factus pro nobis maledictum*, quid non æterno Patri suo pro peccatorum compensatione reddidit? Suffecisset, & superabundasset una lacrymula; sed ipse sanguinem dedit: superabundasset una gutta sanguinis; ipse autem totum dedit sanguinem, nec unâ quidem stillâ reservatâ, quin & facultates, vitam, honorem, omnia dedit. Et nos exactè omnia tueri conemur? inter ipsos quoque propinquos, & domesticos filius patri, conjux marito, frater fratri, dicere detrectet: ignosce mihi: erravi: æstus iracundiæ me in transversum egit? Exemplum sumamus ab Heli: si imprudenter Annam offendit, sapienter offensionem resarcivit, atque ad injuriæ compensationem auspiciatissimum vaticinium reddidit. *Deus Israel dabit tibi petitionem tuam.*

SER-

Injuriam
compensari
debeant,

2. Reg. 10.
Hanon injuriam
agnoscit, &
tamen defendit
obstinatè,

damno, &
exitio suo.

Galat. 3.
13.

SERMO XXXII.

Et illa dixit : Utinam inveniatur ancilla tua gratiam in oculis tuis. 1. Reg. I. V. 18.

ARGUMENTUM.

Offensos oportet acceptare competentem injuriæ compensationem.

I. **A**nna Dixit ad Sacerdotem Heli : *Utinam inveniatur ancilla tua gratiam in oculis tuis.* Gemina hinc nobis enodanda difficultas est : prima , quomodo matrona illa , tam graviter , uti percepimus , à Sacerdote offensa , tam facile placata fuerit : altera , quomodo illa fuerit usa verbis , quæ vix non nimium tenera , ac blanda videri queant. Hodie primam , proximè secundam pertractabimus. Dico igitur : injuria , Annæ ab Heli irrogata , gravissima erat ; etenim non habebatur illa duntaxat , sed etiam tractabatur ut ebria , & quidem diu ebria , idque non absque exprobratione , ac voluntate ejiciendi ipsam è Templo. *Usquequò ebria eris ? digere paulisper vinum , quo mades.* Illa matrona magnæ nobilitatis erat ; & quò nobilior sanguis est , eò acrius offensio sentitur. Adde , injuriam illam calumniâ mixtam fuisse , ac eò magis prudentem foeminam pungi debuisse , quò magis ab ejusmodi culpa abhorrebat : & si obtrectantem pro responso mendacii reum egisset , quid porro facere Sacerdos erga mulierem voluisset , aut potuisset ? Amplius : vituperata fuit publicè in medio Templi , plena die , idque dum aliis ex causis afflicta fuerat , sive , quod idem est , dum ad iram , aut indignationem facile concipiendam magis comparata erat : Et illa post hæc omnia non in impatientiam prorumpit , nullum verbum asperius reddit , quin imò famulam offendentis sese dicit , ejusque gratiam se ambire contestatur ? *Utinam inveniatur ancilla tua gratiam in oculis tuis.* Equidem verum est , offendentem fuisse supremum Judicem , ac Sacerdotem ; at verum quoque est , offensam fuisse Mulierem nobilem. Quòd si Judicis officium , ac Sacerdotium primo reverentiæ titulum attribuerit , etiam sexus , & nobilitatis status secundæ titulum libertatis conferre potuit : saltem ille à calumnia retractus , saltem aliquod excusationis officium admissum fuisset. At nihil hujusmodi deprehendimus ; & ta-

men illa hoc non obstante tam reverenter , ac humaniter Sacerdotem alloquitur : *Utinam inveniatur ancilla tua gratiam in oculis tuis.*

2. Edicite mihi sincerè , Auditores : quam vos ex omnibus hisce *antecedentibus consequentiam* deducitis ? Istam nimirum , inquietis : colligitur , illam magnæ sanctitatis foeminam fuisse : Beata illa : nunc quidem in Paradiso ingenti gloria potietur. Itane , O Charissimi ! ita vos ratiocinamini ? Enim verò mihi nova videtur isthæc argumentandi ratio : ego quippe vos existimâsem esse dicturos : Hinc apparet , Annam non fuisse mulierem honoratam : planè non erat ipsi spiritus , & animus foeminæ nobilis : indigna ipsa , quæ in aliarum nobilium recipiatur consortium. Verum Deo laudes , quòd , dum animo nullis sinistris affectionibus turbato loquimini , sic loquamini ! itaque vos ipsi quoque judicatis , fieri posse , ut offensiones absque stomacho tollerentur , & quin per hoc honor proprius pessumdetur. Ecce ergo pro evenientibus occasionibus hanc ipsam sententiam non conservatis ? Ecce idem , quod in aliis prædicatis , in vobismetipsis laudabile non existimatis ?

3. Ut autem ad Annam redeamus , ego vobis apertè pronuntio : Anna verè operata est , ut sancta ; sed & secundum solius dictamina prudentiæ sic operari debuit. Equidem offensa erat ; at subito competens ipsi compensatio reddita fuit. Verum est , Sacerdotem solita retractationis , aut excusationis verba erga ipsam non adhibuisse ; attamen dixit , quantum ad cedendum , seque excusandum satis fuit. Non quidem agebat : rogo veniam : revoco dicta : ignosce mihi ; at illico se dedit , ac errorem se dedoceri permisit : illi benè precatus , quin & vaticinatus est , quòd exaudienda foret : *Det tibi Dominus petitionem tuam.* Et quid amplius illa à supremo Rectore , ac Præsule suo prudenter petere potuisset ? Certè major humiliatio , quemadmodum gradui Sacerdotali

Anna injuriam gravem

facile remittit.

Offensam remittere non repugnat nobilitati , vel honori.

Injuriam compensationem debetur ,

dotali non conveniebat, ita à supplicabunda indiscretè exigi non debebat. Ille tantum ab officio suo se demiserat, quantum in dignitate sua sufficiebat: & dum illic Anna confestim id sibi sufficere ostendit, ipsam & ab objecto vitio absolvit, & cum pietate honorem quoque saluum reddidit.

quæ malè
non acce-
ptatur, ut à
Samsonne,
Judic. 15.

4. Porro post injuriam quandam non acquiescere discretæ compensationi, quæ offertur, hominis est aut furiosi, aut stolidi. Nonnulli, si offendantur, id agunt, quod Samson cum Philistæis. Nobilem Philistæam sibi Samson in civitate Thamnatha desponsaverat, quam postea, tanquam offensus ab ipsa ob violatam secreti fidem, digressionem castigare volens, aliquo tempore dereliquit absque repetitis nuntiis, visitationibus, ac munusculis. Interea Sponsa muliebri levitate verso in alium juvenem amore, huic nupsit; at Samson, rei noviter gestæ ignarus, ac tandem sopitâ irâ suâ recens in antiquos amores suos exardescens, Thamnatham ad revivendam sponsam regreditur. Ibi neonuptæ pater ipsi, quod contigit, apertè manifestat, & excusat: quoniam arbitrabar, inquit, te averfari filiam meam, nec amplius eam tibi placere pro conjuge, alteri eam elocavi, sed non nisi amico tuo: ignosce igitur erranti; verumtamen alia mihi filia est, illâ junior, atque dignior, quæ placeat oculis tuis: ut igitur meam de te contester existimationem, eam tibi desponsabo. Putavi, quod odisses eam, & ideo tradidi illam amico tuo. Sed habes sororem, quæ junior, & pulchrior illâ est: sit tibi pro ea uxor. Magna profectò hæc ignominia erat; at fortè Samson excusationem acceptare tamen poterat: error non dissimulatur, nec non fundamento suo innititur: nova pacta fide bona fuisse inita ostenditur, nec sine specie æquitatis: aliud, idque perhonorificum, designatur conjugium: soror, quæ modò offertur, priori sponsâ junior est, & venustior &c. Itaque Samson haud dubiè consentiet; etenim in facti gratiam ipsa quoque dos augebitur. Quandoquidem igitur cognatio prorsus eadem erit, & sponsa pulchrior, & dos pinguior, utique Samson oblatis conditionibus acquiescere potest; quid enim amplius exigere velit? At nequaquam acquiescit: quin potius, ab una duntaxat offensus familia privata, in odium exardescit adversus totam illam gentem, ac multiplicem se meditari ultionem declarat: *Faciam vobis mala*. Jamque incipit affligere totam regionem: ecce trecentas vulpes colligit, ardentisque faces artificio miro caudis earum alligat, eo eventu, ut vulpes, in Philistæorum agros immissæ, segetes omnes, jamjam ad messem maturas, concrement, ac in-

Philistæorum
segetes
incendit
per 300.
vulpes,

cendium ex agris in vineas, & oliveta latè circumferant, donec omnia in favillam redigant. Profectò, tametsi magna fuerit injuria, major tamen fuit injuriæ vindicta, ut adeò Samson ultione tanta contentus esse queat. At necdum contentus est: *Faciam vobis mala*. Philistæi ad demonstrandam congruam injuriæ compensationem, adulteram Samsonis sponsam, unâ cum ejusdem patre, vivam comburunt. Sanè post tantam punitionem acquiescere potest; sed neque nunc acquiescit: *Licet hæc feceritis*, ait, *tamen ex vobis expetam ultionem*. Quoscunque & nimium ubicunque deprehendit, hostiliter invadit, & occidit: quidquid manibus suis apprehendit, pro armis habet: aliquando uno quasi spiritu mille viros humi sternit, atque trucidat solâ asini mortui maxillâ: neque tamen satis sibi factum esse fatetur: *Licet hæc feceritis*, adhuc à vobis expetam ultionem. Cum effusione sanguinis crescit sitis sanguinis: cum vulnerum copia vulnerandi aviditas augetur, & tantarum stragum causa refunditur in voluntatem reddendi par pari: *Sicut fecerunt mihi, sic feci eis*.

5. Verum quid vos ad hæc, Audi-^{sed stultè;} sed stultè; tores? nunquid absque dubitatione arbitramini, in linea vindictæ privatæ ea Samsonis gesta fuisse indicia dementis, ac furiosi? Certè Abulensis illum stultum judicavit, & juvenem insipientem: *Samson* Abul. hic, *erat juvenis, & stultus*. Et verò denique cap-^{suoque damno.} ptus, in vincula coniectus, illus, excæcatus, sine tragico periit, quod nōstis. Ego jam examinare nolo consilium, ac intentionem altiore, qua Deus ad commune, & publicum Israël bonum Samsoni tantas adversum Philistæos contulerit vires: id solum dico, si injuria privata consideretur, quantò melius ipsi fuisset, primis statim, quæ offerebantur, compensandi conditionibus acquiescere, quàm adeò tristes & in aliis, & in semetipso tragædias concitare? Hic ita superbi ac rixosi satisfactioni morum quorundam superbiorum, rixas non acquiescunt, qui pari ratione discretam compensationem acceptare recusant. Fortè tibi illa injuria facta, sed & compensata est illa humiliatione; atque hoc tibi non sufficit? Neutiquam, ais: *Licet hæc omnia feceritis, tamen ex vobis expetam ultionem*. Fortè per illam calumniam, aut contumeliam, honor tuus læsus, aut ablatum est, sed & iterum refarcitus centenis excusationibus: alii Nobiles Viri prudentiores, propinqui tui, quos magis injuria contingit amici tui chariores, existimant, te salvo honore tuo contentum esse posse officiis, & obsequiis, tibi vicissim exhibitis: atque hoc tibi non sufficit? Nequaquam, inquis: *Licet hæc omnia feceritis, tamen ex vobis expetam* ^{ulti-}

in damnationem. At at! qui sic agit, non honorem suum, sed damnationem suam querit: non existimationem obtinet apud homines, sed famam suam pessumdat apud illos, ut gratia excidat apud Deum. Dic Sodes, an credis Deum esse Zelotypum pro honore suo? Et certò est quàm maximè: *Gloriam meam non dabo alteri. Tibi honor, & gloria.* Nihilominus quàm facile modicam acceptat compensationem pro gravissimis offensis? Unum simplex *Peccavi*, vera cum cordis nostri contritione pronuntiatum, sufficit, ut nobiscum reconcilietur Deus. Dominus transulit peccatum tuum à te. Quantum valent, exclamat attonitus S. Ambrosius: *Quantum valent tres syllabae! Tres enim syllabae sunt: Peccavi; sed in istis tribus syllabis flamma sacrificii cordis ejus ad cælum ascendit.* Unica Confessio, vero cum dolore propter offensum summum Bonum sincerè peracta, extemplo ab amabilissima manu illa gratiam Absolutionis obtinet. *Dixi: confitebor adversum me injustitiam meam: & Tu remisisti impietatem peccati mei.*

Cum Deus tam facile ignoscat,

& nos ignoscere decet,

6. Quandoquidem verò Deus adeò facile sese placari finit, nos miseri mortales, ac viles creaturæ cristas erigamus? nos nulla compensatione nobis fieri satis existimemus? nos post omnia repetamus: *adhuc ultionem expetam?* At enim si tanta cum arrogantia duri simus in condonandis injuriis, qua fronte Deo dicemus: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris?* Post ejusmodi preces, ac verba vos, ô Christiani, eò proceditis, ut post tot oblatas compensandi vias indigna-

ri tamen, ac vindictam spirare non cessetis: nempe vobis non videtur sufficiens excusatio quædam privata, sed solemniorem, ac magis publicam postulatis; ergo vos quoque Confessionem peccatorum vestrorum solemniorem, ac magis publicam adornate. Vos non acquiescitis, si damnum illatum compensetur, sed amplius quid exigitis; ergo similiter cum Deo agite. Hoc enim verò æquissimum est; vos quippe Deum vobis ignoscere rogatis iisdem sub conditionibus, quas aliis præscribitis: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* En quàm ingeniosi contra vosmetipsos æquitatis æmulatores estis! Verùm absit à nobis tam imprudens rigor! potius offensiones facile remittamus, & acquiescamus: multum de juribus nostris Deo donemus, cum oppidò certum sit, quòd ea omnia non nisi in illius manu reponere debeamus. Id nostro cum honore faciemus, si nos ipsos oblatam compensationem acceptare, ac ratam habere demonstramus, idque ad prima statim excusationis officia, idque pleno corde. Hoc omnino fecit Anna: primam ad honoris exhibitionem Sacerdotis Heli mox acquievit, ac offendenti perhumanam reverentiam redhibuit: *Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis:* neque vos eam propterea proprii honoris oblitam, aut incuriam, sed potius ingenti gloriæ vel in ipso cælo dignam existimastis. Agite, Dilectissimi, eamque similibus in occasionibus imitemini, & vadem me offero, permagnæ vobis id gloriæ erit in terra, ac merito in Cælis.

cum honore nostro,

S E R M O XXXIII.

Et illa dixit: Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis, Et abiit mulier in viam suam 1 Reg. 1. 18.

ARGUMENTUM.

Amor non innocens, ejusque indicia.

An invenire gratiam in oculis sit amari?

I. **A** Nna discedens à Sacerdote Heli, dixit: *Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis.* O quàm libenter hæc verba audiuntur ab illis, qui moderno stylo conversari in mundo gaudent! Ad quid igitur tantæ declamationes à pulpitis adversus ornatum corporis ad placendum alterius oculis? Ad quid tot terricula contra fovendum amorem quemdam reciprocum inter eum, qui rapitur ad amandum, ac eam, quæ meretur amari? Anna Mulier sancta est, marito proprio conjuncta, & tamen alterius etiam oculis placere desiderat: *Utinam inveniat ancilla tua*

gratiam in oculis tuis: immò locum quoque in alterius corde invenire cupit: certè voces: *invenire gratiam in oculis alterius,* juxta constantem sacrarum Literarum phrasin significant: invenire affectionem, amari, esse ad cor. Ita Abraham in Libro Genes, dum tres Angelos, sub peregrinorum schemate ad tabernaculum suum transeuntes, humaniter salutat, ad unum eorum conversus, Domine, inquit, *si inveniam gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum:* id est: si me amas. In Exodo Deus ait ad Moysen: *Invenisti gratiam coram me,* Exod. 33, perinde, atque si dicat: mihi charus es, atque

Judic. 6. atque dilectus. Ita Gedeon in Libro Judicum inquit ad Angelum : *Si inveni gratiam coram te -- ne recedas hinc, donec revertar ad te* : sive : si amas me , hinc me præstolare , donec redeam. Sic etiam Esther , dum totam blanditiarum suarum vim intendit , ut assuerum ad retractandum truculentum mandatum , adversus Hebræos publicatum , pertrahat , *Si inveni* , ait , *gratiam in oculis tuis* quod idem est , ac : si ego tibi chara sum : si honorem cordi tuo placendi habeo. Itaque pariter , inquietis , Anna amari desiderat ab illustrissimo Viro , cui loquitur , & cujus suavem affectum apertè rogat : *Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis*. Et herclè , addetis , ad quid tot scrupuli ? Num fortassis impossibilem esse putemus innocentem affectûs conformitatem in diverso sexu ? Amicitia semper est virtus : Igitur etiam laudabilis est in omnibus , & in omnes ; amorem verò negare amabili , injustum est. Ita vos quidem ratiocinari consuevistis.

Amicitia
inter ho-
mines di-
versi sexus

Ecl. 9. 2. Verùm neque Divinæ Litteræ , neque Sancti Patres ita loquuntur ; benè autem hunc in modum pronuntiant : *Non des mulieri potestatem animæ tuæ* : seu , non finas te regi affectu quodam muliebri ; scias enim , ejusmodi affectum esse ignem devorantem : *Ignis est , usque ad perditionem devorans*. Non assideas foeminæ præsertim propè : *Cum aliena muliere non sed eas omnino. In medio mulierum noli commorari*. Ne figas aspectum in humana pulchritudine : *Omni homini noli intendere in specie*. Perverforum amicitia nodos necere solent scelerum : *Cum incautè malorum amicitias jungimur , eorum culpis ligamur*. Quid adhuc desideratis ? Certè , de Sanctis ut fileamus , ipse mundus judicet , amorem innocentis amicitia marem inter , & foeminam dari non solere , cum , tametsi velut sacrum recipiatur nomen amici , non tamen perinde bonum in sensum admittatur nomen amicae , ita quidem , ut eadem ipsa , quæ amore flagrat , aliòsque eadem incalefcere flammâ cuperet , ad nomen tamen amicae erubesceres. Quod si verum sit , Anna , honestissima mulier , ab Heli neque desideravit , neque petiit amari.

Amor est
indifferens.

S. Aug. 1.
de civ. 15.

3. Hic ad enucleandam quæstionem nostram interveniat S. Augustinus. Ille docet , amari posse quemvis à quovis innocenter , & culpabiliter : innocenter , si amor benè sit ordinatus : culpabiliter , si amor sit inordinatus : *Omnis creatura , cum bona sit , & benè amari potest , & malè : benè , ordine constituto : malè , ordine perturbato*. At ista doctrina , utut omnino vera magis rem involvere videtur. Quisquis amat , sibi adulatur , quòd ordinatè amet , neque confitetur , amorem suum esse damnabilem ,

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

quia condemnari non vult ad non amandum. Cum audit , apparentiæ simili amorem esse posse , qui sit innocens , illicò sibi met ipsi mentiri , ac aliis persuadere cupit , se innocenter amare. Jam modò date , Auditores , ut Annam tantisper inter honoris exhibitionem erga Sacerdotem relinquamus : interea nos inquiramus indicia quædam , è quibus amoris perversi faciem agnoscere liceat : subin facile perspiciemus , utrum Anna verbis suis amorem quæsièrit , ejusque petitio servire pro scuto possit illi , qui pulchro sub nomine amicitia honestæ lascivos cooperit amores.

4. imprimis igitur assero : Quicumque Amor per amor ad cor penetrat per oculos magis quam per intellectum , si non pravus , saltem periculosus est. Innocens amicitia fundatur in virtutibus , non in faciebus. Verum quidem est , virtutes elucescere gratiosiores posse , si speciosiori in vultu morentur ; oculus autem amicitia veræ non firmatur in externis hujusmodi coloribus. Amor , è sola venustate natus , potest , ac debet esse suspectus ; non enim honestati , sed sensibus innititur , & nimium facile est , ut à sensibili transeat insensibiliter ad sensualitatem. Illi duo Senes , de quibus Daniel loquitur , infano erga Susannam amore non remissius ardebant , ac Æthna sulphureis ignibus. Haud equidem honestissimæ illi Matronæ deerant virtutes , propter quas existimatio , ac amor totius Babylonis ipsi debebatur ; miseris autem Seniculis oculos feriebant radii vultûs , non splendores animi : *Videbant eam Senes. Erant ergo ambo vulnerati amore*. Nempe indoles adeò perversa , brevi crevit in concupiscentiam , consolidata est in vehemens desiderium , ac denique pervenit ad tentandum adulterium. Socrates agebat , ad venustam faciem innocenter amandam Philosophi oculos requiri : *Philosophi oculos habere necesse est* : sed addere debuisset , ad securam reddendam hanc innocentiam convenire cor non habere carneum.

Amor per
oculos , sal-
tem pericu-
losus est ,
quia

innititur
sensibus ,

Dan. 13.

ut ille 2.
Senum à-
pud Susannam.

5. Quantò autem periculosior erit ejusmodi affectus , si per eum ipsa quoque mens cogitatione quadam non pudica turbetur ? Hujusmodi cogitationes haud obscure demonstrant , affectum non esse ordinatum : ut igitur eliminentur illæ , necesse est istum extinguere. Novimus , certas confici lucernas , quæ mirabilium larvarum , quas aliorum oculis repræsentant , occasione dicuntur magicæ , sed opera sunt magiæ naturalis , ac innocentis. Propè concavam , ac lævigatam calybem , veluti cor prodigiosæ machinæ , inseritur fortis , & viva flamma , quæ radios suos per canalem quemdam , sibi rectè imminentem , emittens , magnam luminis vim in murum projicit. Quod si ad hujus canalis orificium quæcunque figura-

Amorem
inordina-
tum ostendunt cogi-
tationes
non pudice , ideo
tolli debet.

ut in lucerna magica

gura, tenui, ac pellucido in speculo bene effigata, ponatur, ea ipsa, sed magis extensa, & ampliata, spectatur adeo belle depicta in muro, idque coloribus adeo nativis, ut melius nuspiam possit: hinc subito videbis illic apparere modò venustam puellam, modò horribile ex averno monstrum, jam mansuetum ovicularum gregem, jam terrificum ferocium leonum agmen; mutatis nimirum apparitionibus, prout expedita jocularis manus mutaverit imagines. Nihil egeris, invanum te defatigaveris, si miras illas effigies aut eradere, aut obtegere laboraveris, pertinaciter semper perseveraturas. Ecquid igitur agendum, ut illæ deleantur? Extinge flammam, in incantatrice lucerna splendentem, & omnia cessabunt, omnia evanescent. Haud absimili ratione nonnunquam vobis spectare est depictas in phantasia vestra turpes imagines, quæ diversis in aspectibus ex omni ferè latere constanter eandem vobis figuram exhibent. Nullo vestro studio, industriâ nullâ efficietis, ut in vobis imagines illæ deleantur: aspectus earum animæ vestræ non nisi terribilis accidit, eòquod vos non lateat, unam simplicem complacentiam totâ vobis animâ constare posse. Verum unde proveniunt imaginationes, adeo vobis periculosa? Videlicet ab illa flamma, vobis adeo chara, extinguite ignem illum, abolete amorem illum intus in corde & mox evanescent illæ turpes cogitationes in intellectu. Quandoquidem verò cogitationes istæ periculosa sunt, & ab ejusmodi affectu nascuntur, saltem absque mora confiteamini, illum quoque affectum vobis esse periculosum.

Amor perversus pro-
ditur per
Zelotypiam,

6. Tertium signum amoris, qui infallibiliter perversus esse incipit, est in eo, qui suâ causâ Zelotypiam alit. Certè Zelotypia non angitur, qui concupiscentiâ vacuus est. Amor amicitiae sinceræ bonum amici desiderat, &, quemadmodum sibi bonum existimat à multis amari, ita quoque gaudet, si amicus ab omnibus sit amatus: quoniam verò ad hoc, ut ametur ab omnibus, necessarium est, ipsum omnibus amabilem esse, hinc verus amicus etiam lætatur, amicum ab omnibus isthac amabilitate frui. Contrà amor meræ concupiscentiæ non quærit alterius commodum, sed propriam tantummodo delectationem: & quoniam ista vel dividi, vel impediri videtur, si res amata detur etiam aliis, ideò aut ad dolorem, aut in contemptum accipitur, si alii in partem amoris veniant: & ecce Zelotypiam ipsissimam, quæ, extra statum conjugii, semper certum amoris illaudabilis indicium est. Ezechieli Deus aliquando Zelotypiæ Idolum monstraverat: *Ecce idolum Zeli in ipso*

Ezech. 8-

introitu, & confestim eidem exortas inde monstruosissimas abominationes exhibuit: *Vides tu, quid isti faciunt, abominationes magnas? Quam ob rem probè vos examinare velim affectum illum, quem innocentem appellatis. Quomodo fertis, alios amare, vel amari ab eo, quem vos amatis? quàm ægrè toleratis, si alias inclinationes in amato notetis? Nunquid hic amor vester Zelotypus est? Igitur & abominabilis est. Ecce Idolum Zeli. Vides abominationes?*

7. Quartum amoris perversi signum ^{per amor} præbet, qui in amore conjugali refrigescit, ^{rem conjuga-} Quemadmodum amor amorem parit, ita amor amorem extinguit. Illa vincula, ^{galem refrigescen-} quæ Deus in Sacramento jam nexuit, esse gravia incipiunt, cum alia sentiuntur ligamina, quæ per sinistram aliquem amorem Diabolus astringit. Omnia tibi displicent in conjugio, quia omnia tibi placent in alia, quacum occultè communicas. Nimiùm quantum fastidis maritum, te sanctè diligentem, quia nimiùm tibi arridet ille proculus, sua tibi obsequia nequiter officiosè deferens. Amor, insensibiliter tibi generans pœnitundinem circa matrimonium, insensibiliter te componit ad adulterium.

8. Quintum pravi amoris indicium ^{per certa} colligere est è certis gestibus, compellatio- ^{civilitatis} bus, confabulandi formulis, & arctioribus ^{officia?} familiaritatibus, quæ si non omnino limites ingrediantur impudiciæ, saltem pedem ponunt extra fines honestatis. *Crebra munuscula, scripsit hac dere Doctor Maximus, sudariola, & vestes ori applicatas, blandasque, & dulces litteras, sanctus amor non habet.* Actiones penitus innocentes videri non horrent, uti semper ejusmodi amantium commercia non modò spectari, sed etiam resciri formidant. Plerumque negatur, pravas esse cogitationes, aut perversas intentiones: gestus dicuntur indifferentes: alloquia non nisi juxta civilitatis asseruntur esse leges; & tamen verecundiam pariunt, si notentur: conscientiae stimulos afferunt: extremam inquietudinem gignunt, si sacra in exomologesi reticeantur. Enimverò isti furculi non nisi malignam, & infectam radicem designant.

S. Hier. ad
Nepotian.

9. Sextum amoris sinistri signum est, si quis in pietatis exercitio refrigescat, ^{& per re-} frequentiori Divinorum Sacramentorū usu ^{missionem} desistat, omnemque devotionis gustum ^{à devotio-} amittat. Nempe, priusquam ejusmodi implicareri affectu, singulis octiduis ad Arbitri sacri pedes procumbebas, singulis diebus festivis ad mensam Eucharisticam pius conviva accumbebas; jam verò neque tempus, neque hora tibi supedit ad ista religionis officia: jam non est Confessarius, qui spiritui tuo satis præstare valeat: unus tibi nimis austerus vide-

Num. 8.

videtur; alter minus doctus, alius nimium laxus. Ad Eucharisticum Cibum non accedis, ne quidem semel per integrum mensem, & si semel accedas, etiam tunc ad sacram Aram deducaris potius aut respectu quodam humano, aut conscientiae nimis agitatae stimulo, quam vero Dei tui amore, vel utilitatis tuae desiderio. Profecto signum non posset esse deterius. Hebraei multis annis manducavere Manna, idque perlibenter, neque sine ratione; illud enim ab ipso Deo paratum, omnique meliori sapore imbutum erat. Tandem vero dapem sapidissimam fastidire ceperunt? at quandonam? tunc videlicet, cum appetivere carnes; tunc enim dixerunt: *Anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo.* Haud aliter si vobis sanctissima Sacramenta nauseant, fastidioque esse incipiunt, occulta saltem carnalitatis appetentia vobis remanet. Saepius aegritudines aliqua in vobis occulte serpunt, quae tamen frequenter semetipsas indicio dato produnt, dum comedendi appetentiam vobis auferunt: forte maligna quaedam febris in quoquam latet: mox dicitis: jam ab aliquot diebus hoc malum fovebat: ab omni cibo abhorrebat! Ita pariter, si vobis per amorem vestrum tollatur appetentia Sacramentorum, ac gustus devotionis, prohi signum pessimum! Grandis aliqua malignitas, aegritudo periculosa in anima vestra latitat.

Idcirco ea-
veri debet,
exemplo
Annæ.

10. Ista sunt signa clariora, è quibus agnoscere licet, an amor aliquis innocens sit. Appellare illum sympathiam, aut genium, aut actum existimationis, vel obsequii civilis, vel reverentiae: nomina oppido modesta; quod si verò characteribus enumeratis vestitus sit, certò modestus non est. Itaque qui talem vel in se ipso depre-

hendit, vel ab alio desiderat amorem, sanè exemplo Annæ, ejusve verbis, superius allegatis, se tueri nequit; etenim nec illa, nec in Sacerdote Heli invenietis ullum amoris suspecti signum: quin potius inter eos non prolixa tenuere colloquia, non amicæ secutæ visitationes, non instituta conventicula fuere, non reciprocum epistolarum commercium habitum, non occasio invicem revisendi quæsitæ fuit: quæ omnia tranquillissimæ indifferentiæ signa sunt. Illa igitur verba, *Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis*, non fuerunt signa mulieris amantis, sed reverentia foeminae mansuetæ, quasi dicere volentis; Impertire mihi gratiam tuam: precare pro me ad Dominum: postquam reverentiae exhibitionem illa discessit: *Et abiit mulier in viam suam.* Boni Superi faxint, ut omnes hanc sanctam Matronam imitemini, ut omnes à colloquiis familiaribus simplici cum reverentia recedere discatis, utque certos affectus ex animo excutere sciatis. O Auditores dilectissimi! nolite vobis adulari vestrum et ad damnum: nolite argumenta ad excusandas concupiscentias, & impietates vestras conquirere: ad excusandas excusationes in peccatis. Si libera voluntate locum inclinationi tam pravæ concedatis, quid, nisi Paradiso renunciatis, aut certè ejusdem perdendi periculo vos exponitis? Ah! quanto magis amores vestri debentur Deo Conditori vestro, Conservatori vestro, qui pro vobis Homo factus, pro vobis extrema perpeffus, pro vobis denique Cruci affixus est! Deo, inquam, qui solus omnes affectus vestros meretur, cujus solius gratiam supra quamcunque gratiam aliam aestimare nos oportet!

Ita fiat: ita fiat.

S E R M O XXXIV.

Et comedit, vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati.
1. Reg. I. v. 18.

A R G U M E N T U M.

Perseverantia in precibus, ac bonis operibus.

1. **A** Nna, è Templo suum ad diversorium reversa, postmodum cibo refecta est. Istud enucleatè notatur, ut ostendatur, denique finitam esse tristitiam ejus. Dum calamitatibus agitabatur, jam percepistis, illam plorasse, ac omni cibo abstinuisse: *Flebat, & non capiebat cibum.* Nunc regressa rursus alimentum admittit: *Et comedit, vultusque illius non sunt*

amplius in diversa mutati. Patres, ac Interpretes, quotquot eorum inspicere mihi licuit, omnes in hoc conveniunt, quòd istis verbis Matronæ nostræ constantia & perseverantia insinuetur. At non perinde concordant, dum assignant, in quonam ista constantia constiterit. Rustantia in pertus Abbas illam existimat esse constantiam in precibus: *Quid erat illa conformitas*

N 3

vul-

Rap- in
Cantic. 1. 3.
4.

Rhaban.
S. Hieron. in
Thron. 3.

vultum, ait, non se amplius in diversa mutatum? Nimirum identitas cogitationum, & valde intenta earundem perseverantia precum. Ejusdem opinionis est Rhabanus, eaque etiam insinuata videtur à S. Hieronymo, dum in ea Threnorum verba: *Oculus meus afflictus est, nec tacui*, inquit, oportere, constanter orare, adducens exemplum Annae, *cujus vultus non sunt amplius in diversa mutati*. Hæc explanatio morale nobis, aptissimumque documentum suppeditat, ut videlicet, etiamsi certi simus, Deum nobis donum aliquod impertiri velle, idcirco tamen à precibus minimè desistamus. Veteres illi Patriarchæ, & Prophetæ Divina fide certi erant Messiam venturum esse in mundum; at nihilominus incessantibus votis eundem venire rogaverunt. *Mitte, quem missurus es. Nubes pluant justum: terra germinet Salvatorem*. Deus quippe nobis dona sua liberè cupit concedere; nos autem ea debemus rogare, vel ideo quoque, ut agnoscamus, illa esse à Deo. Ille nobis dare vult gratias actuales: ille nobis offert, & quoad in ipso est, efficaciter, & sincerè vult etiam dare gratiam sanctificantem, in bono perseverantiam, ac Paradisi gloriam; verùm cum hoc ab Ejus bonitate, non à nostro merito proveniat; nos in iisdem bonis postulandis nunquam defatigari, aut cessare decet. Sic Anna, secundum allegatam expositionem, secunda satis erat è vaticinio Sacerdotis, quod à Cælo voces ejus essent exaudite: *dabit tibi Dominus petitionem tuam*; non tamen cessabat à precibus suis: *Vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati*. Ego autem interpretationi huic non omnino adstipulor; etenim, quamvis Divinis in Litteris inveniam, constantiam in oratione significari per hoc, quod oculi habeantur ad Deum: *Oculi mei semper ad Dominum. Ad te sunt oculi nostri*; non tamen invenio, constantiam illam sola demonstrari vultus imutabilitate. Quin immò considerato sacri sermonis contextu, quo dicitur Anna abiisse, cibum sumpsisse, faciei colorem non amplius mutasse, hæc ultima locutio perquam violenter ad preces applicari videtur. Aliam igitur explicationem inquiramus.

Gilbeet. f.
10. in
Cant.

in pietate,

S. Hieron.
Prpv. 15.

2. Hanc nobis præbet Gilbertus Abbas, ubi super ea Cantorum verba: *Tenui eum, nec dimittam*, exemplum adducit Annae, & allegans, de quibus agimus, verba per ea significari intelligit constantiam in pietate, & perfectione, ut idem quasi sit: vultum non amplius mutavit, atque: semper bona fuit. Ista explantatio etiam innuitur à S. Hieronymo, dum mutabilitatem stultorum, qui modò boni, modò pravi esse solent, opponit perseverantiæ Annae, *cujus vultus non sunt*

amplius in diversa mutati. Iisdem verbis, ac eodem exemplo utitur S. Petrus Damianus, exhortans Blancam quampiam Comitissam primò, dein Monialem, Sororem Blancam dictam: *Tu veneranda Soror, nequaquam Loth sequeris uxorem, sed potius Anna imitaberis stabilitam virtutem cuius vultus non sunt amplius in diversa mutati*. An isthæc interpretatio litteralis, atque vera sit, discutiendum reservo ad proximum sermonem, pro Solemnitate B. V. Assumptæ dicendum, ad quem vos, Auditores charissimi, perhumaniter invito.

3. Interea, ut nunc etiam prædicto sensui non nihil inhæreamus, ego vos omnes exemplum ab Anna sumere velim. Omnes utique pulchro gratiæ habitu aut vestiti estis aut eo vestiri proxima gloriosissimæ Virginis festivitate cupietis. At absit hoc: non enim immunda cum anima ad celsissimæ Reginæ triumphos comparere voletis; jammodo sanctificante gratia benè vestiti non amplius mutabitis vestes. Assumpto semel in anima vestra pietatis vultu, non amplius vultum immutabitis. *Vultus ejus non sunt amplius in diversa mutati*. Estote constantes, ac perseverantes in bono: quid enim prodest incepisse? observate in curriculo certantium in hippodromo, qualiter equus aliquis dato signo ad cursum rapiatur, quasi vento levior, sagittâ velocior: qualiter anhelantium sociorum, retro sequentium pigritiam, & socordiam velut exprobet: quisi prius, quàm ad metam pertingat, aut in stadio sistat aut è semita deflectat, pallium, victori destinatum, non refert. Nil sanè prodesset illi dicere, si posset: currus aliquis in via mihi obversus stetit, meque exerrare fecit: strepitus me terruit; lassitudo me retardavit. Nihil ista juvarent: si metam non attigit, bravium non reportabit. Æquali ferè ratione parum refert, Auditores, quòd aliquando, cum in illo contubernio, in scholis illis educaremini, cum piis illis exercitiis adesse gauderetis, veloces in pietatis curriculo fueritis, si postea spiritum remittatis, aut in via sistatis, aut omnino de semita exerretis: enimverò. *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit*. Peculiaris pronomini *hic* vis inest, quasi diceretur: *Hic, & non alius*. In Templo Hierosolymitano studiosè quondam asservabatur gladius Goliæ, non item asservabatur Davidis funda. Putassem ego, tantum honorem fundæ magis debitum fuisse, quàm gladio: certè hic in manu Goliæ servièrat, ad iniquitatem; illa verò in manu Davidis ad justitiam: ensis igitur in memoriam erat viri cujusdam audacis; funda fuisset in piam recordationem Juvenis sancti. Cur ergo ille servatur, & quidem in loco sacro, non

Perseverantia in bono est necessaria.

Math. 10.

David non fundâ sed gladio victoriam complevit:

non autem ista pariter? Percipite: utique noveritis ordinem, quo David devictum Gigantem interfecit: nempe duobus ictibus illi mortem intulit. Primus ictus fundâ factus est; at enim lapis, in mediam Goliæ frontem impactus, eum humi prostravit, non occidit: victoriam inchoavit, non complevit. Itaque hosti prostrato generosus juvenis in tergum institit, gladium è latere sustulit, eodem caput amputavit, atque adeò certamini perfectam coronidem imposuit. Reponatur igitur in Templo non funda, quæ incepit, sed gladius, qui finivit, victoriam, ut, quisquis illum conspicatus fuerit, inde discat, Paradisum non esse inchoantis, sed terminantis victorias pietatis: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.*

Ideogladius
servatur in
Templo.

4. Verùm ad hæc suspirabit fors aliquis: Heu mihi! Itane toto vitæ meæ tempore procul abstinere debeo omni voluptate vetita, omnique cupiditatum merarum refrigeratione! Propitius Deus ignoscat illi, qui sic aut cogitat, aut loquitur! Ergone hoc totum vitæ tuæ tempus est? an fortè septingenti, octingenti, aut nongenti anni, prout olim in mundi primordiis, vitæ tuæ præstituti sunt? Hoc totum vitæ tuæ tempus fortè non est amplius, quàm unius anni: fortè non largius, quàm unius mensis: fortè non prolixius, quàm unius hebdomadis, quàm unius diei, quàm unius horæ, & fortè minus adhuc; & tu, tam modicè forsan duraturus pro tam modico cœlum perdere velis? D'Oultremannus narrat Anno 1600. vixisse in Batavia virum adeò pinguem, & obesum, ut post ejus mortem viginti sex viri, iique sat robusti, portando ad tumulum funeri debuerint assignari, qui & ipsi sub gravi pondere gemuerint, & anhelaverint. Is de tanta crassissimi corporis vastitudine magnopere gloriabatur semetipsum æstimans, quemadmodum æstimatur brutum, bos, & porcus, immundum animal, tunc pluris valere solitum, cum plus ponderis habet. Orthodoxæ Religionis erat; cogitabat autem, se magis adhuc pinguescere posse, si Heterodoxorum sectam, ac libertatem amplecteretur. Ista meditati fervidus aliquis supervenit Sacerdos, ac saniora suavit, exhortans fluctuantem, in fide perseveraret, ac potius mores emendaret. At ille, quid vultis? aiebat: Petri navicula nimis annosa est, ac lacera: illa toto vitæ meæ tempore non valebit me portare; illa verò Lutheri nova, probèque instructa pro diuturna mihi navigatione servire poterit. Ecquid autem evenit? Ah! quis credidisset? Miser apostata mox tertio post die vitâ functus est. Infelix, iter

Vitæ tempus
breve.

D'Oultrem.
An. incr.
Vir præpin-
guis

Spe vitæ
longioris

Apostata fit.

longum sibi designans, mortem, quin adverteret, ad latus habebat: quia neque solo triduo perseveravit, hæreticus obiit, & ad inferos abiit.

5. O Dilectissimi! nolite vobis blandiri, simul ac imponere. Diuturnam vobis senectutem fingitis, ac fortassis occidente Sole, hoc adhuc vespere, mortem obviam habebitis. Omnes inter Theologos conveniunt, brevissimum fuisse temporis spatium Angelis, ut ad terminum pertingerent, concessum. Communiter asserunt, illis tria duntaxat instantia esse constituta, in primo instanti omnes, etiam illi, qui modò damnati sunt, in statu gratiæ fuerunt, omnes amici Dei. Omnes in gratia creati, ait Angelicus, in primo instanti meruerunt. In secundo momento quidam perseveraverunt, alii peccaverunt: in tertio, qui perseveraverunt, ad gloriam assumpti sunt; qui verò prævaricati, in internum deturbati sunt: isti, si uno solùm instanti amplius perseverassent, omnes pariter servati fuissent. Lucifer infelix est, totamque per æternitatem erit, eò quòd non uno solo instanti amplius gratiam conservaverit. Huc animos, Auditores! id ipsum vobis quoque potest accidere, si vos aut poeniteat, aut pigeat esse sanctos. Fortè vobis non plus quàm unius diei, vel unius horæ, ac forsan neque tantum, viæ restat, ut ad terminum perveniatis. Absit igitur, & procul absit, ut omnem fecilitatem vestram tantillo perdere velitis.

Angeli defe-
ctu perseve-
rantia pene-
unt.

S. Thom.

6. Quapropter dum de acedia, de fastidio, vel inconstantia tentamini, vos ipsos animate, ac roborate pulcherrimis verbis gloriosi Rossensis in Anglia Cardinalis apud Sanderum, cum is ad mortem pro se de obeundam damnatus esset. Senex ille grandævus, ad gradiendum, artusque debiles promovendos inniti baculo solitus, ut ad ferale pegma pervenit, abjecto fulcro illo, scipione suo, *Ite*, inquiebat, *ite pedes: parum à paradiso distamus.* Accepit nimis fortissimus Martyr è consideratione paradisi, tanquam vicini, vigorem illum, qui ab annis ipsi negabatur. Agite pedes mei, hanc ultimam nobis vim inferamus: alacriter eamus, quia vicinus jam est paradisus: *Ite pedes: parum à paradiso distamus.* Pariratione vos etiam, Auditores, animate: non longam vobis vitam promittite: hodiernam diem ultimam esse posse cogitate: eamus, vobis ipsis dicite, *Ite pedes: eamus ad pium illud Sodalitatis Marianæ conventum: eamus ad asceticam illam spiritûs collectionem: eamus ad sacræ Synaxeos receptionem: Parum à paradiso distamus.* Hodie propinquior ad mortem, vicinior ad cœlum, quàm heri sum

Card. Ros-
sens exem-
plo.

Sander. de
Schism.
Angl.

perseveran-
dum est in
bono Cœli
intuitu.

sum : idcirco mihi tantò minus defatigationis , tantò minus tolerantiae superest. Si dies hodierna vitae meae foret ultima , num hodie adhuc peccasse vellem ? num hodie adhuc pietatem derelinquere ausim ? Ah non ! potius *Ite pedes : parum à paradiso*

distamus. Istud videlicet exemplum Annae est in allata superius explicatione , Annae , inquam , semper perseverantis , semper immotae in constanti pietate. *Vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati.*

S E R M O XXXV.

Dictus solemni festo Assumptionis B. V. Mariae.

Vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati. 1. Reg. 1. v. 18.

A R G U M E N T U M.

Afflictiones mutantur in laetitiam , & perducunt ad Paradisum.

1. **B**inas allegatorum Sacri Codicis verborum explicationes in praemisso Sermone attuli : unam refutavi : alteram verò hodiernam in diem distuli , videlicet , utrùm illa verba perseverantiam in pietate significaverint. Ego quidem necdum huic explanationi subscribo ; siquidem licet Anna verè usque ad mortem in pia devotione perseveraverit , ea tamen perseverantia in ipso Contextu , de quo agimus , haud exprimitur. Dum Anna dicitur ad hospitium suum regressa , atque inde semper imposterum in pietate constans fuisse , supponi videtur , illi prius istam constantiam non fuisse ; quod autem de tanta Matrona , semper , tam prius , quàm posteriùs & à Sacris Paginis , & à Sanctis Patribus haud obiter laudata , credendum , aut certè asseverandum non est. Aliam igitur explicandi methodum inquirere convenit , quam ut inveniamus , observo , in Hebraico , ubi Vulgata habet : *Vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati* , ita legi : *Et facies ejus non fuerunt ei ultra*. Nunquid ista lectio magis adhuc obscura vobis est ? quot enim fuisse facies Annae putabimus ? Impiis duae sunt , justis autem una tantummodo facies ; illi enim , quia duplices undique sunt , unam faciem gerunt in vultu , & aliam in corde : justi verò candida cum simplicitate eandem faciem , quam in corde servant , etiam in vultu praeferunt. Itaque Anna non fuit mulier pluribus faciebus instructa. Quid ergo significat : *Facies ejus non fuerunt ei ultra* ? Vocabulum istud facies , in numero plurali , apud Hebraeos frequenter indicat indignationem , ac tristitiam. Sic , ubi Vulgata legit : *Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui* , Hebraeus habet : *in tempore facierum tuarum* : puta : *quando iratam , & maestam faciem ostendes* ; & illud :

Vultus Domini super facientes mala , vertit Hebraeus : *facies Domini*. Verùm Chaldaica Versio clariùs ita legit : *Vultus malè non fuerunt ei ultra* : id est : non ostendit amplius vultum tristem : alludendo ad oppositam dictionem *Vultus boni* , quod idem est , atque Vultus hilares , ac læti , conformiter locutioni Senecae : *Redeant vultus ad læta boni* , & alterius Poetae , *super omnia vultus accedere boni*. Porro Septuaginta legunt : *Facies ejus non concidit ultra* : quo significatur : Annam non amplius aliquà tristitiâ afflictam fuisse. Sic de Caino dicitur post perpetratum infandum fratricidium : *Concidit vultus ejus* ; & : *Cur concidit facies tua* ? nimirum animo dejecto , moestus fuit.

2. Quapropter perpenis omnibus interpretationibus concludo , praemissis verbis insinuari perseverantiam in hilaritate. Hæc explicatio præ aliis ad litteram accedit proximè. Mentis affectus interni vultum exterius immutare solent. Anna igitur animo semper læta , eundem semper faciei vigorem retinuit : *Vultus ejus non sunt amplius in diversa mutati* : quemadmodum ista perbenè convenire ex ipso Contextu Sacro perspicuum est : illa videlicet solatio repleta tum per orationem suam , tum per Sacerdotis vaticinium , ad diversorium suum rediit , manducavit , atque deinceps semper hilaris permansit. Ecce jam , Auditores , finitâ totâ funestorum , quibuscum Anna diu conflictata fuerat , mœrorum historiâ , Vos humaniter invito ad festum Sanctorum Omnium diem , quo , si quidem Superi favebunt , Allocutiones meas prosecuturus , eandem hanc Annam vobis in latitiis suis exhibebo. Ita Deus consolatur post arumnas. Quare animos erigite , quotquot hinc me auditis , & afflicti estis : fideles estote Deo : nolite ab eo recedere , ac certi estote

Animus immutat vultum exterius.

Deus consolatur post afflictiones.

Facies una Justis est : duplex impiis.

Facies in plur. indicat tristitiam.

estote, cunctas afflictiones vestras in gaudia mutandas esse; hic quippe mos DEI est, ut, occasionem nobis meriti præbitorum, primò ærumnas immittat, ac deinde gaudia superaddat. Et nempe dignum observatu est, in Divinis Litteris, quando de afflictione, ac lætitia sermo movetur, afflictionem præmitti consuevisse: *Percutiam, & sanabo*, ait Deus: *Occidam, & vivificabo. Dominus mortificat, & vivificat: deducit ad inferos, & reducit.* En prius proponitur afflictio: *Percutiam: occidam: mortificat: deducit ad inferos.* Verùm absit à vobis, ô animæ justæ, ut credatis, dies vestros semper nubilos fore: sequetur serenitas: *Sanabo: vivificabo: vivificat, reducit.*

Abraham,

3. Profectò Patriarchæ, Deo chariores, haud aliâ viâ ducti, vel mitius habitati fuere. Proh quot adversa cor Abrahæ obruerunt? Ille sterilis multis annis, certo divitiarum, & sanguinis sui hærede destitutus, exul à patria sua, gravissimis insidiis, ac aperto vitæ suæ periculo expositus: discrimen uxoris lectissimæ, à Rege potentissimo rapiendæ, ac violandæ: Nepotis captivitas: facultatum divisio: domestica inter uxores discordia: proprii filii è domo ejiciendi necessitas: quantæ ærumnæ! quantæ afflictiones! At ille tam graviter exercitus postea felix evasit. Quot mœoribus; & angustiis Jacob impetitus est? Ipsi frater inimicus fuit ab utero matris: ipse quotidiano versatus est in vitæ suæ periculo: ipsi necesse fuit paternas ædes, patriam matrem amantissimam relinquere, in pascendo cognati grege famuli vices agere, desideratam uxorem molestissimo septennii integri servitio mereri, ac deinde fidem sibi minimè servatam videre, demum discordes filios, ac vestem dilectissimi nati sanguine conspersam, & lacertam ob oculos intueri. Quanti mœores! quanta fastidia! Verùm is postea gaudiis abundavit. Quot angustias Joseph pertulit? Ille odio habitus à fratribus, vivus in sicca cisterna sepultus, hominibus extraneis in servitutem venditus, gravissimis calumniis ab impia adultera petitus, in altæ turris profunda specu compedibus, atque catenis oneratus fuit. Quanti angores! Sed postea felicissimus effectus est. Taceo hîc Jobum, qui unâ horâ perditis filiis, facultatibus, & sanitate corporis, eò redactus est, ut non nisi sterquilinum pro lecto, ac regio palatio nancisceretur; ille tamen postea prosperitati cum appendice liberalissima restitutus est.

Jacob,

Joseph,

Jobum.

lætitia solem. Cùm omnia nobis deficere remedia, cùm omnia ad ultimam desperationem redacta videntur, nos tamen neque tunc animum despondere, aut fiduciam deponere debemus; fortassis enim vel tunc incipient nostra gaudia. In quadam Italiae civitate, ubi fortè propter innocentem vivendi rationem cives inter jocos numerant, ut in resignatione Testamenti ferale quidpiam, ipsamque moriendi necessitatem ob oculos ponant. Vir quidam locupletissimus unico filio suo reliquam inter hæreditatem exiguum quoque reliquerat cubiculum, probè clausum, ac obsecratum, cujus clavis autoritate publica servaretur à Magistratu, cum addita prohibitione, ne clavis illa cuiquam ad referandum cubiculum traderetur, nisi familiaris fortuna penitus corruisse, ipsaque graviore paupertate in discrimen immutandi statûs devoluta esse deprehenderetur. Mortuo Testatore non diu abfuit, ut res angusta domi fieret, ac agmine toto paupertas ingrueret; etenim lites, lusus, helluationes brevè filium ad clavis illius necessitatem redegerunt. Itaque impetrata clave solus ille, ditissima spe plenus, arcanum illud conclave resecavit, & ingressus est; at enim ibi neque scrinium, neque cistam, neque arcam, neque ullum repositæ pecuniæ signum conspicatus, murum variis in partibus pulsare, ac observare cepit, sicuti fortè parietis vacui sonitus occultatum thesaurum proderet. Verùm frustra omnia: totus conatus irritus. Denique sublati oculis pendulum è tabulato funem intuetur, quo attentè considerato, altòque suspirio è præcordiis emissio, en, inquit, jam intelligo, quod mihi pater meus innuere voluerit, videlicet, mihi ad extremam inopiam, in qua modò me deprehendo, redacto, unicum malis meis remedium fore laqueum illum: intelligo, mi pater, & absque mora tibi obsequor: sumptoque manu, ac sibi supposito scabbello, collum laqueo inserit, ac sese dejicit. Verùm cedens funis, non ad usum sed thesaurum adeò funestum ibidem appensus, à corporum detegente pondere rumpitur, atque simul tabulam, cui artificiosè affixus erat, invertit, qua mota ad pedes desperati tanta pecuniæ vis demittitur, ut is inopinato strepitu territus, nimia, ac insperata lætitiâ vix non exanimetur. Ita, quem ille mortis suæ laqueum crediderat, novæ prosperitatis divitem repentè venam aperuit. O quoties, Animi pusilli, dicitis, nullum superesse miseriis vestris remedium, omnia esse desperata, vósque jam ad collum laqueo immittendum devenisse! & ea ipsa in necessitate, dum jam jam guttur fune constringitis, Deus eum dirumpere, vósque omnibus ex ærumnis eximere sciet. *Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.*

Pater filio
relinquit in
hæreditate
cubiculum
vacuum.

cum laqueo;

sed thesaurum
detegente.

5. At verò, fors aliquis inquiet, ego post tot, atque tot jam annos nullum adhuc video levamen: paupertas mea semper augetur, sanitas mea semper decrescit, persecutiones meae fiunt obstinaciores, vulnus meum semper magis exacerbat, dolores mei magis semper invalescunt. Itaque propterea, quisquis es, omnino desperas? Ah non! absit hoc à te: sed potius erectior exclama: *Etiamsi occiderit me, in eo sperabo.* Si Deus hîc in terra lætitiâ tibi negaverit, tûque justus fueris, evidenti id indicio est, quòd ille tibi majora gaudia reservet in Paradiso: illuc afflictiones tuæ te transportabunt: illas amato: firmiter illas apprehendito, & ipsæ quondam te sursum efferent. Res mira, sed vera est, gravique autoritate nixa, & acu depicta opere Phrygio in extima Sacerdotali veste, quam *Casulam*, sive *Plañetam* appellamus, hodie dum asservata in Ecclesia S. Leodegarii Lucernæ in Helvetia: res mira, sed vera est, inquam, quæ ab Athanasio Kircherò recensetur de Vietore quodam, qui, patriâ Lucernas, per aliquam in illis Helvetiorum montibus sylvam circumiens ad conquirendas arbusculas, opificio suo idoneas, improvisò profundum in hiatum dilapsus est; quoniam verò solum illud humidum erat, ac cœnosum, ipsèque sic deciderat, ut tamen pedibus se exciperet, ejus casus innoxius fuit. Jam ille solus in hac abyssò, horrore summo contremiscens, prius sese sepultum conspiciebat, quàm mortuum; cùm impossibile esset è carcere illo sursum emergere: vani gemitus, irriti clamores erant, quòd in ea solitudine, ab omni tramite remota, non esset, qui audire posset. Interea ex antro, quod ad latus cavernæ erat, duò feroces dracones prorepebant, qui tamen, seu naturâ temporis hyberni, quale tunc erat, veneno caruerint, sive peculiaris providentia Divini Numinis miserum defenderit, ei neque terroris, neque damni quidquam intulere, sed potius, contracta veluti mirabili familiaritate, penes ipsum accubere, suoque, quoad ita loqui licet, idiomate cum ipso confabulati fuere, socii profectò magis ad augendos, quàm levandos angores appositi: & isti nihilominus afflictissimo Vietori salutis fuere: ipsorum sanè magisterio didicit, quibus interea alimentis nutriri possit; etenim observavit, eos liquorem, sive succum aliquem, in inferiori foveâ super saxa manantem, lambere, quorum exemplo demum animatus homo miserri-mus & ipse lambens eundem liquorem, absque omni cibo alio vitam sex propè menses conservavit. Interea tempus æstivum appetebat, & uterque draco, tepidam auram persentiscens, innato more ad

prodeundum in apricum invitabatur: & verò unus eorum concessis aliquantisper alis volare cæpit, ac sursum patulas in auras evasit. Attentè Vietor exspectabat, an & alter secuturus esset primum, atque jamjam dolebat amittere sodales, quos primò horribiles, denique familiares, ac domesticos, diligere incipiebat: cùm ecce alter quoque commotis alis ad volatum sese accingit, Vietor ipsa necessitate animosus, belluæ caudam firmissimèprehendit, eaque ad superiora evolante ipse pariter è diuturno specûs ergastulo evectus est aurigante fortuna, donec in proceræ quercûs apice destitutus fuerit, ut inde descendens feliciter in patriam suam remeare potuerit,

sed ab uno
eorum ex-
trahitur,

6. Vietori huic fortunatissimum accidit, quod in Apocalypsi summum stellis infortunium fuit; istæ siquidem apprehensâ maligni cujusdam draconis caudâ è cœlo in abyssum detractæ sunt; ille verò à bono dracone ex abyssò meliorem in aërem eductus est. Bonum Vietori erat, quòd vehiculum suum fortiter tenuerit, neque horruerit, sed à benigna bellua se ferri permiserit: bonum quoque vobis est, Auditores, si calamitates vestras firmiter apprehendere noveritis; nam istæ vobis in aëre dracones, ac horrida monstra videntur; at, si ritè illis uti didiceritis, felici volatu vos in Paradisum evehent. Terribilem vobis proboscidem, immanem rictum paupertas exhibet, ingentem vobis horrorem ille morbus incutit, graviter vos illa persecutio deprimit; sed benè paupertatem, morbum, persecutionem arripite; enimverò supra firmamentum vos efferent. Quemadmodum in inferno nulla voluptas est, & tamen voluptates ad infernum deducunt: ita in cœlo nulla calamitas est: & nihilominus calamitates ad cœlum elevant. Quod si tantum illa corde bono toleremus, ut JEsu Christo similes efficiamur, quanta nobis inde gloria in illo regno beatitudinis non parabitur? Oculum in Virginem Deiparam conjicite: prò quot ei dolores fuerunt, ac ærumnæ! non invenire locum in diversorio, ubi pareret: non habere focum, ubi fascias suas calefaceret; videre, pusionem vix natum quæri ad mortem: cogi fugere in regionem peregrinam, & longinquam: post reditum in patriam intueri filium, adeò amabilem, à tot hominibus continuis persecutionibus impeti, ac odiis exerceri, usque dum propriis tandem oculis Eum cruci affixum spectare deberet: quales angustiae, quanti mœrores Matri, & Matri tali! Verùm illa modò ad sublimissimum in cœlo locum eumque Filio suo JEsu vicinissimum, assum-

Afflictio du-
cit ad Cœ-
lum,

voluptas ad
infernum,

Itaque mala
toleranda

exemplo B.
V.

Vietor in
foveam inci-
dit, &

Kircherus in
Mund. sub-
terr. t. 2.

duobus cum
draconibus

miro succo
vivit;

assumpta, quibus jam fruitur, & quibus totam per æternitatem fruatur gaudiis, atque deliciis? O Dilectissimi, persistamus in obsequio Dei, perpetuo fideles amandissimo Domino; humili cum resignatione recipiamus adversa, & aspera quæque illius è manu: denique stabilem pedem figemus in Paradiso, ubi nihil amplius tristitiæ, nihil aduersi nobis erit,

sed omnia vota nostra perfectissimè explebuntur. Ita ferè, suo modo, Divina Providentia Annam, de qua multus hucusque nobis sermo fuit, duxit; permisit enim eam aliquo tempore affligi, durisque exerceri, postea verò moerorem illi omnem absterfit: *Vultus* que illius non sunt amplius in diversa mutati.

SERMO XXXVI.

Dictus festo Omnium Sanctorum.

Et surrexerunt manè, & adoraverunt coram Domino: reversique sunt, & venerunt in domum suam in Ramatha. 1. Reg. 1. v. 19.

ARGUMENTUM.

Commendatur Oratio manè surgentibus è lecto, & ingredientibus iter: uti etiam recursus ad Beatos Coelites.

1. **M**ane surgentes adoraverunt Dominum in præsentia Arcæ, ac Ramatham ad propria regressi sunt, Anna videlicet, & Elcana, cum Phenenna, totaque familia sua; de his quippe Divinum Eloquium pergit. Jam superius dixeram, temporis rationem postulasse, ut illi Ramathâ, patriâ suâ, digressi, venirent in Silo ad solemne festum, ter quotannis illic celebrari solitum. Completa igitur sacrorû dierum festivitate viam relegerunt, reversique sunt, & venerunt in domum suam in Ramatha. Prius, quàm illi reditum suum adornent, Sacra Pagina duobis nobis considerata proponit, verbis quidem ipsis facilia, at non perinde mysterio facile alterum eorum. Ait, eos manè surrexisse, ac Deum adorasse coram Arca; hoc enim ea verba, *Coram Domino*, innuunt, quemadmodum aliàs percepistis. Quod adorasse dicantur, equidem intelligo; non item capio, cur dicatur: *Surrexerunt manè*. Quandonam, obsecro, surgere debebant? an meridie? an vespere? Profectò temporibus illis mos non erat, qui hodie malè viget, diem in conventiculis prorogandi ultra mediam noctem, ut postea nox in lecto protrahatur post meridiem. Itaque superfluum esse videtur, quod dicatur: *Surrexerunt manè*.

ut è lecto progredimur, primum esse debere negotium adorandi Deum. *A Jove principium*. Certè ipsi Gentiles Idololatræ non nisi à Jove suas actiones incipere cupiebant: quanto magis nos, curam intendere nostram oportet, ut nostra dies inchoetur à Deo? Quot enim nominibus ad id obstringimur? Titulus creationis, beneficium conservationis, ea præsertim nocte, necessitas auxilii, quo Deus ea die nobis adsit, supplices illicò nos adolvere debent ad adorandos Divini Numinis pedes. *An nescis*, ait S. Ambrosius, *quod primitias tui cordis, ac vocis quotidie Deo debeas?* Enimverò si sub diei principium nec una cogitatione in Deum tuum ferri digneris, an postea mirari poteris, aut dolere, cum tota dies malè cesserit? Omnia sanè commoda, cuncta negotia tua, tanti non esse debent, ut impediri te permittas, quò minus officium tuum, ac primum obsequium præstes erga Deum tuum. Quare dum primò è lecto surgis, te genua coram illo flectere, profundè illum adorare, devotè illum invocare oportet. *Surrexerunt manè, & adoraverunt*. In ea Elcanæ familia duæ conjuges erant. foemina nobiles, & inter eas Phenenna, mulier non magnæ pietatis, ac religionis, sed potiùs audacula, proterva, superba: quæ nihilominus earum prima fuit matutino tempore sollicitudo? Profectò non speculum, non vittæ diadema, non capillitii coordinatio, sed recursus ad Dominum suum: *Surrexerunt, & adoraverunt*.

S. Ambrosius, ser. 19.

Mane surgere quid sit,

Primò Deum adorare,

2. Inquiet aliquis, hic animadverti debere conjunctionem duarum actionum, nimirum surgere, & adorare: *Surrexerunt manè, & adoraverunt*: utpote quo insinuetur, nobis matutino tempore, mox
A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

O 2

3. Hoc

3. Hocce documentum appositum est, at propositam difficultatem non solvit. Quacunque hora quis è lecto surgit, ad Deum subito recurrat. Ad hoc autem innuendum satis erat dicere: *Surrexerunt, & adoraverunt*: ad quid igitur adjecta circumstantia temporis: *mane*? En hinc vera latet explicatio, & in ista æquale documentum. Vox ista *mane* non significat hoc loco qualemcunque matutini temporis horam, sed peculiarem designat eleritatem, ac festinationem, quasi diceretur, eos surrexisse summo mane. Cur autem tanta festinatio? Quia videlicet illis iter ingredi statutum erat, spatium temporis sibi suppetere volebant, quod & Deo, & pietati suæ impenderent: unde *surrexerunt mane, & adoraverunt*. Quo exemplo docemur ante itineris nostrum primò Ecclesiam adire, ad sacratas Aras assistere, Divinum adjutorium implorare.

idque cum
festinatione,
&

pro itinere,

propter pe-
ricula.

Expertus est
Abner,

Ammon,

Propheta,

atque Viator
Jerich.

4. Sunt, qui sese ad iter accingunt eadem ratione, qua ipsorum equi, & asini: à lecto ad præsepe, à stabulo ad viam: vix dum expergefatti cogitant forti quodam potu stomachum obfirmare, & nihil ampliùs: incruento Sacrificio adesse, Ecclesiam visitare, genua sua pauculis momentis flectere, temporis dispendium, ac itineris impedimentum putant. Ejusmodi in occasionibus partem aliquam somno subtrahere, eamque Deo dare covenit: atque cum Vate Regio dicere: *Prævenere oculi mei ad te diluculo*. Quot sunt pericula, in itineribus facilè occurrentia? pericula in viis, pericula à præcipitiis, pericula à fluminibus, pericula à latronibus, pericula ab hominibus sæpè perfidis, sæpè ignotis, semper extraneis? Ipsa, quæ propriam ad tutelam gestantur, arma haud rarò proprium ad exitium serviunt, atque sæpiùs vita perditur, dum defenditur, & quidem eadem ratione, qua defensio adornatur. An nunquam pensitatis, quo hinc inde infortunia contingat? Abner Princeps nobili cum comitatu iter agit versùs civitatem Hebron: regiis liberi comعات litteris instructus est, ac validà custodià stipatus: via secura est; & tamen ad ipsas civitatis portas incidit in proditorem, qui imparatum adacto in latus ferro conficit. Ammon in itinere non divertit ad ignotum hospitium, sed in fratris sui palatio excipitur, & nihilominus inter medias solemnissimi convivii delicias à constitutis sicariis invaditur, ac interimitur. Non erat invia, vel desertas semita, quæ ducebat à Bethel in Judæam; in ea tamen Propheta, qui Jeroboamum reprehenderat, sub reditum à Leone deprehensus ac, laceratus est. Tritissima, nec non hominibus frequentissima erat via Jerosolymis Jerichantem versùs, &

tamen infelix ille, cuius Evangelium minuit, à latronibus interceptus, omnibus rebus exspoliatus, plurimis vulneribus malè sauciatus, ac semimortuus humi relictus est: *Semivivo relicto*. Quandoquidem igitur tot sunt, ac tanta peregrinantium pericula, quomodo tam incautè nobis præfidere possumus, ut iter ingrediamur, quin priùs Divinum adjumentum invocemus? En exemplum Elcanæ cum familia sua. Redeundum illis erat à Silo Ramatham: antequam in viam se dabant, ad Deum recurrebant, & ut commodiùs ad Deum venirent, multo mane surgebant: *Surrexerunt mane, adoraverunt, & reversi sunt*.

5. Verum enim verò quid hoc sibi verbum: *adoraverunt*? Adorare in amplissimo sensu non est, nisi quamdam in altero excellentiam agnoscere. Hac ratione magni quoque homines adorantur. Ista Sacra Pagina recenset, quòd Nabuchodonosor Dan. 2. 46. Danielem adoraverit, cum ille prodigiosum sibi somnium suum aperuisset: agnovit nimirum, atque contestatus est existimationem suam, quam de insigni Danielis præstantia in rebus occultis enucleandis hauserat. Abigail Davidem adoravit, id est, sublimem opinionem suam de Regis illius præsentia demonstravit. Mardochæus Amanem adorare renuit, sive se parvi facere ostendit grandem Virum illum, qui se talem superbus habebat, & ab alis haberi volebat. Ita Clerici genua coram sacris Præsulibus suis flectunt. Ita Principes, populus atque defuncti incenso thure honorantur. At omnes istæ adorationes merè civiles sunt etiam inter Ecclesiasticos ritus receptæ, ad insinuandam nobis reverentiam, & existimationem, quàm Principibus, Præsulibus, congregato populo, ac mortuis exhibere tenemur. Istæ adoratio merè civilis in propria idiomatis ratione non innuit adorare, sed honorare.

6. Adoratio autem vero virtutis merito digna, actus Religionis est, quo Divinam agnoscimus excellentiam super omnia, & Beatorum Cœlitum excellentiam, in eo consistentem, quòd Amici Dei sint, atque magis, quàm alteram istam, excellentiam Beatissimæ Virginis, quòd Mater Dei sit. Hinc in tres classes adoratio distinguitur, Latriam, Duliam, ac Hyperduliam: prima soli Deo debetur, altera Spiritibus Cœlestibus omnibus, atque Sanctis Dei Amicis, tertia Virgini Deiparæ, Deum inter, & Beatos alios mediæ. Et quoniam orationes nostræ demonstrant existimationem, qua Dei, à nobis rogati, potentiam, misericordiam, ac dominium veneramur, adorationem includunt. Atque hæc fuit adoratio qua

qua Elcana, ejusque familiares adoraverunt: videlicet Dominum Deum venerati sunt, ei ſeſe commendantes, & illius adjutorium implorantes. Idem nos quoque præſtare decet, atque ut adorationes noſtræ Deo gratiores efficiantur, ut preces noſtræ felicius exaudiantur, expedit merita Jeſu Chriſti, Deiparæ Virginis, & Sanctorum interponere.

Oratio ju-
vatur per
merita SS.

Plutarch.
Corvus a-
quam in
vaſculo fa-
cit aſcen-
dere.

lapillis im-
miſtis.

7. Iſta nimirum in re nos id oportet agere, quod Corvus ille domesticus, de quo Plutarchus narrat. Ille ſitiebat, ac vaſculum aquæ coram ſe videbat, ſed tam altum, & aquam adeò profundam, ut omni conatu ſuo nec apice roſtri ad eam pertingere poſſet. Quid agat ea rei vicifſitudine ſi tibundum animalculum? Equidem ſurſum elevare aquam opus erat, at ubi neceſſaria instrumenta? Percipite brutæ volucris induſtriam: ea hinc & inde in cavea circumvolare, roſtro, quot poterat, lapillos colligere, hos vaſculo immittere, & iſthac arte aquam ſurſum cogere: nec eâ congeſtione deſatigata eſt, donec tantam lapillorum copiam injiceret, ut aqua ad altitudinem deſideratam aſcenderet. Sacris in Litteris Chriſtus Petra dicitur: *Petra autem erat Chriſtus*: Beatiſſimæ Virgini dictum illud applicatur: *Lapis adjutorii*: Lapides appellantur Apoſtoli: *Lapides fundamenti*: ac pretioſi lapides omnes Divi: *Omnes muri tui gemmis edificabuntur*. Aquæ noſtræ ſunt modicæ, bona nſtra perquam profunda: iſta prædictis lapidibus erigenda ſunt. Quantum ad Servatorem Dominum attinet, noſtis, omnes Eccleſiæ preces interpoſitis ejus meritis claudi: *Per Chriſtum Dominum noſtrum*. Deiparam Virginem quod concernit, Bernardus ait: *Omnia nos Deus habere voluit per Mariam*. Quoad Sanctos Cœlites ipſi videmus, quantopere in illorum patrocinio confidere debeamus, idque ex triplicis difficultatis, quam Divinum Eloquium offert, ſolutione, quacum finiam.

Oſe. 12.
Iſrael edu-
citur ex
Ægypto in
Propheta,
quomodo,

8. Prima ſit iſta: Apud Oſeam dicitur: *In Propheta eduxit Dominus Iſraël de Ægypto, & in Propheta ſervatus eſt*. Quomodo autem iſtud? O Domine, nunquid ex illo regno populum tuum eduxiſti in virtute ſtupendorum prodigiorum? nunquid muſcæ, ranæ, fulgura, tenebræ, primogenitorum cædes, diviſio maris, fuerunt, quæ ab initum Iſraëlitis paraverunt? Poſtmodum Columna nubis, & ignis fuit, quæ populum duxit, Mana, quo is cibus, aqua, qua potatus eſt: ab hiſce nimirum prodigiis erat populi ſalus. Quomodo igitur unius tantummodo Prophetæ ſit mentio? quomodo huic ſoli tribuitur ſalus Iſraëlis, & liberatio, & conſervatio: *In*

Propheta eduxit Dominus Iſraël de Ægypto, & in Propheta ſervatus eſt? Relinquamus tantisper iſtam difficultatem, & audiamus alteram adhuc gravioſiorem. Conſiſtebat Saul in vicinia Philiftæorum hoſtium, & ex edito loco eorum caſtra, & cohortes conſpicatus, horrore maximo concutiebatur. Itaque de copiarum ſuarum robore deſperans, Samuelem conſulere cogitabat, ab eoque doceri, quid factu opus eſſet; quoniam vero Samuel admodum nuper è mortalibus ereptus erat, in Pythoniſſam, ſive mulierem ſagam inquirebat, quæ præſtigiis ſuis ſaltem umbram ſanctiſſimi Vatis ab inferis revocaret. Poſt ſedulam percontationem intelligebat, ejusmodi ſcœminam morari in Endor, civitate multis leucis diſtante à ſtationibus exercitus, atque tanta æſtuabat aviditate loquendi cum illo Propheta, ut relictis caſtris, & copiis ſuis, occultè, à duobus duntaxat famulis ſtipatus celerrimè proficiſceretur. Ad præſtigiatrix ædes delatus Rex, ſuperato omni, quem aſpectus hominis mortui cauſari ſolet, horrore, Samuelem ſibi coram ſiſti poſtulabat. Hic ego ſubiſto, & quaero, quidnam Saul ex eo colloquio petierit. An fortasſe voluit, ut Samuel in fronte exercitus ſeſe collocaret, & aciem dirigeret? At is ad hocce negotii prorsus ineptus fuiſſet, utpote qui homo ſemper pacificus, nullis unquam armis aſſuetus vixerat. An illius forte ſententiam in conſilio quaſi bellico percipere deſideravit? At enim Samuel à puero in ſacris Templi miniſteriis educatus, vir ſemper Eccleſiaſticus, armorum tractandorum, ac rerum militarium ignarus, potiùs aciem, ac ordinem bellicum turbare, quàm promovere potuiſſet. Ecquid igitur à Samuele Saul exigebat? Relinquamus eum in arcto cum apparente Vate colloquio, ac interea tertiam examinemus difficultatem.

1. Reg. 28.

Saul quomodo
Samuelem mortuum
conſulere
revelit.

9. Barac, ſupremus Reipublicæ Hebraicæ Dux, juſſus erat illicò ſuis cum copiis ad provinciæ fines accurrere, ſequè ingenti Siſaræ exercitui fortiter opponere, eum quoque in finem in monte Thabor caſtrametiri, ut hoſtem tranſitu torrentis Ciſſon prohiberet. Accepto imperio Barac nuntium ablegat ad Debboram nobiliſſimam Mulierem, ea ipſa tempeſtate quodam in colliculo montis Ephraim degentem, eamque invitat, ut & ipſa in caſtra veniat, idque tam ſeriò, ut ſe abſque illius conſortio movere velle negaret. *Si venis mecum*, ait, *vadam: ſi nolueris venire mecum, non pergam*. Quid hoc rei? Fœmina nobilis invitatur ad militiam? at jam non agitur de lætis conventiculis, feſtavis choris, hilaribus ſpectaculis: res hic eſt de graviore conſortio, ac ſocietate prælii, quod non niſi cruentum exſpectari poteſt: & ad iſtud vocatur iſtrif-

Judic. 4.
Barac ad bellum
poſtulat
Debboram.

lustrissima Mulier : *Si venis mecum, vadam : si nolueris venire mecum, non pergam.* Num fortè Barac adeò effoeminatus erat, ut ne quidem militare, ac pugnare posset, nisi foeminam ad latus haberet? aut fortassis eò tempore mulieres adeò bellicosæ erant, ut suâ præsentia exercitum regere, ac in hostem animare possent? Neutiquam verò : neque Barac effoeminatus, neque Debbora bellicosa fuit. Quam igitur ob causam Belidux ille tanta sollicitudine sociam illam expetit, & sine ea in aciem descendere renuit: *Si venis mecum, vadam : si nolueris venire mecum, non pergam?*

Intercessio
Sanctorum
expetenda
est.

10. En istæ sunt tres difficultates, quæ omnes ex eodem solvuntur principio, & hodiernæ solemnitatis Omnium Sanctorum occasione; ubi nimirum ostenditur, quanta in invocatione, atque cultu Beatorum Cœlitum fiducia reponenda sit. Ad primam itaque dicitur, quòd Deus verè per Prophetam, non autem per prodigia, populum suum eduxerit ex Ægypto, tametsi reapse cuncta populi vestigia novo constiterint prodigio, quia Deus in gratiam Prophetæ, nempe Moyse, ea prodigia patrauit. Sanctus Moyse Deum semper populo faventem servavit : Sanctus Moyse Divinam omnipotentiam semper in exercitio prodigiorum ad populi commodum continuit. Israëlita nec hostes suos in fluctibus marinis mergi, nec aquam frigidis è faxis scaturire, nec

ingentem exercitum prodigiosâ columnâ duci vidissent, nisi apud Deum Moyse præsidium habuissent : quapropter in virtute quidem prodigiorum servati sunt ; ea verò prodigia per Sanctum illum impetrata sunt : idcirco in *Propheta eduxit Dominus Israël de Ægypto.* Saul ad ineundum cum Philistæis conflictum secum esse cupiebat Samuelem : Barac ad dimicandum contra Chananæos secum ire desiderabat Debboram : Ille Vir sacer, ista Foemina, neuter bello idoneus, si armorum peritiam spectes, at uterque ad obtinendam victoriam aptissimus erat insigni sanctitate sua. Et revera quamdiu Sauli Samuel astitit, Saul victor extitit : à Samuele derelictus, mox acie cæsus, atque victus fuit, abscisso ejus capite ab hostibus in triumphum asportato : & Barac à sancta stipatus Muliere, pugnante precibus, cum ipse dimicaret armis, cum solis decem militum millibus numerosissimum hostium exercitum fudit, & cruentam stragem edidit. Tanti est, Beatos nobis assistere : præclaro videlicet nobis documento, ut illos jugiter honoremus, & invocemus quotidie piis eorum in Sanctuariis, exemplo Annæ, Elcanæ, ac Phenennæ, qui *surrexerunt mane, & adoraverunt, eaque ratione Divinum adepti favorem, reversi sunt, & venerunt in domum suam in Ramatha.*

S E R M O XXXVII.

Cognovit autem Elcana Annam Uxorem suam, & recordatus est ejus Dominus. 1. Reg. 1. v. 19.

A R G U M E N T U M.

Honestas observanda in sermonibus.

Deus semper
omnium re-
cordatur.

Gen. 30.

1. **I**N præmissa Sacri Libri sententia potissimum probè consideranda censeo verba : *Recordatus est Dominus ;* & quoniam in Divinis Litteris aliàs crebrò similis invenitur loquendi formula, hîc ratio traditur intelligendi omnia. Per id nimirum non innuitur, quasi Deus quoquo tempore ullius obliviscatur ; Deus enim uniuscujusque nostrum assiduò, ac semper recordatur, & de quocunque nostrum cogitat ; ita quidem, ut, si solus ego essem in mundo, plus de me cogitare non posset, quàm modò de me cogitat. Sed insinuata loquendi formula significat, peculiarem à Deo beneficentiam exhiberi post exantlatam afflictionem quampiam. Sic in Genesi dicitur : *Recordatus quoque Dominus Rachel, exaudivit eam : Id est : post-*

quam Rachel diu fuit afflicta, denique Deus illam consolatus est. Ita in Libro Esther *Recordatus est Dominus populi sui : Esth. 10.* quod idem est, atque : postea quàm Deus opprimi populum suum permiserat, deum liberavit illum. Ita sæpiùs alibi videre sacris in Litteris est. Qua loquendi ratione docemur, quòd, quemadmodum recordari Deum nostri non nisi nobis benefacere est, ita recordari nos Dei esse debeat, nos eum amare. Pars altera Contextûs allegati metaphora quædam est, nec explantatione opus habet : per eam Spiritus Sanctus modestiam nos docet in sermonibus obviis, dum res in se minùs honesta verbis describitur honestissimis. Faxit optimus Deus, ut omnes hodie utilissimum inde capiat exemplum.

2. Tur-

Turpiloqui-
um prodit
animum.

2. Turpiloquium certos apud homines, parum ad Deum, ac minus ad honestatem attendentes, jam modò civilitas habetur, & urbana ratio hilariter agendi, & conversandi. Quotiescunque dictum aliquod aut lætitiæ, aut admirationis, aut indignationis proferunt, obscœni quid admiscere solent, & licet extra rhombum, ac contra omne propositum, centies milies quæcunque colloquia parenthesi impudica interrumpunt. Ea porro loquendi ratio, quotidie tenellorum ad aures infantium perlata, postmodum à parentibus ad filios transit, ut adeò nunquam in familia tam indecens loquendi consuetudo deficiat. At enim ex loquela cognoscitur homo: *Loquere, ut videam*, aiebat ille. Vultus exterior aspectus sæpè fallit, è verbis autem faciliè colligitur interior facies cordis. *Loquere, ut videam*. Ipsi ex hoc Angeli discernuntur. Percipite elegantem S. Chrysostomi considerationem. Vidit Isaias Thronum Dei, & assistentes quosdam spiritus alatos, atque mox judicavit illos spiritus esse Seraphinos, neque sua eum fefellit opinio: *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & elevatum: Seraphim stabant*. Hic jam quærit Chrysostomus, undenam Propheta colligere potuerit, eos fuisse Seraphinos? An fortassis ex eo, quòd ante Thronum adstiterint? At etiam Diabolus, tortor Jobi, eundem ante Thronum comparuit: *Affuit inter eos etiam Sathan*. For-
san ex eo, quòd alis instructi fuerint? *Sex ala uni, & sex ala alteri*? Sed etiam Dæmon in Apocalypsi specie Draconis alati conspectus est. An fortè ex volatu sunt agniti? *Duabus volabant*? Verum & ipse Diabolus à Davide sagitta volans appellatur: *A sagitta volante in die*. An fors ex fumo, quò domus illa repleta erat? *Domus repleta est fumo*? Nequaquam; etenim in quacunque domo superbus aliquis Diabolus est, ibi multum fumi est. Quonam igitur tandem indicio piissimus Vates agnovit, eos fuisse spiritus bonos, non malos? Seraphinos, non Dæmones? Ex eorum loquela, respondet aureus Orator: siquidem nec verbum audiêrat non sanctum: omnis eorum sermo non erat, nisi summi Numinis laudatio: familiariter invicem colloquebantur, nec aliam ore vocem proferabant, quàm Dei sanctificationem: *Clamabant alter ad alterum: Sanctus, Sanctus, Sanctus*.

Honestas in
loquendo
Angelica
est.

3. Qui familiaribus in colloquiis ita fermocinatur, is herclè Angelus est, inquit Chrysostomus : quin & ipsi vos ita dicitis, Auditores, atque, dum probatos cujusdam Juvenis mores laudare cupitis, confestim ab ejus locutione incipitis : ille Angelus est, affirmare soletis : ab ejus ore nec verbum minùs pudicum, aut minùs sanctum percipitur. Contra lo-

cutio perversa indicare solet animam pariter perversam. In vanum, ait Symmachus, verecundiam investigas in operibus, si nulla ejus vestigia deprehendas in verbis : *Pudor in factis frustra queritur, si exulat à verbis.* Si Diabolus resideat in corde, difficulter fiet, quin prodatur ore. Verba obscœna à Guilielmo Peraldo dicuntur *Sputa Diaboli tussientis.* In illis mentibus, in quibus magna concupiscentiæ intemperies est, pituitosa gravedo Dæmonem invadit ; unde tussiendo, ac sputando quæcunque colloquia turbat, & interrumpit : *Sputa Diaboli tussientis.*

Obscena
verba sputa
diaboli.

Sym. l. 10.
cp. 10.

4 Hic explananda nobis est illa difficilis Apostoli Jacobi sententia : *Lingua*, Jac. 3. 6. ait, *constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus.* Quomodo dici potest, à lingua totum coinquinari hominem? Verba utique non sunt nisi verba, & ad hoc, ut homo totus afficiatur, requiruntur & cogitationes, & opera, & omissiones. Quomodo igitur *lingua maculat totum corpus*, sive, quod intelligitur, *totum hominem*? Ad facilem Apostolici hujus effati enucleationem, primò doctrinam S. Joannis Chrysostomi afferamus. In fabricatione hominis, inquit ille, linguam à Conditor Deo habitam fuisse tanquam tenellam quampiam, ac verecundam virginem, atque ideo quasi claustrum aliquod pro ipsa constitutum, in quo illa includeretur, custodienda veluti porta duplici, seu crate gemina, S. Chrysost. labiis videlicet, ac dentibus. *Linguam sub ho. 22. ad duobus septis, dentibus, dico, & labiis, De-pop. us conclusit, ut tanquam verecunda virgo nihil indiscretum loquatur, Quòd si cuidam patri plures sint filii, omnes probè educati, morigeri, optimè morati, prudentes: atque præter eos unica filia, puella, quæ quidem maximè pudica esse deberet, ac verecunda, sed jam inverecunda, inhonestà, & valdè procax, ista, sola licet, sufficit ad inquinandam, ac infamandam totam familiam. Jam intelligitis, opinor, genuinam S. Jacobi sententiam: Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus.* Sint bonæ cogitationes, opera bona, sit oculus bonus, bona manus, pes quoque bonus: lingua sola sufficit ad inficiendam totam aliorum membrorum familiam. si lingua sit inverecunda, & impudica, totus homo coinquinatus erit: *Quæ maculat totum corpus.*

Honestati
repugnant
verba ob-
scena.

5. Jam verò utili pro documento distinguere oportet hæc maculas : distinguere, inquam in obscœnis sermonibus, primò verba, secundò jocos, tertio colloquia. Per verba certas interjectiones, parentheses, & cominata intelligo, quibus nonnulli corruptissimam efficiunt suæ locutionis rationem. Illæ autem loquen-

quendi formulæ honestati, ac decentiæ conversandi repugnant, pias aures offendunt, & ex natura sua culpæ leves esse solent. Equidem ea peccata appello levia: verumtamen propterea nequaquam omit- tenda, vel negligenda est, eorundem emendatio. Certum est, omnia peccata, quantumvis levissima, suam vel in hac, vel in altera vita manere pœnam, à nobis aut voluntariè offerendam Deo in *satisfactionem*, aut coactè sustinendam in *satispassionem*, quam Deus à nobis exiget. Itaque qui pronus es in ejusmodi dicta, serio recordare, quoties omni die, & toties in omni colloquio ligna tibi pro purgatorio coacerves. Sint illa ex natura sua tantum venialia: num autem ita facile, sine voluptate, si- ne comodo, sine lucro, optimum De- um tuum offendere, ac tibimetipsi tantas pœnas accumulare velis? Drexelius nar- rat, S. Rudolphum Episcopum Eugubi- num, cum aliquando ex ore parvuli nepo- tis sui verbum immodestum audivisset, eum egregiè verberari jussisse, & ad bibendam quadraginta diebus solam aquam condem- nasse. Quod si hodie dum simili pœnâ pu- nirentur ejusmodi verba, profectò multis unius tantummodo diei dicta sufficerent ad hoc, ut omni vitæ suæ tempore vinum bibere nequirent. Qui sibi perversam hu- jus indecentiæ consuetudinem esse novit, emendationem seriò proponat, & ample- ctatur, eòquod multò graviores futuræ sint Divinæ nemesis castigationes.

S. Rudol-
pho Ep. ca-
stigante:

Joci impu-
dici:

& colloquia
turpia maxi-
mè.

6. Solis verbis peiores sunt joci impu- dici, qui modò levis, modò gravis pec- cati reatum constituunt, juxta modum circumstantiarum, finis, ac malitiæ lo- quentis, atque secundum audientis peric- ulum, aut existimatum, aut cognitum. Denique adhuc deteriora sunt colloquia libidinosa, & obscœna, quæ ex natura sua sunt peccata mortalia. Ejusmodi col- loquia multò pejora sunt aspectibus lasciv- is; etenim cogitationes, ex oculorum libertate nasci solitæ, sistunt in aspiciente, eique soli damnum afferunt: quæ verò è verbis concipiuntur, in solo loquente non acquiescunt, sed etiam ad audientes pergunt, atque pluribus detrimento sunt. Unus est, qui loquitur, ait S. Bernardus, & unum tantum verbum profert; & tamen unum illud verbum multitudinis audientium, dum aures inficit, animas interficit. Certè Legi- bus quoque damnatur, qui periculosus col- loquiis ansam præbet: quia sine illo colloquio adulterium non perpetraretur. Quapropter quisquis obscœnè loquitur, duplici de pec- cato rationem Deo reddet, de eo nimirum, quod ipse committit cogitationibus, & peccaminosis delectationibus, quas in semetipso fovet, & de illis quoque, quæ ipsius causâ committuntur ab audiente.

7. Et credatis, velim, Auditores, ejusmodi jocos, atque colloquia esse pe- riculosissima: res enim obscœnas nimi- um firmiter imprimunt in profundissima phantasia, & imo corde. Sunt, qui cal- lent artem pingendi in marmoribus ea ra- tione, ut ipsa pictura imbibatur, ac pe- netret in lapidem, maximè si venæ sit non- nihil mollioris: quo fit, ut imago depi- cta lapide iterum iterumque secto semper appareat integra. Id autem ut assequatur artifex, ad duo potissimum attendat, ne- cesse est; primo & quippe colores adhibere debet suapte naturâ valde penetrantes, & acres, uti sunt, qui ex mineralibus con- ficiuntur, & aqua forti temperantur: de- in penicillum frequenter easdem super li- neas ducere oportet, ut adeò colores re- petitis ductibus à marmore profundius im- bibantur. Ea methodo non sine aspicien- tium admiratione quævis imagines in inte- rioribus marmorum partibus depinguntur. Jam quis non videt, idem quoque fieri circa jocos, & colloquia obscœna? Ea & acriter penetrant, & sæpè repetuntur: miraculum erit, si imago illa non in me- dio corde delineetur,

Id docetur
ex arte pin-
gendi in la-
pide.

8. Ad hæc, o Charissimi, an puta- tis, linguam, à qua tot pulcherrimæ pre- ces ad Deum funduntur, demum tam si- nistrè in verba turpia solvi debere? an lingua, supra quam toties castissimus JE- sus sub Eucharistico velamine recubuit, to- ta die Diabolum triumphantem gestare au- sit? Edicite, obsecro, quænam in mor- tis articulo verba proferre cupitis? Illa videlicet, respondebitis, illa, quibus quo- tidiano in sermone assueti estis. Verum audite. Non multi abhinc effluerunt anni, cum in civitate quadam, paucis ab hac nostra Bononia leucis distita, Se- nex ægrotus chirurgus cutem ad elicien- dum solita scarificatione sanguinem scal- pente doloris impatiens in obscœna dicta prorupit. Ad quosque scalpelli ictus, qui fiebant in tergore ægrotantis, verba, quæ honestatem lædebant, evomeban- tur ex ore impatientis. Amice, ajebat Chirurgus, vir prudens, ac perhone- stus, Amice, parce talibus dictis: re- cordare, morbo te infestari: potius igitur dic JESU, MARIA. Rectissime mones, respondebat Senecio, & verò primum ad ictum pronunciabat: JESU, Maria: eadem sacratissima Nomina repe- tebat, sed perquam ægrè, ter, qua- ter; at crescente doloris sensu mox, hem! inquebat, permitte, me priora dicere verba mea, majus enim in illis invenio solatium. Proh justissime Deus! In illis majus invenio solatium --- Heus infelix! ergone etiam vicinum te mortis magis ea verba consolantur, quam

Senex ægro-
tus præ im-
patientia
obscœnè lo-
quitur

peffimo cum
solatio sue

No-

Nomen Servatoris Jesu, quàm Nomen Ejus, ac nostræ Matris Mariæ? Illane verba? vah! vah! illane verba tibi exhibent eum, qui te creavit, qui te redemit, qui te ad Paradisi possessionem acquirendam adjuvat? Majus in illis invenio solatium? Vade, miser, vade igitur ad Divinum Tribunal, & videbis, utrùm lætitiæ quid inde tibi futurum sit, quòd ita locutus fueris. O Auditores Catholici! vos quoque vestris in dolo-

ribus, etiam ipsius mortis, verba proferetis, quibus assuevistis: per illa questus vestros relevare laborabitis. Verùm enim verò quid postea Deo respondebitis, qui severam rationem de omni verbo otioso se exacturum esse pronuntiat? quid respondebitis, inquam, Deo, cùm in faciem vobis objiciet tot colloquia turpia, tot jocos obscœnos, tot verba lasciva! Ah! probè hæc pensitate.

SERMO XXXVIII.

Et factum est, post circulum dierum concepit Anna, & peperit filium, vocavitque nomen ejus Samuel, eòquòd à Domino postulasset eum. 1. Reg. 1. V. 20.

ARGUMENTUM.

Conversio non est differenda.

1. **E**Cce tandem completum est Sanctæ Mulieris gaudium: tandem Anna concepit, & post solitum temporis intervallum peperit filium, vocavitque nomen ejus Samuel, eòquòd à Domino postulasset eum. Quatuor hîc occurrunt enodandæ quæstiunculæ. Primò quærendum est, quid intelligatur per circulum dierum: dein, quare Mater filio nomen imposuerit: tertio, quandonam illud: & quartò, cur Samuelem appellare voluerit. Priores duas quæstiones hodie discutiemus, posteriores autem ad proximam Dissertationem differemus. Difficultas primæ quæstionis in hoc consistit, quòd verba, *post circulum dierum*, non videantur cadere super verbum *concepit*, sed super *peperit*. Id, quod certissimum est è Versione septuaginta Interpretum, ita legentium: *Concepit: factum est autem in tempore dierum, & peperit*. At verò per hoc, quòd solùm assignetur aliquis *circulus dierum*, & non mensium, partus nimium accelerari videtur.

tum Cælum: de terra: Vocavit Deus aridam Terram: de die ac nocte: Deus appellavit lucem diem, & tenebras noctem: de mari: Congregationes aquarum (Deus) appellavit maria: de stelis: Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat: eòquòd nimirum Deus Adamo dominium contulerit super animalia, non autem super Cælum, Terram, Diem, Noctem, Mare, ac Stellas. Ita Nabuchodonosor apud Daniele mutavit nomina Danieli, Ananiam, Azariam, ac Misaeli, appellavitque eos Balthasarem, Sydrach, Misach, & Abdenago: quæ nominum mutatio actus erat authoritatis, à Rege illo exercitus super quatuor Adolescentes illos, tanquam servos, ac mancipia. Quandoquidem igitur major in filios authoritas est Patris, quàm Matris, ad Patrem spectat, non ad Matrem, illis assignare nomina.

3. Et verò nomina Enos, Noë, Isaac, Mannasses, Ephraim, in Genesi, Gersam, & Eliezer, in Exodo, ac forsan alia quæ hîc jam non occurrentia, filiis imposita fuerunt à patribus: unde multi cum Pineda id verè ad patres pertinere concludunt. Haud equidem ignoro, Sacris in Litteris, alia reperiri exempla, fat multa, in favorem matrum: quemadmodum in Genesi Cain, & Abel à matre sua Eva, Moab, & Ammon à suis matribus, duabus filiabus Loth, Jacob à Rebecca, Phares, & Zaram à matre sua Thamar, in Libro Judicum Samson à matre sua, uxore Manue, in Libris Regum Salomon à Bethsabæa, & alii alibi sunt appellati. Verum tamen exempla ista non evincunt, matribus jus quodpiam convenisse, sed

Nomina imponere, signum potestatis est;

Gen. 2. 19.

2. Alterius quæstionis difficultas in eo versatur, quòd Anna filio suo nomen indiderit, cùm id officii ad Elcanam maritum, non ad ipsam uxorem pertinuisse appareat. Incipiamus ab isto secundo puncto. Nomina rebus imponere signum est alicujus juris, ac potestatis. Ita initio Libri Genesim observare est, voluisse Deum, ut Adamus nomina cunctis animantibus terræ tribueret, at non item terræ, neque cœlo, neque diei, neque nocti, neque mari, neque stellis. De animalibus ait Sacra Pagina: *Omne quod vocavit Adam animæ viventis, ipsum est nomen ejus*. De cœlo autem dicitur: *Vocavit Deus firmamen-*

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

P

osten-

aut melius
utriusque si-
mul,

ostendunt, tunc temporis mulieres domi-
nari voluisse, ac à maritis aut affectu con-
jugali, aut amore pacis eatenus dominari
permittas esse. Porro illud verum est, quòd
patrem, ac matrem simul concerneret no-
mina liberis eligere, cujus tamen rei raris-
sima sunt in Divinis Litteris exempla;
cùm vix aliud inveneris, præter id Præcur-
foris Joannis, atque Servatoris JESU: hoc
autem inde est, quòd forsàn eò usque ra-
rissima fuerint illa domicilia, in quibus
maritus, & uxor unanimes fuerint: im-
mò quandoque adeò non in ista re conve-
niebant, ut idem filius uno nomine voca-
retur à patre, & alio à matre. Natu mi-
nimus filiorum Jacob appellatus erat à ma-
tre Rachele Benoni, cùm à patre Jacob di-
ceretur Benjamin. Quibus omnibus ita
positis Anna videtur non adeò liberè sibi
jus illud arrogare, & actu exercere debuif-
se, ut absque mariti consensu filio nomen
imponeret. Erat illa Fœmina sapiens, &
prudens: at fœmina sapiens ac prudens
quodammodo primam sibi statuit regulam
dependendi post Deum ab eo, quem à
Deo accepit in conjugem. Capiti suo do-
minari velle, res est mulieris aut superbæ,
aut furiosæ, aut stultæ. Anna verò non
erat ex ea classe. Dico igitur, illam fi-
liolo nomen indidisse sibi magis acceptum,
& meritò, quòd ipsi maritus eam po-
testatem cesserit, cùm Samuel prodigi-
osè impetratus Annæ precibus, lacryma-
rum ejus filius, justè dici potuerit magis
ipsius esse, quàm mariti. Jam regredi-
amur ad explanandam quæstionem pri-
mam, hunc in locum studiosè dilatam,
quia commodam mihi præbet occasio-
nem pro coronide utilem subjungendi do-
ctrinam moralem.

Anna felici-
ter peperit,
quia suo
tempore:
quam malè
sequuntur,
qui conver-
sionem dif-
ferunt de die
in diem.

4. Ecquid innuere vult: *post circulum
dierum*, aut veluti Septuaginta legunt: *in
tempore dierum peperit*? Per hoc non asse-
ritur, ejus partum prodigiosè acceleratum
fuisse; vox enim *dierum* tempus indetermin-
atum significat, ac insinuat, Annam par-
tu solutam esse suo tempore: *Post circulum
dierum peperit*. In tempore dierum peperit:
atque inde felicissimus fuit ille partus, eò
quòd suo tempore fuerit: *In tempore dierum
peperit*. O quàm ego vellem, Auditores,
ut nos huic sanctæ Matronæ similes esse-
mus in animæ nostræ partibus! Quando-
que nos Divinâ gratiâ fœcundati, bona
concupimus desideria; sed ea in lucem eden-
di tempus producimus, ut non invenia-
mus. Illud oppidò periculosum est, si dif-
feratur de hodiernò in crastinum, de die
in diem. *Væ pregnantibus, & nutrientibus in
illis diebus!* ait Christus: *væ illi, qui parturi-
erit, & ad partum non pervenit, qui inef-
ficacia mutandæ vitæ desideria gestat usque
ad diem ægritudinis, atque mortis!* etenim

perquam facile fieri poterit, ut vel mori-
atur in suis doloribus, vel solos edat fru-
ctus obstinationis. Joannes Schenckhius
Libro quarto observatione 2. de fœtibus recenset, Mulier 28
annis gravi-
mulierem quamdam in Francia gravidum da, parit in-
fantem lapi-
deum.
uterum gestasse viginti octo annis. Proh
quanta incommoda! quanti dolores! De
nique post tantum temporis peperit. Equi-
dem videbatur gigantem aliquem robu-
stum, ac vegetum parere debuiffe: quan-
doquidem infans erat octo & viginti anno-
rum, ut adeò diuturna infelicis matris suæ
fastidia copioso solatio compensare posset.
Verùm secus accidit; infantem quippe pe-
perit exanimem, ac lapideum.

5. En, quinam sint illarum partus ani-
marum, quæ conversionem suam ab an-
nis in annos differre pergunt, nec unquam
in lucem emittunt. *Cor ejus indurabitur*, Job. 41. 19
quasi lapis, vaticinatur de illis Beatus Job.
Denique exomologesi adornant, sed fri-
gidam, mortuam, sine dolore, sine pro-
posito emendationis. Ita partus eorum In saxum
obdurantur
qui conver-
sionem dif-
ferunt.
sunt corda lapidea: *Cor ejus indurabitur
quasi lapis*. Illud toties repetitum *Gras*,
cras, eò demum deducit, ut in saxum in-
duretur cor Pharaonis: *Obduratum est cor
Pharaonis*: Et hæc nostra procrastinatio:
qua nos Deo dedere differimus, nos pari-
ter ad obdurationem; & obstinationem de-
ducit. Cur, obsecro, non hodie statui-
tis inchoare conversionem, quam aliquan-
do à vobis fieri debere nôstis, nisi totam
per æternitatem perire velitis? Hodie ni-
mirum converti recusatis, quia grave vo-
bis accidit illam voluptatem derelinquere,
illud alteri debitum restituere, amorem illum
deferere. Verùm quò diutius retinentur,
eò fortiores efficiuntur affectus isti, & con-
tumaciores consuetudines, ut obstinatio
denique in marmor abear: *Cor ejus indurabi-
tur, quasi lapis*. Insuper edic, fodes; an ad
terminum, à te conversioni tuæ præfixum,
pertingere speras? Fortè conscientiam tuam
tertiâ abhinc Dominicâ expiare cogitas: ita-
ne certò tibi constat, vitam eò usque tibi
fore superstitem? Fortè cras ad arcanum
Tribunal accedere proponis: an autem cer-
tò vives usque mane? Profectò quisquis im-
provisò mortuus, ac damnatus est, pe-
rinde, atque tu, adhuc aliquo tempore
vitam sibi fore salvam cogitavit; itaque
tu, qui, velut ille, cogitas adhuc ali-
quamdiu vivere, improvisò, velut ille,
mori potes hac ipsa hora. Dum autem
res agitur de salute tua, negotio omni-
um, quæ tibi esse possunt, gravissimo,
summique momenti, an tu in tempore
adeò incerto confidis?

6. Nòtum in proverbium abiit illud exemplo
Archiz dictum: *Seria in crastinum*. Sed for-
tassis haud omnibus nota est historia, ex Archiz po-
lcmarchi,
qua

qua proverbium illud profluxit. Generosi quidam Thebani, ætate juvenes, animo autem virili, ac maturo corde, jugum, illi civitati à potentioribus aliquibus, sub nomine Polemarchorum tyrannidem exercentibus, impositum excutere desiderantes, occasione sumpta solemnibus convivii, ac festivi chori, à Magistratu adornati, sese foeminas finxerunt, electo in ducem, & caput suum fortissimo Pelopida. In opprobrium, aut verius in tegumentum bellici sui spiritus, pallà se vestièrunt, capillos in circulum muliebriter nexuerunt, speculum consulerunt, ac ope peregrinorum colorum emendatis, fucatisque faciei quibusque vitiis, ficta sub pulchritudine veræ ultionis machinas occuluerunt. Dum nobiles istæ foeminæ scenicæ carrus conscendunt suos, ad solemnem conventumituræ, ecce festinus Athenis advenit nuntius, sudore, ac pulvere conspersus, & ex festinatione totus anhelus, petens alloquium Archiæ, Polemarchorum principis. Admissus huic epistolam offert, addens, jussu se rogare, ut Archias epistolam absque mora resignare, ac legere dignetur, se quidem ejus feriem ignorare; solum scire, negotium in ea contineri maximi momenti; quod summam celeritatem exigat, Archias indignatus, quod medias inter hilaritates turbetur, tibi quidem, ad tabellarium conversus ait, grates habeo; nuncautem tempus haud est rebus seriis: Tu respira tantisper, & quietem cape: *Seria in crastinum*: gravitatem negotii hujus cras manè commodius pensabo: tunc feriem chartæ examinabo, ac responsum dabo: *Seria in crastinum*: Ita dixit; sed vehementer erravit. Epistola totum conjurationis ordinem, ac omnia conjuratorum nomina continebat, ab amico perscripta; quoniam verò tunc aperta non est, idcirco rem gravissimam exhibere permessa non est. Interea in diætam honorificè inducuntur fictæ nobiles foeminæ, quæ eò minùs timentur, quò minùs esse creduntur, quæ sunt ac vel ideo magis acceptæ, quò credantur esse, quæ non sunt: & en, inopinatò, dum maxime fervet festiva hilaritas, larvatæ mulieres strictis, quos foemineis sub thoracibus suis absconderant, pugionibus subito Polemarchos tyrannos invadunt, omnes trucidant, & primum ante alios Archiam feriunt, qui propriæ vitæ, ac sanguinis impendio meritas pœnas dedit seriæ cogitationi, quam repulit, aut male distulit.

7. Haud equidem ego, Auditores, velim quemquam vestrum iisdem, aut similibus fati involvi; verum vos ipsos penitiùs considerate, ac tum, quod ju-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

stum est, concludite. Cuncta animæ negotia, quæ sola sunt summi, ac maxime serii momenti, futura in tempora differtis: *Seria in crastinum*, cum Archia tacite saltem, repetitis: modò jam ad conventiculum illud accedere convenit. Audi, charissime, nunc in gravis peccati statu versaris: quare igitur non potiùs aliò recedis ad legendum librum quemdam spiritualem, aut examinandam conscientiam tuam? Modò, inquit alius, indulgendum lætitiæ: postea jejunii quadragesimalis tempore spiritualia obeunda Exercitia: *Seria in crastinum*: modò solemnes ad choreas, ad spectacula scenica ire expedit. Verum, ô Dilecte, cur non confestim eò cogitationem vertis, ut in gratiam cum Deo redeas? Ista cogitatio, ais, melancholica est, atque gravis: id fieri die Veneris Sancto poterit: *Seria in crastinum*. Quòd si verò dæmones hac te nocte jugularent? An fortè primus esses, quem ea ratione crudele fatum opprimeret? Si guttà appoplectica repente suffocareris? An tu primus esses? Fortè tibi securitatem promittis, eòquòd à multis jam annis ista tibi consuetudo vivendi sit, ut exomologesi sacra conscientiam expies ad festa Sanctorum omnium, Paschatis, ac assumptæ Beatissimæ Virginis, reliquum verò anni secundum animi libertatem, atque libidinem vivas; at infelicem te! audi comminationem, à Deo Babyloni factam, quæ tota peccatores ita sentientes tangit: *Væ! væ! civitas illa magna Babylon, quia una hora venit judicium tuum.* Verum & Babylonia quomodo dicitur una hora? etenim anni nis, cucurrerunt, immò sæcula, quibus illa impiè, ac iniquè vixerat: quæ igitur hora, qua Deus illam judicavit? *Una hora venit judicium tuum.* Poma desiderii animæ tuæ recesserunt à te: quod alia versio legit: *occafio opportunitatis recessit à te.* Illa nimirum illa hora, quæ Babyloni opportunitatem, & occasionem conversionis præbebat, erat, qua Babylon damnata est. *Una hora venit judicium. Occasio opportunitatis recessit à te.*

8. Proh quot peccatoribus una hora venit judicium? diu in statu peccati vixisti: Deus hanc usque in horam te toleravit: sed væ tibi, si certas occasiones negligas, & perdas! Illa hora, quam internis optimi Dei tui impulsibus stimulatus in pio conventu pœnitentiæ deberes impendere, & vana confabulatione consumis, illa, illa judicii tui hora est: *Una hora venit judicium tuum.* Forfan hæc ipsa hora, qua furdus es ad gratiam, tibi loquentem ad cor, dum ego loquor ad aurem, hæc ipsa, inquam, hora forsan illa est, qua venit judicium tuum, quia occasio opportunitatis recessit à te. Et quis, obsecro, quis tibi vadimonium præstat, quòd ista hora non sit

fit ultima, ad quam te Deus expectat. Hic omnis tibi opportunitas est expediendi te peccato: hic gratia tuam tibi movens conscientiam: hic Sacerdotes, prompti ad excipiendam confessionem tuam: hic JESUS Christus, in ara paratus ad impertiendam

conversioni tuæ benedictionem suam. Itaque horam istam amplectamur, ut tempore proprios pietatis actus pariamus, quemadmodum Anna Samuelem suum, *post circulum dierum: in tempore dierum.*

S E R M O XXXIX.

Vocavitque nomen ejus Samuel, edquod à Domino postulasset eum. 1. Reg.

I. V. 20.

ARGUMENTUM.

Beneficia à manu Dei agnoscere oportet.

Olim nomina imponebantur in circumcissione, octava die post natiuitatem.

1. **A**нна natum filiolum suum appellavit nomine Samuel. Ecquando autem hoc illi nomen indidit? Id octiduo post natiuitatem factum est, videlicet in circumcissione. Quemadmodum nos hodiè parvulis infantibus imponere nomina solemus, dum eos sacro Baptismate lustramus, ita tunc Hebræi consueverant, dum eos circumcidebant; edquod omnino conveniat, infantes incipere nomen gerere in terra, cum per acquisitam gratiam sanctificantem nascuntur Cœlo. Ad octavam usque diem circumcisio differebatur, partim quia incisio illa sat magnum dolorem afferebat; unde passionem non nihil roborari volebant ad eam sustinendam: partim quia remedium illud non erat adeo unicum, ut in necessitate suppleri non posset vel per Sacrificia, vel per alios actus contestationis ac fidei parentum. Quod si igitur infantes nomina receperint, dum circumcidebantur, atque circumcidi consueverint octava suæ ætatis die, Anna quoque nomen filio suo tribuit octava post partum die.

Filii nomen fortiuntur à majoribus.

2. Verum cur eum appellavit Samuelem? An ideo fortè, quia nomen illud alicujus è majoribus suis fuisse novit? Ita conjectare potest, qui mentem reflectit ad morem familiarum, quæ, cum ipsos progenitores à morte ad vitam revocare nequeant, eorundem nomina saltem revocant, ut ad minimum memoria reviviscat. Certè cum Diva Elisabeth infantem suum, prodigiosè impetratum, appellare vellet Joannem, omnes ejus propinqui restitè, quasi abusus inde oriretur intolerabilis, si filio nomen imponeretur non gestum à suis proavis. Quia nemo est, ajebant, in cognatione tua, qui vocetur hoc nomine. An enim hæc non erat appellationis ratio: nomen istud ferè novum erat ac fortasse semel duntaxat auditum in mundo.

3. Neque verò Anna filiolum eo nomine nuncupavit, edquod sonorum esset, ac elegantis significationis. Ejusmodi pulchrorum electio nominum, veluti Claræ, Stellæ, Auroræ, Rosæ, aliarum relinquenda est mulierum seu religioni, dum sacrum recipientes velum, imitationis exemplum sectantur, sive vanitati, unde laudatores Poëtæ argumentū fabulandi capiant. Quare autem Anna sic filium appellaverit, ex ipsa Sacra Historia novimus: *Vocavitque nomen ejus Samuel, edquod à Domino postulasset eum.* Vox ista Samuel, in idiomate Hebræo idem sonat, atque *Postulatus à Deo.* Anna igitur ita tenellum natum suum nominavit, ut hoc ipsum nomen in perpetuam esset memoriam divinæ beneficentiæ, qua donatum illum suis precibus impetrasset: *edquod à Domino postulasset eum.* Voluit nimirum, ut, quisquis vel solum illud nomen audivisset, illico colligeret, à quonam ipsa filium illum se accepisse, agnosceret: *edquod à Domino postulasset eum:* egregia nobis omnibus idea, ut quæque beneficia non nisi à manu Dei accepta pariter agnoscamus.

Samuel, postulatus à Deo.

4. Et sanè Deus eam à nobis agnitionem zelosissimè postulat: id, quod plurimis in locis Divinæ Litteræ comprobant; sed ex omnibus tria tantummodo inspicimus exempla. Josue peculiari mandato Dei duodecim eligit pæclaros Viros è singulis Tribubus, quos è medio Jordane duodecim lapides tollere, atque illuc perferre jubet, ubi grandis exercitus ea nocte castra metaturus esset. *Ite ante Arcam Domini Dei vestri ad Jordanis medium, & portate inde singuli singulos lapides in humeris vestris, juxta numerum filiorum Israël.* Quid autem Deus à Josue istis lapidibus fieri cupit? An fortasse servient pro construendo castrorum vallo, aut erigendis muniti cujusdam propugnaculis? an verò illi sunt adeo pretiosi, ut quasi thesaurus au-

Beneficia Dei agnoscenda sunt

Jos. 4.

Moyse do-cente:

auferri debeant? Neutrum est horum: cur ergo tanta cum solemnitate nobilium Virorum illorum humeri saxis onerantur? Sed ampliùs percipite. Vix è fluvio subla-
tis lapidibus Josue mandat alios duodecim lapides in eorundem locum reponi. *Alios quoque duodecim lapides posuit Josue in medio Jordanis alveo, ubi steterunt Sacerdotes, qui portabant Arcam fœderis.* Profectò scrupulosus esse videtur Dux maximus, dum flumini damnum pauculis saxis ablati inferre formidat, atque tam celerem, fidelémque compensationem præstat. Ad quid, autem ista translatio, & commutatio lapidum? Relinquamus tantisper Ministros Josue in disponendis, committendisque lapidibus illis occupatos, ac interea ad Librum Judicium transeamus, rem haud minùs curiosam investigaturi.

Judic. 16.
17.
Samsone
testante:

5. Notissimum cunctis est, mirabilem illam Samsonis fortitudinem à Deo in capillis ejus repositam fuisse. *Si rasum fuerit caput meum, inquit ipse Samson, recedet à me fortitudo mea, & deficiam, eròque sicut ceteri homines.* Eccur autem in capillis? Sanè convenientiùs id faciendum fuisse videtur aut in pectore, aut in humeris, aut in brachiis, ubi sanguis, nervi, muscoli simul unà concurrunt ad robur hominis. At capilli, qui propriè non sunt pars hominis, germina sine anima, sine spiritibus, ornamentum corporis, quandoque etiam à mortuis viventium capiti mutuari solitum, filamentum omni cedens incisioni, ac omni vel levi auræ ludibrium; capilli, inquam, isti capilli sedem præstent, in qua Divina Majestas robur Samsonis collocet? Ita omnino est, & rationem paulò post insinuabo; priùs autem ab uno ad alium transgrediamur Judicem, à Samsone ad Gedeonem.

6. Madianitæ, Amalecitæ, omnesque Orientis populi potentissimo centum triginta & quinque millium cum exercitu congregati, castra posuerant in valle Jezrahel, universam, uti minitabantur, Terram promissam inundaturi. Res erat horrore plenissima, immensam castrorum amplitudinem vel solum aspicere; siquidem illi milites, veluti totæ locustarum nubes, omnem campum implebant: Cameli quoque, ad portanda impedimenta, ac annonam destinati, numero quasi arenas maris æquare videbantur. *Madian autem, ait Sacra Historia, & Amalec, & omnes orientales populi, fusi jacebant in valle, ut locustarum multitudo: Cameli quoque innumerabiles erant sicut arena, quæ jacet in litore maris.* Gedeon ali qualem imminenti ruinæ positurus obicem, quaquaversum nuntios ablegat ad colligendas celeriter, quantas potest, tumultuarias copias, atque exiguum triginta duorum millium vi-

Judic. 7.
12.
Gedeone
aperto.

rorum exercitum congregat. At enim quid iste adversus tantam hostium multitudinem? Et tamen locutus Gedeoni Deus asserit, nimiam esse militum copiam, ac majorem, quàm cui victoriam adscribi velit. *Dixitque Dominus ad Gedeon: multus tecum est populus, nec tradetur Madian in manus ejus.* Verùm quid ain', ô veracissime Deus? Itane triginta duo militum millia sunt nimia contra centum triginta quinque millia hostium? Arte profectò militari non ita docemur; etenim tunc exercitus evadunt terribiliores, quando sunt numerosiores. Quòd si Gedeon munitionem quampiam præsidio firmare vellet, vix ampliùs miseram ad latus suum cohortem retineret. Sed fixa manet sententia: nimis multi sunt milites: *Multus tecum est populus.* Itaque publicè ad sonitum buccinæ denuntiatur, ut, quicumque timidus ad hostium conspectum formidat, è castris abeat, ac domum suam redeat. Et en, acceptatâ perlibenter abscedendi licentiâ confestim viginti duo virorum millia ab exercitu digrediuntur. *Reversi sunt de populo viginti duo millia virorum.* Jam supremus ille Bellidux exigua cum decem millium manu restat. Verùm enim verò & isti decies milleni milites in oculis Dei adhuc apparent nimium multi, adeò, ut illos demum ad solos trecentos redigat. Eja, inquit Deus, nunc ritè constitutus est exercitus: isti trecenti gloriosè triumphabunt de hoste. *Et ait Dominus ad Gedeon: in trecentis viris liberabo eos.* At quid hoc? trecenti viri contra centum triginta quinque millia hostium? an tantillus numerus tanto cum hoste prælium ineat? Nempe mox arma deponere, magnæque fortunæ, imò gratiæ, locò habere debebunt, si sese captivos dedere poterunt. Sed nequaquam istud? hæc militum parva manus tria in agmina, utique minima, se dividit, hostilia castra tribus partibus invadit, ingentem hostium exercitum penitissimè turbat, eorùmque centum & viginti millia uno solo die trucidat, reliquis quindecim millibus præcipientem in fugam averfis; quibus tamen trecenti heroes illi à tergo insistant, donec & ipsos quoque conficiant. *Quindecim millia remanserant ex omnibus turmis orientalium populorum, cæsis centum viginti millibus bellatorum educantium gladium.*

Judic. 8.

7. Quandoquidem verò trecenti milites tam insignem reportavêre victoriam, quid egissent aliis conjuncti cohortibus, priùs dimissis: Quam igitur ob causam illæ dimissæ sunt, quasi nimix, ac superfluxæ? Percipite veram ab ipso Deo rationem: *Ne gloriatur contra me Israël, & dicat* 1b. 7. *meis viribus liberatus sum; quòd si enim triginta duo millia dimicassent, non meo adjutorio, sed proprio robori victoriam adscripsissent; volo autem, ut integram*

agnoscant à me paratam. Itaque trigésies, ac bis milleni milites nimis multi sunt: soli trecenti hostiles in copias eant, & sua de fortitudine gloriari non poterunt: merum beneficentiae meae donum, fortitudinis suae fructum credere non potuerunt: *Ne gloriatur contra me Israël, & dicat: meis viribus liberatus sum.* Jam intelligetis, quam ob rationem fortitudo Samsonis constituta fuerit in capillis ejus; si enim sita fuisset vel in brachiis vel in pectore, vel in scapulis, membris videlicet corporis robori peridoneis, illa fortitudo credita fuisset innata fortuitò, ac orta è constitutione corporis robusta, nec existimata esse à Deo. Itaque sedes prodigiosae fortitudinis capilli sint, & quò minus isti tantae virtutis sunt habiles, eò facilius fortitudinem Samsonis Deum esse demonstrabunt. Excellenter, ac prorsus mentem meam Pineda, *Ut illam, inquit, suis laceratis nunquam tribueret, imò potius perpetuò agnosceret, illam acceptam divinitus, illam Deus rei, partium corporis omnium tenuissimae, alligatam voluit.* Inde pariter colligetis, quare duodecim lapides ex Jordane transportati, atque alii duodecim in eodem Jordane repositi fuerint: ut nimirum in illis incisa remaneret assidua Divini prodigii memoria: ne unquam Hebraei obliviscerentur illius transitus, quo siccis pedibus amnem illum superaverant, non industria, aut virtute sua, sed Divini favoris auxilio; quòd si enim futuris temporibus filii, ibi saxa videntes, interrogaverint parentes suos, quidnam illis designetur, isti respondebunt: scitote, charissimi, quòd nobis olim Jordanem transituris Deus noster undas refrænaverit, fluctus retinuerit, siccamque semitam in medio flumine paraverit. *Ut sit signum inter vos, & quando interrogaverint vos filii vestri cras dicentes: quid sibi volunt isti lapides? responde-*

bitis eis, defecerunt aquae Jordanis ante Arcam foederis Domini, cum transiret eum.

8. Itaque verum est, Deum nostrum ardentè exigere, ut beneficia quæque non nisi suis agnoscantur è manibus esse, idque non ideo, quòd opus ipsi sit ejusmodi agnitione; sine ulla quippe creatura beatus per totam aeternitatem fuit, atque, si omnia creata destruerentur, nihil omnino sua de beatitudine perderet, siue cunctae creaturae, libertatis arbitrio donatae, ejus agnitionem negarent, non minùs idcirco felix aeternum foret. Nihilominus beneficia sua à nobis agnosci cupit nostram ad utilitatem, ne videlicet ipsius beneficentiae donum nobis vertatur in probrum ingratitude. Et verò, Auditores, quanta foret ingratitude nostra, si tantis à Deo beneficiis affecti, ea ceu dona manùs alterius agnosceremus? Si nos Deo beneficia sua non rependamus, ab ingratitude nos impotentia nostra excusat; si autem ea nec agnoscamus, tantumquam ab ipso accepta, quam excusationem afferre poterimus? Quapropter idem hodie agamus: tot accepta bona corporis, animae, fortunae, & gratiae ante oculos ponamus, atque omnia à Deo nobis esse data declarantes, ei gratias agamus, eum diligamus. Quòd si nos alius laudet vel à nobilitate, vel ab opulentia, vel à doctrina, vel ab ingenio, vel à prudentia, vel à corporis sanitate, dicamus: Laudetur Deus, à quo haec dona recepimus. Ita faciemus, ex parte saltem, quod debemus, atque simul imitabimur Annam, quae, ut toto coram mundo testaretur, se tanquam liberale donum Dei agnoscere prolem suam, eam tali appellavit nomine, quod palam profiteretur istam beneficentiam. *Vocavitque nomen ejus Samuel, quòd à Domino postulasset eum.*

Pined. in
Job. 16. 13.

Jos. 4.

S E R M O XL.

Ascendit autem vir ejus Elcana, & omnis domus ejus, ut immolaret Domino hostiam solemnem, & votum suum. 1. Reg. 1. v. 21.

A R G U M E N T U M.

Preces quisque pro semetipso persolvat.

1. **N**Ota tandem Annae filio post tot desideria, tot suspiria, ecce lætitia: ecce ad devotionem omnia. Non invenio, ejus in ædibus adornari solemne convivium, non magnificum conventum, non festivos choros. Beneficium illud à Deo est; omnia igitur ad gratiarum actionem comparantur. Præcedenti Sermone vidimus, matrem demon-

strasse agnitionem suam in ipso vocabulo nominis, filio attributi: hodie patrem consideremus Elcanam, totamque ejus familiam, iter relegendem Rhamathâ in Silo, ad offerenda sacrificia, vota que exsolvendâ eodem in Templo, in quo preces ipsorum exaudita fuerant. *Ascendit autem vir ejus Elcana &c.* Verum quomodo dicitur: *Omnis domus?* etenim verò simile

Deus à nobis
agnosci sua
beneficia
cupit,

nostram ad
utilitatem,

Pro gratia
rum actione
ad Templum
ascendit El-
cana, & to-
ta domus;

mile non videtur, quòd Phenenna quoque concurrere voluerit ad gratias Domino agendas ob id, quod, si à cæteris habebatur gratia, ab ipsa putabatur infortunium. Invida mulier potius torquebatur felicitate invisæ sibi sociæ, ac nativitate filii, ab Anna geniti, cum ea ratione hæreditas dividenda, nec amplius integra Phenennæ filiis remansura esset. Illa igitur, biliosa tota, non videtur ad Templum ambulasse. Ad hoc certum est, Annam, à partu recentem, domo non abiisse, prout alias videbimus: *Anna non ascendit*: & istâ domi permanente, dici quoque potest, ejus famulas, & domesticos aliquos, pariter remansisse, ut sine quibus fœmina nobilis vivere nequiret. Quomodo igitur *omnis domus ejus ascendit*?

quomodo
tota?

Mulieres
solitudinem
horrent.

Multi sem-
per fingunt.

2. Phenennam quod attinet, ipsi litteræ conformius est dicere, ac omnino dici oportet, etiam illam ivisse *in Silo*, non quidem ideo, quòd ad agendas Deo gratias pro Samuel nato comparata esset, sed ob alias rationes, partim lubentiae propriæ, partim etiam prudentiæ. Quantumcunque mulier aliqua sit indevota, nunquam tamen ipsi devotio deficiet foras exundi domo. Multis grave accidit, uno quadrante brevissimo horæ solitarias perdurare in cubiculo suo ad vacandum animæ, quin & gēna pauculis momentis in oratorio suo flectere, ad figendum saltem sacris Christi in cruce vulneribus osculum: cum tamen postmodum Diabolus eas facile retineat ab habitu in Ecclesia, ubi magnus hominum concursus est. Hisce pietas in solitudine toedium parit; at pietas, quæ exercetur in hoc, quòd videant, & videantur, magnopere arridet. Hoc igitur ipso, quòd Phenenna mulier fervida fuerit: ultrò ac libenter ire debuit in civitatem, atque ad Templum, ubi totum per annum semper erat magnus peregrinantium confluxus, semper lætitiæ festa, semper convivium. Quid, quòd alioquin ipsa satis callida fuerit, ut simularet, se participem esse velle communis lætitiæ? Certè primum quorundam hominum elementum est fingere. Paucis Saturnaliorum diebus larva ad vultum admittitur; sed anno toto privilegium arrogatur ferendi larvam ad cor. Equidem Phenenna dolebat de Annæ, cui summopere invidebat, recenti felicitate, at jam temporì cedere conveniebat, atque, cum omnes essent hilares, vel coactè ridere oportebat. Itaque affirmandum est, Phenennam quoque illa occasione ad Templum abiisse: *Ascendit omnis domus ejus*.

3. Anna vicissim revera domo non egressa est; cujus rationem in Allocutione sequenti percipiemus: & quoniam

ipsa Materfamilias peregrè non abiit, certissimum est, saltem famulitii partem aliquam cum ipsa domi relictam esse. Quomodo igitur *omnis domus ascendisse dicitur in Silo*? Discite nunc, Auditores, quandam regulam, ad intelligendos plures Sacrae Paginæ contextus perutilem. Divinis in Litteris generica vox, *omnis*, frequenter adhibetur, non semper in rigore metaphysico ad significandos verè omnes, sed cum moderatione morali ad majorem partem designandam. Hæc regula traditur à Chrysostomo, Theophilacto, Oecumenio, Origine, S. Hieronymo, Euthymio, & Galatino: & multis exemplis clarissimis ostenditur. In Libro Genesis dicitur: *Venit Jacob in Egyptum cum omni semine suo*; & tamen certum est, Josephum non venisse cum illo, sed jam prius annis multis illic fuisse. David ait: *omnes declinaverunt*; cum tamen etiam tunc multæ fuerint animæ bonæ: & iterum: *Ad te omnis caro veniet*; at certum est, nec Herodem, nec Pilatum, nec alios plurimos ad Christum conversos esse: atque rursus: *Omnis homo mendax*; temerarius autem foret, qui dicere auderet, S. Josephum Christi Nutritium, aut Sanctum Joannem Baptistam locutum unquam esse mendacium. D. Paulus asserit, omnes insignes viros illos, quorum prolixum contexerat catalogum, fideles esse mortuos: *Omnes isti juxta fidem defuncti sunt*? & tamen illis etiam annumerat Henoch, de quo certò constat, quòd non fuerit mortuus. Idem alibi asserit: *Omnes, quæ sua sunt querunt, non quæ JESU Christi*? cum tamen certum sit, ab Apostolis non utilitatem, & commodum suum, sed gloriam Christi quæsitam esse. In Evangelio D. Lucæ dicitur: *Stabant omnes noti ejus à longè, & mulieres*; manifestum tamen est, Beatissimam Virginem, & Joannem Apostolum Christo dilectissimum, vicinissimos fuisse *juxta Crucem*. Ipse Christus apud eundem Joannem inquit: *Omnes, qui ante me venerunt, fures sunt, & latrones*; quis autem ignorat, ante Christum vixisse multos Prophetas bonos, atque Sanctos: Idem Christus apud S. Matthæum ait Apostolis: *Eritis odio omnibus hominibus*; nullus verò dubitat, quin Apostoli tenerè dilecti fuerint à multis. Ita pariter aliis de locis sentiendum vobis est. Eadem ratione versiculus præsens intelligendus est: *Ascendit Elcana, & omnis domus ejus*: nempe: Elcana perrexit ad Templum cum parte majori familiæ suæ.

Vox omnis
accipitur
cum moder-
atione mo-
rali.

Ap. Men-
doz. hîc.

Gen. 40. 6.

Pf. 13.

Pf. 64.

Pf. 115.

Hebr. 11.
13.

Philip. 2. 21.

Luc. 23.

Joan. 20.

Matt. 10.

4. Verum ad quid negotii Elcana illuc ascendit? Ut immolaret Domino hostiam solemnem, & votum suum. Unde pulcherrimum nostris moribus documentum præbatur, videlicet ne penitus aliorum precibus pro nobis offerendis, innitatur, & confidamus,

Nemo pre-
cibus alienis
innitatur, sed
ipse pro se
oret.

fidamus, sed ipsi quoque pro nobismet ipsis oremus. Anna, uxor Elcanæ, sancta erat, ipsa assidue preces, & vota persolverat: *Votum vovit: cum multiplicaret preces:* An autem in bono marito suffecisse putatis? Minimè verò; sed addidit ipse quoque preces, & *votum suum.* Nonnunquam vos, Auditores mei, nimium vobis adulamini. Mihi sacer Arbiter est, ait illa foemina nobilis, Vir sanctus, de quo mihi certum est, quòd crebrò suas pro me preces offerat. Ego sororem habeo Sanctimoniam, inquit ille, ego filium, ego nepotem, in sacra familia religiosè degentem: bonæ sunt animæ, omnes ad Deum piè pro me intercedunt. Insuper curatis Corollæ Marianæ preces à familia vestra recitari, quolibet octiduo sacratissimam Synaxin pro vobis à paupercula quadam sumi, quovis annum piam peregrinationem Assisium, Lauretum, Oetingam Veterem, ad Eremum Helveticam, &c. à devoto homine pro vobis peragi; vos autem interea diu noctuque voluptatibus, spectaculis ludicris, choreis, & conventiculis vacare pergitis, neque vel orare, vel Sanctissima gratiæ mysteria obire cogitatis. At nōstis, quidnam denique vobis eventurum sit? Audite.

Episcopus
per Vicarium
omnia
peragens,
arguitur à
Poëta:

5. Facetè quondam, ac satyricè non nemo Poëtarum in quempiam lusit Episcopum, operâ Vicarii sui cunctis in negotiis pietatis uti solitum.

Ad noctis horas per Vicarium surgis:
Horas diurnas per Vicarium cantas:
Animas tuorum per Vicarium pascis:
Animasque vinclis per Vicarium solvis:

Postea eodem Scazonte falsius concludit:

Convexa Cœli per Vicarium vises.

E contrario dicebat: annui reditus per te dilapidantur, non per Vicarium: Simonia, iniustitiæ, scandala, omnia per te contrahuntur, non per Vicarium. Quid igitur demum erit? Subdit: Ad infernum per te, non per Vicarium ibis. Nunquid idem ego vobis occinere potero? Heus aliquis! elemosynæ ab uxore tua præbentur, non à te: Rosarium Virgineum ab uxore tua recitatur, non à te: Sacramenta crebrò recipiuntur à conjuge tua, non à te; igitur Paradisus adibitur à conjuge tua, non à te: dum interim blasphemiae tuæ sunt, non conjugis: violentiæ, ac iniustitiæ tuæ sunt, non uxoris: ebrietates, crapulae tuæ sunt, non uxoris; itaque tu, & non uxor tua, ad orcum ibis. Ita pariter arguo: Sanctus Confessarius salvus fiet; tu autem, boni Patris spiritualis mala filia, damnaberis: solitaria, ac modesta soror Religiosa in Cœlo servabitur; tu verò, frater voluptatibus dedite, ac lascivis amoribus plene, ad stygem migrabis. Si preces nostras exaudiri cupiamus, esse debent omnino nostræ: *Et votum suum.*

ita, qui per
alios opera
pietatis facit.

6. Ista nimirum una est quatuor illarum conditionum, ab Angelico D. Thoma enumeratarum, quæ requiruntur ad hoc, ut oratio exaudiat^{ut exaudiat}ur à Deo. Talis ut evadat, fieri debet piè, ad salutem, perseveranter, ac denique pro se. Cujus rei præclara nobis exempla Spiritus S. Divinis in Litteris proponit. Esther, dum ausu magno non sine periculo vitæ suæ coram Assuero se sistere cogitat, omnes Hebræos preces, ac vota sua conjungere curat; sed & ipsa quoque & orat, & jejumat. Jacob in periculoso congressu cum fratre suo Esau, Josue in ipso conflictu, Machabæi suis in conatibus, omnes per semetipsos effundunt preces: & Elcana noster præter omnem, eamque magnam efficaciam, quam habere preces Annæ conjugis suæ, fæminæ tam sanctæ, novit, ipse nihilominus etiam sua addit vota: *Et votum suum.*

7. Si qui vestrum, Auditores, Biblia sacra teneatis, legite librum Judith, incipientes à capite quarto: illic videbitis angustias Hebraici populi, tunc exantlatas, cum formidandus Nabuchodonosoris exercitus, Holoferne Duce, veniens de montibus Aquilonis impugnatum, ac perditum ibat totam Synagogam: videbitis in illis temporibus ideam præsentis, videbitis panicum illius populi timorem: *Tremor, & horror invasit sensus eorum:* videbitis munimenta tumultuario opere constructa: *Muris circumdederunt vicos suos:* mandata summi Sacerdotis Eliachim quaqua versum per Judæam missa; *Sacerdos scripsit ad universos.* Videbitis, illos derelictis, quos infederant, apertis campis refugere ad defendendos montes, & angustos calles, quibus Jerosolyma metropolis adiri poterat: *Scripsit, ut obtinerent ascensus montium, per quos via esse poterat ad Jerusalem, & illic custodirent ubi angustum iter esse poterat.* Videbitis obsidionem Bethuliæ, quam Holofernes totam circumdedit centum & viginti millibus peditum, ac viginti duobus millibus equitum: *Constituit centenarios per gyrum.* Videbitis lamenta, & querimonias populi contra Sacerdotem, eumque civitatis præsidem Oziam, quòd sine viribus, sine auxiliis, sine suppetiarum spe bellicum assultum sustinere velit: videbitis acres postulationes, ut cum Holoferne paciscatur, & imperanda quæque faciat: *Quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacificè cum Assyriis, & non est, qui adjuvet. Melius est, ut sponte tradamus nos populo Holofernis.* Verum ^{Exemplo} prorsus ad propositum meum videbitis, ^{dicti.} quotnam Juditha preces effundat, ut ad felicem insolentis, quod meditatur facinoris finem pertingat.

8. Juditha, tenera mulier, & vidua, secum in corde cogitat agmina hostilia profligare, abscisso illis Holoferne, & huic

huic capite; idque non ductis post se vel militum cohortibus, vel populi catervis, utique primo congressu in fugam agendis, sed se sola, ac inerim. Nullus quippe conatus potest esse temerarius, si à Deo dirigatur: illi tam facile est vincere per manum unius mulieris, quam per ingentem armatorum exercitum: sufficit, virtute tantummodo precum lucrari Deum, & istæ sunt, quæ facile possunt lucrari eum. Jam à pluribus hebdomadis totus populus poenitentiae operibus, ac ferventibus precibus vacabat: *Ex toto corde suo orabant Deum.* Nuntiatis quibusque novis Assyriorum appropinquantium motibus omnis populus humi se prosternebat ad orationem: *Omnis populus cecidit in faciem suam, adorantes Dominum.* De die jejunio sese macerabant, ac tum non abibant, uti vos in calamitatibus vestris consuevistis, ad hilaria conventicula, sed ad novas preces de nocte: *Per totam noctem intra Ecclesiam oraverunt.* Sacra domus tota gemitibus resonabat: infantes etiam in pavimento extensi jacebant: & velut ipsam Divinitatem sui luctus participem reddere vellent, cilicio sacram quoque Aram cooperiebant. Ita herclè sufficere poterat Judithæ, quod tantis adjuvaretur precibus. An autem id satis ipsi fuisse creditis? Nequaquam, ô Charissimi: sed in suum recedens cubiculum, asperoque cilicio teneram carnem constringens, ipsa similiter prolixis precibus incumbit. Dein

elegantioribus vestibus induta, mundo muliebri adornata, prosperisque Sacerdotum votis stipata, è civitate egreditur. Vade igitur, ô piissima Matrona, vade, sed ad exemplum animi tui propositum jam lætos vultus indue, atque adeò Deum tantisper relinque, quandoquidem hilariter conversando, ac hominibus placendo consilium tuum executioni dandum est. At procul absint ista: potius ipsa sub ipsam civitatis portam preces suas repetit: tum ad Holofernis tabernaculum deducta, ac honestissimæ civilitatis erga eum officiis perfuncta, inde recedit, atque sola penes fontem sub dio, multiplicans ocellis suis stellas, ibi splendentes & lacrymis lymphas, ibi promanantes, denuo preces innovat: tandem ad ipsam lecti spondam, ubi altissimo somno sopitus Holofernes cubat, repetita brevi, sed ferventissima Deum oratione, ictum decretorium tentat, hostile caput amputat, & gloriosissima cum victoria ad civitatem remeat. Hinc, Auditores honorandi, normam agendi capiat, qui precibus Cœlum movere cupit. Absit à nobis, ut unicè confidamus in eo, quod alius nostrum in commodum aut facit, aut facere jubetur; sed nos etiam pro nobismet ipsis oportet orare. Hoc est exemplum, quod nobis, à prudente præbetur Elcana, qui precibus ac votis piissimæ suæ conjugis etiam proprium adjungere voluit

votum suum.

SERMO XLII.

Et Anna non ascendit; dixit enim viro suo: non vadam, donec ablactetur infans, & ducam eum, ut appareat ante conspectum Domini, & maneat ibi jugiter. 1. Reg. 1. 22. *Et ait Elcana vir suus: fac, quod bonum tibi videtur, & mane, donec ablactes eum, precorque, ut impleat Dominus verbum suum.* 1. Reg 1. 23.

ARGUMENTUM.

Uxorem à Marito dependere, Maritum erga Uxorem discretum esse decet.

I. Tota Elcanæ familia in itinere constituta, ut proficisceretur ad Templum in Silo, Anna domi remansit; ego enim, dicebat Elcanæ marito suo, *Non vadam, donec ablactetur infans, & ducam eum, ut appareat ante conspectum Domini, & maneat ibi jugiter.* Age, quod tibi placet, respondebat ei maritus, ac remane, quousque filiolum à lacte amoveas: precor Deum, ut impleat verbum suum. In tota narra-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

tione, hæc cæteroqui satis clara, nonnihil obscuri continere videtur, quod ad finem apponitur: *Precorque, ut impleat Dominus verbum suum.* Ecquod autem erat verbum illud, quod Elcana à Deo impleri desiderabat? Rabbini Hebræi perhibent, multis antea annis auditam esse de Cælo vocem, qua promissum Divinitus fuerit, quod vir aliquis, Samuel appellatus, populum à Philistæorum oppressione liberaturus

Hebræisom-
nant, à Deo
prædictum
esse Samu-
le maliquem,
liberatore
Israëlis.

Q

turus

sed vanè.

Num. 34.
20.

1. Paral. 7. 2.

turus esset. Addunt, mulieres idcirco filiis suis nomen Samuelis imponere solitas esse, cum singulæ sperarent, in suo filio prædictionem illam implendam esse. Quæ doctrina si vera esset, sensus allegatorum verborum foret iste: Quandoquidem Deus promisit, Samuelem quempiam populi nostri liberatorem fore, opto, ut promissionem suam exequatur meo in filio: *Precor, ut impleat Dominus verbum suum.* Verum iste nequaquam verus est sensus; etenim insinuata vox illa non nisi vanis ex Hebræorum somniis profecta est; cum neque sacre Paginæ, neque graves Historiographi illius vel verbulo meminerint: quin imò cunctis in Divinis Litteris præter istum Annæ filium non alium invenire Samuelem est, nisi filium Ammiud de Tribu Simeon, tribus ferè sæculis hoc nostro majorem, & alium, eo juniorem, filium Thola de Tribu Issachar. Itaque veritati consentaneum non est, quod omnes mulieres filios suos nomine Samuelis appellaverint; quia toto in Divino Codice plures non deprehenduntur, quàm soli tres, & hic ipse noster Samuel, quemadmodum aliàs intelleximus, unice nomen istud in Divinæ beneficentiæ memoriam fortitus est. *Eò quod à Domino postulasset eum.*

2. Abulensis, & Cajetanus ea verba sic interpretantur: *Impleat Deus verbum, quod exiit ex ore tuo*: quasi dicere voluisset Elcana: Tu voto spondidisti hunc infantem offerre, & consecrare ad ministeria templi; faxit igitur Deus, ut id verum fiat. At fanè hæc explicatio videtur esse violenta; magis quippe hoc in sensu dicere debuisset: *Impleat Dominus verbum tuum*, quàm, *verbum suum*. Mendoza per *verbum suum* intelligit beneficium suum: sed & hæc interpretatio parum propria, multumque peregrina est. Mihi opinionem Lyrani, ac Hugonis sequi placet. Reminisci vos velimejus, quod alia vobis occasione dixi, quod nimirum, cum Anna in Templo postulasset à Deo filium, Divino cultui consecrandum, summus Sacerdos ei vaticinatus fuerit, ipsius preces exauditas esse. Hoc igitur vaticinium Elcana impleri desiderabat: veluti si diceret: integre impleatur Divina promissio, Sacerdotis ore facta, & sicut ex parte jam vera agnoscitur per pusionis nativitatem, ita ex altera quoque parte adimpleatur, ut is vivat, ac ferviat in Templo. *Impleat Dominus verbum suum.*

3. Sic explicata thematis nostri sententiâ, superest, ut tria proponamus, atque resolvamus dubia, totidem è quæstionibus enascentia. Primum est, cur adeò enucleatè exponatur colloquium, inter Elcanam, & Annam habitum? Alterum, cur Elcana tam facile consenserit, ut u-

xor domi remaneret? Tertium, cur Anna cum aliis familiaribus ad Templum non ascenderit? Difficultas primi consistit in hoc, quod satis futurum fuisse videatur dixisse: *Anna autem non ascendit.* Quod autem ilia dixerit marito: *Non ascendam*, & is responderit: *Fac, quod bonum tibi videtur*: minutia, ad historiam impertinentes, ac inutiles censi possunt. Dubium alterum inde resultat, quod Hebræis tres diversæ leges essent: una, qua filium quemque primogenitum Templum offerre, ac vicissim quinque Siclis redimere tenebantur: alia, qua mulieres à quadragesima post partum die ad Templum venire, sacris cæremoniis lustrari, seu *purificari*, ac certas victimas offerre jubebantur: tertia denique Hebræos omnes obstringebat quovis anno ter ad Templum accedere. Jam Anna cunctas hæc leges transgressa fuisse videtur: & Elcana, vir adeò Religiosus, tot in uxore sua transgressionem toleravit, atque permittit? Circa tertium dubium illud comprehensu difficile est, quod Anna, fœmina pariter tam pia, ac devota, recenti insuper beneficio à Deo prodigiosè beata, dum tota ejus familia vadit ad Templum: sola domi resideat. *Non ascendit.*

4. Hodie duplici dubio priori respondimus, tertio ad dictionem proximam reservato. Primum quod attinet, certum est, Divinis in Litteris nihil prorsus esse superfluum, aut otiosum; siquidem in illis *quæcunque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt.* Dum in illis refertur, quod factum est, innotescit id, quod faciendum est. Quare igitur hic refertur, quod Anna, nolens cum aliis ascendere in Silo, dixerit viro suo: *Non ascendam, &c.*? Nempe id annotatur, ut fœminæ doceantur, ne suum penitus arbitrium sequantur, sed potius, in rebus maximè aliqujus momenti, maritorum suorum sententiam exquirant, ac ab iis dependeant. Id, quod S. Gregorius Naz. Olym. S. Greg. Naz. Epist. piodoræ tantopere inculcaverat. Primò omnium, inquebat, reverearis Deum, ac deinde maritum tuum, quem ceu oculum vitæ tuæ, veluti moderatorem consilii tui, & tanquam ducem viarum tuarum suspicias oportet: *Deum quidem primò, deinde autem maritum, vitæ tuæ oculum, consilii tui arbitrum, ac ducem cole, & venerare*; & adhuc expeditius id innuit S. Apostolus: *Mulieres subditæ estote viris vestris* neque id vobis grave, molestumve futurum existimate, cum inde vera vobis felicitas oriatur. Considerate illud in eleganti quodam dubio, quod in Sacro Libro Genesis occurrit. Isaac importunis precibus, ac gemitibus adactus, ut benè precaretur Esau filio suo, tandem consentit, atque paterno affectu omnem ei pro-

Cur Anna non ascendit ad Templum. Num. 13. 2. 18. 15.

Id Elcana marito innuat.

ut mulieres discant obedire maritis.

S. Greg. Naz. Epist.

quod Isaac ostendit in benedicens Esau.

prosperitatem exoptans, inter alia sic ait: *Fratri tuo servies.* Verum quid ita bonus ille Senecio? Itane hæc est efflagitata benedictio? Sanè magis ea per verba maledicere videtur, & condemnare filium. Sed nequaquam istud, Auditores; etenim obedire homini bono, dependere à viro sapiente, vera benedictio est. *In pinguedine terræ, & in rore calii desuper erit benedictio tua - Fratri tuo servies.* Quot bona consilia, quot salubres directiones hauriet uxor, quæ bono animo dependere didicit à marito suo? Quàm prudenter actiones suas peraget, si prudentia duplex conjungatur in una sola prudentia? Quanta erit concordia, si duo corda convenient in uno corde, & ex duabus fiat una voluntas?

5. Contra sine tali promptitudine dependendi, quàm facilè in domum irruet discordia, quæ veluti quemdam constituet infernum domesticum? Tobias, vir nobilis, piissimus pariter, ac mansuetissimus erat. Ejus familiam multis infortuniis è priori statu suo ferè ad inopiam devoluta, uxor quotidiano labore suo, maxime texendo, modicam alimoniam acquirere satagebat. Quadam die de lucro suo capreolum emerat, quin vel verbum marito loqueretur. Vix emptum animalculum domum adduxerat, & mox tanti rumores exorti fuere, ut propterea tota domus conturbata sit; Tobias enim non credidit, in paupertate sua tantum impendium comparari potuisse: idcirco furti suspicio ipsi oboriebatur: hinc verbum dicere uxori cupiebat; ipsa verò centena ipsi regerere volebat. Res eò denique devenit, ut miser Senex vel mori desideraret: tantum videlicet erat fastidium, quod ea in occasione totum cor illius amaritie impleverat. Ista fastidiorum sementis frequentissima est in familiis. Uxor aliquid expendit, maritus improbat: uxor negotium aliquod aggreditur, maritus id tolerare nequit: uxor aliquid in familia disponit, maritus inde consilia sua inverti deprehendit. Omnia hujusmodi pacificè perfici possent, si uxor prius viri sui voluntatem, ac arbitrium percipere vellet. Si uxor Tobiae suam emptionem ipsi verbulo indicasset, non fuisset, quod is contrà dixisset.

6. Illud porro malum in sceminis, quod inter ipsas crebrò invenire sit indolem superbam, quæ dedignatur omnem subjectionem. Permultæ sibi blandiuntur, quasi domus aliqua ritè gubernari nequeat ab ea, quæ conjugem suum sibi subjugare nesciat: quasi hera contemnatur à famulatio, nisi ipsa maritum contemnat: quasi ipsa familiaribus dominari non possit, nisi pariter marito dominetur. At, ait: prohi ingentem deceptionem! Sunamitis illa, *A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.*

de qua Libro quarto Regum agitur, prædicatur fuisse *Aulier magna.* Ipsa juvenis erat, ejusque maritus ætate multum provecta: *Vir ejus senex est.* Hinc facile appareret, ipsam duplici via graviter tentari potuisse ad sese liberam, & à marito independentem reddendam, nobilitate nimirum, ac juventute sua. *Mulier hæc magna magnopere suscipiebat, ac venerabatur* Eliseum Prophetam, eumque amabat, quantum amari vir sanctus valeat: idcirco videns, eundem frequenter Sunam transire, suis illum ædibus excipere hospitem, ac eum in finem paratum semper cubiculum servare desiderabat. An autem illam putatis arrogasse sibi libertatem aut invitandi dilectum hospitem, aut apparandi destinatum cubiculum, quin prius exquireret, vel exspectaret mariti consensum? Neutiquam verò; sed illi primò omnia proposuit: *Dixit ad virum suum: animadverto, quod vir Dei sanctus est iste, qui transit per nos frequenter: faciamus ergo ei cœnaculum parvum, cum reliquis ibi sequentibus.* Rursus, cum filius ejus, non nisi precibus ejusdem Hospitis impetratus, esset mortuus, ipsa sperans, illum ab eodem Divo vate vitæ restituendum esse, ad eum in Carmelo suo invisendum abire constituit; sed & ea in occasione prius licentiam petere non omisit. *Vocavit virum suum, & ait: mitte mecum, obsecro, unum de pueris, &c.* Ecce, nobilis hæc scemina, adeò humilis, adeò ad mariti nutum composita, probè tamen noverat, & ipsa dominam agere, & sibi obsequentes famulos habere. Audite, quomodo vernarum quempiam jubeat tam semetipsum itineri mox accingere, quàm jumentum, ac alia necessaria parare: ades dum, inquit: omnia citò compara, rumpe moras: ne tempus à me perdi facias: ocyùs exequere, quod impero. *Præcepitque puero: mina, & prope ra: ne mihi moram facias in eundo, & hoc age, quod precipio tibi.* En loquitur marito, nec erubescit dicere, *obsecro:* loquitur servulo, & vicissim dicere novit: *precipio:* sic volo, sic jubeo. Ita percommode componi potest obedientia, & imperium, obedientia erga caput, & imperium in inferiores. Immo tunc famuli magis verebuntur Heram, cum intellexerint, voluntatem ejus eandem esse cum voluntate Heri. Quapropter unaquæque materfamilias in hoc imitari studeat Annam nostram, à Spiritu sancto in hujus rei exemplum propositam. *Dixit viro suo: non vadam.*

7. Multæ forsan hinc mulieres excipiunt, se quidem haud gravatè Annam imitaturas esse, si mariti quoque bono Elcanæ similes esse nōsent. Beata illa, inquit, cui maritus contigit, cui obedire idem erat,

Libertas ali-
qua relin-
quenda est
uxori, ut do-
cet ipse
Deus.

erat, atque dominari: sic omnia ille permisit uxoris arbitrio, *Fac, quod bonum tibi videtur.* Hæc erat Elcanæ responsio, quam ipsam cuperemus, sed non obtinemus à viris nostris. Et verò quivis paterfamilias prudens, atque discretus nonnulla permittere deberet arbitrio domesticorum, ac multò magis uxoris suæ: Uxorem quasi semper in vinculis tenere, genus quoddam tyrannidis est. Certè Deus omnes nos creavit liberos, usque adeò, ut ipse sæpè sæpius offendi se patiatur, ne libertatem nostram impediatur, neque perfectissimo dominio suo injuriam esse censet, nos in arbitrio nostro relinquere. *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui.* Quin etiam videtur, Deo non placuisse nomina supremæ potestatis, atque domini, nisi cum subditos habuit libertate donatos. In Libro Genesis quamdiu rerum aliarum creatio describitur, Deus non pariter Dominus appellatur. *Fecit Deus - Dixit Deus - Vidit Deus:* creato autem homine libero Deus demum explicat dominationis suæ titulum: *Formavit Dominus Deus hominem:* ut adeò verum sit, nihil de Dominio perdi, quamvis discreta quædam libertas relinquatur subditis. Quid, quòd ad bonam domus gubernationem quandoque necessarium sit, ut uxor suam sequatur arbitrium? Si Abigail contra mariti sui Nabalis voluntatem Davidi cum locuplete rerum comestibilibium apparatu obviam ire omisisset, tota ejus familia aciem gladii, ac exitium haud effugisset. Si Pilatus uxoris suæ admonitioni obsecundavisset, Christus ad mortem condemnatus non fuisset. Prudentia nimirum non tam arctis constringenda limitibus est, ut solis in viris invenienda esse existimetur: nonnunquam ea largior in foeminis reperitur. Quòd si non alia subesse ratio videatur, indulgendum tamen aliquid uxori est, ut aurea pace fruaris.

Mulieres tamen ad subjectionem tenentur.

8. Quæ hucusque differuimus, verissima quidem sunt; attamen uxores omnes probè recordari decet, quòd, qualescunque maritos sortitæ sint, illis obsequi, ac subesse, à Deo jubeantur: *Mulieres subdita estote viris vestris:* meminisse debent, inquam, quòd, si mariti fuerint indiscreti, dum ipsarum arbitrio non in omnibus annuunt, multò graviores futuri sint, si ipsæ illis sese submittere recusent: meminisse debent,

se non rarò quadam rapi cupiditate, aut animi affectione, quam nonnihil refrænari oporteret: meminisse debent, Deum absoluta potestate permittere posse & pericula, & peccata, maritum verò teneri, quantum potest, ea impedire, atque, si cognoscat, uxoris desideria culpabilia esse, se fortiter opponere, etiam magno impendio: meminisse debent, omni discordia pejorem esse pacem illam, in qua duo concordant in peccatum.

9. Verùm quomodo tandem, dicetis, Elcana tam facili consensu concessit Annæ domi remanere in Ramatha, cum triplex Dei præceptum urgeret ascendere in Silo? Quomodo respondit: *Fac, quod bonum tibi videtur?* Hoc videlicet alterum est dubium, ab initio propositum, quod ut plenè salvatur, nōsse vos velim, Annam neutro præceptorum illorum obstrictam fuisse. Divina quidem Lege, non inficior, Hebræi tenebantur ad offerendos, redimendosque primogenitos; at eā exempti erant Levitæ, ut qui suo tempore ipsimet ad sacrum servitium se sistere debeant. Quandoquidem igitur Samuel Levita fuerat, ipsum in Templo præsentandi obligatio non erat. Eandem ob rationem Anna nec ad purificationem subeundam, nec ad offerendas certas hostias tenebatur; quia nimirum istæ in commodum Levitarum offerebantur, propterea Levitæ ab ea oblatione eximi habebantur. Denique Hebræi ter quolibet anno ad Templum se conferre jubebantur, quæ tamen lege mulieres non comprehendebantur. Anna igitur Ramathæ permanens nullum Domini sui præceptum transgressa fuit, neque peccavit. Quapropter Elcana prudenter annuit Annæ, ut domi moraretur, donec puerulum à lacte removeret. *Mane, donec ablactes eum.* Saltem, iterum dicetis, illam ad peregrinationem, devotionis causâ obeundam, hortari Annam debuisse; accepto quippe beneficio tam insolito, cum illa, sua in sterilitate, matrem se tali filio fecundam cerneret, scandalo non vacare videri poterat, si Templum non adiret. Atque istud tertium dubium est, superius allatum, cur Anna, tanto beneficio affecta, tota familia ad Templum abeunte, non ipsa quoque cum suis illuc ascenderit. Hujus rei rationem in Dissertatione sequente percipietis.

Anna non tenebatur ad Templum ascendere.

SERMO XLII.

Mansit ergo mulier, & lactavit filium suum, donec amoveret eum lacte. 1. Reg. 1. v. 23.

ARGUMENTUM.

Fœminæ domi se continere debent. Devotio exercenda est, ubi oportet.

1. **A** Nna post partum suum cum aliis familiaribus suis non abiit ad Templum : & revera eam ad peregrinationem non tenebatur; at nihilominus videtur, mulierem tam sanctam, & à Deo tantâ gratiâ donatam, non adeò exactè perscrutari debuissè obligationem suam; etenim neque Beatissima Virgo Deipara lege Purificationis obstricta fuit, & tamen eam observavit, & ad Templum se contulit. Enimverò nos Deo plus præstare oportet, quàm Deus à nobis suas per leges exigit, & quò magis illi plus, quàm exigit, præstiterimus, eò semper minus, quàm meretur, præstabimus. Cur igitur *Mansit mulier*? Ista nimirum difficultas est nuper tertio loco proposita, & hodie discutienda.

Deus plus meretur, quàm per leges à nobis exigit.

Mulieres domi manere, & viri foris agere debent.

Simil.

Ecd. 39.

Prov. 21.

Eccl. 15.

2. Sunt, qui Annam idcirco ad Templum non ascendisse dicunt, quòd mulieres domi jugiter commorari, ac tam parum in publicum prodire deceat, quàm parum fieri potest. Gemina familiæ capita se habere debent instar geminorum ejusdem funis capitum, quæ tunc & ærctius, & commodius neclunt, atque constringunt nodum, quando ab invicem hinc, atque hinc, quin tamen dividantur, recedunt. Haud aliter maritus ex una parte in foro, in Curia, in Tribunalibus, in Aula, ex altera verò uxor privatos intra parietes domesticos, negotia familiæ suæ gerentes, nodum felicitatis suæ melius constringunt. In sacris Litteris haud obiter ceu vir sapiens laudatur, qui peregrinas Regiones peragrat, earumque de bonis lucrum capit. *In terra alienigenarum gentium pertransiet, bona in hominibus tentabit.* At vicissim fœmina prudens inde prædicatur, quòd unicè vias domus suæ pernoscat: *Consideravit semitas domus suæ.* Ita fecit illa mulier, in Evangelio dilaudata ob industriam peculiarem in reperienda drachma perditâ, dum animadversâ monetae jacturâ everrit domum. Quæ nova hæc res perditas recuperandi ratio, Si ista

inquirendi industria sufficeret, haud sanè multa nobis opus esset sollicitudine, dum quandoque perditur aliud aut è vestibulis, aut è manibus nostris. At mulieri Evangelicæ adeò feliciter illa industria cessit, ut ipsi tota vicinia gratularetur: *Congratulamini mihi.* Inde vobis, Auditores, pronum est concludere, illam fuisse domi.

3. Nostris hisce temporibus si fœmina quæpiam vel margaritam, vel gemulam, aliàmve rem pretiosam amitteret, nihil, arbitror, proficeret everrendo cubiculum suum. Nunc in omnium platearum angulis, in omnibus foris, ad omnes columnas publicas affigitur, & in omnibus Ecclesiis denuntiatur, num quis invenerit &c. Quia nimirum fœminæ semper hinc, & inde, ad ambulationem, ad spectacula, ad conventicula, ad solemnes choreas circumvagantur, nunquam *Considerant semitas domus suæ*: quapropter multa perdunt, & nihil invenitur domi; & tamen domi est, ad quod illæ suos affectus dirigere deberent: domi est, per quod ipsum quoque Paradisum quærere possent. Advertite animum. Christus viros edocet, ubinam Cælum acquirere debeant, id edocet & fœminas: viros, asserit, id lucrari oportere foris extra domum, fœminas autem domi. *Simile est regnum Cælorum grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum.* Ecce vir occupari debet, ac operari foris. *Simile est regnum Cælorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farina sata tria.* Ecce fœmina debet occupari, ac operari domi. Ista consideratio D. Chrysologi est: *Vir in agro domi mulier, ait, virum foris expectat labor, intus mulierem domestica cura constringit.* Equidem pietas, atque devotio nullis locorum limitibus constringitur: omnis locus ad ejus exercitium idoneus est; at verò quoniam illa sese ad cujusque statum accommodat, viros in agrum ac foras comitatur, cum mulieribus autem domi residere cupit: quòd si

Nunc fœminæ foris perdunt suum

nec invenit.

Luc. 13.

S. Chrysol. scr. 99.

quòd si istæ multum circumvagantur, facile derelinquuntur à pietate. *Vir in agro domi mulier.*

4. Hic etiam mentis oculos ad Annam, de qua nobis est sermo, convertite. Cum Anna, Phenenna, & Elcana irent ad Templum in Silo, sacer Historiographus ait: *Ascendit Elcana*, & actionem directè viro attribuit: cum verò postea domum reverterentur, inquit: *reversi sunt*, actionem directè cunctis attribuens. Ad hæc, quando domo abjêrunt, non dicitur, quòd maturè surrexerint; cum verò domum rediêrunt, dicitur: *Surrexerunt mane*. Ecce ita? Duabus uxoribus non adscribitur abitus, sed marito: *Ascendit*, ut nobis insinuetur, foeminas perperam agere, si domo exire cupiant; at vicissim reditus ipsis attribuitur, isque valde maturus: *Surrexerunt mane: reversi sunt*, ut inde discamus, mulieres foris degentes, esse sollicitas oportere, ac reditum ad ædes suas maturare. Verùm notate, ibi rem fuisse de invisendo Sanctuario. Nempe tanta devotio in foeminis, quam exercere amant foris, non est laudabilis: dum ad sacras omnes solemnitates, ubi major strepitus, ac major concursus est, convolant, potius ab hominibus videri, quàm Deum videre cupiunt: ea devotio magis fovet amorem creaturarum, quàm Creatoris: ad minimum plus subest curiositatis, quàm devotionis. Anna igitur, mulier & prudens, & pia, istas ob rationes commorationem suam piæ ad Templum peregrinationi præferre potuit. *Mansit ergo mulier.*

5. Ista doctrina de se quidem vera est, sed in systemate nostro non omnem dubitationem tollit. Omnino mulieres libenter se domi continere, ac amare secessum oportet; at non propterea convenientibus ab exercitiis Religionis in Ecclesiis abstinere debent: idcirco prohibendæ non sunt Sacrificiis Divinis assistere, Dei verbum audire, sacræ Benedictioni adesse, sacratissima gratiæ mysteria frequenter recipere, ita tamen, prout occupationes, ac statûs cujusque negotia permittunt. Id, quod pro certis dixisse velim viris protervæ libertatis, & exiguæ fidei, qui tota die garrientes improbant, quòd foeminæ ad Ecclesias veniant; cum tamen ipsi postea easdem vel ducant, vel invitent, vel desiderent, ad spectacula, ad saltus, ad nocturna conventicula, quasi familiis nullum evenire detrimentum posset ex absentia Heræ, nisi quando ea se confert ad exercitia pietatis. Istos haud injustè similes esse asseveraverim stultæ illi Michol, quæ tantummodo contra Davidem locuta est, cum is coram Arca saltitaverit; postmodum verò nec verbum dixisse legitur, cum is adulter amoribus

Bethsabeæ turpiter illigatus est. Anna cum toto studio severæ solitudinis domesticæ prius ad Templum perrexit! nunc igitur alia ipsi causa suberat domi sese detinendi. Quare. *mansit ergo mulier.*

6. *Mansit*, quia devotionem suam exercere constituerat, ubi debebat. Perquam libenter, quis dubitabit? ad Templum abivisse; sed acceptius Deo sacrificium offere se posse credidit, si domi remanens bonæ matris exequeretur officia: videlicet incommoda lactandi filiolum suum præhabenda esse censuit piæ peregrinationi, quæ tota simul etiam hilaris esse relaxatio poterat. *Mansit ergo mulier, & lactavit puerum.* Et herclè non parum mater aliqua meretur, si lac ipsa propriæ proli præbeat. Adire Templum defatigatio, ac labor exiguus, quandoque recreatio est: infanti jugiter adesse, molestiam parit, & patientiam exigit. Utramque bona mulier Deo obtulit: *Mansit ergo mulier, & lactavit puerum, donec amoveret eum à lacte.* Utinam omnes à quibusdam, ut apparent, devotionibus abstineretis, ut potius ad solida vestri statûs officia vos converteretis. In certis devotionibus non Deum, sed voluptatem nostram quærimus, ac tempora terimus; at hem altius ascendamus, si Deo conjungi velimus. Id ipse Deus Moyse manifestavit. Ille cum Aaron fratre suo, ac nepotibus Nadab, & Abiud, & cum istis septuaginta Seniores Israëliti populi, ascenderant in montem, ubi Angelus, Domini Dei præsentiam exhibens, ipsis in sede Majestatis, & gloriæ monstratus est. *Ascenderuntque Moyses, & Aaron, Nadab, & Abiud, & septuaginta de Senioribus Israël, & viderunt Deum Israël.* Paulò post novo mandato Deus ait ad Moysen: *Ascende ad me in montem.* Sed quid hoc, ô Domine? ubi nam ergo Moyse loqueris? an non tuus ille servus jam ascendit in montem? juxta litteram vocatio usque ad verticem montis innuitur; moraliter autem invitatio subintelligitur ad ascendendum solito altius in sacris solemnitatibus. In prima ascensione Moyses, ac socii post apparitionem Angeli comederunt, ac biberunt hilariter: *Viderunt Deum, & comederunt, ac biberunt.* Festis diebus in videndo, edendo, ac bibendo sistere, statio nimis humilis, atque profunda est: altius ascendat, necesse est, qui Moysen imitari cupit: *Ascende ad me in montem.* Omnes penè devotiones populares hoc modo finiuntur: si solemnitas in Ecclesia quadam agatur festivitas, totum atrium in emptione, ac venditione rerum comestibilium occupari videtis: populus in Ecclesiam intrat, apparatus, ornatum, concursum spectat, ac tum ad cibum, & vinum convertitur: *Viderunt, comederunt, biberunt.* Sacris in Processionibus

Mulierum devotio publica non est laudabilis;

non tamen prohibenda omnis,

uti quidam viri imprudentes volunt,

Devotio bona est in loco suo,

Sæpè per devotionem non Deus quæritur, sed voluptas.

Moyse cur altius à Deo vocetur in montem,

Ibi.

Multi festivi in solemnitatibus edunt, & bibunt,

nibusexornantur viæ superbis suppellectilibus, pretiosa peristromata fluctuant è fenestris, foris processio spectatur, quæ præterit, intus itur ad jentacula, ad bellaria, aut repotia. *Viderunt, comederunt, biberunt.* Et faxint boni Superi, ne multi progrediantur ulterius! Utinam, dum Deum aspiciunt, non cibos manducent vetitos. ac impuras bibant imaginationes: *Viderunt, comederunt, biberunt.* An ejusmodi devotiones multum vobis, Auditores, profuturas esse creditis? An non putatis, animæ vestræ multò utilius fore, si domesticis vestris attenderetis, si filiis vestris invigilaretis, si privato in cubiculo preces vestras effunderetis? *Ascendite*, similibus in occasionibus: altiùs erigite cogitationes, & affectus vestros.

7. Enimverò perpauci sunt, qui pietatem sectentur, quæ tota sit pietas. Plerique Sanctuaria adire amant, sed non nisi ea die, non nisi ea horâ, qua totius magnæ regionis concursu disturbetur devotio: libenter accedunt ad solemnes Indulgentias, sed non nisi quando vel concinna musica mulcet aures, vel nobilitatis splendor rapit oculos. Illa muliercula mensæ Evcharisticæ cupit accumbere, sed non nisi diebus profectis, quibus labori domestico deberet incumbere: Tabernarius ille dies festos sanctè servare vult, sed non nisi comestationibus, poculis, & otio. Verbo, mediis in exercitiis nostræ devotionis semper intervenire solet aliquid sensualitatis, aut curiositatis,

aut aliud quid vitiosi. Crediderim ego, à natura pulchrum hujus rei symbolū depingi voluisse in ovo illo, quod Ovidius Montalbanus Athanasio Kircherò, insigni temporibus illis Physico, & Mathematico, donaverat. In ovi testa mirè, sine humana arte, effigiata erant solo naturæ jocantis ingenio, Rosaria duo, duæ cruces, duæ stellæ, ac in medio omnium serpens unus. Ita prorsus aliquorum devotiones constitutæ sunt: Rosaria, Jejunia, variùsque splendor pietatis conspicitur; sed in medio quidem amor culpabilis, aut commodum, aut vanitas absconditur: nempe mediis in piis exercitiis serpens nidulatur. Verùm absit hoc à vobis, Auditores: ista non est idea, per Annam nobis proposita; siquidem illi minori labore constitisset ascendere ad Templum, quàm domi remanere: illic & simul euntium societatem, & jucundè confabulandi occasionem invenisset: illic ab omnibus tanquam mulier pia, ac devota spectanda fuisset; sed hisce rationibus omnibus insuper habitis, ceu solùm ad speciem apparentibus, in illa prævaluit sanctum desiderium exequendi statûs sui officium, lactandi videlicet suo lacte pusionem, quem è sanguine suo progenuerat. *Mansit ergo mulier, & lactavit filium, donec amoveret eum à lacte.* Idem nos pariter agamus: munera nostra domestica ritè exequi studeamus; quandoquidem ista non modica pars est veræ cujusdam pietatis.

S E R M O XLIII.

Et adduxit eum secum, postquam ablactaverat, in vitulis tribus, & tribus modis farine, & amphora vini, & adduxit eum ad domum Domini in Silo. 1. Reg. 1. v. 24.

A R G U M E N T U M.

Munera examinantur. Vis exempli commendatur.

I. **A** Motum à lacte parvulum Samuellem Anna mater secum duxit ad Templum Domini in Silo cum vitulis tribus, & tribus modis farine, & amphora vini. Non temerè dixi, cum vitulis tribus; in Divinis quippe Litteris particula in frequentissimè usurpatur locò particulæ cum. In Genesi legimus: *In dolore paries filios*, id est cum dolore: *In baculo meo transivi Jordanem*, nempe cum baculo meo. In Libro Judicum dicitur: *In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum*, puta cum maxilla asini. In Psalmis habetur: *Intravit in Ægyptum in multitudine gravi*, nimirum cum mul-

titudine: atque alibi sæpius. Ita hinc quoque: *Adduxit in vitulis tribus, & tribus modis farine, & amphora vini*: quod idem est, atque: adduxit cum filio etiam tres vitulos, tres farine modios, ac vini amphoram. Si enucleatè, & ad scrupulum usque vobis explicarem, quid juxta mensuras illorum temporum fuerit modius, & quid amphora, rem utique satis molestam proponerem. Hinc & nunc pro præmissi contextûs intelligentia scire sufficiat, tres farine modios fuisse duas circiter mensuras nostras, & amphoram complexam esse circa quinque nostras mensuras vini.

2. Ad

aut devoti
sunt cum
voluptate
sensuum,

admixto de
votioni vi-
tio.

In particula
ponitur in
Scripturis
pro cum

Gen. 3.
Gen. 32.

Judic. 15.

Psalm. 73.

Kircheri
Mund. sub:
t. 2.
ut in ovo
prodigioso

Vide Tirin.
Author lo-
quitur Bo-
noniæ, &
utramque
mensuram
appellat
piso.

Ex Numer.
15, & 28.

Abul. hic
Anna Sacer-
doti munera
offert.

munera non
improban-
tur.

Gen. 24.

1. Reg. 25.

1. Reg. 17.

1. Reg. 18.

2. Ad quid autem erat apparatus iste? Tantum certè non requirebatur ad offerendum sacrificium, neque Anna tantum offerebat; nam de tribus vitulis unum solum obtulit: *Immolaverunt vitulum*; & cum eo non poterant offerri, nisi tres tantummodo decimæ partes farinae, quæ tertiam unius modii partem constituunt. Idem quoque de vino dictum intelligite. Porro ad adornandum convivium verisimile non est, quòd soli, atque tot vituli parati fuerint: ad hæc Historia Sacra, cæteroqui recensendis in conviviis perquam facilis, nihil de eo commemorat. Abulensis inclinat ad credendum, res illas allatas esse pro munere Sacerdotis Heli: *Fortè dedit illos duos vitulos Heli Sacerdoti in munera, ut gratificaret eum sibi & paulò post etiam de farina differens, ac de vino, inquit: Ut daretur Heli in munus.* Istam opinionem veram esse judico. Anna secum parvulum suum filium adducebat: eum pro educatione Sacerdoti Heli consignare volebat: ipsa mulier locuples, ac generosa, seu liberalis erat: aliorum corda donis devinciri, probè noverat: idcirco Sacerdotem ad custodiendum majori studio, & curâ filiolum obligare largiori remuneratione cupiebat. Enimverò nil novi Sacris in Paginis est, quòd usus munerum & referatur, & non improbetur: crebrò siquidem homines sapientissimos cum donis in manibus invenimus in actione generosæ liberalitatis. Ad exemplum peregrinantium Oeconomus Abrahamæ proponitur. Urbana quædam Puella, insuperhabito aquam ex puteo hauriendi incommodo, tam ipsi obsequiosè famulatur, quàm cunctis ejus camelis potum præbet: & liberalis Dispensator mox illam duabus inauribus, totidemque armillis aureis remuneratur. *Postquam biberunt cameli, protulit vir in aures aureas, appendentes siclos duos, & armillas totidem, pondo siclorum decem.* Ad exemplum senescentium socerorum describitur Abraham, qui, Rebecca filio suo Isaac desponsatâ, confestim pretiosas vestes, atque vasa argentea, & aurea illi pro munere obtulit. *Prolatisque vasis argenteis, & aureis, & vestibus, dedit ea Rebecca pro munere.* Ad exemplum hospitum idem Oeconomus Abrahamæ, quadam die hospitio susceptus in ædibus Bathuelis, toti familiæ dona distribuit: *Fratribus quoque ejus, & matri dona obtulit.* Ibi docemur remunerari belliduces, qui militares copias in officio continent, aut ut eas contineant, ne damnum villis, & agris nostris inferant, exemplo Abigailis, quæ Davidi, ad perdenda prædia properanti, largam annonæ copiam subministravit. Docemur remunerari Præfectos exemplo Isai, qui Centurioni, sub quo filii ejus militabant, donaria misit. Docemur remunerari amicos exemplo

Jonathæ, qui semetipsum propriis exiit vestibus, easque Davidi suo donat: ut de centenis aliis taceamus. Ita nimirum Divinæ Litteræ non modò sublimiores virtutes, sed etiam morales convenientiæ, ac civilitatis nos docent. Sic Anna fecit: se contulit in Silo unâ cum comœatu trium vitulorum: totidem farinae modiorum, ac grandis amphoræ vini, remuneratura Sacerdotem, cui parvulum Samuelem suum sollicita pro educatione commendare volebat. *In vitulis tribus, & tribus modis farinae, & amphora vini.*

3. Jam illa consideremus alia verba: *Adduxit eum secum.* Attendite, patres-matrésque familias. Non dicitur: misit eum: non dicitur: jussit eum ire; sed ipsamet ivit, eumque duxit. *Adduxit eum secum*: ut videlicet inde discamus, ad aliorum directionem plus omnibus imperiis exempla valere. Ad quid in ædibus vestris tanti clamores, tot increpationes adversum immorigeros filios, famulos, & ancillas? Præite vos exemplo vestro, & faciliè sequentur alii: *Adduxit eum secum*: alioqui cum omnibus imperiis, & increpationibus vestris difficulter aliquid emolumenti referetis. Rem istam tribus argumentis comprobemus è tribus Divinæ Scripturæ dubiis. Josue de ingenti exercitu suo parvam manum ablegat, tria duntaxat fortium militum millia, ad cingendam, everendamque civitatem Hai, valde exigam, & mœnibus malè clausam; nec enim majoribus viribus opus esse videbatur: ita stipulati erant illi belliduces, qui ad explorandam urbem iverant. *Duo vel tria millia virorum pergant, & deleant civitatem. Quare omnis populus frustra vexatur contra hostes paucissimos?* Abiērunt quidem electæ turmæ; sed vix facta è civibus eruptione levi, vix prima hostium fronte conspecta, Israëlita mox turbatis ordinibus terga turpiter verterunt, & præcipientem in fugam effusi sunt: *Qui statim tergavertentes, percussi sunt à viris urbis Hai - & ceciderunt per prona fugientes, idque generali cum pavore totius exercitus, qui penitus animo dejectus erat: Pertimuitque cor populi, & instar aquæ liquefactum est.* Nihilo tamen seciùs illicò novam reditur ad obsidionem, & jam infelix civitas in flammam abit, & incolæ gladio trucidantur. Undenam tam vehemens terror, tam ignominiosa fuga sub impressionem primam, & sub secundam adeò facilis, adeò felix victoria? Dicet aliquis, nec abs re, quòd ad alteram obsidionem affuerit totus exercitus, cum ad primam tres tantummodo legiones destinatae fuerint: animum videlicet militibus ex numero crescere: terribiliores exercitus apparere, cum sunt nume-

exemplum
valet pluri-
mum, ut

Josue;
Josue 8:

in expugna-
tione civita-
tulæ Hai:

numerofiores. Alii dicent, & melius, quòd prima vice Deus populo suo iratus, alterà verò placatus denuo fuerit; nempe victorias non stare acie gladii, sed in manibus Dei. Verùm & tertia quædam ejus discriminis afferri ratio potest, eaque tota meum ad propositum, quam paulò inferiùs brevè percipietis; interea autem ad spectandas alias duas ejusdem populi stationes castrenses pergamus.

Israëli-
tum inde-
ferto:

Exod. 17.
Davidis ad
Bethlehe-
mum:

4. Israëlitæ in Arabica solitudine sitiunt, & Israëlitæ alia vice in vicinia civitatis Bethlehem siti ardentissima cruciantur. Idem utrobique populus est, eadem afflictio, sed non eadem pariter tolerantia. In deserto in impatientiam solvuntur, & ingratissima cum seditione vituperiis in Moysen, ductorem suum, invehuntur, ut parum absit, quin ad lapides, & arma contra eum convertantur: *Adhuc paululum. ait ipsemet, & lapidabit me.* Contra in castris vicinis Bethlehemiticæ civitati sub Davide non reperimus, quemquam eadem de siti quiritari. Nonnemo respondebit, in Raphidim, in illa solitudine populum fuisse jussu Dei, ad Bethlehemum verò Davidis imperio; homines autem, semper perversos, faciliùs incommoda tolerare, ut placeant Regibus, ac Principibus suis, quàm ut placeant Deo suo. Alius ingeret, in Raphidim præter milites etiam fuisse ingentem copiam infantium, ac tenerarum mulierum, ejusmodi incommoda ferendi non assuetarum, cum vicissim cum Davide non nisi milites generosi fuerint, nec ærumnas, nec mortem formidare docti. Haud inepta hæc omnia. Verùm ego vobis rationem fortè meliorem assignabo: finite autem, prius me ad miram Discipulorum Christi tergiversationem digredi.

Matth. 14.
Christi ad
Discipulos
in mari.

5. Postquam Dominus JESUS turbas prodigiosa illa paucorum panum multiplicatione cibaverat, Discipulos suos naviculam conscendere, ac per fretum navigare jussit. Ea autem de re ait S. Matthæus: *Compulit JESUS Discipulos ascendere in naviculam.* Verbò compulit ostenditur, Apostolos repugnasse, ac illum transnavigare maris sinum noluisse. Sed rem opidò mirabilem; Itane piscatores adeò suum adire navigium dubitant? Equidem dicetis, ærem ea die tempestuosum fuisse, ac fortè prævisam ab illis procellam, revera paulò post exortam, quando *Navicula in medio mari jactabatur fluctibus.* Dicetis, eos expectare voluisse, dum ventus adversus cessaret, ne multum sudare, ac defatigari in remigando necesse foret: *Erat enim contrarius ventus.* Utrumque appositè; verùm quid sibi vult illud, quòd paulò post adhuc durante eodem vento, eadèmq; fluctuum agitatione, Petrus obviàm Servatori super aquas ire se vel-

le ostenderit: *Jube, me ad te venire super aquas,* & ad primam invitationem è cymba in mare se librans, undas pede calcaverit: *Descendens Petrus de navicula, ambulabat super aquam?* Quid istud, inquam: Petrus non reluctatur super aquas incedere, & in naviculam ingredi tergiversatur? Ita nimirum est, Auditores colendissimi, Petrus audacter, & intrepidè pedes imponit aquæ, eòquòd eodem tempore Christum Dominum super undas incedere cernat: *Venit ad eos ambulans super mare.* Non timet, non detrectat idem agere, quod à Divino Magistro suo fieri conspicit. E contrario dum Petrus, & alii Discipuli ad conscendendam naviculam induci recusabant, Christus in terra perstitit. Nempe Rector imperans, & ipse se non movens, plerumque repugnantiam in subditis experietur. Quòd si Christus ipse tunc in naviculam ingressus esset, haud dubiè Apostoli neque turbidum pelagus formidassent, neque navigationis laborem detrectassent: sed grave illis accidebat etiam tunc obedire Christo, cum iubebat aliquid, ad quod ipse suo non præiret exemplo.

6. Jam modò intelligetis, cur Israëlitæ siti gravissima afflictæ in murmurationes proruperint in Raphidim, & non item ad Bethlehemum: siquidem in Raphidim domui Moysis, & aliis populi Principibus, tantum erat vini, ut, quemadmodum alibi demonstrasse me memini, Moysis nepotes, Nadab, & Abiu, inde aliquantisper secesserint ad se inebriandos. Nimirum quòd, vinò in mensis Principum, & Ducum abundante; cæteris ipsa quoque aqua deficiat, absque murmurationibus, & querelis ferri difficulter potest. At verò in castris propè Bethlehemum ipse David, siti non leviùs atque gregarii milites, afflictus, ab omni liquore abstinuit, & oblatam à quibusdam aquam recusavit: *Libavit eam Domino: noluit bibere.* Quis justè quiritari posset, si Regem suum eandem tolerare calamitatem cerneret? Inde præclarum Superioribus, ac familiarum rectoribus documentum præbetur. Vultin', à subditis vestris alacriter executioni mandata vestra dari? Agite, ut illi vos exemplo præire videant Vultin', eos affligari sine querelis? Agite, ut præ oculis vestram tolerantiam habeant, & suis vosmetipsos incommodis infestari conspiciant. Alioquin, si pater filios Catechesin adire jubeat, ipse autem interea ad lusus abeat: si hera quæpiam puellas suas corolam præcatoriam recitare postulet, ipsa verò interea in confabulationibus, & periculosis amoribus se detineat, parum efficietur, difficulter obedientiâ obtinebitur. Quod pater annuos proventus in chartifoliis, in fabricis, aut inutilibus itineribus consumat:

Rectores
exemplo
præire di-
cant,

sumat: quod mater plurimum annorum census in capite circumferat; ac filio moderatum, ac honestum peculium deficiat: filiae modicum, ac leve capitis ornamentum negetur; profecto nequaquam sine querimoniis tolerabitur. Si pater, ac mater dicant filiis, & filiabus: ite, diligenter incumbite ad operam, ad acum, ad studia, ad pulpitem; ipsi autem nunquam conspiciantur cum libro, ac uve in manu, vanum erit imperium.

7. Sed ad Israëlitas sub Josue tum fugitivos, tum triumphantes redeamus. Inter allata duo duplicis illius impressionis discrimina etiam istud erat. In prima Josue copias illas misit, in altera surrexit, & ipse met ivit ad oppugnandam urbem Hai. Præsentia videlicet, & exemplum Capitis felices reddit oppugnationes illas, ad quas absque præsentia, & exemplo vana Ducis imperia sunt. Id ego vobis persuasum esse velim, quod familia vestra magis habeat fixos in exempla oculos, quam attentas ad mandata vestra aures. Et sanè facilius filii vestri tales erunt suo tempore, quales vos estis, quam quales eos exhortationibus vestris efficere laboratis. In aula magni Senatûs Atheniensis olim ingens prostabat picta tabula tripartita, in cujus summitate visebantur effigati seneciones aliqui graves, sed debi-

in pictura
Atheniensis.

les & languidi, ita tamen, ut in ipso languore, ac debilitate sua nescio, quid Martii spirarent. Ad latus otiosos in vagina gerebant gladios suos, utique gloriosa quiete dignos, post multos annos, in laboribus, ac triumphis exactos. In medio virorum istorum scripta legebantur duo verba, cunctis meritò communia: *Fortes fuimus*. In altera, mediæque parte juvenes vegetos, atque robustos spectare erat, quibus in capite galea, in pectore lorica, & nudatus in manu gladius, ut omnibus conveniret adscriptum in eorum vexillo lemma: *Fortes sumus*. Denique in tertia parte consistebat puerorum manipulus parvis cum gladiis, ac sagittis in manu, ita ut non tam acie concurrere, quam spectare viderentur concurrentes, ut qui vel vultu genitores ipsorum esse demonstrabantur. Cæterum scutulis eorum inscriptum erat sat claris litteris: *Fortes erimus*. Ita virtutes à patribus in filios, & ab avis in nepotes transfunduntur: parum autem prodest, eas in aliis prædicare, nisi opere ostendantur. Eja igitur, ô Dilectissimi, vel hodie præclaro familiæ vestræ semper exemplo præluce statuite, ac ubi res de virtutibus est, eam in vestigia vestra ducite. Istud est exemplum Annæ, quæ filium suum non misit ad Templum, sed ipsa met adduxit eum secum.

SERMO XLIV.

Fuer autem erat adhuc infantulus. Et immolaverunt vitulum, & obtulerunt puerum Heli, 1. Reg. 1. 24. & 25.

ARGUMENTUM.

Filiorum educatio commendatur, maximè in Seminariis,

Ablactatio
infantum
describitur.

I. **Q**Uærent Interpretes Divini Codicis, qua fuerit ætate Samuel, cum à parentibus in *Silo* adductus est. Hugo Card. Dionysius Carthusianus, & Magister Historiæ Ecclesiasticæ, existimant, eum tunc intra decimum, ac duodecimum annum fuisse: &, quia sacer Historiographus iter hocce describit, tanquam mox initum, postquam ablactatus fuerat infans, Authores isti triplicem distinguunt ablactationem, unam videlicet, cum infans amovetur à lacte nutricis, alteram, cum relinquit lac infantiae, ac tertiam, cum egreditur lac pueritiæ: prima tunc temporis terminari solebat ætatis anno tertio; secunda durabat usque ad annum circiter septimum; tertia finiebatur circa annum duodecimum: & hac de ultima intelligunt verba: *Postquam ablactaverat*.

Ad stabiliendam ipsorum opinionem adduci potest & autoritas, & ratio: Autoritas, quia, ubi Anna in Vulgata nostra ait: *Non ascendam, donec ablactetur puer*, Septuaginta legunt: *Non ascendam, donec puer ascendat mecum*. Itaque secundum Septuaginta interpretationem Samuel tunc earum virum, ac maturitatis erat, ut iter illud in montes inire cum matre posset; id autem non potuisset, nisi quid amplius ipsi duobus lustris concedamus: igitur tantum ætatis concedendum est. Accedit ratio quoque: nam ante talem ætatem quid agere Samuel potuisset, aut debuisset in *Silo*? Certè, cum ad omnia Templi officia inutilis fuisset, supervacaneum fuisset, eum à paternis ædibus adducere, ac Templo mancipare. Nihilominus affirmandum est: eum tunc triennium non egres-

egressum fuisse. Verba, *donec ablactetur*: postquam ablactaverat, citra methaphoram intelligenda sunt, juxta communem Sacrarum Litterarum regulam, quod sine necessitate nunquam recedere liceat à sensu proprio. Ad hæc, ipsa vox, *infantulus*, omnem dubitationem tollere videtur; ea quippe significat infantem tenellum, & parvulum, qualis commodè, ac propriè primo triennio dici potest, non verò perinde ulterius usque ad annum duodecimum. Quod si quæritis, quomodo triennis puerulus in montes Silonios ascendere potuerit, respondeo, eum potuisse eadem ratione, qua non rarò tenerrimæ puellæ multorum milliarium itinera conficiunt, ac eodem modo, quo filioli, ac filiolæ vestræ vobiscum suburbanas in villas veniunt. Nunquid enim curru vehi, aut brachiis in locum aliquem gestari, dicitur ire in locum illum? Ità rectè dicitur infans Samuel ascendisse cum sua matre, *ascendit*, iter illud conficiendo in brachiis aut matris, aut famuli, famulæve. Sed parum facit illud, quod in ætate tam tenera videatur inutilis ad ministeria Templi fuisse: ad quid igitur in Silo relictus est.

2. Ad hoc ritè intelligendum nōsse oportet, adjunctum Templo Silonio quoddam ædificium fuisse, veluti seminarium aliquod, aut collegium, pro habitatione Sacerdotum, ac Levitarum. In illud ad probiorem educationem multi recipiebantur adolescentes, qui optimis à magistris erudiebantur in scientiis, ac instituebantur in spiritu. Ut igitur parvulus quoque Samuel eo in loco benè educaretur, Anna, & Elcana eum Sacerdoti Heli tradiderunt: *Obtulerunt puerum Heli*. Legere est, quod Hebræorum populus eo tempore, quo probatis moribus meliori modo excultus erat, magnopere æstimaverit Seminarium, in quibus instituenda juvenus alebatur. Multa eorum in Libris Regum recensentur, quæadmodum suo tempore insinuabo, siquidem Superi me eò usque pertingere permiserint. Præter illud in Silo fuit aliquod in Ramatha, aliud in Bethel, aliud in Jericho, alia alibi. Genebrardus in Chorographia, & in Historia Comestor affirmat, multa ab ipsomet Samuele erecta fuisse: videns nimirum ille, quantum sibi profuerit ita fuisse educatum, ardentè desideravit, eandem institutionis occasionem aliis quoque multis esse. A Caldæo Seminarium ejusmodi appellantur, *Domus doctrinæ*. Sic in primo Libro Regum decimo nono, ubi Vulgata habet, quod David à persequente Saule fugerit in *Naiotb in Ramatha*: Chaldæus legit: *in domum doctrinæ*, id est, uti Barradius ait, in Collegium discipulorum, qui à Samuele docebantur.

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

Quid non adolescens Joas Seminario Jerosolymitano debuit? Ochozia, ejus patre, mortuo, Athalia, defuncti Regis mater, perfida mulier, impia, tyrannica, persecuta est, ac interemit omnes nepotes suos, ut sola tutò regnare posset. Tunc Josabeth, Regis mortui soror, illicò tenellum nepotulum Joam in Collegium Jerosolymitanum misit, ac Jojadæ Sacerdoti, loci illius Rectori, commendavit. Illic asservatus est parvulus Princeps in cubiculo lectulorum, ut habet littera, quamdiu vixit Athalia; post illam verò laudabiliter imperavit, atque si regulas in eo Seminario haustas jugiter observasset, nihil ipsius aut felicitati, aut spiritui defuisset.

3. O quot hisce temporibus eadem viâ salvi fiunt? Dum in mundo magnam juvenum stragem edit concupiscentia, quot interea servantur in Seminariis? Et verò quantum juventuti prodest, audire perpetuò vitæ æternæ regulas, & documenta vitæ cujusdam moralis, occupari semper honestis in exercitiis vel litterarum, vel pietatis, aliarumve virtutum, assiduò subjectum esse servo cujuspiam oculo custodientis, & corripientis? Ego asseverare a-

Comparantur Arcae Noë

Fructus, in Seminariis haustus quandoque perit,

culpâ parentum.

societate prava.

fragilitate humana. & inconstantiâ,

ut in Joa. R.

Principum fuit speculum; deficiente autem, & ad majores abrepto Jojada, Joas quoque à pietate defecit, & Rex improbus effectus est.

4. Sæpè omnes Collegiorum, aut Seminariorum industriæ non sufficiunt ad hoc, ut juvenum aliqui bonam ad frugem se recipiant. Equidem præpositi, rectores, & magistri haud vulgaris prudentiæ, pietatis, atque doctrinæ viri sunt: nulli labori parant, nullam industriam omittunt ad ritè instruendos animos, sibi commissos: at sæpenumero sterile solus non respondet impensæ operæ. Quolibet anno è Seminaris abeunt juvenes haud modici spiritûs, intellectûs, ac scientiæ litterarum, quorum aliqui Religiosis in familiis succenturiandi, alii suasmet familias religiosas reddituri abeunt; quòd autem fors aliquis degeneret, ex infelici rerum humanarum conditione contingit. Quando Christus è schola sua Judam excedere, Petrum prævaricari, Thomam incredulum esse, pertulit, nos, credo, docere voluit, non omnia educatorum vitia deficienti educationi debere adscribi.

Domi vix
educantur
docti,

Chrysost.

deficiente
occasione,
ac

emulatione.

5. Quidquid autem de hoc sit, certum est, privatis in ædibus majora esse juventutis pericula, ac minùs opportuna documenta. Filii sunt similes corallio, quòd, quamdiu aquis, in quibus nascitur, immanet, nimis tenerum, & ad nihil utile est. Pari modo filii, semper domi suæ educati, plerumque languidi fiunt, ac effeminati. Eos, ait S. Joannes Chrysostomus, qui domi cum parentibus morantur, non valde illustres, neque insigni sapientia præditos videas. Difficulus domesticos inter parietes habentur magistri tam docti, & ad docendum tam exercitati: difficulus à parentibus necessaria adhibetur influentia cum perpetua quadam attentione. Quòd si domi non aliud desit, æmulatio tamen illis deficit, ac alios vincendi cupido, qua juvenes ad studiorum, atque virtutum laborem, generosè, & alacriter subeundum stimulantur. Audite responsum, ab Alexandro Macedone, adhucdum juvène, redditum, cum ad curriculum in Olympico theatro tentandum animaretur: *Da mihi Reges æmulos*, inquit, *& curram.* Haud rarò idem vestris in juvenibus accidit. Filiolus ille nil proficit, nec ullis, ut studiis incumbat, obtineri remediis potest: non terretur rigoribus, non flectitur blanditiis: minitationes, & promissa, castigationes, & præmia, omnia adhibentur, & nihil efficitur. Nôstis, quam id ob causam? Nempe æmulatio deest: mittite eum illuc, ubi calcar ad latera habeat, addendum ab aliis ejusdem ætatis, ejusdem conditionis, ac statûs adolescentibus, & videbitis, eum currere aliorum exemplo. *Da æmulos, & curret.*

6. Quapropter ego nunquam suadere vellem cuiquam, ut penitens domi suæ filios proprios educaret. Si tuos aut nequeas, aut nolis omnino à te procùl dimittere, relinquendos in Seminario quodam, vel Collegio, saltem viam mediam, consulo, teneas, eosque extra ædes tuas ad aliam scholam mittas. Etiam istarum scholarum multæ Divinis in Litteris reperiuntur, & adeò utiles, ac necessariæ censentur, ut jam arces, jam propugnacula, ac munimenta, jam turres appellentur.

Filii saltem
mittuntur ad
scholas.

Ad comprobendam rem istam percipite locum è Proverbiis Cap. nono. *Misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem & ad mœnia civitatis.* *Siquis est parvulus, veniat ad me.* Quid hoc peregrini est? Itane mittuntur ancillæ ad indicenda arma, ad conducendos milites? *Misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem, & ad mœnia civitatis?* Ego certè credidissem, potius mittendos fuisse militares ministros, belliduces minores, aut nuntios: at ancillæ quid ad negotia bellica? Sic est, Auditores: *Misit ancillas.* Amplius advertite: *Si quis est parvulus, veniat ad me.* Strenuè scilicet munitionem tuebuntur istæ copiæ, solis ex infantibus congregatæ. Sed ita constitutum est: ejusmodi postulantur copiæ: *Si quis est parvulus, veniat ad me.* Ad intelligendum Contextum istum expendamus alium Sacris è Canticis depromptum: ibi sponsæ dictum esse legitur: *Turris David collum tuum, quæ edificata est cum propugnaculis.* Profectò haud facilè quis asserat, quid laudis inde Principi foeminæ proveniat. Verùm explicamus, quænam fuerit illa Turris David, & mox intelligetis. illa, prout Interpretes exponunt, erat ædificium quoddam, à Davide erectum pro scholis publicis, ad modum Academiæ, ac Universitatis scientiarum. Id ex eo desumitur, quòd, ubi Vulgata ait: *quæ edificata est cum propugnaculis*, Hebraica legat *Turris David, quæ constructa est ad disciplinas*, atque Pagninus vertat: *quæ edificata est ad docendum.* Itaque vult dicere, veluti Theodoretus explanat: *Habet collum tuum omnes aliorum doctrinas, id est: qui pendent de collo tuo, à te informantur ad omnes aliorum doctrinas: atque adeò Sponsæ scientia dilaudatur.* Simili ratione loco superius è Sacris Proverbiis allegato putate, ancillas mitti ad convocandos pueros, ut isti sollicitè vadant ad scholas, ipsasque scholas appellari arces, turres, munimenta civitatis. *Misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem, & ad mœnia civitatis.* *Si quis est parvulus, veniat ad me.* Et revera scholæ sunt in defensionem juventutis, & juventus postea formatur in defensionem civitatis.

Prov. 9.

Cant. 4. 6

Theod. his

7. Verùm enim verò, Auditores, quocunque demum modo filios vestros scientiis addiscendis applicare volueritis, vel omni-

omnino domi vestrae, vel omnino foris in Seminariis, & Collegiis, vel partim domi, partim foris in schola, maturè seriam educationem inchoate. Ista summi momenti regula, primumque, ut ita dicam, principium est, ad filios ritè custodiendos, educandos, ac erudiendos, in-

cipere citò. Anna, & Elcana præclarum nobis exemplum in Samuele suo præbent. Infans ille tenellus adhuc, atque triennis est, & nihilominus ad educationem summo Sacerdoti consignatur in Silo. *Obtulerunt puerum Heli.* De hoc autem Sermone proximo pluribus agemus.

SERMO XLV.

Obtulerunt puerum Heli. 1. Reg. 1. 25.

ARGUMENTUM.

Filiorum educatio commendatur ulterius.

1. **E** Ccuradeò festinatur, ut unicus filiolus procul ædibus paternis amoveatur, ac in discipulorum Collegio, hujus Rectori tradatur; *Obtulerunt puerum Heli.* Promptissima responsio erit illa, quam priori in Sermone insinuavi, quia nimirum in filiorum educatione temporis parcendum, aut mora trahenda nequaquam est. Citò inchoare oportet: etiam prius, quam ad usum rationis perveniant, assuefaciendi sunt, ut rationabiles esse incipiant. *Curva cervicem ejus in juventute: ita vobis o Parentes, Spiritus Sanctus acclamat: Curva cervicem ejus in juventute, & tunde latera ejus, dum infans est.* Si, dum crescant, ac roborentur, expectaveritis, indurabuntur, obstinabuntur, & ad cordis vestri dolorem obrigescent: *ne forte induret; & erit tibi dolor animæ.* Quòd si jam à puero incipiant à pietate procul recedere, ac per vitiorum semitas errare, heu quid vobis, quid ipsis olim erit! nempe adulti in furias ibunt, nec aurem admonitionibus, aut consiliis vestris dabunt. *Alienati sunt peccatores à vulva, erraverunt ab utero.* Quid autem porro sequitur? *Furor illis, secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surda, obturant aures suas.* Filiis tuis, cum essent adhuc pueri, levi paratu mederi potuisses; dum adulti sunt, difficillimè, nec nisi violenter eorum mala curabis. Observate hoc in duobus Sacrae Paginae locis.

2. **I**saïas ait, se nescire loqui: Jeremias pariter asserit, se loqui nescire, *Pollutus labiis ego sum*, inquit primus: *Ecce nescio loqui*, ait alter. Ad sananda amborum Vatum labia duo Seraphini mittuntur. At in simili malo diversissima medendi methodus adhibetur; Jeremiæ enim unicus contractus cœlestis manus applicatur: *Et misit Dominus manum suam, & tetegit os meum: Isaïæ verò vis major adhibetur per ignitum calculum: Et volavit ad me unus de Seraphim.*

& in manu ejus calculus, quem forcipe tulerat de altari, & tetigit os meum: ita uterque sanatus est. Verum cur in eodem morbo medicina tam diversa fuit? Id vobis edicam facilè: Jeremias videlicet adhuc puer erat: *Ecce nescio loqui, quia puer ego sum*, ait ipse, Isaïas autem vir jam adultus erat: *Vir pollutus labiis ego sum.* Ad corrigendum puerum disciplina valdè modica sufficit: unica reprehensio, unicus tactus virgulæ, vel manûs, eum integrè perfanat. *Tetigit os meum.* At ætate robusta aliud requiretur: igniti calculi erunt necessarii, & novit Deus, an curando malo pares futuri. Videamus eam in rem aliam difficultatem Biblicam.

3. A lugente patre quodam ad Apostolos adductus erat infelix filius, ab infidente diabolo tyrannicè cruciari solitus, Illi nullis parcebant precibus: omnibus ab liberandum obsessum utebantur exorcismis; sed incassum omnia: obstinatus spiritus dedere se, ac cedere renuebat. Quomodo Deus usque adeò Discipulos suos affligi permittit? Adde, quòd illi ferè omnes operam suam conjunxerint. Adde, quòd ingens illic adfuerit populus, testis videlicet inutilis eorum laboris. Servator optimus Discipulis suis existimationem conciliari aliàs magnopere laborat, & modò permittit, illis in tanta populi frequentia tantum de honore eorum decedere; Sed progrediamur ulterius. Supervenit interea Christus, & omnium in se convertit oculos, & animos, omnemque expectationem. Pater afflicti afflictiissimi filii eum supplex accedit inquires *Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum - & dixi Discipulis tuis, ut ejicerent illum, & non potuerunt.* Christus Dæmonem jubet facessere, confestim exire, nec amplius in corpus illud reverti: *Surde, & mute spiritus, ego precipio tibi: exi ab eo, & amplius ne intro-*

introducitur in eum: additque comminationem: *Comminatus est spiritui immundo*. Post hæc obsequitur Dæmonium, sed ratione tam maligna, ut sanè nimium videatur; etenim egreditur quidem sed tanta cum agitatione, ac tormento miseri juvenis, ut omnium commiseratione dignissimus appareat: *Multum discerpens eum, exiit ab eo*. Quomodo Deus, iterum obstupescens interrogo: quomodo Deus ferre potest, ut adeò nequiter Diabolus obediat? Ad hæc, filium humi prostratum, ac tam miserè jacentem, ut mortuum turba credat, Servator manu prehendit, erigit, ac vegetum restituit. *Jesus autem tenens manum ejus, elevavit eum, & surrexit*. O mi Deus! tantæne tibi molis est, tantarumne res cæremoni- arum, liberare energumenum? Denique Discipuli è Christo quærun- t, quam ob causam ipsi dæmonem illum expellere non potuerint: & respondet Dominus, eum esse ex genere dæmoniorum adeò obstinatorum, ut expelli nequeant, nisi virtute orationis, ac jejunii. *Hoc genus dæmoniorum non ejicitur, nisi in oratione, & jejunio*.

4. Adjungamus adhuc aliam, & ultimam quæstiunculam. Christus, antequam egrediendi necessitatem Dæmoni indicit, obsessi patrem interrogat, quantum jam sit temporis, quo nequam spiritus filii corpus occupet. Verùm ô Domine, hoc- ne tu ignoras? Cur quæris, quod aliàs tibi notissimum est? Jam vos, Auditores, attentos cupio ad patris responsionem, quæ sola sufficit ad enucleandas omnes difficultates, hucusque propositas. *Ab infantia*, respondet ille. Siccine? *ab infantia*? Hinc igitur tota difficultas est eum liberandi. Huc jam totus mundus spectatum ad- sit: Christus interrogat, quod evidentis- simè novit, ut omnes ex patris hujus re- sponso discant, semper difficillimam esse liberationem ejus, qui *ab infantia* fuit in Diaboli potestate. Sit aliquis, qui jam à teneris, *ab infantia*, perversè agere inci- pit: eum jam adultum Discipuli sanare non poterunt, nec Viri Religiosi suis ex- hortationibus, nec Oratores sacri suis de- clamationibus, nec Arbitri arcani suis ad- monitionibus eum ad frugem reducere va- lebunt. *Dixi Discipulis tuis, ut ejicerent il- lum, & non potuerunt*. Prodigium Jesu Christi necessarium erit, idque duplex: prodigium, ut ejiciatur Diabolus: prodi- gium, ne revertatur: prodigium, inquam, ut liberetur à peccatis, & prodigium, ne peccata per relapsum, ad cor ejus redeant. Atque hoc ipsum prodigium carò stabit infelici; vehementer enim agitabitur à conscientiaë remorsu, à mentis inquietudi- ne, ab affectionibus, è pravis habitibus, usque ad apericulum desperationis, atque adeò infelicissimæ mortis. Opus erit ora-

tionibus, eleemosynis, ac jejuniis. Ver- bo, Diabolus, qui possedit aliquem à pu- ero, *ab infantia*, non expelletur, nisi ma- gno labore, gravi tormento, ac virtute pre- cum, & pœnitentiæ: *In oratione, & jejunio*.

5. His omnibus docemur, adhibendam Itaque bo- esse bonam filiorum educationem, dum ad- num maturè huc parvuli sunt: *ab infantia*: jam ab eo addiscen- tempore cordi eorum instillanda pietas illa dum, ut lo- quela, quam tunc quidem necdum intelligere possunt. Accidit in moribus, quod in lo- quela. Si triennis infans nondum incipiat lallare, ac unum & alterum verbum balbu- tire, vix tibi sperandum est, eum unquam amplius esse locuturum. Ita quoque, nisi maturè loqui quadantenus incipiat idioma pietatis, ingens postea difficultas erit illud loquendi deinceps. Institutionem filiorum inchoandi tempus est illud, quo primùm *Isa. 28. 9.* à lacte nutricis amoveantur. *Quem docebit scientiam, inquit Isaias, & quem intelligere faciet auditum? Ablactatos à lacte, avulsos ab ube- ribus*. Sic Anna, & Elcana studiosè curant, ut Samuel à lacte materno transeat ad lac scientiæ, ac pietatis: eapropter eum Sacer- doti Heli tradunt: *Obtulerunt eum Heli. Puer erat adhuc infantulus*.

6. Verùm enimverò quæ hucusque differimus, ad resolvendam quæstionem, suprà propositam, non sufficiunt; etsi sa- tis ostendant, Samuelis parentibus in id sollicitè incumbendum fuisse, ut infanti ci- tò sanctæ inclinationes, ac pii mores in- stillarentur; at nunquid idem domi quo- que fieri poterat? Idcirco prima difficul- tas redit. Quare maternis è brachiis pro- cul amandatur infantulus ætate tam tene- ra trium duntaxat annorum? Respon- debit ad hoc alius quispiam. Fortasse *Filii faciliè periclitantur ex confortio, ut* paternis in ædibus inveniri poterat lapil- lus offensionis. In Libro Genesis gravem videmus Saræ determinationem, qua con- stanter petiit, ac demum obtinuit, ut Agar unà cum filio suo Ismaël expelle- retur ædibus Abrahæ. *Ejice ancillam, & Gen. 21. Isaac cum Ismaele.* filium ejus. Crudelis ista postulatio videri poterat; etenim Agar, utut ancilla con- ditione, ipsa tamen etiam uxor erat Abra- hæ, eique satis chara: similiter Ismaël fi- lius ejusdem Patriarchæ. Profectò uxo- rem, & filium domo expellere, res esse videtur deliberatu haud paulò difficilior. Quandoquidem verò Sara, foemina pru- dens, & sancta id postulavit, atque Abra- ham, vir prudens, & sanctus in id con- sensit, planè convenit dicere, sapienter idem conclusum fuisse. Et en rationem; Ismaël libertinus erat, ac petulans, nec à matre adhibebatur ei disciplina necessa- ria: Sara aliquando lusus aliquo adver- tebat Ismaëlis cum filiolo suo Isaac, quod ludendi genus ipsa haud omnino innocens esse

esse censebat. Cumque vidisset Sara, refert Historia sacra, filium Agar Ægyptiæ luden-
tem cum Isaac filio suo, dixit ad Abraham: *Ejice ancillam, & filium ejus.* Equidem pa-
terno cordi non nisi dura accidere potuit
ista petitio. Dura accepit hoc Abraham pro filio
suo; at nihilominus expresso mandato Dei
consensit.

Exculatio
parentum
retunditur.

Leo Allat.
ep. ad litter.

Ex vepre
cuidam plan-
ta crescit in
corpore.

7. Ubi de parvulorum filiorum offen-
diculo agitur, animos capere, ac generose
statuere oportet. Ad hæc ingens error est
dicentium: adhuc parvuli, ac nimis tenelli
sunt: non capiunt: non intelligunt: mali-
tiâ carent, &c. Sed heus vos! plus capi-
unt, quàm putatur: si modò malitiâ care-
ant, eam acquirant. Verba quædam, quæ
illis præsentibus proferuntur, quædam ima-
gines, certæ picturæ, quæ sub eorum oculis
relinquuntur, veluti semina sunt, quæ in
eorum cordibus absconduntur, ac suo tem-
pore germinascunt. Avertat ab eis Deus
infortunium infelicis illius, qui fortuito in
vepre illapsus, tunc quidem non sensit
multum mali; sed aliquot post menses tam
graves dolores, ac tormenta perferre
cepit, ut quiescere nequiret. Ex uno late-
re pullulabat spinosum aliquod germen, in
quo ramusculi luxuriabantur, ut certis tem-
poribus præcidi debuerint. *Nescio quid ramo-
sum, & tandem planta perfecta rudimentum excre-
vit, tanto incremento, ut æstivo tempore
quot annis forcipe luxuriantem propaginem
tondere necesse fuerit, uti Leo Allatius te-
statur.* Crescebat cum crescente planta
cruciatu; sed absque ullo remedio. Sectio-
nes, ustiones, scarificationes, & quidquid
horridi usurpare Chirurgia novit, adhibi-
tum est, at invanum omnia: *Radices enim non
tantum per costas, sed & per coxam ipsam
diffuderat, donec tandem radice musculis im-
plicata mortem intulerit.* Tantum valuere
parvula quædam semina, insensibiliter im-
missa, neglecta in carnibus. Atque hoc est,

quod Jobus vaticinatur illi, qui vitiorum
semina per scandalum quodpiam in parvu-
lorum filiorum sensus penetrare sinit: pul-
lulabunt illa, & radices apertæ in ipsis ossium
medulis: *Ossa ejus implebuntur vitiis adolescen-
tiæ ejus.* Enimverò summam oportet haberi
zelotypiam, qua procul à liberis, etiam
parvulis, omne scandalum removeatur.

8. Hisce pro fundamento assertis, eti-
am si Elcana, & Anna parentes fuerint san-
cti, in eorum tamen ædibus Phenenna de-
gebat, foemina temeraria, petulans, & au-
dacula: cum ea ipsius quoque filii moraban-
tur, qui, si similes matri fuerint, haud erant
boni: nec illa, nec isti domo poterant ex-
pelli: tam illa, quàm isti disturbare pote-
rant bonam Samuelis educationem: istum sa-
nè non expediebat intueri illorum discordi-
as, & audire prava forsitan eorum adagia;
prius igitur, quàm ad ætatem perveniat,
qua similia capere incipiat, procul abeat,
ad securiorè in Templo educationem vadat,
summique Sacerdotis curæ commendetur.
Et hæc explanatio perbene subsistit.

9. Ego autem crediderim, veram ejus
consilii rationem constituisse in superabun-
dantæ matris pietate, qua, cum aliàs filium
toto vitæ ejus tempore Domino Deo conse-
crare teneretur: *Dabo eum Domino cunctis
diebus vitæ suæ, voti sui obligationem su-
perare voluerit.* Voluit nimirum plus dare,
quàm promiserat; siquidem Samuel, puer
triennis, haud erat habilis ad obeunda Tem-
pli servitia, & tamen ibi permanere, ad ea-
dem ministeria vel aspiciendo assuefieri, ac
propensionem ad sacra lucrari debebat.
Atque ista, opinor, litteræ magis affinis est
ratio, ob quam obtulerunt puerum Heli,
quando puer erat adhuc infantulus: elegan-
ti nobis omnibus documento, ut plura
debito præstare Deo
studeamus.

SERMO XLVI.

Et ait Anna: *Obsecro, mi Domine, vivit anima tua. Domine. Ego sum illa mulier,
quæ steti coram te hic, orans Dominum* 1. Reg. 1. 26.

ARGUMENTUM.

De Juramentis.

1. **A** It Anna: *obsecro, mi Domine.* Ver-
ba hæc otiosa, ac supervacanea
esse videntur. *Obsecro, mi Domi-
ne.* Quid obsecrat? An fortassis eru-
bescit, nec audet suam proferre petitionem?
aut quid igitur petit? Lyranus, & Hugo,

arbitrantur, ejusmodi obsecratione roga-
tum esse ut Sacerdotem Heli, infantulū Sa-
muelem suam in curam recipere dignare-
tur. Ex hoc pulchrum pro parentibus eru-
eretur documentum, ut nimirum, *Parentes ip-
sos filios ad
scholas du-
cere deceat,
met*
dum filios suos ad scholas mittunt, ipsi

met etiam ab initio ad eorundem magistros accedant, eos coram alloquantur, ipsisque liberos erudiendos commendent: ut ipsi quoque dicant: *Obsecro, mi Domine*, dignare hos parvulos docere, ac instruere. Et herclè humana civitas, gratitudo, atque magis bona filii educatio vultum patris magistro filii notum esse poscunt. Summopere necessarium est, filium scire, quod pater, & magister conspirent, & quandoque colloquia misceant. Equidem hoc verum est; sed non apparet, hunc perinde verum esse verborum præmissorum sensum; etenim insinuatio quædam nimis obscura, reticentia nimis violenta foret. Ecquid igitur Anna rogat? Nihil rogat. Ergo verbum otiosum est? Neque tamen; sed formula quædam est urbanæ salutationis, atque respondet aliis formulis civilitatis, quibus ipsi nos in amicis colloquiis utimur, dicentes: Detur mihi honor: fiat mihi gratia: permittatur mihi dicere: liceat pauca loqui, cum aliis plurimis, quæ civili ex reverentia proficiscuntur, non otiositatis arguuntur. Ejusmodi est: *Obsecro, mi Domine*. Sic ipse postea Samuel, cum Saul loquens, ait: *Sine me, & indicabo tibi, quæ locutus sit ad me Dominus nocte*. En, *Sine me*, ait, id est: bona cum venia tua: Concede mihi, & dicam tibi. Christus ipse, cum Phariseo loquens, inquit: *Simon, habeo tibi aliquid dicere*: ubi Jansenius animadvertit, eam esse simplicem civilitatis exhibitionem, qua nos doceat, nullam prorsus esse viri sancti laudem, si inurbanus sit. Et sanè conveniens honestas morum, ac elegans civilitatis ratio laudabilis est in omnibus, & magis in hominibus probis. *Hospiti suo civiliter deservies*, ait allegatus author, & prius dicendi facultatem postulans, paradigma deinde proponit, quæ in re exemplum civilitatis etiam viris Ecclesiasticis non negligenda relinquit. Ita pariter Anna: *Obsecro mi Domine: vivit anima tua, Domine*.

2. Hic nobis jam perspicendum est, utrum ista loquendi formula juramentum fuerit. Et primò quidem certum est, uti Alexander ab Alexandro innuit, Gentiles frequenter jurare solitos esse per vitam dilectorum, aut magni habitorem hominum: parentes jurabant per vitam filiorum, cives per vitam Imperatorum, quemadmodum Virgilius Æneidos nono describit: *Per caput hoc juro, per quod pater antè solebat*, & Ovidius: *Per matrem juro, Cæsareumque caput*. Inter Hebræos multa similium juramentorum exempla reperimus in sacris Litteris. In Libro Genesis Joseph juravit per salutem Pharaonis: in primo Regum Abner juravit per animam Saulis, atque David per vitam Jonathæ: D. Paulus in prima ad Corinthios juravit per salutem converforum suorum. S. Augustinus, Sua-

rezius, & Salmeron existimant, ista vera esse juramenta, & ex eorum genere, quæ à Theologis execratoria dicuntur. Itaque dici posse videtur, Annam jurasse pariter per vitam Sacerdotis: *Vivit anima tua*. Hujus sententiæ est Abulensis, Mendoza, aliique.

3. Explicationem istam in systemate nostro violentam esse arbitror, ac proinde difficulter in sensu proprio exponenda verba citata, ita ut juramenti vim continerent; quid enim dicemus, quod Anna per ea significare voluerit? Fortassis istud: Deus te vivere non sinat, si falsum dicam? Hoc quidem juramentum fuisset, sed Sacerdotem haud leviter offendisset. Nullus certe vestrum non sinistrè ferret, si alter vobiscum loquens ita juraret, impendio vitæ vestræ. Forsan dicere voluit? Quod dico, tam certum est, quam certum est, immortalem esse animam tuam. Ista loquendi ratio vel est ignorantis, qui non intelligit, quod dicit, vel malè credentis, qui non credit eo, quo credendum est, modo. Nimia profecto temeritas est utentium ejusmodi formulis. Proh quot vestrum in ore volvere consuevistis ista, ac similia verba! Quod tibi dico, tam certum est, quam certum est esse Deum, quam certum est, nos animam reddere Deo debere. Quid autem hisce phrasibus? Scitisne, quantam sit articulorum fidei nostræ certitudo? Tanta videlicet est, ut nihil certius in toto mundo sit: non est adeò certum, quod ego vobis loquar, aut quod vos me audiat, quam certum est, quod fide Divina credimus. *Facilius dubitarem vivere me, quam esse vera, quæ didici in corde meo*: perbenè pronuntiabat S. Augustinus. An tantam vobis auctoritatem esse putatis, quantam ipsi Deo? An Divinam vobis scientiam, Divinam veracitatem esse autumatis? Insanitis, si vel à longè creditis. Anna, scemina prudens, & sancta, dictorum suorum veritatem æquiparare non potuit articulo fidei suæ, qualis erat ille de immortalitate animæ. Dico igitur cum S. Basilio, eam non jurasse, sed asserere voluisse: tam verum est, quod ego tibi dico, quam verum, quod tu vivas: sicut verum est, te vivere, sic verum est, quod ego tibi dico. *Vivit anima tua, Domine*.

4. Sed permittamus, veram esse opinionem, quod Anna juraverit: an autem, si juraverit, idcirco peccavit? Audiamus, quidnam asseruerit. Asseruit, se mulierem illam esse, quæ pauculos ante annos eodem in Templo suas preces effuderat: asseruit, à Deo se filium illum postulasse, impetrasse, ac jam reddere Deo. Hæc omnia vera erant; itaque, inferet aliquis, qui sine conscientiae scrupulo jurat modò

Civilitas
observan-
da ab om-
nibus.

Reg. 16.

Jansen. l. cap.
48. in Luc.

Alex. l. 5.
dier. gen. c.
10.

Juramenta
per vitam
aliorum,

Virg. Æn 9.
Ovid. 3. de
Pont. cl. 3.

Gen. 42. 15.

per animam

per Deum
reprobatur

S. August.

S. Basil. ser.

in Ps. 5.

45.

Ad juran-
dum sine
peccato

non sufficit
veritas.
Stobæus ser.
26. ex He.
rod.
ut in perfido
Cydia, ju-
rante de pec-
cunia reddi-
ta,

modo perjurium absit : itaque sic jurando non peccasset. Verum an creditis, Auditores, veritatem sufficere ad hoc, ut non peccetur. Ego certè credo, nos nunquam à gravi culpa excusatuos esse Cydiam quempiam in eo facinore, quod mox recensabo. Archetimus, mercator Erythræus, Tenedum delatus, Hospiti suo, Cydiæ appellato, depositum consignaverat multorum auroreorum. Institore rebus confectis abituriente, depositamque monetam repetente, sordidus, ac infamis caupo illam obstinatè negavit. Re ab illo ad Prætorem delata, Cydias in jus vocatus, & ad reddendam die sequenti de se rationem citatus est. En, quid is excogitaverit: grandiusculo scipioni, nequiter excavato, totam pecuniam indidit: postea repentinos podagræ dolores fingens, ad Tribunal se contulit, diviti innitens baculo, eoque se quasi sollicitè sustentans; tum ad jusjurandum postulatus, perlibenter, aiebat, & ad Archetymum conversus, teneto parumper, inquebat, scipionem meum, ut junctis manibus majori cum pietate jurare valeam. Sic seposito baculo, cui aurea inerat anima, in manibus creditoris, Juro, dicebat audacter Cydias, quod verè aurum, de quo agitur, ab Archetymo acceperim; sed etiam juro, quod id eidem quoque reddiderim: si falsum dixerò, non ampliùs mihi detur meo inniti baculo. Vix elocutus ea fuerat, cum tantà iracundiâ excanduit Archetymus, ut ejus vestigio sublatum altè scipionem, paulò priùs sibi in manus traditum, in avarissimum Cauponem impeggerit, & quia debile erat lignum excavatum, in frustra confregerit, aureis nummis super quibus controvertabatur, ante pedes quaquaversum effusis. Ita verum fuit aurum depositum verè, sed cum fraude restitutum, ac pariter verum, Cydiam fraudulentò scipioni non ampliùs innixum esse.

Jurans ex le-
vi ratione
triplicem in-
juriam in-
fert, proxi-
mo,

5. Dicetis equidem. istud juramentum fuisse æquivocum, & consideratis omnibus circumstantiis, mendacium; at enim, hoc transmissò, multi vestrum frequenter ita juratis, & quasi non nisi super vero juraretis, vobis blandiri pergitis. Quidquid autem de eo sit, confidenter assevero, non sufficere, quod juramento subsit veritas, ad hoc, ut juretur absque peccato. Percipite vestrum ad ruborem Theologicam Ethnicì viri, nimirum Platonis doctrinam. Jurans ex levi ratione tametsi fines veritatis non egrediatur, triplicem tamen injuriam infert, proximo suo, sibi metipsi, ac Deo: proximo, quem sibi suspectum esse demonstrat, & incredulùm, dum necessariò interponendum esse arbitratur Divini Numins testimonium, ut credat: sibi-

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

metisi, quia sese veluti hominem habet fide indignum, dum ad fidem sibi conciliandam, exiguis etiam in rebus, ab alto confirmationem quærit: Deo autem, quia non levem irreverentiam erga tantam Majestatem exhibet, dum eam in testem rerum nullius momenti invocat. Itaque, si jurasset Anna, ad eam à culpa excusandam satis non esset, quod jurasset de vero. Prudens illi, gravis, ac juramento digna ratio fuit: siquidem adstruebat prodigium, quod videlicet in sterilitate sua filium obtinuerit, & quidem virtute precum, atque votorum: expediebat, Sacerdotem Heli tantam gratiam edoceri, ut magis amaret, & cautiùs custodiret ejusmodi filium, suæ curæ, & educationi concreditum: miracula non facilè credenda sunt, maximè à mulieribus, utpote quæ magis erroribus, ac deceptionibus subjectæ sunt. Si igitur Anna tam gravibus cum rationibus fidem juramento facere voluisset, peccati damnanda non fuisset.

6. Verum stantibus his omnibus, Anna tamen vel medias inter tam graves rationes jurare noluit; sed illi satis erat merè civilem adhibere confirmationem: Tam verum est, quod ego tibi dico, quàm verum est, te vivere: *Vivit anima tua. Domine.* Hinc habent, cur vehementer erubescant, quibus plura ex ore profiliunt juramenta, quàm verba. Perquam difficile est, Auditores dilectissimi, frequenter jurare, & non frequenter peccare. *Jurationi non assuescat os tuum, ait Spiritus sanctus; multi enim casus in illa.* In Saule exemplum sumite. Is eadem in re ter juravit, & semper malè. Tres conditiones Theologi pro omni juramento statuunt. ut id innocenter fieri queat, veritatem nempe, justitiam, atque prudentiam. Id, super quo juratur debet esse verum; sed non sufficit: debet simul esse justum; nec tamen satis est: debet insuper esse cum ratione gravi, ac prægante. Jam ad Saulem veniamus. Israëlitarum solis duobus, Jonatha, & juvene quodam ejus Armigero, castra Philistæorum invadentibus, omnes isti graviter consternati, ac turbati fuerunt. Saul igitur cæptam à filio Principe victoriam persequutus, viginti legiones eduxit, quibuscum trepidantibus hostibus instaret; priùs autem, quàm castris suis excederet, execratorio juramento constituit, ne quis eo die cibum sumeret. *Adjuravit autem Saul populum, dicens: maledictus vir, qui comederit panem usque ad vespem.* Ita juravit, sed sine prudentia juravit. Labor exigit refocillationem: vires cibo restaurantur, & conservantur: deficit vigor, ubi panis deficit: felicem victoriam sperare non potest exercitus, cui adversus famem pugnan-

sibi;

Deo.

Eccl. 23.
Ad juramen-
tum requiri-
tur veritas,
justitia, &
prudentia,

Saul malè
juravit.

1. Reg. 14.

S

pugnan-

pugnandum est : prudens Bellidux benè nutrirì cupit militem, ut habeat bene dimicantem. At nihilominus Saul contra omnem prudentiam : *Adjuravit populum, dicens : maledictus vir, qui comederit panem usque ad vesperam.*

7. Interea Saulis exercitus per mediam transivit sylvam, ubi multi ex arboribus dependebant favi melis sylvestris. Jonathas diuturno certamine ita debilitatus, ac delassatus erat, ut ferè se non ampliùs movere posset ; jam ipsi quoque præ magna defatigatione visus hæsitabat : præterea paterni juramenti conscius non erat ; quapropter absque scrupulo extensâ virgâ suâ favum aliquem ex arbore detraxit, eoquē dulci nutrimento nonnihil vigoris, ac virium recuperavit. Ut primum rem intellexit Saul, mox in alterum juramentū præcepit erupit, quo eadē innocentis decrevit : *Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia morte morieris Jonatha :* & hoc juramentum contra justitiam fuit. Quæ causa iniquo Patri fuit ad mortem condemnandi filium innocentem ? quæ unquam lex obligat non priùs insinuata ? & licet Jonathæ mandatum Saulis priùs innotuisset, an pauca mellis stillæ tantum delictum constituent, ut & Regno & Regio Filio vitâ constare debeant : Enimverò injustissima fuit sententia, & tamen juramento confirmata : *Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia morte morieris Jonatha.* Quid, quòd Saul, antequam violatum ab ignorante filio jejunium resciret, jam priùs juraverat, si deprehensus in eo fuerit error, hunc luendum esse sanguine ? juraverat quoque, non retractandam esse sententiam, quidquid interveniret. *Vivit Dominus Salvator Israël, quia si per Jonatham filium meum factum est, absque retractione morietur.* Et hoc juramentum fuit falsum, quia Princeps ab intercedente po-

palo liberatus est : *Liberavit ergo populus Jonatham, ne moreretur.*

8. Itaque verum est, quòd sæpè malè ^{Juratio frequens vituperatur,} juret, qui sæpè jurat. Quare repeto : *Juratori non assuescat os tuum ; multi enim casus in illa.* O quàm verum istud ! Tot sunt peccata, quæ frequentia per juramenta committuntur, ut Spiritus sanctus asserat, hominem per ea iniquitate repleti : *Vir multum ^{Eccl. 27,} jurans replebitur iniquitate.* Immo omnes alios implere scandalis, adigere ad vellendos capillos, & aures claudere timoratis mentibus, ob horrorem tantæ irreverentiæ contra nomen Dei sanctissimum : *Vir multum ^{Eccl. 13,} jurans horripilationem capiti statuet, & irreverentiam ipsius obturatio aurium.* Jam considerate, Charissimi, num legitima vobis causa sit adeò facilè, adeò leviter, & sine scrupulo in juramenta prorumpendi. Agite igitur : *Nolite jurare, neque per Cælum, neque per terram.* Vobis utiliter frui licet sole, luce, igne, aliisque, quæ Deus vestrum in commodum condidit ; at earum rerum creaturarum invocatione abuti nolite ad Conditoris offensionem : permagna percipitis bona, per Crucem vobis Divini Servatoris allata ; sed eam in omni taberna, ad omnes emendas, ac vendendas merces collocare nolite. Resideat in labiis vestris Optimus Deus noster, sed ut ametur, & laudetur, non ut per eum temerè juretur. *Nolite jurare, neque per Cælum, neque per terram.* Potiùs Annam imitari studete, quæ neque juravit, cum sufficiens jurandi ratio fuit. In memoria perpetua retinete elegantem S. Augustini ^{S. Aug. ser. 28. de verb. Apost.} gnomen : *Falsa juratio exitiosa, vera periculosa, nulla securo :* per quod eum veluti dicere vobis putate : Jurare falso, damnum certissimum affert : jurare verè, periculo non caret : nullo modo jurare, hoc denique securum est : *Falsa juratio exitiosa, vera periculosa, nulla securo*

S E R M O XLVII.

Ego sum illa mulier, quæ steti coram te hîc orans Dominum : pro puero isto oravi, & dedit mihi Dominus petitionem meam, quam postulavi eum. 1. Reg. 1. v. 27.

A R G U M E N T U M.

Nemo contemnendus est.

1. **A** Nna se Sacerdoti Heli agnoscendam exhibet, ceu illam ipsam, quæ quatuor circiter ante annos in eodem Templo ipsi locuta fuerit, *Ego sum,* inquit, *illa mulier, quæ steti coram te hîc orans Dominum.* Obsecravi autem, ut obtinerem

hunc puerum, & en, exaudivit Deus preces meas, ac petitionem implevit. Verba Contextus juxta litteram satis clara, perquam utile nobis documentum suggerunt ad vitam ritè instituendam, ut nimirum semper caveamus contemnere quemquam.

2. Anna

Anna Sacer-
dotem re-
darguere
potuisset
sed noluit

2. Anna ait ad Sacerdotem Heli: ego sum illa, quæ aliquando hîc oraveram. Dum in hac sola mentione se continuit, mansuetudinem, ac modestiam singularem prudens Matrona demonstravit. Enimverò haud paulò altius elevare sermonem potuisset, ac dicere: Ego sum illa, quam tu, malè caute Senecio, tunc despexisti: ego sum illa, quam tu crudè velut ebriam habuisti: ego sum illa, quam tu parùm religiosè Templo ejicere voluisti. Ita nempe, dum infelix eram, tu afflictæ tantam afflictionem addere, ac dolores meos tanta amaritudine augere non erubisti. Jam modò me aspice: jam vide, num tam asperè tractari meruerim. Quin etiam, si futura prænovisset, adjungere potuisset: Vide sis hunc filium meum: iste rejectis, & exclusis filiis tuis in regimine tibi succedet, ac totum Israël ad nutum sibi obsequentem habebit. Ita dicere mulier potuisset; & si dixisset, quo rubore Sacerdotis faciem suffudisset?

Fortuna ho-
minis facile
mutatur, ut

in Abime-
lech,
Judic, 9.

3. Ita nimirum est: in hominibus nunquam expedit considerare tantum id, quod sunt, quantum id, quod futuri sunt, & fieri possunt. Nihil in mundo facilius est, quam mutari fortunam, atque statum. Nos modò quasi supra caput stamus illius, qui nos aliquando sub pedibus tenuit, atque vicissim sub pedes illorum recidere possumus, quorum super capita nunc incedimus. Ad quòd solidè firmandum tres insignes Divinis è Litteris Viros producamus, Josephum è Genesis, Davidem è Regum, & Abimelechum è Judicum Libris. Abimelech erat ancillæ filius, quod idem est, atque valde ignobili stirpe natus; & tamen suos acquisivit asseclas; etenim gentem vagabundam, ac desperantem convocare & conscribere cepit: inde Sichemitarum animos lucratus, ejusdemque regionis imperator pronuntiatus est, à populo libenter acceptatus, ac plebi forsan hoc ipso acceptior effectus, quòd plebeia matris filius fuerit. At nobilium quispiam, tenuis licèt fortunæ, vir, nomine Gaal, impatientiam suam, quam diu coxerat, diutius dissimulare non poterat: quare vilem Principem aspernans, quis est, inquiebat, Abimelech iste, cui nos serviliter subjici, ac ad nutum obsequi debeamus? *Quis est Abimelech, & quæ est Sichem, ut serviamus ei?* Simihi hæc in copias imperium crederetur, mediùs fidiùs obscurum illum virum à civitatis hujus regimine amoverem, ejusque ambitiosam superbiam unà cum ipsius vita extinguerem. *Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea, ut auferrem de medio Abimelech.* Hæc impavidè nobilis ille dixit, & satis gnarus, ejus regiminis jamjam pertæfos esse Sichemitas, ausus est ita contemptibiliter de illo loqui non tantum secretis in colloquiis, sed etiam in foro pu-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

blico. En Abimelech despectum, & Gaal despicientem. Verum brevi videbitis, hujus jactantiam, & magniloquentiam in caput ipsius recidere.

4. Jam ad Davidem Regem progrediamur. *in Davide;* Iste juvenilibus annis neglectui habebatur, & nec à patre suo curabatur. Cum Samuel ex familia Isai Regem Sauli successurum seligere vellet, ipsi senex genitor singulos filios suos, unum post alterum, ordine præsentabat; de Davide autem nil cogitabat; immò Prophetæ interroganti, an non alius ipsi superesset filius, Isai respondere perquam frigidè, *Adbuc reliquus est parvulus, & pascit oves.* Contemnebatur David à fratribus suis, quasi superbus, & curiosus parvulum gregem dereliquisset, ut exercitum intueretur: *Quare venisti, aje-* *1. Reg. 17*
bant, & quare dereliquisti pauculas oves illas *c. 28.*
in deserto? Ego novi superbiam tuam, & nequitiam cordis tui, quia, ut videres prælium, descendisti. Contemnebatur David à Saule, tanquam puer imbecillis, qui Philistæo resistere non posset. *Non vales resistere Philistæo isti, quia puer es.* Contemnebatur David à gigante, ceu adolescens magis ad hilaria, & amores, quam ad arma, ac certamina idoneus. *Despexit eum; erat adolescens rufus, & pulcher aspectu.* Videtis oppidò, quot contemptus: at paulisper sustinete, & securè prædico, omnes desinent.

5. Interea transeamus ad Josephum. *& in Joseph;* Proh quanti contemptus innocentissimo huic adolescenti perversis à fratribus tolerandi fuere! Illi acerbis ipsum dictis impetivè: *Ecce somniator venit. Illi re-* *Gen. 37*
culis ipsum suis spoliavè: Nudaverunt eum tunicâ. Illi necem ipsi meditati fuere: *Ve-*
nite, occidamus eum. Illi vivum sepelivè: *Miserunt eum in cisternam veterem.* Illi libertate ipsum exuè, ac in servitutem vendidè: *Vendiderunt eum Ismaelitis.* At vos, Auditores, oculos à Joseph non avertite, sed visu abeuntem insequamini, nec terreamini, si vel ab infami adultera calumniis oneratum, vel catenis in profundo carcere ligatum spectaveritis; jam enim ad finem sunt adversa, jam sorte mutata incipiunt prospera. Somnii cujusdam interpretatio viam ipsi pandit ad aulam Pharaonis: modestia vultus, elegantia morum, affabilitas in sermone, prudentia in rebus gerendis, magnus animus in gravibus negotiis, favente Deo illo, cui semper fidelem se probabat, ipsum propediem constituunt regii cordis dominum: jam Prorex renuntiatus, imperium regium exercet in universam Ægyptum. Huc adeste modò ad pedes ejus, fratres perfidi! Num adhuc agnoscitis fratrem? num in illa purpura cognoscitis eum, quem suâ quondam exuistis Polymitâ?

lymita? num in illo folio cognoscitis eum; quem sepelivistis in cisterna? num in illa imperii majestate cognoscitis eum, quem pro mancipio vendidistis? Ille, ille Joseph est: ille ipse Joseph: *Ego sum Joseph, quem vendidistis.* O terribile: *Ego sum! Ego sum*, qui modò vestræ erga me despectioni plenam talionem reddere possum: *Ego sum*, cui nunc integrum est, in compedes vos conjicere; *Ego sum*, qui negato, quod avidè desideratis, frumento, dura fame vos perimere valeo: *Ego sum Joseph.*

Ideo nullus
contemnen-
dus est.

6. Nolo diutiùs immorari describendo horrore, & consternationi miserorum illorum fratrum; sed potiùs vos mentem in vosmet ipsos reflectere velim. Quoties operâ indigebis illius, quem contempsisti? ille nunc ignobilis quidem est, te egentior, te debilior; at fortuna mutari, ipse gratiam alicujus Principis adipisci, per industriam suam ad altiore statum elevari potest, te variis infortuniis deprimendo. Intuere concives tuos: quot eorum felices aliquando fuerunt, & nunc in angustia vivunt? quot eorum quondam gravi necessitate constricti gemuerunt, & nunc magna prosperitate gaudent? Itaque facilè contingere potest, ut aliquando necesse tibi sit ad fores illius recurrere, cui januam tuam superbis ante oculos occlusisti.

7. Jam ad Davidem redeamus. In omnibus illis, in quibus despiciatui habitus erat, postmodum gloriosè exaltatus est. Ipse fratribus à patre postpositus: à Deo solus ex omnibus fratribus suis electus est: ipse debilis, & imbecillis existimatus, minitabundum Philistæum solus humi prostravit: inde victorias congemi-

nans, ab uno ad alium gradum altiore ascendens, generi Saulis effectus: primarios inter exercitûs Duces adlectus, tandem Rex Israël salutat fuit. Veniamus denique etiam ad Abimelechum. Grandiloquium juvenis Gaal inaudierat Zebul, urbis Præfectus, occultus forsan Abimelechi amicus, qui callidè dissimulatis omnibus, invitatum Gaal foras extra civitatem eduxit, & in regiarum copiarum insidias, ab Abimelech locatas, prolexit. Ibi conspectis hostilibus cohortibus miser Gaal expalluit, & ipsa voce destitutus est. Tunc Zebul ex tempore priorem illum factum ei in faciem exprobrans, ubi jam sunt, ajebant, illa dicta magnifica, quibus paulò antè tam jactanter usus es? *Ubi est nunc os tuum, quo loquebaris: quis est Abimelech, ut serviamus ei? nonne hic est populus, quem tu despiciebas?* quo dicto dereliquit eum.

8. O quot superbis mentibus idem aliquando accidet! Heus vos contemptores, maximè Religiosorum, aliorumque piorum hominum; ad judicium! ad vallem Josaphat! Elevate oculos vestros: illi sunt Ordines Augustini; Benedicti, Domini, Francisci, Ignatii, Cajetani, &c. Illa est Vidua, illi pupilli pauperes; contra quos toties linguam solvistis, & calamum strinxistis, quos tot aculeatis dictariis momordistis: *Populus, quem tu despiciebas.* Ita nunc est: Isti in Paradisum introibunt, & vos in exilium abibitis. O dilectissimi, aspernemur neminem, revereamur omnes, honoremus omnes, ne despectiones nostræ nobis aliquando in faciem regeri queant. *Ego sum illa mulier, quæ steti coram te hic.*

S E R M O XLVIII.

Idcirco & ego commodavi eum Domino. 1. Reg. 1. 28.

A R G U M E N T U M.

Deo dare, est recipere cum fœnore.

1. **I**N verborum istorum explanatione non conveniunt Interpretes. Vatablus opinatur, Annam per ea Sacerdoti manifestare voluisse votum suum, prius emissum; atque adeò legit, *Vovi eum Domino.* At explicatio hæc ab aliis Authoribus rejicitur, & meritò, quia sensus iste exorbitat à veritate; illa namque dicere voluisset: Oravi Dominum, ut obtinerem hunc puerum: Deus exaudivit me; quam ob causam eum Deo per votum obtuli: id, quod revera non fuit; Anna siquidem votum non edidit, uti prioribus in

Sermonibus jam percepistis, post Samuel natum, velut in gratiarum actionem ob eam nativitatem: unde non poterat dicere: *Dedit mihi Dominus petitionem meam: idcirco & ego vovi eum Domino;* sed votum præmiserat ad impetrandum filium.

2. Chrysostomus, magnus Matronæ s. Chrysost. hujus Encomiastes, allegata verba sic ex-hom. de An. plicat: *Idcirco & ego restitui eum Domino*, na. ac simul totus est in prædicanda ejus humilitate, ac modestia, qua generosa mater Omnia Dei aliquo modo dissimulavit heroicum factum;

Etum suum, dum unico sese filio spoliavit, ut eum Deo daret, illum quasi abiciens per simplicem quamdam, ac debitam restitutionem: *Idcirco & ego restitui eum Domino.* Hæc interpretatio pulchram nobis insinuat veritatem, videlicet, quod, quidquid Deo damus, non nisi restitutio sit. Omnia habemus à Deo: quicquid Deo damus, illi suum damus, *Meum est Cœlum,* ipsemet ait, *mei sunt dies, mea est nox.* Profectò nulla nobis est ratio vanos concipiendi spiritus ob quamcunque generosam oblationem, quam Deo vel ex fortunis, vel ex honore, vel etiam ex vita nostra præstaums. *Quid habes, quod non accepisti?* Vertite oculos vestros ad omnia, quæ possidetis in bonis & corporis, & animæ, & fortunæ; dein unum solum ostendite, de quo possitis dicere: *Istud mihi non à Deo advēnit: hoc non est Dei.* *Quid habes, quod non accepisti?* Quodsi igitur à Deo habeamus, quidquid habemus; utique, quæ illi damus, simpliciter restituimus. Quapropter Anna meritò dicere potuit: *Idcirco & ego restitui eum Domino:* meritò, inquam, & non sine ratione id dicere potuit; sed non dixit: neque enim vox Hebraica, *Scaal*, neque Latina, *commodavit*, restitutionem ignuit.

ideo, quæ
Deo damus,
restituimus.

Filii Deo
commen-
dandi quo-
tidie sunt.

Commoda-
re, quid sit.

Deus accep-
ta reddit
cum fœnore

3. S. Gregorius legit: *Idcirco commendavi eum Domino.* Interpretatio hæc aliam insinuat veritatem, nimirum, filios vestros quotidie à nobis Deo commendandos esse. Isti millena nullo non die incurrunt pericula salutis corporalis, vitæ, & animæ. Ars liberos benè educandi difficillima est: quid igitur in hoc miseris parentibus agendum? Ferventes pro iis preces ad Deum effundere debent: *Commendavi eum Domino.* Verùm & hæc interpretatio discordat & ab Hebrico, & à Græco, & à Vulgata, & ab aliis omnibus Versionibus, ut adeò non recipiatur ab Interpretibus. Abulensis ad propriam refugit verbi *Commodo* significationem, quo tam apud Grammaticos pollet, quàm apud Morales Theologos, qui per *Commodare* intelligunt *mutare*, vel *ad usum dare*, retento rei dominio, quo sensu Anna dicere voluisset, se Deo filium suum quodammodo mutuum dedisse, ad usum aliquem; *Commendavi eum Domino.* Istæ explanatio satis inhæreret videtur litteræ: sed aliam difficultatem infert, nimirum: quomodo Anna, mulier tam sancta, potius dicat, se filium mutuo dare, quàm donare Deo? Sanè hoc avaritiam sapere videtur, sanctis hominibus aliàs minimè propriam. Dicat ergo: *donavi*, non autem, *commodavi eum Domino.* Ad hujus resolutionem dubii stabilienda prius est utilis quædam veritas, illa nempe, quod, quantum nos Deo damus, tantum ab eodem recipiamus, velut ex mutuo, etiam cum fœnore;

quia Deus totum reddit, & totum reddit multipliciter.

4. Ita prorsus est: Deus nullius rei, sibi præstitæ, obliviscitur: nihil boni perire finit: unicum amoris actum, unicum aspectum devotum, unicam piam cogitationem, unicum gressum, omnia pensulatè annumerat, & ad lucri distributionem conscribit. In Prato spirituali, scripto primum à Joanne Moscho, dein à S. Sophronio, Hierosolymarum Antistite in magna Synodo Nicena præsentato, & tanquam multæ authoritatis probato, legimus, pium quendam Eremicolam, tuguriolo suo in arida, siccâque rupe constructo, quotidie ad fontem, tribus milliaribus distitum, itâsse, ut necessariam inde aquam afferret. Oppidò difficilis ipsi hæc via fuit, ita, ut manè quodam secum ipso sic ratiocinaretur: Nunquid ego stultus homo sum, qui, cum cellulam meam propè fontem figere possem, quotidie tantum viæ perperam conficere, ac meritò ridendus tam procul itare malim? Unus, & alter canarum fasciculus, quem mecum asportem, sufficit ad extruendam domum: una sportula, quam brachio mecum transferam, omnia capit suppellectilia mea. Hisce secum pensitatis viæ sedat, & rectà ad fontem abit, circa illum inquisiturus locum commodum erigendo novo habitaculo suo. Verùm pede vix extra cellulam posito, vocem inaudit cujuspiam numerantis: unus, duo, tres, quatuor, quinque. Prodigium insolens in illa eremo, in quam nec humana vox, nec ululatus, aut rugitus feræ penetrare consueverat? Sistit attonitus Anachoreta: quaquaversum circumspicit, & nemine illo viso viam suam pergit; sed & vox ignoti numeratoris pergit numerare: sex, septem, octo - - -, Id, quod mirabilius ipsi accideret, erat, quod neminem videret, vocem tamen sibi vicinissimam clarè perciperet. Denique en spectabilem ipsi se præbuit Angelus Custos, Paradisum aliquem explicans in pulchritudine vultus sui. Tunc magis territus Eremita, Domine, inquit, quid tu hîc inter ista nemora numerare? Passus tuos ego numerare volo, respondet Angelus, hos ipsos passus tuos, quos tu Deo donas eundo ad fontem, ac redeundo; omnes quippe conscribuntur in Cœlo, tûque mercedem capies ex omnibus. Quo dicto videri desiit. At Eremicola, protinus mutata mente, non amplius ægrè tulit tot passus Deo donare, postquam adeò mirabiliter edoctus est, eos omnes in Dei Libris annotari ad fidelem retributionem. Verùm isthoc argumentum more solito pertractemus Sacris è Paginis.

Eremita cellulam suam mutare cogitat ob fontis opportunitatem;

sed prohibetur ab Angelo Custode,

ob meritum.

5. In Libro Genesis Noë per dilecto Gen. 9. 26.
S 3 filio

Ita Noë
egit,

David,

Paulus,

filio suo Sem benè precaturus, aiebat: *Benedictus Dominus Deus Sem.* Quænam ista, quæso, benedictio est? Hac utique ratione Deo benedicatur, non filio. Cur ergo non potius inquit: *Benedictus Sem?* Id paulò post edicam: interea prius aliam videamus dubitationem. Regum piissimus David, in Spiritu Christo loquens, ait: *Accepisti dona in hominibus.* Hunc eundem versiculum referens D. Paulus, legit: *Dedit dona hominibus.* Quid ita? ergone unum, & idem est, accipere, atque, donare: *Accepisti, Dedit?* Si dare esset accipere, me herclè nimium multi liberales in mundo forent, cum unusquisque tam lucrosam largitionem ambobus, ut ajunt, brachiis amplexurus esset: si vicissim accipere esset idem, atque dare, profectò nusquam in toto mundo locum amplius haberet liberalitas, cum nemo quidquam accipere tanto cum dispendio vellet. Quomodo igitur idem esse potest: *Accepisti dona in hominibus,* atque: *Dedit dona hominibus?* Quomodo declarat Apostolus Christi liberalitatem erga homines, *dedit,* per illam, quæ à Vate Regio prædicatur liberalitas hominum erga Christum: *Accepisti?* Istam quoque rem mox explicabimus; prius autem tertiam aliquam difficultatem proponamus.

& Elias cum
vidua Sarep-
tana.
Luc. 4.

6. Tempore illius extremæ per totum Regnum Israëliticum penuriæ Deus Eliam jubet abire Sareptam, ubi à vidua quadam gratuito excipiatur hospitio. Propheta, revelatione Divina certus, vadit, & viduam invenit adeò pauperem, ut vix una duntaxat pro die modicum ipsimet alimentum superfit. Mirabile hoc! Itane tota latissima in Provincia, aut etiam Sareptæ, nobiles opulenti deerant, ac ditissimi mercatores, ad quos à Deo cibandus mitteretur servus suus, Sanè certò non deerant. Cur igitur inopem ad viduam amandatur? *Præcepi mulieri viduæ, ut pascat te.* Sed audite rem mirabiliorem. Christus apud S. Lucam eandem recensens historiam, eam magnificè deprædicat, tanquam ad maximum, prorsusque singularem illius fœminæ favorem, & gratiam. *Multe viduæ erant in diebus Eliæ in Israël, quando clausum est cælum annis tribus, & mensibus sex, cum facta esset fames magna in omni terra, & ad nullam illarum missus est Elias, nisi in Sarepta Sidoniæ ad mulierem viduam.* Jam quæro: tempore iniquissimo summæ penuriæ viduam pauperrimam, cui panis vel pro semetipsa deficit, importuno gravare, & ad suppeditandum Vati victum adigere, hoc favor sit, & gratia? Sic omnino est, Auditores: ingens id favor est, ac gratia prorsus singularis. Respiciamus Eliam. Is jam præstò ad viduam est, & pauxillum aquæ postulat ad relevandam sitim suam: *Da mihi paululum aquæ in vase, ut*

bibam. Non adeò levis erat ista petitio, pro-ut apparet; etenim tempore multo neque gutta pluviae ceciderat: *Non enim pluerat super terram:* siccatis ubique fontibus, rivis, & canalibus ipsa aqua penuriæ causâ magno pretio stabat. Et tamen urbana mulier promptè vadit ad obsequium præstandum. At mox Elias alteram eunti petitionem insinuat, & panem quoque postulat. *Cumque illa pergeret, ut afferret, clamavit post tergum ejus, dicens: Affer mihi, obsecro, & buccellam panis in manu tua.* Ah! parce hoc, respondet vidua; nam impossibile mihi est: *Vivit Dominus Deus tuus, quia non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farinæ in hydria, & paululum olei in lecytho.* En colligo duo ligna, ut ingrediar, & faciam illum mihi, filio meo, ut comedamus, & dein deficiente omni esculento moriamur. Responsum commiseratione dignissimum! Equidem si cor bonum sufficeret, cor optimum esset mulieri huic, charitate sincere prædita; sed bono cordi non respondent tenuissimæ facultates ejus. Vade igitur, Elias, & panem ad alias quære fores. At nihilominus constans in petitione sua Vates, ito, ait, & urget mulierem: *Verumtamen mihi primum fac subcineritium panem parvulum, & affer ad me; tibi autem, & filio tuo facies postea.* Proh postulationem nimis indiscretam! *Mihi primum?* Vir Dei! permitte saltem, ut satis mater faciat materno erga filium amoris. Verum: *Mihi primum?* Dicere nimirum videris: securam prius repone portionem meam: *Verumtamen mihi primum fac subcineritium panem.* Hic oppidò magnâ opus est patientiâ: bona tamen Vidua, Deo sic inspirante, maternum affectum actu heroico postponens charitati, mox ad opus accingitur: cum interim Elias in nomine Dei vocem suam elevans, Divinum interponit Verbum, atque pollicetur, eidem nunquam deinceps defuturam esse farinam in hydria, nec oleum in urceo, donec annonæ copia revertatur in terram. *Hac dicit Dominus Deus Israël: Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur, usque ad diem, in qua Dominus daturus pluviam super faciem terræ.* Ita dixit, & ita factum est: in extrema totius mundi penuria in ædibus hujus Viduæ tota semper perseveravit abundantia, deficiente vel divitibus pane, nihil huic pauperi defecit: & eleemosynam elargiri, & vendere potuit: quantum inde extractum est, tantum occulta manu compensatum assidue fuit.

7. En eximium favorem, prorsusque peculiarem gratiam, de qua Christus in Evangelio loquitur. In argumentum, à me propositum, quòd Deo dare sit idem, atque ad recipiendum fœnus dare. Vidua Deo dedit, & Deus è vestigio promptè restituit; nisi quòd Vidua Deo perparum dederit, Deus autem Viduæ multum reddiderit.

diderit. *Hydria farina non deficiet, & lecythus olei non minuetur.* At enim hîc nova difficultas exoritur. Si per Eliæ prodigium alimonia Viduæ multiplicata est, oportet inferre, non Prophetam à Vidua, sed istam à Propheta cibam fuisse: quomodo igitur dictum est: *Præcepi mulieri viduæ, ut pascat te?* Sed rectissimè dictum; illa quippe per Eliam Deo cibum præbuit, & Deus per Eliam alimentum ipsi redhibuit: unde perspicuè colligitur, quòd non sit aliud, Deum à nobis accipere, quàm, Deum nobis retribuere. *Exiguo cibo perpetuum toto tempore famis invenit alimentum,* ait S. Ambrosius. Et ecce jam clarè patet, quomodo David Christo dixerit: *Accepisti dona in hominibus,* & S. Paulus: *Dedit dona hominibus;* quia videlicet Deus dat, cum accipit: *Accepisti: Dedit.* Et ecce pariter, cur Noë Deo tribuerit benedictionem filii: *Benedictus Dominus Deus Sem;* etenim probè noverat, multipliciter à Deo reddi, quod ipsi datur. Si filio benè precatus esset, una sola benedictione filius gavisus fuisset; cum verò Deo benedixit, Deus filio multiplicatâ benedictionem reddidit. *Quando enim Deus benedicitur,* concludit S. Chrysostomus, *tunc uberior ab illo solet illis benedictio dari, propter quos ipse benedicitur. Itaque Neë benedicens Ocum, debitorem ipsum fecit majoris benedictionis.*

8. Illud quidem verum est. At Deus idcirco se non obstringit ad restituendum subito, nec ad restituendum eadem in specie. Hic error fuit Hæreticorum illorum, qui Millenarii dicebantur, fundutus in malè intellecto Servatoris effato illo: *Centuplum recipiet;* ut inde inferrent, post ultimi Judicii diem justos cum suis corporibus mille annis in terra remansuros, pro una abstinentia Deo oblata centum conviviiis adhibendos, pro uno nummo centum nummos, pro una afflictatione spontanea centum hilaritates recepturos esse. Sed vanissimum hoc somnium meritissimè pridem damnatum est. Deus restituere promittit, quando, & quomodo volet, & nostram ad utilitatem esse cognoscet: forsitan hac hora nobis abundè reddidit, quantum ipsi dedimus, atque de mendacio redargui merebimur, id si negaverimus. Audite bellam hac de re historiam.

9. Mercator Christianus magnam pecuniæ summam ab Hebræo quodam Abrahamo mutuam acceperat, cum onere eandem restituendi statuto tempore, tradita in pignus Icone Beatissimæ Virginis Deiparæ, coram qua jurejurando cautum est, ut mutuum redderetur Constantinopoli, ubi contractus stabilitus est. Ito debitor pro negotiorum suorum ratione transmare abiit, eique simul ita transiêre dies,

ut jam ritè paratam haberet pecuniam ex condicto restituendam; sed ob magnam locorum distantiam opportuna non apparebat occasio mutuatum aurum Judæo fideliter remittendi. Denique de Magnæ Virginis auxilio confusus, omnem pecuniam cistula inclusit, ac dein ô Virgo potentissima, dixit, hoc ego scrinium mari committo: tu illud ad manus creditoris dirigere dignare. Rem miram! Nullum navigium, prospero licet in puppim vento, tam feliciter versùs portum volâset, quàm ditissimum illud lignum celeriter Constantinopolim versùs navigaverit. Undæ singulæ quodammodo certatim pondus illud invicem transmittabant, ut altera receptura quasi dicere videretur: citò promovete illud ad me. Comitabantur illud circum undique pisces, attoniti, cum tam egregium sine anima natatorem aspicerent, eumque omni velocitate sua sequi desperarent. Non erat scopulus, qui viam impediret, non pirata, qui manui rapaci cistellam invaderet: ut adeò rectissimâ, felicissimâque viâ Constantinopolitanum ad littus, ubi tunc Judæus obambulabat, adnataret, & subito ad ejus pedes ejiceretur ab unda, veluti dicente: Tolle, quod venit ad te. Ille se inclinat, cistulam elevat, inscriptionum legit: Abrahamo Hebræo &c. Constantinopoli. Quare eam aperit, ac tam è pecuniæ summa, quàm ex inclusa epistola cognoscit, illud ipsum esse debitum, quod eadem ipsa die rependi debeat. Verum hîc nondum finitum est prodigium. Post menses aliquot Christiano Constantinopolim reverso, perfidus Judæus negavit, se quidquam pecuniæ accepisse, & provocans ad eandem, coram qua contractus juramento firmatus fuerat, Imaginem, altero conditionem audacter acceptante, suo quoque juramento receptionem diluere tentavit. Itaque, juro, ajebat Abrahamus, mihi pecuniam non esse redditam. At imago Mariæ elevata extemplò voce, mentiris, respondit, mentiris: illa tibi restituta est. Quot verba, tot perjuri fœneratoris Apellæ cordi fulmina.

10. Ita sæpenumerò Deus nobiscum agit. Ille prodigiosa manu nobis, etsi non advertentibus, retribuit, quod ipsi damus. Si dicamus, eleemosynam à nobis ipsi datam, nec ab eo nobis restitutam esse, mentiris, respondebit, quia redita tibi est in illa sanitate, quæ perdita fuisset, & per illam eleemosynam conservata est. Si dicamus, oblatam à nobis esse Deo corporis afflictionem illam, sed periisse, mentiris, dicet; quia recepisti in illa inspiratione, in illa gratia, in illa inhibitione Diabolorum, ne te in infernum

B. V. Mariæ
committit
per mare fe-
rendam,

duplici cum
prodigio.

S. Ambrosius
l. 1. de A-
brom, c. 5.

S. Chrysostomus
l. 9. in Gen.

Millenario-
rum hæreti-
corum error
circa Dei re-
tributionem

Franc. la
Cœoix.

Christianus
mutuatam
à Judæo
pecuniam.

Deus omnia
reddit op-
portunè ac
utiliter.

nun abriperent, cum gravis peccati reus esses. Ita quidquid præstamus Deo, ab eodem recipimus, & quidem largo cum foenore. Videtis igitur, quomodo dixerit Anna: *Commodavi eum Domino*. Haud equidem ipsi voluntas deerat plenam aliquam, liberalissimamque oblationem ferendi Deo, ita ut nihil omnino commodi cuperet è Samuele suo; quoniam verò

probe noverat morem Dei nostri, totum nobis reddere volentis, quod ipsi damus, non audebat appellare donum, quod in manibus Divinis habebatur mutuum, immò datum pro censu, ac foenore, quemadmodum suo videbimus tempore. Non igitur Anna dixit: *Donavi*; sed potius: *Commodavi eum Domino*.

S E R M O XLIX.

Idcirco & ego commodavi eum Domino cunctis diebus, quibus fuerit commodatus Domino. 1. Reg. I. v. 28.

A R G U M E N T U M.

Promissis standum est.

1. **N**uper explicuimus verba priora: *Commodavi eum Domino*: hodie enucleanda restant sequentia: *Cunctis diebus, quibus fuerit commodatus Domino*. Duobus ex capitibus eorundem explanatio difficilis redditur: primo, quia continere videntur sensum identicum, otiosum, & inutilem; quid enim hoc: dedi hunc filium meum Domino toto illo tempore, quo datus fuerit Domino? nunquid dicere, dabitur illo pro tempore, pro quo dabitur, est nihil dicere? Secundo, quia hæc verba alludunt ad votum ab Anna ante quadriennium eò ipso in Templo editum; sed non apparet, quomodo convenient. Cum votum emitteret illa, dicebat: *Dabo eum Domino cunctis diebus vite sue*. Jam verò, quasi ipsam liberalis promissionis pœniteret, restringere tempus videtur ad arctiores terminos: *Cunctis diebus, quibus fuerit commodatus Domino*. Tota difficultas ista facile solvitur per interpretationem aliquam, pro qua à Mendoza allegatur Cajetanus, ita legens: *Commodavi eum Domino: cunctis diebus, quibus fuerit, commodatus Domino* (subintellige) *erit*: sive: Dedi filium meum Deo: toto tempore, quo vivet, in Dei servitio erit: *Cunctis diebus, quibus fuerit, commodatus Domino erit*. Et ista sententia & Cornelii à Lapide, & aliorum esse videtur, præclare rem totam explicans, omnemque sensus confusionem auferens; etenim benè sibi respondent: *Dabo cunctis diebus vite sue*, de voto, &: *Cunctis diebus, quibus fuerit, commodatus Domino erit*, de voti executione. Verùm huic ego doctrinæ non adstipulor; ea quippe interpunctionem Vulgatæ mutat, cum tamen sacris in Litteris neque demere, neque addere, neque mutare vel aspicem liceat.

2. Et verò commatum, aut punctorum mutatio sæpè mutationem quoque sensus infert: unius puncti variatio efficere potest, ut doctrina damnata fiat id, quod fidei dogma erat. S. Augustinus ait: *Qui creavit te sine te, non salvabit te sine*, seu sine cooperatione tua. Hoc dogma certum est: at Hæretici, simplici puncto notam interrogationis apponentes, illud penitus invertunt, dicentes: *Qui creavit te sine te, non salvabit te sine te*? Atque sic lectum hæreticum est. Celeberrimum est illud oraculi responsum, cuidam Principi datum, interroganti, num in bello, ad quod profecturus erat, moriturus esset: *Ibis redibis non morieris in bello*, inquebat oraculum. Eo fretus ille ivit, cum hoste confligit, occisus est in acie. Postmodum altero quopiam adversus oraculum amarè querenti, quasi mentitum esset, nequaquam, ajebat illud: sed potius ipsi fatalem sortem prædixi, dum ita pronuntiavi: *Ibis: redibis non: morieris in bello*. Quandoquidem igitur interpunctionum immutatio tam facile sensum quoque immutat, earum nulla Divinis in Litteris ad arbitrium nostrum immutanda est. Itaque dum Vulgata habet: *Commodavi eum Domino cunctis diebus, quibus fuerit commodatus Domino*, nulla ratione legendum nobis est: *Commodavi eum Domino: cunctis diebus, quibus fuerit, commodatus Domino erit*.

3. Abulensis ea verba sic interpretatur, Abul. hic Commodavi eum Deo omni tempore, quo Deus eum volet. Caspar Sanctius explicat: Dedi eum Domino omni tempore, quo filius ipse volet. Utraque harum explanationum bona est: ultima tamen mihi præplacet; ac perbenè respondet Annæ voto, quasi dicat: Me quod attiner, eum servitio Templi consecro

Interpunctiones in S. Litteris immutare non licet

quid sæpè sensus mutatur.

secro omnibus diebus vite sue; quoniam verò libertati filii vim inferre nec debeo, nec possum, ea ratione illum commodo, ut in Templo maneat, quamdiu ipse volet: *Cunctis diebus, quibus fuerit commodatus Domino.* Istud, & non plus, uti suo tempore ostendi, Anna Deo per votum suum promiserat, & istud jam fideliter exsequitur. Illa ipsamet apertè declarat, quòd in oblatione filii verbo, ac promisso suo stare velit. *Idcirco & ego commodavi eum Domino cunctis diebus, quibus fuerit commodatus Domino.* Ne mireris, venerande Sacerdos, si contra omnem matris teneritudinem & è brachiis, & ex oculis, & ex amplexibus meis, non modò duntaxat, sed, quantum in me est, semper dimittam filium bellulum, amabilem, & unicum: ita Deo promisi, nunc promissum servo: *Idcirco & ego commodavi eum Domino cunctis diebus, quibus fuerit commodatus Domino.* Exemplum istud rectà viâ me duceret quidem ad aliqua dicenda de votorum observatione; quia verò jam aliàs, obiter saltem, & in compendio, pertractavi, quantum ad hoc argumentum sufficit, & quia votorum violatio aut adeò frequenter accidit, aut quando accidit, quivis reus magnam conscientiae inquietudinem sentit, jam non de promissione Deo servanda, sed de servanda fide etiam hominibus data agam.

Fides, &
promissum
sæpe non ser-
vatur.

4. Nemo ferè ullus est, qui non conqueratur, quòd alter fidem fallat. Artifex ad constitutam diem opus aliquod pollicetur, at eò usque non conficit. Nobilis determinato tempore debitum exsolvere promittit, at postea pecunia deficit. Amicus operam, ac favorem suum amico condicit, at postea nil præstat. Benè Germanorum aliquis enuntiavit, dum facetè dixit, se diu in Italia commorantem, adeò linguam didicisse, ut eam perfectè intelligeret; verum, addebat, non potui capere veram significationem duarum brevissimarum syllabarum, quæ tamen tota dicuntur die: sunt autem istæ, *Si*, & *No*, seu *Ita*, & *Non*: istæ mihi impediunt, atque perturbant intellectum; quia deprehendo, quod Italorum in ore illud *Si* sæpenumerò significet *No*, & vicissim illud *No* significet *Si*: sanè hæc non potui satis distinguere. Quid autem, Auditores? an creditis, virtutem fidelitatis adeò debilem esse, ut ad afficiendas, stringendasque conscientias non sufficiat? Audite, Fidelitas ipsum quoque supremum ligat rerum Moderatorem, qui legibus omnibus est superior. *Erit justitia cingulum lumborum ejus*, ait Isaias, & *fides cinctorium renium ejus*. Itane Deus ligari potest? Potest utique; sed sola fidelitate sua. Potest Deus extra seipsum non exercere reliqua sua attributa Divina: potest non exercere

A. B. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

justitiam, & absoluta potestate omnia scelera condonare, quin tamen ideo injustus sit: potest res creatas omnes destruere, nec amplius externum in eas dominium exercere; nec tamen idcirco pauper erit, ac minùs felix; at fide semel data, & promissione facta, non potest eam deserere, sed adimplere tenetur: desineret esse Deus, si fide data, fidelitate deficeret. Quidquid à nobis Deus accipiat, nihil tamen inde nobis debet; at cum aliquid promittit, inde debitor fit. *Debitorem se facit Deus*, ait S. Aug. S. Aug. gustinus, *non recipiendo, sed promittendo.* Quoniam igitur sua fidelitati vincula sunt, & catenæ ad stringendum ipsum quoque Deum, an non & nostras ea ligabit conscientias?

5. Attendite, Charissimi, & observate, quot culpas contrahatis, dum promissa non servatis. Primo, si, dum promittitis, promissis stare non intendatis, contra veracitatem peccatis, & mendaces estis. Secundo, si post animum promissa servandi, ea tamen non servetis, contra fidelitatem agitis, ac perfidi, & infideles estis. Tertiò si promissio vestra vim contractus onerosi habet, contra justitiam delinquitis, & injusti estis. Quarto, si pariter, uti quandoque contingit, promissionem vestram jure jurando confirmaveritis, contra Religionem impingitis, & sacrilegi estis: & ista peccata nihil æstimatis? Videamus etiam punitionem aliquam, & ista forsàn ad vos conterrendos efficacior erit. Tres fidei violatores vobis proponam Regem, Adulterum, & Communitatem; primum nobis exhibet Sacra Pagina, alterum D. Augustinus, tertium historia profana. In his promissi violationem punitam esse spectabitis à Deo, vindicatam ab hominibus, & castigatam ab ipsis quoque Diabolis.

Fidei viola-
tio multas
culpas infecto

6. In secundo Libro Regum pertinax 2. Reg. 21. annonæ caritas, ac inde secuta fames, totum populum tribus omnino annis afflixisse refertur: *Facta est quoque fames in diebus David tribus annis jugiter*, David ad Oraculum Domini recurrens, responsum à Deo recipit, quòd flagellum istud immittatur ob delictum quodpiam Saulis: *Dixitque Dominus: propter Saul.* At eo tempore Saul è vivis jam sublatus erat. Quenam igitur illa culpa fuit, quæ post mortem, funestam in terra reddidit infelicem ejus memoriam? Ille contumax erga Divina mandata, saluum contra Dei jussionem servavit Regem, resque meliores Amalecitarum. Equidem grave hoc fuit peccatum; sed non fuit illud, quod fame punitum est. Ille ausu temerario in Sacerdotalia munera involavit, & manu profana, ac sacrilega victimas, & thymiama-ta obtulit. Gravis ista culpa fuit, sed non illa, de qua quærimus. Ille ad

T

infra

Id. 11. f.

Deus ipse
ligatur fide-

infamem sagam se contulit, eamque veneficas ad incantationes compulit. Ingens hoc fuit peccatum, nec tamen illud. Ille desperavit, & in desperatione sibimet ipsi mortem intulit. Maximum hoc fuit crimen, at non illud, quod poenam totum super populum induxit. Quodnam igitur fuit peccatum illud? Id vobis edicam; prius autem exoticam rationem, à Davide ad placandum Deum adhibitam, percipitote. Non cilicio sese cingit, non jejunia indicit, non preces congeminat; sed solum ad se Gabaonitas vocat, populum extraneum, & incircumcisum, eosque interrogat, quid velint, quid petant, ut benedicant Israël. *Quid faciam vobis, ut benedicatis hereditati Domini?* Illi septem filios Saulis postulant, ac David eos concedit, quos illi simul omnes crucibus affigunt: *Crucifixerunt eos in monte coram Domino.* Hisce victimis placatus Deus abundantiam terræ restituit: *Et repropitiatus est Deus terræ.* Verum quid hoc? Itane populus incredulus, & infidelis quæritur ad obtinendas benedictiones? Itane sanguis Principum effunditur ad fecundandam terram? Itane manibus Idololatrarum committitur reconciliatio cum Deo? Ex his omnibus, Auditores, facile vobis est intelligere, quod flagitium illud Saulis fuerit offensio Gabaonitarum, quam Deus ea ratione compensari voluit. Saul quippe fidem Gabaonitis fefellit, qua de fide Sacra Historia clarissime narrat, quod à temporibus Josuæ Juramento promissum ipsis fuerit securitatis præsidium, & immunitas ab omni molestia. Judices post Josuam omnes promisso illo fideliter steterunt: Saul primus id violavit, Gabaonitas afflixit, & acerbis molestiis affecit: *Voluit Saul percutere eos.* En, hæc causa famis in toto regno: *Facta est fames tribus annis jugiter:* en hæc causa cladis in regia stirpe: *Ceciderunt hi septem simul:* ac Deus reconciliatus non est, nisi compensatione offensæ reddita: *Et repropitiatus est Deus terræ post hæc.* Usque adeo Numini divino displicet promissi violatio, saltem juramento roborata. Ista meritò terrere debent plures è vobis, Auditores, eos nimirum, qui facillimè multa promittunt, & in promissorum firmitatem Deum testem invocant, at postmodum nequiter fallunt; quasi verò Deus absque punitione tolerare debeat, quod fidem sub ejus autoritate datam fallere non vereantur.

7. Jam videamus istam violatæ fidei injuriam ab hominibus vindicatam. Res à S. Augustino recensetur hunc in modum. Tempore Constantii Imperatoris Antioc-hiæ, civitati huic præsidente quodam Equite Romano, nomine Accindeno, postea Consule Romano, Juvenis impudicissimus honestam, atque pudicam mulierem sapi-

us multis promissis præmiis ad flagitium turpe sollicitaverat, sed semper irrito conatu. Subin accidit, ut ejus maritus ob unicum auri, Fisco regio debiti, pondo conjiceretur in vincula. Tunc uxor nimio erga maritum amore male sanum inuit consilium violandi sanctam maritalis thalami legem, idque prædicto, cæteroquin inviso, amasio suo significavit, ut is, si unum auri pondo numeraret, ad redimendum videlicet conjugem, ipsam ad arbitrium suum futuram esse sciret. Ille perfidus omnia promissit, omnia obtinuit, & in omnibus fefellit, auri loco delusæ sceminæ dato putridæ terræ pondo, eoque studiosè obsignato, ne illa fraudem tam citò animadvertere posset. Cum porro putatū aurum reseraret, turpemque dolum detegeret, vobis perpendendum relinquo misellæ adulteræ moerorem. At ea tamen animo non cecidit, sed ipso probro suo facta inverecunda, ac dolore animosa, confestim ad urbis Præfectum Accindenum abiit, eique sincerâ eloquentiâ facinus omne proposuit. Ecce jam prudentis Judicis sententiam. Jussit ille, mox maritum captivum carcere liberari, lascivum verò datæ fidei violatorem unum auri pondo pendere Fisco, aliud mulieri, ac simul ejus dominio cedere totum illud solum, è quo dolosam terram sumpserat. Et tamen videtis, Auditores, hinc rem fuisse de mercede iniquitatis: quam igitur sententiam, putatis, ille tulisset, aut etiamnum ferret adversus illum, qui fidem frangit, ubi de pretio legitimo mercium, operum, laborum, sudoris, & sanguinis pauperum agitur? Væ multis, si hodièque sic judicaretur! immò væ illis, qui multò severius judicabuntur in morte sua!

8. Denique videamus ipsum quoque Diabolum, temeratæ fidei castigatorem. Quod hanc in rem narrabo, totam sibi deposcit attentionem vestram, & accidit anno salutis nostræ quadringentesimo, & sexagesimo Hameliæ, in Saxonia inferiori ad amnem Visurgim sitæ, prout Kircherus refert, ac plenam fidem facit antiquissima pictura, quæ in veteri Ecclesia Cathedrali ibidem totam historiam exhibet. Infestabatur illa civitas à prodigiosa copia murium, totam illam viciniam, quin aliquid contrà proficeret, acerbè populantium. Non adeo numerosus fuit murium exercitus, cum in Humeri cerebro tota eorundem respublica ad arma concurreret, ad oppugnandas armatarum paludum phalanges. Dentibus, ceu ferris, plantas lacerabant, iisdem, ceu falcibus, segetes demetebant, iisdem, ceu clavibus, omnia claustra reserabant: nec segetes in campis, nec escæ in ædibus, nec vestes in scriniis, nec ali-

ob Saulis
perfidiam.

S. Aug. 1.
de serm.
Dom. in
monte c. 19.

Juvenis la-
scivi perfidia
vindicatur
ab homini-
bus.

Kirch. mu.
sub t. 2.

Hamelenses
ob fidem non
servatam ca-
stigantur à
demonibus;

dum à mu-
ribus infe-
stantur.

^{à prestigiatores sono fiale,} nec aliud quidquam servari poterat ab aviditate voracissimorum latrunculorum. Omnibus remediis frustra adhibitis, jam cives obstinatorum, ac prævalentium hostium viribus cedere, solumque mutare cogitabant, cum peregrinus homo, venatoris habitu, in Senatu se sistens, atque certam mercedem paciscens, vastatrices illas catervas penitus extirpare spondit. Inito pacto, magnoque auri pondere promisso, ille mox fistulam quamdam è pera promens, ac flatu suo animans, variis per plateas periodis è civitate egrediebatur: & ecce confestim confusus ubique strepitus, & gravis ex omni parte tumultus! Omnes illi mures ad abitum parati, cunctis in cellis, in scriniis, in horreis, in vestiariis, una simul currebant, invicem urgebant, viamque ad iter aperiebant: omnes anguli, foramina omnia, cavernulae omnes à bestiolis illis derelinquebantur: ipsi eorum seniores, largae annonae, suis in granariis reconditae, obliti, itineri sese dabant: è tectis, è columbariis, è fenestris, è januis, integræ cohortes, agmina, legiones incantamentum soni mirabilis insequi cernebantur. Jam totum murium, veluti bullientium, examen congregatum erat, cum prodigiosus fistulator ad flumen exivit, & eodem passu illum omnes certatim secuti sunt. ^{eductis in aquas,} Ille tum extemplo paratam in naviculam insiliebat; & isti in aquam. Stupebant undae conspectis tot infestis agminibus non suis, & contremiscebant omnes pisces, pavidi suis in receptaculis. Interea verò non cessavit suam inflare fistulam incantator, donec omnes mures, eò usque sequaces, in fluvium ingressi, in eoque una omnes submersi fuerint. Ille negotio completo, ac tota civitate domesticis furibus liberata, pactam mercedem postulabat; Senatus autem, tantillam soni simplicis operam tanto pretio indignam ratus, eam

negabat, & quantumvis ille rogaret, quantumvis minitaretur, promisso tamen non stabat. Verum ecce novum portentum! Sequenti die comparsit iterum præstigiator grandi cum cornu venatorio, vix primò id inflaverat, cum statim, quotquot in Hameleni civitate, totaque vicinia pueri, ac filii suae ac puellae, à quarto usque ad duodecimum annum, erant, omnes domo aufugerunt: nulla vi retineri potuerunt: frustra matres comavellere, frustra patres brachia extendere; sed omnibus incassum obnitentibus infantes abire ceperunt, quò se occulta vi à venatore rapi senserunt. Is in cavernam quampiam prope flumen ingressus, & illi omnes eundem strenuè secuti sunt: quò demum pervenerint, tunc quidem resciri non potuit. Illud certum est, quòd nec unus eorum à civibus reperiri potuerit. In Transylvaniæ Annalibus refertur, illic eodem anno comparuisse prodigiosam infantium copiam, & facie, & lingua ignotam, quin sciretur, unde venerint; idcirco creditur, eosdem fuisse. Res ista tam certa, ac indubitata est, ut hodiernum usque in diem Hameliae acta publica signari solent ab hac epocha: *Ab egressione filiorum nostrorum.*

9. Equidem hinc vobis, opinor, perspicuum est, illud factum esse per incantationem magicam, atque adeò operam Diaboli, sic permittente Deo: quid autem porro desideratis ad absterrendos vos à turpi fractione fidei, quam ut videatis, ejusmodi violatores punitos à Deo, multatos ab hominibus, & castigatos à Diabolis fuisse: Agite igitur, actutum vobis hoc firmate propositum, ut semper deinceps promissis vestris fideliter stare studeatis, primò quidem erga Deum, qui fidem vestram maximè mereatur, dein etiam, si circa peccatum fieri queat, erga homines, quibus aliquid spondistis. ^{Itaque standum promissis est.}

S E R M O L.

Et adoraverunt ibi Dominum. Et oravit Anna, & ait. 1. Reg. 1 finis Capituli.

A R G U M E N T U M.

Deus in omnibus laudandus.

1. **P**ostquam Anna parvulum Samuelem suum Sacerdoti Heli tradiderat, *ibi hoc est, in Templo, adoraverunt Dominum,* ac dein Anna suas effudit preces, & dixit. *Et oravit Anna, & ait.* Quidnam rogaverit, occasione proxima, si Deo placuerit, audietis: modò nòsse sufficiat, quòd illa Canticum aliquod dixerit: id, quod in themate præsentis difficultatem parit: si quidem dicitur, quòd illa oraverit: referuntur dein ipsa ejus verba, & in istis non deprehenditur oratio: quomodo igitur

^{Vide Serlog. in Cantic. 1. antel. 3. subsec. 1.} rit, audietis: modò nòsse sufficiat, quòd illa Canticum aliquod dixerit: id, quod in themate præsentis difficultatem parit: si quidem dicitur, quòd illa oraverit: referuntur dein ipsa ejus verba, & in istis non deprehenditur oratio: quomodo igitur

tur oravit? Ad hoc intelligendum oportet me genericam vobis notitiam subministrare de Canticis, ad illustrandum quoque Caput sequens facturam.

Cantica Sacra genericè de scribuntur.

2. Duo Canticorum genera sacri Codices nobis exhibent: unum dicitur antonomasticè Cantica Canticorum, Salomonis opus, exhibitionem continens dramaticam, & scenicam, quam hodierno more dicemus *Pastoralem*. Ea concinata fuit ab eodem Rege, cum quidam Aulæ suæ Princeps pariter Salomon appellatus, puellam sibi desponderet pastoritiam, è monte Libano, sanguine quidem ignobili, si matrem spectes, at principali, quantum ex patre erat, natam, sublimis indolis foeminam, cui vultus amœna venustas, excellentia cantûs, & præ omnibus quædam severa honestas, pulcherrimis virtutibus conjuncta, & amorem, & conjugium Principis conciliaverant. Quoniam igitur sponsus ille peculiariter pollebat apud Salomonem gratia, idcirco Rex sapientissimus eum ad nuptias ista theatriali compositione dignatus est. In ea prodeunt, & comparent in scena jam Sponsus, jam Sponsa, modò puellæ pastoritiæ, modò pastores, nunc filiæ Sionis, nunc milites, & vigiles, custodes civitatis, personæ nimirum, actionem comicam artificiosè invicem involventes. Atque istud est argumentum litterale Canticorum Salomonis, Deo, qui dictaverat ea, redarguere, ac erroris convincere volente Hæreticos, damnare matrimonium ausos, dum ipse tam insignem agebat encomiasten nuptiarum, atque simul Ecclesiam suam instituere sensu mystico, ac sublimissimo intendebat.

3. Alia Cantica velut hymni sunt, & cantinoes, à diversis utriusque sexûs hominibus composita variis occasionibus, maxime post acceptum aliquod à Deo beneficium. Ita Moyse post transitum Maris rubri, Debbora post occisum Sisaram, Judith post Holofernis mortem, nobiles Hebræorum puellæ post interfectum gigante Goliathum, Ezechias post recuperatam valetudinem, ac tres Hebræi Juvenes post edomitam vim flammæ in fornace Babylonica; in nova verò Lege B. Maria Virgo post Incarnationem Verbi Divini, Zacharias post receptam loquelam, ac Simeon post JESUM infantulum in brachia sua acceptum, decantaverunt, aut recitaverunt, aut scripserunt sua Cantica. Dico: decantaverunt, aut recitaverunt, aut scripserunt; quia Cantica non semper ab authore suo decantata, sed quandoque recitata, quandoque conscripta, & postmodum ab aliis decantata fuerunt. S. Hieronymus, in Hebraica lingua versatissimus, asserit, omnia Cantica metro composita, & de Cantico Anæ

peculiariter Abulensis affirmat, id carmine poetico deductum esse. Canticorum stylus sublimis, ut plurimum cestro pio, metaphoris, atque figuris plenus est, ad modum ferè metri Alcaici. Porro id solum advertitur, quod Cantica Foeminarum plerumque sint breviora, ac stylo mansuetiori, forsan inde doceamur, foeminas parum loqui, & magnacum mansuetudine loqui oportere.

4. Jam quæstionem nostram enodare aggrediamur. Anna dicitur orasse, pangs aliquod carmen; non autem apparet, quomodo carmen sit oratio: quinimmo Damascenus asseverat, orare non aliud esse, quàm à Deo petere decentia: *Oratio est petitio decentium à Deo*: nec in toto Cantico inveniēmus, Annam à Deo quidquam petisse. Quomodo igitur oravit Anna, & ait? Sunt, qui dicunt, eam orasse ante recitatum Canticum, quasi: oravit. ac deinde ait; quo nobis insinuat, quod omnes operationes nostras, omnia colloquia nostra preces præcedere debeant. Prius, quàm domo egrediamur, nos Deo commendare decet: orare, & egredi: antequam ad opus & laborem accedamus, ejus opem implorare convenit: orare, & laborare: ab eodem incipere studia, relaxationes, itinera, venerationes oportet, orare, & studere: orare, & relaxari: orare, & itinerari: orare, & venari: Verbo, quemadmodum Deus principium est, & finis rerum omnium: Ego sum Alpha, & Omega, principium, & finis; ita nos à Deo omnia inchoare, & cum Deo omnia finire debemus. Oravit, & ait.

5. Verum juxta Sacræ Paginæ morem hoc in loco significatur, uti Mendoza, Cornel. Sanctius, Cornelius à Lapide, ac alii communiter observant, hoc ipsum Canticum fuisse Annæ orationem: oravit, & ait, id est: oravit, dicens. Ad explicandum hunc locum prius audiamus alium Jeremiæ Prophetæ. Cum Deus populo Hebræorum iratus esset, Jeremiæ prohibuit laudem pangere in ejus favorem: *Ne assumes pro eis laudem*. At ô mi Deus! non opus est eo contra illos Zelo; quid enim laude dignum in illis Propheta videt: Enimverò sunt fures, homicidæ, adulteri, perjuri, idololatræ: *Furari, occidere, adulterari, jurare mendaciter, libare Baalim, ire post Deos alienos*; istæ sunt eorum actiones, & tu verreis, ne laudentur? *Ne assumes pro eis laudem*. Quodsi verò Divinâ Majestatem tuam per eos laudari vetes, ad quid, ô Deus, ista prohibitio? Nunquid aliis injuriâ te afficientibus, magnopere tibi placet, si charus quispiam eorum locò te laudet? Certè amanti te gravis est ratio te laudandi, si te ab aliis offendi cernat: ipsum commodum, ex honore tuo ipsi proveniens, exigit, & efficit, ut, dum

Oratio est petitio decentium:

præcedere debet omnes actiones.

Mendoza, Cornel. Sanct. hic

Jerem. 17. 16.

is ab aliis laceratur, ille vicissim eum refarcire satagat. Permite igitur, ut Vates potius assumat pro eis laudem. At non permittit, ait hic Gaspar Sanctius: Deus Jeremiæ nec laudare populos, qui laudari nequeunt, nec laudare Deum, laudibus omnibus oppidò dignissimum, prohibet; sed illam vetat orationem, quæ consistit in precibus, & illam, quæ suis in laudibus consistit: *Ne assumas pro eis laudem, & orationem.* inquit, & non obstitas mihi, quia non exaudiam te. Sic est oratio, quæ est precatio, & oratio, quæ laus est. Oratio, ait Angelicus, est elevatio mentis in Deum. Benè mens elevatur ad Deum, cum linguam in Dei laudes secum portat.

Laudare Deum, & amare debemus per orationem.

S. Basil.

laudandum ab omnibus creaturis.

6. Ecce nunc quomodo Canticum Anæ fuerit oratio, non quidem ex illa specie orationis, quæ consistit in petitionibus, sed illius, quæ consistit in elevatione mentis, & linguæ ad Deum piis in laudibus, quibus plenum est illud Canticum, prout videbimus. Et huic orandi, quod est laudare, & amare Deum, rationi vos omnes assuefieri vellem, Auditores; quid enim convenientius, & æquius est, quam laudare Deum? Quidquid ille extra seipsum produxit, omnia benè fecit: *Vidit omnia, quæ fecerat, & erant valde bona.* In seipso inscrutabilis abyssus est infinitæ bonitatis, Cum aliquid laudatur, tantum est laudabile, quantum vel minutuli quidpiam Divina de perfectione participat. Si centum nobis ora, & linguæ centum, immò si infinitæ essent, & omnes unice solverentur ad laudandum Deum, non tamen eum laudaremus, quantum laudari meretur. Itaque saltem laudemus illum, quantum possumus. *Quantum potes, tantum aude, quia major omni laude, nec laudare sufficis.* Istud est, ait S. Basilus, Angelorum in Cælo negotium: Angelorum opus laudare Deum: quin & omnia Beatorum Cœlitum agmina nunquam cessant laudare, & magnificare Deum: *Cœlestibus exercitibus una hæc cura, gloriam transcribere Creatori.* Et quid dico de Angelis, ac Beatis in Cælo? omnia creata suâ loquuntur linguâ: omnia ad laudandum illum invitata sunt: *Benedicite omnia opera Domini Domino: laudate, & superexaltate eum in sæcula:* omnia variis modis consonant, ac resonant istam ad invitationem: *Reliquæ etiam creaturæ omnes seu voce, seu gestis, seu aliqua significatione, summum omnium Conditorum Deum extollere, ac predicare videntur.* Philosophus ille, qui curiosè desiderabat scire, quidnam inter se dicant aviculæ, dum in sylva canorè conversantur, non errasset, si dixisset, eas diversis cantibus, & vocibus laudare Deum. Deum laudat aër, dum susorro suo frondes commovet in arboribus. Deum laudat mare, laudant aquæ, dum allambunt arenas, pro termino positas, atque tum regredi testinant:

Deum laudat Sol, præscriptas Cœli semitas percurrens, & stellæ, suo loco transeuntem Solem salutantes: Apis, favos suos construens, Arena, fila sua texens, vermiculus, per herbas reptans, omnes Deum laudant: omnia creata nobis vel in aurem dicunt, vel ob oculos demonstrant Divinam potentiam, providentiam, sapientiam, amorem, bonitatem. *Creaturæ omnes seu voce seu gestis, seu aliqua significatione summum omnium Conditorum Deum extollere, ac predicare videntur;* & nos adstemus muti? Ad quid nobis lingua nostra, si eam ad laudandum Deum adhibere nolumus? immò ad quid nobis cor nostrum, cogitationes, & opera nostra, quibus omnibus Deum laudare tenemur? An fortassis exile præmium nostris laudibus erit? aut Deus fortè surdus, non auscultabit?

7. Jam suo tempore dolebat, & querabatur Theocritus, quod invanum gratias suas miserit ad Idyllia laudum uni, & alteri perferenda. Divites Eucliones illi, ne ad qualemqualem compensationem Poëtæ redhibendam tenerentur, januas ante faciem occludi jubeant, respondentes, non esse domi. Quare miseræ, ac infelices ejus Gratiæ sine lucro revertebantur.

Theocr. Id. 16.

Illæ autem iratis plangentes pectora palmis,
Et pedibus redeunt nudis, & acerba dolentes.
Sæpè mihi, quod frustra ierint, convicia dicunt,
Sæpè revertuntur nudæ, investesque Puellæ.
Et miseræ vacuas iterum referuntur ad arcas.
Et genibus resident gelidis, capita ægre tenentes.

At non ita Deus, non ita: semper apertas, ac pronas aures ille præbet laudibus, quas nos ipsi mittimus: semper istæ nostro cum lucro ad illum abeunt: *Non laudibus nostris,* ait Augustinus, *ille crescit, sed nos.* Jarnus Poëta, teste Krantio, quod præ omnibus aliis præstantissimè scripserit in laudem Frontonis III. Daniæ Regis, non minus præmium retulit, quam hoc ipsum Regnum, arbitrantibus Proceribus, atque Statibus illis, nulli magis conferendum esse Regnum istud, quam qui Regem optimè laudasset. Ita Jarnus laudando Regem factus est Rex. Haud equidem regna terrena tam facili via obtineri solent; at Regnum Cœleste à nobis omnibus eadem facilitate acquiri potest: tantummodo studeamus, & conspiremus omnibus viribus nostris, laudare Deum: laudet eum intellectus noster illum cogitando: laudet eum memoria nostra, illius assiduè recordando: laudet eum voluntas nostra, illum constanter amando: laudet eum lingua nostra, illum devotè benedicendo: laudent eum opera nostra, illi semper obediendo; & nostrum est Regnum Cœli.

S. Aug. in Ps. 134.
Krant. l. I. Daniæ.

Poëta regnum meretur.

8. Ad stabiliendum hoc argumentum memini, me legisse facinus elegans de Eurilo

Diodor.
Tres fratres
de regno
certant jacu-
lando ad cor
patris,

rilo filio Paraxidæ Cimmeriorum Regis. Hic in solemnibus ultimæ voluntatis suæ tabulis constituerat, ne suos inter filios, uter eorum succederet in solium regium, delectus fieret ab annis, sed ille Regno potiretur, qui cor patris proximè tangeret. Mortuo Paraxida corpus ejus in foro publico expositum, & in sella regia collocatum est, ubi præsentibus Regni Proceribus, Magistratibus, ac populo, tres comparuere filii Regii, arcu, & sagittis armati. Statutâ metâ inter, & jaculatorem æquâ distantiâ, primus prodiens, arcum elevatum, ac intentum, versùs scopum, qui erat ipsum cor patris, dirigit, sagittam emittit, atque patrem ferit sed non in corde. Post hæc progrediens alter, oculum, manum, sagittam dirigit, ac diu jactum suum meditat, cum utique res de eo esset, ut uno spiculo sceptrum, uno vulnere diadema lucraretur: denique sagittam suam vibrat, & in paterno pectore juxta cor infigit. Dein Eurilus quoque, tertius Regis filius, accedit, cadaver, contra faciem suam positum, aspicit, subsistit, atque tum illud attentius intuetur: tandem arcum manu abjicit, sagittas diffringit, & ad patris sedem accurrens, eum amplexatur, ejusque vultui mille oscula imprimens, ejusque vulnera torrente lacrymarum irrigans, absit à me, inquit, & procùl absit à me, ut ipsum feriam: habeat sibi Regnum, qui volet; ego Regnum execror, si mihi constare debeat vulnere parentis; parentis, cui tantum debeo; parentis: qui me tantopere dilexit; parentis, atque talis parentis: non, ô pater, non inquinabo ferrum meum in venis tuis. Ita continuos inter singultus, inter oscula, & amplexus, totus erat in commemorandis genitoris sui laudibus, amore plenis. Tunc primò murmur, mox aperta populi totiùs acclamationes exoriri, & iste, conclamabant

omnes, iste revera cor patris tetigit: isti Regnum debetur. Atque adeò Eurilus ex templo Rex promulgatus, & acceptatus est.

9. Præclara sanè idea, aptumque pariter nobis omnibus documentum ad acquirendum Regnum æternum. En, pro meta nobis expositus est Rex noster, Pater noster, Deus noster: *Positus in signum.* En cadaver ejus in solio dolorum, in Cruce sua, collocatum. Alii, felices ut evadant, illum pro scopo habent blasphemias, perjuriis, maledictis: at nequaquam: istis nulla manet felicitas. Vultin, ô Dilectissimi, diadema referre Regni? Cor istud ferendum est, sed non nisi piis laudibus, sanctis affectibus, & sincera, ac operatoria Divinæ bonitatis agnitione. Quid autem toties audiri contingit? Metuo, multi dicunt, ne salvus fiam: illiteratus ego sum, & ignorans: nescio, quid mihi agendum sit. Sed age, qui tam pusillanimitate de te sentis: amplectere sacratissimum Cadaver istud, osculare pretiosa hæc vulnera, recordare tanti boni, quod tibi præstitit, ac tanti boni, quod meretur. Non fiat amplius, dicas, sed ex corde; non fiat amplius, ut te offendam, ut te feriam, ô mi Deus amabilissime: tametsi laus tua, & amor tuus omnis alterius boni jacturâ mihi stare, felicem me existimarem, si omnia alia bona perderem, sed laudare ac amare te possem: tametsi propter laudem, & amorem tuum quaecunque malum incurrere deberem, per charum mihi foret omne malum, sed propter laudem, & amorem tuum. Itaque hoc agamus, Auditores, Deum laudemus, & amemus omnibus potentiis nostris: atque istud quoddam

genus est orationis, quæ cor Dei ferit. *Oravit, dicens.*
Oravit, laudans.

FINIS PARTIS PRIMÆ.

SER-

SERMONUM

SACRO-MORALIUM

PARS II.

In Libri primi Regum Caput II.

SERMO LI.

Exultavit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo meo: dilatatum est os meum super inimicos meos, quia lætata sum in salutari tuo. 1. Reg. 2. v. 1.

ARGUMENTUM.

De Lætitia vera, ac solida in Deo

1. **S**ecundo cum Capite Libri primi Regum incipimus Annæ Canticum, in decem versiculos distributū, & à nobis in quinque sequentibus Sermonibus explanandum, quod commodè dicitur tres continere partes: prima quodpiam tripudium, seu gaudium, altera documentum, tertia vaticinium est. Gaudium allegata verba complectuntur: *Exultavit cor meum in Domino, & exaltatum cornu meum*, sive gloria mea, in Deo meo: *dilatatum est os meum super inimicos meos, quia lætata sum in salutari tuo*, quod mihi, Deus meus, clementissimè concessisti. Hodie nos immorari convenit primis tantummodo verbis. *Exultavit cor meum in Domino.* Primò videbimus, quænam fuerit illa lætitia, qua Anna cor suum præ gaudio exultasse contestata est: *Exultavit cor meum.* Dein examinabimus, quare dixerit, se gaudere in Domino Deo potius, quam in filio suo, cum tamen iste videatur occasionem præbuisse, ac ratio fuisse gaudendi: *Exultavit cor meum in Domino.*

in Proverbiis: *Letantur, cum malè fecerint.* Prov. 2. 14. secunda provenit ex rebus indifferentibus, nec bonis, nec malis, & est illa, de qua Amos Propheta loquitur: *Qui lætamin in nihilo:* tertia demum oritur ex actionibus virtutum, illa videlicet, de qua Psalter Regius Psal. 31. 11. canit: *Letamini in Domino, & exultate iusti.* Prima lætitia prava est, secunda lætitia vana, tertia lætitia spiritualis, vera, & solida.

3. Prima lætitia, quam peccatum generat, nequit esse vera lætitia cordis; peccato non enim peccator dicere non potest: *Exultavit cor meum*, eò quòd ipsi cor desit. Jerem. 5. 21. An id edoceri cupitis? Audite Jeremiam, id ipsum populo suo graviter exprobrantem: *Audi popule stulte, qui non habes cor.* Isaias quoque peccatores invitat ad recuperandum cor, quod non amplius possident: *Redite prævagationes ad cor.* Et bellè facit Isa. 46. 8. ad mentem hanc meam id, quo D. Joannes execrandam Judæ perversionem describit, etsi prima fronte tam facillè explicatu haud videatur. *Cum Diabolus, inquit, jam misisset in cor, ut traderet eum Judas.* Enimverò mirabilis est ista loquendi ratio; quòd si enim Evangelista pravum exprimere velit consensum, à Juda diabolicæ suggestioni

Lætitia ex peccato non est vera. Jerem. 5. 21.

Isa. 46. 8.

Joan. 13. 2. Peccator non habet cor.

Gaudium triplex.

2. Nos tria lætitiæ genera distinguere possumus: prima nascitur ex actionibus peccaminosis, illa nimirum, de qua dicitur

ut avarus ille.
Prosper. de
dono tim. l.
3. in Theat.

ffioni præstitum in corde suo, potius dicere debere videtur: *Cum Diabolus jam misisset in cor Judæ, ut traderet eum.* Quare igitur ait: *Cum Diabolus misisset in cor, ut traderet eum Judas?* Id paulò post edicam; prius autem illud in memoriam revocate, quòd sæpius audiëritis de divite illo avaro, qui repenti mortuus, aperto ab Anatomicis pectore, inventus erat sine corde. Adstantes omnes attoniti, capere non poterant, qua morbi violentiâ, aut qua manu cor ereptum fuerit; denique verò nimium clarè fuit id colligere: siquidem hærede cistam, in qua repositos nummos suos defunctus asservarat, aperiente, cor infelix in unguibus deprehendebatur Diaboli cujusdam, qui sub schemate parvi, sed ferissimi draconis id custodiens, mox primò resecatâ arcâ horrendum sibilum, atque post eum hanc edebat vocem: *Hoc aurum, & argentum pretium est cordis, quod mihi vendidit amicus vester, ideòque jure meum est:* ac itendidem repetens: *Cor istud meum est, cor istud meum est, festinus avolavit, & cor secum per aëra ad infernum asportavit.* Nunquid jam perspicuè videtis, peccatoribus non esse cor, utpote quod Diabolo vendunt. Dum illa te turpitudine coinquinas, Diabolus ad occupandum cor tuum venit, ac lætus ait: *meum hoc est, meum cor est: voluptate cor istud emi: meum est, meum est: voluptas pretium est cordis.* Illicitum illud lucrum si captes, auferens cor tuum hilaris repetit Alastor: *meum est, meum est: hoc aurum pretium est cordis.* Atque nunc intelligitis, quare Joannes dicat: *Cum Diabolus jam misisset in cor, ut traderet eum Judas:* non autem: *Cum misisset in cor Judæ;* quia nimirum Judas non amplius habebat cor, quod suum esset; cor enim Judæ jam erat Diaboli, qui de eo tanquam re sui domini, agebat pro libitu: idcirco dicitur: *Cum Diabolus misisset in cor, ut traderet eum Judas.* Tota cogitatio hæc est S. Gregorii Pontificis, qui, *Reprobi quidem,* inquit, *corda sua non habent;* nam *Diabolus ea possidet: unde & de proditore dicitur: Cum Diabolus misisset in cor, ut traderet eum Judas,* Quando quidem igitur impiis non est cor, in eorū lætitia, è peccato orta, dici nequit: *Exultavit cor meum,* &, quod inde consequitur, ea lætitia nequaquam esse potest vera.

S. Greg. l. 2.
c. 11.

Gaudium ex
rebus indiffe-
rentibus est
vanum.

Job. 8.

4. Modò videamus, utrum istud prædicari valeat de lætitia, quæ nascitur ex rebus indifferentibus. Primò hinc assero, lætitiam istam, cum tota foris duntaxat, ac exterius consistat, ad cor non pertinere. Baldad Suhites, unus amicorum Jobi, felicitatem temporalem afflictissimo Viro pollicitus, ipsi gaudium tantummodo laborum promisit. *Donec impleatur risu os tuum, & labia tua júbilo.* Et plerumque omnes mundi hilaritates, quamvis

innocentes, ita constitutæ sunt. Fortè acceditis ad concentum musicum; ea voluptas est aurium: vos confertis ad spectaculum scenicum; ea lætitia est oculorum: accumbitis ad lautum convivium; illud gaudium est gutturis: verbo, *In rebus externis vera lætitia non est, quia hæc lætitia non est cordis, sed oculorum,* ut Chrysostomus observat. Ad hæc fidenter affirmo, gaudium istud afferre dolorem cordi. Ubi Vulgata legit in Proverbiis: *Risus dolore miscebitur,* Hebræus habet: *In risu dolebit cor.* In lætitia peccati nunquam deest dolor remorsus: in lætitia indifferente non quidem esse solet dolor remorsus; non tamen abest omnis dolor. In maxima quaque lætitia interiùs dolere consuevimus vel de quodam detrimento sanitatis, vel de aliqua turbatione pacis, vel de quapiam perditione facultatum. *In risu dolebit cor.* Denique dico, lætitiam istam quandoque penetrare ad cor posse, non quidem, quòd ipsa suapte naturâ tantæ sit fortitudinis, ut eò usque pertingere queat, sed quod cor animæ justæ, nullam in se ipso rationem sese opponendi videns, ipsam faciliè admittat, ac recipiat. Pax, atque tranquillitas hominis justi cuncta prosperè, ac utiliter evenire facit: at nihilominus, etiamsi lætitia sit cordis, non tamen idcirco lætitia magna dici potest: unde neque exultatio appellari, neque dici potest: *Exultavit cor meum.* Et quomodo magna dici lætitia potest, quæ angustos intra sensuum nostrorum fines constringitur? quomodo magna, quæ nunquam integra die durare solet? *Quis unquam,* ait Innocentius Papa, *quis unquam diem totum duxit in sua delectatione jucundum?* Nempe certum sit nobis, ejusmodi lætitias instar somniorum pertransire. *Profana gaudia somniis sunt simillima,* ratiocinabatur Philo; *veniunt, abeunt, occubant, refugiant: priusquam comprehendantur, avolant.* Itaque profanis in prosperitatibus aliquando, tametsi rarò, dici potest: *Lætatum est cor meum;* nunquam verò: *Exultavit cor meum.*

S. Chrysost.
in Ps. 4.

Prov. 25.

Innoc. de
contempt. l.
1. c. 20.

Philol. de
Jof. 1

5. Jam sic argumentor; lætitia prava de peccato non est lætitia cordis: lætitia vana de rebus indifferentibus aut non est lætitia cordis, aut non est exultatio: igitur Annæ lætitia, cum exultatio cordis fuerit: *Exultavit cor meum,* erat lætitia vera, & spiritualis, quæ nascitur ex virtute. Per quod solutum est alterum dubium suprà propositum, cur Anna dicat: *Exultavit cor meum in Domino;* non autem: *exultavit in filio:* ut videlicet inde disceremus, magnum aliquod gaudium cordis non provenire ex rebus creatis. Ita est, voluisse dicere videtur, magnopere quidem me solatur aspectus filioli mei, vegeti, venusti, reverentis, amabilis; verumtamen

Gaudium verum ex virtute.

men istud non est, quod exultare cor meum facit: sed exulto, quod amore Divino maternum amorem superaverim: exulto, quod filiolum charissimum è brachiis meis dimiserim, ut eum Deo dicarem: exulto, dum Deo oblationem, affectum meum placere cogito: *Exultavit cor meum in Domino.*

6. Verùm hîc ego plures vestrùm intra semetipsos dicturientes animadvertere mihi videor: Itane fieri potest, ut, absque sensuum oblectamento quodam, in solo pietatis exercitio tantum inveniatur gaudium? Id enim verò nobis persuadere non possumus: certè multos spectare viros est magno spiritûs ardore, ac religiositatis studio præditos, qui fermè squalidi, severi, tristes, & austeri sunt: quid, quod nos ipsi, dum de vita mutanda vel solum cogitamus, totum cor nostrum amaritudine repleti sentiamus? Hunc vestrum scrupulum mox vobis eximam, si priùs benevolè concesseritis, ut ob oculos ponam duplex experimentum physicum, atque duplex è magia naturali documentum. Ars quædam est omnem in aliquo cubiculo pulchritudinem unico momento immutandi, ac transformandi sine ullo detrimento. Si oleum lampadis penitus imbibatur liquore sepîi, seu loliginis, quod nobis atramentum est, ac pulvere sulphuris, & fuligine, idque unà cum istis accendatur, facies aliqua, cui vel divinam inesse venustatem crederes, adeò deformis apparet, ut vel Diabolum referat. Alia rursus arte efficitur, ut & muri, & parietes, & laquearia, vitibus, ac uvis depicta videantur. Quando nimirum in vino adusto color æruginis maceratur, atque viridis coloris ellychnium inditur, per crystallum, cui lumen inest, vitibus, ac pampinis depictum, vivus velut autumnus in momento undique phantasticam exhibet, ac fallacem vindemiam. Istorum ratio experimentorum, merè physicorum, & neutiquam supersticiosorum, à duobus petitur principiis, ceu clavibus principalibus stupendarum apparitionum, quæ in naturalis magiæ scientia producuntur, Unum eorum est, quod flamma colores inducat ejus materiæ, qua nutritur: alterum, quod lumen colores assumat vitri pellucidi, per quod transit. In allegatis experimentis neque viriditas, quæ fallaciter apparet, neque deformitas, quæ terret, lumini congenita est à natura; sed isti colores acquiruntur solum ab extrinseco, vel ex alimento, vel ex refractione sua.

7. Id ipsum vobis pariter sentiendum est, atque dicendum, si quando viros aspiciatis, spiritu quidem, ac religione claros, tristes tamen, tetricos, & serios; tri-

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

stitia namque, ac tetricitas pietati nequaquam propria est: apparet ea pietas, atque religiositas tristis, ac tetrica, quia trahit lucet per hominem hypochondriacum, & fastidiosum, qui forsitan ipse affectionem illam alit cogitationibus terribioribus de sepulchris, de dæmonibus, de inferno. Ejusmodi porro hominem multò magis absorberi tristitiâ cernetis, cum in prædam vitio cesserit. Verùm qualiscunque sit horror externus, cor tamen in pietate jugiter acquiescit. Et numquid ipsi vos idem non de omni pio homine pronuntiabitis? quot enim vobis noti sunt & Regulares, & Sæculares, quorum in vultu cœlestem quampiam serenitatem relucere videtis? In illis nimirum pietas non transparet per vitrum malè pictum: in illis pietas nutritur cogitationibus æqualiter sanctis, at hilarioribus, de bonis æternis, de Paradiso, de amore Divino. Vos autem hanc jucunditatem, uti haud gravatè confitemini, non sentitis; quod inde provenit, quia neque pietatem istam sentitis. An firmi vos, atque constantes in Domino existitis? Nempe pietatem procùl, & è longinquo aspiciatis; at ea è longinquo terrere potest. Agite verò, pietatem ipsi possidete, per vitam verè spiritualem, atque constantem in optimo Deo nostro, incedite, & tunc agnoscetis, qualis ista lætitia sit: tunc intelligetis, quid hoc sit: *Exultavit cor meum, cum verè fueritis in Domino.*

8. Considerate hîc pulchra duo symbola, Divinis è Litteris petita. Columna illa, quæ populo Israëlítico jugiter prævit, in mare progressâ, subito mare, veluti conterritum, refugit: *Mare vidit, & fugit.* Arcâ Dei Jordanem ingressâ, mox ille retrò cessit: *Jordanis conversus est retrorsum.* Rursus ipse Christus Dominus mare intravit, nec tamen mare refugit: aliàs Jordanem quoque ingressus est, nec tamen retrò versus est Jordanis. Certum est, & Columnam, & Arcam fuisse figuras Servatoris: itaque jam quæro. Quare flumen, & mare refugiunt à figura, non autem refugiunt à figurato? Itane majorem fortè reverentiam Columnæ habuerunt, & Arcæ, quàm ipsi Christo? Minimè verò; sed hoc ipso, quod essent figuræ, Christum referentes, at è longinquo tantum, in fugam vertère fluctus. Christus, ac pietas, si procùl aspiciantur, imaginationi terribiles apparent: haud igitur mirum est, si tam perperam aspicientes affectus vestri terreantur, retro vertantur, atque fugiant. *Mare vidit, & fugit; Jordanis conversus est retrorsum.* Quod si verò pietas, si Christus præsens adsit, si agnoscatur, si sentiatur, amorem conciliat, non fugam, lætitiâ affert, non timorem. Iste multorum error est, Audientes:

Tristitia pietati non est propria,

Pietas à longè terret,

uti Columna nubis,

Ps. 11. 3. & Arca Fœderis, in figura,

Nec multi pietate terreantur,

Kirch. Mund. subterr. t. 2. ut arte vultus deformatur

Id. ibi

& cubiculum vitibus depingitur.

tōres : quia procul à Deo consistunt , & à vita devota , sibi tentationes insuperabiles fingunt , injurias atroces autumant , poenitentiae opera nimis amara censent. Ita nimirum à longè vobis pietas apparet ; at accedite propius , multò diversam detegitis regionem.

L. de simul.
Recip.

Voces variae
audiuntur
in valle
prorsus de-
serta,

aura luden-
te.

9. Henricus Farnesius recenset , nave quadam per Hellespontum eunte , certa in valle , mari vicina ; auditos esse canum latratus , taurorum mugitus , leonum rugitus , & inconditas hominum barbarorum voces. Jurâsses , totam Africam illuc omnium monstrorum suorum duxisse coloniam. Nave ad oram illam appulsa , nullus , nec de infima quidem plebe quisquam , audebat in terra pedem ponere : tandem verò facto animo plures simul , sique omnes probè armati , à navi descenderunt , quaquaversum discurrentes vallem perlustrârunt , at nec ullum hominem barbarum , nec feram ullam deprehenderunt : immò nec ullum ibi hominis , aut bestiae vestigium extitit. Frondosae plantae , cryptae , molles herbulae , solae felices illius vallis erant incolae : in frondibus ludebant aurae leves , in herbis lymphæ stridulae , in cryptis Echo : verbo cuncta illic ad amicam quietem invitabant. Ratio physica vocum illarum facile potest assignari cuidam combinationi plantarum , arbuscularum , specuum , vacuarumque in istis

cavitatum , ab ipsa natura lepidè fabricatae , ut per eas , quasi canales varios transiens ventus , tam diversas imitaretur , ac fingeret voces ; quemadmodum in Organis pneumaticis idem per varias fistulas contingere solet. At enim hoc parum facit ad finem , & intentionem meam ; sed ad propositum meum in id vos mentem reflectere cupio , quòd ista vallis esse videatur illa , in qua pietas habitat. Procùl , & è longinquo fingitis , totam terram , totumque infernum adversum vos conjurâsse , solutisque vinculis in vos irruere : vobis feras , belluas , horrores fingitis ; sed propius navigium appellite , pii , & constanter pii , estote , & omnia pace , & quiete plena deprehenditis. Verùm enim verò doctrina hæc , Auditores , talis est , quæ non intelligatur , nisi experientia. *Gustate , & videte , quoniam suavis est Dominus : tentate id : amate vero cor de Deum nostrum amabilissimum : immergite vos totos in eo , atque tunc ultrò confitebimini , nullum esse gaudium illi simile , quòd in cor à vera quadam pietate refunditur. Non est oblectamentum super cordis gaudium.* Tum denique intelligetis , quàm exsuperans Annæ lætitia fuerit in Deo suo. *Exultavit cor meum in Domino : tum denique pariter in Deo absorpti eadem Annæ verba repetere poteritis : Exultavit cor meum in Domino.*

Ita virtus
procul aspe-
cta terret ,
prope dele-
ctat.

Ezech. 30.

S E R M O L I I.

Et exaltatum est cornu meum in Deo meo : dilatatum est os meum super inimicos meos , quia lætata sum in salutari tuo. 2. Reg. 2. v. 1.

A R G U M E N T U M.

Deus possidetur à Justis. Alterius existimatio lædenda non est.

1. **J**Am sequitur hilaritas Annæ , quæ postquam confessa fuerat , totum gaudium suum esse à Deo : *Exultavit cor meum in Domino* , asserit , se agnoscere , quòd non nisi à Deo sibi venerit illa gloria , quam capiebat ex genito tanta in ætate tali filio. *Exaltatum est cornu meum in Deo meo.* Vox ista , *cornu* , Divinis in Litteris sæpè potentiam significat , & gloriam , sumptâ metaphorâ à cornutis animalibus , quæ suis in cornibus multum fortitudinis habent , & multum decoris. Ita Habacuc de Christo Salvatore vaticinans , ait : *Cornua in manibus ejus : id est : manibus suis potentiam tenebit.* Ita Je-

remias inquit : *Abscissum est cornu Moab : Ierem. 48.* five , amputata est gloria , & ad nihilum redacta est potentia Moabitarum. Ita Ezechiel : *In die illo pullulabit cornu domui Israël nimirum , Domus Israël evadet gloriosa.* Ita David : *Exaltabuntur cornua justi -- Omnia cornua peccatorum confringam , quod idem est , atque gloria , & potentia Justorum elevabitur : gloriâ , ac potentiâ peccatores exuentur.* Ita frequenter alibi legere est , præsertim in Psalmis , atque Prophetis. Ita nunc : *Et exaltatum est cornu meum in Deo meo.* Porro sequitur : *dilatatum est os meum super inimicos meos.* Ista loquendi formula : *dilatare os suum* , nonnunquam significat , aliquem verbis

Cornu quid
significet,

Habac. 3. 4.

Ezech. 29.
21.

Ps. 74. 15.
& 14.

Os dilatare,

verbis contumeliosis, ac injuriis onerare, Sic accipitur ab Isaia, quando Judæis vaticinando exprobrat contumelias, atque dicteria probrosissima, postmodum in Servatorem conjecta: *Super quem dilatastis os, & ejecistis linguam.* Sic in Psalmo 34. dicitur: *Dilataverunt super me os suum.* Alias inquit etiam, posse respondere, ac obviare cunctis calumniis, & oppositionibus in nos factis. Ita sumitur in Psalmo octogesimo: *Dilata os tuum, & implebo illud rationibus, quibus te viriliter tueri valeas.* Ita hinc: *Dilatatum est os meum super inimicos meos.* Mihi datum est, Anna dicere volebat, quo calumnias adversariorum meorum amoverem; siquidem illi oggerant, à Deo me sterilitate castigatam esse: jam verò nunc errorem retundere, meque fecundam possem demonstrare. Dein subjungit: *Quia letata sum in salutaris tuo.* Vocabulum, *salutaris*, aut, *salutare*, Sacris in Paginis frequenter indicat JESUM Christum Servatorem *Salutare tuum, Domine exspectabo.* Redde mihi lætitiā salutaris tui. Videbunt omnes fines terræ salutare Dei. Quare nonnulli idem quoque hinc intelligunt; at modò cum Abulensi lætitiā explicari convenit per viam spei, ut Anna felicitatem suam in eo constituat, quòd totam fiduciam in venturo Messia collocet. Alii magis ad litteram sequentes Chaldaëum, legentem: *in liberatione tua, & Septuaginta, qui legunt: in salute tua, sic explicant.* Gaudium meum, gloria mea, potentia aperiendi os meum super inimicos meos, omnia mihi advenere, quia tu, mi Deus, me salvam præstitisti: quia lætitiā meam non nisi in hoc reposui, quòd salvam me præstiteris. *Quia letata sum in salutaris tuo,*

2. Explanatâ Sacri Libri sententiâ, jam duo perspicimus dubia in ea nobis occurrentia. Primò ait illa: *Exaltatum est cornu meum in Deo meo.* Quare autem, in Deo meo? Deus equidem omnium Deus est: quomodo igitur illa de Deo loquitur, quasi ipsius solius duntaxat esset Deus? Secundò inquit Anna: *Dilatatum est os meum super inimicos meos.* Enimverò nos alium non invenimus inimicum, nisi solam Phenennam, de qua Capite primo plura attuli: itaque dicere debuisset videtur, *super inimicam meam*: ut quid ergo nunc potius ait: *super inimicos meos*? Incipiamus à primo: antè verò, quàm id explicem, date, ut vobis tres alios proponam Textus, aliudque cum iis dubium. Rahab illa Jerichuntina, quæ duos exercitûs Israëlitiçi Exploratores in ædibus suis servaverat, loquitur cum Jos. 2. 21. istis, & ait: *Dominus Deus vestester, ipse est Deus.* Cur autem inquit; *Deus vestester*? quandoquidem ipsa quoque confitebatur Deum, & agnoscebat supremum cœli, & terræ Dominum: *Ipse est Deus in celo sursum,* A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

& in terra deorsum, jam aliter loqui, ac Deum nostrum appellare debuisset videtur. Quare igitur ait: *Deus vestester*? Verùm à Fœmina transeamus ad Regem. Saul Samueli loquens, ait: *Honora me -- & revertere mecum, ut adorem Dominum Deum tuum.* Vah! quid hoc? Itane non erat idem Saulis, ac Samuelis Deus? Cùm uterque profiteretur eandem fidem, uterque haud dubiè eundem adorabat Deum. Quam igitur ob causam Saul eum nominat, quasi non esset ipsius, sed solùm Samuelis Deus? Quare non ait: *Ut adorem Dominum Deum nostrum*; sed *Dominum Deum tuum*? Pergamus ulteriùs usque ad Davidem. Huic adeò familiare fuit appellare Deum *cabulo meus*, ut hoc in solo Psalmo decimo septimo decies repetat. *Deus meus, firmamentum meum, refugium meum, & liberator meus, adjutor meus, Deus meus.* Putares, Deum non esse, nisi pro Davide: adeò illum vocat suum. At verò lege postea totum Psalmum quinquagesimum: *Miserere mei Deus, & non invenies ne semel quidem, dici: Deus meus.* Ait quidem David, Deus, ait, Domine; sed nihil præterea. *Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam.* Cor mundum crea in me Deus. *Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meæ.* *Sacrificium Deo.* *Benignè fac Domine*; nunquam verò addit, *meus*, Cur istud? Ad pernoscendam hujus rei rationem satis est inscriptionem hujus Psalmi inspicere: *In finem, Psalmus David, cùm venit ad eum Natban Propheta, quando intravit ad Bethsabee.* Ex quo colligimus, istum Psalmum à Davide compositum fuisse in sua conversione, mox post reprehensionem Prophetæ. Itaque tam recens à peccatis suis, atque mentem reflectens ad Deum à se adeò turpiter & derelictum, & offensum, non audebat eum dicere suum. Deus, inquit, Deus, Deus; at nesciebat dicere: Deus meus; cum Deum à se graviter læsum agnosceret,

3. Plura inter mala peccatoris etiam agnoscunt, isthoc est, quòd in tali statu dicere bono & confitentur, Deum non esse im- vultu nequeat: Deus meus. Unicum illud bonum, quod verè nostrum est, piorum, quòdque nulla vi nobis, nisi volentibus, auferri potest, per quamque culpam gravem non ampliùs est nostrum. Dicere possum meam illam voluptatem, quæ, cùm ipsa fruerer, me dereliquit; meas illas pecunias, quæ ipso usu perduntur; meum illud corpus, quod paucos post dies computrescet in tumulto: de Deo autem, qui solus esse deberet bonum meum, ac totus meus; de Deo, inquam, quem possidere possem in vita, in morte, post mortem, per totam æternitatem, de illo solo dicere non possum: Ille meus est. *Solummodo*, sic in Commentario Psalmi Urb. Bibli: prædicti Pontifex Urbanus: *Solummodo te oth. t. 2.*

Deum agnosco, sed meum dicere non præsumo; nam cum esses mihi natus, & mihi datus, & ideo sed justorum, proprie proprius Deus meus, ego infelix propter peccata mea te perdidisti. Jam igitur intelligitis, quare Saul ad Samuelem dixerit: ut adorem Deum tuum. Saul quippe eo ipso tempore contumax, contra certum Dei præceptum servaverat Regem Amalecitarum, ac meliorem è præda suppellectilem. Post illam injuriam, Deo illatam, quomodo eum potuisset appellare suum? En, quam ob rem eum dixerit Deum Samuelis. Pari modo Rahab misella peccatrix erat: impudicitiae sibi conscia in corde, labiis Deum nuncupare suum non poterat illum Deum, quem cæteroquin verum confitebatur: hinc agebat: Dominus Deus vester. Istæ explanatio S. Cyrilli Jerosolymitani est. Deum suum dicere non audebat, quia se impuram esse sentiebat. Ex hucusque dictis infero: Si peculiare malum peccatoris est; quod dicere nequeat: Deus meus: id posse dicere prærogativa Justorum erit: quare mirum non est, quod Anna usa fuerit ejusmodi privilegio, ac dixerit: In Deo meo.

1. ob gratiam sanctificantem:

S. Th. 1. 43. 3. 6.

2. ob amorem perfectum:

Id ibi.

3. ob abstractionem à creaturis, & adhesionem in Deo.

4. Porro Annæ ratio peculiaris erat appellandi specialiter suum Deum, qui Deus est omnium. Tres tituli sunt, è quibus Deus peculiariter dici potest noster. Primus est gratia sanctificans: istam dum possidemus, inquit Angelicus Magister, Spiritus Sanctus habitat in nobis, velut in templo suo. In ipso dono gratiæ gratum facientis Spiritus Sanctus habetur, & inhabitat hominem: quin non solus Spiritus Sanctus, sed etiam tota Augustissima Trinitas in nobis sedem figit suam, juxta Domini Servatoris effatum: Veniemus, & mansionem apud eum faciemus: idque, prout asserunt Theologi, usque adeo, ut, si per impossibile Deus in omni loco præsens non esset, si Divina Immenfitas, ut ita dicam, cogi posset ad locum aliquem cedendum, Deus tamen etiam esset in illis animabus, in quibus gratia sanctificans est. Alter titulus est amor actualis, atque perfectus. Deum, ait Angelicus, possidemus & cognoscendo, & amando: qui Deum magis cognoscit, & magis amat, magis eum possidet: unde fortiori cum ratione dicere potest: Ille meus est. Titulus tertius consistit in certa quadam abstractione à rebus creatis, perfectaque adhæensione in Deo, qua suo modo anima perinde conjungitur, atque si toto in mundo non esset aliud, nisi Deus, & ipsa. Quando Sancti Prophetæ, alique toties repetiére: Deus meus, id repetiére cum Titulorum istorum aliquo: nunc omnes tres concurrerunt in Anna, foemina sancta, foemina Divino amore inflammata, foemina, quoad licet dicere, tota in Deo absorpta. Nos felices, si imitantes Annæ sanctitatem, piósque fervores, obti-

neremus, & conservaremus possessionem Dei nostri! Si Deum habeam, quid est, quod amplius desiderem? Heu me! sæpe numero vestrum aliquis, magnam afflictionem aliquam exprimere volens suspirat, & ait: jam nihil aliud mihi restat, nisi solus Deus. At at, an vobis per hoc parum dici videtur? Quamdiu nobis Deus restat, omnia nobis restant, & omnia bene perdentur, ut iste solus conservetur. Quid mihi prodest aliud quodcunque bonum possidere, si mihi desit maximum bonorum omnium, quod Deus est? O mi Deus! fac nos bene capere, quid sit te nostrum esse, & aliud non desiderabimus, nisi te. Sufficiet nobis, dicere posse cum veritate: Deus meus, cum in te certo habituri simus omnia: Deus meus & omnia.

5. Intellecto jam fundamento, quo Anna peculiariter appellavit suum, qui omnium Deus est, pergamus ad excutendum alterum dubium, quare dixerit: dilatatum est os meum super inimicos meos, magis quam, super inimicam meam. Ad hoc aliquis respondere potest, præter Phenennam forsitan etiam alios invidiâ, ac odio in Annam nostram arsisse, quamvis in sacra Historia non memorentur. Alii respondere possunt, usitatum esse Sacris Paginis numeros confundere, unumque pro altero adhibere. Rectè utrumque; verum ego credo, id alteritribuendum esse causæ, commodum ex ipso Contextu eruendæ. Igitur assero, quod Anna noluerit indicare nomen Phenennæ, eamque suspectam reddere coram illo, qui præteritis injurias ignoraret. Id, quod non obtinuisset, si dixisset: Dilatatum est os meum super Phenennam, vel etiam: super inimicam meam: ideirco, quin suspicionem cuiquam præberet, generaliter agebat: super inimicos meos. Hic Anna convenit in illud, quod aliàs egerat, quando gravem cordis incerorem dissimulare non potuit, sed palam confessa est, se infelicem esse, simul autem altè siluit de persecutionibus, & insultationibus, à sodale sua sibi factis, uti tunc animadvertisse me memini. Illa si quidem probè intelligebat, quantopere bonum nomen, & existimatio aliorum curari debeat. Equidem satis credibile est, Phenennæ temeritatem multis fuisse notam, & publicam: immò certum est, illam nec erubuisse ob insultationes erga innocentem; atque adeo pravos conatus suos occultare noluisse. At enim id ipsum Sacerdoti eatenus ignotum erat; & si notum fuerit, ad quid ejus memoriam innovaret? Absit hoc: silentiò potius tegatur Phenenna; non rememoretur. Dilatatum est os meum super inimicos meos.

6. Discite hinc, Auditores, quam sibi

charitate
exigente, ac

David do-
cente, con-
tra Philistæ-
os.

1. Paral. 10.

2. Reg. 1.

bi statuere regulam debeat vera quædam pietas, cum de aliis loquitur, etiam quando vitia eorum publica sunt. Non ego hic de murmuratione loquor, aut detractio- ne, opposita justitiæ, sed de certa quadam loquendi facilitate, charitati repugnante. Vos quidem publicam esse rem dicitis; sed an benè hoc? itane propterea vera quædam Christiana charitas eò niti non posset, ut occultaretur silentio? Publica fuit, & desperatio, & mors Saulis: at considerate, quàm diversa ratione circa eandem egerint David, ac Philistæi. Philistæi invento Regis infelicitissimi cadavere, mox illi caput absciderunt, idque per totam regionem suam circumferri jusserunt, jucundo scilicet pro spectaculo expositum & in foris, & in Idolorum delubris. Miserunt in terram suam, ut circumferretur, & ostenderetur Idolorum templis, & populis, Contrà bonus David triste factum sepeliri curavit, atque ferventer silentium imperavit. Non audiat in Getb, nec nominetur in compitis Ascalonis. Et verò si mortuus fuerit infelix, quam ob rationem omnibus ejus desperatio manifestari conveniat? Si mortuus sit, ei condoleamus, recordemur, nos quoque mortales esse, & taceamus. Non audiat in Getb, nec nominetur in compitis Ascalonis. At inquis: honestas illius puellæ periit: uteri gravidi indicia sunt aperta: sed vintu idcirco tibi libertatem arrogare recensendi illud in omnibus Ecclesiis, ac plateis omnibus? Ah absit à te! potius tace. Non audiat in Getb, nec nominetur in compitis Ascalonis. Illius patrisfamilias imprudentia non continetur domesticos intraparietes: avaritia Senis illius novum semper historiis argumentum præbet; ergone tu fauces tuas in omni popina diluere debes? ergone tu hoc in omni confabulatione referre? Ah non! sed magis tace. Non audiat in Getb, nec nominetur in compitis Ascalonis. Dic sodes: si reus ipse coram adesset, ac audiret, an ita de ipso loquereris? si tu reus ipse fores, an alios ita de te loqui, gauderes? At enim auscultat Deus, ille Deus, qui tibi præcipit amare proximum, sicut te ipsum, & istud non sufficiat ad immutanda colloquia tua?

Rumor
communis
non excusat.

simil, canis.

7. Hoc omnes dicunt: communis excusatio est. Itaque vos tractare vultis homines, uti sæpenumero tractantur canes. Fortè miser aliquis canis vadit viam suam quietus, atque modestus: cum petulantium puerorum turma occurrit, palmis plaudit, saxis fulminat, & altè vociferatur: feri, feri: & ecce subito contra ipsum tota in tumultum vertitur vicinitas. Currit miser canis, & jam ubique confertos hostes invenit: ab omnibus foribus molossi prorumpunt, ut eum mordeant: ipsi quoque

mopsuli, ac nobilium foeminarum catelli de sinu dominarum profiliunt, atque, dum animus ipsis deest in certamen prodeundi, saltem obstrependo rumorem augere volunt. Ita transeuntem ab uno in alium vicum, alius territus fugit, alius minaciter persequitur, alius crudeliter cædit, & undique circumacto omnes acclamant, ac importuni repetunt: feri, feri. Interea dicit aliquis, hunc canem esse rabidum, alius, dentibus læsisse infantem, alius, humi stravisse, aut vix non exanimasse mulierem quampiam. Omnes ita loquuntur, omnibus creditur, & omnes falsum dicunt. Ille canis alterius culpæ reus non erat, nisi petulantia pueri, qui primus omnes alios in ipsum armaverat. Vos, Auditores, magis in mundo exerciti, id plùs me noveritis. Fortè aliquis temerario judicio malè præventus, malè audit apud omnes: hic eum fugit, ille eum suis ædibus arcet, ille eum aperte persequitur. Omnes hoc dicunt: non quòd ratio, ac fundamentum id dicendi subsit, sed, quòd petulans aliqua lingua cæperit vociferari: feri, feri. Unde talis cum Propheta dicerò potest: *Impugnabant me gratis.* Et vos non formidatis cooperari publicæ cuidam famæ, de qua verè vobis constare nequit an veritate nitatur?

8. Omnes hoc dicunt. Verùm qui sunt isti omnes? Et Proh quanta exaggeratio, ac à vero exerratio sequi solet, dum factum aliquod ab uno ore transit in alia? Olaus Magnus, & post eum Athanasius Kircherus, recenset, in Finnia prope civitatem Wiburgum, invenire cavernam esse, in qua, si vivum aliquod animal suspendatur, extemplò tantus excitetur strepitus, ut omnes vicini per miliare circum conterriti velut exanimentur. Ea specus, commodè suo tempore observata, inexpugnabilem reddit illam civitatem; etenim instante hostili obsidione præsidii Dux jubet omnes cives certà horà sese profundioribus in cellis abscondere, ac aures probè obturare: dein ad os cavernæ mittit aliquem, ad mortem condemnatum, eumque meliori, quo potest, ratione munitum, qui fune immit- tat, & aliquantisper eà horà in aère pendulum teneat canem. Tunc & aër, cœlum, & terra unam velut in rabiem abeunt: ex illa specu liberæ solutis vinculis erumpere videntur omnes furia: nullus tormenti bellici crepitus, tonitru nullum, nec ipse fulminis ictus æquiparari posset atrocibus fragoribus illis: terra sub pedibus contremiscit, aër auribus affibilat, quisvis audiens attonitus quasi, & fascino tactus remanet. Post hæc erumpentes cives gladiis liberam stragem edunt in hostibus, jam nimio præ terrore semimortuis. Unde

Olaus sept
hist. l. 11. c.
3.
Kirch. t. 2.
l. 9. mufurg.

Specus mi-
rahilis Wi-
burgi, &

è caverna ead-
nis latratus
horrendos
crepitus ex-
citatur.

tam horrificus sonus confestim excitatur, ut hostes obsidentes in circuitu, veluti mactanda pecora labantur. Quòd si naturæ viribus adscribendum hoc sit, quoniam mirabilia sunt opera naturæ, dicendum est, simplicem canis latratum, millenas in cavitates, millenosque in sinus illius cavernæ delatum, ab illis millies, atque millies reperi cum violentia; ut adeò immensum auctus tot repercussionibus vocis illius impetus, è specu tam terribilis prodeat, sibi que tam dissimilis. Quòd si verò, uti credibilius est, causa hujus rei superstitiosa sit, potius dicendum erit, simplicem canis latratum, à Diabolo artifice immutatum, ac transformatum, adeò horribilem reddere locum illum.

Ita fit in diffamatione.

9. Ista cavernæ Wiburgiæ prodigia nostris in civitatibus, & oppidis innovantur quotidie. Nobilis ille Vir, nobilis illa Mulier, sacra Religiosorum illorum familia, cum horrore spectantur: tot, atque tanta sunt, quæ de illis dicuntur. Verum si veritatem examinaveris, deprehendas, nihil aliud esse, nisi cujuspiam canis latratum. Malevolus aliquis, aut invidus, centena dictoria spargit in circulis, & confabulationibus, canis utique latrans;

at enim isthic ejus latratus ab una transiens in alias linguas robur accipit, & unoquoque novi quid de suo addente, ac ipso Diabolo cooperante, crescit, grandescit, Ita de uno duntaxat unius canis latratu nascuntur ingentia tonitrua, immanes horrores. Et nos hisce dilatationibus cooperari, nos hisce vocum alterius incrementis favere non erubescemus? Nos, qui tacere tenemur, dum ignominias proximi oculis intuemur, loqui juvabit, cum rem non sumus edocti, nisi quapiam fama, quæ suamet indole solet esse mendax? Immò potius nos cunctis loquentibus taceamus; in quo si nos alii secuti fuerint, omnes tacebunt. Itane semper viva permaneat alicujus infelicis infamia? Itane vitio quodam semel pervulgato, nulla amplius est speranda remissio? Hoccine est proximos nostros considerare ceu fratres nostros? hoccine est amare proximos, sicut nos ipsos? Enimverò si possessionem Dei nostri retinere velimus, existimationem proximi nostri fortiter tueri studeamus: ut cum Anna dicere valeamus: *in Deo meo*, silentio tegamus cujusunque decora, & vel ipsarum petulantium Phenennarum opprobria. *Super inimicos meos non super Phenennam.*

SERMO LIII.

Non est Sanctus, ut est Dominus, cum reliquis à vers. 2. usque 10. Capitis 1. L. 1. Regum.

ARGUMENTUM.

Humilis Timor Dei conservandus est.

1. **P**ost explicatum in primo versiculo cordis sui tripudium, Anna plùs ultrà progreditur, atque per alios novem versiculos humilem quemdam Dei timorem omnibus inculcat: idcirco, ne superbiatis, inquit, sive linguâ, seu cogitatione: *Nolite multiplicare loqui sublimita, gloriantes: recedunt vetera de ore vestro: & quoniam tribus maximè de causis homines inflari superbiâ solent, sanctitate videlicet, potentiâ, & scientia; ut in humilitate contineant sese, comparisonem trium istorum Dei nostri Attributionum sub oculos ponit. Non est Sanctus, ut est Dominus; neque enim est alius extra te: & non est fortis, sicut Deus noster. Deus scientiarum Dominus est & ipsi preparantur cogitationes. Quasi dicat: An Aliqua te superbia tentat, quia tibi videris esse sanctus, potens, doctus? Oculum tuum conjice in Deum, & mox tuam perspicies paupertatem, mox de nihilo tuo erubesces. Non est Sanctus, ut*

est Dominus: non est potens & fortis, sicut Deus noster: ille scientiarum Dominus est, & ejus è dono est omnis bona cogitatio. Sanctitas, potentia, scientia cujusque alterius finita est, ac limitata: solus Deus infinite Sanctus, infinite potens, infinite sapiens est. Quantacunque sanctitas, potentia, & scientia rebus creatis inest, non nisi modica est eleemosyna à Deo, cui sanctitas, potentia, & scientia, tota per essentiam inest, identificata, quod ajunt, cum ipso, quin obstringatur ad quidquam. Deficiat Mundus totus, Deus tamen infinite sapiens, potens, & sanctus erit; at enim si Deus unico solum momento suum subtrahat auxilium, atque concursus, extra ipsum ne quidem unica minima supererit amplius particula scientiæ, potentiæ, & sanctitatis. Non est Sanctus, ut est Dominus; neque enim est alius extra te, & non est fortis, sicut Deus noster: scientiarum Dominus est, & ipsi preparantur cogitationes.

2. Ve-

v. 3.

Homines superbiunt sanctitate, potentiâ, scientiâ,

v. 2.

v. 3.

quæ nihil sunt ad Dei sanctitatem, potentiam, scientiam,

Hinc nostra
humiliatio

3. Reg. 10.

Reginæ
Sabæ,ad magni-
ficentiam Sa-
lomonisEadem hu-
miliatio ma-
gis ostendi-
tur ex Dei
perfectio-
nis.

2. Veritas ista, probè intellecta, plurimum valet ad humiliandum quemcunque. Recordemini Reginæ Sabæ, dum primò coram Salomone comparuit. Illi res oppidò sublimis esse videbatur, dignaque fœminæ magnificentia, quòd gloriari posset in felicitate supremi domini. Illa magno ingenio dotata erat, adeò, ut sibi blandiretur, quasi sapientissimum illum Regem quæstiuncularum suarum acuminibus irritare valeret. Divitias suas oceanum esse censebat, qui, quantumcunque eximeretur, semper tamen abundaret; atque adeò ingenti cum splendore sese Jerosolymam ingressuram esse speraret. Gemmas pretiosas tot secum ferebat, ut sub pondere locupletissimi oneris gement ipsi robustissimi Cameli. Aromata totis velut è silvis, aurum tantâ vehebat copiâ, ut à Sacro Scriptore dicatur infinitè multum. Et ingressa Jerusalem multo cum comitatu, & divitiis, Camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis, & gemmas pretiosas, venit ad Regem Salomonem. Solum, quod Regi obtulit, donarium, præter infinitam quasi aromatum, gemmarumque vim, ascendit ad centum viginti talenta auri facti, sive, quantum assequi licet, quadringenta, & octoginta pondo, quæ constituunt circa tres Scutorum nostrorum milliones. Ita videtis; Auditores, omnino Reginæ huic fuisse rationem superbiendi, & cristas erigendi. Verum ubi oculum fixit in aula Salomonis, ubi vidit sapientiam, habitationem, cibos, famulos, vestes, holocausta, divitias, mox aliter sensit, fastum remisit, totam supercilii sui altitudinem demisit, omnem vanitatem abiecit, immò *Non habuit ultra spiritum*, neque vocem. Ita satis fuit ad Reginam, etiam magnam, magnopere humiliandam solus aspectus aulae cuiuspiam magnificentioris.

3. Jam modò prodeat, quisquis fastu elatus incedit, atque de semetipso, suisve de bonis superbit: oculos convertat ad aulam, atque Regem Coelorum: conferat se cum illo, nihilum suum cum illo immenso, æterno, infinito bono; ac dein altos fovere spiritus audeat. O mi Deus! dum magnitudinem tuam perpendo, me ipsum in abyssu nostra amitto. *Non habeo ultra spiritum*. Ego quandoque considero, ut vos quoque, Auditores, simili cogitationi sæpè sæpius inhærere velim. Qui sum ego in comparatione totius hujus civitatis? quot in ea mihi sunt æquales? quot me majores? quot nihil de me sciunt? Si omnium totius civitatis incolarum ingenia, doctrina, pietas, nobilitas, atque divitiæ uniantur, seu simul sumantur, quid, obsecro ego sum, si conferar cum illis? Jam utique meo in nihilo me amitto: *Non habeo ultra spiritum*.

At verò quid ista tota Civitas est, si tota cum Italia comparetur? Quid igitur ego in facie totius Italiæ ero? Hic me magis amitto: *Non habeo ultra spiritum*. Verum quid vel tota est Italia, si fiat ejus æquiparatio cum tota terra? Itaque quid ego in æquiparatione totius terræ ero? Adhuc me magis amitto: *Non habeo ultra spiritum*. Ecquid autem simul omnes totius terræ homines sunt coram omnibus Angelis, cum unus solus Angelus & sapientior sit, & fortior omnibus simul totius terræ hominibus? Quare quid ego coram omnibus Angelis ero? Enimverò me adhuc amplius amitto: *Non habeo ultra spiritum*. Jam verò quid isthæc omnia, hæc tota Civitas, tota Italia, tota terra, omnes Angeli, creata omnia, sunt, si cum ipso comparentur Deo? Nempe punctum exile, vapor ad modicum parent. Porro quid ego sum ipsius in facie Dei? Ego, & Deus! Qui inter nos termini! quæ distantia! Ego, qui de meo, quod verè, ac omnino meum est, aliud non habeo, nisi magnam catenam scelerum, quibus Diaboli mancipium efficior. Deus vicissim supremus omnium Dominus, nullius indigus, independens ab omnibus. Qui inter nos termini! quæ distantia! Mihi quasi nihil est, & paucillum, quod mihi est, à Deo est. Deus omnia plenissimè possidet, & prorsus nihil vel à me, vel à quoquam alio habet. Qui inter nos termini! quæ distantia! Ego de omnibus cogitationibus, de omnibus operibus, de verbis omnibus, de omnibus omissionibus meis rationem Deo reddere teneor. Deus ad nullam cuiquam tenetur reddendam de semetipso rationem. Qui termini! quæ distantia! Ego nihil sum sine Deo. Deus absque me, absque rebus omnibus, idem est Deus, idem plenissimè felix, idem perfectissimè beatus. Deus omnia condidit, universa constituit, esse suum omnibus tribuit: ego neque unius formicæ structuram intelligo. Deus omnia dirigit in terra, in mari, & in cœlo: ego omnibus viribus meis nec unum staturæ meæ palmum addere, nec unum capillo meo crinem adjicere possum. Qui termini! quæ distantia! Et in istis terminis, in tanta distantia, nos adeò de paupertate nostra superbire poterimus, ut adversus Deum nos erigamus? Ille litteratus exigua de scientia sua tam arroganter insolescat, ut studiosè contra id, quod à Deo revelatum est, quæstiones proponere, & in dubium vocare solidiores fidei suæ veritates ausit? Illa devotula tam altè sese apparente quadam devotiuncula erigat, ut temerè de omnibus judicare, ac ipsum contra Deum querulari non vereatur, siquando gratia quæpiam ipsi negetur, quasi meritis suis indig-

indignius respiciatur? Ille nobilis ambitione sua modicas propter opes usque adeo extollatur, ut potestate, ac fraudulentis machinationibus ipsi Deo se opponat, ad referendam videlicet à creatura quadam reverentiam? Ah absint ista! Humi potius, ô Christiani fideles, humi sternamus hunc fastum, & recordemur, omnem rem, totam existentiam nostram coram Deo esse instar nihili. *Nolite loqui sublimia, gloriantes: recedant vetera de ore vestro. Non est Sanctus, ut est Dominus, neque enim est alius extra te, & non est fortis, sicut Deus noster, Deus scientiarum Dominus est, & ipsi præparantur cogitationes.* Ut igitur in omni fortuna, ac bonorum ubertate nos humiles contineamus, sufficit hæc duo duntaxat considerare verba: Nos, & Deus.

Hinc Deum
timere do-
cemur,

v. 9.

v. 4.

v. 5.

v. 6.

v. 7.

v. 8.

v. 9.

v. 10.

quia à Deo
sunt omnia;

4. Insinuata hac humilitate, Anna pergens ulterius salutarem nos timorem docet, idque per hoc, quod ostendat, quod Deus fecit, quod facere solet, quod facturum est. Nostri de viribus sanè nihil nobis promittere possumus. *Non in fortitudine sua roborabitur vir.* Viri robusti, & pugnaces, exarmati vincuntur, ac homines languidi, & debiles armis instruuntur, & fortitudine induuntur, *Arcus fortium superatus est, & infirmi accincti sunt robore.* Homines primò divites, ac locupletissimi, servilem ad statum redacti sunt, ut lucrentur panem necessarium, & pauperes, vel ipso pane destituti, opulentissimis facultatibus ditati sunt. *Repleti prius, pro panibus se locaverunt, & famelici saturati sunt.* Denique steriles fœcundatæ sunt, atque fœcundæ steriles effectæ. *Donec sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios, infirmata est.* Ita nimirum est consuetudo Dei: *Dominus mortificat, & vivificat: deducit ad inferos, & reducit. Dominus pauperem facit, & ditat: humiliat, & sublevat: suscitatur de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem; ut sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat.* Ita potestate sua utitur absolutus ceu Dominus, qualis ipse est, *Domini enim sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem;* quam potestatem si modò dissimulet, veniet herclè dies, qua iusti videbunt iter suum in æterna felicitate finire, ac reprobi jacebunt muti, & confusi inter perpetuarum tenebrarum horrores. *Pedes sanctorum suorum servabit, & impii in tenebris conticescent.* Atque tunc ipsi quoque hostes Deum timebunt: *Dominum formidabunt adversarii ejus, cum reliquis, de quibus aliàs agemus.* Porro vos, Auditores, haud obscure videtis, Annam variis sub metaphoris, diversisque luminibus inculcare velle magnam hanc veritatem, quod omnis nostra felicitas, omnes afflictiones nostræ sint in manu Dei, Fortitudo, & debilitas, abundantia, & inopia, fœcunditas, sterilitas, sanitas, &

morbus, vita, & mors, opulentia, & paupertas, ignominia, & gloria, salus æterna, & damnatio, omnia nobis desuper adveniunt à Deo

5. Doctrinam istam Divinæ Paginæ hi-
storiis illustrare haud est difficile. Con-
vertite oculum in gigantem Philistæum, ^{exemplo sunt Goliath, & David:} amarè insultantem, & quemcunque Israëlitarum ad singulare certamen provocantem. Ille Colossus ingens, immò turris esse videbatur. Centum fornaces evacuatas esse, centum Cyclopes sudasse putasses in fabricanda grandi galea, & ingenti lorica. Quodsi lanceæ cuspis fuerit *quasi luciatorium textentium*, ipsa lancea instar cypressi fuerit, necesse est, Et tamen cum ipso con-
greditur, assistente Deo, *in nomine Domini*, juvenis pastor, rufo capillo, tenera facie, ad gynecæum, quàm conflictum aptiori, & ita congreditur, ut nihilominus nervosus ille gigas victus, primo ictu in terram vasta sui corporis mole corruat, altero autem cum anima ad infernum abeat. En, *Arcus fortium superatus est.* Aspicite Holofernes, & Judith: Juditham, juvenem viduam, nobilem, ac tenellam fœminam: illa faciem suam ornat ad speculum, ut sanguine manus suas conspergat in militari tabernaculo. Haud levius quid illa meditat, quàm cædem supremi cujusdam belliducis, quem suis interficere manibus cogitat, idque mediis in castris hostilibus. Socios facinoris non habet, nisi unam solam famulam: arma non gerit alia, nisi gemmas, margaritas, & ornatum quasi sponsalitium; & tamen Divino adjuta brachio, manibus fuso, & acu, filis, & picturis assuetis, ipsum hostis sui Holofernis apprehendit acinacem, atque superbum illi caput abscindit. Ecce, ^{filius prodigus: Luc. 15.} *infirmi accincti sunt robore.* Visu persequamini adolescentem illum, omnia sua prodigentem, ac dilapidantem *vivendo luxuriose.* Videtis illum inter convivia, crapulas, atque libidines; ac eum visu ne amittite, & videbitis, eum operam suam locare civium alicui ad pascendum immundorum animalium gregem, satis beatum sua opinione futurum, si locò mercedis partem glandium, & siliquarum, soliti porcorum pabuli, referret, quin tamen impetrare queat. En, *Repleti prius pro panibus se locaverunt.* Intueamini civitatem Samariæ: illa perquam arctè ab hostibus circumdata, tam dura fame fuerat afflictæ, ut unicum asini caput octoginta scutis vaniret. *Donec venundaretur caput asini octoginta argenti.* At enim considerate civitatem eandem die sequenti, & videbitis, eam à Deo tam liberaliter instructam esse, ut modius farinæ frumenti venderetur vili crucigero, ac modius hordei dimidio crucigero. Ecce, *famelici saturati sunt.* Anna, Rachel, Sara, fœminæ steriles, Anna, Rachel, Sara, chel, Sara copio-

I. Reg. 17.

Holofernes, & Judith:

Judith 10.

filius prodigus: Luc. 15.

Samaria: 4. Reg. 4.

Jugic. 9.
4. Reg. 10.

fili Gedeon,
fratres Oho-
ziæ, filii
Achab, Eze-
chias;

Job:

Saul, &
David.

Cur ergo
Deus offen-
ditur?

Mart. l. 12.
in Telef.

Explorato-
res Jeri-
chuntis non
offenderunt
Rahab bene-
facientem.

copiosam numerant nepotum, ac posterorum seriem. *Sterilis peperit plurimos.* Septuaginta filii Jerobaël, sive Gedeonis omnes una die cæsi sunt in Ephra: quadraginta fratres Ohoziæ Regis una die mactati, interfecti, & in cisternam quamdam abjecti sunt: septuaginta capita totidem filiorum Achab Regis in cophinis ad forum Jezrahel comportata, & ex utroque latere duas in pyramides erecta sunt. *Que multos habebat filios, infirmata est.* Ezechias ad ultima vitæ confinia deductus, ad portas inferi, postea verò mirabiliter sanitati restitutus, assidue repetit: *Dominus mortificat, & vivificat: deducit ad inferos, & reducit.* Job ad infimam pauperiem reductus, & humiliatus, at recens è fimeto suo meliorem ad fortunam elevatus: Saul, pauperculi soli colonus, & David, juvenis paucarum ovium pastor, uterque totius ad Israël regnum evecti, unà repetunt: *Dominus pauperem facit, & ditat, humiliat, & sublevat: suscitatur de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem, ut sedeat cum principibus, & solum gloriæ teneat.*

6. Veritas ista peculiaribus rationum momentis stabiliri non opus habet; sed satis est eam paucis nonnihil illustrare. Omnis nostra prosperitas, & calamitas, in manu Dei consistit. Ita sancta nos fides nostra docet, nec inter vos est, qui id non firmissimè credat. Verùm edicite mihi: quomodo fit, ut nihilominus ita credentes, tot, atque tot vestrum tam parum timeatis Deum? ut nihilominus tot, atque tot adeò frequenter, adeò facile Deum offendatis? Asserebat Vates ille, quòd, si Tonfor, novaculam supra mentum, & gulam stringens, & libertatem peteret, & nummos exigeret, omnia liberaliter ipsi promissurus esset.

Quid si me Tonfor, cum stricta novacula supra est, Tunc libertatem, divitiasque roget? Promittam. *Quare? quia res est imperiosa timor.* Enimverò illi, qui vitam nostram suis tenet in manibus, nihil negari potest. Ferrum, gutturi appositum, pavorem, & pavor obedientiam generat: *Res est imperiosa timor.* Deus noster fulminibus in manu, aliisque verberibus nobis præcipit, atque pugno tenet omnia bona nostra, omnia mala nostra, & nos tantum non concipiamus timorem, qui sufficiat ad obtinendam à nobis obedientiam illi debitam? Cogitate duos illos Israëlitas, qui Jerichuntinam intra civitatem constituti, & à toto populo ad necem quæsi, à Rahab primò suis in ædibus occultati, dein autem è fenestra extra muros demissi fuerunt. Quòd si jam illi, cum in aëre omni cum vita sua penderent ex fune, & funis esset in manu sceminæ, injuriis, ac probris in eam conversi fuissent, nunquid ipsos stultissi-

mos fuisse diceretis? Et sanè satis fuisset, à Rahab pugnum aperiri, funem è manu dimitti, pendulosque derelinqui; & extemplò præcipientes illi suæ temeritatis poenas dedissent. At enim quantò magis, Auditores, omnia nostra sunt in manu Dei? Si ipse nos derelinquat, omnia nostra in præceptis eunt; & nos illum offendere audeamus? Ecce rationem, cur toties varia vobis eveniant infortunia domi, forisque, in corpore, & anima, in prædiis, & facultatibus.

7. Nimirum justè sic ulciscitur offensus Deus. Nota quidem, sed semper tragica, totaque meam ad mentem opposita est historia de Indico illo mancipio, quod supra basin quatuor insignium cadaverum struxit immanis vindictæ trophæum. Vili-
lissimus servulus gravibus injuriis à domino suo, nobili Hispano, offensus erat, quas tamen ille aliquo tempore callide dissimulaverat. Cum aliquando nobilis Herus unà cum conjuge sua foris ageret, tribus filiis parvulis domi relictis cum Indo servo, hic obseratà probè januâ superius, altiusque in cubiculum ascendebat, & ad fenestram dominorum reditum præstolabatur. Illi reversi clausum undique palatium invenientes, Indum aperire jubent, & quòd is obstinatus nec moveret se, multum injuriarum, atque minarum in illum jactant. Tunc servus apprehensum manibus primum eorundem filium, eumque in aëre suspensum, ostendens eis, ait: benè est, quid vos jam mihi dicere? dum filium hunc vestrum manibus meis teneo, agite, injuriis me onerate, minas spargite, Expalluerunt hoc aspectu miseri parentes, & relictis minitationibus, ac vituperiis ad preces conversi sunt. Verùm servus ferox, istæ preces, inquiebat, serò nimis veniunt, hisque dictis puerum præcipientem ad pedes parentis dejiciebat. Dein injecta mox in alterum filiorum manu, ipsum quoque pari ratione tenens in aëre, eja, repetebat, insultate mihi, verberate me, flagellate me, occidite me: sed interea accipite, atque sic infelices parentes hujus etiam filii lapsum, ac mortem aspectare coge-
bat. Subin confestim adjunxit: adhuc mihi restat, quo lacrymas oculis vestris exprimam; en, tertium filium vestrum, raptumque hunc è fenestra monstravit. Ah! miserere innocentis illius, exclamabat, capillos, ac genas vellens afflicta mater: miserere, pariter inter singultus, ac suspiria vociferabatur afflicta pater: miserere! miserere! vitam tibi, libertatem, totumque hoc ædificium donamus: tantummodo serva nobis hunc filium: miserere innocentuli, miserere! At verò desperatissimum

Itaque Deus
justè vendi-
cat offensas;

ut mancipi-
um illud In-
dicum heri-
les injurias
crudeliter
ultum est.

simum mancipium nil curans aut singultus, aut suspiria, aut lacrymas, utpote nimium seras, regerebat obsecrantibus: vos misericordiam in clamat; mihi autem nullam misericordiam exhibuistis; quare nullam requirere misericordiam expedit: accipite, igitur, quod vestrum est: & ita dicens, pugione in infantuli guttur adacto, eum adeo propè pedes illorum dejiciebat, ut ipsorum vestes sanguine, ac cerebro filiolii conspergerentur. Tum ipse quoque servus, semetipsum præcipitem ex eadem fenestra deturbans, morte sua mortem filiorum herilium complevit.

8. Hic profectò patrem, & matrem esse, ac sanguinem, & cadavera filiorum suorum ad pedes suos intueri convenit, ut illius patris, illius matris dolorem, & affectus capere valeas. Nos autem relinquamus ambos in gravi deliquio supra prolium suarum cadavera, & utiliter mentem ad nosmetipsos reflectamus. Nos Deum deterius mancipio habemus: ille servilem

assumere habitum amore nostri non horruit: *formam servi accipiens*: à nobis autem non nisi injurias recipit, & modis tractatur asperrimis. Ille quidem omnia tantisper dissimulat; interea verò, quidquid nobis charum est, ejus in manu totum est. Ille delicta nostra primò ultus est in semetipso, sese præcipitans, ut ita dicam, è Coelo supra Crucem. Vos cadaver aspiciatis; restat adhuc, quo peccata vestra vindicet in eo, quod plus, ac tenerius amatis: ille filius, vobis adeo charus, in manu illius est: illæ divitiæ, à vobis tantopere desideratæ, ejus in manu sunt: illa vita, illa anima, illa salus corporis, omnia in manu Dei sunt; & vos eum offendere audetis? Itaque moriatur filius, dissipentur opes, dispereat vita, anima, salus, & omnia per præceptum abeant in infernum. Ah! Auditores charissimi, *timere eum, qui potest animam, & corpus perdere in gehennam*. Si, quò minùs Deum offendamus, amor nobis desit, saltem humilis timor nobis unquam deficiat.

S E R M O LIV.

Dominus mortificat, & vivificat: deducit ad inferos, & reducit.
1. Reg. 2. v. 6.

A R G U M E N T U M.

An unquam anima aliqua fuerit ex inferno liberata.
Horror ex æternitate damnatorum.

1. **D**ominus Mortificat, & vivificat: deducit ad inferos, & reducit. Versus iste curiosam nobis injicit cupidinem sciendi, num penitus intelligi queat secundum primum verborum sonum, ac dici possit, quòd aliqua anima à Deo nunquam ex inferno fueriteducta. Quòd si nomine inferni locus intelligatur inferior, & subterraneus, omni procul dubio Deus deducit ad inferos, & reducit, in sensu vero, prorsusque proprio; quandoquidem in Resurrectione sua cunctas animas justas è Limbo sanctorum Patrum secum eduxit expectantes ibi Redemptionem suam, & quotidie animas, jam perfectè purgatas, è Purgatorio carcere eximit. Difficilis evadit ista quæstio, si restringatur ad illum tantummodo locum, qui antonomastice dicitur infernus, & æternus est carcer damnatorum. Porro difficultas consistit in hoc, quia ex una parte certissimus est articulus fidei nostræ, quòd illæ poenæ sint æternæ, damnatique illi certi sint de tormentorum suorum æternitate, adeò ut in illud infelicissimæ desperationis barathrum ne tenuissimus quidem spei radius penetra-

re valeat, quemadmodum sub finem hujus Dissertationis explicabo largiùs: ex altera verò parte, hæc ipsa, quæ, uti Theologi loquuntur, de lege ordinaria est infallibilis æternitas, ita tamen constituta est, ut absolutâ Dei potentiâ possit esse locus alicui privilegio, ut propriis utar Francisci Suarezii verbis. Quæramus igitur, utrùm re ipsa privilegium istud unquam fuerit cuiquam concessum. Ut ordine procedamus, primò videamus, an sacris in Litteris lumen aliquod inveniri possit: subinde extra illas radios quospiam investigemus.

2. Inter omnes sacras Paginas tres loci favere prima fronte videntur affirmanti sententiæ. Primum est illud, quod in Machabæis factum esse novimus. Occisus in prælio Israëlitarum quibusdam, inventa sunt sub eorum vestibus aliqua spolia, ex Idolis ablata: & quoniam hoc ipsum graviter in eorum lege prohibitum erat, manifestè constitit, eos graviter peccasse, atque adeò tali in delicto mortuos, in inferno sepeliendos fuisse. Nihilominus Judas Machabæus in pium eorum

Animæ re-
ducuntur è
Purgatorio,

non item ex
inferno.

Suar. in 3.
p. 1. tr. 2. d.
43. sect. 3.

2. Mach. 12.
Judas Ma-
cha. sacrifici-
um offert
pro defun-
ctis in pec-
cato.

rundem suffragium duodecim millia drachmas argenti misit ad templum Jerosolymitanum, ut offerretur pro peccatis mortuorum sacrificium. Igitur existimasse videtur, ea ratione saltem aliquos eorum liberari potuisse pœnis illis. Neque verò Judas in hoc errasse dici potest, eoquod illa ipsius cogitatio à Sacro Codice manifestè laudetur: *Benè, & religiose de resurrectione cogitans*: & cum in eadem opinione summus Pontifex, alique Sacerdotes consenserint, & Sacrificiorum oblationem probaverint, sequeretur, totam Synagogam, quæ tunc vera fuerat Ecclesia, deceptam fuisse: quod cum nulla ratione asseri queat, inferendum esse videtur, animam quampiam inferno liberari posse.

3. Locus alter est in Apostolorum Actis, ubi Petrus ait, Christum resurrexisse solutis inferni doloribus: *Quem Deus suscitavit, solutis doloribus inferni*. Dolores isti non possunt intelligi de Servatore Domino, quia cum descendit ad inferos, anima ipsius omnis erat passionis expers: nec intelligendi esse videntur de sanctis Patribus, ut in quorum Limbo propriè nulli dolores erant. Itaque doloribus absolvit damnatos: non quidem omnes; ejusmodi namque sententia à S. Augustino, & à Theologis inter hæreses numeratur; sed aliquos: & isti aliqui censeri possunt illi, de quibus S. Petrus in prima Epistola sua mentionem infert. Atque hic tertius locus est, è sacra Pagina promendus. Ibi de Christo Servatore dicitur: *His, qui in carcere erant, spiritibus veniens predicavit, qui increduli fuerant aliquando, quando expectabant Dei patientiam in diebus Noë, cum fabricaretur Arca*. Atque rursus: *Et mortuis evangelizatum est, ut judicentur quidem secundum homines in carne, vivant autem secundum Deum in spiritu*. Jam igitur, si Servator Christus eloquia suæ veritatis annuntiavit mortuis, & peculiariter illis, qui in Diluvio extincti sunt, idque ut viverent secundum Deum in spiritu: credibile videtur, saltem aliquos eorum suo in carcere conversos, atque inde ad salutis æternæ libertatem egressos esse. His equidem sacrorum Voluminum Contextibus aliquod inesse robur apparere potest; at enim revera nostro in proposito parum firmitatis continent. Ad primum quod attinet, verum est, missas à Juda Machabæo elemosynas, & à Sacerdotibus oblata Sacrificia fuisse pro defunctis in prælio ad janniam: verum quoque est, in illis per Idololorum spolia culpæ gravis indicium fuisse; attamen, uti benè Doctor Angelicus observat, certum non erat, illos omnes fuisse damnatos. Primò ex illis spoliis colligere haud erat, illos affectum erga Idola habuisse; sed veniali duntaxat avaritia peccasse Idola considerantes veluti prædam, aliàs ipsis jure victoriæ con-

cessam. Dein si lethaliter peccaverint, & utique de peccato ante mortem dolere potuerunt, etsi in ipso conflictus ardore tempus abjiciendi prædam illam habere nequierint. Idcirco multi eorum aut verè erant, aut piè credi poterant esse in Purgatorio. Atque adeò hæc Machabæorum historia solum ostendit, esse Purgatorium, sacrificia, & suffragia pro animabus illic purgantibus offerenda esse ac de animabus, de quarum statu sumus incerti, piè credi posse quod in loco illo purgationis existant.

4. Plus roboris inesse geminis D. Petri sententiis videtur. Et verò arbitrari licet, S. Bernardum opinari, quod revera damnatorum aliqui tunc à Christo liberati fuerint, cum ad inferos descendit, ibique fecit ex parte redemptionem. Immo S. Gregorius Nazianzenus, S. Augustinus, & S. Clemens Alexandrinus, apud Suarezium, in eandem inclinare sententiam videntur, & ipse Suarez asserit, ea de re dubium aliquod esse posse, quin propterea in errorem, aut hæresin incurratur. Verum dico cum eodem, nobis haud sufficiens esse fundamentum asserendi, à Christo in morte, vel resurrectione sua gratiam istam cuiquam damnatorum adhibitam fuisse. Quando dicitur, à Christo solutos esse dolores inferni, ajo, nomine inferni intelligendum esse Purgatorium. Magister Angelicus, Cajetanus, Durandus, ac Suarezius docent, Christum in Anastasi sua secum in triumpho duxisse multas etiam illarum animarum. S. Gregorius in Moralibus, S. Augustinus de Tempore, S. Anselmus in Elucidario, censent, omnes tunc animas existisse Purgatorio. De electis suis nullum apud inferos reliquit - omnes absolvit, & ad gloriam duxit Rex gloria. Inter Theologos huic sententiæ adstipulantur Turrianus, Major, atque Marsilius, allegantes in favorem suum Seraphicum Bonaventuram, qui tertio Sententiarum de Servatore Domino affirmat: *Liberavit ab inferno omnes electos*. Si omnes electos liberavit, certè non solos Patres è Limbo, sed etiam animas è Purgatorio liberavit. Et herclè, si tot animæ sæpenumerò Sanctorum precibus liberentur, satis credibile videtur, tunc omnes liberatas esse in gratiam Christi: credibile, inquam, videtur, omnibus illis applicatam fuisse plenariam meritum, & Sanguinis Christi indulgentiam. Itaque Petrus rectè potuit dicere, Christum resurrexisse solutis doloribus inferni, nempe liberatis è dolorum acerbitate animabus Purgatorii vel omnibus, vel saltem aliquibus: atque similem in sensum intelligendi sunt Patres, superius allegati.

S. Bern. ser.
79. in Cant.

Suar. l. 2. in
3. d. 43. sec.
3.

Vid. Suar.
loc. cit.

S. Greg. l. 15
Mor. c. 20.
S. Aug. de
Tem. ser.
137.

S. Ansel. in
Eluc.

S. Bonavent.
3. d. 33.
q. 5.

In diluvio
non omnes
damnati
sunt.

Suar. l. cit.
Turr. l. 4.
pro Ep. Pon-
tif. c. 11.

5. Restat locus tertius, ex Epistola S. Petri, quem ut probè capiat, illud præviè statuendum putate, quòd in universali Diluvio, licèt omnes homines, exceptà sola Noè familià, extincti fuerint, non tamen omnes damnati sint; etenim haud dubiè multi conspecta præsentis castigatione ad meliora conversi sunt, & in naufragio corporis anima portum salutis invenit. Isti porro, cùm Christus *descendit ad inferos*, aut in Limbo sanctorum Patrum, uti vult Suarezius, aut in Pugatorio extiterunt, quemadmodum Turrianus arbitratur; sive autem in hoc, sive in illo loco fuerint, rectè fuisse dicuntur in carcere; isti igitur fuerunt, de quibus affirmatur: *ius, qui fuerunt in carcere, spiritibus veniens predicavit Christus, qui increduli fuerant aliquando &c.* Quòd si nosse desideratis, cur Apostolus inter alios mortuos istorum mentionem faciat, ratio est, quòd isti peculiariter appositi sint ipsius argumento; ibi namque fidelibus persuadere cupit, ærumnas corporis ad animæ salutem conducere: hinc exemplum adducit illorum, qui deposita incredulitate conversi sunt, cùm aquis Diluvii universalis castigati sunt. Istis igitur, jam defunctis, & salvis, Christus *predicavit*: istis Evangelium annuntiatum est, veluti cunctis animabus iustis: istis videlicet Christus & verbis, & suomet exemplo demonstravit, quantum ad salutem conferat afflictionum toleratio. Sic à Theologis communiter explicatur obscurissimus iste locus. Ex hucusque dictis haud obscurè colligitis, Divinis è Litteris erui non posse, quòd unquam damnatorum quisquam tantum privilegium fortitus fuerit, ut ex ardoribus inferni liberè exire licuerit. Itaque luminis vestigium alibi inquirere necesse est.

Traianus
utrum sal-
vus?
Damasc.
ser. de mort.
juvandis.

6. Et mox offertur celebris, & in utramque partem multum agitata historia de Traiano percipite illam, sed primò, prout à S. Joanne Damasceno narratur. Ambulans quadam die per forum Trajani S. Pontifex Gregorius, commiseratione erga Principis illius animam sese moveri sentiebat, Deumque rogabat, ut ei condonaret errata vitæ. Tunc allata de Cœlo vox aiebat: Gregori, exaudivi preces tuas, & ecce do veniam Traiano. Dein S. Pater concludit, huiusce prodigii sincerè, ac irrefragabilis testem esse totum terrarum orbem. *Testatur oriens, & occidens totus, miraculum hoc germanum, & irrefutabile.* Hucusque Damascenus. Contra narrationem istam acriter insurrexerunt, & ut fabulosam esse comprobarent, magno calore scripserunt Melchior Canus, & Cardinalis Cæsar Baronius. Dominicus Sotus paulò mitius inquit, id sibi creditu durissimum videri. Franciscus Sua-

Can. l. 11. de
loc. cit. c. 2.
Baron. An-
nal. 8. ad

rez ait, se veriùs existimare, quòd falsum sit, ac Bellarmino Cardinali placet inclinare ad id non credendum. Rationes non credendi, veram esse historiam, sunt primò, quòd fundetur in autoritate solius Damasceni in Libro *de juvandis mortuis*; qui tamen Liber fortè non est ipsius: secundò, nullus illorum temporum Scriptor Italicus huius historiæ mentionem facit: tertio, S. Gregorius ipse docet, nullas esse preces fundendas pro damnato; nullas ergo fudit ipsemet: quarto, vel dicendum est animam Trajani *immediatè* ex inferno ad Paradisum transiisse, vel Principem illum rursus ad vitam suscitatum, ac animam corpori suo conjunctam esse. Primum affirmari nequit, cùm de fide sit, Deum nostrum nolle cuiquam adultorum dare cœlum, qui non ipse gratiæ cooperatus fuerit, atque virtutes ad eum finem necessarias exercuerit: neque nobis vel minima ratio est asserendi, quòd unquam ullum mortalium ab eo Decreto exemptum fecerit, itaque dicendum esset, resuscitatum fuisse Trajanum. Verum ubinam ille fuit? quocum locutus est? quamdiu vixit? Profectò neminem Historiographorum deprehendimus, qui resuscitati Trajani vel verbo meminisset. Demum Imperator ille & Christicolæ persecutus est, & libidinosis fuit, ut adeò tantam gratiam haudquaquam promeritus fuerit, & quod inde consequitur, ea ipsi facta non sit.

7. Ista sunt præcipua fundamenta, propter quæ fabulis accensendam esse judicant allegatam narrationem. E contrario pari contentione, cunctisque viribus illam tuentur ut veram Ciaconius, eruditissimus Alphonsus Salmeron, ac alii benignius sentientes. Porro rationes credendi veram historiam sunt, primò Autoritas S. Joannis Damasceni, viri summæ sanctitatis, prudentiæ, & doctrinæ, cujus illud esse opus, à tot sæculis, & à tantis Doctoribus receptum ut genuinum, absque ratione negari videtur. Jam verò si ille, temporibus illis vicinior, scribat, prodigium toti Orienti, & Occidenti notum, sincerum, & innegabile esse, sic omnino credendum esse videtur. Certè rei tanquam veræ ad stipulati sunt S. Thomas Angelicus, S. Bonaventura Seraphicus, Medina, Altisiodorensis, Albertus, Viguerius, Ledesma, ac tot alii, ut Salmeron, quin & ipse Baronius, eam dicant opinionem communem Scholasticorum. Addit Salmeron, Romæ in Ecclesia S. Gregorii se suismet oculis vidisse lapidem sepulchralem vetustissimum, in quo sculptum extabat istud prodigium; huiusmodi autem monumenta æquivalent, & fortasse prævalent authoritati omnium Historicorum. Quòd verò licitum non sit

at. 604.
Suar. loc. cit.
Bellarm.
Contr. t. 4.
de Purg. l.
2. c. 8.

S. Th. 1. sent.
d. 43. q. 9.
art. 2. ad 5.
& 4. sent.
d. 41. q. 2.
art. 2. ad 1.
S. Bonav. ip.
4. de 45.

fit orare pro damnatis, non impedit, quin Sanctus Pontifex orare potuerit, ut ad vitam revocaretur Trajanus, ad exemplum videlicet Apostolorum, aliorumque Sanctorum Virorum: & isto duntaxat modo à Theologis pro vera recipitur illa historia; nempe quòd Trajanus vitæ mortali restitutus fuerit, poenitentiam de peccatis suis egerit, sacrum Baptisma receperit, ac postea denuo mortuus fuerit: nec ad hoc opus erat: ut à multis conspiceretur, aut multo tempore superstes viveret; istà siquidem gratiâ, non ob aliquòd ipsius meritum, sed ob sancti Pontificis intercessionem, promissâ, unâ tantummodo vivens horâ, immò brevius adhuc, facere potuit, quantum ad obtinendam salutem necessarium fuit. In factò, sic explanato, vel illi Theologi, qui fabulis id adscribunt, nullam inveniunt inconvenientiam: nec aliud inter Trajanum, aliosque gravi in culpa mortuos, ac postea redivivos, nisi quòd alii paucis post mortem diebus ad vitam revocati fuerint, iste verò trecentis post primam mortem annis.

Sotus in 4.
d. 45. q. 21
art. 2. 8. Novi, Dominicum Sotum opinari, quòd nullus unquam homo, mortali in peccato mortuus, ad vitam suscitatus fuerit. Sacra Pagina decies loquitur de mortuis redivivis: bis quidem generaliter: *Mortui resurgunt. Multa corpora Sanctorum, quæ dormierant, surrexerunt*; ter autem in Evangelio de totidem à Christo resuscitatis: in Libris Regum ter quoque sermo est de uno suscitato ab Elia, ac de duobus ab Elisæo: denique bis in actis Apostolorum, nimirum de Tabitha vivis restituta ab Apostolo Petro, ac de Eutycho resuscitato ab Apostolo Paulo. De nullo autem istorum asseri potest, quòd gravis culpæ reus fuerit. Verum Ecclesiasticæ historiæ nonnullos ejusmodi nobis exhibent; etenim mortui quidam Idololatæ suscitati sunt ab Apostolis: filium Symphonii Præfecti suscitatum esse à S. Agnete. S. Ambrosius commemorat, & S. Augustinus, infantem septennem, sine Baptismo defunctum, à S. Perpetua revocatum ad vitam fuisse: Falconillam, gentilem fœminam, à S. Thecla suscitata esse, narrat S. Damascenus. At enim sustineri nequit, quòd nullus eorum lethalis culpæ reus extiterit. Quapropter admittendum est, aliquos in inimicitia cum Deo mortuos, atque idcirco damnatos, ex inferno extractos esse per hoc, quòd vitæ redditi fuerint. Ad hoc respondent aliqui, hujuscemodi animas à Deo detentas fuisse in loco quodam tertio extra internum. Verum enim verò per hoc magis ampliantur, & multiplicantur privilegia sine ratione, ac necessitate. Qui gravis in reatu peccati moritur, ei de lege ordinaria debetur infernus, & in inferno pœna æterna. Quòd si tales animæ in loco tertio depo-

nantur, donec in sua corpora gratiosè revocentur, & à pœna ordinaria, & à pœnæ hujus duratione debent exemptæ haberi. His de causis Theologi cõmuniter cum Angelico D. Thoma concludunt, illos, qui gravi in peccato mortui, postea verò per Sancti cuiuspiam intercessionem vitæ restituti sunt, verè in inferno fuisse, non absolutè damnatos ultimata, æternâque sententiâ, sed solum juxta præsentem justitiam in flammis illis repositos usque ad vitæ suæ recuperationem. Ita de Trajano loquuntur, ita de aliis quoque. Vos, Auditores, legite S. Thomam, Suarezium, Bellarminum, & Salmeronem locis jam superiùs allegatis, & in omnibus ita de Trajano, quemadmodum de aliis, hanc ipsam doctrinam invenietis.

9. Atque istæ sunt rationes, ob quas alii asseruerunt, alii verò negaverunt, aliqui factam esse gratiam hanc singularem: ego autem meum ad propositum affirmo, propter aliquos paucissimos, in mortali culpa defunctos, ac postea propitiè resuscitados, asseri non posse de Deo: *deducit ad inferos, & reducit*? qua loquendi formula demonstratur, Deum sic frequenter operari. Idcirco vera citati versiculi significatio unicè tantum illa est, quam in præcedenti Sermone innuavi, & quæ clarè ex ipso Contextu eruitur, nempe, Deum ad extremas ærumnas deducere, ac postmodum inde liberare. Cæterum quando de damnatorum inferno agitur, procùl este, Dilectissimi, procùl este; nam semel illuc intrare, non est, nisi nunquam amplius inde exiturum esse. Tot inter miliones millionum animarum, illuc deturbatarum, & illic semper, heu semper! puniendarum, nulla potest esse, nec quidem tenuissima spes evadendi propterea, quòd paucissimæ quædam revocatæ fuerint ad vitam, ibi tantummodo depositæ: neque à sanctis hominibus resuscitati sufficiunt ad hoc, ut quisquam speret, se pari ratione resuscitatum iri & multò minus præstare possunt, ut quis liberationem ex illis tormentis speret. Litteræ Divinæ nimium clare hac de re loquuntur. *Ite in ignem æternum - Et ibunt hi in supplicium æternum - Ignis eorum non exstinguetur - Qui non obediunt Evangelio, pœnas dabunt æternas: Fumus tormentorum eorum ascendit in secula seculorum.* Eadem sæpiùs nobis occinunt: *Laborabit in æternum, & vivet adhuc in finem - Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Similes loquendi formulas centenis in locis aliis reperire est. Quanta foret, obsecro vos, ô Charissimi, stultitia nostra, si momentanea pro voluptate vellemus abire in illum locum desperationis, nòsque sepelire in tormentis sempiternis?

Damnato-
rum infer-
nus est eter-
nus.

Matth. 35.

SERMO LV.

Dictus in Assumptione B. V. Mariæ.

Dominum formidabunt adversarii ejus, & super ipsos in cælis tonabit: Dominus judicabit fines terræ, & dabit imperium regi suo, & sublimabit cornu Christi sui. 1. Reg. 2. v. 10.

ARGUMENTUM.

Regnum Christi, & B. V. Mariæ.

1. **J**Am in ultima hæremus parte Cantici Annæ, quod vaticinio de futuro quondam Messia concluditur, Excutiamus præmissum versiculum per partes. Primò ait venturam esse diem, qua Dominus ab hostibus suis timebitur, quoniam in cælis horribilia super ipsos tonitrua concitabit. *Dominum formidabunt adversarii ejus, & super ipsos in cælis tonabit.* Theodoretus, Rupertus, Procopius, Euthymius prima hæc verba de primo adventu Servatoris intelligunt. At quomodo de adveniente dici potest: *in cælis tonabit*? In ejus nativitate, verum est, ostensa sunt signa mirabilia in cælo: In Hispania tres apparuere Soles, qui postea paulatim omnes conjuncti sunt in unum: Stella lucida Regibus viam ad cunas monstravit: Angeli festivis plausibus aëra repleverunt; sed hæc erant signa amabilis misericordiæ, non tonitrua formidinis, atque terroris. Ecquid igitur est hoc: *in cælis tonabit*? Respondeo primò, nomine Cæli intelligi posse Beatissimam Virginem Deiparam, quæ Cælum Cælorum appellatur: *Cælum cæli Domino*; per tonitrua verò ipsos vagitus pueruli JESU. Vagitus isti justis, ac Dei amicis erant amabiles, Herodi autem, Dæmonibus, omnibusque Cæli hostibus terribiles. Hinc de Christo, adhuc infante, intra Virginis Matris brachia verè potest asseverari: *Dominum formidabunt adversarii ejus, & super ipsos in cælis tonabit.* Secundò dico, voce Cælorum, juxta frequentem usum Sacrarum Litterarum, Apostolos intelligi posse, ac per tonitru eorum prædicationem: ita Rupertus Abbas intelligit illuc Psalmi decimi septimi versum: *Intonuit de cælo Dominus, & altissimus dedit vocem suam*: ita S. Basilius illud Psalmi vigesimi octavi: *Vox Domini super aquas; Deus majestatis intonuit*: ita S. Hieronymus illud Psalmi septuagesimi sexti: *Vox tonitru in rota*: ita S. Augustinus illud Psalmi cen-

tesimi tertii: *A voce tonitru tui formidabunt.* Ita pari modo hîc quoque: *Dominus super ipsos in cælis tonabit*, videlicet in Apostolis suis per prædicationem, terrori futuram Inferno: *Dominum formidabunt adversarii ejus.* Sic allegata verba benè explicantur de primo Messia adventu.

2. Verùm enim verò in Contextu magis Christo veni-
proprie explicantur de secundo, quando turo Judici,
Christus veniet ad judicandam universam terram satis clarè expressam per ultimorum finium ejus designationem: *Dominus judicabit fines terræ.* Tunc nimirum in cælis tonabit, quando erunt signa in Sole, & Luna, & Stellis: quando vehementissimus erit impiorum terror, & pavor: *Arescentibus hominibus præ timore.* At multò prius ante tempus illud *Dominus dabit imperium Regi suo.* Hic apertè sermo est de Regno Christi, tanquam Hominis, ac de potestate, ipsi supra res creatas omnes collata, Jam verò duplicem considerare potestatem licet, spirituale, atque temporalem. Spiritua-
lis illa est, quæ ad æternum animarum bo-
num ordinatur: unde potest constituere
præcepta, leges, ac pœnas conformes, prout ad Paradisi consecutionem expedit. Potestas temporalis ea est, quæ tempora-
lem curat subditorum felicitatem: unde statuere potest præcepta, leges, pœnas, sententias, bella, prout ad recuperandam, stabiliendâque quietem, & publicam in hac vita prosperitatem conducere judicat. Regnum, ac potestatem spirituale Humanitati Messia concessam esse, certissimum est, & luculenter explicatur, à Theologis in quarto Sententiarum, distinctione prima, ac in tertia parte, quæ-
stione sexagesima quarta. Ad eam auctoritatem accedit quoque ratio, quia nimirum ejusmodi potestas necessaria fuit ad perfectè exercendum officium Salvatoris, itaque illa Christi sanctissimæ Hu-
mani-

S. Th. 3. 3. 3.
Signa Christi
nascens.

B. Virgo
Cælum,

Apostoli
Cælum.

potestas
competit spi-
ritualis, &
temporalis.

manitati fuit, & etiamnum post ejus ascensionem ad eam exercendam visibilis est in terra Vicarius, videlicet Summus Pontifex. ista ratione infallibiliter verum, ac impletum est Matronæ nostræ vaticinium: *Dabit imperium Regi suo.*

3. Restat inquirendum, an Christo, tan-

quam homini, etiam collata sit potestas temporalis, ita ut circa res inferiores, ac terrestres, quin cuiquam inferat injuriam, agere, ac disponere posset, uti Reges, & Monarchæ, etiamsi dispositio ejusmodi non conducere ad bonum spirituale animarum, idque certo cum dominio quodam, non proprietatis, quod omnes alios excludat, sed cum dominio aliquo excellentiæ, inferiore quidem illo, quod Deo competit super omnia creata, superiore tamen, ac sublimiore, quam sit illud, quo Reges alii suos in subditos uti solent. Id equidem in dubium trahi nequit, quod ab æterno Verbo Humanitati suæ simile dominium conferri potuerit; verum Theologi disputant, an reapse dominium hoc illi collatum sit. Ex parte negantium certant Gregorius de Valentia, Robertus Card. Bellarminus, Sotus, Canisius, Salmeron, & inter sacrarum Litterarum Interpretes Abulensis, Pererius, Barradius, Maldonatus, atque alii ab his allegati. Omnes isti docent, Christo tanquam Homini, solum fuisse imperium, ac potestatem spirituales, & ipsum indirectè tantum disponere potuisse circa temporalia, quatenus ista referebantur ad consecutionem salutis æternæ. Illorum fundamenta reducuntur ad duo, & consistunt tum in auctoritate, tum in ratione. Autoritas comprehenditur in tribus loquendi modis, Divino in Codice usitatis, cum de Christo agitur. Primò nomine pauperis appellatus est. *Ego autem mendicus sum, & pauper. Ego sum pauper, & dolens. Persecutus est hominem inopem, & mendicum. Propter eos egenus factus est, cum esset dives. Vulpes foveas habent, & volucres cali nidos; filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet.* Notate hic veluti per transfennam, Auditores, istas loquendi formulas, ac postea cogitate, quam procùl nos ab imitatione Christi distemus, dum tamen ejus fidem profiteamur. Ille amore nostri pauper, mendicus, nudus; aspiciat, in ista Cruce, quin habeat, *ubi caput suum reclinet*: & nos! nos semper avidiores divitiarum, cupidiores lucrorum, forsàn etiam cum ipsius offensione! Secundò, dum sacris in Paginis sermo de Regno Christi est, adhibentur formulæ, quibus id directè ostenditur esse spirituale. *Ego autem constitutus sum Rex ab ea super Sion montem sanctum ejus, prædicans præceptum ejus.* En Rex est spiritualis, in officio prædicationis. *Ecce Rex*

tuus venit tibi justus, & Salvator. En spiritualis Rex est in munere Servatoris animarum. *Quis iste Rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ.* En, Rex spiritualis est, per viam virtutis ad æternam gloriam perducens. Notate hîc quoque per transitum, ô Charissimi, quanta in Christo demonstratur æstatio rerum spiritualium: & istæ forsàn unicæ sunt, quas nos negligimus. Tertiò Divinæ Paginæ, loquentes de Regno Christi, dicunt, *Regnum ejus non esse de hoc mundo. Regnum meum non est de hoc mundo. Regnum non est hinc, &c.* Etiam hic obiter notate, ô Dilectissimi, quomodo Christus hîc in terra nullam curaverit magnificentiam; at quid nos? nempe isthîc totum exerimus fastum nostrum, isthîc totam explicamus jactantiam nostram. Jam verò tribus ex hisce classibus Divinorum Eloquiorum tria hæc argumenta deducuntur. Primum: perfectè pauper non est, qui potestatem temporalem super totum mundum tenet; Christus autem, tanquam homo, perfectè pauper fuit: itaque potestatem temporalem super totum mundum non tenuit. Secundum: Humanitati Christi illud tantummodo Regnum attribuendum est, quod ei Sacræ Litteræ tribuunt; at Sacræ Litteræ spirituale duntaxat ei Regnum tribuunt: igitur Humanitati Christi spirituale tantummodo Regnum attribuendum est. Tertium: Omne Regnum temporale est Regnum de hoc mundo; verum Sacræ Paginæ asserunt, Regnum Christi, tanquam hominis, non esse de hoc mundo: ergo asserunt, Regnum Christi, tanquam Hominis, non esse temporale. Ita ex auctoritate arguitur.

4. Ratio duplici fundamento innitur. Primum est ipsa natura, & conceptus Officii Salvatoris: alterum ipse modus acquirendi Regna. Ex primo sic infertur: Potestas politica, ac temporalis nec necessaria, nec utilis erat ad munus Salvatoris animarum, immò potius ad id muneris expediisse videtur exemplum perfectissimæ paupertatis, atque veri contemptus cujuscunque boni creati, quapropter affirmandum est, sanctissimam Christi Humanitatem noluisse potestatem hujusmodi politicam, ac temporalem. Ex altero sic differitur: Omne Regnum possidet ab hominibus aut per hæreditatem, aut per donationem, aut per electionem, aut per occupationem, aut per invasionem bellicam; nullo autem horum modo Christus, tanquam Homo, regnum temporale tenuit: quare regnum temporale omnino non habuit. Certè non habuit per hæreditatem; etenim, licet ceu verus filius Mariæ Virginis, fuerit è stirpe Davidis, non tamen certum est, Mariam con-

Humanitas Christi an habuerit potestatem temporalem,

Valent. t. 4. d. 1. 9. 22. p. 16. Bellarm. l. 1. c. 4. de Rom. Pont. c. 4. Dom. Sot. l. 4. de Just. q. 4.

Christus dicitur pauper:

Mal. 39. Pl. 68. Pl. 108. 2. Cor. 8. Math. 6.

Rex.

Potestas temporalis non expedit ad munus Salvatoris:

Nec Humanitati Christi titulus ad Regnum temporale videtur esse.

continuâ lineâ descendisse ex primogenitis. Idem pariter de Josepho dicendum est. Accedit, quod in Jechonia finitum sit Regnum prosapiæ Davidicæ. Quin immò David non possederat, nisi solum Regnum Juda, & Israël: solum igitur istud in hæreditatem transire potuisset; at non perinde Regnum totius mundi. Porro neque per donationem potestatis cujuscumque superioris habuit; nullus quippe homo totam terram possederat, qui tale donum ei largiri potuisset: neque per electionem: quia, tametsi aliquando nonnulli convenerint, ut facerent eum Regem: ipsis tamen ejusmodi jus non competebat, & si quod ipsis competiisset, id sola pro Judæa fuisset, quod ipsum à Christo nequaquam fuit acceptatum: neque per occupationem; potius enim Christus ipse voluit, ut Principes temporales agnoscerentur: *Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: &* quemadmodum de ipso canit Ecclesia, *Non eripit mortalia, qui regna dat cælestia*: nec denique viâ belli; nam ille bellum spirituale solum Inferno movit. Quapropter nullus invenitur titulus, quo regnum, ac potestatem temporalem acquisivisset.

Christo Homini competit potestas temporalis.

Mendoz. 1. Reg. 2. 10. ar. 15. sect. 3. Salaz. in Prov. 8. Suar. t. 1. in 3 p. dist. 28. sect. 2. Vasq. in 3. dist. 87. c. 2. Molin. t. 2. de Just. tr. 2. disp. 28. S. Th. de Reg. Princ. l. 3. c. 15.

5. Nihilominus Franciscus Mendoza, & Salazar inter sacrorum Codicum Interpretes, ac inter Theologos Franciscus Suarez, Gabriel Vasquez, Ludovicus Molina, alii que ab his allegati docent, Christo, tanquam Homini, verum imperium, ac potestatem fuisse temporalem, conjunctam cum dominio quodam ordinis superioris, quàm sit illud Regum, ita ut, si voluisset, potuisset exercitus armare, civitates munire, tributa imponere; Principes exautorare, aliaque similia constituere, quin cuiquam faceret injuriam. Et persuadeor hanc esse sententiam etiam Divi Thomæ Angelici, quamvis ab adversariis quoque suam in partem allegetur. Ille de hoc argumento agit in Libro 3. de Regimine Principum, ubi istam tradit doctrinam: *Quamvis enim temporaliter esset Dominus orbis, directè tamen ad spiritualem vitam suam ordinavit Principatum.* Isthic S. Magister probè distinguit jus ab exercitio: concedit Christo dominium, ac potestatem temporalem, & addit, illum ista potestate non usum esse, sed spirituali duntaxat. Ista sententia, quam ego veram arbitror, & in autoritate fundatur, & in ratione.

6. Autoritatem quod attinet, Sacris in Litteris ego deprehendo primò, Christum frequenter appellari Regem, & licet aliquoties, ubi suprâ observatum est, adjungantur aliquæ formulæ, quibus innuitur dominium spirituale, multò, sæpius tamen Regem nuncupari sine ulla limitatione; nam dicitur *Rex omnis terræ: Rex*

*magnus super omnes populos: Rex sempiternus: Ps. 94. 3. Rex sæculorum: dicitur etiam excelsus præ Regibus terræ: Princeps Regum terræ: Rex Regum. Ps. 88. 18. Christus ipse regio nomine vocatus, non contradicit, non inficiatur, se Regem esse sed confitetur: tu dicis, idque, dum is, qui hoc eum nomine compellat, aperte regnum temporale intelligit. Secundò, alias invenio loquendi formulas, quibus absque limitatione Christo, tanquam Homini, collata esse dicitur plenissima potestas. *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra. Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Math. 28. Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus. Luc. 108. Tertiò, alias quoque deprehendo formulas, quibus ille absolute nuncupatur Dominus, ipsique omnia dicuntur esse subjecta. Omnia subjecisti sub pedibus ejus. Dominus nomen illi. Dominus his opus habet. Vos vocatis me Magister, & Domine, & benè dicitis: sum etenim. Dominus dominantium.* Ex hisce Sacræ Paginæ locis istud argumentum deducitur: Non potest absolute dici Rex, & Rex Regum, & Rex, cui non sit omnis potestas, & absolute Dominus, & Dominus dominantium, qui non habet Regnum, ac potestatem temporalem; atqui Christus, ut Homo, dicitur absolute Rex, & Rex Regum, plena cum potentia, & absolutus Dominus Dominorum: itaque verum habet Regnum, ac potestatem temporalem. Accedit, quod ipse aliquoties, in rebus exigui momenti, speciem dederit hujusmodi potestatis, veluti cum fici arborem arefecit, cum Discipulos spicas vellere, ac tritici grana manducare permisit, cum Diabolis totum porcorum gregem in aquis suffocare concessit. Omnia hæc citra dominorum injuriam fuerunt: igitur exercitium supremi domini censendum est.*

7. Equidem verum est, Christum dixisse, quod Regnum suum non sit *hinc*, non *de hoc mundo*; verum nōstis, quidnam per hoc innuere voluerit? Primò dicere voluit, potestatem, ac dominium suum non esse æquale potestati, ac dominio terreno, & imperfecto Regum mundi, sed ordinis excellentioris, ac sublimioris. In altero loco dicere voluit, à se Regnum suum non administrari aliorum modulo cum superbia, fastu, & arrogantia; felicitate propria transituris in rebus sæculi reposita. In loco tertio dicere voluit, se Regnum suum non obtinuisse à creatura quadam, aut arte humana, non hæreditate, non dono, aut hominum electione, non occupatione, aut bello: unde illud non erat *hinc*, non *de hoc mundo*. sed à Deo, & quidem per donationem, sibi ab æterno Patre suo factam: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo*: in quo manifestè titulum juris ejus intueri licet. Neque dominium istud opponitur illi

Psal. 48. 8.

illi paupertati, quæ toties in illo prædicatur à sacris Litteris; duplex quippe dominium à nobis considerandum est, dominium proprietatis, atque dominium dignitatis, potestatis, & excellentiæ. Dominium proprietatis propriè repugnat paupertati, & divitem reddit; Humanitas autem Christi hac ratione dominium mundi noluit, suum cuique reliquit, atque, si S. Thomas L. 3. de Regimine Principum, sæculares Principes appellat Vicarios Christi in temporalibus, intelligendus est cum metaphora, quantum videlicet Christus illos dominio suo privare potuit, sed noluit. Non inconsideratè dixi: Christus hac ratione mundi dominium noluit; siquidem, ut in Extravagantibus, *Cum inter nonnullos, & Quia quorundam, de verborum significatione*, Joannes vigesimus secundus observat, paucissimis contentus erat, immò, prout à Nicolao quarto discimus in Capitulo *Exit, de verborum significatione in sexto*, aliquo vitæ suæ tempore, quemadmodum sub vitæ finem in Cruce, omni se proprietate spoliavit usque ad ipsas vestes. Idcirco dominium habuit, ut ita dicam altum excellentiæ, per quod, si voluisset, potuisset etiam acquirere dominium utile proprietatis; quoniam verò illud ei sufficiebat, eòquod pauper esse mallet, istud nolebat. Ejusmodi quippe dominium ipsius erat, ut, si voluisset, locuples esse potuisset; idque tantò mirabiliorem ejus paupertatem reddidit, eòquod, cum distissimus esse potuisset, pauperrimus esse voluerit. Ita temporalis potestas in totum mundum haudquaquam repugnabat muneri Servatoris, etenim ista ratione clariùs demonstrabatur, quàm æstimabilis sit paupertas, quam quis pro Deo sponte amplectitur. Ex altera verò partè convenientissimum erat, ut sanctissimæ Humanitati quodcunque conferretur donum, quod ejus fini non adversaretur; à Verbo siquidem assumpta, vi hujus unionis supra res creatas omnes elevabatur: itaque ratio postulabat, ut etiam supra omnes illas potestatem aliquam plenè despoticam obtineret. Atque adeò de Christi imperio, seu Regno tam spirituali, quàm temporali verissimè impletum est, quod Anna tot annis priùs vaticinata est: *Dabit imperium Regi suo.*

8. Hic autem dissimulare me non debere arbitror quæstiunculam aliquam, ex allegatis Divinæ Paginæ verbis eruendam, &, quemadmodum ejus tota solutio verget ad magnæ Virginis Deiparæ gloriam, ita quoque ad hodiernum ejusdem in cælos assumptæ festum facturam. Itaque sciendum vobis est, Auditores quòd, ubi Vulgata nostra legit: *Dabit imperium Regi suo*, Septuaginta vertunt: *Dabit imperium Regibus nostris.* Et quibus isthuc de Regi-
A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

bus est sermo? Quòd si, veluti vobis demonstratum hætenus ivi, unus eorum, de quibus mentio fit, est ipse Christus, alterius nomine venit Beatissima Virgo Maria: ille Rex - ista Regina. *Dabit imperium Regibus nostris.* Quid? quòd Mariæ forsitan applicari valeant ultima, quibus Anna Canticum concludit suum, verba: *Et sublimabit cornu Christi sui.* Cornu, ^{Cornu est gloria,} prout aliàs explicasse me memini, sæpè significat gloriam; atqui gloria Christi peculiari quadam ratione Maria est. Seu dotes eximiæ Virginis consideremus, sive prærogativas, sive merita Ejus, ad gloriam Jesu Christi semper evadit, quod dicitur: *Hæc est Mater mea.* Quapropter de Beatissima Virgine, ceu gloria Christi, pariter elevata ad hoc, ut sit Regina Mundi, perbenè verum esse patet: *Et sublimabit cornu Christi sui; Dabit imperium Regibus nostris.*

9. Quòd verò Deipara Virgo sit Regina Mundi, haud est, quòd quis dubitet: ita namque Sacri Codices asserunt: *Astitit Regina à dextris tuis*: id ore pleno Sancti Patres adstruunt: id Ecclesia identidem repetit, à qua illa vocatur Regina omnium ^{Vid. Salaz, in Prov. 8. 16.} cœlestium Hierarchiarum: *Regina Angelorum, Patriarcharum, &c.* vocatur Regina Cœ- ^{B. V. Maria quomodo Regina mundi.} li totius: vocatur Regina sine limitatione: *Salve Regina.* Porro difficultas in ratione versatur explicandi, in quonam consistat hoc, quòd Maria sit Regina. Dicere solam esse denominationem, ac titulum, sanè nimis humile est; nec enim Deus noster solas denominationes dare solet absque re. Assignare ipsi Regnum, & Imperium spirituale Mundi, minùs ei convenire videtur ob sexum muliebrem; certè tam in Lege naturæ, & scripta veteri, quàm in Evangelica, spirituale regimen semper solos penes Viros stetit: isti semper fuere Pontifices, isti Sacerdotes, non fœminæ. Superest igitur, ut Regnum temporale Virgini Mariæ tribuatur. Verùm hic nova difficultas exoritur; etenim vel ipsi dominium proprietatis assignare volumus: & hoc, quemadmodum Filio negatum est, ita Matri quoque negandum est: vel dominium dignitatis, & excellentiæ ei concedimus; at cum istud Filio competat, Matri non posse tribui videtur; quia Scholæ docent, unius ejusdem rei dominium, quod quidem sit ejusdem ordinis, non posse residere penes plures, quàm unum. Ecquid igitur accedit Beatissimæ Virgini per hoc, quòd sit Regina Mundi?

10. Respondeo, id accedere cum proportionem superioris ordinis, quod habent Reginae terrestres, unà cum suis Regibus dominantes. Primò habet jus illud, ut ipsi exhibeatur obsequium, reverentia, & obedientia, tali dignitatì debita. Illa
Y Regi-

Regina Angelorum est: isti igitur ipsi tenentur obsequi, ipsam venerari, ipsi obedire subditorum more, ad eadem tenentur homines, ad eadem dæmones. Deinde jus ei competit, atque potestas imperandi dependenter à summo Rege Jesu Christo, qui ipsi, tanquam Reginae, amplissimum arbitrium, ac extensam potentiam permittit, ita ut illa hujus beneficio communicationis etiam imperare valeat rebus irrationalibus, sensuumque ex-

pertibus, easque cogere, ut ad nutum ipsi obsequantur. Isthæc est elevatio MARIE ad Regnum, gloria Christi. *Sublimabit cornu Christi sui.* Isti sunt à DEO constituti duo totius mundi Reges, JESUS, & MARIA. *Dabit imperium Regibus nostris.* Hinc, Auditores, discite, quanto studio nos oporteat cavere, ne illos offendamus: quantâ curâ nos deceat nostram huic Regi, huic Reginae contestari obedientiam. Ita fiat! fiat!

S E R M O LVI.

Dictus Festo Sanctorum Omnium.

Et abiit Elcana in Ramatha in domum suam: Puer autem erat minister in conspectu Domini ante faciem Heli Sacerdotis 1. Reg. 2. v. 11.

A R G U M E N T U M.

Liberi providè curandi sunt. Merces Divini servitii magna est.

1. **P**ostquam Anna Canticum suum compleverat, & ipsa, & Elcana maritus ejus, domum suam in Ramatha redierunt: *Et abiit Elcana in Ramatha in domum suam.* Hic equidem solius Elcanæ fit mentio, quia per ipsum, ceu caput, omnes alii familiares intelliguntur. Hæc clara sunt; at verba sequentia difficultatem pariunt: *Puer erat minister in conspectu Domini ante faciem Heli Sacerdotis.* Imprimis quid hoc dicere vult: *Ante faciem Heli Sacerdotis?* Dein, si Samuel puer trium duntaxat annorum erat, quomodo minister fuisse dicitur: *Puer autem erat minister in conspectu Domini?* Quod ille ministerium in ætate tantula potuit obire? Tertiò, quòd si detur, eum annis tunc majorem fuisse, cur in ipsius laudem solum dicitur, quòd fuerit minister in conspectu Domini? Certè Samueli mille tituli erant, è quibus laudaretur: & unicè dicitur, quòd servièrit Deo. Enimverò nimia hæc videtur esse laudis parsimonia. Nos modò incipiamus à primo.

Samuel puer ministrat

per obedientiam.

Liberi diffi-

2. Ante faciem Heli Sacerdotis, interpretatur Mendoza: *id est, ad nutum:* ministrabat secundum jussu, & imperia Sacerdotis. Obsequentissimus adolescens pro cunctarum actionum suarum mensura capiebat imperium, quin & nutus Magistrum sui. Si liberis omnibus ista esset obe-

diendi promptitudo, quantò felicius foret eorum profectus. At enim perquam difficulter obtinetur hæc obedientia. Et liberos quod attinet, ipsis condoleo; nec enim de ætate tenera, imprudente, ac inexperta, fructus certæ maturitatis expectari possunt. Verum haud perinde vobis condolere queo, ô parentes, quandoquidem, cum vos Magistris consentire, promptamque manum oporteret præbere, potius ipsis inconsultissimè resistitis, ac ipsimet inobedientiam, & contumaciam filiorum vestrorum fovetis: ipsimet Magistrorum manum à summè necessariis castigationibus inhibetis: ipsimet filiorum fabulosis, mendacibusque narrationibus imprudenter creditis, atque, dum eos nimium tenellos, ac debiles appellatis, ipsos & erga vos, & erga Magistros suos nimium audaculos, ac refractarios efficitis. Cum postmodum creverint, & grandiusculi evaserint, tunc enim verò, sed planè serò nimis, amarè dolebitis, quòd omne jugum excutiant, quòd omne consilium respuant, quòd nec reverentiam, nec amorem filialem, nec obedientiam vobis exhibeant. Vestrum hoc damnum est, vestrà culpà paratum. Facite, ut filii vestri parvuli, maturè affuescant obedire suis Præceptoribus, si velitis adultos obedire vobis parentibus.

culter obedientiæ, non sua culpa.

sed parentum,

bus. *Ante faciem Heli Sacerdotis : id est, ad nutum.*

3. Explicatio hæc bona est; sed fortè magis adhuc ad litteram asseverari potest, quòd Heli Samuelem semper ob oculos habuerit, ipsi semper astiterit, ipsum semper penes se vicinum voluerit. *Ante faciem, id est, sub oculis, Heli Sacerdotis.* Id sanè mirabile est, quòd videamus, ab eodem Heli suos filios tam perversè educatos esse, Samuelem verò tam laudabiliter. Novi equidem, discrimen hoc assignari posse, quòd eidè educationi hic benè cooperatus fuerit, illi verò nequaquam. Id, quod hodieque spectare est in Scholis, atque Collegiis, è quibus alii prodeunt litterati, modesti, pii, contrà alii rudes, arrogantes, malè morati. Institutiones eadem sunt pro utriusque, sed non omnes eandem afferunt indolem, non idem omnes ingenium. Ita videtis, eodem in agro spicas esse hìc plurimas, uberes, ac divites, illic autem raros, exiguos, & marcidos. Eadem utrobique cultura est, sed non eadem soli bonitas. Ipse Sol absque studio partium radios suos æqualiter dispensat super glebas, & super arenas; illæ in fruges pullulant; istæ verò subulum inutile permanent. Sol idem est istis, atque illis; sed in utriusque non est eadem capacitas. Pari ratione sub eadem manu Heli Sacerdotis florere potuit Samuel, atque sub eadem omni virtute steriles remanere filii. Verùm si attentius ipsa sacra Verba consideremus, facilè tanti discriminis rationem deprehendemus. Samuel semper erat *ante faciem Heli*, non item ipsius filii: semper attentum oculum Heli super illum habebat, at, non perinde super istos, uti suo tempore videbimus.

Parentes ante oculos habent filios

4. Quisquis filios suos benè educatos cupit, necesse est, ut eos *ante faciem* habeat. O quot vestrum liberos nunquam, uti dicere consuevistis, ob pedes vestros discurrere sustinetis! die, noctùque illos ad varia diverticula, ad ambulationes, ad confabulationes, ad hilaritates esse permittitis, & interea nunquam eos videtis, quò vadant, quid agant, quibuscum conversentur, quomodo loquantur, quomodo vivant, ignoratis: & tamen creditis, feliciter illis applicandas esse instructiones, ad ipsos probè educandos necessarias? Quòd Angeli inter sese invicem loquantur, & inferiores à superioribus illustrentur, ac multa doceantur, nemo dubitat. Jam Theologi quærunt, utrum id ab Angelis fieri queat in quamcunque distantiam. Pro quæstionis exemplo statuitur: An Archangelus aliquis, existens Romæ, illuminare valeat Angelum existentem Bononiæ: Aut

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

an Seraphinus, existens in Cœlo, conceptus suos communicare possit Archangelo cuidam, existenti in terra. D. Thomas Angelicus, Cajetanus, ac Thomistarum Schola communiter, Alensis, Vasquezius, & alii, docent, Angelos in quamcunque distantiam loqui invicem posse. Contra Franciscus Suarez in Metaphysica ferme videbatur credere veram omnino propinquitatem spiritualium illarum substantiarum requiri, ita quidem ut inter eas nullum interponatur spatium, nec verum, nec imaginarium: & quamvis in secunda Parte de Deo minùs istam opinionem probet, à se tamen haud improbabilem haberi ostendit. Gregorius, Sotus, Richardus, Major, alique mediam ingrediuntur viam, atque, tametsi determinatam vicinitatis mensuram non assignent, aliquam tamen propinquitatem exigunt. *In locutione Angelica requiritur propinquitas, & impedi potest propter distantiam.* Jam modò perpendite, Parentes: si Theologi certent, atque tot affirmant, Angelos ob distantiam impedi, quò minùs mentem suam aliis Angelis manifestare valeant, vobis nihilominus persuadetis, fieri posse, ut vos, homines limitatissimi, instructionem vestram communicetis filiis vestris, iisque fortasse parum capacibus, dum plerumque procùl à vobis degunt? dum vix unquam eos coram vobis præsentes cernitis? Ah non, ô Charissimi! nolite liberos ex oculis dimittere, sed assiduè illos *ante faciem* habete. Modò ad alteram quæstionem progrediamur.

S. Th. de verit. q. 9. art. 6.

Suar. Metaph. disp. 18. n. 44. & seq.

Si Angeli nequeant loqui in distans.

Quomodo parentes curabunt liberos absentes?

5. Dicitur ulteriùs ministrasse Samuel in conspectu Domini. Ecquid is ætate tam tenera agere poterat? Magister Historiæ respondet, eum litterarum studiis vacasse, artemque legendi didicisse. Et sanè triennalis ætas ad inchoandum hujuscemodi studium aptissima est. Ipse ego novi pueros, atque puellas, ætatis anno quarto quemque librum expeditè legentes. Verùm enimverò hocce studium non potest appellari verè ministerium. Sed rem declaro, & assero, id non intelligi debere de Samuele mox, ut in Templo relictus fuerat, sed solùm posteaquam sufficienter profecerat; nam juxta frequentem morem tum Divinis in Litteris, tum in Historiis, anticipatur commemoratio ejus, quod postmodum tantummodo secutum est. At enim hinc altera nascitur quæstio, eaque tertia, ab initio proposita: quam ob causam puer centenis nominibus & à sanguine, & à venustate, & ab ingenio, & ab intellectu, & à profectu laudabilis, haud alio prædicetur ex capite, quàm quòd in servitio Dei fuerit? *Puer autem erat minister in conspectu Domini?*

Apud Mendoz hic ætas tenera apta ad discendum.

6. Id vobis edicam; priùs autem date

Y 2

tan-

tantisper, ut magnos vobis proponam Duumviros, quibus insigne constituendum est elogium. O quàm præclarum & ingenium, & calamis Academicis argumentum! Defuncti sunt Moyses, ac Josue: hinc duæ desiderantur inscriptiones, quibus perpetuam in memoriam duraturis semper honorificentur tam grandia nomina. Maxima laudandi difficultas erit ex hoc, quod nimio opere laudari mereantur; omnis quippe illorum actio prodigiorum præbet compendium? quapropter difficile erit, omnium actionum prodigia in unum constringere compendium. In Moysæ quidem encomio digni sunt ipsi quoque vagitus, usque adeo amabiles, ut aliorum corda rapiunt, & incantent. Adhuc infans à matre derelictus est in flumine, & ex eodem flumine à Regina adoptatur in filium. Adultus aulam regiam sponte derelinquit, atque potius cum oppressis affligi, quàm cum opprimentibus regnare eligit. Inficitur, se nepotem Pharaonis esse, & hujus flagellum efficitur. Negat, se principem esse, ac Dei Vicarius constituitur. Illi baculo, seu virgæ, ad cujus motum prius oves pauculæ obedierant, jam Elementa obsequuntur, Servorum milliones in libertatem vindicat: sexcenta militum millia ad nutum suum paratos numerat: Iter facile per desertam eremum invenit, postquam per mare medium viam siccam paravit. Non metuit penuriam, dum ipsas per nubes commeatus largiter advehitur, ac in suavissimi potus venas durissima laxa aperiuntur. Ipse Leges fert omnibus, & Leges accipit à solo Deo. Post ejus obitum, cadaver ex oculis hominum tollere necesse est; alioquin id ipsum coleretur divino honore. Josuam quod attinet, ille diademata Regibus triginta & uni è capite detrahit, atque tot è coronis, aliorum è capite detractis, nec unam fronti suæ imponit, sed omnes pedibus calcit, apertè demonstrans, haud esse regna se altiora, sed se stare supra omnia imperia. Vi armorum unum ac triginta Regna subjicit, ut ea inter suos distribuat, non ut ipsemet usurpet. An illum formident hostiles exercitus, edicant flumina, quæ, dum transitum ei negare non audent, territa fluctus suos revolvunt. An illi homines obediant, enuntient planetæ, qui dum is duobus imperat, ne moveantur, omnes consistunt, ac immoti permanent, ut ille victorias suas prosequatur. Hic, Auditores, in compendio videtis, quàm amplam elogiorum materiem duo Heroes isti præbeant.

7. Jam percipite, quale sit encomium, illis ipso Spiritûs Sancti calamo post mortem adscriptum. *Mortuus est ibi Moyses, servus Domini.* Ita de Moysæ in Deu-

teronomio. *Mortuus est Josue filius Nun, servus Domini.* Sic de Josue in Libro, ejus nomen præferente. *Servus Domini*, hoc est omnium titulorum utriusque compendium. Atque hic omnino est, ô Dilectissimi: unica vera hominis laus est servire Deo corde toto. Id, quod ipsi duo Reges Idololatæ, Nabuchodonosor, ac Darius, protestati sunt, quorum prior honorifice cupiens compellare tres Juvenes in fornace, alter honorare Daniele desiderans, illustrius haud invenire potuerunt præconium, quàm Servi Dei. *Servi Dei excelsi, egredimini, & venite. Daniel, Serve Dei viventis.* Ita contestatus est Judas Apostolus, in Epistola sua plus gloriatus, se servum esse, quàm consanguineum JESU Christi, *Judas JESU Christi servus*: ubi perbenè Clemens Alexandrinus animadvertit: *Cum sciret propinquitatem Domini, non dixit, fratrem se esse, sed quid dixit? Judas servus JESU Christi.* Ita pariter omnes ostenderunt Apostoli, quando quamdam in vanitatem elati, verbis inter sese de primatu certarunt. Consideratu digna sunt Evangelii verba: *Facta est autem & contentio inter eos, quis eorum videretur esse major.* Non dicitur: eos contendisse de sententia, quisnam definiendus esset esse major, sed solum, *quis eorum videretur esse major.* Nôstisne, quàm id ob causam? Illi de excellentiis agebant, ac honore mundi: atque ista sunt apparentiæ duntaxat, & nihil amplius; idcirco benè percontati sunt inter se, *quis eorum tantummodo videretur esse major.* In inferno non minùs, atque in Cœlo solus æstimatur, qui Deo servit. Dicite Dæmonibus de moribundo quodam; ille nobilis est: non terrentur. Dicite: ille dives est: non metuunt. Dicite: ille literatus, ille doctus est: non formidant. At si pauper ille sit, & mendicus, probus tamen Domini Dei servus, eum & formidant, atque verentur. In Cœlo Jobus ipso Divini Numinis ore prædicatur. An autem de principatu ejus, an de divitiis sermo est? O nequaquam? ipsi perpendite, num ista magni fieri possint in Cœlis. Ejus tota laus in fideli servitio consistit: *Nunquid considerasti servum meum Job?*

8. Et certè si rem in rigore Theologico considerare velimus, qui Deo servit super omnia ex corde bono, inquit Angelicus, revera est, super omnia creata incedit, & qui DEO adhæret, certa ratione cum DEO unus idemque spiritus efficitur; spiritus autem DEO unitus acquirit, nescio, quid divini. *Quilibet homo, vel Angelus, verba subnecto Doctoris Angelici, in quantum adherendo Deo, fit unus spiritus cum Deo, est superior omni creatura.* Ipsi vos, Auditores, quàm ob causam tot, ac tantis honoribus Beatos illos Cœlites colitis, quorum omnium festiva solemnitas hodie celebratur?

tur? Inter eos multi fuerunt in terra pauperes, multi ignobiles, è plebe multi: nihilominus ad eorum pedes fastum vestrum humiliter demittitis, haud aliam, arbitror, ob rationem, quàm quòd sciatis, eos fideles Dei nostri fuisse servos. Ex omnibus hucusque propositis is facilè vobis est colligere, quare Samueli sola laus tribuatur, quòd serviat Deo. *Puer autem erat minister in conspectu Domini, & quemadmodum S. Gregorius explicat: Erat minister gratus oculis Dei.* Nempe sola laus ista tribuitur, quia hæc unica est, quæ veram præstantiam, ac existimationem pariat. Itaque per istam, ô Charissimi mei, nobis ipsis quoque præstantiam, & existimationem comparemus: istam æstimemus, ac honoremus in eo, qui illâ ornatus est. At at, ne quemquam Deo servientem contemnite; seu quis Religiosus sit, sive Sæcularis, seu propinquus, sive famulus vester, si Deo serviat, ipsum honorate. Ego vobis

hanc in rem illud occinam, quòd undis marinis de quodam amico suo differens Poëta acclamabat:

Quid sacram violas unda Spumante carinam?

Ah! nescis, quantum Numinis illa vehat.

Ovid.

Quomodo vos hominem bonum, ac probum audetis vilipendere? Nimirum ignoratis, quanti Cœlorum favores in illa anima resideant. Ibi Deus est, velut in delecto suo diversorio. *Ah, nescis, quantum Numinis ille vehat.* O Beati Vos, Auditores mei, si omnes domestici vestri bono corde Deo servirent! Sanè nec fraudem, nec furtum, nec infidelitatem formidare vobis esset: placida vobis esset quies, tutæ divitiæ vestræ. Serviamus igitur, omnes optimo corde serviamus Deo, ac revereamur eum, qui servit illi, qui, veluti Samuel, est *minister in conspectu Domini: minister gratus in oculis Dei.*

SERMO LVII.

Porro filii Heli, filii Belial, nescientes Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum. 1. Reg. 2. v. 12. & 13.

ARGUMENTUM.

De Doctrina Christiana.

Filius Belial, I. perversus, ac malè moratus.

ALia jam occasione dixi vobis, verbo, *Filius Belial*, in Sacrae Paginæ sensu significari hominem perfidum, ac malè moratum. Tales erant Ophni, & Phinees, duo filii Heli, ambo quidem Sacerdotes, sed omnem & sui muneris, & Divini honoris curam abjicientes, *Porro filii Heli, filii Belial, nescientes Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum.* Ista verba proximam in diem Dominicam nobis enucleandum dubium aliquod subministrabunt, quo quæretur, quæ revera sit ignorantia, Heli filiis objecta. Hodie sufficiet nobis una tantum consideratio, sat facilis, cujus occasione utilissimo de argumento agam. Consideratio versatur circa duo vitia, simul illis flagitiosis fratribus objecta, nimirum perversitatem, & ignorantiam cum rerum Divinarum, tum sui ministerii. *Filii Belial, nescientes Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum.* En ignorant: nescientes, en scelerati sunt: *Filii Belial.* Hinc pensate, Auditores quàm meritò vobis identidem inculcemus, ut & ipsi adesse, & filios vestros adducere studeatis ad Catecheses, sive Doctrinæ Christianæ explanationes; quòd si enim res Dei, & animæ igno-

raverint, si nescientes fuerint, etiam dyscolli, ac vitiosi erunt, *filii Belial* erunt. Jam modò date, ut hodiernam dictionem in isto maximi sanè momenti argumento figam, vobisque demonstrem primò, quanta damna è Doctrinæ Christianæ ignorantia resultent, atque dein secundo loco, quanti referat, ut Catechesis assidue tradatur, ac Juventus Christiana in fidei rebus instituat.

2. Damnum primum, ex neglecta Christi doctrina emergens, est ignorantia Articulorum fidei. Istud ejusmodi damnum est, quod totà constare possit animâ. Qui perquam confuse credit, quod sancta nostra Mater Ecclesia credit, perperam agit, neque plenè satisfacit illis, ad quæ nos obstringimur. Apostolus Paulus duos assignat Articulos, quos adeò necessarium est explicitè credere, ut absque ea fide nullus homo adultus animæ salutem consequi valeat. Illi sunt, quòd Deus sit, & quòd iste Deus omnes actiones nostras remuneretur. *Accedentem ad Deum oportet credere, quòd Deus est, & remunerator est.* Ad hæc inter Theologos controversum est, utrum post Evangelii promulgationem pa-

Ex ea neglecta doctrina est damnum, est ignorantia.

Credenda quæ sint.

Doctrina Christiana necessaria est.

Vid. Tanner.
l. 3. disp. 1.
q. 7. dub. 2.

S. Th. 2. 2.
a. 2.

Vid. Sporer
l. 1. d. præc.
tr. 2. c. 2. sec.
1. & 2.

quæ scienda.

riter necesse sit explicitè credere duo mysteria Unitatis, ac Trinitatis Divinæ, atque Incarnationis, & mortis Christi. Utraque pars gravissimos in defensionem suam Doctores numerat; at hoc parum facit ad propositum meum, ad quod vicissim certum est, communissimam esse doctrinam Theologorum cum Angelico, quod omnes fideles adulti necessitate præcepti, & sub peccato gravi, teneantur scire expressè articulos fidei præcipuos. Ad quod ritè intelligendum nôsse vos oportet, virtutem fidei quinque præcepta continere, tria affirmativa, ac duo negativa, quæ sunt 1. *Scire credenda*: 2. *Credendis asseriri interius*: 3. *Fidem profiteri exterius*, dum opus est: 4. *Non sentire contra fidem interius*: 5. *Non negare fidem exterius*. Si stamus parumper in primo: *Scire credenda*. Præceptum istud, quod probè vos notare velim, obstringit ad illa scienda, quæ sunt necessaria primò ad credendum, secundò ad benè sperandum, tertio ad benè vivendum, & inde quartò ad obtinendam salutem. Horum ratio satis clara est, eò quod *essentialis* cujusque fidelis Christiani professio sit, ut ad Deum, ultimum finem suum tendat per viam fidei, ac Legis Christi; at qui viam istam nescit, per eam tendere nequit: igitur qui eam nescit, ab *essentiali* fidelis Christiani professione deficit. Porro via fidei, ac legis Christi consistit in hoc, ut credat, speret, agat, & exequatur id, quod ad salutem necessarium est: itaque homo Christianus vi professionis fidei tenetur ad scienda illa, quæ necessaria sunt ad benè credendum, benè sperandum, benè operandum, & ad obtinendam salutem. Jam verò ad ritè credendum necessarium est scire saltem omnes articulos in Apostolico Symbolo contentos, è quibus Theologi solum excipiunt illum de Communione Sanctorum, ut qui, ceu difficilis explicatu, sufficit, si à rudibus credatur obscurè tantummodo, quin capiatur. Ad benè sperandum necessarium est scire saltem illas petitiones, quas Oratio Dominica complectitur. Ad benè operandum necessarium est, instructum esse in Præceptis Dei, & Ecclesiæ, nec non in iis, ad quæ quis vi statûs proprii præcipuè tenetur: denique, sicut usus sacrorum Ecclesiæ Mysteriorum, quæ Sacramenta dicimus, adjumentum potentissimum est ad æternam salutem referendam, necessarium quoque est, sufficienter imbutum esse saltem illis, quæ recipere obstringimur. Istarum rerum ignorantia excusari fortè poterit in illis, qui montes incolunt, & alpina loca, ubi Parochi, & sacri Curiones deficiunt. Verùm in media quadam civitate, ubi cunctis, qui volunt, permagnum est institutionis catechetice commodum, nullus excusationi locus est, atque,

regulariter loquendo, graviter culpabilis erit ea ignorantia, in quantum videlicet graviter culpabilis est negligentia, & omisio mediorum debitorum, ac facilius ad acquirendam scientiam istam. Num jam leve malum animæ vobis videtur ignorantia, quæ communiter cum lethali culpa conjungitur

3. Huic jam addite alterum detrimento, tali ex ignorantia proveniens, nimirum magnam facilitatem in alia prolubendi peccata. *Non est scientia Dei in terra*, Divinus ait Vates: & quid inde consequitur? *Maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inunda-verunt, & sanguis sanguinem tetigit*. Certè veritates æternæ, ac fidei nostræ dogmata, ritè intellecta, à peccato absterrent. Quod si horum notitia deficiat, omne frænum sceleribus laxatur. Probatum equidem remedium foret, ad preces, & Sacramenta recurrere; sed ubi scientia doctrinæ Christianæ deest, haud adeò facile est ea adhibere remedia: recitantur aliquæ preces, quin intelligatur, quid petatur: acceditur ad Sacramenta, quin sciantur necessariae dispositiones, cum periculo committendi grande sacrilegium, dum ab imparato recipitur Sacramentum: verbo, *ubi non est scientia animæ, non est bonum*, inquit Sapientissimus Regum. Ecquod autem remedium superest adversus tantam jacturam? Percipite. Populo Israëlítico à Salmanasare Assyriorum Rege Babylonicam in servitutem abducto, multæ per temporum vices coloniæ missæ sunt à Babylone ad occupandas vacuas civitates Samariæ, olim Israëlitarum metropolis. Illæ quidem venerunt; sed brevem post moram supervenerunt, nescio, unde, certò venerunt à Deo Missæ multæ catervæ leonum, ferocientium, totamque regionem devastantium. Impeditæ viæ, subjecti periculis campi, ipsæ malè securæ civitates erant; ita illæ belluæ locum omnem infestabant vel ungibus, vel rugitibus, vel stragibus, vel terroribus. His in angustiis infelices illi nuntiis ad Regem suum Salmanasarem missis, rogavere suppetias, easque mox obtinuere. Sed quale, putatis, Rex ille misit auxilium. Enimverò pugnandum erat contra *Leones*: itaque haud dubiè egregios miserit venatores, ac generosos milites, qui bestiarum illarum ferociam frangerent armis, atque retunderent: Nequaquam, Auditores. Nunquid saltem præstantissimos molossos, laqueos, ac retia miserit, quibus per insidias circumveniri, dolisque confici potuerint illi crudeles hostes? Neque hoc erat; sed misit Sacerdotem Israëliticum, qui populos illos veri Dei doctrinâ erudiret. *Ducite*

Damnum 2.

est, facilitas

peccandi.

Non est scientia Dei in terra, Ose. 4. 1.

Ose. 4. 1.

Maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inunda-verunt, & sanguis sanguinem tetigit.

Certè veritates æternæ, ac fidei nostræ dogmata, ritè intellecta, à peccato absterrent.

Quod si horum notitia deficiat, omne frænum sceleribus laxatur.

Probatum equidem remedium foret, ad preces, & Sacramenta recurrere;

sed ubi scientia doctrinæ Christianæ deest, haud adeò facile est ea adhibere remedia:

recitantur aliquæ preces, quin intelligatur, quid petatur:

acceditur ad Sacramenta, quin sciantur necessariae dispositiones, cum periculo committendi grande sacrilegium, dum ab imparato recipitur Sacramentum:

verbo, *ubi non est scientia animæ, non est bonum*, inquit Sapientissimus Regum.

Ecquod autem remedium superest adversus tantam jacturam?

Percipite. Populo Israëlítico à Salmanasare Assyriorum Rege Babylonicam in servitutem abducto, multæ per temporum vices coloniæ missæ sunt à Babylone ad occupandas vacuas civitates Samariæ, olim Israëlitarum metropolis.

Illæ quidem venerunt; sed brevem post moram supervenerunt, nescio, unde, certò venerunt à Deo Missæ multæ catervæ leonum, ferocientium, totamque regionem devastantium.

Impeditæ viæ, subjecti periculis campi, ipsæ malè securæ civitates erant; ita illæ belluæ locum omnem infestabant vel ungibus, vel rugitibus, vel stragibus, vel terroribus.

His in angustiis infelices illi nuntiis ad Regem suum Salmanasarem missis, rogavere suppetias, easque mox obtinuere.

Sed quale, putatis, Rex ille misit auxilium.

Enimverò pugnandum erat contra *Leones*: itaque haud dubiè egregios miserit venatores, ac generosos milites, qui bestiarum illarum ferociam frangerent armis, atque retunderent: Nequaquam, Auditores.

Nunquid saltem præstantissimos molossos, laqueos, ac retia miserit, quibus per insidias circumveniri, dolisque confici potuerint illi crudeles hostes?

Neque hoc erat; sed misit Sacerdotem Israëliticum, qui populos illos veri Dei doctrinâ erudiret.

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

Ducite

cite illuc unum de Sacerdotibus, quos inde captivos adduxistis, & vadat, & habitet cum eis, & doceat eos legitima DEI terra. Sacerdos ibat, eosque veri DEI agnitione instituire incipiebat: & docebat eos: & hoc satis erat ad leones profligandos. Verum quid agendum erat Sacerdoti contra leones? quomodo doctrina conveniebat cum belluarum exterminatione? Multum, o Charissimi, immo omnia hoc faciebat, quod homines illi docti fuerint agnoscere DEUM, ac intelligere, regionem illam tantis cladibus affectam esse solum ad castigandam istam ignorantiam. Immisit in eos Dominus leones, & ecce interficiunt eos, eoquod ignorent ritum DEI terrae. Ita calamitas, ex ignorantia proveniens, per doctrinam depulsa est. Ducite illuc unum de Sacerdotibus - doceat eos legitima DEI terra. Pulchra sanè idea illius hominis, qui sese à peccatis infestari conspiciat, & à Diabolo, qui tanquam leo rugiens circuit, querens, quem devoret. Agnoscite, vos istis invasionibus turbari, quod Christi, ac fidei doctrinam nesciatis: eoquod ignoretis ritum DEI terrae. Quærite igitur Sacerdotem, qui vos instruat. Haud inconsideratè hæc dico: quærite; nec enim est Ecclesia, in qua non sit, qui docere possit, & doceat legitima DEI terrae. Illuc ite, auscultate, attendite, illa discere dogmata curate, & invenietis, qua ratione infestos leones illos vincere valeatis.

4. Fortè præsentium non nemo valde rudis inquiet: Equidem aliquo tempore ad Catechesin ivi, sed inutiliter: seu jam culpa penes docentem sit ob nimiam aut subtilitatem, aut sublimitatem, sive penes me ob nimiam incapacitatem meam. ego non amplius illuc me conferam, quia nihil illic addiscam. Sed heus tu! vehementer falleris. Quodsi culpam in Magistrum recidere putes, eum tu mutare potes; quandoquidem sat magna est aliorum copia: si verò capacitas tua deficiat, hoc ipso majori industria, & assiduitate scholas ejusmodi adirete decet; nam fortassis eveniet, ut melius cum tempore proficias. Et dic; Sodes: an credis, fieri posse, ut segmen ligni confracti, ac putridi suo tempore alas acquirere, & per aëra volare queat? Miraculum istud in Mari Scotiæ continuò spectatur; illic enim fractorum navigiorum tabulæ paulatim plumis instruuntur, animam recipiunt, & anates efficiuntur. Neque Physici multum habent, quod sudent in hujus transmutationis explicatione; quemadmodum enim in illo mari magna est avium istarum copia, sic earum multæ ponunt ova sua, quæ undis quassata, naviumque tabulis allisa, in his adhærens relinquunt semen, atque spiritus illos, qui corpus ejusmodi fermentant, & animam

istarum volucrum perficiunt. Illud semen, illique spiritus, ligno putrescenti adhærentes, agere, ac operari incipiunt, sensim particulas amicas, & naturæ suæ convenientes attrahunt, ac inimicas repellunt. Ita materiam disponunt ad formam, qua introducta id, quod antea lignum erat, jam avis est: id, quod aquarum ludibrium fuerat, jam liberè per coeli semitas avolat. Te latere nequit, ab ipso Christo doctrinam suam vocari semen; *Semen est verbum Dei.* Tibi intellectus tuus videtur tabula perquam rudis: itaque fac, ut ejusmodi semen illi adhæreat; precare bono corde DEUM, ut se tibi jungat, & mirabilem quamdam mutationem operabitur, tuque paulatim videbis, te quoque versus Coelum elevari posse. Quod si tamen minus feliciter eveniat, adhibe, quam potes, & habes, industriam tuam, & saltem ignorantia tua non adeò culpabilis evadet.

5. Hic equidem, ut verum fatear, me continere nequeo, quin ad eos, qui exercitio verè Apostolico tradendi doctrinam Christi incumbunt, me convertam, eosque obsecrem per amorem illum, quem ad animarum utilitatem profitentur, ut explicationes, ac sermones suos auditorum suorum captui accommodare velint. Ostendatur aliis in occasionibus ingenium, eloquentia, elegantèrque dicendi vivacitas; at in proponendis fidei mysteriis, ac regulis utamur faciliore ratione, quæque magis ab audientibus intelligi, & capi possit. Ab Angelis exemplum capiamus. In pluribus Divinæ Paginæ locis D. Joannes, aliique Prophetæ recensent, quæ Angeli locuti fuerint aliis Angelis. Verum quomodo vel Joannes, vel sacri Vates alii intelligere potuerunt idioma illorum, ita ut vel ipsa eorum verba referrent? Haud parum sanè Theologi laborant in explicanda Angelorum locutione. Quidam cum Ægidio asserunt, illos spiritus, habita in semetipsis alicujus rei directæ cognitione, in seipsis producere signum, quod sua de natura ab aliis Angelis intelligi queat. Alii cum Vasquezio docent, Angelum, dum mentem suam reflectit super cognitionem suam per hoc ipsum loqui, & manifestare illam aliis etiam Angelis. Alii cum Capreolo, multisque Thomistarum, ajunt, eorundem spirituum locutionem esse actum voluntatis eorum, atque directionem, qua conceptum suum ad alterum ordinant, itaque removent unicum illud impedimentum, ob quod prius ille conceptus non aspectus fuerat, ad morem videlicet speculi, à quo si velum quodpiam removeatur, oculo jam libero spectatur id, quod in eo repræsentatur. Alii cum Scoto sentiunt, Angelum loqui producendo in alio Angelo

Catechesis tradatur simpliciter.

Angeli quoque in modo loquantur invicem.

Ægid. in 2. d. 10. g. 3. art. 1.

Vasq. disp. 211. c. 11.

Capr. in 2. d. 11. q. 16.

Scot. 2. d. 9.

Kirch. Mund. Subter. 2. l. 12.

Anates fiunt à ligno putrido.

Suar. l. 2. t.
27.

Accommo-
dant se locu-
tioni homi-
num.

Angelo actum secundum intelligendi rem, quam ipsi vult esse manifestam. Alii denique cum Suarezio tradunt, Angelum loqui producendo species proportionatas in altero. Rectè hæc omnia; sed nulla istarum rationum intelligibilis est homini. Quomodo igitur S, Joannes, Zacharias, & Ezechiel, Angelos inter se loquentes audierunt, eorum colloquia intellexerunt, ac verba conscribere potuerunt? Respondet cum Theologis Franciscus Suarez, & ait, Angelos, invicem colloquentes audientibus etiam hominibus, horum sese modulo accommodasse, ita nimirum, ut in aëre formaverint eas ipsas enuntiationes, ac eas ipsas resonare fecisse voces, quibus homines in propria loquelautuntur. Ista loquendi ratio per signa materialia, vocesque sensibiles, haud adeò quidem digna spiritibus illis videtur; verum illi, dum ad institutionem hominum loquuntur, sese demittere, ac hominum more loqui non dedignantur. Jam videte, utrum nos, dum parvulos, atque rudes docemus, erubescere debeamus, ac respuere dictionem humillimam, facillimam, atque clarissimam rudibus, & pueris. Id si egerimus, profectò quò magis materialis, impolitus, ac simplex fuerit sermo noster, eò magis erit Angelicus; quoniam nos in loquendo similiores reddet Angelis.

S. Th. 1. 1.
1. C.
Aditio Ca-
techesis non
est indecens
adultis,

6. At hîc forsan objiciet alius quispiam: Frequentare Catechesin res puerorum est, non hominum, quibus mentum barba vestit. Hoc ego quacunque venia vestra falsum esse pronuntio, Auditores. Secundum Angelici Magistri sententiam ex ista doctrina: *Fides vera gignitur, nutritur, roboratur.* In pueris per doctrinam Christianam fides actualis nascitur, non ita quidem, ut isti propositos articulos credere teneantur, eòquod à Magistro sic instituantur, sed quia ipsis à Magistro proponuntur articuli, quos credere tenentur, eòquod à Deo revelati sint. In juvenibus alitur fides, & in adultioribus roboratur. Proh! quot è doctrina catechetica res ignoratis? quot aliarum jam obliti estis? quot aliarum non recordamini? Si dogmata Christiana frequenter audiatis: saltem vegeta servabitur vestra fides, & viva memoria. Quòd si pueris consociari nolitis, audite illa sacris è pulpitis, accedite ad dictiones cathedricas, ad Lectiones, ad Dialogos in plateis publicis; variis quippe sub nominibus Christi doctrina continetur.

sed necessa-
ria.

Isa. 24. 15.

7. Ex hucusque dictis facile vobis omnibus est. Auditores, colligere, quanti referat assidue tradi doctrinam istam: unde mihi permittite, ut ad omnes exclamem: *In doctrinis glorificate Dominum: in doctrinis ni-*

mirum communicandis ad alios, Primus, qui Divinam doctrinam tradidit, fuit ipse Deus, dum eam Sacris in Codicibus dictavit: invisibilis ille suggessit eam calamis servorum suorum, qui idcirco Libros suos non componebant, uti nos solemus, sed simpliciter scribebant: hinc etiam est, quòd eorum Libri non appellantur compositiones, sed Scripturæ. Maximus eorum labor erat circa calamus continendum, & accommodandum spiritui, manum interiùs dirigente. *Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis.* Jam verò Scripturæ omnes de Christo loquuntur, ad eum ducunt, eum nos docent: hinc omnes revera sunt, & optimo jure dicuntur doctrina Christiana. Post illas ipse Christus eandem tradidit ore suo. *Capit facere, & docere.* Et probè notate? Ille, cæteroquin in omnibus amabilissimæ suæ Matris amantissimus, haud sanè difficulter in ea permisit ingentem illum dolorem, ex amissione sui profectum, ut in Templo remaneret ad explicandam suam doctrinam. *An nescitis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Quid amplius desideratis ad libentissimè adeundum ejusmodi exercitium, quàm istud exemplum? At istà horâ illam ad Ecclesiam accedere, mihi perincommodum accidit. Nihil refert: *Oportet me esse.* In ea Doctrina dignitatem illam, prærogativam illam acceptare, mihi impedimento est. Nihil refert: teneor acceptare: *Oportet me esse.* In illa classe operarium agere, me turbabit in aliis. Nihil interest: obstringor hunc agere: *In his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse.* Si magnum fuerit incommodum, sat magnum quoque erit meritum. Quantum meritum in eroganda Eleemosyna colligitur? At enim ignorantium institutio, prout expressè observat Angelicus, eleemosyna est maximè meritoria: donum nobilissimum est, quia spirituale est: exercetur actibus nobilioribus, quia spiritualibus: utilior proximo est, quia directè prodest parti hominis spirituali, quæ est anima.

Deus primus
docuit in
Scripturis,

dein Chri-
stus ore, ac
opere.

S. Th. 2. 2.
2. 3. C.

Contiprat.
1. c. 10.

Diabolus
exprobrat
Parochis
neglectum
doctrinæ
Christianæ.

8. Eja igitur, in Doctrinis glorificate Dominum. Si doctrinam Christianam co-operatione vestra promovebitis, rem Deo gratam præstabitis: si verò cooperari negligetis, vicissim Diabolo placitum obsequium deferetis. Id, quod hic ipse contestatus est, cum anno supra millesimum ducentesimo quadragesimo octavo spectabilis factus alicui Sacerdoti, dixit illi, se conferret ad certam eo tempore Ecclesiasticorum Synodum, ibique hoc denuntiaret: Rectores tenebrarum infernarum salutem dicunt Rectoribus Ecclesiarum Parochialium, iisque gratias agunt ob neglectam plebium suarum instructionem. Ita loquor, addebat Alastor, quia Deus ita me loqui cogit. Heus vos, Orthodoxi populi

populi Curiones ! Ista Cacodæmon tunc temporis effatus est , & similia vobis quoque dicet , si similis negligentia vos reos constitueritis. Quapropter rursus repeto:

In doctrinis glorificate Dominum.

O Parentes, mittito filios vestros ad doctrinam Christianam : immò vos ipsi accedite, atque vel docendo, vel protegendo, tantum bonum promovete : Sancti Angeli cunctos passus

vestros annumerabunt , omnia verba vestra annotabunt : vos eritis Apostoli civitatis aut oppidi vestri. Quod si fiat , filios habebitis benè educatos , ac benè moratos quia benè instructos , dissimiles filiis Heli ignorantibus , ac dyscolis. Porro filii Heli ,

filii Belial , nescientes Dominum , ne-

que officium Sacerdotum

ad populum.

S E R M O LVIII.

Porro filii Heli , filii Belial , nescientes Dominum , neque officium Sacerdotum ad populum. 1. Reg. 2. 12. & 13.

A R G U M E N T U M.

Fides , & bona doctrina exerceri debet opere.

1. **H**Odierna dictione nobis inquirendum est, quænam fuerit ignorantia filiorum Heli. ob quam dicuntur fuisse *nescientes Dominum , neque officium Sacerdotum ad populum.* Nequeres ista difficultate caret. In nostrum propositum Theologi dividunt ignorantiam in invincibilem, ac vincibilem. Invincibilis appellatur illa, quæ adhibita morali diligentia tolli nequit, & ubi non sufficit industria moralis, utut peculiaris, ut quis edoceatur. Ist hæc ignorantia vacat omni peccato, quin & facit, ut absque peccato sint illi quoque errores, qui per eam committuntur. Exemplum statuo: Qui invincibiliter ignorat, ista die præceptum esse jejunium, non peccat, si non jejuset. Ratio excusationis est, quia, sicut omnino involuntaria est hæc ignorantia, sic omnino involuntaria transgressio est, & ubi non est voluntarium, non est peccatum. Filiis Heli non poterat hæc esse ignorantia, quoniam ista à Sacro Codice allegatur ad comprobendam eorum perversitatem. *Filii Belial , nescientes ,* Quin immò dicuntur ignorasse & Deum, & officium suum. *Nescientes Dominum , neque officium Sacerdotum ad populum ;* at in civitate fidei, & culta tot inter exempla, cum tot Instructorum commodo, planè dari non poterat ignorantia invincibilis de Deo, ac de Sacerdotum officio. Quare conveniet asserere, eam fuisse vincibilem, neque solum vincibilem, sed etiam culpabilem. Verùm & hic quoque non levem deprehendere difficultatem est. Ignorantia vincibilis, & culpabilis, à Theologis appellatur illa, quæ tolli potest, ac debet, adhibita diligentia morali, ac industria conveniente ad hoc, ut quis edoceatur. Ad hoc necessarium est primò, ut ignorans versetur in circumstantiis, in quibus ad notitiam desideratam pervenire

possit : secundo, ut ea res in mentem ipsi veniat, & dubium aliquod occurrat; quia si de ea nil cogitet, inquirere non potest : si nullum dubium occurrat, inquirere non tenetur : tertio necessarium est, ut ignorantia sit ea de re, cujus notitiam ignorans tenetur inquirere; secus enim ignorantia vincibilis quidem, sed non culpabilis foret. Exemplum esto: Dicetur aliquis diem jejunii violasse ex ignorantia vincibili, & culpabili, si ante violationem inquirendi opportunitatem habuerit, si de præcepto dubitaverit, si ad inquirendum obstrictus fuerit. Hæc ignorantia vincibilis, & culpabilis rursus dividitur in levem, in latam, in crassam, seu supinam, & in affectatam. Levis illa dicitur, quæ remanet adhibita aliqua industriâ ad illam tollendam, sed non omni ea, quæ adhiberi deberet. Lata vocatur, contra quam vel exigua, vel nulla diligentia est adhibita. Crassa, & supina appellatur, quæ conservatur, atque nutritur per meram incuriam, ac negligentiam sciendi id, quod sciri debet. Ignorantia denique affectata est illa, in qua homo studiosè vult non erudiri, quia nimirum statuit agendi, ac vivendi tenorem non mutare. Ex istis ignorantia generibus Levis culpam notabiliter minuit: Lata, crassa, & supina, è communi Theologorum sententia, ipsæ quoque peccatum aliqua parte minuunt, quamvis illud è lethalis culpæ linea non eximant, si ea per se lethalis sit; attamen aliquantum ejus gravitatem imminuunt. Istiusmodi fuit ignorantia crucifigentium Christum, quam is in eorum excusationem allegavit ad æterni Patris sui Tribunal: *Nesciunt, quid faciunt*: rei quidem illi gravis culpæ fuerunt, sed non tantæ, quanta fuisset, si majorem de Christo notitiam habuissent.

Heli filii
quomodo
ignorant
Deum, &
officium
suum.

Corn. hic.

Affectata
ignorantia
multis est,

S. Th. I. 2.
67. 4.

quæ ad athe-
ismum ducit,

nec excusat.

2. Talishaud erat ignorantia filiorum Heli, quia propterea non excusandi fuerunt à sceleribus suis: *Filii Belial, nescientes*. Itaque superest, eam dicendam esse ignorantiam affectatam, qua studiosè noluerunt edoceri vel de Deo, vel de muneris sui ratione, ut viverent majori cum protervitate. Hæc est opinio Cornelii à Lapide. *Quia non curabant Deum, ait ille, Deique legem, & officium suum servare, hinc nec curabant eam legere, & scire, ne hæc scientia pareret eis conscientiam, & remorsum peccati.* Ist hæc ignorantia cæteris omnibus horribilissima est. Notare vos hoc perbenè cupio, Auditores; et edim vos etiam quandoque in eam incidere faciliter potestis. Vos auditis, Oratores sacros quotidie è suggestu declamare, tonare, ac fulminare adversus obscœnas picturas, adversus dilatas operariorum mercedes, adversus violentias filiiis, ac filiabus in electione statûs illatas, adversus occultas libidines non consummatas, & nihilominus mortales: nec tamen unquam penitus edoceri vultis, ad quænam obstricti sitis, eòquod illas imagines retinere, illas filias Monasterio mancipare, illas mercedes non persolvere, illas libidines continuare cupiatis. Quod si quis vir doctus, & sapiens vobis loqui velit, respondetis, vos nolle scrupulos, ac ideo nec verbum audire sustinetis. Ista herclè ignorantia affectata est. An autem eâ vos excusari creditis? Immo per eam, juxta Doctoris Angelici, Navarri, Sanchezii doctrinam, & satis communem aliorum Doctorum sententiam, culpa vestra non parum augebitur. Ecquid hoc est, nisi tam obstinatè peccatum velle, ut illæ quoque respuantur notitiæ, quæ, si haberentur, à peccato possent retrahere? Profectò hæc ignorantia est, ait allegatus Cornelius, quæ paulatim ad atheismum deducit. *Hæc est causa, cur multi suis libidinibus addicti, fiant Athei, ut scilicet eis liberè indulgeant sine metu Numinis, & vindictæ.* Modò jam videte, num ex ea vobis aliqua sit exspectanda excusatio. Certè si hujuscemodi fuerit ignorantia filiorum Heli, per eam excusati neutiquam fuerunt, immò propter eam scelerati vocantur. *Filii Belial, nescientes.*

3. Verum enimverò neque dici potest, in illis istam fuisse ignorantiam affectatam; siquidem in Templo semper educatos, semper in conspectu Sacerdotum constitutos, atque semper leges clarissimas de ministerio suo præ oculis habentes, eas ignorasse, dici non posse videtur. Igitur aliam investigare convenit ignorantiam, qua verum esse comprobetur, illos fuisse *nescientes Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum*. Itaque nova ratione dividitur ignorantia in practicam, & speculativam: ista consistit in intellectu,

illa in voluntate: uni deficit scientia, alteri operatio: una verè nescit, altera agit, quasi nesciret. Jam videamus, quænam ignorantia fuerit illorum filiorum. Eam erè practica fuit: id est, ita operabantur, ut caruisse viderentur notitiâ de Deo, ac de officii sui ratione. Nihil illi curabant de Deo, nihil de munere suo. Haud equidem illis cognitio deerat & de uno, & de altero; sed nullatenus utebantur ea cognitione. Sic igitur erant *Filii Heli, filii Belial, nescientes Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum*. Hæc vera, & communis est Interpretum explicatio, præclaro sanè nobis documento, ut omnem conatum nostrum ad exercendam bonis operibus doctrinam, ac fidem nostram convertamus, nam si desint opera, quid nos juvat scire, quid benè loqui? *Philosophi factis*, ait S. Cyprianus, *non verbis sumus; nec magna loquimur, sed magna vivimus*. Opera, Auditores, opera fidem nostram demonstrant: absque operibus malè gloriamur, nos esse Christianos.

4. Percipite, quid Herodes Atticus cuidam Philosopho dixerit. Is ad ejusdem Principis alloquium ingressus, ipsi quærenti, quis, cujusve statûs esset, respondit: Domine, nunquid vestimentum vides meum? Philosophus sum. Ignosce mihi, bone Vir, reposuit Herodes: *Habitu video, Philosophum non video*. Vos, Auditores, in cubiculis vestris sacras numeratis imagines, pios libros. Magnopere laudo vos; at si mores vestri perversi sint, *habitu video, Christianum non video*. Nonnemo suis in colloquiis probè doctum sese demonstrat de fidei nostræ mysteriis, & articulis; at cum ejus actiones infidelium actionibus sint similes, *Doctorem video, Christianum non video*. Ut Christi merita nobis proficiant, haudquaquam sufficit ea scire, sed opus est ea nobis applicare. Audite, quomodo de se loquatur Apostolus Paulus: *Adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi*. Sed optime Apostole, quid ais? An tu Christi Domini Passioni, usque adeò undique perfectissimæ, quidquam deesse putas ex quacunque sui parte, ut ei tu complementum addere debeas in temetipso? *Adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi, in corpore meo*. Equidem perfectissima sunt patientis Christi merita; ut autem pro sint, aliquid illis deficit. At quid est, quod deficit? Id, quod pharmaco jam parato deest, ut ad salutem conducat; nimirum sumi debet: Item quod pani jam ritè pisto deficit ad hoc, ut nutriat; nempe comestio. Medicamen aliquod vim sanandi continet; sed non proderit ad sanitatem, quamdiu in phramacopolæ taberna relinquitur. Panis nutriendi virtute pollet; sed

Sanctius,
Mendoz. &
alii hic.
Scientia fi-
dei debet
opere
monstrari,

Herodes
Att habi-
tum videt,
non Philo-
sophum.

Apopht

Coloss 1.24
Quomodo
Passioni
Christi
quid deest,

Simil.

sed quamdiu in furno reconditur, vires non restaurabit, Pari ratione Passio Jesu Christi perfecta est, summè salutaris est; verumtamen ut nobis prosit, & salutem efficiat, necessarium est, ut nobis per Sacramenta, & opera applicetur: atque hoc est ei complimentum in nobis ipsis addere. *Adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi, in corpore meo.*

Paul. Diac.
hist. Long.

Infans ap.
prehensâ ha-
stâ ex aquis
extrahitur.

5. Christus utique nos ad salutem æternam perducere cupit, sed ea ferè ratione, qua Agelmundus, Longobardorum Rex, infantulum Lamassionem servavit. Obambulabat Agelmudus ad ripam stagni cujusdam, cum in aquis fluctuantem cernit cistulam, & in ea infantes aliquos, illic ab improba foemina certæ submersioni expositos. Motus quidem commiseratione Rex, aquâ verò profundâ, feralibusque cunis à littore nonnihil opem præsentem ferre prohibitus, hastam, quam tenet, infantulis illis porrigit. Quisquis eorum hastam apprehendet, in ripam extrahetur, servabitur. Omnes illi pusiones lignum hoc intuentur; unus autem eorum extensis illico tenellis manibus suis hastam arripit: tractatur ab undis; sed firmiter tenet: abstrahitur à parvulis fraterculis; sed tenaciter durat, inhærens hastæ. Interea Rex illum lentè, suaviter, & paulatim ad littus attrahit, humi procumbens manum extendit, misellum in brachium recipit, jam incolumem in regia sua educari curat, ac demum in Regno succes-

forem accipit. Reliqui porro infantuli, qui hastam quidem viderunt, sed manum extendere neglexerunt, fluctibus hausti mortem pariter, ac tumultum in eodem lacu invenerunt. Nos Orthodoxi juxta dictum Apostoli Petri sumus *tanquam modò geniti infantes*: expositi sumus naufragio mundi. *Super aquas multas*: Deus nobis porrigit hastam suæ cū potentia, tum misericordia: *In splendore fulgurantis haste tue.* Qui scientiâ *Habac. 13.* speculativâ contentus est, aspicit quidem hæc auxilia, sed manum non extendit, ea non apprehendit: *Stultus complicat manus suas.* Quid eveniet? Misere suffocabitur. *Mergetur in profundum, quasi lapis.* Ah nequaquam, Auditores dilectissimi, nequaquam, ad salutem nostram sufficit apertum tenere oculum, bono valere intellectu: necesse est promptis esse manibus. Non satis est, Deum cognoscere, nostras obligationes scire; sed etiam oportet eas exequi, & cooperari oblatis auxiliis Dei, cui non sufficit, quod ipsum agnoscamus, sed qui à nobis exigit, ut ipsum amemus, eique serviamus. Ista vera scientia est, quæ nos ad salutem, & ad regnum Paradisi ducit. Itaque non acquiescamus in sola scientia speculativa, qua filii Heli non caruerunt, & tamen adeò vituperati fuerunt; sed eam practicam reddamus, & quod novimus, executioni mandemus, quod filiis illis defuit, & ob cujus defectum reprobatum sunt. *Porro filii Heli, filii Belial, nescientes Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum.*

Eccl. 4.

SERMO LIX.

Sed quicumque immolasset victimam, veniebat puer Sacerdotis, dum coquerentur carnes, & habebat fuscinulam tridentem in manu sua, & mittebat eam in lebetem, vel in caldariam, aut in ollam, sive in cacabum: & omne, quod levabat fuscinula, tollebat Sacerdos sibi: sic faciebant universo Israël venientium in Silo. 1. Reg. 2. 13. & 14.

ARGUMENTUM.

Detractiones cavendæ sunt. Mandantes malum gravius peccant.

I. IN præcedenti Sermone ostendimus filiis Heli nullam fuisse curam de Deo, aut de legitima Sacerdotalis officii administratione. Hodie in consequente Sacri Libri narratione assertio nostra comprobatur. *Quicumque immolasset victimam, veniebat puer Sacerdotis, dum coquerentur carnes, &*
A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

habebat fuscinulam tridentem in manu sua, & mittebat eam in lebetem vel in caldariam, aut in ollam, sive in cacabum: & omne, quod levabat fuscinula, tollebat Sacerdos sibi. Sic perverfi filii faciebant universo Israël venientium in Silo, ad offerenda sacrificia. Ad intelligendos istos, & sequentes versiculos sciendum

Vid. Exod.
29. Lev. 3.
& 7.

Hostiæ paci-
ficæ quomo-
do offeren-
dæ.

Ezech. 40.
23. & 24.

Eas Leges fi-
lii Hebræi gra-
viter violant.

dum vobis est, quod circa hostias pacifi-
cas, de quibus hîc sermo est, Deus tria præ-
cepta dederit, eaque exactissimè observari
voluerit. Primò, victimæ carnes, ante-
quam distribuerentur, coqui debuerunt.
Eum in finem in Templo vasa sacra servaban-
tur in paratis eundem ad usum cubiculis,
idque etiam in Templo Salomonis: hinc in
Ezechiele legimus: *Culinæ fabricatæ erant
subter porticus per gyrum: & dixit ad me:
Hæc est domus culinarum, in qua coquent
ministri Domûs Domini victimas populi.* Se-
cundò, in distributione Deus enucleatè af-
signavit partem, sacerdoti cessuram, vide-
licet armum unum, atque pectusculum.
Tertiò, & ante partium distributionem,
adeps victimæ accendi debebat, ut ad ho-
norem Divinum arderet. Omnia præcep-
ta hæc à pessimis illis Sacerdotibus violata
sunt? quia carnes crudas, non coctas,
postulabant: partem illam, quæ ipsis pla-
cebat, non quæ competeat, exigebant:
eam ante tempus permissum petebant. Id-
circo, dum adhuc coquerentur carnes, ve-
niebat puer Sacerdotis, omnia vasa, su-
perius enumerata perlustrabat, & ex uno-
quoque gravi ictu (id lectio Hebræa signifi-
cat: *percutiebat in lebetem*) prehendebat,
& extrahebat, quod volebat. Hîc unice
explanandum est, quisnam fuerit immédia-
tus illarum sacrilegarum transgressionum
minister. Littera respondet: *Puer Sacerdo-
tis.* At enim, quis intelligitur nomine
Pueri? dein, cur id majori claritate non
explicatur? demum, si stabiliamus, eum
fuisse famulorum aliquem, quare peccatum
imputatur hero? Incipiamus à primo.

2. Vocabulum *Puer* in Divinis Volu-
minibus varias significationes sortitur. Ali-
quando parvulum infantulum innuit: sic
in Exodo, dum de Moyse adhuc infante agi-
tur, dicitur: *Soror pueri - accipe pue-
rum - nutritur puerum.* Alias juvenem
significat in adolescentia; sic appellatur Jo-
seph, cum annum ætatis ageret decimum
sextum, atque rursus cum octavum age-
ret supra decimum. *Joseph, cum sexde-
cim esset annorum, pascebat gregem cum fra-
tribus suis, adhuc puer.* Item: erat ibi *puer
Hebræus.* Quandoque juvenem denotat
jam adultum, & constantem: ita Saul Da-
videm appellat: *Non vales resistere Philistæo
illi, quia puer es:* & eo tempore David jam
annos viginti & octo compleverat, uti suo
loco demonstrabo, Nonnunquam desig-
nat servum, seu famulum, sed per speciem
duntaxat urbanæ cæremonia: sic Abraham
dicebat Angelis, quos tres peregrinos cre-
diderat: *Declinate ad domum pueri vestri.*
Haud rarò (& fortè sensus iste frequentius
adhibetur) verè famulum significat: ita de
Abraham, quando servos expectare ius-
serat, scribitur: *Dixit ad pueros suos.* Aliàs

indicat filium: Ita Jobus: *In circuitu meo Job. 29.
pueri mei?* atque David: *Servate mihi pue- 2. Reg. 18.
rum meum Absalon.* In nostro themate vel
famulum significat, vel filium, quia cer-
tum est, aut ipsos filios Heli, aut aliquos
ex eorum famulatio, ministros immediatos
illorum criminum fuisse. Meam opinio-
nem ut explicem, arbitror, aliquem fa-
mulorum fuisse, sed ex mandato domi-
norum suorum. Domus, & familia He-
li tanta nobilitate ac dignitate eminebat,
ut verosimile non videatur, ejus filios
usque eò sese demisisse, ut ipsimet irent,
atque lebetes, & ollas perlustrarent. Ad
rapinas magnorum exactè obsequuntur
famuli. Qui furatur ipsemet, non fura-
tur, nisi duabus manibus: id, quod in
arte furandi parum gloriosum existimatur,
fortè quia pauperis est ita furari. At qui
per famulorum, ac ministrorum suorum
manus furatur, centum, ac mille mani-
bus furatur: & hic denique furandi mo-
dus gloriosus censetur, fortè quia sic furari
est furari graviter. Porro Sacer Contex-
tus addit, quod aliàs percipietis: *Veniebat
puer Sacerdotis; & dicebat immolanti: Da
mibi carnes, ut coquam Sacerdoti:* quibus
verbis insinuat, exactionem ejusmodi
proventuum ad officium lixarum, seu mi-
nistrorum coquinariorum pertinuisse:
quandoquidem illorum tantummodo locu-
tioni convenire videntur verba: *Da mihi
carnes, ut coquam.*

3. Verùm quare non clariùs indicatur Nomen pec-
immediatus illarum rapinarum executor? catoris tace-
quare solo nomine generico, *Puer Sacerdo-* tur, peccato
tis, non enuntiatur proprium, & peculiare recensito.
nomen? Respondeo, frequentissimum Dî-
vinarum Litterarum morem esse, ut recen-
sito quodam peccato, peccatoris nomen re-
ticeatur. In Genesi legimus de temeraria
fabrica ingentis illius turris. Ecquis ideam
illius delineavit: quis author illius ædificii
fuit? Enim verò nomen ejus tacetur, & hoc
solum commemoratur: *Dixit alter ad al-* Gen. 11,
terum. Cum narratur, domum Lothi à Gen. 19,
Sodomitis circumdatam esse ad vitandum Gen. 39,
pudorem duorum Hospitum Angelicorum,
ibi divertentium, nullus eorum scelerato-
rum indigitatur. Adulteræ Puthipharis
conjugis nomen non enuntiatur. In Exo-
do Rex Israëlitarum persecutor, generali
tantum appellatur nomine Pharaò, Re-
gibus Ægyptiacis communi; sed non ex-
plicatur, quis ille Pharaò fuerit. Exa-
ctores injustissimi, qui Dei populum du-
rissimè afflixerant, communi duntaxat
nomine dicuntur *Magistri operum.* In Le-
vitico deprehendetis aliquem lapidibus Levit. 24,
obrutum, qui Divinam Majestatem blas-
phemiis læserat: in Numerorum Libro
alium, qui festam solemnitatem labori-
bus violaverat; at quisnam uterque fue-
rit,

Exod. 2. Pu-
er, quid sit.

Gen. 37.
Gen. 41.

1. Reg. 15

Gen. 19.

Gen. 22.

Levit. 24.

Num. 15.

Judic. 18.
Judic. 19.
it. 21.

rit, haud invenietis: nec etiam rescietis, quis fuerit ille Levita, qui Idolo serviêrat in domo Michæ, aut qui prædones illi, qui delubrum expilaverant, aut qui Beniamitæ illi, qui effrænata libidine sua totam Hebræorum Rempublicam ad arma concitaverant, aut qui puellas Silonides rapuerant; quæ omnia in Libro Judicum referuntur. At nimis ego procul abirem, si de Libro in Librum enumerationem istiusmodi prosequi vellem. Adhuc autem notabiliora sunt, quæ novum Testamentum hanc in rem nobis offert. In hoc rarissimè fit, ut delicta commemorentur cum nominibus delinquentium; sed in genere dicitur: *Scriba, Pharisei, unus ministrorum, dives quidam, filiusfamilias, vendentes, & ementes in templo, mulier peccatrix, milites illudentes, & alia hujusmodi*: coopertâ videlicet generalibus sub nominibus infamiâ singulari. Sic in themate nostro dicitur, *Puer Sacerdotis*, quin clariùs indicetur, quis ille fuerit. Ego crediderim, Spiritum Sanctum adeò frequente sic loquendi ratione nos edocere voluisse, quanto studio curanda sit existimatio proximi nostri. Quandoque fieri nequit, ut aliorum de delictis non loquamur: quandoque ad ejusmodi colloquia nos ducit aliqua convenientia, quandoque nostra fragilitas. In similibus occasionibus nomina saltem delinquentium occultemus. Quamdiu malum tantummodo peccati dicimus, benè loquimur: quanto acriùs in illud invehimur, tantò laudabiliores evadimus: quanto magis ejus turpitudinem ob oculos ponimus, tantò magis nostra merita augere possumus. Verùm si id agamus ad sinistrè dicendum de peccatore, per id solum nos exponimus periculo, ne ipsi peccatores evadamus, & si nostris colloquiis honorem alicui delinquenti auferimus, jam ipsi delinquentes efficimur. Imitemur igitur exemplum, toties à Deo nobis in Sacris Libris monstratum: detestemur culpas, sed silentio tegamus culpabiles. *Veniebat puer Sacerdotis*. In ipsis erroribus publicis non omittamus ex charitate reticere errantes, & quando etiam loqui licitum est, benignam nobis regulam silendi statuamus. Relinquamus historiographis, ut illam Sacrorum Voluminum partem sequantur, ubi peccata notoria cum nominibus committentium ea recensentur: nobis autem sufficiat illam imitari partem, in qua culpæ etiam notoriæ narrantur absque nominibus authorum. *Veniebat puer Sacerdotis*.

Fama proximi curanda est;

vitium corrigendum.

Mandantes peccatum gravissimè peccant.

4. Restat nobis tertia quæstio, quam ob rationem filii Heli dicantur scelerati: *filii Heli, filii Belial*, cum ipsa scelera ab eorum famulis perpetrata fuerint. Responsio perquam facilis est. Si Geri isti peccata illa in famulis suis solum permisissent, satis

esset, quia vel ea sola permissione culpabiles fuissent. At verò, quemadmodum paulò superiùs insinuavi, multò deterius erat, quòd iidem studiosè rem illam jusserint. An autem peccavêre famuli mandato dominorum suorum? Peccavêre haud dubiè; sed multò magis domini: illi fuerunt improbi, sed isti multò sceleratiores: *filii Belial*, Sive peccatum perpetratur per se ipsum, sive per alios, semper grave malum est; at cum per alios executioni mandatur, regulariter gravius est Imprimis peccatum sæpè gravius evadit in executione. Mandatarii, seu ministri, recepto mandato semper aliquid addere de suo volunt: & admodum difficile est, eos mandata non excedere. Observate geminum, in Libro Exodi occurrens, dubium. Deus Ægyptum pluribus, iisque gravissimis calamitatibus afflixerat, idque semper per Aaronem, ac Moysen: solam Primogenitorum cædem eorum operâ peragi noluit: ad cruentam illam executionem Angelum destinavit. Jam quæritur: quare Deus Moyfi gloriam istam denegat? quare hic tantummodo prodigiosam ipsi virgam è manu eripit? Rursum: antequam Angelus gladium arripiat, Deus Hebræos jubet ædium suarum ostia claro, ac visibili signo præmunire ad arcendum percutientem spiritum. *Non sinet percussorem ingredi domus vestras, & ladere*. Verùm quid opus hoc signo est? Angelus utique satis distinguere noverit inter ædes, ac ædes, inter homines, ac homines. Ad quid igitur illud signum? Una sola responsio meum ad propositum dissolvit utrumque dubium. Aliæ castigationes ferire debebant indifferenter omnes Ægyptios: nullum in iis discrimen erat, nulla limitatio, modus, aut mensura: cunctis æqualiter mala gravissima super caput incumbabant. Itaque Moyses in iis errare non poterat. At enim illæ Primogenitorum occisiones erant limitatæ: non erant exerendæ nisi in illis ædibus, in quibus erant Primogeniti: in illis isti soli occidendi erant, non alii; punitio autem: tanta cum restrictione inferenda, & suos intra limites dimensa, manui hominis comittenda non est; nam nimium facile est, in executionis calore memoriam vacillare: nimium facile est, oculum decipi: nimium facile est, manum, furore concitatam, ad alios etiam extendi. Quapropter Angelus aliquis ad hoc adhibendus est, & nihilominus ædes illæ, quibus à luctu parcere statutum est, aliquo signo notentur, non quòd Angelus eo indigeat, sed ut homines inde discant, eos, quibus executio cujusdam actionis demandatur, facilè præscriptos fines excedere, ac pariter sciant, non esse confidendum in manibus aliorum, ubi mediocritas, ac moderatio requiritur.

Mandatarii facile excedunt mandatum.

Exod. 12. 23.

5. Satis id nos, Auditores, superque videmus. Fortè simplicem jubet increpationem, & mandatarius loquitur plus baculo super scapulas, quàm linguâ ad aures. Mandas ad cujusdam correptionem quatuor ictus infligi, & executor non cessat misellum conficere verberibus. Præcipis aliquam cædem, & mandatarius pro uno multos ferit. Si rem ipse manu propria tentares, malè procul dubio ageres, attamen levius peccares, quàm dum alteri committis. Absalon occidi cupit Amnonem: David interfici vult Uriam: ille Principem primogenitum, iste militem gregarium, vel aliquantùm gregario majorem. Mors prioris multorum vitâ constare debuisse videtur: mors alterius solo occisi sanguine compensata censerì potest. At nequaquam istud. Amnon in medio convivio super mensam infestis armis impetitus, terrori fuit omnibus, damno autem nemini: vitam Uriæ comitata est aliorum centenorum vita morti ejusdem consecrata. Nôstin' hujus discriminis rationem? Ea nimirum fuit, quia ad Amnonis cædem præsens adfuit Absalon, ad Uriæ verò interfectionem David non adfuit. Ille executus est, quod voluit: in hoc executio major mandato fuit. Quod modò de vita dictum est, de bonis etiam fortunæ dictum putate. In venditionibus, emptionibus, exactionibus, & solutionibus jubetis procuratores vestros, negotiorum gestores, ac tabernarum curatores famulos, non esse (nunquid ita loqui soletis?) scrupulosos, pondera, & mensuras manu juvare, corruptas merces sensim, ac dextere integris immiscere, & æquali pretio vendere, verbo, nummos comparare, nec aliud quidquam multum pensi habet. Sic omnino fit à vobis, Auditores: ejusmodi vos mandata dispensatis, ac postmodum famulos agere permittitis. An autem putatis, ministros vestros animam suam perdere velle pro vestro duntaxat commodo? Si furari jubentur pro vobis, credite, quòd eadem occasione pro semetipsis quoque furaturi sint: unde graviora semper erunt furta aliorum manu facta.

Peccatum
aliorum o-
perâ com-
missum
gravius est,

in executio-
ne,

6. Considerate rem istam in eo, quod ipsa, quæ explicamus, sacra Verba de filiis Heli insinuant: *Sic faciebant universo Israël ascendendum in Silo.* Violenter quippe carnes, sibi non debitas, rapiebant, idque erga quoslibet in *Silo* sacrificantes. Quis credidisset, in duobus juvenibus tantam inveniri petulantiam potuisse? Sacrificia in *Silo* plurima offerebantur, in omnibus namque totius Reipublicæ Hæbrææ regionibus aliud non erat Templum, non aliud Altare, non alius locus, in quo, secundum legem ordinariam, victimas immolare Deo permissum fuisset: omnes ad illud

Sanctarium ter quot annis invisere tenebantur. Unde vos ipsi perpendite, quanta populi copia ibi convenerit. Itane verò ex tanto immolantium numero nullius attendebatur existimatio? itane nulli exhibebatur reverentia? itane nullus erat, qui sibi cavere posset ab illa violentia? Sanè nullus. *Sic faciebant universo Israël venientium in Silo;* quia nimirum id operâ famulorum fiebat: *Veniebat puer Sacerdotis.* Ipsi certè filii eò usque prævaricari non potuissent: saltem denique erubuissent, aut etiam defatigati fuissent, aut fortè tot querelis auditis ad teneritudinem permoti fuissent; at per manus aliorum operantes, nec erubuerunt, nec ad teneritudinem emolliti sunt. Atque hoc alterum est malum peccantium operâ aliorum. Ea peccata, quemadmodum communiter graviora sunt in executione, sic etiam majora sunt in duratione. Certa peccata, dum spectantur, horrorem pariunt, qui horror ad pœnitentiam, ac emendationem disponit; peccata verò, per aliorum operam commissa, velut è longinquo per tubum opticum ostenduntur, atque sic aspecta, nil obstante tota horribilitate sua, placere non desinunt; quamdiu autem placent, non corriguntur.

in duratio-
ne,

7. Tertiò, præterea sunt graviora in extensione. Idem ipsum peccatum, aliorum operâ perpetratum, duos constituit peccatores. Tot sunt iniqui, quot sunt iniquitatis tuæ ministri. Avaritia, vindicta, luxuria unius solius, ad infernum centenas animas præcipitat. Attentè dixi: præcipitat animas ad infernum: quandoquidem ejusmodi alienorum criminum ministri plerumque non solum peccatores esse solent, sed etiam impœnitentes: plus hominem timere, quàm Deum, assueti, magis homini placere cupiunt, quàm reconciliari Deo: sive se movere, sive sistere jubeantur, oculis ad hoc valent, similes Coturnici, ante faciem canis confidentis. Illa firma consistit, oculo inferam prædominantem fixo. Vah stupidam volucrum! canis implumis est, volare nequit, alitem sequi per aërem non potest: coturnix alis instructa est, & illis non utitur: in auras elevare se potest, & in terra remanet: sive hoc inde fiat, quòd ab oculis canis certæ exeant particulae, quæ in coturnicis oculos insinuatae, implicent, atque ligent ejusdem spiritus, ut isti taliter implicati stupidam relinquant & ad volandum ineptam avem: sive, quòd violento quodam timore spiritus, ad volatum servientes, ad cor attrahantur, & ex alarum nervulis recedentes, in iis adeò derelictis impetum ad corporis elevationem necessarium imprimere nequeant; certum tamen est, quòd, si canis sese non moveat, coturnix pariter immota perse-

Simil.
Coturnix
in coram im-
moto cane
non se mo-
vet.

Ita ministri
iniquitatis
non emen-
dantur.

perseveret, ac venatoris præda fiat. Idem accidit misellis illis, qui serviunt aliis in ministerio iniquitatis. Vident illi, se malè suo in peccato consistere; sed oculis in herum suum fixis, se violento timore corripì sinunt. Equidem facilè sese in aëra elevare, & ad Deum ire possent; sed stupidi, & attoniti neque pedem movent. Si dominus in peccato firmus consistat, ipsi quoque immoti perseverant: si ille non moveatur, nec ipsi se movent. Ad arcanum Tribunal fortè Paschali tempore constituti à sacro Arbitro interrogabuntur, utrùm in futurum omni studio abstinere statuunt à ferendis illis epistolis, & nuntiis, à cooperatione ad illas fraudes, ab executione illius vindictæ; sed respondebunt: Si dominus meus ita jubeat, planè non possum non obsequi; alioqui domo ejiciar, nec habeo, quo postea sustentem.

8. At scopus meus non est, utin istos invehar, sed argumentum meum in vos tendit, ô heri sceleratissimi. Itane vobis haud sufficit offendere Deum, nisi alios contra eum in societatem advocetis? Itane tam parvi momenti rem existimatis, à sacratissimo IESU latere prædari, ac rapere animas, pretioso Vulnerum istorum sanguine emptas? Itane vestro coram tribunali solus erit reus, qui Divinum ad

Tribunal esse voluerit innocens? Itane non horrebitis tot alios ad oram damnationis adducere, ac tenere? Ah, Auditores charissimi! cavete vobis ab omni peccato; quòd si verò peccatores esse malitis, alios saltem ad peccandum vestri causâ ne obstringatis. Et vos, infelices alienorum scelerum ministri, Deum rogate, ut vos liberet à canibus istis: *Erue à framea Deus animam meam; & de manu canis unicam meam*. Si dominum terrestrem vereamini, magis timete Dominum coelestem: si è domo, è taberna, ex officio quodam pelli metuatis, potiùs Paradiso excludi formidate. Mementote, vobis animam esse, eamque solam, eamque æternam, qua perdita, omnia esse perdita. Scitote, deteriorem vobis esse non posse hostem, quàm qui vobis animam istam implicat in peccato. Liberate vos à canibus istis, & auxilium Dei invocate: *Erue à framea Deus animam meam, & de manu canis unicam meam*. Ita famuli pessimum fugiant exemplum famulorum Ophni, & Phinees, filiorum Heli, nunquam ampliùs obsequentes heris in ministerio iniquitatis: pari modo domini pessimam sceleratissimorum filiorum illorum ideam horreant: nunquam ampliùs operâ famulorum utentes ad iniquitatem.

SERMO LX.

Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer Sacerdotis, & dicebat immolanti: da mihi carnem, ut coquam Sacerdoti; non enim accipiam à te carnem coctam, sed crudam. 1. Reg. 2. 15.

ARGUMENTUM.

Intemperantia, & lucri cupiditas exagitur.

1. **N**on satis erat impiis Heli filiis, Ophni, & Phinees, carnes exollis, & cacabis imperio suo rapi, sed insuper alias etiam exigebant adhuc crudas, petentes quidem, sed non sine comminationibus, ac violentia; & quidem postulabant, aut exigebant eas priùs, quàm adeps victimæ ad honorem Dei cremaretur, addentes peccatum peccato, dum injustitiæ erga homines in rapina conjungebant contemptum Dei, sacrilegè transgredientes ordinem in sacrificiis præscriptum. Sacra Sententia satis quidem clara est; attamen aliquibus mentem reflectere placet ad vocabulum *crudam*, quod in idiomate Hebraico signi-

ficat etiam *vivam*: unde inferunt, pessimos illos Mystas non solum rapuisse partem, sed usurpasse etiam integra, & viva animalia, pro sacrificio destinata. Ego huic opinioni nolim adstipulari, tum, quia sufficiens mihi non apparet ratio hisce novis aliarum peccata cumulandi: tum quia, cum Hebraica phrasis indifferens sit ad significandam carnem crudam, & vivam, sine causa recedi videtur à Vulgata, interpretante simpliciter *crudam*. *Non enim accipiam à te carnem coctam, sed crudam.*

2. Curiosa hîc occurrit quæstio, quam ob causam perversi Sacerdotes illi carnes expetièrunt potiùs crudas, quàm coctas, cum

Caro cruda
quæ sit

Heli filii gu-
loſi.

Idid. de dif.
ſpir. l. 1. c.
35.
Greg. Mor.
l. 30. c. 13.

Intemperan-
tia dedecet
Eccleſiaſti-
cos.

Lautitiæ ob-
ſunt ſanitati,

& virtuti,

Diabolo ac-
cuſante,

cum tamen, ſi jam coctas exegiffent, id magis appetendum fuiſſe videatur & pro pigritia famulorum, & pro lucro œconomico dominorum. Ad hocce dubium reſpondent Interpretes, id factum eſſe ob gulam, & intemperantiam Sacerdotum, eos cibos exquisitiùs paratos appetentium. *Filii Heli, extra morem, crudam ab offerentibus carnem tollebant, quam ſibi accuratiùs præpararent*, ait S. Iſidorus, & S. Gregorius inquit: *Crudas quæreretur, quas accuratiùs exhiberet*. Ita communiter alii quoque. Carnes immolatae aquâ tantummodo coquendæ Divino mandato erant, ſeu ſimpliciter lixandæ. Jam verò delicati, ac voraces filii, minimè contenti ferculo, è Templi coquina iſtis debito, carnes concupiſcebant aſſatas, friſas, ſapido cum embammate benè conditas, prout exactè ſelectioribus à coquis in foco domoſtico parabantur. Itaque carnes crudas exigebant, ut ad guſtum ſuum domi condiri poſſent. *Non accipiam à te carnem coctam, ſed crudam*. Videtis, Auditores, quouſque gula deveniat, ſi terrenis fortunæ adminiculis fœcundetur. Inde provenit intemperantia! vitioſa quidem in omnibus hominibus, maximè autem in Eccleſiaſticis. Myſtas iſtos, cum ipſos propius agere cum Deo oporteret, nimio opere decebat, ventrem ſuum ſibi facere Deum. Deterius autem eſt, quòd victimas ab aris rapuerint, ut in menſa ſua dapes augerent. Ultra hæc omnia nequiſſimi Sacerdotes iſti petulanter, ac impudenter hominibus, ac Deo illudebant, ut majores in conviviiſ ſuis lautitiis acquirerent. At miſeros illos & miſerum quemque, ſimili intemperantiæ deditum! Id, quod modò non nihil ampliùs expendamus.

3. Primus ejuſmodi lautitiarum fruſtus eſt, quòd ſanitas corporis peſſumdetur, ipſaque vita abbreviatur. Quando homines octingentis, & nongentis annis vivebant, herbis, à natura paratis, atque fructibus, ex arbore decerptis, veſcebantur. Sancti illi Anachoretæ, ac Monachi, in eremo inter cilicia, ac jejunia viventes, perfectam ſanitatem ad ultimam ſenectutem conſervabant. Nunc brevi tempore vivitur, & hoc plerumque ſub manu Medicorum, quia vita noſtra ſubmittitur manibus coquorum. Et parum fortasſe foret frangi ſanitatem corporis, niſi ſimul etiam debilitaretur ſpiritus; at plerumque fit, ut, dum caro aggravatur cibis, ſpiritus ſuccumbat vitiis. Profectò perquam ineptus ad concipiendas ſanctas cogitationes eſt animus, dum illum turbidis evaporationibus offuſcat ſtomachus. Diabolus ad Judicis Divini Tribunal illa convivia proferet, quæ non niſi debitorum non Perſoluto-

rum rapinæ ſunt. Vindiſtam è Cœlo in-
clamabit familia, cui deficit panis, eò-
quòd ejus rector omne lucrum abliguriat
in popinis. Fræno carebit laſcivia, dum
gula ſubminiſtrat alimenta ſuperflua. Haud
equidem dicendus eſt Epulo dives in Evan-
gelio damnatus eſſe, quia *epulabatur quotidie
ſplendide*; ſed, cum Servator ejus damna-
tioni conjunxit quotidiana convivia, ſal-
tem aſſeverare licebit, ea convivia occaſi-
onem, aut fomentum præbuiſſe peccatis,
propter quæ damnatus eſt. Surius recen-
ſet, anno ſupra milleſimum quingentefi-
mum undecimo Venetiis aliquo tempore
commoratum eſſe gigantem, qui ſolito
pro prandio præter integram ovem come-
derit integrum vitulum. Sanè grandi
corpore dicendus eſt fuiſſe, ingentique fa-
me, ac ore amplo, ſi ſolus devoraverit,
quantum alicui non exiguæ familiæ ſuffi-
ceret. Et tamen, Auditores, aliqui ve-
ſtrum plus illo devoratis, dum in menſis
veſtris integras familias, ac inſuper totam
quoque animam veſtram deglutitis. At
proh pudor! Moderationi, Dilectiſſimi,
moderationi aſſueſcite: *Tantum*, vobis di-
co cum Authore Operis Imperfecti: *tantum
quis uno die manducet, quantum ratio natu-
ralis exigit, non quantum laſcivia carnis im-
pellit*. Satiſſiat eſt iſtaminĩ indigentia, non
inclinationi intemperantiæ, ne æquiparan-
diſimus filiis Heli, qui totum officium ſuum
helluationibus poſthabuere.

4. Quæ hucusque diſſeruiſimus, omnia
vera ſunt; at necdum ad propositam quæ-
ſtionem diſſolvendam ſufficiunt. Non eſt
dubium, quin Sacerdotes illi ad menſam
ſuam expetièrunt carnes, coctas, atque
conditas ratione diverſa, quàm uſus ſa-
crificiorum ferret. Præterquam quòd
omnes in hoc Interpretes conveniant,
atque Patres, ipſe Sacer Contextus per-
ſpicuè rem iſtam inſinuat verbis, prola-
tis à rapinarum illarum miniſtris: *Da mi-
hi carnem, ut coquam Sacerdoti; non enim
accipiam à te carnem coctam, ſed crudam*.
Carnes primùm coquendas poſtulabant,
itaque diverſa coquendas ratione. Verùm
inde non apparet, omnes carnes, rapi ſo-
litas, ad eorum menſam adhibendas fuiſſe;
nam ecce: ex una parte, velut alia occa-
ſione commemoravi, Templum Silonæum
in tota ſatis ampla regione reipublicæ He-
braicæ ſolum & unicum erat: Omnes He-
bræos lege Juris poſitivi Divini quot an-
nis ter ad illud Sanctuarium convenire
oportebat: de more ſtatuto ibi tantum-
modo licebat offerre ſacrificia. Hinc fa-
cilè perpendetis, quantus eſſe debuerit
convenientium numerus, quanta victi-
marum copia. Ex altera parte Sacerdo-
tes illi nullius cujuſque rationem habe-
bant; ex quocunque vaſe, jam adignam
con-

familia con-
querente.

Venetiis,
Sur upud
Kirch. in
mund. ſub-
ter. t. 2.

Gulo vorax
Venetiis,

Auth. Im-
perf. hom.
14.

Filii Heli.
gulosi in-
ſatiabiles.

constituto, tantum extrahebatur, quantum grandiuscula fuscina tridente apprehendi poterat. *Mittebat eam in lebetem, vel in caldarium, aut in ollam, sive in cacabum, & omne, quod levabat fuscinula, tollebat Sacerdos sibi.* Ex generali hac perlustratione omnium lebetum, omnium ollarum, omnium caldarium, & cacaborum, in tanto culinarum, vasorumque grandium numero, ingens proveniebat carnum copia. Nihilominus carnes collectæ in pelvi, quæ lavabantur, in caldaria, quæ calidæ asservabantur, in olla, quæ coquebantur, in patina, quæ jam coctæ mensis inferendæ comparabantur, non erant ad exsatiandam eorum cupiditatem; sed vix occisâ victimâ mox ejus partem haud exiguam postulabant: atque *sic faciebant universo Israëlî venientium in Silo.* Centum herclè lupi totam sedare famem potuissent: & tanta carnum copia ad unius duntaxat familiæ mensam paranda erat? Profectò verisimile non apparet. Addite, quod plus est, videri difficile: quòd illi, solius gulæ, ac ciborum, studiosius, & exquisitiùs paratorum gratiâ, tanto tempore odiosissimam quamdam perfidorum sacrilegiorum enormitatem continuare voluissent, cum aliæ centenæ patuissent viæ æqualiter satiandi gulam levioribus cum peccatis. Convenienter itaque dicendum est, præter gulam aliis quoque locum fuisse vitiis: & affectionibus, multò fortioribus. Id, quod ego pariter judico.

et avaritia.

5. Idcirco dico, rapinas eorum præter finem instruendi mensas copiosis dapibus, etiam destinatas fuisse ad explendam eorum avaritiam, seu lucri cupiditatem, & quemadmodum ista nunquam satiari potest, sic illas nunquam finitas fuisse. Boni Superi vos custodiant ab eo, qui spolia quærit ex rebus omnibus, & quorumcunque facultatibus: nec Divinas ille, nec humanas veretur leges: omnia absorbet, modò ut ditescat. Nunquid ipsi vos id quotidie videtis? Si vos ista cupiditate corripiti finitis, quasnam de die, quasnam de nocte cogitationes tovetis, nempe venditiones, emptiones, litteras, scripturas, lites, causidicos cogitatis: interea ad animam, ad Deum nunquam attenditis. Appianus narrat, exercitu Antonii in regione Parthorum bellante, milites fortuitò manducasse herbam virtutis adeò exoticæ, ac mirabilis veneni, ut res prodigio similima videretur; etenim, vix eâ gustatâ mox omni destituebantur memoria: non amplius recorderantur, se bello occupari, se milites esse: cum memoria intellectu quoque privabantur: poterat ad arma conclamari tubis, ac tympanis; sed istorum sonitus non intelligebatur:

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

ducum imperia surdis velut auribus excipiebantur: insignia nota, ipsaque eorum nomina, veluti res omnino novæ, non agnoscebantur: unius eorum labor erat in fodiendis, eruendisque glebis, & lapidibus: totus ille campus bulliebat inutilibus his opificibus. Si cernere potuisses eorum sollicitudinem, nudata brachia & in brachiis exertas vires, fastidiosos illos vultus, & in vultibus defluentem sudorem, validos illos ictus, & ex ictibus inversos cespites, jurâsses, eos operâ conjunctâ pretiosum quemdam thesaurum eruere. Et tamen in re nihili occupabantur; nihil prorsus agebant; vanus eorum labor, vires frustraneæ, ictus inutiles erant. Denique copiosam evomentes bilem, mortui supra ipsos collabebantur cespites, quos inutiliter in amentia sua exercebant; vera symbola cujusque avari. Iste pariter omni memoria destituitur; nam edic, obsecro, quandonam fit, ut in aviditate divitias augendi recorderis, vitam tuam esse militiam? *Militia est vita hominis super terram.* Quandonam fit, ut memineris, te Christianum, te mortalem, & hominem esse? Veritates æternæ non intelliguntur, Divina mandata non agnoscuntur, sacratissima gratiæ mysteria non frequenter recipiuntur. Itis quidem ad sanctissimum Missæ sacrificium; sed ad illud non adest mens, non assistit cor vestrum: intra phantasiam vestram continua gyratur successio negotiorum, contractuum, atque lucrorum: hinc tota die cogitationes vestræ ad negotiationes, ad mercatorum consultationes, ad tribunalia, quod haud aliud est, quàm fodere terram, nullum daturam fructum, æternitati utilem. Post tot curas, ac defatigationes, quid demum acquiretis? Nimirum evometis infelices illas divitias, quas devorâstis, & pauci terræ palmi sufficient recipiendo corpori, animâ sepeliendâ in inferno. *Divitias, quas devoravit, evomet. Mortuus est dives, & sepultus est in inferno.*

& vitam,

Avarus inutiliter fatigatur.

dum pereat.

6. Et fanè tot passibus illuc recta tenditis, quot sunt peccata, quæ per lucra vestra cumulatis. Proh! quantus est horum peccatorum numerus? Taceo perjuriam, quibus pretiosus Jesu Christi Sanguis per omnes tabernas dispergitur: omitto blasphemias, quibus ira, rabies, atque dolor effunditur, cum quæstiosa negotiatio quædam fefellerit. Edicite, animæ, lucris nimum intentæ: quænam est fraus, quam respuatis, si vobis ad lucrum proficiat: Mentitur lingua in verbis, mentitur manus in mensuris, mentitur cor in promissis, mentitur ipsum quoque metallum in bilancibus: quæcunque monetæ, seu probæ, sive adulterinæ, pari valore currunt, atque tunc magis

avaritia parit plura peccata,

A a

cur.

Ap. de Bell. Parth.

Herba venenata memoriam aufert, & intellectum.

currere coguntur, quando leviores iusto sunt: merces tanti constant, quanti venduntur, ac mensura pretiorum sumitur ab ignorantia emptorum: lites moventur, atque foveantur; tota ratio consistit in ingenio Advocatorum: provocationes, aut appellationes, nituntur in paupertate adversariorum, qui, si minus vincantur per sententiam Iudicis, fatigabuntur enormibus expensis: atque tunc aliqua transactio, desperatione extorta, appellabitur amica conventio, non nisi profecta ex charitate. Interea lucris injustissimis coacervabuntur thesauri in ædificiis, in censibus, in prædiis, quæ ex omnibus arboribus, ex omnibus monetis, ex omnibus lapidibus stillabunt sanguinem pauperum tot detrimentis matatorum.

Juven. Sat.
1.

Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
Argentum vetus, & stantem extra pocula caprum:

Avara mulier sub nudi pondere crepat.

Rhodig. l. 3.
c. 13.

Ut cum Poëta loquar: & cum tot peccatorum pondere vos ad Paradisum elevandos esse creditis? Ego autem vehementer metuo, ne vobis id eveniat, quod juvenulæ cuidam Ephesinæ contigit, quæ à Brenno Galatarum Rege adamata, ab eo tantam auri vim ex Asiæ spoliis obtinuit, quantam ipsa portare posset. Avida mulier tantum auri suscepit in humeros, in caput, & brachia, ut splendido sub onere crepuerit, & exanimis collapsa fuerit.

Isa. 19. 1.
c. 3.

Sigon de.
Regn. It. l.
2.

Rex auri pondere demergitur.

7. Jam audite, quid vobis Isaias acclamet. *Onus Egypti - Disrumpetur spiritus Egypti in visceribus ejus.* Magno vos auri, delictorumque pondere oneratis, at non nisi ad breve tempus. *Onus Egypti.* Sed miserè conteremini, & opprimemini. *Disrumpetur spiritus in visceribus ejus.* An nunquam percepistis, qua morte defunctus fuerit Aribertus, Longobardorum Rex? Si nesciatis, id Sigonius vos edocet, ni-

mirum nimio auri pondere, cum Tici- num amnem transnatando superare veliet, depressum, submersum, & fluctibus haustum fuisse. *In tranando flumine pondere auri, & fluminis undâ oppressus indigna morte occubuit.* Hic autem altè vocem suam propheticiam Jeremias elevat, & graviter intonat: *Jerem. 51. Sic submergetur Babylon, & non consurget.* Sic vos quoque submergemini, ô miseri avari. *Sic avari pereunt impenitentes,* neque resurgetis: *Non consurget;* quia nunquam damna, aliis injustè illata, compensare voletis, Adveniet ipsa mors, & abstabunt vobis Sacerdotes; at non idcirco surgetis: *Non consurget;* quia nequidem in ipso mortis articulo aliena red- *quod restituere nolint,* dere statuatis. In vita statum, lautamque vivendi rationem immutare non voletis: sub mortem filios vestros ad inopiam non redigi desiderabitis: quod reapse haud est aliud, quàm dicere: post mortem damnati per totam æternitatem eritis: *Non consurget.* Contemiscite, Auditores, ab exemplo filiorum Heli, de quibus nunc agimus. Profectò, quot illi flagitia cumulaverint, ut nummos colligerent, ac divitias auferent, videtis. Ex omnibus victimis rapuere carnes, horrendo ad populum scandalo, & sacrilegio ad Deum: sufficienter quidem admoniti fuerunt & à parte suo, & à Prophetis; at prorsus invanum: his itaque sceleribus, veluti passibus, ad illam devenire poenam, quam suo tempore spectabitis. Quare vos, ô Dilectissimi, estote contenti eo, quod justum est. Evangelicus ille Dives damnatus est, neque tamen de illo constat, quod cuiquam aliquid rapuerit: ipsi dicitur: *Recepisti bonum in vita tua; non autem: rapuisti.* Quid vobis erit, si quando vobis objici debuerit: *rapuisti?* Quid cum ad illius Tribunal Iudicis, qui falli nequid, fures atque raptores habendi fueritis?

S E R M O LXI.

Dicebātque illi immolans: incendatur primum juxta morem hodie adeps, & tolle tibi, quantumcunque desiderat anima tua. 1. Reg. 2. v. 16.

A R G U M E N T U M.

Timor, pietas, atque prudentia in evitandis negotiis, tolerantiam docent.

Israelitæ graviter offensi injuriis filiorum Heli.

1. **M**ira profectò erat patientia bonorum Israelitarum, hostias in Silo offerentium; graviter quippe læsi circa victimæ partem, sibi debitam, haud leviter offensi verbis, & aliis inusitatis inodis, solo tamen se fervere zelo ostende-

bant pro bono sacrificiorum ordine, & ut hodiernus cupiebat ut prius ad honorem Dei cremaretur adeps victimæ, jam occisæ: hoc unicè postulabant. Sine, dicebant insolenti famulo, sine, ut prius adeps hodierno die flammis comburatur secun-

secundum consuetudinem : postmodum accipe , quantum voveris. Morem appellant , & consuetudinem , quæ Lex erat , & Jus positivum Divinum , aut quia multi offerentium illitterati morem sciebant , at non perinde legem , quæ ad Sacerdotes pertinebat : aut quia per consuetudinem lex conservabatur in observatione perfecta. Id , quod hoc in loco difficile videtur explicatu , est , quomodo , & quare iniquis pessimorum Sacerdotum ausibus tam facile cesserint. Itane fieri potuit , ut in tanta populi multitudine , quandoquidem ejusmodi injuriæ *universo Israël* contingebant , nullus unquam deprehenderetur , qui tandem aliquando & audaciam frangeret , & arrogantiam illorum saltem insolentium famulorum ? Fierine potuit , ut nemo ullus eos reprehenderet , aut sese opponeret ? Ubi de spoliis agitur , homines haud adeo faciles esse , ac se dedere solent ; quam igitur ob causam isti tam promptè suis cessere juribus ? *Tolle tibi , quantumcunque desiderat anima tua.*

2. Prima hujus rei ratio magis obvia asserit , id factum esse ex metu. Heli tam in temporalibus , quam in spiritualibus Princeps , & Rector supremus erat illius Reipublicæ : Judex in causis profanis , ac Pontifex in sacris : res erat plena discrimine , altercari cum filiis ejus , aut eorum famulis , quandoquidem causa demum judicanda esset ad tribunal patris : quin etiam , si privatam spectemus potentiam , eorum familia talis erat , quæ ex ingentibus duarum dignitatum summorum emolumentis non poterat esse non ditissima , ac æstimatissima ; quid autem adversus homines ejusmodi dignitatis , gradus , ac potentiæ agendum tibi videtur ? nempe

Juven. sat. 3. Dicere si tentes aliquid , tacitusque recedas , Tantundem est : feriunt pariter : vadimonia deinde Irati faciunt. Libertas pauperis hæc est : Pulsatus roget , & pugnis concisus adoret , Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.

Hiscæ cum hominibus consultum est amplecti consilium Servatoris , & confestim sese ad eorum voluntatem accommodare. *Esto consentiens adversario tuo citò.* Si pallium exigant , convenit etiam cedere togam : donare illud , quod tibi rapiunt : donatum agnoscere , quod tibi relinquunt. Durum est , haud inficior , à potentiore se spoliari videre , ac etiam tacere debere ! verum utique magis expedit ferre , quando refrænandæ , aut leniendæ alterius audaciæ non potest aliud adhiberi remedium , quam placida quædam tolerantia. Considerate juxta se positum duplicem exitum duorum Virorum , quorum historia distinctè recensetur in Sacra Pagina. Unus eorum est Naboth , homo rusticus , suæ voluntatis tenax , & obsti-

natus , in Libris Regum : alter est Michas , Vir nobilis , sapiens , ac prudens in Libro Judicum. Rex aliquis , videlicet Achab , à priori emendam petiit vineam : Levita quidam alteri vestes , & argenteam supellectilem abstulit. Nabotho facile esset , quin & jucundum videre , quod solum illud à Rege desideraretur : conditiones erant ipsi planè utiles : offerebatur ipsi vel parata pecunia , vel aliud melius prædium. Vineam proximè adiacebat palatio regio , cui absque illa deficiebat anima , deficiente nimirum horto. Regina mulier erat furiosa , quacum si Rex maritus consilia conferret , ea in vicini favorem non essent emersura. His omnibus insuperhabitis Naboth & abnuit , & murmurat , & obstinatur : negat vineam , & , ut se securum de non mutanda mente sua reddat , repulsam jurejurando confirmat : *Propitius sit mihi Dominus , ne dem hereditatem patrum meorum tibi.*

3. Relinquamus eum modò tantisper in sua inurbana obstinatione , & paulò post effectum videbimus : inter hæc nos ad Micham convertamus. Iste de furto certior factus illico cum famulis suis equum conscendit , prædonemque penè à tergo insequitur. Et en , brevè fugitivum assequitur Levitam cum spolio in manibus. Verum etsi Vir hic equestris suos numeret asseclas , ille tamen neutiquam solus est ; insigni quippe stipatur cohorte virorum ex Tribu Dan , quorum societate fortis evadit. Ille vociferatur , & , ut sistant , obsecrat , amarè quiritans de jactura sibi facta. Illi vicissim minitabundi clamantem increpant , ac tacere jubent , alioquin ipsi defaturum esse tempus , quo ipsum poeniteat esse locutum. *Dixeruntque ei filii Dan : Cave , ne ultra loquaris ad nos , & veniant ad te viri animo concitati , & ipse cum omni domo tua pereas.* Quo dicto contemptim ei terga vertunt. Ingens profectò dolor est innocenti cuique , si damnum patiatur , atque insuper à nocente comminationes perferre cogatur. Attamen Michas , adeo durè increpitus , videns eos se viribus superiores , violentiæ respondet patienti silentio : eos ejus gemit , sed lingua tacet : cogitatio eos insequitur , sed pes procùl recedit : verbo , Michas quietus , ac modestus in palatium suum revertitur. Jam ad Nabothum redeamus : vos deinde comparisonem subjungite. Regina Jezabel , Achabi conjunx , vineam postulat , quibusquibus demum viis obtinendam : ideo secreto ejus mandato Naboth per calumniam læsæ Majestatis Divinæ , ac Regiæ reus agitur : producuntur testes , factumque perjuriis confirmant ? miser Naboth vivus lapidibus obruitur , atque mox vinea fisco regio addicitur. Ita Michas cedendo verè re-

3. Reg. 21.
Naboth obstinate negat vineam.

Michas furem fugitivum insequitur :

Judic. 18.

iste cedens violentiæ servatur :

ille pertinax perit.

rum suarum amisit partem, quæ tunc quidem recuperari non poterat, suo autem tempore remittenda esse non desperabatur; at in hoc ejus jactura terminabatur: Naboth ad superiorem potentioris vim flecti recusans, & vineam perdidit, & honorem, & vitam. Itaque verum est, in casibus, alio remedio destitutis, unicum esse remedium patienter tolerare. Quam ob rem haud mirum est, quod Israëlita, adeo læsi à familia Principis, ac Pontificis sui, satiùs existimaverint sponte offerre id, quod aliàs violenter raperetur: *Tolle tibi, quantumcunque desiderat anima tua.* Hoc argumentum sufficere quidem videtur; at si temporis illius circumstantiæ considerentur, haud omne nobis dubium aufert: rapinæ siquidem filiorum Heli non fiebant armatis copiis: vilis quidam servulus veniebat, atque, prout videtur, misellus puer culinarius: *Veniebat puer Sacerdotis: Da mihi carnes, ut coquam.* Accedit, quod plus est: nemo ab hac injuria exemptus erat; inter Israëlitas autem alias quoque familias numerare erat & locupletes, & potentes haud minus, & etiam magis, atque familia Heli erat: brachio spirituali tunc non tanta vis, atque potestas erat, quanta hodie est; brachium verò sæculare in ferendis judiciis erat valdè languidum, cum ea dignitas nec alicui familiæ hæreditaria, nec in arbitrio Judicis esset aliter judicare, quam secundum Leges præscriptas: quid? quod Seniores populi ea autoritate pollerent, ut ipsi quoque judicantes, haud omnino despoticum Judici regimen permitterent. Non igitur credendum est, eum tanto timori fuisse, ut nemo ullus insolenti, malèque morato cuidam servulo sese opponere auderet. Quare aliam inquirere rationem oportet.

4. Secundò dici potest, Israëlitas patienter omnia tolerasse, quod indignè vexarentur tunc, quando devotioni litabant. Nimis herclè fuisset indecens, si in ipsa actione sacrificii Deum aliquo peccato provocare voluissent. Eodem tempore immolabant & manus, & cor, atque mactatâ victimâ ad Aræ sacratæ pedem concidente, ad eandem Aram acceptior victima mactabatur omnis impatientia. Sanè hominem, pietati ferventer operantem, in Deo totum esse decet: jactura gravior ei non potest accidere, quam si abstrahatur à Deo. Ita fieri deberet, & si de paucis ageretur, ita tunc fuisse factum crederem; at hîc res, & quæstio de omnibus est: *Sic faciebant univervo Israeli.* Ego mihi persuadere nequeo, quod Hebræi devotiores fuerint modernis Christianis, & nec in ipsis Christianis, dum devotioni vacant, tantam video patientiam. Siquando ad sacra

pœnitentiæ tribunalia conferti populi compressio fit, non rarò confessuri veniunt ad verba, & altercationes injurias, ostendentes videlicet, qualis sit pœnitudo de peccatis, dum in ipsa pœnitudo committunt, quorum ipsos pœnitere debeat. Multi brachiis nituntur, aliorumque latera tundunt, ut perrumpant, atque primi adprehendendam Sacram Synaxin perveniant. Ingentem profectò Evcharistici Cibi famem esse oportet, quoniam, postquam multis mensibus tranquillè jejuni perstitère, jam paucis momentis dilationem perferre nequeunt. Itaque vel omnes Hebræi longè devotiores nobis fuerunt, vel non est verum, eorum tolerantiam ex ipsorum actuali pietate profectam esse. Quapropter aliam causam indagare convenit.

5. Tertiò potest asseri, pacificè Israëlitas acquievissè, ac offensam dissimulasse quadam ex prudentia, ne scilicet involverentur tricis. Quòd si violentiam violentiâ, aut verbis repellere, seu compensare voluissent, postmodum prosequi, ac tueri debuissent id, quod inceperant. Deus novit, quidnam tentasset audax famulus, & herus superbus. Credere poterant, securius esse detrimentum aliquod ferre, ac injuriam quamquam dissimulare, quàm difficile sibi negotium facessere. Si hæc illorum opinio fuit, & ipsi fuerunt magna laude digni, & nos decet eos imitari. Vos, Auditores, ipsi haud dubiè propriâ didicistis experienciâ, quousque deveniat homo quævis ad obsequia mancipatus. Non horret pericula, non reveretur imperia: familiam, vitam, animam, æternitatem temerè in discrimen adducit: ludit, & ridet alterius vires; impedimentum omne perrumpit: majorem impetum ex resistantia acquirit. Fortius perhibet, se Venetiis vidisse Lusitanum quempiam tanti roboris, ut vires duodécim virorum oppidò robustorum superaret; etenim utramque sibi manum gemino grandi fune ligari permittebat: dein sex viri ex una, & sex alii ex altera parte trahebant, quantum poterant; quid autem eos effecisse putatis? Cum novus ille Samson utramque palmam connecteret, ad eas separandas totum illorum robur non sufficebat: ille nil obstante totâ trahentium violentiâ manus ad libitum suum regebat, & quò volebat, vertebat, ita, ut, cum illi conatus omnes ad defatigationem usque adhiberent, ipse apprehensis, & attractis funibus, eos omnes post tergum suum abriperet. Et ne fabula narrari credatur, nostro tempore anno supra millesimum septingentesimo Romæ Juvenis quidam Anglus pede humi firmato vim, ac fortitudinem eludebat equorum duorum, qui viribus omnibus

exprobrant
dam in Sa-
gris.

Iniuria pruden-
ter dissimulatur.

Pietas excludit impatientiam,

Licet de pont re-
rum ortu.

Robusti hominis exemplum.

Rixis im-
prudenter
nos implica-
mus.

bus nec non unò digito movere loco confi-
stentem poterant. Vivum uterque sym-
bolum hominis ad rixas, & quævis au-
denda parati. Conatus omnis adhibetur
ad eum ligandum, ac retinendum, à do-
mesticis per preces, ab amicis per consi-
lia, à Principibus, & Magistratibus per
præcepta, & comminationes; at ipse
spernit omnia: non est, qui eum ab ob-
stinatione sua submovere valeat. Hinc
ut pertinacis animi propositum exequa-
tur, quid non agit furiosus ille? Necesse
forsitan est, opes consumere? consuman-
tur: familiam totam perdere? perdat: in
exilium abire? abeat: Deum offen-
dere? offendatur: impœnitentem inter-
fici in duello, vel in rixa? interficiatur:
ipse parum curabit. Si tanta sint jurgio-
rum, atque rixarum pericula, utique
prudenter agit, qui ea evitare sataget:
sanè consultius est aliquod incommodum
perferre, offensam quampiam dissimulare,
quàm sese tricis, & altercationibus im-
plicare.

Jud. 20.

2. Reg. 20.

6. O quàm ego vellem, Auditores, ut
aliqui vestrum doctrinam istam probè ca-
peretis, qui videlicet ad contentiones,
etiam de re nihili, tam proni estis, ut
ob unum verbum, ob quemdam gestum,
ob malè morati servuli defensionem, ob cu-
juspian flagrionis, vestra sub protectione
constituti, tutelam, ad quasvis dissensio-
nes, ac lites abripi vos sinatis. Considerate
geminam Divinis in Litteris expeditionem
bellicam. Ad mœnia civitatis Gabaa adest
ingens exercitus omnium Tribuum Israël,
& Juda, confociatis adversus Beniamitas
armis. historia refertur in Libro Judi-
cum. Spectatur ad muros urbis Abelæ
alius potentissimus exercitus, uti narra-
tur in Libro secundo Regum. Prior e-
xercitus à Juda ducitur, alter à Joabo.
Finis prioris expeditionis est, ut vindi-
cta fumatur à quibusdam effrænatis juve-
nibus, qui inaudita libidine concitati,
uxorem boni cujusdam Levitæ nefandis
stupris enecuerunt, ac horrendo flagitio
perpetrato in urbem Gabaa refugerunt.
Alterius expeditionis finis est, castigare
perduellem quempiam, qui à devotione
Davidis ejus subditos abstrahere tentave-
rat, postea verò in urbem Abelam se re-
ceperat. Ultramque civitatem circumda-
bat uterque exercitus: intus, & foris
omnia fremitu militari plena erant. In-
terea Judas tubicinem cum Legatis ad Ga-
baonitas mittit, sibi que delinquentes tra-
di postulat, ut paucorum illorum sangui-
ne totus restinguatur ignis belli: Joabus
pariter ad muros Abelæ protestatur, si
caput Sebæ, perduellis postulati, sibi con-
signetur, finitum fore bellum. Videtis,
Auditores, hætenus utrinque paribus
procedi passibus: duæ civitates, duæ tu-

tela, duo exercitus, duæ reorum exa-
ctiones; exitus autem perquam dissimi-
lis erat. Abelani, quamprimum Joabi
petitionem intellexerant, inter se con-
siliū iniêrunt: Quid juvat, inquiebant,
omnium innocentium vitam exponere
discrimini pro conservanda vita unius ho-
minis flagitiosi? Vires Joabi nostris vi-
ribus multum prævalent: ad quid vali-
dæ obsidionis ærumnas sustinere velimus,
atque demum inevitabilem civitatis ever-
sionem spectare pro viro, cui æquo ju-
re debetur patibulum? Ita ratiozinantes,
profugi tutelam in se recipere noluerunt;
immò protinus amputatum infame caput
obsidentibus è muro projecerunt. Tunc
Joab signo totis castris recessui dato, nec
quidquam ampliùs molestiæ civitati facel-
sivit, sed ejusdem incolas in amicitiam
recepit. *Abscissum caput Sebæ filii Bochri pro-
jecerunt ad Joab, & ille cecinit tubâ, & recesserunt
ab urbe.* Sic prudentia, ad evitandam
contentionem, ac inutile negotium adhibi-
ta, præstantissima fuit urbis defensio. Non
ita sibi Beniamitæ consuluerunt; siqui-
dem à fœderatis Tribubus postulati, ut
eis delinquentes traderent: *Tradite homines
de Gabaa, qui hoc flagitium fecerunt, ut mo-
riantur, ipsi & hoc recusarunt, & illis hosti-
liter resistere constituerunt: Qui noluerunt
fratrum suorum, filiorum Israël, audire mandatum.*
Suis nimirum in viribus confidentes, blan-
diebantur sibi, velut omnem assultum,
ac impetum fortiter elisuri, nec miseri
mortem sibi ex omni parte imminere per-
spiciebant: *Non intellexerunt, quòd ex omni
parte illis instaret interitus.* Primis quidem
in velitationibus fortunam sibi faventem
habuere, ita ut apparens ista prosperitas
illos in capto negotio firmaret: tum u-
trinque cædes, & cruentæ clades; deni-
que verò capta civitas, & non solum ho-
mines, sed ipsa quoque animalia gladio
trucidata fuerunt. *Omnes reliquias civitatis
à viris usque ad jumenta gladio percusserunt.* Ita
que tribus Benjamin, prius omnium flo-
rentissima, flammis exusta periit: *Can-
tâsque urbes, & viculos Benjamin vorax flamma
consumpsit.*

Abelani
cedunt for-
tiori.

& servantur

Gabaonitæ
resistunt,

& eversa ci-
vitate per-
eunt cum to-
ta Tribu Be-
niamin.

7. Ecce, quorsum haud rarò deveniant,
qui sese facile negotiis, ac litigiis im-
plicant: quotnam ea de causa cædes, quot
injustitiæ committuntur? & quot fami-
liæ, etiam magnæ, extinguuntur? Itaque
perquam prudenter agebant Israëlita in
Silo, dum potius, quàm turbas cum filiis
suis Principis excitarent, partem aliquam
rerum suarum eorum arbitrio relinque-
re statuebant. *Tolle tibi, quantumcunque de-
siderat anima tua.* Verum enimverò nec ista
responsio penitus omnia solvit; cum ve-
risimile non sit, omnes fuisse tantâ pru-
dentiâ: ego certè non ausim id assevera-
re. Vos autem, Auditores, eo non ob-

stante sic agite? rationes enumeratas conjungite, quæ, licet seorsim spectatæ sint debiles, simul sumptæ sufficientissimæ erunt ad solvendam difficultatem propositam. Quare igitur Israëlita, à filiis Heli, eorumque famulis, iniquè habiti tanta cum moderatione toleraverunt omnia? Videlicet aliqui tulerunt ob timo-

rem, nonnulli ob pietatem, quidam ob prudentiam, ne contentione, aut litigio involverentur. Inde vobis exemplum præbetur, ut eandem similibus in jurgiorum occasionibus moderationem adhibeatis, quandoquidem iisdem rationibus in vobis quoque vim, ac locum esse convenit. Ita fiat: fiat:

S E R M O LXII.

Qui respondens ajebat ei: Nequaquam; nunc enim dabis; alioquin tollam vi. 1. Reg. 2. v. 16.

A R G U M E N T U M.

Potentiorum violentia reprehenditur.

Apud iniquos non valet humanitas,

1. **Q**Uousque tandem pervenit audacia hominis, iniquè fraudulentèque proximum suum habere assueti! Apud illum neque ratio valet amplius, neque decencia, nec civilitas, nec timor hominum, aut ipsius Dei. Conditio, quam victimas immolantes in Silo rogabant iniquos pessimorum Sacerdotum famulos, vix poterat esse mansuetior, aut etiam civilior; solam quippe postulabant reverentiam erga Deum, ne videlicet sacrificiorum lex violaretur: moram tantummodo paucorum momentorum rogabant, donec sua prius pars daretur Deo: *Incendatur prius juxta morem hodie adeps*: postea totum cedere paratos ostendebant sese: *Tolle tibi, quantumcunque desiderat anima tua*: Verùm temerarius minister respondens ajebat ei: *nequaquam; nunc enim dabis, alioquin tollam vi.* Verba tam clara sunt, ut explanatione non opus habeant: idcirco à literalis ad moralem sensum transgredior, ac utiliter considero, quantopere hallucinetur, qui sinistrè, vel violenter agit erga proximum suum, seu mentem reflectere placeat ad timorem hominibus debitum, sive ad reverentiam præstandam Deo.

Iniqui sunt multi erga alios debiliores,

2. Nolim equidem, Auditores, dum de potentia, ac violentia disputo, mox sermonem meum unicè dirigi putetis ad Nobiles, atque inter eos maximè ad aliquos vel ditiores, vel arrogantiores, qui sæpius in subditos tyrannidem exercent. Illorum iniquitates magis quidem spectabiles sunt, at non solæ; sed tam inter ignobiles, quàm inter nobiles, sæpenumero injustè læditur à marito uxor, à patre filius, à mercatore opifex, & plebejus à plebejo. Prout unusque sibi commodum arbitratur, eniti posse supra alium, sic in omni hominum statu non desunt, qui præpotenter insurgunt adversus debiliores. Quòd si postea tempore aliquo molimina sua feliciter succedere conspiciant, arroganter insolescunt, ut totam

existimationem suam in eo collocent, quòd sese metuendos reddant: & paulatim timere neminem incipiunt, cum se multis formidabiles esse animadvertunt. Verùm quid vobis imaginamini, mentes adeò superbæ, & arrogantes? An vos esse Deos in terra creditis? An putatis, hominem inferiorem, vilem, ac debilem non aliquando viam invenire posse vos luculenter ulciscendi? Legite in sacro Judicum Libro historiam, cujus partem in præcedente Sermone recensui, & inde discetis, etiam debiles esse metuendos. Ingressus civitatem Gabaa pauper quidam peregrinus cum uxore sua, à bono Sene aliquo amabiliter hospitio exceptus erat, ne videlicet ea nocte sub dio, & in publica platea permanere cogere-
tur: cum ecce perversorum civium manipulus adveniens earundem ædium fores adeò vehementer pulsât, atque tantâ violentiâ instat, ut incolæ domûs absque ulteriori deliberatione improbis cedere, manibusque eorum infelicem foeminam tradere, quin & magnæ fortunæ sibi ducere debeant, quòd illi ea traditione contenti sint; etenim adhuc magis effrænata sunt eorum postulationes, magisque temeraria molimina. Porro muliere suam in potestatem accepta tam graviter, turpiterque abutuntur, ut misella manè demum ad hospitium regrediens super limen mortua concidat. Enimverò, Auditores, gravissimam esse videtis ignominiam, enormem violentiam: nihilominus illi eò protervitatæ provecti sunt, ut in terra non viderentur habere, quem timerent; in ea quippe civitate non administrabatur justitia: non præbebatur auris pauperum querelis: vitia, tametsi gravia, manebant impunita, maximè si vitia magnorum essent. Peregrinus ille pauperculus erat, qui manu sua, adjuvante quodam servulo, duos ducebat assellos, adeò ignotus, atque tam nummis,

suo damno,

Judic. 19;

v. 15.

v. 12. & 21.

v. 22.

v. 25.

v. 22.

v. 26

uti Gabio- nitæ,

v. 10.

v. 15. mis, quàm amicis destitutus, ut in tota
 v. 16. civitates nullum diverforium invenerit. Hospes, qui eum susceperat, uti commemora-
 vi, homo ruricola erat, qui sub noctem redire solebat in urbem, de die verò agros colebat. Fœmina, cui cum infortunio suo, quòd placeret, fortè fortuna fuisset, ut audiretur, jam exanimis implorare vel vindictam vel commiserationem non poterat, & loquendi, & comparendi facultate amissa. Itaque impudicissimi illi triumphabant in iniquitate sua, neque pœnam turpissimæ violentiæ suæ timebant. At enim perparum durabat eorum triumphus; peregrinus enim, utut pauper, rationem tamen invenit redhibendi vindictam, ignominia congruam. Totus afflictus, & consternatus, conjugis mortuæ cadaver uni asinorum imposuit, atque versus patriam suam cum eo tetendit.

v. 28. 3. Relinquamus illum tantisper in itinere, ac paulò post investigabimus eum, jam domi suæ receptum. Interea transeamus à Levita ad Patriarcham, & à morte mulieris unius ad mortem duorum virorum.
 Gen. 4. 23. Lamech Juvenem aliquem interfecerat, atque virum adultum. Quinam isti fuerint, quomodo, aut quare occisi, sacro in Violumine non insinuat, neque meâ modò refert inquirere. Satis ad propositum meum faciunt insolita verba, quibus ille suis uxoribus narrat facinus suum. *Occidi virum in vulnus meum, & adolescentulum in livorem meum.* Quid hoc, Auditores? quomodo Lamech ait: *in vulnus meum, in livorem meum?* Vulnera, & livor sunt in occisis, non in occidentibus. Dicat igitur potius: *in vulnus ejus, in livorem ejus*; non autem, *in vulnus meum, in livorem meum.* At verò nequaquam, Lamech nimium verè loquitur; quia homicidæ, ac violenti meritò habent, cur timeant, ne aliorum vulnera veniant ad vulnerandos ipsos, & aliorum damna tandem in ipsorum caput revolvantur. Fortè quisquam à te malè habitus, oppressus, occisus est: at interea te livor expectat accusationis judicialis: te vulnera manent exilii, lethalis plagæ, ictûs sclopeti, fraudulentæ proditiōis: *in vulnus meum: in livorem meum.* Certè nunquam defunt arma furioso: Superi te tueantur à desperato quopiam, dum ipsi ingenium ad ultionem subministrat ipsa desperatio. Id, quod experti sunt Gabaonitæ, de quibus agebamus. Levita pauper è peregrinatione sua domum reversus erat: ipsi nec arma, nec vires erant: non habebat, nisi cadaver uxoris occisæ; sed hoc ipsum cadaver vires ipsi suppeditavit, & arma; nam ecce Levites illud propria manu dissectum, divisit in duodecim partes: has deinde misit per omnes duode-

cim Tribus Israël, & in cujusque metropoli populo in forum evocato factam injuriam exponi fecit: illic alta voce clamat: vindictam! vindictam! & in medio Tribus cujuslibet unum frustorum illorum projectum est, hîc caput, ibi brachium, alibi pes, ubique membrum aliquod sanguinolentum relictum, ut adeo conjux, extincta licet, inclamaret ipsa quoque ad oculum, quod ingeminabatur ad aurem: vindictam! vindictam! *Arripuit gladium, & cadaver uxoris cum ossibus suis in duodecim partes, ac frustra concidens, misit in omnes terminos Israël.* Eo spectaculo congregata quater centena armatorum millia, civitatem Gabaa obsederunt, eam totam, quemadmodum in priori Allocutione dixi, cum omnibus villis, ad eam pertinentibus incenderunt, atque viros, fœminas, infantes, & ipsa quoque animalia trucidaverunt. Ita vindictam, quæ vel potenti Regi difficilis esse potuisset, industria, ac desperatio pauperis unius edidit.

4. Quapropter, Auditores, nolite decipi: ad nocendum cuique sua vis est, ac fortitudo: diuturno quædam patientia, si denique degennret in odium, vigorem etiam debilibus addit. Quomodo vos confici, ac formari existimatis fulmina, quæ tantum terroris afferre solent? Ea nimirum è vilibus, ac cænosis exhalationibus, diu per aëra agitatis, atque ventorum ludibrio circumactis, conflantur. Quid levius, & contemptibilius esse potest? Et tamen exhalationes istæ secum ferunt copiosas sulphuris, ac nitri particulas, quæ in ipsa agitatione sua conjunctæ, mutuæque collisione calefactæ, in flammæ accenduntur, atque, dum obstaculum amplius non inveniunt, quò minus in terram descendant, nubem per-rumpunt, crepitu terrent, coruscatione visum hebetant, impetu feriunt, & quò ictu perungere nequeunt, terrore penetrant. Paucos terræ pulveres, in aëre dissipatos, in quos illæ particulae incidunt, in lapidem indurant, & ejusmodi lapidem velut in telum acuunt, quò si armatæ decidant, ruinas geminant, satis equidem terribiles, etiamsi inermes irruant. Haud alter sæpè sæpius accidit, ut pauperes, miseri, plebei homines, viduæ debiles, pupilli impotentes, fraudibus, ac violentiis diu exagitati, denique furore accendantur, ac viis nunquam cogitatis in damnum, & ruinam oppressoris iniqui prorumpant. Sæpius evenit, ut post diuturnam patientiam uxor marito, servus domino, plebeius nobili, communi cum omnium terrore funestam consciscant, ac lethalem ultionem. At verò demus, illi, qui à te inique latus est, nunquam vel auxilium, vel vires esse

Judic. 19.
29.
ibi 20. 2.

Debiles
etiam ulci-
scendi viam
inveniunt.

Aristot. 2.
Maur. hic

Fulmina
sunt ex le-
vibus exha-
lationibus.

Deus timen-
dus est vio-
lentis.

Exod. 2.

esse futuras ad deprimendum te: demus, nullos in terra metuendos tibi esse homines; an idcirco neque Deum in Cœlo timeas? an potes illum non timere? aut adeo perfictæ frontis es, ut respondere ausis, quemadmodum superbus Pharaon Moyfi responderat: *Dominum non cognosco, & Israël non dimittam?* Tace sis, improbe, neque dicas: *Dominum non cognosco.* Quod tyrannus abstinere suis violentiis in gratiam intervenientis servi nolit, intelligo facile, quod autem Deum non æstimet, quasi eum nec agnoscat: *Dominum non cognosco*, hoc planè nimium est. Heus Rex temerarie! si Deum non agnoscas ex mandatis, agnosces eum ex castigationibus: si eum non agnoscas, dum sedes in solio, debebis eum agnoscere, cum demersus fueris in mari. Pari ratione vos, qui potentia vestra premitis alios, nisi imaginem Domini Dei, quam in proximo vestro exhibet, revereri dignemini, eum postmodum agnoscere debebitis, ac sustinere punientem.

Eccl. 5. 7.

Deus est superior omnibus potentibus,

5. An creditis, ad supremi Numinis Tribunal dimittendas esse fraudes, & iniquas oppressiones, sicut ad hominum tribunalia dimittuntur? In Ecclesiaste dicitur: *Si videris calumnias egenorum, & violenta judicia, & subverti justitiam in provincia, non mireris super hoc negotio.* Sententia hæc facilis est: si enim id, quod quotidie cernitur, nullam parit admirationem, quæ non ex re magna nascitur, sed ex insolita, nemo mirabitur, videns pauperes calumniis impetitos judicia violenta, subversam justitiam: difficilis autem est ratio, quæ illic adducitur: *Quia excelsus excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alii: & insuper universa terra Rex imperat servienti.* Ejusmodi gradus, ac ordines minorum, atque majorum usque ad supremum aliquem, retinere potius, ac impedire deberet iniquas potentium violentias: inde mirum esse deberet, si conspiceretur aliis arroganter insultare, ac sese supra eos superbè extollere, qui novit alium fortiolem supra caput suum existere. Quomodo igitur dicitur: *Non mireris?* Ista loquendi ratio sic ab Interpretibus explicatur: *Non scandalizeris:* non tibi peregrinum videatur Divinæ providentiæ consilium, dum supplantationem aliquam permittit; etenim illa res humanas ita disposuit, ut super unumquemque hominem potentem sit alius potentior, qui castiget illum. Una præpotentia punitio erit alterius: uxor supplantat famulas suas, & ipsa postmodum supplantabitur à marito suo: Artifex premit famulos suos, & ipse mox premetur à Mercatore, & Mercator à Nobili, & Nobilis à Principe, & Princeps ab alio potentiore Principe, cuncti verò demum judicabuntur, & castigabun-

tur à Deo. *Et insuper universa terra Rex imperat servienti.* Quandoque fraudulentæ, & iniquæ læsiones non videntur ab hominibus: certæ lites dolosæ, certæ scripturæ quodam artificio, ut sensim evanescant, exarata, certæ comminationes, eò terribiliores, quò magis occultæ, ad Principum tribunalia non perveniunt: aliæ conspiciuntur quidem, & tamen honorificè habentur. Verum Deus omnes & videt, & judicat. In Libro Genesis adversus Nemrothum dicitur: *Fuit venator coram Domino.* Nomine venatoris D. Augustinus violentum oppressorem intelligit: *Fuit oppressor hominum coram Domino.* Cur autem, *coram Domino?* Ut nimirum inde discamus, à Deo observari, ac puniri ejusmodi oppressiones. Legite à numero vigesimo Caput trigesimum secundum Ezechielis, ubi depinguntur potentium sepulchra in inferni barathro, atque Pharaon, damnatus ipse quoque, eosdem visitans, & considerans. *Loquentur ei potentissimi robustorum de medio inferni.* Illic Assyrii cum omni thrasonum, & sicariorum suorum multitudine, omnes occisi, omnes damnati: illic Elamita, & circa tumulum ejus omnes asseclæ, omnes occisi, omnes damnati: ibi Mosoch, & Thubal, & circa sepulchra eorum omnes sequaces, omnes occisi, omnes damnati: ibi Idumæus, ibi Principes Septentrionis, deorsum projecti ad societatem miseriorum, à se interfectorum: ibi pariter illi, qui sese metuendos in civitatibus efficere voluerunt: *Qui posuerunt terrorem suum in terra viventium, & sempiterna cum ignominia ad inferos abiērunt: Et portaverunt ignominiam suam cum his, qui descendunt in lacum, omnes occisi, omnes damnati. Omnes interfecti - Qui cum auxiliatoribus descenderunt - interfecti gladio.* Prostrati, ac in flammis illis extensi, diversis modis, sub capitibus suis habent gladios, & arma, gladios illos, & illa arma, quibus ad violentas aliorum oppressiones usi sunt, & per quæ modò torquentur: *& posuerunt gladios suos sub capiribus suis, & fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum.*

videt, & judicat omnia.

Venator idem est, ac oppressor.

Ezech 32. a n. 20.

Oppressores in inferno sepeliuntur.

6. Jam oculos quoque vestros ad hujusmodi exempla convertite, Auditores mei. Quotnam vos ipsi nōstis, qui semper in armis, perpetuisque rapinis vixerunt, denique verò ictu improvviso sclopi, aut pugionis in corde periērunt? Quotnam ipsi vidistis, aut prorsus desperatos, aut impœnitentes, aut exiguo pœnitentiæ signo edito vitâ decedere, non autem exactè quod debebant, perficere? Homicidium vel perpetratum, vel demandatum, lis aliqua, vel injustè mota, vel iniquè suscepta, oppressio quædam in morte violenta, hominem suæ salutis verè cupidum usque adeo ad resarcienda damna obstrin-

Satisfaciendi obligatio difficilima in morte.

obstringunt, ut exequi debitam compensationem volenti sudores mortales exprimant, & exequi recusantem rectè ad infernum deferant. Recordemur, ô Dilectissimi, si multi sint infra nos, Deum esse supra nos. Si Deus nos creavit nobiles, si potentes, si locupletes, id fecit, ut magis ipsum amaremus ut vi-
 duas, atque pupillos tueri satageremus, ut pauperibus subveniremus. Isthoc igitur agamus. Præcipue Vos, ô Nobiles (concedite mihi, ut modò vos ab aliis distinguam, non quòd vos magis reos esse credam, sed quia vobis ipse status, & prærogativa vestra majus periculum affert) ad hoc adhibete tot munera, vobis à Deo data, ut vos amabiles beneficentiâ red-
 datis, non ut iniquis oppressionibus odia vobis conciliatis. Tyrannorum est illa gnoma: *Oderint, dum metuant.* Vos potius agite, ut existimatio vestra feratur aperta grati amoris manu. Subvenite proximo vestro, quantum potestis; & si succurrere non possitis, saltem ab omni læsione ejus cavete. Siquis dicere nequeat, se beneficiis à nobis affectum esse, facite, ne dicere possit, se damnum aliquod à vobis perpeffum esse. Sic institute vitæ vestræ curriculum, ut sub mortem vestram repetere valeatis, quod mori-

bundus Pericles amicis suis dixerat. Ille nobilissimus inter Athenienses Vir, magna pollebat autoritate, magnâ opulentiâ; sed in eo rerum articulo nihil ex illis capiebat solatii: Amici, inquiebat, ex hoc mihi meum est solatium, quòd meâ causâ nemo missus in luctum sit, nemo in planctum. Perquirite mentes vestras, utrum sic olim in mortis articulo jure locuturi sitis. Quid autem futurum esset, si vitam iniquis violentiis inquinaretis? si hunc, & illum conjiceretis in luctum, jam debitis nunquam solutis, jam cominationibus nimium superbis, modò ultionibus executioni malè datis, modò aliis nocendi viis? Profectò, si tunc imago Crucifixi vobis monstraretur, aspicere putaretis stillantem è Vulneribus illis pauperum, à vobis oppressorum, sanguinem: si gratiam, si misericordiam, si pietatem imploraretis, quod utique non omittetis, videretur vobis ex illo sacro Latere terribiles echo prodire, & ad cor vestrum reverberari voces miserorum, à vobis iniquè habitorum, tristissimè insonantium: vindictam! Vindictam! Sed absint hæc à Vobis, ô Charissimi: Sic vivite, ut sub mortem dicere possitis: Domine, si paucis benè fecerim, saltem nemini malè feci

S E R M O LXIII.

Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino, quia retrahabant homines à Sacrificio Domini. I. Reg. 2. 17.

A R G U M E N T U M.

Scandalum grave malum contra Deum.

I. **N**omine, *Puerorum*, hic intelliguntur & famulifamilias Sacerdotis Heli, quos executores rapinarum, ab heris mandatarum esse, jam spectavimus, & filii, quos ejusmodi scelera jussisse, pariter audivimus. De omnibus simul dicitur, quòd peccatum ipsorum grave fuerit, ac nimis grande, quia populum à victimis Deo immolandis alienum reddebant. *Erat ergo peccatum puerorum grande nimis, quia retrahabant homines à Sacrificio Domini.* Locus iste haud vulgarem meretur considerationem, & consideratio tota collimabit ad hoc, ut ostendatur, quàm grave malum sit scandalum.

2. Nomine scandalum cum Theologis intelligo quodcunque dictum, aut factum minus rectum, & quancunque etiam omissionem, quibus alteri præbetur occasio spiritualis ruinæ, Dixi: minus rectum; quia quandoque scandalum consistere potest in actionibus, atque verbis,

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

quæ, separata à scandalo, indifferentia forent. Dixi quoque, quibus alteri præbetur occasio spiritualis ruinæ; quia ad contrahendam hanc maculam non sufficit, quòd alius ea malitia sua sumat occasionem mali; quòd scandalum genus *passivum*, & à Theologis *Pharisaicum* appellatur, eò ac dividitur, quòd ea ratione Pharisei scandalizati fuerint in actionibus, ac sermonibus Christi, non quòd isti minùs recti, sed quòd illi tantâ perfidiâ fuerint. Istud scandalum exemplo Servatoris ut plurimum contemnendum est, cum alterius malitia vobis vitio verti nequeat. Pari modo satis non est, quòd alius occasionem ruinæ capiat ex nimia ignorantia, aut fragilitate, quòd scandalum à Theologis dicitur *passivum pusillorum*, & quandoque gravem ob causam boni proprii, vel alterius permitti quidem potest, ordinariè autem, si possit, impediri debet, vel omittendo id, quòd alii scandalo sibi sumunt, vel

B b

instru-

instruendo eos, & commonefaciendo de errore. Denique addidi: occasio spiritualis ruinæ; per quæ verba quodcunque damnum animæ intelligitur. Jam spiritualis damni hujus occasionem animabus præbebant perversi duo summi Sacerdotis filii Ophni, & Phinees, *quia retrahebant homines à Sacrificio Domini*: & hoc peccatum à Spiritu Sancto appellatur *grande nimis ante oculos Dei*, qui non fallitur: *Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino.*

3. Itaque videtis, Auditores, quàm grave malum sit scandalum. Peccato Sacerdotum illorum triplex inerat malitia, undique mortalis, & actui intrinseca. Primò erat peccatum gulæ contra virtutem temperantiæ & istud peccatum mortale erat, quia gravi cum inobedientia, ac Divinæ Legis contemptu sacrificiorum cibos diversa ratione conditos expetebant, etsi Deus aperte præceperit, ut non nisi simpliciter aquâ coquerentur. Secundò, peccatum erat rapinæ, contra justitiam, atque adeò pariter mortale, quia & violenter omnibus rapiebant, & multum singulis. Tertiò peccatum erat sacrilegii, contra virtutem Religionis: istud quoque peccatum erat mortale; quia gravi cum indecentia rationem turbabant, & ordinem ad offerendas victimas præscriptum. Accedunt extrinsecæ etiam circumstantiæ, quibus ea culpa magis ingravescit, quòd nimirum fuerint Sacerdotes, & amplius, quòd ea perpetrârent in Templo, locisque ad Templum spectantibus: & nihilominus tot inter malitias præcipuè, ac velut unica allegatur ingens malitia scandali. *Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino quia retrahebant homines à Sacrificio Domini.* Ubino tetis, velim, dupliciter per scandalum animabus inferri damnum posse, primò virtutis alicujus exercitium duntaxat impediendo: secundò occasionem peccato cuidam *positive* præbendo. Hoc alterum tantò gravior culpa primo est ex natura sua, quantò majus malum est offendere Deum, eique displicere, quàm solum omittere actionem, quæ ad honorem Dei vergat, eique placeat. Porro scandalum Sacerdotum illorum in linea minùs gravium erat; etenim non inducebant ad peccatum, sed populum tantummodo reddebant alienum ab exercitio cujuspiam virtutis. *Retrahebant homines à Sacrificio Domini.* Verùm licet hoc scandalum ex genere minùs gravium fuerit, à Deo tamen definitur peccatum grave, & nimium grave. *Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino.* Hic mentes ad vos ipsos reflectite, Auditores, & cogitate, quantum malum sit vestrum scandalum, cum operam vestram præstatis ad

retrahendum aliquem à Religiosa vocatione sua; cum deridiculo habetis eum, qui sacratissima Ecclesiæ Sacramenta frequenter obit, aut alios Christianæ pietatis actus exercet: cum tantâ & ignorantia, & malitiâ, sententiis magis in homine Lutherano tolerabilibus, quàm in Catholico excusabilibus, judicare præsumitis de Indulgentiis, de privilegiatis Altaribus, de Missarum stipendiis, de legatis pro piis locis, & aliis hujusmodi materiis, fidelium cuique sacrosanctis; postmodum verò talia ludibria, tales cavillationes, tales Sermones, ad audientem ab exercitio virtutis abstrahendum adeò habiles, quasi prorsus innocentes essent, fortè ne quidem ad arcanum sacri Judicis tribunal affertis. At enim certò sunt scandala, & peccata magni ponderis in Dei trutina. *Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino, quia retrahebant homines à Sacrificio Domini.*

4. Quòd si verò tantum sit malum, à pietate quemquam abstrahere, quantum erit, ad peccatum inducere? Qua de re paulò post agam enucleatè; prius autem expedit quærere, quomodo verum sit, filios Heli retinuisse populum à Sacrificio: *Retrahebant.* Quandoquidem ipsis tantum è victimis emolumentum obveniebat, potius studiosè debebant curare, ut multi sacrificia offerrent. Quomodo igitur fieri potuit, ut illi homines ab ejusmodi oblationibus averterent? Ipsi quidem volebant avertere quemquam; at actiones eorum per se ipsas erant ad abstrahendum: populus nimirum tot aspiciens rapinas, tantas videns sacrificiorum perturbationes, satius esse concludebat, omnino abstinere. In quo nobis aliud suppeditatur argumentum, idque grave, contra scandalum: ad quod intelligendum aliam oportet exponere divisionem scandali, Theologis consuetam. Itaque dividunt illud ulterius in scandalum proprium, ac directum, & in scandalum indirectum, ac improprie *activum.* Prius est, cum quis expressè cupit alios vel ad peccatum inducere, vel à virtutum exercitio retrahere, atque hunc in finem verba sua dirigit, aut actiones. Alterum est, cum quis ad finem adeò malum non quidem tendit, at tamen haud omittit ita loqui, vel operari, ut opera, vel verba ad aliorum offendiculum vergant. Utrumque hoc scandalum ex natura sua gravis est culpa, sed prius multò gravior, atque deterior, cum semper magis voluntarium sit, quod magis directè intenditur. Filii Heli non ista ratione populum à sacrificiis retrahebant, quia in actionibus suis istum finem non intendebant; sed solum eorum opera per se ipsa hunc ad effectum ansum præbe-

præbebant : igitur isto quoque titulo scandalum ipsorum in genere minùs gravium erat, & tamen peccatum grave, ac nimium grave : *Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino, quia retrahabant homines à Sacrificio Domini.* Fortassis autem hic vobis, Auditores, gratum accidet, si non nihil clariùs explanetur, quam ob rationem scandalum sit adeò grave peccatum : *peccatum grande nimis.* Neque ego tam justo desiderio huic ullatenus deero. Percipite igitur primò, quanta Deo per illud inferatur injuria : deinde, quantum proximo damnum fiat : inde faciliè colligatis, quàm grave peccatum sit scandalum : *Peccatum grande nimis coram Domino.*

5. Scandalum, quantum in se est, Deo tollit, quod suum est, & inter ea, quæ Dei sunt, ei tollit illud, quod magis suum est, quod ipse pluris æstimat, & charius habet ; & inter ea, quæ Deo chariora sunt, aufert ipsi illud, quod pluris ei constat. Equidem omnia creata Dei sunt : *Meum est cælum*, ait ipsemet : *mea est terra, mei sunt dies, mea est nox.* Omnes animæ meæ sunt ; at inter omnia creata solum unum auferri Deo potest, & hoc est anima rationalis : huic Deus libertatem contulit : hæc eligere dominum potest ad libitum suum : seu benè, seu malè eligat, inde suum capiet vel commodum, vel damnum ; sed non impiedietur : seu peccato serviat, sive Diabolo, sive Deo, alterutri erunt inviti, sed violentiam non inferent : legitimus ejus Dominus est solus Deus ; quem si derelinquere velit, peccabit, & punietur, sed in abitrio suo relinquetur : *Posuit hominem in manu arbitrii sui.* Jam considerate, ô Charissimi, quid agatis, si vel verbis, vel exemplis, vel aliis actibus directè, aut indirectè quemquam ad peccatum inducatis : nempe facitis, ut anima quæpiam nolit ampliùs esse Dei. Ita Deus vestrà causâ voluntariam illius animæ subjectionem perdit, & cum ista tollitur illi subditus, servus, amicus, filius aliquis, eodem simul tempore, quin etiam tot subditi, servi, amici, filii, quot à vobis occasionem capiunt, & impulsus ad peccatum. An parva vobis ista videtur injuria ? Profectò si Deo totum Cælum auferretis, vel totam terram, ipsi tantam haud inferretis injuriam. Nihil est in toto mundo, in quod ei majus competat jus, quàm quod habet in animam rationalem. Super res creatas omnes primum jus Deus habet, eò quòd sit Deus, ita ut, si per impossibile illæ non essent ab eo, ac essent absque ejus auxilio, ipse tamen omnium Dominus esset, solo Divinitatis conceptu sufficiente ad explicandum universalis Domini titulum. *Ego Dominus - Dominus universorum tu es.* Ulteriùs, accedunt alii duo tituli

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

Creationis, & Conservationis, ille res omnes creavit, ille jugiter eas conservat ; ergo sunt ipsius. In Angelis, ac fidelium animabus, additur jus quartum, ab ipsis Deo sponte concessum, dum libertate sua usi sunt ad eum eligendum Dominum suum. In animam humanam Deus aliud porro justenet, ex eo nimirum, quòd eam redemerit : quare cum ipsi scandalum dato rapis animam, tot nominibus in Deum injurius es, quot sunt jura Dei, quibus eam possidet : atque adeò, cum Deo plura competant in animam jura, quàm in omnes alias res creatas, dum ei rapis animam solam, magis in eum injurius es, quàm fores, si locò animæ ipsi per impossibile raperes omnes alias res creatas. Adde, quòd Deus, quemadmodum pluribus titulis animam possidet, ita quoque pluris eam æstimet, ac magis amet. Mundus totus apud Deum uni soli animæ haudquaquam æquivalet ; anima quippe creata non est, ut serviat mundo ; mundus autem creatus est, ut serviat animæ. Huic Deus impressit imaginem suam, suæque similitudine pulchram effecit. *Creavit Deus hominem ad imaginem, & similitudinem suam.*

6. Porro cum omnia communi ruina involverentur, animam Deus incolumem servavit. Vix eam creaverat, & mox assiduum pro ea bellum inchoat. Quid non egit Diabolus, ut eam acquireret ? Quid non vicissim fecit Deus, ut illam in potestate retineret : Ut unicam animam acquirat Diabolus, Paradisum terrestrem ingreditur, & cum Eva loquitur : ut eam Deus recuperet, eundem Paradisum intrat, & Adamum alloquitur. Diabolus, ut animas lucretur, Pharaonem adversus Israëlitas armat ; ut verò Deus easdem tueatur, Moysen in Ægyptios armat. Ut animas obtineat Diabolus, Nabuchodonosoris exercitus ducit in terris Israëlitis : ut eas Deus defendat, Daniele in-
Deus mul-
tùm pu-
gnat pro
anima con-
tra Diabo-
lum.
 troducit in gratiam Nabuchodonosoris. Diabolus fortem sese reddit furore Amanis : Deus illi gratiam opponit Estheris. Diabolus Antiochum accendit : Deus ei Machabæos obviàm sistit. Ut animarum lucrum Diabolus faciat, corpora phantastica, humanosque vultus induit, ut easdem Deus recuperet, verum corpus, ac veram hominis naturam assumit : ille per aëra fertur, iste super terram venit : ille circuit quærens, quem devoret, iste circuit castella, quærens, quem salvum faciat. Quàm grave bellum ! quàm diuturnum bellum ! Totus mundus Deo constitit non nisi solo fiat ; una verò anima quanti constat ? Tringenta tres annos vitæ Christus exegit, ut animam lucraretur illius puellæ, cujus honestati tu tendis insidias ; ut acquireret animas illorum famulorum, quorum operam

B b 2

operam adhibes ad ministeria iniquitatis ; ut recuperaret animas illorum filiorum , quorum oculis tot obscenitates objicis in pictis tabulis tuis , quorum auribus tot ingeris execrationes , ac perjuria verbis tuis. Pro illis Christus sparsit lacrymas , stillavit sudores , effudit sanguinem , séque permisit affigi Cruci : pro illarum tutela instituit sacratissima gratiæ charismata , quæ Sacramenta dicimus : pro illarum custodia suos constituit Angelos , quos semper apud illas in excubiis habet. Ligatum vinculis Diabolum tenet ; hinc omnes ejus assultus non sunt nisi latratus. Tanti Deo constant animæ : tantopere diligit eas : & tu , nequissime proditor , postquam ipsius fidem professus es , postquam centenis juramentis ipsi fidelitatem pollicitus es , postquam ipsius mensæ , ipsius amicitiae , ipsius paterni amoris particeps effectus es , proditor infidelis , non solum ab ejus servitio recedis , verum etiam , quod multò deterius est , adversus illum te caput perduellium constituis , contra chariores illius infestus insurgis , obstinatos illius hostes tueris , atque fructum illi rapis tot industriarum , tot laborum , tam copiosi Sanguinis. Proh injuria ! Proh peccatum ! *Peccatum grande : grande nimis coram Domino.* Vah scandalosum Dæmonis affeclam , & ipso Dæmone pejorem !

Matth. 4.
& 16.
Christus acrius reprehendit tentationem à Petro factam ,

Quam à Diabolo :

7. Ne verò nimium dicere me putetis , Auditores , perappositum observate dubium , in Evangelio nobis obvium. Servator Christus quater tentatus fuit : ter à Diabolo , semel ab Apostolo Petro. Diabolum illum tentavit de gula , de vana gloria , & avaritia : eum in finem hortatus est illum ad prodigium , ad præcipitium , ad idololatriam aliquam. Petrus Apostolus tentavit illum de inconstantia in bono proposito , dehortans eum , ne se modis adeo diris haberi , crucifigi , & occidi permetteret. Tentationes Diaboli sine gravi culpa nequaquam executioni poterant mandari : Tentatio Petri absque ullo peccato dari poterat executioni. Tentatio Diaboli ex odio lividissimo nata erat : Petri tentatio ab amore tenerrimo provenerat. Nihilominus Christus Diabolum , quin submolestè ferre se demonstraret , sine querimonia tribus simplicissimis Divinæ Paginæ sententiis repellit , ac denique recedere jubet : *Vade , Sathana.* Contrà Petrum Apostolum verbis utitur adeò pulgentibus , & acribus , ut ad omnes cordis ejus angulos penetrent : eum à se rejicit : *Vade post me* , appellat eum Diabolum , appellat ignarum rerum Divinarum , appellat hominem totum terrenis absorptum : *Vade post me , Sathana - - Non sapis ea , quæ Dei sunt , sed ea , quæ hominum :* Subinad con-

futandas opiniones Petri prolixum ad omnes Discipulos sermonem orditur. Verum , ô mi Deus , ubi pacifica mansuetudo tua ? Itane mitius habes Diabolum , qui te odit , quam Apostolum , qui te diligit ? Ita prorsus est : asperius haberi meretur homo , qui scandalum præbet , quam Diabolum , qui tentat. *Scandalum factus es mihi.* Nimirum in æstimatione Christi Diabolum est , quisquis præbet scandalum. *Unus vestrum Diabolum est ;* at homo scandalum præbens eò pejor est Diabolo , quò deterior est hoste proditor aliquis. Cum Diabolum tentationes ingerit , officium exercet suum : ille jam in termino est , hostis declaratus , & apertus : homines noverunt , quòd ab eo sibi cavere debeant ; cum autem homo tentat , non suum , sed Diaboli munus peragit , idque , dum sese Deo fidelem esse proficitur : idque ad deceptionem proximi sui , qui non armatus est adversus eum : qui omnes ejusmodi tituli sunt , è quibus major evadit injuria , quæ Deo fit , atque adeo gravius quoque peccatum : *Peccatum grande nimis coram Domino.*

ob scandalum ,

Scandalosus , est Diabolum.

8. Amplius etiam isthæc injuria crescit , si rationem ejus pariter consideremus. Quæ est intentio tua , dum vel pravo exemplo , vel falsis cavillationibus , vel aliis artibus proximum tuum à virtute retrahis , & ad peccatum impellis ? Peregrinum videtur , quòd Hebraicus populus ibi in solitudine , cum Idololatriâ sese contaminare jam constituisset , ad Idolum fabricandum adiêrit Aaronem : *Fac nobis Deos* An fortassis Aaron artis sculptoriæ , aut fusoriæ peritus erat ? Haud invenimus , eum ejusmodi artem unquam vel exercuisse , vel didicisse. Quapropter illi , si ficti cujusdam Numinis imaginem , aut statuam cupiant , ad expertum artificem abeant , aut sculptorem aliquem inquirant. At neutiquam : Aaronis eam confici manibus desiderant , & quam ob causam ? Id vobis edicam , sed prius aliam discutiamus Historiæ Sacræ sententiam. Deus aliquibus exprobrat , quòd Nazaræis vinum subministraverint. *Qui propinabitis Nazaræis vinum.* Ecquid illi requirere poterant , dum Nazaræis hujusmodi potum præbebant ? Nempe vini potus à Deo severè Nazaræis prohibitus erat ; quem autem in finem homines illi talem in culpam istos inducere volebant ? S. Gaudentius , Brixinensis Episcopus , ait , ad solemnia Hebræorum convivia invitari solitum esse Nazaræum quempiam qui autoritate sua mensæ moderaretur , ac intra modestiæ limites convivas contineret. Jam quid intemperantes illi egerunt ? Curabant , ut ille vinum biberet : hinc allicientes eum provocabant , vini saporem laudabant , ei pocula porrigebant ,

Exod. 32.

23.

Hebræi Idolum ab

Aarone

fieri postulant , &

ad excusa-
tionem su-
am:

bant, ut ipse quoque suas leges transgres-
sus, exemplo abstinentiæ suæ bibulis illis
ruborem injicere nequiret, & eorum in-
temperantia tanti complicitis exemplo au-
dacior fieret. Similem ob rationem He-
braei in solitudine voluerunt ab Aarone
confici Idolum, licet imperito artis sculp-
toriæ, aut fusoriæ: seu benè, sive malè
conficeret Idolum illud, ipsorum parum
intererat: de hoc solum solliciti erant,
ut ab Aarone conficeretur; eòquod sibi
certa ratione justii viderentur in adora-
tione Idoli, si dicere possent: Aaron id
fecit: ita sibi blandiebantur, saltem fore
excusabilem culpam suam, si tam nobi-
lem culpæ complicem haberent.

ita scanda-
losi.

9. Quoties scandaloso cuidam suis in
scandalis hæc unica sollicitudo est, ut
alius pariter vitiosus evadat, ne se vitiis
ipsius opponat: Quoties impius aliquis
hoc solum curat, ut assumantur ab alio
vitia sua, quod aduletur sibi, quasi pur-
getur à malitia, cum magna fuerit, vi-
tiosorum copia? Quoties ad malum in-
ducere studet, ut sibi blandiri valeat, si
dicere queat: Ita quoque fit ab illo?
Quasi verò tunc imminueretur malum
tuum, si in plures esset propagatum, & ma-
gis condonabile foret delictum tuum, si
copiosius esset multiplicatum. At enim non-
nunquam alii retrahuntur à pietate, & ad
peccatum inducuntur etiam leviori de
causa. Sæpè hominis, scandala præbere so-
liti, tanta est ad peccandum proclivitas,
ut ægrè ferat, si vel tantummodo videat,
quod alius virtutis opus exerceat. Me-
mini, me quondam legisse de Myndiride
quopiam, homine delicatissimo, qui die
quadam in agro conspicatus robustum ali-
quem agricolam suum, ambabus mani-
bus ligonem altè elevantem, atque mag-
nis ictibus teræ impingentem, ut solum
finderet, & aperiret, ac glebas divide-
ret, totus consternatus, & contremi-
scens, abjice, clamabat, abjice protin-
us illud grave instrumentum: cessa à mo-
lesto labore illo, quia ego defatigatione
tuâ sudo, & solum aspectu laborioso co-
natu tuo, lassitudine me ipsum deficere

Senec. de
Ira. l. 2. c.
25.
Myndirides
delicatus
dolet alteri-
us labore.

sento. Jam mihi verum confitere: cur
ludibrio habes, ac deridiculo modestum
illum Juvenem, devotam illam Fœmi-
nam, liberalem illum eleemosynæ dispen-
satorem, nisi quod tibi cruciari videaris
in virtutibus alterius? Ingentem oportet
esse avaritiam tuam, si vel alterius ex-
pensis doleas: ingentem incontinentiam,
si vel intolerabilis tibi fiat alterius casti-
tas: ingentem superbiam, si te vel alte-
rius modestiæ tædeat.

Malus cru-
ciatur vir-
tute bono-
rum,

13. Itaque *realem* ad injuriam, quam
Deo per scandalum inferri conspeximus,
dum ipsi tollitur id, quod est ipsius, &
magis ipsius, & ipsi charius, & pluris i-
psi constat, accedit etiam injuria *persona-*
lis, dum ea Deo fit ab eo, qui se fidelem
profitetur, atque adeò jus omne Dei pro-
pugnare teneretur: dum ea Deo fit pro
nihilò, cum injuria, cum ipsius offensio-
ne. Verùm quid mali tibi Deus fecit,
ut eum tam indignè habeas? Honor il-
le, quo frueris, à Deo tibi conservatur:
& adeò doles, quod iste Deus honoretur
ab aliis? Illæ divitiæ, illa salus corpo-
ris, illud omne, quodcunque habes, bo-
num, Divinæ manûs dona sunt: & pro
gratitudine conquiris illi hostes? & qua-
si satis tibi non sit, à te Deum offendi,
curas, ut etiam ab aliis offendatur, aut
saltem ad contumelias Dei præbes ansam?
Vah ingratiſſimum te! Sed rursus ex te
quæro: quid mali Deus tibi fecit, ut pu-
blicis sceleribus tuis, iniquitatem collau-
dando, apertum virtutis contemptum
demonstrando, te manifestum Dei hostem
declares, tympanis, tubisque ad arma
convoces, vexilla erigas, exercitum con-
scribas, ad movendum videlicet, urgen-
dumque bellum: Proh ingentem ingra-
titudinem! magnam injuriam! grande
peccatum! *Erat ergo peccatum puerorum gran-*
de nimis coram Domino. Superesset quidem
grandis hujus peccati, quale scandalum
est, gravitas ostendenda ex damno, quod
infertur proximo; quoniam verò tem-
pus mihi non restat, faxo, ut alia vice
in decursu Sermonum meorum sub lin-
quam redeat istud argumentum.

cum injuria
Dei gravissi-
ma.Erit. Serm.
LXXXVIII.

S E R M O LXIV.

Samuel autem ministrabat ante faciem Domini, puer accinctus Ephod lineo,
1. Reg. 2. 18.

A R G U M E N T U M.

Pietas difficilis est homini, inter pravos versanti.

1. **N**Equaquam Samuel pessima filio-
rum Heli imitabatur exempla,
sed sua studebat in Templo exe-
qui ministeria, puer indutus veste candida li-

nea. Ad locum istum ritè intelligendum duo
nos oportet inquirere: primò, quid
fuerit hoc Ephod, quo Samuel vestieba-
tur: secundo, cur isthuc dicatur, Samue-
lem

lem sua ministeria peregrisse. Prioris quaestionis difficultas in hoc consistit, quod ex una parte nomine Ephod in Divinis Litteris intelligatur vestis Sacerdotalis; ex altera verò Samuel ortu Sacerdos non fuerit: igitur vestitu prohibito indutus erat, & quod consequeretur, peccaverat, quod dicendum prorsus non est. Hoc erit primum dubium. Alterius quaestionis difficultas in hoc hæret, quod paucis versibus antea Historia Sacra innuat, Samuelem fuisse ministrum in Templo: *Puer autem erat minister in conspectu Domini.* Quare cum hîc repetitur: *Samuel autem ministrabat ante faciem Domini*, hoc inutile videtur, & extra propositum: inutile quidem, quia repetitur, quod jam dictum est; extra propositum verò, quia filium Historiæ de familia Heli, de qua agitur, importunè interruptitur. Incipiamus à primò.

2. Decies & octies, nî fallor, Sacris in Paginis insinuari deprehenditis vocabulum, *Ephod*, semel in Exodo, sexies in Libro Judicum, novies in Libris Regum, semel in Paralipomenis, ac semel in Osea. Diversis è circumstantiis, in quibus fit ejus mentio, diversas significationes eruerunt Interpretes. Quidam interpretati sunt scrinium, aut armariolum, ex quo responsa prodierunt, & oracula, cum Sacerdotes Deum consulerent. Capite decimo quarto primi Libri Regum: *Achias -- portabat Ephod*; & Capite vigesimo tertio volens David interrogari Dominum, Abiathar Sacerdoti dicebat: *Applica Ephod*; atque rursus Capite trigesimo: *Applica ad me Ephod*. Istis in locis significari videtur scrinium portatile, è quo Divina proveniebant oracula. Nonnulli, apud S. Hieronymum, Ephod explicant pro Thuribulo, sed sine fundamento. Alii per illud intelligere malunt Statuam; idque feliciter explanari videtur per illud, quod in Libro Judicum Capite octavo recensetur. Ibi legimus, Gedeonem à militibus suis exegisse cunctas in aures aureas, è Madianitarum spoliis relatas. Militibus imperio Ducis haud gravatè obsequentibus, inventum est pretiosum illud metallum ad mille sexcentorum siclorum pondus ascendere, quod in pondere Romano ad minimum libras sexcentas, ac decem uncias conficeret. Ulteriùs isthoc ex auro Gedeon, ait Historia Sacra, confecit Ephod, quod in ipsius, totiusque familiæ ruinam fuerit. *Fecitque ex eo Gedeon Ephod, & posuit illud in civitate sua Ephra.* *Fornicatusque est omnis Israël in eo, & factum est Gedeoni, & omni domui ejus in ruinam.* Omnes istæ circumstantiæ peculiare, tanta nimirum auri copia, operis confecti collocatio, hujus idololatrica adoratio, ac inde secuta domus illustris-

simæ ruina, verum evincere videntur, quod nomine Ephod intelligatur statua, ex qua postmodum populus occasionem sumpserit Idololatriæ. Hisce nil obstantibus, Doctores communiter per Ephod intelligunt vestimentum, idque duplicis generis, unum proprium Summo Sacerdoti, cui quodcunque aliud sub poena sacrilegii prohibitum erat. Ephod ejusmodi Pontificium ex tela erat, intexta auro, hyacintho, purpura, cocco, ac bysso, prout in Exodo præscribitur, & aliqua ratione respondebat nostræ *Planetae*, seu *casulae*, aut fortè meliùs etiam quoad figuram, *Tunicellæ*. Alterum Ephod & à Sacerdotibus reliquis, & à Levitis, quin etiam quandoque à Laicis, dum sacro in exercitio versabantur, deferri solebat. Ita quando David ante Arcam saltitabat, erat *accinctus Ephod lineo*. Vestis istiusmodi è simplici tela linea esse debebat, atque nostris superpelliceis lineis, aut etiam aptiùs, ob figuram, *Albis* respondebat. De prioris vestimenti genere intelliguntur allegata verba: *Applica ad me Ephod*, quibus petebatur, ut in Davidis gratiam summus Sacerdos veste sua sacra indueretur, ad interroganda Dei oracula. De eodem quoque intelligendum est Ephod, à Gedeone confectum, videlicet vestis aliqua cum aliis pro summo Sacerdote requisitis ornamentis, quibus postmodum Israëlita abusi sunt ad sacrificia deastri Baal. De altero accipienda sunt alia verba, quibus aut Sacerdotes Pontifice minores, aut Levitæ, aut Laici, dicuntur Ephod esse vestiti: & isto parvulus Samuel utebatur in Templi ministeriis: *Puer accinctus Ephod lineo*.

3. Explanato primo dubio pergamus ad alterum. Ecce historica narratio de familia Sacerdotis Heli hîc interruptitur, ac prompta Samuelis industria Divino in ministerio interponitur? Dicam aliquid, benèque dicam, id esse ad nostram doctrinam, ut nimirum inde discamus, quod etiam medios inter perversos, maxime si nos inter eos conversari necesse sit, esse boni possimus, modò velimus. Nunquam, Auditores, in conventiculis facetias proponitis manifestè æquivocas, colloquia miscetis apertè mordacia, affectus ostenditis liberè teneros, ad jocos pergitis, & familiaritates, quæ forsan commodè quidem inter fines honoris continentur in facie hominum, certò autem limites honestatis transgrediuntur in facie Dei? postmodum vos excusare cupitis, ac dicitis: Non potest aliter fieri: sic omnes agere consueverunt. At enim, omnes ita consueverint; an non idcirco potest non sic agere? Mysterio non caret, quod in sacris Litteris dicatur Abraham habitasse in medio Chaldaeorum, Loth

in

Ephod,
quid sit.

Vid. August. q. 46.
ex Vet. Testamentum.

Vid. eund.
in Jud. q. 41.

Gedeon
perit propter Ephod.

Probitas
conservari
potest inter
perversos.

exemplo
Abrahæ.

Loth, &

Jobi.

psal. 140.
10.

in Sodomis, Job in terra Hus. Heroës isti nobis inter gentes perversas exhibentur, ut omnis excusatio nobis auferatur, dum inter pravos innocentiae nostrae obliviscimur; isti quippe cum centenis aliis in Divino Judicio vocem contra nos elevabunt: in medio Idololatrarum, inquiet Abraham, unum semper Deum verum adoravi: in medio lascivorum, dicet Loth, pudicitiam servavi: in medio hominum, bestiis pejorum, obiciet Job, sanctè vixi; idque, poterunt omnes addere, cum nobis non essent exhortatores sacri, qui nos absterrent à vitio, qui nos animarent ad virtutem; cum non essent ante nostros oculos imagines piæ, quæ nobis commendarent pietatem; cum nobis non essent Sacramenta perfecta, quæ nobis conferrent gratiam: & vos, ô Christiani, tot sacris Sermonibus animati, tot sanctarum animarum exemplis stimulat, tot veris Sacramentis roborati, neque tantillo pollebatis generosi spiritus, ut animæ vestræ commodum, ipsamque Dei vestri voluntatem præferretis genio cujusdam focii, & cum inter peccantes existere-tis, ipsi quoque peccabitis. Acerbissimæ profectò exprobrationes, quæ nos aliquando supremo rubore mactabunt. Ne blandiamur nobis, Auditores: omnes terrestrium, ac inferorum vires efficere nequeunt, ut peccemus, si firma consistat voluntas nostra. Deus nobis non deest suis auxiliis: bonus Angelus noster non deficit suis impulsibus: conscientia nostra non cessat suis remorsibus. Itaque si nos inevitabilis necessitas constringat inter perversos conversandi, clamemus animo verbis Regii Vatis: *Singulariter sum ego, donec transeam.* Ista verba primo intuitu difficilia videntur explicatu. Quomodo David dicere poterat: *Singulariter sum ego?* Ille vel in medio erat Aulae florentissimæ, vel in capite consistebat copiosissimi exercitus, & solitarium sese asserit: *Singulariter sum ego?* Sic omnino est; quia medius in tanta multitudine noverat, & multitudinē sese dissimilem reddere, & inter alios ab aliis diversus esse, & in communitate vitiosorum singulariter in virtute persistere: *Singulariter sum ego, donec transeam.* Eja, hoc ipsum nos quoque suo tempore repetamus: O mi Deus! invitatus ego, & contra voluntatem meam hos inter detractores verfor, hos inter libidinosos; at nolo ego, nolo detractor, nolo impudicus esse. Illi me melancholicum dicunt, scrupulosum, singularem: gaudeo, tali occasione talis videri: *Singulariter sum ego, donec transeam.* Atque ista doctrina est, à Sacro Eloquentia nobis inculcata Samuelis exemplo, contestans, & insinuans, illum in medio alio-

rum sacrilegorum fuisse religiosum. *Samuel autem ministrabat ante faciem Domini.*

4. Interpretatio hæc perquam idonea est, & bona, nihilominus aliam quoque non minùs utilem adjungo. Deus volebat ex una parte nos edocere constantem Samuelis pietatem; ex altera verò, videns eum in medio hominum adeò sceleratorum facili obnoxium fuisse suspitioni, ne & ipse etiam secutus fuerit eorum exempla, narrationem de flagitiis illorum Sacerdotum interrumpi cupiebat, ad nos de pietate hujus Levitæ certos reddendos, ut simul demonstraret, esse quidem possibile, sed oppidò difficile, inter perversos vivere, nec tamen effici perversum. Perscrutemur istam veritatem in tribus Sacrorum Codicum quæstionibus; & primò quidem tot inter pœnas, ad castigandos delinquentes à Deo statutas in Hebræorum Republica, nusquam invenietis exilium, quod tamen in regimine politico pertinere videtur ad remedia justitiæ vindictivæ usitiora, severum pariter, atque lene: severum, quia privat patriam; lene, quia non aufert vitam. Exillium cruciat, non infamat: affligit, non vulnerat: reum tollit è medio innocentum, innocentes timere docet culpam, ac eodem tempore permittit, ut reus alibi vivere valeat innocenter, & præteritæ procellæ magisterio discat meliori navigare fortuna. Sic pulchro fœdere conjungitur justitia, ad puniendum delictum, & misericordia, ad conservationem, ac emendationem delinquentis. Quod si verum sit, ut omnino verissimum est, quare Deus eandem pœnam Judicibus populi sui non commisit, & exilium alias inter pœnas non posuit? Ista prima difficultas est; altera verò inde confurgit, quòd, cum Josue populum in Terram promissam introduxit, omnes illius regionis incolæ gladio truncidati fuerint, idque manifesto Dei mandato, nulla ratione habita reverentiæ erga nobiles: pietatis erga senes, commiserationis erga mulieres, teneritudinis erga infantes: *A viro usque ad mulierem, à lactente usque ad senem*, omnibus absque discrimine ferro hostili interfectis. Unus atque triginta Reges laqueo suspensi sunt, & per unam atque triginta regiones è tanta laniena sanguis manavit: Quænam hæc est alienas possessiones acquirendi ratio? Equidem nota belli regula est, paucorum exemplo terrere multos; at pariter naturæ lex est, melius esse subjugare, quàm extirpare, satiusque, acquirere subditos, quibus imperetur, quàm cadavera, quæ sepeliantur. Terror, quamdiu mediocris est, ad stabilienda parta prodest; quodsi verò in desperationem transeat, nocet: semper enim laceßiti re-

Consortio
pravorum
non per-
verti diffi-
cile est.

Deus non
punit exilio?

Ex Lib. Jos.
passim.
Chananæos
omnes jubet
occidi.

Gen. 46. 24.
Josephi
fratres a-
junt, se pa-
stres de-
testabiles,
esse,

sistunt acrius, cum laceffentes locum spei non relinquunt. Quare igitur Deus Josuæ stragem in devictos adeo generalem mandat? Hæc secunda difficultas est: progrediamur etiam ad tertiam. Quando Jacob cum suis filiis in Ægyptum ingressus est, Joseph, antequam eos ad alloquium Pharaonis introduceret, instruebat illos, qualiter coram Rege respondeant, sed ratione prorsus mirabili, & oppidò peregrina: Cum interrogati fueritis à Rege, inquebat, quæ vestra conditio, quæ vivendi ratio, *Respondebitis: Viri Pastores sumus, servi tui ab infantia nostra usque in præsens, & nos, & patres nostri: idque dicite, quia detestantur Ægypti omnes pastores ovium.* Addita causa hæc admiratione peculiari digna est: Ægyptiis abominationi sunt omnes pastores: itaque vos dicite pastores esse: immò verò propterea hoc non dicite, sed vitæ vestræ statum dissimulate, ac pastores vos esse, confiteri cavete; Joseph quippe Prorex est: parum ipsi proderit, ignobili, ac detestabili sanguine oriundum sciri. Maculæ nimirum natalium celantur ab eo, qui à fortuna extollitur. Quid splendoris, quid commodi domus ejus assequi poterit in Ægypto, si palàm munus abominabile profiteatur? Certè superbi Ægyptii hos alienigenos ad suum commercium non admittent, cum ipsos pastores esse noverint. Ergo nequaquam dicite: *pastores sumus.* Verùm absit ista sollicitudo, ait Joseph: apertè vos pastores esse dicite: Ægyptii quidem vobiscum agere, & conversari recusabunt; sed hoc ipsum est, quod ego cupio. Rex, qui amat me, fertilissimam vobis assignabit regionem, terram videlicet Gessen, & perversus iste populus, à vobis ea de causa separatus, suis vos non imbuet moribus. Quòd si diu medios inter Ægyptios conversaremini, familiaritèrque cum ipsis ageritis, paulatim, dum assuesceretis hominibus, assuesceretis eorum quoque vitiis: ne animos eorum offenderetis, ipsorum Idola adoraretis, atque semper inter Idololatrias existentes, in periculo semper Idololatriæ existeretis. Itaque si vos Ægyptii detestentur, id lucrum vestrum existimate, quia hac via in fecunda regione Gessen securi vivetis. *Respondebitis: Viri pastores sumus. Hæc dicetis, ut habitare possitis in terra Gessen, quia detestantur Ægyptii omnes pastores ovium.*

adevitandam
perversionem,

5. Hinc jam intelligetis, quam ob causam Deus, dum populum in terram promissam introduxit, voluerit, absque sexûs, aut ætatis discrimine cunctos incolas antiquos gladio trucidari: suos quippe noluit in medio gentis Idololatricæ, ac perversæ, semper in periculo esse perversionis, ac Idololatriæ: & hanc ipsam

propter rationem nullum ex ea regione relegari, & in exilium ejici præcepit; etenim, cum omnes aliæ Mundi partes tunc temporum plenæ Idolis, atque peccatis essent, exul ejusmodi medios inter impios nimium facilè cultum Dei veri dereliquisset, ac omnem pietatis sensum deposuisset. Adeo difficile Deus existimat, familiariter perversis convivere, & absque perversione innocentiam conservare. Ite jam, Auditores mei, & audenter vos quotidie familiariter conversaturos esse putate cum eo, qui vel regulis Evangelio oppositis, vel detractionibus aliorum honori contrariis, vel irrisionibus, facetiis, jocis, rebûsve amatoris, cum honestate pugnantibus, manifestè malè moratum sese ostendit: audete diu perseverare eodem in cubiculo, joculari pro libidine easdem ad fenestras, notare habitum, vultum, gestus, obtutus, quin vobis affricetur pestis. In tanta vicinitate, etiam sine Diaboli labore in tentando, vosmet ipsos præcipites ageritis. *Dilatavit, ait Vates Divinus, dilatavit infernus os suum.* Diabolus vos non persequitur, non vos aggreditur, non infestat: *Dilatavit infernus os suum, & vos ipsi sponte vos deglutiri facitis.* Infortunium magnum est; quod lusciniis quædam evenit. Fortè lusciniæ quædam tota hilaris, & jucunda sua ludit in sylvula: ramusculus, cui infidet, mensurâ tantum temperat: Echo è regione suavissimas vocolas repetit: unda, & aura circum susurrans sonoris ejus cantuunculis molliter accinit, cum ecce improvise sufficiente in distantia adrepens bufo, horridum rictum aperit. Eo solo aspectu subito musica volucris obmutescit, cantum ommittit, hilaritatem perdit, cor ipsum amittit: misera philomela forti quadam violentiâ sese rapi sentit, cui resistere nescit, paulatim ex ramusculo descendit, alas demittit, atque tristis in fauces auscultantis hostis ingrediens, ab hoc infelicitèr devoratur, ac sepelitur. Sive id fiat occultam per sympathiam, ad quam recurritur, cum alia ratio physica ignoratur: sive, quòd halitus vicini illius bufonis multa secum habeat corpusculahamata, tenacia, aut viscosa, quæ firmiter inhæreant, atque ligent infelicem aviculam, eamque redeuntes per respirationem, secum in voracissimum os trahant; certum est, eam propinquitatem immeritâ vitæ jacturâ constare.

quæ facilis
est,

absq; Dia-
boli opera,

Isa. 5. 14.

Lusciniæ,
sponte bu-
fonis inri-
ctum intrat.

6. Haud aliter ad rapiendam tibi spirituales animæ vitam, *dilatavit infernus os suum.* Os inferni apertum est illa fœmina, quæ tibi blanditur: os apertum inferni est ille juvenis, qui te deridet: *Dilatavit infernus os suum:* & tu ejus vicinitate gaudes: an denique mirum erit, si absorbearis?

Consortium
pravum est
vitandum,

*S. Greg. in ris ? Nequaquam, ait S. Gregorius : Cum incaute malorum amicitia jungimur, eorum cul-
Pastorali. pis ligamur. Nimirum perversis pestilens
halitus est : si propius accedamus, infi-
ciemur. Quapropter finite, ut ego cum
Paulo Apostolo concludam. Denuntiamus
vobis in nomine Domini Jesu Christi, ut subtraha-
tis vos ab omni fratre ambulante inordinate. Ro-
go vos per quicquid vobis charum est,
quantum vobis chara est animæ vestræ sa-
lus, quantum charus vobis est Sanguis,
& amor Jesu Christi, ut vos aut retra-
hatis, aut abstineatis à consortio, & fa-
miliaritate illius, qui vobis offendiculo
est cum periculo salutis vestræ. Exem-
plum sumite à columba, quæ viso acci-*

*pitre confestim fugit in alteram partem, exemplo
& cui sua securitas ex fuga est : Adverso tuta
volatu. Illa tua amica, ille furor amo-
ris tui, objectum illud cupiditatum tua-
rum, incentivum illud peccatorum tuo-
rum, in illis ædibus est, in illo cubiculo :
si securam reddere velis animam tuam,
fuge retrorsum : Adverso tuta volatu. In
fuga tua te comitabuntur Cœlestes genii,
amor intemeratæ Virginis, gratia ipsius
Dei. Millies felix, atque beatus eris,
si in recessu tuo, dum alii prævaricantur,
exemplo Samuelis fideliter Domino Deo
tuo serviêris. Samuel autem ministrabat ante
faciem Domini.*

S E R M O LXV.

*Et tunicam parvam faciebat ei Mater sua, quam afferebat statutis diebus af-
cendens cum viro suo, ut immolaret hostiam solemnem. 1. Reg. 2. v. 19.*

A R G U M E N T U M.

Mulieres, etiam nobiles, labore manuum occupari decet. Paren-
tes filiis juxta statum proprium liberaliter providere oportet.

1. **P**ROcul ædibus paternis degebat Sa-
muel, at propterea non procul
amore matris erat; Anna siquidem, ejus
mater parvam ipsi togulam conficiebat,
atque suis temporibus afferebat, quando
ad offerenda solemnia sacrificia in Silo ven-
titabat. Duo sunt, quæ nobis hoc in loco
sunt expendenda, dubia: primum, dum
dicitur: *Tunicam faciebat ei mater sua*, num
vestem illam Anna confecit sua manu,
an aliena? alterum: dicitur: *Tunicam par-
vam faciebat ei*: cur particulariter exprimi-
tur, quod *parva* fuerit illa tunica? Enim-
verò jam prius insinuatum erat, Samue-
lem adhuc fuisse parvulum, & nemo ne-
scit, vestem, si destinetur infanti, debere
parvam esse. Quam igitur ob causam an-
notatur: *Tunicam parvam*? Incipiamus à
primo.

2. Samuelis vestes ipsa matris manu
confectas fuisse, non videtur intelligen-
dum esse; etenim illa dives erat; ergo
non opus habebat manuum laboribus fati-
gari: illa nobilis erat; ideò pro ratione
honoris vivere semper otiosa debebat,
& verecundiæ sibi ducere, si manum ap-
plicaret ad ancillarum ministeria. Quid
quod hîc non de unica tantummodo veste
sermo sit? *afferebat statutis diebus*: quo osten-
ditur, quod, licet una tantum per sin-
gulas vices afferretur, vestes tamen mul-
tæ fuerint. Id, quod dicitur: *faciebat*,
usum frequentis operæ designat. Quod si

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

etiam aliquando fallendi temporis causâ
manum admoverit ad opus aliquod in ob-
sequium filii sui, credibile tamen haud
esse videtur, foeminam nobilem, ac di-
vitem, voluisse semper digitale cum acu
tenere manu, occupari in filis acui im-
mittendis, ac per telam traducendis, &
fortasse sæpius acu vulnerare digitos. Si
foeminis nostri hujusce temporis integrum
esset, atque licitum Sacras interpretari
Paginas, haud dubiè confestim conclu-
derent, Samuelis vestes confectas fuisse
jussu, & imperio, non ipsa manu matris
ejus.

3. Nihilominus tenendum, illam om-
nino suis manibus vestes eas confecisse. Id
quod innuit ipsum verbum, *faciebat*, in sensu
proprio sumptum; neque Divinis in Lit-
teris absque necessitate relinquendus est
sensus proprius, ut assumatur metapho-
ricus. Accedit, quod, si Samuelis ve-
stes alia manu confectæ fuissent, eadem
actio potius patri tribuenda esset: cum
igitur matri tribuatur, concludendum est,
eas opus proprium fuisse matris. Erat *Labor ma-
Anna, lubens assentior, foemina locu-
nualis non
ples; verum inde non evincitur, nisi so-
dedecet
lum, quod non propter necessitatem, foeminas
nobiles,
aut inopiam laboraverit: erat nobilis;
at illa tempestate non vigeant certæ opi-
niones, quæ nec hodie vigent inter
illas, quæ sunt verè prudentes, quasi la-
bores manuum attinerent foeminas igno-
biles,*

C c

*Anna num
vestes Sa-
muelis
propria
manu con-
fecit.*

biles, & per hoc dominæ distinguendæ essent ab ancillis - - Infelicissimum sanè discrimen, cum istæ agnoscendæ sunt ex tractatione acûs, illæ ex chartis lusoriis: istæ, quod sint laboribus honestis occupatæ, illæ, quod sint otiosæ: istæ, quod in recessu suo solitariâ vadant semitâ Paradisi: illæ, quod in omnibus conventiculis eâ incedant viâ, quæ, cum frequens, & spatiosa sit, via est inferni. Verum ista certò non est idea, quæ Divinis in Codicibus monstratur fœminis nobilibus. Sara, conjunx Abrahamæ, nobilissima mulier erat, cujus ad obsequia stabant ad minimum trecenti & octodecim famuli, de quibus in Libro Genesis

exemplo Sara,
Gen. 14. 14. dicitur: *Numeravit, Abraham, expeditos vernaculos suos trecentos decem & octo: & tamen eam, dum domi suæ hospites cernit, ipsam velut in pistrina occupari, ac manus in farinam immittere deprehenditis.*

ib. 18. 6.
Rebecca, *Accelera, tria sata similæ commisce, & fac subcineritios panes.* Magna domina erat Rebecca, Saræ nurus; attamen illam in vita suburbana videbitis aquam è fonte propria manu haurire in obsequium familiæ suæ: *Descenderat autem ad fontem, & impleverat hydriam, ac revertebatur: videbitis illam in officio culinæ manum suam mittere in ollas, & cacabos ea arte, ac dexteritate, ut hædulis domesticis capreolorum sylvestrium saporem impertiri sciret: Paravit illa cibos, sicut velle noverat patrem ejus.*

Rachelis,
ib. 29. 9. Hujus Rebeckæ neptis, atque postmodum nurus erat Rachel; eam tamen invenietis occupatam in pascendo grege parentis sui, ceu famulam pastoritiam: *Gregem ipsa pascebat.* Ruth, Abigail, Judith (longum esset omnes annumerare) cernuntur omnes haud quaquam erubuisse manum applicare laboribus œconomicis, ac domesticis.

Prov. 31.
atque Mulieris fortis. 4. Verùm sufficiat nobis oculos figere in unam solam, in Proverbiis ultimo loco à Spiritu Sancto propositam in cunctarum aliarum exemplum. Illa est Hera domus non modò nobilis, sed etiam senatoriæ: *Nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum Senatoribus terræ.* Illa nunquam otiosa reperitur: *Panem otiosa non comedit,* assiduè domesticis in laboribus occupata. Illam modò videbis lanam, & linum ad opus quodpiam parare: *Quæsit lanam, & linum: modò suis ancillis magisterio manuum suarum præire: Operata est consilio manuum suarum.* Jam invenies eam negotiationi vacare: *Gustavit, & vidit, quia bona est negotiatio ejus: jam pretiosas telas acu pingere ad suummet ornatum: Stragulatam vestem fecit sibi: jam telas texere, ac baltheos conficere, eosque postea mercatoribus vendere: Sindonem fecit, & vendidit, & cingulum tradidit Cananeo.* Neque satis illi est de die laboribus insudare, sed

eos etiam noctu prosequitur: *Non extinguetur in nocte lucerna ejus.* Neque desunt illi spiritus alti, ac nobiles; sed eos exhibet in vestitu suo: *Byssus, & purpura indumentum ejus: eos demonstrat in vestimentis totius familiæ suæ: Omnes domestici ejus vestiti sunt duplicibus: eos manifestè prodit in eleemosynis erga pauperes, & in honorariis erga famulos suos: Manus suas extendit ad pauperem - - surrexit deditque prædam domesticis suis: eos exerit in libera, prudentique loquela suâ: Os suum aperuit sapientia.* Illa dum sese tam studiosè manuum suarum laboribus intendere ostendit, per assiduam operam se sanctum Dei timorem conservare existimat: & in hoc solo, non in fallacibus banditiis, aut in vana venustate veram laudem collocat: *Fallax gratia, & vana est pulchritudo: Mulier timens Dominum ipsa laudabitur.* Nunc agite, conspectis hujus Fœminæ honestissimis occupationibus, ejusdem quoque fructus considerate. Quoad famulitium, operas quidem continuas urget, interea tamen imperia sua prudenti benignitate temperat: *Lex clementiæ in lingua ejus.* Quoad maritum, illa desideratam confidentiam, approbationem, atque laudem obtinet: *Confidit in ea cor viri sui - - Vir ejus, & laudavit eam.* Illam filii non solum amant, sed & magnopere venerantur: *Surrexerunt filii ejus, & beatissimam prædicaverunt.* Illa à Deo ipso fœmina fortis, robusta, valida dicitur, quæ pretium omne superet: *Mulierem fortem - - accinxit fortitudine lumbos suos - - roboravit brachium suum - - procul, & de ultimis finibus pretium ejus.* In vita Mulier illa pecunias colligit, & ad utiles usuras applicat, prædia coëmit, omnes alias opulentiâ præcedit: *Consideravit agrum, & emit eum: de fructu manuum suarum plantavit vineam - - Multæ filiæ congregaverunt divitias: tu supergressa es universas.* In morte fructu manuum suarum perfruetur, & ad ostia Paradisi de suis operibus collaudabitur: *Date ei de fructu manuum suarum, & laudent eam in portis opera ejus.*

5. Jam modò comparete Mulierem hanc *Sectus otio* præclaram, laboribus adeò deditam, *sa, Dina,* Dina, domui suæ morari nesciæ: *Egressa est Dina,* suæque per civitatem circumvagatione earum causæ tragædiarum, quas in Libro Genesis intueri est. Comparete Jezabel, eam Jezabeli, quæ fictis coloribus fucata, ad fenestram stat, ac sui præcipationem pro fructu recipit. Comparete eam *Oolibæ,* quæ tempus otio terebat, nunc in aula quadam ambulans, ubi pictis ex imaginibus obscœnas cogitationes concipiebat: *Cum vidisset viros depictos in pariete, Ezech. 23,* *insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum; 14.* nunc nobilibus cum viris, atque juvenibus elegantibus aspectu confabulans: *Ducibus, & Magistratibus ad se venientibus - - &* *adole-*

adolescentibus, forma cunctis egregia: demum in otiositatis pretium foedam in vultu cicatricem ex præcis naribus, & auribus reportabat. Nasum tuum, & aures tuas præcident. Compare eam Oollæ, tota die in excipiendis impudicis juvenibus, ad alloquium venientibus, occupatæ: *Juvenes cupidinis: denique verò turpi pro lucro turpiter interfectæ: Ipsam occiderunt gladio.* Compare eam virginibus Silonitidibus, quæ, cum domi remanere nolent, ad solemnes choreas exierunt, primò raptæ, dein in Tribu jam extirpata desponsatæ fuerunt. Compare eam illis mulieribus, quæ derelictis ædibus suis amplissimam in domum convenerant, ad videnda scilicet spectacula Samsonis, omnesque unà ruentibus trabibus, atque tecto oppressæ fuerant: ac tum dijudicate, quænam earum plus pacis percipiat, & quænam minus amaritudinis; cui plus reverentiæ obveniat à filiis, cui plus existimationis à civibus, cui major quies animæ; an illi, quæ suo in cubiculo persistens, dies operando cum sodalibus, aut ancillis suis transigit: an verò illi, quæ diurno tempore ad festiva conventicula, nocturno autem ad amicas conversationes præfens, in magna semper concurrentium copia, domum suam implet novis expensis, Zelotypiâ, ac perturbatione, animam vero peccatis: denique tutò concludite, mulieribus, etiam nobilibus, & locupletibus, ingenti esse commodo cum quoad rem familiarem, ac domesticam, tum quoad voluptatem propriam, tam circa felicitatem temporalem, quàm æternam, si tempus utiliter manuum impendant laboribus, cujusque statui convenientibus. Jam, ut ad Annam redeamus, nil mirum erit, quod ipsa, foemina dives, & nobilis, sed pariter etiam prudens, ac pia, propria manu vestes unico filio suo confecerit. *Et tunicam parvam faciebat ei mater sua, quam afferebat statutis diebus.*

6. Verum enim verò quare dicitur: *tunicam parvam?* Si Samuel parvulus erat, num dubitare quis poterat, an magna fuerit vestis ejus? Omnino, Auditores; hic quippe mos est parentibus avaris, ut filiis magnas vestes procurent, eum videlicet in finem, ut istæ crescentibus illis accommodæ maneant, & una impenſa multos in annos sufficiat. Samueli parvulo vestis conficiebatur parvula, videlicet ad modum corpusculi, ac staturam ejus concinnè aptata; quia parentes amantissimi filiolum frequenter recens vestire, intra statûs sui limites tenere, ipsique liberaliter omnia suppeditare volebant. Hic ego mihi persuadeo, rem istam peculiarem, ut valde minutam, à Sacra Littera providè notari ad edocendos pa-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

rentes, ut filiis suis intra suæ conditionis limitem largiter providere discant. Et quid prodest accumulare nummos, quos luere debet filius, propterea malè contentus? Avari quidam seneciones uno jam pede sepulchro insistant, & tamen, ne sibi terrena deficiant, formidant, ac perperam solliciti quæque rapiunt, omnia abscondunt, perinde, atque si centum adhuc annis sibi vivendum esset. Rerum naturalium scrutatores inter alia recensent, ad ripas Hypanis fluminis videre esse certum genus avicularum, quæ à brevi duratione sua *Imerovia* dictæ, una tantummodo die vivunt, & nihilominus indefessè semper circumvolant, sollicitè semper laborant, mirâ curâ semper occupantur, ut alimenta sibi coacervent, oculis omnes sementes observant, rostro quodcunque granum rapiunt, parum manducant, omnia in cumulo reponunt, à cibo necessario jejunæ abstinere, ut multa cibaria congerant, & ut habeant, quo vivant, fame moriuntur: certè post viginti quatuor horas vitæ suæ laboribus immoriuntur; & aliæ volucres illarum granario fruuntur. Idem fere senibus avaris accidit. At enim quid denique lucri vobis est, insatiabiles Eucliones, dum & vos ipsos, & filios vestros multo commodò defraudatis, ut opes accumuletis? *Stulte, hac nocte repetent animam tuam à te & quæ parasti, cujus erunt?* Fortasse pauculi vobis adhuc vitæ dies restant, & tanti pecuniarum acervi ad quem pervenient? quis demum divitiis vestris fruetur? Filii nostri, dicitis, qui non habent, cur conquerantur, eòquod omnia denique non nisi pro ipsis reponantur. Itane vos illos pauperes esse cupitis durante vita vestra, ut divites fiant post mortem vestram? Itane vobis non satius esset, unà cum filiis nunc frui bonis, quæ donat vobis Deus?

7. Ego à vero haud aberravero, si in quibusdam revera contingere dixerò, quod olim somniaverat Domitianus, de quo narrat Suetonius. Hic Imperator nocte quadam per somnium grande pondus in humeris suis sentire sibi videbatur, sed pondus amabile. Somniabat, ingentem gibbum in dorso sibi crevisse, sed pretiosum, quia gibbum aureum; at non erat, cur in eo somnio gauderet, quod aurum illud ipsi esset oneri, non ornamento, quin etiam, si ritè æstimare vellet, per illud deformis evaderet: aurum illud ipsi gestandum erat, non item usurpandum: tolerandus erat labor depositum illud custodiendi, absque utilitate illo perfruendi. Proh quot patres familias ipsi sibi gibbos aureos efficiunt? Divitias ambiunt, sed supra dorsum suum, post se, non coram se: sic in tergo totum pondus, in manibus utilitas nulla; ut nimirum filii

Aviculæ Imeroviae, una die viventes, vanè laborant:

symbolum avari.

Suet. in vita.

Gibbum aureum sominat Domitianus.

ib. v. 25.
Oolla,

ib. v. 6.

Judic. 21.
23.
Siloniti-
des,

ib. 16. 30.
& Gazanæ.

Parentes a-
vari erga
filios repre-
henduntur.

perpetuo versentur in periculo desiderandi, ut mors tandem ferat ictum, post quem, cum propecta jam ætate sint, inofficiosam parsimoniam detestantes facile ad alterum extremum prodigalitatis declinabunt, atque paucis diebus dilapidabunt, quod multis annis collectum est. Verum per hoc ego dicere nolim, quod familiæ rector non aliquid subsidii pro suis expensis reponere debeat ad modum familiæ, statûsque sui. Utinam omnibus ista prudentia foret! sanè postmodum non contingeret, subitis, & insolitis in quibusdam eventibus quæri pecunias in sanguine mercatorum, & opificum, pretio, ac mercede fraudatorum; sed facile in scriniis benè custoditis inveniretur, unde necessaria compararentur. Avaritiam fordidam damno, non œconomicam industriam: nimium, in quo vitium est, rejicio, non mediocritatem, virtuti semper amicam.

8. Prudens industria Josephi in Ægyptiaca fertilitate, tametsi difficulter intelligatur, si ritè intelligatur, magnam aperit œconomiae scholam. Divina revelatione certum illi erat, post septem annos ubertatis venturos esse septem annos sterilitatis, ac penuriæ: quapropter ut annis hisce posterioribus prospiceret, in prioribus jussit anno quolibet quintam totius messis partem asservari. *Quintam partem fructuum per septem annos fertilitatis, qui jam nunc futuri sunt, congreget in horrea - serveturque in urbibus, & præparetur futura septem annorum fami.* Quod fertilitatis tempore reponatur aliquid pro futura penuria, facile capitur; at verò quinta solum pars nimis parum videtur. Si quovis anno quatuor frugum partes consumptæ fuerint, & quinta duntaxat pars asservata; profectò quatuor annis annona uno tantum pro anno reponi poterat, atq; adeò septem annis haud omnino duorum annorum necessitati consultum erat: itaque potius promulgandum fuisset edictum singulis annis colligendi dimidium totius messis in futurum: sic nimirum æqua lance distributa fuisset annona pro annis utrisque. At nequaquam, Auditores; quòd si enim frugum medietas asservanda fuisset, caritas, & inopia incepta fuisset in media abundantia, & annis quatuordecim toleranda fames, idque eum in finem, ne ferenda penuria solo septennio esset: ita futuram ad calamitatem Ægyptii sese comparassent anticipando eam. Absit hoc, ait prudentissimus Prorex: fruatur populus fertilitate, ita tamen, ut oculum vertat ad futuram sterilitatem: non dilapidet, sed abundè habeat: reponat, quod superfluum est, non quod convenit. Tunc etiam stomachi delicatiores erunt satis contenti, si farina crudior in

pastum cedat, dum jam modò similam, præstantissimùmque tritici florem seligunt. Habeant modò delicias abundantia: tunc non habebunt hasce delicias, sed solum necessarium, & hoc ipsum necessarium pro deliciis erit eo caritatis tempore. Ita tunc integro quadriennio sufficiet, quod nunc uno consumitur anno, populisque semper contentus erit, si alatur juxta modum temporis, dum ali nequit ad modum genii.

9. Præclaram herclè cujusvis patrisfamilias ideam! Reponat enimverò, si possit, aliquam reddituum suorum partem in eventum incerti cujuscunque infortunii, sed ad ejuscemodi finem accipiat superfluum, non tollat congruum. Si filiis adversi quid subeundum, affligantur tempore penuriæ, non egeant tempore abundantia: tunc necessitate stringantur, sed nunc odio non disjungantur: inveniant aliquando paulò minus post mortem vestram, sed paulò plus recipiant durante vita vestra. Sic illis grata fluet vita vestra, & luctuosa veniet mors vestra: alioquin nunquam pacificè cum illis unà vivetis: omnis teneritudo vestra crudelitas illis erit: nunquam illi credere volent, amabilem esse providentiam, quæ non nisi meram in vultu præfert avaritiam. Quòd si verò tanto vituperio dignus sit, qui filiis parcius providet, ut eos in futurum ditet, quid porro dicendum erit de illo, qui iisdem omnino non prospicit, sed eos ad inopiam redigit, in aliis omnibus expensis prodigus, & in solis illis, quæ liberos attinent, avarus? Erigentur, quæ cum nubibus certent, ædificiorum fastigia: auro, & argento splendebunt tricliniorum laquearia: plenis manibus thesauri spargentur in tabulis lusoriis: omnia liberaliter expenduntur in joculatores, cantatrices, equos, & canes; dum interea quædam filia in Parthenone sub pedibus non solum æqualium suarum, sed & inferiorum jacebit, quòd ipsi omnia deficiant: dum filius aliquis in contubernio, seu convictu quodam erubescere debet, quòd resciaur, ipsa quoque alimenta sua inter debitorum nomina non exigibilia computari, & alius domi vitam velut Eremiticam agere cogetur, eòquòd nunquam, ut sibi certi quid ad honestam relaxationem assignaretur, obtinere potuerit. Moriones, famuli, histriones domum aliquam diripient, & filius, filiæque familias fortunæ sibi ducere debebunt, si denique partem aliquam, ab illis relictam, adipisci valeant. Et iste paternus amor est? Et ista justitia Christiana? Volucres ad pascua tendunt assidua cum memoria pullorum suorum: feræ ad prædam excurrunt semper recordantes cubilium suorum: ipsæ famem

Œconomiam bonam docet Joseph.

Gen. 41. a 34.

famem tolerant, ut suas proles pascant: & homines, & Christiani, omnino filiorum suorum obliviscuntur, quin imò, quod iis necessarium, aut certè conveniens, eorumque statui decorum est, surripiunt, ut illud in sinum extraneorum prodigè effundant? Et iste, repeto, paternus amor est? Et ista justitia Christiana? Verùm absint hæc à vobis, Auditores mei; vos potius filiis vestris juxta modum ætatis eorum, vestrarumque fortu-

narum providete: hanc vobis regulam statuete, ut potius ipsos vos, quàm illos, affligi velitis. Ita vos officii vestri partes omnes implebitis, & illi ex liberali sustentatione vestrum amorem agnoscent, reciprocam benevolentiam redhibebunt, charus senectutis vestræ baculus erunt, pacem vestram non turbabunt: peccata multa impediuntur, atque domestica in concordia locus sancto timori Dei facilius relinquetur.

SERMO LXVI.

Et benedixit Heli Elcanæ, & uxori ejus, dixitque ei: Reddat tibi Dominus semen de muliere hac pro fœnore, quod commodasti Domino. Et abierunt in locum suum. Visitavit ergo Dominus Annam, & concepit, & peperit tres filios, & duas filias; & magnificatus est puer Samuel ante Dominum. 1. Reg. 2. v. 20. & 21.

ARGUMENTUM.

Finis, & ratio recipiendi benedictionem sacratissimæ Eucharistiæ.

Benedixit Heli Elcanæ, & uxori ejus. In antiqua Lege benedictio impertiri solebat & manibus, & linguâ, quemadmodum hodieque usitatum est in Ecclesia. Divinis in Litteris tres modos manibus benedicendi deprehendimus, unum, manus extendendo versus illum, qui benedictionem recipiebat. Ita de Aarone dicitur: *Extendens manus ad populum, benedixit ei*: secundum, manus imponendo super caput ejus. Ita Jacob, *extendens manum dexteram, posuit super caput Ephraim minoris fratris, sinistram autem super caput Manasse, qui major natu erat, commutans manus, benedixitque*. Servator ipse Dominus in Lege nova parvulis ad se accedentibus, *imponens manus super illos, benedicebat eos*. Tertiò denique benedictio conferebatur manibus in cœlum elevatis. Ita Christus iterum *elevatis manibus suis benedixit eis*. Voce, seu linguâ quandoque benedicebatur adhibito vocabulo expresso benedictionis. *Benedictio Domini super vos: Benedicat te Dominus ex Sion*. Aliquando benedicebatur optando, sive precando bonum aliquod peculiare à Deo: talis erat illa solemnis benedicendi formula, à Sacerdotibus adhiberi solita, ipsisque à Deo præscripta. *Benedicat tibi Dominus, & custodiat te. Ostendat Dominus faciem suam tibi, & misereatur tui. Convertat Dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem*. Talis erat illa singularis benedictio Isaac ad Jacob: *Det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terra*. Talis illa Sacerdotis He-

li ad bonum Elcanam: *Reddat tibi Dominus semen de muliere hac pro fœnore, quod commodasti Domino*, videlicet alios filios pro filio donato ad servitium Dei. Ita dimissi domum suam reversi sunt, Anna, & Elcana. *Et abierunt in locum suum*. Fructus benedictionis istius fuit, quòd iterum Dominus respicere dignatus fuerit Annam, ut fœcunda mater fieret novæ prolis, trium filiorum, ac duarum filiarum: *Visitavit ergo Dominus Annam, & concepit, & peperit tres filios, & duas filias*: insuper primogenitus ejus filius Samuel perquam gloriosus evaderet: *Et magnificatus est puer Samuel ante Dominum*. Hinc oppidò colligitis, Auditores, quantum bonum illi familiæ benedictio Sacerdotis attulerit. Quantum igitur bonum adveniet vobis omnibus, quibus vix non quotidie benedictionis aliquid impertitur in Ecclesia, idque toties ab ipso Servatore Christo, sub speciebus Eucharisticis abscondito? Et tamen ejusmodi bona multi non accipitis, eòquòd ea forsan non desideretis, aut illa desiderantes, ad ea recipienda vos non ritè comparetis. Quam verò voluntatem geritis, quem vobis finem præfigitis, dum ad benedictionem recipiendam ventitatis? Multis haud aliud in corde est, nisi certa quædam intentio materialis, ut sitis præsentés ad Crucis signum, Hostiâ consecratâ super populum formari solitum, quia sciatis, quin ulterius mentem intenda-

Benedictio-
nis fructus.

tis, exercentes exterius qualemqualem fidei, ac religionis actum, sed adeo languidum, adeo frigidum, ut nec ipsi quidem eum vos exercere animadvertatis. Isthac ignorantia, isthac incuria permultos impedit fructus, alioquin ex ea benedictione percipiendos.

2. Itaque sciendum vobis est, ejusmodi benedictionem esse precationem aliquam, qua Sacerdos, tanquam Minister publicus, sive, quod idem sonat, qua Ecclesia per Sacerdotem, ministrum suum, Deum obsecrat per merita Servatoris, quem Sacerdos manu tenet, ut vobis bona concedat, & à malo vos liberet. Quando Sacerdos vobis benedicit aut insigni quadam Icone, aut statuâ Virginis Deiparæ, aut sacris Lipsanis cujuspian Sancti, tunc obsecrationem suam corroborat interpositis meritis Beatissimæ Mariæ Virginis, quæ sua in Imagine, vel Statua repræsentari gaudet, aut meritis illius Divi, cujus in Reliquiis chara quæpiam restat memoria, pretiosa quædam ipsius particula. Verum quando vobis benedicitur sacrâ Hostiâ, tunc Sacerdos orationem suam roborat *immediate*, quod dicitur, per merita Jesu Christi, quem tenet manibus. Quapropter cum ad recipiendam benedictionem acceditis, ad hunc intendere finem debetis, ut vos precationis ejusdem participes efficiatis. Sub ipsa benedictione vos quoque firma cum fide, viva cum spe, ferventi cum charitate, precibus Ecclesiæ cordis vestri obsecrationes conjungere oportet. O mi Deus, dicere debetis, benedicas mihi, ac per Filii tui, quem adoro, merita tuum amorem mihi tribuas. O mi Deus, illam mihi dones patientiam, quam adeo mihi necessariam esse vides. O mi Deus, largire mihi vires, ut resistere valeam illi tentationi, adeo mihi molestæ: ne in illud cadam peccatum, in quod cadere mihi adeo primum est. O mi Deus, benedic marito, ac filiis, eisque da gratiam, ut sancti sint. O mi Deus, si tuam sit ad gloriam, redde salutem illi filio infirmo, libera me ab illa lite, ab illa persecutione. En, harum aliquas, aut similes, juxta diversas, quibus urgemini, necessitates, decet esse cordis vestri preces, dum sacra benedictio datur.

3. At hoc nondum sufficit: insuper necessarium est, ut vos ita comparetis, quemadmodum requiritur ad hoc, ut verè sitis à Deo benedicti. Redeamus ad Annam, & Elcanam. Quærunt sancti Patres, quam ob rem isti duo conjuges tantam prosperitatem reportaverint à benedictione Sacerdotis. Quod ista operata fuerit, haud est, cur quis ambigat; ipsa quippe sacra Littera post verba: *Benedixit Heli Elcana, & uxori ejus*, addit: *Visitavit*

ergo Dominus Annam. Vocula ergo demonstrat, Divinum favorem à Sacerdotis benedictione consecutum esse. Verum quomodo hæc tanta virtute fuit? Heli certè Vir haud adeo sanctus erat, quin immò summopere incurius in filiorum suorum institutione, vir à sacra Pagina reprobatus, à Patribus condemnatus, ita ut D. Petrus Damianus eum appellet reprobum, *Quis Heli Sacerdotem nesciat reprobum?* Itaque *Dam. sp. 16. in Bibl. Pair. 2.* benedictio vim non habuit à benediciente. Undenam igitur illam habuit? Idem S. Petrus Damianus affirmat, è Sacerdotio virtutem fluxisse in benedictionem Sacerdotalem, adeo ut ab exercitio ministerii id abundè venerit, quod in ipso ministro deerat. *Hanc itaque benedictionem ibi efficacem reddidit, non meritum hominis, sed officium Sacerdotis, & quod non habuit causa ministerii, virtus exhibuit ministerii.* Isthac explanatio perquam idonea est, & accomoda ad benedictiones Ecclesiasticas, in quibus Deus non tam merita considerat Sacerdotis, quàm characterem Sacerdotii. Illæ sunt ex eo genere piarum rerum, quæ *Sacramentalia* dicuntur, quæ nimirum virtutem continent applicatam ab Ecclesia, non à ministro. Sed enim melius adhuc meum ad propositum S. Augustinus asserit, ab Annæ bona dispositione communicatum esse vigorem benedictioni Sacerdotis Heli, Deo respiciente cor ejus, cui benedicebatur, non manum benedicientis. *Heli Aug. 1. 4. Sacerdos Annam benedixit, ait, & persecutus est 7. 102. effectus, non utique merito Sacerdotis, sed ipsius Annæ, cujus mundum cor inspexit Deus.* In hæreamus ultimis hisce verbis, & nostrum ad propositum veniamus.

4. Dum ex Ecclesia abitis, omnes dicitis: Recepimus sacram benedictionem. An vobis persuadetis, revera vos omnes eam recepisse? Deus, ut benediceret, cor vestrum consideravit: *Cor inspexit Deus.* Quale vobis cor erat? Equidem bellè ad pietatem esse compositi videbamini: genua humi flexa, oculi versùs Divinum Sacramentum directi, manus ad pectus tundendum, aut ad formandum Crucis signum extensa; verum enim verò totum id non erat, nisi mera apparentia sine anima, species duntaxat externa sine cor- *Flos appa-rens efficitur* de. E florum seminibus, benè contritis, rore distillato mixtis in vitro, ac certo cum caloris, & Solis temperamento præparatis, conficitur quasi lutum hujusmodi miræ indolis: quodsi crytallo, quo inclusum illud est, faculam admoveas, elegantem subito florem formari cernes; illa nimirum semina, vitro indita, igne illo fuscitata, limosam illam materiam agitant, combinant, eique figuram inducunt, ut jam fiat rosa, liliū, cariophyllum. Ecquid autem? Remove faculam, peribit flos, primoque limofitas

fitas redibit. Profectò momentaneum ver illud combinatio quædam erat absque soliditate : flos erat, sed solum ad oculos : remoto lumine dissipata est apparentia, & lumine deficiente detecta veritas est. Proh quot ejuscemodi flores in Ecclesia spectare est hora benedictionis ! Dum faces proferuntur, pauca illa semina religionis, ac fidei, quæ remanent in corde, subito moveri incipiunt, parum spiritus congregant, parum pietatis colligunt : inde florentem devotionis speciem apparere faciunt. At reposito Vasculo Eucharistico, remotis facibus, ecce inconditi in Ecclesia strepitus, ac cæremoniæ politicæ, quales in aula profana fieri consueverunt. En flores evanescere, quia non nisi vana apparentia fuere : en flores in prius lutum redacti sunt, quia nihil solidæ substantiæ habuerunt : *Infixus sum in limo profundi, quia non est substantia.* Verum Deus non attendit ad apparentia, sed vera, ac solida considerat : *Cor respexit Deus.*

5. Et quid amplius : Fortassis ad Ecclesiam illam vadis ; quia in illa videre speras, qui, vel quæ respondeat amoribus tuis : fortassis ad illam aliam Ecclesiam te confers, quia vicinior est illi loco, in quo conventiculum instituendum est : & quale, ô boni Superi ! quale pro te conventiculum ? In ea ipsa commoratione tua imple oculos, mentem, affectum qualibus objectis ? O ter sancte Deus ? qualibus objectis ? id ipse nôsti. Atque hoc est cor illud, quod aspectum à Deo, hunc ad amorem sui permovere debebit, ac cœlestem ejus recipere benedictionem ? cor tam immundum obtinere poterit benedictionem tam pretiosam ? Ah ! nequaquam : etenim *Cor mundum respexit Deus.* Ego, dum intra, vel extra Ecclesiam magna hominum copia benedictionem Eucharisticam expectat, vos cogitare velim, Auditores, Christum dicere id, quod olim S. Joannes Silentarius dixisse refertur in Prato Spirituali, Ad ejus cellulam sese quondam stiterat ejus Discipulus Theodorus, secum habens perfidum quemdam Severianum, atque pulsata leniter fenestrâ, Pater, dixerat, tuam nobis impertire benedictionem. Tunc respiciens Vir sanctus, ac ad Theodorum conversus, fili, inquiebat, *Tibi quidem benedico ; hic autem non est benedictus.* Idem mihi quidem videtur dicere Christus : Omnes quidem vos benedictionem petitis ; sed agite, dicite mihi singuli : quinam estis vos ? Ego, fors ait aliquis, sum nobilis, qui sector quidem honorem mundi, sed supra mundi honorem facio honorem Dei : gratia Dei charior mihi est omni thesauro, & medios inter sæculi tumultus aurem semper attentam gero ad

percipiendas ejus voces, manusque paratas ad implenda ejus præcepta. *Tibi quidem benedico*, annuet huic Dominus ; at alius quispiam ejusdem ordinis, plenus impudiciis, immersus amoribus, distentus odiis, & scandalis, haudquaquam eadem benedictione perfruetur : *hic autem non est benedictus.* Ego mercator sum, inquit alius, aut artifex : vivo industriâ mercimonii mei, labore manuum mearum ; sed charissima rerum mearum summa est amare Deum. *Tibi quidem benedico*, dicit huic quoque Deus ; non item alteri, qui non nisi fraudibus negotiatur, & imposturis : *hic autem non est benedictus.* Illa mulier, ita, mulier illa, timens Deum, detestansque peccatum, illa benedictionem adipiscetur : *Tibi quidem benedico* : verum illa, cui potius est die, noctûque conversari, ac vagari foris extra domum, quam omnia bonæ matrisfamilias officia : illa, quæ sancti amoris conjugalis oblita, tota damnatis in amoribus infixa est, nullam, prorsus nullam tali cum corde benedictionem speret : *Hæc autem non est benedicta. Cor mundum respexit Deus.*

6. At quid ego dixi : non erunt benedictæ hujusmodi animæ ? Multum erit, si, dum sacræ benedictioni attendunt, non fulminentur Divina maledictione. Perversus Esau præsens aderat ad recipiendam Patris Isaaci benedictionem : sed quid inde ? dum Isaac illi benedicebat, Deus ei maledicebat. *Esau autem odio habui.* Ah ! quantopere metuo, ne vobis hoc adhuc vespere idem infortunium accidat, animæ peccatrices ! Estis hostes Dei, & hoc ipsæ nôstis : estis hostes Dei, neque cum eo reconciliari curatis : estis hostes Dei, & offensiones ejus intra pauca momenta innovare cogitatis. Jam modò : quando igitur Sacerdos manibus sacratissimum Christi Corpus accipit, Deus vicissim fulmen aliquod arripit : ille vobis benedicit ; at iste vobis maledicit : dum ille vobis Cœlum optat, iste forsan Diabolis imperat, ut abruptâ vobis per supervenientem apoplexiam vitâ, hac eadem nocte vos ad infernum abripiant. *Esau autem odio habui.* Nihil in Divinis Litteris novi est, maledictionem appellari nomine benedictionis. Ita Libro tertio Regum dicitur : *Benedixit Deus, & Regem* : & in Job : *Nisi in facie benedixerit tibi* : & iterum : *Benedic Deo i & morere.* 3. Reg. Job. 1. & 2. Cunctis in hisce locis verbum benedicere significat maledicere : Deus avertat, ne supra quemquam vestrûm pari fato sub nomine benedictionis cadat maledictio : Deus prohibeat, ne quibusdam è vobis contingat, quod filiis Jacobi contigit. Omnes circum congregati erant expectantes paternam benedictionem ; at eorum aliqui non aliud reportabant, quam ama-

Impii ad benedictionem merentur maledictionem,

ut Esau,

3. Reg. Job. 1. & 2.

& filii Jacob.

typus altantium ad benedictionem Eucharisticam,

sepe animo pravo,

atque adeo effectum diverso.

Prat. Spir.

Gen. 44.

amaram improbitatis suæ exprobrationem; Jacob enim ad Ruben conversus, incestum illi exprobravit: *Quia ascendisti cubile Patris tui*: conversus ad Simeon, & Levi, exprobravit eis vindictam, ac cædem Principis Sichemitici, aliorumque virorum civitatis ejus: *Quia in furore suo occiderunt virum*: filio Issachar objecit inconstantiam, ac laboris horrorem, cujus causâ is factus est tributis serviens. Quapropter illæ, quæ ab omnibus expectabantur, benedictiones, aliquibus fuere maledictiones. Ut-rum simile vos mansurum sit malum, ego quidem vobis è vobismet ipsis considerandum relinquo.

Deus maledicit peccatoribus.

Deut. 27.
Lege etiam totum Caput. 28.

7. Illud porro, Auditores, audacter vobis edico, Deum Sacris in Paginis haud obscurè declarare, quòd non benedicat, sed omnino maledicat præceptorum suorum transgressoribus. *Maledictus*, inquit, audi o fili, *maledictus, qui non honorat patrem suum, & matrem. Maledictus*, audite injusti rerum alienarum possessores, *maledictus*, qui malè quid è vicini sui bonis, ac prædiis usurpat: *Maledictus, qui transfert terminos proximi sui. Maledictus*, audite Causidici, Notarii, ac Judices, *maledictus*, qui turbat justitiam, eamque alienigenis, viduis, atque pupillis denegat: *Maledictus, qui pervertit judicium advena, pupilli, & vidua. Maledictus*, audite adulteri, *maledictus*, qui sanctas alieni thalami leges violat: *Maledictus, qui dormit cum uxore proximi sui. Maledictus*, audite o peccatores, *maledictus*, quisquis Divina Præcepta transgreditur: *Maledictus, qui non permanet in sermonibus legis hujus, nec eos opere perficit.* Certè cum maledictione istam in Ecclesiam intrasti, si cum culpa lethali intrasti: atque pariter cum maledictione egredièris, si gravi cum peccato egrediaris. *Maledictus eris ingrediens, & maledictus egrediens.* Jam per-

Deut. 11.
20.

ceptis his admonitionibus, vestrum est, Auditores, eligere. *En propono, verbis utor sancti Moyfis: En propono in conspectu vestro hodie benedictionem, & maledictionem: benedictionem illi, qui nulla re obstante Divinam Legem observare statuerit; maledictionem verò illi, qui suis in peccatis perseverare voluerit: Benedictionem, si obedieritis mandatis Domini - maledictionem, si non obedieritis mandatis Domini.* Elevate sacrum illud velum, nostrisque obtutibus liberum permittite lucidum illud Vasculum Eucharisticum: Dominus, qui in illo sub Speciebus Sacramentalibus residet, *positus est in ruinam, & resurrectionem multorum.* Aspicite illum, & fixis oculis considerate. Animæ bonæ, solatium inde capite: ille Servator vester est. Animæ perversæ, perhorrescite: ille Judex vester est. Animæ bonæ, solatium capite: si in pietate perseveraveritis, aliquando ejus ab ore percipietis: *Venite benedicti.* Animæ perversæ, perhorrescite: si in peccato obstinati persistiteritis, ab eodem aliquando audietis: *Discedite à me maledicti.* Animæ bonæ ab eo benedictæ ad Paradisum: obstinati peccatores ab eo maledicti ad Infernum. Ah mi Deus! non sit hac in Ecclesia tam infelix anima. Ecce, Deus, ad pedes tuos prosternimur omnes, dolentes de nostris erroribus. Misericordiam nobis impende, o Deus amabilissime, misericordiam! Si nostram per fragilitatem te offendimus, modò tuum ob amorem dolemus. Intuere nos, non velut hostes, sed tanquam filios, tibi reconciliatos, ac nobis omnibus tuam amabilem impertiens benedictionem, fac, ut ea nobis pro pignore sit benedictionis illius finalis, qua nos in Regni tui coelestis partem vocabis.

S E R M O LXVII.

Heli autem erat Senex valde, & audivit omnia, quæ faciebant filii sui universo Israël. 1. Reg. 2. 22.

A R G U M E N T U M.

Attendendum ad familiam, & maximè ad filios.

1. **D**Um ego vobis, Auditores, dico: attendite filiis vestris, ac familiæ, videtis oppidò, mihi rationem esse hoc dicendi. Arrogantiæ, rapinæ, violentiæ, sacrilegia Ophni, & Phinees, pessimè moratorum Juvenum, toti mundo innotuerant; solum Heli, parentem illorum latuerant. Jam iste senex erat, & valde senex, quin de tot, tantisque filiorum sceleribus quidquam inaudierit: in-

ultima senectute tandem ei natorum perversitas inotuit. *Heli autem erat senex valde, & audivit omnia, quæ faciebant filii sui universo Israël.* Equidem explicatu difficile est, quomodo crimina, adeò publica, propriis in ædibus commissa, tanto tempore ipsi celata fuerint. Si illa perpetrata fuissent una duntaxat, vel altera vice, captu facile foret, qua ratione pater ignorare potuerit; at enim illud malum vix non quo-

Heli cur filiorum flagitia nescierit, nempe

quotidianum erat : quomodo igitur id non rescire debuit ? Ista quaestio hodiernae dictionis argumentum erit.

2. Multi dicunt, & benè dicunt, Heli Sacerdotem non rescivisse domus suae perturbationes, eòquòd ad suam domum non attenderit. Quòd si penitiùs consideremus characterem, quo eum nobis Divinum Eloquium describit, Heli, ex illo deprehendimus fuisse genere hominum, qui solum per nimiam tranquillitatem peccant ; ejus namque peccata vix erant, nisi omissionis, ita ut bonus quidem fuerit Sacerdos in Templo, non item bonus rector familiae : amicus boni prandii, inimicus cujuscunque fastidii : curiosus ad spectandum id, quod gerebatur in foro, nil sollicitus de eo, quod fiebat in domo : optimus ad regendum semetipsum, nisi regendos habuisset filios, ad quos parum attendebat, eatenus duntaxat reus de eorundem delictis, quatenus negligens, & incurius in pervestigandis illorum moribus. Hac in imagine veram videtis, Auditores, effigiem multorum hoc tempore patrum familias. Ex conjugio, è filiis, ac famulis voluptatem captant, & gloriam, sed sollicitudinem, ac onus reipunt. Filii, nepotes, ac subditi corona dicuntur in Proverbiis : *Corona senum filii filiorum* : & D. Paulus ait : *Fratres mei corona mea*. Verùm multi coronam istam gestant, ut olim David coronam Melchom gestaverat. Expugnata civitate Rabba, David in capite Idoli Melchom diadema aureum invenit, gemmis pretiosissimis distinctum, & quoniam id nimis inconcinne super caput erat cujusdam Diaboli, illud inde abstulit, atque suummet ad caput coronandum transtulit : *Tulit autem David coronam Melchom de capite ejus - fecitque sibi inde diadema*. Locus iste difficultate non caret ; nam dicitur, diadema illud non computato gemmarum pondere, solo auro integrum talentum ponderasse. *Invenit in ea auri pondo talentum, & pretiosissimas gemmas*. Unius talenti pondus centum viginti quinque librarum erat secundum Cornelii calculum. Difficile creditu est, quod in capite David gestare potuerit, aut voluerit centum viginti quinque librarum pondus, quod, in coronae figuram coaptatum, intolerabile foret cujusque robustioris agricolae capiti, Quomodo igitur fecit sibi diadema David ? aut quomodo difficilijus adhuc in secundo Regum Libro scriptum est : *Impositum est super caput David* ? Idem Cornelius probabiliter existimat, Davidem illud suspendi jussisse validis funibus purpureis supra regium solium suum, ita ut capiti suo immineret, non incumbere, ut esset ornamento, non ponderi, diadema, non molestia, decus, non impedimentum. Pari ratione multi pa-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

tresfamilias talem sibi cupiunt esse coronam filiorum, ac famulorum : voluptatem ex illis haurire volunt, commodum, & honorem, at non onus. Hinc onus omne aliis inniti fulcris, & omne grave alienos in humeros devolvi desiderant : filios ab aliquo Clerico custodiri, famulos à praefecto quodam domus observari, ac dirigi jubent : interea pater ac materfamilias incurii, atque liberi, ad quasque hilaritates abeunt, ac genio indulgent. Ecquid existimatis, Auditores ? an Deus ista rata habebit ? an istam adeò liberè vivendi rationem probabit ? Audite.

3. Num edicere mihi poteritis, quale delictum fuerit Ozæ, infelicis illius, qui coram Arca subitò mortuus concidit ? Res primo aspectu commiseratione digna est. Arca pluribus mensibus apud Philistæos captiva, denique libertati restituta, pergebat in terras Israëlitas : erat securè collocata supra plaustrum aliquod, à duabus juvenicis lento passu tractum, & Oza Sacerdos à latere juxta illam ibat : plaustrum erat novum, boves floridis serdis redimitæ, populus universus jubilabat, totus aër symphonicis concentibus resonabat, omnis passus, omnis gestus, vox omnis erat merus Religionis triumphus ; cum, nescio, an strepitu quodam, an umbrâ, aliâve re subita contritæ vaccae recalcitrare, atque adeò exorbitare cæperunt, ut Arca proximo fuerit in periculo collabendi ; jam enim propendebat, jam in latus alterum inclinabat, jamjam cadebat, cum Oza ad eam sustinendam extendit manum, nempe ut opem ferret Arcæ labenti, & eodem tempore Deus fulmen arripuit adversus Ozam, ut miser momento citiùs exanimis juxta plaustrum conciderit. *Iratùsque est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate, qui mortuus est ibi juxta Arcam Dei*. Sed quam id ob rationem, Auditores colendissimi ? Enim verò sacrum illud lignum tangere, Sacerdotibus haud erat prohibitum : Arcam sustinere, ac à lapsu defendere, actus erat reverentiæ : atque modò castigatur quasi actus temeritatis ? Opiniones Interpretum ista super re sunt variae. Sententia communior, quam sequitur S. Hieronymus, Theodoretus, Rupertus, Lyranus, Abulensis, & quæ tota meum facit ad propositum, est, quòd Oza suis humeris Arcam portare debuisset ; ille autem onus id in se recipere noluerit, sed potiùs laborem recusatum in vaccas transtulerit, atque ideo peccaverit. Illi culpa non fuit, quòd manum ad Arcam extenderit ; sed peccato reputatum est, quòd ipse suos humeros non supposuerit ; quòd si enim ipsemet Arcam gestasset, ea in cadendi periculum non deve-

2. Reg. 6.

S. Oza Ar.

cam vaccis

gestandam

imponentis :

Vid. Gasp.

sanct. bñc.

devenisset. Ipsius erat periculum prævenire, non expectare, donec superveniret, ac postea reparare. Temeritas erat, vaccis concedere id, quod ipsemet portare tenebatur: atque istam ob temeritatem Deus ipsum puniebat. *Suis humeris debuit potius sacrum illud onus imponere, quam plastro. Ideo iratus est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate, qui mortuus est ibi juxta Arcam Dei.*

4. Atque hæc ipsa multorum patrum familias est culpa. Aliis imponunt onus, quod ipsos suismet humeris gestare oportet: filii attendere jubetur Sacerdos aliquis, famulis magister domus, filiabus mulier œconoma, sed Sacerdoti, magistro domus, & œconomæ nemo. Herus, & hera vadant ad spectacula scenica, ad colloquia, ad conventicula: hilariter occupentur amicis visitationibus domi, & familiaribus conversationibus foris: hoc illis sufficit: alia nil pensi habent, cætera curent alii. At heus vos! dum vos non attenditis illi familiæ, quæ vestra est, an vobis persuadere potestis, extraneos, homines mercede, pretioque vanales, attendere velle illi familiæ, quæ ipsorum non est? Et postea mirum erit, si iste titubet, illa cadat, & Arca vaccis concedita periculum incurrat? Heli Sacerdos conjunctis perfungens, ut alia percipitis occasione, duabus dignitatibus, iisque Hebraica in Republica supremis, haud dubiè copiosum in aula sua famulitium numerabat; sed quonam id comodo pro bono filiorum suorum regimine? Nempe famuli ad juvenes filios attendebant, non ad senem Parentem: manum illi, quemadmodum aliàs audivistis, manum commodabant filiorum delictis, complices, non custodes juventutis eorum. Certè juvenes sunt amabiliore, amantiores, liberaliores senibus: sunt expeditiores ad imperia, audaciores ad minas, ac promptiores ad munuscula. Ex hoc utique satis superque vobis dispiciendum est, utrum plenè famulis confidere possitis, ac in eorundem fidelitate semper incertissima reponere totum attentionis onus.

5. Exemplum ab ipso Servatore Christo sumite. Ille, orbis universi Monarcha, regimen suum supra semetipsum gerit: *Cujus imperium super humerum ejus.* Hinc vestro pro documento colligite, utrum nulla vos reprehensione dignos constituatis, eoque alienos super humeros imponatis præcipuum familiæ vestræ onus, cujusmodi est necessaria cura, & vigilantia domestica. Exemplum quoque sumite ab ipsis brutis animalibus, ratione destitutis, inter quæ peculiariter matres fixum à prolibus suis intuitum avertere nesciunt: omnis elongatio cordi earum violenta est:

omnis separatio mille doloris magni testimonio stipatur. Observate id, quod, ^{Scruthione,} ovis invigilaturæ magisterio docti, struthiones ^{ante contra-} agere solent. Isti non incubant ovis aliarum volucrum more; sed ea propterea non derelinquunt: ova quippe sub arena ponunt, postea oculum versus locum illum figunt, & constanter aspiciunt. At quid prodest intuitus iste? Physicorum non nemo docet, ex oculis struthionis igneas quasdam emanare particulas, quæ ova illa temperatissimo calore ambientes, ea feliciter excludant. Ego autem totam illam pullos excludendi vim à radiis solaribus provenire arbitror; ad quid autem intensus oculi materni intuitus? nempe fortem præstat defensionem, ne ova vel aliorum animalium pedibus proterantur, vel à ventis abripiantur. Sol ea quidem excludit; sed mater illis semper assistit. Præclara sanè parentum idea: nimirum educatio filiorum vestrorum, o patres, matrèsque, profectus eorum, atque beata vivendi ratio, à radiis Divini Solis provenire debet; vos autem jugiter illis oportet assistere, & si deficiente vestra attentione conculcati fuerint à dæmonibus, aut abrepti vitiis, culpa penes vos erit, vos poena manebit.

6. Herodotus inter alia recenset infortunium, quod Pastori cuidam, Evenio dicto, contigit. Pascebat ille gregem ovium, quæ, cum superstitiosis à Persis Soli consecratæ fuerint, hoc ipso Solis oves appellabantur. Die quadam sub meridiem, Evenio somni vehementiâ victo, lupus, minimè dormiens, gregem non custoditum aggressus, agnellum rapuit. Concitatus canum latratu vicarius populus illico concurrit, atque lupum quidem impunem abire permisit, at somnolento Pastori oculos eruit, ratus, eum oppidò dignum esse, qui privetur oculis, eoque his uti noluerit ad custodiendas oviculas Solis. Ah! patres, matrèsque familias! Divini Solis grex est familia vestra: oviculæ Dei sunt vestræ famulæ, vestræ filiæ: veri Numinis agnelli sunt filii vestri. Nôstis equidem, centenos vigilare lupos rapaces in eorum damnum, & vos dormitis? non attenditis? non vigilatis? Et vos mereri non putatis, ut oculi vobis eruantur, cum lumen eorum adhibere negligatis ad custodiendum gregem parvulum, à Deo curæ vestræ concreditum? Oviculæ quidem peribunt, vos autem impunes non evadetis. Id quod Heli Sacerdoti evenisse suo tempore videbimus. Millena vitia grassabantur in filios ejus ingenti cum strage, & ille nullum ferebat remedium, eoque illa vitia tempore non rescierit, & ea tempore non rescit, eoque in debita ad familiam suam attentione, ac vigilantia defecerit.

7. Tota

*Herod. l. 9.
Evenius pastor dormiens oculis privatur.*

7. Tota dissertatio hæc utilis, opinor, est, atque vera; tota verò necdum sufficit ad solvendum penitus dubium, ab initio propositum, quomodo Sacerdoti Heli tanto tempore ignota fuerint filiorum suorum flagitia. *Itaque vigilantia patribus familiis necessaria est.* Attentio, sedulæque vigilantia necessaria est ad cognoscenda certa vitia nonnihil occultiora; sed facinora tam publica etiam absque peculiari attentione resciri tamen debuissent. Aliam igitur oportet indagare rationem, ex qua possimus intelligere, quomodo actiones, adeò manifestæ, illi tam occultæ fuerint. Eam in Sermonem proximo inquiremus: interea vos omnes, Auditores dilectissimi, firmum stabilite propositum, probè deinceps, ac vigilanter attendendi familiæ vestræ. Profectò videtis, quàm facilè sinistri quid in ea abscondatur, de quo nunquam cogitabatur:

itaque vos ipsos relaxatione quapiam private, genioque vestro nonnihil detrahite, ut ritè invigiletis domui vestræ: applicate verba Jacobi ad Esau fratrem suum, cum hic ipsum invitaret, ut comes esse, ac secum ire vellet. *Nôsti, aje-* *Gen. 33. 13.* bat Jacob, *nôsti, Domine mi, quod filios habeam*: quare permitte, ut penes illos permaneam: gratissimum quidem tuum mihi consortium est; at enim à filiis meis abesse nequeo. *Nôsti, Domine mi, quod filios habeam.* Idem à vobis quoque frequenter dicendum est, Auditores: mater, si invitata fueris ad conventiculum, ad familiarem conversationem, dicito: Non possum derelinquere filios meos: Pater, dicito: nolo domum, ac familiam meam tamdiu sine me esse. *Nôsti, quod filios habeam.* O beatæ familiæ, si cuncti rectores earum ita fecerint!

S E R M O LXVIII.

Heli autem erat senex valde, & audiivit omnia, quæ faciebant filii sui universo Israël. 1. Reg. 2. v. 22.

ARGUMENTUM.

Suspicio non omnis iniqua est.

1. **D**Um Sacerdos Heli familiæ suæ non attendit, aliquam ipse causam dedit, cur tanto tempore filiorum suorum iniqua facinora non rescierit; attamen ista non tota causa fuit. Quandoquidem eorum rapinæ, ac violentiæ, & publicæ fuerunt, & quotidianæ, quæ fieri potuit, ut ille nunquam ad aliquod saltem indicium devenerit, aut vestigium quodpiam prehenderit, unde suspicionem ad minimum conciperet, & suspicando penitus in rem inquireret, & inquirendo tandem notitiam hauriret? Enimverò si vel parum os aperuisset, utique haud difficulter detexisset, quod ipsi summopere scitu necessarium erat. Et herclè videbat, ac veluti manu palpabat, quantum ad suspicionem concipiendam sufficiebat; ipsa quippe ejus mensa multum illi dictabat, si hujus idioma intelligere voluisset: etenim inter fercula spectabat ea carniū segmenta, quæ non erant de Sacerdotum portione: videbat ea ciborum condimenta, quæ non erant è Lege Sacrificiorum. Quapropter facilè sic ratiocinari potuisset: Istæ carnes emptæ non sunt è macello, neque sunt pars debita Sacrificii: undenam igitur veniunt? Quid si filii mei violentia quadam, aut rapinâ alienis inhiarent? Hæc argumentandi methodus est, qua sapiens Princeps aliquis civitates suas purgabat furibus, navésque re-

plebat remigibus. In carceres compingi jubebat, quotquot in plebe otiosos, ac inertes invenire erat: postea tota judicii forma paucis verbis absolvebatur hac fere ratione: Tu non vivis è proventibus propriis, quia non habes: non vivis ex eleemosynis, quia non mendicas: non vivis ex labore tuo, quia non laboras: non vivis ex salario, quia non famularis: & tamen vivis: ergo furaris. Quæ judicandi ratio reos adeò convincebat, ut sine funibus, sine equuleo, sine tormentis plerumque confessionem exprimeret: quæ pari modo nonnunquam adhiberi posset ab aliquo erga puellam aliquam, erga filium, aut filiam, erga uxorem suam. Tu facis expensas supra vires tuas: tantas pecunias, tam splendidas vestes à me non habes: non habes eas è mercede tua, non è labore tuo: unde igitur habes? à quo habes? & quare habes? Simili ratione Sacerdoti Heli difficile haud fuisset concipere suspicionem de violentiis filiorum suorum.

2. Verùm Heli forsan hac in re egit, quod multi hodiedum agunt. Quamdiu domi facultates crescunt, nemo sollicitus est ad inquirendum, unde veniant; cum verò deficiunt, ô tunc in suspicionem trahuntur omnia, & quæritur, utrùm furto sublata sint: quamdiu filius aliquis lusu vincit, non interrogatur, an ludat,

D d 2

&

Princeps aliquis fures ex otio convincit.

Suspiciari sæpè debemus;

sed non ob solum commodum.

& quibuscum ludat, & quando ludat, & quando, & quomodo ludat; at verò si perdat, o tunc attenditur, quò vadat, an ad conventicula publica, an ad mensas lusorias eat, & ex oculis non dimittuntur ejus vestigia: quamdiu spes est, per libertatem filiae magnopere parcendum esse doti pro futuro conjugio, omne verbum, omnis actio excusatur à quacunque malitia; si autem spes ea desinat, omnis filiae aspectus incipit esse suspectus. Ita nimirum odio habetur incommodum, non vitium: damnum displicet, non peccatum: cavetur probrum familiae, non offensio Dei. Sic Heli suspicari poterat, ne cibi sui malè acquisiti fuerint à filiis suis; at istis nimis ipsi chari erant, ne sollicitè, multumve de cibis illis cogitare deberet. Et re vera Deus ipse, quemadmodum suo tempore percipietis, ob oculos objecit, ac exprobravit ei mensas illas. *Quare calce abjecistis victimam meam - ut comederetis primitias omnis sacrificii Israël populi mei?* Ita Heli prae manibus habens, quantum satis erat, aut malum suspicari noluit, aut benè edoceri: unde postmodum cum ignorantia vel crassa, vel affectata, vel certè inexcusabili, occulta ipsi fuerunt filiorum scelera. Hinc insigne capiant exemplum, clarumque documentum, quicumque praesunt, ut quandoque suspicentur, ac suspicando ritè edoceantur.

3. Fortassis hinc inferet aliquis: nos suspensionem culpae non vacare censemus, atque adeò conscientiae nobis ducimus cum de aliis malè magis, quàm benè cogitavimus. Attendite igitur, & ut clarè procedamus, tria prius actuum genera distinguamus, dubium videlicet, suspicionem, judicium. Dubium est animi suspensio, non propendentis, aut inclinantis ad unam magis, quàm ad alteram partem. Suspicio est assensus quidam debilis, aut potius inclinatio quaedam ad assensum, sed conjuncta cum dubitatione de opposito. Judicium est assensus, aut sententia firma animi. Porro dubium est veluti bilanx in aequilibrio perfecto: suspicio est instar libellae, monstrantis tenuem ponderis inclinationem, parum quidem propendentis in unam partem, ac modicè superantis, sed non omnino trahentis alteram: judicium est quasi, cum tota bilanx pondere sufficienti in unam trahitur partem. Jam verò temerarium esse potest dubium, suspicio, ac judicium, quando nimirum non subest ratio sufficiens ad prudenter dubitandum, suspicandum, aut judicandum, vicissim dubium, suspicio, judicium potest esse non temerarium, sed rationabile, cum nempe fundamentum adest prudenter dubitandi, suspicandi, vel judicandi. Rur-

sus quemadmodum plus est suspicari, quàm dubitare, plùsque judicare, quàm suspicari, ita, ut prudenter agatur, gravius requiritur fundamentum ad suspensionem, quàm ad dubium, atque gravius ad judicium, quàm ad Suspensionem. De judicio jam alia occasione differui: de dubio forsan alia dicendi erit opportunitas: itaque sola hodie in suspensione sisto, ac primò dico. Cum suspensiones sunt de hominibus, aut rebus, ad te nil pertinentibus, aut si ad te pertineant, à te nil remedii sperantibus, tunc eas & ex animo, & ex corde ejicito. Quid medias inter nebulas haerere te delectat, cum aurà serenà frui queas? Adeòne gaudes pro re nihili funestum capitis referre dolorem, ac fortè graviolem quamdam cordis afflictionem? Sive mulier illa bona sit, sive mala: seu vestes illae industrià comparatae sint, seu parsimonià, seu peccatis: sive visitatio fiat ex honesta convenientia, sive genii gratià, si ad te nil attinet, quid tuà interest? quòd si verò ad te non nihil attineat, ac interesse tuà possit, dum agnoscis, impossibile esse remedium omne, quid tibi prodest inde torqueri, & affligi? Hujusmodi in occasionibus, absque ulteriori inquisitione, quod melius est, crede, ac persevera jugiter in pace.

4. Alterum est, quod assevero. Noli suspicari de aliis ob debile quodpiam argumentum, aliàs in temetipsum cadere solitum; sed tibi persuade, non omnes homines esse tibi similes: nam si malitiosus es, non omnes malitiosi sunt: si fingere consuevisti, non omnes fingunt. Attamen ista suspicandi ratio perquam facilis est. Audite Cainum, Deo loquentem. O Domine, inquit, *Omnis, qui invenerit me, occidet me.* Ecquis autem, o Cain, hunc tibi pavorem incutit? quis tibi vel minitatus unquam, quis te persecutus est? Nemo ullus in toto terrarum orbe est, nisi pater tuus, & mater, ac fortè soror aliqua: horum tu diffidis manibus? Relinquamus tantisper suos inter timores Cainum, & ad Saulem transeamus. David ex apice montis, qua maxima poterat, voce loquebatur Abneri, regiae Saulis custodiae duci, supremoque exercitus principi. Saul illud audiebat, ac protinus interrogabat. *Nunquid vox haec tua, fili mi David?* Quàm otiosa haec, atque superflua quaestio est! Rex ille centies, atque centies eam vocem audièrat, quin etiam hac ipsa vice illam perfectè agnoverat: *Cognovit autem Saul vocem David.* Quòd si igitur eam agnoverit, cur se dubitare ostendit? cur interrogat? *Nunquid haec vox tua?* Verùm & iste parum expectet: postea brevi ad ipsum revertemur. Ulteriùs gradum faciamus, & vocem quam-

1. Reg. 2.
29.

Dubium,
Suspicio, ac
Judicium
describitur.

Suspiciari si-
ne ratione
non expedit.

Cain,
Gen. 4. 14.

1. Reg. 26.
17.

& Epulo

Luc. 16.
24.

Simil.

suspiciantur
ex genio
suo:

sed temerē

quampiam supplicem ex inferno audiamus, preces nimirum damnati Divitis. Abrahamum ille rogat, ut Lazarum mittat, qui extremum digitum suum aquā intingat, & in infelicitis linquam vel guttulam demittat ad flammaram refrigerium. *Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linquam meam, quia crucior in hac flamma.* Proh stolidam, & ineptam petitionem! Certē pauxillum aquæ multis in flammis, istas auget, non mitigat, sive id fiat vi-pressionis, qua ignis particulæ compressæ, & aquæ pondere non dissipatæ, majori cum impetu, instar lamellæ chalybis violenter intensæ, aut fili ferrei convoluti, ac subito remissi, subsiliunt, & erumpunt: sive sit per unionem, qua igneæ particulæ locum cedunt aquæ, sociisque arctius conjunctæ fortius invalescunt, quemadmodum turma equitum, mediò divisa, pedestres ordines utrinque ex lateribus includit: certē videmus, in fornaces parum aquæ spargi ad rursus, magisque excitandum ignem magnum. Itaque dives Epulo, dum unam tantummodo guttulam liquoris rogat, non refrigerium, sed irritamentum flammaram petit. Quare ergo non potius rogat, ut aqua sibi vertatur in integras nubes, & imbres, aut saltem, ut amphora quædam, vel scyphus sibi porrigatur? Cunctis hisce dubiis una eadem responsione obviabis, si dicas, Epulonem, videntem, nec unam esse stilam aquæ in Inferno suo, suspicatum esse, in Limbo quoque Sanctorum Patrum magnam esse aquarum penuriam; aut etiam, cum ipsemet ad pauxillum panis pauperi mendico dandum commotus non fuerit, suspicatum fuisse, Abrahamum sibi multum facere visum fore, si vel unam duntaxat aquæ guttulam misero damnato daturus esset. Eadem ratione dicas, Saulem ex audito sermone desumpsisse, à Davide sibi dormienti sublatam è latere lanceam fuisse: eam quippe lanceam ipse contra Davidem vibraverat: inde suspicabatur, eandem adversum se data occasione librandam esse à Davide. Hinc etsi clarè vocem agnosceret, non tamen sibi persuaderi sinebat, eam esse Davidis, eòquod Rex ille ferox persuaderi nequiret, Davidem esse mansuetum. Pari modo dicas, Cainum timuisse sibi ab omnibus, quia, cum ipse cruentus interfector fratris germani fuerit, suspicabatur, ipsum quoque patrem, & matrem, occisuros esse filium. E quibus jam concludere licebit, quod, qui certis addictus est vitiis, facile suspicetur, alios esse similiter vitiosos, & qui certis in occasionibus peccavit, facile conjiciat, iisdem in occasionibus omnes alios peccare. En hoc solum, & uni-

cum, valde infirmum est prudenter suspicandi argumentum: at enim ejusmodi suspensiones, nisi alio nitantur fundamento, communiter temerariæ sunt.

5. Tertium est, quod hodie percipio, ne in rebus, ad nos pertinentibus, aut facilè, aut frequenter suspensiones concipiamus. Non opus est, ut suspicio nostra transeat in habitum, & multò minùs in naturam. Quandoque bonum est non esse suspicantes, at semper malum est esse suspiciosos; homo nimirum suspiciosus intolerabilis est. Fors aliquando vobis contigit, frænis ad rhedam, vel plaustrum, adstrictum habere equum pavidum. Proh quanta sollicitudine! quanta attentione! quanta anxietate curatur equus ejusmodi! Modò videtis eum caput altum erigere, oculos vibrare, in sui custodiam attendere, ad resistantiam sese componere: jam subito totus rapitur, atque vertitur in latus, aut retrorsum, tanta cum obstinatione, ut & vos, & semetipsum trahat in oram præcipitii: jam in cursum tanto cum impetu abripitur, ut ventum prævertere videatur. Quid autem timet? quis ipsum insequitur? à quo fugit? Nempe à folio, à fronde quadam, à saxo, quod non movetur, à suffixo panni centone, aurâ ventilato: quin imò sæpius neque novetis, à quo paveat, nisi quod asseratis, illum esse pavidum. Haud absimilis ejusmodi equo suspiciosus homo est; etenim subito cernitur totus turbatus à jucundo confesso recedere, amico cuidam non ampliùs fidere, socio familiarissimo succensere. Nemo facilè divinaverit, quam id ob rationem agat: solum dici poterit: suspiciosus est: horret aliquid: opinionibus agitur. Et verò sæpius irascitur, & non est, qui ipsum offenderit: conqueritur, & non est, qui ipsum læserit: tristatur, & non est ratio, vel causa tristitiæ. Quid ad ista dicendum? Nempe, suspiciosus est: equus pavidus est. Inde perpetuò inquietus est, & secum ipso, & cum domesticis, & cum extraneis: amicos quotidie mutat: illum, cui cuncta sua heri considerat, hodie vitat. Quid ista? nimirum suspiciosus est, horret umbram, à qua affligitur, & conturbatur: interea ipse se non explicat, ac totus in silentio roditur intus in corde. In vita Isidori Philosophi apud Photium in Bibliotheca recensetur, quod finito cruento conflictu, in quo utrinque duo ingentes exercitus Attilæ Hunnorum Regis, ac Valentiniani postea Romanorum Imperatoris periëre, tribus diebus, totidemque noctibus continuis mortuorum umbræ conspectæ fuerint obstinatissimum prælium prosequi. Jurasses, perpetuam fieri cædem, totamque latè aciem hostili fer-

Suspiciosus
intolerabilis est,Simil.
ut Equus
pavidus.Phot. Bib-
lioth.Umbræ
præliantur;

ita suspi-
ciosus pu-
gnat secum
ipso.

ferro concidi; sed non erant nisi umbræ, exanimisque manes. Illis arma erant simillima veris: circumgyrabant equos, invicem concurrebant, invicem aggrediebantur; at omnia duntaxat apparebant, umbræ meræ erant: verbo, pugna fuit, sed umbrarum tantummodo: & istæ umbræ omnes in conflictu altum tenuere silentium. *Nisi quod ne minima quidem vox audiebatur.* Ita caput hominis suspiciosi campus est hostilis certaminis, sed umbrarum, & omnes umbræ congregiuntur in silentio. Verbum illud, ratiocinatur secum, fuit contra me: risus ille me petiit, ad me deridendum fuit: gestus ille meum in contemptum fuit: illa visitatio fuit occulti lucri gratiâ: illa honoris exhibitio fuit ex intentione sinistra: sed patientia! jam videbo: jam observabo &c. Vah! meræ sunt umbræ: non sunt armatæ: eas oportet dissipare, non ipsis inhærere, non fidem adstruere; alioquin pro una suspicione tua, quæ non nulla ratione nitatur, centenas concipies, quæ temerariæ sint.

Ritè suspi-
cari docet
Joseph,

6. Quartò probè notari velim, quòd, etiam si nunquam bonum sit esse suspiciosum, quandoque tamen bonum, immò necessarium sit, locum dare cuidam suspicioni. Ut benè suspicari discatis, elegantem vobis ideam in Patriarcha Joseph proponam. Perquam insolita videtur, ac prorsus exotica ratio, qua ille primò fratres suos excepit in Ægypto. Vix isti coram eo comparuerant, cum ipsos statim agnoscebat, sed agnoscere se dissimulabat. Interea duriter eos habuit, ac sæpius exploratores, ac proditores appellavit, quin & captivos toto triduo tenuit: denique ipsos dimisit ea lege, ut reverterentur, fratremque suum natu minimum, quem domi reliquerant, adducerent, retento tamen apud se, ac benè custodito Simeone, tanquam obside pro reditu fratrum. An edisserere mihi potestis, quam ob causam Joseph erga fratres tanta ad speciem asperitate usus fuerit? Enimverò spiritus vindictæ procul erat ejus optimo corde: fratres amabat, & in omnibus indiciis contrariis amorem suum elucescere faciebat: immò continere se non poterat, quin fieret: tanta erat ipsius erga illos teneritudo. Ad quid igitur tantus rigor? Præclaram hujus rei rationem Theodoretus affert. Joseph, ait, videns omnes fratres suos, & inter eos non conspicatus Benjaminum suum, suspicabatur, ne fortè fratres eum occidissent, aut saltem vendidissent. *Cum Benjamin non videret, suspicatus est, tale quidpiam in illum perpetrâsse, sicut & sibi.* Jam modò insignem considerate prudentiam, quam isthac in suspicione Joseph adhibuit, ac generalem ritè suspicandi normam præ-

Theodoret.
9. 100. in
Gen.

buit. Primò, suspicatus est prudenter: prudentiâ, secundò, dissimulavit cautè: tertio, inquisivit in rem diligenter: quartò, acquievit plenè. Primum quod attinet, prudenter suspicatus est; etenim omnes inter fratres solum Benjaminum deesse videbat: hunc singulari patris favore frui sciebat: ob hunc ipsum favorem quid ipsemet sustinuerit, noverat: an mores antiquos fratres emendaverint, ignorabat: invidiam ad magna stimulare præcipitia, non nesciebat. Omnes istæ considerationes, unâ simul conjunctæ vehementem ingerebant suspicionem, an non fratres quid attentaverint in vitam, aut libertatem innocentis fraterculi. Nempe variarum circumstantiarum conjunctio haud vanam præbet suspicandi causam: inclinationes notæ, mores cogniti, vitia magis communia certo populo, certo officio, certæ hominum conditioni, actiones magis propriæ, & connexæ cum his, atque his affectibus, cum ista, vel illa ætate, lumen haud obscurum præferunt ad prudentem suspicionem concipiendam.

7. Verùm hæc omnia nequaquam sufficiunt ad suspicionem prudenter manifestandam; magnum quippe dolorem innocens quisque concipit ex eo solo, quòd resciat, alium de se suspicari sinistrè: nonnunquam hoc ipsum, quòd quis comperiat, se in peccati cujusdam suspicionem venisse, satis est ad excitandam peccandi voluntatem. Quid, quòd ipsa suspicionis manifestatio detractionis, ac maledicentiæ speciem habeat? quid, quòd ea ratione fama, si non auferatur, saltem obscuretur, ac minuatur? quoniam immò valde periculosum est, ne id, quod à te veluti suspicio propalatur, ab altero postmodum ceu historia recenseatur. Haud quidem illicitum est, alteri propriam communicare suspicionem, quando necessitas id exigit ad accipiendum vel consilium, vel auxilium: citra hanc necessitatem magnâ cautelâ opus est. Id, quod Joseph egregiè præstitit. Suspiciatus est, sed ipsam suspicionem suam dissimulavit, & ita dissimulavit, ut eo ipso tempore diligenter in rei veritatem inquisierit. *diligendi* Quare toties objectum fratribus est, quòd *inquisitio-* fuerint proditores, aut exploratores, nisi *ne*, ut cogerentur ad reddendam de domo, ac familia sua rationem, sine quo isti perspexissent rei causam? Quare toto triduo tenebantur in custodia, nisi ut tempus esset ad capiendam notitiam? Quare unum apud se retinuit, nisi ut ab eo, si opus esset, exprimere confessionem posset?

8. Nos, Auditores, in suspicione oportet agere, prout natura agit in formatione visus, quemadmodum docet Ver-
salus.

Perfecta a.
nat. l. i.
velut in
formatione
visus,

falius. Duo nervi optici à cerebri val-
vulis recipiunt igniculos, aut spiritus lu-
cidos, ac scintillantes, qui transmittun-
tur ad oculum: isto modico lumine in-
terno conjuncto luci exteriori, variè mo-
dicatæ, videtur objectum, uti est. In-
terna lux hæc omnia præstare nequit: ex-
terna pariter non sufficit: sed modicum
lumen, quod est interiùs, unà cum lu-
mine majori, quod est exterius, perfe-
ctum efficit visum. Pari ratione suspicio
in nobis oculum mentis disponit ad viden-
dum; at nisi lumen etiam ab extrinseco
accipiat, vehementer hallucinabitur. In
suspicionibus alicuius momenti rem per-
vestigare diligenter necesse est: post di-
ligentiam remedium adhibendum est malo,
si quod detegatur; si verò pateat inno-
centia, huic omnino cedendum est. Qui-
dam sibi blandiuntur, atque persuadent,
omnes suspensiones suas metam tangere:
hinc erubescere videntur, quasi non satis
cauti, ac sagaces, quando satis animad-
vertunt, se deceptos esse. Quapropter
apud ipsos aliqua suspicio, semel
concepta, immutabilis est: immutata re-

& quæta
cessione:

rum & facie & colore, suspicio non de-
ponitur, sed retinetur. Ingens hic error
est. Siquis isto modo sinistrè de te suspi-
cari constituat, nunquam retinebis inno-
centiam, quæ ad restituendum te sufficiat.
Suspicio discreta prodest ad videndum:
suspicio autem obstinata, ac indiscreta
fallit visum. Suspicio Christiana debet
esse suspicio benevola, & qui suspicatur
benevolè, se falli gaudet, & errorem
suum amat. Ita Joseph egit; certior
enim factus, quod fratres nihil sinistri com-
miserint in Benjaminum suum, omnes ad
mensam suam convivas adhibuit, omnes
amplexus est, super omnes flevit, omnes
amabiliter intuitus est, quod semel occa-
sionem habuerit eos tenendi suspectos. Ita
nos quoque agamus. In regimine filiorum,
familiæ, quin & nostrum ipsorum, haud
omnem omnino suspensionem excludamus
exemplo Heli, qui tantas domi suæ pertur-
bationes sustinuit, ne suspicaretur; sed
suspiciemur, uti Joseph, oppidò laudabi-
lis, quia suspicatus est prudenter, diffi-
mulavit cautè, inquisivit diligenter, ac
demum acquievit penitus, ac sincerè.

S E R M O L X I X.

*Heli autem erat senex valde, & audivit Omnia, quæ faciebant filii sui uni-
verso Israël. 1. Reg. 2, v. 22.*

A R G U M E N T U M.

Accusationes, ac Delationes ut rectè fiant, quid requiratur.

Heli deli-
cta filio-
rum igno-
rabat,

1. **H**eli Sacerdos non attendebat, id-
circo non videbat: non admit-
tebat, nec admittere volebat suspicio-
nem, idcirco vitiosissima filiorum suorum
facinora non pervestigabat. Id jam su-
pererat, ut eapropter à quoquam admo-
neretur; sed multo tempore vel ista sorte
caruit. Verùm res oppidò mirabilis erat,
quod, cum rapinæ, ac violentiæ duorum
illorum juvenum pluribus essent graves,
ac omnibus scandalosissimæ, multo tamen
tempore nec zelosus inventus fuerit senex
aliquis, nec animosus juvenis, nec fide-
lis amicus, qui tanta flagitia deferret ad
patrem. Erant, nimirum quibus omnia
tolerare præplacebat, alii tricas evitare
malebant, alii omnino tacere multò sa-
tius ducebant. At quænam, obsecro,
fuit ratio silentii tam generalis? Haud
una tantummodo fuit, si rem ritè per-
pendo. Imprimis accidit in illis rebus,
quæ multos concernunt, ut unusquisque
existimet, agendum esse ab alio, quod

agendum est, ac interea fiat à nullo: ita,
dum quilibet sperabat, alium Heli Sacer-
doti de filiorum sceleribus locuturum esse
tacuerunt omnes. Ad hæc, & ampliùs,
certæ admonitiones, audienti displicen-
tes, odiosæ sunt afferenti. Similibus in
occasionibus quisque socio relinquit sin-
ceritatem in loquendo, ac sibimetipsi præ-
stare censet dissimulationem in tacendo.
In cruento illo prælio, quo Absaloni a-
dempta vita, & in Davidis capite stabi-
litum diadema est, ex acie duo cursores
abierunt ad ferendum Regi nuncium. Unus
erat Chusi, Consiliarius regius, à Joa-
bo, supremo exercitus duce missus, al-
ter Achimaas, magni habitus ab eodem
Duce: Achimaas, juvenis alacris, ac
strenuus, etsi seriùs abièrit, prior tamen
ad Regem venit, atque indutus, ut erat
ex itinere, sudore oppletus, ac pulvere,
lætus adstitit nuncius de integra victoria,
adversus perduelles obtenta; de Absalone
verò nec verbum retulit, sed, licet in-
terro-

nam tristitia
non facile
quis nunci-
ciat, uti

Legati
mortem
Absalonis,
2. Reg. 18.

quia nemo
ea ad i-
psam detu-
lit,

terrogatus à Rege , potiùs mentiri voluit , quàm rem ingratam narrare. *Vidi tumultum magnum*, aiebat, *cùm mitteret Joab servus tuus, ô Rex, me servum tuum: nescio aliud.* Ipse nimirum primus ad annuncian-

& aulici
mortem fi-
lii David.

2. Reg. 12.

dam Regi prosperam victoriam esse volebat, sed duram necessitatem primò significandi luctuosam filii regii mortem seniori Chusi relinquebat. *Nescio aliud.* Quando eidem Regi mortuus est filius Betsabæ primogenitus, nemo id Regi parenti nunciare audebat, quia nemo illum ullatenus affligere volebat. *Quanto magis, si dixerimus: mortuus est puer, se affliget?* Ibant aulæ procures ad cubiculum regium, omnesque tacebant: Rex è tristi eorum vultu mortem infantis conjiciebat, atque ideo eos interrogabat: omnes respondebant, esse mortuum, sed ita simul omnes dixerunt illud, ut nullus distingueretur. *Qui responderunt ei: mortuus est.*

Veritates
aliquæ re-
ticentur in
aulis,

2. Ita verum est, id ægrè referri, quod ab altero non libenter auditur. In Principum aulis porro perquam facile est, ut certæ veritates nunquam exterius cubiculum transeant, quin etiam in isto submissa duntaxat voce dicantur, unde ultra januam penetrare nequeant. Heli, prout alia vobis occasione dixi, vir maximæ authoritatis erat, summus videlicet Pontifex in ordine Ecclesiastico, ac supremus Judex in munere sæculari. Huic ut quis in faciem diceret, ejus filios esse fures, atque sacrilegos, magno sanè opus fuisset animo. In Hebræorum republica non erat quisquam ipso superior, nec æqualis illi: ut autem quis inferior tanta polleret aut familiaritate, aut animositate, ut illum de re adeò displicente auderet admonere, videtis utique, quàm difficile fuisset. Accedit, quòd insuper ea admonitio existimari potuisset allatura parum lucri, & multum periculi: parum lucri quidem, quia filii rem facilè negassent, & ad parentis teneri tribunal major fides attributa fuisset fictis eorundem lacrymis, quam centum testibus. Difficulter persuadetur veritas, ubi resistit amor: perarduum est, plenam adstruere fidem accusantium vocibus, cùm ad accusatos defendendos voces audiuntur sanguinis: nimium difficile est, convincere reum, quando Judex nimium affectus est ad eundem pronunciandum innocentem. Præterea periculosa pariter accusatoribus fuissent accusationes; nam agendum denique fuisset cum duobus Principibus juvenibus, potentibus, audacibus, & conscientia, & timore Dei destitutis, quales erant Ophni, ac Phinees, gemini, de quibus agimus, filii: istis prònum fuisset, ingentem ex accusatione offensionem capere: Haud ægrè etiam divinare, immò pervestigare potuissent, quisnam accu-

ob pericu-
lum.

sator fuisset: an subin vindicare voluissent, equidem enunciare nolim; vos autem, Auditores, ipsi noveritis, utrùm ultio facilis illi sit, cui magna audacia est sine timore, ac magnæ opes absque subjectione. Quibus perpensis haud obscurè videtis, necquaquam esse mirum; quòd Heli parenti diu fuerint occulta filiorum suorum juvenum delicta. Quòd si demum in ultima senectute ea rescierit, inde fuit, quòd usque adeò progressa fuerit perversorum juvenum petulantia, ut in omni foro, in omni taberna, in omni diversorio jam de ea sermo fuerit, ac ipsa desperatio vocem elevaverit, quæ denique ad aures senis parentis pervenerit. *Heli autem erat senex valde, & audivit omnia, quæ faciebant filii sui universo Israël.* O infelicem suis in filiis patrem! ac inde magis infelicem, quòd & sincero caruerit amico, & fideli quodam famulo, qui ipsum admonuisset de filiorum sceleribus, cùm adhuc minùs per ætatem debilis, plus vigoris haberet ad ea impedienda.

3. Iniqua hæc, atque frequens familiarum fors est, quòd referantur, quæ tacenda forent, ac taceantur, quæ referri deberent. Loqui nonnunquam & bonum, & expediens, & necessarium est. Pater aliquis, aut mater, aut herus, aut magister, haud ubique locorum, non omnibus in angulis præsens adesse, omnia spectare, omnia audire, omnia animadvertere potest. Certa, communisque Theologorum doctrina est, quòd Angeli securam haurire notitiam de cunctis rebus naturalibus, præteritis, ac præsentibus possint, exceptis solis cogitationibus, & affectibus cordis. At non perinde certum est, quòd à potentia transeant ad actum, eadèmq; hîc & nunc polleant notitiâ. Gabriel Vasquez, supponens, Angelorum cognitionem formari non per species acquisitas, aut innatas, sed solum per certum aliquod lumen ipsis naturale, hanc eis notitiam concedit. Attamen omnino communis aliorum Theologorum doctrina est, quòd Angelus non semper consideret, nec semper observet res omnes, etiamsi præsentibus illæ sint, ac manifestæ. *Angeli non semper omnia considerant*, ait Suarezius, *nec necessario attendunt, etiamsi objectum existat per se patens, & aptum, ut cognoscatur.* Hinc multa ignorantur ab uno Angelo, quæ sciuntur ab altero: propterea, inquit idem Franciscus Suarezius, fit, quòd è Sacris Literis eruitur, ut Angeli ad ritè administrandum regimen hominum, inter se mutuò loquantur, ab invicem interrogentur, edoceantur, invicem significant, ac recenscant suas notitias. *Per illa (facta, quæ narrantur in sacris Scripturis) nobis significatum est, quomodo Angeli res humanas administrant*

Angeli
non omnia
vident, aut
sciunt actu.
Suar. l. 1.
c. 12. p. 2.
de Deo.
Vasq. disp.
20. 8. cap.
ult.

Suar. l. 2.
c. 27.

strent inter se colloquendo, vocando perendo, & similia. Jam integras advertite mentes, dilectissimi Auditores: quodsi Angeli opus habent multas edoceri res, à se non observatas, idque ad melius regimen nostrum, cogitate, utrum ejusmodi institutiones non sint necessariae hominibus ad benè regendos alios homines. Rector aliquis, herus, magister, aut parens, mentis etiam intra sphaeram humanam limatissimæ, quotnam res non videbunt? quotnam illis ponentur ob oculos, nec tamen ab ipsis observabuntur? Verus zelus, ac vera charitas linguâ suâ supplere debet ignorantiam, ac admonere de illis, quæ absque tali admonitione nunquam agnoscerent. Quoniam verò circa punctum istud accusationum, & delationum graviter errari potest in recensendis aliorum erroribus, haud inutile fore reor certas proponere instructiones, quæ si rite observentur, non facile continget, ut ad culpam vergat zelus vester, & ad damnum charitas.

4. Imprimis ut famulus aliquis, amicus, aut homo zelosus licite possit referre parentibus, heris, aut superioribus delictum quodpiam filiorum, aut famulorum, aut subditorum, ipsum oportet esse certum de eo, quod asserit. Affirmare verum quod est dubium; nunquam caret mendacio: sed accusare quemquam de erroribus, ceu veris, cum sint incerti, pertingit ad classem mendaciorum graviorum, immo accedit ad fines calumniæ; nam facile magnum inferri damnum potest, & valde primum est, esse peccatum grave cum tota difficillima appendice strictæ obligationis, qua quis damnum reparare teneatur, si opus fuerit, etiam solemnem cum revocatione. Quod si fiat, haudquaquam postea sufficit, in arcano conscientiae tribunali dicere, se verbum quodpiam locutum esse contra charitatem; etenim ea culpa contra justitiam est: detrimentum videlicet ex accusatione certum est: quomodo autem cum justitia stare potest damnum certum ob culpam incertam? In mundo deprehendere homines est indolis adeò turbidæ, ac nubilæ, ut omne serenum obscurent: modicum mali, quod oculo conspiciunt, indicium mox linguâ malignâ corrumpunt, & alterius auri, ceu pestem, affricant. Hujus rei symbolum intueor in Raguele junioris Tobiae socero. Prima nox à nuptiis illius juvenis erat, & Raguel sub primum galli cantum vocatos famulos suos eruere tumulum jussit. *Circa pullorum cantum accersiri jussit Raguel servos suos, & abiierunt cum eo pariter, ut foderent sepulchrum.* Effosso tumulo misit ancillam aliquam ad cubile sponforum, atque Tobias inventus est non modò non mortuus, sed vi-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

vus, ac vegetus, ut superstes in longam senectutem vixerit. Nimirum alii septem Sponsi nocte simili fuerant mortui: igitur facillimum erat similem inferre sequelam. Factum aliud, sed luctuosum, spectemus in Theatro. In quodam Finniæ monasterio æs campanum erat, mole quidem parvum, at sono terribilissimum; ejus quippe sonitus, omnino sponte excitatus, vicinam alicujus ex Religiosis illis alumnis mortem annuntiabat. Accidit aliquando, ut senecio quidam nagenarius graviter decumberet, adeò, ut operâ Medicorum desperatâ, per ultima morituriæ remedia piè muneretur ad agonem, cum ecce subito motâ Angelico ministerio campanâ fatalis audiretur sonus, noto velut idiomate repetens: Morietur aliquis. Ad eum sonitum juvenis è vivacioribus aliquis, agite inquiebat, senex noster vixit: eamus, tumulumque paremus. Ivit equidem, sepulchrum aperuit, sed tunc non pro sene ægrotante; siquidem iste remittente paulatim febre convaluit, & adhuc annus, & ultra vixit: verum, inhorrescite! apertum est ipso pro aperiente; nam infelix juvenis fallente pede prolapsus, caput in lapidem sepulchralem graviter illisit, & è vestigio mortuus in tumulum alteri effossum, incidit. Ah! Auditores charissimi, non opus est adeò festinare in denuncianda aliorum morte: non est necesse ita celeriter currere ad effodienda sepulchra, videlicet ad aperienda ora, quæ nunquam, nisi deteriora, recensere solita, semper sola ostendunt cadavera. *Sepulchrum patens est guttur eorum.* In tumulis clausis quieti jacent mortui: è sepulchris apertis non nisi molestias capiunt vivi. Haud aliter illi, qui celeriter os aperiunt ad narrandos errores incertos, permolesti, ac intolerabiles sunt ei, qui per Dei gratiam vivit, & fortasse nunquam peccavit. Et verò facile fieri potest, ut isti justa Divinæ Nemesis dispositione primi cadant in sepulchrum, quod alteri ante tempus aperuere, veluti cadaver promulgantes eum, cui diutius ipsimet vivendum est. *Incidit in foveam, quam fecit. Sepulchrum patens est guttur eorum.* At ego nolim idcirco dicere, quod expectandum sit, dum eveniant mala, quando ea præveniendi possent impediri; sed solum assero, certum esse debere, quod refertur: si culpa non sit certa, sed certum tantummodo periculum, aut occasio, referatur periculum, vel occasio, non autem ipsa culpa.

5. Porro non satis est, esse certum delictum, ad hoc, ut salvâ, prorsus, & quietâ conscientia deferri queat, præterea namque necessarium est, ejusmodi delictum indigere remedio, hocque remedium

Item Religiosus ipsi sibi

Campanula, sponte mora, mortem portendit.

Non expedit os aperire, uti sepulchrum, ad ostendenda aliorum erra, ceu cadavera.

Requiritur, etiam spes, & necessitas remedium:

medium sperari, nec agnoscere rationem faciliorem ferendi remedium. Delicta semel tantum contingentia, culpæ jam emendatæ, corripere quidem possunt potestate judiciaria, non autem charitate fraterna. Ea qui defert, vindictam spirat, non emendationem cogitat: vindictam se spirare ostendit non contra delictum, sed contra delinquentem. Qui delictum defert absque spe remedii applicandi similis est convocanti alios ad incendium spectandum, non restringendum. Hac, aut illa delatione herus agetur in furias, hera ad insaniam: hæc exardescet in maledicta, ille in blasphemias: publicum evadet delictum occultum: excitabuntur odia, & rancores. At enim ipsa nōstis experiētiā, quod denique post tantum rumorem omnia redigantur ad statum pristinum, quemadmodum fieri afolet in æstivo turbine, cujus strepitu turres omnes crepitant, omnes campi tremunt, cælum reboat, aer inflammatur, tonitrua, fulgura, fulmina terrent; postmodum autem vis omnis dissipatur, quin tantillum aquæ decidat, quantum vel leviter pulverem madefaciat. Hoc si prævideatur, potius expedit omnino tacere. Quod si remedium speretur, non tamen idcirco nimis properandum est ad averſandum remedium. Ars chirurgica, ubi sectio sufficit, ignem, aut ustionem non adhibet, & ubi medicamen emolliens prodesse potest, non pergit ad sectionem. Ita charitas horret adhibere remedia duriora, quando mēderi potest lenioribus. Primam commonitionem Christus fieri cupit à solo ad solum, & secreto: *Inter te, & ipsum solum*: quod si nil proficiat, insinuanda res est per alium quempiam discretum, prudentem, ac pium hominem: *Adhibe duos testes*: hoc si necdum sufficiat, tum demum heri, ac superiores adeundi sunt: *Dic Ecclesie*. Si secus agatur, haud vana suspicio est, an non sub specie zeli livor incedat, atque calumnia vultum charitatis inducere studeat.

6. Denique si quid referendum sit, referatur, sed sincerissima sit narratio, non immutata, non aucta, non innixa fallibili conjecturæ. Ratio quædam est per artem Catoptricam efficiendi, ut vultus hominum appareant instar variarum bestiarum. Id fit præsentatione speculorum è crystallo non sincero, elaborato per segmenta concavo - convexa, sphaerico-cylindrica, ac cylindrico - conica. Ista per variam radiorum refractionem, linearumque reflexionem, talem exhibent vultuum, quos repræsentant, immutationem, ut, licet aliqua facies sit alterius veluti Helenæ, apparere tamen debeat ceu cujusdam Megaræ. Non aliter

certæ dantur actiones, quæ in semetipsis sincere consideratæ pulchræ sunt, ac innocentes, aut saltem non deformes, & malæ; verum ab aliis relatæ turbas excitant, quia monstrorum gerunt faciem. Certè non unus, *cum in bonore esset, à lingua quapiam accusatrice comparatus est juvenis insipientibus, & similis factus est illis*. Et quam id ob causam? Nempe quia speculum non est sincerum, infidelis, ac sinistra delatio: quia factum non exhibetur, ut est in se, sed per segmenta confingitur: quia reſecantur, ac reticentur circumstantiæ, quæ delicti deformitatem vel tollerent, vel immuarent, & illæ tantummodo præsentantur, quin & augentur, quæ rem tanquam prorsus aliam, exhibere possunt. Ratio hujus est, nō fallor, quia raro contingit, ut alterius errores ex vera, ac sincera ratione charitatis referuntur; nam plerumque residet in corde, ac influit in linguam aut livor aliquis, aut vindictæ cupido, aut vanitas, qua quis videri Zelosus amat pro commodo hujus, vel illius familiæ, aut studium partis, elevandæ, ac stabilandæ supra depressionem alterius. Verum, quia affectiones istæ, si genuina facie conspicerentur, fidem haud inveniunt, absconduntur, atque verbis habitum zeli, & charitatis injiciunt.

7. At enim, absit hoc à vobis, auditores. Charitas id omnino agit, quod olim Apelles circa Antigonum egit: affectus autem operatur è contrario. Erat Antigonus elegantissima facie; sed alterius oculi defectus totam ejus venustatem corrumpēbat. Apelles depingendam ejus effigiem suscepērat, nec permittere penicillo suo volebat, ut mentiretur, duosque oculos tribueret ei, cui non erat nisi duntaxat unus; verumtamen neque volebat, ut juvenis illius pulchritudo supprimeretur deficiente lumine illo, quod gemma venustatis est. Ecquid igitur egit? Dissimulando, non mentiendo, vultum illum eo situ depinxit, ut oculus sanus, ac vividus in aspectum extaret, pars autem cæca non aspiceretur: ita nimirum imaginis formam invertit, ut vitiosum prorsus occultaretur à pulchro. Sic effigies illa vero Antigono simillima fuit, & Antigonus in effigie omni deformitate caruit. Ita pariter operatur in loquendo vera charitas: clarioribus sub dotibus occultare studet obscuriores defectus Alterius. Contrà sinistra affectio mutat aspectum: ob oculos ponit vitium, non virtutem, idque quia non tam sollicita est, ut effigiem prototypo similem efformet, quàm studet, ut vitiosum exhibeat. Non sic, o famuli, ancillæ, domestici, amici, familiares, non sic: sed in occasionibus hujusmodi

similit.

simil.

circa quod
non est
stinandum.
Simil.

Insper
cessaria est
sinceritas

Kirch. l.
10. de luc.
& umbra.
Simil.

Specula ca-
toptrica
speciem
insipientis
immutant.

Ita sinistra
delationibus
immutantur
facta.

Charitas
occultat a-
liorum de-
fectus, ut

Apelles
Antigoni
cæcum o-
culum,

affectio au-
tem osten-
dit, quod vi-
tiosum est.

jusmodi bene verba vestra ponderate. Haud equidem inficior, quod subditorum, discipulorum, domesticorum, & filiorum culpas referre ad parentes, heros, magistros, ac superiores, quandoque sit actus charitatis; verum talis ut sit, primò, vobis certum sit, quod di-

citis: secundò, id indigeat remedio: tertio, & quidem tali remedio indigeat: quartò, sit vobis spes remedii profuturi: & quintò fiat narratio plena cum sinceritate, sique dotibus hisce stipatam esse cupiatis delationem vestram, agite, ut affectione sinistra careat.

SERMO LXX.

Et quomodo dormiebant cum mulieribus, quæ observabant ad ostium tabernaculi. 1. Reg. 2. 22.

ARGUMENTUM.

Quid agendum, & cavendum in Conversationibus.

1. **P**erquam difficile erat, ut juvenes, conscientia destituti, non simul etiam essent impudici. Ophni, & Phinees, duo filii Heli, superius nobis exhibiti fuerunt inter rapinas, sacrilegia, scandala: ecce demum etiam inter lascivias— *Et quomodo dormiebant cum mulieribus, quæ observabant ad ostium tabernaculi.* Ad intelligendum locum istum sciendum vobis est, quod fœminis lege prohibitum fuerit, in eam ingredi Templi partem, quæ nostro loquendi modo Sacellum erat, ubi Arca Testamenti servabatur, idque Sacellum nomine Tabernaculi exprimitur. Itaque cum intrare non possent, exterius sub magna, & spatiosa porta persistebant, ibique sacras actiones, intus à Sacerdote obiri solitas, spectabant, ac internis precibus suis comitabantur. Harum mulierum aliquibus, Deo penitus sese consecrantibus, habitatio quædam assignata erat, instar monasterii, in aliqua fabrica, Templo juncta, è qua nunquam egrediebantur. Istarum officium erat interservire Templo tum nendo, & acu pingendo, tum telas lineas irrigatione ad solem dealbando, tum alios ejuscemodi labores obeundo, prout opus erat ad sacram suppellectilem. Cum istis etiam multæ habitabant puellæ, à parentibus Templo oblatae, vel peculiari pietate, ac religione, vel optimæ educationis desiderio. Et istæ mulieres propriè talem profitebantur observantiam, ipsarumque, ut ita dicam, munus, ac negotium erat *observare ad ostium Tabernaculi.* Præter eas aliæ quoque erant, quæ devotione stimulabantur ad eadem exercitia, non usu perpetuo, sed aliqua solum die, vel hebdomade per annum peragenda. Adhuc aliæ veniebant gratiâ sacrificiorum, ipsis ob certas causas Lege præscriptorum. Omnes istæ mulieres *observabant ad ostium Tabernaculi* unde omnes durante sacrificio consecratae Deo erant.

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

2. Stabilita doctrina hac mox dubium aliquod exoritur. Quomodo, amabo vos, fieri potuit, ut perversi duo juvenes illi non horruerint violare mulieres, quodammodo religiosas, ibi solius religionis ergò degentes? Eo tempore permissum utique erat plures uxores alere: hinc illi sine peccato modestè suam sedare concupiscentiam potuissent. Ad hæc, in Silo, grandi civitate, multisque peregrinis frequentata, certò non deerant, quæ minùs enormi cum peccato æqualiter eorundem improbitatem explevissent. An ipsi usque adeo perversæ indolis erant, ut eorum palato lasciviæ non arriderent, nisi conditæ sacrilegiis essent? Haud ego mihi persuadere possem, ut illis tantam impietatem revera fuisse crederem, nisi hodièdum etiam Catholicis in civitatibus nimis verè deploraretur abominanda ejusmodi licentia. Nimis verè videmus, amores sacrilegos, quasi theatra, nocturna conventicula, familiares congressus deessent, in ipsas afferri Ecclesias, oculos defigi in certas infelices, quæ flexis genibus observant ea, quæ circa Dominum Servatorem, sub Eucharistico velamine occultatum, fiunt à Sacerdotibus. *Quæ observant ad ostium tabernaculi:* aut potius, *quæ non observant ad ostium tabernaculi,* animo distractæ ab eo observando, quod in tabernaculo geritur, & abreptæ ad spectandum id, quod alium per vultum agitur. Ita Luxuriæ prostibulum evadit locus, à Deo in sedem religionis, & sanctitatis electus. Nimis verè videmus, impudicias, quasi non esset liberum lasciviæ forum, tractari illis ipsis in locis, in quibus aliàs sacra quædam honestas intra muros, ac ferreos crates sponte clausa est ad majorem securitatem. Nonnullis certè nimis parum videtur, de peccato quodam delectari, nisi petulantissimè progrediantur ad tentandos affectus ipsarum quoque Sponsarum Jesu Christi, impudentis.

Fœminas, quasi religiosas, cum sacrilegè violant. filii Heli,

Christiani pariter amores sacrilegos, quasi theatra, nocturna conventicula, familiares congressus deessent, in ipsas afferri Ecclesias, oculos defigi in certas infelices, quæ flexis genibus observant ea, quæ circa Dominum Servatorem, sub Eucharistico velamine occultatum, fiunt à Sacerdotibus.

horrendo cum sacrilegio,

dentissimi ganeones, qui semetipfos condemnant, ne tota cum ingentis atrocitate sacrilegii alia delectatione potiantur, quam vel aspectus cujuscumque vanitate, vel sinistri desiderii fastidio. Crediderim ego, fore aliquando, ut isti tales in inferno præ livore, ac invidia fremant, quando contra damnatos alios audituri sunt ferri sententiam, ut injustæ voluptati pœna justa respondeat: *Quantum in delictis fuit, tantum date ei tormentum, & luctum*; contra se autem pronunciari audient, ut immaniter torqueantur ob voluptatem, quam quidem invanum desideravere, non autem consecuti fuere, quam se non obtinere posse ipsimet antea scivere, sed nihilominus concupiêre, quantum potuere, non ad exsatiandam concupiscentiam, sed ad consciscendam sibi damnationem. Hæc omnia vera sunt; at enim difficultas per hoc, quod ad multos extendatur, non solvitur. Redeamus igitur ad caput, & inquiramus, cur demum Ophni, & Phinees concupiscentiam suam agi permiserint potius ad objecta, aliquantum religiosa, quam ad alia, in quibus non tam enorme saltem fuisset eorum peccatum?

3. Perquam facile vobis omnibus, Auditores, erit respondere, magnam vim ad istorum juvenum duorum ruinam habere potuisse illicia cujusdam pulchritudinis. Ista à Stobæo appellata est epistola recomendatoria, quæ uno momento legitur in cujuscumque vultus inscriptione: à Seneca dicta est *Gratuitum*, etiam in obvios, meritum. Plato sua in republica voluit illos, quibus ad clavum sedentibus moles regiminis incumberet, facie venustos esse, ut ipsis lubentius obedientia debita præstaretur: voluit rectores pollere & gravitate, & pulchritudine, illâ, ut venerationem mererentur, istâ, ut libenter aspicerentur. *Gravissimos homines decet eligere, & quoad fieri possit, speciosissimos*. Denique vel apes eligunt sibi reginam, eique obsequuntur, pulcherrimam. *Insignis regis forma, dissimilisque cæteris, tum magnitudine, tum nitore*. Quid, quod ipse Christus eandem venustatem in semetipso consecrare, & quamdiu commoratus in terris est, in vultu suo cælestem quamdam relucere elegantiam voluerit? *Speciosus formâ præ filiis hominum*. At at! optimus Deus vos custodiat à pulchritudine insidiatrice. Illa, veluti basiliscus, veneno inficit, ubi sese vel solum exhibet. De saga quapiam Tacitus refert, quod multos homines toxico perdiderit, neque deprehendi potuerit, ubinam repositum teneret venenum suum. Tandem verò delectum est, id insertum fuisse cirris capilli ejus. Puellæ cuidam, Alexandro Macedoni dono missæ ab aliquo, In-

dorum Rege, venenata fuisse labia, detexit Aristoteles. In nova Hispania animalculum invenire est adeo venenatum, ut, si vel solum tangeres illud, in momento venenum ad cor perveniret: id simul & elegantissimum est, & lucidissimum. Ecquid autem? ipsa lux ejus, dum allicit oculus, pede dicere videtur: fuge, nisi velis perire. *Habet lucem innatam, qua, velut lampade quadam, viatores monet, ut fugiant*. Enimverò capitis ornatus, vultus elegantia, oculorum vibrationes, hoc ipso, quod invitent, & alliciant, dum oculus figere jubent, rationi pariter dicunt; fuge, nisi velis perire. *Mo-* Samson, Davide, ac Senibus testibus.

4. Isthoc argumento proposita quæstio solvi posse videtur, at revera non solvitur. Quin venustas aliqua, nimium considerata, omnibus, & inter omnes maximè juvenibus, periculosa sit, nullum est dubium, & eam rem nimis lugenda testatur experientia. Verum haud est verisimile, illas, de quibus hic sermo est, & quæ observabant ad ostium tabernaculi, duobus à juvenibus nimium observatæ, è numero venustiorum fuisse. Ego mihi nonpersuadeo, illos incontinentiâ suâ violasse vel sacra lilia virginittatis, vel sacras leges alieni thalami, idque propterea, quod in ejusmodi flagitia severissimæ pœnæ constitutæ fuerint, & quoniam ab ipso Deo statutæ fuerunt, eas infligi non à sententia Judicis steterit.

Ad populi tribunal deferrebat delictum: à populo discutiebatur causa: à populo ferebatur, & executioni mandabatur sententia: ab universo populo expeditis manibus, atque lapidibus unâ cum delicto sepeliebantur delinquentes. Tota parentis dignitas, & autoritas neque reos filios, neque complices eorum à furore populi servare potuisset in crimine, hinc adeo damnabili, illinc adeo manifesto. Quare restabant in impiam eorum prædam solæ viduæ, quæ, prout è S. Luca desumere est, vitam suam ducebant in orationibus, in jejuniis, in piis pœnitentiæ operibus, in sacris vigiliis. At qui mulieres, adeo maceratas, vel vestigium aliquod caducæ pulchritudinis conservasse, non est credibile. Verum sit istud, quomodocunque velit,

5. Vera tantorum lapsuum causa fuit ipsa vicinitas, occasio, & opportunitas paulatim ab aliqua minore ad alteram majorem

& ad amariorem. damnationem,

Pulchritudo describitur: Stob.

Senec. Plato de Rep. ea præpositis convenit;

hinc apes pulcherrimam eligunt in reginam; Senec.

sed facile nocet, uti Basiliscus, Tacitus Annal. l. 3. venefica,

Milzald. & animal

America-num, Herrera in Indic.

Samson, Davide, ac Senibus testibus.

Populus in antiqua. Lege delicta punit.

Occasio causa mali est.

jorem pe tingendi familiaritatem. Sanè haud multis opus est illiciis, ubi vicinitas invenit cæcas affectiones: ab initio siquidem agitur majori cum libertate, quia minus timetur aliquid periculi: interea verò inadvertenter nascitur concupiscentia, insensibiliter deficit conscientia remorsus; demum incipit procacior assultus, ac desinit irreparabile cum inescatione, ac deploranda jactura. Multis imperceptibile videtur, quod tamen oculis quotidie spectatur, quomodo nimirum in medio electro (quod & ambra, vel ambra dicitur) aut crystallo, non pauca deprehendantur animalcula, atque mediis in saxis quandoque pisces jam vivi, jam mortui, jam in lapidem indurati. Quomodo tam isti, quam illa penetrare potuerunt aut in crystallo, aut in lapidem illum? Quomodo nidum illic sibi struxerunt, loculumque paraverunt? Quomodo postea carcerem illic, & sepulchrum invenerunt? Quibus oculis invisibiles vias detegere, ac apertos per calles ingredi potuerunt? & quomodo postmodum cæci tramitem non amplius viderunt ad exitum? An illic intra crystallo, aut saxum nati fuerant? At quinam eorum parentes, quibus vitam debuere suam? An revera aliquando vixerunt: At quibusnam è cibis alimentum suum sumpserunt? An etiam creverunt? At quomodo duritiam habitaculi sui superare potuerunt? Iniqua piscium istorum, aliarumque bestiolarum sors ex eo provenit, quod ab initio crystallo, & electrum, vel ambra, fuerit humor aliquis non solidus, sed viscosus. Igitur animalcula, tum elegantia, tum odore, tum sapore illius allecta, accurrerunt, ac propius accesserunt: ibi pedem sibi tenacitate quadam leviter astringi senserunt: facile quidem si vim adhibere voluissent, inde se extricassent; attamen, quemadmodum ipsa mora placebat, ita sese non multum fatigare propter abitum voluerunt. Interea novus supervenit liquor, qui sale lithostico congelatus, compressus, ac induratus, incauta animalcula penitus captiva retinuit: atque sepelivit. Ita pariter illi lapides, quorum dissectorum viscera bonis piscibus repleta conspiciuntur, primitus aut lutum, aut sabulum aquosum erant; illi verò pisces in eadem materia, nullo fortiter sibi resistente, humidum sibi habitaculum paraverant. Interim mare novas arenas adjecerat, sol subtiliores aquæ particulas attraxerat, remanentibus crassioribus, faculentioribus, atque viscosis, quibus arctè conglutinata supervenientis arena aggregatio paulatim in saxum abiit, & in umbilico captivos pisces tenuit, quin amplius exitum invenirent. Isti porro pi-

sces, quamdiu aliquid humoris apti remanet, vivunt; hoc autem deficiente moriuntur, atque tandem, dum sol calore suo, quidquid humiditatis in cadaveribus eorum superest, per saxi poros extrahit, ipsi quoque lapidescunt.

6. Ita multi sese per concupiscentiam captivos teneri sinunt. Ab initio nil sibi cavent, eoque non appareat metuendi causa: subin propius accedunt, confabulantur, & sine cautela morantur: inter hæc nonnihil inclinationis exoritur, & aliquid adhæisionis: incipit placere, quod primo non animadvertebatur: dein jam in medio copiosæ arena consistunt, & in humore, qui sensim incipit stringere non sine quadam tenacitate: supervenit aliquis oculi jactus, aliquis risus blandiloquus, aliquis jocus, aliquod verbum æquivocum; sed ad ista dicunt, esse tantummodo leves culpas, non afferremorem. Interea vicinitas, consuetudo, grata occasio novas superaddunt arenas: concupiscentia calor extrahit, ac evaporare facit paucillum residuæ devotionis: genio vacillanti conjungitur amicio familiaritas: ad egressum via non amplius reperitur: ita demum moriuntur, sepeliuntur, ac in lapides indurantur gravioribus in peccatis: *Cor ejus indurabitur quasi lapis*: atque adeo peribunt homines, velut incauti pisces, ut verum evadat illud Habacuc vaticinium: *Facies homines quasi pisces maris*. Credite, Auditores, experientia, nimium obvia in hoc mundo, ac fortè à nonnemine vestrum hac ipsa hora sumptæ in semetipso. Certè quibusdam vicinitatibus, familiaritatibus, & conversationibus fidere non possumus. Quod primò videbatur esse parvula genii relaxatio, non nisi parvulus amor est, qui, si obtutibus, jocis, familiaribus confabulationibus nutriatur, brevi crescet, roborabitur, atque præpotens evadet in anima vestra. Quapropter ego vos circa parvulos amores vestros id sanctè vellem agere, quod Herodes Rex impiè circa Jesum infantulum egit. Magis Jesum recens natum inquirentibus, eadem fama Herodis ad aures perlata, ac totis Jerosolymis propagata est, qua audita subito Rex totus consternatus, perturbatusque fuit. *Audiens autem Herodes Rex turbatus est* Idcirco mox convocabantur consilia, discutiebantur relata, colligebantur vota, inquirebatur in facta: denique mittebantur milites, ut multorum millium infantum cæde securum ab unico infante Regem redderent. Haud equidem ego miram arbitror ejusmodi tyranni crudelitatem; etenim Regnum injustè usurpatum conservari barbarie consuevit, & qui supra improbitatem thronum erigit suum, majorem habere nequit hostem, quàm innocentem.

Crystallo,
& Ele-
ctrum, seu
ambra
continet
animalcu-
la, & saxa
pisces.

Concupi-
scentia.
sensim na-
scitur ex
familiari-
tate.

Habac. 1.
14.

semper pe-
riculosa.

Herodes
armatur
contra in-
fantem.

nocentiam : at enim obstupesco super cordis regii debilitate , quòd nimirum Herodes , stipatus viris armatis , inermem timeat : quòd exercitibus circumdatus expavescat nomen unius infantuli. *Audiens autem Herodes Rex turbatus est.* Rationem hujus timoris redderem , si Jesum jam super aquas ambulare , jamque tempestatibus imperare vidissem : si jam unico Jesu verbo militum turmam humi prostratam , velut exanimem , aspectâssem ; verum cur terreri se sinat ab eo , qui fasciis ligatus in cunis , non aliis loquitur verbis , quàm vagitibus ? Istud herclè nimium est viro forti probum , quòd pertimescat aliquem debilem ; neque jam quidquam virilis animi remanere poterit illi regno , quod sese tantas in anxietates ab infante quopiam commoveri permittit. Sed haud ita est , Auditores honorandi : Herodes quidem impius erat , sed & sagax , utque cautus in impietate sua : sacrilegus erat in divini Pulsionis persecutione , barbarus in fuso tot innocentium sanguine ; sed & magister prudens in docenda cautela , quòd arma stringenda sint adversus infantem , ne denique dimicandum sit contra gigantem : quòd cum hoste , qui in eo est , ut crescat , nihil unquam temporis perdendum sit : quòd pugnan-

dum sit , quàmdu debilis est adversarius , ne postea metuendus , ipsique serviendum sit jam robusto.

7. Jam , ô Dilectissimi , peridoneam perfectionis regulam addiscamus in schola malitiæ. Quemadmodum homines , ita crescunt mentis affectiones ; inter omnes ^{Amores jugulandi sunt, priusquam adolescant.} autem affectiones celeriter crescit amor : at amor adultus præpotenter invalescit , ut cuique robori resistat , ut quemque adversantem superet. Itaque timendus est , dum adhuc parvus est : jugulandus in oculis est , priusquam in corde nascatur : occidendus est in corde , antequam adolescat in sensibus : tollendæ sunt illæ conversationes , quæ velut ubera sunt , quibus ille lactatur : evitandi sunt illi aspectus , illi lusus , illi joci , illæ familiaritates , quibus ille nutritur. Verbo , conficere , aut profligare parvulum oportet , ne demum res cum gigante sit. Si hoc Heli filii observâssent , nimis incautè conversati cum mulieribus non fuissent , *quæ observabant ad ostium tabernaculi* , sacrilegè pudorem illarum non violâssent , neque publico scandalo fecissent , ut omnis populus conquereretur , quoniam *dormiebant cum mulieribus , quæ observabant ad ostium tabernaculi.*

S E R M O LXXI.

Et dixit eis : quare facitis res hujusmodi , quas ego audio , res pessimas , ab omni populo ? 1. Reg. 2. 22.

A R G U M E N T U M.

Correptio fieri decet clarè , propriè & absque circumlocutione , sine verbis obscænis , execrationibus , aut blasphemis.

1. **E**Doctus denique Heli tot , atque tanta filiorum suorum scelera , reprehendens eos dixit : ecur vos ista facinora , quæ mihi narrata sunt ab omni populo , committitis , facinora indignissima ? ac deinde corripuit illos , ut in sequente Sermone percipietis. Hic nobis haud leve dubium objicitur. Ex una parte Sanctos Patres , & Græcos , & Latinos , invenio concordibus calamis totos esse in damnanda nimia Senis hujus erga filios suos conniventia ; quin & invenio eundem ab ipso quoque Deo abjurgatum esse , quasi non corripuisset eos : ex altera verò parte verba , paulò prius allegata , speciem exhibent asperæ correptionis , ac severæ ; reprehendebat enim interrogando : *Quare facitis ?* & ista reprehendendi ratio perquam acris est ; cum tantum

ostendat illorum delictorum horrorem , ut nequidem ea nominare placeat. *Quare facitis res hujusmodi ?* In faciem exprobrat summæ eorum malitiæ : *res pessimas.* Exprobrat etiam grave scandalum , & querelas universi populi : *quas ego audio ab omni populo.* Ad hæc illis , prout aliàs opportuniùs audietis , Divinam castigationem minatur : & quid ampliùs dicere debebat ? Ista difficultas crescit , si comparatio fiat inter hanc , aliàsque reprehensiones hominum dignissimorum , aut laudatorum , aut saltem non reprobatorum à Sacris Litteris , & sanctis Patribus. Audiamus delicta , dein percipiemus etiam reprehensiones. David peccaverat , & abominando adulterio homicidium proditorium conjunxerat. Saul peccaverat , & offerendo sacrificia sese in Sacerdotale ministrum

vid. Mendoz. hic. Heli severe corripit filios ,

interrogando ,

veluti Propheta David ,

videm ,

Saulem ,

Amasiam, ministerium intrudens, se nefandis sacri-
legiis inquinaverat. Rex Amasias pecca-
verat, & Idolis prohibitum cultum adhi-
buerat. Populus peccaverat, & falsis
& Numinibus genua curvaverat. Aaron
Aaronem, peccaverat, & aureo Vitulo confecto
cunctis ad idololatriam viam straverat. Jam
abibit Nathan ad reprehendendum Davi-
dem, & quid ei dicit? Ait: *Quare con-*
tempnisti verbum Domini, ut faceres malum in con-
spectu meo? Accingitur Samuel ad incre-
pandum Saulem, & quid illi dicit? Ni-
mirum inquit: *Quid fecisti?* Confert se
Vates Anonymus ad objurgandum Ama-
siam, & quid annunciat? Nempe: *Cur*
adorasti Deos, qui non libera verunt populum suum
da manu tua? Vadit Zacharias ad corripien-
dum populum, & quid ei objicit? Hoc
videlicet: *Quare transgredimini praeceptum Do-*
mini, quod vobis non proderit? Adest Moyses
ad exprobandum Aaroni, & quid lo-
quitur? Nil aliud, quam: *Quid tibi fecit*
hic populus, ut induceres super eum peccatum ma-
ximum? Modò jam hisce cum reprehen-
sionibus omnibus componite illam Sacer-
dotis Heli: *Quare facitis res hujusmodi, quas ego*
audio, res pessimas, ab omni populo? Profecto
non est ea lenior, immò multò severior
esse videtur. Quomodo igitur ista sola ni-
miæ lenitatis damnatur?

2. Haud equidem me latet, quòd re-
sponderi possit, correptiones non solum
in semetipsis considerandas, sed etiam
commensurandas esse statui, & conditioni
hominis tam corripientis, quam corri-
piendi: nec enim omnes eadem ratione
sunt increpandi, nec omnes eandem su-
stinere possunt increpationem; quemad-
modum idem pharmacum non omni sto-
macho convenit, etiamsi morbus sit si-
milis. Aristoteles ægrotans Medicum
suum rogabat, ne sibi crudiora, ceu ru-
stico, medicamenta pararet: *Cura me,*
inquirebat, ut Philosophum, non ut bubulcum.
Robustus agricola duris, & acribus po-
tionibus sanari potest; delicato autem
Philosophi cujusdam palato non convenit
nisi vel dulce *Zulepum*, si cum Medicis lo-
qui liceat, vel suavis *mistura*. Si hujus-
cemodi ægroto *quintas essentias* obsynthii
præberes, malum irritares, non cura-
res. Eadem methodus adhibenda est in
correptione. *Corripe ut Philosophum, non ut*
bubulcum. Si homo reprehendendus ali-
qua sit autoritate, si sanguine valde sub-
tili, si spiritu fervido, reprehensio non
erit ad stomachum ejus, nisi suavis sit,
atque dulcis. Qui à Tarantula, venena-
tissima aranea, mordentur, alio curari
& remedio nequeunt, quam diuturna, mul-
tâque corporis agitatione per saltus, qua
venenum aut exsudatur, aut evaporatione
egeritur, aut alia ratione digeritur.
Hoc autem infelicibus accidit malum,

quòd is ipse morbus velut adversissimum
respuat suum remedium; illo quippe ve-
neno pigrescunt, dormitant, ac immo-
biles evadunt: attamen eorum pigritia
certo cuidam sono cedit. Jam, sive hoc
fiat aliqua virtute sympathica, quæ so-
nitum inter atque malignum humorem il-
lum intercedat: sive per impressionem
quampiam, à spiritibus infecti receptam:
sive per artificiosam intrusionem, quæ
ab undulationibus aëre modificatis, at-
que sono continuatis, instar titillationis,
per aurem ad concutiendos omnes ner-
vos extendatur: sive denique per occul-
tam quamdam qualitatem, ad quam, cum
alia ratio non suppetit, Philosophi re-
currere solent; certum tamen est, in
hujusmodi ægrotis tam violentam per
sonum musicum impressionem fieri, ut
audientes illico se moveant, erigant, ver-
sent, saltitent, atque salutem recuperent.
Experientiâ porro constat, non omnes
illos infirmos eodem ejusdem instrumenti
musici sono moveri; sed observatum est,
homines temperamenti biliosi, & san-
guinei, solum commoveri sono instru-
mentorum delicatiorum, uti lyrae, cy-
tharæ, cymbali, quorum sonitu ad mo-
tum excitantur, ad aliorum verò nequa-
quam. Qui temperie calida sunt, & hu-
mida, solo duntaxat moventur sono che-
lis, aut minutæ, aut mediocris, aut
grandiusculæ. Quibus temperamentum
est gravius, ac magis terreum, non nisi
tympanorum strepitu moventur. Kir-
cherus narrat, puellam quampiam, à ta-
rantula iectam, diu quocunque cantu mo-
veri non potuisse, ita ut jam à supremo
vitæ spiritu perparum abesset, cum deni-
que Medici jusserunt in ejus cubiculo for-
titer inflari tubas bellicas, mixtis per in-
tervalla vehementibus scloporum crepiti-
bus. Hoc illa strepitu primò caput ele-
vare caput, tum complodere brachia,
dein exsilire lecto; ac demum, buccinis,
sclopisque terribilem sonitum strenuè pro-
sequentibus, illa pariter strenuè saltita-
vit, molestamque, sed prosperam cor-
poris agitationem profecuta est, donec
veneno penitus consumpto saluti restituta
fuerit.

3. Nonnunquam animæ quædam ve-
neno vitiorum infectæ sunt, earumque
venenum insanabile videtur: persistunt immo-
biles, quasi lapis. Veruntamen istæ sono
correptionis fortè movebuntur; non au-
tem sonus omnis erit idoneus. Moab sua-
viter, ac veluti cytharæ sono reprehen-
sus est: *Ad Moab quasi cythara sonabit;* at enim
non se movit, sed infelicitè in lethorgo
suo periit. *Moriatur in sonitu Moab:* ipsi
nempe necessaria fuisset aliqua terrifica-
correctio: *sonitus terroris.* Sanè puerorum
fuit illa simplicitas, arbitrantium, omnes
ad

musica, sed

varia.

Kirch. Mu
surg. t. 2.Sic vitia
emendan-
turDent. 32.
33.Exod. 15.
16.

Isa. 16.

Job. 15. 21.

Aristoteles
curari vult
ut Philoso-
phus; me-
dicamen-
tum enim
aptari de-
bet ægro.Tarantula
morsus cu-
ratur agi-
tatione, &

ad eundem simplicis tibice cantum saltare debere : unde postmodum lamentabantur :
Luc. 7. 32. cantavimus vobis tibiis, & non saltastis. Saul
1. Reg. violento tubarum, ac tympanorum strepitu magis ferociebat : voce autem suavi cytharæ mansuefiebat. Superbæ postulationes Regis Joram non nisi indignationem Elisæo creabant : contrà delicatam ad vocem cytharædi mox cæpit vaticinari. Genium quempiam aut frigidum, aut protervum, ac impudentem amabiles admonitiones nil juvabunt : sicut vicissim indoli cuiquam arroganti, biliosæ, iracundæ, reprehensiones asperæ venenum irritabunt, atque malum augebunt. Et amplius, rectori, aut superiori justum in corripiendo brachium est ad stringenda arma, quæ si stringentur ab inferiore, vel æquali, perfacile contingere posset, ut ferient ferientem. Nathan, Samuel, & anonymus ille Propheta tres corripere Reges debebant. Nullum eorum latebat, quàm delicata sit Principibus indoles : omnibus necessaria fuisse videtur illa regula, quam Aristoteles præscripserat Callistheni, cum iste Philosophus in aulam Alexandri Regis ingrederetur. *Sen. l. 3. de ira.* Loquere illi aut quàm rarissime, aut quàm jucundissime. Nihil apud Principes correptio proficiet, cum animadvertunt reverentiam deficere, & si sacer aliquis zelus utiliter in aulam penetrare velit, habitum subjectionis induat necesse est. Zacharias reprehendit populum : unusquisque novit, quanta dexteritate sit opus, quando cum multitudine res est. Moyses reprehendit Aaronem, sanguine fratrem : fratri autem tanta non est auctoritas, quæ sufficiat, ut voce multum sese supra fratrem eleve; sed potius loqui debet more rogantis, aut consulentis, quàm reprehendentis. Verùm Heli loquebatur filiis, in quos ipsi paterna competeat auctoritas, iisque effrontibus, inverecundis, atque protervis, qui suum excutere lethargum non poterant, nisi ad vehementem reprehensionis asperimæ sonum. Vera sunt hæc omnia ; at enim pro defensione Heli cogitare convenit, illos quidem fuisse filios, sed non amplius pueros : jam barba mentum illis ambiebat : jam illi in vigore affectionum, & annorum consistebant. Quamdiu filii sunt parvuli, prodest ad eos regendos moderata quædam austeritas ; cum autem adoleverint, experienciâ novimus, eos non amplius gubernari posse, nisi suavitate, ac amore, qui si non profit, rigor magis exasperabit.

4. Ad hæc, quid denique senex pater amplius dicere debebat filiis immorigeris, ac dyscolis ? An forte, ut efficaciora essent ejus dicta, singula verba obscænitæ quadam interpungere debebat ? An fortè

zelus ejus è prostibulo mutuare voces debebat, quasi alloquium ipsius inhonesti quidpiam comitari oporteret, ut aliquid ferociæ ostenderet ? An verò sermonem suum ordiri debebat contemptim invocando præsentiam, & conspectum illius Domini, quem nonnulli nunquam in lingua gerunt, nisi quando ore fella spuunt ? An omni periodo præmittere debebat Corpus, aut Sanguinem futuri Messiae, dein omnem comminationem confirmare sigillo centum aut juramentorum, aut blasphemiarum, aut execrationum, aut perjuriorum, inter quæ tanto cum serupulo distinguere non solet, qui solum terrere cupit ? At verò manifestè videtis, Auditores, quòd reprehendi mereatur, quisquis ista ratione reprehendit. Novi ego, multis vestrum istam esse loquelam in qualibet iracundia vestra. Si ve uxor, si ve filii, si ve famuli, in indignationem vestram incidant, ejusmodi verbis aures suas lapidari sentient : ex ore vestro millies prodire debet ille Sanguis, qui semel pro vobis fusus est ex hisce plagis. Audetis etiam vomere, ac revomere Hostiam illam Eucharisticam, quam sæpius à vobis receptam, in stomacho vestro nimirum iniquè locatam esse demonstratis. Quòd si aliorum errata corripere, nisi hac methodo, non possitis, melius est ea non corripere ; quandoquidem erroribus aliorum semper deterior est vestra correptio. Haud ego prohibere velim reprehensionem, suo tempore, suoque loco promendam cum vehementia, & efficacia : si quidem nimium malè regeretur familia, nisi quandoque tonitrua reprehendentis patris matrisve familias audirentur ; istam autem iracundiam oporteret armari, prout armatus olim David erat adversus Gigantem Goliath : Tulit nimirum quinque limpidissimos lapides. Ecceur ille fuit adeò sollicitus de limpiditudine ? hujus industriæ causa prima erat, quia, quò mundiores, læviores ; ac omni luto, & arenâ puriores lapides erant, eò commodius à funda dirigebantur, atque securius scopum feriebant. Altera causa fuit, quòd illi lapides prius esse deberent in manu Davidis, quàm in fronte hostis. Nolebat ille lapidibus immundis, ac lutulentis semetipsum inquinare, ut alterum feriret : idcirco limpidissimos elegit, qui percuterent, non sordidarent : Tulit quinque limpidissimos lapides. Istorum instar lapidum esse decet verba, quibus reprehensio adornatur : si necessitas exigat, sint lapides, sed limpidi : dura sint, sed munda : percutiant, sed non inquinent. Tulit quinque limpidissimos lapides. Id, quod egerat Heli, verbis usus vehementibus, mentem exprimentibus, clarè significantibus :

Correptio malè fit verbis obscænis,

blasphemis,

juramentis,

execrationibus,

aut perjuriis.

1. Reg.

Secus David elegit lapides limpidos, non sordidos.

tibus: *Quare facitis res hujusmodi, quas ego audio, res pessimas, ab omni populo: verbis idoneis ad perfringenda filiorum corda, nisi perversis illis filiis corda fuissent omni marmore duriora: quoniam verò nec ob-scæni quid, nec blasphemias, nec jura-menta immiscuit, fecit utique, quod debuit.* Itaque redit eadem difficultas, quam initio proposui: quomodo correptio hæc, cum & rigida sit, & severa, tam à Patribus, quam ab ipso Deo dam-natur tanquam remissa, debilis, ac ni-mis mansueta? Venite, Auditores, in-vito vos perhumaniter: venite ad dictio-nem proximam, ubi rationem quampiam investigabimus.

5. Interea vos omnes seriò considera-re, sinum cordis vestri perlustrare, ac vosmetipsos examinare velim, quales formulæ sint, quas revera vestris in re-prehensionibus adhibetis: perquirite, num lapides vestri verè sint limpidissimi: indagate, num unquam ex numero fue-ritis illorum, qui in perjuria, blasphe-mias, & execrationes prorumpunt, eum duntaxat in finem, ut timeantur. Ah! miseros, siquando similiter egeritis! En, ut metuendos vos hominibus efficiatis, odiosos vos reddetis Angelis, odiosos Beatis Cælitibus, odiosos Beatissimæ Vir-gini Mariæ, odiosos Augustissimæ Triadi Divinæ, quin & odiosos ipsis quoque dæmonibus. Isti, immò ipsi Diaboli isti, quamvis odio prosequantur Deum, sæ-piùs tamen auditis hominum blasphemias horrorem ostenderunt. Athanasius Kir-cherus perhibet, in quibusdam Austriæ metallifodinis frequenter multos visibili-ter apparere dæmones, formâ, ac statu-râ hominum pigmæorum, atque pariter metalla effodere, ac exportare, sicque strenuè operas adjuvare. Ea charitatis ostensione laborantium lucrari cupiunt affectum, & ad reciprocam benevolen-tiam demonstrandam quandoque cibi fer-culum aliquod exigunt, quandoque ve-

stimenti quidpiam. Sed attendite. Quòd-si operarum præpositi in reprehendendis fossoribus, aut ipsi fossores inter sese ira-ti, quamdam in blasphemiam erumpant, illi dæmunculi protinus indignantur, & in furias abeunt. Sive jam hoc fiat, quòd eorum superbia tolerare nequeat homines adeò superbos, ut in ipsum quoque Deum insurgere audeant: sive, quòd eorum o-dium erga Deum sit tantum, ut hujus no-men nec benè, nec malè pronuntiatum velint audire: sive, quòd illis terrorem incutiat ejusmodi nomen, etiam cum blas-phematur: certum est, quòd *Blasphemos non patientur*; sed auditâ blasphemiam mox atroce vultu resistent, à labore cessent, ac sæpè blasphemum gravibus ictibus per-cutiant. *Blasphemos non patientur.* Et vos, ô charissimi, ut vos formidandos consti-tuatis, eam perpetrabitis culpam, quæ vel ipsi Diabolo horrorem parit? O mi Deus! ô infinities dilecte Deus! itane tu Corpus humanum assumpsisti, Sanguinem fudisti, téque sub elementis panis, ac vi-ni abscondisti, sacra Hostia factus æter-no Patri pro nobis, ut idem Corpus, idem Sanguis, eadem Hostia vile lingua-rum nostrarum debeat esse terriculum? O mi Deus! amandissime Deus! tolle nobis loquelam, si tam perversè nobis loquendum sit: verte clavos tuos in ful-mina, nósque hoc in loco in cineres re-dige, si unquam usque adeò timoris tui dehinc oblivisci debeamus, ut, quò ma-jori terrori simus, blasphemias te afficia-mus. Ah absit hoc, ô mi Deus! ô super omnia dilecte Deus! absit hoc, ut ista ratione timeri cupiam: potius ego, si necesse fuerit, contemptum pro amore tuo feram. Itaque gratiam tuam mihi tribue, ut, siquidem linguam istam in blasphemias unquam sovi, eâ imposte-rum quacunque emergente occasione nun-quam uti valeam, nisi ad solum te bene-dicendum. Ita fiat!

SERMO LXXII.

Nolite, filii mei; non enim est bona fama, quam ego audio, ut transgredi faciatis populum Domini. I. Reg. 2. v. 24.

ARGUMENTUM.

Correptio fiat absque injuriis, sed cum discretione, ac amabilitate.

1. IN Dissertatione præcedenti rationem inquisivimus, ob quam & à S. Patribus, & à Deo reprehendatur ceu languida correptio Sacerdotis Heli erga filios suos. Ecce, dicent aliqui in verba

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

paulò priùs allegata: non ita, filii mei, non ita: absit hoc à vobis; *non enim est bona fama*, quæ de vobis mihi refertur, quasi occasionem populo præbeatis trans-grediendi Divina Mandata. Ecce, inc-

F f

ptam

Reprehen-
tio Heli in
filios acris
fuit,

Poëtarum
more.
Virg.

Job. 27. 14.

Pf. 48. 17.

Pf. 106. 38.

Mich. 2. 1.

Duritia in
verbis cor-
ripientis
nocet.

ptam Senecionis increpationem : postquam dixerat, ab omni populo de ipsis crimina pessima ad se referri : *res pessimas, quas ego audio ab omni populo*, tunc addidit : *Non enim est bona fama, quam ego audio*. Vah ! quanta frigiditas, quanta tranquillitas in delictis tam gravibus ! At enim, ut verum fatear, nec in istis ego verbis invenio, quod justè damnum ; verba namque ista videntur levia, ac remissa, sed magnam sanè vim continent. In probo verborum sensu senex innuere filiis cupit, se res infames, ac turpissimas de ipsis percepisse. Neque peregrina hæc erit explicatio illi, qui profanis etiam in Poëtis vel mediocriter versatus est. *Non sum adeò informis*, inquiebat Pastor ille apud Virgilium, volebátque affirmare, se perquam venustum esse. *Quis aut Euristhea durum, aut illaudati nescit Busiridis aras ?* en ubi Vates *illaudatum* dicit, Busiridem nimio-pere vituperatum esse significat. *Tistiquè palus inamabilis undâ* : hoc est, palus tetra, ac horribilis. *Quem non virtutis egentem abstulit atra dies* : id est, omnibus virtutibus exornatum. In ipsis quoque Sacris Patris dicitur : *Nepotes ejus non saturabuntur pane* : nimirum, prout explicat Lyranus : morientur fame. *Homo, cum interiërit, non sumet omnia* : intellige : relinquet omnia. *Fumenta eorum non minoravit* : quod idem est, atque, multiplicavit. *Væ, qui cogitatis inutile !* puta qui cogitationes fovetis perniciosas. Ac tandem S. Paulus ad Corinthios ait : *Non est bona gloriatio vestra* : ubi dicere vult : gloria vestra pessima, ac detestabilis est. Ita pariter Heli, dum inquit : *Non est bona fama, quam ego audio*, ferre hoc innuebat : infamia sunt, atque pessima flagitia, quæ mihi de vobis narrantur.

2. Multorum hic error est arbitrantium, ad efficaciam correptionis perquam conducere duriusculas verborum formulas, quibus delictum, aut vitium aliquod cum exaggeratione depingitur, vel cum aggravatione vilitatis proponitur. Verùm quid aliud, amabo vos, lucri ex vitii exaggeratione refertur, nisi quòd is, qui corripit, in oculis delinquentis calumniator appareat ? Certè taliter increpitus defendere se cogitat, non emendare : exaggerationem refellere meditatur, non damnare delictum. Nempe delictum aggravare dictis injuriis non est, nisi delinquentem offendere : qui læsum se putat, vindicare se cogitat, non mutare : dolet adversus eum, qui nomine reprehensionis ipsum offendit ; non autem dolet super se, totus in mente sua abreptus in id, quòd injusta offensione sit impetratus. Itaque qui vult juvare, non debet irritare ; multi quippe injuriis indurabuntur, & in delictis suis obstinabuntur, qui

lenioribus quibusdam verbis facilè se deterent. Si crystalli liquefacti guttæ in aquam infundantur, parvi quidam veluti cylindri fiunt, belli, ac lucidi, sed virtutis oppidò mirabilis ; etenim adeò solidi, ac inflexibiles quibusque malleorum ictibus resistunt, ut prius feriendo brachium frustra fatigaveris, quàm eos frangeris. At verò hi ipsi cylindri vitrei, adeò duri, ac obstinati, si duobus digitis in extremo cuspidè apprehendantur, ac leniter incurventur, illico sponte citra laborem cedunt, inque momento minutissimos in pulveres dissiliunt, ostendentes, quòd, quantum adversus vim obfirmari possint, tantum dociles esse sciant, si discretè tractentur. Ita plerumque constituti sunt homines bonæ indolis, aut spiritus aliquantum sublimis, & nonnihil fastuosi. Vos tota die tunditis in ædibus vestris incondito clamore, perpetuòque strepitu : domesticos vocatis stultos, fures, veneficos, ganeones, meretrices &c. satis utique, superque nota sunt certa lexica, è quibus idioma discitur iracundiæ, dum interea vobis perperam blandimini, nil fieri, nisi ad correptionem. Ecquid autem evenit ? Hisce tunctionibus quilibet induratur : maritus non emendatur : uxor, liberi, famuli semper iidem permanent. Quòd si bonis eos verbis, quasi manubrio, tangeretis, atque minori cum vehementia, majorique cum discretionè tractaretis, dociliores inveniretis, ac majus lucrum reportaretis.

3. Documentum à Basilico, nota vestris in hortis herba, capite : si leniter tangatur, suavem odorem edit ; si verò durè prematur, & conteratur, insolenscit, ac injuriam molesto fœtore ulciscitur ; si porro lapidibus opprimatur, scorpiones invitat, qui opprimentem pungant. Haud aliter si reprehendendo leniter tangatis homines, aliquo spiritu præditos, eos bono suavium virtutum odore vobis respondere videbitis. *Frustrificabunt suavitatem odoris* ; at si cum strepitu durius eos increpueritis, fœtida fient eorum vitia. *Erit pro suavi odore fœtor* : si eos fallere, ac opprimere tentaveritis, pungentes, ac venenatos contra vos scorpiones sentietis, & eritis, quasi qui apprehendit scorpionem. Agite : consideremus istud in trino Sacrarum Paginarum exemplo, trinæque variorum correptione. Corripiebat Fœmina quædam nobilis, atque prudens, Vir Aulicus exercitatusissimus, & Anachoreta concionator, illustres omnes, & Sancti. Prima erat Abigail, alter Daniel, tertius Elias. Abigail volebat corrigere Davidem, juvenem tunc fervidum, & audacem : Daniel audebat increpare Nabuchodonosorem, Regem tunc arrogan-

CrySTALLUM
aque infu-
sum dura-
tur, ut fran-
gi nequeat,
nisi leniter
in cuspidè
tractetur.

Ita plerum-
que homi-
nes,

Herba, Ba-
silicum di-
cta, leniter
tacta sua-
viter olet ;
durè pressa
fœtet.

Simil.

Eccli. 24.

23.

Isa. 3. 24.

Eccli. 26.

10.

Abigail cor-
ripit Davi-
dem,

1. Reg. 25.

regum ad-
versus cru-
dissimum
Nabalem,

gantem, fastuosum, ac superbum: Elias cupiebat corripere Achabum, Principem perversum, & Idololatram. Abigail Davidem retrahere nitebatur ab atroci vindicta. Nobilissima Mulier ista rem aggredditur ex omni parte difficillimam; injuria namque, qua David offensus est, erat gravissima: is nimirum sua cum cohorte morabatur propè prædia Nabalis, viri nobilis, ac ditissimi, tamque exactam servabat inter milites suos disciplinam, ut vicino Dynastæ non solum nihil inferrent molestiæ, sed potius essent loco bonæ custodiæ. Nunquam vel unum ramusculum præciderant in ejusdem sepibus: nunquam vel unum culmum abstulerant ex ejusdem pratis: nunquam vel agnellum unicum rapuerant ex ejus ter mille ovium gregibus. Quid, quod ipsi pastores ejus contestati fuerint: *Homines isti boni satis fuerunt nobis, & non molesti, nec quidquam aliquando perierit omni tempore, quo fuimus conversati cum eis in deserto. Pro muro erant nobis, tam in nocte, quam in die, omnibus diebus, quibus pavimus apud eos greges. Ex ejus benignitatis, qua David suos à læsione locupletissimi Nabalis continuerat, fiducia die quadam suorum aliquos ad ejus castrum legabat, qui ipsum aliquid obsonii, potusque rogarent. Legati non nisi juvenes erant elegantes, ac venusti omnes, unde præ aliis placere, desideratamque annonam facilius impetrare possent: erant insuper pauci, ac inermes, unde nec metuendi essent. Misit decem juvenes. Legatio hæc peragi non poterat honestiori, ac humaniori ratione; nam juvenes isti servos se Nabalis appellabant: Davidem, Dominum suum, ejus filium nuncupabant: cibaria non petebant, sed pro gratia rogabant: nihil distinctè exprimebant: omnia ipsius arbitrio relinquebant, affirmantes, se quacunque re contentos fore, omnia sibi placitura. Inveniant pueri tui gratiam in oculis tuis quodcumque invenerit manus tua, da servis tuis, & filio tuo David. petitio sanè tam modesta, tam urbana, ut omne cor in amorem rapere potuisset; at non cor Nabalis, cor roboreum, cor saxeum, non cor viri nobilis, non cor ingenui hominis. Audita petitione homo crudus, & inurbanus, pluribus respondet injuriis, quàm verbis: non modò parum panis, parumque carnis negat, sed & parum aquæ renuit: eorum Ducem, ac Dominum vocat virum, ignobilem, vilem, ignotum: appellat eum mancipium fugitivum servum, transfugam, Domino suo perfidum. Quis est David? & quis est filius Isai? Hodie increverunt servi, qui fugiunt dominos suos. Tollam ergo panes meos (notate sordidissimam rusticitatem) & aq̃uas meas, & carnes pecorum, qua occidi tonsoribus meis, & dabo viris, quos nescio, unde sint? Quod ille dixit, isti fideliter retulere.*

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

4. Jam vos, Auditores, ipsi cogitate, num David ea tanta cruditate irritatus, & indignatione motus fuerit. Juvenis ea tempestate fuit viginti novem circiter annorum, gener Saulis Regis, strenuissimus exercitus Israëliti Dux, probè armatus, militibus ad nutum obsequentibus stipatus, post tanta merita tantis injuriis offensus, &c. Et herclè cor ejus incendio æstuabat, & in strages bulliebat. Itaque protinus ire manipulum jubet quadringentorum militum, omnes armis instructos, stricto cum mandato, ut gladio trucident, quicumque ad Nabalem pertinent, quin cuiquam parcant, & ne canibus quidem. Ad furorem, ulciscendique cupidinem accedit ipsa quasi necessitas; nec enim expectari potest, dum per hoc, quod officiosa quædam urbanitas intercedat, ejus iracundia mitigetur: si mora trahatur, tempus haud erit amplius. Abigail ipsa parùm idonea videtur ad tentandam invasionis inhibitionem. Illa revera delicti particeps non est; sed hoc ipsi infelicissimum accidit, quod sit pars delinquentis, utpote conjunx ipsius. Nihilominus ipsa vadit generosa Mulier: David iratissimo occurrit: ipsum reprehendit: eundem admonet, fore, ut, si progrediatur, ipsum poenitere debeat non sine gravibus cordis gemitibus, perpetuòque tandem remorsu, quod sanguinem innoxium fuderit. & vindictam ipse sumpserit. Itaque hortatur, ut in se redeat, atque cogitet, venturam aliquando diem, qua sese obstrictam esse agnitus sit, quod ipsa se interposuerit, & peccatum istud impedièrit. *Non erit tibi hoc in singultum, ait, & in scrupulum cordis Domino meo, quod effuderis sanguinem innoxium, aut ipse te ultus fueris, & cum benefecerit Dominus Domino meo, recordaberis ancilla tua.* Et verò & à vindicta David ista reprehensione errorem suum retrahit feliciter.

5. Progrediamur ad Danielelem. Iste Daniel Nabuchodonosori, quod bucho-
is summâ reverentiâ, ipsi tanquam su-
premo Monarchæ exhiberi solitâ, non
contentus, etiam adorari veluti Deus ex-
petièrit. Domine Rex, ait illi, tu &
è regia, & è regno tuo ejicieris: præ-
terea feras inter in sylvis, altera ceu fera,
vives, donec malo tuo didiceris, alium
supra te regnare Deum, qui regna donat,
ac imperia distribuit. *Ejicient te ab homini-
bus, & cum bestiis, ferisque erit habitatio tua,* Dan. 4. 22.
cum cæteris ibi sequentibus. S. Hiero- & ad poeni-
nymus asserit, ista comminatione Nabu-
tentiam per-
chodonosorem in se revertisse, humi-
moveret,
liter

Elias objur-
gat Acha-
bum,

sed nihil effi-
cit.

3. Reg. 19.
4.

Abigail Da-
videm ag-
greditur hu-
manissime,

1. Reg. 25.

cautissime,

liter sese abjecisse, manum suam ad eleemosynas, & cor ad misericordiam aperuisse, ac in conversione sua toto circiter anno perstitisse, postmodum verò pristinam in superbiam recidisse. Quomodo autem, obsecro, Rex adeò superbus, & arrogans boni consulit, & cum fructu accepit reprehensionem tam asperam, tantisque minis stipatam? Et hoc paulò inferius percipietis. Interea pergamus ad Eliam. Elias increpationem adornat adversus Achabum. Rex perversus erat Achab; at indoles ei haud adeò perversa erat, & fortè bonus ille fuisset, nisi forte sinistra uxor ipsi nimis improba obtigisset. Ejus omnia fere peccata è sola perpetrata erant pravæ conjugis instigatione; tyrannus erat in multos, eòquòd unam solam contristare nesciret: ipsi Deo perduellis, eòquòd uni foeminae displicere non auderet. Indoles hujuscemodi haud inèptè composita videtur ad sustinendam correptionem. Hanc Elias adhibuit, & è vestigio evidenti prodigio confirmavit; at sine omni fructu: quin etiam fugere coactus, & ad optandam sibi mortem, qua liberaretur, adactus fuit. *Petivit animæ suæ, ut moreretur.* Undenam verò tanta diversitas? Quare prior gemina correptio tam foecunda, & ista tertia adeò sterilis?

6. Haud equidem inficior, aliquid ad hoc conferri diversa constitutione soli, in quod ejusmodi semen spargitur; verum etiam permultum ad hoc tribuit ratio diversa, à corripientibus adhibita. Redeamus ad Abigailem: illa Davidem corripuit, & in necessitatem incidit eum aggreendi tempore minimè opportuno, cum adhuc vehementior ferveret ejus indignatio: id, quod plerumque pugnat cum regulis bonæ correptionis; sed attendite, quantum illa studuerit admonitionem suam ita proponere, ne verteretur ad offensionem, sed potius admonito placeret. Imprimis in genua sua procidit ante pedes ejus, nobilemque faciem suam humiliter usque ad terram inclinavit. *Procidit coram David super faciem suam, & adoravit super terram, & cecidit ad pedes ejus.* Post adeò profundam reverentiam allocutum secretum rogavit, inquiens: *Loquatur, obsecro, ancilla tua in auribus tuis, & audi verba famulae tuæ.* Porro cunctis eum titulorum, qui acceptiores esse possunt, nominibus honorat: Dominum, ac Regem suum appellat: *Domine mi - Dominus meus Rex.* Secundò cedit affectui, ut eum lucretur, atque probat iracundiam, ut eam extinguat: eum in finem detestatur, quidquid suis in ædibus contigerat, seque procul eâ culpâ fuisse contestatur: ostendit, se malle cum marito dissidere, ut mitiget iratum. Hisce præmissis arti-

ficiosè progreditur ad exhortationem, ut ab ultione David abstinere velit; sed admonitioni suæ talem induit faciem, ut non nisi laus, & præconium apparere possit: supponit id, quod non est, ut suaviter insinuet id, quod convenit. *Vivit Dominus - qui prohibuit te, ne venires in sanguinem, me. & salvavit animam tuam tibi.* Deinde, quin sinistra verborum istorum interpretationi tempus relinquat, mox largissima munera præsentat, atque, *Suscipe benedictionem hanc, ait, quam attulit ancilla tua tibi Domino meo: & da pueris tuis, qui sequuntur te Dominum meum.* Inde ipsum amplis adjutorii Divini promissis demulcet, à præliis suis prædicat, ab expugnationibus gloriosissimis laudat; sed medias inter laudes ad inferendam admonitionem suam redit, ob oculos ponens, aut, ut melius dicam, obsecrans, ne is tot pulcherrimas virtutes unius malitiâ ultionis obfuscet. *Malitia ergo non inveniatur in te omnibus diebus vitæ tuæ.* Tum rursus millenis votis felicitatem optans, istos inter gratulationis flores tandem suam abscondit comminationem, qua correptionem suam concludit, sed talem comminationem, quam non nisi meram putes gratulationem. *Cum ergo fecerit Dominus tibi Domino meo omnia, quæ locutus est bona de te, & constituerit te ducem super Israël, non erit tibi hoc in singultum, & in scrupulum cordis, &c.* Sic Abigail, reverentiâ, laudibus, donis, bonisque votis temperans prudentissimam admonitionem suam, id effecit, ut ea cum plausu, fructuque acceptata fuerit; cum non posset non placere correptio, quando modis tam exquisitis, in corripiendo adhibitis, effectum est, ut placeret amabilis corripientis. Itaque David omnem furorem posuit, vindictæ desiderium in mille benedictiones convertit, Abigaili grates egit, quòd officiis adeò humanis peccatum impedierit, ipsique plenam pacem impertivit. *Benedicta tu, exclamabat mitigatus, quæ prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem, & ulciscerer me manu mea - Vade pacificè in domum tuam.*

7. Simili methodo Daniel, expertus Daniel Nabuchodonosoris Aulicus, non fulminis instar horrendo cum tonitru fatali protrudit sententiam; sed rem diuturno silentio meditatus est: *Cepit intra semetipsum tacitus cogitare quasi unâ hora.* Cogitabat nimirum, quibus animum suum verbis explicare deberet, nec in quacunque loquendi formula, fortuito sibi occurrente, acquiescebat: postmodum ipsa sui vultus perturbatione demonstrabat, sibi contra voluntatem suam loquendum esse, & ita quidem, ut Rex ipsemet eum rogaret, ac juberet, liberè, quid sentiret, edicere. Tum exorsus, *Precor Deum, aiebat, ô Rex, ut malum, quod*

prudentissi.

me.

Daniel Na-

buchodono-

forem ado-

ritur

Dan. 4.

meditacè,

discretè,

à metibi nunciandum est, in hostium tuorum capita recidat. Tu Monarcha potentissimus es, usque adeò elevatus, ut extendatur magnificentia tua usque ad coelos, & potentia tua pertingat ad omnes fines terræ. Verùm alius excelsior te est, cujus sententia exspectat Dominum meum, & Regem meum. Hic funestam prædictionem subjungebat, sed confestim vulnus leni cataplasmate fovens, ac timorem spe mitigans, viam facilem suggerebat evadendi, Divinamque iracundiam placandi. *Quam ob rem, Rex, consilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum.* Ecce quantâ reverentiâ, quanta amabilitate, quàm manifesto salutis desiderio Daniel suam erga Regem illum correptionem temperavit. Nempe pilula medicata, saccharo benè cooperta, sine difficultate deglutitur, stomachum juvat, nec palatum offendit. Jam modò ad Eliam veniamus.

8. Elias absque tot. urbanæ civilitatis ambagibus, absque prævio reverentiæ exordio, absque metaphoricis involucris, Achabum rectâ aggreditur, nudisque verbis in ipsum invehitur: Tu, cunctique paterna stirpe tua progeniti, totum turbatis Israël. *Non ego turbo Israël, sed tu, & domus patris tui.* Ista loquendi libertas à sancto quidem zelo nascitur, sed apud Regem aliquem parum boni efficit. Et re vera modò dicta increpandi ratio prorsus nihil boni obtinuit, & ipse Deus erudire volens & Prophetam suum, & nos, correptiones non fieri debere cum impetu zeli injurii, vel odiosi, Eliæ in montem Horeb evocato sese manifestum exhibuit, sed quamam sub specie? Nimirum irruiatquam Spiritus impetuosis ventis, *grandis, & fortis, subvertens montes, & conterens petras.* Pius Vates attentus adstat, utrùm in medio hoc turbine Deum conspiciere valeat. At frustra observas, Elia: isthoc in impetu Deus non est: *Non in spiritu Dominus.* Post illum turbinem supervenit gravis tremor, atque motus terræ: *Post spiritum commotio.* Hic Deus erit. At noli credere, Elia; violentis in ejusmodi concussionibus Deus non est: *Non in commotione Dominus.* Hisce terræ motibus successit ingens ignis: *Post commotionem ignis.* Agedum, hic demum Deus erit. Sed nequaquam, Deus neque hoc in igne se ostendit: *Non in igne Dominus.* Tandem eni adest aura quædam dulcis, & suavis, tenuis, atque levis: *Post ignem sibilus aura tenuis.* O hic denique, hic Deus ostendit sese: & verò jam elevat vocem suam, ac Eliæ loquitur: *Ecce vox ad eum.* Præ-

claro sanè documento, quo discamus, in aliorum correptione, dum impetu,

furore, igne agitur, communiter non Divinam esse vocem, quæ loquitur. Ubi spiritus amabilitatis, aura mansuetudinis, atque tranquillitas discretionis est, ibi deprehenditur & vox, & spiritus esse Dei. *Sibilus aura tenuis ecce vox ad eum.*

9. Omnia hucusque nostram ad institutionem allata quamdam apologiam faciunt ad senis Heli defensionem. Ille suis filiis dicebat: *Non est bona fama, quam ego audio.* Dixerat, quantum satis erat ad hoc, ut intelligerent; sed non sine ratione cavebat eos offendere, si nudè diceret infames, & sacrilegos. Hæc igitur laus esse videtur justæ in corripiendo mansuetudinis, non autem vituperium nimis languidæ correptionis. Verùm enim verò nonnulli hic interpellant; saltem Heli debebat eos appellare non tenero nomine filiorum; poterat enim injuriis abstinere, quin tam gravibus in delictis nomina blanditiarum adhiberet. At verò ne hoc quidem improbandum ipsi est; vocat eos filios suos: *Nolite, filii & benè hoc;* Lothi, nunquid enim perversissimi erant Sodomitæ? Et tamen Loth, ubi reprehendit eos, amabiliter dicit fratres suos: *Nolite, quæso fratres mei, nolite malum hoc facere,* Nunquid Achan destinatus jam erat ad mortem sub lapidibus oppetendam? & tamen Josue nuncupat eum filium: *Fili mi, da gloriam Domino Deo Israël, & confitere,* Nunquid Epulo dives jam damnatus in inferno erat? & tamen Abraham eum appellat filium: *Fili, recordare, quia recepisti bona in vita tua.* Quid? quòd ipse Deus filios Dei, vocitet etiam peccatores, perduelles, ac hostes suos? *Convertimini filii revertentes,* ait, *Vae! filii desertores! Filii nolentes audire legem.* Itaque reprehensibilis Heli non est, si filios suos ipse pariter appellet filios: *Nolite filii mei;* aut, quemadmodum S. Gregorius Nazianzenus legit: *Ne ita, filii, ne ita.* Quòd si verò ne hoc quidem titulo vituperanda correptio sit, ab Heli suis filiis adhibita, quis alius adhuc titulus super est? Et tamen superest alius. Redite, Auditores, ad sequentes dictiones, & eum seriùs, aut citiùs investigabimus. Interea fructum ex hodierna Dissertatione hunc capitote, ut impofterum correptiones vestras adornetis absque durtie, sine strepitu, cum amore, ac mansuetudine. Si vestris vel domesticis, vel subditis oculos aperire cupiatis, id vobis agendum est, quod Angelus juvenem Tobiam agere jussit, ut patri suo visum redderet. *Osculare patrem tuum,* ajebat: *stangue lini super oculos ejus de felle isto.* Si necessitas parum fellis adhibere suadeat, id non plena manu spargatur: subtilissima sit unctio: *lini,* eamque præcedat osculum: *Osculare;* ipsum osculum persuadebit,

bit, fel illud non provenire ex livore, sed intendi ad salutem; nam qui se amari agnoscet, reprehendi non stomachabitur: correptio semper ampliori cum fructu recipietur, cum ipsa fuerit veri fructus amoris. *Osculare; lini de felle isto.*

S E R M O LXXIII.

Panegyricus, festo S. Stanislai Kostkæ, Societatis
JESU Novitii, dictus.

Si peccaverit vir in virum, placari ei potest DEUS. 1. Reg. 2. v. 25.

A R G U M E N T U M.

Fortitudo in superando respectu humano liberalissimè Compensata.

1. **O**Mnino jam sequitur correptio, qua Sacerdos Heli filios suos reprehendit. Heus vos! ait filii mei: *Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus! si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* Difficultate non carent allegata verba; nunquid enim omnia peccata sunt contra Deum! Profectò certissimè: cunctis offenditur Deus. Ut quid igitur hinc discrimen ingeritur inter peccata contra homines, & peccata contra Deum? D. Bernardus locum istum sic explicat. Si homo hominem offendat, ut Deo placeat, Deum sibi propitium habebit, Ego, inquit, *sine hoc angè articulo sentiam, ut aut Deum, aut hominem offendere necesse sit, Deum potius libenter eligo non offendere; habeo enim ex presenti Prophetæ Capitulo de hominis læsione meam consolationem, Dei scilicet propitiationem.* Opiniones hominum sæpè sapius oppositæ sunt sententiis Dei: dum Heli de hominum offensione loquitur, semper intelligendum est, ut agatur ad mentem Dei nostri. *Cum ait Heli: Si peccaverit vir in virum, subaudiatur, propter Deum, cui aperte contraria homines hominibus frequenter mandare præsumunt.* Ita Sanctus ille. Hæc explicatio difficultate quidem non vacat; attamen tota videtur appositæ esse hodiernam ad solemnitatem Angelici Juvenis, Sancti Stanislai Kostkæ. Iste jam teneris in annis robusta sanctitate pollebat, toti sese viriliter opponere non dubitabat, ac omnes ejus assultus generosè vincebat: nempe tunc sibi complacuit, seque Deo placere putavit, cum se hominibus displicere vidit, & verò *de hominis læsione habuit suam consolationem, Dei scilicet propitiationem.* Date modò, Auditores, ut exactiori Contextus allegati examine, ac propria explicatione, proximam ad Allocutionem dilata, hodie vos aliqua dictione detineam, quæ tota quidem est præter ordinem, sed tota simul etiam ad propo-

situm & præmissi Thematici, & hodiernæ festivitatis. Thema cum D. Bernardi explanatione nos fortes esse docet adversus timorem hominum, ut placeamus Deo. *Si peccaverit vir in virum propter Deum.* Festa solemnitatis nobis innuit, laudandum esse Sanctum nostrum. Agamus igitur, ut videamus fortitudinem, qua Stanislai Sanctitas enituit in omni respectu hominum superando: hoc primam partem conficiet: dein percipiemus, quantis ea donata fuerit præmiis à Deo receptis, quod alteram partem constituet. In prima spectabitis fortitudinem robustam: in secunda fortitudinem uberrimè compensatam. In prima discetis, quomodo debeat *vir peccare in virum propter Deum* in secunda, quomodo debeat habere *de hominis læsione consolationem, Dei scilicet propitiationem.*

2. Homines, ut sibi subjiciant alios homines, se fortes ostentare solent tribus maximè remediis, primo terroris, altero amoris, tertio honoris. Tribus hisce causis tanta vis est in oppugnanda quapiam anima, ut ipsa plerumque nec dimicare ausit, sed arma protinus abjiciat, manusque victas dedat. Omnia hæc respectus humani genera suas in Stanislauum tentavere vires. Is puer adhuc erat paternis in ædibus, & patris timor ad primos accingebatur assultus. Enimverò nimium malè conveniebant duo spiritus illi, unus totus prudentiæ sæculi deditus, alter totus eò usque prudentiæ Christi addictus: unus liber, & bellicosus, alter solitarius, & quietæ contemplationis amans. Pater Stanislauum suum voluisset esse non quidem vitiosum, sed neque sanctum. Hinc eum secum habere cupiebat in conversationibus, conventiculis, & conviviiis, ubi pluris æstimatur ingenium, quod est liberius, ubi magis probantur colloquia, quæ sunt magis impudica.

Homo hominem offendere potest, sed propter Deum, S. Bern. de præc. & disp.

ut S. Stanislai Kostkæ,

nec timore victus patris,

ob studium
honestatis; pudica. Ah miserum puerum, medium inter timorem reverentialem patris, & amorem honestatis! quid hoc in rerum agat articulo? An cum aliis applaudat? At honestas hoc prohibet. An inde recedat? At pater hoc vetat. An audiat, atque dissimulet? At hæc indifferentia nimis est periculosa. Sed Stanislaus nil hæsitat: oculos humi figit: manifesta quadam vultus turbatione, frontisque contractione internum cordis dissensum demonstrat. Verecundia videlicet, & sacra quæpiam indignatio spiritus omnes evocat in vultum, qui mox inflammatur, & ardet. Quodsi hoc tam pulchrum generosæ ejusdem pudicitiae idioma vel non intelligatur, vel non attendatur, vel non sufficiat ad imponendum impudicitiae silentium, tunc elevatis in cælum oculis, rapitur aut in extasim, aut in deliquium certè raptus extra se ipsum, quasi semimortuus in terram, seu pavementum concidit. Id, quod non semel duntaxat, aut bis contigit, sed semper, atque stabiliter, ita quidem, ut misertus tandem pater deinceps amicos hortaretur ad mutandum sermonem, alioquin ajebat subridens, parvulum Stanislaum meum videbitis ita versus cælum elevari, ut denique caput in terram impingat.

aut fratris, 3. Non perinde quidquam pietatis esse potuit Paulo, ipsius, nescio, quid dicam vel fratri, vel carnifici. O hîc, credite Charissimi, hîc opus erat fortitudine non vulgari, ne timeretur horrendis ejus comminationibus, nève frangeretur animo crudelibus ejusdem verberibus. Ista fortitudo propria Martyrum est, ferre, tolerate, neque cedere, adinstar scopulorum, qui perpetuis fluctibus percutiuntur, & tamen immobiles persistunt. Mala, corpori imminencia, quantumvis non summopere timenda sint, summopere tamen timentur; etenim quæ sensus externos magis afficiunt, eosdem sensus magis terrent, atque per sensuum terrorem animi perturbationem inferunt. Anima, præsertim in corpore tenero, & adhuc puerili, repetitorum tormentorum violentiæ nimium facillè cedit. At en, haud alia fuit vivendi ratio Viennæ Stanislao, quam perpetuum sub Pauli flagellis martyrium. Is tanta fratris pietate non leviter offendebar, & in æqualitate sanguinis inimicus nimix diversitatis in moribus, in manibus, in pedibus, in lingua, tot quasi fulminibus innocentem transfigebat, quot in eo virtutes oderat. Ah! siste, crudelis frater, siste: concede, ut me arbitrum interponam, atque vos inter concordiam procurem. Et tu, Stanislæ, flecte nonnihil constantiam tuam: equidem à te Paulus non postulat locutionem dissolutam,

non gestum impudicum, non actionem peccaminosam: ipsi satis erit, si vivas alacrius; sed pariter non omnino te totum sæculo mortuum desiderat: non tam diu te Ecclesiis morari vult: te non quasi misellum Acolythum videri, neque tot Missæ Sacrificiis assistere cupit. Itaque modum fervori tuo pone, sicque tot asperitatibus te subtrahe. Verum nequaquam, Auditores, nequaquam consentit Stanislaus. Ecclesia debet esse locus habitationis ejus: illic eum quærat, quisquis ipsum desiderat. Sacris Mystis ad aras ministrare debet ejus esse voluptas: illuc ipsum invitet, quisquis ei rem gratam præstare cupit. Ego certè nihil efficio, sed vicissim observo, Stanislaum redire domum non nisi post meridiem, atque video ipsum ab irato Paulo rursum graviter vapulare. Vah! cessa, crudelis frater, cessa: & tu Stanislæ, saltem aliquid concede fratri, & vel partem eorum, quæ petit, tribue. Si toto tempore matutino velis orationi vacare in Ecclesiis, esto, non tibi negabitur; sed postmodum ad minus noctem indulge quieti; Paulus quippe de tua valetudine, non adeò robusta, sollicitus permittere nequit, eam à te tantis vigiliis frangi. Sed nequaquam, Auditores, nequaquam annuit Stanislaus. Media nocte surgit etiam rigidiori hyeme, genua humi flectit, manus versus cælum elevat, donec frigore obrigescens in pavementum corruat. Hîc eum video semivivum humi jacere eo statu, ut ipsas quoque tigrides ad pietatem, & commiserationem posset movere; sed pariter video, illum à Paulo manè sic prostratum inventum, pedibus calcari, iterumque ab irato crudeliter verberari. Age tandem, Stanislæ, impetrabo à fratre tuo, ut pacem tibi concedat etiam de nocte: verum hoc saltem, ne ipsum amplius irrites, da, ut aliquantum elegantius te vestias, ac in mundi facie vestium splendore nobilitatem sanguinis demonstras: ostende te nonnihil hilariorem ad mensas, neque jejuniis tuo convivium turbato: saltem in conversationibus, aut in amicis congressibus vivaciores exhibe vultus, aspectus, verba, gestus non adeò scrupulosos, ac melancholicos. At nequaquam, Auditores Catholici, nequaquam Stanislaus assentitur: negat, & pernegat, se creatum esse, ut mundo serviat, aut per ea, quæ mundi sunt, placere studeat: potius augeat abstinentiam suam media inter convivium, dulcèmq; sibi recessum quærit in familiaribus colloquiis. Ego jam illum conspicio demissis oculis, vultu ad modestiæ normam composito, ita stare, ut vel Angelos ad sui amorem permovere queat: sed simul

simul etiam intueor fratrem semper fæ-
vum, qui ea ipsa de causa nimis excan-
descens, illum iterum immaniter percu-
tit, atque, nisi Moderator accurrens ad
verberum strepitus, ipsum ejus furori
subtraheret, fortè misellum torquere de-
fineret, cum occidere cessaret. Verùm
ô ter Sancte Deus! itane tempestas ista
quotidie innovanda est? itane carnifici-
na hæc multos in annos protrahenda est?
Eja Stanislae, quandoquidem tibi tantum
animi est, ut arbitrio Pauli strenuè te
opponas, oppone te etiam crudæ ipsius
violentiæ. Enimverò tu paulò minor es
ætate, neque ipso vel hilo inferior es
corporis robore: audacter ergo resiste;
sæpenumero quippe alterius audacia no-
stræ modestiæ peccatum est. Quando-
que nimirum ferocire expedit ex charita-
te: & certè quidam audaces animi de-
prehensa improvisa resistentiâ mox time-
re incipiunt, ut insolescere desinant.
Quòd si igitur semel, & iterum Paulo re-
metiantur iniquæ insultationes, minùs
audens evadèt ad porro insultandum.
Quare aliquando in arenam cum ipso de-
scende; nam istud est imposterum sem-
per in pace, & concordia vivendi re-
medium.

4. Quòd Stanislaus resistat, quòd iras-
catur, quòd vicissim offendat fratrem,
vel justæ defensionis nomine, nolite cre-
dere. Amat fratrem, tametsi crudelem:
servit ipsi, utut summè injurio; & sanè
dies veniet, qua Paulus ipse, jam totus
alius, ac mutatus ab illo, jam ipse quo-
que sanctus, & amorem istum confitebi-
tur, & ingratitude suam amarissimè
deplorabit. Atque hîc jam recedite, ô
Philosophi; alioquin in ruborem dari
totam Ethicam vestram videbitis. Te-
nerè amare, & amanti displicere, & di-
splicere non fervido sanguine, & displicere
quotidie: amare constanter, ac di-
splicere constanter, vestris in institutio-
nibus ea res est, quam prorsus implicare
dicitis. In oppositione voluntatum ab
amore remittere, haud est difficile; sed
in amore pergere, in offensione diligere,
hoc vos non capit. Amare, & ingra-
tum quemquam ferre, amoris generosi
specimen est; semper autem amare, nec
unquam placere velle, hoc est amantem
semper in violentia vivere. Amor, quo
quis amat, ac tolerat, fortitudine qua-
dam pollet, qua vincit ingratitude; amor
autem, quo quis semper amat, &
nunquam placet, fortitudine præstet ne-
cessè est, qua oppugnet, atque vincat
ipsum amorem. Jam modò cuncta, quæ
de Stanislao legere est, tenerrimum ip-
sius erga Paulum suum demonstrant a-
morem: hinc vos ipsi judicate, quanta
debuerit esse vis heroicæ fortitudinis e-

ob studium
placendi
Deo,

jus, qua semper illum amabat, & nun-
quam ei placebat: semper illum amabat,
ac semper ei displicebat, idque potius,
quàm, non dixerim, ut illum offende-
ret, sed solùm potius, quàm ut minùs
Deo suo placeret. Hoc mihi solum suf-
ficit ut illico credam, quos Divini amo-
ris excessus in ejus vita lego. Quòd il-
le, de Deo cogitans, nunquam, ne qui-
dem uno brevi momento, cogitationem
suam distrahat: quòd magnam sibimet
ipsi violentiam inferre debeat, ut à piis
precibus sese avellat: quòd conspecta
duntaxat sacra quadam icone, solùm au-
dita mentione sacratissimorum Nominum
JESU, ac MARIE, mox inardescat in
facie, ac inflammetur in corde: quòd
hyeme rigidiore refrigerium quodpiam
quærat ab horridiore vento, suoque pe-
ctori gelidas aquas applicare cogatur ad
ingentis amoris ardores temperandos:
quòd amore Divino in deliquia solva-
tur, atque languores; omnes ipsius fa-
miliares testantur; at enim absque ho-
rum testimonio ad ea credenda sufficit sci-
re, quòd ausus fuerit quotidie multis an-
nis omnem alium amorem offendere, ut
magis Deo suo placeret.

5. A mente sic comparata quid non ob-
tinere gratia poterat? Ista vocat illum ad
Religiosam Societatem JESU, ac Beatissima
Virgo Deipara manifestè ipsum invitat. Re-
pugnabit quidem frater, cæco furore rapie-
tur extra se pater, ipsi Religionis ejusdem
Rectores repugnabunt votis ejus; at non
propterea Stanislaus omittet obsequi vo-
cantibus Superis. Circuibit, ut olim
Abraham, à monte in montem, donec
inveniat cacumen illud, in quo magnum
holocaustum offerat: circuibit, inquam,
ubicunque domos, & Collegia Societas
habet, donec inveniat, qui fervidis pre-
cibus piè motus, denique sacrificium ejus
recipiat. Et ecce jam peregrini pauperis
habitu celeriter fugit & à fratre, &
Viennâ: primo itinere tendit Augustam,
ut inde Romam quoque vadat, atque
Româ, si necesse fuerit, ad Indos, &
Japones, & ubicunque spes affulgebit ac-
quirendæ sacræ vestis, quam ardentè am-
bit. Verùm, ô Stanislae, animum re-
flecte ad difficilem, cui te exponis, for-
tem. Tunc viarum ignarus, annorum
tantummodo sedecim adolescens, solus,
sine socio, sine pecunia, semper pedi-
bus iter plùs quàm * mille ducentorum *
milliarium currere tentabis? Et quid
si te frater iratus insequatur? quid si te
pater ipse persequatur? quid si Præpo-
siti Societatis te non suscipiant? Tunc
& domo, & hæreditate, & tuorum a-
more privatus, neque nobilis amplius,
neque Religiosus, tu paratus es ad cir-
cumvagandum, donec vixeris, de civi-
tate

contemptis
obstaculis;

* puta Ita-
licorum.

tate in civitatem, semper vagus, & mendicus? Omnino, Auditores, ille promptus est, atque paratus. Frustra cum sanguinis amore, cum periculorum timore conjungitur etiam ipsa honoris, & estimationis jactura: ille non absterretur. Novit ipse, fugam suam non nisi imprudentiæ puerili adscribendam esse: novit, se non nisi probrum familiæ suæ dicendum esse: nihilominus heroica fortitudo ejus omnia superat.

ob Religio-
nis deside-
rium.

6. Stanislaus Viennâ jam egressus est. At heu me! sinistra res captam viam impedit: iter profundo torrente intercipitur, atque, dum ille consistens, & cogitabundus vadum, a fluctibus negatum, anxius inquit, à longè post se equorum, rotarumque concitatum strepitum percipit: nec temerè præfagit animus, esse fratrem insequentem. Ah Stanislæ! nunquid prædixeram tibi: certa consilia, nimis animosa, ubi non sunt oculi ad prævidenda oppositionum infortunia, postmodum eventu felici carere solent. Stanislæ, deprehensus es: jam te vincula manent, & compedes, & cippus, & flagella, & omne duriorum cruciatuum genus. At nil timet fortissimus juvenis: feret, si Cœlo lubitum fuerit, & compedes, & flagella, promptus etiam ad ipsam vitam sub alterius tyrannide profundendam. Interea tamen suavi versùs cœlum intuitu, ferventique suspirio Deum suum invocans, intrepidum pedem in aquas ponit, ac insigni prodigio Deus consilium ejus secundat: tumentem amnem sicco pede transit, & in undis illis pietatem invenit, quam frustra proprio à sanguine sperasset: dum ipsi duritia Pauli minuitur, duritia fluctuum, qui ad eum sustinendum in marmor versi esse videntur, ad defensionem accingitur. Inde prospero successu lætus, passum accelerat suum. Ecquid autem debilis cujuscipiam pueri gressus poterit, si quatuor caballi veloces omni festinatione insequantur? Et hem! jam videt illos instantes à tergo: jam satis distinguit notos vultus Hospitis, Fratris, ac Moderatoris. Ah jam modò non est evadendi locus: jam præda capta, jam victima deprehensa est: jam Stanislao nullum superest effugium. At minimè gentium, auditores mei: tantum prosequatur ille viam suam, veniat Augustam, pergat Dillingam, ibique stirpis nobilissimæ soboles, vilem mediastinum agat. Inde Romam usque mendicitatem suam illustrem promoveat: sed in crudelibus Pauli manibus non amplius permaneat. Ita statutum in cœlis est. Et verò jam fugitivo vicini sunt, qui insequuntur: jam illum, non quidem certò agnoscunt, sed saltem esse suspicantur; cum subito consistunt simul omnes equi,

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

ac ulterius progredi recusant. Putares, illos tædere sui itineris: benè videntur dignoscere, cuinam prodesse debeat mora sua. Non defatigatio, non torpor, aut pigritia est, quæ ipsos detinet: nempe digniori servire volunt, atque Paulo cursûs sui obsequium negantes, fugæ securitatem Stanislao præstare cupiunt. Quare nec verbera, nec stimuli, nec ulla vis alia par est ad ipsos vel unum passum promovendos. Inter hæc, dum tempus perditur, etiam è visu amittitur peregrinus, & Paulus cum sequacibus, desperata fugitivi comprehensione, receptui canit, equosque retrò vertit, quàm prius immobiles ad progrediendum, tam modò veloces ad regrediendum. Stanislaus autem feliciter itinere suo tendit, usque dum Romam perveniat, & ad Jesu Societatem, exoptatissimum spiritui suo tranquillitatis portum, ubi gloriosæ fortitudini ejus non multum amplius erit triumphandum, quia non multum amplius erit pugnandum. Vos autem, ô Dilectissimi Christicolæ, ex iis, quæ hæcenus attuli, haud difficulter agnoscetis, utrùm Stanislaus observaverit consilium Heli secundum allegatam interpretationem Bernardi; an videlicet liberè displicere hominibus elegerit, ut feliciter Deo placeret, *peccando in virum*: hoc parum est: *peccando in fratrem*: & istud parum est: *peccando etiam in patrem, propter Deum*.

7. Nunc alteram aggrediamur partem, à Doctore mellifluo promissam; quomodo Stanislaus obtinuerit *de hominis læsione consolationem, Dei scilicet propitiationem*. Deus remuneratus est Stanislauum in eodem genere, in quo fortis extiterat. Fortis fuerat adversus humanum respectum timoris, amoris, & honoris: ac vicissim egregia compensatio ipsi retributa, etiam in terris, est in timore, amore, & honore. Pro eo, quòd non timuerit, præmium retulit, ut non timeret. Intrepidus oculis objecta duo conspexit, humanæ naturæ terribilissima, Diabolum, atque Mortem. Diabolus, ferocis molossi formam indutus, ter invadere tentavit infirmum, ipsumque solum in cubiculo suo: Stanislaus, nil territus, ipsum unico simplici Crucis signo in fugam deducit. Mortem quod attinet, videte; num eam timuerit. Epistolam prolixam scripserat Regina Cœli, perenixè rogans illam, ut sibi die, solemne festum Assumptionis ejus antecedente, mori daretur, quasi filius reverens, & amans, è longinquo scribens Matri, licentiâque rogans ipsam videndi rursus in patria sua. Ista cum epistola in sinu se stitit ad recipiendam dapem Eucharisticam, velut obsecrans Divinum Filium, ut epistolam perferret, & consignaret Matri: & verò quam

equis subie-
tò confi-
tentibus.

Vicissim
Deus ipsum
remunera-
tur in ti-
more,

ut ne Dia-
bolum ti-
meat,

Crucis si-
gno aba-
ctum,

nec Mor-
tem,

à B. V. per
epistolam
impetra-
tam,

quamprimum favorable supplices ad litteras responsum obtinuit. Ecce propterea jam ægrotus, jam vicinus morti est. Nunquam mundus aspicit tanto cum júbilo procedere Sponsum ad nupias, Victorem ad triumphum, Regem ad solium, ac diadema, quanto Stanislaus perrexit ad mortem. Multis antea sæculis mortem istam vaticinando descripsisse videtur ex Bethlehemo sua Divus Hieronymus, inquiens, lætissimam esse faciem ejus, ipsumque circumdatum à dolentibus, & lacrymantibus Sociis, ipsius jacturum lugentibus, solum conservasse hilarem semper risum. *Latus erat vultus, & universis circa plorantibus, solus ille ridebat.* Ita circumferebat oculos, ita manus extendebat, ut omnes intelligerent, ab ipso aliquid aspici, quod aliis videre non liceret. *Oculos movere, manus extendere, videre, quod alii non videbant. Intelligeres, illum non emori, sed emigrare, & mutare amicos, non relinquere.* Diabolus ipse, de longè observans, & aliquando coactus ad pangendos aliquot versus in laudem Stanislai, cum ad istam mortem describendam pervenisset, substitit, atque dubitavit, an eam dicere deberet suavem somnum, an verò pulchram placidæ mortis imaginem; demum autem commodum appellavit ad astra transitum:

Sive fuit somnus, placidæ seu mortis imago: Transitus ad Superos commodus ille fuit.

8. Et verò quam obcausam illa timeri poterat à Stanislao? Sub mortem equidem timetur ejus incertitudo, ac inopinata forsan invasio. Hic autem jam admonitus è Cœlo erat, multò prius, & sæpius repetita prædictione. Timere solent alii, ne destituantur ultimis morientium adminiculis, quæ Sacramenta dicimus. Ille sperare poterat, se deficientibus hominibus Viatico Sacro cibandum esse vel Angelorum manibus. Certè noverat, sibi aliis vicibus desideratissimum thesaurum illum ab iisdem allatum esse Spiritibus: recordabatur, se aliàs in Ecclesiam, ab Hæreticis expilatam, ingresso, nec in ea reperto Deo suo Eucharistico, mox istum ab Angelis apportatum, ac in sinu suo, velut animato tabernaculo, depositum fuisse: Probè meminerat, alia vice sibi quasi moribundo manus easdem præstò fuisse sacrata cum refocillatione; ut adeò destitui Sacerdote idem ipsi esset, atque mutare ministrum, non amittere Sacramentum. In morte timetur necessitas comparendi ad tribunal Christi Judicis: timetur immutabilis sententia: timetur aspectus duplicis æternitatis; & herclè cuidam fidei nimis dulce foret mori, si certus esset, sibi per mortem aperiendam esse cœli januam. At enim Stanislaus jam assuetus erat aspectu sui Judi-

cis! jam assuetus erat familiari conversatione cum illo: jam sæpius eum suis in brachiis tenero sub schemate venustissimi puelli viderat; ipsa quippe Divina Mater in amore, Maria, spectabilis ipsi facta quadam in ægritudine, secum Infantem Christum attulerat, & in ipsius lectulo deposuerat: millies, ac millies Jesum Infantem Stanislaus amplexatus, millies, ac millies Jesus Infans Stanislaum vicissim amplexus fuerat: millena, ac millena oscula à Jesu Stanislai impressa fuerant ori, millena, ac millena oscula à Stanislao vicissim reddita fuerant vultui Jesu. Illos inter mutuos amplexus quid Stanislaus à Jesu expetierit? quid Jesus Stanislao promississet? O igitur videte, num habuerit, quòd formidaret. Profectò in his ultimis vitæ ejus momentis, ne Stanislaus ambigeret, quin è cubiculo suo ad Paradisum migraret, absque temeritate dici potest, medium Paradisum in ejus cubiculum migrasse. Isthic adfuit ad dulcem ejus agonem juvandum visibilis ipsi Regina in agone; Cœli: isthic illustris Virginum chorus: isthic copiosissima Spirituum Angelicorum turma. Atque hæc, nisi vehementer fallor, pulcherrima merces erat, qua donata Stanislai fortitudo in superando respectu amoris fuerat. Hoc erat, quod perdidit amorem fratris, qui mutatus in carnificem, Stanislaum cruciabat: hoc erat, quod perdidit amorem Patris, qui conversus in tyrannum, carceres, ac cippos ipsi minabatur, si unquam in ædes suas pedem retulisset. O beata perditio dum in fratris, patrisque locum ad ipsum tenerimè amandum successerunt & Angeli, & Beati Cœlites, & Maria, & ipse Jesus, eique etiamnum in vita tot adeò sensibilia sui amoris pignora exhibuerunt, ac in morte ad suscipiendum, rectaque in Paradisi gaudia transferendum spiritum advenerunt.

9. Proficiscere anima beata, Cœloque destinata: ingredi in splendidum habitaculum, illic tibi paratum: nobis hoc tantummodo restat, ut reverenter te veneremur in terris; nam & istud fortitudini tuæ debetur præmium. Illa generose superavit quemque respectum honoris, atque modò in hoc ipso beata, fruitur honorum non vulgarium tributis. Jam totum Poloniæ Regnum te veneratur Patronum suum: jam quidquid in eo divitiarum est, in tuis resplendet aris. O si mihi daretur ad aliquam earum accedere, pendentes ibi lucidæ in modum coronæ tabellas aureas, & argenteas avelere, unamque post alteram vestris obtutibus exponere posse, quantum, ô Charissimi, conciperetis reverentiæ, ac fiduciæ in ejus patrocinio? Sed aspiciamus aliquas earum saltem à longè. illic ego

Hier. ep. ad Hel.

Diabolo teste,

Angelis S. Viaticum præbentibus

Christo Judici

jam familiaris;

visitatus à Cœlitibus in agone;

& in honore,

per prodi-
gia varia

ego video duas, nescio, an nutrices, an matres, duobus cum infantibus, charis earundem brachii ponderibus. Illæ quasi lugent, & in argento stillare videntur earum lacrymæ: isti cadaveribus similissimi sunt, & argentum in vultibus ipsorum pallefcere videtur. Agnosco illos; etenim sunt ipsimet illi duo infantes, quibus ipsæ nutrices fuere carnifices, in proprio lecto suffocatis, quique coram Icone Stanislai devotè positi, ex uberibus intercessionis ejus vitæ spiritum suxere. Illic ego deprehendo, metallum aquis undare, & ex aquis video juvenes aliquos enatare, qui tristes esse cujusdam naufragii reliquiæ videntur. Agnosco illos; nempe sunt seni illi mortui, qui diversis temporibus, variisque in occasionibus in aqua mersi, parentibus, vel propinquis, vel amicis patrocinium Stanislai invocantibus, vivi parentibus, vel propinquis, vel amicis Stanislai patrocinio sunt redditæ. At verò quid illæ innuunt teneræ plantulæ, bellis in areolis modici hortuli dispositæ, ac, non satis distinguo, an aridæ, an virides; nisi fortassis in opere fusorio appareant aridæ, sed tamen virescant? Agnosco illas; trecentæ videlicet plantæ sunt libanotidis (Rosmarinum vulgò dicunt) exigua pauperculæ cujusdam aniculæ substantia, quæ subito in areolis arefactæ spes ejus fefellerint. At non perinde spes ipsius fefellit Stanislaus; illa quippe colligatum properè fasciculum ad aram istam deferens, o dilecte Sancte, dicebat; en ego tibi misellum fero munusculum: aridum hoc est, atque te prorsus indignum: si viridius aveas, præsta, obsecro, ut Rosmarinum meum revivifcat, & reflorescat. Nondum ista finiêrat, & fasciculus isthæc in Altari, & reliquæ plantæ libanotidis in hortulo omnes refloruere. Quid autem tot languidi significant, adeo diversis gestibus, omnes autem commiseratione digni? Agnosco illos: ægroti varii sunt: nimium prolixus essem, si morbos eorum omnes recensere vellem. Eorum aliqui osculo Iconis Stanislai, alii tactu sacri Lypfani, alii sola nominis invocatione sanitati pristinæ restituti, hæc pretiosa hæc monumenta suæ liberationis affixere.

10. Verum nimis diu nos ad unam Aram detinuimus: egrediamur ex Ecclesia; nam ad videndas in Polonia statuas, icones, prodigia Stanislai satis est ambulare per fora, & plateas, ac intueri portas civitatum. Hic in marmore, illic in ære pretioso Magistratûs publici mandato triumphalibus in arcubus erecta spectantur ejus nobilia simulacra. Interrogate subin cives, cur tantos illi honores honorumque monumenta statuerint. Posnanienses, Varfavienses, Lublinenses, Gra-

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

discant vobis respondebunt, hisce monumentis insinuari, cives voluisse, ut in foris publicis vivat ille, qui fugatâ ex eorum domibus horrendâ pestilentia, vitam omnibus mirè servaverat. Premissæ dicetur vobis, sub auspiciis præcedentis iconis Stanislai à permodica civium manu ruptum, & in fugam actum esse trecentorum millium Cosackorum, urbem obsidentium, exercitum. Nos quoque gravi obsidione cincti fuimus, Leopoltani vobis narrabunt, & jam vicini ad deditionem, prius Beatum Juvenem invocavimus, cum eadem ipsa die (erat autem dies festivam ejus celebritatem antecedens) inopinatò grandem tympanorum, tubarumque strepitum audivimus. Nos ultimam, ac decretoriam civitatis impressionem esse credidimus: idcirco trepidi in mania concurrimus, atque non sine stupore spectavimus, Barbaros turbatis ordinibus totos consternatos à nobis præcipiti fuga recedere. Quapropter egressi fugientium in hostium castra irrupimus, & ex captivis, quos comprehendimus, quærivimus, undenam tantus terror illos invaserit: responderunt, à se, suisque visum esse juvenem Jesuitam, qui circum civitatem discurrens, aut volitans, eos minaciter asperxit, atque teruerit: illos quidem sui timoris puduisse, attamen timentes in fuga securitatem suam posuisse. Nos parimodo nostris è muris, Caminieenses, & Cocymenses cives subjungent, vidimus, Stanislaum in cruento conflictu nostrum incommodum strenuè pugnare. Contra Principem nostrum Ladislaum, ac sexaginta circiter millia nostrorum, in acie septingenta facile millia Turcarum, Cosackorum, ac Tartarorum, ductore fortissimo Osmanno, erant, quando in ipso prælio, certè nimis inæquali, conspeximus, per aëra nostras supra cohortes discurrere currum triumphalem lucidissimum, atque hic Stanislaum cœlesti cuidam Matronæ monstrare nostras copias, nec dubitavimus, quin ea fuerit ipsa Cœlorum Regina. Inde conversus in hostiles turmas, ingentes pulveris nimbos in oculos militum, & equorum sparsit. Finitâ pugna nos victores numeravimus supra centum millia Barbarorum, in acie caesorum. Nos etiam, addent Lublinenses, vidimus, circa centum millia Barbarorum, à Regis nostri Casimiri parvo exercitu trucidatorum, in acie jacere. Rex iste prius tota nocte coram imagine Stanislai devotè precatus erat, seque ad ejus vestem, quæ coloribus depicta erat, auro commutandam voto obstrinxerat: & est hæc ipsa vestis, auro solido confecta, quæ modò tegit imaginem.

G g 2

11. Nimi-

11. Nimiùm longinqua foret, Auditores, via nostra, si de civitate in civitatem transire, ac ubique prodigia Stanislai, ac honores conquirere vellemus. Itaque recensita sufficiant ad hoc, ut ipsi perspicere valeatis, quòd illum, dum sese contemptui hominum exposuit, satis abundanter Deus remuneratus fuerit. Ita omnino est, si peccavit in viros propter

Deum, vicissim copiosissimam habuit consolationem, Dei scilicet propitiationem, prout ab initio S. Bernardus promiserat. Si hominibus necquidquam ringentibus generosa fortitudo ipsius omnem superavit amoris, timoris, & honoris respectum, felicissima hæc fortitudo nobiliter in ipso timore, amore, ac honore fuit à Deo compensata.

S E R M O LXXIV.

Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? 1. Reg. 2. 25.

A R G U M E N T U M.

Respectus Humanus perquiritur ampliùs.

Reprehen-
sio Heli er-
ga filios sa-
severa esse
videtur.

1. **P**Ræcedentibus è Sermonibus duo nobis restant dubia, proposita quidem, sed non soluta. Primum, unde veniat, quòd reprehensio Sacerdotis Heli erga filios suos nimix lenitatis damnetur, cum illam, quo longiùs in ea examinanda procedimus, eò magis ad justæ severitatis leges compositam esse deprehendamus. Certè citatis ille verbis tantum dicit, quantum fere nimium videtur: dicere nimirum vult, peccatum eorum esse irremissibile. Si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? Sanè sententia penitiori examine digna, quam & proxima in Allocutione ventilabimus. Nunc autem quomodo correptio, quæ multum exaggerans esse videtur, nimium benigna, ac remissa existimari potest? Istud dubium sibi quidem primum vendicavit locum; at curiositatem vestram adhuc diebus aliquot suspendatis oportet: modo totam priùs necesse est clarè explicare correptionem; postea propositum dubium denique sub finem suam nanciscetur explanationem.

Omni pec-
cato Deus
offenditur.

2. Altera quæstio, priori in dissertatione recensita, sed non soluta, est, quodnam discrimen sit inter hoc, quod est, peccare in hominem, &, peccare in Deum. Si peccaverit vir in virum: si autem in Dominum peccaverit vir; cum certum sit, omne peccatum offensionem esse Dei. Jam adduxi mentem S. Bernardi, reservato hodiernam in diem ejus examine. Mellifluus allegata verba sic exposuit: Si homo offenderit alios homines, ut placeat Deo, propitium sibi Deum habebit. Jam explicatio hæc an pro legitima habenda est? Et planè nec genuina videtur esse, nec legitima; siquidem imprimis perquam violenta videtur esse, cum satis clarè sacer Contextus mentionem faciat non de actu quodam virtutis, qua-

lis est hominibus displicere, ut placeas Deo, sed de manifesta offensione, & peccato contra homines. Quid, quòd ejusmodi de peccatis placari posse Deum dicatur? Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus. Si placari Deus possit; ergo priùs iratus erat: si iratus; ergo offensus: si offensus; ergo offensus vero peccato. Ad hæc, à Theologis afferri clarissima distinctio potest inter peccata contra hominem, & peccata contra Deum. Contra Deum illa peccata perpetrari dicuntur, quibus unicè Deus offenditur. Hujusmodi sunt Idololatria, blasphemia, omnesque transgressiones adversus primam Decalogi tabulam, ac universim contra virtutem Religionis; transgressiones autem præceptorum, in secunda tabula contentorum, quemadmodum hæc omnia sunt in gratiam hominis, ita omnes dicuntur esse peccata contra hominem. At enim sicut ista præcepta Dei sunt, sic eorum transgressionem Dei sunt offensiones. Hæc explicatio clara, facilis, & non torta, utique præferenda esse videtur interpretationi Doctoris melliflui. Respondeo, tam unam, quàm alteram explanationem esse optimam; ista namque secunda verum explicat sensum litteralem, prior autem non quidem explicat sensum litteralem, sed optimum subministrat documentum morale: & quàm ego vellem, Auditores, ut vos omnes benè cordi vestro impressum teneretis, quòd formidari quandoque non debeant offensiones hominum, quando res de eo est, ut placeatis Deo.

3. Cum displicentia hominum nominatur, res ingens dici videtur; at verò ne timeantur, sufficit eorum vires cognoscere, satis est nostri timoris deceptionem detegere. In Psalmo nonagesimo sententia mirabilis proponitur: Scuto circumdabitur. *Psalm. 90.*

Veritas
sape nocet,

3. Reg. 22
Michæa
teste,

& Achani.

Paul. Hist.
Longob.

Longobar-
di noctu
terantur,
ceu sta-
gnante a-
qua,

circumdabit te veritas ejus : non timebis à timore nocturno. Quid, obsecro, veritati cum scuto? Veritas plerumque videtur esse damno. Virille, cæteroquin sapiens, & prudens, cur tantis persecutionibus agitur? Nunquid ideo, quia loquens de hoc, & illo, consentaneè veritati loquitur? Cur adulator ille adeò evehitur? Nempe quia præter veritatem cuncta loqui solet. In aula Regis Achab quadringenti circiter Pseudoprophetae plura loquuntur mendacia, quam verba, & tamen undique placent, & bellè habentur: Michæas simplicem veritatem loquitur, & mox ad profundum in turri carcerem condemnatur. Cur misellus ille pendet in patibulo? nimirum, quia in examine veritatem dixit; dum alius liber abit, quia cæterorum membrorum tormenta nunquam cogere linguam potuerunt ad edicendam veritatem. Unicus ejus causidicus, qui obiecta crimina discussit, mendacium quodpiam fuit, inter omnia tormenta constanter defensum. Achan furatus est pallium, & virgulam auream: Rachel pari modo statuas aliquot Idolorum domesticorum abstulit: ista mendacium dixit, & salva evasit; Achan autem veritatem locutus, atque mox lapidatus est. Quomodo igitur dici potest; veritatem esse pro scuto protectionis: *Scuto circumdabit te veritas ejus?* Et ampliùs, quomodo dicitur: *Non timebis à timore nocturno?* Enimverò scutum tueri potest, quando videtur ictus; at quomodo noctu poterit adhiberi? Adhuc ampliùs, scuto pectus maximè defenditur; de nocte verò, præsertim moderno tempore, ictus potissimum in tergora intentantur. Quapropter scutum haud multum confirmare poterit animum in timore nocturno. Ad rem hanc enodandam percipiamus historiam, quæ tota quidem extra rhombum esse videtur, tota tamen ad rem erit. Paulus Diaconus recenset, aliquando progrediente nocturno tempore ad malignam Lunæ lucem Longobardorum exercitu, prævias cohortes certum in locum delatas subito substituisse, nec ultra progredi ausas fuisse; quoniam repente conspecto ante oculos seu lacu, seu inundatione, sive immenso flumine quodam, quod satis distinguere non poterant, id noctis tentare vadum illud inconsultum putaverunt. Idcirco sollicitè vigilabant, metuentes, ne forsitan ullibi aggeres ab hostibus perforati essent ad aquas in ipsorum castra dirigendas: disponebant excubias, observaturas, num ulterius torrens increaseret. Ita noctem illam exegere; manè autem facto lacus ille evanuit, aquarum nulla moles apparuit, & manifestè patuit, inundationem illam, qua tantopere territi fuerant, nil aliud fuisse, quam amænos

agros, plenos lino in optimo flore suo. ^{agris lino} Liniflores, obscura noctis luce conspecti, ^{florentibus.} visum eorum deceperant, cor terruerant, iter inhibuerant. In ea rerum vicissitudine satis futurum fuisset ad hoc, ne timerent, si verum rescivissent. Jam modò Prophetæ mentem intelligetis. Nocturni timores à deceptionibus plerumque proveniunt: arbusculæ sunt, & armatos tu viros credis: colliculus, aut arboris aridæ truncus est, & tu diabolum putas: ramorum, aut ædificiorum umbræ sunt, & tu mortui cujuscipiæ animam arbitraris. *Sape cum rubus, vel rupes aliqua cernitur, uti perbenè notat Richardus, ferarum impetus imminere timetur; unde fit, ut intuentium membra invadat horror, & illic trepident timore, ubi non est timor.* Eccenunc, si timores à falso proveniant, ad eos excludendos sufficit esse securum de veritate: adversus terrorem deceptionis pro scuto sufficit veritas. *Scuto circumdabit te veritas ejus: non timebis à timore nocturno.* Ejusmodi sunt terrores, qui nobis oriuntur respectu hominum: terrores panici sunt, vana terricula sunt, umbræ sunt, illusiones apprehensionis nostræ sunt. Sinamus nos edoceri verum, & finitus erit noster timor. Quoties vobis ipsi persuadetis, unumquemque sinistrè de vobis loqui, vos lacerare, vos persequi, & non est, qui de vobis aut loquatur, aut etiam cogitet? Timor iste nocturnus est: contra eum sufficit cognitio veri. *Scuto circumdabit te veritas ejus: non timebis à timore nocturno.*

4. Sic esse deberet, inquiet hinc forsitan aliquis: sic esse deberet; sed non semper sic est. Abundè mihi constat, quot mihi minæ, quot mihi persecutiones ferendæ sint, eoque iniquæ cuidam sollicitationi consentire nolim. Siccine verò? & ubi res est de offendendo Deo, tam facile te terreri finis? Minas tibi perferendas ais, & Nobilis quispiam est, dives aliquis est, qui tibi minitatur. Audito: Isaias ^{quo terreri non debemus,} *Isa. 36. 6.* Propheta inquit: *Onus jumentorum Austri.* Loquitur ibi de populo Dei, gravi cogitationibus, curis, ac sollicitudinibus, quia metuebat, ne à Nabuchodonosore Rege viribus omnibus invaderetur. Unusquisque tristitia corripiebatur, unusquisque camelos, & asinos suos onerabat opibus, melioribusque suppellectilibus suis, in locum securum transferendis. Verum prohi miserum populum! ajebat Deus: timor tuus est onus, sub quo jumentum vilescis: *Onus jumentorum Austri.* Tu fingis, atque tibimet imaginaris, ex omni parte concursuros esse contra te leones, leænas, viperas, & basiliscos. *In terra tribulationis, & angustia leana, & leo ex eis, vipera, & regulus volans.* Ad quid autem tanta turbatio? Ah quiesce, popule meus! Omnes comminationes Nabuchodonosoris

*Ap. Valde-
ram. exerc.
quar.
simil.*

*quia
nocere ne-
quit,*

*testibus. 3-
Juvenibus
Hebræis,*

Dan. 3.

ris bullæ sunt inanes, & sine ictu, quæ à superbo veniunt. *Ideo clamavi super hoc: superbia tantum est: quiesce.* Alia Versio legit: *Bulla tantum est: quiesce.* Hujusmodi minæ sunt, sicut bullæ aqueæ, vento plenæ, lusus puerorum, non terror virorum; vix enim tanguntur, & in tenuissimas aquæ guttulas, quasi nihilum, evanescent. *Bulla est: quiesce.* Hoc idem vobis quoque dicitur, ô pusilli. Quod si Domino illi in ministeriis iniquitatis servire renuatis: si pravæ potentis illius voluntati non consentiatis, terribiles vobis intentari minas auditis. At hem, non nisi volantes aqueæ bullæ sunt. *Bulla tantum est quiesce:* verba duntaxat sunt, quæ brevè transibunt. Qui vobis minitatur, feroces animos ostendit instar leonis, atque timidior cuniculis est, atque lepisculis: jam aliàs inflatus, & arroganter elatus apparuit, atque à semetipso per aëra dissipatus est: etiam nunc, quidquid vobis dixerit, in nihilum dissolvitur totus. *Bulla tantum est: quiesce.* Num quis nocere vobis poterit, si Deus non permittat? Aut creditis, quod Deus vos durius habere velit, cum ipsum amatis, quàm vos haberet, si eum vobis hostem redderetis? Vos equidem manus datis, ut ob alicujus calumniæ, injuriæ, vel mendicitatis timorem delinquatis. Ecquid autem? An fortè Deus viâ carebit vos tuendi à calumnia, injuria, vel paupertate? Et si quidem permittere voluerit, ut hisce calamitatibus afflictemini, num vobis illud non ad æternam felicitatem conducet? Et si vos apparentium istorum infortuniorum timore Deum offendatis, an ille præstare nesciet, ut in peccati vestri poenam has ipsas calamitates incurratis?

5. Observate Sacris in paginis diversam agendi rationem tribus in Juvenibus, atque duobus in Regibus meticulosis. Eo tempore, quo Nabuchodonosor celebrem erexit Colossum, sive statuam illam, quàm pretiosam auro solido, quo confecta fuerat, tam infamem ob falsam divinitatem, quam ipsi affinxerat, Rex ille præcepit, ut quamprimum discooperta fuisset superba moles, protinus omnes in genua sese prosternerent, facie in terram dejecta, ad exhibendam scilicet profundissimam adorationem. Poena in eum, qui genua non flexisset, haud levior statuta erat, quàm ut confestim in fornacem, coram Idolo aureo accensam ad omnium terrorem, projiceretur, in eaque cremaretur. Jam inter festivos centenorum instrumentorum musicorum concentus omnis tribus, omnis populus, omnis natio humi prostrata mentitam Divinitatem insensibili in metallo adorabat, cum soli tres Hebræi Juvenes, in pedes

erecti, Idolum detestati, mandatūque aspernati sunt. Ea de re certior factus Nabuchodonosor, iracundiâ, superbiæ suæ pari, æstuans, illos ad se vocatos interrogabat, an verè Deos ipsius contemnerent, atque statuam erectam non adorarent: & adjunctâ quæstioni sententiâ peremptoriâ, jam vos, inquiebat, jam vos, nisi primo tubarum, aliorūque instrumentorum musicorum sonitu genua flexeritis ad exhibendum iconi meæ cultum, frontēque superbam demiseritis, eodem momento ignis accensi pabulum eritis. *Quod si non adoraveritis, eadem horâ mittimini in fornacem ignis ardentis.* Profectò difficilis alea, Auditores: dum totius exemplum populi, fixa voluntas Monarchæ, qui desideratam reverentiam sibi quoquo modo conciliare nōset, sententia, certò executioni danda, fornax accensa, & exæstuans ob oculos eorum, aula tota attentè expectans eorum responsionem, sanè gravem tentationem afferebant, ut sese dividerent, ac interna cordis adoratione Deo reservata, exteriorem corporis inclinationem Idolo exhiberent, præsertim ob ferocis tyranni violentiam. Verū nequaquam: illi omni hominum respectu superiores, Rex, ajebant, ille Deus, quem nos adoramus, & è flammis, & è manibus tuis nos liberare potest: quod si nolit, nos tamen potius mori parati sumus, quam iniquis mandatis tuis obedire. Eia igitur, inferebat Rex, totus excandescens extremo furore: vos ita vultis, ita ego quoque volo: sic ergo fiat. Itaque arctissimè ligantur generosi tres Juvenes, ac projiciuntur in fornacem, usque adeò succensam, ut fumo totum obscuraret cœlum, incendii infernalis æmula. Relinquamus eos in flammis illis, cum tempus sit aliò nos conferendi: in reditu eos adhuc vivos invenire poterimus.

6. Eamus ad Saulem. Rex iste infelicer cum hoste conflixerat, & à Philistæis in acie graviter cæsus fuerat. Jam tota exercitūs ala, cui Jonathas, filius regius primogenitus cum imperio præerat, fusa erat: ipse Jonathas, & uterque frater ejus Melchisua, ac Abinadab, in conspectu patris Regis occisi erant: jam alteram in alam, quam ipse ducebat, hostium vis tota incumbibat, cum Saul plūs, quàm jacturâ exercitūs, filiorum, atque Regni, supina cruciari cæpit anxietate, ac metu, ne Philistæis deridiculo esset. Ejusmodi derisionem evitandi viam unicam censuit, si morte spontanea præveniret eorum ictus. At enim isthoc non nisi desperati verber erat; etenim vivere, serat se injuriis exponere Philistæorum; hac autem ratione mori, erat injuriam inferre Deo: si perdenda

vita

Saul con-
trarius ex-
perto ,

vita fuit, à Deo perdenda fuit. Interea Saul ad armigerum suum conversus, sen- sem ejus, ac brachium invocat : *Evagina gladium tuum, inquit, & percutite me, ne forte veniant incircumcisi isti, & interficiant me, illudentes mihi* ; siquidem interfici non reformido, sed illudi mihi est intolerabile : *ne veniant incircumcisi isti, & interficiant me, illudentes mihi* : & quoniam armiger scrupulo sibi meritò ducebat, manus suas Domini sui sanguine inquinare, ipse Saul in proprii gladii cuspidem incumbit, eam violenter in pectus adigit, & vitæ spiritum expellit : *Arripuit itaque Saul gladium, & irrumpit super eum.* Ita Deum offendit, ne derisui hominibus esset : ne illudatur, desperatus moritur : ut aliquem sui contemptum effugiat, semetipsum ad infernum præcipitat. Sed edicite mihi : num tanto impendio saltém finem suum attigit ? Id mox videbimus ; prius autem transeamus ad observandum alium Regem. Hic Jerem. 38. est Sedecias Jeremias Rex Juda illum nomine hortatus est Dei, ut Jerosolymis egrederetur & instituto cum Belliducibus Regis Nabuchodonosoris colloquio, cum iisdem pacisceretur : hanc unicam esse rationem & se à morte, & urbem ab incendio servandi incolumem.

& Sedecia. Rex Divino quidem Vati fidem, sed non perinde consilium executioni dedit : ita Deum velle, sibi persuasit ; sed, quo minus ita ageret, se terreri permisit, atque istud maximè timuit, ne consilium illud amplexus, ac urbe egressus à Judæis transfugis ludibrio haberetur *Sollicitus sum, reponebat, propter Judæos, qui transfugerunt ad Chaldaeos, ne forte tradar in manus eorum, & illudent mihi.* Contra securum eum esse Propheta jussit, nomen Dei interposuit, & promissa, & minas adiecit ; sed invanum omnia. Rex infelix obstinatè Dei mandatis restitit, ac subditorum suorum timori succubuit. Nimirum ipse quoque potius Dei hostis esse, quàm ab hominibus derideri voluit : *Ne forte tradar in manus eorum, & illudent mihi.* Quin ergo è civitate, ad deditionem postulata, exiret, in eam se, quoad poterat, armabat, & ad obsidionem desperatè sustinendam se comparabat.

7. Nunc tres intuemur Juvenes, mediis in flammis contemnentes terrenum Regem, ne Deo perduelles essent : aspicimus etiam duos Reges, contemptores Dei propter timorem hominum. Quem denique finem sortita est & istorum debilitas, & illorum fortitudo ? Percipite jam, ac discite multò magis timere Cælum, quam terram : discite, hominibus diffidere, non autem Deo. Sedecias metuebat, ne ludibrio fieret, si Dei vocibus obediret : non obedivit, & ludibrio factus est : etenim capta hostili incurso-

ne metropoli sua, vidit oculis ipse suis expilari totam regiam : vidit in hostium manibus omnes uxores suas : vidit omnes filios in conspectu suo trucidari, unumque post alterum crudeliter enecari. His ad nauseam usque spectatis nihil vidit ampliùs, eòquod à barbaro victore privatus fuerit oculis ; etsi benè senserit pondus catenarum, quibus magis oneratus est, quàm mancipium, ac tanquam mancipium, ut moreretur, abiit Babylonem. Dicat modò : *sollicitus sum, ne illudent mihi.* Demum si contemptus fuisset propter obedientiam Deo præstitam, charus fuisset ille contemptus, utpote quo Regnum aliquod acquiritur : at is propter timorem contemptus Deum offendit, atque vicissim obtinuit, ut & contemneretur absque lucro, & contemneretur graviori cum damno. Saul pari modo cum anima in inferno vel à Diabolo quodam fidelem notitiam habere potuit de injuriis, cadaveri suo factis ; corporis enim truncus ad muros urbis Bethsan suspensus, caput autem recisum, & altà hastà suffixum, per civitates, & plagas omnes Philistæorum circum portatum, & exhibitum erat sceminarum risibus, puerorum ludibriis, totiusque populi sibilis. Econtrario tres egregii Juvenes, in fornacem missi, in flammis illis jucundum invenerunt hortum, cantantes ambulaverunt inter flammis, & eligentes ardere in ignibus, ne bonum Deum suum offenderent, nec Deum offenderunt, nec in ignibus arserunt, sed & combustos carnifices suos, & prostratum ad suos pedes tyrannum viderunt.

8. Itaque tandem verum est, quòd A Deo
Deus sit Dominus : ejus è manibus acci-
pienda est nostra & calamitas, & felici-
tas. Si propitius nobis sit Deus, quis pendent
porro nos terrere poterit ? Si Deus pro no-
bis, quis contra nos ? Deus te protexit, cum omnia.
ipsum offenderes, ac vereris, ne te de-
stituat, cum ipsum amas ? *Pascit te Deus,*
præclarum est argumentum, quo te S. Aug. in
Augustinus roborat : Pascit te Deus contem-
nentem se, & deseret timentem se ? Quis si
quidem velit aut constantiam tuam probare,
aut culpam aliquam tuam castigare, aut
gemmam novam diademati tuo addere, Itaque
permittendo persecutionem, angustiam, contemnen-
contemptum aliquem, o beatum, o ter-
beatum te ! *Beati, qui persecutionem patiuntur* dus res-
propter justitiam. Beati eritis, cum maledixerint pectus homi-
vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixe-
runt omne malum adversum vos, mentientes pro-
pter me. Istæ videntur æumnæ, non au-
tem sunt nisi Dei nostri blanditiæ. Si il-
le hac se de Cruce exsolveret, & amabi-
le lignum istud vobis donaret, nunquid
hoc donum omni merito vestro superius
esse crederetis ? Quando Deus, o Ani-
mæ

mæ fortes in pietate, persecutiones, injurias, amaritudines in vobis permittit, partem vobis tribuit suæ Crucis, sed talis Crucis, quæ vos elevet, & in Paradisum introducat: & adhuc ob timorem hominum pericula perdendæ tantæ felicitatis vos exponere velletis? Ah absit hoc à vobis! potius ipsi quoque generosorum trium Juvenum verba, quorum superius memini, repetite. *Deus noster, quem colimus, potest eripere nos. - Quod si noluerit, notum sit tibi, quia Deos tuos non colimus.* Age, Fœmina, cui graves intentantur calumniæ, nisi demum honestas tua cedat alterius voluntati: Famule, cui quis persecutiones comminatur, nisi præstes obsequium ad opus iniquitatis: Nobilis, cui probrum impendit, nisi violentiis, atque peccatis existimationem tuam tuearis: dicite: Deus me liberare potest: Deus me tueri, mihi que de necessariis provi-

ne Deus offendatur.

dere potest, & si nolit, ego propterea illum offendere nolo. O mi Deus, displiceam ego quocunque meo impendio, offendam ego quacunque jactura mea, quiscunque sit, hominem, dummodo te non offendam, dummodo tibi non displiceam. Non ego, Domine, non timeo homines: quicquid adversi permittere volueris, quod mihi veniat ab hominibus, ô mi Deus, acceptum mihi erit, ne offendam te, ut diligam te: quamvis etiam ex adversis, pro amore tuo toleratis, haud aliud recepturus essem præmium, sanctè tamen protestor hîc tuos ante pedes, me fore contentissimum vel de hoc solo, quod non offenderim te, quod amaverim te. Tuo fac, ô mi Deus, auxilio proposita ista, non nisi à te cordi meo dictata, stabilias, & præstes, ut fideliter ea semper exequar. Ita fiat!

S E R M O LXXV.

Si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? 1 Reg. 2. 25.

A R G U M E N T U M.

Pœnitentia expugnat omne peccatum.

Nullum peccatum est irremissibile,

1. PRæmissa verba videntur ostendere, quodpiam esse peccatum, ad cujus remissionem Deus inexorabilis existat. Ista summi momenti res est; unde operæ pretium fore autumo, si vestram ad utilitatem eam penitiùs examinem. Certum est, non inveniri posse vel peccatum, vel peccatorum numerum, vel in peccatis obstinationem, quæ sua de natura intrinsecè sit irremissibilis, aut veniam impetrare nequeat; etenim si hoc esset, haud obscure sequeretur, potentiorum esse creaturam ad faciendum malum, quàm Creatorem ad faciendum bonum: sequeretur, majorem esse posse malitiam creaturæ, quàm misericordiam Creatoris; atqui hoc neutiquam asseri potest: igitur non est possibile peccatum, aut peccatorum numerosissimum compendium, quod intrinsecè sit irremissibile. Quare si peccatum aliquod veniam obtinere non posset, ad quempiam titulum pertineret extra suammet sphaeram; & si foret aliquis ejusmodi titulus, esset vel iste, quod pœnitudo, sive dolor, etsi supernaturalis, atque perfectus, non sufficeret, vel quod iste dolor sit impossibilis. Ut in materia perquam aspera illis, qui Theologicis in scientiis non sunt versati, clarè procedamus, argumentum istud plures in Dissertationes dispertiam. Hodie videamus, utrùm in præsentis pro-

videntia, stantibus Divinis dispositionibus, prout eas ipsa fide novimus, fieri possit, ut aliquis homo viator verè, supernaturaliter, ac perfectè de peccatis suis doleat, & nihilominus vel ob peccatorum enormitatem, vel numerum, vel præviam obstinationem, à Deo veniam obtinere nequeat.

2. Pro parte severiori tria fuere fundamenta: primum à ratione, alterum ab exemplo, tertium ab autoritate petentissimum, ut ita Deus disponat ad comparandam sibi majorem reverentiam; si enim homines persuasi sint, quod, si tantam, vel tantam ad enormitatem, aut numerum peccatorum perveniatur, remissio non ampliùs obtineatur, oppidò cautiore evadent, atque Deus minùs offendetur. Ab exemplo in conspectum proferebant Antiochum Regem, in Machabæorum Libris exhibitum. Is, antequam moreretur, quæ signa pœnitutinis de suis peccatis non edidit? Nunquid fuerat superbus? At semetipsum humiliter demisit: *nunc humiliatus ad terram*. Nunquid æqualem se Deo existimavit? Sed nihilum suum agnovit: *capit ex gravi superbia deductus ad agnitionem sui venire*. Nunquid & Idolis servierat? Verùm postea veram religionem amplecti statuerat: *super hoc, & Judæum se futurum* Proposuit insuper omnia

2. Mach 9. nec ex-
plo Antio-
chi,

omnia damna populo Hebræorum illata refarcire : proposuit inimicos suos diligere : proposuit pretiosissimis muneribus Templum dotare : proposuit ipsa quoque scandala compensare peregrinationibus , si sanitatem recuperaret , pertranseundo totam terram , & ubique prædicando Divinam magnitudinem : *Et omnem locum terræ perambulaturum, & prædicaturum Dei potestatem.* Ad hæc omnia diuturnas , iteratæque preces ad Deum fundebat : *Orabat sceleratus Dominum.* At quæ tandem utilitas tam præclaræ pœnitentiæ ? Nullam obtinuit veniam : à quo non erat misericordiam consequuturus. Ergo quandoque pœnitudo non sufficit ad impetrandam veniam. Denique ab authoritate tres producebant sententias , unam Apostoli Pauli ad Hebræos : *Impossibile est, eos, qui semel illuminati &c. & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam.* Atque iterum : *Voluntariè peccantibus nobis, post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia.* Rursus ipse Servator ait apud S. Matthæum : *Spiritus blasphemie non remittetur. Qui dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro.* Demum S. Joannes in prima sua Epistola ait : *Est peccatum ad mortem : non pro illo dico, ut roget quis. Quod quidem dictum affine verbis Heli, sub initium allegatis est : Si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo ?* Triplici hac ex authoritate sic deducitur argumentum. Peccatum , quod est ad mortem , pro cuius remissione ne quidem rogandum est , quod nec in ista , nec in altera vita condonabitur , quòdque deleri impossibile est , tale peccatum est , ad quod destruendum non est pœnitentia , quæ sufficiat : hujusmodi peccatum committi potest , & non nunquam committitur : igitur committi potest , & quandoque committitur peccatum , cui extinguendo non est pœnitentia , quæ sufficiat.

3. Totum hoc argumentum cum omni , quam habere videtur , veritatis apparentia , adeò tamen malè concludit , ut hæresin inferat. Priùs , quàm assertio hæc stabiliatur , necesse est evertere fundamenta , clarè explanando verum , Catholicumque sensum adductarum sententiarum. Incipiamus ab ultima S. Joannis. Quid intelligitur illa dictione : *peccatum ad mortem* ? Certum est , non intelligi quodlibet peccatum mortale ; quia fide docemur , & usitatissimum est in Ecclesia , bonum esse orare pro gravi cujusque peccatoris conversione : quapropter Apostolus non potest intelligere de quolibet peccato gravi id , quod subjungit : *non pro illo dico, ut oret quis ; idem quippe Divus ipse paulò priùs de aliis loquens peccatis, etiamsi dixerit, non esse peccata ad mortem, mox tamen addit : Oret,*

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

& dabitur ei vita , per hoc insinuans , illis allatam esse mortem , quoniam oratio necessaria fuit ad recuperandam vitam. S. Ambrosius per peccata ad mortem intelligit omne peccatum ratione peculiari enormius , & atrocius , additque , verbis illis : *non pro illo dico, ut oret quis, non absolutè prohiberi preces, neque veniam esse desperatam asseri, sed quadam cum exaggeratione negatoria ostendi, perquam difficilem esse remissionem, nec esse facile, qui apud Deum intercedat ad hunc tanto peccatori placandum.* Hæc eadem interpretatio refertur à S. Thoma Angelico , & est valde bona ; verum adhuc melius , ac magis ad litteram S. Augustinus , Beda , S. Gregorius , Pacianus , Franciscus Suarezius , & cum isto Theologi communiter , nomine peccati ad mortem intelligunt impœnitentiam finalem , & illud peccatum , in quo quis moritur , quin prius de eo doleat , & pœnitentiam agat : unde rectè appellatur *peccatum ad mortem* ; quandoquidem completur per mortem temporalem , atque ducit ad mortem æternam. Ist hæc impœnitentia finalis est irremissibilis , eòquòd in vita non sit retractata , post mortem verò tempus non sit amplius retractandi. Pro eo , qui hac in impœnitentia mortuus est , absolutè non orandum est , cum ipse jam sit in statu damnationis.

4. Nunc ad effatum Servatoris pergamus : ac discutiamus primò , quid intelligatur per spiritum blasphemie , ac per blasphemiam in Spiritum Sanctum : postmodum adjectam comminationem ventilabimus. Subtilis Scotus allegatis in vocibus intelligit obstinationem in peccato , conjunctam cum plena desperatione de venia , & cum absoluta voluntate nunquam agendi pœnitentiam. Franciscus Suarezius , inhærens expositioni Sanctorum Athanasii , Basilii , Chrysostomi , & Hieronymi , asserit , spiritum blasphemie contra Spiritum Sanctum esse tunc solum , quando meram per malitiam Diabolo tribuuntur operationes illæ , quæ factæ sunt pro fidei propagatione , ac peccatorum conversione , quoniam aliàs constat , eas esse à Deo. Hæc explicatio maximè est ad litteram , cum Christus Dominus haud alia de re locutus fuerit in illa occasione , qua Judæi Diabolo tribuebant ejus prodigia. Tam enormi sceleris minitabatur , id punitum iri & in hoc sæculo , & in futuro ? ubi cum Divo Thoma notare oportet , non omne peccatum per se mereri pœnam & in hac , & in altera vita ; sed tantummodo dici : *Non remittetur neque in hoc seculo, neque in futuro.* Cur autem non remittetur ? Nempe quia peccatorem hujusmodi non pœnitebit ; quòd si verò eundem pœniteret , uti

H h

cor-

S. Ambr. 2.
de pœnit. 6.
8. & 9.

S. Th. in 2. d.
43. in fine.
& in Jo.
hic.

Vid. Suar.
de Pœnit.
disp. 8. sect.
1. in fin.

Scot. d. 48.
q. 1.

Suar. loc.
cit. ad loc.
Matth.

nec authori-
tate Scrip-
turæ.
Hebr. 6. &
10.

Matth. 12.

1. Joan. 5.

Peccatum ad
mortem, ex-
plicatur.

conveniret, infallibiliter veniam impetraret; nec enim lex aliqua statuta est, ait Suarezius, de neganda tali reconciliatione; quin & credibile est, inquit S. Chrysostomus, Hebræorum aliquos, ejusdem malitiæ reos, Christi, & Apostolorum prædicationibus conversos, & salvos esse. Illud, *non remittetur*, uti Catholicè pronuntiant Theologi, non innuit impossibilem reconciliationem, sed raram duntaxat, atque difficillimam; quippe qui tantam devenit ad obdurationem, ut actiones Dei, suam ad sanctificationem intentas, Diabolo tribuat, difficulter unquam se convertet: potest autem converti, &, quemadmodum paulò priùs dixi, credibiliter plures conversi sunt.

Colon. tit. de
Pœnit.

5. Eadem ratione quidam explicant illud Apostoli Pauli *impossibile*, pro summa tantum difficultate morali. Verum quoniam tanta difficultas ista resurgendi post unicum peccatum, stantibus nimirum auxiliis gratiæ ordinariis, non satis probatur, Concilium Colonienſe difficultatem istam solum intelligit de illis, qui à fide defecerunt, utpote de quibus solis ea Synodus explicat additum Apostoli verbum: *Prolapsi sunt*. Isti quoque per pœnitentiam resurgere quidem poterunt, & reapse multi resurrexerunt; sed res erit difficillima. Rursus alii cum Chrysostomo, Ambrosio, Augustino, Athanasio, Angelico, Suarezio, sententiam Pauli sic explicant. Impossibile simpliciter est, ut, qui post receptum sacrum Baptisma peccavit, innovari possit eadem ratione, illa plenitudine, ac liberalissima remissione culpæ, ac pœnæ, veluti tunc innovatus erat, cum Baptismate lustraretur: *Non relinquitur bestia*: non restat locus applicandi per alterum Baptismum summam illam plenitudinem fructuum, à Sacrificio Crucis provenientium. Tam unus, quàm alter istorum sensuum Catholicus est, iste secundus autem magis literalis: at nec unus, nec alter cuiquam peccatori negat fructum pœnitentiæ.

Antiochus
pœnitenti-
am non egit.

6. Verum enim verò, dicetis, Antiochus pœnitentiam egit, & veniam peccatorum non obtinuit. Immo non, Auditores, Antiochus pœnitentiam non egit; etenim totus hæsit in propositis de futuro, sed imprimis nihil egit de præſenti, ac dein eadem proposita penitus ordinata fuerunt ad recuperandam sanitatem corporis, non verò ad obtinendam salutem animæ. Sic est, ô boni, ad solam corporis sanitatem infelix ille destinavit orationes suas; nam illi morbus displicuit, non displicuere scelera: ille doluit ægrotus esse, non doluit esse peccator: & verò, cum videret omnibus cum propositis suis augeri suos dolores,

Deum dimisit, & mortuus est absque pœnitentia, mortuus est in desperatione. Quod si veram, ac debitam pœnitentiam egisset, haud dubiè sinceram, ac amabilem veniam obtinuisset. Certè Deus gloriam suam non reponit in vindicta, de illo sumenda, qui corde contrito procidit ad pedes ejus; sed justitiam suam demonstrat in damnandis obstinatis, & misericordiam suam triumphare facit in impertienda venia contritis. Ad hoc interposuit verbum suum: *Si pœnitentiam egerit gens illa, agam & ego*. Sic in Jeremia: *De Jerem 18. relinquat impius viam suam*. Sic in Isaia: *Nolo Isa. 55. mortem impii, sed ut magis convertatur, & vivat*. Sic in Ezechiele cum centenis aliis Sa- *Ezech. 33. cræ* Paginæ locis. Itaque certum est, quod, cum nos perfectè pœnitet de peccatis nostris, Deus impertiatur veniam; ista namque veritas est fidei, stabilita in Synodis Arausicana, Millevitana, Nicæna, ac Tridentina, cui omnes Authores Catholici subscribunt, contrariâ doctrinâ dudum proscriptâ, tanquam dogmate hæretico, ac errore Catharorum, Novatianorum, & Cataphrygum.

7. Ista pœnitentia, Christiani charissimi, nostrorum tabula naufragiorum est: hæc malorum nostrorum remedium est: hæc nostræ tristitiæ solatium est. Peregri- *Psal. 11. 8.* na videtur illa Davidis contestatio: *Memor fui judiciorum tuorum à seculo Domine, & consolatus sum*. At enim quomodo David affirmare potest, se consolatum esse in Divinorum judiciorum recordatione? Ille peccaverat, & crebrò, & graviter peccaverat. Quis major invadere terror potest mentem illius, qui peccavit, quàm si intuitum suum vertat in Deum, qui judicaturus est ipsum? Et inde David consolatur? *Memor fui judiciorum tuorum à seculo, Domine, & consolatus sum?* Sed Rex optime, quandoquidem judiciorum Divinorum à seculo meministi, nunquid etiam animum reflexisti ad universum mundum aquis involutum, ad integram regionem aliquam igne superno tetras in favillas redactam, ad exercitum quempiam totum in mari demersum? Atqui sic Deus judicat, & ejusmodi judicia exhilarare possunt adulterum, & homicidam? *Memor fui judiciorum tuorum à seculo, Domine, & consolatus sum?* Sic omnino est, Auditores; David istud enunciat, quando jam non amplius peccator fuit, Sed pœnitens, atque dicere volebat: ô Domine, dum ego recordor moris perpetui, quem semper in judicando tenebas, mihi magnam fumo metipsum solandi occasionem; nam invenio, nunquam à te damnatum esse quemquam, qui sinceram rediit ad pœnitentiam. Inundasti, verum est, aquis universum mundum; sed ante fatalem inundationem nemo ullus impiorum illo-
rum

rum egit pœnitentiam. Obruisti igneis imbribus Pentapolim; sed ante funestum incendium nemo ullus detestatus est impietatem suam. Flagellasti Ægyptum; sed ante tot comminationes tuas nemo ullus barbarorum illorum ad tuam confugit misericordiam. Quotiescunque verò Majores nostri ad te reversi sunt per pœnitentiam, illos amabiliter suscepisti ad veniam. Quandoquidem igitur in tua judicandi methodo damnare non soles verè pœnitentes, inde solidum pro me capio solatium. Peccavi quidem; sed peccasse me pœnituit, & adhuc pœnitet: peccatorum meorum recordatio me profundissima quidem afficit tristitiâ; sed memoria tuæ de pœnitentibus judicandi rationis me totum reddit serenum. *Memor fui judiciorum tuorum à seculo, Domine, & consolatus sum.*

8. Proh ingens nobis omnibus solatium, Auditores, si toto corde pœnitentiam agamus. In Divino Tribunali semper venia concessa est illi, quid legitima cum pœnitentia veniam rogavit. *& facilis est.* Itaque nobis quoque tempus est obtinendi misericordiam, dum adhuc tempus est agendi pœnitentiam. Peccavimus quidem; sed superest remedium: magna fuit obstinatio nostra; sed obstinatione nostra major est Divina clementia. Ad eam igitur humiliato corde recurramus. O ter Sancte Deus! quæ scelera non commisit Nabuchodonosor, dum eòusque sua in improbitate processit, ut in statua sua pro Deo coli voluerit? quæ flagitia non perpetravit Manasses? Ille sancti parentis filius & numero, & enormitate sacrilegiorum suorum superavit omnes Amorrhæos, homines tam religionis, quàm fidei expertes, dum fecit *super omnia, quæ fecerunt Amorrhæi ante eum:* tantum fudit in-

noxii sanguinis, ut in canalibus per plateas Jerosolymæ decurreret: *Ut impleret Hierusalem usque ad os.* Hic ipse potuit jure dicere, peccatorum suorum numero multum superari numerum arenarum maris. *Peccavi. Peccavi super numerum arenarum maris.* An *Or. Man.* in tanta criminum exorbitantia remedium fuit hisce Regibus? Fuit utique: nimirum illud ipsum, quod nobis quoque præstò est, seria pœnitentia; nisi quod illis fuerit difficilius, nobis autem sit facilius: nam pro illis debuit esse dolor de peccatis internus perfectæ contritionis, è puro Dei amore proveniens, dum in nobis sufficit etiam dolor timidæ attritionis, qui completur, atque perficitur per Sacramentum. Peccatores fuimus, & nunc uno momento possumus esse sancti: satis ad hoc est uti remedio tam efficaci. Quòd si totis & annis vixeris in odiis, aut inhonestis amoribus: si per annos, & annos fuerint sacrilegæ Confessiones, Communiones, & Sacrificia tua, tibi superest adhuc remedium. Responde vocibus illis, quibus interiùs ad pœnitentiam invitaris. Ecce, dilectissimi peccatores: istæ manus, notis insignes vulneribus, pro vobis apertæ prostant, ad recipiendam vestram pœnitentiam: hæc sacro pœnitentiæ Tribunalia, quæ per hujus Templi ambitum spectantur, vobis patent, ad rescindenda peccatorum vestrorum vincula: Deus ille, sub Eucharistico velo illic adorandus, pro vobis expositus est, paratus ad suam vobis impertiendam benedictionem, si ex corde egeritis pœnitentiam. Nolite porro tam opportunam differre occasionem: nolite tam efficax negligere remedium. Parate modò vos per actus virtutis ad pœnitentiam, & priusquam abeatis ex Ecclesia, eosdem complete per Sacramentum.

SERMO LXXVI.

Si autem in Domino peccaverit vir, quis orabit pro eo? 1. Reg. 2. v. 25.

ARGUMENTUM.

Dum veritates æternas, aut doctrinas terrificas audimus, inde percepto timore ad benè operandum uti debemus.

1. Vidimus in superiori Sermone, quodvis peccatum, & quemvis peccatorum numerum deleri per veram conversionem, veramque pœnitentiam. Quòd si igitur peccati cujuscumque, aut numeri peccatorum in hac vita non posset obtineri venia, id esse deberet, eòquòd impossibilis esset ejusmodi conversio, ac pœnitentia: & si foret impossibilis, inde deberet impossibilis reddi, vel quòd ea-

dem peccata, certum ad numerum, certamve enormitatem perducta, jam libertatem arbitrii tollerent, vel quòd in toto Divinæ Omnipotentiae thesauro non esset amplius gratia sufficiens ad veram conversionem, vel quòd ejusmodi gratia jam à Deo negaretur. Quòd ulla peccata pertingere queant usque ad tollendam arbitrii libertatem, contra fidei nostræ dogmata pugnat: ea quidem voluntatem ad ma-

lum inclinant, habitus pravorum roborant, conversionem difficiliorem reddunt; sed libertatem non auferunt. Quod in thesauro Divino non sit gratia sufficiens ad conversionem peccatoris, etiam obstinatissimi, ipsum quoque sanctæ fidei contrarium est: etenim Deus infinitè potentior est ad bonum, quàm homo ad malum: major omni malitiâ creaturæ est gratia, & misericordia Creatoris. Itaque solum superest asserere, quod à Deo quandoque in pœnam peccatorum commissorum peccatori negetur ea gratia, quæ sufficiat ad ipsius conversionem. Ista doctrina superioribus temporibus re vera quibusdam à Theologis tradita fuit. Eam tenuerunt Henricus in Quodlibetis, Abulensis super Matthæum, & alibi, Ruardus in articulis, & alii pauci. Verùm quia doctrinæ huic opponitur torrens aliorum Theologorum, atque difficulter etiam combinari potest cum effatis Divinarum Litterarum, Conciliorum, & SS. patrum, aliis eam moderari placuit, ita tamen, ut adhuc totum terrorem retineat, quin & augeat. Asserunt igitur, vita durante Deum verè nulli peccatori tantam denegare gratiam, quanta sufficiat ad ejus conversionem, at simul statuisse, quod, si quis ad numerum determinatum peccatorum pervenerit, ipsi negare velit omnem gratiam efficacem: unde converti quidem possit, sed infallibiliter convertendus non sit. Quoniam verò Sacris in Paginis conversiones deprehendunt hominum, in vitiis imputrescentium, uti Nabuchodonosoris, Monassis, boni Latronis, aliorumque, desumunt, istud decretum haud uniforme pro omnibus esse, & concludunt, à Deo stabilitum esse certum cuique peccatorum numerum, uni V. G. mille peccata, alteri centum, alii duntaxat unum; quem numerum, soli Deo notum, si quisque impleverit, infallibile per hoc Dei decretum esse, quod ejusmodi peccator, quantocunque tempore vixerit, nunquam amplius habiturus sit gratiam efficacem ad se convertendum. Doctrina hæc undique terribilissima est; cum nullus non formidare possit, ne statutum jam compleverit numerum, quem si conpleverit, nunquam se convertet, & cum tantam gratiam habeat, quæ ad sui conversionem sufficiat, ipsam impœnitentiam suam, ceu satis liberam, imputari sibi experietur ad novam culpam, atque majorem pœnam. An ista doctrina verè recipienda sit, in sequenti Dissertatione percipietis. Quod si hodiernam dictionem audieritis, non idcirco omittite quaquam de causa audire sequentem, & spero, vos perutile hausturos esse solatium. Modò fundamenta perscrutemur hujusce doctrinæ, quæ reducuntur ad auctoritatem, & ad rationem.

2. Auctoritas ad geminam præcipue refertur loquendi formulam, Divinis in Litteris frequenter inveniendam. Prima est illa, qua manifestè sermo fit aliquibus de peccatoribus cum addita mentione, quod jam impletus, vel non impletus sit ille peccatorum numerus, quem Deus expectare decreverit. Ita Deus apud Amos Prophetam ait: *Super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertam eum. Super tribus sceleribus Gaza, & super quatuor non convertam eum &c.* In Genesis Libro Deus dixit Abraham: *Necdum completa sunt iniquitates Amorrhæorum: & Christus apud S. Matthæum: Implete mensuram Patrum vestrorum.* Itaque mensura hæc Divinis in decretis consistit. Altera loquendi methodus est illa, qua dicitur Deus reprobare, derelinquere, excæcare, indurare. *Nullus potest corrigere, quem ipse despexit - Dimisi eos secundum desideria cordis eorum: ibunt in adinventionibus suis - Domini sententia fuerat, ut indurarentur - Cujus vult, miseretur: quem vult, indurat. Obdurabo cor Pharaonis. Curavimus Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam: præter alias ejusmodi dictiones patheticas.* Iste porro reprobationes, istæ derelictiones, ista excæcatio, ista obduratio, vel significant omnimodam quamdam omnis gratiæ subtractionem, vel saltem negationem gratiæ, quæ sit efficax: non illam omnis gratiæ subtractionem, uti supponimus: igitur negationem gratiæ efficacis. Ista negatio positiva fundatur in decreto, de quo loquimur: itaque Deus constituit hoc decretum. Accedit etiam ratio tum, quia causam videmus moventem ad ejusmodi decretum; peccata quippe gravia & merentur istam pœnam, & expedit, eam pœnam delictis infligi, ad demonstrandam videlicet Divinam Justitiam, atque ad incutiendum peccatoribus terrorem: tum quia spectamus id in effectu, dum alii damnantur ob majorem, alii ob minorem culparum numerum.

3. Ista sunt hujus opinionis argumenta: venite proximam ad Allocutionem, & audietis haud admodum difficilem ad ea responsionem. Hodie vos admonere tantummodo velim, ut vobis à duobus caveatis grandibus erroribus, in quos facile incidetis, si doctrinas ejusmodi severas aversemini. Primus error est, absorberi quadam anxietate prorsus inutili, quæ tota consistit in molesta quæpiam tristitia, & nihil præterea. Alter est, ex aliqua præsumptione se deduci permittere ad alacrius peccandum, dicendo: Jam à me non stat impedire, quod Deus de me decrevit. Si gratia mihi concedatur efficax, ero securus: ea si mihi negetur, jam non superest remedium. Primus horum effectuum facile

Henr. Quod.
l. 8. q. 1.
Abul.
Matth. 4.
Ruard. art.
6.

An decretum
sit certus
peccatorum
numerus.

Amos. 1.

Gen. 15. 16.
Matth. 23.
32.

Eccel. 7.

Psal. 8.

Joel. 11.

Rom. 9.

Severis in
doctrinis
cautelâ opus
est.

esse nascitur in mentibus timoratis, alter autem in animis liberis, atque protervis, quando certæ quædam opiniones coram populo exaggerantur. Ita sacri zeli verbera abeunt irrita: refecantur pedes bonæ spei, dum animus erat abscindere brachia peccato, & ipsis verberibus docetur expeditius currere præsumptio. Verumtamen id firmiter tenete, quod sancta Fides vobis præbet. Deus ex sua parte nos omnes salvos fieri cupit; sed non nisi ope bonorum operum, & fugæ à peccatis: ille nobis non deest suis auxiliis: quodsi damnemur, nostrâ culpâ id accidet: si vixerimus, & mortui fuerimus in Dei gratia, infallibiliter salvi erimus. Hujusmodi dogmatibus moveamur, nostramque salutem operemur. Præclarum in hac re lumen, Auditores, capite à diversa ratione, qua Reges quatuor sese habuerunt in factis sibi quatuor funestis revelationibus. In duabus agnoscetis, quid nobis vitandum, & in duabus, quid agendum sit. Reges quatuor sunt Saul, Rex Ninivitarum, Balthasar, & Ezechias. Sauli umbra mortui Samuelis apparet, ac voce terribili jacturam insinuat & Regni, & vitæ, proximè imminentem utramque. *Gras autem, inquit, tu, & filii tui mecum eritis.* Simile quid umbra manûs, in opposito pariete scribentis, Balthasari nunciat, quod Daniel illi clarè legit, atque gravem comminationem explicat: *Numeravit Deus Regnum tuum, & complevit illud: &c.* Ezechias Regi pariter Isaias imminentem mortem vaticinatur: *Dispone domui tue; morieris enim tu, & non vives.* Denique Regi Ninivitarum Propheta Jonas prædicit, immò non ipsimet prædicit, sed solum ipsi narratur ab aliis, prædici ab illo Vate subversionem infelicis civitatis. *Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur.* Hic videtis quatuor Prædicatores, omnes Prophetas: quatuor prædictiones, omnes comminatorias: quatuor Auditores, omnes Reges. Jam videamus quoque deliberationes eorundem.

4. Saul, audita gravi Samuelis comminatione, totus deficit, sese abjicit, in profundissimam tristitiam decidit, humique prostratus, & refocillationem, & omnem cibum respuit. *Statimque Saul cecidit porrectus in terram; extimuerat enim verba Samuelis; & robur non erat in eo.* Quid autem inde? Solum in tam funesta cogitatione defixus, nec unum passum, qui sit utilis, progreditur: non rogat veniam à Deo: non dolorem de suis peccatis elicit: se totum amittit in semetipso circa malum impendens affligendo, nihilque agit in adhibendo remedio. Contrà Balthasar accepta terribilissima prædictione nil movetur, eam mirissima cum tran-

quillitate recipit, ac Daniele, terrifici mysterii interpretem, magnis honoribus afficit. *Tunc jubente Rege indutus est Daniel purpurâ, & circumdata est torques aurea collo ejus & prædicatum est de eo, quod haberet potestatem tertius in Regno suo.* De cætero autem, quod quisque vult, cogitet: certè non invenimus, infelicem Monarcham vel unum verbum esse locutum de sua conversione ad Deum. Istæ nimirum duæ sunt semitæ, in quas frequenter Auditores dividuntur, quando terribiliores doctrinæ de Prædestinatione, ac de gratia proponuntur: aliqui anxietates concipiunt, alii timorem omnem excutunt, neutri ad id, quod expediret, ad veram scilicet conversionem, sese movere volunt. At enim inutilis est anxietas priorum, & periculosa tranquillitas posteriorum, in utrisque verò reprehensibilis negligentia suis in periculis considerandis. Verum, dicetis, quid ergo nobis agendum est? Id nempe, quod Ezechias, & Rex Ninive egit. Ezechias audito terribifico nuntio ex alto corde mox indoluit, at non in hoc solo otiosè stitit; etenim illicò ferventibus cum precibus ad Deum se convertit: *Oravit ad Dominum.* Rex Niniviticus amara cum pœnitudine, sinceræque cum conversione subito se in Divinæ misericordiæ brachium abjecit. *Surrexit de solio suo, & abjecit vestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere.* En in istis neque tristitiam, neque tranquillitatem, nec desperationem, nec præsumptionem deprehendimus; sed invenimus preces, invenimus pœnitentiam. Quisnam quatuor istorum Regum res suas melius collocavit? Enimvero Saul omni cum tristitia sua die sequenti mortuus infelicitè est: Balthasar omni cum tranquillitate sua, eadem adhuc nocte occisus est: Ezechias autem pristinæ sanitati restitutus est: Rex Ninivitarum intentata castigatione liberatus est. Prophetæ simpliciter absque remedii spe locuti fuerant: *Morieris, Ninive subvertetur;* at oratio, ac pœnitentia præsentissimum fuere remedium. Qui desperavit, qui præsumpsit, periit: qui oravit, qui se convertit, salvus evasit.

5. En clarissimum vobis omnibus exemplum, Auditores, è quo discatis ad orationem, agendamque de peccatis vestris pœnitentiam vos convertere, quando vobis certi terrores proponuntur. Ad quid, obsecro, vos affligitis anxietate semper inutili, si ea merè speculativa sit? Ad quid vos multum cruciatis in hoc, utrum sit major, vel minor fidelium reproborum numerus in comparatione electorum? Ad quid vos molesta scrutatione conficitis, an certa dentur in Deo decreta, quis ordo sit prædestinationis,

H h 3

- aut

Ezechias, &
Rex Ninive
convertitur.Prædictione
funesta, Saul
tristatur:

1. Reg. 28.

Dan. 5.

Isa. 38.

Jon. 3.

1. Reg. 28.
29.Balthasar
non emen-
datur:

Diabolus,
doctrinam
de decretis
Dei sciens,
nos tamen
tenet.

Nec in na-
turalibus
omnia de-
cretis Dei
relinqui-
mus.

Florim. &
Ang. pia
Hilar.

Femina
nobilis
præcones
hæreticos,
eam do-
ctrinam
urgentes,
ludit.

aut reprobationis, & similia? Quem fructum capitis ex hisce cogitationibus, nisi fervidas preces, seriâque conversionem eruatis? Diabolus, intellectus subtilissimi spiritus, omni Theologo profundius totam Theologiam callet; & nihilominus animas nostras tentare, & omnibus artibus oppugnare non desinit. Ille posset intra semetipsum ita ratiocinari: Si hæc anima gratiis efficacibus adjuvetur, ego ex ejus tentatione nihil aliud referam, nisi probrum, & victi dedecus; secus autem, & si gratiæ ipsi desint efficaces, etiam citra omnem tentationem meam certò mea erit: ad quid ergo labor meus? cur frustra meam operam perdo? Verùm non ita ratiocinatur Diabolus, eò quòd probè sciat, Ita nequaquam ratiocinandum esse. Quid, quòd ipsi vos Auditores, in rebus corporis, atque mundi non ita ratiocinamini, cum tamen quemadmodum in ordine gratiæ necessaria sunt auxilia supernaturalia, sic pariter necessaria sint adjumenta naturalia in ordine naturæ? Quapropter nunquam dicere consuevistis: vel Deus decrevit, ut ego prandeam, vel decrevit, ut non prandeam: si posterius hoc statuit, cur mensæ assideam, cibosve apportari jubeam? etenim infallibiliter non prandebo: quòd si verò prius Deo constitutum sit, quid opus est parare cibos, aut mensam sternere? nam absque hoc mihi certum, & securum est meum prandium. Dexterè hoc eodem argumento usa est nobilissima quædam in Germania Mulier, uti Florimundus refert. Huic præcones hæretici, ut videlicet eam perverterent, perpetuò in aurem ingerebant immutabilia Dei nostri decreta, tortissimis cum præmissis, & conclusionibus illis, quas hujus facis homines & supponere, & inferre solent. Prudens Domina tedium suum studiosè dissimulabat, & omnes ad solemne certa die convivium invitabat. Illi haud gravatè condixerunt, atque venerunt. Id temporis circa hyemis umbilicum erat, nives in terra, ac Boreas in aëre invicem sese stipabant, atque vix ignis amplius par erat arcendis acribus horum insultibus. Interea Præcones introducti sunt in amplum triclinium, ubi ligna humida, ac viridia multum quidem fumi, sed nihil calidæ flammæ producebant, & arte peculiari fractæ fenestræ ventos recipiebant, fumumque retinebant. Post tempus aliquod famuli splendidè sternunt magnam

tabulam, sed sine ferculis, & hic ipse splendor, & apparatus elegantia magis vividam eorum orexin excitat. Ista jam aliquo tempore velut intra claustrum continebatur, cum à Domina nuncius ad Hospites adest, qui dicat: ignoscant illi tantæ moræ: necessarium esse Dominae prius expedire certa negotia litteraria: hisce peractis mox affuturam. Inde post horam circiter venit alter nuncius, qui repetat: excusatam habeant eruditi Domini nimiam cunctationem: supervenisse quasdam ad familiare alloquium Heræ: dimissis illis venturam ad ipsorum obsequia. Fremebant interea miseri præ fame, plorabant quasi præ fumo, ac tremebant præ frigore. Demum die jam in vesperem inclinante, ecce Domina vultu suavi, & ad omnem civilitatem composito, ingreditur. Laus Superis! tandem horâ cænæ prandebimus, cogitaverint illi; sed fallor: Domini mei, ait illa, spero, fore, ut mihi condoleatis: invitavi vos ad convivium; sed, quin ego præscirem, decretum erat, hodie vos absque prandio futuros esse. Jam nihil paratum est: & ad quid esset apparatus qualiscunque contra decretum inevitabile Dei? Istæ sunt doctrinæ, quas mihi dudum insinuastis, & inculcâstis: hodie demonstratis eas esse veras. Nempe decretum erat, vos hodie mansuros esse jejunos; & hem hucusque jejuni mansistis; quoniam verò contrarium pro me decretum erat, ego prandium meum jam sumpsi. Sic illa præcones egregiè delusos à se dimisit, & isti ridentes plus in eam fellis evomuere, quam cibi gustavere.

6. Qua appositissima garrulos rabulas hallucinandi ratione prudens Fœmina nos clarè docuit, quòd, quemadmodum in omnibus rebus terrenis operamur, si velimus, & nunquam nobis Divinus concursus, sive cooperatio deest, ita pariter in rebus animæ Dei auxilio nunquam destituamur, modò nos in eo, ad quod tenemur, non deficiamus. Atque hunc velim esse fructum, quem ex hodierno Sermone hauriatis, Auditores amandissimi. Nolite contristari, vel temerè præsumere in doctrinis de gratia; sed potiùs orate, & cooperari studete. Orate, ut auxilia gratiæ obtineatis: cooperari auxiliis gratiæ studete, cum ea à Deo donata obtinuistis. Quòd si hoc egeritis, viam vobis rectam ad Paradisum sternatis.

S E R M O LXXVII.

Si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? 1. Reg. 2. v. 25.

A R G U M E N T U M.

Gratia actualis explicatur ad solidum peccatoris solatium.

1. **P**Ræcedenti in Dictione inquisivimus, utrum gravis ratio sit asserendi, Deo constitutum esse quolibet in homine tot, atque tot peccata tolerare, quibus perpetratis, etsi multo tempore dehinc homo vivat, absolute Deus omne neget auxilium, quod sit efficax ad ejusdem peccatoris conversionem. Audivimus ibi rationes rigidæ sententiæ: hodierna die percipiamus, quibusnam fundamentis nitatur sententia benignior, atque communis. Ista duo sunt, unum negativum, alterum positivum, ut in Scholis ajunt. Negativo sic arguitur: In Deo non est adstruendum decretum aliquod positivum, ipsi liberum, nisi sit ab ipso manifestatum: decretum ejusmodi non est manifestatum: igitur adstruendum non est. Quod autem Deus ejusmodi decretum non manifestaverit, ostenditur responsione ad allegatas in priori Sermone sententias.

2. Incipiamus ab ea, quæ fortior aliis videtur. *Super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertam eum.* Quanam hujus loci explicatio vera, ac litteralis est? Hoc ut ritè intelligatur, oportet quærere, primò, quid insinuetur illis vocibus: *non convertam eum*: secundò, quid illis aliis *Super tribus sceleribus, & super quatuor.* Porro prioribus in verbis: *non convertam eum*, opus est indagare, quis intelligatur per illum *eum*: dein, quid sit: *non convertam.* Certè Damascus, Gaza, Tyrus, Edom, Ammon, Juda, Israël, de quibus omnibus eandem Propheta repetit loquendi formulam, fuerunt aliæ civitates, aliæ regiones; atqui tam istæ, quàm illæ sicut in Hebræa, sic & in Latina censentur ad genus foemininum: itaque videtur, dicendum esse: *non convertam eam*: & nihilominus tam Hebræa, quàm Vulgata Latina constanter legunt *eum*: quapropter hæc vocula *eum* non ad enumeratas refertur civitates, ac provincias, sed aliud quodpiam substantivum masculini generis appellatur. Ista loquendi ratio Sacris in Libris inusitata non est: in Canticis enim dicitur: *Osculetur me osculo oris sui*, nec est, ad quem referatur illud *sui*: in Psalmis: *Fundamenta ejus in montibus sanctis*, nec est, ad quem referatur *ejus*: apud S.

Joannem: *Domine, si tu sustulisti eum, neo est, ad quem referatur eum.* Verùm ista vocabula relativa suppleant locum substantivorum: *Sponsus, Hierusalem, Christus.* Ita hîc quoque dicitur: *Non convertam eum*, per hoc *eum*, supplendo nomen substantivum, quod reticetur, & quodnam sit, ex ipso contextu nullâ operâ facillimè eruitur, videlicet, *furorem*: atque vult innuere Deus: non retraham furorem meum, non placabor, donec Damascus, Gaza, &c. penitus conversæ fuerint. Ita hoc intelligunt Vatabl. Remigius, Lyranus, Sa, Theodoret. Cyrill. Hupatius, Sanct. hîc. *non convertam eum: non convertam furorem.* Quod istud sit verum, attentè duo priora legite capita Prophetæ Amos, ubi crebrò repetitur ista, de qua loquimur formula: *deprehendetis, omnes, quas ibi Deus minitatur, punitiones esse solum temporales, uti bella, incendia, vastationes, desolationes, nulla mentione facta de quadam castigatione spirituali.* Quare seu consideremus authoritatem Interpretum, sive Contextum, qui semper magnum ad intelligendas sententias obscuras lumen præbere solet, Deus non comminatur subtractionem auxiliorum vel sufficientium, vel efficacium ad conversionem, sed solum punire populos illos minitatur. *Non convertam eum. Non convertam furorem.* Audiamus unum pro omnibus, S. S. Hier. hîc: Hieronymum. *Expectavi, sic ille suam paraphrasin adornat: Expectavi multo tempore, ut agerent pœnitentiâ, & ideo nolui punire peccantes, ut aliquando conversi reciperent sanitatem; verùm quia tertio, & quarto eadem faciunt, cogor mutare sententiam, & plagis corrigere delinquentes.* Quibus in verbis perspicuè videtis, Doctorem Maximum non judicasse, quod allegato loco, *non convertam eum*, intentetur auxiliorum subtractio, sed potius existimasse, quod insinuetur ratio conferendi auxilium efficacius ad correctionem, conjunctum nempe cum flagellis: *cogor mutare*

Vatabl.
Remigius
Lyranus,
Sa, Theo-
doret.
Cyrill. Hu-
patius,
Sanct. hîc.

Sententia
de decretis
Dei expli-
catur benig-
nitas

Cant. 1.

Psal. 86.

tare sententiam, & plagis corrigere delinquentes.

Septena-
rius nume-
rus deno-
tat multi-
tudinem
indefini-
tam.

Prov. 30.

Eccli. 26.

3. Jam verò quid significant verba : *Super tribus sceleribus*, & *super quatuor*? Tria, & quatuor, aliqui cum Vatablo, ac Isidoro dicunt, conficiunt septem: numerus autem septenarius in Divinis Litteris multitudinem denotat indefinitam: unde Deus hîc minatur, quòd propter magnam scelerum multitudinem castigaturus sit illos populos. Explicationi huic Interpretes alii non adstipulantur; eòquòd, sicut ad inductionem Contextuum aliorum patet, vox *quatuor*, post vocem *tria*, designat numerum, non *Cardinalem*, sed ordinis, ut ea verba vim istam habeant: *Super tribus sceleribus*, & *super quartum*. Ista loquendi ratio proverbialis erat apud Hebræos. Ita videre est in Amos, qui primis in duobus Vaticiniis sui Capitibus hoc ipsum sæpius repetit. Ita videre est in Proverbiorum capite trigesimo: *Tria sunt insaturabilia*, & *quartum*, quod nunquam dicit, sufficit. *Tria sunt difficilia mihi*, & *quartum* penitus ignoro. *Per tria movetur terra*, & *quartum* non potest sustinere. *Tria sunt, quæ bene gradiuntur* & *quartum* incedit feliciter. Ita videre est in Ecclesiastico. *A tribus timuit cor meum* & *in quarto* facies mea metuit: & alibi. In isto proverbiali modo loquendi non sola designantur tria peccata vel in individuo, vel in specie, cum addito quarto; nam, quemadmodum rectè Caspar Sanctius hîc observat, impossibile videtur, omnes illas adeò diversas gentes, ad quas Prophetæ sermo extenditur, tria duntaxat commisisse peccata, & postmodum superaddidisse quartum enorme, de quo mentio fit in Contextu. Quare omnes fere Sancti Patres, & Interpretes in hoc conveniunt, quòd dicant, determinato numero trium indeterminatè significari magnum numerum peccatorum, quibus adjuncto tandem ultimo, quod subin describit Prophetæ, Deus ad flagella procedere minatur: quin illud etiam, addit idem Sanctius, quod appellatur quartum peccatum, probabiliter multa peccata continebat. En igitur totum sensum simul unitum verborum: *Super tribus sceleribus Damasci*, & *super quatuor non convertam eum*. Propter omnia civium Damascenorum flagitia, quibus oppidò graves pœnas merebantur, ego non punivi eos in hac vita; verum post ingentem crudelitatem, qua Galaaditas contrivère, quemadmodum in area frumentum tritatur, ac supra eos incedentes, flagellis ferreis excussère, flagellabo eos, neque retraham furorem meum, donec omnino contriti fuerint: faciam ædes eorum incendio perdi, ipsos in partes varias dispergi, ac in servitutem redigi. *Super tribus sceleribus Damasci*, & *super quatuor non convertam eum*,

eòquòd trituraserint in plaustis ferreis Galaad, & mittam ignem in domum Azaël, & devorabit domos Benadad, cum cæteris, quæ subsequuntur ibi. Simili ratione explicantur ejusdem Prophetæ Amos prima duo Capita, atque hinc etiam intelligetis alias sententias in Allocutione præcedente citatas. *Necdum completa sunt iniquitates Amorrhæorum*. Implete mensuram patrum vestrorum; in priori quippe sermo est de regione Amorrhæorum in Abrahæ posteros transferenda: in altera Christus loquitur de Jerosolymorum excidio: in utraque temporali de castigatione agitur: in neutra mentio fit de gratia: quin immò temporalium punitionum occasione Deus gratiam abundantius conferre solet; cum illæ ab infinita Dei misericordia ordinatæ sint ad conversionem, quando ab ejusdem justitia intenduntur ad pœnam.

4. Nunc gradum faciamus ad alteram classem locutionum, quibus se Deus dicit indurare, excæcare, in sensum reprobum dare, derelinquere peccatores. Induratio peccatoris quid sit? Induratio propriè dicitur oppositio contrariata, qua voluntas semper resistit vocationibus, ac motionibus supernaturalibus, etiam extraordinariis: & peccator, istis resistens, appellatur obstinatus, obduratus. Excæcatio nuncupatur illa vis perpetua, qua voluntas assidue curat impedire in intellectu lumina supernaturalia, eumque divertit aliò, vicissim autem introducere studet alia principia torta, falsasque regulas, ut adeò peccator tranquillius vivere queat in suis peccatis: & peccator, ita sinistrè agens, dicitur excæcatus, ac datus in sensum reprobum. Derelictio in desideriis appellatur continua quædam commoditas, corporalibus potentiis relicta, unde facile executioni tradantur earundem pravæ voluptates: & peccator, cui Deus istam relinquit commoditatem, ac facilem executionem, vocatur derelictus desideriis suis. Denique derelictio Divina dicitur omnium subtractionis gratiarum, omniumque auxiliorum extraordinariorum, solis illis peccatori relicta, quæ pertinent ad providentiam supernaturalem ordinariam, tametsi Deus prævideat, istis peccatorem ad emendationem suam uti nolle. Sic à Theologis communiter explicantur isti termini, & explicatio vera esse cognoscitur, si considerentur sententiæ, atque contextus, qui sacris è Paginis hanc in rem adducuntur. Hisce fundamenti locò stabilitis, quando Deus dicitur indurare cor, aut excæcare mentem cujusquam, per hoc non innuitur, quasi *positivum* in Deo sit decretum, quo velit, aut intendat, aut etiam *positive* agat, ut in peccatore talem inveniat resistantiam; sed solum eam permittit, aut non impedit, non amplius auxi-

Vide Syl-
vestr. Maur.
de Deo l. 2.
9. 80.

auxilia fortiora , & extraordinaria con-
ferens indigno : quæ de causa peccator ipse,
non cooperans , immò resistens auxiliis ,
à Deo concessis , & induratur , & excæ-
catur à semetipso : atque de hoc ipso non
certa nobis est ratio asserendi , permis-
sionem illam à Deo alligatam esse huic ,
aut illi peccatorum numero. Id ipsum de
Divina derelictione concludetis.

vult
conversio-
nem pecca-
toris;

Ezech. 33.

5. Verum quidem est , quòd grave pec-
catum & ista , & alia deteriora mereatur :
verum est , quòd hoc ad magnum pec-
cantis terrorem vergere possit ; sed etiam
verum est , quòd Deus peccatori non om-
nes infligat pœnas , quas meretur : ve-
rum quoque est , quòd vita durante sem-
per misericordia prævaleat : verum pari-
ter est , quòd Deus inducere terrorem
velit , sed idcirco desperationem excitare
nolit. Invenio , quòd invitationes ad
pœnitentiam ad omnes extendantur : *Ve-
nite ad me omnes , qui laboratis , & onerati estis ,*
ait ipse Deus. *Convertimini ad me. Nolo*
mortem impij , sed ut convertatur impius ab impie-
tate sua , & vivat. Impietas impij non nocebit
ei , in quacunque die conversus fuerit ab impietate
sua. Convertimini : convertimini à viis vestris :
& quare moriemini domus Israël ? En istis , ac
similibus loquendi formulis utitur Deus
erga peccatores. Non item invenio , quòd
aliquando dicat : Venite : convertimini :
omnes modò potestis ; at verò res ita di-
sponam , ut nunquam convertamini , ut
ad sinum meum non veniatis. Non , ô
Dilectissimi , non ita ; sed *Quare moriemini*
domus Israël ? Quare putatis , adeò me promp-
tum esse vestram ad damnationem , dum
vobis tempus indulgeo , ut per pœniten-
tiam vobis vitam comparetis æternam ?
Adhibete , quæ vobis concedo , remedia ,
& amplius scrutari nolite : mihi vos per-
mittite , & commendate : vocationibus
meis aurem date , & vivetis : *Convertimini :*
quare moriemini domus Israël ? Sit , vos toto
tempore vitæ vestræ ad hodiernam usque
diem vixisse millenis in flagitiis : sit , om-
nes devotiones vestras non nisi mera fuisse
sacrilegia , omnia opera vestra non nisi
meram turpitudinem , omnes passus ve-
stros non nisi mera scelera : si vita vobis
superfit , tempus quoque vobis superest.
Impietas impij non nocebit ei , in quacunque die
conversus fuerit ab impietate sua. Num gravia
sunt peccata vestra ? num labor vos ter-
ret , atque difficultas in superandis per-
versis habitibus vestris ? in amabilia bra-
chia mea vos conjicite , & ego tam grave
pondus relevabo : ego merita Sanguinis
mei vestris jungam laboribus , qui ipsi
quoque donum sunt meæ gratiæ. *Venite*
ad me omnes , qui laboratis , & onerati estis. Ru-
pisti , ô homo , verum est , rupisti sapius
filum salutis tuæ ; sed bono sis animo ,
nam ego salutem tuam non uno duntaxat

affixi filo : multa sunt vincula , quibus
ad me elevare te cupio : *Traham eos in vin-*
culis charitatis. Respuisti quidem bonum
consilium illud , & per hoc filum unum
rupisti : duriter eleemosynam illam negasti ,
& per hoc alterum filum fregisti : quin
in illa concione voces meas audires , tem-
pus in rebus amatoriis malè perdidisti , at-
que per hoc filum aliud abscidisti ; verum
idcirco tibi neutiquam desperandum est :
restant aliæ catenæ , quibus adhuc in tem-
pore elevari potes : *Traham eos in vinculis*
charitatis. Hujusmodi locutionibus Dei
junguntur etiam aliæ Sanctorum Patrum ,
qui repetunt identidem , nobis , quamdiu
vita superstes est , tempus adhuc esse , ut
efficiamur sancti. *Quando hinc excessum fuerit S. Cypri. l. 4.*
jam non erit locus pœnitentiae : hinc vita aut amit-
titur , aut tenetur , neque quisquam aut peccatis
retardatur , aut annis , ait S. Cyprianus , & S. Aug. l.
D. Augustinus , Voluntas Dei , ait , nunquam de pœnit
in hac vita defuit justitiæ , pietati que mortalium. S. Greg. l.
S. Gregorius addit : Quisquis delinquit , & Mor. c. 4.
vivit , idcirco hunc Divina dispensatio in equalitate
tolerat , ut ab iniquitate compescat. Istæ loquen-
di formulæ jam non quidem demonstrant ,
Deum cuique peccatori peculiaria , & ex-
traordinaria gratiæ auxilia efficacia con-
ferre velle ; sed ostendere tamen viden-
tur , in Deo non esse positivum decretum
ea positivè negandi.

6. Ingeret hinc forsàn aliquis : Ista do-
ctrina latam aperit semitam ad præsump-
tionem temerariam , & animos addit ad
peccandum. Sed Optimus Deus ignoscat
illi , qui sic aut cogitat , aut loquitur.
Omitto jam enormem ingratitude ,
quæ foret , si propterea quis Deum offen-
deret , quia Deus bonus est : & si hoc titulo
Deum offendamus , quoniam , obsecro ,
eundem amabimus ? Id solum animadverto ,
quod à vobis , Auditores dilectissimi ,
probè notari cupio : Deus equidem no-
bis sua promisit auxilia , cum prævenien-
tia , tum concomitantia , neque nobis
ratio suppetit asserendi , à Deo decretum
esse taliter ea temperare , ut illis pecca-
tor non cooperetur ob certum peccato-
rum numerum , ab ipso jam completum :
& inde magnos animos capiat oportet ,
quisquis peccaverit , ut plena cum fidu-
cia ad pœnitentiam currat. Verum id
quoque certum est , quòd nobis non duo
simul Deus promiserit : & istud sufficit ad
incutiendum terrorem illi , qui peccare
deinceps cogitaverit. Nimirum Deus
nunquam nobis promisit tempus : Deus
nunquam nobis promisit ad salutem obti-
nendam prodigia. Tempus non promisit :
quin potius nos improvisò invadere , &
hinc auferre comminatur : *Veniam , sicut*
fur - - Quæ hora non putatis , Filius hominis ve-
niet ; & ipsi nostris hisce oculis identidem
cernimus , non paucos ea ratione mori.

sed non pro-
mittit tem-
pus,

neque prodigia.

Prodigia non promisit, & quidem neque prodigia in ordine physico naturæ, neque prodigia in ordine supernaturali gratiæ. Fortè Deus prævidet, in te jam à multo tempore coqui humorem apoplecticum, qui tandem hac nocte maturescet, dum tu dormis in peccato: fortè prævidet, juxta cursum causis secundis proprium subito casurum tectum illud, atque te sub ruinis opprimendum esse: fortè prævidet, à rivale tuo te violenter impetendum, & ex acceptis vulneribus moriturum esse. Jam ad impediendam ejusmodi mortem opus esset, ut per prodigium Deus impediret, vel turbaret cursum naturalem causarum secundarum: veruntamen hoc Deus nunquam promisit. Rursus in ordine gratiæ pensandum vobis est, quòd supernaturali Providentia Dei constituta sint aliqua media naturalia, quibus è peccato susciteris. Ista sunt lumina, ac motiones internæ, quas ille solet immittere opportuna occasione, dum auditur è cathedra dictio sacra: dum leguntur libri spirituales, dum animus occupatur in meditatione dogmatum veritatis æternæ, dum vacatur piis precibus, dum impensius homo sese Deo commendat, & similibus aliis. Ista sunt media, quibus de lege, ut ita dicam, ordinaria Deus nobis suas vult conferre gratias; cum verò ultra hujusmodi progreditur media, tunc operatur è providentia extraordinaria, quæ operatio, quemadmodum rara est, ita miraculum appellatur.

7. Jammodò attendite. Quemadmodum Deus tibi suum concursum, & auxilia naturalia confert per media ordinaria, exempli causâ: Deus te calefacit, sed ignis ope: te nutrit, sed non nisi per cibos; quòd si constituas non recipere calorem ab igne, nutrimentum à cibis, aut etiam accedere renuas ad flammam, & recuses alimentum, calore carebis, vitâ destituêris; quia Deus non tenetur prodigio te calefacere, nutrire, aut conservare: ita pari fere modo te Deus excitat ad poenitentiam, sed per sacras concio-

nes, exhortationes, lectiones, internos remorsus, & alias hujusmodi vias. Quòd si tu vel ea media recuses, vel ad eum statum redigas, ut illa nimium debilia fiant, jam opus esset prodigio. Exempla statuo: Tu nunquam de Deo cogitare consuevisti: mentem habes oppletam semper cogitationibus aut impudicis, aut vindictæ cupidis: ad sacras conciones non auscultas: preces fundere negligis: ad sacratissima gratiæ mysteria non accedis: & ecce graviter vulneraris, aut morbo repente corripieris. Hic ad animum tuum speciebus tam altè radicatis evacuandum, ad introducendas species amoris, aut saltem filialis timoris erga Deum, requiritur prodigium. Deus fortè tibi loquetur ad cor: age poenitentiam: actum contritionis elice. Istud revera sufficeret, quia accederet auxilium gratiæ, semper à Deo paratum, cum animam excitat ad bonum: sufficeret, inquam, ad hoc, ut arbitrium tuum eliceret actum contritionis; at istum sola cum excitatione hac non eliciet. Ad superandam resistantiam tuam necessaria foret gratia quædam prorsus extraordinaria; quam tamen Deus nunquam promisit. Ah miseram animam, ad eum denique statum redactam, ut opus habeat gratiis ita peculiaribus, & extraordinariis! Possibile quidem est, eam converti, sed perquam difficile. Quo è puncto primum est uti discatis, Auditores, rogare Deum, ne vos unquam ad eum statum deducat, & si fortè malo vestro jam ad illum devenieritis, impensius rogare Deum, ut vobis succurrere dignetur. Si vobis alia omnia deficient, hoc semper vobis restat, quòd orare possitis. Adhibete hoc remedium, quod nunquam Deus denegat. Alterum est, ut verum percipiatis thematic præmissi sensum: *Si in Dominum quæ peccaverit, quis orabit pro eo?* Reconciliatio cum Deo non desperata, sed solum difficilis esse dicitur: difficilis, eò quòd, cum usque adeò peccatorum enormitas increverit, jam ad conversionem necessarium sit prodigium.

S E R M O LXXVIII.

Si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? 1. Reg. 2. v. 25.

A R G U M E N T U M.

Correptio fiat secretò, iteratò, ac celeriter.

1. **A**Udivimus, & explanavimus hucusque correptionem, qua Heli parens filios suos reprehendit, at non item explicavimus, cur illa correptio tum à Sanctis Patribus, tum ab Inter-

pretibus incusetur tanquam nimis benigna, ac justò remissior. Heli actiones illorum pessimas appellat, infames, atque scandalò plenas coram omni populo: minatur illis castigationes à Deo, affirmans, esse

Heli an filio
nimis remisse
corripuerit.

esse difficillimum obtinere tantarum culparum veniam. Quid ultra bono parenti fuit agendum? quid ultra dicendum? Mendoza existimat, illam in hoc defecisse, quod privatim, & occultè facta sit, ita nimirum, ut parenti valde debili, ac tenero satis fuerit admonuisse secretò, cum tamen, quia culpa filiorum publica fuit, etiam publica debuisset esse reprehensio. Hanc in rem adducit exemplum Servatoris, qui puellam mortuam, & adhuc domi suæ clausam, ibi privatim revocavit ad vitam, exclusis aliis testibus præter tres fideiores discipulos suos, ac defunctæ parentes, quibus ipsis quoque silentium injunxit. *Non permisit intrare Secum quemquam, nisi Petrum, & Jacobum, & Joannem, & patrem, & matrem puellæ: & paulò post: præcepit, ne cui dicerent.* Contra ubi res erat de Juvene Naimita, cujus cadaver jam publicè per plateas civitatis efferebatur, atque de Lazaro, cujus corpus jam publicè sepultum erat, Christus publicè in magni populi frequentia vitam utrique reddidit, ut inde doceret, uti Beda observat, errores privatos privatim corripiendos, publicos autem publica reprehensione castigandos esse. *Puella in domo jacens, paucis arbitris exsurgit, ait Venerabilis Doctor; Juvenis extra portam, multa turba comitante, atque intuente suscitatur. Lazarus de monumento vocatus, in tantum populo innotuit, ut plurima Domino turba cum palmis occurrerent: quia publica noxa publico eget remedio: levia seu secreta peccata, secreta queunt pœnitentia deleri.* Quoniam igitur peccata Ophni, ac Phinees, publico scandalo fuerunt omni populo, Heli parens eorum ipsos publicè reprehendere debuisset.

Correptio
Sit secreta: 2. Verùm ista doctrina non caret sua difficultate; siquidem ordine communi correptio secreta sit oportet. Certè Christus ipse præcipit, ut fiat à solo erga solum: *Corripe eum inter te, & ipsum solum.* Elegans est animadversio, qua Ecumenius considerat id, quod in Actis Apostolorum de morte Saphyræ scriptum est. Ibi de ea dicitur: *Cecidit ante pedes ejus, Apostoli Petri, & expiravit.* Itane illa tam vicina Petro erat? *Quomodo ad pedes ejus?* Et respondet ille: Petrus ipse Saphyram adeò propinquam ad se vocaverat, ut, si in se reverti, ac Secretò delictum suum confiteri vellet, aliorum aures cur formidaret, non haberet. Apostolus illi quidem loquebatur multis præsentibus, sed in tanta vicinitate, ut ipsa neutiquam timere posset, ne à quoquam audiretur. *Petrus stetit juxta eam, inquit Ecumenius, ut si resipiscere vellet, ac confiteri, non vereretur alios, qui audirent.* Ista consideratio, ait S. Augustinus digna est, quæ non negligatur: in correptione nimirum multum curæ tenendum est pro aliorum verecun-

dia: *Studens correctioni, parcas pudori.* Qui se publicè redargui videt, fortè pro quadam honoris existimatione tueri se volet, & acriter defendere, cum privatim, & secretò conventus humilium confessione se dedisset. Admonitio secreta levi negotio pœnitentiam acquirit; sed objurgatio publica plerumque obstinatum efficit, aut certò malè contentum. *Fortè præ verecundia incipit defendere peccatum suum, & quem vis facere meliorem, facis pejorem.* Eandem veritatem nobis etiam S. Joannes Chrysostomus insinuat in illo, quod Servator egit cum Martha, & Magdalena. Sorores ambæ, cum Lazarus frater earum esset mortuus, nonnihil diffidebant vel de potentia, vel de amore Jesu Christi: utraque laborabat eodem defectu: utraque suam, nescio, an honoris exhibitionem, an luctum proponebat iisdem verbis: *Domine, si fuisses hic, ajebat Martha, frater meus non fuisset mortuus: Domine, si fuisses hic, inquebat Magdalena, non esset mortuus frater meus.* Jam Christus idcirco Martham corripit, non item corripit Magdalenam. An id fortasse studio partis alterutrius attribuendum est? In domibus, ac familiis sæpè sæpiùs istud invenire discrimen est, ubi in uno dissimulatur, aut forsitan etiam laudatur vitium, quod in alio deprehensum sufficit ad conterendam, ac tremefaciendam totam domum. At enim à Christo procul est omnis acceptio personarum: quare igitur Martham corripit, & non perinde Magdalenam quoque? En rationem: Martha sejuncta ab aliis sola cum solo Christo loquebatur, & Christus pariter solus solam corripiebat; Maria verò à copioso comitatu stipabatur: *Secuti sunt eam; atqui tot aliis præsentibus opportuna non erat reprehensio.* Percipite Chrysostomum: *Nihil ad eam loquitur Christus, ut ad sororem. Turba aderat; neque verborum erat tempus.* Egregium inde documentum capiat, quisquis alios corripere tenetur. Fortè filius ille erravit; at jam multi sunt præsentibus: unus austerior aspectus erit ad rem, & insinuabit, quantum sufficit; reprehensio autem verbis facienda, maxime si jam grandiusculus ille sit, omnino non erit opportuna: *Non erat verborum tempus.* Ille subditus, amicus ille, solus à solo libenter acceptabit amabilem admonitionem; si autem coram aliis eundem adortus fueris, despectui se haberi arbitritur, exasperabitur, indignabitur, non emendabitur, *Turba aderat; neque verborum tempus erat.* Itaque Heli propterea reprobatus esse non videtur, quod non publicè, sed privatim tantummodo filios corripuerit suos. Quare defectum illius aliunde oportet investigare.

3. Alii igitur asserunt, Heli Sacerdotem in hoc errasse, quod semel tantum filios

Sit etiam re-
petita,

Wack. secret.
l. 3. c. 3.
uti Torna-
cum repeti-
tis tormen-
torum crepi-
tibus peste
liberatur;

filios corripuerit. Istud perfrequens est in quibusdam familiis. Fortè rector semel per severam in domo detonat reprehensionem; postea verò, quasi malum totum jam correctum esset, nihil amplius movet. Vah ingentem errorem! quando res est de lasciviis, de rapinis, de violentiis injustis, plus requiritur, quàm nuda, & unica commonitio. Weckherus narrat, quod etiam à Milzalda, ac Lemnio commemoratur, Tornacum, civitatem Belgicam, atroci pestilentia afflictam, eà liberatam fuisse grandiorum tormentorum bellicorum crepitibus. Exotica res, quòd milites fiant medici, & apparatus bellicus medicamina: quòd balistarum crepitus in fugam agat mortem, alioquin solitam illa super æra terribilia sedere, atque fatali, qui intenditur, ictu jam hanc, jam illam vitam designare, ac sternere: mira res, quòd pestilentia vereatur scloporum tonitrua: quòd civitas conservetur, dum adversus eam illæ machinæ tonant, quæ civitatum mœnia diruunt. Interea sic est: Tornacum à tormentorum bellicorum crepitibus liberatur peste. Verum an id uno duntaxat, aut altero crepitu impetratum esse putatis? Nequaquam: sed omnia propugnaculorum tormenta majora versùs civitatem directà fuere: subin matutino, ac vespertino tempore horrendi crepitus intonuere. Unum quasi, continuùmque tonitru erat, toto circum aère perstrepsens: aer ipse obscurabatur fumo, incalescebat igne, concutiebatur impetu, ut adeò repetitis per dies aliquot felicibus illis tonitruis ea civitas incolumis evaserit. *Hinc factum fuit, ut sonitu violento, fumique odore teterrimo contagium aëris discuteretur.* Eadem methodo correptiones in istituendæ sunt, quando certa errata reprehendenda sunt. In Divinis Litteris certi peccatores appellantur pestilentes. *Non amat pestilens eum, qui se corripit. Pestilente flagellato. Homines pestilentes.* Ad hosce sanandos aliud requiritur, quàm unus crepitus: admonitiones oportet esse frequentes. Unde si Heli semel tantummodo suos filios corripuerit, in hoc erravit. At verò Sancti Patres affirmant, ab illo sæpius, ac sæpius repetitam esse reprehensionem. *Filios per sæpe objurgavit, ait S. Gregorius; & S. Basilus: Sæpe illos deterrere conatus fuit.* Eandem in sententiam loquuntur S. Chrysostomus, & alii. Quapropter nec ex isto capite vitiosa fuit reprehensio Sacerdotis Heli. Alius itaque titulus indagandus est.

Prov. 15.
12. 19. 25
29. 8.

Naz. or. 1.
20.
Bas. Reg.
brev. 2.
alibi.

fiatque cele-
riter, seu ma-
ture.

4. Alii dicunt, illum peccasse, quòd filios nimium serò corripuerit. Et verò grandis hic error parentum est, quòd filiorum reprehensionem nimis differant. Dum adhuc parvuli sunt, non modò tolerantur, sed etiam cum plausu excipiuntur eorum vitia: audacia vocatur vivacitas,

astutia nuncupatur prudentia: pertinacia, & obstinatio appellatur constantia. Si superbi sint, & arrogantes, jam dicuntur imperia inchoare, jam virilia, & senatoria meditari: dicuntur indole bona pollere, ipsorum errata malitiâ carere. Sint ista, ô Parentes: finite illos crescere sic imbutos, ac in vitiis jugiter defensos, & me herclè, videbitis, ad quam denique vitiorum, nunquam cogitatorum, molem perventuri sint. Videamus istud in rebus naturalibus. Illæ, dum nutrimentum inveniunt, ac obicem non habent, quandoque nimium, & ultra mensuram propriam excrescunt. Abrahamus Ortellius narrat, ostream suo tempore tantæ molis spectatam esse, ut sola decem convivis in lautum prandium sufficere potuerit. Rasis, author Arabs, perhibet, in civitate Susa, vetere Persidis metropoli, visam esse formicam tantæ magnitudinis, ut pro diurno pabulo integrum pondo carnis absumeret. In Historia Mexicana refertur, in illa perampla regione quamdam arborem esse deprehensam, sub cujus umbra, ceu tugurio, integra mille virorum cohors requiesceret. Illa de arbore, in qua comprehensus est Abjuba Rex, Josephus Acofta refert, quòd tantæ latitudinis fuerit, ut in ea Rex cum omnibus aulae suæ proceribus præcipuis absconditus latuerit. Celebris illa Lyciæ Platanus, de qua Plinius commemorat, tam magna fuit, ut Licinius Consul in ejus cavitate non modo coenare, sed etiam commodè postea cubare cum suis comitibus posset, idque perfacile, cum ipsum triclinium, in ejusdem Platani sinu paratum, octoginta pedes amplum fuerit. Jam ignorare nemo potest, hæc prodigiosa magnitudinis arbores primò parvum fuisse semen, hoc semen deinde paulatim germinasse, ac evasisse modicam in plantam, quam vel infans aliquis evellere, quòd semen una formica devorare potuisset; postquam verò crescere permissum est, quotnam denique manus eas arbores prosternere valuissent? Hoc idem fere accidit in liberis: quamdiu vitia illorum parva sunt, quamdiu pullulare incipiunt, levi brachio eradicantur; at si cunctatus fueris, si permiseris, ut sinistris affectionibus nutriantur, ut pravis habitibus roborentur, & consolidentur, quid demum agere poteris?

5. Quapropter perinde vobis, Auditores, atque Eustochio suæ scribit S. Hieronymus: *Dum parvus est hostis, interfice, nequitia elidatur in semine.* Detecto primo indicio, deprehensio primo semine cuiuspiam culpæ mox correptionem, ac remedium applicate; quia difficulter applicabitur remedium, cum ea fuerit adulta. Id equidem animadvertit bonus Heli, qui filios suos reprehendit; sed

Ortel.

Ostrea ingens.

Ras. ap.
Card. de
subtil. l. 9.

Formica, &

Acofta hist.
Ind. l. 4. c. 30.

Arbores stupendæ magnitudinis.

Plin. l. 12. c. 1.

Liberi mature corripierunt.

Hier. ep. 22.

sed ea fuit inutilis, quia nimis tarda, ac sera reprehensio. Sed, ut fateamur verum, istam propter cunctationem Heli reprobari nequit. Peccavit, haud infior, ob exiguam attentionem in familia sua: vicissim autem mox, ut suorum filiorum crimina rescit, ipsos corripuit, & in correptione bonas regulas, intra quas paterna correptio constringenda est, observavit. In quonam igitur peccavit? quonam ex capite lenitatis nimiae damnatur? Ad intelligendam veram hujus erroris rationem gemina cum Theologis distinguenda correptio est, una amoris, altera rigoris: una secundum charitatem, altera secundum justitiam. Prima pertinet ad omnes; secunda concernit Judices, Præsules, & illos, quibus incumbit leges tueri, atque delicta vindicare. Heli perfecte adimplevit eam, quæ ex charitate est, correptionem. Si tantummodo pater fuisset, omnes officii sui partes absolvisset; at simul & supremus Judex fuit, atque Pontifex, & idcirco post sæpius repetitam amabilem admonitionem, perperam, & sine fructu factam, tanquam Judex, & Pontifex, arma stringere, judicare, scelera punire debuit,

etsi delinquentes ipsi fuerint ejusdem filii. Nempe paternus amor exarmavit & rigorem, & justitiam cum Judicis, tum Pontificis. Admonuit, & acriter etiam increpuit, parens & amans, & zelosus; sed tanquam Judex nimium lenis, atque Pontifex nimium benignus, ad poenas nunquam progressus est. Atque hæc est illa superflua, ac nimia suavitas, quam in correptione Sacerdotis Heli Patres redarguunt; superflua, ac nimia suavitas, non quo ad correptionem paternam ex charitate, sed tanquam in correptione judiciaria Præsulis. *Per severitatem judicii peccantes filios non coercuit.* concludit S. Augustinus, & S. Hieronymus plus asserit: *Corripuit, & punitus est, quia non corripere debuit, sed abdicere.* S. Gregorius ait: *Heli vitæ propriæ justus, sed auctoritate pastoralis remissus.* S. Leo inquit: *Segni indulgentia dissimulavit plerumque peccatores.* Denique S. Gregorius Nazianzenus addit: *Et quidem corripuit, sed lenitate, & mansuetudine patris, non severitate, & auctoritate Pontificis:* ut plures alios taceam. Unde magnum sibi documentum summat, quisquis in manibus gladium, ac bilancem justitiæ tenet, ut nimirum caveat acceptionem personarum.

Vid. Men. doz hic an. 22. fus.

S E R M O LXXIX.

Et non audiérunt vocem patris sui; quia voluit Dominus occidere eos 1. Reg. 2. V. 25.

A R G U M E N T U M.

Lascivia radicata difficillimè emendatur.

1. PRæmissa pro themate verba, merè juxta Grammaticam in sensu, quem prima fronte præferunt, considerata, Deo tribuere videntur obstinationem filiorum Heli paternas erga correptiones. *Et non audiérunt*, ita sonant, *vocem patris sui; quia voluit Dominus occidere eos:* quasi diceretur, eam Dei voluntatem antecederet aliquo modo influxisse, ac impulsum dedisse in peccatum. *Et non audiérunt vocem patris; quia voluit Dominus occidere eos.* At verò si oculo Theologico respiciantur ista verba, aliud multò significant. Deus nunquam ad peccata impellit: ab ipso est, quòd sanctissimus: à nobis est, quòd improbi fiamus. Si à justitia, & pietate quis deficiat, ait S. Augustinus, suo in præcepto fertur arbitrio, sua concupiscentia trahitur, sua persuasionem decipitur, nec in tali negotio quidquam Divina voluntatis intervenit, cujus ope scimus, multos, ne laberentur, retentos, nullos autem, ut laberentur, impulsos: & paucis interjectis: *Fieri non potest, ut, per quem à peccatis surgitur, per eum in peccata decidatur. Sed illud scire suf-*

ficit, etiam ab illo esse, quòd statur, & non esse ab illo, quòd ruitur. Abulensis regulam tradit, in explicandis Sacris Literis observandam, nimirum quòd, ubi Divinæ Paginæ similes loquendi formulas continent, benignius interpretari debeamus. Omnes isti modi reducendi sunt ad sensum mitiorem. Id nos etiam cum omnibus Interpretibus alias executi sumus, & modò quoque exequemur, ut autem quivis auscultantium rem hanc ritè intelligat, imprimis quæramus, quænam fuerit vera ratio, ob quam malè morati filii sese paternis vocibus indociles exhibuerint: subin explanabimus, quid significare Contextus velit, affirmans, eos adeò obsuruisse, *quia voluit Dominus occidere eos.*

2. Itaque dico, filiorum illorum obstinationem, ex ipsorummet arbitrio plenè liberam, inde fuisse natam, quòd prævum habitum contraxerint in peccatis, & quidem in talibus peccatis: unde sibi met ipsis illam noluerunt facere violentiam, quæ necessaria fuisset ad executionem.

Consuetudo vitia faciliora reddit, *Bacon. l. plu. sylv. cent. 2. n. 33.*

quia velut in naturam transit.

Sap. 12. 10 Dion de Dom. nom. c. 4.

Diaboli non ex natura sua mali sunt.

S. Th. 1. 63. 4. 2.

ni dandas admonitiones senis parentis. Peccator nimirum sæpenumerò tam proclivis est in peccata, ut homo, scelera multiplicans, paulatim deveniat ad consciscendam sibi quamdam peccandi necessitatem; consuetudo quippe facilitatem affert rebus difficilibus; quid autem affert facilibus? Observant Physici, quòd, quò profundius deprimitur pondus aliquod, eò levius fiat, atque faciliùs moveatur. Massa quædam ferri (ajunt) quæ in superficie terræ vix à sex viris moveretur, in profunda terræ vena faciliè movetur à quinque, & quò profundius descenderit, eò faciliùs movetur: cujus rei ratio est, quòd, quantò magis deorsum veniat, tantò magis, terræ centro propior, situm naturalem acquirat. Hoc idem fere in peccatis evenit. Ille, qui aliquando ad omnes tentationes, omnèque inferni machinationes immobilis videbatur, ad unum primò, dein ad alterum peccatum descendere cæpit: exin profundior in vitiorum abyssum se demersit. Ecquid inde secutum est? Etiam si sistere velit, ampliùs resistere nequit: etiam si bono in proposito quopiam se stabilire cupiat, jam exigua vis ad ipsum amovendum sufficit: amica invitatio, aspectus, cogitatio, imaginatio, ipsum ad libitum avertit. In tanta ad malum relabendi facilitate plus requiritur, quàm unum bonum verbum, ut vel parumper in bono consistat. Et proh quantam homo sibi met ipsi vim inferat necesse est, ut naturam immutet suam? & nempe pravus habitus in naturam transit, si in animam se insinuet. In Libro Sapientiæ dicuntur aliqui homines naturalem habere malitiam: *Naturalis malitia ipsorum.* Quæ locutio difficultate non vacat. S. Dionysius asserit, Diabolos non fuisse naturâ suâ malos: idem ex eadem ratione dicendum esse videtur etiam de hominibus; quandoquidem tam isti, quàm illi sunt creaturæ Dei, cujus opera perfectæ sunt ex natura sua. Ad hæc, S. Augustinus arguebat Porphyrium, docentem, Dæmones ex natura sua fuisse impostores, contra asseverans, illos non ex natura sua tales esse, sed solum per liberam suæ voluntatis electionem. Quomodo igitur naturalis est malitia hominibus, si ea nec ipsis quidem dæmonibus naturalis est? *Naturalis malitia ipsorum?* Respondet Magister Angelicus, omnino quorundam hominum malitiam dici posse naturalem; & si quæras, quinam illi sint, reponet, illos esse, qui mali sunt per consuetudinem, eòquòd consuetudo transeat in naturam. *Malitia, inquit, aliquorum hominum potest dici naturalis propter consuetudinem. quæ est altera natura: cui mox ipse etiam Aristoteles adstipulatur, dicens: ipsam sæpe*

naturam facit. Attamen hoc parum est, ait S. Ambrosius, cum ipsa manifestè testetur experientia, inveteratæ consuetudini majorem vim esse, quàm ipsi naturæ: ista quidem salubriter reparari potest; si verò pravis affectionibus, & ipso usu fortis evadat, jam medicinæ resistet. *An ignoramus, quòd tantam vim habeat inveterata consuetudo peccandi, ut excludat naturam; quæ cum sit medicabilis ad salutem, tamen corroborata tempore passionibus, immedicabilis invenitur.*

3. Quod si verum sit in omnibus pravis habitibus, quantò verius est in incontinentia libidinosa? Isthoc ad vitium depravata natura jam suo pte genio nimium quantum inclinat; si verò ad eam inclinationem consuetudo accedat, quasi nodus insolubilis efficitur. *Duo sunt, ait S. Augustinus, quæ ad peccandum nos sollicitant, natura, & habitus. Cum illo in hanc vitam nascimur: hoc vivendo addimus: quæ duo conjuncta robustissimam faciunt concupiscentiam.* Lascivia, in habitum progressa (Deus custodiat vos, Auditores!) non cedit admonitionibus, comminationes non metuit, castigationibus non se dedit. Idcirco Sancti Patres asserunt, Diabolum magis, quàm in quovis alio peccato, delectari, si vincat in lascivia: non quidem ideo, quòd ea sit aliorum peccatorum maximum, sed quòd inter omnia sit obstinatissimum. Si semel hoc vitium in anima sedem fixerit, ex ea difficillimè expellitur. Hæc Angelici Thomæ sententia est: *Diabolus dicitur maxime gaudere de peccato luxurie, quia est maxime adherentia, & difficile ab eo potest homo eripi.* In aliis peccatis non omnes sensus, atque potentiæ conspirant adversus rationem; at lascivia rationem demonstrat oppugnari cunctis à potentiis inferioribus, quin vel una supersit, quæ Succurrat ei: omnes blandienti, & delectabili favent hosti: oculus illi donat imagines ipsi gratas, ac phantasia mox effigies, prototypis simillimas delineat: intellectus illi locò tributi cogitationes pendit, & auditus illum amicè detinet in conversationibus: gula cibis illum nutrit, & misera voluntas, tot potentiis resistere nesciens, se sponte captivam, totque catenis ligatam tradit. Interea sudent Oratores sacri, vociferentur Parentes, lamententur Uxores, quantum volent, & poterunt, actum agent, nihil efficient. *Non dabunt cogitationes suas, ut revertantur ad Dominum, quia spiritus fornicationis in medio eorum.* Deus ipse loquetur jam invitando, jam comminando, jam flagellando; sed nihil obtinebit, nec unam quidem cogitationem: *Non dabunt cogitationes suas.* Quòd si fortè per aliquam dictionem cathedraticam, piam meditationem, aut improvisam mortem amici cujuscumque, Deus stimulum addat ad eorum emendationem, ipsi

Consuetudo fortior ipsa natura est,

maximè in luxuria.

S. Aug. l. 6.

S. Th. 1. 2. 73.

Ose. 5. 4.

ipsi resistunt, animūque divertent à re, quam dicunt melancholicam; donec aliàs commodè in salutis semitam reducendi sint. *Non dabunt cogitationes suas, ut revertantur ad Dominum, quia spiritus fornicationis in medio eorum.*

4. Camphora, si semel ignem concipiat, omnia flumina ridet, omnibus in aquis totius mundi ludit, mediis in undis ardet: ita nimirum igniculos suos unit, atque condensat, ut aqua eos nec penetrare, nec opprimere, nec dissipare valeat; sed quamdiu camphora durat, ignis quoque durat, nec iste cessat, donec illa penitus consumpta sit. *Camphora natura adeò est amica ignibus, inquit Agricola, ut si eos semel conceperit, usque dum tota consumatur, ardeat, & accensa non extinguatur ardens in aquis.* En infelicem miseri hominis lascivi sortem. Percipite, quidnam ejusmodi miseris Vates Divinus annunciet. *Concipientis ardorem, clamat Isaias: Spiritus vester, ut ignis vorabit vos; & erunt populi, quasi de incendio, cinis: & ardores, quos uti facilè, sic etiam temerè concipitis, usque adeò vos corripient, ac devorabunt, ut incendium vestrum cessaturum non sit, donec ipsi vos in cineres destinatis in sepulchro. Spiritus vester, ut ignis, vorabit vos. Spiritus fornicationis in medio eorum.*

Jam modò Rupertus Abbas mirari desinet super silentio Noë, dum ipsi diluvium fuit denunciatum. Mira sanè res, ait iste Doctor: Deus cum Noë loquitur, atque generalem totius terræ punitionem cum omnium hominum exterminio comminatur: *Finis universæ carnis venit coram me. Ego disperdam eos cum terra: & Noë, probè gnarus, se Deo charum, & acceptum esse, nullas interponit preces, saltem ad mitigandum flagellum, saltem ad amicos quospiam servandos. Certè non ita Moyses egit, sed amabili cum violentia Deo sese opposuit, & in victimam pro populi peccatis obtulit: pari se cum aliis involvi fato velle declaravit: nisi cor Dei ad indulgendam offendentibus veniam expugnaret, incertum se, num in amicorum Dei numero esset, hæere malle contestatus est, inquiens: Aut dimitte illis hanc noxam, aut dele me de libro tuo. Noë verò ne quidem os aperit: Audit Noë vir justus, atque perfectus, & tacet, nullamque precem pro injustis offert, ut Deum teneat, ut iram ejus suspendat. At ecce rationem. Populi delictum in deserto erat peccatum Idololatriæ, gravius profecto peccatum omni culpâ sensus, attamen peccatum minoris adhæfionis, & de quo minùs difficilis erat pœnitentia: & revera primam ad indignationem Ducis ejusdem omnia sublata sunt Idolorum vestigia: quotquot illius peccati rei fuerunt, pro illis Moyses ferventes preces fudit, quia sinceram pœni-*

tentiam speravit. At enim ubi peccata totius mundi tempore Noë peccata sensus fuerunt: *Videntes filii Dei filias hominum -- Ingressi sunt filii Dei ad filias hominum, ejusmodi de peccato Noë nullam pœnitentiam speravit, atque idcirco preces suas non interposuit. Et verò post omnes prædictiones imminentis castigationis non invenimus, vel unum fuisse conversum. Abraham pariter impudicis pro Sodomitis rogavit, & nihil obtinuit.*

5. Hinc jam non obscuram eruimus rationem, ob quam Heli suis à filiis non fuerit auditus: *Et non audierunt vocem patris sui. Effrenati Juvenes illi jam lasciviæ cœno immergi erant: Dormiebant cum mulieribus, quæ observabant ad ostium tabernaculi. Ad eos è luto tam tenaci eruendos aliud requirebatur, quàm vox seniculi Parentis: iste quidem, quantum potuit, vocem elevavit, sed surdis cecinit, & non auscultantibus locutus est: Et non audierunt vocem patris sui.* Magnum inde terrorem concipiat oportet, quisquis pravæ consuetudinis in hoc vitio sibi conscius est, & omnes pariter discant procul semper esse à peccato, quod tantam cordis indurationem secum affert.

Aquas alicubi deprehendere est adeò refertas spiritibus lithosticis, ut, quidquid illis conspersum fuerit, in saxum mutant. Albertus Magnus refert, suo tempore propè Lubecam urbem totum arboris ramum, & in ramo nidum avium, & in nido pullos, inventos esse conversos in lapidem. Aquæ, stillantes in specu,

quam Sanctæ Rosaliæ dicunt, prope Panormum in Sicilia, cuncta in saxum mutant, uti Kircherus recenset. Similis virtutis fons est in Gothia, in quo Fridericus Imperator isthoc experimentum ipse sumpsit. Chirothecam, medioximè sigillo regio in cera notatam, in fontem immitti jussit, qua aquis illis usque ad medietatem solum immersa, post aliquot dies illa dimidia pars unà cum parte sigilli mutata est in lapidem, altera parte permanente, quod prius fuerat, corio chirothecæ. Ista in lapides transmutatio, quæ Physicis in rebus admirationem parit, quia rarissimè contingit, in rebus moralibus non attenditur, quia quotidiana est. Id, quod benè Beatus Jobus observavit, quando multos iniquitatem velut aquam bibere notavit: *Qui bibit quasi aquam iniquitatem:*

postea conversionem aquæ in saxum adducit: *In similitudinem lapidis aqua duratur.* Inde his in aquis induratur cor: *Duro corde.* Verùm si rescire cupiatis, quænam illa sit iniquitas, ob quàm maximè corda lapidescunt, Ezechielem interrogate, qui respondebit vobis: *Cor lapideum de carne vestra.* Peccata carnis, illa, illa cordis obdurationem pariunt *Cor lapideum de carne vestra.*

Abraham frustra rogavit.

Aquæ sunt; quæ omnia vertunt in lapides: *Alb. M. l. 1. miner. tr. 1. c. 7.*

Kirch. mund. subter. t. 2.

ita lascivi cor obdurefcit,

Job. 15. 16. & 38. 36.

Bar. 87.

Ezech. 36. 26.

ut nec in
morte emol-
liatur,

6. Nunquid autem sperare possumus, in morte saltem ejusmodi cor emolliendum esse? Sapiens id nobis non promittit, sed potius nos terret, affirmans, animam, taliter indurata in extremo illo articulo perquam malè constitutam esse. *Ecc. 3. 27. Cor durum habebit malè in novissimo.* Quod si ita sit, quomodo semper, ô impudici, vos aquis illis altius immergere audetis? quomodo semper amplius accrescere pravae habitus vestros permittitis? An non videtis, quòd istà vià semper propius ad obstinationem, impoenitentiamque finalem accedatis? Hic jam dicetis: Si tam difficilis est nostra conversio, quid nobis agendum? Idcirco tamen vobis desperandum non est, sed pugnandum, & quidem ad normam Saulis. Rex iste paucis copiis, & exiguo labore feliciter devicit Ammonitas, Moabitas, aliosque Palæstinæ populos; adversus Amalecitas autem vis major necessaria fuit: contra hos totum exercitum convocavit, omnes vires conjunxit, ita conflavit, vicit, trium-

phavit: *Congregato exercitu percussit Amalec.* Gloriosus Divus Gregorius in Amalec lasciviæ typum agnoscit; at contra hoc vitium vis mediocris non sufficit, conatus ordinarius nil proficit. *Ad extinguendum fornicationis spiritum virtus una non sufficit.* Vires omnes colligere necesse est. Igitur adhibete preces, easque valde fervidas: adhibete eleemosynas, easque liberales: adhibete pia dictamina, easque probè perpensa: adhibete Ecclesiæ Sacramenta, easque frequenter obeunda. Nequaquam satis sit vobis simplex aliquod officium recitare, aut Aram quampiam visitare, aut concionem quamdam adire; nam una sola industria victoriam non obtinebit. *Ad extinguendum fornicationis spiritum virtus una non sufficit.* Bonus Heli libidinosos filios suos corripuit; ista verò sola vis eos non emendavit, non devicit. Vos, Auditores, per merita Divini Servatoris omnes colligite vires illas, quas vobis gratia superna confert; & ista certissima erit ratio triumphandi.

S E R M O LXXX.

Et non audiérunt vocem patris sui, quia voluit Dominus occidere eos.
1. Reg. 2. v. 25.

A R G U M E N T U M.

Difficulus convertitur, qui lucris injustis inhiat.

1. Jam alterum nobis perquirendum est impedimentum, quod conversioni filiorum Heli obstiterat, eosque paternas ad admonitiones surdos reddiderat. *Et non audiérunt vocem patris sui.* Ad illud inveniendum recordari vos cupio rapinarum, ab illis circa sacrificia commissarum, de quibus aliàs jam disserui. Quibusvis in Silo victimas immolantibus avari juvenes aut sponte cedendam, aut vi extorquendam magnam victimarum partem, sibi non debitam, rapiebant: *Sicque faciebant universo Israël venientium in Silo.* Hisce rapinis rem suam domesticam insigniter augebant, atque adeò familiam suam ita firmabant, ut, si summi Judicis in Republica dignitas à domo sua transferretur, nihilominus retinerent & splendorem, & fortunas, & vires ad sese reddendos formidabiles. Ista ditescendi cupido usque adeò peccatis inhærescere facit, ut vix amplius brachium sit, aut virtus, quæ ad violentissimam separationem sufficiat. Jam cogitate, num debilis vox seniculi parentis sufficere potuerit. Omnis habendi cupiditas vitium est emendatu difficillimum: ante hanc omnes affectiones aliæ se dedere solent. Observate hoc idem in Divinis Litte-

ris. Duo filii Zebedæi sunt ambitiosi; sed unicum, *Nescitis, quid petatis*, illos humiles efficit. Petrus à fide sua meticulosus apostata deficit; unicus autem Magistri aspectus ipsum ad officium reducit, eique totum cor per oculos stillare facit. Thomas incredulus est; at unicum Servatoris alloquium primò è corde, dein è labiis constantem confessionem elicit. Magdalenæ conversationibus, jucundisque diverticulis indulget; verum unicus Christi sermo totum ejus spiritum in perfectissimæ conversionis luctum mittit. Samaritana Mulier impudica est; sed unicum privatum cum Christo colloquium illam in quamdam, si dicere mihi fas est, Apostolam mutat. At enim Pharisei sunt avari, cunctasque Christi ad populum dictiones derisui habent: *Audiebant hæc omnia Pharisei, Luc. 16. 14. qui erant avari, & deridebant illum.* Judas avarus est, & nunquam convertitur. Quid non agit Dominus, ut illum lucraretur? Illi pecunias, & loculos concedit, illius ad pedes in genua se demittit, eosdem pedes suis manibus lavat, illi admonitiones, comminationes, blanditias adhibet: nihil proficit.

2. Quid autem opus est pervestigare Sacras

Cupiditas
habendi,
conversioni
resistit,

exemplo E-
phraimita-
rum,

9/ 12.

eris paginas, ubi rem nimis evidenter comprobatur experientia? Avaritia quò magis inveterascit, eò major efficitur. Videre certos homines est, qui, cum inclinatio jam versùs sepulchrum capite incedant, atque vix tempus vivendi habeant, solliciti tamen accumulandis opibus inhiant. Quòd si, porro intentioni respondeat executio, & effectus cupiditatis, o tunc miser avarus amat catenas suas, quæ, licet graves sint, charæ tamen sunt, quia aureæ sunt. Ephraimitæ per fraudes magnos collegere thesauros: Prophetæ magno zelo in eorum inducti sunt injustitias; quid autem illi responderunt? *Dixit Ephraim: veruntamen dives effectus sum.* Vera quidem omnia sunt, inquiebant; at interea copiosas divitias comparavimus. *Omnes labores mei non invenient mihi iniquitatem, quam peccavi.* Laboribus quidem nos defatigare potuissimus, ac sudare; sed omnibus laboribus nostris, omnibus sudoribus, nunquam tantum divitiarum collegissimus, quantum his industriis comparavimus. *Veruntamen dives effectus sum.* Solita hæc est responsio cujusque simili viaditescens. Ad quid, ait, tot scrupuli? Interim familia mea jam benè habet: *Dives effectus sum.* Liberi mei prosperâ fortunâ gaudent: ipse ego honoribus afficior; nomen meum timeatur: *Dives effectus sum.* Quid ego multis examinem, & anxie perquiram, an illa lis iniqua fuerit, an justa? Judex ita meum in favorem pronuntiavit. Cur ego manifestum reddere velim, quòd illud prædium, à me venditum, fideicommissi jure affectum sit, ut alienari nequeat? Qui emit, satius inspicere litteras debuit. Quare mihi scrupulo ducam, aut conscientia, si filii mei nomina, à me contracta, delere recusaturi sint, cum ea fundis, mihi non liberis, innitantur? Ipsi rationem de semetipsis reddere debent: ego mortuos inter quiescam. Ullna parùm decurtata, pondus nonnihil levius, mensura modicè minuta, sub finem anni certa pariunt lucra; sed quid tum? Omnia dimetiuntur, ac ponderantur ob emptorum oculos. *Dives effectus sum: omnes labores mei non invenient mihi iniquitatem, quam peccavi.* Ecce, quænam sint eorum dictamina: & istos ad omittenda lucra ritè comparatos esse creditis, eò quòd ipsos zelosus quidam senex adhortetur ad concipiendum timorem Dei? Verum est, quòd, qui bona coacervat injustè, divitias cumulet vitæ brevis; at qui semel injustè terrenis inhiare cæperunt, ultra vitam nil pensant: præsentibus contenti vivunt; quod autem de futuris percipiunt, nimis triste, ac melancholicum asserunt. Porro qui repente obviam occasionem arripere deberet,

R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

adhuc difficilius retinebitur. Ophni, & Phinees probè videbant, supremi Judicis dignitatem brevè sua è familia migraturam esse; nam patrem senem multis adhuc annis fore superstitem, sperari non poterat: itaque necessario properandum, nihil temporis perdendum, sed curandum erat, ut opes splendido statui sufficientes corraderentur, dum opportunitas favebat, atque potestas penes ipsos erat. Quisquis deinde Judex futurus esset; ipsorum parum intererat non amplius esse Judices, quandoquidem tempore paterni officii satis ditescere poterant. En partem rationis, ob quam ad reprehensiones patris non attenderunt: *Non audierunt vocem patris sui.*

3. Sed enim ut in eodem avaritiæ argumento persistamus, aliud adhuc caput est, ob quod semper difficilius redduntur ejusmodi conversiones. Non satis fuisset, à rapinis cessare, sed necessarium, etiam injusta lucra restituere. Similes autem restitutiones perquam difficiles sunt, ut etiam perquam raræ. In toto Sacro Codice nescio, an aliam inveniamus restitutionem, executioni datam, præter illam Judæ proditoris, qui *retulit triginta argenteos*; & ista facta est ex desperatione, non ex pietate, & ab eo, qui se suspendere constituerat, non qui salutem quærebat. Tobias voluit, ut, si capreo-lus quidam *furtivus* esset, illico restitueretur; atqui non erat *furtivus*. Zachæus quadruplum rependere spondit, sicui damnum injustè intulisset: *Siquid aliquem defraudavi, reddo quadruplum*; sed Evangelium non affirmat, illatum esse tale damnum. S. Augustinus, ceu prodigium narrat id, quod Mediolani contigit, cum ipse illa in civitate versaretur. Earum Scholarum Pedellus ab ipso *Proscholus* appellatus, homo pauper, sed pius, & bonus, crumenam, ducentis nummis divitem, invenerat, & contra communem morem, quo semper quæritur, quis invenit, non verò quis amiserit, probè gnarus, restituendam esse pecuniam illam, sed nesciens, cuinam, schedulas aliquot publicè sparserat, quibus omnes ad angulos, & columnas civitatis omnium oculis manifestum fiebat, ubi, & ad quem inquirere deberet, qui mar-supium perdidisset. Pecuniæ domino comparente, & crumenam certis indicibus esse suam comprobante, actutum hæc ipsi reddita est. At hinc magnum mirabilis contentionis prodigium ortum est; etenim bursæ dominus inventorem sincerum remunerari voluit, oblati pro dono viginti nummis ejus monetæ; is autem attonito similis oblatum donum constanter recusavit. Institit alter, ut acceptare vellet saltem decem, dein saltem quin-

ob restitu-
onis dif-
ficultatem.

Inventor
sedulo in-
quirat, &
pecuniam
inventam
fideliter
reddat, sed
minus ac-
ceptare re-
nuit.

K k

que

que ; verum Proscholus , semper constans , quidquam sibi deberi negavit , omnia renuit . Denique dominus , contemni se arbitratus , ad pedes inventoris totum , plenum , & , ut erat , gravidum sacculum projecit , *Si non vis* , dicens , *Si non vis aliquid à me accipere , nec ego aliquid perdidisti* . Hic jam vocem suam elevat S. Augustinus : *Quale certamen , Fratres , quale certamen ! qualis pugna ! qualis conflictus ! Theatrum mundus : spectator Deus* . Tandem verò Pedellus oblato nummos acceptavit , quos tamen ut sibi servaret , adduci non potuit , sed è vestigio pauperibus erogavit .

S. Aug. ser.
19. de
verb. A.
post.

Avarire-
stitutio-
nem excu-
sare solent,

4. Istiusmodi magnanimitatis exempla non sunt , nisi miracula . Hodiernam in diem qui possidet , porro possidere cupit : sustinebit lites , suppresset , aut corrumpet litteras , ejurabit Sacramenta , & potius damnari volet , quàm ad justam restitutionem procedere : & ad eam impediendam omnia conspirare videntur , videlicet status , cui multum decedere deberet , uxor , quæ postea non amplius inter æquales comparere posset , filii , qui dein ad incitas redigerentur . Ah Deus ! quas non angustias , quas non violentias ista cordi pariunt ? Ea super re si cum ipsis deliberes , te scrupulosum dicent : si Causidicos , & Advocatos consulas , fortè tuum in favorem sententiam invenient , & in eorum sapientia , ac ingenio tota ratio tua consistet . Illa vidua spoliata , pupilli illi decepti , pauperes illi læsi , vindictam è coelo inclamant , & interea domestici , Causidici , complices , infelices pro communi lucro Theologi , tibi dicunt , tutè quiescere posse . Conscientia tua apertè repugnat ; sed lucrum denique nimium placet : rationis tribunal clauditur : in avaritiæ tribunali sententia fertur : Ne quid reddatur . Et lectu , & consideratu mirabilis est obstinatio , qua Trojani , & maximè Priami Regis filii , Helenam , raptam Menelai conjugem , restituere negarunt . Dictys Cretensis , unus ex antiquioribus , qui habentur in historia , Scriptoribus , ac simul Palamedis socius , atque commilito in bello Trojano , quod & postea descripsit , commemorat , Helenam raptam ab Alexandro (sic ab Historiographis illius temporis appellatur , qui à Poëtis dicitur Paris) Menelaum ejus maritum , Ulysssem , ac Palamedem , legatorum more , communique omnium totius Græciæ Rerum publicarum nomine missos , Trojam se contulisse , fidem suam publicam Priamo demonstrasse , simulque ferventissimis studiis raptæ Reginæ restitutionem postulasse . Priamus omnes filios suos convocat , & cum illis in medium deliberat ; at omnes una voce minimè reddendam Helenam respon-

Dictys de
Bell.
Trojan. l. 1.

Vid. Dare-
tem. Phry-
gium.

ut Helenæ
restitutio-
nem Troja-
ni nega-
runt.

dent . Verum injustitia manifesta est , iniquitas pudenda . Conquirantur colores ad eam expurgandam , & ornandam ; sed Helena non reddatur . At hoc est violare Jus gentium , & ipsas transgredi naturæ leges . Inveniantur effugia , excogitentur interpretationes ; sed Helena non reddatur . Atqui universæ totius Græciæ Respublicæ , ac provinciæ conspirant , viribus conjunctis omnia asperantur . Tententur pacis fœdera , comparentur etiam bello necessaria ; sed Helena non reddatur . Una voce minimè reddendam Helenam respondent . Rem oppidè mirabilem ! Quomodo fieri potuit , ut illi Principes tanti æstimarent , & adeò charam in aula sua retinerent adulteram ; Ejusmodi hospites in familiis , si introducantur ab uno , odio haberi solent ab aliis . Quod Alexander istam restitutionem renuat , nil mirum est ; noti sunt enim excessus , atque cæcitas animi , amoribus impliciti . Verum quod & fratres , & pater ejus in eandem sententiam conveniant , prorsus exoticum videtur . Et verò mirum id est , Auditores ; sed omnem nobis admirationem aufert Historiographus , allegans illius consilii rationem . Unà quippe cum Helena raptus pariter est ingens thesaurus argenti , gemmarum , ac vestium : insuper etiam cum illa multæ avectæ sunt puellæ pedisequæ , & opibus , & venustate ditissimæ . Fratrum quilibet è rapina fratris obventurum sibi quidpiam vel commodi , vel lucri sperabat : si Helena restitueretur , omnia cum illa reddenda fuissent : quilibet igitur fratrum tueri studebat delictum , cujus parte quilibet frui posset . Videbant quippe Dictydis verba sunt , quanta opes cum ea adductæ essent , quæ universæ , si Helena redderetur , amitterent . Præterea permoti formæ mulierum , quæ cum Helena venerant , nuptias sibi singularum jam animo destinaverant . Itaque omnes ad eam retinendam hortabantur , eò quod omnium non nihil interesset .

5. Facile hoc idem filiis Heli contingere poterat . Certè non parum erat , quod isti restituere debuissent , cum plures per annos non parum omnibus rapuerint . Sic faciebant universo Israël venientium in Silo . Pro tali restitutione necessarium fuisset rem domesticam totam invertere : uxores deponere debuissent superfluum mundi muliebris ornatu : mensæ non potuissent instrui tam lautè : ex officio dimittendi fuissent multi famulorum , multæ famularum : non amplius elargienda fuissent donaria domesticis , non amplius honoraria amicis . Jam considerate , utrùm tot homines , earum rapinarum beneficio gaudentes , illius restitutionis incommodum æquo animo , ac silentio perferre potuissent . Commune lucrum erat : cuivis igitur sa-

Filii Heli ,
ne restituere de-
beant, ob-
durantur.

tagen

tagendum erat, ut injustissimè parta retinerentur, cum quivis ex illis bonis aliquam denique partem decerperet. Hoc solum sufficebat, ut perversi filii paternas ad correptiones penitus obsolescerent. *Ex non audierunt vocem patris sui.* Proh infelices filii, qui hac via in periculum impoenitentiae finalis perducti, perdent, & brevi quidem, fortunas, vitam, omnia, prout suo tempore spectabimus. Relinquamus illos in obstinatione sua, & interea vos, ô Charissimi, seriò cogitate, num vestra vos conscientia arguat quapiam de re, vel injustè acquisita, vel iniquè retenta. Ne nimium, obsecro vos, in eo confidite, quod vobis Causidici, Notarii, domestici dicunt. Facile contingere potest, ut omnes vobis blandiantur, animùmque faciant ad retinendum, eòquòd omnium nonnihil intersit. Perferutemini sinum vestrum coram Christo Crucifixo, nunc tam parato ad adjuvandum vos, si restituatis, quàm expedito ad damnandos vos, si retineatis. Examine vos perinde, ac si Creatori animam redderetis: An pradium, jure perpetuo, quod Fideicommissum appellant, familiae adstrictum, alienasti? an censum super bonis non liberis fundasti? an, ut creditores eluderes, pradia, nullo juris impedimento affecta, non libera haberi fecisti? an litteras suppressisti, aut destruxisti? an violenter justam operariis mercedem negasti? an fraudulenter, ut adversarium defatigares, ad altius Tribunal provocasti? an litem aliquam sustentasti, & multò magis etiam per judicis deceptionem, & Causidicorum artem, optatam sententiam obtinuisti, cum benè nòsses, veram tibi pro victoria rationem deficere, dissimulatis argumentis aliis manifestioribus, & à te magis observatis? Quòd si in uno, vel altero horum puncto te reum esse deprehendas, ô Bone, audenter tibi dico: in damnationis præcipitio consistis; evidenter namque vides, injustum damnum, tuâ causâ aliis illatum, & nunquam resarciendum, nisi tu è vestigio manum applices.

6. Et nempe noli vanè tibi blandiri falsis opinionibus de conservando statu tuo; status enim commensurandus est facultatibus æquo jure possessis: splendor tuus, & quod è decore esse dicis, conservari debet iis, quæ tua sunt, non alterius: filia tuæ tuo dotandæ sunt, non alterius ære: debitorum tuorum nomina delenda sunt nummis tuis, non fraudibus. An tibi proderit, ne partem bonorum perdas, animam perdere totam per æterni-

tatem? Et herclè restitutio ejus, quod iniquè possides, necessaria est ad salutem, quacunque via fieri possit, etsi cum incommodo tuo. Audi, Christiane, si reus sis, neque remedium efficaciter adhibeas, damnaberis, & fortè longam posterorum tuorum catenam tecum in exitum trahes. Hildebrandus, Ecclesiæ Romanæ Archidiaconus: olim pro concione dicens, præsentem Victore Summo Pontifice, perfunestam orationi suæ inseruit historiam, etiam à S. Petro Damiano descriptam. Nobilis quidam in Germania, multorum Castrorum, & Arcium dominus, inter exempla magnæ innocentiae, & cum fama insignis probitatis diu vixerat, ac denique pari cum sanctitatis existimatione mortuus fuerat. Vir aliquis Religiosus Deum ferventer precatus, ut manifestaret statum illius animæ, exauditus est. Itaque raptus est in spiritu ad infernum, ubi sepultam in flammis conspexit longam scalam, & in supremo scalæ gradu miserum Nobilem, cui serpentes in pectore, flammæ in visceribus, desperatio in corde, dæmones ad latera, vultus terribilis: hæc erat ejus apparitio. Cœnobita cohorrescens, illa visione, ah Deus; exclamavit: esne tu, Domine? quomodo tu in isto loco? quomodo tu hæc inter tormenta? Heu me! respondit Nobilis, nimis verè sum ille: damnatus æternum sum, quia certa quædam pradia, meis à majoribus usurpata non restitui Stephano cuidam Mentensi: meis è tabellis, ac litteris injustitiam probè cognovi, nec tamen illa reddidi. Scito, me jam esse decimum inter progenitores meos, omnes in Inferno sepultos ob illa pradia, nòsque modò per istam scalam in abyssum ire, relicta posteris nostris successione. Sed age tu, vade, ac filio meo dic, ut aut restituat illa pradia, aut hîc eum exspecto. Dixit ista Nobilis, ac visione dissoluta Religiosus ad se rediit, qui postmodum legatione sua perfunctus, tantum horrorem vel vultu suo profetulit, ut facilè fidem dictis mereretur. Exin restituta possessio, ac terminata scala fuit. Ita una sola restitutio, executioni non mandata, decem generationes ad Infernum deturbavit. Examine vos, Auditores, atque, dum domum vestram redibitis, jugiter in corde vestro repetite: Si reus ego sim damnorum illatorum, bonorum injustè partorum, aut iniquè possessorum, vel restituere debeo, vel damnari. O restituere! ô damnari! ô restituere! ô damnari.

Petr. Dam. ep. 5. in Bibl. Patrum. Nobilis Germanus ob eam negatam damnatur,

cum longa suorum scelerum.

SERMO LXXI.

Et non audiérunt vocem patris sui ; quia voluit Dominus occidere eos. 1. Reg. 2. 25.

ARGUMENTUM.

Protervitas filiorum adversus parentes perstringitur, & eorundem erga eosdem reverentia commendatur.

1. **D**Uas hucusque vidimus affectiones fortissimas, seu vitia, quorum causâ fratres Ophni, ac Phinees aurem reprehensionibus Heli parentis non præbuerunt, & fuerunt vitia lasciviæ, ac avaritiæ: unde reverentia non emendati fuerunt, quia noluerunt, & noluerunt, quia compedes suos nimium dilexerunt. At enim si hoc verum sit, quemadmodum non nisi verissimum est, quid significant illa verba: quia Dominus voluit occidere eos? quibus Divino cuidam decreto illorum obstinatio tribui videtur? Diversi diversimodè hoc explicant: mihi præ aliis ista

Quia, particula signifi- in loco non habet vim causalis antecedentis, sed simplicis consecutionis, & idem sonat, ac ideoque, ita, ut istum sensum efficiat: Illi filii non acquievêre correptionibus patris, ideoque Deus voluit illos occidere. Ista loquendi ratio quandoque etiam inter nos usitatur. Adhörtaris aliquem, ne illum in locum se conferat; is autem omne consilium excutit, vadit, in infortunium incidit, occiditur. Tu dicis: ipsius hoc accidit infortunio non ivit, quia mori debuit. Nec aliud hisce dicere cupis, nisi: Ivit quia voluit: quia ivit, in infortunium incidit, & in eo mortuus est. Ita filii Heli non attenderunt paternis correptionibus, quia noluerunt: & quia non attendendo conversi non sunt, ideo Deus illos punire voluit.

Non audiérunt vocem patris sui, ideoque Deus voluit occidere eos. Istam explicationem Sanctius arbitratur expeditiorem, & affert exemplum aliarum sententiarum, quæ sic explanandæ sunt. Quod si, Quia, particula rationalis non sit, ait, Sed idem valeat, quod Ideo, quod aliquando in Scriptura Sacra contingit; sensus erit expeditus magis: nempe duos illos filios non curasse, quid pater admoneret, & ideo Deum illos occidere voluisse. In hujus rei confirmationem adducit illud Oseæ: Omnes nequitia eorum in Galgal - quia ibi exosos habui eos. His addi potest è Libro secundo Paralipomenon: Noluit audire Amasias, ed quodd Domini esset voluntas, ut traderetur in manus hostium: & ex tertio Regum, ubi sermo est de Roboamo:

Non acquievit Rex populo, quoniam aversatus fuerat eum Dominus. Isti, & similes alii Contextus feliciter sic explicantur: Præcessit in primo signo delictum: deinde subsecuta est obstinatio versus admonitiones, & illud, & ista liberè: demum in tertio signo successit punitionis decretum. Ita

Mendoza: Prius fuit non obedisse filios Heli, quam Deum absolute occidere voluisse. Atque ita explicanda est littera, quamvis oppositum sonare videatur. Non enim ipsi vocem patris audire noluerunt, quia Dominus voluit occidere eos; sed vice versa Dominus voluit occidere, quia ipsi noluerunt audire. Eandem in sententiam eunt Tiri-

nus, Saa, & alii, diversa quidem methodo, sed eadem cum doctrina. Et verò quare Deus illos filios à patre suo reprehendi voluit, nisi ut emendarentur? Quare post contemptas correptiones primas Deus ad illum misit Prophetam, qui ipsum reprehenderet, & quare post istum illuminavit alterum Vatem ad eundem finem, uti suo tempore percipietis; nisi ut à patre correptio vehementior adornaretur, & filii denique ad frugem reverterentur? Enimverò Deus illis adhibuit remedia non solum ordinaria suæ gratiæ, sed etiam extraordinaria prodigiorum; cum verò postea tot vocationibus resisterent, vicissim Deus amabili misericordia sua abundè adhibita tandem transivit ad justitiam, atque permisit, ut illi in infelici quodam prælio mortui conciderent ad pedes illius Sanctuarii, quod ipsi tot sacrilegiis profanaverant. Ex omnibus istis ritè stabilitur adducta explicatio: *Et non audierunt vocem patris sui, quia voluit Dominus occidere eos: id est: ideoque voluit Dominus occidere eos.*

2. Gravissimum hoc est, atque terribile documentum omnibus, ut lubenter audiant, & ad suam utilitatem vertant correptiones, præcipuè verò liberis, ut reverenter auscultent, ac promptâ obedientiâ suam ad fructum respondeant increpationibus parentum. Juvenibus innatum quasi vitium est, quòd reprehendi nolint à quoquam: adulatores avidè audient, non item corripientes: exequen-

Filii magis attendunt perversis, quam parentibus corripientibus,

Gasp. Sanct. hęc.

of. 9. 15.

2. Paral.

21. 20.

3. Reg. 12. 51.

Zach. 7.
21.

Simil.

Rep. ibi.
ut adamas
mollescit
sanguine
hirci, non
item mal-
leis.Reprehen-
siones pro-
sunt,

tur omnia consilia perversa scelerati cujusdam famuli, malè morati cujuspiam socii, infamis alicujus mulierculæ; sed postea surdi stabunt, ac insensibiles adversus prudentis patris admonitiones, adversus amantis matris lacrymas. Crediderim ego, Zachariam Prophetam juvenes potissimum vaticinio suo designasse, quando dixit: *Aures suas aggravaverunt, ne audirent, & cor suum posuerunt, ut adamantem, ne audirent legem.* Eccur hîc ejusmodi discoli æquiparantur adamanti, rei tam pretiosæ. cum ipsi potius detestationem mereantur? Dicetis equidem, comparisonis vim sumi ab adamantis duritia, quacum justè confertur illorum obstinatio. Rectè dicitis, non autem totum dicitis. Ulteriùs progreditur elegantissima cum consideratione Rupertus Abbas. Quod in adamante mirabilius est, inquit ille, in hoc consistit, quòd, cum tanta duritie sit, nihilominus Capri, animalis summè libidinosi, sanguine conspersus mollescat, atque cedat. Omnes ictus mallei, benè ponderosi, sunt inutiles, nil proficiunt ad frangendam ejus duritiem: multa virorum robustorum brachia delassantur frustra: vis nulla sufficit; postea verò paucæ guttulæ sanguinis bestię asciivæ domant illum, & ubi istæ adhibentur, adamas omnis duritiæ suæ obliviscitur. De adamante illud mirandum, verba recito Abbatis doctissimi, quòd, cum tanta sit duritiæ, solo perfusus sanguine hirci, quod animal libidinosum est, statim dissolvitur. Ita constituti sunt aliqui juvenes indisciplinati, quos ea similitudo appositissimè tangit: Unde congrua similitudo est valde, pergit idem Rupertus; quia, cum durissimæ cervicis, & cordis indomabilis essent contra Deum, mollissimi erant in omnium libidinum fluxum. Et sanè juvenes invenire haud paucos est, qui durissimis quidem sunt cordibus versùs admonitiones piorum parentum, sapientum Sacerdotum, aut sincerorum amicorum, sed è contrario displicere nesciunt impiæ sceminæ, nequissimo servulo, scelerato socio. Cor suum posuerunt, ut adamantem. Adamas solo perfusus sanguine hirci, quod animal libidinosum est, statim dissolvitur.

3. Hoc enim verò non est, nisi respuere gratias, viâ communiori nobis advenire solitas, iisque mediis magis naturalibus, quæ Deus ad eas conferendas adhibere vult. Quando res est de peccatis manifestis, Deus frequenter ad emendationem nostram expediri cupit correptiones, nobis ab illo factas, cui aliqua competit in nos autoritas. Et sanè permagnas deberemus illi gratias, qui tantum in nos demonstrat amorem. Reprehensiones pungunt quidem; sed ipsis punctionibus sanamur. Julius Cæsar affirmare solitus erat, magnum fore Mundi bonum, si cuncti, & præsertim Magnates, vitia

sua corrigerent, quemadmodum Ursus medetur suis febribus. Plinius recenset, ut Urso & Ursus, quando se morbo quodam afflictum esse sentit, illic se conferre, ubi apes in struendis favis suis occupantur, & caput in alvearium immittere; apes autem, dum sese ab hoste tam feroci in ipsa quasi reipublicæ suæ metropoli vident infestari, confestim ad arma convolare. Omnes illæ, quæ vicinis in alveariis latitabant, stationes suas relinquunt; omnes etiam, quæ pabulum evolaverant, ocyus, & herbulas, & flosculos dimittunt, atque junctis viribus ad prælium accinguntur, ipso stridore suo ad certamen conclamant, & spicula sua in pugnam acuunt: ita comparatæ uno impetu caput monstri hostis invadunt. Parvulæ quidem sunt earum sagittæ, sed perquam acutæ: tenuia sunt vulnera, sed valde multa: non profundè penetrant ictus, sed tamen sanguinem eliciunt. Interea hirsutus æger gaudet hisce furoribus, quos ex instinctu naturæ sibi novit utiles esse: proinde non irascitur apibus ferientibus, sed ab illis ictus multiplicari desiderat. Pugna esse videtur, & est medicatio chirurgica: putantur expediri spicula, & lanceolæ sunt phlebotomicæ: sentit Ursus dolorem, sed & sentit mali sui levamen: denique ab proprio sanguine conspersus, & apparet esse vulneratus; sed revera sanguinis, & punctionum illarum remedio vadit sanitati restitutus. En, ô Juvenes! quid agant parentes, animarum Curatores, Viri Religiosi, boni amici, dum vos reprehendunt. Utiliter vos circumdant, vos pungunt apum in morem; unde cum Psalte Regio dicere potestis: *Circumdederunt me, sicut apes.* Magister pungit, & sanguinem elicit: mater vociferatur, & sanguinem provocat: pater minitatur, & sanguinem attingit; athem, chara sunt hæc vulnera, salutem vobis more apum afferent. *Circumdederunt me sicut apes.*

4. Inde vobis perspicuum est, quam Diabolus perperam agat, qui gloriatur, quòd omne jugum excutiat, nullas admonitiones admittat, à nemine dependere velit, &c. Proh infelicem te! sed audi: ista gloriatio Diaboli est, non hominis Christiani. Reminiscere, quàm diverso stylo scribat Jeremias de Lucifero, Paulusque de Christo. *A seculo confregisti jugum meum: rupisti vincula mea, & dixisti: Non serviam.* Mentem Prophetæ hanc esse reor: Ab ortu tuo omne jugum excussisti: omnia vincula dirupisti: hanc in corde tuo regulam statuisti: Nolo à quoquam dependere: nolo obedire; sed volo libertate mea frui, & prout mihi placet, operari. Sed miserum Diabolum, qui semetipsum tam superbis opinionibus extollens, præceptus actus est in abyssum.

Christus se
humiliat
obediens,

& exalta-
tur.

abyssum inferni ! Noluit à quoquam de-
pendere in Cœlo, nunc ardet, & cru-
ciatur in inferno. Contrà Servator *Chri-
stus humiliavit semetipsum*, ait Apostolus, *fa-
ctus obediens usque ad mortem, mortem autem*
Crucis. Voluit semper ab alterius nutu
pendere, semper obedire, semper om-
nia verba ponderare, omnes passus
æterno Patri suo placere. Quid au-
tem inde sequitur ? *Propter quod & Deus*
exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod
est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu
flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum.
Ah ! Juvenes inconsiderati, ac temerarii !
quando vos super capita parentum vestro-
rum elevare tentatis ; quando vocibus
eorum obsequi recusatis : quando repeti-
tis : *Non serviam*, vos extollitis, ut lap-
su graviore ruatis. Quod si verò con-
silia eorum audieritis : si reprehensiones
eorum non nisi vestrum in bonum accepe-
ritis : si ad nutum eorum obediēitis, ex-
tollemini, & extollemini ab iisdem pa-
rentibus, qui, hac ipsa de causa vos te-
neriūs amantes, majori studio commoda
vestra promovebunt : evehemini à notis,
qui virtutem vestram admirantes, de vo-
bis magni quid existimabunt : elevabimini
à Deo, qui per os majorum vestrorum
claris luminibus intellectum vestrum illu-
strabit, bonisque regulis cor vestrum in-
struet.

Juvenes li-
bertatem
ambiunt.

os. 9. 11.

ut avicula

5. Verum enimverò si vobis, ô Juve-
nes, domus paterna videatur carcer, sub-
jectio jugum, si parentum gubernium
tyrannidem putetis, si ad nihil aliud aspi-
retis, quàm ad dissolutam vivendi licen-
tiam, quæ vos infortunia, quæ mala vos
exspectant ? Oseas Propheta, loquens de
Ephraimitis, qui simili subjectionis im-
patientia, & inordinato libertatis desi-
derio laborabant, ipsos comparat avi-
culæ, sua è cavea aufugienti. *Ephraim*
quasi avis avolavit. Sapè videtis, à nobili
Foemina Canariam, uti vocant, avicu-
lam, aut philomelam pretiosa in cavea
teneri : omnibus in radiis argentum, om-
nibus in ligaculis purpura splendet : quid-
quid erga ipsam agitur, non nisi blandi-
tiæ sunt : ipsi pabulum electum, potus
limpidus est : omnia manu nobili mini-
strantur : ipsa amabili corde custoditur,
contra solem sollicitè defenditur, contra
ventos cautè servatur : omnis pluvia, quæ
molestias pariat, avertitur : omnis Bo-
reas, qui frigus afferat, arcetur. Et
tamen avicula tam sollicitè nutrita, tam
bellè habita, non est contenta. Videtis,
illam impatienter omnia pervestigare ha-
bitaculi sui confinia, omnes ejus motus
esse inquietos, ipsam oculis omnem exa-
minare viam, rostro omnes tentare can-
cellos, ad aperiendam alicubi evadendi

viam. Dicite illi : quid tibi deest ? quid
adhuc desideras ? Si canorum ejus idioma
intelligatis, in isto vobis respondet : Li-
bertas mihi deest : atque sic invento tan-
dem effugii loco, volatum accelerat, &
aufugit. Jam rursus illi dicite : Simpli-
cula, non vides, tibi liberæ in aperto
campo bibendam esse limosam aquam,
anxiè laborandum usque ad defatigatio-
nem pro granulo quolibet, dormiendum
sub dio, ac patulo aëre, timendas insi-
dias varias, incurrenda plurima pericula ?
Itaque redi, ô imprudens avicula, redi
in caveam tuam. Sed illa respondet ele-
vando se, quantò altius potest, & con-
cussis hilariter alis in aëre vobis dicere
videtur harmonicis quasi numeris : Mihi
gratior est mea libertas. Jam volitat ^{sed malo}
ramo in ramum : jam ludit sub arbuscu-
lis : jam plena libidine triumphat ; cum
subito conspecta ab avido aucupe feritur,
fanguinolenta è ramo delabitur, & ex-
tincta ab herbulis, velut viridi sandapila,
excipitur. Modò jam repetat, sibi cha-
riorem esse libertatem suam. Vah misel-
lam aviculam ! erat inclusa, sed bene
habita : erat inclusa, sed undique securo.

6. Hic vivam spectare est imaginem Ju-
venum suis in ædibus, in scholis, in col-
legiis. Isti sibi videntur esse captivi, ne-
que nōrunt quiescere, quamdiū libertate
non fruuntur. Istam diu, noctūque su-
spirant, ad istam anhelant, ac demum
perruptis omnibus verecundiæ cancellis,
& subjectionis honestæ repagulis, eam
assequuntur. Non amplius est magister,
qui eos in officio contineat : parentes non
amplius obloqui audent : avicula jam ex-
tra caveam est : *Ephraim quasi avis avolavit*.
An autem idcirco habent, cur gaudeant,
& exultent ? Ah miseros illos ! istam per
protervitatem, ac vivendi libertatem in-
cidunt in infortunia varia, & in ipsam
mortem. Sic est, concludit Deus : *E-
phraim quasi avis avolavit*. Et quid eveniet ?
Propter malitiam adinventionum eorum ejiciam
eos de domo mea : non addam ut diligam eos --
Interficiam. amantissima eorum -- Abjiciet eos ^{loc. cit.}
Deus meus, quia non audierunt eum. Quot
comminationes ! quæ omnes in vos diri-
guntur, ô Juvenes libertini. Cum reve-
rentia erga Superiores omnem quoque
reverentiam erga Deum deponetis : in vi-
tia concedetis, in iisque veterascetis,
nec erit manus, quæ vos retrahat, nec
lingua, quæ revocet. Corpus, anima,
salus & temporalis, & æterna, omnia in
discrimen devenient, & vos, dum pa-
rentes vestros audire renuitis, in magnum
incurretis periculum, ne vos Deus om-
nino derelinquat. Et ista fuit adversa
fors filiorum Heli : perversi quidem fuere.
sed Deus illos patienter toleravit ; at cum
pater

paternis correptionibus nec cessere, nec emendati fuere, Deus illos occidit. Non audierunt vocem patris sui, quia voluit Dominus occidere eos: sive, ut conformiter, & se-

cundum allatam interpretationem finiamus: Non audierunt vocem patris sui, ideoque voluit Dominus occidere eos.

S E R M O LXXXII.

Puer autem Samuel proficiebat, atque crescebat, & placebat tam Domino, quam hominibus. 1 Reg. 2. 26.

A R G U M E N T U M.

Utrum quis unà simul placere mundo possit, atque Deo.

1. QUOD Samuel puer cresceret, atque proficeret: *Puer autem Samuel proficiebat, atque crescebat*, nil sanè mirum est; quod verò simul etiam placeret & hominibus, & Deo: & placebat tam Domino, quam hominibus, istud adeò difficile captum est, ut aliquibus impossibile videatur. Hinc diversi diversas explanationes afferunt, & aliqui dicunt, hoc loco solum asseri, Samuelem placuisse bonis, non item aliis omnibus; at isthæc explicatio exorbitat à littera, quæ simpliciter asserit: placebat hominibus. Alii intelligunt, hoc insinuari, quod Samuel ita laudabiliter operatus fuerit, ut omnibus placere mereretur; verum & isti de potentia duntaxat, non de actu loquuntur, de merito tantum, non de effectu disputant, cum Sacra Pagina clarè affirmet actum, & effectum: placebat. Ut interpretatio felix allegatis verbis expediatur, inquirere necesse est, utrum fieri possit, ut quis eodem tempore simul Deo placeat, ac hominibus.

2. Et primò videtur, id fieri non posse. Jam inde ab exordio mundi hominibus odio capit esse, qui charus Deo erat. *A primordio iustitia vim patitur*, ait Tertullianus. Statim ut coli Deus capit, invidiam religio sortita est. Abel Deo placuit, sed Caino displicuit: Qui Deo placuerat, occiditur, & quidem à fratre, quod proclivius impietas alienum sanguinem infectaretur, à suo auspiciata. Succedentibus temporibus David persecutionibus impetitur, Elias ejicitur, Jeremias lapidibus obruitur: David exagitur, Elias fugatur, Hieremias lapidatur. Vivum hujus rei exemplum spectare est in Gabaonitis, & alterum in Moyse, ac Aaron. Cum Rege Adonisedech armorum fœdus ineunt alii quatuor Reges, & unà omnes conspirant in excidium Gabaonitarum: *Expugnemus Gabaon*. Quam illi causam hostili prætendunt invasioni? Gabaon civitas erat omnino libera: suis ipsa regebatur legibus, & à nemine alio dependebat. Cives illi suo pte ingenio tranquilli erant, & quieti: pacificè vi-

vebant invicem, neque vicinos Principes injustitiis offendeabant, neque ullo armorum apparatu suspicionem illis cujusquam maleficii movebant; neque unquam præcesserat aut litigium de finibus, aut injuria legatorum, aut color prætensionum, aut impetus iracundiæ, aut usurpatio jurisdictionis, aut altercatio verbalis, frequentia bellorum inter Principes terræ serena. Quam igitur ob causam adeò validum initur fœdus ad sperdendos Gabaonitas? *Expugnemus Gabaon*. Hujus rationem paulò post videbimus: interea quinque Reges illos relinquamus, & in Ægyptum transeamus ad spectandum Pharaonem, magnopere excandescentem adversus Aaronem, & Moysen. Istos ad suum tribunal vocatos, de læsæ majestatis crimine reos postulat, quasi turbas moveant, atque subditos à Regis sui obedientia avertant. *Quare Moyses, & Aaron, inquit, sollicitatis*, aut uti legit Origenes, *pervertitis, populum ab operibus?* Equidem nullus in populo tumultus fuerat: nec minimum vel conjurationis, vel perditionis indicium erat: Moyses, & Aaron eò usque nec verbo questi fuerant contra Pharaonem, aut contra Satrapas ejusdem. Quomodo igitur in faciem ipsis obijcit, quod ipsorum causâ, instinctu, ac irritamento populus pervertatur? *Quare Moyses, & Aaron sollicitatis*, sive, *pervertitis populum ab operibus?* Præclarè respondet Origenes, dubiùmque resolvit. *Pharao, inquit, donec secum est populus, non putat esse perversum; si verò dicat: volo ire, & servire Domino, perverti populum dicit.* Gratus nimirum, acceptusque Pharaoni populus est, quamdiu magis ipsi, quam Deo suo adhæret; at verò quàm primùm idem populus Deo suo debitum præstare obsequium, se velle declarat, tunc barbarus in furias abit, populum perversum appellat, ac odio habet bonos Sacerdotes, tanquam sollicitatores ac perversores, dum aliorum curant sanctitatem: *Quare sollicitatis, quare pervertitis?*

Moyses, & Aaron.

Exod. 5. 4.

Mali pla-
cent mundo.

3. Nimis hoc ipsum experimur quoti-
die. Si Juvenis aliquis, dum abit aut è
scholis, aut è Collegio, secum dogmata
ferat, ac regulas arrogantiae, audaciae,
conversationis, mundi, à multis exci-
pitur cum plausu: laudatur de excitato
spiritu, splendida educatione, generosa
indole, nobilibus animi dotibus. Ve-
rùm si candidè dicat, se velle ex Ægypto
saeculi abire, mundum derelinquere, ac
Deo servire, tunc & barbari cognati, ac
falsi amici contra eum ad arma ruunt, quid-
quid fellis in sinu continent, in pruden-
tem magistrum, in pium conscientiae ar-
bitrum, in sapientem directorem evo-
munt, eoquod aut cooperati fuerint,
aut cooperentur ad Juvenis illius sancti-
tatem. Hunc in rete suum compegerunt
(ita cavillari solent) imprudentem æta-
tem flexerunt: immaturo, quæ volue-
runt, persuaserunt: miror eorum cum
ejusmodi juvenibus agendi rationem:
hunc deceperunt: *Quare sollicitatis, quare
pervertitis populum? Si dicat: volo ire, & ser-
vire Domino, perverti populum dicit.* Anti-
quissima hæc mundi consuetudo est, de
qua suis etiam temporibus amarè quere-
batur Origenes: *Hodie si Propheticus, & Sa-
cerdotalis sermo animam sollicitet ad servitium Dei,
invitetque eam exire de saeculo - continuo audies
ab his, qui Pharaoni unanimes, & amici sunt:
Videte, quo modo seducuntur homines, & per-
vertuntur!* Simili ratione confederati A-
morrahæi permoti sunt ad invadendos Ga-
baonitas! Adonisedech enim, incentor
belli, foederisque princeps, hanc unicè
præferebat causam. *Expugnemus Gabaon,
quare, transfugerit ad Josue, & ad filios Israël.*
Hoc itaque, hoc erat, quod Gabaoni-
tis tot hostes consciscere poterat, quia
cum Josue societatem iniierunt, & cum
populo, veram veri Dei Religionem pro-
fitente, sese conjunxerunt. Ita fieri ad-
hucdum solet, inquit Origenes: *Cum anima
humana verbo Dei se sociaverit, dubitare non potest,
statim se inimicos habituram, & eos, quos ha-
buerit antè amicos, in adversarios, esse verten-
dos: & paulò post adhuc clariùs addit:
Quisquis amicitiam ambit Jesu Christi,
noverit, à non paucis inimicè sese impe-
tendum esse. Qui amicitias expetit Jesu, mul-
torum sibi sciat inimicitias tolerandas.* Id, quod
multò priùs prædixerat Apostolus Paulus:
*Omnes, qui pie volunt vivere in Christo Jesu, per-
secutionem patientur.* Idem ipse quoque Ser-
vator Dominus prænuntiaverat: *Eritis odio
omnibus propter nomen meum: quasi dixisset:
Satis est, vos insignitos esse nomine meo,
ut multis odia, & adversa multa susti-
neatis.* Et iterum S. Paulus, *Si hominibus
placerem, ait, Christi servus non essem.* Et ite-
rum ipse JESUS: *Nemo potest duobus dominis
servire: si mundo famulari velitis, Deum
relinquatis oportet: si verò Dei vos ob-*

sequio mancipetis, mundo valedicere
convenit: utrique simul servire non po-
teritis: *Nemo potest;* etenim nimium quan-
tum diversa sunt utriusque dogmata, re-
gulæ, ac ingenia. *Quia de mundo non estis, Jo. 15. 19.*
Christus dicebat Apostolis suis, *propterea
odit vos mundus; eoquod nimirum ejus vul-
tum non induatis, & inclinationes ejus
sectari non studeatis: unde concludit S.
Cyrillus Alexandrinus Necessè est, ut stu-
diosus à vitiosis minime diligatur.* Ita cum à
ratione, tum ab autoritate, tum ab
experientia nobis ostendi videtur, haud
esse possibile, ut quis eodem tempore
placeat & hominibus, & Deo.

4. Nihilo tamen minùs ex altera parte Deo simul,
Divinae Litteræ nobis etiam exempla pro- & homini-
ponunt eorum, qui tam Deo placuere, bus placet
quàm hominibus, ut adeò negari non
posse videatur, id esse possibile. Moy-
ses charus fuit hominibus, atque Deo,
teste Ecclesiastico *Dilectus Deo, & homini- Eccl. 45. 1.*
bus Moyses. Judith eadem sorte beata fuisse Moyles
prædicatur: eadem sorte Esther Regina: Luc. 1. 6.
eadem maximi Baptistæ parentes, qui erant Esther,
*justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus man- Zacharias,
datis, ac justificationibus Domini, nec erat, & Elsa-
qui contra ipsos justè conqueri posset: beth,
Sine querela.* Servator noster in adolescen- Luc. 2. 52.
tia sua, Divo Luca commemorante, pra-
ficiēbat sapientiā, & etate, & gratia apud Deum,
& homines. Et nostra tandem sententia pro
thematē præmissa secundum nudæ litteræ
sinceritatem clarè contestatur: *Puer autem
Samuel, proficiebat, atque crescebat, & placebat
tam Domino, quàm hominibus.* Ergo potest
aliquis & Deo placere, & hominibus.
Vos, Auditores, dubios hære con-
spicio inter duplicis generis auctoritatem,
quæ invicem esse contraria videtur: in
prioribus enim locis impossibile esse dici-
tur, quod in posterioribus factum esse
affirmatur: sed attendite mihi, & agno-
scetis, ea benè concordare, vestramque
ad consolationem intelligetis, nec omni-
bus, nec semper esse necessarium, ut ho-
minum inimicitiam incurrat, qui amici-
tiam Dei conservare conatur.

5. In primo loco adhibenda distinctio Deo servi-
est. Aliud est duobus dominis servire, re. & mun-
& aliud uni soli ita servire, ut alter neu- do non di-
tiquam offendatur. Duobus dominis splicere,
servire, idem quasi innuit, atque, para- possibile
tum esse ad perficiendas jussiones tam u- est.
nius, quàm alterius: & istud fieri nequit,
quando jussiones invicem contrariæ sunt.
Hoc in sensu clarè patet, non posse quem-
quam servire mundo, atque Deo. Qui
mundo statuit obedire, paratus in mente
sua est ad vindictas, ad injustitias, aliàs-
que Divinorum mandatorum transgressio-
nes; at verò facilè potest alicui delibera-
tum esse in animo suo, servire, & omni
conatu obedire Deo suo, & nihilomi-
nus

Josu. 10.

3.

Orig. hom.

11.

2. Timot.

3. 12.

Galat. 1.

10.

nus mundo eatenus accommodari, quatenus citra Divinae voluntatis transgressionem mundo placere licet. Quapropter rectè Servator asseveravit: *Nemo potest duobus dominis servire; non autem dixit: Nemo potest uni domino servire, & alteri non domino placere.* Solus Deus absolute respiciatur ceu verus Dominus, cujus omnia mandata non nisi ad utilitatem hominum sunt: ut adeò non idcirco semper hominibus displicere debeas, si illis obedias.

6. Quoad alterum locum sciendum vobis est, mundi nomine sæpenumero dæmones intelligi, & nomine persecutionis eorundem tentationes. Ita ubi Apostolus ait: *Omnes, qui pie volunt vivere in Christo JESU, persecutionem patientur.* Chrysostomus explicat: *Neque enim fas est hominem pergentem virtutis viam, tentationibus immunem esse.* Jam verò certum est, à Diabolis odio haberi, quisquis Deo servit; at non ob hoc solum odiosus etiam erit hominibus. In loco tertio pensandum est, in sacris Litteris insinuari, ejusmodi odiis, calumniis, & persecutionibus, communiter impeti Prophetas, Apostolos, ac universim omnes illos, quibus incumbit gubernare, corripere, atque dirigere proximum. Istis facilius obvenit aliqua necessitas incurrendi odia hominum, propter servitium Dei. Profectò difficile est, acriter invehi in vitia, omnemque adhibere conatum ad ea impedienda, quin pariter odium incurratur vitiosorum. Ita Chrysostomus in allegatas commendatur sententias. *Non est possibile, ut vir, qui malis indixerit bellum, pressuris careat.* Illæ Religiosorum Hominum familiæ, quæ sibi duntaxat, suæque perfectioni attendunt, plerumque vivunt in pace: illæ verò, quarum Professores adversum vitia certant, atque peccatorum conversioni student, assidue, quemadmodum olim instaurantes Templi Jerosolymitani fabricam, debent una manu muros exstruere ad gloriam Dei, altera strictos tenere gladios ad suamet defensionem. Quam diu Servator Divinus domi suæ privatam vitam ducebat, gratus erat apud Deum, & apud homines; quamprimum autem prædicandi munus inchoavit, pariter inimicos habere cœpit, atque calumniis proscissus est ab illis ipsis, quorum erat eius defensionem adornare, dum Scribæ, Pharisei, Legisque Doctores arma contra ipsum expediere. Illa dictoria, quibus Christum bibulum, ac gulonem criminabantur: *Quia vorax est, & potator vini; quibus eum rem, atque mensam cum impiis in eorundem domibus communem habere jactabant: Cum Publicanis, & peccatoribus manducat:* quibus eum arguebant, quasi suis permitteret ritus violare Legis: *Quare Discipuli tui transgrediuntur? quid nisi*

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

continua certamina erant? Incusârunt ipsum læsæ Majestatis Divinae reum, quasi hominem pro Deo coli voluisset: *Quia filium Dei se fecit.* Summus ipse Sacerdos, Pontifex anni illius, in ipsum mortis sententiam pronuntiavit, nec horruit eum arbitrio perfidorum calumniatorum consecrare: *Expedi, ut moriatur.* Hasce perfectiones facile Jesus impedire potuisset; & tamen illas sustinere voluit, ut ipsius exemplo disceremus neque terram, neque infernum, neque apertos hostes, neque falsos fratres metuere; sed ut calumniis, persecutionibus, odiis vexati, & etiam condemnati, solatium caperemus à Christo, calumniis, & persecutionibus gravioribus impetito, ac ad mortem turpissimam condemnato. Quapropter ego tibi dico: Quòd si tibi non sit animus, ut in aciem prodire, cum hoste quovis decertare, ac hominibus displicere ausis, tibimetipsi attende sis, ac Deo, nec adeò tibi difficile erit retinere pacem: quòd si nec Propheta sis, nec Apostolus, tua tamen in quiete poteris esse sanctus. Quænam autem sit methodus, ac ratio serviendi Deo, ac plerumque etiam placendi hominibus, sequentis Dictionis argumentum erit. Hodie solum concludo, quòd, si tibi ad hoc, ut sis pius, ac Deo devotus, necessarium quoque sit aut huic, aut illi displicere, metuendus tibi nullus esse debeat, quicumque sit.

7. Et imprimis an tu, quisquis per hoc, quòd sis pius, ac bonus, cuiquam displicere times, te cunctis placere posse putas, si perversus fueris? Pudicitia tua ò Puella, displicet effrænato illi juveni sed impudica si fores, an ideo magis existimandam te crederes? Forsan ille ipse, qui nunc insidias honestati tuæ struit, obtento indigno obsequio primus omnium te despiciet, & odio prosequetur. Amnon in Libris Regum insano sinistro affectu incendio æstuabat erga Thamarem: hanc diu observabat, hanc desiderabat, hanc deperibat; ac tandem ad metam desideriorum veniebat. Verùm cum ipsa justè peteret Amnoni legitime desponsari: *Loquere ad Regem, & non negabit me tibi,* ille jam expletis impiis votis, ipsam odio habere cæpit, idque usque adeò, ut odium prioris amoris vehementiam superaverit: *Ita ut majus esset odium, quo oderat eam, amore, quo antè dilexerat;* ac demum eam domo sua quasi mulierem infamem ejecit: *Ejice hanc à me foras, & claude ostium post eam.* Ornatus tuus, & elegantia non aliunde accersita, displicent illi, qui intuitum suum falli cuperet: at si vultum tuum fictis, manûque factis coloribus tinxeris, an tibi persuades, omnes te admiraturos esse? Jezabel arte faciei suæ formam ad-

nostrum ad exemplum.

Impii non lacent omnibus, uti

2. Reg. 3.

Thamar,

Jezabel,

4. Reg. 9.

& Roboam.

Mundus re-
linquendus
est propter
Deum,quia nocere
non potest,
ut

juvare, ac elevare volebat, ut fortè Je-
hu Principi, subtus fenestram suam tran-
seunti, placeret, eumque fucata pulchri-
tudine illaquearet; sed adeò procul peri-
culo vel aspectùs, vel cordis illaquean-
di Princeps is erat, ut potiùs in transitu
suo illam conspiciat, eadem è fenestrà
ipsam præcipitari jusserit. *Præcipitate eam.*
Certa quædam moderatio pompæ, ac
expensarum tibi multum, ut quidem o-
pinaris, existimationem imminuit; quòd-
si verò purpuram, cæterumque ornatum
tuum sanguine mercatorum, ac paupe-
rum imbueris, an tibi blandiris, te ma-
jori è populo parti non odio fore? Ro-
boam subditorum impendio juvenibus qui-
busdam coætaneis, ac aulæ suæ nobilibus
placere cupiebat; sed ea propter aliis tan-
topere displicuit, ut ab ipso decem Regni
partes recesserint, atque defecerint.

8. Verum enim verò demus, te in oc-
cassione deprehendi, qua cunctis homi-
nibus displicere debeas, si Deum offen-
dere renuas; quid inde? an idcirco de-
relinquendus est, qui suis tenet in ma-
nibus & æternam tuam miseriam, & æ-
ternam tuam felicitatem? an perduellis
eris illi, qui te creavit, qui te suo san-
guine redemit, qui te amat plùs, quàm
amicus amicum, tenerius, quàm mater
filium? Quid mali omnes homines infer-
re tibi possunt? Loqui possunt, minitari
possunt, ac permittente DEO invadere
possunt aut illa bona, aut corpus istud,
quæ absque eo perire debent, & nihil
amplius: in animam illis vis nulla est.
Omnes hominum furores mihi quidem
exhiberi videntur in monstris, ab Helio-

gabalo quandoque improvisò in triclinia *Lamprid in*
convivarum introduci solitis. Cùm læ-
tissimè convivia ferverent, aliquando,
jubente Imperatore, vicinis è cubiculis
Ursi, Leones, Pantheres, ac Tigrides
erumpebant. Miseri hospites, mensam belluæ *Helio-*
priùs hilariter coronantes, conspectis gabi-
adeò funestis hostibus horrore nimio pal-
lescebant: aliqui manibus arma corripie-
bant, alii fugiebant, alii frigida despera-
tione tabescebant. At enim brevis erat
ille terror; nam denique animadverten-
bant, omnia ea monstrà & unguibus ca-
rere, & dentibus. Ita sine noxa rece-
debant cum derisione eorum, qui ea ti-
muerant, omnisque terror desinebat,
cùm de viribus ipsorum constabat. Ejus-
modi terricula sunt, quæ ab hominibus
proveniunt. Heu me! sæpiùs exclamas:
omnes armantur contra me. *Leo est in*
via: Leana in itineribus. Sed hem! quisquis
te persequitur, absque unguibus, & abs-
que dentibus est, ut in anima te ferire
valeat. Unde verbis ipsius Domini Ser-
vatoris concludo: *Nolite timere eos, qui oc-*
cidunt corpus; animam autem non possunt occide-
re. Timete eum, qui potest & corpus, & ani-
am perdere in gehennam. Ex ipsis tuis ti-
moribus disce non timere, & si timidus
es, illum time, qui uno momento cor-
pus, & animam dejicere potest in Infer-
num. Porro solatium capite, Audito-
res: plerumque pii esse potestis absque
certaminibus istis, ac Samuelis exemplo
ita placere Deo, ut placeatis etiam ho-
minibus. *Et placebat tam Domino, quàm ho-*
minibus. Redite proximam ad Allocutio-
nem, atque percipietis, quanam id ra-
tione fieri queat.

S E R M O LXXXII.

Et placebat tam Domino, quàm hominibus. 1. Reg. 2. v. 26.

A R G U M E N T U M.

Quomodo quis placere Deo possit, ac simul etiam hominibus.

1. PRIORI in Sermone vidimus, posse
aliquem eodem tempore Deo pla-
cere, ac simul etiam hominibus: nunc
jam rationem inquiramus, ejusque rei
methodum inspiciamus in idea, quam
Patres, & Interpretes de Samuele sta-
tuunt. Quænam illa fuit ars tam prospera,
qua felix hic adolescentulus & homines
lucrari scivit, & simul Deum, jungens
in favorem suum & Cælum, & terram?
Ante omnes S. Cyrillus prodit, atque
respondet, id effectum fuisse charitate:
Samuel quippe Deum amabat, & pla-

cebat Deo: amabat etiam homines, &
placebat hominibus. Amor videlicet
hominum non repugnat amorì Divino,
sed potiùs iste per illum perfectior evadit,
& verus amor hominum adeò non est pec-
catum, ut sit potiùs præceptum. Tota
Christi Lex ad duo reducta fuit capita:
Amare Deum super omnia, & amare pro-
ximum, sicut seipsum. Quòd ames Deum
super omnia, displicere non debet: quòd
omnes homines diligas ea sinceritate, qua
temet ipsum amas, displicere non potest.
Quivis amari gaudet: unde diligas om-
nes

Vera chari-
tas Deo, &
hominibus
placere facit.

S. Gyril. A.
lex. de ador.
l. 7.

nes perfecta quadam charitatis amplitudine, omnibus placere debebis: si Deum ames super omnia, nunquam Deum offendes: si diligas homines, sicut te ipsum, homines nunquam offendes, atque, dum nec Deum offendis, nec homines, neque his, neque illi occasionem displicendi præbebis. Ad hæc, amans Deum, & homines, tam pro his, quam pro illo facies, quod sanctus amor exigit; atque hoc ipsum pro omnibus erit ampla ansa placendi. Sic, ait allegatus Alexandrinus, sic placuit Samuel: *Placebat tam Domino, quam hominibus; quia utrumque preceptum charitatis erga Deum, & hominem exercebat.* Et veò cui posset non placere, qui veris regitur dictaminibus perfectæ charitatis, cum ista patiens, & benigna sit, omnibus condoleat, omnes adjuvet, omnibus beneficiat? Investigate radicem, è qua nascuntur rixæ, inimicitia, rancores, odia, & invenietis, ea communiter oriri è quodam veri amoris defectu. Quare famulis displicet herus? nempe quia ab ipso malè habentur. Quare mercatori displicet ille Nobilis? quia non exsolvit illi, quæ debet, nomina. Quare displicent illi filii patri suo? quia non reverentur ipsum. Quare displicet illi mulieri maritus? quia ejus infirmitati condolare nescit. Quare juvenis ille displicet omnibus? quia protervus est, & omnia contemnit: atque sic de aliis argumentari pergite. Quapropter si tibi verus amor Christianus esset, qui & justitiam impleret, & charitatem, & concordiam cum omnibus, jam tibi facile foret illorum genio placere, ac simul etiam per hoc ipsum placere genio Dei, qui in proximo nostro & agnosci cupit, & amari. *Placebat tam Domino, quam hominibus; quia utrumque preceptum charitatis erga Deum, & proximum exercebat.* Itaque cum Samuele perfectæ cum omnibus charitati studete, & non erit difficile omnibus placere.

2. Secundo loco S. Gregorius aliam affert, eamque præclaram rationem. *Placebat hominibus, ait, propter actionem; Deo propter intentionem.* Multæ sunt actiones in faciem mundi pulchræ, quæ placent hominibus, & eodem tempore possent esse pulchræ in facie Dei, si per intentionem rectam eas ad Deum ordinarem. Qui clàm observaret Juvenem aliquam nobilem, ultimas artis vires exerentem ad sese ornandam, ut appareat bella, postea verò etiam consideraret eandem exornatam omni sat magno splendore vestium, gemmarum, aliarumque elegantiarum, muliebre vanitatem complere solitarum, an unquam crederet, illam isthac in occupatione Deo placere? Equidem difficile videtur: & tamen Esther, atque Judith, illa sponsa, hæc

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

vidua, speculum consulendo, capillum concinnando, faciem ad elegantiam exornando, placere Deo, sed ideo, quia in actione, quæ tota pro hominibus esse ut Esther. videtur, omnem cogitationem, omnem intentionem suam erga Deum habuere. O mi Deus! (audite unam illarum, nempe sponsam Esther) ô mi Deus, tu, qui secreta cordium intueris, tu nôsti, quod abhorream vanitates istas, ista fastus indicia, istos superbiæ characteres. Istæ cristæ, isti cincinni, hæ fasciæ, quibus caput meum adornatur diebus solemnibus, ubi publicè mihi coram Rege comparandum est, intenta sunt ad alterius voluptatem, sed ad meum horrorem. Verum tu scis, ô mi Deus, quod ego me sic exornem non ob delectationem, sed ob necessitatem. Ita me status, in quo tu me posuisti, obstringit; non ita me meam inclinatio, cui non cederem, inducit. Tu scis necessitatem meam, inquit, quod abominer signum superbiæ, & gloria mea, quod est super caput meum in diebus ostensionis meæ, & detester illud, quasi pannum menstruatæ, & non partem in diebus silentii mei. O quot pompæ, modò sint moderatæ, proprioque statui convenientes, quot actiones indifferentes, omnes ad genium mundi composita, possunt ista ratione sanctificari, & per intentionem rectam eleganter excoli ad genium Dei? Ita nimirum mundo placeret actio, Deo autem intentio. tuque, velut alter Samuel, & uni placeres, & alteri. *Placebat tam Domino, quam hominibus Placebat hominibus actione, Domino intentione.* His in actionibus observandum vobis esset id, quod fit in litteris. Fortè scribis epistolam: character elegans est, stylus egregius, facilis methodus, proprius ubique sensus. Absoluta epistolâ contingit errare te in extrema superficie, & inscribere nomen alicujus, ad quem non destinatur illa. Quid agis in eo errore? an epistolam laceras? Ais, epistolam benè scriptam esse, atque adeò eam retines, quod in sola inscriptione sit error: itaque addito alio involucro solam epigraphen mutas, & epistolam, ad quem vis, dirigis. Ex Apostoli Pauli sententia litteras nostras appellare possumus actiones nostras: *Epistola mea estis vos*; at enim sæpè sæpius error est in inscriptione, quæ mutanda est. Ornatus, atque pompa inscribatur, ac dirigatur ad placendum illi soli, quem tibi Deus conjugem destinavit: ad implendas tantummodo leges innocentes tui statûs. Ita simul etiam Deo placebis. Alius quispiam hilariter liberalis es, ac multum expendis in famulos, in ædificia, in res artificiosas. Actio de se bona est; at quem in finem intendis? fortè ad æquales tuos tibi subjiciendos, ad inferiores circumvenien-

L 1 2

dos?

Odi radix
est defectus
charitatis

Esth. 14.
16.

Simil.

S. Greg. hic.

Hominibus
placere pos-
sumus actio-
ne, Deo in-
tentione;

dos? Inscriptio hæc maligna est: in hac error est: involucrum muta, & aliter inscribe: famulitium retine, faciendis in expensis perge, easque ad Deum ordina, dicens: ita sumptibus meis vivunt multi pauperes honorati. Sic etiam convivium, splendorumque domesticum dirige ad fomentum charitatis, profanæ civilitatis caremonias ad Christianam humilitationem, ipsam vivacitatem, ipsam lætitiā, ac vultus amœnitatem ad amabilem reddendam pietatem. Hac via & homines rationem tibi favendi invenient in hoc, quod videbunt exterius in facie, & Deus tibi propitius erit ob hoc, quod aspiciet interius in corde. *Placebat tam Domino, quàm hominibus: hominibus actione, Domino intentione.*

Placere
utrinque
possumus
aperta pro-
fessione
pietatis,

3. Tertia methodus & hominibus placendi, & simul etiam Deo, facillima est, & securissima, eaque consistit in hoc, ut apertè te in castris pietatis mereri declares. Equidem istā viā demum eò deveniri videtur, ut ab omnibus fugiaris; at revera hæc est ratio, qua brevi tempore cunctorum occupare corda poteris. Donec apertè te pium esse demonstras, sæpè dura constringeris necessitate vel Deum, vel homines offendendi; quod si verò manifestè fidem feceris, quod Deo jugiter adherere velis, non tam facile eandem in necessitatem devenies. Quibusdam difficile est Deo placere, ac hominibus, eò quod nunquam sese desinant explicare; per hoc enim multis adiutur aperiunt, ac ansum præbent eò usque penetrandi, ut postmodum vel expellendi sint cum odio, vel recipiendi cum peccato. Redeamus ad Samuelem. Ille habitabat in ædibus, in quibus eodem sub tecto morabantur sacrilegi Sacerdotes, Juvenes pessimè morati, famuli perfidi: vivebat in templo, ubi educabantur fordida: scæminæ, vel ipsam pietatem in periculum prostitutionis adducientes: erat ipse vividus, ac vegetus, fervidus, & amabilis; nec tamen invenies, unquam à quoquam ejus tentatam fuisse constantiam. Timor aliquis reverentialis junctus erat amor: hinc dum omnes illum amabant, omnes ipsum reverebantur: nemo habebat occasionem offensionis accipiendæ, quia cunctis ejusdem agendi rationem manifestè videntibus, nemo audebat eam turbare. Proin Abulensis arbitratur, illum placuisse Deo, ac hominibus religiositate sua, propter quam, cum constantem Domini sui cultum præferret in facie, quivis ipsum admirabatur, nemo tentabat.

4. Sanè magnus multorum error est, quod, ut & penes Deum se teneant, & penes homines, deliberatum sibi habeant istis dare, quidquid externum est, & ap-

parens, ac illi solùm interna, & occulta cordis. Absit hoc, ô Charissimi: finite vos agnosci ab hominibus. Deus in or-

dine naturæ disposuit, ut motiones cordis manifestentur in brachio; arteria siquidem magna, per modum aquæductus à sinistro sinu cordis incipiens, ibique velut è fonte, sanguinem recipiens, in duos primò, deinde paulatim in plures canales divisa, ramum unum mittit ad brachium; unde est arteria basilica gemina, profunda in una parte, in altera verò cuti vicina: ista quemvis ad pulsus exultat, atque adeò, dum applicatur manus, fideliter indicat, qualis in corde nostro sit motus, quem Anatomici systolen appellant, atque diastolen. Pari ratione Deus etiam in rebus moralibus cor, atque pulsus convenire cupit: *Pone me ut signaculum*

simil.

Arteriæ
pulsus in-
duat motum
cordis.

super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum:

ubi benè S. Ambrosius animadvertit: *In corde, ut semper diligamus: in brachio, ut sem-*

Cant. 8.

S. Amb. l. de Isaac. c. 8.

per operemur: ita nimirum, ut ex operum nostrorum motibus agnoscat mundus, quales sint motus nostri cordis: ut, si fieri potest, tota ejus species exprimat in nobis. Sic est, Auditores: si turbari nolumus ab hominibus, Haud sufficiat, nobis qualicumque ratione Deum in nobis habere, sed ejus imaginem exterius quoque referamus: *Tota ejus species exprimat in nobis.*

Agamus itaque cum Deo, quod cum Jehu Jonadab egit. Regno Israël duas in factiones diviso, pars una familiæ defuncti Regis Achabi favebat, altera verò studiis electi novi Regis addicta erat. Jona-

Jonadab
utiliter ma-
nifestat in-
tentionem
cordis erga
Jehu.

dab pro isto stabat ex amicitia veteri; sed fidelitas hæc interna non sufficebat amico Jehu: quare novus Rex illum, in via publica conspectum, ad se vocabat, & interrogabat, an vicissim amaret, quem admodum amaretur ab ipso: *Nunquid est cor tuum rectum, aiebat, cum corde meo, sicut cor meum cum corde tuo?* & affirmante Jonadab, ergo, reponebat Jehu, porrige manum tuam: & quoniam Rex curru vehebatur, apprehensum publicè amicum ad latus suum recipiebat: *Si est, da mihi manum tuam: qui dedit ei manum suam; at ille levavit eum in currum suum.* Hac aperta manifestatione Jonadab omnium existimationem obtinuit, neque fuit, qui posthac ipsi molestus esset ad apprehendendam partem adversam.

5. Mihi credite: interrita suæ mentis manifestatio magis molestiis eximit, gravibus periculis liberat, centenas quaestiones impedit, centenas repulsas avertit: quod idem est, atque si dicerem: vos liberat aut à totidem hominibus displicendi occasionibus, aut à totidem committendis Dei offensionibus. Et ut apertè loquar, quis audebit honestatem persequi cujusdam scæminæ, si sciat, illam potius mori velle, quàm claritati suæ

Manifesta-
tio sui se-
curitatem
præstat co-
ram Deo,
& homini-
bus,

macu-

exemplo
Samuelis.

maculam aspergere? Quis nobilem aliquem virum ad præstandum in duello obsequium sollicitabit, si notum sit, illum esse paratum ad violandas potius omnes mundi leges, quam ad unius Divini præcepti transgressionem? Veritatem istam tribus dubiis, è Sacro Codice depromendis, intellectui vestro magis impressum eo. Noë Diluvium vaticinatus fuerat: ingentem illam novi navigii molem, in quam in universali totius terræ naufragio refugeret, exstruxerat: jam pluviam, adeò copiosam, ut satis innotesceret, inchoari immensam inundationem juxta verum Patriarchæ vaticinium, ingruere cæperant; & nihilominus, quantumcunque attentè legam, ac relegam Sacræ Geneseos Librum, non invenio, quemquam accessisse ad pulsandam Arcam, ac rogasse, ut à bono Senecione reciperetur, & salutem suam tueretur. Haud equidem dubium est, quin multi Noë fuerint amici, multi propinqui, multi noti, qui noverint, ipsum amabilem esse, ac magna charitate præditum: potuerant illi coram observare, quomodo Noë receperit ipsas quoque feras; & nemo unus hominum assumi speravit in aliquem feliciis navis illius angulum? Itane nullus in eam recipi petiit? Undenam tanta pervicacia, tantæ diffidentia? Hoc primum dubium est. Idem Noë à Deo intra ligneum illud habitaculum inclusus est, asserente hoc ipsa

Gen. 7. 16. Divina Historiâ. Inclusit eum Dominus de foris. Quare fortis obducitur pessulus? An forte periculum erat, ne Noë contra Dei voluntatem in arcam reciperet aliquem naufragum? At probè Deus noverat, unicum sufficere mandatum suum ad hoc, ut obsequentissimus Senecio neque preces audiret, neque lamentis attenderet. An fortasse cavendum erat, ne quis de familia Noë illo receptaculo egrederetur? At satis patebat, solis aquis, ac horrore mortis effectum esse, ut quivis percharum haberet suum latibulum. Quam igitur ob causam exterius apposita sera fuit ad ostium Arcæ? *Clausit eum de foris?* Hoc alterum dubium est. Afferamus tertium.

uti patet in
Arca Noë,

Gen. 7. 16.
foris clausa
& à nullo
pulsata:

& in Mag-
dalena con-
versa, nun-
quam ampli-
us ab amasi-
is tentata,

6. Magdalena unico Christi sermone audito se convertit, se Deo dedit. Neque hoc magnam admirationem parere debet; verbum quippe Divinum, ore proprio annunciatum ab incarnato Verbo, admodum facile mutationes ejusmodi potuit efficere. Istud autem mihi mirum videtur, quod, etsi quàm diligentissime percurramus & Evangelium, & Historicos, qui de ipsa scripserunt, non deprehendatur, ipsam à quoquam post conversionem suam persecutionibus, aut molestiis esse vexatam, ut ad pristinam vitæ licentiam retraheretur. Nobilis hujus

foeminae peccata fuerant elegantiae politicae, quibus amabat assiduis obsequiis frui, semper circa se spectare juvenes, qui in conversationibus, in diverticulis, in cubiculis, in viis publicis, semper studerent aut brachium supponere, aut verbis, & aspectibus arridere, aut exquisitis blanditiis tempus fallere. Sic loquimur, dum sermo de foemina nobili, ac libertina est; si status inferioris illa fuisset, liberè diceretur, ejus peccata fuisse pravos amores ac dissolutiones. Quemadmodum cor ejus valde prònum erat ad amandum, ita facies ejus admodum potens erat, ut amaretur. Jam verò num fieri potuit, ut ejus amasii tantâ patientiâ conversionem ipsius perferrent? num fieri potuit, ut omnes illorum amores uno velut ictu simul, ac semel adeò languescerent, ut nec unam ampliùs viam tentarent, quâ porro placere pergerent? Hoc tertium dubium est; & istud unà cum duobus præcedentibus eadem expeditur solutione.

7. In diluvio nullus ad ostium Arcæ pulsavit; en facilem rationem; quia nimirum exterius clausa fuerat Arca: *Inclusit similiter eum Dominus de foris.* Forsan ibi ad invensum domi suæ quemdam amicum: domus illa solum interius clausa est: itaque pulsas, & iterum, iterumque pulsas, nec pulsare cessas, donec respondeatur, ac janua aperiatur. At verò si videas januam exterius appensam seram, fortive ferro clausam, nec minimè pulsas, probè gnarus, illum, qui intus existit, si quis existat quidem, non aperturum esse. Sic infelices illi, diluvii aquis obruti, haud dubiè pulsassent, ac fortiter ostium invasisent, si Arca tantum interius clausa fuisset. Quot repulsas dare debuisset bonus Patriarcha? quantos tumultus ferre ad habitaculum suum? At, cum omnes viderent, ostium foris esse clausum, nemini incidebat, ut pulsaret, quia jam non erat, quod quis speraret. Et en rationem, ob quam *inclusit eum Dominus de foris*: ut nimirum unusquisque nòset, illic interius haud esse pro se locum; atque adeò ut nemo Noë molestus esset, nemo importunus accederet. *Clausit eum de foris.* Hinc etiam patescit ratio, quare Magdalena post conversionem suam à nullo suorum amasiorum porro tentata fuerit, aut quidquam molestiae tulerit; etenim ipsa quoque januam publicè clausit in eorundem conspectu: *Clausit eum de foris*: uno quippe momento aperte se deinceps pro Deo stare declaravit: omni conversationi, omni tripudio, omni luxui aditum præscidit. Illi non satis erat, cor suum esse Dei, secundum externa autem via priori pergere, saltem meliori quadam cum cautela, & intentione sensim sese

fese abstrahendi ab his, aut illis: ô nequaquam; sed adeò manifestè sua agebat, ut nullus quidquam obtinere speraret, nullus pulsare auderet, nullus importunus esset. *Clausit de foris.*

8. Certum est, ô Christiane, quòd, si quibuslibet conventiculis, & conversationibus, etsi suspectis, adesse velis, si quorumvis hominum, etsi dissolutorum, familiaritatem ambias, si in omnibus circumstantiis, etsi periculosis, connivere, ac dissimulare cupias, si peccato ostium claudere desideres interiùs in corde, non item exteriùs in vultu, ac gestibus, oppidò facile sit, ut aliquis fores tuas pul-

set, ut aliquis te tentet; atque tunc vel displicere Deo debebis, ut placeas illi, vel illi displicere, ut placeas Deo. Verùm de temetipso experimentum cape in quibusdam pietatis exercitiis, tuo statui propriis: sed manifestè, & constanter; & videbis, te Deo placitum esse, ac hominibus existimationi, & admirationi fore. Quapropter, si proximum lucreis charitate, ac iustitia, paritèrque ab omni te discrimine retrahas ostensa publicè, quam profiteri cupis, pietate, prout agebat Samuel, & Deo placere poteris, & simul hominibus. *Placebat tam Domino, quàm hominibus.*

S E R M O LXXXIV.

Et placebat tam Domino, quàm hominibus 1. Reg. 2. v. 26.

ARGUMENTUM.

Sanctorum suavis, & amabilis agendi ratio cum hominibus.

1. Vidimus hucusque, posse nos & Deo placere, & hominibus: vidimus quoque, quænam sit tam Deo, quàm hominibus placendi ratio. Superest igitur, ut ad complendum hoc argumentum quæramus, an benè faciat, qui hominibus etiam placere curat; an verò nullà habita cuiuspiam curà solum in id intendere nos oporteat, ut placeamus Deo. Quòd ad hoc solum omnia studia nostra collimare debeant, & non ad ambiendum favorem hominum, imprimis ostenditur autoritate. Ut silentio transeamus alias Eloquii Divini sententias, duas tantummodo afferamus adeò claras ut nullum aliis interpretationibus locum relinquunt. Una Christi, altera Apostoli Pauli est. *Attendite*, Christus ait: *Attendite, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis; alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in cælis est.* Gravis herclè comminatio: qui operatur, ut hominibus placeat in terra, à Deo mercedem non recipiet in cælo; si quidem placuit, quibus placere desideravit: itaque finem suum jam obtinuit, præmium suum recepit, nec habet, quod ampliùs expectet. *Receperunt mercedem suam.* S. Paulus inquit: *An quero hominibus placere? Si hominibus placerem, Christi servus non essem.* Profectò gravis explicandi ratio: si è studio hominibus placendi sequitur, quòd nobis deponendus sit character Servatoris, clarissimum est, illud à nobis abjiciendum, & contemnendum esse, ut servemus istum. Ad autoritatem accedit ratio. Finis noster ultimus est Deus,

non homines: propter illum, non propter istos, creati sumus: illum igitur solum, non istos quærere tenemur.

2. Hoc totum verum est; at enim & in familiis, & in communitatibus experientia nos edocet, istam per regulam, quæ certò est optima, multos non esse optimos: ex hoc quippe fundamento multi sunt superbi, arrogantes pertinaces, sanctitatem prætendentes actionibus istis, quæ certò non sunt sanctæ, dum asserunt: Nil homines curo: sufficit mihi, placere Deo. Sic isti, dum unicè curant, aut sibi blandiuntur unicè curare Paradisum, illi, cui cum ipsis vivere contingit, tot occasiones impatienciæ præbent, ut eum quasi capillis pertrahant ad Purgatorium: quin & ipsi Deo displicent, dum identidem huic soli placere se velle repetunt. Equidem Deus finis noster ultimus est; attamen inter decem Præcepta nobis dedit septem posteriora, quæ si perfectè observaverimus etiam hominibus amabiles erimus. Ait quidem Apostolus: *Si hominibus placerem, Christi servus non essem*; idem ipse autem dicit: *Per omnia omnibus placeo - omnibus omnia factus sum. Sine offensione estote Judæis, & gentibus*; ut similes taceam phrasas, quibus apertè nobis insinuatur, curam pariter habendam esse, ut placeamus etiam hominibus. Ipse Christus voluit esse graciosus, & amabilis, non solum Deo, sed & hominibus; nam *Crescebat sapientià, etate, & gratià apud Deum, & homines.* Itaque industria placendi etiam hominibus est laudabilis.

3. Ad

Charitas erga Deum non prohibet.

Matth. 6. 1.

Galat. 1. 10.

charitatem erga homines.

1. Cor. 10. 33. 16. 9. 19.

pios non
debet esse
crudos,

instar Echi-
ni,

simil.

contra ex-
emplum
Christi,

& Sancto-
rum.

Studium
hominibus
placendi
non debet
esse finis,

3. Ad stabiliendam veritatem istam pri-
mò assero, multorum errorem esse, quòd
credant, ad sanctitatis conditionem ne-
cessarium esse, ut quis homo sit crudus,
inhumanus, & intractabilis. Certe nu-
spiam invenietis, à Deo præcipi crudita-
tem hujusmodi. Si qui sint, potius ta-
les naturâ sunt, quàm gratiâ, potius
per indolem suam, quàm per pietatem.
Aliqui sunt, instar Echini, pleni spinis,
& aculeis, toti crudi, & inhumani; sed
Echinus aculeos, & punctiones omnes
convertit ad alios, non ad semetipsum.
Considerate, si placet, animal istud. E-
chinus, seu Erinaceus, admodum se bel-
lè habet: ipsi commodum cubile, anno-
na bona: securè dormit, quantum dele-
ctat: comedit ad libitum suum: ambu-
lat, ac sese exhilarat, quamdiu ipsi pla-
cet: exerit iras suas, fruitur amoribus,
ac voluptatibus suis; at si propius acce-
das, non nisi aculeos tibi monstrat, non
nisi punctiones tibi promittit, si ipsum
tetigeris, cruentum tibi signum relin-
quet; asperrimum quidem cilicium ge-
stat, sed non sentit: uno verbo, ipsius
aculei sunt vestimentum naturæ, non sig-
num pœnitentiæ. Verùm enim verò
iste, neque Christi, neque Sanctorum ejus
character est; etenim Christus pro se spi-
nas, & clavos cum omnibus punctiōibus
voluit; aliis verò semper amabilis, de-
dit salutem ægris, auditum surdis, vi-
sum cæcis, loquelam mutis, ut nequi-
dem dedignaretur insolentissimum patra-
re prodigium, & aquam convertere in vi-
num, ad conservandam videlicet honestam
hilaritatem convivii nuptialis, & ad im-
pediendam Sponsi importunam verecundi-
am. Idem Ejus exemplo agere studuerunt
Viri sancti. Legite apud Abbatem Cas-
sionum sententias, & actiones sanctissimo-
rum eo tempore Monachorum. Illos
invenietis austeros, ac rigidos erga semet-
ipsos, sed valde civiles, tractabiles, be-
nignos, amabilissimos erga quoslibet alios.

4. Secundò dico, studium hominibus
placendi considerari posse duobus modis,
nimirum ceu medium, per quod ulterius
tendimus, ac tanquam finem, in quo si-
stimus. Si finem ultimum actionum no-
strarum in hoc statuamus, quòd homini
placeamus, vehementer erramus: si ho-
mini placere quæramus, & in hoc unice
solicitudinem nostram figamus, affectum-
que nostrum circa hoc occupemus, stul-
tè agimus; istud enim est illud desiderium,
quod non recipiet in cœlo præmium:
hoc est illud, quod non benè convenit
cum veræ cujuscumque, ac perfectæ pieta-
tis professione. Nos ad aliquid amplius
conditi sumus: ascendendum nobis altius
est, & eundem ad Deum; industria ve-

rò placendi hominibus, adhibita ceu me-
dium ad magis placendum Deo, hæc est
laudabilis, & non negligenda etiam à
Sanctis: id exigit ipsa pietas: id neces-
sarium est ad promovendam pietatem.
Sapiens in Proverbiis assignat amabilita-
tem, tanquam hominis pii characterem,
at crudam rusticitatem, tanquam impii
notam. *Novit jumentorum suorum animas; viscera autem impiorum crudelia.* Justi sunt a-
mabiles ipsas etiam erga bestias: cogita-
te quales esse debeant alios erga homi-
nes. Deus nos creavit sociales, conjun-
xit nos propinquitatibus, variisque vin-
culis ejusdem patriæ, ejusdem conditio-
nis, ejusdem statûs, ejusdem similitudi-
nis. Omnes eodem Sanguine redempti
sumus, omnes ad eundem finem elevati,
omnes eidem Legi subjecti. Cum tot
vinculis, nos cum proximo nostro mu-
tua in societate colligantibus, si perfe-
ctè pii simus, etiam exercere debemus
virtutes, vitæ sociali proprias, & inter
eas maximè charitatem, comitatem, af-
fabilitatem, familiaritatem, omnes vir-
tutes morales, quibus proximo nostro
placere studeamus, juxta dictamina ho-
nestatis.

5. Hujus rei exemplis plenæ sunt Sacrae
Litteræ. Quanta comitas fuit Abraha-
mi, quanta Lothi, quanta Rebeckæ,
quanta Josephi, quanta Davidis? Legite
in Capite decimo octavo Geneseos hu-
manissimam comitatem, qua tres pere-
grinos Abraham invitat atque civilem
benignitatem, qua eosdem excipit. Il-
lis obviàm procedit gratiosa cum corpo-
ris inclinatione: suum illis tabernaculum
offert, eosque rogat, ut modicâ sese men-
sâ reficere, ac ipso servo liberè uti ve-
lint. *Ponam buccellam panis, & confortate cor
vestrum; postea transibitis; idcirco enim declinastis
ad servum vestrum.* Dein ipsis non solum
mensæ suæ reliquias apponit, sed opti-
mum ex armentis suis vitulum eligit, at-
que, tametsi tres tantummodo sint, non
tam curat eorundem famem sedare, quàm
lautâ, splendidâque quadrâ ipsos hono-
rare. Quare tabulam delicatis è butyro,
& lacte cupediis instruit, & uno verbo,
quidquid generositatis, ac beneficentiæ
vir nobilis, improvisò ruri præventus,
exhibere potest, Abraham exhibet, &
quoniam Hospites ocyùs iter suum pro-
sequi se velle simulant, humanissimus
Heres ad opus obsequii stimulat Conju-
gem suam, totumque famulitium, totus
solicitus, totus festinus: *Festinauit - - ac-
celerat - - cucurrit - - festinauit - - coxit - -
Tulit vitulum tenerrimum, optimum, deditque
puero, qui festinauit, & coxit illum.* Ecce
Virum sanctum, & magnum omni exi-
stimatione nobilissimi, verèque strenui
domini, ad hoc intentum, ut cor tran-
seuntis

sed medi-
um.

Rusticitas
est nota
impiorum:

Prov. 18.

amabilitas
character
Sancto-
rum:

teste Abra-
hamo,

Gen. 18.

Lotho, feuntis peregrini lucretur, eique subur-
bana in villa serviat. *Æquali ratione*
Loth, è schola magni Abrahami, patru-
i sui, hujus exemplo, iisdem peregrinis
obviàm egreditur, eos humanissima co-
mitate excipit, & invitat in aedes suas,
Gen. 19. ubi oblatis obsequiis fruuntur. *Surrexit,*
ait Sacra Pagina & ivit obviàm eis, adora-
vitque pronus in terram, & dixit: obsecro, Do-
mini, declinate in domum pueri vestri, & mane-
te ibi: subin sub vesperam illis magnam
coenam apparat: *Ingressisque domum illius, fe-*
cit convivium. Quanta libertate, quanta
Rebecca, & promptitudine, quàm efficacibus ad ani-
mos capiendos artibus Rebecca suis ma-
nibus aquam porrigit Abrahami Procu-
ratori, ac dein potum præbet ejusdem
camelis, postmodum verò proprias aedes
offert, atque facit, ut Laban frater ipsius,
cui, tanquam viro, magis conveniunt
ejusmodi civilitatis officia, ipsemet eat,
invitet, ac excipiat? Quanta comitate
Joseph usus est erga indignam Putipharis
conjugem? Exculationes ejus erant mo-
destissimæ, constantes, at cum reveren-
tia, moderationes, & cautelæ, assidua,
sed non sine urbanitate fuga: ipse semper
pudicus, semper obfirmatus ad non of-
fendendum Deum, sed & nunquam pro-
jectus ad offendendam Dominam illam:
Josepho. & cum ista nimium abripitur in auda-
cia, ac temeritate sua, ejusque pallium
apprehendit, ipse non ad idem ejus ma-
nu violenter extorquendum resistit, non
injurias verbis regerit, ut observat Abu-
lensis, sed abeundo salvum reddit ho-
norem Dei, quin justæ offensionis occa-
sionem præbeat Dominæ. *Noluit in eam*
Gen. 39. *manus injicere, tangendo violenter, ad extorquen-*
dam chlamydem: & in hoc fuit urbanus valde.
Ita Sanctus, qui probè nôvit principia
sanctitatis, scit esse pudicus, nec tamen
incivilis; fugere, nec tamen crudus es-
se; mundo dare, quod ipsi ex rationabi-
li convenientia debetur, nec tamen ideo
vel punctum constantis honestatis auferre
Deo. *In quo fuit urbanus valde.* Verùm
rem istam breviter considerate in manife-
sto, quod inter impium, atque Sanctum
intercedit, discrimine. Unus Pilatus
est, alter David: uterque congregatis
coram proceribus loquitur: at verò qua
ratione? David, urbanus totus in pedi-
bus: Pilatus, totus gravis in sella: Pi-
latus in pedibus stetit, & *Sedit:* David
sedebat, & ingredientibus proceribus,
ducibus, & aulicis, utut subditis suis,
Joan. 10. in pedes sese erigebat. *Cum surrexisset, &*
stetisset. Nimis ego prolixus essem, si ex-
actè Sanctorum studia in exercitandis
omnibus civilitatis, ac decentiæ officiis,
ad lucrandos hominum affectus magis
propriis, enumerare vellem. sufficiat
hoc, quod hucusque dixi, ut videatis,

pietati convenire bonum illum, amabi-
lem, atque tractabilem genium, de quo
nunc dissero. Ad honestatem porro ob-
jectivam amicæ familiaritatis conservandæ
cum illis, quibuscum vivendum est, ac
perquam propriæ sociali vitæ, accedit etiam
ratio sanctitatis promovendæ in aliis.

6. Improbanda est illa regula, juxta Diabolus
quam exhibetur pietas severior, ac dif-
ficilior, quàm revera sit. Diabolico hoc
efficitur artificio, ut quivis alienum se
reddat à studio pietatis; vos autem, Au-
ditores, dum sanctitatem aliquam ama-
bilem, ac hilarem sectamini, eam igno-
miniâ tam irrationabili liberate. Deus
multò moderatior mundo est: illa ratio
phantasiæ nostræ proponendi tanquam
necessarias quaspiam indiscretas crudita-
tes, à nequam plerumque spiritu prove-
nit, & laudabilis non est. Præceptum
illud de non gustando pomo auditum est
ex ore triplici, nimirum ex ore DEI,
ex ore mulieris, & ex ore Dæmonis.
Deus egit, uti Dominus, atque præcep-
tum tulit: mulier egit, ceu scrupulosa,
& illud aggravavit: Alastor egit, tan-
quam severissimus, & illud extendit.
Deus Dominus inquiebat: *De ligno scientiæ*
boni, & mali ne comedas. *Gen. 2. 17.* *Fœmina scrupu-*
losa aiebat: Præcepit nobis Deus, ne comedere-
mus, & ne tangeremus illud. *Gen. 3.* Diabolus seve-
rissimus afferebat: *Cur præcepit Deus, ut non*
comederetis de omni ligno Paradisi? En Deus
comedere vetat uno de fructu: Mulier ad-
dit ex semetipsa, prohibitum etiam esse ta-
ctum illius: Diabolus insuper de suo superad-
dit, omnes illius horti fructus esse veti-
tos. Si Deum audiamus, peccatum est
edere ex una arbore: si mulieri ausculte-
mus, etiam culpa est illam tangere: si
Diabolo attendamus, crimen est quem-
cunque fructum manducare. Sic Deus
Dominus præceptum ponit moderatissi-
mum, ut observetur: *De ligno scientiæ boni,*
& mali ne comedas. Mulier scrupulosa præ-
ceptum aggravat, eòquod illud trans-
gredi timeat: *Præcepit, ne comederemus, &*
tangeremus. Diabolus severissimus illud
ampliat, & extendit, ut violetur: *Ut*
non comederetis de omni ligno Paradisi; sed om-
nia demum eò tendunt, ut severissimus
persuadeat scrupulosæ illum gustare fru-
ctum, qui verè prohibitus erat, atque
adeò eam præcipitem agat in mortem.
Tulit: comedit. Ita sæpenumerò certæ ru-
sticitates, ac tetricitates desinunt. Ve-
ræ cujusdam sanctitatis facies semper a-
mabilis est, etiam inter jejunia, etiam
inter pœnitentiæ opera, etiam inter au-
steros rigores. Qui nuptias promovere
suas cupit, in sua se genuina venustate
debet ostendere. Notatu digna fuit in-
dustria nobilis cujusdam Veneti, qui fi-
liam

Diabolus
pietatem
exhibet ri-
gidam.

ut in Para-
diso.

Gen. 2. 17.

Gen. 3.

Pietas vera
debet ama-
bilis esse.

sicut effigies Sponsæ venetæ.
 Loschi, compend. della Republ. Veneta.
 1. Cor. 15. 49.
 ut læretur proximum.

liam suam ad regium evehere solium, & Jacobo Cypri Regi despondere conjugem desiderans, coram eodem Rege studiosè e manu labi sinebat parvam tabellam, in qua bellissima filiae effigies affabrè depicta erat. Eam juvenis ille Princeps manu sustulit, oculos in eam defixit, iterum iterumque consideravit, amore exarsit, ac puellam sibi sponsam postulavit, arbitratus, satis amabile futurum esse prototypon, cum adeò sibi placeret ectypon. An putatis, illum Nobilem voti sui fuisse damnandum, si filiam exhibuisset in effigie cruda, tristi, ac inepta? Haud aliter Apostolus exigit, ut justis, in semet ipsis exhibeant pietatis imaginem, sed imaginem non alienam, non adulterinam, non ineptam: effigiem vult esse Paradisi: *Portemus imaginem Cælestis.* Qui dein in nobis aspiciet pietatem adeò pulchram, & amabilem, sponsam ambiet adeò dignam, ac nuptias cupiet adeò beatas: ita concupiscet ardenter esse pius, cum videat, posse quem esse pium, & tamen amabilem. ac hilarem.

7. His adde, quòd, si tua amabilitate, morum elegantia, pulchràque agendi ratione proximo placeas, ipsum pariter idoneum reddas ad audiendum ex ore tuo bonum consilium, & ad utiliter accipiendam correptionem opportunam: facile poteris ipsum mitigare, si irascatur, & adducere sacram aliquam ad exhortatio-

nem, piam meditationem, asceticam collectionem, utut alias ab his alienus fuerit: ubi vicissim, si sanctitas tua cruda sit, aspera, & inamabilis, nil proximum tuum juvare poteris. Itaque hoc age: intentionem tuam dirige ad Deum: iste sit prima regula, finis ultimus, meta summa cogitationum, actionum, & affectuum tuorum, & in ejus gratia postmodum cura etiam hominibus placere. *Placebat tam Domino, quàm hominibus.* Omnes dilige Christiana, cordiali, ac sincerissima charitate: benefac omnibus, ubi potes: omnes excipe suaviter, ac civiliter: abundare satage benefica comitate, & ubi non est aliud, quod valeas, saltem bonum vultum exhibe, bona verba loquere. De Sesoistre Ægyptiorum Rege Diodorus refert, quòd sibi magnas regiones subjugaverit, atque suos ad omnes impressiones, aliàque molimina bellica semper promptos habuerit. Sed quam id ratione? *Hos donavit pecuniis, illos agris, nonnullos remissione pœna: singulos oratione, & humanitate devinxit.* Quòd si vos quoque medio in sæculo lucrari animas aveatis, amœna vestra agendi dexteritate, vestra beneficentiâ, vestra comitate cunctos vobiscum agentes, aut conversantes emere, ac vobis devincire studeatis, efflictim curantes placere proximis, ut simul unâ cum proximis vestris placeremagis Deo valeatis.

Diod. Sic.
l. 2. c. 1.

SERMO LXXXV.

PANEGYRICUS

In laudem S. Philippi Nerii, Fundatoris Congregationis Oratorii.

Et placebat tam Domino, quàm hominibus. 1. Reg. 2. 26.

ARGUMENTUM.

S. Philippus Nerijs beneficiâ, ac amore placuit hominibus, atque Deo.

1. Superioribus in Sermonibus prolixè vidimus, quòd homo possit, quomodo possit, & quas ob causas expediat, in id incumbere, ut placeat hominibus, atque Deo. Date modò, peramandi Auditores, ut hodierna die Samuelem non nihil relinquam, atque peculiari cuidam devotioni meae litare queam, sistendo in exponendis eximiis laudibus Viri illius, cui bella fors obtigit perfectè exercendi artem istam. Loquor de Sancto Patriarcha. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

cha Philippo Nerio, in quo hodie nos agnoscere cupio, quàm amabilis fuerit Sanctus, amabilis hominibus, amabilis Deo. *Et placebat tam Domino, quàm hominibus.*

2. S. Philippus omnibus amabilem se reddidit beneficiâ. Hanc ille resplendere fecit omni tempore, in omni loco erga omnis conditionis homines. Nofocomia dixero funebre Amphiteatrum, ubi mors variis viis invadit, lacerat, & M m

S. Philip-
pus amabi-
lis benefi-
centia.

in nosoco-
miis erga
aegrotos,

& paupe-
res omnes,

Simil.

utut ipse
pauper;

& cruciat infelices ingenti cum strage. Hic aegroti, diuturna inter tormenta singultuum, querelarum, deliquiorum, ac furorum derelicti, vel solo aspectu torquent, & cruciant quemque ad ipsos refocillationis, aut obsequii præstandi causâ accedentem. At enim hoc ipso in loco Philippum vidissetis sollicitum omnibus infirmis assistere, ad omnes voces accurrere, in omnibus ministeriis servire, omnibus horis vigilare. Hunc ille pecuniâ solatur, illum cibo reficit, alium verbo Divino animat: illi miseri gratulantur sibi dolores suos nimium beatos, dum à Philippo tanta recipiebant levamina, & quasi dolent de recuperanda salute, metuentes, ne priventur assistentiâ humani sui Salvatoris. Verum tam angustos inter cancellos non continetur ejus charitas: per totam Urbem Romanam dispergitur inter quoscunque pauperes, quos nudos vestit, famelicos pascit, tristes solatio erigit: immò prævenit eorum necessitates, ac petitiones, & ipsam quoque rogandi verecundiam aufert, de industria offerens, quod optatur. Erat ipsemet etiam pauper, acuti pauper manus extendebat ad accipiendas largas eleemosynas, à splendida devotorum liberalitate sibi obvenientes; at ipse postea manus easdem extendebat ad easdem eleemosynas in sinum pauperum refundendas; instar fluvii cujusdam principis, qui lympharum suarum donum argenteum, à benignis montibus ex alto vertice transmissum, libenter quidem recipit, sed non nisi ut idem effundat in sinum maris: ad mare, undarum murmure videtur dicere rivulis, & canalibus, tributa sua conferentibus, ad mare, ad mare. Pretiosas vestes offerunt Philippo Matronæ divites; at is, ad mare, clamat, ad pauperes, ad pauperes, quibus adversus inclementiam aëris, & habitaculorum suorum incommoda serviant: copiosas ipsi pecunias amici suppeditant; sed ad pauperes, ille repetit, ad pauperes, ut suas familias sustentare valeant. Ille multa suæ paupertatis incommoda tolerabit; sed inde tantummodo magis condolere discet, neque se pauperem esse animadvertet, nisi quando non habebit, unde pauperibus aliis succurere possit: ipsi tantum panis, quantum vitæ unam solam diem sustentandæ par est, una vestis, qua cooperiatur, adeò sufficit, ut neque de tanto curet: ipse propria se veste exspoliatur, ut alterius nuditatem contegat: ut aliorum fami subveniat, ipsi sibi quandoque vel panem, durum abstinentiæ suæ delictum, subtrahit: ipse paucis contentus est olivis, forsân ei haud amaris, quia conditis dulcedine charitatis, præstantibus illum in fame sua perquam hilarem, & ju-

cundum, quando novit, suo jejunio mensam aliorum instructam esse.

3. Verum omnes inter pauperes, pro quorum subsidio sollicita fuit, ac generosa Philippi charitas, peculiari fruebantur quasi prærogativa Peregrini. His ille, novus Abraham, totum pandebat sinum beneficentiæ, fortè majoris in ipso, quàm in eodem Abrahamo, qui simul eodem tempore peregrinos conspexit, & invitavit, ut idem esset videre, hospitio excipere; Philippus autem totam circuibat Romam, ut conquireret eos. Abrahamus, armentis pecorum ditissimus, pro nobilium hospitum suorum mensa tenerimos vitulos mactabat; Philippus autem pauperrimus in semetipso cor suum pro illis immolabat: & herclè si cibus appellari solet sanguis hominis, Philippus cibo semet ipsum privans, ut peregrinos reficeret, jure dici poterit, illos cibasse suomet sanguine. O quàm jucundum spectare longos Peregrinorum ordines, qui visitatis Urbis Romanæ Sanctuariis divertebant ad ejus domum, ipsum quoque Sanctuarium, dignum, ad quod venerabundi concederent Peregrini! Crediderim ego indubitanter, bellam indolem, ipsi cælitus infusam, atque mirum studium tanto cum amore tantam pauperum peregrinorum copiam suscipiendi, fuisse lusum Divinæ Providentiæ, quæ, quin ipsemet animadverteret, eum jam assuefecerat ad id operis, ut scopus esset longinquarum peregrinationum: ipsum quippe Cælum res ita disponebat, ut ad ades ejus concurrerent alimentum recepturi Peregrini illi, qui postea majori numero peregrinaturi essent ad ejusdem Altaria, ut acciperent prodigia: jam tum apparebat, quod in alacritate vultus, quo recipiebantur à Philippo adhucdum vivente hinc in terra, præluderetur, atque securum pignus daretur illius amoris, quo ipsorum vota recepturus esset Philippus jam vivens in Cælo: discebant illam tenere viam pro lucro, quam postmodum frequenter ituri essent pro religione, perceptum beneficium præmittentes velut pietatis obsequiosæ prodromum. Hinc dulce erat audire quemvis eorum, qua ratione, suam in patriam redux, inter mirabilia Romæ nobiliora recenseret liberalem Philippi charitatem: alii quippe dicebant illum Abrahamum, Lothum, Jobum, Peregrinorum hospitem: alii prædicabant ipsum ceu novum Josephum, qui etiam in media sterilitate procuravit abundantiam: omnes demum diversis quidem linguis, una autem voce, ipsum appellabant communem omnium egenorum patrem. Verum omnes isti nimis parum asserunt.

maximè
erga pere-
grinos,

iam erga
omnes ho-
mines,

quoad bo-
num ani-
marum,
monitus à
Ss. Evan-
gelista, &
Baptista,

4. Ad omnes homines extendebatur ejus amabilis beneficentia, & in omnibus hominibus extendebatur ad eam partem, quæ melior hominis est, ad beneficium videlicet animæ. Haud melatet, illum ætate adhuc magis viridi meditatum esse vitam solitariam in eremo ducendam, ut postmodum occasionem aucuparetur fortunati martyrii, in barbara quadam regione inter Idololatrias obeundi: & felicem hodie linguam meam, si Deo placitum fuisset, eas cogitationes ad metam deducere! quàm facile mihi foret Philippi sanctitatem vobis depingere, si possem vobis eundem exhibere flexis genibus obscuro in antro spectandum cum flagris in manu, super nudum solum, ejus sanguine circum circa madens? aut si vobis illum ostendere possem lentos inter barbararum flammarum ardores paulatim contabescere, ac dirissima morte vitam innocentissimam coronare? Hoc enim verò vobis dicere nequeo, Auditores: at non minori gloria Philippi vobis dicam, ipsum peculiari mandato Dei, per dilectum Discipulum S. Joannem insinuato, anachoreticæ vitæ quietem beneficio animarum consecrâsse: dicam, ipsum nova Dei jussione, per Præcursores Baptistam intimata, Indias Romæ permutâsse, ipsis quoque desideriis suis pro martyrio, & victima Deo, ac proximo immolatis: dicam, ipsum libera voluntate sanctitati, in speciem splendidiorem, renunciâsse, ut aliam amplecteretur in ipso Divinæ Voluntati conformiorem, & proximi commodo utiliore, minus quidem splendidam, magis autem pro ipso perfectam. Haud equidem vobis exhibeo destructas Idolorum aras; monstrabo autem in numerosis Turcarum, ac Hebræorum, ad lustrales Baptismatis undas humiliter inclinorum, catervis devictam in Romæ gremio infidelitatem: monstrabo superbissimam ambitionem, delicatissimam voluptatem, cruentissimam vindictam, vitia superstitionibus ipsis graviora, ab ipso dejecta, & in veri Numinis Altari cremata.

cum laude
Congrega-
tionis Ora-
torii Ro-
mani.

5. Nempe Cælo nimis chara fuisti, ô Italia, ô Roma: prævaluere preces tuæ. Hic Philippus remansit, & hic remanere debuit ad perducendas doctrinis suis tot animas ad vitæ perfectæ sublimitatem: hic remanere debuit ad multiplicandum spiritum suum in tot devotissimis Sacerdotibus, qui sese professi sunt ejus filios in Instituto, ac imitatores in operibus. Loquor de illustrissima ejus Congregatione, de qua meritò asseverari potest, quod sit speculum tersissimum, & sine macula scandali, quod offuscet illud, terrestris Paradisus, sed sine serpente spiritus apostatæ, qui contaminet

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

illum. An eam dixero Congregationem Angelorum, de Cælo missam in beneficium animarum? At Angeli capaces non sunt illorum poenitentiarum rigorum, quibus ista Congregatio studet extinguere culpas non suas. An eam dixero societatem Apostolorum, penitus occupatorum in procuranda salute proximorum? At dum ejus Cultores à mundo abstrahere corda sua conspicio, eosdem solitarios esse video. Dicam igitur, & verum dicam, eos in semetipsis conjungentes & integritati poenitentiam, & zelo solitudinem, Angelos esse, & Apostolos, sed Angelos poenitentes, Apostolos solitarios, etiam in mundo maximo. Fervidæ illorum exhortationes mihi similes esse videntur illi rori, qui quondam cecidit super vellus Gedeonis, quietus quidem, sed valde penetrans, exhortationes, non elaboratæ ad falsas profanæ eloquentiæ regulas, sed exquisitæ, quoad fieri potest, ad emollienda corda. Verum ubi sum? quò abripior? de quonam impræsentiarum loquor: ubinam reliqui Philippum, unicum dictionis meæ argumentum? Ignoscite mihi, Auditores: in filiorum mentibus invenio tantam similitudinem Patris, ut confusa utrorumque facie Philippum me describere crederem, & effigiem filiorum ejus depingerem. Neque meus mihi displicet error; sed ad eundem Philippum Patrem redeo, ipsumque deprehendo familiariter cum peccatoribus impudentioribus conversantem, cum ipsis ambulantem, cum ipsis prandentem, sed ea arte, ut imixtis dexterè sermonibus de æternitate, deque summo bono, eosdem suavi quadam violentia è vitiorum cœno ad cælum pietatis eripiat. Eadem prorsus ratione Sol agit, qui beneficia sua largiri cupiens non solum ditioribus terræ venis, sed etiam impurioribus, ac sordidis vaporibus; illis quidem, quia in ipsis, ad recipiendum locuples argenti, & auri beneficium idoneis, tantum benigna fecundi caloris sui virtute sentiri se facit, & hoc solo viscera earum ditissimis metallis implet: istis autem, quia nigri putridarum glebarum filii, ac lutosarum paludum incolæ, magis amant profundam patriam suam, quàm cælum; istis, inquam, Sol per lucem suam se totum immittit, eosque toto radiorum torrente comprehensos, citra periculum, ne à contactu eorum contaminetur, suaviter elevat, donec ipsis lucido penicillo effigiem suam imprimat. Ita Philippus in illos, qui suapte bona indole jam idonei fuerunt ad recipiendos gratiæ thesauros, solum imisit calorem verborum, & consiliorum suorum; illis autem, qui terræ magis affixi, ac vitiorum cœno immersi erant, se totum impendit. Si con-

Docet peccatores,

simil.

verbo, & exemplo

M m 2

filium

filium non proficeret, adjunxit exemplum : qualemunque virtutem doceret verbis, eam quoque demonstrabat operibus.

6. En rei hujus exempla. Docebat honores mundi fugere, & ipse fugere poterat, cum ter oblatam sacræ Purpuræ, quæ Philippum ornare, vel ab ipso ornari cupiebat, dignitatem reculeret. Docebat aspernari honores illos, qui conversa tota facie versùs homines, frequenter efficiunt, ut totum tergum obvertamus Deo; ipse verò primus adeò hos aspernatus est, ut sibi magno honori ducere videretur, si pro stulto derideretur. Eum in finem vidissetis eum jam saltitare in mediis Romæ plateis; jam quasi bibulum publicè currere ad urnam vini, prout ipsum vidit, & admiratus est Sanctus Felix Capucinus, alias illi charus, quia & ipse Sanctus; jam in publicum prodire mento semiraso, ad aliorum derisiones videlicet cum júbilo suscipiendas. Docebat Evangelicam paupertatem; sed illam ipse primus amplexus est generosa cum renuntiatione ditissimi patrimonii, & in hoc totius simul hæreditatis, è qua plus quàm centum Scutorum millia percepturus fuisset. Docebat inimicorum dilectionem: hujus equidem virtutis exercendæ ipsi rara præbebatur occasio, quia, cum omnibus esset amabilis, plerumque ab omnibus amabatur; quando autem animadvertere erat, esse, qui ipsum odio haberet, quid egit Sanctus? David molestis persecutorum suorum insultationibus, respondisse se declarat sui corporis afflictationibus, ciliciis, ac jeuniis: *Cum mihi molesti essent, induebar cilicio, humiliabam in jejunio animam meam.* Dum Saul, ingratus Dominus, ipsius vitæ cæcas insidias ponit: dum Semei, temerarius ille, contra ipsum horridam injuriarum, ac lapidum tempestatem jacit: dum Absolon, perduellis filius, ipsum armato cum exercitu persequitur, David induitur cilicio. Potius ego credidissem, ipsum armaturum fuisse latus suum gladio, pectus lorica, brachium clypeo, caputque galeâ. Sed quid ad sui defensionem cilicium? *Induebar cilicio?* Hoc sanè non nisi contra semetipsum hostiliter insurgere videtur, ac belli societatem cum hostibus inire suumet ad majus tormentum. An fortè cilicium hostilium gladiorum ictibus resistere potest? An jejunium ad validam armorum tractationem vires addere potest? ô boni, Davidem dicere voluisse credo: si hostium meorum adversùs me ictus retundere, ac arma hebetare nequeam, ictus Dei contra hostes meos retundere potero; & hoc cordi meo sufficit: unde *cum mihi molesti essent, induebar cilicio: humiliabam in jejunio animam*

meam. Pari modo comparatæ fuerunt vindictæ Philippi, siquis ejus famam in circulis laceraret, ipse coram imagine Crucifixi Domini procurabat illius incolumitatem. Fuit, qui mortem ipsi machinabatur: & Philippus coram sacra icone prostratus, humeris nudatis, manûque aspero flagello armata, miserandam sui ipsius carnificinam moliebatur, nec à leniena cessabat, donec & vestes, & solum sanguine tingeret, atque tor vocibus, quot verberibus, tot linguis, quot cruentis plagis, tantâ eloquentiâ, quanto sui sanguinis profluvio, apud Deum pro salute homicidæ perorabat, quin & ejus conversionem impetrabat, profectò novus Advocatus, qui remissis ultrò injuriis inimicos suos in clientes recipit, & ne vulnerentur illi, vulnera suo dorso excipit.

7. Sic ille reddidit amabilia sua ad pietatem incitamenta, cum prius essent incitamenta operum, quàm verborum, atque adeò viam ipse monstrabat præeundò. Quòsi verò ad alterius profectum non sufficeret exemplum, etiam prodigia vocavit in subsidium. Beneficos hosce radios omnipotentis suæ Deus vix non omni hora coruscare fecit in Philippo: manus, oculi, cogitationes, amplexus, omnia hoc in Thaumaturgo fuerunt ad beneficium proximi: aliorum affectus in profundo cordium sepultos detegere, intentiones, & consilia in intimis mentium latebris absconsa exponere, id, quod in futuro sæculorum etiam distantium cursu emerfurum esset, velut in distincta pictura, prævidere, jam non amplius censebatur mirabile, quòd ex frequentia defierit novitas. Cum pro sacro Pœnitentiæ tribunali sederet, verecundia culpas magis erubescendas, & occultas tegere quidem silentio poterat, at non perinde Philippi obtutibus easdem abscondere valebat; etenim ipse suavi cum increpatione easdem ordine repetebat, & corripiebat, enarrationem præveniendò, & ad contritionem animando. Potenti vocis imperio impetuosis aëris turbines cohibet, ne pietati officiant. Visu stupendum erat, quòd jam recensitum eo. Ducebat Vir Beatus longam supplicabundorum seriem ad visitandas septem Urbis Ecclesias, quæ totidem Reliquiarum, ac indulgentiarum thesauri sunt, cum ecce nigricantium nebularum globus in aère conspicitur, quasi densiorum, quæ subsequantur, nubium prodromus. Maligna coruscationum lux, terrifici tonitruorum crepitus, omnia bellum annunciant. Jam turbatur populus, jam confunduntur pii agminis ordines, jam quilibet securum receptaculum inquirere cogitat. Verùm heus vos! sistite, clamat

inimicos
verò vincit
afflictatione
corporis,

Psal. 34.

exemplo
Davidis,

frequentibus cum
prodigiis,

occulta
peccata in
Confessione
ne pandens.

imbres,
pietati molestos, cohibens,

alta

alta voce Philippus ad populum : sistite, & nolite timere : deinde conversus ad aquas, jamjam è cœlo cadentes, ac versus illas & vocem, & manum extendens, ne sitis adeò impudentes, ait, ut aliorum disturbare pietatem audeatis : ita vobis in nomine JESU Christi præcipio : sistite. Jurassetis, & sensum, & intellectum fuisse pluvii illis ; nubes enim duas in partes divisa, hac in aëre suspensa præbet umbraculum devoto populo, fructuosam supplicationem prosequenti, illac totum pluviarum torrentem demittit in capita deferentium pium ordinem. Porro teterrimorum marorum nebulae, molestissimarum tentationum importuni venti, à Philippo dissipati sunt unico amplexu : quin & solus ejus aspectus omne cor ad serenitatem reducit, ac omnem affectum magis turbidum, omnem cogitationem minus puram, in fugam agit. Ita Philippus obsequii erga ægrotos assiduitate, eleemosynarum in pauperes largitate, hospitii erga Peregrinos charitate, linguæ cum peccatoribus efficacitate, demum exempli sanctitate, ac prodigiorum continua facilitate, in omnes fuit beneficus, amabilis omnibus, & placuit omnibus. *Placebat hominibus.*

8. Hæc ipsa beneficentia, qua placebat hominibus, cum radicata fuerit in ferventissima charitate, simul efficiebat, ut eodem tempore placeret etiam Deo : *Placebat Deo.* Verum est, eum Divinis coram oculis comparuisse sub aliis coloribus, aliisque speciebus. Bella commixtio candoris, verecundiæ, innocentia, ac amoris Divini Philippum pulcherrimum exhibebant oculis Cæli. Vos equidem hinc exspectatis, auditores, ut vobis describam puritatem quampiam, liberam omni cogitatione minus ordinata, immunem omni sensuum tentatione : id, quod facile vobis præstare possem, si artificiosè delineare vellem ultimos triginta vitæ ipsius annos, quibus plena fruebatur pace, omni assultu libera, imperturbata serenitate sine omni nube. Sed hanc ego laudem exiguam reor : nec enim adeò magna res est, urbem, castrum, sive munimentum tueri salvum, & illæsum, quando nulla circum illud æra bellica, & ignivoma tonant, nulla hostium agmina ad fulminandum illud assident. Philippus erat Angelus puritate, sed puritate fortiter impugnata : integrum sine macula servabat innocentia suæ speculum ; sed ad id offuscandum omnes Inferni flatus maligni congressi sunt : & terra, & omnes abyssi adversum eum conjurasse videbantur ; jam enim in ipsum irruit validissimis cum blanditiis effrons aliqua syren : ille, Sanctorum more, vincit eam subito ex arena recedendo, fugâ eò

gloriosiore, quò difficiliore. Ipsum in-à Diabolo, vadit Alastor infernalis mendici sub schemate, artificiosè ficta nuditate, sic unam virtutem expugnaturus per alteram, ac per piæ charitatis viam ex insidiis rapturus honestam innocentiam ; sed Philippus, qui prius à fœmina impugnatus aufugit, invadentem jam Diabolum uno Crucis signo in fugam abigit. Acrius ipsum aggrediuntur effrenati quidam juvenes, rapaces vultures, ad unius tantummodo columbæ exitium congregati, lupi rabidi contra unum duntaxat agnellum ; sed is, tentatorum suorum Apostolus, super illos Verbo Divino tonat, obtutu severo eorundem corda fulminat, omnem impudicam libidinem exurit, eosque feliciter ad meliora convertit. Accidit, ut in duarum impudentissimarum furiarum includatur cubiculo, undique adversus innocentiam ipsius armato ; sed genua flectit humi, oculos vertit in cælum, cor ad Deum, novus herclè Daniel, etsi ratione non simili ; nam ille clausus in lacu leonum, ab horum famelicis dentibus servatus est integritate sua : iste inclusus in impudicitia prostibulo servat innocentiam suam precibus : illi appropinquabant innocuæ feræ, ac barbaræ belluæ : ad istum ne quidem audent accedere infernales illæ lamia : nempe beneficium ipsi præstant ipsæ tentationes, & efficiunt, ut altius elevetur suis precibus, illorum more volatilium, quæ periculosis in rupibus quiescentia, vehementiori vento spirante, & quasi violenter ad præcipitium impellente, hac ipsa de causa pennas ad volatum erigunt, supra nubes sese evehunt, & ad aspiciendum purissimum solem pertingunt. Certum est, quòd intra tres & octoginta, quibus vixerat, annos inter vegetæ juventutis pericula, inter delicatæ constitutionis corporeæ blanditias, inter pessima perversæ gentis exempla : in medio nationis prava, in opprobrium Diabolorum, qui se totis viribus opposuerant, cum admiratione hominum, maximè eorum, qui similibus in procellis naufragium fecerant, illibatum conservaverit, ac etiam tumultu intulerit, illud virginalis puritatis lilium, quod in ejus ortu natum, jejuniis enutritum, operibus poenitentia circumseptum, tenerrimis lacrymis, ac vivo sanguine rigatum erat.

9. Et quis jam mirabitur, quòd ipse Deus, innocentia tam Angelicæ captus amore, toties Angelos ad suavissima ejusdem obsequia miserit ? Certè istis volupe erat illum videre, volupe erat ab illo videri, volupe erat imitatore habere, volupe erat imitatores esse. Philippus abstinentissimus ad integrum sæpè triduum jejunia sua producebat, post quæ

pro deliciis parum duntaxat panis fume-
bat, & eo ipso temporis articulo duos
Angelos parum panis quoque fumentes
aspiciebat. Subin ægrotis assistebat; mo-
ribundorum animas piis precibus adjuva-
bat, & elegantissimum Angelorum ma-
nipulum, infirmo cuidam assistentium,
atque Sacerdoti supremi solatii verba sug-
gerentium, visibilem spectabat. Locu-
pletissimi spiritus illi non dedignabantur
mendicabulorum induere formam, ut
caperent voluptatem videndi, Philippum
extendere manum, in opitulationes ipso-
rum sanctè delusam: non dedignabantur
vultum assumere pueruli, ad afferendas
in ægrotantis Philippi refocillationem
suavissimas cupedias: isti advolabant ad
ipsum sublevandum, cum adhuc puer in
profundam cellam unà cum jumento præ-
ceps laberetur: isti capillis ipsum sustine-
bant, cum in occultam scrobem caderet.
Et quid ultra? si vera est Illustrissimæ Scho-
læ Thomisticæ doctrina, quod illa repli-
catio, quæ *circumscriptiva* dicitur à Philo-
sophis, ministerio fiat Angelorum, alio-
rum facies assumentium, dum invenio,
Philippum eodem tempore, quo Romæ
degebat, conspectum esse & in mari Nea-
politano porrigentem beneficium bra-
chium naufrago, jamjam suffocando, &
in Ægypto rumpentem serviles catenas
infelici cuidam apud Turcas captivo, &
aliis in locis facillè decies, ego quoque
asseverare debebo, Angelos toties ejus
personam induisse; ut adeò viso Philip-
po dubitare potuisses, an non esset An-
gelus, & Angelo conspecto, an non es-
set Philippus.

Placet Deo
per chari-
tatem

10. Quod verò sub Angeli figura Deo
charus fuit ob innocentiam, eidem ama-
bilis etiam fuit in Seraphini comparatio-
ne per charitatem. Si ipse minùs avar-
us fuisset in manifestandis cordis sui ar-
canis, nobis abunde foret, quod recen-
seremus. Aliqua tamen parte secretum
cordis ejus oculi pandunt, & ad omnem
cruciatum Christi cogitationem, quin
& ad quemlibet simplicem Crucifixi ico-
nis aspectum, tenerrimarum lacrymarum
flumina fundentes, idiomate suo dicunt,
Philippi cor amoris cælestis incendium
esse. Manus ejus, rigidissima hyeme cu-
biculi fenestras Aquilonibus, & Euris
aperientes, nudatùmque vestibus sinum
expandentes, ac gelidis aquis irrigantes,
loquelâ suâ repetunt, cor illud ardentis-
simis incendiis æstare: incendiis, in-
quam, quæ, cum in solo sinu concludi
nesciant, in vultum sese extendunt, eum-
que flammantem exhibent: incendiis,
quæ circa caput ejus disperguntur, idque
radiis coronatum ostendunt: incendiis,
quæ suam ad sphæram cæli tendentia, Phi-
lippum ipsum secum tollunt, & frequen-

ardentis-
simam,

ter in aëra elevant. Omnis aspectus,
omnis cogitatio, motus omnis, ipsum
effert ad Deum. Profundam ob humili-
tatem brevissimè suas preces in publico
peragit; at verò, quemadmodum ignis
sub cinere quasi captivi una scintilla suffi-
cit ad excitandum præsens incendium, sic
in Philippo momentanea cogitatio, qua
feratur in Deum, totum incendit, & in
plurium horarum ecstasim rapit. Verùm
hîc, Auditores, percipite res: a me nul-
libi lectas, nunquam auditas. Quando-
que purissimo amore cor ejus ita bullit,
atque palpitat in pectore, ut amabilem
paralyfin excitet in omnibus membris,
& ex consensu tranquillum, ac amabilem
quasi terræ motum efficiat in cubiculo,
ubi Philippus ad orationem includitur:
ita gestit, ac saltitat cor illud, ut ei con-
tinendo sua vincula paria non sint, sed
costæ duæ, illud ambientes, incurven-
tur, atque rumpantur. At si costæ sint
velut aggeres, & claustra, spirituum a-
mantium eluviones cohibentia, mirum
haud est, quod iste torrens amoris, tan-
tis intumescens incrementis, istos agge-
res & dedignatus fuerit, & perruperit.
Ista costarum effractio dulcis erat crepi-
tus illarum flammarum, quæ, velut i-
gnis, violenter retentus in subterraneis
cuniculis, gaudet sibi *viam fecisse ruinâ*,
suas ad sphæras iter aperuerunt: vel erat
impatientia cordis illius, quod è carcere
suo liberari, ac liberè Deo conjungi de-
siderans, vincula rupit, atque cancellos
effregit: aut erat amor Divinus, qui cor
illud ovans ingressus, geminum sibimet-
ipsi arcum triumphalem erigere voluit:
aut demum erat, quod, cum in corde
Philippi simul etiam esset cor Dei, duo-
bus cordibus in illius sinu locus parari de-
buerit. Hujus amoris tanta vis, & æ-
stus erat, ut ipse Philippus denique co-
geretur orare Deum, ut aliquantulum
recedere, & internum sui affectûs ardo-
rem temperare vellet, alioquin sibi mo-
riendum esse: *Recede, recede à me, Domine;*
en morior, nisi confestim succurras.

Mortuus
a-inter-
pre-
digia.

11. Et revera tandem mortuus est a-
more; si quidem fuerit mors, & non
potius ecstasis aliqua prolongata. Certè
mors ipsa stupuit visis in illo cadavere
omnibus vitæ signis, vivido nimirum
colore, rubicundis labiis, fronre serena:
stupuit viso illo cadavere, extensa manu
mortua semetipsum cooperiente, cum
vestimenta mutarentur. Interea conte-
stabatur hic, vel solo ejus contactu se
fuisse ab inveteratis ulceribus liberatum,
ille debilitatorum artuum se vigori restitu-
tum, alius sensibus deperditis se reddi-
tum: simplici thaumaturgorum ejus ca-
pillorum applicatione de morte ad vitam
est revocatus, qui jam jacuerat extinctus.

Ita

Ita Deus ostendebat, quantopere sibi Philippus placeret, dum præstabat, ut is etiam post mortem suam pergeret homines in amorem sui rapere prodigiosâ beneficentiâ. Jam Patriarcha amabilis! placeat tibi hodie impensum magis affectûs reverentis, quàm imperitæ linguæ meæ obsequium. Divus Patriarcha meus Ignatius te, viventem adhucdum in terra, radiis coronatum vidit, atque dignis en-

comiis coronavit: acceptum habeas, quòd aliquis ejusdem filius oculum hodie tuos in splendores fixerit, & linguam in laudes tuas solverit. Tu vivens hîc in terra Patriarcham meum amâsti: nunc è Cœlo in me amato indignum ejus filium, sed simul devotum, & obsequiosum tuum famulum; & fructus amoris tui super me sit tutela tua. Ita fiat!

S E R M O LXXXVI.

P A N E G Y R I C U S

Festiva solemnitate S. Aloyfii Gonzagæ Societatis
J E S U.

Venit autem Vir Dei ad Heli. 1. Reg. 2. 27.

A R G U M E N T U M.

S. Aloyfius proponitur ut Angelus supra hominem, & homo supra Angelum, atque adeò totus Homo Dei.

Aloyfius
an Ange-
lus, an ho-
mo, du-
bium.

1. IN magno hoc mundi theatro quandoque prodeunt aliquæ personæ, de quibus meritò dubitari potest, An Angeli sint, an verò homines. Hujusmodi duas hodierna die spectare est, unam in præmissis pro themate verbis, alteram in ipsa, quam agimus, solemnitate. Primo loco proponitur legatus, à Deo destinatus ad magnum Sacerdotem Heli, ut huic prædiceret pœnas, quibus aliquando Deus totam ejus familiam castigaturus esset. Multi Interpretum inclinant ad opinandum illum fuisse quemdam Angelum; eòquòd haud videatur ejusmodi virorum Prophetarum quisquam eo tempore in mundo fuisse. *Sermo Domini erat pretiosus in diebus illis: non erat visio manifesta.* Alii, litteræ magis inhærentes, affirmant, illum verum fuisse hominem, sed inter homines peculiari prærogativâ dotatum. Omnes denique concludunt, illum, seu Angelus fuerit, sive homo, totum tamen fuisse Dei. *Vir Dei.* Plura de ipso dicendi ratio non suppetit. Ordiamur itaque Sermonem, & nunc quidem à posteriore Persona, videlicet Sancto Juvene Aloyfio Gonzaga. De ipso prædicabant ejus Socii, esse Angelum, esse sine carne; verum conspecto ejus vivo sanguine, quem ipse sibi flagris exprimebat, nimium clare carnes ejus agnoscebat afflicta Mater. Ego quidem non inquirere cogito, num Angelus fuerit,

an homo; sed in ipsius effigie vos hodie cognoscetis utramque, & hominis, & Angeli faciem: videbitis in ipso delineatas, uti nimirum coram Deo est, prærogativas Angeli supra hominem, & prærogativas hominis supra Angelum: effigiem videlicet, è qua concludendum vobis erit, Aloysium, seu Angelus, sive homo fuerit, certò totum fuisse DEI.

2. Angeli per illam dotem, qua carne liberi sunt, & sensibus, tribus quoque liberi sunt obstaculis gravibus, virtuti re, adversantibus, uti sunt obstacula temporis, obstacula sinistrarum affectionum, quas *passiones* dicimus, & obstacula rerum sensibilibium, ac materialium. Triplex ista libertas est illa prærogativa triplex, quæ competit Angelo supra hominem. Et primam quod attinet, donec sensim formentur, ac paulatim perficiantur organa, sensusque nostri corporis, expectet anima nostra necesse est, priusquam grave quid moliatur, quemadmodum Rex debilis, a *Simil.* quo, ut acie congredi cum hoste valeat, expectandæ sunt suppetiæ, ac robur confœderatorum suorum. Anni pueritiæ nostræ ut plurimum annis perditis annumerandi sunt, tanquam illi, quibus non viventes etiam rationi. nescimus vivere Cælo: ubi è contrario Angelis idem momentum, quod dedit existentiam, tribuit etiam operandi potentiam. Primum *momen-*

vid. *Abul.*
hic.

Angeli
non ligantur
tempore

S. Th. 1.
63. 5. 4.

S. Aug. de
Civ. l. 12.
c. 9.
sic & Aloy-
sius,

felicior
Moyse,

adhuc in-
fans jam
deditus o-
rationi,

momentum vitæ fuit illis primum momen-
tum sanctitatis. *Omnes in gratia creati, in
primo instanti meruerunt, ut testatur Ange-
licus.* Verum etiam in Aloysio Deus non
expectavit, dum penitus in lucem nas-
ceretur, ut eum gratiâ sanctificante do-
naret: *Simul in eo condens naturam, & largiens
gratiam,* veluti de beatis illis spiritibus
loquitur Augustinus: nec Aloysius ex-
spectavit, donec plenè nasceretur rationi,
ut gratiæ responderet. Felix infirmitas,
quæ, cum periculo vitam matris expone-
ret, infanti meliorem vitam acceleravit,
&, cum Aloysio periculum sacri Baptisma-
tis perdendi crearet, Aloysio Baptismum
acceleravit! Ita prius, quàm ordo na-
turæ posceret, aquâ sanctificatus, prius
etiam, quàm ætas ferret, moribus san-
ctificabatur. Ejus vita vix quatuor æta-
tis lustra superavit; at usque adeò tem-
poris fuit superior legibus, ut, si Deus
illi dimidium duntaxat annorum conce-
sisset, abundè tamen superesset, cur ip-
sum super Oras elevaremus. Laus illa
Moyſis, adulti jam viri, *grandis factus*, ut
Apostolus loquitur, erat, quod Ægypti-
acam Principem agnoscere pro matre
sua noluerit; sed multò major esset ea
laus, si adhuc infans in suo navigiolo,
cistella scirpea, quæ cunas ipsi mediis in
aquis præstabat, illi dixisset: Absit: nolo
te: non ego tuus sum. Quod Moyſes
non valuit, Aloysius potuit: adhuc fas-
ciis ligatus clarè demonstravit, se velle
Dei esse, non mundi, cum omnem ante
vocem primò articulatè pronunciavit sa-
cratissima nomina J E S U, & M A R I A,
luculenter ostendens, ad quemnam Pa-
trem, ad quamnam Matrem affectus ip-
sius collimaturi essent, quando JESUS
erat primus Pater, MARIA prima Mater,
quos voce sua nuncupabat.

3. Vix amotus erat ab uberibus nutri-
cis, & jam nutriebatur ab uberibus ora-
tionis. Ætas ipsi tunc quidem negabat
ritè loqui cum hominibus, & gratia jam
concedebat benè loqui cum Deo. Dum
alii necdum cognoscunt Deum, Aloysius
eundem jam adorabat, jam amabat, &
adeò tenerè amabat, ut à famulatio se ab-
fcondens, ipsi Matri se subtrahens, quæ-
reret, ubi solus cum solo Deo ageret. Si
quis de Aloysio percontabatur, respon-
deri non poterat, ubi locorum esset; at
responderi tutò poterat, quocum esset:
affirmari securè poterat: erit haud dubiè
cum Deo. Et verò vos, ô domestici. si
quæritis Aloysium, ite, cubiculorum
remotiorum angulos explore: nunquid
ego dixi vobis? en flexis geribus, im-
mobilis, toto vultu inflammatus, in pre-
cibus hæret absorptus. Ætate tam ini-
mica solitudini quærit solitudinem omni
hora, jam indejà tenerrimis annis ipso

Dei magisterio discens, melius se sociari,
si magis sit solus. Vitæ spiritualis magi-
stri docent, hominem multæ orationis,
esse hominem multæ sanctitatis, cum ap-
primè convenient, habere mentem ad
Deum elevatam, quod est orare, & ha-
bere cor Deo unitum, quod est sanctum
esse. Verum puerulum esse multæ ora-
tionis, idem est, atque conjunctum esse
cum gigantea sanctitæ. Possibile non
est, annis adeò teneris, & inexpertis ha-
bitare mente semper in cælo, nisi tota
prius anima arcè desponsata sit cum Deo.
Ad hæc si perpendamus, quantopere pue-
ritia solis ferme oblectamenti inhiet,
dicendum est, Aloysium ab eo jam tem-
pore magnum fuisse Sanctum; quando-
quidem totam oblectamentorum avidita-
tem vicit exercitio sanctitatis, aut exer-
citium sanctitatis usurpavit pro oblecta-
menti. Et tamen hi ipsi sunt anni, quos
ille jam grandiusculus tot poenitentiae la-
crymis rigavit, ut non nisi David contri-
tus, aut Magdalena jam conversa videretur:
appellavit illos annos peccatorum,
ac scelerum suorum: gratias, inquebat,
gratias ago tibi, ô mi Deus, quod anno
ætatis meæ septimo desièrim esse pecca-
tor tam abominabilis, qualis antea fue-
ram. Verum, ô dilectissime Deus meus!
tu nimia infinitæ misericordiæ tuæ dona
mihi contulisti, condonans mihi nimiam
ingratitude meæ malitiam. Heu quàm
ego omnibus artibus contremisco, dum
& judiciorum tuorum, ac flagitiorum
meorum recordor! *Judicia Dei*, dicere so-
lebat jam Religiosæ familiæ mancipatus:
Judicia Dei abyssus multa. Quis scit, num ad-
huc mihi mea secularia scelera condonaverit? Sed
age, benè spera, pusille peccator; Ecce
promptus adsum Sacerdos ad aures præ-
bendas tuis hisce sceleribus, & ad ab-
solutionem impertiendam animæ tuæ: lo-
quere, confitere: benevolus ausculto.
Accuso me &c. De quo? Accuso me-
- - Ah Deus! - - - quod ego - - - Noli
rimere: animum cape: audacter eloquere.
Ah Deus! ego peccator sum ingratus:
accuso me - - - Sed quid, Aloysi, non
loqueris: - - - Auditores! ille jacet in
deliquio: tanta vis est ejus contritionis,
ut & loquelam labiis, & colorem vultui,
& quasi suspiria pectori tollat. Igitur ipsi
neesse est tantisper Confessionem differre.
Nos autem ejus è manu scriptum accipi-
amus folium, quod absque scrupulo le-
gere licebit. Accuso me (sic in folio suo
loquitur) quod adhuc puer ignem subdi-
derim parvo sclopulo ex alterius pulvere
pyrio: quod indecens aliquod verbum
pronunciaverim, quin sensum ejus intel-
ligerem: quod Deum quidem amaverim,
sed non ita, prout ille mereretur, & ego
teneor. Jam Confessio finita est: Ita
sunt

sunt scelera, de quibus adeò doluit, ut, cum prima vice sacro in tribunali se accusare vellet, in deliquium abreptus ad arbitri Sacerdotis pedes corrueret.

4. Hic sistite: ô Scriptores actionum ejus: pereant omnia monumenta, etiam jurejurando firmata in Rota Romana: eximii raptus amoris erga Deum, non vos requiro: asperitates poenitentiae, jam vos non curo: ardentia martyrii durissimi desideria, silentio vos transeo: satis mihi superque loquitur, omnia mihi satis explicat iste dolor. Volumusne cognoscere, an Aloysius Deum amaverit? & unde? an ex agnitione sola, quod illum offenderit? Neutiquam: an, quod illum non amaverit: neque hoc est: ex agnitione sola, quod illum non adeò amaverit, uti vellet amare, sic afficitur, ut ingenel cum amore Dei, animo deficiat. Ah Auditores mei dilectissimi! nos benè novimus, omnes Confessariorum industrias, omnia gratiae lumina, Dei pro nobis crucifixi aspectus, post millena ingratitudinis nostrae signa, vix tandem sufficere ad exprimendum è corde nostro suspirium: & siquando nobis contingat aliquâ lacrymulâ sacrum tribunal aspergere, periculum imminet ingratis-
sima cujusdam vanæ gloriæ; *Nonnunquam enim luctui, qui secundum Deum est, inanis gloria miscetur ingrata lacryma*, prout animadvertit magnus ille magister spiritûs S. Joannes Climacus. Videmur nobis amare multum, si vel parum è pura amoris ratione doleamus. Proh quantum jam tunc Aloysius amaverit necesse est, si tantum doluerit? At enim ille jam ad se rediit: jam confessus est; an autem simul etiam absolutus sit, enunciare nequeo, cum ignorem, quodnam illud sit culpæ vinculum, quo solvi debuerit. Istud haud perinde nescio, quod ad compensandos, quos putabat, amoris sui erga Deum defectus, alios eidem quærat amatores. Spectatum adeste, Charissimi! Aloysius, annorum duodecim adolescens, parvulus Apostolus, in Ecclesia Castillionensi se magistrum Doctrinæ Christianæ præsentat, articulos fidei explanat, mysteria declarat, à vitiis terret, ad virtutes animat: edoceri cupit, quibusnam in ædibus discordiæ vigeant, ac placidè se diribitorem interponit: siquæ linguæ blasphemii effervescent, eas corrigit, ac purgat. Certum est, adeò splendide primos hosce sanctitatis radios Castillione tunc emicuisse, ut ipsum ob solos hos incolæ Sanctum plenis vocibus enunciaverint: & quando post aliquot annos absentiae suæ postliminiò, jam Religiosa veste spectabilis, illuc reversus est, simul ac ipsum procùl illis finibus appropinquantem conspexerunt, extemplò concurrerunt, festivo sonitu cunctis è turribus devotio-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I,

nem suam contestaturi: dein omnes viæ per quas transeundum erat, humilibus cultoribus implebantur. Putassetis, insignem sacrarum Reliquiarum thesaurum triumphali pompa Castillionem inferri aliqui dolenter ingemiscebant, tam Sancto Principe se privatos esse: alii præ lætitia flebant, quod illum rursus viderent: omnes aliquam virtutum ejus commemorabant: nos ajebant ejus olim domestici, probè recordamur, qualiter sensibilem aliquam pietatem penetrare in cor nostrum experti sumus, cum ipsum adhuc infantem gestaremus in brachiis: nos, inquiebant aulicæ puellæ, nunquam agnoscere potuimus oculorum ejus colorem; adeò quippe eos continuit, ut nulum unquam in nos obtutum conjiceret. Ita lætus tam suavi memoriâ populus in ejus transitu genua curvabat in compitis: mulieres ad fenestras se reverenter inclinabant, ipsique parvulos, quos in brachiis tenebant filios commendabant, ipsa Mater, obstupefcite? Mater ejus ipsa, forsan exemplo nunquam viso, teneritudinem sanguinis superans veneratione sanctitatis, non accurrebat ad ejus osculum, ad ejus amplexum, sed in capite scalarum subsistebat, illic exspectabat, illic excipiebat, illic ipsa quoque genu flectebat, asserens, haud alia ratione excipiendum esse suum Angelum: & tamen neque Mater, neque alii noverant tot elegantissimas virtutes, illi animæ superadditas in absentia sua: sufficiebat illis ad ipsum, adhuc vivum, promulgandum Sanctum solius pueritiæ recordatio. Jam si tempus aliis hominibus usum rationis, maturitatem ingenii, promptitudinem consilii uno, alteroque lustro retardet, Aloysius ante duodecimum annum jam sanctus, jam sacris Altaribus maturus, existimari meritò potuit Angelus: certè hac in re sortitus est prærogativas Angeli, subito sanctus, subito perfectus, absque mora, sine temporis impedimento.

5. Verum enim verò virtutibus ipso tempore fortius adversantur affectiones mentis, & corporis. Impedimentum temporis vincitur annis: affectiones cum annis invalescunt: aliquando coërcitæ brevi rursus tumultuantur, victæ perduellionem machinantur, & cum subjugatæ esse videntur, jugum excutunt, ac ipso de victore triumphant. Felices Angeli, qui corporis expertes, liberi sunt hostibus hisce domesticis; atque tota illorum operatio est electionis, non affectionis. Tibi autem, ô beata Aloysii anima, non erat, quod illis invideres; etenim in tota vita tua non fuit affectio, quæ bellam virtutis tuæ harmoniam disturbaret: è corde tuo nunquam erumpebat captivus aliquis iracundiæ motus primus. Arrogantia,

Angeli carent passionibus;

sic & Aloysius,

gantia, superbia, fastus, concupiscentia, nunquam penetrare valuerunt in animam illam, non dico, transeunte quodam cum fulgore, sed ne quidem cum parva ardorum illorum scintilla. Ille ipse directoribus conscientiae suae confitetur, animam suam adeo obsequentem esse gratiae, ut ad hujus impulsus, quocunque vocent, nullam sentiat repugnantiam: Multum sanè loqueris, ô Aloysi; sed patere, ut aliquod hujus tuae tranquillitatis experimentum capiam. Tu natus major es Principis filius: jam tenta, num primos honores fratri minori cedere queas: tum dicito mihi, an cor tuum repugnet. O nimium facile tentamen! non, prorsus non repugnat, immò potius gaudet Aloysius in sacco comparere nigro, ac sæpè detrìto, ad latus fratris nati minoris, cum iste tum in vestibus, tum in reliqua pompa splendidissimè incedit. Itaque pergamus ad aliud experimentum. Tu Princeps es, & saecularis Princeps: jam specimen cape: num humile subire possis obsequium, quod ab altitudine natalium tuorum te deprimat. O iterum nimis facile specimen! nequaquam, prorsus non repugnat, sed potius delectatur agere servum, ac janitorem in Collegio nostro Mediolani, quovis audito signo currit ad januam, claves custodit, ac sollicitè mandata fert, atque refert, instar vilis vernulae. Veniamus igitur ad ulterius examen. Aloysi, huc ego te, huc, Mediolanum concedere cupio: hìc, ubi tam tu, quàm Celsissima Domus tua notissima est, experire, utrum publicè spectari velis absque comitatu, sine stipantibus famulis, absque ullo honore. Nec minimè, penitus non repugnat: potius ipsi volupè est se spectandum praeberè in media equestri ludi solemnitate, ac nobilissima pompa, dum ipse vili jumento equitat, ac pro festivis applausibus amaro risu, sibilos, & fannas recipit. Verum istis humiliationis actibus, nescio, quid splendoris inest; quoniam, cum facile agnoscantur esse voluntarii, ac ultro nei, etiam virtutibus accensentur. Quare progrediamur ad aliud adhuc tentamen. Quid si devenias in occasionem, qua omnes affectiones ad arma ruant, prout accidit in praeliis ingenii? Profectò his in conflictibus cedere nemo vult: honoris amor, victoriae desiderium, contradictionis fastidium, dolor ex necessitate succumbendi, susque deque vertunt animum, non modò nobilem, sed & plebejum quoque. Difficulus in Disputatione scholastica victum se quis esse persuadere potest: quin & sola suspicio, ne nos alter victos arbitretur, zelo nos implet, ac despectione, ut responsa nostra defendere conemur, & amicum quemvis,

qui praesens fuerit, adoriatur, quatenus, adulando saltem ob importunitatem nostram, nobis aliquod victoriae argumentum adjudicare velit. Jam igitur Aloysi, in Philosophiae tuae publica defensione temet ipsum tenta, doctrinae tuae radios absconde, dotes ingenii dissimula, teque argumentis ab adversario obrui permitte. O quàm facile hoc quoque tentamen est! Neutiquam, omnino non repugnat, sed potius, ut ut copiosâ Purpuratorum, aliorumque Praesulum, ipsi vel amicitia, vel sanguine junctorum, coronâ cinctus, videri victus desiderat.

6. Quandoquidem verò ne primos quidem motus affectionis ad honorem sentit, fortè sensum quempiam affectionis erga sanguinem suum habebit. Sed neque hunc habet: immò potius videtis, eum penitus extinctum esse; nam interrogatus aliquando, quotnam ipsi fratres Principes in saeculo superessent, necesse habuit aliquantum subsistere, cogitare, & computum inire, priusquam responderet. Fortasse saltem aliquam inclinationem ad divitias retinebit. At neque hanc retinet: unica Divi Thomae Summa, ejusdemque simplex imago, tota fuit ejus cubiculi sumptuosa suppellex. Quid, quòd omnibus inclinationibus suis examine stricto discussis, ut eas subigat, nullam inveniat, quae repugnet? O Aloysi! aliud adhuc est, quod me advertit: si pugnare velis, alios inquire hostes: arma prehendere contra mentis evagationes: istae non tam levi brachio sese vinci patientur, neque tam facile in pacis foedera concedent. Cum his jam in arenam descendit: omnes cogitationes suas ad interius animae suae munimentum revocat, & adhuc dum puer integram sibi horam ad agendum cum Deo suo praefigit. Quòd si per horae decursum evagatio modica cor illud ingredi conetur, illicò totam ipse orationem à capite repetit, neque priores preces valere putat. Clarè videtis, Auditores, quàm gravi se certamine implicet: experimentum à vobismetipsis sumite, ac ista sub lege solam brevissimam Orationem Dominicam percurrite. Si, quotiescunque cogitatio vobis effugit, eam resumere velletis, fortè tota die non compleretis. In pia precationis quiete distractiones arbitror esse, veluti somnia in quiete oculorum. Rerum species non quaesitae in phantasiam sese insinuant, cum anima dormiente ludunt, namque pro libitu extra se rapiunt. Aloysi, nimium est, quod audes: quae audivisti, quae vidisti, licet invitatus, à sacra quiete tua te revocare volent, & abstrahere. O Auditores Catholici! Angelorum illa dos est, ut hisce timoribus careat.

principatum
suum relin-
quens,

humiliter
serviens,

honores de-
spiciens,

& vinci
amans,

superior sen-
sibus,

sine distra-
ctionibus
sub precibus,

simil.

careant. Quidquid corporeum est, imbecille nimis, ac debile est, ut incorporis illis mentibus opponere se posset: illæ contra morem omnium rerum creatarum ad Deum recta semper tendunt, nec unquam ex aspectu suo Deum suum amittunt. Aloysius in hoc etiam unâ cum similitudine spirituum illorum, qui tamen comprehensores dicuntur, prærogativâ fruebatur; verè nimirum jam ab ortu suo, puerili adhuc ætate, ea dote præditus erat, ut quinque, ac sex horis in precibus perseverare posset: postmodum verò usque adeò suum in Deum absorptus hærebat, ut corpus permaneret immotum, otiosi sensus, & oculi soli tenerrimarum lacrymarum rivulos funderent. Per ejus cubiculum famuli cum strepitu transibant, ipsum inclamabant, ipsum leniter movebant; nec ipse tamen quidquam animadvertibat. Erat Romæ, qui toto biennio quot diebus curiosè cubiculum ejus tempore orationis aperiebat, ipsumque visitabat; ipse autem nihil resciebat. Denique confitetur, sedominum esse cogitationum suarum: confitetur, sibi summam difficultatem esse in illis à Deo abstrahendis: confitetur, omnes distractiones suas, integro sex mensium intervallo habitas, simul sumptas vix tantum temporis duraturas esse, quantum insumeretur in recitanda Salutatione Angelica. O igitur Aloysius Angelus est, superior omnibus obstaculis temporis, affectionum, ac rerum sensibilibus & materialibus.

De carne triumphat,
7. His omnibus in suo vigore relictis, fateri nihilominus oportet, Aloysium esse hominem. Sic omnino est: sed ex hoc ipso gaudet etiam prærogativâ hominis supra Angelum. Et imprimis offertur Deo virginitas ex tributo carnis. De sensibus non triumphat, qui sensibus caret: in Angelis non est admiranda puritas: in ipsis enim eam naturæ necessitas exigit. Aloysius sanguine Princeps, ætate vegetus, spiritu vivacissimus, in aula natus, ubi luxus, otium, conversationes, oblectamenta, spectacula scenica, & ludicra, omnia conspirant adversus pudicitiam, & continentiam; Aloysius, inquam, puer decennis, voti sacramento Virgini Deiparæ propriam virginitatem offert, & illibatam inter tot pericula ad tumulum usque conservat, nec unquam in eo motus minùs purus, nunquam cogitatio minùs recta, illam, non dico, denigrare, sed nec offuscare audet. Nunquam stimulos carnis passus est: insigne, ac peculiare testimonium est, Sacræ Rotæ Romanæ. Dein ipsum quoque martyrium sustinetur ab anima, sed in carne. Mortalis sit, necesse est, qui Martyr fiat, & si Angeli nobis mortali-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

bus superiores sunt, eòquòd mortis necessitati non subjaceant, nos Angelis superiores sumus, eòquòd ipsi, veluti nos, mori pro Christo nequeant. Aloysius nihil magis desideravit, quàm puro sanguine generosam fidei suæ confessionem obsignare. Navigabat olim pro-latus in periculo,
speris ventis versùs Hispaniam, cum subito horror pallidus occupat ora navigantium: omnes formidine contremiscunt: omnes desperare incipiunt. Interrogat Aloysius, quæ tanti terroris origo sit, & intelligit, non procùl aspici vicinas aliquot naves Turcicas, ac proximum instare periculum incidendi in manus Barbarorum illorum. His auditis Aloysius, qui necdum tertium attigerat lustrum, tota facie simul admirationem, ac Paradisum referens, ah, ajebat, & vos timetis: Felices nos, quia forsitan eveniet, ut per manus infidelium illorum Martyres Christi moriamur. O generose Puer! sed absit: contra te non armari debet impietas. Aloysius martyrio decorandus est: id, quod Seraphinæ Florentinæ revelatum est; sed afficiendus est incognito martyrio, ab innocente tyranno. Ipse Aloysius, ipse debet esse martyr, tyrannus, & carnifex sui ipsius. Eja, miselli sensus, & artus: ite, ite ad studiosus mortificationis,
cruciatu! Percipite, Auditores, res peregrinas, singulares, ac velut incredibiles, ritè autem comprobatas in institutis Rotæ Romanæ examinibus, juramenti fide firmatis. Prodeat primò gula: postulet inter medias mensæ lautitias, inter solemnia convivium, quasdam sibi delicias: ab Aloysio diu non obtinet aliud, nisi solam unciam cibi pro pastu, & si quando fami suæ permittat ovum integrum, convivium opiparum adornat. Exigat etiam tactus, non dico, mollietatem, aut voluptatem aliquam, utpote quam petere nunquam audebit; sed exigat in asperioribus frigoris hyemalis rigoribus, ut unam saltem manum ignibus admoveat liceat. Nimium est, quod exigit. Obsideantur ædes densis nivibus, sibilent Aquilones gelidi: nunquam Aloysius ad focum accedit. Offerat aula commodissima delicias undique obvias: ille sibi delicias in cruciatuum instrumenta vertit. Nempe generoso militi cuncta serviunt pro armis ad pugnandum: mandibula in manu Samsonis, funda in manu Davidis, virga in manu Banajæ, fulmina sunt ad eorundem victorias. Ita in manu Aloysii omnia fiunt arma ad dimicandum, ac triumphandum de semetipso. Fortè baculos, vel virgas prætorias, invenit, iisque subtus lodes abscosis, brevissimam quietem suam affligit: invenit calcaria, ad equitandum parata, eisque ad nudam carnem applicatis, inno-

innocentes lumbos suos torquet: invenit funes, quibus canes, ad venationis voluptatem enutriti, solent ligari, iisque multis nodis in atrocia flagella contortis humeros suos cruciat, & hoc tanto furore, tam frequenter, ut ipsum pavimentum sanguine stagnet: quin etiam ægrotus, ac moribundus licentiam à Præpositis suis petit se flagris cædendi: respondentibus illis, ipsum esse nimis debilem, rogat, ut ab alio saltem cædatur, & reponentibus, nulli tantum esse animi, obsecrat, ut saltem in solo nudo extensus mortem opperiri valeat.

8. Nullus ignorat, quàm tenerè anima suum corpus amet. Istud non affligitur, quin illa doleat: non pungitur, quin illa sentiat: immò dum illud est in sepulchro, jam putridum, ac vermibus operatum, dum horrorem creat illis ipsis, qui plus ejus venustatem amaverant, & adoraverant, anima tamen, etsi beata, innata cupidine rursus ei conjungi desiderat: adeò corpus suum amat. O Dilectissimi, quàm difficile est adeò corpus amare, idèmq; adeò cruciari? In aliis martyriis carnifex non diligit illum, quem torquet: in isto martyrio suum meritum est & torquenti, & toleranti, cum æqualis generositas necessaria sit & in tolerante, & in torquente. Verùm ego continuum tormentorum ejus rigorem interrumpo. Audite res adhuc mirabiliores. Post septennium ætatis exactum nunquam aspexit faciem, ne quidem ancillarum domesticarum, quæ ipsi serviebant. Aliquot annis adstare quotidiana ad servitia Reginæ Hispaniarum tenebatur, & adeò nunquam ejus vultum observabat, ut post tantum tempus illam ab aliis foeminis aulicis discernere non potuerit. Non erat ulla foemina, quæ vel uno de modestissimi Juvenis aspectu, vel fortuito in se coniecto, gloriari potuisset. At istæ fuere res aspectu periculosa: res alia fuit visu digna, res innocens, immò devota, magnificus nimirum apparatus, qui in Ecclesia nostra, ad Jesum dicta, Romæ pro cænotaphio constituebatur in honorem sepulti Servatoris hebdomade sancta. Ad illud videndum tota Roma confluebat, & in tali occasione sancta videbatur, atque laudabilis ea ipsa curiositas, eòquòd faciem devotionis meritò præferret. Aloysius ipse quoque aderat multis horis. Age igitur: attolle oculos tuos; hîc enim nihil est, quod formides. Intueberis argentum, quod splendido candore suo speculum præstare poterit candori innocentiae tuæ. Invenies vivas flammulas, quarum ardores optimè convenient flammis ardentissimæ tuæ charitatis. Aspicias - - &c. Verum est, aspiciet, ac inveniet aliquam

delectationem innocentem quidem, devotam, atque sanctam, attamen delectationem oculorum: id, quod satis est ad hoc, ut Aloysius videre nolit, ita ut interrogatus, ingenuo cum rubore respondere, ac verecunda cum sinceritate confiteri debeat: Non observavi.

9. Verùm hîc fortè liber haud erat oculus, quando cor alligatum erat mysticæ tumbæ Dei sui, sub Eucharistico velamine sepulti. Vinculis hisce carebat, dum Juvenis annorum tredecim à Parente suo coactus est præsens adesse solemnissimo armilustrio totius equitatus in statu Mediolanensi. Hîc obtutus Aloysii securè vagari poterat per illas equitum catervas. Etiam anima summè pudica, horrere consueta voluptates magis muliebres, dedignari non solet oblectamentum, quod aliquid ferocitatis habet. Aspectus armorum, & armatorum, spiritus excitat bellicosos, & isti Sanctorum in Virorum venis appositè faciunt ad Christiana certamina. Totum hoc verum est; sed ea delectatio oculorum est; & hoc sufficit, ut Aloysius illam abhorreat. Quamdiu bellicorum exercitiorum spectaculum durat, tamdiu quasi captivæ tenentur, & clausæ ejus pupillæ. Numquid amplius desideratis? Neque vias, per quas quotidie ambulat, neque mensam, ad quam assidet, neque domum, aut cubiculum, ubi sæpiùs ruri divertere solet, novit. Ecquid isto de oculorum martyrio judicatis? Quid ad ista dicitis? Quis vestrum non ad omnem strepitum subitaneum se vertit? quis non ad omne spectaculum accurrit? quis non in omnem pulchritudinem se affigit, eamque examinat? Me quod attinet, Aloysium non appellabo Martyrem fidei, in quo palmæ, ac laureolæ in coronam pretiosarum iconum ejus adoptatæ, pompam adornent ipsius martyrio; sed nuncupabo de novo, cum Diva Maria Magdalena, Martyrem occultum, quia Martyrem suarum virtutum, Martyrem sui fervoris, Martyrem suæ abstinentiæ, Martyrem suæ modestiæ, ac denique Martyrem suæ charitatis, quam obsignat sua morte, accelerata ex maligno halitu ægrotorum, contagiosa lue infectorum, dum eos juvat, & obsequiosè sublevat. Ista mors, ista martyria demonstrant, Aloysium non fuisse Angelum, cum centenis argumentis haberi potuisset Angelus. Unde concludo: Aloysius videbatur Angelus esse, & non erat. Ejus vita nullum passa est obstaculum, nec à tempore, nec ab affectionibus, nec à rebus sensibilibus, & materialibus; quasi fuisset ipse purus aliquis spiritus. Virtus ejus splendidior fuit merito virginitatis, ac honore occulti, sed continui martyrii, quæ sunt ejus.

eiusmodi decora, quibus puri spiritus gaudere nequeunt. Per quæ descriptæ sunt in Aloysio prærogativæ Angeli supra

hominem, & hominis supra Angelum; utroque autem titulo fuit Aloysius totus, Homo Dei, *Venit vir Dei,*

SERMO LXXXVII.

Venit autem vir Dei ad Heli, & ait ad eum: Hæc dicit Dominus: Nunquid non aperte revelatus sum domui patris tui, cum essent in Ægypto in domo Pharaonis? Et elegi eum ex omnibus tribubus Israël mihi in Sacerdotem, ut ascenderet ad altare meum, & adoleret mihi incensum, & portaret Ephod coram me. & dedi domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum Israel. 1. Reg. 2. 27. & 28.

ARGUMENTUM.

In extremo Iudicio terribilis erit exprobratio propter abusum beneficiorum Divinorum.

1. **H**ic primò verba præmissi Contextus enodamus, dein unam, & alteram utilem doctrinam eruamus. Ego Casparis Sanctii, majorisque partis Interpretum opinioni adstipulor, atque dico, illum virum Dei, à quo Sumus Sacerdos Heli reprehensus est, re vera fuisse hominem. Ad hoc sentiendum movet me regula, qua prohibemur absque necessitate in Divinarum Litterarum interpretatione à littera recedere: neque hic apparet necessitas relinquendi litteram, asserentem: *Venit vir*, id est, homo. Verum equidem est, paulò inferius dici?

1. Reg. 3. 1. *Sermo Domini erat pretiosus in diebus illis: non erat visio manifesta;* sed hisce verbis neutiquam negatur, eo tempore Prophetas fuisse, sed solum innuitur, eos fuisse raros, & paucos. Jam homo, seu vir iste coram summo Sacerdote se sistens, istum orditur sermonem: DEUS ore meo tibi significat: *Hæc dicit Dominus.* Nunquid ego familiam tuam peculiari benevolentia profecutus sum, jam inde ab eo tempore, quo sub potestate Pharaonis in Ægypto detinebatur? Ego fui, qui de cunctis Tribubus Israël è domo tua summum elegi Sacerdotem, qui meam ad Aram accederet, mihi destinatum thymiama adoleret, & sacra vestimenta indueret: quin etiam familiæ tuæ partem assignavi sacrificiorum omnium, à filiis Israël mihi offerendorum. Hic tantisper subsistamus, ut postmodum audiamus, quod sequetur in alios dies. Tota hujus Prophetæ dictio tribus in punctis versatur, quorum primum continet exprobrationem;

alterum judicalem inquisitionem, tertium sententiam. Exprobratio de beneficiis est, inquisitio de peccatis, ac sententia de pœnis. Quam partem in Allocutionis hodiernæ argumentum assumo, continet exprobrationem.

2. Quemadmodum ipsa magnificentia, & exaltatio domus Heli inchoata fuerat ab Aarone, à quo per stirpem Ithamaris ille descenderat; ita pariter ab eodem Aarone catena trahitur beneficiorum, quæ nunc ingrato nepoti exprobrantur. *Nunquid non aperte revelatus sum?* Istud bene concordat cum illo, quod in capite quarto Exodi legere est, ubi dicitur Deus sese manifestasse Aarone, hicque multa prodigia patrâsse: *Dixit autem Dominus ad Aaron, &c. & inde paulò post: Fecit signa coram populo. Et elegi eum.* Contigit istud in solitudine, ubi Deus eo prodigio, quo omnes inter alias solam Aaronis virgam florescere fecerat, palàm ostendit, se velle eundem Ecclesiæ suæ Pontificem: & Aaron idem ad officium consecratus est, uti legimus Numerorum capite decimo septimo, & Levitici octavo. *Ut portaret Ephod coram me.* De hoc Ephod jam in alio loco pluribus disserui. *Et dedit domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum Israël.* Hic non insinuatur, quod sacrificium, seu victima tota cesserit ad usum, & commodum ejus familiæ, sed omnibus de sacrificiis à Deo certa pars assignata fuit Sacerdoti. Id, quod adeò verum est, ut in ipsis holocaustis, in quibus victima tota comburebatur, & offerenti nihil relinquebatur, prius tamen pellis detraheretur,

in Aarone.

Exod. 4. 27.

Num. 17.

Levi. 8.

Serm. 64.

Levit. 7.

Deus per Prophetam exprobrat Heli Sacerdoti beneficia, eius familiæ collata.

retur; atque Sacerdotis utilitati tribueretur. Tria beneficiorum genera tam asperè Sacerdoti Heli exprobrabantur, nimirum electionis, qua distinxit eum Deus ab omni populo: *Revelatus sum: elegi eum;* deinde exaltationis super omnes alios: *Elegi eum - in Sacerdotem, ut ascenderet;* denique locupletationis: *Dedi - omnia de sacrificiis.*

3. Ista Dei consuetudo est, ut beneficia sua prius in conspectum exponat, quàm pœnas denunciaret. Sic egit erga David, sic erga Populum suum, uti frequenter in Prophetis invenimus, insigni nobis documento, quo Divinam quoque beneficentiam vereri discamus, si simus ingrati. Observare nobis est in Sacris Codicibus triplicem ejusmodi timorem, alicujus Principis, Viduæ cujusdam, atque Prophetæ. Primus est Jobus, altera Sareptana, tertius Daniel. Jobus timet præsentiam Dei Judicis: Mulier timet præsentiam Sancti Hospitis: Daniel timet præsentiam amabilis Angeli. Jobus pro magna gratia rogat in Inferno tam diu reponi, dum ira divina transeat. *Quis mihi hoc tribuat, ut in Inferno protegas me, donec pertranseat furor tuus?* Quid, obsecro, metuere potuit sanctus ille Princeps? Enimverò nullum unquam sensit remorsum ullius peccati, saltem gravis. *In omni vita mea, fatebatur ipse, non me reprehendit cor meum:* & ipse Deus prædicat illum tanquam simplicem, rectum, innocentem, virtutisque tenacem. *Vir simplex, & rectus, & recedens à malo, & retinens innocentiam.* Profectò Sanctis hominibus dies Judicii sit oportet dies redemptionis, atque solatii, non verò terroris. *Levate capita vestra* inquit ipse Redemptor, *quoniam appropinquat redemptio vestra.* Quid igitur Jobus metuit? Id vobis edicam; prius autem Viduæ quoque Sareptanæ timorem contemplemur. Ejus in ædibus morabatur Elias Propheta, cum unicus ipsius filius ægrotasset, ac mortuus esset. Tunc illa cum pavore hospitem suum intuens, contremiscens, atque plorans, heu me! exclamabat, o Vir Dei, quid tu mihi, & quid ego tibi? Siccine tu domum meam intrasti, ut iniquitatum mearum recordatio refricetur, & filius meus occidatur? *Quid mihi, & tibi, Vir Dei? Ingressus es ad me, ut rememorarentur iniquitates meæ, & interficeres filium meum.* Haud ego quidem crediderim, mulierem tantis è Cælo favoribus affectam, nugatam esse, ne quidem præ dolore; nihilo tamen minùs ejus verba videntur esse nugatoria. Undenam illa tantum ex aspectu Sancti Eliæ horrorem concipit? Hunc illa domi suæ liberaliter habuit; sed & hic ei perpetuo prodigio communem sustentationem subministravit; dudum quippe tam ejus filius, quàm

ipsa mater dura fame periissent, nisi Vates idem, pastus ab ipsis, eisdem vicissim pavisset: extremæ penuriæ temporibus illa beneficio Eliæ modico in vasculo inexhaustum granorium, & in parvo urceo immensum olivetum tenuit: quidquid inde consumeret, quidquid aliis donaret, quidquid venderet, nunquam aut farina, aut oleum imminuebatur. Et hospes adeò beneficus tanto Viduæ terrore est, ut vel ipsam unigeniti sui necem ei adscribat? *Ut interficeres filium meum?* Quam id ob causam? Et hoc vobis declarabo; ac Daniel; sed prius etiam Danielis formidinem inspiciamus. Illi propè fluvium Tigrin spectabilis adstat indutus veste candida, cinctus auri purissimi balthæo, faciem hominis præferens Angelus è cælo. *Ecce vir unus vestitus lineis, & renes ejus accincti auro obrizo.* Eo aspectu Vates tanto terrore correptus est, ut mutato vultus colore impalluerit, viribus destitutus, ac semimortuus in terram collapsus fuerit. *Non remansit in me fortitudo; sed & species mea immutata est in me, & emarcui, nec habui quidquam virium.* Et quidem ea pavoris, in ejus vultu depicti, signa fuerunt, ut ipsius sodales, qui nihil omnino de Angelo viderunt, ipsi tamen conterriti quoque fuerint, aufugerint, ac se absconderint. *Porro viri, qui erant mecum, non viderunt, sed terror nimis irruit super eos, & fugerunt in absconditum.* Daniel interea manu apprehensus, elevatus, ac roboratus à cælesti Genio, necdum timere desinit; sed in pedes erectus, adhuc tamen contremiscit. *Stetit tremens.* At enim quæ causa potuit esse tantæ formidinis? Daniel innocens erat: Angelum illum tanquam demissum è Cælo spiritum agnoscebat: eundem bono, non damno suo venisse credere poterat: à quonam ergo sibi timebat? Dicam & istud, at prius ad Jobum regrediamur.

4. Ille quidem nullius in conscientia sua peccati reus arguebatur; attamen eximiis, ac fere nimis à Deo beneficiis se cumulatum esse recordabatur. Tantæ divitiæ, tanta prosperitas, quibus tamdiu fruitus esset, tot lumina suo intellectui, tot motiones suæ voluntati immissæ, agnitio veri Numinis medios inter cæcos Idololatrias, constantia, qua Deo unitus esse potuerit inter tot pericula, ab ipso mera censebantur esse beneficia, de quibus ratio sibi reddenda esset ad Divinum Tribunal. Et quid ego respondere potero, dicere volèbat, cum ea mihi exprobrata fuerint? An dicam, à me non offensum esse Deum? sed nimis parum est, solum non offendere illum, qui in me tam beneficus est. An dicam, à me amatum esse Deum? amavi quidem, sed nimis parcè illum amasse me video, dum

1. Reg. 12.
Beneficia
Dei vereri
debent in-
digni, do-
cente

Jobo,
Job. 14.

Job. 17.
ib. 1.

Sareptana,

3. Reg. 17.

ac Daniele;

Dan. 10.

ob rationem
reddendam
in judicio,

dum meritum tantæ beneficentiæ confidero. Heu ! quantum mihi timeo , ne die illa ingratus comparere cogar ! & quanta erubescencia mea , quantus pudor meus erit , cum ex una parte tot beneficia , ex altera tam exiguam gratitudinem meam conspexero ? Ah ! tolerabilius mihi erit , illa die tota in inferorum flammis ardere , quam exprobrationes ejusmodi sustinere. *Quis mihi hoc tribuat , ut in inferno protegas me , donec pertranseat furor tuus ?* Hæc ipsa beneficentiæ conscientia Viduæ Sarephtanæ terribilem reddebat Eliæ vultum. Illa secum ita ratiocinari , ac dicere poterat : Filii mei mors iniquitatum mearum pœna est. Sed quales istæ fuerunt ? ingrattudines fuerunt , quibus non studui , prout debui , respondere beneficiis , à Deo mihi ope hujus Prophetæ collatis. Nimius est ille favor , quod , dum alii omnes , etiam divites , obstinatissimâ affliguntur penuriâ , ego sola , ego paupercula , affatim alimoniam habeam. Verum quid ego tanta pro gratia retribuui ? Ah ! nihil egi. O Vir Dei ! tu beneficentiâ tuâ facis , ut iniqua censear , facis , ut ingrattudinis meæ castigatio sit mors unigeniti mei. *Ingressus es ad me , ut rememorarentur iniquitates meæ , & interficeres filium meum.* Denique meo judicio non dissimilis erat causa timoris , quo Daniel Angelo viso cohorruit. Erat ille sanctus , erat innocens ; & nihilominus intuens illos oculos fulgurantes : *Oculi ejus , ut lampas ardens : aspiciens illa brachia , & pectus illud æri ignito similia ? Brachia ejus , & quæ deorsum sunt usque ad pedes , quasi species æris candentis : videns illam faciem , fulguris instar micantem : Facies ejus , veluti species fulguris : audiens illa verba , quæ multorum tonitruum crepitus referebant : Vox sermonum ejus , ut vox multitudinis , totus consternatus humi procubuit in faciem suam. Audiens jacebam consternatus super faciem meam , & vultus meus hærebat terra.* Ego mihi persuaserim , innocentissimum Juvenem ad illud tribunal haud aliud exhorruisse , quam exprobrationem aliquam , quod non plena cum gratitudine responderit beneficiis , à Dei gratia perceptis. Et quid reddidi , fortè cogitabat , Divinæ beneficentiæ ? heu , quàm parum ! Et si cælestis iste Nuncius à me rationem exigat , quid respondere potero ?

5. Ecce , Auditores Catholici , ejusmodi cogitatio vel Daniele consternare potuit , & rationem dabit S. Pontifex Gregorius ; quia videlicet , quod plura nobis conferuntur dona , eò majora fiunt nostra debita : quantam erga nos Deus exhibet beneficentiam , tantam ad ejus tribunal reddere debemus rationem : *Quod magis augentur dona , rationes etiam crescunt donorum.* Jam verò si Sancti

simili cogitatione contremuere , quid nobis peccatoribus erit ? quomodo nos in extremo judicio sustinere poterimus exprobrationem de tot beneficiis , à Deo collatis , quæ non nisi enormi ingrattudine , ac ingrattissima flagitiorum enormitate compensavimus ? Et quot erunt beneficia , quæ nobis exprobrabuntur ? In præmissis pro Themate verbis aliquid observo , quod me magnopere terret. Improperans Heli Sacerdoti Divina beneficentia retrò se vertit , & usque ad Aarōnem ascendit : inde à primo stipite , à quo capta familiæ Heli nobilitas est , orditur Divinorum favorum texere catalogum. Videtis hîc , ô Nobiles , cum adeo fastuosè familiæ vestræ antiquitatem recensetis , ac superbè majorum vestrorum titulos annumeratis , ista mera esse nomina , de quibus Deo rationem reddere debebitis , qualiter illis usi fueritis. Sed adhuc severior erit illa disquisitio , qua à nobis exigetur ratio de donis propriis , quæ personalia dicimus. Ejusmodi dona sunt vita , valetudo , sanitas corporis , divitiæ , amici , honores , tam qui à natura , quàm qui à gratia promanant , inspirationes , motiones , conscientiae stimuli , Ecclesiæ Sacramenta , tentationes impeditæ , culpæ condonatae Dei Filius pro nobis crucifixus , Angeli ad nostram custodiam destinati , Beati Cælitæ ad nostrum patrociniū assignati , &c. Edicite , impii , dicet ille nobis , quid amplius volebatis ? Nunquid ego vobis blandiebar instar matris ? Nunquid ego vos lactavi , ceu filios ? An negabitis , à me vos amatos esse ? Vos autem quid vicissim egistis ? Quid reddidistis ? Edicite , quanam in re vestrum amorem mihi demonstrastis ? Cogitate , Auditores mei , ac seriò cogitate , quam tunc responsionem remetiri possitis.

6. Proinde vereri vos cupio , ne Deus quondam ob malè usurpata beneficia sua vobiscum acturus sit , quod olim Titus Manlius , vir consularis , cum filio suo egit ob sinistram administrationem Macedoniae : Abi , dicebat illi ; abi , fili , jam non filius meus : abi , indigne & meo sanguine , & meo amore : abi , nec amplius aut patrem tuum , aut domum tuam , cui tam iniquè respondisti , revise. *Republica , & domo mea indignum te judico , & à conspectu meo abire jubeo.* Quæ quidem exprobratio tam acris visa fuit , ut infelix filius leviozem opprobrio suo mortem arbitratus fuerit , atque idcirco ad frangendam laqueo gulam abiit. *Tam tristi patris sententia percussus , lucem ulterius intueri non sustinuit , suspensioque se consumpsit.* Ingratissimi peccatores ! ite , ite ad Judicis Divini Tribunal : ite ad reddendam rationem de Dei donis , tam malè administratis.

nobis graviorē futuram , ob ingrattitudinem.

Pal. l. 5. c. 8.

T. Manlii filius ob patris objurgationem se suspendit :

sic Deus puniet abusum beneficiorum.

stratis. Proh ! quàm merito vos ille quoque & à præsentia , & è domo sua ejiciet funesto verbo , *Discedite ?* Tunc privabimini beneficiis , quibus abusi estis , & illa , quæ vobis remanebunt , non nisi ad vestrum tormentum remanebunt. Beneficium Dei fuerunt oculi vestri , quibus abusi estis ad aspectus peccaminosos , ac lascivos ; istos quidem retinebitis , sed solum ad videndos terribiles dæmones , & orci tristissimas umbras. Beneficium Dei fuit corpus vegetum , ac benè formatum , quo ad obscenitates abusi estis : hoc vobis remanebit , sed ut ardeat in flammis. Beneficium Dei fuit ipsa vita ,

qua millena ad scelera abusi estis : hanc retinebitis , sed ut semper torqueatur , nunquam moriatur. Verùm ô mi Deus ! nunquam fiat hoc , ut beneficia tua vertantur in fulmina contra nos. Amore sancto deinceps amabilem liberalitatem tuam compensare proponimus. At verò , quoniam hæc ipsa compensatio nostra , hinc ipse amor noster erga te , tuum donum est , ô mi Deus , hoc unum obsecramus , & obtestamur te : dona nobis amorem tuum : concede nobis , ut te amemus , quantum possumus : unde non magis amantes te , debiles quidem erimus , sed non ingrati. Sic fiat !

S E R M O LXXXVIII.

Quare calce abjecistis victimam meam , & munera mea , quæ præcepi , ut offerrentur in templo , & magis honorasti filios tuos , quàm me , ut comederetis primitias omnis sacrificii Israël populi mei ? 1. Reg. 2. v. 29.

A R G U M E N T U M.

Scandali damna contra proximum.

1. **P**ost exprobrationem beneficiorum Vates Divinus transit ad inquisitionem super peccatis , & in fronte ponit Scandalum. *Calce abjecistis victimam.* Hæc verba à quibusdam explicantur , quasi , *conculcastis* , despexistis , viles existimastis , ac nullius pretii censuistis victimas meas : & explanatio hæc bona est ; at mihi præplacet interpretatio S. Gregorii Magni , qui Contextum istum exponit per similitudinem equorum , calcibus repellentium id , quod penes se esse nolunt. Sic illi familiares Heli sacrificia repellebant , itaque faciebant , ne populus ad sacrificandum accederet. *Fera animalia* , inquit S. Pontifex , *solent sibi adhaerentia calce repellere : ita & filii Heli victimas , & munera calce repulerunt , non consilium rationis secuti , sed impetum feritatis.* Quæ interpretatio aptè respondet illi , quod aliàs audistis , ingentem videlicet culpam Sacerdotum illorum inde ortam fuisse , quòd populum à sacrificiis offerendis alienum reddiderint. *Erat ergo peccatum puerorum grande nimis , quia retrahabant homines à sacrificio Domini.* Sanè Heli non ipse proximè reus erat hujus delicti , sed illi tamen in inquisitione sua imputatur , eòquòd non omnibus viribus id impedièrit. Ob hanc ipsam peccati permissionem exprobratur ipsi , quòd majori

honore dignos fecerit suos filios , quàm ipsum Deum : *Magis honorasti filios tuos , quàm me ;* quia nimirum in honorem filiorum suorum permiserat , ut multi ab honorando Deo recederent. Nos immoremur primæ querelæ : *Quare calce abjecistis ,* aut secundùm D. Gregorii mentem *repulistis victimam meam.* Verè dicendum est , magnum esse malum , aliis occasionem peccandi præstare , aut impedimentum virtutis ponere. Dum filiorum peccata recensentur , istud , veluti peccatum per antonomasiam grande , annumeratur : *Erat ergo peccatum puerorum grande nimis , quia retrahabant homines à sacrificio Domini.* Jam igitur , dum pater in quæstionem vocatur , hoc ipso super peccato prima proponitur accusatio : *Quare calce abjecistis victimam meam ?* quòd nimirum repulerint , ac alienum reddiderint populum à victimis offerendis. Alia occasione hoc eodem de argumento differui , ac ingentem injuriam , qua per scandalum Deus afficitur demonstravi : præterea damnum quoque , quod per scandalum infertur proximo , ostendere promisi. Hodie fidem datam exsolvo , damnumque illud considerandum propono.

2. Quòd si per scandalum nihil aliud fieret , quàm quòd semel tantum solus unus ,

quæ est bo-
num gratiæ,
longè supe-
rius omni-
bus bonis na-
turæ,

quia æter-
num,

us virtutis actus impediretur, nullus tamen, qui fidei nostræ principia probè intelligit, inficias iverit, gravius inferri damnum, quàm si tolleretur, quidquid bonorum temporalium homo possidere potest. Quodcunque modicum bonum in ordine gratiæ, in semetipso multò pretiosius, ac præstantius est omnibus bonis aliis in ordine naturæ. Hæc est proprietas cujusvis ordinis superioris in comparatione ordinum inferiorum: sic apud Theologos una lacryma JESU Christi pretiosior erat omnium Martyrum sanguine, eoquòd illa fuerit in ordine excelso, Theandrico, supremam ad dignitatem elevato ab Æterno Verbo, dum meritum Martyrum infinities inferius est. Ita (salva tamen proportionem) quidquid in mundo voluptatum, deliciarum, divitiarum, honorum est, totum ordinis infimi, ac penitus improporcionatum est ad minimum gradum gratiæ: omnes terrarum thesauri, omnes actiones possibiles omnium rerum conditarum, adæquare nequeunt vel minimum bonum in ordine gratiæ. *Quam dabit homo commutationem pro anima sua?* Nihil prorsus inveniet idoneum. Hisce pro fundamento præmissis, quando socium aliquem semel tantummodo retinuisti, vel impedivisti ab unica peccatorum Confessione, ab unica Sacra Synaxeos receptione, ab unica elemosynarum largitione, à quacunque actionum illarum, quæ ad æternam salutem ordinantur, tu causa es, ut ille careateo merito, quod acquisivisset, eâ gratiâ, quæ per ejusmodi actionem aucta fuisset, eo gloriæ augmento, quod illi actui in cælo respondisset: atque adeò bonum impedis de natura sua excelsum, & amplius, bonum de natura sua æternum; etenim ille gradus gloriæ, quem sibi socius comparasset in cælo, de se ipso totam per æternitatem durabilis fuisset, & hoc impedivisti. Non invenitur homo prudens, qui non pluris æstimet bonum aliquod nunquam deficiens, quàm quodcunque bonum transitorium. Considerate modicum illum modica cum farina, & urceum exiguo cum oleo, quos Vidua Sareptana possidebat, sed perpetuo obsignatos prodigio, quo nec farina, nec oleum, quantumcunque effunderetur, unquam deficiebat: quis vestrum non ampliorem judicaret opulentiam esse modicam illam mensuram, sed perennem, ac indeficientem, omni fecundiori oliveto, omnique pleniori granario? Omne hujus vitæ bonum aut seriùs, aut citiùs finiendum est: omne Paradisi bonum incorruptibile est, nunquam deficit, nunquam desinit: & hujusmodi bonum impedis illi, cujus piis actionibus tuo scandalo adversaris. Si beatus ille futu-

rus in Cælo sit, semper dicere poterit: Beatus sum, gloriosus sum; sed si elemosynam illam largitus fuisset, si Exomologesin illam non omissem, per totam æternitatem major esset beatitudo mea, major gloria mea: illius socii causâ bonam illam actionem intermisi, & ejus causâ totam per æternitatem minùs ero felix, minùs ero beatus. Quale damnum, obsecro, gravius inferre proximo tuo potes, quàm damnum æternum?

3. At verò si tam horribile damnum parias, dum solùm quempiam virtutis actum impedis, quid erit, si studiosè, aut saltem positivè, ut ajunt, ad peccatum impellas? Certè si ab inimico tuo gravissimâ injuriâ affectus esses, atrociorè, & magis impiam ultionem exerere non posses, quàm data ad unum unicum peccatum occasione. Ad hujus rei captum lumen suggeret Sacra Pagina. Moyses post quadraginta dies absentia suâ postliminiò revertitur in castra Israëlitarum, & sub primo congressu fratrem suum Aaronem interrogat, quidnam offensæ ac ceperit à populo: *Dixitque ad Aaron: quid tibi fecit hic populus;* Quæ Moyse ratio hujus interrogationis esse potuit? Haud equidem invenit ille vel iratum fratrem, vel exercitum refractarium, vel plebem tumultuantem. Non deprehendit quemquam vel arma manu astringentem, vel injurias linguâ spargentem: quin immò lætis omnia perstrepebant sonis, cantibus, atque choreis. *vocem cantantium ego audio - - Vidit vitulum, & choros.* Quanam ergo de causa percontatur Aaronem, quid offensionis, quid injuriæ acceperit? *Quid tibi fecit hic populus?* Interrogationis hujus causam insinuat ipse Moyses, inquit: *Quid tibi fecit hic populus, ut induceres super eum peccatum maximum?* Aaron videlicet ex auro vitulum confecerat: per istum omnibus opportunitatem, & occasionem ad Idololatriam præbuerat: hæc opportunitas, hæc occasio maximum erat malum, maximum damnum, quo infelices illi mactari poterant: quapropter jure dixit Moyses: *Quid mali tibi populus creavit, ut tanto ejus damno vindictam sumpseris?* *Quid tibi fecit hic populus, ut induceres super eum peccatum maximum?* Homo gravis peccati reus est homo, quem abominatur DEUS, quem abhorret Beatissima virgo, Sancti Angeli, cunctique Cælorum incolæ: est homo, contra quem Deo jus competit ipsum, ubicunque deprehensus fuerit, tollendi, ac sepeliendi in inferno: est homo, qui in magno versatur periculo desperationis, tristitiæ, ac miseriæ totam per æternitatem. Et ejusmodi ad statum tu illum redegisti, si ipsum ad culpam impulisti: & in ejusmodi statu tu illum retines, si conversioni ejus adversaris.

Scandalum
impellit in
peccatum

ut Aaron
populum,
exod. 32.2

maximo
cum damno

An illum graviore afficere damno potes? Profecto si juratissimus esset hostis, & inimicus tuus, ipsi gravius inferre malum non posses: & illi hoc inferre, dum ipse tibi servit, atque te diligit: & tu tibi blandiris, quasi diligas ipsum. Hoc in statu foeminam aliquam tenebis, ac postmodum dices illi: ego amo te: hoc in statu dimittes amicum quempiam, ac dein illi dices: tu mihi charus es, &c. Vah barbarum te! si hic est amor tuus, odio me potius habeas cupio, ac tum amabo te; quod si verò tu sic ames me, semper mihi causa horroris eris: ita te abhorreo, te abominor, atque detestor, proditorem omnis felicitatis meae, truculentum latronem omnis veri boni mei. Quapropter gravissimum liquet esse detrimentum, quod proximo infertur per scandalum; quia hoc bonis privat excelsis, bonis aeternis, cum periculo infelicitatis totam per aeternitatem irreparabilis.

difficillimè
reparabili.

4. His adde, facillimè quidem ejusmodi damnum inferri, difficillimè autem reparari. Post funestam illam ad urbem Nicopolim Christianorum cladem, in qua strati, ac magnam partem à Turcis capti sunt illi bis milleni nobiles Galli, quos Carolus sextus, Rex Franciae, Sigismundo Regi Hungariae suppetias miserat, Bajazethes secundus, Turcarum Sultanus, in conspectu suo sexcentos eorum trucidari iussit. Post hos etiam Joannem Ducem Burgundiae, ductorem illorum, capite plecti volebat; sed prodiens Satraparum, quos *Bassas* appellant, aliquis, Summe Domine, inquebat, dimittite Principem istum vivum, ac liberum; ipse enim plures Christianorum interficiet, quam integer exercitus noster. Consilium istud acceptatum fuit, & verum fuit; siquidem liber dimissus ille Princeps, tantas postea turbas, ac bella totam per Galliam excitavit, ut fidelium tot millia perièrunt, quot Musulmannorum acinaces nunquam peremissent. Istud acceptissimum est obsequium, quod homo scandalosus orco praestat: plures occidit animas, quam perdituri essent centum daemones. Si Diabolus aspectabilis appareret, horrore esset; cum verò assultus ab amico venit, anima prius quasi victa, quam impugnata est. Si cum Diabolo duntaxat pugnandum esset, illa foemina jam nunc sua vincula rupisset, & ad suspiratam filiorum Dei libertatem respirasset; at enim quia Diabolum egregiè juvat lascivus ille juvenis, misella suas culpas deslet, & committit: peccatum abhorret, & amplectitur. Ipsa nos experientia docet, quod saepenumero, qui fortitudine pollet egregia ad resistendum omnibus totius inferni assultibus, postea debilis sit ad repellenda ludibria,

Le Moine de
S. Donis.
hisor. de
Chart. VI.

Dux Burg.
suorum
plures per
dit, quam
hostes Tur-
ca:

ita scandalo-
sus plus no-
cet, quam
ipsi diaboli,

minas, voluptates, aut blanditias unius hominis. Itane facile foret homini, reparare, quod destruit, & compensare damna, quae infert? Nempe ad faciendum malum perparum sufficit, ad illud autem corrigendum valde multum requiritur. Una manus, & una scintilla par est excitando incendio; sed ad id extinguendum non sufficient manus centum, non centum canales aquae. Quando domus corrui, atque sub ruina sua omnes filios, filiasque Jobi sepelivit, unum solum spirasse ventum, Sacra Pagina affirmat: *Repente ventus irruit e regione deserti, & concussit quatuor angulos domus.* Verum quando Ezechiel ope aurae viva reddere jubebatur ossa nuda, & arida, omnes advocare ventos necesse erat, nec omnes venti sufficebant, nisi prodigium accessisset. *Ezech. 27. A quatuor ventis veni spiritus, & insuffla super interfectos istos, & reviviscant.* Ita ventus unus sufficebat ad occidendos vivos: omnes venti non sufficebant ad rursus animandos mortuos: nempe multò efficacius est unius solius scandalum ad malum, quam bonum multorum exemplum ad bonum: unus socius pravus par est juveni in praecipuum agendo; sed ei retrahendo centum manus, quae adjuvent, non sufficient.

5. Modò jam intelligetis illa verba Sapientiae: *Stabant justi in magna constantia adversus eos, qui se angustiarunt, & abstulerunt labores eorum.* Justos ab impiis angustiarum non potest inficiari, qui quotidie videt, & audit Viros Ecclesiasticos, animarum Curiones Zelosissimos, Religiosos sanctos calumniis proscindi, optimas Viduas iniquissimis litibus vexari, pupillos innocentes opprimi, debitaeque hereditate privari; & quod omnes isti quondam in extremo judicio vocem suam elevaturi sint adversus illos, à quibus afflicti sunt, nemo non intelligit. *Stabant justi in magna constantia adversus eos, qui se angustiarunt; at esse hominem in mundo, qui Justo cuiquam proprios labores rapere valeat: qui abstulerunt labores eorum, quomodo poterit intelligi? Labores omnes Justo reponuntur in caelo, quò neque tineae pertingunt, quae corrodant, neque rubigo, quae consumat, neque fures, qui rapiant illos: Ubi neque tinea corrumpit, neque aerugo consumit, neque fures effodiunt.* Quales igitur illi peccatores fuerunt, qui abstulerunt labores eorum? Fuerunt illi, qui per scandalum nocuerunt. Diu fatigata est bona quaedam mater in benè educando filio: diu laboravit pater aliquis in illo sustentando ad scholas tam litterarum, quam pietatis: laboraverunt amici boni suis consiliis: laboraverunt Oratores sacri suis exhortationibus: prohi quanti labores! Addidit Angelus bonus suas indu-
strias:

Simil.

Job. 1.

Ezech. 27.

& aufert
labores Ju-
storum,

frias : adjunxit Deus gratiam suam : & post hæc omnia unus aliquis , deridiculo pietatem habens , aliquis , amorem non honestum in animam illam introducere laborans ; aliquis , ut aspectus , gestus , verba , omnia in cor illud penetrent , intendens , animam illam denique vincit : & ecce unico joco , unico nutu , signove raptus , ac perditus est labor & patris , & matris , & amicorum , & Parochorum , & Religiosorum , illuc annitentium , ut vel à peccato converteretur , vel in pietate conservaretur infelix ille filius : *Qui abstulerunt labores eorum.*

nec ipse
damnum re-
parare po-
test.

6. Quid ? quòd illi ipsi , qui scandalum præbuit , fortè reparandi damnum , etsi velit , tempus non futurum sit amplius ? Perdita sanè virginitas nunquam reparatur amplius : innocentia violata nunquam restauratur : ad extirpandum pravum quempiam habitum aliud requiritur , quàm bonum verbum illius , cujus gratiâ illum induisti . Quòd si is , qui tuâ causâ vel peccavit , vel cum Deo reconciliatus non fuit , aut improvisè moriatur , aut impœnitens , atque damnetur , an tu ad inferos descendes , ut ipsum ex ignibus illis eripias ? Proh scandalum ! proh damnum summum , ac sæpè sæpius irreparabile ! Et si quando reparari possit , quæso te : an omnem tu conatum adhibebis ad resarciendum , quoad poteris ,

damnum illud ? Sicui damnum creaveris in bonis fortunæ , id in bonis item fortunæ , quantum potes , compensare teneris : siquem in honore læseris , iterum in honore , quantum potes , satisfacere obstringeris : sicui detrimentum sanitatis intuleris , eandem sanitatem , quantum potes , instaurare obligaris : & si damno alterum affeceris in anima , num tibi blandiris , quasi ad idem damnum , quantum potes , resarciendum non tenearis ? Et tamen quàm pauci revera manum applicant ad ejusmodi reparationem ? quod idem est , ac si dicerem : quot idcirco damnari volunt ? Perpendite has gravissimi momenti res , Auditores : Quantum damnum inferatur per scandalum : quàm facilè : quanta sit ejus reparandi difficultas ; & non poteritis non absterri à quocunque vel exemplo , vel joco , vel nutu , quo quisquam à pietate posset unquam abstrahi . Estote sancti ; si verò tantus vobis non sit animus , ut ad sanctitatem perveniatis , saltem non impedite alios , semetipsos tanquam amabiles Deo victimas offerre volentes , ne vobis unquam exprobrari jure possit , quòd familiæ Heli exprobratum fuisse percepistis : *Quare calce abjecistis victimam meam ?* id est , ut à S. Gregorio explanatum audivimus : *Quare repulistis victimam meam ?*

S E R M O LXXXIX.

Propterea ait Dominus Deus Israël : Loquens locutus sum , ut domus tua , & domus patris tui ministraret in conspectu meo usque in sempiternum . Nunc autem dicit Dominus : Absit hoc à me ; sed quicumque glorificaverit me , glorificabo eum : qui autem contemnunt me , erunt ignobiles . 1. Reg. 2. 30.

A R G U M E N T U M.

Quare Verbum Dei sæpè sine fructu audiatur.

Cur à prophetis dicatur : Ait Dominus : Hæc dicit Dominus .

1. **P**ost beneficiorum exprobrationem , & post institutum super peccatis examen Propheta pergit ad pronuntiandam sententiam , poenarumque prædictionem . Priusquam eas poenas audiamus , proponendum est aliquod dubium , videlicet , quare Vates ejusmodi sententiæ proferendæ præmittat ea verba : *Ait Dominus Deus Israël .* Ista quæstio communis est aliis centenis Divinæ Paginæ locis , in quibus Prophetæ quibusvis fere locutio-

num suarum brevibus periodis , aut paucis verbis , interponebant , ac repete-
bant illud : *Hæc dicit Dominus : Hæc dicit Dominus .* Geminam ego hujus rei rationem esse judico . Primò sic illi loquebantur , ut quilibet intelligeret , ac certò nôset , ipsos Prophetas non esse promissum Messiam ; quocirca loqui volebant quasi propria autoritate , sed innuebant , se loqui nomine alterius , seu superioris . Unde nuspiam invenietis , Christum Servato-

Matth. 7.
29.

S. Chrysost.
ho. 16. in
Mat.

rem eadem methodo locutum esse ; sed iste semper proprio nomine , ac plena auctoritate loquebatur , sicut potestatem habens , uti considerat S. Chrysostomus : non quasi ex alterius persona præcepta ponebat , sicut Moyses fecerat , ac Propheta ; sed fere ubique se indicabat esse , qui imperandi auctoritatem teneret. Etenim cum præcepta ipsa sanciret , sæpe dicebat : Ego autem dico. Et alibi : Non loquebatur ut Magister , sed ut Dominus : non loquebatur auctoritatem referens ad majorem ; sed ipse , quod suum erat loquebatur. Hæc optima ratio est , si sermo sit de Prophetis , qui tum oraculis , tum prodigiis insigniores erant ; at enim circa Prophetam nostrum , qui Sacerdoti Heli locutus est , nullum fuisse videtur periculum , ne Messias esse crederetur ; etenim haud aliæ ipsius inveniuntur prædictiones , & vaticinia : nulla alia constant ipsius prodigia : quin etiam nec ipsius nomen deprehenditur. Itaque sic locutus fuerit ob aliam rationem , Prophetis aliis communem , videlicet ad auctoritatem sermoni suo conciliandam , quasi dixisset : Magne Sacerdos , ego grandes domui tuæ denuncio comminationes , gravia flagella ; scito autem , verba hæc non esse mea , sed esse Dei verba : *Ait Dominus Deus Israël.* Hic autem vobis aliud orietur dubium , an nimirum Heli re vera crediderit , illas comminationes esse verbum Divinum , quandoquidem ex una parte satis constat , quod Deus , si quando Prophetam quempiam miserit , etiam characterem illi indiderit , ex quo innouerit , legationem verè Divinam esse : ex altera verò parte Heli non emendatus est , & ego difficulter mihi persuaferim , quod credens , illas minas esse verè Divinas , nihilominus in peccato suo perstitisset. Hoc dubium non solum duntaxat Heli Sacerdotem , sed omnes quoque Hebræos contingit , quibus toties locuti sunt Prophetæ , quin tamen converterentur , immò & Christianos comprehendit : etenim dogmata , quæ vobis identidem sacris è pulpitis denunciamus , & explicamus , certò sunt verbum Divinum , quod & vos ceu tale creditis , ac recipitis ; interea tamen & dictio cathedratica auditur , & peccatum non relinquitur. Itaque rationem quampiam examini subjiciamus , & ex eo , quod in aliis videmus , inferre poterimus , quam ob causam Heli prædictionem illam citra fructum audierit.

Multi verbum Dei audiunt sine fructu , ob superbiam intellectus ,

2. Multi ex audito Dei Verbo parum fructus reportant , eò quod ad illud audiendum nimia cum arrogantia accedant. Jam eò ventum est , ut homines plerumque nolint verbum Divinum in theatro nobiliori comparere , nisi splendidius exornatum : immo non satis est , uti Doctor maximus D. Hieronymus conqueritur ,

non satis est , illud comparere in maiestate gravis matronæ ; sed volunt , ut alliciat , atque delectet variis pigmentis , fucatisque coloribus prostituta. Ad audientiam convenitur , ait , ut oratio Rhetoricæ artis fucata mendacio , quasi meretricula quadam prodeat in publicum , non tam eruditura populos , quam plausum populi captura. Voluntates ejusmodi viam præstruunt affectibus ; nam intellectus adeò ambitiosus malè servit voluntati , ac animæ , & qui delectamentum ingenii quærit , oculum ad compunctionem cordis habere nequit. Et verò nunquid sæpè sæpius ad audiendum Dei verbum Ecclesiam adis , ac dein te detines , & quasi amittis , in excutienda cogitatione , seu conceptu quodam : supercilia elevas , dum Sacra Paginæ sententiam aliquam torqueri , & in rem violenter aptari animadvertis : in alios circumspicis , & subridens applaudis , dum dictum aliquod audis aut apposita phrasi exornatum , aut sententiosum : & , cum te sola duntaxat emittere suspiria contritionis de peccatis tuis oporteret , cum plausu figuram aliquam , aut metaphoram , aut acumen admiraris. Ita convertitur Ecclesia in Academiam , & sacra dictio spiritualis in declamationem Rhetoricam prorsus inutilem. Ego quidem Sacris Oratoribus neutiquam prohibere velim ejusmodi ornamenta : quandoquidem axiomata , ac parabola Davidis , Habacuc , Jobi , acumina Librorum Sapientialium , allegoriæ sacrorum Canticorum , involucra Judithæ , ac Estheris , elegantia Machabæorum , ut fileam de Sanctis Patribus , abundè nobis demonstrant , verbo Dei non semper indecorum esse , aut repugnare , si bellis locutionum formulis , elegantibusque conceptibus ornatum incedat. Certè magnus Orator ille , Paulus Apostolus , eloquentiam minimè profanari censuit insertis quandoque , suo nimirum loco , ac tempore , quibusdam profani Poëtæ versibus , & , quando omnem gratiam , omnemque dictionis elegantis ornatum Epistolæ suæ , ad Hebræos scriptæ , præ aliis tribuit , minùs utilem fore stylum suum per hoc non existimavit , quod fieret elegantior : idque propterea , quemadmodum Glossa , S. Hieronymus , & S. Thomas docent , quod ille linguam Græcam , qua scripsit alias Epistolas , haud perinde calleret , atque Hebraicam ; cum illius solam substantiam sciret , istius autem , utpote diu in scholis , & Academiis excultus , etiam ornamenta præclare , & expeditè nôssset. Non est mirandum , ait Glossa , quod Epistola ad Hebræos majore elucet facundia , quam aliæ ; ceteras enim Epistolas peregrino , id est , Græco sermone composuit , hanc autem scripsit Hebraicâ linguâ. Similiter Angelicus , Quantum ad quadam ,

S. Hier. l.
3. ep. ad Gal.

qua solum
dictionis
ornatum
quærun-

Sacra dictio
non respuit
ornatum,

S. Scripturæ
testis,

& S. Paulo
Ap.

8. Th. 2. 2. *quedam, inquit, quæ superadduntur humana arte ad ornatum, & elegantiam locutionis, Apostolus instructus erat in propria lingua, non in aliena.*

3. Porro D. Bernardus verbum Divinum ea ratione commisceri cupit, ut & solidum nutrimentum, & efficax medicamentum evadat: præterea id etiam condiri vult, ut palato arrideat. *Deliciosa ad saporem, solida ad nutrimentum, efficax ad medicinam.* Universim Ecclesiastica dictio non est minus religiosa, dum est elegantior? quemadmodum Ecclesia quæpiam non est minus sancta, dum speciosior est, & pulchrius exornata. Hæc omnia vera sunt; at enim si sacro Oratori licitum sit floribus adornare dictiones suas, non ideo quoque licitum auditori requirere flores istos. Verbum Dei suscipiendum est animo verè submisso: in eo audiendo subjugare, ac reprimere oportet omnem contrariam opinionem, ita ut obliviscaris, te bonum esse Rethorem, aut Humanistam, ut sis bonus Fidelis: ista humilitas intellectus perquam necessaria est, ut sacri Præconis oratio proficiat in corde: ab humilibus, ait David, de verbo Divino loquens, recipietur sapientia: *Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.* In cordibus humilium, inquit Ecclesiasticus, instar sigilli virtus imprimetur: *Humilium corda virtute calcavi.* Hanc in rem attentè vos considerare cupio conversiones, in Sacris Litteris exhibitas, & invenietis illas ut plurimum ista humili cum submissione conjunctas. Qualis erat exhortatio Nathanis ad Davidem? simplicis cujusdam Apologi narratio. Qualis erat allocutio Danielis ad Nabuchodonosorem, tunc emendatum, teste Divo Hieronymo, tametsi postea relapsum? Somnii cujusdam expositio. Qualis erat oratio Jonæ ad Ninivitas? Imminentis punitionis comminatio. Sic illis beatis temporibus audientium humilitas eloquentiam oratorum supplebat: at non perinde contigit aliis temporibus, quibus tota Concionatorum eloquentia auscultantium ambitione enervabatur. Sed absit à nobis, ô Christiani: humi potius, humi sternatur ista superbia intellectus, si desideremus, ut verbum Divinum in spiritu nostro virtutis ædificium erigat.

4. Ad impediendum Divini verbi fructum sæpè cum intellectus ambitione conjungitur etiam arrogantia voluntatis, omni correptioni nimio pererefragantis. Libenter ego nôsse vellem, quonam in codice, vel charta scriptum sit aliquorum vitiorum privilegium, vi cuius argui, vel condemnari nequeant: siquidem de periculosis, scandalove plenis conversationibus, de mercedibus negatis, aut injustè retentis, de debitis non solutis, ex ambitione verba fieri non vult, qui vel maxime reus est. Ejusmodi citationes in-

juræ videntur illi, qui crimina sua honorari cupit, sicut ipsius honoratur sanguis: & tamen Deus vulnera vestra vobis ob oculos poni præcipit. *Annuncia, dicitur Isaia: annuncia populo meo scelera eorum.* Deus Oratori sacro vult animum esse cunctis auscultantium dictis superiorum. *Verba eorum ne timeas, & vultum eorum ne formides.* Et verò cum Deus Ezechielem ad prædicandum verbum suum destinavit, ipsi per Angelum librum misit, è quo dicenda disceret; at nôstis, quid liber ille continuerit? Ipse Vates asserit, illum totum impletum fuisse lamentis, funestis carminibus, & comminationibus: *Scriptæ erant in eo lamentationes, carmen, & vae.* Res oppidò mira! Itane Concionatori instruendo non nisi lamenta traduntur, & carmina, & minæ? Sic omnino est? & ista tria capita Deus à Propheta devorari prius postulat, quam officium suum inchoet. *Comede volumen istud - Vade - loqueris verba mea ad eos.* Præclarum sanè documentum omnibus Divini verbi Præconibus. Enimverò necessarium est omnibus devorare lamenta, carmina, minas; unusquisque enim super illos lamentari audet, & queri: jam oratio nimis longa est: jam Orator nimia cum libertate dicit: jam nimium lentè loquitur, jam nimio fervore: *Lamentationes.* Certæ dicentis formulæ pro joco probrosè decantantur, ejus actiones, & gestus imitatione ridicula sugillantur, quin & à pueris, obvio scabello in pulpitem aptato, cum plausu conciones repetuntur: *Carmen.* Insuper Oratoribus sacris etiam minitatur aut indignatio Nobilium, aut derelictio Superiorum: & *Vae.* Isti sunt liquores, quibus illorum stomachum Deus roborat ad prædicationis officium. *Comede volumen istud - Lamentationes, carmen, & vae.*

5. Quid, quòd hic ipse Deus multò pejus habitus fuerit, cum ipsemet ad conciones dixit? Ille reprehensus est in suis natalibus, quasi vilis cujusdam fabri filius: *Quia filius fabri est: reprehensus est in scientiis, quasi à nullo magistro doctus: Quomodo scit litteras, cum nemo eum docuerit?* reprehensus est in suis dogmatibus, quasi festorum dierum sanctitatem violare doceret: *Quare Discipuli tui transgrediuntur Sabbata?* reprehensus est in moribus, quasi bibulus esset, atque vorax: *Vorax est, & potator vini:* & cum nihil aliud ipsis occurreret, quod oggerent, energumenum esse dixerunt: *Demonium habes.* Ita loquebantur de Concionatore, quia se concionibus ejus pungi sentiebant; at idcirco Christus istorum dictiorum causâ non omittebat loqui cum libertate, quam ipsam omnibus Oratoribus commendavit: *Verba eorum ne timeas, & vultum eorum ne formides.* Verùm si Deus Præcones suos animosos

Isa. 18.

Oratori sacro multa amara sunt devoranda.

Ezech. 2. ut Ezechiel li.

Id. 3.

Christus ipse reprehenditur in suis sermonibus.

zelus debet
esse discre-
tus,

ut profit,

Verbum
Dei auditur
absque fru-
ctu, ob incu-
riam, & fini-
stram atten-
tionem,

Simil.

non sine
calumniis in
Conciona-
tores:

Act. 17.

mosos esse velit in redarguendis vitiis, ambigendum non est, quin etiam auditores humiles esse velit in audiendis vitorum vituperiis. Per hoc ego quidem dicere nolim, quod facer quidam zelus faciem induere debeat effrontis: modestia quippe concinnè residet in vultu, uti cujusque Sancti, ita cujusdam zeli, si verè sit sanctus: qui satyricè pungunt, peccata perstringunt, non corrigunt, & satyræ feriunt vitiosum, non interficiunt vitium. Qui à concione abire offensus, non potest abire compunctus. Præterea verò certæ veritates audiendæ sunt humiliter. Qui Divinum verbum annunciat, zelum suum temperare debet prudentiâ; qui autem auscultat, semper id audire debet cum submissione, & hujus defectus frequenter efficit, ut omnis ejusdem fructus pereat. Quod modò in Ecclesia Christi contingit, olim quoque accidit apud Hebræos, qui pariter blandis locutiunculis titillari volebant, non item à Prophetis cum fervore reprehendi: *Lo, quimini nobis placentia.* Non autem inferre possumus, isto fastu conversionem Sacerdotis Heli impeditam fuisse, quia hunc in illo non invenimus; etenim totum Viri Dei sermonem audivit, non interrupit, non conquestus est. Itaque rationem aliam indagare necesse est.

6. Alia ratio, propter quam Verbum Dei non proficit apud multos, est, quod audiatur quidem, sed postmodò non amplius perpendatur, non attentè pondetur. Jam sufficit audire sermones, finita concione ab audientibus misceri solitos: hic mox aliis prorsus de rebus loquitur: ille similitudinem quampiam, aut acutum dictum repetit, & nihil præterea. Plebejos apud homines in sacra Quadragesima, festisve sanctissimis pro diverticulo tractatur id, quod aliquibus in civitatibus à paucis Nobilibus instituitur diebus Saturnalibus, dum curriculo certant versùs caput papyraceum, quod *Saracenorum* appellant: quotus enim quisque lanceam suam vibrare cupit adversùs Concionatorem? Dum ex Ecclesia abitur, unus ait: Hic vir non pollet actione: & ecce, ictus in manum. Ille inquit: vox ipsi inamæna est, & ingrata: ecce ictus in fauces. Alter addit: parum ingenii ostendit in dictione sua: ecce ictus in frontem. Alius replicat: non exerit affectum: ecce ictus in cor. Plerumque nobis oratoribus ab auditoribus nostris accidit, quod Apostolo Paulo ab Atheniensibus remensum est; finita siquidem prima concione tres in factiones illi scissi sunt. Aliqui probaverunt omnia dicta. *Quidam crediderunt.* Alii, næ, dicebant, prima vice non potest æquum ferri judicium: haud equidem displicuit.

sed rursus ipsum audire placet: *Audiemus te iterum.* Alii denique, vah, aiebant, quàm indoctè, ac invenustè loquitur! *Quidam verò irridebant.* Ab eo usque tempore passim ista consuetudo inolevit, ut communiter iidem sermones hodieum post concionem misceantur. Alii dictionem laudant: alii dicunt: *Audiemus iterum:* alii taxare non desinunt, ac sugillare cri- sibus suis dicentis vocem, stylum, ingenium, eruditionem, aptitudinem, &c. Atque sic agit, qui fructum ex auditione verbi Divini haurire cupit? Artifex aliquis, aut opifex, qui scholas neque vidit: foemina quædam satis docta, si legere sciat officiolum eleganti typo excusum: juvenis aliquis, qui vix manum virgæ subtraxit, & qui paulò priùs cum solacismis pugnabat, atque syllabarum quantitatem in digitos mittebat, jam leges ferre volunt, ac sententiam pronunciare de stylo, de Sacrorum Voluminum sententiis, de Sanctis Patribus, & interea nihil attendunt ad auditas doctrinas: & isti fructum è verbo Dei percipient? Ut arbor aliqua vestra sit, non satis est, *Similit.* uti Leges statuunt, illam vel à flumine, vel à vento, vel alia ratione illatam esse fundo vestro; sed requiritur, ut ibi radices suas figat: atque tunc & arbor erit vestra, & fructus arboris. Ita pariter ut fructibus verbi Divini frui possitis, opus est, illud agere radices in corde vestro, ait ipse Christus: *Quod autem in terram bo-* *Luc. 3.* *nam, bisunt, qui in corde bono, & optimo audientes, verbum retinent.* Ista negligentia, qua quis auditas doctrinas secum ipso non revolvit, facit, ut semen Divinum non germinet, ac vitæ fructum non producat. *Non est, lamentabatur olim Prophe-* *ta: non est, qui recogitet corde.* Multi quidem auscultant, & audiendo non nihil cogitant; sed postea non amplius recogitant. *Non est, qui recogitet corde.* Atque ista ratio facilè deprehendi potuit in Sacerdote Heli. Vir erat in multis occupatus: mirum proinde non esset, illum sermoni Viri Dei auscultasse, postea verò nil amplius attendisse, cogitationibus ad aliaminiùm distractis.

7. Est insuper alia ratio tertia, quam, *item obdi-* *quia frequenter in nobis intervenire fa-* *lacionem ex-* *teri cogimur, fortassis etiam in Heli re-* *ecutionis,* *perire erat.* Ista est, quod executio differatur, interea verò perceptæ doctrinæ refrigescant, nec quidquam amplius agatur, quia non statim agebatur. Facilè nostris Christianis contingit audire verbum Dei, prout Hebræi sermones Ezechielis audierunt. Deus aliquando Vatem istum vocabat, atque, scito tu, dicebat, te magni tota in civitate haberi; de nullo enim frequentior est inter incolæ sermocinatio, quàm de te. *Fili hominis*
.. *Fili*

Ezech. 33. -- *Filii populi hujus loquuntur de te.* Millies invitant se invicem ad auscultandum tibi : *Et dicunt unus ad alterum : Venite, & audiamus.* Catervatim accedunt undique : *Et veniunt ad te, quasi si ingrediatur populus.* Unusquisque sibi sedem arripit, atque te attentus audit : *Et sedent coram te, & audiunt sermones tuos.* Et quid inde tibi videtur? ô Domine, responderit forsan Ezechiel : Benedictum sit Nomen tuum ! honor iste tibi exhibetur, non mihi : hæc est vis verbi tui, non meritum ingenii, aut industriæ meæ : hinc spero, quod copiosus fructus responsurus sit audientium multitudini. O hoc non erit, reponit Deus : nam scito, illos omnia quidem audituros, sed nihil acturos esse : *Audiunt sermones tuos, & non faciunt eos.* Ecquid autem, ô mi Deus? Itane si seriò exhorter illos ad reddenda aliena, non ea reddent? si graviter stimulem ad vitanda scelera, non ea derelinquent? *Non faciunt : audiunt sermones tuos, & non faciunt eos.* Te honorant, veluti Musicum, & plus quam sacrum Præconem : ad exhortationes tuas accedunt, quasi ad symphoniacos concentus, non utilitatis causâ, sed delectationis : *Et es in ore eorum, quasi carmen musicum.* Vos, Auditores, in Ezechiele tanquam in imagine depictum videtis id, quod celebrioribus Oratoribus Ecclesiasticis accidit. Undique de ipsis in civitate sermo est : *Filii populi tui loquuntur de te.* Passim invitationes audiuntur ad concionem : *Et dicunt unus ad alterum : venite, audiamus.* Ecclesiæ replentur auditoribus : *Et veniunt ad te, quasi si ingrediatur populus.* Confident, & auscultant, ut magno numero, sic & magna attentione : *Et sedent coram te, & audiunt sermones tuos.* Quid, quod etiam quandoque magnam inter auditores commotionem intueri sit? Certè nonnunquam suspirium aliquod nostris vocibus redditur : lacrymæ quædam sudores nostros comitantur; at enim totus iste motus non nisi commotio musica est : *Et es in ore eorum, quasi carmen musicum.*

8. Nunquid haud semel observastis, æstivis noctibus, & aurâ serenâ, dum fortè cantorum, ac musicorum manipulus aliquis per plateas, ac fora suaviter, & arte consonat, omnes ædes commoveri? Plectrum veluti pro arcu est, quo

blandæ sagittæ vibrantur ad quiescentes : ipsæ chordæ, perita manu leniter agitata, dulcem titillationem transmittunt ad omnes vigilantes : unus ad fenestras ocyus accurrit : alter somnum abrumpit : alius colloquium omittit : otium omnibus potentiis indicitur, ne auris contristetur, & anima, tota commota, sensuum reliquorum oblita esse videtur, ut in auditu solo, tota vivat. Sed expectate parum, dum Musici transeant, & videbitis, istum suas fenestras claudere, illum somnum suum repetere, alium ad colloquia sua redire. Tota nempe commotio symphoniciæ musicæ est : finita symphoniciâ finiuntur omnia : prius ad silentium revertuntur omnia. Æqualis omnino Commotio est, quam frequenter nostris in auditoribus animadvertimus : auditis quibusdam doctrinis æternis tota mox anima commovetur, peccatum, quod in corde dormiebat, vi remorsus evigilat : in oculos prorumpunt lacrymæ, in labia singultus, & suspiria : affectiones internæ conticescunt : omnia attendunt. At enim finita concione finiuntur omnia : commotio symphoniciæ fuit. *Et es in ore eorum, quasi carmen musicum.* Jam modò si hoc frequenter eveniat nostris in concionibus, ubi toties mala minitamur æterna, quando magis accidere potuit Heli Sacerdoti, cum audiret Viri Dei sermonem, quo demum, veluti percipietis, intimabantur castigationes tantummodo temporales familiæ? Quocirca perquam verisimile est, illum audito eo, quod Dei nomine sibi insinuabatur, timorem aliquem, concepisse, ac in semet ipso commotionem sensisse; sed paulò post amorem filiorum prævaluisse; unde contigerit, ut omni sermonis illius efficacia remedium pravis actionibus adhibitum non fuerit. Hinc discite, ô Charissimi, & cavete, ne ejusdem generis auditores sitis; sed verbum Dei potius audite, sicuti miles audit sonitum tympani. Ille dum aurem attendit ad sonitum, exemplo manum extendit ad opus : ubi auris auscultat, manus exequitur. Ita vos esse studebitis, uti vos Apostolus adhortatur. *Factores verbi, non auditores tantum.* Ita fiat.

SERMO XC.

Loquens locutus sum, ut domus tua, & domus patris tui ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc à me: sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Ecce dies veniunt, & præcidam brachium tuum, & brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua.
1. Reg. 2, n. 30. & 31.

ARGUMENTUM.

Deus hominem castigat propter peccatum.

Quædam
in S. Litt-
ris citantur,
quæ non
sunt scripta
in loco pro-
prio.

ose. 12.

Amos. 1.
Zach. 14.

1. **P**ost beneficiorum exprobrationem, post peccatorum examen, & inquisitionem, Vir Dei progreditur ad intimandam Sacerdoti Heli poenarum sententiam. Primò Deum ita loquentem introducit: *Loquens locutus sum, ut domus tua, & domus patris tui ministraret in conspectu meo usque in sempiternum.* Id est: Ego tibi, domui tuæ, domuique patris tui jam promisi, ut Pontificatûs honor perpetuis temporibus penes vos resideret. Geminum, neque grave dubium hæc verba pariunt, quod geminâ regulâ, in Sacrorum Librorum interpretatione usitatâ, dissolvitur. Primum est, quomodo Deus asserat, id se promississe: *loquens locutus sum*, cum in toto Divino Codice promissionem huiusmodi non inveniamus. Ad hoc respondetur per regulam generalem, quod sæpius in Sacris Libris mentio fiat quadam de re jam præterita, quin ea scripta sit in historia propria, quodque referatur opportunè factum aliquod in uno Libro, quin id expressum sit in altero. Sic Oseas Propheta memorat, Jacobum in illa lucta cum Angelo flevisse; sed eo de fletu nihil legitur in Libro Genesis, ubi historia de Jacobo narratur. Sic Amos, ac Zacharias, Prophetæ, loquuntur de terræ motu, tempore Regis Oziæ secuto, de quo nihil dicitur, ubi historia Oziæ describitur, ut alia plurima silentio transeamus exempla. Sic in casu nostro Heli primus erat, qui è stemmate Ithamaris ad Summi Pontificatûs fastigium evectus fuerat; quod autem Deus eam dignitatem in ipsius familia stabilem promiserit, certum esse ex isto loco novimus, quem explicamus. *loquens locutus*

sum, &c. licet in alio loco promissionem illam non inveniamus. Alterum dubium est, quomodo dicatur: *usque in sempiternum.* Deus ab æterno sacrificiorum antiquorum cessationem constituit per hoc, quod maximum Legis novæ Sacrificium instituire decreverit. Itaque constituit, ut Judaicus Pontificatus denique definiret: quomodo proin *usque in sempiternum* promisit? Ad istud alteram per regulam respondetur, quod frequenter vocabulo æternum vel sempiternum, diuturna continuatio temporis exprimitur. Ita in Joële dicitur: *Juda in æternum habitabitur*: ita apud Isaiam: *Usque in æternum possidebunt eam*: ita in Paralipomenis: *Firmabo solium ejus usque in æternum*: cujusmodi plures aliæ loquendi formulæ leguntur alibi, quæ tamen juxta litteram nil aliud significant, nisi diu. Sic in nostro Themate: *Ut ministraret in conspectu meo usque in sempiternum*, innuitur: plurimo tempore.

2. *Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc à me.* Hæc verba primo aspectu majorem difficultatem afferunt. Itane Deus post factam promissionem fallere fidem potest? Itane mutabilis in decretis suis esse potest? Certissimè non potest: & tamen id innuere videntur illa verba: Continuum in summo Pontificatu successionem domui tuæ promisi; sed jam id verum non sit: *Absit hoc à me; sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Ista difficultas per aliam regulam, Interpretibus familiarem, enodatur, & vos, Auditores, eam probè notate, quia maximi momenti est ad sustinenda multa fidei nostræ dogmata. Regula autem hæc est, quod in Sacris Volumini-

Æternum
in Scripturis
dicitur,
quod est di-
uturnum.

Joël. 3. 20.
Isa. 37. 17.
1. Paral.
17.

Deus pro-
mittere so-
let condicio-
natè.

bus

bus multæ promissiones, ac multæ comminationes, si grammaticè tantum considerentur, tanquam absolutæ proferuntur; sed re vera non sunt, nisi conditionatæ. Videamus rem in exemplo. *Ninivitis* annunciat: *adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur.* Ista propositio videtur absoluta; sed intelligenda est esse conditionata, videlicet: Nisi pœnitentiam egerit Ninive, subvertetur. Ita Regi Ezechia dicitur: *Dispone domui tue; morieris enim tu, & non vives:* ubi sensus est: Nisi ferventibus precibus obtineas prodigium, quo vita tibi prorogetur, paulò post morieris. Ita pariter Abimelech admonetur: *Morieris propter mulierem, quam tulisti:* quod idem est, atque: Nisi tu Abrahamo uxorem suam restitueris, morte multaberis. Atque sic alibi quoque differendum est. Hæc regula certa est; attamen curiosè hîc rescire cupietis, qua ratione possimus agnoscere, utrum promissiones, & comminationes absolutæ sint, an verò conditionatæ. Quod ut ritè perspiciatis, duo vobis præbeo signa. Primum est: quotiescunque factam comminationem aliquam, aut promissionem deprehenditis, quam postmodum non impletam esse videtis, ex hoc ipso, quòd impleta non sit, certum est signum, quòd ea conditionata fuerit. Per hoc signum eruitur, conditionatas fuisse comminationes recensitas, Ninivitis, Ezechia, & Abimelecho factas. Ita similiter invenietis, à mandato fabricandi Arcam usque ad Diluvium annos centum & viginti futuros esse: populum Israëliticum quatuor sæculis in Ægyptiaca servitute retentum, ac dein amplissimæ regionis dominio donatum iri; quoniam verò postea etiam deprehenditis, Cataclysmum cæpisse post centum annos, Israelitas in Ægypto servos extitisse paulò plus, quàm duobus sæculis, ac regionem Terræ promissæ satis angustam fuisse, mox inferetis, ea omnia conditionatè intelligenda esse. Nimirum Cataclysmus differendus fuisset centum, & viginti annis si homines pœnitentiæ signa edere cæpissent: Israelitæ servitute soluti quadringentis annis non fuissent, nisi eos Ægyptii nimia violentiâ, ac duritiâ opprimere voluissent: iidem ampliorem regionem sortiti fuissent, nisi per peccata sua limitem Divinæ beneficentiæ posuissent. Ita de similibus aliis locis cense.

3. Signum alterum æquè infallibile est, cum in uno loco legitur propositio, quæ apparet absoluta, in alio autem reperitur esse conditionata: unde ex uno bene inferitur, alterum esse conditionatum. Exemplis rem iterum stabilio. Capite decimo Actorum Apostolicorum dicitur: *Huic (Christo) omnes Propheta testimonium per-*
A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

hibent, remissionem peccatorum accipere per nomen ejus omnes, qui credunt in eum. Hic peccatorum remissio promittitur credentibus; at verò Capite quinto Epistolæ ad Hebræos ait Apostolus Paulus: *Christus per passionem* Hebr. 5. *consummatus, factus est causa salutis omnibus obtemperantibus sibi.* His ex verbis eruitur, illa priora conditionata esse, ac remissionem peccatorum concedi credentibus, si exequantur, quod ab ipsis Deus exigit. Sic in Epistola ad Romanos legitis: *Iustus* Rom. 1. *ex fide vivit;* sed quia simul etiam in Evangelio videtis: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata:* facilè colligeris, justum ex fide vivere, si præcepta fidei observet. Ita Joan. 6. S. Joannes in Evangelio habet: *Qui manducat meam carnem, &c. habet vitam æternam;* sed in Epistola prima ad Corinthios Paulus asserit: *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat:* atque iterum: *Qui manducat, & bibit indigne, judicium sibi manducat, & bibit:* unde satis clarè deducitur, vitam æternam consequi illum, qui panem Eucharisticum manducat, si tamen sit in statu gratiæ, dum manducat. Ita pariter alias hujusmodi sententias intelligite. Ut rem istam paucis complectar, omnes fere, quas in Sacra Pagina reperire est, & promissiones, & comminationes conditionatæ sunt. Ipse Deus ita sese intelligi velle demonstrat. *Repente loquar,* ait apud Jeremiam, *adversus gentem, & adversus regnum, ut eradicem, & destruam, & disperdam illud.* Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum adversus eam, agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi, ut facerem ei; & subito loquar de gente, & regno, ut ædificem, & plantem illud. Si fecerit malum in oculis meis, ut non audiat vocem meam, pœnitentiam agam super bono, quod locutus sum, ut facerem ei. Et in Ezech. 33. Ezechielis vaticinio inquit: *Etiam si dixero justo, quòd vitâ vivat, & confusus in justitia sua fecerit iniquitatem, omnes justitiæ ejus oblivioni tradentur, & in iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur.* Si autem dixero impio: *morte morieris;* & egerit pœnitentiam à peccato suo: *in mandatis vitâ ambulaverit, nec fecerit quidquam injustum, vitâ vivet, & non morietur.* Ubi patet, quòd Deus velit promissiones æternæ felicitatis à se factas, etsi videantur absolutæ, conditionatas tamen intelligendas esse, si videlicet homo in gratia perseveraverit; atque vicissim comminationes pariter intentas esse, nisi homo conversus fuerit à peccato suo.

4. Simili ratione intelligere oportet Talis erat comminatio in Heli facta. Summus Pontificatus in ejus familia diutissimè permansurus esset hæreditario quasi jure perpetuo. Loquens locutus sum, ut domus tua, & domus patris tui, ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Eam namque

que promissionem fuisse conditionatam, nimirum, nisi domus illa delictorum suorum causâ eo honore privari mereatur, satis clarè deducitur, tum ex ipso promissionis exitu, quia post quatuor generationes Pontificatus ad aliam familiam transiit, tum etiam ex verbis, hodierno pro Themate allatis: *Nunc autem dicit Dominus: absit hoc à me, sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Quæ verba, prioribus illis unita, hunc fere sensum continent: Tibi summum Sacerdotium promisi, continuo in posterorum tuorum serie duraturum, sed sub conditione, ut à vobis glorificer, non autem vilipendar, atque despiciatui habear: jam modò te conditionem istam fallente, dum contemnis me, honorem hunc in alium transferam, qui meum mihi honorem tribuat. Id equidem nunc statim exequi nolo; sed erga te bonitate nonnihil excedere volo: tempus emendationi indulgebo; sed scias, venturum esse tempus, quo vigorem tuum abscindam, tuamque familiam insigniter debilitatam imminuam, atque faciam, ut mors nullum posterorum tuorum senescere sinat. *Ecce dies veniunt, & pracidam brachium tuum, & brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua.* Hæc ipsa comminatio conditionata erat, nempe: sic familiam tuam castigabo, si ea in peccatis perstiterit. Hac amabili, ac piissima voluntate Deus punitionem intimavit, atque simul executionem distulit, ut reis relinqueretur tempus, quo seriam per poenitudinem sese flagello subducere possent; at infelices filii sua in perversione perduraverunt, & infelicior pater efficax remedium ad pervincendam eorum improbitatem non adhibuit: unde demum prædicta punitio tota vi in domum eorum incubit.

Peccator
scelerum
farcinam
colligit, &
portat,

Simil.

Ut asinus.

5. Atque hæc solita Dei consuetudo est: aliquamdiu tolerat, ac dissimulat offensiones suas; tandem verò castigat. In Divinis Litteris frequenter invenietis, indignationem Divinam intimari nomine oneris: *Onus verbi Domini: Onus verbi Domini* Rursus invenietis, peccatorem bestiis æquiparari: *Comparatus est jumentis insipientibus & similis factus est illis.* Jam explanationem percipite. Vadit agaso cum jumento suo in sylvam ad ligna cædenda: jam ramum aliquem ab hac arbore amputat, alium ab alia: hinc cespitem aliquem averruncat, illic sepem contortis virgultis alligat, alibi truncum sternit. Inter hæc asinus liber, ac solutus, in herbis pabulatur. Ille ligna cædit, & cantillat; sed interea farcinam, ac onus colligit: iste otio indulget, ac pascitur; sed interea farcina paratur, & onus pro dorso ejus aptatur, quod agaso denique jumento impositum clitellis adstringit, asinum ba-

culo percutit, & onus ad fornacem ferre *Isa. 30* cogit. Ita peccatori evenit: *Onus verbi Domini: Onus jumentorum Austri.* Is hinc, & inderamum amputat; jam ramum justitiæ per iniquas violentias, jam ramum honestati per suas libidines, jam ramum religioni per sua sacrilegia, jam ramum charitati per sua scandala abscindit. Interea conjunguntur ista ligna, & facto onere clitellario peccator ipse jumentum, seu asinus est, supra quem onus imponitur: *Comparatus jumentis insipientibus: Onus jumentorum:* atque isto sub onere verberatus, & contusus vadit ad fornacem, quæ à Deo facta est in exustionem ignis, fornacem æternam, in quam ipsam comburenda injiciuntur peccata, de quibus idcirco dictum est: *colligite ea in fasciculos ad comburendum.* *Isa. 64. 11.*

6. Alium hujus rei typum vivacissimum Sacrae Paginæ nobis exhibent pluribus in locis, ubi Divinæ castigationes explicantur per metaphoram stillationis. *Furor Domini stillavit super nos. Stillavit super nos maledictio.* Quæ verò conventientia stillam inter, & afflictionem aliquam? Respondebit aliquis, ac benè dicet, omnem hujus vitæ calamitatem esse modicam furoris Divini stillam, si cum illis poenarum torrentibus conferantur, qui damnatorum infernum inundant. Porro alia quoque adhuc melior explanatio est; prius autem, quàm eam expediamus, ad Apocalypsin transeamus, ac vocem quampiam audiamus, qua jubentur Angeli terram affligere. Ite, ait, & super terram indignationis Divinæ crateres effundite. *Et audiivi vocem magnam de templo, dicentem septem Angelis: Ite, & effundite septem phialas iræ Dei in terram.* Vadit primus, ac phialam suam effundit in terram, & ecce vulnera. Vadit secundus: patellam suam effundit in mare, & ecce tempestates, procellæ, turbines, ac mortes. Vadit tertius, vasculum suum effundens in flumina, & ecce sanguis. vadit quartus: scutellam suam effundit versum solem, & ecce calor, & æstus intolerabilis. Vadit quintus: ampullam suam effundit super superbiorum Regum solia, & ecce hebetes illi sine prudentia. Vadit sextus, phialamque suam effundit super Euphraten, & ecce siccitas. Vadit & septimus: pateram suam effundit in aërem, & ecce fulgetra, tonitrua, flumina, terræ motus horribiles. Jam verò quàm noxiæ, ac fatales istæ sunt phialæ cum venenis suis? Hoc vobis edicam. An unquam observastis, qua ratione flores, ac herbæ elixentur, ac distillantur? Ad os alembici, seu vasis distillatorii, appenditur ampulla: subin ignis lenis, lentus, ac sine strepitu, resolvit herbas, atque flores inclusos, & liquor evaporans in apensa vitra guttatim ascendit: ista si plena sint,

2. Paral.
34. 21. Ezech. 20.
46. Dan. 9.
11.

Peccata,
quasi stillæ,
multipli-
cantur,

Apoc. 16.

Simil.

donec im-
pleantur
vasa furo-
ris Dei,

ut experi-
tur familia
Heli,

et si punitio
veniat inæ-
qualiter,

sint, amoveantur, & convenientes ad usus asservantur. Nunc eni furoris Divini stillationem: *Stillavit super nos maledictio*. Tota peccatoris vita transiit in distillandis floribus. Ad ignem concupiscentiæ, & iracundiæ resolvuntur affectiones internæ, & à singulis guttatim stillant peccata: Deus autem ampullas suas apponit, & septem quidem, quia septem sunt peccatorum capitalium classes: *Septem phialas*. Extemplò peccatorem punire, ac venenatum liquorem, inde distillatum, adversus ipsum effundere posset; sed expectat, usque dum vitrum impleatur. Quamprimum illud erit plenum, tunc depromatur, effundatur, venena spargantur: *Effundite septem phialas iræ Dei in terram*: & ecce terra luctu, calamitatibus, infortuniis impletur. Comminationes factæ Sacerdoti Heli in executionem deduci non cæperunt, nisi multos post annos in morte Ophni, & Phinees, ac fere post integrum sæculum completæ sunt, dum Pontificatus à progenie Heli translatus est ad stemma Eleazari regnante Salomone. Proh quanto tempore distillatus est furor Divinæ Nemesis! *Stillavit maledictio*. Nimirum phialæ non simul omnes implebantur; sed una citius impleta est, & effusa quatuor funeribus una die domum illam afflixit: altera seriùs impleta est sub imperio Saulis, & effusa mortem octoginta viris illius familiæ unâ horâ attulit: tertia demum adhuc tardiùs tempore Salomonis impleta est, ac effusa domum illam penitus extinxit. *Effundite septem phialas iræ Dei. Stillavit super nos furor tuus*.

7. Hic attentè mentem vestram reflectite, & considerate, Auditores mei, qui se habeant phialæ vestræ. Anni post annos abeunt, cum ad affectionum calorem distillatis peccata vestra. Fortè brevi mensura complebitur: cavete, ne Deus illam effundat in malum vestrum: *Effundite*. Certum est, quòd, si peccare perrexeritis, tandem adversum vos furor Divinus erupturus sit. *Effundite phialas. Stillavit super nos furor tuus*. Multi peccatores in hoc gravissimè decipiuntur, quòd ejusmodi pœnas non subito super caput suum irruere videant, sed potiùs alios peccatores, nunquam punitos, aspicere se putent. Injustus aliquis, aut violentus, aut scandalis pessimis notatus, multis annis vitam suam inter injustitias, cædes,

ac lascivias traduxit, ipsius familia locupletata est, ipse honoratus, ac denique suo in lectulo mortuus est assistentibus Sacerdotibus, & ultimis Ecclesiæ Mysteriis munitus. Ergo non est à Deo punitus? Falsissimum hoc est. Sic Ophni, ac Phinees, lascivi, & injusti, familiam suam viderunt in flore divitiarum, potentiæ, ac imperii: mortui sunt propè Sanctuarium: reliquerunt filios & bonorum, & dignitatis hæredes; at eo flagello à Divina Nemese percussi sunt, ut posteris ingenti terrori fuerint.

8. Verùm ad hoc animum attendite, quod dicam. Punitiones Dei non semper cum fulgetris, & coruscationibus ingruunt. Semetipsum Deus jam tineæ, jam leænæ comparat. *Ego quasi tineæ Ephraim, & quasi putredo domui Juda*: & paulò post: *Ego quasi leana Ephraim, & quasi catulus leonis domui Juda*. *Ego ego capiam, & vadam, & tollam, & non est, qui eruat*. Mirissima profectò tineæ, ac leænæ comparatio. Quid magis invicem oppositum esse posset? Ista plena furore est, ac majestate, illa neque videtur: ista minis, rugitibus, terroribus agit: illa silentio, quietè, ac insensibiliter. Ambarum operatio diversa quidem est, sed ambarum destruunt. Ita prorsus agit Deus, dum punit: nonnunquam, instar leænæ, castigat pœnis terribilibus, & manifestis, uti bonorum, fideique jacturâ, fulmine, apoplexiâ: aliàs autem, instar tineæ, perdit omnia paulatim, insensibiliter, occultis detrimentis, & tamen perdit. Unde seu feriat instar leænæ: *Ego quasi leana Ephraim*. sive rodât instar tineæ: *Ego quasi tineæ Ephraim*, semper tamen punit: *Ego, ego capiam, & vadam, & tollam, & non est, qui eruat*. Discite hinc, Auditores, timere Deum: discite vestris in peccatis non incurri esse, sique vos conscientia vestra de quadam culpa remordeat, ad pœnitentiam recurrite. Forsan cogitatis: *non est, qui eruat*? At enim pœnitentia hac prærogativa pollet, ut furorem Divinum placare queat. Ad eam si familia Heli se Divinas post comminationes convertisset, Deus ipsi placatus fuisset. Itaque nos, ô dilectissimi, ad eandem recurramus, & jam nunc ad Servatoris nostri pedes nos perfecta cum pœnitentia prosternamus, atque viva cum contritione pietatem ejus imploremus. Amen, amen.

S E R M O X C I .

P A N E G Y R I C U S

In laudem S. Ignatii Loyolæ, Fundatoris Societatis J E S U.

Quicumque glorificaverit me , glorificabo eum I. Reg. 2. 30.

A R G U M E N T U M .

S. Ignatius honoratus à Deo, propter gloriam Deo datam.

1. **C**itra fastidium, opinor, dabitis, Auditores, ut ista die, Divo Ignatio, Patriarchæ Religionis meæ, festiva, partem versiculi, præcedente in Sermonem explanati repætam: *Quicumque glorificaverit me, glorificabo eum*: ubi Deus illum honorare pollicetur, qui debitam ipsi gloriam, & honorem tribuit. Id, quod amplum Ignatii laudibus argumentum præbet. Ego hodie vobis demonstratum eo, quàm liberalis ille fuerit in tribuenda Deo gloria: vos dein ex allegatis Dei promissionibus deducere debebitis, quàm liberalis vicissim Deus fuerit in honorando Ignatio.

Mag. Sent. 2. d. 20.
Bona hominis tria sunt: natura, gratia, & gloria.

Ab. in Ps.

Eccl. 10. 15.
10. 12. 22.
28.

2. Ad tres classes reducuntur omnia hominis bona, videlicet ad bona naturæ, ad bona gratiæ, & ad bona gloriæ. *Deus homini*, ita Magister Sententiarum loquitur: *Deus homini temporale, ac visibile bonum prius dedit: ecce bona naturæ: Invisibile autem bonum posterius dedit: ecce bona gratiæ: Demum æternum promisit, ac meritis acquirendum proposuit, ecce bona gloriæ.* Triplici huic bonorum generi triplex etiam concordat hominis gloria, Magnus Albertus ait: *Triplex est gloria hominis: gloria vanitatis, gloria veritatis, gloria æternitatis.* Gloria vanitatis resultat ex bonis naturæ: gloria veritatis oritur ex bonis gratiæ: gloria æternitatis provenit ex bonis gloriæ. Prima dicitur ab Ecclesiastico *gloria divitum honoratorum*. Altera vocatur ab eodem *gloria sanctitatis*. Tertia demum appellatur *gloria Domini*. Prima nuncupatur gloria simpliciter: *Gloria, & divitiæ in domo ejus*: secunda gloria magna: *Gloria magna est sequi Dominum*: tertia gloria summa, & immarcescibilis: *Erit illi gloria æterna.* Jam in hoc præclaram spectatis

ideam liberalitatis Ignatii erga Deum, cui dedit omnem gloriam, quæ resultat ex bonis naturæ, *gloria vanitatis*: illi pariter dedit omnem gloriam, quæ provenit à bonis gratiæ, *gloria veritatis*: illi denique donavit omnem gloriam, quæ oritur à bonis gloriæ, *gloria æternitatis*.

3. Et primum quod attinet, nobilitas sanguinis, divitiarum abundantia, dignitates, peculiariter in aula, & in militia, clariores præstant radios, quibus factum exerit, ac splendidior incedit gloria naturæ; & hos ipsos radios natura perquam liberaliter Ignatio contulit; siquidem ad ipsum, initio formandum, geminum regiæ prosapiæ sanguinem nobilissimum conjunxit: in ipsum Ognium, Loyolam, aliæque dominia ditissima congeffit: ipsi nobiles dignitates in aula, splendida regimina in militia paravit; & herclè chara fuit Ignatio tanta gloria, non quidem ad illustrandum nomen suum, sed ut haberet, quod Deo suo donaret, ad instar fluminis, quod abundat aquis, quas quantâ copiâ suam in sinum à torrentibus, rivis, ac nubibus recipit, tantâ eas in sinum maris reponit. Ita donavit arma sua Beatissimæ Virginis Aræ: donavit vestimenta sua pauperi mendico: donavit omnia Deo, relinquens omnia propter Deum. Novi equidem, actus hosce magnanimitatis, omni humana magnitudine superioris, videri posse fructus infelices infelices cujusdam conflictûs, relictâ hostium potestati munita urbe Pampelona, quin & relictâ quasi vitâ, dum ictu tormenti bellici lethaliter sauciatus fuerat. Verùm hæc ipsa fata mundo illum arctius affigebant; etenim infelix aliquis, avidus gloriæ, simillimus est adversam in lusu fortu-

Ignatius Deo dat bona naturæ,

Simil.

relictis omnibus propter Deum,

Simil.

fortunam experiēti : quāto plus iste lusu perdit , tantō magis ad audendum , atque tentandum accenditur . Animus generosus , ac dominandi cupidus , casu quodam sinistro non dejicitur , sed multō fortiū ad ulteriores conatus incalescit . Si Ignatius adhucdum puer Deo reliquisset , quidquid bonorum in ipsum natura congesserat , eadem gloria facilē ipsum ad calcandam gloriam ducere potuisset ; at enim in occasione cladium , ac vulnerum , ea derelictio videri mundo poterat fuga , non triumphus : videri poterat ipse projicere desperatus , non donare liberalis . Proinde satis clarē colligebat , quantopere fama sua laceranda esset ab æmulis , quantopere super ipso contristandi essent sui fratres . Nihilo tamen minū tot , atque tantis assultibus non cedit , sed domo sua abscedit , ac dimissis famulis , ipsum magno numero stipantibus , eja , secum ipso dicit , nobilitas , divitiæ , dignitates , honores , valete : rudi , crassoque sacco se induit , atque hic , ait , hic imposterum totus luxus meus erit : inconcinnos , impexosque capillos crescere , vultum impalescere , seque totum deformari permittit : mendicis , ac miseris se immiscet , eorundem loquelæ linguam suam ita conformare , morum ruditatem ita imitari , inciviles actiones ita tolerare , ac dissimulare studet , ut jures , ipsum esse natum , atque lactatum uberibus mendicitatis . An in istō habitu , in hac agendi ratione , in tali vita quidquam terrenæ gloriæ remanere poterat , quod Deo daret ? An majorem liberalitatem exercere poterat ? Enimverō liberalitas erga homines semper aliquantū avara sit oportet : dimidiam tantummodo manum aperire debet ; nam si omnia profundat , semet ipsam destruit , & non amplius vivere poterit , quia non ampliū habebit , quod donare queat . Quocirca Leges declarant irritas donationes inter vivos , si donans nihil retineat , de quo testamentum condere valeat . Verū liberalitas erga Deum non tam angustos intra limites constringitur ; ista quippe tunc est perfecta , quando dat omnia . Huic internus affectus , & complacentia de dono jam factō , tantundem facultatum subministrant , quantum sufficit ad hoc , ut nihilominus usque supersit , quod donari Deo possit , pro quo nunquam dona deficiunt , quamdiu ejus munera cordi nostro non defunt .

4. Porro Ignatius adhuc ulterius intendere voluit suam liberalitatem circa gloriam externam , per plures mundi partes velut in triumpho circumferens dilectam nobilis suæ mendicitatis ignominiam . Quapropter ecce discalceatus , seminudus , Vir nobilissimæ prosapiæ , celebris Dux belli , longinquas ingreditur peregrina-

tiones , supplex ad omnes fores , repulsus , tanquam otiosus flagrio , quovis ab homine . Verbo , usque adeo contemptibilis erat ejus aspectus , adeo marcida facies , adeo miseranda tota species , ut sæpius excluderetur urbibus , & oppidis , tectis , & habitationibus , metuentibus nimirum hominibus , ne periculosis illis temporibus ex ejus præsentia malignam luem contraherent .

5. Sed vah Civitates , & ædes , ex-
trinfeca Ignatii specie nimium deceptas !
Itane pestiferi contagii venena formida-
tis ? Igitur Ignatium in domos vestras re-
cipite . Ille vobis erit locò servi , qui
ad ægrotorum vestrorum lectulos assidue
vigilabit : erit locò Medici , qui morbos
vestros feliciter sanabit . Iste , mihi cre-
dite , iste ipse tanta virtute pollet adver-
sus morbos , ipsamque mortem , ut ali-
quando Martyrologium Hispanum asserere
possit , ejusdem solas effigies esse pana-
ceam , ac medicamentum universale con-
tra mala omnia : *Ut tantum ejus faciei effigies
omnes prorsus morbos expellere videatur : & pro-
digiorum , ac mirabilium ejus collecto-
res olim non paucos annumerare pote-
runt , ab ipso revocatos à morte ad vi-
tam : hic ipse pestilentiam spiculis exar-
mabit , & tu multas inter alias civitates ,
ô Bononia , publicis , obsequiosissimis ,
& annuis supplicationibus ad ejus Aras
venies , ipsumque Patronum venerabe-
ris , eò quod ab ipso liberata fueris fu-
nesta tam lethalis hostis obsidione . Ve-
rū ego frustra laboro ; vestium namque
squalor , carnis pallor , ac reliqua species
undique contemptibilis , ipsum intra mu-
ros admittere vetant . Ita neglectus , &
exclusus Romam denique pervenit . Hic
vos recordari velim veteris illius Josephi ,
cū Ægyptum ingrederetur . In illo nihil
aliud aspiciebatur , quàm vile mancipium :
& tamen hic ipse futurus erat Salvator
totius illius Regni : hic aliquando plena
beneficiæ suæ granariæ aperturus erat ,
liberalis servator vitæ tot hominum ,
quot erant ejusdem frumenti grana , qui-
bus præ fame moribundos pasturus erat :
hic aliquando prostratos ad solium suum
aspecturus erat illos ipsos , à quibus in in-
gressu suo contemnebatur . Eadem ra-
tione Romam ingreditur Ignatius . Ah !
tu saltem , ô sancta Civitas , eum susci-
pies . Istum , quem coram cernis , semi-
nudum , & mendicum , odio habebunt ,
& persequentur aliqui , sed amabunt multi ,
suspicient , & admirabuntur omnes : istum
videbis electo Doctrinæ Christianæ cibo
populum pascere , & ad veræ fidei sinum
obstinatissimos Turcas , & pervicacissimos
Hebræos adducere : istum videbis partim
stabilire , partim promovere , partim
fundare , ac de novo erigere hinc domos*

domibus
exclusus ,

licet olim
ubique be-
neficus fu-
eratur ,

ut Joseph
in Ægypto ,
primò
mancipium
dein Salva-
tor .

pauper , ac
despectus ,

Catechumenorum, illic habitacula Orphanorum, ibi Seminaria Juvenum, ibi conservatoria periclitantur Virginum, ibi sacra asyla mulierum conversarum, & ab ipso, duplici cum triumpho charitatis, & humilitatis, traductarum à lutulentis Babylonis campis ad obferatum, signatumque Claustrum hortum: istius ad honorem mendici videbis erigi magnificentissima Tempora, pretiosissima Altaria. Quare jam nunc illum admitte: jam nunc omnium cum honoris exhibitione nobilem hunc Peregrinum suscipe.

6. At hinc ego me corripo: non istud ô Roma, non istud; sed si diu frui velis vivo hoc Sanctuario, nullatenus ipsum honora, sed potius contemne; alioquin à te aufugiet. Id, quod Manresa novit, quæ, ubi didicit, quam nobilis ille, quamque Sanctus esset, ipsum honoribus afficere voluit; ille autem extemplo fugit, similis admodum igneis quibusdam vaporibus, qui noctibus æstivis nonnunquam in stellis errantibus accenduntur, oculisque nostris conspecti *splendent, fugiuntque videndo.* noverunt id è contrario agri Patavini, ubi, cum agrestis homo crudissimis Ignatium sannis, ac vituperiis oneraret, ille firmiter substitit, perquam similis quercubus, quæ vehementius à ventis flagellatæ, & concussæ, suas radices profundius agunt: *Agitatæ firmitus hærent.* Atque sic Ignatius Deo dedit donum gloriæ, quæ resultat ex bonis naturæ: gloriæ, quæ, secundum audita ab initio, dicitur à magno Alberto *Gloria vanitatis.* Verum est, gloriam istam inter alias infimam esse, multoque viliorem, quam in mundo multi credunt; quin etiam sæpe sapius nihil habere gloriæ, nisi solum nomen, & speciem quamdam gloriæ. Vera gloria, inquit Angelicus Magister, *est clara cum laude notitia,* atque, prout explicat Cajetanus, inter homines divulgata, sed vera cum laude conjuncta. Nobiles, divites, potentes (non expedit adulari, ô Christiani!) sunt equidem divulgati, noti, ac fortassis etiam quandoque adulatorum coronâ stipati; sed non rarò circumdati maledictis, non laudibus, & encomiis. His nil obstantibus ista gloria, quamvis adeò misera, plerumque tamen diligitur, & unusquisque gaudet eam secum deducere usque ad cineres, & incidere tumulo suo. *Gloriam meam in pulverem deducam,* id est, *usque ad pulverem,* id est, *usque ad mortem.*

7. Gloria, resultans ex bonis gratiæ, gloria videlicet, quæ superius dicebatur *Gloria veritatis,* ista, ô Boni, ista est vera gloria, & cum supra virtutem semper laudabilem fundetur, vel semper laudibus coronatur, vel semper laudibus coronari meretur. Et ex ista gloria pul-

chrum Ignatius donum Deo obtulit. Ut ritè res hæc intelligatur, illud supponam necesse est, quod Orthodoxorum Scholæ docent, operationes nimirum salutares gratiæ sic à Deo provenire, ut etiam sua pars arbitrio libero salva permaneat. Deus equidem principalis agens est, atque principium elevans eam potentiam, cui vim altiore tribuit - arbitrium liberum autem non est otiosum, sed simul etiam concurrit, tanquam elevatum virtute sibi gratiosè communicata. *Non ego sed gratia Dei mecum,* inquit Apostolus, & volebat dicere. Non ego solus absque gratia, neque sola gratia sine me, sed gratia principaliter, & ego cum illa. Hoc, ceu fundamento, præmissio, cum salutaribus operationibus gratiæ duo principia sint, nempe Deus, & creatura, clarè consequitur, quod, si operationes istæ lumen suum in aliis vultibus resplendere faciant, resultans inde gloria dividatur, & partim ad Deum redeat, partim verò ad honorandam creaturam remaneat, secundum illud *gloriarì in Domino,* quod Apostolus Paulus fidelibus permittebat, quando non omnem ipsis gloriam prohibebat, sed solum volebat, ut, *qui gloriatur, in Domino gloriatur.* Et istam gloriam Ignatius non suo capiti coronando remanere volebat, sed eam totam ad pedes Dei reponebat: *Omnia ad majorem Dei Gloriam.* *Non mihi, Domine, non mihi, sed Nomini tuo da gloriam.* Quæ de causa gratiæ quidem apprimè respondebat, & in se ipso per internos continuarum virtutum actus, & in aliis tum per quotidianum in convertendis peccatoribus inveteratis exercitium, tum per dexterimam familiarum in odiis enutritarum reconciliationem; præterquam quod mores Ecclesiasticorum emendaret, Cœnobium ad studium perfectionis reduceret, Aulis sanctitatem induceret; interea verò semetipsum adeò abscondere satagebat, ut ne hilum quidem laudis in ipsum resultaret, sed in Deum tota gloria redundaret. *Non mihi, Domine, non mihi, sed Nomini tuo da gloriam.* Percipite rei hujus inter plura unum duntaxat argumentum,

8. Salmantica vocatus est Ignatius ad sacrum tribunal Inquisitionis: hæretica quippe lues illis temporibus mirè grassabatur, & omnem novitatem de errore suspectam reddebat; magna verò novitas erat, Ignatium, nil, nisi mendicabuli faciem, præferentem, hominibus fidei nostræ dogmata explicare, in viis, ac foris ad concionem verba facere, corda mutare. Vocatus illico comparet, atque de doctrina sua interrogatus ita respondet, ut omne verbum esse videatur oraculum, & sacri Judices admirentur tam uberem sub adeò detritis centonibus sapientiam. Demum illi quærunt, ubi-

nam,

Contemni
mar.

Simil.

Simil.

Vana glo-
ria male
diligitur à
multis,

Ignatius
Deo dat
bona gra-
tiæ.

1. Cor. 35.
19.

Sistitur ad
Inquisitio-
nis Apoll.
tribunal, &

interroga-
tur de sa-
pientia
sua.

per oratio-
nem acqui-
sit.

nam, in qua schola, & à quo magistro, ipse homo rudis, ut apparebat, & illiteratus, tam sublimes de rebus cælestibus doctrinas didicerit. Nunc age, Ignati, quid respondes? Magnum hîc aliquid lingua promere debet, si veracibus animi cordisque vocibus respondere voluerit. Age, Ignati, quid respondes? Ah quid respondet? Oculos humi figit, verecundo rubore suffunditur, atque tacet. Sed absit, ô mi venerande Patriarcha, ut ego tacente te pariter sileam: si taceas, ego prodibo, ac pro te respondebo. Quæritis, ô Judices, è qua schola Ignatius tantum profectum, tantam cælestium doctrinarum scientiam retulerit: respondeo, è sola schola orationis. Vix dum æterna bona gustare cæperat, cum mox integras duas noctes flexis genibus coram Icone magnæ Deiparæ Arazanzurri pervigilaret. Inde multis jam annis quotidie novas sibi lectiones orationis mentalis per septem horas sumpsit. Nos eum centies, ac centies vidimus, limpidæ vobis dicent undæ Cardeneri, nostras obambulare ripas, velut ad beatæ Sionis littora digressum, divinas magnificentias contemplantem. Vidimus eum, addent felices cryptæ Manresanæ totas noctes quieti subtrahere, ut in cælestibus meditationibus quiesceret. Vidimus eum, quandoque pluribus diebus, quandoque integris hebdomadis penitus abreptum sensibus, altissimas elevatum in ecstases, ut omnino mortuum esse judicarem, cum anima, penitus omni sensu corporeo soluta, pariter ipso quoque corpore penitus esse soluta videretur. Istarum doctrinarum insigne theatrum peculiariter exhibuit aliqua Manresæ specus. Ego quidem apertum intueri mihi videor supra specum illam Cælum, & inter nubes lucidas nobilium spirituum Angelicorum comitatu descendere Reginam ipsam sapientiæ, ad instituendum hunc novellum tyronem suum. Certum siquidem est, ejusdem Magistros fuisse MARIAM Virginem JESUM Christum, & Augustissimam Trinitatem. Et verò liber ille spiritualium Exercitiorum, quem in manibus tenetis, ô sacri Judices, liber, post millena examina quondam à Macedis, à Camis, ab Eminentissimis Peronis, & Carolis Borromæis appellandus totus aureus, integra Bibliotheca, præstantissimus omnium librorum post Sacras Paginas, & ab ipsa Ecclesia velut antonomasticè dicendus *Admirabilis: Admirabilem illud Exercitiorum librum*: iste, inquam, liber dictatus est ab Angelorum Regina, sapius ipsi, cum eum conscriberet, ac diu satis aspectabilis facta. Pergite, venerandi Patres, pergite, ac proferri ju-

bete octoginta illa folia, in quibus homo, qui recens è campis Martiis egressus, nihil noverat, nisi legere, & scribere, nihilominus explanavit, ac sublimissimè declaravit altissimum de Trinitate mysterium: deinde scietis, eam esse doctrinam ipsius Trinitatis, illi sæpè sapius explicatæ tales per revelationes, ut Ignatius asseverare potuerit, si omnis Sacrorum Librorum, ac fidei memoria periisset in mundo, se tamen haud secus, atque prius, omnia mysteria crediturum esse, solum ex illis, quæ sibi Manresæ monstrata fuerant. JESUM Christum quod attinet, is plusquam vigesies, Virgo Beatissima circiter quadragies, Ignatio sese amabiliter spectandos præbuerunt in illa specu, felicissima sanè specu, quæ toties illustratas cælestibus splendoribus proprias tenebras vidit, suumque horrorem tam pulchris visionibus in Paradisi delicias conversum obstupuit, profectò digna, quæ incisum scabrosis, asperisque saxi in fronte sua ferat elogium, à Deo quondam terræ Gessen attributum: *Sicut Paradisus Domini*.

9. Ita quidem Ignatius Examinatoribus suis respondere poterat, nec ab ejusmodi responsione scrupulus aliquis ipsum retrahere debebat; quandoquidem non semper vituperandum est proprias aperire laudes; etenim, si necessitas justæ defensionis id exigat, modestè se laudare, potest esse laudabile: quibus tamen nil obstantibus Ignatius, ne quam partem Divinæ gloriæ sibi tribueret, allegare quidquam noluit, sed omnino tacuit. Verum quid miramur, illum ab aliorum oculis istos radios abscondisse, cum etiam semetipsum absconderit? Ipse miserrimum in mundo peccatorem se reputabat, atque frequenter epistolis suis subscrivebat: *Ignatius peccator: Omni bono pauper Ignatius*. Ipsum adhuc viventem venerabantur sacri Præsules, Principes, Reges, Imperatores, Pontifices: ipse sciebat favores, & gratias, à Deo sibi communicatas: ipsi per hoc solum, quod oculos in chartam geographicam figeret, omnis locus, quem aliquando incoluerat, certam refrebat memoriam localem insolitæ cujusdam gratiæ, qua à Deo clementer ex cultus fuerit: ipse, cum fortè Loyolam antiquum suum dominium conspiceret, hîc, affirmare poterat, hîc, cum mortales inter languores decumberem, illustratum subita luce cubiculum vidi: hîc Cælum mihi archiatrum submisit: hîc D. Petrus è Cælo descendens, me visitavit, me solatiis erexit, me persanavit: hîc affectionibus meis pristinis impetitus, præsentem venustissima facie Reginam Angelorum vidi, Matrem puritatis, quæ, te in filium, dixit recipio, donumque tibi

sed humili-
ter tacet,

se ipsum
deprimens,

et si multis
gratiis di-
ves, acce-
ptis Loyo-
læ.

calitus e-
doctus;

Patavii,

Venetiis,

in via Ro-
mam versus
&c.

tibi perfectissimæ castitatis confero; neque porro fuit unquam aut motus minus honestus, aut cogitatio minus recta, quæ me amplius impugnare auderet: hinc propè muros Patavii, lassitudine, doloribus, actædiis obrutus, humi semimortuus fui derelictus, & hinc ipse Servator meus non dedignatus est amabilissimi pueri faciem assumere, Divinas manus suas extendere, me suaviter amplexari, virisque ad itineris prosecutionem addere: Venetiis omni hospitio exclusus, & in publico foro sub porticu nocturnam ad quietem capeffendam extensus eram, cum ecce Trevisanus, Senator nobilis, me leniter vellere, manu prehendere, suum in palatium ducere, mihi que pauperi, ignoto, seminudo, cubiculum ornatissimum assignare; Deus enim clara voce excitatum ita jusserat: vade, dixerat; non decet, te sub inaurato conopæo molli in culcitra quiescere, dum servus meus Ignatius in publica platea jacet: vade, tuisque in ædibus hospitium illi præbe. Hac via Romam proficiscebar, cum ecce vox aliqua me vocavit: Ignati, Ignati: respiciebam retro, & ecce JESUS meus cum gravissima super humeros cruce coram adstat, atque futuras meas persecutiones mihi prædicit, simul autem roborans me, vade securus, inquit: Ego tibi Romæ propitius ero. Sciebat, Romæ Prælatum aliquem, & Cardinalem, Lutetiæ Rectorem Universitatis, Bassani sanctum Eremitam, quorum priores malè ipsum habere constituerant, hic autem posterior interiùs eundem contempserat, alloquio solo correptos, horrore secreto reverentiali mox adversa consilia mutasse publica in elogia, vel à Deo monitos, ut ipsum ceu perfectissimæ sanctitatis Virum existimarent. Sciebat, Bassani Socium quemdam, qui ipsum derelinquere cogitabat, ad sinum ejus redire coactum esse ab armato Equite, quem nemo, nisi fugitivus, viderat. Cum in charta Romam aspiceret, recordabatur, ibi condemnatum esse, ceu maleficum, Sacerdotem quempiam, qui Ignatium, tanquam maleficum, diffamaverat. Cum Parisios intueretur, reminiscebatur, illic omni motu, sensuque brachii destitutum esse subito illum, qui ad ipsum vitâ privandum ferociter accurrerat, Sciebat, Compluti flammis combustum esse illum, qui ipsum rogo dignum pronunciaverat; ut & Cordubæ suffocatum esse aquis illum, qui ipsum aquis mergi dignum esse judicaverat.

10. Attamen tot inter favores, tam insignes, quibus declarabatur Vir Sanctus, quæ fuit Ignatii mens, & opinio Ignatius peccator: *Omni bono pauper Ignatius.* Ipse Sanctus publicè proclamatus est à po-

pulo Manresæ, Sanctus à mendicis Ferrariæ, quibus una quasi voce consonabant Joannes Rex Lusitaniæ, Patrem Sanctum appellans, Ludovicus Blossius, Ludovicus de Montoja, Ludovicus Granatenfis, Joannes Avila, Joannes Tessedus, Franciscus Borgias, atque Xaverius, Philippus Nerius, ipsum ceu magnum Sanctum amantes, ac venerantes. Ipsum, adhuc vivum, Sanctum pronunciavere quatuor Summi Pontifices, Paulus III. Julius III. Paulus IV. & Marcellus II. Ipse sæpiùs conspectus est splendoribus circumdatus, radiis coronatus, in aëra sublimis elevatus, atque adeò apertè ab ipso Deo Sanctus magnus designatus. At nihilominus ipse pergit se credere, pergit subscribere: *Ignatius peccator: Omni bono pauper Ignatius.* Porro docet Aristoteles, bellissimas gloriæ delicias esse, quod ea sit solitum nostræ virtutis indicium; libenter quippe creditur laudanti, & facile nos existimamus dignos honore, si nos videamus honorari. *Gloria est jucundissima, verba Philosophi sunt, quia, cum sit signum virtutis, qui videt se honorari, imaginatur, se esse honore dignum.* Difficile est, non respondere communibus acclamationibus, saltem aliquâ secretâ complacentiâ, nimisque vehemens est animi magni delectatio, si se gloriosum esse videat apud illum, qui in gloria tribuenda decipi non solet. *Qui videt, se habere gloriam apud probos, & notos magis letatur, quia existimat, eos minùs falli.* Ignatius contra communem hominum morem, concurrere totum videt mundum ad redimiendum caput suum illâ vera gloriâ, quæ veris est virtutibus suis resultat, & interea circum caput omne micantes Deponit radios, ut ad coronandum unicè Deum suum adhibeantur: *Ad majorem Dei gloriam. Non mihi, Domine, non mihi, sed Nomini tuo da gloriam.*

11. Verum enim verò haud adeò mirum vobis erit, Auditores, quod Ignatius Deo gloriam donet è bonis naturæ, pariterque gloriam è bonis gratiæ, cum & generosissima voluntate donet illi gloriam ipsius quoque gloriæ. Quanam hoc ratione fiat, percipite. Sæpiùs, atque sincerè contestatus est, quod, si hæc sibi fieret optio: Ignati, tu peccatoris alicujus animam reducere potes ad gloriam Deo dandam, ita tamen, ut in discrimine salutis tuæ permaneas; aut etiam de salute tua securus esse poteris, at minore cum Dei gloria, potiùs electurus esset suummet periculum cum majore Dei gloria, quàm eum minore Paradisum. Domine, dicebat affectu plenus, libenter permanebo aliqua ratione sine te, procul fruitione tui, procul contemplatione tui à facie ad faciem, si hoc meum exilium

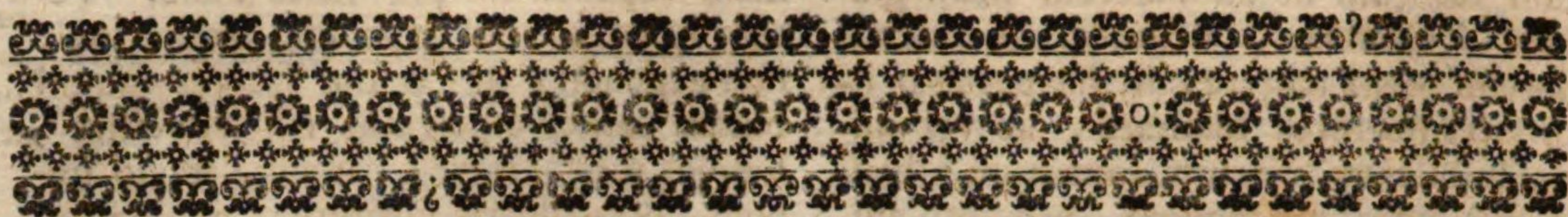
Deo dat etiam
am bonam gloriamvalens etiam
carere propria
ter Dei gloriam

lium futurum sit ad majorem tuam gloriam. Domine, si medio in Inferno gloriam tuam augere, si sine peccato illos inter horrores habitare, ac vel unicam infeliciam illarum animarum à blasphemis retrahere possem, prompto animo pro gloria tua illic existere vellem. Nunquid, Auditores, intentio hæc nimium quantum superior est nostra capacitate? Nos Deum nimis parum amamus, ut intelligamus vel inde, quidnam innuere absentia velit. An ita vos de dilecto quopiam loqueremini? Profectò amare, & amoris vehementiâ procul ab amato esse, quin etiam nec eundem videre velle, nimium gravis est amanti violentia. Sed date, ut id vobis edicam. Forfan aliquis hîc audit me, qui valde vicinus æternæ suæ damnationi est, eòquod non procul absit ab objecto amato. Verum Ignatius incendium erat amoris erga Deum: Deus erat omnia in ejus corde, omnia in lingua, omnia in cogitationibus ejus: dormientibus oculis cor vigilabat in somniis, & ipsa somnia quasi æstus erant amoris erga Deum; nihilo tamen minus à Deo, quem tantopere diligebat, exul agere promptus erat, ut solum Deo gloriam augeret. Neque hoc erat, quod Ignatius non intellexerit (quantum patitur tenuitas, ô quam hoc verum est! sed tamen quantum patitur tenuitas hominis viatoris, à Deo peculiariter Illustrati) neque hoc erat, inquam, quod non intellexerit, quid æterna gloria sit, quid Paradisus, ac Cælum. O Charissimi Christiani! scio, quandoque nonneminem etiam è vobis exponere se periculo perdendi Cælum, & non propter gloriam, sed propter offensam Dei vestri. Nôstis autem, quam id ob rationem? quia videlicet non intelligitis, quantum bonum sit Paradisus. Ignatius, ô quomodo Cælum intuebatur! Stabat integras noctes fixo in Cælum intuitu, colliquefcens in lacrymas uberrimas usque ad periculum amittendi visum oculorum: *Quàm sordet, identidem repetebat: quàm sordet mihi tellus, dum Cælum aspicio!*

12. Ad hæc, Auditores, aliquis vestrum Paradisi prodigus est, eòquod fortasse nimis parum expendet, ut lucratur illum. Aliqua Synaxeos Eucharisticæ receptio, brevis officioli, vel Marianæ Corollæ recitatio, totam constituit sum-

mam expensarum pro tanto bono. Ve-^{quam com-}rum Ignatius quid expendit, immò quid^{parat magno} non expendit, ut Cælum faceret suum? ^{pretio ope-}Nudas carnes asperimis ciliciis vestire, ^{rum pœni-}lumbos modò ferreis catenis, modò spinosis, & aculeatis virgultis, modò pungentissimis urticis cingere, totos dies, integra tridua, & quandoque hebdomades integras absque omni cibo transigere, horridissimis flagris aliquando ter, jam quinquies, jam omnino septies de die, ac semper usque ad sanguinem, in corpus suum sævire, ita ut non nisi vulnera feriret, & plagas vulneraret, modica pretii pars erat, quod ille pro Cælo ex-^{zelo anima-}pendebat. Solum ut alios ad Paradisum^{rum.} perduceret, tam impetuosam verberum procellam pertulit, ut humi collapsus, ac pro mortuo habitus fuërit. Quondam rigidissimo horridæ hyemis frigore totus nudus usque ad collum in stagno quodam gelidissimis, ac glacie jamjam coalescentibus aquis immerfus, inde non exire, sed inter illa frigida tormenta perdurare constituerat, usque dum in corde cujuspian juvenis flammæ nimis calidæ concupiscentiæ extinguerentur. Adde, conscientiam ejus adeo emundatam esse, ut se ipsum ad quemlibet horæ pulsus discuteret, & examinaret, eum scilicet in finem, ut spiritus ipsius semper magis purgaretur, ac perficeretur. Adde Zelum immensum, cui satis non erat Italiam, & Europam totam amplecti posse, sed ad omnia, etiam extrema mundi confinia se extendebat. Cum his tamen omnibus ipse secum reputabat, nihil eorum perituum fuisse, si ipse Paradiso privatus, medio in Inferno gloriam Deo dare potuisset. Ecce liberalitatem Ignatii erga Deum suum in tribuenda gloria! donavit illi omnem, cujus homo quidem capax est, gloriam: donavit illi gloriam vanitatis, gloriam veritatis, gloriam æternitatis, &c. donavit illi gloriam, resultantem è bonis naturæ, gloriam orientem è bonis gratiæ, gloriam provenientem è bonis Gloriæ. Nunc jam in memoriam revocate verba, ab initio adducta: *Quicumque glorificaverit me, glorificabo eum*, & ex infallibili hac promissione Dei judicate, quam gloriam Dues vicissim Ignatio largitus fuerit, cum Ignatius tantam gloriam liberrime dederit.

S E R M O X C I I.

Et videbis æmulum tuum in Templo in universis prosperis Israël. 1.

Reg. 2. v. 32.

A R G U M E N T U M.

Invidia grande malum.

1. **P**Lures inter pœnas, quas Deus Heli Sacerdoti comminatur, ista quoque recensetur, quod in Templo mera inter prospera agentem æmulum suum videre debeat: *Et videbis æmulum tuum in templo in universis prosperis Israël.* Itane verò hoc tantum malum est, quod præ cæteris cruciari queat? Haud equidem esse tantum oporteret, attamen non minus est. Invidia nimirum omnem pœnam inducit in cor illius, qui lividis oculis alterius fortunam aspicit. Heli miser esse debebat, quia in Templo virum quempiam felicem visurus erat. *Videbis æmulum tuum in templo in universis prosperis Israël.* Verbo, ait Chrysologus, invidia semper truculentus carnifex est ipsiusmet, à quo recipitur: *Invidia suorum carnifex semper extitit.* Subjicit animam tormentis, extendit in equuleo cogitationes, ipsa corda redigit in putredinem: *Torquet animos, disrumpit sensus, corda corrumpit.* Quid plura? Hanc qui receperit, sua sustinet sine fine supplicia, quia in se domesticum semper diligit habere tortorem. Quis figi terminus poterit malis nostris, quandoquidem alterius felicitas nos cruciat, & bonum alterius nos torquet? *Quis ibi malorum finis, ubi alterius bonum pœna est: ubi cruciatus est aliena felicitas?* Hucusque Beatus Orator. Deus ita rem disponit; quippe facit, ut iste turbidus affectus sit iustissimus in iniquitate sua: affectus iste iniquus est, eòquod bonis repugnet; at simul & iustus est, eòquod ipsos peccatores eodem peccato puniat. Solus, inquit Nazianzenus, *solus ex omnibus affectibus iniquissimus, & æquissimus, invidia est: iniquissimus, quia bonis omnibus adversus est: æquissimus, quia dominos suos exest, & conficit.* Veritas ista duobus è Sacra Pagina dubiis illustrabitur.

bus, è quibus illa Respublica consistebat. *Judic. 5. 12* Quodsi omnes illi prælio interfuissent, *& seq.* atque simul hosti profligando institissent, *licet 2. tantum victorie am retulerint,* capere facile foret, quam ob causam honorifica omnium Tribuum mentio cum laude facta fuerit; verum dum considero Sacrum Contextum, invenio, solas Tribus Nephtali, ac Zabulon in aciem eductas fuisse. *Tollas tecum decem millia pugnatorum de filiis Nephtali, & de filiis Zabulon: & paulò post: Accitis Zabulon, & Nephtali ascendit: & in sequenti Capite: Zabulon verò, & Nephtali obtulerunt animas suas morti.* Jam en difficultas. Si duæ tantummodo Tribus pugnaverint, cur Debbora, sapiens alioquin fœmina, prudens, ac Prophetissa, laudat omnes? Excogitate responsum, Auditores, dum aliud interea dubium propono. Sollicitus, ac meticulous Pharaon Senatui suo proponit consilium suum de opprimendo Hebræorum populo, commorante tunc in Ægypto. *Venite, ait: sapienter opprimamus eum.* Usque huc id aliqua ratione intelligitur. Multis in aulis ea regula viget, ut in humiliatione contineantur alienigenæ: jam eorum fidelitas habetur suspecta: jam eorum favor consideratur ut odiosus: si non aliud reperiatur, domesticis auferri, ac præripi videtur, quidquid munerum, aut emolumentorum, aut honorum extraneis confertur. Verum haud perinde capio rationem zelotypiæ regiæ: *Ecce, Rex in pleno Senatu proloquitur: Ecce populus filiorum Israël multus, & fortior nobis est.* Quomodo populum illum Pharaon fortiolem suo populo dicere potuit? Quomodo: *fortior nobis est?* Certum est, Israelitis tolerandas fuisse violentias, iniquissimas vexationes, tyrannicas oppressiones: illi barbaris in durioribus quibusque laboribus serviêrunt: illi sub obsequio crudelissimorum præfectorum semper cum ligone in manu, semper cum baculo in tergore, semper cum lacrymis in oculo, sudârunt: quivis vilissimus Ægyptius

Invidia maxime cruciat.

S. Chrysol. ser. 172.

S. Greg. Naz. or. 17.

Debbora laudat omnes 12. Tribus,

1b. c. 4. 10.

1b. c. 5. 18. ad evitandam invidiam.

Exod. 1. Pharaon sibi timet ab Hebræis,

inferioribus,

tus libertatem sibi sumpsit invadendi, & affligendi quemvis Israëlitam: matres condemnatae fuerunt ad occidendos propria manu filios parvulos, & obstetrices iussae fuerunt infantulos morti consecrare ipso momento, quo novellam eorundem vitam suis in manibus colligere volebant. Et nihilominus Israëlita nunquam ausi sunt animos jungere, jugum excutere, catenas rumpere: satis igitur agnoscebant, suas vires non sufficere. Quam ob causam si debiles, ac servi sint, cur infelix Pharaeo politica, eaque inquietissima æmulatione angitur, ac eos tanquam fortiores considerat? ecce populus filiorum Israël multus, & fortior nobis est. Præclare Carthusianus ad ista respondet. Israëlita priores apud Reges gratiâ pollebant, ab illis aliquem terræ tractum obtinuerant, ac regionem è melioribus, ac fertilioribus Regni possidebant. Ista felicitas causa fuit invidiæ: isthæc invidia, & oculos, & cor Pharaonis immutavit. Ex passione invidiæ prosperitas eorum videbatur ei major, quam fuit. Mira res; Hebræi erant servi, & Pharaeo affligebatur: illi erant oppressi, & iste angustiis cruciabatur: illi debiles erant, & iste timidus: idque propterea, quod illis invideretur, hic invideret: Ex passione invidiæ.

3. Ita turbidus, ac seditiosus affectus iste cor illud, in quo recipitur, in suspensiones, in angustias, in tumultus agit. Et en, quam ob rationem, cum victoria contra Sisaram à solis duabus Tribubus Nephtali, ac Zabulon relata fuerit, omnes tamen aliæ, quæ neque gladium eduxerunt, à prudentissima Debhora dilaudatae fuerint. Tempore videlicet tantæ lætitiæ non conveniebat, maiorem Reipublicæ partem impleri tristitiâ, affici livore; si enim duæ tantummodo Tribus publicis encomiis honoratae fuissent, admodum facile Tribus reliquæ invidiâ adversus illas exarsissent, & invidia fastidio, amaritudine, felle cuncta corrumpisset. Quocirca prædicatae fuerunt omnes, ut omnes in communi lætitia, ac pace gauderent. Consentaneum fuit, Eminentissimus Cajetanus asserit: Consentaneum fuit, ut Debhora Judex in publica laude illarum Tribuum, quæ adfuerunt, ne invidiam excitaret in aliis Tribubus, laudes aliarum Tribuum pro bono pacis inseruerit. Hinc discite, Auditores, nunquam invidere, si nolitis afflicti, ac infelices esse. Certè pro gravi comminatione infelicitatis, & afflictionis Heli Sacerdoti Vates in faciem objecit invidiæ causam: Videbis æmulum tuum in Templo in cunctis prosperis Israël.

4. At enim quis erat hic æmulus, quem Heli felicem in Templo intueri deberet? Ista quæstio difficilis est. Multi cum Abulense, Caspares Sanctio, aliis-

que respondent, eum fuisse Sadoc, illum ipsum, in quo Pontificatus Judaicus à familia Heli, & a prosapia Ithamaris ad Eleazari stemma reversus est. Ista responsio nonnihil esse violenta videtur; Sadoc enim ad summi Sacerdotii fastigium elevatus est à Salomone; hoc autem post octoginta facile annos à morte Heli contigit: itaque de Sadoc verum quidem est, quod in Templo fuerit, in cunctis prosperis Israël; at non perinde verum esse comprobatur, quod ibi visus fuerit ab Heli, tot jam ante annos defuncto; cum tamen Sacra Pagina asserat: Videbis æmulum tuum in Templo.

5. Magis propriè dici videtur, hunc æmulum fuisse Samuelem. Hic fuit in Templo cum Heli, amatus ab omnibus, à Deo cumulatus omni prosperitate: Heli igitur vidit illum in Templo, in cunctis prosperis Israël. Non quidem vidit illum, verum est, in summi Sacerdotii constitutum dignitate, ad quam ille fortasse nunquam pervenit, uti suo loco percipietis; at illum vidit in eo statu, ut dubitari poterit, an non in eum transferendus esset Pontificatus: id, quod utique satis erat ad hoc, ut illum Heli non sine zelotypia, & æmulatione intueretur. Samuel ex stirpe sua simplex quidem tantummodo Levita fuit, & nihil ampliùs; at verò quod è stirpe sua non habuit, à Divina electione adeptus, atque prout suo tempore docebo, à Deo ad sacerdotium elevatus est. Heli benè noverat, jure sanguinis, ac nomine proprii stemmatis nec ad se devolvendam fuisse dignitatem Pontificiam; sed eo non obstante in Eleazaritarum poenam Divina dispensatione legi ordinariæ derogatum, atque sibi per electionem collatum esse munus illud, quod per legem, & prosapiam alteri debitum fuisset: itaque, secum ratiocinari poterat, in poenam familiæ meæ forsan officium meum transferri posset in hunc adolescentem Samuelem: haud equidem id exigit prærogativa sanguinis; at supremi Numinis gratia non semper sequitur jura sanguinis: ejus nativitas, ejus educatio, ejus prudentia, ejus intellectus, ac animi dotes, omnia communi naturæ cursu superiora sunt: Deus ipsum amat, mihi minitatur: nil mirum esset, si denique mea dignitas in ipsum transferret: ejus spiritus propheticus, populi totius amor, manifestus Dei favor, confirmare possunt opinionem hanc meam. Isthoc ex ratiocinio Samuel ab Heli tanquam æmulus respici potuisse videtur; cum aliunde certum sit, ad æmulationem omne, quantumvis tenue, solius suspicionis argumentum sufficere. Proin ô Heli, Videbis æmulum tuum in templo in cunctis prosperis Israël: spectabis in Templo Samuelem,

lem, ac intueberis eum ceu æmulum, atque dignitatis tuæ hæredem, sed semper felicem, omnique prosperitate beandum in medio populi mei Israël.

6. Explicatio hæc propria quidem videtur, attamen & ipsa magnæ difficultati subjacet. Ad eam intelligendam, prius aliam explano veritatem, in morali doctrina infallibilem, videlicet, quod invidia semper conjuret in detrimenta illius, in quem invidia tendit. Ea centenis oculis in illum vigilat, & omnia malè vertit. In mentem revocate, quanta mala Josepho illata fuerint à suismet fratribus. Ecquod erat ejus delictum; nil nisi quod somniaverit. *Apparebit, quid illi profint somnia sua.* Itane somnium apud illos pro culpa est? Itane reatus esse potest, ubi voluntas non consentit, ubi libertas ligata est? Quonam in tribunali visum est unquam, judicii ordinem institui, causamque tractari super somnio? Id in solo tribunali invidiæ spectatur. Josepho fratres invidebant ob amorem patris peculiarem: exin invidi omnia in ipso crimini ducebant. *Apparebit, quid illi profint somnia sua.* Melius est in leonum ungues incidere, quam in manus invidorum. Vultin' id edoceri satius? audite. Cum Daniel insimulatus esset de violata lege quadam regia, Darius Rex, ab aulae suæ satrapis importunè stimulatus, illum denique ad lacum leonum condemnavit. Verum ipse Rex, postquam Daniel in feralem cavernam dejectus est, ostium anulo suo obsignavit, idque, *ne quid fieret contra Danielelem.* At ego quæro: quid igitur iste Rex metuebat? quis erat, contra quem leonini carceris aditus obsignabatur, *ne quid fieret contra Danielelem?* Profectò sigillum adversus leones nihil juvabat: Daniel cum illis inclusus, eorumque furori relictus erat: igitur ad impediendum ingressum hominum esse debebat. Sed quid ita? Num Rex in Prophetæ gratiam ab hominibus timebat, & à leonibus non timebat? Ad hæc, an dubitare potuit, utrùm homo quispiam ausurus fuisset ingredi medios inter leones ad offendendum Danielelem? Darius nempe animadvertēbat, accusatores condemnati Danielis fuisse invidos, ac proinde judicabat, facilius innocentem Danielelem incolumem futurum à leonibus, quam ab invidis: arbitrabatur, invidos etiam medios in leones irrumpere auros ad nocendum innocenti, cui tanto pere invidebant: eam ob causam sigillo regio prohibebat eorundem ingressum, *ne quid fieret contra Danielelem.*

7. Quapropter omni monstro crudelius monstrum est invidia. Num quid amplius desideratis? Invidus ipso Diabolo deterior est. Una, eadēque invidia

minùs crudelis est in Diabolo quàm in homine; Diabolus quippe, simul ac Judæi Christo invidebant: ille, atque isti Christum ducebant ad supercilium montis, ac Templi, sed isto cum discrimine: Diabolus illic in vertice Templi Christum hortari caput, ut sese præcipitem ageret: *Mitte te deorsum*: non autem ulterius progressus, in solo malo consilio substitit. At Judæi quid amplius ausi sunt: Christum videlicet violenter impellere, manuūque impetu præcipitem ex monte deturbare cogitaverunt; nec enim cum Cacodæmone dixerunt: *Mitte te deorsum*; sed *duxerunt illum ad supercilium montis, ut præcipitarent eum.* Et quin plura Divinis in Litteris isto super argumento inquiramus, ipsa nos experientia nimis luculenter docet, quod ille locum præbeat detractoribus, calumniis, persecutionibus, & omni crudelitati, qui locum dat invidiæ. Jam verò Heli nihil unquam averſi animi ostendit erga Samuelem, sed potius eum amavit, assiduò penes se tenuit, ad honorificentiora Templi munia adhibuit: itaque non respexit eum tanquam æmulum suum cum invidia, sed potius velut alumnum suum tenero cum amore. Proinde Samuel esse non potuit ille, de quo Sacerdoti Heli dicebatur: *Videbis æmulum tuum in Templo in cunctis prosperis Israël.* Et tamen infallibiliter æmulus iste Heli fuit aut Sadoc, aut Samuel; quandoquidem verò difficultas in utroque deprehenditur, eam dissolvere oportet. Si vobis cum communi dicere placeat, eum fuisse Sadoc, etsi summum Sacerdotium octoginta post Heli mortem annis adiērit, regula quadam Biblica vobis adhibenda est, nimirum, quod multæ comminationes, ac multæ promissiones variis hominibus factæ sint, quæ non in ipsis, sed in eorundem posteris demum in opus deducendæ erant. Ita novimus, promissiones Abrahamo factas à Deo, ac varios eventus à Jacobo filiis suis prædictos, veros denique fuisse non in eorundem personis, sed in singulorum familiis. Pari ratione in præſenti casu comminatio Sacerdoti Heli facta: *Videbis æmulum tuum*, hunc in sensum intelligenda est: Tempus erit, quo posterit tui videbunt in templo, suo in officio alium Pontificem: quæ comminatio completa esse noscitur in Abiathar tempore Salomonis. Hac in interpretatione, communiter à Doctoribus recepta, idem est: *Videbis æmulum tuum*, atque *domus tua*, vel etiam, *nepotes tui videbunt*.

8. Si verò magis arrideat explanatio, quæ ceu magis propria, ac litteræ conformior, mihi quoque præplacet, asseverate, æmulum, de quo agitur, verè Samuelem fuisse, visum ab Heli in Templo,

Invidia
semper
tendit in
malum,

experto
Joseph,

Daniele,

Dan. 6.

& ipso
Christo,

in quem
invidia fa-
vior Dia-
bolo.

Luc. 4.

Heli vidit
Samuelem
æmulum
sine invidia.

plō, omnibus in rebus à Deo semper omni prosperitate repletum: *Videbis amulum tuum in templo in universis prosperis Israël*; in hac autem æmulatione Heli virtute peculiari locum non dedisse pessimis effectibus, ab invidia communiter induci solitis. Vidit illum, veluti Juvenem, qui in familiæ suæ dispendium, succedere posset in summi Sacerdotii dignitatem; sed patienter vidit. Ingenti quidem imbecillitate magnus ille Sacerdos fuit cum filiis, non justè correptis; sed malignâ invidiâ immunis permanfit erga Samuelem, semper à se dilectum. Hujus exemplo discite, Auditores, ita vos continere, ne vobis affectionem adeò inordinatam, adeò pravam, ac malignam dominari sinatis. Quòd si Deo placitum fuerit, ut alius vestris fulgeat honoribus, vestris fruatur emolumentis, iisdem, quæ ferventer ambiebatis, fungatur of-

ficiis, agite, quantumvis inclinatio resistat, ne voluntas locum invidiæ concedat. Dicite similibus in occasionibus id, quod Peditum aliquis olim dixit, *Plut. 4.* cum rejici vidit libellum suum supplicem, quo admitti rogavit inter trecentos illos heroes, pro Lacedæmoniorum Regis custodia, ut ajunt, corporis designatos; etenim, quin vel minimè tristaretur, gratulor, inquiebat, *gratulor patriæ, quòd trecentos habeat meliores me.* Gaudeo, dicite vos pariter, gaudeo, alios inveniri me digniores: gaudeo, Deum aliis benè facere: gaudeo, proximum meum, etsi meo dispendio, felicem esse. Sic etiam si non obtinueritis bonum illud, quod ab altero possidetur, illo saltem carebitis malo, quod semper vobis ipsis ingenti tormento foret; carebitis invidiâ. Estote pauperes, contempti, neglecti, postpositi, si Deus ita voluerit; sed non invidi.

SERMO XCIII.

Et non erit senex in domo tua omnibus diebus. Verumtamen non auferam penitus virum ex te ab Altari meo; sed ut deficiant oculi tui, & tabescat anima tua: & pars magna domus tua morietur, cum ad virilem ætatem venerit. Hoc autem erit tibi signum, quod venturum est duobus filiis tuis, Ophni, & Phinees: in die uno morientur ambo. 1. Reg. 2. v. 32. 33. & 34.

ARGUMENTUM.

Affidua recordatione mors expectanda est.

1. **T**Res comminationes allegata verba continent, easque omnes de morte. Prima, quòd nullus posteriorum Heli canam ad senectutem perventurus esset: *Et non erit senex in domo tua omnibus diebus*: comminatio bis à Viro Dei repetita, quòd altiùs in animum penetraret, graviùsque feriret. In ea leve vobis dubium oriri potest, nimirum, an revera credendum sit, nullum unquam ex ea progenie ad senectutem usque vixisse. Respondeo, neutiquam id necessarium esse præmissorum ad verborum vigorem. Jam sæpiùs insinuavi vobis regulam, à S. Hieronymo traditam, quòd in Sacris Paginis universales formulæ multitudinem frequenter significant, non universalitatem? vox *omnis* sæpè significat multos, nullos paucos, æternum, aut perpetuum, tempus diuturnum. Sic in nostro themate, *omnibus diebus*, intelligi potest

pro multis annis, quasi dicat: Multo tempore non erunt viri senes in familia tua. *Non erit senex in domo tua omnibus diebus.* Nihilo tamen minùs affirmant Hebræi, revera hodiernam usque in diem durare familiam illam superstitem, sed nullum in ea vivere tanto tempore, ut ad senectutem pertingat.

2. Ex illa tristi comminatione Heli facile opinari poterat, familiam suam brevi penitus extinguendam esse. Quare Vates illi securè pollicetur, eam non penitus perituram esse; verum ad augendam senecionis tristitiam, proponit alteram prædictionem, quòd videlicet posteriorum pars major, cum viriles ad annos adoleverit, præmatura morte decessura esset. *Verumtamen non auferam penitus virum ex te ab Altari meo; sed ut deficiant oculi tui, & tabescat anima tua; & pars magna domus tua morietur, cum ad virilem ætatem venerit.*

rit. Et ut certò nòsset, ea post ipsius mortem omnia verè eventura esse, signum aliquod adjicit cum tertia comminatione, ipso adhuc vivente executioni danda, quòd ambo filii, Ophni, & Phinees eodem die morituri essent. *Hoc autem erit tibi signum, quod venturum est duobus filiis tuis, Ophni, & Phinees; in die uno morientur ambo.* En igitur tres prædictiones: In domo tua nemo senescet: potissimi morientur circa quadragesimum annum: & uterque filius eodem die morietur. Hic vos, Auditores, videtis, à Deo ad expugnandam perversorum illorum obstinationem proponi cogitationem de morte. Istud sanè remedium efficacissimum est ad conversionem peccatorum. Hunc in finem quotannis id ab Ecclesia die Cinerum innovatur, dum capitibus nostris cineres imponuntur: ad mortalitatis nostræ memoriam. *Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem revertèris.* De Jerosolymorum civitate vaticinatus est Habacuc, quòd à Nabuchodonosore expugnanda esset aspersione pulveris. Vi debet, Prophetes ait, turres tuas, valla, & munimenta tua, & ridebit ea; nam pulveres in viis, agris, & campis colliget, & te expugnabit. *Ipsè super omnem munitionem ridebit, & comportabit aggerem, & capiet eam: ubi Hebræus legit: comportabit pulverem, & capiet eam.* De Sertorio Romanorum Duce Plutarchus refert, quòd, cum hostium suorum manipulus in cavernam inexpugnabilem sese abdidiisset, magnam pulveris, ac cineris vim comportari jussit ad os ejusdem specus, postea verò, spirante opportuno vento, militibus acervum illum palis agitare, & in aëra spargere imperaverit, atque ita mixti cineribus pulveres instar nimbi, in hostium receptaculum penetraverint, eosdèque ad exitum, ac deditionem coëgerint. Pari modo Sancta Ecclesia cum peccatoribus agit: cinere eos oppugnat. *Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem revertèris.* Ita Deus erga familiam Heli egit. *Non erit senex in domo tua: pars magna domus tuæ morietur: in die uno morientur ambo.* Hoc ipso consilio Josias usus est ad eliminandum è Regno suo cultum Idolorum; omnes enim statuas dejici, truncos omnes comburi, saltus omnes, in quibus adorabantur falsa Numina, succidi, ac Idolorum stationes ossibus mortuorum repleri jussit. *Replevit loca eorum ossibus mortuorum.* Ad hæc combustorum Numinum cineres accepit, atque super tumulos populi sparsit, pulverem videlicet super pulverem: *Et redegit in pulverem & projecit super sepulchra vulgi: ut adeò, qui porro ad adorandum Idolum iret, aliud non inveniret, nisi hæc hominum mortuorum signa, & qui ad sepeliendum mortuum illuc veniret, in mor-*

tuorum Numinum suorum cineres incideret.

3. Insignis hæc ars est efficiendi, ne vitia idololatricè colantur amplius in cordibus. Utinam, Auditores, istam ^{& peccatū} artem vos quoque exerceatis, ac vivam ^{caventur à} semper cogitationem de vestra, aliorumque morte in memoria teneretis! Ah fiat istud! spargite mente vestra mortuorum ossa in illo chorearum atrio, mortuorum ossa in illo conventiculorum cubiculo, mortuorum ossa in illo lusorum loco: sic ibi non amplius videbitis amores, non amplius tripudia, non amplius fraudes, non amplius blasphemias. *Replete loca eorum ossibus mortuorum.* Quin imò ite ad illa sepulchra, in quibus certa, à vobis alio tempore culta, jacent Idola, nunc horrida monstra; considerate vultus amatos, ac eorum cineres ob oculos spargite: apprehendite manu cranium illud, in quo jam integra vermium catterva hospitatur: contegite illud pristino capillitio quodam fictitio, sed candidis, odoratisque pulveribus insperso: coope-rite illud aliquâ priorum suarum vittâ, sed elegantissimâ, serico, gemmisque rutilante: tum aspici- te illud: tum considerate illud attentè: tum dicite cordi vestro: Ecce quò ego amores meos applicui, quò curas meas impendi! Subin ad alias, si potestis, vos convertite pulchritudines, propediem aspectus hominum eadem deformitate cruciaturas: implete caput vestrum hisce ossibus, hisce cineribus, & nulla vobis amplius erunt Idola, nullæ cogitationes idololatricæ. *Replete loca eorum ossibus mortuorum.* Hoc erat, quòd innuere Deus volebat annuntiata peculiariter vicina morte duorum effræuatorum juvenum, Ophni, ac Phinees. *In die uno morientur ambo.* Dixi: vicina morte; quia Vates Heli Sacerdoti prædixit, in signum aliarum rerum futurarum ipsi fore mortem illorum: igitur ipsi significabatur, illos ante patrem esse morituros. At enim Heli provecta jam ætate erat, & quidem erat senex valde: quapropter si moriendum illis fuerit ante senem, moriendum brevè erat: itaque mors eorum annunciabatur tanquam vicina; & quam id ob causam? nempe ut & pater præmonitus à Propheta, & filii facti certiores à patre, cineres suos in memoria retinerent, atque cogitarent, sibi, tanquam vicinis ad rationem de vita sua Deo dandam mutandam esse vitam: idcirco dictum est: *Hoc erit tibi signum -- In die uno morientur ambo.*

4. Verùm hîc novum exoritur dubium. Quidquid sit de Heli, qui minùs reus erat, & credibiliter, si non penitùs, aliqua saltem parte se converterat, atque, dum remedium delictis non adhibuit, obtinuit, si non plenam excusationem, aliquod saltem

Mortis memoria est ad conversionem peccatoris.

Habac. 1.

Plutarch. Pulvere hostes expugnantur à Sertorio.

Idola eliminantur à Josia,

4. Reg. 23. 14.

Heli filii non convertuntur, quia cinerem in pedibus habent, & aurum in capite,
 saltem meritum, quod filiis condoluerit, ut in Caput quartum suo loco dicam, quando mortis ejus occasione quæram, an salvus ille sit: quidquid, inquam, de illo sit, vix non certum est, ab ipso commonitos esse filios de vicina morte sua: neque tamen illi, cum omni cogitationis hujus efficacia, se converterunt, aut mores suos emendaverunt: quomodo hoc fieri potuit? Id edicam; prius autem vos recordari velim infortunii illius, quod infelici statuæ contigit, à Nabuchodonosore per somnium visæ. Illi caput aureum erat, omnia reliqua membra variis è metallis, at solæ plantæ pedum è terra, seu testaceæ: cum subito lapis è vicino monte sua sponte recisus, & cum impetu devolutus, in statuæ pedes vehementer impingeret, ecce tota confRACTA, tota in terram prostrata fuit.

Dan. 2. 34. Abscissus est lapis de monte sine manibus, & percussit statuam in pedibus, & comminuit, &c.

ita peccatores alii.
 Id huic statuæ malum erat, quod aurum in capite, pulvis in pedibus esset: si enim vice versa pulvis in capite, & aurum in pedibus fuisset, illa firma constitisset, & procul ruinæ periculo mansisset. Atque hoc ipsum malum erat filiis Heli, & est universale malum omnium impiorum: illi pariter pulverem ferebant in pedibus, & aurum in capite; non aliud quippe in animo gerebant, nisi perpetuam cogitationem de cumulandis divitiis, de conciliandis sibi honoribus, de augendis familiæ suæ splendoribus: interea mortem sub pedibus habebant, & idcirco non se convertebant, sed postmodum improvise castigati peribant. Ista diversa methodus est, quam Deus tenet, atque Diabolus unus, ut evitemus, alter, ut amplectemur peccata. Deus pulverem in caput nobis imponit, mortem cogitationibus imprimit. Audite loquentem cum Adamo, dum esum illi cujusdam pomi prohibet.

Gen. 2. 17. In quocunque enim die comederis ex eo, morte morieris. En pulverem in capite. Jam etiam loquentem cum Eva Diabolum percipite, dum illi transgressionem prohibitionis persuadet. Nequaquam morte moriemini. Ecce pulverem sub pedibus. Nobis omnia mortis memoriam refricant, neque Diabolus ipse spondere potest, quod non simus morituri; verum tamen ut mortem teneamus sub pedibus, adulatur nobis, quasi saltem hoc anno, saltem hoc mense, saltem hac die non simus morituri. Quid autem inde nobis eveniet? Id ipsum, quod Heli filiis evenit. admonitos esse de morte, & tamen improvise mori.

5. JESUS Christus prædicit, Judicium improvise superventum esse mundo: *Veniam, sicut fur*: & simul etiam declarat, manifesta indicia Judicium præcessura esse

in Sole, Luna, & stellis. *Erunt signa in sole, luna, & stellis, &c.* Verum quomodo Judicium improvise supervenire poterit, si signa præcessura sint adeo manifesta? Ad explicandum id, quod futurum est, videamus id, quod fuit. In Libro Sapientiæ exactè descriptam legere mortem Primogenitorum Ægypti est. *Cum quietum silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus, Domine, exiliens de cælo à regalibus sedibus, durus debellator in mediam exterminii terram profiliavit: gladius acutus in simulacrum imperium tuum portans, & stans replevit omnia morte.* Singula verba hæc pluribus digna commentationibus essent; at ego solam unam proposito meo admetior. Cum alto silentio quiescerent omnia, prorupit è cælo Dei mandatum omnipotens, ac fortis bellator in damnatam exterminii regionem ingressus est: exin gladius, executioni paratus, manifestam jussionem afferens, & in ædibus Ægyptiorum consistens, omnia cædibus implevit. Rem oppidò mirabilem; Quomodo quietos Ægyptios omnes ista castigatio potuit obruere? Cunctis diebus antecedentibus à Deo flagellati fuerant: hodie ranis, cras muscis, heri tenebris, alia die sanguine. An non animadvertitis, ô infelices, identidem crescere castigationes, & vos quieti, sine formidine, dormitis somnum vestrum? Cum quietum silentium contineret omnia? Dicam istud; prius autem dubium aliud audiamus.

6. Diluvium universale penitus improvise supervenit hominibus, & tamen Deus illud multò ante minitatus fuerat, illud prædixerat, ac evidentissima secuturi signa præmiserat. Id prænunciaverat Noë, vir sapiens, vir Propheta: viderant illum homines ingens parare navigium, & multi eum in eodem fabricando adjuverant: ipsa delineatio, symmetria, constructio, omnia, demonstraverant, illud opus altiori quodam spiritu directum esse: res & oculis, & cogitationibus digna erat, intueri omnia mundi totius animalia catervatim convenire, ac sponte sua in asylum illud intrare: jam pluviae cæperant. Quid amplius expectandum erat ad ipsam inundationem, toties prædictam? Quomodo igitur improvise supervenit? En rationem, quam ab ipso infallibili Servatoris ore percipiatis velim: eadem responsio triplicem quæstionem propositam resolvit. *Erant in diebus ante diluvium comedentes, & bibentes, nubentes, & nuptui tradentes, usque ad eum diem, quo intravit Noë in arcam, & non cognoverunt, donec venit diluvium, & tulit omnes.* Diluvium prædicebatur; sed homines id nil pensi habebant: non nisi ad oblectamenta, & hilaritates attendebant: caput

caput melancholicis, ac tristibus cogitationibus occupare volebant: etiam presentibus Divinis comminationibus jucundè agere volebant. Ea cum cogitationum dissipatione punitio, tametsi prædicta, supervenit improvisò. Hoc ipsum Ægyptiis evenit: plurima signa viderant, sed ad ea attendere noluerant. Hoc ipsum in universali quoque Judicio continget. *Ita erit & adventus Filii hominis.* Signa erunt manifesta, sed ad ea non attendetur, nec homines ea curare volent. Omnes sibi persuadebunt, ea fortuito contingere, aut insolitis ex elementorum combinationibus contra consuetum naturæ ordinem provenire: hinc ea tanquam Dei admonitiones agnoscere recusabunt. Et en hæc ratio est, cur Judicium extremum clarè significatum fuerit, tamquam prorsus improvisò futurum.

ac fiet in extremo judicio,

utque sub mortem.

Archimedes in excidio patriæ mortis periculum non advertit,

7. Atque sic omnino sub mortem accidere solet. Multi oppressi sunt apoplexiâ repentinâ, multi phlegmatica catharri suffocatione, multi profusione sanguinis, omnes improvisò; quibus tamen signa multa fuissent, si attendere voluissent; etenim certi dolores, exigui, & frequentes in certa parte corporis, certæ sanguinis suffusiones, certæ ciborum nausæ, certæ debilitates insolitæ, certa deliquia repetita, certæ pectoris angustiae, non nisi voces erant, identidem admonentes: Esto paratus, quia mors tua paratur in te. Sed admonitioni huic auris occludebatur, ne cogitatio tristis admitteretur: sic vita ducebatur in peccatis, & in momento sepulchrum inveniebatur in inferno. Commiseratione dignus est interitus Archimedis, insignis illius Astrologi, Mathematici, & Architecti celeberrimi. Designabat miser Sphæram aliquam, cæli æmulam, tanto studio, tam intensâ industriâ, ut omnes sensus, omnes cogitationes, totam mentem in opus illud occuparet. At verò, cum ille fictitium cælum fabricaret, hostes veram ejus terram, patriam videlicet, occuparunt. Omnia conturbatione, omnia horrore

plena erant: muri collabebantur: turrese diruebantur, solum ipsum contremiscebatur; & Archimedes, totus in molimine suo defixus, nihil animadvertibat. Irruunt hostes in civitatem: pars rapitur in spoliū militum, pars in prædam flammaram: hinc captivi, illic spoliati, ibi vulnerati, illic occisi? pulvis excæcat oculos, clamor implet aëra; & Archimedes nihil advertit, nec pulvere offenditur, nec strepitu turbatur, nec armis terretur. Jam milites irrumpunt in vicinorum ædes, jam in ipsius quoquedum jam scalas ascendunt, omnia horrent gemitibus, suspiriis, pavoribus, Archimedes non vertit oculos, non movet vultum, non cessat à labore suo, non sentit; ictum imminere capiti suo. Tandem ab armatis hostibus cingitur, donec occidatur. ensisque confossus, se prius mortuum, quàm propè mortis periculum esse agnoscit. Ista ratione mors occupat multos. Illa plerumque strepitum præmittit, signa edit, prodromos mittit, se appropinquare nunciat: pestifera lues invadit urbem: hodie spectatur in sandapila, qui heri conspiciebatur in jucundo conventiculo: mors ostendit se viciniorem per quampiam sanguinis suffusionem, capitis dolorem, pedum, pectorisve tumorem, &c.: omnia demonstrant, mortem irrumpere in patriam, jam esse propinquam. Verum si tales ad voces attendere nolimus, nostra culpâ fiet, si improvisò moriamur; nec adversus mortem conqueri poterimus, sed nosmet ipsos incusare debemus. Conterreat nos exemplum Ophni, ac Phinees, duorum filiorum Heli: mors illis, veluti vicina, prædicta fuit; admoniti fuerunt; sed non crediderunt: formidare, à peccatis cessare noluerunt, & quid demum evenit? Mortui sunt, uti suo tempore percipietis, mortui sunt improvisò, & utinam non mortui sint impoenitentes, atque damnati. Deus optimus procùl à nobis omnibus tantum malum avertat; ut autem procùl avertat, nos procùl semper omni peccato vivere studeamus.

S E R M O X C I V .

Et suscitabo mihi Sacerdotem fidelem , qui juxta cor meum , & animam meam faciet , & edificabo ei domum fidelem , & ambulabit coram Christo meo cunctis diebus. 1- Reg. 2, 35.

A R G U M E N T U M .

Non adhærendum mundo , quia ingratus est , & infidelis.

I. **Q**uamvis fuit iste Sacerdos fidelis , qui locò Heli ad Pontificatum Judæorum elevandus erat ? *Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem.* Primo aspectu dubitari potest , utrum Samuel ille fuerit. Inter Authores certè controvertitur , an unquam Samuel summum inter Hebræos Sacerdotium assecutus fuerit. Bifariam & Authores , & rationes dividuntur , ut adeò non facilis decisio sit. Eum summum Sacerdotem fuisse docet S. Augustinus , qui priùs oppositam sententiam tenuit , ac postmodo mutavit. Adstipulati sunt Augustino S. Gregorius , S. Eucherius , Angelomus , Primasius , Haymo , ac demum S. Hieronymus , qui super Apostoli Pauli verba : *cum omnibus , qui invocant nomen Domini* , de Samuele asserit : *Quem Sacerdotem fuisse , illa res probat , quia & Sacerdoti successit , & hostias offerebat , de quo etiam secundum historiam dictum est : suscitabo mihi Sacerdotem fidelem.* In sententiæ suæ comprobationem adducunt , primò , quòd sacrificia peregerit , secundò , quòd Reges duos , Saulem , ac Davidem , unxit : tertio , quòd Josephus affirmet , eum , quando coram Saule comparuit , in habitu Sacerdotali comparuisse : quartò , quòd alius multo tempore non invenitur summus Sacerdos , cum tamen officium istud nunquam vacare deberet : quintò , quòd opposita argumenta facile solvantur , uti primò , quòd post obitum Heli Samuel ætate fuerit necdum matura Pontificatui ; nam respondetur , illum eo tempore , qualiscunque sit aliorum opinio , circiter viginti sex annorum fuisse , prudentiâ , ac judicii maturitate ætatem prævenisse , nec illo pro officio certam ætatem definitam fuisse : præterquam quòd Achitob , & Achias , quorum alterutri post alterum ea dignitas attribuenda esset , adhuc Samuele juniores fuerint. Secundæ oppositioni , quòd Samuel de Sacerdotali familia non fuerit ,

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

respondetur , eum , quòd non obtinuit jure nativitatis , & sanguinis , privilegio consequi potuisse. Quid , quòd DEUS , dum Aaronis familiam elegit , sibi manus ligari noluerit , quò minus alios præter ordinem ad munus idem elevare posset ? Ita de Samuele S. Hieronymus disertè refert : *Qui , quamvis non sit de genere Aaron , tamen esse de Tribu Levi in Paralipomenon legitur : qui ipse hunc constituit , qui & illum : Ita enim Aaron elegit , ut alios postea eligendi non amiserit potestatem.* Ipse Heli non erat ex Eleazari familia , cui jure primogenituræ Pontificatus à Deo assignatus erat , & tamen ipsi DEUS eundem honorem contulit. Itaque pariter Samueli conferre potuit. Tertio contrà objicitur , quòd eodem tempore duo summi Sacerdotes simul fuissent , quia vivente Samuele Achias eo munere functus est. Aliqui respondent , concedi posse duos Sacerdotes summos ; alii verò , Samuelem ætate gravem , ac regimine fatigatum , sponte Pontificatu cessasse , ac eundem Achias resignasse. Hæc argumenta sunt affirmantium , Samuelem fuisse summum Sacerdotem.

2. His autem non obstantibus , eundem ad idem officium evectum fuisse negatur à D. Augustino pluribus in locis , ab Abulense , Lyrano , Cajetano , aliisque. Multæ sunt eorum rationes : unica verò quæ sit , mea quidem opinione , fortis , est *negativa* , & in eo consistit , quòd ejuscemodi privilegium non sufficienter ostendatur. Argumenta porro superius adducta stabilire possunt , quòd fuerit Sacerdos , non item quòd summus Sacerdos fuerit : ostendunt , quòd is esse potuerit , non autem quòd fuerit.

3. Ego viam mediam ingredior , & opinor , Samuelem nunquam fuisse summum Principem Sacerdotum ; sed aliquo tempore , quasi Vicarium , supremi Sacerdotis munus supplevisse : & opinionem

Is fuit Sacerdos , at non summus ,

sed summi Sacerdotis Vicarius.

nem hanc meam explico. Lege, ac ordine consueto dignitas illa transibat à primogenito ad primogenitum. Nonnunquam autem contigit, ut pater mortuus fuerit, hærede primogenito adhuc puero, & incapace Sacerdotalis ministerii obeundi. Ad hæc, ipse Pontifex, si fortè legalibus quibusdam impedimentis teneretur, impedimento durante in *Sancta Sanctorum* intrare non poterat ad officii sui exercitium. In ejusmodi occasionibus Interpretes conveniunt, quòd alius quispiam Sacerdos Pontificis vices obièrit, ejusque munus impedimento durante exercuerit. His ita prænotatis, Heli mortuo residuus erat ejusdem Nepos Achitob, filius Phinees, ante patrem extincti. Hic Achitob aut per ætatem, aut ob aliud impedimentum obire non poterat officium suum: filius hujus Achitob erat Achias, qui pariter sub obitum patris ætate immatura fuit: proinde munus illud ab altero suppleri debuit. Jam supposito eo, quod suo tempore vobis demonstrabo, Samuelem videlicet per privilegium fuisse Sacerdotem, existimo, credibile esse, quòd is ipse vices ministerii suppleverit. Ad hoc credendum moveor, quòd constet, ipsi solemnia tribui sacrificia, Regum unctiones, aliàsque hujusmodi actiones, magis propriè exercendas à summo Sacerdote, si capax iste fuisset obeundi sui muneris. Itaque Samuel vices egit, donec Achias ad eam ætatem pertigerit, qua Pontificatus officium administrare potuerit.

4. Id, quod adhuc clarius videtur, est, quòd Samuel, sive Sacerdos maximus fuerit, sive non fuerit, nulla tamen ratione fuerit ille, de quo Vates in allegatis verbis locutus est, *Et suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui juxta cor meum, & animam meam faciet, & ædificabo ei domum fidelem, ambulabit coram Christo meo cunctis diebus.* In Samuele quippe verum esse comprobatum est, esse fidelem, esse secundum cor Dei, rectè in omnibus operari; sed non perinde verum fuit, ejus posteros paternæ rectitudini respondisse, atque tam in Sacerdotio, quam in Dei favore stabilitos esse; cum non ignoremus, ejus filios patris exempla non esse secutos, ejus consilia non esse executos, ac præbuisse ansam, ut ipse pater populi regimine exciderit, uti suo loco percipietis. Quapropter ille Sacerdos, in quo revera vaticinium completum est, fuit Sadoc. Promotioni huic occasionem dedit Abiathar, qui, quòd Adoniæ partibus adhæserit, cum Salomon Rex promulgatus fuit, interfecto Adonia, à Salomone suo officio privatus, & ad solitariam vitam suis in ædibus agendam condemnatus fuit. Cum Abiathar Pontificatus honore spoliata est tota

Heli posteritas, quæ dignitatem illam nunquam recuperare potuit, sed ad Eleazari stemma postliminiò remisit, in qua non interrupta serie usque ad ultimam Jerosolymorum desolationem permansit.

5. Quod autem hic utilem, nostræque animadversione dignam, doctrinam moralem suppeditat, illud est, quòd inde nobis innotescat, tam parum esse rationis adhærendi mundo, quam ille ingratus est, & infidelis. Familia Heli optimè merita fuit de domo Salomonis; etenim octoginta quinque Sacerdotes ejusdem stemmatis vitam suam Saulis furoribus impenderunt ea de causa, quòd Davidi, Regis ejusdem patri, faverint: Achimelech, pater illius Abiathar, ideo solum mandato Saulis occisus est, quòd Davidi panes, & arma suppeditaverit: Abiathar ipse Davidi constanter fidelis, ipsi semper assistit, ipsum defendit, ipsum ad Israël totius imperium promovit. Post tot, ac tanta domus Heli beneficia, familiæ Salomonis impensa, en illa subito offensam incurrit, omni gratia excidit, & æmulum suorum familiam Pontificatus ad apicem elevatam, nec modicam tantæ beneficentiæ partem recepit. Ita nimirum est: mundus ingratus est. Si vos, Auditores, unquam considerare voluistis vestra, quæ in mundum contulistis, merita, & æqualem præmiorum compensationem sperastis, multi sanè vestrum advertere multa poteritis. Fortè quemquam in litterarum studiis ad scientiam promovistis: illum suis in negotiis ad aptitudinem, ac dexteritatem perduxistis: alium in bello amplas ad possessiones adjuvistis; attamen vos ipsi postmodo frequenter neglecti eritis, & eosdem, crudeli malacia captos, ad alia vela favoris aspirare videbitis. Edicite mihi: cui nam vestrum notum est nomen cujusdam Banajæ? Notum id erit cuique, Sacrarum Litterarum nonnihil diligentius experto; fortassis autem sunt, qui id nec audièrunt: contra nomen Davidis omnibus est notissimum: ejus cum Golia certamen, non est anicula, quæ ignoret. David istum Gigantem interfecit, uti legimus in primo Libro Regum: Banaias occidit alium quempiam, ut ostendit primus Paralipomenon. Iste Philistæus erat, hic Ægyptius. David adversus priorem in arenam processit cum funda, & lapidibus: oppidò laudabilis fuit ejus ad dimicandum animus; sed ista pugnandi ratio potius lapidatorem sapit, quam militem. Primus lapis ictum mortiferum inflixit in media fronte: & ista magna felicitas fuit manûs, à Deo directæ. Philistæum humi prolapsum David ulteriùs aggressus est, ipsique gladio, quem ejusmet à latere sustulerat, caput à trunco rescidit. Haud adeo

Heli familia, de domo Salomonis bene merita, privatur officio.

Ita mundus est ingratus.

1. Reg. 17.
1. Paral. 11.

David prædicatur.

quia occidit
Gigantem
prostratum :

adeò herclè magna res est victoriam finire, ac triumphare de illo, qui vivere jam desiit : in duello sanè vitam illi tollere, qui lethaliter fauciatus ad pedes victoris jacet, si in legibus pugilum non ignominiosum, certò neque gloriosum est. Ejusmodi misero in eo rerum articulo alia tutela non est, nisi in sola hostis pietate : eum penitus occidere, non est fortitudinem exerere, sed pietatem non exercere : denique nimiùm facilè foret absque labore generosum esse, si sufficeret, in exanime cadaver pugnare.

Banaia in-
ermis occi-
dit Gigan-
tem arma-
tum,

6. Verùm non ita Banaia : iste cum Ægyptio gigante dimicavit cominùs, & conferta manu : Gigas armatus erat hastâ, cypressum æquiparante : Banaia gerebat simplicem baculum : *Descendit ad eum in virga, & isto baculo non modò se tutatus est, sed etiam adversarium exarmavit, & erepta è manibus hastâ interfecit : Et rapuit hastam, quam tenebat manu, & interfecit eum bastâ suâ.* Ista profectò majoris fortitudinis signa sunt. Nihilominus, siue Davidi prærogativa quædam vultus elegantioris fuerit, & in mediis armis magnam fortunam magna venustas invenire potuerit, siue quòd primus David fuerit, & multa molimina magis æstimentur, si manifestius spectentur ; certum est, victorem Davidem à mulieribus Hebræis plausibiliter exceptum, & ob unum devictum ceu decem millium triumphatorem declamatum esse : præterea sponsam adeptum regiam filiam, & cum è stirpè sua vilis pastorculus existeret, à fortuna summos, atque primos inter Principes evectum esse. Contra non invenimus, Banaiam retulisse mercedem ; licet inveniamus, illum, utut alios multos palmarum fasciculos collegerit, locum tamen inter tres primarios Regni proceres, ac belliduces obtinere non potuisse. *Verumtamen ad tres usque non pervenit.* Itaque verum est, in mundo plùs valere fortunæ adminicula, quàm merita. Ad magnum honoris, aut fortunæ fastigium conscendendum magis facit opportunus casus, quàm magna virtus : esse generosum, animi nostri prærogativa est ; at felicem esse, merum alterius indolis donum est. Negate, si potestis, Auditores, æqualibus prorsus meritis quotidie prorsus inæqualia respondere præmia. Tu fortè doctior es, nec tamen plùs existimationis obtines : obsequii tui industria major est, at non proinde magis accepta : manus tua fidelior est, & tamen suspecta : cor tuum sincerius est, neque tamen ei creditur : labores tui graviores sunt, nec tamen compensantur. Et tamen animus tibi est, ut consumere te audeas in servitio mundi, qui tibi tam ingratus est ? Non aperis oculos, ut agnoscas, atque dicas : quid

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

ago ? quàm multò leviori labore securam reddere possum æternam felicitatem meam in aula cælesti apud DEum, liberalissimè remunerantem, quidquid amore sui factum est, & servio potius mundo, me tam parum curanti ? Hem igitur, ego mihi in ipso mundo secessum parabo, nilque vicissim mundum curabo, ut totus Dei esse valeam : iste solus potest, solus vult affatim compensare obsequia mea.

7. Ac revera, dilectissimi mei, de nullo hoc asseverari potest, nisi de solo Deo. Quando Princeps ille, Nobilis ille, amicus ille, mulier illa, qui fortè mundum vestrum constituunt, meritis vestris respondere cupiunt, si non sint ingrati per electionem, erunt ingrati per fatalem necessitatem, necessitatem ignorantia, qua non omnia videre, ac rescire possunt, necessitatem impotentia, qua cuncta compensare nequeunt. Atalaricus gloriabatur, omnia se rescire merita subdito rum suorum, etiam longè distantium : unde scribebat : *Non vereamini absentes, nec sitis de principis ignorantia solliciti.*

Te (Pauline) longissimè constitutum, mentis nostræ oculus serenus inspexit, & vidit meritum.

Sed id nec fuit, nec est verum ; actus enim amoris interni non aspiciuntur. Quot suspiria non observata, quot inventum sparsa sunt ? Quoties animum tuum convertis in illum, aut illam, quoties eum, vel eam dilaudas, & prædicas, quin id rescire queat ? En omnia merita hæc absque remuneratione : omnia perdita in ignorantia. O mi DEus ! quàm insigne commodum pro nobis, si te diligamus ! Tu semper ubique præsens omnia vides, omnia audis. Quodcunque verbum bonum, quod in tuam laudem, aut honoris tui defensionem proferimus, totum pervenit ad aurem tuam : quodlibet suspirium, omnis actus momentaneus amoris erga te, licet in intimo cordis nostri penetrati clausus, ad promerendum mutuum amorem tuum sufficit : omnia cognoscis, ô immense : omnia tibi accepta habes, ô amabilissime : omnia remuneraris, ô potentissime. Profectò mundus, etiamsi lumine polleret ad omnia videnda, potentiâ tamen caret ad omnia merita compensanda. Si principes remunerari vellent omnes, quibus justa præmii recipiendi causa est, brevi tempore suos principatus dissiparent, suisque subditis pauperiores evaderent : hinc obsequia opere præstita compensantur verbis, & ista recipienda sunt tanquam speciosæ gratiæ ; sed gratiæ, quæ, quemadmodum proferenti nihilo constant, ita recipienti nihil prosunt. Ah miseros mortales, mundo servientes, ac semper solis spebus pasti ! Præsentibus sunt sollicitudines, ac certi labores, ac

Mundus, si
velit, meri-
ta compen-
sare sæpè
non potest,
ob impoten-
tiam &

Cassod. 9.
var. 22.

ob ignoran-
tiam.

Solus Deus
omnia scit,
& potest,
remunerari.

R r 2

semper

nec tamen
adeò prædi-
catur ;

quia in mun-
do plùs for-
tuna valet,
quàm meri-
ta,

semper longinqua , semper incerta præmia. Vobis illud mundus ingerit, quod pridem Christo Diabolus dixit: *Hæc omnia tibi dabo*: non ait: *hæc do* sed: *dabo*. Vobis ob oculos proponit apes, voluptates, dignitates, honores: *dabo*, tum ait: servite mihi, adore me, exspectate, postea demum omnia vobis donabo: *Dabo, dabo*.

Mundus
non dat,
nisi vana,
& caduca.

8. Sed agite! demus, illum statutum esse verbo: quid boni tandem vobis dare poterit? Imprimis dabit bona, quorum citò tædebit: id ipsum, quo brevi tempore fruëris, fastidium pariet. In bonis istis illud ipsum accidit, quod certis in amoribus, è primo aspectu nasci solitis. Illi te rapiunt, te incantant, quia primò tibi apparent omnibus cum commodis elegantiae, ac pulchritudinis, è quibus haud difficulter aliquo tempore bella pompa paretur; verum si postea diutius illo cum objecto converferis, illudque domesticum habeas, ipsa familiaritas illi suas elegancias paulatim detrahit, reditus ad tam diuturnum hospitium præbendum colliquescent, ejus vitia detegis, existimationem, & cum ista affectionem imminuis: quæ causæ frequenter efficiunt, ut multorum sponzorum flammæ, ante nuptias ardentissimæ, post eas extinguantur, & ad frigidam illam indifferentiam reducantur, quæ nulla non die inter conjugatos deploratur. Ita bonum omne hujus terræ vilescit obtentum, quod accenderat desideratum. Omnes nostræ lætitiæ procedunt obviâ advenienti felicitati; cum vero jam adest in domibus nostris, eam considerasse sufficit. *Antiquitate nobiles, novitate felices* sumus, prudenter ajebat Tertullianus. Bonum, ut delectet, vult esse novum. In Paradiso duntaxat constans erit per omnem æternitatem gaudium illud, quod in primo ingressûs nostri momento gustabimus; in terris autem omnis lætitia, dum veterascit, minuitur, &, quod adhuc pejus est, eam denique tædia plurima sequuntur. *Semper mundana lætitiæ tristitia succedit*, uti scripsit Innocentius, & quod incipit à gaudio, desinit in mœrore. Gaudium in ædes nostras ingreditur, ut olim Arca captiva in terras Philistæorum. Omnes Philistæi festivis exultabant gaudiis propter Arcam; sed vix pauci menses transierant, cum propter eandem adeò multati sunt, ut magnæ sibi gratiæ ducerent, si eam citò dimittere, & à se procùl amandare possent.

9. Id, quod in Jobo comprobatum est. Cum Princeps iste ditissimus, & undequaque felicissimus, festa nuptialia perageret, permagnas utique lætitiâs, ac hilaritates in introductione novellæ sponsæ oportuit intercedere: undique gaudia,

& tripudia, non facilè desitura in domo locupletissima. Quod autem postea hæc ipsa sponsa Jobo magnæ afflictioni fuerit, ipse testatus esse videtur Diabolus, dum potestate sibi à Deo facta generosum Herodem illum omni ærumna afficiendi, filios ipsi sustulit, & filias, facultates omnes perdidit, & ipsam corporis sanitatem pessumdedit; uxorem verò non abstulit, arbitratus, gravius affligendum esse Jobum eâ servatâ, quàm perditâ. *Quod incipit à gaudio, desinit in mœrore*. Sic est: si plura dominia possideas, à pluribus dependere debes: si pluribus prædiis fruaris, pluribus litibus implicaris: si plures familiaritates noveris, à pluribus infidelitatem timere necesse est: si plures propinquos numeres, ad frequentiore luctum, ac plura deflenda funera teneris. Occasione hospitum, hilaritatum, nuptiarum, instituuntur convivia, choreæ, spectacula ludicra; sed in fine lusûs, aut joci tristitia remanet, vel ob inita pacta, qualiter implenda sint, vel ob contracta debita, qualiter expungenda sint. Verbo, nobis experientia demonstrat, quod risum sequantur lacrymæ, & magna solatia sæpè pariant magna fastidia, malèque contentum relinquant animum. *Quod incipit à gaudio, desinit in mœrore*.

Verum quid ego dico: desinit? In ipso actu, quo mundi bona gustantur, semper aliquid intervenit ærumnæ, quæ funestet ea. Magnos in mundo homines reperiri est, qui, cum videantur esse felicissimi, cursum vitæ suæ tenent similem illi fluminis Hypanis, de quo Herodotus. Amnis ille dulcissimas à scaturigine sua vehit undas, at quid ille demum: parvus rivulus, in via quasi ad ejus contemptum illapsus, usque adeò illum contristat, ut inde non nisi amaritudines usque in maris sinum ferat. Unicuique suus est in mundo rivulus amarus, qui ipsum contristet. Ille dives est, at simul etiam tristis: quid ipsum affligit? vicini sui agellus, quem nec ære parato emere, nec violentiâ acquirere potest. Achab nil de toto regno suo delectatur, eòquod ipsi deficiat vinea vicini sui Naboth. Ille nobilis, & magnæ estimationis est; at non perinde contentus est: quid amplius desiderat? salutatio quædam ipsi denegata est, dubius ipsi titulus aliquis factus est, primæ ipsi delatæ non sunt. Aman, Procerum Assueri primus, inter aulæ totius adorationes, omnibus in ejus transitu genua flectentibus, inquietissimus, & mente turbatissimus est, eòquod in regiæ porta Judæus inveniatur, qui nec assurgat ipsi. Ita mundus in alterius cujuscunque manu nostram reponit felicitatem, & ut felicitate nostra excidamus, sufficit esse quem-

piam

Job magis
affligitur
servata,
quàm perdi-
ta conjuge.

In bonis
mundi sem-
per aliquid
est, quod af-
fligat.

Herod. l. 4.

Innoc. Pap.
de contemp.
mund.

piam offensum, qui vel desideriis nostris obstaculum ponat, vel honorem nostrum contumeliâ lædat.

10. Quòd si verò tam rara felicitas ista vobis contingat fruendi bonis hisce plena cum pace, quanto tempore, Auditores mei, iisdem gaudebitis? Cum Deus ea bona cuiquam prælagire voluit, ut plurimum id per somnii mysterium præstitit: in somnio suam Josepho exaltationem in Ægypto, in somnio Pharaoni septem annos ubertatis, in somnio Estheri præmonstravit, ipsam fore Reginam, idque per symbolum fontis, in fluvium magnum accrescentis: somnium Gedeoni victorias prænunciavit contra Madianitas: in somnio Salomoni promissa fuit sua magnificentia: in somnio Nabuchodonosori celebres Monarchiæ quatuor exhibitæ sunt: in somnio Danieli prælia, & victoriæ principum suis temporis ostensæ sunt. Sed quàm id ob rationem, nisi ad demonstrandum, quòd omnia bona, omnes magnificentiæ mundi dispereant ad instar somnii? In somniis non rarò quis lauto assidere convivio vel ingentem colligere thesaurum sibi videtur, at enim expurgiscens inanem stomachum, vacuâque manus invenit. *Dormierunt somnum suum, & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis.* Repentina febris, dolor pleuriticus, hæctice, aliudve malum paucis diebus vitam eripit: Omnia mundi bona, aliquamdiu possessa, tunc non nisi somnium fuisse videbuntur, cum uno momento privatos cernetis vos omnibus, quæ comparastis pluribus lustris. Et in bona adeò caduca, momentanea, labores, & affectus vestros impenditis? *Quid ista prosunt?* dicam vobis, quod de Hercule Tragædus scripsit: *Quid ista prosunt? Orbe defenso caret.* Vos ambitiosis artibus existimationem hominum captatis, & arcanis viis conservare studetis: & ecce mors irruit, & in oblivionem, ac cinerem abit omnis honor vester: *Honore defenso cares.* Ad augenda prædia, jura, divitias, iniquas lites intentatis, litteras

corrumpitis, aut suppressitis. *Quid ista prosunt?* Uno momento pereunt omnia: *Auro defenso cares.* Ite in vestigia majorum vestrorum: inspicite eorum sepulchra, jam solita illorum palatia, & interrogate eos, quidnam adhucdum possideant ex bonis illis, pro quibus olim tam amaras nutrière curas, & sollicitudines suas. En jam *Orbe defenso carent.* Et vos ipsos, Auditores mei, quemadmodum in hæreditatem illorum successistis, opinione citius in eorundem jacturas succedere oportebit. Infantes illi: qui vestris in ædibus nascuntur, suis vagitibus, quos non rectè intelligitis, dicunt vobis: Date locum: cedit officio: abite. Quælibet dies transiens, annunciat vobis, una die minus vitæ vestræ superesse super terram: illi dolores capitis, illæ vertigines, illæ febriculæ, quibus infestamini, illi catharri, quibus molestamini, illa eanities, quæ per capillos vestros spargitur, vobis repetunt: appropinquat hora mortis: instat gaudiorum vestrorum finis. Et nos voces istas audimus, & tamen absorbemur in amore mundi, cujus bona, cæteroquò debilia, & vana, nobis tam brevè duratura sunt? Amplectamur ergo documentum, è citatis Libri Regum verbis eruendum. Filii Heli perquam sollicitè laborarunt opes cumulare, suis in voluptatibus gaudere, familiam suam propagare: quidnam obtinuerunt? Una, eadèque die mortui sunt, & improvisò, & forsan impcipientes: & paulò post ad aliam stirpem transiit eorum felicitas, ablata ab ipso met illo Salomone, cujus parenti domus eorum tanta benevolentia merita præstiterat. Probè doctrinam istam intelligamus: ab ista vanitate nòs abstrahamus: DEum nostrum diligamus, ipsi serviamus, qui merita nostra cognoscet, & agnoscet, iisque præmiis remunerabitur, quæ nunquam ab invida manu nobis auferri poterunt, quæque tenebimus felices, atque securi per totam æternitatem. Ita fiat.

SERMO XCV.

PANEGYRICUS

In laudem S. Thomæ Apostoli.

Et suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui juxta cor meum, & animam meam faciet: & edificabo ei domum fidelem. & ambulabit coram Christo meo cunctis diebus. 1. Reg. 2. 35.

Thomas autem unus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis, quando venit Jesus, &c. Joan. 20.

ARGUMENTUM.

S. Thomas inter Apostolos in amplectenda fide promptissimus, in ejus confessione animosissimus, & in ea promulganda felicissimus.

1. **F**ortè mirabimini, Auditores, quòd hodierna die Sacerdotem vobis proponam, postea verò de alio quodam verba faciam: quòd secundum ordinem Dissertationum mearum sententiam ex Libro Regum præmittam, postea verò super aliqua S. Joannis sententia perorem: ac fortasse magis admirabimini, quòd S. Apostolo Thomæ nomen fidelis tribuam: *Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem*; cum is ab ipso Servatore reus infidelitatis increpitus esse videatur. Verùm hodierna solemnitas me invitat ad transitum à littera ad metaphoram, à Sadoc, de quo hìc est sermo, quique Sacerdos ille fidelis fuit juxta cor Dei, tantis à Salomone honoribus exornatus, ad Thomam, de quo loquar ego, quique fuit, ut audietis, Apostolus, & Sacerdos ille fidelis secundum cor Dei, qui tantis honoribus ab ipso Verbo Incarnato cumulatus est. *Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui juxta cor meum, & animam meam faciet, & ambulabit coram Christo meo cunctis diebus.* Nimiùm quantum obstricta, ut fileam de peculiaribus obsequiis à me debitis, nimiùm quantum obstricta tanto Apostolo est universa Religiosa Societas mea; cum illæ difficillimæ *Missiones*, in quibus Religiosi Fratres mei sacram Fidei sementem sudoribus, & sanguine suo irrigant, iis ipsis in regnis sint, in quibus ille Christum annunciavit, sudavit, & Apostolatûs officio, veræque Fidei generosam vitam suam immolavit. Ille jam inde ab eo tem-

pore in Societatem nostram propheticum intuitum fixit, eam populis illius promisit, ac promissionem suam saxo insculpsit. In adventum S. Xaverii nuebat saxum fatidicum, ab illo charactere incisis notatum, quòd, si mare prædicte, ad eum usque terminum esset perventurum, pariter ad littus illud adventurus esset, qui felices regiones illas, quas ipse tam benè cultas relinqueret, de novo rursus exculturus esset; sed easdem rursus ad sterilitatem redigendas. Apostolus, quod sponponderat, servavit, & unda, quæ inscriptionem illam allambebat, Xaverium ad oram illam attulit. Ipse Xaverius in arduis negotiis ad Thomam recurrere, & à Thomæ patrocinio industriarum suarum prosperitatem agnoscere consuevit. Quapropter omnino convenit, ut hodierna die, illius honoribus solemnibus, de ipso differam, & in ejus gratiam illam, quæ de ipso tractat, Evangelii partem vobis exponam. Jam volenti de Thoma loqui è Regum Capite, quod explico, non opportunior occurrere sententia poterat, quàm præmissa: *Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem.* Videbitis in Thoma Sanctum fidelem; sed quid ajo: fidelem? Videbitis Sanctum, Forfan omnes inter Apostolos optimè meritum de fide. Iste præ omnibus aliis fuit, primò, in amplectenda fide promptissimus, secundò, in ejusdem confessione animosissimus, tertio, in ea promulganda felicissimus. Priora duo puncta pertractabo, ceu talia, quæ è lectione supra Evan-

S. Thomas
Ap. missio-
nes sacras
Societati
Jesu parat,
&

Ribad. in
vita.

Evangelium eruuntur: tertium colligitur à gravissimis Authoribus; sed id ob temporis angustias explanare non potero.

promptissi-
mus in am-
plexanda
fide

2. Dum assero, Thomam in amplectendo fidem inter omnes Apostolos promptissimum fuisse, nolim affirmare hoc de fide in genere, quantum ea respicit omnia mysteria; nam in ista fide Evangelium non distinguit promptitudinem à promptitudine. Omnes Apostoli promptè adventum Messiae crediderunt, omnes primùm vocanti obsecundaverunt, omnes illum secuti fuerunt. Quam ob

Resurrectio-
nis,

rem ego punctum istud ad solum restringo mysterium Resurrectionis, quod veluti lapis lydius fuit in credendo, & quoad hoc credendum assero, Thomam inter omnes alios promptissimum fuisse. Argumenta, quibus assertionem stabiliam, non aliunde, quam ex Evangelio petam. Novi equidem, illum infallibilis Veritatis ore redargutum esse de incredulitate: *Noli esse incredulus, sed fidelis*: & revera fuit incredulus. Novi insuper, opinionem esse passim receptam, quod ejus incredulitas in negata Servatoris Resurrectione constiterit. Opinio autem ista, quam impugnare nolo, non opponitur, uti

quia non ne-
gat Resurre-
ctionem, sed
apparitionem,

videbitis, assertioni meae. Liceat modò meae erga Sanctum Apostolum devotioni publicum in conspectum adducere rationes, pro illo benigniores, quibus asseverari potest, ipsum non negasse Resurrectionem, sed solam apparitionem Servatoris post gloriosam anastasin. Attendite mihi, immò attendite S. Joanni, dum fideliter historiam describit. Ingres-

ab Apostolis
narratam,

sus erat Thomas locum, ubi Apostoli, atque alii Discipuli congregati fuerant, qui venienti mox insignem rem novam insinuare voluerunt, ac læti dixerunt: *Vidimus Dominum*. Quòd si Resurrectionem illi narrare voluissent, potius, ac propriè videntur dicere debuisse: *Surrexit Dominus, & nos vidimus eum*. Sic Magda-

Marc. 16.
11.

lena prius ad alios retulerat: *Quia viveret, & visus esset ab ea*. Sic & aliæ mulieres narraverant, quod & ipsæ sic ab Angelo acceperant ad Sepulchrum. Quare igitur Apostoli reliqui Thomæ non dicunt: *Surrexit Dominus*, sed tantum: *Vidimus Dominum*: Ratio, si benè rem capio, fuit, quod istud ipsi nihil novi fuisset, Servatorem videlicet resurrexisse, siquidem ipse Christus eam veritatem apertè prædixit: *Tertia die resurget*: atque triduum jam elapsum erat. Si dixissent Apostoli: Christus resurrexit, fortè Thomas respondisset: Verissimum est: nunquid enim id ille prædixit? nunquid sæpius id repetiit? hoc enim verò mihi jam notum est: ejusdem Domini verbum mihi sufficit. Si porro id videro, notitia qui-

Luc. 24. 9.
6. 7.

dem experimentalis de Resurrectione addetur mihi, non autem nova fides de ipsius prædicatione. Quapropter Apostoli tacent illud, quod ex Oraculis JESU satis notum esse Thomæ noverant. Nihil dicunt de Resurrectione: solam recensent manifestationem visibilem, ut quæ sola videri nova debebat: *Vidimus Dominum*: hanc ille non credidit: *Non credam*. Comparate responsionem: *Non credam*, & propositionem: *Vidimus Dominum*, & hunc sensum eruetis: Non credo id, quod mihi dicitis, vos mihi narratis, quasi Dominum videritis: non credo, quod videritis Dominum. *Vidimus: non credam*

3. Et verò Thomæ quatuor fuere rationes valde fortes non credendi apparitionem istam: prima, ex parte Apostolorum: altera, ex parte Servatoris Domini: tertia, ex parte ipsius apparitionis, & quata, ex parte suimet ipsius. Quod Apostolos concernit, ita secum ratiocinari poterat: Ipsi aliàs non semel in videndo Christo decepti sunt: ipse ego testis, & particeps eramejusmodi deceptionis: potuerunt igitur etiam nunc decipi. Aliàs Dominum aliquando viderant, & phantasma esse crediderant: *Putabant, se spiritum videre*: nunc fortasse spiritum, aut phantasma videre, ac Dominum Christum esse credere potuerunt: & fortè ejusmodi apparitione decepti mihi dicunt: *Vidimus Dominum*. Non ergo, non credam ipsis; sed potius, quia & ego quoque pari ratione hallucinari possum, non mihi fidam, nisi videro signa vulnerum. *Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum -- non credam*.

quia ipsi
jam decepti
sunt:

4. Ratione Christi, & apparitionis sic argumentari poterat: JESUS, antequam abiret, dixit nobis, nos adhuc modico tempore ipsum visuros esse, quod jam ad æterni Patris sui regiam transire paratus esset. Benè recordor verborum ejus: *Modicum, & non videbitis me -- quia vado ad Patrem*. Addidit equidem, nos ipsum denuo, ac de novo visuros esse: *Modicum, & videbitis me*; verum, si benè verba perpendo, id erit, quando nos quoque hinc ad Regnum ipsius transgrediemur, atque gaudiis ejusdem gloriæ perfruemur. Certè securam lætitiā ipse nobis promisit: ita dum quidam ipsum interrogare volebant, nobis edixit: *Iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis*. At enim ista non videtur esse illa hora, quando undique non nisi persecutio, undique non nisi luctus est. Ad hæc ejus apparitionem, quam nobis ore suo descripsit, magna cum majestate, ac potestate futuram esse novimus: ita nobis ipse prædixit: *Videbitis Filium hominis venientem in nube cum potestate*

quia Christi
manifestatio
promissa est
pro futuro
saeculo:

state

magna, & majestate. Jam manifestatio tam familiaris in cubiculo, non est illa, quæ nobis promissa est in potestate magna, & majestate: quocirca non credam, ipsum apparuisse tanta cum familiaritate, nisi videro, & quidem nisi videro tam familiarem, ut in cicatrices ejus digitum meum inferere, manûque latus ejus tangere possim. Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus ejus, non credam. Jam confiderate Thomam medium inter ista duo: non videbitis me, & : vidimus Dominum, & deprehenditis, ejusdem incredulitatem fuisse quemdam excessum fidei, quo non credidit illud Discipulorum, Vidimus Dominum, eòquod nimium strictè crediderit illud Servatoris, non videbitis me.

quia sperat,
se quoque
visurum esse
Christum:

5. Denique quoad semet ipsum Thomas ita sibi persuadere poterat. Si Dominus JESUS apparitione sua sodales meos dignatus est, mihi certò sperare licet, illum eadem me quoque dignaturum esse; nam etiam ego præsens aderam, cum diceret, nos ipsum visuros esse: Modicum, & videbitis me. Iterum videbo vos. Itaque si tam citò post mortem suam se nobis spectabilem præbiturum esse intellexit, omnino, haud dubiè, ego pariter ipsum videbo: testatur mihi cor meum, quòd illum sincerè diligam: scio, me millena amoris ejus accepisse pignora: quare mihi persuadere nunquam potero, quòd ejus bonitas me solum tantà gratiâ sit exclusura. Firmiter in sententia mea persisto: tunc solum credam, à vobis visum esse Magistrum, à mortuis redivivum, cum ego quoque illum videro, & in solita familiaris amabilitatis forma videro, qua mihi manu mea usque ad cor penetrare permittat. Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus ejus, non credam. Ist hæc explanatio non repugnat, sed potius conformis est opinioni communi SS. Patrum; alii quippe eam non impugnant, alii eam referunt, alii eam docent. Magnus Gregorius Thomam dubitandum appellat, & incredulum in eo sensu, quem paulò post intelligemus; at non asserit, de quonam dubitaverit, aut quòd non crediderit. Sic alii quoque homines Sancti dubitant ejus exemplo. Nunquid casu gestum creditis, verba sunt Magni Pontificis, ut electus ille Discipulus veniens audiret, audiens dubitaret, dubitans palparet, palpans crederet? & paulò inferius: Plus nobis Thomæ infidelitas ad fidem, quam fides credentium Discipulorum profuit. Ecce dubium: ecce incredulitas; sed pariter animadvertite, nihil affirmari, quòd incredulitas ista, vel dubium, circa substantiam Resurrectionis fuerit. S. Ambrosius adhuc apertius

non resistentibus
SS. Patri-
bus,

S. Greg in
Ev. hom. 26

interpretationi meæ favet. Ille nom de Resurrectione Domini, ait, sed de Resurrectionis vi-
detur qualitate dubitasse. S. Cyrillus asserit, illud, non credam, ex animi perturbatione provenisse, cogitantis, cur ipse tam gratiosa visitatione privatus esset, cujus alii sese participes esse factos affirmabant. Ex S. Cyrill. ingenti animi turbatione, qua vehementer ange-
batur, quòd Christum, sicut ceteri Apostoli, post Resurrectionem non vidisset. S. Augustinus innuit, eam dictionem, non credam, vivum fuisse desiderium videndi pariter, quo satius doceri, & in fide sua stabiliri posset. Vox ista inquirentis est, non negantis. Dum
hoc dicit, doceri voluit, confirmari desideravit. Verum enimverò meum ad propositum præ omnibus id clariùs expressit magnus ille Præful, qui eodem tempore Brixinensi Ecclesiæ præerat, quo S. Ambrosius Metropolitanam Mediolanensem moderabatur, nempe S. Gaudentius: & ejusdem verba: Ardentis desiderii fuit illud, non infidelitatis, quod condiscipulis suis, qui ipso absente Dominum viderant, ait: Nisi videro, &c. non credam; erat enim valde anxius, ne non oculis frueretur, quod corde credebatur, & ne privaretur aspectu illius lucis, qua se ceteri Apostoli illuminatos gloriabantur. Ut adeò incredulitas illa Thomæ fuerit sancta curiositas, ardens desiderium, viva spes, apex pulchrarum virtutum, piorumque affectuum, prorsus in ejus fide radicatorum.

6. Equidem verum est, quòd Thomas dictis Apostolorum, collegarum suorum credere, suamque opinionem testimoniis eorundem submittere debuisset: unde non immeritò incredulus à Christo appellatus est. Noli esse incredulus. At enim ad id vos nihilo secius animum advertere cupio, quòd ad illud usque temporis momentum Apostolorum Collegio necdum collata fuerit infallibilitas in declarationibus suis: unde non apparebat obligatio stricta credendi testimoniis eorum. Resurrectio Christi credenda erat fide Divina, quia Christus ipse ante mortem suam illis eam revelaverat. Tertia die resurget. Sed ejus apparitio tunc sola nitebatur assertione hominum: dum igitur Thomas Apostolis non credidit, in fide humana defecit, non in fide Divina. Quapropter Thomas incredulus quidem fuit, non autem propriè infidelis. Ipse Christus incredulitatem ab omni vitio infidelitatis benè distinxit, quando non dixit: Noli esse infidelis sed: Noli esse incredulus: quasi dixisset: Non sis amplius, qui fuisti: nunc incredulus fuisti? depone incredulitatem istam: Noli esse incredulus. Quòd adjunxerit: sed fidelis, per hoc, nō fallor, asserere noluit, eum infidelem fuisse, sed solum admonuit illum, ut imposterum Apostolorum congregatorum propositionibus credat, & ita fidelis sit. Noli esse incre-

S. Ambrosii
Luc. 24.

Ex S. Cyrill.
apud Mal-
den.

S. Aug. hie

S. Gaudent.
tr. in die
dedic. Basil.

Apostolis
credere
tunc non de-
buit.

incredulus, sed fidelis: quasi diceret: Hactenus ea, quæ uniti dixerunt Apostoli mei, verba hominum fuerunt: illis non credens, incredulus fuisti; sed jam scias, me deinceps Ecclesiæ meæ, ita congregatæ, tam propitium astiturum esse, ut, quod illa dixerit, meum sit verbum, à me revelatum, atque adeò fide Divina credendum, cui si non credatur, non amplius incredulitas erit, sed infidelitas. Ita tu, qui hucusque fuisti incredulus, id, quod imposterum Apostoli dixerint, credas, & non tantum ab incredulitate tibi caveas, sed absolutè fidelis esse sategas. *Noli esse incredulus, sed fidelis.*

Thomas
saltem non
peccavit
graviter
increduli-
tate: |

7. Et verò communior opinio Sanctorum Patrum, ac Interpretum est, quod Thomas illa incredulitate non peccaverit, saltem graviter. Itaque solum incredulus fuit, non infidelis: & si quis Patrum ipsum infidelem appellat, explicandus est lato modo, non in rigore, propriòve sensu. Sic, arbitror, intelligi potest S. Augustinus, qui Tomo decimo Sermone tertio de Dominica in octa-

S. Aug. 1.
20. f. 3. in
17. Pasch.

Id. ib. f. 3.

va Paschatis ait: *Dum Thomas curiosus existit in vulnere, mortem incurrerat in fide*; postea verò Sermone quinto de eadem Dominica Thomam vocat sanctum, fidelem, & justum in eo ipso, quod sacratissimas Domini cicatrices expetièrit. Thomas ergo, cum esset sanctus, fidelis, & justus, hac omnia sollicitè requisivit, non quòd ipse aliquid dubitaret sed ut omnem suspicionem incredulitatis excluderet.

S. Chrysol.
ser. 84.

Certum est, quòd S. Gregorius Magnus eodem tempore, quo dicit infidelem, appellet etiam electum: *Discipulus electus*. D. Petrus Chrysologus illum in ipsa dubitatione devotum nuncupat: *Cur ea vulnera, quæ manus infixit impia, devota dextra sic resulcat? nuncupat etiam obsequiosum? Cur latus, quod impii militis lancea patefecit, refodere manus nititur obsequentis?* Dubitationem ejus asserit insuper esse vaticinium: *Propheta magis, quam cunctatio fuit*. Observe, ait Sanctus iste Doctor: alii dicunt ipsi: *Vidimus Dominum*: Thomas illico respondet: *Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus ejus, non credam*. unde Thomas rescire poterat, Servatorem resurgentem servaturum esse cicatrices vulnerum? Unde noverat, plagam lateris esse tam latam, & amplam, ut integram manum inferere posset, nisi ab illo spiritu prophetico, quo vel in ipsa dubitatione sua regebatur? *Nam cur talia peteret, nisi à Deo ad indicium resurrectionis suæ servata sola vulnera prophetali spiritu cognovisset?* O magne Apostole, quales erunt Evangelici sermones tui, si dubitationes tuæ sint vaticinia? Percipite rursus Brixinensem Antistitem Gaudentium. *Qui utique, inquit si juxta opinionem quorundam infidelis fuisset, Christus illi*

immo vaticinatus
est.

S. Gaud.
l. 1. c. 1.

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

post resurrectionem suam non fuisset apparere dignatus; scriptum est enim: *Invenitur ab his, qui non tentant eum; apparet verò his, qui fidem habent in ipsum*. Si nimirum graviter peccasset, Sancto Præsuli verisimile non videtur, quòd eodem tempore Christus illum tam amabilis apparitionis gratiâ affecturus fuisset. Hoc ipso argumento utitur Archi Episcopus S. Ambrosius. Is ita sibi objicit: *Quomodo ergo Thomas, cum adhuc non crederet, tetigit tamen Christum? & respondet antecedens negando, bonamque judicando consequentiam. Non credidit, ait ergo non tetigit. Tetigit: ergo credidit*. Hæc argumentandi ratio perquam solidè fundata est in consuetudine Servatoris Evangelium legite, & non invenietis, quòd ille Discipulorum suorum delicta blandè, ac leniter habere solitus fuerit. Cum peccavit Petrus, Christus eum severè intuitus est: & quis ignorat, castigationem delinquentis esse severum intuitum sui Superioris? Cum Jacobus, & Joannes primas petièrunt, in faciem illis rejecit amarum illud: *Nescitis, quid petatis*. Cum inter Apostolos, non nisi quadam cum ambitione, contentio de prioritate orta est, eam proluxa dissertatione reprehendit: *Principes gentium dominantur eorum, &c.* Cum orationis tempore obdormièrunt, illis verbis increpiti sunt: *Sic non potuistis unâ horâ vigilare mecum?* Quam ob rem, si nihil horum audire Thomas debuit, sed potius insignibus favoribus exceptus fuit, omnino dicendum est, eum, saltem graviter, non peccasse, & quod inde consequitur, non Resurrectionem, sed solam apparitionem Domini negasse.

Christus
eum ideo
non repre-
hendit.

ut aliâ
Apostolorum

8. Adjungamus hîc brevem considerationem, qua pariter confirmabuntur hucusque dicta. Christus Apostolo dixerat: *quia vidisti me Thoma, credidisti*. Duo sunt, quæ hîc affirmantur, & unum tacetur. Affirmatur, Thomam credidisse: *Credidisti*. Affirmatur etiam ratio, saltem occasionalis, propter quam credidit, nimirum quòd JESUM viderit: *Quia vidisti me*; tacetur autem, quidnam crediderit: *Credidisti*. Verum ex eo, quod dictum est, eruendum id, quod tacetur. Quidnam igitur Thomas credidit, eò quòd Magistrum suum viderit? *Quia vidisti credidisti*. Num Resurrectionem credidit? Ista, prout Theologicè D. Pontifex Gregorius animadvertit, jam pertinebat ad visionem intuitivam, ac scientiam experimentalem, ut adeò pro ipsa non intelligi possit illud *Credidisti*; quæ etenim apparent, jam fidem non habent, sed agnitionem. An Divinitatem credidit? Hoc verius est; at ista non erat visa: quare per ejusmodi fidem non explicatur hoc: *Quia vidisti credidisti*. Quid igitur vi hujus visionis

S. Greg.

Demum
credidit
apparitionem, quæ
vidit.

nis credidit? Illud credidit, quod prius nunquam se crediturum esse asseveravit, nisi cum & ipse JESUM viderit. Coniungite dicta: Testantur Apostoli: *Vidimus Dominum*: Thomas respondet: *Nisi videro - non credam*. Porro Christus ait? *Quia vidisti - credidisti*. Quocirca rem sic explico: Quia vidisti, credidisti, quod alii quoque me viderint, impleta per visionem conditione, sub qua credulitatem tuam suspendisti. *Quia vidisti, credidisti* id, quod sodales tui tibi dixerant, videlicet, *Vidimus Dominum*, coram quibus tu protestatus eras *Nisi videro - non credam*. Ita commodè salvatur, quod ex una apparitione visa Thomas crediderit alteram à se non visam *Quia vidisti me, Thomas, credidisti*. Quando Christus subjunxit: *Beati, qui non viderunt, & crediderunt*, clarè patet, etiam Thomæ suam partem hujus beatitudinis esse, quia Divinitatem credidit, quam non vidit.

9. Rationes istæ, quemadmodum insinuant, Thomam non negasse Resurrectionem Domini, ita pariter ostendunt, quod eam promptè crediderit. Et quid si communiori Interpretum opinioni adstipularer, quod eam negaverit, & aliquo tempore in infidelitatem lapsus fuerit? Hic quippe possem dicere, quod istam extemplò suppleverit alia promptitudine, qua, veluti benè Cajetanus observat, primus omnes inter Apostolos apertè Divinitatem JESU confessus erat. Verùm, quinà proposito meo digrediar, dico tamen, Thomam inter omnes Apostolos fuisse promptissimum ad credendum Resurrectionis mysterium. Hoc ut clarè intelligatur, audiamus ex Evangelio Lucæ modicam partem Capitis vigesimi quarti. Congregatis undecim Apostolis, aliisque multis Discipulis, primò venerunt piæ Mulieres, ac subin illi duo peregrinantes in Emmaus, uno velut ore testantes, à mortuis resurrexisse Servatorem: *Nunciaverunt hæc omnia illis undecim, & cæteris omnibus*. priusquam ulterius pergamus, considerandum hîc est, undecim ibi congregatos fuisse tantummodo decem, quia Thomas aberat, ut ex S. Joanne novimus: *Thomas autem non erat cum eis*. Id, quod ex hoc evincitur, quod, cum Peregrini loquerentur perhibentes, se Dominum vidisse, Contextus asserat: *Invenierunt congregatos undecim*: & cum ista narrarent, apparuit Christus: *Dum hæc loquuntur, stetit JESUS in medio eorum*; at enim eam ipsam ad manifestationem Thomas non aderat: *Thomas autem - non erat cum eis*. Itaque dicuntur undecim, eòquod hic eo tempore totus fuerit Apostolorum numerus, non autem quod revera tunc omnes undecim congregati fuerint; nam *Thomas non*

erat cum eis. Ita Venetiis congregatum esse dicimus Consilium Decem virorum, tametsi sex, vel septem congregati sint. Ita Bononiæ Quadraginta Senatores appellantur, qui sunt quinquaginta; & communiter dicimus, in Curia esse Quadraginta, licet non rarò sint quindecim, viginti, aut adhuc pauciores; immò nomine Quadraginta seorsim quemlibet appellamus illorum Nobilium, qui Senatum illum constituunt. Eadem ratione in Apostolorum congregatione tunc soli decem aderant, quamvis à D. Luca dicantur undecim.

10. Jam modò videamus, quomodo isti novum de Anastasi Dominica nuncium acceperint. Venerunt Mulieres sanctæ, ac probè notæ à prudentia, & Christi gratia: *Erant autem Maria Magdalene, & Joanna, & Maria Jacobi, quæ dicebant ad Apostolos hæc*. Enimverò fidem illæ merebantur, sed non obtinebant: Apostoli non credebant, & quod plus est, illas delirare putabant. En usque adeò Resurrectionem JESU Christi non credebant, ut assertionem ejus dementiam existimarent. *Et visæ sunt ante illos, sicut deliramentum, verba ista: & non crediderunt illis*. Interea superveniunt etiam Viatores Emmauntini, ipsi quoque Discipuli benè noti, viri fide dignissimi, magna inter alios autoritate conspicui: recensent & ipsi manifestationem sibi factam; nec tamen inveniunt fidem. Ista cum aguntur, ecce Christus in cubiculo spectabilis adstat. *Deum autem hæc loquerentur, stetit JESUS in medio eorum*. Iam denique credent; at nequaquam: suis eum vident oculis, nec tamen credunt: neque satis hoc est: loquentem audiunt: *Dixit eis: pax vobis: Ego sum: nolite timere: nec tamen credunt*. Quid, quod se videre spectrum putent? *Conturbati verò, & contrèriti, existimabant, se spiritum videre*. Adhuc ampliùs: Christus eos animat: manus, ac pedes palàm exhibet: ad certum experimentum contactu vulnerum suorum sumendum invitatur: *Videte manus meas, & pedes, quia ego ipse sum: palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere: nec tamen credunt: Adhuc autem illis non credentibus*. Est admiratio, & gaudium; sed necdum fides est: *Adhuc autem illis non credentibus*. Demum cum ipsis manducat, prolixum ad ipsos sermonem orditur, ac tandem aliquando credunt. Sic alii sine Thoma: jam iste quoque venit: dicunt ipsi cæteri: *Vidimus Dominum*: ipse respondet: *non credam*; at non dicit, eam narrationem esse delirium: de ipso non legitis: *Visæ sunt ante illum, sicut deliramentum, verba ista*. Non credit Apostolis: & quid mirum, cum isti paulò prius sibimet ipsis non crediderint? Iste non credit, non videns:

Cajet. in Jo. 10.

Resurrectionem promptissimè credit,

Luc. 24.

Joan. 20.

aliis non tam facile credentibus.

videns : illi videntes , & audientes non crediderunt. Iste non credit Condiscipulorum voci , *Vidimus* : illi JESU ipsius verbo , *Ego sum* , non crediderunt. Denique en , iterum venit JESUS : & ecce Thomas mox omnia credit , omnia confitetur , verborum sensum egreditur , altius per fidem suam evehitur , hominem in-tuetur , ac Dominum veneratur , Deum confitetur : *Dominus meus , & Deus meus.* Comparete promptitudinem istam cum tarditate , paulò prius exposita , ac dein , si potestis , negate , Thomam inter omnes Apostolos ad credendum fuisse promptissimum , Deus nostram ad institutionem disposuit , ut omnes dubitarent , ut omnes increduli essent ; sed ad gloriam Thomæ fecit , ut promptissimus esset ad se excitandum , ad credendum , & ad confitendum : *Dominus meus , & Deus meus.*

Vide Syl-
veir. hic
qu. 13.

Thomas in
fidei con-
fessione
generosif-
simus ,

quia non
timebat Ju-
deos , ut
alii :

hinc ab-
sens accipit
Spiritus S.

Vide Mal-
don. hic.

& meretur
alteram
apparitio-
nem ,

S. Gaud.
loc. cit.

11. Quemadmodum in amplectenda fide promptissimus , ita Thomas in ejusdem fidei confessione fuit generosissimus. Audiamus iterum Evangelium : *Thomas autem non erat cum eis* ; igitur inter omnes fuit generosissimus. Ecce alii Apostoli illum in locum recesserant ? Ipsum hoc indicat Evangelium : *Ubi erant Discipuli congregati propter metum Judæorum* : Notate hoc Auditores propter metum Judæorum : in publicum prodire formidabant , se palam videndos exhibere non audebant : propter metum Judæorum : domi se continebant magnâ copiâ conjunctos , & clausos : *Erant congregati propter metum Judæorum.* Thomas autem non erat cum eis ; itaque Thomas in publico se spectandum præbebat , ibat , & redibat , uti res exigebant , solus , apertè , manifestè , & non timebat. *Erant congregati propter metum Judæorum.* Thomas autem non erat cum eis. Felix animositas , oppidò digna , quam Christus remuneraretur , ac tantis favoribus conspicuam redderet. *Thomas non erat cum eis* , cum Christus eos prima apparitione dignatus est ; sed in absentia sua illud ipsum donum assecutus est , quod alii præsentibus acceperunt. Servator Dominus aliis infudit Spiritum Sanctum , & cum eo auctoritatem , ac potestatem absolvendi à peccatis : *Accipite Spiritum Sanctum : quorum remiseritis peccata , remittuntur eis* : ubi S. Cyrillus , Maldonatus , & Interpretes ostendunt , etiam absenti Thomæ collatum esse illud ipsum donum , datam eandem potestatem. *Thomas autem non erat cum eis , quando venit JESUS* ; at idcirco privatus non erat ejusdem visitatione : quin inde eò clariùs eminebat , quòd JESUS in ipsius solius gratiam fecerit , quòd prius simul omnibus præstiterat. Ipsi Thomæ cuncti Apostoli debebant , quòd JESUM altera vice videre potuerint. Apparuit secundo Apo-

A. R. P. Galini S. J. Ser. Tom. I.

stolis , verbis utor Divi Gaudentii mei , ut Thomæ desiderium adimpleret. Profuit cupiditas ejus & ceteris. Nec ipse Servator istum suum dissimulavit finem honorande Thomæ , in cujus solius gratiam venerit , & hæc omnia præstiterit ; vix enim omnibus salutem impertierat : *Pax vobis* , cum se à tota congregatione avertens , sermonem , blanditias , ac favores ad solum Thomam vertebat , & ostendebat , quòd propter ipsum solum venerit : ipsum alloquebatur : ipsum propius ad se vocabat : ejus digito honorem penetrandi suas in manus conferebat : ejus manum in sacratissimum latus suum insinuari volebat. O digitum , ô manum ! si non esses Apostoli , post adeò felicem contactum omnino mereris adorationem. O digitum , ô manum , novum sanè clavum , & lanceam Christi gloriosi ! O digitum ! ô manum ! Ite , ite , & abscondite vos in foraminibus petra , in caverna macerie. Tangite vestro cum solatio cicatrices illas , quas Sancti Cyrillus , & Angelicus cum aliis multis affirmabunt à Divino Magistro præcipue retentas esse in favorem vestrum. Sit , ô Sancte Apostole , sit , ultimum te tuorum Sodalium fuisse ad videndum JESUM ; ô quàm bella compensatio tarditatis , qua prærogativa tibi obtigit inferendi manum usque ad cor illud. *Non ipse minus* , repetam verba devotissimi tui S. Gaudentii non ipse minus aliquid habes , quia posterior Christum vidisti ; nam detrimenta prioris aspectus visu pariter , & attactu compensas. Quantum tibi gaudium erit , cum sacra Regenerationis undâ Neophitos abluens , dicere poteris : Ista manus , quæ capiti vestro sacram lympham infundit , jam in Divino Servatoris nostri latere incaluit ? Quantum gaudium , cum elevans eam ad absolvendos Pœnitentes , ista manus , asseverare poteris , in corde Christi sanctificata fuit ! O dilecte Apostole ! chara manus ! Manus , quam , etsi procùl absentem mil-lenis osculis veneror : Manus , quam lacrymis meis imbuo. O dilecte Apostole ! chara manus ! ah transi à corde ad cor : transi à corde JESU ad cor miseri peccatoris ; sed à corde JESU , in quo sanctificata es , ad cor peccatoris , ad sanctificandum istud. O dilecte Apostole ! Chara manus ! ah aufer Cor JESU , & infere illud meo pectori : tolle cor meum , & transfer illud in latus JESU : fac , ut cor meum totum vivat in JESU : fac , ut cor JESU non indignum in corde meo habitaculum inveniat : aut saltem à corde ascende ad caput : pone te super hoc caput meum amabili cum patrocínio tuo. O dilecte Apostole ! chara manus ! cum in Sacratissimum latus JESU penetrasti , illud plenum peccatoribus , in eo à perditione servatis , invenisti : dignare igitur

& gratiam
specialem à
Domino ,

S. Cyrill. in
Jo. l. 12. c.
18.
S. Th. lect.
5. in 20.
Jo.

S. Gaud.
loc. cit.

cum gloria
singulari.

tur tueri peccatorem, pro quo pariter amabile latus illud apertum fuit.

12. Ignoscite, Auditores, evagationi cuiuspiam ultra propositum meum, sed non ultra justum affectum. Jam rediens in orbitam ita concludo: Dicendum omnino est, peculiariter charum Servatori fuisse Thomam, cum tanta amoris teneritudine, tamque singulari favore habitus fuerit. Jam nunc ego firmiter mihi persuadeo, hoc aliqua parte præmium anticipatum fuisse generositatis in fidei confessione. Eam Divinus Magister alias jam exploraverat, quando ante suum ex hoc mundo abitum Discipulis enuntiaverat, sibi deliberatum esse in Judæam ire: tunc omnes eum dehortati sunt, oppositum consulentes: *Rabbi, inqueiebant nunc quærebant te Judæi lapidare, & iterum vadis illuc?* Verum intrepidus, ac animosus Thomas, *Eamus & nos, ad reliquos conversus agebat, & moriamur cum illo.* Nondum plenam illam acceperat fortitudinem, quæ postmodum omnibus Apostolis infusa est in visibili Spiritûs Sancti adventu: nihilominus jam tunc aspectu mortis minimè terrebatur: *Eamus & nos, & moriamur cum illo.* Sic est: ito, ô generose Apostole, ito; sed vita tua nimis pretiosa, plurimisque gentibus necessaria, conserve-tur.

13. Morieris, ô Thoma: morieris pro JESU, & quemadmodum tu vivens manum tuam in ejusdem latus insinuasti, sic JESUS ipse in generoso martyrio tuo per barbarorum crudelitatem penetrabit in latus tuum. Illa lancea, quæ in pe-

ctore JESU viam aperuit, qua tu ad Cor ejus penetraisti, aperiet in tuo latere viam, qua ad JESUM pergat anima tua. Lancea feriebat Christum mortuum, & lancea te vivum feriens, mori te pro Christo faciet. Tempus illud veniet; sed modò non est illa hora. Parthi, Medi, Persæ, Hiercani, Brachmani, Æthiopes, Abyssini, Brasilienses, Indi, à te fidem expectant, à te vitam præstolantur. Mediis in regionibus adeò barbaris, & incultis, opus erit animositate tua, qua JESUM crucifixum, ac resuscitatum confitens, & annuncians, integrum aliquem mundum subjecies ejusdem Cruci, & gloriæ Resurrectionis. Certè Scriptores Ecclesiæ sanctæ audent asseverare, solum Thomam tot populos ad Fidem convertisse, quot nec omnes alii simul Apostoli converterunt. Apostolus revera de Fide optimè meritis inter omnes alios, cum fuerit inter omnes in credendo promptissimus, in fidei confessione generosissimus, & in ea promulganda felicissimus. O Sancte Apostole! dignare vel inde è cælo elevare voces tuas, & edoce cor meum: dignare vobis meis adesse, ut aliorum cordibus JESUM possim annunciare: dignare tot meis Sodalibus assistere, qui tuis vestigiis insistentes, in barbaris regionibus eandem fidem promulgant, quam tu primus ibi promulgasti: extende super nos omnes manum illam, quæ semel in latere Christi Domini consecrata, si super nos extendatur, nos pariter beatos reddet in Regno Servatoris JESU. Fiat!

Vide Sophron Me. taphrast. Euseb.

S E R M O XCVI.

Futurum est autem, ut quicumque remanserit in domo tua, veniat, ut oretur pro eo, & offerat nummum argenteum, & tortam panis, dicatque: dimitte me, obsecro, ad unam partem Sacerdotalem, ut comedam buccellam panis 1. Reg. 2. 36. finis Capitis.

A R G U M E N T U M.

Malè parta malè dilabuntur: seu, divitiæ injustè comparatæ tandem inopiam afferunt.

Heli familia depauperatur

1. **P**ost alias comminationes Heli à Viro Dei fatidico prædictas, tandem sermo concluditur subjuncta adversus infelicem familiam extrema paupertate. Quicumque superstes, ipsi dicebatur, quicumque superstes erit tuo sanguine, supplex veniet ad supremum Sacerdotem

ex alia familia, & rogabit, ut is intercedere pro ipso velit: *Futurum est autem, ut quicumque remanserit in domo tua, veniat, ut oretur pro eo.* Offeret etiam, more hominum pauperiorum, vilem nummulum, & parum panis: *Ut offerat nummum argenteum, & tortam panis, & humiliter obsecrabit,*

crabit, ut modicam partem emolumentorum Sacerdotalium obtineat, & inde pauperem vitam conservare queat: dicatque: *dimitte me, obsecro, ad unam partem Sacerdotalem, ut comedam buccellam panis.* Verbo, divitiæ, per nefas comparatæ, nunquam profunt. Illi multa rapuerant jam ab hoc, jam ab illo, & ecce, domus eorum ad extremam inopiam redacta est: magno sanè terrori multis, etiam hodiedum eadem semitâ ambulantes.

2. Imitantur non pauci Philippum quemdam, qui, cum Athenis obsignatum pluribus in sacculis thesaurum, jussu Lysandri Lacedæmona portandum, accepisset, sacculos inferiùs in fundo, ubi sigillum non erat, dexterè aperuit, è singulis partem concreditæ pecuniæ surripuit, scissuras resaruit, &, quasi nihil attentatum fuisset, crumenas ad manus destinatas consignavit. At miser non cogitavit, monetas esse numeratas: unde mox detecta fraude ad Ephorum tribunal adductus, atque tam ad vitæ, quàm ad raptæ pecuniæ jacturam condemnatus est. Equidem facile est procuratoribus è quovis loco cujusque computi quidquam subtrahere: facile opificibus paucillum supra justum pretium à singulis incautis emptoribus emungere: facile mercatoribus, aliquid in quolibet pondere, in quavis mensura clepere: quin & facile Nobilibus, aliquid in debitis, & expensis suis violentia quadam surripere. Verùm Deus exactè novit omne pondus, omnem numerum, omnem mensuram, neque fallitur in pondere, numero, & mensura. Quid autem illis demum accidit? Id, quod infelicibus apibus evenit. Malpigijs, & Dominus de la Grewè exactissimorum Microscopiorum ope observârunt, in superficie florum esse minutissimos quospiam globulos, aciem oculi fugientes, & humorem viscosum continentes. Apes duobus in posterioribus pedibus instructæ sunt subtilissimis fusciniis, ceu forcipibus, non nisi vitrorum illorum beneficio distinguendis. Jam quando apes pabulum evolant, & ad colligendos thesauros suos undique circumvagantur, flores omnes visitant, omnia perquirunt, istisque duabus minutissimis forcipibus suis globulos illos perrumpunt humorem illum auferunt, eoque fructu, non observato ditescunt: exinde commodissimas domunculas suas construunt, dulcissimâsque dapes conficiunt. Sed infelicem laborem! inauspicatam rapinam! post tempus aliquod potentior manus eas aggreditur, ædículas expilat, & omnia spolia simul aufert: ipsæ suâ cerâ, melle, ac nisi fugiant, etiam vitâ privantur. Ita pariter divitiæ desinunt malè acquisitæ, tametsi multis minutis furtis collectæ jam

huic, jam illi, modò in hac, modò in illa occasione damnum insensibile intulerint.

3. Hujus rei ratio, quam à priori vocant, assignari difficulter potest. Interea dicere licebit, eum, qui per injustitias ditescit, plerumque pluribus vitiis scaterere, &, quæ per unum vitium colligit, ea per alia vitia facilè rursus dissipare. Nero thesauros, quocunque poterat, scelere corradebat: apud illum satis erat, esse quem locupletem, ut haberetur delinquens: nulla erat innocentia, ubi non erat inopia: finis omnium litigiorum erat aliquid spoli. Verùm, quemadmodum multa colligebat per iniquitatem, ita prodigè projiciebat per ambitionem: intra non integra tria lustra donabat, & semper indignis supra quinquaginta Coronatorum milliones: unde, sicut *ararium, quod ambitione exhauserat, per scelera sup-* *plin.* *plendum fuit*: ita per injustitiam impletum, per vitia fuit evacuatum. Sed ista ratio non est universalis, & ideo non subsistit. Itaque dici potest, quòd injustus homo domum suam magno pondere debitorum oneret: ista debita ipso vivente vel non apparent, vel judicem fugiunt: labente autem tempore vocem adeò elevant, ut audiantur. Denique res desertur ad judicem, qui rationem ducit, ut oportet, & ad resarcienda pluribus familiis damna, diruitur, ac dissipatur una familia. Sed neque hoc satisfacit. Ulteriùs igitur dici potest, nimia acquisite avaritiae excacari oculos: hinc ad faciendum lucrum præsens multa expenduntur ad periculosos census, & in fundos non liberos, & eos, qui *Fidei commissi* dicuntur, ita ut postea tandem & lucrum pereat, & integra summa. Sed neque hæc ratio sufficit: ad auctoritatem recurrere oportet.

4. Deus ita res verti voluit, & frequentibus id exemplis demonstrat. Audiamus, quomodo loquatur in Sacris Paginis, ac seligamus effata secundum litteram clarissima, ut eorum de significatione dubitari nequeat. *Audite hoc, ait Amos 8. 5.* *Deus per os Amos, audite hoc, qui contem-* *Deus injusti-* *ritis pauperem, & deficere facitis egenos terræ, tiam punit in-* *dicentes: quando transibit messis: & venundabi-* *opiâ.* *mus merces, & Sabbathum, & aperiemus frumentum, ut imminuamus mensuram, & augeamus siclum, & supponamus stateras dolosas - - - & quisquiliis frumenti vendamus?* Audite, quicunque pauperes affligitis, & ad desperationem adigitis: audite, quicunque ad nummos colligendos frumenti pretium crescere facitis: audite, quicunque mensuras imminuitis, pretia rerum augetis, stateras non sinceras in vendendo adhibetis: audite juramentum Dei: *Juravit Dominus in superbiam Jacob.* Et quid jurat? Jurat, quòd nullam unquam ejusmodi

Injustitiam comitantur alia vitia.

Nero injustè collecta prodigè dissipat.

Iniquè partita sunt veluti debita.

ob injustitias,

Philippus aliquis fraudulentum furtum morteluit.

Injustitiæ minutæ malè percunt,

Ephem. Litter. Ang.

Simil.

De apum la-
bores, &
opes,

peccatorum oblivionem admissurus sit :
Si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum.

Jurat, quòd adeò castigaturus illa sit, ut ejusmodi familiæ redigantur ad luctum, ac desolationem : *Nunquid super isto non commovebitur terra, & lugebit omnis habitatio ejus*

Am. 5. 8. Audiamus iterum eundem Vatem. *Pro eo, quòd diripiebatis pauperem, & prædam electam colligebatis ab eo : sive, quia pauperes injustis litibus spoliastis ; quia merces meliores accepistis, neque pretium debitum reddidistis, pecuniis malè acquisitis ædificia superba exstruetis, prædia coëmetis, vineas plantabitis ; at ego postea faciam, ne domos illas incolatis, ne ex agris illis fructum recipiatis, ne ex vineis illis liquorem gustetis. Domos quadro lapide ædificabitis, & non habitabitis in eis. Vineas plantabitis amantissimas, & non bibetis vinum earum.*

Am. 6. 12. Percutiam, repetit in eodem Propheta Deus, domos potentiorum ruinis, atque alias inferiores divisionibus : *Ecce Dominus percutiet domum majorem ruinis, & domum minorem scissionibus.* Absit, ait apud Abdiam, *Abd. n. 3.* ut dicas intra cor tuum, non esse, qui te prosternere possit : *Qui dicis in corde tuo : quis detrahet me in terram ?* Proh vane ! quantumcunque vel propinquitatibus, vel natalium prærogativis, vel fundis, ac dominiis, vel amicorum favoribus, vel Principum gratiis, elevatus fueris, in terram dejecieris. *Si exaltatus fueris, ut aquila, & si inter sidera posueris nidum, inde detraham te, dicit Dominus.*

5. Paulò aliter id ipsum in Jobo exprimitur. Infelix quidam vomitus, ibi dicitur, omnes thesauros reddet : *Divitias, quas devoravit, evomet.* Notate similitudinis, atque phrasim proprietatem. Quemadmodum in vomitu unâ cum cibo maligno redditur etiam bonus, ita divitiæ per nefas acquisitæ secum auferent etiam illas, quæ justè possidentur. Id, quod experientia demonstrat in quavis civitate, vel oppido : neque difficulter illud videre est, si modò observare lubeat. Exemplum profectò terribile est, quod Sacra Littera proponit in familia Heli. Quis credere potuisset, familiam principem, tam benè stabilitam, cum jure tam pingui primogenituræ, quod erat ad Pontificatum Judaicum, reducendam esse ad incitas, ad paupertatem ? Et tamen certò reducta est ad inopiam : & hoc parum est : redacta est ad mendicitatem : delapsa est in necessitatem, qua supplex Eleazaritarum familiam, æmulam suam, rogare debuit locum lucrandi vel tantum panis, quantum esset ad sustentandam vitam propriam : & hoc in pœnam, quòd injustè pauxillum ab hoc, & pauxillum ab illo rapuerit, &

usurpaverit. Hoc ingenti sanè terrori sit omnibus, quibus est occasio lucris injustis augendi bona sua.

6. Idcirco permittite, ut exclamem : sufficiat vobis, Auditores, quod justum est. Principes, Judices, Advocati, Ministri publici, Leones illos imitemini, qui stragem in Samariæ civitatibus ediderunt. Illi populi agnoverunt, à Deo missos esse Leones. Hic Abulensis quærit, quonam 4 *Reg. 17.* è signo agnoverint, eas belluas Divini *leones lace-* brachii ministras fuisse : ac respondet : *Quia rant, sed non devorant Sa-* *leones isti occidebant viros, & fœminas, & nullius maritanos ;* *cadaver comedebant.* Occidebant, sanguinem fundebant, sed interfectos non devorabant, atque ita sese Divinæ Justitiæ lictores, & executotes esse demonstrabant, *ita justè ager-* quando reos quidem lacerabant, eorum *dum est,* autem cadavera non devorabant. Magna laus est eorum, qui manu gladium portant justitiæ seu legalis, sive vindicativæ, si delicta puniant, at verò delinquentium facultates non devorent. *Occidebant viros, & fœminas, & nullius cadaver comedebant.* Mercatores, opifices, procuratores œconomici, *exemplo* exemplum sumite ab Oliab, & Beseleel, *Oliab, & Beseleel,* duobus illis fabris, aurificibus, gemariis, & architectis, qui Tabernaculum, & Arcam antiquæ Legis confecerant. S. Augustinus eos fuisse pios, & sanctos asserit : *Sancti quoque moribus erant.* Unde verò hoc inferre potest ? ex eo fortè, quòd res sanctas in manibus tenuerint ? Haud arbitror : immò nimis clarè videmus, quandoque sacrosancta mysteria nostra contrectari manibus impiè sacrilegis. Innuit Sacra Pagina, magnas oblationes ab illo populo pro Arca factas, & omnia dona jussu Moyſis eorundem Architectorum manibus concredita fuisse : *Tradidit eis Moyſes omnia donaria filiorum Israël :* & isti, nedum quid ex superfluo sibi reservarent, & sub umbra Sanctuarii illius ditescere vellent, Moyſi dixere : *Plus offert populus, quàm necessarium est :* atque *Exod. 36.* mox addit S. Augustinus : *Sancti moribus erant ; nam poterant, si vellent, multa auferre.* Istud, ô Boni, istud vobis agendum esset in contractibus : cum videtis, quòd alii, vel vobis nimium fidentes, vel mercium valorem non satis intelligentes, plus justo offerunt. vos pretio digno contenti, superfluum recusare, ac reddere deberetis : *Plus offert, quàm necessarium est.* Omnes denique vellem imitari manus Sponsi Sacris in Canticis, quæ tam leves erant, ut veluti torno factæ, ac perpolitæ essent, atque adeò nihil illis adhæresceret : *Manus ejus tornatiles,* Tales omnino sint vestræ manus, leves, mundæ, sanctæ, quæ nunquam facultatibus aliorum inquinantur. Ita fiat ! fiat !

FINIS SECUNDÆ PARTIS.

SER-

SERMONUM

SACRO - MORALIUM

PARS III.

In Primi Libri Regum caput III.

SERMO XCVII.

Puer autem Samuel ministrabat Domino coram Heli, & sermo Domini erat pretiosus in diebus illis : non erat visio manifesta. I. Reg- 3. 1.

ARGUMENTUM.

In omni ætate, & in omni statu subjectio humilis erga superiores conservanda est.

Tertio Capite Libri primi Regum, quod explicare nunc aggredior, nobis exhibetur primò Deus, constitutas adversus Heli Sacerdotem castigationes Samueli patefaciens, secundò Samuel, Heli Pontifici Divinam revelationem insinuans tertio populus, in Heli punitione spiritum fatidicum Samuelis agnoscens. Imprimis aliquæ circumstantiæ revelationis exponuntur. Samuel adolescens in Templo ministrabat sub obedientia, & ad nutum Heli Sacerdotis. Ea tempestate pretiosum erat verbum Dei. *Non erat visio manifesta.* En tria sunt membra, quæ curiositati nostræ tria suppeditant dubia : primò, qua tunc ætate dicendus sit fuisse Samuel, hîc nomine pueri nuncupatus : *Puer autem Samuel* : secundò, quomodo Divinum verbum tunc pretiosum fuisse dicatur : *Sermo Domini erat pretiosus in diebus illis* : an enim illud non omnibus temporibus pretiosum est ? tertio, dum dicitur : *Non erat visio manifesta*, vel illud intelligitur de vi-

sione seu aspectu Dei : & quis unquam hîc in terra constitutus Deum manifestè vidit ? vel intelligitur de dono Prophetiæ ; & quomodo negari potest, eo tempore Prophetam aliquem in mundo fuisse ? Pertractemus hodie primum dubium, reliquis ad Sermonem proximum reservatis.

2. Authores in valde diversas opiniones abeunt in assignanda ætate, qua Samuel tunc fuerit, cum primam, de qua agimus, revelationem percipit. Philo-
Samuel qua ætate fuerit, dum Deus ipsi primò locutus est.
illum octo duntaxat annorum fuisse censet ; at paucos opinionis suæ sequaces invenit. Josephus Judæus illi duodecim annos tribuit, cujus opinioni Suidas ad-
Philo Antiq. Bibl.
stipulatur, atque Cedrenus, Zonaras, Torniellus, Abulensis, & alii multi, qui tamen in annis Heli dissident. Alii
Theodoret.
volunt, istam revelationem Samueli factam esse anno octogesimo sexto Sacer-
9. 12. S. 1. gnatus Ep 6. ad Magne- sianos.
dotis ; ita Theodoretus : alii anno nonagesimo ; sic S. Ignatius : alii septuagesimo, prout annumerat Mendoza. Illo-
Mand. hic.
rum

rum opinio multas quidem difficultates explicat; ego autem cum Abulense, Serario, & aliis probabilius existimo, id anno Heli ultimo, nimirum vitæ nonagesimo octavo, quo, prout è Sacra Pagina novimus, mortuus est, contigisse. Ad asserendum hoc moveor, dum animum reflecto ad id, quod eo jam tempore, quo Vir Dei, de quo priori Capite secundo differui, venit ad reprehendendum Heli, hic à sacro Historiographo jam senex grandævus appellatus fuerit: *Heli autem erat senex valde.* Istud valde videtur ætatem innuere non nisi decrepitam. Porro credibile est, inter primam, & secundam commonitionem tempus aliquod intercessisse: pariter credibile est, Deum ipsius cordi, ut ad mortem sese compararet, ultimum hunc assultum addere voluisse. Littera ipsa illum adeò grandævum designat, ut præ gravi senectute nihil amplius videret: *Oculi ejus caligaverant, nec poterat videre.* Quapropter perquam probabile videtur, Samuelis revelationem ultimo summi Sacerdotis anno contigisse: quo supposito non potest ea revelatio facta fuisse anno duodecimo Samuelis; etenim iste Heli supremo Judici successit in totius populi regimine, ut adeò primum tertio vicinus lustro fuisset, cum ad tanti momenti officium assumptus esset: atqui verisimile haud apparet, ingentem, totamque Hebræorum Rempublicam judicio sese subdituram fuisse, ac manibus pueri tredecim annorum. Ad hæc, Samuel supremi Judicis fasces tenuit, uti suo tempore comprobabo, triginta & octo annis ante novi Regis electionem: è quo deducendum esset, ab eo clavum regiminis depositum esse anno ætatis quinquagesimo, quæ ætas minor esse videtur, quam ut quis in ea vir senex appellari queat: & tamen uno minimum anno ante gubernii sui finem Samuel ab ipsa Sacra Littera senex dicitur: *Cum senuisset Samuel.*

1. Reg. 8. 1.

3. Ego probabilius arbitror, illam primam apparitionem à Deo factam esse Samueli circa vigesimum quintum ætatis annum, & nō fallor, huic opinioni meæ favet S. Chrysostomus, dum ait, Samueli apparuisse Deum in primæva ætate, seu in ætatis flore, prout ipse semet explicat alibi, quando id accidisse asserit, *antequam ad viriles annos evaderet*: quod haud commodè de adolescentia, sed de juventute asseverandum est. Hac ratioe populi regimen adiisset initio sexti lustri, ætate vegeta, & florida, & in juvene Propheta, cui manifesto cum favore Deus aderat, haud quaquam immatura maximo muneri. Sic ætate sexaginta circiter, ac trium annorum fasces aliis manibus reliquisset; & eadem ætate vir, curis, sol-

3. Chrysost.
1. 5. ser. Ne
desperemus.

licitudinibus, ac laboribus exhaustus, atque defatigatus meritò & esse, & appellari senex potest. Assertioni huic gemina solum difficultas opponi potest: prima desumitur è vocabulo *puer*. Si Samuel juvenis quinque lustrorum fuerit, quomodo *puer* appellari potuit? At enim responsio perquam facilis est; vocabulum quippe *puer* in Divinis Paginis non semper ætatem puerilem significat, sed sæpius etiam juvenilem: David quippe viginti & octo annorum juvenis erat, & certò talis, qui cum Ursis, atque Leonibus decertare, talis, qui regis indui potuit armis Saulis, quin ea recusaret ideo, quod vel nimis grandia, vel nimium gravia essent; sed postmodum rursus ea deposuit solum ideo, quod ejusmodi indumentis assuetus non fuerit: nihilominus ipsi dicebatur: *Puer es.* Ab-
salon jam trigessimum annum egrediebatur, & tamen David loquens de ipso agebat: *Servate mihi puerum Absalon.* Simili-
quin & fortiori, ratione de Samuele viginti quinque annorum juvene dici poterit: *Puer autem Samuel.*

Puer, sæpè
significat ju-
venem.

1. Reg. 17.
33.
2. Reg. 15.
7.
2. Reg. 18.
5.

4. Altera difficultas erui potest è verbis sequentibus: *Ministrabat Domino coram Heli.* Communiter Interpretes hoc explicant: *ad nutum Heli.* Serviebat, ac sollicitè occupabatur in ministeriis Templi, subjectus, atque pendens è nutu senis Sacerdotis: *Coram Heli: ad nutum Heli.* Enimverò ætas viginti quinque annorum, inquiet aliquis juvenum, non amplius videtur ætas ferulæ subjecta, molestisve magistrorum vellicationibus obnoxia? tanta subjectio Samuelem ostendit fuisse puerum timidum, incipientem, & scholis addictum, non juvenem jam adultum, eruditum, regiminisque capacem. Quòd si infelicem nostri temporis morem, & usum considerare vellemus, argumentum istud suo robore non careret; istis namque temporibus juvenes vix dum primam sentiunt in mento lanuginem, & jam plures eorum excutiunt omnes Magistrorum, Parentum, Superiorumque leges; verum iste character est animorum imprudentum, & contumacium, non ætatis, aut sapientiæ cujusdam provectæ. Nimirum in omni ætate, ac in omni statu subjectio humilis conservanda est erga illos, qui nos docent, aut gubernant. Si recalcitremus, & indociles nos exhibeamus, indicium id est non animi magni, sed capitis turbidi, inanis, ac vitiosi. In parte occidentali Scotiæ lacus est, à Cardan. de Cluda fluvio formatus, qui sine ventorum turbine vehementer intumescit, tempestates commovet, & navigia mergit. *Absque ventis ita intumescit, ut naves mergat.* Etsi serenum cœlum sit, aer tranquillus consistat, nullus Aquilonis flatus

Disciplina
in patientes
fuit impru-
dentes,

Subjectio
humilis in
omni statu
servanda est.

Cardan. de
variet. L. 1.
c. 7.

Lacus intumescit absque
ventis.

flatus ingruat, neque vel levis auræ suffurrus afflet; aquæ tamen tumultuantur, stagnum feroces in furias agitur. Effare, superbe lacus, quidnam tibi molestiam creat? quam ob causam adeò irasceris? Itane nullum in te securum esse potest navigium? itane nulla pax à te conceditur littoribus tuis? Quare fremis? quare fluctus tuos in aciem disponis, & ad prælium accendis? Qui non ulterius indagaret, credere posset hanc exoticam esse stoliditatem aquarum illarum, otiosè consistere nescientium, & omnis quietis impatientium; at verò Cardanus, ad occultas manifestæ commotionis causas investigandas curiosè intentus, deprehendit, ejusdem lacus solum esse foraminosum, spongiosum, instar fungorum, ac bitumine refertissimum. Porro bitumen, semetipsum accendens, funestas generat exhalationes, quæ viâ multis in terræ vacuitatibus facile inventâ, aquas illas invadunt, atque totum stagnum in furias agunt. *Est terra ibi fungi instar, & bituminosa, ex qua exhalante spiritu lacus intumescit, & attollitur.* Ita si lacui illi minus esset vanitatis, plus esset quietis. Nimiùm quantum sibi adulatur, sed & semetipsum hallucinatur juvenis, si tumultuosè contra magistros suos insurgens, aut parentum suorum leges excutiens, aut sine ratione in furias excandescens, existimari velit vel magni animi, vel sublimis, & ad dominandum facti spiritus: ipsamet hæc inquietudo manifestè demonstrat, ipsi multum esse bituminis, intus in eo corde vitia ardere, & affectiones, malignas exhalationes occupare caput imprudens, inane, spongiosum, instar fungi. *Terra ibi fungi instar, & bituminosa, ex qua exhalante spiritu intumescit, & attollitur.*

5. E contrario mens verâ sapientiâ, verâque pietate abundans, acquiescit, & humili cum subiectione Superioribus suis obsequitur. *Filii sapientiæ*, ait Sapiens *Ecclesiæ justorum, & natio illorum obedientia, & dilectio.* Proh quot damna homini proveniunt ex obedientia, & subiectione detrectata! quot emolumenta vicissim ex obedientia promptè præstita! Consideremus istam rem in duobus Nobilibus. *Unus est juvenis ille, filius prodigus, de quo Servator in parabola sua loquitur, quod toto patrimonio, ipsum contingente, dissipato, abiêrit ad sordidum austeri cujusdam heri servitium, seque demiserit ad pascendum, custodiendumque sordidum immundorum pecorum gregem. Equidem ego haud miror infelicem ejus mendicitatem; nec enim peregrinans est, quod juvenis, procul patria sua, vivendo luxuriosè, cum anima suam quoque patrimonium consumat: sed il-*

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

lud mihi mirum videtur quod, ad serviendi necessitatem adactus, ad tam vile ministerium sese abjiciat. Eccur non potiùs ad ædes Nobilis cujuscumque concedit, atque munus aliquod honestius ambit, ut V. G. secretis ab Epistolis famuletur? Dicetur, eum Epistolarum ritè conscribendarum incapacem esse. Quare non vadit in tabernam alicujus Mercatoris ad officium rationarii? Dicere oportebit, eum duas expensorum, & acceptorum computare rationes nescire. Eat igitur ad equile Principis, & nobiliorum inter equifones locum ambiat. Respondetur, eum equi dirigendi inexpertum esse. Saltem inter milites conscribi petat. Reponi poterit, ei non esse animum ad stringendum gladium. An ergo fieri potuit, ut in domo nobili, ac divite educatus, ad aliud non sit aptus, nisi ad sordidi gregis custodiam? Omnino, Auditores, hoc fieri potuit, & paulò post ejus rationem percipietis; nunc autem relinquamus illum sub quercu sedentem, macilentum, & famelicum, suspiria sua cum miselli gregis sui grunntibus commiscentem; interea verò progrediamur ad observandum ex opposito *Obedientiæ* Nobilem alterum, Planetis imperantem, *imperat-* & ipsius quoque Dei obsequio fruientem. *stris,*

6. Josue hic est, qui, ad lumen exercitui prorogandum, ne nox ultimum victoriæ complementum è manibus eripiat, ipsius face Solis utitur; ecce enim sub vexillis magni hujus Ducis, obsequiosi militantes maximi Planetæ radii. *Stetit itaque Jos. 10. 13. que Sol in medio celo, & non festinavit occumbere spatio unius diei. Non fuit antea, nec postea tam longa dies.* Ego meam admirationem non in diei longitudine figo, sed in ipsa loquendi forma, qua sacer Codex nobis testatur, voci Josuæ Deum obedivisse: *Obediente Deo voci hominis.* Ista locutio sanè *ib. v. 14.* nimium asserit. Enimvè dicatur, isthoc ab illo Duce impetratum esse prodigium: dicatur, Deo solem obedivisse; verum quod Josuæ Deus obediêrit, nimium videtur. Itane gratia, ut appareat speciosa, per obedientiam delineatur? Quid ejusmodi per metaphoram innuitur? Id Faustus Præsul Rhegiensis paulò post suis dicet Monachis: nos interea Filium prodigum videamus, juvenem in ædibus paternis, atque pariter Josuam videamus, juvenem in tabernaculo Moyse, qui locò patris illi fuerat. Ille, ait S. Petrus *S. Chrysost. ser. 1.* Chrysologus, *vivendi cupit libertate gaudere:* in paterna domo debitam patri subiectionem excutit, consilia respuit, jussionibus ejus non obedit, atque, dum non agit, quæ filii sunt, filii juribus, ac favoribus excidit: *Prærogativam filii meruit non habere:* in litterarum studiis nil proficit, artes

Zec. 9. 1.

Inobedientia
parit multa
damna,

Lac. 15. 15.

Prodigo ex-
perio,

Josue teste.

Jos. 10. 13.

ib. v. 14.

S. Chrysost.

ser. 1.

artes nobiles, & equestres non addiscit, generosum spiritum non capit, nobilis educationis fructum non refert, qui bene educati obsequium patri negavit: & quod plus est, justa Divinae Providentiae dispositio fuit, quod immundis animalibus servire debuerit, qui filialis pietatis dictaminibus obsequi noluit: *Ut serviret cœnoſo pecori, qui pietati sanctæ parere contempsit.* Ita frequenter desinunt illi juvenes, qui modestos humeros jugo superiorum suorum submittere recusant. *Ad talem contractum pervenit, addit allegatus Orator aureus, qui parentum debitum nescit solvere, qui vicem nescit redhibere generanti.* Sed pro quam diversa fuerunt Josuæ dictamina! Hic in optimo juvenilis ætatis suæ flore Moyſi assistit cum obsequio servi, cum affectu filii: difficilia ejus mandata expedite accipit, gravia negotia alacriter subit, omnia promptè exequitur: Moyſes ipsum cum hoste jubet conſligere; & conſligit: jubet ipsum explorare regiones hostiles; & explorat: agitur, ut quadraginta, & pluribus diebus verſetur in montis cacumine; & non regreditur: res est, ut nunquam è tabernaculo prodeat; & non prodit. In prælio pertinax est hostium oppositio: in hostili regione gravissimum periculum: in monte diuturnum jejunium: in tabernaculo mora fastidio plenissima; neque tamen istæ difficultates labefactant ejus obedientiam. Moyſes jubet: Josue obsequitur, atque, dum alii unà conjurant adversus regimen, Josue opponit se usque ad lapidationis periculum. Verbo constanter, & in quavis occasione *Fecit Josue, ut locutus erat Moyſes.*

7. Ecce modò, quam ob causam, cum sistitur Sol, sublimen hanc gratiam Deus explicet per obedientia metaphoram: *Obediente Deo voci hominis:* ut nimirum inde discamus, quod, si in obedientia erga homines perseveremus, per hoc eò usque promoveamur, ut aliquo modo Deus ipse nobis obediat. At verò jam tempus est, ut Audiamus & Faustum. *Quanto humiliores, & obedientiores fuerimus Præpositis, & Patribus nostris, in tantum obediet Deus orationibus nostris.* Jam modò prodite, ô libertini juvenes, ac medios vos sistite inter juvenem libertinum, ad sordidam immundorum pecorum custodiam redactum, & juvenem obedientem, eò usque elevatum, ut ipsum Deum habeat suorum desideriorum executorem: edicite, utrum amborum feliciorum existimetis: postmodum ego vobis cum Chrysologo dicam: *His edocti, instructi talibus, maneamus in domo patris, matris in gremio perduremus, cognatorum constringamur amplexibus, viscera nos paterna constringant, ne nos ad supradicta mala pertrahat adolescentiae miseranda libertas. Sepiat nos paterna reverentia, matris componat affectio.*

His videlicet ab exemplis obedire discamus in omni ætate, in omni statu, in omni fortuna. Sit rigidus Magister, austerus Pater, suspiciosa Mater, ferox Patruus, severus Avus, superbus Herus: sint correptiones pungentes, iustitiae graves; vos charam semper tenete subjectionem, cujus vincula sunt, asserente Spiritu Sancto, catena, seu torques Paradisi, nexûsque salutis. *Erunt tibi com- pedes ejus in protectionem fortitudinis - - Decor enim vita est in illa, & vincula illius alligatura salutis.* Sinite dyscolos, ac malè moratos juvenes tumultuari, & pervicaciter insurgere ad rumpenda vincula, ad excutiendum jugum Superiorum suorum, dicentes: *Dirumpamus vincula eorum, & proijciamus à nobis jugum ipsorum.* Vos autem non ita; sed per subjectionem pergite ad triumphum; nam *Vir obediens loquetur victoriam.* Advertite mentem ad vocabulum *Vir:* non ait: *Puer,* non ait: *Adolescens,* sed *Vir;* quia, quantumcunque progressi fuerimus in annis, semper gloriosa de nobismet ipsis victoria erit nostra obedientia. *Vir obediens loquetur victoriam.*

8. Ex hucusque dictis satis utique persuasum habebitis, Auditores, quod nulla sit vis argumento, contra meam assertionem allato quoad Samuelis annos, nempe: Samuel obediebat, & à nutu Heli totus pendebat: *Ministrabat coram Heli: ad nutum Heli:* ergo puer adhuc erat: ergo non erat ætate viginti quinque annorum. Nequaquam ista valet argumentatio; sed potius ita concludendum est: Samuel, quia pius, & prudens erat, quamvis adultiori jam ætate, quamvis animo maturus, quamvis magno præditus intellectu, & habilis cujuscunque regiminis, promptè tamen obediebat seni, eique cæco, & fastidioso, qui locò patris ipsi erat, magistro, ac directori suo: itaque nos pariter Christiana cum humilitate decet obedire magistris, parentibus, ac superioribus nostris. Id, quod S. Paulus innuit, ubi quibusvis insinuat: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* *Omnis anima,* inquit: seu dives, sive nobilis, sive provectus annis sis, subjici debes superiori, qui tibi præcipit, magistro, qui te docet, parentibus, avis, tutoribus, qui te gubernant. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Voluntaria, & hilaris sit ista subjectio: dirigatur ad ipsum Deum, ita volentem, ad conscientiam, ita dictantem: *Subditi estote non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.* Sic agentes exemplum Samuelis imitabimini juvenis, cujus humilis subjectio nobis, ante Divinam revelationem, à Sacra Pagina proponitur. *Puer autem Samuel ministrabat Domino coram Heli.*

S E R M O XCVIII.

Et sermo Domini erat pretiosus in diebus illis : non erat visio manifesta. 1. Reg. 3. v. 1.

A R G U M E N T U M.

Pium desiderium videndi Deum excitatur.

1. **E**Rgône non omnibus temporibus Dei sermo pretiosus erat ? Ecquis autem dubitet ? Certè Sanctus David æquiparat verbum Dei maximis divitiis : *In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis.* D. Ambrosius illud appellat aurum Apostolicum : *Apostolicum illud aurum probatur.* Illud à Deo venit : ad Deum ducit : Deum in corda nostra affert, & corda nostra ad Deum transfert. Quomodo igitur, cum semper sit pretiosum, eo tempore pretiosum fuisse dicitur ? *Sermo Domini erat pretiosus in diebus illis.* Facile hoc dubium est, & responsio communis : isto quippe in loco, quod pretiosum dicitur, rarum esse intelligitur. Abundantia rerum pretia minuit, raritas autem auget ea. *Semper abundantia contumeliosa in semetipsam est,* ait perbenè Tertullianus. In regione quapiam, eodem teste, aurum præ abundantia vilefcebat, ut in catenas, & compedes maleficorum aptaretur, atque adeò divitiis amplioribus obruerentur, qui delictis pluribus, aut gravioribus onerabantur. *Apud Barbaros quosdam, quia vernaculum est aurum, & copiosum, auro vinctos in ergastulis habent, & divitiis malos onerant, tantò locupletiores, quantò nocentiores.* E contrario ferrum, atque vitrum in partibus Indorum, ubi non habentur, maximi æstimantur. Eum in sensum Poëta cecinit :

Rara juvant : primis sic major gratia pomis ;
Hybernæ pretium sic meruere rosæ.

Mart. l. 4. Pari ratione hîc dicitur : *Sermo Domini erat pretiosus, id est, rarus in diebus illis.* Fortè toto Judicium tempore non invenies plures, quàm duos, aut tres Homines, qui populo Divinam voluntatem vaticinati fuerint : invenies quippe Debboram quarto Judicium Prophetissam : invenies Capite sexto Vatem, quem D. Augustinus arbitratur Angelum fuisse, non Hominem : invenies Annam, Samuelis Matrem, in Libro primo Regum, quæ vaticinata quidem est, sed occultè tantum, ac privatim, ut ita dicam, non publicè, ut ipsam populus ceu Vatem Divinam agnoscere potuisset : ac demum invenies Virum Dei, qui venerat ad reprehendendum Sacerdotem Heli : atque

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

de hoc etiam Propheta, quemadmodum jam aliàs audistis, dubitatur, an verè homo fuerit, an autem Angelus. Itaque non sine ratione dicitur, eo tempore vaticinia perquam rara fuisse cum & paucissimi Prophetæ fuerint, & ipsi non nisi rarissimè vaticinati sint. *Sermo Domini erat pretiosus in diebus illis, id est, rarus.*

2. Pergit Sacra Littera : *non erat visio manifesta.* De quam autem visione loquitur ? Si de visione *Essentia* Divinæ, num forsan asseverari poterit, quòd unquam aliis temporibus illam homo quispiam viderit ? Novi equidem, ab Angelico, Durando, Soto, & aliis quibusdam Scholasticis, eam prærogativam concedi Moyfi : quorum opinioni favet S. Ambrosius, S. Basilius, & ex parte Divus etiam Augustinus. Alii eandem assignant Apostolo Paulo : alii extendunt eam ad alios quoque Divos, & omnes isti, per doctrinæ consequentiam, eandem gratiam tribuere constringuntur Sanctorum Reginæ Sanctissimæ Virgini MARIÆ. Pro Moyse tria Divinarum Paginarum effata adducunt. In Exodo legitur : *Loquebatur autem Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum.* In Libro Numerorum legitur : *Ore enim ad os loquor ei, & palàm, & non per ænigmata, & figuras Dominum videt.* In Exodi Libro rursum legitur, à Deo dictum esse Moyfi : *Ego ostendam omne bonum tibi.* Quòd Moyfi Deus loquatur facie ad faciem, ut amicus amico : quòd Moyfes Dominum aspiciat manifestè, & non inter ænigmata, & figuras ; quòd ipsi ostendatur omne bonum ; apertissimè videtur insinuare, Moyfi venti factam esse gratiam aspiciendi clarè Divinam Essentiam. Pro D. Paulo dux sententiæ allegantur ; prima ipsiusmet in Epistola, qua de se scribit Corinthiis : *Raptus est in Paradisum, & audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui : altera ejusdem est, dum in Actis Apostolorum sermonem à Christo factum ad se in Conversione sua referens, eum hisce verbis inserit : Ad hoc enim apparui tibi, ut constituam te ministrum, & testem eorum, quæ vidisti.* Paulus igitur in Paradiso fuit : ibi res humanâ lingua

in enarrabiles accepit : ipsi Deus apparuit : ipsum Deus testem voluit eorum , quæ vidit , atque gentibus annunciare debuit ; itaque Divinitas ipsa spectandam ipsi sese dedit. Aliis Pro Sanctis Homínibus exiguæ congruentiæ recensentur ; pro Sanctorum Sanctissima verò fortissimè pugnat argumentum illud , à Theologis receptum quòd ipsi nulla prærogativa , cuiquam Beatorum concessa , deneganda sit : unde quisquis affirmat , aut à Moyse , aut à Paulo , aut ab aliis adhuc in vita conspectum esse Deum , multò magis id asseverare debet de Beatissima MARIA , adhuc vivente.

3. Ista quidem doctrina non caret sua probabilitate ; verum cum Cajetano , Cornelio à Lapide , Catharino , Molina , Cajetan. & Arriaga , multisque aliis , & Sacrarum à Lapide. Litterarum Interpretibus , & Theologis , existimo , probabiliorē , atque Divinis Ex. 33. Eloquiis , & authoritati Patrum conformiorem esse sententiam oppositam. Hic Cor. 12. Molin loc. cit. Arriag. lic. cit. Vasp. Suar. Toletus.

præter Christum , & Deiparam.

Exod. 33. 20. Jo. 1. 18. Jo. 6. 46. 1. Tim. 6. 16.

Gen. 31. 30.

Judic. 6. 22.

tur formulis universalibus , dum ajunt : *Non videbit me homo , & vivet. Deum nemo vidit unquam. Non quia Patrem vidit quisquam , nisi is , qui est à Deo , hic vidit Patrem. Quem nullus hominum vidit.* Quòd si Deus non videatur ab homine , super terram vivente : si nemo hominum videt unquam Deum , præter solum Christum ; profectò non viderunt eum alii , cum non appareat sufficiens ratio quemquam excipiendi à formulis loquendi tam generalibus. Quando Deus , ut audivimus , Moyse locutus est *facie ad faciem* , & amica cum familiaritate , id intelligendum est , uti percipietis in alio loco , de Angelo , qui Moyse Deum exhibuerit : & hic ipse se in specie materiali , & corporea præsentavit , non autem in substantia sua spirituali. Sic agebat Jacob de semet ipso : *Vidi Deum facie ac faciem* : & pariter Gedeon dicebat , se vidisse *facie ad faciem* Angelum illum , qui subter quercum sedens ipsi locutus erat : & utrique spirituales illæ substantiæ sub specie corporea , & humana ostensæ sunt. Quid , quòd ipse Moyse eadem occasione , qua tam familiariter agebat cum Deo , postulaverit aspicere veram ejus faciem :

Ostende mihi faciem tuam ? Igitur eam non videbat ; immò Deus repulsa petitione ^{Exod. 33. 13.} ejus apertè dixit illi , quòd adhuc vivens ipsum non visurus esset : *Non poteris videre faciem meam ; non enim videbit me homo , & vivet : & iterum : Videbis posteriora mea ; faciem autem meam videre non poteris.* Dum ipsi promissa omnis boni manifestatio est , obscura hæc fuit in terra nubes inter , & nebulas , clara verò duntaxat in Cælo. Totum hoc argumentum eruitur à SS. Dionysio , Bernardo , Hieronymo , Augustino , ac aliis , qui videri possunt apud Molinam.

4. Paulus Apostolus non dixit , à se visam esse Divinitatem , sed solum , se raptum esse vel in corpore , vel in spiritu , in Paradisum : ad cuius assertionis veritatem sufficit , quòd illuc raptus fuerit , ubi erant Angeli , & alii Beati Cælites , ad ea videnda , & audienda , quæ tam nobili in theatro humanâ linguâ erant ineffabilia , licet seorsim , & à visione beatifica separata considerentur. In ejus conversione nil aliud è Sacro Contextu desumitur , quàm quòd Paulo gloriosa Servatoris Humanitas ostensa fuerit. Et verò Paulus ipse , postquam eandem apparitionem narraverat , & suas revelationes ad Corinthios perscripserat , ad Timotheum scribit , nunquam Deum visum esse ab ullo homine , puro , & hinc interris agente : *Quem nullus hominum vidit ; nec apparet , ipsum hoc scripturum fuisse , si paulò prius ipse Deum vidisset.* Alios homines sanctos quod attinet , si quis asserat , illis hinc in terra claram Divinitatis visionem concessam esse , forsan id è quibusdam eorum raptibus ecstaticis colligit ; at ex istis ab allegato Molina potius oppositum astringitur ; visio quippe Dei , secundum propriam suæ naturæ exigentiam , non abripit animam ab aliis operationibus. Siquando anima quæpiam elevetur ad aspiciendum Deum , ab hoc accipit lumen aliquod supernaturale , à Theologis dictum *lumen gloriæ*. Lumen istud intellectum roborat , animam illustrat , & facit , ut omni cum facilitate , tranquillitate , & quiete hæc Dominum Deum suum videat. Istud lumen animæ servit ad videndam rem divinitus objectam , quemadmodum lux oculo servit ad aspiciendas res alias. Prout ista , sic & illa visio hominem non reddit attonitum , stupe factum , aut aliarum operationum , & cogitationum incapacem. intellectus. Iste lumine amictus , non opus habet aliis potentiis , quæ subveniant , non commovet phantasiam , non convocet spiritus , aut sensitivos , aut vitales , qui adjuvent ipsum , atque sustentent. Supernaturale prorsus donum est ejusmodi lumen ; animæ verò , hoc dono præditæ , ejus ope

ope tam naturale, tam proprium, ac tam facile est videre Deum, ut nihil magis: hinc eodem tempore penitus libera remanet & ad alias cogitationes concipiendas, & ad alias res tractandas. Secus accidit in aliis revelationibus, quæ plerumque visionibus exoticis conjunctæ sunt, ac vehementi commotioni spirituum vel in ardua rei cujusdam intellectualis contemplatione occupatorum, vel quasi otiosè derelictorum, ne sint impedimento: hinc ecstases proveniunt, in quibus anima in quamdam cogitationem, aut affectum unice intenta, ac penitus absorpta, ad alias functiones inhabilis evadit. Quam ob rem bene dicitur: Anima raptâ, ecstasica, & aliquo modo extra se ipsam est: igitur Deum non videt *facie ad faciem*; nam si illum videret, exornata esse deberet lumine gloriæ, saltem transeunte, & per hoc roborata Deum videret, quin in ecstasin, & extra se raptâ esset.

5. Ex hucusque dictis meritò colligitur, adducta verba: *Non erat visio manifesta*, non intelligi de visione beatifica, quæ nunquam ulli hominum (si Christum certò, & probabiliter ejus Matrem Virginem excipias) hinc in terra viventi concessa esse videtur: præterquam quòd ex ipso contextu haud obscurè desumatur, sermonem esse de vaticinio, seu Prophetia; nec enim Sacris Litteris inusitatum est, Prophetias appellari visiones, ac Prophetas dici Videntes. *Visio Abdiæ. Visio Isaïæ. Eamus ad Videntem, &c.* Verum hinc alia difficultas occurrit. Quomodo dici potest, nullum tunc vaticinium fuisse, cum noverimus, iis temporibus & Annam vaticinatam esse in suo Cantico, & Virum Dei in sua reprehensione: Responsio facilis est. In allegatis verbis non negatur omne vaticinium, sed solum negatur manifestum: *Non erat visio manifesta*: quibus quasi innuitur, Deum illo tempore Prophetis res futuras non revelasse ea cum luce, & claritate, qua jam superioribus, ac posterioribus temporibus varia manifestaverat; aut certè populo noti non erant isti Prophetæ. *Non erat visio manifesta.*

6. Sacro Themate sic explanato, nobis jam superest, ut fervidum in nobis exardescat desiderium visionis illius manifestæ, quæ Beatis in Cælo reservatur, chara visio, quæ perfecto erga summum Bonum amorì juncta, plenam constituet nostram felicitatem. Absque visione Dei Cælum non esset Cælum: absque visione Dei Cælum denique fieret Infernus: & verò mentem, Auditores, mecum reflectite super verba, à Christo in Cruce dicta bono Latroni, prius agonum, ac postea etiam triumphorum socio. *Hodie,*

inquirebat, mecum eris in Paradiso. Quo-^{Luc. 23.}
modo verum istud asseri potest? Nonnulli apud Maldonatum interpunctionem immutant, atque legunt: *Amen dico tibi hodie: mecum eris in Paradiso*: Hodie tibi dico, te suo tempore mecum in Paradiso fore. Verum haud integrum nobis est interpunctionem Vulgatæ ex arbitrio transponere; nam alioquin frequenter accideret, ut non Divinæ paginæ sensus explicarem, sed in divinam Paginam nostros sensus introduceremus. Ad hæc ejuscemodi explicatio in Contextu frigidissima apparet; etenim Latro contritus à Christo misertordiam rogat illo pro tempore, quo venturus est ad Judicium. Si Dominus respondisset: hodie dico tibi: alio tempore mecum eris: gratiam valde languidè promississet: ubi è contrario magna cum emphasi dicebatur: Hodie tibi conferre volo, quod post multa sæcula referre desideras. *Quid me*, sic Eusebius Emissenus perbenè commentatur: *quid me, o fidelis meus comes, & aunicus tanti testis triumphi, tantopere exorandum putas, ut in die judicii mei meminerim tui? Hodie mecum eris in Paradiso.*

7. Euthimius, aliique Græci asserunt, animam felicitis Latronis ipsa die mortis translata esse in Paradisum terrestrem. Verum neque hoc asseverari potest; imprimis enim perquam probabile est, aquis Diluvii cuncta vestigia Paradisi terrestris ablata fuisse. Dein locus ille destinatus erat ad delicias animarum, corporibus junctarum, non autem separatarum. Ad hæc ista sententia fundatur in errore Græcorum illorum, qui putabat, Justorum animas nunquam Cælum ingressuras esse, nisi post assumpta rursus corpora sua, perceptamque benignam in finali Judicio sententiam. Denique certum est, Christum post obitum suum extemplò ad Limbum descendisse Patrum. Itaque si fortunati Latronis anima Christum ad eundem locum non comitata fuisset, asseri non posset, eam fuisse cum Christo, ac vera non esset Divina promissio: *me- cum eris*. Alii dicunt, hoc ipsum, esse cum Christo, esse Paradisum aliquem, & verum dicunt in sensu mystico, & moralì; sed litteræ difficultatem non solvunt. Quis igitur locus fuit, ad quem Latronis anima post mortem transiit? Respondeo cum Maldonato, Cornelio, atque aliis, eam transiisse ad Limbum Patrum. Sed Limbus ille locus erat subterraneus, atque adeò Infernus: hinc etiam de Christo dicimus: *Descendit ad inferos*. Quòd si verò infernus fuerit, quomodo Paradisus esse potuit? quomodo verum fuit: *Hodie mecum eris in Paradiso*? Fuit omnino verissimum, respondet Cornelius hic, melius à Lapide; quia descendens illuc

Visio Dei
facit Cœlum.

Servator Dominus & Latroni comiti, & aliis animabus sanctis, ibi congregatis, ostendit suam Divinitatem, ab ista quasi removet siparium, atque fecit, ut illi jam tunc inciperent videre Deum *facie ad faciem*: ubicunque autem Deus aspicitur facie ad faciem, ibi Paradisus est. *Christus rerum sortes mutavit; fecit enim, ut Limbus esset Paradisus, ut inferi essent superi, ut infernus esset cœlum; ubi enim est Christus, ibi est Paradisus: ubi est visio Dei, & beatitudo, ibi est cœlum.* Proh quantum bonum appellare decet hujusmodi visionem, quæ par est, ut vel Infernum vertat in Paradisum!

8. Jam si verum hoc est, prout non nisi verissimum est, quid nos agimus? cur non omnibus votis nostris tantum ad bonum aspiramus? Nos, inquam, qui tanto incommodo, tanta aviditate, tantis impensis, per nives, & glacies, per mille difficilis itineris pericula, longinquas etiam in civitates abimus, ad videndum vile quodpiam in theatro spectaculum, nobile torneamentum, equestrem ludum, & ad videndum Deum neque pedem movemus, neque suspirium? De Eudoxio Philosopho Gassendus commemorat, quod Solem propius aspicere tam avidè desideraverit, ut sæpius contestatus fuerit, se libenter comburi velle,

Gassend.
Phil. Epic.

si Solem exactè intueri posset. Aspiciebat nimirum radios pulcherrimæ lucis, ab illo in terras effusæ: videbat etiam tot elegantes scenas diversorum Phænomenorum, ab illo in aëre depictorum: intuebatur ordinatissimos colores in tot floribus, tot herbis, tot plantis, & arboribus, quæ educantur in campis; & intra seipsum totus attonitus inquiebat: quanta venustas erit illius corporis, quod in tanta distantia tantam pulchritudinem aliis corporibus infundit? O quàm felix, qui propius illud intueri potest! Non, mihi non displiceret vel in cineres redigi, si mihi paucis momentis è propinquo Solem exactius inspicere posse daretur. Quid nobis, ô Charissimi, de Sole Divino dicendum? Exigui pulchritudinis ejus radii sunt, quotquot pulchritudines aspectum nostrum afficiunt: & nos in istas absorpti, nihil de illa, nihil desideramus. Ah! evigilemus, desideria nostra accendamus, hîc absque mora nos ad pedes prosternamus illius Domini, quem illic aspicimus Sacratissimarum Specierum velamine coopertum, eumque suppliciter obsecremus: ut aliquando sese nobis aspectandum facie ad faciem præbeat, perfectè revelatum in Cælo, ubi demum erit visio manifesta.

S E R M O XCIX.

Factum est ergo in die quadam, Heli jacebat in loco suo, & oculi ejus caligaverant, nec poterat videre. 1. Reg. 3. v. 2.

A R G U M E N T U M.

Inveterata consuetudo difficulter relinquitur.

1. *Factum est.* Ista locutio, Sacris in Litteris perfrequens, formula conjunctionis est, quæ in idiomate Hebraico multum elegantiae continet, in lingua verò Latina, & Italica redundat. *Heli jacebat in loco suo*: utrùm jam obdormiêrit, incertum est. Verbum Hebraicum *Sacab*, in cuius locum Vulgata substituit verbum, *jacebat*, significat etiam dormire. Illæ formulæ: *Ecce nunc in pulvere dormiam*, Jobi: *Si dormiatis inter medios cteros*, Davidis: *Terram, in qua dormis, tibi dabo*, Geneseos: *Samuel dormiebat: Revertere, & dormi*, Capituli, quod explico, omnes in Autographo Hebraico illud ipsum verbum *Sacab* habent. Versio Græca Septuaginta Interpretum legit: *dormiebat*. Si dormiêrit, levissimus fuit ejus somnus; certum quippe est, quod Heli mox, ubi Samuel ante ipsum sese stiterat, agnoverit intellexerit, atque responderit, uti percipietis. *In loco suo*: puta, in cubiculo

suo, quod erat vel in atrio Tabernaculi vel saltem adeò vicinum, & contiguum Templo, ut, si Senex loqueretur, audiri facillè potuerit, velut è Contextu colligitur. *Et oculi ejus caligaverant, nec poterat videre.* Ista verba non unam difficultatem continent. Si oculorum caligo tantopere increverit, ut Senex nil amplius videre potuerit, utique cæcus ille fuit: & tamen argumenta sunt opposita, quibus evincitur, quod viderit. Imprimis ille nihil ominis erat supremus Judex, & Rector populi: ergo cæcus non erat; etenim cæcus haudquaquam idoneus esse videtur ad regimen. Id equidem verum est, quod subditi sæpenumero cæcum esse Superiorem suum desiderent, ne delicta ipsorum videat; at postmodo contra omne bonum regimen, dum delicta non videntur, impunita triumphant. Ad hæc, ubi visus deest, abundare suspicio solet; atqui Rector suspiciosus tolerari nequit: ubi

Heli an cæcus fuerit.

1. Reg. 4.
13.Ap. Men-
doz. hic.Georg. Ve-
net. Hist.
Sac. pro-
blem. 44.

ubi suspicio regnat, ne quidem innocen-
tia tuta est. Itaque nimis difficile creditu
videtur, quòd Hebræorum populus, ad
eligendum alium Judicem liber, sponte
Senis cæci regimen tolerare voluerit. Præ-
terea sequente in Capite legimus, eun-
dem Heli certa tempestate versùs viam
publicam prospectasse: *Sedebat super sellam
contra viam spectans*. Si prospectaverit, cæ-
cus non fuit. Et revera cæcus non fuit,
ajunt Hebræorum Rabini, cùmque istis
Georgius Venetus in Historia: nimirum
cæcitas ista, dicunt, erat metaphorica,
ut Heli cæcus mente fuerit, non oculis.
Non cæcus erat, inquiunt alii; sed visu
debili, & non nihil obscuro: & istorum
sententiæ favent Hebræus, Chaldæus,
& Græcus: legentes: *Oculi ejus ceperant ca-
ligare*.

Cæci viri
magni;Auditus in
regimine
plus præstat
visu.

2. Mihi porro hæc argumenta non suf-
ficiunt ad derelinquendum sensum litte-
ralem Vulgatæ. Qui ex interno oculi
defectu non ampliùs videre potest, ille
cæcus est: Heli ex interno oculi vitio non
ampliùs videre potuit: *Caligaverant oculi
ejus, nec poterat videre*: igitur cæcus fuit.
Erat quidem, haud inficior, Rector po-
puli; quis autem neget, etiam sine ocu-
lis sapienter teneri regimen posse? Certè
in Republica Romana cæci fuerunt Aufi-
dius, Appius, atque Drusus; & isti ta-
men oracula fuerunt & boni regiminis,
& probi consilii. Difficilius est, à cæco
quopiam exercitum duci, quàm provin-
ciam gubernari; & tamen Zisca Bohemus,
amissis licet oculis, urbes expugnavit,
& exercitus disjecit, fulmen hostium suo-
rum, quos vincere potuit, videre non
potuit. Et generatim oculus regentium
est auris: auditu maximè, non visu,
Superiores edocentur necessaria: quali-
cunque visu præstent, oculis tamen nihil,
vel parum vident, & ex narratis, atque
relatis cuncta gubernant. Certè Leges
Judicem non nisi ope auditûs agere jubent,
& inter Jurisperitos controversum est,
utrùm Judici cuiquam ferre sententiam
liceat ex notitia propriis oculis peculia-
riter hausta, potius, quàm ex notitia
fallaci, à testibus, quæstionibus judi-
cialibus, & confessionibus juxta legum
exigentiam auribus accepta. Ita non-
nunquam magis expedit visu carere. Si
duo Senes illi Babylonici, de quibus Da-
niel agit, cæci fuissent, tam enormi ca-
lumnia non peccassent, ædes Joachini
quotidie, inofficiosi excubitores, non
observassent, atque fortassis justitiam
probè custodissent, si Susannam non vi-
dissent. Quamdiu Samson oculos retinuit,
è politicæ regulis neque primam obser-
vare scivit, quæ arcana tacere jubet:
posteaquam oculis orbatus fuit, impen-
dio vitæ suæ tria hominum millia occi-

dere ausus est, cùm tamen videnti non
fuerit animus ad offendendas duas scæmi-
nas. Profectò malè secura Justitia est,
quando ad ejus tribunal supplex accedit
aliqua nimium amata venustas. Coram
Davide verbis Abigailis ingens esse de-
buit energia: lingua prudenter quidem
peroravit; sed facies triumphavit: elo-
quentia pugnavit; sed honorem victo-
riæ pulchritudo reportavit: *Ecce audivi
vocem tuam, & honoravi faciem tuam*. Quod
in Abigaile contigit ad impediendam vin-
dictam, in aliis mulieribus sæpiùs acci-
dit ad impediendam justitiam. Ubi de-
sunt colores rationis, juvatur ope cau-
sidici eloquentioris, qui rem suam tue-
tur coloribus vultûs elegantioris. Lit-
teræ porrectæ in aliqua chorea, libelli
supplices præsentati in amico conventi-
culo, jam roborati sunt subscriptione il-
lius, qui honorem tali faciei negare ne-
scit. *Audivi vocem tuam & honoravi faciem
tuam*. Si Rector oculis careret, ipsius
regimen ejuscemodi pericula non incur-
reret. Cæterum verum est, quòd, qui
cæcus est, facilè suspiciosus evadat; at
enim bono regimini suspicio primum lu-
men est prudentiæ. Qui nil suspicatur,
non indagat, non edoceri curat, & multa
Principes ignorant, quia suspicari ne-
sciunt. Haud equidem inficias ivero,
quòd suspicio quædam superflua, nullò-
que fundamento nixa, perniciofa sit, &
intolerabilis; eam autem moderari, non
ad oculum pertinet; sed hoc officium
prudentiæ est. Itaque Heli cæcus esse,
& nihilominus benè Rempublicam suam
gubernare potuit.

3. Verùm in alio loco deprehendimus
eum videntem: *Sedebat super sellam, contra
viam spectans*: itaque cæcus non fuit. Ista
difficultas facilè solveretur, si ad aliorum
lectionem recurreretur; etenim aliæ Ver-
siones legunt: *Contra viam expectans*: Ma-
gister Historiæ, & Naucerus habent:
Contra viam auscultans: alii cum Hebraica:
Speculans: alii cum Græca: *Prospiciens*: Se-
debat contra viam expectans, auscul-
tans, speculans, prospiciens: quæ om-
nia nequaquam cum cæcitate pugnant.
At nobis insistendum est Vulgatæ, quæ
legit: *spectans*: & imprimis eo verbo sig-
nificatur, non quòd viderit, sed quòd
facie sua versùs longam viam illam con-
versus fuerit: neque nova significatio hæc
verbi, *specto*, apud Latinos est; nam Pli-
nius habet: *spectat orientem*: Cato, &
Varro: *spectare in meridiem*, Cæsar: *In ea
parte, quæ ad fretum spectaret*. Ita hîc etiam,
sedebat super sellam, contra viam spectans. Ex-
plicatio hæc maximè ad litteram est, &
cum ea benè convenit, quòd Heli tamen
cæcus fuerit: *videre non poterat*. Præter
istud altera pro responsione dici potest,
Heli

1. Reg. 25.
35.

Heli spectasse versus viam : aliud quippe est spectare , aliud videre . Si quid ostendatur tibi valde remotum , & ultra sphæram visûs tui , tu spectas , dein ais : nihil video . Heli non erat cæcus , eòquod oculis caruerit , aut quod nervi , qui dicuntur optici , læsi fuerint ; sed ejus cæcitas provenerat vel ex defectu spirituum , qui sufficiente copia in pupula ad eliciendam visionem non concurrebant , vel à velamine , quod pupulam tegebat . Isto cum vitio consistere poterat , quod oculos verterit , in locum illum fixerit , ac omnes vires ad videndum intenderit : quod omnino est *spectare* ; attamen omni conatu spectando , oculos figendo , ac intendendo , nihil videre posse . Ita senex Sacerdos *sedebat contra viam spectans* ; at omni cum diligentia , ac desiderio videndi *videre non poterat* .

4. Sed inferetis : Quodsi proprio experimento sciverit Heli , se non videre : *videre non poterat* , ad quid molimine tanto spectare conatur ? *Contra viam spectans* . Respondeo , proprium hunc esse morem consuetudinis . Qui multo tempore rei cuidam assuevit , etiam tunc , quando non amplius potest , eam cupit . Heli diu videre assuetus , etiam cum nil amplius videre posset , saltem ad spectandum sese componebat : vires ipsi deerant , non consuetudo : potentia defecerat , non desiderium : quamvis impossibilis esset ipsi visio : *videre non poterat* , non tamen omittebat conatum spectandi : *Sedebat super sellam , contra viam spectans* . Ita tametsi cæcus , videre conabatur . Explicatio hæc , quæ prorsus ad litteram Contextûs est , documentum nobis præbet , instituendis moribus accommodissimum . Caveamus nobis ab omni prava consuetudine , quia post elapsos annos non tam facile nobis erit , eam emendare , quin etiam ad impotentiam nostræ contemptum eò deveniemus , ut morem , & usum nostrum retineamus . Accidit animæ , in pravam consuetudinem delapsæ , circa corpus suum id , quod Balaamo contigit circa suam asinam . Ibat Vates ille versus regionem Madian , cum asina repente à via diverteret : ille vult eam in semitam reducere , ista resistit : ille jumentum verberat , istud priorem in tramitem redire nequit : ille verbera repetit , & istud repugnat , in vestigio firmum consistit , atque demum : *Concidit sub pedibus sedentis* : iratus Propheta gravius urget , bestiàmque violenter illuc dirigere laborat , quo ista pergere non potest : *Qui iratus vehementius cadebat fuste latera ejus* . Demum ista loquitur , & loquelâ sua declarat , se ulterius progredi non posse ; nec tamen perversus vir , ipsâ bestiâ sua irrationabilior , acquiescit , vivum hercle hominis consuetudinariî sym-

bolum . Qui multo tempore lasciviis assuevit , suum iter in via voluptatum prosequi cupit : corpus infirmum , ac debile , satis clarè negat , se posse ; sed anima non acquiescit , corpus urget , torquet , compellit , atque vult , quod illud non potest . Assuetus gulæ , & crapulis , novas desiderat epulas , nova pocula : corpus jam abunde ; quin nimie fartum , se posse negat ; gulo autem novis cibis , & potibus sese ingurgitat . Superbo , gravibus expensis assueto , paupertas , & alia mala domestica , identidem repetunt , atque dicunt , se non amplius posse eadem viâ pergere ; superbus autem non vult eam propterea relinquere : gravetur familia debitis , subtrahantur mercedes operariis , amandentur filiæ ad vitam solitariam in monasteriis ; fastus autem cursum suum prosequatur . Itaque verum est , quod consuetudo retineri velit etiam tunc , quando non amplius exerceri potest .

5. Hinc est magna facilitas illa moriendi in peccato , quod ex malo habitu committitur . *In peccato vestro moriemini* . Hic sermo est de peccato habituali , quod peculiari ratione nostrum dicitur . Omnia quidem peccata , quæ nos committimus , nostra sunt : nostra quoad malitiam , quæ ex nobis nascitur : nostra quoad maculam , & reatum , qui nos manet ; sed peccata , quæ fortuito perpetramus , haud adeo sunt nostra per affectum , atque delectationem : ea facilius detestamur , ac citius abjicimus ; ubi verò peccata habitualia à nobis producuntur cum delectatione , conservantur cum affectu , custodiuntur cum industria , quemadmodum sunt res , cui penitus addicti sumus , ita peculiariter nostra dicuntur . *In peccato vestro* . Et quoniam ista retinentur & cum affectione , & cum violentia , facile est , in his ipsis à morte nos obrui : *In peccato vestro moriemini* . *In operibus manutem suarum comprehensus est peccator* .

6. Dicam quid amplius . Facile contingit , ut quis pravam consuetudinem prosequi velit etiam tunc , quando post mortem sublata facultas omnis est . De Joanne Zisca , magno illo Belliduce , cujus mentionem superius in hoc ipso Sermone jam inserui , narrat Æneas Sylvius , quod inter milites vivere assuetus , etiam post mortem inter eos permanere voluerit . Prius igitur , quàm moreretur , ultimis in mandatis dedit , ut è pelle sua tympanum conficeretur , idque postmodum in exercitu suo adhiberetur : cum videlicet non amplius bello certare posset , ea saltem ratione certantes ad proelium excitare cupiebat . Ita cum ipsi non amplius bellare liceret , tantum sui relinquebat , quantum satis esset ad hoc , ut alii bella-

Consuetudinis vis ,

prava præsertim ,

exemplo Balaam .

Num. 22.

Hinc facile morimur in peccato habituali.

Sylv. l. 1. Comment. de gestis Alphonfi Regis.

Zisca tympanum è pelle sua fieri cupit.

bellarent. Moritur quis inveteratè assuetus lasciviis : at is de suo tot libros in ædibus suis , tot obscenas imagines relinquit , ut ad excitandas libidines abundè sufficiant. Moritur quis vindictæ cupidus : at is de suo tot arma , tot offensionum nomina filiis suis vel ultimis tabulis transcribit , ut iisdem sufficiant ad spirandam semper vindictam. Moritur quis avarus , at is de suo tot injustissima lucra ad hæredes transmittit , ut sufficiant ad illos in eodem peccato continendos , qui iniquitatis conscii , de difficili tamen restitutione vel verbum audire recusant. Ita peccator , & vivus , & mortuus , ea peccata retinet , quibus assuevit. Ex hucusque dictis discamus,

Auditores , nunquam permittere , ut nostris in mentibus vitium in consuetudinem transeat : non fidamus propositis nostris , neque credamus , nos crescentibus annis , viribusque decreascentibus , à pravis habitibus nostris facillè abstrahendos esse ; nimium quippe nobis causa est metuendi , ne in consuetudine nostra peccatum idem velimus etiam tunc , quando nobis aliqua ratione impossibilis est executio ; quemadmodum Sacerdos Heli dictissimè visui assuetus , etiam cum cæcus esset , ac jam videre non posset , necdum tamen spectandi conatum omittebat. *Caligaverant oculi ejus , nec poterat videre. Sedebat super sellam , contra viam spectans.*

S E R M O C.

Lucerna Dei antequam extingueretur , Samuel dormiebat in templo Domini , ubi erat Arca Dei. 1. Reg. 3. 3.

A R G U M E N T U M.

Somniorum causæ , ac discrimen explicantur.

1. **L**ucerna Dei antequam extingueretur , Samuel dormiebat in templo Domini , ubi erat Arca Dei. Paulo aliter Author Quæstionum Hebraicarum eadem verba hoc ordine disponit : *Antequam lucerna Dei extingueretur in templo Domini , ubi Arca Dei , Samuel dormiebat.* Hujus ordinis causa erat , quòd Tabernaculum , sive pars illa Templi , in qua custodiebatur Arca , esse non potuerit ad usum quemcunque profanum. Ibi nec ipsi summo Sacerdoti dormire licebat , immò nec illuc intrare quovis tempore : multò igitur minùs idem convenire poterat simplici cuidam Levitæ , qualis erat Samuel. Quam ob rem esse in templo Domini , ubi erat Arca Dei , de ardente lampade intelligendum esse videtur , non de dormiente Levita. Verùm hoc non obstante lectio , & interpunctio Vulgatæ tenenda est , atque dicendum , Samuelem dormivisse in Templo , non quidem in eadem parte , seu , ut ita dicam , in eodem Sacello , ubi fuit Arca , sed in cubiculo quopiam valde contiguo , quod custodi Sanctuarii servire poterat. Cum Templum à Salomone construere-
tur , in eodem multa parabantur ejusmodi cubicula , quæ , cum non alius , nisi per ipsum Templum , in ea pateret ingressus , & unum constituerent cum Templo ædificium , idem quoque nomen cum eodem sortita sunt. Ita pariter , sua tamen cum proportionem , res erat in Silo : unde Samuel dormiebat in templo , ubi erat Arca Dei , ni-

mirum in quodam Templi cubiculo , propinquo , & proximè Sanctuarium , ubi erat Arca. Ibi Samuel dormiebat , lucerna Dei antequam extingueretur : id est , explicat S. Isidorus , antequam Sacerdos Heli Sacerdotali potestate sua excluderetur : id est , Rupertus interpretatur , antequam Heli Divinâ gratiâ privatus extingueretur : id est , inquit Georgius Venetus , antequam Heli moreretur , substituto ipsi Samuele in officio Sacerdotis : *Antequam Heli , qui erat lucerna Dei , extingueretur , seu moreretur , Samuel pro illo susceptus erat in Sacerdotium :* & addit , hunc esse verum Contextûs sensum litteralem , dicant alii , quidquid velint. At enim dicat & iste , quidquid velit , Samuel , prout alibi jam insinuavi , & alibi magis stabiliam , nunquam fuit summus Sacerdos : præterea quòd nomine lampadis intelligatur Heli , explicatio est in sensu metaphorico , non litterali.

2. Itaque sciendum est , in Templo fuisse Candelabrum grande , quod plura divisum in brachia , septem sustinebat lucernas. Istæ à summo Sacerdote accendebantur vespere , ac ardere sinebantur tota nocte usque manè. *Ponet eas Aaron à vespere usque ad manè coram Domino* , prout in Levitico legitur ; atque etiam in Exodo : *21. & 28. Et collocabunt eam Aaron , & filii ejus , ut usque manè luceat coram Domino.* Manè dein ab eodem extinguebantur , purgabantur , & reponebantur , ut vespere rursus accenderentur.

S. Isid. ep. ad Massan. de laps. Sacerd. Rupert. hic c. 11. Georg. Venet. hic.

Levit. 24.

Exod. 27.

21. & 28.

7. 8.

rentur. Isto signo, Hebraeis notissimo, Sacer Liber indicat, revelationem Samueli factam esse nocturno tempore versus auroram. Ita profanus quoque Poëta cecinit:

Virg. Ecl. 3.
1. Aspice: aratra iugo referunt suspensa iuveni,
Et jam summa procul villarum culmina fumant,
Majorésque cadunt altis de montibus umbræ:
ad indicandum videlicet, quod vesper ingruat: & Horatius:

Horat. Sol ubi montium mutaret umbras:
ad insinuandum, quod meridies transierit. Ita nostro in Themate: *Lucerna Dei antequam exstingueretur*, sive priusquam appeteret aurora. Eo tempore Samuel dormiebat, cum ecce Deus eum vocavit, uti perciperetis Dominicâ proximâ: nunc autem vobis dubium aliquod oriri potest, utrum revelatio, de qua deinceps agemus, in somnio facta fuerit. Samuel dormiebat: itaque merito concludi posse vi-

Somnia de-
scribuntur, tur: somniabat. E contrario revelatio hæc observata, credita, vera comprobata fuit: non igitur somnium fuisse videtur. Certè somnia, ceu vana, & fallacia, nec observationem merentur, nec fidem. Contra somniorum observationem insurgit Ecclesiasticus, eamque non nisi hominum esse imprudentum asserit: *Somnia extollunt imprudentes.* Observatores ejusmodi comparat illi, qui umbras firmare, & ventos insequi laborat, atque mendacia credit: *Quasi qui apprehendit umbram, & persequitur ventum: sic & qui attendit ad visa mendacia.* Hoc secundum, hoc visio somniorum. Declarat etiam, errare illos, qui spes suas in somniis collocant, aut eorundem ductum sequuntur: *Multos enim errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis.* In Exodo districtè prohibetur observatio somniorum: *Non augurabimini, nec observabitis somnia.* Somnium aliud

Eccl. 34. non est, nisi representatio quædam tumultuaria variarum specierum sensibilium, fortuito facta phantasiæ dormientis: res nimirum, de die sensibus objectæ, in spiritibus animalibus exiguum sui relinquunt imaginem: isti spiritus, illis imaginibus imbuti, unâ cum vaporibus cibi, ac potus in somno sublevati, varias in capite combinationes efficiunt, quæ quasi totidem picturæ sunt, in phantasia representatæ: & istæ sunt, quas jam somnia dicimus: & quoniam non est aliquid, quod spiritus illos coordinet, sed à vapore, quocum elevantur, confusè conturbati sunt, inde provenit inconstantia, confusio, ac mirissima evarietas, quæ in somniis animadvertitur. Jam hinc ipsi rationi patet, quod ejusmodi combinationes, ita cæco, ac fortuito modo factæ, nec attentionem mereantur, nec fidem, neque ad notitiam veri conducere pos-

sint. Itaque revelatio, Samueli facta, non fuit somnium.

3. Hæc argumentatio multum quidem veri continet; attamen non concludit. In Sacris Litteris magnum sanè deprehendimus numerum somniorum, quæ & revelationes fuerunt, & revera evenerunt. In somnio Nabuchodonosori monstrata fuit, in typo grandis arboris, imminens delictorum suorum poena. In somnio pariter eidem ostensa fuit successio celeberrimum quatuor Monarchiarum, sub metallis ingentis statuæ. In somnio vidit puer Joseph exaltationem suam. In somnio miles Madianites agnovit victoriam Gedeonis; præter centena alia exempla, quæ Divinis in Voluminibus ad omnem fere passum occurrunt. Multa quoque somnia, verum eventum perfectè sortita, profanos apud Authores invenire est. Igitur meritò quandoque observari possunt. Adducamus primò regulas hujus observationis, dein ad Samuelem veniemus.

4. Tres in classes divido somnia; alia quæ nempe sunt prorsus naturalia, alia præternaturalia, alia supernaturalia. Naturalia sunt, quæ formantur à varia combinatione specierum, solum excitatarum ab effumationibus somniantis. Ista rem aliquam referunt, atque principium aliquod indicant, instar picturæ, quæ perito cuidam oculo monstrat effigiem, quæ representatur, & agnoscendam ostendit manum, quæ eam delineavit. Ita somnia rem ostendunt phantasiæ, & indicant humorem prædominantem, è quo combinata sunt. Rem objectam, & imaginem representatam quod attinet, communiter falsa sunt, atque nec observationem, nec fidem merentur; quod autem ipsum concernit principium, phantasiæ depingens eam imaginem, quemadmodum verum est, & cum somnio connectitur, ita non malè à peritis prudenter observari potest. Rem ab exemplo percipe. Somnias, te in medio deprehendi incendio: falsum est incendium; sed verus est insolitus calor, in sanguine tuo illustratus, qui tale somnium produxit: & iste calor attentionem Medici meretur. Crîtè Galenus integrum Librum conscripsit de constitutione ægroti Physica è somniis conjicienda. Idem supra Librum Hypocritis, de morbis vulgaribus, refert, quod in visitatione cujusdam ægri, qui tota nocte inquietâ phantasiâ delirabat scrutando, quidnam futurum esset, si defatigatus Atlas esset in sustinendo humeris suis Cælo, Medicorum sententia fuerit, ægritudinem ab humore melancholico, & hypochondriaco prædominante natam esse. Sic etiam apud eundem somnia de incendiis dominium flavæ bilis indicant: somnia

quæ sæpè
vaticinia
sunt, & vera.

Somnia di-
viduntur
in Naturalia.

Galer. com-
mentar. 3.

nia de pluviiis, nivibus, glacie, ac tempestatibus, dominium pituitæ frigidae designant: somnia de locis foetidis putredinem in humoribus esse protendunt. Alias etiam somnia affectiones in animo prevalentes indicant. Ita si quis frequenter de inventis vel pecuniis, vel thesauris somniet, indicium esse solet animi ad avaritiam inclinati: si quis crebro de cædibus, aut rixis somniet, innuit, animum vindictæ cupidum, aut iracundum esse. Ratio hujus rei est, quod cogitationes, desideria, & exercitia diei ansam præbeant somniis nocturnis. Hinc Piscator aliquis apud Theocritum facetè dicebat: *Omnis canis panes somniat, & ego pisces.* Olaus Magnus narrat, in Suecia septentrionali feras quaspiam venatione capi voracissimas, ea propter appellatas Gulones, additque, eum, qui supra pelles illarum dormierit, earundem indolem induere, ac venationes, aliarumque ferarum devorationes somniare. Quod si verum sit, dicere oportebit, spiritus eorundem animalium, in pellibus remanentes, ac pristinis ipsorum imaginibus imbutos, in apertos hominis dormientis poros insinuari, demumque viam invenire, qua ad phantasiam penetrent, ac ibi scenam suam aperiant.

5. Dixi, rem in somniis naturalibus objectam, communiter esse falsam; & quidem studio dixi communiter, etenim quandoque contingit, eam esse veram fortuito, & per accidens, ut ajunt: & in ejusmodi casu somniis haberi fides non debet, quia somnia sunt, sed quia principia veritatis aliunde nanciscuntur. Nonnunquam vera corporis affectio, veraque sensus alicujus impressio, quin dormiens evigilet, ad phantasiam ejus transit, ac somnium efficit, quod vel totum verum est, vel ex aliqua saltem parte. Plinius recenset, Publium Cornelium Ruffinum nocte quadam somniasse, se visum perdere, & manè cæcum inventum esse. Fulgofus perhibet, Arnoldum Philosophum tempore nocturno somniasse, certam pedis sui partem à fele morsam esse, facto autem manè vulnus apertum in eadem parte deprehendisse. Sic aliquando, qui sudat, se in flumine quodam, aut balneo esse somniat: impressio vera est in sensibus, & cum alteratione quadam veritatem suam ad somnium transmittit. Aliquando somnium è præcedentibus cogitationibus provenit, atque per alias dispositiones verum evadit. Romæ non adeò pridem Juvenis aliquis somniavit, se ascendere in arborem, in Tyberim flumen è ripa propendentem, inde se decidere in flumen, & suffocari. Sequenti die in ea ipsa ripa consistens, narravit somnium seciis, & audenter vi-

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

cinam in arborem periculofam eniti voluit: enisus, fallentibus pedibus, manibusque, delapsus, & in eodem submersus est. Non somniavit, se perire, quia debuit perire; sed somniavit per species, habitas de arbore, jam alias à se visa, & de periculo, alias ibidem à se observato: rursum non periit, eòquod se perire somniaverit; sed periit, eòquod requisita ad ascendendum dexteritate caruerit: prudens fuit in contemnendo somnio, sed imprudens in tentando experimento: non debebat ascendere, non quod somnii vanitas mereretur fidem, sed quod evidentia periculi mereretur attentionem.

6. Alia somnia sunt præternaturalia, ea Præternaturalia, videlicet, in quibus phantasmata combinationantur ab arte quadam præter naturam, seu deinde fiat boni cujusdam Angeli virtute, sive mali dæmonis operâ; nam & iste naturali virtute sua potest imprimere tales, ac tales species in nostris sensibus, efficere tales, ac tales combinationes in spiritibus nostris, unde resultent talia, ac talia phantasmata nostris in somniis. Tullius refert, quod, cum multi Macedonum, ac inter eos etiam Ptolomæus, Cic. l. 1. de Divin. unus è primis Alexandri Magni Belliducibus, sagittis veneno illitis vulnerati essent, ipse Rex iste propè amicum hunc suum dormiens somniaverit, se videre Draconem, qui radicem aliquam ore ferret, atque locum demonstraret, ubi ea nasceretur: videbaturque dicere, radicem illam, vulneribus adhibitam, fore salubrem. Experrectus Alexander in ostenso loco radicem indagari jussit, nam invenit, vulneribus applicuit, & ista feliciter sanata sunt. Hujusmodi somnium attribui potest Diabolo, virtutis plantarum peritissimo, qui Regis illius phantasiam radicem illam medicam exhibere potuit, ut eum firmitus in superstitione, ac Idolorum cultu stringeret. Idem Tullius commemorat, amicos duos Arcades in civitatem Megaram ingressos esse, unumque eorum ad ædes noti cujuspiam sui, alterum vetò ad hospitium publicum divertisse. Ille noctu per somnium sibi visus est aspicere hunc, opem implorantem, se verò occurrere, eumque defendere, quod in periculo versaretur, ne occideretur. Evigilans ipso somnii horrore se elevavit, sed mox id contemnendum esse ratus, in lectulum se remisit, ac rursus obdormivit; at ecce paulò post iterum in somnio præsens adest amicus, ipsi negatum auxilium exprobat, aitque, se barbarè trucidatum, ab infami hospite corpus suum carro impositum, & in immundo fimeto absconditum esse: porro mox iret versùs assignatam portam, ubi carrum, & in isto clarissimum criminis testimonium inventurus esset; faceret autem

tem omni conatu, ne tantum latrocinium impune maneret. Expergiscens denuo Arcas, ad portam illam se contulit; indicatum carrum deprehendit, & attinuit: subin cadaver comitis inventum, truculentus caupo convictus, & ad mortem condemnatus est. Hoc somnium provenire potuit à bono Angelo, primum ad ferendum Arcadi auxilium, dein ad impij homicidæ pœnam. Somnia videlicet, à bonis Angelis oriri solita, ad hominis tutelam, finemque bonum sunt, procul omni deceptione; quæ verò concitantur à Dæmonibus, quandoque vera, quandoque falsa sunt, semper autem perfidiâ stipantur, & ad malum intenduntur. Giraldus recenset, quòd in finibus Cambriæ, suburbanam vitam in montibus Pressecensibus agens, nobilis Vir, avarus, & locuples, tribus noctibus continuis somniaverit, se mittere manum in fontem, ibi locorum S. Bernardi dictum inde parum distantem, atque pretiosissimum torquem aureum extrahere. Demum somnii fidem experiri statuit, ad locum notum abiit, avidèque manum in fontem immisit, sed locò divitis catenæ serpentem venenatissimum apprehendit, à quo lethaliter ictus, & vulneratus, brevi post tempore spes avaras cum vita dimisit. Ita Diabolus, probè gnarus, ibi serpentem latere, miserum decepit, & ob aviditatem thesauri vitâ privari fecit.

Girald. Hi-
bern. ex.
pugn. l. 2.
c. 42.

& superna-
turalia.

7. Denique alia somnia sunt supernaturalia, quæ proveniunt à Deo, Angelorum ministerio; sed veritates exhibent, ad quas ipsa natura, ac scientia Angeli congenita se sola non pertingit. Ejusmodi sunt, in quibus res futuræ, ac vel à libero hominis arbitrio, vel à liberis Dei decretis dependentes exhibentur. Angelica mens propria virtute tam altè eniti nequit: aliquibus de rebus conjectare quandoque potest; sed absque Divina revelatione certitudinem acquirere non potest. Atque ejusmodi somnia, quando certò sunt à Deo, revelationes, ac vaticinia sunt, idcirco & fidem merentur, & revera implentur. Itaque revelatio Samuelis potuit esse somnium, & nihilominus, quia à Deo immissum, continere veritatem, ac mereri fidem. Ve-

rùm, ut ego tandem, quid sentiam, statuas, illa revelatio non fuit somnium; nec enim simplex aliqua scena fuit, phantasiæ Samuelis ab internis speciebus efformata; sed, cum dormiret, cum DEUS vocavit, & vocando è somno excitavit: tum ipsi jam vigili locutus est, quemadmodum successivè sequentibus in Sermonibus audietis.

8. Vos interea hac è Dissertatione discite, somnia communiter non curare; nam ista prorsus fortuita sunt, atque si ea interpretari velitis, interpretatio vestra non erit ad regulam veritatis, sed ad meram libertatem imaginationis. Ex eodem somnio, si vobis id observare placeat præter illas, quas proposui, rationes, atque cautelas, eruere poteritis tam nigrum, quàm album, tam bonum, quàm malum, tam istud, quàm oppositum, ad vestrum nempe libitum. Famulus aliquis apud Ciceronem, postquam in stadio Olympico decurrere constituerat, somniavit, se quàm citissimè quodam in effedo vectum esse à quatuor veredis volantibus. Hoc somnium Hariolo cuidam proposuit, qui respondens, *Vinces, inquit; id enim celeritas significat, & vis equorum*, in somnio conspecta. Inde hoc idem somnium aperuit etiam Antiphonti cuiquam, & iste, *tù vincêris, dixit; etenim quatuor equi, ante te currentes, ostendunt, saltem quatuor te præcessuros esse in curriculo. Vincere, inquit, necesse est. An non intelligis, quatuor ante te cucurrisse?* Hic idem famulus aliàs aliquando somniavit, se videre volantem Aquilam. Phantasticam hanc visionem interpreti primo exposuit: & iste, *Vicisti, respondit; hoc enim tibi promittit Aquila, volatu cunctis præ volucris volucissima. Vicisti; illa enim ave volat nulla vehementius.* At idem ad Antiphontem quoque retulit, & iste, *Tu verò inquit, te victum esse non vides? ista enim avis insectans alias, & agitans, semper ipsa postrema est.* Sic unum, & idem somnium sibi met ipsi contradicebat juxta placitum explicantis. Ingens profectò stultitia est, si fides habeatur phantasmatibus, adeò vanitate refertis, adeò deceptioni subjectis: magna pariter offensio Dei nostri, si prævidere futurum, ac superstitiosè somnium observare velimus.

Somnia
plerumque
vana, &
contemnuenda.

Cic, loc. cit.

SERMO CI.

Et vocavit Dominus Samuel, qui respondens ait: ecce ego. 1. Reg. 3. 4.

ARGUMENTUM.

Benignitas, ac mansueta dignatio erga proximum docetur.

1. **V**ocavit Dominus Samuel, qui respondens ait: ecce ego. Verba clarissima sunt; attamen dubio cuidam locus est, nimirum, an ille, qui Samueli locutus est, ipse Deus fuerit, an autem Angelus aliquis. Ad resolvendam quæstionem istam oportet proponere quæstionem aliam magis generalem, & investigare, utrum omnes revelationes & apparitiones sensibiles, quas in antiqua Lege deprehendimus, factæ fuerint immediato, quod ajunt, Angelorum ministerio, ita ut semper illi Spiritus corpora assumpserint, in iis sese spectabiles exhibuerint, in iis locuti fuerint. Ista quæstio magni momenti est ad intelligendas multas Divinarum Litterarum sententias. Quod Deus aliquo modo sæpius apparuerit, & locutus fuerit jam istis, jam illis, per varias manifestationes, ac revelationes sensibiles, vel ad oculum, vel ad aurem, vel ad alium sensum, certò verum est, infallibile, ac fide credendum; istud siquidem nimis clarè Sacris in Voluminibus expressum est, neque nobis ratio supeptit recedendi à significatione verborum propria, semper recepta, & in sensu proprio explicata unanimi Sanctorum Patrum consensu. Jam id tantummodo quæritur, an Deus ejuscemodi in occasionibus ipse, ac immediate fuerit, qui sub velo corporis aërii visus, & locutus est. Aliqui arbitrantur, omnes istas apparitiones fuisse Verbi æterni. Hujus opinionis fuere Tertullianus, S. Joannes Chrysostomus, Clemens Pontifex, Nicephorus, Theophylactus, & alii. Ejusdem in sententiæ favorem allegantur etiam Canones decimus quartus, & decimus quintus Concilii Syrmienensis; at isti nihil concludunt, cum istud Conciliabulum Hæreticorum fuerit, & licet non omnes ejusdem Canones falsi sint, nullus tamen ex eo Congressu auctoritatem acquirere potest.

2. Ad stabiliendam hanc opinionem peculiariter geminus adducitur Sacræ Paginæ locus, unde ob rationis paritatem universalis eruitur conclusio. Primus eorum est, qui in Isaia habetur, ubi in persona Christi dicitur: *Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa, quia ego ipse,*

qui loquebar, ecce adsum. En, ait Christus, ego ipse præsens adsum, ille ipse, qui tunc locutus sum. Itaque Verbum æternum erat ille, qui Patriarchis, atque Prophetis in apparitionibus sese manifestaverit. Iste locus ostendit quidem, in illis revelationibus peculiariter apparuisse potius Personam Divini Filii, quam Spiritus Sancti, aut Patris. quemadmodum verò loqui poterat & immediate per semetipsum, & mediate per aliquem Angelum, ita proposita difficultas antiquis adhuc dum pedibus firmiter consistit. Altero pro loco afferuntur verba Nabuchodonosoris apud Danielelem. Ille Monarcha propius accesserat ad Fornacem, ubi medias inter flammam inclusi erant tres illi Juvenes Hebræi, atque totus attonitus cum tribus illis vidit etiam quartum aliquem, & hunc Dei Filio similem esse dixit: *Species quarti similis Filio Dei.* Sed nec ex isto loco quidquam evincitur: equidem potuit omnino Nabuchodonosor aliquam de futura Verbi Incarnatione notitiam habere à Daniele Propheta, intimo suo familiari; nimis autem difficulter sibi persuadere quis poterit, eidem Regi tam vivam in sua mente effigiem illius fuisse, ut & ipsam faciem agnoverit. In Sacris Codicibus res magnæ, ac insolentis excellentiæ, dicuntur Dei, uti *Mons Dei*, nimirum altissimus, aut etiam herbosissimus: *Bellum Dei*, id est, atrocissimum: *Exercitus Dei*, nempe fortissimus, aut certè numerosissimus. Ita, *species quarti similis Filio Dei*, intelligendum est, quartum fuisse Juvenem summæ pluchritudinis, admirandæ majestatis: præterquam, quod, cum enucleatè Sacra Pagina afferat, Angelum aliquem in fornacem illam descendisse: *Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & sociis ejus in fornacem*, rectè concludatur, etiam illud, si quidem ibi manifestatum fuerit æternum Verbum, actum esse per Angeli ministerium.

3. Porro Deum sæpius immediate sensibilem apparuisse sine ministerio Angelorum, tribus probatur argumentis, è Divina Pagina depromptis. Primum est, quòt frequenter dicatur, Deum apparuisse, Deum locutum esse, nulla verò

Dan. 3. *Vide de Perer. hic.*

Dan. 3.

An Deus apparuerit per se,

an per Angelos.

Vide Suar. de Ang. l. 6. c. 20. n. 7.

Uu 57.

Gen. 1. fiat mentio cujusdam Angeli. In Libro
 2. Genesis Capite primo : *Dixitque Deus : ecce*
 3. *dedi vobis &c.* Capite secundo : *Tulitque*
 4. *Deus hominem, præcepitque ei, dicens &c.* Ca-
 pite tertio : *Cum audisset vocem Dei, ambu-*
lantis in Paradiso. Rursus : *vocavitque Deus*
Adam &c. Capite quarto : *Dixit Dominus :*
Ubi est Abel frater tuus ? atque sic pergite per
 omnes Eloqui Divini Libros. In omni-
 bus igitur his eventibus secundum litte-
 ram dicendum est, Deum per se ipsum
 manifestatum, & locutum esse, & non
 Angelum quempiam. Id amplius confir-
 matur assensu illorum, qui docent, An-
 gelos in Sacris Paginis nunquam appel-
 lari Deos, aut filios Dei. Doctrinam
 istam cum dubio refert S. Augustinus :
 S. Aug. in *Nescio, utrum possit, vel facile possit in Scriptu-*
 Ps. 135. *ris reperiri, aperte dictos Angelos Deos.* S. Joanes
 Chrysostomus ejusdem opinionis est.
 S. Chrysost. *Ostendant ait, ubi Angeli filii Dei appellati sint.*
 hom. 22. in *Apertiùs ista de re loquitur Theophyla-*
 Gen. *ctus : Contemplare accuratam Scripturæ formam,*
 Theoph. in *Hominem nominat Filium Dei ; Angelum autem*
 c. 1. Coloss. *nusquam.* Quin immò doctrina hæc à D-
 Paulo tradita fuisse videtur, dum ait :
 Hebr. 1. *Cui enim dixit aliquando Angelorum : Filius meus*
estu ? quasi dicere vellet : Nulli. Quan-
 doquidem igitur Sacris in Litteris Angeli
 nunquam vel Dii dicuntur, vel Filii Dei,
 dum in iisdem asseritur, Deum apparuisse,
 Deum locutum esse, non potuit ejus
 personam sustinere Angelus.

4. Alterum argumentum eruitur è ver-
 bis, quæ talibus in apparitionibus esse
 dicta invenimus, & quæ sæpè non con-
 veniunt Angelo, sed soli Deo. In Ge-
 nesis capite vigesimo octavo : *Vidit Jacob,*
 Gen. 28. *Dominum innixum scalæ,* qui dicebat ipsi : *Ego*
sum Dominus Deus Abraham : sic pariter in
 Exod. 3. *Exodi capite tertio : Ego sum, qui sum. Qui*
est, misit me ad vos : sic etiam in Regum
 capite, quod explicamus, ille, qui Sa-
 mueli loquitur, inquit : *prædixi enim ei*
quod judicaturus essem domum ejus in æternum :
 & similibus loquendi formulis plenas in-
 venimus Sacras Paginas. Jam verò An-
 gelus aliquis haudquaquam dicere potest :
Ego sum Deus : Ego sum, qui sum, & esse meum
à me est : Ego judicabo, damnabo in
æternum. Quapropter in his occasione-
 bus non potest Angelus esse, qui loqui-
 tur, sed ipse Deus.

5. Tertium argumentum sumitur ex
 qualitate adorationis, qua Homines in
 Divinis Litteris illustres agnoverunt eum,
 qui manifestabatur, & loquebatur. Ge-
 deoni Deus dixerat, se illi astiturum esse.
 Judic. 6. *Dixitque ei Dominus : Ego ero tecum :* & vicis-
 sim Gedeon Deo sacrificium obtulit. Ita
 litavit Abraham, ita Jacob, illi nimi-
 rum Domino, qui ipsis sese monstrave-
 rat : itaque non Angelus iste fuit ; alio-
 quin enim illi sacrificium immolassent

Angelo, qui sacrificium ejusmodi, Deo
 soli debitum, non acceptasset. Ista sunt
 argumenta, quibus ostendi videtur, mul-
 tas apparitiones antiquæ Legis absque mi-
 nisterio Angelorum fuisse, sed ipsum
 Deum sub humano schemate spectandum
 se præbuisse, ut eâ viâ homines paulatim
 idonei redderentur ad credendum mag-
 num Incarnationis mysterium, si assue-
 fierent ad spectandum corporeis sub speci-
 ebus ipsum Deum suum.

6. Quodsi vera sit ista sententia, dicen-
 dum erit, in verbis initio allatis, non
 fuisse Angelum, qui Samueli, locutus est,
 sed ipsum Deum. Id, quod ex eo ma-
 gis confirmatur, quod, ubi Vulgata ha-
 bet : *Vocavit Dominus Samuel,* in Hebraico
 legatur *Jehovah,* quod significat Deum : &
 ipsa locutio, ad Samuelem facta, talis
 est, quæ non nisi à Deo fieri potuerit.
 An porro sententia hæc sit vera, huc,
 Auditores, Dominicâ proxima redite,
 ac percipietis. Nunc ab eadem non re-
 cedentes, utilem doctrinam audite, &
 cogitate, quanta sit benignitas Dei erga
 hominem, cum ille huic familiariter lo-
 qui dignetur, & apparere sub forma, &
 vultu infinitè inferiori dignitate sua. Ista
 videlicet perpetua Dei nostri consuetudo
 est, ut sese hominibus accommodare,
 nec quidquam proprii honoris perdere per
 hoc existimare velit, quod se demittat,
 varièque nobis hominibus communicet :
 etenim post tot apparitiones sub humana
 forma, se nobis conjunxit, verum corpus,
 verum sanguinem, veram animam humanam
 assumpsit, atque per veram, & physicam
 cum humanitate unionem *Homo factus est ;*
 in hoc ipso autem, quod homo factus
 sit, majorem sibi splendorem, & gloriam
 sumere videtur ex parte, in nobis debiliore,
 fragiliore, & contemptibiliore : *Verbum Caro*
factum est ; siquidem æquali jure potuisset
 dicere : *Verbum anima factum est :* potuisset di-
 cere : *Verbum Homo factum est :* at præ om-
 nibus illud magis sub aspectum ponere
 voluit, quod minoris æstimatur, ipsam
 nempe Carnem : *Verbum Caro factum est.* Et
 in ista Carne quænam sibi honorum no-
 mina delegit ? certe non serenitatem à
 Cælo, non altitudinem à Montibus, non
 excellentiam à rebus sublimibus non il-
 lustres radios à Planetis assumpsit, sed à
 rebus mediis, & infimis nominatur, ait S. Di-
 onysius. Jam Columbæ se comparat, jam
 Gallinæ, jam Serpenti, jam Arbori, jam
 Vermiculo. Equidem ista vocabula ni-
 nus ejus decori convenire videntur ; at-
 tamen ea sunt, quibus ipsius benignis-
 sima dignatio morem suum amabiliter ex-
 primere solet.

7. Et hinc præclarum nobis omnibus
 documentum est, è quo discamus, ni-
 mium fastum cavere, & proximum no-
 strum

Deus beni-
 gnè digna-
 tur accom-
 modare se
 homini.

S. Dion.
 cal.
 Hier. c. 2.
 p. 5.

Hinc doce-
mur, ama-
biliter exci-
pere proxi-
mum; quia
falsus odio-
sus reddit,
strum humili, ac amabili dignatione ex-
cipere. Hæc vera methodus est, qua
quis omnibus amabilis efficitur; ubi con-
trà nimia gravitas, & arrogantia reddit
odiosos. Considerate duos fratres ab-
salonem, & Adoniam, utrumque ad
Israëlitici Regni diadema aspirantem. Si
titulos, quos molitionibus prætende-
bant suis, examinemus, Absalon multò
magis impius, & iniquus est: iste nimi-
rum violenter ex ipsius parentis capite dia-
dema regium avellere, atque per ipsius
calcatum cadaver gradum facere ad con-
scendendum solium cupit; Adonias au-
tem in paternum Regnum vult succedere,
non illud invadere: non dolet, in pa-
terno vertice coronam residere; sed ferre
nequit, eam transire in caput Salomonis,
fratris sui minoris. At nihilominus
Absalon, in desideriis suis iniquissimis,
sibi faventem experitur totum populum:

2. Reg. 15. *Toto corde universus Israël sequitur Absalon. E-*
13. *contrario Adonias in partes suas unum*
Adonia ex-
perto. *acquirat Præfectum militum, alias malè*
contentum, & Sacerdotem unum, pa-
rùm prudentem. Et sermo ei cum Joab filio

3. Reg. 1. 7. *Saruia, & cum Abiathar Sacerdote, qui adjuva-*
bant partes Adonia. Sadoc verò Sacerdos, & Ba-
naïas filius Jojada, & Nathan Propbeta, & Se-
mei, & Rei, & robur exercitus David, non erat
cum Adonia. Verùm an rationem nōstis,
ob quam Absalon à tot affeclis officiosissi-
mè stipatus, Adonias autem ab omnibus
sere derelictus fuerit? Eam è Sacro Con-

Absalon a-
mabilitate
lucratur po-
pulum.

textu colligimus: Absalon videlicet omni-
bus sese humanum exhibebat, ad ostium
regiæ stabat, omnes hilari, bonoque vul-
tu excipiebat, omnes amabiliter, ac blan-
dè salutabat, eorundem querelas audiebat,
eorundem necessitatibus condolebat, eo-
rundem argumenta probabat. Et manè con-
surgens Absalon stabat juxta introitum portæ, &
omnem virum &c. vocabat Absalon ad se &c.
Salutem omnibus adventantibus huma-
niter regerebat, istos amplexabatur, istos
manu prehendebat, illos honorifice oscu-
labatur. Sed & cum accederet ad eum homo,
ut salutaret illum, extendebat manum suam, &
apprehendens osculabatur eum. Ista benignitate
ista dignatione omnium corda lucratus
est, & quando postmodum illos in suas
partes vocavit, omnes uno corde para-
tos ad obsequium suum habuit: *Toto corde*
universus Israël sequitur Absalon. Adonias fra-
trem imitatus quidem est in comparandis
pretiosis curribus, in conducendo equi-
tum manipulo pro custodia corporis, &
in legendis, qui ante rhedam venientis
præcurrerent, quinquaginta famulis: Fe-
cîtque sibi currus, & equites, & quinquaginta
viros, qui currerent ante eum; sed non imi-
tatus est illum in morum civilitate; nec
enim invenietis, illum Principem super-
bum cuiquam blanditum esse, coram

quoquam se humiliasse: sic non amatus,
sed odiosus, nec habuit, qui favores
ejus sectarentur, nec qui partes adjuva-
rent.

8. Haud secus accidit arrogantibus il-
lis animis, qui multum se amittere pu-
tant, si vel modicè se demittant: humili-
ari coram quoquam nolunt, nulli ce-
dere, supra cunctos elevari volunt; at
demum amico vero carent, omnibus odio
sunt, & non necessitate in est ipsis, qui
succurrat; quin immò adversus ipsos om-
nes alii conspirant. Quamdiu depressus,
ac modestus in loco proprio consistit ignis,
in ædibus tenetur, vivus conservatur,
charus habetur; quamprimum verò tu-
multuose se erigit, extra focum exilit,
tectis insultat, trabes infestat, exem-
plò turres omnes ad arma contra ignem
clamant, omnes homines concurrunt ad
subtrahendum igni nutrimentum, ad il-
lum compescendum, opprimendum, suf-
focandum. Non aliter quamdiu Nobilis,
aut dives aliquis, modestè se continet in
ordine suo, existimatur, diligitur, ami-
corum coronâ stipatur; quòd si verò ar-
roganter intumescat, nimium se erigat,
super omnes se extollat, & eniti supra
tectâ incipiat, omnes indignantur, om-
nes ipsum deicere laborant, neque dif-
ficulter tandem humiliatus derelinquitur.

Viperæ supra quoscunque liquores ali-
quamdiu natando luunt, idque non vir-
tute propria, qua se diu sustinere valeant,
sed ope cujusdam vesicæ, aëre plenæ, quæ
in earundem corpore latet, & instar ta-
bulæ ad earum naufragium differendum
servit: denique autem & ipsa humectata
cedit, viperæque ad fundum abeunt.
Vah superbæ mentes, viperæ arrogan-
tes, quæ supra omnes natare cupitis, ve-
sicæ, aurâ plenæ, tandem & vos in fun-
dum ibitis, nec iratæ deficient manus,
quæ vos deprimant, atque submersionem
vestram promoveant. *Progenies Viperarum*

quis demonstrabit vobis fugere à ventura ira? Hæc
ipsa ambitio, qua quis supra alios evehi
laborat, expensas viribus ampliores exi-
git: unde postea familiæ consumuntur.
An unquam observastis humidorum vir-
gultorum fasciculum, ardentibus carbo-
nibus impositum? Fumat, & fumat nec
fumare cessat. Proh quantum fumi! de-
mum simul, ac semel totus fasciculus in-
gentes flammæ concipit, paucisque mo-
mentis in cineres abit. Haud absimili
ratione superbus, ô quantum in corde
fumi nutrit! quantum fumi emittit è ve-
stibus, è stipatoribus, è gestibus! tan-
dem verò conceptâ flammâ protinus in-
cineres confidet. *Tota nocte dormivit coquens*

eos: manè ipse succensus, quasi ignis flammæ:
sic Oseas enunciavit, & clariùs adhuc Je-
remias: *Quia plus fecit, quàm potuit, idcirco*

Simil.
ignis ama-
tur, dum
quietus in
foco manet.

Rhed. Let-
ter sopra de
vip.
Simil.
Viperæ na-
tant, sed
tandem mer-
guntur.

Matth. 3.
2.

Simil.
Virgulta hu-
mida in pru-
nis fumant,
& demum
conflagrant:
ita superbi.

Of. 7. 6.

Jerem. 48.

36.

perie-

periérunt. Hæreditates absorbentur, for-
es scænebres imminuuntur, prædia alie-
nantur, debita multiplicantur: post-
modo filia dotibus privantur, atque
filii statu proprio excidere cogun-
tur. *Quia plus fecit, quam, potuit, idcirco
periérunt.*

9. Nos, Auditores, istam superbiam
relinquamus, atque Divinam potius imi-
temur benignitatem, ac moderationem,
que se nobis accommodat, atque demit-
tit ad nostram formam, nostrum habitum,
nostram loquelam. Demittamus etiam
nos erga proximum nostrum; etenim
quantumcunque nobis superiores esse vi-
deamur opulentiâ, nobilitate, ingenio,
aliisve bonis aut corporis, aut animi,
aut fortunæ, quatuor tamen rebus qui-
vis miser æqualis est cuique magno, &
primò quidem nativitate, cum omnes
eadem ratione nudi hunc in mundum in-
grediantur: *Unus ergo introitus est omnibus ad*

vitam, inquit Sapiens, neque Regibus
est alia nascendi via: *Nemo enim ex Regibus
aliud habuit nativitatis initium: secundo ipsâ
vitâ; omnes quippe morbis, injuriis,
calamitatibus, infortuniis subjecti sunt,
ac sæpè Dominus, aut Princeps quoad
Statum salutis corporalis deterius vivit
servo; ac subdito: Homo natus de muliere, Job. 13.
brevis vivens tempore, repletur multis miseriis.*
Tertiò pares omnes fine vitæ sunt; om-
nibus enim æqualiter moriendum est: *Sta- Heb. 9.
tutum est hominibus semel mori.* Quartò deni-
que similes omnes habentur post mortem,
quando omnes æqualiter ad Tribunal Divi-
num constituuntur, ac rationem de semet
ipsis reddere compelluntur. *Omnes nos mani- C2. or. 5.
festari oportet ante tribunal Christi.* Super tantæ
æqualitatis fundamento proximos omnes
habeamus, ac respiciamus peculiari cum
mansuetudine, benignitate, & humili-
tate. Sic fiat! fiat!

Sap. 7. 6.

S E R M O C II.

Et vocavit Dominus Samuel, qui respondens ait: ecce ego.
1. Reg. 3. 4.

ARGUMENTUM.

Devotio erga Sanctos Angelos commendatur.

Deus locu-
tus est per
Angelos.

1. **E**Lapsa die Dominica percepistis,
Auditores colendissimi, rationes,
quibus ostendi videbatur, non om-
nes Revelationes sensibiles in vetere Testa-
mento semper factas esse Angelorum mini-
sterio, sed non audistis ultimam quæstionis
definitionem. Modò jam dico, in omnibus
apparitionibus, & revelationibus illum,
qui corporea sub specie spectabilem sese
monstravit, atque locutus est, Angelorum
quempiam fuisse. Doctrina hæc est An-
gelici Magistri, D. Thomæ, Suarezii,
Valentiæ, Vasquezii, Thyrei, & com-
munissima Theologorum, ac Interpre-
tum. Sacris è Litteris ita sententia sta-
bilitur. In illis frequenter invenimus,
illum, qui in assumpto corpore phanta-
stico dicitur Deus, uti Deus loquitur,
& quasi Deus honoratur, verè quemdam
Angelum esse: quocirca: prudenter col-
ligimus, omnes ejusmodi revelationes
factas esse ministerio Angelorum.

S. Thom. 1.
2. 98. 3. &
in 2. d. 8. 4.
6.

Suar. de
Ang. c. 6.
20.

Valent. t. 2.
disp. 4. 9.
2. p. 2.

Vasq. disp.
185. in
prim.

Thyreas de
spir. appar.
c. 4. & ali-
hi.

Exod. 3.

2. In Exodi capite tertio legimus,
Moyse Deum in ardente Rubo apparuisse,
se Deum esse dixisse, ut Deum locutum,
& à Moyse quasi Deum habitum esse. *Ap-
paruitque ei Dominus in flamma ignis de medio
rubi - - & ait: Ego sum Deus patris tui - -
Dixitque Moyse ad Deum. At enim in Actis
Apostolorum aperte deprehendimus,*

hunc ipsum fuisse Angelum, qui Divi-
nam Majestatem repræsentaverat. *Et ex- Act. 7.
pletis annis quadraginta apparuit illi in deserto
montis Sina Angelus in igne flammæ rubi.* In
eodem Exodi Libro Cap. decimo nono
perhibetur Moyse ad Deum ascendisse, &
à Deo vocatus esse. *Moyse autem ascendit Exod. 19.
ad Deum, & vocavit eum Dominus de monte, 3.
& loquebatur ipsi tanquam Deus: Mea est
omnis terra &c.* Et iste tamen Angelus
erat, iterum testantibus Apostolorum
Actis: *Hic est, Moyse videlicet: Hic est,
qui fuit in Ecclesia in solitudine cum Angelo, qui
loquebatur ei in monte Sina.* Rursus in aliis
Exodi capitibus refertur, Deum Moyse
diversis in occasionibus locutum esse,
ac tabulas Legis, aliæque Præcepta, à
populo observanda, tradidisse: Et ta-
men hic etiam fuit Angelus, qui aliorum
Angelorum ope & illa mandata tulit, &
illa prodigia patravit, quæ in eodem Exodi
Libro dispersa deprehendimus. Ita ni-
mirum nos Apostolus Paulus docet, dum
ad Galatas asserit, Legem ordinatam esse Galat. 3.
per Angelos in manu mediatoris, nempe Moyse,
& ad Hebræos: *Sic enim, qui per Angelos di- Hebr. 2.
ctus est sermo, factus est firmus, & omnis præ-
varicatio, & inobedientia accepit justam merce-
dis retributionem, &c.* ubi S. Cyrillus, Angeli, s. Cyril. l.
ait legem administraverunt; per eos enim di- 8. Theaur.
ctata c. 2.

data est. In Genesis capite decimo nono dicitur Deus, cum civitates Pentapolitanas everteret, Abrahami recordatus esse, ac Lothum liberasse: *Cum enim subverteret Deus civitates regionis illius, recordatus Abrahæ, liberavit Loth: atque hinc pariter intercessit opera Angelorum, qui Lotho dixerant, Delebimus locum istum: quibusque locutus Loth dixit: Quæso, Domine mi, &c.* quasi cum Deo loqueretur. Itaque clarè Sacris in Voluminibus invenimus, ab Angelis sæpius in assumptis corporibus repræsentatum esse Deum.

3. Ex hoc arguitur, omnes alias apparitiones sensibiles antiqui Testamenti semper Angelorum factas esse ministerio; quandoquidem Deus, siquando corporea in specie spectabilem se exhibuisset, id maximè tunc fieri debuisse videtur, cum & electioribus amicis suis appareret, & magis quasi Deus loqueretur, & magis tanquam Deus coleretur, & de majoris momenti negotiis tractaretur. Atqui deprehendimus, Deum ejusmodi quoque casibus & apparuisse, & locutum esse per Angelos: haud ineptè igitur inferimus, eum semper ita per eosdem apparuisse. Verùm hinc nōsse desiderabitis, quomodo respondeatur oppositæ sententiæ argumentis, quæ Dominicâ præteritâ audivimus. Initium sumo ab eo, quod dictum fuerit, Angelos in Divinis Litteris nunquam appellari aut filios Dei, aut etiam Deos, atque dico, regulam istam non esse veram. Paulus Apostolus non abnuit, Angelis qualemcunque tribui filiorum Dei prærogativam, etiam adoptionis, sed solum negat, eos dici posse filios Dei naturales, & consubstantiales, quod soli Christo convenit. S. Joannes Chrysostomus utebatur Versione Græca Septuaginta Interpretum, &, quemadmodum ista locò vocabulorum, *filii Dei*, in Job, & alibi, legit, *Angeli*, ita S. Doctor non invenit, quod nos in Vulgata legimus: idem de Theophylacto asseverari potest. S. Augustinus cum dubio locutus est. Vicissim autem non paucae sunt sententiæ, nostram in partem oppositam satis claræ. *Cum venissent filii Dei, ut assisterent coram Domino*, dicitur in Job: quod Interpretes cum S. Gregorio nesciunt intelligere, nisi de Angelis. *Qui Dei filii, nisi electi Angeli vocantur? Quis similis erit Deo in filiis Dei?* quærit Psaltes, & Interpretes explicant cum Lyrano de Angelis. *Afferre Domino filii Dei*, Chaldaeus legit: *Laudate Angeli. Deus stetit in Synagoga Deorum*: in Psalmo octogesimo primo dicitur, & in nonagesimo quarto: *Deus magnus super omnes Deos.* Accedit Apostolus in prima ad Corinthios cap. 8. *Etsi sunt, qui dicantur Dii, sive in Cælo, sive in terra (siquidem sunt Dii multi, & Domini multi) nobis ta-*

Angeli dici possunt filii Dei per adoptionem, non per naturam:

Job. 1.

S. Greg. l. 2. mor. c. 2.

Psal. 89.

1. Cor. 8. 5.

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

men unus Deus &c. Quibus in locis iste sensus intenditur: Deus stetit in congregatione Angelorum. Deus magnus super omnes Angelos. Et in Cælo, & in terra sancti sunt & homines, & Angeli, qui vocantur Dii. Porro nomine *Jehovah* appellatur Angelus, qui cum Agare locutus est in Genesi; Angelus, qui Moyse Legem dedit in Exodo; Angelus, qui cum Gedeone sermocinatus est in Libro Judicum; Angelus, qui Dæmonem exagitavit apud Zachariam; Angelus, coram quo Sathanas de Jobo affligendo tractavit in ejusdem Libro.

4. Ne verò perturbatio vobis accidat in intelligendis ejuscemodi sententiis, imprimere vos memoriæ cupio doctrinam, à me modò tradendam. Tribus præcipuè modis Angeli in assumptis corporibus egere cum hominibus. Aliquando se simpliciter, ut Angelos exhibuerunt, non alium, nisi suum præferentes characterem. Talis erat habitus Archangeli Raphaëlis, cum juveni Tobiae pro itineris duce fuit: talis erat forma illius Angeli, qui primogenitos in Ægypto occidit: talis erat species illorum, quorum operâ imminentes populi castigationes parari vidit Ezechiel: talis erat facies majoris partis illorum, qui Joanni Apostolo exhibiti sunt in Apocalypsi. Dum spiritus illi unice in proprio statu sese præsentant, nunquam appellantur magno nomine *Jehovah*, nec unquam utuntur verbis, Deo soli convenientibus, nunquam acceptant honores, excellentiâ rei creatæ superiores. Quandoque Deum unice repræsentaverunt. Hujus generis fuit apparitio Angeli, Moyse loquentis in monte: Angeli, Samueli loquentis in Templo: & frequenter Angelorum, qui cum Prophetis locuti sunt. His in occasionibus personam sustinuerunt illius, quem repræsentaverant, & ob eandem repræsentationem nomen quoque *Jehovah* admiserunt, more Deo soli conveniente locuti sunt, & adorationes characteri congruas acceptaverunt. Nihil istorum pertinebat ad Angelum repræsentantem, sed omnia directè referebantur ad Deum repræsentatum. Sic in theatris, atque scenis frequenter hominibus, & abjectis, induit Imperatorem, aut Reginam, uti talis loquitur, uti talis colitur; at illæ vestes, illa verba, illi honores, non sunt hominis abjecti, qui repræsentat, sed solum illius Majestatis, quam repræsentat. Denique non rarò Angeli in una, eademque apparitione, quin etiam in eodem colloquio, partim characterem proprium præstulere, ac statui suo congruenter locuti fuere, partim personam superiorem induere, & in Dei figura sermonem suum adornavere, simili

Gen. 6. 13.

Exod. 20. 2.

Judic. 6. 16.

Zach. 3. 2.

Job 1. 6.

Ezech. 9. 2.

Simil.

X x

Simil.

simili fere ratione, qua nos Sacerdotes, dum Confitentes in arcano Judicio absolvimus, in una, eademque loquendi formula dicimus in persona nostra: *Dominus noster IESUS Christus te absolvat &c.* postea vero in persona Christi: *Ego te absolvo à peccatis tuis.* Ita pariter in Eucharistica Liturgia pronunciamus in persona nostra verba illa: *Qui pridie, quàm pateretur, accepit Panem in sanctas, ac venerabiles manus suas, &c.* dein autem in persona Christi formulam Consecrationis proferimus.

5. En, geminum hujus rei exemplum in Sacra Genesi. Angelus aliquis ostendit se Agar famulae, fugitivae à domo Saræ, dominæ suæ, aitque: Agar, ancilla Saræ, unde venis? quò vadis? *Cùmque invenisset eam Angelus Domini - - dixit ad illam: Agar, ancilla Saræ, unde venis, & quò vadis? - - Revertere ad dominam tuam, & humiliare sub manu illius.* Hucusque Angelus agit suam personam; postea verò figuram Dei sumens, Ego, subjungit, progeniem tuam augebo, ut omnem numerum superet. *Multiplicans multiplicabo semen tuum, & non numerabitur præ multitudinem &c.* Cùm Abraham in eo jam esset, ut filium suum Isaac immolaret, ecce Angelus, eum retinens, inquebat: *Non extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quidquam: nunc cognovi, quod times Deum.* In istis verbis Angelus loquitur modulo privato Angeli; mox autem subdit: *Non pepercisti unigenito tuo propter me:* quæ verba proferuntur ab Angelo non amplius in propria persona, sed quatenus Deum repræsentat. Ista cum doctrina facile intelligetis obscurissimas alias Divinæ Paginæ sententias. In tertio Libro Regum cap. 22. Michæas recenset aliquam visionem suam, & ait: *Vidi Dominum, sedentem super solium suum, circum assistente magna Angelorum multitudine, qui dixit: Quisnam decipiet Achab Regem Israël, ut in aciem concedat, ac pereat? Variis mentem suam pendentibus, ecce demum Diabolus aliquis ad deceptionem se offert, & Dominus, quomodo tu decipies?* interrogat. Respondet ille: *Ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum ejus.* Ita fiat, reponebat Dominus: *Vade, decipies, & prævalebis.* At enim, quomodo Caco-dæmon adeò familiariter Deo loqui potuit audere? In Apocalypsi cap. 12. S. Joannes asserit, in cœlo magnam elevatam esse vocem, vocem festivam, ut explicat Cornelius, vocem tripudii, ac lætitiæ, *Quia projectus est accusator fratrum nostrorum, Diabolus, qui accusabat illos ante conspectum Dei nostri die, ac nocte.* Quòd si accusatoris ejectio, & exilium innocentibus lætitiæ fuerit, ac gaudio, certè accusationes erant mæstitiæ, ac fastidio. Quapropter examen aliquod institueba-

tur, & ut ita dicam, *processus judicialis.* Verùm quomodo hoc dici de Deo potest, qui novit omnia, videt omnia? Sed audiamus & aliud.

6. Initio Libri Job dicitur: *Quadam autem die, cùm venissent filii Dei, ut assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Sathan: cui dixit Dominus; unde venis?* Hic iterum quæro: quomodo concilium Angelorum cogitur coram Deo? Quomodo Diabolus eidem adesse, tantæque cum libertate loqui ausus est? Istos, aliòsque similes Contextus multi explicant metaphoricè; sed non opus est ad metaphoras confugere, dum Theologicè possunt explicari propriè. Quapropter insistendo doctrinæ traditæ, quòd in Sacris Litteris Angeli frequenter gerant vices Dei, dicetis, Angelos tutelares familiæ Jobi, & eidem addictorum, à superiore quodam spiritu instructos de voluntate Dei, qua generosus ille Heros gravibus ærumnis exercitandus esset, in certo loco congregatos esse præsentia, spirituali ipsorum substantiæ competente, ad deliberandum de ratione, sibi observanda in illo conflictu: concilium sanè, neutiquam indecorum spiritibus illis, qui, cùm non sint omniscii, sunt sociales, lumina recipiunt inferiores à superioribus, notitias æquales ab æqualibus, & etiam ab inferioribus: quæ omnia stabilita sunt sanâ Theologorum doctrinâ. Congressus iste adornatus est coram Angelo quopiam superiore, Dei personam referente: ad hunc ipsum congressum accessit aliquis eorum Diabolorum, quibus extra infernum in aère suus infernus est, & locutus Angelo præsidi, ab isto, quoad vices Dei tenuit, facultatem adeptus est affligendi Sanctum Jobum. Ita multorum cum SS. Patrum autoritate Pater Pineda. Eadem ratione in Apocalypsi verba illa: *accusabat ante conspectum Dei nostri,* significare censebitis, *in præsentia Angeli,* repræsentantis Deum: & sic intelligetis, Angelum istum, ejusmodi accusationes audientem, omnino potuisse inquirere, ac notitias colligere; cùm necessarium non sit, ut Angelo scientia tribuatur actualis omnis veri. Simili modo existimate, quòd in visione Michææ Angeli Custodes militum Achabi, Josaphati, ac Benadabi cœtum inièrint super imminente prælio, præsidente congressui superiore quodam spiritu, fortè Archangelo, Monarchiæ Israëlitiæ præposito, qui, tanquam privatus Angelus, consultationi proposuerit rationem deceptionis, ac mortis Achab; tum verò, ceu Dei personam præferens, Diabolo potestatem decipiendi permiserit, & eventum deceptionis prædixerit. Et satis propria hæc est ratiocinandi, & explanandi methodus; etenim si, ubi Sacra

Histo.

Historia refert, Deum apparere, ac loqui Abrahamo, Jacobo, Moyfi, totque aliis amicis suis dilectis, intelligatur, eum Angelum esse, Dei speciem referentem, multò magis dicendum est, Angelum esse illum, qui Diabolo ostendi, & loqui comprobatur.

7. Ex tota doctrina hac duo sunt, quæ colligere nos oportet: unum in scopo quæstionis Dominicâ die præterita propositæ. Deus vocavit, & allocutus est Samuelem per aliquem Angelum: id est, vocavit Samuelem, & allocutus est aliquis Angelus, sed repræsentans Deum. Alterum circa mores est: quippe teneram erga Beatos Angelos devotionem nos addicere convenit. Angelorum operâ Deus utitur ad conferenda nobis beneficia sua.

Angelos devotè venerari debemus,

S. Th. 1. 63. Tota creatura corporalis administratur à Deo per Angelos, ait cum Theologis, ac Patribus Doctor Angelicus.

Angeli motum imprimunt globis sydereis, præsent aquis, aëri, tempestatibus. *Omnia corporalia reguntur per Angelos; rursus ait Angelicus,*

& S. Augustinus, Unaquaque res visibilis, inquit, in hoc mundo habet Angelicam potestatem, sibi præpositam.

Et quot Angelorum in bonum nostrum occupantur? Bene Psaltes regius asseveravit: *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.*

Unusquisque nostrum peculiarem habet Angelum, ad custodiam suam assignatum; at milleni, ac milleni sunt alii Angeli, ad utilitatem nostram intenti, videlicet alii tanquam custodes totius statûs, alii tanquam custodes hujus regionis, alii tanquam custodes hujus peculiaris civitatis, alii hujus, & hujus communitatis, alii ceu præpositi planetis, ac syderibus illis, à quibus prosperi vobis influxus proveniant, alii, quatenus illis præsent agris,

à quibus uberem expectas messem, alii quatenus illi præsent mari, in quo merces tuæ vehuntur: omnes isti nostrum ad subsidium, nostrum in bonum sunt: & ad ista nullum est nostrum meritum: ipsi nullum inde referunt lucrum, nullam à nobis expectant mercedem: quidquid agunt ipsi pro nobis, merum est beneficium pro nobis.

8. Divinis in Litteris certum est, Angelos à loco in locum transire, modò in cœlo, modò in terra existere, nunc in ista, jam in illa civitate versari. Divus Thomas isti doctrinæ, quæ tamen ipsius est, aliquid opponit, & ait: *Motus non est, nisi propter indigentiam; sed Sanctorum Angelorum nulla indigentia: ergo nullus motus: & respondet, verum esse, quòd, qui statum suum perfectè nondum complevit, ob necessitatem propriam moveatur; at verò, qui statum suum in plena jam perfectione possidet, moveri posse propter aliorum necessitatem.*

Motus existentis in potentia est propter indigentiam suam; sed motus existentis in actu non est propter indigentiam suam, sed propter indigentiam alterius.

Verum est, Angelis non esse, quod acquirant, atque adeò non esse, cur se moveant ad suum lucrum, aut commodum; & tamen se movent; & ratio motûs illorum est, ut nostrum veniant in auxilium. *Et hoc modo Angelus propter indigentiam nostram movetur localiter.*

Jam si tanta præstent Angeli, & quidem citra lucrum suum, ad nostrum duntaxat commodum, ad nostram utilitatem, quantum nos decet & eorum beneficentiam sincerissima gratitudine agnoscere, & eorum amorem affectu piissimo compensare? Sic omnino fiat, o charissimi; illos amemus, illos invocemus, illis crebrò gratias agamus pro quibusvis in nos collatis beneficiis. Ita fiat

Angelos devotè venerari debemus, *propter eorum beneficentiam.*

S E R M O CIII.

Et cucurrit ad Heli, & dixit: ecce ego; vocasti enim me. Qui dixit: non vocavi: revertere, & dormi. Et abiit, & dormivit. 1. Reg. 3. v. 5.

A R G U M E N T U M.

Consilium aliunde petendum, cuius est necessarium.

1. Samuel à Deo vocatus, se vocatum esse credidit ab Heli: quare confestim ad ejus cubiculum cucurrit, inquit: *Ecce ego; vocasti enim me.* Sed Heli respondens aiebat: *Non te vocavi: revertere & dormi.* Samuel reversus est, atque dormivit. Error, ait S. Gregorius, error ortus est in juvene, quia Deus vocem senis Sacerdotis imitatus erat: *Vocavit Deus puerum, A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.*

sed voce magistro simili. Sæpè Deus ista similitudine vocum uti solet. Magister discipulo loquitur de rebus spiritualibus: ipsi solidas regulas proponit, ac vera dogmata. Hic audit, ac interius moveri se sentit ad mundi contemptum, ad perfectionem Evangelicam. Vox ista videtur esse magistri, & est vox Dei: magister vocare putatur, & Deus est, qui loquitur, Deus

S. Greg. hic comment. pr.

Deus, qui vocat. *Vocavit Deus puerum, sed voce magistro simili.* Verum etiam absque tali similitudine Samuel credere poterat, ab Heli se vocatum esse; nam ipse dormiebat; voce autem expergefactus est, & , quin proprium verborum sonum agnosceret, illico vocem ejus esse credebatur, à cujus nutu pendebat. Egregius iste discipuli character est, si voci magistri sui promptus obediat, etiam si necdum eam ritè distinguat; si proprio commodo subjectionem præferat, atque vix benè percepto mandato ad obedientiam currat. Et cucurrit ad Heli, & dixit: ecce ego; vocasti enim me. Cur autem Deus ita rem disposuit, ut Samuel, ab ipso vocatus, mox ad magistrum curreret, idque non semel tantum, sed, uti sua per intervalla percipietis, omnino ter? An Deo difficile erat, se primò statim agnoscendum dare? Quare toties juveni somnum abrumpit, atque permittit, ut multo cum incommodo suo, semper deceptus, non respondeat Deo, qui loquitur, sed Heli magistro suo, qui non loquitur? Tres fuere hujus rei rationes: hodie primam vobis proponam; prius autem aliud oportet excutere dubium.

Angelus
Cornelium
mittit ad
Petrum:

Act. 10. 3.

2. In Actis Apostolorum Spectabilis adest Angelus aliquis Cornelio Centurioni, militum Romanorum cohortis præfecto Jerosolymis, eique dicit, acceptas esse Deo preces, ac eleemosynas ipsius: eapropter abeat Joppen, ibique vocari jubeat Simonem quemdam, cognominatum Petrum, à quo necessaria doceatur: *Hic dicet tibi, quid te oporteat facere.* Quid opus tot legationibus? Si Angelus adsit: si jam iste loquatur illi Centurioni, ipsum etiam instituat. Unus certè Angelus magis illuminare, ac erudire potest uno momento, quam doctores multi longo tempore. Spiritus ille, qui cæpit, etiam compleat gratiam, & sine Petri Apostoli incommodo, sine dierum intervallo, doceat illum discipulum, utique dignum. Sed nequaquam istud: ad hominem remittit Angelus discipulum: *Hic dicet tibi, quid te oporteat facere.* Rationem paulò post afferam. Nunc à Centurione transeamus ad S. Paulum. Dum hic in itinere pergit ad conquirendos, & ad macellum conducendos novos Christi affeclas, improvisa cælitus luce circumfusus in terram labitur. Humi jacenti Spectabilis apparet Christus, ipsum increpat, & convertit. Paulus territus, atque tremens, Domine, ait, quid me vis facere? Christus respondet: Surge, & ingredere civitatem, & ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere. Quam ob causam Christus non illustrat animam illam, ut absque alio magisterio ipsius agnoscat voluntatem? Et istud mox dicam; prius autem

Christus
Saulum ad
Ananiam:

Act. 9. 1.

à Paulo gradum faciamus ad Moysen. Iste Moyses cum in solitudine cum ingenti populo suo versaretur, ardentem Obabum propinquum suum rogabat, ut penes ipsum remaneret, eoque viarum in illa regione peritus, omnibus aliis præire, ac fidelis ductor esse posset. *Noli, inquit, nos relinquere; tu enim nosti, in quibus locis per desertum castra ponere debeamus: & eris ductor noster.* Et quoniam Obab innato erga patriam suam amore victus, statuere non poterat, ut consentiret, Moyses precibus junxit etiam promissiones ad expugnandum repugnantis animum. *Cumque nobiscum veneris, quicquid optimum fuerit ex opibus, quas nobis traditurus est Dominus, dabimus tibi.* Magna profectò admiratione digna est ista sollicitudo; quid enim Israëlitis opus erat homine, qui præcederet, cum ipse Deus operâ cujusdam Angeli constanter eos duceret? Prodigiousa videlicet nubes semper antecedebat eos diurno, & ignis æquè prodigiosus nocturno tempore. Sequantur hunc ducem, & ejus magisterio securè vias ignotas calcabunt. Ad quid igitur adeò rogatur extraneus, Madianites, ut in itineribus eorum in fronte copiarum præcedat? Hujus rei ratio fuit, quòd illustratissimus Vates probè sciret, velle Deum, ut homo dirigatur ab aliis hominibus. Ipse bona nobis inspirat; sed inspirationibus nostris ab homine nos consilium accipere cupit: ipse nobis præcedit; sed non ita solus omnia præstare vult, quin cum peritis etiam consulemus, eorum opiniones audiamus, & documenta acceptemus. Audite Lyranum. *Quamvis Deus, inquit, esset dux illius populi, tamen Moyses volebat habere directionem hominis periti.* Ex quo docemur, quòd, licet Deus nos dirigat in via morum, tamen non debemus negligere adjutorium humanum.

Num. 10. 31.

quia Deus
hominem ab
homine diri-
gi vult.

Lyr. hic.

3. Et ecce, quam ob rem Christus Paulum mittat ad Ananiam, & quare Angelus Centurionem ableget ad Apostolum Petrum. Deus nimirum nos vult esse humiles, inter nos conjunctos, ab aliis pendentes; unde nobis ita sua lumina dare solet, ut nobis necesse sit etiam ab hominibus lucis aliquid accipere: vult, ut exemplis ejusmodi discamus non præsumere vel de naturali nostra industria, vel de supernaturalibus ipsius Dei illustrationibus. Percipiamus Abbatem Moysen apud Cassianum *Mittit hunc ad seniores, cumque illius potius doctrinam, quam suam censet institui; ne scilicet quòd rectè gestum fuisset in Paulo, posteris malum præsumptionis præberet exemplum, dum unusquisque sibi met persuaderet, simili modo se quoque debere Dei solius magisterio, atque doctrinam potius quam seniorum institutione formari.* Joannes Moschus refert, Abbatem quemdam virum perinde simplicem, atque sanctum adeò familiari Angelorum consuetudine

vid. Patr.
c. 199
Abbas erro-
rem non
dedocetur.

ab Angelis, sibi praeberent, & ad aram facienti as-
 sed à Dia- sisterent. Errabat bonus Mystra constan-
 ter in aliqua earum, quas Rubricas ap-
 pellamus, regula, & à Diacono suo ad-
 monebatur de errore, sed nec quidquam;
 etenim si errarem, cogitabat in corde
 suo, Angeli, jugiter assistentes mihi,
 me utique corrigerent: illi certè sacros
 Ritus meo Diacono satius intelligunt.
 Tandem importunitate ministri motus,
 aliquo manè consilium requisivit à prae-
 sentibus Angelis, atque respondentibus
 illis, omnino sequi oportere directionem
 Diaconi, qui rectè doceret, sancta cum
 simplicitate institit: Si haecenus erravi,
Quare vos non dixistis mihi? Responderunt illi
 caelestes Genii: *Deus ita disposuit, ut homines
 ab hominibus corrigantur.* Idcirco verum est,
 expedire nobis, ut audiamus, & acceptem-
 mus directionem hominum.

Samuel, à 4. Hisce pertractatis jam plenè capie-
 Deo voca- tis, quare Deus, vocans Samuelem,
 tus, rectè permiserit, ut ille, credens, à magistro
 currit ad suo Heli se vocari, ad istum accurrerit.
 magistrum. *Et cucurrit ad Heli, & dixit: ecce ego; vo-
 casti enim me.* Hoc nempe factum est, ut
 ea ratione vocatio discipuli manifestaretur
 magistro; ut alumnus consilium ac-
 ciperet à suo directore, & unusquisque
 disceret, etiam Verba Dei perpendenda
 esse cum homine. *In tantum placita Deo haec
 sententia comprobatur, ita loquitur supra al-
 legatus Abbas Moyses apud Abbatem Cas-
 sianum, ut puerum Samuelem, iudicio praele-
 ctum suo, nollet per semetipsum Divini colloqui
 disciplina Dominus erudire, sed recurrere semel,
 & iterum pateretur ad senem, eumque, quem ad
 suum vocabat alloquium, & quem sua vocatione
 dignissimum judicarat, etiam illius, qui offende-
 rat Deum, senioris mallet institutione formari;
 ut scilicet & illius, qui ad Divinum ministerium
 vocabatur, probaretur humilitas, & junioribus
 forma subjectionis hujus proponeretur exemplo.* In
 materia revelationum facillimè sunt, ut
 alia vobis dicam occasione, deceptiones.
 Ista revelatio, de qua sermo, prima est
 Samueli facta: is adhuc inexpertus est:
 vadat igitur ad Magistrum suum, audiat
 consilium, sequatur ejus ductum. Id exe-
 cutus est bonus Juvenis: id exequi nos
 etiam oportet in omni quidem occasione,
 peculiariter autem in eo, quod ad regi-
 men animæ nostræ pertinet.

5. Nos persuasum nobis habeamus,
 oculum nostrum nimis esse debile ad ritè
 discernendas res spirituales. Eadem res
 aliquando sunt occultæ, aliquando dis-
 sipatæ, adeò, ut eas probè videre alieno
 sine adjumento nequeamus. Certæ pin-
 guntur imagines, quæ, si solo, ac libero
 spectentur oculo, varias figuras nobiles,
 & amœnas exhibent; at si postmodum
 aspiciantur ope certi cujuspiam tubi, ac

vitri, mox pristinae figuræ recedunt, &
 alia prorsus opposita cernitur. Ars ea
 traditur in Optica, nec multum diffi-
 cultatis continet. Versus telam immobilis
 figitur parvus tubulus, cujus pars, telæ
 propior, clauditur vitro, seu crystallo,
 multos in angulos, atque distincta in la-
 tera secto, sive lævigato; cujusmodi vi-
 tra sunt, quæ res objectas exhibent mul-
 tiplices: pars autem adversa, ad quam
 oculus applicatur, nullo vitro munita,
 sic tamen obturatur, ut non nisi modicum
 foramen restrictum oculi obtutum trans-
 mittat. Ad istam tubuli partem admo-
 vetur accensa lucerna, cujus lumen,
 transiens per angustum canalem, & in
 eo collectum, dum ad vitrum pertingit
 in eo refringitur, dispertitur, atque va-
 rios minutos per radiolos lucis hinc inde
 supra telam spargitur: ubi pictor locum,
 & situm eorundem radiolorum fideliter
 levi colore notat, ac deinde remotâ lu-
 cernâ, & oculo parvum ad foramen ap-
 plicito, notatis in locis destinatam deli-
 neat, atque depingit figuram, uti fortè
 Diabolum. Iste nullam in tela, vel ta-
 bula, habet partium suarum conjunctio-
 nem; sed hîc erit oculus, ibi manus cum
 unguibus, isthîc auris, illic os, omnia
 separata, & inordinatissimè dispersa. In-
 terea industrius penicillus parvas hasce
 partes inserit, & accommodat aliis figu-
 ris: complet os, atque depingit larva-
 tam faciem, fontis ornatum: complet
 aurem, atque depingit asinum: complet
 cornua, atque depingit capram: complet
 manum, vel pedem, unguibus instru-
 ctum, atque depingit canem; alia verò
 spatia vacua suum ad arbitrium implet
 Angelis, pastoribus, oviculis, arbus-
 culis &c. Quodsi jam ejuscemodi pi-
 cturam simpliciter intueri velis, illico
 videbis fontes, capras, Angelos, ovi-
 culas, pastores, canes, asinos &c. &
 nihil aliud; si verò oculum armis miro
 illo crystallo, ac per tubulum inspicias,
 neque fontes amplius, neque capras, ne-
 que Angelos, neque pastores, nec ovi-
 culas, nec canes, nec asinos videbis, sed
 solam terribilem imaginem, horrendum
 Diabolum. Iste jam prius erat in tabula,
 sed non cernebatur: jam erat, sed oc-
 cultus, atque dispersus: ejus aliqua pars
 erat in fonte, alia in cane, alia in asino,
 aliæ in aliis, omnes autem dissimulatæ:
 fidele vitrum è latibulis illum protrahit,
 partes jungit, oculoque demonstrat.

6. Sæpè Deus, & boni Angeli nostri,
 sæpè etiam Diabolus, ita se solent ab-
 scondere. Quam peregrinas, ac mira-
 biles res videt Ezechiel? Rotas videt im-
 plexas rotis: monstra videt multorum
 capitum, capitum hominis, aquilæ, leo-
 nis, ac bovis, manus hominis, pedes
 vituli,
 Ezech. i. 5.
 Deum a-
 gnoscit E-
 zechiel ex
 variis vi-
 sionibus.

Pictura di-
 versas ex-
 hibet for-
 mas, aspe-
 ctu variè.

vituli, pennas voluerum, carbones, lampades, fulgura, &c. Quàm mirabilis imaginatio! quanta diversissimarum partium dispersio! nihilo tamen minùs in ea Vates agnovit effigiem Divinæ gloriæ. *Hæc visio similitudinis gloriæ Domini.* Legite Caput primum Prophetiæ ejus, & invenietis, ejus oculo non defuisse crystallum mysticum: *Quasi aspectus crystalli horribilis, & extenti super capita eorum desuper.* O quotnam in rebus, æquali ratione spectatis, agnoscemus Dei gloriæ, secus, & absque simili adjumento non observandam! In tristi quadam cogitatione, quæ te invadit, inserta venit sancta inspiratio: in conversatione cum amabili viro Ecclesiastico, vel Religioso, Deus inserit illustrationem aliquam menti tuæ: in mortuæ cuiuspiam amici Deus inserit piam motionem cordi tuo. Tu quidem non observas Deum: tibi simplex apparet imago tristis cogitationis, amabilis Sacerdotis, amici mortui: nihil aliud aspicias. Deus est, qui tibi exhibetur, & ais: cogitatio tristis est: ais: Vir ille bonus irretire me vellet: ais: illa mors me graviter affligit. Verùm si oculo tuo tersum applicares crystallum: si visum tuum adjuvares Viri pii, prudentis, ac sapientis consilio, jam ejusmodi auxilio, ejusmodi remedio, cerneres, & agnosceres optimum Deum tuum, qui mirabiliter insertus est in illa cogitatione tristi, in amabili Sacerdote, in amici mortui memoria.

7. Ipse quoque Diabolus abscondit, atque transfigurat se. Attendite. Jobus animo suo videt bovem in pascuis, & ait: *ibi Diabolus est: Fœnum, quasi bos comedet: Cedrum aspicit, & inquit: ibi Diabolus est cum cauda sua: Stringit caudam suam, quasi cedrum: intuetur tibias, ac tubas æneas, & ait: ibi Diabolus est: Ossa ejus velut fistula æris.* Ita Diabolus occultat, atque transfigurat se. Quotnam in rebus latet absconditus? attamen ubique partem suam habet. Illa fœmina frequenter adit sacratissima gratiæ Mysteria, sæpius etiam per hebdomadem: hîc externa species pulchra est; sed etiam in ipsa Sacramentorum frequentatione potest Alastor habere locum: potest subesse vanitas. Ille parens hortatur filiam ad statum Religiosum adeundum: præclara sollicitudo patris; sed & hîc Diabolo potest esse locus: potest esse avaritia. Ille multum expendit, idque à se fieri asserit ad conservandum statum proprii decorem: & hîc dæmoni locus esse potest: esse potest ambitio. Famulus ille magnum zelum super sodales suos exerit: & hîc Diabolo locus

esse potest: esse potest invidia, vindicta, sed proditur cupidus. Quodsi monstrum istud intueri per bonum velimus, ejusque fraudes detegere, nostrum oculum admoveamus menti sapientis consilarii, qui visum nostrum adjuvet, atque pericula sub aspectum nostrum ponat. Fidenter credamus, nos omnia solis viribus nostris agnoscere non posse. Ipsimet Angeli lumen recipiunt ab aliis Angelis, & in cogitatione earundem rerum corporearum, ac materialium, prout Angeli illustrantur ab invicem, forsan ipsis opus est, ut ab istis aliquæ species in ipsos transfundantur. Novi, Gabrielem Vasquez docere, quod illi spiritus omnes res inferiores per se ipsos comprehendant intellectum suum simpliciter in illas figendo, sic nimirum, ut mentem suam applicent, ac jam comprehendant. Multi mortalium hac sibi de potestate blandiuntur: modica cogitatione, quam in aliquod etiam magni momenti negotium figunt, jam totum se comprehendisse sibi adulantur; cum tamen Franciscus Suarez cum Divi Thomæ Scholæ ne quidem Angelis istam cognoscendi facultatem concedat; nam docet, à Deo in istorum spirituum creatione, pariter cum ipsis, & in ipsis productas esse omnium rerum materialium species, quarum imaginibus postmodum uterentur ad cognoscendum: quin subtilissimus Scotus neque hoc admittit, sed existimat, illos ad cognoscendas res individuales, ab his accipere species debere, sine quibus tota Hierarchiarum illarum perspicacitas haud sufficeret ad producendas ejusmodi notitias.

8. Quidquid autem ista de vi cognoscendi sit, certum est, nobis ad ritè cognoscendum, & judicandum, necessariò recipiendas esse species, & auxilium extra nos. Fortè boni essemus ad regendos alios; & tamen absque consilio boni non essemus ad regendos nosmet ipsos. Ego de me expertus sum, de se ipso scripsit S. Bernardus, quod dico: & facilius possum imperare, & securius possum præesse aliis multis, quam soli mihi. Nos affectiones nostræ turbant, inclinationes nostræ obscurant, superbia nostra confundit. Quapropter non fidamus nobis, sed ubi de negotiis agitur animæ, consilium accersamus à bono quodam directore. Id, quod à Samuele Deus exigit. Hic eum vocavit, ac permisit, ut à magistro se vocatum esse crederet, atque adeò à magistro instrueretur. Ad magistrum cucurrit Samuel: magistro obsecutus est. Et cucurrit ad Heli, & dixit: ecce ego; vocasti enim me. Qui dixit: non vocavi: revertere, & dormi. Et abiit, & dormivit.

Id. 2. 1.

Id. 1. 22.

Ita Deum
agnoscimus
per consili-
um aliorum,
quasi per tu-
bum opti-
cum.

Job 40. 10.
Diabolus
abscondit
se variè,

prout Ange-
li illustran-
tur ab invi-
cem.

Vid. Suar.
de Ang.
l. 2. c. 6.

S. Bern. ep.

S E R M O CIV.

Et adjecit Dominus rursus vocare Samuelem. Consurgensque Samuel abiit ad Heli, & dixit: ecce ego, quia vocasti me. Qui respondit: non vocavi te, fili mi: revertere, & dormi. 1. Reg. 3. v. 6.

A R G U M E N T U M.

Obedientiam omnibus necessariam esse, demonstratur.

1. **D**Eus altera vice vocavit Samuelem, & iste rursus ad Heli Sacerdotem abiit, atque dixit: ecce ego; quia vocasti me. Ille autem respondit: non vocavi te, fili mi: revertere, & dormi. Verba illa: *Adjecit Dominus rursus vocare Samuelem*, innuunt Idiotismum Hebraicum, ac idem significant, atque, iterum vocavit. Ita apud Isaiam: *Adjecit Dominus loqui ad Achaz*: id est: iterum Deus locutus est Achaz Regi. Apud eundem legimus: *Non adjiciet ultra, ut pertranseat per te incircumcissus*. Non iterum, ac de novo per terras tuas transeat gens alienigena. In Libro Jobi: *Adjecit Dominus*. & locutus est ad Job. Deus iterum Jobo locutus est. Apud Nahum Prophetam: *Non adjecit ultra, ut pertranseat in te Belial*. Non redibit iterum Diabolus, ut molestus tibi accidat. In Psalmis: *Nunquid qui dormit, non adjiciet, ut resurgat?* si ve: mortui de novo resurgent. Ita Pariter hic: *Et adjecit Dominus rursus vocare Samuelem*: seu, quod idem est: Deus iterum vocavit Samuelem. Vocatus igitur ivit ad eundem Heli: *Consurgensque Samuel abiit ad Heli*. Verbum, *abiit* peculiarem considerationem meretur. En, primò vocatus cucurrit: secundò vocatus non cucurrit, sed *abiit*. An fortè dicendum est, modò Samuelem minori fuisse promptitudine? Profectò res aliquæ, genio nostro contrariæ, prima vice executioni mandantur cum fervore; si verò secunda, vel tertia vice jubentur, defatigant, ac fastidium afferunt. De fervido Juvene nostro nil simile possumus affirmare. Quòd non amplius currat vocatus, non à segnitie venit, sed à prudentia; quippe sciebat, se prima vice deceptum esse: hinc meritò dubitare poterat, an iterum cursu suo, ac superflua sollicitudine magistrum suum excitare deberet. Itaque hoc altera vice sic accedere voluit, ut obedientiam præstaret, non importunus fieret: idcirco gradiebatur lentè, quieto, ac suspenso pede, vocèque tam submissa loquebatur, ut si Seniculus dormiret, evigilare propterea non deberet. *Abiit* Ita Mendoza.

2. Sæpenumero prudentia hæc illi, qui tyro adhuc in spiritu est, deficit. Est, qui intentionem suam dirigit, oculos claudit, atque suo se fervore corripere finens, ad alios non attendit; an dein cuiquam importunus, & gravis sit, nil considerat. S. Bernardus super verba Cantorum: *Adjuro vos per capreas, cervosque camporum, ne suscitatis, neque evigilare faciatis dilectum, amare quiritatur de indiscreto suorum fervore. Sunt de his sedentibus, inquit, qui utinam præsens capitulum attentius observarent. Cogitarent certè, quanta præpositis reverentia debeat, quos temere inquietando, celi quoque civibus se reddant infestos, & nobis forte plusculum solito parcere demum inciperent, nec tam irreverenter, leviterque se ingererent, cum vacamus. Verum est, prudentiam præcipuè rectori convenire jubenti, ac præcipienti; subditum autem decere voluntatem, & intellectum submittere. Hujus non est examinare prudentiam mandati, sed curare, ne prudentia sibi desit in ratione exequendi. Samuel haud examinat, utrum Heli somniet, vel deliret: audit ejus vocem, obsequitur; sed in ipso obedientiæ exercitio cautus attendit, ne incommodum importunè creet. *Abiit*. Heli quidem non dormiebat, atque dum Juvenis ad ejusdem se nutus esse promptum asseverabat: *Ecce ego; quia vocasti me*, responderebat: *Non vocavi te, fili mi: revertere, & dormi*. Advertite, o Senes, & dulcibus assuescite verbis: *fili mi*. Non ait: abscede, flagrio, delire, semifatue, insane: sed illi dicit: *fili mi; non vocavi te, fili mi*. Juvenes senioribus, discipuli magistris, inferiores superioribus, obedientiam debent, ac reverentiam; vicissim autem senes juvenibus, magistri discipulis, majores minoribus amabilitatem debent, & humanitatem. *Non vocavi te, fili mi, revertere, & dormi*.*

3. Hic iterum videtis, Auditores, deceptum esse Samuelem, & credidisse, quòd sui præfulis vox esset, quæ Dei vox erat. Elapsa die Dominica rationem unam adduxi, propter quam Deus id permiserit: hodie alteram assignabo; prius autem

S. Bern. in Cant. ser. 52.

Superiores prudentiâ, subditos obedientiam servare de-

Samuel secundò vocatus non cucurrit, ut primò,

quare?

Mend. hic

Gen. 2. 6.

16. v. 19.

Adam per prohibitionem subditur, dein omnium dominus constituitur:

autem date, ut alia proponam dubia, quorum omnium erit una solutio. In Libro Genesis Deus edere prohibet Adamo de arbore scientiæ: *De ligno autem scientiæ boni, & mali ne comedas.* Dein illi subicit omnia animalia, super quæ jam prius ipsi dominium contulerat, & omnia sub aspectum ejus congregat: *Adduxit animalia ad Adam, ut videret, quid vocaret ea.* Quare primò jus confertur, atque dominium, ac postea demum possessio? Sanè opportunus futurum fuisse videtur, si prius agnoscere licuisset illas bestias, quarum dominus constituendus erat Adamus: iste clariùs vidisset Divinam dignationem, & beneficentiam, & eâ conspectâ fortè melius comparatus fuisset ad acceptandam prohibitionem, ac firmitus instructus ad eam executioni mandandam. At non ita: sed primò Deus Adamum habet ut subditum, ac postea constituit Imperatorem, ac omnium bestiarum dominum. Et quam ob rationem? Sustinete patienter, ac brevi percipietis.

Josue. 1. 7.

Josue animatur ad servandam legem:

4. Ab Adamo transeamus ad Josuen. Huic Deus imperium populi confert, & animans eum ad bonum regimen, præcipit obedire mandatis, à Moyse relictis: *Confortare igitur, & esto robustus valde, ut custodias, & facias omnem legem, quam præcepit tibi Moyses servus meus.* Potius ego credidissem, à Josue magnam fortitudinem suam impendendam fuisse ad confligendum suis cum hostibus. Certè plures, quàm triginta Reges armatas copias opponent ejusdem progressibus: plura, quàm triginta regna resistent ejus molitionibus: ad superandam tantam repugnantiam ingenti opus est robore. Præterea Josue acquirendas possessiones suas in populum suum distribuere debet: etiam hîc ingens animi fortitudo necessaria est ad explendas justitiæ leges. Pugnandum est cum ditescendi aviditate, cum sanguinis amore, cum amicorum teneritudine: atqui tantam contra violentiam non cedere studio partium, res animi perquam fortis est. Idcirco tamen Deus non requirit, illum esse robustum valde: fortitudinis ejus vis exerenda est in obedientiam: *Esto robustus valde, ut custodias, & facias omnem legem, quam præcepit tibi Moyses servus meus:* nimirum, uti Cajetanus explicat, obedire jubetur universo conatu, & roboris magnanimitate. Cur autem in imperio conferendo tantopere Deus obedientiam inculcat? & hîc patienter expectate, dum brevè causam intelligatis.

Cajet. hic.

Matth. 8. 9.

Centurio subjectio-

5. A supremo Belliduce pergamus ad quemdam Centurionem, à Josue videlicet ad illum, qui Christo loquens, ait: *Et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites.* Mirabilis ista loquendi ratio est, & magis adhuc, si Contextum con-

sideremus. Christus ostenderat sese patrem profiteretur, ac sanandum servum ægrotum. Centurio, ut palam profiteretur potestatem Christi, cui præstetur obedientia, quin se moveat, exemplum de se ipso afferebat, quasi diceret: Domine, quemadmodum ego milites meos jubeo ire, venire, ac obedire, ita tu, licet absens, imperare potes paralyti, febribus, atque morbis, ut vadant, & abeant: & quin loco te moveas, obedient tibi omnia. Jam ad quid erat dicere, ipsum quoque agnoscere supra se duces alios, ipsum quoque mandata accipere: *Homo sum sub potestate constitutus?* Ad hoc, quod diceret: *Habeo sub me milites;* magis propriè præmittendum fuisse videtur: *Homo sum in potestate constitutus;* non autem, *sub potestate constitutus.* At nequaquam: rectè ait: Sum homo subjectus, *sub potestate constitutus.* Et quam ob rationem? Dicetis, huic loquendi formulæ vim fuisse gravis argumenti à minori ad majus, quasi dixisset: Domine, quamvis ego sim homo subjectus aliis, mihi tamen obedientiam præstari facio ab illis, qui sub me sunt: quanto magis tu, supra quem nihil est ex omnibus rebus conditis in mundo, simplici mandato potes efficere, ut etiam ipsi morbi tibi obediant? S. Bernardus asserit, eundem Centurionem, cum rationem de semet ipso redderet, atque potestatem suam fa-
S. Bern. ep. 42.
 teri deberet, omnem jactantiæ suspicionem remove voluisse, dum pariter confitebatur, sibi superiorem esse. *Dicturus quippe,* ait Mellissius, *habens sub me milites, præmisit: homo sum sub potestate. Jam quidquid subinserat, suspectam non habemas jactantiam; præmissa siquidem est humilitas, ne altitudo præcipitet; nec enim locum invenit arrogantia, ubi tam clarum humilitatis insigne præcessit.* Perbene hæc omnia; sed adhuc aptius ad propositum meum idem Bernardus, ostenderat, ait, quale fuerit meritum suum, quod ad officium imperandi aliis evectus fuerit, exponendo submissionem suam ad obediendum: quod non erubuerit subesse superioribus, præpositus est inferioribus: illum subditi didicerunt honorare, cum viderent ipsum reverentiam suis superioribus præstare. *Quia non confusus est de subjectione, jure prælacionis meruit honorari. Non erubuit super se potestatem, & ideo dignus; qui haberet sub se milites. Dedit prius honorem præpositis, ut jam à subditis justè reciperet.* Optima quippe dispositio ad imperium est obedientia: prima regula præsidendi est, posse subesse. *usus;* ait S. Gregorius, *recte S. Greg. Dial. l. 1. c. 1.* conversationis est, ut præesse non audeat, qui subesse non didicerit; nec obedientiam subjectis imperet, quam prælatis non noverit exhibere: & Cassianus *Cass. de lra stit. Mon. l. 2. c. 3.* Abbas: *Nullus congregationi fratrum præfaturus eligitur, priusquam idem, quid obtemperatu-*
ris

ris oporteat imperare, obediendo didicerit, & quid junioribus tradere debeat, institutis seniorum fuerit affecturus.

propter obedientiam necessitatem.

S. Ephrem de Virt. c. 2.

S. Bernard. sup.

Ergo obediendum est.

6. Et ecce, quam ob causam Josuæ, dum ipsi committitur imperium, tantopere inculceretur obtemperandi obsequium. *Est robustus valde, ut custodias, & facias legem, quam præcepit tibi Moyses.* Obedientia viam illi straverat ad regimen: obedientia debebat reddere felicem. Et verò per hoc, ait S. Ephrem, quòd Moyse subjectus fuerit, eidem in imperio populi succedere meruit: *Jesus, filius Nave, perfecta sua obedientia tantum donum promeruit, ut Moyses successor fieret.* Et en etiam, cur Adamo prius prohibeatur pomum, ac postea commendetur in animantia imperium: discat enim verò subditus esse, priusquam Rex constituatur: noverit agnoscere superiorem, priusquam inferiores agnoscat. Inde præclarum documentum omnibus præbet mellifluus Bernardus. *Ut secure præesse possitis, subesse & vos, si cui debetis, non dedignemini.* Et ecce denique, cur Deus toties permittat, ut Samuel, ab ipso Deo vocatus, à Sacerdote Heli se credat esse vocatum. Per opinionem istam Samuel exerceatur in obedientia. Deus hunc juvenem destinabat ad magnum imperium: iste triginta & octo annis totum Hebræorum populum regere debebat: ante regiminis aditum stabiliatur super obedientiæ fundamentum. Res molesta juveni, somno consueto indigenti, est quietem suam toties interrumpere, & è lectulo surgere debere nullâ, ut apparet, causâ. Nihilominus Samuel audiat vocem Heli, ferat eam molestiam, surgat, vadat, obediat, atque per ista optimi subditi officia scholam optimi rectoris habeat.

7. Insignis ista doctrina nobis omnibus ostendit, Auditores, nos oportere subiectos esse superioribus nostris. Divinâ Providentiâ factum est, ut unusquisque suos agnoscat superiores: filius supra se novit parentes, uxor maritum, servus dominum, civis consulem, aut gubernatorem, gubernator Principem, & supra omnes est Deus. Ipse Deus magnum dedit exemplum obedientiæ, & factus Homo, factus est obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis. Justè proinetiam nos obedire desiderat. Et felix, qui humilem hanc subjectionem conservare novit. Ah! vehementer fallimini, ô Filii, dum vobis blandimini, quasi magnam vobis estimationem concilietis, si in expensarum modo exorbitetis, si jugum omne excutatis, si contentionibus vos immisceatis, si odia, vel amores foveatis. Plus honorificæ opinionis acquireretis, si promptè parentibus in eo, quod justum est, obediretis: si dociles, si flexibiles institutionibus eorundem vos exhibueri-

A. R. P. Calmi S. J. Serm. Tom. I.

tis, istud, ô boni, istud vos pretiosos efficit coram hominibus, & coram Deo. Qui arcana naturæ pervestigant, affirmant, vitrum, igne sæpius excandefactum, & in urticarum succo rursus frigidatum, adeò suave, ac flexibile temperamentum adipisci, ut etiam malleo obediens cedat, directionem recipiat, & non frangatur. An hoc verum sit, ignoro; id autem probè scio, quòd olim à quodam artifice è vitro, sic temperato, phiala confecta, ac dono data fuerit Imperatori Tiberio. Donum illud donanti vita constitit; etenim artifex Imperatoris jussu capite plexus est, idque propterea, quòd ejusmodi donum censeretur esse nimis pretiosum, atque, si secretum artis levulgaretur, omnia metalla suam amitterent æstimationem. *Jussit illum Caesar decollari, ne, dum hoc cognitum fieret, aurum pro luto haberetur, omniumque metallorum pretia detraherentur.* Ecce, vitrum docile, ac obediens & martello, & manui, pretiosius auro æstimatur. Filius docilis, ac obediens parentibus, discipulus magistro, famulus domino, subditus Principi, non habet, quod æquiparetur ipsi. Verum tale temperamentum non acquiritur, nisi per ignem, nisi per urticas, per ignem videlicet veræ charitatis, per urticas patientiæ, ac spontaneæ afflictationis.

8. Cæterum fateor, rem non adeò facilem proponi, quando proponitur obedientia majoribus exhibenda; sed enim difficultati respondet meritum victoriæ, amplitudo mercedis: quin etiam hîc in mundo tranquillitas, atque pax præmium est obedientiæ. Date familiam, in qua cuncti promptè obediant capiti; scholam, in qua discipuli omnes promptè obediant magistro; civitatem, in qua cives omnes promptè obediant magistratui, & in capite, magistro, magistratu pariter omnes obediant Deo: talis profectò familia, talis schola, talis civitas, erunt parvus Paradisus hîc in terra: procul illis erit omnis dissensio, omnis contentio, strepitus omnis; etenim tumultus, discordiæ, rancores, invidiæ, nascuntur ex eo, quòd resistatur manui gubernantis. Oppidò mirabile videtur illud, quod legimus de Templo Salomonis. Cum tanta moles extrueretur, nunquam auditus est ullus mallei strepitus. *Et malleus, & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo, cum edificaretur.* Sed hoc inde fuit, quòd prius jam omnes lapides perfectè politi, & quadrifariam aptati fuerint, ut adeò non discordarent, sed in structura aptissimè convenirent, & quadrarent. *Domus autem cum edificaretur, de lapidibus dolatis, atque perfectis edificata est.* Superioribus quandoque necessaria.

Vitrum He. xibile red- ditur.

Artifex occiditur ob attem.

Kirch. Mund. sub. t. 2. l. 12. ex Plin. & Isid.

Templum Salomonis edificatur sine strepitu.

2. Reg. 6. 7.

Y y

cessarium est percutere, ac pulsare: pulsat maritus, percutit pater, verberat magister, ferit princeps, auditur ubique strepitus; quæ causa hujus? culpa nimirum est penes lapides, qui non poliuntur, non ritè aptantur, nisi malleo, nisi vi verberum. Desinant isti resistere,

& cessabunt illi ferire, non audietur ultra strepitus, ubique tranquillitas erit, ubique pax. Nos propositum imitemur exemplum Samuelis, promptissimi semper ad nutus Heli Sacerdotis. *Consurgensque Samuel abiit ad Heli, & dixit: ecce ego &c.*

S E R M O C V.

Porro Samuel necdum sciebat Dominum, neque revelatus fuerat ei sermo Domini. Et adjecit Dominus, & vocavit adhuc Samuelem tertio. Qui consurgens abiit ad Heli, & ait: ecce ego; quia vocasti me. 1. Reg. 3. 7. 8. 9.

A R G U M E N T U M.

Cautela adhibenda est in credendis revelationibus peculiaribus aliisque prodigiis præter ordinem naturæ factis.

1. Samuel necdum instructus erat illâ scientiâ, seu notitiâ magis peculiari de Deo, qua præditi solent esse, quibus ipse Deus per speciales revelationes manifestatur. Deus ab eo sese nondum audiri fecerat sensibiles per locutiones, per quas postmodum ipsi se revelavit. *Porro Samuel necdum sciebat Dominum, neque revelatus fuerat ei sermo Domini.* Propter istam imperitiam ille tertio quoque deceptus est, atque iterum vocatus à Deo, rursus se coram Heli stitit. *Et adjecit Dominus, & vocavit adhuc Samuelem tertio: qui consurgens abiit ad Heli, & ait: ecce ego; quia vocasti me.* Hodie nobis tertia consideranda est ratio, propter quam Deus ita disposuit. Ista fuit pro parte Heli, ut nimirum ipse crederet, ceu Divinam revelationem, quidquid ei Samuel subinde dicturus esset. Itaque nôsse vos oportet, quòd homo sapiens non facilis esse debeat in credendis revelationibus, ac visionibus, quas nonnulli sibi factas esse dicunt; in istis namque facillimum est falli, facillimum est fallere.

2. Frequenter ab ignorantibus evulgantur aliquæ res, ex altero quasi mundo, quæ sunt merè naturales, effectus causarum non observatarum. Ejusmodi sunt umbræ, & Spectra, quandoque in Cœmeteriis videri solita; siquidem dum cadavera resolvuntur, eorum solia, ut cum Physicis loquar, quibus de natura sua vis est aptandi, & combinandi particulas, cum nec vigorem, nec dispositionem, nec sufficientem materiam habeant, aut habere possint ad efformandum corpus hu-

manum, nonnunquam varias particulas aëris combinant, atque jungunt, & inde quamdam imaginem efficiunt, aliquam umbram. Hujus generis sunt certæ fasciculæ, certi ignes, qui maximè in Cœmeteriis quandoque terrent imperitos: igniculi nempe, in cadaveribus remanentes, his putrescentibus, conjunguntur, & invento aëre crasso, & uliginoso, in hoc accenduntur, & ardent. Haud multi fluxerunt anni, cum Ferrariæ in certa cujusdam horti parte nascerentur raphani, & rapæ ad similitudinem variorum corporis humani membrorum. Facta in rei causam diligenti inquisitione compertum est, eodem in loco sepulta esse multa cadavera: horum igitur salibus illi solo permixtis, aliisque seminibus prædominantibus eadem permixtione immutatis, factum, ut ista fructum producerent, illa verò fructui formam imprimerent. Ego ipse quadam nocte certo in diversorio fui vocatus ab hospite meo vehementer perculso, quòd è cloaca quæpiam emicaret velut ignis aliquis, magna luce totum atrium illustrans: domestici credebant, sic apparere animam cujusdam nuper mortui. Vocatus ivi, vidi, ac deprehendi, lucem illam provenire à certis trabibus populeis putrefactis, & his remotis fallax cessavit ignis. In Ecclesia quadam populo videbatur è plagis Christi, Crucifixi Cruci lignæ affixi, lentus sanguis defluere: jam clamabatur miraculum! miraculum! sed locus, atque tempus ostendit, minio, quo vulnera iconis tincta erant, humidissimum per ventum, tunc

In revelationibus facilis est deceptio.

Spectra, umbræ, &c. non semper sunt sua præ naturam.

Ex viro fide dignissimo P. Paulo Cosata.

Raphani, & rapæ ad modum membrorum humano- rum.

Lux è ligno putrido.

Sanguis è Crucifixi plagis fluxit.

tunc spirantem, resolutum, seu liquefactum, naturaliter locum fuisse relictum prodigiosæ apparentiæ. Per varias diversorum oleorum commixtiones, atque vitra, artificiosè vel confecta, vel depicta, producuntur imagines, quæ non nisi fascino magico efformatæ videntur, & tamen naturale hominis artificium non transcendent. Ope siphonum, ac tuborum voces articulatæ longissimè transferuntur, ut in ipso cubiculo nasci videantur, cum fortè jam integram fere leucam permeaverint. Quo tempore Regina Sueciæ ab industrio quodam Mathematico Romæ suis in ædibus exciperetur, statua Sapientiæ, erecta consistens in ampla quadam aula, ter illam salutavit, *salve*, dicens, *salve Regina*. Quosvis præsentis ea vox attonitos reddebat, ceu miraculo; sed non erat miraculum, quia ex alio cubiculo occultum per siphunculum vera vox hominis transmittabatur, & per os statuæ egressa, ibi suam originem habere videbatur, ubi guttur, & os spectabatur. Visi sunt aliquando serpentes in pavimento repere, ac sibilare, qui tamen ære confecti fuerant arte Bozii. Leoni Imperatori fuerant aviculæ quædam, cantillantes, & tamen auro factæ. Norimbergæ quondam è turre quapiam Aquila volavit, obviàm Carolo quinto Imperatori, rursùmque revertens eundem Imperatorem comitata est ad civitatem: & ea gypso facta erat, artificium Joannis Regiomontani. Idem Regiomontanus certas etiam confecerat muscas, quæ super mensas importunæ circa convivas circumferebantur, donec fatigatæ in manus artificis sui reverterentur: & erant è chalybe constructæ. Ita frequenter, qui non intelligit, prodigia nuncupat effectus, artem, vel naturam minimè superantes.

3. Phantasia deceptionibus magis est subjecta, quàm externi sensus, & intellectus adhuc magis ipsâ phantasiâ, si anima haud probè radicata sit in humilitate. Facillimè contingit, ut imaginationes, quæ per species naturaliter agitatae, & combinatas à solo impetu spirituum nostrorum formantur, confundantur cum illis, quæ superiori à potentia combinatæ sunt. Facile etiam accidit, ut veluti lumina Dei peculiariter credamus igniculos quospiam, & parvos radiolos, sponte sua in intellectu nostro accendi solitos. Jam modò si ex una parte revelationes omnes, ac visiones peculiare, uti ex autoritate Sacrarum Litterarum observant cum Divo Thoma Theologi, fiant aut intellectui, aut phantasiæ, aut sensibus externis; ex altera verò parte tam facile sit, ut istæ potentiæ decipiantur, inde consequitur, in iis credendis

magnâ cautelâ opus esse. Addite, quòd etiam ille, qui deceptus non est, decipere velle possit. Eadem illa hypocrisis, quæ vultum larvâ sanctitatis exornare studet, quandoque sibi radios etiam affingere cupit, & si, quisquis fingit, astutus est, aspectu vult esse perquam acuta, quæ penetret ipsam quoque fictionem. Accedit, quòd etiam Diabolus quandoque decipiat. Ille sua de natura virtute multa pollet in motum, in impetum, & in apparentes corporum transformationes. Ille facile cadaver aliquod induere, & extrinsecus eleganter exornatum transferre, movere, ac regere potest, quasi vivum esse: aërem ita condensare potest, ut speciem referat cujusvis corporis, cujusvis animalis: vera corpora potest occultare, fictisque sub apparentiis exhibere: phantasiâ immutare potest, eique depingere quamcunque formam. Ad omnia hæc Dæmonum vires extenduntur, & hæc omnia tum operati sunt, tum operantur, cum Deus illis permittit, aut permittit. Quapropter si quis recenseat nobis revelationes, visiones, aut aliud ultra ordinem naturæ, primò quærendum est, an non falsum dicat, ac nos fallere velit: secundo, si nos decipere non intendat, an non ipse decipiat: tertio si nec ipse decipiat, nec in fideli narratione rei decipiat, ulterius investigandum est, an ea sit à natura, an ab arte, an à Diabolo, vel ab Angelo, aut ab ipso Deo: & quemadmodum discrimen istud difficillimum est, ita cum sufficientia defunt argumenta, cautissimos esse nos oportet in assensu præstando.

4. Equidem omnia negare prodigia, revelationes omnes, naturâ superiores inficiari, hæreticæ pertinaciæ signum est; etenim tot sunt prodigia, revelationes, ac vaticinia, in Sanctæ Ecclesiæ historiis relata, ab Authoribus fide dignis conscripta, tantisque testimoniis confirmata, ut absque obstinata temeritate negari nequeant, & si quis negare tamen ausit, omnem tollat fidem humanam, quam historiæ, moralibus momentis roboratæ merentur. Verùm è contrario omnia credere, & cuicunque credere, quid puerile sapit. Id solum, quod à Sancto, Apostolica, Romano-Catholica Ecclesia docetur, tota plenitudine credendum est, Deus namque hoc oppidò meretur obsequium; in illis autem narrationibus, prodigiis, ac visionibus, quæ de fide merè humana sunt, in assensu præstando minimè festinandum est. Id, quod ipsa solet observare Sancta Ecclesia: causas ejusmodi citat ad plura tribunalia, per inquisitiones examinat, testimonia exigat, atque centenas probationes, & authenticas

Hypocrisis
decipit, ut
&

Dibolus
apparen-
tiis.

Revelatio-
nes omnes
ac prodigi-
a negare,
temerarium
& hæreti-
cum est, &

omnia cre-
dere pue-
rile.

thenticas demonstrationes requirit, priusquam eas, ceu veras, agnoscat, & haberi permittat. Sacra quidem Pagina tarditatem in credendo exprobrat: *O stulti, & tardi corde ad credendum!* sed & exprobrat levitatem: *Qui citò credit, levis est corde:* quemadmodum Deus frequenter punivit incredulitatem, ita non rarò castigavit nimiam credulitatem. Lugubris est illa historia, quam in Libro tertio Regum legere est. *Vir Dei*, qui probabiliter Addo Propheta fuit, illuc abit, ubi Jeroboam Idolis litat: prædicit everisionem, & Aræ, & Idoli, & Sacerdotum: prædictionem confirmat præsentibus tribus miraculis, scissione videlicet sacrilegi Altaris, arefacto brachio Regis tyranni, ac integritate Regi humiliato restituta. His peractis recusat & cibos, & hospitium, & munera, ab eodem Rege largiter oblata, atque jejunos juxta præceptum, à Deo acceptum, versùs Judæam, unde exierat, regreditur. In itinere convenit eum senex quidam Prophetes, & è via invitat ad divertendum, ac refocillationem capiendam domi suæ. Ille se excusat, allegans Divinam prohibitionem, ne gustaret in ea regione panem, vel aquam. *Propheta credulus decipitur à Propheta*, Alter vicissim ingerit, se quoque Prophetam esse (& verò erat) sibi quoque à Deo per Angelum quemdam demandatam esse curam ipsum hospitio recipiendi, atque pascendi. *Et ego propheta sum similis tui*, ait: *& Angelus locutus est mihi in sermone Domini, dicens: reduc eum in domum tuam, ut comedat panem, & bibat aquam.* Istud equidem falsum erat; sed incautus viator absque ulteriori indagine statim credit: itaque domum senis ingreditur, mensa ponitur; sed ille vix comedere capit, cum senex, qui ipsum falsa revelatione deceperat, jam vera quapiam ipsi comminatur, ac in eodem itinere moriturum esse vaticinatur. Et sic evenit; nam finito prandio ille viam suam supra asinum ingreditur, & ecce, leo ferox ipsum invadit, occidit, atque, ut innotescat, hunc esse simplicem iræ Divinæ ministrum, neque cadaver devorat, neque jumentum lædit, sed potius utrumque custodit, & quasi pro excubiis adstat, donec superveniens idem senex, qui Vatem fefellerat, asino cadaver imponat, ac proprio sepulchro in Bethel inferat.

5. Hic, Auditores, Prophetam spectatis, deceptum à Propheta. Quomodo nos jam cæco modo credere poterimus garrulæ mulierculæ, aut homini hypocritæ? Videtis Prophetam, morte puni- tum ob suæ credulitatis levitatem. Quomodo nos fidere poterimus, ut credamus omnia, & cuicumque? Prius ille debuisset inquirere, rem examinare, preces ad Deum fundere pro impetrando su-

perno lumine: verbo, lentè se debuisset movere, ac veluti pede suspenso procedere: id, quod observandum est, quando de privatis agitur revelationibus, fide publica Sanctæ Ecclesiæ non propositis. Hisce pro fundando præmissis, patet, Heli Sacerdoti, ad credendam Samuelis revelationem, signum aliquod esse debuisse, ut eam prudenter agnosceret esse veram, atque Divinam; alioquin vir sapiens illam non sine ratione contempsisset. At modò quænam sunt vera signa pro tali discrimine? Multa Theologi, vi- taque spiritualis Magistri annumerant, quæ ego ad quatuor capita reduco, at- que dico, quod, cum de revelationibus, visionibus, aut prodigiis agitur, ea peculiariter examinanda sint, primò quoad *objectum*, secundò quoad *subjectum*, tertio quoad significationem, quartò quoad af- fectus.

6. Objectum quod attinet, primò disquirendum est, utrùm revera sit aliquid præter ordinem naturæ, an verò possit esse res artificii humani! & in dubio regula Physicorum, ac Theologorum est, existimandas esse res naturales, quæ non ostenduntur esse non naturales. Umbræ, spectra, tumultus nocturni, facilè creduntur esse mortuorum animæ, ac lemures: & sæpè non sunt, nisi meræ inumbrationes Lunæ, stridores aquarum, lusus ventorum, percussio vocum. Quod si autem res aliqua naturæ, vel artis humanæ combinationes superet, examinanda sunt ejusdem apparentiæ. Theologi cum Thyraeo affirmant, Angelos bonos nunquam fieri spectabiles in alia specie, quàm humana: nunquam illi scemina faciem induunt, nisi cum referunt maximam Virginum Virginem, aut aliam Beatam: nunquam assumunt aliorum animalium formam. De Diabolis creditur, quod nunquam appareant in specie agnelli, vel columbæ; sed solus visionum vultus exterior perquam fallax est; siquidem Diabolus *transfigurat se in Angelum lucis*, & sub coloribus piæ revelationis crebrò fallacem abscondit illusionem. Ad hæc, si sit objectum de rebus occultis, aut absentibus, aut futuris, non sufficit hoc, ut illico pronuntietur, à Deo esse; multa quippe conjectare solet, ac divinare humana sagacitas: res absentes pauca intra momenta sisti possunt, & afferri à Diabolo: futura, si sint affectus naturales causarum necessariarum, à Diabolis facilè cognoscuntur: si sint affectus causarum liberarum, certò quidem à solo Deo cognoscuntur; de multis autem fortis conjectura non deest inferioribus etiam spiritibus. Quare si manifestetur arcani quidpiam, aut referatur aliquid absens vel tempore, vel loco, certum haud est indicium,

Vide Card. Joan. Turrecrem. Prolog. in Revel. S. Brig. & Mart. Del Rio Disquis. mag. l. 4. c. 1. q. 3. per totam.

Revelationes & prodigia sunt examinanda quoad objectum.

Vide Thyraeum de Apparitu Spirituum.

& occiditur à leone.

dicium, ejusmodi revelationem infallibiliter à Deo esse.

7. Quoad subjectum, diligenter considerandi sunt mores illius, qui revelationes, ac prodigia recenset, & præcipue qua sit pudicitia, qua humilitate, qua obedientia erga superiores, ac directores suos; quandoquidem de anima impudica, vel superba æqualiter suspicari licet, quod & decepta sit, & decipiat. De mente libera, & à nullo dependere assueta, primum est credere, quod illusionem fallatur. Preces, contemplationes, ecstases, fidem non merentur, si virtutes aliæ non respondeant. Spiritus vanitatis facile fingit, etiam cum incommodo, etiam cum detrimento suo. Duritia cervicis non est proprietas animæ, cui cælum fa-veat. Gratia nos cupit esse dociles, & amabiles Dei visitationes communiter fiunt humilibus corde, non superbis. Perpetuus vitæ tenor magna regula est ad prudenter judicandum de revelatione.

8. Significationem quod concernit, explorandum, an revelatio, vel prodigium insinuet inutilia, fidei contraria, Divinis seu mandatis, sive consiliis opposita, superstitiosa, vana. Isti sunt characteres mali dæmonis. Contrà, si innuantur utilia, & ad virtutem conducantia, signa sunt Angeli boni, ipsiusve Dei. Denique circa effectus observandum: si visiones ejusmodi ab initio lætitiæ quamdam afferant, postea verò animam turbidam, agitatam relinquunt: si mentem vana de semet ipsa exultatione impleant, & aviditate rursus aliis fruendi revelationibus, cum voluntate acquiescendi in mera curiositate: si hominem aliorum contemptorem, opinionisque propriæ tenacem efficiant, notam Diaboli referunt.

Quòd si verò quietam relinquunt animam, humilem, subjectionis amantem, suisque de peccatis dolentem, cum firmo proposito serviendi, ac placendi Deo, tunc enim verò faciem ostendunt verarum revelationum. Tota doctrina hæc facile stabiliri posset argumentis à Sacra Pagina, à ratione, ac exemplis Divorum, depromendis; id autem tempus mihi non permittit, neque vos, ut mihi credatis, tantum sacræ eruditionis apparatus exigetis.

9. Jam nunc in recursum Samuelis ad Heli, magistrum suum, signa videmus, à Deo seni Sacerdoti data, ut veram Juvenis revelationem crederet. Jam ille mores istius agnoscebat esse probos, & sanctos: audita revelatione debebat eam invenire conformem alteri admonitioni, jam antea sibi cælitus factæ: significatio, seu documentum ejus intenta erat ad ipsum à lethargo suo expurgandum, & ad errata familiæ suæ corrigenda. Solum itaque restabat, ut securum se redderet, an non Samuel vel nimia simplicitate deciperetur, vel quid ob excessum zeli fingeret. At ista suspicio penitus tollebatur per hoc, quod ipse Samuel ad illum cucurrerit, illi obsecutus fuerit, institutionem ab illo receperit. Heli non poterat amplius dubitare, num vera esset, an fallax illa revelatio, cum ipsemet & videret apparatus, & suggereret modum eam percipiendi. Hæc est opinio Theodreti, & ferè communis Interpretum. Pro nobis inde documentum sumamus, ut cauti simus in credendo tum aliis, tum nobismet ipsis, ne decipiamur, atque credamus revelationibus, visionibus, aut prodigiis, quæ meræ sunt illusiones.

Heli potuit
Samueli
credere.

S E R M O C V I.

Intellexit ergo Heli, quia Dominus vocaret puerum, & ait ad Samuelem: Vade & dormi: & si deinceps vocaverit te, dices: Loquere, Domine, quia audit servus tuus. Abiit ergo Samuel, & dormivit in loco suo. 1. Reg. 3. 9.

A R G U M E N T U M.

Directio Spiritus explicatur, cum cautela inhærendi doctrinæ, ac notitiæ fidei, sine visionibus, ac prodigiis.

1. **I**ntellexit ergo Heli, juvenem Samuelem à Domino Deo vocari: hinc ajebat illi: Vade, & dormi: & si deinceps vocaverit te, dices: loquere, Domine, quia audit servus tuus. Abiit ergo Samuel, & dormivit in loco suo. Tria hæc exoriuntur dubia, primum, unde

Heli colligere potuerit, quod Juvenis vocaretur à Deo: secundum, si agnoverit, id initium esse revelationis, cur illud non aperte Samueli dixit? tertium, si quidem dissimulare id voluerit, quare non saltem Juveni præscribit, quomodo

se ad accipiendam revelationem comparare, & quodam pietatis exercitio aptum reddere studeat; sed potius ipsum nulla de his mentione facta dormire jubet? Incipiamus à primo.

Animarum
director il-
lustratur à
Deo; sed,

2. Salianus, & Rancolius inclinant ad credendum, Heli Sacerdotem à Deo peculiariter illustratum fuisse ad agnoscendum spiritum, à quo discipulus vocabatur. Certa quadam ratione ad supernaturalem Dei providentiam pertinet illustrare directorem animæ, cum ista candida cum simplicitate, ac humili subjectione directionem ab homine recipit, ut placere Deo possit. Deus, ut aliàs insinuasse me memini, humilem istam in nobis exigit subjectionem, qua ex aliorum stemus arbitrio: neque permittet, obedientiam nostram vergere in detrimentum nostrum, ac nos aliter tendere, quam ut ipsi placeamus, dum unica directionis recipiendæ ratio nobis est id, quod ei placet. Samuel, ut Deo placeat, à nutu Heli magistri pendet, & Heli à Deo illustratur ad ritè dirigendum Samuelem. Equidem ista vera sunt; at in re præsentē non videtur opus fuisse peculiari illustratione; siquidem merè humana, ac naturali prudentia senecio sapiens ita ratiocinari potuit: Samuel audit vocem quampiam, & credit, me vocare: ego certè non vocavi eum: alia quoque vox hominis hoc in loco ad aures ejus non potuit pervenire: itaque vox illa Dei est. *Intellexit ergo Heli, quia Dominus vocaret puerum.* Ita Mendoza concludit: *Ex proprio discursu id intelligit.* Verùm non satisfacit; etenim facile quidem agnosci poterat, illam vocem non esse hominis, quomodo autem agnosci potuit, non esse mali dæmonis? an fortassis ex sanctitate Templi, in quo audiebatur? Atqui Deus etiam in loca sacra Diabolis ingressum permittit; nunquid enim sacer locus erat pinnaculum Templi, in quo visibilis Diabolus tentavit Christum? nunquid Energumeni Ecclesias ingrediuntur, quin Dæmones, à quibus insidentur, foris extra januas remaneant? Ipsa quoque sanctitas ejus, à quo vox illa audiebatur, non sufficienter demonstrat, eam esse Divinam; contra sanctiores quippe homines à Diabolis majores intenduntur artes ad eos decipiendos. Obedientia porro, ac humilitas alumni probabile reddebat, non certum, quòd ea Divina vocatio esset. Itaque judico, naturalem prudentiam, & parum quid supernaturalis illustrationis, in Heli convenisse, ac unita virtute illum certum reddidisse, quòd verè Samuel vocatus à Deo sit. *Intellexit ergo Heli, quia Dominus vocaret puerum.*

3. Quòd si verò cognoverit, à Deo vocari Samuelem, cur hoc ei non manife-

stavit? Heli pater spiritualis erat ejusdem juvenis: itaque illum instituere debuisset videtur. Fili mi, ego quidem ipsum dicere debuisset arbitror: Fili mei, scias, vocem à te auditam, esse vocem Dei: Deus tibi sese visibili apparitione cognoscendum præbere cupit: ista est gratia, quæ hodiernum in diem vix cuiquam reperitur esse concessa: comparato te ad gratiam adeò singularem. Nihil hujusmodi senex ait magister, sed paucis, iisque sicis verbis, *vade*, inquit, *& dormi*: *& si deinceps vocaverit te, dices &c.* Notate hoc, Auditores: non ait *Si Deus deinceps vocaverit te*, sed absque nominativo: *si vocaverit te*; nimirum si vox, quæ te vocavit, rursum te vocaverit, tunc ad Deum te verte, & dic: *Loquere, Domine.* Affero igitur, in hoc bonum Heli egisse sapientissimum spiritus magistrum: & ita fieri similibus in occasionibus oportet. Bonus director ita se gerere debet, ne discipulus, aut pœnitentiæ filius, aut filia credat, se magni à magistro suo æstimari; nam ea persuasio periculosa est: certè non facile suam fragilitatem, atque defectus fidenter nobis manifestare audebit, qui magnam de insolita virtute sua opinionem à nobis haberi existimat: facile continget, nimium altè de se sapere illum, qui recordatur, se præclarè suspici ab arbitro suo spirituali. In primo periculum incurritur sinistra dissimulationis, ac celandæ sinceritatis, in altero autem periculum fatalis vanitatis. Porro vitæ spiritualis director non facile se credulum ostendere debet; siquidem qui confiteri solet errata sua, potest falli, potest mentiri. Si pronam inveniat credulitatem, vel in deceptione sua stabilietur, vel audaciùs mentietur.

4. Cæterum qui spiritu debili sunt, humaniter habendi, spiritus autem fortes aliqua cum duritie tentandi sunt. Ipse Christus cum spiritu debili Samaritanæ, mulieris impudicæ, agit amabili cum mansuetudine; cum spiritu autem forti Marthæ, sceminæ sanctæ, agit majori cum rigore. Quando ad nos tentati, afflicti, peccatores dolentes recurrunt, amabiles nos ostendere, eosque consolari debemus; cum verò sistunt animæ, terentes, vel se terere ostendentes viam aut perfectionis, aut insolentium gratiarum, severè à nobis excipiendæ, ac explorandæ sunt. Prius desperationem impedit, alterum vanitatem. Insigne documentum nobis exhibet Nathan, director spiritus Davidis. Rex iste magnificentissimum Divinæ Majestati Templum ædificare desiderabat: jam ejus ideam conceperat: neque id sine prudentissima ratione; nimis enim indecens ipsi videbatur, se sumptuoso in palatio, muris marmoreis

secundum
qualitatem
spiritus.

David Na-
thani for-
titer obse-
quitur.

cautè scru-
tari debet,

moreis, trabibus, tignisque cedrinis exstructo, habitare, ac interea Sanctuarium Arcæ sub tentorio in agro relinquere. Justum desiderium suum aperuit Nathani: *Dixitque ad Nathan Prophetam: ecce ego habito in domo cedrina; arca autem fœderis Domini sub pellibus est.* Nathan considerata pii desiderii honestate propositioni primæ assensus est; at postea à Deo illustratus, responsum suum retractavit, atque Davidi dixit, abstinendum esse penitus illo ædificio. *Hæc dicit Dominus: non ædificabis tibi domum adhabitandum.* Sanè Vati grave poterat accidere, quòd verba sua deberet revocare, errorem suum ostendere, Regi repulsam annunciare, séque voluntati tam justæ, tam piæ, tam sanctæ opponere; verum Dei gloria sic exigebat, atque sic ille promptus obsecundabat; neque spiritus fortis Davidis id ægrè ferebat, sed actutum acquiescebat, & in directoris sui verbis vocem Dei agnoscebat. *Voluntatis meæ fuit, inquiebat, ut ædificarem domum nomini Domini Dei mei. Sed factus est sermo Domini ad me, dicens: Multum sanguinem effudisti. -- Non poteris ædificare domum nomini meo.* Nos equidem non legimus, Deum ista de re locutum esse Davidi: quomodo igitur asserit: *Factus est sermo Domini ad me?* Deus Nathani locutus erat, ac postea Nathan Davidi: David in verbis Nathanis Deum agnovit: unde, ego quidem volebam, dixit, exstruere Templum: splendida voluntas ista erat, sed mea erat, non Dei: Deus mihi significavit, me indignum esse, quòd multo sanguine manus meas polluerim, atque adeò se nolle, ut ego moliar opus istud. *Multum sanguinem effudisti -- Non poteris ædificare domum nomini meo.*

5. Eadem ratione directores quibusdam cum mentibus agere oportet. Frangenda quandoque voluntas earum est, non adjuvandum, aut promovendum desiderium. Negare nonnunquam Sacræ Synaxeos receptionem animabus etiam bonis, optimi vitæ spiritualis magistri consuevere. Confessario difficile non accidat, cuius filia suæ dicere: Non probo tantam Communionis Eucharisticæ frequentationem, qua es indigna; nam si manus tuæ non sint sordidæ luto peccatorum gravium, conspersæ tamen sunt multo pulvere culparum venialium. Multò magis, quando res est de visionibus, revelationibus, vaticiniis, director sine scrupulo respondere potest: *Vade ad acum, ad colum.* *Vade, & dormi.* Spiritus, ad ejusmodi responsiones hæsitans, aut nutans, aut negationis impatiens, non est spiritus perfectionis. Prudens ista duritia sacros Arbitros multis deceptionibus liberat, & magnopere ad discernendas conscientias facit. Mineræ

subterraneæ non nisi rigiditate deteguntur vel Cæli, vel aquæ, vel terræ, vel hominis: fulmen videlicet, montem scindens, torrens, solum transferens, terræ motus, humum findens, incendium, sylvas comburens, sæpè thesaurum absconditum detegit. Siquando in flumine quodam conspiciatur ramentum, vel granulum argenti, vel auri, ligones adhibentur, ac ferramenta durissima, quæ viam faciant ad explorandum, an verè in ejus fonte pretiosa vena lateat. Haud aliter cum spiritus aliquis modica quædam signa revelationum, aut insolitæ virtutis edit, ad detegendam aureæ venæ veritatem, à Confessario sunt artes adhibendæ, quæ & severitatem exerant, & pungant. Si anima experimentis ejusmodi cedat, neque dirigi se patiatur, in ea multum terræ est, parum, vel nihil auri. His ex præmissis concludo, Heli Sacerdotem prudenter egisse cum Samuele, quòd & ipsi fidem suam de præsentis revelationis Divinæ gratia celaverit, & nudis, siccisque verbis eum dimiserit: *Vade, & dormi.* Verum non dimisit illum provida institutione vacuum; sed præviè docuit, quid agendum esset, si rursus vocaretur: *Et si deinceps vocaverit te, dices: Loquere, Domine, quia audit servus tuus.*

6. Ingeret hîc forsân aliquis: Institutio hæc nimis parca videtur, ac jejuna; nam suggerit quidem Samueli bonum actum, exercendum, si vocaretur; at non edocet eum, qua ratione se ad novam vocationem comparare debeat: certè non apparet, bonam esse præparationem ad insolentem Dei visitationem, dormire: *Vade, & dormi;* sed potius irreverentiam sapit, si tantus favor expectetur à dormiente. Magis igitur dicendum fuisset: Prosterne te profunda cum humilitate super pavementum, & in cinere: persevera reliquum noctis in precibus &c. Sed solum dicere: *Vade & dormi,* parum reverentiæ continere videtur erga Deum, & à quovis responderi posset. Neque convenit asserere, hanc institutionem fuisse viri discreti; cum Samuel juvenis esset somni indigus, toties, ut in Contextu patet, iterum obdormiscens: iste somnus ipsi tot vocationibus interruptus erat: si diutius etiam vigilare jussus esset, indiscretè habitus fuisset. Non, inquam, convenit istud asserere; quippe si demum hac tanta, tamque sublimi causa totam noctem vigilasset, non idcirco periculum amittendæ vel vitæ, vel valetudinis incurrisset. Nec iterum convenit dicere, etiam dormiendo multum mereri animam, si dormiat propter obedientiam; eòquòd magis Deo placeat, qui dormit propter obedientiam, quàm qui superioris voluntatem transgreditur

1. Paral.
17. 1.

16. v. 4. 15.

16. 22. 7.

Magistri
spiritus aliquid
durius agere debent.

Simil.

ditur propter vigilandi diligentiam : dormiat itaque Samuel , & vel dormiendo ex obedientia totum recipiet meritum orationis. Hoc verum est ex parte subditi , non item ex parte superioris , qui præcipere tenetur ex regula prudentiæ. Quapropter verum est , Heli consilio prudenti noluisse juveni peculiare sese comparandi industrias imponere , quia noluit , ab illo divinam revelationem vel sperari , vel desiderari.

*Vide Delr.
l. 4. Disq.
mag. 9. 3.
sect. 1.*

Visiones
non sunt
desideran-
dæ , nisi
post mor-
tem :

*Cas. de mi-
ner l. 1. c.
6 sect. 12.*

*2. Cor. 4.
6. 7.*

sunt ad fi-

7. Regula magistrorum vitæ spiritua-
lis est , neque quærendas , neque deside-
randas esse visiones , ecstases , & vatici-
nia : si Deus eas donet , humiliter possunt
recipi ; sed eas quærere , expectare , de-
siderare , regulariter , ut ajunt , loquen-
do , ad confinia accedit subtilis cujusdam
vanitatis , ac nimis periculosa curiosita-
tis. Notate , quomodo loquatur Apo-
stolus Paulus. *Cupio dissolvi , & esse cum Chri-
sto.* Quare non ait : Cupio Christum de-
nuo spectabilem aspicere , quemadmodum
alias ipsius præsentia honoratus fui : qua-
re non ait : Cupio rursus elevari usque
in tertium Cælum ? Nempe non ista pe-
tit , quia gratiæ tam insolitæ communi-
ter petendæ non sunt. Ejusmodi visio-
nem desiderare debemus post mortem :
Cupio dissolvi , & esse cum Christo. Partibus
in Indicis fons est , ex quo testaceis in
vasis aurum aqua mixtum hauritur ; sed
interius ita congelatur aqua , ut , si ob-
tinere velis aurum , necessarium sit fran-
gere vas testaceum. Certa illustratio ,
certa scientia clara de Deo , thesaurus est
in vasis terreis. *Ipse illuxit in cordibus nostris ,
ad illuminationem scientiæ claritatis Dei , in facie
Christi JESU. Habemus autem thesaurum istum
in vasis fictilibus.* Quodsi thesauro hoc frui
velimus , vas testaceum frangendum , no-
bis moriendum est. *Cupio dissolvi , & esse
cum Christo.* Jam modò , quemadmodum
anima communiter ejusmodi visiones ex-
spectare non debet , ita director ejus si-
mitem expectationem non permittat ,
minùs promoveat. Si Samuel jussus fuisset
reliquum noctis in precibus vigilan-
do transigere , tali expectationi exposi-
tus fuisset : itaque præceptum vigilandi
in precibus ipsi imponendum non fuit.
Prudenter igitur ipsi responsum est : *Vade ,
& dormi.* Pari mysterio dixit : *Si deinceps
vocaverit te ; non autem : Quando deinceps vo-
caverit te.* Heli certò credere poterat , Sa-
muelem rursus vocatum iri à Deo. Quæ
præter ordinem naturæ fiunt , in vanum
non desinunt. Si Deus de novo non lo-
cuturus fuisset Samueli , Heli prudenter
credere debuisset , priores vocationes aut
somnia juvenis fuisse , aut sonum huma-
narum vocum , quæ foris extra Templum
prolatæ ingressum invenerint , ut intra
Templum audirentur. Siquis dicat vo-

bis , se vel vidisse , vel audivisse res info-
litas , neque vos effectum aliquem animad-
vertitis , aut finem , ad quem intentæ
sint , prudenter infertis , eas fuisse vel
meras phantasiæ imaginationes naturales ,
vel combinationes aliarum causarum , oc-
cultarum , non observatarum , sed tamen
naturalium. Deo semper in rebus , quæ
supra , vel præter ordinem naturæ sunt ,
aliquis est finis , ejusmodi prodigio re-
spondens , sive dein istud sit ad homines
stabiliendos , ac firmandos in fide de al-
tera vita , unde strepitus domesticos per-
mittit illorum dæmonum , quos Lemu-
res appellamus ; sive sit ad extorquendum
suffragium pro anima quadam in piacula-
ribus flammis , quæ de causa sunt appari-
tiones animarum in Purgatorio ; sive sit
ad absterrendum hominem ab aliquo pec-
cato , quò tendere possunt apparitiones
damnatorum ; sive sit ad promovendas
virtutes , quapropter communius appari-
tiones Angelorum , ac Beatorum Cælitum
fiunt ; sive demum sit ad alium finem Il-
lud certum est , quòd Deus in rebus ex-
traordinariis finem sibi præfigat non or-
dinarium , & quemadmodum manifestum
reddit prodigium , ita communiter illu-
stret animum ad finem suum saltem con-
jecturâ attingendum.

8. Porro cum apparitiones censentur
esse prorsus inutiles , & otiosæ , pruden-
ter esse creduntur effectus naturæ , non
manus cujusdam superioris. Ter vocari
juvenem , ut expèrgiscat , atque credat ,
se vocatum esse à magistro suo , & nil præ-
terea , non exhibet characterem vocis
majoris , quàm ordinariæ , ac humanæ.
Quandoquidem igitur Heli persuasum e-
rat , Samuelem verè vocatum esse à Deo :
*Intellexit ergo Heli , quia Dominus vocaret pue-
rum , satis certus esse poterat , eundem
illi tandem locuturum , & aperturum esse ,
quod vellet. Quam ob rem liberè Sa-
mueli dicere potuisset : Quando deinceps vo-
caverit te. Sed ita dicere noluit , ne Sa-
muel haberet , cur attenderet : præclaro
documento quibusdam mentibus , vel a-
liquantum credulis , vel nimium curio-
sis , vel fortasse vanis , ut sciant , non
quærendas esse visiones , aut prodigia ,
aut alias res insolentes præter naturæ vi-
res ; qui enim sumus nos , ut ambitio-
nem nostram tam altè efferamus. Pervi-
cax Hebræorum petitio fuit , ut Christus
visibile prodigium in aëre patraret. *Signum* Luc 11. 16
*de calo querebant ab eo : & Christus primò il-
los ceu gentem perversam habuit ; dein
prodigium promisit , è terra proditu-
rum. Generatio hac nequam est : signum
quærit , & signum non dabitur ei , nisi sig-
num Jona Propheta , &c. Herodes quoque
sperabat , signum aliquod videre ab eo fieri se præ-
sente , & spectante ; Christus autem il-
lum* Luc. 23. 81*

lum non solum nullo prodigio, sed nec uno verbo dignatus est: *At ipse nihil illi responderebat.* Et verò tot, atque tanta fuere miracula, à Servatore palam patrata, ut ad stabilienda ipsius dogmata nil amplius opus esset: nova prodigia ad credendum exigere, obstinatio erat, ac temeritas. Nobis sunt Sacrae Litterae; sunt Pontificum, Conciliorum, ac Patrum doctrinae; sunt Ecclesiae Sanctae historiae. Quanta temeritas, quanta praesumptio foret, si his acquiescere nollemus, sed ex altero mundo spectaculum aliquod exigere-mus? *Habent Moysen, & Prophetas,* respondit Abraham diviti Epuloni damnato, cum iste peteret, ut umbra Lazari mitteretur ad conterrendos ejus fratres, in terra relictos, ne illi pariter in easdem flammis deicerentur, sed ut tempore converterentur. *Habent libros Moysis, habent legem, habent Prophetarum doctrinam:* ista sufficiunt ad eorum directionem. *Habent Moysen & Prophetas: audiant illos.* Dein sequitur: *Si Moysen, & Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.*

Luc. 16.
29.

S. Amb.
de Virgin.
l. 3.

9. Dictioni hodiernae coronidem imponam elegante dubio S. Ambrosii. Jephthe Judex, atque supremus Dux Judaeorum, periculoso bello pressus, ac de eventu praelii semper incerti timide sollicitus, voti sacramento se obstrinxit, quo, si victor domum suam reversus fuerit, quisquis sibi prius obviam fieret, immolare Deo, victoriae suae praesidi, spopondit. Jam profligatis hostibus redibat, cum ecce sub porta processit obviam unica ejus filia, memor filialis pietatis, ac reverentiae, sed inscia paterni voti. Eo aspectu amans Pater impalluit, voti sui recordans, idque filiae suae patefaciens, filia, dixit, ob promissum, à me Deo factum, tibi moriendum est. Pater mi, respondit illa, si de me promissisti, impleatur promissio tua: prompta moriar. Solum pro gratia duorum mensium poposcit inducias, quibus virginitatem suam lugeret: iis expletis, opinatur S. Doctor, illam à patre occisam esse. Hic jam ille quaerit, quam ob rationem, cum Abraham filium suum mactare vellet, visibilem Angelum Deus miserit, qui eadem illam impediret, & cum Jephthe filiam interficeret, idem Deus prodigio quodam occisionem eam non impediret. Quid commiseratione dignius, quam videre victorem complere victoriam suam proprio sanguine? quid luctuosius, quam stare patrem cum pu-

gione ad collum filiae, ejusque unicae, innocentis, amatae? Itane nemo est, qui condoleat ejus dolori? nemo, qui succurrat ejus affectui? Itane manus repugnare debet cordi, atque, dum istud est patris, illa debet esse carnificis? Angeli de Caelo accurrite ad retinendum brachium; siquidem probè nostis, haud acceptum esse Deo sacrificium, cujus victima est parricidium. At non est, qui subveniat: jam paternos ad pedes cadit, in proprio sanguine volutata, mortua filia, & suo dolore victus labitur, sanguine conspersus filiae, semimortuus Pater. An igitur Deo difficile erat impedire victimam crudelem, sibi non acceptam? Si in Jephthe innovatur memoria Abrahami, cur in occisione non pariter innovatur prodigium Angeli? *Dicit aliquis, verba sunt Archipraefulis: qua ratione illic Deus non permisit parricidium fieri, hic sit passus impleri:* & respondet idem: Idcirco, quod miraculum praecesserit in Abrahamo, non perinde sequi debuit in Jephthe. Ille, cum primus esset, non quare habebat, à quo Divinam voluntatem defumeret, nisi prodigium interveniret: iste ab exemplo discere poterat. In Abrahamo oraculum Angeli docuit, quid ipsi agendum esset, & quid impofterum aliis agendum non esset. *Dum consilium esset ambiguum, signare debuit oraculum, quid ad praesens facto, & in reliquum conveniret exemplo.* Postquam exemplum jam praecessit, novo oraculo non opus erat, cum certissimum jam documentum esset. *Ubi verò jam praecessisset exemplum, necessarium non judicavit oraculum, cum facti forma veteris, quid fieri oporteret, ostenderet.* Ex eo nimirum, quod prodigiose contigerat in Abrahamo, Jephthe discere debuisset, filios Deo quidem offerendos, non autem crudeliter mactandos esse. *Habuit igitur Jephthe, quod sequeretur, exemplum, quia Dominus sanguine non delectatur humano; in uno enim oraculo ad Abraham prompto docuit, offerri à parentibus Deo debere filios, non debere jugulari.* In mundi primordiis Deus frequenter loquebatur per Angelos, sese sensibus exhibere solitos: In prima promulgatione Christianae Legis frequentia erant prodigia; nunc autem nec istud, nec illud necessarium, ut credamus, & ut sciamus, quid agendum sit. Sufficiant nobis secuta cum humilitate, quae Sacra Volumina, quae sancta Majorum nostrorum documenta subministrant: non tentemus Deum: non temerè praesumamus: hoc fiat.

Z z

SER-

SERMO CVII.

Et venit Dominus, & stetit: & vocavit, sicut vocaverat secundo: Samuel, Samuel. Et ait Samuel: Loquere, Domine; quia audit servus tuus. 1. Reg. 3. v. 10.

ARGUMENTUM.

Gratia actualis explicatur, & quomodo cooperari oporteat, ostenditur.

1. *Post somnum, toties interruptum, dormiebat Samuel, cum venit Dominus, id est, Angelus, Deum referens, atque præsens adstitit. Et venit Dominus, & stetit.* Mendoza arbitratur, istam apparitionem esse factam non ad oculum, sed solum ad aurem. Nititur more, antiquis usitato Prophetis, qui se humi prosternere, vel aliud signum edere humilis reverentiae consueverant, dum Angelus aliquis apparebat: signum, quod in Samuele non deprehendimus. Fundamentum hoc debile est, & non subsistit. In Capite tertio Libri Genesis Adamus, in sexto Noë, in vigesimo secundo Abrahamus, in trigesimo secundo Jacob, in Exodi locis multis Moyses, ac sæpissime alii, præsertim in Prophetis, præsentes viderunt Angelos, sensibiliter ad oculum apparentes, neque legimus, adorationes, de quibus Interpres iste loquitur. Itaque statui nequit regula generalis, qua semper, vel quasi semper, dum de quibusdam veterum illorum Virorum legitur, quod Angelum viderint, affirmari possit, etiam insertam esse quamdam adorationem, aut aliam reverentiae significationem. Verba, *venit, stetit*, propriè dicuntur de re, quæ ad oculum exhibeatur: sic Abrahamus Genesis decimo octavo tres vidit Angelos *stantes*, Balaamus Numerorum vigesimo secundo vidit Angelum *stantem*: S. Stephanus Actorum Apostolicorum septimo vidit Christum *stantem*. Ita hinc pariter vox *stetit*, quæ cum auditus proprietate non convenit, apparitionem verè ad oculum fuisse indicat, & in eadem significatione refertur in hoc ipso Capite numero decimo quinto, ubi dicitur: *Et Samuel timebat indicare visionem Heli.* Atque hæc est expositio Rabbiorum David, Kimhi, dein etiam Saà,

Serrarii, & communis aliorum Interpretum.

2. Consistens Angelus propè Samuelem, eum *vocavit, sicut vocaverat secundo.* Vocabulum istud, *secundo*, difficultate non caret. Samuel ter vocatus erat: itaque dicendum esse videtur: *sicut vocaverat tertio.* Respondet Abulensis, ac Lyrannus, vocem, *secundo* referri ad nomen, *Samuel, Samuel*, quod bis repetitum est. Simili ratione Cajetanus Card. explicat illud mandatum Dei, datum Josuæ: *Circumcide secundo filios Israël*: id est: divide copias exercitus tui duas in partes, & in gemina serie omnes circumcide. *Jes. 5. 2.* Mihi autem magis proprium, atque Scripturarum locutioni conformius videtur, si dicatur, vocem *secundo* hinc non adverbium ordinis esse, sed solum significare hoc, quod est, *aliàs, alia vice.* Sic in tertio Libro Regum cap. 9. Salomoni *apparuit Dominus secundo*, & jam tertia vice fuit: sic apud Isaiam capite undecimo; *Adjiciet Dominus secundo manum suam, &c.*: sic apud Jeremiam cap. primo: *Factum est verbum Domini secundo ad me*: sic apud Zachariam capite quarto: *Et respondit secundo.* Cunctis in hisce locis vocabulum *secundo* non determinatè secundam vicem significat, sed indeterminatè vicem aliam. Ita, *vocavit, sicut vocaverat secundo: Samuel, Samuel*: videlicet, vocavit, sicut aliàs jam vocaverat: *Samuel, Samuel.*

3. Expergefactus ista voce Juvenis, Magistri sui mox obsequens institutioni, *Loquere, Domine, inquit; quia audit servus tuus.* Heli perquam prudenter egerat, quod alumnum suum admonitionum, atque verborum copiâ non obruerit: siquidem illi suggestit actum magnæ perfectionis, comprehensum paucis verbis, ac discipulus paucis illis vocibus virtutem per-

perfectam exercuit. Humiliatio vera consistit in hoc, quod quis omni Divinae voluntati sese submittat: & ecce submissionem: *audit servus tuus*. Amor Divinus consistit in quadam preparatione voluntatis, statuentis in omnibus, & per omnia placere Deo: & ecce hujus amoris exercitium: *Loquere, Domine, quia audit servus tuus*. Explica mihi voluntatem tuam: promptus ad omnia, paratus ad omnia sum. His in verbis grave nobis documentum datur, quomodo nos comparare debeamus in ordine ad gratiam actualem, quae est illa, cujus ope Deus & intellectui nostro loquitur, & cordi. Ea consideranda est absque limitatione, petenda absque fastu, ei cooperandum absque remora. Ea bonum est adeo sublime, adeo necessarium, ut à nobis merito omni fervore desideranda sit. Ea necessaria est ad quamvis actionem nostram, quam Paradiso dignam esse cupimus. Absque ea nec unam concipere possumus bonam cogitationem, quae sursum nos ducat: absque ea foret extrema nostra frigiditas, immobilis noster languor. Vallesius docet, aquam, juxta suae exigentiam naturae glaciem esse. Quodsi, secundum communioem in Scholis opinionem, aqua frigida sit in summo, sanè proprium erit ejus naturae, glaciata esse. Sic illi glacies non supervenit ab extrinseco, sed jam inest ei: flumina, maria, stagna, paludes, fontes, corpus solidum humidi, frigidique marmoris essent, si aqua sibi met ipsi relinqueretur. Interea aqua est liquida, & fluida, quia ipsi miscetur, insensibilis quidem oculo nostro, sensibilis autem in effectum fluiditatis, innumeræ ignis particulae, quae penetrantes eam resolutam tenent: telluris effumationes calidae, ac multo magis calidi Solis radii, ac influxus, eam penetrant, & ad fluiditatem liberam præstant: si subtrahantur isti igniculi, illa, etiam sine altero adminiculo, congelatur. Ita prædictus Philosophus. Nolim ego communem istam, atque plausibilem Philosophiam examinare; solum ad eam illustrandam à Sacra Genesi addo verba: *Spiritus Domini ferebatur super aquas*, quæ alia Versio legit: *Spiritus Domini incubabat aquis*: seu, fovebat, calefaciebat, & in motu tenebat aquas: dein observo, dubiam hanc Philosophiæ doctrinam pro animabus nostris infallibilem esse Theologiam.

4. Si nos nobis ipsis relinquamur, omnes non nisi glacies sumus: frustra fluere, ac liberè ad salutem currere speramus. Verum Spiritus Domini, qui, ut ita dicam, incubando fovet aquas istas, qui calore gratiæ suæ implet animas nostras, ille præstat, ne simus glacies, ille præ-

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

stat, ut ad nostræ beatitudinis oceanum currere possimus. Quanto majores sunt dotes naturales Angeli? quanto clarius huic lumen intellectus? quanto fortior huic vigor voluntatis? Attamen omnibus viribus sublimis naturæ suæ nec ad unum pertingere potest actum amoris Divini, qui præmio cœlesti dignus habeatur. Gratia, superior omnibus nostris viribus, ista elevat, ista vigorem affert, ista suis luminibus, & inspirationibus nos movet, nos comitatur, nobis manum porrigit, ut & nos movere, & ad regnum Paradisi pervenire valeamus. Jam hinc desideranda est, sed
videte, ô Auditores, utrum nobis ratio
sit eam omni votorum nostrorum ardore
desiderandi. Et revera desideratur; at
enim sæpè nos illi leges præscribere, nostrumque ad libitum fines ponere volumus: nimirum vellemus Deum nobis inspirare, sed non ad eam partem, ad quam sentimus repugnantiam: non ad abstinendum ab ea voluptate, in quam afficimur. Novi ego Juvenem, qui recitans quotidie precationem aliquam, continentem ista verba: *da mihi spiritum societatis JESU*, putans, in iis rogari gratiam vocationis ad Statum Religiosum, illa semper omittit: ego nolo, agebat, à Deo mihi inspirari desiderium Religionis. At gran-
dis hic error est. Non ita Samuel egit. exemplo Sa-
Loquere, Domine, quia audit servus tuus: non dixit: *Loquere hoc, aut hoc*: præcipe mihi hoc negotium, non autem illud; sed, *Loquere, Domine, quod tibi placuerit*: ad omnia promptus sum: *quia audit servus tuus*. Samuelem imitatus est Apostolus Paulus. Domine, inquebat & iste in fervida conversione sua: *Domine, quid me vis facere?* Act. 9. 1.
Litteras ipse ferebat à summo Pontifice & S. Pauli.
ad magistratum Damascenum: ipsi negotium commissum erat capiendi, ligandi, Jerosolymamque ducendi, quosquos apprehendere posset, Christi sequaces: causa erat publica: Saulus vir acer, & honoris appetens. Si convertere se voluisset juxta normam hodiernam multorum, Domine, dixisset, permitte, ut epistolas meas tradam: alioquin Pontifex offendet: permitte, ut salvo honore meo fungar officio meo: totam quidem Damascum commovebo; sed faciam duntaxat ad speciem, non seriò: fideles tuos illic inquiri curabo, ubi non sunt: gentem meam procùl inde tenebo, ubi nomen tuum adoratur: ita mundus credet, me multum agere, dum cura mihi præcipua erit, ut nihil agam. Sed procùl à Saulo tam angustæ cogitationes. O mi Deus, ait, illustra me, loquere manifesta mihi voluntatem tuam: sum paratus ad omnia: Domine, quid me vis facere?

5. Id, quod nos oportet imitari. Nobis id nulla ratione curandum est, ut lu-

Z Z Z

mina

Gratia actualis ad bonum necessaria est.

Valles. c. 54. in Job. 38.

Aqua de se glacies efficit si sibi relinqueretur:

ita nos, & Angeli, nihil possumus absque gratia:

Laban asperè
loqui contra
Jacobum
prohibetur.

mina Divinae gratiae restringantur; alioquin forsan id ipsum excludemus, quod Deus à nobis fieri cupit. Ibat Laban, totus inflammatus irâ, ac furore, post vestigia fugitivi Jacobi, generi sui, ut eum assequatur, atque reducat è via. Jacob iste, postquam in domo soceri sui multos annos egerat, in eâque perquam locupletatus fuerat, aliquadie clàm collectis, & confarcinatis rebus; præmissisque cunctis ovibus, & aliis pecoribus suis, quin vel uno verbulo valediceret & hospiti, & propinquo suo, fugit, secum ducens & uxores, & filios suos. Ea de fuga certior factus Laban in furias abit, & iracundiâ fremens insanit. Quid? ait: mihi, tanto viro, tanta injuria? tanquam filius, educatus à me, tam arctè mihi adstrictus vinculis duarum filiarum mearum, ipsi nuptarum, tantis à me locupletatus divitiis, ingratus ita me habeat? Extemplò igitur conscendit equum, fugientem insequitur, & super montem Galaad assequitur: cum ecce Deus, qui Jacobo fugam illam imperaverat, clara voce Labanum alloquitur: *Cave, ne quidquam asperè loquaris contra Jacob.* Omi Deus, quid irato prohibes? Prohibe potiùs occidere generum, ac spoliare: prohibe domum suam reducere filias, atque nepotes; at prohibere vel unum loqui verbum asperum, valde durum esse videtur: Laban haud aliud exigit, quàm istud: solâ linguâ conceptam bilem effundere, quatuor tantummodo loqui verba cupit sed talia, quæ seriò audiantur, & è quibus innotescat, Labanum non esse immobilem è creta, vel gypso truncum, qui sanam nesciat agendi normam, sed esse virum, qui noverit injuriam sentire, & cui non desint vires, quibus eam valeat vindicare. Verùm sic habet: ab isto jubetur abstinere: *Cave, ne quidquam asperè loquaris contra Jacob.* At quatuor demum loqui verba, quibus injuriæ sensus manifestetur, idque dum injuria creditur, non videtur tantum esse malum. Quidquid autem sit: Deus id fieri vetat: *Cave, ne quidquam asperè loquaris contra Jacob.* Vos, Auditores mei, frequenter eodem in statu consistitis. Divina gratia vos eò vocat, quo nolletis ire: te, ô Juvenis, ad ordinem Religiosum: te, ô Nobilis, ad illius negotii dimissionem: te, ô Mulier, ad illius familiaritatis derelictionem. Vos ad omnia paratos asseritis, at non ad istud: atqui hoc ipsum Deus à vobis exigit: gratiæ Divinae terminos ejusmodi ponere non oportet: nos subditi sumus, ille Dominus est: nos filii ille Pater: nos ægri, ille Medicus. In illo fiduciam ponamus nostram: illum cum Samuele rogemus, ut nobis ope gratiæ suæ loqui dignetur, nósque promptos

offeramus ad omnia. *Loquere, Domine; quia audit servus.*

6. Hic porro dubium quodpiam dissolvendum est. Samuel, ab Heli doctus, Deum precatur, ut sibi loquatur: *Loquere, Domine.* Jam Deus ipsi loqui parabat: jam hoc senex probè agnoscebat: *Intellexit ergo Heli, quia Dominus vocaret puerum.* Ad quid igitur illa precatio: *Loquere, Domine?* Respondeo, quòd rogandus sit Deus etiam pro illis donis, quæ dare nobis ipse cupit: ubi postea res est de auxiliis Divinae gratiæ, humillimas esse preces nostras decet. Gratia donum est, ac merum donum: nobis nullum est in nobis ipsis nomen, quo nobis illa debita sit. Illud verum est, quòd, si Deus sola benignitate sua nos ad supernaturalem finem consequendi Paradisum elevare dignetur, & ad claram sui visionem, pariter auxilia quoque ad ejus consecutionem nobis dare velit; at enim hæc auxilia nihilominus merum sunt donum, & donum istud, quod omnibus datur, non omnibus datur æqualiter. Omnibus datur gratia rogandi: lumen, & auxilium pro oratione, talentum illud est, quod ad negotiandum traditur omnibus, quibuscunque rationis usus est. Qui benè negotiatus, atque lucratus fuerit, aliis donis locupletabitur. Itaque gratiam precibus petere debemus idque cum eadem gratia, quæ nobis ad rogandum data est, & recordantes, quòd rogemus donum sublime, excelsum, ad quod nullum nobis est meritum, satagere nos oportet, ut uberimum impetremus humili demissione, precibusque. Verùm nec istud sufficit.

7. Prompti quoque debemus esse ad cooperandum gratiæ, & exequendum illud omne, quòd à nobis Deus requirit. *Loquere, Domine, quia audit servus tuus: id est: paratus est exequi verba.* Quidam omnia facere Deum vellent, quin ipsi movere manum deberent; sed errant: Deus non omnia vult solus facere: *Non ego, 1. Cor. 15. dicebat Apostolus, sed gratia Dei mecum: 10.* non ego solus absque gratia: non gratia sola sine me; sed gratia præcipuè, & ego cum illa: *Non ego, sed gratia Dei mecum.* Quot proeliis Israëlita decertarunt & in solitudine, & in Terra promissa, ad delendas gentes, ac nationes, hujus incolas? Illis semper erant cassides in capite, clypei in brachio, gladii in manu, mors ante oculos. Fundere sanguinem, occidere infantes in sinu matrum, ædes incendere unà cum habitatoribus, Israelitarum erant labores, atque triumphi: & tamen Deus promiserat illas delere nationes, ac de Deo dicitur, quòd eas deleverit: *Gentes, quas delevit Dominus.* At, si deletæ fuerint à Deo, quomodo etiam ab Israëlitis deletæ sunt? Certè Moyse com-

Deus rogan-
dus est etiam
pro gratiis,
quas ipse da-
re cupit.

Gratiæ co-
operari de-
bemus.

Deut 8 20

3. 6.

communi quasi nomine ait : *Delevimus.* Hoc verum est : eas Deus delevit , sed Israëlitis Divinæ voluntati , & auxilio cooperantibus. Deus non omnia solus agere voluit ; sed etiam isti suos per labores cooperari debuerunt. Pari ratione Deus in operationibus naturâ superioribus non omnia solus præstare vult ; sed nostram quoque cooperationem exigit :

Non ego , sed gratia Dei mecum. Felices nos , si Deo cooperemur : exterminabimus , delebimus vitia , acquiremus promissam Terram Paradisi. Quapropter , auditores , ardentè desideremus gratiam , hanc rogemus , huic cooperemur , ac frequenter repetamus cum juvene Samuele : *Loquere , Domine , quia audit servus tuus.*

S E R M O CVIII.

Et dixit Dominus ad Samuelem : Ecce ego facio verbum in Israël , quod quicumque audiêrit , tinnient ambæ aures ejus. 1. Reg. 3. 11.

A R G U M E N T U M.

Non anni , sed virtutes æstimantur à Deo.

1. **D***ixit Dominus ad Samuelem :* Ego verbum loquor comminationis in Israël , quæ diu resonabit in auribus illius , qui audiêrit eam. Priusquam explicemus sermonem , ab Angelo Samueli dictum , hodie nobis inquirenda ratio est , ob quam ille sermo potius ad Samuelem factus fuerit , quàm ad Sacerdotem Heli. Convenientiùs huic locuturus fuisse videtur. Agebatur de reprehensione senis : ætatis , ac venerandæ canitie reverentia parùm idoneum reddere videtur juvenem. Semper senes juvenibus dominari , corrigere , non corrigi , docere , non doceri , volunt : Isti nobis antiquis è temporibus dicunt id , quod ipsis in rem suam incidit : historiarum nomine suas ideas recensent : sui temporis juvenes alios , quàm nos simus , fuisse jurant , ut juvenes jam esse incipiant , quales ipsi vel-
lent. Ita nobis illas repetunt lectiones , quas in juventute sua suis à majoribus audiêrunt ; & si nos aliquando senuerimus , non diversa erit nostra narratio , similis erit nostra locutio. Major illis est experientia , major prudentia , & , si non alio nomine , certè nos subjectos volunt , eò quòd ante nos certò priores in mundo fuerint. Ea proin ætas , naturâ suâ dominari cupiens , parum idonea est ad recipiendum fructum reprehensionis , & admonitionis , ab ætate minùs matura provenientis. Samuel , ut aliàs ostendi , juvenis erat , Heli senex : itaque non videbatur convenire , ut ad Heli correptionem Deus adhiberet Samuelem : & tamen eum adhibuit *Et dixit Dominus ad Samuelem.* Et quam id ob causam ? Tres à Patribus assignantur rationes , quæ hodiernæ dictionis argumentum præbebunt :

prima est ratio exaltationis , altera humiliationis , tertia exempli : prima est exaltatio Samuelis , altera humiliatio senum , tertia exemplum juvenum.

2. Primam quod attinet , Deus juvenem illum ad res magnas destinaverat : volebat nimirum , ab eo gubernari populum suum temporibus difficillimis atrocium bellorum , & immutationis totius statûs sive regiminis Judaici : volebat eum esse directorem primi Regis , & ab eo leges accipere illum , à quo dispensabantur imperia : volebat , ab eo corrigi , ac meliorem in semitam reduci populum , qui per scandala Rectorum , atque Sacerdotum suorum jam à recto tramite deflexerat. Eum in finem ipsi necessaria erat autoritas magna : hæc ipsi non erat à natalibus , nobilibus quidem , sed non tam illustribus , ut æquiparandus esset illis , qui rectâ lineâ descendebant à prolapia Sacerdotali. Deerat illi virtus bellica , tanquam educato pacificè semper in templo : deerat illi dexteritas in tractandis negotiis publicis , eò quòd multo tempore vixerit in privato ministerio Sacerdotum. Quam ob rem Deus ipsi in juventute sua fidem & auctoritatem apud omnes concillare voluit , ipsum prophetam designavit , supremique & Judicis , & Sacerdotis correctorem constituit : ipsi mentem aperuit ad prævidendum , aurem ad auscultandum , os ad prædicendum futuros eventus ; ut adeò unicuique facile esset in magna illa anima gratiam , ac præsentem favorem Dei agnoscere. Puero , verba Theodoretî sunt : *Theodoret. puero admodum juveni apparuit , & jussit seni sup- or 1. in Dan. plicia prædicere - - ut gratiam in adolescentulo vigentem ostenderet.* Ista prima fuit ratio ,

ad conciliandum juveni auctoritatem ;

Senes docere volunt juvenes.

admodum suum.

Heli senex reprehenditur à Samuele juvene ,

quare Deus Samueli locutus fuerit, eumque ad correptionem senis adhibuerit.

ad senum
humiliatio-
nem, quia
Deus non re-
spicit annos,

Gen. 18. 11
24. 1.

S. Hier. in
Ps. 91. n. 11

Gen. 25. 7.

Num. 11.
16.

S. Ambr. in
Ps. 118.
ser. 2.

sed virtutem

Philo. l. de
Abrah.

3. Secundo Deus ad humiliationem Senum manifestare voluit, apud ipsum æstimari non maturitatem annis provectam, sed maturitatem in virtutibus bene stabilitam. Veri senes apud Deum habentur veri Sancti. Agite, Auditores: mentem reflectite mecum in duos Sacre Paginæ Libros, primò in Genesin, dein in Numeros. Primi omnium, qui in sacra Genesi Senes appellantur, Abraham, & Sara sunt. Erant ambo senes, provectæque ætatis: & iterum: Erat autem Abraham senex dierum multorum. Hic subintrat S. Hieronymus, & ait: Adamus nongentis, ac triginta vixit annis, & non appellatur senex: Mathusalem nongentis, & sexaginta vixit annis, nec tamen senex dicitur. Venio ad magnum Cataclysmum, & post illum, per annos circiter ter milenarios, & non invenio, quemquam vocari senem. Primus omnium Abraham nuncupatur senex, dum ætatem agit multò minorem aliis. Et quam istud ob rationem? Sanctus iste Doctor Maximus paulò post suum resolvit dubium: nos interea ad Numerorum Librum transeamus. Deus Moysen jubet septuaginta congregare senes, & quidem tales, inquit, quos tu noveris, esse senes populi. Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israël, quos tu nōsti, quod senes populi sint. Itane tam difficile est cognoscere, ac discernere, quisnam sit senex, ut peculiari industria, & inquisitione Moysis opus sit? Ecquis erat, qui agnoscere non posset in capillo canitiem, in vultu rugas, in gressu debilitatem, cum centenis aliis signis clarissimis, cuius oculo senectutis effigiem exhibentibus? Et tamen ad hoc discrimen solius Moysis oculus satis perspicax esse censetur: Quos tu nōsti, quod senes populi sint. Istam difficultatem auget S. Ambrosius, docens, inter senes annumeratos esse Josuen, & Calebem, ambos ætatis vegetæ juvenes. Moyses Jesum Nave, & Caleb juvenes præ ceteris approbat, quorum consilium in terræ electione, magis quam multorum seniorum, & ipse secutus est, & Deus prætulit. Egregiè hoc ad dubium respondet Phylo. Multi quidem in populo senes erant, sed non omnes istud nomen merebantur: igitur illi, qui prudentiâ, & virtute abundabant, etiam deficientibus annis, à Deo senum numero accensebantur, exclusis illis, quibus alia non erat prærogativa præter annos. Hinc exacta Prophetæ cujusdam inquisitio necessaria erat ad eos discernendos. Quos tu nōsti &c. Ergo non eos, ait doctissimus Hebræus, quos vulgus senes existimat, sed quos solus hic sapiens novit, seniorum appellatione dignatur; quos enim hic reprobaverit, tanquam bo-

nus mensarius, falsam virtutis monetam habentes, juvenili, temerarioque sunt omnes animo: quos autem commendare voluerit, probati, & juxta prudentiam seniores censendi sunt. atque hoc erat nomen senectutis, quæ deficientibus annis abundabat in Josue, & Caleb, ætate quidem juvenibus, sed senibus, ac maturis judicio, ac prudentiâ, unde regulam generalem allegatus Archipræsul deducit. Et nunc quibus hoc committitur officium, ut eligant seniores viros, eligunt sine dubio inter seniores juvenem corrigentem viam suam in custodiendo verba Dei. Et si senioris ætatis virum elegerint, non quasi longævum utique elegerunt, sed quasi custodientem verba Dei: quod si reperitur in juvene, utique & ipse est eligendus. Jam à S. Hieronymo, ab Origene, à Philone percipite, cur Abrahamus omnium primus appellatus fuerit senex. Aliis ætate quidem ille minor erat, sed ejus ætati peculiare decus erat, quod à fecunda virtutum unctione proveniebat. Propterea dicitur senex, quoniam senectus ipsius inuncta fuit oleo uberi. Ita S. Hieronymus ait, & Origenes addit: Quantum ad ætatem corporis pertinet, multi ante ipsos (Abrahamum, & Saram) numerosioribus annis duxerant vitam, nemo tamen presbyter (Senex) appellatus est; unde videtur nomen hoc Sanctis, non longævitate ratione, sed maturitatis ascribi. Denique Philo, Hunc (Abrahamum) inquit, Hunc nominat seniore, quamvis majores ejus triplò, & amplius longæviores fuerint, quorum neminem legimus hac appellatione dignum habitum: & meritò, nam revera senior, non ex longitudine temporis, sed ex laudata vita spectatur. Discite, ô Senes, si qui hîc auscultatis, non nimium extendere prærogativas ex ætate vestra: discite humiliter vos demittere: discite, apud Deum bonum juvenem plùs malo sene valere. Heli tota cum senectute sua reprehensibilis est; neque tamen Deus Concilium Primatum congregari jubet: non alios nonagenarios, aut centenarios ad eum reprehendendum mittit; sed Juvenem Senis reprehensorem destinat. Ad arguendum Pontificem, qui senuerat, adolescentulus dignus est habitus, cui Deus appareret; verba Theodoretii sunt.

S. Hier. loc. cit.

Orig. in Gen. hom. 4.

Theod. 4. 12.

& ad exemplum juvenum,

4. Et vos ô Juvenes, à Samuele exemplum capere oportet atque discere, quod ætas vestra, tametsi tenera, magnarum capax rerum sit, si stimulos gratiæ sequi velitis. Observate hoc in Daniele. Agitur de redarguendis, & convincendis duobus Senibus calumniatoribus: isti testantur adversus sceminam: objecta culpa est circa fragilitatem; nec persuasum, nec creditu difficilem: eorum testimonium est ex visu: judicare est penes populum: sententiam exequi est penes plebem. Quis istum furorem infringere, quis mendacium detegere poterit? Juve-

Juvenis aliquis ad hoc destinatur: Daniel vocem suam elevat, atque, cum ipse forsitan ex omnibus junior sit, se sapientio-rem omnibus demonstrat: ipse solus Senes convincit: innocentiam accusatæ Sufannæ manifestat, ac ad lapides dam-
s. Ign. M. Epist. 6. ad Magnes.
 nari calumniatores curat. Daniel ille sapiens ait S. Ignatius Martyr, cum duodecim esset annorum, Spiritu Dei afflatus erat, & senes frustra canos ferentes, calumniatores, & alienæ formæ appetentes esse coarguit. Observate hoc idem in Jeremia. Agitur de corrigendo, ac per Dei verbum instituendo populo per-
Jerem. 1. 7.
 vicaci: ad hoc deligitur Juvenis, nec ætas tenera vetat, hunc eximium Ec-
 clesiasten esse. Noli, Deus ait: Noli di-
 cere puer sum: tu mihi peropportunos es ad propositum meum: tu mandata mea fideliter executioni dabis; quoniam ad omnia, quæ mittam te, ibis. Et meritò quidem, inquit S. Ambrosius: Prohibuit eum juveni-
 lis ætatis contemplatione vires suas perpendere, cui fides cantem sapientiæ ministraret. Ita Salomon, Josias, Josue, Caleb, aliique centeni illustres Juvenes in Sacris Codicibus, immaturi annis, maturi prudenti-
 tiâ, suis actionibus terram sibi devinxerunt, atque Cœlum in amorem sui traxerunt.

5. Ita nimirum constituta res est: opti-
Petr. Mart. Summar. Ind.
 mum semen, optimum solum, optima plaga, cum optima cultura, citò fructum profert uberrimum. In nova Hi-
ut, veluti sementis in America,
 spania, teste Petro Martyre, frumen-
 tum, initio Februarii seminatum inci-
 piente Martio jam inventum est maturum, spicis longis, & crâssis, circa duo gra-
 norum millia continentibus. Quantum illi sementi properandum est ad colligen-
 dum succum adeo celeri tam divitis mes-
 sis productioni necessarium? Quàm pin-
 gue, ac docile solum illud esse debet, quod adeo promptè cedit, adeo strenuè
 virtuti fœcundissimum succum attrahenti cooperatur? Quàm propitius ille calor sit necesse est, qui tam benignè operam
 adjuvat, & complet? Nobile profectò symbolum illius effectus optatissimi, quem Divinarum inspirationum sementis, & gratiæ calor producere potest in anima

cujusdam juvenis, si hic adhibitæ cul-
 turæ respondeat. Atque hoc est, quod
 Deus à nobis requirit: ille nos jam à
 pueritia nostra vocat, attrahit. *Sinite Parvulos venire ad me.* Quocunque tempore
idque ma- turè,
 quis Fructum suum procreet, mercedem recipiet; sed fortasse Deus haud adeo diu exspectare volet: fastidium tandem ille fructus parit, qui diu nimis exspe-
 ctari debet. Illa massa, ex ovorum te-
Vide Cass. de miner. l. 2. c. 2. sect. 16.
 stis, atque conchyliis, in minutissimos pulveres redactis, confecta, quæ aquâ, aliòque succu temperata, ac subtilissimâ
 crustâ, instar vitri, inducta, genus il-
 lud vasorum constituit, quod *procellanam* Simil.
 vocant, elegans est, atque grata; sed si centum annis debeat esse sepulta, prius-
 quam ad opus conficiendum idonea fiat, sanè nimis grave tædium artifici creat. Certa pecuniæ summa, quæ integro sæ-
 culo inutilis jacere debet, haud multum accepta mercatori esse potest. Evange-
 licus ille servus uno duntaxat anno talen-
 tum suum reliquit otiosum, ac propterea & eodem spoliatus, & asperè reprehen-
 sus est: *Serve nequam* &c.

6. Verum absit hoc à vobis, ô Juve-
 nes: nolite, ô Charissimi, nolite mo-
 ras necere, ac differre negotiationem circa talenta vestra: nolite massam ve-
 stram indocilem reddere Divinis mani-
 bus per lustra, & sæcula. Olivæ, Lex ait, sunt utiliores, si decerpantur, dum
 adhuc nonnihil acerbæ sunt: *Olea immatura plus habet redditus, quàm si matura legatur.* Ju-
 ventus, annis immatura, Deo data, melior, & acceptior est, quàm si major
 maturitas expectetur. Quodsi modò vos vitio tradatis, atque Diabolo, dif-
 ficile postmodum erit, vos annis adul-
 tiores abundantem pietatis fructum red-
 dere. Cardanus ait: *Eclipses, cum in flo- Cardan.*
 rentem arborem inciderint, fructibus ejus inferunt
 penuriam. Si in flore juventutis vestræ
 eclipsin gratiæ patiamini, penuria vir-
 tutis in vobis timenda est. Itaque juve-
 nibus adhuc annis juvenem imitemini
 Samuelem, ne vos in senectute repre-
 hendi necesse sit, uti senem Heli.

S E R M O C I X.

Et dixit Dominus ad Samuelem : ecce ego facio verbum in Israël, quod quicumque audiêrit, tinnient ambæ aures ejus, 1. Reg. 3. v. 11.

A R G U M E N T U M.

Calamitates veniunt à Deo, qui quosdam punit ad omnium terrorem.

1. JAM Deus incipit exponere Samueli flagellum, quo domum Sacerdotis Heli percutere velit. Ecce, inquit, ego tale supplicium in Israël exerere paro, quod omnes audientes terrore concutiet, implebit: comminatio, sed verbis facta, quæ non solum dicta relinquam, verum etiam executioni mandabo. *Ecce ego facio verbum in Israël.* Priusquam ulterius in præmissa Thematis sententia progrediar, benè vos considerare velim verbum, *Ego facio.* Ista loquendi ratione Deus sibi constitutum esse ostendit, quod ipsemet infelicem illam familiam castigare velit. *Ego.* Attamen observata tota Historiæ serie deprehenditis, illam potius ab hominibus flagellatam esse. Philistæi tragiæ inchoarunt, ad pedem Arcæ captivæ interficientes utrumque fratrem, Ophni, ac Phinees, & occidentes inflictiis vulneribus istos, occiderunt etiam commiserantem patrem afflictione sua. Heli quippe accepto nuntio de clade sui exercitus, de morte filiorum, de Arca ab hostibus capta, præ dolore semimortuus, & cum in lapsu è sella caput in saxum illideret, penitus extinctus est. Luctuosam scenam strenuè profecutus est Saul: hujus jussu simul una die octoginta pronepotes miseri senecionis trucidati sunt, atroci sanè vindicta propter modicum panem, unumque gladium ab uno illorum commodatum Davidi, quem Rex persequebatur. Denique catastrophæ imposuit Salomon, ablato ab ista familia honore, ac proventibus Judaici Pontificatus, eòquod unus ex ea superbi Adoniæ partes promoverit. Itaque dicendum esse videtur, Heli domum à Philistæis, à Saule, à Salomone castigandam esse, cum revera horum operâ everfa fuerit. At nequaquam: Deus exterminium istud à se faciendum agnosci cupit: *Ecce ego facio verbum.* Nos pariter sæpè sapiùs dolere solemus, Auditores, cum

conquerimur jam contra naturæ cursum, jam contra cujusdam æmuli invidiam, jam contra amici prodicionem, jam contra persecutiones, ac violentias potentis cujuspiam domini. At at, semper altius ascendendum est ad ipsum Deum, à cujus manu nostram agnoscere calamitatem debemus.

2. Mirum est in proposito nostro id, quod in Libro Exodi legimus. Ibi Deus Hebræos jubet ædium suarum postes, ac superliminaria sanguine Agni signare, atque pollicetur, fore, ut eo signo conspecto domus eorum incolumes pertranseat, cum Ægyptiorum primogenitos occisurus venerit. *Videbo sanguinem, ait, & Exod. 12. 3. transibo vos, nec erit in vobis plaga disperdens, quando percussero terram Ægypti.* Paulò inferius dicitur: *Transibit enim Dominus percutiens Ægyptios, cumque viderit sanguinem in superliminari, & in utroque poste, transcendet ostium domus, & non sinet percussorem ingredi domos vestras, & ledere. Quomodo autem ista conveniunt: transibit Dominus percutiens, atque: non sinet ingredi percussorem? Si Dominus ipse sit ille, qui percutiet, quomodo percussorem in Hebræorum domos ingredi prohibebit? Si sit ipse percussor, dicatur, non ingrediar: non autem dicatur: non sinet ingredi; quia hac loquendi ratione percussorem ab alio quodam venire ostendit. Opinio suis oppidò firmata momentis est, quod occisor ille primogenitorum fuerit aliquis Diabolus, qui summa celeritate de domo in domum pergens, peramplam ubique stragem ediderit. At huic executioni præfuit, & attendit bonus quidam Angelus, qui percussori prohibuit accessum ad illas ædes, quarum januæ mystico illo sanguine signatæ fuerant. Atque sic intelliguntur verba: *Non sinet percussorem ingredi domos vestras.* Verum si occisor est Diabolus, quomodo Deus ipse percussor appellatur? *Transibit Dominus percutiens - - Quando percussero**

Deus castigat per homines,

ut percussor Ægypti per

Exod. 12. 3.

v. 23.

Angelum,

sevo terram Egypti. Nimirum ideo, quia, licet ictus inferantur operâ Diaboli, Divinis tamen è manibus proveniunt. Interrogate hac de re Jobum, & silentio præteritis Sabæis, Chaldæis, ac Diabolo, à quibus fere omnes æruninæ ipsi illatæ fuerant, solam faciet mentionem demanu Dei: *Manus Domini tetigit me.* Interrogate Christum, & dissimulato nomine militum, Sacerdotum, carnificum, ipse quoque de sola loquetur manu Patris: *Calicem, quem dedit mihi Pater*: & fortè hanc ipsam ob rationem nihil respondit, cum insolentes milites velatis ipsum oculis petulanter & percuterent, & interrogarent: *Quis est, qui te percussit*; Ibi nullum indigitavit, eòquòd illa verbera à Patre suo venire agnosceret: *Calicem, quem dedit mihi Pater.* Ita nobis quoque agendum est, Auditores. Si variis infortuniis percutiaris, eorundem causas, ac principia quæris: fortè febris calida torqueris, & interrogas: *Quis est, qui te percussit*? ais: inordinata cibi, potusve sumptione, aurâ frigidâ, cibo maligno hoc malum contraxi. Verùm potius dicas: iste calix est, à Deo mihi propinatus: *Calicem, quem dedit mihi Pater.* Fortè rerum inopiâ premeris, & paupertate flagellaris: quæris: *Quis est, qui te percussit*? & inquis: injusta lite, à violento propinquo, à socio perfido, vel publica fide exuto, mea pessumdata sunt. At enim potius dicas: hæc est manus Dei, qui verber istud inflixit: *Manus Domini tetigit me.* Res aliæ, ceu ministri sunt, exequentes id, quod jubetur; Deus autem est supremus ille, qui jubet, & ordinat. *Ecce ego facio verbum.* Saul, Salomon, Philistæi, ad exterminandam Heli familiam conjurabunt; sed à me disponentur omnia: *Ego facio verbum.*

3. Pergamus ad alia verba: *Quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures ejus.* Ista locutio bis aliàs in Sacra Pagina reperitur, videlicet in Libro quarto Regum Capite vigesimo primo: *Ecce ego inducam mala super Jerusalem, & Judam, ut, quicumque audierit, tinniant ambæ aures ejus*: & in Jeremia Capite undevigesimo: *Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita ut omnis, qui audierit illam, tinniant aures ejus.* Ista metaphora quædam est, ex illis desumpta susurri reliquiis, quæ post vehementem sonitum in aure remanent; sive dein id fiat per undulationes aëris, auditus organa ferientes, sive per impressionem primam vehementem, quam sequatur tremor aliquis in tympano auditorio, ita ut ipse quidem strepitus non amplius audiatur, certum tamen murmur resonum perseveret, quod in aure strepitum illum referat, & quasi magnum fuisse repetat. Istam igitur per metaphoram Deus castigatio-

A. R. P. Galini S. J. Ser. Tom. I.

nem gravem innuit, atque terribilem. *Quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures ejus.* Ita Deus per temporum vices agere solet. Percutit aliquem flagellorum severitate, ut aliis vergat in exemplum atque, dum unus dolet, omnes contremiscant. *Plectuntur*, ait S. Cyprianus: *Plectuntur interim quidam, ut ceteri corrigantur. Exempla sunt omnium, tormenta paucorum.*

4. Ex quo, veluti regula, facile intelligetis tres sententias, alioquin difficiles, in Genesi, in Jobo, & in Exodo. In Genesi Abrahamus straverat, atque deleverat quatuor Regum confœderatorum exercitum, præteritis victoriis tumentem, sed præsentis clade humiliatum, Regum quinque triumphatorem, sed jam à solo hoc Principe subjugatum. Iste ditissimis spoliis onustus, festivè obviantibus Regibus Sodomorum, Salem, aliisque confœderatis, inter solemnes militum, populique gratantis acclamationes, revertebatur, cum ecce Deus ipsi spectabilis adesset, ac diceret: *Noli timere Abram.* Sanè potius ego credidissem, Abrahamum admonendum fuisse, ut humiliter, ac modestè Divinam ad præsentiam sese contineret: ne præteritâ victoriâ insolesceret: ne sitim, ac desiderium injusti belli in corde suo accendi permetteret ex voluptate fortunati conflictus. Certè perfrequens istud est victoribus periculum: facile nimirum est, eos in fastum assurgere, postquam de hoste triumpharunt: facile est, eos in nova bella flagrare, quin & erumpere, sola spoliolum, regionumque acquirendarum spe animatos. At vicissim haud perinde facile est, in campo victoriæ papilionem timoris explicari. Abraham absque suppetiis, absque sociis, aut confœderatis, cum solis trecentis & octo potius famulis, quam militibus, quatuor Reges cædit, ac subigit; & timet? Ita profectò dicendum est, quando Deus illum ad ponendum timorem hortatur: *Noli timere.* Quid autem timet generosus Heros? Cajetanus arbitratur, eum timuisse, ne reverteretur hostis; at interpretationem istam non acceptabant Belliduces, experientiâ docti, quòd omnis etiam gregarius miles post felicem quamdam victoriam admodum avidè pruriat in novam pugnam. Lyranus existimat, illum veritum fuisse, ne Deus illam per victoriam bonas ipsius actiones remunerari vellet, ita ut nullam postea mercedem aliam sperare liceret. Iste metus meritò concipiendus est à peccatoribus; at enim Abrahamus abundè sciebat, felicitatem justorum esse modicum prodromum immensorum bonorum, ipsis in Cælo paratorum. Quid igitur metuit, ut à Deo roborati debeat? *Noli timere.* Ad investigandum Abrahamæ timorem,

Deus castigat ad aliorum terrorem.

Hinc Abraham timet post victoriam:

Cajet. bñc,

Lyr. bñc,

Israëlitæ
post Ægy-
ptiorum
submersio-
nem.

rem, in examen vocemus alium quemdam timotem.

5. Post absorptum in mari Pharaonis exercitum, aquæ illorum cadavera suum in sinum recipere dedignantes, eadem in littus ejecerunt. Ibi dispersi mixtim jacebant homines, equi, solis jam undis tumidi, qui prius audaciâ turgebant: jam in arenis, corvorum ludibrio, jacebant, qui prius Israëlitis minitabantur: jam tetra morte pallidi jacebant vultus, in quibus antea non nisi terror fulgurabat. In ea rerum vicissitudine jucundissimum Hebræis esse spectaculum debebat, cum jam immobiles persecutores suos aspicerent, victos absque certamine hostes cernerent, atque tot hominum morte securam redditam viam suam viderent. Ibi super littus in illis cadaveribus refertissimum inveniebant armamentarium, unde omnis generis arma promerent: ibi reperiebant locupletissimum emporium, unde merces omnes absque pretio cõmerent: ibi cunctis Hebræis tam promptum erat ditescere, quam facile spoliare: fluctuum quilibet, in tergo gestans Ægyptium, cum istum in arenas ad Hebræi pedes ejiceret, idiomate suo dicere videbatur: Tu jam ex eo spolia collige. Quis autem crederet? In tanta lætitia timor in Israëlitarum vultibus illum spargit pallorem, quem mors in Ægyptiorum cadaveribus sparserat. *Et viderunt Ægyptios mortuos super littus maris - - timuitque populus.* Ita legimus in Exodo. Quid autem illi timent? An fortè sunt adeò pusillanimes, ut vel à mortuis expavescant? Id equidem arbitrarer, si solæ foeminæ cohorrescerent; at enim eodem in populo sexcenta numerantur militum millia: istis formidandi causa foret, si cadavera illa suorum commilitonum essent; sed mortuorum hostium aspectus oculos viventium pugilum pascit, ac juvat. Quid igitur metuunt? *Timuitque populus.* Ad indagandam rationem timoris magni, transeamus ad Jobum, ut inquiramus causam magni silentii.

6. Tres illi Principis hujus amici, qui venerant ad istum solatio suis in calamitatibus erigendum, vix ad ipsum accesserunt, cum simul obtumescerent: *Et sederunt cum eo in terra septem diebus, & septem noctibus, & nemo loquebatur ei verbum.* Unde tam obstinatum silentium? Si venerint ad solatium ferendum, loquantur, consolentur ipsum. An fortè nobis existimandum est, eos conspectis Jobi doloribus atrocibus ignorasse, quid dicerent? At verò, qui loqui constituit, tunc plus loquitur, cum minus loqui scit. Sanè non adeò difficilis erat aliqua saltem formula commiserationis, aut exhibitio saltem cujusdam auxilii, Num fortè credide-

runt, se calamitatem ejus propero solatio magis irritaturos fuisse? Certè, cum dolor exuberat, importuna sunt ipsa quoque solatia: mens fortiter abrepta in tristitiæ suæ causam, sentit violentiam, si quis eam abstrahere nitatur: ipsi videtur ærumna sua non satis agnosci ab illo, qui eam levaminis cujusquam capacem esse censet: ipsa putat, illum non dignè commisereri, qui persuadere conatur, ipsam minùs esse dolentem. Hoc verum est, si minùs discretè solatium adhibeatur; at enim bonum quodpiam verbum, sapienter propositum, paulatim, ac per temporum vices, locum acquirit, in cor se se insinuat, hoc lucratur, eique saltem doloris partem adimit. Jam verò septem diebus, totidémque noctibus affidere dolenti, nec levissimum proferre verbulum, profectò non apparet, quidnam solatii habeat. Interea tamen penes Jobum tacent amici ejus: *Et nemo loquebatur ei verbum.* Origenes fidum se tanti silentii interpretem offert, & asserit, amicos illos viso Jobo, tam violento timore correptos fuisse, ut obliti finis, ob quem advenerint, illis diebus nil de amico cogitaverint, sed attoniti, ac pro semetipsis stupefacti hæserint; aspiciebant enim Jobum adeò malè habitum, & ab ipso transeuntes ad se ipsos, vivam de simili infortunio imaginem in animo concipiebant; & iste metus ipsis loquelam auferebat. *Tacebant, solliciti de se ipsis, metuentes, quid de se ipsis ageretur.* Orig. in Job l. 3.

7. Ad satiùs intelligendum istud mysterium considerate artem, qua Leunculus timere docetur. Superbus, & ferox iste nunquam se humiliaret ad verbera; sed tam unguibus, quam dentibus adversus percutientem insurgeret. Quid igitur agit custos? In conspectu Leonis percutit canem. Oculus belluæ sentit ictus, quos non perferret in carne sua: iste non percussus timet: canis ululat, Leo timet: ille dolet, iste tremit: ille se prosternit ad pedes verberantis, iste fastum suum deponere discit, ne paria sentire debeat verbera. Sic ab alterius dolore documentum capit iste mansuetudinis, *Ceditur canis*, ita S. Ambrosius, qui suo tempore facile potuit hujus rei experimentum spectare: *Ceditur canis, ut paveat Leo, & qui suâ injuriâ exasperatur, coercetur alienâ, alteriusque exemplo frangitur.* Haud aliter tres amici Jobi, ceu feroces Leones, viso amico, tanquam catello mansueto, Dei manu percusso, præ timore quasi mente destituti stupuerunt, & siluerunt. *Tacebant solliciti de se ipsis, metuentes, quid de se ipsis ageretur.* Et ecce ratio, cur vixis Ægyptiorum cadaveribus Hebræi liberati formidaverint. Illi fuerunt percussi canes, isti domiti Leones: *Ceditur canis, ut paveat*

Exod. 14.
31.

Job. 2. 13.

ac Jobia-
mici tacent
visis ejus
doloribus.

Orig. in Job
l. 3.

Leo timere
discit ex
percussio-
ne canis.

S. Amb.
de Cain &
Ab. l. 2. c.

oleast. hic. *pavescat Leo.* Timuerunt, ait Oleaster, quia conspectis hostibus, à Deo flagellatis, animadverterunt, qualia ipsorum verbera futura fuissent, si & ipsi ab illo hostiliter habiti fuissent. *Qui gaudere debuissent de suffocatis hostibus, timere dicuntur; nam qui propter nos destruit inimicos, nos etiam suffocabit, si ex amicis inimici fiamus.* Et etiam rationem, quare post insignem victoriam super quatuor Reges confederatos reportatam, timuerit Abraham: illi siquidem fuere canes verberati, iste Leo cicuratus *Caditur canis, ut pavescat Leo.* Timuit, inquit Mendoza, quia videns illos Reges, prius triumphantes, jam devictos; prius spoliis divites, jam exspoliatos, idque à paucis, iisque non militibus, armorum tractandorum inexperitis, mentem reflexit ad semet ipsum, & consideravit, quam facili brachio Deus & castiget, & humiliet: hinc agnovit, quod, quemadmodum ipse modo victores vicit, ita pariter aliquando vinci posset à victis. *Vidit namque superbos Reges, verba recita Mendoza, gloriosos milites, victrices acies, quæ paulò antè de quinque Regibus triumpharent, nunc mutatâ belli alèâ ingentem cladem subiisse. Timuit, ne quid simile sibi aliquando eveniret.*

Mendoz. 1.
Reg. 3. 11.

Beyrlinckh
in Theatr.

8. Ita Deus aliquos castigat, ut alii pertimescere discant. *Exempla sunt omnium tormentorum paucorum.* Ita percutiens familiam Heli, cunctos pavere voluit. *Ecce ego facio verbum in Israël, quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures ejus.* Etiam hodie dum ejuscemodi innovat exempla. Percipimus, jam eversum fortunis mercatorem usurarium, jam humiliatum Nobilem aliquem violentum, jam improvisò mortuum juvenem impudicum, jam finalem desperati peccatoris impoenitentiam. Ista sunt fulmina, horrendo cum strepitu ingruentia, paucorum ruinâ, multorum metu. Nos ex eorundem infortunio documentum sumere oportet. Beyrlinckhius perhibet, parte quadam Africæ ab intole-

rabili Leonum multitudine infestata, tandem venatoribus feliciter cessisse, quod unum eorum vivum comprehenderent, eumque validis funibus ex arbore quadam suspenderent eo ipso in loco, ubi maxime eadem monstra ferociebant. Rugiebat miser, atque rugitibus auxilium, ac pietatem invocare videbatur. Eas ad voces accurrebant alii: ille pendulus in aëre laborabat sese nodis, quibus attinebatur, exsolvere; isti saltibus se sursum librabant, ut illum possent liberare: ille gemebat præ dolore; isti gemebant præ commiseratione: ille moribundi ritu flebiliter socios intuebatur, & auxilium implorare videbatur; isti socium lugubriter aspicientes, respondere quasi volebant, se non posse. Denique mutuos inter rugitus, velut invicem valedicentes, unus absque suppetiis mortuus est, alii, eo aspectu conterriti, auferunt, nec amplius in ea regione comparuerunt. Sic unum magni terroris exemplum documento fuit ipsis quoque belluis, ac feris, ratione destitutis. Deus, ut nos à peccati finibus procul, & in fugam agat, ob oculos nostros funestissima impiorum exempla suspendit: quin & ipsum innocentissimum Filium suum suspensum monstravit, quando is alienam peccatoris formam in se recepit. Ecce, Auditores, fortissimus Leo de Tribu Juda affixus est arbori nostrum ad exemplum: nunquid hoc solum sufficiet ad conterritum pedem nostrum à peccatis retrahendum? Ah! omnino sufficere debet; itaque conspectis aliorum pœnis discamus evitare culpas, ob quas istæ pœnæ infliguntur, vel perferuntur. Hoc ipsum est, quod Deus desiderat, cum castigationibus aliorum, majori cum strepitu flagellatorum, terrere cupit animas nostras, ut saltem præ timore fugientes à culpa, se subtrahant flagellis. *Ecce ego facio verbum in Israël, quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures ejus.*

Leone suspensum ex arbore fulgunt alii conterriti.

S E R M O CX.

In die illa suscitabo adversum Heli omnia, quæ locutus sum super domum ejus. Incipiam, & complebo. 1. Reg. 3. 12.

A R G U M E N T U M.

Tempus mortis incertum, in Inferno cruciatus æternus est.

1. **V**ENIT tempus, ita Deus cum Samuele loqui pergit; veniet tempus, quo contra Sacerdotem Heli omnia concitabo mala, familiæ ipsius à me prædicta.. *Incipiam, & complebo. Dicitur: In A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.*

die illa: quibus in vocibus duæ sunt non graves difficultates. Primò pronomini demonstrativo illa nec antè, nec postea substantivum aliquod est, ad quod referatur. In illa die: sed qualis erit illa dies?

A a a a

Quodsi

Tempus à
Deo defi-
nitur: ut
certa dies

Quòd si per eam incerta, & occulta dies intelligatur, indeterminatè dicendum esse videtur, aliqua die, non demonstrativè, in illa die. Respondeo, hanc esse quamdam loquendi rationem, Divinæ Paginæ propriam, & sacris in Voluminibus frequentissimam, quæ, si non omnino legibus nostris grammaticis conformis est, felicissimè tamen Sacrum Contextum exprimit? ea namque significat infallibilem certitudinem illius, quod dicitur: ostenditur, esse definitum tempus, ac diem, quo Divinæ vel promissiones, vel comminationes complebuntur: ostenditur, Deum determinasse momentum executionis, in illa die: nimirum illa, quæ Divinæ designationi respondet: die nota Deo, qui loquitur, ignota nobis, qui auscultamus. Ita pariter invenietis in Isaia: *In illa die erit germen Domini in magnificentia*: & iterum: *Vocabit Dominus in die illa ad fletum*: in Joële: *In die illa stillabunt montes dulcedinem*: in Zacharia: *In die illa erit fons patens domui David*: in Jeremia: *In die illa peribit cor Regis, & cor Principum*: in Osea: *In die illa conteram arcum Israël*: & alibi frequenter. Ita nostro in Themate: *In die illa suscitabo adversum Heli omnia, quæ locutus sum super domum ejus*: & perinde est, atque diceret: Comminationes, Heli familiæ factas, exequar, & eas exequar illa die, quæ mihi nota est, & quam ipsi ignotam esse volo: *In illa die*. Quòd si nōsse rationem desideretis, ob quam Deus, manifestata Sacerdoti Heli castigatione, non etiam diem castigationis manifestet, ea est, ut ille se protinus humiliet, subito se comparet, ac Divinæ voluntati se submittat.

Mortis
tempus in-
certum,

Gen. 3. 19.

ob timo-
rem, & hu-
militatem.

Rup. in Gen.
l. 3. c. 25.

Math. 24.
42. it. 25.
13.

Marc. 13.
33.

2. Ista videlicet etiam causa est, propter quam Deus & Adamo, & nobis, certam annuncians mortem futuram, non aperiat mortis nostræ diem. *In sudore vultus tui, dixit Adamo, vesceris pane tuo, donec revertaris in terram, de qua sumptus es*. Expectata mortem, semper expecta, sed ignorans, quando ventura sit: ista cum expectatione semper sollicitus conserva timorem, ac humilitatem. Mortis diem, ita Rupertus Abbas commentatur: *Mortis diem, vel horam homini incognitam esse voluit, ut, dum nescitur, quando sit, quæ sine dubio futura est, semper sollicitum reddat, semperque suspectum superbire non sinat*. Dixit enim indefinitè: *donec revertaris* &c. & non dixit: *usque ad tot annos, vel tot dies, quibus transactis revertaris in terram*. Ita ergo vivere hominem voluit, quasi altera die judicandum, & rationem de propriis factis redditurum. Ipse Christus identidem repetens nobis inculcat: *Vigilate, quia nescitis, quæ hora Dominus vester venturus sit*. *Vigilate, quia nescitis diem, neque horam*. *Videte, vigilate, & orate; nescitis enim, quando tempus sit: atque sic alibi frequenter: qui-*

bus istud nobis insinuat: Mors certò veniet; ignoratis autem, quando ventura sit: ergo vigilate, orate, semper vos ritè paratos tenete. Sic etiam Heli Sacerdotem edocet, ærumnas, ipsi prædictas, infallibiliter esse venturas, atque tempus definitum, istud autem non manifestari, ut Heli vigilet, ut oret, ut benè se comparet. *In die illa suscitabo adversum Heli omnia* &c.

3. Hic autem id opponi potest, quod alteram difficultatem continet. Quomodo determinatè dici potest, familiam Heli castigandam esse certa die, Deo cognita, cum ejusdem flagella per multorum annorum, nedum multorum dierum, intervalla venerint? Respondent aliqui, diem, hic designatam, esse diem illam, qua videbimus Arcam à Philistæis capi, fratres, Ophni, ac Phineen, coram Arca trucidari, Heli patrem cadere mortuum super limen Templi, unam ejus numerum in difficultate partus extinguere. Quatuor funera inexpectata, eaque una die diversis in locis, sed in una, eademque familia, satis utique, superque sufficiunt, ut ea dies appellari possit dies malorum: *In die illa*. Sed ista responsio mihi non satisfacit, eoquod in quatuor hisce funeribus non omnia consistent flagella, quæ Deus illi familiæ comminatus erat; quippe dicitur: *In die illa suscitabo adversum Heli omnia, quæ locutus sum super domum ejus*. Alii asserunt, omne tempus apud Deum esse velut unam diem, unde cuncta, quæ fiunt in tempore, facta dici possint una die. Verum nec istam interpretationem recipio, cum pronomen *illa* demonstret in tempore tempus aliquod magis peculiare, ac determinatum. Itaque dico, secundum Divinarum Litterarum consuetudinem, aliàs à me insinuatam, qua numerus unus usurpatur pro altero, idem esse, *in die illa*, atque *in diebus illis*. Omnes comminationes meas exequar in diebus à me definitis.

4. Sequitur ulterius: *Incipiam, & complebo*. Littera clara est, atque sic intelligenda: penitus, ac integrè comminationes omnes, à me factas, exequar. Hic utilis consideratio præbetur. Quando de castigationibus vitæ hujus agitur, Sacra Pagina verbo complere uti solet. *Sagittas meas complebo in eis*, dicitur in Deuteronomio: *Complebit Dominus furorem suum*: Thren. 4. in Threnis: *Complebo furorem meum* -- Com. 11. *plebo indignationem*: in Ezechiele. Non ita, quando res est de pœnis alterius vitæ. Hic in mundo Deus incipit, & complet: in Inferno incipit, at non complet. Hic in omnibus afflictionibus nos consolari possumus cum illis, de quibus loquitur Ezechiel: *Afflictio una, afflictio ecce venit; sed illa finietur: Finis venit, venit finis, ecce venit*. Si

Dies quemodo sumatur in Litteris.

Deut. 92.
23.

Thren. 4.
11.

Ezech. 5.
13.

Afflictiones hujus vitæ finiuntur;

non item
pœna in
inferno,

Is. 34-9.

Epulone
teste.

S. Greg. l. 8.
mor. c. 8.

S. Th. Sup-
plem. 88.
2. 2.

Inde cre-
scit pœna,

Ibi Corp.

S. Aug. l. 1.
10. ser. 45.

Si regeratur: *Venit contritio super te, qui habitas in terra*: benè respondetur, etiam istam cum tempore transituram esse: dein omnis calamitas cum morte desinit: *Venit tempus: propè est dies occisionis*. Verum haud perinde sibi loqui potest, qui habitat in inferno; ibi omnia tormenta sunt æterna: ibi non est pœna transiens, quæ incipiat, ac desinat; sed illa pœna, quæ semel incipit, semper durat. *Convertetur humus ejus in sulphur, & erit terra ejus in picem ardentem. Nocte, & die non extinguetur; in secula seculorum non erit transiens per eam*. Illuc nunquam vel una pertinget aquæ guttula ad mitigandos ardores illos, nec unus lucis radius ad illustrandas illas tenebras, nec unum momentum pietatis ad leniendam illam Diabolorum sævitiam, nec una spei semuncia ad erigendam illam desperationem. *Non erit transiens per eam*. Duo sunt, quæ dives Epulo damnatus Abrahamum rogavit, unum pro commodo fratrum suorum, & mirum est, quod non potius ipse liberari petierit: alterum pro se, unicam videlicet aquæ guttulam; & mirum est, quod in tantis ardoribus non plus flagitaverit, quam tantillum refrigerium: nempe non petiit liberationem suam, quia nimium certus erat de sui carceris aeternitate: *Flammis ultricibus traditus*, ait S. Gregorius, *non sibi, sed opitulari fratribus concupivit, quia nunquam se ignium tormentis carere, adjuncto desperationis supplicio cognovit*: & unam tantummodo petiit frigidi liquoris guttulam, quia probè sciebat, se plus obtinere nequaquam posse; & tamen nec istam refrigerii, tam exigui tam momentanei, umbram obtinere poterat. *Non erit transiens per eam*.

§. Illic deorsum in inferno neque morti locus est. Ita, quæ modò sumopere terret in vita, sumopere desiderabitur in inferno; sed erit inutile desiderium absque omni spe. *Desiderabuntur mori, & fugiet mors ab eis*. Mors, inquit Angelus, pœnarum remedium esse potest: itaque damnatos inter locus morti non amplius est, ut adeò magis eorum tormenta crescant: *Quia mors potest esse in pœnarum remedium, ablatio mortis erit in pœnarum augmentum*. Tormentum, quod occidit, est tormentum, quod incipit, & completur; sed in inferno Deus, dum damnatos ferit, incipit, sed nunquam complet: perpetuum erit Omnipotentiae Divinae miraculum, quo carnes illæ semper in igne sint, semper coquantur, sed nunquam immutentur, semper cumentur, sed nunquam consumantur, idque, ut perpetuò viventes, perpetuò puniantur. Ibi torquentes nunquam defatigantur: ibi torti nunquam enecantur: ibi *Tortor sine defectu, tortus sine defectu*, prout S. Augustinus affirmat: *nec qui torquet, fatigatur: nec qui torquetur, moritur*. Erga peccatorem viven-

tem Deus quidem pietate movetur; sed & Dei gloria erga peccatorem damnatum nulla amplius est commiseratio. Damnati Deo, de Cælo ipsos aspicienti, non sunt horro- ris argumentum, sed lætitiæ: isti, juxta mentem D. Isidori apud Magistrum Angelicum, ornamenta sunt orci, quemadmodum stellæ sunt ornamenta Cæli: *s. Th. op. Infernus non est pejor Cælo, quia, ut ait S. Isidorus, sicut Cælum syderibus, ita infernus ornabitur damnatis*. Illorum pœna triumphus est Divinae justitiæ. Hujus rei typus illustris est in everione Jerichuntis. Civitas illa diruta est sonitu tubarum, non autem tubarum aut bellicarum, aut funestiarum, sed illarum, quarum usus est in *Jos. 6. 4. jubileo, seu tempore lætitiæ*. Deus gaudet de hostium suorum pœna, postquam obstinati respuerunt ejus amicitiam. *De- Prov. 1. 25. spexistis omne consilium meum, inquit in Proverbiis, & increpationes meas neglexistis: ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo vos*. Illa pœna vergit ad gloriam Dei. *Malum pœnae*, uti Doctor Aquinas iterum *s. Th. 1. 1. loquitur, a Dei justitia est introductum propter gloriam Dei*: unde Beati Cælitæ, veri amici Dei, eandem pœnam cum delectatione intuentur. *Latabitur justus, cum viderit vindictam*. Satis est Beatis, quod illas flammæ Deus velit, ut & ipsi quoque velint easdem cum voluptate.

6. Mementote illius incendii, quo magnificentissima Persidis Regia brevi tempore tota conflagravit. Conspicis densis illis sumi voluminibus, ipsum circa aërem obscurantibus; visis illis altissimis ignibus, ipsum Cælum inflammantibus, extemplo Macedones, extra civitatem palantes, accurrerunt ad compescendum, superandumque calidum hostem. Adfuere momento scalæ ad conscendendum tectum, machinæ ad avellenda laquearia, rumpendos muros, ac viam pendendam igni, torrentes aquæ ad eum opprimendum, & extinguendum: in omnibus gal- lis, in omnibus clypeis concavis opportuna afferebatur aqua: ex omnibus fontibus, ex omnibus rivulis accersebantur suppetiæ, cum strenui milites ad ejusdem incendii lumen Alexandrum Regem suum, qui illam incenderat, conspicantur novas faces subjicientem: quo viso protinus abjectis aquis relinquuntur fontes, & flumina; curritur in sylvas, ad colligenda ligna, stramen, & fœnum; quivis approperat cum sua sarcina, quivis incendere conatur, atque lætior à labore suo redit, qui plus fomitis ad ignem apportat. Ita nimirum, ut unusquisque cum plausu flammæ alere, quin & augere studeret, unicuique satis erat nôsse, quod Alexander ignem excitaverit. Si ignis inferni ab aliis accensus esset, quàm à solo Deo, fortè Beati Cæ-
lites

Sic infer-
nus à Bea-
tis aspici-
tur cum
voluptate.

lites ad eundem restringendum accurre-
rent; quandoquidem verò vident, ar-
dores illos à solo Deo excitatos esse, po-
tius applaudunt, atque dilaudent manum
quæ tam justè fornacem illam accendit.
Hinc ignis ille sic ardet, ut nunquam
consumatur, & cum nulla sit manus,
quæ possit, aut velit ad eum extinguen-
dum admoveri, semper vivus est, sem-
per urit, nunquam extinguitur, nun-
quam remittit. *Incipit, & non complet.*

Culpa bre-
vis punitur
æterna pæ-
nâ, quia

7. Hic vobis cupido subibit percipiendi,
quo pacto culpa, paucis momentis du-
rans, ac desinens, justè pœnâ puniatur
æternâ. multa hanc in rem à Theologis
adducuntur argumenta; prius autem,
quàm ea proponam, ac Theologicè dis-
feram, unumquemque vestrum, elicitò
vivæ fidei actu, Christianè ratiocinari
velim, ac dicere: O mi Deus, mihi cer-
tum est, infinitè te misericordem esse,
omnemque pœnam clementiâ temperare:
veritatem istam toto corde firmiter credo:
hinc, ô mi Deus, mihi certum est, cul-
pam gravem pœnâ æternâ puniri in in-
ferno mereri. Omnes istæ veritates, ô
mi Deus, à te revelatæ sunt: eas ego
tantâ firmitate credo, ut vigore hujus
fidei paratus sim ad relinquendam fidem,
de quacunque re, cuicunque homini,
oppositum mihi persuadere volenti, ha-
bendam. Intellectus meus nimium de-
bilis est ad ritè capiendas operationis tuæ
rationes; verum ad hoc, ut justè te sic
operari sciam, sufficit mihi tua fide me
certum esse, te sic operari. Jam primam
percipite rationem ab eximio Suarezio.

non est re-
parabilis,
ac de se
perpetua:

Mortale peccatum, tametsi breve, ac
momentaneum, nullis puræ creaturæ vi-
ribus est reparabile: in toto ordine merè
creato non est, quod ei delendo par sit:
itaque peccatum grave, etsi, dum com-
mittitur, momentaneum, suâ tamen
naturâ perpetuum est in macula, & reatu
suo. Quare qui graviter peccat, quan-
tum in se est, vult malum perpetuum;
malum verò perpetuum pœnam meretur
perpetuam: igitur qui mortaliter peccat,
pœnam æternam meretur. Audite verba
Doctoris Eximii. *Peccatum mortale, cum
ex viribus puræ creaturæ irreparabile sit, est de se
perpetuum: ergo qui mortaliter peccat, quantum
in se est, vult perpetuò in peccato manere. Ergo
meretur perpetuò puniri.* Audite secundam
rationem clariorem ab Angelico Magi-
stro. Quamdiu culpa durat, semper e-
tiam pœnæ meritum durat: at enim in
inferno semper culpa durat: itaque sem-
per ibi meritum quoque pœnæ durat.
Quamdiu durat inimicitia, titulus quo-
que durat agendi hostiliter; atqui sem-
per in inferno durat inimicitia damna-
torum cum Deo: quapropter etiam sem-
per durat titulus eos habendi hostiliter.

Suar. de
pec disp. 7.
sect. 3.

durat sem-
per:

Quia culpa manet, ait ille, cum culpa non pos-
sit remitti sine gratia, quam homo non potest post supple-
mortem acquirere, non debet pœna cessare, quam
diu culpa manet. Percipite rationem ean-
dem alio cum lumine à Suarezio. Quam-
diu offendens non condignè satis pro of-
fensa facit, semper pœnâ dignus est: ita
quippe semper offensa durat, atque adeò
semper in offenso durat titulus offenden-
tem tractandi, ceu hostem; peccator
autem in inferno nunquam condignè satis
pro gravi culpa facit, atque adeò semper
est pœnâ dignus. *Quamdiu offensor non sa-
tisfacit condignè pro offensa, verba Suarezii re-
cito, semper est pœnâ dignus: nam semper durat
offensa, & consequenter in offenso jus tractandi of-
fensorem, ut inimicum: sed peccator nunquam
Deo satisfacit condignè pro peccato mortali: ergo
semper est pœnâ dignus.* Quam pro peccatis
suis compensationem damnati Deo red-
hibent in inferno? an pœnitentiam, quòd
illum offenderint? Eos quidem pœnitet,
non autem quòd Deum offenderint, sed
quòd rem perpetraverint, ob quam ita
curciari debeant: an dolorem reddunt,
& luctum? Dolent quidem, & lugent,
non autem de peccatis, sed de tormentis
suis. Deum odio habent, blasphemis,
ac maledictis proscindunt, idque totam
per æternitatem prosequuntur. Ita nun-
quam satis peccata sua compensabunt,
nec unquam compensandi gratiam obti-
nebunt, nec unquam ad hanc obtinen-
dam gratiam meritum habebunt: semper
torquebuntur, semper tormentis digni
erunt.

8. Audite demum aliam rationem è S. 7h. 3. 1.
Thoma Culpa lethalis, cum Deum offen-
dat infinitum, infiniti quidpiam acquirit,
& considerato termino offenso, qui infi-
nitus est, aliquid infinitum evadit, igitur
ut pœna culpæ respondeat, & ipsa quo-
que quidpiam infiniti habeat, necesse est.
Non punitur pœnâ infinitâ in intensi-
one, cujus homo, aliæve res creata capax non
est; itaque plectitur castigatione infinita
in extensione, quæ totam per æternita-
tem est. *Ex hoc, Angelicus inquit, quòd
contra infinitum peccat, debetur sibi pœna infinita;
non autem potest esse infinita acerbitate, quia in crea-
tura finita non potest esse qualitas infinita; sed com-
pensatur per durationem infinitam.* Jam videte,
Auditores, quid agatis, dum peccatum
mortale perpetratis: peccatum, inquam,
quod modò tam parvi facitis, & in quo
tam tranquillè dormitis. Malum nempe
committitis, puræ creaturæ irreparabile;
malum, solis nostris viribus consideratis,
æternum; malum, quod aliquid infiniti
participat; malum, quod pœnam inces-
santem, æternam meretur; malum, cujus
punitio, ubi semel inceperit in inferno,
nunquam, nunquam, nunquam comple-
bitur. Quapropter si nobis culpæ conscii
simus,

simus, maturè doleamus, Deumque obsecremus, ut hinc nos puniat, ubi poena incipit, & completur, secundum comminationem Heli Sacerdoti factam: Incipiam, & complebo: non autem punitionem differat in infernum, ubi incipit, & non

completur, neque totam per æternitatem desinit illa poena. Dicamus Deo, sed corde contrito verba Divi Augustini: *Hic ure: hic seca: hic nihil mihi parcas, ut in æternum parcas, Amen.*

S E R M O C X I.

Prædixi enim ei, quod judicaturus essem domum ejus in æternum; eoquod noverat indignè agere filios suos, & non corripuerit eos. 1. Reg. 3. 13.

A R G U M E N T U M.

Zelus erga domesticos ad evitanda peccata commendatur

1. **E**GO prædixi ei, pergit loqui Deus de Heli ad Samuelem: ego prædixi ei, me diu castigaturum esse familiam ejus, eoquod sciens filiorum suorum indignam vivendi rationem, eos tamen non corripuerit. *Prædixi enim ei.* Multò prius ista prædictio Heli facta est à Propheta quodam, & refertur in secundo hujus Libri Capite, quod jam exposui. *Quod judicaturus essem domum ejus in æternum.* Verbum, *judicare*, Sacris in Litteris frequenter idem significat, atque, *damnare*. Mementote hujus regulæ; siquidem per eam summa cum facilitate multas explicabitis sententias, alioquin difficillimas. En aliquas pro exemplo. S. Joannes Cap. 3. *Qui credit in eum*, ait, *non judicabitur*: quasi dicat: *Qui credit in Filium Dei, fide practica, qua mandata ejus exequatur, non judicabitur.* Quomodo istud fieri potest? Ipsa fides docet, neminem subterfugere posse judicium; *Statutum enim est hominibus semel mori; post hoc autem judicium.* Quomodo igitur, *qui credit in eum, non judicabitur*? In ejusdem Joannis Capite decimo sexto legimus: *Princeps hujus mundi jam judicatus est.* Hoc de judicio universali non potest intelligi; de judicio autem particulari, quantum solam meritorum, & culparum discussionem significet, nimis parum esse videtur. Iterum D. Joannes Capite quinto habet: *Qui verbum meum audit, in judicium non venit; & paulò post in eodem Capite; Procedent, qui bonafecerunt, in resurrectionem vitæ; qui verò mala egerunt, in resurrectionem judicii.* Paulus Apostolus inquit: *Fornicatores, & adulteros judicabit Deus.* Atque rursus: *Qui enim manducat, & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit.* De justis affirmare, quod non sint judicandi, sanè nimium est: fornicatoribus, adulteris, sacrilegis minitari judicium, idem est, atque minitari tribunal, commune

fururum cum justis. Omnes isti, similesque Contextus alii per assignatam sententiam intelligatis. Ita primum S. Joannis locum explicabitis: *Qui credit in Filium Dei, voluntatem ejus implens, non damnabitur*: ita secundum: *Princeps hujus mundi, seu Lucifer, jam damnatus est*: ita tertium: *Qui verbum Divinum exequitur, liber est à sententia damnationis*: ita quartum: *Qui benè operatus fuerit, salvus erit*: qui verò malè egerit, damnabitur. Pari ratione primam Apostoli Pauli sententiam exponetis: *Deus adulteros, & fornicatores condemnabit*: eadem & alteram: *Quicumque reus, atque gravis peccati sibi conscius, Eucharisticum accipit Epulum, damnationis accipit causam.* Nunc eandem interpretationem sententiæ præmissi Thematismatis adhibete: *Prædixi enim ei, quod judicaturus essem domum ejus*

2. *In æternum.* Vox ista juxta regulam *Æternum* alio loco à me traditam, non strictè significat æternitatem, sed solum temporis diuturnitatem. Ad hanc interpretationem nos movet, partim quod ista sententia totam Heli posteritatem tangat, partim quod nobis nulla suppetat ratio dicendi, omnes Heli posteros esse damnatos: immò de illo ipso, prout alio loco percipietis, grave nobis est argumentum sperandi, quod sit salvus. Quocirca comminatio, *in æternum*, de damnatione temporali est, puta, de temporalibus ærumnis, quibus diu affligenda erat ejus familia. *Propter iniquitatem.* Causa nempe castigationis erat injustitia; qualis autem injustitia? Non alia, quam quod filios suos non reprehenderit correptione judiciaria: quod non expleverit officium Judicis: quod se permiserit vinci teneritudine patris: verbo, quod eorum delicta non castigaverit secundum æquitatem,

Judicare,
est damna-
re.

Joan. 3. 18.

Hebr. 9. 27.

Joan. 16.
11.

1. 5. 24.

1b. 29.

Hebr. 13. 4.

1. Cor. 11.
29.

idem est,
ac diuturnum.

tem, atque leges: propter iniquitatem; eò quod noverat, indigne agere filios suos, & non corripuerit eos. Explanatio hujus difficultatis jam in alio Sermone à vobis audita est. Modò vos inde doceri cupio verum zelum, quo parentes, ac patresfamilias omnes instructos esse decet ad impedienda filiorum, ac domesticorum suorum peccata.

Filii dicuntur flores:

Ps. 44. tit.

Simil.

L. 2. Pa-
dag. c. 8.

3. Filii Divinis in Litteris appellantur flores. In Psalmi quadragesimi quarti inscriptione legitur: *Pro iis, qui commutabuntur, filiorum Core.* Theodoretus, & alii legunt: *Pro floribus filiorum Core, & Clemens Alexandrinus: Filii matrimonii flores.* Forsan aliquæ vobis plantulæ sunt elegantium Caryophyllorum, & allabarum Violarum, quæ *Jasme*, vel Jasminum vobis dicuntur: quanta est sollicitudo vestra, ne quid adversi patiantur, ne exsiccantur? Quotidiana est irrigatio, aquâ prius ad Solis radios ritè tepefactâ, forte præsidium adversus rapidos, & siccos Aquilones: exponuntur ad benigniorem Solis meridiani plagam: sustentantur virgulis, defenduntur spinis, removentur ab omni periculo inclementis aëris. Tanta adhibetur industria pro odorifero quodam germine, quod cum oriente Sole nascitur, & cum occidente moritur: & ubi res est de liberis, qui belli sunt flosculi cujusdam Sacramenti: *Pro floribus filiorum: Filii matrimonii flores*, illi permittuntur periclitari vitiis, siccarì virtutibus, exponi periculosis quibusque orci flatibus, absque ulla cura, & sollicitudine? Rursus filii dicuntur bona possessa: *Possedi hominem per Deum*, inquiebat prima Mater, cum primum filium peperit. Ecquis vestrum prædia sua, quæ possidet, omnino relinquit inculta, cujuscunque prædæ, ac vastationi exposita? Ingens herclè stoliditas est, ait Chrysostomus, majori zelo curare agrum, quàm filium; quandoquidem pro filio custodiendus est ager. *Possessionum cura nobis est potior, quàm eorum, quorum gratia comparantur, quod profectò stolidissimum est.* Hinc Oseas jure potuit asserere, patrem tam incurium generare filios non suos. *Filios alienos genuerunt.* Aequali ratione Jobus dicere potuit, ejusmodi parentes ignorare, an filii sui sint nobiles, an ignobiles. *Sive nobiles fuerint filii ejus, sive ignobiles, non intelliget.* Uterque locus iste dignus est admiratione. Quomodo dici potest, patrem non intelligere, an filii sui sint nobiles? Istæ sunt exquisitissimæ familiarum industriæ, ut arbor contextatur, ac rami designentur nobilis prospiciæ: ut litteræ, ac effigies majorum conserventur, & quotquot esse possunt characteres nobilitatis antiquæ. Nonnunquam nobilitas aut è variis nominibus emendicatur, aut figmentis exten-

ditur; at nunquam difficile parentibus erit, intelligere, utrum obscurus sit, an illustris ille sanguis, quem in filios transfundunt suos. Quomodo igitur, *sive nobiles fuerint filii ejus, sive ignobiles, non intelliget?* Quin & amplius: quid magis est patris, quàm filius? Quomodo potest ille genitor esse, & proles aliena? *Filios alienos genuerunt.* Utrumque horum mirabilium ac velut alieni, deprehenditur esse verum in illis familiis, in quibus nullus est zelus pro filiorum moribus. Parentes adeò negligentes, & incurii, nequaquam intelligunt nobilitatem, quæ nascitur à virtutibus, & infamiam, quæ paritur à vitiis: nobiles existimant esse filios suos, qui tamen in æstimatione Dei sunt ignobiles, si sint vitiosi; quoniam verò multi non intelligunt istam nobilitatem, & infamiam, idcirco de quolibet eorum affirmari merito potest: *Sive nobiles fuerint filii ejus, sive ignobiles, non intelliget.* Parentes adeò negligentes, & incurii, filios illos non possunt dicere suos, quorum bonum tam parum curant, ac si essent extranei: *Filios alienos genuerunt.*

4. Ejusmodi filii, ô Parentes, vestri quidem sunt sanguine, sed aliorum sunt moribus. Mirum aliquando captum est hoc experimentum. Perforato nucis arboris trunco ramus vicinæ vitis immissus, atque simul unitus pristino stipiti relictus est, donec eum arbor nova arctè amplecteretur, atque suum in germen acceptaret. Subin à nativo palmite rescissus, crescere perrexit ille ramus, atque suos produxit botros, sed musto refertos inutili ad exprimendum vinum, insipido ad gustum, & inhabili ad mensam, simul autem indolis adeò calidæ, ac igneæ, ut admotâ flammula mustum illud mox arderet, instar olei, vel adusti vini. Sanè pristina vitis poterat mirari jam non sua pomæ fructus dicere poterat suos, sed jam non suos: fructus suos, sed jam alienos, jam ex alio stipite. Uvæ illæ ortum suum è vite duxerant, sed humorem è nuce: illa faciem formaverat, ista animam indiderat: illa speciem externam uvis communicaverat, ista indolem internam superaddiderat. Erant quidem è vite botri illi; sed ab ea avulsi, ac separati, nullum ex ea succum trahebant: succus enim non erat vini, sed olei, quod è nuce recipiebant: sequebantur naturam non stipitis, è quo nati fuerant, sed illius trunci, à quo pascebantur; neque vitis conqueri poterat, quod ex se plus non haberent illi fructum, cum non amplius essent ipsius. Ita frequenter videmus patris modesti filium audacem, ac impudentem, patris liberalis avarum filium, patris misericordis crudelem filium. Ita tibi fortè mirum videtur, filium tuum à te tam diversum

Vitis palmis arbori nucis inferius, aliena uvas profert.

Gen. 4. 1. possessio-
nes:

ergo cu-
randi sunt,

s. Chrysost.
in Ep.
Tim. ho. 9.

Job 5. 7.

Job 14. 21.

ne fiant ignobiles.

versum esse: miraris jam non tua poma; sed dum ei sedulo invigilare, ac probè ipsum educare omittis, dum eum perversorum sociorum, aut malè moratorum domesticorum manui relinquis, tuus quidem est, sed jam alienus à te: Filios alienos genuerunt. Et hoc est, tuum tibi sanguinem cordi esse? Pater, non omnibus sese viribus opponens filiorum peccatis, vel non amat, vel non credit. Si credat, quod nos fides nostra docet, peccatum omnium malorum esse maximum; infeliciorem esse lascivum quempiam in impudicitia perditum, quam condemnatum, atque vinctum ad triremes; infelicius esse simpliciter leve quoddam mendacium proferre, quam diu gravissima febris decumbere: ista qui credit, & indifferenter intuetur, quin castigare conetur, filiorum suorum scelera, non amat eos; qui verò amat eos, & eorum culpas impedire non curat, non credere videtur, eas esse tantum malum. Ah miserum illum filium peccatorem, cui pater est nimium benignus! profectò Deum aliquando nimium experiri debet severum.

S. Aug. in Ps. 59. Valde inutiliter, ait S. Augustinus, sentiet filius patris lenitatem, ut justè postea Dei sentiat severitatem. Idem cum proportionè dereliquis domesticis vestris tenete; cum enim isti vobis magis proximi sint, charitas eos magis amare jubet: cum magis amentur, majori affectu felicitas eorum procuranda est, majori sollicitudine eorum infortunia reparanda. Quòd si verò illos Cœlo idoneos reddere non studeatis, si eos ab inferni mancipatu vindicare, vel tueri negligatis, verum non est, in corde vestro vel unam ardere veri affectus scintillam.

5. Si tantopere nobis exprobetur zeli defectus ab amore, domesticis debito, quantò magis idem exprobrabitur ab amore, quem Deo nostro debemus? Quandoquidem Deus summum bonum est, summum amabile, bonum universale rerum creaturarum omnium, nos eum summum amare tenemur, & supra bona creata omnia. Ipsa natura, prout perbenè Doctor Angelicus observat, ipsa natura nos docet amare Deum supra omnia. Citra elevationem gratiæ noster amor non esset salutaris, atque dignus visione beatifica, non esset aptus ad consecutionem Paradisi, prout oportet, ut cum Patribus loquamur; sed merè naturaliter omnibus viribus suis cor ad Deum inclinaret, spontè nos ad eum moveret. Charitas, qua Sancti Homines Deum diligunt, naturam perficit, non destruit, neque mirum est, quòd voluntas naturaliter super omnia diligat illum, qui creavit ipsam, & omnia.

Th. 1. 6. Quia bonum universale est ipse Deus, jam verba recito D. Thomæ, & sub hoc bono

continetur Angelus, & homo; & omnis creatura naturaliter secundum id, quod est, Dei est; sequitur, quòd naturali dilectione etiam homo, & Angelus, plùs, & principaliter diligat Deum, quam se ipsum; alioquin si naturaliter plùs diligeret se ipsum, quam Deum, sequeretur, quòd naturalis dilectio esset perversa, & non perficeretur per charitatem, sed destrueretur. Jam si nobis ipsa natura dicet amare Deum plùs, quam nos ipsos, eadem natura suadet, potius impedire offensiones Dei, quam nostrì: suadet, potius affligi contemptu Dei, quam nostrì. Hæc nostri Divinas ad offensiones insensibilitas quærimoniæ expressit Servatori nostro in Psalmo sexagesimo octavo: *Sustinui, qui simul contristaretur, & non fuit.* Omnes intelligunt ista verba velut in persona Christi prolata.

Verum quomodo Christus dicere potest, neminem cum ipso contristatum esse? Ipsum Evangelium asseverat, multas mulieres ipsum in dolore suo comitatas esse cum lamentis, ac luctu: *Sequebatur autem illum multa turba populi, & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum.* Quomodo igitur ait: *Sustinui, qui simul contristaretur, & non fuit?* Ita est, respondet S. Augustinus: fuit quidem, qui doluit in doloribus Christi, sed non fuit, qui doluit cum ipso: nimirum non doluit ob eandem rationem, ob quam ipse doluit: sic bonæ Mulieres lamentabantur eum: sed non simul cum eo. Mulieres dolebant de Servatoris Divini doloribus, at ipse Servator non cruciabatur suis doloribus, sed offensiones, quæ æterno Patri suo inferebantur, istæ tristitiâ replebant magnum cor illud. Jam quare, utrùm invenerit hujus tristitiæ comitem? non enim ait: *sustinui, qui contristaretur, & non fuit; sed qui simul contristaretur, id est, ex ea re, qua ego contristabar.* Justissimum herclè lamentum, quod Christus fortè super multos vestrum repetere potest: Vos in domesticorum vestrorum infortunio doletis; sed non ex ea re, qua ego contristabar: non ob id, quod angustiae causam Servatori dedit. Amor naturalis humanæ felicitatis temporalis lacrymas ex oculis vestris exprimit, si lædatur; amor autem Dei, ac Divinæ gloriæ vos tranquillos relinquit, etiam, si videatis eum violari ab illò, qui vestro pendet ab obsequio, etiam, si possitis retinere manum, quæ vibrat ictum.

6. Haud perinde duo fervidi egerunt Heroës Jacob, atque David. Id, quod percipiatis velim è duorum explanatione locorum difficilium, unius ex Libro Genesis, alterius ex Regum secundo. Jacob ad extrema deductus, cum supremam filiis suis impertiretur benedictionem, ad primogenitum suum Ruben conversus, Ruben, ait, *primogenitus meus . . . Gen. 49. 31* principium doloris mei. Quomodo moribundus

Ps. 68. 21.
ut Christus
tristatur

Luc. 23. 27.

S. Aug. in Ps. 68.

ob offensam
Patris.

Jacob primogenitum vocat principium doloris sui:

us iste parens filium illum dicere potest principium doloris sui? Certè priusquam is nasceretur, quot, & quantis calamitatibus Jacob afflctus est in domo Laban, foci quidem sui propinquitatē, sed crudelitatis, & intractabilis lucri cupidine? Fidei prodigus ille, verbique sui parum tenax, ipsi partam mercedem decies mutaverat, filiam in conjugem primò promissam negaverat, dotem duabus pro conjugibus debitam recusaverat, ipsum diu noctūque in agro detinuerat, non ceu nepotem, ac generum, sed quasi mancipium, aut vilem vernulam. Ante Labanum quot ærumnas Jacob ab Esau fratre suo pertulerat, ita ut ipsius vitæ periculum incurreret, immò ita ut in ipso jam utero mātis cum eo certare deberet: sanè gemelli sanguine, ac hostes indole, nondum se invicem agnoscentes, & jam odio se invicem insectantes; nondum nati, & jam præliantes. Post tam longam calamitatem, & afflictionum seriem, quomodo senex ille potest dicere:

2 Reg. 7.
14.
Davidi prædicatur peccatum filii conditionatè tantum,

Ruben primogenitus meus - - principium doloris mei? Pergamus ad alterum locum è secundo Libro Regum. Deus Davidi familiariter loquens, atque promittens copiosos benedictionis favores erga filium ejus Salomonem, ait illi: *Si iniquè aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum; sed misericordiam meam ab eo non auferam.* Quomodo hinc Deus inquit: *Si iniquè aliquid gesserit?* Enim verò Deus infallibili scientia clarè prævidet omnia futura, etiam à libero hominum arbitrio pendentia. Quare igitur cum hypothese loquitur, ceu de re incerta, ac dubia: *Si iniquè aliquid gesserit?* Quare non apertè pronunciat: Audi David: Salomon filius tuus peccabit: post accepta tot beneficia mea sponſarum suarum Idola suos in Deos adoptabit, & post constructum nomini meo Templum, centum delubra falsis Numinibus ædificabit. Ita Deus loqui poterat; sed non ita locutus est, idque commiserationis causâ erga boni Davidis cor ferventissimum; etenim si zelosissimus parens audivisset, suum, tunc parvulum, Salomonem aliquando litaturum Idolis, gravique injuria Deum suum offensurum esse, satis fuisset ad eum profundissima amaritudine demergendum. Itaque Deus, ne ipsum affligeret, noluit ei funestum istud secretum revelare, sed satis esse duxit loqui simplici cum conditione. *Si iniquè aliquid gesserit &c.* Nempe Deus nolebat David contristare, ait Abulensis. At quid ita? Deus nolebat David contristare? Tota profectò Regis illius vita plurimas angustias prosperis conjunctas esse sensit: illi rivalis fuit Rex aliquis, perduellis filius, rapta uxor, invidia in victoriis, persecutiones in prosperitatibus: verbo, Deus totam ejus

Abul. hic.

vitam in continuo afflictionum exercitio tenebat, & nunc nolebat David contristare? Sic omnino est: Deus videlicet noverat, Davidem omnibus injuriis vel personæ, vel felicitatis, vel sanguinis sui immotum, nimio opere commovendum esse vel unicâ Dei offensâ, neque pacem inventurum in dolore suo. Quotiescunque deinceps coram intuitus esset amabilissimum filiolum, non amplius delectatus fuisset vultus venustate, verborum sapientiâ, indolis vivacitatē, morum elegantia, spiritus alacritate; sed omnia perdidisset futura peccati macula. Magis ipsum cruciasset Salomon futurus adultus, quàm delectasset Salomon præsens parvulus: non amplius osculum imprimere valuisset illi faciei, quàm aliquando coram Idolo inclinari prævidisset: non amplius eum in brachio tenere voluisset, veluti filium, quem Deo quondam perduellem futurum agnovisset. Ita Deus, ne Davidem tantopere affligeret, ipsum minùs edocere volebat. *Nolebat contristare David,*

propter offensionem Dei.

7. Hinc haud difficulter intelligitis, qualis fuerit ille dolor, de quo Jacob dixit ad Ruben: *principium doloris mei.* Flagitiosus nimirum incestus filii hujus primum vulnus erat cordis illius, quod parum quidem curabat ærumnas proprias, summopere autem dolebat ob aliorum peccata. *Ruben principium doloris mei - - quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum ejus.* Iste primus dolor boni patris fuit, eòquòd primum mali filii peccatum, ipsi notum fuisset. *Principium doloris mei: non quòd in nullo ante doluerit,* uti Rupertus Abbas commentatur; sed quia verus dolor de plaga peccati primum in domo ejus de isto accidit. Atque hic est ille dolor legitimus, quo patrum familias quilibet torqueri deberet, videns domesticorum suorum peccata, atque adeo armari ad ea impedienda. Vah! si non dicere, cogitare saltem curret: egone permittam, ut domi meæ offendantur Deus? ille Deus, à quo cuncta bona recipio? Deus ille, quem ex corde teneor amare plùs, quàm filios meos, plùs, quàm me ipsum, plùs, quàm totum mundum? An ego ceu mihi charum sustineam eum, qui hostis Dei est? An ego Divinas injurias dissimulem? Absit hoc à me: nunquam hoc sit verum de me. Pugnabo & contra peccatum, & contra peccatorem, neque pacificè degat in ædibus meis, qui pacificè peccatum in ædibus meis, habitare voluerit. Quòd si ratione pari egeritis, Auditores, haud erit, quod formidetis olim in articulo mortis audire vituperium illud Dei ad Sacerdotem Heli, quòd errata familiæ vestræ non ignoraveritis, nec tamen corripere laboravertis. *Eòquòd noverat, indigne agere filios suos, & non corripuerit eos.*

Ita dolendum est de peccatis subditorum.

SER.

S E R M O CXII.

Idcirco juravi domui Heli, quod non expietur iniquitas domus ejus victimis, & muneribus usque in æternum. 1. Reg. 3. v. 14.

A R G U M E N T U M.

Quomodo intelligendum sit, Deum jurare ?

Deus peccata condonat illi, qui veniam rogat, uti oportet : sed etiam remisso peccato restare potest aliqua pœna temporalis, quæ sustineatur.

1. **U**ltimum istud fulmen est sermonis Divini ad Samuelem adversus Heli Sacerdotem. *Idcirco*, ait *juravi*, non expiandam esse iniquitatem domus Heli victimis, & muneribus usque in æternum. Prima hujus loci difficultas est, quomodo Deus asserat, se jurasse: *Idcirco juravi*. Deus propriè jurare nequit: sive juramentum in semetipso consideremus; istud enim in eo consistit, quod invocetur Deus in testimonium veri, & est actus Religionis, qua Deus agnoscitur summè sciens, & summè verax, qui potest cognoscere, ac manifestare omne verum, detegere & convincere omne falsum: atqui Deus nec actus Religionis exercere, nec alium in verbi sui testem invocare potest; alioquin existeret deberet alius quispiam Deus, ipso major: itaque Deus jurare nequit. Sive juramentorum finem spectemus; iste siquidem est verbum nostrum stabilire, ac roborare, exiguumque meritum nostræ fidei supplere interposita invocatione infallibilis cujusdam authoritatis; atqui verbum Divinum altiore firmitate, & authoritatem nancisci non potest se ipso, quoad est verbum Dei: nullam igitur à juramento recipit majorem firmitatem. Quapropter inutile Deo est jurare, atque adeò Deus non potest jurare. Verum si jurare nequeat, quomodo dicit, se jurasse: *Idcirco juravi*? Respondeo, verissimum esse, Deum propriè non jurare. Omne verbum Dei quasi juramentum aliquod est, per semet ipsum stabilitum authoritate sua. *Ipsa Dei verba juramenta sunt*, ait Philo. Nihilominus in Sacris Litteris frequenter Dei verbo additur formula juramenti, non quidem invocata authoritate superioris, qualis nec est, nec esse potest; sed adducta so-

la authoritate propria. *Ecce ego juravi in Jerem. 44. nomine meo magno*, prout est in Jeremia ^{26.} & in Genesi: *Per memet ipsum juravi*: ubi Apostolus inquit: *Quoniam neminem habuit*, per quem juraret, majorem, juravit per semet ipsum. Quin etiam adhuc magis ad humanam sese locutionem accommodans, *Juravit*, ait Amos Propheta; *Juravit Deus in anima sua.* Amos 6. 8.

2. Porro finis, quem sibi Deus in ista loquendi ratione præfigit, est se conformare nostri intellectus imbecillitati. Non ad propriam dignitatem, verba sunt Chrysostomi, commentantis in illud Dei dictum ad Isaacum: *Semini tuo dabo universas regiones* ^{S. Chrys. ho. 51.} *bas, complens juramentum, quod spondi Abraham Patri tuo.* Non ad propriam dignitatem respiciens loquitur, sed ad nostram descendens infirmitatem. Quemadmodum inter homines illæ promissiones firmiores videntur, ac securiores, quæ jurejurando stabiliuntur; ita pariter Deus, non quidem ad vim verbo suo faciendam, sed ad magis excitandam spem nostram, vocibus utitur, atque formulis juramenti. Percipite Philonem, qui super illud Exodi: *Cum introduxerit te Dominus in terram, quam juravit crif. patribus tuis*, instar præclari Theologi ratiocinatur: *Homines, ut fides ipsis habeatur, Abel, & ad jusjurandum confugiunt. Deus vel simpliciter Cain. loquens fide dignus est. Itaque verba ejus, quantum ad certitudinem, nihil à juramento differunt. Cur igitur Vati nostro visum est jurantem eum introducere? Ut infirmitatem creaturae coargueret, & convictam consolaretur. Homo pro ratione phantasie suæ Deum concipit humano modo; neque semper intellectus noster expeditus, ac plenè promptus est ad ascendendum altius. Affectus in Deo concipimus, non prout in ipso sunt, sed prout eos in nobis experimur; & quem-*

admodum juramentum apud nos voluntatis firmitatem exprimit, ita Deus illud etiam adhibet, ut nos in ipso faciliè perfectam definitionem concipiamus. *Non enim potest anima nostra semper in promptu habere, pergit Philo, præcipuam illam de Deo scientiam, non esse eum homini similem, ut transcendamus, quidquid prædicatur de homine: sed quia maxima ex parte affines sumus rerum mortalium, & præter eas nihil cogitare possumus, ideo ei affingimus affectus, nihil ad autorem illum summum pertinentet, in quibus & jusjurandum est, quo sublevarur nostra infirmitas.* Pro omnibus solum

Hebr. 6. 17. Apostolum Paulum audiamus. *Abundantiùs volens Deus ostendere pollicitationis hæredibus immobilitatem consilii sui, interposuit jusjurandum, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est, mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus.* Quibus hoc innuere cupit Apostolus: Dei verbum est immobile, nec ei stabiliendo opus est aliquo majori robore, quo firmitas ejus exprimitur: & tamen Deus etiam hanc exprimere voluit, ut nos ex duabus hisce rationibus, verbo scilicet ejus, ac juramento, utroque infallibili, abundantius agnoscamus Divinæ promissionis immobilitatem, & inde fortissimam capiamus consolationem. Simili modo, ut Heli plenè certus esset de Divina firmitate in factis comminationibus, eas Deus cum jurejurando proposuit: *Idcirco juravi.*

3. Intellecto tum robore, tum fine juramenti Divini, nobis aliud offertur dubium, videlicet quomodo vera sit hodierna loquendi, & jurandi formula: *Idcirco juravi*; quandoquidem nec in sermone Viri Dei ad Heli, nec in alio Librorum Divinorum loco invenimus, Deum aliquando juramentum hujusmodi proposuisse domui Heli: qua de causa dicere posse videtur: *Juro, non autem Juravi.* Sed facilis est responsio, si recorderimini datæ vobis à me alio loco regulæ, quod nimirum frequenter aliqua historiæ, aut historiarum peculiare circumstantiæ referantur in uno Sacrarum Litterarum Libro, tametsi reticeantur in altero. Sic, ut alia exempla, alibi proposita, sileamus, invenietis in Psalmo centesimo nono: *Juravit Dominus, & non penitebit eum: tu es Sacerdos in æternum: & in Psalmo centesimo, ac trigesimo primo: Juravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eam: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam: nec tamen in tota Sacra Historia deprehenditis ejusmodi juramenta.* Sic etiam Moyses Deo dicit in Exodi Capite tertio supra trigesimum: *Non indicas mihi, quem missurus es mecum, præsertim cum dixeris: novi te ex nomine, & invenisti gratiam coram me: nec tamen ista verba priùs uspiam Moyfi dicta fuisse leguntur.* Hujus rei ratio est, quod ad integritatem historiæ non sit necessa-

rium quamvis minutam recenferi peculiarem circumstantiam, & ista non ideo desinat esse vera, quod non recenseatur. Itaque Deus cum juramento prædixit exterminium domui Heli: juramentum isthoc alibi non invenitur; hîc autem invenitur: & istud sufficit ad hoc, ut simus certi, quod id fuerit factum. *Idcirco juravi.*

4. Jam sequitur: *Quod non expietur: ubi* Hebræus legit: *Si expiabitur: & Septuaginta: Si placabitur.* Istæ lectiones omnes in idem recidunt. Mementote regulæ, alibi vobis insinuatae, quod particula *Si*, particula sæpè vim habeat negativæ *Non*, ut in istis: *Semel juravi in sancto meo: si David mentiar: non, ubi sensus est: non mentiar.* *Quibus juravi in ira mea: si introibunt in requiem meam: id est: non introibunt.* *Votum vovi Deo: si introiero: nempe non introibo.* *Vivit anima tua Rex: si novi: intellige non novi.* *Amen dico vobis: si dabitur generationi isti signum: puta, non dabitur.* Ita pariter per ista verba: *Si expiabitur: si placabitur, innuitur: non expiabitur: non placabitur.* *Quod non expietur iniquitas domus ejus victimis, & muneribus usque in æternum.* Hîc gravior difficultas exoritur. Vel hîc fermo est de victimis, & sacrificiis, quantum ea merè sunt externæ cæremoniæ? & nimis parum dici videtur; cum ista se solis hæud quaquam paria sint cuicunque peccato delendo. Vel agitur de iisdem, quantum stipantur internis actibus contritionis, amoris Divini, aliarumque virtutum? & nimium asseri videtur; siquidem contritio, perfectusque Dei amor, omnem iniquitatem excedit, &, ut aliàs percepistis, non est peccatum, quod in hac vita remitti nequeat. Variæ sunt responsiones, quæ dubio huic remeteri possunt. Prima est Antonii de Molina. *Peccata familiæ Heli perpetrabantur in sacrificiis: itaque congruum erat, ab eadem sacrificiis non obtineri veniam.* Quid enim? an eadem actione, qua Deum offendimus, de conciliando ejus amore nobis adulari possumus? An per ipsum sacrilegium obtinere gratiam volumus? An peccatorum Confessio, seria pœnitudo, veraque culparum detestatione destituta, Deo nos reconciliare poterit? Nequaquam, Auditores: sancta sunt Ecclesiæ Sacramenta, sancta Sacrificia, sed gravibus culpis conjuncta, non efficiunt animam sanctam. *Nunquid Jerem. 11. carnes sanctæ auferent à te malitias tuas, in quibus gloriata es?* Victimæ, dum ab inquinatis ejusmodi mentibus proveniunt, abominatæ sunt coram oculis Dei sunt. *In censum abominatio est mihi.* Neomeniam, & Sabbatum, & festivitates alias non feram: iniqui sunt cætus vestri. Ejusmodi oblationes ille ceu graves offensiones accipit. *Qui immolat*

Hebr. 6. 17.

Pf. 109. 4.

Pf. 131. 11.

Exod. 33. 12.

Si, particula sumitur pro negativa, non.

1. Reg. 15.

55.

de Molina.

tr. 2. de Sac. cerd. c. 20.

Opera bona, peccato conjuncta, nihil merentur.

Jerem. 11.

15.

Is. 1. 13.

Id. 66. 2.

molat bovem, quasi qui interficiat virum. Qui mactat pecus, quasi qui excerebret canem. Qui offert oblationem, quasi qui sanguinem suillum offerat. Qui recordatur thuris, quasi qui benedicat Idolo. Nil igitur mirum est, quod domus Heli sacrificiis expiare scelera sua non potuerit. *Non expietur iniquitas domus ejus victimis, & muneribus, cum impii filii illi sacrificia converterint in sacrilegia.*

5. Haud absona est ista doctrina, docetque nos, quanta sollicitudine mentem nostram comparare debeamus ad assistendum Altari, sacrisque Ecclesiae Mysteriis; verum non sufficienter explanat propositam difficultatem. Non omnes Heli posterii sacrificia contaminarunt: igitur affirmari nequit, semper enervatam sacrificiorum virtutem fuisse culpam sacrificantium. Neque dicatur, Deum accepta habere noluisse sacrificia, devoto corde oblata, in poenam sacrificiorum, prius rapaci manu violatorum; Divina namque misericordia non adeo restringitur. Abailardi fuit error credentis, pro Christi occisoribus nullum fuisse remedium; quomodo enim fieri potest, inquiebat, ut is, qui Deum crudeli morte offenderat, eundem placare posset, cum eadem morte, qua Deus placatur, usus fuerit ad offendendum illum? sed hoc dogma haereticum est. Sanguis idem, quem illi fundebant furentes, ipsos juvabat dolentes.

Fuit, S. Bernardi verba sunt: Fuit sanguis, qui effusus est, tam multus ad ignoscendum, ut ipsum quoque peccatum maximum, quo factum est,

ut effunderetur, deleteret. Et ingeniose suo more D. Augustinus, *Medicum non solum cadebant, ait, sed etiam occidebant. Ille autem, etiam cum occideretur, medicus erat. Vapulabat, & curabat; patiebatur phreneticum, nec deserebat egrotum. Illi perdita mente saeviebant, & medici sanguinem saeviendo fundebant; hic autem etiam de sanguine suo egrotis medicamenta faciebat.* Proin animum capite, Auditores, si quis vestrum aliquando grandi malo suo Deum offenderit Exomologesi sacrilega, vel Synaxi peccatis contaminata: jam vobis praebetur antidotum, ubi accepistis venenum: prius accessistis animo protervo, & audaci, ac Deum offendistis; jam accedite humiliata mente, eumque denuo placabitis: accedite vero cum cordis dolore, & in iisdem Sacramentis invenietis vitam, in quibus nuper haussistis mortem. Ampellius recenset, Trojae quondam ex eadem petra duos profluxisse fontes indolis admodum diversae; nam unus eorum, ex una parte scaturiens, videbatur lac fundere, alter vero, ex adverso latere promanans, sanguinem proferre. Nec historia creditu difficilis est illi, qui physicis in scientiis non peregrinus, venarum subterranearum naturam distinguere novit; ad allatam quip-

pe fontium diversitatem sufficit, quod unius scaturigo transeat per venam Mercurii, seu argenti vivi, alterius autem per venam minii rubri. Sic unum idemque saxum aquas profundeabat colore tinctas mineralium, per quae scaturiebant. Pari fere ratione Christus est, de quo dicitur: *Petra autem erat Christus.* Hic ex una parte lac propinat vivificum, ex altera vero sanguinem mortiferum. *Positus est in ruinam, & resurrectionem multorum.* Quod si sacrosancti ipsius fontes gratiae, puto Sacramenta, per mortalium peccatorum venas transeant, sane non nisi fontes sanguinis, ac mortis sunt; si vero per piarum actionum, & virtutum meatus fluant, vitae lac effundunt. Nullum est peccatum, quod non cedat sanctissimis Sacramentis, si haec nulla culpa inficiantur. *Omne peccatum fidei mysteriis abluitur.* Verum quidem est, victimis, & sacrificiis antiquae Legis nostrorum Sacramentorum vim, & valorem non fuisse; attamen quando requisitis actibus cordis stipabantur, Deus ea ad expiationem peccatorum acceptabat. Quapropter in Divina comminatione: *Juravi, quod non expietur iniquitas domus ejus victimis, & muneribus,* irremissibilitas ista nec in sinistram Sacerdotum dispositionem, nec in peccatorum, ab iisdem commissorum, qualitatem refundi potest.

6. Interpellare hic alius quispiam poterit, ac dicere, Deum non asserere, quod eorum peccatum deleri non possit, sed solum quod non delendum sit: & ipse Contextus non ait: *Juravi, quod non possit expiari, sed solum quod non expietur.* Explicatio haec secundum litteram esse videtur; at non subsistit; etenim alicui revelare, quod remittenda non sint ipsius peccata gravia, non est, nisi revelare ipsi damnationem suam: itaque Deus Heli Sacerdoti, ejusque posteris damnationem ipsorum annuntiasset. Atqui hoc ipsum dici nequit, primo, quia nobis ratio non suppetit asserendi, totam ejusdem Heli posteritatem esse damnatam: secundo, quia suo tempore videbimus, esse perquam credibile, quod ipsimet Heli errata sua condonata fuerint, & ipse jam inter Beatos in Caelo existat: tertio denique, quia Theologis certum est, providentiae Divinae, saltem praesentis tenori repugnare, quod sua cuiquam reprobatio reveletur. Equidem Christus Pharisaeis in faciem edixit, ipsos in flagitiis suis perituros esse: *In peccato vestro moriemini;* haec autem revelatio non fuit absoluta, sed solum conditionata, videlicet, morituros esse in peccatis, si obstinati in ipsum credere renuissent: quod dictum non feriebat quemquam determinatum; unde quivis pro se sperare

Ita Sacra-
menta, virtu-
tibus, vel
peccatis juni-
cta.

S. Ambr. in
Luc. 22,
51.

Reprobatio
non solet re-
velari.

Vide suar.
de Spe. disp.
2 sect. 2.

Joan. 8. 21.

Penitentia
vera delentur
queque
peccata.

S. Bern. ep.
190.

S. Aug. ser.
9. de verb.
Ap.

Fontes di-
versae natu-
rae ex eodem
saxo.

Peccati ve-
nia semper
obtineri
potest.

poterat, fatalem prædictionem non ad se pertinere, nec aliquando capiti suo incubituram esse. Quamdiu viatores sumus, iter nostrum Deus ad Paradisum tendere cupit. Ad viam istam terendam necessaria spes est de consequendo tam bono termino. Verum qui Divina revelatione certus esset de futura absoluta damnatione sua; Paradisum sperare non posset: itaque viâ sua illuc tendere non posset, quò Deus ipsum tendere desiderat. Quam ob rem Deus Heli Sacerdoti per Samuelem non revelavit, nullam peccatis familiæ illius veniam fore. Quid igitur revelavit, cum dixit: *Juravi, quod non expietur iniquitas domûs ejus victimis, & muneribus usque in æternum?*

Peccato est
malum cul-
pæ, & ma-
lum pœnæ:

Concil.
Trid. Sess.
6. c. 14.

culpâ remisâ
remanere
potest pœna
temporalis

Pœna dici-
tur pecca-
tum
Levid. 24.
15.
Psal. 7. 17.
Zachar. 14.
19.
Malach. 2.
36.

7. Id edicam; prius autem in memoriam revocate, quòd è Theologia nôstis, quòd omne peccatum duo mala contineat, maculam videlicet culpæ, ac reatum pœnæ. Nunquam fit, ut Deus peccatum grave remittat, & cum eo culpa deleatur, quin simul etiam remittatur æterna pœna, culpæ mortali respondens. Duplex isthac absolutio semper simul imperitur: si quis à culpa lethali absolvatur, etiam ab æterno carcere absolvitur. At enim non perinde semper, dum culpa remittitur, etiam omnis pœna condonatur; sed illâ sublata frequenter aliquid remanet, quod compensari debeat: non quidem adest amplius ipsa peccati macula, restat tamen aliquis reatus. Summa Dei misericordia est, quòd æterna pœna commutetur in pœnam, statò tempore finientiam, & Justitiæ Divinæ consentaneum est, velle, ut pœnam quamdam temporalem luat, qui reus æternæ fuerat. Hisce pro fundamento notatis, Deus hîc non minuitur negare veniam peccatis, neque pœnam æternam illorum peccantium familiæ prædicat, sed solum declarat, quòd, qualescunque sint illorum offensæ, tametsi vel ex ipso corde profectæ, ipsos tamen plectere velit infortuniis, ac ærumnis temporalibus, amissione honorum, bonorum, & vitæ. Nil novi Sacris in Libris est, quòd peccatum appelletur pœna peccati. *Homo, qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum, id est, pœnam suam, In verticem ipsius iniquitas ejus descendet*, nimirum castigatio iniquitatis ejus. *Hoc erit peccatum Ægypti, seu, hæc erit pœna. Operiet iniquitas vestimentum ejus,*

quod idem est, atque pœna ejus erit sub aspectum: & sic alibi sæpius. Ita hîc etiam: *Juravi, quòd non expietur iniquitas domûs ejus*, innuere vult, non cessaturam esse pœnam iniquitatis: nec ex eo, quòd addatur: *usque in æternum*, eruendum est, sermonem esse de pœna æterna; nam per id aliud hîc non significatur, juxta regulam, alibi à me traditam, nisi *ad longum tempus*.

8. Ex isthac expositione discatis, Auditores, horrorem concipere de peccatis, præsertim illis, quæ comitatur grave scandalum, ac religionis detrimentum. Ipsi cernitis, à Deo peccata diu, etiam hîc in terra castigari: jam non festinat subito vibrare fulmen super caput impii: ejus pœna venit suo tempore: eodem momento reatus adest; sed successu temporis executioni punitio datur. Ego Dissertationem istam finio explicatione loci cujusdam ex Libro Genesis. Dum Deus Adamum à fructu vetito jussit abstinerere, ipsi prædixit, quòd eadem die, qua pomum gustaret, moriturus esset.

In quocunque enim die comederis ex eo morte morieris. Comedit Adam, & adeò non mortuus est ea die, ut potius pluribus adhuc

annorum centuriis vixerit, ac demum grandævus ætatis anno trigesimo supra nongentesimum obiit. Verum si tamdiu superstes vixerit, quomodo verum fuit, quòd eodem die moriturus esset? Omnino verum id fuit primò per hoc, quòd anima protinus per peccatū spiritua-
liter mortua fuerit: secundò, quòd illico moriendi debitum, ac necessitatem contraxerit: tertio, quòd mox, quin ad-
verteretur, executioni pœna mandari, & quotidie una die minus vitæ superesse caperit; quæ pœna in ipso post novem sæcula quidem completa est, sed in ejus posteros transit, & quotidie completur, neque penitus complebitur usque ad finalis Judicii diem, ubi demum & nasci, & mori desinetur. Ita cum proportionem quibusdam in peccatis accidit. Pœna subito non completur eodem momento, sed subito reatus adest, & remissâ quoque culpâ diu tamen castigatio perseverabit. Ista executioni dabitur in vobis per morbos, in filiis vestris per immaturam mortem, in fortunis vestris per paupertatem, in honore vestro per contumelias: quæ mala à vobis omnibus avertat Optimus Deus.

Tirin hic.
Adam post
peccatum
statim mo-
ri cepit.

S E R M O CXIII.

*Dormivit autem Samuel usque manè, aperuitque ostia domus Domini.
Et Samuel timebat indicare visionem Heli. 1. Reg. 3. 15.*

A R G U M E N T U M.

Obedientia commendatur.

Etiam in dicendo vero cautela opus est.

1. **P**ercepto sermone Divino Samuel rursus obdormivit, somnūque suum usque ad aurorā produxit. Nunquid oppidō mira res hæc est? Itāne fieri potuit, ut juvenis adeo sapiens, adeo sanctus, nil ostenderet obsequii civilis erga Deum? Itāne fieri potuit, ut non prorumperet in actum vel adorationis erga tantam majestatem, vel gratiarum actionis pro tanto favore, vel supplicationis ad placandam tantam iracundiam? Quanta hæc inurbanitas? à tanto Domino visitari, ejus alloquio frui, &, quin ipsi respondeatur, tergum vertere, ac somni quietem repetere: *Dormivit autem Samuel?* Equidem dicit aliquis, istud in peculiarem Samuelis laudem vergere, qua nobis insinuat obedientia perfecta erga præpositos, ac magistros spiritus in omnibus illis, quæ pietatis non repugnant regulis. Duo duntaxat erant, quæ Sacerdos Heli præcepta juveni Samueli dederat: primum: *Vade, & dormi*: alterum: *Si deinceps vocaverit te, dices: loquere, Domine, quia audit servus tuus.* Istud, non plus, Magister dixit, & istud, non plus, Discipulus peregit: hoc à superiore præscriptum est, & hoc à subdito executioni mandatum est. Et nempe discipulis, ac subditis nequaquam convenit examinare mandata magistrorum, atque superiorum. Ea quandoque parum prudenter data esse videntur, quandoque exorbitantia; sed verus obediens prudentiam suam reponit in eo, quod reprimat, & velut abjiciat prudentiam suam. Nonnunquam ipse quoque Deus præcepta dedit, quæ mirae videbantur, ac peregrina. Ezechiel domi erat, & Deus ipsum exire jubebat in agrum, ibique se locuturum ipsi spondebat: *Surgens egredere in campum, & ibi loquar tecum.* Quodsi Deus illi jam domi loquatur, quid opus est eundem ad novum colloquium in campum amandare? Et tamen Vates exit. *Et surgens egressus sum in campum.* Hic eum Deus redire jubet in civitatem, ac mediis in ædibus suis includi. *Ingrederere, & includere in medio domus*

tue. Profecto Ludi Vates, & joco haberi videtur; at non ulterius hic licet inquirere: Deus Dominus est, & ut Dominus, quod vult, præcipit: obediens Propheta per exactam obsequendi promptitudinem invenit Divinam gloriam. *Et ecce ibi gloria Domini.* Plura hujuscemodi exempla cum in isto, tum in aliis Prophetis occurrunt.

2. Ita Deus, agnosci volens in superioribus nostris, sæpenumero per istos aliqua mandat, quæ nos neque satis capimus, neque probamus: veruntamen ut ea promptè perficiamus, sufficere nobis debet nosse, quod ab ipso denique profisciscantur. Plutarchus refert, Sertorii milites exactissime duci illi obsequi solitos esse, eoque is, cervam aliquam domesticam alens, famam per cohortes suas spargi fecerit, quasi illa ipsi dono obtigisset à Diana, & ejus ope omni nocte jussa, ac mandata ejusdem Deæ perferrentur. Hac opinione imbuti milites per glacies, & per ignes ibant ad nuntium Sertorii: dum audiebant, ita dixisse cervam, prompti ruebant & in quælibet incommoda, & in ipsam mortem, quin ulterius inquirerent. Ita superbi Romani illi, qui homini, ac Duci prudenti ægrè obtemperassent, obsecuti sunt feræ, rationis incapaci, cum in ea Divinitatem quamdam imperantem agnoscerent. Nos, Auditores, in magistris, atque præpositis nostris Deum agnoscamus mandantem: mandatum non judicemus exoticum esse, aut absurdum: exacta erit executio, si directionem à Deo esse agnoscamus. En Exemplum Samuelis. Res peregrina videtur, Deum loquentem audire, & vix ullam reverentiam exhibere, ac obdormiscere. Verum id Heli præceperat: *Vade: dormi - dices: Loquere, Domine, quia audit servus tuus:* id Samuel exequitur: dormit, aurem accommodat, auscultat, & ad dormiendum revertitur: *Dormivit autem Samuel.* Ista doctrina, quod in superioribus Deus agnoscendus sit, è Sacra Pagina sumitur, & è

Samuel iterum dormit propter

obedientiam.

Mandata Superiorum non sunt examinanda.

Cerva Diana nuntia fingitur.

ad imperandam obedientiam militum

5. Th. 2. 2.
118. 8.

& à Patribus traditur, ita quidem, ut Angelicus D. Thomas apertè doceat, Votum Obedientiæ inter Vota Religiosa maximum esse: sed per doctrinam hanc præfens difficultas haud expeditur. Heli qui dem Samueli præscripserat id, quod ante Divinam revelationem agendum erat; quemadmodum verò scire non poterat, quidnam illi Deus dicturus esset, ita nihil præcepit post revelationem, nihil prohibuit.

3. Alius quispiam dicet: Hanc ipsam ob rationem, quòd ulterius non fuerit edoctus, nihil egit: quandoquidem in rebus spiritualibus, & maximè insolitis, magnum semper periculum instat illi, qui suo pte regi capite cupit. Samuel autem ex semet ipso nihil agere voluit, & hoc ipsum erat se reddere securum ab errore. Verùm ista responsio non subsistit; nam gratiarum actio, supplex petitio, actus amoris Divini, fuissent ejusmodi exercitia, quibus non opus fuisset alterius directione, & quæ omni cum securitate dictari potuissent à proprio corde. Ad hunc difficultatis nodum solvendum vos regulam quamdam nòsse oportet. Litteræ Divinæ in factorum enarratione non semper omnes exponunt circumstantias peculiares: qua de causa non benè concluditur: Hoc à Sacra Pagina non refertur: igitur non est factum. Posita hac regula concludere licet, Samuelem brevi quodam, sed intenso actu proprio suæ pietatis respondisse Divinæ beneficentiæ, tametsi Sacro in Contextu certa de illo non fiat mentio, ac postmodo suum repetiisse somnum. *Dormivit autem Samuel usque mane.*

4. Sub auroram expergiscens è lectulo suo surrexit, ac januas Templi refovit: *Aperuitque ostia domus Domini.* Non indulgit largiori somno tempore matutino, eòquòd sub noctem sæpius è somno excitatus fuerit: non vanè gloriatus est de revelatione præterita; sed cum Templi janitor esset, exactè munus suum implevit *Aperuitque ostia domus Domini.* His ego verbis in mea confirmor sententia, quòd ea tempestate Samuel non fuerit puerulus, qualis à nonnullis existimatur, neque puer duodenis, qualis describitur ab aliis, sed quòd jam ad maturiorem juventutis florem pervenerit, ut aliàs jam demonstravi. Certè Templi januæ & grandes erant, & ponderosæ, quibus aperiendis, atque movendis duodennem puerum parem fuisse parum veritati consentaneum videtur: nec etiàm verisimile est, ea ætate staturam sufficientem fuisse, quæ pertingere potuerit usque ad feras, ac pessulos valvarum, semper nonnihil altius apponi solitos: denique nec creditu facile est, claves Templi, tam sollici-

tè custoditi, relictas fuisse in manibus pueri, qui & ipse magna cum cura, & attentione custodiendus erat.

5. *Et Samuel timebat indicare visionem Heli.* Videbat nimirum Samuel, factam sibi revelationem tangere magistrum suum Heli, hunc esse, in quem Divinæ comminationes tenderent, & in ipsius familiam vibrari gravia fulmina: videbat pariter, à Deo sibi factam esse revelationem non ea propter, ut illam apud se retineret occultam, sed ut per eam, seni Sacerdoti manifestatam, cor ejus expugnaret: videbat etiam, se charitatis lege teneri ad loquendum; siquidem Heli forsan incepturus erat filios castigare, si crederet, se simul unà cum filiis à Deo castigandum esse: quin in ipsis quoque filiis fortè magnus terror magnam conversionem operaturus erat. Omnia hæc probè videbat Samuel, & nihilominus loqui non audebat: *Timebat indicare visionem Heli.* Ecquid autem fuit, quod formidare potuit? Heli nempe magnus Antistes erat, & magnus Princeps: atqui non sine periculo veritas ad magnorum tribunal affertur, si ingrata afferatur. Jeroboamus indolis optimæ juvenis erat, industrius, fortis, potens, atque dignus, qui ab ipso Deo Rex Israël eligeretur: & tamen Salomon illum prius à se magnis honoribus auctum, & super alios elevatum, persequitur, ac neci destinat, usque adeo, ut miser aufugere, ac in Ægypto latibulum quærere debeat. *Voluit ergo Salomon interficere Jeroboam, qui surrexit, & aufugit in Ægyptum.* Quam ob culpam adversus eum tam acerba persecutio movebatur? Respondebitis, Jeroboamum cunctis Regni gabelis, atque tributis præpositum fuisse: hoc officium esse odiis, ac æmulationibus obnoxium: forsan in aula regia fuisse, quicallumniis ipsum impetièrit. At nihil horum suberat; sed potius ille hoc in negotio tam suavis, & amabilis erat, ut omnium corda lucratus fuerit, atque post Salomonis obitum major populi pars ad eum in Regem eligendum conspiraverit. Dicetis iterum: Jeroboam in sua potestate publicum ærarium tenebat: ejusmodi munera periculosa sunt; etenim ex una parte lapsus est facilis, tentatio perpetua, promptum commodum: ex altera verò culpa grandis est, cum & in Principem, & in subditos injurius sit, qui ex illo ditescere tentat peculio, quòd à subdito penditur, ut ad manum Principis transferatur. Sed neque de hujusmodi delicto reus erat Jeroboamus, officialis semper exactè integer, semper fidelis: & tamen morti destinatur: & quam demum ob causam? Ob eam ipsam videlicet rationem, propter quam Roboamus, Salomonis filius, vix regni habenas adeptus, *Roboamus, Salomonis filius, vix regni habenas adeptus*

Samuel cupit
timuerit
indicare visionem.

3. Reg. 11.
28.
Jeroboam
fugere cogitur:

Roboamus
populo datus
minatus:

tus,

Scriptura
Sacra non
omnia refert
quæ facta
sunt.

ptus, enunciavit, se subditos suos scorpionibus ferreis lacerare velle: *Ego autem cedam vos scorpionibus.* Proh! qua prudentia politica regentium quisquam adduci potest ad hoc, ut populum offendat, priusquam illum sibi probè subjectum habeat? Multò herclè faciliùs exactio tributì toleratur, quàm afflictio corporalis: qui Principi suo fortunas offert, & vitam, integra tamen honoris sui iura retinere cupit. Recens in sublimi statu suo Rex, qui necdum satis firmiter pedem in solio fixit, si populum offendat, præsentissimo versatur in periculo, ne præceps inde dejiciatur. Proinde qualiscunque sit rerum, factorumve necessitas, prudentia suadet bonis saltem uti verbis.

6. Aliquam igitur assignare rationem licet, ac dicere, Roboamum gravi quadam injuria offensum fuisse, cum tam gravi cum comminatione populo respondit? *Ego autem cedam vos scorpionibus.* At nullà injurià affectus est, sed tamen vehementer iratus est: & quare? Propter ipsam rationem illam, propter quam Propheta Michæas tantopere odio habitus est à Rege Achab, dicente: *Ego odi eum.* Videtur sanè prorsus è contrario perquam dilectus, & acceptus esse debuisse in aula regia: omnis quippe homo avidè futura scire desiderat: maxima consiliorum felicitas oritur ex prævisis rerum eventibus, & facillimè de bello, vel pace deliberatur, si quis certum prædicat præliorum exitum, aut victoriarum tenorem. Propterea securè semper deliberabit Achab, si pii Vatis oculus ipsum comitetur. Itaque potius illum diligat, ac jugiter apud se teneat. At frustra sum:

Achab eum odio habet: *Ego odi eum*: & quare demum? quia videlicet veritas odium incurrit, & indignationem magnorum. *Odi eum*, inquit Achab, *quia non prophetat mihi bonum, sed malum.* Michæas illi Regi victorias insignes prædixerat, quas & ille gloriòse reportaverat; aliquando autem ob pacis fœdus, malè cum Rege Syriæ initum, illum reprehendit, eique prædixit, ipsum esse prælio succubiturum, vincendum, & occidendum.

Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus. Ista veritas Regem in furorem egit: *Furibundus venit in Samariam*, & inde semper internecino veridicum Vatem odio persecutus est. *Odi eum.* Pari ratione veritas populum Roboamo reddidit odiosum. Præsides, ac Senatores sapientiores eidem Regi proposuerant Regni statum, ostendentes, exactiones esse nimias, ac onus intolerabile populo subdito: consultum esse, ut nonnihil ab illis remittatur, quietis aliquid indulgeatur, atque tantis extorsionibus aliqua

saltem mora interponatur. *Pater tuus durissimum jugum imposuit nobis: tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo, & de jugo gravissimo, quod imposuit nobis: & serviemus tibi.* Vera dicebant; sed quia nimis vera dicebant, Rex instar phrenetici furere cœpit, & instar carnificis minitatus est: *Ego cedam vos scorpionibus.*

7. Haud aliter veritas odium Jeroboamo peperit apud Salomonem. Ingentibus sumptibus expleta erat vorago quadam, seu vallis propè Jerosolymam (res in tertio Regum Libro refertur, atque latius Rabbi Salomone explicatur) ibique domicilia multa exstructa. Locus Mello dictus, erat apertus, & publico commodo perquam idoneus, advenis, ac peregrinis, ad sanctum Templum venientibus, ibi non modò viam facillimam, sed & opportunam habitationem deprehendentibus. Salomon uxoris suæ Ægyptiæ precibus captus, muro locum illum cingere cogitabat, ut clausus uni soli fœminæ pro deliciis esset, qui prius apertus omnium utilitati serviebat. Jeroboam, gratiâ pollens apud Regem, ei proponere ausus est ejusdem consilii injustitiam, lamenta, ac murmuraciones, inter subditos orituras; subditis nimium auferri, extraneæ mulieri nimium conferri. Hæc omnia vera erant; sed quia Jeroboam nimis vera dicebat, Salomon adeò iratus est, ut illum morti destinaverit. *Voluit ergo Salomon interficere Jeroboam.* Unde præclarum nobis omnibus eruitur documentum, quòd, cum sermo certis cum hominibus est, probè perpendenda sint verba, quamvis non nisi verissima sint.

8. Ex hucusque dictis facile est colligere, quam ob rationem Samuel timuerit Sacerdoti Heli revelationem habitam indicare, cum ea veritatem contineret illi Principi nimis acerbam, & inacceptam. *Et Samuel timebat indicare visionem Heli.* Ego autem credere nolim, quòd ista fuerit illius timoris origo. Samuel animo fuit, & generoso, & forti, adeò ut, quemadmodum suis locis apparebit, neque populi pervicacis tumultus, neque Regis ferocis furores formidaverit. Ipse quoque Heli placidissimæ fuit indolis, ejusque delicta non ex iracundia, sed nimia mansuetudine orta sunt: ad hæc istum alumnum suum tenerè amavit: præterea juveni intrepido, ac generoso difficile non fuit revelationem suam ea cum gratia, tantæque cum modestia exponere, ut vel in ipso narrationis horrore multum amabilitatis retineret exponens. Quid igitur metuit? Respondeo, formidinem ejus cum ex verecundia, tum ex reverentia, tum ex commiseratione profectam fuisse: modestissimo quippe Juve-

3. Reg. 12. 4.

3. Reg. 11. 27.

Rab Salom.

ap Mendoz.

1 Reg. 3. 15.

Vide etiam

Tirin. hic.

3. Reg. 22. 8.

Michæas odio habetur.

ob veritatem dicta, quæ odium parit.

3. Reg. 20. 42.

Samuel timet ex verecundia,

reverentia,
& commisc-
ratione.

S. Greg.
Prior. com.
hic.

Juvenibus
ad excita-
plum.

ni ingenuus quidam rubor erat, quod ipse videretur à Deo favoribus beari cum Senis dolore: ipsi congenita quædam inerant repugnantia, quod aliquo modo magistrum agere deberet supra magistrum suum: videbat ingens vulnus, narratione sua cordi illi infligendum: amabat magistrum suum, & juxta mensuram amoris condolebat illi: non arbitrabatur, ætatem suam ejusmodi correptioni opportunam esse: nimirum amabilis senecionis alumnus ab infantia, ab eo semper peculiari benignitate habitus, sollicitè educatus, benevolè promotus, quasi contremiscens horrebat illi nuncium ferre tam acerbum: verbo, *timer Samuelis*, ait S. Gregorius Magnus, *non pavorem servilem insinuat, sed reverentiam debitam culmini pastoralis.*

9. Hic illius timor Juvenes nostros graviter edocet reverentiam, & observantiam, suis magistris debitam. Quantumvis eorum mores digni sint reprehensio-

ne, dignitas eorum meretur reverentiam. Si is, cui Deus ipse locutus est, exprobrationem præposito suo insinuare formidavit, quanto magis iste timor reverentialis concipiendus est à nobis, qui tantis à Deo favoribus non sumus elevati? Si ij (S. Gregorius est, qui loquitur) si ij, quibus omnipotens Deus loquitur, prælatis suis loqui metuunt, ij, quibus nequaquam locutus est Deus, recondere se sub lingua sua silentio quanto terrore debuerunt? Haud equidem prohibetur vobis, ô Juvenes, proponere senioribus, aut ô filii, demonstrare parentibus, aut ô subditi, exhibere præpositis, vel eorum aliquod vitium, vel defectum, vel famæ, existimationisque periculum; nam & ipse noster Samuel Rectori suo Heli terrificam visionem exponet: at verò admonitiones ejusmodi comitari debet humilis cum reverentia, & verecundia timor. *Et Samuel timebat indicare visionem Heli.*

S E R M O CXIV.

Vocavit ergo Heli Samuelem, & dixit: Samuel, fili mi. Qui respondens ait: præstò sum. Et interrogavit eum: Quis est sermo, quem locutus est Dominus ad te? oro te, ne celaveris me. Hac faciat tibi Deus, & hæc addat, si absconderis à me sermonem ex omnibus verbis, quæ dicta sunt tibi. 1. Reg. 3. v. 16. & 17.

A R G U M E N T U M.

Regimini præpositus edoceri se patiatur, & facile auscultet omnibus.

1. **H**eli neutiquam dubitavit, quin Samueli locutus fuerit Deus: idcirco vocavit illum ad se, dicens: Samuel, fili mi! qui respondens ait: præstò sum. Subin ex eo quæsit, quidnam ipsi Deus locutus fuerit: ita quidem, ut illum & precibus urgeret, & castigationum Divinarum comminatione terreret, si quid ipsum celaret omnium verborum, quæ Deus ei locutus est. In duobus Thematis præmissi versiculis non nihil obscuri continent sola verba: *Hac faciat tibi Deus, & hæc addat.* Quænam sunt ea, quæ facere Deum, & addere cupit avidus Heli? Responsio suppeditatur ex communi consensu Interpretum, & ex ipso Contextu facile colligitur. Poenæ sunt, & infortunia, quæ per eam loquendi formulam comminatur, & non exprimit. Idiotismus videlicet Hebraicus hic est, & in illo populo multum usitata ratio jurandi erat. Ita Saul dixit Jonathæ? *Hac faciat mihi Deus, & hæc addat, quia morte morieris, Jonatha.* Ita Jazabel Eliæ: *Hac mihi faciant Dii, & hæc*

addant, nisi &c. Ita Joram Elisæo: *Hac faciat mihi Deus, & hæc addat, si &c.* Ita David: *Hac faciat Deus inimicis David, & hæc addat, si &c.* & alibi frequenter. Neque vobis peregrina videbitur ista locutio, si in memoriam revocaveritis regulam generalem, jam alibi traditam, dum illum explanavi Prophetæ locum: *Super Serm. tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertam eum.* Haud rarò Hebræi pronomina correlativa, vel demonstrativa adhibent, reticentes ipsum substantivum, ad quod illa referuntur. Illic attuli quædam rei hujus exempla, ecce nunc alia pauca. In Psalmo centesimo trigesimo sexto dicitur: *Ecce audivimus eam in Ephrata, id est, uti Bel-larminus intelligit, Arcam, de qua tamen nulla prius est facta mentio.* In Canticis capite tertio: *Num, quem diligit anima mea, vidistis?* videlicet Sponsum, qui non est nominatus. Amos Capite quarto: *Hac faciam tibi, Israël, puta, prout S. Hieronymus explicat: affligam te flagellis.* In Libro Exodi, capite quarto: *Et*

Explicatur
verba:
Hac faciat
&c.

1. Reg. 14.
44.
3. Reg. 19.2.

Am. 4. 12

Exod. 4. 24

volens

psal. 35. 13. volebat occidere eum, nempe, quemadmodum S. Augustinus interpretatur, unum filiorum Moyſis, de quo nihil prius memoratum erat. Ita quoque ſæpius accidit in adverbis, veluti *psalmo* trigesimo quinto: *Ibi ceciderunt, qui operantur, iniquitatem*: nimirum, juxta Genebrardi mentem, in inferno. In Jobi capite primo: *Job. 1. 21.* *Nudus egressus sum de utero matris meæ, nudus revertar illuc*: intellige, cum Pineda, introibo sepulchrum; etsi nec de sepulchro, nec de inferno prius fuerit sermo. Hæc omnia substantiva reticentur, & è Contextu tantummodo desumuntur. Ita pariter hîc: *Hæc faciat tibi Deus, & hæc addat*, licet pronomen, hæc, nullo nitatur substantivo, è Contextu clarè patet, intelligi tormenta, flagella &c. quasi dixisset Heli: Deus te severè castiget, nisi mihi recenseas omnia, quæ tibi dicta sunt.

2. Jam intellectis Eloquii sacri verbis unum aliquid est, quod vobis in facto mirum videri potest. Et sanè peregrinum apparere quis neget, quod gravissimus quidam Senex edoceri velit à Juvene, Magister à discipulo, Princeps à subdito, idquè vel posita majestate demittendo se ad blanditias, ad preces, ad adjurationes? Verùm enimvero desinet admiratio, si memineritis, hanc esse veram ideam illius, quod à regentium quovis observandum est. Princeps, præterfamilias, præpositus aliquis videre non potest omnia, quæ fiunt, nec audire, quæ dicuntur. Isti persuasum sibi habeant necesse est, quod, qui ipsorum ad aures adstat, suos, ut ajunt, patiatur manes, suis laboret affectionibus, suis aversionibus, suis æmulationibus. Aulæ Proceres quandoque fallunt: isti quandoque regiminis habenas apprehendunt, suasque violentias tegunt: sæpè veritati valvas obducunt, & aditum ad conclave Principis occludunt, solam verò adulationem ad alloquium admittunt. Parum scit, qui paucis auscultat: rerum omnium notitia non acquiritur, nisi omnes audiantur; quoniam verò multi aditum ad alloquium non inveniunt, nisi vocentur, & interrogentur, gubernans non solum debet in audiendo facilis esse, sed etiam vocare, & interrogare. *Vocavit, interrogavit.* Quotnam scitu vel necessaria, vel utilia dicerent milites, quotnam mercatores, quotnam artifices, & opifices, si quandoque vocarentur, & interrogarentur à Principe? Profectò non expedit, quemquam sibi ob animi sui magnitudinem adulari: interrogare debet, qui scire desiderat. *Vocavit, interrogavit.* Exemplum sumite ab ipso Deo, & ab Angelis, Dei vices agentibus. Ille interrogat Adamum, ubi sit? Cainum, quid actum sit circa fratrem Abel? Moy-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

sen, quid suis teneat manibus? Isaiam, quemnam suo nomine Legatum mittere debeat? Jeremiam, quidnam videat? Eliam, quid agat? Diabolum, unde veniat? Ad quid, obsecro, tot interrogationes, cum absque eis omnia Deus perbenè noverit: Equidem omnes suis locis explicant Interpretes; ego autem prorsus ad propositum meum credo, Deum ea ratione regentibus insinuare velle, quod ipsi cujusque statûs homines interrogare debeant. *Vocavit, interrogavit.* Oportebat omnino, Sacerdotem Heli rescire ea, quæ Samueli dicta fuerant. Samuel ea manifestare formidabat; sed vocatus, ac interrogatus, & locutus est, & omnia dixit. Sponte se coram Principe sistere cum querelis adversus ministros, & officiales, cum sincera narratione extorsionum, ac perturbationum in statu reipublicæ, non convenit omnibus: idcirco Princeps ipse vocet, ac interroget, & resciet ea, quæ ipsum rescire oportet, & expedit. *Vocavit, interrogavit.* Samuel erat juvenis, subiectus, discipulus: Heli, quemadmodum dignitate, sic etiam intellectu, mentisque cultu multò major habendus erat: at nihilominus Samuelem *vocavit; interrogavit.*

3. Quin etiam ex Idiotarum & indoctorum hominum ore Princeps multa vera rescire potest. Arte quadam conficiuntur certæ statuæ, quæ positæ in uno cubiculo, cuncta repetunt, quæ dicuntur in altero: struitur nimirum aliquod cubiculum opere fornicato, ea quidem industriâ, ut ipse fornix nullis parergis, nullis crustis prominentibus, aliisve ornamentis distinguatur, sed totus planus, atque lævis, à muro continuo ducatur: deinde in ea parte muri, quæ comodior architecto videtur, rectà per murum inciditur auris probè complanata è marmore diligentius polito, terſo, ac lævigato, & quidem sic efformata, ut magnitudine longè superet, ipsa autem figurâ perfectè adæquet exteriorem auris humanæ structuram. Ad auris huius marmoreæ foramen applicatur orificium tubi cujuspian, vel testacei, vel è quocunque metallo facti, modò terſi, ac benè politi, idque adeò, ut occulte per murum tendens usque ad mirabilem statuam, in hujus ore desinat. His ita compositis, quidquid in eo cubiculo, ubi auris est, dictum fuerit, in altero repetetur à statua, inanima quidem, sed non idcirco muta, sensu quidem destituta, sed non item loquelâ carente. Jucundum erit audire statuam nunc consilia tractare, nunc consiliarios traducere; jam affectiones detegere, jam facta varia recensere, jam cæremonias, ac honoris ex-

Kirch. M. Jur. 1. 2.
Statua voces
procul repetere videtur.

hibitiones politicas exponere. Ita tibi gypsus, crudumve marmor, in secreto conclavi tuo dicet: quidquid procul illo sagax homo locutus fuerit. Id equidem haud inde fit, quod statua vel loquatur, vel intelligat, sed per os ejus transit, quod ex aliorum ore procedit: illa vox, quæ alibi per aurem intrat, ibi ex ejusdem labiis exit: hoc ipso, quod nihil intelligat, spiritum non reprimat, ac liberum transitum veritati concedit. Haud aliter sit aliquis simplex, ac rudis, sit lapis, & marmor; loquetur tamen: *Et lapis dabit vocem suam*; ac fortè, quia minus intelligit, plus loquetur. Nihil ille de suo dicet, sed aliorum verba refert: ejus ex ore prorumpet, quod per ejus aurem intravit: ejus voces erunt voces plurimorum, & ex alloquio balbutientis unius Princeps intelliget loquelam centum linguarum. Adde, quod externa species quandoque fallat, & abjecto sub habitu sæpenumero magna sapientia lateat. *Æthiops ille, magnus princeps, ac primus procerum in aula Reginae Candacis, lento passu ibat vectus curru, totus meditabundus cum libello in manu. Parum legebat, multum cogitabat, nihil capiebat; cum pauper aliquis ad eum accederet, & cum ipso colloquium inciperet. Quis credidisset, hominem vilem, malè vestitum, agere magistrum potuisse illi, qui magnifico curru ferebatur? At enim vili sub habitu vir magnus erat, S. Philippus, Christi Domini Discipulus. Hunc ad colloquium admisit minimè superbus Aulicus: Vectus curru, prout ait S. Chrysostomus, eum, qui vilis videbatur, & ex vestitu facile contemptibilis, rogavit: felicissimo sanè alloquio, quo Æthiops fuit illustratus in intellectu, accensus in voluntate, ac elevatus inter cœlestis aulae Proceres. Prudentia videlicet non semper splendidis incedit vestibulis: sapientia non semper habitat in Principum palatiis. Limacibus inter omnia animalia elegantius est vestimentum exterius, magnificentior, & artificiosè structa domus: conchyliis cunctis ex animalibus ditissima sunt: & tamen limaces, & conchyliis omnia inter animalia sunt stupidissima. Cum Deus Israëlítico populo primum Regem inter omnes optimum constituere vellet, eum ex asinorum stabulo elegit, ac postea successorem eidem à grege ovium accersivit, insinuans nobis, quod nonnunquam sub abjecta specie cujusdam Agasonis, aut Opilionis, deprehendere sit virum maximum, præstantissimumque in toto Regno animum. Verbo, Regentes ab omnibus, quod discant, habent, si quoslibet audire non dedignentur. Nil itaque mirum videatur, quod Heli Princeps, senex, atque magister vocaverit,*

4. *Esd.* 5. 5.
Sic indocti
multa refer-
re possunt:

Act. 8.
ut Philippus
Eunuchum
docet.

& interrogaverit Samuelem subditum, juvenem, ac discipulum. *Vocavit, interrogavit.*

4. Mirabilius esse videtur, quod idem *Rektor facili-
lis esse debet
in audiendo,*
sefe demiserit ad blanditias, preces, & adjurationes. *Samuel, fili mi - - oro te - - hac faciat tibi Deus, & hac addat, si absconderis à me sermonem &c.* Verùm hæc vera est ejus, qui regimini admotus est, idea. Si Princeps veritatem rescire velit, aliquantum deponere majestatem oportet, seque suavem, & affabilem illi, quocum loquitur, exhibere. Majestas obstinatè retenta, terret. Qui multum timet, parum loquitur. Ad struenda theatra, aulasque scenicas, ubi debilis etiam, ac remissa vox procul audienda est, illud primum præceptum artis est, ut & fornices, & muri, in quibus repercutitur sonus, plani sint, ac ritè lævigati, sine asperitate; nam si vox ejusmodi in murum asperum incidat, eo obstaculo impedita vel omnino sistit, vel remissè duntaxat, ac lentè progreditur. Qui Principi loquitur, voce perquam debili uti solet; quodsi verò vox ea auditum facilem, lævem, ac planum inveniat, crescit, progreditur, percipiendam se præstat; ubi autem in rigidam austeritatem, & asperitatem incurrit, illico sistit, nec ultra procedit. Prope Syracusas magnum *Kirch, Mag.
Surg. 1. 2.* videre est ædificium, in vivo saxo excisum ad usum carceris à Dionysio Tyranno, quod, cum ad similitudinem auris efformatum sit, Auris Dionysii dicitur. *Auris Dionysii, mirum ædificium pro carcere,* Adhuc hodiernam in diem, si in quacunque ejus parte locutus fueris etiam tenui voce, protinus ista resonat, sed ferocissimè, verbæque singula reverberantur tanto cum impetu, ac violentia, ut omnibus terrori sit: si vel leviter, ac modestè tussias, sonitus redditur ceu tonitru, quod fulmine gravidum videatur: si palmas manuum aliquoties vel parum, ac placidè complodas, tantus editur crepitus, ut simul omnia cujusdam propugnaculi tormenta bellica explodi crederes: si dicas: amo te, respondebitur quidem: amo te; sed tanta cum vehementia vocis, ut hoc ipsum amoris reciproci responsum te summopere terreat. Antiquitus haud erat ejusmodi Echo; sed omne verbum, alicubi prolatum, in parvo quodam cubiculo, quod medium est eo in ædificio, percipiebatur: postea hoc ante cubiculum erectus est murus, cujus obstaculo vox illico retrocedere cepit; at quomodo? mox cum percussa loquentis aurem ferire inciperet, pariter in illud cubiculum, ubi prius audiebatur, non ampliùs penetrare cepit. Hic verus herclè typus est illius, quod in magnorum Dominorum penetralibus accidit. Quodsi, ô Magni, amabili-
tate

tate, & affabilitate planam vocibus alterius viam non relinquatis, si verba cum duritie reverberetis, si respondeatis cum iracundia, cum indignatione, vel minis, auris ferietur loquentis; at vox non amplius audietur in conclavi, ubi prius audiebatur. Perpauci erunt subditi, qui veritatem exponere volent suo Principi, si hic vel primis eorum vocibus auditis, mox fulguret aut tonet: subito sermonem mutabunt, quem minus acceptum esse agnoscunt: non amplius loquentur illis super negotiis, quæ odiosa esse animadvertunt, & adeo conclave illud non edocebitur, eòquod verba potius cum furore voluerit repellere, quam cum amore audire.

5. Quapropter Heli Samuelem habeat tanquam filium, & à Samuele veritatem audiet. *Samuel, fili mi.* Ita Superior in alloquiis agat cum subditis suis tanquam filiis, & facilius illi sinceri erunt. *Samuel, fili mi:* alioqui Princeps ipse sibi imputare debet aliorum dissimulationem; si cum furore conterruerit illorum sinceritatem. Admiratione dignissima est illa responsio, quam Elifæus Propheta Azaëli remensus est. Aulicus hic erat, & cubicularius Benadab Regis Syriæ, ab ægroto Domino suo missus ad capiendum ab Elifæo vaticinium de recuperanda salute Regia. Audita legati petitione, vade, respondet Vates, Regique renuncia, ipsum sanitati restituendum esse; scias autem, à Deo mihi revelatum esse, quod certò moriturus sit. *Vade: dic ei: sanaberis.* Porro ostendit mihi Dominus, quia morte morietur. Quid hoc, ô Boni? si moriendum sit, quomodo reditura salus promittitur? Respondet Mendoza, Prophetam prævidisse, quod Rex ille sua quidem ægritudine liberandus, postea verò morte violenta periturus sit. At enim primò hoc verum non est: Benadab violenter in proprio lecto prius suffocatus est, quam convalesceret: unde non est verum illud *sanaberis*: dein etiamsi verum id esset, quare Vates dissimulasset illi Regi periculum mortis indicare; Respondent satis communiter Interpretes, illo *sanaberis* hîc significari, quod Rex secundum naturæ constitutionem convalescere potuisset, atque, nisi morte violenta sublatus fuisset, etiam convaluisset. Ista responsio, quæ quidem interrogationi Elifæo propositæ: *Si evadere potero de infirmitate mea hac?* satis congruit, mihi tamen satis non facit; aliud enim est ægroto cuipiam promittere, quod sanitati restitui possit, aliud promittere quod restituendus sit: *Sanaberis* nempe multò plus innuit, quam innuat: *poteris sanari*: præterquam, quod etiam discutienda sit illa dissimulatio prævisæ mortis. Eam difficultatem paulò post enodabo; prius

autem tantisper transeamus à Propheta ad alium Prophetam, & à Rege ad Regem alterum.

6. Michæas interrogatus ab Achab Rege, num suo exercitu Galaaditarum civitatem Ramoth expugnaturus esset, respondit: *Ascende, & vade prosperè, & tradet eam Dominus in manus Regis.* Eo in prælio Regi moriendum, ejus exercitus profligandus erat: Vates idem per adjurationem rogatus, ut verum diceret, id confessus est: *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, inquebat, quasi oves non habentes pastorem.* Jam si Vates cladem prævideat, quomodo victoriam prædicit? Respondet Cajetanus, Michæam in prima locutione deceptum esse, Divino lumine non illustratum, nisi postquam ab Achab adjuratus fuit. Idem primò etiam Prophetæ Nathan acciderat, qui Davidi enunciatum erat, quasi rem à Deo petitam, ut Templum ædificaret, postea verò lumine superno illustratus effatum suum retractaverat. Nimirum vaticinandi donum non est habitus permanens, sed lumen aliquod adveniens, ac transiens. Facile contingere potest, ut etiam Viri sancti quandoque naturalia intellectus proprii dictamina confundant cum supernaturalibus revelationibus Dei. Ita Michæas falli potuit, ac polliceri victoriam illi, cui moriendum in conflictu erat. Ista responsio mihi placeret, nisi verba: *Vidi cunctum Israël dispersum*, indicarent, Vatem jam ab initio illustratum fuisse adveri cognitionem. Lyranus respondet, id votum fuisse, ac simplicem exoptationem prosperitatis, non vaticinium. Hæc mihi responsio placeret, si Propheta solum dixisset: *Ascende, & vade prosperè*; sed ea verba: *tradet eam Dominus in manus Regis*, non sunt votum, sed aperta promissio. Sanctius opinatur, ista verba ironice dicta fuisse, per loquendi rationem, Sacris in Litteris non infrequentem. Hæc opinio mihi placeret, si Michæas cum viro minoris auctoritatis locutus fuisset; at enim, cum sermo fuerit ad Regem, adeo primum ad iracundiam, verisimile non esse videtur, quod in ejus alloquio fuerit usus Ironiæ. S. Dionysius arbitratur, Vatem ambigüe locutum esse, ac verba quidem: *Ascende, & vade prosperè*, votum ac simplicem exoptationem felicitatis fuisse, sequentia verò, *tradet eam Dominus in manus Regis*, æquivoca, & vera fuisse, quatenus impugnata civitas re vera cuidam Regi à Deo tradita fuit: *in manus Regis*, qui fuit Benadab Rex Syriæ. Præ aliis ista responsio mihi arridet; sed & hîc alia difficultas exoritur. Quare in re tanti momenti adhibetur æquivocatio tam periculosa? Ecce rationem. Dum Rex Achab audiebat aliquid genio suo contrarium, mox in

3. Reg. 22.

15. Michæas victoriam prædicit, & cladem fatetur:

Vide Sanctium hîc.

quia Reges illi verum audire noluerunt.

furias abibat. Michæas jam aliàs illi odio erat, eò quòd veridicus esset. Jam igitur sic est: Rex verum rescire non vult: itaque non resciat: ipsi dicetur verum, sed ejuscemodi verbis, quæ non intelligat: ipse credet (cogitabat fortasse Michæas) gratam sibi responsionem meam esse: ego de Rege loquor, cujus nomen non edo: Achab se Regem illum esse credit: per me credat. Sic ille decipietur à semet ipso maximum in damnum suum, quia dedoceri renuit in commodum suum, Rex magne, sic est: à Deo civitas illa tradetur potestati Regis: *Tradet eam Dominus in manus Regis.* Ita Prophetæ hujus intentionem Theodoretus exponit. Et si denique Michæas apertè veritatem dicere debuit, necesse fuit, Regem humiliari ad preces, & adjurationes: *Iterum, atque iterum adjuro te, ut non loquaris mihi, nisi quod verum est in nomine Domini.*

Theodoret.
1. 65.

7. Quòd si jam Prophetæ cuiquam aliquo tempore non fuerit animus apertè dicendi verum, haud sanè mirum est, si Aulicus non dubitaverit apertè dicere mendacium, ne videret ferocire Principem suum. Cogitate, Auditores, an Azaël Regi Benadab annunciare voluisset: Clementissime Rex, tu non surges ex isto lecto: tu morieris. Elisæus quidem illum de morte Regis certum reddere erat; sed non idcirco vir aulicus ejusce mortis nuncium agere volebat. Proin Elisæus eodem tempore duo vaticinia protulit, unum pro Domino, quòd mori-

turus, alterum pro famulo, quòd mentiturus esset. Hic applicate regulam, alibi vobis à me insinuatam, & ad intelligendas Divinas Litteras necessariam, quòd sæpenumero per modum imperandi enuntietur id, quod solùm significat aliquid futurum: & per istam regulam ea verba: *Vade, dic ei: sanaberis*, quæ videntur jubere, idem innuunt, atque: *Vades, dices ei: sanaberis*: & prædictionem continent: quasi dixisset Elisæus: Azaël, ego benè video, te iturum, ac Regi dicturum esse, quòd incolumis morbum evasurus sit; at ego novi, quòd infallibiliter ipsi moriendum sit. Itaque tu dicas, licet, Regem sanitati restituendum; ego autem tibi dico, eundem moriturum esse. *Vades, dices ei: sanaberis*: porro ostendit mihi Dominus, quia morte morietur. Modò jam videtis, ô Dilectissimi, utrùm hominibus magnæ potestatis, & authoritatis opus sit rogare, blanditiis capere, & adjurare suos etiam subditos, ac inferiores ne veritas ipsis celetur. Nempe qui vis ægrè dicit, quod ab aliis ægrè audirendum esset credit. Qui verum rescire cupit, nec precibus, nec artibus parcat necesse est. *Samuel, fili mi -- oro te, ne celaveris me: hac faciat tibi Deus, & hac addat, si absconderis à me sermonem.* Vos pro vestra parte, Auditores, discite verum libenter audire, viamque facilem, & apertam veritati relinquere, ut ad aurem vestram liberè pertingat.

Imperativus
modus in S.
Script. sæpe
pro futuro
ponitur.

S E R M O CXV.

Indicavit itaque ei Samuel universos sermones, & non abscondit ab eo. Et ille respondit: Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat.
1. Reg. 3. 18.

A R G U M E N T U M.

Divinæ comminationes meritò metuendæ sunt.

1. **N**ON obstante naturali difficultate, qua Samuel, verecundus Juvenis laborabat quoad visionem suam Sacerdoti Heli manifestandam, rogatus eam tamen manifestavit. *Indicavit itaque ei Samuel universos sermones, & non abscondit ab eo.* Hæc loquendi formula Hebraismus est, & una multarum illarum, quibus ea lingua supplet gradum superlativum, utpote quo caret: nimirum postquam aliquid affirmavit, negat ejus oppositum, & ista negatio pro superlativo servit illi, quod affirmatum est. Sic apud Isaiam Ezechias loquens de Legatis, quibus omnes divitias suas monstraverat, *omnia*, inquit, *quæ sunt in domo mea, viderunt: non fuit res, quam*

Superlativus
Hebræorum

Isa. 39. 4.

non ostenderim eis; id est, omnia viderunt accuratissimè. In Jeremia dicitur: *Omne verbum, quodcunque responderit mihi, indicabo vobis, nec celabo vos quidquam*; id est omnia vobis dicam integerrimè. In Ezechiele: *Si impius egerit pœnitentiam, vitâ vivet, & non morietur*; id est: certissimè gratiam vivificantem recuperabit. S. Joannes confessus est, & non negavit: id est confessus est firmissimè. Ita Samuel *Indicavit -- & non abscondit ab eo*: id est: recensuit omnia summa cum sinceritate. Narratio illa plena comminationibus erat, Pontifici Heli terribilissimis: quid ad eas auditas dixit senex? *Et ille respondit: Dominus est: quod bonum est in oculis suis, faciat.*

Jerem. 24.
4.

2. Sunt

Innuatur à s. Ephr. pol. de Heli. 2. Sunt, quibus ista responsio videtur esse temeraria, tanquam ab eo dari solita, qui non timet, qui de futuris nihil apprehendit, totus sollicitus de solis presentibus. Ejusmodi responsum quotidie nobis rependitur à modicæ fidei peccatoribus. Deus vos puniet, nos ipsis frequenter ingeminamus: vos Deum vobis hostem redditis: ille vos diu toleravit, sed fortè non amplius vos tolerabit: in peccato vestro moriemini, & damnabimini. Respondent ipsi: Deus Dominus est: Deus faciat juxta sanctissimam voluntatem suam; & interim non emendant impietatem suam. Ita jam olim Lacedæmonii egerant cum Artaxerxe. Rex iste prolixam epistolam illis scripserat, plenam gravibus comminationibus: exercitus videlicet, vastationes, incendia, strages, excidia, aspera omnia minitabatur. Illi vultu nil perturbato legerunt omnia, pròque responso remiserunt epistolam, uno duntaxat verbo exaratam, quod erat: *Fac.* Ista responsio in illis, qui Regi minitanti frontem opponere poterant, animi generosi indicium erat; at illa perquam temeraria est in peccatore, cujus in viribus non est, resistere posse Deo: & si similis fuerit opinio Sacerdotis Heli, temeraria fuit. Deus timeri cupit à quibuscunque: *Tumeat Dominum omnis terra.* Divina Providentia avidè desiderat excitare timorem istum in omnibus hominibus. Se metuendum reddere, regula politici statùs est apud omnes Reges, ac Principes. Fuit, qui nil curavit amari, & inde subditorum odium plena tranquillitate pertulit; at amore sui neglecto, non perinde timorem neglexit, sed sollicitè conservare studuit, pro symbolo jactans: *Oderint, dum metuant.*

quod Protoparentibus in paradiso proposuit. 3. Jam inde à mundi primordiis Deus noster timorem istum protoparentes nostros jugiter edocuit. Cum generosissimam beneficentiam suam largiùs exerceret, & amorem suum per infinitum donorum thesaurum demonstraret, supremam pariter majestatem retinens severum illis mandatum injunxit, atque subito fulmen aliquod addidit, ut adeò terror obedientiam tueretur. *In quocunque die comederis ex eo, morte morieris.* Inde prima Cacodæmonis industria in id intenta fuit, ut, ad offendendum nempe Deum, faceret non timeri Deum. *Nequaquam morte moriemini.* Porro Protoparentes nostri desièrunt timere, & confestim cæperunt peccare; Deus autem extemplò doctrinam timoris acriorem, magisque sensibilem innovavit, cum ad pœnas processit, & aliquas quidem illis inflixit, alias autem ad terrorem ob eorundem oculos posuit. *Ejecitque Adam, & collocavit ante para-*

disum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque versatilem. Hic interpretes quarunt, quid fuerit iste Cherubinus, & quid iste gladius flammeus. Procopius Gazæus opinatur, nomine Cherubini non intelligi quempiam Angelum; sed solam demonstrationem Divinæ potentiae, signis manifestatae terribilibus, ac senilibus, quorum aspectu Adamus jugiter excitaretur ad metuendum Deum, à se offensum. *Solum autem Adam exterrebant horrenda quadam visiones,* ait allegatus Author: *alicubi apparebat ignis, terrorem iniiciens, alibi ignis coruscans in formam gladii metum incutiebat. Ex aliis locis species animalium horribiles, neque enim sub dictione Cherubim intelligenda sunt spirituales virtutes, & invisibiles.* Hanc opinionem suam stabilire laborat, cum ex eo, quod invisibiles creaturæ nil proficerent ad Adami terrorem: *siquidem invisibiles creatura non conducebant Adamo:* tum, quia nihil novi Sacris in Paginis est, Cherubinos appellari sensibiles Divinæ potentiae manifestationes, ut in istis apparet: *Qui sedes super Cherubim. Qui ascendit super Cherubim, & volavit:* ubi non aliud innuitur, nisi: *qui potentissimus es.* Alii satis communiter intelligunt, ad ostium Paradisi terrestri verè collocatum fuisse Cherubinum, qui certa ratione excubias ageret, & pro officio suo in aëre portenta, quæ territarent Adamum, produceret. Ultra verò ratione res isthæc explicetur, certum est, ad incutiendum nobis timorem à Deo mundum universum ejuscemodi Cherubinis impleri: talibus timoribus plenus est mundus. *Collocavit -- Cherubim, & flammeum gladium.* In cælo cometae sunt minaces, inflexus fatales, in aëre tonitrua, fulgura, fulmina, tempestates, in aquis inundationes, submersiones, naufragia, in sylvis ferae belluæ, in urbibus, & oppidis arma, in terra concussiones, in igne incendia, in inferno dæmones, flammæ, æternitas desperata. *Cherubim, & flammeum gladium.* Quocunque vertimus oculum, intuemur aliquid, quod facile nos terrere possit. Non est induciarum tempus: non est momentum securitatis.

4. Semper, inquiebat Beatus Jobus: *Semper, quasi tumentes super me fluctus, rimui Deum.* Quàm terribile est, aspicere navem à furente procella jactatam? Irruit ad invadendum mobile domicilium fluctus aliquis, minax, atque superbus, inflatus quasi fastu, spumansque rabie: insultat ad latus, atque suspensus, imminensque Navarcho, dum hunc infestat, feroci sibilo suo dicere videtur: *detere;* nam meus es. Ingenti turbinis impetu malus tremit, antenna gemit, clavus hæsit, roburque perdit: pallidi nautæ clamorem suum cum ventorum stridoribus confun-

Procop. bñ.

Cherubin ante Paradisum quid fuerit.

Job. 31.

Navis imò pugnatur à fluctibus.

fundunt : ubique perturbatio est , ubique horror , ubique tristissima mortis imago. Nihilo tamen minùs periti rectoris ars , atque dexteritas , nautarumque labor , & industria , liquidi hostis assultum eludunt : agile navigium assurgit adversus fluctum , eundem perrumpit , frangit , superat , atque triumphat. At enim quid porro fit ? an per solam hanc victoriam cessat navigantium formido ? Minime verò : quamdiu tempestas durat , periculum quoque perseverat : fluctus fluctui succedit , ac velut in suppetias advenit : ubi fluctus unus subigitur , jam alter minitatur : in insidiis latent scopuli , interitum meditantur vortices , venti persequuntur : ex uno conflictu evadere , non est , nisi certamen alterum obviam habere , atque istud prosperè finire , non est , nisi ad novam sese pugnam comparare : nulla quies : nulla securitas. Ita navigantibus , quibus semper ob oculos verlatum periculum , semper in corde terror hæret. Eadem ratione Jobus formidabat. *Semper , quasi tumentes super me fluctus , timui Deum.* Similis occasio timendi semper etiam nobis est. Hic mundus in perpetua tempestate consistit , jam procella ingruit , jam terræ motus supervenit : nos contremiscimus ; sed procellâ transeunte , terræ motu cessante , timor quoque desinit. Venit alter fluctus , aliqua febris : nos iterum timemus ; ubi autem illa transit , nos iterum securitatem pristinam repetimus : ægroti peccata detestati sumus , ac per exomologesin eluimus : jam sani audacter iterum peccamus. Verum quemadmodum fluctus fluctum insequitur , ita periculo succedit alterum periculum : unde nulla nobis unquam securitas est , semper nobis metuendum est. *Semper , quasi tumentes super me fluctus timui Deum.*

5. Jam videtis , Auditores , utrùm temeritas magna sit illius , qui Divinas audiens comminationes , non cessat à peccatis suis , non timet , ac sine ulteriori cogitatione respondet audacter : faciat Deus , quod vult : *Quod bonum est in oculis suis , faciat.* Infelix protervia , qua denique fiet , ut graviore manu Deus castiget. Mercurius , vel argentum vivum omni cum inquietudine sua , omni cum candoris sui pertinacia , cogitur tamen ad sistendum , & ad erubescendum : convertitur videlicet in cinnabarim , sed quomodo ? includitur , velut in obscuro carcere , in vase testaceo , & cum ipso tantum sulphuris , ut ejus omnia viscera benè penetret. Subin ardentibus carbonibus vasi suppositis , paratòque folle , quo carbonem continuo fortiter accensi conserventur , adeò torquetur , ac igne fortissimo coquitur , ut demum cinnaboris

fiat , & ad saturitatem rubescat. Ita flatus , sulphur , & ignis , mercurio perfectum conferunt verecundiæ calorem. Et hem , hunc ipsum ignem , sulphur , ac venti flatum Deus minatur se adhibere velle ad incutiendum ruborem illi , qui audaci protervia Deum non timet. *Ignis , & sulphur , & spiritus procellarum , pars calicis eorum.* Sic est : temerarius peccator omnes inter terribiles Dei comminationes , intrepido vultu perdurat , nec mutare colorem dignatur. Itaque Deus tormentum expediet , & castigare incipiet : ita fortasse fiet , ut miser demum immutet vultum , invertat cor , ac super semetipsum erubescat : & usque ad saturitatem rubescat. Haud facilè est , quod adeò magni cujusdam Domini iram accendat , quam si potentiam suam contemni videat. Sæpè quis ideo minitatur , ut reus territus fugam capescat , & ictui se subducatur ; quòd si verò immotus persistat , atque minas ludibrio habeat , manum illius ad feriendum provocat.

6. Hic incidit mihi , quod Clotarius II. Francorum Rex egit , cum Dagobertus , ejusdem filius , Saxones hostes suos devicit , atque subegit. Regi illi gladius erat , juxta morem , immò supra morem , illius temporis prælongus. Istum tam clementiæ , quam vindictæ mensuram esse cupiens , jussit eos captivorum hostium quibus statura gladio altior erat , capite minui , illos autem , qui minores erant , veniâ donari. Jam circuibat minister , qui fatalem mensuram modò his , modò illis applicaret. Cogitate , Auditores , an non unusquisque caput inclinare voluerit , an non unusquisque corpus incurvare studuerit , an non unusquisque se in semet ipsum restringere curaverit. In illius ensis aspectu nemo gigas esse optabat , cum non ignoraret , crimini duci esse sublimen , vitæque dispendio lui nimiam proceritatem. Interea quinque fere millia miserorum illorum capite truncata sunt , quia nimium procera fuerunt. Apud Isaiam Deus similem inire delectum se velle declarat. *Visitabit Dominus in gladio suo.* Felix ille , qui sese per timorem humiliare noverit. Achab conspecto gladio se demisit , atque verberi subtraxit. *Quia igitur humiliatus est mei causâ , non inducam malum in diebus ejus.* Humiliavit se Josias , & ictum evasit. *quod - - perterritum est cor tuum , & humiliatus es coram Domino - - Idcirco colligam te.* Humiliavit se David , & liberatus est. *Humiliatus sum , & liberavit me.* Quapropter Apostolus Petrus nos exhortatur : *Humiliamini sub potenti manu Dei.* Quòd si Deus minitetur vobis , timete , vos demittite , caput inclinate : alioqui si collum supra Dei gladium erigere volueritis , ictum fata-

Timere semper debemus

Mercurius quiescit , ac rubescit per artem.

Fide Cassium de miner.

Ps. 10. 7.

Peccator timore durior cogitur.

Cerizier. Tacit. Franc. in Dagob.

Gladius mensura vena , mortisque.

3. Reg. 21. 29. 4. Reg. 22. 19.

Ps. 114. 6.

1. Pet. 5. 6.

Psalm. 82. 3. fatalem recipietis, peribitis. Qui oderunt te, extulerunt caput. Quod autem his evenit? percussi fuerunt: Disperierunt in Endor. Ecce, ut inhæreamus explanationi allatæ, ecce exemplum in Sacerdote Heli. Non timet ille minas, superbè despicit eas, ideò peribit, & in cervicem ejus incumbet ensis ille, supra quem efferre caput altius audet.

7. Istud, & aliquid ampliùs asseri potest secundum allegatam sententiam, quam ego tamen non arbitror esse veram. Ea certè repugnat characteri, & existimationi, quam de Heli Sacra Pagina nobis exhibet, eique Sanctorum Patrum communior opinio tribuit, videlicet Viri mitis, ac placidi, Sacerdotis optimi, Viri in omnibus laudabilis, suòque munere dignissimi, nisi obtigissent filii dirigendi. Nuspiam exhibetur nobis vel tanquam arrogans, vel tanquam protervus: itaque nec superbiæ, nec proterviæ possumus adscribere ejus intentionem, quæ neque proterva, neque superba judicari potest, nisi talis fuisse judicetur mens ejus, atque cor in pronuntiatis vocibus illis: *Dominus est: quod bonum est in oculis suis, faciat.* Ista locutio censerì potest insinuare contemptum, vel objectionem, vel humilem suæ cum Divina voluntate conformationem: nos autem non oportet eam interpretari in sensum deteriore cum dispendio famæ Viri modesti, ac sapientis, qui, prout suo tempore videbimus, modò credibiliter æterna Paradisi gloriâ fruitur. Quis igitur illorum verborum sensus est? Venite die Dominica sequente, & eventilabimus illud. Interea hodierna die intimo cordi

Timor peccatori necessarius est. veritatem istam imprimate: Quisquis culpæ gravis sibi conscius est, habet, cur in castigationum, & comminationum Divinarum consideratione contremiscat; peccator enim, nil sibi metuens, in obdurationem deducitur, & in extremo præcipitii, & exitii sui margine consistit. Certum est, omnem conversionem vel à timore, vel ab amore nasci debere: ut ab amore nascatur, & difficile est, & rarum; siquidem uno momento transire à statu hostis obstinati ad statum perfecti amantis, res est prodigio simillima, etiam in ordine gratiæ. Communiter conversiones incipiunt à timore, posteaque transeunt ad amorem. Id, quod ex loquendi ratione, Sacris Litteris consueta, observetis velim. *Timor, dicitur, timor Domini principium sapientiæ. Dicitur: ecce timor Domini ipsa est sapientiæ. Dicitur: Plenitudo sapientiæ est timere Deum. Denique dicitur: Perfecta charitas foras mittit timorem.* Jam quæro. Si timor est initium, quomodo est plenitudo sapientiæ? & si vera sapientiæ, de qua hîc sermo est, consistit

A. R. P. Calini S. J. Ser. Tom. I.

in charitate, ac unione cum Deo, quomodo postmodum ab illa timor expellitur: Distinguite duplicem timorem, unum servilem, alterum filialem, unum timorem poenæ, alterum timorem culpæ: unus est amor sui ipsius, cavens incurrere punitionem, atque, ne poenam incurrat, fugiens peccatum: alter est amor Dei, cautus in hoc, ne per peccatum incidat in offensam Dei, firmo cum proposito nunquam offendendi summam bonitatem illam; quandoquidem ista procedere vellet absque omni fulmine, absque omni poena. Jam modò, timor servilis initium pietati præbet: *Timor Domini principium sapientiæ*: timor filialis illam complet, & exquisitissima charitate perficit. *Ecce timor Domini ipsa est sapientiæ. Plenitudo sapientiæ est timere Deum.* Initium, ait Beda, initium dicitur servilis timor, consummatio autem & coronis, filialis alter timor, qui à charitate non differt. Servilis timor, inquit S. Basilii, est magister, qui docet, ac ostiarius, qui ad charitatem introducit. *Attenta cogitatio arcanorum, nobisque formidabilium timor, pedagogus est ad exercendam pietatem: & iterum: quasi quidam janitor timor necessariò ad pietatem condiscendam admittitur.*

8. Cum iste timor officio suo docendi, ac introducendi perfunctus est, jam ipso non ampliùs opus est, sed in animæ possessionem succedit filialis timor charitatis. Ita charitas expellit timorem. Timor servilis, ait S. Augustinus, est instar acus, & charitas instar fili. Dum quis pannum consuere laborat, acus primò penetrat in pannum: deinde mox iterum exit, atque filum succedit. Sic ad conjugendam Deo animam primò timor poenarum intrat in animam: post eum timorem subintrat charitas, atque pulchra sequitur conjunctio. *Quando aliquid fitur, verba sunt allegati Patris, seta priùs intrat; sed nisi exeat, non succedit linum. Sic timor primò occupat mentem, non tamen ibi remanet; quia ibi intravit, ut induceret charitatem.* Gratia operatur, inquit idem, quemadmodum Architecti in construendo fornice. Primò coaptant è centro circuli arcus, atque tabulas, supra quas erecturi sunt fornicem: isto confecto, & ritè consolidato, jam arcus tabulares remonentur. Ita timor servilis arcum agit, atque sustentaculum, donec in anima elaboretur, & consolidetur filialis timor charitatis; ista porro charitate stabilita, atque firmata, servilis ille timor ejicitur: *Charitas expellit timorem.* Itaque si timor servilis est principium pietatis, si magister, qui docet eam, si janitor, qui introducit eam, si acus, quæ post se trahit illam, si arcus, supra quem illa fabricatur; sanè peccator, qui non timet, destitutus est principio, à quo incipiat, magi-

D d d

magistro, à quo doceatur, ostiario, à quo introducatur, acu, à quo trahatur, arcu, supra quem erigatur pietas: atque adeo peccator, qui non timet, non convertetur: quanto protervior erit, & audacior, tanto fiet etiam obstinatio; per semitam autem audacis proterviæ, ac obstinationis feretur magnis passibus ad obdurationem, ad infidelitatem, ad atheismum. Ita videlicet usu venit: qui sine timore est, tam servili, quam filiali, dispositissimus est ad perdendam fidem, *Pro. 1. 7.* si quidem non jam perdiderit eam: comparatissimus est ad atheismum, si quidem non jam teneat eum in corde suo.

Vide Salaz. n. 137.

Gen. 20. 11.

9. In Sacris Libris timor sæpenumero ponitur pro religione. *Forsitan non est timor Dei in loco isto*, inquiebat Abraham in Genesi: nimirum dicere vult, ut Inter-

pretes explicant: *nulla est religio, vel cultus Dei. 6. Dei. Dominum Deum tuum timebis*, legitur *18.* in Deuteronomio: quod Christus interpretatus est: *Dominum Deum tuum adorabis*: & alibi frequenter ejusmodi sententias deprehendimus. Ad hæc, ubi peccatores describuntur tanquam contemnentes, exhibentur tanquam sine religione, ac sine fide. Ubi Proverbiorum primo dicitur: *Stulti despiciunt*, Septuaginta legunt: *Irreligiosi*; S. Clemens Alexandrinus autem legit: *Athei*: quasi unum sit, & idem, sine timore esse, ac irreligiosum esse, & Atheum. Nos, Auditores mei charissimi: ne similem ad statum, animæ tam infelicem deveniamus, verè timeamus, ah! timeamus irati Dei flagella, eaque timeamus, ut nos ad meliora convertamus. Ita fiat.

S E R M O CXVI.

Et ille respondit: Dominus est: quod bonum in oculis suis, faciat. 1. Reg. 3. 18.

A R G U M E N T U M.

Hominem in sui ad Deum conversione promptum esse oportet.

Heli an de- fecerit ani- mo.

1. **F**ACIAT Deus, quod ipsi placuerit, inquiebat Heli, quando ipsi à Samuele manus Divinæ flagella intimabantur; at enim id non dicebat ex temeritate animi, parum creduli, nimiumque protervi: nihilo tamen minùs aliqui illum istam ob responsionem vitii damnant: fuit ipsi quidem, ajunt, fides, atque timor, sed animus defecit, affectus fidei prævaluit, ac timori Dei teneritudo erga filios. Humilitatem, inquit Magnus Gregorius; humilitatem quidem sapuit ea responsio, sed humilitatem non veram. *Ista responsionis humilitas vera humilitas non est: & ecce rationem: Verè esset humilis, si se ad emendationem culpæ, pro qua arguebatur, obrulisset.* Insinuat comminationibus contremuit, sed ictui se submisit, & à Deo castigari maluit, eoque animus ipsi defuerit ad castigandos delinquentes filios. *Potius elegit minarum Dei causas incurrere, quam de perpetratis iniquitatibus filios condemnare.* Ista mens fuit Heli Sacerdotis, juxta sententiam aliquorum, quando respondit: *Dominus est: quod bonum est in oculis suis, faciat.* Et ista quoque mens multorum est, quando severis comminationibus increpiti sacris ab Arbitris, aliisve zelosis viris, respondent: Patientia: faciat Deus: non potero resistere: ac dein suis in flagitiis pergunt. Metuunt quidem, suspirant; sed firmiter non constituunt ictu libero rescindere vincula, quibus ligati, & al-

tioribus ictibus obnoxii tenentur. Ingens hic error est: ubi de rebus gravibus agitur, animi deliberati promptitudine opus est. Homo deliberatus evadit in omnibus: homo tardæ deliberationis nihil valet in omnibus. Ad geminam historiam, oppidò notam, reflectite mentem consideratione, fors non observata.

2. Israëlita duo se sistunt coram exercitu Philisthæorum: duo Philisthæi comparent ante copias Israëlitarum. Israëlita duo sunt Jonathas, & armiger ejus: duo Philistæi sunt Gigas Goliathus, ejusque pariter armiger. Conspecto Jonathas Philistæi non nisi contemptum ostendunt, illique insultant: viso Goliatho Israëlita se timidos demonstrant, illumque fugiunt. At enim Goliathus, qui timebatur, neque lucris, neque gloriæ quid ab Israëlitis reportat: Jonathas contemptus Philisthæos gladio cædit. Enimverò mirabile mihi videtur, quod exercitus Israëliticus fugiat à conspectu Goliathi. Erat iste, non inficior, Gigas altus ulnis sex cum uno palmo: galeam in capite gerebat æneam, clypeum in humero pariter æneum, corpore toto ære tectus usque ad ipsas ocreas: hastæ cuspis ad minimum viginti quinque librarum Romanorum pondus habebat; verum erat ipse solus, & armiger ejus, homo vilis, ac de more duntaxat additus, parum opis ipsi ferebat.

S. Græg. prior. com.

Conversio promptè fieri debet.

1. Reg. 14. 17.

Jonathas à Philistæis contemnitur.

Goliathus ab Israëlitis timetur.

bat. Quodsi robur non suffecerit ad cum vincendum, ad opprimendum eum sufficiebat multitudo. Quodsi integræ cohorti defuerit animus illum invadendi, saltem percipi non potest, quod exercitus totus turpiter fugerit illum. Nihilominus eo conspecto fugerunt omnes in receptacula sua. Omnes Israelitæ, fatetur sacer Historiographus, cum audivissent virum, fugerunt à facie ejus, timentes eum valde. Rursum ego miror, quod videam quempiam non Gigantem, adeò robustum, sic armatum, tantopere formidatum, audacter tamen hostem invadere, & occidere. Profectò si Israelitæ fugiant, eos Gigas insequatur: unus ejus passus pro ponte poterit esse ad omnem fossam transeundam: sufficiet ipsi pedem elevare ad omne vallum transcendendum: utatur suo robore, & contra fugientes ejaculetur spicula, aut, velut ille alter apud Poëtam, grandia saxa vibret, aut lapidum molarium, montiumve fragmina.

Virg. l. 9. Ilioneus saxo. atque ingenti fragmine montis. Lucetium portæ subeuntem, ignemque ferentem Sternit.

Sed Goliath nihil agit; nec enim ab eo stratum, aut læsum vel unum vilem peditem invenimus. Et quam id ob causam? Transeamus ad Jonatham: postmodum id percipiamus. Jonathas cum armigero suo castra Philisthæorum ingreditur, & paucis momentis in exiguo terræ spatio sternit mortuam ad pedes suos magnam hostium suorum turmam. Alii cadebant ante Jonatham, alios armiger interficiebat, sequens eum. At verò quid agunt agmina spectantia tantam commilitonum suorum inter necionem? Prius non se moverant per contemptum: modò non progrediuntur ob timorem: Omnes intuentur, nullus opitulatur: omnes stupent, atque turbantur, sed invanum omnia. Factum est miraculum per agros -- obstupuit -- conturbata est terra. Quam istud ob rationem? Nempe quia Jonathas, & armiger ejus, in aciem descenderunt animo promptè deliberato; Philistæis autem defecit alacritas animi ad resistendum duobus aggressoribus. Itaque plùs valet unus solus, sed è vestigio ad executionem consilii sui paratus, quàm integer exercitus, deliberationis promptitudine destitutus.

3. Ita quoque tota Israëlitarum multitudo superbum Goliathum opprimere quidem potuisset, sed animo quid ad eum invadendum statuere nescièrunt: ipse etiam Gigas nullum commodum ex hostibus retulit, quia nunquam sufficienter eos insequi constituit. Ponderosus truncus, quem ipse pingui corporis obesi mole referebat, non poterat se determinare ad gradum paulò accelerandum, atque toto cum ære, quo vestitus erat, non habebat animum sese medium inferendi

A. R. P. Calini S. J. Ser. Tom. I.

in armatos Israëlitas. Ita duo hostes, animi consilio tardi, stabant in exercitûs fronte, sed in arenam non concedebant: semper aspiciebantur, sed nunquam vincebant. Vix autem in castra pervenerat Juvenis, alacris, & mentis consilio promptus, & mox id præstare constituit, quod integer exercitus non præstitit. David non erat aliis robustior; erat autem animo expeditior, & ad agendum audentior. Ego, inquit, ego ibo, ego pugnabo: quis enim est Philisthæus ille? ego ipsum excipiam, quemadmodum excepi leones, & ursos, gregem meum invadere ausos.

Ego vadam, & pugnabo adversus Philisthæum -- iste cæditur,

Quis est iste Philisthæus incircumcissus? -- Leonem, & ursum interfeci ego: erit igitur & Philisthæus hic incircumcissus, quasi unus ex eis.

Ivit, Gigantem aggressus est, vicit, occidit, nobisque demonstravit, plùs valere Juvenem exiguo corpore, sed magna animi promptitudine, quàm Gigantem vasta membrorum mole, sed nulla mentis alacritate. Idem fere contingit in rebus animæ. Ut operemur, animi statuentis promptitudo necessaria est, ita qui non alacriter statuunt emendare se,

videt: omnia perpendit, sed nihil emendat: quælibet exigua affectio, quilibet respectus humanus, ejus de corde triumphat, quia deficit animus aliquando certum quid generosè statuendi. Filiolus ille domi pedem capiti tuo imponit, ac tibi dominatur: agnoscis, pessimam educationem esse: prævides, à Deo te propterea puniendum esse: prædicatur tibi, eum ipsum filium fore flagellum tuum; tu autem gemebundus cum Heli respondens: Nescio, quid dicam: faciat Deus, quod bonum est in oculis suis; quia nimirum, quod nimis necessarium est, concludere nescis, ut vel utilem severitatem induas, vel noxiam teneritudinem deponas, vel procul ædibus tuis amandes illum, qui perquam periculosè tua sub potestate vivit. Agnoscis, ad salutem animæ tuæ necessariam esse reconciliationem cum illo adversario tuo, qui te offendisse putatur: agnoscis, per ulteriorem in illo negotio, in illa familiaritate, perseverantiam denique necti peccatorum catenam, qua tandem ad Infernum abstraharis: exardescis iracundiâ, furorem spirans ex oculis, tristitiam sentiens in corde; nec tamen constituis te reconciliare, ac te ad inevitabilem comparans castigationem, etiamnum repetis: Faciat Deus: Quod bonum est in oculis suis, faciat; quia videlicet animo statuere nequis, ut vituperia feras à falso quodam amico, aut consilia respuis perversi cujusdam focii: verbo, vinceris, quia promptè quid de meliori statuere nescis.

D d d 2

4. Ve-

quæ via ad
infernum
ducit,

simil.

ps. 17. 30.
ex qua
promptè
transcun-
dum ad
viam cœli,

Matth. 8.
22.
Ite Christus
docet in
Juvene,

Job. 1. 21

Eccli. 7. 37.
hæsitante
circa sepul-
turam pa-
tris.

4: Verum enimvero ista te semita non ad Paradisum ducet: potius tu viam damnationis ambulas, atque, nisi vires non-nihil colligere constituas ad saltum tentandum, nunquam ad rectum tramitem transibis. Fortè contingit vos ire peregrè viâ sordida, cœnosa, malignâ; sed illic ultra murum exiguum, aut sepem videtis bellam semitam, tritam, siccitam, herbosam: quòd si jam expectare velitis, donec apertum inveniatis quodpiam ostium, per quod commodè transire valeatis, nunquam ad meliorem tramitem pertinetis. At si nonnullam vobis vim inferatis, si unius, aut alterius spinæ punctiorem sustinere velitis, si saltum aliquem alacriter tentetis, uno quasi momento vos in optata semita deprehenditis, atque feliciter iter vestrum prosequi pergetis. Via ad Infernum, & via ad Paradisum adeò vicinæ sunt, ut uno saltu perveniat ut ex una ad alteram. Si vos incedere viâ lutosâ, noveritis: *Ambulavimus vias difficiles*, transilire sepem oportet, murum transcendere; sed ad hoc efficiendum prompta requiritur animi deliberatio: *In Deo meo transgrediar murum*. Ut Paradisi tramitem ingrediar, sufficit, me superare respectum illum humanum, quo peccaminosa in familiaritate constringor: satis est, me vincere nimiam illam verecundiam, quæ me sacrilegis in Confessionibus arcanis inquinat: itaque volo superare, volo transilire: *In Deo meo transgrediar murum*. Id, quod ego Christum Servatorem nobis insinuare voluisse crediderim, quando cuidam Discipulo, qui ipsum sequi cupiebat, licentiam negavit abeundi prius ad sepeliendum patrem suum. *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos*, inquebat. Quid hoc novæ rei? Sepelire mortuos, actus est misericordiæ: sepelire parentem, insuper actus est pietatis. Tobias herclè non obiter laudatur ob istam sollicitudinem celeriter sepeliendi corpora gentilium suorum. *Sepeliebat corpora eorum*. Sanctus ipse Spiritus eum mortuis impendendum honorem impedire vetat *Mortuo non prohibeas gratiam*. Et Christus eam charitatem à filio adhiberi patri suo vetat? Sic omnino est, & en rationem. Haud opus erat filii manibus ad mortui sepulturam: petitio facultatis ad obeundum istud apparentis pietatis officium, excusatio quædam erat, & color hominis, qui necdum promptè, firmiterque constituerat uno velut ictu sese extricare, ac expedire ad sequelam Christi. Juvenis ille prodigia videbat, & amabilitatem JESU: agnoscebat, insignem esse gratiam, ac utilitatem, tanti Magistri discipulum fieri; sed teneritudine erga suum sanguinem, affectione erga familiæ suæ commoditatem, retinebatur. Pu-

fillanimitatem suam confiteri erubescibat; & tamen occasionem prehendere volebat: bellam, ac speciosam excusationem prætendebat, actum misericordiæ, filialisque pietatis, unde sibi blandiri posset, quasi laudabilis esset ea dilatio, nec nisi pia cunctatio; Christus autem benè videbat, iusta funebria patris futura fuisse funesta filio; nam si hic domum suam rediisset, postea domestica negotia ordinare voluisset, maternis lacrymis impediri se sensisset, connexarum occasionum semper ampliùs differendi propositum suum unam post alteram invenisset: ita vocationem suam pessumdedisset: idcirco, nequaquam, ait Christus, nequaquam concedo: si me sequi velis, è vestigio me sequere, domesticis tuis curam de patre mortuo relinquere, tuque penitus uno saltu ad me transgredere. *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos*.

5. In illis deliberationibus, in quibus majorem repugnantiam natura sentit, quò plus cogitatur, eò plus difficultatis deprehenditur; quemadmodum ille, cui torrens transeundus est per ponticulum valde arctum, si sistat, ac profluentem consideret, primò turbatur, mox titubatur, atque vel transitum non aggreditur, vel in aquas delabatur; qui verò deliberato alacriter animo sine mora, vel penitatione ponticulum ingreditur feliciter transit. Ubi res agitur de transitu ad statum Religiosum, aut ad vitæ verè Christianæ professionem, si quis absque certa animi sententia sistat, ac totum aspectum suum in adversis fortè ferendis, aut in mundi dictariis figat, vel nunquam ad transeundum accingetur, vel post primum passum subsistet, & in peccata sua recidet. Alacris requiritur mentis deliberatæ promptitudo. *Transgrediar: transgrediar*. Quid causæ fuit, quòd Alexandri Macedonis omnes æmuli dominium Asiæ consequi non potuerint? Id nimirum, quòd Nodum Gordium paulatim à nexu ad nexum solvere voluerint. Alexander absque laboris, vel temporis impendio, Alexander uno ictu gladii peregit, nodos omnes scidit, & Asiâ potitus est. Hic autem oppidò mirum est, quomodo per hunc ictum sese comparaverit Alexander ad cujusdam Imperii consecutionem; at tamen sic omnino est: homo promptus ad agendum, uno ictu rescans id, quod alii lentè tentant enodare, ille est, qui regna acquirere potest. Certè Regnum Cœlorum eadem ratione acquiritur: *Violenti rapiunt illud*. Ex unius nodi dissolutione, frequenter ejus tam præstantis Regni consecutio pendet. Nodus tuus est avaritia: nodus tuus amor prohibitus: nodus tuus familiaritas inhonesta. Si lentè velis, atque paulatim solvere nodum

simil.

In rebus
gravibus
citò deli-
berandum.

Alexander
uno ictu
nodum
Gordium
solvit.

Ita rescin-
dere diffi-
cultates or-
portet.

dum tuum ; si expectare , dum finita sit incepta fabrica , ac tum demum illata damna refarcire , mercedes debitas compensare , aliena restituere ; si expectare velis , dum illi foeminae conjugium obtingat extra patriam , dum ille Juvenis sponte recedat ; si expectare , dum illa familiaritas aliunde rescindatur , dum illud negotium ad vota componatur , enimvero lentè nodum solvere aggredieris , ita forsàn , ut superveniat mors , & nodus non sit solutus. Itaque prompto ictu dissecare difficultates omnes oportet : citò facere decet , atque simul illud omne , quod fieri potest. *Dirumpamus* , cum Psalte dicam : *dirumpamus vincula eorum.*

simil.

s. Hier.

6. Navis aliqua , suis anchoris firmata , si piratas appropinquare videat , non paulatim , ac lentè solvit anchoras , sed uno momento funes , atque rudentes abscindit : ut illicò propitiis ventis , velisque plenis evadat salva. Id , ad quod Divus Hieronymus vos hortatur : *Harenti in salo navicula funem potiùs præscinde , quàm solve* Mors appropinquat , Judicium Divinum instat , conscientiae stimuli nos urgent , & nos cunctanter solum , ac paulatim nostram quærere salutem volumus. Ah absit hoc ! Abscindatur protinus plenè

deliberata cum voluntate quodcunque pietatis obstaculum. Ista demum , Auditores dilectissimi , ista ratio est , ac probata methodus evitandi tam comminationes , quàm flagella , & castigationes iratae Nemesis. Itaque deinceps non ampliùs dicamus : Patientia : faciat Deus , quod vult ; eo modo , quo juxta quorundam , uti superiùs enarravi , opinionem , jam dixit idem Heli , humiliatus (puta , secundum eorundem sententiam) sed non compunctus , tristis , sed non contritus , promptus ad flagella , sed non ad emendationem. Potius illud audite Judæ Machabæi consilium : *Accingimini , & estote filii , potentes , & estote parati in manè , ut pugnetis. Sicut autem fuerit voluntas in cælo , sic fiat.* Impugnemus fortiter peccatum ictu valido dissecemus occasiones delinquendi : generosè resistamus affectionibus nostris : ex viribus operemur Divinis coram oculis : *Accingimini , & estote filii potentes : & nos seriò convertentes , offeramus Deo promptum ad ejus voluntatem cor , sed cor contritum. Sicut autem fuerit voluntas in cælo , sic fiat.* Atque hæc fortè fuit vera Heli Sacerdotis opinio ; sed ad proximam Dissertationem venite , & id percipietis.

1. Mach. 3. 58.

S E R M O CXVII.

Dominus est : quod bonum est in oculis suis faciat. 1. Reg. 3. 18.

A R G U M E N T U M.

Voluntas nostra conformanda est cum Divina.

Heli an laudabiliter responderit.

1. **D**Eus ipse Dominus est : quidquid ipsi placuerit , faciat. Istam responsionem , Samueli remensam ab Heli , cum ipsi castigationum imminentium comminatio facta esset , in duobus præcedentibus Sermonibus jam non nihil examinavimus. Ibi stabilivimus , quòd illa non fuerit responsio temeraria viri protervi , non autem definivimus , an ea laudabilis fuerit , ceu viri compuncti : & hoc posterius asserendum non esse videtur , primò , quia Heli culpam suam non corripuit , & nunquam filios suos delinquentes punivit : haud igitur ipsum verè poenituit , quòd eos non puniverit : haud igitur verè doluit , se esse culpabilem ; siquidem culpa , quæ verè displicet , emendatur : non convertitur ad Deum , qui persistit in offensa Dei : mentitur , qui affirmat , se potiùs velle mori , quàm peccare , si nihilominus peccare pergat. Heli delictum erat , quòd filios suos non castigaverit : atqui neque post speciosam protestationem suam illos castigavit : ita-

que etiam post illam in delicto perseveravit. Alterum caput est , ex quo aliter sentiendum esse videtur , quia protinus post comminationem castigatio advēnit : itaque non vera , sed apparens duntaxat humiliatio fuit. In Divinis Codicibus invenimus , hunc esse Dei morem , ut liberat a poenas condonet illi , qui sese post comminationes humiliter demittit. Humiliavit se Achab , & Deus ipsi fulmen intimatum clementer remisit. *Quia igitur humiliatus est mei causa , non inducam malum in diebus ejus.* Humiliaverunt se Ninivitæ , & Deus civitatem eorum non evertit. *Et vidit Deus opera eorum , quia conversi sunt de via sua mala , & misertus est Deus super malitiam , quam locutus fuerat , ut faceret eis , & non fecit.* Humiliavit se Jonas in ventre ceti : *Clamavi de tribulatione mea ad Dominum : & Deus eum ex illo carcere liberavit : Et dixit Dominus pisci , & evomuit Jonam in aridam.* Humiliaverunt se Judæi cum Rege suo Roboam , & Deus dispersionem suam non sperdidit. *Quia humiliati sunt , non disperdam eos.*

Humiliatio poena.

3. Reg. 21. 19.

Jon. 3. 10.

1b. 2. 4.

2. Paral. 12. 7.

Job. 33.
27.

Ille denique, qui apud Eliu in Libro Jobi se humiliavit? Peccavi, verè deliqui, ut eram dignus, non recepi: è morte liberari promeruit: Liberavit animam suam, ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret. Ita nimirum Deus flagellum prius ostendit, ne illud stringere cogatur, instar amantis matris, filio suo dicentis: Ego te verberabo; ut videlicet ille territus, & emendatus verbera sentire non debeat. Quoniam igitur Heli post nubes expertus est ipsam tempestatem, atque post comminationes sensit poenam, non immeritò colligitur; quòd non verè humiliatus fuerit, atque compunctus, & ejus contestatio: *Quod bonum est in oculis suis, faciat Deus*, haud fuit humilis, & sancta resignatio sui Divinam in voluntatem.

2. Verum neutri argumento magna vis inest. Heli filios suos nunquam punivit; at non idcirco semper culpabilis fuit. Quando eos castigare potuit, noluit, &, quia noluit, quod debuit, ac potuit, peccavit; annis autem proventus, & jam conversus, voluisset quidem, sed non amplius potuit: & quia voluntati potentia defuit, culpa cessavit: executionis defectus non fuit peccatum, quia jam non amplius fuit defectus voluntatis, sed potentiae. Deploranda fors ista parentum est, cum ab initio nimiam petulantiam permittunt filiis; isti quippe vires, & audaciam acquirunt, & non assueti sentire paternam manum, dum ea vegeta est, ac valida, contemnunt senio debilitatam, instar refractoriorum, ac duri oris equorum, qui frænis aliquando aurigæ manu excussis, prius ipsum præcipientem ejicient, & currum evertent, quàm aut voci obediant, aut violenter retineantur. Ea rerum vicissitudine si scuticam adhibere velis, eos magis efferabis, non retinebis, periculum augebis, non remedium applicabis. Qui non firmiter habenis tenet equum, fidere nequit in virtute verberum. Heli jam decrepitu erat, nedum seniculus: duo filii tunc in optimo annorum flore vivebant: itaque patri jam non erat manus ad eos regendos, non robur ad eos retinendos, non vires ad eos flagellandos. *Quod si culpam*, ita cum Lyrano Mendoza censet, non emendavit, filios, ut par erat castigando, id fuit, quia & ille propter ætatem jam debilis erat, & magis timidus, quàm timendus: & filii propter improbam peccandi consuetudinem jam indociles, & effrænes: unde emendatio filiorum respectu patris erat moraliter impossibilis. Proinde cum imorigerorum filiorum castigatio seni parenti non amplius fuerit possibilis, omisso castigationis illi non amplius imputabatur ad culpam.

3. At enim Deus, ut in altero opponeretur argumento, non suspendit, &

abstulit poenam: ergo senem non poenituit culpæ. Sed nec ista conclusio subsistit. Deus non semper unà cum culpa totam poenam condonare solet. Et David, & Ezechias, & Manasses, & alii verè, & ex corde compuncti sunt, neque tamen plenam omnis castigationis remissionem obtinuerunt. Illa summè æstimabilis Dei nostri clementia, & benevolentia est, quod æternam poenam commutet in temporalem. Is in amicitiam suam recipit hostem suum humiliatum: huic sinceram veniam concedit; attamen ab eo satisfactionem aliquam, ut Scholæ loquuntur exigit. Post violatas leges charitatis, justitiæ, ac religionis Heli multum obtinet, cum per luctum de duorum filiorum cæde, ac per tristitiam de prævisis familiæ suæ calamitatibus, ignem illum extinguit, in quo alioqui per totam æternitatem arsurus esset: ipsius ærumnæ jam non possunt esse poena, sed gratia: illæ per comminationes prædictæ, tanquam vindicta præcedentis inimicitiae, perferri possunt ad stabiliendam perfectam reconciliationem. Et verò sic evenit: Heli perfectè conversus est, compunctus flagello se submisit, per actum religionis supremum Dei dominium agnovit, atque per actum fervidæ poenitudinis, & amoris, totum sese voluntati Divinæ conformavit. Ita communior Interpretum explicat ejus verba: *Dominus est: quod bonum est in oculis suis, faciat*. Ea Theodoretus laude digna censet: *Laude dignam emisit vocem*. S. Chrysostomus ea plena dicit verâ sapientiâ. *Ista plenissima Philosophiae verba edidit*. Lyranus ea signa veræ poenitudinis appellat: *In acceptione Divinæ justitiæ videtur veraciter poenituisse*. Cajetanus ea optima patientiæ verba vocat. Eisdem sententiis accedunt Abulensis, Carthusianus, Serrarius, Salianus, Sanctius, Stella, cum aliis centenis primæ nobilitatis Authoribus. Sic illi sentiunt; & sic omnino sentiendum est. Verba boni cujusdam senis, ejusque Sacerdotis, atque Pontificis, aliàs etiam mansueti, prudentis, pii, sapientis, quoniam in se ipsis exhibent sensum religiosum, & sanctum, sinistris interpretationibus torquenda non sunt, neque characterem sanctitatis mutare decet in argumentum calumniæ.

4. Ista sese Deo submittendi, & in omni fortuna suam voluntatem Divinæ conformandi ratio, Sanctorum Hominum exercitium est. Ita respondit Ezechias, quando Deus illi per Isaiam insinuavit exspoliationem, ac omnimodam regii thesauri direptionem: *Bonus*, inquiebat: *bonus sermo Domini, quem locutus es*. Ita respondit Jobus, quando perditis facultatibus, filiis, ipsaque sanitate tam indignum ad statum reda

Pœna temporalis remanet post remissionem culpam.

Filii petulanties,

simil.

ut equi refractarii.

Lyrano & Mendoza hic.

S. Chrysost. advers. vit. sup. vit. monast. l. 3.

Sancti homines se Deo conformant.

4. Reg. 10. 19.

Job. 1. redactus est, ut in sterquilinio resideret pro consueto lectulo: *Sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.* Ita respondit Rex David, quando fugiens à facie filii sui Absalonis, diadema suum titubare sensit in capite, & animam tremere in membris suis: *Si (Deus) dixerit mihi: non places; præstò sum: faciat, quod bonum est coram se.* Ita responderunt summi Proceres Regni Israël, quando Semeias Propheta servitutem in Ægypto perferendam ipsis prædixit: *Iustus est Dominus.* Ita Sancti suis in æumnis respondent: Deus Dominus est: peiora meriti sumus: & si qua se flagello Divinæ Justitiæ subducendi ratio est, humilis ista resignatio, vel unica est, vel optima. Recordor hîc illius, quod Magnus quidem Thuscîæ, seu Hetruriæ Dux effatus est. Is aliquando ad lustrandam triremium suarum aliquam delatus, interrogare cæpit victos illos, atque damnatos, quænam ob delicta redacti sint ad ea vincula. Hic respondebat, se ad remos devenisse per injustitiam Judicis, ille, per violentiam cujusdam potentis, alius, per calumnias æmuli: quivis ad suam innocentiam magnis vocibus provocabat. Unus solus tristi supercillio, demisso vultu, interrogatus à Duce, ego, respondit, Celitudini Vestræ me millies obstrictum profiteor pro hac pœna mea: sanè multò graviores promeritus fui: agnosco pro gratia catenas istas in pedibus, probè gnarus, quòd justè laqueus collo meo debitus fuisset: ego fui homo sceleratissimus omnium, qui vivunt super terram. Tunc Magnus Dux elevata voce, ut ab omnibus benè perciperetur, Vah te! exclamavit: & tu, tam flagitiosus, vivas inter tot innocentes? Prohibeant hoc Superi: foras, foras ex hoc navigio: solvatur extemplò, nec amplius istos interfocios moretur. Mediùs fidiùs, nimis iniquum esset, mediam inter tantam innocentiam porro permittere velle tantam perfidiam. Ita Princeps jocosè dixit, atque damnatus ille, qui solus dignum se compedibus confessus erat, solus libertate dignus judicatus est. Eleganti rem isthanc epiphonemate coronnat S. Ambrosius: *Vulgus hominum, ait, injustè se patrat tolerare, quæ patitur; at verò vir justus, qui se ipsum statim in exordio sermonis accusat, justitiam Domini prædicat, quod meritis suis digna patiatur.* Iste cor Dei lucratur: iste Divinam placat Nemesein. Contrà blasphemus, impatiens, de providentia Divina dolens, illam ad aggravandum flagellum provocat.

5. Quapropter nos etiam cum Heli dicamus: *Dominus est: quod bonum est in oculis suis, faciat.* Ubi vos notare velim, his ipsis verbis, quibus Heli Divinæ volun-

tati sese conformat, argumenta validissima subministrari pro ejusmodi conformitate. Cum primis *Dominus est*; & si Deus est Dominus, profectò ad ipsum pertinet jubere, ac dominari, ad nos autem humiliter nos submittere, quin ultra inquiramus. Diodorus refert, apud antiquos Æthiopes neque carnificem fuisse, neque carcerem; sed si quis in jus vocatus, & judicum sententia capite damnatus esset, à regio tribunali missum esse nuncium, qui fatalem sententiam ipsi denunciaret. Tunc ipse Reus eam in semetipsum exequabatur. Aufugere, lugere, querulari, mortem recusare, ignominiosum existimabatur, & ipsa morte turpius, idque usque adeò, ut, narrante eodem Scriptore, mater aliqua, videns, filium jam condemnatum fugæ judicia præbere, ipsa propriis manibus ipsi laqueum in collum injecerit, eumque suffocaverit. Totus amor maternus par non erat, ut se subditam esse oblivisceretur: tene-ritudini sanguinis prævalebat existimatio honoris: filium cupiebat potius mortuum, quam ignominiosum: iisdem manibus quibus eum toties fasciaverat, ipsum jugulabat, atque se carnificem esse circa filii mortem gloriabatur, dum filius morte voluntaria Principis arbitrio se submittere recusabat, ac fugam, meditabatur. Mihi neque facinus istud, neque consuetudo illa probatur; sed neque de valore judicare velim. Scio, controversum inter Theologos esse, utrum Reus, justè ad mortem condemnatus, licitè possit, permittente publica Principis autoritate, carnificem in semetipsum agere. Victor. Re. Cordubæ, ac nonnullis aliis id non illicitum esse videtur; eo quippe casu, inquit, reus, suis sese manibus occidens, nullum transgreditur præceptum, non agit circa se ipsum quasi dominus vitæ suæ, non sibi damnum infert, quasi sui ipsius osor, & inimicus boni sui: munus obit publici ministri Principis, ceu quemadmodum jus competit morte damnandi delinquentem, ita potestas est communicandi auctoritatem executori: operatur ex bono legum ordine: verbo carnifex est legitimus, non homicida injustus. At huic opinioni se Lessius opponit cum torrente Theologorum. Horror ipse, qui semper omnem sui ipsius destructionem comitatur, nobis demonstrat, nunquam dictumini naturali conforme esse, si nostra manu violentiam inferamus vitæ nostræ; & sicut vita filiorum, atque parentum à natura conjunctam continet mutuam unionem, cui sua quoque vincula pietas addit, parentes acceptare nequeunt auctoritatem à Principe necandi delinquentes filios, neque filii occidendi parentes reos. Non mihi, repeto, non mihi

Diod. Sic.
l. 4. c. 1.

Condem-
nati se i-
psos occi-
dunt, quin
fugiant,

propter
subjectio-
nem.

Reus dam-
natus an
occidere se
possit.

Victor. Re.
lect. de ho-
mic. n. 30.
Cordub.
Arragon.

Less. l. 2. de
just. c. 9.
dub. 6. n.
26.

Reum se
confessus
inter mul-
tos victos
absolvitur
solus.

S. Amb.
ser. 18. in
Ps. 118.

mihi probatur aut facinus illud, aut ejusmodi consuetudo: hunc duntaxat in sensum argumentor. Inter barbaros adeo conveniens esse censebatur Principis arbitrio conformari, ut vel ignominiosum putaretur non occidere semetipsum, si Princeps mori juberet. Quamto magis nos dicamus, conveniens esse, nos conformari voluntati Dei nostri, supremi, ac penitus absoluti Domini bonorum nostrorum omnium, totius vite nostrae omnis felicitatis nostrae? *Dominus, Dominus est.*

6. Felices nos, si semper ejus arbitrio sanctissimo conformes fuerimus! Id nos in cor nostrum transferamus: nos vivas tam nobilis imaginis effigies efficiamus: ad hoc nos Apostolus hortatur: *Portemus imaginem Caelestis.* Quomodo autem hoc fieri potest? Nos terra sumus: *Pulvis es. Fecit hominem de limo terrae:* quomodo igitur homo, totus terrestris, in se ipso Deum caelestem circumferre potest? *Portemus imaginem Caelestis?* Audite. Haud parum ingenia Philosophorum torquet studium explicandi, qua ratione formantur in venis marmorum tot imagines adeo perfectae, quot, & quales in iisdem spectamus. Qui diceret, eas effici casu, ac prorsus fortuito, repugnare videret nimiam frequentiam, ac nimis exquisitam, & delicatam delineationem. Romae ad S. Petrum lineis omnino propriis exprimitur in marmore figura hominis, animose super draconem equitantis. In alio marmore ejusdem Basilicae cernitur effigiata Beatissima Virgo Lauretana cum suo Pusione in brachio. Virginem Deiparam cum Infanto suo in saxi cujusdam venis depictam spectari in regno Chili, Dovallius refert. Ambrosinus mentionem facit de imagine Crucifixi, spinis coronati, perfecte delineata per venas alterius marmoris in Carthusia Ticinensi. Caesius narrat, in crusta certi cujusdam lapidis bituminosi propè Sylvam Herciniam, perfecte designatam effigiem Romani cuiuspiam Pontificis inventam esse, venerabilem, majestate gravem, cum barba in mento, cumque triplici diademate, Triregnum dicto, in capite. Aliae saxorum venae volucres, aliae alia animalia exhibent. Jam quae fuit illa manus, quae mediam in petram penetravit, & in corde marmoris adeo mira depinxit? Kircherus commemorat, se in agris Tolfensibus invenisse integrum Alphabetum, & magnam partem figurarum Euclidis, in lapillis variis. Quis fuit ille scriptor, ille Mathematicus, qui lineas illas duxit? Quivis ejusmodi figurarum efformationem explicet, uti volet? ad me quod attinet, illas ita fieri credidero. Opifices, in lapidicinis laborantes, aliquando relinquunt in eis

imagines, in charta signatas: istae chartae glebis adherent, quae saepe saepius a foforibus abjiciuntur: illae glebae a spiritibus lythosticis fodinarum consolidantur, & ex imaginum conjunctione lineas, colores, & effigies imbibunt. Certè si duo intra marmora, probè laevigata, arcte claudatur aliqua charta, coloribus mineralibus picta, vel etiam simplici atramento, quod vitriolo, quantum satis est, commixtum sit, delineata: dein commissuris exterius cerâ, ac pice diligenter oblitis, totum relinquatur duobus circiter mensibus in loco humido, & calido sepultum: & imago chartae transibit in marmor: illa jam formabitur in venis lapideis, ac non nisi à natura impressa videbitur. Tantum potest efficere conjunctio, & arcta cohærentia ad imprimendas vel ipsis marmoribus imagines. Jam igitur dicat Apostolus, atque nos exstimulet, ut in nobis imaginem caelestem Dei circumferamus: *Portemus imaginem caelestis.* Hujus consilii capeffendi nobis ratio facilis erit, si voluntatem nostram semper Divinae voluntati affixam teneamus. Ita fiet, ut imago Divinae voluntatis transeat in nostram, & è duabus voluntatibus una sola formari videbitur. *Qui adheret Deo, unus spiritus est.* Ita nobis concedetur. *conformes fieri imaginis filii sui.* Ita verum de nobis erit illud: *In eadem imaginem transformamur - - - tanquam à Domini spiritu.* Ita videbimus, quod nostram facientes Domini nostri voluntatem, ipsi quoque certa ratione Domini videamur. *Dominus est,*

7. *Quod bonum est in oculis suis, faciat.* En alterum argumentum, quo ad nos Divinae voluntati perfecte conformandos moveamur. Deus facit, quod bonum esse novit. Oculi nostri caligant, & hallucinantur, non item oculi Divini. Si nos affligat, nos non agnoscimus, quid nobis bonum sit: Deus agnoscit optime, causarum nobis abunde est, cur in ipso confidamus plenissime. *Quod bonum est in oculis suis, faciat.* Profecto nostris in afflictionibus Divinae voluntati perfecte nos affixos esse, magnum lucrum est. *Mihi autem adherere Deo bonum est.* Et quale bonum? Ego Caput nonum Sessionis quartae è sacrosancta Synodo Tridentina nunquam lego, quin gaudio replear in omni angustia mea. Deus, ait illa, tam liberalis est in piissima munificentia sua, ut in delictorum nostrorum compensationem non tantum illa poenitentiae opera acceptet, quibus ultrò nos, ac sponte torquemus, aut quae nobis in arcano tribunali à Sacris Arbitris injunguntur; sed etiam per merita JESU Christi ad extinguenda peccata nostra eas ipsas acceptat calamitates, quibus ipse nos hîc in terra casti-

Imagines
formantur
in venis la-
pidum.

Cæs. de Mi-
ner. l. 3. c.
7. ex Agri-
col.

Kirch.
Mund. sub-
t. 2.

Ita Dei i-
maginem
nobis im-
primamus
per con-
formitatem,
1. Cor. 6.
17.
Rom. 8. 29.
2. Cor. 3.
18.

Trid. Sess.
4. cap. 9.
& toleran-
tiam cala-
mitatum,
etiam neces-
sariarum.

castigat, si eas patienter, & cum resignatione voluntatis nostræ perferamus. Ipsa Concilii verba recito: *Docet præterea, tantam esse divinæ munificentiae largitatem, ut non solum pœnis, sponte à nobis pro vindicando peccato susceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis, sed etiam, quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis, à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Christum JESUM satisfacere valeamus.* Cum calamitatibus, doloribus, infortuniis afflicti fueritis, si omnia coactè, ac impatienter toleretis, pœna vestra mera pœna est: patimini, nil culpæ deletis. At ista via nimis longinqua est: elabentur anni, lustra, & fortè sæcula, priusquam sufficienter passi fueritis: imò pati, & affligi non desinetis, si, dum

unum peccatum expungitis, nova peccata, pœnis aliis compensanda, per impatientiam perpetratis. E contrario, si spontanea conformitate voluntatis vestræ cum Divina velitis id, quod Deus vult, pœna vestra non est mera pœna: vestra perpeffio est satisfactio. Momentum unum ultroneæ vestræ conformitatis in dolore vos liberat à doloribus, & diuturnis, & atrocibus. Quapropter in omnibus vestris ærumnis, & afflictionibus familiarem vobis reddite intentionem Heli, jam compuncti, jam emendati. Deus Dominus est: agat ille mecum, quod ipsi placuerit: deteriora mereor: quidquid egerit, benè meum in bonum cedere posse novit. Dominus est: quod bonum est in oculis suis, faciat.

S E R M O CXVIII.

Crevit autem Samuel, & Dominus erat cum eo, & non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram. Et cognovit universus Israël à Dan usque Bersabee, quod fidelis Samuel & propheta esset Domini. Et addidit Dominus, ut appareret in Silo; quoniam revelatus fuerat Dominus Samueli in Silo, juxta verbum Domini: & evenit sermo Samuelis universo Israël. 1. Reg. 3. v. 19 20. & 21. Finis Capitis.

A R G U M E N T U M.

Servare secretum difficile est. Unum Dei beneficium pignus, & arrha est alterius.

I. *C*revit Samuel, ait hodierna Littera, & Dominus erat cum eo, & non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram: atque totus populus Israëliticus à civitate Dan usque ad urbem Bersabee, cognovit, Samuelem esse fidelem Prophetam Domini. Deus illi per novas revelationes in Silo sese manifestavit, eoquod ibi ceperit apparere Samueli, ea ratione, qua Dominus homini loqui solet: & quidquid Samuel Israël prædixit totum adimpletum est. Quid illud est: *Non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram?* Respondet Hugo Cardinalis, per hoc indicari, Samuelem non de rebus terrenis locutum esse, sed de cœlestibus. Ille ipse Deus, quem gerebat in corde: *Dominus erat cum eo*, illi etiam erat in lingua: Samuel ipsa loquelâ suâ demonstrabat, Cœlum esse patriam suam. Istud, ait S. Bonaventura, signum aliquod est quasi infallibile cognoscendi, ac distinguendi, quis de mundo sit, & quis non, si nimirum audias, quomodo loquatur; quemadmodum enim, si hîc, Bononiæ, quempiam in Italia degentem

audias loqui non Italicè, dicis: hic non est Italus; ita si in terra quemquam audias idiomate loqui non terreno, dices: ipse non est de terra, sed de Cœlo est. *Argumentum quasi infallibile est, ut si sit homo in Theutonia, & non loquatur Theutonicè, videtur, quod non sit Theutonicus: sic qui est in mundo, & mundana non loquitur, evidenter demonstrat, se de mundo non esse; qui enim de terra est, de terra loquitur.* Abraham, agens in partibus Hethæorum, modestam, ac humilem peregrini faciem præseferbat, attamen illi cives ipsum salutavère ceu Principem, qui, nescio, quid divinum spiraret. *Audi nos, Domine, inquebant: Princeps Dei es apud nos.* Ecquid Abrahæ tantam conciliavit existimationem, ac venerationem? Philo respondet, id effectum esse per loquelam sapientem, piam, sanctam. *Honorabant, quasi suum Principem, suspicientes ingenium augustius humano fastigio; nec enim sermonibus utebatur vulgaribus, sed Divinitatem quamdam præseferentibus.* Edicite: an tantam erga se reverentiam expertus esset, si quodvis ejus verbum obscœnitate quadam interpun-

Abrahâ ceu princeps conlatur.

Philo. l. de nobilit.

obloquelâ sapientiam,

E e e t u m

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

Loquela proditani-
mum,

S. Bonav. de
perfect. vit.
c. 4.

cœlestem,
vel terrestre.

Etum fuisset? Si quivis ejus sermo protrulisset aut detractiones, aut lascivos amores, aut tantam ipsi venerationem impendendam fuisse creditis? Linguae videlicet, ita loquentes, verba sua cadere faciunt in terram, quin & saepius in lustricum carcerem, quin & aliquando in Infernum. Haud ejusdem fortis verba Samuelis fuerunt: *Et non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram.* Hæc explicatio moralis est; at non est verus litteræ sensus: verè, ac genuinè versiculus iste significat, omnes Samuelis prædictiones comprobatas esse veras, nullam fuisse falsam, nullam inanem. Sic ubi Vulgata habet in Libro Josue: *Ne unum quidem verbum, quod illis præstiturum se esse promiserat, irritum fuit:* Hebræus, & Græcus legunt: *Non cecidit verbum ex omnibus verbis bonis.* Ita Salomon inquit: *Non cecidit ne unum quidem sermo ex omnibus:* & Jehu: *Videte nunc, quoniam non cecidit de sermonibus Domini in terram:* & utrobique significatur, omnia vera fuisse. Ita hîc etiam: *Non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram,* haud aliud innuitur, quàm omnia vera comprobata fuisse. Ita clariùs lectio Chaldaica sonat: *Non cessavit ex omnibus verbis ejus unum.*

Dan, & Bersabee fines, ac termini Palæsthinæ,

Judic 20.1.

2. Reg 3.

10.

1. Paral. 21.

2.

Secretum ægre servatur, ut

Esau proditur à se ipso.

2. *Et cognovit universus Israël à Dan usque Bersabee.* Dan civitas erat in extremis Terræ promissæ finibus sita versùs Septentrionem; Bersabee verò civitas alia in ultimis finibus versùs Austrum, sive Meridiem. Hinc est, quòd Sacrae Paginæ frequenter extremis hisce duobus terminis totam Palæsthinam exprimant, ut in exemplo patet. *Egressi sunt omnes filii Israël, & pariter congregati quasi vir unus à Dan usque Bersabee:* legitur in Libro Judicum, & in altero Regum: *Elevetur thronus David super Israël, & super Judam à Dan usque Bersabee:* ac pariter in primo Paralipomenon: *Ite, & numerate Israël à Dan usque Bersabee.* Ita hîc: *Cognovit, universus Israël à Dan usque Bersabee:* idem est, atque, per totam Palæsthinam Israëlitas cognovisse, quòd Samuel verax fuerit Propheta Domini. Sed unde cognoverunt istud? Samuel Heli Sacerdoti, ac Magistro suo vaticinatus erat, prout jam recensui; verùm hoc vaticinium privatim insinuatum erat, à solo soli: quomodo igitur adeò manifestatum fuit, ut innotuerit omni populo? *Cognovit universus Israël.* Nempe nullus unquam sibi persuadere debet, rem ullam permanentem esse secretam: neque proprio cordi nostro fidere possumus. In Libro Genesis legimus: *Dixit (Esau) in corde suo: venient dies luctus patris mei, & occidam Jacob fratrem meum:* atque mox additur: *Nuntiata sunt hæc Rebecca.* Hem peregrinam locutionem! Si verba hæc Esau solum pronuntiavit in corde suo, nemo audivit ea: si nullus audivit ea, quomodo *nuntiata sunt hæc Rebecca* matri? Non est verisimile,

quòd Esau cuicumque fiderit: & qui tanta patrare scelera cogitat, non loquitur. Impio Esau non opus erat aliquo consiliario, quocumque deliberaret; etenim jam statutum ipsi erat fratricidium: *Occidam:* non indigebat alio, cui cruentam provinciam demandaret; nam ipse robustus, audax, & armatus propriis manibus destinatam cædem exequi constituerat: *Occidam.* Quòd si autem ipse tacuerit, quisnam locutus est? quisnam consilium adeò secretum ad matrem retulit? *Nuntiata sunt hæc Rebecca?* Ille nimirum occultissimam intentionem detexit, cui soli eam Esau concredidit. Iste cordi suo fiderat: *Dixit in corde suo,* & cor istud filere nescierat, sed secretum evulgaverat vultu truce, sanguineis oculis, tristibus passibus: & qui his ex characteribus verum idioma cordis interpretari novit, is omnia ad matrem retulit: *Nuntiata sunt hæc Rebecca.* Jam modò si nos ipsum cor nostrum prodatur, atque loquatur, cui fidere poterimus? quem taciturnum esse credemus? Samuel soli Heli revelationem suam insinuavit, ipsi soli futuras castigationes prædixit; quòd si verò publicè prædictio illa innotuerit, haud immeritò concluditur, ipsum Heli non tacuisse. Forsan isti fuerint amici, quibus fidendum esse putaverit: forsan ipse rem facillè suis filiis patefecerit: isti rursus suos amicos numeraverunt, iisque, quod audierunt, narrauerunt: ita vaticinium ex uno ore ad alia transiit, & quod occultè quatuor oculis manifestatum est, paulatim in tota regione publicatum est. *Cognovit universus Israël à Dan usque Bersabee.* Quod hucusque dixi, per id satis credibile redditur, quod plerumque fieri consuevisse cernitur. Verùm enim verò meliùs affirmabimus, quòd Samuel alia quoque vaticinatus fuerit, à sacro Historiographo non annotata, eaque publica pro toto populo. Et quidem credibile est, ab eo prædictum esse bellum imminens Philistæorum, cladem Israëlitarum, captivitatem Arcæ: postquam igitur populus ipso eventu vera comprobata vidit oracula, ab omnibus fuit agnitus Vates veridicus. Hîc autem velut anticipatò recensetur id, quod postmodo primum contigit.

3. *Et addidit Dominus: ut appareret in Silo.* Ista loquendi ratio sapit idiotismum Hebraicum, quem alibi jam insinuavi, & idem significat, atque: *iterum apparuit Dominus in Silo:* sive, perrexit oracula sua edere, Samueli loqui, & eventus futuros prædicere. Quæ sequuntur verba, non nihil obscuri continent. *Quoniam revelatus fuerat Dominus Samueli in Silo, juxta verbum Domini.* Obscuritas versatur circa particulam: *Quoniam,* ac circa phrasin: *juxta verbum Domini.* Deus iterum apparuit in Silo,

Silo, quoniam revelatus fuerat in Silo. Sanè videtur adduci tanquam ratio movens ultiores ad revelationes, quòd aliquando apparuerit. Mendoza geminam affert explicationem. Primò vocem, *quoniam*, interpretatur quasi particulam similitudinis, tribuens ei vim eandem, ac si diceretur: *eo modo, quo.* Deus iterum apparuit in *Silo* eodem modo, quo Samueli jam ibidem apparuerit. Hac expositione sensus clarissimus efficitur; at expositio violenta est. Ego certè nec exemplum Sacris in Litteris deprehendo, nec unquam aliquod invenisse me vel profanis in Authoribus recordor, unde colligi posset, vocem *quoniam* esse vocem similitudinis. Quapropter alteram explicationem ejusdem Mendoza amplector, & in ea particula vim moralis cujusdam causalitatis agnosco. Deus illic apparere perrexit, quoniam illic apparuerat. Liberalitati Divinæ ratio movens ad benefaciendum est, benefecisse. Qui benè utitur primo dono, expectet alterum: beneficia inter se connectuntur, ut annuli catenæ, semperque catena crescit, nisi rumpatur ingratitudine. Id probè noverat Jacob, noverat Josue, noverat etiam David. Jacob volens in patriam suam reverti, timebat odium, ac iram furibundi fratris Esau, cum Divinum implorans auxilium, hisce verbis Deum allocutus est: *In baculo meo transivi Jordanem istum, & nunc cum duabus turmis regredior: erue me de manu fratris mei Esau*: quasi dixisset: *ô mi Deus! olim ego flumen istud transivi pauper, & abjectus, eoque statu, ut omnes opes, quas mecum ferebam, consistèrent in vili baculo, fido itinerum meorum comite, atque gressuum meorum fulcro. Nunc ego, dum per aquas istas regredior, me video stipatum & magno famulorum, fervorūque numero, & ingenti ditissimorum curruum copia, & plurimis ovium gregibus, & camelis, & quidquid felicitatis temporalis desiderari potest. O mi Deus! Erue me de manu fratris mei Esau.* Delirare videtur Jacob ob timorem; quid enim connexionis invenitur inter ista, quòd flumen illud aliquando tanquam fugitivus, & inops transierit, jam verò magna cum divitiarum appendice revertatur, atque Deum imploret ad præstandum adjutorium contra minitabundum germanum? An fortè, quia Deus noster divitem distinguit à paupere? fortè Deus ibi benignius adest, & influit, ubi facultates abundantius invenit? &c. Pauper fui: jam sum dives: igitur, ô Domine, à fratre, qui iniquè me odit, me tuere: qualis hæc, obsecro, argumentandi ratio est? Optima est, ô Boni: observemus eam in Davide.

A. R. P. Galini J. Serm. Tom. I.

4. Rex iste prolixam enumerationem textit beneficiorum, quæ Divina liberalitas in sinum ejus depluerat: subin per modum consequentiæ infert: idcirco, ô mi Deus, animum capio novas petendi gratias: *Propterea invenit servus tuus cor suum, ut oraret te oratione hac.* Accepta beneficia me reddunt audacem ad roganda nova beneficia. Consideremus idem in Josue. In illo cruento prælio, quòd iste adversus quinque confœderatos Reges Amorrhæos ad Gabaonitarum tutelam iniêrat, aër ipse cum magno Duce illo consociatus, in hostes continuam excussit procellam, nescio, an grandinis, an lapidum, certè si grando fuerit, grando lapidum esse videbatur: si lapides fuerint, instar grandinis irruebant: non galeæ, non lorice gravissimis ictibus resistere poterant: inde turbatus exercitus, ordines rupti, promiscuè collapsi milites, & equi, alii semimortui, alii contriti: cadavera mortuorum, & ipsa corpora moribundorum fugam intercipiebant malè viventium. Omnes Israëlitarum gladii tantam stragem non ediderant, quantam illa tempestas. Quemadmodum spicæ segetum, impetuosa grandine lugendum in modum quassatæ, jacent invicem turbatæ, ac fædè dispersæ, infelicis agri triste spectaculum: sic in illa acie turbati jacebant, ac inter semetipsos semisepulti Amorrhæi. *Dominus misit super eos, ait Sacra Pagina, lapides magnos de cælo usque ad Azeca, & mortui sunt plures lapidibus grandinis, quàm quos gladio percusserant filii Israël.* Tunc Josue elata voce, internis ad Deum precibus properè fuis, exterius Planetis imperat, eorundem cursum sisti rogat, & impetrat, ut optatum victoriæ complementum imponere valeat. *Sol contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Ajalon. Steteruntque Sol, & Luna, donec ulcisceretur se gens de inimicis suis.* Magna fuit ista petitio; sed prodigium jam obtentum addidit ipsi animum ad rogandum alterum: quippe noverat, eum esse Dei morem, ut dona donis adjungat, ac beneficia beneficiis. Deus ille (secum ipso dicere poterat) qui in gratiam sui exercitus cælum aëreum consociaverat, etiam stellatum cælum ad signa mea congregabit. *Videns, ait Lyranus, primum signum datum de cælo aëreo, ex hoc confidens petivit secundum de cælo sydereo.* Vis eadem argumenti Jacobi ad Deum erat: iste totus nitebatur benignissima consuetudine liberalitatis Divinæ, quæ, prout jam percepistis, ad benefaciendum movetur per hoc, quòd benefecerit: tu, ô mi Deus (dicere volebat) magnam erga me beneficentiam exeruisti, dum ex abjecto, miseroque statu pauperem, ac fugitivum tantas ad divitias, quibus nunc

E e e 2

abundo,

Deus beneficia benefi-
cia auger.

Gen. 32.
10.

Expertus id
est Jacob,

2. Reg. 7.
27.

ac Josue.

Simila.

Jos. 10. 11.

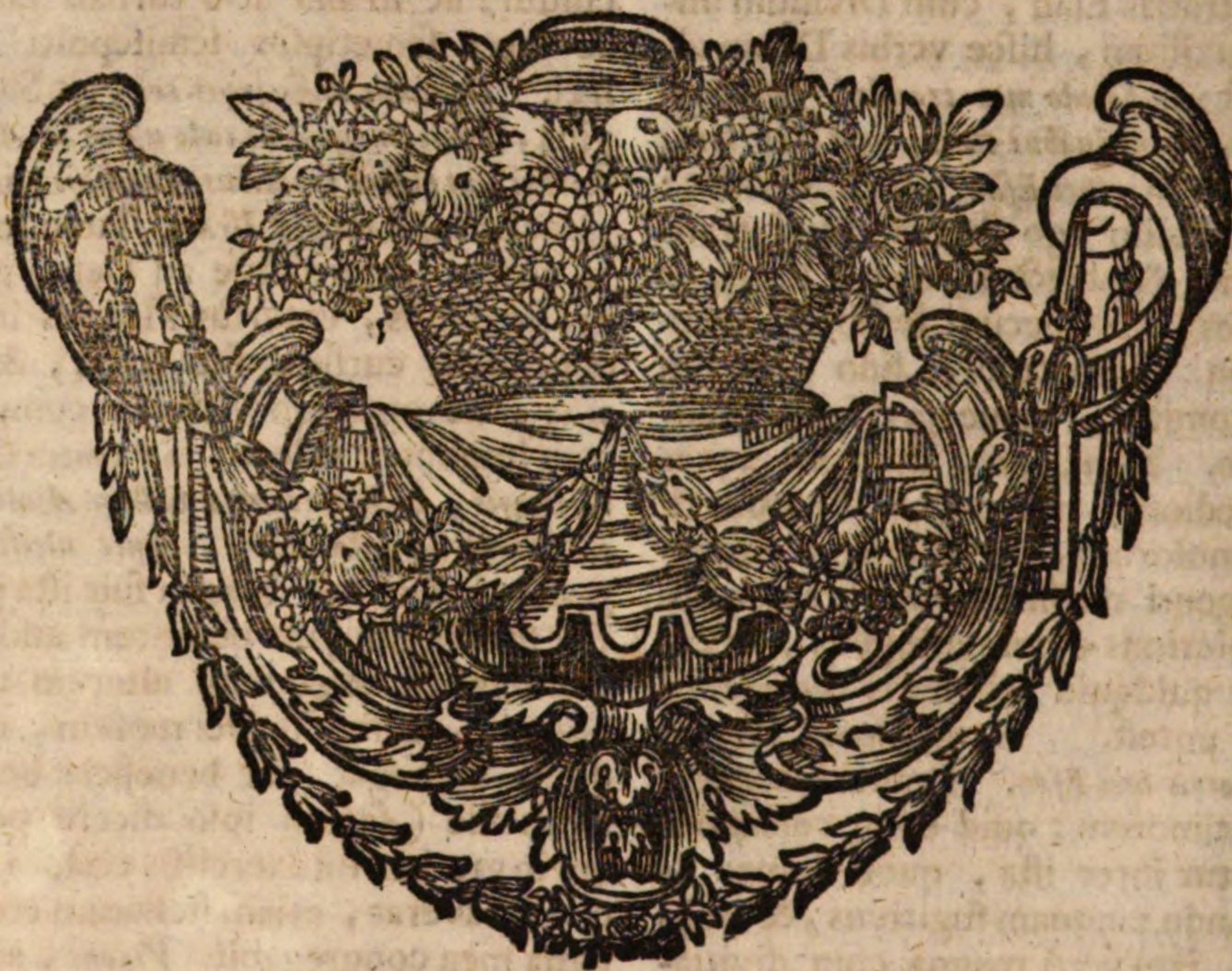
Lyr. hie.

abundo, elevasti: tu gratias gratiis addere consuevisti: quare mihi hanc etiam addas, ut me ab odio fratris mei Esau liberet. *In baculo meo transivi Jordanem istum, & nunc cum duabus turmis egredior: erue me de manu fratris mei Esau.*

5. Jam cogitate, Auditores perdilecti, quam merito dicatur: *Et addidit Dominus, ut appareret in Silo, quoniam revelatus fuerat Dominus Samueli in Silo.* Deus propter hoc ipsum, quod elegerit & Samuelem, cui, & Sanctuarium in Silo, in quo concederet oracula sua, perrexit apparitione, suas indulgere & eidem Viro, & in eodem loco, idque juxta verbum Domini, sive secundum eam rationem, quam Deus tenere solet, ubi Prophetis loquitur: unde cum oraculum fuerit, quidquid Samuel annunciavit, quidquid Israëlitis præ-

dixit, totum evenit: *Et evenit sermo Samuelis universo Israël.* Ex ista doctrina vivam nos concipere decet spem in Divina benignitate collocandam, atque gratam rependere cooperationem tantæ beneficentiæ. O quot à Divina manu beneficia recepimus? Ista sunt pignus, & arrha multò plurium, quibus nos Deus cumulare cupit, si gratam in nobis mentem inveniat. Itaque semper omnem gratitudinem, ac fidelitatem Deo redhibere studeamus, cum gravissimæ causæ sint, cur in ipso sanctè confidamus: crescamus secundum optimi Samuelis ideam: si nos assidue crescamus in virtutibus, Deus in nobis erit, atque præstabit, ut pariter crescamus, ac perseveremus in donis suis. *Crevit autem Samuel, & Dominus erat in eo, &c.*

FINIS TERTIÆ PARTIS.

SERMONUM

SACRO-MORALIUM PARS IV.

In Libri Primi Regum Caput IV.

SERMO CXIX.

Et factum est in diebus illis, convenerunt Philistiim in pugnam.

1. Reg. 4. v. 1.

ARGUMENTUM.

Revelationes, ac vaticinia probè examinanda sunt. Ad obtinendam à Deo felicitatem oportet agere, quod Deus vult, & quomodo vult.

I. Am è muris privatis unius familiae, ac à devoto Templi odio in apertum campum prodire aggredimur, ut in aciem accingamur. In eam Philisthæi jam descendunt. *Et factum est in diebus illis, convenerunt Philistiim in pugnam.* Contextus sacer id contigisse memorat in diebus illis. At quinam illi fuere dies? Fuere tempus breve post Samuelis vaticinium, de quo in præcedente Parte disserui, idque fuit eodem anno, in quem Sacerdotis Heli mors incidit, hujus ipsius Capitis argumentum, à me more capto pertractandum. Vidi-
Philisthæorum bellum, &
Vide Petav. de doctr. temp.
Trojæ expugnatio, quo tempore facta sit.
mus in alio loco, eundem Heli natum esse, cum à Græcis Troja obsideri inciperet, eumque fati concedere spectabimus ætate nonaginta & octo annorum: quare bellum istud à Philisthæis motum est Israëlitis anno octogesimo octavo post expugnationem Trojæ; hæc autem expugnata est anno Mundi supra bis millesimum octingentesimo, seu ante Chri-

stum natum millesimo centesimo octogesimo quarto: itaque bellum hoc Philisthæorum capturn est anno supra bis millesimum octingentesimum octogesimo octavo post rerum creationem, ac mille nonaginta sex annis ante Servatoris nati-
vitatem. Ecquis autem bellum istud re vera movit? an Israëlita Philisthæis, an verò Philisthæi Israëlitis? Multi Rabbino-
rum, quos sequitur Vatablus, Isidorus, Mariana, & alii, affirmant, à Samuele populo Israëlítico denunciatam fuisse Dei voluntatem, qua populus ille contra Philisthæos arma capeßere jubebatur: unde hic à Divino Vate animatus bellum prior orsus est adversus Philisthæos, multo tempore pacifice viventes. Sic explicant ista verba: *Et factum est, quasi diceretur: Prolatum est verbum à Samuele, quo populum ad bellandum contra Philistiim ex Divino oraculo incitavit.*

2. Interpretationem istam prima fronte gemina, gravisque difficultas excipit.

Deus an bellum infestum jubere possit.

Judic. 20.
à n. 1.

Bellum, de quo hîc sermo est, funestissimum, uti suo tempore percipietis, fuit Hebræis, infelicissimè fuis ac profligatis in duobus præliis, cum jactura estimationis, exercitus, Principum, ac ipsius Arcæ: bellum igitur istud à Deo non potuit esse jussum; quia si Deus illud mandavisset, prosperam quoque fortunam contulisset. Equidem ista difficultas resolvitur, sed non nisi per alteram. In capite vigesimo Libri Judicum legimus, undecim Tribus Israël animatas à Deo fuisse ad invadendos armis Beniamitas: & nihilominus aggressores illi duobus præliis victi, mortua viderunt in acie quadraginta omnino millia præstantiorum militum suorum. Extra Sacros Codices, expeditio S. Ludovici Regis adversus Infideles, & illa, *Cruciata*, dicta, à Divo Bernardo annuntiata, ac promota, nec non manifestis prodigiis confirmata, satis clarè non nisi voluntate Dei cæptæ fuisse videbantur: & tamen exitum valde infelicem fortitæ sunt: itaque etiam in nostro casu Deus Israëlitis præcipere potuit bellum contra Philisthæos, atque simul ita res ordinare, ut illi vincerentur, isti triumpharent. At enim si verum hoc est, perquam difficile captum est, quomodo Deus ad macellum deducere voluerit eum, qui Dei voce se dirigere sinebat, Dei gloriam tueri volebat, ac Dei mandatis obsequi studebat. Nodum istum dissolvam, sed prius illum altera difficultate magis astringere me oportet. Si Samuel populum ad arma permoverit, eidem procul dubio victoriæ spem fecit; ergo victoriam vaticinatus est; atqui hac ratione falsa vaticinia edidit, & oracula falsa: quomodo igitur Propheta, quomodo sanctus erat? Quod isthîc arduum est, aliis exemplis commune est. Inter privatas piorum Hominum, Virorum, ac Mulierum, revelationes quandoque deprehendimus aliquas, cum aliis non concordantes. Vix invenies ullam magnorum Principum familiam, de qua non ore populi prædictio quædam prophetica circumferatur: & in ejusmodi prædictionibus aliquando parum, aliquando nihil verum fuisse comprobatum est. In hoc rerum articulo pusilli scandalizantur, debiles in fide titubant, & hæretici triumphum canunt.

Revelationes Divinæ sunt necessariæ; veræ;

3. Ad Extricandos hosce nodos necessarium est geminam stabilire doctrinam. Imprimis quidquid à Deo revelatum est, quacunque ratione, & cuicunque revelatum aliquid est, infallibiliter verum esse debet: seu revelatio sit de *objecto*, quod ajunt in Scholis, *prædicto*, sive de *speculativo*: seu respiciat aliquid præteritum, sive præsens, sive futurum, id, quod à Deo dicitur, prout à Deo dici-

tur, ita fuit, ita est, ita erit; alioquin vel Deo non esset infinita scientia in cognoscendo, vel non esset infinita veracitas in loquendo, quod idem est, atque, non amplius esset ipse Deus. Inde si duæ revelationes invicem verè opponantur, infertur legitimè, saltem alterutram non esse Divinam. Ita si vaticinium aliquod haud eveniat verum, rectè concluditur, non fuisse Deum, qui locutus est. Secundò nonnunquam revelationes aliquæ sibi invicem repugnare videntur, at re vera non opponuntur: ita vaticinia quædam in opus non deduci videntur, sed re vera deducuntur in sensu, quem Deus intendit. Sic Jonas everisionem civitatis Ninivitarum vaticinatus est, & Ninive tunc everfa non est, sic Isaias mortem Ezechiae Regis prædixit, & Ezechias tunc mortuus non est. Istæ prædictiones falsæ fuisse videntur, & veræ fuerunt; eòquod Deus everisionem urbis prædixerit sub conditione tantummodò, si Ninivite per seriam poenitentiam non confugissent ad Divinam Misericordiam: Regis mortem prænuntiavit solum in casu, quo is precibus, ac lacrymis non impetrasset prodigium. Jam igitur quandoque revelationes verè sunt à Deo, sed non facile intelliguntur: quandoque facile intelliguntur, sed verè non sunt à Deo. Primò hoc inde fit, quod Angelus tenebrarum sæpenumero sese *transfiguret in Angelum lucis*: aliqui se fingunt Sanctos, & sunt hypocritæ: spargunt oracula, & sunt mendacia. Talis erat ille Propheta fallax in Bethel, qui verum Prophetam falsa revelatione decepit, eum quippe domum suam deduxerat, ac jejunium violare fecerat, occultata simulatione sacrilega sub jactata Angeli cujuspian authoritate, ipsiusque Dei mandato. *Angelus locutus est mihi in sermone Domini, dicens: reduc eum tecum in domum tuam, ut comedat panem, & bibat aquam. Fefellit eum.*

4. Secundò, sæpè vaticinia finguntur, quasi fuerint à Sanctis hominibus facta; quod tamen verum non est: non rarò inventa esse dicuntur in prodigiosis sepulchris, in manuscriptis codicibus antiquissimis, in muris dirutis: affinguntur infantibus recens natis, Eremiticis nunquam visis, phænomenis nuspiam spectatis, atque sic in vulgus sparguntur ab illis, quibus inde lucellum quodpiam, aut commodum resultat, si credantur. Ita jam inde ab Ecclesiæ primordiis in credentium manibus circumferebantur scripta quædam, titulo *Acta Pauli*, quæ tamen, uti S. Hieronymus, ac Tertullianus nos edocet, conficta fuerunt à Presbytero quodam, qui præ nimio, ac immoderato erga Apostolum amore sic mentitus erat. Pari ratione quondam spargeban-

S. Hier. l. 1.
circa fin. 12.
Tertull.

gebantur Revelationes Apostoli Petri, Gesta Apostoli Thomæ, Apostoli Philippi, Apostoli Andreæ; & ista, prout ex Eusebio in Historia Ecclesiastica, ex Innocentio I. in Epistola Decretali ad Exuperium, è Helasio, è S. Augustino, ac Epiphanio novimus, figmenta fuerunt eorum, quibus pro diversitate finis, & affectus mentiri placuit. Tertiò, frequentur insignes quidam sanctitate Homines suam aperiunt mentem, & opinionem produnt, quæ mox ab aliis pro revelatione, pro vaticinio venditur. Vaticinia, & Revelationes, uti perbenè Doctor Angelicus animadvertit, non proveniunt ex habitu quodam stabili, ac permanente, sed à lumine transeunte. *Prophetia non est habitus permanens, sed passio transiens.* Non omnia, quæ dicuntur à Sanctis Hominibus, tanquam futura, ex lumine quasi prophetico dicuntur, sed aliquando pro comminatione, nonnunquam ceu desideria, quandoque propter spem, sapissimè tanquam prudentis Hominis sententia. Rudes, & imperiti post experimentum aliarum prædictionum, quas veras ostendit exitus, nihil distinguunt, sed omnia sine discrimine pro vaticiniis habent. Ita crebrò post obitum Sanctorum, sive Sanctarum, qui charitas eorum excutit, atque chirographa legit, facile confundit omnia lumina, & supernaturalia, & naturalia, ab ipsis conscripta. Quartò nonnunquam ipsi Homines Sancti confundere possunt istas illustrationes, & credere, eas esse cælitus infusas, cum tamen mera sint intellectus proprii dictamina. Michæas Propheta interrogatus ab Achabo, num in pugnam cum hostibus concedendum, ac ad civitatem Ramoth exercitus admovendus esset, respondit prodeundum in aciem, invadendam civitatem, Deum propitium affuturum, ac civitatem regiæ potestati submissurum esse. *Ascende, & vade prosperè: & tradet eam Dominus in manus Regis.* Id autem non fuit verum; immò Israëlitarum exercitus cæsus, atque Rex ipse sagittâ in pectore percussus, & in eo prælio vitâ exutus est. Vates antea clarè cum iurejurando protestatus edixerat, se respondurum esse, prout ipsi Deus dictaverit. *Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Dominus, hoc loquar.* Itaque fieri fortè potuit, ut ipse verum à Deo lumen crediderit illud, quod erat simplex ejus opinio, ita nimirum, ut responderit sensu suo. Sic locum istum juxta litteram explicant Interpretes multi cum Cajetano, & Abulensi. Nathan Davidi quærenti, an Dei voluntas esset, ut ipse Templum ædificaret, respondit, ædificet omnino: sic placitum esse Deo. *Omne, quod est in corde tuo, vade, fac; quia Dominus tecum.* At

hoc falsum erat. Ita non omnia, quæ loquuntur Propheta, spiritu didicere prophetico; sed interdum sicut ceteri hominum suis dicuntur, immò & abducuntur consiliis, & prudentibus agunt conjecturis: concludit Sanctius, & Magnus Pontifex D. Gregorius, sciendum, inquit, quòd aliquando Propheta Sancti, dum consoluntur, ex magno usu prophetandi, quadam ex suo spiritu proferunt, & se hac ex prophetiæ spiritu dicere suspicantur. Atque hoc probè notandum est pro regula ad intelligendas multas aliorum Prophetarum dictiones, & peculiariter Jonæ.

5. Ex doctrina tradita facile est colligere, unde fiat quòd aliquæ privatarum revelationum, quas legimus in libris, nec ab Ecclesia propositas esse, tanquam Canonicas, novimus, inter se non conveniant, & unde sit, quòd vaticinia quædam illorum, quæ passim ore vulgi circumferuntur, vel in parte, vel in toto, minùs veritate nixa deprehendantur; de illis quippe asseverari potest, quod in occasione simili scripsit Eximius Suarezius: *Neque hujusmodi revelationes fœminarum cogunt nos, ut eas veras esse credamus.* Plane non omnes sunt revelationes: non omnia sunt vaticinia. Verum est, quòd, cum Deus Prophetas destinaret ad dirigendos Reges, ac populos, si fortè hallucinarentur, eos illustraverit, atque præstiterit, ut ex templo retractarent. Ita Michæas, postquam Achabo victoriam proprio dictamine prædixerat, è vestigio Regi tam cladem, quàm mortem oraculo Divino prænunciavit. Ita Nathan, ubi Davidem Regem ad ædificandum Templum animaverat, mox ipsi veram Dei voluntatem insinuavit, qua tanti moliminis opus filio suo relinquere jubebatur. At enim quemadmodum Deus nunc ad nostram directionem nobis assignat Libros Canonicos, Pontifices, Concilia, Doctores, non autem Fœminas, non revelationes privatas, non vaticinia suspecta; sic ipsius Providentiæ non convenit, ad prodigium progredi, ut nobis à deceptione caveatur, cum nobis ad evitandas deceptiones sufficiat nos, decipi nollè,

6. Per ea, quæ hucusque pertractavimus, commode quidem explicantur revelationes, ac vaticinia, non recepta, & per Sanctam Ecclesiam non proposita, satisque faciunt ad scandalum pusillis auferendum, atque silentium Hæreticis imponendum; sed non item declaratur, quomodo Samuel victoriam populo prædicere potuerit, cum atrox clades immineret. Ipso vivente, ac præsentem non potuisset ab aliis fictè spargi, populique rectoribus persuaderi, quòd is ita vaticinatus fuerit. Ipse profectò haud erat impastor, neque dici potest, ipsum deceptum

Vaticinia privata sæpè discrepant inter se.

Suar. in 3. p. t. 2. q. 46 sect. 2.

Samuel prædixit bellum.

Euseb. l. Hist. Eccl. c. 25. Vide Sal. mer. t. 12. aut perperam creduntur;

S. Th. 2. 2. a. 71. 2. art. 5. quia malè distinguuntur.

Vide S. Th. sup.

3. Reg. 22. 15.

2. Reg. 7. 3.

sed non vi-
torium.

ceptum esse: Deus illum voluit esse Judicem, & Rectorem populi: proin ad ejus Providentiam pertinebat non permittere, ut per falsam prædictionem in tanti momenti re totam ipsius fidem, & auctoritatem obscurari contingeret. Inde concludo, Samuelem non fuisse Israëlitis authorem ad capeffenda arma adversus Philisthæos per hoc, quod illis victoriam prædixerit: per quod secundum dubium dissolutum esse patet. Itaque dicendum est, quod bellum istud solum proposuerit tanquam à Deo imperatum: & per hoc in primum dubium incidimus.

Bellum fune-
stum quo-
modo præci-
pi possit à
Deo.

7. Itane fieri potest, ut Deus populo cuidam *positive* bellum præcipiat, ac postmodo cladem permittat? Respondeo, id omnino fieri posse; quandoquidem nec Divinæ Providentiæ, nec Divinæ Bonitati repugnat: ille supremus omnium bonorum nostrorum Dominus est: ad arbitrium suum disponere potest & de fortunis nostris, & de vita nostra, & de honore nostro. Neque mirum est in bello Religionis causâ moto, non aliud à Deo lucrum desiderari, quàm animarum, nec aliud sacrificium, quàm hominum. Proelia infeliciter à Dei populo inita provincias Israëlitarum implevere Philisthæis victoribus, atque regiones Philisthæorum captivis Israëlitis. Ea viâ populus ille infidelis aspiciebat veræ Religionis exercitia, & audiebat crebra de vero Deo colloquia. Quotnam eapropter Idololatriam dereliquerint? quotnam inde sanctiores evaserint? Et ex ipso fideli populo quotnam peccatores imminentis proelii formidine conversi? quotnam ipso stragum suarum magisterio saniora edocti fuerint? Itaque Divina Providentia, & Bonitas imperare poterat bellum, ad speciem infelix quoad exitum, sed revera tale, per quod aliquando Paradisus augendus esset Sanctis Incolis. Hæc ipsa responsio benè declarat, quomodo Deus signis sat manifestis indicare potuerit, se velle sacras expeditiones, cum *Cruciatas*, tum alias Christianorum adversus Infideles, postea verò res ita disponere, ut isti triumpharent, illi vincerentur. In ipsis quoque Fidelium cladibus Fides nostra triumphabat, in regna barbarorum penetrabat, atque tenebras illustrabat. Haud exiguus erat fructus, à Deo reportatus in Christianorum suorum cladibus, quod multos hostium suorum aut suos adoratores, aut certe magis inexcusabiles redderet, si ipsum adorare renuerent. Deus benè novit eos remunerari, qui præceptis ejus obsequuntur, atque directionem sequuntur: & verò illi, qui verâ charitatis, obedientiæ ac Religionis causâ contra Infideles in arenam descenderunt, satis obtinuisse se de-

prehenderunt, quod vitam suam immolaverint, si relicto in acie, seu certaminis loco, cadavere suo, vulneribus, & sanguine oppleto, secundum animam se gloriâ Paradisi circumdatos esse conspexerint. Nimirum in operationibus Divinæ Providentiæ non oportet in prima apparentia sistere. In ea contingit, quod in *similit.* textura telarum usuvenit: quamdiu illæ sunt in textrino, seu machina textoria, mera perturbatio, nil ordinati, rudis filorum confusio cernitur; at si veritas opus, & à recta facie aspicias, adeò pulchrum videbis ordinem, qui velut incan- tet obtutum tuum. Pari ratione intueri, exercitum, jussu Dei cum hostibus suis confligentem, acie vinci, inversus ordo videtur; verum si postmodo tela mirabilis vertatur, si recta facie finis, dispositio, ac textura Dei consideretur, oculus in stuporem, & ecstasin rapitur.

8. His adde, Deum, hujusmodi bellum jubentem, paratissimum esse potuisse ad indulgendam victoriæ gratiam, nisi Israëlita suo defuissent officio, si suas adhibuissent preces, aliâque remedia humana, quæ ad triumphum conducere potuissent; asseri namque potest, Deum voluisse quidem bellum illud, sed non ea ratione. Id, quod in quibusdam bellis sacris, quæ *Cruciatas* expeditiones cum Ecclesia diximus, accidit, & præsertim illa, quam S. Bernardus promoverat ex viribus. Clamabant omnes una voce milites, ita velle Deum; ac verum dicebant; at enim Deus non jusserat eos in bellum illud ruere absque sufficienti numero ducum, & præfectorum absque sufficienti alimonix commeatu, absque sufficienti apparatu bellico. Deus equidem bellum illud volebat; sed non perinde volebat, illos commilitones ad sacrum bellum parari per libidines, per rapinas, per integræ regionis amicæ devastationem, priusquam perveniretur in hosticum. Ex quo rationem intelligetis, opinor, ob quam undecim Tribus Israëlitis, à Deo ad invadendos Beniamitas exstimulatæ, binis proeliis & fusæ fuerint, & profligatæ: Deus quippe volebat aggressionem illam; non autem volebat bellum, ad unius sceleris punitionem decretum, geri à sceleratis: prius isti purgandi suismet culpis erant, quàm ad castigandum crimen aliorum progredierentur. *Quid est*, ait S. S. Greg. l. Pontifex Gregorius, *quod in ultionem scele-* 14. Mor. 6. *ris inflammatur Israël, & tamen prius ipse pro-* 13. *sternitur, nisi quod prius ipsi purgandi sunt, per quos aliorum culpæ feriuntur?* Deus invasionem illam voluit; sed non item voluit, Israëlitas omnem fiduciam suam in sola suorum multitudine, solisque viribus *Lyræ bis.* propriis reponere. *Quia*, inquit Lyræ, *nimis confidebant in sua multitudine, & fortitudine, ideo Dominus permisit eos bis in prælio debel-*

debellari, ut humiliarentur, & ad Deum recurrerent, magis confidentes de Divina virtute, quam de sua. Deus impugnationem illam voluit; sed pariter voluit, uti Cajetanus benènotat, ut etiam humana impenderetur diligentia, & militaris industria. Perquam numerosus erat ille Tribuum exercitus, consistens quadringentis militum millibus: Beniamitarum verò copiae, unà cum auxiliariis, octoginta milia non excedebant; at in locorum angustiis, quemadmodum totus exercitus explicari non poterat, ita victoria à numero speranda non erat. Jam Tribus unitæ, quin per fossas subirent, quin exteriora propugnacula occuparent, aut stationes consuetas disponderent, usque ad mænia Beniamitarum progressæ sunt: isti porro locorum probè gnari, robore validi, ac usu strenui milites, eruptiones suas ordine adornarunt, & victoriam reportarunt. Verùm quando Tribus illæ meliori consilio hostes aggressæ sunt, uti Deus volebat, humiliter nimirum comparatæ precibus, ac jejuniis, dein etiam arte bellica stationes occupaverunt, insidias disposuerunt, fugam finxerunt, ac probatas militaris artis regulas observaverunt, tunc enim verò vicerunt integro cum triumpho.

Cur status
vitæ electus
benè sapè sit
in felix.

9. Hoc idem, Auditores, nobis quoque frequenter accidit. Deus nos ad statum illum vocat, & in illo statu nobis parùm prosperè cedit, suum Deus favorem non addit, quia non vivimus, ut ille cupit. Illa Mulier suo de conjugio dolet, afflictionibus plenissimo: ipsa tamen patris voluntatem secuta est, ac fortassis etiam consilium spiritualis Magistri: quam igitur parte erratum est? Nempe in statu tuo conjugali locum tri-

buis centenis visitationibus, diversissimis amoribus: & isti sunt fontes amaritudinum tuarum. Equidem Deus te conjugatam esse cupit; sed in eo statu te felicitatem non reddit, quia te in eodem statu non illa ratione vivere cupit. Ille Clericus amarè dolet, quòd inspirationibus Divinis obsecutus quidem fuerit, postmodum verò secundum gradum suum promoveri frustra speret, atque simul animæ periculum inveniat. Sic omnino est: sed audi, Vir Ecclesiastice, vestitus tuus magis conveniret eunti ad nuptias, quam pergenti sacratas ad Aras: conversatio tua dissoluta, sermo tuus malignus, vita tua plena scandalis est. Deus quidem te Clericum esse cupit; at in eo statu nullam tibi prosperitatem addit, quia te non ista ratione vivere cupit. Ita de cæteris dicite: Deus te doctum esse vult, sed non superbum: te mercatorem esse vult, sed non usurarium: te opificem esse vult, sed non fraudulentum: te in isto statu vivere vult, sed non ista ratione. Quòd si, ô Charissimi, prosperis à Deo cumulari desideretis, ipsius voluntatem perficite, sed ea ratione, qua vult ipse: alioquin ille ad impertiendam vobis felicitatem non tenetur. Hac via Deus ore Samuelis illud bellum adversus Philisthæos Israëlitis potuit præcipere, & nihilominus benedictionem suam denegare; quia bellum illud non fuit gestum juxta Divinam voluntatem. Verùm hoc non obstante affirmo, quòd Deus populum suum illud movere bellum non jussit, neque Samuel id promoverit, sed quòd Israëlitis fuerint impugnati, non invasores. Venite proxima die Dominica, & idonea percipietis argumenta.

S E R M O CXX.

Et factum est in diebus illis, convenerunt Philisthæi in pugnam.

1. Reg. 4. 1.

A R G U M E N T U M.

Cautela omnibus necessaria est.

Samuel bellum
contra
Philisthæos
non pro-
novit.

1. **E**Lapsa die Dominica dixi, bellum, de quo præmissus Libri Sacri versiculus memorat, nec à Deo Israëlitis imperatum, nec à Samuele consiliis promotum, sed Philisthæos aggressores, Israëlitas autem invasione hostili ab illis laceratos fuisse: quocirca Israëlitis, ad arma conclamantibus non fuit voluntas offendendi, sed mera necessitas sese defendendi. Jam assertionis argumenta percipite. Præprimis verum non est, quod Interpretes in priori Sermonem allegati asserunt, videlicet voces, Et factum est,

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

supplenda esse per eas, quas addunt: verbum à Samuele &c. Quisquis in idiomate Hebraico peregrinus non est, novit, hunc Idiotismum esse, eidem linguæ proprium, & in Sacris Litteris frequentissimum, qui hoc ipsum significat, quod, contigit, & est formula redundans. In Libro Genesis leg. 3: Factum est autem post multos dies, ut offerret Cain de fructibus terræ &c. In Libro Exodi: Factum est autem in noctis medio, percussit Dominus omne primogenitum &c. In Numerorum Volumine: Factum est autem, cum essent filii Israel in solitudine -- obtulerunt eum Moysi.

F f f

Gen. 4. 3.
Exod. 12.
29.
Num. 15.
32.

Math. 9. 10. *Moyſi.* In Evangelio Mathæi : *Factum eſt diſcumbente eo in domo, ecce multi publicani &c.*

Marc. 2. 15. In Evangelio Marci : *Factum eſt, cum accumberet in domo &c.* & alibi ſapiffimè. Ita hîc : *Factum eſt in diebus illis, convenerunt Philiftinim in pugnam.* Secundò, credibile non eſt, quòd, cum Deus exiſtimationem apud populum Samueli, jam ad ejusdem populi regimen à ſe deſtinato, comparare vellet, ſimul etiam voluerit, ut iſte Vates ad infauſtum bellum animaret populum : id, quo ſolo nomen ipſius obſcurari, & contemptibile reddi potuiſſet. Tertiò, ſuperius dicitur : *Et evenit ſermo Samuelis univerſo Iſraeli* : ſive, toti populo evenit, quidquid ei Samuel prædixit : igitur ille aut de bello hoc omnino non locutus eſt, aut infauſtum fore prædixit. Quartò, ipſa Sacri Contextûs verba ſatis clarè demonſtrant, bellum illud à Philiftinæis primò motum fuiſſe ; primò ſiquidem *Convenerunt Philiftinim in pugnam; dein egreſſus eſt Iſrael obviam Philiftinim in prælium.* Profectò non itur obviam illi, qui non jam venit : itaque ſi Iſraelitæ Philiftinæis obviam egreſſi ſint, Philiftinæi jam adveniebant.

2. Verùm quæ belli hujus occaſio fuit?

Fide Abul. hic q. 2.

Aliqui credunt, illud excitatum eſſe immodica Philiftinæorum aviditate, qua nimis tributis, & exactionibus Iſraeliticum populum onerabant : unde hîc denique tanto oneri impar, illud armis, atque tumultu excutere tentaverit. Nempe populi impoſita onera ferunt, ac tributa pendunt ad certam uſque mediocritatem ; quando autem exactiones modum omnem excedunt, arma ſubditi tributarii à deſperatione arripiunt. Iſta reſponſio id pro fundamento ponit, quod falſum eſſe jam oſtendimus, nimirum quòd Iſraelitæ priores aggreſſi fuerunt Philiftinæos. Alii per ſuaſum habent, bellum illud à Philiftinæis motum eſſe, ſed irritatis, quòd Iſraelitæ porro ſtatuta tributa pendere recuſaverint ; at opinio hæc oppidò gratis adducitur, nullòque fundamento nititur. Ad inveſtigandam veram belli hujus occaſionem neceſſarium eſt nôſſe prius, qui fuerint philiftinæi. Iſti prognati erant è ſtirpe Chami, deſcendentes ex ea non per lineam Chanaan, ſed per lineam Meſſaim, & interdum appellantur Chananæi à regione Chanaan, in qua domicilia ſua fixerunt. Eorum regio dicebatur Philiftinæa, diſtincta in quinque provincias confederatas, quibus ſinguli Reges præerant, à Metropoli ſua dicti, Rex Gazæ, Rex Azoti, Rex Aſcalon, Rex Geth, & Rex Accaron, exigui Reges, ſi ſeparatim ſpectentur, unde etiam Reguli dicuntur, ſed permagnæ potentiæ, cum conjungerentur. Religione fuerunt Idololatræ, moribus feroces, ac perpetui Hebræorum hoſtes. Inimicitia fomitum miniſtrabat æmulatio mutua ſtatûs : ipſi par-

tem Terræ promiſſæ poſſidebant : Hebræorum populo Deus conceſſit jus ſubjugandi & illorum gentem, & regionem : contra jus iſtud illi & poſſeſſionem ſuam tuebantur, & vicinum Dei populum armis infeſtabant. Sæpius de inimico populo triumphârunt, atque poſt mortem *Jair Judicis Iſraelitici* illum ita ſibi ſubjecerunt, ut eum octodecim annis in mancipatu tenuerint : exin à valido Jephthe Judicis exercitu repreſſi, poſt ejus obitum novos animos ceperunt, atque de novo quadraginta annis in Iſraël dominati fuerunt. Porro rûſus à fortiffimo Samſone repulſi, poſt hujus mortem uſque ad bellum, de quo agimus, nil ampliùs adverſi moverunt. *Judic. 10. 7.*

3. His pro notitia præmiſſis haud adeò difficulter indagabitur, quam ob cauſam Philiftinæi nunc ad arma proruperint. A Sacro Contextu nulla quidem adducitur, eò quòd nulla fuerit, quæ juſta, & rationabilis haberetur. Novendecim annis in pace quieverant, non amore pacis, ſed impotentiâ, viriùmque defectu ; quandoquidem, Samſone fanum eorum diruente, præcipui belliduces ædium illarum ruinâ oppreſſi, priùſque pluribus in præliis multæ præſtantiorum copiarum perditæ fuerunt, ut proinde tunc non ampliùs bellare potuerint : inde quieti ſeſe dederunt, ut ad nova certamina ſe compararent. Inter hæc Hebræorum populus effœminari, totûſque in deliciis perdi : Dux ejus Heli conſeſcere : Phinees, & Ophni, vices parentis obeuntes multò magis ad gynecæum, quàm ad conflictum idonei, vitiis indulgere ; verùm dum Hebræi debilitabantur, Philiftinæi in ſchola Martis exercebantur, & cum ſe ſatis paratos ad invadendum arbitrantur, ad invaſionem progrediebantur : illis tota ratio bellandi, mea opinione, ſola duntaxat erat ſpes vincendi, quæ vana non fuit. Iſraelitæ, confidentes in diuturna pace, tunc ad improviſum bellum male comparati fuerunt : hinc omnem priorum victoriarum fructum peſumdederunt, penitus deviſti, duobuſque præliis cæſi. *Aggreſſi ſunt.*

4. Communis error eorum eſt, qui præteritis de triumphis confiſi, non cauti ſunt in hoc, ut ad nova certamina ſe comparent, & à novis aſſultibus tueri ſe ſtudeant. Iſta cautela perquam neceſſaria eſt. Chodorlahomor Elamitarum Rex, ſtrenuis adjutus copiis Amraphel Regis Sennaar, Arioch Regis ponti, atque Thadal Regis gentium, invaſerat, & ſtraverat fortem exercitum quinque Regum confederatorum, ac expilata jam tota regione, vinctiſque hujus incolis, triumphis, ac ſpoliis onuſtus rediêrat ; cum Abrahamus certior factus, etiam Lothum *Post victori- am cautela opus eſt.*

Gen. 10 14.

1. Paral. 1. 12.

Joſu. 13 3.

Gen. 14. 1.

Abraham
paucis cum
famulis
cædit vi-
ctores e-
xercitus,

Lothum nepotem suum à Rege victore captivum obduci, confestim trecentos, & octodecim famulorum suorum armis instruit, accelerato itinere tergo victoris exercitus instat, eum assequitur, fortiter aggreditur, fundit, in fugam agit, cruentam stragem edit, suumque nepotem cum omnibus captivis, & cunctis spoliis recuperat. *Irruit super eos nocte, percussitque eos -- reduxitque omnem substantiam, & Lotb fratrem suum &c.* Proh mirabile factum! Victor exercitus, quinque de Regibus triumphans, cæditur à Viro Nobili privato? Vix dimidia paucorum famulorum turma victoriam, quinque exercituum strage partam, è manibus extorquet? An forsàn Elamitæ per victoriam dedocti sunt dimicandi artem? An tunc solum strenui milites esse desièrunt, cum triumphum cecinerunt? Quomodo è manibus arma, fortitudinem è corde dimiserunt, Verùm, quod mirabilius adhuc est, ipse Abraham, cum tam parva manu tantum exercitum ausus invadere, tum dènum formidare incipit, cum vincere definit. Completo nobili triumpho Deus ipsi spectabilis apparet, eum roborat, & ad eliminandum è corde timorem animat. *His itaque transactis factus est sermo Domini ad Abram per visionem dicens: noli timere Abram.* Potius ego credidissem, admonendum fuisse Abrahamum de humilitate, ac modestia. Certè arrogancia, & elatæ mentis incontinentia victores comitari solet, non autem pusillanimitas, atque timiditas. At Abrahamus, ante conflictum generosus, tunc solum timorem concipit, cum triumphos suos considerat. *Noli timere.* Quomodo hæc intelligenda sunt.

& inde timet

Gen. 15. 1.

Apoc. 6. 2.

Victor ad
novam pugnam sem-
per paratus
esse debet,

5. Ex Apocalyptico campo Eques alius victor veniat, ac nobis ista dubia resolvat. *Ecce equus albus, & qui sedebat super illum, habebat arcum, & data est ei corona, & exivit vincens, ut vinceret.* Quòd si hic exeat, ut vincat, quomodo corona ipsi imponitur ante certamen, contra Pauli Apostoli prædictionem: *Nemo coronabitur, nisi qui legitime certaverit?* Aut si jam vicerit, & idcirco coronâ donatus sit, ad quid arcus in manu est: *habebat arcum?* Quomodo dicitur, eum exire vincentem, ac vincere, ut vincat: *Exivit vincens, ut vinceret?* Nobile hoc exemplum est, ac perfectissimum documentum. Qui stabilem super caput sui triumphi coronam cupit, post primam victoriam non obdormiscere debet. Si arma abjiciat, coronam perdet, si victor sit, arma sua retineat: *habebat arcum:* coronam accipiat; sed intentum semper arcum teneat ad eum procul feriendum, qui appropinquare, ac illam rapere tentaverit: *habebat arcum, & data est ei corona:* primam victoriam tueri

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

fatagat per alteram, & post obtentam secundam sibi novam in pugnam prodeundum esse persuadeat: unde semper paratus esse studeat ad custodiendam coronam suam per novam, ac novam victoriam. *Data est ei corona, & exivit vincens, ut vinceret.* Quia Chodorlahomor secus e-
git, ideo ipsi ab Abrahamo è capite de-
tractæ sunt quinque coronæ, è devictis
quinque Regibus reportatæ: multorum
victor à paucis victus est, quia jam triumpho suo coronatus, arcum non amplius ad manum tenuit: *Non habebat arcum.* Equidem vicit; sed nullam amplius pugnam expectavit, nullam amplius victoriam cogitavit: *Non exivit vincens, ut vinceret.* Sopore placido quiescens dormiebat, & ab omni assultu securum sese putabat: quia sibi nil timebat, nullam cautelam adhibebat: improvisò concubia nocte impug-natus à modico Abrahami manipulo, tempus non habuit ad arma corripienda, luce simul caruit ad detegendam hostis imbecillitatem: ipsæ tenebræ strepitûs, ac mortis horrorem auxere. Sic post victorias suas victus est, quia post suas victorias cautior esse nescivit. Et ecce, jam discitis, qualis generosissimi Abrahami timor fuerit: non abjecti animi tenuitas, non vilis timiditas fuit, sed provida cautela. Si Rex victus copias suas collegisset, si bono ordine, & arte militari rursus in aciem processisset, Abrahamo vires ad resistendum tantæ potentiae non fuissent: hinc ex eventu præterito didicit cautè meditari futura, atque Deo placuit ista timida cautela, ut ipsum securum redderet de sua protectione. *Noli timere Abram: ego protector tuus sum.*

6. Ista cautela, Principibus necessaria
ad retundendos hostium suorum conatus,
& conservandas ditiones suas, nobis om-
nibus necessaria est ad nostram contra dæ-
mones tutelam, & animarum nostrarum
conservationem. Et sanè non expedit,
nos blandiri nobis de repulso feliciter as-
sultu, de una tentatione generosè supe-
rata; Diabolus enim etsi victus, non ta-
men omnino prostratus, viribûsve fra-
ctus est, & post acceptam cladem petu-
lantior in nova certamina regreditur. *Tunc*
ductus est Jesus in desertum à spiritu, ut tentaretur à Diabolo. Ecce *Tunc*, id est, postea-
quam Cæli super eum aperti sunt: postea-
quam Spiritus Sanctus in columbæ
specie super caput ejus consedit: postea-
quam dilectus æterni Patris filius decla-
ratus est, *Tunc* Jesum tentare Diabolus
aggressus est: *Ut tentaretur à Diabolo.* Tu
ô Christiane, mentem Exomologesi sacra
expiasti: gratiam illam, qua filius adop-
tivus Dei constitueris, recepisti: de-
scendens in te sub Speciebus Eucharisticis
Verbum Incarnatum suscepisti: num prop-
terea

ne victori-
am corrum-
par, uti Cho-
dolahomor

Cautela fi-
milis neces-
saria est in
bellis spiri-
tualibus con-
tra hostes
animæ.

Math. 4. 2.

Math. 3. 16.

quia victus
Diabolus
ad pugnam
redit.

tera securum te credis? Ah noli credere: *tunc*, cum ista tanta praestiteris, *tunc* orcus te majoribus viribus impugnet: *tunc* obscenam illam imaginationem menti tuae vivacius exhibebit: *tunc* à filiis, à famulis, ab uxore, à marito & gravioris irae, ac indignationis occasionem tibi creari curabit. Ille parum sollicitus est de eo tentando, qui jam sibi gravis culpae conscius est; etenim istum jam suum esse novit; adversus illum, qui gratia sanctificante fruitur, bella sua parat. *Victoria est ei expetita de Sanctis.* Ait D-Hilarius. Propterea Deus, Idem nobis gratiam sanctificantem largitur, arma quoque suppeditat, quibus eam tueamur. Quocirca nobiscum agit, ut olim cum Hebraeis Aegyptii. Sacrae Historiae Interpretes admirabundi, cernentes praelia populi, jam ex Aegypto egressi, quaerunt, unde tam copioso populo necessarius armorum apparatus esse potuerit. Erant in eo sexcenta militum millia: quoniam ex armamentario rei militaris instrumenta pro tanto exercitu deprompta sunt? Hebraei in Aegypto mancipia fuerant, & servi, nec armati esse potuerant: in solitudine ligna de arboribus parare poterant, non item gladios: quis igitur hos illis subministravit? Respondent Serrarius, ac Theodoretus, eorum arma fuisse submerforum hostium spolia; cum enim Pharaonis exercitus in mari suffocatus esset, multa cadavera, armis instructa, vi fluctuum in littus ejecta sunt, & Israelitae salvi liberè ea & armis, & vestibus exuere potuerunt. Ista responsio reprobanda quidem non est, attamen haud sufficit; siquidem verisimile non est, ad litus illud ejecta tot esse cadavera, quot satis fuissent ad afferenda tot arma. Mihi placet, ac vera videtur esse sententia Procopii. Hic asserit, Aegyptios, cum aurum, argentum, vestes, & vasa quaeque pretiosa Hebraeis mutuò concederent, ipsis etiam gladios, pugiones, hastas, arcus, & sagittas commodasse, quibus thesauros illos custodirent: benè videlicet agnoscebant, aurum absque defensione nimium periculis obnoxium fore.

quibus gratia thesaurum custodiamus.

S. Hier. ep. ad Eustoch.

7. Pari fere cautela Deus agit: cum nobis thesaurum habitualis gratiae largitur, unà cum gratis actualibus integrum etiam armamentarium nobis tribuit, unde thesaurum illum tueri valeamus. Benè videt, intra nos affectiones nostras, extra nos daemones vigilare, fures omnes, ad nos exspoliandos ex insidiis attentos. Ea rerum vicissitudine Deus nobis arma quidem suppeditat; si verò minùs cauti simus, exspoliabimur. *Onusta*, sic Eustochium suam hortabatur S. Hieronymus: *Onusta incedis auro? Latro tibi vitandus est, Non querit Diabolus homines infideles: de Ecclesia Christi*

rapere festinat. Probè proin armati simus: insidias nobis tendi sciamus: hoc non obstante si nobis animarum nostrarum thesauri rapti fuerint, enimverò tota culpa penes nos erit. Diodorus refert, quòd antiquis temporibus in Sicilia, si quis arte furandi vivere vellet, coram Judice se stiterit, atque se furari velle professus fuerit. Sis igitur fur, respondebat Judex, sis bonus fur, ac nomen tuum libro huic inscribas. Ille nomen suum propria manu exarabat in libro furum: inde Judex adhortabatur eum, ut honestè furaretur, legèsque patrias exequeretur. Ista leges erant, primò, ne cui violentiam inferret fur: utendum erat industrià, non vi: furtum mittebatur, non rapina. Secundò, quidquid furatus esset, ratam partem Tribunali fideliter pendere debebat. Tertiò, patrato furto dies non dicebatur furi, sed rei domino: hic in jus vocabatur: hic aspere reprehendebatur ob suam in custodiendis facultatibus suis negligentiam: en, ipsi dicebatur, en ista tua supellex erat argentea, en ista gemmae tuae, en ista monetae tuae: tu in acquirendis illis te tantopere defatigasti, postmodum in earundem conservatione somnolentus adeò fuisti: magno bono tuo nunc tibi restituuntur, sed non integre: discite melius imposterum vigilare; nam alioquin altera vice non amplius fortè tibi reddentur. Ista ratione condemnabatur ad amittendam quartam furti partem, ipsi furi relinquendam. Ita quilibet sua custodire docebatur: ita quilibet ex jactura sua cautè vivere discebat.

8. Simili fere Libro Diabolus inscripsit nomen suum: ille publicus bonorum operum vestrorum fur est. *Ille fure est, & latro.* Fur est, sed vim inferre nequit: si quid tibi furetur, à Deo non punitur: ille jam in termino versatur, & officium suum exequitur: tu autem reprehenderis, tu castigaberis, eòquòd animae tuae thesauros incautè custodièris. Ecce, tibi Christus oggeret, & quanto cum opprobrio? tibi dicet: ecce tu innocens aliquando fuisti, & innocentiam per tuam in ea custodienda negligentiam tibi surripi permisisti: honestus fuisti, sed honestatem tuam furto perdidisti: fervidus extitisti, sed furto fervorem tuum amisisti. Ista sunt opes, quas aliquando possedisti, sed jam non sunt tuae. Quid ad ejusmodi increpationes respondebis? Quapropter, Auditores dilectissimi, estote cauti, & nequaquam securos vos esse credite. *Cum dixerint: pax, & securitas, tunc eis repentinus superveniet interitus.* Quidquid vobis videatur ex eo, quòd à multo tempore Diabolus vos non amplius tentet, quòd jam diu vos affectio illa non amplius infestet, nolite fidere. Per-

Diod. Sic. de reb. ant. l. 2. c. 3.

Furtum permittitur in Sicilia sub conditionibus,

ad cautelam.

Jo. 10. 1. Fur est Diabolus;

sed homo expilatus reprehenditur.

1. Thess. 5. 3.

Pergite procùl ab occasionibus recedere : pergite jugiter arma tenere piorum exercitiorum illorum, quibus, quemadmodum semel triumphastis, ita triumphos vestros imposterum custodire debetis. Quodsi post Samsonis victorias populus Hebræorum cautus fuisset ad retinendum armorum exercitium, ad juvenes suos in arte bellica probe perficiendos, ad urbes, & oppida sua ritè munienda, ad limites suos benè custodiendos, Philisthæi, jam olim viribus fracti, vel iterum bellum suscitare non ausi fuissent, vel

victoriam non retulissent. Incautus populus in pace nimium confidit; & hostis expers Religionis, & fidelitatis, at non perinde bellicæ virtutis, ac disciplinæ, opportunam occasionem arripuit, novum bellum movit, atque populum, à quo victus fuerat, vicit. O Boni : si conversi, ac emendati simus, si concupiscentiam nostram domuerimus, si rebelles affectiones nostras subjugaverimus, si Diabolum devicerimus, vigilare tamen non desinamus, nisi jam victores denuo vinci voluerimus.

S E R M O CXXI.

Et egressus est Israël obviam Philistiim in prælium, & castra metatus est juxta lapidem adjutorii. Porro Philistiim venerunt in Aphec. I. Reg. 4. 1. & 2.

A R G U M E N T U M.

Occasiones peccandi cavendæ sunt, & evitandæ.

I. Jam invicem appropinquat geminus exercitus. Israëlita castra sua metantur in campo vicino illi loco, qui *Lapis adjutorii* dicitur, Philisthæis pro copiarum collectione civitatem Aphec eligentibus. Duæ civitates hoc nomine signabantur : una pertinebat ad Tribum Aser, ut è decimo nono Capite Libri Josue colligitur : altera sub Tribu Juda censebatur, ut ex ejusdem Libri Capite decimo quinto desumitur ; at hæc à Philisthæis occupabatur. Hic sermo de secunda est : in hanc Philisthæi concesserunt : Porro Philistiim venerunt in Aphec ; quoniam verò civitas ista tanti exercitus capax non erat, etiam extra muros ejus castra locaverunt. Ita facile in concordiam redigitur Vulgata, dicens, eos ingressos esse : *Venerunt in Aphec*, & Hebræus, qui loquens tam de Philisthæis, quam de Israëlitis, utitur eodem verbo *Chanah*, atque Græcus, adhibens verbum *παρεμβάλλω*, quæ significant *castra ponere*. Verum quomodo dicitur, Hebræos castra metatos esse propè locum, *Lapis adjutorii* dictum, si Lapis ille tunc temporis nondum fuerit ? In Hebraica, & in Græca versione septuaginta Interpretum, ubi Vulgata nostra legit, *Lapidem adjutorii*, legitur *Abeneser*, Illa postmodò nomen suum mutavit ea occasione, qua Samuel post insignem victoriam, ex iisdem hostibus Philisthæis reportatam, ibi monumentum aliquod erexit, uti suo tempore videbimus, & ab eo monumento nomen illi plagæ remansit ; at istud multò posterius accidit. Quodsi ergo tunc temporis neque mo-

numentum illud, neque nomen extiterit, quomodo locus ille monumenti ejusdem nomine describitur ? Respondeo, Nomina sæpè adhibentur à Scriptoribus ut tunc nota, cum res scribuntur.

morem esse & Sacris Historiis, & prophanis etiam Scriptoribus consuetum, ut usitata nomina adhibeant, atque tunc potius nota, quando res, aut gesta scribunt, quàm illa, quæ constabant eotempore, quo res, aut factum aliquod contingit, quæ verò postea non amplius usitabantur, nec ritè intelligebantur. In Libro Genesis cap. septimo, *De animantibus quoque mundis, & immundis - - duo, & duo ingressa sunt ad Noe in arcam* : & ea tempestate nullum discrimen erat inter animalia munda, & immunda. Ibidem capite octavo dicitur : *Requievitque arca - - super montes Armenia* : atqui tunc non erat regio, dicta Armenia. Ibi Capite duodecimo de Abrahamo sermo est : *Tetendit ibi tabernaculum suum, ab oriente habens Bethel* : & tunc nondum erat hoc nomen Bethel. Ibi Capite vigesimo primo de Agar agitur : *Errabat in solitudine Bersabea*, & nulla tunc appellabatur Bersabea. In Ezechielis Capite trigesimo legitur : *Faciám judicia in Alexandria* : & illo tempore civitas illa non vocabatur Alexandria, sed, ut ex Hebraico constat, *No*. Ita Virgilius, libro primo de Ænea canit :

Italiam fato profugus, Lavinæque venit

Virg. Æn. l. 1.

Littora : & tamen iis temporibus non erat Lavinium civitas. Idem libro sexto ait : *Portusque require Velinos* : atqui Velia primum post sexcentos annos ab Æneæ adventu in Italiam exstructa est. Istas & alias plurimas ejusmodi sententias ita Scriptores intelligunt. In Arcam ingressa sunt animalia,

Josue. 19.
30.

Ibi 15. 53.

Nomina
sæpè adhi-
bentur à
Scriptoribus
ut tunc nota,
cum res
scribuntur.

Gen. 7. 8.

Ibi 8. 4.

Ibi 12. 8.

Ibi 21. 14.

Ezech. 30

Virg. Æn. l. 1.

Id. l. 6.

malia, & quæ tunc, cum scribit Author, immunda dicimus, & quæ munda appellamus. Arca substitit supra montes, qui modò jam dicuntur montes Armeniæ: sic etiam de cæteris pergite. Eadem ratione: *Castra metatus est juxta Lapidem adjutorii*: sic intelligite: Hebræi castra sua locaverunt propè locum, qui eo tempore, quo D. Hieronymus Vulgatam scribebat, *Lapis adjutorii* dicebatur.

2. Ita disposito utroque exercitu Philisthæus prior progressus est, & Israëlæ pariter è tabernaculis suis exierunt, ut hosti occurrerent. *Et egressus est Israël obviam Philisthæum in prælium.* In Contextu prius fit mentio de egressu, quàm de castris; at inverfo ordine prius intelligendum est de castrorum metatione, ac tum demum de egressione, per figuram, in Hebraica lingua valde elegantem, & in Sacris Libris multum usitatam, dictam Anticipationem. Sunt, qui hîc Israëlitas imprudentiæ coarguunt, eòquòd, cum eorum copiæ non nisi ex gente collectitia consistèrent, & inexperta, nec hostile ferrum intueri assueta, potiùs intra vallum suum permanere, Philisthæorumque irruptionem expectare debuissent. intra propugnaculum aliquod facile est animos conservare: generosè pugnatur, quamdiu hostis contra firmi operis vallum agit, & interea vulnera colligit: dum aggressor cum profunda fossa, cumque robustis palis, arctè junctis dimicat, obsessus non habet, quod agat, nisi ut locum suum defendat, ac propugnacula sua propugnet: ipse non conspectus videt, quem feriat, & munimento tectus impugnat eum, qui minimè tectus quibusvis ictibus patet. E contrario dum in patulo, æquali Marte, viritim, & cominùs dimicandum est, etiam fortibus viris haud parum commovetur animus. Israëlitarum castra probè munita erant: & verò Philisthæi, tametsi victores, hac vice illa invadere non ausi sunt: si illi egressi non fuissent, hostis defatigatus, & ipsi conservati fuissent. Verùm enim verò prudentia militantium non ab exitu æstimanda est. Quando castrorum munimenta beneficio montium, aut fluminum, aut paludum inexpugnabilia fiunt, facile est ea tueri contra hostem, cui forsan ad illa invadenda nec animus est, nec temeritas; at ubi per locorum opportunitatem non omnino secura sunt, nunquam periculo vacat, in iis hostiles assultus opperiri; nam denique pali dissipantur, solum complanatur, fossæ vel fasaibus, vel si opus sit, etiam cadaveribus explentur; si autem aggressor tandem intra munimenta penetret, impugnat, & animus concidit, & virtus labascit, & consilium deficit: insuper ipsis deest locus, & spa-

tium ad ordine disponendas in aciem cohortes: deest opportunitas recedendi, seque ex fuga colligendi: si ubi nec audent hosti frontem opponere, nec sciunt, quò tutè possint fugere, ad victoris pedes cruentæ victimæ prosternuntur.

3. Ista quæstio potiùs à Belliduce quodam, quàm ab Interprete sacro, decidenda est: at enim, quin Interpretis sacri limites transgrediar, invenio, multos peritissimos Duces, quos Divinis è Litteris novimus, in apertum campum egressos esse ad confligendum. Moyses, in rem bellicam attentissimus, cum percipisset, Amalecitas appropinquare, noluit eos in stationibus suis expectare, sed illico Josue cum electis militum manipulis misit obviam illis. *Elige viros, & egressus pugna contra Amalec.* Idem Josue tot annis belli, confligens tot cum Regibus, tot cum nationibus, in aperto semper campo pugnare voluit. Barac, etsi munimentis probè cinctus in monte Thabor, etsi denis tantummodo cohortibus stipatus, aggressus tamen est ingentem Sisaræ exercitum, cum hic amnem Cison trajicere pararet, nec eum intra vallum suum præstolari voluit. Joab, Judas, David, ac Machabæi potiùs recedere, ac fugere videri, quàm intra munimenta propria hostes expectare maluerunt. Illæ pugnae, quæ Sacris in Libris intra propugnacula tentatæ describuntur, plerumque propugnantibus infaustæ fuerunt. Madianitæ suismet in castris impugnati fuerunt ab irruente Gedeone, sed tanto cum terrore, fuga, & strage sua, ut totus illorum exercitus internecione deletus fuerit. Adonibezecum in munimento insidiosè parato adortus est Judas, ac brevi tempore adeò confecit, ut is in denis cadaverum millibus cladem suam intuitus fuerit. Adonisedecum unà cum Regibus confœderatis in obsidione civitatis Gabaon intra castrorum vallum aggressus est Josue, totumque illius exercitum gladio confecit. Ita cæsi fuerunt à Jonatha Philisthæi, ita fratres Ochoziæ ab Arabibus: & in hoc ipso, de quo tractamus, bello, si Israëlita extra castra infelicitè pugnantes quatuor occisorum millia numeraverunt, postea, cum in castris suis irruptionem Philisthæorum sustinuerunt, omnino, quod suo tempore audietis, triginta millia militum amiserunt. Haud igitur dicendum est, actum esse contra bonas artis militaris leges, cum hosti obviam egressi sunt Hebræi; neque tamen inutilia fuerunt eorum munimenta, cum in illis exercitum denuo colligere potuerint post cladem, & fugam suam.

4. Dico autem, Israëlitis nec hostem in castris suis expectandum, nec extra ea hosti occurrendum, sed occasionem pugnae

An expectat hostem expectare intra munimenta,

an in aperto campo dimicare,

Exod. 17. 9.

Jos. per tot.

Judic. 7. 19.

Judic. 1.

Jos. 10.

Hostis fortior evitandus est,

pugnæ evitandam fuisse : limites suos benè præsiis firmare debuissent, ac permittere, ut hostis in obsidione quapiam defatigaretur, & nonnihil frangeretur; etenim per obsidiones unus, vel alter locus munitus amittitur toto unius expeditionis tempore : per prælia verò integra regio, vel ipsum regnum perdi potest una die. Agere debuissent id, quod postmodo Fabius Maximus egit cum Carthaginensibus, qui *cunctando restituit rem*. Si Philisthæorum exercitus fuerit superior & viribus, & numero, cavere debuissent, quod experientiâ docti postea cavebant irruente Holoferne, ut nimirum planities relinquerent, séque ad defendendos vicinorum montium angustias retraherent. Acie cæsi sunt, quia nimis audaces fuerunt: in prælio succubuerunt, quia prælium evitare noluerunt. Proh bellam doctrinam pro spiritualibus animæ bellis; Hosti non obviandum, sed invasiones declinandæ sunt: in occasiones peccati irruere, tentationes laceßere, cominus cum hoste congredi velle, nobis nimium periculosum est. Tota fortitudo nostra nimium debilis est, quæ hujusmodi certaminibus exponitur. Multis mirabile videtur id, quod S. Ambrosius recenset de Virgine quadam educata, & instituta Philosophicis disciplinis Pythagoræ. Tyrannus aliquis instabat illi, ut manifestaret secretum quodpiam, quod generosa puella penitus in corde suo sepultum esse volebat. Ille minitabatur, ista tacebat: ille tormenta parabat, ista tolerantiam monstrabat: Demum ipsa sibi linguam dentibus præscidit, ac Barbaro in faciem expuit, ut finis interrogationibus fieret, cum jam non amplius esset, unde responsiones extorquerentur, utque Tyrannus desperaret de ipsius locutione, cum jam illa voluntariè muta sibi necessitatem tacendi imposuisset. Obstupuit ille tam generosa fortitudine; sed quid ultra? Post aliquod tempus ista heroïs, ignominiosam in prostitutionem lapsa, totam perdidit animosi silentii gloriam: animus in cruciatibus fortis, erga blanditias fuit debilis: heroicæ taciturnitati non respondit pudicitia fragilis: multorum tormentorum victrix, vincte permisit ab uno amasio. Jam Tyranno non erat, quod ex ipsa quæreret; erat autem, quod detestaretur: non amplius detegere poterat aliquod secretum; sed intueri poterat ingens probrum. Verbo, misera plus ignominie contraxit ex perdita castimonia, quàm laudis ex amissa lingua.

5. Inde nobis omnibus grave documentum præbatur, quòd omnis animus nimium sit debilis, si blanda cum voluptate nimis serium certamen inire tenta-

verit. Non, ô Charissimi, non possumus in nobismet ipsis confidere. Quamvis ipsæ res exterius objectæ non satis validæ videantur ad superandam nostram constantiam, àprehendenda tamen occasione nos abstertere debet ipsa nostri cordis interna constitutio. Frigidus est chalybs: frigidus est silex; attamen frigidus chalybs è frigido silice scintillas calidas elicit. ^{Ignis è frigido silice, & chalybe.} Aqua contraria est igni; attamen pulcherrimis experimentis ostenditur, ignem etiam ab aqua accendi. Ex oleo, & sale camphoræ, ac viva calce post diuturnas macerationes in adusto vino, seu aquâ vitæ, postque longam digestionem in locis humidis, & calidis, ubi humor ^{Ignis ex aqua.} evaporet, quædam remanent fæces, quæ denique in pulverem reducuntur. Iste pulvis, etsi nullâ scintillâ tangatur, si vel unâ duntaxat aquæ guttâ conspergatur, & ignem concipit, & ardet. Rursus accipe partes æquales vivi sulphuris, ac bituminis cum camphoræ duplici pondere, commiscens omnia in viva calce: dein benè contrita, minutissimùmque in pulverem redacta, include panno lineo, atque hoc vase testaceo, non cocto, sed ritè cooperto, & signato. Vasculum ita clausum expone Soli, ut siccetur, ac inde in furno coquatur. Subinde vasculum frangas, & invenies pulverem illum coagulatum in lapidem, qui vel modicâ salivâ humectatus ardebit, & si sulphur admoveas, accendetur. Nec aqua, nec saliva videtur idonea ad inflammandum pulverem, aut lapidem; sed lapis, atque pulvis, tanto igne gravidus, dum vel solum tangitur aqua simplici, solâ salivâ, internos igniculos suos in agitationem commovet, igniculi conjunguntur, & calorem concipiunt. ^{Affectio ad incontinentiam ardet facile,} Partes illius pulveris, & lapidis tam igneæ per quamvis modicam immutationem accenduntur. Jam, Auditores, quænam affectio magis ad ardendum comparata est illâ, quæ ducit ad lasciviam? Plena sunt infaustis igniculis ossa vestra, & in alio sensu dicere potestis illud Prophetæ: *Misit ignem in ossibus meis.* ^{Thren. 1. 13.} Vobis equidem affectus vestri videntur esse ceu frigidi lapides; at isti lapides igniculis pleni sunt, & inter medios affectus istos cor vestrum dici potest *in medio lapidum ignitorum.* Vos equidem arbitramini, sinistras affectiones vestras per contritionem, dum animum in Confessione serio cum dolore expiatis, in pulverem redactas esse; sed in isto pulvere remanent igniculi magni cujusdam incendii, ^{quasi de incendio cinis.} Et animâ, sic constitutâ, audes, ô Christiane, joculari, familiariter confabulari, conversari cum illo, vel illa, & magis audes, quia non adeò blanda ejus illicia arbitraris; atque ejusmodi familiaritas in tanta vicini-

Sic in bellis animæ.

S. Ambr. de Virg. l. 1. Virgo Philosophica Pythagoræ. Tyrannus aliquis instabat illi, ut manifestaret secretum quodpiam, quod generosa puella penitus in corde suo sepultum esse volebat. Ille minitabatur, ista tacebat: ille tormenta parabat, ista tolerantiam monstrabat: Demum ipsa sibi linguam dentibus præscidit, ac Barbaro in faciem expuit, ut finis interrogationibus fieret, cum jam non amplius esset, unde responsiones extorquerentur, utque Tyrannus desperaret de ipsius locutione, cum jam illa voluntariè muta sibi necessitatem tacendi imposuisset. Obstupuit ille tam generosa fortitudine; sed quid ultra? Post aliquod tempus ista heroïs, ignominiosam in prostitutionem lapsa, totam perdidit animosi silentii gloriam: animus in cruciatibus fortis, erga blanditias fuit debilis: heroicæ taciturnitati non respondit pudicitia fragilis: multorum tormentorum victrix, vincte permisit ab uno amasio. Jam Tyranno non erat, quod ex ipsa quæreret; erat autem, quod detestaretur: non amplius detegere poterat aliquod secretum; sed intueri poterat ingens probrum. Verbo, misera plus ignominie contraxit ex perdita castimonia, quàm laudis ex amissa lingua.

sed succumbit impudicitie.

Ita debilis est animus erga voluptates.

Cassius de miner. l. 3.

7.

Ignis ex aqua.

Fron. m. 5. exp. 78.

Affectio ad incontinentiam ardet facile,

Thren. 1. 13.

Ezech. 28. 14.

Ille. 33. 12.

vicinitate aquæ est, quæ excitat ignem.

Infelix hujus incendii prognosticon à Spiritu Sancto percipite : *Concipietis ardorem*, *Isa. 33. 11.* inquit, *Ardebit usque ac inferni novissima.* *Deut. 32.*

22. 6. An quid ampliùs desideratis? Dabo, in occasione; jam non ampliùs in vobis esse periculosas hæc dispositiones : dabo, tam ætate, quam experienciâ securos vos reddi, quòd in vobis ardores illi jam restincti sint, nihil tamen minùs vobis fidere non potestis, quòd, si vos in occasiones inferatis, non rursus accendendi sint. Cum Judæi captivi, ac servi abducerentur in Persidem, quidam Sacerdotes acceptum ignem, qui sacro in Altari ardere solitus erat, occultè absconderunt in puteo sicco, & aquis vacuo. Inde post plura annorum lustra revertentes eorundem nepotes, puteum illum quæsièrunt, & in eo

prout ignis
Hebræorum
in puteo est
aqua,

2. Mach. 1.
20.

& in Ara
ignis.

non invenerunt ignem, sed aquam crassam. Hanc aquam, è puteo haustam, supra Altare posuerunt, & à primo solis radio, in eam vibrato, mox flammæ concipere ac inde cum omnium stupore magnum ignem exardescere conspexerunt. *Accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur.* Advertite mentes vestras : ignis ille, repositus in loco, & statione aquarum, factus est aqua : *Non invenerunt ignem, sed aquam crassam, & illa ipsa aqua, rursus illuc reposita, ubi fuerat ignis, iterum ignis facta est : accensus est ignis ; & quidem ignis magnus, & ignis mirabilis : ita ut omnes mirarentur.* Jam post illam exercitationem asceticam, & spiritualem, qua animam tuam sanctè exornasti ; post illam persecutionem, in quam cogitationes tuas intendisti ; post illum morbum, quo vires tuas debilitasti, non ampliùs ardet antiqua affectio tua, non ampliùs effervescebat illa concupiscentia tua ; anima tua solvitur in aquam pietatis, contritionis, pœnitentiæ. Quodsi verò revertaris in illas ædes, ad illam familiaritatem, ad illam conversationem, in quibus anima tua fuerat ignis incontinentiæ, perfacile rursus aqua vertetur in ignem, amores antiqui rursus accendentur, atque mundo mirabile spectaculum novæ flammæ præbebunt. *Accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur.* Eapropter Apostolus Paulus non hortatur, ut non modò non tradamus animam, sed ut neque locum Diabolo concedamus. *Nolite locum dare*

Eph. 4. 17.

Diabolo. Post conversionem tuam iste non tam ad repetendum peccatum stimulat, quàm ad reditum in locum peccati tui : sufficit ipsi, si revertaris ad illud cubiculum, ad illas ædes, ad illum librum, ad illam picturam, ad familiaritatem illam ; siquidem experienciâ doctus, jam bene prævidet, quòd regressus in illum locum, in quo ignis fuisti, in ignem reversurus, quòd fortiùs incontinentiâ ex-

arsurus sis, quàm priùs unquam. *Accensus est ignis magnus. Nolite locum dare Diabolo.*

7. Sed adhuc deterius quid formidandum est. Si deliberata voluntate in occasionem peccandi te de novo inferas, non solum vincèris, atque peccabis, sed etiam inexcusabilis eris in jactura tua, & in peccato tuo. In Sacro Libro Genesis Capite sexto Deus describitur iratus contra hominem : in ejusdem Libri Capite octavo Deus describitur ad pietatem motus erga hominem. Istud equidem captu facile est : nostra scelera Deum facile possunt ad iracundiam commovere : ipsius Misericordia facile potest eum ad pietatem inclinare ; sed illud explicatu difficillimum est, cur eadem ibi ratio movens ad pietatem, & ad iram assignare videatur. *Videns, ita Capite sexto dicitur : Vi-*

Occasionem
peccandi
non evitans,
labitur, &
inexcusabilis
fit

Gen. 6. 5.

dens autem Deus, quòd multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, pœnituit eum, quòd hominem fecisset in terra, & tactus dolore cordis intrinsecus, delebo, inquit, hominem, quem creavi, à facie terræ. Hic pro causa punitionis adducitur malitia quædam, ad peccatum prona : quòd multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta ad malum omni tempore ; verum postea Capite octavo declaratur, imposterum terram non ampliùs obruendam esse pœna tam generali, & eadem ratio assignatur, nimirum malitia hominum, & cogitatio semper ad malum inclinata. Nequaquam ultra maledi-

Gen. 8. 21.

cam terræ propter homines ; sensus enim, & cogitatio cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Quid ita ? num eadem causa Divinam manum fulminibus armat, & exar-

Deus ob
fragilitatem
vileretur ;

mat ? Nequaquam, Auditores : in duobus hisce Libri sacri locis benè duo verba distinguite, sensus diversos intelligetis. Jam uno dicitur : *cogitatio hominis prona ad malum.* Vox ista, prona, inclinationem, quæ nobis est ad malum, significat : concupiscentiæ fomitem, infelices originalis culpæ reliquias innuit. Iste fomes, hæc inclinatio locum præbet excusationi in lapsibus accidentibus : propter eam ex commiseratione Deus flagella sua temperat. *Nequaquam ultra maledicam terræ propter homines ; sensus enim, & cogitatio hominis prona sunt ad malum ab adolescentia sua.* In altero loco dicitur : *Et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum.* Vocabulum, *intenta*, non significat inclinationem, non imbecillitatem, non fragilitatem, sed malitiam : innuit intentionem quærendi malum, robustiorem reddendi fomitem, dum is exponitur illiciis, & occasionibus, idque omni tempore : non illo duntaxat, quo quis tentationi cedens in peccatum consentit, sed etiam illo, quo se pium esse velle sibi persuadet : omni tempore. Qui tanto sese periculo immittit, com-

Vide Velasq
Philip. 2.
Adnot.
13. n. 11.

ob malitiam
in occasione
bus irascitur

commiserationem non meretur. *Videns Deus, quod multa malitia hominum esset in terra, & cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore - delebo, inquit, hominem.*

Eccl. 12. 13. 8. Quis miserebitur Incantatori, à serpente percusso? quærit Ecclesiastes. Nempe monstrum illud non tangere debuisset, si vulnerari, ac veneno perimi noluisset. Sinite me hîc vobis exhibere duo cadavera, unum Regis, alterum Philosophi, duabus à viperis enectorum. Primus erat Ingor, Ruthenorum Rex, alter erat Heraclides, Platonis discipulus. Ille quodam tempore venatum exierat, cum properè vestigiis cujusdam feræ inhærens, pedem in equi mortui caput impegit. Irritata eo impulsu vipera, intra calvariam illam abscondita, foras profiliit, Regis pedem dentibus admordit, atque veneno infecit. Ita miser Ingor vivere desiit. Vos ipsi condolete. Miserandum profectò sinistrae fortunæ fatum! Ubi triumphantem de ursis, & apris, in vilissimi hostis insidias incidere, mortem è calvaria ad invadendum vivum prodire: à tam exili dente cursum venationis pariter, atque vitæ sisti: perire, ubi humana providentia non posset periculum prævidere, magnum sanè infortunium est, commiseratione dignissimum. Non item Heraclides, non perinde commiseratione dignus est. Hic assiduò secum esse volebat serpentem domesticum, atque cicurem, sed tamen venenatum. Iste semper herum in itineribus comitabatur: iste semper eadem in mensa pascebatur: iste semper eadem cum hero quiete fruebatur. Hunc ille fuismet labris cibabat, blandè manu sua palpabat, in eodem lectulo suo tolerabat. Tandem He-

raclides nocte quadam somnolentus intrato se vertit, supra serpentem incubuit, & incautus eum compressit. Ingratus ille, semper quidem comes individuus, at & semper serpens, semper domesticus, at & semper sensibilis, eo pondere offensus, morfu injuriam ultus est. Ita Heraclides extinctus est: & meritò quidem, dicetis, ac id jam ipsi prædixeritis: Qui viperam in sinu fovet, infici veneno exspectet.

9. Idem ego vobis quoque dixero. Si Diabolus vos ex insidiis decipiat, si vos in periculis prævisu difficilibus prosterнат, commiserationi locus esse poterit; at enim quis condolare vobis poterit, si vos ipsi serpentem in cubili suo quærat in occasionibus? si vos ipsi viperam nutriatis, ac blandè habeatis? Agite potius, Divi Hieronymi documentum apprehendite: *Securius est perire non posse, quam S. Hier. ep. juxta periculum non periisse: procul periculis* 47. recedite: ad luctandum cum occasionibus non abite. Sit, in aliis bellis expedire, ut extra castra, vel munimenta hosti occurratur: in bellis animæ adversus carnem, nos benè clausos, probè custoditos teneamus; alioquì denique victos nos dolebimus, quemadmodum populus Hebræorum tunc victus est, cum Egressus est Israël obviam Philistiim, & nec erit, qui nostrî commiserescat. Bellum, quod præter voluntatem incidat, nobis excipere fortasse necessarium sit; ipsum verò aliquem sibi voluntarium creare, id summæ stultitiæ est; siquidem ignosci ei forsitan possit, qui in illo priore victus sit; at qui in posteriori hoc superatus discedat, præterquam quod rem admodum ridiculam facit, non meretur, quod sibi ignoscatur. Ita S. Basiliius concludit.

S E R M O CXXII.

Et instruxerunt aciem contra Israël. Inito autem certamine terga vertit Israël Philisthæis, & cæsa sunt in illo certamine passim per agros quasi quatuor millia virorum. 1. Reg. 4. v. 2.

A R G U M E N T U M.

Occasiones peccandi fugiendæ sunt.

1. PHILISTHÆI ab exploratoribus, ac præviis excubiis edocti, quod Israëlita castris excesserint, extemplo copias suas in ordines disposuerunt: *Et instruxerunt aciem contra Israël.* At enim vix inter adversas cohortes manus confertæ sunt, cum Israëlita mox fugerunt: *Inito autem certamine terga vertit Israël Philisthæis.* Ubi Vulgata legit, *Inito*, in Hebraico est ver-

bum *Natafc.* quod inter alia significat etiam dilatare, seu extendere: quare Vatablus vertit: *extento prælio*, ac Paraphrastes Chaldaus: *expansi sunt factores prælii.* Cæterum Philisthæi dexteritate militari sese non disposuerunt in cuneos, & agmina clausa, sed frontem exercitus extenderunt, ac ordines dilataverunt: unde duplex illi beneficium hauserunt, utrumque in arte

G g g bel-

Israëlita fugiunt non arte sed necessitate:

Jos. 8.

Judic. 20.

Abul. bñ.

bellica æstimatissimum, unum quidem invadendi hostem à latere, alterum verò decipiendi oculum, ut major esse videatur numerus militum, dum ampliorem occupant campum. Certum est, Israelitas in primo congressu per dimidiatum gyrum recessisse, ac fugisse: *Terga vertit Israël Philisthæis*. Ista fuga non arrepta per artem, à Belliducibus quandoque adhiberi solitam eum in finem, ut hostis vel ordines deserat in insequendo, vel loci commoditatem amittat, vel paratas in insidias deducatur, vel ab opportuno munimento procùl abstrahatur. Ita Josue fictâ fugâ foras è civitate Hai totum incautum præsidium traxit, atque triginta suorum millibus, noctu propè muros illos absconditis, opportunitatem præstitit invadendi, & capiendi civitatem defensoribus vacuam. Ita fortissimus Judas fictâ fugâ procùl ex urbe Gabaa pellexit exercitum Beniamitarum, atque adeò viam stravit sociis in latera hostis irruendi, eum medium nanciscendi, ac internecone cadendi. Militares inter regulas haud probatur consilium semper à fronte tenendi hostem. Lucius Dentatus, Romanorum Dux magnam inde gloriam retulit, quòd centum, & viginti præliis interfuerit, atque semper firmo pede perstiterit, sæpius vulneratus in pectore, sed nunquam in tergore. Isthæc autem mihi quidem videtur potius laus esse fortunæ ejus, quàm fortitudinis. Fugam aliquando capeffere suadet commodum stratagematis, aliquando necessitas, & si fiat ordine, non tam fuga dicitur, quàm receptus. At hîc in nostro casu Israelitarum fuga timiditati fuit adscribenda, & vecordia.

2. Quidam opinatur, fugam istam fuisse prodigiosam, idque evincere laborant ex eo, quia primò contra naturæ dictamen esse videtur, quòd illi, quibus fuerat animus ad egrediendum extra munita castra sua, & ad occurendum Philisthæis, postmodò vix conspecto hostilium ensium fulgore, vilem in fugam effusi fuerint: secundò, hi ipsi, quemadmodum proxima die Dominica percipietis, eventum istum Deo penitus attribuerunt. *Quare percussit nos Dominus?* Nil novi Divinis in Litteris est, à Deo panicum terrorem exercitibus infundi. In Libro Josue Capite decimo quinque Reges, videlicet Rex in Jerusalem, in Hebron, in Jerimoth, in Lochis, & in Eglon, priusquam à Josue caderentur in primo assultu à Deo conterriti sunt: *Et conturbavit eos Dominus à facie Israël*. In Libro Judicum Capite septimo eadem fere ratione territus est ingens Madianitarum exercitus. In quarto Regum Capite septimo simili terrore turbata sunt fortissima Syrorum ag-

mina. Deus ipse spondit in Libro Exodi, se, quamdiu populus ipsi fidelis permansurus esset, præmissuru esse terrorem ante copias Israelitarum. *Terrorem Exodi. 23. meum mittam in præcursum tuum -- cunctorum. 27. que inimicorum tuorum coram te terga vertam.* Contrà eidem populo minitatus est, quòd, si is refractarius, ac perduellis futurus esset, in fugam vertendus esset, quin fugantem quempiam nôset. *Ponam faciem meam contra vos -- fugietis nemine persequente.* Verùm hîc non opus erat ejusmodi prodigio; nec enim adeò mirum erat, gentem collectitiam, & inexpertam, viso hostium vultu formidasse, ac fugisse: & revera populus fugit instar gentis collectitiæ, & inexpertæ, sine ordine, sine conjunctione. Dilapsi quaquaversum sunt, ita ut eorum in campo dispersorum quatuor fere millia trucidata fuerint. *Et cæsa sunt in illo certamine passim per agros quasi quatuor millia virorum.* Clades illorum, etsi Deus eam permiserit, ac voluerit, mediis tamen omnino naturalibus evenit. Equidem verum est, quòd populus perquam animosum sese demonstraverit, dum è vallis suis egressus est; at ista generositas tantum apparuit, reapse non fuit: metus illum, ut ut dissimulantem, comitatus est. Ita Gedeon aliquando triginta duo numerabat millia militum, quibus deliberatum esse videbatur illum sequi cunctis in periculis; cum is buccinæ sonitu denunciari juberet, ut omnes pavidì, ac meticulosi recederent, illico viginti duo millia virorum ab exercitu dilapsa sunt, & luculenter ostenderunt, non omnes, adversus hostem egredientes, esse generosos. Ita quidam è vobis, Auditores, domi suæ audiunt generosi, tractandis armis nati: pari modo vestris in ædibus aliqui stipendia merentur, qui non nisi Martem spirare videntur; & forsan in primo occursum factionis adversæ omnis & istorum, & illorum generositas desinet: *Gens*, uti benè Poëta cecinit,

Gens linguis audax, & citra prælia fortis, aut, veluti Tertullianus effatus est: In Tertuli pace Leones, in prælio Cervi: similes Civibus Ephrem, de quibus Psaltes pronuncia- vit: Filii Ephrem intendentes, & mittentes arcum, conversi sunt in die belli: gens arrogans, & jactabunda, semper minax, semper armis instructa, semper intensum arcum gestans, & aëra feriens, dum non habet, quem feriat: Intendentes, & mittentes arcum; postea verò in occasione velitationis, ubi certamen ineundum est, gens vecors, ac timida, gens inutilis, citò terga vertens, si quis opponat frontem: Conversi sunt in die belli. Tales hac vice fuerunt Israelitæ. Isti pugnam declinare, loca commoda montium suorum providè tueri, ac probè munire, tantummodo turma-

Jos. 10. 10.
Judic. 7. 21.
4. Reg. 7. 6.

Levit. 26.
27.
& vincuntur
ob imperiti-
am, actimi-
ditatem.

Judic. 7. 3.

ps. 77. 9.

turmatim prodire, ac paulatim sine seria aggressione, sine periculo sese ad hostem videndum assuefacere debuissent. Ita tyrones ad bellum erudiuntur. At Israëlitaë temerarii, ac nimis audaculi citra necessitatem Philisthæis occurrere voluerunt: *Egressus est Israël obviam Philisthiim in prælium: & ecce, repulsi, turbati, strati, cæsi sunt: Terga vertit Israël Philisthæis, & cæsa sunt in illo certamine passim per agros quasi quatuor milia virorum.*

In occasione
peccandi
vincit, qui
fugit.

3. Hinc exemplum nobile præbetur omnibus, qui in bello spirituali adversus carnem absque necessitate cum peccandi occasione luctari audent. Plerumque qui audentius ejusmodi luctis se exponit, in luctis facilius vincitur: contra qui magis easdem fugit, fortius dimicat, atque vincit, ubi necessitas ad arma arripienda stringit. In hisce præliis fuga dimicare docet. Haud sine admiratione Sacris in Paginis observare est, quot generosi Heroës ab hostibus suis refugerint, atque pugnas evitaverint. In Libro Genesis Capite vigesimo septimo Jacobum invenietis fugere ab Esau fratre suo: in Exodi Capite secundo Moysen videbitis fugere à Pharaone: in Libro tertio Regum Eliam fugere deprehendentis à Jezabele: in Jeremia fugere cerne-
tis Uriam Prophetam à Joachimo: in secundo Regum legetis fugere Davidem Regem ab Absalone, & in primo Regum spectabitis eundem Davidem fugere duodecies à Rege Saule. D. Petrus fugit è carcere: S. Paulus fugit in sporta demissus è muro: Christus ipse fugit ab Herode, suosque ad fugam adhortatus est: *Cum persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam. Qui in Judæa sunt, fugiant ad montes.* Et adeò hæc ipsorum fuga vitio probròve versa non est, ut potius argumentum laudis fuerit. Certè David sapius inde gloriatus est, & à fuga quosdam Psalmos suos inscripsit. *Psalmus David, cum fugeret à facie Absalom. Psalmus David, cum fugeret à facie Saul.* De fuga Pauli Apostoli notaverunt Arator Poëta, Venerabilis Beda, & alii, quòd sporta, in qua ille demissus evasit, confecta fuerit è palmis, victoriarum, ac triumphorum symbolis. Ita est: in bellis spiritualibus animæ fugere debes, ut triumphes. In illa conversatione, in illa familiaritate, ferox est aliquis Esau, ferox quidam Saul, atque ferociâ te superare possunt: pulcher est aliquis Absalom, & capillis irretire te potest: eleganter compta est aliqua Jezabel, & blanditiis de te triumphare potest: insidiatur honestati tuæ Herodes aliquis, ac fortè jam te captivam tenet: in potestatem suam te redigere cupit Aretas aliquis, atque munuscula, nuncios, aspectus mittit, quibus te liget. Si vin-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

cere velis, fugias necesse est: sola fuga ex illa familiaritate vitam animæ tibi servare potest. *Deus*, inquiebat in Psalmo *Psal. 55. 9. quinquagesimo quinto David, vitam meam annunciavi tibi.* In Hebraico legitur verbum *Nodi*, sive, *fugam meam*: quasi hujusmodi in occasionibus idem sit fugere, atque vitam servare: *Fugam meam annunciavi tibi: vitam meam annunciavi tibi.*

4. In Ciumbubone, novi orbis regione, quamdam arborem reperire est, *Asulpho.* *Folia se mo-* *ventia,* *Malin. ex* *Zoophyton.* *docent nos* *fugere ad* *Christum in* *periculo* *peccandi.* *Psal. 67. 13.* *exemplo* *Sanctorum,* *taxi* *Hebraica* *per hoc velut innuitur:* Reges fortissimi, potentissimi fugerunt summa cum sollicitudine. Sic est, Auditores: robustissimi Sancti, ne suamet à concupiscentia vincerentur, in Cœno-
bia cucurrerunt, in eremos se receperunt, in hominum frequentia comparere horruerunt: *fugerunt, fugerunt;* & nos inermes, infirmi, debiles, etiamnum à recentibus lapsibus claudicantes, & vacillantes, nobis fidimus, ac in illas ædes, ad illam familiaritatem, in illam velitationem regredi audemus, in quibus facile centies succubuimus. Deus nos gratiâ suâ corroborat, verum est; sed notate: ille dicitur & virtus, & refugium: *Deus noster refugium, & virtus.* In occasionibus inevitabilibus nostra virtus esse vult, ut fortiter decertare valeamus; in occasionibus autem evitabilibus refugium nostrum esse cupit, ut sciamus, quo fugere debeamus. *Refugium, & virtus.* Et agite, idque in eo considerate, dum Deus David armat: præbet ipsi clypeum generosæ virtutis: *Deus, qui præcinxit me virtute: docet ipsum, qualiter in acie manus* *con-*

G g g 2

Psal. 17.
33. & 6.

conferendæ sint : *Qui docet manus meas ad prælium* : brachiis ejus tribuit vigorem æris : *Posuisti, ut arcum æreum, brachia mea* : denique pedes ipsi cervinos dat ad expeditè fugiendum : *Qui perfecit pedes meos tanquam cervorum.* Ad quid erat hoc tantum studium armandi Davidem scuto, ac virtute, instruendi in palæstra gladiatoria, docendi dimicare, si debuerit fugere ? Fugiat, ait Deus, quando potest fugere pugnam : eum in finem sumat pedes cervi, tam timidi, quàm velocis : *Perfecit pedes meos, tanquam cervorum* : & in fuga sua ego ipsi refugium ero ; verùm totus pariter probè armatus, atque paratus sit ad confliendum, siquando necessitas ingruat pugnandi : atque tunc ego virtus ipsi ero, ac fortitudo, *Deus noster refugium, & virtus.*

qui fugerunt
ab occasione,
ac certarunt
in necessitate.

Gen. 33. 3.

Exod. 5. 1.

3. Reg. 21.

19.

Jerem. 26.

5. Enimverò cuivis in hoc sæculo degenti quotidie obveniunt occasiones inevitabiles peccandi : tunc pugnandi tempus est, & tunc generosiùs pugnat, qui priùs prudentiùs fugit. Ita certarunt illi Heroës, quos supra ab hostibus suis fugere conspeximus. Jacob fugit à fratre suo Esau ; sed ubi tempus fuit, sese periculo mortis exponere non timuit. Moyses fugit à Pharaone ; sed ubi tempus fuit, se generosè coram illo barbaro stitit. Elias fugit à Jezabele ; sed ubi tempus fuit, intrepidus ipso coram Achabo comparuit. Urias fugit à Joachimo ; sed ubi tempus fuit, animosè vitam suam ad illius tyranni verbera dedit. David fugit à Saule, & ab Absalone ; sed ubi tempus fuit, Ammonitas, ac Philisthæos confecit. Petrus ab Herode, Paulus ab Areta fugerunt ; sed ubi tempus fuit, unus eorum manus ad crucem, alter collum ad gladium carnificibus sub Nerone subdidit. Christus fugit ab Herode ; sed ubi tempus fuit, à Pilato se crucifigi permisit. Sic omnes per fugam suam sese comparaverunt ad triumphum. In bellis Christianis, siue spiritualibus, eadem res, quæ nos ab occasionibus timere facit, nos in occasionibus victores reddit. Timor Dei, desiderium salutis animæ, horror peccati, cor stimulat ad procùl recedendum ab omni periculo peccandi : & idem timor, idem desiderium, idem horror, nos fortes constituit, si præter omnem voluntatem nostram periculo peccandi constringuntur : ubi è contrario temeritas, & audacia, quæ nos in certamen adducit, ipsa nos in certamine perire facit.

6. Veritatem istam observemus ex diversa agendi ratione duorum Regum confœderatorum in eodem prælio. Unus eorum est Josaphat Rex Juda, alter Achab Rex Israël. Josaphat se retrahit, quantum potest, ab invadendo Syrorum

exercitu : non acquiescit consiliariis, non credit adulatoribus : interrogat Prophetas, & licet denique constrictus vi fœderis, honore armorum, importunitate Regis confœderati, in aciem descendit, contra suam tamen voluntatem descendit. Non ita pariter Achab : audax, impatiens, pericula non apprehendit, minas non metuit, Vatibus non auscultat : in acie gladii sui se tenere credit & victoriam, qua sibi hostes subjiciat, & pacem, qua leges illis præscribat. Jam uterque Rex in acie consistit. Josaphat confligit contra voluntatem, attamen prosperè confligit : vim totam hostilis equitatus ipse sustinet : à triginta duorum Centurionum agminibus fortiter impugnatur : ipse se strenuè defendit, & quia vires hostium suis majores agnoscit, suppetias omni hoste superiores advocat : Deum videlicet in auxilium invocat, & Deus, condolens amici sui non spontaneæ necessitati, eidem succurrit, totam alam hostilem avertit, & in alterum cornu invehi præstat. Ita Josaphat vitam, decus regium, gloriam armorum servat, atque, si non victor, saltem non victus abit. *Et circumdederunt eum dimicantes ; at ille clamavit ad Dominum, & auxiliatus est ei, atque avertit eos ab illo.* Interim Achab absque prudentia, absque cautela primos inter ordines uno impetu irruit, quasi per jocum, pro otio, & auræ capiendæ causâ ferretur : progreditur intra jactum sagittarum hostilium, seque securum arbitratur ex eo, quod non agnoscat : per mutationem vestium eludere cogitat oracula ; seque nulli vulnere obnoxium credit, quod aliena sub veste lateat. Istæ in audacia prima sagitta, contra ipsum vibrata, immo contra ipsum non vibrata, ipsum ferit. Non invenio, ipsum tenere manu gladium, vibrare telum, intentare ictum, bonum dispensare suis agminibus imperium : sine gloria, sine defensione primo in assultu vulneratur, & vulneratur ab illo, qui sagittam suam in ipsum non collimat. *Vir autem quidam tetendit arcum, in incertum sagittam dirigens, & casu percussit Regem Israël.* Et vulnus istud mirissimum est. In eodem Regum Libro dicitur illud fuisse inter pulmonem, & stomachum ; in Paralipomenis autem inter cervicem, & scapulas. Ibi dicitur in pectore, hinc in tergo. Hebræus in utroque loco scribit eadem verba : *ubenha debakim, ubenha shiam* ; quod idem est, atque dicere : *inter juncturas, & lorica* : & huic interpretationi fere consonat Chaldaica : *inter juncturas lorica*. Ad componendas hæc Lectiones dicendum est, Regem in curru suo aliquantum fuisse curvatum, inclinato deorsum capite, atque adeo ictum advenisse à fronte ; sagittam verò, in altum

3. Reg. 22.

31.

2. Paral. 18.

31.

neque vincitur :

Achab temere pugnat,

& occiditur,

3. Reg. 22.

34.

ibi.

2. Paral. 18.

33.

vulnere mirabili.

altum vibratam, ac tandem ferreæ cuspidis pondere reflexam, recta illuc incidisse, ubi lorice jungitur galea, cervicem inter, & scapulas, ac inde inter pulmonem, & stomachum penetrasse: cujusmodi vulnus, ut Anatomicorum cuilibet liquet, impossibile quidem haud est, difficillimè autem infligeretur, si studiosè intendetur: vulnus, cui totum hæsit probrum, quod à tergo sit acceptum, inter cervicem, & scapulas, atque simul tota præsentaneæ mortis efficacia, quod in pectore fuerit, inter pulmonem, & stomachum, Regenequicquam lorica armato tam in pectore, quam in scapulis: inter juncturas, & lorica: inter juncturas lorica. Sic è pugna arroganter statuta, ac petulanter inita, Achab aliud non retulit, quam quod ignominiosè mortuus fuerit.

Sic occasiones non temerè sunt adjuvande.

7. En, Auditores Christiani: hæc videtis, quidnam expectare possitis, quando simili cum temeritate vos in peccati conflictum sponte ingeritis. Aspectus aliquis, verbum, jocus, venustas aliqua, nil juvantibus armis omnibus, quibus vos munitos esse creditis, vos feriet, & usque ad cor penetrabit: prius quam ictum videatis, ictos vos esse deprehendetis: mortale vulnus erit, neque Deus ad ferendam vobis opem tenebitur. Quapropter imitari curate non Achabum, sed Josaphatum: timidi fugite occasiones, quas evitare potestis, ut generosè triumphetis in occasionibus, quas effugere non potestis. Estote, dicam vobis cum S. Cypriano, estote timidi, ut sitis intrepidi. Id exercete, quod S. Petrus Chrysologus

in Martyrio fieri debere docet: *Martyr S. Chrysol. comprehensus debet tenere constantiam: non comprehensus debet fugere persequentem.* Cum in occasionibus vos constrictos videritis, tunc fortitudinem vestram, & in amore Divino constantiam exerite; sed liberi persecutionem earum fugite. Si quis porro vos interrogaveit, quare fugiatis, respondete, prout in aliqua fuga sua Demosthenes respondit: *Servo me patria: servo me Paradiso.* Si quis è vobis quærat: quare vitas illam familiaritatem, illam confabulationem, illam conversationem, illam benevolentiam? quare civiliter honorari, & amabiliter coli recusas? quare à rebus, atque colloquiis amatoriiis recedis? dicite: *Servo me patria: servo me Cælo:* non est hoc tam vile bonum, ut ego me periculo perdendi illud exponam tantilli gratiâ: nimis ego sollicitus pro æterna salute mea sum: nimis chara mihi est habitatio in illa Beatorum patria: fugio familiaritatem, colloquium, benevolentiam, ut servem mihi Paradisum: fugio res amatorias, fugio urbana obsequia, ut servem mihi Cælum: *Servo me patria.* Si cautela ista fuisset Hebræis, non tam audaces occurrissent Philisthæis. Temere voluerunt in aciem prodire, & eorum patria quater millenorum inquilinorum vitam, atque totius exercitus honorem amisit. *Egressus est Israël contra Philisthæum in prælium: Terga vertit Israël Philisthæis, & cæsa sunt in illo certamine passim per agros quasi quatuor millia virorum.*

Ap. Men. doz.

S E R M O CXXIII.

Et reversus est populus ad castra: dixeruntque majores natu de Israël: quare percussit nos Dominus hodie coram Philisthæis; 1. Reg. 4. 3.

A R G U M E N T U M.

Afflictiones, & calamitates à Deo proveniunt.

1. **P**Opulus Israëliticus, dissipatus, atque fugatus ab hostibus suis, de novo sese recepit, & intra castra rursus collegit. *Et reversus est populus ad castra.* Hic illico concilium coegere bellicum, & secundum prærogativam, ætati debitam, seniores loqui incipientes, quæstionem aliquam proposuere, videlicet, quam ob causam à Deo percussi fuerint ante conspectum Philisthæorum. *Dixeruntque majores natu de Israël: quare percussit nos Dominus hodie coram Philisthæis? Non vobis mi-*

rum videatur, quod, ubi de bello tractatur, senes loquantur, forsan inutiles ad bellandum. Omne bonum regimen ita fieri postulat: executio, quæ vires, ac spiritus exigit, Juvenibus committatur; consilium verò, cui opus est auctoritate, & experientia, senibus relinquatur: illi Ducum officium obeant; at isti nem. consultores agant. *Non viribus, inquit Tullius, aut celeritate corporum res magna geruntur, sed consilio, & auctoritate, quibus non modò non orbari, sed etiam augeri senectus solet.*

Senes ad consilium adhibendi,

Juvenes ad executionem

Cicer. in Caton.

De Romanis Poëta affirmat, quòd, dum juvenes bellum gerebant in campo, senes idem administraverint in templo, illi quidem armis, isti autem consilio.

Ovid.
Fast. 5.

Martis opus juvenes, animosaque bella gerebant,
Et pro Diis aderant in statione senes. --
Viribus illa minor, nec habendis utilis armis,
Consilio patriæ sæpè ferebat opem.

Senex, per semet ipsum omnia præstare volens, omnia disturbat: juvenis, omnia suo duntaxat arbitrato peragere volens, nihil benè peragit, igitur hic agat, ille dirigat. *Dixeruntque majores natu.* Porro Sacra Historia non asserit, illi concilio non etiam interfuisse juvenem quemquam. Certè haud facilè consilium benè cedit, nisi simul audiatur etiam opinio illius, cujus est postmodum id exequi. Sæpè proponuntur ideæ pulchræ, speculationes profundæ; sed usus, & exequendi via totum consilium reddit inutile. Si juveni deficiat experientia, non propterea deficit ingenium, industria, & promptitudo. Credibile proin est, eam consultationem non à solis senibus institutam fuisse; senes autem primi fuerunt, qui prolocuti sunt: *Dixeruntque majores natu: quare percussit nos Dominus hodie coram Philisthiim?* Hisce verbis principium aliquod supponunt, & quamdam causam exquirunt: supponunt, à Deo se percussos esse: *percussit nos Dominus*: exquirunt hujus percussiois causam: *quare percussit nos?*

An Deus
author claudis.

2. Ista de ratione, *quare?* proxima die Dominica differemus: hodie nobis quærendum est, utrùm hæc illorum opinio, qua se percussos esse à Deo credebant, vera sit: & videtur non esse vera; nam imprimis illi strati, ac fugati sunt à Philisthæis; igitur ista clades falsò tribui videtur Deo. Dein ea ratione stragem suam Deo tribuunt, ut ipsorum verba omnem Philisthæorum actionem excludere videantur; etenim prodigium recensere videntur, atque dicere, Deum omnia præstitisse ac Philisthæos ad spectandum tantummodo adstitisse: *percussit nos Dominus hodie coram Philisthiim.* Verum est, Deum sæpius in Sacris Litteris ita pugnasse ad humiliandos hostes suos. Ita, in Exodo, quin Israëlita gladium educerent, in ipsorum conspectu Mare rubrum turbavit, ac supra Ægyptios, eorum persecutores, reduxit. Sic, in Libro Josue, Amorrhæorum exercitum grandine gravissimorum lapidum oppressit. Sic, in eodem Libro, muros Jerichuntis dijecit. Sic, in Libro Judicum manus Madianitarum conturbavit, & in mutuas cædes armavit. Sic, in Libro secundo paralipomenon, tres exercitus Ammonitarum, Moabitarum, atque Syrorum, confederatos adversus Ezechiam

Exod. 14.
27.

Josue. 10.

11.

Ibi 20.

Judic. 7.

22.

2. Paral.

20.

Regem, versis contra se invicem armis horrendam in semet ipsos stragem edere fecit. At enim non eadem ratione hinc etiam res accidit; siquidem Philisthæi strenuè decertarunt, Israëlitas in fugam verterunt, ac cæciderunt: itaque non apparet esse verum, quòd solus Deus totam cladem peregerit in conspectu Philisthæorum, atque adeò senes nostri supponere falsum, quando dixerunt: *Quare percussit nos Dominus hodie coram Philisthæis?*

3. Hoc autem non obstante dico, seniores istos verum supposuisse. Calamitates omnes, afflictiones omnes à Deo sunt.

Deus à Propheta comparatur igni, eique penetrandi, & efficaci: *Ipse enim quasi ignis conflans.* Ad intelligendam similitudinis istius rationem percipite prius experimenta quædam, in quibus admiratur vulgus, quòd aliquando, quin ignem videre sit, calores, & adustiones sentiantur. Extracto spiritu è vitriolo remanet quoddam quasi gummi, seu bitumen, caloris flammæ. Si bitumen istud igne solvatur, oleum inde stillat omni atramento nigrius, quòd, si postmodum in aquæ gelidæ vas infundatur, eam adeò calefacit, ut calor manu ferri non possit. Aqua, vivæ calci infusa, & ebullit, & urit. In insula Septentrionali, Gronlandia dicta, ad radices certi montis propè Cœnobium Patrum Prædicatorum fluvius aquæ semper bullientis scaturit. Illi Cœnobitæ suum in Monasterium derivarunt ejusdem aquæ rivum, qui pro lignis, pro carbonibus, & pro foco ipsis est; in eam quippe vasa cuprea immergunt, & ejus ope tam panes, quàm cibos omnes coquant. Illic elementa suam indolem mutasse videntur; ignis enim officia peragit aqua. In Gothia meridionali non procul civitate Vessiona locus est, in quo cibi omnes assantur & aqua coquantur tanta celeritate, ut vel ignis tarditatem suam erubescere deberet. Ex camphora, & naphtha, ritè paratis, efficitur, ut è sinu fluminum pulchræ flammæ ascendant. vulgus experimenta hæc esse possibilia non credit; Physicus autem ea sine stupore spectat; novit enim, in omnibus hisce rebus magnam igniculatorum copiam latere: novit, in illo oleo, in illa calce, in illis aquis, in illis mineralibus, in illo bitumine, ignem esse, ignem occultum, ignem non observatum, sed semper ignem, si non visibilem oculo, saltem visibilem intellectui: sic ignis, in oleo illo, in illa calce, in aquis illis, in illis mineralibus, in illo bitumine latitans, ardet, calefacit, coquit, & urit. Hujuscemodi igni Deus comparatur: *Ipse quasi ignis conflans*; in omni enim afflictione, quæ nos coquit, in omni calamitate, quæ nos urit, semper

Calamitates,
& afflictiones à Deo sunt.

Malach. 3.
2.

Jeron. ex.
per. 1. ex.
Acad. Flor.
Aqua bullit
absque igne,

Anania tr.
1.
calore cibos
coquit,

Olaus l. 2.
c. 1.
& flammæ
emittit.

Cæs. de m.
ner.

Kirch.
Mund. sub.
terr. l. 2.

per Deus est, etsi non semper observatus. Fortè tibi segetes perièrunt, & illico dixisti; grandine pessumdatas esse: fortè tibi navis illa submersa est, & ex templo dixisti, turbine, ac procellâ perditam esse: agrotasti, mórque dixisti, cibum illum fuisse valetudinis tuæ venenum: quodam officio, vel honoris gradu excidisti, & subito dixisti, te illius æmuli insidiis impetum esse. At at sanius herclè dixisses: Deus mihi segetes, navim, sanitatem, officium abstulit: ille nimirum fuit ignis cruciatûs tui: ille fuit, qui in grandine, in procella, in cibo maligno, in æmulo operatus est: *Ipsè quasi ignis conflans.*

Psal. 38. 10 David agnoscit, omnes calamitates à Deo venire
 4. Id, quod probè perpenderunt & Jobus, & David. *Obmutui, David inquebat, & non aperui os meum, quoniam tu fecisti: quasi dixisset: Domine, cunctis in calamitatibus meis ego tacui, quia non nisi à te mihi advenerè: tu fecisti.* Verùm quid ait Rex iste? Multis ipse mensibus ad mortem quæsitus est; sed persecutor fuit Saul, non autem Deus: gravissimè vilipensus, ac vituperatus est & injuriis, & lapidibus; sed injurius exprobrator fuit Semei, non autem Deus: è folio suo pulsus, & in apertum campum ejectus est; sed aggressor fuit perduellis Absalon, non autem Deus. Quo igitur jure Deum angustiarum suarum appellat fabrum: *Tu fecisti?* Jam ante Davidem Jobus eadem formulâ locutus est: *Manus Domini tetigit me.* Profectò potius ab omni alia causa profuxisse suas afflictiones agnoscere debuisset videtur. Ipsi abrepti sunt omnes pecorum greges, & omnes eorum custodes gladio cæsi; sed nuncii duo certiorum ipsum reddebant, quod ea clades illata fuerit à binis irruptionibus hostilibus, quibus ex una parte Sabæi, ex altera verò Chaldæi totam regionem expilaverant, atque vastaverant: ea proinde jactura provènit à malitia hominum. Combusti sunt ovium ejus greges, sub ædium ruina sepulti sunt omnes ejus filii, ac filiæ; sed pariter duo nuncii certò significabant, impetuoso quodam turbine per fulmen ovile incensum, atque per venti violentiam ædificium dirutum esse: quapropter eventus isti è cursu naturæ fuerunt. Obvolutus ipse fuit horribilissimâ leprâ; sed credi poterat, ipsâ de tantis calamitatibus tristitiâ perversos esse corporis humores. Quòd si demum profundius omnem eventûs originem investigasset, ibi triumphasse Dæmonis invidiam invenisset: unde saltem dicere debuisset: *Manus Dæmonis tetigit me.* Sed nequaquam ista: dicat omnino Jobus: *Manus Domini tetigit me:* dicat omnino David: *Tu fecisti:* Malitia, odium, invidia rerum creaturarum erat, calamitas autem ab ipso Creatore veniebat. Quando milites cum odio, ac livore pugnant,

odium, ac livor militum est; at bellum à Principe geritur: quando carnifex reum occidit sinistra cum malevolentia, malevolentia carnificis est; sed mors infertur à Judice. Justus est Judex in carnifice, justus est Princeps in milite, tametsi milles, & carnifex culpabiles sint. Chaldæi, Sabæi, Diabolus, fuere carnifices ad torquendum Jobum: Semei, Saul, Absalon, fuere carnifices ad affligendum Davidem: in torquendo, in affligendo maligni fuerunt executores; sed afflictio, tormentum, à Deo provènit. *Manus Domini tetigit me. Tu fecisti.* Si quis verberetur, vibices, ac plagæ fiunt à flagro, vel fuste, sed attribuuntur manui, qua flagrum, aut fustis dirigitur. Flagrum infert ictum, sed quia vibratur à manu: si manus ferire nolit, flagrum non feriet. Semei, Saul, Absalon, Chaldæi, Sabæi, Caco-dæmon flagella fuerunt in manu Dei: David, ac Jobus plagas, ac verbera sentiebant, sed verberantis manum agnoscebant, & adorabant. *Manus Domini tetigit me. Tu fecisti. Amove à me plagas tuas.* Præclarum hoc nobis omnibus documentum est. Illa Socrus tibi crudelis est, illa nurus tibi contentiosa est, ille Filius tibi irreverens est, ille potens tibi iniquus est, ille æmulus te calumniatur, ille Maritus te duriter habet, illa coniunx te cruciat: omnes flagella sunt in manu Dei: ab isto debetis agnoscere verbera, ab isto plagas. *Manus Domini tetigit me. Tu fecisti.* Jam modò si calamitates omnes proveniant à Deo, Seniores Israhælis in consultatione militari rectè, ac verè censuerunt, exercitum suum à Deo percussum esse. *Quare percussit nos Dominus hodie?*

5. Resolutam difficultatem primam è vestigio sequitur altera. Quamvis Israhælitæ meritò calamitatem suam agnoverint à Deo; hoc ipso tamen non est verum, eam venisse à solo Deo: non est verum, Philisthæis otiosis, ac velut ad spectandum adstantibus, in eorundem conspectu quodpiam venisse prodigium ad fugandos, feriendos, & occidendos Israhælitæ: itaque falsum supponunt, quando dicunt: *Quare percussit nos Dominus hodie coram Philisthæis?* Respondeo, hanc loquendi rationem esse Hebraismum, Sacris in Libris frequenter usitatum, & verba, *coram Philisthæis*, haud aliud significare, quàm, *armis, ac viribus Philisthæorum.* Sic invenietis in Levitico Capite vigesimo sexto: *Persequimini inimicos vestros, & corruent coram vobis:* id est: subjicietis vobis hostes vestros: & iterum: *Ponam faciem meam contra vos, & corruetis coram hostibus vestris:* Ego vobis resistam, & ab hostibus vestris vincemini. In Deuteronomii Capite secundo legitur: *Ecce Cæpi tibi tradere Sebon:* ubi Hebræus habet: *Cæpi dare coram te Sebon:* quasi diceret: Ego

Deus affligit per creaturas, tanquam instrumenta,

Levit. 26. 7.

Ibi. n. 17.

Deut. 2. 31.

Ego præstiti, ut Sehon inciperet armis tuis expugnari. In ejusdem Deuteronomii Capite vigesimo octavo: *Dabit Dominus inimicos tuos corruentes in conspectu tuo*: si-ve, Deus faciet, ut hostes tui cadant concisi ab exercitibus tuis. In secundo Regum Capite decimo octavo: *Cæsus est ibi populus Israël ab exercitu David*: ubi Hebræus legit: *coram servis David*. In tertio Regum Capite octavo: *Si fugerit populus tuus Israël inimicos suos*: ubi iterum Hebræus habet: *coram inimicis suis*, nimirum, si profligatus fuerit ab hostibus suis. In Ezechielis Capite vigesimo tertio, dum sermo de Babiloniis est, dicitur: *Dabo coram eis iudicium & iudicabunt te*: id est: ego iudicabo te per illos. Sic & alibi sæpius: sic etiam hîc: *Quare percussit nos Dominus hodie coram Philistiim?* videlicet, per Philisthæorum: operâ, potentiâ, armis Philisthæorum: quod & verissimum erat, & confirmat id, quod paulò prius dicebam, calamitates nimirum, infortunia, & afflictiones, à quacunque manu veniant, à Deo venire, resque creatas esse media, & instrumenta, quibus adversum nos Deus utitur, ipsum verò Deum authorem esse.

6. Veritatem istam alia consideratione supra quemdam Divinæ Paginæ locum confirmemus, ac finiamus. Quando res erat de castigando Pharaone, Deum ipsum extendere manum suam adversus Ægyptum opus erat. *Immittam*, ait, *manum meam super Ægyptum* -- & *scient Ægyptii*, quia ego sum Dominus, qui *extenderim manum meam super Ægyptum*: postea verò cum ad flagella venit, haud invenio, Deum extendere manum suam; sed invenio, brachium alterius adhiberi. Agitur de mutandis in sanguinem aquis omnibus totius Regni, atque de piscibus omnibus enecandis: hîc manus Aaronis applicatur: *Dixit ad Aaron* -- *extende manum tuam super aquas Ægypti*. Agitur de tota regione mo-

lestissimis ranis infestanda: hîc rursus Aaron extendit manum suam: *Dixit ad Aaron* -- *Extende manum tuam super fluvios*. Agitur de toto regno muscis inundando: & ecce manus Aaronis iterum adhibetur: *Et extendit Aaron manum*. Agitur de cruciandis & hominibus, & jumentis per ulcera foedissima: & hîc manus Moysis advocatur: *Sparsit illum* (cinerem) *Moyses in caelum*, factaque sunt ulcera. Impetuosissima grandine prosterndæ sunt & segetes, & arbores, & pecudes: hîc manus Moysis ictum inferat: *Dixit Dominus ad Moysen*: *extende manum tuam in caelum*. Veniant locustæ, sed à manu Moysis vocentur ad regnum devastandum: *Dixit autem Dominus ad Moysen*: *extende manum tuam super terram Ægypti ad locustam*. Ita de cæteris pergit. Jam videtur Deus non stetisse verbo suo; promisit enim extendere manum suam: *Extendam manum meam*; postea verò manum extendit aut Moyses, aut Aaron: *Dixit ad Aaron*. *Dixit ad Moysen*: *extende manum tuam*; istæ autem sunt manus hominum, non Dei. At nequaquam, Auditores; immò manus istæ hominum ipsæ sunt manus Dei; quia manus, qua solet uti Deus ad affligendum hominem, ipsa manus hominis est. *Extendam manum meam*: *extende manum tuam*. Sic est: manus Dei fuit manus illius inimici, qui te percussit: manus Dei fuit manus illius potentis, qui te læsit: manus Dei est manus illius Iudicis, qui te condemnat: his in manibus Deus contra te extendit manum suam. *Extendam manum meam*: *extende manum tuam*. Deus nos castigat, sed per homines, quemadmodum profligavit Israëlitas, sed per Philisthæos. *Percussit nos Dominus hodie coram Philistiim*, id est, *operâ Philisthæorum*. Quapropter ab illo cunctas calamitates, & afflictiones nostras agnoscamus, ejusque manum, quæ nos ferit, osculari, & adorare discamus. Ita fiat.

S E R M O CXXIV.

Quare percussit nos Dominus hodie coram Philistiim? 1. Reg. 4. 3.

ARGUMENTUM.

Cum sæpè nos Deus castiget propter aliorum peccata, nostram ipsi conscientiam examinare sedulò debemus.

Calamita-
tum causæ
rectè inda-
gantur.

1. [Sraëlitici populi Seniores prudenter concilium suum bellicum inchoârunt à quæstione, quam ob causam Deus ipsos percussit armis Philisthæorum: *Quare percussit nos Dominus hodie coram Philistiim?*

Qui remedium afferre cupit effectibus, primò examinare debet illorum causas. In terram arbor tota cadit, si radices ejus abscindantur. Invento principio facile est ejusdem de consequentiis differere. Jam

Jam verò Senes illi non è legibus prudentiæ egerunt, cum proposita quæstione responsum non patienter vel expectaverunt, vel discusserunt. Sacer Contextus non innuit, cuinam causæ cladem suam adscripserint; ex eodem autem eruitur, eam solùm absentia Arcæ imputatam esse. Et verò deprehendimus, eos hoc unicū apprehendisse consilium, ceu remedium, ut eadem Arca adduceretur in castra. Verùm isti scopum non attigerunt, prout in aliis Sermonibus propediem videbimus. Vera causa calamitatis eorum fuere peccata familiæ Heli, de quibus aliàs jam differui. In hoc omnes Interpretes conveniunt; at nihilominus contra doctrinam istam dubium aliquod oriri potest, videlicet: Si perversi duo juvenes, Ophni, ac Phinees, lascivi fuerint, atque rapaces; si horum famuli fuerint malè morati, ac scelerati; si Heli pater eorum nimium connivendo deliquerit, quid inde culpæ quatuor militum millibus adhæsit, ut idcirco infelicitè trucidarentur? Quid culpæ totus exercitus Israëliticus contraxit, ut idcirco probrosè & fugaretur, & profligaretur? Enimverò quòd Ophni, ac Phinees, ut aliquando percipietis, in proelio moriantur, quòd Heli præ dolore contabescat, & pereat, quòd Nurus in difficultate partus extinguatur, quòd illa familia ad inopiam, ac mendicitatem redigatur, intelligitur facillè; nam omnes illi culpabiles erant. At quis reatus ex eorum culpa transfundebatur in alios? Erant omnino culpabiles, Mendoza respondet, alii quoque, quia saltem *negative* consenserant in culpam: tenebantur nempe culpam impedire, nec impediebant. Hi ipsi *maiores natu*, Senes isti, de quibus hîc sermo est, ferò nimis convenerunt ad consultandum: multò prius convenire debuissent, ad remedium ferendum rebus turbatissimis, quæ in Templo contingebant. Heli non erat Monarcha: Reipublicæ caput erat, sed subjectum Legibus, & aliorum Judicio. Potuere Seniores dominos agere, quando deliberabatur circa Arcam, in castra adducendam, etiam dominos agere potuissent, quando res erat de impediendis probris, Arcæ illatis in Templo: potuissent adstringere Patrem ad condemnandos filios: potuissent ipsi Seniores & sententiam pronuntiare, & executioni mandare. Hoc potuissent, ac debuissent; sed id non præstiterunt, aliqui, quòd illi familiæ juncti sanguine essent, alii, quòd illis amicitia causâ adhærerent, alii, quòd eos ob morum similitudinem defenderent, alii, quòd ab ipsis lucri gratiâ dependerent, alii, quòd propter respectum timidi essent, omnes, quòd parum instructi zelo, omnia scive-

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

rint, multa dissimulaverint, nihil providè emendaverint. Ista dissimulatione factum est, quòd alii quoque rectores populi se participes reddiderint peccatorum, à filiis Heli perpetratorum, quòdque flagellum super omnes incubuerit.

2. Perpendite, ac intelligite veritatem istam, ô Parentes, Heri, Principes, Proceres. Peccant filii, & Pater dissimulat: delinquant famuli, & Herus connivet: prævaricantur subditi, & Princeps nil curat: errat ipse Princeps, & Proceres tacent. Istud, ajunt, ad me nil attinet: non est mea culpa. At verò tua culpa est ipsum silentium, quando loqui potes, atque debes. Nunquid haud gravatè loqueris, cum vel de amicis tuis, vel de injuriis, vel de lucris, & commodis tuis agitur? sed quando res est de honore Divino, tibi deest animus ad audacter dicendum, quod Herodi Baptista dixerat: *Non licet*: fieri non potest, non debet. Omnes postea vestris in infortuniis quæretis: *Quare percussit nos Dominus?* *Percussit vos, ô Parentes, propter filiorum vestrorum culpas: Percussit vos, ô Heri, propter domesticorum vestrorum delicta: Percussit vos, ô Principes, propter subditorum vestrorum scelera: Percussit vos, ô Consilarii, ô Proceres, propter peccata Principis vestri: omnia peccata sunt etiam vestra, quia zelo caruistis ad ea impedienda.* Superius alio loco vobis exposui cladem undecim Tribuum confœderatarum contra Beniamitas, & rationem aliquam assignavi. Recordemini ejusdem facti, aliâque rationem percipite, prorsus ad propositum meum futuram. Stabant in armis undecim Tribus Israëlitis ad vindicandas abominabiles injurias, à Beniamitis illatas uxori cujusdam Levitæ. Tota justitia pro aggressoribus erat: culpa impugnatorum gravissima: castigantium ratio sumendi pœnam ordinatissima. Delinquentes pacificè postulati negabantur: negotium cum Deo conferebatur: à Deo Dux petebatur: ab eo Dux assignabatur: Deus interrogabatur, an pugnandum esset: à Deo respondebatur, omnino dimicandum esse. Demum expeditio illa tam infelicitè illis cessit, ut bis tantummodo collatis signis in acie quadraginta suorum millia perdiderint. Ecce autem Deus tantam stragem permisit in illis, in quibus ipse jus, & æquitatem tueri videbatur? Id vobis edicam; prius autem digrediamur ad spectandos eosdem Israëlitas in occasione delicti alterius.

3. Michas, Vir nobilis, & locuples, ducentis ex argenteis ab artifice quodam sibi statuam Idoli cujuspian confici curaverat; Idolo huic aram in palatio suo erexerat: insuper ædiculam struxerat:

H h h

eam

Dissimulando, connivendo, & taceendo sæpè peccatur, ac

pœna incurritur.

Judic. 20.

Judic. 17. Israëlita mori injuriâ scemina,

Mendoz. hic.

non moven-
tur injuriâ
Dei:

ideo casti-
gantur ma-
gna clade.

eam omnibus vestimentis, & suppellectilibus Sacerdotalibus adornaverat, atque præterea veri Dei Levitam, qui in eo delubro ministraret, constituerat. Contra sacrilegium tam enorme nemo movebatur, nemo reclamabat. Grave peccatum fuit adulterium, & immane stuprum Beniamitarum: grave delictum fuit eorum, quod execranda libidine sua mulierem occiderint nullius culpæ ream, quam quod nimium venusta fuerit; at scelus multò gravius omni adulterio, stupro, & occisione fuit Idololatria. Jam ecce, Tribus Israëlitiæ, quibus ad vindicandas unius mulieris injurias tantus zelus erat, nullo prorsus zelo movebantur ad vindicandas injurias, ipsi Deo propriè illatas. Ad tollendas offensiones Divini Numinis nec unus evaginatus est gladius: ad ultionem, de unius mulieris offensione sumendam, quater centena virorum millia convolarunt ad arma. Deus igitur meritò voluit, ut prius, quam felices essent in bello, unius sceminae gratiâ suscepto, castigarentur, quod arma prius non strinxerint pro Dei gloria: cædes quadraginta millium militum fuit in justam poenam non impeditæ, non punitæ Idololatriæ. Ah Auditores Christiani! dum in familiari conventiculo, vel chorea quadam vobis à scemina supplex libellus offertur: dum affectionis alicujus blanditiæ vobis observantur; tunc loquimini, tunc fremitis, tunc ferrum, & ignem arripitis; verum quod à filiis, famulis, domesticis, aut subditis vestris offendatur Deus, res vobis ne uno quidem suspirio digna videtur. Ita participes estis peccatorum illorum: dissimulatio vestra consensus est, & justè propter eorum culpas verbera sustinetis. Ita populus Hebraicus à Deo percussus est, eoque sacrilegiis, à familia Ducis sui commissis, se non opposuerit. Hæc omnia vera sunt, sed non penitus difficultatem solvunt. Haud est verisimile, quod è triginta quatuor militum millibus, bino in prælio cæsis, omnes ad impediendas illius aulae iniquitates constricti fuerint: certè tot miseri pedites, tot gregarii milites, neque consilii, neque regiminis, neque scelerum participes erant. Unde resurgit antiqua quæstio, quo jure, vel merito isti propter illa peccata puniti fuerint: & in concilium redit prior interrogatio: *Quare percussit nos Dominus hodie coram Philistiim?*

Mendoz.
hic.

4. Hic novo cum responso Mendoza progreditur, & asserit, ultra peccata Ducis ipsum populum reum fuisse delictorum aliorum, ut adeò, cum omnes aliquo nomine culpabiles fuerint, omnes justè puniti sint. A Physicis mirabile proponitur experimentum, quod ipse ego

hisce meis oculis spectavi. Scribe, quid quid placuerit, in charta candida aceto albo fortissimo, in quo prius lytargirus (spuma argenti) dilutus sit: eam chartam, probè siccata, aspicias absque maculis, absque characteribus, in pristino candore. Tunc eam inter prima folia cujusdam voluminis justæ molis insere: dein aliam chartam humectes aquâ, in qua extincta sit calx viva cum auripigmento, eamque foliis ultimis ejusdem voluminis include. Brevi tempore characteres in prima charta apparebunt, quasi atramento scripti essent. Spiritus nimirum unius humoris conjunguntur alteri humori: ea conjunctio foras elicit colorem, qui prius occultus erat: una tinctura quiescere non sinit alteram, sed eam eruit, expellit, & in aspectum producit. Hebræorum populus in anima sua descriptum ferebat peccatorum suorum catalogum, sed aliquo modo dissimulatum, & occultum. Accessit aliud novæ tincturæ folium: malignæ maculæ Sacerdotis Heli, filiorum, ac domesticorum ejus, apparere fecerunt culpas, in aliorum quoque animabus latentes. Peccaverunt filii Heli in Templo: peccaverunt alii extra Templum; sed conjuncta malignitate judiciale decretum apparuit, quo omnes rei agniti, omnes castigati fuerunt. Ita familiae Heli peccata taliter in populo punita sunt, ut eadem occasione etiam peccata populi flagella meruerint, ac senserint.

5. Non expedit, Auditores Charissimi, nos adulari nobis. In calamitatibus nostris in culpam solas aliorum culpas vocare solemus. Tanta libertas libidinosè conversandi, ait, qui refugit eam, poenas è Cælo provocat: avaritia divitum, ait pauper; nequitia mendicorum, ait locuples; fastus subditorum, ait Rector; injustitia regiminis, ait subditus, fulmina super caput nostrum attrahunt. Sed perperam ista dicuntur: potius ita dicendum est: Iniquitates nostræ nos in istas angustias adducunt. Ita David Rex dicebat: *Priusquam humiliarer, ego deliqui.* Multum ego quidem humiliatus sum persecutionibus, & calamitatibus; at ex merito mecum agitur: ante persecutiones, & calamitates ego peccavi: *Priusquam humiliarer, deliqui.* Ita fortissimus ille Machabæus cum Martyrio in capite, cum humilitate in corde dicebat: *Nos propter nosmet ipsos hoc patimur, peccantes in Deum nostrum.* Ista peccata nostra clarissimè demonstrent, æquissimè nostris in calamitatibus, & afflictionibus agere Divinam Justitiam. *Quis est vir sapiens, quærit Jeremias, qui intelligat hoc, quare perierit terra? Et dixit Dominus: quia dereliquerunt legem meam.* Terra horrendis motibus concutitur: agri grandine flagellantur: aer fulminibus

Feron ex-
p. r. 67.

simil.

Characteres
in folio oc-
culte scripti,
apparent ob-
viciniam al-
terius.

Deus punit
propter pec-
cata.

Psal. 118.
67.

2. Matb. 18.

Jerem. 9. 12

armatur : mare turbinibus , atque procellis in furores concitatur : bella expillant , pestilentia vastant , flumina inundant , sterilitates extenuant , incendia in favillas redigunt regiones , atque provincias , & quam ob causam ? quam , obsecro , ob causam ? Nempe quia peccavimus , quia legem Dei transgressi sumus : *Quia dereliquerunt legem meam.*

Itaque conscientia examinanda est.

6. Hoc idem nobis quidem agendum esset quotidie , sed maximè in occasione calamitatum , seu publicarum , sive privatarum : quærendum nobis ex nobismet ipsis esset : *Quare percussit nos Dominus ?* exactè nos oportet examinare conscientias nostras , & nostra peccata considerare. Quòd si diligenter errata nostra discusserimus , & ea corrigemus , & radices afflictionum nostrarum præscindemus. In

Job. 5. 24. Jobo dicitur : *Visitans speciem tuam non peccabis* : sive : si faciem tuam examinaveris , à peccatis abstinebis. Bella denunciatio hæc est pro foeminis , oppidò grata cunctis ; etenim si frequens , & assiduum examen vultus ad speculum sufficiat ad evitandum peccatum , mediùs fidiùs illæ nunquam peccabunt. At quænam sunt illæ facies , quas *visitare* oportet nos , & examinare ? Mox id edisseram ; sed priùs considerate peregrinum remedium , Hebræis in solitudine contra serpentum morsus suppeditatum. Multi è populo , serpentinis moribus infecti veneno , perièrant , cùm reliqui demum ad Moysen recurrerunt , ut aliquod saltem levamen acquirerent. Tunc Deus ab eodem Duce serpentem æneum confici , & ante conspectum omnium exponi jussit , atque promisit , salutem restituendum esse , quisquis

Serpens æneus sanat morsus serpentum.

Nom. 25. 8. illum intuitus fuerit. *Qui percussus aspexerit eum , vivet.* Atque sic evènit : qui à serpentibus ictus erat , æneum serpentem aspiciebat : omnium veneno infectorum sanitas non nisi solo constabat aspectu. *Quem cùm percussi aspicerent , sanabantur.* Amabo vos ! quam ob rationem pro remedio vulneris proponitur aspectus vulnerantis ? Equidem novi , quòd in illo serpente typus aliquis exhibitus fuerit JESU Crucifixi , quòdque serius , fervidus , atque devotus Crucifixi Domini intuitus opobalsamum efficacissimum sit ad sananda quæque nostra vulnera ; nihilo tamen minùs , ad meum rotundè propositum , aliud in eo mysterium S. Cæsarius Arelatensis agnoscit : In illo serpente figura pendebat peccatorum nostrorum , & attentus peccatorum nostrorum aspectus præsentaneum remedium præstat contra

Cæs. Arel. hom. 2. de Pasch.

peccata. *Modò medela , si volumus , inquit ille , nobis contra morsus serpentis visa serpente confertur : quod tunc evidenter completur , quando peccatum ipsius peccati cognitione curatur , & crimen criminis confessione aboletur ; ac sic homo ,*

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

quando benè respicit peccatum suum , sanat morsum serpentis per serpentis aspectum. Peccata nostra seriò , nec sine horrore , intueamur : ipse horror , quem eo aspectu concipiemus , & medicamen erit pro peccatis commissis , & antidotum pro peccatis non ampliùs committendis. *Qui percussus aspexerit eum , vivet.* Et ecce , videmus , quænam sint illæ facies , quas oportet visitare , ut peccata nostra possimus emendare : aspicere nimirum ipsa peccata debemus , quæ horridam , fœdissimam peccatoris effigiem in nobis depingunt. Cùm animam nostram adeò deformem aspexerimus , de nobismet ipsis erubescemus , manus ad nos expurgandos , & ornandos extendemus , atque procul à nobis amandare maculas ejusmodi , sanctè curabimus. *Visitans speciem tuam non peccabis.*

7. Axioma Chymicorum est : *Stude , viator , occidere in speculo Draconem.* Verum hujus ænigmatis metaphorici sensum explanare , propositi mei ratio non exigit ; attamen optimum inde nobis omnibus dogma suppeditatur , quòd , quamdiu viatores in terra sumus , eò nostram industriam intendere debeamus , ut ad speculum diligentis examinis omnes peccatorum nostrorum Dracones interficiamus.

Stude , viator , occidere in speculo Draconem. In historiis legere est , aliquando Draconem quodam horribili magnam in tota regione vicina stragem edente , multos adversus illum arma strinxisse , multos illum aggressos esse , sed omnes monstro succubuisse. Istum unguibus , illum dentibus , alium veneno occidit , & ex occisorum cadaveribus funestum triumphorum suorum theatrum statuit. Tandem in arenam descendit Eques aliquis , totus connectus speculis. Egressa protinùs è cubili suo bellua , ad assultum sese comparavit ; sed semet ipsam in crystallo contuita , semet ipsam timuit , exhorruit. En Draco , nec ferrum , nec ignem timere solitus , à suamet imagine expavit : semet ipsum intuitus , vigore suo defecit , semianimis procidit , & occisus est. Agite similiter , Auditores , ut quotidie peccata vestra consideretis in semet ipsis , velut in speculo. *Stude , viator , occidere in speculo Draconem.* Dum aspicientur , vigorem eorum enervabitis , ea enecabitis ; etenim quì fieri posset , ut malitia unius tantummodo culpæ mortalis , circumdata inimicitia Dei , periculo mortis æternæ , ac reatu perpetui tormenti , exactè spectetur , & aspiciens non exhorrescat , non contremiscat , tantam fœditatem extinguere non satagat ? Proin examine , pervestigat conscientias vestras , ô Dilectissimi , ac sine adulatione peccata vestra agnoscite , ut ea corrigatis. Ita populi Hebraici Seniores oportebat agere ,

Draco se ipsum videns in speculo occiditur.

ac post interrogationem propositam: *Quare percussit nos Dominus hodie coram Philistiniis?* illico respondere: Deus nos castigavit, quia remedium delictis nostri Præfulis ferre non curavimus: nos castigavit, quia peccata nostri Capitis imitati sumus: nos castigavit, quia culpis aliis inquinati sumus, quas nobis Præful noster non ostendit: nos castigavit, quia *peccavimus*, quia *iniquè egimus*: atque adeò confestim se cum feria poenitudine humi prosternere debebant. At quod illi non egerunt, nos

agamus, & animo tot ad mala, tam privata, quàm publica, quibus affligimur, reflexo, coram Domino nostro, sub Eucharisticis Elementis occultato, prostrati confiteamur, ab ipso justè nos affligi, quia *peccavimus*, quia *iniquè egimus*: doleamus de peccato nostro: seriò contriti rogemus veniam, sancto cum proposito peccata nostra Sacro coram Judice confitendi, priusquam ex Ecclesia hac abeamus.

S E R M O CXXV.

Quare percussit nos Dominus hodie coram Philistiniis? 1. Reg. 4. 3.

ARGUMENTUM.

Quomodo Deus quosdam puniat propter aliorum peccata.

1. IN præcedente Differtatione respondimus ad quæstionem: *Quare percussit nos Dominus?* ac diximus, populum à Deo castigatum esse tum ob delicta familiæ Heli, tum etiam ob ipsius peccata populi. Verùm adhuc dubium aliquod remanet. Verisimile non esse videtur, omnes ex triginta quatuor hominum in acie cæsorum, millibus, fuisse culpabiles: &, quamvis detur, omnes fuisse reos, afflictio tamen ad totam illam Rempublicam attinebat, in qua Samuel aliquis, ac alii plures, perquam innocentes existebant. Ad hæc, in tanta strage quot infantes, qui nunquam peccaverunt, & genitoribus, & alimentis suis privati fuerunt? Omnes isti quomodo puniti fuere propter delicta non sua? Respondeo, Deum non rarò flagellis in innocentem animadvertere propter culpam peccatoris. Centena rei hujus exempla nobis Sacri Codices exhibent. In Libro Genesis Pharaon suam in aulam inducit Saram, Abrahæ conjugem, & ob hocce delictum, qualequale fuerit, gravissimis poenis Deus totam Pharaonis familiam castigat. *Flagellavit autem Dominus Pharaonem plagis maximis, & domum ejus propter Saram, uxorem Abrahæ. Geraræ Rex Abimelech idem erga Saram tentat, & Deus sterilitatem immittit omnibus fœminis, in ejusdem familia existentibus. Concluserat Dominus omnem vulvam domûs Abimelech propter Saram uxorem Abrahæ.* In Libro Numerorum populus murmurat contra Deum, & innocentes infantes poenam ferunt, ut crescere, ac vagabundi multis annis errare debeant inter incommoda solitudinis, ac molestias plurimas. *Filii vestri erunt*

vagi in deserto annis quadraginta, & portabunt fornicationem vestram. In Libro Josue fur-tum unius Achan poenam transfudit in omnes ejus filios. In Libris Regum totius populi servitute constiterunt Regum delicta. In mundi Cataclysmo submersi sunt, in incendio Sodomæ combusti sunt innocentes infantes innumeri. Quid, quod ipse Deus apertè denunciât, se castigaturum esse peccata Parentum usque in tertiam, & quartam generationem? *Ego sum Dominus Deus tuus fortis, Zelotes, visitans iniquitatem Patrum in filios in tertiam, & quartam generationem eorum, qui oderunt me.*

2. In humanis quoque Legibus frequenter innocentibus culpa reorum imputatur. In criminibus læsæ majestatis humanæ, & in Apostasia à fide, quæ crimen est læsæ Majestatis Divinæ, Sacri Canones statuunt, ut bona Rei fisco cedant, & omnes ejus posterii, licet innocentes, fortunis hæreditariis excidant. Sic in Extravagante *De Hereticis*, Capitulo *Urgentis*. Statuunt, ut filii illegitimi, quamvis tota culpa sit penes parentes, incapaces habeantur honorum paternorum, nisi vitium natalium per gratiam corrigatur, ac ipsi legitimi declarentur: sic in Extravagante *Qui filii sint legitimi*. Statuunt, ne filii virorum consecratorum admittantur ad Beneficia Ecclesiastica, præsertim in eadem Ecclesia, in qua Pater aliquo Beneficio gavisus est: sic in Extravagante *De filiis Presbyterorum*, in Capitulis *Ad præsentiam*, *Præsentium*, *Conquerente*, *Veniens* &c. Statuunt, ne, si quis Clericum suæ Ecclesiæ occiderit, ullus posterorum ejus usque in quartam generationem

Deus punit
propter aliorum
peccata.

Gen. 12. 17.

Gen. 20. 18.

Num. 14.
38.

Jos. 7. 24.

Exod. 20. 5.

Sic etiam
Canones, ac
Leges huma-
nz.

rationem Clericis ejusdem Ecclesiæ annumerari possit: sic in Extravagante *De pœnis*, Capitulo *In quibusdam*. Statuunt, ut si Cives bis occidant Episcopum suum, tota Civitas privetur honore deinceps, habendi Episcopum, qui in ipsa commoretur: sic in Decreto Causâ trigesima quinta, Quæstione secunda, *Ita nos*. Simili ratione in tristi casu duorum infelicitum præliorum, de quibus hîc agimus, etiam innocentes pondus iniquitatis reorum senserunt. Hoc verum est, sed inde dubium occurrit, explanandum diligentius. Quomodo salvâ Divina Justitiâ, multoque magis salvâ Divinâ Misericordiâ, quispiam flagellatur ob culpam non suam: quin etiam aliquando flagellum ita ferit innocentem, ut reum neque tangat? Certè cum David ambitiosa curiositate numerandi subditos suos Deum offendit, eam immissâ gravissimâ pestilentiam castigavit. Undique dispersa jacebant septuaginta cadaverum millia, funestæ victimæ intra triduum uni soli peccato consecratæ: & in tanta populi strage reus David neque modica fuit afflictus infirmitate. Quando Rex Ezechias ostentatione vana regiorum thesaurorum suorum Deum offendit, Deus totam Jerosolymorum civitatem expilatione damnavit. Ea deprædatio post multos annos contigit: interea reus Ezechias felix fuit, quamdiu vixit. Ipse Heli, de quo loquimur, nimiam conniventiam suâ erga filios Divinæ Justitiæ fulmina super populi capita traxit: interim Heli nonaginta & octo annis usque in decrepitam senectutem sanus, vegetus, locuples, atque potens vixit.

3. Haud equidem me latet, Abulensem tueri velle, quod cujusvis pœnæ, quodpiam in peccatum decretæ, pars aliqua semper feriat ipsum reum, ut qui saltem per considerationem tristitiâ cordis afficiatur. Ita David afflictus est aspectu septuagies millenorum subditorum, suâ causâ mortuorum. Ezechias vehementer indoluit, cum & metropolis suæ direptionem, & filiorum suorum captivitatem certò prævidit. Heli præ dolore mortuus est, quando veniens nuncius ipsi funestum casum de strage exercitûs, de morte filiorum, ac de Arca abducta retulit. Istam obrationem, ait allegatus Doctor, Deus minitatur punire peccata Parentum in posteris eorum usque ad tertiam, & quartam generationem, & non amplius, eò quod non amplius extendatur illorum vita: quin etiam addit, quod, si fortè filius in locis adeò remotis à proprio Patre existeret, ut afflictiones ipsius huic innotescere non possent, in eareum vicissitudine, inquit, filius ille nullo modo puniretur ob peccata Patris. Ve-

rum ea cum doctrina, nisi limitatio quædam adjiciatur, difficulter componitur historia, quam in Capite vigesimo primo Libri secundi Regum legere est. Saul contra fidem juratam multiplici violentia Gabaonitas vexavit, atque multos civium illorum occidit. Ad castigandam culpam istam Deus obstinatissima annonæ caritate toto triennio totum Regnum Israël afflixit, ac postea per hoc placatus est, quod violenti Regis istius duo filii, & quinque nepotes crucibus affixi fuerint. Quidquid asseratur de duobus filiis, nepotes certè nulla ratione participes erant culpæ sui Avi. Isti, qui Saul in Contextu dicuntur filii Michol, tanquam ab hac adoptati, revera filii Merobis erant. Ambæ sorores istæ desponsatæ erant ultimis mensibus vitæ Saulis. Hîc autem pro fundamento noto, quod solidè suo tempore demonstrabo, nimirum Saulem non diutius regnasse, quàm duobus annis. Itaque nepotes isti nati primùm erant post mortem Saulis: proinde participes haud erant culpæ illius, & nihilo tamen minùs ob Avi culpam crucifixi fuerunt, idque tunc primùm, cum Saul, ante multos annos mortuus, nullum sentire dolorem poterat aut ex annonæ caritate, aut ex eorum infami cæde: Deus igitur quandoque sic ictum incidere permittit super innocentem, ut reus ne quidem tangatur. Quæ de causâ homines modicæ fidei vel incusant, vel saltem lamentis, & querelis fatigant Divinam agendi rationem, vel certè necdum didicerunt, quomodo talicum ordine, ac permissione, salva permaneat & Justitia, & Misericordia Dei.

4. Respondent aliqui, pœnas innocentis quasi naturaliter sequi vel culpam, vel pœnam rei, ac Deum, tanquam naturæ authorem non impedire proprium naturæ cursum. Pro exemplo Pater aliquis familias ludit, atque multa perdit: mater luxum sectatur, ac multa dilapidat: horum liberi pauperes erunt ob culpam parentum; at enim tam lusum, quàm luxum naturaliter, & quasi necessariò paupertas insequitur. Contingit homicidium: qui mandavit, & cui demandatum est homicidium, liberi, ac superbientes civitatem obeunt: interea hic propter testimonia, contra se lata, ille propter suspensiones, alter propter indicia, alius etiam propter licitorum odium privatum, aut lucri aviditatem, intra carceres gemunt: reus ridet, ac multæ familiæ innocentes plorant; sed naturalis dispositio Legum, Principum regimen politicum, humana fragilitas ita fieri exigunt. Seditiosè tumultuatur civitas adversus legitimum dominum suum:

H h h 3

iste

Saulis peccatum ple-
ctitur in ne-
potibus post
ejus mortem.

Vide Casp.
Sanct.

2. Reg. 21,
8.

Pœna inno-
centis natu-
raliter sequi-
tur aliquan-
do culpam
alterius rei

Quomodo
id fiat salvâ
justitiâ, &
misericordiâ

2. Reg. 24.
15.

4. Reg. 20.

Abul. in
Exod. 34.
9. 9.

iste arctam obsidionem adornat : globi ferrei , ac ignivomi quassant , & incendunt ades illorum quoque civium , quorum fidelitas minimè nutaverat ; sed ea consequentia naturalis est in civitate hostiliter impugnata , & hisce globis impetita . Totæ Sodomæ conflagent , totus orbis terrarum cataclysmo inundatur : in flammis , & aquis innocentes infantes pereunt ; sed istis posita tali castigatione necessariò pereundum est . In nostra Historia peccat Sacerdotis Heli familia , effœminatè vivit universa Principis aula : subditi totum bellandi exercitium negligunt : interim hostes alacriter ad arma sese comparant , atque bono ordine , strenuis cum agminibus , è legibus militariibus in aciem concedunt : ita naturaliter isti victores triumphare debent , illi autem victi succumbere , ac uno proelio infelicitè perduto centenæ , ac millenæ familiæ jacturam miserrimam sentire . Porro ne simili casu innocentes affligendi essent , necessarium prodigium foret ; atquæ neque Divina Justitia , neque Divina Misericordia in gubernatione mundi exigit prodigia : innocentes salva manet sua merces , tempore suo recipienda ; quamdiu verò hîc in terris vivunt , ipsis quoque ferendæ sunt calamitates , quæ naturali via his in terris emergere solent .

5. Ista doctrina vera est , sed non sufficit , quia non semper valet . Ea quidem valet , quando Deus permittit , unâ cum reis innocentes affligi , aut etiam innocentes absque reis ; at valere nequit , quando Deus positivè , quòd in Scholis ajunt , & minitatur , & vult , ut unus flagelletur propter alterum . Ut clarè hac in re procedamus , cogitare vos priùs oportet , in armamentario Divinæ Justitiæ duas reperiri classes fulminum , ac flagellorum : quædam adhibentur ad afflictionem temporalem in ista vita : alia stringuntur ad castigandum vel temporaliter , vel æternè in altera vita . In altera vita Deus illos tantummodo castigat , qui rei sunt . Mulier devota , fortè tibi maritus est infidelis : pudice Juvenis , fortè tibi soror est licentiosa : Frater benè morate , fortè tibi frater est immoriger , ac dissolutus : isti vobis & multas lacrymas exprimunt , & calida suspiria ; sed non est , quòd metuatis , ne Deus eorum culpâ vos præcipientes agat in infernum : illi perversi damnabuntur ; vos autem , si constanter in pietate perseveraveritis , salvi eritis . *Reddet unicuique secundum opera sua . In operibus manuum suarum comprehensus est peccator . Opera illorum sequuntur illos . Anima , quæ peccaverit , ipsa morietur .* Afflictionibus temporalibus in hac vita Deus etiam innocentes afficit ; at ulteriùs mentem intendite . Castigationibus istis , ut Phi-

losophicè loquamur , duplex est formalitas , poenæ nimirum , & afflictionis : quatenus poenæ sunt , unicè respondent culpæ : quatenus afflictiones sunt , etiam cum innocentia conveniunt . Afflictiones ejusmodi temporales justè picturas dixeris duplicis faciei : si ex parte peccatoris aspiciantur , terribilem habent vultum punitonis : at è parte innocentis spectatæ faciem præferunt amabilem exercitii virtutum , comprobandi amoris , elevationis ad magnam gloriam .

6. Quoad rem istam Divinæ Providentiæ triplex finis est : primus , ad terrefaciendos omnes , & hic ad Justitiam ejus pertinet : secundus , ad corrigendos delinquentes , & iste Misericordiam ejus concernit : tertius ad benefaciendum justis , & iste ad amorem ejus spectat . Videre , quòd ob culpam illius , qui inimicus est , Deus etiam eum affligat , qui ipsi amicus , atque charus est , non potest non creare terrorem . E simili spectaculo colligitur , quantum sit odium Dei contra peccatum : colligitur , quàm acerbè peccatum puniturus sit in peccatore , si tantopere puniat illud etiam in innocente . Mementote casus tragici , qui in Capite tertio Libri quarti Regum recensetur . Mesa , Moabitarum Rex , à tribus Regibus confœderatis arctâ obsidione conclusus , atque videns , se non ampliùs tueri posse civitatem suam , è Rege conversus in Sacerdotem , & è Patre in carnificem , arreptum filium suum natu maximum in moenium partem , & ictibus , & visui hostium magis expositam , duxit ac , ibi in eorundem hostium conspectu , pugione in pectus adacto occidit . *Arripitque filium suum primogenitum , qui regnaturus erat pro eo , obtulit holocaustum super murum .* Fascinum esse videbatur occisio hæc ; hostes enim , neque gladiatorum fulgore , neque sagittarum grandine territi , ferre non potuerunt aspectum illius vulneris : in eo sanguine virtus eorum tota naufragium passa , & omnis eorum spes submersa est : magis timuere Moabitam unius filii occisorem , quàm Moabitam integri exercitus aggressorem . Videbatur illa fida , dum in filii pectus penetrabat , ad collum cujusque militis apposita . Cadaver unum adversus ipsos toto exercitu potentius erat : hunc illi vicerunt , ab illo victi sunt : iste profligatus ab ipsis erat , ab illo in fugam agebantur : aspecta Principis illius morte , protinùs obsidionem solverunt . *Statimque recesserunt ab eo , & reversi sunt in terram suam .* Interpretes in assignanda facti ratione non conveniunt ; ego autem crediderim , Regem illum hostibus suis ostendere voluisse , quomodo ipsos habiturus esset , cùm ita tractaret filium suum , ut inde discerent formidam

Deo naturam non impediante.

Boni affliguntur in hac vita, mali in altera :

illi ad poenam, illi ad meritum.

Providentiæ triplex finis in afflictionibus.

Mesa R. occidit filium. &

4. Reg. 3. 27. hostes fugavit.

re furorem hostis, conspecta severitate patris. Atque sic evenit: illi timuerunt, ac territi non amplius huic insultare ausi sunt. *Sanct. hic.* Certum est, uti P. Caspar Sanctius asserit: Certum est, eo spectaculo deterritos fuisse adversarios, & victrices manus à cæde, & ferro continuisse. Quod hîc impiè Moabita præstitit, quandoque agit, & semper justè, Deus, ille Dominus, cui potestas competit ex arbitrio suo statuendi de vita, & morte creaturarum suarum. Id egit cum illo, qui dicitur *Primogenitus in multis fratribus*, quémque nobis ostendit occisum in Cruce: idem agit aliis etiam cum filiis, ipsi charis: hos affligit, illos percutit, alios occidit, ut ejusmodi spectaculo territi tandem desinamus ipsum offendere, dicentes intra nos: *Si hæc in viridi, quid fiet in arido?* ut intuentes manum severam ipsius, tanquam Patris, erga justos, incipiamus formidare manum severam ipsius, tanquam hostis, erga peccatores. Et ecce, ratio patet, quare ad castigandum Saulis peccatum primò triennali penuriâ afflictum fuerit Regnum, dein septem in crucibus effusi sint ultimi rivuli sanguinis regii; quare posterì Heli ad inopiam redacti sint: quare nepotes omnes Giezi leprâ percussi sint, cum jam mortui Giezi, Heli, & Saul, nihil earum pœnarum persentiscere possent. Ad terrorem quippe mundo erant illæ pœnæ: qui postea visurus erat ita punitum mendacium, injustitiam, infidelitatem, discebat inde sibi cavere, ne mendax, injustus, aut infidelis esset.

ad correctionem: 7. Aliquando Deus affligit justum ad peccatoris correctionem, & hæc insignis est amabilis misericordiæ demonstratio. Mentem meam explicabo per exoticum, sed felicissimum remedium, quo lethale vulnus Caroli Zeni, inclyti Ducis copiarum Venetarum supremi, curabatur. Sauciatus hic erat in genu quodam, neque malo remedium inveniebatur. Balsamum potius exasperabat vulnus, & hoc magis crudefcebat, cum medicamen adhiberetur: istud adeò delicati doloris erat, ut, si vel tangeretur, illico deliquium minitaretur, atque adeò incurabile vulnus evadebat, cum ipso vulnere periculosius remedium esset. In eo statu Medicus aliquis Gallogræcus agram partem affligi sinebat, ut sanaretur, omnia verò medicamina alteri genu sano applicabat: istud ea ferebat sine dolore, non asperabatur curatione, non ostendebatur contactu. Interea per occultam venarum, nervorum, ac spirituum communicationem salutaris virtus ad partem læsam transmeabat, & vulnus paulatim arcanis viis medicaminum vim attrahebat, non tangebatur, & sensim coalescebat: verbo, per unguenta, & cataplasmata, sano ge-

nu adhibita, genu saucium ex integro sanatum est. Cum vulnus, ait Cardanus; *Cardan. de cum vulnus accepisset in genu lethale, nec imposita medicamenta quicquam proficerent, referunt Gallo-græcum Medicum sano genu medicamentum imposuisse, ex quo convaleuit.* Misericordissimus Deus noster nonnunquam peccatori sanitatem reddere cupit, licet illum ad remedia admodum malè comparatum inveniat. Si vitam ipsi tollat, damnabitur: si pro medicamine paupertatem immittat, ad rapinas convertetur: si per injurias illum humiliari velit, ad ultionem armabitur: si per morbum aliquem ipsum curare tentet, in impatientias, execrationes, ac blasphemias prorumpet: vulnus, quin cicatricem ducat, magis ampliabitur, & in verminosam gangrænam degenerabit. Quapropter Deus ægrotum peccatorem in se ipso conflictari finit & balsamum justo cuidam, ac innocenti applicat: filium cruciat, ut sanetur pater: subditum affligit, ut curetur Princeps: amicum torquet, ut restituatur amicus. Noverit efficere Deus, ut occultis illustrationum, ac inspirationum viis ad agrum transeat virtus afflictionum, quæ à sano tolerantur. Ita dum pestifera lues Israëlitarum stragem edit, humiliatur David: ita dum Israëlita caduntur à Philisthæis, Heli sanctior evadit.

8. At enim vos credere nolim, his in *ad utilitatem eventibus à Deo malè tractari justum, justorum.* ut benè eveniat illi, qui reus est. Vulgo quidem justus malè videtur haberi; sed hoc verum non est: afflictiones istæ non nisi gratiæ sunt justo: faciunt ad ipsum firmitus in virtute stabiliendum, & elevandum ad altiore in Paradiso gloriam. *Amos. 9. 9.* Concutiam, inquit Deus, in omnibus gentibus domum Israël, sicut concutitur triticum in cribro, & non cadet lapillus super terram. Dum frumentum cribratur, quantum agitur, rotatur, concutitur? inter tot res inutiles, quæ in toto quodam acervo sunt, ipsum deterius esse videtur: pulvis abit in aëra: paleæ, ac lapilli permanent in cribro: solum frumentum in terram decidit. Verum quærite ex eo, qui concutit illud, cur adeò malè frumentum habeat: cur illud tam parvi æstimet, & in terram cadere permittat. Falleris, respondebit: sic frumentum purgatur: si granum istud intellectu præditum esset, gratias ageret manui, ac pedes oscularetur concutientis. Ita Deus justos suos concutit: *Concutiam domum Israël, sicut concutitur triticum in cribro* sic eum expurgat: sic eum ad electorum suorum granarium, ad Paradisum idoneum reddit. *Triticum autem congregate in horreum meum.* Ita peccati pœna, quæ suffertur ab innocente, vel justo, pro peccatore punitio est, pro justo,

justo, vel innocente gratia. Et en, per hoc explicatum est, quomodo nonnumquam aliqui afflicti fuerint, & affligantur propter aliorum delicta. Afflicti sunt primò, quia vel ipsi quoque participes fuerunt ejusdem culpæ: vel secundo, quia peccatorum aliorum rei fuere: vel tertio, quia solitus, ac naturalis cursus

causarum secundarum sic exigit: vel quarto, propter terrorem incutiendum pluribus: vel quinto, ad correctionem peccatoris: vel sexto, semper ad bonum, & utilitatem justis, semper cum laude Divinæ Justitiæ, Divinæ Misericordiæ, Divinæ Providentiæ. Sic fiat.

SERMO CXXVI.

Afferamus ad nos de Silo Arcam Fæderis Domini, & veniat in medium nostri, ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum. 1. Reg. 4. v. 3.

ARGUMENTUM.

In calamitatibus recurrendum est ad Deum, & ad poenitentiam.

I. Jam ex præmissis verbis percipimus militaris concilii sententiam. Seniores concluderunt, ut in castra adduceretur Arca sacra Fæderis cum Domino, cujus ope viam quampiam ex hostium suorum manibus evadendi sperare possent. Dicitur autem *Arca fæderis Domini* quia in ea continebantur duæ tabulæ, quibus incisa fuere Divina Præcepta, quæ veluti conditiones erant fæderis inter Deum, ac populum. Deus pollicitus erat à populo stare, eum protegere, gratiis fovere, dummodo populus observaret Leges in Arca contentas, sub quarum vi contrahebatur, & utrinque firmabatur fœdus. Hæc Arca jam inde à prima divisione Israëlitarum in Terram promissam communi consensu collocata fuit sub tabernaculo suo in civitate Silo, nec unquam inde mota est toto quasi quadringentorum annorum tempore. Quocirca cum in castra eam adduci vellent, necessario de Silo afferenda erat. *Afferamus ad nos de Silo Arcam fæderis Domini.* Adductam in umbilico tabernaculorum ponendam esse decreverunt: *Et veniat in medium nostri*, tanquam in loco honorificentissimo, tutissimo, quique facillimè adiri posset ab omnibus. Crediderunt, à Deo sese insignis illius gratiâ *Reliquiarii*, in quo sibi tantopere complacere demonstraverat, juvandos, atque salvos evasuros esse potestatem Philisthæorum: *Ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum.* Laus Cælo, quòd tandem aliquando recurrant ad Deum! Ista nimirum virtus afflictionum, & calamitatum est, ut homines converti præstent ad Sacerdotes, & ad Sanctuaria. Isti

(Sacerdotes, & Sanctuaria) multis in *olau. 2.* mundo sunt instar quorundam sinuum in *6. 5.* Oceano Septentrionali, quos mari tran- *Simil.* quillo Navarchi fugiunt, veluti scopulos, at verò orta tempestate, sollicitè quarunt, ceu portus: sunt instar certæ rupis in mari Norwegiæ, quæ miro naturæ ludibrio effigiata, tanquam ingens statua, exhibens & caput, & cucullum, & tunicam cujusdam Monachi, propterea *Rupes videtur esse Monachus,* Monachus appellatur. Quamdiu tranquillæ consistunt aquæ, nemo considerat, nemo salutat eam; verum irruentibus, ac procellam minitantibus ventis, omnes Monachum intuentur, & in ejus brachia se conjicere curant; quandoquidem securum in illa rupe portum inveniunt. *Tunc nauta coguntur intensissima arte, & viribus attendere, & vigilare, qualiter effugiant ad Monachum.* Haud aliter in mundo multi, quamdiu prosperè navigant, Sacerdotes, ac Cœnobitas contemnunt, Religionem negligunt; cum verò infortunia in eorum corde tempestatem commovent, tunc demum ad *Monachum*, ad Sacerdotem, ad Sanctuarium recurrunt. Si paupertate preman- tur, ad Sacerdotem, qui stipem tribuat, recurrunt: si filius contumaciter agat, ad Religiosum, qui consilium suggerat, confugiunt: si persecutionibus agitentur, ad Sacerdotem, aut Religiosum, à quo patrocinium impetrent, accedunt: si cum morbis, calamitatibus, desolationibus conflictentur, ad Sacerdotem, ad Religiosum, qui sacra gratiæ subsidia, Sacramenta, velpia solatia impertiat: abeunt. Monachus quippe, seu Sacerdos, in

Jo. 18. 1.

Arca fæderis adducitur in castra.

Afflictiones hominem convertunt ad Deum.

in sola calamitatum tempestate æstimatur. Ita tunc ad Icones thaumaturgas, ad insignia Beatorum Lypsana, ad prodigiosa Sanctuaria recurritur : tunc cogitatur, qualiter effugiant ad Monachum. De Senioribus nostris Israëlitis non legimus, quod prius aliquando de Arca cogitaverint. Philisthæi minitantur, ac ingenti cum exercitu versùs eorum fines egrediuntur : Hebræorum populus congregatur, copię conscribuntur, in aciem descenditur, prælium initur ; sed ad Sanctuarium non recurritur : exercitus profligatur, ac dispergitur cæsis quatuor millibus militum ; jam modò tandem de Deo cogitatur, & ad Arcam recurritur. Afferamus ad nos de Silo Arcam fœderis Domini.

2. Hic nobis inquirendum est, utrùm ea deliberatio prudens fuerit : & hoc affirmandum esse videtur, primò, quia Deus in gratiam Arcæ, & in ejus præsentia, jam aliàs populo suo victorias insignes donaverat ; etenim absque labore muri Jerichuntini per hoc solum diruti fuerant, quod Arca more solemnis Processionis circum civitatem illam gestaretur. Cum Jordanis transeundus esset ad invadendam Palæsthinam, Arca præsentis fluminis aquæ retentæ fuerant. Ea felicem reddiderat expeditionem Phinees contra Madianitas. Moyses ipse, cum illa moveretur, semper Deum invocabat, ut brachium suum contra hostes extenderet. Cùmque elevaretur Arca, dicebat Moyses : surge, Domine, & dissipentur inimici tui, & fugiant, qui oderunt te, à facie tua. Quare Seniores eundem favorem prudenter sperare poterant, adhibita simili invocatione.

3. Id, quod in calamitatibus fieri Deus exigit : ad se nos recurrere cupit : si refugium habeamus ad ipsum, facillimè placabitur. Deus nimirum humiliatos esse vult, non consumptos : supplices nos esse cupit, non occisos : afflictiones, & ærumnas in manibus tenet, sed paratus ad arma deponenda, si curramus in amplexum ipsius. Quando Deus Jerosolymitanis iratus, Ezechieli monstrare voluit imminentes castigationes, ipsi humana sub specie sex Angelos exhibuit, iræ suæ ministros, quorum quilibet in manu vas infortuniis, ac mortibus plenum gerebat. Unius cujusque vas interitûs in manu ejus.

Haud equidem hic insinuat, quamvis materia fuerint illa vasa ; sed ex aliis Divinæ Paginæ locis colligo, testacea fuisse. Cum figulino vasculo in manu Deus Jeremiam jussit calamitates populi prædicere. Vade, & accipe lagunculam figuli testeam

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

nostrum similitudine testæ, quæ facillime frangitur, significare velle, quàm facilis ipse sit ad confringendas, ac tollendas ærumnas, quas adversum nos paratas tenet. Una, eadèmq; Contritio nobis frangit peccatum in corde, ac Deo testaceum vas calamitatum in manu. Sic omnino Deus in officina figuli loquitur eidem Jeremiæ : Repente loquar adversum gentem, & adversum Regnum, ut radicem, & destruam, & disperdam illud. Ecce paratas destructiones, exterminia, ruinas, extirpationes. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum adversum eam, & ad me conversa fuerit : ecce recursum : Agam & ego pœnitentiam super malo, quod cegitavi, ut facerem ei, eamque affligere desinam illis calamitatibus, quas adversum eam destinaveram. Ecce confractam ærumnarum testam : ecce remissam castigationem.

4. Mira plurima observare est in fornace Nabuchodonosoris, accensa in Campo Dura regionis Babylonicæ. Unum quidpiam ego considero, quod aliis magis obstupescendum apparere potest. Impius ille Monarcha iisdem in flammis sepelire voluit tres Juvenes Hæbræos, qui cultum idololatricum simulacro Regis exhibere recusaverant ; at enim vix isti in ignem injecti fuerant, cum extemplò flammæ extra cancellos suos proruperunt, atque tum lictores, tum milites corripuerunt : quotquot è perversis crudelis mandati ministris appropinquaverunt, in favillas redacti sunt. Porro viros illos, qui miserant Sidrach, Misach, & Abdenago, interfecit flamma ignis. Dein ipse Nabuchodonosor incedens super cineres combustorum ministrorum suorum ad fornacem accessit, nec ipsum flamma, quasi reverentiâ cohiberetur, invasit. Ecce miraculum ! Ad castigandos executores prodigium adhibetur, & ipse mandans immunis pœnâ dimittitur : & iste, & illi rei fuerunt ; ministri tamen commiseratione digniores erant ; siquidem obsecuti sunt, non ex arbitrio proprio, sed ob timorem : animus ipsis non erat opponendi sese mandatis truculenti Regis : dum exequabatur manus, repugnabat cor ; sed mittebant se terreri pœnâ, ad quam, ceu rei, damnati fuissent, nisi in culpam illam consensissent. Jussio Regis urgebat. Ubi tamen Nabuchodonosor erat fons, ex quo omnis illa injustitia promanaverat : ille superbus, ille crudelis, ille totus simul reus, & impii mandati, & executionis iniquæ. Si de justitia mundi res esset, nil novi foret, quod è patibulo penderet, cui crimen demandatum est, atque liber, & fastuosus incederet, qui mandavit, at illæ flammæ Dei ministræ fuerant, injuriarum ejus vindices : proinde

paratus afflictiones tollere.

Ibi v. 7.

Ignis Babylonicus comburit satellites,

Dan. 3. 22.

& parcat impio Regi,

Arca prudenter adducitur in castra.

ab spem auxilii :

Num. 10. 35.

Deus nos ad se converti cupit,

Ezech. 9. 2.

Jer. 19. 1.

Jer. 18. 11.

inde quomodo carnifices agunt erga subditos, minus culpabiles, ac Tyranno totius iniquitatis reo, parcunt? Percipite rationem. Ministri conjiciebant oculum in Nabuchodonosorem, non item in Deum: ab illo territi, de isto nil cogitabant: ipsæ catenæ, quibus ligatos tenebant tres Juvenes totidem annuli perverſitatis eorum erant: scriptum in brachiis gerebant judicium suum: flamma reum ab innocente distinguebat, in cineres redigebat, non illum, qui morti destinatus erat, sed qui mori meritis accedebat. Nabuchodonosor quidem ab ardoribus illis consumi magis merebatur; sed antequam appropinquaret ad fornacem, recurrebat ad Deum: prius, quam passus procederent, cor humiliabatur. Istam humiliationem suam demonstravit in publica sui erroris confessione, postmodum facta: confessus est, ac Divinam potentiam prædicavit: acceptum sibi habuit, quod illi tres Juvenes non obedi-
quia con- vertitur.
Dan. 3. 25.
Et erumpens Nabuchodonosor ait: benedictus Deus Deorum, qui misit Angelum suum, & eruit servos suos, qui crediderunt in eum, & verbum Regis immutaverunt, & tradiderunt corpora sua, ne servierent, & ne adorarent omnem Deum, excepto Deo suo.

5. Flamma, à Deo contra peccatorem accensa, non audet inferre molestiam agenti pœnitentiam: flamma, à Deo excitata ad nos cogendos, ut humiliati intra ipsius brachia curramus, non offendit eum, qui humiliatus ad brachia Dei confugit: flamma, ab irato Deo suscitata, lacrymis contriti peccatoris extinguitur. Exoticum, est, quod David asserit, videlicet, quod Deus pluviam voluntariam separatim pro illis teneat, qui ad hæreditatem ipsius aspirant. *Pluviam voluntariam segregabis Deus hereditati tuæ.* Et ista pluvia se habet veluti remedium separatum contra calamitates. Vates Regius prius loquitur de carceribus, afflictionibus, persecutionibus, quæ vivos ad habitandum in mortuorum sepulchris constringunt: loquitur de motibus, quibus tota terra contremiscit. *Qui educit vinctos in fortitudine, similiter eos, qui exasperant, qui habitant in sepulchris. Terra mota est: & pro tantorum malorum remedio reservata tenetur pluvia, quæ voluntaria est: Pluviam voluntariam segregabis Deus hereditati tuæ.* Quærendum primò est, quomodo sit aliqua pluvia, quæ à nostro pendeat arbitrio: *Pluviam voluntariam:* deinde, quomodo pluvia remedium ærumnis esse potest? Attendite. Cardanus affirmat, quod, apparentibus in cælo linguis illis funestæ lucis, quæ semper sinistra prædicunt, Cometis nimirum, si post eorum

apparitionem pluviae succedant, istæ cuncta significatarum calamitatum prognostica eludant: neque ratio Physica difficilis est. Infausti eventus, Cometam sequi soliti, sunt effectus aëris, præter ordinem attenuati, quandoquidem lux ejusmodi non spectatur, nisi in aëre sic comparato: pluviae porro humiditate sua malignam attenuationem corrigunt; ista verò correctâ malæ causæ turbatio cessat, & afflictio, quæ portendebatur, malorum effectuum tollitur. Certæ calamitates terribilem referunt Cometam, qui plures alias prædicit: causa in nobis est: nostræ cogitationes nimis extenuantur in fraudibus, in lasciviis, in vindictis. Contra hujusmodi subtilitatem necessarius est humor beneficæ cujusdam pluviae, quæ in nobis formetur, in nobis nascatur, è nobis scaturiat. Lacrymæ nostræ remedium sunt malorum nostrorum; at non illæ lacrymæ, quæ naturaliter stillant ex oculis, sed illæ, quæ à Deo communicatæ proveniunt è voluntate, luctu correpta. Ista est pluvia seorsim reservata in eorum tutelam, qui hæredes Dei sunt. *Pluviam voluntariam segregabis Deus hereditati tuæ.* Debilis, ac infirma est ejusmodi pluvia ad extinguenda incendia, contra nos accensa; ipse verò Deus illi valorem tribuit: qui nobis eam communicat, etiam vigorem addit: *& infirmata est, tu verò perfecisti eam.*

6. Hæc est via, qua nostris calamitatibus è Cælo subsidium quærendum est. Ad homines recurrere, sæpè est inutile, sæpè periculosum: ad dæmones confugere, prout certæ animæ desperatæ confugiunt, semper damnable, ac perniciosum est: à solo Deo plena cum fiducia sperari possunt auxilia. *Auxilium meum à Domino.* Dignum sanè perpetua admiratione spectaculum est, intueri Davidem solis cum quadringentis militibus Amalecitarum immensum exercitum animosè insequi, fortiter aggredi, & victorem reverti: contra dignum perpetua commiseratione spectaculum est, videre Saulem justo cum exercitu trementem à Philisthæis prælio impeti, vinci, ac desperatum mori. Tanto numero Amalecitæ convenerant, ut illorum tentoria ingentem regionis illius plagam occuparent: *Discumbebat super faciem universæ terræ.* David eos videbat, nec terrebatur: eos invadebat, cædebat, aut, ut veriùs dicam, velut in marcello maclabat continuis viginti quatuor horis: *Et percussit eos David à vespere usque ad vespere alterius diei.* Ex tanto exercitu non nisi soli quadringenti Juvenes, Camelorum ope fugientes, à cæde eximii fuerunt: *& non evasit ex eis quisquam, nisi quadringenti viri adulescentes, qui ascenderant Camelos, & fugerant.* Eodem tempore, quo David in Philisthæa

Cometarum
malignitas
impeditur, si
pluviae se-
quantur,

Auxilium è
cælo quæ-
rendum est,

Psal. 107.
2.

1. Reg. 30.

Ibi 31.

exemplo
Davidis,
vincentis
cum parva
manu, dum
Saul vin-
citur cum
justo exer-
citu.

*Cardan. de
variet. l. 1.
c. 1.*

sthæa confligebat cum Amalecitis, Saul in Palæsthina succumbebat Philisthæis: dum ille vincebat, iste vincebatur: dum ille raptam familiam suam recuperabat, iste filios, ab hostibus occisos, amittebat: dum ille triumphans revertebatur, iste desperatus à semetipso necabatur. At unde tanta præliorum diversitas? Nempe, priusquam confererentur manus, eodem quasi tempore Saul Diabolum conveniebat, David ad Deum confugiebat: ille subsidium Pythonissæ, seu Præstigiatrix necromanticæ expetebat, iste auxilia, & oracula Domini invocabat. Subsidium respondebat refugio: à Diabolo Saul adjumentum expertus est ad mortem: à Deo David auxilium recepit ad triumphum.

7. Jam si ad hostes debellandos, & ad obtinendum cum publicis, tum privatis

calamitatibus remedium, præ cunctis expediat ad Deum confugere, Seniores populi prudenter deliberaverunt, dum è vestigio post primam cladem, totam fiduciam suam ad Deum converterunt, atque considerantes, quod peculiari quadam ratione Deus gloriam, ac potentiam suam in Arca manifestaverit, eam in media castra adducere sapienter statuerunt. *Afferamus ad nos de Silo Arcam fœderis Domini, & veniat in medium nostri, ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum.* Ita videri potest, at revera non ita fuit. Illi Senes, malè consultantes, ad meliorem partem non accesserunt. Optimum consilium est confugere ad Deum; sed ad hunc illi perquam malè confugerunt. Venite Dominicâ proximâ, & suis assertio- nem argumentis stabiliri percipietis.

S E R M O CXXVII.

Afferamus ad nos de Silo Arcam fœderis Domini, &c. I.

Reg. 4. 3.

A R G U M E N T U M.

Ad sacras Divorum Reliquias compuncto corde confugien- dum est.

I. PRudens esse videtur concepta ab Israëlitis in concilio militari deliberatio adducendi Arcam in castra. *Afferamus ad nos de Silo Arcam fœderis Domini.* Diffisi sibi met ipsis, in Deo confisi sunt, & ab isto solo salutem speraverunt; at hoc non in gratiam meritorum suorum, sed in gratiam insignis illius Reliquiarii, in quo sibi Deus tantopere complacere demonstrabat. *Afferamus ad nos de Silo Arcam fœderis Domini, & veniat in medium nostri, ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum.* Sic est: ea deliberatio sapienter esse concep- ta videtur; at secus erat. Laudabile quidem erat ad Deum confugere; sed re- fugium illud compunctione cordis stipari debebat. Ita quondam in simili necessi-

Compunctio- tate Majores eorum egerunt. Cum à cordis comi- parva manu civium Hai victæ, ac fugatæ tari debet fuissent duæ Hebræorum legiones, à Jo- refugium ad sue Duce ad obsidendam civitatem illam Deum. missæ, populus afflictus ad Deum confu- giebat, sed quomodo? Et Josue, & Se- niores omnes coram Arca sese prosterne- bant, atque simul cum pulvere super ca- pita, cum lacrymis in oculis, cum pre- cibus in labiis, totum cor suum moeroremersum esse ostendebant. *Josue vero scidit vestimenta sua, & pronus cecidit in terram coram*

Jos. 7. 6.

A. R. P. Calini S. J. Ser. Tom. I.

Arca Domini usque ad vesperam, tam ipse, quam omnes senes Israel, miseruntque pulverem super ca- pita sua &c. Ad Arcam confugere Tribus à Beniamitis profligatæ; sed non nisi la- crificiis, jejuniis, & lacrymis. *Quamob- rem omnes filii Israel venerunt in domum Dei, & sedentes flebant coram Domino: jejunaveruntque in die illo usque ad vesperam, & obtulerunt ei bolo- causta, atque pacificas victimas.* Iris appella- tur signum fœderis inter Deum, & ho- minem. *Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me, & inter terram.* Præter Iridem naturalem, in nubibus for- mari solitam, Irides etiam artificiales ef- formantur in aëre cælo sereno. Parum aquæ, sursum Sole splendente dexterè sparsæ, mox elegantem arcum spectan- dum exhibet. Pone vas aquæ bullientis discoopertum in cubiculo clauso, ac ob- scuro: hoc intra quinque, vel sex horæ minuta replebitur vapore, inde exhala- to. Dein à latere tuo, vel retrò, quan- tum experientia te docebit, candelam ardentem colloca: subitò videbis in illo vapore pulchrè formatam Iridem; sed nihil efficies in ista re sine lumine, ac sine humiditate; ut Iris efformetur, necessa- rium semper est, ut lux circumdet minu- tissimas aquæ guttulas, & rotunda gra- nula,

Judic 20. 26.

Gen. 9. 13.

Iris arte formatur.

Vide Franc. Grimald. prop. 9. n.

18.

Similit.

nula, quæ postea lumen illud reverberant, & in arcu splendente nobis exhibent. Ita pariter, ut efformetur amabilis Iris illa, qua Deus in adjutorium nostrum confociatur: *Ponam arcum meum - - & erit signum fœderis inter me, & inter terram* Deus nobis lumen tribuit, sed à nobis addendæ sunt nostræ lacrymæ, compunctio nostra. Tales lacrymæ tali lumine circumdata nobis in Iride cælesti monstrabunt confœderatum nobiscum Deum & erit signum fœderis. Absque hoc lumine non sufficit omnis dolor, qui semper merus naturæ vapor permanet: absque nostra compunctione lumen illud non producit elegantes colores; sed compunctio nostra lumine Divino circumdata, ista Deum nobis conjunctum demonstrat: *Et erit signum fœderis.* Ad hoc non attendere Seniores, de quibus agimus; non enim proposuere jejunia, non orationes, non opera pœnitentiæ; sed omnia se præstare censuerunt, quod rem sacratissimam, quæ tunc in terris esset, in castra advehi constituerint. *Asseramus ad nos de Silo Arcam fœderis Domini*; verum hoc solum præstare, quemadmodum ipsa propediem experientia demonstrabat, erat nihil omnino præstare.

2. Per venerationem erga Divorum Lypsana, resque sacratas alias, Deo charas, invocare Deum, ut earum gratiâ moveatur ad pietatem erga nos, optima est & sancta cogitatio. Moyses Barcephas de Noë scribit, quod is in inundatione Mundi, priusquam se grandi navigio suo incluserit, ossa Adami, & Evæ intulerit. Equidem in ea rerum vicissitudine non videtur ista cogitatio concipi debuisse. Perampla fuit Arca, sed introductis animantibus, horumque necessariis alimentis, jam angusta satis erat: ad quid igitur duobus cadaveribus mortuorum occupabatur locus ille, qui convenientius fuisset commodo viventium? Quodsi Noë vivam semper expetiêrit mortis memoriam, satis fuisset ad navigii fenestram accedere, ac in undas prospectare, & herclè ex omni parte ante oculos observata fuisset funestissima mortis imago, illa ipsa cadavera, quæ ab undis jactata, Arcæ latera verberabant, in memoriam ipsi reducebant moriendi necessitatem. Quam igitur ob rem, dum foris omnia cadaveribus redundabant, etiam intus in Arca tenere cadavera voluit? Idem quoque de Moyse potestis quærere, qui egrediens ex Ægypto secum abstulit ossa Patriarchæ Joseph. *Tulit quoque Moyses ossa Joseph secum.* Ille populi abitus ex Ægypto tantopere acceleratus est, ut neque parari panis potuerit, illa pro die necessarius; Moyses magis omnibus aliis occupatus, eoquod om-

nibus attendere, ac de omnibus cogitare teneretur, in illa rerum perturbatione, ac præcipitatione, moram, ac tempus de mortuo cogitandi non habuisse videtur. Verum est, Josephum ante mortem suam ultimis in mandatis constituisse, ut Ossa sua ex Ægypto auferrentur, cum gens ipsius ex eo Regno egressurus esset; at verò cum à tergo Pharaonis exercitus instaret, & à fronte viam mare impediret: cum undique confusa fuga, undique obstaculum, undique terror esset, quis vel cogitationem de uno antiqui Testamenti paragrapho, executioni mandando, concipere voluisset? Verum enimverò sic omnino est: Noë secum in Arca vehere voluit Adami, ac Evæ cadavera, idque voluit, ut in illorum duorum Sanctissimorum Pœnitentium gratiam Deus incolumes servaret illas pauculas pereuntis Mundi reliquias, intus in Arca sua navigantes: pari modo Moyses Ossa Josephi secum ex Ægypto totam per solitudinem portavit, ut etiam in Sancti Patriarchæ gratiam Deus & gressus dirigeret, & vias custodiret ingentis illius populi. Ita nostris quoque temporibus piissimus Imperator Leopoldus primus, cum Vienna jamjam a Turcis obsidione cingeretur, in sollicitudine celeris fugæ suæ, primam cogitationem suam eò vertit, ut salvas secum auferret sacras Reliquias Cæsarei Sacelli. Idem currus, quo vehebatur Imperator, illas vehebat. Circum undique spectabat incendia, à barbaris excitata: audiebat strepitus equitum, sese insequentium: excurrentes Tartari iisdem in viis oberrabant, ac vestigiis inharebant; at enim in pretiosis illis Lypsanis, rebûsque sacris oculus inveniebat robur, & auxilium, tanquam in fideli custodia securitatis. Ita tempore Davidis totus Hebræorum populus cum fiducia ad pia Divorum suorum monumenta confugiebat. *Ostenditur, ita Saliatus testatur, & è secundo Libro Regum id eruit: Ostenditur, etiam Davidis tempore religiosè coli solita monumenta Sanctorum, votaque Deo sub eorum patrocinio facta fuisse, ac persoluta.*

3. Verum sacra Beatorum Lypsana nimis malè consistunt in medio impiorum. Nil sanè mirum est, quod illa dedignentur favere peccatoribus: mirum potius est, quod etiam dignentur eos non derelinquere. Certè Deus ita disposuit, ut illæ duæ Legis tabulæ, ab ipsomet Deo Moyfi datæ, non conservarentur in populo. Hic animos advertite. Duas tabulas dedit Moyfi Deus, ac duas Deo dedit Moyses: in utrisque à Deo scripta fuere decem illa præcepta, quæ tunc prius semper insinuata cordi fuerant. Illas inter

Leopoldus
I. S. Reliquias
as aufert,
fugiens

Salian. l. 3.
an. 3009.

Tabula
Moyfis nobiliores
franguntur;
Exod. 34.
1. &c.

viliores
servantur.

Moyf. Barc.
l. 1. de Pa-
rad. p. 1. c.
14.

Ossa Adami,
ac Evæ Noë
infert Arcæ.

Exod 13. 19

Moyfes Ossa
Joseph se
cum aufert.

ibi 32. 19.

ter tabulas haud dubiè pretiosiores erant, quæ à Deo Moyse datæ sunt : & nihilominus istæ confractæ fuerunt , idque , quod est mirabile , confractæ fuerunt ab ipso Moyse ; illæ autem conservatæ , ac subin religiosè in Arca repositæ sunt. Proh rem oppidò peregrinam ! quòd Moyse Idolum confringat , & in minutissimos pulveres redigat , facilè intelligo ; quòd autem frangat , atque pessumdet sacratissima duo monumenta , tam pretiosa , quis capere poterit ? Fortasse dices , prudentissimum Ducem illum cognovisse , quòd populus Idololatriâ contaminatus tunc non esset idoneus ad recipiendas Leges istas. Profectò prudentia Rectoris est , non promulgare legem , quando novit , eam haud esse recipiendam : satius est perturbationem aliquam dissimulare , quàm præceptum ferre , quod non acceptetur. In priori casu solum quidam defectus est : in altero defectus non tollitur , & insuper contemptus Legislatoris , ac legis additur. Hoc verum est ; at enim poterat Moyse illas tabulas non frangere : poterat eas in conclavi suo asservare , ac tempus opportunum ad eas publicandas expectare. Dices hîc ulteriùs , hanc esse miseram conditionem : aut ut melius dicas , indignum morem hominum , ut studiosius asserventur , ac majori reverentia habeantur dona Principum , quàm ipsius Dei. Sed istud asseveretur de hominibus pusilli spiritûs : idem porro dicinequit de Moyse , cui mens erat altior , tota Domino Deo suo plena. Illud verum est , tabulas , à Deo datas , advenisse , cùm populus Idololatriæ vacaret. Enimverò populus , adeò perversus , nimium indignus erat re sacratissima tam pretiosa : huic honorificentius erat esse confractam , atque dispersam , quàm in illas transire manus , in quibus paulò prius thymiamata fumaverant , Idolo libata. Habeant Hebræi , rursus emendati , legis tabulas , at nontam pretiosas : habeant illas , à Deo quidem scriptas , at ab homine confectas : non habeant illas , à Deo & confectas , & scriptas.

Res factæ
indignè te-
nentur à
peccatore.

4. Pretiosissimæ sunt Auditores , sacratæ res ; verùm si nobis culpæ lethalis conscii simus in anima , prorsus indigni sumus , qui portemus eas in pectore. Ad collum gestare sacra Lypsana Divæ cujusdam Virginis , & intus in corde recipere affectus impudiciæ : Ossa ferre generosi cujusdam Martyris , ac debiliter cedere omni tentationi , omni joco , omni contumeliæ , omni respectui humano , Proh Superi ! quàm abominandâ conjunctio ! Et ejuscemodi mentes postmodum sibi persuadeant , à Deo sibi adventura esse prospera per gratiam sacrarum rerum , adeò perperam habitarum ? In publica calami-

tate ad pretiosissimum Crucis lignum confugere ; dein autem in omni contractu per Crucem pejerare : ad venerabilia Martyrum , Confessorum , Virginum Deposita recurrere ; sed abhorrendo vel ipsum nomen puritatis , ac pudiciæ ; sed recusando omnem vel levem afflictationem ; sed negando Christum in vilis ancillulæ gratiam , istud est , amabo vos , Divorum lucrari patrociniûm ? Absalon aliquando facultatem à Rege patre suo rogavit Jerosolymis abeundi in Hebron ad vota sua Deo persolvenda. *Dixit Absalon ad Regem David : vadam , & reddam vota mea , quæ vovi Domino , in Hebron.* Rex haud gravatè consensit : filius ivit. *Dixitque ei Rex : vade in pace. Et surrexit , & abiit in Hebron.* Jam quæro : quandoquidem Jerusalem civitas erat , ad quam alii toto è Regno ad offerenda sacrificia , votaque persolvenda convolabant , quo nomine poterat Absalon obtentui habere intentionem vota sua potiùs in Hebron , quàm in Jerusalem persolvendi ? quomodo Davidi non suspecta fuit ista petitio devotionis , quæ videri poterat insolens , & affectata ? Quodsi verò Sanctuarium fuerit in Hebron , & Absalon illuc confugerit ad invocandum Deum , ac Beatos , cur isti illum adeò non tutati sunt , ut paulò post corpore suspensus ex arbore , nulla poenitudine tactus in anima , in illo tribus lanceis vulneratus , in ista ad infernum præcipitatus fuerit ? Respondeo cum Lyrano. Hebron erat locus , ad quem Hebræi piè peregrinari , confugere , ac vota deferre consueverant , eoquòd ibi reposita fuerint sacra pignora Sanctorum quatuor Patriarcharum , cum Sanctis eorum Conjugibus. Ibi nimirum quiescebant Ossa , Adami , & Evæ , Abrahami , & Saræ , Isaaci , & Rebecca , Jacobi , ac Liæ. *Locus ille sanctus reputabatur , eoquòd quatuor Patriarchæ principales sint ibi sepulti cum suis conjugibus.* Itaque specioso sub nomine venerandi illa Lypsana licentiam obtinuit Absalon in eam civitatem se conferendi : *& ideo Absalon fingeat illuc ire ex devotione.* Præcipua tumultuosi Principis intentio fuit ibi locum armorum statuendi , & exercitum colligendi in sua contra patrem perduellione ; attamen illa sacra pignora veneratus est , vota reddidit , sacrificia Deo immolavit. *Cùmque immolaret victimas , facta est conjuratio valida.* Verùm neque vota , neque venerationes , sed eorum neque sacrificia Deo accepta erant , cùm patrociniûm à perduelli fierent : nil victimæ prode non meruit , cùm eadem manus , quæ pecudes immolabat , diadema , vitamque patri rapere pararet. Sanctissimis illis Patriarchis haud erat ratio intercedendi pro illo , à quo perperam honorabantur , cùm is ad ipsorum Lypsana accederet cum anima ,

2. Reg. 15.
7.

Absalon a-
bit in He-
bron.

specie vene-
randi Ossa
Patriarcha-
rum ,

Lyrano. hîc

penitus in scelerum suorum foetore immerfa.

5. Si spectemus amorem, quo Deus fertur in Sanctos suos; si consideremus, quantopere Deo complacitum sit in amabilibus monumentis illorum aut cadaverum, aut martyriorum, aut actionum, magnas, in eorum favorem nobis conferendas, gratias sperare possumus; at si in eorum conspectu, atque dum ad ipsos confugimus, nostram servare velimus cum Deo inimicitiam, voluntatis nostræ perduellionem, id sanè nimium adversatur eorundem favori, ac beneficentiæ. Prodigis illorum sacra Lypsana clarescunt, sed perquam facile fit, ut ipsorum desinant prodigia, si nostra opponantur flagitia. Nicephorus refert, Heracleæ quondam è Corpore Beatæ Glyceriæ prodigiosum liquorem emanasse, qui in ænea concha colligebatur, unde postmodum piis Fidelibus distribui solebat, & erat instar balsami cælestis adversus omnis generis morbos. Perinzus, ejusdem civitatis Antistes, as illud nobiliori metallo commutare meditabatur: hinc opportunè Constantinopoli pretiosissimam concham argenteam emit, eamque priori ad excipiendum sacrum liquorem substituit; verum paterâ mutatâ prodigium cessavit, thaumaturga scaturigo exsiccata est, nec amplius vel unam stillam in pretiosum vasculum demisit. Bonus Præsul dolore contabescebat, nec ullam assequi rationem poterat, ob quam tunc solum vena beneficentissima evanuerit, cum majori splendore decorata fuit. Quapropter se jejuniis macerare, lacrymari, pie precari cepit. Demum superna revelatione accepit, argentum illud aliquando à præstigiatore quodam adhibitum fuisse ad commiscendos, ac subigendos certos succos magicos; nolle verò Divam liquorem cælestem reponere in vase, quod aliquando liquores superstitiosos continuisset. Proin mutata rursus ab Episcopo concha, priorque restituta est: & in istam pauperiorem, sed innocentem, de novo consuetum prodigium ex illo cadavere stillare cepit. Qua fronte nos desideramus, ut sacræ Divorum Reliquiæ suas in nos destillent gratias, si vasa simus, in quibus peccatum parat succos mortis, iræ Divinæ, ac perditionis?

*Pf. 7. 14. Vasa mortis. Vasa furoris ejus. Vasa iræ apta
Isa 3. 5. in interitum.*

Rom. 9. 22. 6. Istam, Auditores, istam ob causam ab Arca non profluxere, sicut aliàs, in populum Divina beneficia, quia po-

pulus ille vas iniquitatis erat. Idcirco ^{Arca nil} prudens erat Seniorum illorum delibera- ^{prodest ini-} tio, qua consulebant confugiendum esse ^{quis.} ad Deum, & implorandum auxilium per insigne pignus sacrum, in Arca repositum; sed admodum imprudenter in hoc solo acquiescebant: consilium illorum in eo defecit, quòd ad pœnitentiam se non converterint, quod peccata non elimina- ^{Cajet. hic.} verint. *Fiducia*, hîc ait Cajetanus, *fiducia in Arca Domini, quamvis in se bona, ac sancta sit, insufficiens tamen est, nisi bonis operibus comprobetur.* Recurrunt isti ad externam cæremoniâ, omittentes internam pœnitentiam peccatorum suorum, & in hoc peccaverunt: & nervosius adhuc D. Augustinus: *Legis transgressores nequaquam Legis Arca tuetur.* Imprudentes igitur fuerunt, quòd non cogita- <sup>S. Aug. de
mir. Script.
c. 7.</sup> verint, ab Arca sese nullatenus defendendos esse, quamdiu Legis, in ea contentæ, violatores existerent. Isthoc erat primum consultationis illius militaris, de qua loquimur, vitium quòd Senes unice de Arca, in castra adducenda deliberaverint, & nihil amplius dicentes: *Afferamus ad nos de Silo Arcam fœderis Domini.* Alium defectum satis gravem prodidit imprudentia Consultorum illorum, quem Dominicâ proximâ considerabimus. Vos interea, Auditores, discite, quomodo vos ad Sanctuaria accedere, quomodo Sacras Reliquias utiliter colere oporteat. Accedite, colite, invocate illas, sed immunes peccato, sed cum gratia sanctificante in anima: secus ea ipsa Cadavera, illa ipsa Ossa, vobis repetent, & ad cor exprobrabunt id, quod Virgo Virginum <sup>Jo. Mosch.
in Prat. c.
18.</sup> dixit quondam Cosmianæ cuidam. *Ista perversis Severianorum dogmatibus infecta erat, & cum tali conscientia sese conferebat ad visendum, adorandumque Sacrum Sepulchrum Servatoris Jerosolymis: cum ecce, spectabilem ipsi se præbet in aëre supra portam summa Cæli Regina, Majestate plena, eamque repellens, heus tu! ait: Quomodo, cum nostra non sis, huc audes ingredi?* Hoc idem tibi dicunt, ô Peccator, ipsæ tumbæ, ipsi tumuli Sanctorum: Nos pudici fuimus, tu lascivus es: nos pœnitentiam egimus, tu obstinatus permanes: nos charitati studuimus, tu vindictas meditaris: & ita vivens, quomodo ad nos audes accedere? *Quomodo, cum noster non sis, huc audes ingredi?* Nos, ô Dilectissimi, eamus & in privatis, & in publicis calamitatibus ad Sanctuaria, sed eamus aut sancti, aut saltem in illis efficiamur sancti.

S E R M O CXXVIII.

Afferamus ad nos de Silo Arcam fœderis Domini. I. Reg. 4. 3.

A R G U M E N T U M.

Deo cooperari nos oportet.

Concilium
militare
quomodo
instituen-
dum post
cladem :

I. PROsequamur examen deliberationis, à Senioribus nostris in cœtu suo captæ. Nuper vidimus, eam imprudentem fuisse, quòd non concluderint id, quod ad acquirendum Divini Numinis favorem fieri oportebat; hodie videbimus eam imprudentem, eòquòd non statuerint id, quod in ordine ad bellum agi debebat. In medium consulebatur de accersendo quodam remedio pro clade accepta, deque parando auxilio ad evitandam cladem alteram. Itaque confestim valida præsidia immittantur in munimenta, periculo magis exposita: sollicitè promptuaria eorum impleantur armis, & alimentis: corpus exercitus beneficio noctis moveatur, & applicetur ad quampiam majoris momenti civitatem tegendam: recedatur è planitie, quæ nimis difficulter defenditur, & commodè capta loci opportunitate, custodiantur angustiae montium: cum exercitus è gente collectitia coactus sit, omnis adhibeatur industria, ut novus conflictus declinetur: sponte nudus relinquatur munitus aliquis locus, ubi hostis inveniat, quod rodât: circum illum consumat & tempus, & exercitum suum: si illum in potestatem suam redigat, patientia! interea luctum temporis acquiritur ad providè consulendum corpori Reipublicæ: præsidarii illi per necessitatem defensionis ad rem bellicam assuescent: hostis unam munitiorem acquirat, & nos egregias copias lucrabimur, quæ hostem impediunt, ne capiat alias munitiones: usu discant nostri milites intueri frontem Philisthinorum; emittantur separati manipuli, qui citra pugnam seriam se hostibus opponant: his in velitationibus assuescent audire sagittarum sibila, & aspicere gladio alienorum fulgura. Sub audente quodam ejusmodi manipulorum ductore pro uno, qui perimitur, alii centeni sunt generosi. Statim in omnes provincias mittantur, qui novos militiæ tyrones conducant: in jus vocentur illi Duces, qui suo non functi sunt officio, & ex paucorum castigatione ob fugam, &

derelictam stationem, terreantur omnes, doceantur omnes non ampliùs fugere. Inter hæc omne studium intendatur, ut obtineatur, & conservetur occulta quædam communicatio cum hostium nonneme: ut quaqua ratione corrumpatur, & in partes trahatur Satraparum aliquis in aulis Regum Philisthinorum: plùs efficiet aurum, quibusdam illorum Satraparum, ac Procerum dono missum, quàm omnes gladii in manibus militum nostrorum. Dispergatur rumor de flagitanda pace: tententur, & inchoentur deliberationes cum hostium Legatis: capiantur, ac circumveniantur illorum animi propositionibus, quæ placeant, postea verò productis studiosè novis difficultatibus iterum disturbari queant: quòd si contingat aggerem opponi primæ huic inundationi, ac torrentem averti, tempus nova consilia suggeret, & novas evadendi vias. Mittamus Legatos in aulas Madianitarum, Amorrhæorum, Amalecitarum, & in illis excitemus invidiam, ac æmulationem adversus prosperam Philisthæorum fortunam, suspectamque potentiam: curemus, ut ipsi quoque ad arma convolent, quin tamen societatem belli cum ipsis ineamus, quandoquidem istud Lege nobis vetitum est: inde magnum jacturis nostris levamen erit, si hostium arma dividantur contra plures. Modò jam ad omnes Tribus mittantur nuntii, revera quidem ad novas copias in castra nostra adducendas, in speciem vdrò ad recensendas victorias: eant isti nostra exacie, probè instructi, quid ubique dicendum: spargant, exercitus conflixisse, multos Philisthæorum cæsos, unam alarum nostrarum recedere coactam esse, sed sine damno. Sic per veri dissimulationem non terreantur subditi, animabuntur ingenui. Hos, aut similes sermones in concilio militari post Infelicem pugnam ego misceri credidissem; verum nihil ejusmodi proponunt Seniores nostri: solum de Arca, in castra pervehenda deliberant: istud consilium amplectuntur, ac præterea prorsus nihil ultra pensitant.

2. Hic

Deus non
omnia solus
præstat.

2. Hic enimverò gravis error cæcitas eorum est, quòd cogitent, absque propria ipsorum cooperatione Deum omnia solum præstiturum esse. Id, quod hodiedum quoque multi vellent tam quoad lucrum æternitatis, quàm quoad emolumentum temporale: vellent nimirum salutem animæ consequi, vellent opibus, & honoribus cumulari; sed, quin ipsi quidquam agant, omnia Deo relinquunt: vellent versùs Paradisum tendere, prout ille Viator in Africa, de quo Moscardus in Musæo suo narrat. Oppressus ille tum lassitudine, tum ingruente nocte cubitum se composuit, ut arbitrabatur, supra grande saxum; erat autem Testudo, animal, in ea regione tantam ad magnitudinem crescere solitum, ut Leo Africanus, testis oculatus, asserat, quasdam ejusmodi Testudines inveniri, quæ simul unà quindecim homines vehere queant, utque una sola testa superior pro fornice, seu laqueari cujusdam cubiculi serviat.

Moscard.
Mus. l. 3.
c. 59.
Viator su-
pra testu-
dinem dor-
mivit,

provehitur.

Ibi peregrinus obdormivit; verùm dum peregrinans dormiebat, stratum ipsius peregrinabatur: quiescente viatore non quiescebat ejus lectulus; hic passus suos promovebat, & ille compendium viæ suæ in dormitione faciebat. Sub auroram expergiscens deprehendit, se leucas aliquot provectum esse, rursùmque voluisset obdormiscere, si scivisset, lectum suum denuo iter prosecuturum esse. Hoc idem aliqui vellent in peregrinatione hujus vitæ: ire vellent ad cælum, sed quin se movere deberent: non peterent, ut Deus manum extenderet, ac ipsos in itinere adjuvaret; sed desiderarent, utambo brachia porrigeret, ac ipsos in sinu portaret. Verùm Deus manum tantummodo extendit: *Operi manum tuarum porriges dexteram*, atque requirit, ut ipsi respondentes, & auxilio ipsius cooperantes, nos ipsos quoque moveamus: nempe nobiscum agit, uti Petrus Apostolus cum claudio illo ad portam Templi: dat nobis posse moveri, jubetque potentiâ hac uti:

Cooperari
Deo nos
oportet.

Psalm.

Act. 3. 6.

Surge, & Ambula. Noli, ô Homo, noli expectare, dum ego te in Cælum transferam, quemadmodum Habacuc ab Angelo translatus est Babylonem, per capillos apprehensus: tutè movere te debes: *Surge, & Ambula.* Jaces miser in peccato, & absque potenti meæ manûs auxilio jacebis æternùm sepultus: en adjuvo te, manum tibi porrigo; sed agendum, erige te, ac per semitam præceptorum meorum ambula ad consecutionem Regni mei. *Surge, & ambula.*

Alex. Dier.
gen. l. 2.
c. 14.

3. Nolite vobis, Auditores, persuadere, quòd vitia vestra vincenda sint, & extirpanda sine vobis. Alexander ab Alexandro refert, antiquitùs in Perside super montem quemdam, Sambalum di-

ctum, certa anni die venationem institutam fuisse mirabilissimam. Equi multi parabantur, tot onusti sagittis, quot ferre poterant: ita comparati sine sessore, qui dirigeret, in montem agebantur: ibi penetrabant in nemora, discurrentes inter virgulta, & arbores venabantur, & cum essent efferati, sagittæ sua sponte avolabant ad fundendum sanguinem. Otiose domi agebat herus, & equus ipsius circumcursabat venatum pro eo: ille quietus sedebat, iste totus anhelus currebat. Sagittæ semet ipsas aptabant ad nervum: arcus absque manibus intendebatur. Nemo vibrabat ictum, & tamen volabat spiculum: nemo collimabat, & tamen ictus non fallebat: nemo erat, qui feram videret, & tamen erat, qui feram feriret, ac sterneret. Cervi, lepores, capreoli, apri sylvam sanguine signabant, suæque nece funestabant. Tandem equi domum suam revertebantur, quò magis exarmati, eò magis triumphantes. Tunc Heri sylvam pervestigabant, fructum venationis non suæ colligentes, prædâ divites redibant, & victoriæ lucrum, quin ad certamen venirent, reportabant. Facile profectò foret, venatum exire, si hac ratione venari liceret. At enim Deus ejusmodi præstigiis, & incantamentis haud subjacet. Si peccata, & affectiones nostras configere velimus, ille sagittis nos armat; sed eas ipsi manu robusta vibrare debemus. *Sicut sagitta in manu potentis, ita filii excussorum.* Deus nobiscum agit, ut olim Eliseus Propheta cum Rege Joa. *Pone, Vates inquebat coram Rege: pone manum tuam super arcum.* Et cum posuisset ille manum suam, superposuit Eliseus manus suas manibus Regis: & subito telum excussum est: *Dixit Eliseus: jace sagittam, & jecit: & ista sagitta salutis dicta est: Et ait Eliseus: sagitta salutis Domini.* Manus nostra sine Dei manu ad salutem nos perducere non potest: manus Dei sine nostra cooperatione nos ad salutem perducere non vult: jungamus igitur manus: Divinæ dirigant, & adjuvent nostras, nostræ cooperentur Divinis, ita salutem consequemur. *Sagitta salutis Domini.* Cum trecenti illi milites Israëlitici sub imperio Gedeonis castra Madianitarum invaderent, eidem exili manipulo tessera militariserat ista: *Gladius Domini, & Gedeonis.* Hæc ambitiosa Ducis illius jactantia videri poterat: gloriam ille Divinam cum sua communem cupere videri poterat: putâstem, veram humilitatem requirere, ut solo de gladio Dei mentio fieret: *Gladius Domini*: cur ergo addebatur etiam *Gedeonis*? Id ego dicam, immò dicet id Sacra Historia in Libri secundi Paralipomenon Capite decimo quarto.

Venatio
per equos
sagittis in-
structos.

Ps. 126. 4.

4. Reg. 13.

Judic. 7.

Paralip. 14.

Afa R. cum
adjutorio
Dei cecidit
hostem for-
tissimum.

4. Afa Rex Juda in capite quingentorum, & octoginta millium militum in eo erat, ut adversus integrum millionem Æthiopum pugnandum esset. Eum in finem Deum suum in opem vocavit, conflavit, & internecione cecidit ingentem hostium suorum exercitum: *Ruerunt Æthiopes usque ad internecionem*; sed quomodo? Nimirum Domino cecidente contriti sunt, & exercitu illius praliante. Deus equidem vincebat, sed exercitus Afae non otiosus adstabat: victoria justè debebatur Deo, tanquam præcipuo, à quo & virtus, & potentia proveniebat; sed ad obtinendam victoriam Deus volebat, ut Afae agmina strenuè dimicarent in prælio: *Domino cecidente, exercitu illius praliante.* Et en, quare Israëlita sub Gedeone vociferati fuerint: *Gladius Domini, & Gedeonis*: ad insinuandum videlicet, quod ambo gladii requirerentur: ut gladius Dei victoriam compararet, opus erat, etiam gladium hominis ad certamen adhiberi.

Gedeon ca-
dem ratione
vincit.

Mendoz. 1.
Reg. 4. 3.
annot. 10.
sect. 3.

1. Ut Dei gladius juvaret, necesse fuit, ut gladius hominis pariter interveniret, inquit eruditissimus Mendoza. Tu forsan ais: Ego precor Deum, ut mihi gratiam tribuat vincendi affectionem illam, à qua nimis frequenter vincor: oro Deum, ut illis è tentationibus liberer: obsecro Deum, ut malignis spiritibus resistere valeam. Sic est; at interim non vis ab illa hilaritate recedere: non vis aspectum tuum refrœnare: non vis æternum dogma quodpiam pensitare: non vis ad sacratissima Ecclesiæ Mysteria accedere: nempe velles, omnia Deum præstare, te nihil agente. Verum tu quoque præliare: tu quoque gladium stringe; necessarium quippe est jungi gladios ad reportandum de hostibus triumphum. *Gladius Domini, & Gedeonis.* Ut Dei gladius juvaret, necesse fuit, ut gladius hominis pariter interveniret. Et ista ratione Theologica spes nostra debet incedere ad acqui-

1. Pet. 1. 3.

rendum cœlum: viva spes esse debet: *Benedictus Deus*, ait D. Petrus, & *Pater Domini nostri Jesu Christi, qui secundum misericordiam suam magnam regeneravit nos in spem vivam.* Deus dat, ut sit spes, Deus spei scopus est, in Deum ea tendit, & absque Deo non potest esse spes; quemadmodum verò fides in Deum tendit, sed *sine operibus mortua est*: ita spes quoque moritur, si deficient opera. *Spes sine operibus mortua est*, ecorrumpitur, & in præsumptionem degenerat. Itaque cooperemur auxiliis boni Dei nostri, tunc erit viva, & vegeta spes nostra. *Secundum misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam.*

Spes debet
esse viva.

Jacob. 2. 20.

5. Idem dico, debita tamen cum proportionem, de bonis naturæ, sanitatis, honoris, opulentia, omnisque felicitatis temporalis. Deus nos vult adjuvare, sed vult, ut ipsi quoque nos juvemus:

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

vult auxilio suo nobis adesse, sed ita, ut ipsi quoque nostra ex parte præstemus, quod possumus. Ita Viri Sancti rem istam intellexere. Jacob Divina revelatione certus erat, fore, ut prævaleret fratri suo Esau, certus, sibi astitutum esse Deum. *Revertere in terram Patrum tuorum*, promisit ipsi Deus, & *ad generationem tuam, eròque tecum* - si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines prævaleris? Nihil tamen secius, cum certior factus esset de adventu fratris Esau, stipati quadringentis viris, quos adversus fratrem duceret, ipse mox in id animum intendit, ut securitati suæ prospiceret: illico gentem suam duas in turmas divisit: generosissimis donis fratrem lucrari, ac mulcere studuit: coram eo sese humiliter demisit: nec industriæ, nec sumptibus perperit, ut salutem suorum in tuto collocaret. Istud equidem infirmitati vel spei, vel fidei adscribendum esse videtur; at nequaquam, ait S. Augustinus, quin potius id nobis omnibus perquam nobile documentum fuit non omittendi humanas industrias in negotiis nostris. *Admonendi sumus hoc exemplo, ut, quamvis credamus in Deum, faciamus tamen, quæ faciendæ sunt ab hominibus in præsidium salutis, ne prætermittentes ea, Deum tentare videamur.* Commendemus, & relinquamus nos Deo; non autem desinamus præstare, quod ab homine præstandum est. Hanc in rem adducere possem centena Sacris è Litteris exempla. Deus Noën servare voluit in Diluvio; sed ut servaretur Noë, struere cæpit, atque perfecit ingentis Arcae fabricam. Naaman à lepra sua mundatus est; sed Vates Divinus eum prius in Jordane septies lavari jussit. Ezechias è mortali morbo suo convaluit; sed Propheta prius illi malagma applicuit. Josue, postquam Deum placaverat, Hai civitatem expugnavit; sed ad eam obsidendam totum exercitum admovit. Servator ad nuptias aquam mutavit in vinum; sed famulos prius aqua jussit implere hydrias: in solitudine quinque hominum millibus cibum procuravit; sed prius quinque panes, duosque pisces ab eo, qui illos ferebat, sibi præsentari voluit: cæco visum reddidit; sed eum prius in natatoria Siloë lavari præcepit. Sic alia plurima deprehendere passim est.

Gen. 31. 3.
Ibi 32. 28.

Jacob de ad-
jutorio cer-
tus, providè
tamen se
comparat:

S. Aug. 9.
102. in Gen.

sic & alii Vi-
ri Sancti.

Gen. 6.

4 Reg. 4.

4 Reg. 20.

Jos. 8.

Joan. 2.

Id. 6.

Id. 9.

nostrum ad
exemplum,

6. Ita nimirum Deus nos brachio suo cooperari desiderat: ita nos industriam nostram non negligere cupit, ut bonum ad finem negotia nostra perducamus. Fortè Campsor dolet de jactura fidei suæ; sed, cum nobilis instar vivere velit, mensæ suæ nummariæ nunquam assistit. Nobilis ille dolet super litibus perditis; at ipse diu noctuque chartas inter aleasq; lusorias occupatus tabulas suas nunquam perquirat. Medicus ille dolet super sinistra

K k k

for.

fortuna sua ; verum totus in diverticulis & conversationibus absorptus , libros suos nunquam inspicit. Non dicant isti : Deus me derelinquit : mihi Deus non adest : me Deus non adjuvat. Juva te ipsum , & à Deo juvaberis. Velle , Deum omnia præstare , spes non est , sed præsumptio : non est invocare , sed tentare Deum. Hic fuit error Seniorum Israëlitarum , quando ad reparanda damna

Arcam in castra adducere constituerunt , & nihil ampliùs. *Afferamus ad nos de Silo Arcam fœderis Domini.* Cum præsumptione voluerunt , omnia Deum agere , sed ipsi nihil præstiterunt , atque Deus in poenam præsumptionis eorum permisit , quòd post adventum Arcæ cladem primâ graviolem acceperint , uti suo tempore percipietis.

S E R M O CXXIX.

Misit ergo populus in Silo , & tulerunt inde Arcam fœderis Domini exercituum , sedentis super Cherubin : erantque duo filii Heli cum Arca fœderis , Ophni , & Phinees. 1. Reg. 4. v. 4.

A R G U M E N T U M.

Disseritur contra rerum sacrarum abusum ad superstitiones.

1. **I**N Sermonibus , hucusque pertractatis , concilii militaris sententiam audivimus : nunc ejusdem videamus executionem. *Misit ergo populus in Silo , & tulerunt inde Arcam fœderis Domini.* Nomine populi hîc non intelligitur plebs , sive vulgus , sed Rectores , atque Præpositi , quorum erat & consilium probare , & id executioni mandare. Sic in hoc ipso Libro Capite sexto Nobiles , & Rectores appellantur populus , dum dicitur : *Percussit Dominus de populo septuaginta viros , & quinquaginta millia plebis :* & in sensu non adeò dissimili Poëta canit : *Hinc populum late Regem belloque superbum :* ut alia multa transeamus exempla , quæ videri possunt apud Tiraquellum. Rectores isti , supremum Magistratum constituentes , in Silo miserunt ad afferendam Arcam. Quandoquidem ista de Arca sæpiùs impofterum facienda mihi mentio est , opportunum existimo fore , si vobis aliquam de illa notitiam suggeram. Igitur Arca erat cista quædam , jussu Dei confecta pro asservandis duabus tabulis lapideis , in quibus decem Præcepta fuerunt incisa : præter eas etiam in illa reposita fuit una mensura Mannæ , ac denique prodigiosus Aaronis baculus. Omnia fuerunt insignia monumenta : duæ tabulæ , quia characteres earum ab ipso Deo fuerunt exarati : Manna , quia reliquiae fuerunt illius cibi , qui quotidie in solitudine è coelo pluerat : baculus , quia prodigiosè florens , demonstraverat , voluntatem Dei fuisse , ut Aaron Judaici Pontificatûs honore insigniretur. Lignum , è quo confecta fuit

ista cista , de Setim erat , quodam spinarum genere , prout è Capite tertio Joëlis colligitur , ubi , dum Vulgata legit : *irrigabit torrentem spinarum* , in Hebraico habetur : *Nabar Setim* , id est , Torrentem dictum spinarum. Hoc lignum erat arboris durissimæ , procerissimæ , incorruptibilis. Ea cista duos cubitos cum dimidio continebat longitudine , sesqui cubitum latitudine , rursusque sesqui cubitum altitudine. Tota intus , & foris inducta erat auro purissimo. Summitatem ejus limbus ex auro solido cingebat. In quatuor angulis erant affixi , in utroque latere duo quatuor annuli magni , quibus inserti semper erant duo vectes , ipsi quoque , velut Arca , ex eodem ligno spinæ confecti , & inaurati , erantque ad elevandam , ac portandam Arcam , quando progrediendum erat. Huic scrinio pro operculo erat magna quædam ex auro solido tabula , longitudine , ac latitudine conformis mensuræ ipsius Arcæ , nec aperiebatur in suis circumacta cardinibus , sed ipsi limen erat in ora aurea , quæ superius Arcam circumdabat : in ora illa firmabatur , instar valvæ suomet pondere , sine sera , sine cardine , quibus clauderetur. Ea tabula superior aurea dicebatur & *Propitiatorium* , & *Oraculum* ; eò quòd ibi Deus propitium se demonstraret , & à summo Sacerdote interrogatus , inde responsa sua daret. Ab ista tabula continuo opère surgebant in partibus extremis duæ statuae , ad se invicem respicientes , & conversæ , referentes duos Cherubinos alatos , malleo procusos ex auro

Populus intelligitur
Magistratus.

1. Reg. 6. 19
Virg.
Tiraq. de
Nobilit. c.
37. n. 24.

Arca describitur.

Hebr. 9. 4.

Ps. 79. 2.
Galibi pas-
sim.

Tabernacu-
lum describi-
tur.

auro solido, qui extensis alis quasi cooperiebant à latere Propitiatorium, seu tabulam auream, de qua prius differui, & quia frequenter medios inter istos Cherubinos Deus sensibilia præsentiæ suæ signa præbebat, idcirco toties in Divinis Literis Deus dicitur sedere super Cherubinos suos. *Qui sedes super Cherubim. Domini exercituum sedentis super Cherubim*: nec in toto Volumine Sacro deprehenditis istam loquendi formulam, nisi post confectam Arcam.

2. Hæc Arca tam in itinere per solitudinem, quam in Silo servabatur sub conopæo pretiosissimo, formato instar sacelli, triginta cubitis longi, decem lati, & non nihil amplius alti. Latus utrumque, respiciens tum ad meridiem, tum ad septentrionem, constabat viginti tabulis ejusdem ligni, cujus erat Arca, videlicet ex arbore spinosa Setim. Versus occidentem claudebatur octo tabulis, & versus orientem erat aperta tota machina. Tabulae, foris, & intus inauratae, decem omnes cubitis altae, ac sesqui cubitis latae erant, exceptis duabus solis, quæ latera claudebant, & ambæ simul uno cubito latae erant. Omnes invicem conjunctæ, & exactè ex regula commissæ, singulis duplicibus innitebantur basibus argenteis, & ritè connectebantur à quinque ordinibus minutarum trabium, seu contorum, ejusdem ligni Setim, inauratorum, qui ex ordine, supra alterum, extrinsecus circulis aureis immissi quinque ligamentis totam fabricam cingebant, & continebant; unde omni clavo libera, facili negotio firmiter compaginabatur, & secundum necessitatem dissolvebatur. Porro tectum hujus Sacelli, seu Tabernaculi, confectum erat è quatuor diversis tegumentis, quæ totum illud grande tabulatum foris cooperiebant. Primum tegumentum inferius è decem cortinis constabat byssinis, sive telæ textæ, & acu pictæ subtilissimo filo candidissimi lini, ac serico triplicis coloris, hyacinthini, purpurei, & coccinei. Quævis tela, seu cortina primi hujus tegumenti quatuor cubitos latitudine, & viginti octo longitudine continebat, & singulae committebantur quinquaginta fibulis, aut ligulis sericis cærulei coloris, totidemque annulis aureis, atque adeò conjunctæ primum operimentum constituebant. Supra istud extendebatur alterum paulò largius, confectum ex undecim partibus panni crassi, arcè texti crudis è pilis caprarum, invicem junctis ope fibularum ænearum. Quælibet istarum partium lata quatuor, & longa triginta cubitis erat, superius extra tabulatum extensa; atque sic tegumentum secundum conficiebatur. Ulterius supra illud sternebatur tertium

è pellibus atietum, colore rubro tinctis, paratum; ac denique quartum & extremum, è corio cæruleo constabat. Istud opus tabulatum interiùs in duas partes dividebatur, distinctas quatuor columnis è ligno rhamni, sive Setim, auro pariter obductis, cum basibus argenteis, aureisque capitibus, coram quibus alia cortina dependebat, seu grande velum telæ eleganter textæ ad normam primi tegumenti, jam descripti. Retrò post istam cortinam erat Sacellum quadratum, decem cubitis longum, & latum, dictum Sanctuarium Sanctuarii, aut etiam *Sancta Sanctorum*: atque hîc Arca custodiebatur. Ante velum illud versus orientem altera Sanctuarii pars, quadrata quidem, sed oblonga, viginti non omnino cubitorum, dempto nimirum spatio columnarum: atque hîc versus septentrionem stabat aliqua mensa, ipsa quoque è rhamno, tota inaurata, ex altera verò parte meridionali candelabrum aureum. Demum in externa facie quinque stabant columnæ è ligno Setim, inauratae, cum basibus æreis, & capitibus aureis, ac singulae connectebantur singulis cortinis in usum valvarum pro introitu. Locus iste Sanctuarium appellabatur, atque totum simul ædificium illud vocabatur Tabernaculum; hoc autem Tabernaculum, de quo loquimur, tempore Sacerdotis Heli in amplo quodam erat palatio, distincto in aulas, diætas, cubicula, hypocausta, officinas, & atria, quod palatium dicebatur Templum in Silo, ac Domus Domini in Silo. Ex isto Tabernaculo abducta fuit Arca, & quoniam Summus Pontifex Heli, senex decrepitus, atque cæcus, eam comitari non poterat, ejus locò filii duo Ophni, & Phinees Arcam obsequiosè deduxerunt. *Erantque duo filii Heli cum Arca fœderis, Ophni, & Phinees.*

3. Multi cum Abulense, Masio, Mendoza, opinantur, eam Arcæ avectionem è Tabernaculo suo in se fuisse illicitam, & peccaminosam contra Jus positivum Divinum. Certè Deus Exodi Capite quadragesimo præcepit Arcam in Tabernaculo reponi: *Et pones in eo Arcam*, nec in tota Lege reperitur concessa potestas ordinaria eam efferendi foras. Cùm in Terra promissa tandem qualiquali pace, & quiete frui liceret, in Silo collocata, & quinquaginta supra trecentos annis inde non amplius mota est. Israëlita bellis atrocissimis premebantur, calamitatibus funestissimis affligebantur, à Judicibus sapientissimis regebantur, à Summis Pontificibus & religiosis, & zelosis dirigebantur, nec unquam ad accersendum malorum suorum remedium Arcam istam è Tabernaculo movere judicârunt. Itaque dicendum est, eos judicâsse, quòd ista

Arca an licite
portata sit
in castra.

Exod. 40. 2.

devotio fuerit illicita, & irreligiosa. Quodsi talis fuerit, nil sanè mirum est, quòd ille populus in præsentì rerum, de quibus agimus vicissitudine nullum præsidium ex usu sacri hujus Pignoris receperit; immò quia re sacra ad obtinendam victoriam abusus fuit, in ultionem sacrilegii triginta millium hominum strage multatus est in proximè secuto prælio.

Abusus re-
rum sacra-
rum perstrin-
gitur.

Gravis hic error illorum est, qui abutuntur ceris benedictis, aquis sacratis, sanctis nominibus, & multò magis ipsis etiam Particulis consecratis, aut ad se securos à vulneribus reddendos, aut ad ex-fatiandam vanam curiositatem, aut ad investigandos thesauros aut ad extorquendas familiaritates, vel alia obsequia turpissima impudicitiarum, & iniquitatum, quòd arbitrentur, à sacrilegiis tam horrendis desideratam prosperitatem derivandam esse. Undenam hoc illi sperant? an à Diabolo? an à Deo? à Deo certò non, siquidem ex eo, quòd offendatur, non potest venire spes lucrandi favorem ejus: igitur ab Alastore stygio sperant; at huic neque libera potestas, neque benevola voluntas est. Ejus vires naturales magnæ quidem sunt; at non potest omnia, quæ potest: solum potest, quòd ipsi permissum est. Eum invenietis spiritum mendacem in ore quadringentorum circiter Prophetarum ad Achabum Regem decipiendum; sed ad mentiendum, ac decipiendum prius ipsi necesse fuit petere, ac obtinere licentiam à Deo. E-

Diaboli vi-
res ligatæ
sunt,

3. Reg. 22.
22.

egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum ejus. Et dixit Dominus: decipies, & prævalebis. Egredere, & fac ita. Eum invenietis spiritum ferocem, omnia elementa commoventem adversus Jobum; sed prius ipsi necesse fuit à Deo petere, ac obtinere licentiam affligendi Heroem illum, neque vel unum passum progredi potuit ultra concessam facultatem. Pri-

Job. 2. 12.

mò potestatem impetravit omnia bona fortunæ rapiendi, sed intactam servandi sanitatem pariter accepit mandatum: *Universa, quæ habet, in manu tua sunt; tantum in eum ne extendas manum tuam: & verò rapuit omnia bona, nec adversus incolumitatem corporis quidquam molitus est.* Altera vice facultatem obtinuit auferendi Jobo salutem corporis, at non item ipsam vitam: *Ecce in manu tua est; veruntamen animam illius serva;* atque mox illi sanitatem abstulit, vitam verò illæsam reliquit. Invenietis eum spiritum immundum, desiderantem invadere gregem sordidorum animalium, neque potuit illum invadere, nisi obtenta prius à Christo fa-

1b. 2. 6.

Marc. 5. 12.

cultate: Et deprecabantur eum spiritus, dicentes: mitte nos in porcos, ut in eos introeamus. Et concessit eis statim Jesus. Quodsi Diabolus tanta, prout aliqui perperam opinantur,

possit, quare non succurrit illis Magis, & sagis illis, qui Justitiæ vinculis adstringuntur in carceribus? Fœmina, quæ supra nigri cujusdam hirci dorsum paucis momentis temporis maria transmeabat, ac ocysimè per aëra volitabat: vir, qui sufflans in urceum aquæ, in procellas commovebat Oceanum, atque modicum liquorem uno digito circumagens, horrendis grandinibus agros obruebat, ubi vix à publico legitimi Judicis ministro comprehensi sunt, communiter protinus vident, omnem incantamentorum virtutem hebescere, ac deficere ad nocendum illis, à quibus comprehenduntur, in jus vocantur, examinantur, & condemnantur: experiuntur, omnem elanguescere vim ad sese in libertatem vindicandos. Quid jam agunt ipsorum atri genii? An obdormiêrunt, ut affeclarum suorum clamores non audiant? An immobiles hærent, ut in auxilium venire nequeant?

4. Respondent aliqui, captivis ejusmodi virtutem deficere, quia desunt ipsis unctiones, & alia instrumenta ad eam exerendam, dum justâ cautelâ ministri Justitiæ reis auferre solent, quidquid apud eos superstitiosorum deprehenditur;

Daneus de
fortiar. c. 4.

Magorum
ars quomodo
impediatur?

quin etiam ipsis exuuntur vestibus, nequid penes ipsos in vestibus occultatum remaneat, quod malignam eorum artem adjuvet. Et contigisse refert Sprengerus, ut saga quædam, ad flammam damnata, cum rogos accenderetur os suum simplici cum halitu versum carnificem converteret, eumque mox leprosum redderet. Martinus del Rio recenset, magum aliquem, Goninum dictum, Parisiis ad furcam damnatum, præstigiis suis effecisse, ut lictoribus, & carnificibus deceptis, dum reum à se suspensum esse credebant, is alibi liber existeret, & omnis populus videret e patibulo pendere mulam veredariam, qua vehi solebat Prætor (*Præsidentem* ibi dicunt) qui ipsum condemnaverat, cum equitare vellet. Verum est, hoc fieri, similémque cautelam adhiberi debere, ne maleficis captivis instrumentum quodpiam permittatur maleficiorum, cum ipse Deus velit, homines non deesse humanis industriis, ut officiis suis ritè fungantur ad bonum finem: sed hoc non sufficit. Cacodæmon, qui liber est, ac sæpenumero ad suos in carceribus invisit, eos animat, ac roborat, cur illis instrumenta maleficiorum non affert? aut cur etiam absque talibus instrumentis gentem in servitio suo tam benè meritam non adjuvat? Ad hæc Gir-

Sprenger. in
malleo.

Del Rio Disq.
magi p. 1.
q. 5.

Gir. 9. 9.

Del-

Del Rio l.
5. sect. 7.

Delrius commemorat, Pampellonæ reo cuidam ab Inquisitore Apostolico facultatem unctionis, ac potestatem fugæ, concessam, esse, qua obtenta is subito per aëra foras extra carcerem abreptus, & in libertatem remissus fuerit.

5. Alii dicunt, quod in his occasionibus Cacodæmon asseclas suos derelinquat, quia de cruciatibus eorum, ac morte magnopere gaudet. Si verum hoc esset, sequeretur, illi crudeli spiritui nunquam esse benevolum animum erga illos, à quibus per sacrilegas superstitiones honoratur: & revera nunquam illi voluntas ea est: ille semper inimicus hominum est, semper unice vigilat in eorum detrimenta. Ipsæ conditiones, quas exigit ab eo, cui servire promittit, semper turpes, & abominandæ sunt. Satiat quidem qualiquali ratione quamdam eorum affectionem, sed ut eos in reti suo retineat, & ad carcerem, ad æternos cruciatus trahat: & ipsa affectionum exsaturatio fit per offucias, illusiones, ac deceptiones. Sapissimè Magi, & veneficæ incantamento suo superna virtute improvisè dissipato, cum inter hortorum amænissimas delicias, atque jucundissimas voluptates existere se crederent, in cœnosis paludibus, foetidisque cloacis se deprehenderunt, amplectentes putrida cadavera, à Diabolo apparentis pulchritudinis colore tincta. Maligna voluntas ista certissimè Dæmonibus inest; at enim propterea non potest asseri, quod præstigiatoribus, atque sagis in carceribus succurrere non curent. Enimverò in carceribus multi, ac multæ ad meliora convertuntur; unde ad lucrum cacodæmonis vergeret, si in libertatem assererentur, in qua sine poenitentia morerentur, & damnarentur. Vera itaque ratio, propter quam, communiter saltem, perversi spiritus illi nec Justitiæ ministros impediunt, aut molestiis afficiunt, nec reis inter vincula subveniunt, est ea sola, quod non possint, & non possunt, quia Deus volens & ministris suis assistere, & mundum hac ratione gubernari, communiter id non permittit: ita Diabolus nihil potest, ubi licentia Dei deficit. Et adhuc inveniri potest, qui sibi persuadeat, Deum in gratiam sacrarum nominum, Lysanorum, aliarumve rerum sacratarum, abusu profanatarum, Diabolo velle concedere, ut illi prospera conferat, qui tam horrendorum sacrilegiorum viâ prosperitatem quærit? Equidem Deus ad fines suos altissimos quandoque permittit, ut ejusmodi superstitiones effectum suum sortiantur; at etiam sæpè sapius idem impedit: quot enim ad superstitiones se converterunt, ut invenirent thesauros, & locò thesauri invenerunt

asperrima verbera; ut è vulneribus immunes redderentur, & ictu primo perempti sunt; ut invisibiles fierent, & in primo flagitio comprehensi sunt? Illi ipsi, quibus à Dæmonibus suis provisum est de auro, de scientia, de honoribus, de familiari cum altero sexu consuetudine, quanta tristitiâ cordis, quantis animi perturbationibus cruciati sunt, semper inquieti, semper periculis expositi, semper ob oculos ipsum Inferni horrorem cernentes? Si venerabiliora Nomina, pretiosiores Divorum Reliquiæ, vertantur in ministeria iniquitatis, quò postea se convertent abutentes, ut efficiantur sancti? Si pietas, ac devotio, dum illiciti fines ingreditur, peccaminosa fiat, quò demum se vertent, ut à peccatis liberentur?

6. Res sacræ multum utilitatis afferunt: in nobis cor calefaciunt erga Deum, in Deo amorem accendunt erga nos. Peccata mutuum amorem istum congelant: peccata rebus sacris mixta commovent in nobis intemperiem, in Deo furorem. Oleum vitrioli, prout alibi jam dixi, infusum aquæ, hanc ita calefacit, ut manus calorem ferre nequeat. Nitrum, & sal Ammoniacum comixta in aqua frigida, hanc in glaciem coire faciunt: quodsi verò uni parti salis Ammoniaci addantur duæ partes olei vitrioli, dum ab illo sale solvitur oleum, spumat, & attollitur tanto impetu, ut crescat in altitudinem majorem decuplò, idque cum tanto frigoris incremento, ut vitrum, in quo continetur, congelat. Oleum in ea mixtione indignatur, immutatur, ebullit, furit, congelascere facit: particulæ tam inimicæ duorum liquorum luctantur, configunt, invicem adversantur: & oculo cuique demonstrant, se simul unâ consistere non posse. Oleum rerum sacrarum typus est: Oleum effusum nomen tuum. In sacrificio, & in oleo, Si mystico huic oleo, rebus, inquam, sacris, admisceatur sal fætidum sacrilegorum scelerum, jam sequitur turbatio, indignatio, furor in Deo nostro, ac gelu, seu glacies facilis impoenitentiae in nostro corde. Custodiamus nos ab omni quidem peccato, sed nobis peculiari cum horrore caveamus ab illis, quæ per abusum rerum sacrarum fiunt sacrilegæ superstitiones.

7. Plura dicerem, nisi argumento isto in devotissimo hoc auditorio non opus esse scirem: quapropter potius ad Israëlitas revertor, & contra Doctorum superius allegatorum opinionem assero, haud illicitum fuisse Arcam è Tabernaculo in castra deducere. Primò id ex eo demonstrò, quod non inveniatur, hoc à Deo prohibitum esse. Certè mandatum inferendi Arcam Tabernaculo, non sufficit

Oleum vitrioli calefacit aquam, & congelat.

per. 1. ex Acad. Flor. Simil.

Cant. 1. 3.

Ezech. 45.

21.

Arca non illicitè aufertur è Tabernaculo.

Veneficæ
decipiuntur
à Diabolo,

Superstitiones non proficiunt,

ad asseverandum, quòd in occasione nulla ex illo potuerit efferri. Secundò, vicissim invenio, Arcam à Josue Dei jussu ex eodem Tabernaculo, quod tunc in Galgalis erat, avertam esse, ut circum muros Jerichuntinos portaretur. Tertiò, si modò peccassent isti in ea auferenda, peccasset etiam, qui illam in eodem Tabernaculo non reposuit; atqui neque Samuel, neque Saul, neque David eam amplius in illud remiserunt, nec idcirco peccati labem ullam contraxerunt: proinde licitum erat eam justas ob causas alibi tenere. Quid, quòd nec Samuel, etsi Juvenis magnæ authoritatis, nec Heli, etsi Senex jam Sanctus, executioni hujus

consilii sese opposuerint? credibile autem est, eos se opposituros fuisse, si res in se ipsa illicita fuisset. Ipsi Authores allegati concedunt, Israëlitas in hoc non peccasse, quia putaverant, se posse: difficulter autem defendetur, quòd inter tot viros, Legum suarum peritissimos, omnes excusati fuerint per conscientiam invincibiliter erroneam: itaque concludere oportet, id eos potuisse licite, & sine culpa. Si majore cum devotione sacrum illud pignus comitati fuissent, si compuncto corde ad illud se convertissent, ea mala fortè non incurrissent, quæ sequentibus in Dissertationibus brevi percipietis.

S E R M O CXXX.

Cumque venisset Arca fœderis Domini in castra, vociferatus est omnis Israël clamore grandi, & personuit terra. 1. Reg. 4 v. 5.

ARGUMENTUM.

Divinum auxilium in periculis invocandum est; Supplicationes autem, ac Processiones non perperam instituendæ sunt.

1. **A**Rca defertur in Israëlitarum castra, totusque populus in ejus adventu *vociferatus est clamore grandi*, ita ut omnis terra latè resonaret. *Personuit terra.* Hyperbole hæc est, haud rarò Sacris in Litteris usitata, qua Deus humanæ loquendi rationi sese accommodans, aperto cum augmento supra verum, nobis insinuat veritatem. Simili modo Poëta cecinit:

Hyperbole
sacris in Lit-
teris usitata.

Virg. l. 7.
Clamor ob
causas varias

Dan. 13. 42
Gen. 27. 34

Exod. 12.
30
Mendox.
hic.

Alex. l. 4.
6. 7.

Protinus omne Contremuit nemus, & sylvæ intonare profundæ. Verum quæ tanti clamoris causa fuit? Communiter isti clamores magnam affectus alicujus immutationem indicare solent. Susanna exclamavit voce magna, idque præ dolore. Exclamavit Esau, prærogativâ natalium à patre privatus: *Irrugit clamore magno*; causa fuit indignatio. Exclamaverunt Ægyptii post mortem Primogenitorum; *Clamor magnus in Ægypto*; & hoc ratione timoris. Ita de pluribus aliis pergite. Hic in nostro casu clamor fuit excitatio mutua ad prælium, ait Mendoxa. Omnes fere nationes solebant, & adhuc solent in aciem descendere, ac pugnam inchoare elevatis vocibus, & clamoribus. Ea de re catalogum contexit Alexander ab Alexandro in diebus suis genialibus. Idem de militia Roma-

norum Lipsius testatur. Eam consuetudinem etiam apud Hebræos viguisse, colligitur ex eo, quod Josue dixit in Exodo: *Ululatus pugne auditur in castris*; & ex eo, quod Moyses reposuit: *non est clamor adhortantium ad pugnam.* Hisce clamoribus milites ferociam ostendere, ac hostem terrere volunt. Ita Cyrus Diis offerebat sacrificia, ne exercitus terreretur clamoribus hostium: & Josephus Hebræus adhortatus est suos, ne timerent inconditos Romanorum clamores. Ita nunc *vociferatus est omnis Israël clamore grandi*, proprio militibus in prælio, seu conflictu hostili. Sed hæc opinio non est vera. Nimis imprudenter egissent, si è castris ad pugnandum egressi fuissent, ac strepitu magno hosti indicassent, quòd ad certamen parati essent. Ipsos assultus, & aggressiones bellicas ut plurimum comitantur clamores; at motus agminum, & itinera ad aliquid audendum silentia possunt. Ita Græci procedebant apud Homerum:

Ast ibant taciti spirantes robur Achivi. Ita de Romanis Agellius scribit, quòd progressi fuerint *Clementi gradu, & silentio*; ac Vegetius in regulis suis militaribus docet: *Clamor prius non debet attolli, quam acies utraque se junxerit; imperitorum enim, vel ignavorum*

Agell. l. 1.
c. 11.
Veget. l. 1.
c. 18.

vorum est, vociferari de longe, cum hostes magis terreantur, si cum telbrum ictu clamoris horror accesserit. Ad hæc populus tunc non movebatur ad confligendum, sed ipse confictus, uti clarè colligitur è Contextu, aliquo tempore post adventum Arcæ contigit. Itaque vociferatio Israëlitarum non fuit clamor pugnae; sed assero, vocibus illis indicatum esse magnam lætitiā. Verbum *Roagh*, quod in Hebraico est, frequenter significat *jubilare*. Glossa Interlinearis in Bibliis Regiis interpretatur: *Ovârunt ovatione magna: & Chaldaeus: Jubilârunt jubilatione magna: quin & ipsi Philisthæi, strepitum illum audientes, agnoverunt, esse voces lætitiæ: Non fuit tanta exultatio heri, & nudius tertius.* Hebræi nimirum certò credebant, se, tenentes Arcam in castris, obtenturos esse victoriā: hinc illa jubilatio fuit. *Jubilârunt jubilatione magna.* Ratio hæc assertur à Mendoza, & est vera.

2. At enim quid in vociferatione sua locuti sunt? Allegatus Interpres opinatur, eos invocasse Deum, adhibentes verba Moysis: *Surge, Domine, & dissipentur inimici tui: aut illa: Revertere, Domine, ad multitudinem exercitus Israël: aut alia hujusmodi.* Sic equidem fieri decuisset; errat enim, qui in periculo prorumpit aut in blasphemias, aut in execrationes, aut in obscœna dicta. Quid obsecro, voces ejusmodi prodesse possunt, si nil aliud præstent, quàm quòd periculo cuidam etiam peccatum addant? Deus, Auditores, Deus invocandus est, quoniam à solo Deo auxilium venire potest. Id expertus est Clodovæus Rex, dum in acie decertabat adversus Germanos. Ibi nomina Bacchi, Jovis, & Martis assidue invocata nihil opis ferebant. Rex demum etiam invocavit JESUM, JESU, clamabat, toties invocate à Sponsa mea Clotilde, tu mihi succurre, tu mihi subveni. Mox hostis retrò cedere, exercitus frontem vertere, Rex, hucusque victus, vincere cepit atque didicit, verum Deum, in suppetias invocatum, plus omni gladio, plus omni exercitu posse. Id etiam Turcæ experti sunt Albæ Regiæ (rem attentione vestra dignam narro) ubi civitatem obsidione cingente Mercurio Duce, Præfectus Turcicus (Bassam vocant) obsidionem cum suis ferens, superstitioso prælagio fortunam suam explorare volebat. Eum in finem è civitate sexcentos pueros elegit, armis instruxit, in duos parvos exercitus divisit, & utrique parti suos Duces, & Officiales, ut in justis exercitibus mos est, assignavit. Inde uni agmini nomen, & insignia Christiana dedit, alteri propria reliquit, sibi persuadens, sortem verorum parem fore forti fictorum istorum pugnatorum. Jam stabant in armis ex utraque parte trecenti

pueri, cumque tota ætatis teneritudine non nisi terrorem è vultu spirabant: in parvis pectoribus residere videbatur magnus animus, &, quamvis debilia essent brachia, vires tamen suppeditabat audacia. Dato signo ventum est ad conflictum: volabant ex utraque parte densi sagittularum nimbi, micabant parvuli acinaces, procedebant ordines, cum cætera, sub signis Christi militans, cedere cepit, atque turbatis jam ordinibus ad fugam se convertit. Sæpius, ac sæpius Imperator parvulus, confusus, & iratus, ignaviam commilitonibus suis exprobravit, sæpius eos ad pugnam reducere, ac animare tentavit, sed omnia invanum, adeò ut jam penitus de victoria desperaret. Tunc denique, recordatus fortè fortunâ illius, quod in castris audiêrat narrari, Christianos in suis periculis magna cum fiducia JESUM invocare, mox ad cœlum oculos elevavit, ac, JESU, exclamavit, JESU succurre pugnanti pro te! deinde tympanorum strepitu cessare jussu, protinus substitutos Officiales, ac ministros misit, qui omnibus, ac singulis manipulis, & ordinibus indicarent, ut omnes unâ clamarent: JESU, JESU! Confestim in omnium ore, in omnium lingua resonabat JESUS. Admiratione dignum erat spectaculum, aspicere copias illas, Christiani nominis inimicas, non agnoscentes Christianorum Deum, & tamen invocare illum: audire tot barbarorum linguas, tenerè repetentes: JESU, JESU! præfectus ipse Turcicus (Bassa) qui dederat ipsis insignia, nolisset, eos tam seriò agere Christianos. Interea certum est, quòd ab isto nomine, tanquam cœlesti subsidio, animos resumpserint, faciem verterint, adversum agmen fortiter aggressi fuerint, vibrantes millenos ictus, ac semper nomen JESU invocantes, ut nullus ictus invanum abiret: donec *No-* mine JESU cum iis dimicante, ut utar phrasi, à Tertulliano scripta in alia occasione, potiti fuerint in acie, & insignibus, & campo, ac reportaverint in præmium improvisæ invocationis completam victoriā. Sic oportet omnino fieri: confugiendum est ad Deum: invocandus est Deus; at Israëlita in adventu Arcæ non sic egerunt. Elevaverunt voces exultationis, & lætitiæ, ac nihil ampliùs: *Vociferatus est omnis Israël clamore grandi.* Verbum vociferari Latinum, & originale Contextus Hebraici, stridores, clamores, voces inconditas non articulatas innuunt: & verò Philisthæi vigore hujusmodi vocum agnoverunt in castris Israëlitarum signa lætitiæ, non devotionis, aut invocationis: *Non fuit tanta exultatio heri, & nudius tertius.*

3. Ista

Num. 19.

35.

Deus invocandus est in periculis, non offendendus,

Greg. Turon. de gest. Franc. l. 2. c. 50.

uti Clodovæus R.

Martyr. Append. Genebr. 1601.

Pueri Turcici invocantes JESUM vincunt.

Tertull.

adv. Marc. l. 8.

18.

Supplicationes
absque
devotione.

3. Ista ratio, qua Israëlita exceperunt Arcam, in ipsorum castra deportatam, mihi typum exhibet illius, quod à Fidelibus hodieum fit, cum vel Divinus Eucharistici Christi Cibus, vel veneranda Divorum Lypsana, vel aliæ res, aut Icones sacræ, per plateas in pias Processione circumferuntur, idque peculiariter, quando publicis in calamitatibus isti Religionis nostræ triumpho celebrantur ad placandum Deum: ad eos populus concurrat, viæ viris, ac mulieribus abundant, agitur ubique festivitas, ubique lætitia, & hilaritas: *Jubilaverunt jubilatione magna*; sed nulla devotio demonstratur: & per hoc solum vos Dei cor lucrari creditis? Audite. S. Joannes in Evangelio suo testatur, Christum secutam esse magnam numerosi populi multitudinem: *Sequebatur eum multitudo magna*: sic etiam D. Matthæus: *Secuta sunt eum turba multe*; dein autem apud eundem Matthæum Christus paucis cum Discipulis loquens, ait illis: *Vos, qui secuti estis me*. Verum si milleni homines ipsum sequantur: *multitudo magna: turba multe*, quomodo tam paucos esse secutos agnoscit? Excellenter Hugo Cardinalis respondet, Christum agnovisse solos illos tanquam sequaces suos, qui secuti sunt ex amore; multi verò post eum gradiebantur ad spectanda prodigia; hi autem sequaces curiositatis erant: *Alii sequebantur*, inquit Hugo, *ut viderent miracula: hi curiosi*. Multi sequebantur, pergit Interpretes iste, ad satiandum prodigiosis panibus ventrem suum; isti verò gulæ sequaces erant: *Alii, ut comederent de panibus ejus: hi gulosi*. Multi ad impetrandam è suis morbis incolumitatem; isti verò sequaces erant sanitatis corporalis: *Alii, ut sanitatem reciperent: hi infirmi*. Multi ad indagandum dictum, aut factum ejus, quod arguerent, atque traducerent; isti verò sequaces livoris erant: *Alii, ut eum in sermone caperent: hi Pharisei*. Aliqui demum ad percipiendum ex ejus doctrina lucrum, ad imitandum ejus exempla, ad exequendum ejus institutiones, ac Divina dogmata: isti erant veri Discipuli, & verè sequaces ejus: *Alii, ut doctrinam ejus acciperent: hi discipuli*: hisce solis dictum est: *Vos, qui secuti estis me*. Id ipsum piis in Supplicationibus, quas Processiones appellamus, accidit. In illo mundo populi confluentis aliqui veniunt ad spectandum apparatus, & hominum concursum: & *hi curiosi* sunt. Alii ad confabulandum, ad symphoniam Musicam audiendam, ad tempus fallendum: & *hi otiosi*. Alii ut impudicè aspiciant, aut aspiciantur: & *hi avari*. Alii ad colligendum lucrum ex cantu, ex ceris, ex divenditis mercibus suis: & *hi avari*. Quàm pauci sunt illi, qui verè studio pietatis advenerunt? Et

isti soli sunt, qui in oculis Divorum Cælitum, Beatissimæ Virginis, atque Dei, Processionem constituunt. Cantant, haud inficior, in illa Musici, cantant Sodalitates, cantant sacerdotes, & cantant Hymnos devotos, humiles Psalmos; at hoc solum non sufficit ad placandum Deum.

4. Curiosa quædam est ratio frangendi vitrum solo cantu. Si duobus digitis ex utraque parte delicatè apprehendatur scyphus probè lævis, è subtili vitro opere fusorio confectus, & ad ejus labra admoveatur chelis transversa major, dein ad eundem tonum, quo scyphus ille sonat (is autem prius exploretur è tinnitu vitri, leniter tacti) dein, inquam, ad eundem tonum, quo scyphus ille sonat, cantetur unica nota musica celeriter ascendendo per saltum ad ejus octavam, ac rursus descendendo ad primam chordam, iterumque saltando ad eandem octavam; paucis momentis ille frangitur. Ratio physica hujus experimenti est, quod Musicus in hisce saltibus vocis, vel soni, aërem jam retrahat, jam repellat, idque cum impetu, ac celeritate. In ea attractionis, ac repressionis oppositione discordia efficitur, qua vitrum frangitur. Deus poculum ærumnis plenum in manu tenet: *Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto*. Nostri ille vocibus, nostro cantu frangi potest; at enim proprium ejus tonum explorare, ac imitari oportet. Calix plenus castigationibus non frangitur solo cantu, nisi cantus adornetur ad tonum compunctionis, ac pietatis. Quodsi compunctio adsit, ac pietas, etiam ipsum silentium est vox, quæ frangat indignationem in manu Dei; si verò nulla compunctio sit, & nulla pietas, vox nihil potest, & silentiū esse videtur. In Exodi Libro Moyses non loquitur, & eum Deus interrogat, quare tantopere vocem eleve. *Quid clamas ad me?* David in Psalmo dicebat, se tota die clamavisse, donec languesceret, macesceret, ac ægresceret; & tamen asserit, se tacuisse. *Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die*. Si Moyses taceat, cur Deus ait: *Quid clamas ad me?* Si David usque adeò clamet, cur se tacere dicit? *Tacui dum clamarem tota die*? Differamus de Davide. Et fileat, & loquitur, inquit hîc S. Gregorius, eòquod adulterium à se commissum non confiteatur, & ad peccatum homicidii progrediatur. Prius est filere, alterum est loqui, suo utrumque damno. Ille tacet, & clamat, qui peccata quidem præterita non annunciat, & per cor impoenitens alia committere accepta peccandi libertate non cessat. Tacuit aliquid, & locutus est aliquid, addit S. Augustinus. *Quid est hoc? Quasi contrarium videtur: Quoniam tacui inveteraverunt ossa mea à clamando. Si à clamando, quomodo tacuit? Tacuit quid-*

Vitrum cantu frangitur

Kirch. Mus. surg. to. 2. Feron. Ess. perim.

Ista calix Ite divina frangitur nostris precibus

Exod. 14. 15. Moyses, 16

Psal. 31. 1.

David loquitur, & fileat.

S. Greg. hîc

S. Aug. hîc

quiddam; non tacuit quiddam. Tacuit nimirum id, quod ipsi prodesse potuisset: non tacuit id, quod nil juvare poterat. Tacuit, unde proficeret: non tacuit, unde deficeret. Tacuit humilem confessionem: non tacuit ambitiosam presumptionem. In peccati sui confessione loqui debuisset: in meritorum suorum consideratione tacere debuisset. Ibi oportebat, ut loqueretur, taceret merita sua, clamaret peccata sua. Vice autem versa peccata sua, nil curabat & in meritis suis confidebat. Nunc autem perversè tacuit peccata sua, clamavit merita sua. Quapropter illi contigit, ut consumeretur clamando sine commodo. Et quid illi contigit? Invenaverunt ossa ejus. Denique magis ad litteram Jansenius subjungit. Tacui, dum clamarem; quia percussus meis calamitatibus, motus meis angustiis, tota die vocem elevavi ad Deum, ut ex iisdem liberarer; sed interea nil cogitabam, ut ob culpam meam compungere: & preces peccatoris non compuncti sunt clamores, & silentia: clamores in facie hominum, & silentia in facie Dei. Quoniam peccata mea dissimulavi, verba sunt Interpretis allegati, atque confiteri neglexi, ideo ossa mea, quasi vetustate consumpta, languida facta sunt, dum assidue ejularem, & clamarem præ nimio afflictionis dolore.

Le Blanc ex
Jansen. hic.

Supplicatio-
nes quomo-
do frustren-
tur.

5. Sic apud nos adornantur piæ Supplicationes pro publicis calamitatibus: audiuntur Psalmi, Miserere, aliique, Penitentiales dicti, & in tanto strepitu Deus nihil attendit, nihil exaudit, undique silentium. Tacui, dum clamarem; quia non est compunctio de peccatis in populo. Quid autem dico, non esse compunctionem? In ipsis clamoribus elevatis ad Deum,

hic offenditur novis flagitiis. In pia Processione ritè dispositi sunt ordines, sed malè ordinati sunt aspectus: cerei fumant in inanum; sed magis ambitio fumat in capite: thuris aromata ardent in thuribulis; sed sinistri affectus magis ardent in cordibus. Decantate, quantum vultis, devotissimos Hymnos, ac psalmodias, non, mihi credite, non confringetis in manu Dei calicem amaritudinis, quia cantiones vestrae mera sunt silentia. Compungatur cor, annuncientur peccata etiam submissa voce coram sacro Pœnitentiæ Arbitro: tale silentium, ista submissa vox confessionis, & compunctionis, iste clamor est, qui à Deo benè attenditur: & quia Moyses dum lingua tacebat, sic in corde loquebatur, idcirco silentium ipsius vim clamoris habuit, & Deum ad auscultandum permovit. Quid clamas ad me? Sine his clamoribus, è corde contrito provenientibus, per plateas, & fora vestra, superbè exornata, Statuæ, & Icones prodigiosæ Divorum, atque Virginis Deiparae circumferentur, ipse Deus sub Eucharisticis Elementis per vias vestros portabitur; at non ea propter flagella suspendentur, calamitates non cessabunt, bibendus est vobis calix afflictionis. Bibent ex eo peccatores terra. Sic Israëlitis contigit. Arbitrabantur illi, se multum præstitisse, quòd Arcam in castra deduxerint, in ista confidebant; sed ea nihil illis proderat, quia cuncta data sunt hilaritati, ac lætitiæ, nullo loco relicto compunctioni, ac pietati. Cumque venisset Arca fœderis Domini in castra, vociferatus est omnis Israël clamore grandi, & personavit terra.

SERMO CXXXI.

Et audièrunt Philisthiim vocem clamoris, dixeruntque: Quenam est hac vox clamoris magni in castris Hebræorum? Et cognoverunt, quòd Arca Domini venisset in castra. Timueruntque Philisthiim dicentes: Venit Deus in castra. Et ingemuerunt, dicentes. 1. Reg. 4. 6. & 7.

ARGUMENTUM.

Deus, etsi misericors, timendus est

1. Sub adventum Arcæ tantus erat Israëlitarum clamor, ac strepitus, ut etiam à Philisthæis auditus fuerit: Et audièrunt Philisthiim vocem clamoris: qui propterea quasièrunt ab invicem, quid novi contigisset in castris hostium, quidve portenderet exotica illa vociferatio, di-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

xeruntque: Quenam est hac vox clamoris magni in castris Hebræorum? Et cognoverunt, quòd Arca Domini venisset in castra. Ea notitiâ habitâ subito timore correpti sunt, ingeminantes, Deum advenisse in medium hostium. Timueruntque Philisthiim, dicentes: Venit Deus in castra: simul autem inter se gementes quiri-

L I I

quiritati, atque porro locuti sunt: *Et ingemuerunt, dicentes.* Quidnam dixerint, octavo Numero refertur, idque Dominica die proxima percipietis. Hodie quatuor quaestiones proponendae sunt, examinandae: primo, quomodo Philisthaei potuerint audire clamores Israelitarum: secundo, quomodo rescire potuerint adventum Arcae: tertio, quomodo potuerint asseverare, Deum venisse: quarto, quomodo Deum timuerint.

Clamor Hebraeorum quomodo fuerit auditus à philisthaeis.

2. Ad primum quod attinet, Abulensis statuit, Philisthaeorum castra procùl remota fuisse à castris Israelitarum. Id ex eo colligit, quod in spatio intermedio pugna committi potuerit amborum exercituum, qui cum permagni fuerint, magnum quoque solum ipsis necessarium erat, ut ritè disponderentur in ordines: secundo, quod extra locum proelii tantum campi spatium remanserit, ut in eo hinc inde trucidata fuerint quatuor circiter millia illorum, qui post primam cladem fugerant: tertio, quod Philisthaei victores, dum persequiebantur Israelitas fugientes, usque ad horum castra non pervenerint. Itaque dicendum esse videtur, utraque castra multum ab invicem dissita fuisse; datà verò tanta distantia, quomodo illi festivas istorum voces audire potuerunt? *Et audierunt Philisthim vocem clamoris.* Respondeo primò, distantiam illam non fuisse tantam, quantam allegatus Interpres assignat. Novimus exercituum consuetudinem, quod, cum unus sub frontem alterius collocatur ad congregandum, non interponatur multarum leucarum campus. Ad ordinandas in conflictum copias magnum soli spatium requiritur, sed magis à latere, quam à fronte, vel tergo. Fugitivi cæsi non currerunt versus castra sua, sed eò cæco modo concessere, quò timor impulit: & verò Sacra Littera *palantes* appellat. Ex eo, quod Philisthaei non penetraverint in Israelitarum castra, non evincitur, ea procùl dissita, sed potius probè munita fuisse. Respondeo secundo, etiam in distantia milliaris audiri potuisse clamores ingentis populi, qui totus eodem tempore vocem intendebat, quantum poterat. Quòd si duæ responsiones istae, faciles, & planae, simul sumptae vobis non placeant, dicite, clamores illos auditos fuisse non in castris, sed ab excubiis exterioribus, à pabulatum egressis, & à manipulis itinera tuentibus: hoc sufficiet ad asserendum, quod strepitus à Philisthaeis auditus fuerit. *Et audierunt Philisthim vocem clamoris.*

Arcae adventus rescitur ab exploratoribus.

3. Percepto strepitu Philisthaei intellexerunt, festivam illam exultationem ab Israelitis adornatam esse propter adventum Arcae in castra. *Et cognoverunt,*

quod Arca Domini venisset in castra. Sed unde notitiam istam hauserunt? ab exploratoribus videlicet; audito siquidem strepitu cognoverunt, novi quidpiam in castris hostilibus agi, & quidem novae signa laetitiae. Quapropter exploratores miserunt, & quemadmodum Arca secretò deferri non poterat, ita facile fuit à quovis homine rustico cognitionem veri acquirere.

4. Difficilior explicatu tertia quaestio est, quomodo Philisthaei dixerint, advenisse Deum in castra hostium. *Venit Deus in castra.* Idololatrae fuerunt, nec in Deum Israelis crederunt. Quòd si non crediderint, quomodo adventum ejus affirmaverunt? *Venit Deus in castra.* Responderi potest, illos nomine Dei appellasse ipsam Arcam. Ipsi Hebraei frequenter Arcam eadem honorarunt appellatione; nam in Libro Exodi Capite vigesimo septimo, dum sermo est de Candelabro, dicitur: *Usque mane luceat coram Domino.* Ibidem Capite vigesimo octavo de Aarone legitur: *Ingredietur coram Domino.* Rursus Capite trigésimo de thymiamate statuitur: *Uret thymiamata sempiternum coram Domino.* In Libro Josue Capite octavo fit mentio de sortibus: *Ut coram Domino Deo vestro mittam vobis hanc sortem.* Item Capite vigesimo quarto de Israelitis commemoratur: *Steterunt in conspectu Domini:* & alibi saepius, ubi semper intelligitur Arca. Notate hinc per transitum, quod Genebrardus perperam interpretetur, convivium, de quo refertur in Exodi Capite decimo octavo, ubi dicitur: *Comederunt panem coram Domino,* celebratum esse coram Arca; quandoquidem in eodem Libro clarè videmus, Arcam eo tempore nondum confectam fuisse, sed multò posterius à Deo Moyse designatam esse. Verum nil novi est, magnos etiam viros quandoque decipi. Jam verò si Hebraei nomen Dei imposuerunt Arcae suae, mirum non est, quod sic etiam appellata fuerit à Philisthaeis, credentibus, Arcam illam esse Numen Israelitarum, aut saltem in ea contineri Divinitatem aliquam. Sic Abulensis arbitratur, quem alii multi sequuntur. Ego autem judico, quod Philisthaei neque crediderint, Arcam esse Deum, neque Deum in Arca contineri. Hac in opinione confirmor, dum audio, Philisthaeos recordari castigationum, quibus Aegyptii à manu potenti Hebraeorum Dei afflicti sunt: *Hi sunt Dii, qui percusserunt Aegyptum omni plaga,* & illi facile potuerunt rescire, tunc temporis Arcam necdum fuisse fabricatam. Philisthaei, ac Israelitae, nationes erant inter se proximè confines: tempore pacis vigeat inter eos mutuum, & frequens commercium: tempore belli multa ex-

Arca dici-
tur Deus.

Exod. 27.

21.

It. 28. 30.

It. 39. 8.

Jos. 8. 6.

It. 24. 1.

Deus agno-
scitur etiam
ab Idolola-
tris.

utro-

utroque populo mancipia vicissim ducebantur in servitutem: diu Hebræorum munitionibus, hostiliter subjugatis, dominabantur Gubernatores, ac præsidia Philisthæorum. Quare tam diuturna consuetudine mutua utraque natio satis edocta erat mores, ac religionem alterius: idcirco quemadmodum multi Israëlitarum, non relicta fide de Dei sui existentia, sæpius præter eum adoraverunt Idola Philisthæorum; ita Philisthæi, quin credere desinerent in sua Numina, crediderunt etiam, verum Deum esse Deum Hebræorum.

5. Id, quod commune fuit multis gentibus, cum Hebraico populo agentibus. Pharaon Deum Israëlitarum credidit, & confessus est. *Peccavi in Dominum Deum vestrum - Rogate Dominum Deum vestrum, ut auferat à me mortem istam.* Eundem Deum confessi sunt Ægyptii: *Dixerunt ergo Ægyptii: fugiamus Israël; Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* Eum confessus est Nabuchodonosor: *Signa, & mirabilia fecit apud me Deus excelsus.* Eum confessus est Rex Cyrus, & populum invitavit ad reædificandum Templum Hierosolymitanum: *Ædificet Domum Domini Dei Israël: ipse est Deus, qui est in Hierusalem.* Eum confessus est Rex Darius, & ad ipsum honorandum multas contribuit victimas, multaque dona regia pro perpetua Sacerdotum sustentatione: *Offerant oblationes Deo Cali, orentque pro vita Regis, & filiorum ejus.* Eum confessus est Heliodorus, ei vota nuncupavit, ejusque virtutem prædicavit: *Ipse, qui habet in calis habitationem, visitator, & adjutor est loci illius.* Multi Gentilium Jerosolymam adièrunt ad eum adorandum in Templo: *Erant quidam Gentiles ex his, qui ascenderant, ut adorarent in die festo.* Cæsar Augustus, & omnes ejus Aulici, quod Philo Hebræus testatur, Dei Templum donis, & victimis cumulârunt: *Tam sanctæ Sacra nostra habuit, ut penè omnium ejus domesticorum dona exerent in Templo nostro, in quo mandavit quotidianas mactari victimas, suis sumptibus Deo votas altissimo.* Idem affirmat de Rege Agrippa, idem de Julia Augusta. Jam igitur, quemadmodum aliæ nationes, ita Philisthæi credebant, Deum Israël esse verum Deum; at simul adjungentes Idololatriam, eum credebant esse Deum, sed non solum, & unicum; Deum gentis unius, sed non omnium; Deum magnæ potentiæ, non autem omnipotentem, & quia ex Hebraicarum rerum notitia sciebant, hunc Deum præsentia suæ signa sensibilia dare ex Arca, ideo sub adventum Aræ in castra dixerunt, venisse Deum: *Venit Deus in castra.*

6. Quòd si verò Deum non crediderint solum, non omnipotentem, quomodo illum timuerunt? Ista difficultas crescit, si

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

cogitetur, quòd eundem in priori prælio propitium experti fuerint, cum victoriam reportaverint. Respondeo, Philisthæos credidisse, velut alios Idololatrias, in bellis hominum etiam Deos configere. Sic adversus Trojanos more pugnantorum exhibentur Neptunus, Pallas, Jupiter, atque Juno:

Neptunus muros, magnòque emota tridenti
Fundamenta quatit, totamque è sedibus urbem
Eruit: hic Juno Scæas sævissima portas
prima tenet, fociumque furens à navibus agmen
Ferro accincta vocat.
Jam summas arces Tritonia, respice, Pallas
Insedit nimbo effulgens, & Gorgone sæva.
ipse Pater Danaïs animos, virésque secundas
Sufficit: ipse Deos in Dardana suscitât arma.

Virg. l. 2.

Contrà Trojanis favebant adversus Græcos Juno, & Appollo.

Mulciber in Trojam. pro Troja stabat Appollo:
Æqua Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.

Ovid. l. 1.
de Trist. el. 2.

Itaque Philisthæi putantes, Israëlitarum Deum in aciem descensurum esse contra ipsorum Numina, ac potentiorum credentes, eum timuerunt: neque satis erat eum semel habuisse propitium, quin metuerent, ne altera vice hostem experirentur. *Timuerunt.*

7. Hic Philisthæorum timor docet, quantopere nos Christianos oporteat timere Deum nostrum, etiam cum illum experti sumus, & clementem, & propitium. *Quis, in Apocalypsi dicebant Angeli, quis non timebit te, Domine - quia solus pius es?* Ipsa Dei pietas, si nos abutamur eâ, causam nobis præbere potest magnæ formidinis. Deus ostendit se Ezechiel in similitudine crystalli horribilis, & ignis, & arcus micantis. *Quasi aspectus crystalli horribilis - Vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu. Velut aspectum arcus, cum fuerit in nubibus in die pluvia.* Mira hic apparet oppositio, contraria locutio. Si crystallum fuerit diaphanum, ac pellucidum, quomodo horribile fuit? *Aspectus crystalli horribilis.* Si fuerit ignis, quasi speciem ignis splendentis, quomodo comparabatur Iridi, quæ, cum locum proprium habeat in nubibus, medijs versatur in aquis? *Velut aspectum arcus, cum fuerit in nubibus in die pluvia.* Præterea ignis in coruscationibus minitatur tonitrua, tempestates, fulmina; Iris autem pollicetur serenitatem. Nihilominus hæc omnia in Deo conjuncta demonstrantur. Vicinus crystallo est ignis; illud Divinæ clementiæ symbolum, hic Divini furoris typus: vicinitas hujus ignis horribile reddit crystallum istud. *Aspectus crystalli horribilis: quasi speciem ignis.* In officinis vitriarii conficiuntur globuli quidam crystallini, visu quidem pulcherrimi; sed si abscondantur in cera faculæ, cum ad eos

L I I 2

Dii certare
creduntur,
ut hominesDeus metu-
endus est
etiam mis-
ericors.Apocal. 15.
4.Ezech. 1.
22. 27. 28.Vitrei glo-
buli crepi-
tant.

flamma

flamma pertigerit, atque crystallum parum caloris conceperit, illico dissiliunt tanto cum crepitu ut videantur explosi sclopi, vel cuniculus nitrato pulvere factus, qui subdito igne violenter rumpatur. Hujusmodi crystallum erat, quod Ezechiel viderat, crystallum horribile: *Aspectus crystalli horribilis*, quia vicinum igni: *quasi speciem ignis splendentis*: & iste tamen ignis jungitur Iridi: *velut aspectus arcus*; ut inde discamus, crystallum Divinæ clementiæ horrendo cum crepitu diffringi à Divini furoris igne, atque si per peccata nostra flammam istam accendamus, eam arsuram esse etiam coram arcu pacis. Ita est, Iris placidæ pacis sunt ista brachia JESU crucifixi, tincta variis coloribus per lividas flagrorum vibices, atque vulnerum cruorem: terram videntur amplecti, & animæ bellam serenitatem promittere. Verum *amor lasus debet irasci*, prout S. Hieronymus ait; & crystallum istud mutatur in horrorem, & arcus iste jaculatur flammam: neque Divina Clementia castigationem tollit, neque Christi Passio infernum claudit illi, qui vivere vult in peccatis: quin immo, quod abusus fuerit Divinæ clementiæ, quod injuriam intulerit Divinæ Passioni, majore terrore peccatorem replere debet. *Quis non timebit te, Domine, quia pius es?*

8. Considerate, quod in Evangelio Christus asserit: *Ego vado*, inquit, & postmodum subjungit: *In peccato vestro moriemini*. Verum, ô Domine, quò vadis? Jam utique non vadis ad quodpiam tribunal rigoris: itaque nobis dicere vis, quò vadas ad moriendum: *Ego vado*: nobis dicere vis, quò vadas ad spargendum pro nobis totum pretiosum Sanguinem tuum: *Ego vado*: atque, dum vadis ad tantum amorem nobis demonstrandum, nobis mortem in peccatis comminaris, quod non est, nisi comminari damnationem? *In peccato vestro moriemini?* Sic est, Auditores: Christus ita minitatur, ut etiam timere doceamur in aspectu Crucis ejus, etiam in consideratione pretiosissimi Sanguinis, & amantissimæ mortis ejus. Christi amor inclinatur, verum est, ad præmia potius, quàm ad castigatio-

nes; at per hoc non exarmatur Justitia. De ore ejus, in Apocalypsi legimus: *de ore ejus gladius utraque parte acutus* -- Habebat in dextra sua stellas septem. Quid ita? cur stellæ in manu, & gladius in ore? Potius ego dicerem, in manu gladium, & stellas circum caput esse. Sed nequaquam: Deus præmia semper in manu tenet: *Habebat in dextera sua stellas*; gladium verò non semper manu gerit, sed semper in ore tenet more militari, nempe semper paratus ad stringendum illum: *De ore ejus gladius utraque parte acutus*. Illa ipsa manus, quæ amore vestri clavis perforata est, illa ipsa, quæ paratas ad coronam vestram stellas tenet, illa, illa gladium utraque parte acutum arripit, atque stringet ad præscindendam felicitatem vestram, & temporalem, & æternam.

9. Quis unquam cogitasset, Absaloni mortem inferendam esse manu Joabi? Joab amicissimus, ac familiarissimus fuit Absaloni, pro hoc sese interposuit, pro hoc intercessit, hunc dexteritate sua in gratiam Regis Patris reduxit, huic exilii remissionem, reditum ad aulam, amorem paternum recuperavit; at enim cum videret, perversum juvenem Principem favore abusum esse, perduellem insurrexisse, & armis certasse adversus Parentem suum, tunc Joab, ipse Joab tres lanceas in ejus pectus adegit, eumque occidit. Nos, ô Charissimi, summus Absalones: Christus, sanctior Joab, pro nobis intercedit *gemitibus inenarrabilibus*: ille nos æterno Patri reconciliavit: *Reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus*? at si nos abutamur ipsius favore, si perduelles optimo Deo nostro resistamus, ipse Christus adversum nos armabitur, ipse Christus damnationis sententiam contra nos fulminabit. Quapropter non temerè confidamus, & acquiescamus in Divina Clementia, quam toties experti sumus amabilem: timeamus Deum, etiam postquam illum experti sumus & misericordem, & beneficum: capiamus exemplum à Philisthæis, qui etiam post obtentam victoriam non desierunt timere Deum Israël. *Timuerunt*.

Abalon occiditur à Joab familiarissimo.

SERMO CXXII.

Væ nobis ! non enim fuit tanta exultatio heri , & nudius tertius : væ nobis ; Quis nos salvabit de manu Deorum sublimium istorum ? Hi sunt Dii , qui percusserunt Ægyptum omni plaga in deserto. Confortamini , & estote viri Philisthiim , ne serviatis Hebræis , sicut & illi servierunt vobis : confortamini , & bellate . 1. Reg. 4. 8. & 9.

ARGUMENTUM.

A blasphemiiis , & execrationibus abstinendum est.

I. **P**Ercepistis, quid Philisthæi dixerint. væ, inquiebant, væ nobis ! quia multo tempore in castris hostium tanta lætitia non fuit , quantam audimus: væ nobis ! quis nos servabit incolumes à manu hujus Dei fortis, atque sublimis ? Iste Deus est , qui Ægyptios omni plagarum genere afflixit in solitudine. Sed fortes estote , ô Philisthæi , generosos animos capite *ne serviatis Hebræis , sicut & illi serviêrunt vobis* : estote fortes, ac generosè pugnete. *Non fuit tanta exultatio heri , & nudius tertius.* Ista loquendi ratio: heri, & nudius tertius, in Sacris Litteris communiter indeterminatè significat, ab aliquo, vel à multo tempore retrò. In Libro , Genesis Jacob dicit Racheli, ac Lia: *Videos faciem patris vestri , quòd non sit erga me , sicut heri , & nudius tertius.* Ubi hoc ferè vult insinuare : Animadverto, patrem vestrum haud ampliùs eò me vultu intueri, quo me aliàs intuebatur. In Exodo Deus ait : *Si bos cornupeta fuerit ab heri , & nudius tertius* : quod idem est, atque: Si bos aliquis jam à tempore quodam laboraverit vitio feriendi cornibus. In eodem Libro Moyfes dicit ad Deum : *Non sum eloquens ab heri , & nudius tertius*, si ve, jam ab aliquo tempore retrò impeditæ linguæ sum. In Deuteronomio, dum sermo fit de illo, qui se ratione homicidii excusare nititur, dicens, se illud inadvertenter commisisse, dicitur: *Qui percusserit proximum suum nesciens, & qui heri, & nudius tertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur: & insinuat* : qui priùs nullum odium ostendit. In Daniele de Susanna refertur ? *Ingressa est sicut heri , & nudius tertius* : seu, intravit, ut aliàs in-

trare solebat. In primo Libro Machabæorum Jonathas alloquitur milites suos: *Surgamus, & pugnemus contra inimicos nostros* : *non est enim hodie, sicut heri, & nudius tertius*: aut, res modò non sunt ita constitutæ, sicut priùs fuerant. Ita sæpiùs alibi : Ita pariter hîc Philisthæi dicunt: *Non fuit tanta exultatio heri, & nudius tertius*: multum temporis effluxit, cùm apud Hebræos tanta lætitia non est audita.

2. *Quis nos salvabit de manu Deorum sublimium istorum. Hi sunt Dii, &c.* Multi secundùm tenorem hujus versiculi in eam abeunt opinionem, quòd Philisthæi putaverint, ab Hebræis perinde, atque ab ipsis, multa Numina fuisse culta. Me quod attinet, arbitror, illos numero plurium intellexisse solum unum Deum; nec enim insolitum est in Divinis Voluminibus unum numerum pro altero enunciari. Cùm populus in solitudine detestandum illud Idololatriæ crimen committeret, unum duntaxat Idolum confectum est, quod fuit celebris ille Vitulus aureus: nihilo tamen feciùs digito monstrantes illum ipsum Vitulum, dicebant: *Hi sunt Dii tui, Israël, qui te eduxerunt de terra Ægypti*: ubi haud dubiè dicere volebant: Iste Deus tuus est. Et certè Philisthæi in eodem sermone ostenderunt, se credere, Deum Hebræorum unum esse solum: *Venit Deus in castra.* Hoc ipsum igitur intelligunt, quando dicunt: *Deorum sublimium istorum. Hi sunt Dii.* Et verò Chaldæus ita legit: *Quis liberabit nos de manu dicti Domini. He sunt fortitudines Domini, qui percussit Ægyptum omni percussione.*

3. *Qui percusserunt Ægyptum omni plaga. Per omnem plagam intelliguntur juxta*
L 11 3 Sacra

1. Mach. 9. 44.

Deus intelli-
gitur nomi-
ne Deorum.

Exod 22. 4.

Heri, & nudius tertius, quid sit.

Gen. 31. 5.

Exod. 21. 29.

Ibi 4. 10.

Deut. 10. 4.

Dan. 13. 15.

Prodigia
Ægyptiaca
nota fuerunt
ubique.

Exod. 9.16.

Sacræ Paginæ consuetudinem multæ plagæ. Verum unde Philisthæis innotuere prodigia, in Ægypto patrata? & quomodo dicebant, eas plagas immisas esse in deserto, cum hoc verum non sit? Communiter Interpretes respondent, hîc alludi ad exercitum Pharaonis, demersum in mari, quod hîc desertum dicitur, quia Deserto vicinum erat: utpote quæ res, cum in mundo vulgatissima fuerit, cum accidit, à parentibus in filios transmissa est ad memoriam posterorum. Porro quod prodigia, à Deo in Ægypto patrata, notissima fuerint in mundo, certissimum est. Ipse Deus clarè coram Moyse effatus est: *Idcirco posui te, ut ostendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra.* Multò magis illa Philisthæis innotescere potuerunt, ut qui ex una partè confines erant Ægypto. Quod autem adductis verbis alludere solum voluerint ad id, quod in mari rubro contigit, mihi non videtur verum. Sanè violentum arbitror, appellare per omnem plagam, unam solam plagam: violentum, Desertum dicere sinum illum ideo tantum, quia Deserto vicinus est. Unde censeo, Philisthæos in sermone suo verum confudisse cum falso: nec id mirabile vobis accadat. Ita hodieque solent, qui novellas conscribunt, aut venditant, quique haud aliis utuntur historiis, quàm novellis publicis. Prima notitia de castigationibus Ægypti in Philisthæam perferri debuit litteris Mercatorum: dein pedetentim à viatoribus, à transfugis, aliisque huiusmodi hominibus recenseri potuere prodigia Deserti: ab omnibus autem, ut fieri assolet, immutari potuerunt facta, loca, tempora. Res istæ quadringentos ferè ante annos contigerant: Philisthæi variè cum Israëlitis negotiantes, & conversantes, mentionem & de Ægyptiis, & de Deserto fieri sæpè sæpius audièrant: proin oppidò pronum erat, ut populus Philisthæorum, non nisi ruditer, ac obiter ea gesta edoctus, Ægyptios, ac Desertum confunderet, & crederet, Ægyptiis in Deserto contigisse, quod revera Ægyptiis contigerat, sed in Ægypto. *Qui percusserunt Ægyptum omni plaga in Deserto.*

4. Elucidatis iis, quæ explanatione indigebant in Textu, videamus aliquod dubium, quod oriri potest è Contextu. Philisthæi, Deum Israëlitis favorabiliter addictum esse putantes, & *timuerunt*, & suum timorem manifestaverunt voce desperationis: *Vae nobis; Quis nos salvabit?* dein mutatione momentanea se invicem invitârunt, & animârunt ad pugnam: *Confortamini, & estote viri, Philisthiim: ne serviatis Hebræis, sicut & illi servierunt vobis. Confortamini, & bellate.* Quomodo cum ti-

more desperato conveniunt ista verba fiducia, superbiæ, ac audaciæ? Lyranus in duas classes exercitum Philisthæorum distinguit: una classis, ait, credidit Israël Deum, & agnoscens eum ceu Deum fortem, potentem, & ad suorum tutelam propitium, præ pavore contremuit: alterius classis milites Deum Israelitarum non crediderunt, atque adeò neque timuerunt: unde timidos commilitones adhortati sunt ad animum capiendum, & ad fortiter dimicandum. Priores illi dicebant: *Vae nobis &c.* isti secundi respondebant: *Confortamini &c.* horumque consilium, & adhortatio tam potens erat, ut illi timoris Divini obliviscerentur, Dei potentiam non amplius revererentur, & quod proxima die Dominica percipietis, furiosè præliarentur. Explicationi huic ego non adstipulor, primò, quia haud aliquo nititur fundamento, præter auctoritatem paucorum aliquot Rabbiorum, qui perquam proni fuerunt ad intrudendas in Sacram Paginam sententias suas: secundò, quia, prout Abulensis observat, Sacra Littera totum sermonem proponit cum continuatione, non interrupta, quasi per modum dialogi; hinc expositio Lyrani recedit à littera: tertio, quia deprehendo rationem aliam, magis propriam, & expeditam ad solvendam propositam difficultatem. Illi ipsi Philisthæi, qui *timuerunt*, hoc ipso, quod timuerint, animare se curaverunt: videbant periculum, ne vincerentur; sed animos addebant sibi, ne subicerentur: malebant mori potius, tanquam viri fortes, quàm servire, ceu mancipia: exstimulabantur ad moriendum, sed instar virorum fortium, non instar imbellium pecudum. *Estote viri Philisthiim.* Se quippe animabant ad vitam suam carò vendendam, ac potius ad prælii campum cadaveribus obtegendum, quàm ad Hebræorum provincias mancipiis implendas. *Ne serviatis Hebræis, sicut & illi servierunt vobis. Confortamini, & bellate.* Quare timor erat, quo ad conflictum deducti sunt, & arma manibus eorum indita sunt à desperatione.

5. Hæc explanatio non erit nova rei bellicæ peritis, apud quos ista statuitur regula, non reducendos esse hostes ad omnimodam desperationem: ideoque in obsidionibus concedendas esse conditiones honorificas, & convenientes loco, super cujus deditione tractatur: in præliis hosti relinquendam esse viam ad fugam capeffendam: captos in bello habendos esse civiliter, & honestè; eò quod aliquin timor vergat in audaciam, ac sæpe numero vincit pertinaciter pugnando, qui victus esset, nisi desperatè pugnasset. *Et desperatione crescit audacia, & cum spei nihil*

Abul. q.
14. hîc.

Timor animat ad fortiter pugnandum,

& spes est ex desperatione.

Veget. de re militari. 3. c. 21.

nihil sit, sumit arma formido. Sic inter præcepta sua militaria docet Vegetius: &

Cur. l. 5. Curtius, Ignaviam, inquit, necessitas acuit, & sæpe desperatio spei causa est; Seneca verò, Senec. nat. Desines timere, ait, si sperare desiēris. Centum viginti millia Crotoniatum delecta

6. 59. sunt à solis quindecim millibus Locrensiū, & rationem Justinus assignat, quia nimirum istis ablata spes omnis erat vincendi, conspiraverunt unā omnes in consilium moriendi, & existimaverunt, se

tanquam victores triumphaturos esse, si non inulti mortui fuissent. Verū ubi mortem gloriosam quæsiērunt, felicem victoriam invenerunt, nec aliā causā vicerunt, quā desperatione. Quia omīssa

Justin. l. 20. spe victoria in destinatam mortem conspirarunt, ait Justinus, tantūque ardor ex desperatione singulos cepit, ut victores se putarent, si non inulti morerentur. Sed dum mori honestè querunt, feliciter vicerunt: nec alia victoria causa fuerat, quā quod desperaverant. Abner, supremus

Israēlitarum Bellidux, victus, atque in fugam actus ab exercitu Davidis, subito collectis paucis aliquot Beniamitarum cohortibus, in colle quodam substitit, seque fortiter ad assultum retundendum composuit. Joab, hostilis exercitūs imperator, victorem exercitum admovit ad eum invadendum; cū Abner, Tūne, Joabo dixit, mortem anhelas omnium?

atat fortasse parum lucri referes. Itāne nescis, quantum periculi vobis creare possit nostra desperatio? Num usque ad internecionem tuus mucro deserviet? An ignoras, quod periculosa sit nostra desperatio? Hisce dictis in eventum attendit, interea parvam suorum manum artīs ordinibus conjunctam, & probè clausam tenens, obstinatum primò occidere, postmodo mori. Joab, qui non timuerat fortitudinem, veritus est desperationem suorum hostium: quocirca copias suas sistere jussit, & Abneri viam apertam ad commodum abitum concessit. Insonuit ergo Joab buccinā, & stetit omnis exercitus. Abner autem, & viri ejus abierunt per campestria. Sic verum est, quod Poëta cecinit:

2. Reg. 2. 26. Una salus viciis nullam sperare salutem. Haud igitur mirum videri debet, quod Philisthæi sumpserint animos à desperatione, & omnem salutem desperantes: Quia nos salvabit? ad pugnam exstimulati fuerint: Confortamini, & bellate.

Abner cum suis desperans timetur à Joabo.

Arg. En. 2.

Desperatio cavenda est omnibus.

6. Inde documentum præbetur etiam privatis hominibus, ne unquam actionibus suis alios ad desperationem adducant. Vos, o Mariti, cavete, ne duritiā, & asperitate conjuges vestras in desperationem adigatis. Vos, o Parentes, cavete, ne rigidis austeritatibus filios vestros desperare cogatis. Vos o Nobiles, ac Divites cavete, ne violentiis, & iniquis exactionibus ignobiles, & pauperes in

desperationem impellatis. Homo: sperare desinens, timere desinit: homo, non timens, timendus est: omnia timere debetis à desperato; desperatio quippe mater est audaciæ: qui desperat invenire salutem, amplectitur consilia, quæ possunt aliis creare mortem. Quis nos salvabit? Confortamini, & bellate.

7. Verū quomodo prosperitatem à Deo consecuti sunt in audacia sua? Id vobis edicam, & anticipatō serviet ad resolvendum quodpiam dubium, & ad suggerendum vobis præclarum documentum. Philisthæi opinantes, Deum contra ipsos à partibus Israēlitarum stare, se ad confligendum animant, sed verbum contra Deum istum non dicunt. Siquid adversus Hebræos effutiant, non tamen pejerant, non blasphemant, Hebræorum Deum injuriis non lædunt. Cum proxima die Dominica audiēritis de magna victoria, à Philisthæis reportata, mox isthoc vobis oborietur dubium, quomodo Deus audaciam illorum tanto favore prosecutus fuerit. Sed en responsum: Philisthæi fuerunt audaces contra homines, non autem contra Deum. Paulò inferiūs

istam veritatem clariūs videbitis; interea verò discite vos quoque, Auditores, in rixis vestris, in periculis vestris, non ad blasphemias converti, non ad execrationes, non ad perjuria, non ad injurias Dei. Nonnunquam ejusmodi verbis aliqui armantur, ut alios terreant. Agunt isti, quemadmodum, Crommero te-

stante, Tartari egerunt in conflictu quodam contra Polonos. Supra hastile vexilli regii suffixerunt hominis mortui calvariam, è cujus ore per certum incantamentum magicum flammæ evibrabantur. Diffidebant nimirum igni scloporum, & ignitabulorum suorum, ac terrere volebant igne Dæmonum suorum: volebant, ignito mortui hominis ore turbari, ac dissipari exercitum, à vivis ipsorum agminibus non dissipandum: cū totus ipsorum exercitus malè subsisteret, nec par esset ad ritè dimicandum, nitebantur fiduciā, quod unum solum os ignitum suffecturum esset ad ritè vincendum. Similem aliqui cupiunt usum linguæ suæ: ad conterrendos homines volunt linguam suam ejaculari flammās infernales adversus ipsum quoque Deum; postmodum autem illis evenit, quod ignibus artificialibus accidit, qui ardendo semet ipsos consumunt, atque perdunt. Lingua ignis Jacob. 3. 9. est, ait S. Jacob. inflamat rotam nativitatē nostræ, inflammata à gehenna. Festivis in ignibus, qui lætitiā Civitatis hujus occasione certarum solemnitatum illustrant, observaveritis, opinor, rotam illam volubilem, Italīs Girandola dictam. Ista circulus est, animam continens nigram

Blasphemias, & execrationes vitandæ sunt, Cromm. Hist. Polon. l. 8.

Calvaria igitur nivoma pro armis.

Rota volubilis ignivoma,

gram è carbonibus, ac pulvere pyrio. Vix ea paucis scintillis tangitur, & protinus accenditur, & in furias agitur, & per gyrum agitur, & in flatus movetur: omnis ejus halitus est fumus, & omnis flatus est ignis. Videtur intus esse gravis terribili utero serpentum, sagittarum, tonitruum. Jam sinum unum aperit, & illico ex ejus visceribus proflunt rabidæ flammulæ, quas igneas viperas diceret, serpendo per aëra discurrentes. Jam crepitat, & ab ejus crepitu fremit aër, reboat tellus, nubibus obducitur cælum. At quorsum ista denique? quomodo tantus strepitus, ac tantus ignis finiuntur? Nempe tota tandem ardendo semet ipsam consumat, ac destruit: nemini nocet, nisi soli sibi: diu horribiles per gyros tanto cum fremitu circumacta demum sistit: igne cessante fuliginosum suimet ipsius cadaver remanet. Viva hæc imago, S. Iacobus repetat, viva hæc imago est illius linguae, quæ furoris, & iracundiæ concipiens ignem, inflammatur, & ignem infernalem perjuratorum, ac blasphemiarum evomit. *Lingua ignis est, inflamat rotam nativitatis nostræ, inflammata à gehenna.* Ejusmodi linguae tanto cum strepitu, tanto cum ardore incendia spargunt; sed ipsæ demum incenduntur, & conflagrant: *inflamat rotam nativitatis nostræ.*

se ipsum
consumit:

ita lingua
blasphemia.

Blasphemia
peccatum
enorme.

David irasci-
tur Nabali,
non Sauli:

Theodoret.

1. Reg. 9. 57.

8. Deus admodum amarè sentit istas injurias. Alia scelera non nihil excusari possunt ob fragilitatem; istæ autem injuriæ peccata sunt, quibus malitiæ, & arrogantiae plus adhæret. A Saule quaesitus ad mortem David, crudelem persecutorem patienter tolerat; à Nabale verò probris, ac injuriis laceratus, ex templo ad ultionem armatur. Potius ego credidissem, iras Davidis exerendas fuisse contra Saulem; iste siquidem diuturnum odium in pectore nutriêrat, fidem Davidi fefellerat, adversus ipsum sicarios miserat, ac tandem ipsum apertè persecutus fuerat: è contrario Nabal nec unum eduxerat gladium, nec minimam moverat persecutionem: tota injuria unicè provénit à lingua, non à manu. Quomodo igitur David se tanta cum mansuetudine continuit adversus primum, & tanta cum ferocia corripuit arma contra alterum? Rationem Theodoretus affert. *Cogitabat, quòd Saul quidem occasionem, & irritamentum injuriæ haberet potentiam, & Regni invidiam; iste autem nullum habens pretextum arrogantiae adversus eum extremis usus sit maledictis.* Sauli causa fortis, atque gravis erat, ob quam tolerari poterat ejus hostilitas contra Davidem; res quippe erat de diademate regio, quod in unius capite titubare videbatur, ut in manum alterius incideret. Impietas, & invidia aliquantum excusari poterant ob fortis affectio-

nis violentiam. At enim Nabal nec ullam invenire causam poterat arroganter insurgendi; David enim ei multum boni contulerat, nec unquam damni quid inferri permiserat: jam injuriis beneficio respondere, profectò nimium facile provocat iras, neque mirum est, si in ejusmodi certamine etiam gladius respondeat linguae. *Nabal nullum habuit pretextum arrogantiae adversus eum, extremis usus est maledictis.* Haud aliter Deus in offensis aliis excusat, & Deus ac tolerat plus aliquid: in illis tentatio, voluptas, commodum, omnia conspiciunt adversus animam, ut eam ad pravaricandum pertrahant; ubi autem agitur de certis execrationibus, ac blasphemis, tota culpa solius est arrogantiae. *Nullum habens pretextum arrogantiae adversus Deum, uteris maledictis.* Tu vehementer iratus es: sit istud; at verò quid mali Deus tibi fecit? Itane Deus semper erga te beneficus, à te conculcetur, eòquod homo te ad iracundiam concitaverit? Iratus es? at num fortè Deus erat, qui tibi movit iram? Iratus es; at quid utilitatis è blasphemia refert? Tuæ blasphemiae damnum aliis non inferunt, nisi tibi soli, & ille Deus, qui satis illas audit, ad eas vindicandas armare se probe novit.

9. Intuere ingentem exercitum Sennacheribi, admotum ad oppugnandam Hierosolymam: aspice ingentem exercitum Holofernus, positum circum Bethuliam: oculum conjice in ingentem exercitum Nicanoris, stantem ante faciem Machabæorum: vide denique Philisthæorum exercitum, locatum ante castra Israëlitarum. Hic ultimus plenam refert victoriam: reliqui omnes vincuntur, & in macellum, ac ludibrium hostium suorum cadunt; nōstin' autem, quam ob causam? Quia priores isti sese non satis terribiles fore existimabant, nisi Sanctum Dei Nomen opprobriis impeterent. Sennacherib per Legatos suos blasphemias evomit adversus Deum Israël, velut impotentis ad Hierosolymam ab ipsius assultibus defendendam. *Nolite, inquit iste, nolite audire Ezechiam, qui vos decipit, dicens: Dominus liberabit nos &c.* Siccine, scelerate? tute id experieris. Eadem nocte quidam Angelus illorum cadaveribus campum implet: centum, & octoginta quinque millia militum trucidat: Rex ipse, ceu desperatus, effusis habenis aufugit, usque dum Niniven perveniat; sed & illic etiam ipsum Divina potentia insequitur, & qui per Legatos suos injuriam vero Deo irrogaverat, à filiis suis in Idolorum fano jugulatus est. *Venit Angelus Domini, & percussit in castris assyriorum centum octoginta quinque millia. Cumque adoraret in templo Nesroth Deum suum, Adramelech, & Sara,*

Blasphemi
Reges vin-
cuntur.

ibi 19. 151

Et Sarasar filii ejus percusserunt eum gladio. Holofernes cum aliis exercitibus sui Satrapis pariter blasphemias eructat adversus Deum Israël, quasi Deum fictum, qui resistere non posset Regi Nabuchodonosori.

Judith. 5. 2. Quoniam Nabuchodonosor Deus terræ est, & præter ipsum alius non est - - Ut ostendam tibi, quoniam non est Deus, nisi Nabuchodonosor. Itane, ô temerarie? profectò paucos post dies id edoceberis. Imbellis scœmina caput illius amputat, atque ludibrio hostium suorum asportat, ut inde pateat, qualiter Deus enormes ejus blasphemias compenset. Ecce caput Holofernis, qui in contemptu superbiae suæ Deum Israël contempsit, ac totus exercitus, turpissimam in fugam effusus, in castris omnia spolia reliquit hostibus suis, suorumque trucidatorum cadavera in viis omnibus. Non minùs etiam Nicanor inter suos primus erat,

1. Mach. 7. qui vulneratus moriebatur: Cecidit ipse primus in prælio, manusque inter blasphemias elevata, & superbum caput ejus abscindebatur à trunco, atque suspendebatur ante conspectum Civitatis, quam ad audiendas blasphemias suas compulerat: Caput Nicanoris amputaverunt, & dexteram ejus, quam extenderat superbe; & attulerunt, & suspenderunt contra Jerusalem.

10. Ita Deus noster, si quando tantisper ferat, honorem suum auferri per cujusquam blasphemias, refarcit etiam honorem suum per severas ultiones. Quapropter nunquam, Auditores, quantacunque flagretis iracundiâ, nunquam permittite linguâ vestrâ injuriam inferri Deo. Exemplum sumite, vobis hodie à Philisthæis, utut infidelibus, præbitum. Statuunt configere cum Israëlitis; at nullum verbum proferunt contra Deum Israël: cogitant, istum Deum esse potentem, ideoque timent eum; recordantur, aliàs ab eodem Deo factum, ut Israëlita in servitutem ipsorum inciderent, ideoque confidunt: & si consideremus Versionem Septuaginta Interpretum in Bibliis Sixtinis, non invocant sua Numina; sed confitentes, Deum Israël esse potentiorum ac sublimiorem, istum in auxilium vocant. *Va nobis!* ita legunt hîc Septuaginta: *va nobis! erue nos Domine hodie.* Proinde non ampliùs mirum videatur, si Deus, ab ipsis reverenter agnitus, ab ipsis invocatus, eos demum victoriâ beaverit. Ab exemplo tam præclaro discamus, Deum quoque semper revereri, semper invocare, procul omni blasphemia, procul omni execratione, ac perjurio.

S E R M O CXXXIII.

Pugnaverunt ergo Philisthiim, & cæsus est Israël, & fugit unusquisque in tabernaculum suum, & facta est plaga magna nimis: & ceciderunt de Israël triginta millia peditum, 1. Reg. 4. v. 10.

AR G U M E N T U M.

Certamen in luxu, ac pompa, damnabile est.

Judic. 20.

Israëlites graviter caduntur à Philisthæis.

1. *Pugnaverunt ergo Philisthai, & cæsus est Israël, & fugit unusquisque in tabernaculum suum.* Damnum hujus cladis oppidò grave fuit; triginta quippe millia peditum in acie periêrunt, reliqui fugâ sibi consuluerunt; ea verò illorum fuga fuit plena militiæ desertio, cum omnes domum suam redirent. Posterius istud non sufficienter colligitur ex verbis: *fugit unusquisque in tabernaculum suum*, ut quæ pariter significare possunt, quòd unusquisque regressus fuerit in castra, ad stationem, ac tentorium suum; sed illud eruitur è Contextu, in quo satis patet, exercitum Israëlitarum penitus dissipatum, nec ampliùs collectum fuisse. Respublica illa à primo suo exordio nunquam usque ad

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

eam diem tot in uno solo prælio milites perdidit. Quadraginta quidem millia amiserat ad urbem Gaboa, sed in duobus conflictibus, nimirum duo supra viginti millia in primo, atque octodecim in secundo. Aliæ clades fuere semper minùs cruentæ. Quam ob rationem ista dicitur plaga valde magna. *Facta est plaga magna nimis, & ceciderunt de Israël triginta millia peditum.* Duplex hîc dubium cuius rei militaris perito oboriri potest. Primum; si triginta millia cæsa fuerint ex una parte, num fieri potuit, ut nullus caderet ex altera? Cur igitur ex parte Philisthæorum nullus recensetur mortuus? Alterum est: si triginta millia peditum occisa sint, an possibile est, ut in tanta

M m m

strage

strage peditatus equitatus immunis evaderet? Quare proin ab Historico ista dis-
simulantur?

2. Respondeo ad primum. Non inficiasiri potest, eam victoriam Philisthæis valde carò stetit; licet enim Sacra Pagina mortuos illorum non annumeret, ex ipso tamen Contextu satis eruitur, eos fuisse multos. Imprimis congressus contigit, uti proxima die Dominica demonstrabo, intra ipsa valla, ab Israëlitis fortiter, & ex viribus defensa: superare autem valla, fortiter, & ex viribus defensa, semper aggressoribus multo stare solet sanguine. Dein è sua victoria Philisthæi nullum fere reportarunt emolumentum; in ista quippe occasione nullam acquirere Provinciam, nullam subegere civitatem, quin & nullam obsidione adorti fuere munitionem: bellum illorum, ut aliàs ostendi, non provocatio-
ne, vel necessitate, sed ultrò susceptum erat, &, quod ajunt, *offensivum*: quòd si exercitus eorum tantus fuisset, quantus ad progrediendum requireretur, medius fidius occasionem commodi jam parti tam stolidè non neglexissent. Itaque dicere oportet, Philisthæos, etsi victores, fuisse tamen debilitatos, & omnes victoriæ lauros multo, etiam vincentium, sanguine tinctas. Cur ergo Sacra Historia numerum occisorum non recenset? Respondeo, quia ista Divinæ Paginæ consuetudo est; etenim communiter mortuorum numerum refert ex parte devictorum; at non perinde numerum adnectere solet ex parte vincentium. Perlegite Libros Josue, Judicum, Regum, Paralipomenorum, in quibus atrocissima describuntur prælia Reipublicæ Hebraicæ: communiter invenietis annumerari solos mortuos superatorum. Litteralis ratio hujus consuetudinis forsan est, quia victores, victoriæ suæ famam non funestam reddere volentes, aut penitus numerum mortuorum suorum dissimulabant, aut eundem imminuentes non fideliter eum recensebant: unde postmodum Deus, jugiter assistens Scriptoribus Canonicis, atque præstans, ut verum infallibiliter scriberent, non permittebat eos sequi narrationes fallaces, & non sinceras in conscribendis Historiis suis, nec illos illustrare volebat ad cognoscendas res nullius momenti, hinc est, quòd Historiographi sacri, plerumque sinceram mortuorum ex parte vincentium enumerationem non invenientes, nec à Deo ad illam cognoscendam illustrati, communiter eundem numerum non scripserint. Ratio moralis est, ut inde nobis insinuetur, mori vincendo, non tam esse mori juxta naturam, quam vivere secundum gloriam. Id, quod verissimum semper

est in pugnis spiritualibus. Fortè homo quidam facinorosus centenis in flagitiis servit alterius iniquis violentiis, & improbitatibus: dein à sacro Poenitentia Arbitro obstrictus ad derelinquendam domum illam, ad deferendum tam iniqui domini famulatum excusat se, dicens: itane panem meum perdam? itane penurià moriar? Sic omnino est: si hoc tibi ad superandum peccatum sit necessarium, & panem perdere debes, & mori: tua non erit ea mors: in tam pulchra de temetipso victoria mori, tibi triumphus erit, æterna gloria erit. Illa mulier excusare laborat inhonestam suam vivendi rationem, dicens, se coactam fuisse vel alterius potentiâ, vel suâ inopiâ; sibi vitâ constitutum fuisse, si alterius desiderio restitisset. Et tu pariter mori debuisses: & beatam te, si mortua fuisses vincendo tentationem, & subjugando affectionem quampiam valde fortem, ne offenderes Deum tuum. Ejusmodi mors non censetur esse mors, quia potius est gloriosus transitus ad vitam æternam.

3. Jam alterum quoque dubium perscrutemur. Quomodo stragem triginta millium peditum non etiam comitata est aliqua jactura equitum? Littera certè nihil affert, &, cum perquam enucleatè hujus rei circumstantias enarret, sanè non dissimulatura fuisse videtur jacturam equitatus, si quam ille passus esset. Respondet Abulensis cum torrente Interpretum, Israëlitas illis temporibus exercitus suos equitatu instruere non solitos fuisse, quin etiam equitibus omnino caruisse, addunt multi; primò, quia Deus id prohibuit: secundò, quia regio illa non erat ferax equorum: tertio, quia paupertas illius populi non permittebat equos aliunde accersiri, ac nutriri. Ista responsio primo intuitu non videtur esse vera: certè rationes ejus non sunt veræ; nec enim invenio, Deum unquam Israëlitis prohibuisse equos alere, vel ad privatos usus familiarum suarum, vel ad publicum commodum bellorum. In Deuteronomio quidem Deus edictum quodpiam constituit, quo Reges vetuit equitatus, & equilia sua augere, populumque ad invadendam, subjiendamque Ægyptum educere, propter spem illic acquirendi magnum nervum præstantis equitatus. Cum fuerit constitutus Rex, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populum in Ægyptum, equitatus numero sublevatus. At verò decretum istud prohibet nimium, ac superfluum equorum numerum; non autem prohibet egregiam unam, & alteram sub signis tenere catervam equitum; quid, quòd hoc ipsum? Reges tantummodò obstrinxerit, non item Rempublicam, priusquam illa

Occisos ex parte vincentium cur Scriptura non annumeret.

Equitatus in bello spirituali, quam vincere.

Deut. 17.16.

Jos. 11. 6. illa in Regnum transfret? Verum quoque est, à Deo quondam jussu esse Josuen, hostium equos, in imminente victoria capiendos, debilitare succis eorum nervis: *Equos eorum subnervabis*; verum hoc mandatum illi soli datum est, & semel tantum, & illa solum pro vice: hinc neque ligabat alios, neque Josuen ipsum in aliis occasionibus; nec etiam invenimus, quod unquam in aliis victoriis suis equos, inter spolia partos, inutiles reddere consueverit. Palæsthina non equidem erat equorum ferax, at non erat eorundem inopia in confinibus. Certè Salomon brevi tempore quinquaginta duo eorum millia coëmit, ac pro singulis fere centum, & quinquaginta Siclos expendit, qui respondent septuaginta quinque circiter *Scutis* nostratibus Romanis, seu *Coronatis* argenteis, & centum quinquaginta florenis vulgaribus: & isto pretio vicinis in emporiis Ægypti, Syriæ, ac Hebræorum vendebantur, uti clarè legimus in Capite decimo Libri tertii Regum. Neque verò subest ratio dicendi, sumptus ejusmodi superasse facultates illius Reipublicæ. Invenio, quod conduxerit exercitus quingentorum, & sexcentorum millium militum: invenio, regionem illius fuisse feracissimam: invenio, quod præter thesauros maximos, ex Ægypto asportatos, plura quàm triginta regna expilaverit: itaque difficulter tanta paupertas in ea sustineri poterit: Itaque negari nequit, ab illa Hebræorum Republica suis in exercitibus haberi potuisse cætervas aliquot probi equitatus, & cum haberi potuerint, asserendum esse videretur, eas revera habitas fuisse. Quis credat, populum adeò bellicosum, habitantem in regione vi armorum occupata, bellicosus ab hostibus undique circumdatum, voluisse carere pugnatorum sorte, exercitibus adeò necessaria? Profectò equitatus hostilem regionem celeriter percurrit, eam facilè explorat, ac si velit, expilat, atque diripit: in obsidionibus, & castris pabulatum, ac prædatum excurrit, itinera excutit, hostiles manipulos investigat, commeatus hostium intercipit, transfugas insequitur, ac reducit, hostem detegit: in repentinis itineribus, & in transitu minorum fluminum post se peditem portat, eumque integrum, & improvisò ad invadendum hostem transfert: in velitationibus resistentes expeditius urget, ac hostiles turmas facilius turbat, ut confusis ordinibus cedant: si vincat hostis, majori securitate fugit: si vincatur hostis, eum majori celeritate persequitur: verbo, cunctæ nationes, exercitio armorum excultæ, suis in exercitibus equitatum esse voluerunt, & Aristoteles in Politica sua

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

affirmat, in equitibus majorem exercituum vim repositam esse. Quapropter etiam Hebræorum Respublica, & bellicosa, & potentissima, Equites in militia sua numeravit.

4. Eo tamen non obstante dico, usque ad illa tempora, de quibus hîc agimus, quin etiam usque ad tempora Regum, excepto duntaxat tempore Salomonis Regis, Hebræis nullos Equites fuisse, vel adeò paucos, ut consideratione digni non censerentur. Ad amplectendam opinionem istam permoveor ex eo, quod in Sacris Litteris, dum frequens mentio fit de gentium aliarum Equitatu, à Moyse usque ad integrum Saulis regimen nunquam nominetur equitatus Israëlitarum, ac dein valde rarò nominetur, nec unquam asseratur, in eo multum roboris consistere. Qua verò de causa sapiens illud Regimen suos exercitus instruxerit ea ratione, haud difficulter est colligere; siquidem equorum magnum tenere numerum, illorum facultatibus grave, ac utilitatis minimæ fuisset. Facultatibus grave propter expensas fuisset, eòquod equitatus semper sit sumptuosissimus, & impendiosissimus, & propter conservationem, & propter apparatus, & propter sustentationem, aliæque illi necessaria: hinc seu equites publicis sumptibus militare debuissent, sive suis propriis, juxta morem illius temporis, onus ejusmodi ægrè tolerabile fuisset. Utilitatis minimæ fuisset, eòquod illa regio, in qua bella sua gerebant, magnam partem asperrima crebris montibus fuerit, planities autem tota consita vineis, olivetis, sylvis, rivis, ac sepibus; at in ejusmodi solo pedites quidem utiliter adhibentur, equites autem extendi, & in ordinibus collocari nequeunt, officium suum agere non possunt. Et verò nescio, an uspiam in Divinis Codicibus legatur, Hebræos aliquando victos esse ab equitatu hostili. Invenio, quod adversum se sustinuerint & copiosum, & sæpius equitatum: invenio, quod eundem aliquoties strenuè reprefferint: invenio, quod sæpius victi, ac cæsi fuerint; at nescio, an invenire sit, quod eorum clades unquam ab equitatu suorum hostium provenerit. Certè haud recordor, me toto in Volumine Sacro deprehendisse vel unum exemplum. Propter istam soli difficultatem probabiliter Reges, Salomoni in Regnum succedentes, permoti fuerunt ad immutandum exercituum suorum formam, atque tam exiguum equitatum adjunxerunt, ut Raphaces, insultans Ezechia Regi, huic donum bis mille equorum obtulerit, si is toto in Regno suo bis millenos deprehendisset viros, equis in bello tractandis

4. Reg. 18.
23.

idoneos. *Dabo vobis*, inquiebat, *duo milia equorum, & videte, an habere valeatis ascensores eorum.* Una solum ratio reliqua fuisset Hebræis, cur & ipsi quoque copiosum equitatum cuperent: & ista fuisset, ne gentibus aliis inferiores apparerent: ostentatio quædam potentia æqualis aliis, æmulatio quædam gloria, ac magnificentia, Hebræos permovere potuisset, ut & ipsi similem militia splendorem vellent, ob quem alii populi superbo fastu insolecerent. Verum propterea haud adeo prudentia destituti sunt, ut semet ipsos aut consumere, aut onerare vellent ob solum certamen de splendore cum aliis.

Certamen
de luxu im-
prudens.

5. Sæpe vos isto torrente finitis abripi, Auditores, & in hoc non levem imprudentiam proditis. Si vicinus vester augeat vel equos, vel famulos, & vos pariter augere vultis & equos, & famulos: si qua sodalium tuarum compareat in nova veste, cum novo famulitii cultu, cum nova rheda, & tu pariter illico novam desideras vestem, novum ornatum famulorum, novum currum, idque ut alteri par existas; at imprimis edic mihi, an par illi sis in omnibus. Darius, pater Xerxis, in civitate Mompheos erigere volebat statuam suam coram statua Sesostris, cum rationi consentaneum arbitraretur, ut, si Regno eodem potiretur, etiam eodem honore gauderet; at verò Sacrificulorum Princeps aperte restitit. Maxime Rex, inquiebat, non oportet, æqualem te reddi in gloria, dum pro gloria non æquali fundamento niteris. Immortalis memoria simulacrum jure Sesostris conservat in isto loco; non autem perinde te quoque conservaret. Tu par quidem es in Regno, sed non item par in operibus. *Sesostris opera nondum æquasti.* Hoc idem quoque tibi cum proportionem dicam. Tu gloriae tuæ simulacrum sculperes vis ad normam illius propinqui, illius æmuli tui: parinobilitate gaudes: ejusdem status, & conditionis es: eadem in platea habitas: hæc vera sunt; sed non etiam æqualis es in facultatibus: *Sesostris divitiis nondum æquasti*: non etiam par es in industria, in mercimoniis, in faciendis lucris: *Sesostris opera nondum æquasti.* Hinc illa mulier nobilis æconomicae rei studiosior, illustris ille Vir ditior, mercator ille felicior, artifex, aut opifex ille magis industrius, prosperè proficiet, & vos, licet ejusdem gradus, artis, aut opificii sitis, illorum vestigia sequi volentes, tantâ expensarum mole opprimimini.

Dario statua non per-
mittitur
cum Seso-
stre.

Diodor. l.
2. c. 1.

6. Non ignoratis, arbitror, quidnam Egyptiis acciderit, cum eandem viam terere vellent, qua Hebræi præcesserant. Hebræi pede securo, & sicco ingressi sunt

mare apertum, & commodo pro transitu divisum: Ægyptii post illos eodem calle sequi tentaverunt: Ægyptii ingressi sunt post eos. *Aspiciebant ex utroque latere supra caput suum pensile naufragium suum: videbant, aquas aquis esse pro cataractis, & aggeribus, atque liquidos muros, impetum fluctuum sustinentes, facile se posse dedere, ac malè tentatam semitam inundare: quivis ventorum flatus, quivis fluctuum motus, miseris illis dicere videbantur, se contra ipsos in excubiis stare. Erat enim aqua quasi murus à dextera, eorum & leva.* Nihil tamen secius Hebræorum tergis inhærere, eos in servitutem retrahere, & æqualibus passibus progredi voluerunt: *Ingressi sunt post eos.* Verum dicite mihi, ô infelices: an eadem vobis possibilia putatis? an vobis etiam est Moyses aliquis, qui ducat vos? an etiam thaumaturga virga, quæ vobis faveat? an prodigiola Columna, quæ vos protegat? Nihil horum ipsis est; attamen ingrediuntur mare, quia ingrediuntur alii. Hæc est miseria mundi: quia tantum ille possidet numerum, ac seriem equorum, famulorum pedisequorum, rhedarum: quia ille tantam ostentat magnificentiam, ac splendorem vestium, villarum, prædiorum, fabricarum, conviviorum, mox etiam vos audetis idem pelagus intrare, in eundem gradum, in eundem splendorem vos immittere, eandem tentare. Sed iterum dicite mihi: an iisdem gaudetis redditibus? an iisdem commerciis? an æqualis facultas vobis est ad tractanda vestra negotia? Tantisper quidem incedetis eâ viâ; sed postea submergemini. Ægyptii non subito periêrunt; sed tota nocte processerunt vestigia calcantes Israëlitarum; denique verò fluidi montes illi, diu supra capita eorum suspensi, resoluti sunt, atque miseros demerserunt, & oppresserunt. *Reversæque sunt aqua, & operuerunt currus, & equites cuncti exercitus Pharaonis.* Tristissima res erat, spectare fluctuantes huc, & illuc equos, natantia arma, jactatas stragulas, currus, & alia; tandem verò multas post quassationes, & jactationes in hanc, & illam partem, transire in manus eorundem Hebræorum, quos Ægyptii è via reducere voluerunt. Vivam hîc imaginem spectare est illarum familiarum, quæ cum familiaribus aliis potentioribus certare volunt. Aspiciuntur diu imminentes capiti dotes promissæ, quæ præberi debent: aspiciuntur aliena debitorum nomina, quæ condignè delenda sunt: aspiciuntur fidei, & commercii jacturæ, quæ timeri possunt: demum & propinqui, & Creditores, & mercaturæ socii, causam, ut dicitur, communem faciunt, unus post alterum irruit, & ecce submersa, & naufraga perit.

Exod. 14.

23.

Ægyptii
post Hebræos ingredi-
untur mare;

& merguntur.

Sic pereunt
ambitiosi
sectatores
luxus.

rit familia, quæ prius nimium ambitiosa passus aliarum æmulabatur. Tunc equidem dices, omnia fora in te conspirare, à malevolis te iniqua persecutione impeti, Deum tibi propitium non esse, &c. Damno tuo hæc fiunt. Intra mensuram statûs tui te continere debebas: nisi superbos inter divites te intrusisses, modò non erubescerent inter pauperes ingemisceres. Ingeres iterum: facio, quod alii faciunt mei similes, & nil ampliùs. Verùm hîc ego rursus quæro: illi, qui verè tibi sunt pares, quomodo vivunt? quid agunt? Itane tu, si illi debitis, injustitiis, malis artibus malè vivant, pariter cupis esse debitis obrutus, esse injustus, esse fraudulentus:

7. Reflectite cogitationes vestras ad Ægyptios, & observate præstigiatores eorum, dum afflictiones illius Regni multiplicant, & imitantur Moysen, & Aaronem. Aaron humi virgam suam projiciens, effecit, ut ea præsentè Pharaone mutaretur in serpentem: idem præstant incantamentis suis Magi, totàmque alloquii regii diatam serpentibus implent. *Exod. 7. 11. Et fecerunt etiam ipsi per incantationes Ægyptiacas, & arcana quadam similiter. Aquæ Moysis, & Aaronis imperio mutatae sunt in sanguinem: aquas in sanguinem pariter Incantatores mutaverunt. Feceruntque similiter malefici. Sic etiam tota regione molestissimis Ranis scatente, fecerunt & malefici similiter. Omnis populus ingemiscebat, & Magi gemitus augebant, ne minores viderentur. Fecerunt similiter. Ego quidem haud ægrè concesserim, nonneminem tui gradus arroganter, ac magnificè incedere, sed affligendo magnam partem civitatis: an tu, ne minor appareas, afflictionem istam augere voles? Gemunt mercatores, quòd merces ipsorum accipiantur, sed earum pretia non reddantur: an tu gemitus eorum augebis, par ratione merces compensans per nudam chartam, sterilissimam testem acceptarum? An facies similiter? Gemunt artifices, & opifices, quòd in aliorum ædibus cum admiratione laudentur ipsorum opera, sed in propriis ædibus deficiat parvis filiis: an tu, sicut Iris in nubibus, illustris, ac speciosus apparere cupies in eorum lacrymis, & sudoribus? An facies similiter? Gemunt tot Juvenum Seminaria, & Studiosorum Collegia, quòd ære parato nutrièrunt aliorum filios, ac tandem ipsis pro nummis vel in toto, vel in parte sola verba rependantur: an tu*

simili modo superbire desiderabis in escedis, & asturconibus, ac demum ipsa alimenta negare filiis tuis? An facies similiter? Eòquòd in aliqua familia sit frequens famulitium, & rarum salarium: eòquòd in domo quadam usura, quæ benevolis, & quoquo modo dependentibus pro benigno mutuo persolvitur, sit non nisi verbo fallere, ac aspera reddere, vos pari methodo procedetis? idque ne videamini inferiores? An facietis similiter? Vah, crudelitas nimis injuria proximo, nimis digna severè castigari à Deo! Ista peccata difficulter obtinebunt veniam, quia peccata, è quibus gravissima damna consequuntur; quia peccata, quæ non compensabuntur; quia peccata, contra quæ vindictam multæ familiæ clamant. Quòd si consideretis, quid alii vobis similes agant, considerate pariter, quomodo agant. Si illi familias suas funditus evertere, animasque suas in inferno sepelire velint, detestatione, non imitatione digni sunt. Itaque nolite intueri illorum superbam elevationem; sed considerate miserrimam eorum præcipationem. *Vidi impium, ait Psal. 36. 35. Vates Rex, vidi impium superexaltatum, & elevatum, sicut cedros Libani, & transivi, & ecce non erat; & quasi vidi eum, & non est inventus locus ejus. Sic est, Auditores, videbitis impium quemquam exaltatum, & elevatum: exaltatum, & elevatum sed impium: impium circa filios, qui demum erunt miserabiles: impium circa filias, quibus tandem neque maritus, neque dos obtinget: impium circa sorores, quæ postmodum asse suo carebunt. Sic est, hunc videbitis; at verò tantisper exspectate. Fortè brevè morietur, & in morte ejus omnis magnificentia evanescet: Transivi, & ecce non erat: infelices reliquæ facultatum ab ipso dilapidatarum ad manus aliorum transibunt, & anima non alium locum, nisi apud superbum Luciferum in abyssis infernalibus inveniet. Quasi vidi eum, & non est inventus locus ejus. Sed absit hoc à vobis, ô Charissimi: nolite cum aliis contendere super pompis, & expensis: mensuram à viribus vestris capite, non ab æquiparatione cum aliis, ad exemplum videlicet Hebræorum, qui, tametsi viderent alias gentes superbè incedere per copiosum Equitatum, suis exercitibus additum, sibi noluerunt accersere gravamen, ac dispendium, haud alio commodo futurum, quàm ne minores aliis existimarentur. Ita fiat.*

SERMO CXXXIV.

Et Arca Dei capta est : duo quoque filii Heli mortui sunt , Ophni , & Phinees. 1. Reg. 4. 11.

ARGUMENTUM.

Ecclesiis , rebúsque sacris reverentia exhibenda est.

Proelium
probabiliter
intra castra
Israelitarum
fuit.

1. **N**uper vobis insinuavi , quòd Philisthæi pugnaverint , adorti munita Israëlitarum castra. Haud equidem id enucleatè continetur in Sacra Littera ; neque tamen desunt argumenta congrua , ex quibus id inferre liceat. Primò , in proelio priori dicuntur Hebræi suis è castris egressi fuisse ad obviam hosti : *Egressus est Israël obviam Philisthiim in praelium ;* hinc autem non dicuntur egressi esse : quare probabile est , ipsos intra castra sua firmo pede hostem expectasse. Secundò , post primum illum conflictum narratur , Hebræos fugitivos in castris suis iterum collectos esse : *Reversus est populus ad castra ;* nunc verò penitus aufugerunt , ut in priori Sermone demonstravi , seque domum suam receperunt : itaque castra sua non amplius tenuerunt : proin ea ab hoste superata sunt. Tertiò , priori in pugna Sacer Contextus utrumque exercitum in acie nobis exhibet ; hinc autem totam pugnam solis Philisthæis attribuit : *Pugnaverunt ergo Philisthiim* : igitur Israëlita suis in stationibus erant. Quartò , Arca consistebat in medio castrorum Israëlitarum , nec eam Israëlita illinc auferre per festinationem poterant : circum illam pugnatum erat , ad latus ejus interimiebantur duo Sacerdotes , Ophni , & Phinees & ipsa Arca ducebatur inter spolia : *Et Arca Dei capta est : duo quoque filii Heli mortui sunt Ophni , & Phinees* : itaque pugnatum etiam erat in medio castrorum : ista proinde jam superata erant. Ipsa strages Israëlitarum rem confirmat , cum cuique rei bellicæ perito notissimum sit , hoc demum esse dispendium infelicissimum , si hosti relinquatur facultas invadendi castra , & impugnandi hostem intra valla propria ; quippe dum ista superantur , atrox plerumque strages editur. Modò jam penitus intelligetis , qua via , si quidem Hebræi suo in exercitu catervas aliquot equitum numeraverint , isti incolumes evaserint in magna clade ; nam initio hosti-

lis assaultus in castra equitatus non fuit opportunitas pugnandi , cum verò illa superarentur , huic opportunitas fuit aufugiendi.

2. Præter ista nôsse cupietis , quare Deus Arcam à Philisthæis capi permiserit : *Arca Dei capta est* : dein , utrum duo filii Sacerdotis Heli , Ophni , & Phinees , in illo proelio mortui , *Duo quoque filii Heli mortui sunt , Ophni , & Phinees* , salvi sint. De his loquendi occasionem differo ad eum locum , ubi paucos post Sermones etiam Heli , patrem illorum mori videbimus , & eandem quæstionem de filiis , ac patre jungemus. Hodie respondeo ad primum , atque dico , diversos fuisse fines , juxta diversas rationes , sub quibus Arcam consideramus. Imprimis quatenus illa continebat arcana Religionis , ac Testamentum Domini , Deus permisit , ut illa deveniret in manus Philisthæorum , ad significandum , per altius mysterium , populo suo , Testamentum , Legem , ac veram Religionem aliquando ab Israëlitis transiturem esse ad Gentiles. *Arca* , D. *S. Euch.* Eucherus inquit : *Arca ab alienigenis capta* hic. *indicabat , Testamentum Dei transiturem ad Gentiles* : & S. Pontifex Gregorius ait : *Arca* S. *Greg. hic.* *Dei à Philisthæis capta asseritur , quia veteris Scriptura Sacramenta à Gentilibus accipiuntur.* Pari mysterio Deus disposuit , quemadmodum animadvertit S. Optatus Antistes , ut Moyses frangeret Legis tabulas , ut Barch Joachim Regi traderet librum Legis , ut Jerosolymitanum Templum transferret in potestatem Idololatrarum , & sacra vasa devenirent in manus eorum : omnia ad insinuandum , quòd Lex , Libri Sacri , Templum , ac Sacerdotium transferenda sint à Judæis ad Gentiles : id , quod revera contigit , quando post mortem Christi Servatoris , Judæis promulgationi fidei resistentibus , Apostoli se converterunt ad conversionem Idololatrarum. Quòd si in Philisthæis præsignati fuerint omnes Gentiles , & in Arca Fides ,

Arca Dei
cur capi per-
missa sit ,

uti typus
Religionis ,

S. Euch.
hic.

S. Greg. hic.

Fides, ac Religio, nos quoque gratulari, & applaudere possumus ejus captivitati, quæ jam inde, ut ita dicam, Religionem promittebat, atque Fidem Majoribus nostris, à quibus per temporum vices ad nos unà cum lacte transfusa est. Ista responsio vera est, si mysticè consideretur Arca.

3. Secundò, quatenus Arca typus erat Christi, Deus permisit eam captivam abduci, ad præsignandam Servatoris ipsius captivitatem. Ista significatione S. Ephrem utitur adversum Judæos ad demonstrandum, illis è morte Christi non esse sumendum scandalum, nec malè credendum, quòd ille non fuerit Deus. Vos, ait Vir ille Sanctus, vos creditis, quòd Arca signa sensibilia Divinitatis contineret; & nihilominus illa capta fuit ab extraneis, visa injuriis, ac ignominiiis affici. Ita Christus, etsi verus Deus, injurias, & contumelias in Corpore suo pertulit, & instar Arcæ, quæ Dagonem Deastrum prostravit, in captivitate, in Passione, in Morte sua de Diabolo triumphavit. Nos inquit, Ephremi verba refero, non credimus, eum, si Deus erat, crucifixum fuisse. Sed cur in eo non es incredulus, quòd Arca, quæ Deum continebat, ab alienigenis capta sit? nam sicut illa videbatur sustinere ignominiam, ita etiam Deus Verbum, quamvis impassibilis esset, per assumptionem tamen injuriis, & contumeliis affectus est, dum ipsa scilicet assumptio crucifigeretur. Et quemadmodum Arca inter alienigenas Dagon destruxit, atque subvertit, ita etiam in Cruce Christus Diabolum profligavit, ac vicit. Hæc explicatio vera est, si arca consideretur in sensu metaphorico.

4. Tertiò, quatenus Arca erat in medio gentis collectitiæ, effœminatæ, inexpertæ, Deus permisit eam ab hostibus abripi, quia naturalis causarum secundarum cursus ita ferebat. Non semper Deus vult prodigia, quæ jam non ampliùs ceu prodigia haberentur, si semper fierent: permisit, ut unus, & alter duorum exercituum confligeret, & vinceret, & vinceretur, prout naturaliter exigebat valor, fortitudo, vel ars militaris. Philisthæi feroces ex ipso timore suo, & animosi per priores victorias redditi, plena cum deliberatione aggrediuntur: Israëlita resistunt, sed debiliores, ad arma tractanda non satis exercitati sunt: nisi prodigium interveniat, isti debent succumbere, hosti castra sua, & quidquid in eis est, cedere, atque, cum in illis Arca sit, etiam Arcam perdere. Quòd si Deus ad miracula manum admove voluisset, conveniens futurum fuisset videtur, ut ista potiùs pro Philisthæis militarent, quàm pro Hebræis; isti quippe Arcam in castra quidem adduxerunt, sed non invenimus, quòd etiam Deum

invocaverint; illi verò, quemadmodum Dominicà proximè præteritâ insinuavi, ad Deum sese verterunt, Deum invocaverunt: *Erue nos Domine hodie*. Quoniam igitur Arca malè defendebatur ab hominibus, neque ratio suppetebat, cur eam Deus prodigosè tueretur, jam non mirum apparere potest, quòd etiam illa spoliis Philisthæorum cesserit. Explanatio hæc & vera, & ad litteram est.

5. Hic forte dicetis: Si Deus Arcam tueri noluerit in gratiam Israëlitarum, eam saltem defendere debuisse videtur in gratiam ipsius Arcæ. Profectò Sanctuarium, tunc temporis in tota Asia tam celebre, nimis multum existimationis perdere videbatur, cum in manibus Philisthinorum derelinqueretur. Respondeo cum documento litterali simul, atque morali, quòd, quantum ad Arcam attinet, Deus benè sciverit non modò conservare, sed etiam augere existimationem ejus apud alienigenas, prout in Parte quinta Sermonum istorum videbimus. Interea vos recordari velim gravis irreverentiæ, qua hæc ipsa Arca profanata fuerat in Templo suo per libidines, & sacrilegia ipsorum quoque Sacerdotum. Iste Dei mos est, ut res sacras, & loca sancta deferat, siquando res, & loca sancta sinistrè tractentur irreligiosa profanatione. Ille favet piis Iconibus, & sacratis Templis non tam, ut serviant ipsi, quàm ut serviant nobis. Ille semper in omni loco sibi ipse præsens est, & Icone non indiget: ille in omni loco suam invenit stationem, nec opus habet ullis ædibus; Ecclesiæ, sacra Lysana, Religiosæ Statuæ, atque res aliæ nobis profunt, nostro commodo serviunt, ut nos excitent ad Deum jugiter cogitandum, colendum, & amandum, atque per hoc ad obtinendam ejus tutelam, & gratiam: si non sint ad istum finem, jam non ampliùs Deo placent, & tanquam res inutiles derelinquantur. Non propter locum, gentem, sed propter gentem, locum Deus elegit, clarè vobis in Libro secundo Machabæorum dicitur: ac Theodoretus eadem ratione speciatim de Arca disserit: Hoc de Arca olim fecit Deus; nam postquam Ophni, & Phinees, Heli Sacerdotis filii, & impii, & detestabiles, eam secum assumptâ ad suppetias cognatis ferendas exière, redarguit ipsorum impietatem Deus, nullâque eos providentiâ dignatus, digna eade interficiendos curat. Arcam verò alienigenis tradit, Israëllem rursus erudiens, & commonefaciens, eam sibi Arcam nihil opus esse, sed ipsorum causâ illam construxisse. Res admiratioe digna est, quòd Deus toties Hierosolymam illam hostibus suis diripiendam, ac vastandam tradiderit. Ista Civitas appellabatur Civitas Sancta, Civitas à Deo amata, Civitas accepta Deo. In Jerusalem erit nomen

figura Christi.

S. Ephrem
ser. de pret.
marg.

Vid. Part.
2.

Sacræ res à
Deo defer-
untur, si
profanentur;
nam

Deus iis non
indiget.

2. Mach. 5.
10.

Theod. in
Dan. or. 1.

Jerosolyma
sæpè diripi-
tur.

2. Paral. 33. 4. 7. *men meum. Jerusalem, quam elegi. Deus, qui est in Jerusalem. In monte sancto in Jerusale-*
 1. Esd. 1. 3. *lem.* Nihilominus ista Civitas tam chara
 14. 27. 13. Deo nobis in tertio Libro Regum Capite
 3. Reg. 14. 25. decimo quarto ostenditur à Sefac Ægypti
 4. Reg. 14. 13. Rege capta, & expilata: in quarto Re-
 13. gum Capite rursus decimo quarto direp-
 24. 25. 9. ta à Joas Rege Israël: in eodem Li-
 1. Mach. 1. 23. bro Capite vigesimo quarto, & vige-
 2. Mach. 5. simo quinto bis expugnata, exspoliata
 à Nabuchodonosore: in primo Macha-
 bæorum Capite primo capta, & expilata
 ab Antiocho Illustri, dein à Jasone, dein
 ab alio Antiocho in secundo Libro Ma-
 chabæorum Capite quinto, denique fun-
 ditus everfa à Romanis, ac postmodum
 à Turcis capta in Annalibus Ecclesiasticis.
 Jam si Deus illi Civitati tantopere addi-
 ctus fuerit, quomodo toties eam hosti-
 bus suis in prædam reliquit?

Judith. 7. 2. 6. Ad augendam hujus quæstionis dif-
 ficultatem cogitate Bethuliam, ab exer-
 citu Nabuchodonosoris obsidione cin-
 ctam, ac Jerosolymam ab eodem cir-
 cumdatam. Ad priorem adducta fuere
 centum, & viginti millia peditum, at-
 que viginti duo millia equitum. Bethu-
 lia mediocriter munita, insuper aquæ
 penuriâ laborabat: quoad Religionem
 erga Deum in ea nec Templum, nec Al-
 tare, nec Sacrificium erat: attamen ad
 eam tam gravi obsidioni liberandam Deus
 usque ad prodigia propitius est: in ma-
 num Fœminæ caput supremi Belliducis
 tradit, atque per aspectum trunci cada-
 veris exercitum potentissimum in fugam
 agit. E contrario permittit Jerosoly-
 mam primò diuturna fame languescere,
 dein expugnari, diripi, & incendi à su-
 perbo Rege. Quid autem? Itane nihil
 huic prodest nobilissimum Templum? ni-
 hil Altare? nihil Tabernaculum? nihil
 Sacrificia: Non modò nihil ista Civitati
 profunt, sed etiam unâ cum Civitate di-
 ripitur, incenditur, & evertitur ipsum
 Templum, asportatur, & absconditur
 Altare, ac Tabernaculum, sacrificia ces-
 sant, Religio deficit. Rem oppidò mi-
 ram! Tres Hebraici Juvenes in ardentem
 fornacem injecti sunt, & Deus ardores
 illorum in auram frigidulam mutavit, ad-
 dito quasi rore, quo roborabantur.
 Quare Deus idem flammis vim urendi,
 & comburendi permittit adversus Tem-
 plum sanctum suum, cum adversus tres
 Juvenes igni neque vim calefaciendi illos
 concedat? Non poterat Deus, quærit, sibi-
 que respondet Rupertus Abbas: Non pote-
 rat Deus templum suum illas custodire -- qui
 tres pueros custodivit? Planè poterat: sed erudi-
 endus erat mundus, ut sciret, quod Deus excelsus
 non pulchris lapidibus, aureisque parietibus Tem-
 pli manufacti delectatur, sed fide, & charitate, &
 mundis cordibus. In tribus Juvenibus erat

& pietas, & Religio: in illis Deus ha-
 bitabat, suamque habitationem defende-
 bat. In Templo erant abominatio, &
 peccata: in eo Deus jam non amplius ha-
 bitabat, id non amplius suum agnoscebat,
 neque, cum non amplius suum agnosce-
 ret, ad ejus tutelam adesse volebat. Et
 en rationem, ob quam Bethulia, licet
 absque Templo, absque Altari, à Deo
 tamen defensa, Hierosolyma verò cum
 Templo, & Altari destructa fuit: Bethu-
 liæ nimirum pro Templo, & Altari erat
 religiosum, & contritum cor civium;
 Jerosolymis autem irreverentia civium
 effecit, ut neque Templum, neque Al-
 tare Deus curaret amplius.

7. Ah, Auditores mei charissimi! no-
 lim adulari vobis: In ista civitate, in
 isto loco, in ista vicinia &c. sunt vobis
 Ecclesiæ magnificentissimæ, Reliquiæ Di-
 vorum insignes, Icones prodigiis; ve-
 rum si in Ecclesiis, coram insignibus Re-
 liquiis, ac thaumaturgis Imaginibus, vos
 conveniatis ad audiendam symphoniam
 musicam, ad aspiciendos vultus, non
 ad adoranda Sanctuaria: ut ab amasiis
 aspiciamini, non ut patrocinium cujus-
 dam Divi mereamini: si consistatis in circu-
 lis, ad audienda, vel referenda nova, Ec-
 clesiæ non sunt amplius habitacula Dei, sed
 spelunca peccati, nec amplius illi placere
 potest aliqua domus, parata ad ejus de-
 licias, dum ibi hostes ipsius conveniunt
 ad ejus offensas. Josephus Hebræus com-
 memorat, ante ultimam Jerosolymorum
 everisionem multas in Templo voces au-
 ditas esse, dicentes: *Transeamus ex his se-*
dibus. Istæ voces Angelorum erant, diu-
 tius inter medias abominationes illas per-
 sistere nolentium: & idem ego credide-
 rim his quoque temporibus repetere pu-
 rissimos illos spiritus in nostris Ecclesiis.
 Nos pudici spiritus, quid agamus hîc in-
 ter medios sordidos amores? Abeamus
 hinc: *Transeamus ex his sedibus.* Nos spiri-
 tus adoratores Dei nostri, quid agamus
 hîc inter medias tot irreverentias, quæ
 Deo nostro constanter inferuntur? Abea-
 mus hinc: *Transeamus ex his sedibus.* Nos
 isthîc adsumus ad colligendas, & in Cælo
 præsentandas orationes: quid hîc agamus,
 ubi locò precationis miscentur vana col-
 loquia, periculosa confabulationes? Abeamus
 hinc: *Transeamus ex his sedibus.* Omnino,
 Deus ait, abite, ô Heroës mei constantiores,
 abite; sed prius ad evertenda hæc hostium
 meorum receptacula vos convertite: *A Sanctuario meo inci-*
pite. Sic est: Deus agit instar prudentis
 Principis, qui jubet evertere munitum
 castrum, si id fiat receptaculum perduel-
 lium; inutilem reddere portum, si ser-
 viat in usum piratarum; excidere sylvam,
 si refugium sit latronum. *A Sanctuario meo*
inci-

Sanctuarium
 nil juvant,
 nisi sancte
 adeantur.

Joseph de
 bell.

Judaico l.
 7. c. 17.
 sed ab An-
 gelis dere-
 linquantur,

& evertuntur.

Ezech. 9. 6.

Simil.

Bethulia
 servatur
 absque Sa-
 cris.

Rupert. de
 Verb. l. 6. c. 15.

incipite. Exoriatur turbida procella, innumbrans aëra nubibus, terrens oculum fulgetris, & aurem tonitruis: primum fulmen excussum vadat ad feriendam Ecclesiam quampiam. *A Sanctuario meo incipite.* Ingruat terramotus, qui præ pavore contremiscere faciat omnes cardines orbis: prima sit Ecclesia quædam, quæ ruinis involvatur. *A Sanctuario meo incipite.* Lues epidemica luctum inducat integræ provinciae: primæ sentiant Ecclesiae foetorem pestiferorum cadaverum: *A Sanctuario meo incipite.* Miserandum herclè spectaculum! Ultimis hisce temporibus, dum plena militibus extraneis est Italia nostra, miseri incolæ reculas suas transtulerunt ad Ecclesias, & ab ipsis Ecclesiis incepit expilatio. Recepta sunt extranea praesidia in civitates, & Ecclesiae primò conversae sunt in valetudinaria. *A Sanctuario meo incipite.* Munitus quidam locus infestabatur machinis bellicis, & ignibus missilibus: & en, primi globi ignivomi in Ecclesias incidebant, flammâsque spargebant. *A Sanctuario meo incipite.*

8. Quodsi Deus ita tractet Ecclesias suas vilipendio habitas, aut peccatis contaminatas, an creditis, illum in istarum gratiam propitium futurum, vel tutelam praestitutum esse miseris contemptoribus, aut sceleratis profanatoribus? Enimverò vobis Ecclesiae non magis proderunt, quàm tabernaculum impio Core, ipsiusque seditiosis affeclis. Stabant isti coram Tabernaculo, & ipso coram Tabernaculo terra sub pedibus eorum aperta est, eosque deglutivit. Non magis Ecclesiae vos protegent, quam Templum Joabum. Erat Joab in Templo, & Altare complectebatur brachiis; at in ipso Templo ad pedem Altaris occisus est. Non magis Ecclesiae vobis erunt subsidio, quàm Arca Israëlitis, quorum trigresies millena cadavera spectamus ipsam circum Arcam stra-

ta. Ipsae res istae sacrae, quæ Divinam misericordiam ad vestram tutelam promovere possunt, illam adversum vos ar- ^{Fulmen ex} mabunt. Non soli montes, non solae ^{floribus e-} venae subterraneae bituminis, ac ferri ^{tiam oritur.} sunt, quæ nubibus materiem fulminum suppeditant, sed etiam amæni horti, ^{Casat. de} etiam flores. ^{igne par.} Experientia nos docet, ^{post. differt.} è cera extrahi oleum, naphthæ quoad omnia simillimum, atque præ liquoribus omnibus aliis aptissimum ad ardendum flammâ, quæ omni igne penetret efficacius. Oleum istud, antequam è cera extrahebatur, liquor erat contentus in floribus: unde iisdem è floribus, è quibus industriæ apes ceram colligunt, si à calore quodam ipsis inimico torqueantur, vapores exsurgunt, qui demum in fulmina formantur. Proh quantum malum hominis, qui ex ipsis hortis, ad suas delicias plantatis, id extrahit, è quo fulmina conficiuntur ad suum terrorem! Belli pietatis hortuli sunt Ecclesiae: istae Icones, ista Divorum Lypsana, ista Sanctuaria pulcherrimi sunt flores, è quibus animae fideles, ac devotae, ^{quasi Apes} argumentose, sacras colligunt ceras, quibus eorum corda jugiter ardent. Verum si contaminentur, si irreligioso irreverentiae, & affectionum nostrarum calore offendantur, tunc Deo praebent, unde nos fulminet. Ipse JESUS Christus, quem hîc sub candido Panis Eucharistici Velamine adoramus, flos ille pretiosus est, qui dici dignatur *Flos campi, & Lilium convallium*: aspiciite illum, Auditores, at simul etiam scitote, quod, si forsan offendatur irreverentiâ vestrâ, mutandus sit in fulmen ad vestrum interitum, ad vestram damnationem. Proinde, si Ecclesias, & Sanctuaria nobis in praesidia, ac tutelam esse cupiamus, religioso, & fidei corde veneremur Deum in suis Ecclesiis, & Sanctuariis. Ita fiat.

SERMO CXXXV.

Currens autem vir de Benjamin ex acie, venit in Silo in die illa scissa veste, & conspersus pulvere caput. 1 Reg. 4. 12.

ARGUMENTUM.

Poenitentia tam externa, quam interna necessaria est.

1. **E**Xercitu ex acie profligato, Arcâ in manus hostium delatâ, mortuis præter triginta peditum millia duobus quoque filiis summi Principis, vir quidam Beniamiticæ Tribûs è cruento campo elapsus, eadem die pervenit in Silo, tunc *A. R. P. Galini S. J. Ser. Tom. I.*

Hebraicæ Reipublicæ metropolim, ad referendum infelicis conflictûs eventum, & priusquam loqueretur, ipso corporis habitu significavit, se funesta ferre, scissa nimirum veste, & capite pulveribus consperso. Antiqui Hebræorum Rabbinj *N n n* opinan-

Numer. 16.
31.

Nuncius
gladis lau-
datur;

opinantur, istum virum fuisse Saulem, illum ipsum, qui postmodò Rex Israël creatus est: neque desunt peculiares quædam circumstantiæ, haud ineptè convenientes in eum. Tribus, & indoles concordant; character, qui hoc de viro astruitur, consonat illi, qui de Saule in sinuabitur. Hic spectatur vit integer, atque sincerus, qui, cum fingere posset, se missum è castris ad perferendum funestum, sed necessarium nuncium, ingenuè fatetur, se fugisse: *de acie fugi*: eadem prorsus ratione Saul erat vir adeò simplex, & integer, ut à Sacra Pagina comparatur infanti anniculo: *Filius unius anni erat Saul, cum regnare cepisset*: id est, uti suo tempore explicabo, *quasi filius unius anni*. De Saule dicetur, quòd in omni populo melior ipso non fuerit: *Non erat melior illo*: & hinc videmus, inter omnes, quotquot è strage superfuerant, non fuisse virum fortiozem, animosiozem, ac prudentiozem isto nuncio; is quippe perseveravit in acie, quamdiu dimicare potuit: perseveravit, donec Arcam captam, ac duos Principes juvenes interfectos cerneret; atque tunc non viliter domum suam cucurrit, sed prudenter ad urbem primariam rectà tetendit, ut & illa convolare posset ad arma, & ad alias civitates, ac munitiones opportuna mandata mittere, ne qua imparata obrueretur. Eapropter ferme verisimile videtur, hunc hominem, ex acie currentem, & cladis nuncium in Silo perferentem, fuisse Saulem. Ego autem huic opinioni subscribere nolim; imprimis quia recensitæ congruentiæ nimium leves sunt, ut adeò hæc opinio fundamento careat: dein quia, si vir iste fuisset Saul, Sacer Contextus ejus nomen apposuisset, cum ea sit Divinæ Paginæ consuetudo, dum de hominibus illustribus loquitur; & cum toties in hoc Libro Saulem nominet, verisimile non est, quòd hinc nomen ejus reticere voluerit. Accedit, quòd chronotaxis non concordet, etenim si nuncius iste jam fuerit vir, saltem annis triginta major erat: alioquì secundum loquendi rationem Sacris Litteris familiarissimam diceretur *puer*. Ab isto, proelio usque ad inchoatum Regnum Saulis, facilè triginta & octo fluxerunt anni, prout suo tempore demonstrabo: Saul igitur adiisset regnum sexagesimo circiter ætatis anno: id quod omnino non convenit cum eo, quod de Saule invenimus, atque dicemus loco suo. Multò magis falsum est, quod iidem Rabbinii scripserunt, videlicet eundem Saulem secum in Silo portasse duas Tabulas Legis, aliis quidem affirmantibus, eas à Saule raptas esse ex manibus Goliæ, qui eas jam in potestatem suam redegerit, aliis autem asserentibus, ipsam Saulem, videntem, quòd

sed non erat
Saul.

Arca derelicta esset in periculo, eam aperuisse, & exemptas Tabulas in locum tutum abstulisse. Sed istæ sunt fabulæ, consuetæque somniantium Rabbinorum deliria. Saul, jam Rex, & armis ut plurimum assuefactus, solam præsentiam Gigantis illius extimuit: quomodo igitur credibile est, illi nunc animum fuisse comminùs conferendi manus cum illo: prædàmque extorquendi è pugna? Ad hæc, duæ Tabulæ fuerunt lapideæ, ac valde graves: quomodo cum tanto pondere potuit currere? Ulteriùs, operculum Arcæ, confectum ex auro solido, cum duabus statuis pariter aureis, ponderosissimum erat: quomodo durante pugna, cum undique circum Arcam fervidissimè certaretur, ille facilè potuit illam referre, duosque lapides eximere? Adhuc ampliùs, Sauli, non Sacerdoti, quin etiam nec Levitæ quidem, illicitum erat Arcam aperire, immò & apertam inspicere; cumque videamus tot alios à Deo punitos, eòquòd illam vel tetigerint, vel inspexerint, securè credendum est, etiam hinc Sauli carò staturum fuisse, si eam aperuisset. Denique res adeò notabilis à Divina Pagina dissimulata non fuisset; attamen neque hinc, neque in Paralipomenis, neque in alio quodam Volumine sacro illa uspiam recensetur. Unde concluditur, id unum esse multis è somniis, à Rabbinis in commentaria sua intrudi solitis.

2. Nuncius iste: quisquis demum fuerit, venit pulvere conspersus caput, ac scissis vestibus, utroque signo doloris, usitato & apud Israëlitas, & apud extraneos. Ita Virgilius canit: *It scissa veste* Virg. l. 12
Latinus. Ita Juvenalis: *Scissæque Polyxena* Juv. Sat. 10.
pallâ. Ita Seneca: *scindit vestes* - - *Æge-*
sta suas, laceratque comas: & iterum Virgilius de Mezentio loquens: *Canitiem multo*
deformat pulvere: ac de Latino Rege: *Canitiem* Senec. in
immunda perfusam pulvere turpat? Hom. Odyss.
Homerus quoque de Achille:

Corripiens manibus cinerem, nigrâmq; favillam, Hom.
Insperfit capiti, & faciem fœdavit honestam.

Hinc Interpretes dubitant, utrùm vestes revera laceraverint, & ea quidem è ratione, quòd iste mos Hebræis perquam familiaris fuerit, neque verisimile videatur, eos tam facilè vestes suas pessumdare voluisse: contra Sacra Littera sumi debet in sensu proprio, cumque semper utatur verbo, *scindere*, dicendum esse videtur, quòd vestes verè dilaceraverint. Quidam affirmant, quòd laceraverint modicam particulam inferiùs; at istud parum est naturale, & littera multò plus innuere videtur. Alii opinantur, illos tantummodo dissolvissè fibulas, ac ligulas; sed isti propriè non accipiunt verbum

bum scindere. Ego arbitror, accipi posse lumen aliquod è ratione, qua Hebræi Divino jussu vestiri solebant. Superior vestis, scissioni magis obnoxia, confecta erat è quatuor diversis partibus: istæ quatuor partes, ex utroque nimirum latere, à tergo, & à pectore, secundum longitudinem deorsum, oris quibusdam, seu marginibus, in Sacro Contextu fimbriæ appellari solitis, adornatæ erant: his fimbriis affixæ erant ligulæ quæpiam cærulei coloris, quibus illæ partes connectebantur inter se, cum aliouï consutæ non essent: ita vestis exterior tota veluti quatuor angulos referebat, idque juxta Divinum mandatum, insinuatam Capite decimo quinto Numerorum: *Loquere filiis Israël, & dices ad eos, ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas.* Jam quemadmodum ista ligamina non erant adeò robusta, neque vestem adeò strictè conjungebant, ut manus non facillè possent arripere duas extremitates, ubi non peculiariter invicem copulabantur ante pectus; ita facile erat ejusmodi vestimentum dividere, ac aperire violenter illud arripiendo, & ligulas lacerando. Vestes alias probabile est scissas esse debilibus in futuris. Ita leve damnum emergebat, facili sumptu refarciendum. Summo Sacerdoti hoc indicium doloris prohibitum erat: *Pontifex vestimenta non scindet.* Fœminæ rariùs vestes suas lacerabant. In toto Volumine Sacro duo duntaxat exempla memoriæ tradita reperio: unum in Thamare, quæ à pravo fratre suo Ammone violata, postea verò rusticè ex ejus cubiculo pulsa, palam suam talarem discidit: *Scissa talari tunica -- ibat &c.* alterum in Athalia, quæ videns, & Sacerdotes, & populum adversus ipsam conjurasse, laceravit & ipsa vestimentum suum. *Scidit vestimenta sua, clamavitque: conjuratio, conjuratio.* In Libro primo Machabæorum dicitur, quòd Gazæ cives unà cum suis uxoribus in muros ascenderint scissis tunicis suis; at necesse non est asserere, quod etiam fœminæ in occasione illa sciderint vestes suas. Ista porro vestium scissio semper magni doloris testimonium erat; id autem peculiariter in tribus occasionibus ostendebatur: primò, in horrore cujusdam blasphemix, aut alterius atrocis peccati. Idcirco Rex Israelis Libro quarto Regum Capite quinto videns superstitionem Regis Syriæ: Ezechias in quarto Regum Capite decimo nono audiens blasphemias Raphacis: Apostoli Paulus, & Barnabas in Actis Apostolorum Capite decimo quarto videntes idololatriam Lycaoniorum, omnes dilaceraverunt vestes suas. Secundò, in gravi infortunio: sic Ruben, & Jacob in Genesis Libro, Jephthe

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

in Libro Judicum, David in secundo Regum, Elisæus in tertio, Athalia in quarto, hujusmodi signo suam deploraverunt infelicitatem. Tertiò denique, tempore pœnitentiæ. Ita Josue, Achab, Josias, Mardocheus, Jonathas, Mathathias, mentibus suis in luctum demersis, omnes vestimenta sua sciderunt. Itaque vir, nuncium de magna clade in Silo perferens, isto venit cum signo hominis dolentis, & externo habitu testatus est internum cordis sui luctum. *Venit in Silo in die illa scissa veste, & conspersus pulvere caput.*

3. Istam dolendi rationem imitari nos oportet nostra in pœnitentia; ista quippe tam exterior, quàm interior esse debet. Errant, qui solo dolore interno de peccatis suis contenti, nullam sensuum, & corporis afflictationem amplecti volunt. Antiquiora mundi tempora percurrere, & maximas mentes invenietis in exercitio pœnitentiæ. Taceo cilicia, quorum expressam memoriam deprehendimus in duobus Regibus Davide, ac Joram: taceo jejunia, toties in Sacris Litteris commemorata, Christi, ac tot aliorum illustrium Heroum, Christum tempore præcedentium, eumque inter homines præsignantium: adhuc velut in cunabulis erat orbis terrarum, & vix in mundo peccatum, ac duo peccatores, qui id primò contraxerant, visi erant, cum isti protinus ad illud expellendum, pœnitentiam amplexati sunt. Adamus, & Eva vix aperuerant oculos ad agnoscendam culpam suam, & illico nuditatem suam cooperire voluerunt: eum in finem sibi vestes confecerunt ex foliis, & ista folia ex arbore ficu delegerunt: *Consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata.* An igitur in paradiso terrestri frondes aptiores opèri faciundo deerant? Quando faciliùs connecti potuissent vitis pampini, qui & levi manu flexibiles, & contactu molles, absque omni cruciatu nuda contegere potuissent? Cur ergo folia ficus accipiuntur cruda, aspera, pungentia, magisque ad afflicendum, quàm ad cooperiendum idonea? Hanc ipsam ob rationem electa sunt, respondet S. Irenæus, quòd cruda sint, atque pungentia, ut inde doceamur, omnino convenire, ut, qui voluntarium receptaculum præbuit peccato, spontaneum quoque locum tolerantix præbeat, & qui sese spoliavit gratiâ, induatur qualiquali cilicio. *Ostendit Adam, ait ille, suam pœnitentiam, foliis ficulneis semet ipsum contegens, existentibus aliis foliis multis, quæ minùs corpus ejus vexare potuissent.* Nec unquam vestem hanc pœnalem deposuisset, nisi misericordissimus Deus, futuris Adami calamitatibus contentus, eam molli lana permutasset. *Et hac semper habuisset indumentum, nisi Dominus,*

qui

Pœnitentia tam externa, quàm interna debet esse,

exemplo Adami, & Evæ,

Gen. 3. 7.

S. Iren. contr. her. Valent.

qui est misericors, tunicas pelliteas præfoliis ficulneis induisset eos.

magna cum
utilitate,

4. Proh quanti sunt fructus tractationis nonnihil asperæ erga semetipsum! Si fuisti peccator, & modo justus es, per eam facile resistes peccato. Dammati in Inferno semper patientur, nec unquam satis patientur: semper erunt in passione, nec unquam complebunt suam passionem. Si, cum viverent sponte, Deo obtulissent cordis dolorem, sinceram culpæ confessionem, voluntariam poenitentiam, Deus placatus in brevem poenam temporalem mutasset poenam, quæ jam totam per æternitatem extendetur. Ex eo videtis, Auditores, quantum vobis emolumentum proveniat, si quemdam adeatis poenitentium Cœtum, si quandoque palato subtrahatis cibos illi magis arriidentes, si omitatis certamen currentium, chorum saltantium, Comœdiam, spectaculum, ut quampiam adeatis Ecclesiam, ut audiat verbi Divini explanationem, ut recipiat Eucharisticam Benedictionem. Macerationes, & afflictiones tam leves, tam faciles, à vobis sponte liberè oblatae pro peccatorum vestrorum compensatione, totos extinguunt annos in flammis exigendos. Hoc bene capit, qui peccavit. & à peccato suo sese expedit; si quis autem adhuc in peccato suo sit implicitus, ipsi tamen opera poenitentiae profunt: faciunt quippe ad affectiones domandas, emolliendas, mansuefaciendas, earumque ferociam frangendam. Diodorus Siculus refert, à venatoribus quondam captum rebus, aliisque artibus immanem serpentem, vivum allatum esse Alexandriam, ac Ptolomæo Regi dono datum. Monstrum istud triginta facile cubitos longitudine æquabat, & asinum crassitudine: spirabat flammam ex oculis, atque, dum fulgurabant oculi, dentes fulmina referebant. Væ, si quis appropinquasset! seu homo, siue fera, paucis momentis, si horrendum in rictum raperetur, modico morsu maxillarum conterebatur, & in vasto ventre sepeliebatur. Verum semel magno periculo victus, haud agrè custodiebatur in catenis, pænâ tamen certâ, si quis eum solvisset, præsentissimæ mortis. Ista tamen bellua, tam fera, in Regio vivario adeo mansueta facta est, ut jam festiva blandiretur cuique blandienti, & amabilis manum basiaret ejus, qui cibum ipsi præbebat. Quanam verò ratione adeo cicur, & mansuetus evasit horribilis draco? *Diducto paulatim, respondet Historiographus, ad conterendas vires cibo, feritas ejus remissior reddita est, ita ut omnes ejus mansuetudinem obstupescerent.* Escâ nimirum subtractâ languescebat ferocia: viribus deficientibus deficiebat furor:

Serpens im-
manis man-
suescit

jejunio.

Diodor. l. 4.
c. 2.

cum inciperet esse jejunus, capit esse mansuetus: cum fieret famelicus, factus est etiam civilis. Tu fortè doles super affectionum tuarum feritate; sed mihi crede, minùs illæ feroces essent, si minùs lautè pascerentur. Si vel parum jejunio restringeres gulam tuam, non tantopere caro tua luxuriaretur. Si vel parum refrænares oculos tuos, non tam effrænes essent cogitationes tuæ. Si auditui tuo subtraheres pabulum tot inutilium curiositatum, minus rancoris obrueret cor tuum, cum auris tua minus audiret relationum. *Diducto paulatim cibo feritas remissior redderetur, ita ut omnes mansuetudinem obstupescerent.* Ita debilitatis affectionibus tuis, Diabolo deficeret magnum commodum te tenendi catenis victum, ac tibi facilior libertatis recuperatio redderetur.

5. Idem Diabolus cum toto tentationum suarum robore, non facile viam invenit, qua ad cor penetret, si opponatur ipsi poenitentia. Peculiaris industria Civium Oxoniensium fuit, quod adversus incendium se tueri studuerint excitato alio incendio Polidorus Virgilius narrat, Oxonio gravi obsidione cincto ab hoste ignem portæ admotum esse, ut hoc incendio ingressus in civitatem ipsi panderetur. Omnis industria, labor omnis ad extinguendum ignem adhibitus in vanum reciderat. Ecquid in ea periculorum vicissitudine præstiterunt Oxonienses, Aquam reliquerunt, & ligna apportare cæperunt: ignem opposuerunt igni, flammamque alere, & conservare perrexerunt, donec nova valla erigere, nova propugnacula opponere, novos muros extruere potuerint obsidentibus. *Cum jam igne dissilirent portæ, ipsi lignis admotis ignem auxerunt, & incendio hostem repressere, donec Polid. Virg. alias præ foribus munitiones extruerent.* Ignis est, quem Alastor stygius accendit, & ignis est, quem idem pertimescit. Prior est ignis concupiscentiæ: alter est ignis Poenitentiae. Per priorem Diabolus valvas cordis tui laborat exurere: per alterum tu debes occasionem captare, illaque melius munire. Rectè contra hostiles assultus defenditur caro, si afflictaetur caro. Sic Patriarcha D. Benedictus aculeos carnis hebetavit spinis, punctus à Diabolo concupiscentiâ, corpus suum pupugit acutissimis spiculis, punctiombus superavit punctiones, sensum voluptatis destruxit, dum sensum affligi dolore fecit, & anima propriis cruciatibus occupata, non amplius in insanas voluptates prurire potuit. Ita Poenitentia non solum prodest peccatoribus, sed etiam, cum vigorem conferat ad vincendas tentationes, plurimum expedit conservandis innocentibus.

Incendio
avertitur
incendium.

Polid. Virg.
Angl. l. 23.
an. 1498.

6. Verùm enimverò dum vobis exteriorem Pœnitentiam deprædico, nolim vobis persuadeatis, eam solam triumphare posse. Illi deficit anima, si desit interna cordis pœnitentia: siquidem illa pugnat, sed ista vincit: illa robore quodam pollet, sed ista valorem idoneum illi tribuit. Ninivitarum se maceravere jejuniis, induci fuere cilicio, se conspersere cinere, tota civitas in tristi luctu erat aspectu: & Deus illis veniam impertivit; sed ideo, quia precatio eorum stipata fuit pœnitentiâ cordis. *Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, & misertus est Deus super malitiam, quam locutus fuerat, ut faceret, & non fecit.* In nobis Pœnitentia debet efficere, quod aliquando stupenda veneficii vis effecerat in Muliere quadam haud ignobili propè Lugdunum. Gaufridus in vita S. Petri Tarentasii recenset, eam fœminam paulatim atrocibus doloribus obrutam esse. Sentiebat illa quasi per venas, & carnes discurrere pungentissimas, & acutissimas acus: & hoc verum erat; etenim diuturnum post tormentum extremæ cuspides prominere sensim ceperunt in certa brachii parte, donec occulta vi veluti prehensæ penitus extraherentur. Et istæ cuspides, & acus erant modò grandiores, modò minutiores, jam è ligno querno, jam è ferro confectæ, sed semper acutissimæ: & quidem, ait Historiographus, primus illarum motus semper incipiebat è corde. *Ex corde procedere sentiens velut acus, cruciabatur atrociter, donec per morsuram brachii, quam nulla cicatrix obduxerat, acus educeret vis occulta.* Proh mira cordis graviditas! exotica parturitionis ratio! acus, & spicula concipere, & punctiones parere!

Jon. 3. 10.

Veneficii
vis mira.Gaufrid.
ap. Sur. t.
3. Maij 8.
c. 23.

illa tamen vera debet esse conceptio, vera parturitio nobilis cujusdam Pœnitentiæ: punctiones ejus omnes oportet ex corde procedere. Eant illæ ad cruciandas scapulas flagris, at incipiant ex corde: pergant ad torquendos lumbos ciliciis, catenis, oculeatis zonis, at incipiant ex corde: transeant ad affligendam gulam jejuniis, prodeant per lacrymas ex oculis, at incipiant ex corde: verbo, qualescunque sint punctiones Pœnitentiæ, in id attentio feratur, ut semper primus earum motus è corde proveniat: *Ex corde procedere sentiat.*

7. Isthæc est ratio, propter quam publicis in calamitatibus toties instituuntur supplicationes pœnitentiales, neque tamen illis placari Deum conspiciamus: inde videlicet hoc est, quòd in externo luctu non etiam cor in lacrymas abeat. Nudus incedit pes, atque catenas post se trahit: abjectum corpus est, & indutum sacco, inclinatum caput, & redimitum spinis; sed nihil ex corde procedit. Verùm hoc si deficiat, omnia deficiunt. Eja igitur, Auditores; Scindite, Deus inclamat: *scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.* Particulæ, & non, comparativæ hîc sunt, non exclusivæ, voluntque innuere: *Scindite potius corda vestra, quàm vestimenta vestra:* quemadmodum alibi dicitur: *Obedientiam volo, & non sacrificium:* id est: *volo potius obedientiam, quàm sacrificium.* Si Pœnitentia dividenda sit, externam potius omittite corporis, & internam apprehendite cordis, & animi. Nos autem, ô Charissimi, amplectamur utramque: non minus debetur peccatis nostris, non minus calamitatibus nostris, non minus Deo, à nobis offenso.

S E R M O CXXXVI.

Cumque ille venisset, Heli sedebat super sellam contra viam spectans. Erat enim cor ejus pavens pro Arca Dei. Vir autem ille postquam ingressus est, nuntiavit urbi, & ululavit omnis civitas. Et audiuit Heli sonitum clamoris, dixitque: quis est hic sonitus tumultus hujus? At ille festinavit, & venit, & nuntiavit Heli. I. Reg. 4. 13. & 14.

A R G U M E N T U M.

In negotio curandæ salutis animæ festinandum est.

1. **V**iro, de quo die Dominica præcedente locutus sum, ex acie in Silo perveniente, Sacerdos Heli sedebat super sel-

lam, contra viam spectans, ad ipsum videlicet novum nuncium percipiendum attentus, eòquòd sollicitus formidaret, ne
N n n 3 quid

Nunciare
bona, quid
sit.

quid sinistri Arcæ Domini accidisset. Nuncius autem civitatem ingressus, mox eventum prælii narravit, & omnis populus in altos gemitus prorupit. Heli obscuri clamoris ejulatus audiente, & quid rei esset, interrogante, nuncius celeriter accurrit, eique rem totam aperuit. Sensus in Editione Vulgata clarissimus est; in Hebraica verò nonnihil difficultatis involvitur, quia locò verbi, *nunciavit*, adhibetur verbum, *Bastar*, quod propriè significat, bona nova afferre; & verò captu difficile videtur, quomodo bonum nuncium afferre dici queat, qui nunciat amissionem prælii, campi, duorum filiorum Principis, impedimentorum exercitus, omnium. Maldonatus arbitratur, istud verbum adhiberi, non tanquam accommodatum nuncio, qui afferebatur, sed velut aptatum nuncio, qui sperabatur. Mihi solutio hæc non placet, quia potius ubi speratur melius, accidere solet acerbius, si malum eveniat. Quocirca dico, Versionem Hebraicam uti figurâ Antiphrasi, non rara Sacris in Litteris, enunciando rem aliquam vocabulo, quo significatur oppositum: ita mulier prava dicitur Hebraicè *Chedesa*, quo propriè significatur sanctificata, à verbo *Cadas*, sanctificare: & per Antiphrasin intelligitur polluta. Sic in Jobo: *Benedic Deo, & morere*: quod idem est, atque: *maledic*. Sic in Libro Judith: *Sperabant, eam jam non esse venturam*: id est: desperabant, illam esse redituram.

Job. 2. 9
Judith 13.
15-

Nuncius
cladis exa-
minatur.

2. Circa rem ipsam error nuncii fuisse videtur, quòd funestam cladem prius in civitate vulgaverit, quàm Principi significaverit; similia quippe nova secretius, quò fieri potest, afferenda primò sunt ad conclave Rectoris, ex quo deinde dispergantur, quando, & qualiter ibi judicatur opportunius esse. Expediit omnino, Principi tempus esse præveniendi tumultum in civitate facillè oriturum, impediendi seditionem quampiam, aut perduellionem, curandi omnia sic, ne vel crescant, vel jungantur sinistri affectus plebis. Nihilo tamen minùs infelix rerum vicissitudo tunc nullam dilationem admittebat; omnibus enim Israëlitis fugâ domum suam dilapsis, Philisthæi nullum jam obstaculum invenerunt: hostis agebat in vicinia: nuncius assiduo cursu pedes advenerat eadem infausti prælii die: *Ego de acie fugi hodie*. Quòd si Philisthæi mox expeditas equitum catervas misissent, & cum istis aliquot peditum agmina, dorsis equorum post equitem vecta, sanè accelerato itinere Civitatem invadere, aut certè circum illam loca periculosiora occupare potuissent. Itaque necessario monendi quamprimùm erant vigiles, & custodes portarum, ut & istæ tenerentur

clausæ, & illi accingerentur armis: necessario confestim admonendus erat populus, ut ad necessariam defensionem sine mora concurreret. Et verò videtis, egregium hunc nuncium omnia festinanter peregrisse: *currens - - venit in Silo*: protinus, ut advēnit, omnia manifestavit: *nunciavit urbi*: neque hîc substitit ad faciendum circulum, neque ad explendam vanam curiositatem eorum, qui diversis inutilibus quæstiunculis ipsum detinere, ac morari voluissent; sed pari passu, similique celeritate viam suam profectus est ad gubernatorem Principem, & absque cæremoniis illico coram eo totum eventum recensuit. *Festinauit - - venit - - nunciavit Heli*.

3. Festinatio hæc, ubi de salute Civitatis unius agebatur, celerem nos docet sollicitudinem, nobis omnibus necessariam, ubi de salute animæ nostræ res est. Nos properare oportet ad agendum, quod possumus, bonum. *Quodcunque potest manus tua, instanter operare*. Haud arbitror, à vobis excusandam esse veterum Romanorum cunctationem, qua afflictæ patriæ suæ medelam ferre tardaverunt, cum atrocissima pestis in ea funestam stragem ederet. Consulti ea super re Libri Sibyllarum, responderunt, Urbi nullum fore remedium, nisi solenniter Æsculapii statua per illam circumferretur; sed istud consilium executioni non mandatum est integrum per annum. Deficiebant miseri cives: domus omnes luctu obsitæ, viæ omnes cadaveribus stratæ erant: omnis aspectus in funestam quamdam mortis imaginem incidebat. Opportunum tot malis remedium offerebatur; verum dies, hebdomades, menses transibant, nec illud applicabatur: quia nimirum illo anno Consules impliciti bello erant, de avertenda pestilentia non cogitabatur: totum, quod agebatur, idque multum videbatur, erat, quòd una tantummodo die supplicatio ad Æsculapii honorem institueretur. *Neque eo anno, scribit Liv. Decad. 1. l. 10.*

Neque eo anno, scribit Liv. Decad. 1. l. 10. vius, quia bello occupati Consules erant, quidquam ea de re actum, præterquam quòd unam diem Æsculapio supplicatio habita est. Nos fatemur, horridâ quadam peccatorum pestilentia diripi nostram animam: fatemur, in dies deficere bona opera nostra: fatemur, emori virtutes nostras: in Sacris Divinorum Eloquiorum Libris oppidò clarum invenimus remedium: per fugam occasionum, per æterni cuiuspiam dogmatis considerationem, per frequentem Sacramentorum receptionem nobis afferebatur salus. Hæc omnia scimus; at quid agimus? Jam occupati sumus in conventiculis, jam in lusibus: modò ad villas divertimus, modò Bacchanalia agimus, modò comædias spectamus; verum transeunt

Festinan-
dum est in
animæ ne-
gatio.

pestem a-
vertere
cunctantur
Romani
per annum

ob bellum.

Liv. Decad.
1. l. 10.

seunt spectacula, transeunt Bacchanalia, transit rusticatio, transit lusus, transeunt diverticula, & conventicula, nihil autem pro salute animæ factum est: ad summum occasione Paschatis, aut Jubilæi, arcana Confessio peccatorum adornatur, semel Eucharisticum Epulum aditur, piæ Supplicationi assistitur, & nihil ampliùs. *Unam diem supplicatio habita est.* An vobis blandientes putatis, Auditores, vos alio tempore facturos id esse, quod nunc agere nil solliciti estis? Hebræi in Ægypto sibi persuadebant, se, siquando egressi fuissent è barbaro Regno illo, fidelissimos Dei sui cultores fore. Demum abiērunt, sed malè morati deteriores facti sunt, quàm unquam fuerint: auram videlicet, tempus, ac regionem mutantes, sua scelera mutaverunt, non reliquerunt: designata tempore captivitatis eorum sacrificia desiērunt in perfidæ cujuspiam Idololatriæ sacrilegia. Sic enim Absalon juvenis arbitrabatur, se quocumque in solio Regio collocatum perfectam justitiam stabiliturum esse: post modicum temporis decursum sequaces, & affeclas adeptus, exercitum consecutus, & Rex proclamatus est; at enim protinus violatæ novercæ, pater ad necem quæsitus, manifestè demonstraverunt, quale lerenum fuerit, ab illa Iride expectatum.

4. Nunquid nos idem quotidie spectamus? nunquid adeò pulchras promissiones circa futura in nihilum evanescere videmus, quemadmodum aliquando navarchis accidit, dum procùl aspicientes alibi continentis regiones existimant, sed propiùs adnavigantes, ibi nebulas esse comperiunt? Hujus rei ratio nascitur ex natura virtutis. Illa & bonum aliquod est, & arduum est: tanquam bonum, voluntatem in sui amorem trahit; tanquam arduum verò, eam terret. *Bonum arduum* inquit Angelicus, *habet aliquid, unde attrahit appetitum, scilicet ipsam rationem boni: & habet aliquid retrahens, scilicet difficultatem adipiscendi.* Inde duplex est motus animæ contrarius, quo illa & ad rem objectam aspirat, & ab eadem abstinet: aspirat, ideam sibi formans de ejus possessione, sed è longinquo: abstinet, nolens ferre incommodum præsentia. Tu modò certas virtutes non exercitas, eòquòd spinosæ tibi videantur: alio tempore, cum illæ semper iisdem spinis cinctæ sint, eadem ratione pavidam manum retrahes. Affectiones tuæ per omnes ætates te comitantur, atque tu semper easdem inclinationes in te retinebis. Multum Physici laborant in explicanda ratione, ob quam icti à Tarantula audito sono musico, ipsorum ægritudini proportionato, tantâ violentiâ sese ad saltandum urgeri sentiunt, ut, etsi debiles, mortique proximi, è

lectulo profiliant, ac saltare pergant, donec superveniat somnus. Hic effectus naturali tribuendus est proprietati humoris venenati, qui per morsum in læsos transfunditur. Sæpiùs experimento didicere Musici propè Tarantum, Civitatem, à qua Tarantulæ, quæ non sunt, nisi genus quoddam Aranearum, nomen suum acquisierunt. Illi abeunt in sylvulas, ubi araneæ illæ suas telas texere laborant, ibique instrumenta sua animare incipientes, vident, etiam araneas illas, sive Tarantulas, incipere choros suos: mutant illæ sylvulam in atrium solatorium, & jucundum aspectu est, illas relicto labore suo choreas agitare supratellarum, à se ipsis textarum, planitiem, jamque veluti funambulas, velociter super fila sua decurrere; jam instar jocularis in aëra subsilire, ridiculosque saltus pedibus exhibere: Jam verò humor ille, qui in aranea choragus est, per morsum transit in ictum hominem: in isto pariter ceu choragus jungitur spiritibus, ceu choragus discurret per sanguinem, ceu choragus ambulat in nervis, ceu choragus excitat, atque titillat ossa, mutat situm, diversorium ac statum, sed semper libidinem saltandi retinet. Similis est indoles affectionum nostrarum. Si nunc te genius inclinet ad violentias, ad vindi-

5. Vates Regius queritur, quòd aliqui terram parvi æstimaverint, neque dignam censuerint, quæ desideretur: *Pro nibilo habuerunt terram desiderabilem;* sed primo intuitu videtur immeritò quiritari: nam intel-

Inclinatio-
nes semper
manent.

Psal. 105.
Terra desira-
derabilis est,

Simil.
Virtus pul-
chra est, &
ardua.

8. Th. 2. 2.
161. 1. C.

Tarantule
morsus cu-
ratur mu-
sicâ, & sal-
tibus.

mijum?

ob agendam
pœnitenti-
am,

delenda
peccata,

augenda
merita,

tempore
modico,

mium? Quò diutiùs extenditur nostra commoratio in hac valle lacrymarum, eò magis differtur ingressus noster in veræ lætitiæ regnum, & istud existimetur præmium? istud mereatur nostrum desiderium? Sic omnino est, Auditores: interrogate damnatos in Inferno, qui dicent vobis, istam terram esse desiderabilem, non quidem ad cumulandas divitias, post breve tempus iterum derelinquendas: non ad fruendum voluptatibus, brevi tempore desituri; sed unicè desiderabilem esse ad agendam de peccatis pœnitentiam. Interrogate lustrandas in igne piaculari animas, quæ vobis respondebunt, istam terram esse desiderabilem, sed ad eluenda per spontaneam compensationem debita, coram Deo contracta. Interrogare Beatos Cælites, qui vos docebunt, istam terram esse desiderabilem, ad augenda nostra merita, ad augendam æternam gloriam. Vitæ diuturnitas est virtutum præmium, quatenus moram suppeditat, atque tempus ad exercendas virtutes, atque per hoc ad felicioram reddendam æternitatem nostram. Jam sunt aliqui, & inter istos multi vestrum, Auditores, qui hac ipsa ratione terram parvi facitis in eo solo, in quo solo desideranda esset: *Pro nibilo habuerunt terram desiderabilem*: ac diu viventes, sed semper profectus vestri spiritualis incurii, totum vitæ vestræ fructum perditis. Ita vos ad mortem conduci vultis absque ullo merito pro Paradiso. Circa tempus præteritum planè non est, cur vobis multum complaceatis. Considerate illud: separate tertiam circiter diei partem, somno tribui solitam: separate multò majorem, in sumendo cibo, in lusu, in negotiis domesticis, in rebus indifferentibus expensam: separate tempus illud omne, quod in precibus quidem, in auditione Divini Sacrificii, in visitatione Ecclesiarum, sed inter distractiones, ac mentis evagationes transigistis, dum de rebus omnibus, præterquam de Deo, cogitastis: separate omnia opera, de se quidem bona, sed à vobis in statu gravis peccati peracta; eleemosynas enim, nosocomiorum visitationes, preces, opera pœnitentiæ, facta, cum lethalis culpæ vos reos esse sciretis, nullum in Cælo præmium manet. Separatis his omnibus exactè considerate, quantum boni vobis pro anima remaneat, & re vera apprehendetis paulò minùs, quàm quibus nihil.

& incerto.

6. Sic est, ô Charissimi in præsentem nihil agitis, ac de futuro perquam parum temporis ad benè merendum vobis restat. Quotnam initio hujus anni vobiscum ad audiendos hosce Sermones in ista Ecclesia convenerunt, & modò jam in tumulto

putrescunt? & ante finem hujus anni quot vestrum, qui nunc in hac Ecclesia Dissertationi meæ ausculatis, ad putrescendum in sepulchro transibunt? Quis nostrum certus est, adhuc dimidiâ horâ sibi vitam fore superstitem? Jam si breve tempus est, quod nobis ad negotiandum pro anima remanet; oportet utique nos festinare in ista negotiatione: pauca siquidem momenta, quæ perdimus, omnis boni jacturam nobis afferre possunt. Quanti constitit infelici Esau, quòd in venatione sua tempus non nihil largius protraxerit? Iverat ille per sylvas, & rupes: sese defatigavit, & sudavit: postmodò domum reversus est, sed serò nimis; dum enim Esau rure tempus exigebat, Jacob frater coram Isaac Patre celeriter geminis cum hædulis domesticis, sed ad gustum senis parentis benè conditis, adfuit, ac primogeniti benedictionem retulit. *Vix Isaac sermonem benedictionis impleverat, & egresso Jacob foras, venit Esau.* Pauca momenta ab Esau perdita hæreditatem ipsi suffurata sunt. Si Jacob minùs sollicitus fuisset, illam non impetrasset. O Deus! quàm modica dilatio sufficit ad impediendam æternæ felicitatis acquisitionem! Quapropter quisquis probè mensuram temporis, ac æternitatis intellexit, magna festinatione studuit agere bonum, quod agere potuit. Considerate Angelos. Omnes Theologi conveniunt, quòd brevissimum fuerit spatium temporis, ad merendum illis assignatum: attamen cum subtili Scoto docent, quòd, quemadmodum Angeli mali illâ brevi mora multiplicaverunt peccatorum suorum species, ita boni multiplicaverint species virtutum suarum. *Angeli mali in mora viæ peccaverunt pluribus peccatis, ut peccato superbiæ, invidia, & aliis pluribus. & boni in mora ista difformi meruerunt oppositis modis secundum speciem.*

7. Inter homines oculum conjicite in Davidem, cum à propheta Nathan corripitur: in Samaritanam, cum ad puteum instrueretur: ad Zachæum, cum à Salvatore protinus è Sycomoro sua vocaretur. In omnibus istis celerem invenietis sollicitudinem exercendi virtutes illas, quas eo loco, eoque tempore poterant. Conjicite oculum in bonum Latronem, è Cruce pendentem. Ille post summum infortunium, quo conversionem suam usque ad mortem distulit, summâ gratiâ potitus est in eo se convertendi articulo. Sed notate, quàm pulchros pretiosarum virtutum actus subito paucis illis momentis collegerit. Elicuit vivacissimam, difficillimam fidem: confessus est, verum Deum esse illum, quem supplicii sui socium spectabat: credidit, Crucem esse scalam ad solium, ac magnis passibus ad Regnum contendere illum, qui patibulo affixus

Esau cum
ctando per
dit benedi-
ctionem.

Gen. 27 30.

Angelorum
tempus bre-
ve.

Rep parif 2.
d. 4. q. 1.

David, Sa-
maritana,
Zachæus, &

Latro bonus
festinant.

affixus in mortis agonem tenderet. Heroicæ fidei junxit heroicam spem; locum namque speravit & in affectibus, & in habitatione Dei, & extrema cum fiducia speravit omnia, rogans vel unius cogitationis recordationem. *Memento mei, cum veneris in regnum tuum.* Ardentissima fuit ejus charitas erga Christum, ut sui ipsius quodammodo oblitus, coram omni populo meram illius innocentiam prædicare cæperit: *Hic autem nihil mali gessit.* Ostendit quoque zelum, & charitatem erga proximum, multum sollicitus de conversione socii sui nequam. *Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es.* Ostendit profundam humilitatem, in illa magna populi frequentia reum sese confitens, ea morte dignum: ostendit promptam de delictis suis poenitudinem: ostendit altam

suæ cum Divina voluntate conformitatem in poenis suis. *Nos quidem justè, nam digna factis recipimus.* Tot virtutes tam paucis momentis. Oppidò videtis, Auditores, utrùm ille festinaverit. Istam festinationem imitari nos oportet. Itaque studeamus omni hora, in omni loco exercere virtutes illas, quas eo loco, & ea horà possumus exercere. Nunc potestis verbum illud reticere, nunc curiositatem illam refrænare, nunc pauperem illum eleemosynâ relevare, nunc socium bono consilio juvare, nunc ad Deum ferventes per preces confugere, nunc actum Fidei, Spei, & Charitatis elicere: nolite tempus perdere; sed id pro salute animæ vestræ agite, quod in Themate vidimus agere nuncium pro salute Civitatis Siloniticæ, dum cucurrit, festinavit.

SERMO CXXXVII.

Heli autem nonaginta, & octo annorum, & oculi ejus caligaverant, & videre non poterat. Et dixit ad Heli: Ego sum, qui veni de prælio, & ego, qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: quid actum est, fili mi? Respondens autem ille, qui nunciabat, Fugit, inquit, Israël coram Philistiim, & ruina magna facta est in populo: insuper & duo filii tui mortui sunt, Ophni, & Phinees, & Arca Dei capta est. 1. Reg. 4. 15. 16. & 17.

ARGUMENTUM.

Mendacium exagitur.

I. **J**Am nonaginta, & octo annorum ætatem agebat Heli, adeò hebetata oculorum acie, ut non modò caligaret, sed nec quidquam videre posset, cum perveniens ad eum nuncius, illi diceret: *Ego sum, qui veni de prælio: ego sum, qui fugiens ex acie evasi hodierna die.* Rectè, respondit Senecio: sed dic mihi, *quid actum est, fili mi?* Infeliciter omnia, replicat alter: exercitus quippe noster acie victus, & in fugam actus, atque cruenta nostrorum strages facta est: uterque filius tuus, Ophni, ac Phinees, occisi sunt: Arca Domini hostibus nostris in prædam cessit. Verba Litteræ clara sunt; in illis autem est, ad quod animos advertamus, candor, videlicet, ac sinceritas illius nuncii, qui ea nova perferebat. Pluribus certè nominibus tentari potuisset ad mentiendum. Imprimis fingere potuisset, se non fugisse, sed è castris ab-

legatum esse eum duntaxat in finem, ut maturè Principem, ac Civitatem de rebus necessariis edoceret: ita honorificè habitus fuisset quasi sollicitus, absque nota timiditatis. Potuisset fingere, duos juvenes Principes esse vulneratos, non mortuos. Potuisset infaustum Arcæ casum dissimulare, ac dicere, se nescire. Estimatio propria, naturale fastidium orturum ex contristatione Patris, Senis, ejusdemque Summi Pontificis per infaustissima nova, linguam illam flectere potuisset, & à vero procùl avertere. Sed nequaquam istud: ille nulla ratione mentiri vult. Si ignominiosum censeatur militi fugere, iste confitetur, se fugisse: si difficile sit funestis relationibus afflictere proprium Principem, iste illum afflictat: non sectatur blanditias vel adulationis vel honoris, & inter plurima mentiendi illicia nescit non esse verax. Ut vos ho-

die ad istam veracitatem exstimulem, Auditores, ante oculos vobis proponam alium quempiam, qui totam rerum suarum substantiam in mendacio reposuit.

Sicai mendax.

2. Iste fuit Giezi. Prophetes Elisæus ditissima munera, à Naamane Syro oblata, recusaverat. Supremus iste militiae Syriacæ Princeps, depositâ in aquis Jordanis horridâ suâ leprâ, jam itineri accinctus erat versûs patriam suam, cum Giezi, Prophetæ famulus, astutè suo malo ingeniosus, quid? inquiebat intra se: Herus meus tam pertinax fuit, ut nihil à tanto Principe extraneo acceptare voluerit: ego jam nolo duritiam istam imitari: quòd si parum curæ illi de semetipso sit, ego pro mea parte lucra mea non tam leviter negligo. Quare illum insequare, ac donum quodpiam emungam. Ita properè viam ingreditur, immò currit: & bonus Naaman ipso procul conspecto, dominum in famulo veneratus, è curru suo descendit, eum amabiliter salutat, atque, quorsum, inquit, quorsum tam festinanter? Haud aliò, Giezi respondet, quàm ad te misit me omni cum festinatione Elisæus, ut ipsius nomine reverentiam tibi exhibeam: *Dominus meus misit me ad te* (placeat vobis, Auditores, hujus famuli mendacia numerare) *Dominus meus misit me ad te*: hoc primum est mendacium; nullum quippe hujusmodi mandatum acceperat. At ille pergit: iussit me Dominus meus tibi nunciare, quòd paulò priùs ad ædes advenerint peregrini duo juvenes Ephraimitæ, filii pariter Prophetarum. *Dicens: modò venerunt ad me duo adolescentes de monte Ephraim ex filiis Prophetarum.* Et ecce secundum mendacium: nihil erat verum. Loquitur ulterius: Jam ille desiderat, atque rogat, à te donum illis fieri gratuitum unius talenti argenti, duarumque vestium. *Da eis talentum argenti, & vestes mutatorias duplices.* Ecce tertium mendacium. Torquet me Dominus tuus, respondet humanissimus Naaman, tam parum petens. Si juvenes isti magno Prophetæ chari sint, satis est ad hoc, ut & mihi chari sint. Accipiant igitur non unum, sed duo talenta argenti: benevola Domini tui acceptatio meum erit præmium: tu dices illi, me nova exspectare ipsius imperia. *Dixitque Naaman: melius est, ut accipias duo talenta, & coëgit eum, ligavitque duo talenta argenti in duobus saccis & duplicia vestimenta, & imposuit duobus pueris suis, qui & portaverunt coram eo.* Et hîc inter mutuas honoris exhibitiones unus rhedam conscendit ad prosequendam viam suam, alter domum redit identidem retrò lætissimè respiciens ad præclarum mendacii sui fructum. At miserum! si nôisset, quantum malum in thesauris illis domum referret, haud sanè

haberet, unde gauderet. Id, quod nos paulò post videbimus: nunc istorum mendaciorum turpitudinem considerare mus.

3. Famulus è cerebro suo proferens verbum domini sui, justè profectò castigari meretur; siquidem Juri gentium repugnat, legationes fingere. Si crudus, ac pravus quispiam sibi libertatem arroget significandi magno cuidam Viro id, quod ille nunquam cogitavit, quasi magnitudinem alterius propriæ vilitati suæ similem reddere cupit. Si propriè hac de re loquamur, quid Naaman dicere, quid cogitare poterat, aut debebat? Ab Elisæo scandalum captare poterat, quasi primò demonstrâssiet superiorem muneribus animum, postea verò eadem viliter petere non erubisset. Recusare donum, sincerâ linguâ, & corde oblatum, animi heroici est; sed illud petere post repudiationem, mentis admodum vilis est: & tamen Giezi mendacia sua in censum mittit, ut thesauros adipiscatur. Mendacium, quod duos argenti saccos lucratur, egregium peccatum æstimatur: officiositas illi facum illinjit, & utilitas illud adulterimo auro obducit: & nihilo minus tantum malum est mendacium, ut nullâ circumstantiâ reddatur licitum. Quandoque licitum est alterum occidere, si ictus intentetur à recta ratione ad necessariam, & inculpabilem propriæ vitæ, injustò petita, tutelam; verum, tamen si liceat semetipsum defendere per alterius mortem, non tamen perinde licet se ipsum defendere per mendacium. Nonnunquam permissum est sibi ceu proprium acquirere bonum aliquod, ab alio possessum, cum extrema necessitas, aut jus aliquod securum, determinatum, & non controversum justæ compensationis, dominium transfert; at enim, etiam si liceat aliquando vel furto vivere, nunquam tamen licet mendacio victum quærare. Mendacium est instar murorum, diuturna fumigatione nigricantium: quidquid industriæ ad eos dealbandos adhibeatur, semper tamen atræ maculæ transparebunt. Ita quidquid colorum exquiratur ad exornandum mendacium, semper tamen id nigrum est, semper deforme. Haud equidem vos credere cupio, quòd vobis insinuare velim, mendacio majorem inesse malitiam, quàm homicidio, vel furto: nam homicidii nomine intelligitur injusta hominis occisio, quæ semper intrinsecè mala est, nec unquam occisio injusta potest esse licita: sic etiam nomine furti intelligitur injusta rei alienæ acceptio, nec unquam licet injustè rem alterius accipere: proin injustè rem, aut vitam alteri tollere: haud dubiè gravius malum est simplici mendacio. Verum Deus

Mendacium

nunquam est licitum.

Similit.

4 Reg. 5.
22.

Deus alicui potest jus conferre in alterius vitam, & in quibusdam circumstantiis id etiam confert, ut adeò in iis occisio hominis non sit injustum homicidium: pari modo Deus dominium in facultates alterius conferre potest, & in certis occasionibus id etiam confert, ut adeò tunc illud, quod alterius erat, nostrum fiat, atque sic illud accipere non sit furtum. At nunquam Deus concedere potest jus dicendi falsum? nunquam potest absoluto mandato mendacium præcipere, neque consilio suo insinuare, neque annutu suo approbare.

Sara,

Jacob,

Obstetrices
non menti-
untur.S. Thom. 2.
2. 110. 3.

Gen. 29.

verum reti-
cere bonum
est sæpe,

4. Non me latet, hîc producendam esse Saram, quæ ab Abrahamo instituta, cum esset ejus uxor, se sororem ejus esse dixit: Jacobum, qui pelliculis capreolorum suorum tectus, cæco Parenti suo persuasit, se alterum esse filium Esau: Obstetrices Ægyptiacas, à Deo benedictionibus cumulas, quod mentitæ fuerint, negantes, se vocatas esse ad levandos partus mulierum Israëlitarum: quibus in factis Divina Pagina primo aspectu mendacium vel approbare, vel defendere videtur. Sed Solis Aquinatis unus radius illustrat nos ad facilem, ac sinceram eorundem intelligentiam. In Sara mendacium non fuit, cum dixit, se sororem Abrahami esse; ipsa namque revera soror erat, cum nati fuerint ab eodem patre, sed ex diversa matre. *Verè soror mea est*, ait ipse Abraham, *filia Patris mei, & non matris mea*. Porro quod non simul affirmaverit, se conjugem ejus esse, per hoc non mentita fuit. Ubi vos attentè velim animadvertere, aliud esse, verum tacere, aliud, falsum dicere. Verum reticere non est aliud, quàm veritatem in corde reconditam servare, ac rem non manifestare, prout est. Istud licitum est, inquit allegatus Angelicus: *Licet occultare veritatem prudenter sub aliqua dissimulatione*: & utinam multæ veritates reticerentur! quanto melius conservaretur pax, & honor familiarum, nisi fœminæ quædam loquaces, nisi famuli quidam imprudentes, cuivis confidenter narrarent, quidquid in suis, vel aliorum ædibus evenisse nôrunt, similes illi, de qua Poëta cecinit:

Dirumpi credas, nisi, quæ rescivit in aures
Garriat.

Formaliter, ut ajunt, falsum dicere, est asserere oppositum illius, quod in mente retinemus, ac perinde est, atque persuadere velle id, quod non est: & hoc mendacium est. Inde patet, Saram dissimulantem, se uxorem esse, & affirmantem, se esse sororem Abrahamæ, non mentitam esse. Jacobum quod attinet, *non fuit mendacium*, ait S. Augustinus, *sed fuit mysterium*: non locutus est per mendacium, sed per metaphoram: cum diceret: *Ego*

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

sum Esau, quasi dicebat: Ego sum ille, cui ratio suffragatur, atque jus est primogeniti: & hoc verum erat. Obstetrices Ægyptiacæ verè mentitæ sunt: at in Sacris Litteris non laudantur propter mendacia sua, sed quòd Deum Israëlitis timuerint. *Obstetrices*, verba sunt Angelici Magistri, *non sunt remuneratæ pro mendacio. sed pro timore Dei*. Et verò Sacer Contextus hoc apertè notat: *Quia timuerunt obstetrices Deum, edificavit illis domos*.

Mendacium
non ex-
cusatur cha-
ritate:

5. Illud firmiter credite, quòd finis ille charitatis, tegendi, vel protegendi, quo toties vos tueri laboratis, ô mendaces, non sufficiat ad excusanda vestra mendacia. Enimverò fingite, charissimum vestrum amicum, totam patriam vestram, totum mundum, versari in periculo ruinæ, incendii, mortis, ac interitus, vósque tantis malis unico mendacio dicto obviare, eaque penitus avertere posse: num vobis licitum erit tam utile mendacium? Nulla ratione, cum Divo Thomæ Theologi respondent: *Non est licitum mendacium dicere ad hoc, quòd aliquis alium à quocunque periculo liberet*. Date, quòd unicum tantummodo prodigium fingendo ad Fidem convertere possietis Turcas, Ethnicos, Judæos omnes: an licitum vobis esset illud fingere? Nequaquam, respondent omnes Patres sub Leone X. in Synodo Lateranensi congregati. An saltem in occasione simili, ad finem tam honestum, Deus, omni lege superior, absoluta potestate dispensare possiet, ut in eo casu dicere mendacium non esset malum? Neutiquam verò, respondet profundissimus Theologus Cardinalis de Lugo. *Mendacium est intrinsecè malum, & ex eis, quæ sunt prohibita, quia mala; ita ut nec Deus possit in eo dispensare*. Verùm saltem Deus libertatem sibi sumere possiet, ut ipsemet falsum diceret? Neque hoc possiet, respondent Patres, atque Doctores, dicentes, Deo tam impossibile esse falsum dicere, quàm desinere Deum esse, omnipotentem esse, perfectissimum esse. Non possiet hoc Deus, respondent Theologi, quos inter Valentia docet, oppositam doctrinam ad minimum esse temerariam, Lorca, ac Turrianus, esse erroneam, Lugo, accedere ad Hæresin, Hurtadus, ut alios præteream, esse hæreticam, cum absque ulla limitatione S. Paulus asseveret: *Impossibile est mentiri Deum*. Unde quemadmodum Deus nulla ratione, nullis in circumstantiis, quemcunque in finem licitam reddere potest blasphemiam, aut Idololatriam, ita nulla ratione, nullis in circumstantiis, nullum in finem licitum reddere potest mendacium, etsi levissimum, etsi nemini noxium, etsi summè utile futurum: & nos, Auditores, nobis licitum existimemus, ad tertium

Hebr. 6. 18.

tium quodque verbum loqui mendacium, jam ob vanissimos timores, jam ob debilissimas vanitatulas, aliquando ob morem tortissimum dicendi falsum? Et tamen quiritari audebimus, quod jam in mundo vivere nequeamus, quod scire non possimus, cui credamus, quod isti decipiant, illi fidem fallant, quod unus aliquis exterioribus cæremoniis, ac signis benevolentiam summam ostendat, in corde autem odia, & livores coquat, alius &c. verbo, quod lingua menti non respondeat? Equidem justissima sunt ista lamenta; sed quidnam detestantur, nisi mendacium? Istud è mundo tollite, & jam poterimus omnibus credere, omnibus fidere, mutua cum sinceritate, ac pace cum omnibus agere.

repugnat
commercio
humano
magis,

6. Mendacium commercio humano repugnat, cum per illud periculosum fiat credere, facile fiat aliis imponere. Illud magis opponitur mutuo hominum commercio, quam famosa illa linguarum confusio. Quam jucundum erat in mundo agere prius, quam in varias linguas, & idiomata mundus divideretur, quando *Terra erat labii unius*: Tunc poterat quis in omni civitate, in omni loco intelligere, & intelligi: poterat sensa, & secreta propria manifestare sine Interprete, ac per linguæ unitatem in omni loco patriam agnoscere. Superbia postmodò tantum commodum perdidit: nimia hominum concordia adversus Deum fecit, ut Deus linguarum divisionem inter homines mitteret: nimis illi intelligebantur in superbo proposito magnificæ Babylonis, & in perficiendo proposito desinebant amplius intelligi. Qua non impatientiâ fremere debebat, qui primus postulans panem, vel aquam, videbat sibi porrigi vel lapidem, vel lignum? Tanta fuit ista perturbatio, ut homines illos, & superbos pariter, & potentes, ad imperfectam relinquendam vastam molem illam coëgerit: inde divisi sunt ab invicem, atque pari ratione multiplicaverunt & civitates, & idiomata, diuturnum tormentum ætati teneræ in illis addiscendis in schola, & ætati adultiori in iisdem non intelligendis extra suas regiones. Ego autem perlibenter eligerem potius agere cum eo, qui propter linguam mihi ignotam à me non intelligeretur, quam cum illo, qui per linguam mendacem id mihi significaret, quod non est; etenim cum priori denique non haberem, quod decipi metuerem, & in rebus magis necessariis voces supplerentur signis: oculi, vultus, atque manus idioma mutum præstarent auribus, benè autem intelligendum aspectibus; at cum altero quanta semper attentioe, quanta circumspeditione, quot suspicionibus agere debe-

Gen. 11. 1.

quàm lingu-
arum confu-
sio,

rem, semper ista cogitatione defixus: an verum ille dicit, an me decipit? Ex quo perspicuè videtis, quantum inde detrimentum emergat humani commercii: quin & ipsa natura deformitatem istam manifestè demonstrat; & verò vos, ô Matres, tota die parvulis filiis vestris istud inculcatis: fili me, semper verum dicito: mendacium loqui caveto: vah, quàm turpe est mentiri! Vos, ô Nobiles, honorati homines, quid gravioris contumeliæ locò ducitis etiam usque ad arripienda arma in cruentas ultiones, quàm si mendacium vobis impingatur? Si cui in familiari colloquio unicum ab ore profiliat, *mentiris*, extemplò gladii fulgurare, odia gliscere inimicitiae exardescere. Adeo sustinere non possumus, quod vel alius nobis mentiatur: vel ab alio nobis mendacium exprobre-

7. Quantum igitur probrum obruet ^{est probro-} miserum illum, qui mentitus esse deprehenditur? quantum erubescet, si mendacium detegatur? Ego condoleo filiis Patriachæ Jacob, cum seni Patri suo nunciare deberent, quod adhucdum viveret Joseph. Ipsi tot jam ante annos ^{Gen. 37.} aspectu paterno procul eundem amandaverant, fingentes, illum à fera sylvestri occisum esse: ipsi attulerant ejus togulam, hædi sanguine tinctam, patri persuadentes, eundem esse dilecti filiioli sanguinem: ipsi viderant parentem plorare, impallescere, mœrore contabescere: ipsi audièrant eum omnis solatii impatientem, centies ac centies inter suspiria, singultus, & questus repetere dulce nomen, Joseph; ipsi verò, duriores omni caute, tanto dolore nec minimum emoliti fuerant. Jam demum non amplius abscondi verum poterat: jam necessario id manifestandum erat: jam fateri debebant, ac dicere: Pater, nos te decepimus, Joseph non extinctus ab aliqua fera, sed mercatoribus Ismaëlitis venditus est à nostra feritate. Vivit adhuc, & Ægyptiis imperat, Prorex, ac primus à Pharaone. Quantum ruborem confessio hæc offundere debebat eorum vultibus? & tamen adeo faustus erat nuncius, qui Patri ferebatur, simul unâ quasi horâ inveniendi filium, honores, divitias, sublimes dignitates, ut is repentino gaudiorum torrente absorptus, nec vitam habuerit reliquam, nec spiritum ad exprobrandum filiis enorme mendacium; sed omnibus cogitationibus, & corde toto defixus in Josephum suum, aliud effari non potuit, nisi solum: Itane vivit Joseph? Joseph filius meus charissimus, vivit? Quantum erubuissent, si Pater liberior ad exprobrationes, ac vituperia fuisset? Mendacium est larva cogitatio-

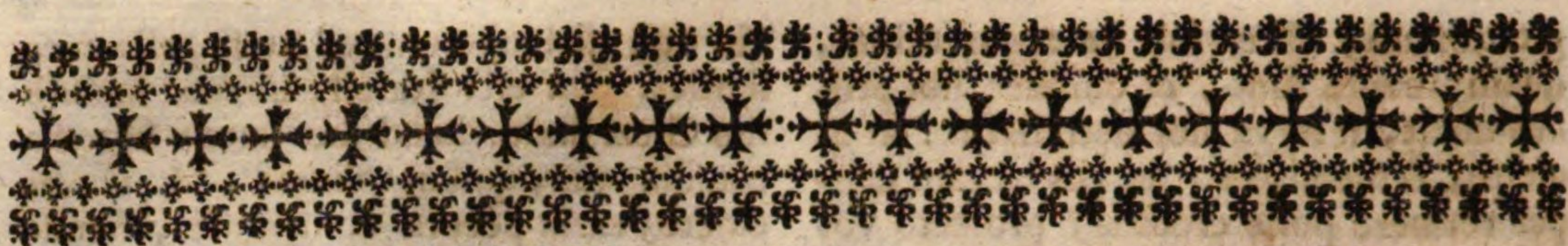
gitationum, aliter sub ea apparentium, quam revera sunt, & quilibet sibi probro ducit, si larva sibi detrahatur: at edicite, ô mendaces: an vos larvam semper retinere posse creditis? profectò vos ipsos prodetis, ac eorum obliti, quæ dixistis heri, per ea, quæ hodie loquimini, vos mendaces esse commonstrabitis: detegent vos famuli, amici, socii, quin & parietes, ac muri. Mendacia celare nequit ingenii dexteritas, & astutia: sæpenumero tunc magis manifestantur, quando majori industria occultantur.

ac pernicio-
sum, ut
Giezi,

8. Regrediamur, ad Giezi, quem super lucris suis, ac tam pretiosismendacii sui fructibus, in corde suo triumphantem reliquimus. Omnia feliciter hactenus ipsi successerant. Bonus Naaman deceptus fuerat: is liberalitate sua petitionis audaciam superaverat: argenti talenta, vestesque jam domi, jam abscondita, jam in loco tuto erant: nemo domesticorum, nemo Civium testis adfuerat: concilii jam multis miliaribus procùl redièrant: Giezi, prout ipse credebatur, totus beatus, secum ipso pensitabat, ac deliberabat, quales vineas cõmeret, quos famulos ad obsequium suum conduceret, quibus lautitiis mensam suam instrueret, cum in lætissimo gaudiorum cumulo supervenit Elisæus, Herus illius, totusque severus eum interrogat: *Unde venis, Giezi?* Iste liberrimo ore, Domine, respondet, ego domo non sum egressus: *Non ivit servus tuus ququam.* Quid ain' tu? reponit Elisæus: itane tu domo non egressus es? Cuinam verò Naaman obviam ivit, cum è curru suo descendit? cuinam duas vestes, cuinam duos argenti sacculos dedit? Itane tu domo non egressus es? Quemnam igitur comitati sunt duo Principis famuli, qui post te dona illius portaverunt? Quis eadem abscondit, ne viderentur à me? An fortassis ego te non vidi, licet procùl agens? *Nonne cor meum in presenti erat, quando reversus est homo de curru suo in occursum tui?* Hæc exprobratio sola sufficere poterat ad misellum confusione, ac pudore opplendum. Verùm hæc exprobratio toties ad cor tuum repetitur, quoties lingua mendax est: repetitur à Deo, & Angelo Custode tuo. *Nonne, inquit Angelus Tutelaris, cum rem aliquam adeò diversam à verò recenseres: Nonne cor meum in presenti erat?* Num ergo, quid factum sit, ignoro? & quomodo me præsente tot audes intexere mendacia? An non ego præsens eram? ait etiam Deus: an non ego rei veritatem perfectè novi? *Nonne cor meum in presenti erat?* Et me præsente tu falsum dicere non erubescis? Tu forsitan grande lucrum speras à menda-

cio tuo: sed miserum te! tu flagella mea senties. Ita est: Ita est: Elisæus famulo suo Giezi dixit: haud me latent superba consilia tua, quibus oliveta, & vineas emere, varia pecora comparare, famulos, & famulas conducere constituisti. *Nonne igitur accepisti argentum, & accepisti vestes, ut emas oliveta, & vineas & oves, & boves, & servos, & ancillas?* Jam ecce leprosa per cussio. *Jam ecce luecrum tuum: eadem horrida scabies, qua Naaman affectus erat, in te transibit, & in omnes tuos posteros: tu leprosus eris, & leprosi filii tui, nepotes, & quotquot è stirpe tua progenerabuntur. Sed & lepra Naaman adhærebit tibi, & semini tuo, usque in sempiternum.* Apage meis ex oculis, famule mendax! omnes è castigatione tua discant non mentiri. Sic ille dixit, ac subito tergum vertit, relinquens miserum Giezi tanto pudore confusum, ut ne mutire quidem posset ad excusandum se: solum protinus turpissimâ leprâ coopertus à capite usque ad calcem, demisso capite ex illis ædibus abiit. *Et egressus est ab eo leprosus, quasi nix.*

9. Si quodlibet mendacium à Deo leprâ puniretur, quomodo, ô boni Medici, tot ægrotis adesse possetis? Merclè, quamcunque domum sine discrimine ingredi possetis, & incipientes à patrefamilias, ac pergentes ad uxorem, ad filios, ad filias, ad famulos, & quosque domesticos, multoque magis ad ancillas, fortè nec unum inveniretis ab isto morbo eximium, & fortè, fortè Medicus ipse non sanior esset ægro suo: O Auditores: si Deus ita castigaret mendacia, major esset copia infirmorum; sed & minor esset numerus mentientium: & tamen superabundans esset Misericordiæ Divinæ pietas, quòd acquiescere vellet castigato hoc malo poena tam levi. Sed graviora vos manent, ô mendaces, non illos tantummodo, qui mentiendo grave damnum inferunt proximo suo, quive mendaciis etiam perjuria jungunt, utpote destinatos ad infernalicia incendia titiones; sed & illi, qui vel jocose, vel officiose falsum tanta libertate dicunt, ad ignem destinati sunt, ad ignem. Istud leve duntaxat peccatum est, non inficior: absque detrimento alterius est, non nego; sed tamen peccatum est, in igne purgandum, & quidem inter ardores duraturos diebus, & mensibus, & annis, quot? ah quot? Deus id novit: nos ignoramus. Quapropter estote veraces, ô dilectissimi Auditores, imitantes exemplum, hac in Dissertatione propositum, nuncii, de quo loquimur, quem inter plurimas falsum dicendi tentationes, omnia tamen sincerissima cum veritate proloqui percepistis.

SERMO CXXXVIII.

Cumque ille nominasset Arcam Dei, cecidit de sella retrorsum juxta ostium, & fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir, & grandævus, & ipse judicavit Israël quadraginta annis. 1. Reg. 4. 18.

ARGUMENTUM.

Agitur de statu Heli Sacerdotis in æternitate.

Heli moritur,

I. **V**ix ille cladis nuntius mentionem de Arca Domini ingesserat, cum Heli Pontifex deliquium passus, è sella sua, qua juxta Templi ostia confidebat, retrorsum lapsus, & fracta cervice mortuus est: is autem senex erat, & ætate valde provecta, supremus Israëliti populi Judex annis quadraginta. Locò vocabuli, *vir grandævus*, legit Vatablus, *vir gravis, vir obeso, & succulento corpore*, proinde gravi, multumque ponderoso, ut adeò mirum non sit, quòd in lapsu suo tantum vitæ suæ damnum incurrerit. Præter istud valde credibile est, sellam, è qua Heli cecidit, elevatam fuisse; quemadmodum Hebraica Versio thronum appellat: *Cecidit de throno retrorsum*: ita tum corporis pondere, tum lapsus altitudine, factum est, ut non modo cervicem fregerit, uti vulgata refert, sed etiam os colli ruperit, prout in Hebraico legimus: *Confractum est os colli ejus*: immò, quemadmodum Græcus in Bibliis Sixtinis asserit, etiam dorsum ejus confractum est: *Contribulatum est dorsum ejus*. Hisce vulneribus humi prostratus, & attritus, ibi mortuus est. Hujus deliquii causa propria fuit ingens dolor, quo Heli correptus est, ubi audivit, Arcam captivam à Philisthæis abductam esse. *Cumque ille nominasset Arcam Dei, cecidit de sella retrorsum*. Ita mortuus est ætatis anno nonagesimo octavo, regiminis autem anno quadagesimo. Verùm ex his quadraginta annis viginti tantum annis posterioribus gubernavit solus, prioribus autem viginti clavum tenuit unà cum Samfone. Novi, quòd Chronologus aliquis asserat, vehementer illum decipi, qui huic adstipuletur sententiæ: & verò libenter ipsi accederem, si deceptionis hujus argumenta proponeret; quoniam autem nil aliud in asserti probationem adducit, nisi nudam authoritatem suam, idcirco potius

amplector authoritatem duorum gravissimorum Scriptorum, Masii videlicet, *Masius hic*, atque Petavii, eamque probè stabilitam in ratione. Quapropter sciendum est, *Petav. de doct. temp. 1. 2. l. 9. cap. 33.* in omnibus computationibus chronologicis, quas in Libris Josue, Judicum, primisque duobus Regum invenire est, semper colligendum esse minorem annorum numerum, qui potest absque violentia, Sacro Contextui inferenda. Ratio est, quia Libro tertio Regum Capite sexto, ubi summa recensetur elapsi temporis ab Israëlitarum egressu ex Ægypto usque ad inceptam Templi Salomonici structuram, concluditur, annos quadringentos, & octoginta præterisse: *Factum est 3. Reg. 6. 11. ergo quadringentesimo, & octogesimo anno egressionis filiorum Israel de terra Ægypti - adificari capit Domus Domini*; postea verò si computus fiat, ut in allegatis Libris factum invenimus, eum ascendere deprehendimus ad summam plùs quàm sexcentorum annorum. Loquor Auditoribus, inter quos multi Arithmeticæ peritissimi sunt. Ecce præeo enumerationes: vos cogitatione sequamini.

Ab exitu ex Ægypto usque ad ingressum in Palæsthinam transierunt anni. 40.

Regimen Josuæ duravit annis incertis *Jos. 5. 6.*

Regimen Seniorum longo tempore *0. Jos. 14. 31.*

Prima servitus populi sub Rege Chusan- *Judic. 3. 8.*

annis *8.*

Regimen Othonielis annis *40. Ibi 3. 11.*

Altera servitus sub Moabitis *18. 3. 14.*

Aod universim gubernavit annis *80. 3. 30.*

Tertia servitus sub potestate Chanaanorum annis *4. 3.*

Debbora regimini præfuit annis *20. 5. 32.*

Quarta servitus sub Madianitis per annos *6. 1.*

Regimen Gedeonis duravit annis *7. 8. 28.*

Abimelech annis *3. 9. 21.*

Thola annis *23. 10. 2.*

Jair

Musant. in Tabul.

10. 3.	Jair annis	22.
10. 8.	Quinta servitus sub Ammonitis annis	18.
12. 7.	Regimen Jephthæ annis	6.
12. 9.	Abefanis annis	7.
12. 13.	Ajalonis annis	10.
12. 14.	Abdonis annis	8.
13. 1.	Sexta servitus sub Philisthæis annis	40.
16. 31.	Regimen Samsonis annis	20.
1. Reg. 4.	Heli annis	40.
18.	Samuelis, & Saulis annis	40.
Act. 13.	Davidis annis	40.
20.	Salomonis annis	4.
2. Reg. 5.		—
4.		—
3. Reg. 6.	Hinc summa resultat annorum	574.

seu quingentorum septuaginta quatuor: & huic numero adhuc addendi sunt anni regiminis Josuæ, ac Seniorum. Josue fatis cessit ætatis anno decimo supra centesimum. Cum in solitudine moraretur, appellabatur adhuc *Puer*: igitur erat juvenis: igitur sub egressum ex Ægypto ipsi ultra quadraginta quinque annos assignare non possumus: his adde quadraginta annos in solitudine transactos, & erunt anni octoginta quinque, nec plures esse poterant, cum Josue supremus populi Dux constitutus est. Itaque saltem annis viginti quinque rexit populum. His annis viginti quinque regimen adjice Seniorum, quod *longum tempus* dicitur, & ad minimum aliorum viginti quinque annorum statuendum est, atque simul quinquaginta annos invenies. Jam sumct 574. adjuuge posteriores annos 50.

& confici videbis annos 624. de quibus si quadringentos, & octoginta annos, superius annumeratos, subtraxeris, anni centum quadraginta quatuor erunt residui. Proinde ducta accurata computatione temporis, ab Israelitarum egressu ex Ægypto usque ad inchoatam Templi Salomonici fabricam elapsi, centum, & quadraginta quatuor annos invenimus supra summam, in Libro Regum tertio relatam, redundantes.

2. Ista difficultas eò nonnullos adegit, ut pronuntiaverint, in illo loco intervenisse errorem Amanuensium; at hoc dicendum non est; etenim Versiones tam Græca, quam Hebraica, & Chaldaica, aliæque omnes in isto quadringentorum, & octoginta annorum numero conveniunt, & in dubio, tam facile animadvertendo, tot in Conciliis, in quibus Libri Sacri fuerunt expurgati erroribus, qui è calamo Scriptorum irrepserant, iste locus nunquam immutatus est: unde dicendum, eum satis esse legitimum, atque justum. Hoc stabilito per sequelam doctrinæ resultat, quòd, si centum quadraginta quatuor annos superfluos distribuere possumus, ac intexere numero quadringentorum, & octoginta annorum,

id planè præstandum sit. Illud autem fieri potest absque ulla Sacræ litteræ violenta, explicatione, & qua ratione fieri possit, ostendam, si Deus dederit, ut pertingam ad explanandum Librum tertium Regum, ubi prorsus liquidos numeros clarissimè distribuam, & ostendam, eos exactè quadringentis, & octoginta annis, paulò prius allegatis, respondere. Interea legite doctissimum Petavium de *Doctrina Temporum* Capite trigesimo tertio Libri noni, & multum luminis ad hujus difficultatis intelligentiam deprehendetis. Jam ut ad hodiernum propositum veniamus, si viginti annos regimini Samsonis tribuere velimus, ac dein alios insuper distinctos annos quadraginta regimini Sacerdotis Heli, supradicta summa superaretur annis viginti. Quare si dici possit, Heli nostrum, ac Samsonem non sexaginta, sed quadraginta duntaxat annis Rempublicam gubernasse, dicendum id est; quòd autem id asseri possit, ostendo. Non repugnat alicui Sacræ Paginæ documento, qui affirmat, populo Hebræorum duos quandoque fuisse Judices eodem tempore, quibusdam Tribubus ad unum recurrentibus, aliis ad alterum, aut quorum unus regimen tenuerit armorum, alter rerum Civilium, & Criminalium. Certè non omnes Tribus subiectas habuit Jephthe Galoadites, & Samsonem nusquam inveniamus propriè munus Principis exercuisse. *Nusquam enim, ait Masius, functum ullo principis officio Samsonem esse memini.* Multum igitur verisimile est, eodem tempore, quo Samson bellis adversus Philisthæos vacaverat, Heli Sacerdotem populi præfuisse regimini. Denique validissimum hujus assertionis argumentum nobis præstat ipse Contextus; ubi enim Vulgata nostra de Heli legit: *Judicavit Israël quadraginta annis.* Versio Græca Septuaginta Interpretetum in Bibliis Sixtinis habet: *viginti annis*: ita legunt Græci Codices antiquissimi, & Procopius, Severus Sulpitius, & S. Joannes Chrysostomus, omnes legerunt: *annis viginti.* Quocirca si conciliare velimus Vulgatam, quæ regimen Heli circumscribit annis quadraginta, & Græcam Septuaginta duorum, quæ illi tribuit annos viginti, solum superest, ut asseveremus, Heli fuisse judicem absolutum, universalem, & absque socio viginti annis: atque de his Septuaginta loquuntur; at enim alios jam ante viginti annos regere ceperat in societate Samsonis: unde tam cum socio, quam solus gubernavit annis quadraginta; ac de his Vulgata loquitur, dum inquit: *Judicavit Israël quadraginta annis.* Ista dicta velim ad demonstrandum, non tam audacter asseri posse, quòd illi, qui duorum Judicum istorum annos conjungunt, valde

Mas. loc. cit.

Heli an
damnatus
sit.

1. Reg. 3.

S. Basil. ad
lib. Et hic
proem. l. d.
Orat. 3.
S. Gregor.
Naz. ap.
S. Hildebert
Ep. 24.
S. Isid. l. 1.
ep. 170.
S. Eucher.
1. Reg. 2. ad
fin.
S. Chrysost.
l. 3. adv.
vitup. vit.
Monast.
S. Hier. in
Ezech. &
in ep. ad
Ephes.
S. Greg. l. 2.
in Reg. c. 4.
S. Pet.
Dam. op. 9.
S. Cal. ho.
15.

valde hallucinentur; sed potius quod sit probabilius, eos verum attingere.

3. Modò jam ad inquirendum de anima illa accingamur, & videamus, utrum Heli unà cum temporali morte incurret etiam æternam, atque adeò, utrum damnatus sit: & videtur hoc asseverandum, siue consideremus authoritatem Sacrorum Voluminum, siue Sanctorum Patrum, siue rationem. Divinis in Litteris ait Deus, peccata domus illius in æternum eluenda non esse: Idcirco juravi domui Heli, quod non expietur iniquitas domus ejus victimis, & muneribus usque in æternum: proin æternum puniuntur: itaque miser Senecio ad Infernum abiit. Sanctos inter Patres D. Basilus asserit, miserabilem fuisse finem illius vitæ: Miserabili admodum exitu vitam terminavit: ac rursus: ipsum Heli miserandus finis excepit. S. Gregorius Nazianzenus affirmat, illum damnatum esse propter filiorum suorum improbitates: Heli pro filiorum iniquitate damnatur. S. Isidorus Pelusiota dicit, se timere, ne damnetur, velut Heli: Condemnationem Heli pertimesco. S. Eucherius non absimili ratione loquitur. D. Chrysostomus asseverat, illum periisse, simulque propriam, ac filiorum suorum salutem pessumdedit: Ipse cum illis unà periit. Suam simul, & illorum salutem perdidit. S. Hieronymus istum Heli comparat uxori Loth, atque Judæis, dum Christum Dominum comprehensuri, retrò collapsi sunt. S. Gregorius pronunciat, eum à Deo reprobatum esse: quem omnipotens Deus sui examinis tanta districtione reprobavit. D. Petrus Damianus illum pariter appellat reprobum: Quis Heli Sacerdotem nesciat reprobum, & tam pro lenitate sua, quam pro liberorum effrenata licentia Divinae animadversionis sententiâ condemnatum? S. Cæsarius Arelatenus ait: Nomen ejus de libro vitæ deletum est. Atqui dicere, quod periit, quod miserè finiit, quod condemnatus sit, quod salutem perdidit, quod reprobatus, ac de libro vitæ expunctus sit, haud aliud innuit, quam quod ad Infernum dejectus sit; audivimus autem, iisdem phrasibus locutos esse Patres: itaque secundum doctrinam Patrum Heli damnatus est ad infernum.

4. A ratione sic arguitur: Ipsius erga filios conniventia fuit grave peccatum; in isto namque satis unanimiter Interpretes conspirant, ac desumitur è loquendi formulis, quibus illud peccatum Deus detestatus, & è pœnis, quibus castigatum est; at non invenimus, peccatum istud unquam emendatum esse: Heli igitur in eo sine pœnitentia mortuus est: ergo damnatus est. Ista ratio confirmatur ex eò, quod tam parum ad meliora conversum esse deprehendamus Patrem, quam parum invenimus emendatos esse filios.

Hoc non obstante si nihilominus opinari velimus, illum esse salvum, eadem ratione nobis persuadere poterimus, etiam istos esse salvos: & si hos salvos esse judicemus, de quo porro credere poterimus, esse damnatum? Validius adhuc evadit argumentum istud ex doctrina, à multis admissa. Etiam inter fideles adultos sunt plures, qui damnantur, quam qui salvi fiunt: quod si jam pauciores fiant salvi, quomodo salvos inter annumerare possumus ejusmodi homines, qui tot annis vixerunt in scandalis, & sacrilegiis, quosque nunquam emendatos esse invenimus? Si hos dicere debeamus fore salvos, majorem fidelium partem salvam dicere debebimus. Istud magno sanè terrore vobis omnibus esse debet, ô familiarum rectores. Patres, & Interpretes communiter Heli Judicem, atque Pontificem laudant, tanquam virum in omnibus bonum, & sanctum, excepta sola correptionis erga filios suos omissione: Sanctum appellat eum D. Hieronymus: S. Hier. op. S. Gregorius eum dicit propria vitâ justum: 48. S. Chrysostomus eum prædicat, ceu virum aliis in rebus admirabilem, ac vitæ quo ad se ipsum intemeratæ. Erat admirandus in ceteris. Admirabilis senex, vitam exhibens inculpatam. Pari modo D. Basilus enunciat: Neque enim, quod ad ipsum nominatim pertineret, in vita unquam sua ipse reprehensus est: & iterum: Vitæ suæ gratiâ nunquam fuit reus. Ita quoque Theodoretus, ita Procopius, ita Petrus Blesensis, ita, ut alios taceam, in Libro quinto Decretalium Capitulo Licet Heli, Pontifex innocentius tertius. Nihilominus videtis, quot sint rationes metuendi de salute ejus ideo tantum, quod filios suos non corripuerit. Nolite blandiri vobis, ô Patres familias: nolite vobis adulari, ô Matres familias, eò quod frequenter vobis videamini sacratoria gratiæ mysteria, seu Sacramenta, obire, liberales cum pauperibus esse, justè cum mercatoribus agere, præclara famulis, & ancillis exempla præbere: si debitam domesticorum vestrorum curam omittatis, hoc sufficit, ut in vos eorum peccata refundantur. Qua sententia discant, magni Eucherii verba sunt, quomodo etiam propter filiorum scelera puniatur quique, & quamvis sancti sint, culpâ tamen subditorum eisdem, si non coërceant, imputetur. Quantò magis autem parentibus illis contremiscendum est, qui sibi complacent in filiorum petulantia, quia se formidandos reddunt; in eorum injustitiis, quia domum divitiis implent; in eorum saltationibus, & amoribus, quia sperant, istâ via splendendam esse dotem? Quid nos miseri, exclamat venerabilis Beda: Quid nos miseri, quid nostri similes merentur, qui gaudent ad vitia, quæ emendare non audent? Ah! istis meritis.

Eucher. l. 1.
in Reg. c. 2.

Beda in 1.
Reg. 24.

ritissimò fulmen expectandum est è Cælo ad suam damnationem.

an saluus,
quod est
probabi-
lius,

Parte 3

Sanct.
procem. ad
Cap. 1. l. 1
Reg.

ob conver-
sionem.

Parte 3.

5. Quod autem ad Heli nostrum attinet, melius de salute ejus sperare nos jubeo. Lyranus, Abulensis, Sanctius, Mendoza, cum aliis, arbitrantur, illum esse saluum, & ego lubens istorum accedo sententiæ, quæ nequaquam Divinæ repugnat Paginæ; licet enim in ista dicatur, peccata domus illius in æternum non expianda esse, id tamen, prout aliàs demonstravi, solum de pœnis temporalibus, atque longo tempore intelligendum est. Quid quod ista sententia, quemadmodum rectè Sanctius animadvertit, adversus totam illam familiam, cunctosque ex ea progenitos pronunciata sit, neque tamen asserendum sit, ob Avi culpam omnes ejusdem nepotes, ac posteros esse damnatos? Itaque dum dicitur: *Juravi domui Heli, quod non expiatur iniquitas domus ejus victimis, & muneribus in æternum*, non aliud insinuari putandum est, nisi, Deum, insuperhabita quacunque victima, & oblatione, longo tempore familiam illam temporalibus calamitatibus afflicturn esse. Et ista de castigatione temporali Patres etiam intelligendi sunt, cum dicunt, Heli à Deo damnatum, ac reprobatum esse, vitam miserè finiisse, volunt quippe affirmare, damnatum esse ad mortem, reprobatum ab officio Pontificio, quo post annos octoginta domus ejus spoliata fuit, vitam miserè finiisse, quatenus ea functus est infelicissima die, & ea ratione, quæ in facie hominum ostendit ingens infortunium. S. Cæsarius Arelatensis in allegata crisi sua difficulter ad nostram adducitur sententiam; fateor enim, eum revera sentire oppositum: sed, dum Authorem veneror, ipsius opinionem in hac materia non amplector. At enim Heli peccavit graviter: hoc verum est; sed & se convertit, poenitentiam egit, atque tantas virtutes exercuit, ut peccatum fuerit compensatum. Filiorum flagitia remediis opportunis non compescuit: sed forsan etiam filii una cum Patre conversi sunt, uti paulò inferiùs dicam, & si non conversi fuerint, Heli tamen ultimis temporibus à ferenda medela fuit excusatus ob impotentiam; senex enim, decrepitus, cæcus, quid agere potuisset erga juvenes licentiosos, feroces, in ætatis flore petulantes? Ex altera parte Deo sese perfectè submisit, bono animo cuncta flagella, quæ Deus comminatus fuerat, accepit, & præclaram contestationem, quam aliàs jam percepistis, edidit: *Domini est: quod bonum est in oculis suis, faciat: contestationem plenam humilitate, tolerantia, & perfectâ conformitate cum Divina voluntate*. In ipso mortis arti-

A. R. P. Calini S. J. Ser. Tom. I.

culo dici potest, quod facer quidam zelus Religionis, & flagrantissima charitas erga Deum ipsi vitam abruperint; siquidem audivit intrepidè funestissimum nuncium de internecina strage sui exercitus, ictum sanè Principi acerbissimum: audivit intrepidè duorum filiorum suorum mortem, verber profectò Patri gravissimum: verum ut audivit, etiam sacram Domini Arcam esse captam, & in potestatem Philisthæorum delapsam, tum demum dolor animam à sensibus abripuit, afflictissimus Senecio in deliquium cecidit, & è deliquio in manus mortis lapsus est. *Cumque ille nominasset Arcam Dei, cecidit de sella retrorsum*.

6. Ista moriendi ratio grave nobis præbet argumentum adstruendi salutem Heli æternam. *Adverte*, ait hîc Cajetanus, *sanctam mentem Heli in hoc, quod nec audita ruina populi, nec audita morte filiorum motus est: sed audita Arca Dei capta usque adeò commotus est, ut rueret retrò &c.* Hinc benè colligitur, inquit Carthusianus, quod in ipso gratia jam prævaluerit naturæ, zelus Religionis studio conservandæ familiæ, & amor Dei proliis amori. *Unde videtur in eo affectus gratiæ, & zelus Dei pro tunc prævaluisse affectioni naturæ, amorique sobolis*. Ostendit, cujus rei possessio charior ipsi fuerit, ubi ostendit, cujus ipsi jactura amarior esset: manifestavit, quod animo bono consecraverit & suam, & filiorum suorum vitam honori Divino conservando: dicere oportet, magnum ejus zelum fuisse, cum tanta fuerit ipsius affectio, tanta tristitia. Arca, & gloria Domini totam ejus sollicitudinem tenebat ante fatalem pugnam: Arca, & gloria Domini totam ejus afflictionem efficiebat post cladem, Geminus ipsi ante oculos obversabatur exercitus, proprius debiliior, minùs animosus, & jam semel victus: alter hostium robustior, ad bellum exercitior, & paulò priùs victor: uterque solo dimidiæ diei itinere distabat à metropoli Silo, consueta sede Pontificis. Quanta metuendi ratio cuidam Principi! Heli tamen haud idcirco timuit. In acie sciebat ambos esse filios suos, juvenes, in optimo spei flore: quantum timoris cuidam Patri & tamen Heli neque propterea timuit. Erat in castris Arca, videlicet Religionis thronus, Dei sedes: ab ista duntaxat, ab ista proveniebant ejus timores. *Erat cor ejus pavens pro Arca Dei*. Oblitus est esse se Principem, esse se Patrem, unicè recordans, esse se Sacerdotem. Amor Divinæ gloriæ adeò cor illud occupaverat, ut omnis alius amor aliquo modo perditus esset. In hac animi constitutione, in ista fervida charitate Sanctus Senecio mortuus est. Ah non, ait Abulensis, non dubitandum est de salute Sacerdotis Heli: iste zelus,

P p p

Abul. hic zelus, ista charitas, ad compensanda delicta præterita sufficiebant. Cum audisset, filios suos occubuisse, quasi nihil motus est, expectans, quid diceretur de Arca; cum vero audivit, Arcam captam, elanguit cor ejus, & non remansit in eo spiritus, atque totus velut, palpitans, defecit: prælegisset enim vir iste sibi mortem, etiam si in ætate juvenili fuisset, quam Arcam captam. Ideo nemini dubitandum est circa statum Heli, nam istud desiderium, & zelus maximus religionis, qui cum charitate erat, eò quòd propter Deum erat, liberare posset illum ab omni crimine; quia charitas operit multitudinem peccatorum.

7. Neque vos anxios teneat ea cogitatio, qua consideratis obitum Heli repentinum, atque adeò improvisum; satis enim paratus moritur, qui in statu gratiæ moritur. Sunt, qui lenta ægitudine paulatim moriuntur, neque tamen omni Patrum spiritualium industria, nec omni gratiarum lumine ad veræ charitatis actum suis in cordibus accenduntur: alii contra momento penitus in Deum exardescunt, & in pulchram amoris flammam abeunt. Elegans experimentum à Physicis adornatur. In cubiculo benè clauso tantum vini adusti bullire, ac evaporare sinitur, quantum ad loci amplitudinem requiritur. Post hæc si quis in idem cubiculum pedem accensa cum facula inferat, uno momento flamma quædam innocua totum cubiculum occupat, incendium momentaneum, sed sine damno, ex omni parte excitatur; ideo nimirum, quia jam prius illic aër plenus erat occultis favillis: istæ quidem dispersæ erant, nec observatæ; sed exiguo lumine improvisò superveniente congregantur, & in illustrem flammam elucescunt. Ita qui habitualiter, ut aiunt, in corde proprio clausas tenet bellas charitatis favillas, istæ etiam uno momento vel parvulo lumine gratiæ admoto mox in flammam uniuntur, & anima tota effervescit. Heli jam plenus erat amore Divino: Arcæ solo nomine audito confestim accensus est, & quamvis improvisò mortuus fuerit, mortuus tamen est in incendio charitatis, quin etiam illa mors improvisa, terribilis ante oculos hominum, ipsi pro pœna temporali præteritorum peccatorum fuit, ipso per gratiam æternæ pœnæ subtracto. Sic obiit

Levit. 10. 2. Nadab, & Abiu in Levitico, prodigiosâ
Gen. 19. 16. flammâ combusti: sic uxor Lothi in Ge-
2. Reg. 6. 7. nesi, mutata in simulacrum salis: sic Oza
3. Reg. 13. 24. in secundo Regum, aut fulmine tactus,
Act. 5. 5. aut alio malo repentino correptus: sic in tertio Regum Prophetes ille, qui Jero-boamum reprehendit, occisus à leone: sic in Actis Apostolorum Ananias, & Saphira collapsi ad pedes Apostoli Petri; nihilo tamen secius Salmeron, Lorinus, Cornelius, Serarius, Sanctius, & alii

valde probabile judicant, omnes istos esse salvos, æterna morte in mortem temporalem, vel anticipatam, vel violentam, commutata.

8. Verùm hîc forsan objicietis: Ergo judicare debemus, etiam filios Heli salvos esse; per hoc autem Paradiso nimiam multitudinem inferimus, atque viam salutis nimis facilem reddimus. Istud argumentum integra Dissertatione dignum est: venite proxima die Dominica, & faxo, ut percipiat. Interea rursus ad utilem considerationem redite, Auditores, & ad hoc animum reflectite, quòd inter tot virtutes, ab Heli & in fine, & in decursu vitæ suæ exercitas; si damnatus esset, unice damnatus esset ob non adhibitam suo tempore, ac zelo debito, filiorum suorum correptionem, & castigationem: inde verò discite, quantus zelus vobis sit necessarius ad corrigendos vestros, ad impediendam culpæ mortalis mansionem, quin, & ingressum in domos vestras, in sanguinem vestrum. Canes latrare non cessant ad herorum suorum defensionem, & nos nec verbo loquamur ad defensionem Dei nostri? inquiebat S. Hieronymus: *Canes latrant; latrant S. Hier. l. pro dominis: & non vis latrare pro Christo? S. adv. Ru-* O Charissimi: potius ad moriendum *fin.* promptos esse nos oportet, quàm injurias Dei dissimulandas: *Mori possum, tacere non possum.* Quid optimo Deo nostro rependimus, exclamabat S. Ambrosius, si jugiter ipsius pane pasti, contumelias, & *S. Ambr. l. 1. Hexam. l. 5. c. 4.* injurias ejus nil curemus? *Quid nos dignum nostro Creatori referimus, cujus cibo vescimur, & dissimulamus injurias?* Tot vestri domestici captivi tenentur à Diabolo in catenis peccati, & vos ad commiserationem nil movemini? nil vos ad rumpendas eorum catenas excitat? Cogitate, Christum vobis idem dicere, quod olim Darius dixit militibus suis, cum ab Alexandro captivi tenerentur & Regina conjux, & filii ipsius. *Eripite viscera mea ex vinculis, Curt. l. 5.* clamabat: *restituete mihi pignora, pro quibus ipse mori non recuso. Parentem, liberos, credite, huc omnes tendere ad vos manus: opem vestram, misericordiam, fidem exposcere, ut servitate, ut compedibus ipsos liberetis.* Idem vobis, ô Patres, & Rectores familiarum, Christus dicit: *Eripite viscera mea: è peccato liberate domesticos vestros, illos domesticos vestros, pro quibus ego totum Sanguinem meum fudi, pro quibus neque vitam meam dare dedignatus fui. Æternus Pater meus, Maria Mater mea, hoc idem à vobis exigunt: omni conatu laborate è servitute Diaboli liberare tot illos, qui sunt filii potius Patris mei, potius filii Matris meæ, quàm vestri. Eripite &c. Concipite tam dignum zelum, ô Au-*

ô Auditores , imitantes Heli Sacerdotem, dignum se æterna salute reddidit. Ita non quando conniventia suâ reum se damnationis constituit, sed quando zelo suo fiat !

S E R M O CXXXIX.

Cùmque ille nominasset Arcam Dei, cecidit de sella retrorsum &c.
1. Reg. 4. 18.

A R G U M E N T U M.

Utrùm filii Heli sint salvi. Qua occasione discutitur, an major sit numerus Fidelium adulatorum, qui salvi fiunt, an verò illorum, qui damnantur.

I. **P**Ercepimus elapsa die Dominica argumenta fortissima, vi quorum credere possumus, Heli Pontificem in morte temporali consecutum esse vitam æternam: jam superest, ut videamus etiam, quid sperandum sit ejusdem de filiis. De his major causa metuendi nobis est, quàm de Patre; ipsi namque diu rapaces, incontinentes, sacrilegi, scandalosi, obstinati, magis utique merebantur perire. In Sacra Historia nec verbum invenimus illorum de conversione: mortui sunt occasione violenta sine tempore pœnitentiæ: hinc dicendum esse videtur, eos absque pœnitentia mortuos, & quod inde consequitur, damnatos esse. Veruntamen haud desunt argumenta, quibus inniti possit opinio benigna de ipsorum salute. Vixerunt equidem, verum est, diu & peccatores, & obstinati contra commonitiones Patris; at enim versùs vitæ finem auxilia præstò fuerunt ipsis, atque stimuli potentiores, ac fortiores ad eorum conversionem: & quamvis de ista Sacer Contextus non loquatur, non tamen propterea potest evinci, eos verè conversos non esse. Per revelationem, Samueli factam, certi fuerunt, quòd ipsis moriendum fuerit ante Patrem suum. *Hoc autem erit tibi signum quod venturum est duobus filiis tuis, Ophni, & Phinees: in die uno morientur ambo.* Quoniam verò Heli decrepitu erat senex annorum fere centum, hoc ipso colligere certò poterant: sibi propediem esse moriendum: ad hæc, cùm certi essent, amobus una, eadèmq; die moriendum esse, mortem exspectare poterant ex eventu quodam sinistro aut violento, aut improvviso. Ista certitudo mortis propediem obeundæ, conjuncta probabilitati mortis improvise superventuræ, magnum illorum cordi impulsu addere poterat gratia,

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

quibus ista intraret, atque de illorum obstinatione triumpharet. Denuntiatio mortis admodum propinquæ, jamque stantis ad gulam cum fica, multam affert animi perturbationem, & ista multum adversatur internis actibus, ad peccatoris conversionem necessariis: at verò denuntiatio mortis vicinæ quidem, sed quæ tamen temporis aliquid indulgeat, & animam commovet, & perturbationem sedari permittit. Ingreditur timor, primò turbulentus, postmodò quietus, qui, dum operatorius esse incipit ad peccati destructionem, incipit esse salutaris. Ingreditur timor, atque locum parat etiam charitati. Hujuscemodi conversionum exempla haud rara sunt, in iis maximè, qui à Justitia vindicativa condemnantur ad mortem. Non est improbabile, quòd filii duo Heli hac via conversi fuerint. Certè in prælio, in quo mortui sunt, firmo semper pede perstiterunt: ante ipsos triginta virorum millia perièrunt: ipsi tutiori in loco positi fuerunt, quia Arcæ vicini permanserunt: si voluissent, aufugere, seque morti subducere potuissent; non est autem verisimile, quòd eandem tanta cum generositate exspectare voluissent, si tot gravium peccatorum sibimet ipsis conscii, morti temporali etiam æternam conjungi cognovissent. Itaque probabile est, illos tam primò reconciliatos Deo fuisse, quàm postea, cùm hostem irrumpere viderent, ferventes actus charitatis, & compunctionis eliciuisse.

2. Illa ipsa moriendi necessitas illos obruit, cùm Arcam defenderent, & ille ipse sanguis, quem ad Religionis suæ tutelam effuderant, penitus tandem præteritorum sacrilegiorum maculas eluere potuit. Certè mellifluus D. Bernardus, agens de illis, qui vitam prodigunt in præ-

S. Bern. ad milit.
Templ. c. 1.
Martyres fiunt, qui contra infideles pugnando moriuntur.

præliis adversus Infideles, quoniam ad promovendam fidem propriam pugnant, ipsos Martyres appellat. *Quam gloriosi revertuntur victores de prælio! quam beati moriuntur Martyres in prælio!* Securi dimicant, inquit, cum ipsis perinde pulchrum, & gloriosum sit vinci, atque vincere. *Securi præliantur, nequaquam metuentes aut de hostium cæde peccatum, aut de sua nece periculum.* Cum necessitas ingruit aut occidendi, aut moriendi, sed non nisi ad defensionem Christi, ex utraque morte laurea gloriæ reportatur. *Quandoquidem mors pro Christo vel ferenda, vel inferenda, & nihil habeat criminis, & plurimum gloriæ mereatur.* Qui pugnat ad Religionem defendendam, securus est, dum occidit, adhuc autem securior, dum occiditur. *Miles Christi securus interimit, securior interit.* Si occidat, in commodum Fidei, quæ defenditur, agit; si occidatur, suam ad utilitatem operatur, quia salutem animæ suæ lucratur. *Sibi præstat, cum interit, Christo, cum interimit.* Itaque mors, quam quis infert aliis, ad lucrum Fidei redundat: mors, quam sustinet, lucrum fidelis militis evadit. *Mors ergo, quam irrogat, Christi est lucrum, quam excipit, suum.* Ita Divus iste loquitur de militibus, adversus Infideles pro defensione Religionis præliantibus: cur autem non idem dicere possimus de duobus Juvenibus, pro defensione Sanctuarii sui pugnantibus, ac morientibus? Novi equidem, neutros propriè Martyres appellari posse, cum illi tantummodo propriè sint Martyres, qui Christi patientiam imitantur in morte perferenda, sustinendo, non resistendo, uti Theologi docent, & ego fusiùs explanabo Parte sexta Sermonum istorum; hoc autem non obstante, vitam exponere periculo pro Religionis defensione, semper actus est heroicus, quo homo totum Deo dat, quod melius habet: & ipse hic actus moriendi, si è gratia actuali nascatur, & gratiæ sanctificanti conjunctus sit, in sufficientem compensationem esse potest etiam omnium totius vitæ delictorum. Ita judico, duos Heli filios heroicè mortuos esse: ac eò magis heroica fuit eorum generositas in non pertimescenda morte, cum pro Arca dimicarent, quò minùs ipsi rebus in bellicis exercitati, magisque suapte indole, & consuetudine effeminati erant. Itaque cum Abulensi existimo, valde probabile esse, quòd Deus eorum vitæ sacrificium acceptaverit, & æterna beatitudine remuneratus fuerit.

3. Verùm enimverò jam superiùs dicebatur: si isti salvi sint, inferre licebit, quin & oportebit, majorem esse numerum Fidelium adultorum, qui salvi fiant, quàm eorum, qui reprobentur: id, quod

peccatoribus nimiam audaciam, ac temerariam præsumptionem creare potest. At enim allata sequela falsa est; ex eo namque, quòd filii Heli sint salvi, solum deducitur, quòd, quisquis in gratia moritur, salvus fiat, & istud ad articulum nostræ fidei pertinet. Quòd si etiam prior illa consequentia deducatur, absurdum tamen haud est illud consequens, nequetaille, quod in peccatoribus temeritatem, ac præsumptionem efficiat. Videamus utriusque partis argumenta. Quidam veluti certissimum tenent, majorem Fidelium adultorum partem damnari, & oppositam doctrinam censent quasi falsam, scandalosam, ac moribus perniciosam. Hanc opinionem suam stabilire laborant primò authoritate Sacrarum Litterarum, in quibus pauci dicuntur salvari, multi verò damnari. *Lata porta, & spatiofa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt, qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniunt eam!* Et iterum: *Multi sunt vocati, pauci verò electi;* præter alias loquendi formulas ejusdem tenoris, ipso Christi ore pronunciatis. Paulus Apostolus eos, qui ad Paradisum perveniunt, comparat illi, qui bravium in curriculi certamine reportat: *Hi, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium.* Ubi D. Thomas Angelicus In primo, ait, notatur conditio viatorum, in secundo multitudo vocatorum, in tertio paucitas electorum. His accedunt multa symbola. In universali Cataclysmo sola familia Noæ evasit salva in incendio Pentapolitano sola familia Lothi servata est incolumis: è pluribus Hebræorum millionibus, Ægypto egressis, in Terram promissam duo duntaxat viri pertigerunt: è triginta duobus millibus virorum, cum Gedeone militantium, ad aquam, sacri Baptismatis typum, dena tantummodo millia pervenerunt, & ex hisce decem millibus soli trecenti ad victoriam adhibiti sunt. Secundo nituntur illi authoritate SS. Patrum, quos inter S. Gregorius inquit? *Ad fidem plures veniunt: ad regnum caeleste pauci perducuntur.* S. Anselmus ait: *Ut videtur, pauci sunt, qui salvantur.* D. Augustinus agnoscit in area sanctam Ecclesiam, in frumento Electos, in paleis reprobos, & concludit: *Pauci ergo, qui salvantur, in comparatione multorum perituros.* S. Hieronymus asserit: *Vix de centum millibus, quorum mala fuit semper vita, meretur habere à Deo indulgentiam unus.* Et S. Joannes Chrysostomus persuadere sibi nesciebat, ex omnibus, tunc temporis Antiochiæ viventibus, plures fore salvos, quàm centum homines. *Non possunt in tot millibus inveniri centum, qui salvantur (sic à quibusdam allegatur) quin & de his dubito.*

Jam

Vide Valent
2. 2. disp. 8.
2. pun.
Lect. 1. 3. de
fort. c. 1.
dub. 3. n.
36.
Vide Gabr.
Vasq. in 3.
p. 9. 94.
art. 1. dub.
7. m. 8. ad
fin. victo-
riam in
Sum. n.
207.

Abul. q. 17
inc. 4. l. 1.
Reg.

Fidelium
an plures
damnentur;

Matth. 7.
14.

16. 22.

1. Cor. 9.
24.

S. Th. 2.
2. 2. q. 5.

S. Greg. 19.
in Evang.
S. Anselm.
in Eluc.

Jam si Sancti Patres, qui Magistri nobis assignati sunt, concorditer ita doceant, oportet affirmare, sic esse. Tertiò denique sententia comprobatur è corruptela morum. Ab adultis ad Cælum pervenitur aut viâ Innocentiæ, aut viâ Pœnitentiæ, pauci verè pœnitentiam agunt, innocentes paucissimi sunt: itaque valde pauci ad Cælum pertingunt. His omnibus additur visio quædam, in qua exhibitæ sunt animæ in Infernum cadere instar nivium supra montes, & è multis hominum, una die defunctorum, millibus duas tantum, vel tres animas in locum salutis assumptas, reliquas omnes in damnationis barathrum demersos esse. Ista sunt argumenta sententiæ hujus, quam multi sequuntur, atque dilaudant. Ego autem eo non obstante opinioni oppositæ adstipulor, & primò quidem:

an salvi fi-
ant.

Vide Ludov.
de ponte de
Perfect.
Christ. T. 1.
tr. 1. c. 1.
sect. 3.

Apocal.
7.
2.

Isa. 53. 11.

4. Si Divinæ Paginæ fideliter explicentur, & in sincero, ac litterali sensu, non est verum, quòd salutem ad adeò paucos restringant, uti nonnemo contendit. Si generaliter loquamur, illæ dicunt, salvos fieri multos, ac plurimos. *Vidi turbam magnam*, ait S. Joannes in Apocalypsi sua: *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis, stantes ante thronum, & in conspectu Agni, amicti stolis albis &c.* Hic aperte magnus esse dicitur electorum numerus, & innumerabilis. Apud Isaiam Prophetam Deus Pater de Passione loquens, ac meritis JESU Christi, ait: *Pro eo, quòd laboravit anima ejus, videbit, & saturabitur: in sententia sua justificabit ipse multos: ideo disperdiam ei plurimos.* Hic oppidò clarè innuitur JESU Christo in gratiam suæ Passionis donandam esse salutem plurimorum: *disperdiam ei plurimos.* Ipsum illud, *multi sunt vocati*, significat, multos ad vitam beatam esse servandos, cum clarissimum sit, uti paulò inferiùs ostendam, quòd illi, qui hic appellantur *vocati*, omnes intelligantur esse *predestinati*.

5. Universim ubi Sacræ Litteræ salutem ad pauciores restringunt, de tota loquuntur massa hominum, Gentilium, Turcarum, Hebræorum, Schismaticorum, Hæreticorum, & Catholicorum. Omnes isti ad æternitatem ambulant: via nec à Religione, nec à Præceptis restricta est: unde latissima est, ac plurimi per eam currunt: immò potius est, ait S. Bernardus, latè patens campus, quàm via. *Neque enim est via lata: rectitudo quippe ad viam, latitudo ad planitiem magis, quàm ad viam pertinet. Solitudo in via lata est via & ubi nulla est via, totum est via. Sic est via exposita vitiis, latissimos habens terminos, quia nullos terminos habens.* Atque adeò via perditionis caret finibus: in ea liberè decurrunt omnia vitia, superstitiones omnes, & se-

ctæ. Non igitur mirum est, si dicatur via lata, atque trita. Via Cæli restricta est intra fines veræ Fidei, ac veræ Justitiæ: per eam solùm ambulat, qui fidelis, & justus est. Jam verò quemadmodum fideles, & justi in comparatione omnium hominum pauci sunt, ita Servator asserit, istam viam à paucis teri. *Arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniunt eam.* Hac ratione currunt omnes ad desideratæ felicitatis suæ terminum. Et Mahometani, & Judæi, & Idololatræ, & Hæretici, omnes felices esse desiderant, at unus solus, nimirum qui Catholicus est, pervenit ad metam, reportat præmium: *Unus accipit bravium.* Sic etiam explicare poteris illud Isaiæ: *Dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum, absque ullo termino:* sic illud ejusdem: *Consummationem, & abbreviationem faciet Dominus:* & alia hujusmodi, in quibus nullam invenimus formulam, restringentem ad discernendum è solis Fidelibus tam prodigiosum numerum reproborum. Quantum alios Contextus, atque, sententias superiùs allegatas concernit, aliàsve similes, quæ possent adduci, quemadmodum non loquuntur litteraliter de æterna salute, sed solùm per aliquam similitudinem ab interpretibus ad eam accommodantur, ita non magnæ soliditatis argumentum efficiunt, idque tantò magis, quòd aliæ, quas protinus audietis, & istæ ipsæ ad oppositam sententiam applicari facilè possint. In aquis Diluvii octo solùm homines communi naufragio superstitēs evaserunt; at verò S. Augustinus, & S. Hieronymus super Prophetam Nahum docent, & insinuat etiam à D. Apostolo Petro, quòd multi, in aquis illis submersi, Deo sese commendaverint, atque remedio pœnitentiæ salutem æternam obtinuerint. Sola Lothi familia ab incendio Sodomæo salva remansit, sed si Sodomis omnes periērunt, in alia ejusdem regionis civitate, Segor videlicet, eorundem flagitiorum rea, nullus periit, & ea tota civitas incendio libera fuit. E sexcentis armatorum virorum, Ægypto egressorum millibus, duo soli promissam in Terram intraverunt: verum si illorum qui cum Moyse profecti sunt, duo tantum in felicem regionem illam pervenerunt; illorum tamen, qui imperium Josuæ secuti fuerunt, plures, quàm sexcenties milleni feliciter introiērunt, nec uno eorum excluso. Si cum Gedeone post examen aquæ soli trecenti pugnam iniērunt, hoste tamen profligato multi cum vocati, tum cooperati sunt ad complementum, fructusque victoriæ. Proin allatæ Sacris è Litteris sententiæ ad intantum finem non sufficiunt.

S. Bern. de
fallac. præf.
vita.

Multi sunt
salvi.

6. Contrà commodè deprehendo plures parabolas, atque sententias plurimum litterales in Evangelio, quæ rem istam benigniùs explicant. Etsi decem è Virgini- bus, Sponsum exspectantibus, quinque fuerint exclusæ, totidem tamen cum eo fuerunt introductæ. Duobus è filiis unus abiit, sed alter in ædibus paternis remansit, & ipse, qui abiërat, postmodò reversus, ac benevolè receptus est. E tot ovibus boni pastoris una sola à reliquo grege digressa erravit, sed avidè quæsita, rursumque ad ovile reducta fuit. pro tribus, ad paratum convivium venire recusantibus, tota domus convivis impleta fuit. E tanto numero hospitum nuptialium unus solus in tenebras exteriores e- jectus est. Tot ex arboribus, fructum suum ferentibus, una sola maledicto sub- jecta fuit: quibus in locis omnibus ex- hibetur imago salutis, atque damnatio- nis nostræ. Quin etiam illi Textus ipsi, qui suo à Contextu disparati, terrifici videntur, si Contextui jungantur, uti doctissimus Salmeron observat, potius solatium asserunt. Audiamus duas præ- cipuas ex adversa parte sententias. *Arcta via est*, inquit una, *quæ ducit ad vitam*, & *pauci sunt, qui inveniunt eam*. *Multi sunt vocati*, sonat altera, *pauci verò electi*. In pri- ma difficultas aliqua movetur. Si Chri- stus asserat, paucos fieri salvos, ele- ctos, quomodo postmodum alibi quasi promittit, multos fore salvos? *Multi ve- nient ab Oriente, & Occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob in regno calorum*. Si *pauci*, quomodo *multi*? vel si, *multi*, quo- modo *pauci*? Distingue cum ipso Christo tempora, & conciliabis sententias. Chri- stus de suo tempore locutus est, & quem- admodum tunc temporis pauci sese con- vertebant, ita asseveravit, paucos tunc viam salutis ingressos esse: *pauci sunt, qui in- veniunt eam*. Non ait, semper paucos fore, *pauci erant*; sed *pauci sunt*. Sic etiam de operariis locutus, & effatus est: *ope- rarii pauci*; sed per hoc noluit affirmare, quòd aliis temporibus non futuri sint in magna copia. Loquebatur, inquit argutè Salmeron, de paucitate, quæ tunc erat; at e- nim quando de illis differebat, qui con- vertendi, salutemque consecuturi essent post mortem suam, post Apostolorum prædicationem, jam non dixit, *pauci*, sed, *multi*: *Multi venient ab Oriente, & Occi- dente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob in regno calorum*. *Multi, multi*. Porro cum dixit, viam perditionis à multis tritam esse, tantum asseruit, multos esse, *qui intrant per eam*; non autem dixit, multos esse, *qui per illam exeant*, sed, *qui intrant*; eòquòd eorundem, qui sua in juventute per viam damnationis ince- dunt, multi cum progressi sunt, viam

mutent, in semitam bonam transeant, & ad metam salutis perveniant. *Multi venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob in regno calorum*.

7. Pergo ad alteram sententiam: *Multi sunt vocati, pauci verò electi*. Bis ista verba à Christo pronunciata invenimus in E- vangelio: semel apud S. Matthæum Ca- pite vigesimo secundo post propositam parabolam de illis, qui convenerunt ad cœnam, & quos inter unum dixit abs- que nuptiali veste deprehensum, ejectum, atque damnatum esse ad tenebras exte- riores. Quandoquidem verò solus unus reprobatus est, quomodo dici poterat, esse paucos electos? nomine vocato- rum, ait hîc Salmeron, intelliguntur prædestinati: nomine verò electorum il- li, qui inter eosdem prædestinatos magis peculiaribus, & extraordinariis favori- bus, & gratiâ electionis afficiuntur: & sensus hic est: Multi sunt prædestinati; sed illi, qui diu sine vestimento gratiæ gravi cum peccato ambulantes, postea ta- men se convertant, ac veniam obtine- ant, pauci sunt. Secundo Christus ea- dem verba repetiit post expositam para- bolam de operariis, in vineam horâ di- versâ missis, quorum ultimi, qui unâ duntaxat horâ laboraverant, typus eo- rum, qui morte jam vicina convertun- tur, eandem recepere mercedem, quam alii, tota die laborantes: tum itaque di- *Matth. 20.*
xit: *Multi sunt vocati, pauci verò electi*. O- perarii illi eandem omnes mercedem re- tulerunt: *Volo dare huic, sicut & tibi*: proin omnes typum præsignaverunt prædestina- torum, quorum alii convertuntur ci- tius, alii tardius. Sensus igitur verbo- rum Christi fuit iste: Multi sunt præde- stinati; sed illi, qui specialiori gratia ele- ctionis in vicinia mortis ita convertan- tur, ut brevi tempore fervor ipsorum æquiparet, & assequatur merita illorum, qui diu justi fuere, pauci sunt. Audia- mus verba Salmeronis. *Secunda verò con-* *Salmer.*
clusio multos terrere solet, sed hoc loco meo ju- *Tom. 7. cr.*
dicio potius omnes consolatur; ait enim: multi sunt *33. n. 35.*
vocati, pauci verò electi - - *Cum tam electi,*
quàm vocati denarium beatitudinis accipiant, &
omnes in celestem gloriam recipiantur, non est
quod quemquam perterrefaciat, hac sententia: mul-
ti sunt vocati, pauci verò electi.

8. Ad auctoritatem SS. Patrum uni- versim respondeo cum Francisco Suarez, *Suar. de*
ab iis nomine Christianorum, & Eccle- *Deo l. 3. c.*
siæ non intelligi communiter solos Ca-
tholicos, sed etiam illos omnes, qui
Jesum Christum quoquo modo agnoscunt; *SS. Patri-*
quoniam verò inter istos magnus inveni- *bus non*
tur numerus Apostatarum, Hæretico- *contradi-*
tum, & Schismaticorum, sanè mirum *centibus,*
non est, quòd isti, unâ cum adjunctis
parvis Orthodoxis, permagnum consti-
tuant

Evangelio
suffragante

Matth. 8. 11.

Salmer.
Tom 4. p.
2. tr. 13.

Matth. 7.
13.

ruant numerum damnatorum. Ut autem ad particularia descendamus, aliquas illorum sententias explico, sæpius allegari solitas. D. Gregorius ait: *Ad fidem plures veniunt, & ad caeleste regnum pauci perducuntur.* Si totum illius Homiliæ, in qua asseritur, & quæ undevicesima est in Evangelia, contextum legeritis, deprehendetis, Magnum Pontificem dicere solum velle, quod etiam inter Fideles multi damnantur; nolle autem inire computum, an inter Fideles futuri sint plures reprobi, an electi. Et verò paucis postea lineis ipse loquitur ambigüe. *Quis sciat, quàm pauci sunt, qui in illa electorum Dei grege numerantur?* & paulò inferiùs sese clariùs explicat, ubi, *Vocante Domino*, ait, *super numerum (intellige electorum) multiplicantur fideles; quia nonnunquam etiam hi ad fidem veniunt, qui ad electorum numerum non pertingunt:* & hîc Sancto doctori præfixum est solum ostendere, non sufficere ad obtinendam salutem esse quem Christianum, quandoquidem multi Christiani inveniuntur, qui tamen damnantur. S. Augustinus, & S. Anselmus asserunt, paucos fieri salvos; attamen & ipsi cum comparatione omnium hominum loquuntur. S. Hieronymus de illis agit, qui constanter mali sunt, absque ulla cogitatione salutis suæ: *quorum mala semper vita fuit:* at experientia docet, istos non esse plures inter Fideles. Plures cadunt importunis tentationibus, vel occasionibus violentis, aut habitibus radicatis præventi; sed paulatim se rursus erigunt, suosque lapsus detestantur. De his non loquitur Doctor Maximus, cum ejus judicium de illis tantummodò sit, *quorum mala semper vita fuit.* Superest, ut explicetur etiam S. Joannes Chrysostomus, circa quem dici posset, quod in magna Civitate, qualis ea tempestate erat Antiochia, plena Idololatriæ, Arrianis, Pelagianis, Semipelagianis, & Catholicis, sed pessimè moratis, meritò Præsul ejus gregem proprium perterrefacere potuerit illa cominatione, quod in simili ratione vivendi vix centum salvi forent. Verùm si attentè legatur ea Homilia, sensum S. Doctoris oppidò diversum esse crediderim. Agite, legite illam: ea vigesima quarta est in Acta Apostolorum: invenietis, ibi Sanctum Præfulem conari persuadere, Christianis nequaquam vanè gloriandum esse, quod eorum numerus crescat, sed gloriam quæri oportere in bonitate, non in multitudine. *Nam si fuerint qui in Ecclesia clari, statim erit etiam multitudo; hi autem si non sint, nunquam erit in Ecclesia honesta multitudo.* Hinc dolens, quod à tam paucis eorum, qui sacratissimo Lavacro Baptismatis initiati sunt, conservetur ista bonitas, interrogat: *Quot putatis esse in civitate nostra, qui ser-*

ventur? atque respondet, grave quidem sibi accidere, velle se tamen enunciare, vix inveniendos esse centum, qui salvi fiant. *Molestum quidem est, quod dicturus sum, dicam tamen: non est in tot millibus centesimum invenire, qui servetur; sed etiam de illis dubito.* Ubi per transitum notetis velim, ipsum verbum, *servetur*, quo aurei Doctoris Interpres utitur, penitus convenire contextui, de conservanda bonitate morum. Inde ut comprobet, paucissimos conservari bonos, aggreditur ob oculos ponere vitia Juvenum, atque Senum, per hoc confirmans propositum suum, quod paucissimi conceptis in bonis, inque recepta gratia Baptismatis conservati sint.

9. Nec ex eo, quod paucissimi conservent innocentiam, benè infertur, etiam paucissimos fieri salvos. Væ mundo, si soli salutem consequerentur, qui nunquam peccaverunt! Quandoquidem verò Servator Christus toties edixit, se venisse, ut salvos redderet eos, qui periêrunt, ægros in anima esse indigentiores illos, quibus applicabat medicamina sua, dum etiam conversatus est cum publicanis, & peccatoribus, dum non dedignatus est absolvere adulteras, ac meretrices, profectò luculenter ostendit, Cælum non solis innocentibus apertum esse. Patet, ô dilectissimi peccatores, patet etiam vobis ostium Paradisi, si verè doleatis ex animo, si detestemini peccata vestra, si meliorem ad normam redigatis mores vestros. Cum auxilio gratiæ excitantis, & assistentis non est difficile per arcanam, ac sinceram peccatorum Confessionem in salutis semitam redire; sed ista semitâ non tam pauci currunt, uti quidam fingunt: multi, multi habitualiter, quod dicitur, in gratia vivunt, & si in omni statu inveniuntur impii, in omni quoque statu deprehenduntur Sancti. Physici, & Astrologi quærunt, utrum naturaliter eodem tempore toto in orbe terrarum sterilitas, & annonæ penuria consistere possit, atque respondent, id fieri non posse; quoniam si malignus aliquis astrorum aspectus regnet in una parte, Planeta benignus dominatur in altera: si sydus quodpiam inclementius sterilitatem inducat uni regioni, beneficiæ quædam stellæ fœcunditatem afferent alteri. Haud aliter in ordine gratiæ, dum Caro, Diabolus, negotia mundi, proh quàm inimicæ Constellationes! animam aliquam efficiunt sterilem, Virginis Deiparæ patrocinium, intercessio Beatorum Cælitum, tutela Angelorum, auxilia gratiæ, fœcundas reddunt alias. Deus amicos sibi comparare novit, etiam ubi non agnoscuntur. Etiam in castris improbißimorum exercituum, ubi militia verè videtur esse non nisi mera malitia, sunt & milites, & Duces

Simil.
Sterilitas
terræ naturaliter
esse nequit
ubique.

S. Chrysost.
ho. 24. in
Act. Ap.

ces animæ incontaminatæ. Si inter Juvenes eveniat frugum inopia, inter Senes invenitur messis multa: si inter solutos deprehendatur multa dissolutio, inter conjugatos viget multa castitas, ac mutua fidelitas: si in viris exsuperet malitia, in fœminis eminet pietas: si in civitatibus, & oppidis multi vivant malè, in villis plures vivunt benè: si multi tempore paschali sacram Exhomologesin obeant impiæ, multo plures eadem obeunt sanctè quovis mense. Elias in tertio Libro Regum videns, undique in Israël supra Idolorum aras fumare sacrilega thimiamata, se solum in terra fidelem veri Dei cultorem reliquum esse credebatur; sed falleris, Elias, dixit ei Deus; neutiquam tu solus es: ego medios inter hosce perversos facilè septies millenos novi, omnes fidelissimos asseclas meos. Pari ratione frequenter accidit, homines magni zeli persuasos esse, quòd in mundo sint omnia sceleribus, & impietatibus plena; sed errant. Si sint in mundo flagitiosi, Deus eorum loco multos bonos numerat. *Conteret multos, & innumerabiles, & stare faciet alios pro eis.*

Viri Sancti
nimium
paucos esse
putant, qui
verè Deum
amant.

10. Isthoc ad propositum nobis aliud est argumentum, notatu dignissimum in primo Libro Esdræ. Hebræis gravissimè prohibitum erat connubia inire cum fœminis Chananæis, Moabiticis aliisque quarundam gentium extraneis; cum autem populus è captivitate Babylonica dimissus, & in suas regiones regressus esset sub Ducibus Josedecho, ac Zorobabele, prohibitionem istam transgressus est. Jam multæ mulieres extraneæ per illicitas ejusmodi nuptias ab Israëlitis ductæ fuerant, cum Sacerdos zelosissimus Esdras Jerosolymam delatus, ejusque peccati certior factus, eapropter tanto dolore correptus est, ut & exteriorem, & interiorem vestem sciderit, capillum, & barbam vellicaverit, ac profundissimâ tristitiâ absorptus fuerit. Inde conversus ad Deum, inter alia multa dixit ad eum: Itane tanto in populo, ô mi Deus! nec modicæ supersunt reliquiæ hominum, qui fideliter tibi serviant, atque mandatis tuis obediant? Itane tanta in multitudine nec unus fiet salvus? *Nunquid iratus es nobis usque ad consummationem, ne dimitteres nobis reliquias ad salutem?* seu prout Septuaginta legunt: *ne dimitteres nobis reliquum, & salvum?* Qui Sacerdotem istum inter gemitus, ac singultus audit ita loquentem aut quiritantem, totum populum illum reum esse crederet: & revera multi fuerunt rei; sed isti multi minimam partem illius multitudinis constituerunt. In ejusdem Libri Capite secundo venisse perhibentur trecenti, & sexaginta supra quadraginta duo millia. *Omnis multitudo quasi unus:*

1. Esd. 9.
14.

quadraginta duo millia trecenti sexaginta, exceptis servis eorum, & ancillis. Inde Capite decimo diligentissimè catalogus pertextitur omnium delinquentium, & annumerantur centum, ac tredecim: ut adeò inter quadragies bis millenos, trecentos, ac sexaginta homines, soli centum ac tredecim prævaricati fuerint; nihilo tamen fecius Esdras loquebatur, quasi omnes fuissent rei, quasi nec unus abstinuisset illo peccato. *Ne dimitteres nobis reliquum, & salvum.* Ita loquuntur Viri Sancti, quibus, ardentissimo Divinæ gloriæ zelo flagrantibus, semper nimium videntur esse pauci, qui Deum ament, qui Deo sincerè serviant, quemadmodum Mercator perquam avidus ditescendi, luget, quasi perdidisset omnia, si fidem fallat, ac in negotiatione deficiat vel unus, ejus in reciproca mercium communicatione socius, in cujus tamen manibus modica duntaxat particula facultatum illius versabatur. Et isto cum zelo, arbitror, locutus est S. Chrysostomus, cum dixit, Antiochiæ vix centum à peccato liberos esse; vix enim esse mihi credibile videtur, in civitate, à sacro Præsule suo tam zeloso exulta, tam raros fuisse justos. Certè Sanctissimus Ecclesiastes non ita loqueretur de nostra Civitate Bononiensi, si modò ipsi è cathedra dicendum esset ad eam: haud dubiè doleret, multos, ac multas ad publica conventicula ventitare cum superbia, ad privata verò cum dissolutione; sed etiam confiteretur, quòd in ipsis quoque conventiculorum cubiculis multi, ac multæ sub magnificis vestimentis ferant cilicia pœnitentiæ, & cum internis votis jaculatoriis, tum animo non obliviscantur conversari cum Deo: feriret utique in Nobilium quopiam iniquam violentiam, qua debita non compensat miseris creditoribus: corripere in mercatoribus, artificibus, & opificibus deceptionem, ac fraudem, qua circumveniunt, & multiplici damno afficiunt incautos emptores; at enim ipsi mox ante oculos se sisteret magna copia Nobilium, exactissimè debita sua usque ad ultimum obolum persolventium, atque mercatorum, opificum, primam lucri sui curam in sancto Dei timore ponentium: audiretur quidem dicere, totam Bononiam ad Barbarorum certamina, ad circumforaneorum gesticulationes, ad comoedias, ad spectacula accurrere; sed etiam resciret, plurimam partem congregari in convitiis Pœnitentiæ, & sacris Oratoriis eximiæ devotionis, atque si conspiceret aliquam otiosorum in foro copiam, videret etiam plures potius religiosè in Ecclesiis convenire, quin & in ipsis quoque foris, ac plateis multos ad percipiendas institutiones Christianas concurrere.

II. Si-

11. Siquando Viri Sancti zelo peculiari loquantur certis cum exaggerationibus, vos, ô Peccatores, vobis blandimini, dum creditis, ejusmodi seria dicta esse cum rigore, ac proprietate, atque adeò creditis, totum mundum vobis esse similem. Nemo non novit, quàm rara sit, atque difficilis res inter homines intemerata virginitas, & tamen S. Joannes Apostolus in Apocalypsi sua vidit centies quadragesies quater millenos viros, omnes Virgines, in circuitu Divini folii.

Apocal. 14. *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, Virgines enim sunt.* Neque hoc loco de infantibus est sermo; quia castitas in infantibus non est ad meritum, sed ex necessitate naturæ: proinde de Virginibus adultis hîc agitur, atque ne quis arbitretur, istum esse totum numerum Virginum, opportunè declaratur, eas esse solas primitias, atque si diceretur, minimam partem è tanta bonorum classe. *Hi empti sunt ex hominibus primitia Deo, & Agno.* Quòd si tanta sit virorum virginum copia, quanta foeminarum erit, in quibus minùs rara hæc virtus est? & si sola virginitas tantam pro Paradiso messem colligat, quantam colligent aliæ virtutes? O igitur, Auditores charissimi, si pauci dicantur electi in comparatione totius massæ hominum, quoad se ipsos tamen plurimi sunt. Percipite rursus eundem Apostolum. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus, & linguis.* Ita nimirum est: ille Deus, qui facere potest, ut camelus per foramen acûs transeat, etiam præstare suâ gratiâ potest, ut per angustam portam milliones, ac milliones animarum ingrediantur in Cœlum. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat.* Christus ipse testatum reliquit, in domo Patris sui mansiones multas esse: mansiones pro Virginibus, mansiones pro Conjugatis, mansiones pro Martyribus, mansiones pro Confessoribus, mansiones pro Innocentibus, mansiones pro Pœnitentibus: verbo, pro omnibus, qui moriuntur in gratia, mansiones in Cœlo sunt: *Mansiones multæ sunt.* Unde de illis ipsis, qui modò sunt peccatores, non facile nobis credendum est, eos esse damnandos: eorum quippe plurimi convertentur, & illorum etiam, qui nunc obdurati videntur, multi post tempus aliquod emollescent, & ad gratiam reviviscent. De his apprimè ad litteram Deus Ezechieli locutus est, dum eum duxit in Cæmeterium, seu magnum campum, plenum ossibus aridis, siccis, & valde multis: *Erant autem multa super faciem campi, siccaque vehementer.* Jam dum Vates attonitus ea aspicebat, Deus ipsum interrogabat: *Putasne vivent ossa ista?* Respondit ille: *Domine tu nosti.* Eleva vocem tuam, reponebat *A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.*

Deus, eisque perora: fac, ut audiant verbum meum: *Ossa arida audite verbum Domini.* Facta admonitione prima, ecce ordinatissima in omnibus ossibus commotio: ecce ossa omnia moventur, invisibili manu dirigente uniuntur, carnibus inducuntur, jamque formâ humanâ indui incipiunt. *Accesserunt ossa ad ossa, unumquodque ad juncturam suam: & vidi, & ecce super ea nervi, & carnes ascenderunt, & extensa est in eis cutis desuper:* sola tamen adhuc vita deerat: *spiritum non habebant.* Itaque altera exhortatio facta est, & mox ab omni parte spirare cæpit aura vitalis: *A quatuor ventis veni spiritus, & insuffla super interfectos istos.* Hîc omnia illa cadavera revixerunt: *Ingressus est in ea spiritus, & vixerunt:* ac dein immobiles firmo pedè steterunt ingenti numero: *Steteruntque super pedes suos, exercitus grandis nimis.* Post eam visionem ipse Deus Vati mysterium explicuit. Ossa ista, inquit, arida: spes nulla salutis eorum apparet: jam omnia perdita esse putantur. *Ossa hæc universa domus Israël est: ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra, & periit spes nostra, & abscissi sumus.* At nequaquam, ait Deus: ego vos è peccatis vestris, quæ sepulchra vestra sunt, eruam: vos estis populus meus, & intelligetis, me vestrum amantem esse Dominum, cum vos è sepulchris vestris liberavero, meumque spiritum vobis dero, atque adeò vitam receperitis. *Et scietis, quia ego Dominus, cum aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris, popule meus, & dero spiritum meum in vobis, & vixeritis.* Subinde sequitur: *Ecce ego assumam filios Israël - Et salvos eos faciam de universis sedibus, in quibus peccaverunt, & emundabo eos, & erunt mihi populus, & ego ero eis Deus: in judiciis meis ambulabunt, & mandata mea custodient, & facient ea.* Quid clariùs afferri posset ad demonstrandam magnam multitudinem peccatorum, qui convertuntur, & in viam salutis revertuntur?

12. Id nulla non die nobis spectare licet. Vix aliqua dictio sacra fit ad conversionem populi, in qua Deus non dignetur quampiam convertere animam. Multi, si non convertantur actutùm, student tamen conversionem suam adornare. Quot vestrum peccatores fuistis, & Deus vos lucrari dignatus est, & jam estis justi? Illa misericordia, quam Deus vobiscum exercuit, ad plurimos extensa est: innumeri sunt, qui aliquando peccatores fuerunt aridi, & sicci, nunc verò sunt justi, & in virtute constantes. *Vixerunt, steteruntque super pedes suos, exercitus grandis nimis.* Ita multi nunc vobis indurati videntur, & aliquando emollientur, convertentur, & salvi efficientur. Audite *S. Greg. hom. 19. in Evang.* Magnum Pontificem D. Gregorium Unus quisque proximum, quem fortasse jacere in vitiis

qui & invi-
tantur.

conspicit, desperare non audeat, quia Divinae mi-
sericordiae divitias ignorat: atque mox idem
S. Doctor subjungit exemplum cujusdam
Monachi sui, qui diu vitam ducens scan-
dalis plenissimam, usque adeo, ut ipse
Diabolus ad eum devorandum sub hor-
rendi draconis schemate visibilis apparue-
rit, in lethali tamen ægritudine sua con-
versus, atque beatus factus est. Nos vi-
delicet ignoramus, quæ sint artificia,
quæ industriæ, quibus utetur gratia in
multis etiam illorum, qui modò sunt pec-
catores. Hisce Deus peculiarissimas mit-
tit invitationes suas. Exi, inquit Evangelicus ille Paterfamilias famulo suo: exi
cito in plateas, & vicos civitatis, & pauperes,
ac debiles, & cecos, & claudos introduc huc.
Ubi S. Ambrosius animadvertit, hanc esse
invitationem, quæ fit peccatoribus. Misit
ad plateas, ait, quia misit ad peccatores, ut de
latioribus viis ad angustam viam venirent, quæ
ducit ad vitam. Ubi notetis velim, apud
S. Matthæum referri eandem parabolam,
famulosque juberi vadere ad exitus viarum,
ibique suas invitationes peragere. Isti
viarum exitus, inquit Albertus Magnus,
morbi sunt, qui ad mortem deducunt:
Illi, qui sunt in exitibus viarum, mortem suam
prospiciunt. In morbis multi seriò conver-
tuntur, ad mortem sanctè disponuntur,
atque salutem adipiscuntur. Et verò ab
his invitatis ad exitus viarum impleta
convivii domus est, & è tanto numero
præsentium ad eam Cœnam unus solus
inventus est absque veste nuptiali: qua in
re prorsus ad litteram spectamus typum
illorum, qui sacratissimum Viaticum Eu-
charisticum recipiunt, quorum pars ma-
ior valde credibiliter censetur prius verè
gratiam recuperare, minima verò ad il-
lud in peccato accedere maximè si mors
tumultuariè, ac subito non irruat, sed
aliquam diem ipsis ad sese comparandos
relinquat. Ad allegatas visiones, si qui-
dem veræ habeantur, ab Ecclesia quippe
nec recipiuntur, nec proponuntur tan-
quam canonicæ, responderi potest, ho-
mines instar nivium ad inferos decidere,
quantùm videlicet maximus est numerus
illorum, qui quotidie moriuntur, Idolola-
trarum, Hæreticorum, Turcarum, Ju-
dæorum, isti quippe soli Infideles ad con-
firmendam ejusmodi visionem sufficiunt.
Ad hæc observanda vicissitudo temporis
est; etenim die quadam prælii inter Tur-
cas, & Hæreticos, larga fuerit messis
falci dæmonis; at verò dum una die vi-
ginti, triginta, vel plura Martyrum mil-
lia trucidabantur, messis abundantior
erat pro Cœlo.

13. Ista sunt argumenta, quibus opi-
nio stabilitur, quòd inter Catholicos
adultos minor pars damnetur, majorque
salutem æternam consequatur: sententia,

quæ à magno Theologo Gabriele Vasquez
appellatur probabilis, ac pia: Sunt, qui Pasq. in. 1.
piè arbitrantur, plures ex fidelibus salvari, quia P. 1. 1. disp.
plures receptis Ecclesiæ Sacramentis ex hac vita de 101. c. 4.
cedunt, de quibus probabiliter credimus, majorem
eorum partem salvari: sententia, quæ, tan-
quam utilis ad mores, commendatur,
atque traditur à magno spiritus magistro
Francisco Stadiera in prima parte Libri sui Studiera in
ascetici, Italicè scripti de Deceptionibus gan. partic.
vitæ spiritualis, ubi de deceptionibus trat. 2. c. 8.
particularibus agit. Ejusdem sententiæ
sunt Ferrarius in Apocalypsin, Sylvester Ferrar. in
in Rosa aurea circa Dominicam Septua- Apoc. Syl-
gesimæ in fine, atque, ut silentio plures vest. Rosa
alios transeam, Franciscus Suarez de Deo 544.
uno, & Trino Capite tertio Libri sexti. Au-
diamus ipsius verba: Si per Christianos intel-
ligamus illos, qui intra Ecclesiam Catholicam mo-
riuntur, verisimilius mihi est, plures salvari in lege
gratiæ. Deinde respondens ad objectio-
nem, quòd major sit numerus peccato-
rum, observat esse majorem numerum
eorum, qui non obstinatè vivunt in pec-
cato, sed si per fragilitatem cadant, etiam
per pœnitentiam resurgunt: ac præterea
majorem esse copiam illorum, qui tum
per Ecclesiastica Sacramenta, tum per
alios actus pios ad mortem suam se sanctè
comparant. Ex adultis verò, licet major pars
hominum sapius mortaliter peccet, tamen sapius
resurgunt, & ita cadendo, & resurgendo vitam
transigunt. Tandem verò in fine pauci sunt, qui
per Sacramenta non præparentur ad mortem, &
de peccatis non doleant saltem per attritionem; hoc
autem sufficit, ut in eo tempore justificentur: &
postquam justificantur, facile solent illo parvo tem-
pore perseverare sine novo peccato mortali: ergo
pensatis omnibus verisimile est, plures ex his Chri-
stianis salvari. Hæc opinio consolatur, ad
spem animat, nec idcirco præsumptio-
nem inducere potest.

14. Verum enim verò sit, ô Homo
Christiano - Catholice, sit, quòd major
sit numerus electorum; quamdiu tibi
gravis peccati conscius es, damnari po-
tes, damnari mereris, atque si de pec-
cat dolere, téque sacro in judicio ar-
cano accusare differas, tam facile est te
damnari, quàm facile te improvisò mori,
vel, si non improvisò moriaris, quàm fa-
cile te mori tanta cum animi agitatione,
& capitis perturbatione, ut locum tibi
non relinquat ad conversionem, quæ sit
salutaris. Multi peccatores in supremo
morbo conversi, & salvi facti sunt; at
enim tu eos inter peccatores esse potes,
qui mortui sunt sine morbo, aut in mor-
bo non conversi, atque adeo damnati
sunt. Ubi de magno periculo res est,
fidere non possumus in exemplo cujus-
piam, qui feliciter simili periculo per-
functus est. Ingens fuit temeritas illius Kircher.
Hispani apud Athanasium Kircherum, qui 2. l. 9.
de

Peccator i-
deo non fide-
re potest.

Musurg. 4.

Temeritas
nocet Hispano,
duabus à
Tarantulis
ictis.

de industria se morderi fecit à duabus Tarantulis, venenatis araneis in Italia. Ille Taranti viderat, plurimos ex ejusdem veneni malo sanitati restitutos esse per hoc solum, quòd ad saltandum excitati fuerint harmoniâ musicâ. Jucunda hæc infirmitas est, inquiebat, si saltando curetur. Si concentus musicus præsentaneum remedium præstet, hîc loci cantores musici non desunt. Facile possum excipere sine scrupulo venenum, si antidotum prorsus sit ad meum genium. Ea mente duos illiusmodi hostes ausus est provocare, irritare, & ictus eorum recipere. Parati aderant Musici, atque sub primum icti symptoma incipiebant animare instrumenta sua, sed incassum omnia: neque sonus suavis cytherarum, neque ferox tubarum, neque temperatus chelium miserum ægrum permovere poterat vel ad unum saltum. Duplex nimirum toxicum diversæ indolis erat: illud ipsum instrumentum musicum, quod genium saltatorium excitabat unius, magis astringebat immobilem indolem alterius: æger fatebatur, internam se sentire fortissimam inclinationem ad motum, sed simul eodem tempore spiritus suos immotos persistere: videbatur sibi violenter esse ligatus validis funibus. Symphonia non cessabat, sed miser ad saltandum sese nunquam movebat: venenum neutiquam dissipatum, & infirmus absque remedio mortuus est. Ita contingere potest illi, qui venenatissimum lethalis peccati morsum excipere non veretur, ut postea suavi gratiæ sono sanetur. Multi, non inficior, saluti feliciter restituti sunt; sed multi quoque, nimis eo remedio confisi, periêrunt. Gratia movere quidem velle sentietur, at propterea fortè non moveberis. *Cantavimus tibiis,*

& peccatori.

& non saltastis. Habitus, & affectiones violentæ te ligabunt, neque catenas earum rumpere voles, obstinatus, firmus, & immobilis peribis.

15. Porro ego coronidem dissertationi huic imponam per responsioneem, ab ipso Christo datam in isto argumento. Jam tunc temporis agitabatur quæstio, an pauci sint, an multi, qui salvi fiant, & Christus interrogatus: *Domine si pauci sunt, qui salvantur*, respondit esse multos *Multi venient ab Oriente, & Occidente, & Aquilone, & Austro, & accumbent in Regno Dei*; sed probè considerate, dixit, angustam esse, qua ad salutem intratur, portam: omne vitium est ostium, quo Infernus aditur; sed in Paradisum per solam Divinorum præceptorum observationem intratur: illuc qui pervenire cupit, istam per januam transire debet. Vos igitur, Auditores, *Contendite intrare per angustam portam*. Quandoquidem unà cum morte claudetur ista porta, tempus vobis haud erit ampliùs: *Dicet vobis: nescio vos? discedite à me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus, & stridor dentium*. Idem ego vobis dico: Omni conatu *contendite* per arctam semitam ambulare, ac per angustam portam, quæ ducit ad Coelum, intrare. Etiam per angustam januam multi transire possunt; at per istam transeundum est. *Contendite*: properate. Si nunc vivatis in peccato, nunc vos convertite, statim, sine mora, cum nullus vestrum sibi promittere possit sortem vivendi cum filiis Heli media inter flagitia, & postmodò cum filiis Heli sese convertendi ante mortem. Modò vobis tempus est, & opportunitas: quid vobiscum dimidiam post horam agendum sit, ignoratis. Fortè cuiquam vestrum ab isto momento pendere potest æternitas.

Luc. 13.

SERMO CXL.

Nurus autem ejus, uxor phinees, prægnans erat, vicinâque partui, & audito nuncio, quòd capta esset Arca Dei, & mortuus esset socer ejus, & vir suus, incurvavit se, & peperit; irruerant enim in eam dolores subiti. In ipso momento mortis ejus, dixerunt ei, quæ stabant circa eam: Ne timeas, quia filium peperisti. Quæ non respondit eis, neque animadvertit. 1. Reg. 4. v. 19. & 20.

ARGUMENTUM.

Mulieres domi remaneant. Ad mortem quisque se comparet oportet.

1. *N*urus Heli Sacerdotis, uxor Phinees, filii ejus, prægnans erat, vicinâque
A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

partui, atque percepta funesta narratione de Arca Domini à Philisthæis capta, de-
Q q q 2 que

Solitudo
fœminarum
laudabilis,

Mend. hîc.

exemplo Ju-
dith,

Judith. 8.
5.
& Saræ,

s. Ambr. 1.
de Abrah.
6. 5.

que subita morte tam Soceri, quam mariti sui, repente acerbis doloribus obruta, incurva vit se, & peperit; sed partus parienti fatalis fuit. Dum ipsa cum morte luctabatur, aliæ mulieres circumstantes, bono animo esto, dicebant, quia prolem peperisti masculam; illa verò nec respondit, nec intellexit quidquam. Nonnulli mirantur, quòd ista mulier tam ferò perceperit nuncium de sinistra prælii fortuna, quandoquidem nihil rescivit, nisi post obitum Heli Soceri, cum tamen jam prius tota Civitas eo rumore plena esset: ac inde magnam inferunt laudem, quòd videlicet solitaria vixerit in ædibus suis, refugiens à conversationibus, conventiculis, atque rumoribus civitatis.

Unde, inquit Mendoza, non vulgaris hujus fœminæ commendatio colligetur, quæ in secretis domus sue penetralibus delitescerebat, procul ab illis rumoribus, qui tota urbe vagabantur. Præclarum exemplum, quod pariter in aliis insignioribus fœminis Volumina Sacra nobis demonstrant. Ita Judith in superiori ædium suarum parte sibi conclave parari curaverat, in quo non tantum ipsa solitaria cum puellis suis degebat, sed etiam ostium obseratum tenebat, ut nimirum, dum ipsa civitatem non percurrerebat, civitas ad percurrenda ejus cubicula non veniret. In superioribus domus sue fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur. Ita, dum Abraham stabat ad januam tabernaculi sui, Sara conjux ejus non vagabatur foris, neque otiosa consistebat ad ostium, aut fenestram, sed intus in cubili suo separata manebat, & cum res esset de peregrinis hospitio excipiendis, communem quidem cum marito pietatem sibi volebat, sed propriam sibi verecundiam, ac solitudinem retine-

bat. Quod pietatis est, vult esse commune: quod pudoris est, integrum manet Sara: quemadmodum optimè considerat Divus Archipræsul Ambrosius. E limine Maritus conspiciebat viatores; at in penetrali suo verecunda Matrona leges exercebat sui status. Extra domum maritus ad fumentum refocillationem invitabat: intra domum uxor eandem refocillationem parabat. Ante tabernaculum vir hospitum explorat adventus: intra tabernaculum Sara tuetur fœminæ verecundiam, & opera muliebria tuto exercet pudore. Foris maritus invitat: intus Sara convivium adornat. Si hujusmodi exempla imitaremur, ô Mulieres, quantò major esset vestra honestas, & concordia domestica? Verum de hoc argumento satis alias differui; hodie autem gravioris momenti materies occurrit.

2. Quod mulierem concernit, de qua sermo nobis est, illa post mortem Soceri nuncium accepit de præcedentibus tristissimis casibus, idque citissimè; vix nam-

que nuncius in civitatem advenerat, cum illico narravit successum prælii, & inde confestim concedens ad alloquium Heli, huic totam seriem exposuit: hic extemplo tunc mortuus est: inde res perlata est ad nurum; ut adeò totum contingerit modica parte horæ. Porro tristitia tot ob infortunia, prægnanti simul uno quasi halitu indiscretè recensita, in ea humores invertit, atque vim aliquam in fœtu, jam ad ultimam maturitatem perducto, impressit, ut iste violenter se moverit, & inter acerbos dolores mox partus successerit. Multi arbitrantur, illam arborum fecisse, ac infantem eadem sorte matris mortuum esse; sed è Sacro Contextu videtur oppositum erui. Moribunda mater illi nomen imposuit: præsentem mulieres eam animarunt, & consolatae sunt, quòd infantem peperisset: itaque benè formatus is, ac sanus erat; etenim si fuisset abortus, neque Mater ei nomen indidisset, neque solatio Matris is esse potuisset judicatus fuisset. Adde, quòd in Capite decimo quarto hujus ipsius, quem explico, Libri, ubi fit mentio de Achitob, dicatur is esse frater hujus Ichabod, qui modò nascitur; at enim si abortivus, ac subito mortuus fuisset, ista mentio de illo non fieret. Quare probabile est, eum supervixisse aliquo tempore, ac fortassis aliquot annis. Secus arguendum est de Matre, quæ mortua est repente; non quidem, quod ajunt, instantaneè, quia post partum tempus erat & aliis fœminis loquendi, & ipsi nomen filio nato imponendi; sed hæc omnia facta sunt ipsa jam in agone supremo constitutâ, & extra se delirante. Et hæc agonia dicitur momentum, seu articulus mortis ejus. In ipso autem momento mortis ejus.

3. Id, quod hîc probè nos considerare oportet, est, quanta sit imprudentia hominis, qui vivere in statu peccati gravis audet, ac sibi blanditur de opportunitate peccata confitendi, aut saltem salutarem Contritionem eliciendi postmodum in occasione morbi, vel infortunii. En, una die, in una sola familia, in sola Dominorum serie quatuor improvisa funera. Heli senex erat, sed adhuc sanus, ac per ætatem vegetus: per naturam ei spes erat adhuc vivendi saltem aliquot mensibus: certa revelatione noverat, prius morituros esse duos filios suos; unde videtur securè sibi potuisse blandiri, quòd non esset obruendus à morte, nisi prius aliquo signo de ejus adventu moneretur: videtur intra se dicere potuisse: quando filios meos esse mortuos videro, tunc ad magnum iter æternitatis me comparabo: illi me præcedere debent &c. Et verò præcesserunt eum; quòd si autem in

1. Reg. 14.
3.

Præparatio
ad mortem
non est dis-
ferenda.

eo confidisset, vae ipsi! De filiorum morte nuncium accipere, atque ipsum morti succumbere, totum accidit eodem tempore. Duo quoque ejus filii, Ophni, & Phinees, spe potuissent se mulcere, quod ea die sibi moriendum non esset; licet enim essent in exercitu, erant tamen intra castrorum valla, in centro stationum, semper Arcæ vicini, quæ velut erat pro propugnaculo securissimo, summis viribus defenso, maximo zelo, ac industriâ custodito: & tamen non obstantibus tantis custodiis eos mors occupavit. Etiam ipsa Nurus Heli, uxor Phinees, juvenis erat vegeta, robusta, in ætatis flore, gravida quidem, sed feliciter gravida, sine Symptomatis accidentis formidine, sine sinistra moli cuiusquam suspicione: & tamen ingruentibus, uno post alterum, funeribus minori, quam viginti quatuor horarum intervallo quatuor capita mors abripuit ex illa familia. Duo quidem filii mortui sunt uno momento, morte violenta perempti in proelio: pater mortuus est uno momento, fracta cervice extinctus, dum lapsus est e propria sella: Nurus autem mortua est horæ brevi parte, sed uno momento privata sensibus, & intellectu: *Quæ non respondit eis, neque animadvertit.* Jam videtis, quid nobis illa de hora promittere possimus.

4. Proh quàm facile est improvisò mori! Terribile est in Sacris Historiis observare magnum numerum illustrium hominum, subito casu, aut violento, aut naturali, uno momento abreptorum. In ordine militari Sisara in Libro Judicum, & Holofernes in Libro Judith, occiduntur, dum dormiunt. In quarto Regum duæ militum cohortes, ad Eliam Prophetam comprehendendum missæ, uno momento fulmine cælitus excusso consumuntur. In Isaia centum octoginta quinque millia militum una nocte gladio cæduntur ab Angelo. In ordine Sacerdotali, aut Levitico Nadab, & Abiu in Libro Levitici, dum incensum offerunt, Oza in secundo Regum, dum manum versùs Arcam extendit, octoginta quinque Sacerdotes in primo Regum, dum vestibus Sacerdotalibus induti conspiciuntur, omnes uno momento vitâ spoliuntur. In ordine Principum, ac Regum Amasa, & Abner in secundo Libro Regum à Joabo proditoriè interfecti sunt: Isboeth Rex Israël, dum dormiebat, à duobus proditoribus trucidatus est: Jezabel in quarto Regum à duobus famulis e fenestra præceps dejecta est: Athalia suis à seditionis enecta est: Ela, Rex Israël, in tertio Regum à Zambri, supremo Equitum suorum Duce, peremptus est: Benadab, Rex Syriæ, in quarto Regum, à Cubicu-

lario quodam suo suffocatus est: Joas, 4. Reg. 12. Rex Juda, duobus à proditoribus e sua familia interemptus est: Zacharias, Rex Israël, occisus est à Sellum, qui regium in solium ipsi successit: Sellum à mona- 4. Reg. 15. hen interfectus est: Phaceia necatus est à Phacee, qui pariter ipsi in Regnum Israël suffectus est: Phacee trucidatus est ab Osea: Rex Ammon à suis domesticis sublatu est: Josias Rex à satellitibus suis vitâ exutus est. At finem non attingerem, si cunctos repetere vellem, quos Divina Pagina velut in scena nobis exhibet eadem horâ sanos, & mortuos. Et quam id ob causam, nisi ad nobis demonstrandum, quod nihil sit facilius, quam nos à morte comprehendi, cum alia omnia cogitamus? Multi, percipite S. Ephrem, multi, dum multa secum statuerent, ad crastinum non pervenerunt. A morte præventi, ac oppressi, sicut passeres ab accipitre, sicut agni à lupo, tempus non habuerunt aut sese comparandi, aut etiam loquendi. At subito rapti sunt, sicut passerculi ab accipitre, & velut agni à lupo, nec loqui prorsus valentes, nec testamentum condere, nec vocem ullam edere. Quidam videlicet affidentes instructæ mensæ, nonnulli pro diverticulo vacantes ambulationi, vel lusui, alii selavantes in balneo, improvisò humi prolapsi sunt funesta cadavera. Alii ad mensam accumbentes, alii inter ambulandum, aut ludendum, alii in balneo repente sunt mortui. Unicus ictus, ait S. Gregorius Nazianzenus, te ferire potest: unicus terræmotus domum super caput tuum subruere, unica fera te devorare, apoplexia te opprimere, esca venenata te necare, buccella panis transversa faucibus tuis hædere, teque suffocare potest. Ecce quid non ad occidendum te incurium sufficit Vel bellum oppresserit, vel terræmotus obruerit, vel bellua rapuerit, vel morbus extinxerit, vel mica panis transversè per fauces currens -- vel denique quidpiam eorum, quæ celerem mortem, atque omni ope, & auxilio validiorem efficiunt. O quotnam ea ratione mortui, non ita se morituros esse crediderunt? Et tu, qui, velut illi, credis, te moriturum esse paulatim, lentè, & commodè, velut illi, deficere potes uno momento: & in negotio, à quo tua pendet æterna felicitas, in tempore tam incerto confidis? Illam consuetudinem deponere, illam familiaritatem dimittere cogitas, cum stabilitum illud conjugium noveris: arcano Judicio peccata tua subicere statuisti, cum illo te negotio extricaveris: at quis tibi vadimonium præstat, quod vivus ex hac Ecclesia sis egressurus? quod adhuc domum tuam sis perventurus? quod è lectulo tuo sis surrecturus? Et quid si tibi malum ejusmodi accideret, uti tam facile accidere posset, quid, obsecro, tecum,

Mors subita
variorum.Judic. 4.
21.Judith. 13.
10.

4. Reg. 1.

Isa. 37.

Levit. 10.

2. Reg. 6.

2. Reg. 3.
ibi. 4.

4. Reg. 10.

4. Reg. 11.

3. Reg. 16.

4. Reg. 8.

ibi.

ibi.

2. Paral.

33. ibi. 35.

S. Ephr. or.

in eos, qui

in Christ.

dorm.

terrere de-
bet.

S. Greg.

Naz. orat.

49.

ob pericu-
lum.

tecum, ô miser, foret per omnem æternitatem?

5. Verùm demus, à morte præmittendum esse morbum, qui nuncium tibi ferat, ac certior te reddat, quòd illa propinqua sit: nec ita tamen confidere potes. Regredere, tuamque cogitationem retrahe ad uxorem Phinees. Illi lethales inter angustias, ipsamque mortem, parum temporis fuit reliquum; sed ipsa tam modico tempore, tota mente functis casibus oppressa, nihil intellexit, ad nihil attendit, nihil respondit. Arca capta, maritus occisus, totum occupabant ejus spiritum, inflexibilem ad omnem aliam attentionem. *Quæ non respondit eis, neque animadvertit.* Si tibi mortis in periculo Diabolus in animum, & cor tuum ingerat fixam rem aliquam tristem de uxore, quæ vidua mansura sit, & absque solatio, de filiis, qui pupilli futuri sint, & absque subsidio, de filiabus, nubilibus quidem, sed idonea dote destitutis: propitius tibi sit Deus! istæ cogitationes etiam tunc abstrahere te possunt ab omni alia consideratione, totumque animum, & attentionem tuam divertere ab actibus, ad salutem tuam necessariis. *Non animadvertit.* Quisquis gravis peccati sibi conscius est in eodem periculo mortis, illi alia omnia veniunt in mentem, præter compunctionem, præter dolorem de peccato, præter Deum. Saul in primo Libro Regum imminere sibi videt inevitabilem mortem, ab hostibus suis inferendam: quid agit? an idcirco se ad eliciendum Contritionis actum convertit? Attendite: solum sollicitus, ne ludibrio habeatur, in proprium gladium incumbit, ac semetipsum interficit. *Arripuit itaque Saul gladium, & irruit super eum.* Abimelech in Libro Judicum graviter sauciatur in capite, neque tamen evomit omnino spiritum: quid agit? an ideo ad flagitandam à Deo veniam peccatorum suorum intendit? Advertite: doloris impatiens, & à scœmina se perimi erubescens, quærit, qui desperantem occidat. *Evangina gladium tuum, & percutite me.* Et vos, qui fortasse nunquam de anima, nunquam de Deo cogitatis, vobis adulari potestis, quasi in illo pavore, in illis angustis, in quibus ut plurimum agitur ex habitu, ac natura, vobis, inquam, adulari potestis, quasi primæ cogitationes vestræ subito futuri sint actus charitatis, & contritionis?

6. His insuper accedit, quòd etiam in morbis sæpè sæpius ad omnia alia mens magis advertetur, quàm ad moriendum. Adstrictis lecto prima sollicitudo solet esse, ut cubiculum ritè sit instructum, ad honestè recipiendas visitationes. Quamdiu malum non ingravescit, omnia tran-

seunt in cæremoniis civilitatis, & in percipiendis novis, quæ fortè per civitatem eveniunt. Ita dum animus adhuc est vegetus ad semitam salutis ineundam, de nulla re minùs cogitatur, quàm de salute. Inter hæc febris augescit, atque tunc omnis amicorum assistentium sollicitudo in id incumbit, ut æger à quacunque vehementi applicatione divertatur, ne crescant æstus, & inflammationes capitis, indeque orti dolores cranii. Denique Medicus formidare incipit, ac formidinem suam domesticis aperit. Tunc anxietas propinquorum est, ne ægrotus ordinare supremas tabulas, aut condere testamentum omittat: ad hoc intensa requiritur applicatio; sed jam nil interest, neque tamen ægro dicitur esse periculum; miser quippe nimiam tristitiam conciperet: expectetur ergo, melior ei spes proponatur: animus addatur. At non abeamus è cubiculo moribundæ uxoris Phinees. Infelix Matrona multis circumdatur à mulieribus, periculi sat gnaris, & an bonum in finem? an vel una est, quæ luctanti actum fidei, spei, charitatis, aut doloris de peccatis suggerat? Ah! nec unica est; omnes eam animant, omnes dicunt: bono animo: *noli timere*: malum non tantum est: vivum peperisti filium: solatia accipe: *Noli timere, filium peperisti.* Itane verò moriendum illi est, quin animæ feratur auxilium? Ah! inquirunt, indulgenda mora est: nil properandum: non expedit eam tam celeriter affligere. Sic nempe vobiscum agunt & Medici, & familiares domestici, quod egit Vates, & Cubicularius cum Benadab Rege Syriæ. Scias, velim, inquietabat Elisæus, Regem esse moriturum: *Morte morietur; tu verò Vade: dic ei: sanaberis*: id est, per regulam alibi vobis à me traditam, qua tempus Imperativum adhibetur locò futuri: *Vades: dices ei: sanaberis.* Hic Propheta duo edidit vaticinia, unum pro Rege, alterum pro legato. Regi quidem denunciavit, ipsum esse moriturum: *morte morietur*; Legato autem, ipsum non fore fidelem, ac sincerum in referendo infausto nuncio, sed mentiturum esse, spemque sanitatis facturum: *Vades: dices ei: sanaberis.* Haud aliter vobis evenit: Medicus ait: Morbus iste fatalis est: *morte morietur*; uxor autem, amici, propinqui spem vitæ faciunt, ac brevi recuperandæ sanitatis: *Sanaberis: sanaberis.* In ea rerum vicissitudine demum supervenit aliquod symptoma furiosum, paroxismus mortalis: tunc, citò, clamatur, ocius advocetur Parochus, absque mora afferatur sanctissimum Viaticum, sacrum Oleum, omnia festinanter, omnia præcipitanter, & fortassis omnia perperam. Itacui commodum erat, & opportunitas ad

Saul, &

1. Reg. 31.

4.
Abimelech
in morte nec
cogitat de
anima.

Judic. 9.

54.

In morbis
sæpè nil co-
gitatur de
morte.

4. Reg. 2.
10.

ad mortem sese comparandi moriendo paulatim, ac sensim, improvisò moritur, imparatus moritur, ac forsan æternum damnandus perditur.

7. Id verum esse, vos, Auditores, quotidie videtis, & tamen usque confiditis. Vah stultissimam fiduciam! Nolite, ô Boni, nolite tempus illud expectare, sed nunc vos ac vestra disponite: nunc vos comparate. Quocunque tempore veniat mors vestra, vestrum ad libitum eam formare potestis, si statim ab ista hora eam effingere incipiat, qualem desideratis. Flevizanus, pictor insignis, ipse sibi mortem suam delineavit, ac tam bellè depinxit ut aspecta in sui amorem alliceret. Cùm jam vicinus esset morti, effigiem illam sibi afferri iussit in cubiculum: eam aspiciebat cum voluptate, atque se solabatur aspiciendo,

*Psdr. vii.
Mors pingi-
tur pulchra.*

nec immeritò quidem; nam pulchram eam depinxerat suis penicillis, & pulchram effecerat suis actionibus. Minio pietatis decorem indidit, & elegantiam illi quæ aliòquì solet esse terrori. Non expavit venientem, quia veram mortem expertus est similem suæ fictæ, ac bellè mortuus est, quia mortuus est more Beatorum. Sic nos, ô Dilectissimi, mortem nostram effingere possumus, uti nobis placet, atque talem habebimus, qualem actiones nostræ depinxerint, quæ si sint actiones iustitiæ, charitatis, pietatis, pulchra mors erit, & amabilis: si sint actiones iniquitatis, impietatis, scandalorum, turpis, horribilissima mors erit. Estote semper parati ad moriendum, etiam sani, ac vegeti, & omni hora, omni ratione, semper vobis pulchrum erit mori. Sic fiat.

S E R M O CXLI.

Et Vocavit puerum Ichabod, dicens: translata est gloria de Israël, quia capta est Arca Dei, & pro socero suo, & pro viro suo. Et ait: translata est gloria ab Israël, eò quòd capta esset Arca Dei. 1. Reg. 4. 21. & 22.

A R G U M E N T U M.

Ad quid non profint, & ad quid profint bona opera, in peccato gravi facta.

1. **U**Xor Phinees, postquam filium suum peperit, ut erat, moribunda, & præ dolore attonita, eundem appellavit Ichabod, dicens: *Translata gloria de Israël, quia capta est Arca Dei ab alienigenis: neque nomen ejusmodi solum propter Arcam imposuit, sed etiam in gratiam Soceri, atque Mariti sui; præcipuè tamen attendit ad Arcam, ab hostibus abductam. Locus iste facilis est, si modò intelligatis, quid significet nomen Ichabod. Vocabulum hoc idem sonat, atque inglorius, sive gloriâ privatus, ab Hebraica voce Cabod, quo denotatur gloria, & particula J, quæ negativa est, ac significat non, & sine: hinc Ichabod idem est, ac Inglorius, & sine gloria. Videns itaque Mulier ista, perditam esse Arcam, quæ præcipua populi gloria fuit, videns insuper mortuos esse Socerum, atque Maritum suum, quos ipsa tanquam domus suæ gloriâ consideravit, à filio suo memoriam amissæ duplicis hujus gloriæ ferri in nomine voluit: unde illud Ichabod appellavit, id est, Sine gloria. Littera explicatione non indiget ulteriori: quam ob rem utiliter huic loco inhærebo, eumque per Allegoriam applicabo ad morale quod-*

dam argumentum, quod vobis libenter audiendum, & ad utilem institutionem futurum est. In Arca Gratiâ agnosco Sanctificantem: in Muliere, filium pariente post Arcam perditam, intelligo animam, quæ post amissam gratiâ sanctificantem progenerat virtutem quampiam moralem, & istam virtutem denotari dico in infante nato: hinc assero, quodvis opus bonum, procreatum ab anima, dum est sine gratia sanctificante, dum est in statu peccati gravis, mereri nomen Ichabod, sine gloria; quia nimirum opera, facta in peccato mortali, nec minimum gloriæ gradum acquirunt in Paradiso.

2. Audite S. Paulum Apostolum ad Corinthios suos scribentem: *Si linguis hominum loquar, & Angelorum, charitatem autem (intelligitur charitas, & gratia habitualis) non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. Si dono vaticinii prædictus omnia mysteriorum arcana penetravero, atque scientias omnes edoctus fuero: si tanta fide flagravero, ut in ejus virtute montes loco movere valeam; si tamen habituali gratia caruero, nihil prorsus valeo. Et si habuero prophetiam, & noverim myste-*

*Opera in
peccato
gravi peccata
nil merentur.*

1. Cor. 13.

Ichabod nomen quid significet.

mysteria omnia, & omnem scientiam: & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam; charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam; charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Hic oppidò videtis, Auditores mei, quanto vos ipsos damno mactetis, si nunquam à gravi peccato vos expedire laboretis, atque mera segnitie, viliye acedia quandoque per hebdomades, ac menses moras trahatis: donec animi sarcinam ad Sacerdotis pedes deponatis. Vos quotidie Sacrosancto Agni Divini Sacrificio assistitis, quotidie preces aliquas recitatis, quotidie quamdam Ecclesiam visitatis, Benedictionem Eucharisticam recipitis, stipem aliquam erogatis: at enim istud agentes, dum culpæ mortalis vos reos nōstis, omnia perditis: nihil omnia profunt ad acquirendam Paradisi gloriam. Nihil nobis prodest. In eo statu licet piis operibus foecundus sis, anima tamen tua in Cœlo habetur sterilis, & infœcunda. Quam ob causam Deus nomine sterilis nuncupavit Regem Jechoniam? Hæc dicit Dominus: scribe virum istum sterilem. Equidem Jechonias octo filiorum coronâ circumdatus, atque beatus erat: Asir, Salathiel, Melchiram, Phadaia, Sennefer, Jecemia, Sama, & Nadabia, omnes ab eodem progeniti sunt: quo igitur jure sterilis appellari potest arbor, tot fructibus facunda? Sed ita est: Scribe virum istum sterilem. Iste locus explicatu difficilis mihi foret, nisi Deus ipse jam explanationem addidisset. Scribe virum istum sterilem, ait Deus, quia, tametsi plures numeret filios, nullus tamen eorum ad regium solum pertinet, nullus ad Regni habenas perveniet: Nec erit de semine ejus vir, qui sedeat super solum David, & potestatem habeat ultra in Juda. Talis est vestra foecunditas in bonis operibus, infelicissimi peccatores: media in abundantia steriles estis: Scribe virum istum sterilem; quia tot è virtutibus, in statu peccati exercitis, nec una perveniet ad solum cœleste: Non erit, qui sedeat super solum David: Omnes erunt sine gloria: Vocavit puerum Ichabod, quod est, sine gloria. Etiam Cain obtulit sacrificia: etiam Antiochus effudit preces: etiam populus Hebraicus peregit jejunia, celebravit festa solemnia; quoniam verò ea omnia cum gravi culpa in anima fiebant, neque sacrificia Caini fuerunt accepta: Ad Cain, & ad munera illius non respexit: neque preces Antiochi fuerunt exauditæ: A quo non erat misericordiam consecuturus: neque jejunia, & solemnitates populi cor expugnare Dei: Calendas vestras, & solemnitates vestras odit anima mea -- Neomeniam, & Sabbathum, & festivitates alias non feram. Opus nimirum Deo non tam gratum est,

ut illud æterno præmio remunerari velit, si operans odiosus, ac hostis Dei sit.

3. Quin etiam probè notate, neque tunc, cum gratiam recuperabitis, vos cum Deo reconciliabitis, & amicitiam cum eodem innovabitis, virtutes, in statu inimicitiae cum Deo exercitas, se furrigere, vel quidquam præmii in Cœlo requirere posse. Duæ sunt in proposito nostro bonorum operum classes: obtestor vos: attendite. Una est eorum, quibus vos locupletastis, cum in gratia existeteris, ante lapsum in peccatum grave: altera classis eorum operum est, quæ peregristis, postquam lethaliter delinquendo cecidistis, ac inde vos gratiâ privastis. Priora fuerunt aliquando viva, postmodum à peccato fuerunt, uti Theologi loquuntur, mortificata: posteriora nata sunt absque anima; quandoquidem anima virtutum gratia sanctificans est: Charitas est forma virtutum: hinc à Theologis mortua dicuntur. Priora suam in Cœlo gloriam promerita sunt; sed superveniens mortale peccatum impedivit hujus meriti fructum, reddens peccatorem ejusmodi gloriae incapacem; reddita autem illi, qui in peccato fuerat, per Justificationem capacitatem gloriae, antiqua merita suam efficaciam recuperant, ac opera pia, veluti postliminiò, reviviscunt: atque hoc est, quod à Theologis appellatur Reviviscencia meritorum. Porro illa opera, quæ nata sine gratia sanctificante, nata sunt sine anima, nunquam gavisa sunt aliquo merito Paradisi: quando dein justitiam recipitis, illa manent in suo statu, sine merito gloriae, semper insignita nomine filii Phinees: Vocavit puerum Ichabod, videlicet Inglorium, sine gloria. Peccatoris opera bona resurgunt, quemadmodum decretoria mundi die resurgent abortivi foetus. Illi, qui saltem in utero materno receperunt animam, tunc vitam recuperabunt; illi verò, qui nunquam animati fuerunt, non resurgent, quia nunquam vivi fuerunt, sed mera, & informis massa carnis, & sanguinis. Ita virtutes quæ in statu gratiæ peractæ, fuerunt aliquando vivæ, & animatæ, dum peccator ad justitiam redit, vitam suam recuperant; sed opera, in statu peccati exercita nunquam habuerunt animam, nunquam viva, semper inanimata, semper informia fuerunt: ista non resurgent, nec unquam vitam habebunt. Rem eandem vobis explico per similitudinem, ab experimento quodam Physico sumptam. Ex plumbi in pulveres redacti, gleba, in alembico distillata, conficitur aqua, quæ radicibus affusa cujusvis arboris, quantumvis aridæ, aut siccae, eam revirescere facit, ac iterum germinare. Verum an etiam efficere poterit, ut illa fructus proferat?

Si

Jerem 22.

30.

1 Paral. 3.

17.

Peccator ster-

ilishabetur.

Vide S. Th.

3. p. 9. 89.

art. 4. §. 6.

Ille qui

in peccato

est, non

potest

esse

in

gratia

reviviscunt.

S. Ambr.

Opera bona,

per superveniens

peccatum

mortificata,

cum

gratia

reviviscunt.

non item

facta in

peccato,

quia

mortua,

sicut

foetus abortivi.

Similit.

Jacob. De-

brenik Phi-

los. p. 1. prop.

1. de fontibus.

Arbor arida revirescit, & fructum profert,

Si arbor, prius quam exaruerit, fructus produxerit, eam ad fructum quoque ferendum reddit fecundam; si autem arbor jam prius fuerit sterilis, iste liquor ei nullam fecunditatem confert. Ita gratia sanctificans agit: ea si in animam infundatur, mox efflorescere facit illas virtutes, quæ propter peccatum siccae fuerunt, & aridæ, si quidem istæ ante ariditatem dignos gloriæ fructus produxerint; si verò primo in ortu suo radicibus in corde perverso, gravisque peccati reo missis natæ fuerint steriles, gratia superveniens non confert illis fructum, quem nunquam habuerunt.

Servus Hebræus liberatur cum, vel sine uxore, & liberis,

4. Vereor autem, ne veritas ista non satis infixæ sit animo vestro: quare per aliam similitudinem, è sacra Pagina depromptam, vobis eandem explanabo.

Quodsi Hebræus in servitutem venderetur alteri suæ gentis, Divina constitutione anno septimo liber dimittendus erat: si verò cum ipso simul etiam uxor, atque filii fuerint servi, quid istis eveniebat? Lege statutum erat, ut, si mulier fuerit ejus uxor, & filii fuerint nati ante servitutem, & illa, & isti cum ipso in libertatem restituerentur; si autem conjugium initum, ac filii nati fuerint servitute durante, perdita res erat: Pater liber abibat; at nec filii, nec uxor libertatem recuperabant.

Exod. 21. 4.

Sin autem Dominus dederit illi uxorem, & pepererit filios, & filias, mulier, & liberi ejus erunt Domini sui; ipse verò exibit cum vestitu suo.

Isa. 5. 1.

Per peccatum homo se vendit Diabolo. Ecce in iniquitatibus vestris venditi estis.

Rom. 8. 21.

Cum gratiæ restituitur, in libertatem vindicatur. Liberabitur à servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.

Sic opera bona peccatoris.

Jam dum ipse homo in libertatem asseritur, quæ fors excipit pristinas ejus actiones bonas, utpote partes ejus animæ? Si piæ istiusmodi actiones partæ fuerint ante servitutem, ipsum sequuntur, & cum ipso manent: si verò prognatæ sint ipso servitutis tempore, jam non sequuntur ipsum, jam perditæ sunt. Fortè, dum in gratia vivis, eleemosynam elargiris, postea peccas; sed & vincula tua rumpis, & libertatem filiorum Dei recuperas: illa eleemosyna te sequitur, & usque in Cælum te comitatur, tuque mercedem tuam recipies. Contrà, dum in lethali peccato extitisti, stipem erogasti, postea verò per sacram, veramque Exhomologesin gratiam recepisti: stipem illam non habebis comitem: nunquam pro illa recipies ullam in Paradiso mercedem. Si gravis culpæ reus interea te flagris laceraveris, jejunio maceraveris, ad Sanctuaria pie peregrinatus fueris, totum mundum ad meliora converteris, inde nullam credas, nullam in Cœlo te manere mercedem.

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

5. Ingeret hinc fors aliquis: Ergo dum in gravi peccato sumus, satius agemus, si & eleemosynas, & preces, & alias devotiones, & omne opus bonum omitamus; ut quid enim nummos nostros projiciamus, & incommodum subeamus, si totum pereat, nobisque nihil profit? At nequaquam, Auditores: ista sequela perperam eruitur? aliud, quippe est, quod ejusmodi opera nulla maneat in Cælo merces, & aliud, quod non profint. Filius Phinees, post Arcam perditam natus, appellatus est *Ichabod*, sine gloria: sed propterea non dictus est *Inutilis*, aut *sine utilitate*. Bona opera, in peccato mortali facta, inquiunt cum D. Thoma Doctores, triplicem utilitatem, consideratione dignam, asserunt. *Opera ista ad triplex bonum valent, scilicet ad assuefactionem bonorum operum, ad temporalium consecutionem, & ad dispositionem ad gratiam.* Primò profunt ad assuefactionem bonorum operum. Ad quid est, quod milites, etsi hostem nec à longè coram se videant, dum otiosi suis in præfidiis agunt, tam assidue exercitentur ad sese celeriter, ac ordine vertendos in dextram, & sinistram, ad stringendos gladios, ad se dividendum in manipulos, ad aptandos, explodendosque sclopos? Ad quid est, quod Venator toties in signum, ac metam jactibus suis affigat parvum chartæ fragmentum, versùs quod absque ullo lucro jaculatur? Ad hoc nimirum servit, ut milites assuefiant ad exercitia belli: ut Venator assuefiat ad scopum jaculando ritè tangendum: unde postmodum, ubi illi hostem, iste feram ob oculos conspexerint, illi reportent victoriam, iste prædam. Haud aliter assiduum virtutis exercitium, dum in gravi peccato vivis, prodest ad eas facile ac peritè exercendas, cum rursus Deo reconciliatus fueris, ubi Paradisum tibi lucrari poterunt. Proh quanta foret infelicitas tua, si post arcanam peccatorum Confessionem omnino peregrinus esses in omnibus Christianæ pietatis exercitiis, à te jam oblivioni traditis adeò diuturna negligentia, & incuria! David ad pugnandum cum Leonibus, & Ursis assuefactus, alacriter se offerebat ad dimicandum cum Gigante, sed non perinde assuetus loricâ, galeâ clypeo, potius elegit prorsus inermis in arenam descendere, quàm contra consuetudinem tam impeditus incedere. *Usus non habeo*, inquiebat: *non possum sic incedere.* Quodsi, dum in peccato hæres, nunquam precatoriam Deiparæ corollam recites, nunquam verbi Dei expositionem audias, nunquam devotum quemdam libellum legas, nunquam vel unum aspectum cohibeas, næ, cum tibi simile quid ab Arbitro sacro pro poenitentia penso vel ad eluenda peccata, vel in affectio-

num

R r r

num tuarum remedium fuerit inunctum, mox animo concides, ac nimium grave tibi videbitur onus, quoniam illi rite portando non assuetus es: putabis, te nec pedem elevare, nec unum passum in via ad Cælum movere posse. *Usum non habeo: non possum sic incedere.* Contra si cum peccato istud qualequale virtutis exercitium retineas, tibi facile erit id prosequi cum merito, cui prius jam assuevisti cum minori lucro. *Ad assuefactionē bonorum operum.*

ad consecutionem temporalium.

6. Secundò juvant, atque profunt ejusmodi opera ad acquirenda bona temporalia. *Ad temporalium consecutionem.* Verum est, opera, in statu peccati facta, monetam esse, quæ non attingit pretium justum, & integrum, ne quidem istorum bonorum: indignitas nempe operantis aufert illis tantum de merito, ut ne quidem temporali felicitate digna fieri queant: & tamen illis Divina liberalitas præmii aliquod remetiri cupit. Salus constans corporis, auspiciatum, ac felix conjugium, vegeta proles, segetum ubertas, honores, dignitates, divitiæ, voluptates, infortunia vel impedita, vel correctæ, prosperitates concessæ, in foro Divinæ munificentiae sunt mercedes, mortuis quoque virtutibus redhiberi solitæ. Sic illi diviti damnato dictum est: *Recepisti mercedem tuam: recepisti bona in vita tua:* nec ille potuit negare, se præmii ejusmodi recepisse. Proinde D. Joannes Apostolus, hisce de mortuis operibus agens, ait: *Videte vosmetipsos ne perdati, quæ operati estis, sed ut mercedem plenam accipiat: & innuere desiderat: Examine vosmet ipsos, ne opera vestra, quæ in statu peccati mortalis fiunt, pereant, atque pro Cælo nihil obtineant. Recipietis quidem pro his quoque mercedem aliquam; sed merces bonorum temporalium nunquam est merces plena: satagite igitur, ut in gratia perseveretis, atque adeo plenam mercedem in Cælo recipiat. Videte vosmet ipsos, ne perdati, quæ operati estis, sed ut mercedem plenam recipiat. Lyranus hic ita commentatur: accipiat in patria, ubi totaliter satiatur appetitus: & quando D. Paulus, uti suprà percepistis, ait nihil mihi prodest, explicant Interpretes cum Cajetano: Nihil mihi prodest, unicè meritorie ad vitam eternam. Jam, nōtis, Auditorēs, quàm avidè prosperitatibus hisce temporalibus inhietis: itaque etiam, cum peccato vos obnoxios esse deprehenditis, non omitatis illas devotiones, quæ saltem ista præmia pariunt.*

ad dispositionem ad gratiam.

7. Denique profunt ad dispositionem ad gratiam, idque duplici via, una negativa, altera positiva. Sunt quidem virtutes mortuæ, sed nihilominus majorem impediunt numerum peccatorum, quæ postea fortius gratiæ resisterent. Opera quædam bona

præcepta sunt, nec à peccatore sine lethali culpa omitti possunt. Jejunium in Vigiliis, auditio sacratissimæ Missæ diebus festivis, & alia hujusmodi, si ab eo, qui peccati sibi conscius est, intermittantur, peccatorum numerum augment. Opera bona, non præcepta, à peccatore exercita, retinent in ipso fidem aliquantò vivam, spem excitant, religionem expergefaciunt, remorsum quemdam, ac stimulum conscientiae commovent, saltem ne in cor illud intret omnimoda dissolutio, periculosa desperatio, infidelitas, & Atheismus. Sunt equidem opera mortuæ? sed nōtis, quid egerit ille Romanorum Dux, qui magno militum suorum numero in pugna perduto, videns, hostem ad novum proelium redire parantem, è mortuorum suorum cadaveribus exercitui suo vallum erexit, se cadaveribus defendit, atque, ne penitus caderetur, impedivit. Sic est, ô Christiani: Bona opera, in mortali peccato facta, sunt mortua, sunt virtutum cadavera: sed tamen pro munimentis, ac vallis serviunt, ne corda vestra penitus dissipentur, & ab Atheismo demum occupentur: sunt virtutes mortuæ; sed adhuc sunt propugnacula infusis habitibus fidei, ac spei, nec non aliis acquisitis habitibus religionis, aliarumque virtutum, quæ peccato durante non pariunt, nisi actiones mortuas; attamen etiam cum peccato remanent habitus semper pullulantes, nisi peccatum ejus speciei sit, ut rectè adversus eosdem armetur, ac eos excidere conetur. Explico me clariùs. Fortè lascivus es: eleemosynæ sunt virtutes mortuæ; sed tamen faciunt ad conservandum habitum misericordiae, qui nihilominus in te vivit, & si omiseris eleemosynas, habitus ille impugnabitur, atque vincetur, tuque & lascivus eris, & crudelis, aut immitis. Injustus es: tuæ Mariani Rosarii recitationes, & Ecclesiarum visitationes sunt virtutes mortuæ; sed tamen adhuc tutelam præstant habitui Religionis, qui vivit adhuc in te: si neglexeris, & Ecclesias, & Rosaria, tu injustus eris, & irreligiosus. Ita perge per reliqua. Denique sunt opera mortua; sed ea ipsa jacere potes adversus Diabolum, si te aggrediatur. Recorde ferocis illius militis Scævæ, qui pugnavat intra propugnacula Cæsaris, cum ea oppugnarentur à Pompejanis. Quandoquidem hinc, & inde multos suorum commilitonum humi stratos, & ex acceptis vulneribus mortuos circa se cernebat. ubi hostis impressione facta jamjam subire parabat, ille cadaver aliquod è vallo in subeuntes dejecit, eosque hoc velut ariete retrò pepulit: inde protinùs apprehendens alterum, & alia, præcipitatis cadave-

vallum è cadaveribus.

Cadaveribus vallum præpugnatur.

da veribus hostes in fossam præcipites egit:

Ille ruenti

Aggere consistit, primùmque cadavera plenè
Turribus evolvit, subeuntésque obruit hostes
Corporibus, totæque viro dant tela ruinae.

Forfan in statu peccati vivis : Diabolus aggreditur te per tentationem incontinentiæ : tu refrœna oculos, aspectum illum cohibe : ea visus refrœnatio cadaver erit virtutis ; tu autem cadaver illud contra Diabolum projice. Diabolus invadit te per tentationem avaritiæ : tu generosam stipem inopi præbe : ea cadaver erit virtutis ; tu autem cadaver istud in Diabolum jacta, sic illum retundes, atque reppelles.

8. Ipse Deus facillè movebitur ad misericordiam erga te, tibi que succurret. Sic erunt revera *Dispositiones ad gratiam*, juxta mentem Angelici Doctoris allegatam. Opera bona, in peccato lethali facta, nullum quidem habent meritum pro Cælo ; si tamen, ut ita dicam, nata sint, & educata à Gratia actuali, congruentiam habent meriti, ad obtinenda auxillia fortiora, quibus homo à peccato liberetur. In memoriam revocate ossa illa arida, & sicca, de quibus egi in præcedenti Dissertatione. Illa se vaticinante Ezechiele moverunt : *Ecce commotio* : subin suis juncturis aptè copulata sunt, carnemque, & cutem superinduerunt ; at nihilominus cadavera erant inanima : *Spiritus non habebant*. An idcirco motus eorum fuit inutilis ? Minimè verò : cum enim ex ossibus aridis fierent cadavera, sed ritè formata, & humida, sese disponebant ad hoc, ut facilius animarentur :

& en, post alterum Vatis alloquium receperunt animam : *vixerunt*. Si te peccati conscientia teneat, & in aliqua piè pœnitentium congregatione consistas, fortè moveri te sentis : *Ecce commotio* ; omnes in se flagris defæviunt : an à te flagrum illud abjiciendum est tanquam inutile ? Nequaquam : tu pariter te percute. Si cum aliis existas in Ecclesia, ubi recitatur Rosarium parthenium, an idem à te relinquendum est ? Neutiquam ; sed tu quoque Marianam corollam pervolve ; siquidem facillè post commotionem istam, post acquisitam modicam virtutem, utut mortuam, Pœnitentiæ, Religionis, Misericordiæ &c. Deus denique vitam tibi gratiæ sanctificantis infundet : *vixerunt*. Atque hunc præcipuum esse finem vestrum oporteret, ad quem omnia bona vestra deberetis ordinare, ô Peccatores, ad obtinendam videlicet gratiam Dei, qua ad meliora converti, qua sanctificari posses.

9. Compingamus istum Sermonem in compendium. Quemadmodum filius Phinees, natus post Arcam perditam, juste nuncupatus est *Inglorius*, & *sine gloria* ; sic opera vestra bona, ab anima vestra post amissam gratiam sanctificantem progenita, sunt omnia *sine gloria* : nunquam in Cælo recipient gloriam : *Ingloria* ; verum sicut filius *Inglorius*, non fuit eapropter etiam inutilis : *sine gloria*, non sine utilitate ; sic eadem opera vestra non sunt inutilia, quoniam serviunt ad tria bona ; faciunt ad assuescendum virtutibus ; faciunt ad acquirendam felicitatem temporalem : faciunt ad se comparandum ad gratiam sanctificantem.

SERMO CXLII.

Solemni die Beatissimæ Virginis Mariæ in Cælum assumptæ.

Translata est gloria ab Israël. 1. Reg. 4. 22.

aut

Ecce currus igneus, & equi ignei diviserunt utrumque, & ascendit Elias per turbinem in Cælum. 4. Reg. 2. 11.

ARGUMENTUM.

Assumptio magnæ Virginis Deiparæ proponitur, velut in typo, in raptu Eliæ ad Cælum.

1. Justè nobis hodierna solemnè die repetendum est id, quod enunciari audistis à Nuru Sacerdotis Heli, uxore Phinees : *Translata est gloria ab Israël.*
A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

Quomodo namque non sit nobis idem dicendi ratio, dum magna Virgo Deipara, bellissima gloria Israël, totiusque terræ, in Paradisum translata est ? Verum jam non
Maria translata est gloriose.

R r r a

non decet nos, quemadmodum uxor Phinees exemplo docere potuit, voces istas miscere gemitibus, & singultibus, sed eas elevare cum gaudio, & lætitia. Omnino, MARIA, quæ veluti Regina, simulque Mater nostra, hac die translata est è terris, sed translata est super omnes Angelorum Choros ad vicinissimum JESU thronum in Cælo. Dum dicitur, *translata est gloria ab Israël*, protinus adjungamus cum Ecclesia Catholica: *Exaltata est Maria Virgo super thronos Angelorum*. Dum ea translata est, non perdidimus eam: nihilominus est nostra, neque nos oculo minùs amabili respicit, quia nos è sublimissima sede aspicit. Nos eam comitari debemus in sua translatione, quæ non nisi exaltatio est: *Translata est gloria de Israël: Exaltata est Maria Virgo*. Sed quoniam visus noster nimium debilis est ad figendum se in tanta luce, id agamus, quod aspiciens Solem, hujus motus considerans in aqua, ubi facilius est ejus ferre radios: ita nos aspectu nostro comitari volentes magnam istam Mulierem, quæ ipsa nobis exhibetur amicta Sole, figamus oculos in symbolo quopiam, subministrato nobis ex Libro quarto Regum in translatione, seu mirabili raptu Eliæ in Cælum. Non displiceat vobis eundem raptum audire descriptum stylo diverso à consueta methodo, qua vobiscum familiarissimè loqui soleo: haud enim immerito stylus elevetur cum eo, qui mirabiliter elevatur in aëra, & quò meis plummis non pertingo, pennis alterius pervenire gloriabor.

Heroes triumpho honorantur.

2. Antiqui Reges, atque Monarchæ solemni honorare triumpho consueverunt generosos Heroas illos, qui in præliis & corpus, & vitam suam in gratiam Principis exponere periculo non dubitaverunt. Igitur in altum supra currum triumphalem elevati, ac insignibus regiae dignitatis decorati, in Metropolim introducebantur, applausibus stipati, & honoribus coronati. Sic Reges terrestres, atque mortales remunerabantur obsequia, sibi feliciter in præclaris victoriis impensa, & consecrata. Quantò magis Omnipotens Deus, Rex Regum, & Dominus Dominantium immortalis, voluit, ut præclarus Elias suus, Elias ille, qui viribus omnibus corporis, & spiritus, Divinæ gloriæ zelotes eximius, pro ea semper decertaverat, post tot laborum sudores, post tot persecutionum agitationes, post tot conflictuum victorias, tandem pretiosis coronatus spoliis, è devicto Mundo, ac Dæmone raptis, supra currum igneum collocatus, & ab equis flammantibus tractus, atque totus triumphali gloria coruscus, in cælestia Regna introduceretur? Enimverò con-

Elias merito vehitur igneo curru.

venientissimum erat, ut errantis populi rector, Religionis dux, discordiarum diribitor, Israël auriga, qui tor animas Divini timoris jugo submiserat, qui tot effrænatos peccatores disciplinæ fræno continuerat, eosque rectæ discretionis suæ habenis dirigens, in semita virtutis currere fecerat, denique curru, & equis ignitis famulantibus, abiret ad Regna cælestia. Crediderim ego, Pictores, atque Poëtas ideam inde sumpsisse ad effigiem Solis designandam, qui depingitur, ac describitur tanquam vectus in curru lucido, à flammantibus equis, ipse multò illustrior inter scopulos, & inaccessas rupes egrediens, ac sine obstaculo velocissimè progrediens regiâ Eclipticæ suæ viâ. Quin & ipsum nomen similitudini convenit: *Ilios* namque Græco idiomate Sol, *Ilias* Elias appellatur. Elias verè Sol, qui ex Oceani fluctibus, puto, è mundi tempestatibus, egrediens per medios scopulos, atque montes, sive per medias difficultates, atque labores ab igneis equis ducitur ad ascendendum per semitas aëris. Hic non prima vice ferventi Prophetæ famulatur ignis; etenim jam aliàs istud elementum illi sese semper ad nutus præstitit obsequiosum. E cælo descendit ignis iste tunc ad ipsum defendendum, cum armatæ militum furentium cohortes, à Rege quodam perverso missæ, venissent ad eum catenis ligandum, & in carceres compingendum; sed ad Vatis imperium combustæ, cineribus implevissent campum, quem prius terroribus impleverant. E cælo descendit ignis iste precibus Eliæ tunc, cum spurios Idolorum Sacrificulos in ruborem dare, superstitionem Ethnicam erroris convincere, & in Sacrificio veræ Divinitatis radios luculenter manifestare vellet. Quantopere hic Vir Dei flammis Inferni poterat insultare, dum tanta facilitate flammæ Cæli sibi præstabat obedire?

3. Verum ecce jam currus, & equi ignei per littora Jordanis appropinquant, & ad recipiendum Propheten se accommodant, eidem famulaturi in itinere. Quis artifex istum currum confecit? quæ manus illos rotarum orbes inflexit? quis timonem extendit? quis habenas, ac lora veredis iniecit, cum omnis istorum materies non nisi sit ignis ardens? Et quam in regione, quonam ex genere nati sunt equi isti, quorum carnes, cervices, jubæ, pedes, omnia consistunt in mera flammarum incomprehensibili compositione? Si voluerimus illos verè veredos credere, nobis contradicit ignis: si credere maluerimus eos ignem, nobis oppositum exhibet figura, & officium, quod est equorum. Aliud nempe nobis ostendit eorum materia: aliud nobis representat

Curru, & Equi ignei describuntur.

sentat eorum natura. Si ad eorum accedas ornatum, ignis te prohibet: si tanquam ignem eosdem fugias, eos currum in orbita vehere cernes, & equos esse cognosces.

4. Modò jam quæro: Quis currum istum Eliæ mutuo constituit? Quis equos istos direxit? Quis regulam eorum cursui præscripsit? Quis eos viam, nunquam antea tritam in aëre docuit? Quis eis notitiam indidit chari oneris, quòd in rheta, à se tracta, collocandum erat? Adveniunt soli, cumque Eliam conspiciunt, illico sistunt, nisi quòd flammantem currum vertunt, & ad eum, ut ascendat, accommodant. Elia in currum assumpto cursum per aëra resumunt, atque rapidissimis passibus vacuas per auras ingens iter conficiunt. Aër ipsis est, quòd aliis equis terra solida. Verum ubi pedes figunt, dum velocibus saltibus cursum accelerant? Qualenam est in aëre solum illud, quod ungulis quatiunt? Quales sunt illi sulci, in quibus circumvolutæ gyrantur illæ rotæ? Mirabile profectò spectaculum, ac velut incredibile? Supini currunt, ac inversi, tergis versùs terram, ac pedibus fursùm versis, equi illi: securus confidet Vates instar aurigæ, neque cadit, neque evertitur currus. At enim cessat admiratio, si consideretur, totum fuisse ignem, qui congenita levitate per vacua egreditur, ac versùm sphaeras elevatur. Id aspectu mirabilius est, quòd solidum Prophetæ corpus à liquido corpore sustineatur, atque portetur, quòdque medias inter rotas igneas, ac flammantem currum versetur, nec ab ignibus offendatur. Ille manet intrepidus, & neque vestigia sua calefieri sentit: circa vultum, collum, latera, innocens flamma discurret, eumque lambit, non amburit: osculatur, non mordax insectatur: quin etiam idem ignis, qui Vatem per vias, homini non concessas vehit, eum tuetur, ac protegit adversùs omnem spiritum. Frustra viam obsident aëreæ potestates illæ, illi spiritus inimici nostri, de quibus Apostolus dixit: *Non est vobis colluctatio adversùs carnem, & sanguinem, sed adversùs principes tenebrarum harum, adversùs spiritualia nequitia in caelestibus.* Ecquis cogitabit, illos spiritus, semper vigilantes, semper inquietos, semper expeditos, ignorare potuisse solemnem Eliæ triumphum? Omnes advolant, novum spectaculum admirantur, hominem intuentur, ambigui obstupefcunt, appropinquare cupiunt; sed metuunt ignem, ab igne suo diversum: verentur ignem, sibi ignotum: si ausint accedere, ac vicinitatem tentare, idem ignis, & vector, & custos, adversùs ipsos exardescit. Quacun- que currus ille transit, illi spiritus jam

in agmina congregantur, jam perterrefacti statione relicta dissipantur. Eadem flamma, quæ triumphos exhibet Eliæ, minitatur ipsis incendia. Ista miracula nobis confirmat fornax Babylonica, eodem momento præstans justis refrigerium, & improbis ardorem, ac incendium.

5. Princeps ipse tenebrarum intuens, & obstupefcunt. istum triumphantem per inimicum regnum suum evehi, & attonitus obstupefcit, & ita secum ipso ratiocinari incipit: Hem quid ego video? num verum est, quod aspicio? num esse potest, quod obtutus meos decipere queat? Cerno & equos igneos, & ignitum currum: cerno splendentissimas flammæ, & quod stupendum magis, intueor hominem in medio curru regentem equos, & sine offensa. Unde mihi tanta perturbatio mentis? Languescit fortitudo mea, & omnis vis mea hebescit. Ad eum ludendum, & contumeliis onerandum obviam procedere cupio, & obviam ire nequeo. Certè non sine ratione fit, ut ego me victum deprehendam absque certamine: ut ego conterritus hæream solâ præsentia. Heime! nimis eum agnosco: splendor: ipse, qui abscondit eum, reteggit. Eliam video: Elias est: ille, ille est. Agnosco militem fortissimum, & confiteor meum victorem. Quoties ego cum ipso in arenam descendi? quoties iratus contra ipsum agmina mea misi? Ipsi persecutionibus institi, ipsum in fugam coëgi, ipsum fame, siti, solitudine affixi, nec unquam devici: semper sævior prælia repetii, & exarmatas catervas meas reduxi. Vah semper miseram, & luctuosam principis maligni sortem! Vah inutilem virtutem! quam frequenter enim suismet expugnatur armis? Proh dolor! ipsa vulnera, quæ hostibus meis infligo, eosdem sæpè victores efficiunt. Quòd si vincere mihi jam non sit, nisi perdere, an tibi non sufficit, ô Elia, toties expugnasse famosissimum terræ Regem? An modò ad me in hisce regnis meis inquirendum venis? an hic igitur me cadere desideras? Aciem tibi cedens, & à fortitudine tua fugiens, ad isthoc aëris propugnaculum regressus sum, tanquam tutissimum refugium, quò nullus unquam penetravit mortalium: itane mihi neque hîc esse poterit securitas? itane mihi neque hîc consistere licebit absque timore? Si non aliud quæras, nisi solum transitum, ut pervenias ad Regem tuum, ego jam toties victus neutiquam te prohibeo. Ita Diabolus.

6. Modò jam explanemus, ô Dilectissimi, qui fuerint equi, quis ille currus. De Deo scriptum est: *Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem urentem.* Angelorum

Currus, & Equi ignei, an fuerint Angeli.

gelorum natura inducere novit apparen-
tias, finibus, ad quos mittuntur, op-
portunas. Illi igitur equi fuerunt Angeli,
qui tali sub schemate Eliam receperunt,
& in Cælum transportarunt. Haftenus,
Auditores, percepistis idiomate Latino
loquentem Græcum Chrysostomum:
quippe credideram, haud ingratum vo-
bis esse futurum audire integram aliquam
illarum explanationum Biblicarum, qui-
bus idem Sanctus Antistes per temporum
intervalla populum suum Constantinopo-
litenum erudiebat. Ea tota ipsius est, &
continetur in primo Tomo operum ejus
circa medium sub titulo: *De Ascensione Eliae*.
Sermonem illum Sanctus Orator conclu-
dit per applicationem, paucis lineis cir-
cumscriptam, ad Ascensionem Servato-
ris in Cælum, cujus festa die Sermonem
eundem dixit: ego autem ejus exemplo
paucis lineis illum applicabo maximæ Vir-
ginum Virgini, hodierna die ab Ange-
lis in Paradisum translata. Sed prius
curiositati vestræ satis oportet facere cla-
riori nonnihil explicatione superioris du-
bi, quis revera fuerit ignis ille, qui
equi illi, & quò fortunatum Propheten
asportaverint: item quæmodò sit ejus
conditio, unde vivat, quomodo vestia-
tur, in quibus occupetur. Certum est,
omnia hæc incerta esse: solum id est in-
dubitabile, quòd Elias vivat, reservatus
ad hoc, ut aliquando extremis mundi
temporibus Antichristi viribus resistat.

S. Aug. l.
2 de peccat.
orig. c. 23.

Quæstiones sunt: ait S. Augustinus, in quibus
salva fide, qua Christiani sumus, aut ignoratur,
quid verum sit, aut sententia definitiva suspendi-
tur, aut aliter, quàm est, humana, & in
firma suspitione conjicitur: veluti cum quæritur,
ubi nunc sunt Elias, & Henoch, an in paradiso,
an alibi; quos tamen non dubitamus, in quibus
nati sunt, corporibus vivere. Nihilo tamen
minùs ex conjecturis magis verisimilibus
differendum est.

7. Itaque currum, & equos igneos
quod attinet, audistis, Chrysostomum
de illis loqui, quasi cuncta verus ignis
fuiſſet, sub cujus specie Angeli fuerint
absconditi; sed facile vobis erat animad-
vertere, tunc Rhetorico cum enthusiaſ-
mo locutum esse. Crediderim ego, ve-
ram opinionem esse Cajetani, & Abu-
lensis, quòd ille currus, & equi non fue-
runt nisi lucidissima quædam nubes, ab
Angelis conformata, & vecta ad rapien-
dum Vatem. Equidem nil novi est cum
in Sacris Litteris, tum in profanis etiam
Scriptoribus, ignem appellari id, quod
lucet, atque splendet, etsi non sit ignis,
& ardentes dici res, quæ sunt lucidæ.
In Capite secundo Prophetæ Nahum, u-
bi describitur exercitus Chaldæorum, di-
cuntur eorum scuta fuisse ignita, & e-
quorum freno pariter ignea. *Clypeus for-*

tium eius ignitus - ignea habena currus: ubi
non aliud innuitur, nisi clypeos fuisse
splendidos, tersasque, ac nitidas habe-
nas. In Numerorum Libro columna
prodigiosa dux Israëlitarum, dicitur no-
ctu fuisse *quasi species ignis*: quo significatur,
eandem nubem diurno tempore opacam,
noctu splenduisse. Grandis exercitus,
ab Eliseo propheta in aëre conspectus,
Libro quarto Regum Capite sexto, pa-
ritèrque ab ejusdem famulo, constituisse
scribitur ex equis, & curribus ignitis:
Ecce mons plentis equorum, & curruum igneorum.
& nubes erant splendentes, ad eam spe-
ciem efformatæ. Profanos inter Autho-
res Virgilius fulgentem cassidem nuncu-
pat.

Terribilem cristis galeam, flammæque vomentem. Virg. l. 8.

Idem de clypeo quodam, atque de splen-
dida crista galeæ scribit, quòd arserit.

Ardet apex capiti, cristisque à vertice flamma
Funditur, & vastos umbo vomit aureus ignes. Id. l. 10.

De nube verò solaribus à radiis occupata
canit: *Qualis cum carula nubes*

Solis inardescit radiis, longeque refulget.

Ita currus noster, & equi Eliæ, qui in
Sacro Contextu dicuntur ignei: *Ecce cur-
rus igneus, & equi ignei*, potuerunt esse nu-
bes lucida. Id ita fuisse, mihi persua-
sum est ex eo, quòd ea ratione prodigia
non sint multiplicanda, neque dicendum,
Eliam, hominem passibilem, ac mortu-
lem in mediis ignibus nil esse passum;
quod quidem Deo facillimum effectu fuiſ-
set, attamen id effectum esse non suffi-
ciens apparet ratio asserendi. Quin am-
plius etiam confirmor ex eo loco, ad
litteram clarissimo, quo dicitur: *Ascendit
Elias per turbinem in Cælum.* Certè turbo
verè propriè, dicitur de nubibus, à ven-
to impulsis: proinde si ascenderit in tur-
bine, ascendit in aliqua nube. Quare
concludo, nubem, quæ speciem præbe-
bat effedi, ab equis tracti, se humi de-
misisse, Eliam recepisse, hunc rursus e-
vexisse, & ab impetuoso vento aliam in
plagam deportatam fuisse, idque totum
obsequioso ministerio Angelorum.

8. Hic nōsse velle subibit, quò delatus
Elias fuerit. Littera asserit: *in Cælum* &
nomine Cæli intelligitur locus in aëre,
frequentissima quippe Divinarum Pagina-
rum consuetudo est nomine Cæli non a-
liud insinuandi, quam aëra. Sic in Ge-
nesi legimus: *Volatilibus Cæli*: in Exodo
Sparsit illum Moyses in Cælum: in Deuterono-
mio: *Cæli caligabant rore*, & alibi fere pas-
sim. Haud aliter isthïc: *Ascendit Elias per
turbinem in cælum*: sive, per nubem, à ve-
hementi vento agitatam evectus est in aë-
ra. Porro difficile est ulterius stabilire
quonam in loco depositus fuerit, quan-
doquidem certissimum est, quòd in aëre
non permanferit. Procopius Gazæus, Augu-

Elias, & He-
noch
ubi sunt:

Genes. 1.

Exod. 9.

Deut. 33.

28.

Procop. in

Gen.

Augu-

Cajet. hic.
Abul. hic.
7. 24.

Nubes sunt
ab Angelis
formatae

Nahum. 2. 3.

Aug. Eugub. in Gen. 2. Catharin. opusc. de consum glo- ria Christi. Eccl. 44. 16. S. Hier. op. 61. ad Pam. Augustinus Eugubinus, & Catharinus respondent, illum in Paradiso collocatum esse, ubi beata Dei visione fruatur. Ista sententia his argumentis roborari potest. Primò: Elias juxta sententiam, in qua conveniunt omnes, in eodem loco collocatus est, in quo Henoch erat; isto de Henoch autem testatur Ecclesiasticus: *Translatus est in Paradisum: igitur etiam Elias transvectus est in Paradisum.* Henoch, ita D. Hieronymus ad Pammachium scribit: *Henoch translatus est in carne, & Elias carneus translatus est in Cælum, necdum mortui, & Paradisi jam coloni.* Secundò: si demus, Eliam, & Henoch esse hîc in terra, nimum fanè difficulter ostenditur, unde cibentur, unde vestiantur. Si hac interra morentur, ambigere non licet, quin vivant in perfectissima quadam solitudine, procûl ab omnium hominum commercio separati: atqui hoc in statu solitario unde vestes acquirunt, unde cibos comparant, & cibos adeò perfectè nutrientes, ut humores in plena, perpetuâque mediocritate conservent? At ista difficultas cessat, si sint in Paradiso: dicatur igitur: eos esse in Paradiso. Tertiò: si sint in terra, vel instar nostri, ceu viatores, vivunt, merendi capaces? & jam eorum merita tanta temporum duratione usque adeò increfcere debuissent, ut alterius cujusque Divi merita multò superarent quod tamen haud facîle asseverandum est: vel existunt in mundo, tanquam constituti jam in termino, nullius amplioris meriti capaces? & jam nimis infelices essent, eòquòd Paradisum, quem meriti sunt, non possiderent, & augere merita sua non possent. Ista verò difficultas, quasi insuperabilis oppidò facîle superatur, si asseratur, eos vivere, ac beatos in Paradiso existere.

non in Paradiso. 9. Verùm hisce nil obstantibus affirmo cum torrente Patrum, Interpretum, atque Theologorum, eos non esse in Paradiso Beatorum. Ad hanc assertionem stabiliendam varia à variis adducuntur argumenta: ego solum unicum afferò, cui firmiter insisto. In hoc omnes unanimi voto conspirant, quòd isti duo Viri magni, mundo in fine mundi apparituri, Divinas veritates non tam annuntiaturi, quàm cohortatione sua confirmaturi, multos labores, & persecutiones exantlaturi, ac demum JESU Christi Martyres morituri sint. Et quidem de Henoch ait Ecclesiasticus: *Translatus est in Paradisum, ut det gentibus pœnitentiam;* certò non in Cælo prædicandam, igitur ad eandem in fine sæculorum peccatoribus proponendam: de Elia verò dicitur in Málachia Prophetâ: *Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, & terribilis: ubi Septuaginta in editione à Sixto cor-*

recta legunt: *mittam Eliam Thesbiten:* id est: ante diem Judicii mittam vobis, videlicet ad vos instituendos, Eliam Thesbiten. Ipse Christus à Discipulis suis interrogatus de illo, quòd Pharisei, ac Scribæ dicerent, adventum Messiae Propheten istum præcedere debere, respondit: *Elias quidem venturus est, & restituet omnia.* Dico autem vobis, quia Elias jam venit, & non cognoverunt eum. Tunc intellexerunt Discipuli, quia de Joanne Baptista dixisset eis. Hic secundum duplicem adventum suum Christus distinxit inter duplicem Eliam. Unus Elias per similitudinem erat, qui Messiae, seu Christi Servatoris adventum amabilem præire debebat, & iste Joannes Baptista, qui jam venit in mundum, erat: *Elias jam venit;* alter Elias per proprietatem, qui præcedere debebat adventum Messiae Judicis terribilem, & iste verus erat Elias, de quo loquimur: atque de hoc asseruit Christus, quòd venturus, Hebræorumque populum converturus sit: *Elias quidem venturus est, & restituet omnia.* De utroque simul, Henoch, & Elia, dicitur in Apocalypsi, *Et dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis, induti saccis - - Et cum finièrint testamentum suum, bestia, quæ ascendit de abyso, faciet adversus eos bellum ecce persecutiones eorum) & vincet illos, & occidet eos:* ecce martyrium eorum. Hisce stabilitis ita ratiocinor: Nullo modo verisimile est, quòd, qui semel est Beatus in loco proprio Beatorum, in Cælo, & quidem non in transitu duntaxat, sed plura per sæcula, Beatitudinem suam interrompere, visionem Dei perdere, cruciatus tolerare, ac violenter occumbere debeat: atqui Henoch, & Elias deberent, si modò beati in Cælo essent, deberent, inquam, ad finem mundi beatitudinem suam interrompere, aspectum Dei amittere: pati, & occidi: proinde nullo modo verisimile est, Henoch, & Eliam nunc in Paradiso Beatorum existere, ac visione Dei gaudere. Neque licet hîc inferre: Christus absque visionis beatificæ detrimento passus, atque mortuus est: igitur isti quoque duo Prophetæ, quin beatificæ visionis jacturam faciant, & pati possunt, & mori; nam respondeo, hoc fuisse privilegium prorsus peculiare Humanitati illi sanctissimæ nimumque audacter facturum, qui absque fundamento illud ad alterum quemquam extenderet.

10. Quapropter assero, Eliam à nube, ac turbine rursus depositum esse in terram. Ista doctrina satis communis apertè traditur à S. Gregorio. *In calum aërium Elias sublatus est, ait, ut in secretam quamdam terra regionem duceretur.* Porro quænam sit illa terræ pars, oppidò incertum est, nec est, unde probabili conjectura id

Matth. 17. 11.

Apoc. 11.

sed in terra;

S. Greg. hom. 29. in Evang.

id colligere liceat; quæcunque verò sit, ea plaga deliciosa est ex natura sua. Id quod vel ex ipso vocabulo Paradisi desumitur, quod ab Ecclesiastico adhibetur, & antonomasticè locum deliciarum denotat. Multi existimant, illos degere in eodem loco, in quo à mundi principio Paradisus terrestris extitit. Cæterum credibile est, eum Paradisum in optima mundi plaga situm esse: unde, licet illi per universale Diluvium pristina pulchritudinis facies ablata fuerit, nihilo tamen secius adhuc propriis commodis frui potest ipsius climatis. Jam de loco, in quo Henoch, & Elias morantur, plura vobis dicere nescio. Ubique verò sint, ulterius quæritur, unde cibum, unde vestitum suum accipiant.

Vide Abul. 9. 24. Arbitror ego, utrique eandem perseverare vestem, qua induti erant, quando ad locum, in quo nunc existunt, abducti fuerant. Tam facile Deo est vestem quam-

vestibus iisdem perseverantibus absque cibo: piam conservare incorruptam per mille sæcula, quam facile per multos annos. In illa solitudine populo Hebraico, tametsi peccatoribus pleno, vestimenta semper integra conservavit annis quadraginta: hinc pronum est credere, quod hisce duobus Viris, à se peculiari ratione dilectis, eadem vestimenta conservet multis sæculis. Existimo pariter, eos nullis vesci cibis. Eidem Eliæ pauxillum panis, allatum ab Angelo, alimentum præstitit, ac vires contulit non tantum ad vivendum, sed etiam ad ambulandum quadraginta diebus: cuinam igitur difficile captu erit, quod Deus mutuam humorum repugnantiam impediat in duobus illis Heroibus, eosque conservet, quemadmodum conservassent illi fructus arboris vitæ? Quod si verò dicere malimus, eos alimento quodam refici, absque ulla difficultate licet asserere, quod, sicut Hebræis in Deserto prorsus insolenti prodigio Manna pro alimento providè misit, ita Henoch, & Eliæ de quadam providisse possit arbore, nobis incognita, cujus fructus & nutrant, & vitam diu conservent.

neque merentur; *Abul. 4. Reg. 2. 9. 24. & in Matth. 25. 9. 566. Viegas in Apoc. 11. com. 5. sect. 4. Henric. 1. ult. de fine hom. c. 22. Malvend. 9. de Antichr. c. 5.* 11. Major difficultas occurrit in solvenda quæstione de meritis eorum. Abulensis, Viegas, Henriquez, Malvenda cum aliis opinantur, illos adhuc dum esse veros viatores, ac semper augere merita sua. Sententia hæc suis roboratur argumentis: primò, quia nihil impedit illos, quò minus mereantur; etenim sola mors est, quæ hominem constituit in termino suo, in quo jam non possit augere merita, & gloriam: atqui duo isti Prophetæ non sunt mortui: homini in via viventi non deficit libertas ad opera salutaria; proinde nec ipsi libertate carent: gratia supernaturalis abundanter

omnibus conceditur; itaque gratia nec ipsis deest: nemo non confitetur, in illis neque rationem, neque sensus esse sopitos; igitur expedita tam mente, quam voluntate operantur. Verum quidem est, eos in gratia confirmatos esse: verum quoque est, ipsos in eo versari statu, in quo nec internè rebellionem concupiscentiæ, vel tentationes Diaboli sentiunt, nec externè quid adversi à rebus creatis sustinent; sed istorum nihil obstat, quin liberè vivacissimos, & frequentes actus Fidei, Spei, Charitatis, Religionis, aliarumque virtutum exercere valeant. Colloquia spiritualia cum inter ipsos, tum etiam cum Angelis, à quibus valde credibiliter crebras revelationes, ac visitationes accipiunt, fervidæ preces pro conversione populi sui, sublimissimæ contemplationes de Divinis Mysteriis, actus omnium virtutum statui ipsorum convenientium, ista debent esse illorum exercitia in diuturna tot sæculorum solitudine. Quo fundamento negabimus, his actibus eorum crescere merita? Secundò: si per hujusmodi actus merita non augerentur, ipsorum conditio foret infelicissima, quæ justis cujuspiam esse possit. In Cælo siquidem justi merita sua augere nequeunt, at ipsi Deum facie ad faciem aspiciunt: justi in terra facie ad faciem Deo non fruuntur, at sua merita multiplicare possunt; Henoch autem, & Elias jam nec uno, nec altero bono fruerentur: Deum non viderent cum comprehensoribus, ac merita non augerent cum viatoribus: essent in termino, sed suo damno, quia neque termini, neque viæ commodis gauderent. Ecquis autem sibi persuadeat, hosce Duumviros, Deo tam charos, ab eo tam durè haberi? Tertiò: visio beatifica non differtur ipsis ob aliquam culpam, sed solum quia Deus Dominus ita glorificari cupit: idcirco Deus abundè dilationem istam compensabit. Hoc anno, quo loquor, supra millesimum septingentesimum duodecimo, jam sunt anni mille sexcenti, ac septuaginta novem, ex quo tot Beati Cælites, Henoch, & Elia multò inferiores, plena Paradisi beatitudine perfruuntur: Henoch, & Elias eâ non fruuntur. Detrimentum istud non compensatur omnibus, quæ sunt in terra bonis: at benè compensatur per hoc, quod interea semper ampliùs augeri possint merita, & gloria. Quapropter dicendum est, Henoch, & Eliam exercitio virtutum semper augere merita sua, & jus ad majorem gloriam.

12. Rationes istæ suo non carent robore nihilominus autem cum Gabriele Vasquez, Francisco Suarez, Turriano, Pereira, & aliis oppositam amplector sententiam. Ad hoc ego moveor imprimis

Vasq. 12. Disp. 216. c. 4.

Suar. to. 2. in 2. disp. 55. sect. 1. Tur. in 2. 2. q. 2. a. 9. disp. 31. dub. 2. Pere. l. 7. in Gen. dil. de Hen. 9. 5. mis, quod, si Henoch, & Elias etiamnum essent meriti capaces, ac reapse mererentur, eorum merita excederent ipsa Beatissimæ Virginis Mariæ merita; quandoquidem remota omni repugnantia, quò minus gratiæ responderent, eorum actus meritorii forent intensissimi: durante tot sæculis vitæ, eorum actus essent multiplicatissimi: quare licet actus Deiparæ fuerint intensiores, istorum tamen Heroum actus adeò multiplicarentur, ut demum pertingerent, si non ad superiorem, saltem ad æqualem præstantiam. Dein, ad ordinem Divinæ providentiæ pertinet, unicuique hominum definire, ac præstituire tempus merendi secundum ordinarium mortalis vitæ statum. Henoch, & Elias mortui quidem non sunt, at eorum translatio mirabili, quam è Sacra Pagina novimus, ratione facta, velut à statu viatorum ad alium quempiam, æquivalere mortui potest dici. Sanè quemquam hominum per totam quasi durationem mundi tempus habere merendi, non est affirmandum absque sufficienti fundamento; non autem apparet ejuscemodi fundamentum ad id affirmandum de Henoch, & Elia: non igitur id de Henoch, & Elia affirmandum est. Exercent, haud inficior, multas virtutes supernaturales, idque liberè: atqui multas etiam exercent animæ piacularibus in flammis detentæ; sed nec istæ, nec illi cum merito, quia tam illi, quàm istæ jam in eo statu constituti sunt, qui non ampliùs merendi status est. Neque per hoc infelix est horum Prophetarum conditio, cum ipsis à Deo gloriæ dilatio abundè compensanda sit. At inquires: quænam est ea compensatio? Est ingens ejusdem gloriæ augmentum, proveniens ab actu heroico, quem elicuerunt, & ab actibus heroicis, quos postmodum elicient, quando fuerunt, & quando rursus erunt merendi capaces: videlicet cum ab hominum commercio asportati fuerunt, ipsis revelatum erat, multis sæculis differendam esse assumptionem eorum ad gloriam: hanc esse supremi Numinis voluntatem, non ob ipsorum demeritum, sed ob suam gloriam. Illi profundissima cum obedientia mox Divinæ voluntati acquieverunt, & actus iste superheroicus tunc ingentem cumulum eorum meritis addidit. Ad hæc, quando restituentur in pristinum commercium hominum, revertentes ad ordinarium statum viatorum, de novo capaces erunt, & idonei fient ad augenda merita sua, & verè illa augebunt prædicatione, sacro zelo, aliisque virtutibus, tandem glorioso martyrio coronandis. En igitur si Henoch, & Elias intra comprehensores transpositi fuissent, cum è numero viatorum erepti sunt, per totam æterni-

sed ipsius dilatio gloriæ compensabitur.

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

tatem illâ gloriâ carerent, quæ confertur ipsis propter suam cum Divina voluntate conformationem in dilatione visionis beatificæ, ac propter virtutes exercitandas cum merito, cum iterum intra homines revertentur. Istud augmentum gloriæ dilationem adeò compensat, ut, etiamsi medio hujus temporis intervallo neque Deum videant, neque merita meritis adjungant, superiores tamen sint omnium conditione viatorum, nec habeant, quod invideant comprehensoribus, siue Beatis in cœlo. Ista dicta sunt ad exsatiandam piam famem, quæ fortè vos urget ad intelligendas res ad Divinam Paginam attinentes. Allegatæ doctrinæ stabiliri possunt omnes autoritate Sanctorum Patrum; quando quidem verò jam nimis diu vos detinui, agite, atque, si desideretis eas videre, Franciscum Suarezium legite Tomo secundo in tertiam Partem Disputatione quinquagesima quinta, sectione prima, aliosque superiùs adductos Authores.

13. Jam à figura transeamus ad figuram MARIAM, & à symbolo ad id, quod in eo depingitur. Quandoquidem Sanctissimam Cœlitum Reginam, Virginem Deiparam in triumpho suo comitari non possumus diuturnitate temporis, eandem comitemur intensione affectûs. Haud immeritò affirmari potest, illam quoque in Cœlum deportatam esse in ignito curru ab equis igneis; ignis quippe fuerunt ingentes flammæ charitatis, quæ sicut ipsam in vitæ suæ curriculo transtulerunt ad Deum, sic in morte portaverunt eam in Cœlum. Asseverari potest, eam portatam esse à nube quadam lucidissima, ipsique pariter cum Psalte Rege dici potest: *Ponis nubem ascensum tuum.* Nubes erat ejus humilitas, sed lucidissima, quia illustrata radiis Divini Solis, quo fuit amicta: *Mulier amicta sole.* Quot Angeli hac occasione sibi duxerunt honori, quod sacratissimum Corpus illud ferre per aëra possent? quot dæmones in illo transitu conterriti sunt? Aspectabant isti in MARIA illam, quæ nunquam ipsorum fuit mancipium: videntibus illam, quæ securo pede caput eorum superbæ militiæ contrivit: intuebantur illam, quæ de toto Inferno triumphavit. Ego mihi persuadeo, quod ad eam excipiendam evacuatum, & quodammodo è semet ipso obviàm egressum fuerit totum Cœlum. Mihi persuadeo, quod ad pedes ejus sparserint Virgines lilia sua, Martyres palmas, omnes Beati coronas suas. Mihi persuadeo, quod Divinus ejus Filius ipsam ad charos amplexus assumpsit, atque præsentaverit ad recipiendum ab Augustissima Trinitate diadema gloriæ, ac solium infra Deum, Sanctissimamque Filii Humanitatem sub-

pari modo translata est,

Psalm. 103. 3. Angelis ministrantibus,

Dæmonibus conterritis,

Beatis occurrentibus,

Christo introducente ad solium Patris.

limissimum Paradisi. Procede igitur, Augusta Coeli Regina; sed ex altissimo throno tuo dignare amabilem intuitum in nos demittere. Tu Terræ, Cœlique Regina es; at ne desinas esse nobis Mater. Ceu Reginam te salutamus, tibi que congratulamur: *Salve Regina*: ceu Matrem, & Matrem misericordissimam imploramus te, tuumque auxilium efflagitamus: *Salve Regina, Mater misericordia*. Tu jam stabilita in possessione æternæ vitæ, esto vita nobis etiam hîc mortui subjectis: tu jam firmata in beata dulcedine parum interni solatii in nos quoque destilla ad mitigandas nostras amaritudines: tu jam in termino constituta, convertere ad protegendam spem nostram, ut ipsi pariter illuc feliciter perveniamus: tu Regina, tu Mater nostra simul etiam es nostra vita, nostra lætitia, spes nostra, & ita te salutamus: *Vita, dulcedo, & spes nostra salve*. Malo nostro fuimus Evæ filii, ideoque è Cœlo sumus exclusi, & in exilium ejeti: maximo bono nostro sumus filii tui,

ac eapropter ad te confugimus, ut ab exilio revocemur. *Ad te clamamus exules filii Evæ*. Tu consistis in felicitatis apice, nos in miseriarum valle. Te Matrem amabilem invocamus nostris suspiriis: tu ad pietatem moveâre nostris lacrymis, & fletibus: *Ad te suspiramus gementes, & fletentes in hac lacrymarum valle*. Age igitur, quia Mater es, esto etiam Advocata nostra: benignus quidam aspectus erga nos sufficit ad omnia nobis impetranda: *Eia ergo, Advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte*. Cum vita nostra finietur exilium nostrum: ah præsta, ut tunc beatissimo Divini Filii tui aspectu tecum frui valeamus. *Et Jesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende*. Ne despicias, ô Sancta Mater, ô charissima Mater, ne despicias spes nostras, quæ benè fulciuntur, dum sperant, ad ipsas promovendas intercessuram esse Clementiam, Pietatem, atque Dulcedinem tuam: *O clemens, ô pia, ô dulcis Virgo Maria!*

FINIS QUARTÆ PARTIS.

SERMONUM

SACRO - MORALIUM

PARS V.

In Libri Primi Regum Caput V.

SERMO CXLIII.

Philisthiim autem tulerunt Arcam Dei, & asportaverunt eam à Lapide adjutorii in Azotum. 1. Reg. 5. v. 1.

ARGUMENTUM.

Primò inquiritur, quomodo Philisthœi impunè potuerint Arcam tangere: dein ostenditur, peccatis Christianorum deberi majorem poenam, quàm peccatis Infidelium.

N Sermonibus præcedentis Partis vidimus, Arcam captivam devenisse in manus triumphantium Philisthæorum: jam in præsentī Parte videbimus primò, quomodo hæc Arca habita fuerit à Philisthæis: deinde quomodo Philisthæi propter eandem Arcam à Deo habiti fuerint. Isti obtentis hostium castris, ac stationibus, & in castris ipsa Arca Dei, hanc à loco, dicto *Lapis adjutorii*, ubi cruentissimum prælium contigerat, asportaverunt in civitatem Azotum, unam è quinque præcipuis totius regionis Philisthæorum. Nomen istud, à *Lapide adjutorii* à Sacro Scriptore hîc adhibetur *per anticipationem*, ratione vobis alibi tradita. Glossa hîc insinuat, locum, sic appellatum, Azoti fuisse: id, quod sensum haud parum obscurare videtur; quòd si enim Arca jam fuerit Azoti, quomodo Philisthæi *asportaverunt eam in Azotum*? Quin etiam, si Arca fuerit in centro castrorum Israëlitarum contra Philisthæos, quomodo potuit Azotum esse metropolis cujusdam Regis Philisthæi?

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

Respondeo, Azoti nomine aliquando designari Civitatem, & aliquando Regnum, quemadmodum Babylonia in Chaldæa, Neapolis in Italia, Valentia in Hispania, Civitatum simul, atque Regnorum nomina sunt. Lapis adjutorii situs erat in extremis finibus Regni, seu provinciæ Azoti: & in isto sensu Glossa loquitur, sicut in eodem sensu Liber secundus Paralipomenon refert de Ozia Rege Juda: *Ædificavit quoque oppida in Azoto; 2. Paral. 26. 6.* intellige, in Regno Azotano: & ab hisce finibus Arca portata fuit in Civitatem, eodem nomine dictam: *Asportaverunt eam à Lapide adjutorii in Azotum.* Quatuor hîc sunt, quæ meritò curiositatem movere possunt, & quæ totidem quæstionibus expedienda sunt: primò, quomodo Philisthæi Sanctuarium illud impunè tetigerint, nec in eo transferendo mortui fuerint: secundò, quid in Arca tunc temporis contentum fuerit, cum Azotum abducta fuit: tertio, an modò solum, & nunquam aliàs, idem Sanctuarium in potestatem hostium devenerit: quartò tandem,

S s s 2

dem,

dem, an in eorum manus Arca reciderit integra unâ cum Propitiatorio, & Cherubinis, in quibus Arcæ complementum consistebat. Hodie de primo duntaxat agemus puncto.

Arcam, & res sacras aspicere non licuit,

Num. 4. 15.

Num. 1. 51. sub pœna mortis:

Num. 4. 20.

Philisthæi tamen eam impunè trahant;

2. Itaque sciendum vobis est, ad tangendas, tractandasque res Tabernaculi sacras à Deo destinatos fuisse solos Levitas, & inter istos ad Arcam gestandam solos posteros Caath, quibus tamen ipsis non licebat eam tangere, vel portare, nisi cum præscriptis à Deo cæremoniis, idque sub pœna mortis. *Ne turgent vasa Sanctuarii, ne moriantur.* Eadem pœna à Deo constituta erat in omnes, qui extra Leviticum, aut Sacerdotalem ordinem vel solùm appropinquare ausi fuissent. *Quisquis externorum accesserit, occidetur.* Quin etiam prohibitum erat aspicere tantùm Arcam, aliâsque res sacras in Sanctuario servatas, nisi prius operculis suis involutæ fuissent. *Alii nulla curiositate videant, quæ sunt in Sanctuario, priusquam involvantur, alioquin morientur.* Hisce statutis, en quæstionis fundamentum. Si Deo constitutum fuerit pœnâ mortis castigare illum, qui, non peculiariter delectus, sacrum illud lignum aut aspexisset, aut tetigisset; quomodo Philisthæi nunc impunè illud & tangere, & intueri possunt? Quòd Arcam turgent, certum est; etenim novimus, eam ab illis è castris auferri: *Tulerunt Arcam, & asportaverunt eam.* Quòd eam aperiant, inspiciant, etsi Contextus sacer non affirmet, indubitatum esse videtur, nec est verisimile, quòd sacro Thesauro tam celebri in manus Infidelium delapso, vel nullus curiositate ducatur ad aspiciendum illum, vel omnes retinere, ac refrenare velint curiositatem suam, idque multò magis ubi res est inter milites liberos, atque victores: at tamen haud invenimus, vel unum idcirco mortuum esse. Primo aspectu responderi posse videtur, mortis pœnam intentam quidem fuisse, sed infligendam sententiâ Judicis, & executioni mandandam manu vel populi, vel carnificum, ita ut Deus mortem non à semet ipso inferendam insinuaverit, sed ejus executionem Judicibus præscripserit. Opinio hæc innuitur verbo *occidetur*, quod adhibetur in primo Numerorum Capite, & significare videtur præceptum, Moyse datum, ejusque in regimine successoribus, unde sciunt, qua pœnâ condemnare deberent hominem qui irreligiosè vel manum, vel oculum in vasa Sanctuarii conjiceret. Et verò Numerorum quarto intimatur Moyse, & Aaroni, ne mortis reos pronuncient Caathitas, si Tabernaculum Arcæ tangant. *Locutusque est Dominus ad Moysen, & Aaron dicens: nolite perdere populum Caath de medio Levitarum, sed hoc facite eis, ut vivant,*

& non moriantur, si tetigerint Sancta Sanctorum. Itaque delinquentes ejusmodi punire non ad ipsius Dei pertinebat officium, sed ad Judicis ministerium. Enimverò Deus non comminatur punitionem quampiam præsentaneam, ac sensibilem adversus Reges. In altero mundo justam cuique mercedem operum reddit, & in decretorio Judicio cunctis innotescunt justissimæ dispositiones ejus; hinc autem sæpenumero permittit, ut, qui gubernat, etiam judicet, absolvat, atque condemnet: unde cum Reus major, atque potentior est ipso Judice, scelera sua impunè portat usque ad mortem. Ita Philisthæi mereri poterant, ut condemnarentur, sed victores, potentes, hostilium castrorum domini, sententiam mortis metuere non poterant ab Hebræis devictis: idcirco delinquentes fuere simul, & impuniti, tum quia Deus ad prodigia patrandæ procedere nolebat, tum quia nullus erat, cui vires ad eos puniendos essent.

3. Explicatio hæc omnino mihi videtur ad litteram esse, ac libenter eam amplecterer, si nōsem esse nixam auctoritate cujusdam Interpretis, qui eam docuisset. Ad eam mihi minus acceptam reddendam accedit, quòd inveniamus, cum tamen ipsummet in transgressores vindicasse, *Oza manu sua Arcam, cum lapsum minitaretur, fulcire voluit, & Deus eum mox improvisa morte, ceu fulmine, prostravit: Mortuus est ibi juxta Arcam:* idque fuit, si Josephi Hebræi opinionem sequi velimus, quòd Oza de stirpe illorum non fuerit, qui ad tangendum lignum illud inauratum destinati fuerant. *Non erat de genere eorum, quibus licebat tangere Arcam Dei: ideo mortuus est.* Illa ipsa manûs elevatio ad sustentandam Arcam, cujus tangendæ facultas ipsi non competebat, à Spiritu Sancto temeritas appellatur, morte repentina castigari merita. *Extendit Oza manum ad Arcam Dei, & tenuit eam, quoniam calcitrabant boves, & declinaverunt eam. Iratus est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate.* Terribilius adhuc est infortunium, quòd Bethsamitibus accidit. Isti curiosè aspiciebant sacratam illam cistam, discoopertam, neque sua intra tentoria reclusam. Satis id erat, ut Deus improvisa morte brevem infra horam quinquaginta millia eorundem, ac septuaginta extingueret. *Percussit autem de viris Bethsamitibus, eòquòd viderent Arcam Domini, & percussit de populo septuaginta viros, & quinquaginta millia plebis.* Nempe Deus honorem supremum sacris rebus exhibendum summopere desiderat. Ab eo peccata contra Religionem commissa, peculiariter punita sunt: id, quod probè non modò capere, sed & perpendere deberent

1. Reg. 6. 19.

berent Sacerdotes illi, qui tantâ irreverentiâ Sacratissimum Servatoris Corpus tractare non verentur, & illi Laici, qui tantâ petulantia sacras Ecclesias profanant; postea verò dolent, & quiritantur, si e Cælo veniant fulmina furoris, & iracundiæ supra patriam, aut familiam suam.

4. Jam his omnibus mirabilior redditur impunitas Philisthæorum. Moriuntur Levitæ, moriuntur Fideles, si tangant, aut intueantur Arcam: eandem & aspiciunt, & tangunt, & captivam tenent, & ad libitum fere tractant Infideles, neque tamen castigantur: redeamus ad indagandam hujus discriminis rationem. Mendoza cum Procopio, ac Theodoro respondet; quia Deus, quemadmodum beneficentior est Fidelibus, quam Infidelibus, ita, si delinquant illi, gravius eos castigat. Veritatem istam nonnihil ampliùs dilucidemus per alias Sacre Paginæ quæstiones difficiles. Ezechias Rex, Libro Regum quarto, vanè thesauros suos ostentat; advenientibus namque in aulam Legatis Berodach Assyriorum Regis, qui recuperatam valetudinem ipsi gratularentur, eo de honore sibi vanè complacuit: hinc apertis & cubiculis, & atriis, & ambulacris, & vestiariis, & officinis, & repositoriis regii palatii sui, cum honoris exhibitione aspectum, & admirationem hospitem extraneorum captat. Quidquid ipsi vel deliciarum est, vel divitiarum, totum illis ob oculos exponit. *Letatus est autem in adventu eorum Ezechias, ait sacra Littera, & ostendit eis domum aromatatum, & aurum, & argentum, & pigmenta varia, unguenta quoque, & domum vasorum suorum, & omnia, quæ habere poterat in thesauris suis. Non fuit, quod non monstraret eis Ezechias in domo sua, & in omni potestate sua. Vix completâ magnificæ hujus exhibitionis scenâ, en Isaias Propheta totus minax erga Regem adest, eique Dei nomine poenam vanitatis denunciât. Audias, ô Rex, inquit, quæ Deus tibi dicat. Tempus erit, quo regia tua diripietur, & expilabitur, omnesque thesauri tui, ab Assyriis rapiendi, transferentur Babylonem, nec relinquetur quidquam: quin etiam ipsorum filiorum tuorum aliqui transferentur ad aulam illam servi, & tanquam Eunuchi famulabuntur illi Tyranno. Audi sermonem Domini: Ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ sunt in domo tua, & quæ condiderunt Patres tui usque in diem hanc, in Babylonem: non remanebit quidquam, ait Dominus: sed & de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, & erunt Eunuchi in palatio Regis Babylonis. O bone Deus! propter unum vanitatis actum quanta poena! Miseræ foeminæ, si quilibet actus vestræ vanitatis exspoliatio totius familiæ vestræ constaret, profe-*

ctò brevi tempore periret, & ad incitas vergeret quæcunque magna domus. Ista tamen poena Regis Ezechiae fuit. Id porro, quod mihi majorem admirationem commovet, est, quod invenire sit alium Regem, qui multò majorem thesaurorum suorum ostentationem perpetret, neque tamen puniri deprehendatur. Assuerus, in Libro Esther, continuis centum, & octoginta diebus omnes Principes, Gubernatores, ac Satrapas utriusque magni Regni Medorum, atque Persarum, lautissimo convivio excipit, ac postmodò lautitias suas extendit ad omnes, quotquot in vasta metropoli, Susis, inveniuntur: nobiles, & ignobiles, divites, & pauperes, omnes absque discrimine admittuntur. Locus ad hunc finem eligitur in eleganti campo inter sylvam, & hortum. Ex omni parte marmoreas intra columnas infinitis ex annulis eburneis pendent conopea variorum colorum, funibus byssinis, atque purpureis adstricta. Pavimentum pretiosis è lapidibus opere tessellato stratum, & pulcherrimâ picturâ distinctum: sedilia argentea, & aurea: lances aureæ: pocula aurea sunt, & apparatus splendori respondet exquisiti vini delectus, atque pretiosorum ferculorum copia: & istarum gravissimarum expensarum finis unus est vanitas ostentandi opulentiam, atque potentiam: *Ut ostenderet divitias gloriæ regni sui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentiae suæ.* Hoc enim verò longè aliud est, quàm vanitas Ezechiae. Ezechias ostendit sua, sed non consumit: Assuerus opes suas monstrat, atque dilapidat. Ezechias, ut potens appareat, subditis suis idcirco non gravis accidit: Assuerus subditorum impendiis imputare debet, quidquid mali Principis affectata prodigalitas dispergit. Publicæ hilaritates plerumque basi privatae tristitiæ innituntur: immoderata profusio solius cujusdam Principis communiter natæ solet in centenarum familiarum lacrymis, ac milenos pauperes efficit, ut se divitem ostendet. At nihilominus immodicæ hilaritates Assueri neque turbantur, neque excipiuntur funestis Prophetæ feralis comminationibus: spectamus ipsum superbum, & arrogantem, sed non punitum.

5. Inspicite secundum Librum Regum, & invenietis, à sævissima pestilentia horrendam edi stragem in Israëlítico Regno, & paucas intra horas occidi septuaginta millia hominum. Luctuosa hæc sententia ab Altissimo pronuntiata est adversus Davidem, eoquod vanè potentiâ suâ elatus, numerum subditorum suorum scire voluerit. *Vade, numera Israël, & Judam - - Immisitque Dominus pestilentiam in Israël &c.* Dein legite Caput secundum D.

Assuerus ob majorem vanitatem.

Esth. 1. 4.

non castigatur:

David ob vanam curiositatem castigatur,

2. Reg. 24. 1. Ibi v. 15.

Mendoza hic.

Ezechias ob vanitatem.

4. Reg. 20. 13.

punitur graviter,

Est. 2. 1.
Augustus
non punitur.

1. Reg. 31.
1.
Saul ob sa-
crilegium
punitur;

1. Reg. 13.
14.
Mefam non
punitur ob
cædem filii;

quia isti fide-
les illi infi-
deles sunt.

Ite Christia-
ni

Lucæ, ubi videbitis, etiam Augustum Cæsarem nōsse voluisse numerum subditorum suorum: *Exiit edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis: & neque bellum ingruit, neque pestis, neque caritas, aut sterilitas, quæ vanitatem Imperatoris flagellet.* Pervolvite Caput ultimum Libri primi Regum, & invenietis, exercitum Saulis ab hostibus suis profligatum, tres ejusdem filios in acie mortuos, & ipsum Regem pluribus sagittis percussus, sed non exanimatus, denique desperatum à semet ipso peremptum esse. Pœna hæc ipsi irrogata est ob ausum sacrilegium, quo se Sacerdotali officio inferre, & cum Sacerdos non esset, sua manu supremo Numini sacrificia offerre veritus non est. Eodem temporis momento superveniens Samuel ipsi jacturam Regni vaticinatus erat. *Nequaquam Regnum tuum ultra consurget &c.* Verum inde ad Caput tertium Libri quarti Regum transite, Mefam Moabitarum Regem deprehenditis nimia cum impietate, sua manu proprium immolare filium primogenitum: *Arripiensque filium suum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo, obtulit holocaustum super murum: nec invenietis, eum propterea punitum esse; immò verò sacrilegium illud parricidium satis erat ad ipsum obstinatissima obsidione liberandum: Statimque recesserunt ab eo.* Jam quomodo peccatis iisdem non eadem pœna respondet? Quin etiam quomodo delicta quorundam leviora graviter castigata sunt, aliorum verò scelera graviora impunita evaserunt? Novi equidem, Deum, uti paulò prius insinuavi, non teneri ad semper vibranda super terram incontaminatæ Justitiæ suæ fulmina: Novi quoque, alios, in vita sua graviter castigatos, ad æterna gaudia post mortem deductos, alios autem, suis in flagitiis triumphantes, tandem ad æternos in Inferno dolores præcipitados esse; nihilo tamen fecius in propositis exemplis cum communi Theologorum doctrina respondeo, Saulem, Davidem, Ezechiam fuisse fideles, Mefam verò, Augustum, Assuerum infideles: & Deus gravius, quàm peccata Infidelium, punit culpas illorum, qui fidem ejus retinent, idque non sine ratione; gravius quippe Deum offendit, qui eum offendit, dum ipsum clariùs agnoscit: qui Deum offendit, dum majora, vel plura ab eo beneficia recipit: qui Deum offendit, dum largiori lumine perfunditur ad eum amandum: qui Deum offendit, dum auxilia fortiora tenet ad triumphandum de tentatore Diabolo.

6. Hinc oppidò videtis, Auditores, quàm sinistrè vobis blandiamini, cum vobis persuadetis, facilè vos salvos esse posse ab ira Divina per hoc, quòd sacri

Baptismatis lavacro lustrati, Christique asseclarum numero accensi sitis, quòd Sanguis Servatoris peculiariter vobis applicatus sit in eodem primo lavacro. Hæc ipsa nomina, si peccetis, causam vestram aggravant, vósque severiori pœna dignos efficiunt. Percipite D. Thomam Angelicum. *Si quis, ait, post acceptam gratiam novi testamenti peccaverit, majori pœna est dignus, tanquam majoribus beneficiis ingratus, & auxilio sibi dato non utens.* E mari secundum communem ordinem naturæ non egrediuntur flammæ, quemadmodum e multorum montium cacuminibus, ac sinibus erumpunt; eòquòd aquarum moles in ordine contineat illa bitumina, & sulphura, quæ suas venas habent in fundo, neque permittat igniculos conjungi, & si fortè jungantur, aqua mox illos penetrat, atque dissolvit; at si quando non obstante aquarum resistentia contingat illas flammulas uniri, & ab iis, velut in cuneum penetrantem condensatis, fluctus dividi, ut ignis in altum emergat, incredibile damnum est, quod tunc afferunt; etenim pisces enecant, naves invertunt, regiones incendunt. Venerus recenset, anno salutis nostræ nongentesimo trigesimo nono montem quemdam ignivomum in medio mari apertum, subito torrentes flammarum sparsisse, quæ præcipiti via super aquam currentes, magnum in Hispania tractum usque Zamoram invaserunt, incenderunt, ac in cineres redegerunt. Sic ignis sub aquis latitans, postea verò dirumpens eas, & conculcans, omnia consumit. Passio Redemptoris nostri comparatur mari. *Magna est, velut mare, contritio tua.* Ista in animabus Fidelium affectiones, semper sulphureas, semper bituminosas, in ordine continet, ne à peccatis inflammantur; at si hoc non obstante suas flammæ extollant, atque per conculcatum Servatoris nostri Sanguinem versùs animam nostram currant, graviolem nobis ruinam afferunt. S. Paulus Apostolus certò nobis testatur, quòd, qui peccat in Lege Gratia, post JESU Christi Passionem nobis datæ, gravius, & acerbius sit puniendus, quàm qui peccavit olim in Lege scripta contra præcepta per Angelum legislatorem à Deo Moyse data. *Irritam quis faciens legem Moysis, ait, sine ulla miseratione duobus, vel tribus testibus moritur: quantomagis, putatis, deteriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, spiritui gratia contumeliam fecerit?* Jam modò, quandoquidem nos magis illustrati, largioribusque beneficiis affecti, quàm Israëlita, gravius castigabimur, si peccemus; quantomagis pœna nostra crescere debet supra pœnam illorum, qui præ-

S. Th. 1. 2.
105. 2.

V. d. Paul.
Cofat. de igne par. post.
dissert. 1.

Similit.

Pen. apud
Vaseum
Hispan.
Cronic.

Hebr. 10.
28.

gravius
plectun-

tur, quàm
Infideles.

prævaricati sunt, quia modico cum lumine peccati sui rationem perperam cognoverunt? Et verò, fraudulentus est Judæus: fraudulentus & Christianus; sed fraus in Christiano durius castigabitur, quàm in Judæo. Vindictam ispirat Turca: vindictæ cupidus est Christianus; at vindictæ cupido gravius plectetur in Christiano, quàm in Idololatra, & rationem Doctor Angelicus repetet: Si quis post acceptam gratiam novi testamenti peccaverit, majori pœna est dignus, tanquam majoribus beneficiis ingratus, & auxilio sibi dato non utens. Hinc discite, ô Fideles Charissimi, ipsum spei vestræ fundamentum vertere in salutaris timoris argumentum, atque per Fidem vestram, per Ecclesiæ Sacramenta, per Christi Sanguinem vosmet ipsos animantes ad ejicienda peccata, terrorem concipite ex eadem Fide vestra, ex iisdem sacratissimis Gratiæ fontibus, ex eodem Sanguine Servatoris, ad non inhærendum peccatis.

Discrimen
ulterius ex-
aminatur.

7. Post istam doctrinam perceptu difficile non est, cur Ozæ, ac Bethsamitibus vitâ constiterit extendisse manum, aut aspectum versùs Arcam testamenti, Philisthæi verò impunè tulerint aspicere, tangere, ac asportare illam Azotum, hanc ipsam videlicet ob causam, quòd eadem culpa gravis fuerit, & flagellum meruerit in primis, ceu fidelibus, non item gravis fuerit, sed commiserationem promeruerit in secundis, tanquam extraneis, ac infidelibus. At isti responsioni necdum acquiesco; pari quippe modo Balthasar extraneus erat, & tamen, cum sacra vasa profanaret, extemplò sententiam mortis in muro scribi videbat. Extraneus erat Heliodorus; at is, cum sacrum Templum Jerosolymitanum profanare tentaret, ab Angelis percussus, sub flagris semimortuus concidebat. Extra-

nei quoque paulò post erunt iidem Philisthæi, subin autem ipsos propter Arcam punitos esse spectabimus. Itaque difficultas, ab initio proposita, redit: quomodo Philisthæi nunc eam impunè tangant, & auferant? Respondet Abulensis, legem non tangendi, vel aspi-
Abul. in 1. Reg. 5. 9.
ciendi Arcam fuisse jus quoddam positivum, solos obstringens Hebræos, non extraneos, ad quos Præcepta ceremonialia non extendebantur. Hinc Oza, & Bethsamites transgressi sunt legem, quæ ipsos ligabat, & idcirco morte digni fuerunt. Optima hæc est, ac verissima responsio; sed contra nova exoritur quæstio: Si Philisthæis Arcæ contactus non fuerit prohibitus, quomodo postmodum Arcæ causâ gravissimis afflictis fuere pœnis, quas in aliis Sermonibus percipietis? Respondeo, eos fuisse quidem infideles,
Part. 4. Sermon. CXXXI.
at verò, prout alibi demonstravi, multâ de vero Deo notitiâ fuisse instructos, atque, licet eum non crediderint ut omnibus perfectionibus suis præditum, credidisse tamen ceu magnum, potentem, ac terribilem: sciebant insuper, Arcam esse rem ipsi sacram, in qua veluti visibilem suæ Majestatis thronum constituerit. Hoc posito, quamvis obstricti non fuerint præcepto ceremoniali de non tangendo, vel aspiciendo sacro illo solio; jure tamen naturali tenebantur illud venerari, nec irreverenter tractare. Modò nil sinistri circa Arcam commiserunt, ideoque puniti non sunt: postmodò reverentiam erga Deum deponent, & castigabuntur. Ita punitus est Heliodorus, ita Balthasar, quia tantam habuere notitiâ de vero Deo, quanta sufficiebat ad hoc, ut culpabiles efficerentur in profanandis vasis sacris, atque Templo, novo vobis omnibus documento, Auditores, ad exhibendam reverentiam, cunctis in mundo sacris rebus debitam, nisi Divinam incurrere velitis indignationem.

S E R M O CXLIV.

Philisthiim autem tulerunt Arcam Dei. 1. Reg. 5. 1.

A R G U M E N T U M.

Quid in se continuerit Arca. Clementia, rigorque Leges custodiunt.

Arca quæ
continuerit
in se.

1. Hodierna dictione nobis inquirendum est, quid rei tunc in Arca fuerit, cum à Philisthæis capta fuit. Qui-

busdam opinari placet, in ea solas fuisse tabulas duas lapideas, quibus insculpta decem præcepta erant. Alii asserunt, præ-

præter duas tabulas in ea fuisse etiam urnam, Gomor dictam, & Mannâ plenam atque baculum Aaronis, illum ipsum, qui prodigiosè floruerat, ac miris fondibus suis populo Divinam voluntatem circa Principis ejusdem exaltationem ad Summum Pontificatum explicuerat. Illi priores nituntur effato Sacræ Paginæ, quod
 3. Reg. 8. 9. legere est octavo Capite Libri tertii Regum, ubi dicitur: *In Arca autem non erat aliud; nisi duæ tabulæ lapideæ*: id, quod confirmatur in altero Libro Paralipomenorum Capite quinto; illic enim habetur:
 2. Paral. 5. *Nihilque erat aliud in Arca, nisi duæ tabulæ &c.* Posteriores opinionem suam stabilire laborant in autoritate Divi Pauli, qui Capite nono Epistolæ suæ scribit ad Hebræos:
 Hebr. 9. 3. *Post velamentum autem secundum, Tabernaculum, quod dicitur Sancta Sanctorum, aureum habens thuribulum, & Arcam Testamenti, circumtectam ex omni parte auro, in qua urna aurea, habens manna, & virga Aaron, quæ fronduerat, & tabulæ testamenti, superque eam erant Cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium.* Prioribus explicatu difficilis apparet iste clarissimus Apostoli locus. Posteriores explicare tenentur allatas duas Paralipomenorum, atque Regum sententias, quæ pariter esse videntur clarissimæ. Verum dum hic dicitur, in Arca fuisse tabulas, manna, & Aaronis virgam; ibi autem affirmatur, in Arca solas extitisse tabulas, apertè contraria videntur asseri. At enim si singulæ sententiæ legantur attentè, facile conciliantur, uti paulò post videbitis.

2. Quapropter aliqui contendunt, in Arca nec urnam mannæ, nec baculum Aaronis unquam fuisse. Hujus opinionis sunt Cornelius à Lapide, Ribera, Cajetanus, & alii pauci. Pro sententia hac allegatur etiam Lyranus; at iste dubitanter loquitur, & asserit, posse dici, quòd istæ res in separato quodam scrinio fuerint ad latus Arcæ, aut etiam quòd fuerint in Arca, non tanquam in loco, ad hunc finem destinato, sed *occasionaliter*, in quantum videlicet, cum in illa locus fuerit ad imponendum baculum, atque manna, ista revera fuerint illic reposita. Sed prima harum doctrina non satis D. Paulo facit, altera non solvit sententiam Libri Regum. Ista porro sententia, quòd nihil aliud in Arca fuerit præter duas tabulas Legis, gemino innititur fundamento. Primum est, quòd in Libris Moysis nunquam inveniamus, à Deo præceptum esse, ut illa virga cum manna reponeretur in Arca. Legimus, Deum mandasse, virgam in Tabernaculo servari: *Refer virgam Aaron in tabernaculum testimonii, ut servetur ibi in signum rebellium filiorum Israël.* Legimus etiam, præceptum esse, ut certa mensuram mannæ servaretur: *Imple Gomor ex*

eo, & custodiatur in futuras generationes. Moyses quoque dixit Aaroni, *Sume vas unum, & mitte ibi Manna, quantum potest capere Gomor,* 32. *& repone coram Domino ad servandum in generationes vestras. Posuitque illud Aaron in tabernaculo reservandum.* En jubetur baculus, & manna reponi in tabernaculo, non in Arca; neque veò deprehendimus uspiam, hæc in illa fuisse reposita: quare dicendum est, id nunquam fuisse. Alterum argumentum est, quòd, quemadmodum illa res non comprobatur è Libris Moysis, ita neque firmetur autoritate S. Pauli; nam imprimis fuit, qui opinabatur, Epistolam ad Hebræos haud esse S. Pauli, sed vel S. Barnabæ, vel S. Lucæ, vel S. Clementis, & alius quispiam dubitavit, an hæc Epistola Canonica inter Scripturas recipienda sit. Dein accedendo, & concedendo, prout hodie prorsus indubitatum est, ac paulò inferius clarè patebit, quòd ea S. Pauli sit, atque Canonica, Contextus, de quo sermo est, variis obnoxius est interpretationibus, quas Ribera colligit, suntque sequentes.

3. Primò dici potest, quòd ubi D. Paulus ait: *Post velamentum autem secundum, tabernaculum &c. aureum habens thuribulum, & Arcam testamenti &c. in qua urna &c.* relativum, in qua, non ad Arcam referatur, sed ad Tabernaculum, quod in idiomate Græco scæminini generis est, atque *ἐκκλησία* dicitur, & Scriptor, seu Versor Vulgatæ magis de sensu, quàm de stylo Latino sollicitus, ea nominum genera frequenter retinet, quæ in Græco invenit. Sensus igitur Apostoli hic esse potest: Post alterum velum erat Tabernaculum, dictum *Sancta Sanctorum*, quod aureum thuribulum continebat, & Arcam, in quo Tabernaculo (non in qua Arca) erat urna Mannâ plena, & Aaronis baculus, qui fronduerat. Secundò, particula, *in*, juxta morem, Sacris Litteris haud inusitatum, inteligenda est significare *cum*, & sensus est: Qua cum Arca erat Manna, & Aaronis virga; quoniam verò res istæ cum Arca fuerunt, necesse non est, ut essent in illa. Proinde per eum Apostoli Pauli locum non inferitur, Manna cum baculo fuisse in Arca. Accedit autoritas Josephi Hebræi, qui constanter affirmat, in Arca solas fuisse tabulas legis. Addunt aliqui, virgam Aaronis ab Arca capi non potuisse, eòquòd, inquiunt, ea Aaroni debuerit esse pro scipione viatorio, qualem Arcâ longiorem esse oportuerit. Omnia hæc argumenta perquam debilia sunt ad sustinendam nimis oppositam sensui litterali S. Apostoli; quandoquidem, uti paulò infrà satis clarè videbitis, ille locus Apostoli neutiquam repugnat allegatis

Vide Cajet.
in Ep. S.
Paul. ad
Hebr. initio.

Ribera loci
cit.

Corn. Hebr.

9. 3.

Ribera l. 2
de Templ. c.

2.

Lzor. T. 1

l. 6. c. 43

Lyr. in 3.

Reg. c. 8.

Virga Aaronis,
& Mannanum in
Arca fuerit.

Num. 17.
10.

S. Aug. in Exod. 9. 105. S. Thom. 2. ap. Sanct. in Reg. 8. 9. tis Paralipomenorum, ac Regum Contextibus. Et verò D. Augustinus, D. Thomas, Catharinus, Salmeron, Theophilactus, Ecumenius, Sanctius, atque torrens Interpretum, asserunt, Manna cum baculo re vera repositum in Arca fuisse. Id quod abundè comprobabitur, si oppositæ sententiæ argumenta solvantur, ac postmodum ostendatur, quàm aptè cuncti Contextus inter se conciliantur.

4. Ad primam rationem concedo, quòd in Libris Moysis non inveniatur, unquam à Deo præceptum esse, ut virga, & Manna servaretur in Arca: quin etiam, quòd Manna peculiariter attinet, de hoc asservando mandatum priùs latum esse deprehendimus in Exodi Capite decimo sexto, quàm præceptum inveniamus de construenda Arca, quòd postea refertur in Capite trigesimo septimo. Verùm si non inveniamus præceptum, certè neque prohibitionem invenimus. Si omnia Sacrorum Voluminum folia percurreris, haud reperies, quòd aliquando Deus jussit in Arca custodiri Legis tabulas solas exclusis aliis quibusque rebus. Idcirco quemadmodum haudquaquam subsisteret argumentum, quo quis diceret: Deus nunquam præcepit in Arca servari solas tabulas Legis: igitur in illa non fuerunt solæ tabulæ Legis; ita pariter sinistrè ratiocinatur, qui sic ait: Deus non mandavit, ut Manna, & virga reponerentur in Arca: ergo non reponebantur in Arca. Moyses inspiratione Divina potuit agere, quòd non egit expresso Dei mandato. Si pulchrum mihi florem porrigas atque dicas, eum te velle exponi à me in Ecclesia mea, mihi liberum utique remanebit eo vel istam Arcam exornare, vel illam, eum exponere vel coram ista, vel coram illa Icone, prout mihi placuerit. Haud aliter quando Deus moyse præcepit asservare Manna, & quando dixit eidem, ut in Tabernaculi parte, *Sancta Sanctorum* appellata, baculum Aaronis poneret, integrum fuit Moyse asservare vel isto, vel in illo magni Sanctuarii loco, seu hac, sive alia ratione, vel situ, aut intra, aut extra Arcam, & potuerunt insuper ipsi, veluti percipientis, esse justæ rationes ad ea intra Arcam asservanda. Porro quòd Moyses eas res in Arca reposuerit, in Libris ipsius haud equidem deprehendimus; at istud nec quidquam refert. Mementote regulæ, vobis à me alibi traditæ, quòd sæpenumerò multa Sacræ Historiæ peculiariter reperiuntur in uno Libro, quin ea suo loco inserta sint in alio Libro. Illic exempla quædam adduxi, nunc en alia plura. Moyses in Libris propriis non notat, quòd exercitus aliquis vesparum populum Israël-

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

liticum antecesserit adversus Chananæos; attamen indubitatum est, vespas & præcessisse & pugnasse pro Israëlitis: id, quòd è Libro Sapientiæ constat. *Misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim exterminarent.* Manna dicitur omni sapore præditum fuisse, quòd & verum est, atque certum; & tamen in Exodo, ubi de Manna sermo est, solum insinuat, illi fuisse saporem placentæ melle conditæ, *Gustusque ejus quasi similis cum melle.* Verùm si quis alium saporem optabat, alium ipsi Manna præstabat, ut in Sapientia legimus. *Paratum panem de celo præstitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatem.* Quæ nomina sunt Veneficorum illorum, qui sese Moyse opposuerunt in Ægypto? Jannes, & Mambres: ea quidem haud invenimus in Genesi, vel Exodo, invenimus autem in S. Paulo. Quoniam è metallo fuit urna, in qua servabatur Manna? In Libris Moysis id non investigabimus; sed invenimus in S. Paulo, quòd aurea fuerit. Ita nimirum est: Deus utiles rerum notitias nobis insinuare voluit per illos Viros, quos ipse voluit. Loquatur Deus per Moysen, loquatur per Salomonem, loquatur per Prophetas, loquatur per D. Paulum: semper ipsi debetur eadem fides in omnibus, cum sit idem Deus in omnibus ille, qui loquitur. Sic in nostro casu, licet in Libris Moysis non dicatur Manna, ac virga Aaronis fuisse in Arca, nos tamen id asseverare tenemur, si id in alio Libro Canonico deprehendamus; atqui hoc in Epistola Divi Pauli ad Hebræos, Libro Canonico legimus: igitur id asseverare tenemur.

5. Jam modò tria sunt à me ostendenda: primo, quòd Epistola, nomine S. Pauli ad Hebræos nota, verè sit S. Pauli: secundò, quòd sit etiam Canonica: tertio quòd in ea revera statuatur id, quòd asserimus. Eam esse D. Pauli, & Canonicam, negavit olim Marcion, teste S. Hieronymo, item Arius, uti testatur Theodoretus, horumque opinionem secutus est Lutherus in Prologo suo, Brenz in Confessione, Kemnizius in Examine, Centuriatores Magdeburgenses in Centuria prima Libro secundo Capite quarto. Præter hosce manifestos Hæreticos, etiam inter Orthodoxos pauci quidam dubitavere, prout ex Eusebio, & S. Hieronymo novimus: & propius ad nostra tempora non defuit, qui diu sepultam opinionem rursus suscitaverit. Eorum rationes inveniuntur propositæ, ac refutatæ à Bellarmino Card. Capite decimo Libri primi *De verbo Dei*. Nunc argumenta percipite, quibus certò demonstratur, istam Epistolam esse S. Pauli, atque Canonicam. Imprimis tanquam

T t t

Cano-

Canonica recipitur, semperque recepta fuit ab Ecclesia tota, cum ex ea saepius per annum sub eodem nomine aliquid ad sacras Aras legatur. Deinde Pontifices antiquissimi, vicini temporibus D. Pauli, vel etiam coetanei, eam Epistolam ceu hujus Apostoli allegant. Sic eam citat *Euf. loc. cit.* S. Clemens primus apud Eusebium: sic *28.* Innocentius primus apud exuperantium: sic etiam Gelasius primus in Concilio septuaginta Episcoporum. Tertiò talis illa semper ab omnibus Patribus Græcis acceptata fuit, & inter Latinos si Tertullianus, Cyprianus, Lactantius, & Arnoldus dissenserint, eam tamen agnoverunt Areopagita Dionysius, & Augustinus, & Hieronymus, & Hilarius, & Ambrosius, & paulatim omnes Interpretes, qui semper inter Epistolas D. Pauli in istam quoque commentati sunt. Quarto certum est, à S. Paulo Apostolo quampiam Epistolam ad Hebræos esse scriptam quia D. Petrus, & ipse scribens ad eodem, eam allegat: *Sicut & charissimus frater noster Paulus scripsit vobis;* at enim in nullo Patrum, aut Interpretum, nec antiquorum quidem, aut synchronorum, aut vicinorum ævo S. Pauli, mentionem invenimus fieri de alia ipsius ad Hebræos Epistola, nisi de ista, de qua loquimur: igitur hæc ipsa est, quam S. Petrus allegat. Denique dubium omne, etiam rationabile, Concilia refecant; etenim hanc Epistolam, ceu S. Pauli, & Canonicam agnoverunt Concilium Nicenum primum apud Angelicum D. Thomam, Ephesinum primum, & Chalcedonense, probans duodecim Capitula S. Cyrilli, Arausicanum secundum ultimo Canone, Leodicenum Canone quinquagesimo nono, Carthaginense tertium Canone 47. ac demum Synodus Tridentina Sessione quarta, numerant veluti partem Divinæ Paginæ, & tanquam S. Pauli, hanc Epistolam ad Hebræos. Itaque jam certum est, ac de fide, hanc Epistolam esse verbum Divinum, atque ceu talem recipendam, & credendam.

6. Jam solum superest, ut ostendatur, in ista loco allegato asseverari, quod præter legis tabulas in Arca servata fuerit etiam Aaronis virga, atque Manna: id, quod facile præstitero, si demonstravero, superius allegatas explicationes non posse sustineri. Prima quidem teneri nequit, videlicet, quod, ubi D. Paulus ait: *Et Arcam testamenti, in qua urna aurea habens manna, & virga Aaron, quæ fronderat, innuere velit, in quo tabernaculo.* Haud ego gravatè concesserim regulam illam, quod frequenter in Vulgata nostra multi retineantur Hellenismi, quoad genera, & casus, qui benè quidem conveniunt idio-

mati Græco, sed non perinde Latino. Sic in Libro Sapientiæ: *Omnium potentior* *Sap. 19.* *est sapientia*, genitivus *Omnium* in Græco est locò ablativi, quo Græci carent. S. Paulus in prima ad Corinthios inquit: *nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus* *1. Cor. 2. 9;* *illis, qui diligunt illum: ubi dicitur ascendit, pro ascenderunt; quia Græci cum neutro pluralis componunt verbum tertiæ personæ singularis numeri.* Rursus in Sapientia: *Spiritus Domini replevit orbem terrarum, & hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis.* Diceres, *hic spiritus*, non, *hoc spiritus*; at pronomen hoc benè refertur ad Græcum πνεύμα. In Apocalypsi Duo candelabra in conspectu Domini terra stantes, prostantia: nimirum juxta Græcum δύο λυχνίαι ἑστῶσαι. Et in Psalmis: *Calix in manu* *Psal. 74.* *Domini vini meri plenus misto: & inclinavit ex hoc in hoc: non ex hoc in hunc calicem, sed in hoc ποτισίον: ita pariter in aliis non paucis exemplis. Recordor insuper alterius regulæ, sacrorum in Librorum interpretatione adhiberi solitæ, quod videlicet relativum non semper ad substantivum vicinius reducat, sed quandoque ad substantivum principale remotius, ut in Epistola ad Romanos: *De filio suo, qui factus* *Rom. 1.* *est ei ex semine David secundum carnem, qui prædestinatus est filius Dei: ubi relativum: qui prædestinatus est, non refertur ad, David, substantivum vicinius, sed ad, filio suo, licet substantivum remotius. At enim neutri regularum istarum locus est in casu nostro. Repetamus Apostoli sententiam: *Post velamentum autem secundum, tabernaculum, quod dicitur Sancta Sanctorum, aureum habens thuribulum, & Arcam testamenti circumtectam ex omni parte auro, in qua urna aurea, habens manna, & virga Aaron, quæ fronderat, & tabula testamenti, superque eam (notate hæc verba) superque eam erant Cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium. In quo tabernaculo erat Arca, in qua erat urna aurea &c. superque illam duo Cherubini. Nisi quis absque necessitate gratuitam, ac summam violentiam inferre Contextui velit, asserere debet, vocabulum demonstrativum eam referri ad idem substantivum, ad quod refertur relativum in qua, secus enim sensus enormiter confunderetur: at verò demonstrativum super eam refertur ad Arcam, non ad Tabernaculum, quia non super Tabernaculum, sed super Arcam Cherubini fuerunt: igitur etiam relativum in qua refertur ad Arcam, atque adeò sententia sic explicanda est: Post alterum velum erat locus Sancta Sanctorum, in quo thuribulum erat, & Arca, auro penitus obducta: qua in Arca servabatur urna aurea cum Manna, & Aaronis virga, ac præterea duæ tabulæ testamenti; supra illam verò, nempe supra Arcam, erant Cheru-***

Cherubini duo. E quibus clarè patet , interpretationem primam , ceu nimis ob-
scuram , violentam , ac minùs fundatam , non esse recipiendam.

Parte. 1.
Serm. 43.
n. 1.

7. Altera minùs est violenta. In ea facile concedo , particulam *In* sæpè Divinis in Litteris idem significare , quod particula *Cum* , qua de re in alio Ser-mone quædam exempla retuli ; sed isthuc idem fieri nequit ; eòquòd ipsa particula in qua continuo referatur ad tria , nimirum ad Manna , ad virgam , & legis tabulas : igitur eadem significatio retinenda est quoad omnia. Certum est , quòd ea quoad legis tabulas significet *intra* : quapropter etiam quoad Manna , & Aaronis baculum idem significat. *In qua erat urna aurea habens Manna , & virga Aaron , quæ fronduerat , & tabula testamenti.* Hic aliam addo regulam , in Sacrarum Litterarum expositione observandam , quòd videlicet non recedendum sit à sensu litterali , & obvio , quandocunque necessitas non adest ab eo recedendi , & quòd non sit confugiendum ad regulas extraordinarias , ut relinquatur syntaxis ordinariæ sensus , quando non adest sufficiens ratio recurrendi ad illas. Regula hæc ab omnibus Interpretibus admittitur , In casu nostro non est necessitas ejusmodi refugii , si alia methodo prorsus naturali concilientur sententiæ S. Pauli , & Paralipomenorum , atqui conciliantur clarissimè , quod eo demonstratum. Ratio magis propria conciliandi sæpenumero Divinas Paginas , quæ fortè videntur discordes , est , ut in contextu observetur , an de diversis temporibus loquantur. *Distingue tempora , & concordabis Scripturas.* Ita , quod pro exemplo sit , apud S. Joannem piæ Mulieres ad Christi Domini sepulchrum egressæ dicuntur die nondum appetente : *manè , cum adhuc tenebræ essent.* S. Marcus refert , eadem illuc ivisse orto jam sole. Si Sol jam ortus fuerit , quomodo nox adhuc erat , ac tenebræ ? si nox , atque tenebræ fuerint , quomodo Sol jam ortus erat ? Distingue tempus , quo ex ædibus suis abièrunt , atque tempus , quo ad sepulchrum pervenerunt , & omnia clarescent. Exièrunt manè nondum orto die : & de hoc S. Joannes loquitur : *manè cum adhuc tenebræ essent ;* ad locum verò destinatum per-tigerunt sole jam orto : atque de hoc S. Marcus differit : *Valde mane orto jam sole.* Simili ratione D. Paulus de illo narrat , quod in Arca fuit illic in solitudine : in Libris Regum , ac Paralipomenorum id recensetur , quod erat in Arca , cum ea templo Salomonis inferretur ; at neque Paulus asserit , quòd semper in Arca fuerit virga , & Manna , neque Libri Regum , & Paralipomenorum referunt , quòd semper in Arca solæ tabulæ servatæ

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

sint , ita ut in ea nihil aliud unquam repositum fuerit.

8. Nos itaque dicamus : Initio fuerunt in Arca duæ tabulæ legis , Aaronis virga , & Manna. Sed unde hoc ostendimus ? autoritate S. Pauli : *Arca testamenti , in qua urna aurea habens manna , & virga Aaron , quæ fronduerat , & tabula testamenti ;* quando autem Arca collocabatur in Templo Salomonis , neque Manna fuit ampliùs in ea , neque virga , sed solæ tabulæ. Quomodo comprobamus istud ? ex tertio Libro Regum , ubi sermo est , uti clarè patet è contextu , de eodem tempore , ac dicitur : *In Arca autem non erat aliud , nisi tabula lapidea &c.* & è Libro secundo Paralipomenon : ubi dicitur : *Nihilque erat aliud in Arca , nisi duæ tabulae.* En , omnia complanata citra violentiam. Hæc explicatio Catharini est , & optima , veraque est. Ubi vos animadvertere cupio cum Caspare Sanctio , & Cardinale Bellarmino , quòd in eodem contextu Regum , ac Paralipomenorum insinuetur , urnam atque virgam aliis temporibus in Arca fuisse , ac ipso Scriptoris tempore rursus in ea repositas esse ; nam si nunquam illæ res in Arca fuissent , inutile fuisset asserere , quòd in ea tunc non fuerint. Si lapsu tot sæculorum Arca semper solas continuisset duas tabulas , omnino superfluum fuisset referre , quòd , cum in Templum Salomonis introduceretur , aliud in ea non fuerit : quippe quin aliquid indicaretur , unusquisque facile potuisset intelligere , aliud in eo Sanctuario non fuisse. Qua de causa Sacer Historiographus notat , in Arca tunc temporis haud aliud fuisse , idque notat per tempus imperfectum , non erat , non autem per perfectum , non fuit ; ut intelligeretur , priùs aliquid aliud in ea fuisse. Et quid illud ? id , quod S. Paulus designat , *Urnæ aureæ habens manna , & virga Aaron , quæ fronduerat :* quasi Contextus innuere velit : priùs fuerat aliud in arca ; sed quando hæc in Templum Salomonis introducebatur , jam non erat aliud , nisi duæ tabulae. Ad hæc observare est , in utroque Libro , Regum , & Paralipomenorum , non dici , quemadmodum aliàs juxta Divinæ Paginæ morem dici solet de rebus , asservatis usque ad ævum Scriptoris : *non erat* , seu , *non fuit aliud usque in præsentem diem ;* sed solum , *non erat aliud ;* eòquòd post Arcam jam in Templum Salomonis introductam , priùs quam Historia Libri tertii Regum , & Paralipomena conscriberentur , jam & urna & virga rursus in Arcam remissa fuerit : quasi dicere voluisset Historiographus : Nunc præter tabulas etiam aliquid aliud est in Arca ; tunc autem non erat aliud. Ut adeò perspicuè videatis , quòd utraque sententia , Regum , ac Pa-

T t t 2

rali-

ralipomenorum non modò non opponatur effato S. Pauli, sed istud potiùs per utramque confirmetur. His ita pertractatis haud expedit nos multùm insudare explicando documento contrario Josephi, ac Philonis; illi quippe decepti sunt, nec injuriam ipsis facimus, si fallibilissimam ipsorum auctoritatem postponamus infallibili auctoritati Spiritùs Sancti.

9. Verùm etiam dicebatur, virgam Aaronis ab Arca non potuisse capi. Hoc prorsus falsum est: falsum quoque, eam fuisse scipionem quemdam viatorium; etenim in Sacris Litteris semper appellatur *virga*, nunquam *baculus*, neque etiam amygdalus lignum præbet idoneum baculo viatorio: atqui constat, illam virgam amygdalinam fuisse. Demus etiam, non fuisse virgam, sed baculum, & scipionem, cùm Arca duos cubitos cum dimidio longa esset, satis utique longa fuisse videtur ad illum capiendum. Quòd si necdum his omnibus acquiescere velis, nonnihil præscinde lignum illud, ac brevius effice; nec enim propterea fractus illabatur orbis.

10. Hic vobis iusta cupido subibit rescindi, primò, quem in finem virga, & urna Mannæ à Moyse reposita fuerit in Arca, quandoquidem Deus id non præceperat: secundò, quem in finem tam virga, quàm urna, jussu Moysis ibi reposita, postmodum inde fuerit exempta tempore Salomonis: tertio, quem in finem illic de novo reposita fuerit. Respondeo ad primum. Moyses à Deo jussus esse potuit, etsi mandatum illud nulli Sacro Libro reperiatur insertum: & si nullum acceperit mandatum, discere potuit illud ex inspiratione; quòd si verò nec inspirationem peculiarem acceperit, prudens ipsi ratio sic agendi fuit. Certè Sacellum sacratius, sive tabernaculi pars illa, in qua servabatur Arca, perquam arcta fuit, cùm ejus amplitudo per quadrum denos cubitos non excederet. Dum Arca movebatur, prius erat involvenda magnis velis, quæ Tabernaculi tectum constituiebant; ad eam autem operationem, amplo spatio indigam, locus angustus alia nulla re debebat occupari. Si urna Mannæ, & Aaronis virga fuissent extra Arcam, periculum fuisset, ne in urnam impingeretur, ne ea inverteretur, & in terram effunderetur, néve quid aliud fortuitò contingeret ad exiguum sacratarum rerum illarum honorem. Quapropter Moyses, & ejus temporis Sacerdotes, judicare potuerunt, commodius, & honorificentius esse, si res illæ reponerentur in ipsamet Arca, in qua locus cæteroquin prorsus opportunus, nec à Deo prohibitum unquam erat alia sacra

mnemosyna, Tabernaculo digna, tabulis legis adjungere. Quemadmodum porro sedes stabilis Arcæ non fuit usque ad tempus Salomonis, ita usque ad idem tempus omnia relicta sunt in eo statu, quo fuerant in solitudine.

11. Postea verò tempore Salomonis (jam ad alteram quæstionem respondeo) ædificato grandi Templo, in quo stabiliter Arca servaretur, structisque simul aliis cubiculis, & honorificis receptaculis, in quibus omnia bono ordine collocari poterant, urna Mannæ, & Aaronis virga ex Arca protractæ sunt, in qua veluti depositæ fuerant, quamdiu Arcæ locus certus, ac stabilis non erat. Salomon inspiratione Divina sacris in rebus multa immutavit, eòquòd novæ circumstantiæ temporis, atque loci concederent emendari quædam & quoad amplitudinem, & quoad majorem commoditatem. Sic Liber Deuteronomii poni debebat (& in solitudine ibi positus erat) in latere quodam Arcæ: *Tollite librum istum, & ponite eum in latere Arce Domini*; sed in Templo Salomonis servabatur in loco thesauri, prout nos edocet Liber secundus Paralipomenorum, ubi dicitur: *Cùmque afferrent pecuniam, quæ illata est in templum Domini, reperit Helcias sacerdos librum legis Domini per manum Moysi*. Sic Altare, primitus è ligno Setim fabricatum, à Salomone cedro vestitum erat: *Sed & Altare vestivit cedro*: dein auro penitus ab eodem inductum: *Sed & totum Altare oraculi texit auro*. Sic in loco, Sancta Sanctorum dicto, præter duos Cherubinos aureos, conversis ad invicem faciebus Propitiatorium obumbrantes, idem Salomon duos constituit Cherubinos majores, ex olea sculptos, & inauratos, faciebus ad populum versis. Has inter, aliasque similes mutationes etiam locus urnæ, ac virgæ Aaronicæ mutatus est. Forsan istæ res etiam exemptæ sunt ex Arca, ut populus tam pretiosa monumenta videre posset, quæ aliàs totâ vitâ videri non poterant, quamdiu intra Arcam recondita erant. Hisce quoad secundum sopita erit curiositas vestra.

12. Respondeo ad tertium. Hæc urna, juxta D. Joannis Chrysostomi, aliorumque opinionem, in Arcam restitutæ fuerunt à Jeremia Propheta, cùm istam è Templo Salomonis in speluncam Nebi montis transferret: & rationem restitutionis ejusmodi præbuit commodum, & opportunitas ipsa portandi illas. Id, quod adhuc magis propriè caperetur, si vera esset Abulensis opinio, quòd in Arca jam eum in finem sua fuerint loculamenta. Haud insuper incredibile est, certè multùm verisimile, quòd illæ res in Arcam repositæ fuerint, quando tempore Roboami decem Tribus à Regno Juda

2. Paral.
34. 14.

3. Reg. 6.

Abul. in 3.
Reg. 8. 9.

Juda avulsæ, Regique perduelles fuerunt. Enimvero tunc Judæis meriò metuedum erat, ne urna Mannæ, ac Aaronis virga furto subduceretur ab Israëlitis : hinc eas prudenter reposuerunt in Arca, tanquam in loco securitatis. Potuit etiam accidere in prima Jerosolymorum obsidione, ubi Judæi, sperantes, Arcam ab hostibus suis magis honorandam esse, quàm res alias, illic eadem duo monumenta rursus occultaverint. Omnes istæ conjecturæ sunt satis propriæ. Quæcunque autem illarum vera sit, urna Mannæ cum Aaronis virga aliquando fuerunt in Arca, qua de re certam fidem facit S. Paulus ; cum autem Arca transferretur in Templum Salomonis, jam non amplius erant in ea, quemadmodum securè testantur Libri tertius Regum, & secundus Paralipomenorum. Postmodò res illæ denuo remissæ sunt in Arcam : id eruitur ex iisdem locis Regum, ac Paralipomenon, ubi, dum per *præteritum imperfectum* affirmatur, quòd, cum Arca portaretur in Templum, solæ tabulæ legis in ea fuerint, insinuat aliquo modo, quòd postea solæ non fuerint : & confirmatur ista sententia majori consensu Interpretum.

Clementia
& rigor
disciplinam
custodiunt.

13. At quem nos denique fructum ex ista doctrina haurimus ? Parentes, familiarum Rectores, inde discendum vobis est, unà cum Lege Divina, vestràque conservandum vobis esse Manna, & virgam, id est, Clementiam, atque rigorem. Vos doletis, quòd filii vestri parum vos revereantur, quòd vobis obedire detrectent, quòd in scientiis, aut artibus nil proficiant : nòstisne causam ? Quia neque modico rigore jussiones vestras acutis : semper quippe dulcia spiratis : in Arca vestra Manna est, sed sine virga. Alius quiritatur, quòd famuli, ac domestici ipsum oderint, quòd nihil amore præstent, quòd, ubi sese non putant observari, mox prævaricentur : sed nòstin', ò Bone, rationem ? Quia nimirum imperia tua condire nescis aliqua suavitate : in Arca tua est virga, sed absque Manna. Tu quasque turbas domûs tuæ

diffimulas, omnes amabiliter semper tractas : Manna contines, at non item virgam. Tu semper in vultu nubila geris, nullus unquam à domesticis tuis risus conspicitur : virga hæc est absque Manna. Tu nimio opere connives, nil magis, quàm ne contristes filium tuum, vereris ; en Manna sine virga. Tu semper tonas, & fulguras duris comminationibus, ac vituperiis, nunquam exile donum ulli famulorum tribuis, nunquam aut filiis, aut uxori, munusculum largiris, nunquam erga subditos tuos liberalem civitatem ostendis : ecce virga hîc est absque Manna. Veruntamen in Arca conjungi volunt Legi Manna, & virga : *In qua urna aurea habens manna, & virga Aaron.* Si Manna solum tenueris, atque suavis totus fueris, equidem amaberis, at non item timeberis. Si solam virgam habueris, ac merus rigor extiteris, timeberis, at non etiam amaberis ? non autem felix evadere potest regimen, ubi in subditis non conjungitur amor, atque timor erga præpositos. Cum vos cupio dulces esse, Auditores, nolim esse nimiam dulcedinem vestram. In Arca servabatur Manna, sed in certa mensura, statuta urna, non amplius : *Imple Gomor ex eo.* Cum vos esse cupio severos, rigorem exigo, ac severitatem, sed discretam. In Arca fuit virga, non fustis : *Virga Aaron.* Volo, ut manus eadem, quæ virgam gestat ad percutiendum, flores etiam teneat, atque fructus ad profectum : *Virga Aaron, quæ fronduerat.* Istud est exemplum, quod ipse Deus nobis præbet : cælum neque semper nubilum, neque semper serenum est : mare neque semper turbulentum, neque semper tranquillum est ? flumina neque semper turbida, neque semper limpida sunt, agri neque semper pleni, neque semper vacui sunt : regimen videlicet mixtum justitiæ, & misericordiæ, rigore, & amore. Pulchrâ hanc ideam imitari studete, Auditores, & in regimine familiarum vestrarum conjungentes Manna, & virgam, suavitatem, & severitatem, tam Leges Dei, quàm vestras defendite. Sic fiat : fiat.

SERMO CXLV.

*Philisthiim autem tulerunt Arcam Dei, & asportaverunt eam à lapide
Adjutorii in Azotum. 1. Reg. 5. 1*

ARGUMENTUM.

Quoties Arca capta sit ab hostibus Hebraici populi. Inde
sermo fit de relapsu in peccatum.

Asca quo-
ties capta
sit.

1. Relinquamus Arcam captivam in manibus Philisthæorum, à quibus post septem menses, ut suo tempore percipiemus, in libertatem restituetur. Modò nobis inquirendum est, an ista sola vice hostibus in prædam cesserit. Id certum est, quòd prius ante tempus istud eam nemo ullus in potestatem suam redegerit. Jam quatuor sæcula præterierant, è quo constructa fuerat: in tot populi proeliis, in tot cladibus, in tot servitutibus, & captivitatibus illa semper vel ab hostibus honorificè habita est, & ipsi Philisthæi, toties Hebræorum victores, ac domini, nunquam tamen è Templo Silonitico illam amoverunt, ubi à Josue collocata fuit. In hoc omnes conveniunt, nec ullus est author, qui contradicat. Sunt equidem Scriptores, qui affirmant, eam aliis temporibus inter spolia raptam esse, cum Hierosolymorum civitas ab hostibus suis caperetur, & expilaretur. Nabuchodonosor eam ter expugnavit: primò satis ipsi fuit submisisse, ac ad præstandi tributis necessitatem redegissee Regem Joacimum, seu Eliacimum, seu Ichoniam primum, quæ diversa nomina significant eundem Regem. Altera vice secum captivum abduxit Joachinum, Joacimi filium, qui fuit Jechonias secundus: & hac occasione thesauri omnes Templi Babylonem asportati sunt: *Et protulit inde omnes thesauros domus Domini.* Quòd si Templum à victore thesauris omnibus exspoliatum fuerit, etiam Arca in prædam cessit, utpote quæ rerum aliarum pretiosissima fuit: & si hac vice servata fuerit, profectò conservari non potuit, cum denique regnante Matthathia, vel alio nomine Sedecia, omnia fuerunt abrepta, omnia perdita, quando videlicet ob oculos Patris occisi sunt regii filii, Rex ipse privatus oculis, & catenis onustus, & mortem Babylone expectandam abductus, incensum Templum, & à victore inter spolia translatum est, quidquid pretiosi metalli in muris illis splenduerat. Et verò ea de direptione Isaias ait: *Omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas: & Jeremias: Manum suam*

misit hostis ad omnia desiderabilia ejus. Si cuncta desiderabilia rapta fuerint, nec immanis evasit Arca. Postmodum Hierosolyma capta, & subjugata est ab Antiocho, aliisque hostibus, ac difficulter quis ausit asserere, crudeles illos, infideles, ac impios tyrannos Arcæ pepercisse. Denique saltem tunc, quando Civitas illa infelix exspoliata, & in cineres redacta est à Tito, Vespasiani filio, dicendum esse videtur, quòd etiam Arca cum spoliis aliis à victore rapta, Romamque deportata fuerit. Hujus opinionis est Adrichomius, ac pro se Josephum allegat *Libro septimo de bello Judaico* enumerans spolia, à Romanis in triumphum ablata, *Post hæc autem, inquit, portabatur lex, novissima spoliolum: ubi per legem intelligi videtur Arca, in qua lex inclusa fuit. Eandem sententiam amplectitur etiam Tornellus, Vega, Petrus Comestor, & alii, qui pariter affirmant, eam adhuc Romæ conservari subtus Altare majus D. Joannis in Basilica Lateranensi.* Hæc opinio confirmatur ex eo, quòd eam sequantur multi, ceu receptam pro traditione.

2. Hoc autem non obstante dico, veram Arcam, de qua nunc agimus, à Philisthæis modò raptam, ac postmodum Israëlitis restitutam, nunquam aliàs in manus hostium devenisse. En argumenta duo fortissima, unum, ut ajunt, negativum, alterum positivum. Primò neque Divina Pagina, neque Scriptor aliquis illorum temporum de ejusmodi captivitate quidquam refert. In Libro quarto Regum minutissimè recensetur tota direptio Templi, rerumque omnium à Chaldæis inde ablatarum in ultima, eaque crudelissima captivitate. *Columnas areas - bases, & mare aneum - oblas quoque areas, & trullas, & tridentes, & scyphos, & phyalas &c.* Res eadem pertractatur in secundo Libro Paralipomenorum, eadem in Capite vigesimo septimo Jeremiæ, nec uspiam de Arca fit mentio. De ea nil memoratur inter spolia, duobus in Libris Machabæorum recensita. Josephus in Vespasiani triumpho mentionem intert

4. Reg. 24.
13.
2. Reg. 25.

Isa. 65. 11.
Jerem. 1.
10.

Adrich.
Theatr.
Ter. Sanct.
fol. 152.

Term. Anne
Mundi
3610. n.

Veg in c. 2.
Agg Co-
ment. c. 46.
in Exod. 3.
in Jer.
dith.

4. Reg. 25.

2. Paral.
36.
Jerem. 27.
19.

infert de Lege, sed non de Arca, non de duabus tabulis Moysis, quæ continebantur in illa. Ista ratio validissima est, eoquod, cum Arca res esset præstantissima, ac celeberrima, quam populus Hebraicus habebat, cum ea cunctas inter alias res in Templo consideratissima, ac etiam ditissima esset ob grandes annulos aureos, ex ea pendentes, ob oram auream, interiùs extensam, ob geminas statuas, magnamque laminam auream, quæ pro operculo erat, nimium sanè negligentes Historiographi fuissent, si enumeratis minutiis quoque, in manus hostium delapsis, istam silentio prorsus præterissent. Nec intelligenda est Arca, veluti comprehensa vocabulis generalibus *Thesaurorum*, rerum *considerabilium*, aut *desiderabilium*, vasorum *pretiosorum*, vel similibus; etenim thesaurus adeo peculiaris annotari distinctè debuisset, idque multo magis, si sacrorum Voluminum consideremus morem, quo id, quod in aliquo genere plus est insigne: frequenter sic in individuo commemoratur, quasi in genere suo non comprehenderetur, ut in istis præter alia plurima cernere est: *Eripuit eum (Davidem) Dominus de manu omnium inimicorum ejus, & de manu Saul. Dicite discipulis ejus, & Petro, &c.* Quare si post præsentem captivitatem nuspiam, & nunquam Arca dicitur ab hostibus esse capta, rectè concluditur, eam nunquam amplius ab hostibus suis abreptam esse. Haud me latet, à S. Hieronymo super Joëlis Caput tertium inter spolia, à Chaldaïs è Templo rapta numerari Propitiatorium, & Cherubinos; at imprimis Doctor iste Maximus ea numerat solum per transitum, quin ideo quæstionem movere, aut contendere velit: secundo S. Pater sic explicari potest, atque debet, ut nomine Propitiatorii, & Cherubinarum non intelligat ea, quæ partem Arcæ constituebant, sed potius Oraculum, & Cherubinos majores, à Salomone factos ad ornatum loci, in quo ipsa Arca ab eo collocata fuerat, quemadmodum refertur Capite sexto Libri tertii Regum, & Capite tertio Libri secundi Paralipomenorum.

3. Alterum argumentum positivum est, ac præbatur nobis in Capite secundo Libri secundi Machabæorum. Ibi narratur, Jeremiam Prophetam, cum populo Babylonem abeundum esset in servitutem, à Deo jussum esse Tabernaculum, Arcam, & Altare thymiamatis abscondere in monte Nebo, ubi Moyses mortuus fuerat: quod & executus est. *Tabernaculum, & Arcam jussit propheta, Divino responso ad se facto, comitari secum, usquequò exiit in montem, in quo Moyses ascendit, & vidit Dei hereditatem. Et veniens ibi Jeremias invenit locum*

*spelunce, & Tabernaculum, & Arcam, & Altare incensi intulit illuc, & ostium obstruxit. At quoniam ista translatio, cui multarum manuum adminiculo opus erat, atque adeo Sacerdotum, ac Levitarum, Vatem comitantium, ministerio peragebatur, haud omnino secreta teneri poterat, aliqui, ponè sequentes, curiosè studuerunt observare, ubi omnia absconderentur: Et accesserunt quidam simul, qui sequebantur, ut notarent sibi locum. Sed non licuit illis eundem locum satis dignoscere: Non potuerunt invenire. Ea de re certior factus Jeremias, illos objurgavit, atque vaticinatus est, ignotum fore locum illum, donec à Deo, jam propitio, congregandus esset populus: tunc demum id iterum palàm appariturum esse, quod recens occultatum esset. Ut autem cognovit Jeremias, culpans illos, dixit, quòd ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi, & propitius fiat. Et tunc Dominus ostendet hæc. Ista congregatio populi certò non fuit illa, quæ contigit post reditum è Babylone, quia post eam adhuc dispersio duravit, adeo, ut Josephus affirmet, insuperhabita libertate revertendi Jerosolymam, ex Hebraico populo copiam innumeram Babylone remansisse, retentam videlicet bonis temporalibus, illic acquisitis, atque deliciis, quibus fruebantur. Idem Nehemias quoque Deum rogabat, inquiens: Congrega dispersionem nostram: libera eos, qui serviunt gentibus. Post Nehemiam porro nunquam invenimus, dispersum populum congregatum esse, usque ad mundi finem. Duravit igitur atque durabit usque ad illud tempus oraculum Jeremiæ, & postquam is Arcam abscondit, ea nunquam amplius apparuit; apparebit autem in extremo Judicio, cum Angeli congregabunt electos ejus à quatuor ventis à summis celorum usque ad terminos eorum. Illa, S. Dorotheus ait, prima resurget, & collocabitur in monte Sina, ubi convenient electi. In resurrectione primum Arca resurget, & prodibit è saxo, inque Sina monte locabitur, & omnes Sancti ad eam confluent, ut illic suscipiant Dominum. Et fortasse juxta litteram istud insinuat in Apocalypsi, dum, postquam dictum est, advenisse tempus Judicii finalis: *Advenit ira tua, & tempus mortuorum judicari, & reddere mercedem servis tuis Prophetis, & Sanctis, & timentibus nomen tuum &c.* protinus additur: *Et apertum est templum Dei in Cælo, & visa est Arca testamenti ejus in templo ejus.* Tunc simul juncta spectabitur Arca, & Crux ad solatium piorum, qui tam in uno, quam in altero testamento verè sequaces optimi Dei nostri fuerunt. Ante tempus illud Arca manebit occulta eodem in loco, in quo Jeremias eam absconderat: *Ignotus erit locus ejus.* Ex omnibus hucusque dictis*

Psal. 17. in tot. Marc. 15.7.

Joseph. l. 11. Antig. c. 1. 5.

2. Mach. 1. 27.

Matth. 24. 31.

S. Dorotheus in Synopsi Cap. de Hier.

Apocal. 11. 18. 19.

Arca absconditur in spelunca.

dictis haud obscurè colligitur, in secundo Templo, ab Hebræis Jerosolymæ suæ reædificato, nunquam fuisse Arcam, atque hinc non esse mirum, quòd nunquam amplius illinc abrepta fuerit. Istam sententiam tenent S. Epiphanius, S. Dorotheus, S. Anselmus, S. Thomas, Hugo Cardinalis, Bellarminus Cardinalis, atque torrens Interpretum. Ingeretis e-
S. Epiph. in vit. Hier.
S. Dorotheus.
loc. cit.
S. Anselm. in Elucid.
S. Th. in 2. Mach. 2.
Bellarmin. l. 1. de verbo Dei c. 15.
 quidem; quomodo igitur Authores allegati superius affirmant, Arcam in triumpho Vespasiani Romæ portatam esse, ac Romæ adhucdum asservari? Sed respondeo, Imperatoribus Romanis in more positum fuisse, ut suis in triumphis gestari curarent in conspectu populi Romani res insigniores devictarum gentium, & siquando res ipsæ ferri non possent, saltem portarentur earundem effigies. Quandoquidem igitur Arca res erat Hebraici populi præcipua, satis credere est, quòd Titus, & Vespasianus, cum Arcam veram, quæ absconsa erat, potiri nequirent, aliam similem confici jusserint, eaque triumphi sui pompam adornare voluerint. Ista postmodo Romæ permansit, ac fortè hodie ibi servatur, Arca non vera, sed ad Arcam veram similitudinem confecta. De hac Josephus Hebræus intelligendus est, & alii, ipsum secuti.

4. Toti doctrinæ huic opponunt Hæretici tria dubia, ex aliis Divinæ Paginæ locis sumpta. Primum est, quòd in Libro secundo Paralipomenon, ubi sermo fit de loco *Sancta Sanctorum* dicto in Templo Salomonis, Historiographus asserat, Arcam ibi fuisse usque in diem, qua historiam suam scripserat: *Fuit itaque Arca ibi usque in presentem diem.* Author hujus Libri fuit Esdras; Esdras autem, scripsit post reditum à captivitate Babylonica: proin Arca semper ibi remansit usque ad tempus illud: itaque verum non est, quòd ea primò abscondita sit à Jeremia in monte Nebo. Dubium alterum est, quòd adhuc tempore Christi Servatoris in Templo fuerit Altare Thymiamatis: *Apparuit autem illi (Zachariæ) Angelus Domini, stans à dextris Altaris incensi.* Quare hoc Altare vel repertum, vel nunquam absconditum erat: atqui hoc idem dicendum est de Tabernaculo, & de Arca, cum in Libro Machabæorum affirmetur, uti supra percepimus, omnia tria hæc in eodem loco abscondita, & vaticinium de omnibus factum esse. Tertium dubium est, quòd, cum Hierosolymorum civitas à Chaldæis caperetur, Jeremias captivus, atque diligenter custoditus à suis fuerit: *Mansit vero Jeremias in vestibulo carceris usque ad diem, quo capta est Jerusalem:* igitur Arcam asportare, ac in monte Nebo abscondere non potuit. Magnam in his argumentis vim Hæretici ponunt ad evincendum con-

tra Sacram Synodum Tridentinam, quòd duo Machabæorum Libri non sint Canonici, atque adeò nec verbum Dei. Verum oppidò facile solvuntur illa, & ad primum quidem respondetur cum Abulensi, quòd Esdras non fuerit primus Scriptor Libri Paralipomenorum, sed eum manibus tenuerit jam ante captivitatem Babylonicam ab alio Propheta antiquiore conscriptum, ac post captivitatem publicaverit: unde cum dicitur, Arcam permansisse in Templo *usque in presentem diem*, intelligendum est, usque ad tempus primi Authoris, non Esdræ. Id, quod evidenter ex eo demonstratur, quòd ante Esdræ Templum Salomonis penitus concrematum, atque destructum fuerit: igitur Arca non potuit in illo remanere usque ad tempus Esdræ. Ad secundum respondetur, quòd Altare thymiamatis non fuerit illud Altare confectum tempore Moysis, ac positum in primo Templo Salomonis, sed aliud quodpiam, erectum post reditum à Babylone; siquidem Hebræi juxta suos ritus, atque Leges super Altare thymiamata offerre tenebantur: istud Altare rursus innovari poterat, atque adeò restaurato Templo etiam Altare restaurarunt. Potuissent aliam quoque Arcam conficere, sed hoc inutile fuisset; etenim Arca vera vel inde maximè pretiosa fuit, quòd in se res sacratissimas contineret: istæ res sacræ in Nebo monte absconditæ recuperari non poterant: ad quid igitur theca sacra reficeretur, si non amplius fuerit res sacra, quæ in ea includeretur? Et verò nusquam invenietis, quòd post primam everisionem Templi in Divino Codice dicatur, Arcam in Templo secundo fuisse: quin etiam Josephus Judæus testatur, Sacrarium, *Sancta Sanctorum*, suo tempore vacuum, nihilque in eo deprehendere fuisse: *Nihil prorsus in ea erat positum; inaccessa verò, & inviolata, & invisibilis omnibus habebatur.* Ad tertium alii respondent, Arcam à Jeremia absconditam fuisse, priusquam à Nabuchodonosore Jerosolyma obsidione altera cingeretur, sanctissimo nimirum Vate à Deo illustrato, ad agnoscendam horribilem exspoliationem, qua Templum à victoribus diripiendum esset. Et Jeremias tunc Arcam abscondere potuit, quia, tametsi Sacerdotum multos experiretur invitos, præcipui tamen, ac Seniores fidem oraculis ejus adhibebant, & ex ipsius arbitrio stabant, ut his opitulantibus destinatas res sacras transferre potuerit. Alii respondent, à Jeremia absconditam Arcam fuisse, postquam Jerosolyma à Nabuchodonosore tertia vice subacta est, & hoc ego verum esse credo: ecce rationem. Magna muri parte catapultis, & arietibus dejecta circa portam Civitatis mediæ

Abul. ibi. 7. 27.

2. Paral. 39.

Luc. 1. 11.

Jer. 38. 28.

Jos. Jud. 1. 6. de Bell. Jud. c. 6.

Jerem. 26. 16. 17.

Jerem. 39.
a n. 2.

mediæ, mox primi, Ducum militarium, Civitatem obsidentium, ingressi ibi con-
federunt: *Aperta est Civitas, & ingressi sunt omnes Principes Regis Babylonis, & federunt in portamedia.* Quo facto obsessi desperata defensione noctu per occultam portam aufugerunt, ut in deserta regione se sylvis absconderent. Innotescente hac fuga Chaldæorum exercitus è vestigio fugitivos insecutus est: *Persecutus est autem eos exercitus Chaldæorum.* Interea Nabuchodonosor Nabuzardanî, penes quem supremum exercitus regimen residebat, in mandatis dedit, ut extemplò Jeremiam vinculis eximeret, è carcere liberaret, veneraretur, inque rebus omnibus voti sui damnaret. En ipsum Regis imperium: *Tolle illum, & pone super eum oculos tuos, nihilque ei mali facias; sed, ut voluerit, sic facias ei.* Cum tali Regis gratia, sub tanto supremi Ducis præsidio, difficile non erat salvum conductum acquirere, ac prius, quàm Chaldæi à persecutione fugientium prædiariorum reverterentur, quàmque Templum, ac Civitas expilarentur, foras efferre, & abscondere Tabernaculum, Arcam, & Altare. Quacunque verò ratione id evenerit, nobis Orthodoxis certum est, à Jeremia res illas occultatas esse. Sic ritè stabilitum esse reor, Arcam à Philisthæis captam, ac semel liberatam, non amplius in servitutem recidisse, nunquam amplius in manus hostium devenisse: certum pariter est, Arcam istam adhuc asservari in monte Nebo, solùmque in fine mundi rursus manifestandam esse.

Relapsus in
peccatum
cavendus est.

Tens. Gen-
til. consut.
tom. I.

Indi Diabo-
lo relinquunt
ædes suas u-
na die.

5. Jam ab explanatione litterali transiens ad moralem, vos omnes vellem Arcæ exemplo discere conservari in libertate filiorum Dei, atque semel è servitute Diaboli liberatos, nunquam amplius in ejusdem manus relabi. In Regno Peruviano Indi quidam Idololatæ huic dediti superstitioni sunt. Anni certa die recedunt ex ædibus suis urbanis, eum duntaxat in finem, ut illæ modico eo tempore Diabolo liberæ pateant. Ingre-
diatur, dicunt, ingrediatur modò hospes nequam, perambulet atria, & hypocausta nostra, fruatur arbitrio suo cubiculis nostris una die, sed ea lege, ne posthac redeat, utque nos anno toto in pace relinquat. Sic infelices illi persuadere sibi nesciunt, quòd in domibus suis securi habitare possent, nisi eas liberè dereliquerent. Blandiuntur sibi, quasi cum Diabolo paciscerentur, ut ipse sit contentus in ædibus dominari, sed brevi, ac per transitum, sed postea permittat illos in pace diu habitare. Istorum cæcitati condoleo; verùm haud perinde possum condolere cæcitati illorum, qui relabuntur in peccata, atque adeò multò

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

deterius agunt. Isti Diabolum ex habitaculo cordis sui foras emittunt, sed solum ad aliquam diem invitantes eum ad reditum, ad ipsis commorandum, ad ipsos possidendos per totum annum. Tempore quodam Paschatis, aut Jubilæi, aut alterius solemnitatis, ejiciunt Diabolum, à quo tyrannicè tractabantur; at enim ipsis placet illius tyrannis, atque transacto Paschate, Jubilæo, vel solemnitate, mox eum revocant, seque spontaneos captivos in ejus vincula rursus conjiciunt. Nolite credere, ô Christiani, Diabolum ejusmodi de tractatione multum cruciari:

Revertar, inquit, revertar in domum meam, Matth. 12. unde exivi. Fortè te videt adversum se 44.

armari sacratissimis gratiæ Mysteriis: parum id meâ refert, ait, cedam aliqua die locum, postea redibo: *revertar.* Videt, à gratia sanctificante occupari sedem suam; sed parum interest, inquit: paulò post eam rursus occupabo: illa cedit meum sub reditum: *revertar.* Sinite tantummodo, ut ad ipsum propius accedat illa foemina: finite, ut redeat ad conversandum cum illo socio: isti mihi ostia referabunt ad cor ejus: *Revertar, revertar in domum meam, unde exivi.*

6. Miser peccator, qui relaberis! quomodo fieri potest, ut inconstantiam tantam non horreas? quomodo fieri potest, ut libertatem toties expertus, semper tamen ad captivitatem, quam amas, redeas? Vixdum felicem volatum tentas ad sinum Dei, atque mox relaberis, ut in Inferno mergaris. Relabentes in peccatum ad vivum effigiati mihi videntur in animali quodam Japonibus noto, quod una parte anni volucris est in aëre, altera parte piscis in mari. Tota hyeme squammis opertum inter fluctus natat: verno tempore squammæ incipiunt decidere, plumæque in earum locum succedunt: pinnae mutantur in pennas, alæ crescunt, & sub æstatis initium volatum tentat, aquas relinquit, atque felix volatile per sylvas in aëre liberè circumvolat. At postmodum appetente autumno plumæ rursus excidere incipiunt, in squammas pennæ indurantur, alæ restringuntur, & quæ avis erat, in aquas recidit, & ecce stolidus, uti prius, in mari piscis est. Haud aliter peccator ad initium veris alas acquirere incipit, sacris dictionibus auscultat, inediâ sese macerat, coetus devotorum adit, præviè sacram Exomologesin adornat, verbò, *Extendet alas suas: Jerem. 48. hebdomade Sancta de peccatis suis coram* 40.

Kirch. Chie-
na illust.

Animal par-
tim volucris,
partim pis-
cis.

Arbitro Sacro se reum agit, ac volatum meditatur ad Deum: dicere videtur cum Vate Regio: *Volabo, & requiescam; sed* Psal. 54. 7. paulò post iterum plumas amittit: conventicula, familiaria colloquia, spectacula ludicra, Bacchanalia, totum ho-

U u u mi-

ose. 9. 11.

minem in squammas indurant, &, qui paulò priùs *avolavit*, quasi *avis*, jam illis annumeratur, qui *descenderunt in profundum*, quasi *lapis*. Verùm an tu te novo semper ex isto profundo eluctari te posse confidis? An tu diu hanc metamorphoseos alternationem continuaturum esse credis, atque futurum modò peccatorem, modò justum, è tuo semper arbitrio? An tibi blandiris, quòd semper tuo, cùm voveris, periculo expediendus sis, eòquòd aliàs in libertatem evadere potueris? An tibi adularis, quòd nullam experturus sis repugnantiam, eòquòd aliàs absque labore liberatus fueris? Næ, tu fortassis ex illis es, qui dicebant apud Prophetam Regem: *Torrentem pertransiit anima nostra: forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem*. Qui non assuetus est aspicere torrentes, si vel parum impetuosam videat aquam, timet; qui verò vel ipsis naufragiis audacter obviare assuevit, omnem timorem ridet, ac vixdum superatâ ripâ gloriatur, se pari cum felicitate transiturum fuisse torrentem multò vehementiorem. *Torrentem pertransiit anima nostra: forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem*. Sic itur ad orcum. In primis peccatis pes quasi suspenditur cum aliquo horrore: mors improvisa, Judicium Divinum, æternitas cruciatuum à quo vis timetur, ne suffocet: attamen anima demum intrat, atque pertransit: *Torrentem pertransiit anima nostra*. Inde paulatim audentior in alias sese procellas ingerit, in alia peccata. Sacra culparum mearum Confessio, inquit, quæ me aliquando extraxit, etiam ex aliis torrentibus, ex aliis periculis extrahere me potest: *forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem*.

Psal. 123.

4.

Simil.

7. Sed proh stolidum te hominem! Itane cuidam *forsitan* credis æternam salutem tuam? Si ad cuiuspiam torrentis oram delatus, interrogares, an vadum ejus sit superabile, tibi que responderetur: Amice, aliqui verè transiêrunt, at alii fluctibus abrepti, ac submersi sunt: En, cadaver hîc est, paulò priùs ejectum ad littus istud: en, alii, tentato vado vix non transgressi, mediis in undis emortui sunt: tu me herclè flumen adire non ausurus esses. Et hoc audes, ubi de anima res est? Aliàs evasisti, quia Deus tibi

Similit.

manum porrexit; at eam ipsam ob rationem, quia ingratus pro ejus auxilio rursus eum offendis, tibi metuendum est, ne te derelinquat. Enimverò non semper in arbitrio tuo situm erit alternationis ejusmodi mensuram sumere ad libitum tuum. Audito. De peccatoribus dicitur, quòd per gyrum ambulent: *Impii in circuitu ambulant*. De Deo pariter affirmatur, quòd ambulet: *Ambulabat ad auram: ambulabat in porticu Salomonis*. Ita profectò est: cum Deo peccatores ambulant, qui in peccata relabuntur. Dum antrorsum, retrorsumque ambulas ad socii latus, quid evenit? Jam dextram, jam sinistram ejus tenes: si progrediaris, ad lævam socii, si regrediens vertas faciem, ad ejus dextram eris. Sic in peccata relabi solitus agit: modò currit ad sacrum conscientie Tribunal: & ecce ad dextram Dei est: modò redit in antiquam flagitii sui sylvam: & ecce ad lævam est. Incidit aliqua solemnitas, & ipse non perperam sacratissima salutis remedia, *Sacramenta*, obit: en iterum ad dextram est: post festum ad eadem peccata revertitur: en iterum ad sinistram consistit. Quid autem denique fiet? Deus unà cum morte finiet ambulationem, si tunc, in illo temporis articulo deprehensus fueris ad dextram, ô te felicem! non quidem ideo felicem, quia peccasti; sed felicem, quia salvus eris; nam *dicit bis, qui à dextris ejus erunt: Venite benedicti!* Verùm si mors ambulationem istam abrumpat, cùm ad lævam Dei fueris, heu te miserum! *Dicit bis, qui à sinistris ejus erunt: Ite maledicti in ignem æternum:* ad æternos ignes damnatus eris. Vin' autem te securum reddere de morte ad dextram obeunda? Imitare Christum Servatorem tuum, de quo dicitur, quòd jam non ambulet, sed ad Patris sui dextram firmus confideat: *Sedet ad dextram Patris*: consiste fortis penes Deum: exemplum ab Arca cape, de qua loquimur: ea semel è manibus hostium Philisthæorum liberata, nunquam ampliùs in captivitate recidit. Si tu mancipium fueris in manu tuorum hostium, semel inde liberatus, noli, ah! noli ad eadem vincula redire: semel ingenti bono tuo egressus è statu peccati, firmiter in libertate labora persistere. Sic omnino, sic fiat.

Similit.

SERMO CXLVI.

Philisthiim autem tulerunt Arcam Dei, &c. 1. Reg. 5. 1.

ARGUMENTUM.

Quæritur, utrùm cum Arca Propitiatorium quoque, & Cherubini translati fuerint Azotum. Inde sermo fit de furto.

Propitiatorium cum Cherubinis

I. **A** Rca à Philisthæis asportata fuit Azotum. At quid circa Propitiatorium, & Cherubinos ejus factum est? An & ista quoque cum illa fuerunt ablata? Videtur, id inficiandum esse, primò, quia hisce de rebus nulla mentio fit in Sacro Contextu; simili quippe argumento *negativo* in priori Sermonè stabilivi, quòd Arca nunquam aliàs ab hostibus populi capta fuerit, illudque argumentum validissimum existimavi: proin etiam hîc eidem summa vis esse debet ad evincendum, quòd neque Propitiatorium, neque Cherubini Azotum devenerint. Secundò prorsus verisimile videtur, tam istos, quàm illud raptum, confractum, atque divisum esse furiosis à militibus. Certè non tam exilis erat ista præda, ut ab insatiabili militum avaritia contemni posset. Itaque res illas confregerint, inter se diviserint, & occultaverint, unde mirum haud est, quòd postmodum in publico triumpho, in quo Arca gestata fuit, illæ defecerint. Hoc autem non obstante respondeo, Propitiatorium, & Cherubinos nunquam ab Arca separatos, sed unà cum illa Azotum delatos, cum illa per Philisthæam circumductos, cum ea Hebræorum populo restitutos, cum ea in Salomonis Templo collocatos, cum ea per Jeremiam occultatos, nec in hodiernam usque diem repertos esse. Hæc assertio inde firmatur, quòd nec Sacra Pagina, nec à quoquam illorum temporum Scriptore dicatur, eas res unquam ab Arca separatas esse. Redeat in memoriam vestram, quod alio loco dixi. Propitiatorium, & Cherubini pars erant Arcæ, videlicet operculum, quo illa claudebatur: unde quotiescunque nominatur Arca, simul etiam includitur ista pars, sine qua illa mutila foret, & non integra; & si Arcæ pars ista fuisset abrepta, historiæ integritas exegisset istud an-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

notari: quare si nuspiam asseveretur, Propitiatorium cum Cherubinis ab Arca separatum esse, statuendum est, id nunquam fuisse separatum. Quam ob causam S. Isidorus, & S. Anastasius, ista de captivitate loquentes, enucleatè dicunt: *S. Isid. l. 1; ep. 73. S. Anast. in Script. q. 16.* *Arcam (Deus) unà cum ipsis Sacerdotibus, qui deliquerant, Barbaris dedit - - Et Cherubin gloriæ, & Thronum in conculcationem, & contaminationem addixit.* Hisce ratio prior in oppositum adducta solvitur. At enim quomomodo fieri potuit, ut milites istam prædam nec frangerent, nec diriperent? Hæc objectio secunda fuit, ad quam respondeo, quòd Ducibus, atque præfectis militaribus facile fuerit & manum, & cupiditatem militum cohibere, ac refrenare. Propitiatorium, & Cherubini, quemadmodum ex Exodo novimus, *Exod. 25. 17.* erant auri magna massa, opere continuo procusa malleo geminas in statuas, & in tabulam solidam, duobus cubitis cum dimidio longam, & sesqui cubito latam. Tanta moles, è metallo tam solido, tam gravi, nec frangi, nec auferri, nec occultari poterat, nisi lentè nisi datâ temporis morâ. Quid, quòd in eodem loco pugna commissa sit? unde, cum Arca caperetur, duces, & alii Philisthæorum præfecti aderant, quibus idcirco difficile haud erat in officio continere suos milites, ac pro-num erat, eos velle, thesaurum adeò locupletem in publicum, non privatum spoliū cedere. Adde, quòd etiam aliqua reverentia Religionis, & conscientiae stimulus immune Sanctuarium illud à direptione potuerit servare; nam inter Philisthæos opinio vigeat, quòd Israëlitarum Deus fuerit magnæ potentiae: noverant ipsi, quòd ille Deus ostenderit suam in illa sede delectationem: unusquisque proin horrore poterat absterri, ne violentiam inferret illi, totaque prædandi aviditas internis stimulis cedere po-

U u u 2 te-

ab Arca separatum nunquam fuit.

Part. 4. Serm. CXXIX.

terat religionis. Quacunque porro ratione res illæ servatæ sint, certum est, Propitiatorium cum Cherubinis à nemine raptum, sed unà cum Arca reliqua translatum esse Azotum.

2. Ista militum, atque ducum Philistinorum integritas, qua manus suas continuerunt, neque se ab auri blanditiis abripi permiserunt ad arripiendam occasionem tam opportunam ditescendi, quàm in semet ipsa mirabilis, tam digna est, quam Christiani omnes imitentur. Enimverò vehementer fallitur, qui divitias augere malis artibus nititur, & ex alieno. Venduntur merces, & in venditione pretium eò magis crescit, quò minùs emptor attendit. Litigatur, & in litibus ratio fortior nititur in majoribus viribus dantium. Ordinatur census annuus, & ea deliguntur prædia, quæ non sunt libera, absconditis oneribus. Ubi res est de bonis alienandis, alienantur illa, quæ Fideicommissi titulo affecta sunt, occultatis litteris. Aluntur filii in Seminariis, & Collegiis, postea negantur expensæ pro alimentis. Mutuum petitur humiliter, postea restitutio differtur impotenter. Accipiuntur opera artificum, & opificibus non rependitur pretium. Abundant famulitia, & constituta deficiunt salaria. Peculium alterius ad usum adhibetur, ac demum absorbetur. Ad incitas vergit subditus, atque ditescit Officialis. Pupilli res in præceps agitur, & in ejus ruina tutor elevatur. Omnes isti rapiunt aurum ex alterius Arca, sed rapiunt illud exiguo lucro, multo detrimento suo. Tu quidem non dubitas, ô Homo rapax, quin ejusmodi super iniquitate stabilienda sit felicitas tua temporalis; at Spiritus Sanctus infortunia tibi comminatur. *Væ ei, qui multiplicat non sua!* Sumptuosas erigis fabricas; at istæ fabricæ ruinas tibi minitantur. *Væ, qui ædificat domum suam in injustitia, & cenacula sua non in judicio!* Marmoribus exornas pretiosam ædificii faciem externam, pictis imaginibus animas parietes, auro splendere facis laquearia; sed interea debitorum nomina non expungis, operariis mercedem suam non exsolvis. *Qui dicit: ædificabo mihi domum latam, & cenacula spatiosa: qui aperit sibi fenestras, & facit laquearia cedrina, pingitque paropside; verum is amicum suum opprimit frustra, & mercedem ejus non reddet ei.* Sic est: vos ædificabitis, ait Deus, & ego dejiciam ædificia vestra: *Isti ædificabunt, & ego destruam.* Comparabitis vineas, & agros; at vineæ, & agri vestri spinas vobis afferent: *Seminaverunt triticum, & spinas messuerunt.* Invadetis hæreditates, vobis non debitas, violentis viis; at idcirco status vester non evadet melior: *Hæreditatem acceperunt, & non eis proderit.* Quæretis ele-

vari, ac magnificari supra alios; at semper humiliabimini debitis, obligationibus, contemptu, pudore &c. *Væ, qui congregat avaritiam malam domui suæ, ut sit in excelsa nidus ejus. Cogitasti confusionem domus tuæ.*

3. At fortè nonnullo tempore fortuna tuam sustentabis; verum quàmfacile denique fiet ut eam simul tot alii invadant, ac lacerent, quot à te quoque damno multati, tuam in ruinam conjurant? Nôstin', ô Bone, qua ratione Palamedeus ille periêrit? Aviditas potiundi thesauro, quem absconditum crediderat, ipsum ad egit, ut in profundum puteum sese dmitteret. Dum autem multa invenire sperabat, omnia perdidit; ubi enim thesaurum quæsit, mortem invenit. Ulysses, ac Diomedes, ipsius occulti hostes, conspirarunt ad eum lapidibus desuper obruendum, & ex alto tantam saxorum vim in illum dejecerunt, ut eum opprèsserint. *Eum nihil infidiosè metuens, in adminiculo funis in usum deponunt, ac bell. Trojan. properè acceptis saxis, quæ circumerant, desuper obruunt.* Ita frequenter opprimitur fortuna divitis injusti. Si contingat ipsum paulò deorsum vergere, mox in eum præcipitandum, ac lapidandum centenæ manus conspirant: creditores conveniunt, ac suas querelas ad Justitiæ tribunal deferunt: quot sunt obligationum nomina, hypothecæ, litteræ, tot sunt lapides jacti contra infelicem, undiquè captum, neque tueri se valentem: mercatores in foris congregantur, & unus post alterum, missis litteris debita pretia exigunt: omnes eorum litteræ saxa sunt, quibus denique debitor in fidei publicæ ruina obruitur. Hoc infortunium ipsi jam à multo tempore prædixit Habacuc Propheta: *Væ ei, qui multiplicat non sua! Usque quò aggravat contra se densum lutum? Nunquid non repente consurgent, qui mordeant te, & suscitabuntur lacerantes te, & eris in rapinam eis?* Tu multos exuisti bonis suis: omnes tandem ad exspoliandum te convenient: *Quia tu spoliasti gentes multas, spoliabunt te omnes.* Ita, crede, fiet: omnes te spoliabunt: uxor tuæ te spoliabit vanitate sua: filii tui spoliabunt te dilapidatione sua: famuli spoliabunt te furtis suis: amici tui spoliabunt te lusu suo: *Spoliabunt te omnes, & in manibus omnium luculenter erit agnoscere manum Dei: Nunquid hæc non sunt à Domino exercituum?* His accedent illa, quæ appellantur infortunia, & sunt flagella in manu Dei, velut incendia, inundationes, tempestates, ariditas, ac sterilitas terræ, lues pecorum, invasiones piratarum, naufragia, ac alia centena ejusmodi, quæ Divinæ Justitiæ sunt executores ad exspoliandas familias, erectas superbas in injustitiæ.

4. Haud

Vendens
domum in-
iusto pretio,

maledicto

perdit om-
nia,

Sancti divi-
tes, licet
miracula
non patrent,

à Deo ta-
men ama-

4. Haud adeò multum temporis efflu-
xit, cum in civitate quadam Italiae No-
bilis aliquis, coactus certis Monialibus
vendere domum quampiam, summo pre-
tio mille coronatis (puta Scutatis Itali-
cis) æstimandam, censores subornavit,
& instruxit, ut eam duobus millibus æ-
stimarent. Eorum unus, conscientiam ta-
ctus, omnia manifestavit Episcopo, qui
pecuniam ad se afferri iussit, vocato Nobi-
li mille coronatos propria manu numera-
vit, & accipe, Domine, dixit, istas
pecunias: Deus benedicat, & augeat il-
las: intret in ædes tuas cum eis prospe-
ritas, & sint tibi ad usum, & ad salutem.
Deinde numeratis aliis mille coronatis,
istæ pecuniæ, subjunxit, sunt pretium
injustitiæ: eas tibi quidem permitto, sed
simul sacro anathemate afficio, atque di-
ris, & maledictis onero: inferantur qui-
dem in domum tuam, sed secum gerant
& incendia, & inopiam. Votum istud
erat vaticinium. Nobilis ille domum
suam, nisi pretio injusto, cedere nolens, ac-
cepit & duo coronatorum millia, & cum his
maledictionem Præfulis, atque Dei. Sed
quid evenit? Paucis post diebus & incen-
dium obstinatissimum ejus in ædibus in-
certo authore exortum, omnia redegit
in cineres, & in ipsum tot conspirarunt
infortunia, ut unius anni spatio coactus
fuerit flagitare stipem ab iisdem Sancti-
monialibus, à quibus injustum lucrum
fraude, ac violentia rapuerat. Ista res
illic admodum nota est, ut adeò nomina
taceam, quia nimium recens est. Hinc
discite, ô Christiani, quomodo Deus
adsit illis divitiis, quæ vestras in manus
perveniant. Si lucrum sit sincerum, si
justa possessio, Deus è Cœlo benedicit
eis, nec enim Deus est inimicus divi-
tum, ac divitiarum non sunt peccatum, ne-
que ditescere est Deum offendere.

5. Novi equidem, Sacris in Litteris
aut omnino non inveniri, aut inveniri
perquam rarò, quòd viri divites mira pa-
traverint. Sanctus erat Abraham, San-
ctus Isaac, Sanctus Jacob, Sanctus Jo-
seph, Sanctus David, Sanctus Ezechias;
at nulla per eos à Deo patrata prodigia
deprehendimus. De Josue, de Moysè,
de Aarone, de Elia, de Elisæo miracula
legimus; alios autem istorum pauperes
fuisse novimus, alios verò divitiis abun-
dasse nescimus, certè non invenimus.
D. Petrus claudio dixit: *Argentum, & au-
rum non est mihi: quod autem habeo; hoc tibi do:*
Prodigium in promptu mihi est: hoc tibi
exhibeo? *In nomine Jesu Christi surge, & am-
bula.* Hic S. Bernardus apud Hugonem
Cardinalem inquit: Si opes auri, & ar-
genti S. Petro fuissent, prodigium istud
non patrasset: *Si aurum habuisset, claudum
non erexisset.* At enim, quamvis Abra-

ham, Isaac, Jacob, Joseph, David, E-
zechias, miracula non patraverint, à Deo
tamen insignibus favoribus affecti sunt &
amabilium solatiorum, & coelestium re-
velationum. Eodem tempore, quo Di-
ves Evangelicus ille damnatus est, ait Sa-
cra Pagina, pauper Lazarus in sinum Ab-
rahæ translatus est. Cur non dicitur de-
portatus esse in Limbum Patrum, vel in
locum quietis, & salutis, sed in sinum
Abrahæ? Nobilissima est hanc in rem
consideratio S. Augustini. Studiosè id
asseritur, inquit, ne quis existimet, i-
deo divitem damnatum esse, quòd dives
fuerit; ut nimirum sciant divites, etiam
inter divitias ad salutem perveniri posse.
Si Lazarus pauper salutem consecutus fue-
rit, notum sit, quòd jam ante ipsum lo-
cupletissimus Abraham beatus evaserit,
& in illo Limbo, qui tunc Beatorum se-
des erat, veluti caput erat Patriarcha,
cui in vita semper abundè præstò fuit om-
nis benedictio. Ut noveritis, verba sunt
S. Patris, non pecuniam, sed avaritiam damna-
ri in divite, advertite, pauperem quidem ulcero-
sum, nempe Lazarum, sublatum fuisse ab Ange-
lis, sed tamen in sinum Abrahæ divitis collocatum.
Intret in domum tuam pecunia, per in-
temeratam justitiam parata, profectò Di-
vina cum benedictione intrat; quòd si au-
tem injustè ingrediatur, si comparata per
violentiam, fraudes, atque rapinas, si-
que injustè retineatur, si debita non ex-
pungantur, si creditores durè habeantur,
illa pecunia anathemati, maledicto, di-
ris omnibus à Deo subicitur, Illa erit
prima scintilla, quæ excitabit incendia
tua: fomes erit infortuniorum tuorum.

6. Ea domus, in qua spoliū servatur
alterius, à Deo prosperis affici non so-
let. De Ismaële adhuc juvene Divinus
Codex affirmat, quòd in arte jaculandi
expertum sese reddiderit, cum in solitu-
dine degeret. *Crevit, & moratus est in soli-
tudine, & factus est juvenis sagittarius.* Multi
Rabbinorum Hebræorum opinati sunt,
Ismaëlem istum latrociniiis vacasse, rure
viventem, ac peregrinantes invadentem.
Verum Cajetanus eorum doctrinam re-
probat, atque vel inde clarissimè de fal-
sitate convincit, quòd in eodem Versi-
culo dicatur, Deum fuisse cum Ismaële:
& erat cum eo &c. Hinc apparet, inquit
allegatus Author, nugas esse, quòd Ismaël
exercuerit latrocinia; si enim Deus erat cum pue-
ro, longè erat à latrociniiis. Et verò sic est:
ea domus, in qua rapinæ sunt, ea do-
mus, adversus quam clamant opifices
decepti, creditores delusi, pupilli spo-
liati, propitium sibi non habebit Deum
ad felicitatem obtinendam: non est Deus cum
ea. Quòd si fortè Deus permittat, ut ra-
pax aliqua manus lucra quædam accumu-
let, quamdiu poterit illis frui possessor

Dives non
damnatur,
sed avarus,

S. Aug. in
Ps. 51.
& injustus.

Ismaël. sa-
gittarius
fuit,

Gen. 21.
29.

Caiet. ibi.
non latro.

Domus in-
justi non
prosperatur
à Deo.

iniquis? Enimverò non expedit asserere, quòd ea deventura sint ad liberos, qui per ea magnificum splendorem olim adornaturi sint in civitate; sit enim, ad eos transiturum esse fructum iniquitatis tuæ, num igitur æternum perire, damnarique cupis ob accumulatas divitias, easque pro aliis accumulatas? An major esse stultitia potest? Ut alius fiat locuples, tunc vis infelix esse? Ut aliustemporaliter beatus evadat, tunc tibi conciliare vis afflictionem æternam? Tunc alteri brevem lætitiā procurare vis æternarum lacrymarum tuarum impendio? O infelix, exclamat Salvianus, ac miseranda conditio! bonis suis aliis præparare beatitudinem, sibi afflictionem: aliis gaudia, sibi lacrymas: aliis voluptatem brevem, sibi ignem perennem. An filii tui quondam in infernum descendunt ad redimendum, ac liberandum te? Præterea, credisne, multum de lucris tuis in filiorum tuorum manibus esse perman- surum? Spiritus Sanctus eum, qui hac ratione familiam suam stabilire laborat, Aquilæ in nido suo comparat: Si exaltatus fueris, ut Aquila, & si inter sidera posueris nidum tuum, inde detrahā te, dicit Dominus.

Salv. l. 3.
ad Eccl.

Abd. 4.

Aquilarum
rapinæ rapi-
untur è nido.

7. Hic mihi liceat explicare nobilissimam similitudinem per excellentem eruditionem. In Norwegia certos invenire homines est, qui vivere solent impensis Aquilarum. Illi specus observant, in quibus Aquilæ suos nidos exstruunt: deinde dum istæ pabulatum avolant, ipsi in specus intrant, atque tenui funiculo pullis gulam, atque pectusculum ita dexterè stringunt, ut isti vivere quidem valeant, sed orexi perdita, seu potius interclusa, cibum sumere nequeant: atque sic insidiatores abeunt. Inter hæc Aquila mater revertitur, suisque pullis regiis mensam instruit; at isti tristes, & melancholici nihil capiunt, nihil avidè glutiant. Illa de pullorum alimonia multum sollicita regreditur ad prædandum: in aëre, in terra, in mari rapit, quidquid ad gustum, ac salutem ægrotorum suorum facere arbitratur: ita perdices, omnisque generis volatilia, lepores, ac feræ sylvestres, agni, & alia animalia mansueta, pisces grandes, & rapiuntur, & ad nidum afferuntur, & pro pullis mactantur. Verum aquilini pulli nihil manducant; aucups autem attentus ad omnia prædatrici volucris prædam suam suffuratur, pullis aliquo tempore gulam suam relaxat, ut sumpto modico cibo vitam saltem conservent, iisque tantum alimonie relinquit, quod sufficiat ad hoc, ut mater delusa credat, ipsis prodesse rapinas suas. Ita mutatis vicibus solvendo, & stringendo, hæc non cessat novas afferre prædas, & ille semper paratum alieno labore divitem penum invenit. Aquila

se pullis suis de annona prospicere credit, & interim insidiatores ditat. Solliciti parentes erga sobolem, omnia genera ferarum in ca-
lo, in terra, marique recepta nidis important. Congeritur in hanc rem maxima escarum copia, quam aucupes extrahunt, comeduntque, vel vendunt; nec sterili questu, cum lepores, anates &c. lucios, & pisces magnos plurium florenorum estimatione inveniant. Ita magnus Olaus recenset. Nobilis hic exhibetur typus quorundam hominum, qui perperam sibi blandientes existimant, se filios in sublimi nido tenere, ac istum strenuè pro illis locupletare. Qui dicis in corde tuo: quis detrahēt me in terram? Familia mea, inquis, perbenè constituta est: eam relinquo a deo stabilitam, firmatamque, ut ipsi nulla metuenda sint infortunia. Interea tu nova indies lucra nido importas; at ista demum alienis manibus in prædam cedent. Si exaltatus fueris, ut Aquila, & si inter sidera posueris nidum tuum, inde detrahā te. Inde detrahent filiis tuis multa bonorum, quæ cumulasti pro eis, lites, post mortem tuam orituræ: Inde detrahent multa graves inimicitie in defendendis sicariis, atque lictoribus incurrendæ: Inde detrahent multa amores illiciti, ac fortè vera fiet adversus domum tuam illa Prophetæ comminatio: De mercedibus congregata sunt, & usque ad mercedem meretricis deveniunt. Inde detrahent multa mensarum aleatoriarum præsides, qui fortè modicā horā rapient, quæ multis annis comparasti. Fortè jam nunc filii tui, satis manifestè prodentes inclinationes suas ad lulum, ad luxum, ad ultiones, ad amores, tibi clarè prædicunt, ubinam consumendæ sint opes tuæ. Fortè jam nunc tibi cognoscere licet, filios tuos fore canales, in quibus non consistent, sed per quos decurrent facultates tuæ, demum effundendæ in manus famulorum, sicariorum, ludionum, histrionum, cantatricum, & nescio quorum aliorum ejuscemodi.

Abd. r. g.
Ita familia
perperam
stabilitur
alienis.

8. Et tu, Sodes, ad locupletandam istam hominum faciem æternorum dolorum periculo te exponere non dubitas? Enimverò quamcunque ad manum divitiarum tuarum devenerint, ingens error semper est, sollicitum esse, ut alter post te felix vivat, & non esse sollicitum, ut ipse vivas æternum felix. Infelicissimi hominum, cit.
Salvianus inclamat, cogitatis, quàm benè alii post vos vivant, non cogitatis, quàm malè ipsi moriamini. Ah miserum te, si morti vicinus alienis bonis onustus inveniaris! Ah miserum te, miserrimum te! Quapropter disce aurum non rapere ex alterius Arca, quemadmodum Philisthini milites nec amoverunt, nec abstulerunt, nec rapuerunt Propitiatorium, quamvis aureum, cum Cherubinis pariter aureis ex Arca Testamenti.

Salv. loc.
cit.

S E R M O CXLVII.

*Tulerunt Philisthiim Arcam Dei , & intulerunt eam in templum Dagon ,
& statuerunt eam juxta Dagon. 1. Reg. 5. 2.*

A R G U M E N T U M.

Quid rei fuerit Idolum Dagon , & an Arca juxta ipsum collocata sit ex reverentia , an ex contemptu. Dein ostenditur error illius , qui se multum arbitratur agere , si juxta peccatum grave devotiunculam aliquam retineat.

1. **A** Rca Dei à Philisthæis Azotum deportata , & in templum Dagonis illata , illic ad latus ejusdem Dagonis collocata fuit. Istud Dagonis templum non erat illud , de quo mentio fit in Libro Judicum , quòdque à Samfone dirutum est ; hoc enim erat in civitate Gaza , illud autem , uti littera docet , Azoti , de quo etiam sermo est in primo Libro Machabæorum , postmodum à Jonatha Machabæo incensum. Porro Dagon iste erat Idolum , referens hominem , ac desinens in piscem. Ita colligitur & ex ipso nominis etymo , & è Contextu , & ex illius populi more ; Philisthæi namque Syri erant , & Syri pisces divino cultu adorabant : unde alludens ad hoc Poëta canebat :

Inde nefas ducunt genus hoc imponere mensis ,
Ne violent timidi piscibus ora Syri.

Habacuc agens de Nabuchodonosore dixit , eum immolâsse victimas suis retibus. id est , piscibus : *Immolabit sagena sua , & sacrificabit reti suo.* Vox ipsa *Dagon* ab Hebraica radice *Dagab* piscem significat , & à S. Hieronimo , Rabbano , Beda , aliisque explicatur piscis tristitiæ , ac doloris. Quod autem superior pars Idoli hujus formâ humanâ fuerit , è Contextu colligitur , quia paulò post ibidem fit mentio de manibus , quæ propriè non conveniunt nisi homini. Proinde Dagon erat statua Similis illis iconibus , quæ Tritones , Nereides , atque Sirenes in tabulis geographicis exhibent. Nonnulli cum S. Bonaventura opinantur , Philisthinos isto sub nomine Venerem colere voluisse , velut idem Idolum , quod à Diodoro , Volaterrano , & aliis appellatur Dercete. Quod si verum sit , egregium vobis inde documentum præbetur , quòd nimirum illæ Veneres , è quibus tot vobis Idola voluptatis effor-

mare cupitis , Idola tristitiæ sint : *Dagon piscis tristitiæ.* Hæc Idola in cordis vestri templo statuitis , atque adeò dies vestros tristes efficitis : *Dagon piscis tristitiæ.*

2. Verùm quid voluere Philisthæi per hoc , quòd Arcam in templum introduxerint , atque juxta Idolum collocaverint ? Multi respondent , quòd illi obtento hoc sacro Thesauro honorare voluerint existimatum Numen suum : hinc eum ibi collocârunt , ait Josephus , tanquam victoriæ suæ trophæum : *Arcam juxta Deum suum Dagon , tanquam trophæum aliquod posuerunt.* Arcam , inquit Magnus Basilus , quasi spoliū Deo suo dono dederunt : *Arcam Philisthæi nacli Dagon Deo suo velut spoliū quoddam obtulerunt.* Eandem in sententiam loquuntur S. Joannes Chrysostomus , Procopius , Theodoretus , & alii. Hoc si verum sit , Arca malè habita fuit cum irreverentia , & contemptu. Ego autem oppositum censeo , & judico , eos honorare voluisse sacrum pignus illud. Ista sententia Cajetano non displicet , Abulensi verò placet , atque docetur à S. Prospero , & ab ipso S. Augustino : ille Philisthæos appellat hac occasione , *Arcam Dei honorantes : iste , Qui Arcam ceperant , inquit , in templo Dei sui , quem præ ceteris colebant , honorifice collocârunt.* Alias trophæa , ac spolia , quæ solebant antiqui consecrare templis , non imponebantur aris , sed suspendebantur è fornicibus , & laquearibus , Virgilio teste :

Multaque præterea sacris in postibus arma ,
Captivi pendent arcus , curvæque secures :

atque Statio : *Figamque superbis Arma tholis.* At Philisthæi Arcam non suspenderunt è tholo , sed ad latus Dei sui honorifice collocaverunt. Statuerunt eam juxta Dagon. Non infra Dagonem posuerunt illam , sed juxta ipsum eodem honoris loco : *juxta Dagon.* In alia Dissertatione percepimus , Philisthæi

Arca cur in templo Dagonis collocata.

Joseph. l. 6. Antiq.

S. Basilin Psal. 77.

S. Prosp. 2. p. de prom. l. c. 24.

S. Aug. de Civit. l. 10. c. 17.

Virg. Eneid. 7. Stat. Thebaid. 2.

Judic. 16. 2.

1. Mach. 10. 84.

Dagon quid Sit.

Cicer. 3. de nat. Deor.

Habac. 1. 16.

S. Bonav. in Psal. 28. Diod. l. 3. Volat. l. 11.

Abul. loc.
cit.

Arca non
stat cum Da-
gone: nec

Devotio
cum peccato

Joram Rex
in cilicio
non proba-
tur.

4. Reg. 6.
30.

Philisthæos Arcam magni æstimasse, ac extimuisse: nunc sibi similes, ipsi locum tribuunt, quem arbitrantur sanctissimum, atque dignissimum. *Impenderunt, ait Abulensis, Impenderunt ei maximum honorem, quem impendere poterant; scilicet quia posuerant eam in loco sacratissimo totius terræ suæ, scilicet in templo Dei magni Dagon.*

3. Et benè egissent, Arcam in templo collocantes, si hanc solam in eo tenuissent: nimirum introducere debebant Arcam, sed foras ejicere Dagonem; Arca namque, & Idolum non benè conveniunt. Arcæ Domini id assignare, quod prius erat Idoli templum, bona cogitatio est; at unà cum Arca Idolum retinere, hic error ingens est. Et tamen hunc Philisthinorum errorem quotidie multi vestrum imitamini, ô Christiani fideles, quoties devotiunculam aliquam gravi peccato conjungitis, & existimatis, certa ratione Deum vobis obstrictum esse, quasi magno ipsum afficiatis honore. Qualiscunque sit vestra vivendi ratio, certò tamen ad Cœlum pertingere vobis videmini, ac jam eâ viâ incedere, quia Deiparæ Virginis Officiolum quotidie recitatis, quia Beati cujusdam Aram quotidie visitatis, quia ad Missæ Sacrificium quotidie acceditis. Nonnunquam sermo vobis est de publico quodam peccatore, de injusto, de impudico, de violento, ac dicitis: Ille cæteroquì vir bonus, ac probus est: vadit ad solemnem Marianæ Corollæ recitationem, ad pium de bona Morte conventum, ad Pœnitentiæ congregationem: valde devotus est erga Cœli Reginam, &c. Et iste tibi vir bonus, ac probus est? Et tu, si similis huic es, in via Paradisi esse tibi blandiris? Optima quidem est Officioli recitatio, optima Altaris cujuspiam Beati visitatio, optima ad incruentum Sacrificium præsentia, optima sacri Rosarii, & congregationis de bona Morte, vel Pœnitentia frequentatio; quòd si verò hujusmodi devotionis actiones peccato lethali jungas, pravus, & improbus es, Virgini Mariæ devotus non es, odio Beatis Cœlitibus, & ipsi Deo es, neque tua virtutum exercitia quidquam æstimationis in Cœlis habent. Quanti fecit Elisæus pœnitentiam Israëliti Regis Joram? Samaria civitate, Regni totius metropoli, obsidione cincta, cum Rex ille munitiones, & propugnacula perlustrans, obiret mœnia civitatis, audiens, à desperata fœmina parvulum infantem suum esse devoratum, scidit vestimenta sua, subtus quæ cilicium apparuit, ab ipso vivas ad carnes tunc portari solitum. Eo spectaculo totus populus, ipsum sequens, vidit, & admiratus est insignem pœnitentiam, qua se Rex eorum occultè afflictabat. *Viditque omnis populus*

cilicium, quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Et sanè res erat admiratione digna, quòd Rex delicatus, cum extrinsecus arctaretur obsidione, sese intrinsecus torqueret cilicio, quòd regia sub chlamyde molestissimas absconderet fetas quòd hominibus quidem se sub vestitu ostenderet militari, Deo autem sub habitu pœnitentis. Ista laus est, quam David sibimet ipsi tribuit: *Cum mihi molesti essent, induebar cilicio.* Tantum non præstitit Rex Ninivitarum: se quidem demisit ad humilitatem sacci; sed non invenimus, quòd se cilicii punctionibus cruciaverit: *Indutus est Joan. 3. 6. sacco.* Joram igitur facilè Deo placere poterit, quandoquidem pœnitentiæ vestitum induit: *Viditque omnis populus cilicium, quo vestitus erat ad carnem intrinsecus.* At nihilominus eodem tempore ab Elisæo Propheta contemptim appellatus est *Filius homicidæ hic.* Iste *filius homicidæ* secundum litteram intelligi potest filius Achabi, & adhuc magis propriè juxta Syntaxin Hebraicam, vir homicida, immò homicida truculentissimus. Utraque interpretatio demonstrat, Elisæum haud loqui de Joram, tanquam Rege Sancto, sed veluti de magno quodam peccatore: *Filius homicidæ hic.* At hem! bone Vates, ita tu virum aspernaris adversus semet ipsum tam austerum, quique videri queat & pius, & Sanctus? Paulò post justissimam videbitis Elisæi sententiam: interea nos à Rege, se afflicte, transeamus ad germanos fratres, Deo sacrificium offerentes.

4. Fratres isti sunt Abel, & Cain. Jam vobis notum est, Auditores, Deo placuisse sacrificium Abelis, at non perinde sacrificium Caini: *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus; ad Cain verò, & ad munera illius non respexit.* Verùm dubito, quin etiam vobis constet ejusdem discriminis ratio. Quidam existimant, eam disparitatem inde ortam esse, quòd Abel è grege suo obtulerit optimum, Cain autem è fructibus suis deterrimum. Si hoc verum sit, meritò sacrificium istud averfatus est Deus; at hoc è Contextu non eruitur. Percipite veram rationem; sed prius audite. S. Gregorius Nazianzenus refert, & post ipsum Sozomenus, atque Baronius, Gallum, & Julianum, Imperatoris Constantii nepotes, cum juvenes adhuc essent, ad honorem Martyrum ædificare voluisse geminas, easque magnificas Basilicas. Nullis parcebatur laboribus, nullis sumptibus. Præviè conficiebantur splendida designationes, ac delineationes: comparabantur pretiosa marmora, tigna nobilia, & post ingentem apparatus incipiebant erigi duo ædificia, sed fortunâ oppidò diversâ; nam Galli templum feliciter surgebat, ac brevi tem-

Abel, & Cain
sacrificant.
Gen. 4. 4.

S. Greg.
Naz. or. 1.
ad Jul.
Soz. l. 5. c.
2. Bar. ad
an. 345. 10.
3. Gallus, & Ju-
lianus Eccle-
sias ædifi-
cant,

effectu di-
spari,

pore complementum optimum fortieba-
tur. Haud perinde successit fabrica Ju-
liani; quidquid enim struebatur de die,
rursus destruebatur de nocte, manu qua-
dam invisibili paucis momentis diruente,
quod centenæ manus erexerant multis ho-
ris. Ipsa tellus invisum onus ferre nolle
videbatur, & ubi vix aliquid supra se re-
ceperat, è vestigio id excutiebat, & e-
vertebat. Ille quidem laborabat, inquit alle-
gatus Author? sed terra, quod elaboratum
fuerat, excutiebat. Ille enixius contendebat;
hæc fundamenta capere detrectabat. Ipse Mar-
tyr S. Mammæ, ad cuius honorem destina-
batur Ecclesia, manu propria muros illos,
cùm exstruerentur, dejicere conspectus
est. Eventus adeo diversi ratio refertur
ab eodem S. Gregorio: Quoniam non eadem
voluntate, animique proposito ad hoc opus incum-
bebant, idcirco nec in eundem finem labor utrique
progrediebatur. Eadem erat utriusque ope-
ra, sed nimium diversi erant operantes.
Gallus affectu sincero, pura intentione
fortissimos JESU Christi Martyres verè ho-
norare cupiebat; Julianus autem jam tunc
impius, hypocrita, sceleratus erat, ne-
que Divi Martyres ab hisce manibus hujus-
modi donum acceptare volebant.

ob dive: sum
cor.

5. Ecce, cur Deus acceptum habuerit
sacrificium Abelis, non item oblationem
Caini; quia videlicet fratrum duorum u-
nus justus erat, alter perversus: prioris
oblatio charior erat, quia charissimus e-
rat offerens: alter offerens, ipse abomi-
nabilis, abominabilem reddebat etiam
oblationem. Et verò in Contextu Sacro,
priusquam attendatur ad ipsum donum,
mentio de duobus donantibus fit. Respe-
xit Dominus ad Abel, & ad munera ejus? ad Cain
verò, & ad munera ejus non respexit. Quoties
in eadem domo duæ puellæ simul preca-
toriam corollam recitant, aut duæ soro-
res Mariæ Virginis Officium legunt,
aut duo fratres, duo amici eandem ele-
emosynam erogant? Utrinque munus æ-
quale est, sed non æqualiter acceptatur,
quia non sunt æquales, qui donant: u-
nus Rosario, Officio, eleemosyna sua
meritum auget, & gloriam in Cælo; al-
ter autem manet miser inferni titio; quia
unus Deo charus est per gratiam, alter
odio, & inimicus est per gravem culpam,
Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus;
ad Cain verò, & ad munera ejus non respexit.

Fanum Da-
gon ob Ar-
cam non fit
sanctum:

S. Chrys.
or. 3. con-
tra Judæos.

6. Revertamur ad Arcam in templo
Dagonis. Quærit S. Joannes Chrysosto-
mus, an fortè sanctum, Deoque gratum
evaserit illud templum, eòquod Arca in
eo statuta fuerit. An ideo sanctum erat illo-
rum templum, quod haberet Arcam? Respon-
det: Nequaquam: quamdiu Dagon in eo re-
manebat, profanum erat, & impurum, &
abominabile Deo. Sic etiam vos si vir-
tutum actus, quotquot volueritis, in a-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

nimam vestram introduxeritis, quamdiu
peccatum lethale remanet, cor vestrum
non est templum Dei, sed templum pro-
fanum, templum immundum, templum
obscuritatis, avaritiæ, vindictæ, &c.
Ah! aliud multò requiritur ad hoc, ut
placeamus Deo, quàm legere Psalmum,
aut recitare precatiunculam aliquam. Gen. 3. 1.
Quem vos primum fuisse putatis, cujus
ore Divinis in Litteris invenitur pronun-
ciatum esse Nomen Dei? Diabolus is est. Mar. c. 1. 24.
Nôstisne, quis in Evangelio S. Marci pri-
mus fuerit, qui Servatorem nostrum ap-
pellasse legitur nomine JESU Nazarenî?
Idem Diabolus est: Quid nobis, & tibi Jesu
Nazarene, Lipomanni consideratio hæc est. 3. Gen.
Nota, inquit, Diabolum inter omnes creatu-
ras primum Deum nominasse, sicut hic in hoc Capite
tertio Genesis habes: in Evangelio Marci primò
vocavit JESUM Nazarenum: idque, ut inde
discamus, verum esse illud: Non omnis,
qui dixerit mihi: Domine, Domine, intrabit in
Regnum Calorum. Ita nimirum est: non
quævis invocatio Dei sufficit ad obtinen-
dum Paradisum: non quævis devotiun-
cula vos in via salutis stabilire valet. Dia-
bolus Deum nominat, & manet Diabo-
lus: Jesum Christum nominat, & manet
Diabolus, & in Inferno manet. Eadem
ratione quidam peccatores agunt: Rosa-
rium Virgineum recitant, & peccatores
manent: frequenter Ecclesias adeunt, &
peccatores manent: ad sacram Benedi-
ctionem accedunt, & peccatores manent,
& quamdiu peccatores esse perseverant,
apud optimum Deum suum filii adoptio-
nis non sunt, sed filii Diaboli homicidæ:
Ex patre Diabolo estis, qui homicida erat ab ini-
tio. Joan. 8. 44.

7. Et en, quare Joram Rex ab Elisæo
Propheta fuerit appellatus homicida: fi-
lius homicidæ hic, non verò Sanctus, etsi de-
licatam carnem suam aspero cilicio cru-
ciaverit; quia videlicet unà cum cilicio
supra carnem retinuit etiam grave pecca-
tum in anima: & nempe tunc, eodem
ipso tempore præcepit Elisæum occidi:
Vidit omnis populus cilicium, quo vestitus erat ad
carnem intrinsecus. Et ait Rex: hæc mihi faciat
Deus, & hæc addat, si steterit caput Elisæi filii
Saphat super ipsum hodie. Ecce, Rex indu-
tus est cilicium, & imperat homicidium:
gestat habitum poenitentiae, & occupatur
in exercitio crudelitatis, & injustitiæ:
corpus est in compunctione, sed animus
versatur in impietate: totum ejus cili-
cium non sufficit, quò minùs coram Deo
damnetur tanquam homicida truculentis-
simus: Filius homicidæ. Nobilis ille fre-
quenter in cubiculo suo deambulare cer-
nitur precatoriis cum globulis in manu;
sed simul vindictam præcipit: unum,
percutiatur, aut, occidatur, modica paren-
thesis esse videtur inter unam, & alteram
Ange-

Devotio
cum pecca-
to, ignis est
fatuus, &c

X x x

Angelicae Salutationis repetitionem. Juvenis ille Sabbathino die jejunio sese macerat in solo pane, & aqua; sed dum à carnibus, ac oleribus abstinet, à carnis libidine non se continet. Mulier illa insignis apparet famula Dei: præsens adesse conspicitur ad omnia civitatis exercitia devota: sed interea, dum ad tot circuit Altaria, nunquam dimittit ex oculis prævum quodpiam Idololum. Et istæ sunt illæ devotiones, quæ Cælum in amorem animæ tuæ rapiant? Istæ sunt illæ flammæ Divini amoris, quæ in te accenduntur? Sunt equidem flammæ, sed simillimæ illis, quæ *lambentes* appellantur à Physicis, & sunt copia minutissimorum igniculorum, ac salium volatiliū, cum vapore quodam nonnihil pingui complicatorum, quæ assidue è corpore quopiam exhalantur, & invicem conjuncta permanent, donec vapor ille consumatur. De Tiberio Suetonius commemorat, quòd aliquando, cum vestes mutaret, ejus tunica flagrare visa fuerit. Valerius de Lucio Martio narrat, quòd, cum ad concionem populi peroraret, flamma quædam caput ipsius ambiërit. De Julo Poëta canit:

flamma lambens;

similit.

Vide Castum de igne p. post. dispersi. 2.

Suet. in vit. c. 14.

Virg. Æneid. l. 2.

Namque manus inter, mæstorūque ora parentū
Ecce levis summo de vertice visus Juli
Fundere lumen apex, tactūque innoxia molli
Lambere flamma comas, & circum tempora pasci.

Flammis istis aliqua quidem lux est, sed sine calore: corpus, quod circum ambiunt, consumere videntur, nec in eo quidquam immutant: splendent, sed non urunt. Igniculi illi pollent quidem aliquo motu contractionis, ac dilatationis, quantum sufficit ad hoc, ut oculo visibiles reddantur, at non item motu penetrationis, qui necessarius est ad calefaciendum, & excitandum sensum tactus.

8. Ita constituta quorundam devotio est, certarum apparentiarum conjunctio, quæ omnes exterius duntaxat sistunt, & nequaquam interiūs ad cor penetrant, flammæ lucidæ, sed sine calore. Populus easdem in Ecclesia, ad concionem, in Sodalitatis congregatione spectans, homines illos ardere credit amore Divino, sed flammæ tantummodò sunt lambentes, non calefacientes, atque Deus benè novit flammam à flamma distinguere: *Vox Domini intercidentis flammam ignis*: quin etiam ex opposita parte hujus flammæ videt peccatum, quod ab ea non consumatur, atque adeò, quam diu peccatum in te conspicit, semper odio te habet, semper te ceu filium Diaboli intuetur: *Filius homicidæ. Vos ex patre Diabolo estis. Ille homicida erat ab initio.* Hinc, ô Peccatores, colligite, quàm debili fundamento spes vestra nitatur, dum semper arctius adstricti peccato, totam salutem

psal. 87.

vestram veluti securam reponitis in exercitio quotidiano cujuspiam precationis, hucusque vobis usitatæ, Deus novit, qua ratione. Ego autem non assero, ^{nec tamen inutilis,} eam esse penitus inutilem; alia quippe jam occasione demonstravi, quid fructus afferant virtutes mortuæ: vivam nimirum tenent aliquam Dei memoriam, parum fidei conservant, congruentiam quamdam parere possunt ad conversionem, à Deo compensantur felicitate quampiam temporali. Joram indutus cilicio, peccator erat; at non idcirco prorsus erat inutile cilicium: poenitentia mortuæ præmium erat liberatio regiae Civitatis ab obsidione. Melius nempe est aliquid virtutis exercere, licet in statu peccati, quàm instar Athei vivere. Verum si vobis desit animus ad ejiciendum peccatum, saltem devotiones ejusmodi ad impetrandam à Deo conversionem dirigite. Arca, supra Dagonis aram posita, confectum eum ex ara dejecit. Benè devotiones tuas peregeris, si præstiteris, ut Deus in te rumpat illam affectionem adeò fortem, illam inclinationem adeò violentam, ac eliminet è corde tuo peccatum; secus autem si cum Rosarii, vel Officii recitatione, cum eleemosynæ largitione intendas semper in peccato vivere, ac demum morte justorum obire: si velis omnes animi stimulos, & anxietates excutere, ac in vita desiderio carnis omnia indulgere, postea verò sub mortem actum Contritionis elicere, certamque salutem reddere, vehementer te fallis. Equidem tibi persuades, maximam Virginem Deiparam obsequiis tuis aliqua ratione obstrictam esse; verum an etiam nôsti, quid ei præstes, dum corollæ precatioræ recitationi, Iconūve ejus visitationi lethale peccatum conjungis? Id nempe, quod Salomon, nondum sapiens, ^{3-Reg. 2.9.} Bethsabeæ Matri suæ præstitit.

9. Dixi: Salomon, nondum sapiens; ^{Salomon, nondum sapiens, Matris preces denegat.} quia, tametsi magna prudentiâ dotatus esset, ita ut ipsi Pater dicere potuerit: *Vir sapiens*, non tamen verâ tunc pollebat sapientiâ, quam postmodò solum postulavit, & à Deo obtinuit, ideòque non uno duntaxat peccato principium sui regiminis inquinavit. Iste Salomon ad Regni solium elevatus, illico Matrem suam elevare cogitavit: hinc ipsi magnificum parari solium jussit: magna cum reverentia obviâ processit, se profundissimè inclinavit, sedem ad suam dextram concessit, ac mille signa honoris exhibuit: insuper eam, quidquid vellet, postulare jussit, nec dubitare voluit, quin omnia esset obtentura. ^{3-Reg. 2.29.} Surrexit Rex in occursum ejus, adoravitque eam, seditque super thronum suum, positusque est thronus matri Regis, quæ sedit ad dexteram ejus. Et dixit ei Rex: *pete Mater*

ter mea. Quàm probus iste filius, quàm reverens est! quantopere sibi matrem suam devinxit! Omnino sic esset, Auditores mei, si facta postmodum respondissent honoribus, & executio exhibitionibus. Animata Bethsabea filii promissis, ab ipso gratiam petiit, & quidem in favorem Adoniæ, qui & ipse frater Salomonis erat: *Detur*, inquiebat, *Abisai Sunamitis Adoniæ fratri tuo*. Ea petitione Rex & affectus materni, & reverentiæ filialis, & verbi regii oblitus, Bethsabeæ cum indignatione respondet, & Adoniæ eadem imperat: *Vivit Dominus, quia hodie occidetur Adonias*. Ita habes: *pete mater mea*: fiduciam cape in filii teneritudine, ac *pete mater*: confide in obsequiis ejus, & *pete*: ne dubita de seriis honorum exhibitionibus, & *pete*: cum petere fidenter ausa fueris, iusjurandum pro responso audies: *Vivit Dominus*; at non iusjurandum de implenda voluntate tua, sed de profundendo sanguine illius, pro quo gratiam postulas: *Quia hodie occidetur Adonias*. Illa sanè rem non magnam se petere credebat, dum à fratre gratiam pro fratre petebat: *Petitionem unam parvulam ego deprecor à te*: simul etiam significabat, sibi parvula negatione magnum incutiendum esse ruborem: *Ne confundas faciem meam*. Nihilominus ingratus filius Matri, cujus tamen intercessioni Regnum suum debuit, ruborem incutere non erubuit. Illi certè multò tolerabilius, & optabilius fuisset iisdem honoribus carere, quàm hujus repulsæ pudorem ferre.

B. Virginem
multicolunt,
& ejus Fili-
um offen-
dunt.

10. O Dilectissimi! multi vestrum perinde cum Beatissima Regina Cælorum agitis. In piis Sodalitatum Marianarum congregationibus, in Ecclesiis, coram sacris Altaribus, Eam elevatis, vosque filios tenerrimos tantæ Matris profiteri soletis: omnia faciam, dicitis, in ejus gratiam: *Pete Mater mea: pete Mater mea*. Quid putatis eam à vobis impensius desiderare? Vos nimirum abstinere cupit ab offendendo suo filio, qui frater vester est, & *Primogenitus in multis fratribus*. Non illa vestrum petit sanguinem, quem tantò vobis retinere licet: non vestras petit divitias, quas illa possidere non prohibet; sed petit *petitionem unam parvulam*. Quid levius à vobis filiis suis tanta Mater petere potest, quàm ne filium ejus offendatis? *Petitionem unam parvulam ego deprecor à te*. Illa vobis ubera sua monstrat, & ait: his ego uberibus eum lactavi: brachia sua vobis ostendit, & ait: his ego brachiis

amplexa sum: labia sua vobis monstrat, & ait: his ego labiis eimille oscula impressi: oculos suos vobis commonstrat, & ait: his ego oculis pro eo torrentem lacrymarum fudi. Amore vestri ille se ad Crucem obtulit: pro redemptione vestra sanguinem suum profudit. Ah! si mihi filii sitis, amate, nec unquam offendite tam dignum, tam amabilem fratrem. Et vos eum percutitis, ejus vulnera innovatis, rursus maternos ob oculos eum cruci affigitis: *Iterum crucifigentes in vobismet ipsis Dominum JESUM Christum*. Si Maria ruboris capax esset, quantum ex ejusmodi tractatione ruborem conciperet? Et vos, dum sic eam tractatis, vobis blandiemini, quasi sitis devoti? vobis persuadebitis, eam vobis & in vita, & in morte patrocinium præstituram esse, etiam prodigiis? Proh vanas, & audaces blanditias! Quòd si forsàn audieritis, aut legeritis historiam aliquam simili de eventu, neutiquam idcirco vobis adulari potestis, quod etiam vobis eventura sit gratia prodigii, paucissimis concessi. Haud dubiè illud quoque legeritis, quòd multi paulò post mortem ad vitam revocati sint, nec tamen ideo spem concipere vos posse putatis, quòd etiam vos ante Resurrectionem mortuorum universalem vitæ restituendi sitis; quia videlicet benè nòstis, miracula esse rara, neque tam facile præsumenda. Jam verò malè semper vivere, tandem autem benè mori, prodigium est: & prodigium istud præsumitis impetrare certâ mensurâ precationum quotidiana-rum, quas recitatis fortassis etiam sine attentione, sine sensuum compositione, medias inter fabulas, & nugas, semise-pultis somno oculis? aut Ecclesiæ cujuspiam visitatione, quæ tamen vobis ad fallendum tantummodò tempus est? aut erogatione stipis, adeò tenuis, ita dimensæ, ne quidquam vobis incommodi pariat? & his omnibus ordinatis non ad finem vestræ conversionis, sed ad finem vivendi tranquillius in peccato? Et istæ præparationes obtineant à Deo, à Beata Virgine, à Sanctis Cælitibus prodigium, quo sub mortem filius adoptionis evadat, qui in vita filius perditionis fuerat? Ah! nequaquam istud fiet. Itaque nolite in eodem templo conjungere Arcam, & Idolum; sed Idolum ejicite, & Arcam solam ibi reponite. Nolite devotionibus sociare peccata, sed eliminate peccatum, & agite ut in corde vestro sine socio tam inviso sola resideat, ac dominetur vera pietas. Ita fiat.

SERMO CXLVII.

Cumque surrexissent diluculo Azotii altera die, ecce Dagon jacebat pronus in terra ante Arcam Domini. Tulerunt Dagon, & restituerunt illum in locum suum. 1. Reg. 5. 3.

ARGUMENTUM.

Quæritur, ob quam causam Azotii tam maturè fanum Dagonis adjèrint. Subin referur hujus Idoli casus, & ostenditur, à nobis proximi nostri defectus abscondendos esse.

1. **A** Rcâ Dei sic ad latus Dagonis collocatâ, proximo manè sub primum ortum auroræ surgentes Azotii venerunt ad Templum. Quæ tantæ sollicitudinis ratio fuit? Antecedens dies exactus erat magnis in hilaritatibus. Quod si mundus ea tempestate constitutus fuerit, sicut est hodie, haud dubiè seram in noctem vigiliæ protractæ fuerint aut conviviis, aut choreis, aut saltem colloquiis: saltem oblectamentum ejusmodi concessum fuerit præcipuis belliducibus, qui victoriæ suæ trophæa Azotum usque comitati fuerant: festiva cum celebritate concurrerit totus Nobilium cœtus: ita familiaris, & jucunda conversatio valde serò finita fuerit. Quare igitur manè sequenti tam maturè surrexerunt? Cum ad Idoli sui fanum perrexerint, videtur dicendum esse, eos ad preces peragendas surrexisse: *diluculo surrexerunt*, ait Carthusianus, *ut pro solito Dagonem Deum suum honorarent.* Ista sua auroram precandi consuetudo Gentilibus quoque fuit. Ita de Ænea, licet aliis curis occupatissimo, Poëta testatur:

*Virg. l. 11.
Manè surgendum ad preces.*

Vota Deum primo victor solvebat Eo.
Utinam iste mos etiam apud nos Christicolæ vigeret; verum eos inter ipsos, qui mihi nunc auscultant, quàm pauci sunt, de quibus dici possit, quod è lecto sese erigant maturè, *diluculo*, ad finem precandi? Ad negotiandum, ad iter in eundem, ad laborandum, & operandum, oculis faciliè somnum aufers; ad honorandum verò Deum semper tibi maturè nimis est. At enim quid aliquando dicēs, cum tibi Dominus hanc tuam pigritiam exprobraverit ante faciem tot aliorum, ipsum assidue laudantium? *Ubi eras, cum me laudarent simul astra matutina, & jubilarent*

Job. 38. 47.

omnes filii Dei? Tot nobiles sanguine Monachi, tot Virgines tenerrimæ cantabant, atque psallebant in Choris, & tu interea vecors, ac piger stertebas in lectulo: *Ubi eras?* Illâ horâ tot alii Sacerdotes incruentam Hostiam Sacras ad Aras mihi offerebant; & tu super stratum tuum dormiebas? *Ubi eras?* Tot pauperes operarii, tot opifices, gens laboribus defatigata, currebant ad Ecclesiam, ad audiendam Divini Sacrificii Liturgiam: tot in suis cellulis, tot in suis cubiculis coram me flexis genibus comparebant, honorantes me privatis in oratoriis suis; & tu corpori indulgebas in lecto? *Ubi eras?* Heus vos, Auditores mei! subite parum incommodi, & afflictationis ultroneæ ad laudandum Deum, atque si desit vobis animus ad surgendum primo *diluculo* saltem superate quadantenus acediam, ac pigritiam nimis perniciosam, qua noctem producitis usque in meridiem. Profectò non tam leve est, uti videtur, damnum, vestras inde redundans in animas. Taceo cogitationes, & imaginationes varias: taceo tentationes, quibus amplum ejusmodi otio panditur ostium: ad hoc duntaxat animum reflecto, quot lucra spiritualia vobis rapiat ista somnolentia, & è plurimis emergendi consuetudo die tam adulto. Non pervenitis ad Ecclesiam, nisi finita jam dictione sacra: non conferitis vos ad Marianæ Sodalitatis congregationem, nisi post solitam exhortationem spiritualement, atque adeò privatis vosmet ipsos tot auxiliis, quæ Deus impertiri solet iis, qui verbum ejus audiunt. Vix tempus vobis restat ad Missæ Sacrificium audiendum, si quidem istud celebretur extra tempus consuetum. Interea sacratissima Gratiæ Mysteria vel omittitis, vel

Somnolentia in diem adultum damnatur.

ea tanta cum vestra, & Sacerdotum festinatione recipit, ut vobis multum utilitatis afferre nequeant. Quomodo postea neglectis remediis, quibus Deus ad animarum nostrarum subsidium communiùs utitur, vobis blandimini, quasi debeat vobis robur ad conservandam, aut recuperandam gratiam, certumque tot interpericula Cælum? Ab Azotiis exemplum capite ad surgendum satis mature, moxque cogitandum de Deo vestro: *Cum surrexissent diluculo.*

2. Optima quidem hæc instructio est; verum quod Azoti cives attinet, è Sacro Contextu non colligimus, eos revera tam maturè surrexisse ad orandum. Itaque dico, sollicitudinem illorum inde provenisse, quòd Idolo suo, temploque, nescio, quid sinistri metuerent: unde diligenter accurebant, ut novum quempiam casum viderent, & examinarent. Persuasum videlicet sibi habebant, Arcam, ac Dagonem ægrè simul consistere posse; noverant enim, Ægyptiorum Idola ab Hebræorum Deo malè multata esse: sciebant, ab isto Hebræorum DEO potentiam ea in Arca maximè manifestari facile cor ipsis præfagebat, infortunium aliquod suo Dagoni accidisse. In omnem eventum prius, quàm se plebs moveret, Sacrificuli, Satrapæque summo manè perrexerunt ad rem explorandam. Ista doctrina satis è toto Contextu eruitur, & adhuc clariùs è Versione Chaldaica, legente: *Anticipaverunt homines in Asdod, quod perinde est, atque dicere: Sacerdotes, ac Satrapæ vulgus, ac plebis multitudinem prævenerunt: Anticipaverunt homines.* Et verò non aberraverunt in cogitatione sua; nam ingressi templum invenerunt Idolum non amplius in Ara, sed humi extensum ore deorsum verso, quasi adoraret Arcam: *Ecce Dagon jacebat pronus in terra ante Arcam Domini.* Hæc operatio prodigiosa fuit: à Deo facta per Angelos, qui simulacrum illud è loco moverunt, & in pavimento posuerunt. Istud inde comprobatur, quod, si naturali modo delapsus esset, haud ea ratione collocari potuisset; etenim cum Dagon præcedenti die relictus esset non supra, nec infra, sed juxta Arcam, naturali modo cadens in pavementum, jacere debuisset in latere; jacebat autem in medio, & ante faciem Arcæ. Ad hæc, statua quæpiam, casu fortuito prolabens, pedibus suis vicina remanet, & capite remotior à basi sua: ita Dagoni contigisset; is autem capite ad Altare verso jacebat: *Facebat pronus in terra ante Arcam Domini.* Verbo, in eo situ repertum est Idolum, ut veri Dei manus agnosci potuerit. Jam verò quid Azotii in eo aspectu egerunt? id nempe quod unumquemque nostrum oporteret

agere, quotiescunque proximo nostro malum aliquod injuriæ, vel dedecoris accidit: curandum videlicet, ut res tota maneat occulta, nève quid, quantum fieri potest, à quoquam resciaur. Illi confestim Dagonem in priorem sedem reposituere: *Et restituerunt illum in locum suum,* idque propterea, ne populus ignominiam illius Dei sui resciret. *Hoc fecerunt, ait hîc Abulensis, Sacerdotes diluculo, antequam veniret populus, ne videret Deum suum humiliatum coram Arca, & crederet, majoris potestatis esse Deum Hebræorum.* Lyranus, *Tulerunt, inquit, Sacerdotes Dagon, & restituerunt eum in locum suum, antequam populus perciperet.* Carthusianus addit: *Acceperunt Dagon Sacerdotes ipsius, erubescens de Dei sui tanta dejectione, & manè, ac clàm restituerunt eum, ne communitas hoc ipsum perciperet.*

3. Inde discant officium suum liberæ linguæ homines, qui prorsus nihil reticere nōrunt. Vix defectus aliquis, aut vitium in quoquam detegitur, & exemplū fit, ut in tota domo, in tota vicinia, in tota civitate resciaur: *ut hoc ipsum communitas percipiat.* Isti similes impio sunt Chamo, qui conspecta sui patris nuditate, mox ad revelandam eam ignominiam abiit, cum potius exemplo duorum fratrum modestiorum curare debuisset, non solum ne cujusquam oculis ea detegere-
defectum, aut vitium alterius, licet aliquibus notum. non licet evulgare magis.
 tur, sed etiam ut eorundem ab aspectu occultaretur. Transmissa nigerrima de-
2. Reg. 12. 14. David scandalum
 tractione, qua famam alterius laceras, dum factum est occultum, quanto damno, & quot homines afficis, si factum, etsi jam aliquibus notum, adhuc magis evulges? Cum David ad pedes Nathanis prostratus, ad Deum humili cum confessione, perfectaque contritione de peccatis suis se converteret, idem Vates eum certum esse jussit de venia, sed addidit: *Veruntamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc filius, qui natus est tibi, morte morietur.* Enimverò difficile dictum est, quomodo David alios ad blasphemias permoverit. Ipse quidem adulterii, ac homicidii crimine tunc inquinatus erat; quòd autem prius celare studuerit, è Contextu colligitur, & ex more hominum sanctorum, qualis eò usque David conservatus est, & qui primo in peccato, si perdant gratiam, non tamen solent amittere verecundiam, sique fragilitas impellat ad lapsum, cautela tamen eundem lapsum occultare laborat. Et verò Bethsabea non in regio palatio retenta, ipsaque cædes à Rege mandata est ad celandum peccatum, ut adeò privatum fuerit adulterium, non publicum scandalum. Homicidium quod attinet, Rex epistolam feralem propria scripsit manu: eam ad castra misit per eundem, qui pro victima destinatus erat: negotium
 X x x 3
 secre-

Dagon jacebat ante Arcam, &

à Sacerdotibus restitutus

docet proximi defectus occultare,

secretò prorsus soli Joab demandatum fuit: executio dissimulari debuit, unde factum, ut Urias in prælio hostili manu occumberet honesto more, non proditorio. Quapropter neque hîc apparet scandalum publicum. Quare igitur Deus & agnoscit, & punit malitiam scandali duobus in peccatis istis? *Quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini.* Haud facîle solvetur ista difficultas, nisi prius alia proponatur.

3. Reg. 2: 5.
Joab autem.

4. David morti jam proximus, Joabi cædem insinuans salomoni, ait: *Tu quoque nôsti, quæ fecerit mihi Joab, filius Sarvia, quæ fecerit duobus principibus exercitûs Israël.* Quantum hosce duos principes exercitûs concernit, constat, Amasam, & Abnerem ab eodem proditoriè occisos fuisse; quantum verò Davidem contingit, ipsi Joabus egregiè obsecutus fuerat: in tot perduellionibus, in tot mutationibus regiminis; ab ejus latere nunquam recesserat: ipsum in fuga comitatus, ac strenuè tutatus erat: ipsum in regium solium restituerat, & in eodem stabilièrat: ipsum in regno suo magnum præstiterat: ipsa cædes Absalonis, quamvis Davidi tristis acciderit, ipsi tamen multum commodi conciliaverat. De quonam igitur facto Rex iste queritur? quænam est injuria, qua David à Joabo offensum sese existimat? *Nôsti, quæ fecerit mihi.* Quale proin Joabi delictum? Nempe quòd locutus fuerit, quòdque Davidis epistolam aliis manifestaverit, atque adeò Ducibus aliis, exercitui, totique mundo notum fecerit, Regem suum sanguine parricidii tingere voluisse commissum adulterium. *Per hoc,* ait Rabbi Salomon apud Lyranum, *intelligitur malum, quod fecit Joab contra personam David, ostendendo aliis litteras, quas sibi secretè miserat David de morte Uriæ.* Cùm sciretur, Uriæ cædem à Davide jussam esse, cùmque postea spectarentur nuptiæ regiæ cum Bethsabea, cuivis primum erat agnoscere, totam culpam, ob quam displicuerat maritus, in eo constitisse, quòd uxorem nactus esset, quæ nimis placebat. Ita Joab primus fecit, ut in oculis populi comparent maculæ Principis: Joab primus Davidi rapuit famam Justitiæ, & Sanctitatis, quam in existimatione subditorum eò usque conservaverat. David peccator erat, sed occultus, & Joab evulgans id, quod satis erat ad hoc ut Regis delicta publica fierent, ex occulto peccatore publicum fecit, & è secreto crimine scandalum. *Nôsti, quæ fecit mihi Joab.* Jam ista peccata Davidis publicata causam præbuerunt, ut multi Deum contemnerent, multi offenderent: unde Deus ad vindicandam Providentiam suam voluit, ut in morte nati filii punitio quædam appareret. *Quoniam blasphemare fecisti*

evulgationem peccati regii.

inimicos Domini, propter verbum hoc filius, qui natus est tibi, morte morietur.

5. Hinc probè velim agnoscatis, quid agatis, dum in omni circulo, in omni conventiculo, & colloquio publicatis erroribus, ac vitia jam hujus, jam illius, ac peculiariter sacrorum Præfulum, Sacerdotum, ac Religiosorum; etenim præter hoc, quòd semper magis eorum estimationem denigretis, etiam facitis, ut eorum peccata fiant scandala, cùm, si tecta manerent, peccata quidem essent, aliis autem offendiculo non forent. Animus additur, ne horreat esse culpabilis, illi, qui Præpositum suum absque scrupulo culpabilem esse intelligit. Adulatur sibi homo sæcularis, quasi excusatione possit esse digna fragilitas propria, si fragilem esse virum Cænobitam audiat. Non credit homo Laicus, se magnum suis in impudiciis esse peccatorem, cùm Sacerdotem suis in lasciviis non horrere sacrilegium cognoscit. Quin etiam transiens postmodum ex uno ore ad aliud lapsus unius solius, jam non uni soli tribuitur, sed integræ communitati impingitur, & jam particularis error multiplicata voce quasi peccatum universale totius multitudinis venditatur. Nonnunquam in freto Siciliae mirum accidit naturæ prodigium, quod velut incantare queat omnem obtutum. Sole ferventissimo, marique pacatissimo, certus elevatur vapor, quem incolæ loci *Morganam* appellant, ac melius vocarent amænum theatrum, in quo mille scenis exhibetur pulcherrimum apparentiæ sensim remotioris spectaculum. Si in cælo (ita scribit Angelucius, testis oculatus, & ipse spectavit è civitate Rhegiensi Calabriae) Si in cælo inveniat oculus, prout intellectus, voluntarium quoddam speculum, in quo videat, quod ipsi placeat, id quod ego vidi, meritò possum appellare speculum illius speculi. Mare, Siciliam aluens, intumuit, atque per decem circiter milliaria apparuit veluti dorsum quoddam nigrorum montium; istud autem mare Calabriae complanatum est, & uno momento clarissimum, ac pellucidum crystallum apparuit, ita ut videretur ali-quod esse speculum, cujus apex innitebatur illis montibus, pes verò littori Calabriae. Hoc in speculo mox conspecta fuit colore subobscurò; sed claro, longa series plus quàm decem millium columnarum æquali latitudine, & altitudine, pari spatio ab invicem distantium, ac eadem vivacissima claritate, velut eadem umbrâ distinctorum. Deinde momento citius ad altitudinis pristinae dimidium redactæ, & arcuatæ sunt instar arcuum in aquæductibus Romanis, merùmque speculum remansit mare reliquum; sed brevi

Errorum aliorum publicatio vendita est.

Morganam quid sit.

Vide Kircher. Ars mag. lucis, & umbra p. 2. l. 10. c. 1. Parastasi 14. Aër mirè variatus apparet in aqua, cœli speculo.

brevi supra arcum formatum est ingens tignum transversum, & illico supra tignum arces plurimæ, in illo vastissimo spatio vitreo dispositæ, ejusdem omnes operis, ac formæ: paulò post ex arcibus residuæ fuerunt magnâ copîa turres, omnes æquales: è vestigio turres mutatæ sunt in theatrum, columnis fultum, & ipsum theatrum extensum, geminamque in seriem columnarum longè productum est: extemplò series utraque columnarum versa est longissimam in faciem fenestrarum, decem ordinibus discretarum: inde confestim ea fenestrarum species abiit in sylvas varias pinorum, cupressorum, aliarumque arborum, omnium ordine suo prorsus æqualium. Atque hîc demum omnia desierunt, & mare modico flante vento rursus fuit mare. Hæc est illa fascinatrix *Morgana*, quàm viginti sex annis existimavi fabulam, nunc autem vidi veram, & multò pulchriorem illâ, quæ mihi prius depicta fuerat. Hucusque Angelucius ad Leonem Sanctium.

6. Cæterum aliàs in hoc eodem spectaculo conspiciuntur milliones jam venatorum, jam militum, jam boum, jam ovium, colore tam proprio, ut nihil magis. Ratio physica hujus portenti facile percipietur, si consideretur aliquod illorum speculorum, quæ plures in facies conficiuntur, & sunt plura crystalli segmenta, in unum solum speculum conjuncta, & composita. Si coram ejusmodi speculo statuas hominem, integrum populum spectabis, multipliciter apparente singulis in speculi partibus eadem facie. Quemadmodum illæ vitri partes in conjunctione sua non desinunt esse multæ, sic in multitudine sua non cessant esse conjunctæ, atque sic in omnibus depingitur, & in omnibus representatur species multiplex: Hæc, cum sint conjuncta, de iisdem speculis scribit Seneca, & simul collocata, nihilominus seducunt imagines suas, & ex uno turbam efficiunt. Ita pariter in illo freto à Sole ardentissimo simul cum vaporibus attollitur pulvis valde minutus selenitis, & antimonii, quibus abundant illæ plagæ: ista granula lucidissima, in aère conjuncta, quasi grande quodpiam crystallum efformant, plures in facies distinctum, quod opacum redditum à monte Pinna, illic extenso usque Pelorum, ejusdem Trinacriæ promontorium, species reflectit, instar speculi, confecti plures in angulos, ac pluribus è segmentis, aère sic comparato ex una objecta specie, quæ exhibeatur, centena millia fiunt: arbor una videtur, ut centum millia arborum, una columna, ut centum millia columnarum, unus homo, ut centum millia hominum: Ita unus homo, Kircherus ait hîc, variè inter speculares nubium su-

perficies, sapiusque reflexus, exercitum demonstrat. Una sola species est sed variè reflexa, prout à parvis speculis repercutitur, populum exhibet: Ex uno turbam efficiunt.

7. Istud, quod jucundus aëris lusus est, ingens malum est familiarum, & integrarum communitatum, multis consistentium ex hominibus, simul junctis. Fortè vitium detegitur unius, & mox existimatur, omnes eo vitio laborare: Ex uno turbam efficiunt. Tu lapsum recenseres cujusdam Sacerdotis: ille solus est; at confestim est, qui jam de omnibus loquitur, & isti Sacerdotes, liberè dicit, sunt lucrorum cupidi, sunt avari, sunt ignorantes, sunt lascivi: Ex uno turbam efficiunt. Tu defectum refers Viri Religiosi; sed illicò postmodum in conventiculis affirmatur, illius Cœnobii disciplinam collapsam, in illo Conventu Religioso nullam observantiam, illos Monachos peiores hominibus profanis esse: Ex uno turbam efficiunt. Ita vitium unius revelans, multos inquinans, atque facis, ut multi horrorem omnem excutiant, quo sese minùs alioquin inquinarent. Non ista, Dilectissimi, non ista sunt exempla Christi Servatoris nostri. Consideremus illum duabus in occasionibus, quæ primo quidem aspectu videri possint extra propositum, sed prorsus ad finem argumenti mei faciunt. Cùm Christus ad puteum consisteret prope Samariam, ipsius Discipuli non aderant, quia missi fuerant in civitatem ad coëmendandos cibos: Discipuli enim ejus abiierant in civitatem, ut cibos emerent. Optimè factum esset, si tot viris opus fuisset ad instruendam mensam illam; at verò mensæ apparatus Servator pro se, suisque certò semper esse parcum voluit, atque frugalem: quomodo igitur unum è Discipulis ad emendam pro omnibus annonam ire non satis erat? Et si non sufficiat unus, duo, vel tres eant: satis isti, superque poterunt afferre. Ut quid ergo mittuntur omnes ad comparanda necessaria, Discipuli enim ejus abiierant in civitatem, ut cibos emerent. Aliàs idem Dominus in horto, cùm lictores ad ipsum comprehendendum advenirent, præcepit illis, ut Discipulos abire permitterent: Sinite hos abire. Ad quid imperium istud? Utique JESUS turmam illam semimortuam humi tamdiu relinquere poterat, donec Discipuli discedere possent: cur itaque, postquam verbo prostrati reciderunt retrorsum, ipsemet eos animat, atque receptis spiritibus jubet liberos dimittere suos Affeclas? Sinite hos abire. Prius dubium solvit Salmeron. Christus ad illum puteum mulieri Samaritanæ commissa peccata voluit ob oculos ponere! sed ea recensens noluit Apostolis illa manifestare: hinc ipsos procùlabesse desiderans,

Sic detra-
ctio vitia
multiplicat.

Christus
omnes Disci-
pulos dimittit.

ac militibus
præcipit di-
mittere Disci-
pulos.

Salmer. 10.
tr. 20.

ut vitia co-
gar.

ne

Speculum
multiplici-
ter repræ-
sentans.

Sen. Nat.
quest. l. 1.
c. 5.

Kirch. loc.
cit.

ne peccatorum eorundem conscii fierent, adhibito honesto absentiae titulo, simul omnes ad annonam procurandam misit, ita nos edocens, neque nomine correctionis aliorum errores, communiter saltem, à nobis esse publicandos. Alterum resolvit Mendoza, dicens, Christum, visa Discipulorum suorum pusillanimitate, ac fuga, iussisse, ut dimitterentur, ad eorum timiditatem earatione tegendam, ut sub velo permissionis occultaretur eorundem pavor. Ita Christus sub specie charitatis & impudicæ mulieris errata suis Discipulis, & eorundem Discipulorum debilitatem suis hostibus celavit. Similem ob causam, cum filius prodigus ad ædes paternas seminudus reversus esset, prima Patris amantis cura, & sollicitudo fuit ad eum honestis vestibus induendum: *Cito proferte stolam primam, ne quis alius aspiceret ignominiosam ejus nuditatem. Ante vestiri voluit filium, quam videri, ait S. Petrus Chrysologus, ut soli Patri nota esset nuditas.*

Luc. 15. 22

S. Pet.
Chryl. ser.
3.

8. Proh, quantò melius vigeret existimatio familiarum, & communitatum, si cuilibet æqualis esset sollicitudo tegendi fratrum, ac domesticorum suorum ignominias! Error illius subditi fuit occultus, & solus eum rescit Antistes: hic igitur eundem subditum studeat in pristina existimatione conservare, vel in eam restituere: *Ut soli Patri nota sit nuditas.* Illa

puella, Clericus ille, coram te compa-
ruerunt in veste honestatis valde lacera: tu tege eos, absconde, tace: *Ut soli tibi nota sit nuditas.* Quòd si res jam publica sit, & jam in omni circulo narretur, tua pro parte cum charitate cura, ut supprimatur, atque silentio sepeliatur. Deus in antiqua Lege præcepit, ut eadem die, qua quis condemnatus patibulo affligeretur, ejus cadaver in sepulchro recondetur? *Non permanebit cadaver ejus in ligno, sed in eadem die sepelietur.* Aspiciebatur quidem publicè suspensus, at non idcirco necessarium erat semper omnium oculis expositum remanere cadaver: dum aspectum erat, extemplò hominum conspectui subtrahendum erat. Id ipsum, Auditores, in vestris, aliorumque familiis procurate. Siquando certa vobis delicta detegantur, satagite, ut eadem horâ sepeliantur, & occultentur: *In eadem die sepeliantur.* Vos omnes pro existimatione Proximi vestri eam concipite affectionem, quàm Azotii pro honore Idoli sui demonstrarunt. Contingente cujusquam lapsu, hunc abscondite, & curate, ut omnia suum in statum revertantur, quin res toti communitati suboleat, quin omnium linguas occupet, & ubique personet. *Acceperunt Dagon Sacerdotes ipsius, erubescen-
tes de Dei sui tanta dejectione, ac manè, & clam restituerunt eum, ne communitas hoc ipsum perciperet,* inquit allegatus Carthusianus.

SERMO CXLIX.

Rursúmque manè die altera consurgentes, invenerunt Dagon jacentem super faciem suam in terra coram Arca Domini: caput autem Dagon, & duæ palmæ manuum ejus abscissæ, erant super limen. Porro Dagon solus truncus remanserat in loco suo: propter hanc causam non calcant Sacerdotes Dagon, & omnes, qui ingrediuntur templum ejus, super limen Dagon in Azoto, usque in hodiernum diem. 1. Reg. 5. 4. & 5.

A R G U M E N T U M.

Quoties Idolum Dagon deciderit: quot in partes confractum fuerit, & quam id ob causam, examinatur, ac inde deducitur, á Deo sæpè causas, & instrumenta peccatorum castigari.

Dagon de-
lapsus est ex
ara,

Philisthæi Dagonem, Idolum suum, illico super aram reposuerunt; is autem in sede sua brevi tempore perduravit; proximo quippe manè repere-
runt eum rursus delapsum, ac ore in pavimentum converso prostratum ante Ar-

cam Dei: *Rursúmque manè die altera consurgentes, invenerunt Dagon jacentem super faciem suam in terra coram Arca Domini.* Prima vice humi stratus erat, sed integer: modò mutilatus jacet, capite privatus, ac manibus, quæ super limen portæ deprehenduntur:

Caput

Caput autem Dagon, & duae palmae manuum ejus abscissae, erant super limen. Non desunt, qui existiment, idem Idolum jam prius, quam caput, atque manus amitteret, multo tempore saepius à Philisthaeis humi jacere deprehensum, & in aram repositum esse. Sic Josephus Hebraeus, Cum frequenter venientes, inquit, Dagon invenirent jacentem, in angustia, & confusione gravissima constituti sunt. Philo Philisthaeos ita loquentes introducit: Invenitur quotidie Deus noster cadens in faciem ante conspectum Arcae. Theodoretus addit: Efficit Deus, ut Dagon adorationis speciem praeferebat, victum se fateatur, idque non semel, sed iterum, ac saepius. Videtur etiam ista lapsus frequentia fuisse necessaria, nam si Philisthaei Dagonem suum humi prostratum semel tantum, aut bis invenissent, & non saepius, rem eam prodigiosam credere non debuissent, sed eam casui fortuito, ac naturali adscribere potuissent, quod si verò pluribus diebus id contigerit, obstricti fuerunt ad agnoscendum, & confitendum, hinc agere manum superiorem Dei Israelis. Verum hoc non obstante dico, Dagonem Idolum bis tantummodo dejectum, ac humi jacens inventum esse primò integrum, secundò mutilatum. Istud ad litteram sacer Contextus insinuat, dum affirmat: Die altera consurgentes &c. die altera, hoc est, secunda die, non decima, non vigesima. Autoritas Theodoreti non me stringit; ibi namque non ex instituto Contextum examinat, sed per transitum Rhetoricè loquitur, ac per Hyperbolen. Josephus, & Philo nimis frequenter in historiis suis opponunt se Sacris Litteris, & fabulas illis inferentes, asserunt multa sine fundamentis: unde dum à littera Divinorum Librorum recedunt, nec fides ipsis debetur, nec autoritas. Et verò in hac eadem historia Philo narrat, Idolum illud eo tempore saepius confractum fuisse; Josephus autem ejusmodi mutilationem penitus dissimulat, uterque patentissimo cum errore repugnans narrationi, à Sancto Spiritu dictatae. Adducta ratio & ipsa debiliior est, quam ut à littera me divertat; ex ipsa quippe ratione, qua Dagon humi jacebat, quasi evidenter agnoscere licebat, ejus lapsum non esse fortuitum, ac naturalem, sed Idolum ita humiliter, uti Dominica die praeterita percepistis, prostratum esse ab invisibili, ac superiori manu. Prodigium adhuc apertius erat ex ipso casu, de quo hodie sermo nobis est, quia videlicet caput, atque manus Dagonis inveniebantur non confractae, sed recisae, & quidem in eo loco sitae, in quem naturae viâ profilire non potuissent: Abscissae erant super limen. Porro truncus ipse, jacens super faciem, quod metaphoricè dicitur loco su-

A. R. P. Calini S. J. Sermon. Tom. I.

per pectus, jacens, inquam, super pectus deorsum, ante Arcam, conversus ad Arcam, luculenter ostendebat, eas circumstantias non potuisse conjungi lapsu quodam fortuito. Nisi cecutire Philisthaei voluerint, haud aegrè videre poterant, à Deo partem illius Idoli projectam esse ad limen templi, ut illud ejicerent, atque truncum super terram extensum, ut eum pedibus calcarent.

2. Abulensis affirmat, etiam pedes Dagoni praecisos fuisse: hujus opinionis ante ipsum Philo quoque fuit: quin etiam Versio Septuaginta Interpretum in Bibliis Regiis, & Complutensibus legit: *Caput Dagonis, & vestigia pedum ejus, abscissa super anteriora liminum, & junctura manuum ejus jacentes super limen.* Author Libri De Mirabilibus Sacrae Scripturae vult, quod inventus Dagon fuerit *Craftina die fractus in centum partes.* At enim nos eorum opinionem sequi non tenemur. Idolo illi pedes abscissi non fuerunt, nec abscindi potuerunt, eò quod, ut alias jam asseveravi, in piscis figuram desinens, pedes non habuerit. Quantum ad Versionem Septuaginta duorum attinet, si in Regiis, & Complutensibus scriptum sit *ἑξήντα τῶν ποδῶν*, vestigia pedum, in correctis jussu Sixti V. Pontificis eo loco legitur: *ἑξήντα χερῶν*, hoc est, vestigia manuum. Ipse Abulensis, ubi super Caput istud Regum magis è proposito hanc materiam tractat, mentionem de solo capite, ac manibus infert, nullam verò de pedibus. Cum Author de Mirabilibus Scripturae, ac S. Joannes Chrysostomus, S. Isidorus, alique dicunt, eam statuam in centum partes confractam esse, hyperbolicè sunt intelligendi, quasi dicant: in plures partes, loquendi methodo Poëtis etiam frequenter usitata.

Quò lati ducunt aditus centum, ostia centum. Et alibi: Ubi templum illi, centumque Sabæo Thure calent aræ, sensisque recentibus halant. Et Satyricus ait: *Existunt, qui promittunt Hecatomben*: id est: multi aditus, multa ostia, aræ multæ, multæ victimæ. Sic aliqui dicunt, dagonem confractum esse in centum partes, puta, in plures partes, & fuerunt quatuor, caput, manus duæ, truncus reliquus: itaque solum ad litteram explicandum est, quomodo truncus in loco suo permanserit; Porro Dagon solus truncus remanserat in loco suo. Istud in loco suo, nequit explicari, quòd remanserit in propria sede sua; nam sedes ejus propria super aram erat, at ille truncus jam non super aram erat, cum Sacer Contextus clarè testetur oppositum: *Invenierunt Dagon jacentem super faciem suam in terra ante Arcam*: itaque dicendum est, caput non permansisse in loco suo, nimirum non permansisse collo junctum: pari modo manus non

Y y y

per-

Judic. 19.
quest. 45.Aut. Mi-
rab. l. 2. c.non verò
pedibus,
quos non
habuit.abscisso
capite, ac
manibus,

permanfisse in loco suo, videlicet non unitas brachio suo: *solus truncus remanserat in loco suo*, id est, in statu suo, in integritate sua, quin ejus partes ab invicem separatae fuerint: *Solus truncus remanserat in loco suo*. Nunquid curiosè cupitis edoceri, quam ob rationem Idolo infortunium illud acciderit semper de nocte, non verò de die? respondet Abulensis, & ego cum ipso: quia Deo familiaris erat consuetudo noctu patranda certa quaedam prodigia, quæ postmodò facta conspicerentur de die. Sic Aaronis virga noctu floruit, ac mane florens inventa fuit: sic manna noctu cecidit, & manè eo liquore cooperta tellus apparuit: sic omnes Ægyptiorum primogeniti, sic centum octoginta quinque millia militum Sennacheribi ab Angelo noctu occisa sunt. Ratio hujus rei est, quia homo magis obstupescit videns prodigium jam patratum, quin videat, quomodo patratum sit. Eodem tempore superbia humiliatur, & curiositas supprimitur,

3. Verum quam ob causam Idolum istud fati adeò sinistris correptum est? nempe ne porro Philisthæi illud sacrilego cultu prosequerentur. Deus quippe frequenter percutit locò peccatoris instrumenta, causasque peccati, ut adeò peccator saltem amittat commodum, & illucium peccandi. Mira sanè res est, & observatu digna, quoties Deus Oceanum armaverit adversus naves Tharsis. Josaphat Rex optimus init fædus cum Rege pessimo Ochozia. Fœdus istud Regis fidelis cum infideli Deo displicet, qui ad priorem mittit Eliezer Propheten, illique nuncium afferre jubet de quassata classe, quæ Tharsum navigare nequeat: *Contrita sunt naves, nec poterunt ire in Tharsis*. Navis illa, Jonam Propheten ferens, Tharsum tendebat, & misera centenos à fluctibus assultus perferre debebat. Ecquid iratum mare per illas comminationes, per illas concussiones volebat? Volebat, enimverò dicetis, à nautis tradi sibi Prophetam, cum ipsis navigantem. Et verò protinus acceptata conditione procellosas copias suas mare reduxit, atque liberum iter illi navigio concessit: *Tulerunt Jonam, & miserunt in mare, & stetit mare in fervore suo*. Si submersus fuisset Jonas, haud adeò mira mihi videretur illa tempestas; at enim Deus Jonæ nobiliorem paraverat naviculam, quæ neque procellos timebat, neque ventorum impetu indigebat. Vixdum ille projectus erat in undas, & illicò securum receptaculum invenit in ventre Ceti, à quo sanus, ac vegetus expositus est in littus: *Preparavit Dominus piscem grandem, ut deglutiret Jonam - & dixit Dominus pisci, & evomuit Jonam in aridam*. Jam igitur, ad quid tanta movetur

tempestas adversus Jonam, ad quid integranavis propter ipsum in apertum discrimen adducitur, si manifestum prodigium in promptu sit ad ipsum perferendum in portum? Sed relinquamus Jonam in littore suo, novumque malum audiamus classis Tharsensis. David de magno Principum fœdere loquitur: *Ecce Reges terræ congregati sunt: convenerunt in unum*. Fœdus istud nequaquam probatur Deo: quid igitur agit? Præstat, ut ventus turbidus in mare illud irruat, naves Tharsenses vehementer feriat, & affligat: *In spiritu vehementi conteres naves Tharsis*. Et quid est, quod agant istæ naves cum illo fœdere? Sanè multum. Ad id melius intelligendum è mari transeamus in terram, & consideremus rationem, qua Moyses excipit exercitus sui Duces, cum victores è bello Madianitico reverterentur. Misus erat manipulus viginti duntaxat, & quatuor agminum è toto corpore grandis exercitus: pugnaverant universim duodecim millia militum, & sub imperio fortissimi Phinees adeò prudenter ducta fuerant, ut brevè totam Madianitarum regionem submiserint, exercitus profligaverint, civitates expugnaverint, incolas gladio trucidaverint, ac totam provinciam vastaverint, & flammis perdiderint. Itaque strenui victores in castra reversi sunt, prædis, ac spoliis onusti: reduxerunt secum sexaginta millia, & unum jumentorum, septuaginta duo millia boum, sexcenta, & septuaginta quinque millia ovium. Præter hæc attulerunt ingentem vim auri, supellectilium, & ornamentorum, adeò ut pro Thesauro Tabernaculi donum obtulerint sedecim millium septingentorum quinquaginta quinque siclorum aureorum, qui nostro pondere Romano conficiunt libras sexcentas nonaginta, & octo demptâ unâ uncia. Quid, quod etiam Divinum Numen eorum conatibustam amabiliter astiterit, ut, cum magnam illam hostium suorum stragem ederent, nec unus quidem misellus pedes è suis occubuerit, & inito postmodum à Ducibus numero nec unus desideratus fuerit. Vos idcirco haud immeritò creditis, eos à Moyse centenas inter populi gratulantis acclamationes, inter festivos ignes, inter amplexus, honores, atque plausus exceptos fuisse. Sed erratis, Auditores; prima quippe salutatio, qua Moyses affatus est illos, acerba fuit increpatio in omnes Duces, Tribunos, ac Centuriones: mæstus in vultu, severus in gestu, asper in lingua, gravem exprobrationem, ceu fulmen, in omnes vibravit, tanquam qui suo muneri defuerint, neque præstanda præstiterint: eam ob causam jussit eos extemplo supplere, quod neglexerant, ac septem diebus extra

Psal. 47.5.

Num. 31.

Duces Israhelitarum post victoriam contra Madianitas,

à Moyse reprehenduntur ob

fœminas
servatas,

tra communia castra permanere. Sola ratio hujus indignationis erat, quod non etiam mulieres interfecerint, sed unâ cum aliis spoliis in castra secum captivas adduxerint: *Iratusque Moyses principibus exercitus, tribunis, & centurionibus, qui venerant de bello, ait: fœminas reservastis? inde præcepit, ut absque mora, solis virginibus exceptis, omnes reliquas occiderent: Cunctos interficite -- & mulieres, quæ noverunt viros in coitu, jugulate: & manete extra castra septem diebus.*

quibus ra-
men venia
debetur,

4. Enimverò, Belliducibus istis multò benigniorem a Moyse salutationem expectandam fuisse, putarem; an enim fieri potuit, ut Heros ille cæteroquî mansuetissimus iracundiâ tantâ exardesceret adversus debiliorem sexum, & commiseratione digniorem? Certè Moyses ipse filius erat mulieris, maritus cujusdam mulieris, frater alicujus mulieris. Etiam in bellis veniæ prærogativa fœminis indulgenda est; quemadmodum enim neque consilia adeunt, neque tribunalia constituunt, neque regimini manum applicant, ita neque sunt pars illius, quæ à Theologis appellatur respublica hostilis, atque, nisi manibus arma teneant, etiamsi locus aliquis irruptione violenta capiatur, etiamsi jure belli funeribus ædes, & sanguine fora, ac plateæ possint impleri, mulieribus tamen, tanquam parti innocenti, parcendum est. Quomodo igitur Moyses increpat eos, qui miserti sunt illarum, jubetque eas, quasi victimas, trucidari? *Mulieres -- jugulate.* Percipite rationem. Bellum illud erat mera causa Dei: Deus in illo percutere volebat, ac Israëlitis auferre causas, occasiones, ac illicia peccatorum: fœminæ Madianiticæ scandalo fuerant, & laqueo Israël: hunc laqueum Deus abscindi cupiebat, ne populus iterum illaqueatus periret. Ecce verba Moysis, semetipsum interpretantis: *Nonne istæ sunt, quæ deceperunt filios Israël ad suggestionem Balaam, & prævaricari vos fecerunt in Dominum? Quasi dixisset, commentatur hîc Mendoza: Mulieres aliæ propter conditionis suæ debilitatem veniæ gratiâ dignæ sunt! istæ verò, cum occasionem præbuerint, causamque peccati, trucidantur; siquidem convenientissimum est, ut potius destruaturs causa peccati, quàm peccator.*

fuerunt au-
tem causa
peccati:Nam. 31.
16sic & naves
Tharsis,

5. Et en rationem, propter quam fœdus, de quo Psaltes agit, puniatur interitu classis Tharsensis: *Conteres naves Tharsis.* Illi Reges confœderati fuerunt ad violentias, ad rapinas, ad alienarum regionum invasiones, eòquod fortes efficerentur opibus, eam per classem afferri solitis. Itane hæc est occasio scelerum apud eosdem Reges? Igitur classis illa pereat: *Conteres naves Tharsis*, & per classis ruinam agnoscant illi se debiles, humi-

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

lientur, confundantur: jam præ pavore contremiscant, qui mundo terribiles esse voluerunt: *Ipsi videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt: tremor apprehendit eos: ibi dolores, ut parturientis.* Ipse quoque Josaphat fœdus iniêrat cum impio Ochozia, eum duntaxat in finem, ut & iste partem commodi, & lucri perciperet è commercio, ac navigatione Tharsensi: *Post hæc tulit amicitias Josaphat Rex Juda cum Ochozia Rege Israël, cujus opera fuerunt impissima, & particeps fuit, ut facerent naves, quæ irent in Tharsis; Deus autem naves disperdidit, & sublato lucro navigationis avaræ, radicem detestabilis amicitiae sustulit: Contritæ sunt naves, nec poterunt ire in Tharsis.* Ita pariter intelligetis, quare Deus mare conturbaverit, & fluctus in furias concitaverit adversus Jonæ navem, parato licet grandi ceto, qui dyscolum tunc Vatem gestaret incolumem. Jonas à Deo jussus erat ire Niniven; ipse autem non obsecutus, contra mandatum Tharsum tendebat, & navis, qua vehebatur, ipsi commodum præstabat ad peccatum. Deus instrumentum peccati feriebat, ne feriret peccatorem: occasionem culpæ flagellabat, & culpabilem salvum reddebatur.

6. Ita Deus frequenter vobiscum agit, Auditores. Videt, certos honores esse illicia superbiæ vestræ: percutit honores injuria quadam offensione. Videt, divitias occasionem esse violentiarum, & injustitiarum vestrarum: flagellat divitias tempestatibus, litibus, inundationibus. Videt, salutem corporis esse fomentum libidinis: affligit sanitatem febribus, capitis doloribus, arthriticis manuum, pedumve punctiõibus. Agit nimirum instar Medici cum laborantibus maligna febris. Totum apud istos mali principium versatur in sanguine. Microscopiis perfectissimis observatum est, ejusmodi sanguinem esse plenum minutissimis scorpionibus, benè formati, atque vivis, qui natantes per arterias, ac venas, veneno suo totum inficiunt. Mali principium est in sanguine, & Medicus contra sanguinem sævire videtur; nam ter, quater, ac sæpius phlebotomiam repetit; at ea ratione immينو hoc humore inficiente, imminuuntur etiam hostes, ibi morantes: tempus etiam aliis remediis conceditur, & ægroto sæpè sanitas redditur. Haud aliter Deus agit. Illæ divitiæ, voluptates illæ, societas, & familiaritas illa, plenæ sunt venenatissimis scorpionibus, animam vestram inficientibus. Deus vobis mittit sanguinem: imminuit & divitias, & voluptates, & societates, & familiaritates: sublatis morbi vestri radicibus, fortiora fient remedia, vósque magis comparati eritis ad recuperandam sanitatem.

Psal. 47. 6.
& 7.
Josaphati,2. Paral.
20. 35.

ac Jonæ

Peron m.
rxper.
29.Febrienti-
um sanguis
scatet scor-
pionibus.

Y y y 2

7. Ista

Dagon per-
cussus, ut
Idololatria
tollatur.

7. Ista fuit ratio, cur Deus ibi prius, quam feriret Idololatrias, Idolum percussit, humi prostraverit, & confregit, ut nimirum Idololatria cessaret. Verum est, Philisthæos noluisse doctrinam istam intelligere; perrexerunt enim revereri, ac adorare Dagonem, etiam vilipensum, & confectum, usque adeo, ut, quia caput, atque manus ejus jacere super limen templi, illud quodque limen venerati fuerint, ac per longam lustrorum seriem illud calcare pedibus omiserint, quasi horruerint pede premere locum illum, in quo Dei sui caput jacere conspectum sit: *Propter hanc causam non calcant Sacerdotes Dagon, & omnes, qui ingrediuntur templum ejus, super limen Dagon in Azoto usque in hodiernam diem.* Limen propriè pars inferior est januæ, ubi postes ipsius januæ figuntur. Istud super limen non posuere pedem, sed, uti Contextus Græcus Septuaginta Interpretum innuit, omnes illuc pervenientes saltu in templum insiliunt, ac rursus ex eodem resiliunt: *περὸς τὸν θρόνον ὑπερβάνοντες*, hoc est, *Transsiliunt transiliunt, sive etiam transcendent transcendent.* Vah miseros, qui videntes confectum Tyrannum, à quo tenebantur in servitute, adhuc tamen ipsius tyrannidi subesse voluerunt, & jam liberi sua libertate frui noluerunt! Non ita nos, Auditores, sed quando Deus peculiari gratia nobis aufert, ac destruit occasionem, commodum, & illicium peccati nostri, non amplius peccandum nobis est: si destruat Idolum nostrum, ab Idololatria nobis abstinendum est. Magna profectò gratia nobis confertur, si Deus occasionem peccatorum nostrorum potius excindat, quam nos peccatores: id oppidò meretur, ut ejus amor gratitudinem rependamus. Gallus refert. in Historia Belgica, quòd in conspectu portus Esclusæ globus ferreus è balista bellica contra navem quampiam adeò feliciter excussus fuerit, ut mancipio cuidam remigi catenas ruperit, pedem verò minimè læserit. Ictus ille misellum terruit, non offendit: ipsum vinculo solvit, non percussit: cum improvisam mortem afferre videretur, ipsi libertatem attulit. Ita compede liber actutum sese in mare libravit, ac felici natatione eluctatus ad litus, in patriam suam prosperè pervenit. Omnes in illa navi ad transtra condemnati desiderassent, ex omnibus tormentis hostilibus fulmina multiplicari, & ictus, si credere potuissent, omnes adeò feliciter cessuros esse.

Gall p. 2.
l. 3.
Globus ex-
cussus è
tormento
captivi
vincula
rumpit.

8. Ita Deus frequenter vos ferit, Auditores, & vos cum Vate Regio gratias agentes Divinæ manui dicere potestis: *Dirupisti vincula mea; tibi sacrificabo hostiam laudis.* Juvenis ille, semper ad latus tuum, ô Mulier, erat catena tua, qua, dum non nisi mera obsequiorum officia tibi præstari credebas, in servitute tenebaris: ictus Divinæ manûs eum à latere tuo sustulit, & ipso cadente sepulchrum tu libera remansisti. Mulier illa, ô Juvenis, catena tua erat: neque passum sine illa movere poteris: Deus eam percussit, & tu illam lenta febris languescere vidisti in lecto. Illa filia, filius ille, vestræ catenæ erant, ô Parentes, quibus tenebamini semper in peccatis aut avaritiæ, aut addictionis iniquæ, aut conniventiae non justæ, atque adeò in mancipatu Diaboli: Deus illos percussit, & è vivis avocavit. Gradus, & honor tuus, ô superbe, catena tua fuit: Deus eum percussit: tu loco tuo excidisti. Divitiæ tuæ vincula tibi fuerunt, ô Avare: Deus eas percussit: loculi tui contabuerunt. Ita misericordissimus Deus vos, quin æternum damnaret, in libertatem restituit, & illicia vobis, instrumenta, commoditates, & occasiones peccandi evertit. Itaque vos ad enatandum in aquas pœnitentiæ conjicite: liberi vos in viam versùs Paradisi patriam date. Interea modò vos in genua coram summo Domino vestro sub Eucharisticis Elementis illic exposito projicite, serioque ex animo repetite *Dirupisti, Domine, vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis.* Omi Deus! ego tantopere lugebam, & flebam, cum mihi tolleretur illa familiaritas, illud commercium, illud prædium, ille filius: ego tantopere lugebam, & flebam, quia non cogitabam, à te mihi per ea verbera catenas meas rumpi. Jam ego milles, ac millies te benedico, ac manum exosculor tuæ misericordiæ, quæ me percutiens attulit mihi libertatem filiorum Dei. Jam id in commodum meum vertere conabor, semper tibi gratias agere, semper amare te studebo: *Dirupisti vincula mea; tibi sacrificabo hostiam laudis.* Istud, Auditores dilectissimi, istud oportet vos agere; alioqui Deus à percussis occasionibus peccati perget ad percutiendos etiam vos peccatores, quemadmodum post Idolum Philisthæorum sine fructu percussus, perrexit ad percutiendos ipsos Idololatrias: id, quod proxima die Dominica percipiemus.

S E R M O C L .

Aggravata est autem manus Domini super Azotios , & demolitus est eos , & percussit in secretiori parte natium Azotum , & fines ejus. Et ebullierunt villæ , & agri in medio regionis illius , & nati sunt mures , & facta est confusio mortis magnæ in civitate.
1. Reg. 5. 6.

A R G U M E N T U M .

Azotiorum pœna describitur , & explicatur , quomodo Mures tantum inferre damnum potuerint. Inde docemur , etiam levia peccata esse metuenda.

Manus Dei
significat
potentiam
in puniendo.

S. Ambrosius
in
Ps. 37.

Natum .
dolor in
philistinis
explicatur.

I. **A**B Idolo sevéra castigatio transiit ad Idololatrias: *Aggravata est autem manus Domini super Azotios , & demolitus est eos* Divinis in Litteris sæpenumerò per metaphoram manûs explicatur Divina Potentia in puniendo. In Exodi Capite septimo dicitur: *Immittam manum meam super Egyptum* : id est : Ægyptios flagellabo. In Libro Ruth Capite primo : *Egressa est manus Domini contra me* ; nempe , Deus affligit me. Jobi Capite decimo tertio : *Manus tuas longè fac à me* : sive , castigationes tuas à me procul amove. Psalmo trigésimo primo : *Gravata est super me manus tua* : nimirum , pondus afflictionis magnæ pertuli. Isaïæ Capite quinto : *Adhuc manus ejus extenta* : puta , calamitates adhuc durant. S. Paulus ad Hebræos Capite decimo scribit : *Horrendum est incidere in manus Dei viventis* : quo idem est , atque , horrendum est incidere Divinam in punitiōnem : sic & in aliis locis pluribus ; unde D. Ambrosius concludit : *Manum Dei , virtutem intelligimus puniendi*. Sic *aggravata est manus Domini super Azotios* : Deus graviter castigavit Azotios. Chaldæus id forti cum energia legit : *Fortificata est percussio Domini*. Hujus flagelli pars Azotios percussit in corporibus , pars in bonis fortunæ. *Et percussit in secretiori parte natium Azotum , & fines ejus*. Interpretes non conveniunt in explicando , quale malum significetur hisce verbis , aliqui namque judicant , fuisse tubera natium cruciantissima vehementi cum inflammatione : alii verò fuisse fistulas autumant , sed ulcerosa cum gangræna. Ego probabiliorum existimo priorē opinionem , quam Abulensis sequitur , & quæ probè concordat Vulgatæ ,

legenti : *in secretiori parte* , cum Hebræo dicente : *Raghepholim* , hoc est , *in locis extantibus* , & Versione Græca : *χοι ἐξερραντις πύλας υἱῶν* : id est , *effervuit eis in nates* , & benè huic interpretationi respondet id , quod suo tempore audietis : *fecerunt sibi sedes pelliceas*. Porro qualecunque fuerit malum illud , primò certum est , id non solos afflixisse cives , & incolas Azoti , sed etiam ad totam regionem illam extensum fuisse : *Azotum , & fines ejus*. Secundò , vehementissimè cruciabat , & verò ubi Vulgata legit : *demolitus est* , Græca Septuaginta Interpretum habet *ἐνταφύσις* , Quod est : *Torsit , cruciavit*. Tertio , lethale fuit : unde Hebræus legit : *Vajeschimem* , id est , *desolare fecit eos* , nimirum à Verbo *Schamam* , quod significat desolare , & ipsa Vulgata affirmat , secutam esse funestam multorum mortem : *Facta est confusio mortis magnæ in civitate*. Quartò , malum illud fuit pudendum , uti clarè pater ex afflicta corporis parte , quam Sacer Contextus notat : & Deus illos hoc ipso malo cruciavit , quia dolori vilitatem , & ignominiam jungere voluit. Dum verò homines affligebantur , ac debebantur uno malo , tota regio vastabatur altero. Campi , & agri bullire visi sunt , ac prodigiosam copiam murium produxerunt : *Et ebullierunt villæ , & agri in medio regionis illius , & nati sunt mures*.

2. Hic equidem difficile captu est , quomodo mus , exiguum animalculum , quod levissima opprimitur , ac facili industria capitur , idoneum fuerit instrumentum Divinæ manui ad vastandam integram regionem. Sed mirari desinet , qui cogi-

Mures
quomodo
Philistinis
am vastaverint.

cogitaverit, ejusmodi eventus & in sacris, & in profanis historiis inveniri. Taceo ranas, culices, & muscas Ægypti, à quibus si non expugnata Pharaonis duritia, saltem humiliata superbia fuit, Cum Israëlita starent in procinctu ad intrandam Terram promissam, ingentem exercitum sexcentorum millium militum ducebant secum; at enim præviæ copiæ, quæ tantum exercitum præcedebant, atque primò hostes perturbabant, in prodigiosa vespæ multitudinem consistebant: *Misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim exterminarent.* Exilia fuerunt earum spicula, sed non contemnenda punctio: non magnum erat vulnus, sed intolerabilis erat molestia: parvus erat alatus hostis, sed cum integer manipulus unum virum aggrediretur, vir superabatur, sternebatur: *Dominus immisit Chananaeis vespas, apud Lyranum Interpretes multi ajunt, habentes aculeos venenatos, quæ plures Chananaeorum interfecerunt.* Baronius refert, Nisibi civitate à Sapore Persarum Rege obsessa Jacobum Nisibitam, ejusdem civitatis Præfulem, à Deo in suppetias adversus aggressores rogasse culicum, ac cyniphum exercitum: *non militum, sed culicum, atque cyniphum exercitus à calo exoravit.* Mirabiles istæ copiæ primum impetum fecerunt in Elephantum proboscides, & Equorum nares: inde penetrantes intra galeas militum, feriebant oculos, aures, frontem: Elephantes, & Equi insolitæ punctiois impatientes, primò insollescere, dein ferocire, demum huc illuc absque lege, sine fræno totum per campum ferri, obvios quosque opprimere, ordines turbare, ac tandem aufugientes absque repagulo exercitum derelinquere: militum alii fugerunt, alii præcipientes prostrati sunt, & Sapor obsidionem solvere, civitatēque illam deferere coactus est. Ut propius accedamus ad genus murium, in Annalibus Germaniæ invenio, illos ceu carnifices à Deo adhibitos esse adversus Hattonem Moguntinum Archipræfulem.

3. Hic in gravi annonæ penuria, tyrannus, non Pastor, subditis suis prospicere voluit per hoc, quod eos consumeret: ut eos pasceret, occidit illos: homines delevit, ut panis abundaret. Eum in finem pauperes omnes congregavit specioso sub nomine suppeditandi cibi; sed quin alimentis vitam ipsorum erigeret, vivos ipsos in alimentum flammis dedit; incensa quippe perampla domo, ubi collecti tenebantur, omnes immani incendio vivos consumpsit, addito crudeli sarcasmo: pauperes sunt veluti mures, qui segetes ubertatis rodunt, ac fruges absumunt; & adversus mures utique potest ignis adhiberi. Vixdum temerariam

sententiam elocutus erat, & ecce, muribus illicò totum ejus cubiculum repleri cæpit: ipse ex uno in aliud conclave fugit, & mures insequuntur: ipse clamat, & auxilium invocat: Aula tota armatur horrendi per palatium fiunt ictus baculorum, lapidum, & gladiatorum: omnia strepitu personant, & confusione, neque tamen mures absterrentur. Infelix Archiepiscopus in cista quadam se includi, & naviculâ in parvam Rheni insulam transferri jubet; sed nec illa fossa, nec munimentum illud ad ipsius tutelam sufficiebat; parvæ siquidem bestiolæ, prodigiosè nantes per ingens flumen, viam sibi parabant, ac dentibus oppositum propugnaculum aggrediebantur, nec rodere cessabant, donec in cistam penetrarent, & inclusum Archipræfulem devorarent. De Popielo, Polonorum Rege multi referunt, quod sæpius in semetipsum insultè vibraverit istud maledictum: Si hoc egero, devorer à muribus. Et revera, cum aliquando mensæ cum regia conjuge affideret, advenire mures, toties invocati, Regisque, ac Reginae carnes avidè rodentes, ac depascentes, nobile prandium furori suo fecere. Narrat Aristoteles, aliquando contigisse, ut agricolæ vespertino tempore concluderent frumentum jam maturum, & flavescens metere, sequenti verò die sub auroram segetes omnes jam demessas esse deprehenderent à talcibus minimis, sed numerosis murium una nocte. Maginus scribit, in Palæstina campos integros inveniri, devastatos ab hisce parvis latrunculis. Ælianus commemorat, quosdam populos à muribus fugatos, atque pullos esse à civitatibus suis, & Plinius recenset, insulam Gyarum totam fuisse spoliata incolas, inde recedere coactis unicè ab immensis murium exercitibus.

4. Quapropter vobis mirum non videatur, quod isti nunc à Deo armati veniant adversus Philisthæos Azoti ad exterminandam, ac evertendam regionem illam: imò ex hoc ipso discite, quantopere metuendæ sint etiam minutia, præsertim si sint multiplicata. Mendacium, nullum cuiquam inferens damnum, quid est, Modica fabulatio in Ecclesia tempore Divinorum, levis detractiuncula, minima quædam vindictæ cupiditas, quid sunt? Res parvæ sunt, leviculæ sunt; at enim tot parvæ bestiolæ magnam tamen vastitatem efficiunt in anima. Peccata venialia, S. Augustinus ait, si multiplicentur decorem nostrum ita exterminant, ut à celestis Sponsi amplexibus nos separent. Istud per exaggerationem dictum esse videri posset, nisi doctrinæ Servatoris omnino conforme esset. Cum D. Petrus pulverulentos pedes suos porrigere nollet, à JESU manibus

Vespæ Chananaeos affligunt,

Sap. 12. 8.

Baron. t. 3. ad an. 338. Culices apud Nisibin Perlas.

Apud Serr. in text. & Mures Hattonem Moguntinum,

ac Popielum Polon.

Guoguin. vii. Serr. loc. cit.

Arist. l. 6. de hist. animal. c. 37.

Magin. in Palæst.

Venialia peccata cavenda.

S. Aug. l. de Pœnit.

in typo Petri, solos pedes lavantis;

bus lavandos, audivit ex eodem ore veritatis: *Si non laveris te, non habebis partem mecum.* Quasi dixisset: Petre, nisi meo ex lavacro prorsus emundatus fueris, non eris mecum in æterno Regno. Ista Servatoris responsio primo aspectu difficilior apparet, quàm ut ritè intelligi queat; at verò certò conformis est explicationi communi SS. Patrum, qui Christum ibi loqui dicunt de peccatis venialibus, in pulvere pedum, velut in typo, demonstratis. Id ipsum aperte Contextus ostendit, addente Domino: *Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus: & vos mundi estis, sed non omnes.* Hic innuitur, omnes Apostolos, excepto Juda Iscariota, fuisse mundos ab omni inquinamento culpæ gravis, atque solum superfuisse lavari eos, ac emundari à pulvere peccatorum venialium. Hoc præmissò, quomodo dicitur, Petrum, nisi mundatus fuerit à venialibus, non habiturum esse partem in Cælo? *Si non laveris te, non habebis partem mecum.* Certum est apud Theologos cum Angelico Doctore, per leve peccatum propriè non imprimi maculam animæ: *Propriè loquendo peccatum veniale non causat maculam in anima:* nempe quemadmodum pulvis in pulchra facie, non tollit ejus venustatem, sed solum cooperit illam, & actualem nitorem impedit: pulchritudo vultus non elucescit, sed idcirco non minuitur, & vel subter ipsum pulverem conservatur si vultus lavetur, non venustior efficitur, sed, ut ita dicam, illud velum removetur, quo splendor pulchritudinis tegebatur. Ita *peccatum veniale*, tota doctrina hæc D. Thomæ est, *impedit quidem nitorem actualem, non tamen habitualem.* Peccata levia, quantumcunque multiplicentur, non tollunt, immò neque minuunt infusum habitum charitatis, aliarumve virtutum: non auferunt vel minimam partem gratiæ sanctificantis, & quamdiu ista durat in homine, semper eum conservat amabilem Deo, semper dignum Paradiso: unde peccato quidem gravi proprium est displicere Deo, simulque facere, ut ipse quoque peccator displiceat, at veniale peccatum in se ipso quidem Deo displicet, non autem facit, ut ei displiceat etiam peccator, qui nihilominus & justus, & charus permanet. Quomodo igitur quis per leves culpas à Divinis amplexibus excluditur? *Peccata venialia, si multiplicentur, decorem nostrum ita exterminant, ut à celestis Sponsi amplexibus nos separent.* Quomodo quis ab obtinenda parte removetur in Regno Christi? *Si non laveris te, non habebis partem mecum.*

quia, si multa sunt, viam ad gravia sternunt.

5. Respondeo, solis à peccatis venialibus, quantumcunque multiplicatis, non posse rodi vel unum gratiæ sanctificantis

apicem, neque nos immediate, quod ajunt, privari paradiso; sed ad id viam sternunt ratione cuiusdam fœderis, inter ipsa, gravemque culpam intercedere soliti. Illa nimirum præcedere consueverunt, & spiritum occupant: ista sequitur; & apertum invenit ostium, atque paratum hospitium. Ita Magister Angelicus explicat allegatam S. Augustini sententiam: ita citatum Servatoris responsum alii interpretantur. *Augustinus loquitur in eo casu, in quo multa peccata venialia dispositivè inducunt ad mortale.* Si parvæ culpæ sine scrupulo, sine formidine recipiantur: si absque resistantia multiplicari sinantur, denique fit, ut semper minùs Deum curemus, ut semper arctius terrenis inhæreamus, ut insensibiliter procedamus, & acquiramus parum habitus virtutibus contrarii, qui iisdem resistit, atque adeò multum actualis gratiæ, Divinorumque auxiliorum perdit. Post hæc dispositiones Diabolus venit cum tentatione quadam fortiori, cum opportunitate blandienti: & ecce victi, prostrati sumus: ecce non ampliùs à parte Regni Servatoris existimus, eòquod à levibus sordibus emundari non curaverimus: *Si non laveris te, non habebis partem mecum.* Jam considerate, utrùm vobis causa sit metuendi peccata minuta quando sunt multa.

6. Verùm enimverò non semper opus est eorundem multitudine; quandoque enim unum solum sufficit ad hoc, ut in anima nostra per id fiat *confusio mortis magnæ.* Quædam peccata sunt parva, sed sunt initia, quæ crescent: sunt semina, quæ germen infelix procreabunt. Multis mirabile, vixque credibile videtur, quod Aristoteles refert, conspectam videlicet esse plantam hederæ è capite Cervi pullulare. Peregrinum erat videre, surculum crescere insitione arti prorsus incognita, immissum à natura, casuque fortuito conjunctionem ortam esse oppidò novam rei purè *vegetabilis* cum *resensitiva*. Mirum erat intueri, quod planta cresceret ex humore non suo, atque vaporibus vivi sanguinis nutritaurgeret, ac superbè viresceret. Exoticum erat aspicere Cervum, qui ceu fossa mobilis esset arbori, & aspicere arborem cervinis pedibus velociter per campos, ac nemora currentem. Attamen istud verissimum est, inquit Aristoteles: *Captus Cervus est hederam in suis enatam cornibus gerens:* & qui consueta naturæ opera considerare voluerit, non difficulter insolitum hujus eventus opus explicabit. Ille quippe Cervus, pruritus aliquem sentiens in capite, hoc ad ramos hederæ cujusdam affricuit: in ea frictione decussum aliquod minutorum illorum granulorum

D. Th. 2. præ 1.

Hedera crescit in capite Cervi

Vide Kirch de Mundo subt. 1. 2. l. 12.

ita peccata
levia cre-
sunt in
magna.

lorum cecidit, & inhæsit illi pilorum cirro, quem Cervus gerit in fronte, ubi è pulvere, ac sudore, aut pluvia, aut rore, coagulato limo semen illud aptam invênit materiem, in qua sese paulatim extenderet: subinde calor feræ naturalis unâ cum calore adventitio ab extrinseco virtutem seminis excitavit, agitavit & ad motum permovit: ita granulum germinare capit, pullulavit, ac effloruit: demum furculi protuberantes, ramosis in cornibus opportunissimum nacti fulcrum, iisdem innixi fuerunt; atque adeo hedera crevit, adolevit, virorem suum conservavit. Haud aliter nos quandoque cum stupore cernimus, adhærescere cuidam homini peccata, quæ nasci posse non videbantur in illo capite, in illo corde: num fieri potest, exclamare nos cogunt, ut illa puella, aliàs tam pudica, aut Vir ille Religiosus, aliàs observantiæ Regularis adeo Sudiosus, ut ille Nobilis, aliàs adeo quietus, atque pacificus, nunc domum impleant ignominiiis, civitatem scandalis, regionem ultionibus, & sanguine? Num fieri potest, ut etiam ætate provecta semper in viridi fronte geratur peccatum? Verùm si possibile sit, etiam oppidò verum est, è parvis seminibus natam esse tam funestam propaginem. Aspectus aliquis curiosus magis, quàm malitiosus: salutatio quædam civilitati conveniens, at nonnihil profundiori cum affectu facta: colloquium aliquod otiosum potius, quàm impudicum: humana quæpiam visitatio, sed nimia cum amabilitate præstita: modica quædam averio, sed aliquantùm accensa, culpæ fuerunt parvæ, peccata venialia sed multum invenerunt limi, in quo radices mittere poterant: calor affectionum adjuvit opus: parvulum semen totam produxit arborem, ac leve malum desit in tristissimam perniciem: *Facta est confusio mortis magna.* Sic minuta peccata grave damnum afferunt animæ, cum introducant peccata gravia. Sic ab illis expurgandus est, qui partem obtinere cupit in Regno Christi: *Si non laveris te, non habebis partem mecum.*

Si maneant
levia, tamen
elucenda
sunt.

7. quòd si anima nunquam ulterius progrediatur, sed in folis culpis levibus sistat, verum quoque tamen est, quòd necessario lavari debeat, ut ad Cælum perveniat. At enim quodnam istud lavacrum erit? Erit aut ignis, aut aliquid

igni simile: videlicet erit pœna quædam purgans. Apostolus asserit, eum, qui supra fundamentum vivæ fidei ædificat lignum, fœnum, ac stipulam, salvum fore, sed velut ope ignis: *Ipse autem salvus erit, ac tamen quasi per ignem.* Doctores cum Angelico D. Thoma sententiam istam intelligunt de peccato veniali: *Peccata venialia significantur per lignum, fœnum, & stipulam.* Ista per se non auferunt jus ad salutem: unde *salvus erit*; impediunt autem ipsam salutis possessionem, quamdiu non deleta fuerint: unde, *si non laveris te, non habebis partem mecum.* Jam istud erit quasi per ignem, id est, uti Magister Angelicus explicat, *vel temporalis tribulationis in hac vita, vel purgatorii post hanc vitam.* Ita nimirum eluuntur ista errata levia vel igne afflictionum in ista vita, vel flammis lustralibus in altera. Vos toties, Auditores, haud sine querimonia doletis de paupertate, de mercimonio perduto, de bellis, de pestilentiis: istæ frequenter sunt pœnæ peccatorum venialium. Considerate vulpes illas, à Samsonè captas, & in Philisthæorum agros immixtas, cum cepit trecentas vulpes, caudasque earum junxit ad caudas, & faces ligavit in medio, quas igne succendens dimisit, ut huc, illucque discurrerent. Undique surgebant incendia: segetes omnes abibant in flammam: tota regio vastabatur: & unde hoc? Malum totum concitabatur à vulpeculis, sed quæ omnes ad caudam gerebant ignem: parvæ erant incendiariæ, sed terribile incendium: ita ut vineæ quoque, & olivæ flamma consumeret. Vivum symbolum peccatorum levium. Ista parva sunt, sed ignem in cauda gestant. Illud mendacium otiosum, illa brevissima confabulatio in Ecclesia tempore Divinorum Mysteriorum, illud verbulum pungens, ignem suum post se trahunt. Inde flammæ surgunt infortuniorum, persecutionum, mœrorum, vel in igne Purgatorii ardendum. Hæc omnia poteratis expectare. Omnia peccata vestra levia flammulam gerunt ad caudam: *Ipse salvus erit; sic tamen quasi per ignem, vel temporalis tribulationis in hac vita, vel Purgatorii post hanc vitam.* Discite hinc, Auditores, timere culpas parvulas, cum sit multò gravius damnum, quod istæ creabunt in anima vestra, quàm fuerit illa vastitas, à muribus, parvis animalculis, illata Azotiis, quando nascunt mures &c.

1. Cor. 3.
2. Th. 1. 8.
3.

Judic. 154.

Vulpeculæ
Samsonis
sunt peccata
venialia.

SER-

SERMO CLI.

Videntes autem viri Azotii hujusmodi plagam, dixerunt: Non maneat Arca Dei Israël apud nos, quoniam dura est manus ejus super nos, & super Dagon Deum nostrum. 1. Reg. 5. 7.

ARGUMENTUM.

Quæritur, an Azotii revera propter Arcam castigati fuerint: unde hoc agnoverint, & an prudens fuerit consilium de ea procúl dimittenda. Inde ostenditur, Deum differre castigationes ad locum Pœnitentiæ dandum, & castigationes immittere, ut eliminetur peccatum.

Philisthæi
castigantur
propter Ar-
cam.

Deus puniti-
ones differt
propter pœ-
nitentiam.

Ezech. 7.
10.

Videntes Azotii gravem afflictionem, qua vapulabant per ulcera pudenda, perque tumorem hæmorrhoidum, quibus ingens funerum copia spectabatur in omnibus ædibus, & aspicientes miseriam agrorum penitus devastatorum à muribus, illicò concluderunt, non diutius Arcam apud se relinquere, utpote cujus causâ Deus Israël tam dura, graviq; manu percusserit ipsos, ac Dagonem Idolum, quod colebant: *Non maneat Arca Dei Israël apud nos, quoniam dura est manus ejus super nos, & super Dagon Deum nostrum.* Isti flagellum suum adscribunt Arcæ, id est, ipsi Deo Israël propter Arcam: & videri potest, eos in hac opinione sua deceptos esse, primò, quia fortè calamitas illa provenire poterat ex ordine naturæ, quin altior cujusdam prodigii manus intercederet: dein quia prius, quin afflictione quapiam afficerentur, Sanctuarium illud in bello ceperant, avererant, & in fanum Idoli sui introduxerant: jam aliqui saltem dies abiêrant, ex quo ibi penes Dagonem constiterat, neque Divina in ipsos animadversio sentiebatur. Itaque malum, quo modò cruciantur, haud est in ultionem Arcæ. Verùm respondeo, re vera totum illud malum inflictum esse propter Arcam. Quòd in prima ejus captura Deus non statim fulmina manu strinxerit, id fuit, quia Deus aliquo tempore castigationes differre solet ad relinquendum locum pœnitentiæ; quòd si verò postmodum per pœnitentiam non emendetur peccatum, Deus flagellum corripit. *Ecce dies, ecce venit, ait Ezechiel, egressa est contritio, floruit virga, germinavit superbia, iniquitas surrexit in virga impietatis.* Hic Vates ob oculos ponere

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

cupit populi Judaici castigationem per metaphoram cujusdam arboris. Projice semen aliquod in terram: non prima mox die novi germinis indicium notabis; post intervallum tamen quoddam temporis incipit parvulum protuberare germen, istud paulatim crescit in virgam, hæc solidatur, suosque ramos mittit, florescit, ac tandem fructus affert. Ita semen pœnæ culpa est. Fortè quis peccat, & aliquo tempore non advertit ullum remanere peccati sui vestigium; tandem verò, dum alia omnia cogitat, afflictio germinat: *Egressa est contritio: rami expanduntur, & in calamitatibus fructus iniquitatis spectantur: floruit virga, germinavit superbia, iniquitas surrexit in virga impietatis.*

Similit.

Semen paulatim crescit in arborem.

2. Rex Psaltes ad rei hujus explicationem adhibet similitudinem conceptionis: *Concepit dolorem, inquit, & peperit iniquitatem. Psal. 7. 16.* Fœmina dolores non illicò sentit, ubi fœtum suum concepit; etenim cum voluptate concipit, atque post multos menses cum doloribus parit. Cum iniquitate non sentitur, sed concipitur dolor; sentietur autem, cum iniquitas matura fuerit ad partum: *Concepit dolorem? peperit iniquitatem.* Mirabile, ac insolentissimum est, quod Lucernæ Mulieri cui-dam contigit, ac à Sprengero refertur. Ea recens à partu nocturno tempore videbat in cubiculo suo comparere tres fœminas, quarum una, è facie ipsi nota, tu, ipsi dicebat, ab ista hora concipis in visceribus tuis alium fœtum, tibi magno dolori, aliis autem magno terrori futurum. Dixit, puerperam tetigit, & unà cum sodalibus porro videri desit. Illa rem suis narravit, sed fidem non invenit. Cæterò nullum sentiebat incom-

Spreng. in Mall. p. 2. 9. 1. c. 13. Mulier fasciata mirabilem partum edit.

Z z z mo-

modum, nullo se gravari pondere deprehendebat, nullum graviditatis indicium animadvertibat. Jam ipsa sibi persuadere incipiebat, illusionem somnii cujusdam fuisse, quod non nisi clarissima visio fuerat vigilantis; cum demum conceptus longo tempore, quin sentiretur onus, in utero portatus agnosci cepit è dolore; siquidem post sex menses gravissimis obruta deliquis, & angustiis pectoris, inter gemitus, convulsiones, atque spasmos, cruciari cepit dolore quasi partus, oppidò peregrini, & incogniti mulieribus omnibus: usu detritæ limæ, rubiginosa ferri fragmenta, arida ligni segmenta, virides adhuc arborum ramusculi, variorum animalium ossa, saxa, pelliculæ, conchylia, pili, isti fuere partus, & hisce partuum monstris paria tormenta parturientis. Tandem penitus exonerata, gemere desit, ubi parere cessavit. Istud, quod in illa misella fuit per veneficium cujusdam Sagæ, frequenter in peccatoribus fit per maleficium culpæ: *Concepit dolorem: peperit iniquitatem.* Fors intrant in animam tuam lasciviæ, fraudes, violentiæ, injustitiæ, usuræ, vindictæ: dolorem non sentis, attamen eundem concipis: *Concepit dolorem: menses, & annos transiges, quin recorderis partus tui; verum anima, tot peccatis gravida, demum inter dolores perveniet ad partum: succedet acutissima nervorum affectio: hic est ille dolor, quem concepisti, quando lasciviæ in animam tuam ingressæ sunt: Concepit dolorem.* Supervenient mercimonii ruinæ, ac publicæ fidei jacturæ: iste dolor est, quo gravidatus es, quando in animam tuam intrarunt fraudes, & usuræ. Sequentur etiam cædes, & litigia: hic est ille dolor, cuius in te semen recepisti, quando in animam tuam admissæ sunt violentiæ, injustitiæ, & vindictæ. *Concepit dolorem: peperit iniquitatem.*

3. Quapropter ne repetas ampliùs, ait Ecclesiastes: *Peccavi, & quid mihi accidit triste?* scias enim, Altissimum esse vindicem, sed patientem: *Altissimus enim est patiens redditor.* Ubi mysterio non vacat vocabulum *Altissimus.* Pondus è magna altitudine decidens, haud adeò citò advenit: intervallum admittit; postea verò majori cum violentia ferit. Non aliter castigationes, ab Altissimo provenientes, tardæ veniunt; at postea vi magna incutiuntur. Deus patiens est, sed & justus est: *patiens, sed etiam redditor.* Quando Joabussu Salomonis in Templo ad pedem Altaris occisus est, multum jam anni abiierant, ex quo infelix manus suas duorum Principum sanguine polluerat, quibus tunc demum invitum sanguinem suum consecrabat. Quando Semei fuit inter-

fectus, anni multi jam elapsi erant, ex quo reum sese constituit illius mortis per enormes injurias in Regem suum petulantissimè jactas. Quando Deus jussit Saullem Amalecitis bellum inferre, eosque penitus extinguere, causam allegavit, ante quadringentos jam annos datam, & integris quatuor sæculis dissimulatam, tunc autem denique manifestatam: *Recensui, quæ fecit Amalech &c.* Ita Deus quandoque vos etiam ferit propter peccata, quæ non curatis, quia dudum perpetrata; sed nequaquam oblita eorum est Divina Justitia: *Recensui.* Nunc, ô Homo, gravibus doloribus affligeris, & nunc Deus tibi compensari facit illas voluptates, quibus in juventute inhiasti: *Recensui.* Jam in durissimam paupertatem delapsus es, & jam tibi Deus rependi facit angustias illas, quibus olim Creditores tuos afflixisti: *Recensui: recensui.*

4. Ista veritate docemur, metuenda nobis esse Divina flagella, etiam cum nos prosperis circumdari conspiciamus: inde pariter intelligimus, Deum quidem tantisper distulisse castigationem Philistæorum propter Arcam, istos autem nihilominus propter Arcam castigatos esse. Quodsi scedissima eorum ulcera, innumerabilisque murium, agros depopulantium, exercitus à simplicibus causis ordinariis, & à combinatione principiorum omnino naturalium provenissent, id tamen non impediret, quin omnia non nisi ad eorundem punitionem ordinata fuissent. Influxus, productiones, & combinationes naturæ Deus ad justissimos fines suos destinat, & non nisi summi Conditoris opus erat, quod rationalium creaturarum suarum culpas prævidens, cursum aliarum causarum ita combinaverit, ut istæ ceu carnifices illi sint, qui culpabilis est. At enim lues illa cum hominum, tum agrorum talis erat, quæ consuetum naturæ ordinem egredi conspiciabatur; Azotii siquidem probè agnoscebant, haud esse rem naturæ consentaneam, quod lue, de se non epidemica, neque contagiosa, brevissimo tempore tot ædes inficerentur, atque tot funeribus implerentur: agnoscebant, præter naturæ ordinem esse, quod agri, & campi, nunquam aliàs simili infestatione afflicti, paucis quasi momentis monstroso molestissimorum murium numero bullirent. Præterea sciebant, ab eodem Deo, qui sedem suam in Arca tenebat, aliis temporibus percussos esse similibus calamitatibus Ægyptios, & Chananæos: nec aliam sui mali causam agnoscere poterant: unde rationabiliter attribuerunt illud Arcæ, sive Deo ab Arca representato, atque adeò consilium arripuerunt eam procùl à finibus suis amovendi: *Non maneat Ar-*

ut in Philistæis,

Ita conceptum peccatum parit dolorem.

similit.

Deus peccata diu dissimulat, sed denique punit:

ca Dei Israël apud nos, quoniam dura est manus ejus super nos.

quia malè
retinuere
Dagonem,
utpote ma-
lorum radi-
cem.

Peccata
sunt radix
calamita-
tum.

5. Primo aspectu consilium istud perquam prudens fuisse videtur; siquidem ad malum tollendum opus est excindere mali radices. Utinam, Auditores, vos omnes pari regula duceremini in vestra vivendi ratione. Tot in calamitatibus, quibus Italia nostra flagellatur, sæpenu-merò dicitis: Deus nos castigat propter peccata nostra: conversandi ratio jam ad nimiam pervenit libertatem, ac licentiam: violentiæ, ac injustitiæ jam nimio cum furore exeruntur: mercedes operariorum non præstitæ vindictam è Cœlo clamant. Enimverò tam claris ex præmissis vos quoque similem conclusionem eruere deberetis: itaque tollantur istæ conversationes, auferantur injustæ violentiæ, abeant in manus operariorum mercedes eorum, procùl eliminetur peccatum: *Non maneat peccatum apud nos, quoniam dura est manus ejus super nos.* Et verò sic omnino agendum est; at non sic egerunt Azotii, & in bona quadam regula fuit imprudens eorum consilium: optima quippe regula est, excindere radicem, ad sternendam calamitatum nostrarum arborem; sed arca non vera radix erat afflictionum in illa Philisthæorum regione. Deus illos castigavit, non quòd apud se servaverint Arcam, sed quòd unà cum Arca servare voluerint Idolum. Hoc Deus ex ara dejecit, confregit, & adhibitum cultum ei non deberi clarè demonstravit: ipsi proinde dicere debebant: *Non maneat Dagon apud nos: retineamus Arcam, adoremus in ea Deum Israël, studeamus eum placare, & ejiciamus à nobis Dagonem.* Verùm illi dimiserunt Arcam, retinuere Dagonem, & non cessavit flagellum: ut autem hoc cessaret, ad eandem, quam dimittebant, Arcam denique cum muneribus confugere coacti sunt. Præpostera vicissitudo, pessimæque correctio, relinquere religiosam pietatem, ac retinere peccatum. Quòd si velis, ut iratam manum suam Deus exarmari permittat, verte stylum, retine devotionem, ac dimitte peccata: *Non maneat peccatum apud nos: alioqui novam identidem subministrans punitionibus materiem, facies, ut punitiones contra te semper ardeant.*

Fontes, &
flumina un-
de recipi-
ant aquas.

6. Explicatu difficile est, quomodo Vesuvius, Æthna, similésque montes alii post tot annorum sæcula flammæ, & ignes suos conservent. Quomodo fontes è venis, atque flumina è scaturigine sua semper decurrant, haud ægrè intelligitur, quoniam aquæ per circulum vertuntur, & quot sub aspectu decurrunt, & ad mare redeunt, tot è mari subtus terram occultis viis ad scaturigines, ac

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

venas retruduntur. At enim ignis, saltem unitus, ac sensibilis, non vertitur per circulum. Id equidem verum est, quòd in altum evectus à ventis, pluviis, aliorumve elementorum particulis, quæ per aëra dispersæ illi resistunt, ipsum excipiunt, atque sistunt, rursus in terram reportetur; verùm revertitur adeò divisus in minutissimas partes, ut iterum, ac de novo, terribilis ex illo camino, unde progressus est, erumpere nequeat. Quomodo igitur Vesuvius, & Æthna semper ardet, & quandoque totam regionem vicinam flammis suis opplet? Hoc inde fit, quòd ejusmodi montes gravidi sint sulphure, naphtâ, aliisque bituminibus. Istæ venæ minerales virtute subterraneis venis omnibus propria suos identidem fœtus producant; etenim dum ignis ardet in una parte, bitumen crescit in altera, & quemadmodum nova semper materia producitur ad ardendum, ita semper aut in hac, aut in illa parte vivus permanet ardor. Flamma mitigatur ubi bitumen ipsi deficit; cùm autem istud rursus producitur, illa denuo crescit, & uti prius, exardescit: desinat bitumen, & ignis desinet. Nos in mundo quotidie funesta spectamus incendia: hîc exardescunt bella, illic atroces accenduntur pestilentiae: ibi consumuntur omnia siccitate, ibi rapinis auferuntur omnia, nec unquam cessat ignis iste: quam id ob causam? Ideo nimirum nunquam cessat incendium, quia nunquam deficit bitumen. Dissolutiones, libidines, fraudes, vindictæ, peccata quælibet, ista materiem præstant incendiis vestris. Removete bitumen, recedite à peccatis, & extingui videbitis flammam, quæ vos torquet. Ejicite Dagonem, & castigationes cessabunt: *Non maneat Dagon apud nos.*

Vide Paul.
Casat. de ig-
ne. p. 2. dis-
ser. 1.

Ignivomi
montes unde
flammæ al-
ant.

7. Id probè intellexit, qui post infelicem Dinæ casum, atque funestam Sichimitarum tragædiam, videns, ignem parari, quo tota familia sua conflagrare posset, atque consumi, jussit omnes suos ab Idolis recedere, & ad verum accedere: *Abjicite, inquebat, Deos alienos, qui sunt in medio vestri, & mundamini.* Id ubi præstitum, nullus amplius infestationes ab aliis gentibus pertulit. Nonnunquam videtis ignem procùl existentem, sed & paulatim appropinquantem. Illa militum invasio, lues illa pecorum, ille pestilentiae metus, &c. quanta mala minantur? Cur amplius moras neccitis? *Abjicite Deos alienos, qui sunt in medio vestri, & mundamini.* Reddite malè parta: *Abjicite.* Dimitte mulierem illam: *Abjicite.* Depone odium illud: *Abjicite Deos alienos.* Ista sunt Idola, isti Dagonæ, propter quos flagella veniunt: *Non maneat Dagon apud nos.* Agite poenitentiam, adornate sinceram de pec-

Z z z 2

catis

Maleficia
cessant ab-
latis instru-
mentis.

Spreng.
Mall. p. 1.
q. 1. c. 12.

catis Confessionem, studete cum Deo redire in gratiam: *Abjicite, mundamini.* In morbis illis, qui per maleficium contrahuntur, optimè fieri censetur, si maleficium detegatur, & ejus instrumenta comburantur; eòquòd illo sublato desinat ipsum malum. Suprà allegatus Sprengerus authenticum recenset factum cum omnibus rigidioribus Legum formulis. Rixantibus fortè duabus fœminis earum una conviciabatur alteram nomine Sagæ: rectè, respondebat altera: num ego sim talis infra triduum experieris. Et nimium istud experta prima est; etenim post triduum subito pungentissimis doloribus obruta, turpissimisque pustulis operta fuit. Intolerabilis esse videbatur dolor, nec ullum inveniebatur malo remedium: tandem verò, dum ægra subsidium à morte quærebat, & expectabat, erat, ut ab igne subsidium suppeditaretur. Venefica conspecta fuit ad quamdam ejusdem domûs januam appendere sacculum albæ telæ: illuc adducta misera sacculû abripuit, aperuit, & in eo confusam deprehendit congeriem leguminum, ossium, serpentum, vermium, & inter alia multorum granulorum pustulis ipsius simillimorum. Ea omnia mox in ignem iniecit, & eodem mo-

mento, quo maleficæ illæ notæ flammis adsumptæ fuerant, infirma dolore, & omni malo liberata est.

8. Quoties aliqui vestrum, Auditores, ingemiscitis de miseriis vestris! Istæ sæpenumero maleficia sunt, sed non nisi maleficia peccati. Filius ille languet in lectulo: lis illa perditioni proxima est: persecutio, vel oppressio illa intolerabilis est; nec inficior; at enim scitote, maleficium vestrum esse fœminam illam, quam vitare recusatis: esse crudelitatem illam, qua creditoribus non nisi duras minas rependitis: esse scandalum illud, quod ante oculos familiæ vestræ retinetis. Tollite maleficia hæc, & cessabunt mala vestra. Sic Azotii debuissent agere: factum suum, superbiam, sacrilegia, Idolatriam auferre debuissent. Id quoniam non egerunt, inconsultè suum in detrimentum operati sunt. Nolite, ô Charissimi, horum exemplum imitari. Isti procùl Arcam dimiserunt, & Idolum retinuerunt: vos Arcam retinete, devotiones servate, & procùl Idola dimitte, peccata removete, propter quæ Divino vapulatis flagello: *Non maneat Dagon apud nos.*

S E R M O C L I I.

Dictus occasione luis, quæ jamiam in vicinia Bononiensi in boves, & vaccas grassari incipiebat.

Videntes autem Viri Azotii hujuscemodi plagam, dixerunt: non maneat Arca Dei Israël apud nos, &c. ut suprà

A R G U M E N T U M.

Præsentium calamitatum causæ proponuntur.

1. **C**ircumstantiæ temporum, & calamitatum, quibus constringimur, haud ingratum vobis accidere sinent, opinor, si manu nonnihil graviore resumam argumentum partim pertractatum, partim insinuaturn in Dissertatione priori. Profectò hanc usque in horam misericordissimus Deus noster non tam nos percutit, quàm flagellum nobis ostendit. Malum, quod metuimus, hucusque nobis non infert grave damnum, sed minitatur gravissimum. Tot vicinarum regionum desolatio nobis proponit desolationem nostræ. Rationi consentaneum est, ut, dum alii lugent, nos metuamus. Illa, seu epidemiam, sive pestilentiam dixerim-

tis, perinde est, illa, quæ superioribus temporibus vix è litteris audiebatur, jam sic Italiæ nostræ appropinquavit, ut quasi sentiri nobis faciat cadaverum fœtorem. Paulò antè mori audiebamur aliorum pecora, modò videmus etiam perire nostra. Attentissima providentia Rectoris nostri, expertissima peritia ejus, qui hîc medendi profitetur artem, nihil intentatum relinquunt, quo luctum nostrum vel impedire, vel ei remedium afferre queant; sed *non est consilium contra Dominum.* Si malignitas hujus luis ab altioribus proveniat causis, quàm à consueto causarum physicarum, & naturalium cursu, tota Medicinæ, ac prudentiæ natura-

Calamitas
propinqua
terret.

lis

lis ars haud par erit ad præstandum nobis levamen. Ad malum quodpiam tollendum, quod præter ordinem naturæ nasci potest, remedia supra naturæ ordinem inquirere oportet. Antiquis Romanis in more positum erat in ejusmodi occasionibus aperire Sybillarum libros: nobis inquirere convenit, & explorare, quid suadeant Divinorum Eloquiorum Codices: in istis inveniemus sinistras hujus climatis affectiones: in istis reperiemus remedia ad purgandam hanc auram.

2. Imprimis aperio Librum Prophetæ Habacuc, & in eo deprehendo prædictam Chaldæis tantam pecorum perniciem, ut nec unus in ovilibus eorum remaneret agnus, nec unus in præsepibus eorum bos.

Habac. 3.
17.
Chaldæi va-
riè castigati
sunt.

Abscindetur de ovili pecus, & non erit armentum in præsepibus. Jam prius ille vaticinatus erat, fore, ut arbores ficus exarescerent, insuper ut exsiccarentur oliveta, & vineæ, dein ut segetes frustrarentur spem famelicorum agricolarum, ac tandem ut infortuniis colophonem imponeret lues pecorum, stragesque gregum: *Ficus enim non florebit, & non erit germen in vineis. Mentietur opus olivæ, & arva non asferent cibum. Abscindetur de ovili pecus, & non erit armentum in præsepibus.* Vos, Auditores, videtis, eandem esse seriem calamitatum, quas partim perferre debuistis, partim impendentes formidatis; haud enim difficulter memineritis (necdum anni quinque sunt elapsi) anno supra millesimum septingentesimo nono in abundantissima civitate vestra, solitoque tempore solam unam illarum ficuum, quæ, cum sint fructus, appellantur flores, tribus omnino Juliis *venditam esse: tanta fuit penuria. Sic etiam apud vos verum evasit: *Ficus non florebit.* Et quot vites tunc temporis exaruerunt? quot fontes, ac putei exsiccati fuere appetente autumnio, translatis in cellas aquis ad supplendam in doliis vini penuriam? Sic apud vos magnam partem evenit: *Non erit germen in vineis.* Ista cœli plaga nunquam oleis amica est; hoc autem flagellum vos quoque haud obiter perpepsi estis, promissa sua fallentibus vicinorum vestrorum olivetis: *Mentietur opus olivæ.* Spectastis anno præterito perditas à maligna quadam nebula segetes vestras jam in agro maturas, easdemque spicas, quæ vespere sub granorum perfectorum, & succidorum pondere curvabantur, manè in messorum manibus apparuisse vacuas, steriles, atque marcidas: *Arva non asferent cibum.* Suspensus adhuc ultimus ictus restabat: jam nobis in aliis regionibus Italiæ flagellum ostendebatur; verum dum ibi cum verbera sentiebatur, apud nos non nisi percipiebatur: *Abscindetur de ovili pecus, non erit armentum in præsepibus.* Modò jam incipimus non solas com-

* Moneta
Italica est,
valens di-
midium flo-
renum.

minationes audire, sed ipsa verbera sentire: videmus boves alios in stabulis, alios in viis, alios in agris emori: meritò possumus cum Poëta dicere:

Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus tauros, mediòque recumbere sulco,
atque iterum cum alio:

Ovid. Me-
tam. 7.

Ecce autem duro sudans sub vomere taurus
Concidit, & mistum spumis vomit ore cruorem,
Extremòsque ciet gemitus: & tristis arator
Mærentem abjungens fraterna morte juvenum,
Atque opere in medio defixa relinquit aratra.

Virg. Georg.
3.

Videmus in ipsis adeò macellis accidere, quod simili in lue contagiosa Tragicus in sacrificiis contigisse deplorabat, videlicet bovem prius concidere mortuum, quam recipiat ictum, atque post ictum è vulnere putredinem effundere pro sanguine.

Colla tacturus steterat Sacerdos:

Dum manus certum parat alta vulnus,
Anreo Taurus rutilante cornu
Labitur segnis: patuit sub ictu
Ponderis vasti resoluta cervix:
Nec cruor ferrum maculavit: atra
Turpis è plaga sanies profusa est.

Senec. in Oe-
dip.

3. Jam si calamitatibus illis exerceamur, quas allegatus Habacuc prædixit Chaldæis, admodum facile est, similis influentiæ malignitati respondere similem contagionem.

Quam igitur ob causam Chaldæi sic à Deo castigati sunt? Percipite id, Auditores: propter iniquas violentias, & arrogantias suas: *Exultatio eorum, sicut ejus, qui devorat pauperem in abscondito.* Videbatur, pro ipsis neque judicem in terra, neque Deum in Cœlis esse: tanta fuit eorum arrogantia, quanta potentia. Nunc autem illos humiliabo, Deus ait, & ad eos humiliandos manum meam extendam super eorum armenta. Discent enimverò condolere inferioribus, qui pro ipsis defatigantur, cum sese privari viderint illis animantibus, quorum laboribus sustentantur: *Non erit armentum in præsepibus.* Jam ad nos ipsos transeuntes non nihil seriò cogitemus, utrum in ista civitate nostra locus sit, ac facile diversorium injustis violentiis. Nobiles, quomodo tractantur à vobis ignobiles? Mercatores, qua ratione habentur à vo-

ob injusti-
tiam, & ar-
rogantiam.
Habac. 3.
14.

Calamita-
tum causæ
sunt injusti-
tia.

bis opifices? Vos ipsi Opifices, quomodo tractantur à vobis alii in officina vestra laborantes? Mariti, quomodo habentur à vobis uxores? Heræ, quomodo habentur à vobis vestræ famulæ? Quòd si, qui potentior est, violentiam inferat illi, qui, cum debiliior sit, sufferre cogitur, ac tacere, jam coram Deo sistitis unum eorum scelerum, propter quæ nobis Divina Volumina testantur, integras regiones à Deo suis animantibus exspoliatas esse. Si ex me quærat, quid statui vestro prædicendum videatur, ego vobis audenter è Sacra Littera, quæ præ manu est, assero: si universales fuerint injustitiæ, ac violentiæ, ingens erit pe-

corum pernicies: non erit armentum in præsepibus.

Debitorum
negatio,

4. Quòd si verò sit genus injustitiæ, quod calamitatem istam advocet, ea præprijis est, qua Creditoribus debita non persolvuntur. Hoc propriè est, *devorare pauperem in abscondito*, sic nimirum, ut ipse devorans aliqua ratione devorationem suam occultet in semet ipso. Interrogate multos, an contra septimum Decalogi Præceptum rei sint alienorum bonorum: & illicò quasi offensi, respondebunt inficiando. Verum illi Mercatori post annos plures debitum pro mercibus acceptis pretium non est redditum: Opifex ille pro mercede sua non refert, nisi sola verba: tempus currit, & recurrit, neque debitum expungitur. Interea liberales expensæ fiunt in luxum, in conversationes jucundas, in voluptates, & in omnibus expensis debitor devoratus absconditur: *Devorat pauperem in abscondito*. In illa rheda pauper creditor existit, & non videtur, trahens eam in equis, in cubiculorum ornamentis, in chartis lusoriis, creditor consumitur: isti si debitum non compensetur, ipse cunctis in hisce sumptibus occultè devoratur: *Exultatio eorum, sicut ejus, qui devorat pauperem in abscondito*.

Zach. 11.

12.
non obstantibus
piis operibus,

Si devoretis homines, meritò vobis deficiant boves: *Non erit armentum in præsepibus*. Percipite, quomodo Deus loquatur apud Zachariam. *Quod moritur, moriatur*. An lues in pecora vestra grassatur? Ea moriantur: *Quod moritur, moriatur*. Itane verò, Domine, tot ad preces nostras non facies hanc gratiam? Neutiquam: *Quod moritur, moriatur*. Itane tot piæ supplicationes, quas ad sacratas aras tuas adornamus, nihil efficient? Nihil: *Quod moritur, moriatur*. Itane tot sacrificiis, tot eleemosynis, tot studiis confugiendi ad Beatissimam Genitricem tuam, ad Divos nostros Tutelares, ad pietatem non moveberis? Non movebor: *Quod moritur, moriatur*. Verum, ô Domine, quid igitur nobis agendum, ut Angelus percutiens, & occidens, ictum suum suspendat? *Si bonum est in oculis vestris, afferte mercedem meam: & si non, quiescite*, respondet Deus. Si bonum salutis, & conservationis pecorum, ad vitam vestram adeò utilium, ante oculos vestros proponatis, idque bonum à me impetrare desideretis: *Si bonum est in oculis vestris afferte mercedes meas*. Et probè hîc notate, à Deo suas dici mercedes, quæ debita sunt creditoribus, eòquòd, cum istæ debeantur ex justitia rigorosa, ipse jubeat eas rependî, & si negentur, aut injustè detineantur, aut differantur, ipse graviter offendatur. Istam, Auditores, istam conditionem Deus à vobis exigit ad hoc, ut vos exaudiat: *Si bonum est in*

oculis vestris, afferte mercedem meam. Si vos eam conditionem implere nolueritis, definite quiritari, quòd moriantur vestra pecora, dum per vos stat, ut vel fame, vel inopiâ, vel labore, vel miseria pereant desperati creditores vestri: *Si non, quiescite*. Porro per mortem pecorum imminens ostenditur annonæ caritas, annonæ caritatem è vestigio sequitur pestilentia, & mors etiam hominum. Atque hoc ego volo, ait Deus: *Non pascam vos: quod moritur, moriatur*. *Si bonum est in oculis vestris, afferte mercedem meam, & si non, quiescite*.

5. Quapropter, Auditores mei, si metuatis, ne pecora vestra moriantur, incipite seriò libros vestros perlustrare, ac rationum catalogos examinare, & inde computate, quotnam creditores in hanc usque horam iniquè naso suspenderitis: numerate, quotnam solis verbis, iisque non semper bonis, desolatos remiseritis: recensete, quotnam ad conventiones non æquas adegeritis: quotnam adeò defatigaveritis, ut animum perdiderint adhuc sistendi coram vobis. Perquirite seriò, quid & possitis, & debeatis ad compensanda eorum vel damna, vel merita. Agite cum Theologis doctis, discretis, ac prudentibus, sed sincerè prius, ac penitus instructis: verbo, facite, quod potestis atque, sinceram adhibete diligentiam, ut brevi possitis id, quod modò non potestis. Quòd si Creditores, aliive, quibus ad quidquam aut reddendum, aut compensandum obstricti estis, contra vos ad Deum clamaverint, magna herclè ratio vobis est metuendi, ne Deus à vobis in animalibus vestris eam sumat ultionem, quam aliis temporibus ab iniquis, ac potentibus debitoribus sumpserat, quàmque Divinis in Litteris pro admonitione reliquerat, ut funestæ mortalitatis principium agnosceremus. *Quod moritur, moriatur. non erit armentum in præsepibus*.

6. Alia causa, propter quam Sacris in Impeditio
Voluminibus invenio spoliatas à Deo pe- vita piæ,
coribus integras regiones esse, est oppositio, qua repugnatur illi, qui semet ipsum Deo transcribere, ac Paradisi semitam ingredi desiderat. Aperio Numerorum Librum, & Capite trigésimo primo deprehendo, Madianitis à Deo sublata fuisse. *Ovium sexcenta septuaginta quinque millia, boum Num. 31. septuaginta duo millia*. Aperio Librum Exodi, 32.
& invenio, quòd immanem pestem in omnia pecora Deus Ægypto minitetur: *Ecce manus mea erit super agros tuos; super equos, Exod. 9. & asinos, & camelos, & boves pestis valde gravis*. At enim quæro, quale delictum fuerit Madianitarum. Attendite, Mulieres; id à Moyse percipite: *Ista sunt, ait, que Num. 31. deceperunt filios Israël ad suggestionem Balaam, & prævaricari vos fecerunt*. 16.
Foemina nimirum Madianiticæ suis illicitis, ac blanditiis Israël-

Ibi. v. 2.
expertis
Madianitis.

& Egyptiis.

Exod. 9. 1.

Ibi. v. 6.

Israëlitas à via bona averterunt, & in peccata pertraxerunt: istam culpam Deus vindicari voluit: *Ulciscere filios Israël de Madianitis.* Ea vindicta Madianitis sexcentorum septuaginta quinque millium ovium, & septuagesies bis millenorum boum jacturâ constitit. Proh Fœminæ, Fœminæ! verumne est, vos imitatas esse Madianitas? verumne, vos abusas esse vestrâ gratiâ, vestra venustate, vestro spiritu, vestris lenociniis, ad hoc, ut propter vos prævaricarentur incauti illi, qui vobiscum agunt, vobiscum conversantur? Profectò multis jam ab annis boni senes vestri, prudentiores viri identidem repetunt: Vah: quantum ista magna cum conversandi libertate præceps agitur misera juvenus! pauci sanè conversantur innocenter, ac denique Deus grave quoddam flagellum stringere debet in civitatem istam: & ecce flagellum. Peccato Madianitarum en respondet flagellum Madianitarum. Fœminæ Madianitarum prævaricari fecere populum, & Madianitæ multati fuere perditis boum septuaginta duobus millibus. Quodsi Fœminæ Bononienses (hujus civitatis, aut oppidi) pariter tot justos, tot bonos prævaricari faciant, Bononia (locus iste) millia boum, aliorumque pecorum perdet; etenim Deus similibus injuriis offensus, ultionem similem parat: *Ulciscere.* Sed jam ad Librum Exodi transeo, & quaero, quodnam ob Pharaonis delictum Deus Pharaoni pestem animalium comminatus fuerit, ac invenio, crimen illud fuisse pertinaciam, qua populum Israëliticum Aegypto abire, Deoque suo solemnes in solitudine victimas immolare non permisit. Quodsi adhuc renuis, & retines eos, ecce manus mea erit super agros tuos. Super Equos, & Asinos, & Camelos, & Boves pestis valde gravis. Deus ore Moysis Pharaoni dixerat: *Dimitte populum meum, ut sacrificet mihi.* Pharo respondebat: *Israël non dimittam.* Quid ais? an adhuc dimittere renuis? Igitur pestilentia veniat super pecora tua: *Super Equos, & Asinos, & Camelos, & Boves pestis valde gravis.* Et stetit verbo suo Dominus: Proxima quippe post comminationem die subito tanta pestilentia sævire cepit in hæc omnia Aegyptiorum pecora, ut brevissimo temporis intervallo perièrint omnia. *Facit ergo Dominus verbum hoc altera die, mortuæque sunt omnia animalia Aegyptiorum.*

7. Hic vobis Caput istud Exodi legentibus occurrere potest aliqua difficultas. Pharaoni, ad retinendum in Aegypto populum Israëliticum obstinato, Deus aliam comminationem insinuavit, & executioni dedit. Inter tonitrua, fulgura, & fulmina terribilissima grandinem immisit adeò horrendam, ac gravem, ut A-

gyptus nunquam viderit similem, & ipsa Sacra Pagina testetur, per eam occisos fuisse omnes homines, & bestias omnes, tunc temporis foris in agro degentes, *Percussit grando in omni terra Aegypti cuncta, quæ fuerant in agris ab homine usque ad jumentum.* De hominibus equidem id intelligo, sed non perinde de bestiis; nam si omnes istæ pestilentia jam sublata fuerint, quomodo grandine perire poterant? Ista difficultas crescit per id, quod sequitur, Magis obstinato Pharaone Deus perexit ad necem primogenitorum, & non solum sustulit omnes primogenitos hominum, sed & omne primogenitum jumentorum. At si hæc omnia jam prius mortua fuerint, quomodo necari potuerunt? Ex hac ipsa dubitatione colligimus, Aegyptum ter morte pecorum castigatam fuisse. Ad hoc ritè intelligendum nôsse vos oportet, flagellorum Aegypti simul unum post alterum in Exodo describi, prout usitatum est Historiographis; at non ita simul omnia secuta sunt, ut mox uno cessante veniret alterum; inter unam siquidem, & alteram plagam, uti vocant, modò plus, modò minus temporis transibat: sed jam interfluebant dies, jam hebdomades, jam menses, & singulæ castigationes per intervalla sua veniebant: atque adeò gravis illa pestis ingruerat, & omnia pecora extinguebantur; quoniam verò regio satis locuples erat Aegyptus, alia confestim pretio comparavit: exin hisce recens coemptis grandine sublatis, atque rursus extinctis, Aegyptii rursus alia coemerunt à vicinis suis, & iterum campos suos expleverunt armentis; Deus autem jam tertio, si non omnia extinxit, morte tamen primogenitorum ea magnopere imminuit. Dicat Pharo: *Non dimittam:* Ecce jam fructum. O Charissimi Auditores! Quotnam sunt vestrum, quos Deus vocem suam audire facit, clarè vobis dicentem: *Dimitte:* per mitte filium illum ex Aegypto sæculi exire ac semet ipsum Deo in quodam Cænobio sacrificium offerre? Quid illi respondes? *Non dimittam:* nempe licentiam negas, atque specioso sub nomine vocationis explorandæ constantiam ejus omnibus periculis exponis. *Dimitte,* Deus inquit: per mitte mulierem illam, internis stimulis agitatum, à peccato recedere. Quid illi respondes? *Non dimittam:* ejus honestatem non finis intentatam. *Dimitte,* Deus ait: per mitte famulum illum tuis in ædibus Deo servire, nec habeat, quod metuat, ne expellatur, eò quod supremo Domino suo fidelis esse cupiat. Quid illi respondes? *Non dimittam:* nimirum vis eum expeditum esse ad perferendos nuncios non pudicos, epistolâsque non honestas, atque promptum ad

Exod. 12.
29.

ad ministeria violentiæ, ac munia iniquitatis: *Non dimittam.* Igitur audi, quid adversum te Deus repetat: *Si adhuc renuis, & retines, ecce manus mea erit super agros tuos. Super equos, &c. & boves pestis valde gravis: pestilentia sæva grassabitur in boves, & vaccas tuas: & cum illa cessasse videbitur, tūque novis armentis præsepia tua instauraveris, ad ea necanda de novo redibit funesta mortalitas, & cum obstinatione tua tertio innovabitur castigatio. Et sanè, ô Boni, non procùl exempla sunt, & jam tertio mortem in pecora furere cernitis, ubi secunda castigatio ad scandala tollenda non suffecerat.*

& Obstina-
tio erga vo-
cem Dei.

Deut. 28.

8. Denique Deuteronomii Librum aperio, & invenio vibratum à Deo maledictum in pœnam cujusdam in peccatis petulantia, quemadmodum accidit, cum auris occluditur Divinis vocibus, atque præceptis, etiam tunc, quando desinit æstus affectionum. *Quodsi audire nolueris vocem Dei tui &c. Maledictus fructus terræ tuæ, armenta bouum tuorum, & greges ovium tuarum.* In vehementi quadam tentatione lapsus es: id grave malum fuit; sed ais: id ob debilitatem contigit. In subita quadam præcipitantia victus es: id non leve malum fuit; sed inquis: id fragilitate factum est. Verum hebdomades, & menses perseverare in illo commercio, illam negare pacem, à Divinorum abstinere Mysteriorum receptione, idque etiam, dum animus ab æstu quietus est, aut facile pacaretur, si remedium aptum adhibere velles, ista non debilitas est, non fragilitas est, sed obstinatio. Quoties tibi Deus post perpetratum peccatum dixit: age pœnitentiam: confitere peccata per veram Exhomologesin; neque tamen agere pœnitentiam, neque seriam adornare Confessionem voluisti: proinde posthac instar prodigii ducere tibi poteris, quod misericors erga te Deus illicò hac vita te non exturbet, & ad Inferni barathrum præcipitem agat, sed vitam bobus, atque pecoribus tuis auferat, atque te maledictionis incommodum sentire faciat: *Si audire nolueris vocem Dei tui &c. Maledictus fructus terræ tuæ, armenta bonum tuorum, & greges ovium tuarum.* Et verò, Auditores, si contumaces persistiteritis adversus Divina Præcepta, haud sanè multum sperare poteritis, luem pestiferam à pecoribus vestris recessuram esse.

Benedictio-
nes Parochi
nil profunt
contra male-
dictionem
Dei.

Vos advocabitis Sacros Curiones ad expianda piis precibus vestra stabula: laudo sollicitudinem vestram; at nil proderunt benedictiones Parochi, si jam adsit maledictio Dei. Rogabitis Viros Religiosos ad impertiendam devotis iconibus, Divorūve Sacris Lypsanis benedictionē armentis vestris; at non proficient benedictiones per Sacra Lypsana, per pias

imagines, si maledictionem retineatis per peccata: *Si audire nolueris vocem Dei tui &c. Maledictus fructus terræ tuæ, armenta bouum tuorum, & greges ovium tuarum.* Quodsi spem concipere velitis, ut malum desinat, obtemperate Deo: sin minùs, ejus incrementum timete.

9. Quando Saul ad regium solium annuente Deo evectus est, ab aliquibus uti Rex agnitus, ab aliis autem despiciatui habitus est: *Et despexerunt eum, & non attulerunt ei munera.* Saul eam injuriam dissimulabat: *Ille verò dissimulabat se audire.* Sic unus fere mensis abiit, & Saul potius ceu civem sese gessit, quàm ceu Regem. Die quadam post boves suos domum ex agro redibat, & intelligebat, ab Ammonitis obsidione cinctam, & impugnari captam esse civitatem Jabes in regione Galaad. Eo nuntio accepto tempus esse credidit se demonstrandi supremum populi Rectorem, idcirco velut efferatus in frustra boves suos concidit, eadēque frustra cursoribus suis tradidit, ite velociter, inquires, totum per Regnum meum, & omnibus annunciate, simili ratione habendos esse boves ejus, qui me sequi renuerit. *Assumens utrumque bovem concidit in frustra, misitque in omnes terminos Israël per manus nunciorum, dicens: quicumque non exierit, & secutus fuerit Saul, & Samuel, sic fiet bobus ejus.* Istam per comminationem tanta populi commotio facta est, ut unusquisque relicta domo sua Saulem sequi festinaverit, isque populo in Bezece congregato trecenta, ac triginta millia militum sequacium numeraverit, quisbuscum Ammonitas dimidia tantummodò die ad interneccionem cecidit, obsidionem solvere coëgit, & urbem liberavit. Ecce tantum terrorem toti Regno cædes intulit, solam per comminationem intentata bobus: *Sic fiet bobus ejus.* O dilectissimi Bononienses mei! jam nimium temporis est, quo Deus à multis despicitur: ille diu dissimulavit; his autem ultimis temporibus æquale malum illi minitatus est, quisquis eum sequi recusat. Initiò nobis ex Hungaria mortalitatem Bouum nunciavit: quot in Italiam afferebantur litteræ, tot erant cursores, ad nos à Deo missi, qui nobis dicerent, eam castigationem in nos quoque recisuram esse: *Sic fiet bobus ejus.* At comminatio contempta est: Venetorum Ducatus in semet ipso veram illam sentire cepit, & magnam Domini sui partem in desolatione luctūque vidit: quot inde nuncii per alias regiones vulgati, sunt tot à Deo cursores fuerunt, identidem repetentes: *Sic fiet bobus ejus.* Interea malum propius accedebat, & è vicina Ferraria brevem transitum in Bononiam vestram videre erat; at verò dum peccata stragem in boves edebant

1. Reg. 10.
27.

Cæde bo-
um inten-
tata Saul ter-
ret regnum
Israël.

Ibid. 11. 7.

Fer-

Ferrariæ, Deus indicare pergebat, per peccata stragem eandem edendam esse Bononiæ: *Sic fiet bobus ejus.*

10. Jam non amplius ullis opus est epistolis: ipsis malum videmus oculis, apud multos jam non amplius locum habet illud, *sic fiet*, quoad comminationem, sed verum est *sic fit*, quoad experientiam. An igitur expectare vobis libet, cum tota regio vastetur, antequam seriò vos Deo dedere, eumque sequi statuatis? Vade, quisquis inter peccatores adhuc dum censendus es, vade ad aspicienda infausta cadavera, atque tum expecta, dum pecora tua pari morti succumbant: *sic fiet bobus tuus.* Causas ejusmodi calamitatis è Divinis Litteris jam intellexistis: proinde Philisthæos imitari studete, ac ejusmodi de causis dicite: *Non*, non amplius maneat apud nos. Aliis periùre boves, quia iniquis violentiis vexavêre proximum suum: an alius eundem vexare pergit? Enimverò ipsius quoque boves morientur: *Sic fiet bobus ejus.* Aliis extincti sunt, quia debitor morosus, ac infideles deluserunt creditores suos: an-

alius pariter suos creditores deludit? igitur & ipsius boves extinguuntur: *Sic fiet bobus ejus.* Aliis atra lue boves erepti sunt, quia scandalis alterius pietati obstiterunt: an alius audet similiter obistere? igitur & ipsi boves eripientur suo fato simili: *Sic fiet bobus ejus.* O dilectissimi Auditores, è medio tollamus hæc causas: si nobis est amittenda vita tot animantium, ad sustentationem nostram adeò necessariorum, amittamus eam non ea de causa, qua perdiderunt ea Chaldæi, Madianitæ, vel Ægyptii, sed ob quam greges suos amisit Beatus Jobus. Huic una diè Dei permisso mille boves abacti fuerunt, sed abacti fuerunt ad comprobendam ipsius virtutem, non ad castigandam culpam. Si nobis auferenda sint pecora nostra, sic & nobis auferantur. Sancti studeamus effici, dein piis insistamus precibus, atque speremus: & si Deus Dominus noster etiam post conversionem, ac vitæ emendationem simili flagello nos percutere velit, acceptemus illud ejusdem è manu: *Sicut erit voluntas in Calo, sic fiet &c.*

SERMO CLIII.

Et mittentes congregaverunt omnes Satrapas Philisthinorum ad se, & dixerunt: quid faciemus de Arca Dei Israël? Responderuntque Gethæi: circumducatur Arca Dei Israël? & circumduxerunt Arcam Dei Israël. 1. Reg. 5. 8.

A R G U M E N T U M.

Consultatio super Arca, ejusque sententia refertur cum causa sua. Inde docemur cavere nobis à consilio malo, vel aliis præbendo, vel amplectendo.

Consilium
Gethæorum

Videntes Azotii calamitatem, qua graviter affligebantur, opinionem reliquorum Philisthæorum percipere voluerunt. Jam aliàs me vobis dixisse meminertis, Philisthæorum quinque regiones fuisse, singulas Regi proprio subjectas, omnes tamen communibus in rebus ita invicem confederatas, ut unam quasi solam Rempublicam constituerent. Idcirco Azotiorum regio cursores, ac nuncios misit ad convocandas, & congregandas cæteras quatuor Provincias, ac velut in magni momenti negotio convenerunt omnes Procures, & Viri consilio, ac prudentiâ insignes, quos appellavêre Satrapas: *Et mittentes congregaverunt omnes Satrapas Philisthinorum ad se.* Hic Azotii non amplius deliberabant, utrùm

à se dimittere, an apud se retinere deberent Arcam Dei Israël; sed ipsis jam plenissimè constitutum erat eam non retinere: *Non maneat Arca Dei Israël apud nos.* In id tantummodò consilium ipsorum collimabat, quorsum illa mittenda esset: *Quid faciemus de Arca Dei Israël?* Varias absque dubio fuisse sententias arbitror, etsi Sacer Contextus eas non referat. Opinio, quæ cæteris prævaluit, omnium infelicissima fuit, prolata, & promota à Principibus Gethæorum. Isti consilium suggererunt de Arca non remittenda, sed per alias Philisthæorum provincias circumducenda: *Responderuntque Gethæi: circumducatur Arca Dei Israël: utque consilium eorum suum sortiretur effectum, ipsi promptè se primos obtulerunt ad eam*

de circum
ducenda Ar
ca, infelix.

recipiendam, dicentes: *Transseat Arca Dei ad nos*: ita legit Versio Græca Septuaginta duorum Interpretum. Porro Deus evidenter ostenderat, se Sacrarium illud in sacrilegis eorum manibus relinqui nolle. Solis Azotiis Arcæ retentio jam millenis necibus constiterat: neque difficulter prævidere licebat, eam, si deduceretur in aliam regionem fœdere junctam, stipandam esse Divino furore, ac impleturam omnia ruinis, & funeribus. Verùm ex alia parte non adeò manifestum erat, Azotiorum lethalem calamitatem fuisse propter Arcam, ut non in dubium vocari potuisset saltem per temeritatem. Pariter armorum gloria prohibebat, ne Israëlitis redderetur spoliū pretiosissimum, in ultimo prælio ipsis ereptum. Existimatio publica exigebat, ut magnus ostenderetur animus, neque descenderetur ad restitutionem, semper vilem apparere solitam, cū apparet coacta. Ratio Statūs volebat, ne in manus hostium remitteretur armorum genus, quod validissimum credebatur ad victorias. Saltem expedire videbatur, ut certius aliquod specimen caperetur de potentia Arcæ; si enim ista redderetur, & afflictio ex aliis causis nasceretur, calamitatem remansuram, & Arcam perdendam esse: duceretur igitur ex uno in alium locum, atque tunc appariturum, an eorum morbi provenerint ab ira Dei Israëlitis, an ab aëris intemperie, vel sinistra climatis immutatione: *Circumducatur Arca Dei Israël*. Enimverò periculo non vacabat hocce consilium; obstabat enim charitas erga subditos, ratio Religionis ac timor Dei: nihilo tamen minùs consilium hoc amplexi sunt Arca proin Azoto ablata, & per omnes Philisthæorum regiones circumducta est: *Et circumduxerunt Arcam Dei Israël*, iis videlicet cum funestis eventibus, quos per intervalla percipietis, quique facillè prævideri poterant. Nempe cū Homines in autoritate constituti promunt opiniones suas, & consilia sua quomodolibet concepta promoveant, sæpè nimium ad aliorum detrimentum obtinent.

Consilium praviū facile movet, etiam contragenium,

2. Deus optimus vos custodiat, Auditores, à pravo consilio propinquis, aut amicis vestris unquam dando. Mihi credite: consilium hominis, vel autoritate pollentis, vel familiaris, vel chari, permagnam quasi vim infert voluntati nostræ; siquidem natura nostra, levis, & instabilis, admodum prona est ad recipiendum impulsū ab extrinseco. Nos hac in re certas imitamur aquas, quæ suapte quidem indole ut plurimum quietæ, moventur tamen alterius sono. Aspectu mirabile est, in modico lacu festivam à fluctibus institui saltationem, ac juxta

ordinatum instrumentorum musicorum concentum ordinari undosæ choreæ harmoniam. Fontis Eleusini aqua tranquilla est, & clara; quòd si verò propè eum infletur tuba, vel aliud instrumentum musicum, protinùs undæ moventur, gyrrantur, & exsiliunt, & quamdiu durat sonus, tamdiu saltum suum prosequuntur aquæ; cessante autem sono, cessat etiam saltatio, & illæ pristinam ad quietem revertuntur. Ratio physica, si quidem aliqua subest, & non potius occulta vis præstigiarum, haud rarò in aquis latentium, tribuenda est summæ cuidam levitati liquoris illius, qua is facillè cedit omni aëris impulsui, unde aqua crispatur, movetur, & impulsui cuius accommodatur. In sensu morali certissimum est, quaspiam aquas, certos genios naturæ suapte placidos, & quietos, omni sono, quolibet impulsu, ab extrinseco veniente, moveri, facillèque cuius invitationi consentire; nam inclinatio nostra *levis est super faciem aquæ*. Levis impetus alterius soni, impressus auri, nos in motum, & agitationem adducit: *Sonuerunt, & turbatae sunt aquæ*, ut cum Vate Regio loquar. Et verò quot alii sæpè sapiùs vestro consilio contragenium suum operati sunt? & ipsi vos quoties alterius consilio contra vestram indolem operati fuistis? Istæ nimirum sunt aquæ sono alterius commotæ: *Sonuerunt, & turbatae sunt aquæ*. Centenis exemplis, è Sacra Pagina depromptis eam rem vobis demonstrare possem; sed pro multis sufficiat solum Aaronis sacrilegium.

3. Iste Sacerdos, atque Pontifex eadem ipsa manu, qua tot in Ægypto prodigia patrârat, ad conficiendum Idolum in solitudine utitur. Ipse suomet intellectu certissimè sciebat, inanimem quemdam Vitulum non esse Deum, qui populum dirigere posset: sciebat, Numina Divina non è flammis nasci: sciebat, manus hominis vitam infundere non posse metallo: ignorare non poterat, hominem Deo fore multò majorem, si Deus esse deberet opus hominis. At nihilo minus Aaron aureum Vitulum confecit, eumque adorandum toti populo proposuit. Indole sua magnus ille Sacerdos ab hoc opere, & peccato penitus abhorrebat! sed auditus tantus clamor dicentium: *Fac, fac nobis Deos: fac: fac*, ipsum adegit ad agendum etiam contra genium suum. Quantum ipsi contremiscendum erat in illo recipiendo auro, è quo detestabile Numen efformandum esset? sed age, dicebatur ipsi, *fac, fac*. Quantum horroris concipere debebat, aspiciens, liquefieri metallum in fornace, suâque in formas infundi? sed appagetimorem, identidem repetebatur: *fac, fac*. Verùm

Torquemada. 2. ex Arist. & Silino. Aquæ moventur sono.

Job. 24. 18.

Psal. 45. 4.

Aaron contra inclinationem suam conficit Idolum,

urgente populo.

ah Deus! Quid conscientia? *Fac, fac.* I-
tane sacrilegium committam? Vah scrupulos! *fac, fac.* Quid si Moyses superveniat? si Deus me fulmine percutiat? Proh! vanos terrores! *Fac, fac nobis Deos: fac.* Istud *fac*, toties repetitum in auribus ejus, ipsum denique fecit grave sacrilegium illud *facere*. O dilectissimi Auditores mei! vobis constat, quod, ubi circum nos alii consistunt, ac pariter erga nos repetunt: *fac, fac*, à fragilitate nostra nimium obtinere consueverint; quandoquidem nos apparentibus rationibus decipiunt, suis approbationibus nobis blandiuntur; nos obstinati nolumus videri, ipsis displicere non audemus, ex ipsorum molestia nimium fastidium percipimus, & ipsorum ineptias facimus, peccatum facimus, quia ferre nolumus fastidium ex impulsu tam importuno ad faciendum illud: *fac, fac.* Ita multi contra suæ indolis inclinationem ultiones machinantur, eòquod sit, qui suggerat ipsis, ac repetat, sic oportere fieri: *fac, fac.* Est, qui contra genium suum manus applicet, ad lites injustas, ad scripturas fraudulentas, ad iniquos contractus, eòquod sit, qui consulat ipsis, ac repetat, id factu opus esse: *fac, fac.*

Consilium
malum magis
moveret,
si arideat
indoli.

Amnon
sororem
amantem

2. Reg. 13.

violenter
opprimib.

ex consilio
Jonadab,

4. Quodsi consiliis, & exhortationibus ad malum tanta vis inest, etiam ubi oppositam inveniunt indolem, quid non efficient, ubi pronè secundaverint alterius affectiones; si pravam consilium arideat alterius genio, quis ejus executionem impedire poterit? Amnon Davidis filius natu major concupiscentiâ nimis deformi exardescibat erga faciem nimis venustam; vinculum autem sanguinis adversabatur vinculo conjugii, ac sublimis dignitas amatae spem omnem obtinendi eam præscindebat; Tamar enim, quam amore non pudico deperibat, ipsiusmet soror erat, puella princeps erat, pudica erat. Princeps regius, ut ad ignem cera, liquefiebat amoris vehementia: ita ut propter amorem ejus agrotaret; attamen ipse cupidinem suam veluti freno coërcebat, nec eam explicabat; qua enim fronte desiderium suum proderet, cum hac ipsa manifestatione triplicem, eamque gravissimam injuriam impingeret & proprio sanguini, & Virgini principi, & Patri Regi? Nihilominus tandem insanus amor erupit, Amnon sorori vim intulit, incestu nefando se polluit. Nempe quod ardentissima cupiditas obtinere non potuit, consilium pravam obtinuit. Tota affectionis violentia nimium debilis erat ad audendum tanti moliminis facinus; accedente autem ad affectionis vehementiam impulsu pessimæ cujusdam exhortationis, tunc totus quantus exarsit: Jonadabus nimirum, cognatus, & amicus ejus, a-

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

nimum ipsi fecit, atque methodum ad voti sui summam perveniendi suggessit, quam utinam ei nunquam suggessisset; Amnon enim suum quidem desiderium explevit, sed incontinentia tandem ipsi vitâ constitit, & abominando fratricidio gravis incastus labes expiata fuit, malum, quod facile prævideri poterat; at ubi pronæ inclinationi consilium supervenit, illicò cæca concupiscentia obviâ erupit. Jam ad verba Thematis nostri redeamus.

5. Incredibile videtur, à Philisthæis videntibus, Arcam exterminio, luctuque stipatam esse, consilium tamen de ea circumducenda per omnes fines executioni mandatum esse: *Circumduxerunt Arcam Dei Israël.* Illa cunctis in locis quamdam veluti speciem pestilentiae spargebat, & nemo resistebat, quò minùs intra terminos suos inferretur. Tantum igitur poterat autoritas Gethæorum, qui consilium isthoc dederant, cæterisque persuaserant, idque idcirco, quia consilium, quantumcunque perniciosum, ingenio tamen Philisthæorum arridebat, volentium omnia potius incommoda ferre, quam sacrum illud spoliū restituere. Nullum quippe præcipitium est, in quod non deducat affectio interna, consilio externo stimula. Jam si quis familiaris, aut domesticus, aut amicus tuus, aut alio nomine tibi addictus, consilio tuo in præceps eat, ac pereat, quid inde lucrari capies; Si juvenis quispiam tuis artibus derelinquat vocationem suam ad statum sacrum, seque dissolutioni tradat: si foemina quædam pium severæ cujusdam honestatis propositum dimittat, & infelix in incontinentia naufragium faciat: si quis in violentias, injustitias, aut ultiones erumpat, manusque suas vel sanguine, vel damnis aliorum polluat, quam tu rationem Deo reddes? tu, qui pravo consilio tuo tantum impulsus ad interitum dedisti? An tibi tam facile erit eum rursus ad bona revocare, quam facile tibi fuit ipsum pervertere? Si semel impetu tuo alterius affectionem in furorem adegeris, an tibi postea levis negotii res erit, eam denuo in ordinem redigere? Profectò malum perquam citò persuaderi solet; at non perinde bonum.

Damnum è
malo con-
silio nil ju-
vat.

& vix repa-
ratur.

6. Kranzius, Saxo Grammaticus, A-
thanasius Kircherus, alique referunt,
in Aula Erici, Regis Daniæ, Musicum
quemdem sapius de se jactasse, quasi nòs-
set artem cantu suo omnis generis affe-
ctus excitandi, nempe lætitiā, tristi-
tiam, iracundiam, furorem, quos om-
nes affectus in fidium suarum, ac nota-
rum musicarum arbitrio, atque adeò mo-
dulatione sua cor alterius in potestate ha-
beret. Hujus rei periculum Rex facere,

A a a a z

ac

Musici a
re sua Re-
gem

in furorem
agit.

Samsoni os
mortuum
vivas aquas
propinat.

ac indole sui cæteroquæ placidus , & mansuetus , experimentum capere constituit, utrum alterius arte in furias agi posset. In omni alia mentis affectione Cantor specimen dare voluisset , facile prævidens , arti suæ, cum de furore Regis excitando res esset , ignominiosum fore, si falleret , atque periculosum, si, quod jactabat , efficeret. Nihilominus prius curavit , ut in cubiculo solus Rex esset , dein ut ex eodem arma omnia amoverentur , atque non procul Aulici consisterent , parati semper ad accurrendum: subinde carmen artificiosis motibus cepit modulari , gravi sono fides animare , tum serio discrimine chordas altius tangere , demum turbato velut ordine simul & illas , & cor Erici Regis in furorem trahere. Nondum ille miros modullos finit, dum iste totus in furias abiit. Psaltes magnæ fortunæ locò habuit, quod aufugere Potuerit: Aulici protinus ad furentem Regem retinendum accurrerunt; is autem aliquos calcibus procul propellebat, alios impetu prosternebat, quosdam pugnis exanimabat, ac tandem erumpens è cubiculo , raptòque ex alterius latere gladio quatuor chariorum suorum confodiebat , & unum post alterum ad pedes suos concidere cernebat. At hîc ego quæro : si Musicus ille sua modulatione tantum potuerit in affectus ad excitandum primò furorem, quare non item arte sua reduxit placidam tranquillitatem? Respondeo : quia perquam facile est inducere ad malum, difficillimum autem reducere ad sanam rationem : facile , offenso persuadere sumendam vindictam, sed arduum, eundem ab ultione retrahere : facile , litigantem stimulare ad promovendam litem injustam, sed instar prodigii, eum permovere ad malè partorum restitutionem: ut quis jurgiis, atque rixis involvatur, pauca verba sufficiunt, iis autem tollendis vix pares erunt gladii, ac duella. Quapropter cavete vobis, Auditores, à malo, quòd adeò facile nascitur, & adeò difficulter reparatur. Si fortè mores vestri perversi sint, agite saltem, ut sancta sint vestra consilia. Samsoni defatigato, ac sitibundo mandibula asini & poculum præbebat, & fontem. Ea non nisi os mortuum erat, & tamen inde vena aquæ vivæ scaturiebat: è reliquiis putrefacti cadaveris erat, & tamen limpidissimum liquorem propinabat. Ita vos etiam agite : si cadavera sitis mortua gratiæ, fontes tamen estote limpidi sancto consilio : si peccatores in vobismet ipsis sitis, non nihil excusationis habere, aliquid commiserationis invenire potestis ex affectionum vestrarum vehementia, ex forti stimulo concupiscentiæ, ex improvise Tentatoris impulsu: si pravi

sitis in vobismet ipsis, aliquid saltem miseri fructus è peccato vestro percipitis; at verò si alius consilio vestro malus evadat, culpa vobis est sine fructu, culpa sine excusatione, culpa sine commiseratione: peccatores estis, & boni nihil è peccato percipitis: lucri nihil acquiritis, & onus gravis cujusdam restitutionis reportare potestis. Itaque repeto: seu sancti sitis, sive non, vestris in operibus, semper tamen sana sint, & sancta vestra consilia.

7. Iste primus est fructus, ex eo colligendus, quòd errores videatis malæ Philisthæorum consultationis, in qua Religioni Politica prævaluit, & impietas in damnum boni publici. Dein ex eorumdem Philisthæorum errore, quòd Gentium consiliis astipulati fuerint, vobis discendum est, ne unquam vos pravis consiliis regi sinatis: *Si te laetaverint peccatores, ne acquiescas eis*: monet Sapientissimus: quod fere idem est, atque, quantumcunque perversus quispiam instar lactis tibi peccatum instillare velit, *ne acquiescas ei*: ne permittas ad agendum malum à quoquam te pertrahi. Hæc est vera prudentia, non dare aurem suadenti peccatum, ac imprudentem judicare illum, qui te peccatorem esse cupit. Salomon Parabolas, ac Proverbia sua scripsit ad insinuandam simplicibus prudentiam: *Ut detur parvulis astutia*. Illic Hebraeus pro parvulis legit: *Pbetam* à vocabulo *Photab*, quasi diceret: *iis, qui facile suggestionibus alliciuntur*: Aquila vertit è Græco thelgomenis: *iis, qui se facile palpari sinunt*: Chaldaeus denique legit: *insipientibus*: quasi videlicet unum, & idem sit, ad malum sese induci permittere, ac parvulum esse, imprudentem, & stultum esse: quique ejusmodi est, prudenti astutia indiget: *Ut detur parvulis astutia*; sed illa prorsus, de qua Servator locutus est: *Estote prudentes, sicut serpentes*. D. Augustinus in Psalmum quinquagesimum septimum asserit, serpentem, primò voces incantatoris audientem, ne violenter ab iis attrahatur, aurem unam versùs terram convertere, alteram verò extremâ caudâ sua obturare: sic dum sibi cavet ne, audiat, evadit periculum, ne capiatur. Ad quod Vates Regius alludit, inquit: *Sicut aspidis surda, & obturantis aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter*. En officium vestrum: En prudentiam vestram, Auditores, prudentiam serpentis: *Estote prudentes, sicut serpentes*. Aures oportet malis consiliis occludere: omnem exhortationem ad peccatum necesse est repellere; siquidem nimio opere vestrum in damnum verget, si morum vestrorum normam capiat è linguarum alienarum incantatione. Si forte

Consilio malo non acquiescendum
Prov. 1. 10.

Prov. 2. 4.

Serpens aures obturat, ne incantationes audiat.

Psal. 57. 5.

tē consilia proveniant à parentibus, ab amicis, à senibus alicujus authoritatis, atque vel affectiones nostras foveant, vel inclinationibus nostris blandiantur, vel ad peccatum provocent, non, ô charissimi, non admittantur: non audiantur. Suave quidem prima fronte videtur audire consilium, arridens genio; verum ad placendum genio non opus est alterius consilio: quin potius nobis necessarius est, qui prudenter affectionibus nostris resistat, non qui easdem promoveat: eas quandoque vincemus, si nobismet ipsis relinquamur; ubi verò cuidam adulatori, aut amico perverso præbuerimus aurem, resistentia erit finita.

8. David alias inter preces obsecrabat, ne suum super caput vel una stilla olei peccatorum incideret: *Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Ecquid ista petitione David intendebat? Id mox edicam.

Vide Tiling de ferment.

c. 2.
Vinum adustum affuso oleo effervescit.

Quòd si ampulla vitrea repleatur vino adusto, ritèque claudatur, spiritus ille, quamvis adeò igneus, quietus permanet, non movetur, nullam vim cancellis suis infert, patienter captivitatem suam tolerat; ubi verò pauca olei Therebintini guttulæ affunduntur, idem spiritus, prius adeò placidus, in furias abire incipit, fremit, ebullit, extumescit, latera sui carceris verberat, vitrum rumpit, totus in motu, totus in furore est. Igneus quoque David erat, placidus tamen, ac mansuetus; verum metuebat, ne pravis suorum consiliis in æstum, atque furorem ageretur: eapropter, non, ô mi Domine, dicebat, non accedat ad ignes meos oleum, quod flammam excitet: *Oleum peccatoris non impinguet caput meum.* Quoties aculeatum illud verbum dissimulasses, rogatus concordiam illam redintegrasses, scandalosas illas choreas declinasses, enormes illas expensas correxisses, obscœnas illas icones lacerasses,

animoque tuo tranquillitatem reddidisses? idque non præstitisti: dic, sodes, dic sincerè, quam ob causam? Perversus ille socius, iniquissimus ille aricus, nequam ille famulus, oleum consiliorum suorum affuderunt in ignem tuum, affectionem tuam excitaverunt, & animaverunt, atque adeò occasionem ruinæ tuæ præbuerunt. Quare tu quoque Deum obsecra, dicens: *Oleum peccatoris non impinguet caput meum*: noli permittere, ô mi Deus optime, ut isti consiliarii pessimi me unquam lucrentur: ah! prohibe, ne meam in mentem illorum regulæ penetrent: *Oleum peccatoris non impinguet caput meum.* Si quis aggressus te fuerit, ut malè tibi consulat, in faciem ipsi regere responsum, à Moyse suo Josuæ datum, cum iste bona intentione, sed non bono consilio, illum permovere vellet ad prohibendum duobus Castrorum Senioribus, Spiritu Domini illustratis, vaticinium: *Domine mi Moyse, prohibe eos.* Appage, respondit Moyse: ne te immisceas rei, quæ me tangit: si id in detrimentum gloriæ meæ vergat, eam curam mihi relinque: *Quid æmularis pro me?* Hoc in ejusmodi occasione tu quoque respondeas, ô Here, famulis iniquis: *Quid æmularis pro me?* Quid istud ad te? tu tibimet attende. Hoc falsis amicis respondeas: *Quid æmularis pro me?* Tu, ô bone, dicas: tu meliora de me sentias: invertamus colloquium: sine me quæstionem aliam movere. Quòd si Philisthæi cæteri sic respondissent Satrapis Gethæis, cum malum consilium de retinenda, circumducendâque totam per Philisthæam Arca proponerent, illa regio mitius vapulasset. At enim & isti malè consulentes, & illi malum consilium acceptantes, omnes unâ simul in exterminium suum conspiraverunt, ut alio tempore percipietis.

SERMO CLIV.

Dictus occasione luis pecorum augeſcentis.

Illis autem circumducentibus eam fiebat manus Domini per singulas civitates interfectionis magnæ nimis, & percutiebat viros uniuscujusque urbis à parvo usque ad majorem. Et computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque Gethæi consilium, & fecerunt sibi sedes pelliceas. 1. Reg. 5.9.

ARGUMENTUM.

Dubia quædam circa historiam solvuntur : dein ostenditur, Divinam voluntatem frequenter easdem per vias impleri, per quas aliquis opponere se nititur : demum inquiritur, quid agendum sit ad placandum Deum.

1. **A**Udiſtis Philisthæorum consultati-
onem: ecce modò consilii proba-
ti executionem: & ecce consen-
ſus publici fructum. Concluserant, Ar-
cam Israëlitis non esse restituendam, sed per
terras suas circumducendam, ut inde peri-
culoso experimento cognosci posset utrùm
revera propter illam venerit calamitas, A-
zotios tam graviter affligens. Jam Arca
per ipsorum regionem circumfertur; sed
quacunque fertur, ipsam internecio fu-
nesta comitatur: *Illis autem circumducentibus
eam fiebat manus Domini per singulas civitates in-
terfectionis magnæ nimis.* Ista loquendi ra-
tio fiebat manus Domini, Hebraismus est, in
Divinis Litteris usitatus, & innuere vult,
actionem à Divina potentia provenisse,
atque hîc ab eadem tantam interfectio-
nem illam promanasse. In omnibus civi-
tatibus vapulabant, ab infantibus usque
ad adultos: in omnes eadem transiit af-
flictio, qua castigati fuerant Azotii: *Et
percutiebat viros uniuscujusque urbis à parvo us-
que ad majorem. Et computrescebant prominen-
tes extales eorum.* Tripliciter hîc circa hi-
storiam dubitatur: primò, an ista calamitas
etiam infantes affecerit: secundò, an etiam
fœminas: tertio, an præter istam ægri-
tudinem reliquæ regiones etiam, instar
Azoti, à muribus infestatæ fuerint. In-
fantes quod attinet, Mendoza cum aliis
existimat, eos poenâ parentum suorum
involutos esse, idque significari verbis,
à parvo usque ad majorem, Deum quoque per
id voluisse terribiliorem reddere castiga-

tionem, utpote extensam ad cruciandam
ætatem innocentem, licet ad ipsorum
parvulorum grande lucrum, eòquòd ante
rationis usum morientes, transirent ad
Limbum, ac evitarent illas poenas, quas
in ætate adulta morientes, in Inferno pas-
suri fuissent. Idem arbitrantur, eam <sup>comunica-
stigatione</sup> punitionem in mulieres pariter incubuisse;
se; nec enim credibile videri putant,
quòd istæ solæ in generali quadam casti-
gatione fuerint exemptæ; cum enim de
Religione res sit, perquam probabile est,
fœminas multò magis, quàm viros, Idolis
suis addictas fuisse. Si se inter viros
interposuissent, atque promptam restitu-
tionem Arcæ promovissent, hæc in Phi-
listhinorum partibus non remansisset; si-
quidem interventus, & agendi ratio,
fœminis propria, plerumque triumphare
solet, etiam in consiliis suis: proinde
mulieres Philisthææ saltem in isto culpa-
biles erant, quòd pro favore Arcæ non
steterint, atque adeò conveniens erat,
ipsas eodem quoque flagello percussas
esse.

2. Ego autem oppositam opinionem <sup>non invol-
vebantur,</sup> amplector. Imprimis Divina Littera,
circa narrationem istam valde parca, ne-
que de infantibus, neque de fœminis
mentionem facit, cum tamen aliàs, ubi
punctiones tam ad illos etiam, quàm ad
istas extenduntur, sacri Codices id clarè
consueverint exprimere. Sic in Libro
Josue dicitur: *Interfecerunt omnia à viro usque Jos. 5. 21.
ad mulierem, ab infante usque ad senem: & ite-
rum:*

Manus Do-
mini, est po-
tentia.

Infantes,
ac Mulieres
Philisthæo-
rum

ibi 8. 21. rum: Erant autem qui in eodem die conciderunt à virò usque ad mulierem, duodecim millia hominum. In primo Libro Regum: Interfice à viro usque ad mulierem, & parvulum, atque lactentem. In Deuteronomio: Foris vastabit eos gladius, intus pavor, juvenem simul, ac virginem, lactentem cum homine sene. Vel saltem adhibentur universalia vocabula, quæ generaliter omnes comprehendant. Sic in Josue: Percusserunt omnes habitatores ejus - - Percussit in ore gladii omnem animam, quæ fuerat in ea - - Percussit universas animas, quæ in ea fuerant commorata. Quare si in præsentem Themate neque formulæ generales adhibentur, neque mentio specialis infantum, ac foeminarum infertur, dicendum est, ad illos calamitatem non pertigisse. Porro verè dicitur: à parvo usque ad majorem, sed hoc dignitatem significat, non ætatem. Ita dicitur in Libro Esther: Cunctæ uxores tam majorum, quam minorum deferant maritis suis honorem: & Vatablus pro, à parvo usque ad majorem, legit, non obscuros modò, & humiles, sed &, magnos: moriebantur quippe divites, & pauperes, nobiles, & ignobiles senatores, & plebei; sed inter istos Deus viros tantummodò percutiebat, non foeminas. Haud equidem ignoro, Divinis in Voluminibus, uti perbenè D. Augustinus observat, nomine masculino sæpiùs etiam foeminas comprehendendi, velut in Psalmo primo: Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum: qui sese pravo consilio capi non sinit, beatus est, seu vir ille sit, sive mulier. In Levitico: Homo de domo Israël, & de advenis, qui peregrinantur apud vos, qui obtulerit holocaustum &c. nempe quicumque sit, vir, aut foemina. In Genesi, dum agitur de sepelienda Sara, Abrahami conjugæ, dicitur: Sepeliam mortuum meum: sepeli mortuum tuum: meam videlicet, tuam mortuam. Verùm quandò sub enunciatione masculina mulieres intelligendæ sint, lumen aliquod vel in Contextu, vel in ipso textu reperitur ad id animadvertendum; in nostro autem casu non apparet fundamentum, aut indicium, cur etiam foeminae comprehendendæ sint, cum solum dicatur: percutiebat viros. Philo affirmat, omnes, atque solas prægnantes eo malo affectas fuisse; sed jam aliàs dixi vobis, ad stabiliendas Divinarum Paginearum materias Philonis auctoritatem communiter valde debilem esse, cum ipse sæpiùs aliorum Rabbiorum fabulas, & somnia secutus fuerit.

ob Dei providentiam. 3. Quòd si nòsse desideretis, quam ob causam in quadam veluti specie pestis, infantes, ac foeminae communi flagello fuerint immunes, respondeo, quia hoc apprimè conveniebat finibus Divinæ Providentiæ. Deus in regimine malo pessimæ familiæ Sacerdotis Heli Hebræos afflixerat

strage, ac morte triginta quatuor millium è fortissimis eorum militibus. Succedente mox in ejus locum optimo Samuele, Deus voluit, Philisthæos victores destitui viribus, & multo tempore non recuperare animum ad inferendas electo populo molestias. Istum finem obtinuit universali mortalitate, qua cum Ducibus, ac militibus melior pars Satraparum, & Consiliariorum periit. Et verò, quemadmodum in Capite septimo videbimus, & isti Proceres adeò debilitati remanserunt, ut annis viginti sese movere non ausi fuerint. Verùm quia Deus populum suum semper vigilem esse cupiebat etiam sub regimine Samuelis, eundemque de novo vinci volebat sub imperio Saulis, idcirco nolebat penitus extirpari Philisthæos, sed ita feriebat eos, ut annorum non adeò multorum intervallo jacturam suam instaurare possent, atque adeò præter paucos viros robustos, qui miram cladem incolumes evaserant, in vita salvos reliquit infantes, ac foeminas, illos, ut accrescerent, istas, ut eo tempore, quo licitum erat viro plures uxores habere, regionem hominibus repleant. Id, quod revera contigit; etenim post viginti annos Philisthæi contra Israëlitas in aciem eduxere tam copiosum exercitum, ut ad eum retundendum prodigio quodam opus fuerit; post annos verò quadraginta rursus tanta cum potentia in aciem regressi sunt, ut totum, ingentemque Saulis exercitum confecerint, uti suo tempore, si Deus vitam nobis prorogaverit, spectabimus. Igitur illi, qui tempore hujus, de qua agimus, calamitatis infantes erant, jam milites fuerunt ad prælium in Maspha, quique paulò post nati sunt, ingentem multitudinem constituerunt ad conflictum illum in montibus Gelboë: proin in illa pudenda mortalitate incolumes evaserunt infantes, atque mulieres; alioquin enim post totius Philisthææ stragem adeò generalem Philisthæi tam copiosos exercitus colligere non potuissent.

4. Superest jam tertium dubium, utrùm infestatio murium, qua vastata fuerat regio Azotiorum, etiam perrexerit ad everendas alias quatuor provincias confederatas: & videtur, id asserendum non esse, eòquòd id Historia Sacra non asserat; at respondeo, calamitatem illam ad reliquas quoque regiones extensam fuisse, quod è sequenti Capite colligimus, ubi videbimus, omnes totius Philisthææ civitates, & oppida, tam destituta muris, & aperta, quam iis clausa, Murem aureum Arcæ in munus offerre, ut gravi calamitate murium liberentur: igitur omnes regiones afflictæ fuerunt. Hic autem omittenda non est observatio quædam

Gethæi
ob malum
consilium
primi ex-
periuntur,

dam, è præsentī littera conducens ad optimam doctrinam moralem. Prima regio, in quam Azoto translātum est flagellum, fuit regio Gethæorum, juxta mentem Septuaginta duorum Interpretum: *Et transit Arca Dei Israël in Geth, & factum est, postquam ipsa transit, & sit manus Domini civitati, turbatio magna valde &c.* Isti in consultatione præterita cæteris audaciùs locuti fuerunt, Arcæ restitutionem impediē-
runt, eam per omnes regiones circumferri suaferunt, ante alios ad eam excipiendam se promptos exhibuerunt, ejus potentiam eludere se posse, si semper in motu teneretur, speraverunt, ipsi denique primis diebus Azoti solum Idolum percussū esse sine damno incolarum observaverunt. Interea Gethæorum parum intererat, Idola confringi: putabant, Arcam, si vel una duntaxat, aut altera die detineretur, à se deridiculo habendam, atque tum citra damnum vel hominum, vel agrorum alios in fines promovendam esse. Verū politica impietatis exitu bono destitui solet. Dum homo adversus Deum pugnare non veretur, eādē viā, qua vincere cogitat, vincitur. Gethæi referre credunt emolumentum ex eo, quòd Arca captiva teneatur contra claram Dei Israëlī voluntatem, atque simul effugere flagella: & ecce post consilium suum primi sunt, in quos prima verbera incumbunt. Ista quædam veritas est in Divinis Litteris centies exemplis clarissimis confirmata. Eadem media, quibus aliquis Divinæ voluntati repugnare tentat, eò deserviunt, ut hæc impleatur: *Inde voluntatem Dei peragunt, unde immutare contendunt: Omnipotentis Dei consilio, dum resistere obnituntur, obsequuntur. Dei consiliis humana facta etiam tunc congruè serviunt, cum resistunt.* Ita Magnus Gregorius ratiocinatur in moralibus.

5. Greg. L.

6.

Mor. c. 12.

Gen. 37.

Josephi fratres in consilio suo falluntur,

5. Videamus in Libro Genesis politicum consilium fratrum Josephi, ad præstandam sibi securitatem, ne fratrem invisum unquam elevatum viderent supra caput suum. Deus mystica per somnia, quæ non nisi propheticæ revelationes erant, satis manifestè præsignaverat, aliquando coram illo puero humiles & fratres, & patrem procubituros esse. Pater amans de futura filii exaltatione gauderet; fratres autem invidentes, fratris elevationem ferre non poterant: idcirco in circulo consistunt, in medium consulant, & ecce fortuna commodissimam ipsis præbet anſam omni se solitudine liberandi, omnem suspicionem evitandi. Fratrem tenent in manibus procul paternis ædibus: eum solum tenent absque adjutorio, absque metu cujusquam oculi, quo actiones ipsorum observari possent: itaque deliberant, & fratrem Ismaëlitis

negotiatoribus, illac fortè prætereuntibus vendunt. Nemo resciret, quò ille devenerit: ipsi venditores non interrogant, vel quis emptor sit, vel quò venditus demum ducendus sit: unde si quando eos facti pœnitentia subibit, id ipsi jam resarcire non poterunt, & si quando dolere de jactura fratris incipient, ipsimet, ubinam eum quærere debeant, ignorabunt. Coram patre mortuus esse fingitur, & ne cadaver inquiratur, à fera quadam devoratum esse falsò dicitur. Sanguis hæduli, vestes ejus tingens, mendacio colorem addit, idque sub specie veritatis apparere facit. Omnia probè ordinata sunt: omnia feliciter executioni mandantur. Jam amor diffluit lacrymis, innocentia hæret in vinculis, sola triumphat impietas, & invidia. Transeunt interea menses, & anni, nec ampliùs de Josepho cogitatur. O igitur non vivit ampliùs, aut adeò remotus ab ipsis vivit, ut adorationes ab iisdem recipere nequeat. Adhuc magis triumphare possent, si nosset, eum in Ægypto novis involutum æumnis, geminos inter compedes in fundo constringi turris, ubi certò non adorandus ab ipsis est. Hæc omnia vera sunt; at enī paulò post videbitis, quomodo Deus his iisdem viis illorum consilia subverterit.

6. Transeamus ad Pharaonem in Libro *Exod. 1. & Pharaon,* Exodi. Videns hic Israëlitas, gentem alienigenam, supra modum augeri, ac multiplicari in fertilissima Regni sui plaga, zelo politico accenditur, atque, donec vires acquirat ad eos subjugandos, rationem, ac viam invenit ad eosdem faciliè delendos. Hunc in finem ad concilium vocat suos Procures, & ideam excogitat ad opprimendum totum illum populum: *Venite, inquit, sapienter opprimamus eum.* Igitur adultos laboribus onerat, ut æumnis intereant: infantes omnes necari jubet, ne fœcunditate matrum augeatur numerus Hebræorum: undiq; miseria, ubiq; luctus, ubiq; gemitus, ubiq; exterminia. Verū an hoc omni conatu desideria Tyranni suam attingere metam? Id paulò inferiùs percipietis. Modò transgrediamur ad Saulem. Coram invidio *1. Reg. 18. & Saul,* Rege hoc Davidis grave delictum habebatur, quòd insigniter David laudaretur. Isti, quòd Gigantem hostem occiderit, Regis inimicitiam peperit; Rex autem ardens odio, versùs eum simulare debebat amorem: in occulto eum opprimendi desiderio publicum ostendebat eum extollendi studium. Tenebatur eum per filiae nuptias in generum assumere, sed judicabat, ipsum potiùs ceu regii diadematis æmulum deprimendum esse. Sic in omnem partem se vertit, pensitavit, ac tandem viam invēnit expediendi sese diutur-

diuturna anxietate : honoris specie strenuum Juvenem adegit ad repetendum conflictum, quo sibi centum è Philisthæorum cæsoribus gradum ad regias nuptias construeret. Adversus tot adversarios feliciter dimicare, victorémque redire perquam difficile erat; facile enim erat prius unam vitam perdere, quàm centum hostes sternere, ac interficere. Quisquis Philisthæorum Davidi vitam abstulisset, politicæ simulationi Saulis obsecundasset, ut qui postmodum oculis mortem præclari ducis planxisset, atque simul omni cordis hilaritate necem æmuli probasset. Ita Saul *malitiosè cogitabat*, inquit Lyranus, id è Contextu clarissimè colligens: *malitiosè cogitabat, ut ad consequendum hoc matrimonium David audaciùs se periculis exponeret, & sic periret*; an autem eventus voto Regis responderit, infra mox audietis. Interea discutiamus etiam studia, quibus Judæi sub mortem Christi laborarunt istum evincere reum, mortisque sententiâ dignum. Subornaverunt quemdam illius Discipulum, eumque reddiderunt proditorem perfidum: substituerunt falsos testes, eorumque perjuria paratis nummis emerunt: à Præside Romano causam decidi petierunt: ab isto Christum condemnari voluerunt; & omnia hæc in eum finem, ne tanta cædes adscriberetur impiissimæ ipsorum invidiæ, sed ut existimaretur digna merces gravium criminum, atque fructus intemperate justitiæ.

7. Ecce velut in campo multa specimina politicarum artium, quæ in mundo exquisitissimæ censentur, ac sæpè magnas mentes occupant: istæ frequenter non sat sagaces existimantur, nisi consilia eorum in proximi damnum armentur, Dei-que consiliis adversentur. Jam percipiamus eventum. Joseph in Ægypto est, & illuc eum fratrum suorum odium deduxit, ne ipsum unquam supra capita sua evectum videre deberent; sed hæc ipsa fuit via, qua is elevatus est. Illæ dotes, quæ domi sepultæ permansissent, in ejus exilio promicuerunt: socius carceris eum libertati restituit: in aulam regiam introductus eam apud Principem gratiam invenit, quam apud fratres nunquam invenire potuisset: animus ille, qui marcescere debuisset in custodia gregis modici, vegetus ostensus est, atque magnus in regimine magni imperii; nomine Proregis authoritatem tenuit Regis, ac potestatem in dimidium quasi mundum. In isto Josephi statu fratres opportuna caritas annonæ compulit ad eam ipsam regionem causâ famis adeundam, in quam Joseph ipsorum invidiâ jam præcesserat, & ecce necessitas ab ipso Joseph alimenta petendi coëgit eos ad ipsius pedes procum-

A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I.

bere, eumque humiliter adorare. *Ti. S. Greg. loc. cit.* muerunt, ait S. Gregorius, *ne super eos ex-cresceret; sed hoc, quod divinitus dispositum fuerat, cavendo factum est, ut eveniret.* Infelices fratres, qui tot per peccata fratris exaltationi repugnantes, iisdem peccatis exaltationem ejus promoverunt, ac tanta cum impietate Divinæ Voluntatis executioni resistentes, eadem impietate ad eam implendam cooperati sunt! Unde humana sapientia voluntati Dei per intentionem resistit, inde ejus impletioni militavit.

8. Pharaon per suam adversus Israëlitas persecutionem ad aulam suam adducit aliquem Israëlitam. Nisi lex de occidendis omnibus pueris edita fuisset, Moyse in Nilum expositus non esset, & nisi hic expositus fuisset, adoptatus à filia principe non esset. Moyse non nisi ad mortem in aquas expositus est, & istâ viâ pauperis è fœminæ manibus in brachia Reginæ translatus est: Educatus in aula cum lacte fugebat ideas, ac mores Principum: didicit arma tractare, sibi-que aliorum & timorem, & obedientiam conciliare. Sic in adoptivo nepote Pharaon sapius in brachia futurum flagellum suum accepit, atque permisit, ut illis manibus parvulis circa diadema illud luderetur, quod ab iisdem manibus adultioribus ipsi excutendum esset è capite. Ita dum cogitabat opprimere populum extraneum, sed subditum, & obsequentem, ipsemet educavit illum ducem, qui tandem in libertatem educturus esset eundem populum tumultuantem. Audiamus Lippomanum: *Voluit Dominus Hebræos multiplicari; Pharaon autem voluit Hebræos deleri. Uter ergo inter hos prevaluit? Certè Domini voluntas ita promovet, ut Pharaon longè aliud agens adjuverit potius voluntatem Dei tyrannide sua, quàm impedierit.* Parabatur (Moyse) à Rege contra Regem volente Deo. Saul Davidem, ut ipsi vitam auferat, in novos conflictus mittit, atque David, semper generosior, novos per conflictus artibus belli magis assuescit, augétque triumphos. Ipsi acquiruntur amici, dum copiæ militares adduntur, & quando Saul ipsum curat exponere periculis, ceu solii Israëliti æmulum, iisdem in periculis fit, ut omnes Israëlità desiderent in caput ipsius transferri diadema regium. Saul, ita *S. Greg. in 1. Reg. 18.* Magni Gregorius argumentatur: *Saul su-1. Reg. 18. premâ Providentia in sapientia sua est consilio de-30. prehensus; quia, unde succrescentis militis vitam se extinguere credidit, virtutis ejus gloriam inde cumulavit.* Denique Judæi, ut Christus crederetur mortis reus, ipsum voluerunt condemnari sententiâ Judicis post interpositas falsorum testium calumnias, ac proditoriam Discipuli traditionem; at enim ipse Discipulus, qui perfidè illum prodiderat, eum publicè proclamavit vi-

B b b b

rum

& Judæi,

eventu simili-
stro.

Lippom. in
Exod. 2. 6.

S. Greg. in
1. Reg. 18.

S. Chryso-
stomus.
ho. 83. in
Jo.

S. Greg- 6.
Mor. c. 12.
Simil.

rum justum : *Peccaui tradens sanguinem justum* : Judex , qui illum condemnauerat , perjuros pronunciavit accusatores , & condemnatum innocentem : *Nullam invenio in eo causam*. Hinc ipsi , prout loquitur Chrysostomus , *ipsi duxerunt eum , ut Præsidis judicio damnaretur ; contra autem contigit , ut potius ejus judicio absolveretur*. Hanc in rem alia ferè centena Sacrorum Codicum exempla facile foret adducere , sed sufficient enumerata , quibus D. Gregorius epiphonema suum subscribet : *Sic Divinum consilium , dum evitatur , impletur , sic humana sapientia , dum reluctatur , comprehenditur*. Non est consilium contra Deum : humana calliditas , instar aviculæ intra plagas , quò magis eluctari conatur , eò magis intricatur. Inde discamus , Auditores , Deo nunquam resistere , sed nos ejus voluntati semper submittere , penitusque Divinorum Decretorum arbitrio consignare. Quòd si Hethæi permisissent Arcam Israëlitis restitui , quod apertè Deus volebat , haud dubiè calamitatibus Azotiorum exempti fuissent ; verum ipsi primos se opposuerunt , & Arca nihilominus demum reddita fuit , ipsi autem gravissimè castigati sunt. Jam in omnibus eorum ædibus erant aut funera , aut ægrotantium tormenta : sanguis in eorum venis inferioribus putrescebat : nullus Civium cruciatu liber existerat.

Sedes pelliceæ sunt inceptum remedium.

9. In ea rerum vicissitudine totum senatum congregaverunt : *Injéruntque consilium*. Ibi consultabatur , deliberabatur , sententiis certabatur : & quid tandem concludebatur ? Statutum est , ut sellulæ conficerentur è mollibus pellibus : *Et fecerunt sibi sedes pelliceas*. Præclarum sanè remedium pro tanto malo. Credidissem ego potius omnes artis medicæ peritos jussos fuisse vires omnes isto super morbo intendere , cunctasque latebras artis excutere : putassem , illi mercedem annui stipendii proponendam fuisse , qui arcanum quodpiam remedium invenisset vel ad persanandum , vel ad mitigandum saltem commune malum. Sed nihil horum factum : de novo duntaxat sedilium genere cogitant : ut ea mollia , commodaque conficiant , student : *Fecerunt sibi sedes pelliceas*. Hic vobis ausim edicere , Gethæos confectis novis sedilibus esse sanatos , & istud oportet affirmare. Quando Deus castigare constituit , prudentiam & subditis , & magistratibus tollit. Aspicere Senatum quempiam longissima deliberatione detineri , summo cum incommodo , eo tempore , quò fœdè vastatur tota regio , posteaque rescire , nihil aliud esse conclusum præter confectionem novarum sellarum , imperceptibile videtur. Et sic tamen evenit : *Injéruntque consilium , & fecerunt sibi sedes pelliceas*. Laus

maxima Superis ! vos dicetis : hic apud nos haud perinde consultatur , haud perinde concluditur : præter attentissimæ providentiæ dispositiones , ac prudentissimæ Rectoris nostri præscripta , nos omnes non omisimus , nec omittimus in afflictione nostra Divinam ad opem confugere , cum probè sciamus , omnem hominis attentionem , ac providentiam avertendo malo parem non esse. Verum permittite , Auditores , me vobis ea cum libertate loqui , quæ vestram ad utilitatem necessaria est.

10. Imprimis dubito , quin aliqui vestrum in ista publica , tam gravi calamitate de alio cogitent , quàm ut *faciant sibi sedes pelliceas*. Cogitatis nimirum , ut majori commoditate vivatis. Intereunt boves , & aliqui vestrum , velut insensibiles ad ictum , dicitis : Providebimus mensæ nostræ ferinâ , pullis , & aviculis. Quòd si malum crescat , facilè prævidetur inevitabilis annonæ caritas , & vos dicitis : frumenti pretia crescent : itaque hoc reservandum est. Si sermo de lue pestifera sit , recedere cogitatis in villas vestras , ubi medias inter delicias transigatis tempus , ab aliis meros inter luctus consumi solitum. Vah præposteræ Gethæorum cogitationes ! aliis omnibus lugentibus , atque dolentibus , de majori commoditate sedendi cogitatur : *Injéruntque Gethæi consilium , & fecerunt sibi sedes pelliceas*. Ad alios quod attinet , vereor , ne plures in malum vestrum verteritis , ac vertatis remedium Gethæorum , remedium videlicet parum utile. Jejunio vos macerastis ; nec ignoro , jejunio sapius Divinis in Litteris flagella Dei manibus erepta fuisse ; sed etiam invenio , nonnullos in publicis calamitatibus eodem remedio usos , neque tamen illorum jejunium Domino Deo acceptum fuisse. Quemadmodum vos modò boves deficere doletis , ita quondam Judæi lugebant defectum herbæ , unde copia deerat necessariæ alimonix. *Luxit Judea , clamor Jerusalem ascendit*. Ipsæ feræ , seu sylvestres bestix parvulos fætus suos derelinquebant , necessitate famis in alias migrare terras ad inquirendum pastum compulsæ : *Quia ibi non erat herba : quia non erat herba*. Hic jam pecora vestra ex morbis moriuntur : illic fame peribant : *Quia non erat herba*. In ea desolatione Judæi confugere constituerunt ad Deum per Jejunium ad impetrandam misericordiam ; Deus autem ipsis per Jeremiam denuntiavit , omni eorum jejunio non exorandam esse pietatem suam : *Cum jejunaverint , non exaudiam preces eorum*. *Ibi v. 12.* Hic publicam calamitatem perseverare videtis unâ cum Jejunio. Vos prætereane nec Sagurastis sacratissima celebrari ad Aras sacrificia : pari studio Judæi quoque in afflictio-

In calamitatibus publicis multi de majori commoditate,

& lucro cogitant.

Jejunium non semper est aptum remedium.

Jerem. 14. 2.

Ibi v. 5.

ad impetrandam misericordiam,

Ibi v. 12.

Sagurastis sacrificia,

fictione sua fiduciam in Sacrificiis habuere; Deus autem Jeremiae dixit: *Si obtulerint holocausta, & victimas, non suscipiam ea.* Ecce Sacrificia non acceptantur à Deo ad liberandum ab afflictione populum. Vos ad Beatos Caelites, ad Divos vestros Tutelares confugistis; ego autem timeo, ne Deus Divis Patronis vestris idem dixerit, quod Sancto Jeremiae, tunc Judaeos suos tutanti dixit: *Noli orare pro populo isto in bonum.* Ah! quam vereor, ne Deus in Caelo repetat idem erga Beatos Advocatos vestros? Petroni, Procule, Floriane, Dominice, Francisce, Ignati, Xaveri, Catharina, vos mihi semper estis charissimi: novi equidem, quanto amore Bononiam vestram foveatis; at modò eam percutere cupio, eam humiliare volo: ne interveniatis pro ea: *Nolite orare pro populo isto in bonum!* Pia Sodalitates, devotissimi Cœnobitæ, pro vobis ad Deum intercedunt: eos videtis, eos auditis cantantes, & supplicantes in plateis vestris. Verùm licet isti merita cujusdam Samuelis, atque Moyſis æquarent, fortè tamen ad impetrandam castigationis remissionem non sufficerent. *Si steterit, ita Deus in allegata superiùs occasione ad Jeremiam inquebat: Si steterit Moyses, & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum.* Vos devota cum spe visitatis Ecclesias, ubi publicæ adorationi sub Eucharistico Velamine Christus Dominus exponitur. Sed ad Jeremiam redeamus.

11. Deus Hebræis exterminium grave comminatus fuerat; isti verò factas minas parum metuentes, Templum suum adibant, sperantes, illa visitatione se impendentia mala evasuros esse. Tum Deus Jeremiam jussit ambonem erigere sub illius Templi janua, atque inde declamare ad monendos, ac deterrendos, quotquot ad adorandum Dominum intrabant: *Stet in porta Domus Domini, & predica verbum istud, & dic: audite verbum Domini omnis Juda, qui ingredimini per portas has, ut adoretis Dominum. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israël.* At enim quid ille dicit? hæc nempe: nolite vos ipsos decipere spebus blandis, & mendacibus: vos magnam vobis securitatem promittitis, dum ad Templum ventitis; sed Templum nil vos juvabit: *Nolite confidere in verbis mendacii, dicentes: Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini est.* Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacii, qui non proderunt vobis. Siquidem furtis, homicidiis, adulteriis, perjuriis vos turpiter polluitis, postmodum in Domo mea convenitis, atque tantis abominationibus inquinati existimatis, illam vobis esse certum securitatis asylum. *Furari, occidere, adulterari, jurare mendaciter &c. Et venistis, & stetistis coram me in domo hac, in qua invocatum est nomen meum, & dixistis: Liberati*

A. R. P. Calini S. J. Serm. Tom. I.

sumus (id est liberabimur) eòquòd (sive, quamvis) fecerimus omnes abominationes istas. Et quid hoc? pergit Deus: *Nunquit ergo spelunca latronum facta est domus ista?* Hic vos notare velim, à Deo non exprobrari, Templum suum irreverentiis profanatum esse. Latrones non in spelunca sua prædantur, fures non in latibulo suo furantur, sed foris, ac dein ad speluncam revertuntur, ut securitate fruantur. Ita Judæi tunc temporis Templum non profanabant, sed ejusdem visitatione abutebantur, sibi blandientes, quasi ipsis in illud ad adorandum Dominum intrantibus, impunita futura fuerint eorum scelera. Verùm, subjungit Deus, ego perbenè novi, quinam illi sint, qui Templum meum adeunt: ego clarè eorum crimina vidi: *Ego, ego sum: ego vidi, dicit Dominus.* Jam igitur, vos me tantopere offendistis, & ego vos è conspectu meo repellam, neque vos exaudiam: *Et nunc quia fecistis omnia opera hæc &c. Projiciam vos à facie mea.* Justus furor, & iracundia mea exterminia meditatur, ac vastationes adversum vos, & adversum pecora vestra: *Ecce furor meus, & indignatio mea conflatur super locum istum, super viros, & super jumenta, &c.* Hoc erat argumentum sermonis, jussu Dei à pio Vate dicti adeos, qui sanctum Templum visitabant, Dei sui adoratores visitatione, sed non adoratores vitæ suæ, seriò commonendos, atque docendos, ipsos omnibus visitationibus suis neque sibi, neque pecoribus suis salutem consecuturos esse: *Indignatio mea super viros, & super jumenta.*

12. Auditores amandissimi! vos Ecclesias frequenter adire consuevistis, neque vobis exprobrare licet quidquam irreverentiæ commissum in Ecclesiis. Palàm vobis profiteor, me non sine teneritudine ex isto pulpito vestram observare modestiam. In tanta auscultantium copia tantum silentium, tantam quietem, tantam attentionem, fateor, oculis meis amænum præbere theatrum cælestis amoris. At istud ad placandum Deum non sufficit, si in interno theatro cordis aperta remaneat inferni scena. Præterea fateor, mihi supra vos oculos meos circumferenti, dum tot Viros Religiosos intueor, tot omnium ordinum, omnium classium homines, quibus prima regula pietatis est, videri, hanc Ecclesiam esse Paradisum integritatis, innocentiae, sanctarum animarum. Quot autem vestrum eo non estis è numero? Existimatis equidem, vobis in Ecclesiam modestè ingrediendibus iram Divinam protinus exar- mandam esse; sed nolite confidere in verbis mendacii, dicentes: *Templum Domini, Templum Domini.* Ego video, ait Dominus, vestrum silentium, vestram reverentiam

B b b b 2 in

in Ecclesia ; sed & vidi vestram lasciviam , vestram proterviam extra Ecclesiam : *Ego vidi.* Vidi , à vobis inanem dimitti creditorem illum , qui tanto tempore tenet inutilia jura sua , quia vos neque verbum audire sustinetis ad expungenda nomina vestra : *Ego vidi.* Vidi lucrum illud , quod erat contra justitiam , colloquium illud , quod illicitos sapiebat amores , verbum illud jurejurando firmatum , quod erat mera deceptio : *Ego vidi.* Vos hisce de abominationibus rei , & hisce de abominationibus non ritè dolentes , in Ecclesia mea modesti convenitis : ita fures , atque latrones post furta , prædationesque sua conveniunt in spelunca , ibi modeste commorantur : *Nunquid ergo spelunca latronum facta est domus ista ?* Profecto cum omnibus Ecclesiarum visitationibus vestris in ardore suo permanebit indignatio mea , quam & in vos , & in pecora vestra demum erumpere faciam : *Ecce furor meus , & indignatio mea conflatur super locum istum , super viros , & super jumenta.* Si coram oculis meis congregatos aspiciam fures , fornicatores , adulteros , fraudulentos , perfidos , injustos , violentos , & nulla poenitudine tactos , sed protervos , ac obstinatos , aspectus ejusmodi magis accendit iracundiam meam : *Ecce furor meus , & indignatio mea conflatur super locum istum , super viros , & super jumenta.*

13. Quapropter videtis , Auditores , ex eloquio Divino , & quidem ad litteram , in calamitatibus vestræ similibus alios inutiliter adhibuisse devotiones omnes , in quibus vos ponere spes vestras apparet. Neque verò cogitationem admittatis , ut dicatis , voluntarium jejunium , Divini Sacrificii celebrationem , Divorum Tutelarium invocationem , pias Supplicationes , Ecclesiarum visitationes , nihil prodesse : idcirco hisce Religionis , ac Pietatis operibus perituum esse pretium suum. Absit istud : in allegato Jeremia Deus huic dubitationi respondet. Qui vos nil obstantibus istis actibus Religionis , ac pietatis affligi viderit , inde haud inferre debet , hæc opera non esse paria frangendo flagello , sed potius dicere , populum istum obstinatum esse contra flagellum : *Hæc est gens , quæ non audivit vocem Domini Dei sui , nec recepit disciplinam.* Sic omnino est : si desolatam , pecoribusque vacuum viderimus civitatem istam , concludere debemus : iste populus est , qui tot post admonitiones vocem Dei noluit audire , nec unquam firmiter se constituit convertere : *Hæc est gens , quæ non audivit vocem Domini Dei sui , nec recepit disciplinam.* Si conspexerimus , istam Civitatem agros , ac vineas suas colere non amplius posse , ac insuper annonæ gra-

vissima difficultate conflictari , dicere debemus : *Hæc est gens , quæ toties admonita non audivit vocem Domini Dei sui , nec recepit disciplinam.* Si viderimus , istam Civitatem impleri cadaveribus per funestissimam pestilentiam , repetere debemus , istum esse populum , qui tot post admonitiones Dei vocem audire recusavit , nec unquam sese convertere studuit : *Hæc est gens , quæ non audivit vocem Domini Dei sui , nec recepit disciplinam.* Atque hoc est , quod vobis deest , Auditores , ad hoc , ut vestræ preces exaudiantur. Omnia devotionis opera , hætenus à vobis exercita , sunt velut optimæ partes (*ingredientia Medici vocant*) optimi medicamenti , cui tamen pars præcipua deficit : vobis quippe deest optimum , & illud optimum , quod omnibus reliquis vim , atque robur addit , nempe conversio. Istam Deus cupit , ut placari possit : per istam sperare possumus , à Deo reddendam esse sanitatem pecoribus vestris : *Convertimini , filii revertentes , & ego sanabo aversiones vestras.* Ita Deus per Jeremiam vobis insinuat : *Convertimini , & sanabo.* Proinde si quæritis ex me , quid spei capiam in præsentē calamitate , ac in formidine , quæ minatur adhuc graviolem , respondebo vobis ea cum cordis mei sinceritate , quam dicat mihi muneris mei ratio , meusque candidissimus affectus erga Civitatem tantopere mihi charam : Quamdiu aperta videro theatra , vósque post pia ad sacras dictiones suspiria redire ad risus , & spectacula : quamdiu cognovero , centenis in ædibus nobilium , & ignobilium quotidiana continuari conventicula : quamdiu vos conspexero ab Ecclesiastico sermone , ab Eucharistica benedictione mox abire ad lusus otium , ad confabulationes , & occasiones detractionum , ad fomenta turpium amorum : quamdiu percepero , stipem dari pauperibus , at debita non persolvi creditoribus , carnem affligi jejunio , sed pariter indulgeri concupiscentiæ carnis , non credam , à Deo retrahi flagellum. Si cupiatis , illum à verberibus cessare , pensate , ipsum à vobis exigere non aliud magis , quam vitæ conversionem , morum emendationem : *Convertimini , & sanabo.* Sit imposterum attentio ad familiam , quæ fuit mera dissolutio in conversationibus : sit sacrorum Librorum lectio , sit pia Marianæ Corollæ recitatio , quæ fuit vana in spectaculis delectatio : sit reddita merces operariorum , sit æqua compensatio debitorum , quæ fuit immodica in luxum , ac pompam profusio , sit addicta pietati , sit filia Dei anima , quæ fuit mancipium Diaboli , serva peccati : tunc ego sperabo : *Convertimini , & sanabo.* Eja igitur , non perdamus

Conversio-
ne vitæ pla-
catur Deus.

Simil.

Jer. supr.

mus ultra tempus, & hoc ipso momento genua flectamus coram Domino Deo, mystici sub specie Panis exposito, eique solida consecremus proposita, quæ postea veram ad executionem transeant. O Misericordissime Deus &c.

SERMO CLV.

Miserunt ergo Arcam Dei in Accaron; cùmque venisset Arca Dei in Accaron, exclamaverunt Accaronitæ, dicentes: Adduxerunt ad nos Arcam Dei Israël, ut interficiat nos, & populum nostrum. 1. Reg. 5. 10.

ARGUMENTUM.

Quare non fiat mentio Regum Philisthinorum, & cur Accaronitæ non prohibeant ingressum Arcæ in regionem suam, disquiritur; sicut etiam, an eorum formido ratione nitatur: exin ostenditur, regere debere, qui regendis aliis præest.

1. **P**ostquam Arca per totam ferè Philisthæam circumducta fuit, denique Accaronem perlata est. Accaronitæ conspectâ illâ inhorruere, & contristati fuere, conquerentes, quod illuc adducta esset ad afferendam ipsis mortem. Verba Thematis satis quidem clara sunt, locum tamen curiosis quibusdam quæstionibus relinquunt. Prima est, quare tanti in momenti re nulla fiat mentio de Regibus? alia siquidem occasione dixi vobis, Philisthæam in quinque Regna minora divisam fuisse. Omnia illa communi fœdere juncta erant, sed unumquodque proprio Regi suo parebat. Deliberationes, institutæ circa deductionem Arcæ, momenti gravis erant: jam in primo Regno, ubi Arca recepta fuerat, omnia consista cadaveribus erant: idem in altero, in quod illa translata fuerat, contigerat: idem in tertio: hinc Arca veluti stipari videbatur genere quodam funestissimæ pestilentiæ: & sic in quartum, & quintum regnum transfertur eventu pari: omnes loquuntur, omnes lugent: instituuntur conventus, proponuntur, ac discutuntur opiniones, nec unquam invenimus, quemquam illorum Regum suam proferre sententiam, interponere è regio conclavi mandatum, opponere regiam auctoritatem, aut vim introductioni Arcæ, ceu fontis illius, è quo tot infortunia scaturiebant. Ad hæc, & est altera quæstio curiosa, cur saltem Accaronitæ, quibus ante oculos versabantur funesta Regnorum aliorum exempla, non posuerunt obices in viis, non custodias in finibus ad arcendam, procúlque suis terris re-

movendam rem adeò fatalem? idque tantò magis, quod vehementi suspitione angerentur, ne Arca missa sit in ipsorum regionem, ut & ista vastaretur tristissima morte: *Adduxerunt ad nos Arcam Dei Israël, ut interficiat nos, & populum nostrum.* Equidem verum est, istam suspitionem esse potuisse falsam, vanamque formidinem; vero quippe consentaneum non videtur, amicos adversus amicos coquere potuisse tam perversa consilia, nec apparet, aliis Philisthæis emolumento futurum fuisse, si regio devastata fuisset affinis, & confœderata, à qua commodum, atque subsidium recipere potuissent in annonæ raritate, vel extraneo bello: præter hæc Accaron erat unica Philisthææ pars, in qua segetes, & agri non à muribus everfi, ac civitates non à prodigiosa lue populo spoliatae fuerant: hinc in omni necessitate ab ista plaga incolumi, & integra subministrari potuisset & annonæ, & militum copia: haud igitur credibile videtur, à cæteris Philisthæis Arcam transmissam fuisse Accaronem ad Accaronitas pariter perdendos. At nihilominus istorum suspicio vehemens erat, neque rationes graves ipsis deerant: etenim inter populos etiam amicos non deficiunt privati rancores. Qui sese à fortuna depressum videt, ac rursus elevari nequit, gaudere solet, si socii pariter deprimantur, & qualem qualem suam felicitatem existimat, si sint infelices illi, ne superiores evadant. Ratio, quam vocant, Statûs plerumque fœdus omne superat, atque confœderatus vicinus fieri suspectus incipit, quando felix evadit: caveri tanquam inimicus

Reges Philisthæorum non memorantur.

Accaronitæ se non opponunt introductioni Arcæ.

Ratio Statûs fœdera non curat.

incipit, quando potentior efficitur. Inferiores auxilium præstant, æmulationem non præbent: æquales auxilium præbent, sollicitudinem non afferunt: fortiores timeri se faciunt, etiam dum auxilium præstant. Semper dubitari potest, ne postquam aliquo tempore confederatos egerint, demum dominos agere velint. Si Accaronitis in mentem aliquando venerit unire parva quinque Regna in unam grandem Monarchiam, hæc erat opportunitas ad voti metam perveniendi. Isti nimirum robusti, & undique salvi, sine labore reliquas occupare potuissent regiones, in quibus tota multitudo virorum, armis assuetorum, vel mortua, vel inter mortis angustias erat. In eo rerum statu jurare nollem, quod Philisthinorum sagaciores, ac rerum politicarum peritiores, non desideraverint Accaronitas æqualiter debilitatos videre, atque adeò illuc non miserint Arcam, ut videlicet in eorum quoque terram transirent mures ad vastandos agros, atque mors ad depopulandas urbes. Itaque non sine ratione dicebant Accaronitæ: *Adduxerunt ad nos Arcam Dei Israël, ut interficiat nos, & populum nostrum.* At verò si rationabiliter credant, socios esse proditores invidos, & Arcam sibi fore fatalem cur istam recipiunt? cur illis non resistunt?

Rex aut Rector non est,

Judic. 18.
1.

2. Primi dubii resolutione solvetur etiam alterum. Verè in Philisthæa quinque Reges dominabantur, sed in negotio cæteroquæ tam gravi nunquam à Sacra Historia nominantur, eoque ipsi regna sua non gubernarent, sed omnia Procerum suorum potestati relinquerent. Eorum Satrapæ regebant, dirigebant, præcipiebant, &, quoniam Satraparum duntaxat erant consilia, ac deliberationes, de solis Satrapis mentionem ingerit Divina Pagina. Sic in Libro Judicum Capite decimo octavo, ubi refertur incursio Danitarum, atque furtum in domo Michæ commissum ab ejusdem Sacerdote, dicitur: *In diebus illis non erat Rex in Israël*, & è Contextu colligitur, hoc idem esse, atque: Illo tempore nullus erat Judex in Israël. Verùm computatio chronologica, quæ Sacris in Libris habetur, nos cogit asserere, quod Hebræis, hostili captivitate non oppressis, sui semper fuerint Judices, ita ut nullus sit annus, quo posset interregnum quodpiam assignari; factum autem illud captivitatis tempore non potuit evenire, quandoquidem ejusmodi tempore nemo rem tantam potuisset audere. Interpretes communiter arbitrantur, tunc Judicem extitisse Samsonem: quod si verum sit, jam aliàs ostendi, simul eodem tempore Judicem fuisse Heli Sacerdotem. Si autem Judices fuerint, quomodo dicitur, non

fuisse Judicem? *In diebus illis non erat Rex in Israël.* Respondetur, fuisse quidem Judices, non item fuisse, qui judicaret; unus enim implicitus partim amoribus, partim rixis, modò tener, modò ferox, aut rebus amatoriis vacabat, aut adversarios trucidabat, de populo autem nihil admodum curabat: alter lautam mensam apparabat, familiam suam magnificè augebat, in aura frigidula ad Templi ostium ambulabat, & quemque, quod volebat, agere sinebat: ejusdem filii, ac famuli cuncta susque deque vertebant, & ille prorsus nihil animadvertibat. Ita duo quidem erant Judices, nec erat Judex in Israël, quia titulos illi gerebant, non officia, nomina, non actiones: *In diebus illis non erat Rex, non erat Judex, in Israël.* Hæc ipsa loquendi ratio hodie dum habet locum, ubi Parentes, Heri, Rectores, gubernandi molestiam excutiant, atque permittunt, ut unusquisque juxta suum vivat arbitrium: nos idcirco tantam boni ordinis inversionem deplorantes, dicere solemus: in illa domo, in illa communitate, in illa Provincia, non est Pater, non est Herus, non est Antistes, non est Rector. Sic in Philisthæa Reges erant, neque, dum tanti momenti negotium, de quo agimus, commemoratur, unquam nominantur; eoque in folio sederint, sed Regnum non gubernaverint: nempe subditos numerabant, sed labores, ac molestias evitabant: Reges erant non Reges, quia Regnum possidebant, sed populum non regebant.

3. Et hæc erat ratio, quod in Arcæ negotio cuncta tam sinistrè cederent. Subditi, quod semper fieri assolet, in factiones privatis affectionibus distracti, non conveniebant: plebs nobilibus opponere se non audebat: inter nobiles multum proprii commodi, lucrive vigeat: quocunque Arca veniebat, mortem secum ferebat: Accaronitæ tristitia quidem exempla in aliis Regnis viderunt, sed in primo concilio, Azoti coacto, ad Arcam recipiendam sese obstrinxerant, errorem suum agnoscebant, sed consensum suum implere volebant. Ad hæc, si voluissent Arcam repellere, necesse fuisset vias claudere, ad Regni fines arma parare; sed quis armatas copias adducere voluisset ad fines regionis, in qua plena omnia gemitu vulnerum, atque mortis? Solus Rex autoritate sua procerum promissionem dissolvere, copias ad Regni fines custodiendos amandare, confederatisque gentibus, ne cum Arca accederent, prohibere potuisset; at ipse Rex omnia suos in Proceres devolvebat. Isti sub adventum Arcæ nonnihil tumultus excitaverunt: *Exclamaverunt Accaronitæ*; sed remedium nullum adhibuerunt.

4. Iste

4. Iste, attendite, Patresfamilias, atque Rectores, iste fructus est ejus, qui regimini præsidet, neque tamen regimini dat operam suam, unde fit, ut omnia perperam regantur, omnia perturbationibus impleantur. Haud equidem ego propterea dixerim, regentem omnia per se ipsum agere teneri. Frequens isthoc est vitium hominum aut superbiorum, aut suspiciosorum, qui vel nihil audent, vel nulli fidunt, vel omnes alios ad nihil idoneos esse censent. Quantus quantus est, non plures, quàm duos oculos, duas aures, duos pedes, duas manus habes: tu solus non poteris omnia videre, omnia audire, in omni loco præsens esse, omnia peragere; sola voluntate molestus, ac gravis eris omnibus, satis autem facies paucissimis. Moyse initio sui regiminis erat solus, & solus agebat omnia. Quid autem evenit? ea ratione consumebat & semet ipsum, & subditos suos, semet ipsum labore, subditos differendi necessitate. Et verò focer ejus Jethro corripuit illum: *Non bonam, inquit, rem facis: stulto labores consumeris & tu, & populus iste, qui tecum est. Tu tantis laboribus par non es: ultra vires tuas est negotium: solus illud non poteris sustinere. Dein ulterius ei consilium addidit ad eligendos viros egregios, qui causas leviores expedire, ac ipsum onere, populum verò difficultate aditus possent relevare: & Moyse, benè sibi consultum esse agnoscens, mox promptè consilium amplexus, & executus est. Si velis esse sacer Præpositus, & Officialis in quacunque sorte muneris: si velis esse simul Abbas, & Cellarius, & Oeconomus, & Procurator, & promus condus, & coquus, non bonam rem facis: stulto labore consumeris. Ultra vires tuas est negotium. Vin' tu simul eodem tempore & in agro esse, & in civitate, & in palatio, & extra palatium? expertos officiales elige, sed illis pariter aliquid authoritatis concede. Redeamus ad Moysem. Non obstante suo omnia agendi desiderio, cum Amalecitæ ad impugnandum populum appropinquarent, Josuen ad eos debellandos misit. Ecce autem non ipse Moyse ivit? Jam senex erat octogenario major: in juventute sua strenuus miles fuerat; sed in illa ætate decrepita pugnare non amplius conveniebat. Josue erat minister Moyse, & adhuc juvenis: agat sanè minister juvenis, & benè aget, quod à sene Præposito vel agi nequit, vel perperam ageretur. In eadem expeditione bellica neque numerum illi præscripsit militum, neque nomina designavit pugnantium, sed omnia prudentiæ, ac arbitrio ministri sui permisit.*

Exod. 17. c. *Elige viros, inquit, & egressus pugna contra Amalec. At quanam eligendi sunt? quotnam in aciem educendi sunt? Tot, & illi,*

quot, & qui ministro videbuntur: *Elige viros.* Ita quivis paterfamilias convenientem quamdam authoritatem relinquere debet uxori, filio, domus magistro: ita superior potestatem aliquam permittat necesse est substitutis officialibus suis. Ipse multa ignorat: ipse multa complanare nequit. Eligat igitur eum, qui sciat, atque possit, neque tamen quidquam turbet.

5. Verum ne dimittamus è conspectu Moysem, insignem semper ideam gubernantium. Ille moliri jubetur magnam fabricam Arce, Tabernaculi, Altaris, Mensæ, & quidquid ipsi Deus in monte dictaverat conficiendum ad religiosum cultum suum. Jam ab ipso Deo normam, mensuras, atque leges acceperat: nihilo tamen minus, cum supernum mandatum executioni mandare vellet, vocavit Beseleel, & Ooliab, viros duos operis faciendi peritissimos, quos & idcirco omnium Israëlitarum intelligentissimos appellavit, idque jussu ipsius Dei: *Locutusque est Dominus ad Moysem, dicens: ecce vocavi ex nomine Beseleel - - dedique ei socium Ooliab, cum cæteris, quæ sequuntur Exodi Capite trigesimo primo.* Illis Moyse mentem suam aperuit, atque dein concessit, ut ipsi designarent omnia, componerent omnia, conficerent omnia: *Fecit ergo Beseleel, & Ooliab & c. quæ in usus Sanctuarii necessaria sunt, & quæ præcepit Dominus.* Ecce, non dicitur, *fecit Moyse* sed *fecit Beseleel, & Ooliab.* Moyse vir magnus est, & fabricare cupit: ergo vocet Architectos. Vir magnus est, sed omnia designare non ad ipsius officium pertinet: Vir magnus est, sed si voluerit agere architectum, aurificem, fabrum, omnia solus, enormes erunt expensæ, sed opus vitiosum, Quocirca fabricet ipse, sed peritis relinquat ideam præscriptam concipere, lineas ducere, ad operis executionem procedere. Moyse, quia Vir magnus, ita prorsus egit: ita nulla contracta sunt aliena nomina, & ritè perfecta sunt opera, & insuper collata superabundavit pecunia. *Plus offert populus, quàm necessarium est.* Ita Principes in suis ditionibus, Rectores in communitatibus, Patres in familiis, multa concedere aliis intelligentibus oportet. Haud exigua erit eorum gloria, si egregios officiales elegerint, illósque probè instruxerint: sive deinde res feliciter cesserit, prima laus manebit jubentem Dominum; sive infelicitè evenierit, gloria Domini salva stabit, & sinister eventus non ipsius, sed ministri culpæ tribui poterit.

6. Hæc omnia vera sunt; sed pariter verum est, regimini præpositum non decere semper dormire, cunctaque ministrorum suorum arbitrio relinquere; siquidem

nec tamen omnia solus agere tenetur, aut potest,

Moyse docente,

Exod. 18. 17.

in mittendo ad prælium Josue,

& in construendo Tabernaculo,

Exod. 31. 1

Præpositi non omnia relinquunt aliis,

quidem isti non rarò apparent oculis admodum diversi ab illis, qui sunt in corde suo. Regentium aliqui nonnunquam capi se sinunt ab illis, qui frequentius ipsos accedunt, aut sese magis sollicitos ostendunt ad ipsorum vel obsequium, vel instructionem, vel defensionem: & isti sæpè sunt adulatores. Nobilis ille domi suæ quempiam tenebit Sacerdotem, Mercator ille quemdam in taberna sua famulum, Matrona illa quamdam Oeconomiam magistram, vultu modestos, moribus compositos, specie devotos, alloquio suaves: istis Heri, ceu Sanctis, concredunt omnia, confidunt in omnibus; attamen ipsi quandoque sunt hypocritæ. Si videas ampullam aquæ limpidæ, & crystallinæ, purissimum esse liquorem illum existimas; & tamen evidentibus experimentis clarè demonstratur, in eo multum esse substantiæ terreæ. Herba, vulgò Basilicum dicta, si sola radix ejus immerfa sit aquæ, crescit, germinat, luxuriatur, ac ramusculos suos circum vitrum mittit, manifesto indicio, quòd in illo liquore lateat multum terræ, qua illa nutritur. Ethmyllerus, atque Boyle, ope distillationis crebrò repetitæ detexerunt, ex una aquæ pluviae mensura facile tres esse quartas partes terræ. *Ex aqua pluviali, si pluries distilletur, tres partes mutantur in terram.* Nonnunquam vestris in familiis certæ sunt aquæ mortuæ, quietæ, & apparent etiam limpidæ, crystallinæ; verum si eas alembico immiseritis, ac propius examinaveritis, multum turbidi deprehendetis, multum terræ invenietis. Ita forsàn es, qui relinquis omnia potestate cujusdam Procuratoris, aut magistris domus: iste rei œconomicae perquam gnarus est, intellectu pollet; interea verò pauperes opifices tibi laborant, neque mercedem percipiunt: mercatores tibi suas merces præbent, neque pretium obtinent: creditores ad ineunda pacta veniunt, quæ tibi nullo lucro, ipsis detrimento sunt: & tu confidens illi, hæc omnia nescis. Pecunia tua fideliter è manu tua promanat, sed instar aquæ per canales malè commissos fluentis, in via disperditur, neque tota, quò destinatur, derivatur. Ille Dispensator tuis in ædibus herus est: ipsi credis omnia: ipsi committis omnia; sed in ipso quoque multum terræ est: in tuis quippe domesticis accusat, non qui culpabilis est, sed qui non ad mentem, ac partes ipsius est: in domum à te recipi curat eum, qui partes, & affectiones ipsius adjuvet, ac ejici illum, qui ipsi adversari queat. Omnia prædia tua, omnia bona tua sunt in manu cujusdam administratoris, neque tu sollicitus unquam es de visendis fructibus, & lucris tuis. Non multum

temporis fluat, & ille vehetur curribus, & à te fortasse minuendus erit equorum numerus.

7. Mihi credite, Auditores: Aula, communitas, domus, ubi quivis herum agit, præter ipsum Dominum, necessario in præceptis ibit; injustitiæ siquidem, fraudes, furta, calumniæ non desinent: ministri, famuli ditescunt, atque supra ruinas aliorum extollentur, subditi autem opprimuntur, famuli reliqui malè habebuntur, ipse Dominus decipietur. Si Dominus es, ne feras, eum, qui obtemperare tenetur, præcipere, ac dominari, cujus est servire. Henricus hoc nomine tertius, inter Reges autem Hispaniarum septuagesimus quartus, die quadam à venatione perdicum, qua magno pere delectabatur, in regiam suam reversus, instructam solo pane mensam invenit. Miratus rem novam interrogavit Aulæ Præfectum, quid hoc? Iste, Rex clementissime, respondit, nec ærarium, nec fiducia mutuandi plura parari permittit: peccunia namque non est in ærario, ac debitorum nomina usque adeò ultra modum aucta sunt, ut jam nemo quid mutuò dare velit. Rex intra se meditabundus, dissimulata cordis affectione, pallium purpureum ex humeris depositum illi dedit, atque, vade, dixit, istud pignori trade, parumque carnis eme. Ex ista carne, ac perdicibus suæ venationis ea die prandium sumpsit. Sequenti die cunctos Regni Proceres (*Grandes* vocari solent) in amplissima palatii regii diæta congregari, & aliquo tempore ibi expectare jussit: tandem severo cum supercilio ingressus, ac nudum gladium manu tenens, in solio resedit, & omnes, unum post alterum, ordine interrogavit, quoniam Reges Castiliæ singuli novissent. Hic respondit, sibi notos fuisse duos, alius tres, alius quatuor, quisque secundum ætatem suam. Tunc, ego miror, inquit Rex, quòd adeò paucos noveritis, quandoquidem ego, vobis omnibus ætate minor, plures, quàm quinquaginta vidi. Vos, omnes vos, usque in hanc horam Reges fuistis, & ego subditus; sed, faxo! deinceps vertetur ordo, vos subditi eritis, & ego Rex vester. Heus! exclamabat, & ad istam vocem extemplo Custodiæ regiae Præfectus plures, quàm trecentos milites introduxit: mox omnes Proceres comprehensi, ac serio examini subjecti sunt: exin ærario publico redditus, quæ nequiter usurpaverant, Henricus nunquam amplius pauper fuit, quia postmodò semper tanquam supremus Regni Dominus gubernavit.

8. Sæpenumero privatis etiam in ædibus omnia sinistrè cedunt: nulla supellex, nulla pax, nulla charitas est: omnia

Aqua limpi-
da multum
terræ conti-
net:

Ethmyll. in
Compend.
Physiol. n.
16. & ap.
eund. Boyle.

ita ministri
non semper
sinceri sunt.

Similit.

Forest. Map
pamond. d.
Regib. Hi-
span. l. 8.
Henricus
Hisp. R. va-
cuam men-
sam videns,
discit regere

& infideles
Aulicos ad
restituenda
cogere.

Qui præest,
agat offi-
cium suum

nia perturbatione plena. Nôstis, quam id ob rationem? nempe quia nimis multi sunt Heri. Quilibet amat jubere, nullus obedire: quilibet suo solum de comodo promovendo cogitat, alia de nulla re. Hoc, Auditores, minimè respondet muneris vestri, statûsque rationi. Si Rector es, tu governa: si Dominus, & Herus es, tu præcipe, tu jube. Non meretur excusationem dicens: non delectat me regimen: horreo molestias, atque fastidia. Multi contra voluntatem suam ad sacrum quodpiam regimen perveniunt: multi cuidam communitati præficiuntur ab altiori potestate, cui non possunt repugnare: multi totam inclinationem suam sentiunt ad spectacula, ad concentus musicos, ad itinera, & familiaræ regimen adiêrunt ex mera necessitate. Medius fidius, isti nolunt attendere regimini. Hoc absit à vobis, ô Dilectissimi.

mi: vel regimen non acceptate, vel ritè gubernate. Sinite, rursus nominari Moysen. In tertio, & quarto Capite Libri Exodi deprehendetis, Moysen quater se excusasse, regimenque populi recusasse: quater amoliri studuit oblatam potestatem, à Deo repetitis prodigiis ipsi confirmatam; at postquam semel illam acceptaverat, annis quadraginta, quin amplius eam abdicare vellet, præfuit, ac semper benè gubernavit. Atque hoc est, quod imitari vos oportet: aut officium illud non acceptate, aut acceptatum ritè peragite: vos ipsi gubernate: sciatur, quis in communitate Rector sit: sciatur, quis in domo vestra Herus sit: & sic tam in illa, quàm in ista non tot dissensiones emergent, quot Philisthæorum Regna funestârunt, quia Reges non gubernârunt, sed Satrapas, suos subditos, dominari permiserunt.

SERMO CLVI.

Miserunt itaque, & congregaverunt omnes Satrapas Philisthinorum, qui dixerunt: dimittite Arcam Dei Israël, & revertatur in locum suum, & non interficiat nos cum populo nostro. 1. Reg. 5, 11.

ARGUMENTUM.

Nova Philisthæorum consultatio, & concepta sententia refertur: inde ostenditur: sæpè calamitatibus ad aliquid præstandum pertrahi peccatores etiam obstinatos.

1. Tandem præcipui Philisthæorum Satrapæ legibus convenientiæ aliquid incipiunt concedere. Ab Accaronitis congregati in cœtu generali deliberant, atque sententiam, à majori parte statutam, omnes probant, ut Arca reddatur Israëlitis, ac remittatur ad locum suum, ad obtinendam videlicet suam, populique salutem: *revertatur in locum suum, & non interficiat nos cum populo nostro.* Locus iste difficultate non caret. Superius jam vidimus, Arcam ubique stipatam fuisse funestissima quadam peste. Jam per totam Philisthæam circumducta, & ea regio tota cadaveribus oppleta fuerat. Si populus jam fatalilue periêrit, quare modò curatur, ne pereat, ac moriatur? *Non interficiat nos cum populo nostro.* Si magis quàm sacra, me satyrica delectarent, in promptu responsio foret: nimirum dicerem, communiter in more positum esse, ut in consilium vocetur Medicus ad restituendam ægroto sanitatem, sed tunc solum, cum jam sanitatis incapax est ægrotus: dicerem, plerumque domum claudi, & contra fures custodiri, sed tunc solum, cum jam ablatis enormi furto omnibus, non est, quod auferri queat: di-

Serò ple-
rumque re-
media
quæruntur,

cerem, usitatissimum esse, oculos tenere vigiles super filiam, ad conservandum ejus honorem, sed tunc solum, cum illi jam libertate sua abusæ non est amplius, quem perdat, honor: verbo, dicerem, adhiberi consilia, cum jam totum tempus remediorum præterit: unde postea consultationes desinunt non in providos apparatus, sed in lamenta, & questus, ad deplorandos casus sinistros, qui jam evenerunt, non ad eos præveniendos, ne evenirent. Ita hîc Satrapæ permittunt mori populum, postea cogitant impedire mortem: *non interficiat nos cum populo nostro.*

2. Si Philonem sequi placeret, aliam afferre responsionem facile foret. Affirmat ille, eam usque in horam mortuas esse fœminas gravidas septuagies quinquies millenas, Nutrices lactantes quinquagies quinquies millenas, infantes sexagies quinquies millenos, ac viros adultos vigesies quinquies millenos. Ista ratione magna mortalitas elevatur, & copiosum adhuc populum, non extinctum superfuisset comprobatur. Verùm Philo nec auctoritatem, nec rationem hujus opinionis affert. Quantum fœminas, & infantes attinet, jam alias ostendi, doctrinam illam esse falsam;

C c c c

falsam, hac autem falsitate supposita clare patet, quod assertio de solis viginti quinque millibus adutorum mortuis cum Sacro Contextu non concordet; etenim viginti quinque millia hominum in quinque Regnis frequentissimis non constituunt numerum, consideratione dignum: atquæ Sacra Historia verbis exprimitur tam gravibus, ut insinuetur numerus virorum singulis in Regnis mortuorum oppidò magnus; dicitur enim: *Aggravata est manus Domini - - demolitus est eos - - manus ejus dura - - facta est confusio mortis magna - - gravissima valde manus Dei - - Fiebat manus Domini persingulas civitates interfectionis magna nimis, & percutiebat à parvo usque ad majorem.* Quod suam Deus manum duram, gravem, gravissimam sentiri fecerit, quod omnia confusione mortis plena fuerint, quod singulis in civitatibus cædes magna nimis, id est, maxima civium omnis ordinis edita sit, clarissimè demonstrat, Philisthæorum maximam partem esse mortuam illo sub flagello: & si fere omnes fuerint mortui, quomodo nunc ostenditur sollicitudo ne moriantur? *Non interficiat nos cum populo nostro.* Hic asserere licet, in illo veluti prodigiosæ pestis genere plurimos extinctos esse, eo verò non obstante, quampiam adhuc remansisse multitudinem modicam, imminutam, ac infirmam, sed tamen vivam. Ex hisce viventium reliquiis tenuis consistebat populus, qui ne & ipse pariter periret, & ne regio penitus extirparetur, meritò sollicitus erat ille Satraparum cœtus: & quoniam isti jam evidenter agnoscebant, Arcæ causâ sibi proximè cladem imminere, constituerunt eam procùl amandare: *Dixerunt: dimittite Arcam, & revertatur in locum suum, & non interficiat nos cum populo nostro.* Melius autem, & litteræ conformius dicendum est, Accaronitas Arcâ in ipsorum fines invectâ protinus illud concilium convocasse, priusquam in ipsorum quoque provincia lues dilataretur, prout in aliis dilatata fuerat: unde quando sic locuti sunt, & concluderunt, majorem sollicitudinem de periculo, quàm dolorem de damno ostendere potuerunt: *Ne interficiat nos cum populo nostro.*

3. Ista deliberatio erat optima; verum Optimates illi prava ratione ducti conveniebant. Ea ipsa de causa, quod Deum per Arcam tot prodigia patrare cernebant, eam hostibus suis reddere difficillimè statuebant. Infelix ista ratio statûs, quæ toties Religioni prævalet, ac pietati magisque format Atheos, quàm Politicos, non deerat his consultoribus, quibus fortè suggerebat, pulcherrimum victoriæ suæ fructum perdi, si spoliū istud reddant: nullum ostendendum esse timorem vel ab illorum armis, vel ab eo-

rum Numinibus: si Israëlita recuperarent arcam, ipsis esse redituram audaciam, & sub fiducia Numinis, de novo ipsis propitii, periculosum de novo bellum resumpturos esse: si retineri nequeat Arca, non tamen esse restituendam: expedire potius, ut hostis redigatur ad desperationem de trophæo illo recuperando: melius esse id omnino destruere, & comburere, quàm reddere: combustum nec Philisthæis amplius nociturum, nec hostibus profuturum esse. Denique si Arca flammis addicatur, inde fructum nasciturum non vilis formidinis, sed fortiter decretæ justæ ultionis: si illa potentior offensa sit in ipsis percutiendis, ipsos illâ potentiores apparituros esse in ea concremanda. Et verò Lyranus, atque Carthusianus asserunt, inter ipsos deliberatum esse super isto combustionis consilio, idque plausibiliter acceptandum fuisse, nisi prius didicissent non amplius amplecti consilium nimis periculosum. Itaque sententia de Arca in Israëlitarum partes remittenda prævaluit: *Dimittite Arcam Dei Israël, & revertatur in locum suum.*

4. Verbo, calamitates demum obstinatos quoque peccatores ad bonum consilium adducere solent. Apud Physicos ^{Feronus ex. per. 2. 1. Kirch. tract. de pest. & alii.} nil novi est, quod venenum sit remedium adversus venenum. Inter præstantissima quæ pesti opponuntur, remedia est Bufo. ^{Venenum medetur veneno, ac pesti Bufo.} Suspensus iste in tepido camino post intervallum aliquod & spumas, & vermes evomit: tam illæ, quàm isti simul in cera subacti, atque supra pectus portati mirabiliter à peste præservant, & ad pustulas pestilentes applicati præsens remedium adversus idem malum constituunt: immò ex ipsis carnibus venenati hujus abortus naturæ, lutique, ad Solem, fumumve siccatis, & in pulveres redactis, si misceantur bitumini, sive gummi Arabico, pilulæ conficiuntur, quæ per eundem usum eadem virtute pollent. Ipsa quoque cutis ejus ad Solem exsiccata, sanos conservat, & ad pestifera tubercula applicata, malignitatem illorum extrahit. Buclerus, Chirurgus Hybernus, isto remedio Londini multa millia infeliciū hominum epidemica lue infectorum curavit. Id per viam attractionis efficitur: ipsum quippe medicamentum, veneno plenum, ad se venenatas particulas attrahit, eas imbibit, ac retinet, & sic infectum liberat. Animæ venenum est peccatum: naturæ venenum est calamitas; atqui venenum calamitatis malignitatem extrahit, & animam liberat. Arcta sympathia versatur inter culpam, & poenam; quemadmodum enim culpa super peccatorem adducit poenam, ita poena applicata, sæpè à culpa liberat peccatorem. Considerate Divinis in Litteris quem

Philisthæorum plurimis mortuis,

Populus tamen, sed tenuis, remansit.

Ratio Statûs Religionis prævalet.

Calamitas curat animam à peccato.

Dan. 3.
4.
Ira Nabu-
chodonosor.

Jonas;

1. Reg. 23.
& Saul.

quemdam superbum, alterum contumacem, alium homicidam: primus est Nabuchodonosor, alter est Jonas, tertius est Saul. Nabuchodonosor usque adeo cogitationibus suis effertur, ut sese Deum quempiam existimet, ac veluti Numen coli postulet. Ipsi jam ad latus adest excellens Medicus, Vates egregius, Daniel. Hic ad Regem illum à fastu malignitae curandum applicat & correptiones, & consilia, & minas; at in vanum omnia. Ager in pejora semper abit. An adhuc medicamentum superest, quo saluti possit restitui? Superest omnino, & brevi percipietis; transeamus autem ad Jonam. Deus manifesta revelatione iusserat eum abire Niniven, ibique palam prædicare poenitentiam, per publicam comminationem castigationum malè moratae civitati imminentium; Jonas autem seu diffidentia, qua fidem suis dictionibus invenire non sperat, sive metu, quo populum ferocem cum Rege delicato irritare non audet, sive superbia, qua prævidens, Civitatem, si se convertat ad poenitentiam, non esse castigandam, & multum existimationis vaticinio suo decessurum, Divinae voluntati resistit, contumax adversus Dei iussionem, quin huius sequatur vocem, vocantis versùs Niniven, navim conscendit, ac vela facit versùs Tharsum, ut ita ventorum ope, quam longissimè potest, avehatur à Ninive. Conscientiæ latratus interni repugnant, interna quædam tristitia malo proposito resistit, & tamen in navigium intrat. An remedium erit contra contumaciam tam obstinatam? Erit utique, prout audietis; sed ad Saulem pergamus. Iste nimia ab invidia delapsus ad nimiam iniquitatem, Davidem generum suum persequitur ad mortem. Jam inutiliter ipsum pluribus, iisque periculosis hostium suorum conflictibus exposuerat: inutiliter sicarios miserat: inutiliter eum propria manu lanceâ sua configere tentaverat. Modò jam aperto in campo ipsum insequitur: toto cum exercitu montem Maon obsidet quò David cum parva sexcentorum duntaxat militum manu refugerat: illic eum quasi medium tenet, locum occupat, & omnes ad fugam vias occludit, firmissimè deliberatus ad ultimam usque guttulam extrahere sanguinem è venis illis, ut ipsi quoque Davidi de servanda vita nihil spei amplius remaneat. Porro David desperabat se posse evadere de facie Saul. An in ista rerum vicissitudine ratio erit ferocem Regem ab iniqua persecutione retinendi? erit haud dubiè, & ea ipsa erit, qua superbia Nabuchodonosoris, ac Jonæ contumacia fuit expugnata, nempe calamitas, & afflictio.

5. Nabuchodonosor ambulabat in regia
A. R. P. Galini S. J. Serm. Tom. I,

sua, & suis cogitationibus amplissimam Babylonem suam percurrentes, Nunquid hæc est, secum ipso dicebat: nunquid hæc est illa Babylon, quam ego construxi in sedem Regni mei, quæ toti mundo testatur potentiam meam, ac magnificè splendere facit gloriam meam? Nonne hæc est Babylon magna, quam ego edificavi in domum Regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? Dum ita loquebatur, ecce clara vox de cælo, tibi, ô Nabuchodonosor, inquiebat, auferetur Regnum tuum: tu ex hominum consortio ejicieris: tu posthac inter feras vives, & instar bovis sceno vesci cogèris: dum vives, ut fera, vivere disces, ut homo: in sylva Deum illum agnosces, quem in regia tua contemnis: infortuniorum magisterio doceberis humilitatem. Et en, eodem temporis momento conjurati in regiam irrumpunt, ac infelicem è solio, & è civitate pellunt. Jam Nabuchodonosor per nemora vagabundus erat sine cubiculo, sine cibo, sine vestimento, nullum ipsi præsidium est contra pruinas, nullum contra pluvias: non defenditur adversus aëris inclementiam, non adversus incommoda sylvestrium stationum: interea crescit impexa cæsaries, crescunt ungues, rore, Sole, pulvere, luto, transformantur regiae carnes. Jam ipse monstrum est, at enim dum corpus fieri monstrum incipit, animus corrigi, ac minùs esse monstruosus incipit. Ista septenni institutione superbiam dediscit, humilitatem addiscit, atque, dum ab hominibus non ampliùs agnoscitur, jam Deum agnoscit. Audite loquentem post septem transactos calamitatis suæ annos, cum tandem in se regressus, afflictissimum vultum versùs cælum elevat, & Ego, ait, Altissimo benedixi, & viventem in sempiternum laudavi, & glorificavi: confessus sum, nunquam deficere posse potentiam ejus, omnemque generationem subjectam esse Regno ipsius: quia potestas ejus potestas sempiterna, & regnum ejus in generationem, & generationem. Omnes incolæ terræ, tametsi Reges maximi sint, ejus conspectu tanquam nihil sunt. Iste secundum arbitrium suum liberrimè disponit, & ordinat, quidquid in terra, quidquid in cælo est, nec est, qui manibus ejus possit resistere, vel dicere, quare sic agat. Ego nunc laudo, & glorifico Regem Cæli, quia vera sunt, ac iusta ejus opera, sanctaque consilia, & humiliare potest omnes, qui se superbè cupiunt elevare. Hucusque Nabuchodonosor. Conferte nunc, Auditores, cogitationes fastuosas, quibus caput illud priùs intumuerat, cum cogitationibus hisce humilibus, modestis, atque justis, quibus modò cor illud compungitur. Hic nempe fructus est afflictionis:

C c c c a

Etionis : *Post finem dierum*, calamitatis nimirum, ac tolerantiae, *oculos ad calum levavi*. Proh ! quam pulchra documenta calamitas afferre solet !

6. Aspicite Mercatorem aliquem : dum Deus plena manu divitias in domum ejus effundit, ipse superbus, & arrogans, æquales despicit, opifices premit, honores ambit, affectiones audacter prodit, nec homines, nec Deum agnoscit ; at contingat, ut vel semel vis negotiationis concidat, ac fidei mercatoriae jactura superveniat, qua simul uno tempore nummi, honores, publica fides, libertas pereat, enimverò tunc incipiet majores revereri, coram æqualibus humiliari, inferioribus condolere, Deum agnoscere. Nobilis ille, qui totum sibi mundum submittere velle videtur, qui suum pessumdari honorem existimat, nisi gravibus eum minis identidem stabiliat, qui creditoribus sola vel verba, vel probra reddit : mulier illa nobilis, quæ Idolum esse cupit in conventiculis, Numen in Ecclesiis, hæc, inquam, & ille lenta febris languentes in lecto sanè demum idioma mutare, Deumque, quem beneficum non agnoverunt, iratum agnoscere incipient. *Oculos ad calum levavi. Altissimum benedixi, & viventem in sempiternum laudavi, & glorificavi.* Jonas pariter suas per ærumnas obedire doctus est. Is in navi sua fugiebat, ac dormiebat ; sed aquarum tumultus brevi nautas conturbavit, & ab istis ille confestim expergefactus est. Tota terribilis illa tempestas, prout in ipsum solum concitata est, ita solo naufragio ipsius acquievit : efferati fluctus, solam ejus captivitatem desiderantes, ipsum in suam potestatem nacti, protinus resederunt : ipse transivit è navi in mare, & è mari in ventrem ceti grandis, à quo devoratus est : quamquam non tam absorptus, quam tutò custoditus est. In illo obscuro carcere Vates oculos aperuit ad melius quodpiam lumen aspiciendum : ibi sudavit, oravit, bona proposuit, vota concepit : contumax, & refractarius in balænam ingressus, inde moriger, & obsequens egressus est ; vix enim ex ore belluæ marinæ in littus ejectus est, & illico Divinam vocem, à qua prius fugerat, secutus, Niniven intravit, & ex afflictissimo captivo in ventre piscis immanis, factus Orator zelosus in medio foro magnæ Civitatis : *Surrexit Jonas, & abiit in Niniven juxta verbum Domini.* Heus Juvenis ! Deus ad Religiosam quamdam familiam te vocat : eum in finem intellectui lumina, cordi motiones immittit : jam ab ista hora te Concionatorem ad populorum conversionem, vel magistrum ad civitatum institutionem destinat : ita Deus te vocat, & tu quid agis ? refractarius fugis, cogitationes pias excutis,

Jon. 3.3.

oblectamenta quæris, ad conventicula accedis, familiaritates contrahis in cor amores recipis. Deus teretrahit, & tu magis ab ejus voce refugis. Fortè naufragium aliquod sententiam te mutare coget : jurgium quodpiam ad periculosas rixas te trahet : amicus aliquis te perfidè prodet : morbus quidam ad fauces usque mortis te ducet. Tunc oculos aperies, tunc sententiam mutabis, tunc Deo obtemporabis, & ages *juxta verbum Domini.*

7. denique Saul, instar molossi, prædam suam jam penè dentibus prehensabat, nec vis, nec timor, nec amor, nec pietas illi ferociam è corde eximebat ; cum ecce festinus cursor eidem Regi nunciat, instare Philisthæos potentissimo cum exercitu, infusos instar torrentis toti regioni : nisi celeriter maximis itineribus obviam eatur, ab illis occupandas esse vias omnes, & loca commoda : verbo, neque momentum temporis perdendum esse sine periculo perdendi Regni : *Et nancius venit ad Saul, dicens : festina, & veni, quoniam infuderunt se Philisthæi super terram.* Tunc subito removit exercitum suum : improvisum periculum ipsi è pugno extorsit iniquissimæ vindictæ gladium : omisit æmulum investigare, quando se vidit à centum millibus hostium inquiri, nec amplius de vindicta cogitare potuit, quando totum animum in salute quærenda occupatum habuit : *Reversus est ergo Saul, desistens persequi David, & perrexit in occursum Philisthinorum*, idque adeò, ut idem clivus montis, ubi Rex nuncium admisit ad alloquium, postmodò *Petra dividens* appellata sit, eòquod Saulem persequentem à Davide divideret : *Propter hoc vocaverunt locum illum Petram dividentem.* Quoties hoc ipsum Deus tecum repetit ? In procinctu stas ultionis sumendæ : Deus tibi funestum immittit infortunium, quo cogaris aliò divertere curas tuas : en, *Petram dividentem.* Te finit implicari diuturna lite, qua facultates tuæ penitus acciduntur : sic abstrahèris à fastu : en, *Petram dividentem.* Illa te febris, illo dolore corripit permittit : hac via demum dividèris ab indigno illo commercio : en, *Petram dividentem.* Sunt equidem duræ calamitates istæ, sunt lapides, sed simul sunt petræ, quæ separant à peccatis : *Petram dividentem.*

8. Mihi credite, Auditores : afflictiones, & calamitates, quibus fortè percutimur, multum animæ profunt, multum ei de pravis inclinationibus, de peccatis auferunt. Mirabile visu est, quomodo quovis in litore maris putei possint effodi qui eodem è mari repleantur aqua dulci. Fodiuntur in loco, quantum fieri potest, aquis vicinissimo, non autem ita vicino, ut undæ per maris æstum eò penetrare, ac in orificia influere queant fodiuntur tam profundi, quam circiter est

Afflictio
separat à
peccato.

Baccan. de
Verulam.
Syl. hyl.
Putei pro-
pè marere-
plentur a-
qua dulci.

rum aliàs
aqua mari-
na maneat
amara.

est ipse margo freti, propè quòd effodiuntur. Ita paratis mare aquas, per occultos meatus protrusas infundit, & eosdem implet aqua dulci, ac sincero liquore. Verùm quomodo hæ aquæ, paulò prius salæ, sua exuuntur falsedine? Certè videmus, aquas marinas, etsi per centena vasa, seu cretacea, sive cerea, transmittantur, etsi centies per arenas, crassasque chartas distillantur, semper tamen saporem quemdam adversum retinere, nec unquam penitus amaritiem suam deponere: quomodo igitur per arenas litoris transeuntes totum sal deperdunt, & adeò defæcatæ in illos puteos perveniunt? Ea tota facilitas, qua dulces evadunt, à violenta agitatione provenit: in vasis quippe lentè, & quietè transeunt, & ipsa quies eis commodum præstat ferendi secum, quodineest, ama-

rum; per arenas autem littoris truduntur aquæ vehementi cum agitatione, impetu, ac violentia: hæc violentia in aquarum transitu falsedinem ipsis aufert, eas purgat, atque dulces reddit. Quod hîc in aquis, id accidit in animabus: Sicut aquæ dilabimur. Si vitam nostram quietè transigamus, facilè fiet, ut nobiscum vitia nostra portemus; at si varia inter adversa agitati, ac infortuniis percussi fuerimus, multò facilius purgabimur. Id, quod Philisthæis contigit: eorum contagiosa lues, & vastatio regionis, & Civium dolores, obstinationem abstraxerunt à cordibus eorum, ut jam dociles redditi Divinam ad voluntatem, se sponte spoliaverint Arcâ illâ, quam eò usque tanto suo impendio retinuerant. *Dimittite Arcam Dei Israël &c.*

S E R M O CLVII.

Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus, & gravissima valde manus Dei: Viri quoque, qui mortui non fuerant, percutiebantur in secretiori parte natium; & ascendebat ululatus uniuscujusque civitatis in cælum. 1. Reg. 5. 12

A R G U M E N T U M.

Quæritur, utrùm Philisthæi mortem rationabiliter timuerint: inde deducitur, mortis metum discretè concipiendum esse.

1. **Q**uemadmodum in quibusvis Civitatibus magnus erat illorum numerus, qui novo insolitæ pestis genere moriebantur, sic in qualibet urbe magnus erat inter omnes timor mortis: *Fiebat pavor mortis in singulis urbibus.* Hac occasione Philisthæi videntur oblitui fuisse certæ cujusdam generositatis, ipsis congenitæ, ac propè ad feritatis fines accedentis, tantum ostendentes timorem mali, quod omnibus aliquando, seriùs, aut citiùs, fubeundum est. Illa mala, quæ congruis remediis amoveri possunt, timeri merentur: in illis timor spei conjunctus est; timetur namque malum, & speratur remedium: sua quoque timori huic utilitas est; etenim dum periculum timetur, necessaria ad id evitandum remedia conquiruntur; verùm quando malum est irreparabile, metus aut in desperationem, aut in animi dejectionem degenerat, nec aliud est remedium ad nostrum solatium, quam si mitigemus illud egregia cum fortitudine, & occurramus ei seria cum generositate. Quòd si proinde Philisthæi noverint, inevitabilem esse mortem, eam generosè debuissent perferre, non viliter formidare. Adde, quòd in illa rerum vicissitudine, in qua tantopere gemeabant, mors potius desiderabilis esse

videretur; nam qui morte decedebat, lugere, ac tristari desinebat: qui vivebat, cruciari, ac dolere non cessabat. *Manu gravissima Deus omnes percutiebat: rari supererant viri, sed nulli sani, tantumque tormentum erat ex ulceribus pudendis, quibus eorum infima intestina, ac venæ his propiùs unitæ putrescebant, ut illorum clamores, & ejulatus ad cælum pertingerent: Viri quoque, qui mortui non fuerant, percutiebantur in secretiori parte natium; & ascendebat ululatus uniuscujusque civitatis in cælum.* Itaque mors desideranda fuit veluti remedium tormenti, non terribilis, quasi tormento gravior.

2. Dico autem: Philisthæis omnino rationem fuisse metuendi mortem. Certè mors est malum maximum, quod in rerum natura deprehendi queat; atqui omne malum grave, quemadmodum in semet ipso terribile est, ita timeri meretur. Fortitudo docet quidem occurrere malo, quando hoc majori bono superatur; non item, quando non est, quo compensetur, bonum. Vilis herclè miles est, si stationem deferat, eòquòd mori timeat: fidelitas erga Principem, defensio patriæ, vera utilitas Reipublicæ, seu conservatio, vel reparatio felicitatis publicæ, sunt bona, privatae cujuslibet vitæ

Mors, ma-
lum maxi-
mum,

Malum in-
evitabile
non adeò
metuen-
dum est.

vita multum prævalentia : pulchrum est mori, quando mors nostra tam gloriosa honestate decoratur. Multo magis, cum vulnera recipiuntur ob charitatem, zelum, aliasve virtutes supernaturales, nunquam malum, sed semper ingens bonum est, mori, quando mors nostra non nisi sacrificium gloriæ est nostro Deo. Verum si quæstio sit de mera Philosophia naturali, qualis erat unica schola Philisthæorum Idololatrarum, haud dubie mori sine quadam utilitate vel publica, vel privata, justam causam præbebat magni terroris. Debebant, verum est, aliquando mori; sed ea bona, quæ tandem irreparabiliter amittenda sunt, natura saltem conservare conatur, quamdiu potest. Per mortem pati quidem hic in terra desinebant; sed anima sic affixa est suo corpori, ut istud ametur, etsi pluribus doloribus constet. Nobis equidem Christi Affectis non pertimescenda mors esse deberet, eoquod ea nobis dulcis reddatur per spem æterni gaudii, ad quod nobis ostium aperit unicum mortis momentum: attamen & nobis accidere potest horribilis, quia pariter nobis januam aperit ad æterna supplicia. Quapropter moderatus timor mortis dictaminibus rectæ rationis prorsus conformis est: immo nos in nobismet ipsis istum timorem, tanquam nobis utilem, oportet secundare.

merito timetur,

sed moderate,

quia virtutem conservat.

Abraham post obitum Saræ cur Angelos non videat,

Dan. 13. Senes ad Joachimum veniunt propter Susannam.

3. Quodsi mortem coram oculis habuerimus, virtutem in corde retinebimus. In Sacro Geneseos Libro morem observo servatum à Deo erga Abrahamum post mortem Saræ conjugis ejus, & admiratione plenum obstupesco. Quamdiu Sara vixit, ad omnem fere passum Angelos, ipsūque Deum cum Abrahamo locutum esse invenio: illi iam sub peregrinorum schemate ad ejus tentorium divertunt, ac ejus mensæ accumbunt: jam velut in officio nunciorum ejus brachium retinent, & sacrificii ordinem immutant: jam ceu Vates benedictionem ei prædicunt, familiariter eiloquuntur, frequenter eum docent, & amabiliter eidem auscultant. At ubi Sara moritur, nullas amplius visiones deprehendimus, nullas amplius revelationes, Abrahamo factas. Si sermo de hominibus esset è concupiscentia, & mera carne compactis, oboriri suspicio posset, ne fortassis amicitiam mariti peperisset amor uxoris. Multa jam ante sæcula mortui sunt illi duo Senes, qui quotidie in Joachimi ædibus erant haud alia de causa, nisi ut viderent Susannam; post tot autem ab eorum morte sæcula plus, quam aliàs unquam, in isto sæculo viget illorum consuetudo. Nimiū profecto multi sunt hodie, qui quotidie velut amici quosdam Joachimos adeunt, ut libertatem

acquirant agendi cum Susannis: utinam omnes sceminae pariter essent pudicae Susannæ, forsan tot scandalis plenissimi concursus ad ædes delusorum Joachimorum cessarent. Verum nos de visitationibus Abrahamo vivente Sara factis loquentes, de purissimis Spiritibus, ac honestissima Matrona loquimur: neque dicendum est, in gratiam uxoris sanctæ Deum peculiaribus illis favoribus prosecutum esse maritum. Id equidem verum est, quod sæpius in gratiam piarum uxorum Deus benedicat domibus maritorum; sed Abraham ipse tam sanctus erat, ut uxoris meritis haud indigeret ad impetrandam à Divina manu benedictionem. Immo verò post Saræ mortem ego credidissem frequentiores futuras fuisse Dei, & Angelorum visitationes ad Abrahamum, quando videlicet in ejus corde cessantibus omnibus curis de studio placendi uxori, sola supererat sollicitudo agendi cum Deo, & conversandi cum Cælitibus. Ecce itaque Sarâ mortuâ nullæ deinceps inveniuntur apparitiones, patriarchæ Sancto factæ? *Ulterius Deus Abrahæ apparuisse non legitur.* uti Rupertus Abbas observat. Crediderim ego, id propterea factum esse, quod Saræ mors, semper in oculis Abrahami duratura, tam abundantem ipsi doctrinam, quasi schola perpetua, præbuerit, ut ratione certa prævaleret omnibus doctrinis, prius ipsi suppeditatis ab Angelis, visibiliter apparentibus. Cum Saræ cadaver aspiceret, cum oculos in speculuncam, in qua id repositum erat, conjiceret, mox inferre poterat: tale paulo post erit corpus meum: talis erit cubiculum meum: quid mihi tunc proderit tanta copia divitiarum, atque servorum, tanto numero me coronantium? quid mihi proderit, quidquid bonorum terra continet, cum omnia pro me finientur? Ista cogitatio, benè radicata in corde, omnia documenta, prius Angelorum ab ore percepta, refricabat, ipsūque stimulabat ad cor suum ab omnibus rebus creatis penitus abstrahendum, ut illud ad suum tantummodò Conditorem converteret.

4. O Vos beatos, Auditores, si frequenter accessum ejusmodi cogitationi concesseritis! Vertite nonnihil retrorsum oculos vestros. Quot amici vestri, quot propinqui vestri jam sunt mortui? Intrate, perlustrate atria, cubicula vestra, & aspicientes ordine Majorum vestrorum effigies, dicite: Ille primus fuit, qui divitias accumulavit, postmodum ad hæreditario jure transmissas: magnas opes accumulavit, postea mortuus fuit, & nunc ipsi neque vilis centunculus superest, qui ejus ossa contegat: & ego, qui jam cunctis illius opibus fruor, pariter moriar, & è tantâ suppellectili, è tanta

Rep. in Gen. l. 6.

Mortis æmor.

ta vestium copia, quid mecum feram ad tumultum? ille, rursus dicite, Palatium, quod ego nunc incolo, primus ædificavit, postea mortuus est, & modò pauci palmi crudæ terræ totum constituunt eius habitaculum: & ego, qui nunc idem possideo palatium, similiter moriar, & pauci terræ palmi domum meam conficiant. Ille, pergite dicere, ille magnum sibi honorem in civitate comparavit, magna æris alieni nomina contraxit, quæ nunquam delevit, linguas creditorum compescere vel delusionibus, vel comminationibus, dexterè scivit, omni voluptatum genere fructus est, omnem injuriam ultus est; postea verò mortuus est, & ita mortuus est, ut sanè gravem de damnatione sua suspicionem reliquerit: nunc in flammis debita sua computat, voluptates suas in cruciatibus luit, nec à Dæmonibus reverentiam obtinere potest: & ego, si viam eandem ambulo, an non ad eundem terminum propero? Proh me stultum, si certus, quòd mihi quoque moriendum, certus, quòd mihi nec unum restet vitæ meæ sæculum, sciens insuper, hac ipsa nocte mihi mortem supervenire posse, me transitoriis hujus terræ imergam, & non potius æterna Paradisi bona sanctis actionibus comparare curem!

virtutum
semen est.

5. Inde videtis, ô Dilectissimi, quòd, si moderatus timor mortis ejusmodi cogitationes cordi vestro inserat, illæ vobis futuræ sint fœcunda pretiosarum virtutum semina. Hisce cum cogitationibus quanta erit vestra moderatio? quanta vestra erga Deum subjectio? Fuit aliquando Diabolorum aliquis adeò superbus, ut homagium, & adorationis cultum ab ipso Domino JESU expetere tentaverit: *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* Verum postmodum integra Diabolorum legio sese tam reverentem exhibuit, ut Christum procùl contuita, illi occurrerit, ac humi se profundissima cum

Matth. 4.

Marc. 5. 6.

Diaboli, alias superbi Christum humiliter adorant,

adoratione prostraverit: *Videns autem Jesum à longè, cucurrit, & adoravit eum. - Legio mihi nomen, quia multi sumus.* Diabolum mendacibus adulationibus adorationis cultum appetere, facile capio; hoc enim prorsus est ad antiquæ ejusdem superbæ ingenium: at quòd adoret ipse, quòd humilitatis induat faciem, quis intelliget? Et tamen ecce adorantem ad Christi pedes integram Dæmoniorum legionem: *Adoravit eum*: & id, quòd admirationem auget, est, quòd adoratio hæc ab Evangelista non recensetur tanquam coacta, & violenta, sed explicetur vocibus, quæ potius eam sponte factam insinuant: *Videns cucurrit, & adoravit.* Haud equidem me latet, quòd actio hæc occurrendi Christo, & hunc adorandi, tribui possit homini infelici, quem possidebant illi Diaboli, sublata his omni pote-

state ipsum retrahendi; omnino autem Contextui litterali conformius est, eam attribui Diabolo, moventi hominem, operanti, & loquenti per eum. Quòd si verò illa actio Diaboli fuerit, immò magnæ multitudinis Diabolorum, quam ob causam, dicendum est, superbos illos spiritus ad eam humilitatis exhibitionem sese demisisse? Id ex Evangelio colligimus. Illi Diaboli diu, noctuque consueverant in sepulchris hærare, ac infelicem hominem in sepulchris retinere: *Semper die, ac nocte in monumentis erat.* Ita est, Audito- quia in sepulchris fuerant.
res: homo in sepulchris esse assuetus, efficitur humilis, etsi vel in Diabolum transmigraverit, & ipsi Diaboli in vivo corpore sepulchra incolentes mortuorum, si minùs superbiam suam deserant, saltem instar humilium operari incipiunt. Certè nobis Evangelium exhibet illos Diabolos post diuturnum in sepulchris habitaculum: *Semper die, ac nocte in monumentis erat, se submittere tanquam adoratores: cucurrit, adoravit, atque precari more supplicum: deprecabatur eum multum.* O Charissimi, tametsi multos, aut plurimos in anima geratis Dæmones, si diu, noctuque cogitatio vestra versetur in sepulchris, & utili cum timore vos detineatis inter mortuos, profectò videbitis humilem, ac reverentem fieri Diabolum superbæ, fervidum, ac supplicem Diabolum acediæ, pudicum, atque modestum Diabolum lasciviæ, sic etiam de aliis pergite.

6. Verum hîc expedire curiosam oportet quæstionem, ex isto loco facile excitandam. Quid illi Diaboli volebant in sepulchro? quin immò non in uno, sed in pluribus, jam in uno, jam in alio? *In monumentis.* An in istis quidquam oblectamenti capere poterant? Neutiquam verò, nam, licet incapaces accidentalitatis cujusdam complacentiæ fuerint, ille tamen locus haudquaquam erat ad ipsorum indolem, & prorsus contra solitam eorum superbiam, An fortè cadavera illa custodire cupiebant? Neque hoc volebant; etenim vel eorum animæ versabantur in loco salutis, & sic in illa corpora Dæmonibus nulla potestas erat: vel animæ cruciabantur in Inferno, & sic earum corpora custodire non opus erat, utpote ipsa quoque ad ignes æternos destinata, cum tempus erit. Quid igitur illic agebant illi Diaboli? Ad hæc, isti dæmones erant ipsissimi, qui postea à Christo petière licentiam immundum gregem porcorum invadendi, eaque obtentà protinus in illos ingressi fuere, & unà omnes in mare præcipites egere. Vah sordidi moris Diabolos, qui stationem aut in sepulchris, aut in porcis quærunt! Hujus rei variæ rationes adduci, ac videri possunt apud Interpretes: mihi sufficit unam afferre solam, eamque totam ad

ut vivorum
cogitationes
avertant à
meditatione
mortis.

ad propositum meum, Morabantur in mortuorum sepulchris, ut nocerent vivis, & , nisi fallor, vivis nocere quærebant, cogitationes eorum distrahendo, ne figerentur inter mortuos. In loco quodam conventiculorum, in atrio chorearum, in scenico Theatro Comœdiarum, ad mensam lusorum, in popina ebriosorum, Diabolus videt, haudquaquam necessariam esse suam præsentiam, ad nocendum homini: novit ipse, absque suis artibus, absque suis laboribus jam sufficere illam foeminam, illam faciem, illos aspectus, illam internam concupiscentiam, tot accensam flammis, circum ipsam ardentibus; at enim quando homo accedit ad mortui sepulchrum, & in alterius morte suam perpendit mortalitatem, tunc Diabolus cognoscit, perquam facile fieri posse, ut is in ejusmodi cogitationibus timorem salutarem concipiat, suis de peccatis doleat, seque totum consecret: hinc videt, necesse sibi esse ad sepulchra vigilare, illic excubias agere, illic eò curas intendere, ne homo vel de periculo, vel de sequelis suæ mortis cogitet. Ecce cur illa legio Diabolorum in sepulchris commorata fuerit: *semper die, ac noctu in monumentis erat.*

7. A quoniam istorum Diabolorum, Auditores, quandoque tentamini? Fortè meditari de morte aggredieris, atque vel supinam somnolentiam, vel millenas mentis distractiones sentis: iste Diabolus aliquis est *in monumentis*, qui te sic tentat. Ad sacram fortè concionem attentè auscultas dicenti de brevitate vitæ, de improvisa morte facilè contingente, tûque animum ad aliam cogitationem divertis, ne terrorem sentias: hîc tibi ad latus adstat Diabolus sepulchrorum: *in monumentis*. Aspicias in fêretro cadaver efferri, tûque repugnans internis remorsibus, quos excitatos in corde sentis, quasi vim tibi facis, ut funestarum specierum illarum obliviscaris, violenter è mente mortem excutis: & iste Diabolus est sepulchrorum: *in monumentis*. Probè videlicet ille novit, quantum à vobis obtenturus sit si obtinuerit, ut metuere mortem nolit. Porro hæc legio, sepulchrorum inquilina, facultatem à Christo petiit abeundi in porcos, animalia sordida, hîc ait Salmeron, *desiderio nocendi hominibus*: & verò permagnum est, quod intulit, nocumentum; vix enim obtentâ gregem immundum invadendi licentiâ, confestim in illum involavit, eumque numero fere duorum millium inter grunnitus, & clamores in lacum, ubi mergerentur, egit. Tunc Genesareni Christum rogaverunt, ut è finibus ipsorum abire vellet. Equi-

dem ipsum venerabantur, ipsum timebant; sed videntes, ejus præsentiam sibi constituisse jacturâ porcorum suorum, *Rogabant eum, ut discederet ab eis.* Illud expectarunt, speraverunt, & obtinuerunt illi Diaboli. Homines peccatores, procul sepulchris agentes, peccatores, inquam, de morte sua cogitare, ac eam formidare nolentes, eò usque pertingunt, ut majoris æstiment aliquam bestiam, quàm ipsum Deum; illius enim in gratiam perveniunt usque ad offendendum istum: ne priventur suis immunditiis, tranquillè vivunt mensibus, & annis procul à gratia, procul à Christo: *Rogabant eum, ut discederet ab eis.* Absit hoc à vobis, ô Dilectissimi: ne vos ab hisce sepulchrorum Diabolis vinci permittite: ne vos ab istis, quò minùs cogitatione vestram in mortem abeatis, impediri sinite; sed potiùs eam seriò cogitate, ac timete, & iste timor mortis erit vobis felix magister victoriæ.

8. De Tryphone, Ægypti Rege, Diodorus Siculus narrat, quod acceptum Osyridis à se occisi, cadaver in viginti sex partes diviserit, easque inter viginti sex præcipuos Regni Proceres distribuerit, eum videlicet in finem, ut cujusque partem aspectu semper fideles esse discerent: *Ut eos Regni fidos defensores haberet.* In ea cadaveris parte, quæ cuique obveniebat, quisque contemplari poterat cadaver, quod ipse futurus erat: unumquodque frustorum illorum quasi dicebat unicuique Optimatum illorum: Quid rapinæ tuæ tibi proderunt, si rapax fueris? quid arrogantia tuæ, si superbus? quid injustitiæ tuæ, si iniquus fueris? Aspice hoc, quod ego sum, & in hoc, quod ego sum, id vide, quod futurus es: si mortalis sis, disce fidelis esse, nec perfide Regem illum prodere, qui faciet in te, quod ipsum in me fecisse vides. Ita quilibet illorum ob oculos tenens illam de morte doctrinam, nactus est nobile magisterium fidelitatis. *Ut eos regni fidos defensores haberet.* Pari modo vos, Auditores, & calvarias, & ossa mortuorum in mente vestra tenete, ac inde discite Deo fideles vivere, illi Deo, qui vos aliquando suum ad tribunal citabit, illi Deo, qui vobis omni momento vitam auferre potest, illi Deo, qui vobis eam seriùs, aut citiùs auferet. Imitemini quoad hoc Philisthæos, qui magnum concepere timorem, & per hunc ipsum timorem denique progressi sunt ad Arcæ restitutionem, prout in Parte sexta propediem percipietis. Timete, ô Boni, timete mortem vestram, & isto cum timore Deo, & hominibus reddite quod & istis, & illi debetis. Ita fiat.

Salmer. 10.
6. tr. 13.

F I N I S Q U I N T Æ P A R T I S.

TRA-

TRACTATUS
THEOLOGICÆ MORALIS
DE
LUSU,

CONSISTENS IN NOVEM
SERMONIBUS
SACRO - MORALIBUS,
BONONIÆ PROPOSITIS

A
R. P. CÆSARE CALINO
SOCIETATIS JESU,

DEDICATUS NOBILIBUS, AC ILLUSTRIBUS
DOMINIS, DOMINIS

CONVICTORIBUS
Collegii Nobilium S. FRANCISCI XAVERII Societ. ejusdem,
próque secunda Parte additus

TOMULO QUINTO

Supra Librum primum Regum : Nunc autem cum iisdem Tomulis
Latinè redditus, & ordine hîc insertus

A
CAPITULI CUJUSDAM RURALIS
ARCHIPRESBYTERO.

TRACTATUS

THEOLOGICAE MORALIS

DE

I. U. S. U.

CONSTITUTIONE IN NOMINE

SERMONIBUS

SACRO-MORALIBUS

BONONIAE PROPOSITIS

R. P. CAESARE CALINO

SOCIETATIS IESU

DEDICATIS MORALIBUS AC THEOLOGICIS

DOMINIS DOMINIS

CONVICTORIBUS

Collegium Nobilium & Francisci Xaverii Societatis

prope Sancti Petri ad Vinum

TOMULO QUINTO

Super librum primae Regum: Nunc autem cum iudicio

latine redditis, & ordine hic interius

CAPITULI CUIUSDAM RERUM

ARCHIDIACTERO

PERILLUSTRES, PRÆNOBILES,
^{AC}
NOBILES DOMINI,
DOMINI.

IN parvo Libello compendium vobis
utilium offero considerationum, quæ quidem in
moderno statu vestro superfluæ videri poterunt;
etenim Lusus pro honestissima modestia vestra
tam conveniens est præsentibus litterarum, ac
scientiarum studiis relaxatio, quàm necessaria
graviores ad applicationes dispositio: Lusus quip-
pe in Vobis non est vitiosa otiosorum delectatio,
sed honesta laboriosarum occupationum interruptio. Ipsa Lusuum
vestrorum qualitas morum vestrorum Panegyricus est: siquidem ad-
huc in ætate teneriore Lusus vestri sunt aut exercitia virium, quæ in
teneritudine vestra roborentur, aut litteraria certamina, quibus ingenia
vestra excitentur, aut artificiosi in arena congressus, quibus artus,
animique vestri ad fortia facta comparentur. Felix olim vestra cujus-
que patria, si semper impleveritis spes, quas illa modò de vobis con-
cipere potest! Felix Italia, quæ tot in hujus Collegii Principibus, ac
primæ nobilitatis Juvenibus tam præclarum cernens sui sanguinis flo-
rem, habet sanè, cur speret, Vos aliquando transplantatos in suas,
atque vestras civitates, in amænos eximiarum virtutum hortos con-
versuros esse partes illas, quibus modò non nihil spinarum, & sylvarum
est. Pro aliis pulcherrimis, tam Christianis, quàm Nobilibus Ideis
abundant habilissimi Directores, usque adeò, ut, si vel in primo in
Collegium vestrum ingressu intuitum quaquaversum vertatis, mox

oculo tot Magistros vestram ad institutionem conspiciatis, quot appensæ prostant effigies Heroum, qui ante Vos istos intra muros educati, mundum gloriâ, ac luce impleverunt. Eos inter quosdam videtis sacratos Præfules, qui hodiedum suas Dioeceses sanctè gubernant; alios Purpuratos Patres, qui Sacrum Collegium adhuc illustrant; alios Senatores, qui suis legationibus hodièque gloriam Reipublicæ suæ dilatant; alios urbium Gubernatores, & exercituum Duces, quorum egregia facinora ad ingentem hostium Fidei nostræ terrorem etiamnum vivunt. Ecquid igitur ego Vobis porro dare poteram, quod non jam habuistis? En, Sermones quosdam Vobis offero de Lusu, dùmque alii non omittunt ejusmodi doctrinas insinuare menti vestræ, eas ego Vobis ad manum porrigo, ut eas ex isto Contubernio egressi, semper Vobiscum tenere queatis. Enimverò has extra ædes unum inter prima pericula vestra Lusus erit; blandietur namque Vobis, ac persuadere conabitur, quasi mentibus etiam innocentibus eum amplecti liceat: certè horror peccati Vos ab ejus amplexu non absterrebit, quia primo aspectu culpabilis non videbitur. Itaque haud exiguus istorum, quos Vobis dedico, Sermonum spero, fructus erit, si in Lusu proditorem ab amico probè dignoscere didiceritis, atque distinguere. Servate, quæso, munusculum, eò magis utile Vobis futurum, quò diutius, atque studiosius illud servaveritis. Cæterum alias offerri occasiones mihi cupio, quibus cum debita observantiæ, ac venerationis exhibitione me valeam demonstrare, qui re vera sum

Perillustum, Prænobilem, ac Nobilium Dominationum Vestrarum

*Servus devotissimus &
obstrictissimus*

CÆSAR CALINUS
Soc. JESU.

PRÆ-

PRÆFATIO

Interpretis ad Lectorem, ex mente Authoris.

*N*olim ego, *Lector amice*, ut *Sermones* hosce pervolvens illico tibi persuadeas, me credere, quod vel in meo, vel tuo loco vitium *Lusus* vigeat, ut ego tantum remedium tanto malo cupiam opponere. Meo quidem de loco quid sentiam, nil expedit edicere; de tuo autem omnia meliora spero; nam, etsi non facile de quaquam in mundo civitate liceat affirmare, quod in ea pii sint omnes, Sancti omnes, haud immerito tamen nil impedit asserere, quod in unoquoque loco, si ab ordine Nobilium incipiens omnes reliquos ordines pertranseas, pii sint, & Sancti, neque pauci, quolibet in ordine. Si qui vitiosi sint, plerumque digito monstrantur, & hi ipsi, si vitiis afficiantur, hominis, non tamen vitiis laborant insipientis. Crediderim ego, divitias in civitate, locove tuo, suppetere magnas; sed & existimaverim, haberi gloriosum, illas expendere, non projicere. Certè frequenter sumptuosa palatia, villæ deliciosissimæ, suppellectilia pretiosa, cubiculorum fascina, satis utique testantur, quod nummos suos convertat manus: quotus enim quisque sibi persuadeat, laudem sibi quasi Nobilis accrescere, si de ipso decantetur, quod brevi tempore vel perdiderit, vel lucratus fuerit aliquot aureorum millia? Satiùs berclè, si cupido subeat, aut ambitio foris ostentandi divitias, istæ monstrantur vel in magnificis fabricis, aliquot sæcula duraturis, vel in famulis, & ancillis, in quibus multi pauperes aluntur, vel in splendidis apparatibus, per quos artifices, & opifices multi sustentantur.

Plurimi capere nequeunt, quomodo delectamentum hauriri possit è *Lusu*, quo propria familia ruinæ periculo exponitur perditione, nec nisi hominis barbari voluptatem arbitrantur, aliam familiam pessumdare victoriâ. Si quid supra honestam sustentationem abundet, non avidè super mensas lusorias ab insatiata cupiditate exponendum, sed liberaliter in opera Religionis ab insigni pietate applicandum est. Sumptuosa Monasteria, sacratorumque hominum domicilia, Locorum, quos appellant, Piorum copia, Eleemosynarum, illis, qui mendicare erubescunt, destinatarum opulentia, publicorum ædificiorum, sæpè Romanis æmulorum, magnificentia, pluraque id genus alia,

alia, sat apertè demonstrant, in quæ locupletiores nostri Majores impenderint superfluas opes suas. Qua verò de causa prolixa Dissertatio hæc, plures per Sermones pertractata, super argumento de Lusibus Italicè cùm dicta, tum typo publico vulgata, modò quoque germanis cum fratribus suis ordine huic operi Latino sit inserta, paucis accipe. Primò, qui loquitur in magna civitate, in magna Ecclesia, in magna auscultantium copia, huic jus competit, atque potestas ita loquendi, quasi loqueretur toti mundo; cùm admodùm rarò contingat, ut unà cum civibus, & indigenis non etiam alienigenæ, ac peregrini conveniant. Secundò, ubi pestifera lues in propinquo est, omnem opponere cautelam necesse est: atqui nemo facillè inficias iverit, in multis civitatibus, & oppidis, quin & rusticorum hominum villis, multum mali vitio Lusûs creari: nos igitur Ecclesiasticos, quibus patriæ, plebîsque nobis commissæ salus cordi esse debet, obviare malo, forèsq; claudere oportet. Tertiò, non de solo hîc argumento insinuato tractatur, sed ejus occasione ad alias quoque multas opportunè excurritur materias, quæ in usu frequenter occurrentes, etiam illos, quibus non opus est audire de Lusu perorantes, utiliter delectare poterunt. Istas ob rationes, quamvis in loco tuo nullos esse Lusores vitiosos gaudeas, oppidò tamen persuasum esse tibi velim, Sermones istos ab omnibus audiendos esse cum fructu quodam. Quapropter duo tantummodò sunt, ad quæ mentem tuam adverti cupio: unum, ne cursim, ac deproperatò Sermones hosce pervolvās; viva siquidem voce dicens Orator magis extenditur, & magis amplificando, ac repetendo, necessaria dicendi continuatio suppletur; in scriptis autem quoad explicationem doctrinarum Author quilibet magis restringitur, quia, qui legit, commodum retinet sistendi, ac pensitandi: alterum est, ut, si quemdam Theologiæ Doctorem super decisionibus, quæ tibi hîc occurrerent, consulueris, quæstionem proponas iisdem verbis, quibus hîc proponitur: siquidem verbum additum, vel demptum, vel mutatum, in rebus moralibus, ut ipse noveris, faciem propositionis mutat, atque diversam solutionem recipit. Quòd si contrariæ sententiæ Theologos inveneris, Author ipse Clarissimus te neque morari, neque suam auctoritatem aliis præferre cupit; sed id solùm tibi commendatum esse desiderat, ut ad utilitatem animæ tuæ duci te permittas ratione, nec oculos claudas à veritate.

F. S. G.

FA-

FACULTAS SUPERIORIS.

GABRIEL MARIA DE GRASSIS SOCIETA-
TIS JESU IN PROVINCIA VENETA PRÆPOSITUS
PROVINCIALIS.

Um Librum, cui titulus: *Lezzioni Teologiche,*
è Morali sopra il Giuoco &c. à P. Cæfare Calino
nostræ Societatis Sacerdote conscriptum,
aliquot ejusdem Societatis Theologi re-
cognoverint, & in lucem edi posse proba-
verint, potestate nobis à R. P. N. Michaële Angelo
Tamburino Præposito Generali ad id tradita faculta-
tem concedimus, ut typis mandetur, si iis, ad quos per-
tinet, ita videbitur. Cujus rei gratia has Litteras manu
nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus.

Mantua 14. Novembris Anno 1713.

GABRIEL MARIA
DE GRASSIS.

ELEN-

ELENCHUS

Argumentorum, quæ his in Sermonibus de Lusu^o pertractantur.

SERMO I.

Quæritur, utrùm peccet, qui fallendi temporis, aut lucri gratiâ ludit.

SERMO II.

An peccet, qui chartis, aut aleis, vel etiam multo tempore ludit.

SERMO III.

An peccet longo tempore ludens.

SERMO IV.

Utrùm grave peccatum sit pro summa gravi ludere.

SERMO V.

Circumstantiæ quædam afferuntur,

quibus Lusus pro summa gravi mortalis redditur.

SERMO VI.

Aliæ circumstantiæ de eodem argumento enumerantur.

SERMO VII.

An peccet ludens cum eo, de quo constat, quòd ludendo peccet.

SERMO VIII.

Agitur de restitutione, ad lulum pertinente.

SERMO IX.

De Lusu solius emolumenti naturalis, & humani gratiâ.

Quos Sermones Religiosissimus Author Judicio Sanctæ Matris, Catholicæ, Apostolicæ, Romanæ Ecclesiæ omnino subjicit, à qua si quid damnandum, aut rejiciendum censebitur, libentissimus hoc idem damnat, atque rejicit. Idem quoque solemniter, ac obedientissimè protestatur
Interpres.

DE LUSU

SERMO I.

ARGUMENTUM.

Quæritur, utrùm peccet, qui fallendi temporis,
aut lucri gratiâ ludit.

I.

Rca, partim aurea, partim inaurata, totâque pretiosa, quam hæcenus in Sermonibus prioribus jam in hac, jam in alia regione, diversis in civitatibus, variisque in manibus existentem spectavimus, animum excitat meum ad utilem digressionem tentandam, ac Dissertationem interserendam de Lusu, quo sæpissimè fit, ut aurea scrinia, & arcæ non in loco suo persistant, sed identidem migrent, & quotidie dominum mutant. Idcirco Sermonibus meis supra Sacrum Librum primum Regum brevem Parenthesin addere, vósque, Colendissimi Auditores, institutionum genere nonnihil detinere desidero. Argumentum, securè spondeo, vobis utile erit, & ipsa mora, qua solitæ interpretationes modico tempore differuntur, hæc vobis acceptiores efficiet, cum proximo Vere resumentur.

2. In vestibulo vos, Auditores, ex me seriò sciscitari velle reor, an usque adeò me Lusûs hostem profitear, ut omnem lusum, ceu culpabilem, damnare velim: sed nolite credere, me circa jucundum delectamentum istud moliri cupere, quod olim Maximinus circa Servatorem nostrum molitus est. Abominandus iste Princeps, tru-

Tract. de Lusu.

culentissimum potiùs tyrannum dixerim, JESUM toto vultu deformem pingi jussit, ^{Christus à Max imino proponitur. deformis.} ut invisum redderet cordibus, quem despiciabilem proponebat aspectibus. Verum zelum non decet esse mendacem: ego grandi piaculo mihi ducerem, si vobis effigiem lusûs exhibens, eum in facie non sua monstrarem, ut exosum redderem. Quapropter eum prorsus in sua specie relinquam, atque, si ea lineamenta, quibus fortè deformatur, sub aspectum proferam, ea tamen augere omittam, quin etiam eas elegantias, quibus venustatur, nec abscondam, nec tortè veritam.

3. Lusus in puro, ac genuino statu Lusus in se suo consideratus, res innocens est: si non est quandoque malus evadat, ipsi malitia ^{malus.} non est intrinseca, sed aliunde supervenit: aut si quando sit intrinseca, nunquam tamen ideo vitiosus est, quia lusus est, sed quia talis lusus est. Salvia, herba notissima, suâ naturâ salubris est, & ipsum ^{Similit. Salvia veneno corruptur à bufone} nomen suum, Salvia, sortitum est à salutaribus virtutibus; attamen aliquando veneno turgit: sed quid ita? Venenum non ipsius est Salviæ, sed bufonis cujusdam, ibi nidulantis, ac optimam Salviæ toxico suo mortiferam reddentis. Haud aliter Lusus in semetipso purus, atque mundus est, aliquando autem alieno veneno inficitur. Peccat amans, dum

A

ad

ad indulgendum libidini suæ, cum idonea affectuum suorum meta venusta lusui vacat ad eandem tabellam; sed ipse lusus eatenus est culpabilis, quatenus ipsi venenum aspergit Lascivia: ipse non ideo peccati reus est, quia lusor, sed quia lascivus est. Peccat Ecclesiasticus, dum ad obtinendum *Canonicatum*, aut aliud Ecclesiasticum *Beneficium*, cum intimo sui Antistitis familiari ludit, & jacturis apertè spontaneis favorem, atque promotionem, occultè emendam, lucrari studet; at enim in eo peccati noxam contrahit ejus lusus, quòd in isto toxicum suum relinquat *Simonia*: ipse non eapropter peccator est, quia lusor, sed quia *Simoniacus* est. Ita de pluribus id genus aliis argumentari pergit. Cæterum perquam conformè dictamini rationis est, animum defatigatum quiete quapiam refici, & ad severam occupationem opportuno delectamento comparari. Arcus quippe semper intensus frangitur, aut nervum rumpit, neque suo tempore sagittam ejaculari potest, quia suo tempore non laxatus est. Hinc Angelicus Magister concludit, delectationem, è lusu benè ordinato provenientem, innocentem prolem innocentis patris esse. *Delectatio, quæ in talibus actibus habetur, ordinatur ad aliquam animæ recreationem, & quietem: & secundum hoc, si fiat moderate, licet uti ludo.*

Similit.

S. Thom. 2. 2. 168. 2. 3.

Ludens fallendi temporis causâ,

etiam pro pecunia,

4. Doctrina hæc à nemine impugnatur. Si quilibet ad concedendam duntaxat opportunam menti suæ quietem luderet, nullos, à quibus condemnaretur, inveniret; verum illi, qui solam quærit istam animi relaxationem (dicunt aliqui) sufficiat oportet simplex ista relaxatio: si solam cupiat exhilarationem, semper abundè lucrabitur, cum fuerit exhilaratus: itaque ludat sine pretio: lucrum victoriæ sit solum vicisse, ipsaque lusûs jactura voluptatem feret victoriæ, cum relaxationem obtinuerit, quam solam quæsit. Si ludas fallendi temporis causâ, fatis erit fallere tempus: non autem ad fallendum tempus opus erit nummos periculo exponere: quod si fiat, quomodo culpâ carebit? En argumenta.

Primum: Exponere sua, prodigalitas est: prodigalitas peccatum est; igitur qui ludens exponit sua, peccat.

Secundum: Si hac ratione ludas, lucri causâ ludis: itaque honestum lusûs finem pervertis, cum is non sit ad lucrandum, sed ad exhilarandum: atqui honestum rerum finem pervertere, peccatum est; igitur ita ludens peccas.

Tertium: Ludere gratiâ lucri, est actus avaritiæ: sed avaritia suâ naturâ peccatum est mortale: quare qui hunc in finem ludit, peccatum suâ naturâ mortale committit.

Quartum: Si quid à socio lucrari desideres, malum socio desideras: desiderare socio malum suâ naturâ peccatum grave contra charitatem est: ergo si tu sic ludas, peccatum suâ naturâ grave contra charitatem contrahis.

Quintum: Si ludas, ut lucreris rem alterius, rem alterius cupis: rem alterius cupere prohibitum est in decimo Decalogi præcepto sub peccato suâ naturâ lethali: *Non concupisces rem proximi tui*; itaque si similem in finem ludas, peccatum suâ naturâ lethale perpetras. Verbo, quòd ludens præcipuè lucrari gratiâ peccet, nota doctrina Navarri, Panormitani, Sylvestri, Covarruviae, Vegæ, & aliorum est: & quòd ludere pro notabili, magnâque summa peccatum grave sit, docent Gabriel, Richardus, Abulensis, & alii apud Azorium, atque Salas.

5. Ego hîc animadvertere mihi videor, istâ doctrinâ non nihil perturbationis creari mentibus etiam timoratis, quibus, & meritò quidem, horrore est amplecti peccatum, etsi leve, fallendi temporis causâ. Vos videlicet jam dicitis in corde vestro: ista doctrina nobis videtur esse severior, quàm verior: & hac in re vobis assentior, immò mihi, vobisque assentiuntur Lugo Cardinalis, Sanchezius, Hurtadus, Molina, Valentia, majorque pars Doctorum, asserentes, ludere etiam lucri gratiâ, quin etiam magni lucri gratiâ, nisi aliunde peccaminosa quædam circumstantia interveniat, in se ipso nullum esse peccatum. Lusus pro lucro *Contractus est, in quo ludentes conveniunt de cedendo victoribus, tanquam premio victoris, pretio, concorditer ab ipsis constituto, secundum conventionem ipsorum.* Contractus iste sua de natura non opponitur Juri cuiquam, nec humano, nec Divino, nec naturali: igitur in se ipso caret peccato. Contractus alii non evadunt vitiosi per hoc, quòd principaliter intendatur lucrum, cum hoc ipsum lucrum ulteriùs ad fines honestos ordinari queat: itaque Lusus non redditur vitiosus ex eo, quòd principaliter intendatur lucrum.

6. Stabilitò hoc fundamentò jam ad argumenta contraria, superiùs opposita respondeo. Ad primum, quo dicebatur, lusum esse actum prodigalitatatis, respondet Cardinalis de Lugo, non esse prodigum, qui pecuniam suam periculo non exponit absque ratione: ea quidem exponitur, verum est, in lusu; sed jacturæ periculum æquat lucri spes, quòd lucrum sinè periculo nequit obtineri. Contractus omnes, ab eventibus fortunæ dependentes, in bilance cordis lucrum tenent, & jacturam; at non idcirco prodiga dicitur illa manus, quæ certam pecuniæ summam dimittit, aperta semper ad eandem recipiendam

non peccat.

Navar. Man. c. 19. n. 3.

Panorm. 8. pen. de vit. & honest. Cler. n. 12.

Sylv. v. Ludus quest. 5.

Gabr. in 4. d. 15. q. 13. c. 3. art. 2.

Rich. in 4. d. 8. a. 6. q. fin.

Abul. Matth. 6. q. 1. & 52.

Vide Azor. 3. p. l. 5. c. 2. q. 2. & Solas De Ludo dub. 4. n. 1.

Card. de Lugo de Just. 10. 2. disp. 3. sect. 1.

Sanch. l. 1. Consil. c. 8. dub. 2. 4.

Hurt. de Just. d. 8. diff. 2.

Molin. de Just. t. 2. d. 510.

Valent. t. 3. d. 5. qu. 6.

Lugo loc. cit. n. 4.

Lucri spes non viciat contractus.

Similit.

piendam jam duplicatam. Quisquis merces suas mari committit, eas ventorum, & fluctuum lusui exponit, neque propterea rerum suarum dilapidator audit. Iidem venti, fluctus iidem, qui cum nave spem omnem absorbere possunt, unà cum nave Mercatori suæ spei finem optatum afferre possunt. Ego quidem haud ægrè concesserim, in lusu quem prodigum esse posse, si consumat vel contra, vel supra id, quod æquum est, neque convenienter metiatur, atque perpendat vires, ac statum suum: & iste haud dubiè peccat; sed non ideo prodigus est, quisquis ludit, sibi que moderari didicit, atque, si perdat, & consumat, non transgreditur id, quod conveniens est. Certè prodigus non est, qui donat aliquid absque spe donum recuperandi: multò igitur minùs prodigus erit, qui ludit cum spe quapiam nummos suos recipiendi cum augmento lucri. Nempe quemadmodum prodigalitas non consistit in donando, sed in excessu donandi, sic etiam non est in periclitante fortunam, sed in excedente. Verum interim est, paucos lutores in eodem excessu peccare prodigalitate, sed multò magis peccant imprudentiâ, volentes ad magnum lucrum pertingere per eam viam, quæ ducit æqualiter ad grave damnum.

Lucrum
non est
contra fi-
nem ludi.

Similit.

7. Ad alterum argumentum dico, verum non esse, quòd honestus finis lusùs pervertatur. Lucrum, in se ipso spectatum, res est licita, & honestè expetibilis, tanquam bonum utile sustentationi propriæ, decori, exercitio liberalitatis, charitatis, misericordiæ, aliarumque virtutum, itaque potest esse finis honestus cujusque iusti contractus: atque adeò lucrum potest esse finis honestus etiam lusùs. Ita licet finis primarius cibi sit nutrimentum, non tamen peccat in ordinem quasi perversum, qui cibum potiùs eligit palato gratum, quàm displicentem, ut moderata fruatur illa voluptate, quæ ad recreandam naturam permessa est, quando citra præcepti cuiusquam violationem fieri potest. Ita, tamen si finis primarius conjugii sit generatio proles, non tamen quasi pervertens ordinem peccat, qui conjugium amplectitur, ne tentationibus importunis succumbat, utque concupiscentiæ stimulos, quin in honestatem offendat, sedare valeat. Hujus rei ratio est, quia nunquam culpæ reus est, qui licita media ad finem licitum ordinat. Quapropter si lucrum licitum est, & licitus lusus, culpa non erit ordinare lulum ad obtinendum lucrum. Adde, quòd lucrum pariter multum serviat ad finem lusùs præcipuum, qui est animi relaxatio. In illis lusibus, qui potissimum à fortuna pendent, si ni-

hil exponatur lusùs periculo, nulla habetur recreatio; quivis enim ultrò fatebitur, sibi tadio, non delectamento fore, si dimidiâ horâ jacere deberet aleas, lusu certans, uter majorem numerum conficeret, si majoris numeri fors nihil lucri referret; siquidem moderata quædam spes moderato metui conjuncta, & quandoque lucro quopiam exhilarata, totam dulcedinem hisce lusibus aspergit. Qui lusui vacat, quin propositum lucrum sciat, illi persimilis est, qui mandibulas moveret, ac dentes collideret, quasi masticaret, quin tamen aliquid masticandum in ore haberet. Alii lusus aut penitus, aut præcipuè dependent ab industria, vel arte, vel ingenio: isti ludentem recreant, etiam si manus vacuas relinquant: victor siquidem in sola victoria contentus, lucrum suum existimat acquisivisse prærogativam magis industrii, magis periti, magis ingeniosi; verumtamen & huic multum accedit gaudii, si cum gloria veniat etiam lucrum aliud. Lusus industriæ, artis, & ingenii, priori ratione spectatus, est instar proelii, quod in se ipso finitur, & ex quo victor nil aliud reportat, nisi quòd vicerit; at altero modo consideratus, est similis proelio, quod secum trahit acquisitionem, vel amissionem integræ cujusdam regionis. Equidem semper, qui vincit, contentus est; sed hoc ipsum, quòd sciat, se vincendo nihil acquirere, multum veri gaudii tollit.

Lusus abs-
que spe lu-
cri tadium
afferret.

Simil.

Simil.

8. Ad tertium libenter concedo, multis in lusoribus inveteratis occultari multum affectum avaritiæ. Illi ipsi, qui vel naturâ, vel indole sua dilapidatores sunt, quatenus frequenter, & carò ludunt, avari sunt: sed notate discrimen ipsam inter avaritiam; est enim Avaritia, quæ dominatur, & est Avaritia, quæ servit. Avaritia dominans aliis affectionibus imperat, easque sibi obedire facit. Locuples aliquis, ne quid expendere cogatur, inediâ se macerat, miserè habitat, malè vestitur: & hic avaritiâ dominante laborat. Avaritia servilis imperia accipit, aliisque affectionibus obsequitur. Immodicè quispiam expendit in convivia, in fabricas, in pompas, & ut suppetant, quæ expendat, aliud non desiderat, nisi opes: istas amat, istas quærit, quomodo, quando, & à quibus ipsi nil debetur: & hæc avaritia servilis est. Experientia nos docet, multis à lusoribus prodigè facultates projici in canes, in equos, in fœminas, in pompas: at enim avaritia est immoderatum desiderium divitiarum: atqui non servans in lusu certam moderationem, idque ad finem lucri faciendi, desiderium immoderatum divitiarum fovet; igitur avaritiâ laborat, non quidem

Avaritia
duplex, do-
minans, &
servilis est.

Simil.
Vesuvius
unde colli-
gat ignes,

avaritiâ quoad nostrum casum dominante, sed servili; avaritia namque servit in ipso prodigalitati. Lusor ejusmodi similis est Vesuvio, famoso monti, qui ex omni bitumine, ex omni sulphure vicino tantum colligit ignem, quantum potest, non quidem intra viscera sua sepultum retinendum, sed è suo cacumine spargendum: quamdiu vacuas igniculis, ac flammulis carvernas, & foramina sua tenet, apicem suum fumantem exhibet; cum verò plenas illas habet, tunc in torrentem flammarum omnia vertit. Ita Lusor aliquis dum inanes cernit suos loculos, ipsius ambitio fumum suum exhibet: plus ostentare nequit. In conventiculis opelusus & ab hoc, & ab illo colligit eas divitias, quas postmodum larga manu spargat: avarus est in lusu, ut commodè prodigus esse possit extra lulum.

Cajet. 2. 2.
108. 3. 2.

9. Verùm etsi quis ludat cum affectu avaritiæ, non illicò nobis est ratio ipsum damnandi de peccato gravi. Vitium istud, ait Cajetanus, & verum dicit, considerari potest, quatenus opponitur justitiæ, & quatenus opponitur liberalitati: quantum opponitur justitiæ, suâ naturâ peccatum grave est; quantum verò liberalitati repugnat, suâ naturâ solum culpa venialis est. *Avaritia, ut opponitur justitiæ, est secundum se peccatum mortale; ut autem opponitur liberalitati, non est secundum se peccatum mortale.* Si duo pecuniæ suæ domini liberè eam exponant viâ lusûs aut ad lucrum, aut ad jacturam, ac liberè velint eam cedere victori, nemini fit injuria: quare si lusus consideretur solum quasi contractus onerosus, executioni fideliter juxta leges suas datus, injustitia nulla intervenit: itaque lusus, etsi cum animo inmoderato lucrandi, in se ipso non est actus avaritiæ mortalis: igitur, cum virtuti duntaxat liberalitatis opponatur, in se ipso non erit, nisi culpa venialis. Et ista culpa difficulter evitatur à lusoribus habituatis; isti siquidem, ceutales, quamvis intra leges justitiæ persistent, convenientiæ tamen, atque decori mensuras excedunt, & istas mensuras excedendo offendunt in Liberalitatem, ac Eutrapeliam, virtutes, à quibus istæ mensuræ præscribuntur: itaque culpa levis non evitatur. Ista dicta sunt de Lusoribus, ad lulum accedentibus immoderata cum aviditate, & avaro cum animo: propterea non generaliter verum est, omnem lulum, desiderio lucrandi cæptum, esse actum avaritiæ. Quisquis negotiatur, lucri causâ negotiatur, neque propter hoc solum avarus est: quisquis ludit gratiâ lucri, circa pecuniam suam negotiatur. Hoc discrimen inter

Ludens le-
gitimè ex
avaritia

peccat
contra li-
beralitatem,
& eutrape-
liam.

mercatores, atque lusorem est, quòd iste majori cum periculo negotietur, ille majori cum securitate; sed uterque, si se intra leges rationis contineat, & desiderat, & acquirit lucrum sine culpa, ne veniali quidem.

10. At inquires: negotiatio mercatoris, cum fiat mutua permutatione mercium cum mercibus, aut mercium cum monetis, nullum cuiquam infert damnum, immò vergit in commodum, & utilitatem contrahentium; atqui lusus non est utilis uni, quin damno sit alteri: lusor igitur damnum proximo suo cupit: ergo peccat. Istud erat argumentum quartum, ad quod respondeo. Si lusor in suo vincendi desiderio verè socio suo nocere desideraret, amans victoriam suam, tanquam alteri noxiam, absque dubio peccaret, atque si hac ratione graviter alteri nocere desideraret, omni procùl dubio peccatum ipsius grave foret. Animus adeò pravus, atque malignus inveniri potest, ut in alio Sermone dicam, in Lusore quodam, qui propter jacturas suas irâ excandescens, odium adversus victorem suum concipit, ejusque de malo, quia malum est ipsi, gaudet. Verùm qui sine odio ludit, isti culpæ locum nullum concedit: malum alteri non desiderat, sed intendit, prout ipsi malum est, sed solum tanquam utile sibi, ac debitum ex rigore justitiæ sibi ex contractu justitiæ, qualis est contractus iste ludi, si victor evadat: unde damnum alterius est, ut ajunt, accidentale, non desideratum, si quidem damnum appellari possit illud detrimentum, quod ex justitia infertur. *Lucrum intendens, ita communitè Theologi cum Molina, non intendit malum alterius, ut malum ejus est, sed lucrum proprium, tanquam sibi jure justitiæ debitum per justum ludi contractum, si alea sibi feliciter succedat, unde per accidens infertur damnum alteri.* Sic inter duas arbores una quandoque perit, & exarescit, altera impinguatur, ac frondescit ex eodem humore, ex eodem succo, quo prior illa crescere posset: idque non inde provenit, quòd arbores invicem odio se habeant, sed ambæ æquali in solo sitæ radices suas agunt, & per radices alimentum lucrari satagunt: illa, quæ succum melius attrahit, felicior consistit: siquid lucretur supra vicinam, hæc eadem vicina tantundem lucrari potuisset supra ipsam: nulla inter ipsas intercedebat inimicitia: suam tantummodò fortunam quæque curabat in eodem solo, tametsi non eadem sorte.

Ludens ob
alterius
damnum
non pec-
cat, nisi id
desideret;

sed inten-
dit lucrum
sibi ex con-
tractu de-
bitum.

Molin de
Just. disp.
III.

Similit.

11. Ad quintum argumentum respon-
detur iisdem è principiis. In decimo
Decalogi præcepto non prohibetur
omne desiderium alienæ rei; quisquis
enim

Desiderium
rei alienæ
non omne
prohibe-
tur, sed ini-
quum.

enim emit, desiderat id, quod emit, neque propterea peccat. Eadem prohibitio præcepti decimi est: *Non concupisces rem proximi tui*, atque septimi: *Non furaberis*, isto solo cum discrimine, quod septimum prohibeat actum externum, decimum autem etiam concupiscentiam rei alienæ cum desiderio ejus obtinendæ per media illicita, qualia forent fraudes, rapinæ, furta, deceptiones: at enim ea ratione, qua quis eam licitè potest obtinere, licitè quoque potest eam desiderare, & quemadmodum ea justo contractu licitè potest obtineri, sic etiam licitè potest eadem viâ desiderari: lusus autem, uti superius jam stabilivi, contractus justus est: igitur lucrum viâ lusus licitè desiderari potest. Hucusque differui de Lusu in semetipso spectato, quantum se continet intra regulas convenientiæ, ac rationabilis moderationis; quâ talis enim innocens est. Quodsi porro justos fines suos egredi voluerit, certò culpabilis erit; hoc autem aliorum Sermonum argumentum erit. Hic solum addo, lulum moderatum juxta dictamina recti, non tantum esse innocentem, & omni peccato liberum, sed etiam fieri posse meritorium gloriæ cælestis. Ista doctrina Doctoris est Angelici, Divi Thomæ: *Ludere ad recreationem servato modo eutrapeliæ, quæ medium tenet in ludis, meritorium erit in eo, qui charitatem habet*. Videtis, Auditores, quod ego vos nolim decipere: absit hoc: nolo vos conterrere falsis. Ubi veritas terrorem incutit, nolo dissimulare verum ideo tantum, ne vobis terrorem afferam; & ubi veritas est solatio, verum vos edocere gaudeo, etiam ad ferendum vobis solatium.

Lusus legitimus potest esse meritorius.

S. Th. in 2. d. 40. n. 5.

Ludendum innocenter, & cautè.

Niceph. l. 1. c. 21.

Theodoret. l. 4. c. 13. & Baron. an. 170. Pueri ludentes pilam, in mulam Episcopi Ariani delapsam, horrent, ac per ignem expiant.

12. Jam modò duo præsentì è Dissertatione commoda vobis eruenda sunt. Primum est: cum lusus in se ipso sit innocens, eum sic amplecti vos oportet, ne ipsi suam innocentiam auferatis: cum in se ipso non sit malus, estote cauti, ne vobis malus evadat suis ex circumstantiis: ludite, sed non permittite lusui vestro quidquam vel minimum aspergi, quo possit infici. Nicephorus narrat, quod, cum aliquando Samosatæ pueri quidam Chatholici in foro pilâ luderent, ista fortuito tetigerit mulam, qua fortè transiens Episcopus Arianus vehebatur. Mox illi parvuli pilam, velut eo contactu diris affectam censuere, neque porro tangere voluere: quoniam verò lusum suum prosequi avidè desiderabant, istud consilium iniêrunt: modicum ignem accenderunt, atque pilam ter, aut quater per flammam transmissam læti jam resumpserunt, quasi purgatam, & sic à contage sua expiatam, omnibus particulis, ut

ita dicam, excommunicatis in igne relictis. Ita puerili industria puerili scrupulo suo medebantur, suamque delectationem ludendo prosequiebantur, absque metu, ne quid in Religionem vel solo tactu committerent. Idem ego vos in ludis vestris agere vellem: transeant illi per flammam charitatis, & sancti timoris Dei, ne qua particula, quæ posset eos inficere, remaneat cum offensione vel in Religionem, vel Justitiam, vel Pietatem. Memoria Micphorus posterorum semper detestabitur Micphorum quemdam, infamem sicarium, qui pro solo delectamento, & exercitatione jaculandi sclopo suo ad metam, in scopum sibi constituit caput innocentis, quietè dormientis. Haud equidem odebat eum, nec eum spoliare cupiebat, sed pro sola delectatione sua metam eum designabat, pro delectatione eum feriebat, pro delectatione eum occidebat. Si lusui peccata misceatis, pro delectamento vestro Deum pro meta constituitis, huncictibus vestris scopum ponitis, hunc blasphemix vestræ feriunt, hunc perjuria vestra, hunc impatientiæ vestræ, hunc fraudes vestræ jaculando sauciant: hunc adeò crudeliter habetis, quin eum odio habeatis: hunc adeò crudeliter tractatis, quin commodi quidquam vel speretis, vel desideretis: in hunc adeò crudeliter sævitis, dum non ignoratis, ictum denique reversurum esse in caput vestrum. Et hæc est recreatio vestra? Animam onerare peccatis, atque remorsibus, eam exponere ad ardendum in flammis, à Divina Justitia paratis offendenti cuique, iste lusus est, qui voluptatem, recreationem, & quietem afferat? Ludite, ô Charissimi, sed ita, ne lusus vester quidquam innocentix suæ genuinæ perdat.

Micphorus sicarius exercitii gratiâ jaculatur versùs caput dormientis.

13. Altera utilitas est, ex isto Sermonem vobis colligenda: Quodsi lusus esse possit cum merito, studete ludere cum merito. Una præstantissimarum laudum, quæ sacræ Sponsæ tribuuntur, est, quod pulchra sit, atque gravem decorem teneat in delectamentis suis. *Quàm pulchra es, & quàm decora, charissima in deliciis!* Illa non omittebat elegantiam vestium suarum, non ornamenta capitis, non compositionem gestuum, quin etiam mediis in delectamentis augebatur magis ejus gratia, crescebat amabilitas. *Quàm pulchrius, sic Hebræus legit, & quàm dulcissimi delecta in deliciis!* Idem in lusibus accidere potest animæ vestræ, modò velitis: etiam ludendo pulchra fieri, Divinisque oculis placere potest. *Quàm pulchrius, & quàm dulcissimi in deliciis!* Imprimis in intentione lusus vestri bellæ virtuti comparandæ locus est, si eum ad aliquem dirigatis illo-

Ludendum cum merito.

rum

ad finem
honestum.

rum finium honestorum, propter quos laudabiliter luditur. Si Magister Angelicus doceat, uti percepistis, stante gratia sanctificante in anima, meritorium esse posse lusum, etiam ad moderatam tantummodò relaxationem ordinatum, Eutrapeliam quoque, virtutem cæterorum morales inter virtutes haud adeò nobilem, sublimari posse beneficio gratiæ actualis: *Ludere ad recreationem servato modo Eutrapelia meritorium erit in eo, qui charitatem habet*: quantum tibi meritum accumulare poteris, si lusum ad fines etiam nobiliores ordinaveris? nempe lusum tentare potes ad evitandas tentationes illas, quibus cum animæ tuæ periculo affligereris illâ horâ, si solus, & non hilariter occupatus esses: lusui vacare potes ad fugiendum otium, quo mens tua cogitationibus iniquis impleri posset: lusum sectari potes ad suaviter delectandum eum, qui eâdem horâ vel in aliis conversationibus, vel in theatris, vel alibi sectaretur delectamentum aliud haud innocens: lusum laudabiliter amplecti potes ad finem tibimet ipsi hanc in relaxationem

mutandi alia delectamenta, tibi periculo futura: lusum laudabiliter inire potes ad evitandas detractiones faciliè orituras in amicorum colloquio, ubi non est alia occupatio præter solam confabulationem. In quolibet istorum finium te virtute quadam exornas, dum ad mensam lusoriam assides. *Pulchruisti, & dulcuisti, in deliciis.* Sic in executione lusûs exercere potes justitiam, charitatem, mansuetudinem, omnes ejuscemodi virtutes, quæ tibi gloriam Paradisi comparare possunt. *Pulchruisti, & dulcuisti in deliciis.* Quòd si tibi dicerem: ut placeas Deo, vili sacco te abde, & ad piam poenitentium supplicationem accede; si tibi dicerem: cilicio te indue, ac inediâ carnes tuas macera, vel tergum tuum flagris lacera: fortè mihi respondere posses, tantum non audere teneritudinem tuam; at enim dum dico tibi, cura, ut te exhilaras, ac Deo placeas, quid excusationis afferre potes, quò minùs Deo placere velis? Magna herclè dementia, gloriam cælestem augere vel ludendo posse, & nolle.

S E R M O II.

A R G U M E N T U M.

An peccet, qui chartis, aut aleis, aut etiam longo tempore ludit.

I. **V**idimus, lusum in se ipso rem innocentem esse; nullus autem inficias ire potest, eum sæpenumerò multis è circumstantiis culpabilem reddi posse. Duæ hodie circumstantiarum istarum à nobis ad examen vocandæ, & quæstioni subjiciendæ sunt, nimirum Instrumenta lusûs, atque Duratio: de illis investigabimus, an peccati reus evadat, qui chartifoliis, aut aleis ludit: de ista quæremus, utrùm sit peccatum ludere per longum temporis spatium: & utraque quæstio in partem affirmantem resolvenda esse videtur.

Quod ad chartas lusorias, & aleas attinet, primò damnantur à SS. PP. D. Basilus totus effervesceit adversus Auditores suos, eò quòd illi post exhortationem ipsius ad ejusmodi lusus abituri sint, & ait, istis adesse Diabolum, ad excitandam ipsorum voluntatem. *Si vos dimiserò, & concilium hoc dissolverò, sunt, qui protinus ad tesseras, aleasque se conferent. Illic spiritus malignus afflit, furorem punctis ossibus illis ludentium, insaniamque accendens.* S. Ephrem inter opera Diaboli, quibus renuntiare debet, quis-

quis Baptisma JESU Christi recipit, etiam lusum chartifoliorum, & alearum numerat. *Abrenuncio Sathana, inquit, & cunctis operibus ejus: quibus, inquam, operibus? Fornicationi, adulterio &c. alearum otio, & tabularum lusui.* S. Cyprianus integrum librum conscripsit isto de lusu, quem & à peccato gravi non esse liberum asserit. *Alea ne luseris, ubi lusus nocivus est, & crimen mortale.* D. Ambrosius eum detestatur, & inter alia sic ait: *Vita hanc aleam rectius dixerim, quàm pecuniã. Sub momento fertur, quod valeat in æternum.* Ex hisce Sanctorum Patrum sententiis istud argumentum deducitur: Lusus aliquis, cui Diabolus afflit, qui contrarius est abrenuntiationi, in sacro Baptismo factæ, peccato lethali obnoxius, vitam æternam in periculum adducens, peccatum est, immò peccatum grave: juxta sententiam Sanctorum Patrum ejusmodi lusus est chartarum, & alearum: itaque lusus chartarum, & alearum juxta sententiam Sanctorum Patrum est peccatum, immò peccatum grave.

2. Secundò. Lusus ejusmodi damnantur à Sapientibus, etsi Gentilibus. Aristoteles

Lusus chartarum, & alearum reprobatur à SS. Patribus.

S. Basil. Hexam. hom. 8.

Sapientibus.

*Arist. 4.
Eth. 1.*

*Plato in
Phaed.
Plutarch.
apoph.*

*Platina de
optim. civ.
l. 1.*

*Canonibus,
ac Legibus;*

stoteles veluti fascem similium lusorum colligit, eumque furibus, ac latronibus, associat, & unà omnes infames pornunciat. Plato affirmat, hoc inventum esse Diaboli. Alexander Macedo non toleravit aleatores in aula sua, sed punivit, ut in Plutarcho legimus. De Chilone Lacedæmonio Platina commemorat, quod aliquando Corinthum delatus ad foedus quodpiam inter Corinthios, ac suos Spartiatis componendum, illic omnes Optimates in conventiculo lusorio invenerit. Eo aspectu suspirans ille, quin grave negotium suum explicaret, nedum urgeret, aut promoveret, extemplo reditum suum adornavit, asseverans, nimis gravem jacturam honoris facturam esse Rempubli- cam suam, si mundo innotesceret, eam foedere junctam esse ejuscemodilusoribus: Si dicerentur Spartanicum aleatoribus societatem iniisse. His præmissis argumentum istud subnectitur. Lusus, damnatus à Viris Philosophis, conformiter dictaminibus rationis arguentibus, est oppositus dictaminibus rationis: lusus Chartifoliorum, & Alearum damnatus est à Viris Philosophis, secundum dictamina rationis arguentibus: igitur lusus Chartifoliorum, & Alearum est oppositus dictaminibus rationis: igitur peccatum est.

3. Tertiò. Lusus hujusmodi tam à legibus, quam à Sacris Canonibus damnantur; etenim prohibentur à Legibus secunda, tertia, & quarta Digestorum Titulo de Alealusu: prohibentur etiam in Authentica Alearum usus Cod. de Aleatoribus, & Cod. de Religione, & sumptus funerum. Insuper in odium hujus lusûs victori negatur actio ad exigendum lucrum, si hoc non fuerit solutum, atque vicissim victo conceditur actio ad evincendam restitutionem perditæ, si jam fuerit persolutum; & quidem hæc actio non soli competit victo, sed etiam ipsius parentibus, & hæredibus, quin etiam omnibus, quorum interest, & si nullus istorum eapropter querelam moveat, actio relinquitur fisco, idque totum intra quinquennium à die, qua victus pretium jacturæ suæ persolvit. Ad hæc ad eandem istorum lusuum detestationem, & ad eos efficacius exterminandos, adversus illos, qui suis in ædibus ejusmodi lusorum conventicula tenent, statuitur, ut, si tempore lusûs iisdem in ædibus herò quid ablatum fuerit furto, ipsi non detur actio ad rem suam à fure recuperandam: decernitur quoque, ut, si talis Herus occasione ludi vel verberatus, vel vulneratus, vel quacunque ratione malè habitus fuerit aut in iisdem ædibus, aut extra illas, modò non occidatur, impunè ferantur omnia, quantum videlicet attinet ad forum ex-

ternum hîc in terris, itoque totum in istius lusûs odium. Enimverò mihi cernere videor infamem ex eorum, quos Assassinos appellamus, facie latronem, contra quem ex omnibus turribus, ex omnibus plateis, ex omnibus fenestris conclamatur: Tenete, ferite eum: poenæ parantur in ipsum, poenæ in eum, qui favorem ipsi præstat, poenæ in eum, qui ipsum recipit: omnes ipsum junctis quasi viribus aut interemptum, aut extra suos fines ejectum poscunt: nullum ipsi præbetur asylum, ne quidem in Ecclesia: ad ejus persecutionem utrumque jungitur Brachium, Sæculare, & Ecclesiasticum. Certè inter octoginta quinque Canones Apostolorum, relatos, atque receptos in sexta Synodo, quadragessimus secundus ita sonat: *Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus, alea, atque ebrietas vacans, aut desinat, aut deponatur: & quadragessimus tertius ait: Subdiaconus, aut Cantor, aut Lector similia faciens, aut desinat, aut separetur: & ne crederetur, istam prohibitionem solos ad Ecclesiasticos pertinere, mox etiam ad Laicos extenditur: Similiter etiam Laicus.* Sexta Synodus Constantinopolitana pœnam eandem Excommunicationis insinuat. *Nullum omnino, si-ve Clericum, si-ve Laicum, ab hoc deinceps tempore alea ludere permittatur. Qui secus fecerit, excommunicetur.* Immo Clericis etiam præsentia prohibetur: *Ad aleas, & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint.* Ita Capitulo Clericis, de vita, & honestate Clericorum. Denique Sacrosanctum Concilium Tridentinum Capite primo Sessionis vigesimæ secundæ hac in materia confirmat antiquos Canones, ac eorum poenas, relicta Sacris Antistitibus libertate eas augendi. Isthoc è capite sequens argumentum deducitur. Lusus Chartifoliorum, & Alearum sub gravibus poenis prohibitus est & à Legibus, & à Canonibus: ergo peccatum est.

4. Si mea esset intentio quaqua ratione vos à lusu absterrendi, & non potius verum sincerè vos edocendi, laborem inquirendi responsiones ad hæc argumenta vobis relinquerem; at ego vos probè cupio instituere, ut absque anxietate, absque scrupulis verum à falso, solidum ab apparente, licitum ab illicito discernatis. Quapropter ad ritè intelligendam vim Canonum, atque Legum (loquor de Legibus universalibus, non de municipalibus cujusdam Regni, vel Civitatis) item Scriptorum, atque Patrum, nòsse vos oportet, quod omnes Doctores notant, nomine Aleæ, allegatis in auctoritatibus usitato, neque significari omnem lusum, Chartis, aut Aleis committi solitum, neque etiam solos ludos, Chartis, aut Aleis fieri consuetos. Aleæ voca-

C. Episcopus, aut presbyter dist. 35.

Can. 50.

sed distinguendum est inter lusum Aleæ, &

vocabulo solus intelligitur, & quivis ille ludus, qui vel penitus, vel quasi penitus à fortuna pendet. Explico rem ab exemplo: luditur aleis, uti vos dicitis, pro triginta, & uno: nemo non videt hinc non esse locum industriæ: tota res dependet à fortuita sorte: & iste lusus est *Alea*. Taxillis luditur ad fritillum, seu alveolum lusorium: cuique patet, hinc multum valere industriam, qua lusor puncta, meram per fortunam sibi præsentata, bene suum in commodum vertere sciat: & iste lusus non est *Alea*. Chartis luditur diversis modis, ubi si sinceritas adsit absque fraude, nihilque fiat arte, vel ingenio, lusus est *Alea*: Chartis quoque luditur *all' hombre*, prout Itali vocant, aliisque pluribus rationibus, ubi multum præstat, si quis chartas suas bene disponere, ac ordinare sciat: & iste non est lusus *Alea*, de qua loquimur. Si porro genericam cupiatis regulam, qua cognoscatis, quinam lusus à fortuna penitus dependeant, atque adeò sint *Alea*, quinam vicissim ab arte dependeant, & non sint *Alea* tantopere detestanda, præterquam quòd ista res facile detegatur à quovis, lusùs notitiam habente, normam ab effectu sumite. Lusus illi, in quibus frequentius vincit, qui dexterius ludere novit, etiam si pariter à fortuna dependeant, magis tamen ab industria pendere censentur: illi contrà, in quibus arte non obstante plerumque perdere solet, non qui minus scitè ludit, sed cui sors deterior cadit, magis à fortuna pendent: atque adeò isti sunt lusus *Alea*, non illi. Priores ritè pro delectamenti adhibentur: posteriores in vitium facile deflectunt.

5. Ista cum doctrina jam incipite vel ipsis in chartis, & in aleis bene distinguere inter lusum, & lulum, atque discite vobis ex ipsis illos cognoscere, qui hinc impugnantur, & eos, qui bona in pace relinquuntur: impugnantur siquidem illi, qui vel penitus, vel præcipue pendent à fortuna; sed nec inter istos adversus omnes pugnatur. Quidam eorum ad victoriæ, vel jacturæ terminum tendunt gradu valde lento, sine importunitate, sine incitamento, sine festinatis assignationibus: alii celerius properant, quàm currentes in stadio, paucis momentis ad metam pertingunt, atque eodem quasi tempore finiunt, & ad caput consistunt: & isti sunt lusus importuni, lusus incitantes, ac præcipitantes. In exemplo rem percipite. Lusus *Alea* est ille, quem nos Itali dicimus lusum *Cuculi*, & antiquum, qui verò semper nomen fert *novi*, & lusus *Anseris* audit. Adversus istum Leges non militare, cognoscitur ex fine, à Legislatoribus intento; isti namque prohibuerunt *Aleam* ob pericu-

losas ejusdem sequelas. Et verò ipsæ Leges illæ, quibus vetiti sunt lusus fortunæ, permittunt ludere pro cibo, potuque, perdeptis impensâ parando, ac simul à victore, & victo consumendo, idque propterea, quia jactura tam limitata, juxta naturam suam non est periculosa sequelæ. Quamdiu Lupillus caret adhuc dentibus: quamdiu Leunculus adhuc non est instructus unguibus, securè vel brachio teneri possunt; etenim joculari, ac ludere, sed nullum nocumentum inferre possunt: verum quando dentes Lupo parvulo, vel unguis juveni Leoni protuberare incipiunt, tunc illi ad claustra, & ergastula amandandi sunt. Quibusdam lusibus parci sumptus neque sunt unguis, neque dentes: quemadmodum periculo vacant, ita eliminationi non subjecti sunt. Lusus aliquis fortunæ, quo ipsa lusùs naturâ, tametsi diu ludatur, parum perditur, non fuit, nec adhuc est Legum prohibentium scopus; istæ enim in illos intendunt ludos, quibus pauci jactus aut victoriam tribuunt, aut jacturam; unde si vel brevi hora protrahantur, facile graves jacturæ multiplicantur, atque sinistris affectionibus, & incitationibus augentur. Inde postmodò gravia damna familiarum exoriuntur, aliæque funestæ sequelæ, de quibus in decursu Sermonum istorum pluribus vobiscum agam.

6. Verum enimverò ut videatis, quanta sinceritate vos instituam, candidè vobis cum pleno Doctorum consensu profiteor, neque tales lusus, neque illis, qui non sunt ordinis Ecclesiastici, moderno tempore prohibitos esse. Leges equidem, non inficior, claræ sunt, ac manifesti Canones; at enim seu non acceptati fuerint in sua publicatione, sive rursus abrogati per consuetudinem longo tempore toleratam, hodie non amplius vigent. Lusui videtur id accidere, quod fortunato cuidam accipitri contigit. Eum aucupes observârunt quandoque invadere, ac jugulare miseras aviculas in suis caveis. In eum sæpius intenderunt ictus suos, nunquam verò penitus eum ferire potuerunt. Tandem discreto plumbo leviter percussus in ala, in manus eorum devenit, ac inter eas cicuratus est. Cum igitur domesticus fieri caput, persecutionibus impeti desinere: ab ipsis nutriebatur, ab ipsis pro delectamento habebatur, eò charior, cum esset familiaris, quò exosior, cum peregrinus foris existeret. Legislatores intuebantur subditas familias frequenter aut laceratas, aut jugulatas per lusum: hunc igitur suis Legibus ferire studebant; satis autem leve vulnus erat. Denique lusus in ipsorum ædes illatus, ipsisque jam pro delectamento,

L. Quod in convivio ff. de alea xij.

Similit.

Leges, & Canones illi non vigent amplius.

Similit.

Accipiter ictus cicuratur bone suo.

Vide loc. ap.
Dian. coord.
din. tom. 6.
tr. 4. ref. 1.

ac in deliciis est, qui prius meta sagittis eorum fuerat. Jam ludunt Principes, ludunt eorum Proceres, ludunt subditi, & publicè ludunt, neque regimen Ecclesiasticum, aut Sæculare repugnat, non castigat, non reclamatur, cum tamen jus præstò sit, & ad manum: igitur Jus istud emortuum est. Ita Cardinalis de Lugo, Molina, Homobonus, Regius, Filliucius, Læssius, Salas, Diana, alii, & ego cum ipsis. Unde satis clarè patet, ejusmodi jura non violari à Laico, ludente, & ex ista parte non aggravari culpam, ne quidem venialem.

Sanch. l. 1.
consil. c. 8.
dub. 28. n.
3.
Læss. l. 1. c.
26. dub. 1.
n. 5.
Fill. tr. 3. c.
4. num. 59.

7. Laicum dixi non peccare in Leges, & Canones; Ecclesiasticos autem quod attinet, valde diversæ sunt opiniones Doctorum. Isti satis communiter propter Sacros Canones in Ecclesiasticis peculiarem aliquam obligationem agnoscunt. Verùm Cajetanus, Henriquez, & alii apud Sanchezium asserunt, eam obligationem non stringere sub culpa lethali. Consentit Læssius, adstipulatur Filliucius, eò quòd non appareat, allegatos Canones esse receptos, nisi quantum lusus scandalò conjunctus est: & quando hoc abest, sacri Præsules communiter executionem non videntur exigere. Alii apud Cardinalem de Lugo affirmant, à Sacris Canonibus haud esse prohibitos Ecclesiasticis ludos fortunæ, sed solam lusûs frequentiam, diuturnitatem, & consuetudinem. Ego sententiam istam veram esse judico, quam & sub variis considerationibus sequuntur Salas, Molina, Sanchez, Læssius, & alii multi. Et verò voces *vacans alea, alea deserviens, aleator*, quibus utuntur Sacri Canones, non merum, ac nudum significant lulum, sed lulum cum vitio, cum consuetudine, cum occupatione maxima. Neque mirum accidat, quòd ipso lusu permissò prohibeatur, ne quis illi nimium indulgeat. Qui requisita cum moderatione ludit, ipse lusui dominatur, & hoc dominium non est indecens; at qui se totum penitus immergit, servum se lusûs constituit, & ista servitus Ecclesiasticum statum quàm maximè dedecet. Inde concludere licet, Ecclesiasticum, qui sine scandalo, cum discreta moderatione, fallendi temporis gratiâ ludit, non peccare, ne leviter quidem.

Salas,
Molina,
Sanchez,
Læss. apud
C. de Lugo
disp. 31. sec.
1. n. 11.

Lusûs abusu
tantum
impugnatur
à Patribus.

8. Verum interim est, quòd non obstante tota hac ratiocinatione Viri sapientes, & multò magis ipsi sapientissimi, qui sunt sancti Patres, meritò vocem suam elevent adversus lulum, à fortuna maximè dirigi solitum: & quidnî graviter in eum invehantur, cum magna facilitas abusûs homines in tot peccata præcipites agat, quot in lusoribus inveteratis tantopere deploramus? Ita declamant adversus luxum vestium, adversus divi-

Tract. de Lusu

tias, adversus vinum, & eorum declamationes abusum ferire volunt, non usum: ita non ipsum lulum detestantur, sed lusûs malum duntaxat usum. Peregrinum cuicumque accidit, si audiat, innocentia primæ statu durante & vepribus suas fuisse punctiones, & rosas suis circumdatas spinis, & in campis natas herbas venenatas fuisse, & viperis toxicum suum non defuisse: hanc tamen sententiam Angelicus Thomas tuetur, eique multi Doctores adstipulantur. Res illæ bonæ sunt, multosque faciunt ad usus semper laudabiles, ad quos jam inde ab initio à Divina Providentia conditæ sunt. Homo nunquam habuisset, cur de illis conqueri potuisset, eò quòd ab ipsis nullum nocumentum recepisset: quamdiu illæ in prima sua institutione permanebant, noxiæ non erant: tunc nobis perniciosæ fieri ceperunt, quando, nostrum ad servitium creatæ, hominis culpâ perversæ, & ad eum affligendum adhibitæ sunt. Sic in lusibus etiam fortunæ contingit: si genuina in institutione sua relictæ fuissent, nihil adversum ipsos moveri potuisset; in mundum quippe pro moderata hominis relaxatione introducti sunt: at cum ab institutione sua detorquentur, jam sunt luctuosi, quia per abusum fiunt perniciosi. Quòd istud omnino verum sit, in sequentibus Dissertationibus per intervalla videbimus, & secundum aliquam partem in ista quoque, dum respondebo ad alteram quæstionem: id, ad quod jam accingor,

S. Th. 1. 69.
2. 2. 96.
1. 2. 97.
2. 2. 2.
164. 2. 2.

9. Hæc est: an peccet, qui longo tempore ludit. Quòd si vobis respondeam, id absque peccato fieri posse, nimius utique vobis crescat animus ad lulum sine temporis mensura protrahendum: si verò respondeam, id illicitum esse, nimia fortè vobis surget anxietas ob formidinem, ne debitam excedatis mensuram. Si prius astruam, falsum dicam; eò quòd multi, ac frequenter sola lusûs diuturnitate sibi culpas aggravent: si posterius defendam, obscure loquar; cum difficile captu sit, quænam sit illa temporis diuturnitas, quæ demum in peccatum desinat. Ut proinde cum claritate, ac veritate doctrinæ respondeam, triplicem lusûs faciem considerare est: & primò quidem, quatenus delectamentum aliquod est, ad animi vestri relaxationem faciens: secundò, quatenus est occupatio quædam, vos ab aliis negotiis abstrahens: tertio, quatenus est quodpiam certamen, in pericula vos adducens. Hodie de primo capite differamus: cætera proximam in Dominicam differamus. Lusus, tanquam innocens delectamentum meræ relaxationis consideratus, absque dubio malus fieri potest ipsa diuturnitate temporis, ad quod extendi-

Ludere longo tempore.

pro relaxatione solum.

Similit.

tenditur, seu diuturnitas oriatur è nimia frequentia, sive resultet è nimia continuatione. Sic elegans cœteroquâ fructus, si nimis diu teneatur manu, perdere gratiam suam incipit, rugosus evadit, atque putrescit. Omnis excessus dictamini rationis opponitur; quidquid autem dictamini rationis opponitur, peccatum est: igitur omnis excessus peccatum est, ac proinde etiam excessus temporis in lusu peccatum est. Virtus, quæ per istum excessum offenditur, est illa, quam Eutrapeliam dicimus: ista, quemadmodum aliis lusûs circumstantiis mediocritatem dictat, sic etiam in circumstantia temporis eandem mediocritatem exigit: istam transgredi mediocritatem est lædere Eutrapeliam. Equidem verum est, quod, cum ista virtus sub veniali tantummodo culpa stringat, qualisqualis excessus temporis in ludo fiat, nisi aliis nominibus, uti facillè potest, mortalis evadat, ex hoc titulo, quantum isti solùm virtuti opponitur, non sit peccatum, nisi veniale.

peccatum est veniale.

Tempus lusûs metiendum est moraliter.

10. Hic nōsse desiderabitis, quænam duratio temporis requiratur ad hoc, ut lusus in ista, de qua agimus, ratione consideratus, in peccatum degeneret. Respondedo, eam non metiendam esse horologio, sed multarum conjunctione circumstantiarum, quibus pensatis Vir sapiens, ac prudens, quin & sanum dictamen, asserit, satis esse lusui datum, jam sufficere. Si post hoc aut notabiliter producere, aut repetere lusus placeat, perfacillè culpa venialis incurritur. Porro circumstantiæ perpendendæ sunt ex necessitate, quam quis habet relaxandæ mentis, è relaxatione, quam percipit, è convenientia sociorum, è negotiis aliis, in quibus quis tunc occupari, vel non occupari posset. Idem tempus, quod uni nimium non est, alteri nimium esse potest: quod nimium non est in villa, fortè nimium erit in civitate: quod nimium non est in juvene, nimium erit in sene: quod nimium non est die pluvio, nimium erit die sereno. De lusu differendum est, uti de cibo, ac somno: neque pro omnibus, neque semper assignari possunt eadem mensuræ: pro omnibus, ac semper dici potest: *quantum commodè reficit*: quod plus est, nimium est. Vos istud iudicium morale pro aliis ferre nōstis: idem de vobis ipsis iudicate: in vobis ipsis id agite, quod pisces in quodam Gorgianorum lacu, dicto Gelucalat. Cæsius refert in Libro primo de Mineralibus, in illo lacu nunquam inveniri pisces, nisi tempore verni Jejunii, quod Quadragesimam appellamus: *quo expleto pisces omnes aliò abeunt*. Sic eos natura ducit, & congregat, cum illis opus est: finita neces-

Cæs. de Miner. l. 1. ap. 6.

sitate mutant & locum, & regionem: Pisces in lacu sunt solà Quadragesima. illud stagnum aquarum à piscibus deseritur: *Quo expleto pisces omnes aliò abeunt*. Quàm ego vos laudarem, si pisces illos imitarentini in conventiculis lusûs vestri! Dum tempus est, quo vobis opus est animi relaxatione, ad lusus itote: dum tempus transiit, dum necessitas desinit, & vos animum jam relaxastis, abitate: dicite: jam lusus satis est: eamus ad sacram in Ecclesia Concionem: eamus ad ambulationem: eamus ad Evcharisticam Benedictionem: eamus domum. *Quo expleto pisces omnes aliò abeunt*.

11. Haud equidem ego vos isto super capite multis angi scrupulis velim, Auditores: verùm vobis pariter cautè super vosmet ipsos vigilandum est, ne frequentia, vel continuatione lusûs periculosam, & obstinatam ludendi consuetudinem contrahatis, unde postmodum, si quo nomine constringamini abstinere, præ nimia difficultate debeatis desperare. Plato graviter objurgabat Juvenem quemdam, lusui chartifoliis persimili vacantem. Ludebat ille modicè, & pro modico, sed frequenter: hinc excusabat se, ægrè ferens, quod ob rem levem tam accerbè reprehenderetur: *Sic objurgas ob rem parvam! Laërt. l. 2.* At Philosophus, *parvum non est*, inquit, *assuescere*. Lusus aliqui sunt quasi magnæ admodum potens: quod si armentur etiam consuetudine, magnam adhiberi violentiam oportet ad nos abstrahendos. D. Augustinus commemorat de quodam Janitor ludit Templi Herculis Janitore, quod, cum cum statua non esset, quocum luderet, ludere tam-Herculis. men voluerit, & ut cum aliquo luderet, cum statua, quæ in Templo erat, luderet. Pactum ipse hoc constituit: Ludamus invicem: si perdam ego, tantundem pecuniæ ad arcam eleemosynæ tuæ persolvam: si vincam, æqualem summam inde mihi accipiam. Facilis herclè fuit iste contractus, cum & proponens eum, & qui acceptare debebat, idem homo esset. Sed statua Herculis, & sensu, & motu destituta, opus aliquo habebat, quî pro ipsa luderet. Ostiarius & huic difficultati consilium invenit: erat quidem solus, at non una sola manu instructus: itaque duabus in manibus duos lutores constituit: dextrâ taxillos pro Hercule jecit: lævâ pro se. *Lusit tesseriis*, ait Augustinus, *secum utraque manu alternante, in una constituens Herculem, in altera se ipsum*; vicit autem ea manus, quæ pro Hercule ac perditum fideliter solvit, ludebat, & homo fideliter pretium constitutum persolvit statua, si minùs contentus, eò quod perdiderit, saltem contentus, eò quod luserit.

12. Ita quisque lusui assuescit, eò denique pervenit, ut impossibile sibi sentiat à lusu desistere. Per crebras victorias

S. Aug. de civ. l. 6. c. 7.

rias crescit lucrandi aviditas : per plures jacturas augetur cupiditas tentandi chartas , & aleas : si desint socii , conqui-
runtur , & si non inveniatur , qui ludere sciat , importunè urgetur etiam , qui ne-
sciat : si sequester aliquis ad conventicu-
lum ire prohibeat , ipsum conventiculum in ades proprias transfertur : si qua infir-
mitas ad mensam lusoriam accedere vetet , in ipso lecto luditur. Nempe vitium sem-
per ingeniosum est in damnum suum , nec unquam subsidia desunt. Volanerius ,
apud Horatium , infamis aleator erat : natura per malum physicum mederi tenta-
bat malo morali ; nam pertinax , & acerba chiragra ipsi tantopere digitorum articulos adstrinxit , ut eos porro ad lib-
randos taxillos extendere nequiret. Superis laudes ! in isto statu Volanerius non amplius ludet. Sed cogitate ! Vitium eò pertigit , quò manus non pervenerunt. Volanerius constituta mercede quempiam conduxit , cujus haud aliud esset in ipsius ædibus negotium , nisi ut actutum omni hora præstò esset ad commodandas manus , & jaciendas pro hero aleas. Audite Poëtam :

Volanerius
lusor invec-
teratissimus.

Hor. Sat. 7. Scurra Volanerius , postquam illi iusta chiragra contudit articulos , qui pro se tolleret , atque Mitteret in pyrgum talos , mercede diurna Conductum pavit.

Quin etiam inventus est , qui vel in mor-
tis contemptum aliqua ratione superstes
esse voluerit in lusu. Paschasius Justus de
Lusore quodam narrat , quòd perpetuo
fere lusu , quem in vita sectatus erat , non
satiatus , in ultimis tabulis per graves

*Just. l. 1. de
Alea.*

verborum formulas jusserit , post mor-
tem ossa sua tot in aleas , in quot pos-
sent , aptari , suisque punctis ad lulum
notari , pelle verò sua mensas lusorias ,
fritillos , aliàque instrumenta aleatorum
tegi : istud erat solatium , quod in morte
sua capiebat , seria scilicet sollicitudo ,
ut , cum una sui corporis pars in tumulto
marcesceret , & putresceret , altera
pristinas inter delectationes lusùs persi-
steret : infelicissimum hominem , qui nil
pensi habuit , an postmodum anima sem-
piternis inferorum ergastulis esset addi-
cenda , atque , dum ossa delectamento
forent lusoribus , spiritus lusui futurus
esset dæmonibus. Haud ego crediderim ,
Auditores , vos per consuetudinem lusùs
ad tantam impietatem perventuros esse ;
attamen obsecro vos , ut vobis persua-
deatis , eà vià vos ad magna pericula ,
graviàque peccata deducendos esse. Sa-
cri Arbitri , conjux , agnati , amici ,
omnes te rogabunt , ut à lusorum con-
venticulis abstineas , ipse detrimentum
tuum agnosces , atque super tanta jactura
suspirabis ; neque tamen chartis , & aleis
valedicere poteris : ipsum cor tuum non
nisi ruinas tibi vaticinabitur , fratres tui
fortunarum divisionem meditabuntur ,
Deus tibi stygias pœnas minitabitur ; sed
his omnibus mala consuetudo prævalebit ,
ac iisdem semper passibus ad præcipitia te
ducat. Ludite , ô Charissimi , sed ea
cum temporis mensura , quæ vobis rela-
xationem pariat , non consuetudinem ,
quietem , non vitium.

Lusor suis e-
ossibus taxil-
los fieri , pel-
léque men-
sas lusorias
tegi testa-
mento jubet.

S E R M O III.

A R G U M E N T U M.

An peccet longo tempore ludens.

I. PRæterita die Dominica vidimus ,
utrum lusus , tanquam nuda de-
lectatio , quæ ad animi relaxationem fa-
ciat , consideratus , in peccatum degene-
rare possit per excessum temporis , quod
impenditur ; hodie quæstionem eandem
prosequamur , lulum considerantes , qua-
tenus est occupatio , vos ab aliis nego-
tiis abstrahens , & quatenus est quodpiam
certamen in pericula vos adducens. A
priori facie spectatus poterit esse sine
culpa , poterit esse culpa levis , poterit
esse culpa gravis. Ea de re vos ipsi
facile feretis , & securum judicium , si
perpendatis , an alibi , & in aliud im-
pendere teneamini tempus illud , quod

Ludere diu
cum negle-
ctualiorum
negotiorum
peccatum
esse potest
vel nullum,

lusui tribuitis : quòd si nulla vos obliga-
tio stringat ad illud alibi , vel in aliud
impendendum , ex ista ratione non pec-
cabitis , ne venialiter quidem , quan-
tumcunque lusus protrahatur ; at enim
si quacunque ex ratione tunc aliò vos
conferre , aut alteri rei tempus illud im-
pendere obstringamini , sanè tunc luden-
do peccabitis , non quia luditis , sed quia
alia officia , & negotia vestra negligitis.
Omissio ejus , ad quod obstringimur ,
peccatum est : lusus tali tempore est omis-
sio ejus , ad quod obstringimur : itaque
lusus tali tempore peccatum est. Si
omissio tua sit mortalis , lusus tuus , ceu
causa tam mali effectus , pariter morta-
lis

vel leve,

lis erit : si omissio tua sit levis, lusus tuus, tanquam causa hujus effectus, ipse quoque culpa levis erit. Ista doctrina tam certa est, ut nullam contradictionem à quoquam Theologorum sustineat. Fortè tu Prætor es, & ut manum chartifoliis accommodes, aurem venientibus ad alloquium negas : fortè Medicus es, & ut nimis diu conventiculo vacare queas, quemdam ægrotum adire negligis : fortè Parochus, & animarum Curator es, atque dum ovicularum tuarum aliqua sub mortis articulo vertatur, ei non subvenis, occupatus nimirum in prospero successu lusûs : fortè maritus es, aut paterfamilias, atque lusui nimio opere deditus uxoris oblivisceris, & quasi jactus unus alexæ, seu chartæ provideat omnibus necessitatibus domesticis, omnes domi derelinquis, & unicum tibi lucrum existimas foris socium chartis superare. Vos omnes vestro deestis officio : tu officio Prætoris, tu officio Medici, tu officio sacri Curionis, tu mariti, tu patrisfamilias. Istæ omissiones esse possunt, & in adductis exemplis non rarò sunt grave peccatum : proinde lusus, earundem causa, tali tempore peccatum erit, & frequenter etiam grave.

pro ratione omissionis.

2. Hæc est regula, per quam facilè colligetur, quandònam lusui cæteroquin innocenti vacantes, ratione temporis ad culpam gravem perveniat. Artifex, aut opifex, qui manuum suarum labore vix alere potest filios suos, labore seposito ad lulum vadit, ibique tantum temporis perdit, ut haud obscurè videat, neglecto lucro diurno victum familiæ defuturum esse ; iste peccat, & graviter peccat. Lusûs ad finem perducendi causâ agnoscis exponi te periculo non tempore veniendi ad sacram Liturgiam die festiva : illo solo quadrante horæ, quo diutius ludere pergis, culpâ gravi te oneras. Ita de aliis quoque circumstantiis ratiocinare, ac diuturnitatem temporis, quod ludo tribuis, cum omissione tui muneris, quod lusûs causâ negligis, metire. Sed forsan objiciet aliquis : Ego quotidie ludo, ac diu ludo ; verum etiam attendo, ne unquam officio meo, statûsque mei desim. Respondeo : si verum dicas, inde nullum peccati reatum contrahes ; credas autem, esse perquam difficile, lusorem inveteratum non frequenter omissione quapiam peccare. Quantumcunque sis vacuus negotiis, absque adulatione temetipsum examinato, tæque defuisse deprehendes modò charitati, ac discretionis erga familiam, quam te tamdiu expectare magno suo incommodo indiscretè coëgisti ; modo pietati erga liberos, quos unâ cum suis necessitatibus in manibus famulorum, aut

extraneorum dereliquisti ; jam obedientia erga patrem, qui te domi horis non sine ratione præscriptis non invenit ; jam amoris conjugali, dum uxorem in tristi solitudine destituit.

3. Demus autem, te via quadam officio tuo providere, seu etiam te parentibus, liberis, uxore, munere liberum, obligatione ejusmodi carere : quicumque sis, quæcunque tibi conditio, seu status, te tamen urget obligatio quædam communis omnibus, quam te, si lusor inveteratus sis, explere, moraliter esse reor impossibile. Ut me probè capias, nota doctrinam, ad quam aliqui parum attendunt, cum tamen sit maximè momenti pro omnibus. Præcepta quædam obligant sub culpa gravi, quamvis non præfigant certum tempus, quo in executionem deducenda sint. Ita virtutes Fidei, Spei, Charitatis omnes credentes obstringunt ad eliciendos aliquoties earum actus, se ipsis autem non obligant una potius, quàm alia die. Obligant in probabili mortis periculo, si advertatur : obligant, si quis tentatur ab opposito vicio, si alio remedio victoria obtineri non possit, ac evitari lapsus. Has extra circumstantias semetipsis non obligant ad determinata tempora. Quemadmodum Ecclesia, obligans te ad assistendum Eucharistico Sacrificio die festa, tibi libertatem relinquit assistendi horâ, qua magis tibi placet ; ita Virtutes istæ, te obligantes ad actus, uti dicimus, positivos credendi, sperandi, & amandi Deum, tibi liberum relinquunt exercitium talium actuum una potius, quàm alia die, una potius, quàm alia hebdomade, uno potius, quàm alio mense. Jam modò, quemadmodum quoad assistentiam ad Sacrum die festo non peccas, quòd non assistas hac, aut illa horâ ; sed peccas, eò quòd non assistas ejusmodi die : sic etiam non peccas omittens actus Fidei, Spei, Charitatis hodie, vel cras, vel heri ; sed si menses, & annos abire sinas absque proprio virtutum istarum exercitio, sola hac omissione graviter peccas. Et verò non solum Summus Hierarcha Alexander VII. proscripsit propositionem asserentem : Homo nullo unquam vitæ tempore tenetur elicere actum fidei, spei, & charitatis ex vi præceptorum divinatorum ad eas virtutes pertinentium ; sed insuper Beatæ memoriæ Innocentius XI. damnavit & illam, qua docebatur : An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audent : & illam, qua affirmabatur : Probabile est, ne singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obligare præceptum charitatis erga Deum.

Præcepta quædam obligant, sed non certo tempore,

vide Carden. & Vivam in Prop. proscr.

Prop. 1. ex damn. ab Alex. VII.

Prop. 5. & 6. ex damn. ab Innoc. XI.

4. Hisce pro notitia positis dico, naturæ ejusdem esse obligationem, qua teneris procurare, & adhibere media necessaria.

Media ad ab-
stinendum à
peccatis ne-
cessaria re-
nemur ad-
hibere.

cessaria ad abstinendum à peccatis, & ad
obtinendam possessionem Paradisi. Cha-
ritas erga Deum te non tantum obstrin-
git ad ipsum non offendendum, sed etiam
ad accersenda media necessaria, quibus
procùl absis ab ejus offensione: amor quo-
que erga te ipsum te obligat ad adhiben-
da media necessaria, quibus ipse salvus
fias. Ejusmodi media sunt, se ipsum è
corde Deo commendare, Verbum Divi-
num, ac institutiones Christianas audire,
veritatem quamdam æternam con-
siderare, librum aliquem pium legere,
opportune ad sacratissima gratiæ Myste-
ria accedere. Non quidem teneris om-
ni die, vel omni festo Dei verbum,
aliamve doctrinam Christianam audire,
non quotidie veritatem aliquam æternam
meditari, non quotidie librum spiritua-
lem legere, non omni mense coram Ar-
bitro sacro peccata confiteri, vel Evcha-
ristico Epulo refici; teneris autem hisce
de mediis tibi providere, cum animæ tuæ
necessitas exigit. Quemadmodum diu-
turna mediolorum istorum omissione ad pec-
catum, ac damnationem tuam fere pro-
ximè compararis; ita hæc ommissio mor-
tale peccatum est, idque multò magis, si
gravibus tentationibus obnoxius sis, &
adhuc magis, si tibi dominetur affectio
quædam valde vehemens, aut occasio
multum periculosa, aut prava consuetu-
do altè radicata, unde fortibus impuls-
ibus ad spiritualem ruinam tuam urgearis,
atque frequenter in grave peccatum rela-
baris. Haud equidem assevero, te sin-
gula, quæ recensui, media adhibere te-
neri, teneris autem adhibere tot eorum,
atque toties, quot, & quoties ipse tibi
opus esse noscis; porro tota eorundem
omissio tempore longo non potest esse sine
gravi peccato.

5. Neque severa, prout re vera non
est, vobis ista doctrina videbitur, si per-
pendatis, nos multò magis teneri ad con-
servandam spiritualem vitam gratiæ, quam
vitam corporis. Vos ipsos mihi fassuros
arbitror, quòd, si quis medium ad vitam
necessarium adhibere nolit, & omni cibo
multo tempore ablineat, seque sponte
in fauces mortis conjiciat, quòd, in-
quam, iste peccet, & graviter quidem;
non autem peccat, quòd cibum respuat
hodie, vel cras, non quòd abstineat ab
hoc, vel illo cibo; sed peccat, quòd
recuset cibum sustentandæ vitæ suæ ne-
cessarium: itaque multò magis fateri de-
bebitis, illum omissione mortali pecca-
re, qui adhibere detrectat media, & au-
xilia, quæ sunt animæ necessaria, & qui-
bus ad sustentationem vitæ spiritualis in-
diget. Fingite, milites illos Davidis,
qui suo in itinere miserum quemdam Æ-
gyptium invenerunt humistratum, & jam

jam morituriem: is cum morte lu-
ctabatur, eò quòd integro triduo nec
unam buccellam panis, nec unam guttam
aquæ, quibus reficeretur, impetrare pos-
set. Jam vos quæro: num illi sub cul-
pa gravi tenebantur, cum possent, huic
infelici subvenire, eumque refocillare?
Dicetis mihi, haud dubiè illos obstrictos
esse, quia videre hominem, defectu ci-
bi morientem, & commodè cibum ipsi
subministrare posse, & tamen hoc nolle,
quædam ommissio est graviter opposita cha-
ritati naturali. Pergo quærere: an Æ-
gyptius ipse languens sub gravi culpa te-
nebatur oblatum cibum acceptare, seque
refocillare? Certò tenebatur, responde-
bitis, eò quòd, si charitas erga ipsum
obstrinxerit extraneos ad succurrendum
ei, multò magis amor erga semetipsum
obligaverit eum ad subsidium acceptan-
dum, & adhibendum: quin etiam ex ju-
stitia tenebatur, cum enim non esset vi-
tæ suæ dominus, in conscientia non po-
terat abstinere remedio oblato, ad vitam
conservandam necessario. Sic vos argu-
mentamini vel solo lumine naturæ, ne-
que vobis ea doctrina exotica videtur,
aut severa: proinde vobis exotica, vel
severa videri non debet assertio, quòd,
qui multo tempore renuit adhibere me-
dia, quæ sunt quasi cibus ad animæ susten-
tationem necessarius, & agnoscens, eo
modo se ad mortem gratiæ deduci, ab iis
tamen abstinet, omissione lethali pec-
cet.

6. Hisce sic discussis, quæ suis sub mo-
derationibus, sub quibus ea proposui,
satis certa sunt, ego jam inveteratum lu-
sorem quempiam è diverticulo suo evo-
co, & interrogo: Heus tu! quibusnam
tu remediis eum in finem uteris, ut à pec-
catis abstineas, & ad Cælum pervenias?
Dicam tibi, quod olim David Sauli dixe-
rat: *Vide, & considera hodie: serò te exami-
nato, mihi que dicito, quænam remedia
ad salutem animæ tuæ re vera adhibueris.*
E lecto surrexisti provecto jam die, serò
valde, semique nudus, & semivestitus
non tam flexisti, quam applicuisti genua
ad scabellum, ac recitasti illas, quas pre-
ces appellas, quales essent, si sibi con-
junctam haberent attentionem mentis,
atque devotionem cordis; at enim eas
dixisti centenis interruptas parenthesisibus
circa negotia domestica famulorum, ux-
oris, liberorum, alia omnia cogitans præ-
ter Deum. Inde domo egressus, credi-
derim ego, te ad Ecclesiam contulisti,
ut incruento immaculati Agni Sacrificio
adesse: ibi linguâ psalmos, & hymnos
Officioli cujusdam decurrente, oculi cir-
cumferebantur ad omnem strepitum, &
quoniam ab Altari transire volebas ad
mensam lusoriam, tota cogitationum
tua:

Lusores in-
veterati non
adhibent
media neces-
saria ad sa-
lutem.

Simil.

1. Reg. 30.

tuarum occupatio erat aut in modo aliqujus chartæ, aut in devincendo socio, aut in acquirendæ pecuniæ ratione. Pervenisti ad conventiculum lusorum, & illic supervenit hora prandii: post prandium ab epulis ad chartas reversus es, atque sic dies transiit, donec sedendo fessus, & inclinationi resistere non valens, ambulatione nonnihil ad auram respiraveris. Vespere lusus denuo resumptus est, neque desit nisi nocte satis sera: tunc coenatum est: indidem ex aliqua consuetudine, à puero conservata, non ex vera cordis devotione, somnolentus paucas quasdam precatiunculas recitasti, sed adeò perperam, ut ipse, quid à Deo petieris, ignoraveris. *Vide, & considera hodie.* Hic ordo tibi diurnus hodie est, hic fuit heri, hic etiam cras erit, hic majorem anni partem est. Non audis exhortationes sacras, ac Verbi Dei expositiones, nisi fortè magnâ insignis Oratoris famâ traharis, atque tunc eas audis, veluti symphoniam musicam, pro delectamento tuo, non, prout Verbum Dei audire decet, ad utilitatem tuam. Sat raro peccata tua sacrum ad tribunal deferre soles, atque, saltem in iis, quæ pertinent ad lulum, absque poenitudine, absque dolore, absque proposito, absque voluntate seriò perpendendi, ac probè discendi ea, ad quæ vi statûs tui teneris. Et quæso: quandonam seriò perpendis veritatem quamdam æternam, quæ tibi normam vitæ tuæ præstet? quandonam è corde Deo te commendas, ne eum offendas, ut salvus fias? Omissionem adeò continuam mediorum salutis tuæ jam ostendi sine gravi culpa esse non posse: quare tam diuturno lusu tuo reum te constituis hujus omissionis, atque adeò reum culpæ lethalis.

7. Sed reponet Lusorum aliquis: Non sic ordinata est mea vivendi ratio: multa in lulum expendo; propterea verò necessitates, ac negotia familiæ non negligo, ac multò minùs maximi momenti negotium salutis meæ: nihil omnino precationis omitto, & quotidie, ut è corde procedat, sedulè curo: Divino Sacrificio diligenter assisto, & attentioni studio, certè reverentiam non negligo: magni tempore Jejunii fere quotidie solemnes è cathedra dictiones audio, per anni verò decursum sacris Lectionibus ausculto: quandoque spirituales librum lego: quotidianam ad innovandos actus Fidei, Spei, & Charitatis diligentiam adhibeo: omni vespere, priusquam cubitum vadam, à Deo peccatorum meorum veniam rogo: quapropter ego multa media, quibus à peccatis abstineam, & ad Cælum pertingam, adhibere non omitto. Hic ego responsionem, jam priùs ti-

bi datam repeto: Si hisce industriis non desis, lusus tuus ex isto quidem titulo nullam peccati malitiam contrahet: sed & id quoque verum est, quòd ex eo solo tibi nequeas adulari, & credere, illum innocentem esse. Deest huic Hydræ caput unum, sed adhuc alia multa supersunt, & quamdiu vel unum solum restat, unum solum tibi mortem afferre potest; in ipsa quippe diuturnitate, & continuatione lusûs facilè alia deformitas obrepere potest, quæ lulum culpabilem efficiat: istam detegemus, si illum consideremus,

8. Quatenus est quodpiam certamen, ^{Lulum co-} & ausus periculosus. Pericula, quæ au- ^{mitantur} su simili incurruntur, sunt blasphemix, ^{pericula} execrationes, perjuria, rixæ, fraudes, ^{peccato-} detrimenta familiæ, & hujusmodi alia. ^{rum.} Quando lusus occasio proxima peccatorum istorum est, ipse peccato non caret. Illi, quibus ejusmodi lusus semper occasio proxima peccandi est, semper ludendo peccant; at frequenter accidit, ut, cum ab initio non nisi sit occasio remota, prolongatione fiat occasio proxima. En, qua id ratione. Dum incipis ludere, facilè certa quies animi, certa præsentia spiritûs adest, qua supra te ipsum vigiles, verba tua ponderes, atque tam victorias, quàm jacturas tuas ad regulam dirigas. Quamdiu tranquillitas ista durat, haud adeò metuendum est naufragium; at enim solve anchoras, quò magis à continente recedis, & in altum proveheris, eò magis ista tranquillitas deficit: subin incipiunt surgere motus impatientiæ, mox iræ, demùmque furoris: affectiones agitatione vehementi turbantur, ac tandem ipsa tempestas ingruere conspicitur: Aviditas lucri, dolor de jactura, spes ejus resarciendæ, cor totum invertunt, ac funesta perturbatione spiritus omnes agitant: ratio obfuscatur, atque turbatur, nec ampliùs animus regitur in orbita, sed impetu rapi permittitur. Sit fors unum aleæ punctum infavistum, unus folii jactus infelix, ille in blasphemiam erumpit: jactus alter haud felicior accidit, & ille perjurium eructat: tertius dubius est, & ille in jurgium, ac rixam abripitur: fortuna sinistra perstat, & ille, ut omnia reparet, omnia, quæ supersunt, periculo exponit: nempe dolor de una jactura præcipientem agit in centenas jacturas: nescit ampliùs vel mensuram servare, vel regulam: semper ob oculos naufragium cernit, & ipse, cum recedere oporteret, insaniens in illud incurrit, atque, ut recuperet, quæ jam è navi projecit, naufragare incipit. Hæc indoles illorum maximè lulum est, qui finiuntur, & à capite resumuntur paucis momentis, & sunt, in quibus posito pretio lacessitur, ac lacessenti

senti condicatur. In istis animo tempus non est in se ipsum redeundi, suamque utilitatem considerandi: hinc affectione sua jam excæcatus, in præceps totus abit, & omnia discrimini committit. Si lutores in pluribus lusuum generibus in semetipsis istud non assiduò experiantur, diem mihi dicant, ac mendacii reum agant; ego autem novi, nullum eorum restitutum esse veritati, nimium quantum manifestæ tam ludenti, quam spectanti: nullus quippe poterit negare, mentem in ejusmodi statu proximè dispositam, ac vicinissimam esse multis peccatis, etiam gravibus: itaque si animadvertat, quod producto tempore lusûs ad eum statum deducatur, pariter scit, se proximè disponi, ac vicinissimum fieri peccatis multis, etiam gravibus; atqui sponte sua talem ad statum deveniens sine dubio peccat: igitur cum ejusmodi circumstantiis longum tempus impendens lusui, hac ipsa prolongatione reum sese constituit peccati gravis.

9. Si quis fortè diceret, in semetipso se contrarium experiri, & affirmaret, semper sibi perfectè dominium in se constare, unde nunquam in blasphemias, nunquam in perjurias, nunquam in rixas erumpat, nunquam sollicitationem ad summam, quæ in detrimentum familiæ vergere posset, acceptet, aut proponat, sed ante lusum fines certos jacturæ, quin etiam lucro statuatur, nec eos excedat, ego responderem ipsi: Tu mihi magnum es lusoris prodigium, totûsque diversus ab omnibus aliis; verum si re vera talis sis, ea, quæ dixi, de te neutiquam dicta velim: certè hoc titulo lusus tuus non erit culpabilis. At at plûs aliorum omnium experientiæ credas, quàm tuæ soli. Qui supra funes saltitant, aut supra funes è turribus altis, quasi volantes, sese demittunt, diuturnam quandam experientiam securitatis habent; attamen nunquam securi sunt, atque maximam partem præcipiti lapsu pereunt. Ita tu modò quidem pedibus consistis, sed supra funem: supra funem ambulas, & in aëre consistis: volatus tuus hucusque fuit felix, aliorum autem lapsus tibi horrorem incutere, téque certum dedbet redere, te nunquam securum esse. Deus facile præcipitationem aliquam permittet vel in puncto, etiam in poenam temeritatis tuæ, qua non obstante documento opposito, quod in omnibus lusoribus ob oculos tuos statuitur, tibi tamen fidis, atque de temetipso præsumis.

10. Propterea lusoribus omnibus ego dico: Duratio lusûs vestri moderata sit; peculiariter autem ad illos me converto, qui singulis jactibus magnam sortem exponunt, atque dico: Saltem rarissimum

sit, ac brevissimum tempus, quo tantum audetis. Audite, quid olim in ista Civitate * Gesticulator aliquis Imperatori * ^{Bononia} Carolo V. responderit. Inter alia spectacula, in amplo huius foro illi magno ^{Saltum mi-} Monarchæ exhibita, Jocolator ille ta- ^{rum Gesti-} bulam emisit è fenestra, quæ aperta cer- ^{culator edit} nitur in summa fere facie externa Basilicæ ^{tum.} Divi Petronii, & ascendens super eam se foras miro saltu libravit, ut corpore toto cum omnium intuentium horrore liber in aëre conspiceretur; cum autem destitutus omni fulcro penderet, quasi jamjam præceps iturus, artificiosa corporis agitatione sese convertit, inque priorem stationem remisit, communiterore in plausus mutato, totòque cordium horrore faustam in acclamationem verso. Mirabilem saltum Augustissimus Carolus non observarat, idcirco misit ad artificem assecularum quempiam, qui saltum repeti juberet; at ille, dicit, respondit, Augustissimo Imperatori, saltus ejusmodi non plures in vita, quàm unum, fieri: nec etiam persuaderi potuit, ut alterum tentaret. Idem dicere vos oporteret, si quando uni jactui summam aliqujus momenti exposuissis. Omnis chartæ, tesseræve motus est periculosus quidam saltus; at ejuscemodi saltus nolite multos tentare. Si sanum audire consilium ^{Cessandum} aveatis, ad hujus generis lusus nunquam ^{à lusu} extendite manum; si tamen eam extendatis, plenam ejus retrahendæ potestatem retinete: seu vincatis, sive perdatis, cessate, abite. Agite, quod Heroes illi duo, Eliezer, & Jacob egerunt in ædibus Labani. Eliezer, Abrahami dispensator, à Labano blandè, ac amabiliter habebatur, & urbanâ violentiâ velut invitabatur, ut hospitio liberali porro frui pergeret; at ille, nequaquam, respondit, sed sine me abire, nam Herus meus exspectat me: *Noli me retinere, quia Dominus* ^{Gen. 24.} *direxit viam meam.* Quantumcunque lusus seu lucreris, vobis arrideat, ac fortuna faveat, ne vos retineri sinite: sed ipsi quoque dicite: *Noli me retinere: spes mea, desiderium meum, prospera fortuna mea, non amplius me detinete: Noli me retinere.* Deus me aliò verti cupit: conscientia mea aliò me vocat: satis ego vici, satis lucratus sum: nolo diutius ludere: volo me ad exhortationem sacram, ad piam de bona morte congregationem, ad Evcharisticam Benedictionem conferre: *Noli me retinere: quia Dominus direxit viam meam.* Deus in lusu mihi propitius adstitit: ad vota mihi folia meliora in manum misit: ejus favore abuti nolo: *Noli me retinere, quia Dominus direxit viam meam.* Si vincas, perdere poteris: expedit modico lucro acquiescere, quàm sese multa perdendi periculo exponere.

Simil.
Funambuli
plerumque
lapsu pereunt.

sive perdas.

Gen. 31.

II. Quòd si verò lusus te sinistrè habuerit, age, quod Jacob egit, cum eum Laban iniquis oculis intueri cepit. *Video faciem Patris vestri, quòd non sit erga me, sicut heri, & nudius tertius*: haud obscurè colligo, res non adeò prosperè pro me fluere: eamus aliò: *Surrexit itaque Jacob, & abiit*. Immò Deus ipse hoc idem indicavit ei: *Surge, & egredere de terra hac*. Clarè vides, in lusu fortunam esse versam, nec ampliùs ab ea tibi benignum intuitum ostendi: quapropter *surge, & egredere de cubiculo isto: surge, & egredere de conventiculo hoc: surge, &* si opus fuerit, *egredere de civitate hac, in villam abi: Surge, & egredere de terra hac*. Satiùs herclè est, si multa perdidideris, acquiescere, quàm omnia perdendi periculo te exponere. Quando Simon ille Magus mutato, vel inverso volatu præcepit ex aëre decidit in totius populi conspectu, fractis pedibus claudicare coactus, non mortuus est. Claudus non ampliùs volare tentavit: primus lapsus ipsi pedes, non vitam abstulit: quòd si volatus alter eadem infelicitate successisset, ipse demum & volare, & vivere desisset: meliùs proin existimavit se claudum esse, quàm mortuum. In lusu lapsum acerbum sustinuit, non tamen incurristi necessitatem æs alienum contrahendi, non supellectilia vendendi, non agros, ac prædia alienandi: acquiesce; læsus es in solis facultatum tuarum pedibus: restant adhuc integræ,

Simon Magus post lapsum non ampliùs volat.

sanæque partes vitales; si certamini porro instes, quis de harum securitate vadimonium tibi præstabit? Quare lulum derelinque, recede: consultius tibi est esse claudum, quàm mortuum: *Surge, & egredere*: alioquin & in facultatibus, & in anima jacturas multò acerbiores sentire debebis. Non admittas adulationem à quibusdam historiis, quæ cum voluptate percipiuntur à lusoribus, & sunt primò quidem illis vana spei corroboratio, demum autem grave desperationis præcipitium. Quòd Nobilis aliquis magnæ dignitatis, post omnes, porus omnes facultates suas una nocte lusu perditas, ut nihil ipsi superesset præter unicam arborē, istam quoque lusu exposuerit, ac per istam omnia perdita recuperaverit, quin etiam fortunato lucro rem suam insigniter ad statum incrementum auxerit, unde postmodum arbor optimè merita dicta fuerit *Arbor aurea*, non est verisimile, tametsi decantatum sit valde: si tamen vera sit historia, aurearum ejusmodi arborum non est in mundo, nisi una. Profectò multò faciliùs invenietis, qui contra sinistram fortunam infelicitè certare volens omnia sua penitus perdidit, quàm qui eandem pertinaciā sua superaverit. Sine igitur, ô Lusor, ut ego tibi repetam: Esto contentus victoriis, & jacturis moderatis: ista cum moderatione derelinque lulum, & abi: *Surge, & egredere*.

Arbor, aurea dicta, lusori reparat omnia.

S E R M O IV.

A R G U M E N T U M.

Utrùm grave peccatum sit, pro summa gravi ludere.

I. ETiam brevi tempore summa gravis ad lulum impendi potest. Lusores aliqui tam proni sunt ad lulum, ut illicò se rapi sinant ab omni sollicitatione, atque cum numero lucrorum, aut jacturarum tentamina duplicent. Alii suam aviditatem adeò sibi dominari permittunt, ut ne quidem manum ad chartas applicarent, nisi primò statim grandiores monetas poni conspicerent. Iste furor, ac libido lucrandi, vel perdendi modicā horā magis crescit, ubi ludere solent non pecunia præsentē, sed sola verbi spon-sione. Qui pro pecunia supra mensam ludit, id aspicit, quod perdit, & ideo cautior incedit: saltem deficientibus nummis etiam lusus desinit; at qui sub verbi sui fide ludit, oppidò cæcus jacturam suam nescit: obstinatus contra fortunam

suam, si nummi deficient, argentea vasa, gemmas, prædia, supellectilia lusu exponit. In hac ludi vicissitudine tam expeditus est ad perdendum, quàm ad loquendum. Simplicius ille, qui nunquam à lusu retrahi potuit, invanum adhibitis admonitionibus, & correptionibus sacrorum Curionum, & amicorum, eum dereliquit, & exhorruit solo numerandarum pecuniarum labore. Cum aliqua die gravem summam perdidisset, ac interposita verbi sui fide promississet, se totam intra viginti quatuor horas persoluturum esse, nec aliud ad liberandam fidem sup-peteret, id Patri suo, Viro perinde nobili, atque prædiviti manifestare coactus est. Iste, quin indignationem ostenderet, inquebat: Equidem nummos tibi dabo, sed numerandi laborem modò subire

Simplicius à lusu abhorret ob laborem numerandi pecunias.

bire nolo : proin illos ipse me præsente numerato : simul ipsi diversos offerebat loculos , plenos pecuniis studiosè confusis. Simplicius primò cæpit separare, dein numerare nummos æneos, argenteos, aureos, & quia Senex de industria subinde, sæpiùsque simulatis quibusdam interrogationibus negotium interrumperebat, numeratum rursus, ac sæpiùs numerare debuit. Initio cum voluptate numerabat, at brevè lassari, deinde fastidire incipiebat usque adeò, ut numerando pergere detrectaret; Pater autem semper præsens eum cessare non permittebat, donec totus calculus completus esset. Fastidium numerandi sumptus jacturæ suæ illi in fastidium ipsius quoque lusûs tarnsît, ut ab eo tempore lusum omnem horrere cæperit, nec ampliùs luserit.

2. Jam seu ludatur pro pecunia præsente, sive sub verbi fide, majori videlicet cum periculo, nobis examinandum est, utrùm grave peccatum sit pro summa gravi ludere. Si quæstio sistat in se ipsa, ita, ut alia non interveniat circumstantia peccato digna, respondeo, non esse peccatum grave. Doctrina hæc in primo jam Sermone stabilita est. Si summa nimia sit, venialis peccati culpam effugere non poterit, sive dein culpa sit avaritiæ, sive prodigalitatis, sive dissolutionis, sive imprudentiæ : id, quod parum refert. Omnis virtus mediocritatem exigit: igitur excessus omnis virtutem offendit: igitur etiam excessus in summa, quæ lusu sui exponitur : igitur excessus iste peccatum est, non mortale, si consideretur in se ipso, quemadmodum ex allegata Dissertatione satis intelligitur : ergo veniale. Verùm enim verò perperam ego vos instituerem, nisi pariter vobis innuerem, tales esse, tótque circumstantias lethalter culpabiles, quibus, quasi coronâ, lusus includitur, ut aliqua plerumque illum penetret, ejus naturam immutet, atque graviter culpabilem fieri faciat. Illas ego per intervalla proponam, & exponam. Non est autem intentio mea, ut ostendam, quamvis earum in te deprehendi, si insignium è numero lusorum es; nec enim mihi libet omni conatu te peccatorem pronunciare, sed solùm inquirere cogito, an lusor sis, non an peccator; immò eundem in finem tibi ostendam, quomodo se peccatum in lulum insinuet, ne ludendo peccator evadas. Tibi porro remanebit examinandum, an lulum tuum ingrediatur aliqua circumstantiarum illarum, quas explicabo : si eam tecum non inveneris, securè concludes, ex isto titulo peccatum tuum non esse mortale : siquam tecum deprehenderis, dicere debebis : profectò negare nequeo : ego pecco, & graviter pecco.

Tract. de Lusu.

3. Primum locum occupant blasphemias, mendacia graviter perniciofa, & perjuria. Hæc peccata non adeò frequenter contingunt, ubi lusus est exiguo de valore: magisque pro relaxatione. Lucrum parvum haud magnam parere solet aviditatem, neque jactura modica magnam afferre tristitiam : hinc animus per lusum adeò moderatum non multum turbari, neque linguam extra limites rationis emittere consuevit. At enim ubi contentio de summa magna, timor, & spes magna, gaudium, ac tristitia magna est, facilè mens ultra omne decorum effertur. Fortè peregrinum videbitur, quod assero; sed verum dico : vitium lusûs animum magis obumbrat, quàm ipsum vitium lasciviæ; nam ista non semper ardet: affectione satiata spiritus quiescunt: intervallum quodpiam concupiscentia admittit, & ante novam perturbationem aliquo tempore mens non nihil quietis recuperat; vitium autem lusûs in eo, qui magni momenti summam exponere solet, intervalla sibi, morâmve ponere nescit. De comedendi necessitate dolet, eò quòd ista negotiationem ejus turbet. Somnum suffuratur oculis, ut pecuniam suffuretur sociis, eoque demum pervenit, ut nullam ampliùs delectationem inveniat in concentibus musicis, aut in epulis, aut in venationibus, aut in villis, & rusticationibus, aut in amicis, aut in aliis quibusdam rebus, nisi locus quoque sit chartis lusoriis. Imperans affectio, quæ dominatur, est avaritia, & inexplibilis lucri cupiditas: ista, seu quid auferatur jacturis, sive quid acquiratur lucris, inquieta semper est, semper extra centrum. In ejusmodi statu quàm facile est, aviditatem suo commodo mentiri, ac furore, dolore, tristitiâ linguam usque adversus ipsum Deum abripi? Spiritus Sanctus de silentio heroico, quia de silentio difficillimo, laudat Beatum Jobum, quando continuis in successibus, & non interruptis nunciis infortuniorum suorum, Deo semper benedixit, nunquam Deum offendit. Afflictiſſimo illi Principi inter unum, & alterum nuncium nec minimum erat moræ, sed nondum loqui cessante illo, qui pecorum jacturam significarat, jam supervenit alius, qui ovilium incendia referebat: cùmque adhuc ille loqueretur, venit alter. Iste narrationem suam nondum finiêrat, atque dixerat, oves omnes unâ cum pastoribus omnibus incendio perditas esse, & affuit alius, insinuans interitum Camelorum: sed & illo adhuc loquente venit alius: nec iste sermonem suum concluderat, cùm accurrens alius cladem filiorum nunciavit: Adhuc loquebatur ille, & ecce alius intravit. Amisſis facultatibus, ac liberis denique

Blasphemi-
as, menda-
cia, ac per-
juria.

Lusûs vitii
um magis
obumbrat
animum,
quàm la-
sciviâ.

Jobus non
peccat lin-
guâ conti-
nua ob in-
fortunia.

Job. 1.

nique perdidit ipsam quoque salutem corporis: & nihilominus in extremo dolore cordis, nunquam peccavit linguâ: *In omnibus his non peccavit Job labiis suis.*

4. Qui ludit audacter, atque perdit, haud adeò dissimili in statu deprehenditur. Jactus foliorum sunt nuncii infortuniorum, atque tam properè succedit unus alteri, quàm celeriter fiunt jactus. Unus jactus tibi nunciat, perditos esse centum Philippæos, & ecce mox adest alter, & ait: perdidisti mille aureos: tertius succedit, & significat, perditam esse totam suppellectilem argenteam: succedit alius indicans, perditas esse gemmas: succedit iterum alius, & insinuat, perditam esse totam aliquam villam: rursum succedit alius, & inquit: jam filia tuæ pro honesto conjugio dotari non poterunt: filii tui fortunâ sua dejecti sunt: familia tua ad incitas redacta est. His omnibus supervenit gravis quidam dolor capitis, molesta quædam insomnia, apoplexia, quibus conficeris: quæ omnia perquam faciliè consequuntur vitam semper sedentariam, semper occupatam in actione, & attentione violenta, semper inflammata calore halituum, luminum, & affectionum. In tanta cordis agitatione tu linguam fræno te retenturum esse credis? Ipse tuam, quam frequenter excandescis, iracundiam excusas, & ais: in tam obstinata fortunæ adversitate Jobi cujuspian patientia necessaria esset. Verùm si te patientiâ istâ carere agnoscis, cur sponte tanto infortunio occurris? Deus amabiliter te tantis fortunis locupletavit, quantæ tuo statui commodè sufficiebant: tu sine necessitate, cum iisdem commodè frui posses, illas spontè periculo exponis, ac postea, dum eas voluntate tua, culpâ tua perdis, ad illum Deum, qui eas tibi donaverat, injuriis afficiendum te convertis? Et tamen ita plerumque fieri assolet. Ego fateor, mihi notum aliquando fuisse Nobilem quemdam, qui brevi tempore plùs quàm trecentis Coronatorum millibus lusu perditis cum extrema familiæ suæ ruina, nunquam tamen ullam, non dico, blasphemiam eructare auditus est, sed ne quidem signum doloris edidit, nedum impatientiæ. Herculè felix ille fuisset, si pari fortitudine magnæ lucrandi cupiditati resistere scivisset, qua vehementi jacturæ dolori restitit. Sed istorum tranquillitatis, ac patientiæ miraculorum quot jam in mundo conspicias? De Cæsare Augusto legitur, quòd in prosperis ludi jactibus tacuerit, in adversis riserit, in neutris autem iratus fuerit. *Cæsar*, ita de ipso prædicabant: *Cæsar in bonis jactibus tacet, in malis ridet, nullis irascitur.* At hoc illi difficile non erat; etenim jacturæ

Principum à subditis tantummodò sentiuntur: illorum lusus, istorum damnum est. Veruntamen quemadmodum graves plebeiiorum hominum jacturæ non faciliè resarciri possunt, ita non nisi difficilis illis est earum toleratio. Et verò satis est vel modico tempore versari in quibusdam, maximè lusorum, conventiculis, & omnis homo Deum timens confitebitur, quòd dum malè haberi sanctum Dei Nomen auditur, præ horrore comæ capitis erigantur. Invenio, etiam Orthodoxos non rarò ferociter exarsisse contra sacras Icones, sanè deterius ipsis Iconoclastis. In multis Europæ partibus hodieque servantur Imagines Deiparæ Virginis, ac pueri JESU, percussas jam plumbeis globulis, jam pugionibus, jam lapidibus, quin & hîc Bononiæ similem vos ipsi colitis in Ecclesia Baracani, quam qui percussit, adeò notus est, ut ejus umbra diurno tempore foris extra muros jam non norreatur, cum quotidie spectetur. Detestandam, abominabilissimam impietatem! non autem memini, me unquam invenisse, quòd ausus adeò nefandus, facinus adeò sacrilegum ullibi commissum fuerit ab alio vitiorum genere, quàm à desperata lusorum temeritate. Si manus eò usque deveniat, quòd usque linguam pertingere putamus? Quòd si verba lusorum ejusmodi forent efficacia, suumque finem attingerent, nullum esset folium, nulla tabula, nulla sedes, è quibus non omni parte copiosus efflueret JESU Christi Sanguis. Jam quæso vos, si lusus, hunc loqui in modum audiri solitus, mortale peccatum non est, quæ demum erunt in mundo peccata mortalia?

5. Altera circumstantia, quæ lulum pro summa gravi mortaliter culpabilem reddere potest, in deceptionibus consistit. Ad majorem doctrinæ claritatem istæ duas in classes distinguendæ sunt: aliæ quæ sunt à lusu permissæ, suntque artificia: aliæ non permissæ sunt, & sunt fraudes. Priores illæ sunt, quibus lulum peritus non repugnat, & eas agnoscens, ac retegens non dolet, sciens, idem privilegium sibi quoque competere, ac liberè secundum arbitrium suum à se pariter adhiberi posse: nempe securitatem ostentare, dum infaustum folium cor occultè cruciat: timorem monstrare, dum securitas in manu est: adversarium non admonere, dum ejus damno chartarum, punctorumve numerus errorem inducit, & similia, sunt artificia innocentia. Fraudes autem culpabiles illæ sunt, quæ ludi legibus non tolerantur, de quibus constat, iis usurum non esse virum honestum, & conscientiæ tenacem, quæque si detegantur, lusus invalidus, injusta victoria pronunciatur: videlicet eum sedendi

Lusor aliquis omnibus perditis non dolet impatienter.

Augustus ludit moderate.

Fraudes in lusu sæpè committuntur.

pendendi locum eligere, ut inspicere queant æmuli chartæ, neque satis habere, si semel illæ fortuito videantur, eò quod ille suâ negligentia eas manu probè non occultet, ut oporteret: studiosè chartas aliorum intueri: amicū quempiam constituere, qui liberè videns in alterius manu chartas, istarum numeros, atque notas nutibus indicet: abuti quadam dexteritate manus ad mutandum folium, aut unum punctum pro altero præterire, non sincerè numerare puncta, vel signa, vel monetæ: notare, ac signare folia, aut adhibere chartas, quæ, licet à te non signatæ, ipsa tamen versatione tibi cognitæ sunt, & notæ, aliæque hujusmodi sunt fraudes culpabiles, & istis artibus vincere, est furari. Si solis ego Nobilibus, & hominibus cujusdam dignitatis loquerer, prorsus inutiliter acturum esse me crederem, si eos ad vitandas illas fraudes hortarer; nam in isto casu honoris existimatio conscientia succurrit, atque ne quis sit fraudulentus, sufficit, esse virum honoratum; cum verò sermo sit ad omnis generis homines, multi fateri debent, in lusu pro summa gravi magnam esse tentationem ad magnas fraudes. Certè tantum in lusu pretium non exponeretur, nisi magna lucris aviditas haberetur, & ubi lucris aviditas est, lucrari velle vel impendio ipsius animæ perquam facile est. Et ista tentatio fortior est in lusu, quàm in quovis alio contractu; quandoquidem in aliis non lucrari, non est perdere: si nil acquiritur, saltem ipsa fors retinetur; at enim in qualibet lusù repetitione plerumque, si non acquiritur aliquod lucrum, mox intervenit æqualis jacturæ detrimentum. Accidit nimirum, ut in duellis desperatioribus, in quibus congregiens necessitate se constringi videt vel moriendi, vel interficiendi. Necessitas ista perdendi proprium, si non acquiritur elienum, accendit furorē, & aviditatem, cumque aviditate tentationem, ac voluntatem decipiendi. Verum est, fraudulenter acquisita nunquam profutura esse acquirenti. *Non inveniet fraudulentus lucrum suum*, ait Sapientissimus: homo fraudulentus eò non pertinet, ut quidquam de venatione sua coquat: si prædam sub ictu tenuerit, è manu rursus elabetur, & si manu eam jam prehenderit, non modò supra mensam suam eam non fruetur, sed ne quidem ad verum illam aptabit: *Non aduret*, ita legit Hebraicus, *non aduret fraudulentus venationem suam*. Fraudem in lusu non semper cedunt feliciter, & si quando feliciter aliquid acquirant, difficulter id conservant: *Non inveniet fraudulentus lucrum suum*: atque si conservetur acquisitum, semper tamen erit, ut in stomacho venenum; aut revomen-

dum erit, aut æternum moriendum. Nemo dubitabit, quin lusus de summa gravi, per fraudes graviter perniciosus tractatus, lethale peccatum sit, idque inter illa peccata mortalia, quæ difficultibus obligationibus stipantur.

6. Tertia circumstantia, qua lusus graviter culpabilis effici potest, probabile periculum est externarum rixarum, & odiorum internorum. Illæ potissimum nascuntur in lusu ex indole lusorum: ista magis oriuntur in lusoribus ex natura lusus. Quando lusores indole sua sunt ardentes, ac fervidi, vel suspiciosi, vel obstinati, faciliè injurias, ac deceptiones apprehendunt, unde contradicunt, obstant, & quin rationi cedant, litigia suscitant: ista litigia proximè confinia sunt gravibus rixis. Quando de re modica lusus est, non difficulter quis cedit, & acquiescit, cum hoc parvi constet; ubi verò multum in lusu ponitur, aliter sanè se res habet. Quisquis in lusu perdit, admodum pronus est ad rixas, etiam si cæteroquin indole pacatissima præditus sit. Quamdiu Nilus in alveo vasto decurrit amplum regionis spatium fluxu suo occupans, fluit absque fluctu, sine strepitu, amœna cum quiete; quàmprimùm autem ad declivia, vel in angustias pervenit, in furias abit, undas extollit, ac rejicit, spumat, atque tantum strepitum excitat, ut vicinæ surditatem inducere valeat. Id in lusu multi imitantur. Quamdiu multum occupant, aquasque suas dilatant: quamdiu lusu vincunt, pacatissimi sunt; at si destitui fortunâ suâ incipiant, & in angustias, adarcta deveniant, prò quantos rumores, quantos strepitus excitant! non tacebunt, se pacari non permittent, nisi fortuna redeat, nisi denuo vincant, lucrentur, ac dilatentur. An porro frequenter in conventiculis lusorum oriantur rixæ: an quandoque manus à chartis abeat ad probrosos colaphos: an audiantur alta mendacia: an detractis vultu larvis injiciantur larvæ honoris existimationi: an etiam veniatur ad enses, pugiones, & arma, dicat, qui videt, & lusibus interest Ego vobis dicam: facilitas, & gravitas hujus periculi in lusu pro mensura statui debet, ac regula ad cognoscendum in isto titulo peccatum. Si agnoscas, illum esse proximam occasionem ad grave malum, lethale peccatum est: si consideratis loco, sociis, modo, consuetis eventibus, omnia maneant in pace, vel solum leves sint contradictiones, ex isto titulo mortali labe non inficietur.

7. Verum non sufficit, quod non veniatur ad arma, & injurias externas, sed necessarium est, ut nec odium niduletur in pectore: & odio quidem interno per-

Rixæ, ac odia faciliè oriuntur in lusu.

Diodor. l. ii. c. 3.

ob necessitatem vel lucrandi, vel perdendi,

ut in duello:

Prov. 13.

quæ tamen non profant.

3. Reg. 32.
8.

quam facilè locus datur à lusore, si perdat; etenim dolor, invidia, iracundia, sunt affectus facillimè in odium degenerare soliti. Qui multum perdit, initiò dolet internè, quòd victus fuerit: inde roditur ab invidia, & iracundia contra victorem: mox adversus istum nascitur naturalis quædam aversio, qua eundem incipit aspernari, & abhorrere, ac aspernatio hæc non repressa denique transit in odium. Rex Achab odio prosequabatur Michæam Prophetam, neque malignus Princeps aliam gravis odii sui rationem assignare poterat, nisi quòd ex ejusdem prædictionibus frequenter aliquid mali audièrit. *Odi eum, inquit, quia non prophetat mihi bonum, sed malum.* Quòd si sola prædictio adversorum in corde generet odia, quid, amabo, faciet, in istis deprehendere manum? Quemadmodum omne bonum, seu utile sit, sive honestum, sive delectabile, parit amorem, & is, in quo conjuncta hæc omnia bona reperimus, nobis quasi dulcem aliquam injicit catenam, quæ nobis suavem quamdam violentiam infert ad ipsum amandum, sic omne malum, seu perniciosum sit, sive vitiosum, sive molestum, creat aversionem; at ubi nobis in quoquam omnia mala hæc unita videntur, ea cor ex viribus repellit, & in odium abripitur. Qui te in lusu sapè, multumque vincit, odium tuum incurrit ex omnibus hisce titulis; perniciosus quippe tibi videtur per detrimentum, quod sentis in facultatibus: illiberalis tibi videtur, quoniam eas tibi aufert, utut justè, sed, uti putas, cum aviditate, ac avaritia: molestus tibi videtur, dum suis victoriis te cogit invenire dolorem, ubi quæris recreationem. Si Pater tuus, si fratrum aliquis, si conjux, tota die tibi dicant importunè, ut abstineas à lusu, quòd inde certò grave dnum relaturus sis, solis hisce prædictionibus odio tibi fient: *Odi eum, quia non prophetat mihi bonum, sed malum.* En odio tibi est lingua, prædicens, & ipsa manus, inferens tibi malum, odio non erit? Fortè negabis, in corde tuo locum esse huic odio contra victorem, eò quòd nullam sentias inclinationem vel ad occidendum, vel ad percutiendum illum: quin immò, dices, amici sumus, & inter nos amicè conversamur; verum ad hoc advertere te velim, quòd, quemadmodum iracundia non sentit inclinationem ad omnis generis vindictam, sed unam exequitur, quin attendat ad alteram; sic odium non semper omnem mali sortem inimico cupit. Si hic infortunium aliquod incurrat, si similem speciem incommodi sustineat, illud frequenter acquiescit.

8. In nostro argumento en lapidem Lydium. Si adversario, à quo in lusu victus es, iniqua sors accadat quoad pecunias maximè, nunquid in ea re tibi complacitum esse sentis? Ipse forsan ades, cum ille ludens cum alio, tibi non observato, ac fortè ne cognito quidem, perdit, ac multum perdit: nunquid hinc omnino verum esset, in corde tuo te dicere, seu cogitare: gaudeo: benè factum est illi: jam revomit, quod à me lucratus est. Quòd si verò in hac, aut simili occasione sic loquaris, æmulum tuum odio prosequeris, & hæc ipsa locutio, seu cogitatio, hoc ipsum internum gaudium, nisi ex defectu quodam deliberationis excusetur ex parte saltem, cum quæstio de re gravi sit, mortale peccatum est. Affectio versùs lufiores eandem servet regulam, quam sequitur affectio versùs Principes, in bello constitutos. Directè, quod ajunt, unius bonum desiderare, tametsi detrimentum alterius eveniat, licitum est: contrà directè malum unius desiderare, licet alteri bonum aliquod eveniat, peccatum est. Si bello decertandum sit, & unus vincatur, alter autem victor evadat: si conflictus contingat, & unus interneceione cadatur, alter autem triumphet: si obsidio adornatur, & unus forti propugnatione locum munitum in potestate sua retineat, vel alter eundem expugnatum obtineat, ego cupio, & post eventum gaudeo, victoriam, triumphum, loci muniti possessionem esse potius penes illum, erga quem, cum ego neutri subditus existam, affectio mea magis fertur: hinc utique nulla culpa est. Verum si gaudeam, quòd Princeps aliquis sit victus, exercitus ejus cæsus, munimentum perditum, aut aliis ipse adversis pressus, & ego libenter hæc accipiam, eò quòd averso in ipsum animo sim, istud utique peccatum est ex natura sua mortale. Prior affectio amoris est, atque adeò innocens: altera est odii, & idcirco perversa. Sic evenit in affectione versùs lufiores: ubi res in eo est, ut unus vincat, ego desidero, & gaudeo, victoriam esse penes illam partem, erga quam inclinatio mea flectitur: hinc mihi nulla causa remorsus; at si gaudeam, quòd alter perdat, & ex ejus jactura voluptatem hauriam, tanquam ex ejus damno, pro quocunque demum optetur victoria, hæc affectio *formalis* odii est, atque, si gaudium istud plenè deliberatum sit, & gaudium de gravi illius malo, culpa gravis est. Proinde quemadmodum graviter peccat, qui deliberatè dicit in corde suo: jam exercitus ille cæsus, illa gens deleta est: jam illi mortui sunt: jam Princeps ille

ille tristis erit, & alia hujusmodi, gaudente de alterius malo, tanquam alterius malo; ita quoque peccat, qui de jactura lusûs in corde suo dicit: Jam ille perdidit in lusu: meâ quidem nil interest vincere; sed sufficit mihi, quod meum ipsi prodesse nequeat.

9. Ista doctrina certa est, Theologis in id consentientibus, quod plena cum deliberatione desiderare malum grave proximi, quatenus illi malum est, & eadem ratione gaudere, peccatum grave sit, *saltem*, contra charitatem. Ejusmodi gaudium fuit Semei, quando Rex David è solio Jerosolymitano dejectus fugiebat à perduelle suo Absalone: *Egredere, dicebat, egredere, vir sanguinum, & vir Belial.*

2. Reg. 16. *Reddidit tibi Dominus universum sanguinem domus Saul, quoniam invasisti regnum pro eo, & dedit Dominus regnum in manu Absalom filii tui: & ecce premunt te mala tua.* Ista perduellio, ista Davidis miseria nullo prorsus emolumento familiæ Saulis erat, adeò jam depressæ, ut jam nulla spes, ne remota quidem, esset ejus elevandæ: hinc gaudium Semei non erat affectio amoris erga domum Saulis, sed mera affectio odii

versus Davidem. Ita quando gaudes de alterius jactura, quatenus est ejus jactura, spiras odium *formale*, atque adeò committis peccatum grave. Jam quemadmodum istud odium facillimè nascitur in ludente pro summa gravi, maximè si perdat, ita potest esse circumstantia, quæ graviter culpabilem reddere queat lulum, velut occasionem proximam talis odii. Tu, ô Bone, temet ipsum examinato sincerè, & si quid malevolentia similis in corde tuo deprehenderis, id extirpato. Jacturæ tuæ inimicum te reddere debent non lusoribus, utpote penes quos culpa non est, sed lusui, qui culpabilis est: inimicum te reddere debent ipsi tibi, qui sponte tantis infortuniis obviâ curris. Ex jactura tua non occasionem sumas odio habendi vincentem, sed potiùs documentum capias abstinendi à lusu, quo perdis.

Supersunt adhuc aliæ circumstantiæ, quibus vitiatur lusus; quoniam verò tempus hodiernæ dictionis jam expletum est, eas in sequenti Dissertatione discutendas reservo. Venite die Dominica proxima, easque percipietis,

SERMO V. ARGUMENTUM.

Aliæ quædam circumstantiæ referuntur, quibus lusus pro summa gravi mortalis redditur.

1. PRIUSquam aliæ circumstantiæ, quibus lusus pro summa gravi graviter culpabilis effici potest, afferantur, opus est explicare, quid intelligatur per summam gravem. Hic ego non intelligo numerum illum pecuniæ, seu valorem, qui censetur à Theologis esse gravis in materia furti, sed in lusu juxta propositum meum intelligo summam gravem illam, quam lusor perdere nequit, quin inde ipsi grave resultet incommodum. Pauperi cuidam opifici, cui dimidius tantummodò florenus est, ad suppeditandum familiæ suæ panem necessarius, planè magnum erit incommodum, si vel quindenarium perdat. Locupleti cuidam, neque liberis, neque conjuge, neque ære alieno, neque aliis necessitatibus onerato, nullum afferet incommodum, si vel centenos Philippæos perdat. Itaque meo in proposito centeni Philippæi non constituunt gravem summam quoad secundum, sed quindenarius gravem summam efficiet in primo.

Summa
gravis in
lusu quæ
sit.

2. Hoc posito concesserim, quod ludendo etiam pro summa gravi non consumas multum temporis, multa media ad salutem animæ tuæ necessaria non negligas, preces, & Sacrorum Mysteriorum susceptionem non omittas: concesserim, quod non mentiaris, non pejeres, non blasphemes, nil fraudis interponas, rixis, iris, invidiis, odiis locum nullum tribuas: omnia hæc tibi concesserim: at non propterea, si te insuper periculo jacturæ gravis exponas, asseverare potes, te gravia peccata non committere. Jam quæso te: num tu filius familias es? Affirmas: igitur impossibile moraliter est, gravi de summa te ludere, quin gravia peccata committas. Imprimis ego nôsse velim, è quo fonte tuam in manum fluat illæ pecuniæ rivus, quo te tam liberalem ostendis. Pater tuus centum tibi Coronatos assignat pro toto anno, tu autem in lusu mille consumis una hebdomade: jam te rursus interrogo: nongenti quæ vena tibi proveniunt? Equidem occul-

Ludere pro
summa
gravi facile
peccatum
grave est.

tas hasce venas tenere satagis; attamen ego forsan eas detegam. Recurris ad amicos, ut ære mutuo tibi subveniant. Ista vena sterilis est, & admodum dura; siquidem pauci sunt, qui adeo cautelâ prudentiæ destituti sunt, ut lusori pecuniam mutuam gratuite dare velint. Opipidò notæ sunt Leges ff. & C. *Ad Macedonianum*, quibus, tanquam in favorem parentum conditis, non valet filiorum renuntiatio, quibusque, paucis casibus exceptis, qui filiofamilias mutuum dat, perdendæ fortis periculum incurrit. Hoc non obstante tum precibus, tum importunitate, tum promissis, jurejurando firmatis, de celeri restitutione, usque adeo fodis, & urges, ut aliquid auri demum eruas.

6b debita
contra-
henda,

Vide Lessi-
um de Just.
l. 2. c. 20.
n. 3. & L.
Mutuum ff.
si certò pe-
tatur.

que diffi-
culter
compen-
santur:

3. Fortassis ejusmodi contractum debitum affectioni tuæ videtur innocens; at non item innocens videbitur Theologis, ac fortè neque tibi, si mente libera dictamini rationis attendere volueris. Dum quis mutuum aliquid accipit, ipsi sibi grave onus imponit restituendi vel tempore constituto, si quod statutum sit, vel tempore congruo ad exactionem creditoris, cum de certo tempore conventum non est. Ita Theologi ex fundamento naturæ, Legumque: proin ut absque culpa gravi te onerare valeas ære quodam alieno alicujus momenti juxta modum statûs tui, saltem spes adsit oportet probabilis, ac benè fundata, restituendi tempore constituto, vel certè tempore congruo ad exactionem creditoris, si tempus præfixum non fuerit; alioqui, si spes ejusmodi desit, sponte te periculo proximo exponis fallendi fidem contractûs tui, gravèque inferendi damnum mutuanti: hunc decipis mendacio graviter pernicioso, certò promittens compensationem, quam agnoscis moraliter impossibilem, atque vel hoc solo graviter lædis Justitiam: & hoc peccatum eò gravius est, ac minùs excusabile, quod ejusmodi debita contrahas non pro necessitate statûs tui, sed pro mirabili pertinacia, ac libidine non derelinquendi vitium aliquod. Ut autem spes sit probabilis, necesse est, ut bono quodam fundamento nitatur. Dic, sodes: quo fundamento spes tua nititur? Ais, ut novo lusu reverti possis ad eam sortem, qua compensare valeas antiquum debitum: at enim in lusbis meræ fortunæ fulcrum istud est arundine fragilius. Quomodo benè fundata vincendi spes esse potest, cum tibi præ oculis versatur saltem prorsus æquale periculum succumbendi? idque multò magis, si experienciâ docearis, te plerumque sinistram, & iniquam sentire fortunam consuevisse. Probabiliter contingens dicitur id, quod magis

contingere solet: in illo lusu tibi non magis, aut plerumque solet evenire victoria, sed potius jactura: proinde tibi victoriam, ceu probabilem, polliceri nequis: itaque super instabilitatem unius folii, quod tibi adversum esse solet, collocare non potes probabilem, ac prudentem spem compensationis, quæ prudenter secura censi debet. Et verò cum in aliis, tum in temet ipso clarum experimentum habes, quod in lusu ad extinguenda debitorum tuorum nomina continuato, quin ea deleantur, potius augeantur. Igitur sic argumentor: Qui debita contrahit in summa notabili absque probabili spe restituendi, cum restituere tenebitur, graviter peccat: atqui tu causâ lusûs ejusmodi debitum contrahis: igitur occasione lusûs graviter peccas.

4. At forsan oppones, ac dices, familiam tuam esse satis instructam, ut suo tempore mutuatum compensare valeas ex eo, quod domi est. Hæc altera vena filiorumfamilias, lusui deditorum, est, ex ædibus paternis clepere, quæ nunquam sufficienter clausa sunt, aut etiam ad suppetias occultas cum famulis colludere: videlicet obtentui proponuntur Patri steriles redditus, adustæ, vel quassatæ segetes, corrupta vina; Dispensatores, & procuratores probè nôrunt, unde tempestas ejusmodi proveniat, imminuens annuos census patri, ut abundanter effluant in manus filii. Quodsi de re minuta, parvique momenti quæstio foret, ego credere vellem, quod præsumendum esset, Patrem rationabiliter invitum non esse quoad substantiam ablati, licet rationabilissimè invitum quoad modum auferendi. Si te per integrum annum intra fines quinque, vel sex Coronatorum contineres, cum de re congrua agatur, fortè, nota, fortè id ego tibi concederem; quoniam verò limites istos excedis, & uti nôsti, multum excedis, quis à furto gravi te excusare poterit? Non modò reum te culpæ contra Justitiam constituis, sed insuper aliam culpam contra Charitatem incurris. Si famuli Patris tui consentiant, ac manum tibi gravibus in furtis domesticis præbeant, ipsi quoque graviter peccant, idque tui causâ, tûque sollicitans eos eorundem peccati participem te reddis. Ad hæc, si domi desiderantur vel gemmæ, vel vestes, vel argentea vasa, protinus incusantur famuli, prima super istos recidit suspicio, isti peluntur ex ædibus: & tu reus es illorum detrimenti. Syllogismus iste nulla responsione solvitur: Qui causâ lusûs multum suo Patri furatur, mortalis culpæ reus est: tu causâ lusûs multum Patri tuo furaris: igitur causâ lusûs mortalis culpæ reum te constituis.

ob furtâ
domesticâ

5. Respondebis equidem, istam non esse venam tuam: tu ditio- rem, ac faciliorem invenis in Mercatoribus, à quibus pecunias recipis pro censu *duodecim*, & *quindecim*, & *viginti pro centum*, idque non vero nomine lucri cessantis, vel damni emergentis, sed blandiris tibi, quasi ex illorum parte nimia usura excusetur à periculo perdendi sortem, ex tua verò parte periculum nunquam persolvendi sortem excusetur à magno censu, quem persolvis. Dissimulo, quòd, cum communiter census ex mutuo periculum excedat, isti contractus communiter *usurarii* sint, atque adeò summopere prohibiti. Si Juvenis quidam ætatis, ac teneritudinis tuæ, se *censu*, quem dicunt, *Vitalitio* onerare vellet, fortè satis esset *octo pro centum* persolvere, & tamen in *Censu Vitalitio* fors, ut ajunt, *capitalis* perit, nec ampliùs rependitur: & absque *usura* pacisci licebit *quindecim*, aut omnino *viginti pro centum*, quando fors alicui duntaxat exponitur periculo? Taceo sequelas alias culpabiles, ob quas Mercator teneræ conscientia nunquam ejuscemodi contractus cum filiis familias inibit, sed rursus interrogo: undenam accipies, quo census istos persolvas? An ex assignata portione paterna? Verùm ea non sufficiet. An ex lucro lusûs? At illud nimis incertum est. Undenam igitur? Proin iterum ex te quæro: spes tua probabilis compensandi debitum, quo te oneras, ubi nam fundatur? Ulteriùs fortè repones, Patrem tuum ætate provectum, téque post ejus mortem ex hæreditate tua parem extinguendis omnibus nominibus futurum esse. Itane tibi levis impietas esse videtur: si eò usque devenias, ut mortem Patris tui pro fundamento spei tuæ statuas? Et si lusus eò te provehat, tu tibi blandiri poteris, te citra impietatem ludere?

6. Dices ad ista, tibi, licèt alia desperata sint, absque peccato fore, ut omnia compenses. Detegam, ais, & indicabo Patri debita mea, atque tum arte, tum simulata desperatione faxo, ut ille vel amore, vel timore, vel honoris causâ omnia dissolvat. Hem! egregius tu mihi Theologus es! at in Theologia tua inter peccata mortalia haud, credo, numeras afflictiones injustas, & graves Parentibus illatas: ita nempe quartum Decalogi præceptum ad te nil attinet. Communis lex Charitatis obstringit nos ad abstinendum, quantum fieri potest, ab afflictatione proximi nostri. Graviter, & sine justa causa offendere, seu afflictere quemquam, etiam extraneum, absque dubio culpa gravis est contra Charitatem: quid igitur erit graviter contristare proprium Parentem? Certè D. Tho-

mas Angelicus, quem sequitur Sylvester, s. *Th. 2. 2. 26. 6. 11. 11. 44. art. 8. Sylvest. 7. Filii. q. 22.* & alii Theologi, pro re certa statuit, filios teneri ad amandos parentes, non solum amore communi, proprio charitatis erga omnes, sed etiam amore benevolentia peculiaris, proprio charitatis *filialis*: & ista benevolentia non modò gerenda est in corde, sed etiam manifestanda signis exterioribus, ac *positive* quandoque debitis verborum, ac operum demonstrationibus suo tempore, & loco, multòque magis *negative*, nunquam aliquid agendo, quo rationabiliter contristarentur, & affligerentur. Verùm si te delectationis, quam in lusu quæris, ergò, ære alieno momenti cujusdam oneres, agis aliquid, quo parentes tui perquam rationabiliter contristantur, & affliguntur: itaque per tuam in lusu delectationem peccas contra obligationem amoris filialis; etenim occasionem, & causam gravis afflictationis præbes: igitur graviter peccas. Neque solum in amorem filialem graviter delinquis, sed etiam in obedientiam, pariter à te vi quarti præcepti Decalogi parentibus debitam. Verum quidem est, istos non illicò devenire ad violenta consilia vel te domo pellendi, vel hæreditatis jure te privandi: abstinere à certis quoque increpationibus, & comminationibus quibusdam: adeò nimirum eis manum, & linguam ligat aut ingenua teneritudo, aut ignorantia, aut prudentia; sed non propterea talis ludendi ratio tibi ab illis non est prohibita. Nunquid sæpiùs isto super argumento verba eorundem audivisti? Nunquid etiam aliorum ore suam tibi sententiam, & opinionem insinuârunt? Unde sic argumentor: Filius, in materia gravi transgrediens mandata Patris in rebus ad bonam educationem, ac bonum familiae regimen pertinentibus graviter peccat: atqui tu ludendo pro summa gravi transgredieris in materia gravi mandata tui Patris in re ad bonam educationem, ac bonum familiae regimen pertinente: igitur ludendo pro summa gravi graviter peccas.

7. Porro haud obscure conjicio, filiis familias non placere doctrinas istas; at videtis utique, argumentum istud à me pertractari non ex principiis controversis, aut solum probabilibus, sed ex rationibus omnino naturalibus, certis, atque receptis à quovis Theologo, à quovis homine, rem secundum rationem examinante: quòd si vobis isti nimium severi videantur, necesse vobis est mutare Theologiam, mutare Decalogum, mutare ipsius naturæ dictamina. Neque tamen dissimulo, Theologos docere, quòd filiis familias licitè juxta doctrinam Sanchezii, Salas, Cardinalis de Lugo, alio

ob pericu-
lum usuræ;

aut ob
contrista-
tionem pa-
rentum.

Sanch. con-

fil. l. 1. c. 8.

dub 7. n. 3.

Salas ap.

Lugo disp.

31. sect. 2.

§ 1. n. 20.

Vide etiam

Molin. disp.

10. Azor,

Rebell. Me-

din.

Filiofam.

plus licet

in lusu;

aliorumque periculo lusus exponere possint quinque pro centum è peculio à parentibus assignato pro commoda sustentatione, quin etiam adhuc amplius, si parati sint ad jacturas suas compensandas majori parsimonia, dummodò parsimonia hac decorem statui suo competentem non evertant. Immò plus insuper conceditur, si filius ludat suis de bonis, quæ vocant, adventitius, illis nimirum, quæ foris ipsi, & extra paternas ædes adveniunt, neque dantur intuitu Patris, sive dein ex ultimis cujusquam tabulis, sive ex aliis fortunæ favoribus proveniant, utpote quorum bonorum ipse dominus est, licet usufructus ad Patrem pertineat, quamdiu filius in patria potestate constitutus est: plus, inquam, ipsi conceditur in hisce bonis, quia Pater ipsi liberam administrationem relinquit. Adhuc amplius aliquid ipsi permittitur, si ludat de bonis castrensibus, vel quasi-castrensibus, id est, illis, quæ comparavit in militia, quæve proveniunt ex publico, velut è stipendiis, didactris, socris, atque similibus, eò quod ipse Magistrum agat in Schola, Medicum, Causidicum &c. Quin etiam adhuc largiùs ipsi conceditur, si jacturæ periculo exponat id, quod lusu jam lucratus est. Hujus doctrinæ ratio est, quod istis in casibus Pater vel omnino non esse censeatur invitatus, aut non graviter invitatus, aut certè non rationabiliter invitatus; quandoquidem ad honestam, & commodam filii sustentationem pertinet, ut exhilarare se, mentemque relaxare valeat aliquo lusu, quineque Patri, neque familiæ notabili detrimento sit: idque multò magis, si Pater sit locuples.

8. Verùm hic probè notes, velim. Pater tuus (de communi ordine loquor) rationabiliter tibi lusum omnem prohibere non potest at enim rationabiliter tibi prohibere potest istud, aut illud lusus genus, ex quo magis oriri potest vel bonæ educationis tuæ damnum, vel majus felicitatis tuæ periculum, vel occasio propior ad gravia familiæ tuæ detrimenta. Non interdici tibi poterit lusus aliquis determinatus moderatus; gravis autem ratio Patri tuo poterit esse lusus alium determinatum interdicens. Summatim Pater tibi potest, ac severè debet omnes illos prohibere lusus, qui propter magnam subrepentis abusûs facilitatem plerumque degenerant in vitium. Neque dicas, nullam te delectationem invenire, nisi hoc in lusu, qui si tibi tollatur, in alio te nequicquam recreari; siquidem respondeo: hujusmodi nausea non est ex vitio cibi, sed ex vitio stomachi, quem te rursus oportet perfanare, non ad libidinem exsatiare. Ut relaxatio licita sit, atque permessa delectatio, rationa-

bilis sit necesse est: quod affectio te solum ad illam inclinet, non tibi suffragatur, cum affectio torta declinet à recto dictamine rationis. Ne Patrem tuum gaviter contristes, nève rationabiles ejusdem prohibitiones in re gravi transgrediaris, ad refrœnandam, & coercendam omnem affectionem contrariam teneris: quod si negligas, eandem officio tuo præferre convinceris, atque peccatum tuum è natura sua mortale est. Nec verò per obedientiam, Patri præstitam, honesta recreatione privaberis in aliis lusbis. Ubi eos gustare cæperis, næ, jucundiores esse senties. Equi quidam duri oris, & refractarii, si certâ ire semitâ assueti sint, in ejusdem semitæ aspectu aliò dirigi, flectique nolunt, sed resistunt, contra frœnum insurgunt, se retrò vertunt: etsi via illa difficilior, ac lutosior sit, obstinata tamen consuetudo equos in illam flectit. At enim si demum eam indolis contumaciam superaveris, & equum nonnihil in alteram viam verteris, priorem illam non ampliùs curat, sed pacatissimè progreditur eo tramite, in quem eum direxisti. Haud aliter vitiosa consuetudo, qua multo tempore solitus es eò flecti, ubi perniciosè luditur, modò te nonnihil refractarium reddit: aliam viam tibi commodam fore non existimas; ubi verò parum violentiæ tibi feceris, téque ad lusus non vitiosos, non periculosos, flexeris, istâ viâ postmodò non solum pacatè, sed etiam jucundè perges. Ista filiis familias dicta sunt: propterea non pertinent ad illos, quorum parentes jam in tumultis quiescunt; ego autem & istos interrogo:

9. An tibi sunt fratres? an uxor? an liberi. Jam omnes isti totidem sunt capita, quorum causâ graviter peccare potes summam gravem exponens in lusu; & multò magis, si lusus tuus, adeò temerè tentari solitus, in consuetudinem abeat; & adhuc magis, si plerumque sinistram fortunam experiaris. Ut in lucem producam istiusmodi veritatem, Angelici Magistri D. Thomæ doctrinam præmitto, receptam ab omnibus Theologis, nimirum quod peccatum discordiæ sit peccatum è natura sua mortale. Deus ipse nos jubet in pace vivere. Pacem sequimini inquit, omnibus. Pacem meam do vobis: pacem meam relinquo vobis. Diligentes fraternitatem in vinculo pacis. Unde Franciscus Suarezius, Pax, ait, simpliciter est in precepto: hoc enim intrinsecè sequitur ex amore, ad quem spectat animos conjungere. Cum præceptum istud ad charitatem pertineat, in materia gravi obligat sub culpa gravi, & magis obligat intuitu illorum, quibus, cum nobis arctius conjuncti sint, etiam majorem amorem

ipsis tamen
prohiberi
potest cer-
tus lusus.

Similit.

S. Th. 2. 2.
37. 1. C.

Discordia

grave pecc

atum est,

omnibus.

Pacem meam

do vobis.

Diligentes fraternitatem in vin-

culo pacis.

Unde Franciscus Suarezius, Pax,

ait, simpliciter est in precepto: hoc enim intrin-

secè sequitur ex amore, ad quem spectat animos

conjungere.

Cum præceptum istud ad char-

itatem pertineat, in materia gravi ob-

ligat sub culpa gravi, & magis obligat

intuitu illorum, quibus, cum nobis ar-

ctius conjuncti sint, etiam majorem amo-

rem

maximè
interpro-
pinquos,

S. Th. loc.
cit.

quam faci-
lè lufor ex-
citat.

rem debemus : quemadmodum verò parentes, uxor, filii, fratres, à natura, & sanguine nobis propius conjuncti sunt, ita his majorem, quàm aliis, amorem debemus, & quoniam eos magis amare tenemur, etiam cum illis pacem conservare magis obstringimur : unde discordia cum istis etiam gravius peccatum est, quàm discordia cum aliis. Quam ob rem præceptum charitatis sæpenumerò nos obstringit ad subjugandas inclinationes nostras, ad submittendas opiniones nostras, ad spontaneam afflictationem nostram, ad abstinendum à rebus ex natura sua indifferentibus, quando videmus, alioqui rumpendam esse conjunctionem affectuum. Cæterum ipsissimum discordiæ peccatum propriè committitur ab eo, qui dissentit ab aliis in iis rebus, in quibus consentire tenetur. Maritus, uxor, liberi, fratres, inter alia maximè concordare inter se tenentur in benevolentia voluntatis, aliisque rebus, ad bonum familiæ regimen æconomicum, ac morale pertinentibus. Jam verò difficillimum est, ex consuetudine ferventer ludere, nec tamen istam concordiam lædere. Quemadmodum inveterato lusori nunquam satis proventuum est ; etenim quantumvis isti magni sint, certà tamen mensurà circumscripti semper erunt, & in impensis lusûs nulla mensura servatur : ita lufor, dum insatiabilem quandam habendi, quod ad lufum exponat, aviditatem sibi dominari sinit, paulatim, quin sentiat, alienus ab omnibus illis efficitur, quorum vita nummos aliorum exigit. Dolent, & ingemiscunt filii, quia pars aliqua reddituum ad ipsorum sustentationem applicanda est : dolent, & indignantur fratres, quia non liberam in unius manu totam hæreditatem relinquunt. Inveterati lusores, præsertim infelices, totum percipere vellent conjugii sui commodum, ac voluptatem, sed nullum fructum. Cum filio, qui nascatur, altero quoddam in domo infortunium nasci videtur : ipse forsan non omittis cum oblectatione dicere, te, si Deus illum tolleret, magnas grates esse debiturum. Sanctus Pontifex Innocentius XI. hæc duas propositiones proscripsit : *Licetum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis, quia nimirum ei est obventura pinguis hereditas : & alteram : Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicujus tristiari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.* Et tu nullo tibi scrupulo ducis, etiam ipsa de filiorum tuorum morte gaudere, ut in lusu projicere queas id, quod projectum vel

tract. de lusu

ideo tibi videtur, quòd ad eorum sustentationem faciat ? Et quid, obsecro, fratres tui, animadvertentes, aut fors etiam pro occasione audientes ejusmodi sensa tua ? num sibi persuadere poterunt, amore magno te ferri erga vitam fratris, dum magno beneficio tibi futuram esse putas mortem filii ? Nullus ignorat, amorem erga filios esse fortiolem amore erga fratres. Isti percipiunt, in te totum amorem paternum non sufficere, quò minùs de morte cujusdam filii tui gauderes, gaudio quidem inefficaci, sed tamen gaudio : & credere poterunt, amorem hujusce fratris sufficere, ut chara tibi sit ipsorum vita, & non gaudio mors illorum ? Atque, dum aut re vera tam sinistrè amas illos, aut ipsi saltem adeò perversè se diligi credunt, facilè te poterunt amare ? Si benevolentia illorum tuæ respondeat, nescio, an facilè pax inter vos consistere valeat.

10. Ad istam pacem, & concordiam disturbendam accedunt aliæ molestiæ, quæ desinunt in aversiones. Quantumvis parum in fratrum tuorum oblectationem expenditur, semper tamen tibi nimium videtur. Si quod iter relaxationis causâ intendant, hoc tibi profusa dilapidatio est ; quidquid autem tu profundis in lufum, semper parum credi cupis. Jam tui causâ prandium differendum est : jam ad cœnam te secum accubare non vident, quia tibi gratius est ad finem lusûs cum exteris ad chartifoliorum tabulam perdurare, quàm cum fratribus tuis ad eandem mensam cibum sumere. Hac via fit, ut in sanguinem sese insinuet alienatio à sanguine : sic inter fratres diffidentia nascuntur, & odia. Jam quæro te : quis in ista discordia tenetur concordare ? an illi tecum, an verò tu cum illis ? Quantumcunque tua te excæcaverit affectio, ipsa tamen tibi dicat ratio, te teneri ad istam discordiam tollendam, concordando cum illis isto lusu relicto. Quapropter sic inferas oportet : Qui in materia gravi ad concordiam cum aliis servandam obstrictus, discordat, peccat, & graviter peccat : ego in materia gravi, spectante ad fraternam benevolentiam, obstrictus sum ad servandam concordiam cum fratribus meis istum lufum relinquendo : igitur ego lufum istum non relinquens, pecco graviter. Idem argumentum juxta proportionem repete de uxore, ac de filiis ; nam & illa, & isti semper versantes in periculo non amandi te, si te lusu decoquere videant id, quod ad ipsorum commodum applicare deberes, & credunt, & experiuntur te non amantem. Idem repete cum aliqua proportionem, si liber & uxore, & filiis, lusu dissipis in externos illas fa-

Lufor a:
dium suo-
rum incur-
rit,

D

gulta-

cultates, quæ secundum dictamina naturæ, ac rationis impendendæ essent in auxillium, ac felicitatem Nepotum.

11. Præter hæc etiam familiæ regimen œconomicum, & morale concordiam requirit. Qui ad gravem hujus regiminis turbationem discordiam excitat, culpam è natura sua mortalem committit. Utrum fieri possit, ut paterfamilias maximam noctis, atque diei partem in conventiculo lusorum transigat, ac simul etiam ejusdem familiæ mores ordine suo ritè constituti sint, ego quidem ad illum appello, qui videt. Aliquando mariti defectum uxoris prudentia, & attentio supplet; sed huic gravis est ratio dolendi, quòd ipsius humeris totum incumbat onus, aliàs ceu jugum, duabus à cervicibus ferendum, & quòd ipsa sola tantum onus subire debeat, quia maritus domum lusu funditus evertere parat. Oeconomico de regimine lusorum alio dicam in Sermone. Interea concludo: Præceptum concordiae domesticæ duas partes complectitur, unam positivam, consistentem in consensu voluntatum, & quod inde consequitur, etiam judiciorum, actionum, atque sermonum: alteram negativam, in eo sitam, quòd nihil agatur, quo pax, & concordia dissolvatur. *Advertendum, ait Suarezius, in pace duo considerari. Unum est positivum, quod consistit in consensione voluntatum primariæ, consequenter etiam judiciorum, actionum, & sermonum. Aliud est negativum, scilicet non facere aliquid, quod dissolvat istam consensionem.* Tu lusor, gravem exponere summam solitus, utramque hujus concordiae partem infringis: igitur utroque titulo peccas, & quemadmodum materia de natura sua gravis est, ita peccatum sua de natura mortale est.

12. Porro quantò gravius hoc peccatum esset, si ex illorum numero lusorum esses, qui, si perdant, in furias exar-

descunt, ac domum suam reduces, in obvia quæque furorem suum effundunt? Panthera cicurata à custode venatum educitur, in vicinitate prædæ catenis exsolvitur, soluta prædam insequitur, atque si assequatur, omnia rectè consistunt, fera venatrix acquiescit, læta triumphat, in vincula revertitur, in equi dorsum insilit, ac tota modesta post sui custodis tergum domum revehitur; quòd si verò sinistrè cadat venatio, illa furit, nemo amplius securus est: illa contra omnes irascitur, & ut placari queat, opus est ipsi protinus agnellum, vel capreolum projicere, ac permittere, ut in istos omnem rabiem suam evomat. Proh quotnam lusorum sunt hisce Pantheris admodum similes! Si lusu vincant, nemo habet, quòd adversus ipsos quiriteretur; at si perdant, væ tunc miseris domesticis! væ famulis, fratribus, uxori, liberis! ira namque, ac rabies in omnes effunditur: nullus cibus ritè conditus est, nulla reverentia satis obsequiosa, nulla seu honoris, sive amoris exhibitio satis sincera: uni minatur oculus, in alterum lingua ferociter debacchatur, ab alio vix abstinetur violenta manus. Ita domesticis tuis crebrò ferendi sunt isti furores: & illi pacificè tecum permanere poterunt? Nempe consecras amoris fratrum, uxoris, filiorum, quin & amoris conscientiae tuæ consecras delectationem, quæ tibi cunctos illos inimicos efficit. Age potius, ac te voluntati eorum accommoda, qui te amant: familiam tuam conventiculo lusorum præhabe: animam tuam certo, quem adeò sectaris, lusui præpone. Non tibi desunt alia delectamenta, quibus frui licitè potes absque periculis, absque peccatis, absque discordiis, & absque perturbatione quietis. Imple vota tot eorum, qui à te omnino merentur amari, ac dimissis à manu chartis, domui tuæ pacem, & concordiam redde.

Panthera
venatoria

furit elapsa
prædâ.

Suar. loc.
cit.

S E R M O VI.

A R G U M E N T U M.

Aliæ circumstantiæ, quibus lusus pro summa gravi mortale peccatum redditur, enumerantur.

Diana co-
ord. to. 6.
gr. 4. ref. 5.
& commu-
nis.

1. **I**Nter conditiones, à Theologis requisitas ad hoc, ut lusus sit licitus, etiam est, ut in grave detrimentum uxoris, ac filiorum non vergat, neque periculum detrimenti proximo afferat. Quod si causâ lusus uxor, atque filii detrimentum aut subeant, aut in proximo

damni periculo versentur, lusus non amplius est indifferens, sed vel hac sola causa culpabilis evadit. Maritus uxorem alere, ac sustentare tenetur, non qualiquali ratione, quatenus ad conservandam vitam satis est, sed ratione propria, & conveniente statui ipsius, & quali sustentari solent

Id. ibi ref.
23.

Ludere in
detrimen-
tum uxoris
&c. pecca-
tum est.

lent aliæ conditionis æqualis, juxta morem, ab hominibus prudentibus, officio, nobilitate, proventibusque similibus in patria observari consuetum. Si tu proprio arbitratu, ac libidine pecunias in aliis rebus consumendi, congrua hac sustentatione defraudes uxorem, peccas, atque, si defraudatio sit notabilis, graviter peccas. Hujus rei ratio colligitur, primò ex amore conjugali, ad quem maritus tenetur, amorem, qui debet esse, & ostendi verus, & efficax; non autem est, nec ostenditur verus & efficax amor erga conjugem, si ei de honesta, & modo superius insinuato, congrua sustentatione non provideatur: itaque maritus obligationi suæ graviter deest, si illam ea ratione non sustentet: atqui graviter obligationi suæ deesse, sua de natura culpa gravis est: igitur si maritus arbitratu suo, ac libidine pecuniam alias in res consumendi, conjugem ea ratione non sustentet, se culpæ suæ de natura gravis reum constituit. Secundò jus etiam intervenit justitiæ; nam in ipso contractu conjugii tacitè includitur pactum, vi cuius maritus obstringitur ad uxorem sustentandam honesta ratione, conveniente domui, in quam illa transit; nec enim mulier in illam domum transiret, si crederet, se non ea ratione sustentandam esse, quapropter maritus etiam justitiæ deest, si, non ex irreparabilibus fortunæ sinistrae casibus, sed ex libidine aliarum expensarum haud necessariarum, uxori competentem vivendi rationem accadat. Inde si tu gravi pro summa ludendo sustentationem istam uxori tollas, obligationi gravi tum charitatis, tum justitiæ conjugalis dees: igitur culpa gravi te commaculas. Quòd autem ob fortunæ casus non culpabiles, ut incendia, tempestates, bella, lites, inundationes, depauperatus, aut filiorum conjugii, filiarum dotibus, prædiis, numero liberorum oneratus, restrictis proventuum finibus angustius quoque restringas expensarum fines, atque prudenti, benevolæque proportionem conjugii pariter auferas partem aliquam ejus, quod ipsi superfluum est, cum tu minùs locuples evadis, ista prudentia, quin immò necessitas est. Uxori, tanquam tui ipsius parti, pars aliqua infortuniorum, ac onerum tuorum ferenda est, & flagellum patienter tolerandum: perperam illa ageret, si obstinax adversum sui, tuique statûs detrimenta non culpabilia, magis eundem statum evertere cuperet, adigens te ad onerandam ære alieno familiam, solùm ne consueta oblectamenta sua imminuere deberet; ac non idcirco tibi licet eam ad angustias redigere, peculio ad alias inclinationes tuas explendas impenso. Ita ludendo

pro summa gravi valde pronum est in officium mariti delinquere per detrimentum redundans in uxorem. Fortè facilius etiam consequetur peccatum, si te considerem

2. Sub ratione Patris; etenim tanquam Pater teneris ad elocandas filias tuas relicta ipsis plena libertate illum vitæ statum eligendi, ad quem à Deo vocantur, quique plùs ipsis arridet. Parentes graviter peccare, severasque Censuras incurrere, si filiam cogant ad statum Monasticum contra ipsius inclinationem, aliàs abundè demonstravi Parte prima Sermorum supra Librum primum Regum.

Quòd si tu sis illorum è numero, qui summas graves lusu exponunt, etiam de forte eris illorum, qui dictæ inclinationi violentiam inferunt. Si quid nummorum lucratus fueris, nimium tibi grave accidit id pro filia quadam dare, subtrahendum videlicet tabulis lusoriis; at si nummis vacuum geras marsupium, nimis tibi grave est emendicare stipem pro filia, quoniam pecuniæ quid acquirens à tota affectione tua impelleris ad id in chartas lusorias expendendum. Interim infelici puellæ obversatur fratrum copia, temporum angustia, familiæ inopia: constringitur verecundo timore, ut voluntatem suam non ausit explicare: offertur ipsi conjugium, sed iis verborum formulis, quæ non nisi minæ sunt de ipsa pellenda, & in Matrimonium tradenda cuicunque volenti: illa magno dolore suo debet intueri, Patrem suum esse satis divitem, ut multum perdere possit, atque solùm pauperem, quando de præbenda dote agitur. Denique post diuturnam tristitiam in Parthenone quodam eligitur malè spontanea captivitas, dando manum invitam in vincula per coactam desperationem. Jephthe Deo filiam suam consecravat, secundùm multorum Interpretum opinionem, in quodam veluti monasterio, ubi virginitatem suam minime spontaneam lugeret. Ille filiam suis victoriis immolavit: inveterati lusores frequenter filias immolant jacturis suis. Si quæ superatâ naturali verecundia clariùs animum pandat suum, & in Claustrum abire renuat, menses, & anni transeunt, priusquam Pater loquelam ejus intelligere velit. Multæ sub Tyrannis gloriosæ Martyres fuere Virginitatis; at etiam non paucæ sub ejusmodi Patrum tyrannide diuturnum exantlare martyrium debent, ut ad conjugium pertingant. Proh quot ipsis, exhortationes dicam, an increpationes? audiendæ, quot aspectus obliqui, ac severi dissimulandi sunt? Omnis, etiam exiguus ornatus earum, excessus vanitatis audit: omnis vel modica mentis relaxatio tanquam excessus

Vide Part. I
Serm. XIII.

Lusor pater
nocet filia-
bus.

cessus dissolutionis exagitur. Dicant, se ad Monialium cœtum aspirare, tunc omnia salva fient: ipsæ cunctas ad hilaritates, ad oblectamenta quæque ducuntur. Tandem verò filia sponsus assignandus est; eligitur autem ille, qui filiam ducturus est vel absque dote, vel minori cum dote. Sic misella proprio è statu decidit, & ad inferiorem delabitur; sed parum refert, si modò nummis parcatur. Interea novella conjux novas identidem jacturas Patris sui audiet, & inde concludet, apud ipsum feliciorum esse sortem Diaboli, quàm filia, cum is huic subtrahat, quidquid in parca dote potest, ut illud omne Diabolo tradat, quod etiam in vitioso lusu suo non potest. Haud ego dictum cujusdam Fœminæ nobilis probaverim, quæ toleratis centenis oppositionibus à Patre ante conjugium initum, postmodum nuptui tradita, sed exigua cum dote, perque nuptias respondentes doti, non suæ domui, vix è paternis ædibus pedem extulerat, cum non amplius nomen Patris audire voluit. Quotiescunque is ipsi nominatus erat, non, *Pater*, aut *Genitor meus*, dicebat, sed *Lusor meus*, atque si fors ad eam Pater invisebat, famulis famulabûsque, Patris adventum nuntiantibus, non licebat dicere nisi: *Lusor tuus te vocat*. Eapropter aliquando à prudente quadam Matrona, amica sua, increpita, Ego, reposuit, nunquam persuadere mihi potero, quod ille sit Pater meus; ille siquidem lusu dotem meam perdidit: ille lusu fortunam meam evertit: ille lusu me totam pessumdedit: ego certissimè alio in statu prorsus essem alia, quàm modò sum, si nunquam ille lusisset: nunquid igitur mihi ratio est eum appellandi *Lusorem meum*? Post ejus autem obitum ipsa de more vestem lugubrem induere noluit, asserens, perpetuo sibi semper in luctu vivendum esse, si habitu mortem lusorum lugere vellet. Improbo, ac detestor iram adeò irreverentem, adeò obstinatam; illa namque nihilominus erat filia, & si Pater amorem paternum lusui posthabuit, ipsa tamen amorem filialem iracundiæ nunquam postponere debuisset. Atat ô Patres lusores! quoties filia vestra, sinistro provisu à vobis instructa, malè dotata, perperam nuptui tradita, verum dicerent, si compellationis paternæ locò vos *Lusores suos* nuncuparent? Impiæ quidem illæ forent, si contra vos ejusmodi livorem foverent; sed & ipsi vos impii, si immodica ludendi libidine ad eum livorem ipsis ansam præbeatis.

3. Ut autem ad liberos in genere deveniamus, Pater, quatenus Pater est, non modò tenetur ad eos sustentandos, juxta statum suum de die in diem, sed

etiam, uti perbenè Divus Thomas Angelicus observat, & cum ipso Reginaldus, Filliucius, & alii Theologi, præterea tenetur ad prospiciendum ipsis in futurum quoque, & post mortem suam, curando, quantum fieri potest, ut saltem secundum statum suum vivere valeant. Ista doctrina insinuat ab Apostolo, dicente: *Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis*. Obligatio hæc gravis est, eò quod agatur de materia gravi, cujus neglectu filiis grave damnum inferitur: itaque sub gravi culpa stringit. Proinde si Pater per summas graves lusui expositas periculo sese exponat ad eas delabendi angustias, in quibus de quotidiana, & conveniente sustentatione cibi, vestitus, famulitii &c. filiis providere nequeat, aut certè tantum propriorum censuum, ac prædiorum alienet, aut adeò familiam ære alieno oneret, ut ea post ipsius obitum notabiliter è statu suo devolvi debeat, ipse lusui summas graves exponens, graviter peccat. Porro quantum ad eam pertinet inopiam, qua quis quotidianum, & congruum victum filiis præbere nequeat, periculum istud magis penes opifices, quàm Nobiles esse videtur; illi quippe sæpenuerò lusu suo perdunt una die, quæ labore suo per totum annum lucrati sunt. Illos haud ineptè cuidam Judææ flumini comparavero, dicto Sabbatino, quod, uti Josephus Hebræus commemorat, Sabbati die cum strepitu, copiosisque fluctibus fluit, omnibus autem reliquis hebdomadæ diebus aridum est, atque siccum, neque tantum aquæ continet, quantum ad restinguendam unius capreoli sitim sufficeret. Ita comparati sunt opifices illi, qui vitiosè suis in lusibus exorbitant. Si die Dominica cum chartis in manibus illos conspexeris, opulentos esse censebis: tanta super mensam illam nummorum copia jactatur; at verò cæteris hebdomadæ diebus inopes, & sicci non habent, unde filios alant: istis dein fames, & sitis acerbè ferenda est sex diebus, ut Pater omnia pessumdet una die.

4. Nobiles, ac divites non adeò facile quotidianis familiæ necessitatibus deficiunt. Verum haud rarò accidit, ut post graves in lusu jacturas his quoque necessitatibus nimium lentè, ac avarè provideatur: id, quod abundè nōrunt ejusmodi Lusorum conjuges, quæ maritum de hujus, & illius expensæ necessitate commomentes, aut pecuniam pro necessaria domûs provisione requirentes, aliud non referunt, nisi aspera verba. Si dicatur: lacerae sunt famulorum vestes: respondetur: durare possunt adhuc uno anno. Vestire filios oportet: Pater cum stomacho regerit: certò non morientur frigore

Filia patrem
lusorem non
vocat pa-
trem.

Pater filios
alere tene-
tur.

S. Th. 2. 2.
101. 2. 2.
Regin. L. 10.
c. 3. sec. 1.
n. 11.
Fall. 17. 23.
c. 2. n. 27.

2. Cor. 12.

Flumen Sab-
bato tan-
tum fluit.
Joseph. de
Bell.
Jud. L. 7.
c. 24.

re. Necesse est &c. &c. vah! mera mihi fastidia paris: majorem industriam adhibe. Demum post multam impatentiam, quacum certare cogitur alterius patientia, manus applicatur ad acquirendum magnum peculium æris alieni, atque sic tandem necessaria domui procurantur: ita multa recipiuntur, omnia conscribuntur, & nihil refunditur. Ut pecuniæ comparentur, ad vendendum aliquem fundum proceditur, ac paulatim pars magna facultatum ad fundum diruitur, cumque facultatibus ipsa filiorum felicitas in præceps agitur. Quapropter, ô Lusor, hoc ad argumentum responde. Tu sub gravi culpa teneris ad *thesaurizandum filiis* modo paulò priùs explicato, ad eorum sustentationem, statûsque conservationem: id si negligas, omissionis ex natura sua gravis reus es: atqui non *thesaurizas*, sed potius *positive*, quod ajunt, pessumdas id, quod ad filiorum sustentationem, eorûmque statûs conservationem facit: itaque &c. Nega, si potes, te graviter peccare.

Lusores injustè pecunias compa-
rant.

5. Novi equidem, quòd malitia proprium in commodum, aliorûmque damnum nimis ingeniosa, dudum invenerit methodum alienandi multa, quin inde filiis grave detrimentum inferatur. Pecuniæ mutuae pro censu sumuntur, atque sic onerantur bona stabilia, seu prædia, vel non libera, vel adeo jam onerata, ut novum onus admittere nequeant: venduntur castra, prædia, bona alia, familiæ certo jure, quod *Fideicommissum* Jurisperiti dicunt, adstricta: traditur aliis, quod à Testatoribus affixum erat familiæ tanquam inalienabile. Ita post patris obitum filii lite facili perditum recuperare poterunt; etenim ex tabulis, quæ modò absconditæ tenentur, atque tunc producentur, evidenter ostendetur, illud prædium fuisse pro dote datum, aliud jam alteri pro censibus anterioribus venditum, aliud *Fideicommissi* jure restrictum, aliud à Patruo provenisse, nec à Patre alienari potuisse. Eâ viâ ad familiam omnia revertentur. Artibus istis non rarò utitur, qui multa consumit, & quemadmodum Lusores inveterati multa consumunt, ita his artibus non rarò utuntur: prædia sua foras extra familiam emittunt, quomodo mare aquas è sinu suo emittit, certum, quòd illæ centenis canalibus illuc reversuræ sint cum strepitu, unde abiêrunt placida cum quiete. Verùm sic agere non est, nisi peccatum sustentare centena per peccata. Impri-
mis quod ad filios attinet, ipsis gravissimo damno est, suas rationes litibus sustinere debere. Nescit, quid sit, expendere, qui nescit, quid sit, litigare. Alterum, qui rem jam possidet, è posses-

Simil.

Lites pecu-
niis geren-
de.

sione deturbare, haud est adeò facile. Examina, instructiones, discussiones, sententiæ, provocationes, sine carent. Ad lites gerendas non satis est adesse rationem; necesse est adesse pecuniam. Quòd si filii relinquuntur inopes, jura possidebunt, similia certis antiquorum armis, pondere gravissimis, satis quidem firmis, sed inutilibus, quia brachium ad ea tractanda satis robustum non est. Enimvero jacent multæ familiæ, quæ, si sua jura, prædia, aliæve bona, malè alienata, recuperare possent, in altum exsurgerent. Hinc vides, omnibus his artibus à te filiorum detrimentis non caveri. Secundo, mendacium graviter perniciosum mortale peccatum est: si tua in venditione asseveres, esse libera bona, quæ scis non esse libera, mentiris mendacio graviter pernicioso: proin mortalis peccati reum te constituis. Tertiò, contractus ejusmodi duplicem, eamque gravem injustitiam furti gravis includunt. Prima est contra illos, quibus prædium, quod vendis, obstrictum est. Pretium tuum facere per venditionem alteram, est furari: tu novo contractu prædium, aut fundum, ea conditione affectum, vendis, pretiumque tuum facis: itaque furaris. Altera injustitia est contra emptorem, cui fundum, seu prædium vendis, ipsa contractûs infirmitate nunquam ejus dominio accessurum. Jam accipere pecuniam contra rationabilem domini voluntatem, est furari: ejusmodi contractu tu pecuniam accipis contra rationabilem emptoris voluntatem: igitur furaris; & quemadmodum ipsa materia gravis est, ita culpa lethalis est. Quid, quòd istam culpam comitentur obligationes, quæ fatales tibi sudores expriment, si in decursu vitæ tuæ seriò reconciliari cum Deo volueris, ac æternæ salutis tuæ prospicere? Tu sub gravi culpa curare tenebris, ut ista damna resarciantur, & cum ista damna sint admodum gravia, id absque incommodo valde gravi non poteris: ad hæc si subire nolueris istud incommodum, quia tam grave, semper implicatus culpa gravi permanebis, & ad extrema confinia desperationis de Cœlo deducêris. Injustitia gravis à te commissa, quando potest, resarciri debet etiam gravi cum incommodo tuo; difficulter autem incommodum grave subire voles: igitur difficulter animæ tuæ salutem obtinebis.

Simil.

6. Pecuniam mutuam pro censu accipere, vel prædium, aliudve bonum alienare, certis in circumstantiis œconomica rei perquam conducibile est, aliquando etiam id fieri conscientia requirit. Qui sese multorum esse debitorem novit, seu pro mercibus, sive pro confectis

Vendere
quandoque
necessarium
est.

Ahias pallium suum
scindit, non
alienum.

8. Reg. II.
30.

Lusores debita contra-
hant.

fectis operibus, sive pro medicamentis, aut alimentis, aut censuum non persolutorum fructibus, aut alio quocunque nomine, nec aliâ viâ creditoribus faciendi satis rationem invenit, omnino tenetur, si potest, etiam ad vendendum, sed ad vendendum sua, non aliena, ad vendendum id, quod liberum, non quod alteri jam penitus oppignorat, aut alio vinculo affectum est. Cum Vates Ahias Silonites Jeroboamo elevationem ad regium in Israël solum prædicere vellet, apprehendit, ait Sacra Historia, novum pallium suum, ex humeris pendulum; sed probè notetis velim, eum sumpsisse pallium, non Jeroboami, sed suum proprium, eoque duodecim in partes discisso tribuisse prædicto Regi futuro decem, quasi per typum insinuans, eum dominum fore decem Tribuum. Ecce autem Propheta non potiùs pallium Jeroboami divisit? Nempe quia sic exigebat Justitia. Ahias intendit dilacerare pallium quodpiam: dilaceret igitur suum, non alienum. *Apprehendensque Ahias pallium suum novum, quo opertus erat, scidit in duodecim partes, & ait ad Jeroboam: tolle tibi decem scissuras.* Pallium novum erat, Vati charum erat, is absque pallio incedere debebat: sed patientia! Non licet illi circa pallium Jeroboami pro libitu agere, licet autem circa suum: quandoquidem igitur unum scindendum est, Propheta suum scindat. Hoc idem agendum est illi, qui sese difficultate œconomix, vel conscientia, vel necessitate constrictum cernit ad onerandum, aut vendendum aliquod prædium. Quòd si bonum quodpiam dilacerare cupias, dilacera tuum; bona siquidem tibi libera, hæc sola à te dilacerari possunt, atque dispendi: si manum extendas ad alia, pallium scindis filiorum, posterorum, uxoris, emptorum: si nihil tibi liberum restet, nihil dispendas; nam dispendere alienum, injustum est.

7. Priùs autem quàm ad hæc ultima desperationis præcipitia deveniant Lusores, in lusu absorpti, rem suam, statumque filiorum suorum alio remedio suffulciunt, accumulantes nimirum tanta debitorum nomina, quæ paria sint jacturis. Fortè filius est in communi contubernali Collegio, sed sumptus pro victu per intervalla semestria non refunditur: interea vivit ille, vivitque magnificè impensis, ac pecuniis contubernali. Famuli decenter, ac splendidè vestiuntur, sed pretium pro mercibus non persolvitur: interea splendor ostentatur sumptibus mercatorum. Cubicula exornantur, & instruuntur, sed opificibus nihil rependitur: interea tota pompa sustentatur impensis opificum. Pecuniæ mutux sumuntur, sed fructus, atque census non red-

duntur, ac tota dilapidatio fit expensis Creditorum. Ista debita nil turbant somnum, quia creditoribus resistit præpotentia debitorum. Quovis anno debita augentur absque molestia, quia nunquam expunguntur sincera cum fidelitate. Debitor mutuata pecuniâ gaudet, onusque solus creditor sentit. Avarus, incivis, importunus, & arrogans audit, qui suum repetit: at vicissim liberalis, honoratus, urbanus dici cupit, qui rependere alienum renuit. Multi mirantur, quomodo Esau tam facilè prærogativam natalium vendiderit vili scutella lenticulæ, postea verò nil pensi habuerit tantam jacturam. *Abiit parvi pendens, quòd primogenita vendidisset.* Verùm non perinde mirantur Interpretes, considerantes, quòd Esau pacto nunquam stare cogitaverit. Et verò cum Jacob jus suum adire cepit, Esau ferociter obstitit, in furias abiit, eumque interficere statuit. *Oderat ergo semper Esau Jacob pro benedictione &c.* Pari ratione multi debita sua hilariter contrahunt, neque postmodum ullâ curâ tanguntur: *Abiit parvi pendens.* Repetentur iidem lusus, eadem tabulæ, eadem delectamenta: quid quis habere cupiat, cogitatur; quid quis compensare teneatur, non pensatur. Si creditor urgeat, si gressum moveat, & ad Judicem abeat, ut suum consequatur, jam juratus inimicus erit: jam de ipso, si non interimendo, saltem graviter affligendo deliberabitur. Ita benevolus aliquis, qui tibi profuit, qui pecunias tibi mutuas dedit, qui patienter te pertulit, inimicitiam tuam incurrit, quia verbo tuo fidem præbuit. Jam nisi benè de te meritis esset, odio tibi non esset.

8. Nolim ego declamare; sed cupio instruere. In te non dubito de voluntate non peccandi, saltem graviter, ob oculos tamen tibi peccatum pono, ut id considerans, procùl illud agere discas. Dum te debito quodam oneras, animæ tuæ duplicem obligationem imponis, unam restituendi, alteram restituendi eo tempore, quòd præscribitur aut ex ipsa natura contractus, aut ex pacto contrahentium, ita ut ad explendam conscientia tuæ obligationem non sufficiat, si habeas animum restituendi, cum tibi commodum fuerit; sed potiùs adhibere teneris seriam, atque moralem diligentiam restituendi intra tempus præfixum, si convenisti, vel certè ad primam petitionem creditoris, si de tempore non convenisti. Quin etiam si animadvertas, creditorem non petere, quia non potest, aut quia crediti sui oblitus est, aut quia petere veretur, aut quia jam aliàs repulsam passus est, aut saltem ob reverentiam erga te non audet, restituere teneris etiam non expectata peti-

nec solvere
cogitant.

Gen. 25.
34.
Esau non co-
gitat stare
pacto,

Ibi 27. 41.

Debitor dup-
pliciter te-
netur resti-
tuere.

Navar. l.
4. c. 3. n.
12.
Azor p. 3.
l. 4. c. 24.
9. 2.
Diana co-
ord. t. 6 tr
3. ref. 20.
Cap. ipsum
Salon.
Cavarr.
Rebell.

petitione : & multò magis ad id obstrin-
geris , si facta petitione usus fueris aliqua
illarum rationum , quæ ad afflicandos
creditores haud rarò adhibitæ sunt à po-
tentioribus. Ista doctrina , in Jure na-
turæ fundata , explicata est à Navarro ,
Azorio , Salonio , Covarruvia , Rebellio ,
Diana , & aliis Theologis , nec à
quoquam controvertitur. Si compen-
satio fieri possit , solutionem differre post
factam petitionem , est alienum retinere
contra justam domini voluntatem : atqui
retinens alienum contra justam volunta-
tem domini , peccatum furti committit :
igitur solutionem debiti prædicta ratione
differens , peccatum furti committit. Ad
hæc , Theologi conveniunt , quòd solu-
tionem debiti culpabiliter differens , te-
neatur ad refarciendum creditori lucrum
cessans , ac damnum emergens ex injusta
dilatione , sive dein solutio debeatur tan-
quam restitutio mutuati , sive debeatur
tanquam pretium mercis , sive debeatur
tanquam merces operum , sive debeatur
tanquam salarium obsequii , sive debeatur
tanquam fructus censuum , sive debeatur
tanquam compensatio alimentorum , a-
liarumve expensarum factarum , aut fa-
ciendarum pro te , vel filiis tuis , uti con-
tingit in Academiis , Convictorum Col-
legiis , & Seminariis , sive denique de-
beatur pro data habitatione , seu cubicu-
li locatione : in his omnibus eadem regu-
la valet pro quocunque genere solutio-
nis. Id equidem haud abnuo , quòd om-
ni culpa careat illa dilatio , quæ nascatur
ex impotentia vera : sed impotentia ve-
ra tunc solum est , quando debitor , re
vera desiderans persolvere , quidquid de-
bet , convenientem diligentiam adhibet
ad id ex viribus præstandum , ac tamen
omni sua industria , totòque desiderio sin-
cerè non potest. Excusatur pariter om-
ni culpa dilatio , si fiat brevi tempore ,
sine creditoris detrimento , vel cum dam-
no levi tantummodo ; sed non perinde ,
si dilatio sit notabilis , etsi creditori nul-
lum damnum accedat ; quia licet is nul-
lum cæteroquæ detrimentum patiatur ,
ipsius tamen jus graviter violatur.

9. Verùm hîc animadvertere mihi vi-
deor , hæc doctrinas à multis admodum
ægrè audiri. Sed quid ego dicam vobis ?
Si doctrinæ istæ niterentur opinionibus
merè probabilibus , haud gravatè relin-
querem vobis libertatem sequendi oppo-
sitas ; quoniam verò tam claræ sunt , at-
que veræ , jam nil vobis superest , nisi ut
eas audiatis , & cum fructu in usum de-
ducatis. Quocirca quamcunque in par-
tem te verteris , planè graviter peccas ,
primò , dum , ubi res est de summa gra-
vi , tibi deliberatum est non persolvere cui-
dam creditori tuo debitum ; & gravis qui-

dem summa hîc intelligitur illa , quæ ad
peccatum lethale sufficit in furto : secun-
dò , culpam quoque ex natura sua gravem
committis , quando , cum potes , solve-
re non vis intra debitum tempus , mo-
do superiùs explicato : tertio , etiam
cum notabiliter omittis diligentiam ad
eum statum perveniendi , ut suo tempo-
re debitum compensare valeas : quarto ,
& multò magis , quando per expensas a-
lias , non necessarias , impossibilem sibi
compensationem tempore statuto facien-
dam , reddis : quinto , graviter quoque
peccas , quandocunque post diuturnam
dilationem injustam adigis creditorem ad
ineundum contractum aliquem coactum ,
& violentum , eumque compellis ad re-
linquendam tibi magnam partem crediti
sui non controversi , vel ad accipiendum
frumentum , vinum , aut ligna pretio ,
justò , vel solitò majori , cum non modi-
co suo detrimento. Neque tibi suffragat-
ur , quòd ille contentus acquiescat , cum
ad id cogatur vel timore erga te , vel
metu , ne nihil acquirat , si partem illam
acceptare recuset , vel gravi necessitate ,
qua modò constringitur ad aliquid pecu-
niæ comparandum.

10. Doctrinis istis vel ipso rationis lu-
mine , sat claris pro fundamento stabili-
tis ad aures inveteratorum lusorum ac-
cedo , & quemlibet eorum fidenter in-
terrogo : Heus bone , quomodo res a-
gitur circa debita tua ? Quot eorum sunt ,
quorum tempus effluxit , ac refluxit , quin
tamen persoluta fuerint ? Quot eorum
sunt , quorum tempus propediem exspi-
rabit , & quæ ipsa unà cum tempore ex-
spirabunt ? Dices equidem , impotentia
te excusari ; sed imprimis tibi respondeo :
igitur animadvertens , te per lulum ad
impotentiam istam perducere , ludendo gra-
viter peccasti. Conclusio clarè patet ex
iis , quæ dixi , & adhuc clariùs patebit
ex dicendis. Secundò tibi dico , impo-
tentiam tuam non esse veram , nam &
hodierno vespere , & crastino ludes mo-
re tuo : proin habes , aut acquirere po-
tes , quod in lulum exponas : igitur lu-
sum relinque , & jam habebis , aut ac-
quirere poteris , quo saltem partem æris
alieni persolvas. Repones iterum : Vi-
tium non solvendi debita suo tempore
cum lusu connexum non est ; videmus
quippe , nec omnes , nec solos lusores
esse debitores culpabiliter morosos. Quis-
quis ludit , in lusu opportunitatem ex-
pungendi omne debitum invenit , & sine
lusu , quot lusores non sunt , & tamen
compensatores infidelissimi sunt ? Respon-
deo , vitiosam moram , & infidelitatem
in persolvendis debitis , esse vitium ma-
gnæ copię hominum commune : omnes
affectiones , in expensis modum exceden-
tes ,

sine excu-
satione.

sub gravi
peccato.

tes, illud in diverforium recipiunt; at enim ideo, quod adeo dilatatum sit, vitium esse non desinit: nihilo tamen secius id magis proprium lusoribus est. Ambitiosi, lascivi, vindictæ cupidi, gulones, & alii peccatores, in expensis supra fortunam suam faciendis excedentes, aliquam tamen mensuram statuunt sumptibus suis, unde minus impotentes ad extinguenda debitorum suorum nomina reddantur; lusus autem ad impotentiam majorem facile deducit, quia lusor ad mensuram attendere non solet. De Hunnis D. Ambrosius refert, quod infames præ aliis lutores fuerint; siquidem una manu gladium, altera tesseras tenebant: suis in itineribus æqualiter chartas lusorias, atque panem portabant: si lusu perdebant, rapinis, & expilationibus jacturam supplebant. Cùm alex lusu, ait S. Doctor totius prædam murus amiserint, ludendi præsidia requirunt bellandi subsidio. Lutores insignes, lusingerentes, unde ludant, rapinis inveniunt; nec enim inficias iri potest, esse rapere, multasque familias expilare, si vel pecuniæ, vel merces, vel labores earum accipiantur, & non compensentur. Ejusmodi periculum haud quidem incurrere videtur, qui fortunam in lusu benignam experiri solet; attamen dum res est de persolvendis creditori debitis, ludens, ac lusu perdens, eo devenit, ut persolvere nequeat; ludens autem ac lusu vincens, eo plerumque perducitur, ut solvere nolit. Verum sit etiam, quod velit,

II. Dico tamen, quod, quisquis in lusu fortunæ tantam summam exponit, ut, si perdat, ad satisfaciendum creditoribus inhabilis evadat, seu vincat, sive perdat, peccato non careat, & quidem peccato ex natura sua mortali. Si hæc assertio clarè non comprobetur in proba Theologia, vobis liberum esto, mihi non credere. Moralibus in rebus malitia se sponte exponendi periculo proximo, rationis ejusdem est, atque malitia ipsius eventus: exempli gratia, occidere, & occidendi periculo proximo se sponte exponere, utrumque malitiam homicidii continet, isto solum cum discrimine, quod, si occidas, actus perfectè completus, & in se ipso directe desideratus sit, si verò voluntariè periculo proximo expositus non occidas, actus non perfectè completus, & indirectè desideratus in sua causa sit. Percipiamus verba

Francisci Suarezii: In moralibus ejusdem malitia est constituere se voluntariè in morali periculo, & proximo committendi aliquod crimen, & committere illud. Consentunt omnes Theologi, & ratio hujus est, quod idem præceptum, prohibens actum, etiam prohibeat exponere se sponte periculo pro-

ximo talis actus. Inde Sanchezius bene cum aliis infert, actionem, è natura sua venialem, immò indifferentem, transire in culpam mortalem, si ponens illam exponat se periculo proximo peccandi mortaliter. Hinc ita concludo: Si debita suo tempore non persolvere modo explicato peccatum grave sit, pariter grave peccatum erit se voluntariè periculo proximo ea non persolvendi exponere; ludens autem pro summa, qua perdit dicto modo debita persolvere nequeat, ludendo se periculo proximo debita non persolvendi exponit: itaque ludens ea pro summa graviter peccat, & peccat, etiamsi postmodò vincat, atque debita persolvat, quia prius ante victoriam se periculo proximo exponit; atqui se periculo proximo exponere peccatum est: igitur ante victoriam ita ludendo peccavit. Si vobis hæc argumentatio nimium subtilis, & obscura videatur, en aliam clariorem. Juxta doctrinas jam supra stabilitas teneris habere voluntatem veram, & sua pro parte efficacem, persolvendi suo tempore creditoribus debita, neque citra culpam, natura sua mortalem, in dubium vocare potes executionem obligationis, quæ tibi certissima est: si ludas pro summa, qua perdita statuto tempore satisfaciendi creditoribus impos evadas, efficacem voluntatem satisfaciendi deponis, & executionem obligationis tuæ in dubium vocas. Tulusi te exponens non potes nisi dicere: fortè perdam: fortè non perdam: ergo si perdendo fias inhabilis ad expungenda debita tua, lusingens dicere debes: forsan expungam illa: forsan illa non expungam; atqui voluntas efficax non ait, forsan: itaque voluntas tua persolvendi debita tua modo dicto non est efficax: igitur peccato non vacat. Porro lusus tibi non est necessarius: si lusingens omittas, certò debita tua expungere poteris: creditori tuo præterea jus competit ad hoc, ne certitudinem istam evertas in ipsius damnum: igitur ei pariter jus competit ad hoc, ne tu in lusingens exponas ejusmodi summam, qua perdita fias inhabilis ad solvendum: igitur eam summam periculo exponens, quidquid eveniat, creditoris jus lædis, & contra justitiam peccas; quemadmodum verò materia gravis est, ita gravis etiam est culpa tua. Dic age, mihi que Theologicè hanc ad similitudinem responde. Medicus aliquis novit securam agro medendi methodum: novit pariter aliam valde dubiam, & incertissimam, qua agrotus fortè sanari poterit, sed æquale periculum incurreret augendi morbi sui. Jam si Medicus solo cerebri sui arbitrio, aut aviditate lucri, medicamentum securum relinquat, & al-

terum

Humi lutores infames.

S. Ambrosius lib. de Tob.

Ludens debitor exponit se periculo non solvendi,

Suar. 10. 1. in 3. p. de Censur. disp. 18. sect. 3. num. 16.

Sanchez. in Decal. 1. 1. c. 8. n. 1.

& ideo peccat

Similit. Medicus incertum remedium præ certo licet non habere,

terum incertum adhibeat, an graviter peccat? Absque hæsitazione mihi dices, eum certò graviter delinquere, quòd ægroto jus competat ad hoc, ut ipsi certa medicamenta, si possint, applicentur: unde ipsi gravem injuriam infert, qui relicto remedio securo, tentat mederi cum periculo. Non secùs creditori tuo jus est ad compensationem sibi suo tempore, si fieri possit, securè faciendam: quare tibi, si certa compensandi ratio suppetat abstinendo à lusu, non licet ad incertitudinem te reducere ludendo. Profectò necessarias inter condiciones, ut lusus culpâ careat, ab omnibus Theologis requiritur, ut lusor licitè possit ex arbitrio suo agere circa id, quod in lulum exponit; at enim tu licitè non potes ex arbitrio tuo agere circa id, quod creditoribus tuis debes: itaque ludens pro eo, peccas. Fortunæ favor erit, vincere, sed victoria subsequens non tollit peccatum injustitiæ præcedens.

12. Quapropter si licitè magnam pecuniæ summam exponere cupias in lusu, secundum alias circumstantias licito, tibi seriò perpendendum est, utrùm eâ perditâ grave detrimentum eventurum sit familiæ tuæ, vel utrùm inhabilis futurus sis ad satisfaciendum creditoribus tuis. Quòd si horum alterutrum ex jactura tua contingeret, ludendo certissimè peccas, & quemadmodum materia gravis est, ita quoque culpa tua mortalis est; si verò neutrum emergeret, tunc ex ista saltem ratione non peccas. Cæterum si severis doctrinis argumentum istud petraçtare placeret, tibi dicere possem, tunc etiam graviter te peccare contra præceptum eleemosynæ, & charitatis; etenim ita ratiocinari possem: Per jacturam summæ gravis tu nullum asseris inferri detrimentum familiæ, vel creditoribus tuis: igitur, infero, tota hæc

*Vide Reif-
senst. tr. 4.
d. 6. q. 4.*

*Eleemoly-
na quando
debeat.*

*Vide Suar.
de Charit.
disp. 7.*

summa statui tuo superflua est. Sancti Patres, atque Theologi docent, statui superfluum in stipem pauperum erogandum esse: proin ea summa danda est in eleemosynas pauperum. Sic argumentari possem; sed abstinco: admitto tuum in favorem doctrinas, benè fundatas, atque benignas, nobis à Doctoribus supeditatas. Inter abundantiam divitis, ac necessitatem pauperis relatio quædam statuenda est. Ex parte pauperis triplex necessitas considerari potest, nimirum extrema, gravis, & ordinaria, seu communis. Ex parte divitis pariter considerari potest superfluitas triplex, utpote superfluitas supra necessitatem statûs, superfluitas supra commoditatem statûs, & superfluitas supra melius augmentum statûs. Quod superfluum est meræ, ac necessariæ sustentationi tuæ, non erit su-

Tract. de Lusu

perfluum sustentationi commodæ, & id, quod commodæ sustentationi tuæ superfluum est, non est superfluum augendæ conditioni statûs. Extremæ necessitati pauperis, inquiunt Theologi, succurrere teneris per id, quod necessariæ sustentationi tuæ superfluum est, etsi propterea tibi nonnihil incommodi sentiendum sit; quis enim non videt, contra naturæ dictamina pugnare, si pauper aliquis potius mori sinatur, quàm quis incommodi parum subire velit. Quando nam præcepto Charitatis, & Misericordiæ teneberis, si non tenearis in occasione, quam miser quispiam in extrema necessitate versatur? In necessitate non extrema, sed gravi, subvenire teneris per id, quod commodæ sustentationi tuæ superest. Ita cum communiori Doctorum Diana. Hinc est, quòd tempore belli, caritatis, pestilentiae, aliisque similibus, divites obstringantur ad majorem solito liberalitatem in eleemosynis demonstrandam, quia tunc pauperes gravis premit necessitas alieni subsidii, majorque numerus esse solet inopum, quàm succurrentium. Communibus in necessitatibus, & ordinariis, subvenire vos oportet (non loquor Viris Ecclesiasticis, eorûmque de fructibus, quos vocant, *Beneficialibus*, sed hominibus *Laicis*, circa proventus ipsorum profanos) subvenire vos oportet, inquam; sed non obstringimini ad subministrandum egentibus, quod honestæ, commodæque sustentationi vestræ superest; etenim illud & reservare, & ad incrementum statûs vestri promovendum applicare licet. Tamburinus ad omnem anxietatem tollendam docet, in præcepto Eleemosynæ, quantum ad ordinarias mendicorum necessitates attinet, hominem laicum in conscientia satis tutum esse posse, si singulis annis è proventibus suis duos ex centum nummis in stipem eroget, quin ulterius angi debeat. Idcirco quemadmodum in alia negotiatione multum pecuniæ, ad honestam sustentationem propriam superflua, citra peccatum exponi periculo potest, ita negotiari licet in lusu, quin violetur præceptum charitatis, & eleemosynæ.

*Coniuch de
Charit.
disp. 134.
& alios a
pud eosdem*

*Vide Car-
den ad Pro-
pos. 12. In-
noc.
Laym. l. 2.
tr. 3. c. 6.
Herinx
disp. 12. q.
3.
Dian. l. 1.
c. 14. apud
Viva. ad
Prop. 12.
Innoc.*

*Tambur-
ap. eund.
Vivam loq-
cit.*

*Lusus non
reddit felici-
cem, sed
Eleemoly-
na.*

13. Id equidem verum est; sed primò te monitum cupio, telatiorem, ac fortassis etiam ditiolem fore, si pecuniam illam superflua, quam in mensas lusorias exponis, in manus pauperum exponeres. Enimverò Deus nunquam pollicitus est felices reddere lutores; at enim seriò promisit remunerari beneficos erga pauperes. Certè paucas invenies, si quas invenire sit familias, per lulum benè constitutas; multas autem deprehendes, benè sublevatas, ac stabilitas supra fundamentum eleemosynæ: nulla videlicet negotiatio

tiatio securior est, quàm pecuniæ sortem in manum Dei consignare. Secundò te ad hoc advertere velim, quòd, cùm ad conventiculum lusorum vadis animo ludendi pro illa tantummodò pecunia, quæ tibi superflua est, haud faciliè sub ipsa lusûs actione voluntatem eandem conservaturus sis; etenim irâ, aviditate, ipsâ lusûs conditione, perduto superfluo perges ad illud quoque periculo exponendum, quod necessarium est aut ad familiam honestè sustentandam, aut ad æs alienum compensandum. Profectò ne utique tibi met ipsi fidere potes: nequaquam sufficienter dominaris affectioni tuæ, ut promittere tibi valeas contineri te intra limites rationis. Unde concludo: Lude, non prohibeo; sed lusui nunquam exponere gravem summam assuesce: lude, sed iis lusibus, in quibus, si perdatur, parum semper perdi solet. Hisce ludendi rationibus honestè tempus transiges, & otium vitabis, non item illis, qui sunt ipso deteriores otio. Tertullianus Romanis exprobrat magnam crudelitatem, qua, ne celebratum illud Amphitheatrum relinquerent otiosum, deficientibus belluis ad certandum inter se committebantur gladiatores: ut adeò homines ab ho-

Gladiato-
res occi-
dunt pro
otio.

minibus occiderentur non alia de causa, quàm ut aliquid ageretur. *Interea ne nihil agatur, homines jugulantur.* Quòd si tu fallendi otii gratiâ vadas ad periculosum illum tesserarum, aut chartifoliorum lusum, sicam admoves gutturi conjugis, filiorum, fratrum, creditorum tuorum: omnes isti sauciantur: *Ne nihil agatur, homines jugulantur.* Sanguinem stillat familia miseri illius Tabernarii, cui debitum non persolvis pretium. Si Mercatori illi, si Collegio, si Seminario illi, suo tempore non reddas, quod debes, nec ille, nec illa satis poterunt facere creditoribus illis, quibus destinatur illa pecunia, quàm è manibus tuis emungere nequeunt: & interea sanguine manant centenæ misellæ familiæ, earumque sanguis à te supra mensam lusoriam spargitur: sanguine madescent illi filii tui, tam perversè educati: sanguinem sudat uxor illa tua, tot, atque tantis moestitiæ causis afflicta, eorumque sanguis super chartas tuas lusorias dispergitur: & tu dices adhuc, istud esse otium evitare, tempusque fallere? Falleris, ô Lusor, & fallis: ista cruenta crudelitas est. *Ne nihil agatur, homines jugulantur.*

SERMO VII.

ARGUMENTUM.

An peccet ludens cum eo, de quo constat, quòd ludendo peccet.

1. **T**Ametsi difficillimum sit ejusmodi lusorem deprehendere, qui ex inveterata consuetudine diu pro summa gravi chartis, aliisve similibus lusibus velocibus, merâque à fortuna pendentibus, ludat, quin totus lusus simul inquinetur aliquibus earum circumstantiarum pravarum, quas in præcedentibus Dissertationibus exposui, demus tamen, inveniri talem. Iste gravis culpæ reus existimandus etiam est in lusu, si certò sciat, socium suum in lusu peccati reum fieri. In Sermone præsentì vobis ob oculos ponam veritatem, quæ fortè nova vobis erit, & aspectu primo non nihil severa videbitur; attamen ea & necessaria est ad actiones vestras in re, de qua loquimur, ritè ordinandas, & simul etiam vobis multum luminis, ut appellant, practici suppeditabit ad vitæ vestræ rationem aliis quoque in rebus instituendam. Quòd si vel in autoritate Theologorum, vel in pondere solidarum rationum inveneritis,

Ludens
cum eo, qui
peccat in
lusu, peccat.

doctrinam, à me vobis proponendam, rationabiliter in dubium vocari posse, relictam vobis cupio libertatem amplectendi sententiam oppositam, si quidem ea tantopere promineat, ut ad veram probabilitatem pertingat. Porro quaestio, quam hodie discutere constitui, hæc est: An peccet ludens cum eo, de quo certò constat, quòd ludendo peccet. Tu fortasse tua pro parte blasphemias non evomis, nulla perjuriam spargis, nullis fraudibus uteris, conscientia tuæ non oblivisceris, tuæ salutis remedia non negligis, detrimentum familiæ tuæ non infers, creditoribus debita fideliter compensas: verbo, in lusu tuo nullum deprehendis titulum culpæ, saltem lethalis. Ecquid autem? certò nōsti, quòd ille, quocum ludis, aliquo dictorum titulorum ludendo peccet, an idcirco licitè cum isto ludere potes?

2. Respondebis equidem: Haud dubiè possum, quia primò lusus ex mea parte inno-

Excusatio-
nibus variis

innocens est, & innocens etiam esse potest ex parte socii: proin actio mea titulo vitioso caret. Quodsi tamen ille peccet, ex malitia lusui extrinseca peccat; ego autem lusui cooperans, malitiæ non cooperor: itaque peccato non cooperor, quatenus peccatum est, sed solum actioni cuidam cooperor, quatenus in se ipsa indifferens est: igitur non pecco. Secundò: non peccant opifices in conficiendis, atque vendendis armis; non cœnopolæ in vendendo vino; non mercatores in vendendo antimonio, arsenico, cerussa, ornamentis, atque pigmentis; non patresfamilias in concedendo jucundo diverticulo, festoque saltantium choro; non herus in locandis ædibus perversæ cuidam scœminæ; non præbens Medico herbam venenatam; non exhibens populo spectaculum comicum; quia videlicet armorum, vini, antimonii, arsenici, cerussæ, ornamentorum, chorearum, ædium, herbarum, & comœdiarum usus in semet ipso non est malus. Constat, aliquos abuti armis ad homicidia, alios vino ad ebrietatem, alios antimonio ad noxia veneficia, alios ornamentis, cerussâ, pigmentis, & choreis ad amores impudicos, alios ædibus ad prostibula, alios herbis ad procurandos abortus, alios comœdiis ad perversas concupiscentias: in his omnibus peccat quidem abutens; at non propterea cooperando ad peccatum peccat earundem rerum usum tribuens: igitur pari modo ego quoque cooperari potero lusui, quo quis uti honestè, & cum virtute potest, nec imputabitur mihi, sed socio, si lusu abutatur ad peccatum. Tertiò: Et verò, si peccatum alterius in me redundaret, etiam peccaret, qui domum apertam præbet conventiculis publicis: peccaret, qui subministrat chartas lusorias: peccaret, qui conficit illas, aut vendit; eò quòd omnes isti quadam ratione ludentium culpæ cooperentur: verum Theologi non tanto cum rigore loquuntur, ut tot homines culpabiles pronuncient. Quartò: Si tenerer ego ad impedienda peccata ejus, qui ludendo peccat, aut si prava quadam intentione luderem, aut si eundem ad ludendum provocarem, facilè mihi persausum foret, me quoque ejusdem culpæ participem futurum; at ego nec impedire peccata teneor, nec intentionem sinistram foveo, nec ad lulum provoco; sed ludo cum quovis ludere volente, quemcunque paratum invenio, quicumque ad lulum accedit. Addo, quòd, si ego conditionem ludendi cum ipso detrectarem, idcirco tamen ejus peccatum non impediretur, eò quòd non deesset alius, qui cum eo luderet.

non ob-
stantibus.

3. Hem tu hoc discursu tuo obscurum claro, verumque falso confundis, ac totum lumine indiget, atque distinctione. Ego tibi haud gravatè cum cœmuni Theologorum doctrina concedo, quandoque licitum esse materialiter cooperari peccato proximi nostri, subministrando vel instrumenta, vel materiam, vel objectum, cum ex nostra parte actio in se ipsa indifferens est, neque mala intentio nostra, neque aliunde peccatum illud impedire teneamur. At enim ad hoc animum adverte, quòd id in tribus circumstantiis accidere possit, & primò quidem, quando neque potes, neque debes credere, per actionem tuam ad alterius peccatum ansam præberi: secundò contingere id potest in circumstantia, in qua prudenter, nec sine ratione dubitas, utrùm actio tua sit ad alterius peccatum: tertiò id evenire potest in circumstantia, in qua tibi moraliter certum est, quòd actio tua serviat ad alterius peccatum. Quando per operationem tuam solum cooperaris ad occasionem quampiam, aut dispositionem remotam alterius culpæ, tunc neque potes, neque debes absque fundamento positivo credere, actionem tuam ad eandem culpam facere: & in ejusmodi casu sine scrupulo, sine conscientie remorsu operari potes, etiamsi postea quisquam præter omnem intentionem tuam, immò contra tuam intentionem, illà abuti velit, atque peccare. Doctrinam meam tuis exemplis declaro. Gestare arma, in se ipso nec homicidium est, nec occasio proxima ad homicidium: habere vinum, nec ebrietas est, nec occasio proxima ebrietatis: antimonium emere, nec infectio venenata est, nec occasio proxima hujus infectionis. Nempe res ejusmodi tenere, non aliud in se ipso est, nisi tenere commoditatem aliquam, & opportunitatem ad peccatum perveniendi, si libeat; at sola opportunitas in se ipsa (loquor autem illis de rebus, quarum alii sunt usus liciti, & honesti) non est, nisi quædam occasio remota; alioqui si proxima esset, omnes illi culpæ rei forent, quibus opportunitas peccandi est, atque culpa censeretur id, quod veluti character virtutis prædicatur: Qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit. Jam verò, quemadmodum non peccamus, dum has ipsas occasiones adeò remotas habemus, quæ nobis aliàs ad bona honesta prodesse possunt, & ad bona honesta diriguntur: ita peccatum non est, eas etiam aliis præbere cum animo, ut illis utantur ad bonum, non ut iisdem abutantur ad malum.

Vide Pivam
ad Prop. 51
ex damnat
ab innocent
XI.Piv. 2. 78
2. 2. 169.
2. 4.Peccatum
alterius
impedire
quando te-
neamur.

4. Ad hæc: Charitas erga alios non ad amplius quid nos obstringit, quàm erga nos ipsos tenemur; non autem tene-

mur ad has ipsas occasiones remotas nobis auferendas : itaque neque tenemur ad eas aliis tollendas : eas pro nobis ipsis prehendere possumus : igitur etiam aliis eas præbere possumus. Idcirco licet, suis tamen adhibitis cautelis, venduntur arma, vinum, & antimonium ; venditor enim credit, emptorem velle vino reficere, ac roborare stomachum, armis se, suæque tueri, ex antimonio parare medicamenta salutifera ; licet omnes ejusmodi sint res, quibus abuti quis ad peccata possit. Ita licet vendit alius cerusam, ornamenta, pigmenta, creditque, res istas adhiberi ad conservandum amorem conjugalem, aut ad occultandam genuinam vultus deformitatem, aut ad explicandum decorem statui proprio convenientem ; quamvis occasiones remotæ sint, quibus aliqua uti potest ad laqueos impudicitæ. Sic ædium locatio non ad aliud ordinatur, quam ad præbendam habitationem commodam, festiva saltatio dirigitur ad honestam relaxationem, herba ad utilem quamdam experientiam, spectaculum scenicum ad hauriendum quodpiam documentum, & innocens delectamentum. Quocirca non peccat, qui sic *in genere*, quod ajunt, præbet usum ; peccat autem, qui *in specie* illis abutitur. Per eandem regulam dicas : non peccat, qui chartas lusorias conficit, easve vendit, cum illæ remotum instrumentum sint, quo quis uti possit ad virtutem, & abuti ad vitium, neque vitiosus abusus generaliter à vendente præsumendus est. In lusu, nisi de contrario tibi *positive* constet, credere non debes, peccare socium, quocum ludis, etsi lusor aliquis peccare possit. Ista ratione credens, illum innocenter ludere, manum ad lulum applicare cum eo potes absque peccato.

Judith ornat se licet

licet prævideat periculum,

5. Verum quid dicendum est, si nobis appareat ratio prudens dubitandi, num actio nostra, cæteroquin in semet ipsa indifferens, aut illicio, aut cooperationi, aut adjutorio satis proximo sit ad aliorum peccata ? Theologi respondent, actionem, aliàs indifferentem, tunc non esse licitam, nisi ratio tibi suppetat valde gravis, atque præponderans, qua movearis ad illam. Explico mentem meam proponendo, ac resolvendo quodpiam Sacræ Paginæ dubium. Cum Juditha delibaret in corde suo de finienda obsidione patriæ suæ per finiendam vitam Holofernis, hostis Bethuliam obsidentis, constituit, se in castra hostium conferre, seque toto illo exornavit elegantiarum muliebrium apparatu, quo exquisita venustas ipsius luculentius aspicientium oculis exponi poterat. Enimverò metuere poterat, ne genuina vultus sui gratia, tot artibus adjuncta, periculosa fieret in eo

theatro militum : vereri poterat, ne supremus Dux, ad cujus alloquium se comparabat, tantis elegantiae radiis excæcetur : an igitur asseramus, illam peccasse ? Necquaquam, immò potius ipse Deus elegantis faciei splendorem, & ornatûs amabilitatem auxit. Ist hæc ornamenta in se ipsis haud erant nisi remota quædam occasio peccatorum ; poterant enim innocenter ad hoc prodesse, ut ipsi reverentia major exhiberetur, si per ea tanta Matrona demonstraretur : poterant aliquid ipsi conferre ad acquirendam innocentem quamdam benevolentiam, qua benignè excipiendas esse preces suas sperare posset. Holofernes quidem facile cor suum aperire poterat amoris cuidam non pudico ; sed istud à modesta Heroide non intendebatur : ista periculum illius prævidere poterat ; sed cum res esset ^{quod im-} ^{pedire non} ^{debetur.} tanta jactura, qualis erat ruina patriæ, id ipsa non tenebatur impedire tanto detrimento. Doctrinam istam per alia quoque exempla deducite. Non licet cæca quadam ratione vendere merces illas, quarum usus aut velut unice ad malum est, aut perquam facile est, ut ad malum sit, eò quod valde rationabile dubium sit, ne quis illis abutatur. Non sufficit causa lucri ad venena licet vendenda hominibus non notis ; quin etiam cum isti majus pretium offerunt, minùs iisdem gratificari licet, quia tunc magis haberi debent suspecti. Sic Architecto non licet designare, vel struere, vel instaurare decipulas, aut præcipitia, in quibus securiora, quia occultiora, sint homicidia ; quandoquidem, cum ejusmodi opera servire nequeant, nisi ad peccatum, ratio credendi est, ab illo, qui suis in ædibus ea fieri petit, ad finem perversum peti, saltem ad opportunitatem illis utendi, cum libuerit : neque sufficit, ut quis ad eam culpam cooperari possit, oblatum insigne lucrum. Sic etiam dato casu, quod in aliqua circumstantia licitum esse queat, gravissimam tamen adesse rationem oportet, ob quam in occasione conviviorum, aut conventiculorum, aut chorearum, aut alia licet concedi possit cubiculum separatim certis hominibus, qui hac ipsa voluntate sua simul recedendi grave suspicandi fundamentum præbent. Simili ratione, si prudens ratio dubitandi sit, an ludens ludendo peccet, causa gravis esse debet, qua movearis ad præbendum illi commodum, vel opportunitatem ludendi, aut cubiculo, aut chartis, aut multò magis consortio tuo.

6. Quandoquidem verò cunctis in occasionibus istis gravis ratio subesse debet, multò gravior adsit oportet, quando tibi certum est, operam tuam, quamvis in-

Cooperari peccato ut liceat, gravis ratio requiritur,

ten

tentionem, ad malum futurum esse: & eò gravior illa ratio debet esse, quò gravius proximi tui peccatum erit, & quò propius opera tua peccatum adjuvat, & quò difficilior esset illud peccatum sine cooperatione tua, & quò minus tibi juris est ad operationem illam. Arma vendere, sic in genere loquendo, non est malum; si verò scias, ab emptore comparari pugionem eum in finem, ut illum in pectus inimici sui adigat, non licet ipsi eundem vendere vel quocunque pretio. Pugio siquidem, emptus ad occidendum hominem, non amplius est periculum tantummodò remotum, sed dispositio quædam omnino proxima ad homicidium, immò jam est occisio quædam in animo. In ejusmodi casu si hoc idem tibi notum sit, venditionem tuam excusare nequis (si quidem excusari possit) alia ratione, nisi fortè prudenti metu, ne, si vendere renueres, nimis grave in te malum emergeret. Istam doctrinam sua cum proportionem cunctis in exemplis suprà allegatis adhibe.

Cooperari
proximè,
ac imme-
diatè nun-
quam licet,

7. Interea tibi animadvertendum est, operationes aliquas, aliàs in semet ipsis indifferentes, in quibusdam circumstantiis adiutorium esse omnino proximum, & cooperationem, quam dicunt, *immediatam*, vel quasi prorsus *immediatam* ad peccatum alterius. De his, si meam sententiam requiras, tibi dico, tunc operationibus illis accedere malitiam intrinsecam, talem, ut graviter peccet, qui ab illis non abstinet, etiam si hoc ipsi constare deberet quocunque magno detrimento vel bonorum fortunæ, vel honoris, vel ipsius vitæ. Quòd famulus quispiam scalam teneat, ut Herus tutò ascendere valeat, aut etiam humeros supponat, quò altius ille eluctari possit, obsequium indifferens est; at enim si scalam hac ratione teneat, aut humeros supponat, cum novit, Herum ascendere velle per fenestram ad exsatiandam inhonestam voluptatem suam, tunc istud obsequium adeò malum evadit, ut famulus id negare teneatur, etiam quocunque vel suæ vitæ impendio: hoc enim esset præbere manum lasciviæ; nunquam verò manum præbere licet lasciviæ, ne quidem ad conservandam vitam. Ita res indifferens est, jussu Heri claudere januam; sed eam claudere, dum constat, Herum velle domi hominem includere, eumque occidere, tunc est manum ad homicidium præbere, quod semper peccatum est. Ita res indifferens est, epistolam perferre, sed si constet, eam illicitis de amoribus esse, eam perferre est manum ad effectus impudicos præbere, quod nunquam licitum est. Hisce positis perspicuum est, quòd ludere cum illo, quem nôsti ludendo gravi-

ter peccare, non sit nisi proximè manum præbere ad ejus peccatum, puta, ad ipsius inobedientiam, si ludat contra parentum voluntatem, ad ipsius injustitiam, si ludat pecuniâ vel furtivâ, vel creditoribus debitâ; sic etiam de aliis intellige: proinde quamvis ipse lusus in se ipso non sit malus, semper tamen grave peccatum est ludere cum eo, quem non ignorat ludendo graviter peccare. Hæc mea sententia est, nec desunt, qui comitantur eam, ac roborant, Sanchezius, Lumbierus, Viva cum aliis.

Sanchez
Sum. l. I.
c. 7.
Viva ad
prop. 51. in
noc. XI.
Lumb. ap.
eund.
Palap.

8. Quòd si vobis ista sententia minus arrideat, haud equidem vos ad eam amplectendam adstringere velim. Sequi per me licet Palaum Tomo primo Operis de Charitate, Disputatione sexta, puncto undecimo, numero nono, & alios illic allegatos, qui moderatiùs in favorem vestrum loquuntur: & quamvis in quibusdam hodie partem aliquam doctrinæ sequi certò non licet, ut illam, quam apud ipsum Palaum loco citato numero quinto legere est; illa tamen pars, quæ ab ipsis proponitur suis cum limitationibus, quas mox audietis, damnata non est. Idcirco negant, actionem indifferentem, ab operante non ordinatam ad malum, semper contrahere malitiam alienæ culpæ. Requirit, in casibus (probè notate) valde gravis necessitatis intentionem esse, veluti scyphum ex Hedera, qui virtute pollet in uno liquore distinguendi duos, ac separando aquam à vino, illam ejiciendi, hoc autem retinendi: haud aliter, qui his in casibus *materialiter* cooperatur alterius malo, cum intentione, ac desiderio malum evitandi, separat indifferentiam à malo, indifferentiam pro se retinet, omnemque malitiam alteri relinquit. Inde tamen si famulus peccet, si Herum adjuvet in ascensu per fenestram ad peccatum, aut in domum adducat infamem ipsius lasciviarum sociam, aut in aliis ejusmodi ministeriis ei serviat, cum istorum obsequiorum detrectatio non pluris ipsi constet, quàm quòd obliquo oculo aspiciatur, aut acerbè non nihil increpetur, aut è domo dimittatur, & quòd peccet, certum nobis sit ex Oraculis Vaticanis in Propositione damnata, paulò post adducenda; nihilominus, ajunt, non peccat, si horum obsequiorum detrectatio vitâ constare famulo debeat, aut alio malo, cujus causâ mors desiderari queat. Ego fateor, me nunquam persuadere mihi potuisse doctrinam istam, plenam periculosissimarum sequelarum, nimium facilè inferendarum absque defatigatione intellectûs, ac nimis difficulter combinandarum sine violentia rationi facienda; veruntamen in modo hîc proposito sententia hæc damnata non est, ne-

Similitudo

Hedera
ceus scyphus
aquam à
vino separat

que vobis prohibetur ad auctoritatem illorum Doctorum refugere, quamdiu ab Ecclesiæ suprema Cathedra non insinuantur opposita documenta. Verum id probè percipite, quod fortè nunquam sufficienter vobis explicatum est, videlicet

Peccatum
impediri
debet, si
possit ab-
que gravi
agere,

*Vide Dian.
coord. to. 7.
tr. 5. ref. 9.
& 10. &
apud eund.
Cajetan.
Sanchez,
Bonacin.
Azor, &c.*

9. In neutra sententia vos per actionem è vestra parte indifferentem cooperari posse alterius actioni malæ, si valeatis abstinere, quin vobismet ipsis grave malum accersatis. Neque malum istud metiendum est ex fastidio vestram in inclinationem redundante, sed ex aliis proportionibus, quibus consideratis prudenter existimetur, vos tanto cum incommodo non teneri ad abstinendum ab ejusmodi actione: conceditur quippe, Mulierem quampiam non teneri ad depouenda ornamenta, statui proprio convenientia, ac decencia, aut ad remanendum diu domi, velut inclusam, procul honestis conversationibus, aliisque relaxationibus, ad quas aliæ Fœminæ pudicæ statûs ejusdem convenire solent: non, inquam, ad solitudinem tantam obstringitur, quamvis animadvertat, aliquem, stultè deperientem, offendiculum capere suis oculis, cogitationibus, & affectibus. Enimverò sine consueto ornatu incedere, multo tempore domi inclusam remanere, cunctis à conventiculis abstinere, justè onus nimium grave Mulieri censetur, neque fas est in arbitrio cujusdam infelicis esse situm, ut illa obstringatur ad libertatem suam tantopere restringendam. Verum si modicam continentiam, qua paucis aliquot vicibus in publico comparere intermittat, ejusmodi peccatum impedire possit, sibi vim adhibere, & abstinere tenetur; eò quòd incommodum istud non tam grave sit, ut prævaleat legibus, quas dicat charitas. Hic ego te compellaverim, ô Lusor: quantum onus tibi subeundum est, si omittas ludere cum illo, cui certò nôsti lulum esse proximam occasionem peccati, ut ludendo peccet? Forsan adversus ipsum in lusu plerumque tibi fortuna favet; at ejusmodi lucrum ea referendum ratione, ad quam jus tibi nullum est, non sufficit ad innocentem pronuntiandum lusum tuum. Sanè à lusu abstinere, ne peccato coopereris, à nullo sapiente judicabitur onus grave.

côque magis, quò
gravius
peccatum,

10. Addunt Scholæ, actiones, de quibus est sermo, non cohonestari incommodo gravi quocunque, nôsque teneri ad onera graviora ferenda, quando graviora sunt peccata, quibus ansam aliqua ratione per alterius abusum præbent actiones nostræ. Plus videlicet ferre teneris, ne peccatum contra Justitiam, aut Religionem eveniat, quàm obstringaris tolerare, ne peccatum contra temperan-

tiam committatur. Ita famulo ad hoc, ut licitè nova identidem pocula Hero afferat, jamjam inebriando, sufficiet metus, ne alioqui domo pellatur absque facili spe alium inveniendi dominum; sed solus iste timor non sufficiet ad hoc, ut illi scloppum manulem parare, ac porrigere possit, ubi is interficere quemquam intendit. Quando socii tui lusus occasionem ipsi præbere solet ad blasphemias, execrationes, perjurias, furta domestica, peccatum est contra Religionem, ac Justitiam: itaque ferre teneris onus, & incommodum etiam gravius, ne peccato huic coopereris. Atque adeò persuadere tibi poteris, te non peccare, cum, si recederes, pluris tibi non constaret, quàm refrenatione genii tui, ac immoderatæ cupiditatis habendi?

11. Præterea Scholæ docent, obligari nos ad abstinendum ab ejusmodi actionibus, etiam si gravius incommodum subeundum sit, cum actiones nostræ magis adjuvant alterius peccatum. Famulus aliquis ex officio suo comitans, auriga curru vehens Herum ad invisendam mulierem quampiam perversam, ea nimirum ratione, qua suum aliàs obsequium domino præstare solent, excusabuntur aliquo metu, qui non sufficeret ad eosdem excusandos, si assisterent ipsi protutela, quò securius peccaret, aut si meretricem in ædes adducerent: & ille timor, qui eos hac in occasione excusaret, ipsos non excusaret, si dominum in aperienda janua obserata adjuvarent, aut ei scalam ad ascendendum animo malo per fenestram apportarent. Hujus rei rationem facile est indagare, quia videlicet primum illud obsequium remotum est, & non adjuvat, alterum propius, & jam adjuvat, tertium adhuc propius, ac proximum, & adhuc magis adjuvat peccatum. Justè proinde Vaticano fulmine percussa est sequens Propositio. *Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, &c. & multoties eidem subservit deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta, ne à domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.* Jam dic mihi: si socius tuus ludendo graviter peccet, an tu magis adjuvare peccatum ejus potes, quàm ludendo cum ipso? Quære igitur, si potes, incommodum adeò grave, quo licita reddi queat cooperatio tam proxima, tam immediata, tunc dicas, te cum illo ludere sine peccato gravi.

12. Quid porro tunc dicendum, cum actio tua pars efficitur alieni peccati? Theologi docent, graviter peccare puelam conjugii foedus ineuntem cum Spon-

& quò propius est cooperatio.

Prop. 911
ex dam.
ab Innoc.

Sancti L. 7. de Matrim. d. 11. n. 11. so, quem ipsa scit illigatum esse Voto Castitatis; quemadmodum enim hoc Votum reddit illicitum contractum conjugii, ita contrahentes graviter peccant ineundo contractum. Docent etiam, peccare emptorem, scienter e mentem res furtivas, nisi id agat ad eum finem, ut illas domino legitimo recuperet; quia circa id, de quo venditor licite pro libitu suo disponere nequit, ordine communi sine peccato contractus iniri non potest. Et verò si fur, in extremam incidens necessitatem, propterea non amplius injustè possidere incipiat id, quod prius injustè rapuerat, prout ipse rem potest vendere, sic alius absque peccato potest eam ab ipso emere: aut etiam si moraliter impossibile sit rem furtivam in manus domini remittere, sive quòd hic ignotus sit, seu quòd, ubi degat, amplius resciri nequeat, seu quòd longinquitas commercium restitutionis impediat, quemadmodum fur licite rem vendere, pretiumque in eleemosynas impendere potest, ita licite altere eam emere potest. Hic in memoriam tibi redeat id, quod in alio Sermone dixi, lusum nempe contractum esse strictæ justitiæ: non licet in lusum exponere id, circa quod lusor non potest licite pro suo arbitrio disponere; non autem potest licite pro arbitrio suo disponere de rebus furtivis, vel de summa gravi, suis creditoribus debita, seu gravi detrimento familiæ futura, ratione nimirum illic explicata: quare his omnibus in casibus contractus lusûs est illicitus. Quomodo igitur ludendo contractum istum inire, tibi que, quasi non peccares, blandiri poteris? Equidem verum esse potest, absque te non illi defuturos alios esse ludi socios: ita furi quoque non deerunt emptores alii; sed uti tu, sic omnis alius earundem circumstantiarum conscius, ludendo peccabit. Age tu, quòd agere debes: alii, si damnari velint, damnentur; tu autem animæ tuæ invigilato, eam in vitam æternam servato, neque te ad peccatorum alienorum participationem induci sinito. Nunquam proinde cum illo ludas, qui ludendo in blasphemias, aut perjuriam, aut rixas, aliasve turbas erumpere solet. Nunquam pro gravi summa ludas cum filiis familias, quibus ausa tanta non permitti noveris. Nunquam cum illo ludas, qui debita sua quotidie auget, ac per lusum in eo statu se constituit, ut creditoribus suis tempore debito debita reddere nequeat. Non tibi videaris abrumpere fortunam tuam, si lusum derelinquas, ubi cernis, alterum perdentem, affectione cæca sua raptum, ferri ad summas, ipsius familiæ nimirum gravi detrimento futuras. Cedat aviditas Charitati, Justitiæ, Religio-

ni, Conscientiæ: noli credere, tibi be-
bè profuturum unquam esse lucrum, quod
peccato tibi constat: cave coopereris
perditioni cujusdam animæ, pro qua Ser-
vator Sanguinem suum fudit ad ultimam
usque guttam. Si tu pro tua parte citra
peccata ludas, quære socios, qui & ipsi
sine peccatis ludant: ita nimirum ludat
homo, ne offendatur Deus.

13. Hisce doctrinis prostrata jacent fun-
damenta debilissima, quibus ab initio si-
bi blandiebatur affectio, quasi ludere pos-
sit sine culpa cum illis etiam, quos con-
stat ludendo peccare. Superest, ut jam
solum respondeam ad argumentum supe-
rius à vobis adductum, ac sanè nimirum
facile statutum, videlicet licitum esse do-
mum cuius ludere volenti patentem te-
nere, conventiculisque lusorum apertum
diversorium præbere. Hujusmodi luso-
rum receptores, maximè si sint nobiles,
contenti vivunt, quia domi suæ semper
conversantium copiam vident: haud o-
pùs illis est egredi limina sua ad inqui-
renda diverticula, percipiendæve nova;
nam illuc omnes peregrini deducuntur,
illic omnia negotia pertractantur, illic
fœdera connubialia contrahuntur: famu-
li, quamvis assignatum salarium non ha-
beant, optimè tamen contenti sunt, quia
in tenuis salarii herilis supplementum à
ludentibus majus lucrum recipiunt. Quòd
si verò palæstra hæc ab ignobili viro te-
neatur aperta, ipsi quoque sufficit sua sors,
dum admodum securè stipendium suum
refert. Lussores jam lucrantur, jam per-
dunt: receptori autem salvum semper est
lucrum suum. Quò crebrius mutantur
chartæ lusoriæ, eò plures ipse vendit. In-
ter lussores fortuna perpetuo movetur in
gyro, sed apud ipsum semper stabilem,
ac benignum figit pedem. Lusus idem,
qui magnis è Dominis verecundos red-
dit pauperes, ipsum è paupere magnum
Dominum efficit. Lussores facultates,
ac prædia divendunt, & ipse eadem e-
mit, atque per hoc, quòd opportunum
diverticulum lusoribus aperiat, ad eum
statum evadit, ut brevi tempore palatium
instruere valeat. Et adsit superna bene-
dictione sua Deus acquisitis bonis ejus,
si aliâ viâ, quàm per peccata, oculis i-
psius adveniant. Pono, quòd suis in
venditionibus non transgrediatur sum-
mum pretium justum: pono, quòd signa-
tis cum chartis manum non extendat ad
alias fraudes; pono, quòd occasione lu-
sûs ansam, & opportunitatem non præ-
beat ad alia peccata; difficulter tamen
tueri quis poterit, apertam teneri palæ-
stram lusoriam posse sine peccato.

14. Haud obscure vos colligere reor,
mihi sermonem non esse de illis, quo-
rum in ædibus occasio datur lusibus, non
tame-

Receptato-
res luso-
rum bene
se habent;

vix autem
sine pecca-
to,

temerariis, sed moderatis, non vitiosis, sed honestis, quique sunt oblectamento, & relaxationi, non culpæ, idque pro propinquis, & amicis, non cæco modo quibuscunque venientibus; isti namque lusui commoditatem præstare possunt magno cum merito, si id agant cum intentione divertendi notos, & amicos ab illis conventiculis, in quibus nimis primum est ludere cum peccato. Sanè Hortulano non modica laus accedit, si meliorem in areolam transferat florem, in alia areola arescentem, vel si nobiliori loco plantet arbusculam, alioqui medias inter stirpes sylvestres semper sylvestrem mansuram. Haud aliter laude dignus est, qui in hortulum innocentis lusûs sui transferre curat illum, utpote securius conservandum, qui in lusorii conventiculi sylva publica omnem succum salubrem amitteret. De illis quippe loquor, qui publica diversoria aperiunt illis pro ludis, in quibus pronissimum est peccare graviter: ac de his, quos ego Lusorum Receptatores appellabo, dico, eos nulla ratione excusari posse à culpa mortali.

15. Ad persuadendam vobis istam veritatem præprimis mihi autoritas occurrit, cui moralibus in materiis magnum robur inest. Gabriel, Sylvester, Navarrus, Comitulus, Joannes de Cruce, Lopezius, Zanardus, Rebellius, Conradus, Vega, Graffius, Bellochius, Sanchezius, Caspensis, Trullenchi, Diana, docent omnes, ejusmodi diversoria sine gravi peccato præberi non posse, Diana non sine ratione asseverante, communem eam esse Doctorum sententiam. Quodsi non alia ratio mihi supeteret, sanè hoc solum, quod viderem tantum torrentem Doctorum sequi tanta conspiratione doctrinam istam, mihi sufficeret ad hoc, ut illico manus darem, ac illis accederem, saltem donec alios eodem numero, & autoritate Doctores invenirem, qui mihi satis probabilem redderent oppositam sententiam; verum quidquid industriæ in eos inquirendos adhibuerim, hanc usque in horam illos indagare non potui. Haud equidem me latet, Justinianum à Lopezio citari pro parte opposita; sed ipsius fundamentum debile nimis, & autoritas destituta nimis est, ad ejus doctrinam censendam probabilem. Innititur Angelici Divi Thomæ documento, quod absque peccato vendere liceat res indifferentes, etiam ubi prævidetur, alterum illis abusurum esse. Verum juxta ea, quæ hoc ipso in Sermone stabilivi, cum Francisco Suarez observandum est, istam venditionem esse licitam, quando major hominum pars illis rebus non utitur ad malum: unde occasio peccati solum remota sunt;

ubi autem eo tempore, ac eo in loco quasi semper adhiberi solent ad malum, non licet ejusmodi res vendere, quamvis in se ipsis indifferentes; eò quod tunc peccatum esset veræ, ac propriæ cooperationis. Aut etiam clarius adhuc distinguendum est cum Lorca. Res indifferentes vendi possunt cum noticia, quod ad malum finem adhiberi queant, in circumstantia remota à malo, at non peccando in ipso exercitio, aut exercitium paranti, id est, in eodem actu, quo malum exercetur, aut quo potentia proxima confertur ad exercitium mali. Multa jam audistis exempla: nunc unum repeto. Artifex gladium vendere potest emere volenti; quodsi verò quis illi dicat, se pretium pro gladio persoluturum, eoque nonneminem confossurum esse, patet, artificem tunc graviter peccaturum esse, si gladium ei vendat: & si quibusdam in circumstantiis tunc gladius vendi possit, quod tamen non crediderim, saltem necessarium esset, ut ipsi vendenti periculum immineret gravissimum mortis, aut alterius mali æquivalentis morti, si vendere detrectaret. Nemo Theologorum est, qui se doctrinæ huic opponere posset: & ista vos clarè docet, licitè quidem chartas lusorias vendi posse, sed non tunc, cum vides, alterum vel jam peccare, vel in proxima peccandi occasione per ipsum earundem usum consistere. In ea rerum vicissitudine chartas subministrare, non posset excusari à culpa gravi, nisi forsan, in sententia non mea, metu gravi vitæ, vel alterius mali, quod æquiparandum esse videretur morti.

36. Ecquid jam dicendum est de ludentium Receptatoribus, qui subministrant & chartas, & locum, & lumina etiam illis, quos in ipso lusu peccare sciunt, idque non semel, aut bis ob metum gravem, sed constanter, quotidie, horis omnibus, aut sola lucri cupiditate, aut homines in suis ædibus visendi voluptate. Hoc si culpa lethali vacat, inconcussa solidissimæque Theologiæ fundamenta, & recta naturæ dictamina invertere oportet. Quare concludunt Cardinalis de Lugo, ac Molina. Ex qualitate ludi, & ludentium judicandum esse, an mortaliter peccent, prout re vere peccarent, qui ad ludendum admitterent eos, qui ludo alienare non possunt, aut eos, qui cum gravi peccato aliis modis luderent. Qui patentem lusûs palæstram tenet, ejusmodi lusores recipit: itaque graviter peccat, & ab Arbitro sacro non est absolvendus, nisi ludum claudat. Quare non absolvi debere, nisi seriò proponant ab ejusmodi exercitio, & ludi expositione abstinere. De Saulo Sancti Patres asserunt, quod manibus omnium Divum Stephanum lapidaverit; & ipse tamen nec uni lapidem porrexit, sed vestes

simil.

edque gravi.

Gabr. in 4.
d. 13. q.
13. dub. 6.
Sylv. v. Lu.
aus. q. 14.
Nav. man.
c. 19. n.
25.
Comit. l. 3.
q. 7.
De la Croix.
Direct. p. 1.
p. 7. ar.
5. dub. 13.
concl. 4.
Lopez Instr.
p. 2. c. 32.
zanard. Direct.
p. 2. c.
23.
Rebell. de
oblig.
Just. p. 2. l.
12. q. ult.
q. 5.
Conr. Resp.
Casp. p. 1. q.
195.
Graff. De-
cis. p. p. l. 2.
c. 121. n.
17. & 19.
Sanch. O-
pusc. to. 1.
l. 1. c. 8.
dub. 21.
Trull. De-
cal. t. 2. l.
7. c. 27. dub.
1. q. 7.

C. Lugo de
Just. disp.
31. sect. 1.
6. Molina
disp. 51.
num. 5.

ites tantummodò lapidantium custodivit, ut nimirum liberum ad jaciendos lapides brachium haberent. Quid jam dicendum est de Lusorum Receptatore, qui cubiculum præbet, & lumina, & chartas, & omnem opportunitatem omnibus, domum ipsius accedentibus, ad lapidandum JESUM Christum? Profectò JESUM Christum lapidibus petunt illi lusores, qui pejerant, aut blasphemant, & in faciem illi suum ipsiusmet Sanguinem spargunt: & tu, ô Receptator eorum, tu JESUM Christum lapidas eorum linguâ. Lapidant alii propriam familiam, qui tantam partem facultatum suarum in lusu perdunt: & tu, ô Receptator, tu familias ejusmodi lapidas eorum jacturis. Lapidant multas Creditorum familias illi, qui pecunias aliis debitas, ac persolvendas in lulum expendunt: & tu, ô Receptator,

omnes istas familias lapidas eorum manibus. Ingeres, magnum tibi cessaturum esse lucrum, si patentes lusoribus ædes præbere desinas. At verò hoc idem ostendere potest, qui per *Simonias*, aut *Usuras*, aut alia crimina lucratur. Age potius, vim tibi adhibe: ad acquirendum Cælum omnes intendere vires tuas oportet. Relinque, respue lucrum, quo damnationem tibi per totam æternitatem lucraris. Confide Deo: ille felicem te reddit, dum ad ipsius offensas manum extendis; & putas, te derelinquendum esse, si Deo servire incipias, & actum illi offeras heroicum, quo totam spem tuam ad pedes ejus abjicis? Felicem abdicationem tuam, si omne lucrum generosè relinquendo Paradisum lucrari possis!

SERMO VIII.

ARGUMENTUM.

Agitur de Restitutione, ad lulum pertinente.

I. Hodierna dissertatio versabitur circa resolvenda quædam dubia, magis in exercitio frequentia, quæ lusoribus occurrere solent in restitutione, ad quam illi quandoque tenentur. In hoc Doctores conveniunt, quòd doceant, in tribus casibus victorem in lusu teneri ad restituendum victoriæ suæ lucrum: primò, quando vincendo lucratus est id, quod à perdente validè non poterat alienari: secundò, quando perdens ad lulum, aut ejus continuationem, invitatus cum violentia quadam inductus est: tertio, quando vincens fraudibus injustis usus est contra leges lusûs. Ad primum quod attinet, notate, me dixisse *validè*; multæ quippe sunt alienationes illicitæ, non tamen invalidæ. Paterfamilias, perdens, aut vendens bona libera in detrimentum grave suorum filiorum, gravis culpæ reum se constituit; sed non propterea quidquam vigoris amittunt alienationes ejus. Sola Justitiæ virtus est illa, cuius est propriè obligandi ad restitutionem, aliis virtutibus ista potestas non competit. Itaque licet aliæ virtutes graviter lædantur, onus tamen restitutionis non infertur, nisi verber afficiat Justitiam. Ut igitur victor ad restituendum teneatur, necesse est, ut vel acquirendo, vel retinendo jus, aut rationes alienius offendat. Univerſim quidquid restituere deberes, si tibi ab hoc homine donatum esset, etiam reddere teneris, si ab hoc homine lucra-

tus fueris: reddere deberes rem, si tibi *Medin. Sum. l. 17 c. 14. §. 22.* donata fuisset ab eo, qui legitimus rei dominus non erat, nec pro libitu de ea disponere poterat; proinde etiam restituere rem debes, si eam in lusu vincendo lucratus fueris ab eo, qui legitimus dominus non erat, neque pro libitu de ea disponere poterat. Lucratus es pretiosum *Furtiva restituenta vel domino,* rari operis horologium; sed perdens id furatus erat: illud non fit tuum, sed restituendum est. Idem dices omnibus de casibus aliis, huic similibus.

2. Verùm hîc quæres, cuinam restituendum sit, an domino, si tibi notus ille sit, an verò perdenti, à quo rem lucratus es? Respondeo: vel scivisti, rem esse furtivam, & mala fide lusisti; atque tunc ludi contractus fuit invalidus, nihil legitimè lucratus es, ac restitutio facienda domino est: vel non scivisti, rem esse furtivam, bonæque fidei lusor fuisti; atque tunc validus fuit ludi contractus, legitimè vicisti, & perdens victoriæ pretium tibi persolvere tenetur. In isto casu, si spes tibi non est recuperandi pretium, nisi restituendo rem non suam lusori perdenti, sequi contra multos in conscientia potes opinionem Cardinalis de Lugo, plurimorumque aliorum, qui te hac in circumstantia securum reddunt, quòd res ipsi perdenti possit restitui. Hic obligatur ad restitutionem duplicem, tu ad unam solam: tu horologium restituere teneris aut lusori perdenti, aut ipsi domino

Sanch. l. 1. conf. c. 8. dub. 5. Less. de Lugo c. 1.

Restitutum est solum ex justitia laica.

Angel. v. Ludus n. 7.

mino : perdens horologium restituere tenetur domino, tibi que victori pretium ejus.

Conjugata, ac

Lugo de
Just. disp.
16. sect. 4.

Filiifamilias non
possunt lu-
dere pro
summa qua-
vis.

Santh. conf.
l. 1. dub. 7.
c. 8.
S. Thom.
Bannez,
Arragon.
Angles,
Lopez,
Sylvester.
Covarr.
Medin.
Less.

Leo neca-
tur, ac de-
voratur à
formicis,

3. Ex iisdem principiis colligite, quam gravem obligationem contrahatis, quando pro summa valde gravi vel cum foeminis conjugatis, vel cum filiis familias luditis. Limites, ad quos conjugatae possunt pertingere, non excedunt id, de quo licite possunt disponere; de quo autem licite disponere possint, haud operae pretium esse reor, id isthuc decernere. De eo Cardinalis de Lugo scripsit *De Justitia*, Disputatione decimalexta, sectione 4. Porro quinam sint limites, ad quos filiis familias devenire possint, jam in sexto Sermonum istorum dixi. Quod si tu per victoriam tuam limites illos egrediaris, onus tibi incumbit restituendi id, quod excedit, marito, parenti. Fortè filius familias uno anno ex assignatis à patre largitionibus industriam per parsimoniam centum Coronatos acquirere, & in lusu expendere potest: tu per unius mensis decursum in lusu fere semper eum vincis, ac mille lucraris; sed & ipse cum à te, tum ab aliis jam trecentos lucratus est: illi nullum aliàs est adjumentum ex bonis, uti vocant, castrensibus, vel quasi castrensibus, nec aliud peculium, liberæ ipsius dispositioni relictum. Tu jam sexcentos de mille restituere teneris. Thomas Sanchezius affirmat, hanc esse Doctorum omnium doctrinam. Lege Magistrum Angelicum secunda secundæ, quæstione trigesima secunda, articulo septimo, ad secundum, & ibi Bannesium, Arragonium, Angles in Floribus suis quæstione de Ludo, Lopeziam Libro secundo de Contractibus, Capite vigesimo primo: lege Sylvestrum, Covarruviam, Medinam, Lessium: lege hos omnes, & omnes invenies in eo concordantes, quod doceant, restituendum esse, quidquid lucratus fueris ultra id, circa quod perdens liberè disponere potest. Id aliqui proponunt exemplo filiorum quorumcunque, alii minorum ætate, alii Religiosorum, alii foeminarum conjugatarum; quemadmodum autem in omnibus eadem semper currit ratio, sic in omnibus firma consistit, ac solida doctrina hæc. Considera, quam cæca ratione procedas, dum pro summa sat gravi ludis cum filiis familias: tunc, quamdiu certamen durat, jacturæ magnæ periculo te exponis, ac finito lusu plerumque frui nequis in conscientia, nisi parte modica victoriæ. Memini, me legisse, quod in Regia Tiberii Imperatoris Leo quidam occisus, & postea devoratus fuerit à solis formicis: & herclè miseror duram necessitatem illius infelicissimi ferarum Regis, coacti configere cum pumilis illis

legionibus. Tolerabile fuisset succumbere, si victoria proportionatam quandam mercedem referre potuisset. Formicis in Leone victo erat, unde multis annis viverent; at verò si Leo vicisset, in formicis nec exiguam unius diei cænuam habuisset. Filiis familias formiculæ sunt: cur tibi cum illis dimicare placet? Si fortuna ipsis faveat, in te habent, quod ipsis longo tempore sufficit; si autem tu illos uno ictu sternas, totus eorum succus adeò modicus est, ut nec ad proluenda tibi labra sufficiat.

4. Fortè dices: an igitur etiam restituere teneor, quando perdentis Pater consentit in expensas lusûs, etsi magnas, & ipse subministrat nummos, mihi numerandos? Respondeo: Si Pater consensum præstet verè spontaneum, suis juri- bus, à te violatis, liberè cedit; quippe liber ad disponendum suis de facultatibus, tuum in favorem disponit: quemadmodum ille sua libertate utitur in pecunia danda, si tu liber es ad eam retinendam. Verum enimverò Parentes, in materialucri, vel dispendii tam amantes, admodum in mundo rari sunt: plerumque nimirum consentire solent, quia contra omnem justitiam ipsos aut filius, aut victor urget metu gravi, quo liberari nequeunt, nisi tanto impendio. Tu victo semper instas à tergo cum insultationibus, & comminationibus, ut lucrum tibi solvat: & Pater à te grave quodpiam malum filio metuit. Ipse filius Patrem desperatis consiliis territat, si is debitum expungere renuat: & Pater à filio perpetuam quandam discordiam, aut probrosam aliquam actionem, aut omnino furiosam desperationem timet: ista ratione tandem in perditæ pecuniæ traditionem consentit. In tali casu tu numeratam pecuniam retinere nequis, & in conscientia ad restitutionem obstringeris. Istam circa rem ego sic argumtor: Ut summam, tali cum violentia persolutam, retinere, & quidem sine peccato retinere possis, necesse est, ut aliquis justus juris titulus tibi patrocinetur; edic autem: unde tibi jus istud? an ex victoria lusûs? Nulla ratione; quia jam suprâ stabilivi, victoriam tuam invalidam esse circa illam partem excedentem id, de quo perdens liberè disponere potest. Tu, cum ludes, non ignorabas, filium familias de tanta summa disponere non posse: proin ista ratione victoria tua fuit invalida. Quod si igitur immediate victum, & mediate patrem ipsius urgeas, ut præstetur tibi, quod opinione tua vincendo lucratus es, id ipsum agis, quod viarum grassatores cum peregrinantibus; nisi quod illi prædones minentur vitæ, tu verò existimationi, ac domesticæ

Simil.

mestica paci: ceteroqui similis es illisurgendo pecuniæ numerationem, ad quam tibi jus nullum est. Superesset, quod id retinere posses nomine donationis; verum in ejusmodi circumstantiis summas adeo graves persolvens, planè non donare cupit, sed solum molestiam, sibi factam, redimere: quemadmodum autem injustissima est illa molestia, sic in te jus nullum ex illa redemptione transit. Itaque si nullus tibi titulus justus est vel ad acquirendam, vel ad retinendam pecuniam, tibi numeratam, eam restituere teneris, & sicut ipsa materia gravis est, ita sub gravi culpa restituere teneris. Mare duplici ratione suas aquas terræ concedit; aliquas siquidem sponte dat, eas subministrando cavernis, atque venis subterraneis, per quas terram irrigat. Istæ in sinu terræ dulcescunt: istæ terram fecundant: istæ distributæ in fontes, rivus, amnes, & lacus, magnificè terram ornant: istæ per terram disperguntur ad necessitatem cum utilitate non minus, ac honore. Alias undas mare telluri concedit quasi violenter, cum à ventis agitata eas ejicit, ut ita dicam, contemptim in arenas; at istæ semper manent steriles, amaræ semper: nec à terra retinentur. Vix mare fluctus suos in litus exponit, actutum littus eas in mare remittit: quot undæ tunc è mari veniunt in continentem, tot subito rejiciuntur in ejusdem sinum. Aquæ primâ viâ datæ, licet è mari deriventur, aquæ tamen efficiuntur terræ: aquæ secundo modo datæ, licet super terram effundantur, semper tamen aquæ marinæ permanent. Si Paterfamilias tibi sponte persolvat injustas filii sui jacturas, etsi factas in lusu, spontaneum hoc donum est: pecuniam illam recipere potes: ea tua fit, & ad amplitudinem, usumque tuum servire potest; at enim si pecunia numeretur à Patre, quia eum in finem urgebatur, agitabatur, ac impellebatur violento, ac injusto metu multiplici, pecunia illa semper amaritiem culpæ retinebit in manu tua: quamvis in manu tua sit, semper tamen illius erit, semper obligatio te premet eam illi, qui dedit, restituendi.

Coactio
Iussum reddit invalidum.
S. Th. 2. 2.
32. 7. 2.
C. in 4. d.
15. 9. 2. 4.
4. 9. 3. ad
S.
Sanch. con-
fil. l. 1. c.
8. du. 9.

5. Alter titulus restitutionis est, quod victus ad lusu contra suam voluntatem pertractus, & quasi coactus fuerit. Ista doctrina D. Thomæ Angelici, communisque Doctorum est, quos apud Sanchezium videre est. Inquies: Itane ego, si quem ad lusu invitem, aut seu precibus, sive blanditiis alliciam, ut mecum ludat, sique vincam, lucrum restituere tenebor? Turrecremata, Innocentius, Abulensis, Paludanus, Gabriel, Tabiena, omnes affirmant, & astruunt obligationem illam. At ista sententia communi-

ter ab aliis censetur nimis esse severa, nec alii sunt, qui sequerentur eam, id. c. Episcop. dist. 35. n. 8. Innoc. c. quia plerique de Immum. Eccl. u. 4. Abul. in 6. Matth. 9. 57. Palud. in 4. dist. 15. q. 5. Gabr. in 4. dist. 15. q. 13. Tabien. u. Ludus qu. 8. Viguer. In- stit. c. 7. §. 6. v. 12. Bann. u. 2. q. 31. d. 7. Sylv. v. Ludus q. 11. S. Anton. 2. p. tit. 6. c. 23. Angl. Flor. 2. p. q. de Ludo. Cordub. l. 1. q. 13. Covarr. Reg. pecc. 1. p. §. 4. n. 7. Lopez 2. p. Instr. c. 34. Sanch. conf. l. 1. c. 8. dub. 9. Alcoz. de Ludo. c. 21. Led. 2. q. 18. n. 8. Navar. sum. c. 19. n. 15. Vide Sanch. de Matrim. l. 4. disp. 9. Alcoz. loc. cit. Garz. p. 2. de Contract. c. 19. Sanch. loc. cit. Basil. Pont. l. 4. de Matr. c. 10. Medin. C. de rest. q. 3. c. 2.

ter ab aliis censetur nimis esse severa, nec alii sunt, qui sequerentur eam, id. c. Episcop. dist. 35. n. 8. Innoc. c. quia plerique de Immum. Eccl. u. 4. Abul. in 6. Matth. 9. 57. Palud. in 4. dist. 15. q. 5. Gabr. in 4. dist. 15. q. 13. Tabien. u. Ludus qu. 8. Viguer. In- stit. c. 7. §. 6. v. 12. Bann. u. 2. q. 31. d. 7. Sylv. v. Ludus q. 11. S. Anton. 2. p. tit. 6. c. 23. Angl. Flor. 2. p. q. de Ludo. Cordub. l. 1. q. 13. Covarr. Reg. pecc. 1. p. §. 4. n. 7. Lopez 2. p. Instr. c. 34. Sanch. conf. l. 1. c. 8. dub. 9. Alcoz. de Ludo. c. 21. Led. 2. q. 18. n. 8. Navar. sum. c. 19. n. 15. Vide Sanch. de Matrim. l. 4. disp. 9. Alcoz. loc. cit. Garz. p. 2. de Contract. c. 19. Sanch. loc. cit. Basil. Pont. l. 4. de Matr. c. 10. Medin. C. de rest. q. 3. c. 2.

6. Ista sententia verè communior est; ego autem ad amplectendum eam non obstringerem illum, qui me consulere, nec ei restitutionis onus imponerem, si quidem pertractus ad lusu importunitate hujusmodi non haberetur, aut notus esset ut homo timidus, & verecundus, qui re vera hac ratione violentam imaginationem in animo concipere potuisset; sed propterea tunc metus gravis esset, & rara res inter lutores inveteratos est, audire, & contemnere hujusmodi sermones, atque dicteria. Præter istum casum ego luforem ab onere restituendi absolverem, juxta sententiam Alcozeri, Medinae, Pontii, Garziæ, & aliorum, quam probabilem, atque securam arbitratur Sanchezius, etsi non sequatur eam. Equidem admitto, metu levi valorem in aliis contractibus tolli posse in foro conscientiae; quia in illis metus non compensatus est,

Metus levis
in foro con-
scientiæ
tollit valo-
rem contra-
ctus.

at in contractu lusûs modicus aliquis me-
tus, propterquem luderetur, jam com-
pensatus est spe victoriæ, lucrique. Qua-
propter dico, necessarium esse, ut inju-
stam intuleris violentiam, quæ in æsti-
matione virorum prudentum gravis esse
censeatur: atque tunc ait Sanchez: *Cer-
tum est, teneri restituere illi lucrum.* Casus
iste haud frequenter accidit, ubi de lusu
incipiendo res est; sed non adeò rarus
est, ubi de lusu continuando agitur. Spes,
& aviditas recuperandi perdita, in per-
dente facit, ut existimet, se contemni,
si victor à lusu recedat: tunc si miniteris
alteri larvam è vultu detrahare, vel in
vituperia, & injurias erumpas, ut alter
gravi sibi subeundum incommodum esse
videat, nisi lusum prosequatur, & alia
hujusmodi, sunt injustæ violentiæ, simul-
que violentiæ graves. In ista rerum vi-
cissitudine lucra tua non erunt legitima,
sed restituenda sunt: si salus animæ tibi
curæ sit. A multis ratio deducitur ex eo,
quòd contractus irritus sit, atque nul-
lus. Qui hæc ratione tecum ludit, vio-
lenter, & coactus ludit: igitur invalidus
est lusus, atque adeò invalida victoria
tua. Quin etiam non pauci contendunt,
eundem ludere coactum teneri ad resti-
tuendum id, quod acquisivit lusu duran-
te, ac per ejusmodi violentiam conti-
nuato. Hujus opinionis est Victoria,
quem allegat, & sequitur Lopez, Gar-
zias, Alcozer, Azebedus, & alii. Ra-
tio dicat, in lusu servari æqualitatem;
non autem esset æqualitas, si unus pos-
set, alter non posset retinere lucrum: ita-
que si cogens non possit, neque co-
actus poterit retinere lucrum suum.

Victor. apud
Lopez de
Contract. l.
2. c. 22.
Garz. de
contract. p.
2. c. 19.
Alcoz. loc.
cit.
Azeb. Nov.
rec. l. 8.
tit. 7. l. 2.
n. 83.

7. Verum hoc non obstante, si quan-
do coactus es ad lulum, & vicisti, reti-
neas, uti voles, quod lucratus es, pro-
te stante meliori ratione, majorique Do-
ctorum autoritate; nec enim alterius
malitia sufficit ad rescindendum tuo dam-
no contractum, in quo nulla tua culpa
intercedit. Quòd in lusu non fuerit æ-
qualitas, parum tibi curandum est, quan-
doquidem cogenti, non tibi imputanda
est inæqualitas: unde si coactus ad luden-
dum viceris, à restitutionis onere libe-
rum te pronuntiant S. Thomas, Abulen-
sis, Turrecremata, S. Antoninus, Sylve-
ster, Rebuffus, Henriquez, alique plu-
rimi, quos enumerat, & sequitur San-
chez. Multò magis tibi favet Cardina-
lis de Lugo, & quotquot cum ipso de-
fendunt, cogentem ad lulum, restituere
teneri non ideo, quòd invalidus, aut re-
scindibilis sit contractus, sed propter ob-
ligationem, quam incurrit, resarciendi
totum damnum, per injustam violentiam
suam alteri illatum. Hic nolim dissimu-
lare, unum, & alterum Authorem in-

7. Th. 2. 2.
32. 7. 2.
Abul. in
Matth. 6.
9. 56.
Turrecr.
loc. cit. n. 9.
8. Ant. loc.
cit.

veniri, qui neque cogentem obligari
censeat ad restitutionem. Talis est Mo-
lina, talis Diana, & aliquot alii, ab his
citati. Me autem in oppositam partem
violenter trahit argumentum, quod mo-
dò vobis propono. Theologi conve-
niunt, iisque consentiunt etiam allegati
Doctores, & est quasi certa ac univer-
salis regula Scholarum, tam Theologica-
rum, quàm Civilium: *Injusta lesio secum af-
fert obligationem resarciendi totum damnum ex in-
juria subsecutum.* Quòd si alterum contra
jus ipsius cogas ad actionem aliquam, ex
qua damnum aliquod ipsi provenire po-
test, in conscientia teneris illi totum re-
sarcire damnum, quod inde secutum est,
idque multò magis, si prævideris, ejus-
modi damnum sequi potuisse. Ista pro-
positio neque negari potest, neque ne-
gatur à quoquam. Quando tu cogis ali-
quem ad ludendum, aut ad perseveran-
dum in lusu, cogis eum ad actionem, è
qua scis illi provenire posse damnum gra-
vis jacturæ: propositio hæc evidens est:
itaque si perdat ille, tu resarcire teneris
ipsi jacturam suam. Id, quod intelligen-
dum est, quamdiu ludit is vigore violen-
tiæ, quam infers illi.

Sylv. Henr.
riq.
Rebuff.
apud
Sanch. loc.
cit. dub. 11.
n. 2.
C. de Lugo
disp. 31.
sec. 2. par.
2. n. 28.
Molin. de
Just. dij.
16.
Diana
coord. tr. 4.
resol. 42. 43.

8. Mihi credite, ô Lufores: non agi-
tis arte legitima, si ad compensanda di-
spendia vestra, in lusu facta, deveniatis
ad istas violentias semper malas. Si mul-
tum in lusu perdidideris, ars unica fortu-
nam emendandi est, à lusu abstinere, vel
saltem non nisi otii gratiâ semper pro mo-
dico ludere. De Fabio Maximo Plinius
perhibet, quòd Rempubicam suam in
pristinum statum restituerit non pugnan-
do. Prius omnia præliis perdita fuerant;
at is omnia recuperavit abstinendo præ-
liis: vidit, quòd Romani confligendo sem-
per perderent: igitur omisit confligere,
& ipsi non confligere, erat vincere, per-
ditâque recuperare. *Rem omnem Romanam
restituit non pugnando.* Sic etiam tu rem om-
nem familiarem restitues non ludendo. Jam diu
satis cum fortuna pugnasti, cur amplius
eam tentare, cur obstinatus nolenti resi-
stere cupis? Ludendo perdidisti: defines
perdere, si didiceris à lusu desinere. Sta-
tue certam regimini tuo normam, ex-
pensis tuis moderationem, tuisque pro-
ventibus attentionem, & iterum fies o-
pulentus, cum defines esse lufor. *Rem
omnem familiarem restitues non ludendo.*

Lusûs dam-
num repa-
randum
non luden-
do, more
Fabii.

Plin. l. 22.
c. 6.

9. Tertius restitutionis titulus est ex
fraudibus, regulæ ludi, jurique luden-
tium oppositis. Nolo hic eas enumera-
re, tum quia nimis multæ sunt, tum pe-
riculum esset, ne docerem eas, cum de-
testarer eas. Unam tantummodò propo-
nam, videlicet quòd alius in lusu præ-
sens, & spectans, nutus edat, & indi-
cium præbeat punctorum, atque folio-
rum,

Fraudes lu-
sum vitiant,
& restitutio-
nis onus in-
ducunt.

Piscis cæcus
ab alio mo-
netur ad
prædam de-
vorandam.

rum, quæ alter in manu sua tenet. Illi lusus, in quibus industria fortunæ mixta locum habet, communiter tectis peraguntur chartis, & industria multum proficit, aut etiam deluditur, si penetrat, aut non penetrat, quæ arma suum intra pugnum antagonista teneat. Quandoque nutus insipientis ludenti pro oculo sunt. In Oceano, referente Plinio, piscis grandis invenitur, qui tamen cæcus est: eum autem comitari solet alius, bene perspicax, ejus quasi dux, & explorator. Ubi prior prædæ satis propinquus est, alter ipsum illico monet, ac levi morfu illi velut insinuat, nunc irruendi tempus esse. Tunc ille vastum rictum suum aperit, suamque prædam devorat, atque sic oppidò securus est in cæcitate sua, quia paratum habet, qui ipsi suo tempore visum quasi commodet. Adstanti ad lulum, & spectanti non licet alteri visum suum commodare, seu mutuum præstare: nec etiam licitum est innuere, quod folium expediat projicere. In utroque casu jus ludi violatur, & vincens ejusmodi adjumenti causâ, restituere tenetur, sique non restituat, ejus locò tenetur, qui ipsum nutibus adjuvit. Ista regula generalis est omnium Theologorum. Injustè cooperans alterius damno, tenetur illud refarcire, si primarius agens id compensare nolit, aut nequeat: atqui tu nutibus tuis injustè cooperaris alterius damno: proinde si victor lucrum non reddat, obstringeris ad illud refarciendum, ac restituendum.

10. In ista materia duo dubia supersunt, in usu frequenter occurrentia: primum est, utrùm injustis fraudibus vincens obligetur ad restituendum, quidquid in singulis ludi partibus, aut novis congressibus, in quibus injusta fraus intercessit, lucratus est; an verò satis obligatione sua se expediat, si restituat id solum, quod in fine sessionis se lucratum esse deprehendit. Alterum est, utrùm fraude quadam vincens non solum illud reddere teneatur, quod lucratus est, sed insuper illud quoque, quod socius lucratus esset, nisi fraudibus injustis victoria ipsius impedita fuisset. Ad primum quod attinet, per sessionem intelligo tempus continuum unius, duarum, aut plurium horarum, quibus lusor durat ludendo cum eodem antagonista: per novum congressum, seu partem lusûs intelligo quodlibet peculiare complementum lusûs, post quod finitur unus, ut ajunt, lusus, cui succedit secundus, & huic tertius, & istas per partes, ita multiplicatas, impletur tempus, quo quis ludendo persistit. Contingere potest, ut in aliquot istarum partium fraudibus centum Philippæos lucre-
ris, alter autem prius, quàm à mensa lu-

soria recedas, legitimè ludendo quinquaginta recuperet: jam quærimus, an reddere tenearis omnes centum, quos variis in ludi partibus lucratus es, an verò solos quinquaginta, quos numeras reliquos in fine lusûs. Armilla tuum in favorem asserit, satis esse, si quinquaginta restituantur, & si perdens omnes centum recuperasset, ait, nullum amplius onus tibi superesse restitutionis, eò quòd id solum appelletur lucrum, quod finita sessione lusûs restat; finita autem sessione lucrum tibi non est, nisi quinquaginta philippæorum, vel nullum: igitur obstrictus non es nisi ad restituendum quinquaginta, vel nihil. Sanchezius opinionem istam probabilem esse censet, ac multos Viros doctos eandem sequi testatur. Si auctoritatem amplecti velis, me non ausim opponere: sed ego semper oppositæ doctrinæ adstipulabor, quam idem Sanchez fatetur esse probabiliorē, & amplectitur Cardinalis de Lugo cum torrente Theologorum. Quævis in lusu pars novus contractus est, non dependens ab aliis lusûs ejusdem partibus, in quibus ludentes per intervalla novum incipiunt adire periculum, ac novam concipere spem: unde semper jus novum supervenit. Illi, cui tu per fraudes tuas centum debebas, jus erat ad suos centum philippæos independentē à novo congressu: quare si postmodò quinquaginta lucretur, hoc novum lucrum est, quod acquirit: igitur & istos quinquaginta debes illi propter ipsius victoriam, & alios centum propter restitutionis necessitatem. Et verò si ille post suas in primis congressibus jacturas lusum abruptisset, ac dereliquisset, haud dubiè hoc onus tibi remansisset, atque, licet aut eodem vespere, aut sequenti die lusum tecum innovasset, suâ victoriâ jus ad restitutionem debitam non amisisset: itaque tametsi non abeat à lusu, jus idem ipsi manet integrum. Rem istam clariùs explico. Si socio centum florenos in lusu furatus esses, & quinquaginta in lusu cum eodem perdidisses, centum illi deberes nomine furti, quinquaginta verò nomine jacturæ tuæ. Quòd si centum florenos per fraudem lucratus fueris, dein cum eodem ludens quinquaginta perdideris, tu re vera centum furatus es, quia per fraudem vincere, est furari: proinde centum illi debes titulo furti tui, & alios quinquaginta titulo jacturæ tuæ. Utrùm contra rationem adeò fortem opposita sententia pertingat ad eam probabilitatem, quæ sufficiat ad hoc, ut quis eam in damnum tertii securâ conscientia sequi possit, illis discutiendum relinquo Doctoribus, quibuscum tibi inquirendum esset, an eodem in casu vereris. Ego, quemadmodum non ausim

Amella 7.
Ludus.
num. 7.

Sanch. conf.
l. 1. c. 8.
dub. 19. n. 5.

C. de Lugo
disp. 31. sec.
2. p. 3. n. 9.

refragari, sic neque possum adstipulari.

11. Ad alterum dubium respondeo primò: Si fraus tua nihil ad victoriam tuam contulerit, nullum tibi restitutionis onus incumbit. In exemplo rem declaro. Puncta iustò plura pronunciasti; sed absque his victoria tua fuit: folium quodpiam signasti; sed etiam absque signo illo folium idem ad manus tuas venit: suggestum tibi est, quam chartam projicere deberes; sed absque suggestionem cujusquam idem folium projicere cogitasti. In his, atque similibus occasionibus, etsi fraus intercesserit, non tamen per fraudem vicisti: quandoquidem illa non influebat in victoriam, ratio dictat, ob eam te non obstringi ad restitutionem. Secundò: Si fraus ita influxerit, ut non sine ratione dubites, an absque illa vicisses, aut perdidisses, oportet, ac sufficit, lucrum restituere. Per fraudem in eo casu injustè alteri damnum intulisti suæ jacturæ, saltem de hoc dubitas; ille verò manet in possessione suæ pecuniæ, ipsique jus competit eam non perdendi per fraudem vel dubiam: itaque si pecuniam illam sic acquisieris, eam reddere teneris. Non perinde jus illi competit ad acquirendum tuum, sed ad hoc illi non est nisi sola spes: tibi pariter, seclusa fraude, spes eadem est, neque spes illius potior est, quam tua: quapropter in ista nullum illi damnum intulisti, & idcirco non teneris augere restitutionem tuam. Tertiò: Si certum tibi sit, quòd per fraudem lucratu fueris expositam in lusu summam, quam sine fraude certò perdidisses, tunc & malè acquisitum restituere teneris, & insuper addere, quidquid alter acquisivisset per victoriam, quæ ipsi certa fuisset, nisi eam injusta fraude impedivisses, ut puta: Ludis pro summa quinquaginta Coronatorum in uno congressu: tu manus dexteritate præstas, ut folium, quod socio porrigis, clam inspicias, dum absque dolo isto alter certò vicisset: hinc non sufficit restituere quinquaginta Coronatos, sed omnino centum restituendi sunt. Ratio clara est; nam perdenti duplex in eo casu damnum accidit: unum, quòd non recipiat quinquaginta Coronatos, sibi debitos ex ratione justitiæ, & alterum, quòd persolvat alios quinquaginta, sibi sublatos contra justitiam: quocirca reddendi sunt ipsi quinquaginta fraudulentè ablati, & alii quinquaginta ei debiti: per quinquaginta nimirum satis uni fit juri; ad satis autem faciendum & alteri juri necessarii sunt alii quinquaginta Coronati: proin ut restitutio sit justa, centum reddendi sunt. Ex documentis hæcenus allatis facilè deducenda responsio est ad alia dubia, quæ in materia

restitutionis ob lulum occurrere possunt.

12. Hucusque locutus sum inhærendo juribus naturalibus. Jam superesset, ut etiam differerem de illis, qui beneficio Legum gaudere possunt vel per *Actionem* ad recuperandum perditum, vel per *Exceptionem* ad non persolvendum illud: quoniam verò hodierno tempore casus non multum occurrere solet in usu, id omitto. Certè hac tempestate non persolvuntur debita strictæ justitiæ, etiam cum creditorum sanguis vindictam è Cælo clamat; perdita autem in lusu quasi sacrosancta considerantur. Ita Theologia vani cujusdam honoris, aut alicujus vitii, se multum extollit supra omnem Theologiam Justitiæ, ac Virtutis. Porro qui plenius istam rem edoceri cupit, superius allegatos Authores adeat, & fere in quovis eorum inveniet, unde totum desiderium suum exsatiat. Id, quod vobis pro conclusione Sermonis hujus dicere velim, est, primò ut abstineatis ab omni sorte lucri, quod Justitiæ repugnet. Opes, quas vobis parturiunt fraudes, sive, quod idem fere est, furta, haud adeò feliciter vobis proficere possunt. Observant Physici, margaritas æquales esse consuevisse rori, ex quo creatæ sunt: si ros purus est, illæ puræ sunt, & limpidæ, si ros turbidus, illæ pariter obscuræ sunt: si sordidus, & illæ sordidæ sunt. Ita Plinius scribit, *Partum concharum esse margaritas pro qualitate roris accepti: si purus influxerit, candorem conspici; si verò turbidus, & fæctum sordescere.* Quòd si ros, ex quo divitiæ vestræ pariuntur, sit purus à peccatis, & ipsæ divitiæ mundæ sunt, pulchræ sunt, vobis placere possunt; at si sordidus ille sit, si divitiæ comparentur ex injustitiis, & fraudibus, ipsæ pariter sordidæ sunt, meritòque vobis maximopere displicere debent; quid enim? quomodo placere possunt illæ monetæ, quæ vindictam è Cælo clamant? illæ monetæ, quæ vel è scriniis, vel è manu, vel è quocunque loco, si benè audiat, contra vos clamant, ac repetunt, se non esse vestras? illæ monetæ, quæ, licet vos ad sepulchrum comitari nequeant, vos tamen in Infernum portabunt?

13. Secundò. Si vos aliquo restitutionis onere premi deprehendatis, id magna cum sollicitudine cordi habete, ac reddite. Quòd si firmo careatis proposito restituendi, quàm primùm potueritis, in damnationis præcipitio consistitis: absque hujusmodi proposito nil vobis profunt Absolutiones in arcano Poenitentiae tribunali vobis impertitæ, nec aliud inde reportatis, nisi grave sacrilegium. Istud autem propositum non est firmum, si, vel, cum id ecqui posses, non exsequeris

*Dicastillus
de Just. l.
2. tr. 18.
disp. 5. du.
3. n. 22.
Alcozer
loc. cit.
c. 20.
dub. 1.*

*Conveniens
omne lu-
crum injus-
tum.*

*Plin. l. 9.
c. 35.*

ac restituenda.

queris, vel, dum id exsequi modò nequis, nullam saltem adhibes attentam diligentiam, ut ad executionem venire possis. Tu incommoda subire teneris, atque contentus esse, si persistas non solum absque multis superfluis, sed etiam absque multis commoditatibus, ut videlicet is, quem defraudasti, non sit absque restitutione, sine qua peccatum tibi non remittitur. Fortassis etiam Deus temporalibus castigationibus te hortatur; tu autem necdum restituisti, eò quòd res tuæ domi, forisquæ malè habeant, nec animadvertis, res tuas fortè propterea affligi, quia non restituisti. Divus Gregorius Magnus refert, exercitu Gothorum progresso ad fluviolum quempiam omnes equos ita substituisse, ut nec unus eorum ultrà progredi voluerit. Milites descendebant, equosque habenis trahentes, & scuticis urgentes, omnem impendebant industriam ad expugnandam exoticam obstinationem; sed omnia invanum: equi illi, cæteroquæ generosi,

S. Greg.
Dial. l. 1.
c. 2.

Equi pro-
gredi ne-
queunt ob
equum fur-
tivum.

ac fervidi, in marmor abiisse videbantur: adeò consistentes immobiles, vel ad unum passum obsequi detrectabant. Fascinum subesse putabatur, sed erat mirum ab omnipotentis Dei manu prodigium; quandoquidem inter alios equus erat, à militibus illis Abbati Fundano furtim abactus: hæc erat remora, quæ totum inter equicum illorum sistebat; illo siquidem equo restituto, cæteri mox omnes absque ulla reluctatione progressi sunt. Vos quandoque quirítamini, marcescere fortunam vestram, deficere proventus vestros, omnia in pejus ire. Examine vos, an unquam inter facultates vestras fuerit res aliis debita, ac deprehendentes, quòd obligatio quædam restituendi vos premat, dicite quisque: Hæc fortunarum mearum remora est: hoc felicitatis meæ retinaculum est, & illico restituite. Tollite à vobis partem, ut fruamini toto: totum perdetis unà cum anima, si vos privare recusaveritis parte per restitutionem.

S E R M O IX.

A R G U M E N T U M.

Differitur de Lusu solius emolumenti naturalis, & humani gratiæ.

1. **H**ucusque Lulum examinavimus, quatenus spiritui nocet, & æternæ salutis nostræ: jam relictis illis, quæ supra hominem sunt, & animæ salutis repugnant, lulum considero per solas regulas emolumentorum naturalium, & humanorum, quæ desiderari possunt etiam à vitiosioribus. Quemadmodum in aliis Dissertationibus mihi pro scopo præfixi non lusus quietos, ac placidos honestæ relaxationis, sed inquietos, ac turbidos ruinæ præcipitis, ita nunc etiam de his posterioribus agere constitui, non de prioribus illis: & hæc offeruntur mihi tria Lusorum genera. In aliquibus ita ludere fortuna solet, jam benigna, jam adversa, ut ipsis una die reddat, quod præcedentibus abstulerat, aut una die auferat, quod prioribus concesserat, atque adeò perpetua hac victoriarum, & jacturarum vicissitudine illos eò denique deducat, ut ad anni finem haud alium è lusu fructum inveniant, nisi quòd luserint. Alii fortunam constanter inimicam sentiunt: si quando vincant, ipsorum victoria non est vera, quæ per lulum divites efficiat, sed est mera proditio, quæ magis eos ad ludendum allicit: cæterum ex

eo, quòd luserint, aliud plerumque non referunt, quàm fastidium, quòd perdiderint. Alios aura fortunæ benigna semper afflat: in potestate sua tenere videntur decantatam illam magni Ulyssis Æolipitam, è qua semper spiret ventus ille, quem desiderant: prompta habent ad vocem alearum, chartarumve puncta, promptas ad manum victorias. De singulis ego separatè dicam, atque si tu primam ad classem pertineas, à te initium sumam.

2. Inficiari nequis, quòd ex consuetudine diu ludentibus certo quorundam periculosorum lusuum genere, pariantur incommoda valde gravia: sanè insomnia, lassitudines, capitis perturbationes, fastidia, comites individui sunt illius, qui multum vitæ suæ consumit in conventiculis lusoriis. Quòd si similibus incommodis lucrum responderet, felicem te fortunæ pullum appellarem; at enim tot incommodis subjacere, quin emolumentum recipiatur, mihi videtur idem esse, ac sponte sese similem reddere damnatis ad triremes, qui semper ad remos confident, semper sub scutica, sine salario, sine mercede. Quantumvis nobilis,

Ludens
absque lu-
cro, & ja-
ctura, sub-
jacet in-
commodis
multis.

bilis, & locuples sis, te tamen feliciorrem existimo opificem illum, qui toto die sua in officina laborat, sed hilaris, atque jam cum prætereunte jocatur, jam laborem suum cantillando temperat: is vespere saltem *Julium* suum domum refert, illo cum filiis suis fruitur, ac dein tranquille dormit; dum interea tu miscendis tota die chartis fatigatus, etiam noctu pergis impugnare somnum, atque tanta cum intensione, tantis cum vigiliis domum redire cogeris, utique contentus, si non perdideris. Ego famulos tuos observo, postquam ipsi multas leucas equis tuis cucurrerunt: nempe rident, saltant, jocantur. Observo te sedentem in cubiculo valde commodo, in sella perquam appositè parata, discurrere, & agitari per centenos affectus, ac numerare plures affectiones in corde, quam chartas in manu. Nolim equidem inquirere, quisnam vestrum beatior sit; at verò, dum famulos tuos aspicio in atrio tuo, dumque te video in conventiculo lusorio, ratio mihi videtur esse dicendi, famulos tuos te multò hilariùs vivere. An spes aliqua, pari timore semper afflictata, tanti valeat, ut plerumque delusum te vicens, tanto tamen impendio eam persequi velis? Ego condoleo miseræ araneæ, tota die se defatiganti, insanè laboranti, propriæque viscera consumenti, quæ post tantam defatigationem, laborem, ac viscerum consumptionem, refert infelicem mercedem, unius videlicet muscæ prædam. Denique parum est, quod acquirit; hoc autem vel parum illi necessarium est ad vitam conservandam. Ita tui quoque commiserescere vellem, si statu tuo pauper esses, ac exiguum lucrum emergeret ex paupertate tua ad sufficientem sustentationem; verum cum proventus tui sufficiant non solum ad necessariam, sed & commodam statûs tui rationem, nunquid insania hæc tua est, quòd tanta defatigatione non pertingas ad tantum lucrum, ut inde vel palmus staturæ tuæ, vel parvulum emolumentum vitæ tuæ rationi accederet? Robertus Boyle aliquando pro solito Mathematicarum artium exercitio duas vivæ calcis drachmas duabus horis in ignis vehementissimi tormento tenuit: exin iisdem ad bilancem exactissimam examinatis, invenit, eas auctas esse viginti novem granorum pondere. Quòd si sensu prædita fuissent illæ calcis drachmæ, certò non censuissent benè exantlatum esse tantum tormentum ad acquirendum tam leve lucrum. Applicatio vehemens ad lusus quospiam ignis consumens est: eam omnia sequuntur incommoda applicationis ad studia, nisi quòd studiosi se applicent majori cum tranquillitate, ac discretione. Paralytes,

fluxiones, catharri, solitæ sunt mercede vitæ sedentariæ, semper seriò applicatæ. Apoplexiæ formantur ex indigestione, remanente in nervis, non sufficienter adjutis à spiritibus illis, quos animus inveterati lusoris nimio opere divertit ad oculum, atque mentem. Ipse transitus à locis calefactis, à foco, à luminibus, à flatibus, atque vaporibus, ad auram liberam, ventosque gelidos, multum comparat, atque disponit apoplectica principia. Nolim ego Medicum agere; nec enim desunt, à quibus isto super argumento condoceri queas: & fortasse jam sentis aliquam fluxionem, malum aliquod, unde doctrinam istam intelligas experientiæ magisterio: atque his malis omnibus temet exponis, ac subicis, ut aut permanear, uti prius, neque victor, neque victus, aut paucis granis augeas facultates tuas, quin eas auctas esse animadvertas.

3. Si dives es, & locuples, quid opus est subire tot incommoda per laborem lusûs? Mihi viscera commoventur ad commiserationem, quotiescunque in Libro Judith mori video Manassem, ejusdem Heroidis maritum. Ille dives erat, ac moriens uxori sat amplas divitias reliquerat: Cui vir suus reliquerat divitias multas, & familiam copiosam, ac possessiones armentis bonas, & gregibus ovium plenas; mortuus autem est ob nimium calorem, in ipso malignè operatum, cum æstate summa Solis radiis expositus attenderet messoribus, in ejus agro laborantibus, ac hordei segetem in manipulos alligantibus. Mortuus est in diebus messis bordeacæ; instabat enim super alligantes manipulos, in campo, & venit æstus super caput ejus, & mortuus est in Bethulia civitate sua. Si tam opulentus fuerit, quid opus illi erat agere Villicum, ac tantum ferre caculorem? Si præsens non adfuisset, messores aliquantò segniùs operi institissent, aut minùs fideles ac industrii manipulum quemdam perire permisissent: itane verò res tanti momenti viro diviti fuit operam dimidiæ diei lucrari, ac ingenti cumulo paucas spicas addere, ut adeò levis lucri gratiâ sese debuerit exponere periculo, non dico malignæ febris, sed vel modici doloris capitis? Id equidem tu negabis; at ego vellem, ut idem de temetipso diceres, quando lucri parum, aut nihil expertus, tot, atque tanta subis incommoda, tormentaque lusûs tui: alioquin ego tibi non sine ratione dicam, te divitem esse, sed frui divitiis tuis nescire.

4. Memento non nihil ampliùs, hucusque te neque perdidisse, neque lucratum esse quid consideratu dignum: poteris autem deinceps & perdere, & lucrari; verum si lucreris, cum jam sis locuples, tibi

Aranea
multum
fatigatur
unius mu-
scæ gratiâ

Feron. m. 5.
Experim.
36.

Sedere
multum,
nocet sani-
tati,

Judith 8.7.
Manasses
æstu mori-

Diviti non
opus est lu-
cro parvo

Statua Na-
buchodo-
nosoris

Dan. 2. 31.

Sanctius
lufor lusu
prorsus ab-
stinet.

tibi non est magnum lucrum illud, quod non est ad sublevandam necessitatem tuam, quoque sine incommodo carere potes; at si perdas, multum perdis, ubi perdis id, quo tibi opus est. In illa gigantæa Statua, quam in somnio Rex Nabuchodonosor viderat, necessarium fuit ictum sustinere lapidis, qui percussit eam: si statua recedere potuisset, facile discrimen evitasset. Ista compacta erat è pretiosis metallis, ferro, ære, argento, & auro. Si ipsa saxum subegisset, quid, obsecro, lucrata fuisset? fortè dimidio palmo altior evasisset; at enim si prostrata fuisset à saxo, confRACTA fuisset: & revera prostrata fuit, & confRACTA. Tu quantum in statu tuo, sine lusu satis commodo, quantum, inquam, elevaberis, si lucratus fueris? Admodum sanè parum. Si verò percuti sternique incipias, corruere potes, & confringi. Sanctius Gommerus, in aula Regis Arragoniæ nobilis Juvenis, lusui nimio opere deditus erat, atque fortunam semper ad nutum paratam habebat, magnis lucris perpetuo lusui respondentibus. Inopinatò manum à lusu, seque totum adeò retraxit, ut neque tangere chartas vellet amplius. Rex ipse sæpius eum tentavit, seque summam per gratiam ad ludendum cum ipso obtulit; sed ille propositi sui tenax intrepidè respondit: Sanctius non ludit amplius. Causam denique rogatus, asseveravit, ab aliquo propinquo suo pinguem sibi hæreditatem obvenisse: nunc igitur, oggeretur ipsi, nunc securius ludere potes, quia tibi plus est ad sustinendum periculum. Minime verò, reponebat ipse: Sanctius pauper parum perdere poterat, multum lucrari: Sanctius dives non indiget lucris, multumque perdere potest: Sanctio non opus est ludere: Sanctius non ludit amplius. Vide, Lufor opulente, num documentum istud non totum sit pro te.

5. Nisi fortè ex numero sis illorum, qui tam graviter ludunt, ut magni Domini videantur: quasi verò non possit esse magnus Dominus, qui non sit lufor magnus. Hanc in stultitiam ante plùs, quàm sæculum absorpta fuit uxor Prudentii ejusdam, quæ magnam sibi cogitabat existimationem comparare per hoc, quòd audacter, & masculè sciretur ludere. Liberaliter itaque ludebat, eò quòd in vultu suo fortunam ferret, neque deerant, qui sponte se vinci sinerent, ut amari se facerent. At verò quodam vespere congressa est nobili cum Viro, qui magis oculum figebat ad sortem chartarum suarum, quàm colorem alterius lenociniorum. Illa proin decepta hætenus, atque sperans recuperare nummos perditos, si lucraretur victorem suum, diutius protraxit lusum, ac novos identidem con-

tract. de lusu

gressus alacriter innovavit, sed semper æquali cum infortunio. Tandem rediit domum plena fastidio, solaque cum gloria, quòd octo millia Coronatorum perdidit. Id ipsi bonum erat, quòd maritum nacta fuerit, qui diu similem occasionem expectaverat, ut ei conducibile documentum præberet. Is noctu jussit ex ædibus abscedere famulas, & famulos, & currus, & equos, & quidquid ad obsequium erat vanissimæ conjugis, unâ duntaxat ancillulâ relictâ. Appetente mane superba Hera vocat famulam; at nulla respondet: vocat famulos; at nullus adest: jubet parari rhedam; sed jam vendita est. Interea Prudentius, ^{sed emen-} ^{datur à} Charissima, inquiebat, si magnam agere marito, Dominam velis per magnos lusus, disce, te fœminam pauperem fore per magnas jacturas. Quæ perdidisti, persolvenda sunt; at filiis nostris non imponendum est damnum, ob mirabilia delectamenta tua ferendum: quare rationi consentaneum est, ut, si perdidisti, solutio tuis impendiis fiat: cum pecunias, à te in lusu perditas, recuperavero, famulitium illud, atque splendorem, quem tibi nunc abstuli, restituiam. Sic illam confusam, ^{Lusus non} ^{facit mas-} ^{gnos.} & humiliatam diebus aliquot solitariam reliquit, tandem verò pristinum in statum, atque splendorem restituit; ipsa autem didicit, lusum gravem esse multorum vitiorum ostentationem, non magni spiritus, aut animi demonstrationem. Tu pari modo graviter ludis, ut magnus Dominus videaris: itane credis, in patria tua tam facilè falli homines, ut majorem te esse credant, quàm re vera es? Itane in patria tua cuncti magni Domini sunt magni lufores? Ego quidem ignosco tibi magnanimitatem tuam; sed ea multò plus honoris conciliare sibi posset minori periculo. Non illi desunt occasiones plurimæ, quibus authoritas, & existimatio demonstretur. Tutela pauperum, sublevatio indigentium, reconciliatio dissidentium, fidelitas in servandis promissis, exacta persolutio debitorum, liberalitas exercita suo tempore, prudens, ac digna paciscendi ratio, disciplina domestica circa familiares, ordo vivendi communis infra facultatum vires, unde postmodò facultates abundant opportuno tempore, ista, si magnam existimationem tibi comparare cupias, ista magnam in civitate conciliant authoritatem. Ut quis insignis lufor sit, haud opus est esse magnum Dominum; insignis quippe lufor esse potest omnis vitiosus, omnis imprudens, omnis desperatus. Enimverò satis est multis, & non unus quasi digito monstratur in omni civitate, satis, inquam, est multis, ut magni Domini esse desinant, insignes esse lufores.

G

6. In

Lusu mag-
na videri
vult uxor,

Lusu ple-
rumque
perdens

malè sua
tractat.

Plin. l. 9.
c. 30.

Cancer capi-
tur à Con-
chylis.

Lusu multa
familie
pereunt.

6. In eodem præcipitio juxta pericu-
lum in eadem prolabendi mala consistunt,
quotquot in lusu plerumque sinistram
fortunam experti, à semita tamen adeò
periculosa declinare nolunt: & hæc al-
tera lusorum classis est, quam initio Ser-
monis proposui; & si quando tu numero
illorum accensendus fueris, dicito mihi:
Fieri ne potest, ut ex eo tantam volu-
ptatem capias, quòd omni vespere do-
mum è lusorum conventiculo redeas pau-
perior, quàm adieris? Percurre ratio-
nes tuas, fide tua totam numeram summam
pecuniarum, quas in lusu ab eo perdi-
disti tempore, quo diligentius chartas
lusorias, quàm res tuas familiares tra-
ctare cepisti: si pecunias illas expendis-
ses in fabricas, o quàm magnificum pa-
latium, quàm nobile ædificium incole-
res? Si perditos illos nummos applicuis-
ses in supellectilia, quàm pretiosis orna-
mentis, quàm superbis peristromatis cu-
bicula tua splenderent? Si eos adhibuis-
ses in emendandas villas, in excolendos
agros tuos, quàm uberes essent segetes
tuæ? Si tantam summam filio cuidam, aut
fratri tuo subvenisses, eumque sublevas-
ses, fortassis eum hodie spectares in pur-
pura, in sublimi potestate, vel authori-
tate, in Equestri Ordine, cum insigni
incremento familie tuæ, magnaque tui
nominis gloria. Si eam industrio cuidam
homini tradidisses ad negotiationem, jam
eandem in manu tua teneres magnopere
auctam. Si eam numerasses in dotem cu-
jusdam filie, quàm honorifica posset esse
parentela tua? Sic etiam de aliis ratio-
cinari perge. Jam verò tu lusisti, fru-
ctusque, quem è lusu recepisti, fuit æris
alieni tanta summa, quæ vel ipsos prone-
potes tuos gravabit. At serum est pro
præterito consilium; tu autem ex præte-
rito documentum tibi sumere deberes pro
futuro: præteritis ex jacturis agendi nor-
mam capere deberes pro jacturis futuris.
Cancer marinus avidissimè Conchylis in-
hiat, ut ea è conchis auferat, ac devo-
ret; sæpè verò contingit, ut illa con-
cham acutam instar forcipis claudant, che-
las prædonis amputent, eumque sibi ci-
bum faciant. Id ipsum tibi hanc usque
in horam accidit. Extendisti brachia tua,
ut acquirereres alterius nummos, abscissa
verò tibi brachia sunt, & perdidisti tuos:
alios devorare sperasti, ac ipse devora-
tus es. Jam damna tua resarcire cupis:
itane diuturna, tamque perniciofa expe-
rientia non sufficit ad abjiciendam spem
tam vanam, tamque periculosam? Con-
jice oculum tuum in tot familias, peni-
tus everfas, atque prostratas, ac temet
ipsum interroga, quanam ruinæ causa
sit. Invenies, illas interiisse, quòd hoc

ipsum egerint, quod agitur à te, atque
hoc ipsum speraverint, quod speratur à
te. Summa profectò commiseratione di-
gnum est malum, quod infelici cuidam
Sponsæ accidit, ac refertur à Schenckhio.
Cum illa domesticum hortum obambula-
ret cum novo Sponso suo, hic de planta
Salvia folium carpebat, idque suum in
os ingerebat; sed vix illud ori suo indi-
dit, & extemplo mortuus concidit. Ve-
nientibus ad inspiciendum in ipso loco ca-
daver ministris Principis moestissima vidua
rem tristissimam exponens, en, inquie-
bat, sic egit: & ipsa carpebat, uti Spon-
sus, ex eadem planta folium: hoc, uti
Sponsus, in os sumebat, & revera, uti
Sponsus, exanimis ibi subito cadebat.
Illa dicebat: sic egit; at non credebatur,
sibi sic agendo parem sortem obventuram
esse; verum ingens ipsius erat impruden-
tia, quòd videns hominis, sic agendo
extincti, cadaver, ipsa tamen auderet
pariter sic agere.

7. Hæc est magna imprudentia tua, o
Lusor. Vides illam familiam penitus col-
lapsam, divitiis mortuam, honoribus
exutam, omnique felicitate temporali
destitutam, ac nosti dicere: sic egit, id
est: ejus Rector diu noctuque lusorum
conventiculis intererat: & ecce tu hoc
ipsum agis, diu noctuque lusibus indul-
ges. Sic egit, id est: chartarum folia
projecit, eorum puncta annumeravit,
magnam pecuniæ vim lusui exposuit: &
tu sic prorsus agis, folia projicis, puncta
numeras, in singulis lusibus congressibus
periculo summas graves exponis. Sic egit,
id est: aviditate recuperandi perditum
unum aureum exposuit duos, perditis
duobus exposuit quatuor, dein octo, dein
sedecim, semper augens periculum sub
vana spe tandem uno jactu reficiendi to-
tam jacturam: & tu omnino sic agis, au-
sæque tua simillima sunt. Sic egit, id est:
perditis pecuniis, ut eas recuperaret,
exposuit supellectilia, his perditis contra-
xit gravia debita, contractis debitis non
satisfecit creditoribus, inde fidem amisit,
atque prædia onerare cepit: ita malum
unum post se traxit alterum: fundos alie-
navit, omnia pessumdedit. Et tu prorsus
eodem ambulas tramite, sic prorsus agis.
Itaque necdum cessare, sed semper sic agere
vis, donec prorsus illi similis evadas?
An expectare vis, dum tibi non sit am-
plius, unde filios decenter vestias, unde
Seminariis, atque Collegiis pretium con-
victus pro filio rependas, unde conjugii
curram, & equos honestè conserves,
unde cibos pro communi mensa procu-
res? An expectare vis, dum & ipse spe-
cteris absque domo, sine famulatio, la-
cer, atque famelicus? An tunc demum à
lusu

Schenckh.
l. 7. Observ.
de venen. ex
Mizaldo
memorab.

cent. 1.
aph. 1.

Salvia 2.
Sponsi pe-
reunt.

Ubbo fortissimus miles 144^m vulneribus perit.

Olaus. l. 5. c. 8.

Lusus repetitus denique petit, ut

Dan. 4. 11. Arbor Nabuchod. i. & ibus repetitis fleretur.

lusu cessare vis, cum perditis bonis omnibus non inveneris, qui tecum ludo contendere velit, & jam despectus ab omnibus, & contemptum, & probra receperis ab eo, qui pecunias, ac prædia tua lucratus est? Quod si eò usque deveneris, postea malo tuo remedium non erit amplius: quantacunque domus tua sit, denique tot ictibus cedere debet, & corruere. In celebri prælio inter Aquinum Ring, Sueciæ Regem, & Haraldum Ildetam Regem Daniæ, Ubbo quidam in primis ordinibus desperatè pugnans, in corpore suo centum, & quadraginta sagittas hostiles excepit, neque tamen mortuus est, neque ex acie recedere voluit. Ex omni parte decurrebat sanguis: in illo corpore non apparebat amplius, ubi recipi possent nova vulnera: vires deficiebant, sed non deficiebat animus: vacillabat jam in extremis vita, sed firmus in loco suo pes consistebat. Nempe fortissimus miles sibi persuadebat, inter tot vulnera lethale nullum esse: credebatur, se, quamdiu posset non mori, posse pariter pugnare: quin simul moriebatur, & pugnabat; donec superveniente una, & altera, ac tertia, immò & quarta sagittâ, non amplius resistere potuerit, sed jam exanimis collapsus fuerit. Ubbo quidam fortissimè pugnans centum quadraginta quatuor sagittis transfossus interiit.

8. Jam abiêre menses, & anni, ex quo palæstra lusoria tibi pugnae campus est, jam & multa, & gravia vulnera recepisti; & tamen firmus consistis in acie: nondum es mortuus, nec omnino humi prostratus; at verò si obstinatè novos ictus excipere velis, denique peribis. Arbor illa Nabuchodonosoris erat sublimis, nobilis, insignis, & ingens, una manus nimium debilis erat ictus pauci non sufficiebant ad sternendam eam; à multis autem dejecta, prostrata est: *Succidite arborem.* Primis ictibus illa nequidem tremuit: primæ manus illam non terruerunt: post multos ictus multæ fibræ superfuerunt, & illa firma constitit, & immota. Verum tot manus accesserunt, atque tot ictus repetiti sunt, ut ingens arbor denique strata fuerit. *Succidite arborem.* Non erat id negotium unius manus, nec unius, aut alterius ictus; unde non dictum erat: *succide*: sed multitudini cum manuum, tum ictuum arbor non potuit resistere: *Succidite.* Chartæ tuæ lusoriæ securis tua sunt: jactus foliorum sunt ictus tui: jacturæ præteritæ tibi vulnus inflixerunt; forsan autem hucusque malum totum in cortice consistit: vulnus ad medullam non pertingit: si cessetur ab ictibus, arbor denuo reparari poterit: parcatur saltem radicibus, ut in arbore Nabuchodonosoris. Quod si tu

superfluas omnes expensas contraxeris, si pruritus desiderandi quidlibet, emendi quodlibet represseris, si studiosè rei œconomicæ attenderis, ejusque probas regulas, atque leges observaveris, per proventus tuos brevi tempore commodum ad statum, eumque pristino non minorem, te restituere poteris; verum si ipse repetas ictus, inevitabilis erit ruina tua. Quid interim uxor? quid filii? quid honor, & existimatio? Nihilne te movet? aut si te cuncta moveant, nihilne sufficit ad expugnandam cordis obstinationem? nihil è manu tibi chartas extorquere valebit?

9. Sed in merito dolore suo relinquamus infelices illos, quorum jacturæ perquam utiles essent mundo, si mundus saluberrima documenta in eorum exemplis intelligere nōset. Igitur ad illos transgredior, qui sese felices existimant in lusu, quia perinde sunt & insignes lusores, & insignes victores. An istam ad classem tu pertines? Itaque tecum loquor, & quaero, sed cupio, verum dicas tibi saltem ipsi. Tot post victorias an tu ditior es, quàm fueris antè, quàm isthoc negotium arripuisti? Si cum Camspore nummulario, cum mercatore, cum tributorum conductore loquar, qui pluribus annis prosperâ fortunâ suis in negotiationibus usi sunt, aliqui varia mihi monstrabunt prædia, quæ acquisierunt, alii titulos, & feuda, quibus nobilitati sunt, alii thesauros, quibus locupletati sunt; isti verò non tot noctibus vigilarunt, quot tu vigilasti, neque toties ipsis caput suum doluit, quoties tibi tuum: ecquid autem tu mihi monstrare poteris? Tot lucris fortè nunquam eò pervenisti, ut statum tuum efficeres meliorem; etenim pecunia, lusu parta, permanere non solet in manu lusoris. In certo monte hujus Civitatis nostræ (Bononiæ) fodina lapidum est, qui antonomasticè dicuntur Lapides Bononienenses. Vobis omnibus notum est naturæ miraculum, in illis contingere solitum. Arte certa macerati virtutem acquirunt imbibendi, retinendique lucem. Si claro sole exponantur, ac postmodum in cubiculum, prorsus obscurum, inferantur, splendent, & ardentium instar carbonum illustrant, immò tam vivaciter carbones esse videntur, ut ego ipse, spectans experimentum istud, admoveere manum non ausus fuërim, imaginatione mihi suggerente, quod, unde tanta lux, ignis luci similis, oriretur, oppidò facillè quis amburi posset. Quid autem denique? Tanto cum splendore lapis iste non est lucidus, eò quod lux transitoria sit: ista consistit in superficiei, non radicibus inhæret, sed paulatim extinguitur, & experientia docet, eam

Lucrans in lusu

vix ditior fit.

Lapis Bononienensis lucet

trionnio tantum.

*Seron. m. 5.
esper. 7.*

eam virtutem triennio languescere, ac perire. *Hac vis conceptiva lucis triennio senescit.* Ita micant, ac splendent in manu monetæ, quæ proveniunt è lusu. Qui in obscuro versatur, atque reddituum tuorum notitiâ caret, illi lucem objiciunt, & ad oculum splendent; sed lux ista stabilis non est, ab intrinseco non est, fundamento caret, citò evanescit, atque adeò tu lapis es, ut fuisti priùs. Incedis magnificè juxta modum victoriæ tuæ; quemadmodum verò victoriæ tuæ non sunt æquales, ita tu in magnificentia tua tibi met ipsi non semper æqualis esse potes.

*Plin. l. 31.
c. 5.
Lacus rubescit 11.
diebus.*

10. De quodam Lacu Babylonico scribit Plinius, quòd æstivo tempore subito colorem purpureum induat: aquas illas murice tinctas esse putares; sed ista purpura, qua vestiuntur aquæ, non diutius durat, quàm diebus undecim, quibus finitis ad fundum tota cum colore suo superbia vergit, atque lacus aliis similis restat. *Babylonia lacus æstate rubras habet aquas diebus undecim.* Iste solet esse murex fortunatorum lusorum. Festiva quædam solemnitas celebratur, opiparum convivium, ostentatio magnifica, magna prodigalitas: tum consumpta pecunia lusûs eorum est, ac finitum lucrum: jam illorum aquæ, illorum proventus aliorum redditibus æquales sunt: jam lacui non ampliùs est, unde superbiat. Opes, è lusu provenientes, ostensæ, velut in typo, sunt in Hedera Jonæ Prophetæ, paucis horis enata, & frondescente, sed aliis paucis horis arescente, ac emarcescente. Sic argentum, & aurum in manibus ejusmodi lusorum paucis horis nascitur; sed radices non agit: plerumque citò consumitur, ac brevè dilapidatur. Enimverò perpauca invenire familias est, de quibus asseverari possit, quòd per lulum benè cæptæ, ac stabilitæ sint. Si lucrentur in una parte, disperdere solent in altera: si chartas prosperè misceant, prædia sua negligunt: dum proventus in mensa lusoria crescunt, in fundis deficient. In prima creatione sua *Terra erat inanis, & vacua*: Spiritus Domini, ait Sacra Pagina, super aquas erat: *Spiritus Dei ferebatur super aquas*: alii legunt: *incubabat aquis*; neque mirum erat, quòd, dum spiritus Domini incubabat aquis, terra germinibus destituta fuerit. Fluctuantes aquæ typus valde proprius sunt lusûs, semper fluctuantis, etiam cum beneficis est. Arida, siccaque terra proprius character est prædiorum Lusoris. Aspiciuntur agri semideserti, arbores effoetæ, nec unquam purgatæ, ædes ruinis proximæ, ægrè suis fulcris innixæ, nec instauratæ, solum sylvescens, neque cultum. *Terra erat inanis, & vacua.* Dicite, non erratis, dicite, res istas ejusdam Lusoris

*Gen. 1. 2.
Lusor non curat sua domestica.*

esse: dum ipse lusui incubat, ejus terra sterilis manet, *Spiritus Dei incubabat aquis: terra erat inanis, & vacua.* Quid, quòd ex iisdem modicis fructibus, quos ejus prædia proferunt, parum ad ejus manum perveniat? Quemadmodum ipse mensis luoris affixus, parum in agros exire solet, atque nihil suorum fructuum videt, ita quivis eos liberè auferre potest. Sane perquam devotos, atque fidos esse ministros lusoris oportet, si messis aliquantum locuples esse debeat. Ego quidem asseverare nolim, quòd omnes lusores absque exceptione sint hujus indolis; at vos, Auditores, mihi confitebimini, multos, atque plures esse.

11. Fateor, me novisse præstantem Lusor egregium quemdam Oeconomum vel medium inter lusum. Tota ludendi aviditas eum non impediēbat, quò minùs tempore suo villas obiret, agros visitaret, inque suos redditus inquireret. In ipso lusu legem sibi met ipsi statuebat servatu difficillimam; & tamen servabat eam: solitas inter expensas suas assignabat centum Coronatos annuos, in lulum exponendos: illos ceu rem perditam considerabat, firmissimo tamen cum proposito curandi, ne quid ultrà perderetur, immò non agendi, ut unquam uno vespere plus quàm dimidium perderetur. Anno quodam lusus ipsi duobus diebus designatos centum Coronatos abstulerat, & ipse toto anno illo non ampliùs ad ludendum se conferebat: invitantibus ad lulum subridens respondebat: non habeo, quod in lulum exponam, postquam omnia bino vespere perdidi: ubi vincebat, prout plerumque contingebat, lucrum suum in tres partes dividebat, unamque Deo in eleemosynas dabat, alteram peculio ad lulum destinato addebat, atque adeò summam illius anni augebat, tertiam verò seorsim reponebat, nec ampliùs ad ludendum promebat. Crescente autem peculio lusorio, quotiescunque una die quinquaginta Coronatos perdidisset, à lusu cessabat, nec ultrà per sortem suam contendere volebat; quin immò finito anno lusoriam arcam evacuabat, in eamque solos centum Coronatos remittebat, semper in proposito suo constans. Hic verè dives evasit, ut statum domûs suæ opulentis dominiis auxerit. Verùm dic, sodes: an tu tantam ad potestatem supra te ipsum perventurum esse te credis? Qui similes leges tum lucris, tum jacturis suis præscribere, ac inviolabiliter observare novit, securus est, ne unquam grave damnum domui suæ inferat: & herclè non dicendus est inter chartas lusorias perdidisse, neque penitus notam lusoris meretur, etiamsi fortunam, ubi favet, prosequens, diu se in lusu detineat.

12. Quòd.

12. Quòd si verò tu quoque tam discretus, tam prudens, tam moderatus esses ad lucrum tuum, haud ego propterea magnam domui tuæ fortunam è lucris tuis portendere vellem. Omitto, quòd, ubi fortuna mutatur, difficulter tibi polliceri valeas, non mutare propositum, aut ludi conditionem: incipies profectò parum frangere proposita tua; postea verò tibi fiet, quod fluminibus accidit, cum subtili velut aquæ filo parvum foramen per aggeres objectos aperire incipiunt; brevi quippe tempore eas angustias dedignantur, semitam ampliant, aggerem diruunt, & integro alveo transeunt. Incipies non amplius in tres partes dispertere lucrum, quod nimis modicum tibi videbitur: amplius audebis, ut exponas omne, quod lucratus es: ulterius expones id, quod ad honestam familiæ tuæ sustentationem necessarium est: ac demum corrueant omnia proposita tua, nec amplius moderatio servabitur. At verò concesserim, nunquam mutari fortunam tuam, an idcirco

Similit.

Ludendi
consuetudo
transit ad
filios,

13. Tibi blandiri poteris, quòd filii tui vel abstinere velint à lusu, vel moderatè lufuri, vel exemplo tuo semper lucraturi sint in lusu? Ludendi consuetudo à Patre transit in filios; at prudentia, & fortuna non veniunt in partem hereditatis ad filios. Si Pater ludat, & in lusu perdat, filius horrorem quemdam à lusu concipere potest, eò quòd incommodum sentiat; sed si Pater ludat, & in lusu lucretur, quomodo lusui non deditus erit filius, cum ad lulum trahatur catenis adeo potentibus, exemplo, & emolumento? Momus aliquis olim de Lucretia, Hera sua, grvida, lusuque nimium dedita, dicebat: Cum Domina pepererit, infantem considerate, ejusque manus inspicite: certò saltem unum chartarum fasciculum in manu deprehendetis. Deus novit, an id vaticinium fuerit: profectò si vates is non fuerit veri, quod evenire debuerit, rem tamen edixit similem vero futuro. Lusui, nescio quid, inest incantamenti: exemplum intueri domesticum, spectare domum multo lucro auctam, sperare augmentum amplius, & filius aliquis abstinere à paternis vestigiis! Ille si abstinuerit, solatio tibi ducas, quòd experimentum in eo virtutis valde heroicæ spectes. Quòd si filius quoque lusui vacet, à quonam exordio Pater correptionem incipere poterit? Ejusmodi Pater aliquando filium ejusmodi corripere volebat, & occasionem ex eo sumebat, quòd iste mille Coronatos una

Lusor pater
filium luso-
rem corri-
pere nequit.

hebdomade perdidisset; at filius, Pater, inquiebat, non est, quòd multum affligaris, nam eadem hebdomade totidem lucratus es una die: quapropter domus nostra nil detrimenti sentit. Aliàs idem Pater adversus eundem filium innovare similem increpationem cogitabat, & filius, minimum attendenti similis, foris ad fenestras atrii domestici velut aspiciens aliquid stabat. Heus! ajebat Pater, attende mihi, quid vides? Videbam, respondere filius, pretiosum currum, quem in aliis ædibus vidisse mihi videbar, & cogitabam, quomodo nostrum in atrium venerit. Pater, sciens, eandem serhedam accepisse pro pretio cujusdam suæ in lusu victoriæ, non habuit, quod reponeret, atque adeò videns, illum corripere nolle, ulterius eum corripere non ausus est: inde filius postmodò multò plura perdidit, quàm Pater lucratus est. In Sacro Libro Genesis refertur, quòd Jacob stabilem habitationem suam in illa regione fixerit, in qua Pater ipsius solum transeundo peregrinatus erat. *Ha-* *Gen. 37.* *bitavit autem Jacob in terra Chanaan, in qua pater suus peregrinatus est. Tu in conventiculo lusorum veluti transiens, ac peregrinus esse, quantum expedire tibi videtur, & non diutius manere, postea verò discedere nosti; filius autem tuus ibi studiosè manebit, omni tempore, omni hora ibi versabitur, nec amplius tua, sed luforia, domus ejus erit. Tu tuismet oculis aspicias enormes impensas, tu deplorabis jacturas, ac dispendia, tu prævidebis divisiones, ac ruinas, facile post mortem tuam eventuras; at remedium invenire nescies: & boni Superi faxint, ut, postquam felicem te reputaveris, quòd in lusu tantum vitæ tuæ transegeris, tibi filios tuos obstinatos pariter, & infelices in lusu videndi, hoc ipsum ob ingentem dolorem non ipsa morte constare debeat.*

Jam ego precor optimum Deum, ad cujus gloriam concinnavi Sermones istos, ad extirpandum vitium, ab aliquo tempore adeò per Italiam invalescens, precor, inquam, Deum, ut oculos aperire dignetur lusorum cuilibet: & inhorrescet iste aspectu periculorum suorum instar hominis, qui discusso somno videt ad pedes suos altum præcipitium, supra quod ambulabat, quin animadverteret. Precor Deum, ut vobis assistat ad eliminandum, damnandumque vitium, quod facile potest auferre facultates vestræ familiæ, sanitatem vestro corpori, & æternam salutem animæ vestræ.

AD LUSOREM.

AD spiritualem utilitatem tuam in fine hujus Opusculi subjun-
go Indicem quorundam capitum, super quibus te ferio oportet
examinare, si quando mentem tuam coram Arbitro sacro
per veram Exhomologesin cupias exonerare, resque tuas cum
Deo complanare. Quantum mali deprehendere sit in quovis
istorum capitum, & quomodo in illis graviter peccare potueris, hucusque
jam in Dissertationibus hisce perspeximus. Nunc attentè brevem Catalo-
gum istum perpende, ac seriò considera.

Lusor semet ipsum examinet.

Lusoris exa-
men.

Primò, an agere neglexerit, quod
agere debebat, eò quòd in lusu tem-
pus perdiderit.

2. An fraudibus usus fuerit, aliòsque
deceperit contra leges lusùs, ac Justi-
tiæ.

3. Utrùm occasione lusùs in maledicta,
perjuria, blasphemias &c. eruperit.

4. An sese periculo probabili, & à se
præviso exposuerit rixarum, jurgiorum,
aliorumve incommodorum culpabilium.

5. An locum dederit odio, vel invi-
diæ contra victorem suum, gaudendo
de illius detrimentis, jacturis, alijsve
malis, & infortuniis quà talibus.

6. Utrùm propter lusum graviter con-
tristaverit patrem, aut matrem, aut uxo-
rem, aut filios, aut fratres, datà causà
discordiæ domesticæ.

7. Utrùm se ratione lusùs exposuerit
periculo, ne ad eum statum deveniret,
ut famulis, mercatoribus, opificibus,
aut aliis creditoribus debito tempore sa-
tisfacere nequiret.

8. Quibus modò prematur debitis, quo
animo sit, & quàm efficaci voluntate de-
bitam adhibendi diligentiam ad omnia
statuto tempore persolvenda, vel, tem-
pore illo jam elapso, quàm primùm fieri
possit.

9. An causà lusùs acciderit alimenta
necessaria conjugi, filiis, filiabus, soror-
ibus &c. An illis violenter dotes,
feuda, prædia &c. diripuerit.

10. Utrùm occasione lusùs pro censu
pecunias acceperit nequiter onerans bona
non libera, vel jam nimium onerata:
utrùm bona familiæ obstricta, *Fideicom-*
missa dicta, &c. alienaverit, atque para-
tus sit ad ista damna reparanda, quæve
ratione hæc reparari possint.

11. An qualicunque ratione lusùs
causà gravi detrimento fuerit filiis suis,
eorumque statui.

12. An luserit cum illo, quem ludendo
graviter peccare certò noverat, uti sunt
filiifamilias, periculo lusùs exponentes
summam supra id, de quo licitè disponere
possunt; uti sunt etiam ludentes dere
furtiva, pejerantes, aut blasphemantes
occasione lusùs.

13. An teneatur ad restituendum, &
quàm promptus sit ad reddendum cuique
suum, adhibendamque diligentiam, ut
vires acquirat ad restituendum, si non
restituerit.

Quemadmodum ex his omnibus capi-
tibus anima Lusoris facillimè peccatum
mortale contrahere potest, ita super om-
nibus ad agnoscendum illud sedulum exa-
men instituendum est.

SERMONUM DE LUDO FINIS.

IN-

INDEX

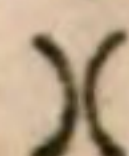
RERUM NOTABILIVM,
Quæ in hoc primo Tomo continentur. Ubi prior
numerus Sermonem, alter Sermonis numerum marginalem sig-
nificat; Sermones autem de Lusu signantur littera L. & nume-
ris iisdem.

A.

Aron castigatur ob murmurationem. Serm. 27.
n. 2. Populum impellit ad peccatum. S. 88.
n. 3. Ejus virga num in Arca fuerit. 144. à n.
2. Contra inclinationem suam conficit Idolū.
153. 3.
Abbas S. errorem non dedocetur ab Angelo, sed ab
homine. 103. 3.
Abel, & Cain sacrificant, eventu dispari. 147. 4.
Abelani cedunt fortiori, & servantur. 61. 6.
Abigail Davidem prudenter corripit. 72. à n. 2.
Abimelech imprudenter contemnitur à Gaal. 47. 3.
Ablactatio infantum describitur. 44. 1.
Abner nil opinatus occiditur. 36. 4.
Abortus qui reviviscant in fine mundi. 141. 3.
Abraham modeste reprehendit Saram. 8. 2. separatio-
ne concordiam servat. ibi 4. Sacrificium ejus placet
Deo. 13. 2. felix post afflictiones. 35. 3. inter
perversos bonus permanet. 64. 3. frustrat rogat pro
lascivis. 79. 4. cur à cæde filii liberetur prodigio,
non item Jephthe. 106. 9. timet post victoriam.
103. 4. colitur ut Princeps ob loquelam. 118. 1. pau-
cis cum famulis cedit victores exercitus. 120. 4. &
timet. ibid. post obitum Saræ cur ab Angelis non
visitetur. 157. 3.
Absalon ad se venire cogit Joabum succenso agro. 11.
7. tacet, & vindictam meditatur. 23. 2. ejus cæ-
dem legatus Davidi non libenter nunciat. 69. 1. a-
mabilitate lucratur populum. 101. 7. non meretur
Sanctorum patrocinium in Hebron. 127. 4. occidi-
tur à Joabo familiarissimo. 131. 9.
Abusus rerum sacrarum ad superstitiones perstringi-
tur. 129. toto. Lusus impugnatur. de Lusu S. 2. n. 8.
Accaronita se non opponit introductioni Arcæ. 155. 1.
Accipiter ictus cicuratur bono suo. L. 2. 6.
Accusationes ut recte fiant, quid requiratur. 69. toto.
Achab invidiâ torquetur ob vineam Nabothi. 5. 2.
malè dolorem suum uxori manifestat. 27. 4. temere
pugnat, & vincitur. 122. 6.
Adam creatus cur in Paradisum transferatur. 3. 6. per
obedientiam subditur, dein dominus omnium con-
stituitur. 104. 3. post peccatum statim cæpit mori.
112. 8. ejus, ac Evæ ossa Noe infert Arcæ, 127. 2.
Adamas mollescit hirci sanguine. 81. 2.
Adonias ob fastum perit. 101. 7.
Adorare Deum primò decet. 36. 2. *Adoratio* quotu-
plex? ibi 5.
Adversa veniunt à Deo, ad aliorum terrorem. 109.
toto. Vid. *Afflictiones*.
Tom I.

Adulterium semper fuit prohibitum. 2. 6. & 7.
Ægyptii non recordantur plagarum. 93. 5. mare post
Hebræos ingrediuntur, & merguntur. 133. 6. eo-
rum prodigia fuerunt ubique nota. 132. 3.
Ægyptus punitur ob impeditionem boni. 152. 6. & 7.
Æmulus Heli quis fuerit. 92. à 4.
Æqualitas inter liberos observanda. 5. à 3.
Ær mirè ludit in valle vacua. 51. 9. mirè variatus ap-
paret in aqua, ceu speculo. 148. 5.
Ætas tenera aptior ad discendum. 56. 5.
Æternitas damnatorum horribilis. 54. toto. inferni
pœnas auget. 110. 5.
Æternum in Scripturis dicitur, quod est diuturnum,
90. 1. it. 111. 2.
Affectio ostendit, quodd vitiosum est. 69. 7.
Affectus inæqualis erga liberos nocet. 5. à 3. omnes
Deo debemus. 26. 7.
Afflictiones mitigantur solatio. 9. 3. & 4. non sopiun-
tur hilaritatibus. 11. à 2. immittuntur à Deo nolen-
tibus. ibi 3. manifestandæ non coram quocunque.
27. toto mutantur in lætitiâ. 35. toto. hujus vi-
tæ finiuntur. 110. 4. à Deo sunt. 123. 3. conver-
tunt hominem ad Deum. 126. 1. earum causæ re-
cte indagantur. 124. 1. separant à peccato. 156. 7.
Affligentibus non est maledicendum. 11. 1.
Athias pallium scindit suum. L. 6. 6.
Aleorum lusus reprobat a SS. Patribus. L. 2. 1. à Sa-
pientibus. ibi 2. à Legibus, & Canonibus. ibi 3.
sed distinguitur. ibi 4.
Alexander uno ictu nodum Gordium solvit. 116. 5.
eo Persopolim incendente milites augent incendi-
um. 110. 6.
Aloysius Gonzaga Angelus supra hominem, & homo
supra Angelum, totus homo Dei. 86. toto.
Alphonfi Regis sententia de laude profana. 1. 3.
Amabilitas est character Sanctorum. 84. 4.
Aman felicissimus affligitur re levi. 24. 6.
Ambitiosi sectatores luxûs pereunt. 133. 6.
Ambra continet in se animalcula. 70. 5.
Amicitia inter personas diversi sexûs non solet inno-
cens esse. 33. à 1.
Amnon sororem opprimit ex consilio malo. 153. 4.
occiditur. 36. 4.
Amor de se est indifferens. 33. 3. per oculos periculo-
sus. ibi 4. inordinatus proditur. ibi à 5. eo S. Phi-
lippus Neri Deo placet. 85. 10. Dei, docet im-
pedire peccata domesticorum. 111. 5. conjugalis.
33. 7.

Amores

Index Rerum.

Amores jugulandi sunt, priusquam adolescant. 70. 7.
Anates è ligno putrido nascuntur. 57. 4.
Angeli lætantur de accusatore dejecto. 7. 5. non perseverantes pereunt. 34. 5. non omnia vident, aut sciunt actu. 69. à 3. Sacrum Viaticum præbent S. Stanislao. 73. 8. non ligantur tempore. 86. 2. carent passionibus. ibi 5. an dicantur filii Dei 101. 3. it. 102. 3. an per eos Deus appareat. 101. 1. it. 102. 1. devotè colendi sunt. 102. toto. apparent modistribus. ib. 4. illustrantur ab invicem. 103. 7. interrogant. 114. 2. eorum tempus breve. 136. 6. cur non visitent Abrahamum post obitum Saræ. 157. 3. an loquantur in distans. 56. 4. Quomodo invicem. 57. 5.
Angelus Cornelium mittit ad Petrum. 103. 2. *Custos* Eremitam docet merita colligere ex longinqua itatione ad fontem. 48. 4.
Animam effundere coram Deo quid sit. 26. 1. an aliqua ex inferno unquam liberata. 54. toto. liberantur è purgatorio, non ex inferno. 54. à. 1. Anima peculiariter Dei est, eique auferri potest. 63. 5. cautè dirigendæ sunt. 106. tot. salus animæ acceleranda. 136. toto.
Animal Americanum lucidissimum veneno nocentissimum. 70. 3. partim volucris, partim piscis. 145. 6.
Animus immutat vultum. 35. 2.
Anna exauditur ob mortificationem, & injuriæ tolerantiam. 12. 6. ob filium gratias agit Deo, quia prius oravit. 14. 5. respondet, & tacet. 23. à 1. prudenter se excusat de ebrietate. ibi 9. quomodo fuerit infelix. 24. 1. & 7. orat attentè. 26. à 3. excusat se. 29. 1. soli Deo manifestat afflictiones suas. 27. à 1. non Sacerdoti. 28. 1. facile remittit injuriam. 32. 1. constans in precibus. 24. 1. tempore debito parit. 36. 4. quare cum suis ad Templum non ascendat. 41. 3. offert munera Sacerdoti. 43. 2. Samueli vestes propria manu conficit. 65. à 1.
Anni non æstimantur à Deo, sed virtutes. 108. toto. Annos socii bibere prohibitum. 25. 6.
Antigonus pulcher, sed monoculus. 69. 7.
Antiochum non verè pœnituit. 75. à 2.
Apelles Antigoni cæcum oculum occultat arte. 69. 7.
Apes aculeum infigentes vitam amittunt. 6. 6. Regnam eligunt pulcherrimam. 70. 3. eorum labores, & opes brevè pereunt. 96. 2.
Apotheca Spartanorum. 13. 2.
Apostoli vituperati respondent. 23. 3. sunt Cæli 55. 1.
Aque ferunt fugitivum S. Stanislauum Kostka. 73. 6. in lapidem vertentes. 79. 5. naturâ suâ glacies est. 107. 3. bullit absque igne. 123. 3. moventur sono. 153. 2. limpida multum terræ habet. 155. 6. dupliciter dantur terræ. L. 8. 4.
Aquila gypsea volat 105. 2. aquilarum rapinæ rapiuntur è nido. 146. 7.
Aranea multum fatigatur ob unam muscam. L. 9. 2.
Arbor stupendæ magnitudinis 78. 4. arida revirescit arte. 141. 3. aurea dicta, lusori reparat omnia. L. 3. 11. Nabuchodonosoris denique sternitur. L. 9. 8.
Arbuscula prodigiosa ex ore hebetis Monachi. 17. 5.
Arca Domini Jordanem retrò vertit. 51. 8. eam vaccis imponens Oza punitur. 67. 3. quid in se continuerit. 144. à 1. quoties capta sit. 145. à 1. absconditur in spelunca. 145. à 3. an juxta Dagon collocata sit ex reverentia. 147. 1. cur in Templo Dagon collocata. ibi à 2. non stat cum Dagone. ibi 3. adducitur in castra. 126. à 1. nil prodest iniquis. 127. 6. describitur. 129. 1. an licitè portata sit in castra. ibi à 3. dicitur Deus. 131. 4. cur capi permessa sit. 134. 2. non licet eam aspicere. 143. 2.
Arca Noë cur clausa foris. 83. à 5.
Arcana periculose deteguntur. 28. toto.
Archias Polem. differendo feria in crastinum perit. 38. 6.
Archimedis uistoria specula classi Romanorū exitiosa. 19. 1. is nil advertens occiditur. 83. 7.

Argus videns alia, se negligit, ac perit. 18. 5.
Aribertus auri pondere mergitur. 60. 7.
Aristippus puero roganti chartam donat. 14. 4.
Aristoteles curari vult ut Philosophus. 71. 2.
Arrogantia sæpius impedit fructum verbi Dei. 89. à 2.
Arteria pulsus indicat motum cordis. 83. 4.
Artifex occiditur ob artem suam. 104. 7.
Asa cum adjutorio Dei cædit hostem fortissimum. 128. 4.
Ascendere semper, fortis est. 3. 1. & orantis. ibi. 2. & euntis. ibi. 3.
Asinus portare debet onus. 90. 5.
Aspectus periculosos oportet cohibere. 18. à 7. maximè in Ecclesia. ibi 6. De iisdem agitur Serm. 19. toto.
Assuerus ob summam vanitatem non punitur. 143. 4.
Assumptio B. V. in typo Eliæ rapti in cælum. 142. toto.
Attentionis defectus impedit fructum verbi Dei. 89. à 6.
Attentio in Oratione triplex. 26. 2. ad familiam, & filios summopere requiritur. 67. toto.
Avaritia exagitur. 60. toto. parentum erga filios reprehenditur. 65. 6. duplex est, dominans, ac servilis. L. 1. 8.
Avarus post mortem sine corde deprehenditur. 51. 3. difficillimè convertitur. 80. toto. restitutionem excusat. ibi 4. lapidibus obruitur. 146. 3.
Auditus in regimine plus præstat visu. 99. 2.
Aves aureæ volant. 105. 2.
Augustus ob vanam curiositatem non punitur. 143. 5. ludit moderatè. L. 4. 4.
Avicula Imeroviæ, una die viventes, vanè laborant. 65. 6. libertatem quærunt, malo suo. 81. 5.
Aures quomodo tinniant. 109. 3. Auris Dionysii, mirum ædificium pro carcere. 114. 4.
Aurum pondere perdit fœminam, & Regem. 66. 6. & 7. vilescit ob copiam. 98. 1.
Auxilium à Deo quærendum. 126. 6.
Azoti denominatio examinatur. 143. 1.

B.

Babylon differendo perit. 38. 7. Ignis ille comburit satellites, parcit impio Regi. 126. 4.
Babylonii Satrapæ Daniele curiosè observant. 18. 4.
Balaam, typus consuetudinarii. 99. 4.
Balthasar prædictione funesta non emendatur. 76. 4.
Banaïas ob interfectum gigantem cur non prædicetur, uti David. 94. à 5.
Barac ad bellum invitat Debboram. 36. 9.
Basilicum, herba leniter tacta suaviter olet, durè pressa foetet. 72. 3.
Basiliscus aspectu nocet. 70. 3.
Beati cum delectatione pœnas Inferni aspiciunt. 110. 6. eorum intercessio expetenda. 26. à 5. eorum invocatione misericordia non semper impetratur. 154. 10.
Beatitudo desideranda est. 98. toto.
Belial filius, quis sit. 29. 1. item 57. 1.
Bellua Heliogabali innocuæ. 82. 8.
Bellum infaustum an Deus jubere possit. 119. 2. & à 7. In bello spiritali potius mori, quàm cedere, est vincere. 133. à 2. Belli causâ pestem avertere Romanii cunctantur. 136. 3.
Benedictionis Eucharisticæ fructus, & ratio. 66. toto. modi varii. ibi 1. Benedictio Parochi nil proficit contra maledictionem Dei. 152. 8.
Beneficentiâ S. Philippus Neri Deo placet, & hominibus. 85. toto.
Beneficiorum Dei meminisse oportet. 3. 6. omnia à Deo sunt. 39. toto. eorum abusus terribiliter exprobrabitur in Judicio. 87. toto. Divinum est unius pignus, & alterius arrha. 118. toto.
Benignitas erga proximum commendatur. 101. toto.
Beseleel, & Ooliab, administratores justî, nihil clepunt. 96. 6.
Bethsamitæ puniuntur ob aspectam Arcam. 143. 3.

Notabilium.

Bethulia servatur absque Sacris. 134. 6.
Bibere vinum, est malum, & bonum. 25. toto. bibere annos focii prohibitum. ibi. 6.
Bigamia olim ex dispensatione Divina licuit. 2. à 4. & fere toto: prohibetur à Christo. ibi. 4. pro mundi bono. ibi. 5. sub fin.
Blasphemiis malè sit correptio. 71. 4. eas Diaboli horrent. ibi. 5. iis abstinendum. 132. toto. Blasphemii Reges vincuntur. ibi. 9.
Bona temporalia peti possunt per orationem. 14. à 2. quodvis maturè addiscendum, ut loquela. 45. 5. naturæ, gratiæ, & gloriæ. 91. à 2. mundi, nunquam sunt integra. 94. 9. temporalia præsignantur per somnia. ibi. 10. omnia corrumpit malum unicum. 24. 2.
Boni non sunt pertinaces in sinistris opinionibus. 1. 3. mundo sunt odio. 82. 2. affliguntur in hac vita. 125. 5.
Bonifus Imp. vituperatur ob bibacitatem. 23. 5.
Boum lues unde proveniat. 152. toto. Boum cæde Saul terret Israël. ibi. 9.
Brevis culpa quomodo puniatur æternâ pœnâ. 110. 7.
Buvo medetur pesti. 156. 4. corrumpit Salviam. L. 1. 3.
Burgundia Dux suorum plures perdit, quàm hostes Turcæ. 88. 4.

C.

Cadavera pro vallo sunt. 141. 7.
Cæci fuere viri magni. 99. 2.
Cali intuitu perseverandum in bono. 34. 6. id lucramur laudando Deum. 50. 9. Cælum dicitur B. V. Maria, & Apostoli. 55. 1.
Cæsar post transgressionem derelinquit pacem. 30. 6.
Cain post peccatum omnia metuit. 30. à 4. suspicatur ex genio suo. 68. 4.
Calamitates non superantur voluptatibus, sed refugio ad Deum. 11. toto. veniunt à Deo, ad aliorum terrorem. 109. toto. & 123. à 3. vide *Afflictiones*. earum causæ rectè indagantur. 124. à 1. quomodo ferendæ. 116. toto. iis sæpè peccatores obstinati ad frugem pertrahuntur. 156. toto. & anima curatur à peccato. 156. 4.
Calix iræ Divinæ precibus frangitur. 130. 4.
Calvaria ignivoma pro armis. 132. 7.
Camphora ardet in aquis. 79. 4.
Campanula sponte mota, mortem portendit. 69. 4.
Cancer capitur à conchylio. L. 9. 6.
Canis in caverna suspensus, horribiles latratus edit. 52. 8. innocenter agitatus symbolum rumoris publici. 52. 7. percutitur, & Leo timere docetur. 109. 7. coram eo coturnix non se movet. 59. 7.
Canones puniunt propter aliorum peccata. 124. 2.
Cantica sacra genericè describuntur. 50. 2. & 3.
Cantu frangitur vitrum. 130. 4.
Captivus liberatur per globum, è tormento excussus. 149. 7.
Caro, cruda quid sit. 60. 1.
Carolus V. oculos cohibet. 18. 7.
Castigationes propter peccata sunt. 90. toto. differuntur, & immittuntur propter penitentiam. 151. toto. earum radix est peccatum. ibi. 5. propinquæ terrent. 152. 1.
Castitati adversatur ebrietas. 23. 8.
Catechesis. 57. toto.
Caverna Wiburgi latratu canis terribiles crepitus edit. 52. 8.
Causa peccati castigantur locò peccatoris. 149. toto.
Cautela in revelationibus, ac prodigiis credendis necessaria. 105. toto. omnibus est necessaria. 120. toto. etiam post victoriam. ibi. à 4.
Centoculus expugnat civitatem. 18. 5.
Centurio Evangelicus subjectionem profitetur, ac præesse meretur. 104. 5.
Certamen in luxu, ac pompa damnable. 133. toto.
Certitudo requiritur ad malum deferendum. 69. 4.

Cerva fingitur Dianæ nuntia. 113. 2.
Cervus hederam vivam alit in capite. 150. 6.
Chaldei variè castigantur. 152. 2.
Chalybs frigidus è frigido filice ignem elicit. 121. 5.
Chananaei cur omnes occidi jubeantur. 64. 4.
Characteres in folio occultè scripti, apparent in altero. 124. 4.
Charitas erga miseros placet Angelis. 9. 3. & 4. prodest in omni statu. ibi. 7. occultat aliorum defectus. 69. 6. vera, Deo placere facit, ac hominibus. 83. 1. erga Deum, non prohibet charitatem erga homines. 84. à 1. ea S. Philippus Ner. Deo placet, & hominibus. 85. à 5. erga proximum docetur. 101. toto.
Chartarum lusus reprobatur à SS. Patribus. L. 2. 1. Sapientibus. ibi. 2. Legibus, & Canonibus. ibi. 3. sed distinguitur. ibi. 4.
Cherubim ante Paradisum quid sit. 115. 3.
Chodorlahomor victoriam corrumpit incuriâ. 120. 5.
Christianis Romæ imputantur omnia mala publica. 10. 5. Christianus mercator, à Judæo deceptus, prodigiosè vincit. 48. 9. lascivos amores afferunt in Ecclesiam. 70. 2. eorum peccata gravius puniuntur, quàm aliorum. 143. toto.
Christus laudat alios, non verò Matrem. 1. 5. æquus est in amore Discipulorum. 5. 5. tolerat probra gravissima. 6. 6. ipsi non servatur secreti fides. 28. 4. tollit Bigamiam. 2. à 4. offensus non tacet. 23. 3. ejus exemplum ad Discipulos quantum valeat. 43. 5. nec mare fugat, nec Jordanem. 51. 8. dicitur Rex. 55. 3. dolores inferni quomodo solverit. 54. à 3. ejus Regnum. 55. toto. nascentis signa. ibi. 1. ipsi venturo Judici potestas competit spiritualis, ac temporalis. ibi. à 2. ejus Passioni quomodo quid desit. 58. 4. tentationem Petri reprehendit acrius, quàm Diaboli. 63. 7. humiliat se, & exaltatur. 81. 4. reprehenditur in sermonibus. 89. 5. invidiam sæviorem invenit, quàm Diabolum. 92. 7. Saulum mittit ad Adoniam. 103. 2. vidit Essentiam Divinam. 98. 3. tristatur ob offensionem Patris. 111. 5. eum soli Discipuli sequi dicuntur. 130. 3. suorum vitia regit. 148. 7. dimittitur propter porcos. 157. 7. à Maximino proponitur deformis. L. 1. 2.
Cibi dicuntur partes. 4. 5.
Cinere, seu mortis memoriâ, peccata vincuntur. 93. à 2.
Civilitas observanda est ab omnibus. 46. 1.
Clamor ob causas varias. 130. 1. Hebræorum quomodo auditus à Philisthæis. 131. 2.
Claudus ad portam Templi attendit Apostolis. 26. 3.
Clementia, rigorque Leges custodiunt. 144. toto.
Clodoveus Rex utiliter in periculo Christum invocat. 130. 2.
Coactio lufum reddit invalidum. L. 8. 5.
Colloquia obscena reprehenduntur. 37. toto.
Columba fugit accipitrem. 64. 9.
Columna nubis mare dividit. 51. 8.
Cometarum malignitas impetitur, si pluvia sequatur. 126. 5.
Comminationes Dei solent esse conditionatæ. 90. à 2. metuendæ sunt. 115. toto.
Commoditas quæsitæ in calamitatibus publicis arguitur. 154. 10.
Complimenta ethymologicè taxantur. 30. à 1.
Compunctio cordis requiritur ad cultum sacrarum Reliquiarum. 127. toto.
Concilium militare quomodo post cladem instituentum. 128. 1.
Concionator amara multa devorare debet. 89. 4. & à 6.
Concupiscentia sensim nascitur ex familiaritate. 70. 6.
Condemnati se ipsos occidunt, quin fugiant. 117. 5.
Confessarii patienter expectare debent accessuros. 18. 6. eorum reprehensio humiliter acceptanda. 29. à 2. sint benigni, non austeri. 29. 4.
Consistentium discrimen in David, & Saul. 29. 3. ii attendere debent ad monitiones Confessarii. ibi. 5.
confor.

Index Rerum

Conformatio voluntatis humanæ cum Divina. 117. toto.
Conjugalis amor refrigerens prodit amorem pravam. 33. 7.
Conjugata non licet ludere pro summa quavis. L. 8. 3.
Conniventia sæpè peccatur. 124. 2.
Conscientia cruciat peccatorem. 30. à 4. ejus Examen. 124. toto.
Consilia prava ex incanta manifestatione afflictorum. 27. 4. aliunde petenda sunt omnibus. 103. toto. mala nec aliis danda, nec amplectenda. 153. toto.
Consolatio afflictorum Divina res est. 9. à 1. prodest plurimum. ibi 7.
Consortium pravorum piis est periculosum. 64. toto.
Consuetudo vitia faciliora reddit. 79. 2. fortior est natura. ibi. inveterata difficulter relinquitur. 99. toto.
Contemptus hominum vitandus. 47. toto.
Contumelia repugnant juri omnium. 6. 2.
Conversationes quomodo peragenda, quid cavendum. 70. toto.
Conversio non est differenda. 38. toto. ejus promptitudo suadet. 116. toto. eâ placatur Deus. 154. à 12.
Cooperari Deo nos oportet. 128. toto. peccato quando liceat, vel non liceat. L. 7. à 6.
Cor non habet peccator. 51. 3. ejus motus indicatur arteriæ pulsu. 83. 4.
Cornu, quid sit in Scripturis. 52. 1. significat gloriam. 55. 8.
Coronam Melchom grandem quomodo David gestaverit. 67. 2.
Corporis afflictatione S. Philippus Neri inimicos vincit. 85. 6.
Corruptio est necessaria, sed debet esse discreta. 8. toto. si non sit ad emendationem, dissimuletur. ibi 6. maxime Confessarii, libenter acceptanda. 29. toto. quomodo ritè fieri debeat. 71. toto. & 72. toto: item 78. toto.
Corvus aquam in vasculo facit ascendere. 36. 7.
Coturnix coram cane non se movet. 59. 7.
Cruditus est nota impiorum. 84. 4.
Crystallum, aquæ infusum, mirè duratur. 72. 2. continet in se bestiolas. 70. 5.
Cubiculum inflammatur innoxie. 138. 7.
Culices apud Nisibin Persas affligunt. 150. 2.
Culpâ remissa manet pœna temporalis. 117. 3.
Cupiditas lucri exagitat. 60. toto. habendi resistit. conversioni. 80. à 1.
Curatores animarum persecutionibus obnoxii sunt. 82. 6.
Curiositas perstringitur. 18. à 2.
Currus & equi ignei Eliæ describuntur. 142. à 3.
Cydias, æquivocè jurans, arguitur. 46. 4.

D.

Dagon, quid fuerit. 147. à 1. dejectus, ac restitutus quid doceat. 148. 2. bis tantum dejectus ex ara. 149. 1. fractus. ibi.
Damnatorum æternitas horribilis. 54. toto. numerus an major, quam electorum. 139. toto. Damnati sententiâ se ipsos occidunt ob subjectionem. 117. 5. an id possint. ibi.
Damnum ex lusu reparandum non est ludendo. L. 8. 8.
Dan, & Bersabee, fines Palæstinæ. 118. 2.
Daniel exauditur ob mortificationem. 12. 5. Nabuchodonosorem utiliter corripit. 72. à 5. sibi timet ob accepta beneficia. 87. 3. experitur invidiam. 92. 6.
David sanctè reprimit Micholis vituperium. 8. 2. in adversis recurrit ad Deum per Orationem. 11. 6. injurias Semei tolerat, & exauditur à Deo. 12. 8. orat breviter, sed cum affectu. 17. 4. aspectu cadit. 19. 2. & 4. Satrapis displicet. 20. 4. pœnitentiam profitetur, & veniam impetrat. 22. 3. confitetur, & absolvitur. 29. 3. non maledicit Psalmo 108. sed vaticinatur. 31. 2. gladio complet victoriam, non fundâ. 34. 3. contemnitur immeritò. 47. 4. famæ Saulis

consult. 52. 6. quomodo grande diadema Melchom gestaverit. 67. 2. elegit lapides limpidos, non fordidos. 71. 4. inimicos vincit afflictatione corporis. 85. 6. ob occisum gigantem prædicatur, non item Tanaias. 94. à 5. fortiter obsequitur Nathani. 106. 8. ipsi conditionatè prædicatur peccatum filii. 111. 6. agnoscit omnes calamitates à Deo venire. 123. 4. vincit cum parva manu. 126. 6. irascitur Nabali, non Sauli. 132. 8. punitur ob curiosam vanitatem. 143. 5. *Debbora* postulatur à Barac ad bellum. 36. 9. cur laudet omnes duodecim Tribus. 92. 2.
Debiles inveniunt nocendi viam. 62. 3.
Debitorum negatio est causa calamitatum. 152. à 4. propter lusum contracta difficulter compensantur. L. 5. 3. contrahuntur. L. 6. 7.
Debitor dupliciter tenetur restituere. L. 6. 8. & 11.
Decius junior mavult obedire, quam imperare. 16. 4.
Decreta Dei cautè intelligenda sunt. 76. toto. it. 77. à 1.
Defectus proximi sunt occultandi. 148. toto.
Delationes ut rectè fiant, quid requiratur. 69. toto.
Deliberatio prompta in re gravi commendatur. 116. toto.
Derelictio peccatoris quid sit. 77. 4.
Descendere infirmi est. 3. 1.
Desiderium alienæ rei non omne prohibitum est. L. 1. 11.
Desperatio facit vincere. 132. 5. cavenda est omnibus. ibi 6.
Detractiones cavendæ sunt. 59. toto. vitia multiplicat. 148. 7.
Devotionis remissio prodit amorem perversum. 33. 9. exerenda est, ubi oportet. 42. toto. mulierum publica non est laudabilis. Ibi 4. sæpè per eam non Deus quæritur, sed voluptas. ibi 6. non stat cum peccato. 147. toto. est ignis fatuus. ibi 7. erga SS. Angelos commendatur. 102. tot.
Devotuli imperfecti facile moventur. 23. 1.
Deus omnium bonorum causa. 3. 6. ut sol, & Scutum, æquus in omnes est. 5. 4. ipse consolatur afflictos affectu materno. 9. 2. solus potest mitigare afflictiones. 11. toto. per calamitates cogit ad se confugere. ibi 7. exoratur lacrymis. 12. 1. ei servire honorificum est, & utile propinquis. 15. 2. & meritorium. ibi. ubique præsens est. 17. 1. ipsi placere debemus, non mundo. 20. 6. cavere docet judicium temerarium. 21. 2. ignoscit facile. 32. 6. consolatur post afflictiones 35. 2. adorandus est primò. 36. 2. semper omnium recordatur. 27. 1. à nobis agnoscere cupit beneficia sua. 39. 8. plus meretur, quam à nobis exigit. 42. 1. accepta reddit cum fœnore. 48. toto. ligatur fidelitate sua. 49. 4. laudandus in omnibus. 50. toto. in ipso solo vera lætitia est. 51. toto. possidet à justis. 52. toto. eum non esse impiorum, probatur. ibi à 2. sufficit solus. ibi 4. ejus perfectiones confundunt humanam superbiam. 53. à 1. Dei sunt omnia, hinc timendus est. ibi à 4. ulciscitur offensas. ibi 7. timendus est violentis. 62. 4. superior omnibus potentibus. ibi 5. videt, & judicat omnia. ibi. pugnat pro anima contra Diabolum. 36. 6. maledicit peccatoribus. 66. 7. remuneratur S. Stanislaus. variè. 73. à 7. offenditur omni peccato. 74. 2. an certum peccatorum numerum statuerit. 76. à 1. it. 77. à 1. vult conversionem peccatoris. 77. 5. sed non promittit tempus, aut prodigia. ibi 6. non impellit ad peccatum. 79. à 1. non permittit delicta, ut puniat, sed punit, quia præcedunt. 81. 1. castigat propter peccata. 90. toto. ipsi simul, & mundo placere an quis possit. 82. toto. quomodo? 83. toto. promittere solet conditionatè. 90. 2. mortis memoriam ponit in capite. 93. 4. solus omnia scit, & remunerari potest. 94. 7. ejus Essentiam nullus homo vidit. 98. à 2. ejus visio desideranda est. 98. toto. an per se, vel Angelos appareat. 101. à 1. benignè dignatur accommodare se homini. ibi 6. vocat per homines. 103. à 1. punit per homines. 109. à 1. quomodo

Notabilium.

modo juret. 112. à 1. peccata condonat ei, qui veniam rogat, ut oportet. ibi toto. interrogat ipse. 114. 2. timeri vult. 115. 2. beneficia beneficiis auget. 118. à 3. arma ministrat. 120. 6. miseretur ob fragilitatem, irascitur ob temeritatem in occasionibus. 121. 7. an author cladis esse possit. 123. 2. affligit per creaturas, ceu instrumenta. ibi 5. ejus injuriâ non moventur homines. 124. 3. punit ob peccata. ibi 5. quomodo puniat propter aliorum peccata. 125. toto. non impedit naturam. ibi 4. affligit justos ad varios fines. ibi à 6. nos ad se converti cupit. 126. 3. non præstat omnia solus. 128. 2. ejus auxilium in periculis invocandum. 130. à 1. etiam misericors timendus est. 131. toto. agnoscitur etiam ab Idololâtris. ibi 4. intelligitur nomine Deorum. 130. 2. miseretur facile. 141. 8. sæpè castigat causas, & instrumenta peccati loco peccatoris. 149. toto. punitiones differt propter pœnitentiam. 151. toto. peccata diu dissimulat, sed denique punit. ibi 3. placatur conversione. 154. à 12. ejus voluntas sæpè per id impletur, quod ei opponitur. 154. toto.

Diabolus apud Jobum curiosè inquirat omnia. 18. 3. ei sufficit oculum ferire. 19. 2. exprobrat neglectum Catecheseos. 57. 8. accusat lautitias. 60. 3. testatur beatum obitum S. Stanislai. 73. 7. doctrinam de Decretis Dei sciens, tamen tentat. 76. 5. omne jugum excutit, sed malo suo. 81. 4. pietatem exhibet rigidam. 84. 6. minùs nocet, quàm scandalum præbens. 88. 4. mortis memoriam ponit in pedibus. 93. 4. abscondit se variè, sed proditur consilio. 103. 7. decipit apparentiis. 105. 3. victus redit ad pugnam. 120. 6. est fur. ibi 8. ejus vires ligatæ. 129. 3. stupefcit in Eliæ raptu. 142. à 4. & 13. ipsi suas ædes Indi relinquunt una die. 145. 5. Diaboli superbi Christum cur humiliter adorent. 157. à 5. cur sint in sepulchris. ibi 6. primus Deum nominat. 147. 6. Diaboli torquentur in aère invidiâ. 5. 2.

Diadema grande Melchom quomodo David gestaverit. 67. 2.

Dicacitas perstringitur. 7. 4.

Dictoria possunt esse sine peccato. 6. 4.

Dies quomodo sumatur in sacris Litteris. 110. 3.

Diffamatio facile augetur. 52. 7. & 8.

Differre conversionem periculosum est. 38. toto. impedit fructum verbi Dei. 89. 7.

Difficultates promptè rescindendæ. 116. 5.

Dii certare creduntur, ut homines. 131. 6.

Dilatio: vide V. *Differe*.

Dilectio erga proximum commendatur. 101. toto.

Diluvium: an in eo damnati sint omnes. 54. 5. eo tempore non erat memoria mortis. 93. 6.

Directio spiritus explicatur cum cautelis. 106. toto.

Disciplina conservatur clementia, & rigore. 144. 13. ejus impatientes sunt imprudentes. 97. 4.

Discipuli soli Christum sequi dicuntur. 130. 3.

Discordia grave peccatum est, frequens in lusoribus. L. 5. 9. domesticæ impediuntur separatione. 8. 4. pariuntur mutuâ dependentiâ. ibi 5. in Bigamia inevitabiles. 2. 5.

Discretio necessaria ad correptionem. 72. à 7.

Dissimulando sæpè peccatur. 124. 2.

Divina frequentanda suo tempore. 3. 4.

Divites Sancti rarè miracula patrant. 146. 5. non indigent lucro parvo. L. 9. 3.

Divitia injustè partæ paupertatem afferunt. 96. toto. non damnant, sed avaritia, & injustitia. 146. 5.

Doctrina Christiana. S. 57. toto. bona, opere debet exerceri. 58. tot. severæ, cum cautela tractandæ sunt. 76. 3.

Dœg ex curiositate peccat multipliciter. 18. 4.

Domestica concordia conservari debet. 7. toto. *Domestici* curandi sunt ad evitanda peccata. 111. toto.

Domitianus aureum gibbum somniat. 65. 7.

Tom I.

Draco viatorem evehit è fovea. 35. 5. se ipsum videns in speculo occiditur. 124. 7.

Dubium describitur. 68. 3.

Duces Israelitici post victoriam reprehenduntur. 149. 3.

Duritia in verbis corripiendis nocet. 72. 2.

E.

Ebrietas loquaces reddit. 20. 3. item. 23. 6. vitium est in omnibus, gravius in scæminis. 23. à 4. rixas excitat, ibi 7. castitati adversatur. ibi 8. graviter prohibetur scæminis, & castigatur. ibi. est quadruplex. 25. 1. nocet animæ, ac familiæ. 25. à 4.

Ecclesia domus orationis est. 12. 2. in ea maximè cohibendi sunt oculi. 18. 9. Ecclesiis, rebûsque sacris exhibenda reverentia est. 134. toto. earum visitationibus misericordia non semper impetratur. 154. 11.

Ecclesiasticos intemperantia dedecet. 60. 2.

Echinus sibi, non aliis amabilis. 84. 3.

Eclipsin fixiùs aspiciens, eam semper se videre putat. 31. 6.

Educatio filiorum commendatur, maximè in Seminariis. 44. toto, & 45. toto. bonæ, non omnes cooperantur æqualiter. 56. 3.

Elcana docet frequentationem Divinorum. 13. 7. tota cum domo sua ascendit ad Templum. 40. à 1.

Electorum numerus an major, quàm reproborum. 139. toto.

Electrum in se continet animalcula. 70. 5.

Eleemosyna quando debeat. L. 6. 12.

Elias à vidua Sarephana cibum petens, ei multum tribuit. 48. 6. typus B. Virginis in cælum assumptæ. 142. toto. ubi raptus ejus. Achabum objurgat inutiliter. 72. à 5.

Eliseus Regem sanandum, & morituum esse prædicit. 114. 5.

Energumenus cur ab Apostolis curari non possit. 45. 3.

Ephod, quid sit. 64. 2.

Epistolarum lectio, & scriptio Seleucum Nicanorem contristat. 24. 3. S. Pauli ad Hebræos defenditur. 144. à 5.

Episcopus per Vicarium sacra peragens arguitur à Poëta. 40. 5.

Epulo suspicatur ex genio suo. 68. 4.

Equitatus an fuerit Israelitis. 133. 3.

Equus pavidus, symbolum suspiciosi. 68. 5. Equi persequentium S. Stanislai fugitivum sistunt. 73. 6. Equi, & currus ignei Eliæ describuntur. 142. à 3. Equi progredi nequeunt ob unum furtivum. L. 8. 13.

Eremita cellulam propè fontem transferre cogitans, ab Angelo dedocetur. 48. 4.

Errores aliorum sunt occultandi. 144. toto.

Esau docet juvenes honestè vestiri. 4. 3. proditur à semet ipso. 118. 2. cunctando perdit benedictionem. 136. 6. non cogitat stare pacto. L. 6. 7.

Essentiam Dei nullus homo vivens vidit. 98. 2. & 3.

Esther docet scæminas honestis vestibus contentas esse. 4. 3. actione placet Regi, & intentione Deo. 83. 2.

Ethnici damnant adulterium. 2. 6.

Eva creatur è costa, ob amorem mariti. 8. 1.

Evagatio mulierum carpitur. 42. toto.

Eucharistica Benedictionis finis, & ratio. 66. toto.

Evenius pastor dormiens oculis privatur. 67. 6.

Eurilo, patrem laudanti, regnum adjudicatur. 50. 8.

Eutrapelia quid sit. L. 1. 9.

Evulgationem peccati regii Joab morte luit. 148. 4.

Examen conscientiæ. 124. toto.

Excacatio peccatoris quid sit. 77. 4.

Execrationibus malè fit correptio. 71. 4. iis abstinendum. 132. toto.

Exempli vis commendatur. 43. toto.

Exilio cur olim Deus non puniêrit. 64. 4.

(2

Existi-

Index Rerum

Existimatio proximi lædenda non est. 52. toto.

Exprobratio Phenennæ an fuerit peccatum grave. 6. à 1. eâ usus est Paulus, S. Joannes Bapt. Christus. ibi 2. permittitur parentibus, Magistratibus, Prælati, Heris. ibi. 3.

Ezechias prædicatione funesta convertitur. 76. 4. ob vanitatem graviter punitur. 143. 4.

Ezechiel amara devorare debet. 89. 4. Deum agnoscit ex variis visionibus. 103. 6.

F.

Fabius vincit non pugnando. L. 8. 8.

Facies una iustis, duplex impiis. 35. 1. plures quid? ibi. arte deformatur absque noxa. 51. 6.

Fama proximi curanda est. 59. 3. famæ aliorum consulendum. 52. 5.

Fames populi ob Saulis perfidiam. 49. 6.

Familia conqueruntur contra lautitias. 60. 3. ei attendendum est. 67. toto.

Familiaritas prodit amorem perversum. 33. 8. parit sensum concupiscentiam. 70. 6.

Fastus reddit odiosos. 101. 7.

Felicitas temporalis non consistit sine timore Dei. 10. à 3. humana per unicum malum evertitur. 24. 5. à Deo obtinetur, si agatur, quod vult, & quomodo vult. 119. toto. post afflictionem. 35. toto.

Festinandum in negotio salutis animæ. 136. toto.

Fidelitas est conditio promissionum Dei. 10. 3.

Fidelium peccata gravius puniuntur, quam infidelium. 143. toto. an plures damnentur, quam salvi fiant. 139. toto.

Fides data servanda est. 49. toto. sæpè non servatur. ibi 4. quæ requirat. 57. à 2. & bona doctrina debet exerceri opere. 58. toto.

Filia patrem lusorem non vocat patrem. L. 6. 2.

Filii vivente patre quiescent, eo mortuo contentiosi inter se. 5. 4. non sunt cogendi ad statum sacrum. 13. toto. nec deteriores ad monasteria. ibi. 2. non sunt impediendi à statu religioso. 15. toto. debent obedientiam, ac reverentiam parentibus. 16. toto. ipsorum non est examinare proposita parentum. ibi 2. contumax occidi jubetur à Deo. 16. 2. miro modo corrigitur à Præfecto. ibi. 3. nomen fortium à maioribus. 39. 2. eorum educatio commendatur, maxime in Seminariis. 44. toto, & 45. toto. providè curandi sunt. 56. toto. difficulter obediunt culpâ parentum. ibi 2. ipsis liberaliter providendum est à parentibus. 65. toto. & attendendum. 67. toto. eorum protervitas erga parentes perstringitur, & reverentia commendatur. 81. toto. magis attendunt perversis, quam bonis. ibi 2. *Filii Dei* an dicantur Angeli. 101. 3. dicuntur flores, & possessiones. 111. 3. curandi sunt. ibi. toto. petulantes, ut equi refractarii. 117. 2. Heli an salvi sint. 139. 1. Filios familias non plus licet in lusu. L. 5. 7. non licet ludere pro summa gravi. L. 8. 3.

Fingere semper, multorum est. 40. 2.

Fistula mures congregantur, & infantes Hameliæ. 49. 8.

Flammæ ex aqua. 123. 3. innoxia. 138. 7.

Flos apparens efficitur arte. 66. 4.

Flumen magnus corrumpitur per rivulum. 24. 5. Sabbatho tantum fluit. L. 6. 3.

Famina in eadem domo non sine discordia. 5. 2. & 8. 3. sunt ad impatientiam pronæ. 11. 1. & ad lacrymas. 12. 1. nobiles intempestivè veniunt ad Ecclesiam. 20. 1. mundanæ non placent omnibus. ibi 4. eas ebrietas dedecet ob triplex studium. 23. à 4. aliqua 28. annis gravida, parit infantem lapideum. 38. 4. solitudinem horrent. 40. 2. obediri tenentur maritis. 41. toto. domi sese continere debent. 42. toto. quædam avara sub auri pondere crepat. 60. 6. eas, etiam nobiles, labore manuum occupari decet. 65. toto. iis non licuit ingredi Tabernaculum. 70. 1. illas, quasi Religiosas, cur sacrilegè violâ-

rint filii Heli. ibi. 2. aliqua nobilis Præcones hæreticos circa decreta Dei ludit. 76. 5. domi remaneant. 140. à 1. non sunt pars Reip. hostilis. 149. 4. iis servatis reprehenduntur Israëlita. 149. à 3. sunt causa calamitatum ob seductionem. 152. 6. Philistæorum communi castigatione non involvuntur. 154. 1. vide *Matrona* : *Mulieres*.

Fœtus abortivi qui reviviscant in fine mundi. 141. 3.

Folia se movent sensibiliter. 122. 4.

Fontes ex eodem saxo diversæ naturæ. 112. 5. & flumina unde recipiant aquas. 151. 6. propè mare replentur aqua dulci. 156. 8.

Formica necant, ac devorant Leonem. L. 8. 3.

Fortitudo in superando respectu humano. 73. toto.

Fortuna facile mutatur. 47. 2. plus in mundo valet, quam merita. 94. à 6.

Fratres tres de paterno regno certant. 50. 8.

Fraudes in lusu sæpè committuntur. L. 4. 5. non pro sunt ibi. lulum vitiant, ac restitutionis onus inducunt. L. 8. 9.

Fuga Israëlitarum non arte, sed necessitate est. 122. 1.

Fugere oportet in occasione peccandi. 122. à 3.

Fulmina fiunt ex levibus exhalationibus. 62. 4. ex floribus. 134. 8.

Funambuli plerumque lapsu pereunt. L. 3. 9.

Funda Davidis non honoratur, sed gladius. 34. 3.

Furari per alios plures gloriosum censetur. 59. 2.

Furtiva restituenda domino, vel furi. L. 8. 2. & 13.

Furtum fraudulentum morte luitur. 96. 2. de *Furtis*. 146. toto. permittitur sub conditionibus, & ad cautelam. 120. 7. domestica crebrò committuntur à lusoribus. L. 5. 4.

G.

Gabaonita resistunt, & pereunt. 61. 6. item 62. 2.

Gallus, & Julianus Apostata Ecclesias ædificant effectu dispari. 147. 4.

Gaudium post afflictionem. 35. toto. triplex. 51. à 2. verum, ac solidum in Deo est. 51. toto.

Gedeon Divinæ promissionis signum petit, & impetrat. 22. 3. experitur, beneficia esse à Deo. 39. 6. perit propter Ephod. 64. 2. vincit ope Dei. 128. 4.

Genealogia Samuelis. 1. 2. Christi ibi.

Germanus nobilis ob negatam restitutionem cum multis damnatur. 80. 6.

Gesticulator mirum saltum edit semel tantum. L. 3. 10.

Gethæorum de Arca consilium infelix. 153. 1. experientur primi malum effectum consilii sui mali. 154. 4.

Gibbum aureum somniat Domitianus. 65. 7.

Giezz mendax. 137. à 2.

Gladiatores occidunt pro otio. L. 6. 13.

Gladius Davidis honoratur, non funda. 34. 3. mensura veniæ, mortisque. 115. 6. in ore, quid sit. 131. 8.

Globuli vitrei crepitant in face. 131. 7.

Globus excussus è tormento bellico captivi vincula rumpit. 149. 7.

Gloria significatur per cornu. 55. 8. vana malè diligitur. 91. 6. Gloriæ bona Deo dat Ignatius. ibi. à 11.

Glyceria S. corpus liquorem prodigiosum stillat. 127. 5.

Goliath timetur, & vincitur. 116. 2.

Gratiæ status requiritur ad Orationem, cum merito. 14. à 3. *Gratiam* in oculis alterius invenire an sit amari. 33. 1. actualis explicatur ad solatium peccatoris. 77. toto. ejus bonum longè superius est omnibus naturæ bonis. 88. 2. ejus bona Deo dat Ignatius. 91. à 7. actualis explicatur, & cooperatio docetur. 107. toto.

Gula exagitur. 60. toto. *Gulo* vorax Veneris. ibi. 3.

H.

Hæc faciat tibi Deus, & hæc addat! explicatur. 114. 1.

Hæreditas per laqueum. 35. 4.

Hæretica è loco sacro repellitur à B. Virgine. 127. 6.

Hæreticus

Notabilium.

Heraticus horretur à pueris ludentibus. L. 1. 12.
Hai, civitas expugnatur tandem vi exempli. 43. 3.
Hamelenses ob fidem non servatam castigantur à dæmonibus. 49. 8.
Hannibal Romanorum cæsorum annulos modiis mensurat. 10. 5.
Hannon nominis sui gloriam per aves non assequitur. 26. 7.
Hanon temerario judicio perit. 22. 6. pertinax in errore. 31. 4. perit ibi 8.
Hebrai vinum an biberint in Deserto. 25. à 4. doceri volunt, sed juxta suam inclinationem. 26. 4. Idololum ab Aarone fieri postulant. 63. 8. cur vinum Nazaræo propinent, ibi. Juvenes Babilone non terrentur humano respectu, & sine noxa. 74. 5. illorum clamor quomodo auditus à Philistæis. 131. 2.
Hedera crescit in cervi capite. 150. 6. Hederaceus scyphus aquam à vino separat. L. 7. 8.
Helena restitutionem cur Trojani negent, 80. 4.
Heli Sacerdos nascitur belli Trojani tempore. 10. 1. an peccaverit aspectu. 18. 19. tot. absolvitur. 19. 5. excusatur à judicio temerario. 22. 1. benedicendo Annæ vaticinatur. 31. 1. & 3. ejus filii quomodo Deum ignorarint, & officium suum. 58. à 2. isti leges Sacrificiorum graviter violant. 59. 1. gulosi. 60. à 2. cur is filiorum flagitia nescierit. 67. à 1. filiorum crimina suspicari potuisset. 68. 1. ea ignorabat. 67. 1. eos severe corripit interrogando. 71. 1. & acriter. 72. 1. it. 74. 1. an eos nimis remisit corripuerit. 78. 1. illi, ne restituere debeant, obdurantur. 80. 5. ejus æmulus quis fuerit. 92. à 4. filii non convertuntur, quia mortis vicinæ non recordantur. 93. 4. ejus familia de domo Salomonis bene merita, privatur officio ab eodem. 94. 5. ea depauperatur. 96. 1. an cæcus fuerit. 99. à 1. prudenter potuit Samueli credere. 105. 9. ténex reprehenditur à Samuele juvene. 108. 1. an defecerit animo. 116. 1. an laudabiliter responderit. 117. 1. moritur. 138. 1. an salvus sit. ibi toto. ejus filii an salvi sint. 139. 1.
Heliogabalus exhibet innocuas belluas. 82. 8.
Henoch, & Elias ubi sint &c. 142. à 8.
Henricus Rex in oculo læsus moritur. 19. 3. Rex Hisp. ad mensam vacuum discit attendere suis. 155. 7.
Heraclides à serpente domestico necatur. 121. 8.
Herba venenata memoriam, intellectum, & vitam aufert. 60. 5. Basilicum: vide *Basilicum* Herba.
Heri, & nudius tertius, quid sit. 132. 1.
Herodes, Articus habitum videt, non Philosophum. 58. 4. armatur contra infantem. 70. 6.
Heroës triumpho honorantur. 142. 2.
Hilaritas non aufert mærores. 11. à 2.
Hispaniarum Rex: vide suprà *Henricus*.
Historia studium delectat. 1. 1.
Holocaustum explicatur. 4. 1.
Homo dupliciter nascitur. 1. 2. judicat juxta inclinationem propriam. 21. 6. hominibus placere non possumus. 20. à 3. facilis est ad judicia temeraria. 22. 5. superbit sanctitate, potentiâ, ac scientiâ, sed vanè. 53. 1. multa doceri debet. 69. 3. hominem offendere potest, sed propter Deum. 73. 1. it. 74. 2. hominibus, ac Deo simul an quis placere possit. 82. toto. quomodo? 83. toto.
Honestas in sermonibus commendatur. 37. toto.
Honor non læditur per acceptationem facilem satisfactionis. 32. 6. proximi lædendus non est. 52. toto.
Horror ex æternitate damnatorum. 54. toto.
Hostia pacifica explicatur. 4. 1. ea quomodo offerenda. 59. 1.
Hostis an intra monimenta expectandus. 121. 2. an in aperto campo. ibi 3. fortior evitandus. ibi 4.
Humanitas: vid. *Civilitas*. Christi, an habuerit potestatem temporalem. 55. à 3. non valet apud iniquos. 62. 1.

Humiliatio nostra ex Dei perfectionibus. 53. à 1. liberat à pæna. 117. 1.
Hunni lufores infames. L. 6. 10.
Hypanis fluvius aquas dulces perdit per parvum rivulum. 24. 5.
Hyperbole sacris in Litteris usitata est. 133. 1.
Hypocrisis decipit. 105. 3.

I.

Jacob dilectus à Matre, discordias habet cum Esau. 5. 3. modeste reprimat querelas Rachelis. 8. 2. discessione pacem servat. 3. 4. felix post afflictionem. 35. 3. primogenitum vocat principium doloris. 111. 6. de adjutorio certus, providè tamen se comparat. 128. 5.
Jaculatoria preces commendantur. 17. toto.
Janitor ludit cum statua Herculis. L. 2. 11.
Jehabad nomen quid significet. 141. 1.
Jejunio manuescit serpens immanis. 135. 4. misericordia non semper impetratur. 154. 10.
Jephthe sacrificium Deo non placuit. 13. 2. non liberatur prodigio à cædè filia, ut Abraham, quare? 106. 9.
Jeremias, qui apuer, facile curatur. 45. 2.
Jeroboam fugere cogitur propter veritatem. 113. 5.
Jerosolyma sæpè diripitur. 134. 5.
Jezabel non semper placet. 82. 7.
Ignatius Loyola Deo dat bona naturæ, gratiæ, & gloriæ. 91. toto.
Ignis amatur, dum quietus in foco manet. 101. 8. è frigido filicè, & calybe. 121. 5. ex aqua. ibi. Heræorum, in puteo est aqua, in araignis. 121. 2. Babylonici comburit satellites. 126. 4. & parcit impio. Regi ibi.
Ignivomi montes unde flammæ alant. 151. 6.
Ignorantia doctrinæ Christianæ nocet. 57. 2. dividitur. 58. 1. affectata multis inest &c. à 2.
Ignoscere oportet offendentem, quia Deus ignoscit faciem. 32. 6.
Imagines formantur in venis lapideis. 117. 6.
Imerovia aviculæ: vid. *Avicula*.
Impatentia in Sacris exprobratur. 61. 4.
Impedire vitam piam, est causa calamitatum. 152. 6.
Imperativus modus in S. Scripturis ponitur pro futuro. 31. 1. it. 114. 2.
Imperitia bellandi facit succumbere. 122. 2.
Impropria repugnant omnium juri. 6. 2.
Imprudens est impatiens disciplinæ. 97. 4.
In, particula, sæpè ponitur in Scripturis pro *cum*. 43. 1.
Inæqualitas erga liberos, ac domesticos vitanda. 5. à 3.
Incendium avertitur incendio. 135. 5.
Inclinationes semper manent. 136. 4.
Incontinentia affectus ardet facile. 121. 5.
Incuria fructum impedit Verbi Dei. 89. 6.
Indi Diabolo relinquunt suas ædes una die. 145. 5.
Induratio peccatoris, quid sit. 77. 4.
Infans apprehensâ hastâ aquis extrahitur. 58. 5. Infantium ablactatio describitur. 44. 1. Philistæorum, non comprehenduntur comuni castigatione. 154. 1.
Inferni æternitas horribilis. 54. toto. an ex inferno liberata sit unquam anima. ibi. ejus cruciatus æterni. 110. toto.
Infidelium peccata leviùs puniuntur, quàm fidelium. 143. toto.
Infortunia minùs movent Jobum, quàm irrisio. 6. 4. sunt flagella Dei. 146. 4.
Ingor Rex viperæ morfu perit. 121. 8.
Ingratitudo hominum ob beneficia Divina. 3. 7. de beneficiis acceptis exprobrabitur in Judicio. 87. 5.
Injuriarum tolerantia reddit efficacem orationem. 12. à 6. compensari debent. 31. à 7. earum compensatio debet acceptari. 32. toto. prudenter injuriæ dissimulæ.

Index Rerum.

diffimulatur. 16. 5. Injuriâ Dei non inveniuntur homines. 124. 3.
Injusti difficulter convertuntur. 80. toto.
Injustitia ducit ad inopiam. 96. toto. stipatur aliis vitiis, ibi 3. non proficit, sed damnat. 146. à 2. & 5. calamitatum causa. 152. 3.
Innocentis pœna naturaliter aliquando sequitur culpam alterius rei. 124. 4.
Inobedientia parit multa damna. 97. 5.
Instrumenta peccati castigantur sæpe pro peccatore. 142. toto.
Integritate S. Philippus Ner. Deo placet, ac hominibus. 85. à 8.
Intellectus arrogantia sæpius impedit fructum Verbi Dei. 89. à 2. humanus facile decipitur. 105. 3.
Intemperantia exagitur. 60. toto.
Intentione Deo placere possumus, licet actione mundo placeamus. 83. 2.
Interpunctiones in Litteris immutare non licet. 49. 1. & 2.
Interrogando severa correptio fit. 71. 1. interrogare non erubescunt Angeli, & ipse Deus. 114. 2.
Inventor sedulo inquirat, & reddit, quin aliquid accipere velit. 80. 3.
Invidia cruciat ob rem levem. 4. 2. grande malum 92. toto. taxat omnia, etiam preces. 20. 1.
Joannes Evang. & Bapt. monent S. Philippum Ner. ad bonum animarum. 85. 4.
Jonas Rex bonus, quamdiu in disciplina Seminarii. 44. 3.
Job æqualiter amat filios. 5. 5. affligitur jocos. 6. 4. rectè reprehendit uxorem. 8. 2. orat breviter in doloribus. 17. 4. felix post afflictionem. 35. 3. inter malos manet sanctus. 64. 3. sibi timet propter accepta beneficia. 87. 3. magis affligitur servata, quam perditâ conjugē. 94. 9. ejus amici tacent visis ipsius doloribus. 109. 6. agnoscit, calamitates à Deo venire. 123. 4. inter infortunia non peccat linguâ. L. 4. 3.
Joci sæpe gravius affligunt, quam infortunia. 6. 4. impudici damnantur. 37. 6.
Jonadab utiliter manifestat intentionem cordis. 83. 4.
Jonas calamitate corrigitur. 156. à 4. in mare ejicitur post experimenta plura. 22. 4.
Jonathas cautus in arcanis. 28. 5. à Philistæis contemnitur, & vincit. 116. 2.
Joram Rex in cilicio non probatur. 147. 3.
Josaphat necessitate pugnat, & vincit. 122. 6. ejus, & Jonæ naves cur infelices. 149. à 3.
Joseph in Ægypto mancipium, dein Salvator. 91. 5. expertus invidiam. 92. 6. contemnitur iniquè. 47. 5. docet œconomiam bonam. 65. à 8. docet rectè suspicari. 68. 6. ejus ossa Moyses aufert secum. 127. 2. ejus fratres in consilio suo falluntur. 154. à 5. præ fratribus amatus, odio habetur ab istis. 5. 3. felix post afflictionem. 35. 3.
Josue breviter orat, & solem sistit. 17. 4. cur aliter judicet de strepitu in castris, quam Moyses. 21. 6. cur ter animetur. 24. à 2. summum ejus elogium, quod sit servus Dei. 56. à 6. imperat astris. 97. 6. cur animetur ad servandam legem. 104. 4.
Jra Divinæ calix frangitur precibus. 130. 4.
Iris arte formatur. 127. 1.
Isaac benedicit Esau per votum servitutis. 41. 4. ex consortio Ismaëlis periclitatur. 45. 6.
Isaias, quia vir adultus, difficilius curatur. 45. 2.
Ismaël sagittarius, non latro fuit. 146. 6.
Israël educitur ex Ægypto in Propheta. 36. à 8.
Israélite siti affliguntur in deserto, & ad Bethlehem, tolerantia diversâ. 43. 4. offensi à filiis Heli, cur non resisterint. 61. à 1. timent post hostium interitum. 109. 5. fugiunt necessitate. 122. 1. injuriâ feminae moti, injuriâ Dei non moventur. 124. 3. graviter caduntur à Philistæis. 133. 1.
Itali perstringuntur ob vanitatem vestium, ac mutabilitatem. 4. 2.

Itinera per orationem auspicanda sunt ob pericula. 36. à 3.
Judaus perfidiam dedocetur prodigio. 48. 9. *Judai* falluntur in consilio suo. 154. à 6.
Judas Machab. offert sacrificium pro mortuis fortè in peccato. 54. 2.
Judex Hebræorum quomodo constitutus. 10. 1.
Judicando facile erratur. 22. 2. *Judicare*, est damnare. 111. 1.
Judicium temerarium ex curiositate, perstringitur. 18. à 3. de eo 21. tot. & 22. toto. sinistra non sunt perrinaciter tenenda. 31. toto. cum dubio, & suspitione, describitur. 68. 3. extremi tempore non erit memoria mortis. 93. à 5.
Judith incedit ornata. 4. 3. silenter orat. 20. 2. ipsa pro se orans, rectam orandi methodum docet. 40. à 7. ornat se licet. L. 7. 5.
Julianus, & Gallus, fratres, ædificant Ecclesias, effectu dispari. 147. 4.
Juramenta examinantur. 46. toto. iis malè fit correptio. 71. 4.
Iusti Deum possident. 52. toto. affliguntur in hac vita. 125. 5.
Juvenes immoderati sunt in vestibus. 4. à 3. libertatem ambiunt, ut avicula, malo suo. 81. 5. imprudentes disciplinæ impatientes. 97. 4. discant reverentiam erga magistros. 113. 9. ad executionem adhibendi. 123. 1.
Juvenis Samuel reprehendit senem Heli. 108. 1. Juvenem hæsitantem Christus docet. 116. 4.

L.

Laban asperè loqui contra Jacob prohibetur. 107. 5.
Labor manualis etiam nobiles fœminas decet. 65. toto.
Lacrymis exoratur Deus. 12. 1.
Lacedæmonii breviter Artaxerxi respondent. 115. 2.
Lacus intumescit absque ventis. 97. 4. rubescit undecim diebus. L. 9. 10.
Ledere proximum caveamus. 62. 6.
Latitii non tollitur malum, sed permutatur malo. 11. 5. *Latitia* triplex. 51. à 2. vera, ac solida in Deo. eodem toto.
Lamech oppressor sibi nocet. 62. 3.
Lapides in se continent pisces. 70. 5. cum variis imaginibus. 117. 6.
Lapis adjutorii, quid sit. 121. 1. Bononiensis triennio tantum lucet. L. 9. 9.
Lappones nodis magicis tempestates concitant. 28. 7.
Laqueus thesaurum detegit. 35. 4.
Lascivia radicata difficillimè emendatur. 79. toto. ejus affectio ardet facilè. 121. 5. *Lasciva* tractare in Ecclesia, horrendum sacrilegium. 70. 2.
Latro bonus quomodo eadem die futurus in Paradiso. 98. 6.
Laudandus Deus in omnibus. 50. toto.
Laus propria parcè, aliena liberaliter impendenda. 1. 4. & 5.
Lautitia obsunt sanitati, & virtuti. 60. 3.
Leges puniunt propter aliorum peccata. 125. 2. custodiuntur clementiâ, & rigore. 144. toto.
Lenitas in correptione proficit. 72. à 2.
Leo timere docetur percussione canis. 109. 7. Leone suspensio ex arbore fugiunt alii territi ibi 8. Leones infestant Samariam, & profligantur per Sacerdotem. 57. 3. lacerant, sed non devorant Samaritanos. 96. 6. necatur à formicis. L. 8. 3.
Leopoldus I. fugiens aufert secum sacras Reliquas. 127. 2.
Leuitarum in Templo ministerium. 25. 3.
Liberi non sunt cogendi ad statum. 13. toto. nec deteriores in Monasteria. ibi 2. non sunt impediendi à statu Religioso. 15. toto. providè curandi sunt. 56. toto. maturè corripiendi sunt. 78. 4.

Libera

Notabilium.

- Libertas* votorum astringitur. 13. à 3. aliqua relinqui debet uxori. 41. 7. juvenibus nocet, ut aviculæ. 81. 5.
- Lignum* putridum noctu splendet. 105. 2.
- Lincestes* infelix in defensione sua. 26. 6.
- Liquor* prodigiosus è corpore S. Glyceriæ. 127. 5.
- Lites* pecuniis geruntur. L. 6. 5.
- Locrenses* vincunt ex desperatione. 132. 5.
- Longobardi* noctu terrentur agris lini, ceu aquis. 74. 3.
- Loquacitas* domesticorum decipit, & fascinat. 7. 6. ebrietate paritur. 23. 6.
- Loquela* prodit animum. 37. à 2. it. 118. 1.
- Loth* excusatur à peccato ebrietatis. 25. 3. inter lascivos pudicitiam servat. 64. 3.
- Lucerna* magica dicta describitur. 33. 5.
- Lucida* dicuntur ignea. 142. 7.
- Lucrum* injustum non proficit. 146. à 2. quæsitum in calamitate publica improbat. 154. 10. ejus spes non vitiat contractus. L. 1. à 6. injustum cavendum L. 8. 12.
- Lucrans* in Lusu, vix ditior evadit. L. 9. à 9.
- Ludens* fallendi temporis causâ, etiam pro pecunia, non peccat. L. 1. à 4. legitime quomodo peccare possit. L. 1. 9. pro summa gravi. L. toto. *Ludere* pro summa gravi facile peccatum est. L. 5. 2. in detrimentum uxoris. L. 6. à 1. cum eo, qui peccat in Lusu. L. 7. toto. *Ludens* absque lucro, & jactura. subiacet multis incommodis. L. 9. à 2. *Ludendi* consuetudo transit in filios. L. 9. 13.
- Ludibria* sunt intolerabilia, & causa multorum malorum, ipsimet etiam auctori. 6. 5. etiam mortis. ibi 6.
- Lues* pecorum unde proveniat. 152. toto.
- Luscinia* sponte intrat in rictum bufonis. 64. 5.
- Lusores* inveterati. L. 2. 12. negliunt salutem. L. 3. 6. *Simplicius* abhorret à lusu ob laborem numerandi nummos perditos. L. 4. 1. aliquis non est impatiens. L. 4. 4. odio suis est. L. 5. 10. injuste nummos comparat. L. 6. 5. egregius certam legem servat. L. 9. 11. pater filium increpare nequit. ibi 13. *Lusoris* examen. ad finem Tractatus ejusdem.
- Lusus* in se non est malus. L. 1. 3. diuturnus an peccatum. L. 3. à 9. item 3. toto. absque spe lucri tædium affert. L. 1. 7. legitimus potest esse meritorius. ibi 11. eum comitantur pericula peccatorum. L. 3. 8. ejus vitium obumbrat animum magis, quam lascivia. L. 4. 3. eo magni videri volunt multi. L. 9. 5. plerumque perdens, male sua tractat. ibi. à 6. eo multæ familiæ pereunt. ibi.
- Lutherus* polygamiam prohibet. 2. 5.
- Lux* è ligno putrido. 105. 2.
- Luxus* vestium perstringitur. 4. à 2. ejus, ac pompæ certamen damnabile. 133. toto.
- M.**
- Machabæi* cæduntur ob peccatum. 10. 6. eorum Libri defenduntur. 145. 4.
- Madianitarum* mulieres causa sunt calamitarum. 152. 6.
- Magdalena* conversa non amplius tentatur, quare. 83. 6.
- Magi* in Ægypto virgas non verterunt in serpentes, sed oculos aspicientium fascinauerunt. 7. 6. eorum ars quomodo impediatur. 129. 4. aliquis educit Hameliâ mures. 49. 8.
- Magistratus* dicitur populus. 129. 1.
- Magistri* spiritus cauti sunt. 106. toto. aliquando durius agant. ibi. 5.
- Mahometes* damnat adulterium. 2. 6.
- Maledictio* Davidis est vaticinium. 31. 2. eam impii merentur pro benedictione. 66. à 6.
- Maledictio* perditur injustum pretium. 146. 4.
- Malefici* in Ægypto plagas augent. 133. 7.
- Maleficia* cessant ablatis instrumentis. 151. 7.
- Mali* præveniuntur in opinionibus de proximo. 31. à Tom. 1.
4. cruciantur virtute bonorum. 63. 9. placent mundo. 82. 3. non tamen placent omnibus. ibi. 7. affliguntur in alterâ vita. 125. 5. *malè* parta *malè* dilabuntur. 96. toto.
- Malum* unum perdit omnia bona. 24. toto. inevitabile, non est adeò metuendum. 157. 1.
- Manasses* æstu moritur. L. 9. 3.
- Mancipium* crudeliter ulciscitur injurias. 53. 7.
- Mandantes* malum gravius peccant. 59. toto.
- Mandata* superiorum non sunt examinanda. 113. 1.
- Mandatarii* facile excedunt mandata. 59. 4.
- Mane* surgendum ad preces. 148. 1. surgere, quid sit. 36. 1.
- Manifestatio* sui securitatem præstat coram Deo, & hominibus. 83. 5. dolorum incauta parit multa mala. 27. à 2.
- Manlii* T. filius ob patris objurgationem se suspendit. 87. 6.
- Manna* cur servari jubeatur. 3. 6. an in Arca fuerit. 144. à 2.
- Manjuetudo* in tolerandis, aut amovendis injuriis servanda est. 23. 3. definitur, & laudatur. 4. 5. docet probra tolerare. 6. 6.
- Manus* Dei significat potentiam in puniendo. 151. it. 154. 1.
- Mare* dupliciter dat aquas terræ. L. 8. 4.
- Maria* laude dignissima, non laudatur à Christo, alios laudante. 1. 5. ob marmurationem punitur illa soror Moyfis. 27. 2. pecuniam sibi commendatam per aquas dirigit. 48. 9. gloriosa post afflictiones. 35. 6. vidit essentiam Dei. 98. 3. ejus Assumptio in typo Eliæ. 142. toto. eam multi colunt, ejusque Filium offendunt. 147. 10. ejus Regnum. 55. toto. Regina mundi. ibi 9.
- Maritus* uxorum viginti, ac unius successive 2. 1. tenetur injurias compescere, pacemque domesticam conservare. 7. 1. ferox erga uxorem perstringitur. 8. 1. erga uxorem discretus esse debet. 41. toto. voto uxoris in re gravi consentire debet. 14. 1.
- Martyres* fiunt, qui contra infideles pugnando moriuntur. 139. 2.
- Materia* insufficientia votum evertit. 15. 1.
- Matrona* Romanæ rhedis vehuntur ob meritum in Remp. 4. 3. vid. *Fœmina: Mulieres*.
- Medicamentum* aptari debet ægroto. 71. 2.
- Medici* mandata acceptantur. 29. 2. *Medicus* incertum remedium præ certo licite nequit adhibere. L. 6. 11.
- Mendacium* exagitur. 137. toto.
- Mercurius* quiescit, ac rubescit arte. 115. 5.
- Mesa* Rex occidit filium, & hostes fugat. 125. 6. ob eam eadem non punitur. 143. 5.
- Metus* impedit justam defensionem. 60. 2. levis in foro conscientie tollit valorem contractus. L. 8. 6.
- Michæas* odio habetur ob veritatem. 113. 6. victoriam prædicat, & cladem. 114. 6.
- Michas* violentiæ cedens servatur. 61. à 2. 2.
- Michol* adulterinè jungitur Psalti. 2. 2.
- Mida* aures non teguntur. 28. 2.
- Miephorus* pro exercitido ormientem sclopo ferit. L. 1. 12.
- Miles* oculum Philippi R. sagittâ petit. 19. 2.
- Militare* concilium quomodo instituendum post cladem. 128. 1.
- Millenariorum* hæreticorum error circa futuram Dei retributionem. 48. 8.
- Ministri* iniquitatis non emendantur. 59. 7. non semper sunt fideles. 155. 6.
- Miracula* cautè credenda sunt. 105. toto.
- Monachus* esse videtur rupes, & aditur in tempestate. 126. 1.
- Montes* ignivomi unde flammæ alant. 151. 6.
- Morborum* tempore sæpè nil cogitur de morte. 140. 6.

Index Rerum

Mordacitas est intolerabilis, & multorum causa malorum, ipsimet etiam auctori. 6. 5.
Morgana in freto Siculo quid sit. 148. 5.
Mori potius in bello spirituali, quam cedere, est vincere. 133. 2.
Mors exspectanda est assidua recordatione. 93. toto. ejus tempus incertum est. 110. toto. præparatio ad eam non est differenda. 140. à 3. subita variorum. ibi 4. pingitur pulchra. ibi. 7. ejus timor moderatus multum prodest. 151. toto. ut malum maximum, merito timetur. 157. 2.
Mortificatio requiritur ad orationem. 12. 4.
Moschi spe thesauri sub saxo decipiuntur. 20. 5.
Moses amatur ob mansuetudinem. 4. 5. à Deo vocatur alius in montem. 42. 6. docet agnoscere beneficia à Deo. 39. 4. aliter judicat, quam Josue, de strepitu in castris. 21. 6. ejus elogium summum, quod sit servus Dei. 56. à 6. Obabum rogat, ut præeat. 103. 2. ejus tabulæ nobiliores franguntur, viliores servantur. 127. 3. docet, Rectorem non omnia agere posse per se ipsum. 155. à 4. ejus homicidium occultissimum rescitur. 28. 3.
Mulier nunquam licuit pluribus nubere simul. 2. 2.
Mulieres Romæ vehuntur rhedis ob meritum in Remp. 4. 3. immoderate sunt in vestibus. 4. à 3. imperiosas esse dedocer Sunamitis. 41. 6. aliqua fascinata mirum partum edit. 151. 2. vid. *Fæmina*.
Mundus suadet, dolores mitigare hilaritatibus. 11. à 2. ei placere volentes miseri sunt. 20. 5. ei bona sunt odio. 72. 2. ei simul, ac Deo placere numquid possit. 82. toto. relinquendus est propter Deum. ibi. 8. ei placere, ac Deo quomodo quis possit. 83. tot. ei non est adhærendum, quia ingratus, & infidelis est. 94. tot.
Munera examinantur. 43. tot.
Mures à præstigiatore educuntur Hameliâ in aquam. 49. 8. quomodo Philisthæam vastaverint. 150. à 2. devorant Hattonem Mogunt. ac Popielum Polon. ibi. 3.
Murmuratio in Maria, & Aarone punitur. 27. à 2. oritur ex incauta manifestatione dolorum. ibi.
Musca chalybeæ volant. 105. 2.
Musica sanat morsum Tarantulæ. 71. 2. ejus sono movetur aquæ. 153. 3. Musicus arte sua Regem in furorem agit. 153. 3.
Myndirides delicatus dolet alterius labore. 63. 9.

N.

Naboth pertinaciâ perit. 61. à 2.
Nabuchodonosoris statua conteritur, quia pulvèrem habet in pedibus. 93. 4. is calamitate corrigitur. 156. à 4. ejus statua. L. 9. 4. & arbor. ibi. 8.
Narratiuncula dicaces repellendæ sunt. 7. 5.
Natum dolor in Philisthæis explicatur. 150. 1.
Natura bona Deo dat S. Ignatius Loyola. 91. à 2. ea non impeditur à Deo. 125. 4.
Navis impugnatur à fluctibus. 115. 4. Tharsenses. cur infelices. 149. à 3.
Nazaræorum obligationes graves. 16. 5.
Neglectus Doctrinæ Christianæ quantum noceat. 57. à 2.
Nero iniquè collecta prodigè dispendit. 96. 3.
Ninivitarum Rex prædictione funesta convertitur. 76. 4.
Nobilitas vera est à virtutibus, non sanguine. 1. à 2. definitur. ibi 3.
Noë nobilis à virtutibus. 1. 2. excusatur à peccato ebrietatis. 25. 3. non rogat pro lascivis. 79. 4.
Nomen imponere signum potestatis est. 38. 2. Patri potius convenit, quam matri. ibi &c. olim imponebatur in circumcissione. 39. 1. peccatoris reticendum est. 59. 3. sæpè adhibentur nomina tunc nota, quando res scribuntur. 121. 1.
Nox facile fallit. 74. 3.
Nubes erant ignei equi, & currus Eliæ. 142. 7.

Numero DECEM in Scriptura intelligitur multitudo. 9. 1.
Nunciare bona, quid sit. 136. 1.
Nuncius cladis Israëliticæ laudatur. 135. 1. non erat Saul. ibi & 136. 2. cladis sincerus est. 137. 1.
Nuptia secundæ impugnantur ab Hæreticis. 2. 1. sunt absque ullo peccato. ibi.

O.

Obedientia liberorum difficilis est culpâ parentum. 56. 2. parentibus debetur à filiis. 16. tot. imperat astris. 97. 5. & ipsi Deo. ibi 6. omnibus esse necessaria demonstratur. 104. tot. commendatur. 113. tot.
Obscenis verbis malè fit correptio. 71. 4. *Obscœnitas* in verbis damnatur 37. tot.
Obstinatio erga vocem Dei est causa calamitatum. 152. 8.
Obrectatio an sit peccatum grave. 6. à 1.
Occasio est causa mali. 70. 5. illæ peccandi cavendæ sunt, & evitandæ 121. toto. & 122. tot.
Occisos ex parte vincentium quare Scriptura non enumeret. 133. 2.
Oculi centum requiruntur ad expugnandum Paradisum 18. 5. *oculus* læsus affert mortem. 19. 3.
Odi radix est defectus charitatis. 83. 1. paritur à veritate. 113. 6. odia faciliè oriuntur in Lusu. L. 4. 6.
Oeconomiam bonam docet Joseph. 65. à 8.
Offensa Dei vindicatur. 53. 7. ejus compensatio debet acceptari 32. tot. *offensio* prohibita est quoad omnes. 6. 2. hominis propter Deum timenda non est. 74. 2.
Oleum, vitrioli calefacit aquam, & congelat. 129. 6. adusto vino affusum, hoc effervescere facit. 153. 8.
Omissione attentionis debitæ multi parentes, ut Heli, peccant. 67. à 2.
Omnis, vox, accipitur cum moderatione morali. 40. 3. *Omnes*, idem est, atque multi. 93. 1.
Ooliab, ac Beseleel, justî, nil furantur. 96. 6.
Opera bona, peccato conjuncta, nihil merentur. 112. 4. in peccato facta, ad quid non prosint, & ad quid prosint. 141. toto. pia non prohibent calamitates, ubi peccata sunt. 152. 4.
Opiniones sinistrae non sunt obstinatè tenendæ. 31. toto.
Oppressio debilioris nocet opprimenti. 62. à 2. *Oppressores* in Inferno sepeliuntur. ibi 5.
Orare est, ascendere mente. 32. orandi constantia laudatur. 24. 1. orandum manè, ac pro itinere. 36. à 3. vid. seqq.
Oratio est, per quam in calamitatibus recurrendum ad Deum. 11. 6. de ea 12. toto. eâ licitè peti possunt bona temporalia. 14. à 2. addit meritum. ibi. 3. tacita defenditur. 20. tot. fit coram hominibus, coram se, coram Deo. 17. 1. orare multum, quid sit. ibi. 2. per preces jaculatorias commendatur. ibi à 3. distracta ridetur à Diabolo. 26. 1. debet esse attentata. ibi. tot. repeti suo tempore. ibi 6. juvatur per merita Sanctorum. 36. à 6. eam quisque pro semetipso peragat. 40. toto. describitur. 50. à 4. præcedere debet omnes actiones. ibi eâ S. Ignatius acquirit sapientiam. 91. 8.
Oratorii Romani Congregatio laudatur. 85. 5.
Ornatus dictionem sacram non dedecet, sed quæri solus non debet. 89. 2.
Os dilatare, quid significet. 52. 1. *Ossa* Adami, & Evæ Noë infert Arcæ. 127. 2. Josephi Moyses auferit secum. ibi.
Ostrea ingens. 70. 4.
Otiosa mulieres malè pereunt. 65. 5. Otium convincit fures. 68. 1.
Ovum prodigiosè signatum. 42. 7.
Oza quare repentè punitus sit 67. 3. punitur ob Arcam tactam. 143. 3.

P.

Palamedes, in puteo thesaurum quærens, lapidibus obruitur. 146. 3.
Pallas fistulam frangit ob inflatas indecorè genas. 23. 4.
Panthera venatoria furit elapsâ prædâ. L. 5. 12.
Parentes æqualiter omnes liberos amare tenentur. 5. à 3. exemplo Dei. ibi. 4. alioquì nocent ipsis liberis. ibi. 5. ad fin. gravissimè peccant, si liberos cogant ad statum sacrum. 13. 4. ipsis curæ plurimæ creantur à filiis in sæculo manentibus. 15. 4. ac solatio à Religiosis. ibi. 5. iis debetur à filiis reverentia, & obedientia. 16. tot. filios ritè educent. 44. & 45. & 46. tot. eorum culpâ filii non obediunt. 56. 2. ante oculos habeant filios. ibi. 4. filiis liberaliter provideant. 65. tot. contristantur à luforibus. L. 5. 6.
Parochis exprobratur à Diabolo neglectus Doctrinæ Christianæ. 57. 8.
Partes intelliguntur vestes. 4. 2. ac Cibi. ibi. 5.
Partus mirabilis ex veneficio. 151. 2.
Pascha Judæorum quale festum. 3. 5.
Passioni Christi quomodo quid desit. 58. 4.
Pastores, ceu detestabiles, cur se dicant fratres Joseph. 64. 4. aliquis dormiens oculis privatur. 67. 6.
Pater, lusor à filia vocatur, non pater L. 6. 2. filios alere tenetur. ibi. 3. lusor filium increpare nequit. L. 9. 13.
Paterfamilias suis decentes vestes procurare debet. 4. 4. non potest ipse solus omnia consumere inutiliter. ibi tenetur delinquentes corripere. 7. 1.
Patientia juvat orationem. 12. à 6. docetur. 61. tot.
Pauli Apost. Epistola ad Hebræos defenditur. 144. 5.
Pauperum oppressio est causa calamitatum. 152. 3.
Pax domestica conservanda. 7. tot. cum Deo parit omnia bona. 30. 3. tollitur per peccatum. ibi. tot. ejus apprecatio, laudabilis salutatio. ibi 1.
Peccandi occasiones evitandæ sunt. 121. tot.
Peccata puniuntur etiam temporaliter. 10. tot. tollunt pacem cum Deo. 30. tot. *Peccatum* aliorum operâ commissum gravius est. 59. 5. quovis offenditur Deus. 74. 2. nullum est irremissibile. 75. à 1. peccatum ad mortem, explicatur. ibi à 3. eorum numerus certus an statutus. 76. à 1. sunt causa castigationum. 90. tot. multiplicantur quasi stillæ. 90. à 6. quomodo habeat malitiam æternam. 110. à 7. remittitur à Deo roganti, ut oportet. 112. tot. eo remisso remanet aliqua pœna temporalis. ibi. peccati venia semper obtineri potest. 112. 6. ejus malitia duplex. ibi. 7. aliorum, causa castigationum. 124. & 125. tot. fidelium gravius puniuntur, quàm infidelium. 143. tot. proximi non sunt evulganda. 148. tot. sæpè castigantur eorum causæ, ac instrumenta pro peccatore. 149. tot. etiam venialia sunt metuenda. 150. tot. conceptum peccatum parit dolorem. 151. 2. sunt radix calamitatum. ibi tot. eorum detestatione placatur Deus. 154. à 12. alterius impedire quando teneamur. L. 7. à 3.
Peccatores non audit Deus. 12. 3. timet omnia. 30. 5. non habet cor. 51. 3. maledictionem refert pro benedictione. 66. 6. ejus induratio quid sit. 77. 4. scelerum sarcinam sibi colligit. 90. à 5. temerè respondent comminationibus. 115. 2. coguntur timere. ibi. 5. & 7. indignè tenet res sacras. 127. 4. non potest fidere, quodd multi salvi fiant. 139. 12. sterilis habetur. 141. 2. ob devotiunculam non fit sanctus. 147. 6. obstinati sæpè calamitatibus ad frugem trahuntur. 156. toto.
Pecorum lues à peccatis provenit. 152. toto.
Peccunia, B. Virgini commendata, prodigiosè per aquas fertur. 48. 2.

Pellicea sellæ non sunt aptum remedium &c. 15. 4. 9.
Pentecoste Judæorum, quale festum. 3. 5.
Perfectiones Divinæ nos humiliant. 53. à 1.
Perfidia infert multa mala. 49. à 5. vindicatur. ibi. à 7.
Pericles gloriatur, quodd nulli malè fecerit. 62. 6.
Perjuriis malè fit correptio. 71. 4. iis abstinendum est. 132. tot.
Perseverantia in bono necessaria est. 34. tot.
Pertinacia perdit. 61. 3.
Pestis pellitur crepitibus tormentorum &c. 78. 3. eam avertere Romani cunctantur ob bellum. 136. 3.
Petri pedes tantum cur laventur. 150. 4.
Petulantes filii, ut equi refractarii. 117. 2.
Phantasia facilè decipitur. 105.
Pharao sibi timet ab Hebræis ob invidiam. 92. 2. fallitur in consilio suo. 154. à 6.
Philippus R. feritur in oculo. 19. 2. Nerijs beneficentia, & amore Deo placuit, & hominibus 85. tot. quidam furtum fraudulentum morte luit. 96. 2. docet Eunuchum. 114. 3.
Philisthai Saulem mortuum magis diffamant. 52. 6. eorum bellum quando gestum. 119. 1. qui populi. 120. 2. aggrediuntur Hebræos. ibi. 3. Arcam impune tractant. 143. 2. castigantur propter Arcam. 151. 1. plurimis mortuis remanent populus. 156. 2.
Philomela bufonis in rictum intrat. 64. 5.
Pictura Athen. vim exempli exhibet. 43. 7. variè aspecta diversas formas exhibet 103. 5.
Pietas verum gaudium parit. 51. à 5. procùl aspicientes terret. ibi à 6. ejus constantia laudatur. 34. 2. docet tolerantiam. 61. tot. inter parvos difficulter servatur. 64. tot. ejus professione Deo placere possumus, & hominibus. 83. 3. debet amabilis esse. 84. 6. pios non decet esse crudos. 84. 3. excludit impatientiam. 61. 4.
Pila ob tacitum Hæretici expiatur. L. 1. 122.
Pingendi in lapide ars describitur. 37. 7.
Pinguis amore vitæ fit apostata. 34. 4.
Pisces in certo lacu sunt solâ Quadragesimâ. L. 2. 10. piscis cæcus ab alio pisce monetur ad prædam devodam. L. 8. 9.
Planta ex induto vepre crescit in cujusdam corpore. 45. 7.
Pluviis impeditur malignitas Cometarum. 126. 5.
Pœna temporales sunt propter peccata. 10. tot. aliqua temporalis manet remisso peccato. 112. 7. dicitur peccatum. ibi. it. vid. 117. 3. innocentis pœna naturaliter aliquando sequitur culpam rei. 125. 4.
Pœnitentia expugnat omne peccatum. 75. tot. nunquam est impossibilis. 76. 1. ejus operibus magnam gloriam sibi comparat S. Ignatius. 91. 12. verâ delentur quæque peccata. 112. 5. tam externa, quàm interna necessaria est. 135. tot.
Pœta meretur regnum. 50. 7.
Poligamia licuit olim, at non ampliùs. 2. à 1. impugatur ab Hæreticis ibi. prohibetur à Christo. ib. 4. pro mundi bono. ibi 5.
Pompæ certamen damnabile. 133. toto.
Pontificatus Hebræorum primogenitis conditionatè promissus. 1. à 2.
Populus in antiqua Lege delicta punit. 70. 4. dicitur Magistratus. 129. 1.
Potentias nostras Deo debemus omnes. 26. à 4. Potentia homines inflat. 53. 1.
Præcones hæretici circa decreta Dei amarè luduntur. 76. 5.
Prædestinatorum numerus an major, quàm reproborum. 130. tot.
Præparatio ad mortem differenda non est. 140. tot.
Præpositus edoceri se patiatur. 114. tot. non omnia relinquataliis. 155. 6.

Index Rerum.

Preces ubique bonæ sunt. 12. 2. iaculatoriæ commendantur. 17. tot. privatæ silenter fiant in Ecclesia. 20. 2. eas quisque pro semetipso offerat. 4. tot. alienis nemo innitatur. ibi. 4. ipsis frangitur iræ Divinæ calix. 130. 4.
Pretiosum idem est, atque rarum. 98. 1.
Princeps edoceri se patiat. 114. tot.
Processiones piæ non perperam instituendæ sunt. 130. tot.
Prodigia cautè credenda sunt. 105. tot. Ægyptiaca fuerunt ubique nota. 132. 2.
Prodigus experitur inobedienciæ damna. 97. 5.
Promissiones Dei solent esse conditionatæ. 90. 2. promissis standum est. 49. tot.
Promptitudo in conversione suadet. 116. tot.
Propheta in itinere occiditur à Leone. 36. 4. corripiunt interrogando. 71. 1. cur sapius : *Hæc dicit Dominus*. 89. 1. credulus decipitur à Propheta fallace. 105. 4.
Propitiatorium cum Cherubinis ab Arca nunquam seperatum est. 146. 1.
Protervitas filiorum erga parentes perstringitur. 81. tot.
Protoparentes post peccatum timent. 30. 4. timere docentur. 115. 3.
Providentia Divinæ triplex finis in afflictionibus. 125. 6.
Proximi defectus, & vitia sunt occultanda. 148. tot.
Prudentia in evitandis tricis tolerantiam docet. 61. tot. necessaria est in correptione. 72. à 6.
Phittacus docetur totam Orationem Dominicam. 3. 2.
Pudicitia adversatur ebrietas. 23. 8.
Puer, quid sit in Scripturis. 59. 2. sæpè significat Juvenem. 97. 3. Pueri ludentes pilam, in mulam Ariani delapsam, horrent, & expiant. L. 1. 12.
Pulchritudo describitur. 70. 3. convenit præpositis. ibi. facile nocet. ibi.
Pulvere hostes expugnantur à Sertorio. 93. 2. & peccata à Christiano. ibi 3.
Purgatorium finitur, non infernus. 54. à 1.
Putei prope mare replentur aqua dulci. 156. 8.

Q.

Quia, particula, significat *Ideoque*. 81. 1.

R.

Rachel gratias non agit pro filio, quia prius non oravit. 14. 5.
Radicatum malum difficulter curatur. 45. 1.
Raguel tumultum genero præmaturè parat. 69. 4.
Raphani, & rapæ humana specie. 105. 2.
Rapina rapiuntur. 146. 7.
Ratio Status fœdera non curat. 155. 1. prævalet Religioni. 150. 3.
Rebecca plus amans Jacob, quàm Esau, discordias seminat. 5. 3. dimittit à se Jacob charissimum. 14. 4.
Receptatores lusorum benè se habent, sed vix absque peccato. L. 7. à 13.
Rectores exemplo præire discant. 43. 6. edoceri se patiantur, & auscultent omnibus. 114. tot. eorum officium ostenditur. 155. tot. Rector non est, qui non agit officium suum, 155. à 2.
Recurfus ad Deum necessarius est ad mitigandas calamitates. 11. tot.
Refugio ad Beatos misericordia non semper impetratur. 154. 10.
Regina Sabæ obstupescit magnificentiâ Salomonis. 53. 2.
Regnum adjudicatur Poëtæ laudanti. 50. 7. fratri Patrem laudanti. ibi 8. Christi, ac B. V. Mariæ. 55. toto.
Relapsus in peccatum cavendus est. 145. toto.
Religiosus in sepulchrum, quod alteri effodit, incidit. 69. 4.

Reliquia Divorum compuncto corde colendæ sunt. 127. toto.
Remedii spes, & necessitas requiritur ad manifestandos aliorum errores. 69. 5.
Reprehensio, maximè Confessarii, libenter acceptanda. 29. tot. reprehensiones profunt. 81. 3.
Reprobatio non solet revelari. 112. 6.
Reproborum numerus an minor, quàm prædestinatorum. 139. tot.
Res sacræ, his reverentia debetur. 133. tot. à Deo deferuntur. 134. 5.
Respectus humanus contemnendus est. 20. à 3. quia fallit. ibi à 4. in Confessione non est exigendus. 29. 5. sanctè superatus. 73. tot. de eodem. 74. toto. nocere nequit. ibi à 4. contemnendus propter Deum. 74. 8.
Respondere convitiantibus non semper repugnat sanctitati. 23. 3. responderi potest injuriis cum conditione. 27. 3.
Restitutionis difficultas conversionem impedit. 80. 3. ea tamen est necessaria. ibi 8. circa lusum. L. 8. toto.
Resurrectionis fidem S. Thomas amplectitur promptissimè. 85. tot.
Resuscitati sunt etiam peccatores. 54. 8.
Revelationes cautè credendæ sunt. 105. tot. probè examinandæ. 119. à 1. Divinæ necessariò sunt veræ. ibi. 3. sæpè finguntur. ibidem.
Reverentia filiorum erga parentes. 16. tot. eadem commendatur. 81. tot.
Reus damnatus an occidere se possit. 117. 5. se reum confessus absolvitur inter multos vincit. ibi 4.
Rex captivus cruciatur per accipitrem. 30. 5. auri pondere mergitur. 60. 7. non est, qui non agit officium suum. 155. à 2. illi Philistinorum non memorantur, quia indigni. 155. à 1.
Rigor, & clementia leges custodit. 144. toto.
Risus Abraham, ac Saræ examinatur. 22. 2.
Rixis implicamus nos imprudenter. 61. 5. eæ in lusu facile oriuntur. L. 4. 6. Rixosi satisfactioni non acquiescunt. 32. à 5.
Roboam non omnibus placuit. 82. 7. dura minatur propter veritatem dictam. 113. 5.
Robusti hominis exemplum. 61. 5.
Roffensis Card. animat se in martyrio intuitu cæli. 346.
Romani mala quæque publica Christianis imputant. 10. 5. eorum clades æstimatur modis annulorum. ibi.
Rota volubilis ignivoma se ipsam consumit. 132. 7.
Rudolphus S. Episcopus castigat verbum in honestum pueri. 37. 5.
Rumor communis non excusat diffamantem. 52. 7.
Rupes videtur esse monachus. 126. 1.
Russicitas est nota malorum. 84. 4.

S.

Sabbatho tantum fuit flumen aliquod. L. 6. 3.
Sacræ res indignè tenentur à peccatoribus. 127. 4. earum abusus ad superstitiones perstringitur. 126. tot.
Sacramenta, virtutibus, vel peccatis juncta, quid efficiant. 112. 5.
Sacrificia Hebræorum explicantur. 4. 1. Abraham, ac Jephthe in quo differant. 13. 2. misericordiam non semper impetrant. 154. 10.
Sagis comprehensis Diabolus non potest succurrere. 129. 3.
Salomonis magnificentia humiliat Reginam Sabæ. 53. 2. is nondum sapiens, matris preces denegat. 147. 9.
Saltus mirus editur semel tantum. L. 3. 10.

Salvia

Notabilium.

Salvia veneno corrumpitur à bufone. L. 1. 3. Sponfos duos perimit. L. 9. 6.
Salvi fiunt multi. 139. à 5.
Salutem suorum quisque curare debet. 138. 8.
Salutare, seu *Salutaris*, quid sit. 52. 1. *salutandi* variæ formulæ. 30. 1. & 2.
Salutationem *Angel.* nequit addiscere *Monachus*. 17. 8.
Samson cautus in arcanis. 28. 6. injuriæ compensa- tionem non acceptans, sævit, & perit. 32. 4. testatur, à Deo esse beneficia. 39. 5. ipsi os mortuum aquas vivas propinat. 153. 6.
Samuel non fuit Judex populi, sed Gubernator. 1. 2, ultra, quam tenetur, obedit. 16. 5. postulatus à Deo. 39. 3. Samuelem aliquem à Deo prædictum esse liberatorem Israel, falsum est. 41. 1. quomodo Deo placeat, & hominibus. 72. 1. professione pie- tatis. 83. 3. an Sacerdos fuerit. 94. à 1. qua ætate fuerit, cum Deus ipsi primò locutus est. 97. à 1. à Deo vocatus, rectè currit ad Magistrum. 103. 4. secundò vocatus cur non currat, uti prius. 104. 1. dormit propter obedientiam. 113. 1. cur non ti- merit indicare visionem. ibi 3. ex verecundia, re- verentia, & commiseratione. ibi 8. an bellum in- faustum prædixerit. 119. à 6. & 120. 1. quomodo ministret. 56. 1.
Sancti, utut fortes, non sunt insensibiles. 11. 1. eo- rum merita juvant orationem. 36. à 6. ideo sunt invocandi. ibi. eorum suavis, & amabilis agendi ratio cum hominibus. 84. tot. se Deo conformant. 117. à 4. Deo studiosè cooperantur. 128. 5. eo- rum reliquiæ compuncto corde colendæ. 127. tot. nimis esse paucos existimant, qui verè Deum a- ment. 139. 9.
Sanctitas homines inflat. 53. 3.
Sanctius lufor lusu penitus abstinet. L. 9. 4.
Sanctuaria nil juvant, nisi sanctè habeantur. 134. 7. deferuntur ab Angelis, & evertuntur. ibi.
Sanguis è plagis Crucifixi stillare videtur. 105. 2.
Sanitas læditur per lautitias. 60. 3.
Sara curiositas in auscultando reprehenditur. 18. 2.
Sarephthana Vidua sibi timet propter accepta beneficia. 87. 3.
Satisfaciendi obligatio difficillima in morte. 62. 6.
Saul judicat juxta malam inclinationem suam. 21. 4. pœnitentiam ostendit, nec impetrat, & reproba- tur. 22. 3. tristatur ob levem causam. 24. à 3. confitetur, & damnatur, 29. 3. Samuelis umbram cur videre, & alloqui velit. 36. à 8. ter malè ju- rat. 46. 6. perfidiâ famem populi inducit. 49. 6. suspicatur ex genio suo. 68. 4. respectu humano motus fallitur. 74. 6. prædictione funesta trista- tur. 76. à 3. ejus peccatum plectitur in nepotibus. 125. 3. vincitur justo cum exercitu. 126. 6. ob sa- crilegium punitur. 143. 5. boum cæde terret popu- lum Israël. 152. 9. calamitate corrigitur. 156. à 4.
Saxa continent in se pisces. 70. 5.
Scandalosus est Diabolus. 63. 7.
Scandalum grave malum. 63. tot. definitur, ac divi- ditur, ibi à 2. ejus damna contra proximum. 88. tot. antonomastice peccatum grande. ibi 1. luit David. 148. 3.
Scenopegia, quale festum. 3. 5.
Schola commendatur. 44. 6.
Scientia inflat. 53. 1. fidei debet opere monstrari. 58. 4.
Sclopi crepitus levis in vertice, fortis ad radices mon- tis. 27. 5.
Scorpio nocet, ubi tangitur. 23. 1.
Scriptura S. lectio, ac studium utile est. 1. 1. ea non omnia refert, quæ facta sunt. 113. 3.
Scutum, totum corpus protegens, instruit parentes. 5. 4.
Secreti fides non servatur. 28. tot. id servare difficile est. 118. tot.
Sedecias humano respectu motus fallitur. 74. 6.

Tom. I.

Sedere multum nocet sanitati. L. 9. 2.
Sedes pelliceæ Philisthæis ineptum remedium. 154. 9.
Semei gaudet ex odio erga David. L. 4. 9.
Semen paulatim crescit in arborem. 151. 1.
Sementis uberrima. 108. 4.
Seminaria prædicantur. 44. toto.
Senes ex aspectu Susannæ vulnerati. 33. 4. aliquis im- patiens obscenè loquitur cum solatio suo. 37. 8. docere volunt juvenes ad morem suum. 108. 1. ad consilium adhibendi sunt. 123. 1. ad Joachimum ventitant propter Susannam. 157. 2.
Sensus exterior fallibilis est. 22. 4. iis innitens amor periculosus est. 33. 4.
Septenarius numerus denotat multitudinem indefini- tam. 77. 3.
Sequi Christum dicuntur soli Discipuli. 130. 3.
Seraphini agnoscuntur ex loquela. 37. 2.
Sero plerumque remedia quærentur. 156. 1.
Serpentes ænei repere, ac sibilare videntur. 105. 2. aliquis occidit dominum suum. 121. 8. æneus ille sanat morsus serpentum. 124. 6. immanis mansue- scit inediâ. 135. 4. aures obturat incantamenti. 153. 7.
Servitii Divini magna merces. 56. tot. & summus honor. ibi. 7.
Servus dire habitus, crudeliter ulciscitur injurias. 53. 7. Hebræus liberatur cum, vel sine uxore, & liberis. 141. 4.
Si, particula, sumitur pro negativa *Non*. 112. 4.
Sicarius pro exercitio dormientem sclopo ferit. L. 1. 12.
Silentium requiritur ad pacem domesticam conser- vandam. 7. à 2. silentio orare defenditur. 20. tot. ad injurias non semper est signum sanctitatis. 23. 2. in arcanis necessarium. 28. 5.
Silex frigidus ignem continet. 121. 5.
Silo sita in monte altissimo. 3. 3.
Simon Magus post lapsum non amplius volat. 3. 11.
Simplicius abhorret à lusu ob laborem numerandi pe- cunias. L. 4. 1.
Sinceritas est necessaria ad aliorum errata deferenda. 69. 6.
Sobna Sacerdos indignus rejicitur. 10. 4.
Socrates fert injurias uxoris. 8. 1.
Sol, omnibus æqualis, docet parentes. 5. 4.
Solatia miseris adhibita prædicantur. 9. tot. ex ob- scenitate solatium perversum. 37. 8.
Solitudo mulierum laudabilis. 140. 1.
Somnium, typus bonorum temporalium. 94. 10. Som- niorum causæ, ac discrimen. 100. tot.
Somnolentia in diem adultum arguitur. 148. 6.
Sono musico moventur aquæ. 153. 3.
Speculare, quid sit. 99. 3.
Spectra præliari videntur. 68. 5. non semper sunt supra naturam. 105. 2.
Specula Archimedis exitiosa Romanis. 19. 1. cato- ptrica speciem inspicientis immutant. 69. 6. aliquod repræsentans multipliciter. 148. 6.
specus Wiburgi terribiles strepitus excitat. 52. 8.
spes debet esse viva. 128. 4. ex desperatione. 132. 5.
spiritus dirigendi cum cautela sunt. 106. tot.
sponsa effigies amabilis esse debet, ut placeat. 84. 6.
Stanislaus S. Kostka Soc. Jesu respectum humanum superat. 73. tot.
Statua loqui videtur. 105. 2. item 114. 3. Dario non permittitur cum Sefostre. 133. 5. Nabuchodonoso- ris. L. 9. 4.
Status vitæ benè electæ sæpè infelix est. 119. 9. Sta- tûs ratio fœdera non curat. 155. 1. prævalet Re- ligioni. 156. 3.
Sterilitas terræ naturaliter ubique nequit esse. 139. 8.

X 4

Stille

Index Rerum

Stilla colliguntur in vase distillatorio futurum ad usum. 90. 6.

Struthio ovis invigilat. 67. 5.

Subditos obedire decet. 104. toto.

Subiectio in omni statu servanda est. 97. toto.

Sueco miro sustentatur in fovea Vietor. 35. 5.

Summa gravis in lusu quæ sit. L. 5. 1.

Sunamitis mulieres imperiosas dedocet. 41. 6.

Superbi non acquiescunt satisfactioni. 32. à 5.

Superbia in Confessione reprehenditur. 29. à 3. intellectus impedit fructum Verbi Divini. 89. à 2. reddit otiosos. 101. 7.

Superioribus prudentia, subditis obedientia convenit. 104. 2.

Supertativus Hebræorum explicatur. 13. 1. item 115. 1.

Superstitiones non proficiunt. 129. 5. Superstitiosus abusus rerum sacrarum perstringitur. 129. toto.

Supplicationes piæ non perperâ instituendæ sunt. 130. tot. iis misericordia non semper obtinetur.

Suspicio non omnis iniqua est &c. 68. tot.

Susurrationibus turbatur pax in familia. 7. à 2.

T.

Tabernaculorum festum, quale. 3. 5. Tabernaculum ingredi non licuit sceminis. 70. 1. id describitur. 129. 1.

Tabula Moysis nobiliores franguntur, viliores servantur. 127. 3.

Tacere ob pacem domesticam oportet. 7. à 2. Tacendo sæpè peccatur. 124. 2.

Taciturnitas in secreto servando difficilis. 118. tot.

Tarantula morfus curatur agitatione, & musicâ, sed variâ. 71. 2. item 136. 4. & 139. 13.

Tarditas in conversione perstringitur. 116. à 2.

Temeritas in bello nocet. 122. 6. Hispano, duabus à Tarantulis icto, nocet. 139. 13.

Tempestates cientur solutione nodorum funis magicorum. 28. 7.

Templum est domus Orationis. 12. 2. Salomonis ædificatur sine strepitu. 104. 8.

Temporalia peti licitè possunt à Deo per orationem. 14. tot. debito cum moderamine. ibi 3.

Tempus à Deo definitur, ut certa dies. 110. 1. ejus fallendi causâ, etiam pro pecunia, ludens non peccat. L. 1. à 4.

Terra desiderabilis est. 136. 5. ejus sterilitas naturaliter esse nequit ubique. 139. 8.

Terror aliorum intenditur à Deo per punitionem aliquorum. 109. tot.

Testudo dormientem viatorem provehit. 128. 2.

Thamar non semper placet. 82. 7.

Tharsenses naves cur infelices. 149. à 3.

Thesaurus sub saxo grandi frustra quæritur. 20. 5. deregitur per laqueum. 35. 4. Thesaurum quærens in puteo, lapidibus obruitur. 146. 3.

Thomas S. Apost. inter alios in amplectenda fide promptissimus, & in ejus confessione generosissimus. 85. tot. prædicat adventum S. Xaverii. ibi 1. non negat Resurrectionem Christi, sed apparitionem. ibi à 2.

Timeri vult Deus, maximè à peccatore. 115. à 2. & 7.

Timor Dei docetur. 53. à 4. docet patientiam. 61. tot. servilis post se trahit filialem. 115. 8. Dei, etsi misericordis. 131. tot. animat ad pugnandum fortiter. 132. 4.

Tinnitus aurium quomodo fiat. 109. 3.

Tobias modestè corripit uxorem. 8. 2. exauditur per mortificationem. 12. 5. & 7. ejus uxor imperiositate turbat familiam. 41. 5.

Tolerantia injuriarum reddit efficacem orationem. 12. à 6. docetur timore, pietate, ac prudentia in evitandis negotiis. 61. tot.

Tornacum liberatur peste per crepitus tormentorum. 78. 3.

Trajanus utrùm sit salvus. 54. à 6.

Treviri extremis in calamitatibus postulant comædias. 11. 4.

Trice prudenter evitantur. 61. tot.

Tristia non libenter quis nunciat. 69. 1.

Tristitia virtuti, ac pietati non est propria. 51. 7.

Triumpho honorantur heroës. 142. 2.

Troja expugnatio quando facta sit. 119. 1.

Trojani cur Helenæ restitutionem negent. 80. 4.

Tryphon occisi Regis cadaver distribuit ad fidelitatem impetrandam. 157. 8.

Turpiloquium damnatur. 37. tot.

U.

Vallis mirè sonora, licet vacua. 51. 9.

Vallum fit è cadaveribus. 141. 7.

Vanitas punitur, & non punitur. 143. à 2.

Vaticinia probè examinanda sunt. 119. à 1. privata sæpè discrepant inter se. ibi 5.

Ubbo fortissimus miles. 144. vulneribus perit. L. 9. 7.

Velum ob oculos habendum in Ecclesia. 18. 9.

Venatio per equos, sagittis instructos. 128. 3.

Venator idem est, oppressor. 62. 5.

Vendere quandoque necessarium est. L. 6. 6.

Venditor injustus maledicto punitur. 146. 4.

Venefica toxicum in cirris habet. 70. 3. decipiuntur à Diabolo. 129. 5.

Veneficii mira vis. 135. 6.

Venenum medetur veneno. 156. 4.

Venia peccati datur à Deo roganti, ut oportet. 112. tot.

Venialia peccata cavenda. 150. tot.

Venti qualitates assumunt locorum, per quæ spirant. 21. 5. cientur solutione nodorum funis. 28. 7.

Vepris inductus crescit in vivo corpore hominis. 45. 7.

Verbis solis mitigantur afflictiones. 9. 5. obscena damnantur. 37. tot.

Verbum Dei cur sæpè sine fructu audiat. 89. tot.

Veritas ad Juramentum requiritur, sed non sufficit. 46. 4. & 6. veritates aliquæ reticentur in aulis. 69. 2.

sæpè nocet. 74. 3. odium parit. 113. à 5. eam audire nolentes decipiuntur. 114. 6.

Verum dicendum est cum cautela. 113. tot. reticere sæpè bonum. 137. 4.

Vespa Chananæos affligunt. 150. 2.

Vestitus honestus, ac decens non prohibetur. 4. 3.

Vestes dicuntur partes. 4. 2. earum vanitas mulierum est, ac juvenum. ibi 2. ea perstringitur ibi fusiùs. Eas scindere, quid sit. 135. 2.

Vesuvius unde colligat ignes. L. 1. 8.

Viator, Jerichunt. spoliatur, ac sauciatur in itinere. 36. 4. supra vivam testudinem dormiens vehitur. 128. 2.

Victor ad novam pugnam paratus esse debet. 120. 5.

Vietor è fovea per draconem evehitur. 35. 5.

Vigilantia patribusfam. est necessaria. 67. tot.

Vincula franguntur per globum tormenti bellici. 149. 7.

Vindemiarum tempore licuit Romanis cuivis exprobrare. 6. 5.

Vini usus bonus, & malus. 25. tot. malus est triplex. ibi 2. vino mergitur Princeps Anglus. ibi 6. adustum affuso oleo effervescit. 153. 8.

Violentia parentum erga filios in adeundo statu sacro pessima. 13. à 3.

Vipera natant, sed tandem merguntur. 101. 8. occidit fortuito tacta. 121. 8.

Virgo, secreti tenax, linguam sibi præmordet, sed impudicitia succumbit. 121. 4.

Notabilium.

Virgulta humida in prunis fumigant, ac demum conflagrant. 101. 8.
Viro nunquam licuit plures uxores ducere simul sine Divina dispensatione. 2. 3. Viros agere foris oportet. 42. 2.
Virtus parit gaudium verum. 51. à 5. procùl aspicientes terret. ibi à 6. læditur intemperantiâ. 60. 3. Virtutes æstimantur à Deo, non anni. 108. toto. pulchra est, & ardua. 136. 4.
Viso idem est, ac vaticinium. 98. 5. Dei desideranda est. ibi tot. Visiones desiderandæ non sunt, nisi post mortem. 106. 7. quomodo discernendæ. ibi, & 8.
Visus quomodo formetur in oculo. 68. 8.
Vita tempus breve. 34. 4.
Vites, & uvæ depinguntur in cubiculo phantasticè. 51. 6. vitis palmes, nuci insertus, alienas uv as profert. 111. 4.
Vitium radicum difficulter curatur. 45. à 1. castigandum est absque infamia vitiosi. 59. 3. Vitia curantur correptione diversa. 71. 3. proximi sunt occultanda. 148. tot.
Vitrei globuli crepitant in face. 131. 7.
Vitrioli oleum calefacit, & congelat. 129. 6.
Vitrum flexibile redditur arte. 104. 7. cantu frangitur. 130. 4.
Umbra, & spectra non sunt semper supra naturam. 105. 2. præliari videntur. 68. 5.
Voces audiuntur variæ in valle vacua. 51. 9.
Volancerius lusor inveteratissimus. L. 2. 12.
Voluntatis arrogantia sæpè impedit fructum Verbi Dei. 89. 4. humana conformanda est cum Divina. 117. tot. Dei sæpè per id impletur, quod eidem opponitur. 154. tot.
Voluptatibus non minuuntur dolores, & afflictiones. 11. à 2.
Votum Annæ examinatur. 13. à 1. Vota debent esse voluntaria. ibi à 3. prudenter perpendenda. 14. 6. sunt irrita ob triplicem defectum. 15. 1. filiorum

non sunt impedienda. ibi à 2. majorum observanda posteris, ceu leges. 16. 1. votis parentum non obligantur filii. 16. 1.

Urbanitas. v. Civilitas.

Urso ægro profunt apes morfu. 81. 3.

Urtica lædit, cum tangitur. 23. 1.

Usura faciliè committitur à lusoribus. L. 5. 5.

Vulnus sanatur medicamentis alibi applicatis. 125. 7.

Vulpecula Samsonis sunt peccata levita. 150. 7. incendunt segetes. 32. 4.

Vultus arte physica deformatur innocenter. 51. 6.

Uxor 22. virorum successivè. 2. 1. nunquam potuit simul pluribus nubere. 2. 2. reprehendi debet, sed discretè. 8. 2. in re gravi non potest disponere sine consensu mariti. 14. 1. à marito dependere debet. 41. tot. ei libertas aliqua relinquenda est. ibi 7. aliqua lusu magna videri vult, sed emendatur à marito. L. 9. 5.

X.

Xerxes filium sibi negatum ob oculos patris trucidat. 15. 6.

Z.

Zacharias Divinæ promissionis petit signum, & excacatur. 22. 3.

Zebedæi uxor importunè petit à Christo. 29. 5.

Zelotypia prodit amorem pravum. 33. 6.

Zelus debet esse discretus. 89. 5. zelo animarum S. Ignatius magnam sibi gloriam comparat. 91. 12. erga domesticos commendatur. 111. tot. Religionis in Heli. 138. 6.

Zeno gloriatur de taciturnitate inter pocula. 23. 6.

Zisca cæcus, tympanum è pelle sua fieri cupit. 99. 2. & 6.

Zoophyton animal. 122. 4.

FINIS TOMI PRIMI.

Calino, Cesare, 1670-1749

Samuel Ecclesiastes cathedram productus

Bd.: 1

Augusta Vindelicorum 1742

2 Hom. 49 c-1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10329527-0

VD18 12744034-001